

ספר

שאלות ותשובות

# ברכת רצ"ה

אשר הניח אחריו ברכה כבוד הרב הגאון מאור הגולה צבי ישראל

מוהר"ר צבי הירש אורנשטיין זצ"ל.

מלפנים אביד דק"ק בריסק דליטא. ודק"ק רישא. ומשם איזה לשבת על כסא הרבנות במקום אבותיו  
הגאונים. עיר לבוב.

בן הגאון האמיתי המפורסם מו"ה מרדכי זאב זצ"ל. בהגאון רבן של ישראל מו"ה יעקב משולם  
אורנשטיין זצ"ל בעל המחבר ספר ישועות יעקב:

עם הגהות והערות מכונים בשם

מלחמות אריה

סאת המו"ל התנא דבי נשיאה הרב הגאון המפורסם מו"ה אריה ליב פרודא שליט"א. ראב"ד דפה לבוב.

## לעמבערג

לפ"ק

תרמ"ט

בשנת

הועתק והוכנס לאינטרנט  
[www.hebrewbooks.org](http://www.hebrewbooks.org)  
ע"י חיים תשס"ט

הוצאת חיים וברכה

ניו יארק, שנת תשכ"ה

אני מביע בזה את תודתי הלבבית לידידי הדגול, המפורסם  
בעבודותיו הביבליוגראפיות

**הרב ר' יהודה רובינשטיין שליט"א**

על שהואיל במובנו למסור לידי הספר הזה להדפיסו במהדורה חדשה.  
ישלם ה' פעלו למוכה.

**חיים וויינרייך**

**הוצאת חיים וברכה**

## הקדמת חתן המחבר \*

**אלה** אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי נשבה ארון הקודש אור ישראל וקדושו נלקח למרוצים לשכון בערפל ובלבט א"ש עלתה נשמתו השמימה. עיני עוללה לנפשי מכל בני עמי אשר בללו לל החכמה חמדתי. ובנית מדרשו ישבתי. תפריו אכלתי ומיינו יין הרקח שתיתי. טעמתי אמריו כי נעמו ומאורנה עיני. ועתה אבי אבי רכב ישראל ופרשיו על מי עזבת את הלאן ומי ישקה את העדרים עדרי לאן ישראל אשר שמו מבאר תורתו. והנה ברוב שרעפי בקרבי התנערתי מעפר קמתי. ואל נינת אנוז ירדתי לראות באבי הנחל אשר הכיח לנו למורשה כחבי קודש ומלאחי את שאהבה נפשי אולי נחמד אשר הכיח אחריו ברכה [ברכת רציה] שו"ת יקרות רבות ונכבדות על ד' חלקי שו"ע משיבי מלחמה שעררה אשר באורס נראה אור גדול אור יקרות וקפאון עולה מתוך העמק עמקי של הלכות. בשכלו הזך והטהור לא ומלוחלח השיב נפש חכמים ומשכילים מביני חין ערכה. בעומק עיונו ורוחב בינתו הפליא עלה הגדיל תושי להבין דברי חכמים וחידושים דברי הקדמונים ז"ל. גדול מרבן שמו אלל כל גדולי הרבנים אשר הרינו אליו שאלותיהם. מנחל עדניו שמו וממנד שפתיו טעמו. אור כח ונבורה להגדיל תורה ולהאדירה. והנה כאשר נמנר אלני ואלל חמותי הרבנית הנדקית תחי' להוליא חדושי תורתו של מו"ח ז"ל לאור על פני תבל. אז לא עלתה על מחשבתי שאבוא נס אנכי בכתובים לעטר את הספר בהנהות שלי. כי מי אנכי ומה כחי כי אייחל לבנות לי בית קטן בהיכל מלכים. אולם נדרשתי לאשר שאלוני כמה מופלגי תורה אשר הרבו עלי דברים מבלי להיות נחבא אל הכלים כי תפארת הספר ויפיו הוא לעטרהו בור זהב סביב לבאר כל הדברים הנריכים ביאור ונס להוסיף לפלפל ולסלסל בהלכה בדברי מו"ח ז"ל. לזאת אזרתי כנבר חללי ומגדתי בעוז מתני לעמוד במקום גדולים ולדבר בשערים:

**והנה** בשבת פרק ר"ע פ"ח ע"א איתא אמר רב חמא בר חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וכו' למה נמשלו ישראל לתפוח לאמר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמתם. וכתבו בתום ד"ה פריו קודם לעליו הקשה ר"ת שהרי אנו רואין שגדל כשאר אילנות. ומפרש דתפוח היינו אחרונ כו'. אך תימא שמביא קרא כתפוח בעצי היער דבהאי קרא לא נמשלו ישראל לתפוח אלא הקב"ה דכתיב כן דודי בין הבנים וקרא דרי"ח אפיך כתפוחין הו"ל לאחויי טפי עכ"ל התוס' פ"ט. והנה לולא דבריהם הי' נראה לפע"ד דאין כונת הש"ס דבאילן תפוח הפירות גדלים קודם העליון רק שמלת קודם תורה על קדימת מעלתו של הפרי יותר מן העליון לעומת שאר אילנות וכן מצינו כמה פעמים שמילת קודם ענינו הוא חשיבת והקדם באיכות העלמות. והנה ידוע שעליון של אילן תפוח הנה פחותי מספר משאר אילנות ובגלל הדבר הזה אין הלל שלו מרובה כל כך והאיש אשר הוא מבקש לחסות בכנפי הלל שלא יכה אותו שרב ושמש ואזה למושב לו תחת אחד השיחים לא יאות לו לכוון מושבו תחת התפוח כי לתכלית הלזו נראה לו יותר לבחור בשאר האילנות המרובים בעליון. וזאת האיש אשר פרי תפוח בעלמו יערב לנפשו כי טוב הוא למאכל וברצונו למלא כרסו מעדניו יתשוך את נפשו אחר אילן תפוח לכוון שם אהלו ולחסות נס בללו וחמדת הפרי מסבב את בחירתו לישב שמה. ואיתא במדרש רבה שיר השירים פרשה ב' מה התפוח הזה הכל בורחין ממנו בשעת השרב ומה כן לפי שאין לו אל לישב בללו כך ברחו אוה"ע משבת בלל הקב"ה ביום מתן תורה יכול אף ישראל כן ת"ל בללו חמדתי וישבתי. אני הוא שחמדתי אותו ולא האומות ע"ש והנה בחוה"ק יש שני מיני מלות. יש מלות אשר נפש האדם המשכלת משתוקקת אליהם ונפשו דבקה בס לקבלם באהבה בחיבוב ויראוי כמו מלות כיבוד אב וכדומה ונקראים בשם מלות השכליות. ויש מלות אשר המה לעול ולמשא על בני האדם ודעתם אינם נוחה מהם כי איש בער לקולר השגתו לא ידע הבין דרכם בקודש וענינם וחכמתם נעלמה מעין כל חי. ומלות כאלה מכונים הם בשם מלות השמעות אחרתי כי שכל האנושי לא ישיב להבינם רק נשמעים מחמת חק התורה שהקב"ה קרשנו במלותיו ולונו לשמור לעשותם. ולכך כאשר שמעו ישראל שני סוגי המלות הקדימו נעשה לנשמתם שנעשה קאי על מלות השכליות והשמע קאי על מלות השמעות. והיינו שמחמת גודל משוקקתם וחביבותם הצופרת בקרב אותה הישראלית לחלק מלות השכליות קבלו ני"ב באהבה נס החלק השני מלות השמעות. וזוה יומתק שפיר המשל שהמשילו חז"ל. ואין כונתם שישראל נמשלו לתפוח דבאמת תפוח קאי על הקב"ה כקושי"ר"ת ז"ל. ועיקר כונת חז"ל הוא על סוף הפסוק הנאמר שם בללו חמדתי וישבתי ופריו תתוק לחכי. ורב חמא יפ"ש הפסוק דכנסת ישראל חמדו להם לישב בלל התפוח אף דבאמת הלל בעלמותו ואיכותו לא יתשך אחריו להסתופף בללו רק הפריו מתוק לחכו והוא הוא המסבב אשר בגללו חמד לישב בללו. וכן נמשלו ישראל אשר תגודל משוקקתם וחפלים לחלק אחד מהמלות קבלו נס החלק השני ולא עשו כמעשי שאר אוה"ע שברחו מהקב"ה רק על ד' הי' בטחונם עזה כי כל חלקי התורה המה נכונים ומאושרים. ובאורס ישיב האדם חיי הנלחי ועל ידם יבוא למדרגה הפליונה בשמי שמי מעלה. ומה שהמשיל הש"ס ישראל לתפוח קאי על ענין התפוח:

## הקדמה

**ועתה** הנה אשא גם אני הפעם המשל הזה על הגהות מלחמות אריה אשר אנכי נותן לפניכם היום. והאנתי אותם פה לבדנה. ידעתי גם ידעתי כי אין לחסות בזילם. ואל הסכמתם מאין תמלא. ואך מאת ד' היתה זאת לי כי חבורי אשר הולאתי לאור זה כחשעה שנים, שו"ת מצפה אריה" מלא חן כפיני חכמי הדור ורבים מהשוקדים יתענגו בו יהי שם ד' מבורך. אין זה כי חס בזכות אבותי גאוני דור דור ג"ע אשר עמדה לי. אמנם עתה בהנהותי אלו אשר נגעזי רק בקלה המטה אשר בידי בעיניי עמוקים כי לא עת ולא מקום ה' אתי להלוך ברחבה. אזחיל ואירא פן יהי יגיעי לריק ח"ו. אך מורכב על כתיפו של אבא בו אשים מבטחי כי מרוב אהבה אל הדברים של מו"ח הגאון האמיתי נופת הדור ז"ל ופריו מחוק לחיכם. גם אלי יטו המעיינים חסדם וטובם לעיין בדברי בעין יפה. ואולי ימלאו בהם דברי חפץ ויכונן מילי והי' זה שכרי. ומאחו יחברך אשאלה כי יראיני נפלאות בתורתו ובדרך אמת ינחי בזכות אבותי ז"ל גאוני דור אשר האירו פני תבל בחכמתם אכי"ר:

בחודש אלול תרמ"ט לפ"ק פה לבוב.

**אריה ליב ברודא.**

סימן א

אשיב ואומר שלום לכבוד ידידי הרב הה"ג חר"ק ובקי בחדרי תורה וכו' מודה יהושע נ"י אבד"ק מאקאלאב יהי נועם ה' עליו:

אחד"ש

כ"ת כמטפס ללוהבי ה' ולחושבי שמו. פ"ד שאלתו שאלת חכם בפניו שהרחה לזונוס ואמרה מאיש פלוני הוא והוא הכחיש' ואח"כ כאשר הרבה עליה אביה רעים ונתן לה נדן נשאה וילדה והוא מתנצל כי כחשו מתחלה ה"י מחמת בושיה וגם לעפן יפור לה אביה נדה וכ"ת פתח בכחא דהיתירא ורלונו לדעת חו"ד בזה ולתשובתו הנ"י בזה לחוות דפי כיד ה' הטובה עלי וזה סמלי בפזרתו ית'. סנה בזנות יש פוסקים לליכא איסור עניקה. וכחבו האחרונים ז"ל הטעם משום דזנות לא שכיח ומילתא דלא שכיח לא גזרו רבנן. אולם באמת כתבו התוס' בניסין דף י"ז דרק זנות בפדים והתראה חשוב לא שכיח אבל זנות לחוד שכיח וסביאו ראי' עהא דתקנו לבחולה שמתנשא בד' שמא ימלא לה טענת בתולים פ"ט ועכ"ל כמו שכתבו קל"ת האחרונים ז"ל דזנות לא שכיח שמתעבר דאשה מזונה מתהפכת. ואנכי אמניא להביא ראי' לזה לפת"ש התוס' בניסין שס דהא דלר"ך זמן בניסין לר"י בזמן הזה דאין רבין דיני נפשות הוא משום דשמא יחפה על בניה מתזורים ויקשה א"כ דאמתי פליג ר"ל אטעמא דר"י דהרי זנות א' בלי פדים שכיח ויש לחוש לחיפוי בני' מתזורים א"ו דזה מלך אחר הו"ל מילתא דלא שכיח דפיבור בזנות לא שכיח משום דמתהפכת וככ"ל:

א"ל

לדפתי גם זה יש לרחות ד"ל דכיון דנשום סכנת הולך תקנו חששו גם במילתא דלא שכיח וראי' לזה דהרי במתניתין דלריכה להמתין כ"ד חדש משום ר"ת הוא דקתני לה ור"ת ס"ל בכתובות דף ל"ט דנ' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניק' ולדעת התוס' ז"ל שס מחויבות המה לשמש במוך. ולדידי' ז"ל פ"כ דמניקה חבירו כיון דלא ימסמם להולד ביפי וחלב חששו חז"ל דמילתא מתעבר אף כשתמש במוך פ"ד רחוק וחזין א"כ

דאף לדבר דלא שכיח ביותר חששו בזה לנוגע לסכנה וככ"ל וראיתי למ"ז הגאון רשכ"ו ז"ל שינא לדחות טעם זה מלך אחר דלא שייך סך דמלתא דלא שכיח לא גזרו רק כשהכל לא שכיח אבל סיכא דכבר תקנו חז"ל רק דבמקום אחד הוי מילתא דלא שכיח י"ל דלא פלוג רבנן בחקנתן גם במלתא דלא שכיח עיין בדבריו ז"ל. אולם לדפתי אס כי החילוק ההוא נכון בסברא יש ראי' כנגדו מהך דהחליף דפי שור בפרה דהערינן בש"ס דב"מ מ"ו דקנה דמ"ל כר"י דר"ת נפשות קונות ורק לתקנו דאינו קונה דשמא יאמר נשרפו חיסך ודפי שור כו' כיון דלא שכיח לא תקנו רבנן פיי"ש. אמנם הדימוי שאמרתי אנכי אינו חוזר ונראה לדפתי ודו"ק:

והנה

הרמ"א ז"ל כתב בשם מהר"י מינץ ז"ל להקל במפקרת לזנות. אולם המעיין היטב בדברי מהר"י מינץ ז"ל יראה דגם באינה מופקרת ורק שזינתה ברלוו הסיר עיין בדבריו ז"ל. ואולי הרמ"א ז"ל מדעת עצמו הכריע דבזינתה פעם אחת לא חיישין שזונה עוד ורק כשזינתה פעמים ושלש חיישין שזונה ומטוב שמתנשא ויהי' בעלה משמרה. וי"ל דבבחולה שמתעברה גם לדעת הרמ"א ז"ל יש להקל דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה פ"כ שזינתה פעמים ושלש ויש לחוש שזונה להבא:

א"ל

באמת נוף ראיתו של מהר"י מינץ ז"ל מהך אמתא דפיבורי בה איסורא דחו האחרונים ז"ל והעלו דאין לסמוך על זה להקל גם במופקרת. והנה לכאורה על לבי לדון להקל בכה"ג מטעם אחר. דכיון דהשידה לזנות אין תופלת נהולך במה שלא תנשא דיכולה היא שמתעבר בזנות. אולם באמת זה אינו דפיבור בזנות לא שכיח דמתהפכת ואין להקל איפוא בזה וכשהלסט האחרונים ז"ל:

ונבוא

לפינן שאלתינו שמורה פתה שהולך מענו ונתן אמתלא על מה שכיחש תקודם. והנה כ"ת יאל לדון דכיון דיש מתירים במזנה דנהי דאן מתמרינן תמפק פ"ט שוב לא שייך שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא וסביא

מלחמות אריה

א) בלי פדים לאו דוקא דאין סכנים נפמלים אלא עפ"י פדים כמ"ש רש"י ז"ל בקידושין דף פ"ט ע"ב ובפרט בלי פדותו של האב ועיין בפ"י. אלא ז"ל דזנות בלי התראה שכיח כמו שדקדקו התוס' לומר דזנות פ"י פדים והתראה לא שכיח. משמע דבלי התראה שכיח. ובלא"ה ז"ל כן לפי מה שכתב רש"י ז"ל במתניתין דריש כתובות דיתברר הדבר ויבואו פדים. אך אכתי יש להקשות אמנה שמירלו התוס' שס אי נמי שלא יאמרו שזינתה אחר גירושין ויחזירנה דגרושה שזינתה גותרת לחזור. וע"ז קשה דזנות בלי התראה שכיח א"כ אחאי לא אחר ר"ל משום שמא יחפה. אמנם נוף דברי התוס' קשה לדפתי שהרי התוס' דף פ"ט במתניתין ב"ש אומרים פוער אדם את אשתו בנג ישן וב"ה אומרין הביאו שצירושלמי מפרש דאולי לעפתייהו דב"ש אית להו בפרק העגרה לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מלא בה פרות דבר הלכך מזוהמת היא בפניו ואינו בא עליה וב"ה אית להו אפילו הקדיחה תבשילו יכול לגרשה ואינה מזוהמת בפניו כו' פ"ט. א"כ הכא כשזינתה מחמיו איך חיישין שמא יחפה עלי' ליתן לה נט בלי זמן כדי שיחזירנה הא כיון שזינתה מזוהמת היא בפניו. והשתא מה החס שנתייחד פמה לא חיישין שמא בא עליה כ"ש דאין לנו לחוש שמא יחפה עלי' כדי שיחזירנה. ונראה לפפ"ד ד"ל דהתוס' דהכא אולי בשיטת השאלות ודעתי' ז"ל כמו דאיתא באהפ"ז סי' י"א שפ"י עידי כיפור מו"יאין את האשה בעפלה. וי"ל דז"א אלא לר"ך דקיי"ל כב"ה דיכול לגרשה אפילו הקדיחה תבשילו אבל ב"ש דס"ל דלא יגרש אלא א"כ מלא בה פרות דבר בפין פדי זנות כמו שסביאו התוס' הירושלמי דפריך לאו דמחזיר גרושתו דכתב רחמנא למה לי, ומעתה שפיר ניחא דהתוס' לב"ש כיון דאיכא פדים שזינתה לא חיישין שיבא עליה שהיא מזוהמת בפניו אבל הכא בפדי כיפור לחודא אינה מזוהמת בפניו וחיישין שיחפה עליה כדי שיחזירנה דאיסו לא חייש אפידי כיפור. והנה בש"ס יבמות דף כ"ד פ"ב פליגי רב ורבי אי מפיק בפדי כיפור ורב ס"ל דבפינ פדי זנות דוקא. לך י"ל דר"ל ס"ל כרב דאין מו"יאין את האשה בפדי כיפור מש"ה לא אחר הטעם משום שמא יחפה דמנ"כ אס לא ייהי' פדי זנות רק עידי כיפור הא רשאי להחזירה ואס יבואו פדי זנות אין חשש שיחזירנה דהא מזוהמת היא בפניו. אבל באמת לר"ך לשיטת השאלות דמו"יאין בפדי כיפור לחודא שפיר כותבין זמן בנג כדי שלא יחפה עליה ויחזירנה ודו"ק:

א"ך

אכתי קשה הא לקמן דף פ"א במתניתין דהעגרה את אשתו ולנה עמה בפונדקי איתא בר"א בנתגרשה מן הגשוואן מפני שלבו גם בה אבל נתגרשה מן האירוסין א"ל נט שני מפני שאין לבו גם בה. ובניסין דף כ"ו פ"ב פריך שש"ס קא פסיק ומני ל"ש מן האירוסין ל"ש מן הגשוואן הניחא למ"ד שמא יחפה על בת אחותו אלא למ"ד משום פירי ארוסה מי אית לה פירי. ומעתה לפי חירושט ששני של התוס' קשה למה כותבין זמן בזה"ל בנג ארוסה

**והנה** בריש ניטין קאמר הש"ס בד"ן הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבטי כד"ל דאמר ר"ל עדים החתומים על השטר כמי שנחקר' עדותן צב"ד ורבנן הוא דאזרי"ך קיום כו' וזרי"ך באמת להבין דמה ענין הך דר"ל לזה דר"ל לא אמר רק דאין יכולים העדים להיות חוזרים ומגידים דכיון שחתמו על השטר חשוב כאילו העידו צב"ד וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד עיין ש"ס דכחובות דף י"ח והכא על זה גופא אנו דנין אם חתמו או שהוא מזויף וא"ת דמה"ת לא חיישינן לזיופא הנה זה מלך הסברה אבל לא שייך להך דר"ל . והנראה דכוונת הש"ס הוא כך דבאמת זהו מלך הסברה דמדינא לא חיישינן לזיופא דלא חניף איכש לזייף ורק דאי לאו הך דר"ל לא מהני זה דלא עדיף מעדים מפי עדים דל"מ דהאומדנא לא חשיב יותר מעדים ואי לא הוי משעת החתימה כאילו נחקרה עדותן צב"ד הו"ל כאילו עתה יש אומדנא דהעדים אמרו כך דלא עדיף מעד מפי עד ורק דכיון דאמר ר"ל דהו"ל כאילו נחקרה עדותן צב"ד שפיר האומדנא מעידה שכבר נבנו שני עדים אלו צב"ד ומהני כאילו שני עדים מעידים כן דלא חשיב עד מפי עד וכתבואר :

**ומעתה** יתבאר דברי הירושלמי כתיב חומר דבעי להוכיח דבעדות אשה מהני האומדנא דלא חניף איכש לזייף ולא אמרי' דכיון דהכא לא שייך לומר דהוי כמי שנחקרה עדותן צב"ד דאין זה שטר מדעת מתחייב רק מדעת העדים דמה"ט קרי ל"י הירושלמי מפי כתבם דשטר גמור לא חשיב מפי כתבם לדעת כמעט כל הקדמותים ז"ל וא"כ נהי דבעדות אשה הקילו בנפשי כתבם מ"מ כיון שאינו מקוים לא מהני האומדנא דלא חניף לזייף וכ"ל וע"ז הביא הך דהקילו גם בעד מפי עד וכיון דעד מפי עד מהני בזה ממילא מהני האומדנא המתעדה שהעדים אמרו כן דרק בעדות ממון לא הי' מופיל אי לא הי' אומרים דהחתימה בהשטר הוי כנחקרה עדותן צב"ד דהאומדנא לא חשיב יותר מעדים דלא מהני דהו"ל עד מפי עד תש"כ בעדות אשה דגם בעד מפי עד הקילו וכ"ל ודו"ק :

**והנה** לכאורה עלה על לבי דיש לחלק בין היכי שיש שני עדים על הכתב ובין היכי דליכא רק ע"א ומשום דעיקר הטעם דעד א' מהימן הוא משום דהוי מלחא דעבירא לגלויי ואפ"ן דבש"ס אימא ג"כ הטעם דדייקא מ"מ כבר כתבתי בחידושי ד"ל דעיקר סברה דדייקא היא לחזק הטעם דהוי מלחא דעבירא לגלויי דהי' מקום לומר דלא חשיב עבירא לגלויי כ"כ ראולי סבר דגם אי חי הוא לא יודע הדבר ולא יתגלה שסקר אמר ורק דכיון דאשה דייקא ירא יותר שאחר הדיוק יתוודע הדבר ואיבעית הש"ס בע"א ביבמה היא אי צעין לחשוב מלחא דעבירא לגלויי דוקא סברה דייקא רבה או דדי דייקא זוטא עיי' בתוס' שם והבאתי רא"י תהא דקיי"ל בעד אומר תת ועד אומר לא תת דאם בא זה שאמר לא תת אחר שהתירוה אין בדבריו כלום ואי יתא דהך דדייקא ומינסבא הוא טעם בפ"ע איכ היתר ע"י העד הוא נגמר פס נשואיה לאחר לתת א"כ כשבא העד המכחיש אחר שנתקבל עדות העתיר מותרת להנשא הרי עדיין לא נגמר היתר וע"כ דסברה דייקא הוא לחזק שיחשב עבירא לגלויי ביותר ונגמר א"כ היתר חיקף עם עדותו וכמונן . ונ"ל לפ"ז דגם בעד מפי עד חשוב מלרע"ג וללא כמ"ש קלח האחרונים ז"ל וטעם הדבר נ"ל דלא יוכל אישתמיט ולומר שהמגיד הראשון כחז לו שהכל יאמרו שזה שאמר תת בודאי הוי אמר אמת דהוי מלחא דעבירא לגלויי דלא משקר איכש ובודאי שזה אמר שקר שסמך שיוכל להשמש כ"ל . ועיי' בתשו' הרשב"א ז"ל שכחב צב"א ביבמה שגם עד מפי עד מהני אף דבזה בודאי צעיק לטעמא דמלרע"ג וכמבואר בש"ס

שם ומעתה דצב"א ככתב לא שייך מדפ"ג שיוכל להשמש ולומר שאין זה כתב ידו והירושלמי מיידי בשני עדים אבל צב"א לרי"ך קיום דוקא שזה חת"י דהי' עבירא לגלויי וכ"ל . ולפ"ז צב"ד אין להתיר בלי קיום כיון דחת"י השלשה א"כ ניכר שהוא כתוב מאחד דרומין כל החתימות ואם כי לדעתו אין להסתיר ולומר דכיון דחזינן שיש כאן זיוף לכ"ע יש לחוש שהכל מזויף דיש לומר והדעת נותן שגם החת"י דא"כ לא נעשה לזיוף ורק שאיכש יכולין לכתוב ואמרו לאחד שיכתוב אגרת ויחמוס שמוס שהמה המלוים לכתוב זאת ורק שלא ביאר הכותב זה להדיא כדרך כותבי אגרות בשם אחרים והפד שלא הי' לכוונת זיוף שכתב כל החתימות והכתב בלי שום שינוי בין אחד לחבירו שהכל רואין שאין זה הח"י השלשה בעלמא אבל מ"מ להיפך אין לדון חתימתם לשלשה עדים ולא נשאר רק חת"י דאופר ובעי קיום דוקא וכ"ל כן עלה על לבי בראשית ההשקפה . אולם אחר ההתבוננות ראיתי דו"א דעכ"ל לפי הנ"ל דאי לא הוי מדע"ג אין החשש צב"א דסתא משקר לקלקלה דא"כ למה אנו לריבין לבשרת דייקא דמת"י למאי ניחוש דאם יתגנה חת"י שבעלה חי הוא יתברר שסקר העיד העד ואין אדם משקר בדבר שימגלה חת"י ואם תאמר דסובר שבעלה ירחיק נרוד ולא יתגלה שקרותו א"כ לא הועיל כלום בקלקולו ומה לו לשקר ורק דעיקר מה שאנו חוששין צב"א ע"כ הוא רק דשמתא לא דקרק יפה ואומר בדדמי ועיין בפוסקים בשם הגאונים ז"ל שכחבו דגם בממון הא דלא מהני עד אחד אינו משום דחיישינן שזה שכרו להעיד שקר ורק דחיישינן לבדדמי ובמלחא דעבירי לגלויי לא חיישינן לזה דודאי דקרק יפה ומעתה לא שייך לומר דלא חשוב מדע"ג בעד אחד חתום בכתב רק כש"א"י מי זה העד החתום דזה שפיר י"ל דל"ח עב"ג דקשה לחקור ולידע מי זה הוא העד החתום דהרבה יוסף בן שמעון איכא בעלמא אבל בירוב מי הוא החתום וכנ"ד חתימת הרב דשם שפיר חשוב על"ג דכיון דזה ל"ח שכוונתו לקלקלה ורק לבדדמי חיישינן צב"א א"כ אין חשש ששינה בכוונה קלח חת"י שיוכל חת"י לומר שאין זה חתימתו וא"כ הרי על"ג כיון שיחברר חת"י שזה חת"י אחד שלא שינה וכ"ל ודו"ק :

**ובגור** הדבר שכתבתי דהך דדייקא הוא רק לחזק שפ"ז חשוב יותר מדע"ג דבלי הך דדייקא אין העד ירא כ"כ שיפוסם בדבריו שסובר דגם אם חי הוא לא יתברר בודאי וכ"ל . אחר הישוב ראיתי דיש לגמנס טובא דאם כה נאמר יקשה דאין הימנוהו לעכ"ס מפל"ת דאחר דכבר בררנו דעיקר החשש בעד אחד משום ד"ל דאומר בדדמי ורק דצמדע"ג רמי אנפשי' דקרק הרבה א"כ גם במסל"ת נהי דנימא דגם במספר מעשה לתומו ל"ח לבדדמי צמדע"ג מ"מ הרי לפי הנ"ל אנו אומרים דלא נסתלק החשש בדדמי רק כשהוא יותר עמיד להגלות ודאי ע"י דיוק דידה וא"כ במסל"ת בעכו"ס דעיקר היתר משום דלא ידע שיש תופלת בדבריו להיתר אשה פשיטא א"כ דל"ש לומר שירא שימגלה ביותר ע"י הדיוק דידה חזר איפוא החשש בדדמי למקומה וכמונן א"ו דהך דדייקא ומינסבא הוא טעם לפלמו שמתמת הוכחה זו סמכין ביותר [ונ"ל דלכך בעד אומר לא תת אחר שהתירוה ע"י העד לא מהני דכיון דא"ל עוד לעדות חשוב כנגמר היתר] אך מ"מ אין רא"י ולא מלינו בשום מקום דיועיל הך דדייקא לבד אף היכי דליה מדע"ג כלל דיי"ל דמתמת שני הטעמים בלירוף יחד קאחין והיכא דלא הוי מדע"ג וכגון שבא תכתב ממרחקים שמת זה וחתום בו עד שאינו ידוע לנו דליה על"ג וכ"ל לא מהני דלא סמכין על סברה דייקא לבד . ועפ"ז אמינא ליישב דברי הכ"מ ז"ל שכחב דלכך השמיטו הרי"ף והרמב"ן ז"ל אבע"י אי חתומה הבאה

הבאם לאחר מכן הוא ג"כ בכלל ה' נשים שאין נאמנות  
 לומר שמת בעלה דגש ה' נשים אלו אינו רק השטח דרבנן  
 וספיקו להקל. וכל העובר משתומם דברי בהדיא תק בהסך  
 נשים שהפירו שמת בעלה כסן אוכלת בתרומה  
 הרי דמחזיקין להו לודאי משקרות ולא רק השטח בעלמא  
 מדרבנן. ולפי הג"ל ניחא דהנה פנ"ל דדברי הכ"ע ז"ל  
 אמורים רק אי נימא דפיא במיתה נאמן ע"מ דלסבורים  
 שטוח רק מדרבנן א"כ בהסך נשים סוי' א"א ע"מ דאחרי  
 שלא האמינו אותן חז"ל חזר ל"מ שאין ע"א נאמן כלל  
 דסם אמרו וכו' והנה הא דמסימן בזה ע"א הוא משום  
 דסוי מדע"ל' וגם יש לירוק סברת דייקא וכ"כ סריסב"א ז"ל  
 גם לסבורים שהוא נאמן ע"מ וסיינו לפי הג"ל כל אחד  
 הוא בפ"ע ולא דרך דדייקא בא רק לחזק שיהי' על"ג  
 יותר וכ"ל. ומעשה נכונים דברי הכ"ע ז"ל דכיון דחמותה  
 הבאם לאחר מכן סוי ספיקא אי היא בכלל הסך נשים  
 דהחמירו חז"ל שלא להאמינם סו"ל ספיקא דרבנן ולקולא  
 ומותרת להשטח על פיה ומ"ע בהסך נשים שפיר אוכלת  
 בתרומה דאחר שהחמירו חז"ל ואמרו להשטח לא שייך  
 עוד דייקא ושוב אין כאן פדות מה"מ וכמונן דו"ק כי קצתה:  
**ובגוף** מחלוקת הפוסקים אי בעינן שיהי' חמ"י פקוים  
 דוקא הנה מלך זה שכתבו דמ"מ לא בעי  
 קיום דלא חזיקו אינם לזויפי ורבנן הוא דאלריך ובעדות  
 אשה סקילו בהמת נראה בזה כדעת המחמירים דמהא  
 דמ"מ לא בעי לקיים ספרות אין ראי' רק דלא חזיקו  
 המלוה לזייף שהוא המוליא השטר אבל סיכא שלא יודע  
 מי הוא אשר זייף וכסך שבא אגרת שמת פלוני דאם  
 הוא מזויף לא חדע מי הוא אשר עשה זאת ל"ש זה  
 שאין אנו רנין על איש פרטי וז"כ אללי בסברא:

**אולם** מלך אחר יש לדון להורות להקל בלי קיום וכבר  
 ספיר בזה הגאון הס"מ ז"ל בסו"י י"ז בתשובת  
 שאלה דברי בש"ס שילטי יבמות אמרינן דנשיאין על פי  
 ב"ק ופריך דניחוש שמת לרה היא ומייתי הא דתנא דבי  
 ר"י בשעת הסכנה כו' אפי"פ שאין מכירים ולי"מ א"כ  
 גם באינו פקוים למאי ניחוש ואנכי בארתי יותר דבש"ס  
 שם מייתי תרי עובדא באחד שפמד בראש הסר ואמר  
 פלוני בן פלוני עמקוס פלוני מת הלכו ולא מלאו  
 שם אדם ובאמת אני פלוני כו' נשכני נחש וסרי  
 אני מת והלכו ולא סכירוהו והנה הסך דנשכני נחש  
 כו' דמי לגמרי להסך דר"י בגט במקום סכנה דאם לא  
 עכשו אימתי דמסתמא ל"ס שם אדם בשעת שמת אולם  
 מעשה הראשונה באחד שפמד על ראש הסר ל"ד לגמרי  
 לסך דתדר"י דיוכל לסיות שיבורר יותר ואפי"ה ל"ח לרה  
 עפי"ז דאולי לא יהי' פדות אחר ותשאר עבונה הרי דאין  
 ממתיק כלל וס"מ א"כ לפנין קיום ולדעת המחמירים ז"ל  
 דקיום הוא דבר נקל למלאו יותר מפדים אחרים שמת  
 ולריך לברר ולפ"ז כשסתמב בא עמקוס רחוק סרבה שאין  
 פדים מלויים כלל לקיימו גם המחמירין יודו דאין סקיום  
 מעבב וכ"ל מסך דיבמות שם ולדעת המקילין י"ל דכיון  
 דסך דפמד בראש הסר כו' ל"ד לגמרי לסך דתדר"י יותר  
 י"ל דכוונת הש"ס דכיון דבגט כותבין בשעת הסכנה אפי"פ  
 שאין מכירין ולי"ה במושלך בבור ואמר כתבו גם להשתי  
 לרה בעד מיתה סקילו בכל גוונא משום סברת דייקא  
 מה דלא שייך בנירושין ואין לברר כלל ופכ"פ בכס"ג  
 שאפשר לקיימו אף פ"י סורה אין לנו ראי' ברורה מסך  
 דיבמות לא לכאן ולא לכאן וקסם לסכריע בין סמורים  
 הנדלויים רבותינו סקדמונים ז"ל. ומעשה ב"ד שאין סקיום  
 קסם כ"כ אף שטוח בריווק מקוס אחרי שטוח חמ"י סרב  
 דפקיע שמי' ויוכל להחמיקים מ"ד ל"ד לריך לקיימו פכ"פ  
 לדעת המחמירים ומי ירוס ראש להקל במקום דאפשר  
 נגד הני רבנותא ז"ל :

**ולכאורה** עלה על לבי לומר דבז"ז דאיכא חדרגת"ה  
 ז"ל שלא לישא ב' נשים ליכא חשש דלרה כלל  
 וכמונן אולם אחר היישוב ראיתי דז"א דבאמת לאו דוקא  
 לרה דה"ס דיש חשש דשמת משאר הנשים שאין נאמנות  
 היא באם. וס"מ לא נקם לרה רק משום דלא נוכל לאוקמי  
 בידענו שאין לאשה זו נשים כאלו ולכך פריך דילמא לרה  
 הואי דזה א"א לידע דיוכל לסיות ששטח אשה עוד במק"א  
 חס כוונת רש"י ז"ל בפירושו שם שכתב דלמא לרה הואי  
 ששטח אשה במקום אחר פיי"ש ודו"ק :

**והנה** הגאון בעל שער אפרים ז"ל נסתפק בהני נשים  
 שאין נאמנות לומר מת בעלה אי נאמנות  
 במסל"ת והביא ראי' דאין נאמנות ממ"ש סריב"ש ז"ל  
 להוכיח דמסל"ת לא בעינן קישור דברים מהא דקאמר  
 הש"ס דיבמות שם דניחוש שמת לרה הואי ולא פריך דשמת  
 פכ"ס הוא ש"ע דנכרי במסל"ת מהני אף בלי קישור  
 דברים וא"י דגם בהסך נשים מהני מסל"ת א"כ מה פריך  
 דרילמא לרה הואי. אמנם אנכי אמרתי דאין מכאן ראי'.  
 והסתובן. דהנה כבר הקשו על סריב"ש ז"ל דמה יפסולסך  
 דסי' מושלך בבור ואמר כתבו ותמו גט לאשתי בש"ס  
 דניסין דף ס"ו דפריך סתם בש"ס ג"כ דילמא לרה הואי  
 ולא פריך דלמא פכ"ס הוא דהתם לא מהני מסל"ת .  
 אמנם באמת דברי סריב"ש ז"ל נכונים דפיקר טעם  
 סחילוק אי בעינן קישור דברים או לא הוא דאי לא בעי  
 קישור דברים לא חיישינן כלל בפכ"ס שאמר כן לקלקלה  
 ורק כשבא להפיד חיישינן דמסל"ת בא להפיד לסובת  
 ישראלית אבל כל שלא בא להפיד ואומר רק דרך סעברה  
 מסל"ת ל"ח כלל שאומר לקלקלה. אולם אי נימא דבעינן  
 דוקא קישור דברים הוא להיפך דבסתמא חיישינן שבא  
 לקלקלה ורק כשאומר דרך סיפור פס קישור דברים דיש  
 הוכחה ואומדנא שאינו פכוין כלל דסרי סיפר ג"כ דברים  
 אחרים שא"ל לפדות האשה מהני בעדות מיתה ועיין  
 בש"ס דיבמות דף ל"ח בהך דגר ששטח אשת אחיו מאמו  
 ואמר על ספסל זה ישב ר"ע ואמר שני דברים בגר נושא  
 אשת אחיו מאמו ואמר על פסוק ויסי דבר ה' וגו' ופריך  
 דהא מורה ובא בשעת מעשה ואין שומעין לו וקאמר שאני  
 הכא דקאמר מעשה אחרינא בהד"י הרי דכל שאומר עוד  
 דברים יש הוכחה שהכל אומר אמת בלי שום פני' חסו א"כ  
 הוכחה סריב"ש ז"ל דבפכ"ס ליכא למיחש דבעי לקלקלה  
 וא"כ גם סיכי דל"ע מסל"ת דוקא שיש לפנינו פכ"ס שאומר  
 מסל"ת דל"ע סיכי דבעינן פדות נמורה אבל מ"ע ל"ס  
 סיכא שלפנינו נשמע כאלו הסבל אומר כן דשמת אין זה  
 הסבל ורק שפכ"ס בא לקלקלה ואמר כתבו ותמו גט  
 לאשתי פלונית דליכא למיחש לקלקולי בפכ"ס וכיון שכן  
 בעדות מיתה דסקילו להאמין מסל"ת ל"כ קישור דברים  
 וכ"ל. ומעשה בהסך נשים דחיישינן שבאין לקלקלה אף  
 אי נימא דנאמנות במסל"ת מ"ע פשיטא דז"א רק עט  
 קישור דברים דיש הוכחה ואומדנא שאמת יסגם סכס וכ"ל  
 וא"כ ספיר פריך דלמא לרה הואי :

**שוב** מלאחתי להאחרונים ז"ל שהרגישו קצת בזה אמנם  
 לא בארו הדברים כמ"ש ורק שכתבו סתם דמ"ע  
 אין ראי' דל"ע בנשים אלו מסל"ת פס קישור דברים  
 ולפמ"ש בלי קישור דברים בלא זה אין להסתפק כלל דכיון  
 דחיישינן שבא"ס לקלקלה פ"ד שאמר"י תמות נפשי היא  
 דקאמרה פשיטא דאין נאמנות בלי קישור דברים וכ"ל  
 ועיין בש"ס דיבמות דף קי"ז שמי יבמות זו אומרת מת  
 בעלי וזו אומרת מת בעלי זו אסורה משום בעלה של זו  
 כו' והתם לגבי סברתה פשיטא דהוי מסל"ת שלא באתה  
 להפיד רק על מיתה בעלה לגבי היתר פנמה ורק פיקר  
 מה שיש לדון סיכי שיש הוכחה ואומדנא וכנון במסל"ת  
 פס קישור דברים ול"ס אין ראי' לסתור וכ"ל. והנה אס  
 כס

לא יחיל הפאם שלו רק לדומה לו וגם השואל לא ישאל פאם רק ממני שדומה לו בזואר שיוכל לומר כי זה הוא בעל הפאם שנראים בו תוארים הללו וכיון שזה נעשה בכיוון אין לומר שחשיב שאלה דיחיד אחרי שאין הענין בא במקרה והזדמנות ורק בכונת שואל ומשאל עכ"ל ואך אז דכתיב כן מצד הסבירא בעלמא דאשר נכונה וברורה היא לכל משכיל על דבר להבינו לאשורו אולם פתה עלה על לבי לחזק סברתי זאת. דהנה באמת נתקשו האחרונים ז"ל בדברי הח"ל ז"ל דהרי עיקר החילוק בין נפילה דרביס לנפילה דיחיד הוא רק סברת אביו ורבה פליג עלי' וס"ל דאין לחלק וכמבואר למעין בש"ס דב"ב דף קע"ב ע"ש אולם אנכי אמרתי בישוב דברי הח"ל ז"ל דדעתו ז"ל דגם רבה מודה לאביו דיש לחלק בין נפילה דרביס לנפילה דיחיד שהדפת באמת נועה דיש חילוק גדול ביניהם ורק דרבה ס"ל דהך דשני יוסף בן שמעון שהוליא אחד שט"ח על אחר אי היינו מוששין לנפילה הו"ל לחוש גם בזה דל"ח בכה"ג נפילה דיחיד דעיקר הא דחשיב חששא רחוקה היא משום שידמנן שיוסף בן שמעון אבד השט"ח ובין כל המון האנשים נדמנן שיוסף בן שמעון השני הי' המולא וזה לא שייך בשט"ח שאינו ראוי לשום אדם לנכות בו ורק לזה ששמו יוסף בן שמעון וא"כ גם כשאמר מלאו חקר ודרש למלא איש ששמו כשם המלוה שנכתב בהשטר למכרו לו ולפנמו אינו שזה מאומה וליח לנפילה דיחיד רק כשבא במקרה גמור בלי שום תערובת כוונה וא"ש דברי הח"ל ז"ל והך דניד בפאם להך דשט"ח דמי' וכנ"ל שנעשה בכונת שואל ומשאל שאינו ראוי לאחר שאין לו תוארים כאלו הנרשמים בהפאם וכאשר כתבתי :

כה נאמר הי' מקום לדון להחיר בניד בלי קיום אחרי שיש בהאגרת הרבה דברים שאינם שייכים לעדות המיתה והו"ל קישור דברים דגם הני נשים מהמני ואף שבתחלה נאמר שמת מתנו ואח"כ באו שאר הדברים מ"מ חשוב קישור דברים וכמו שהוכחתי בחי' מהך דיבמות דף ע"ז שהבאתי דהמעשה אחרינא אמר אח"כ ע"ש אמנם לדינא קשה להחיר כאן בלי קיום מעשם זה דמלבד שמתרתי הראי' דאין גאמנות במסל"ת וכנ"ל דמי' י"ל דגאמנות במסל"ת עם קישור דברים ובלי' פשיטא דאין להאמינם מ"מ כ"כ אין לנו ראי' להיפך הנה יש לדון אי יש לחשבו מסל"ת כיון שזכר שם אשתו ועיין כ"ז בפוסקים ז"ל :

**בדא** סלקין לרריך שיתקיים חת"י הרב דסימפארפאל וכאשר יתקיים הנני משכים בהחידא דאיתתא וישבו איזה ב"ד של שלשה ויתירוה כדן נשאת עפ"י עד אחד והללפפ"ד כתבתי :

**ומ"ש** כ"ת בהגרתו האחרון לזרף מה שבא מהתא- גיסטרטט ואמר להאשה שבעלה מת אין דעתי נוחה בזה דכיון שנאמר להניד להאשה אינו עוד מסל"ת ואף דהוי ערכאות אין לסמוך ע"ז בלי מסל"ת וראי' מש"ס דניעין דף כ"ח דקאמר אהך דשמעי מקומנעריסין של עכו"ם הא קי"ל דכל מסל"ת הימנוני מהימני ע"ש ואם כי יש לרבר עוד בזה הנה אחרי שבנקל להשיג קיום על חת"י הרב דסימפארפאל מב"ד דפיירות הגדולות הסמוכות כגון מק' אדעסא וכדומה ויומר מזה אין אנו לריבין וכאשר בררתי בעזה"י ואין לנו לחפש ולילך דרך צר במשעול הכרמים ושלוס על ישראל ועל רבנן וה' הטוב ילינו משגיאות ויראנו בתורתו נפלאות. כ"ד כו"ח למען תקנת עגונות :

**עתה** נבוא לדון ע"ד שהעד המעיד על המיתה לא

הזכיר שהביא בידו פאטאגראפיס של הנפטר והאשה העגונה יש לה ג"כ פאטאגראפיס מבעלה ושני הפאטאגראפיין המה שייס למראה עינינו ודומין ממם . ויען היא מלתא חדתא ולא גמלא מזה דבר בהקדמונים ואף לא בהאחרונים ז"ל אמרתי להתבונן מעלמי ולרמות מלתא למלתא. ואשר אחזה בזה דזה דמי לפנין דימיו החתימות שהוא אחד א) מדרכי קיום השטר שכתב ידי העדים יולא משטרות אחרות שידוע לנו בבירור שזה חת"י והב"ד עורכין זה הכתב להכתב שבשטרות האחרות וניד להא דמי' וכמובן . אולם לפ"ז יש לדון בכ"ד עפמ"ש הטור בח"מ סימן ס"ט בשם ר' שרירא גאון ז"ל שאין מקיימין חת"י הלוה ע"י דימיו כיון דקיום שטרות דרבנן היכי דאיתמר איתמר כו' ועיין בב"ח ז"ל שביאר דברי הגאון ז"ל לדוקא בכתי' עדים הקילו דקיום שטרות הוא מדרבנן משא"כ בקיום חת"י הלוה דברי קיום מה"ה ותמה על בעה"מ והטור ז"ל שהשיגו על הגאון ז"ל בלי ראייה ולא ירדו

**סימן ג**

תשובה לחכם אחד והשאלה יובן מתוך התשובה.

**ע"ד** שרנה כ"ת לדון דכיון דנמלא פאם אלל הנפטר יש להחיר אשתו דאין לחוש לשאלה דכיון שבהפאם נרשם תוארו הו"ל שאלה דיחיד דהעלה הח"ל ז"ל דל"ח ומדמי לה לנפילה דל"ח לנפילה דיחיד. הנה זה כמה דנתי לפני ידידי גד"ז הגאון המפורסם מו"ה יוסף שאול ז"ל אבד"ק לבוב שרנה ג"כ לדון ולומר דפאם חשיב שאלה דיחיד וכמ"ש כ"ת דלדעתי ז"ל דל"ח שאלה דיחיד רק היכי שהדבר אשר אנו דינין עליו הוא דבר שראוי הוא להשאל לכל אדם ולכך יש לדון שזה חששא רחוקה מאד שיקרה כה שהשאל לאיש פרטי כזה שמו יוסף בן שמעון או לאיש שיש לו סימן כמוהו משא"כ בפאם שאינו ראוי רק לאיש שדומה לבעל הפאם בדמותו ותוארו והמשאל

**מלחמות אריה**

א) ולפענ"ד נראה דיש להביא כדמות ראייה מהא דאמרינן בב"ב דף ל"ו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובחולה מצד אחר ופירש רש"י ז"ל דזקן וזקנה היינו אברהם ושרה ובחור ובחולה היינו יצחק ורבקה וכתבו בתוס' ונראה לא שהי' בו זורת זקן וזקנה מכאן ובחור ובחולה מכאן דאסור לעשות זורת אדם. אלא כך הי' כתוב מצד אחד זקן וזקנה ומצד אחר בחור ובחולה . וכן גבי דוד ושלמה וירושלים פיר הקדש שכך הי' כתוב במטבע עכ"ל ועיין בתוס' ע"ז דף כ"ב ובתוס' בכורות דף נ' ע"א . ולכאורה יש להקשות הא הרמב"ם והרבה מהפוסקים ס"ל דזורת אדם לא אסור רק בצולע אבל בשוקף מותר. וכן פסקין להלכה בש"ע י"ד סי' קמ"א [ועיין בישוע"י שם בתשובה של עו"ה ז"ל שמתחפק ברפת החוס' אם סוברים כשיטת הרמב"ם או כרמב"ן דכפשייה אין חילוק בין צולע לשוקף דבכל גווי אסור] א"כ מה קשיא ליה לר"ת דלמא היס שוקף . ואפילו אי ינמא דר"ת ס"ל דגם שוקף אסור מ"מ הא מבואר סהם בש"ע דחזי לורה כדרך שמושין בזה"ל הרבה לורות מותר כיון דלא הוי לורה שלימה וא"כ דלמא לא היס לורה שלימה ונראה דר"ל דאי ינמא דהי' לורות ממש מסתמא הי' לורה שלימה וגם בולט כמו שהי' פרופים ממש כדי שיכירו על המטבע שקלסתר פניו של יצחק דומה לקלסתר פניו של אברהם כמו דאמרינן בב"ב דף פ"ו שנעשה הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם וידעו כולם כי אברהם סוליד את יצחק ולהכי מסתמא לא שינה מאומה כדי שיכירו היפך דהעפס שאסור רק בולע ולא שוקף וגם לא חזי פניס סוא משום



האלו כן עלה לכאורה על לבי וכן נראה שהבין כמו כן  
הט"ז ז"ל שכתב על דברי ר"ש גאון ז"ל הגיל שמתשו'  
הרמב"ן ז"ל הובא ביו"ד סי' רכ"ח משמע שגם לפני  
לאורייתא מהני הכרה בכה"ג שהיינו שבגשפם שלא לעשות  
דבר פלוני בלתי רשות איש פלוני כתב הרמב"ן ז"ל דגם  
חס נתן לו רשות בכת"י והוא תכיר שזו חתימתו מהני .  
ולכאורה מה רא' הרי החס לא יעירי שמכיר פי' דימוי  
אלא ודאי שדעת הט"ז ז"ל דאין לחלק בין דימוי לחתימות  
אחרות לתכיר חתי' לדעת הגאון דגם זה רק דימוי הוא  
שלא ראה וידע חתימה זו ורק שמדמה להליו ששאר  
מחתי' בלבו ודא ודא אי"כ אחת היא וכנ"ל :

**אירוסין**

אחרי אשר התבוננתי ראיתי דא"ל לומר כן  
דאס כה נאמר ל"מ לדעת הגאון ז"ל לפני  
קיום חתי' הלוה רק כשיבואו עדים ויעידו שראו שחס  
שטר זה דדימוי וכמו כן הכרה שמעידין שמכירין חתי'  
לא מהני לפ"ז לדעתו ז"ל וכנ"ל וזה דבר זר מאד ולא  
אישתמיט לשווא אחד מהפוסקים ז"ל שישמענו חידוש גדול  
כזה . ועוד יקשה לפ"ז דהרי כשמקיימים פי' דימוי  
החתימות בעיני שיתקיים מתוך שני שטרות ואי ימא  
דמה שמכירים החתימות אינו נחשב טב"ע רק נחשב  
בכלל דימוי שמדמין חתי' שבשטר עם הליו שנקבע בלבם  
מחתי' וכנ"ל גם בפדות ההכרה הו"ל לומר דל"מ רק  
כשראו שני פעמים חתי' כמו בדימוי החתימות והיינו  
צריכים לשאול ולדרוש את המכירים חתי' חס ראו שני  
פעמים חתי' זה לא פלה על לב אדם מעולם :

**ואשר**

פי"כ אמינא לבאר טעמו של הגאון ז"ל באופן  
אחר . והתבונן . דהנה כל עיקר ענין טב"ע הוא  
בא מהשינויים והבדלים דקים והרבים שמיחדים בזה הדבר  
לורת אדם הלזה וכדומה אשר בהם נבדל הוא מזולתו  
והנה כל הבדל ושינוי בפי"ע הוא עפ"י רוב רק כשימין  
גרוע ובסימנים גרועים לכ"ע אפי' מאה איגס מטלרפיס  
שיחשב כשימין מובהק . וגם מאה סימנים מובהקים ל"מ  
בד"ג שאס אמרו סהדי פלייא דהאי סימנא והאי סימנא  
קטל גברא לא קטלין ליה דאף מאה סימנים לא מהני לרון  
דיני נפשות על פיהם . ול"ל דעדיפתא דטב"ע דמהני בד"ג  
מסימנים הוא דבסימנים כל שימין ושימין הוא ענין בפי"ע  
ולריך המכיר לחשוב ולהתבונן על כל אחד חס יש כזה  
בריוק באדם הלזה משא"כ בטב"ע פי' ההבדלים הרבים  
יכיר הוא עיד למכירו כי זה הוא ולא אחר והמכירים  
בעלמס אי' במה יובדל זה מזולתו ולא ירעו לחשוב כי  
חס מהשנויים בפרטים וגם יש שינויים דקים למאוד שאין  
הדמיון תופס לדעתם בפרטות ורק דרך כלל נחפס  
בהמחשבה והדמיון עד שלא יפול בחוש הראות שום ספק  
וזה עדיפתא דטב"ע שנתפס הכל בכלל בהמחשבה וכח  
המדמה ושלא ב' פינא כ"כ עד שכלי ישוב בהסקפה  
ראשונה מכיד שזה הוא . ומעתה אמינא דזהו החילוק  
לדעת הגאון ז"ל בין הכרת חתי' לדימוי החתימות דבדימולו  
לא נקבע מעולם שום ליור בלב דרך כלל ורק שמדמוי  
עתה כל אות או כל חלק נתנו להחתימות שבהשטרות  
האחרות ומזה יראו וישפטו שזה הוא ג"כ חתי' וז"ל רק  
כליוק סימנים משא"כ בהכרה שפי"כ נקבע ל"ב ליור  
חתי'

יחיד למוק דפתו ז"ל ועיין בש"ך ז"ל שם שכתב לדעת  
בפ"מ וספור ז"ל ללא מקולי קיום הוא קיום זה ורק  
דסוי קיום פעליא ועיין באחרונים ז"ל שהחזיקו בדעת  
הב"מ ז"ל עיין בדבריהם ז"ל . ומעתה לפ"ז בנ"ד אין  
מקום להחיר פי' דימוי הפאטאגראפין לדעת הגאון ז"ל  
ודעמי' דקיום זה מקולי קיום הוא ולא מהני היכי לרריך  
קיום מה"מ וכ"כ לא מהני דימוי לפנין היתר אשת איש :  
**וראיתי** להגאון בעל קה"מ ז"ל בסי' מ"ו שילא לרון  
דכרה זו שפי' דימוי דמי לסימנים ול"מ  
לפנין קיום חתי' הלוה דאין יכול להוליא מתון פי'  
סימנים ומה"מ הפלה לפנין איסור אף במידי לאורייתא  
שפיר מהני הכרה כזו עיי"ש מדברי הרב ז"ל מבואר  
דחפס במשלת דהכרה פי' דימוי חשוב כסימנים מובהקים  
ביותר דסימנים אמלעים לא מהני באיסור תורה ג"כ .  
ואמינא להביא קלת סעד לזה דדימוי חשוב כשימין מובהק  
מדברי ר"ת ז"ל בספר הישר שכתב אהך דאין מעידין אלא  
עד ג' ימים וזה"ל אבל בטב"ע גמור כו' מעידין עליו  
אפי' לאחר זמן מרובה אבל כשנסתרו ופיז ושפתיו כו' נשחת  
כו' ליכא טב"ע בפרלוק פנים פדחת וחוטס שמאבד  
טב"ע אלא כמו סימנים בעלמא שמעיד שדומה לפרלוק  
פנים פדחת וחוטס של פלוני כמו שימין מובהק לדברי  
הכל לאורייתא אבל טב"ע ליכא והיינו דמשה"ח אין מעידין  
אחר ג' ימים בכה"ג נחלש הסימין דלא יחשב מובהק  
פכי"פ אבל אי איכא טב"ע כו' עכ"ל הלריך לפנינו מזה  
נראה דדימוי חשוב כשימין מובהק וכנ"ל ועיין באחרונים  
ז"ל דדעת רבים דשימין מובהק מהני גם להוליא מתון עיין  
בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה ולדעתם שכל"ל לדעת הגאון  
ז"ל דדימוי ל"מ יותר משימין אמלעי ולא מהני אי"כ גם  
לפנין איסור תורה וגם אנכי הארכתי בזה והבאתי מ"ש  
הקדמונים ז"ל בהך דאמר דשב מרגייתא הוי ובסדינא  
הוי ליירא כתובות דף פ"ה דהסימנים ל"מ להוליא מתון  
דמדבריהם ז"ל אלו פוכח דמ"ל דגם שימין מובהק ביותר  
ל"מ להוליא מתוכא וכת"ש הקה"מ ז"ל דהתם הוי שני  
סימנים אמלעים דמנין הוי שימין וגם הכריכה בדבר שאין  
דרכו כן הוי שימין אמלעי וכבר הסכימו הפוסקים ז"ל  
דכ' סימנים אמלעים חשוב שימין מובהק ועוד פדיק יותר  
דשיחברו וזדמנו שני סימנים היא מלתא דלא שכיחא  
כלל אף אחד מני אלק ואכת"ל :

**והנה**

גוף סברתו של הגאון ז"ל דדימוי החתימות  
הוא מקולי קיום ול"מ בחתי' הלוה שהקיום  
הוא מה"מ לכאורה נראה דל"ד לטב"ע דטב"ע היינו שמכיר  
שזהו הדבר בעלמא שהכירו ושלטה בו עינו טב"ע גמור  
משא"כ בדימוי החתימות החתימה הלזו לא ראה מעולם  
ורק שהוא מדמה לחתי' שנודע לו שהוא חתי' פלוני  
ולפ"ז לאו דוקא דימוי לחתימות אחרות אלא גם כשמעידין  
שמכירים שזהו חתי' פ"ופ ג"כ לא הוי קיום פעליא לדעתו  
ז"ל דגם בזה לא ראו חתימות אלו שבשט"ח ורק שראו  
חתי' של הפדים ומדמין חתי' שבשט"ח זה להחתי' שראו  
כד חס ל"מ קיום גמור לדעת הגאון ז"ל ומה לי חס מדמין  
חתי' לחתי' שבשטרות אחרות שנחבר שזהו חתי' ומה  
לי חס מדמין להליו שבלבס שראו כבר חתי' הפדים

**מלחמות אריה**

משום שפיקר לורס חשוב רק בדומה ממס . ולהכי שפיר סקסס ר"ת דהא לורה שלימה בולס הוא אסור . ומעתה  
לפי"ז יש סוכסס דפי' לורס בולס מכירים בסוכסס חס הוא ואיזה הוא . כמו שמכירים פי' פניו  
בעלמא . אבל פי' לורס שאיט בולס אינו יכיר כל כך ויש מקום לעשות . ובדאי לא עשה אברסס פי"ה לורה חס .  
אך כל זה אינו רחיס לפנין פאטאגראפיה או קונסטאטאלפרייה אשר יוכל לסיות שאי אפשר לעשות על מטבע .  
רק לורה בולס או שוקס אבל לא כעין פאטאגראפיה או קונסטאטאלפרייה ובפרס שפיכנו רואות אשר הפאטאגראפיה  
או קונסטאטאלפרייה הנושית פי' אומן עומסס ניכרסס היסב בהסקפה ראשונה בלי שום מנדו ספק כלל ואפילו  
ילדים פכירים אוחסס ואנכי לא באתי רק לפטר :

שסתואריס (פערזאנס בעשערייבונג) בעפאס נמידס גשס כאלו ושאלה לאיש שדופס אליו בכל הפרסיס כמו בעפאסאגראפיה הוא בא רק במקרה והזמן בלי כוונת שואל ומשאל שפיר חשוב לשאלה דיחיד דל"ס :

**האמנם** חכמי בתשובה אחרת שדתי צפיקר דברי הח"ל ז"ל נרנח עפ"ש סמ"ע ז"ל דבעגונה לאו

דוקא לשאלה חיישינן ורק דגס למכירה חיישינן וביאור הדברים אחרתי עפ"י ע"ש הקדמונים ז"ל הובאו דבריהם בש"ע ז"ל בב"ע דהא דל"ס בכל חבירות הנמנאות למכירה הוא משום דכיון שפ"כ שלו היה מידע סימניו ל"ס למכירה דמוקמינן בחזקת מרא קמא וסנס בסך דהיו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגם חקוק על ידו והוא יולא עממת ידה דאמרינן בש"ס דניסין דהגודרות אין להם חזקה פסק הרמב"ם ז"ל הובאו דבריו להלכה בש"ע חס"ע סימן קכ"ד דהרי זו ספק עגורשת וכתבו הפוסקים ז"ל ומכללל הפ"ע שם דאף אם היו באים לרן על העבד ה"י העבד בחזקתו מהטעם דהגודרות אין להם חזקה ע"ע לפנין אימור מידי שפיקא לא נפקא והיא ספק עגורשת והיינו דחזקת מרא קמא לא הוי חזקה לרן עממתה להכריע הספק אימור. וכיון שכן שפיר יש לחוש בעגונה למכירה דהחזקת ע"ק לימ לפנין אימור וכ"ל ולגבי חשש מכירה אין לחלק בין דרכים לריחיד דדוקא לפנין חשש שאלה י"ל דדמי לנפילה דאין אדם משאל רק למכוריו ושיהי' נאמן בפיניו ול"ס שהקרה כה שהאיש הנאמן ה' שמי' ג"כ יוסף בן שבעון או שהי' דומה לו בסימן או בלורתו. משא"כ במכירה שלכל אדם יהי' מי שיהי' אדם מוכר. וראי' לזה מש"ס דיבמות דף קפ"ו דמבואר דאי אין אומיות נקנות במכירה חיישינן למכירה דיחיד עיי"ש"ס אולם כתבתי דע"ע אין לרמות דברי הח"ל מכל וכל דע"ע חס"ע ז"ל לחוש בעגונה גס למכירה אינו ברור עוד דדעת הג"א ז"ל בניסין שם בשם הא"ז ז"ל דבסך דהיו מוחזקים בעבד שהוא שלו כו' באמת אינה עגורשת כלל וע"כ דס"ל דחזקת ע"ק עהני גס לפנין אימור וגם י"ל דלמכירה ל"ס מטעם חזקה דכאן נמלא כאן ה"י דעהני בעגונה לדעת הרשב"א ודע"ע ז"ל בסך דילחק ר"ג ביבמות שם ורק לשאלה חיישינן דשאלה לא שייך כאן נמלא כאן היה וכע"ש התוס' ז"ל בנדס דף ג"ח ד"ה ולפינן דינא תנן והארכתי בזה ואכמ"ל ועכ"פ חזי זה לאנטרופי יירוק גדול להמיר :

**ב) יש** לומר דכיון דמחוקי המתעלה עגוש יעגש הנותן הפאס שניתן לו לאחר הוא וגם השואל והמקבל הו"ל בכלל כלים דלא מושלי אינשי דלא חיישינן לשאלה או למכירה וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל :

**ג) אף** אי נימא דע"ע ל"ד זה לכלים דלא מושלי אינשי המכרים בש"ס ע"ע אחרי דלא שכיח שיתן הפאס לאחר מיראת הפוגש וגם כשיתן האחד לא יתן רק למי שיהי' לבבו בטוח שלא יארע לו תקלה ע"יגס מכירה דמי לנפילה ושאלה דל"ס לדיחיד :

**ד) יש** לומר דהא דהולנרוו בדימוי החמימות שיתקיים מתוך שני שפרות וגם הא דס"ל לר"ש גאון ודע"ע ז"ל דגס בכה"ג ל"ס קיום מפליא הוא רק לפנין חשש זיוף דהמזיוף יעשה כל פלדקי להתרמות לחת"י שלא יתבדה משא"כ היכי דאלו חוששינן רק לאיתרמי וכנודן דידן. **מבר** הלן פעמי' נלפע"ד להמיר האשה הנעלבת הלו ובאופן שיפשו גס על דרך הכרה בלי דימוי האחד לחבירו וכאשר בררתי למעלה דזהו אחד מיסודי ההיתר וישבו ביד של שלשה ויתירוה וכדין כל נשאת על פי ע"א. זה דעמי ויראה כ"ת להנטרף להמירא דאיתתא דא עוד עגדולי אוראה המפורשמים כאשר מוקמים נמבוק שלא להמיר עגונה רק בלירופי דרכן דלמסינא כו' [וגם שמו אשר הזכיר

חתי בכלל בלבם עד שזיכר להם תיכף שזם חתימתם מבלי שזימלו לחשוב ולדעת בעלמם השימיים והסבדלים אשר ע"י בא הסברה זה מטוב טב"ע דעדיפא טובא וכ"ל וסבן. ויש לי ע"פ כל הדברים והענינים אשר בררתי סרסורי דברים הרבה בסוגיא דהפדים שאמרו כו' דהא חת"י יולא עמקוס אחר אינס נאמנים וליראת האריכות בשגס לא לרפתים עוד כראוי בכור הבחינה אשים עמסוס לפעי בזה :

**ואחר** בירורן של הדברים האלה והחזיון הזה נבוא לרן בנדון שאלתינו. סנה אם יש שני פאסאגראפין שידעין בבירור שהטעם לורת בעל האשה העגונה וע"י דימוי הפאסאגראפין שהביא הפד מהנפטר שזם להם יש לנו ספר גדול להמיר דלדעת הסור ובע"מ ז"ל דימוי הוי קיום מפליא עה"ת וגם לרפת ר"ש גאון ודע"ע ז"ל לרפת הקלטה"ס ז"ל דימוי חשיב כסימן מובהק ומופיל גס לפנין אימור מורה וכ"כ בעגונה ורק לפנין להוליא עמון לא עמי מסי"ת וכ"ל [וג"ל לפ"ז לפי מה שבררתי למעלה דהא דדימוי ל"ס רק כלירוף סימנים דדימוי כל חלק פדיף מסימנים גרופים דסימנים גרופים אפי' מאה לא מצרפי לסימן מובהק ופיין באחרונים ז"ל שקלמס ילאו לחלק דלא כל סימנים גרופים לא מצרפו פיין עליהם] אך אם לא נמלא רק פאסאגראפיה אחת שידעין שהוא בעל האשה העגונה נפל פיתח בבירא דגס בקיום דטרות דקיל צפינו בקיום דימוי שיתקיים משני שפרות וכ"ד להא דמיא וכ"ל פכ"ז נאמתי לאחותינו תקנה לפי מה שבררתי דע"י הכרה ל"ד לדימוי והוא מטוב טב"ע עמ"ש"ל ביאור החילוק טעמו ונימוקו וא"כ נוכל לשות פלות להראות לאנשים לורת הפאסאגראפיה מבעל האשה עד שיהי' נקבע הליור בלבם ולאח"כ יראו להם הפאסאג-ראפיה מהנפטר וכשיכירו בהסקפה כי זהו לורת בעל העגונה חסיה לנו ספר למתוך עליו דמי להכרת חת"י דהוא מטוב טב"ע וכ"ל :

**ואם** אמנם לדעתי קשה לרן בשני האופנים המכרים להקל משום זה לבד אחרי דלדעת רבים סימן מובהק עהני גס להוליא עמון ולדעתם פכ"ל לרפת ר"ש גאון ודע"ע ז"ל דדימוי ל"ס סימן מובהק וכמובן וגם באופן האחרון שיינו כשיכירו אחרי שיראו לורת הפאסאג-ראפיה מהנפטר בלי דימוי אחד לחבירו רק בהכרה כי זהו לורת בעל העגונה קשה למתוך על סברת הלכ אם כי נראית ברורה ובשביל שאנו מדמין לא נעשה פעשה להקל בחומר אימור אשת איש. וגם בהנטרף יחד שיינו שיהי' שני לורות מבעל העגונה שנוכל לדמות אליהם וגם יכירו ע"י הכרה אני חוכך מבלי למתוך להקל ע"ז לבד ביחוד כפי אשר אראה מלשון השאלה לא נמלא מבעל העגונה רק לורת אחת שאין לרן עממת דימוי כלל ורק מטעם הכרה ובאופן האחרון שבררתי פכ"ז יש לנו ע"י ספר גדול להמיר בלירוף עוד לרדי היתר דאיתנייטו בנדון שלפנינו וכאשר אבאר :

**א) אף** אי נימא דדימוי לא עהני באימור מורה וכ"ש היכא דליכא שנים להתקיים מתוכס דל"ע גס בקיום שפרות דקיל וגם זה שמכירין אחר הראות בלי דימוי אחד לחבירו אינו מוליאו מתורת דימוי ודלא כע"ש"ל דבכה"ג עדיף שפי דהו"ל כטב"ע וכ"ל ע"ע כיון דחזוין שדומה לורת בעל העגונה וע"כ הנפטר ה"י דומה לו בכל הפרסיס שפיר יש למתוך על הפאס הנמלא אלנו ואין לחוש לשאלה דהו"ל שאלה דיחיד דל"ס שהשואל הפאס לאיש שדומה אליו דמיון כזה וכ"ל בשם הח"ל ז"ל דאף דל"ס לומר דחשיב שאלה דיחיד רק היכי שלא נעשה השאלה לזם בכונת שואל ומשאל ובפאס ע"כ לריך להשאל רק לאיש שדומה לו בתואר להתוארים הנרשמים בעפאס ע"ע אחרי

הזכיר העד המעיד לא מלאמי כדאי לנרף אף לסניף בעלמא דכמה יוסף איכא בשוקא ובעולם. ומה גם דאם נחוש ששאל הפאם מאחר זה דרך השואל שנקרא לעלמו בשם הכתוב בהפאם] וה' הטוב ילינו משגיאות ויעשה עמנו לסובה אות כנפשו הנבחרה וכנפש ירדו.

סימן ד

בריסק יוס ד' כ"ז תמוז תרכ"ו לפ"ק לכבוד הרב המאה"ג וכו' מ' ישראל נ"י אבד"ק ווישיניץ שלום. כ"ת עם דברי שאלתו וגם תשובת ידידו הגאון אבד"ק מעזריטש נ"י בדבר עגונה לנכון השגתי זה כשני ירחים. ולרוב טרדותי הא במילי דמתא והא במילי דשמיא כי רבים המה השואלים מאתי דבר ה' כי יקר מהם. לא יכולתי להשיב לכ"ת על אחר ואחר עד עתה ועתה באתי להשיב לכ"ת חות דעתי ומאת ה' אשאלה עזר לבל אכשל בדבר הלכה זו חומר איסור א"א וזה החלי בעזרתו ית' :

והנה

להעזיק כל לשון הגב"ע למותר הוא כי כבר נמלא נעמק בחשו' ידידנו הגאון הג"ל ככתבו וכלשונו ואך תוכן הדברים היא כי ערל א' נקרא יאזעף אחר לפני עד אחר זה זמן מסל"ת עם קישור דבריו. כי האיש אבנעליק נפגשאר סוחר תמיד עם אווזות מווישיניץ נהרג ציפר נקרא דאלניגר וואלד מאת יושבי היער הידועים שראה שתלוהו על אי"ו אחר וקברוהו תחת האילן ההוא וסיפר הרבה פרטי דברים. שהי' בשעת הריגתו. כתבואר באר היטב בהגב"ע הג"ל אשר נלאתי להעתיקו שנית ללא תועלת. וגם כאשר הולך ערל אחר מטעם המתשלה יר"ה להראות ולגלות מקום הקבר הג"ל נמלא קבורים תחת אילן אחר עלמות עם מעט עפר ע"ג כמו שסיפר הערל יאזעף במסל"ת וגם הערל השני אחר שעל אותו אילן בעלמו תלוהו לאבנעליק הג"ל זהו תוכן השאלה :

והנה

תפארת דין מסל"ת אין מקום לדבר כי יש בזה דין היתר עגונה ע"י עכו"ם מסל"ת לכל הדיעות אחרי שהי' קישור דברים וגם אחר שקברוהו ואך עיקר מה שיש לדון הוא משום שאמר שגדון בערכאות ונהרג ע"י וכאשר הפיר בזה ידידי הרב המשיב ראשונה הג"ל דאחר שגדון מהמורדים והקושרים עפ"י דיניהם אשר ברו מלכס. דין ערכאות יש להם בזה דמה לי ערכאות ממש או ערכאות מדומים ונסתרים. ואם כן אם היו הם בעלמא אומרים שהרגוהו עפ"י דינס המדומה פשיטא שאין להאמינם גם במסל"ת דערכאות מהימני דאמרין דעבדי לחזוקי שקריהו. אולם אחר שהאומר והמספר הג"ל אינו מהם רק עכו"ם אחר שאומר כזה ראיתי חזיתי ואספרה הדבר הזה במחלוקת שנוי. וזה"ל הטור אה"ע סי' י"ז כתב הרמב"ם ז"ל שמע מערכאות של עכו"ם הרגנו לפלוגי אינס נאמנים ויראה מדבריו שאם אמרו נהרג בדין ושלח על ידס נאמנים. ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שאפי' אמרו נהרג שלא על ידס אינס נאמנים ובש"ע שם סי' הג"ל סי"ד הביא מור"ם ז"ל דעת הרא"ש ז"ל בשם יש אומרים וכתב בשם מהרא"י ז"ל דכ"ז בערכאות אבל שאר עכו"ם מסל"ת שאומרים שנהרג בערכאותיהם נאמנים עיי"ש היטב. ולמען ברר הדברים לריך אני להפתיק לשון הש"ס ניסין דף כ"ח ע"ב אהא דתנן שם והיואל ליהרג נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל לא תאכל בתרומה אחר רב יוסף לא שנו אלא בב"ד של ישראל אבל בב"ד של עכו"ם כו' מיקטל קטלי ליה א"ל אב"י כו' מיתבי כו' מעידין אנו באיש פלוגי שנגמר דינו בב"ד כו' הר"ז והר"ג דילמא צורת שאני. ת"ש שמע מב"ד של ישראל איש פלוגי מת איש פלוגי

נהרג ישיאו את אשתו מקומנטריסין של עכו"ם איש פלוגי מת איש פלוגי נהרג אל ישיאו כו' איליתא מת ממע ונהרג ממע דכוותי' גבי עכו"ם אמאי אל ישיאו כו' הא קי"ל דכל מסל"ת הימוני מהמנין לי' אלא לאו כו' יואל ליהרג וקתני בב"ד של ישראל ישיאו את אשתו לעולם כו' נהרג ממע כו' ה"מ במלחא דלא שייכי בה אבל מלחא דשייכי בה עבדי לחזוקי שיקריהו. איכא דאמרי א"ר יועף ל"ש אלא בב"ד של עכו"ם אבל בב"ד של ישראל כו' קטלי ליה כו' לימא מסייעא לי' כו' ת"ש שמע מב"ד של ישראל כו' אלא לאו יואל כו' לעולם מת ממע ונהרג ממע כו' ה"מ במלחא דלא שייכי ב"י כו' העתקתי סוגית הש"ס בקולר יען לריך הוא לדברינו להלן. והנה מדקתני בצרייתא איש פלוגי נהרג הוכיחו המחמירים דגם בשלא על ידס אינס נאמנים דנהרג משמע גם ע"י אחרים ואך מדקתני שמע מקומנטריסין כו' נראה דעכו"ם אחר שאינו ערכי נאמן במסל"ת שנהרג בערכאותיהן ועיין כ"ז בפוסקים ובדברי האחרונים ז"ל שהאריכו בזה והנה הרב ב"י ז"ל כתב על דברי הטור בשם הרא"ש ז"ל הג"ל דכן נראה קל"ת מדברי רש"י ז"ל והאחרונים ז"ל ומכללן הט"ז ז"ל שם תמהו ע"ז דמאין הוליא הב"י ז"ל כן מפירש"י ז"ל ועיין ט"ז שכתב דאדרבה מלשון רבינו רש"י ז"ל נראה קל"ת כי דעתו נוטה לדעת הרמב"ם ז"ל דדוקא הם עלמא אינס נאמנים יעו"ש אמנס לדעתי נראה דהוכחת הב"י ז"ל הוא דהנה רש"י ז"ל פי' בהך דקומנטריסין תמונים ליהרג וידוע דהערכאות בעלמא אינס הורגים שהם רק הב"ד שפוסקים דינו והתמונים להרוג הם אנשים אחרים. ומוכח איפכא דגם עכו"ם אחרים אינס נאמנים שנהרג בערכאות וכשיסת הטור לדעת אביו הרא"ש ז"ל ואך כתב ת"מ רק נראה קל"ת דיש לומר דגם בהתמונים ליהרג שייך חשש התפארות שהרגו בדין אחרי שהם היו עכ"פ בעלמא ההורגים אבל עכו"ם אחר שאמר שנהרג בערכאותיהם ואף ערכאות אחרים שפיר י"ל דאמנים [ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה דגרסתו ה' שמע מערכאות של עכו"ם לא מהתמונים ליהרג היינו קומנטריסין ורק מהערכאות וינרץ לפ"ז לישנא דנהרג דרבותא שנהרג מהתמונים עפ"י ד"דג וכמוזן. ולכאורה אמרתי להביא רא"י לגירסת ופירש"י ז"ל תהא דקאמר בש"ס בניטין שם והא קי"ל דעכו"ם מסל"ת מהימן דמשמע דעיקר הקושיא הוא דיהיו נאמנים מטעם מסל"ת והרי בלא"ה קי"ל דערכאות נאמנים גם בלי מסל"ת דלא משקרי דמהיט כל השטרות העולין בערכאות כשרים ומזליין ממון עלידיהם וע"כ דלא מיירי בערכאות רק בתמונים להרוג :

אמנם

אחר הפיון זה אינו דערכאות אינס נאמנים רק בדבר שהם תמונים עליו וכותבין בערכאות שלהם דבזה אמרין דחוקה דלא מרעי נפשיהו אבל לא במה שאומרים בע"פ שנעשה בדיניהם וזה ברור. [בשגם בנוף הדבר אי נאמנים ערכאות לענין עדות אשה בלא מסל"ת יש לדבר הרבה ואכ"ת הביאור]. ועפ"י הדברים החלה אמינא ליישב מה שנתקשיתי בחידושי ללישנא בתרא דרב יוסף לפי מה דקאמרין בש"ס לסייע מתך דשמע מב"ד של ישראל כו' דמיירי ביולא ליהרג דכיון דאמרי' דהא דבקומנטריסין אל ישיאו כו' אינו מפאת חסרון הנאמנות הקומנטריסין ורק מצד דלא חשיב ודאי נהרג ביולא ליהרג בערכאותיהם א"כ למה נקט בצרייתא שמע מקומנטריסין הרי אף בעד ישראל ואף בשני עדים שהעידו שיאל ליהרג בערכאותיהם דינא הכי דאל ישיאו את אשתו :

אמנם

הא לא קשיא ר"ל דכיון דלפי הס"ד דצרייתא זו מסייע ללישנא שני ררב יוסף לא אמריק כלל הך חששא דעבדי לחזוקי שיקריהו וכדאמרי' אילינא נהרג

נהרג מעט אמאי לא ישיאו את אשתו כו' אין חילוק בין קומנטריסין לפעדי ישראל אמנם הא קשיא לי לפי המסקנה דגם בנהרג מעט אינם נאמנים במילתא דשייכים בה דעבדי להתפאר לחזוקי שקרייהו יקשה לל"ב דמיירי ברייתא בזולא ליהרג דלמפני נקט שמע מקומנטריסין דיש חסרון גס מפאת נאמנותם דעבדי לחזוקי שקרייהו הא גס בפעדי ישראל חלישיאו את אשתו דיולא ליהרג בערכאות אינו בחזקת ודאי נהרג:

**ולכאורה** ריתתי לומר דל"ב לא ס"ל כלל הך חששא דהתפארות ואין חילוק אי"כ בין שפע מקומנטריסין לפדים כשרים מישראל אמנם יקשה לפ"ז דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל שהביא להלכה דשמע מפרכאות איש פלוני נהרג אינם נאמנים דעבדי לחזוקי שקרייהו והרי הוא בעלמא פסק בפ"ה מפ"ה תרומות כלישנא בתרא דרב יוסף עיי"ש ופ"ה הג"ל ל"ב לא ס"ל כלל הך חששא דעבדי לחזוקי שקרייהו ואין לומר דלפי האמת והמסקנה מפרשין גס לל"ב הך דנהרג כפשטא נהרג מעט ובשמע מקומנטריסין אל ישיאו את אשתו מפאת חסרון עדות דאינם נאמנים דעבדי כו' דז"א דדוקא ללי"ק דבזולא ליהרג בבי"ד של ישראל נותנים עליו סומרי חיים כו' נוכל לפרש הכי מש"כ ללי"ב דמתניתין עיירי בבי"ד של ישראל מקטל קטלי' כו' דאי"כ יקשה דלמפני נקט דוקא נהרג הא גס בזולא ליהרג דינא הכי. ואין לדחוק ולומר דאיירי דנקט נהרג בסיפא דגם בנהרג אינם נאמנים נקט ברישא ג"כ נהרג. דעדיין יקשה דלמפני נקט רישא כלל דזהו משנה שאינה לריכה דפשיטא דבי"ד של ישראל נאמנים לומר שנהרג והו"ל למתני רק סיפא דשמע מקומנטריסין כו'. ובשלמא ללי"ק ניחא דהיא גופא קמ"ל ברישא דדוקא נהרג מעט ישיאו את אשתו אבל בזולא ליהרג אל ישיאו דשמא חזו ל' זכותא מש"כ ללי"ב דבאמת בבי"ד של ישראל גס בזולא ליהרג הוא בחזקת נהרג ודאי וזה הוא באמת דבר שראוי לעורר עליו. אמנם לפי הג"ל לפירש"י ז"ל ניחא דכיון דקומנטריסין שאינם הפרכאות ורק העמומים ליהרג אי"כ שפיר י"ל ללי"ב דהך דנהרג היינו יולא ליהרג ושמע מהקומנטריסין אל יש יאורח אשתו הוא רק משום דבערכאות לא מהני מה שילא ליהרג דמקבלי שומרא ומשום דאליה היו באמת נאמנים דכיון שאינם רק העמומים ליהרג הנה רק בנהרג מעט אינם נאמנים דיש גס אללס התפארות שהרגו בדין וכנ"ל מש"כ: בזולא ליהרג דהס עדן לא שייכי כלל בזה עילתא ודמי לעכו"ם אחר שאומר שנהרג זה בערכאותיהם דנאמן ואין חילוק בינם לפדים כשרים וכנ"ל ומוכח אי"כ לפ"ז ג"כ דבעכו"ם אחר שאומר שנהרג בערכאותיהם דנאמן דלי"ש כלל הך חששא דהתפארות וכנ"ל ודוק:

**וע"ד** חידור פלה על לבי לומר ולהוסיף דרבותא אשמעינן שהך דשמע מקומנטריסין דהנה בהך דער מיתה ביצמות דף פ"ה דמסיק דמשום עגונא אקולי בה רבנן ומתוך חומר שהחמרת עלי' בסופה כו' כתבו התוס' ז"ל שס דמתקנת חז"ל הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מה"ט בקום ועשה כיון שדומה הדבר הנון להאמין ובדבר שיש קל"ה טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מה"ט ויש כח ביד חכמים לעשות כן:

**אמנם** רש"י ז"ל בשבת דף קמ"ה ע"ב כתב חז"ל לעדות אשה לומר לאשה מת בעלך ראקולי בה רבנן משום עגונא וכל דמתקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושי עיניה. וכבר תמסו ע"ז מהא דנשאת ואח"כ בא בעלה דתל"ז מזה ומזה וחיבת בקרבן ואי נימא דאפקעינהו לקידושי עיניה הרי היא פנוי' נמורה ומותרת היתה לשני. ופלה על דעתי בביאור הדבר.

דהנה כבר נודע דעת הרבם פוסקים הא דאין עד אחד נאמן בדבר שבפרה הוא רק היכי דאיתחזיק איסורא אבל היכי דלא איתחזיק איסורא גס בדבר שבפרה ע"א נאמן מדינא עיין כ"ז בפוסקים ואנכי בחידושי הבאתי ראייה לדבריהם מהך דקדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתי' ובא אחד ואמר אני קדשתי' דנאמן ליתן גט ואינו נאמן לכנוס ואם נאמר דאין ע"א נאמן בדבר שבפרה אף היכי דלא איתחזיק איסורא אי"כ נהי דבתו לא חשיב מעיד נגד החזקה שאינו רק עבד דבריו מי קדשה וכמ"ש הר"ן ז"ל שס מ"ג הא הו"ל דבר שבפרה א"ו דהיכי שאינו נגד החזקה ע"א נאמן אפילו בדבר שבפרה וכדעת הפוסקים ז"ל הג"ל. ומעתה אמיינא דהפקעת קידושין דהכא לאו היינו שגס אס העד שקר הפיר לא יהיה כאן איסור דאפקעינהו רבנן לקידושי עיניה דעיקר הטעם שתקנו חז"ל שיהי' נאמן הוא מתוך חומר שהחמרת עלי' בסופה ואם יפקיפו הקידושין לגמרי לא יהיה טוב חומר שהיא פנוי' למפרע ולמאי תמוש ורק דענין הפקעת הקידושין היתה שאס אמת כדברי העד המעיד תהי' פנוי' למפרע ומעילא העד אחר מהימן מדינא אחרי שלפי דבריו לא היתה א"א מעיקרא ואין כאן איתחזיק איסורא ובמקום דליכא חזקה ע"א מהימן גס בדבר שבפרה ולכן כשנתברר שהעיד שקר שפיר אמרי' דתל"א מזה ומזה דכיון שהעיד שקר ליכא כלל הפקעת קידושין וכנ"ל, ועפ"ז אמיינא דרבותא מה שהביאו רא"י דער מיתה נאמן מה"ט מש"ס דסבועות דף ל"ב דהכל תודים בעד מיתה רחייב בסבועת העדות ואילו לפיל שס דף ל"א קאמרינן מ"ד מלך אין אבל תשחק בקוביא לא דמדאורייתא מחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו חזינן אי"כ דבג"ר דאורייתא אזלינן לענין סבועת העדות ואי נימא דער מיתה אינו נאמן רק דערבנן למפני יתחייב בסבועת העדות הא מה"ט אינו ראוי להעיד:

**ובאמת** שכבר הרגישו בזה רבותינו בעלי התוס' ז"ל דף ל"א שס ותירלו דבתר תרווייהו אזלינן דאי דערבנן הו"ל ראוי להעיד חייב בסבועת העדות וכי"כ להיפוך אף אי דערבנן לא הוי ראוי ומדאורייתא ראוי להעיד חייב. אמנם באמת דבריהם ז"ל אינם מובנים דכיון דאמרי' דאין לפטור מחמת זה דערבנן לא הי' ראוי אי"כ איך נוכל לחייבו משום זה דערבנן הוי ראוי ומאין לנו לחלק בזה בין פטור לחיוב. ולכאורה לפמ"ש הרשב"א ז"ל ליישב דמה בכך דמדאורייתא מחזי חזי מ"ט כיון דרבנן פסלוהו אין הפסד ממון בכבישת העדות וכחב דמזה מוכח דכלל פסולי דרבנן אי תפס לא מפיקין עיניה ויש הפסד אי"כ לענין זה א"ש ד"ל שפיר דלכך בעד מיתה חייב בסבועת העדות כיון דערבנן הו"ל ראוי להעיד ובגמרא בקוביא כיון דמה"ט הו"ל ראוי להעיד שפיר ישנו בחיוב סבועת העדות דאף דרבנן פסלוהו מ"ט מופיל עדותו גס עתה לענין תפיסה. אמנם באמת כבר בארתי בחידושי דאין כוונת רבינו הרשב"א ז"ל דכיון דמהני תפיסה חשוב ראוי להעיד אף דערבנן דפשיטא דזה לא עדיף מגורם לממון. דהרי גס היכא שאין יכול זה להוליא רק בסבועת אמרי' דפטור לירדן דגורם לממון לאו כעמון דמי משום דא"ל מי יימר דישתבע וכי"כ יכול לומר לו מי יימר דתתפוס. ורא"י ברורה לזה מהך דתבואה ותעידו לי שדליק גדישי בשבת דפטורים אף דבבב"מ מהני תפיסה. ורק דכוונתו ז"ל הואיל דבאמת רע"י מה שמופיל עדותו לענין תפיסה לא חשיב ראוי להעיד עדות ממון דאין כאן ממון ורק גורם לממון וכנ"ל ולכן כהדליק גדישי בשבת פטורים דאין כאן עדות ממון. וכבר דנשחק בקוביא חייב משום דחשיב ראוי להעיד דמדאורייתא עיניו חזי ורק שלא יקשה דמ"ט נהי דהוי ראוי להעיד מ"ט יאמר לו מאי אפסדתוך ע"ז תינן דיש לו הפסד לענין תפיסה דאף דזה לא חשיב רק

כל דלא אחזק איסורא ועיין פשוט י"ד שי י"ח פייטה  
ובפוסקים :

**והנה** הגאון בעל פיי ז"ל פלפל בחכמה ע"ד זה שהקשו  
התוס' ז"ל בהא דמסיק לליק דרב יוסף מהך  
ברייתא דשמע מצ"ד של ישראל כו' משיחין את אשתו מאי  
לאו יולא ליהרג קתני מצ"ד של ישראל משיחין את אשתו  
ולא פריך מסיפא דקתני מקומנטריסין של עכו"ם אל ישיאו  
ולר"י מצ"ד של עכו"ם הו"ל בחזקת שנהרג ודאי וכע"ש  
הריב"ש ז"ל בתשובותיו ס"י שפ"ט לפרש הך דמסיפא שטבעה  
ביס דמשתכתינו דנותנים עליו גם חומרי חיים ונת כהן  
לישראל לא תאכל בתרומה דמירי כשלא עמד עד שחלא  
נפשו דחליה מוקמינן ל"י בחזקת מת לענין תרומה דדוקא  
לענין איסור א"א לבד מחמירינן במים שאין להם סוף משום  
חומר איסור א"א עיין בדבריו ז"ל ו"א"כ מהך דבקומנטריסין  
אל ישיאו את אשתו לק"מ לרב יוסף ד"ל ולחלק בין תרומה  
להיתר נישואין. וגם מצ"ד של עכו"ם ל"ח רק רוב וכתשאל"ס  
דחשבינן ל"י בחזקת מת לענין תרומה ומ"מ אסורה להנשא  
דהחמירו משום חומר איסור א"א עכ"מ ז"ל אמנם לפי  
ה"ל ז"א דעיקר הא דמחמירין באיסור א"א הוא רק  
משום חזקת וחומר א"א דמשום חומר איסור א"א אמרי'  
דמתוך מיעוטא לחזקה וא"כ בהך דשמע מקומנטריסין  
דעכ"ל לפ"ז דאפקיעו רבנן לקידושין אם אמת נכון הדבר  
שמת ושפיר נאמן עכו"ם ממל"ת דלא חשיב אחזיק איסורא  
וכנ"ל אין תקום להחמיר יותר לענין א"א מלגבי אכילת  
תרומה כיון דעכ"פ רובן למיתה למה לא ישיאו את אשתו  
כיון דאין כאן חזקת איסור אשת איש דהפקיעו לקידושין  
מיני' דמה"ט מהימנינן ל"י לעכו"ם ממל"ת וכנ"ל ודו"ק :  
ומעתה לפי מה דמוקמינן לה לברייתא ולישנא בתרא דר"י  
ביולא ליהרג דבצ"ד ישראל מקטל קטלי ל"י ולא בצ"ד של  
עכו"ם דמקבלי שוחדא שפיר הוי רבותא שמע מקומנטריסין  
דבעד כשר י"ל דאף בצ"ד של עכו"ם רובן למיתה ורק  
דמחמירינן מחמת חומר איסור א"א דמתוך מיעוטא לחזקה  
ולכך נקט שמע מקומנטריסין דע"כ מטעם הפקעת קידושין  
קאמרינן עלה דל"ח איתחזיק איסורא דאם האמת כדבריהם  
אין כאן איסור א"א מעולם דאפקיעו לקידושין וכנ"ל  
ומ"מ אל ישיאו את אשתו דגם רוב גמור לא הוי וגם  
בתרומה

מלחמות אריה

א) בספרי תלפז ארי' ס"י כ"ו כתבתי בישוב קושית התוס' דבר נחמד וכתת הנני ליישב עפ"י מה שהעירותי שם  
דרב פפא ורב אחא ב"י פליגי אליבא דר' מאיר דהא רישא דמתניתין ר' מאיר קתני לה דתתן בהדיא דברי  
ר' מאיר ואיכו הו' דקאמר ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד וע"ז קאמר הש"ס למעוטי מאי ואליבא דר' מאיר  
קאמר רב פפא למעוטי תלך אכל משחק בקוביא מדאורייתא מחזי חזי ורבנן הו' דפסלוהו. ובאמת מלינו בהדיא  
בסוכה דף כ"ח ע"א גבי העושה סוכתו על גבי בהמה ר' מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל מ"ט דר"י דכתיב חג הסוכות  
תעשה לך, סוכה" הראויה לשבעה בעינן ור' מאיר מדאורייתא מחזי חזי ורבנן הו' דגזרו בה ע"ש. ומש"ס אליבא  
דר' מאיר שפיר סבר רב פפא דאזלינן בתר דאורייתא אכל לר' יהודה דקיי"ל כוותיה אפשר לומר דגם רב פפא  
סבר דאזלינן בתר דרבנן ומשחק בקוביא פטור מקרבן שבעה. לכן שפיר קאמר הכל מודים בעד מיתה שחייב ומלשון הכל  
מודים לא קשיא דזה קאי רק אפלוגתא דר' אלעזר בר"ש ורבנן כמ"ש רש"י ז"ל. וכאשר התבוננתי עתה עלה על  
רעיוני דיש לחקור בפשט דברי התוס' מה שעמדו על הך דהכל מודים בעד מיתה דחייב דאם נימא  
דכוונתם דהא עד מיתה אינו נאמן מה"ת להעיד שמת בעלה להחירה להנשא לעלמא. וכמו שנראה מהפלפול של  
מו"מ ז"ל ומהפוסקים שהביאו ראיה מסוגיא הלזו דבאמת עד אחד נאמן מה"ת להעיד שמת בעלה. קשה לי מאוד  
דמאי נפקא מינה לענין קרבן שבעה אם העד נאמן מה"ת או רק מדרבנן דאפילו אי נימא דלא אזלינן בעלמא בתר  
דרבנן ונימא ג"כ דמה"ת אינו נאמן להעיד שמת בעלה מ"מ לריך להיות חייב קרבן שבעה דהקרבן שבעה הוא  
חייב לא מחמת הענין של עדותו להחירה לשוק רק מחמת הפשר ממון שפ"י כבישת עדותו הפסידה כתובתה וכיון  
שפ"י עדותו היא נאמן להגבות לה כתובתה שתקנת חז"ל כך היה שאם יבא ע"א ויעיד שמת בעלה משלם לה כתובתה  
ומה לנו שאם אינו נאמן מה"ת להנשא לשוק רק מדרבנן. הנגע עלמך אילו הו' תקנו חז"ל שפ"י עד מיתה אסורה  
להנשא לשוק אך ישלמו לה כתובתה אטו לא יהי' חייב העד קרבן שבעה פשיטא דחייב דהא הפסידה ממון. אלא  
על כרחך דכוונת התוס' לחיוב הכתובה לא הו' אלא מדרבנן ומן התורה ליכא חיוב כלל. או אפילו למ"ד כתובה  
דאורייתא מ"מ עדותו לענין גביית כתובתה לא נהני אלא מדרבנן דמן התורה בעינן שני עדים דע"א אינו קם לממון.  
אבל אין י"מ כלל לענין היתר לעלמא אם הו' מן התורה או רק מדרבנן. דאפילו אם נאמן מה"ת להחירה לשוק  
מ"מ לענין כתובתה פשיטא דלא הו' רק מדרבנן ודו"ק :

רק גורם מ"מ לא יכול מו לומר מה אפשרתיך דהרי מ"מ  
יש כאן הפסד ושפיר חייב בשבועת העדות משום דמדאורייתא  
סו"ל ראוי להעיד עדות ממון גמור. וכיון שכן דדרא קושיא  
לדוכתי' דכיון דבתר דאורייתא אזלינן דכיון דמה"ת ראוי  
להעיד אין לפטור מחמת דרבנן פסלוהו והו"ל מדרבנן אינו  
ראוי דמחמת זה דמהני עדות לענין תפיסה לא חשיב ראוי  
להעיד עדות ממון וכנ"ל א"כ כמו כו להיפוך איך נוכל לחייבו  
בשבועת העדות היכי דרק מדרבנן חשוב ראוי וכהך דעד  
מיתה אי נימא דלא מהני רק מדרבנן כיון דמה"ת לא  
חשיב ראוי להעיד וכנ"ל. אולם אם נאמר כנ"ל לשיטת רש"י  
ז"ל דבאמת אין כח ביד חכמים לתקן בכה"ג שהי' נאמן  
ע"א ולהתיר א"א בקום ועשה דאין כח לחכמים לעקור  
דבר מה"ת ורק דמטעם הפקעת קדושין קאמרינן עלה דכל  
דמקדש אדעתא דרבנן נקדש. והיינו כנ"ל דלא הפקיעו  
הקידושין לגמרי כשהעד העיד שקר דכיון דעיקר תקנת חז"ל  
הי' משום חומר שהחמירו על"י בסופה אם היו חז"ל הפקיעו  
הקידושין לגמרי תו ליכא חומר. ורק שהפקעת הקידושין  
הוא באופן זה שאם האמת בפי העדים תהי' תותרת  
למפרע והועילו חז"ל איפוא בזה שהי' העד נאמן שאין  
כאן איתחזיק איסורא ובמקום דלא איתחזיק איסורא ע"א נאמן  
מדינא אף בדבר שבטורה וכנ"ל בשם רוב הפוסקים ז"ל  
אחי שפיר דחייב העד בשבועת עדותו זאת בשבועת העדות  
דאחר שהפקיעו חז"ל הקידושין באופן זה הוא ראוי להעיד  
ועדותו מועיל מה"ת דתקנת חז"ל לא היתה רק שפ"י  
זה יועיל עדותו מה"ת ושפיר חשוב ראוי להעיד מה"ת  
אחרי שר"יכיס אנו גם אחר התקנה לעדותו שתועיל  
מדאורייתא והבן זה א) : והנה אף לדעת הרמב"ם ז"ל  
ודעת' דעד מיתה נאמן מה"ת מ"מ ז"א רק בעד ישראל  
שאר אכל בעכו"ם ממל"ת ע"כ ר"יכיס אנו לבוא לתקנת  
חז"ל שתקנו משום עבונא להחמירו ממל"ת שכיון שאינו  
מתכוין להעיד תלינן דבדאי קושטא קאמר. ולדעת רש"י  
ז"ל דאין כח ביד חכמים לעקור ד"ת בכה"ג עכ"ל דמשום  
הפקעת קידושין קאמרינן עלה וכמ"ש בבאור הדבר דלא  
הפקיעו הקידושין לגמרי ורק אם האמת הוא שמת. וכ"מ  
בזה שלא יחשב איתחזיק איסורא וכנ"ל עזה מוכח כדעת  
הסבורים דגם בשאר איסורי תורה עכו"ם ממל"ת נאמן

בתרומה א"כ אין להחירם בנת כסן לישראל וכסן לנת ישראל דבב"ד של פס"ס נותנים עלי' חומרי חיים וחומרי מתים לפני תרומה והבן זה. אמנם כ"ז פ"ד חידוד אולם לפי האמת אחר הסתבוננות מ"ש צביאור דברי רש"י ז"ל הג"ל ליחא חדא דבגוף הסברא דאס נאמר דהפקיעו חז"ל הקידושין אס האמת דבברי העד ל"ח מעיד נגד החזקה דלפי דבריו נפקעו הקידושין מעיקרן וכ"ל יש לגמס טובא מהא דאמריק בש"ס דיבמות דף פ"ח סס דהיכא דפ"א אחר בקונמות דאיתשל מרי' עליה דחשיב מעיד נגד החזקה אף דחכס עוקר סגדר מעיקרו וא"כ לפי דברי העד נפקר הגדר לגמרי מעיקרו ואפ"ה קאמרינן דחשיב איתחזק איסורא וע"כ משום דכיון שעד פתה ה"י אסור אף שלפי דברי העד נפקר פתה למפרע חשיב איתחזק איסורא . ואף אס נדחוק לומר דהך דאיתשל מרי' עליה היינו באופן שלא נפקר סגדר למפרע דהיינו בחרטה דהשתא שאינו ניתר דק מכאן ולהבא דמלבד שזה דוחק גדול והו"ל לפרושי הנה פדיין יקשה בהך דהקדש שס דאינו ניתר רק באופן שנפקר הגדר למפרע וכמ"ש בחי' . ואח"כ ראיתי למ"ז רשכ"י ז"ל שהרניש בזה דכבר נתקשה הרשב"א ז"ל דאיך יופיל שאלה בהקדש הרי אמירתו לנבזה כמסירתו להדיוט דמי והקדש ביד הנוצר לא מעני שאלה ותירץ דכיון שנשאל על הקדשו בטלה לה אמירתו זה לא שייך רק היכי שנפקר למפרע משא"כ היכי שאינו ניתר רק מכאן ולהבא והארכתי בזה ואמנ"ל . ואפ"ה קאמרינן דבאמת איתשל מרי' עלי' הו"ל נגד החזקה . ומוכח דגם בכה"ג חשיב חזקה איסור. וידעמי כי יש מקום בראש לחלק בין הך דגדר ויעיאל חל ורק שהחכס בהתרתו עוקרו מעיקרו ובין הך דהפקיעו קידושין דמטעם דפל דעת דרבנן תקדש היא דהו"ל כתנאי שלא נתקיים דאין כאן קידושין למפרע אולם זה סברא דקה מהדקה שכמעט א"א לפעוד עלי' והמבין יבין. [יש לי בזה הרעור דברים הרבה בדברי הרשב"א ז"ל בתשובה שכתב בראובן שמכר כרס ושנים אומרים שה"י תנאי ושנים אומרים שלא ה"י תנאי דכיון דתרי ותרי ספיקא הוה מוקמינן לה בחזקה הלוקח דסמכירה ודאי והתנאי ספק וכדברי המ"ל ז"ל פט"ו מהלכות טומן פ"ש אולם עין לא הובאו אללי בכור הבחינה. ] ועוד יקשה דכיון דיש הפקעת קידושין למה ריכזה באין למת בניס חלילהויבוס. וגם למה לא מחלקינן לפנין נטבע במים שאין להם סוף בין היכי דאיכא פל הסביפה שני עדים או רק עד אחד אי נימא דאין פ"א נאמן מה"ת רק מלך דאפקועי לקידושין או פכ"פ בפסו"ס מעל"ת דהכל מודים שאינו נאמן מה"ת ל"כא חזקה איסור דנימא סמוך עיפוטא הנילוזים לחזקה וכ"ל ודו"ק :

**וליישב**

דעת רש"י ז"ל אמינא לפי מה שביארתי בחי' דבענין החזקות יש שני עניינים. האחד שהחזקה מכריע את הספק מלך אומדנא שכן הוא והשני מלך גזירת התורה דילפינן מנגע שמוקמינן כל דבר אחזקתו הראשונה . ולא מלך שהחזקה מכריע הספק קאמתינן פלה ורק שהתורה אמרה שלא נוכל לסוליא דבר מחזקתו רק בדבר ברור כהפדת עדים וכדומה ופס"ט גס בתרי ותרי אמרינן דמדאורייתא מוקמינן אחזקה דע"כ לאו משום הכרעת החזקה קאמתינן דלא יהא חזקה גדולה מאילו ה"י עוד שני עדים כשרים דל"מ דתרי כמאה ורק דכיון דאיכא תרי ותרי אין צירינו להוליא דהבר מחזקתו כיון שאין נגדה עדות ברורה . ועד אחד דאינו נאמן באיתחזק איסורא הוא ג"כ מה"ס דאין כח בעדותו להוליא דהבר מחזקתו דבעינן עדות ברורה ולא משום שהחזקה מכריע נגדו ולכך נאמן נגד הרוב רוב אינו רק אומדנא ונאמן עד אחד נגדה לברר ולומר שזה מסמייעוס ולפי"ז הא דאינו נאמן עד מיתה מה"ת הוא רק מבו"כ לא מבפ"א אי נימא דמטעם

דבר שצפרוס קאמתינן פלה דאין דבר שצפרוס פחות משנים דפשיטא דאינו רק גוס"כ שגזר תורה שצוה נלטרך שני עדים דוקא דמלך הסברא אין מקום לחלק בין דבר שצפרוס לשאר איסורי תורה אלא אף א"י דמלך דאיתחזק איסורא אינו נאמן ואל"ה גס בדבר שצפרוס מהימן וכ"ל בשס הפוסקים שהבאתי מ"ע אינו רק מלך גזירת התורה שאין צירינו להוליא מהחזקה הראשונה רק בשני עדים שהוא ודאי ועדות ברורה וכמ"ש צביאור הדבר . ומעתה אמינא דעיקר הפקעת הקידושין ה"י שאס העיד העד שקר יופקעו הקידושין לגמרי אולם לא הפקיעו חז"ל הקידושין רק באופן שלא יתודע לנו שקרותו של העד וישאר הדבר אללינו כמו שהוא פתה וכדי שלא נפגע באיסור א"א שאין להעד נאמנות מה"ת לזה הופילו שפיר בהפקעת הקידושין דלא מטעם נאמנותו להוליא מחזקת א"א לבד קאמתינן פלה להחירה פ"ד שאין כח ביד חכמים לפקוד דבר מה"ת בכה"ג ורק שאנו אומרים דאף אס יקרה שהעיד שקר אין כאן איסור דאפקועי רבנן לקידושין מיניה ואין בזה א"כ פקירת דבר מה"ת אבל היכי שימברר לנו בצירור שהבעל חי והעד העיד שקר לא הפקיעו הקידושין . ומשום דכיון דעיקר תקנתם היה משום דמתוך חומר שהחמרת עליה בסופה כו' לא היו חכ"ל יכולין להפקיע הקידושין לגמרי אף בכה"ג דלא יהי' שוב חומר וכמובן וכ"ל ולכן כשבא בעלה שפיר תלא ומייבת בקרבן דהיא א"א גמורה דבכה"ג לא הפקיעו הקידושין כלל וכ"כ אס אמת העיד ליכא פקיעת קדושין ולכן זוקקה ליבוס . ואין להקשות דמ"ע איך נחירה להגשא דנהי דאס לא יתברר אף אס שקר העיד לא נפגע באיסור א"א דאפקעינהו רבנן לקידושי מיניה ע"מ נחוש דשמא יתברר אח"כ לפנינו שהבעל חי דבכה"ג נפגע באיסור א"א דבזה ליכא הפקעת הקידושין וכ"ל ולמה א"כ לא חשו חכמים לזה ד"א דכבר בררתי דמלך הסברא אין לפקק בעדות זה אף שהיא דבר שצפרוס ואיתחזק איסורא דמלך הסברא אין לחלק בין זה לעדות פ"א בשאר איסורים דגם נגד הרוב מהימן ואינו מכריע נגד עדותו ורק דמפאת גוס"כ אנו באים לומר שאינו נאמן דגזרה תורה דבעינן עדות ברורה שני עדים להוליא דבר מחזקתו ובדבר שצפרוס וכ"ז אס כשאנו באים להחיר חזקה איסור אשת איש משום עדותו דזה אין כח ביד חכמים דהוי פקירת דבר מה"ת אבל אחר שהפקיעו חז"ל הקידושין כשישאר הדבר כמו שה"י שלא יתברר ששקר העיד ורק שאתה אומר דלמה לא חשו חכמים ש"אל הבעל ויתברר שקרו . לפנין חשש הזה שפיר אמרי' דאין לפקק בעדות העד כיון דמלך הסברא אין חילוק בין זה לשאר איסורים דנאמן פ"א אף כשמעיד נגד הרוב וכ"ל והבן זה . והנה לפ"ז קושיית הפוסקים ז"ל שהבאתי במקומה עומדת דא"י דעד מיתה אינו נאמן רק דמדרבנן למה יהי' חייב בשבועת העדות הא פ"ה לא ה"י ראוי להעיד דלפ"ז אין כאן נאמנות כלל להעד מה"ת וכמובן .

אבל

אבל היכא שסוף מצד העדים שפיר הו"ל ראוי להעיד ומשום דכיון דמועיל עדותו לפני תפיסה חזיק שלא פסלוהו לגמרי שלא יהי' ראוי להעיד דא"כ גם תפיסה לא ה"י מועיל ורק דחז"ל תקנו שלא יזדקקו ב"ד להוליא עמון בעדותו של זה ולכך אי עב"ד דינא לנפשיה ותפס לא מפיק מנייה דחשוב ראוי להעיד ורק דא"כ לא נחתינן להוליא מזה פ"י. וכיון שכן אין ראוי מהך דמשחק בקוביא דבחר דאורייתא אזלינן לפני חיוב שבועת העדות ורק דכיון דמדאורייתא מחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו רק שלא נוליא פ"י שפיר חשוב ראוי להעיד גם מדרבנן וכ"ל וא"ש. א"כ מוכח דער מיתה חייב בשבועת העדות אף אי נימא דאינו נאמן רק מדרבנן וכ"ל ודו"ק:

**ובזה**

עיושב ג"כ מה שהקשה הרשב"א ז"ל מהך דשכנגדו חשוד על השבועה דפריך הש"ס בשבועות דף ל"ב ע"ש דנימא ל"י מי יימר דמשחכמת דלריך עדותן לשבע וליפול והרי ג"כ בחשוד מה"ס שכנגדו נוטל בלי שבועה ומדאורייתא א"כ ראוי להעיד עדות ממנו ודאי. [ובמדרש הארכתי להוכיח מזה מש"ל דגם הרשב"א ז"ל אין דעתו דמשום דמועיל תפיסה חשוב ראוי להעיד עדות ממנו ורק דמועיל לפני שלא יוכל לומר לו מה אפסדתין אבל פ"ע זה לא חשוב רק גורם ושפיר מדמה לזה א"כ הך דחשוד דראוי להעיד מה"ס וגם עתה הפסידו דה"י יכול ליעול בשבועה והארכתי בזה ואכת"ל] ולפי ה"ל א"ש דמזה דהוי ראוי להעיד מה"ס לבד אין מועיל לחייבו בשבועת העדות ורק דמשחק בקוביא חשוב ראוי להעיד גם מדרבנן דלא פסלוהו לגמרי ורק שאמרו שלא חזקק להוליא פ"י עדותו אבל אי תפס שפיר מועיל שלא להוליא מאתו וכ"ל משא"כ בכהך דחשוד שאמרו חז"ל שלא יועיל עדותו רק בלירוק שבועת החובע ואינו ראוי להעיד מדרבנן עדות ממנו ברורה דמי יימר כו'. ומזה יש להביא רא"י למע שהעלו הש"ך ואחריו התומים ז"ל דבחשוד א"ס תפס החובע ואינו רואה לישבע מפיקין מיני' דאל"כ גם בזה נאמר כ"ל גבי הך דמשחק בקוביא דגם מדרבנן הוא ראוי להעיד ורק שאמרו שלא חזקק להוליא מהחשוד בלי שבועת החובע וכ"ל ויש לי בזה הרפורי דברים אולם לא הכאתי עוד במלך הדעת והתבונה ואשר פ"כ אשים מחסום לפני בזה :

**ודנה**

בנוף הדבר שכתב העור בדעת אביו הרא"ש ז"ל דאפי' א"ס אחר העיד שנהרג בערכאות אינו נאמן נחשבו האחרונים ז"ל בכוונת דבריו אלו ז"ל דמאין הוליא זה מדברי הרא"ש ז"ל והפיקר מה שכתב הרב בעל קרבן נתנאל ז"ל מוצא לדון זה מעט שפיים הרא"ש ז"ל בסוגיין דניסין ש"ס אחר שהעלה דסל"כ כלישנא קמא דרב יוסף דבי"א ליהרג בב"ד של עכו"ם הוא בחזקת מה ודאי דמקטל קטלי' ל"י ובלבד שיהי' ישראל מעיד שי"א ליהרג פ"י"ש. מדבריו אלה נראה דדוקא ישראל ולא עכו"ם פרכי אף פרכי אחר ואף עכו"ם שאינו פרכי נאמן לומר שנהרג בערכאותיהם. אמנם אנכי אמרתי זה כמעט ועתה ראיתי לירידי הגאון אב"ד"ק מעזריטין שהעיר ג"כ קל"ה בזה דאין מדבריו אלה ראוי' לדון זה ולא קלפו אל המערה בכוונת רבינו הרא"ש ז"ל דלאו משום דגם עכו"ם אחרים דרכם להפאר שנהרג בערכאותיהם קאמיק פלה שניך דוקא ישראל מעיד פ"י שי"א ליהרג ורק דכוונתו למי"ש רבותינו בעלי התוס' ז"ל ליישב מה דלא פריך ללישנא קמא דרב יוסף רק מהא דקמתי בב"ד של ישראל ישיאו את אשתו ולא פריך גם מפ"א דשמע מקומנטריסין של עכו"ם לא ישיאו וללישנא קמא בב"ד של עכו"ם ודאי מקטל קטלי' ל"י דהא בעכו"ם מסל"ת מהימן היינו כשמעיד שכבר מה דלא סמו בין מה ללא מה אבל יולא למת או ליהרג לא מהימן ופל זה יסובו א"כ דברי הרא"ש ז"ל דנפיקן שישראל יעיד

שי"א ליהרג. ונראה בעליל שזה כיון מהא דלא כתב כן רק ביולא ליהרג אחר שהעלה דסל"כ כלישנא קמא דבב"ד של עכו"ם מקטל קטלי' ולא כתב כן בחזקת דבריו לפני נהרג עמש ופיין בדבריו ח"כ בכוונתו ז"ל ופיין ברמב"ם ז"ל שפסק שבכ"ס מסל"ת נפיקן שיאמר קברתיו ופיין בפוסקים שמתכוונו עליו מהא דקאמר הש"ס כאן חילימא מת ונהרג עמש הא קי"ל דעכו"ם מסל"ת מהימן והא לא אמר קברתיו אמנם לפי דברי התוס' ז"ל ה"ל א"ש דכיון דללישנא קמא גם יולא ליהרג הוא בחזקת מה א"כ כשאמר מסל"ת שי"א ליהרג ונהרג א"כ שפיר מהימן דלא חיישינן שיאמר הכל בדדמי ושיטתם כל כך ופיין מש"ל בשם הגאון בעפ"י ז"ל שכתב בישוב קושיה התוס' ה"ל דמסק דאל ישיאו בשמע מקומנטריסין לי"א לאקשו"י לרב יוסף ד"ש לומר דגם לירידי' לא חשוב ודאי מה ביולא ליהרג בב"ד של עכו"ם ורק דרובן למיתה והו"ל א"כ כנסב במי"ס שאין להם סוף דלא מחמירין רק שלא תנשא אבל מ"מ לפני תרומה מוקפינן ל"י בחזקת מה דרק לפנין איסור א"א מחמירין משום חומר וחזקת איסור א"א. אמנם גם לדבריו ז"ל יש ליישב דברי הרמב"ם ז"ל ה"ל דכאמת גם חשש זה שאומר העכו"ם בדדמי כשלא אמר קברתיו הוא חשש רחוק מאוד וכיון שגם ביולא ליהרג לבד הוא בחזקת מה לכל דבר ורק שחמירי לגבי איסור אשת איש כשאמר גם נהרג מהימן דלא חיישינן כ"כ. ויש לי הרפורי דברים לפ"ע התוס' והקדמונים ז"ל בפסחים דף י"ב בכהך דאמר אומר ב"י ואמר אומר ב"י דלא חלינן טפות בשנים. הא"ס נאמר כמו כן הכא לפנין הך חששא דבדדמי בעכו"ם ואכת"ל ודו"ק: **ובנה** דברי הגאון בעל פ"י ה"ל אמרתי לעורר בראשית ההשקפ' דהרי א"כ קי"ל דרובא דתליא במעש' לי"א וא"כ א"ס נאמר דגם בב"ד של עכו"ם ללישנא קמא דרב יוסף לא הוי רק רובא גם לגבי תרומ' לא יועיל דהו"ל רובא דתלי' במעש' ההרי"ב שאמר שנמרו דינו הרנוסו. אמנם אחר הפיון נראה דכיון שכל היולא ליהרג מפילא סורגין אותו ואך היכי שהב"ד או הפרכאות סותרים את דינו מחזירין אותו לא חשיב רובא דתליא במעש' דפיקר מה שאנו דנין הוא א"ס סתרו את דינו וכיון שרובן למיתה שאינם מחזירים בהם שפיר אזלינן בתר רובא. ומלבד שזה ענין נכון מאוד בסבר' אמינא דפכ"ל כן דאף א"ס נאמר ללישנ' קמא דבב"ד של עכו"ם ודאי גמור הוא דקטלי' ליה יקשה עדיין דמה פריך הכא ללישנ' קמא בזה דכל מקום שיפמדו שנים ויאמרו כו' שנממר דינו בב"ד כו' הרי זה יסרג דהרי נוכל לומר לרב יוסף דגם בב"ד של ישראל רובן למיתה ומ"מ נותנין עליהם חומרי חיים לפנין תרומה משום דהו"ל רובא דתליא במעש' ההרי"ב וכ"ל א"כ לגבי תרומ' שאנו ז"ל מחמת הרוב שהרנוסו משא"כ בכהך דמעידים שנממר דינו שאין אנו דנין רק א"ס לא סתרו את סדין א"ו דגם בזה כיון שפיקר מה שאנו דנין הוא א"ס חזו ל"י זכותא ומעש' ההרי"ב מפילא בא לא חשוב רובא דתליא במעש' וכ"ל ודו"ק היטב בכל זה :

**ודנה**

נחקשתי למע"ל ראש בדברינו ללישנ' בתר' דרב יוסף דבבב"ד פ"י ביולא ליהרג דאמאי נקט שמע מקומנטריסין דב"ז דלא חשוב בחזקת ודאי מה מצד חסרון העדות לא נוכל להחזיקה כיון דמישך שייכי בה. ולמה לא קמתי בשמע מישראל שי"א ליהרג והוכחתי מזה דבעכו"ם אחר לא שייך התפארות וכיון דקומנטריסין היינו לפירש"י ז"ל רק הממונים להרוג לא שייך מישך שייכי רק בנהרג עמש ולא ביולא ליהרג ואין חילוק א"כ בין שמע מקומנטריסין לשמע מישראל עמש"ל. אמנם לדעת התוס' ז"ל ה"ל דעכו"ם מסל"ת אינו מועיל ביולא ליהרג דילמ' ספי דררא קושיא לדוכתא דלמה לא נקט רבותא פ"י בישראל מעיד שי"א ליהרג דמהימן שפיר ומי"ע אל ישיאו

את חשמו ראינו בחזקת ודאי עת וכנ"ל ולי"ע כעת :  
**הגה** בררתי ת"ל דספיקר כדעת והכרעת הרמ"א  
 דעכו"ם אחר מהימן לומר שנהרג בערכאותיהם  
 וכאשר בררתי דאין מדברי רש"י ז"ל ואף לא מדברי הר"א  
 ז"ל ראי' נגד זה. אמנם לפיר"י רכ"ז בערכאות חבל בנ"ד  
 לריך לחקור אם הפכו"ם המעיד לא לקח חבל בהמרידה  
 הידוע הידוע דדרך כל הקושרים החכרים ה' להשתבח  
 בפיר את אשר עשו פרכאותיהם. ואשר הביאני להסתפק  
 בזה הוא מה שהגיד שהי' שם בשפת מפשה ואחרי שבמחשך  
 עשו כל מפשיהם חלה איך הניחוהו לפתור שם וידוע הא  
 דפכו"ם מסל"ת דנאמן בעדות אשה חידוש הוא ותקנת חכ"ל  
 שהקילו משום פגולת וכל שיש הוכחה אף במקלל שבכוונה  
 אמר כן אין בידו כח להתיר. והנה לא ארע מהגב"ע  
 אשר שלח כ"ת אלי אם נבנה העדות בשנת תרכ"ה והפכו"ם  
 שחזר שהגיד וסיפר כל זה בתמוז בקיץ הפבר ה' בשנת  
 תרכ"ד שאז כפי הטולה על זכרוי כבר שקטה הארץ ומפו  
 גם תמו המורדים ומשפטיהם או שהגביית פדות ה' בשנת  
 תרכ"ד והפכו"ם סיפר זאת ב"נת תרכ"ג. ובאופן הראשון  
 יש מקום אחי לרון ולהתיר גם אם הפכו"ם המגיד משחיו  
 ה' בקשר וחבר המורדים פ"פ מה שהתבוננתי וראיתי  
 דבחק דפרכאות דאינם נאמנים משום דמישך שייכי בה' כו'  
 נחלקו בפירושו רש"י והרמב"ם ז"ל דרש"י ז"ל פ"י שמתפארים  
 שהרגו בדין ומחשש התפארות קאיתין פלה. אמנם הרמב"ם  
 ז"ל פ"ג מהלכות גירושין ה"ג כתב ז"ל וכן אם שטע  
 מפרכאות של עכו"ם שאמרו הרגו פלוני אינם נאמנים  
 שהם מחזיקים ידי פלמס ככזו כדי להסיל אימה וכן כל  
 כיו"א בדברים אלו עכ"ל ונ"ע לדפתי בין שני הפירושים  
 האלו היכי שכבר נסתלקו השופטים מכהונתם ומשמרתם  
 ומעידים אחר כן שבעת שהיו שופטים בארץ הרגו לפלוני  
 לדרפת רש"י ז"ל גם בכה"ג אינם נאמנים דפינן התפארות  
 הוא על הפבר. אמנם לרפת הרמב"ם ז"ל שפיר נאמנים  
 דפינן הטלת אימה הוא על להבא ואחרי שכבר נסתלקו  
 אין להם נייע עוד בזה. ולפ"ז בנידון דידן שלא נטל  
 הכבוד הזה לפלמו דלא שייך התפארות רק חשש הטלת  
 אימה אחרי שכבר ספו תמו מן בלהות ואין נייע להם עוד  
 בהטלת אימה יש שפיר מקום להאמינו גם בכה"ג: סוף  
 דבר אם יתברר אחרי החקירה כי הפכו"ם המגיד המכר  
 לא לקח שטם בהמרידה גם דפתי מסכמת לסתיר האשה  
 הפלובה הזאת מכבלי הסיגון בלי פקפוק ואם אין הנה אם  
 שהגדה ה' אחרי שכבר נכרתו הגרים דלא שייך חשש הטלת  
 אימה כאמור ובלירוף האומדות שרבים יודעים מהליכתו  
 להיפך ושנמלא במקום אשר הראה פכו"ם אחר פפ"י  
 שהכרח הכל כמו שאמר וסיפר הפכו"ם מסל"ת הנ"ל לא  
 אמנם ג"כ מלשיות המענויים להתיר אכן אם לא זה ולא  
 זה איתנסו צ"י ידי מסולקת. וה' הטוב בחסרו יגללו  
 משגיאות ויראנו בחורתו נפלחות :

ידעו מה היה השאלה ותוארה. וכפי השאלה שהיה מחק  
 תחוב אף שלא לגמרי היה נגד הסיריכא אחרי שהיה שביל  
 עד כנגד הסיריכא ממש אין מקום להכשיר לכל הדיעות  
 וכמוכן. ואם השומע שינה תוכן השאלה הלא יוכל להתברר  
 כי שקר בימינו ואנכי מבחון ואתם מצפנים. ועתה בחתי ע"ד  
 תורה להשיב על יקרת מדברותיו. נתקשה כ"ת מדברי הש"ס  
 תמורה דף י"א דבפי ליה אצ"י מרצא הקדיש פורה מהו  
 בעבודה ת"ש האומר מה שבמפי' שלו עולה מותרת בגיזה  
 ואסורה בעבודה משום כחש פובר שבה ח"ל כי קחתי  
 אסורה בעבודה מדרבנן ופי' רש"י ז"ל וכי מבפי' ל'י  
 דאזורייתא ולמילקי פלי' דהרי קי"ל דקדשי בדה"ב אינם  
 אסורים בגיזה ובעבודה רק מדרבנן ואיך קמבפי' ליה אי למילקי  
 עליו ואין לומר דמטעם מפילה קאמ' פלה מה קמבפי  
 ליה דפשיטא דנהנה ופגם בש"פ דלוקה. ומתוך קושיא זו  
 יאל לפרש פירוש חדש דהאבפיא הוא בהקדיש פורה אי לוקה  
 בעבודתו משום כלאים משום דחולין וקודש מעורבים בו  
 וכדלמדין בש"ס דמכות דף כ"ב דהמנהיג בשור פהמ"ק  
 לוקה משום כלאים דהיינו לפירש"י ז"ל שם משום דחולין  
 והקדש מעורב בו. והאבפיא הוא אם חשבו גם בכה"ג  
 כלאים ד"ל דבפהמ"ק מעורב הקדש וחולין בכולו דמות  
 באכילה ואסור בגיזה ובעבודה. משח"כ בהקדיש פורה  
 דהבהמה היא חולין ורק הפור היא הקדש עכמ"ד :  
**אולם** לדפתי א"א לפרש כן דבחק דמה שבמפי' של זו  
 עולה קחתי בהדיא משום כחש פובר שבה וא"כ  
 דהאבפי' הוא אי אסור בעבודה משום כלאים מאי ס"ד  
 לפשוט מהך דפובר ועיין ברש"י ז"ל שפירש בחק דהקדיש  
 פורה דהיינו ג"כ משום כחש הפור פיין דבריו ז"ל .  
 ודלחלון פלה אמתיא לבאר פירש"י ז"ל בהסוגיא שם שזריכין  
 ביאור לדפתי דבש"ס שם מבפי' לן הקדיש חד אבר מהו  
 בגיזה ופירש"י ז"ל בעבודה לא מבפי' לך דאסור דהא  
 מכחיש לה ולריך להבין דהרי בהקדיש פורה ג"כ מכחיש  
 להפור ואפ"ה מבפיא ליה אי אסורה בעבודה ונהי דפשיטא  
 דמשום דמכחיש לה אסור מדרבנן בכ"פ מ"ע הרי פיקד  
 האבפיות לפינן דאזורייתא המה וכנ"ל לפירש"י ז"ל וגם  
 יקשה דלמה הולרך לבוא בחק דהקדיש חד אבר לטעמא  
 דכחש הרי בעבודה יש לכל אבר חלק בהעבודה ואיכא  
 עבודה בקדשים. ומלבד זה לריך ביאור דלא מלינו מלקות  
 בהפסד קדשים ומה קמבפי' לי בהקדיש פורה לפינן מלקות:  
**ואשר** אחזה בביאור הדברים דס"ל לרש"י ז"ל דהאבדים  
 שהם נחים בשפת העבודה א"י אם המה לוקחים  
 חלק בהעבודה ורק דהיכי דחזיקן בהעבודה מכחיש להו  
 מזה ראי' שלקחו חלק בהעבודה וזה כוונתו בחק דהקדיש  
 חד אבר דלא מבפי' בעבודה דהא מכחיש לה חס לפד  
 שהי' לו חלק בעבודה וקעבר על עבודה בקדשים אבל  
 אי לא היה מכחיש לה להאבר שהקדיש לא קא עבר דכיון  
 דליכא כיחוש יש ראי' שלא סייע בהעבודה. ואמתיא דילא  
 לו לרבינו ז"ל לחלק בזהי מהא דקחתי בחק דהקדיש הפובר  
 דאסורה בעבודה משום כחש פובר שבה והרי בלאיס  
 כיון דקיי"ל עובר ירך אמו הוא הו"ל כהקדיש חד אבר  
 דפבר על ל"ת כיון שסייע בעבודה ועיין בתוס' ז"ל  
 שכתבו בחק דהיא וולדה נמו דר"ש גם איך דפובר לאו  
 ירך אמו הוא שהולד מסייע בנניחה פיין דבריהם ז"ל  
 ופ"כ דאי לאו שמכחיש להעובר לא פבר על ל"ת דמזה ה'י  
 ראי' שלא סייע בעבודה וכנ"ל ואח"כ מבפי' ל'י בהקדיש  
 פורה מהו בעבודה ולדדי האיבפיא הוא האם נימא גם  
 פור דדמי למד אבר דמדחזיקן דמכחיש להפור סייע  
 בעבודה או דילמא דל"ד לאבר שיש בו חיות משח"כ בעורה  
 שאין לו חיות ולא שייך ציה לומר שמסייע בעבודה  
 והכיחוש אינו דק הפסד פי' העשה או מלמד הצקר אבל  
 לא בא מהסיוע להעבודה במלכותה וכל לפשוט מתך דפובר  
 עולה

סימן ה

ב"ה לבוב יוס ג' כ"ח כסליו תרל"ח לפ"ק :

לכבוד הרב המופלג החריף משנתו לו סדורה ודובר בשפה  
 ברורה בר אבסן ובר אוריין יאי ויאי כ"ש מו"ה אברהם  
 מעכדיל שפיינבערג נ"י שלום כנסוג (וכפת הרב הג'  
 אב"ד"ק סניעין) :

ע"ד

השאלה מהשורב דעס לא פלה על לבי כי השאלה  
 היה משעוהט בלי ידיעת הרב מרא דאתרא יפן  
 כי בכל תפולות ישראל השוחטים עומדים תחת משמרת  
 הרב וטריס למשמעתו. ופכ"ז דרכי להשיב שאלות כאלו  
 בקצרה על גוף עכבש השאלה שבאם אולי יש עוררים



עולה דאסורה בעבוד' דהך דהתם להא דמיה דגס בעובר יש לומר דהכיחוש בה מלך אחר שמחמת כחישות האס נתמעט הנקחו של העובר ואינו משום ששייב בהעבודה דהולך יש לו חיות בפ"ע ובניזה מותרת בעוברה עולה וכ"כ בהקדים עורה דהשער בה מנוף הבהמה עממה לא מהעור ולא מהעובר ואינו בכלל גיזת קדשים ולא קמבעי ל"י רק בהקדים חד אבר שהשער בה מכל האברים ושייך לחשבה כגיזת הקדש וז"ל ר"חן זה ענין לזוז"ג שאין אנו דנין לענין איסור הנמר ורק לענין איסור בניזה שהיא לאו בפ"ע בקדשים אף שאינו רולה ליהנות וכמובן וי"ל דכיון דגס הקדש פתוך ב"י הוא בכלל לא תנוז כו' ודחה דמהך דעובר אין ראי' דהתם מדרבנן משום הפסד קדשים ולא משום איסורא דלית ודו"ק: ובנוף הקושיא שנתקשה כ"ת ר"חן ס"ד למיסר העבודה בהקדים עורה מה"ת ולמילקי עליה הרי קדשי בדה"ב אינם אסורים בניזה ועבודה רק מדרבנן. לא ידעתי מה קשי' ל"י דמי הגיד לכ"ת דמייירי בהקדש בדה"ב ובחמת מייירי כהך דהקדש אבר שאמר עורה עולה דקדוש קדושת הנוף וכדאמרי' לעיל בהקדים אבר שאין הנשמה תלויה בו דימכר לגורמי פולות להקריב למזבח דוקא. דעל האבר וכ"כ על העור חלה קדושת הנוף קדושת עולה ורק שלא פשטה הקדושה בכולה ולא אבין מדוע נתחבט בזה כ"ת: ועלה על לבי לומר ולפורר דאי"כ כ"ל דמייירי בחמר עורה עולה אמאי לא פשטה הקדושה בכולה דהעור הוא דבר שהנשמה תלויה בו דאס ינטל כל עורה הו"ל גלודה דעושה אותה טרפה ומאי קמבעי' ל"י א"כ אי אסורה בעבוד' אחרי דכולה הקדש ואסורה בניזה ועבודה. אולם גס לפי הבנת כ"ת דהך דהקדים עורה היינו קדושת דמיס עדיין לא תפלה ארוכה לקושיית דבחמת גס בהקדים אבר שהנשמה תלויה לדמיו הוא איבעי' דלא איפשטא בש"מ לעיל שס אי פשטה קדושה בכולה עיי"ש. אמנס אחרי הפיון ראייתו רכיון דאליבא דרבא קיימינן דבעי ל"י אבוי מרבא ורבא ס"ל דטרפה ח"י ולא חשוב אבר שהנשמה תלויה בו רק כשעושה אותה נבילה וא"ש. ולכאורה עלה על לבי לישיב עפ"ז דברי הרמב"ם ז"ל שהשמיט איבעי' זו דהקדים עורה דלדין דקיי"ל דטרפה אינה חיה ליכא למבעי ל"י כלל דהו"ל דבר שהנשמה

תלויה בו ופשטה ח"כ קדושה בכולה וכ"ל. אולם דמלבד דעדיין יש ג"מ בהאיבעיא היכא ללא הקדש כל העור ששייר המקומות שלר"ך להשמיר שלא יחשב גלודה הנה הרמב"ם ז"ל פסק בפ"טו מה' מעה"ק דרק באומר לבה או ראשה עולה פשטה קדושה בכולה ויראה שרבינו ז"ל הי' לו פ"י אחר בש"מ דתמורה לעיל שס מאי איכא בין רבא לרב ששת ח"כ דר"א נטלה הירך כו' ולדעתו הפ"י היא דלרבא אף דס"ל טריפה ח"י מ"מ בכה"ג דהוי נבילה פשטה קדושה בכולה ולרב ששת גס בכה"ג לא פשטה קדושה בכולה דבעינן דבר שמתה בו והיינו חיבוק ומיד ופסק כר"ש ולכך נקט דוקא לבה או ראשה שמתה בו מיד אבל היכי שעדיין יכולה לחיות זמן מה אף שסופה שמתה כגון דבר שעושה אותה נבילה או לדין דטריפי' אינה ח"י כשעושה אותה טריפה ל"ח מ"מ דבר שהנשמה תלויה בו וגסתר איפוא מ"ש ע"ד השמטה וכמובן:

**ובאשר**

הראיתי דבר זה לחמני הרב הה"ג מהר"א ליב ברודא נ"י אמר דאף אי נימא דטריפי' אינה ח"י וכל שעושה אותה טרפה חשוב דבר שהנשמה תלויה בו ופשטה קדושה בכולה מ"מ בהקדים עורה לא חשוב דבר שהנשמה תלויה בו דיכול להפשיט מבהמה כל עורה ולא תפשה טרפה והיינו שיפשיט מהמקום שלר"ך להשמיר העור מעט מעט דבמישוע הזה לא נעשה טרפה כ"ז שאר העור קיים וכמ"ש הרשב"א ז"ל וכשהדרא צריח בכל פעם ויתנדל כל מקום השויר יפשיט שאר העור כולו וכיון שיכול לשות עלות בנפשו ע"ז לא חשוב דבר שהנשמה תלויה בו ולא פשטה קדושה בכולה עכ"ד הנחמדים ודברי טעם הם אולם לדינא עדיין הדבר לר"ך אללי תלמוד אס יש לחלק בהכי וז"ע א): ולפי האמור למעלה בביאור האבעי' דהקדים עורה ומה שרצה לפשוט מהך דמה שבעי' של זו עולה עמש"ל יש לפורר עוד בדברי רבינו הגדיל ז"ל שכתב בפ"א מה' מעילה בפשיטות דהמקדים עובר אמו אסורה בעבודה מדרבנן ולפי ה"ל זה איבעי' דלא איפשטא אי בהקדים עורה וכ"כ בהקדים עוברה איכא לאו דלית ורק דדחה הפשיטות מהך דעובר ד"ל דכי קחני אסורה בעבוד' מדרבנן וכ"ל ויש לי עוד בכ"ז הרהורי דברים הרבה ויפן לא לרפתים עוד בכור הבחינה קנרתו ופה תהי' שבימת קולמסי בזה:

**מלחמות אריה**

(א) מ"ש מו"ח ז"ל דמש"ה נקט הרמב"ם ז"ל ראשה או לבה משום דבהני אברים היא מתה מיד הוא כפי דעת הח"ל בסי' ע"ז דא"א לשום בע"ח לחיות בלי לב אפי' שפה אחת. ובחמת יפלא בעיני על הגאון הח"ל ז"ל שהרבה לחפש ראיות לחזק דבריו מהזוהר ומגדולי החכמים כמו האה"ע והכוזרי ומדברי הרמב"ם הנ"ל שמוכח שפוסק כמ"ד מתה דוקא נקט לבה מבואר בהדיא דבניטל הלב הבהמ' מתה מיד וגרע מניטל הירך וחלל שבה לא הזכיר כלל והי' נעלם ממנו. עוד ראיתי בהאי ענינא חזות קשה בשט"מ ב"ק דף פ"ה ע"ב אהא דאמר רבי התם אס שייך דבר המעכב בשחיט' אינו משלם חטותי ד' וה' שכתב ומסתבר' לי שכל שאין עושה אותה נביל' אלא טרפי' אינו קרוי מעכב בשחיט' כו'. אבל בתוספת' משמע כל שפוש' אותה טרפה דתינא בתוספת' רבי אומר חוץ מדבר שהנשמה תלויה בו אינו משלם ד' והי' חוץ מדבר שאין הנשמה תלויה בו משלם ד' והי' משמע שעושה אותה טרפה דטרפי' אינה חיה עכ"ל. ותמוה בעיני איך פשוט ליה כ"כ הא בחמת היא סוגיא ארוכה בתמורה דרבי דסבר דבעינן דוקא דבר שהנשמה תלויה בו פליגי בה רב חסדא ורבא ורב ששת דר"ח סבר דבר שעושה אותה טרפה ורבא סבר נבילה דוקא ור"ש סבר דבר שמתה בו. אי"כ הא פליגי בזה אמוראים. ובפרט שזהו ג"כ אליבא דרבי. וכן בפרק המפלת פליגי ג"כ אליבא דרבי בהך פלוגת' לענין טמאה לידה. ואיך מביא השט"מ ראייה מהתוספת' שאבר שהנשמה תלויה בו הוא טרפה וז"ע. עוד ראיתי להעיר על מה שר"י ז"ל שס בב"ק לפרש דבר המעכב בשחיט' דבר שאס ניטל ממנו נעשית בו נבלה מחיים כגון וושט או קנה או הירך וחלל שבה או כבד או אחר מבני מעיים דלא מתיר לה שחיט' עכ"ל. והנה דעתו שדבר שעושה אותה טרפה נמי חשוב מעכב בשחיט'. אבל מ"מ כתב דניטל הוושט או הקנה הוי נבלה מחיים. וז"ע דהא בחולין משמע דרעתו דניקב הוושט או הקנה לא הוי נבילה מחיים כגון שהביא הש"ך ביו"ד סי' ל"ג דדעת רש"י בחולין משמע דלא הוי נבילה מחיים ע"ש. ונראה לי מזה להוכיח דיש חילוק בין ניקב לניטל לגמרי ובניקבת הוושט ופסיקת הגרנדת לא הוי נבילה מחיים. אבל בניטל לגמרי הוי נבילה מחיים. וכמו שמחלק הח"ל נבי לב כן מחלק רש"י ז"ל נבי וושט או קנה ותמוה לי מאד שלא מלאתי מי שהרניש בזה: עוד יש לי לעיין לפי מה שהעלה מו"ח ז"ל דלמ"ד דדבר שנעשה טרפה הוי אבר שהנשמה תלויה בה ז"ל דהעור נמי הוי דבר שהנשמה תלויה בה דהא ע"י נעילת העור היא טרפה דהוי גלודה, למה נקט רש"י ז"ל בב"ק שס על רב דסבר חוץ מדבר היתר עמו בשחיט' כגון מצשרו אבל שירות עורה וקרניו ונזוזותיה לא הוי שויר

**עוד** כתב כי"ת לישב קושית התוס' ז"ל בזהך דיש חורש תלם אחד כו' דגם בשור עלמו משכחת שיחייב תמוס כלאים בשור פסהמ"ק עפ"י מה שהביא בשם הגאון בעל הת"ס ז"ל שהקשה דא"כ יחול איסור כלאים בחורש בשור פסהמ"ק על איסור עבודה בקדשים רקדים עוד מקודם שנפסל ותירץ דחל בכלל שנאמר בסרבעה ג"כ מטעם כלאים . וא"כ לא מצי למתני במתני' בשור פסהמ"ק דהאי תנא לית ל"י כולל וכדאמרינן בש"ס דמכות לפיל שם דמה"ט לא קמתי באומר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט דהו"ל כולל עיי"ש. אולם כבר נודע מחלוקת רש"י ותוס' ז"ל אי איסור הנאה חשוב איסור מוסיף דדעת רש"י ז"ל דהוי מוסיף. אמנם התוס' ז"ל דעתם דהנאה ל"ה רק חמור ומעמה בפנין חלות איסור כלאים על איסור עבודה בקדשים משום דנאמר בהרבעה ג"כ לדעת התוס' ודעתם ז"ל זה ל"ה רק חמור דאחשאי דרמי להנאה דכיון שהוא פנין אחר ל"ה רק איסור חמור. ולשיטת רש"י ז"ל באמת זה חשוב מוסיף וז"ל דלאו בדוקא נקט התוס' הג"ל כולל דזה הוי מוסיף. ולג"ז א"כ קושית התוס' דאמאי לא נקט בזהך דיש חורש תלם אחד כו' שור פסהמ"ק במקומה עומדת דאף דהאי תנא ליל כולל מ"מ הרי זה חשוב מוסיף ואף מאן דל"ל כולל מוסיף חית ליה. אמנם לפי"ז יקשה לשיטת התוס' ז"ל ודעתם דא"כ חל איסור כלאים בשור פסהמ"ק על איסור עבודה בקדשים. וז"ל דגם לדעתם ז"ל דאיסור הנאה וכדומה ל"ה מוסיף מ"מ דמי לכולל דלמ"ד דחית ל"י כולל אף דלא דמי למוסיף דמוסיף בחתיכה אחת וכולל בשתי חתיכות ס"ל דאין אנו רנין לפנין חלות האיסור משום שיש להאיסור השני תקום לחול על החתיכה ורק על חלות האיסור בפעם ואין חילוק א"כ בין חתיכה אחת לשתי חתיכות דמ"מ האיסור בפעם יש לו תקום לחול וא"כ ה"ה לפנין חיסור הנאה וכ"כ ההרבעה בכלאים נהי דהוא פנין אחר מ"מ כשאנו רנין על האיסור בפעם והאיסור בפעם הוא על אכילה והנאה ובכלאים העבודה וההרבעה שפיר חשוב יש להאיסור השני תקום לחול. ורק לפנין שיחשב מוסיף שיחול אף למאן דלית ליה כולל דעתם ז"ל דבכה"ג ל"ה מוסיף כיון שהוא פנין אחר וכמו דל"ה לדידיה מנו מחתיכה לחתיכה כ"כ ל"ה מנו מפנין לפנין אחר דלגבי החתיכה המ"ה שני דברים נפרדים שנתפסה באיסור לפנין אכילה ונתפסה ג"כ לפנין הנאה משא"כ כשאנו רנין לפנין חלות האיסור בפעם שאינו דבר הנתפס שנחלק בין פנין זה לזה וזו סברא נכונה לכל משכיל דקה מן הדקה : והנה גם לפי"ז אמנא דנכוניס דברי התוס' ז"ל דה"מ נקט בשור פסהמ"ק דאף דלפי הג"ל דהוי רק מסוג כולל והאי תנא לית ל"י כולל י"ל דלאו דלא ס"ל כולל כלל ורק דס"ל לחלק בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עלמו וכדס"ל לר"ל בשבועות דף כ"ד לחלק בהכי ודו"ק. ואחרי ההתבוננות ראיתי דפכ"ל כן דהנה כבר הרנישו הנפורשים ז"ל דא"כ נוכל לומר דמתניתין ל"ל כולל דהרי קמתי כהן וגזיר בבית הסומאה וא"כ חל המירות לפנין הסומאה על איסור כהונה דאף דנאמר בגי' עיי"ס

וס"ל איסור כולל סרי האי תנא ל"ל כולל. אולם אם ינמא ככ"ל דרק באיסור הבא ע"י עלמו ל"ל כולל אי"ש והתבונן בדבר והוא לפע"ס בחידושי להסביר סעמא דר"ל דמחלק לפנין חלות האיסור ככולל בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עלמו דכיון דעיקר טעם מאן דס"ל כולל אף שהוא בשתי חתיכות הוא משום שאנו רנין על חלות האיסור בפעם והאיסור בפעם יש לו תקום לחול. ולכך ס"ל לר"ל דזה אינו רק באיסור הבא מאליו שהאיסור כולל בפעמותו דברים הרבה וא"א לזה בלי זה שכן הוא חלות האיסור בפעם משא"כ באיסור הבא ע"י עלמו שהכולל אינו בפעם האיסור ורק שהיא כללו פתה ויכול ה"י לאסור רק זה לבד. והארכתי בזה להמתיק דברי הרמב"ן ז"ל שכתב דאף דלא ס"ל לר"ל כולל באיסור הבא ע"י עלמו מ"מ מוסיף חית ל"י אפי' בבא ע"י עלמו דהיינו בהחלב מהמקדשין והיינו דכיון דבמוסיף אנו רנין על החתיכה אין חילוק בין בא מאליו לבא ע"י עלמו והארכתי הרבה בזה ואכת"ל. ומעמה לפי"ז נזירות אף דהוי בא ע"י עלמו שפיר חל ככולל אף לר"ל דכיון דקיי"ל דגם אם אס אמר הריני נזיר מדבר אחד לבד כל דקדוקי מירות עליו ומשום דכיון שנתפס בקדושת מיר אסרה התורה עליו בכל לאוי דמיר ועיין במהרי"ט ז"ל שפיר יש לדון על חלות האיסור בפעם דא"א לו להזיר מדבר אחד לבד דמתילא נאמר בכל וא"ש הא דחל נזירות על איסור סומאה דכהן ככולל דו"ק: **והנה** בש"ס דמדרים דף פ"ג פ"ד ר"ל דאי נימא דבגדרה משתי ככרות באחת מתענה ובאחת אינה מתענה דמפר למתענה ואינו מפר לשאינה מתענה דבאשט שגדרה בנזיר והפר לה בעלה נימא דפזג וחרטן לא הפר ומשני דאין נזירות לחלואין ואין קרבן לחלואין. ואח"כ פריך מהאש' שגדרי' בנזיר ונטמאת דנימא דמתעמאת מת דלית לה לערוא לא היפר וכתבו סר"ן והרא"ש ז"ל דהא דלא פריק כדפריק לפיל דאין מירות לחלואין דעומא' אינה תלויה במירות ראשון מירות שמשון בלי איסור עומא' וי"ל דכיון דלא תליא עומא' במירות אימא נמי לאיסור סומא' לחוד בלא שאר איסורי מיר עיי"ש. ולפי"ז לפנין כולל נזירות על איסור סומא' דכהן דכיון דאין סומא' תליא במירות שפיר דמי לשבוע' דל"ל להאי תנא כולל וסדק"ל דא"כ חל איסור עומא' מירות על איסור סומא' דכהן דאף דכולל שאר דברים מ"מ הא הוי בא ע"י עלמו ואפשר לעומא' בלי יין ומגלחת דל"ה כולל לדידי'. אמנם אחר העיון הדבר נכון דמתלבד דמירות הוי כולל בסומא' עלמה שכולל עומא' קרובים וזה א"א להתחלק הנה פשיטא דגם לדעת סר"ן והרא"ש ז"ל אין אדם יכול להזיר עומא' לבד ואם הזיר כל דיני מירות עליו דבהדיא מנין במתני' דמיר דף ג' בסך דמיר מדבר אחד הריני מיר עומא' ורק דבהפרת הבצל דנתני' הסור' כח להבטל להפר ולבטל נדרי אשתו שמתענית בו ועל כן נתבטל מאתה קדושת המירות לפנין חלק הזה שמתענית בו ורק דאנו רוצים לומר להיפך דכיון שנתבטל לפנין זה בטל מאתה כל קדושת המירות בזה דעתם ז"ל לחלק בין היכא ששאר רק לפנין זג וחרטן ובין היכא ששאר לפנין סומא' דעומא' אינה תלויה כ"כ במירות. ופדיין

מלחמות אריה

שיר. ובאמת דלקמן בברייתא דר"ש בן אלעזר ליתא רק קרניס ובזיזותיה. אבל פורה ליתא בברייתא דלפי הג"ל מ"ל לרש"י להוסיף פורה דלמא בעורה גס ר"ש בן אלעזר ורב מודים דהוי שיר אפי"ז דלא הוי דבר סניתר עמו בשחיס' משום דהוי דבר המעכב בשחיס' ובזה כ"פ מודים דחשוב שיר רק המה פליגי דדבר היתר עמו בשחיסה אפי"ז דאינו מעכב בשחיסה כגון ידה ורגלה מן הארכובה ולמעט נמי חשוב שיר. וק משמע מהסוניה דדבר המעכב בשחיסה לכ"פ חשוב שיר. ובאמת לא משכחת כלל שוב אבר המעכב בשחיסה שלא יסי' יתיר עמו בשחיס' זולת הסור לפי מה שהפיר מו"ח ז"ל. ואולי גם העצמות כמו פלס הגלגולת והאר עצמות דמותרים גס בנבילות וסריפות כמו שבארר בש"ס וא"כ י"ל דחשוב דבר שאין יתיר עמו בשחיס' ומ"מ המה מעכבים בשחיס' שאס ניטל סריפ' ולי"ע. ואנכי לא בחתי רק לפורר את המעיין :

עליהם ח' ימים לנכון השיגה ידי זה כירח ימים, ויען כי הפנין ההוא הוא עקום לר עומד במשפול הדרכים גדר מזה אשר נדרו בעדינו גדולי האחרונים ז"ל שלא לסמוך לא על הסמינים המבוארים בידול קריים ומספר שינים וכדומה וגם לא אומדן דעתנו לפי גדלותם. וגדר מזה כי ברוב המקומות נהגו להקל ואנכי אין עתותי בידי הנחתי דברי שאלתו זאת לעת הפנאי וזה החלי בעזרת לורי וגואלי. ותחלה נבוא לדבר אם הא דאמרינן פגל תוך שנתה ימים הוא תה"ת או רק מדרבנן. הנה באמת מדברי כל הפוסקים הראשונים ואף גם האחרונים ז"ל נראה מבואר שאינו רק חששא דרבנן ומה"ת אזלינן בחר רובא דרוב וולדות בני קיימא המה. לבד הגאון בעל נוב"י ז"ל בגליון הש"ע בקוראי שמו גדול מרוב רלה להוכיח מה דאמריי בש"ס דר"ה דף ז' בכור מאימתי מונים לו שנה אביי אמר משעה שנוול וראביי אמר משעה שרא' להרא' וקאמר דלא פליגי הא בתם הא בצעל מוס ופריך צעל מוס מי מני אכיל ל' דקודם ח' ימים איכא חשש נפל דהגך ח' ימים המה מה"ת אף להדיוט. וכבר קדמו בהערה זו הגאון בעל ש"א בספר טורי אבן. אולם יען דפשיטא ל' להגאון בעל ט"א ז"ל דהגך ח' ימים אינם רק מדרבנן הוכיח מזה להיפוך דהא דלריך לאכול בכור צעל מוס תוך שנתו דוקא אינו רק מדרבנן אולם לדעת נרא' דאין מזה ראוי לא לכאן ולא לכאן. דהא דאמריי דהזמן שאינו ראוי לאכיל' במספר השנה לא יבוא לא בעינן שיהי' אינו ראוי בעצמותו דאל"כ אף חס נאמר דתוך ח' ימים אסור מה"ת הי' לנו למנות משעה שנוול ומשום דכיון דאינו ודאי איסור ורק שאסור לאכול מספיקא דשמא נפל הוא א"כ א"נ דהא דלריך לאכלו תוך שנתו הוא מה"ת הי' לנו להחמיר למנות מיום הולדו מספק דשמא לאו נפל הוא וראוי הוא א"כ בעצמותו. וביחוד דהרי עתה אחר ששהה נחבדר לפנינו דראוי הי' מתחילתו דבר קיימא הוא ורק דכל שלא הי' יכול לאכלו בזמן ההוא לא נחשב בכלל השנה ומשום דהתור' נתנה לו זמן שנה משעה שהי' יכול לשחטו ולאכלו ושלא לאחר יותר ברלונו משנה ואשר פ"כ כל הימים אשר לא הי' לו באפשרי לשחטו יהי' מאיזה סיבה שיהי' אינם עולים במספר השנה כיון שלא הי' האיחור והמניע' מחמת עללותו וא"כ אף אם השנה צבע"ת הוא מה"ת והשהי' ח' ימים רק מדרבנן אין למנות השנה רק מן הזמן אחר ח' ימים דבאותו זמן לא הי' יכול לשחטו ולאכלו ומה לנו צוה אם אינו רק מדרבנן מ"מ הרי לא הי' המניע' בזמן ההוא מלרו. ומזה הטעם נרא' לי ברור דאם נולד בבכור צע"ת ספק טריפות שהי' לריך להתתין י"ב חודש כל הזמן ההוא לא נחשב בכלל השנה וכנ"ל כיון שלא הי' המניע' מלרונו וזה פשוט וברור ואין מזה ראוי לדמות צוה את כל הנרא' והנשמע מדברי כל הפוסקים דמדברי כולם נשמע שאינו רק חששא דרבנן. (ח) ואחר שבררנו דאין צוה שום ספק ונדגוד חשש איסור תור' הנה לא לרו לעדינו עוד וגוכל להתהלך ברחב' ללדד ולגבב קולות וסגיפס להקל ומה' אלקי אשאל' עזר לכל אכשל בדבר הלכה :

הנה

מלחמות אריה

(ח) בספרי תפא אריה סי' א' כתבתי לדמות ראיית הגאונים השג"א והנוב"י ובסי' ת"ח הארכתי לחקור באם היה הבכור חס חולה אם עולה הזמן הלוה בחשבון השנה והעליתי ג"כ עפ"י הך סברא שכח מו"ח ז"ל דמחמת איסור דרבנן חשוב אינו ראוי לאכילה וכמו כן היכי דיש עיכוב אחר שאסור להקריב אינו עולה לו בחשבון ע"ש. ועתה באתי לדמות ראייתם הנ"ל עפ"י מה שהביא הפ"ז ביו"ד סי' ע"ו בשם הרש"ל לישב שיטת הרא"ש דרב נחמן דאמר בחולין דף נ"א בית הרחם אין צו משום ריסוק אברים מיירי בכלו לו חדשיו אבל בלא כלו לו חדשיו אפילו לאחר ז' ימים אסור עד שיפריס עג"ק. וגם הט"ז שהרבה להשיב על דבריו העיקר אינו אלא לענין זה דמעליע מהני כמו גבי נפולה ולהכי לדין אין י"ת כלל צוה דבלא"ה לריך להתתין ז' ימים להוליא מספק נפל. אבל מ"מ תוך מעליע אפשר דבלא כלו לו חדשיו חיישין לריסוק אברים עד שיפריס עג"ק. והנה האי חששא דריסוק אברים מוכח

ופדיין יש לומר דיש עליו קדושת חירות לענין הטומא' משא"כ בחיילי כל שחלה עליו קדושת חיר בדבר אחר יהי' עם שיהי' נאמר מחוקי התור' בכל איסורי חיר וביין שפיר חל בכלל גם לר"ל דכיון שא"י לאסור עצמו בחתלה שלא יהי' חיר רק מהטומא' שפיר יש לרזן על חלות האיסור בעצם וכנ"ל ודו"ק :

ועפ"י

אמינא ליישב מה שנתקשתי דלמה חשיב במשנתנו רק לאו אחד משום חירות שהרי אכן קיי"ל דחיר שטמא עצמו לוקה שמים משום הלאו המיוחד בחיר ומשום לא יחל דברו סכולל כל הנדרים ועיין רמב"ם ז"ל פ"א תה' חירות ולפי הנ"ל יחא דהלאו דלא יחל הוא משום שקיבל על עצמו ואסור לו לחלל דברו ול"ש בחירות רק כשקיבל על עצמו כל פניני ואיסורי חירות או היכא שאמר הריני חיר סתם אבל היכי שאמר הריני חיר מדבר אחד בלבד אף דכל דקדוקי חירות עליו מ"מ אינו עובר על שאר הפנינים שלא חיר מהם רק משום הלאו המיוחד בחיר מחק התורה דכל שחלה עליו קדושת חיר אסור בכל איסורי חיר אבל מ"מ אינו עובר משום לא יחל אחרי שלא קיבל זה עליו וז"ב וא"כ לענין חלות הנזירות בכלל על איסור עומאת כהן לפנין לאו דלא יחל דמי לשבועה דאין דנין להאי תנא לענין עג"ס האיסור כיון שהוא צ"ל רק ע"י עצמו שהוא כללס ויכול הי' לאסור רק דבר זה לבד ול"א צוה כולל ודו"ק. והנה צוה יש ליישב ג"כ קושית התוס' ז"ל בשבועות דף כ"ה דלמה הולך לדחוק דהאי תנא ל"ל כולל ולמה לא קמשי דמידי דחיייל על מה דלית ל' תמשא לא קתני וכדמשני בשבועות שם דלפי הנ"ל בל"ז ל"ל דהאי תנא ל"ל כולל בלא ע"י עצמו וכנ"ל דאל"כ למה לא קחשיב שני לאוי הנזירות וכנ"ל. ויש לדבר ולפלפל צוה הרבה אולם ליראת האריכות אשים מחסום לעטי. בסוף דבריו הקשה כ"ת דהכא אמרינן דכיחוש העובר אינו רק מדרבנן ובחולין דף קנ"ה מוכח דכיחוש אסור מה"ת דאל"כ אכתי הי' יכול לאוקמי בעבר וגזו עיי"ש ויפה הקשה. ולישב זה אמינא לפ"ת שבארת' למעלה דלפי מה דדחה הפשיטות מהך דעובר ס"ל דעיקר הכחש מהעובר הוא צ"ל רק מחמת שהבהמה מתכחשת ע"י העבוד' ועי"ז נתמעט הנקת העובר ומ"מ לא חשיב העובר מסייע בעבודה עמש"ל. ולפ"ז יש לחלק בין הך דחולין שהכחש צ"ל ע"י מעשהו משא"כ בהך דעובר שע"י העבודה אינו צ"ל רק כחוש להבהמה ורק שהכחוש הזה גורם אחרי כן כיחוש להולד ולכך אינו אסור רק מדרבנן דגם לענין העלת מוס בקדשים צעין ריבוי שיפור גם בנעשה ע"י גרמא ודו"ק צוה :

סימן ו

צ"ה בריסק יוס ז' תנחם אב תרכ"ט לפ"ק. שלום אשיב לכבוד י"ע וידידי עוז הרב הה"ג חריף ובקי בחדרי חורה בפלפול וסברא עדיו לגאון ולתפארת כ"ש מוה' ירוחם יהודה נ"י אבד"ק סעלץ יהי נועם ה' עליו וכעת הרב הגאון מד"א בק"ק מינסק דליעא :

מכתבו

הנעים עם שאלתו שאלת חכם פ"ד הפגלים הנקחים מעכו"ס ואינו ידוע אם כבר עברו

**הנה** בזה לאמרין תוך ס' ימים אף דרוז וולדות הוו בני קיימא כתבו החוס' והקדמונים ז"ל דמיעוטא דנפלים הוי מיעוט המצוי והטעם הזה מחלק לשלש' מטיבי טעם למעין בש"ס ופוסקים הראשונים והאחרונים ז"ל. הפן האחד הוא מ"ם מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל דאף דנפלים הוי מיעוט נדר הרוז דבני קיימא לא אמרו חז"ל לילך בתר רובא רק בפנין פרטי שאנו דנין אס זה מהרוז או מהמיעוט אבל כשאנו דנין לעשות תקנה כוללת ראו חז"ל לתקן גם המיעוט דהרי גם המיעוט ישנו בעולם והולירו חז"ל לתקן גם המיעוט ולכך בהך דעגלים כיון דע"כ יש בתוך העגלים הנולדים גם נפלים ואס נחיר כל הפגלים תוך ח' ימים גם המיעוט האסור יבא לאכיל' אשר ע"כ החמירו חז"ל למען לתקן המיעוט עכ"ד הנחמדים ז"ל. ואנכי בארתי דבריו ז"ל דמ"מ בעינן לבוא מפאת דמיעוט נפלים חשוב שכיח ומצוי קצת. דאס היו נפלים מיעוט שאינו מצוי ושכיח כלל לא היו חז"ל מתקנים תקנה כלל אף כוללת ומשום דלא כל הפגלים הנולדים אוכלים ב"י בתוך ח' ימים ואס ה' מיעוט נפלים אינו מצוי כלל יוכל להיות שבכל הנאכלים לא יהי' נפל ואף דיוכל להיות כמו כן בהיפוך מ"מ לא היו עושים תקנה אחרי שבאמת כ"א ואחד מהאוכלים כחור' יעשה שאמר' תור' לסמוך על הרוב ורק דכיון שהוא מצוי ויהי' א"כ בתוך רבים מהעגלים הנאכלים בתוך ח' ימים בודאי איזה נפלים ראו חז"ל לתקן שלא יאכלו מיעוט מהאוכלים איסור עכ"פ והבן זה: והנה אס כה נאמר הנה אחרי שכבר תקנו חז"ל שלא לשחוט תוך ח' ימים כשנשחט אין לאסור הבשר דאחרי דלכתחל' אסור הו"ל דביעבד מילתא דלא שכיחא דלא נזרו חז"ל לעשות תקנה כוללת ואין כאן רק ענין פרטי דאזלינן בתר רובא דרובם בני קיימא הנה אס לא דנימא דאסור מטעם קנס ולפ"ז יש לדון אס גם בשוגג קנסו משום חששא דאחי' לאיערותי ואס רק למי שנשחט בשבילו דוקא או גם לאחרים כמו בחמת' שעבר עליו הפסח ויש לדבר בזה בהך דרב פפא ורב הונא ברי' ר"י דאמר' אי איתרחיתו עד אורתא הוו אכלינן מיני' השחא לא אכלינן מיני' דמשמע דאין זה דין גמור ורק חומרא שהחמירו על עלמא וכאשר כבר הרגישו בזה האחרונים ז"ל עיין עליהם חולם יען דאין מכאן ראי' רק משמעות הלשון לא ארבה מילין ונניח דאסור דביעבד בכל אכפי ולכולי עלמא וכדמשמע מסתימת הש"ע יו"ד ס' ט"ו. ובגוף הדבר שהפלה מ"ז רשכ"י ז"ל דאף דאזלינן בתר רובא מ"מ הולירו חז"ל לעשות תקנה כוללת היכא שבין הרבים האוכלים ימלא איזה מהם אשר יאכלו איסור אף שכל אחד ואחד כחור' עשה שסמך על הרוב יש לעורר עוד דהנה כבר נודע מחלוקת הרשב"א והרא"ש ז"ל ביבש ביבש דקיי"ל חד בתרי בטיל דהרא"ש ז"ל ודעמ"י ש"ל דמותר לאדם אחד לאכול גם שלשתן יחד והרשב"א ז"ל חילק דרק בזה אחר זה שרי ומשום דבכל

אחת ואחת אמרי' שזה מהרוז ובאכילת השלישי אמרי' כמו כן שזה היתר והאיסור הי' באלו שכבר אכל אכל שלשתן ביחד שבדאי אוכל איסור אסור עיין כ"ז בפוסקים ז"ל והנה יראה בביאור מחלוקתן ז"ל דהרא"ש ודעמ"י ז"ל ס"ל דענין ביטול ברוב הוא שאמרה תורה שהאיסור שנתערב ברוב היתר איסורא כמאן דליתא דמי ונפקך הכל להיות היתר וכיון דאין כאן איסור פשיטא דמותר לאדם אחד לאכול הכל ביחד אמנם להרשב"א ז"ל פיקר הטעם משום דבכל אחד אמרינן שזה מהרוז ולכך אינו מותר לאדם אחד רק בזה"ז אבל לא שלשתן יחד דבזה הרי אוכל בודאי האיסור וז"ל לפ"ז דרעמו ז"ל דהא דאמר' בכ"מ דחד בתרי בטיל דמשמע דבאמת האיסור נחבטל היינו כמ"ש בתק"א ד"ש לומר דאף דנחבטל מ"מ איסורא כמאן דאיתא דמי דכיון דעיקר הלימוד דביטול ברוב הוא מאחרי רבים להטות דכתיב בסנהדרין אין ראי' רק דניזול אחר הרוב אבל לא שהמיעוט נחבטל לגמרי ממציאותו ורק דעיקר ענין הביטול ברוב הוא דלא נימא דכל קבוצה כמחלה על מחלה דמי דכיון דנחבטל ברוב בטלה לה חשיבות הקבוצות וזה אנו למדין מאחרי רבים להטות דסנהדרין דנחבטל חשיבות המיעוט לבני הרוב וכיון דלא חשיב קבוצה שפיר אמרינן דמותר לאכול כל אחד ואחד משום דמלינן שזה מהרוז וחסלא סיך א"כ רק בזה"ז אבל לא בשלשתן יחד דיש בודאי האיסור. ומעשה אי נימא כמ"ש מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל דאף היכא שיוכל לסמוך על הרוב מ"מ תקנו חז"ל היכי שאחד בודאי יעשה איסור א"כ יקשה לרעת הרשב"א ז"ל ודעמ"י בכל מערובות חד בתרי אמאי מותר לאכול כולם לא מיבעי' לאדם אחד חלא אף גם לנ' בני אדם דמ"מ למה לא יהי' אסור דדרבנן כיון שבדאי נאכל האיסור דכיון דלרעתא ז"ל האיסור לא נחבטל מכל וכל דע"פ ס"ל דשלשתן ביחד אסור א"כ גם בזה"ז או גם לשלשה בני אדם יאסר דדרבנן כיון שבדאי נאכל האיסור וכ"ל בשם מ"ז הגאון ז"ל וזה דבר שראוי לעורר עליו. אולם אחר העיון בדברי הרשב"א ז"ל בעלמא בתוה"א ראימי והתבוננתי דגם לרעתא ז"ל עיקר האיסור באכילת שלשתן יחד אינו רק מדרבנן וא"כ גם לרעתא ז"ל מה"מ האיסור בטל לגמרי ומותר איפוא לאדם אחד לאכול גם שלשתן יחד אחרי שאין כאן איסור ורק דמ"מ אסור מדרבנן ובזה"ז מותר גם מדרבנן משום דבאכילת כל אחת תולה שזהו מהרוז. ומעשה אין מזה ראי' רק דבאיסור שהוא רק מדרבנן לא חשו חז"ל לומר דמ"מ נאכל האיסור כיון שעושה דנין וסומך על הרוב אבל היכי שהאיסור הוא איסור תורה שפיר יש לומר דעשו חז"ל תקנה שלא יאכל האיסור וכמ"ש מ"ז רשכ"י ז"ל. אולם לפ"ז נסתר מ"מ מה שהעלה כ"כ מ"ז רשכ"י ז"ל עפ"י סברתו וזה לבאר גם ענין דמאי שאסרו חז"ל וחייבו לעשר כל הלוקח מעם הארץ אף דרוז ע"ה מעשרים הנה ומשום דעשו חז"ל תקנה כוללת שלא יוכשלו המיעוט דמיעוט

מלחמות אריה

מוכה בחולין כס דאי נימא דחוששין לזה הוא מדאורייתא מדאמר רבא לסיוע לר"ג ממתניתין דתניוק בן יוס אחד מטמא בזיבה וא"א יש בו משום ריסוק אברים קרי כאן מבשרו ולא נחמת אונסו דמשמע מזה דהוי מה"מ. ולפ"ז י"ל דהש"ס בר"ה הכי פריך דלמה קאמר אב"י משעה שנוול דמשמע לאלתר הא בשעה שנוול אכתי לא חזיא עד שיפריס עב"ק ועכ"פ הי' ל"י לומר משעה שהפריס עב"ק. ואף דהחוס' בחולין שס כתבו דע"כ עיירי בדאיכא ריעותא דאינו הולך א"כ בשעה שנוול אכתי ליכא ריעותא ומש"ה י"ל דליה דז"א דהחוס' קאי אדר"ג דעיירי בכלו לו חדשיו אבל בלא כלו לו חדשיו משמע מהרא"ש דאע"פ בדליכא שום ריעותא חיישין. וע"כ ז"ל דזה נופא חשוב ריעותא דאין הולך חזק כל כך ואפשר להחמיק בקל. וכן כתב הר"ן ז"ל בהדי' בחידושו דמאן דדחי לר"ג וסבר דחוששין לריסוק אברים הטעם הוא דסבר דאע"פ דרוז הנולדים אינם נתרסקין מ"מ חוששין למיעוט המצוי ע"ש מזה מוכח דבלא ריעותא נמי חוששין למאן דלא סבר ל"י כר"ג. ובלא"ה דברי התו' תמוהים מהסוגיא דשם. עיין במהרש"א ובכר"ו. וא"כ ה"ה לשיטת הרש"ל אפילו לדין דקיי"ל כר"ג מ"מ בדלא כלו לו חדשיו חיישין לריסוק אברים אפילו בדליכא ריעותא כלל ומש"ה פריך הגמרא שפיר בע"מ מי מצ"י אכיל ל"י תיכף משנוול כ"ז שלא הפריס עב"ק. אבל לא פריך דבעינן להמתין ז' ימים להוליא ממפק נפל דזה לא הוי רק מדרבנן וכקושיא הנאונים הנ"ל:

דמיפוט בודאי אינו מעשר והאריך בזה בכ"ט בדברים נמסדים עיין פליהם ולפי הג"ל אינו נומר ק דהרי גם בפירות מנינו איסור דמאי עיין בש"ס דפירובין דף ל"ב האומר לכבדו לקום לי תאניס כו' יעו"ש וזכירונתני פ"ב דמעשרות לא ולקום לי עשרים תאניס כו' דלדעת הרב מהקדמונים ז"ל אין בו חיוב מעשר כלל רק מדבריהם דמפ"ת ליכא חיובא רק בתירוט וילנה ועיין בפ"ב דמכשירין דתק המולא פירות בדרך כו' ואם רוב מכניסין למכור בשוק הרי אלו דמאי וביחוד מנינו דמאי גם בירק עיין בתוספתא דדמאי פ"ד קנינת ירק כו' ושל בפה"ב הנמלאות בבית חייבת ועוד בכ"ט ועיין רמב"ם ז"ל פ"א מהל' מעשר ומעשר ירק לכ"ט לא הוי רק מדרבנן ולפי הג"ל הרי מוכח מדעת הרשב"א ודעמ"י ז"ל דבאיסור דרבנן עכ"פ לא חשו חז"ל לזה שיהי' נאכל האיסור דאל"כ בתערובות חד בתרי ה"י אסור לאכול כולם אף בזה"י ואף ג' בני אדם דמדרבנן איסורא כמאן דליחא דמי לדעתו ז"ל והרי נאכל האיסור והמאי חששו חז"ל ותקנו לעשר דמאי אף בדברים שפיקר חיובם גם בודאי אינו רק מדבריהם כיון דרוב פ"ה מעשרים המה ותקנה כוללת שלא יכשלו המיעוט ל"ט באיסור דרבנן וכנ"ל :

**אמנם**

אחר הפיון הישב אמינא דכל דברי ע"ז רשכ"י ז"ל כראי מוצקים ואין מכאן רא"י לסתור דבריו הקדושים ז"ל ועמוד והתבונן ותחלה נבוא לבאר דברי רבינו הרשב"א ז"ל בתי"א דבראשית ההשקפה קשים להולמן וז"ל הוצב בתי"א ומסתברא דטעמא דמילתא משום דבדברים הנכללים ש"א"ל להפריד ביניהם כו' לריך ששים לפי שצפחות משיעור זה האיסור נטעם ונגש בכל ואפי' עין במינו כו' כיון שכנגדו במין ושאינו מינו נגש החמירו מדבריהם ואסרוהו. אבל יבש ביבש כו' אוכל כל חתיכה בפ"ט וכשאוכל זו אני אומר לא זו היא האסורה כו' וכשאוכל האחרונה שכולם אני אומר במה שכבר נאכל ה"י האיסור וזו של היתר היא כו' עכ"ד בקי"ור ולכאורה יפלא דמאחר דאינו ז"ל דעתו דפיקר היתר ביבש ביבש הוא משום דבכל אכילה אמריק שזו מהרוב היתר דמפ"ט אסור לאכול שלשמן יחד מדרבנן עכ"פ למה הולך לתת טעם בלח בלח דלריך ששים משום גזירה אטו מין בש"א"ט הטעם נגש בל"ה כיון שנתערב ונכלל ויש בילה א"ל שלא יהי' בכל מה שיאכל מן האיסור ודמי לאכול כולם ביחד שאסור מדרבנן לדעתו ז"ל אף ביבש ביבש. ואשר נראה בישוב הדבר דכבר כתבתי דגם להרשב"א ז"ל עיין חד בתרי בט"ל היינו דנתבטל האיסור לגמרי וכמאן דליחא דמילתא דמילתא משום זה לבד דאמרי' אכל חדא וחדא שזהו מהרוב דאל"כ ה"י אסור לאכול שלשמן יחד מה"ת ורק דלדעתו ה"י דלא שייך הטעם השני דאמרי' שזו שאוכל מהרוב היתר הוא וכגון שאוכל מכולם יחד נהי דמותר מה"ת משום שנתבטל האיסור לגמרי ע"מ אסור מדבריהם. והנה אנכי בחי' בארתי דהא דאמריק איסורא כמאן דליחא דמי לאו היינו דחשביק ל"י להאיסור כאלו אינו כלל דזה נגד החוש וגם אין לזה רא"י מאחרי רביס להטות האמור בסנהדרין ורק דפיקר הדבר דכיון דבכל דבר איסור צפינן עינין חשיבות דמפ"ט צפינן כזית שיהי' לו חשיבות וגם בח"ט דאסור מה"ת קאמרי' בש"ס דיומא דף ע"ד הטעם משום דחזי לאיטרופי והיינו גם חזי שיעור יש לו חשיבות קלת דחזי לאיטרופי וכשנתבטל האיסור ברוב היתר בטלה לה חשיבות המיעוט האיסור לגמרי ומותר וזה הלימוד נלמד מאחרי רביס להטות דסנהדרין דבטל חשיבות המיעוט לגמרי ואינו בכלל וטעמו וה"לנו הפדה והארכתי בזה ואכ"ט הביאור ומעמם אמינא לדעת הרשב"א ז"ל דהא דמ"ל דמדרבנן סתמירו שלא יופיל סביסול לבטל האיסור לגמרי ואפילו לאכול כולם יחד היינו דמ"ל סתמירו משום דאחשבי

באכילתם אבל היכי דלי"ט אחשבי' עומר אף מדרבנן כיון דנתבטל כל חשיבות האיסור דנתבטל חשיבותו לגבי הרוב ורק היכי דאחשבי' באכילתו אסרוהו חז"ל וא"כ ז"ל רק ביבש ביבש שכל החתיכות נפרדים זה מזה והוא מלפ"ט ואוכל יחד דכזה שייך לומר דאחשבי' להאיסור אבל בלח בלח שנתערב האיסור בהיתר וא"ל להפריד דלי"ט לומר דאחשבינהו דמ"ל דאחשבי' להאיסור כלל דלמא אחשבי' רק להיתר דמזה שאוכל ביחד עם האיסור אין רא"י דמה לו לעשות אחרי ש"א"ל להפרידו מהיתר גם מדרבנן ה"י לנו לומר דמותר כיון שנתבטל חשיבות האיסור לגמרי ולכך הולך רבינו ליתן טעם אחר משום גזירה דאינו מינו שנגש הטעם ודו"ק כי בזה יתישבו דבריו על מכוונם :

**ומעתה**

שפיר י"ל דבאמת גם באיסור דרבנן משו חז"ל שלא יאכל האיסור אף שמהד"ן ה"י אכילתו בהיתר שסמך על הרוב וכנ"ל מהך דמאי בפירות וירק דלא הוי חיוב פישורו רק מדרבנן ומ"ט משו חז"ל לתקן המיעוט וכנ"ל בשם ע"ז רשכ"י ז"ל והא דמותר לאכול כל תערובות ואף אדם אחד בזה"י אף דלהרשב"א ז"ל מדרבנן איסורא כמאן דליחא דמי ונאכלו בודאי איסור דרבנן מטעם אחר קאמריק פלה לפמ"ש בחידושי דאף דאין קיי"ל דכל האיסורים איסורי חפלא המה ע"מ היכא דפיקר האיסור היא רק באחשבי' באכילתו לא חשוב רק איסור גבירא דאסור לו לאכול הדבר הזה משום דאחשבו באכילתו אבל אין כאן איסור על החפץ דקודם שאוכל אין איסור כלל על החתיכה. ולפי"י י"ל ולחלק שפיר דרק היכי שהאיסור הוא על החתיכה איסור חפלא משו חז"ל שלא יאכל בודאי האיסור דאף דהוא כחורה פושה שסמך על הרוב ע"מ אכל איסור חתי' דאיסורא. מש"כ בהך דתערובות חד בתרי דהאיסור גם באכילת שלשמן יחד אינו רק משום דאחשבי' באכילתו דגם מדרבנן אין בזה איסור על החפץ ורק איסור גבירא אין לחוש בזה"י או לשלשה בני אדם דמ"ט הרי באכילת כל התערובות נאכל בודאי האיסור כיון דכל אחד כחורה פושה שסמך על הרוב ולא פשה איסור וחתיכה דאיסורא ליכא בזה. וזכר ודמיון לזה עמ"ש החו"מ חולין דף ה' בהך דהשתא בהמתן של לדיקים כו' דלא שייך זה רק באכילת איסור וגם באכילה של אדם רק היכא שהמאכל היא איסור ולא באכילת יוה"כ שרק השפה היא האסורה והביאו ראיות מהך דר"י שקרא והטעם ומהך דבטיס תצטילא כו' פיי"ש"ה. ואני מוסיף לומר עוד דאף מי שיראה לגמנם בצברתי זאת שכתבתי דהיכא דצפינן אחשבי' דוקא לא הוי רק איסור גבירא ולומר דחשוב ע"מ איסור חפלא דבשפת אכילה נעשה חתיכה דאיסורא או דיש איסור על החפץ כל שיחשבו ומתלי חלי האיסור חפלא ע"מ א"ש הך דתערובות חד בתרי דמותר לאכול כולם מלך אחר לפמ"ש הרמ"ה ז"ל בטעמא דר"ש דס"ל כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לקרבן דה"ט דפיקר הטעם לר"ש משום דאחשבי' באכילתו ולכך בקרבן דהוא בשוגג צפינן כזית דלא שייך אחשבי' דאילו הוה ידע שהוא איסור לא ה"י אכל ל"י. מדבריו אלו למדנו דאף דאחשבי' לחתיכה זו ואח"כ ידע שהי' איסור ל"ט דצפינן לענין אחשבי' שידע שהיא איסור ויאכלנו דאל"כ אמרי' דלא אחשבי' רק משום דסבר שהוא היתר. ומעתה בזה"י ל"ט אחשבי' כלל באכילתו דבאכילתו הוא אומר שזו היא מהרוב היתר וכיון דבלי סברת אחשבי' נתבטל האיסור לגמרי לא אכל איסור כלל כיון דלא שייך אחשבי' והכל א"כ ה"י היתר ודו"ק כי זה ברור :

**דפ"ן**

הב"י יש לפרש ולומר דכיון דלא הוי רוב חזק ואמרי' משום דהמיעוט שכיח ומגזי קלת לריך לברר דברוב שאינו כ"כ חזק אמרי' דכל היכי דליכא לברורי מברריק ועיין כ"ז בפוסקים ל"ל. ואולם באמת

כבר הארכתני במק"א בענין הך דאיכא לברורי אי הכוונ  
 שיוכל להתברר האיסור או דנימא לסיפך לזבירור שיחברר  
 האיסור לא חיישי' כלל כיון שיש רוב או ס"ם שהוא היתר  
 ורק לרריך לברר היתר בידוע גמור ועיין בז"ל ס"י ס"ם  
 מ"ש בזבירור דברי הרשב"א ז"ל שרצה לומר דבילה ספק  
 טריפ' שנתערבה הו"ל דבר שיש לו מתירין שחמי' התרנגולת  
 או חטפון בי"ים שנתקפה בהם החכם השואל דלמה  
 נמתין דממ"כ אם טריפ' היא שפיר בפילה ואם יחברר  
 שאינה טריפ' פשיטא שמתורת. וביאר הוא ז"ל ואסברא  
 לן דאף אם נתברר אח"כ שאינה טריפ' מ"מ האוכלה  
 מקודם איסורא עבד עש"ה שהאריך בדבר או דבעינן  
 שיוכל לברר שניהם ההיתר וגם האיסור דכיון שיוכלו  
 להתברר שני לדרי הספק לא חשוב ספק גמור. ואין להביא  
 רא"י מדברי הרמ"א ז"ל ס"י ק"י להכריע בדשיל"מ ל"א  
 להקל מטעם ס"ם ובהך דאיכא לברורי ספק דמהני ס"ם  
 ואי' לברר דאי' דאיכא לברורי היינו שיוכל להתברר  
 היתר או שיחברר גם האיסור א"כ הא הו"ל דשיל"מ  
 דלא מהני ס"ם לדעתו כלל דז"א דלפי האמת אכן קיי"ל  
 כהרשב"א ז"ל דלימ' דשיל"מ רק כשהי' לו היתר בודאי  
 דמהי"ט בילה של ספק טריפה שפיר בטיל ולא חשיב דשיל"מ  
 ואין לדון א"כ בס"ם גם היכי שיוכל להתברר היתרו רק  
 מטעם איכא לברורי וזה ברור. ולפי ה"ל אין לומר כ"ד  
 הטעם דל"מ רובא משום דאיכא לברורי רק אם נאמר  
 דבהך דאיכא לברורי רק מפאת שיוכל להתברר היתר  
 קאמתינן עלה דכ"ד אין האיסור יוכל להתברר בודאי ורק  
 היתר יוכל להתברר אם יח"י ח' ימים וכמוכ"ן:  
 ועיין בתום' שבת דף קל"ו דאמר שהארכיבו דהך דרשב"א  
 דכל ששהה כו' אינו נפל מיירי בין בסתם וולדות  
 בין בבן ח' ודאי דשהה י"א נכלל נפל הקשו בהא דרפשיט  
 הש"ס שם מאי דקמבעי' לן אי פליגי רבנן ארשב"א מהא  
 דקאמר ר"י אמר ששואל הלכה כרשב"א הלכה ככלל דפליגי  
 בסתם וולדות דילמא לא פליגי בזה כלל וכי פסק ר"י אמר  
 ששואל כוותי' דרשב"א היינו בבן ח' ודאי ותירוצ' דחוק  
 דמ"מ הולך לומר הלכה כרשב"א דלא תהי גמרו סימנין  
 בבן ח' ודאי ורק בשהה דוקא עי"ש ותבין. אולם לפי  
 ה"ל יחא דאף אי' רבנן פליגי בבן ח' ודאי מ"מ ממילא  
 מותר לדידהו בסתם וולדות מטעם דרוב בני קיימא המה  
 דלדידהו אי' שיחברר היתר לגמרי דגם שהה אינו ודאי  
 גמור דאליכ' הי' מפיל גם בבן ח' ודאי לומר דבן ז' הוא  
 ואשתהי ודו"ק: אולם אם כה נאמר יש לפורר בהך דיבמה  
 דבעי' שיחברר שהולך הוא בן קיימא שיחי' למ"ד יום  
 דבשלתא כשהולך עדיין חי שמהי' אסור' להנשא תוך ל' יום  
 [והיינו היכי שילך' אחר עיתת בענה יומת משני חדשים  
 דאליכ' אין מקום לדון בזה דבלא"ה עדיין היא תוך ימי  
 הבחי' דלא תחלקי רבנן בין ילדה ללא ילדה וכמבואר בש"ס  
 ופוסקים ואין כ"מ רק בשכבר עברו ג' חדשים ובגוונא  
 דליכא איסור עינקת וכמוכ"ן] שפיר יש לומר דאסור' להנשא  
 אף דרוב וולדות בני קיימא נינהו משום דאיכא לברורי.  
 אמנם היכי שמת הולך תוך למ"ד אמאי לריכ' חלי' דכיון  
 שא"א להתברר עוד למה לא ניזל בתר רובא. ואין לומר  
 דהו"ל דשיל"מ ע"י חלי' דהרי זכ"ת שיש הפסד לא חשוב  
 דשיל"מ והרי ע"י חלי' תפסול לכהו'. ודוחק לומר דדוקא  
 בנתקדש' לישראל שכבר נתקדש' לריכ' חלי' ומשום דעתה  
 אין לה הפסד בחלי' ואין כ"מ רק כשימות זה אם תפסול  
 אח"כ לכהו' זה חשש הפסד רחוק דמלבד שיש להסתפק  
 עוד אי חשוב כה"ג דשיל"מ כיון דמ"מ יש חשש הפסד  
 הנה מדברי הש"ס מת בחוך ל' ועמד' ונתקדש' משמע  
 דעשא' שלא כדון שהית' לריכ' חלי'ה. וגם מהך דאם אשת  
 כהן היא אינה חוללת משמע דדוקא בשכבר נתקדש' אינה  
 חוללת אבל מקודם לריכ' חלי' . ולכאור' עלה על לבי לומר

לפעמ"ש קלת הקדמונים דאף היכי דגם אח"כ ישאר איסור  
 דרבנן אמרי' דמ"מ יש לדון מטעם דשיל"מ לענין איסור  
 תורה וא"כ י"ל דגם הכא אמרי' דתחלוץ ולענין איסור  
 חלי' לכהו' באמת נלך בתר רובא ומ"מ לריכ' חלי' משום  
 דהוי דשיל"מ לענין איסור תורה דיבמה לשוק. אולם באמת  
 ז"א דכל שתחלוץ אסור' לכהו' שלא יאמרו חלי'ה עומרת  
 לכהן וכמ"ש התום' בשבת שם לזכר ה"ז דאשת כהן אינה  
 חוללת אף דספק חלי'ה עומרת עיי"ש. וז"ל לפ"ז דמחמת  
 חומר איסור יבמה לשוק שמהי' כל ימי' באיסור החמירו  
 חז"ל שלא לילך בתר רובא כל שאין הפסד כ"כ בחלי' ורק  
 באשת כהן הקילו שלא תאמר על בעלה או דנימא  
 דכיון שמת תוך ל' איתרע קלת רובא. אולם זה הטעם  
 האחרון לא יתכן לדעת הסוברים דחלה דמי לפיהק ומת  
 והך דמת בחוך ל' דתחלקין בין אשת ישראל לאשת כהן  
 מיירי באכלו ארי דוקא. וגם לדעת החולקים עדיין יקשה  
 לפ"ז מהא דאמרינן שמתא מת בחוך ל' ולא תחלקין בין  
 חלה לאכלו ארי ודו"ק בכ"ז :

דפן

השלישי. יש לומר דכיון דלא הוי רוב חוק הרבה  
 שהמיעוט מצוי אמרינן אף לדין דלא חיישי'  
 למיעוטא סמוך מיעוטא לחוק' עדרבנן מיהא דהכא הוי  
 חוקה נגד הרוב דבהמ' בחייה בחוקת איסור עומדה .  
 אולם בזה יש לפורר טובא דהנה נחלקו בזה אבות העולם  
 דרש"י ז"ל פירש דהא דאמרי' בכ"מ בהמה בחייה בחוקת  
 איסור עומדת וכל שנולד ספק בשחיט' עוקמין לה בחוקת  
 איסור היינו חוקת איסור אבר מן החי . אולם רבותינו  
 בעלי התום' דחו זה דאיסור אבמה' כבר חלק הלך לו  
 ופירשו דחוקת איסור היינו חוקת איסור שאינו זכוח דיש  
 על בהמ' בחייה ואף גם עתה כל שלא נשחט' כדאוי עיין  
 בדבריהם ז"ל והנה האחרונים ז"ל דעתם דשיטת רש"י ז"ל  
 הוא דמחזיקין מאיסור לאיסור ולכך שפיר שבינן חוקת  
 איסור מאיסור אבמה' לאיסור נבילה. אולם מר אבא הגאון  
 האמתי ז"ל בקונטרסו הפלה דגם רש"י ז"ל י"ל דס"ל  
 דמאיסור לאיסור לא חשיב חוקת איסור דכיון שהאיסור  
 הראשון בודאי נפקע מאין לנו להחזיק מחמתו איסור חדש  
 שלא הי' והא דפירש"י דעוקמין לה לחוקת אבמה' אף  
 שהאיסור הזה כבר נסתלק במיתת הבהמ' מלך אחר קאמתינן  
 עלה לפי מה דקיי"ל דמותר לחתוך מבהמה' בעודה מפרכסת  
 דאף דמפרכסת הרי היא בחי' עי"מ ליכא איסור אבמה'  
 לישראל דכיון שנשחט' טוב ליכא אבמה' דבישראל בשחיט'  
 חלי' מלתא ואף לז"ג דבמית' תליא מלתא קיי"ל דלא  
 כראז"י ומשום דמי איכא עידי כו' אולם כ"ז כשנשחט'  
 כראוי אבל היכי שנחבז' בשחיטת' ל"מ שאסור' לז"ג כיון  
 דלא שייך מי איכא עידי דלישראל בלא"ה אסור' אלל אף  
 לישראל איכא אבמה' ג"כ דכיון שאין כאן שחיט' המתרת  
 הו"ל כמתה מאל"י דיש בה במפרכסת איסור אבמה' ועיין  
 כ"ז בש"ס ופוסקים ז"ל וא"כ שפיר פירש"י ז"ל דעוקמין  
 לה לחוקת אבמה' והיינו דבעת שהית' עדיין מפרכסת  
 שפיר יש לנו לדון אם נשחט' כראוי ופקע לה איסור  
 אבמה' או לא נשחט' כראוי ועדיין איסור אבמה' רביע  
 פלי' ועוקמין לה לחוקת אבמה' שהי' עלי' בחייה וכיון  
 שבשעי' שהית' עדיין מפרכסת החוקתה שלא נשחט' כראוי  
 גם עכשיו שזכר עתה עוקמין אותה לחוקת' דכמו שהית'  
 בשעת פרכוס בחוקת שלא נשחט' כראוי כן היא גם עתה  
 עכמ"ד הנחמדים ז"ל. ולפ"ז בכ"ד ל"ש לשיטת רש"י ז"ל  
 חוקת איסור כלל דכיון דהספק היא אם הוא בן ח' ונפל  
 הוא או בר קיימא ל"ש חוקת אבמה' דאם הוא בן ח' לית  
 ב"י כלל אבמה' דמת הוא עתה הולדו וכדאמרינן  
 בש"ס דשבת שם אהא דפריך לרשב"א עימהל היכי עהלינן  
 בשבת דשמת נפל הוא כיון שלא שהה ל' יום ומשני דמלין  
 אותו ממ"כ אי חי שפיר קא עהיל ואי מת מתחך בשר  
 בשלמא

בעלמא הוא הרי לחשבי' לי' לנפל כחמיכת בשר בעלמא ופשיטא איכ' ללא שייך צ"י איסור אבתי' א) ואיך נאמר איכ' דוקי אחזקת אבתי' לומר שהוא נפל בן ח' דאיכ' הא ליה צו איסור אבתי' מפולס ורק איסור נבילה. וע"ז אנו דנין ואין כאן איכ' חזקת איסור כלל וא"ל דהחזק' הוא כך דאם הוא בן ח' לא ילא מחזקתו הראשונה דהוא אחר השמיט' כמו שהי' דגמ' הוא נעמ' הולדו חולם אי"ת שהוא בן ט' ילא מחזקתו חזקת אבתי' ע"י שמיטתו דכל כה"ג אין לרון לחזקה. ולדעתו דכל ענין חזקה דמשיקרא שאינו נכח סבירא אינו חזקה המכריע את הספק שנאמר דכל שלגד ספק האחד נלמד לרון ולומר שילא מהחזק' ולגד השני לא ילא החזק' מכריע את הספק לגד השני. ורק שמחוק המור' שאין להוליא שום דבר מחזקתו רק בדבר ברור ואין זה איכ' ענין רק לגבי הדבר שאנו באים לרון עליו ושלשי לרדי הספק הי' עד כה כך ולגד האי' אנו מוליאין אותו מחזק' זו אנו אומרים דאין אנו יכולין להוליא מחזקתו הראשונה מספק ונשאר בחזקתו לא זולת והבן כי זה ברור לכל מבין על דבר להבינו לאשורו ואיכ' אין לרון בניד מטעם חזקת איסור רק איכ' כשיטת התוס' ז"ל דחזקת איסור דבהמה בחי' היינו חזקת איסור שאינו זכוח דאיסור זה הוא בין צבן ט' בין צבן ח' ודוק:

**והנה**

הא דבאמת נאיד רש"י ז"ל עפ"י התוס' ז"ל דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת היינו איסור שאינו זכוח והלך לפרש בדרך רחוק דהיינו איסור אבתי' וכי"ל בשם ער אבא הגאון ז"ל יראה לכאורה דס"ל לרש"י ז"ל דליכא כלל איסור אינו זכוח על בהמה בחי' דהך קרא דחזמת כו' אינו לווי ורק שבל' לפרש באיזה אופן ייתר האיסור דבעינן שמיטה ולא נחירה וכדעת הרי"ב"א ז"ל הובא בחוס' שבועות דף כ"ד ר"ה האוכל נבילה עיי"ש. חולם אחרי שמדברי כל הקדמונים ז"ל יראה מבואר דס"ל דחזמת היא לווי שגריך לזכוח דוקא ועיין רמב"ם ז"ל ריש הל' שמיטה ובשאר פוסקים ז"ל והרי"ב"א ז"ל יחידאי הוא בדבר הזה עלה על לבי לומר דבאמת גם רש"י ז"ל ס"ל דיש איסור אינו זכוח על בהמה בחי' והא דהולריך לפרש דחזקת איסור היינו איסור אבתי' הוא מטעם אחר ומשום דכיון דאיסור שאינו זכוח אינו רק עשה דמ"ע לשחוט בהמה לאכול הימנה ועשה אקרקפתא דנברא מונח ולא חשיב רק איסור נברא אין לנו לרון בשגולד ספק בשמיטה דלא הוי שמיטה מטעם חזקת איסור שאינו זכוח דכיון דנבילה הוי איסור חפלא פהכ"ת נאמר דחשוב חזקת איסור דהיינו האיסור נברא שהי' מקודם נמשך גם עתה נימא בהיפך דוקי החפץ בחזקת היתר שהי' לו מקודם דמקודם הי' חזקת היתר על החפץ והו"ל איכ' חזקה נגד חזקה חזקת היתר של החפץ נגד חזקת איסור נברא ובספיקא עומד. והנה בש"ס דחולין דף ט' בהך דלא בדיק בסימנים ר"א ב"א כו' טרפה ואסורה באכילה במתיתא מני' נבילה ומטמאה במשא וקתפלגי בדרי' דאמר בהמה בחי' בח"א עומדת מ"ס בחזקת איסור אמרי' בחזקת עומאה לא אמרי' ומ"ס כו' מתה היא וכן קיי"ל דמטמאה ג"כ דכיון דהאי נבילה ממילא מטמאה ולכאורה מוכח מזה דכל כה"ג שיש בדבר אחד חזקת איסור וחזקת היתר אזלינן בחר חזקת איסור דאל"כ כיון דאי"א לחלק ולומר שהיא נבילה ואינה מטמאה הוליל לחשוב חזקה נגד חזקה דנגד חזקת איסור איכא חזקת טהרה

ואו"ל לגבי עומאה וגם לגבי איסור אכילה רק ספיקא וכי"ל. ובאמת זה נגד הסבירא דניזול רק בחר חזקת האיסור ולא בחר החזקת היתר או טהרה שכנגדו ועכ"ל דהתם מלך אחר קאחינן עלה דמקודם בעודה מפרנסת לא הי' מקום לרון רק מטעם חזקת איסור ולא על החזקת טהרה דגם עתה אין במפרנסת עומאה נבלה וכמבואר בש"ס שם פרק העור והרוטב ואיכ' גם אח"כ כשמתה הוי חזקה זו כבר הוחזק דעדיף מחזקת טהרה שלא הוחזק וכיון שא"א לחלק שפיר אמרי' דאסורה ומטמאה ודו"ק. ובזה אמרתי ליישב הא דאמרי' בש"ס דחולין דף ל"ח גבי מטוננת שלא פירכסה דבירוע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן. דאמאי הולריך לומר דבירוע אי הוי רק ספק הוי נבילה ודאי דבחזקת איסור עומדת וכמו כל ספק שבשחיט' דקיי"ל נבילה ומטמאה במשא [ודוחק לומר דהא דקאמר בירוע דנימ' ליתן ספק אם פירכסה כגון ששחטה נבילה דאי גם לא פרכסה ודאי הוי רק ספק היכא ש"ל שפרכסה הו"ל ס"ס ואף לרעת הסוברים דלא מהני ס"ס במקום חזקה מ"ע לא הוי רק ספיקא ואי בלא פירכסה ודאי בירוע שמתה מקודם גם בספק פירכוס הו"ל נבילה ודאית כיון דיש חזקת איסור. דמלבד שזה דוחק הנה הס"ס הלזו חשוב משם אחד וכמוכן ולא חשוב ס"ס] חולם לפי הג"ל ניחא דבלי פירכוס הדר הו"ל חזקה נגד חזקת חזקת איסור נגד חזקת טהרה וכי"ל ודו"ק בזה: שוב אחר כתבי זאת מלאתי למ"ז הגאון רש"י ז"ל שהרגיש בכעין זה לרעת ושיטת רש"י ז"ל דחזקת איסור היינו חזקת אבתי' ונפרש כ"ל בשם ער אבא הגאון ז"ל דהיינו שחזו דנין בעודה מפרנסת וכי"ל חולם דידי עדיפא דלפ"ז אי"ש לכ"ע וכי"ל והבן: **ועדיין** יש לעורר בזה דהנה אנכי הקשיתי לשאל דכיון דאין קיי"ל דבהמה בחי' לאו לאברים עומדת ואין איסור אבר חל רק בשעה שחלשו מהבהמה ועיין ש"ס דחולין דף ק"ג וברמב"ם פ"ה מהמ"א ובנושאי כליו אי"ת מאי חזקת אבתי' איכא על הבהמה בחי' ואמרתי דאף דלאו לאברים קאי מ"ע ז"א רק דליכא איסור חפלא דאבתי' על הבהמה בחי' אבל מ"ע פשיטא דליכא איסור נברא דהיינו אזהרה על האדם שהרי מזהר הוא שלא יעבור לאכול מן הבהמה בעודה חיה והא דאמרי' בש"ס דחולין שם בנעטרפה עם חמיכת האבר דחייב שתיס משום דחשוב איסור ב"א ומשום דלאו לאברים עומדת היינו משום דאף דהי' גם מקודם איסור נברא דאבתי' מ"ע כיון דלא הי' איסור על החפץ שפיר אתי איסור חפלא דעריפה וחיי"ל דאיסור חפלא חל על איסור נברא והא דנעטרפה מקודם ליכא איסור אבתי' למ"ד דאין איסור אבר חל על איסור טרפה אף דאיסור נברא דאבתי' כבר הי' על הבהמה מקודם מיום הולדה ואף דאיסור טרפה שפיר חיי"ל וכי"ל דהו"ל איסור חפלא על נברא מ"ע איסור נברא דאבתי' להיכן הלך היינו משום דכיון דאין האיסור חפלא דאבתי' יוכל לחול עוד כיון שכבר הי' עליו איסור חפלא דטרפה עמילא ליכא גם איסור נברא דאבתי' דאיסור נברא הוא רק אזהרה שלא יזיד לעבור על איסורו של החפץ וכיון דליכא עתה איסור חפלא אין כאן אזהרה [וביחוד בהך דנעטרפה עם יציאת רובא הזכר לענין זה בש"ס שם בלח"ה י"ל דכיון דאיסור טרפה בודאי חיי"ל אף אי לא נחלק באיסורי' בין בואח"ז לב"א דאיסור טרפה איסור חפלא ואבתי' ל"ה על הבהמה בחי' רק איסור נברא אין האיסור אבתי'

**מלחמות אריה**

הנה עמ"ש הט"ז ביו"ד ט"י י"ג סעי"ק ג' אמת דנקט המחבר במלא בה בן ח' חי עומד באכילה ואינו עטון שמיטה דקמ"ל דאין צו איסור משום אבתי' אם חתך ממנו בזמן שהוא חי עדיין ע"ש נשמע דאי לא הי' מהני שמיטה אמו להולד הי' צו איסור אבתי' ח' ח' אף נראה לי דהט"ז עיירי כשחתך בעורו במעי הבהמה' דיש להולד חיות אבג אמת כ"ז שמתפרנסת אבל לאחר שהוליא עמנה ומה"ה בן ח' הנוולר חשוב כמתה וכת"ש מ"ח ז"ל:

אצט"ה אף האיסור נברא יכול לחול כולל אף שבא עם האיסור טרפה צב"ח דכל שאינו בזאח"ז אפי' צב"ח אינו וזוה לא שייך תירוצו של התוס' רי"ד ז"ל דסי עינייהו תפקת כיון שאיסור טרפה בודאי חייל דהו"ל איסור חפלא על גברא ואין תפרשים כו' [ודו"ק היטב . אולם אם נאמר כנ"ל דאם סי' על הדבר איסור נברא ולא איסור חפלא ואנו מסופקים כעת על איסור דהוא איסור חפלא חשוב חזק נגד חזקה נגד החזקה איסור נברא יש חזקה היתר של המפץ והו"ל מסק ולא ודאי וכנ"ל . דק"ל דאף אמרינן דמוקמינן במסק בשמיטה על חזקה אצט"ה ומשבינן לה נבילה ודאית דכיון דבחי' לאו לאצט"ה עומדת ולא הוי רק איסור נברא ואתה רולה לפשותה נבילה איסור חפלא הו"ל חזקה נגד חזקה וכנ"ל . ועם הדברים האלה והמזיון הזה שפיר יש חזקה איסור צב"ד גם לשיטת רש"י ז"ל דאף דל"ש לוקמי' צב"ד לחזקה איסור אצט"ה וכנ"ל מ"ע שפיר מוקמינן לה בחזקה חזקה איסור שאינו זכוח אף לדעת רש"י ז"ל דצב"ד ל"ש לומר כנ"ל דלפינן חזקה איסור שאינו זכוח הו"ל חזקה כנגד חזקה חזקה היתר של המפץ דאינו זכוח ל"ה רק איסור נברא נגד החזקה איסור נברא דצב"ד שאנו ממוקינן לומר שהוא נפל בן ח' ע"ז ה' מתחלתו ול"ה שעת היתר המפץ מפולס והבן זה : והנה לכאורה כ"ז רק לדעת הסוברים דגם לדין אמרי' סמוך עיפוטא לחזקה מדרבנן ע"פ אולם אחרי הפיון עלאתי ורתיחי דלאו ד"ה הוא דרביס מהקדמוי' ז"ל חולקים בזה דלא אמרי' כלל סמוך עיפוטא לחזקה לרבנן דר"מ אף לא מדרבנן ונדמה לכאור' הטעם השלישי . אולם אחרי ההתבוננות רתיחי דצב"ד בלאו החזקה איסור איכא עוד חזקה אחרת נגד הרוב חזקה הנוף דאף שאין אנו מסופקים על זמן ה' לידה מ"ע יש חזקה הנוף שנתעבר' באיסור הזמן וכן ח' הוא א) וכיון שיש שני חזקות נגד הרוב לכ"ע אמרי' אף לדין סמוך עיפוטא לחזקה מדרבנן עכ"פ ופיין בדברי האחרונים ז"ל שהאריכו הרבה בזה ע"ש :

**והנה** בהך דיבעה יש ג"כ לכאורה שני חזקות נגד הרוב חזקה שנתעבר' באיסור הזמן וכן ח' הוא וגם חזקה זקוקה ליבוס אולם כיון שנתעברה יאלה חזקה יבס וא"ל דע"ז אנו דנין בשעת העיבור דכמו פתה שאמר שילדה אני דנין אי בן קיימא הוא כמו כן בעודה מעוברת נולד המפק אם יהי' בן קיימא דז"א דכבר כתבתי בדברי אלה למעלה ראש ובארתי דחזקה דמעיקרא שאינה חזקה דאתיא מכח סברא אינה חזקה המכרעת ורק דכן גורס תורה דאין יכולין להוציא מחוקתו הראשונה רק ע"י פנין ודבר ברור וכ"ז לא שייך רק כשאנו באים לדון על ההוה אבל לא על להבא אף יפול הדבר . וזה אל"י ביאור הא דאמרינן שמה תת לא חיישינן שמה ימות חיישינן ודלא כמ"ש המפורשים ז"ל דהיינו משום דמוף כל אדם למות בודאי רק דגם היכי דליה ודאי שישתנה ל"ש חזקה על להבא וכנ"ל דחזקה דמעיקרא אינה חזקה המכרעת ופיין בתוס' קידושין דף ע"ה מחלוקת ר' מנחם מיוני פס ר"ת ז"ל דמדברי שניהם נלמד דשמה יקדש חשוב כמו שמה ימות אף שאין זה ודאי דמוף שיקדשה אביו עיי"ש : [ולכאור' יש לדבר כ"כ בזה דהך דשמה יבקע הגור אלא דש"י

דאף אי ינשא דיש לרון גם בכמ"ג מתורת חזקה ע"מ חיישינן לזה לכתחלה שלא לשמוך על חזקה וכמו דרשב"ד באיכא לברורי דלא סמכינן על החזקה] ויש לי הרעורי דברים לפ"ז צמ"ש התוס' ז"ל בניסין דף ג"ב דלכך ל"מ נגדו וחירות התרחה ספק דשמה ישאל על נדרו משום דמוקמינן סגד על חזקתו ואכמ"ל . ומעתה צב"ד כיון דרוב וולדות בני קיימא הנה בודאי יאלה חזקה ה"בס בימי עיבורה דאין לרון על להבא מטעם חזקה וכנ"ל והבן זה : והנה לדעת הסוברים דמוקמינן באיסור לאיסור ענין חזקה זקוקה ליבס לאו סיינו חזקה היתר ליבס רק חזקה איסור לשוק ואף שכתבתי בחידושי דלא שייך לרון לגבי יבמה לשוק מטעם חזקה איסור מאיסור אשת איש לאיסור יבמה לשוק כיון דלסיפך גם לפנין היבס אתה תאמר כן דגם ליבס היתה אסורה מקודם והו"ל א"כ שני הפכים בנושא אחד ע"מ כבר הסליתי בחי' דלאו משום דיש חזקה איסור לסיפך קאחינן עלם לומר דהוי חזקה נגד חזקה דצב"ד אזלינן רק בתר סדבר שאנו באים לדון עליו לבד ולא איכסת לן במה שדבר אחר שאין אנו דנין כעת עליו יאלה חזקתו ורק דכיון דגם להיפוך אתה תדין בן לא אזלינן בתר חזקה היכי דסתרי אהדרי והארכתי בזה וחזקתי בדברים בראיות ברורות כראי' מולקיס וזה לא שייך צב"ד דליבס א"ל לרון משום החזקה חזקה איסור אלא דבלא"ה אסורה פחמת הרוב ולפ"ז יש לרון ולחלק בין ילדה בחיי הבעל לילדה אח"כ דבנשואה מעוברת במות הבעל שפיר יאלתה חזקה חזקה איסור לשוק במיתת הבעל פחמת הרוב דהחזקה ל"ש על להבא וכנ"ל משא"כ ילדה דתיקף במיתתו נולד הספק שאנו דנין אז על העבר ואיכא א"כ חזקה נגד הרוב וזוה האיר ה' עיני לבאר דברי רש"י ז"ל שפ"י הך דעת בתוך ל' דעיירי בילדה אחר מיתת הבעל דכל העובר משחוטס דמה רלה רבינו בזה ובכמה ספרי הש"ס הגדפסיס מחדש שלחו ידם להביא ולפי הנ"ל א"ש דרבינו רש"י ז"ל אתא לאשמעינן דאף בכמ"ג דליכא חזקה איסור חוללת באשת ישראל או אפשר לומר דס"ל דבילדה מקודם שמת הבעל דאיכא גם חזקה איסור נגד הרוב וכנ"ל גם באשת כהן חוללת וכמו בכמה דאסרי' דרשב"ד ודו"ק היטב צב"ז כי קנרתי :

**והנה**

לכאורה לדעת הסוברים דגם בחזקה אי אמרינן לדין סמוך עיפוטא לחזקה אין מקיס לחלק בין ילדה מקודם בחיי הבעל לילדה אחר מיתתו דיהו דנישא כנ"ל דבילדה אח"כ ליכא חזקה איסור ע"מ הא איכא חזקה אחרת חזקה הנוף שנתעברה באיסור הזמן נגד הרוב וסמוך עיפוטא לחזקה . אולם אחר הפיון יש לחלק בזה גם לדעתם ז"ל ומשום דכיון דאיכא גם יולדת לשבספס א"כ נהי דנישא דז' לא חשיב רובא נגד ח' דגם יולדת לז' עיפוטא היא ופיין ש"ס דיבעת דף ל"ז ע"מ למה לא נוקי אחזקה חזקה הנוף שהעיבור ה' באיסור הזמן היותר אפשרי ובר ז' הוא ובשלמא היכא דאיכא גם חזקה איסור וכגון היכי שהלידה ה' בחיי הבעל שפיר הו"ל לגבי המפק או בר ז' או בר ח' והוי חזקה נגד חזקה חזקה איסור כנגד החזקה איסור העיבור ונגד רובא דיולדת ל"א איכא שני החזקות דפשיטא דסמוך עיפוטא כו'

**מלחמות אריה**

א) בספרי תלפס אריה סי' א' הבאתי סברא זו רחוקה מעוברת שנוגד באיסור הזמן בשם הפמ"ג והנאון רפ"א ז"ל ומעתי ע"ז כי מה שייך חזקה מעוברת וכי אכן ידעינן לאתה צפת שהיתה מעוברת שאנו יכולים לדון ע"ז תורת חזקה , אלא אכן ידעינן שבכל יום ויום נולדים כמה עגלים והספק הוא אלליו על עגל זה מאיזה עגלים הוא אם מאותן שנולדו קודם ח' ימים או מאותן שנולדו בתוך ח' ימים . וכי ינשא דמשום חזקה מעוברת פלרו כל הבסמות תליד פד תוך ח' ימים ולא נולד שום עגל כלל מקודם הא ודאי לא יתן להאמר כלל . לכן ל"ש לרון אלל עגלים תכח חזקה מעוברת ע"ש רק בני יבמה שפיר כתב מו"ח ז"ל שיש לרון מכח חזקה מעוברת כיון דאנו דנין רק על ולר זה הנוגד מסיבמה זו ח"כ לפע"ד :



כך אבל בילדה אח"כ לניכא חזקת איסור י"ל מנח חזקת הנוף דבן ז' הוא. ואשתפיק רש"י ז"ל דגם בכה"ג באשת ישראל חוללת דהחמירו באיסור יבמה לשוק שמה"ב באיסור כל ימי' שלא לסמוך על החזקה וכמש"ל בפ"ג ה"ב ע"י"ל. או אפשר דמ"ל לרבינו דבילדה מקודם דליכא חזקת איסור גם באשת כסן חוללת כיון שהוא עדינא ולא רק חומרא בפלמא. אולם י"ל לפ"ז דהו"ל ס"ס דשמה לט' ושמה לו' דסמוך פיעוטא לחזקה לא גרע מספק ואדרבא קי"ל דאינו רק ספק של דבריהם וספק ז' ספק ח' הו"ל גם בכה"ג ספק השקול וכ"ל ואין להחמיר אי"כ באשת כסן שחאסר על בעלה ולקמן נבאר עוד והבן : והנה בבהמה נרא' מבואר מתך דרשב"ג דנ"כ שייך יולדת לשבעה דפיקר הך מילתא דרשב"ג בנן ח' ודאי פיירי ורק מהא דאמר כל ששהה דייק הש"ס דפיירי גם בבתם וולדות וכמ"ס החוס' ז"ל בשעתחין בשבת שס. והנה פיקר הו' דמהני בנן ח' שהם מבואר בש"ס דיבמות דף פ' שס דאינו רק משום דאמרינן דברו' הוא ואשתהי דבן ח' דהיינו שננמר לורמו לח' אי"ל לחיות והוא ודאי נפל פיישיה וכיון דרשב"ג בחדא מחתא כי"ל לה לטך דשהה ל' יום בארס וח' ימים בבהמה מוכח אי"כ דגם בבהמה שייך יולדת לו' והייך אי"כ גם בבן ח' ודאי לומר דכיון ששהה ח' ימים בר ז' הוא ואשתהי וכדאמרינן הכי בארס. ומוכח אי"כ דאף דאיכא גם ספק שילד' לשבעה אפ"כ אסרינן גם בדיעבד. אולם באמת זה אכפ"י דלא איפשטא בש"ס דגדה דף כ"ד חי בהמה גמה יולדת לשבע'. וז"ל דאף דנימא דאינה יולדת לו' בן קיימא ע"מ היכי דאשתהי אחרי כן חודש ימים במעי אמו יכול לחיות. ורק היכי שלא ננמר עד חודש השפיעי אי' לחיות דכל שננמר בחודש הח' נפל הוא אבל כשננמר לו' אדרבה מהני ל' מה שלא נולד ואשתהי עד ח' במעי אמו וכ"ל. וא"כ לפנין הספק דז' וח' איכא לאוקמי אחזקת איסור דליכא חזקת הנוף כנגדו דבין כך ובין כך נחוסה הפיבור בזמן אחד וכמוכח דר"ק: **ואחר** כל הדברים האלה והחזיון הזה נבוא לדבר בפנין ספק בן ח' ימים. הנה הרשב"א ז"ל בתשובותיו הובא דבריו בש"פ סי' ע"ז פסק להדיח דאין לסמוך על פכו"ס בנדיים קפנים הנקחים ממנו ואומר שהס בני ח' ימים. והקשו דהרי הו"ל ס"ס דגם בתוך ח' ימים ל"ה רק ספיקא דשמה נפל הוא. ופ"ז תירץ הס"ז ז"ל שם דהטעם משום דהו"ל דשיל"מ דלא מהני ס"ס לדעת הרבה פוסקים והנקד"ש ז"ל דהא זה דהרי אין המתיר פתיד לבוא בודאי ולא חשוב דשיל"מ כמבואר בס' ק"ב לפנין ביטול. אמנם נהי דלא חשוב דשיל"מ ע"מ מלך אחר יש לדון דע"מ חשוב איכא לברורי אך זה אינו רק חי ימא דפנין איכא לברורי מפאת בירור הסיחור קאחתיק פלה דהאיסור אי"ל להחברר בנ"ד עמש"ל וגם לדעת רוב הפוסקים ז"ל אשר כבר הכריע כמותם הרמ"א ז"ל אי"ל לברר בש"ס פיין סי' ק"י ס"ט. וביחוד בנ"ד דספק האחד קל ביותר דאינו רק מדרבנן דמה"מ אזלינן בתר רובא ורק דרבנן משוי' לה ספיקא. יש לומר דכ"פ מודים דלא חיישי' לברר. ומלבד זה יש מקום בראש לומר דבנ"ד גם הסיחור אינו יכול להחברר בודאי ולי"ח איכא לברורי. ומשום ד"ל דגם לרשב"ג ולר"ד קיי"ל כוותי' לא מהני שהי' ח' ימים רק משום דבשהה הוי נפל פיעוטא דפיעוטא שאינו מלוי כללואמרי' מה"ס גם בבן ח' ודאי דאשתהי משום דזה שכיח יותר עכ"פ מזה שיחי' נפל יותר מנח' ימים אבל ע"מ אין זה בירור ודאי לומר שזה אינו באפשרי כלל שישהה דמהכ"מ נעשה כ"כ פלוגתא רחוק' דחזיק דרבנן ס"ל דל"מ ששה גם שלאמר בשביל זה דאשתהי. ולפ"ז אף אם נאמר כמ"ס ע"ז הבאון רשכ"י ז"ל לרמות דברי נקב"כ ז"ל דל"ח אין המתיר פתיד לבוא בודאי שלא ימשך דשיל"מ רק כשיש

סיבה שנצבור' י"ל שלא יבא הסיחור וכגון צב"ל ספק טריפ' לפנין ביטול דכיון דהיא ספק טריפ' משום אין המתיר פתיד לבוא בודאי דלמא טרפה היא ולא מחי' אי"כ אבל היכי שאין פילה ל"ש לומר כן דאי"כ בטלה כל פנין דשיל"מ דשמה יאבד ובבה"מ שמה תמות ורק דפי"כ שבלי סיבה לא חיישי' שמה"י פנין חדש וא"כ בטך דהכא ל"ח אין המתיר פתיד לבוא דבלי סיבה ל"ח למיחא. ואם תמות מחמת שהוא נפל אי"כ פשיטא שהיא אסור' פיין דבריו הנחמדים ז"ל ע"מ ל"ש לדון בנ"ד להחמיר מחמת דשיל"מ כיון שגם אחר ששהה לא יהי' היתר ברור וכ"ל ול"ח לפ"ז אי"כ לא דשיל"מ ולא איכא לברורי ושפיר יש להקל לכ"ע מטעם ס"ס אולם עדיין יש מקום לומר דכיון דהיכא דהוה רוב גמור שלא הי' הפיעוט רק פיעוטא דפיעוטא אי"ל לברר כלל חזיק אי"כ דרוב כזה חשוב לנו בבירור גמור דמה"ס אי"ל לברר יותר אי"כ ה"ס דנוכל לומר להיפך דהיינו שר"ך לברר כגון ברוב שאינו חזק כל כך או בש"ס לדעת הפוסקים אלו חשוב איכא לברורי גם היכי שלא יהי' בירור בודאי ורק שהי' אח"כ רק בגדר פיעוטא דפיעוטא דגם זה חשוב בבירור גמור. אמנם נראה דאף אם נאמר כן ע"מ ז"ל רק לפנין איכא לברורי אבל ע"מ ל"ח בכה"ג דשיל"מ כיון שמה"מ אינו היתר גמור וברור. ואין לדון אי"כ להחמיר בשביל זה בנ"ד רק להחמירי' בש"ס באיכא לברורי אבל לא להחמירי' בש"ס דשיל"מ וכמוכח: ואחרי כל אלה דברי ה"ז ז"ל בפלמא שהבאתי אינם ברורים כי"כ פיין כו"פ ומדברי הרשב"א ז"ל שר"ה לדון במפק טריפה דל"ח משום דשיל"מ לפרשם כדברי החכם השואל בל"ז דפיירי צב"ל ספק טרפה שולדה ביו"ט פיי"ש ולי"ש אי"כ לדון מחמת דשיל"מ רק היכי שפכשי' הוא איסור ואח"כ יותר אבל לא היכי דכשיומר הי' היתר למפרע ובנ"ד. וגם מטעם איכא לברורי אין לדון לפ"ז בנ"ד דלפ"ז פנין איכא לברורי הוא רק משום בירור דהאיסור וכמוכח. ובנ"ד אין האיסור יכול להחברר בודאי וכ"ל. ואין לחוכך איפוא להחמיר במפק תוך ח' ימים רק משום דהו"ל ס"ס במקום חזקה. ואין לרמות דכבר הולכנו להחזקה לרמות הרוב לשוותו כמפק דזה אינו דהכא איכא חזקה אחרת נגד הספק הזה אם הוא תוך ח' ימים או לאחר ח' ימים והיינו החזקה דהשתא היא דילדה ופיין בספרו של ע"ז רשכ"י ז"ל יו"ד סי' ק"י שהפלה שיש מקום להחמיר יותר היכא שהחזקה מנגד רק לספק בחד מהיכי שמנגד לשני הספיקות דבספק אחד החזקה המנגד מסלק להספק הזה ונשאר רק ספק אחד. אולם כבר נודע דבפנין ס"ס במקום חזקה רבו הסולקיס וטוברי' דמהני הס"ס וגם בצברת ע"ז רשכ"י ז"ל ה"ל יש לדון הרבה לפתש"ל ובארת' דחזקה דמפיקרא אינה מכריע את הספק ורק שהוא מחוקי התורה שאינו יכול להוציא דבר מחזקתו ונשאר אי"כ גם במקום חזקה הספק במקומו שלא נסתלק בעבור החזקה וחזי' אי"כ לאטרופי פס ספק אחר להיות ס"ס ואין מדברי החוס' כתובות דף ס' שהביא ע"ז רשכ"י ז"ל ראי' נגד זה דהתם רובא הוא שמכריע את הספק פיישיה. וביחוד היכי שיש סימנים הנוכרים דבררי הפוסקים ואומדן גדלות אף אי"כ דל"מ לגמרי ע"מ י"ל דמרעי לה להחזקה ודו"ק:

**עוד** כתב הט"ז ז"ל דל"ש כאן ס"ס דהספק הוא אם הוא נפל או לא וע"ז רשכ"י ז"ל ביאר הדבר ביותר דזה גרע עמ"ס משם אחד שכתבו הפוסקים דלא חשוב ש"ס דהכא הוא ספק אחד עמש דח' ימים אינו רק סוכחה שכלו לו חדשיו והרי הוא כאילו אחת אומר שמה כלו לו חדשיו ושמה יש עוד סוכח' לזה שכלו לו חדשיו דזה פשיטא דלא חשוב ש"ס רק ספק אחד עכ"מ דאולם לפנ"ש והוכחתי למעל' דהיכי דשהה ח' ימים גם בודאי בן ח' נותר

עומר לרש"ז דגס צבט' אמרי' דאשתהי דבחדא מחתא מחתיכו ל' רש"ז ח' ימים צבט' עם ל' יום בחדס פמש"ל יש לומר דהס"ס הוא כך שמה הוא בן ט' ושמה הוא אחר ט' ימים דלז אף אס בן ח' ודאי הוא מותר ופשיטא א"כ דאס נאמר הס"ס בחופן זה דאין לומר שוב דבוי ספק אחד עמש וכמ"ש מ"ז רש"י ז"ל ואף לענין שס אחד נודע דעת הפוסקים דכל כה"ג שהספק השני הוא כהספק על הראשון ל"ח עמש אחד דל"ד להך דשס אונם חד הוא ועיין פ"ח ס' ק"י בכללי ס"ס ושפיר א"כ חשוב ס"ס. ולפ"ז אין ראוי מדברי הרשב"א ז"ל שמשלק בזה דאיכו ז"ל תיירי בגרייס סגלוקים מעכו"ס דהיינו כהמס דקה דל"ש אישתהי ולא חשוב ס"ס דבוי שס אחד וספק אחד וכמוכח. אמנם אחר העיין גר"א דמ"ט חשוב כג"ד עמש אחד לכ"פ ומשום דאף דאמרי' דהיכי דשהה ח' ימים אף היכי שהוא ודאי בן ח' מותר עמש דאישתהי הוא דבר רחוק ומיעוטא דלא שכיח כלל ורק בודאי בן ח' ששהה ז"ל דאשתהי כיון ששהה ואנו יודעים דלאו בן ט' הוא משא"כ במחס וולדות ששהו. ועמש"ל דבבט' גס היכא דמוכח לומר דבן ז' הוא עכ"ל דאשתהי עד חודש השמיני דאי כהמס גמס יולדת גס לז' איבטי' דלא איפשטא היא בלמח ורק דהיכי דאשתהי אחר הנמרו עוד חודש כמטי אמנו יכול לחיות עמש"ל ואף לזד האיבטי' דיוולדת גס לשבט' מ"ט פשיטא דזה דבר זר ורחוק מאוד ורק דהאבטי' היא אס הוא אפשר על זד הזרית אס אין שא"א לומר דמנפיה לן בדבר דשכיח קלת ופשיטא א"כ דבין כך ובין כך במחס וולדות ששהו ועיקר מה שאנו דנין בשהה הוא דבן ט' הוא ומשוב אס כן עמש אחד עכ"פ [אף דמ"ט ל"ח ספק אחד עמש וכמוכח] ולא חשוב א"כ ס"ס כמעט לדעת כל הפוסקים ז"ל:

**אולם**

י"ל מצד אחר דמ"ט להך דספק על ספק לא על ואח"ל על שמה לא דרס דחשוב ס"ס ולא אמרינן דהר"ל עמש אחד דעיקר הספק הוא אס דרס וע"כ דה"ט דכיון דלגד הספק דלא על א"ל לזון כלל חשוב ס"ס גס ככה"ג וא"כ כמו כן י"ל הכא דכיון דאס הוא ח' ימים ויותר א"ל לזון כלל שפיר חשוב ס"ס ודו"ק: והנה לפמש"ל כפן הב' דהא דהחמירו חז"ל בתוך ח' הוא עמש דכיון שאינו רוב חזק כל היכי דאיכא לברורי מברריק עלס על לבי לכאור' לומר מלתא חדתא דלפ"ז שפיר מהני בלי כל זה סימנים ואומדן גדלות אף שאינן בירור ודאית ונמורה שכבר פברו ח' ימים ומשום דכיון דלפ"ז אין איסור גס בתוך ח' ימים רק עמש דאיכא לברורי והספק הזה אס הוא תוך ח' או אחר ח' הוא א"כ כיון שאנו מסופקים אס כבר נתברר הבריר המוטל עלינו אס אין עמנו שפיר גס אומדנא בלבד. ומ"אית און לברורי אלה מבררי התום ז"ל פסחים דף ד' שהקשו בהא דבטי לפשוט שס דחזקתו בדוק מהא דתניא הכל נאמנים על ביעור חמץ אפי' נשים עבדים וקטנים דאמירה דהני מדי מששא אית בהו דמאי ס"ד דאי חזקתו בדוק למת לי אמירה דהני כלל ומירלו דתיירי שבעה"ב בפיר דאף אי חזקתו בדוק לריך לשאלו ולזה מהני אמירתו שלא נלטרך לשאלו והמתרץ דפריך כל הבתים בחזקת בדוקים מבעי' ל' היינו דמפילא הוו ידעיק זאת דמהני אמירה דהני שלא יהי' לריך לשאלו פייש"ה. והנה לפי הס"ד עתה ס"ל דלא מהני אמיר' דהני אף בדרבנן דאל"כ בל"ז א"ש דמהימני כיון דבדיקת חמץ אינו רק מדרבנן. ואפ"ה כתבו ז"ל בפשיטות דמהני מ"ט אמירתם לענין שא"ל לשאלו עד שפירשו דזה מפילא ידעין. ומזה נרא' בעליל דלענין הברירור באיכא לברורי מהני אומדן דמת בלבד וכנ"ל. אולם י"ל דמ"ט ל"ח הכא דכיון דיש חזקה דהשתא היא דילדה החזק' ערס להאומדנא ולא נשאר לנו איפוא רק לדדי

ההיתר שכתבתי למעלה לפן הני' וכנ"ל ודו"ק: **והנה** אס נאמר כפן הא' שהבאחי למעלה בשס מ"ז רש"י ז"ל דפשו חז"ל חקנס כוללת לתקן המיעוט שלא יכשלו לכאורה יש להחמיר בספק תוך או אחר ח' ימים דלפ"ז כל כהמס תוך ח' ימים היא איסור דרבנן ודאי שאסרוהו חז"ל עממת חקנס כוללת וא"כ בספק ח' ימים לא סוי רק ספק אחד ואף דבוי ספיקא דרבנן מ"ט הא סו"ל דשילימ' ודאי דאחר ח' ימים יותר ודאי דלא חקנו לאסור רק תוך ח' דוקא ובדשילימ' גס ספק דרבנן לחומרא אולם מלבד שזה אינו רק לדעת סג"ז ז"ל וכנ"ל הנה אף דבוי דשילימ' ודאי לענין האיסור דרבנן מ"ט הרי לא יהי' לו היתר ברור גס בשהה רק מטעם רוב לענין האיסור תורה וכנ"ל ואין לחוכך להחמיר לפ"ז רק עמש דהו"ל ספק דרבנן במקום חזקה אולם כבר נודע דדבר זה אי מקילין בספק דרבנן במקום חזקה איסור במחלוקת שנויה דרביס מגדולי המורים כתבו להקל גס בזה ביחוד באין לו עיקר מה"ט וכנ"ד ומה גס היכי דיש סימנים ואומדן גדלות דמרטי לה להחזקה וכנ"ל: והנה לכאורה עלס על לבי לומר לפי הנ"ל דאף אס יש לגמנס בסברתי שכתבתי למעלה לפן השלישי דחשיב ס"ס אף דבוי עמש אחד וכנ"ל דמ"ט לספק על וכו' כיון דגס בנ"ד אס הוא אחר ח' ימים א"ל לזון כלל עמש"ל והיינו שכבוא לחלק ולומר דל"ד דהמס אס לא על אין כאן המחלטה לספק כלל משא"כ בנ"ד דכבר בתוך הח' ימים המחלטה להסתפק ואך אח"כ יא' בשתייתו ח' ימים מהספק מ"ט שפיר יש לזון עמש ס"ס דכיון דתוך הח' ימים מלבד הספק מטעם סמוך מיעוטא כו' יש בו איסור דרבנן כדי שלא יכשלו המיעוט וכנ"ל א"כ הספק האחד מתיר יותר מחבירו דאס הוא אחר ח' ימים לימח איסור כלל ולהספק הראשון יש עכ"פ איסור עממת החקנה הכוללת ומהני א"כ ס"ס אף עמש ח' וכמוכח דבפוסקים ז"ל אולם בלמח זה לימח דלפ"ז דאמרינן סמוך מיעוטא כו' ל"ש שוב לומר ולזון מטעם חקנה כוללת דל"ה לורך לחז"ל לתקן תוך ח' חקנה כוללת אחרי שאסור מדינא מטעם סמוך מיעוטא כו' וזה ברור. אמנם לפ"ז בלמ"ה א"ש דכיון דהך דסמוך מיעוטא אינו לרידן רק מדרבנן א"ל לזון עמש ס"ס ורק מטעם דבוי ספיקא דרבנן וכנ"ל לפן הראשון [ויש לי בזה הרהורי דברים אס חשוב בזה כ"ש לו עיקר מה"ט כיון שחששו חז"ל מטעם סמוך מיעוטא כו' שמה הוא נפל ואין ראוי תהך דגביות של עכו"ס שחשבו לאין לו עיקר מה"ט ד"ל דבהך דגביות אינו ג"כ רק עמש חקנה כוללת אבל לא חיישינן גס מדרבנן על גביתה זו שהיא איסור ויש לפ"ז א"כ להחמיר בספיקו יותר במקום חזקה. אולם לא באו עוד הדברים אללי בכור הבחי' בשגס דאף ביש לו עיקר מה"ט הדבה מקילין גס במקום חזקה ועיין כ"ז בפוסקים וביחוד היכי שיש סימנים ואומדן גדלות ד"ל דאיתרע החזקה וכנ"ל ואשר ע"כ אשים מחסום לפני בזה ודו"ק:

**עוד**

יש לזרד בהיתר הסימנים דאף שראינו שנמלאו לפעמים גס בתוך ח' ימים וכמ"ש המחמירים האחרונים ז"ל מ"ט זה אינו רק כשהוא בריא ביותר יבאו הסימנים עקודס וא"כ זה בעמנו לאות דבר קיימא הוא ודאי ומותר א"כ עמ"ז ואף אס נאמר דביאת סימנים אלו דמי להבאת שפרות סימני גדלות דזמנין אחי עממת כחישותא וזמנין אחי עממת בריאותא וכדאי' בש"ס דנדה דף פ"ז מ"ט זה אינו רק בכחישותא סתם אבל בכחישות וחלישות כזו ל"ש לומר כן. וראוי ברורה לזה מהא דפירשו הקדמונים הרי"ח והראב"ד ודעמס ז"ל דהא דקאמר ר"א ביבמות דף פ' שס דבן שמונה אין עושין עמשה עד שיהי' בן ז' היינו דבן ח' שחביא שחי שפרות אין עושין בו עמשה

תפסה להחזיקו כגדול עד שיהי' בן עשרים לשנת עשרים  
 לכן ח' כשנת י"ג לשאר בני אדם דאף שהביא בנתיים  
 שפרות איך אלא שומא בעלמא לפי שהוא חלוש ביותר  
 ועיין כ"ז בחי' יבמות להרשב"א ז"ל ולא אמרינן בזה דמחמת  
 כחישותא הוא אדרבה זמנין דהסימנין ממערים לבוא ומעכ"ת  
 א"כ נתלי השפרות בשומא בעלמא וע"כ כ"ל דבכחישותא  
 יתירתא ל"ש לומר כן וכ"ש א"כ ב"ד דעיקר החשש דשומא  
 נפל ולא בר קיימא הוא כלל וראה זה חרש ודו"ק :  
 אחר ביאור כל הדברים האלה שומא דהך פסקא לדעתי  
 לדינא . דבלי סימנים הנזכרים קרנים קשים ישנים ואף  
 שפתחתי קלת שערי היצר מ"מ קשה להקל ולעשות מעשה  
 נגד סתימת הש"ע וכל האחרונים ז"ל. אולם ע"י הסימנים  
 דרבו לדרי ההימר וכאשר בארתי ובררתיים למעלה ולפפ"ד  
 דנוכל לסמוך להקל ולא להחמיר ביותר כדעת המחמירים  
 גם ככה"ג וביחוד אחרי שכל עיקר החיסור אינו רק מדרבנן  
 וכאשר בררתי בפתיחת דבריו. אמנם אומדן דעת בלבד  
 יראה דמועיל להחמיר אם כקטן ורך יראה בעיניו אבל לא  
 להקל אם יראה לנו לפי אומדנא שהוא יותר מח' ימים  
 וחלילה וחס ליתן לכ"א תורתו בידו. וביחוד לאנשים כאלה  
 אשר תקלו יגיד לו והלפ"ד לדינא הלכה למעשה' כחבתי:  
**אחר** השלימתי דברי אלה אמרתי לקחת לי מועד לעיין  
 בדברי כת"ה ולהשתעשע ביקרות מדברותיו  
 אם חדשות אשר לא שערתי ישמיעני ואוכיח' ואערכ'  
 לנגדו אם באיזה ענינים נפלינו בדעתנו :  
 כתב כת"ה רכיון שאפשר שכבר עברו עליו ח' ימים א"כ  
 יש לדון לפמ"ש הקדמונים ז"ל דהטעם דהחמירו בתוך  
 ח' הוא משום דהוי מיעוט המלוי א"כ כ"ז כשאנו יודעין  
 שהוא בתוך ח' נשא"כ כשנכנס בהספק גם היותר מבני  
 ח' ימים נחוש המיעוט שלא יחשב מלוי עכ"פ עכ"ל ולא אבין  
 דכיון דעיקר מה שאנו דנין הוא א"כ הוא א"כ הנהו הנוגדים  
 בני קיימא או מהמיעוט שיש בנוגדים נפליים ואנו אומרים  
 דחיישי' למיעוטא משום דהוי מלוי א"כ אין גם בזה שום  
 חלישות להמיעוט דאם הוא מהמיעוט נפליים בודאי הוא  
 בתוך ח' ימים ואם כוונת כת"ה שלא גדון על הולדת  
 העגל הזה ורק שגדון על רוב העולם שרוב העגלים שנכנסים  
 להספק המה בני קיימא והמיעוט ל"ש כ"כ הדר יש לדון  
 בענין קבוע וכמ"ש כת"ה א"כ בעלמא דדוקא כשאנו  
 דנין על בהמ' זו אם כלו לו חדשיו ל"ש קבוע משא"כ  
 כשאנו דנין אם בהמה זו מהרוב שינס בני קיימא בעולם  
 וזה ברור . וביחוד כל זה לא יתכן לפמ"ש ב"ן הא' בשם  
 פ"ז הגאון רשכ"י ז"ל דלפ"ז כל עגלים שהם בתוך ח'  
 ימים המה אסורים מדרבנן מחמת תקנה כוללת וכ"ל  
 וליכא רובא כלל אף כשגדון באופן זה : כי כת"ה דהיכא  
 שהוא גדול קלת עד שיש להסתפק שהוא בן ג' שבועות  
 יש לדמות להך דמעות שנתאל בהר הבית דאלו' בתר  
 רובא דהשתא. הנה לדעתי גם החס פשיטא שאין דנין על  
 רוב הזמן נגד מיעוטו ורק דבלי ספק בכולה שעתה הי'  
 רוב מעות שם נגד שעת הרגל ואי נימא דכמו כן גרין  
 בנידון שלפנינו מי יודע דמה לורך לששוב כי תאלו שבחוך  
 ח' ימים אין לוקחין לשחיט' מחשש נפל משא"כ א"כ .  
 וגם דכמו דיש פחות מח' ימים שמתרא' גדול עד כבן ג'  
 שבועות א"כ כ"כ יש מהוללות מבן ח' והלאה עד ג'  
 שבועות המתראים גדול ביותר. ועל אלו אין לדון לחשבן  
 להרוב כיון שאין לספק כלל באלו ומי יבא שזה הרוב  
 ח"פ וברור : עוד ראיתי לכת"ה שדחה בשמי ידים לומר  
 ולדון פ"ד הס"ס שמתא הוא בן ט' ושמתא הוא אחר ח' ימים  
 דאז אף ב"ן ח' ודאי אמרינן דבן ז' הוא ואשתהי משום  
 דבנוגרים איכא לוי בתחילת יצירתן ואיכא לחשעה ומכל  
 הנוגרים איכא שמשלימים ימי עוברם אשר לכך  
 נמצאו מחללה אלו לוי ואלו לט' וכדאי' בירושלמי .

ומיעוט המלוי שאינם משלימים ימי עיבורם ומפילים  
 קודם זמנם . ואין כאן אלא ספק אחד אם כלו ימי  
 עיבורם אם אין ומה לי ז' ומה לי ט' עכ"ד .  
 ויען גם אנכי הארכתי בדבריו אלה לדון הס"ס על אופן  
 זה לריך אני לפרש שיחתי ואטן ואומר דגם אנכי עלה  
 על לבי בראשית ההשקפה כדברי כת"ה אשר נראים נכונים  
 בתחלת העיון . ואולם אחר ההתבוננות ראיתי דדיוחי זו  
 חוזר ונראה ומשום דלפי דעתי ברור דל"ש להסתפק דלא  
 כלו חדשיו רק אולי נולד לחודש השמיני דזמן זה די  
 והותר לימי עיבור דגם ז' די דיש יולדת לשבעה ורק  
 דכשנגמר בחודש זה הוחק בטבע שאינו יכול לחיות ואף  
 אי נימא דזה הנפל מתחילת יצירתו הי' לט' וכ"ל מ"מ  
 כבר נשלמו לו ימי עיבורו השייך בבהמה היינו ז' חדשים  
 וכיון שכן אף שאינו בר קיימא מ"מ יוכל להיות שנגמרו כל  
 סימניו [עיין ברמב"ם בחידושי שבת בסוגין דגם בבהמ'  
 שייך ענין גמרו סימניו עיין בדבריו ז"ל] וגם שיחי' זמן  
 מה ויהי' נראה בריא אולם היינו עד ח' ימים אבל כל  
 שלא נגמרו ימי עיבור השייך בבהמה כזו כגון קודם ז'  
 פשיטא ל' דלא שייך שיגמרו סימני' ויהי' כאחד הנוגדים  
 הבריאים וא"כ אין להסתפק בלא כלו לו חדשיו קודם ז'  
 וא"כ אין זה ספק אחד כיון דל"ש ספק דכלו חדשיו או לא כלו  
 חדשיו ביולדת לשבעה וכ"ל ז"ב אל"י . ולפ"ז נראה דל"ש  
 א"כ הך דח' ימים רק בבהמ' גסה דגם ב"ן ח' נשלמו  
 ימי עיבור אבל לא בבהמ' דקה דקודם חמשה חדשים לא  
 שלמו ימי עיבור כלל ועיין ג"ס דדה דף כ"ד והא  
 דנקט רשב"ג בבהמ' סתם בדבריו היינו משום דליהו  
 מיירי רק בבהמ' גסה ולא בדה דעיקר דברי רשב"ג ב"ן  
 ח' ודאי מיירי דאם שהה אמרינן דאישתהי וסחם וולדות  
 לא נשתע רק תהא דנקט כל וכ"ל בשם החוס' ז"ל  
 ואישתהי ל"ש רק בגסה וכמונן ואין רא' מדברי הרשב"א  
 ז"ל דחולק על זה מה דדן בגדיים הללקחים מהעכו"ם ד"ל  
 דגדיים היינו עגלים הרכים דגדי אפילו פרה ורחל במשתע  
 ובחמת מיירי בגסה] ודלא כמ"ש'ל בדבריו ודו"ק זולת זה  
 במה שהאריך בענין אבילות דיוס ראשון היא מה"ת יעיין  
 בטובו בקונטרס הגדפס בשמי בספרו הנכבד של פ"ז  
 רשכ"י ז"ל סוף הלכות אבילות :

סימן ז

לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה יעקב יצחק הלוי איש  
 הורוויץ נ"י אבד"ק ראדימישלא .  
**עיד** המשפט באיש אחד שהי' לו במרתק שלו מעות  
 הרבה וחפלים וגם משכנות מלוים קלחם שהי'  
 ההלוואה בנמ"ח וקלחם הי' עה"ש והמרתק הי' סגור  
 בדלתי ברזל ושודדי לילה פרוו החומה ואת בריחי הברזל  
 שברו ולקחו כל אשר הי' בהמרתק ותובעים את המלוה  
 באמרו שזה חשוב פשיעה וכ"ת נסתפק אם זה חשוב  
 פשיעה ואם אותן המשכנות שהי' ההלוואה בעסקא חשוב  
 שמירה בצעלים וכדעת התומים והנה"ש ז"ל ורלונו לדעת  
 חו"ד בזה והנני למבוקשו וזה החלי בעזר ה' . הנה פ"ד  
 אם נחשב זה לפשיעה הדבר תלוי לפי ראות עיני הדיין  
 אם הי' משתמר כראוי אין זה בכלל פשיעה ומי יודע  
 אם הי' שמור יותר צביתו בשעה שב"א ישנים ואם לפי  
 מצב הענין אין זה פשיעה' הנה בהמשכנות שלא היו בעסקא  
 א"י לתבוע דמי המשכנות שהיו שוים יותר על החוב דהוי  
 ספק פלוגתא דרבוותא אי הוי ש"ח או שומר שכר ורק  
 שאבד מעותיו וכמבואר בחו"מ סי' ע"ב אולם אותן המשכנות  
 שהי' ההלוואתם עה"ש לדעת המהריב"ל והש"ך ז"ל דהוי  
 שומר שכר חייב גם בלי פשיעה דשומר שכר חייב בגניבי  
 ואבדיה ואך התומים והנה"ש ז"ל חלקו פ"ז משום דהוי  
 שמירה

שמירה בצבילים דעסקא הו"ל פלגא תלוה ופלגא פקדון ודבריהם ז"ל נראים ברורים אמנם מלאתי למ"ז רשכ"י ז"ל בספרו ה' חלק מ"ט שכתב לסתור דבריהם ולהעמיד דברי המהרי"ל והש"ך ז"ל ותוכן דבריו ז"ל דבהך שחפם המשאל להשאל בהמתו השטענרייף פסקי' בסי' שט"ו ס"ד ללא שצוב שחילה בצבילים דאף דבשעת שאלה עזר להשאל לא חשבו עמו במלאכתו שחפם השטענרייף ה' בשביל עלמו שלא יגיע חק לבהמתו ולריך להבין לפי"ז דאמאי חשבו בשותפים שמיר' בצבילים דהרי י"ל ג"כ שפוסה בשביל עלמו ול"ל דשאני שותפים שא"י לחזור בו דכיון ששניהם קבלו על עלמו להתעסק לא דמי לפועל שיכול לחזור וע"כ לריך להתעסק בעד השני משא"כ בהך דשטענרייף שאין כח ביד השואל לכוף את המשאל שיחזיק לו השטענרייף אמרינן שפיר שמה שחפם לו השטענרייף ה' בשביל בהמתו ומזה ילא לדון בדבר החדש דבעסקא דידן שאינו יכול לכוף את המתעסק אינו חשבו עמו במלאכתו כמו בהך דחפם השטענרייף פכת"ד. אולם לדעתי א"ל לבוא לזה שחשבו עמו במלאכתו משום דמתעסק פבורו ורק דכיון דשותפים שומרים זה לזה הוי כמו שמור לי ואשמור לך דהוי שמירה בצבילים דכיון דלריך לשמור הדבר של חבירו הו"ל עמו במלאכתו ואין לומר בזה דהשמיר' הוי לזורך עלמו דמ"מ כיון שהוא גם לטובת חבירו הו"ל עמו במלאכתו דאל"כ בכל שמור לי ואשמור לך נימא דהשמיר' היא לזורך עלמו שלא יטרך לשלם וגם אם נאמר שאנו דנין על קבלת השמיר' שלזורך עלמו לא ה' לריך לקבל עליו כלל השמיר' עדיין יקשה דהיכי שמתקבל שכר על השמיר' למה חשבו עמו במלאכתו דגם קבלת השמיר' ה' גם לטובת עלמו וביחוד דגם השאילני ואשאל לך דהוי כל הנאה שלו חשבו בצבילים כמעט לדעת כל הקדמונים ז"ל וע"כ דהיכא דהוי גם טובת השני הו"ל בצבילים והך דחפם השטענרייף שאני דאמרינן שלא עשה רק בשביל בהמתו ולא לטובת השואל כלל משא"כ בשומר ולפ"ז גם בעסקא דידן אף דאינו יכול לכופו להתעסק הו"ל שמירה בצבילים מטעם דהוא שומר והו"ל שמור לי ואשמור לך וכנ"ל והבן זה :

**עוד**

ראיתי למ"ז רשכ"י ז"ל ששרא נרגא מצד אחד דגם בשמור לי ואשמור לך י"ל דהיכא שאחד הוא שומר על דברים שאין גופן ממון דנתמעטו מדין שמיר' ולדעת רוב הפוסקים ז"ל גם בפשע פטור לא חשבו צביליו עמו נגד השני ומעתה בנאטין שלנו דהוי שטרות שאין

גופן ממון לא חשבו בצבילים נגד המלוה על המשכון . ולדעתי אם אמנם מודינא דנאטין דין שטרות יש להם וביחוד בנאטנאטין שלנו שאין חיוב לקבל אותן בשווין וללקחים כפי השער [קורן] פנס ביותר ופנס בפחות . הנה לענין שלא יחשב צבילים עמו נגד המלוה שומר המשכון . מלבד דנוף הדבר אי נתמעטו שטרות גם מחיוב בפשיעה במחלוקת שניה ואם כן אין יכולין לחייב את השני דשמא חייב שומר השטרות בפשיעה והו"ל נגדו צבילים וכמוכין . ואין לומר דמ"מ כיון דאינו יכול לחייב שומר השטרות גם בפשע דכיון דהוי פלונתא דרבוותא א"י לחייבו מטעם לא חשבו צביליו עמו נגד השני בודאי . דזה אינו דכיון דזה תופס חפציו עוד מקודם שנוגד הספק פשיטא דאין מוציאין מידו וכמבואר בפוסקים ז"ל . הנה גם אם נחליט כדעת הפוסקים ז"ל אלו דבשטרות גם אם פשע פטור מ"מ יראה לי דמ"מ חשבו עמו במלאכתו כיון דשעבר עלמו לשמור לו שטרותיו ואף דגם אם פשע פטור מחק הסתור' מ"מ כיון דלכתחל' פשיטא שאסור לו לפשוע בשמירתו דלא גרע מגרמא בנזקין דפטור מדיני אדם ומייב דייני שמים שפיר חשבו עי"ז עמו במלאכתו וזה ברור אללי בסברא . ולכאור' עלה על לבי לומר דמתקומו היא מוכרע דאלת"ה למה שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בצבילים דכיון דאתה אומר דפטורים אף מפשיעה א"כ מו לא הוי עמו במלאכתו . אולם זה אינו דזיל לאריך גיטא דאי נימא לחייבם חשובים כל אחד עמו במלאכתו ואף דעתה שאנו אומרים דפטורים לי"מ צבילים מ"מ פ"כ א"י לחייבם וכמוכין ואף לפ"ז היכא דראובן ה' במלאכת שמעון ואח"כ אמר לו שמור לי ואשמור לך יתחייב ראובן בלא שטר כראוי דשמעון לא חשבו על ידי השמיר' צביליו עמו כיון דהוא פטור גם בפשיעה בלא זה דראובן ה' מכבר עמו במלאכתו ולא מלינו לשום אחר תהפוסקים ז"ל שיאמר כן . והעיקר כדכתיבנא דכיון דמ"מ יש עליו לכתחל' חיוב לשמור הו"ל עמו במלאכתו וכנ"ל ודו"ק א' :

**והנה**

אף שברתי דהעיקר דמלוה על המשכון פשה"ע הוי ל"י על המשכון שמיר' בצבילים וכהחלטת התומים והנה"מ ז"ל מ"מ פשיטא דזה לא שייך רק היכי שנתן לו להלוה המעות פשה"ע ואח"כ לקח המשכון דבשעת שלקח המשכון כבר ה' הלוה שומר על חלק הפקדון אבל היכא שלקח המשכון מקודם פשיטא דלא חשבו נגד המשכון שמיר' בצבילים דבשעת מעשה ל"מ עדיין הלוה עמו במלאכתו

**מלחמות אריה**

א) הנה מה שמדמה מו"מ ז"ל שטרות לשמירה בצבילים לדעתי יש לחלק דשמירה בצבילים אף שפטרתי הסתור' מ"מ יש תורת שומר עליו ומש"ה כתבו הקדמונים ז"ל שהיכי שצבור השומר בשעת קבלת השמירה שהוא בצבילים ואח"כ אגלאי מלתא דלא ה' בצבילים כגון שהפקדון או דבר הנשאל היה של אדם אחר שהוא חייב לשלם וראייתם מהא דאיבעי רמב"ח ב"מ דף ל"ז בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי כגון דאברה פרה בעלמא והדר נסבה . ופריך הגמרא ממ"ז אי שואל הוי שאילה בצבילים הוא ועיין בספר תמונה אפרים ה' שא"ל שהאריך בזה ואנכי אמרתי להביא ראיה מפרק השוכר את האומנים דף פ"א גבי הני אהלויי דחייבם ר"פ אמרו ל"י רבנן והא שמיר' בצבילים הוא אכסוף לסיף אגלאי מלתא דבההיא שעתא שכרא הוא דקא ש"י ע"ש דוק ותשכח . עכ"פ חזיק מזה דיש תורת שומר עליו . משא"כ שטרות דאין בזה דין שמירה כלל לפי שאין גופן ממון . אמנם בנזק הדבר שנסתפק מוח"ז רשכ"י בעל ישי"ע אנכי חמה אקרא דהא דשמור לי ואשמור לך חשבו שמיר' דצבילים לאו היינו מחמת חיובא של השומר בנייבה ואבד' או באונסין אלא משום דהוא פועל כשאר פועלים דמה לי פעולה של שמירה או פעולה של מלאכה אחרת . ובמלאכת קרקע איתא בגמרא בהד"י שם בהשואל דחשבו שמירה בצבילים דהא אמר עולא עד שיהא פרה וחורש בה . א"כ ה"ה שומר שדה או שטרות דשומר נמי מקרי פועל ועיין ב"מ נ"ח ע"א . והיכי שאינו פועל ואינו עושה השמירה בגופו בנין שומר שמסר לשומר אע"פ שיש דין שמירה עליו לענין חיוב על גביב' ואבד' או אונסין מ"מ לא חשבו שמירה בצבילים . ואף שהדבר פשוט אמינא להביא רא' לזה מב"מ דף ל"ה ע"ב תהא דאמר ר' זירא פעמים שהצבילים משלמים כמה פרות לשוכר כו' ואיתא בגמרא ומתא בתוך ימי שאילתה עשעע דוקא בכה"ג שמתא עשכחת לה להאי דינא . אבל בגמרא ואבדה ליכא נ"מ דהא שוכר נמי חייב בגמבה ואבדה ואי נימא דמה שמייב באחריות שמירה חשבו שמירה בצבילים גם בגמבה ואבדה עשכחת לה דהא האי שוכר כשחזר ושכרה מהמשכיר חשבו שכירות בצבילים . דהרי המשכיר כבר נעשה שואל על הפרה ול"ל פטור אפילו מגביב' ואבדה . אלא מוכח דזה לי"מ שכירות בצבילים כיון שלקח הפרה אל"ו . והמשכיר אינו עושה שום פעולה אל"ו ואע"פ שעדיין חייב באחריותה לא מהני זה ברור לדעתי :

במלאכתו וזה פשוט: אולם נראה לפנים האחרונים ז"ל לדעת הש"ך ז"ל להספק ריוח לא משוי לי שומר שכן שאינו שכן ודאי וגם אינו בעד השמיר של המשכון דמ"ת שפיר הוי ש"ש על המשכון בכה"ג משום דתפס ניה אחובי דבזה לא שייך תירוץ התוס' ז"ל דלא דמי לאומן דה"י בידו שלא להלוות לו כלל כיון דההלוואה ה"י לעובת המלוה שיקח חלק בריוח דבכה"ג אף דלא חשבו בצעלים וכנ"ל מ"ת לא הוי אלא ש"ח דקודם שיתן לו התעוה לא הוי על המשכון רק ש"ח דלא שייך עוד לומר דתפס לי אחוביה ולא נעשה א"כ ש"ש רק אחר שנתן לו התעוה בהלוואה ואז הוי בצעלים כמו בשמור לי ואשמור לך ופטור א"כ מנגבה ואזדה וחי"ב בפשיע' דבשעה שנעשה על המשכון שומר חס לא הוי בעליו עמו. ולא דמי להא דאמרין בש"ס דב"מ דף ל"ו בהך דבעי רמב"ח בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי דאגר פרה מינה והדר נכסה דאי שואל הוי אחי"א שלי' בצעלים ועקר' לשכירות שלא בצעלים ואי שוכר הוי שכירות דקיימת קיימת ומסיק דגם שכירות בצעלים עקר' לשכירות שלא בצעלים דזה אינו רק בשכירות דחין שכירות שני פעמים וכיון דנכסה ממילא נכבטל השכירות הראשונה משא"כ בשומר חס וש"ש דאח"כ לא נשתנה הדבר ורק שנעשה ש"ש לשמור שמיר יתיר' וזה ברור אללי. ואמנא להוסיף ולומר דאף אם נעשה שטר עסקא מקודם באופן הו"מ שלא יוכלו לחזור מהשותפות וכפי המבואר בט"ז בריש סי' קע"ו מ"ת ל"ח בעלים בכה"ג דכיון שלא יתן לו בשעת לקיחת המשכיר התעוה דלא נעשה אז הלוה עדיין שומר ואין לדון מטעם שמור לי ואשמור לך אף דלא יכול לחזור מהשותפות מ"ת כיון דיכול לחזור מההתעסקות ל"ח עמו במלאכתו וכנ"ל בש"ס מ"ז רש"י ז"ל דהיכי דההתעסקות חל על אחד יכול לחזור בו דפועל יוכל לחזור בחי' היום ולא שייך לומר כדאמרין בש"ס דב"מ דף י"ד דכל כמה דלא חזר ידו כיד בפה"ב כיון דעדיין לא נחשב ורק משום ששעבר עלמו קאיתין עלה ואחר שבירד לחזור אין כאן שעבוד וזה פשוט וברור והכלפטי"ד לרינא כחבתי:

יטריך ליתן כתוב' וז"פ וברור. אולם חכמי נתקשתי זה כמה על דברי הר"ף ז"ל דאם ניתא דבכה"ג ל"ש דינא דאסור להשהותה בלי כתובה יקשה טוביא דפרק החובל דקאמרין באשה שחבלה בצעלה דאינה יכולה למכור לו כתובתה בעובת הנאה ולשלם לו דמי חבלה דאסור להשהות כו' ואמאי לא תמכור לו כתובתה בעובת הנאה באופן אם תחללמן ולא אם מגרשה דבזה ל"ש הך דאסור להשהות כו' ובעברי עתה בין בתרי ענייני אלו מלאתי להתוס' ז"ל במס' כתובות דף ל"ט שהרנישו בזה ותירנו דלא פלוג רבנן ותקנו גם בכה"ג שאסור להשהותה ולריך לכתוב לה כתובה חדשה אולם לדעת הר"ף ז"ל לריך עיון. עוד נתקשתי בדברי הר"ן ז"ל שכתב על הר"ף ז"ל הנ"ל ואין לורך לך דאין לא אמרין שרשאי לעשות כך ולקיימה דאסור כו' רק שאם עבר ועשה כך אין לה כתובת בנין דכרין ולפירושו לא ה"י לריך לומר שעבר על דברי חז"ל והשהה אותה בלי כתוב' ורק שכתב לה כתוב' מחדש בלי כתובת ב"ר דכתובת ב"ר אין לה ענין להך דאסור להשהות אשתו בלי כתובה. אולם באמת אני לעלמי לא זכיתי להבין דבריו דעיקר הקושיא היא דכיון דהיא לא מחלה לו בפ"י כתובת בנין דכרין ורק שאנו אומרים דכיון דמחלה כתובת' חזין דהכתוב' קל בעיניה ומסתמא מחלה הכל וכת"ש המפורשים ז"ל וע"ז הקשה דמזה שמחלה אין רא' שקל בעיני' דע"כ יטריך לכתוב לה כתובה מחדש וז"ב בכוונתם ודברי הר"ן ז"ל ל"ע:

סימן ח

ב"ה לבוב.

לכבוד הרב המאה"ג חו"ב בחדרי תורה כו' כ"ש מוה' חיים זאב נ"י מו"ל דק' רישא.

**מכתב** יקרתו ע"ד המשפט שהקריב לפני הגיעני ועתה באתי להשיב לכ"ת כיד ה' הטובה עלי:

**תוכן** השחלה שאשת הרב ר' ליבש ז"ל שלטה כל ימי חייה בעזרון בעלה ז"ל ויורשי בעלה מאשתו

הראשונה לא פגעו בה כי בן נלטו מאביהם ואח"כ התפסרו ביניהם יורשי הבעל ויורשיה דבר העזרון ואך מלחו אח"כ לוואה ממנה כת"י הרב החסיד רח"א ז"ל משנת תרכ"ו שחילקה נכסי' במתנת בריא בלי קנין ושם נאמר שהס"ת שלה שכתבה בווישניאל היא נתנה במתנה גמורה להקלוז דק' ווישניאל ועתה הס"ת הנ"ל נמצא בקלוז דק' רישא וכולם מסכימים שמהי' הס"ת שייך להקלוז דק' רישא זה תוכן השחלה וכ"ת האריך בזה ורלנו לדעת חו"ד וזה החלי בעזר הנור: הנה כ"ת חקר דאם ה' הס"ת בהקלוז דק' ווישניאל בעת כתיבת הלוואה א"כ יש דעת אחרת מקנה דקונה החצר בלא נכסין לזכות אך אם לא היתה בהקלוז הנ"ל בשעת כתיבת הלוואה רק אח"כ דלא חשבו דעת מקנה כפי החלעת הגאון מליסא ז"ל ל"מ דלא נתכוונו לקנות ואף דחלרו קונה שלא מדעתו כבר כתבו התוס' ז"ל בב"ב דף נ"ד דהא דחלרו קונה שלא מדעתו היינו שאינו יודע אם הוא בחלרו אבל אם יודע ואינו מתכוין לקנות לא קנה עכ"ל. הולם לדעתו אין הנדון דומה לרא' דהתוס' ז"ל לא כתבו כן רק במחזיק בשטרותיו של גר דאם לא נתכוין לקנות הנייר לא קנה דכיון שידע שהיא הפקר כגון נכסי הגר ולא כיוון לקנות לא מהי דחלוק הוא מהך דחלר קונה שלא מדעתו דהתם כיון שלא ידע אם הדבר בחלרו לא ה"י יכול להסתוין לקנות משא"כ בהך דמחזיק שטרות הגר דידע וה"י בידו לכון לקנות הנייר ולא מתכוין. משא"כ בנ"ד דמה בכך שידעו מהס"ת מ"ת כאן שלא ידעו מהמתנה היכי ה' בידם לכון לקנות דבר שאינה שלהם ומה נ"מ בין היכא שלא ידע מהדבר הנמצא

**וע"ד** קושיאו על הרמב"ם ז"ל דפוסק דאין נילוק באוכלין ובפ"ד מהל' טומאת מת פסק דכזית חלב המת שהוא שלם והתיכו טמא ולא פירש דז"א רק היכי דבהדי דמירתח סליק עמודא דנורא כו' וכדמתרץ בש"ס דנזיר דף נ' אליבא דמ"ד דאין נילוק באוכלין ורלה כ"ת לעיין בתוס' ז"ל שם דקושית הש"ס היא רק על כזית מלומלס דא"א שלא יתפרד מעט ונזיר לי' שיעורא ויש לומר דהרמב"ם ז"ל מיייר דהי' כזית בריוח דגם אם נפרד טפה עדיין נשאר שיעור כזית. ויותר נראה דהרמב"ם ז"ל מפרש כלשון השני בפ"י רש"י שם דקושית הש"ס היא רק היכי שהריקו תכלי לכלי וכוונתו ז"ל יראה דכלל הריק תכלי לכלי אף אם בשעת ההתכה נפרד מעט וחזר שפיר עמא דל"ח חיבורי אדם דהוא לא הפריד וחזר ורק שנעשה מעלמו ירק בהריק תכלי אל כלי נחשב חבורי אדם דהחיבור נעשה על ידו ואתי שפיר דברי הרמב"ם ז"ל כפשוטו ודו"ק:

**ומה** שתמה כ"ת על הר"ף ז"ל שכתב בכהך דמחלת כתובת' לבעלה אין לה כתובת בנין דכרין דהיאך יתכן שתמחול כתובת' והיא יושבת תחתיו בלא כתובה ומירץ שזה אינו רק כשמת כו' והרי כתובת בנין דכרין היא נשתמה האשה בחיי בעלה והש"ס שם קאי על כתובת בנין דכרין. ובמכ"ת שנה הרבה ולא עיין יפה וכוונת הר"ף ז"ל שלא מחלה לו רק שבאם ימות לא יהי' לה כתוב' אבל לא אם יגרשה כיון דהא דהפוחת לבחולה ממאחזים כו' הוי ב"ז הוא רק משום שלא תהא קלה בעיניו להוליאיה ח"ל לכתוב לה כשמחלה כתוב' חדשה רק במחלה לגמרי אבל אם לא מחלה רק כשתחלמן ל"ש זה דאם יגרשה

בחלרו ללא ידע שהוא דבר שיוכל לקנות אותו וכי"ד והחלר  
 קונה אי"כ אף היכי דליכא דעת אחרת מקנה ח"כ חללי :  
**אמנם** יש לעורר בזה תלך אחר עפ"מ"ס הס"ז ז"ל  
 בח"מ סי' קפ"ט דאין הנפקד יכול לקנות  
 מהמפקיד הדבר המופקר ע"י חלרו ומטי לה מדברי הרש"ש  
 ז"ל בב"ב שכתב שהמקום שהחפץ מונח שם הוא רשות  
 המפקיד ועיין בקלה"ח ז"ל שהביא שהמהרי"ט ז"ל חולק ע"ז  
 מנ"י טעמים דבמאי קנה המפקיד המקום דלזה בעינן קנין  
 המופיל בקרקע ונס כיון דלא סיים מקום מיוחד לא שייך  
 לומר שקנה המקום. ועוד דכיון דהקנה לו הפקדון חלרו  
 ומתנתו באים כאחד והקלה"ח ז"ל דחה דבריו דהמפקיד  
 קנה המקום בהשימוש ואף דלא ייחד לו מקום מ"מ כיון  
 דשאל לו לכל מקום שיניחו מקום הנחתו נעשה רשותו.  
 ודבריו חלו ז"ל נכונים בטעמם. ואמנם מ"ש בסתירת הב'  
 נכון הוא ג"כ אבל לא מטעמי דמ"ש דהמפקיד אינו יכול  
 להקנות המקום בחזרה כדיבור בענמא ליתא לרפתי דפיקר  
 זכות שהי' להמפקיד בהמקום הי' שיניח שמה חפץ הפקדון  
 ואי"כ עם קניית החפץ להנפקד בטלה לה זכותו ואך יען  
 שהמתנה וביטול זכותו בהמקום באים כאחד הולך המהרי"ט  
 ז"ל לומר דדמי להך דיטעה וחלרה באים כאחד דמהני  
 ואך מטעם אחר יש לסתור זה לדעתנו לא שייך הך דבאים  
 כאחד רק גבי נט אשה או עבד דלא בעי זכי' דהרי איתא  
 בע"כ דלא שייך זכי' ורק נתינה לידם וכיון שבאים כאחד  
 שפיר חשוב נתינה משא"כ לענין זכי' דבעינן שהי' חלרו  
 מקודם לזכות בו לא מהני באים כאחד. ובחי' הארכתי  
 להביא ראיות ברורות וחזקות לזה ואכת"ל. ועיין בקלה"ח  
 ז"ל סי' ר' שהעלה ג"כ לחלק בזה והביא ג"כ ראי' ברורה  
 לדבר עיין בדבריו ז"ל ועיין בקלה"ח ז"ל סי' קפ"ט שם  
 שהביא לפומת זו ראי' לדעת המהרי"ט מהך בהתקדשי לי  
 בפקדון שיש לי בידך דמקודשת. אמנם אנכי בחידושי  
 אמרתי דאין מזה ראי' דבקדושין הדבר הנקנה הוא האשה  
 וכסף או חפץ הקדושין הוא כמו המעות במקח ולא מלינו  
 לענין קנין כסף רכבני שיקנה המוכר המעות ורק דבעינן  
 שיתן לו המעות לידו דאל"כ לא מלאנו ידנו ורנלנו לר"י  
 דמס"ת מעות קונות ולא משיכה או בעכו"ס למ"ד כסף  
 קונה ולא משיכה דבמה קנה המוכר המעות כיון דמשיכ'  
 לא הוא קנין וע"כ דלענין קנין כסף לא בעינן רק שיתן לו  
 המעות ולא בעי קנין וזה ברור למדין. ולפ"ז בני"ד אס  
 הי' מקודם הס"ת בהקלוזי דווישניאל אין החלר קונה בשעת  
 המתני' לדעת הס"ז ז"ל שעשיתי סמוכין וכנ"ל. והנה כי"ת  
 פשיטא לי דע"י ההנבחות של הס"ת שעשו אנשי הקלוזי  
 לא קנו כיון שלא נתכוונו לזכות והעלה דאף לדעת  
 המהרי"ט והש"ך ז"ל דלריב"ח דחלר קונה שלא מדעתו הי'  
 ידו זה אינו רק היכי שכל החפץ מונח תוך חלל היר  
 אבל היכא שאינם מונחים כולם תוך חלל היר אין לדון רק  
 מטעם קנין הנבחה דלא מהני רק במתכוין לקנות לכ"ע.  
 אמנם לדעתי אס כי מלאתי להגאון מליסא ז"ל שכי"כ זה  
 לא שטיפע לי כלומר לא סבירא לי א) דכיון דלדעתם ז"ל  
 ידו לא גרע מחלרו הנה בחלר כל שמונח בחלרו אף

שיולא למעלה מהמחילות קנה לי' חלרו אף דהאזיר של  
 מעלה לא קנה וכמבואר בש"ס ופוסקים דהרי נס שדשו  
 כשעומד בלרו קונה. ולכאור' זה יש לדחות ולומר דבאמת  
 גם כל האזיר חשוב חלרו דשלו הוא עד רוס רקיע והא  
 דלא קנה רק כשהגיע לאזיר המחילות הוא משום דלמעלי'  
 אינו משתמר. אולם אינו נראה כן מדברי החו"מ ז"ל  
 בניטין דף ע"ט דהקשו אהך דזרוק לחלרי דאיסור שבת  
 קדים לר"ע דעבר תיכף כשהגיע לאזיר החלר למעלה והקנין  
 בא אח"כ כשהגיע לאזיר המחילות והתם חשוב משתמר  
 גם למעלה וכמ"ש הש"מ ז"ל דכל שבא מיד מקנה בכ"מ  
 חשוב משתמר דשום אדם אינו יכול לזכות בו והרי דכל  
 שמונח בקרקעית החלר קנה ולא בעינן שיהי' כולו בחלרו שם  
 ואמ"כ להוסיף דאף שיולא מהחלר מהלר כל שמונח מקנת  
 בחלרו חלרו קונה לו וראי' לזה מהא דפריך הש"ס אהך  
 דחי' אמות מלומלמות והגט נמלא משלה לשלו והח אגיד  
 גבי' ולא פריך דנס ביולא מד' אמות שלה לר"ה הא לא  
 הוי כולה ברשותה וד"א מלך חלר קאמין עלה ומוכח  
 דגם בכה"ג חלרו קונה לו דהו"ל כאילו החלר שהוא שלוחו  
 חופס הגט או החפץ והבן זה. אמנם בלא זה אין זה  
 ענין לנ"ד. דאף אי יד קונה לו גם בלא מתכוין לזכות  
 היינו רק לבעל החלר והיד אבל לזכות ע"י ידו או חלרו  
 לאחרים פשיטא דבעינן כוונה לזכות דפיקר הטעם דחלר  
 קונה שלא מדעתו היא משום דהו"ל כשלוחו מאז לזכות  
 מליאה ומתנה גם בלי דעתו אבל פשיטא שאין היר והחלר  
 חשובין שליח שלא מדעתו לאחרים ובעינן א"כ שיתכוונו  
 הצעלים לזכות להאחרים ע"י ידם וחלרם וזה פשוט וברור.  
 אמנם באמת א"ל לכל זה בני"ד דכיון שבא הס"ת אחר  
 המתנה פעם שנית להקלוזי קנו מטעם חלר אף שאז לא  
 הי' דעת אחרת מקנה וכנ"ל דחלר קונה שלא מדעת והי'  
 היכא שלא נתכוין לקנות והיינו שלא ידע אס יש לו מה  
 לזכות וכנ"ד שלא ידעו מהמתנה גם מליא' דליכא ד"א  
 כלל וכנ"ל ועיין באחרונים ז"ל דבמתני' דליכא חוב לאחרינא  
 לכ"ע חלר ההקדש קונה מטעם שליחות עיין עליהם :  
**והנה** לא נחברר מתוך השאל' לשון הלווא' של האשה  
 אודות הס"ת חס נכתב רק שנותנת הס"ת במתני'  
 להקלוזי דק' ווישניאל או שנכתב שם בלשון לזוי שיחנו  
 והנה אס נכתב גם לזוי הנה גם בלי קנין כלל מחוייבת  
 היתה ליתן מטעם נדר ואף דאין היורשים מחוייבים לקיים  
 נדר מורישם מ"מ נרא' דכופין אותן לקיים דברי המת  
 ואף לדעת הקדמונים ז"ל דענין מלוה לקיים דברי המת היא  
 רק בהשליש ביד שליח מ"מ זה אינו רק משום דכיון  
 דהשליש ביד שליח ולא לקח מאתו בחזר' חזין דלא חזר  
 ממתנתו עד מותו ומלוה לקיים דברי המת דבהשליש עדיין  
 לא זכה לא השליש להאחר כיון שלא אמר לו זכה ונס לא אמר  
 תנו משא"כ כשעדיין הוא בידו י"ל דנמלך שלא ליתן קודם  
 מותו מה דלא שייך בנדר דרקה דאיהו בעלמא לא הי' בידו  
 לחזור בו ומהכ"ת נחוש שחזר בו ולא רלה לקיים נדרו.  
 ועיין בחו"מ כתובות דף ס"ט שאחר שכתבו דלא אמרינן  
 מלוה לקיים דברי המת רק בבא ליד שליח כתבו דבסך  
 דאמר

מלחמות אריה

א) לדעתי יש לבאר להביא ראי' ידו של אדם אינו קונה רק מה שמונח תוך חלל היר וכדעת הגאון מליסא  
 ז"ל דהא בכחכות ל"א ע"ב משני רב אשי להך ברייתא דהגונב כים בשבת כו' כגון שזירף ידו למטה משלשה  
 כו' ופי' רש"י ז"ל דקני להגניב' מטעם יד ע"ש. ובשבת ל"א ע"ב פריך הגמרא למ"ד דאגד כלי שמיא אגד מהבזריית'  
 דהגונב כים כו' הא קדים לי' איסור גניב' לאיסור שבת ומשני בנסכא ופי' רש"י ז"ל שהם חתיכות וכ"ז שמקלחן  
 בפנים לא קנה ע"ש ומוכח אי"כ מזה דמה שיולא מחלל היר לחוץ לא קנה דלשיטת מו"ח ז"ל דחי' מחזיק בידו רק  
 מקלח קנה גם מה שחוץ לידו קשה לר"א הא קדים לי' איסור גניב' וא"ל דשאיני התם דמה שחוץ לידו מונח ברשות  
 הצעלים אבל היכי שמונח בר"ה קנה כמו שמחלק מו"ח ז"ל להלן גבי הא דפריך הש"ס בניטין והא אגיד גבי' דז"א  
 דגבי נט בעינן כריחות אבל לענין שאר קנינים אין לחלק בזה. אמנם י"ל דר"א סבר כמ"ד דאגד כלי ל"ש אגד ול"ס  
 לאוקמי' להבזרייתא דהגונב כים כו' דמיירי בנסכא ודו"ק :

דאמר פלוניא שפחתי עשתי לי קורת רוח עשו לה קורת רוח דכופין את היורשין יש לומר יותר לכוף לקיים דברי המת ודבריהם בלא סתומים ללאיזה עפעס נכוף כחם יותר ולפי הנ"ל חתינה דכוונתם ז"ל דכיון שאמר העפעס שיסחררה וכדומה משום שפחתי לו קורת. רוח אין לחוש שחזר בו קודם מותו ודמי להשליש ביד שלישי ודו"ק. ואך אם לא כתוב לשון זוויה הנה כבר כתב הרמב"ן ז"ל דלא שייך כלל ענין מלוה לקיים דברי המת עיין פליו: וע"ד אם הי' בידה ליתן כלל מהעצובן דאולי לא עשה אותה רק אפטרופוס. הנה לכאורי הדיון מפורש דכותב כל נכסיו במתני' לאשתו לא עשאה אלא אפטרופוס. אמנם אחרי החבונגתי יש בזה חלוקים דלדעתי היכא שכתובתי עולה כדי כל הנכסים שפיר קנתה אותן ואינו יכול להשביע שבועת כתוב' ומשום דעיקר העפעס שאנו מצטלים ומתני' הוא משום אומדן דעת דאין אדם נותן כל אשר לו לאשתו ומניח בניו או יורשיו והיינו דחז"ל חשבו זאת לאומדנא דמוכח כל כך שמצטל גם משמעות הלשון שאמר בני' להיפך והיכא א"כ שמתניע לה הכל בכתובתי יש לומר שזוה שנתן לה במתני' אינו העברת נחלה ורק שפטר' משבוע' ידע שמתניע לה ולא הוי אומדנא דמוכח עכ"פ. וזה ברור אללי לדינא. ואך בזה אני משתפק היכי דדמי כתובתי אינם פולים דמי כל הנכסים האם יכולה ליקח כדי כתובתי בלי שבועה דמתא דכנגד זה הקנה לה במתני' וכו"ל או דילמא דמתא דכיון דפ"כ אתה מוליא לשון המתני' ממשמעות' לומר שלא עשאה אלא אפטרופוסת אינה יכול' לנבות גם כדי כתובתי' אלא בשבוע' ול"ע אללי וגי' בזה בני' דאם כתובתי' אינה כדי כל העצובן ורק כפי דמי הס"ת אם הי' בידה ליתן אותה במתני' כן עלה על לבי לכאורי. אולם אחרי אשר החבונגתי ראיתי דאין לספק כלל בני' דכה"ג דכיון שלקח' משותף מהעצובן וכתבה לעמ' ס"ת הו"ל כתפשי' בכתובתי' דאף דלא נשבע' הוא בחזקת יורשיה ואף שהוא ביד בני' דעת הפוסקים ז"ל דהוא בחזקת יורשי' עיין בדבריהם ז"ל וביחוד היכי דמתני' בחייה לאחר וכנ"ד לפת"ש לעיל דקנו מתורת חז"ל ודו"ק בזה כי קלרתי. עוד ראיתי לבאר דלדעתי לא אמרינן דלא עשאה אלא אפטרופוסת רק שכתב בלשון כל נכסיו אבל היכי שפטר נכסיו ולא כתב לשון כל שפיר קנתה דחיישינן שמא שייר וכ"ש היא מהך דשכ"מ שפטר כל נכסיו המבואר בסימן ר"ג דהוא דעשאה' אפטרופוסת הלכתא בלא טעמא קראוהו הפוסקים ז"ל וא"כ הו' דלא להוסיף עלה ודו"ק. הנה בררתי ת"ל כל פרטי הדברים לפע"ד והגני ידיו:

סימן ט

**ע"ד** שאלתו באים אחד שגירש את אשתו בשם אביגדור יהושע כי כן הי' מוחזק בשם במקום הכתיבה והנתינה אולם החזקה הלזו היחס באופן כזה שכתב כמה איגרות קודם הנשואין וחתם עלמו בשם זה אביגדור יהושע ואח"כ הי' שם כ"ד ימים ונתקוטעו הזוג ונסע לבית אביו ואחר עבור שנתים ימים בא אבי המגרש עם כו"ה מקוימת וככו"ה חתם עלמו המגרש ג"כ בשם אביגדור יהושע ואחר איזה ימים בא המגרש ונירשה בפני הרב וב"ד אשר הי' בעת ההיא בק' בשם זה שהי' מוחזק ועלה לתורה שם. ועתה הצעל מערער ששמו הוא יהושע אביגדור וכן עולה לתורה בעירו ונקרא בני העולם אביגדור לבד. וכת"ה ראונו לשתופ חוות דעתי בזה ואבא היום להגיד את אשר עש לבני בזה ומאת ה' אשאלה עוד שלא אכשל בדבר הלכ' זה החלי בעזרתו ית':

**הנה** כבר הביא מעכ"ת דעת הג"פ ז"ל שכתב בסי' קכ"ט ס"ק ס"ג דמי שנקרא בשני השמות ביחד

כגון שם טוב וכתב בהיפוך טוב שם וה"ה למי שנקרא ראובן שמעון וכתב שמעון ראובן הגט פסול ובס"ק ז"ט שם הפריז עוד יותר וכתב ז"ל ומילתא דפשיטא היא בעיני דמי שנקרא בשם הלידה ראובן שמעון וכן רגיל לחתום וכן עולה לס"ת אם יהפוך השמות בגע ויכתוב שמעון ראובן הגט פסול דמי שנקרא שם טוב וכתב טוב שם או למי שנקרא יוסף וכתב טוב יוסף דלמלא דפשיטא היא דהגע פסול או בטל עכ"ל ומדברי אחרוני זמנינו ז"ל נראה ג"כ לדעתם ז"ל דאם היפך השמות הגט פסול אבל לא בטל. אולם מעכ"ת הביא לנו בשם ע"ז הגאון רש"י גאון יעקב ז"ל שמתכסיר בפשיטות בזה [ספריו ה' אינם כעת ת"י כי לא בלא עוד אלי מלבד רק מעט מספרי חנוני ה' אולם כפי העולה על זכרוני לא נמצא מזה דבר אצקש איפוא מתכתי' להודיעני אם שגגה פלטתו קולמוסו או זכרוני בכז"ב] וכשחני לעלמי ייתי אומר דאין פסול זה ברור עוד ולדעתי לא גרע זה מהחליף שם העיקר בשם הטפל שכתב שמו הטפל ועל שם העיקר כתב דמתקרי דפסקין להלכה בש"ע סעיף ב' דכיון דשני השמות כתובים בפירוש כשר ולא חשוב שינוי שיאמרו שהמגרש הזה שם העיקר כשם הטפל והטפל כשם העיקר האמת משום דמ"מ השמות כתובים שניהם בגע כשר ולא חשוב שינוי ומדוע יגרע זה שהחליף שני השמות שיש לו וכתב הראשון אחרון ולא דמי לראובן שכתב בן ראו דאינו שם כלל משא"כ בזה שהמה שני שמות שנקרא על שם בתי אבות ועיין באחרונים ז"ל שהעלו מטעם זה להכשיר אף בכתבם בשני שיטות. וגם לכתחלה יש לכתוב בשתי תיבות עיין בדבריהם ז"ל ואין כאן שינוי השם ממש כהך דבן ראו ורק מטעם חילוף אנו באים לפסלו שהוא נקרא וחותם ראובן שמעון ובגע נכתב להיפך שמעון ראובן וזה דמי שפיר להחליף שם הטפל בעיקר וכו"ל ואין כאן פסול דיעבד עכ"פ ועיין ב"ש שם שכתב דרק היכי דלא הוי מקום עינון ולא ניתן הגט יש להחמיר לכתוב גט אחר בכתב שם הטפל וע"ש העיקר דמתקרי עיין פליו. ואמינא להביא רא' לזה דהחליף שמותיו וכתב האחרון ראשון לא חשוב שינוי מש"ס דגיטין דף פ"ז שני גיטין שכתבן זה בלד זה ושני עדים עבדים באים מתחת זה לתחת זה ושני עדים יונים באים מתחת זה לתחת זה את שהעדים הראשונים נקראין עמו כשר שאם העבדים כתובים ראשונים סימן כשר דעכשיו כשחתם עלמו יוסף בן שמעון שם העד הוא יוסף וביוני הוא להיפך דשמו שמעון שך מתפרשת חתימתו יוסף בן שמעון בנו של יוסף שמעון ועיין פירש"י ז"ל בנש"ל שם ופריך בש"ס שם וליתכשר האי בראובן והאי בבן יעקב עד דתגן בן איש פלוני עד כשר דכתב ראובן בן אקמא ויעקב אבתרא וליתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב עד כו' ופי' רש"י ז"ל דראובן בן היינו בנו של ראובן כדרך חתימת היונים. ועיי' בחידושי הרשב"א ז"ל שביאר דבריו ז"ל דכיון דגם יונים חותמין י"ל דגם העבריים חתמו עלמן כדרך היונים ואמאי יוכשר בכה"ג דכיון דעיקר האי דבן פלוני עד כשר הוא משום דאדם נקרא ע"ש אביו בן פלוני וא"כ כיון שהוא עברי ונקרא א"כ ע"ש אביו בן פלוני כשחתם א"כ כדרך יוני ראובן בן למה לא יקרא שינוי שמו דהוא נקרא בן ראובן וחתם ראובן בן. אלא ודאי דזה לא חשוב שינוי השם וה"ה וכ"ש א"כ בני שיש לו שני שמות כפולים והחליף דל"ח שינוי:

**ולכאורה** עלה על לבי לומר דאין מכאן ראיה לכאורי אנו לריכין להבין דהרי בש"ס לקמן שם פריך וליתכשר האי בשני עבדים והאי בשני יונים וכ"ת כיון דמופלג בשני שיעין לא והאמר חזקיה מלאוהו בקרובים כשר הא תנא זעירי שניהם כשרים ותנא דידן דילמא גונדלית חתים וכולהו אחד הוא דחתימי ומבואר א"כ דרוקא איונים

איונים דחמנו אחר העברים יש לומר דחמנו כדרך העברים  
 אבל על העברים שחמנו מקודם אין לומר דחמנו גונדלית  
 כדרך היונים דאל"כ הו"ל לומר דשניהם פסולים אף הימני  
 ומשום דשמה העברים חמנו על השמאלי כדרך היונים  
 והיונים כדרכם וא"כ כולם אנט השמאלי חמנו ושמא  
 להיפוך כולו חמימי חמנו שהיונים חמנו גונדלית והעברים  
 כדרכם. ואמאי הכא אמרינן דכיון דחמנו יונים גם העבריים  
 חמנו מקודם כדרך היונים ויתכשר האי בראובן בן והאי  
 ביעקב עד. וגם דיקש' עוד יותר דפשיטא דיותר יש לומר  
 שחמנו כדרכם תמאי דימא גונדלית חמנו וכיון דפסלינן  
 נחשש דגונדלית חמנו מכ"ש דיש לחוש יותר שחמנו כדרכם  
 ולמה יתכשר שניהם שנאמ' דגונדלית חמנו העבריים ול"ל  
 דדוקא היכי שלא חמנו בזדאי רק על גט אחד חיישינן  
 גם לגונדלית ורק למי שחומס אח"כ אבל לא על העבריים  
 שחמנו מקודם אבל היכי דנוכל לומר שחמנו על שני  
 הניטין כל מה שנוכל לתלות חלינן ומשום דכיון דחמי מחס  
 נמשך מזה לזה גם להכשיר חלינן שחמנו על שניהם וגם  
 אעבריים שחמנו מקודם חלינן לומר שחמנו גונדלית כדי  
 שיוכל להיות חמימתם על שני הניטין האי בראובן בן והאי  
 ביעקב עד. ומעתה י"ל דבאמת זה חשוב שינוי כשעברי  
 חמס עלמנו ראובן בן ורק דקושיט הש"ס היא דמ"מ נכשיר  
 שני הניטין בחמימת העבריים והיונים דאף אם נאמר  
 דהיונים חמנו עלמנו להיפך ראובן אקמא וכן יעקב אבחרא  
 שחמנו עלמנו כמו העבריים בזה שחיבת בן נכתב אלל  
 שסם וא"י א"כ להכשיר שני הניטין ע"י חמימת היונים  
 שנאמ' ראובן בן על קמא ויעקב עד על בחרא מ"מ נכשיר  
 בלירוף את שני הכתות שנאמ' שניהם חמנו עלמנו על  
 שני הניטין שהעברים חמנו כדרך יונים ראובן בן אקמא  
 ויעקב עד אבחרא והיונים חמנו גם כן אשני הניטין  
 היינו כדרך העבריים ראובן אקמא וכן יעקב עד אבחרא  
 וזזה שני הניטין כשרים מפאת העבריים הגט השמאלי  
 ביעקב עד ולא הימני כיון שנכתב בשינוי ראובן בן ולא  
 בן ראובן ומשום היונים הגט הימני בראובן שהוא שמו  
 ולא השמאלי שנכתב בן יעקב ולא יעקב בן כדרך יוני  
 ולפ"ז יש לכאורה להביא קלת ראי' להיפך דזה חשוב שינוי  
 דבש"ס שס משני חסך דליתכשר הך בראובן בן והאי  
 ביעקב עד דלא כתב עד ואב"א לעולם דכתב עד וידעינן  
 בהא חמימה דלאו דיעקב היא ולכאורה יקשה דחמימה  
 בח"י העבריים אבל פדיין יקשה דלמה לא יבשר גם השמאלי  
 בח"י היונים דכיון דעיקר הא דהגט השני פסול הוא רק  
 משום דחיישינן לגונדלית א"כ לא ידעינן שם ה"ד אם  
 הוא ראובן או יעקב א"כ מ"מ כשרים שניהם בחמימת  
 היונים אי כתבו ראובן בן אקמא ויעקב אבחרא י"ל דחמנו  
 בחת"י היונים ומתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב עד  
 ואי כתבו ראובן אקמא וכן יעקב אבחרא י"ל דחמנו  
 כחת"י העברים וחמנו א"כ ראובן אקמא וכן יעקב אבחרא  
 דכל היכי דנוכל לתלות שחמנו אשניהם חלינן אף שנלטרך  
 לומר שחמנו גונדלית וכנ"ל א"ו דכל כה"ג חשוב שינוי  
 ויוני שחמס בן יעקב או עברי ראובן בן פסול דהוי שינוי  
 וא"כ דאי להכשיר השמאלי בחת"י העברים דידעינן בהאי  
 חמימה דלאו דיעקב היא וע"כ שכל החמימה היא אנט  
 הראשון לכך גם נאמר חת"י היונים אין להכשיר בכתב  
 ראובן אקמא וכן יעקב אבחרא דחיישינן לגונדלית שחמס  
 כחת"י העברים ושמו ראובן וליכא א"כ חת"י רק אראשון  
 אבל השמאלי אין להכשיר בכן יעקב דהו"ל שינוי שהוא  
 יוני ונקרא יעקב בן ולא בן יעקב אמנס אי נימא דזה  
 לא חשוב שינוי הדק"ל ונלטרך לרחוק ולומר דלפי הך תירוצא  
 הוי ס"ד דאין להכשיר כלל בעדות וחת"י היונים משום  
 דהוי מופלג שני שיטין וזה דוחק גדול דהך דמלאוה  
 בקרובים כשר הלכתא היא כן עלה לכאורה על לבי :

**אולם** אחר הסתבוננות ז"א וקשה להאמר כלל דבשלמא  
 אי מהני חת"י אשני הניטין שפיר י"ל דחלינן  
 בכל מה שאנו יכולין לתלות שחמנו אשניהם כדרכם או אף  
 גונדלית אבל אי אנו אומרים דמה שנקרא בשינוי ליכא  
 להכשירו א"כ מהיכי חמי נחלם שחמנו כן ושיהי' חת"י  
 על שני הניטין כיון דלא מהני רק על האחד מהכ"מ  
 יחמנו על שניהם ואין להכשיר א"כ שני הניטין בח"י  
 העברים אף בלירוף חת"י היונים דהיינו מפאת חת"י  
 העברים הגט השמאלי שנאמר שחמנו גונדלית כדרך היונים  
 והשמאלי כשר ע"י יעקב עד והימני מ"מ פסול משום  
 דחשוב שינוי דמנ"ל לתלות כן ויותר יש לתלות שחמנו  
 כדרכם חמימי לכך דמ"ל ימני ומ"ל שמאלי כיון דבין כך  
 ובין כך לא תועיל חת"י להכשיר שניהם וכ"כ להיפוך בח"י  
 היונים ומלכך זה הנה כפי המבואר בח"י הרשב"א ז"ל  
 שהבאתי לא חלינן שחמנו העברים גונדלית רק היכי  
 שחמנו ג"כ יונים בנט זה וחלינן א"כ שגם העברים חמנו  
 כדרך היונים ואף שחמנו מקודם כדי שיהי' חת"י על  
 שני הניטין אבל היכא דליכא יונים אין מקום לתלות כלל  
 אף ככה"ג שחמנו העברים כדרך היונים וכן מוכח מטוש"ע  
 סי' ק"ל דאם כתב ראובן בן תחת האחד ויעקב עד תחת  
 השני פסול ולא מחלקינן אי ידעינן בהך חמימה דלאו  
 דיעקב היא אם לא ועיין ב"ש שם אמנס עיקר הדבר כנ"ל  
 דכיון דליכא רק עבריים ל"ש לתלות כלל שחמנו כדרך היונים  
 וז"כ בבאור כוונתה. ומעתה אי נימא דזה חשוב שינוי  
 גם בלירוף חת"י היונים אין להכשיר שניהם כשחמנו היונים  
 ראובן אקמא וכן יעקב אבחרא והיינו דנאמ' כנ"ל שהעברים  
 חמנו כדרך היונים ראובן בן חמימי ויעקב עד השמאלי  
 ועכ"פ השמאלי כשר דהימני חמס בשינוי והיונים חמנו  
 גונדלית כדרך העברים ומתכשר בחת"י הימני עכ"פ דכיון  
 דהעברים חמנו מקודם כדרך יונים אין מקום לתלות כלל  
 שהיונים חמנו אח"כ בהיפוך כדרך העברים דדמי להיכא  
 דליכא עברים כלל אנט זה דלא שייך לתלות שחמנו היונים  
 כד"ד העברים וכנ"ל בהך דעברים דאי ליכא יונים ליכא  
 למיתלי כלל בגונדלית אף שעי"ז תוכל להיות חת"י אשניהם  
 דמ"ל אי ליכא עברים כלל או דיש עברים וחמנו כדרך  
 יונים ואין מקום איפוא להכשיר שניהם רק אי נימא דזה  
 ל"ס שינוי כשהעברים חמנו ראובן בן ומיתכשרי שפיר שני  
 הניטין בחת"י העברים ראובן בן אקמא ויעקב עד אבחרא  
 דכיון דליכא יונים שפיר יש לתלות שהעברים חמנו כדרך  
 יונים להכשיר שניהם וכנ"ל בשם הרשב"א ז"כ וע"כ אנו  
 לריכין לרחוק ולומר לפ"ז דלפי הס"ד דמחרץ דידעינן בהך  
 חמימה דלאו דיעקב היא לא אסיק אדעתא דהא דלא  
 מתכשרינן גם השני בחת"י היונים לאו היינו משום דמופלג  
 שני שיטין דאל"כ יקשה כנ"ל דנכשיר שניהם בחת"י היונים  
 שנחלה דחמנו אשניהם או הראשון בראובן בן והשני ביעקב  
 עד או אף כשחמס ראובן אקמא וכן יעקב אבחרא בראובן  
 וכן יעקב שנחלה שחמנו להכשיר שניהם כחת"י העברים  
 ולפי המסקנא עכ"ל כתירוצא קמא דלא כתב עד דא"א  
 לחלק חת"י וע"כ לא חמנו רק על אחד וחיישינן לגונדלית  
 חמנו וחת"י הוא א"כ רק על הימני וכמבואר. ולכאור'  
 פלה על דעתי לומר דבאמת הך תירוצא דידעינן בהאי  
 חמימה דלאו דיעקב היא לפי המסקנא אחיא והא דלא  
 מתכשרינן שני הניטין בחת"י היוני דלא ידעינן שם העד  
 וכנ"ל הוא מטעם אחר דדוקא בחת"י העברים יש מקום  
 לתלות ולומר דחמנו אשניהם ואף כשנלטרך לומר שחמנו  
 גונדלית ומשום דכיון דהמה חמנו בראשון וחת"י נמשכה  
 על שני הניטין יש לתלות ולומר דחת"י קאי על שני הניטין  
 משא"כ בחת"י היונים שחמנו באחרונה שפיר י"ל דחת"י  
 לא קאי רק על אחד או הימני או השמאלי דחיישינן לומר  
 דאף דאין ידעינן בהאי חמימה דלאו דיעקב היא וע"כ הוא



א"כ רק על הימני מ"ע שמא העדים היונים לא ידעו זאת וחסכו דיעקב הוא שם העד וחמתו א"כ העברים על שניהם וכיון שאין עוד שום כ"מ בחת"י לשום אחד מהניטין דכבר נכשרו בחת"י העברים י"ל א"כ דחתמו רק על אחד מהם או על השמאלי כדרך חת"י היונים או דחיישין דגונדלית חתמו וכולהו אחד הוא דחתמו אימני דלפי האמת ע"כ העברים חתמו על הימני לבד דאין ידעין דהאי חתימה לאו דיעקב היא :

**אולם**

אחר העיון א"ל לומר כן דמ"מ יש להכשיר גם השמאלי בחת"י היונים דממ"נ אס ידעו היונים דהאי חתימה לאו דיעקב היא והעברים חתמו א"כ ע"כ על הראשון לבד כדרך העברים א"כ שפיר יש לתלות ולומר דהיונים חתמו על שניהם וכנ"ל או כדרכם אי כגונדלית ואי נימא דלא ידעו מה שם העברי ותלו א"כ שכבר חתמו העברים על שניהם והיינו כדרך היונים ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתרא א"כ אף דאין ראיה שהמה באו להכשיר שני הניטין מ"מ מהכ"ת ניחוש דחתמו אימני וגונדלית חתמו לכיון דלדעתם העברים חתמו עלמס כדרך היונים דאין מקום לומר שהמה חתמו בהיפוך כדרך העברים וא"כ נכשיר הימני בחת"י העברים והשמאלי בחת"י היונים וכמוצנן. ועכנ"ל כנ"ל דהאי תירוצא לא סלקא לפי המסקנא וכמ"ש ודו"ק :

**ובמו**

כן אמיתא להביא רא"י דכל כה"ג לא חשוב שינוי מדברי החוס' שם בהך דליתכשיר האי בעד עברי ועד יוני כו' שפירשו בשם ר"ת ז"ל שכל חתימה מכוונת בשט"י אחת ולא גרסינן אלא ולתכשר בעד אחד עברי וע"א יוני ותו לא והכי פירושו לא מצע"י אי לא חיישין לגונדלית דאז יש להכשיר שניהם הראשון בשני עברים והשני בשני יונים אלא אף אי חיישין לגונדלית קמא מיהא ליתכשר בע"א עברי כדרכו וע"א יוני גונדלית. ואי נימא דזה חשוב שינוי א"כ אין להכשיר בחת"י יוני שחתם גונדלית ול"מ להך תירוצא דלעיל דמייירי דלא כתב עד דלריך ע"כ לכתוב שמו ושם אביו דפסול כל שלא כתב כדרכו והוי שינוי בשם אביו שנקרא ע"ש אלא אף היכי דכתב עד דאין לריך לכתוב שם אביו כלל דעת הרשב"א ז"ל דפסול כשטינה בו כיון דמ"מ לריך לכתוב גם שם אביו לכתח"ל. ועיין באחרונים ז"ל לענין שינה שם אבי המגרש עיין בדבריהם ז"ל ותבין את אשר לפניך א"ו דזה ל"מ שינוי מה שחתם עלמנו שלא כדרכו בשם אביו וה"ה א"כ ביש לו שני שמות להמגרש אין לחסבו כשינוי בהיפך בהם ודללא כדעת הג"פ ז"ל ודו"ק :

**אולם**

כל זה להלכה אולם למעש' לא מלאני לבי לסמוך על דעתי להחיר בשביל זה לבד אחרי שגדול האחרונים בעל ג"פ ז"ל החמיר כל כך לומר דאס היפך שמותיו י"ל דהגט בטל מה"ת ואשר ע"כ ראיתי לחפש עוד לר"ד אחרים לרפס להקל בנ"ד וראיתי לכת"ה שכתב דב"ר ל"מ דל"מ שינוי השם אלא דאף לכתח"ל היה ראוי לכתוב כן כיון דנקרא צפי העולם בשם אביגדור לבד יש לכתוב שם אביגדור מקודם שהוא שם העיקר. ובמתכ"ת שנה בזה דזה ל"מ רק היכא שיש לו ב' שמות שנקרא בכ"א צפ"ע דכותבין בזה שם העיקר ועל שם הטפל דמתקרי וכהך דרובא מריס ופורתא שרה אבל כשנקרא צפ"ע השמות יחד פשיטא דיש לכתוב כמו שנקרא הראשון ראשון והאחרון אחרון. אולם כאשר עיינתי בנ"ד אשכחנא מרגניתא בזה. עפמ"ש בשדר הגט סימן י"ע מי שנקרא צפי כל ועולה לתורה וחותם בשני השמות יחד אזי כותבים שניהם בלא דמתקרי כו' אבל אס נקרא צפי כל בשניהם יחד ועולה לתורה או חותם באחד מהם או שעולה לתור' וחותם בשניהם יחד ונקרא צפי כל באחד מהם כו' כותבין דמתקרי וצפי קכ"ט כתב הב"ש

ז"ל ג"כ דאס עולה למ"ת בשניהם ונקרא באחד כותב דמתקרי ורק שהוסיף דמ"מ אס כתב שניהם בלא מתקרי כשר עייש"ה. ולכאור' הדברים לריכיס ביאור דכיון דהיכי דעולה לתורה בשני השמות יחד ונקרא ג"כ בשניהם יש לכתוב שניהם בלא מתקרי ואס כתב מתקרי כתב הב"ש בעלמנו צפי קכ"ט שם דהוי שינוי ופסול מאי ג"מ במה שנקרא באחד שיהי' מותר לנו לכתוב בין שני השמות דמתקרי. ולכאור' עלה על לבי לומר דכבר כתבו קלמ האחרונים ז"ל דגם היכא דעולה לתור' ונקרא ג"כ בשני השמות יחד וכתב דמתקרי כשר ומשום דיש לפרש ראובן דמתקרי שמעון ג"כ וא"כ י"ל דדעת הב"ש ז"ל לחלק דהיכי דעולה לתור' ונקרא ג"כ בשניהם יחד הוי שינוי בכתב דמתקרי ומשום דכיון דאין חילוק כלל בין שם זה להאחר אינו נופל כלל לשון דמתקרי דהרי הוא נקרא בשניהם יחד ואיך נכתוב ששמו כך ומתקרי ג"כ כך הרי הראשון הוא כמו השני אבל היכי שנקרא באחד ורק שעולה לתור' בשניהם שפיר נופל לשון דמתקרי שכותב השם שנקרא בו וכותב דמתקרי ג"כ בשם השני והיינו שלתורה עולה ג"כ בשם השני וע"ז שפיר ידק לשון דמתקרי על אופן זה ועפ"ז יש לבאר מ"ש בשדר הגט לעיל מזה שם דהיכא שעולה לתור' בשני השמות ונקרא צפי העולם בשם אחד אפי' נקרא צפי כל בשם השני יש לכתוב שני השמות בשדר שעולה בהם לתור' ולא הזכיר שיכתוב דמתקרי וכמ"ש שם בסופו ולפי הנ"ל ניחא דדוקא היכא דעולה לתור' בשניהם יחד ונקרא צפי העולם בשם הראשון יכול לכתוב דמתקרי ויכול לכתוב השם שנקרא בו וכותב דמתקרי לתור' בשם השני ג"כ וכנ"ל דע"ז נופל גם כן לשון דמתקרי אבל היכי שנקרא בשם השני והוא כותב ע"כ בשדר שעולה בה לתור' אין שייכות למתקרי דהשם הראשון אינו שם לבד צפ"ע דצפי העולם הרי לא נקרא בו רק בשם השני ולתור' עולה הוא בשניהם יחד ואיך יוכל לכתוב שם זה וכי הוא מתקרי ג"כ בשם השני דמשמע שיש לו שם זה הראשון לבד ורק שנקרא עס זה בשם השני ג"כ וע"כ סתם דבריו וכתב שיכתוב שניהם כשדר שעולה לתור' דלא פשיקא ליה אס יכתוב דמתקרי וכנ"ל דיש לחלק לפ"ז בין נקרא בשם הראשון לנקרא בשם השני שאין כותבין דמתקרי כן עלה על לבי בראשית ההשקפה. אולם קשה דמאין הרגלים לומר דיותר טוב לכתוב ככה"ג בין שני השמות דמתקרי ורק דאס כתב בלא מתקרי כשר דלפ"ז אף שיש מקום לפרש ג"כ לשון דמתקרי אבל מ"מ פשיטא דיותר טוב לכתוב בלי מתקרי וכמוצנן. ועכנ"ל טעם אחר לדעת' ז"ל דמ"ל דכל מי שניתן לו שני שמות בשעת הליד' יש לומר שנתנו לו שיהי' לו שני השמות יחד אולם כ"כ יש לומר ששני השמות שנתנו לו ע"ש שני בתי אבות כהונג היינו שיקרא בשם האחד וכ"כ בשם השני כפי ר"ן הקוראים אותו בשם זה או זה וכתו דיש שנקרא לו בשם זה במקום ההוא ושם אחר במקום אחר ואף במקום אחר יש שקוראין אותו בשם זה ויש קוראין אותו בשם אחר וכהך דרובא מריס ופורתא שרה או מחלה על מחלה וכמבואר כ"ז בפוסקים ובשנקרא א"כ בשם אחד ורק שעולה למ"ת בשני השמות יש הוכחה ששני השמות מחולקים הנה שנקרא בזה או בזה ולא שם הפול וממה שעולה למ"ת בשני השמות יחד אין רא"י דדוקא בנט לריך לפרש היכי שהשמות מחולקים דמתקרי אבל בקריא' למ"ת אין אנו מדקדקים בזה ועיין בש"ע ס' קכ"ט סעיף י"ח דגם עד החותם חותם בשני השמות אף כשנקרא בכל אחד לבדו ואינו כותב דמתקרי דדי שמודיע שיש לו ב' שמות וכ"כ בקריאה למ"ת אנו מודיעים שיש לו שני שמות וגם כשהן מחולקים קוראים אותו כן ורק היכי שעולה למ"ת מתקרי ג"כ בשני השמות ביחד אמרי' דשמו הוא שם כפול [ולכאור' עדיין יש

יש לעורר דמנ"ל לומר דמשום דנקרא בשם אחד השמות ע"כ מחולקים המה ואמאי לא ניתא דבאמת שניהם הם באחד והעולם קצרו השם הזה והוא כמו כל קיצור השם. והנראה דדעתם ז"ל דליכא למימר שהוא קיצור השם רק היכי שמקילור הזה נבין שמו הפיקר וכגון שמואל ששולס וכדומה אבל בשני שמות שאין לדון מהאחד על השני שיוכל להיות ששמו הוא רק זה לא שייך לומר שמקלרים בכה"ג : **ומעתה** לפ"ז י"ל בניד דאף לדעת הג"פ דמי שנקרא בשני שמות והיפך בהם הגט פסול מ"מ ז"א רק כשעולה לתור' ונקרא גם כן בשניהם יחד דלא שפיר י"ל דהמה חשיבי כשם אחד אבל היכי דנקרא צפי העולם רק בשם אחד לבד דלא אמרינן דמדלח נקרא רק באחד השמות המה מחולקים ושני השמות שנתנו לו המה רק שיקרא בזה או בזה ורק שלס"ת אזו מזכירים כל שמותיו שיש לו וכנ"ל לדעת הב"ש וס"ה אף שלכתחלה לריך לכתוב כסדר שנקרא לתורה וכנ"ל בסדר הגט מ"מ אם היפך בהם אין לפסול הגט בשביל זה דאין זה חשוב שינוי השם כיון שאינו כשם אחד רק שני שמות מחולקים דפסקין דכל שכתב שני השמות תפורש בגט אף בהקדים שם הטפל כשר. ואף דבניד כתבו שני השמות בלי דמתקרי מ"מ כשר אף דנקרא בשם אחד וכנ"ל בשם הב"ש ז"ל דאף דיש לכתוב בכה"ג דמתקרי מ"מ גם כשכתבו שני השמות בלי מתקרי כשר. ואין לומר כיון דהיפך השמות וגם לא כתב מתקרי מ"מ פסול דאם המה שמות מחולקים פסול בלא מתקרי ואם אתה אומר דכיון דפולה לתור' בשניהם יחד כשר בלי מתקרי בדעבד דיש לומר דחשבינן כשם אחד אי"כ פסול לדעת הג"פ משום שהפכס וכתב האחרון ראשון. דז"א דפשיטא דלדעת הב"ש וס"ה ע"כ בכה"ג שנקרא רק בשם אחד זה הוי הוכחה דהשמות המה מחולקים ולא משום ספיקא דתלינן לומר כן אזו באים לדון בזה ורק דמ"מ ס"ל להב"ש דאף דבאמת הוו שמות מחולקים מ"מ כיון שנקרא לס"ת בשניהם יחד אין לפסול בלי מתקרי אבל מ"מ כיון דיש בכה"ג הוכחה שהשמות מחולקים אין לפסול משום שהיפך בהם. ואף שיש חולקים בזה על סד"ה"ג והב"ש ז"ל וכותבים דיש לכתוב שני השמות יחד ודמתקרי על שם הנקרא בו היינו ראובן שמעון דמתקרי שמעון וגם דיש פתן מקום לומר גם לדעת הב"ש דהא דמתקרי בכה"ג בלי מתקרי אף דלדעתו ז"ל המה שמות מחולקים בכה"ג וכנ"ל היינו משום דכיון דנקרא לס"ת בשני השמות יחד גם שני השמות יחד חשובים כשם בפ"ע וכשר משום שכתב שם אחד עכ"פ היינו שם זה דשניהם ביחד דכל שכתב שם אחד משמותיו כשר בדעבד ואינו פסול חף לדעת הב"ש ז"ל ריש סימן הנ"ל רק כשכתב שם טפל לחוד וי"ל דס"ל דשם זה דשניהם יחד חשוב יותר משם טפל וא"כ כיון שהפך בהשמות שפיר חשוב שינוי לדעת הג"פ דכיון דאתה דן רק משום דשני השמות יחד הרי ג"כ שם בפ"ע אי"כ הרי כתבו בשנינו שהיפך בהם דהוי שינוי לדעתו ז"ל פכ"ז אחרי דלדעת הב"ש וס"ה ז"ל כל כה"ג הו"ל שמות מחולקים ומ"ש דיש מקום בניד לדברי הג"פ גם לדעתם אינו ברור עוד יש עכ"פ ללרף כ"ו לסניף להכשיר בניד וכנ"ל והבן כל זה :

**עוד**

יש ללרד להקל בניד מטעם שהחזק שמו אביגדור יהושע במקום הכתיב' והנתינה ואף שלא הי' שם רק כ"ד ימים ואין החזק שלשים יום צפינן מ"מ הרי גם מקודם כתב איגרות וחתם אביגדור יהושע ועיין בתשו' תני"ט ס' נ"ב ח"צ לענין אחד שהחזק עלמו בשאלונקי בשם שמואל בן יצחק ואח"כ נודע דשמו הוא שלם בן אברהם שכתב לענין שם אביו דדי אס חתם עלמו בשטרות וכתובים שלשה פעמים תוך הזמן פכ"פ שיחשב בזה חזקה לשם אביו בארץ ההוא שאין שום אדם נקרא רק בשמו

ולא בשם אביו עיי"ש מה שחפץ למתי חתם עלמו ג"פ עכ"פ מוכח מדבריו ז"ל דלא צפינן דוקא לענין חזקה שמו שיהי' נקרא כן ודי במה שחזק עלמו כן והרי בניד חתם עלמו באיגרות קודם החתונה ויש ללרף הימים האלה להימים שהיה שם אח"כ ואף אם נדחוק לומר דגם לדעתו ז"ל אין אזו מלרפינן חת"מ לחזקה זו רק כשחתם בשטרות וכתובה דאיכא עדים דמתפקי לקלא שזה חתם כן אבל לא באיגרות שלומים שכותב לאיש אחד דלא נתפרסם שמו בכך מה שאינו נראה לי ברור עוד הנה בניד גם אחר עבדו זמן רב בא לכאן ונקרא כך וגם בכו"ה שהביא אביו מקוים כמשפט חתם כן וגם בשעת הגט אמר קודם כתיבת הגט ששמו כן וכן נקרא בב"ד בעת ההוא. ועיין במצ"ע ז"ל בהתשובה שם שכתב להדיא דאף שהחזק ג"פ ביותר מל' יום שלא הולך לחתום בנתיים או שלא קראו אותו יש לסמוך בדעבד ודחק דהוי חזקה כל שלא היה ספק שם אחר במקום ההוא בין החתימות או הקריאות וא"כ כ"כ בניד כיון שבנתיים לא עלה במקום הכתיבה והנתינה שום ספק בהפיר שאין שמו כאשר החזק יש ללרף כל הזמן שבנתיים לזמן רב יותר משלשים יום לחשוב כהחזק שמו ואף שכפי הנרא' המצ"ע ז"ל לא סמך ע"ז רק במקום עיגון ודחק גדול ומשום דיש לומר דדמי לריחק וקירב נתיחות מ"מ פשיטא ד"ל להקל עכ"פ בשביל זה כל שיש עוד לרדים להקל וללרף זה ללרדי ההיתר וכניד : **והנה** בגוף הדבר שהעלו הפוסקים הראשונים ואף גם האחרונים ז"ל דלא מיקרי החזק בשם זה היכי ששינה שמו רק כשהחזק דוקא שלשים יום ומביאים רא"י מש"ס דב"ב דף קס"ז דא"ל רב הונא ב"ה הכי אמר רב כל שהחזק שמו בפיר שלשים יום אין חוששין לו אינו ברור עוד לפע"ד דהנה זה ימים נתקשיתי על רא"י זו דהרי החס אין החשש משום שיגרש את אשתו שיקלקלה ע"י ששינה שמו דאינו חשוד לקלקלה וכמבואר בש"ס ופוסקים ורק דהחשש היא דלמא אזיל למתא אחריתא ומחזיק ל"י לשמיה יוסף בן שמעון וכתב גיטא וממטי' ל"י לאיתתא דהאיך וכמבואר ולזה אין תקנה מה דלא מיחשב בכה"ג כשלא כתב שמו האמתי שינוי השם ורק דמהני חזקה שלשים יום דלא חיישינן שמחליף שמו זמן רב כזה וכאשר פירש הרשב"ם ז"ל והתם אס הי' ידוע לנו שאין זה שמו ורק שהחזק עלמו כך באמת לא הי' מועיל לפ"ז דהדרא חששא דרוגה לגרש אשת חברו במתא אחריתי לדוכתי' ורק דכיון דלא ידעינן שאין זה שמו לא חיישינן בזמן רב כזה [ובזה יתיישב דלא יקשה לשיעת הרא"ש ז"ל דאינו יכול להחזיק שם אחר לאביו והבן] ומה רא"י יש איפוא מזה לענין היכא שנודע לנו שהחליף שמו והיכא דליכא חשש שמגרש לאשה אחרת וכגון שהם שניהם המגרש והמגורשת לפנינו ויודעינן אהנו בהמגורשת שהיא אשתו ועיין תוס' ר"פ כל הגט ואנו דנין אי"כ רק מחמת שינוי שמו דצפינן שיתחזק בשם זה שלשים יום דוקא והרי גם בקרי ל"י ועני ס"ל לאביו דאין חוששין מה דפשיטא דלא מהני לכ"ע לענין שינוי השם ופמדת' ע"ז זמן רב עד פתח שהאיר ה' את עיני ומלאתי להרמזים ז"ל שכי' אהך דהחזק שמו שלשים יום אין חוששין לו דכיון דהחזק ל' יום לא חיישינן שמגרש אשת חברו משום דא"כ אין לדבר סוף. ולפ"ז אמינא דראיית הפוסקי' הוא כך דכיון דחזיק בהך דב"ב דקלבו חז"ל שיפור למ"ד יום לא פחות ולא יותר ע"כ דה"ט משום דשערו חכמים דבזמן כזה לא יפלה לשום אדם ספק בלבו שאין זה שמו האמתי וכל שנשאל לאחד מאנשי המקום אם מכיר הוא לפלוני בשמו ויאמר שהוא מכירו ששמו כך וכך ואם נאמר דכחוש אהנו מ"מ דשעתא מסיק ל"י שמי' הכי ליתן הגט במתא אחריתא למי ששמו כך ונלטרך שהפד"י לא ימתכו על הכרת אנשי הפיר שסבורי' בודאי ששמו כך אין

אבל לפנין חשש ראין זה שמו שפיר יש ללמוד מפד למגרש. ויש לי הרהורי דברים הרבה בש"ס רגיטין שס דלתא בשמא דאבוב חמים ודלתא סימנא שויי' דנראה דבמח"י הפדים אין מדקדקין כלל אף בכה"ג. אולם לא הספיק הזמן עמדי לנרפס במדקדק הרפת והבחינה ואקוה כי כאשר ישים כת"ה עיונו בכל הדברים הנאמרים בזה וישכיל על כל רמיזותי יראה כי יותר מהנראה כתוב כאן. מהלין טעמי נראה לי להחיר להאשה המנורשת בנט זה והנני מסכים לדעתו ה' בצירוף הרב וכו' מהר"ם מיכאל נ"י ומטינא שיבא מכשיר' וה' הטוב ילילו משניאות ויראלו בתורתו נפלאות:

סי' י

**ע"ד** האיש ר' שמואל ב"ר גדלי' נאדעל אשר נשמתית אשתו זה שנים הנה כבר פשטה הוראה בכל ישראל להתיר לו לישא עלי' אחרת אולם רק עפ"י היתר מאה רבנים ואחר אשר ישיש לה כתובתה וגם שימסור נט ביד שליח להולכי' שיתן לה לכשישתפה ותהי' ראוי' לקבל נט והיתר ע"י מאה רבנים וגם תנאי השלשת הכתוב' מבואר בנוף התקני' המוצא בתשובות מהר"ם ב"ב ז"ל והלבוז אמנם פנין מסירת נט לש"ה אינו נזכר בהתקני' ורק הב"ח ז"ל באה"ע סי' קי"ט כתב שכן הוא מנהג גדולי הדורות. והנה בנוף הדבר שמהי' יכול' להתגרש אחר שנשתפה ע"י נט זה שמסר הבעל ליד שליח בעת שטותה כבר שדו נרנח הנאון בעה"מ ס' מ"ל ומכתי ליסא ז"ל מש"ס דגזיר דף י"ב דמסיק דכל דאיהו לא מני עביד השתא לא מני משוי שליח ועיין באחרוני' ז"ל שהאריכו בזה כ"א לפי דרכו אמנם אנכי בחידושי דחיתי כל דבריהם ז"ל והעליתי דתלוי בשני הטעמי' שנאמרו בש"ס דיבמות דף קי"ב אהא דח"י לשמור אח ניטה א"י להתגרש לפני טעמא דר' ינאי דכתבי' ונתן בידה וזו אין לה יד באמת י"ל דל"ש בזה עיין איהו ל"מ עביד השתא דעיקר הטעם דל"מ משוי שליח בכה"ג הוא משום שא"י למסור לשליח רק הכח שיש לו בעלמו בשעת עשיית השליח אבל לא הכח שנתוסף לו להמשלח אח"כ וזה ל"ש בהך דשטית שלא הי' חסרון בכחו ורק שהיא לא הי' לה יד לקבל הנט. אולם לפי טעם השני דתנא דבר"י דכתבי' ושלחה מביתו פרט לזו שמשלחי' וחוזרת שפיר אין ביד השליח לגרש' בנט זה לכשתשתפ' אחרי דליה ביד הבעל לגרש' אז בשעה שעשאו שליח לזה דכל מירי כו' דאף שהחסרון הי' רק מלדה מ"מ כיון שהיא בעלמה המנורשת דגזיר' החור' דמשלח' וחוזרת אינה בת גירושין שפיר חשוב איהו לא מני עביד שאין לו פתח כח גירושין באשה זו דזה דמי שפיר להך דקידושין שאין ביד השליח לקדש אשה שהיתה בשעה שעשאו שליח עדיין אשת איש ואף שהחסרון הי' מלדה ורק דמ"מ כיון שהיא בעלמותה שאינה בת קידושין אמרינן דל"מ השליחות וכנ"ל וה"ה בנ"ד אי נימא דלאו בת גירושין היא כלל והארכתי הרבה בזה ואכתוב:

**ואדר** שבררתי שא"י להתגרש בנט זה מהשליח אחר שנשתפ' לריך להבין דעת החכמי' שנהגו בנתינת נט לש"ה ראין בזה לומר רק כדי שתוכל לקבל הנט תיכף בעת שמהי' ראוי' שלא יהי' לו שתי נשים. אולם אחרי שא"י למסור לה הנט כל התקני' היא למנן וללא תועלת וכמונן. והנרא' דעיקר שנהגו כן הוא היכי שהיא יכולה לשמור ניטה ורק שא"י לשמור א"ע דבזה היא יכולה להתגרש מה"מ ורק שא"י לגרש' מדרבנן משום גזיר' שלא ינהנו בה מנהג הפקר ובכה"ג יש תועלת במסירת הנט לש"ה דבזה שפיר יכול ליתן הנט תיכף כשנשתפה דל"מ עביד השתא ל"מ א"י כדעת רוב הקדמוני' ז"ל דבכה"ג אס עבר וגירשה מנורשת דפשיטא דחשוב מני עביד השתא אלא דאף א"י כדעת החולקי' ז"ל דגם בכה"ג אינה מנורשת דחז"ל

אין לדבר סוף. וכיון שכן נס לפנין היכי דשינה בודאי שמו ואנו רנין משום שנתחזק בשס זה פה ג"כ בעינן שיעור זה דשליש' יוס דבשיעור זה כבר יאל הספק מלב כל אחד ואחד דשמא אין זה שמו ודו"ק בזה. ולפי' לפירוש הרשב"ם ז"ל דהא דליח התם בנ"ב בהחזק שלישי יוס משום דקשה לומר שיחליף שמו זמן רב כזה אין מכאן רחיה לזה דגם לפנין נתחזק שמו בעינן ל' יוס דוקא. ומלד הסברא החלונה יש לומר דכל שנתפרסם בכל הפיר שמו חשוב הוחזק בשס זה דמאין הרגלי' לשיעורא דל' יוס דוקא ואף דמודינא דגם לדעת הרשב"ם ז"ל היכא שהי' נקרא מקודם בעיר הזאת בשס אחר ורק שאח"כ החליף שמו בעינן למ"ד יוס דוקא דבזמן כזה נשתקע שם הראשון ונתחזק שם החדש וכדמלנינו לפנין משיב הרוח דאחר ל' יוס בחזקת שאמר ועיין בפוסקים ז"ל כס שכתבו דהעיקר הטעם הוא שם משום דבשיעור זמן ל' יוס נשתקע הרגילות שהיו רגילים בו קודם ולא מטעם שאומר ל' פעמים וכמ"ס הר"ם מרוטענבורג ז"ל דמה"ט כל שאמר ל' פעמים בנ"א א"ל לחזור ויש להביא רחיה לדבריהם דהרי גם בשאלת טל ומטר דינא הכי אף שאין שיעור אמירתם שיה למשיב הרוח והארכתי בזה ואכ"מ אבל היכי שבא לגור בעיר ההיא ומתחלת בואו הוחזק עלמו בשס הכתוב בנט שפיר י"ל דחשיב הוחזק גם בפחות מל' יוס לדעת הרשב"ם ז"ל שלא יחשב שיווי כשנודע לנו שאין שמו כך באמת והבן זה:

**אחר** כתבי זה עלה על לבי לומר דיש לדחות ראייתי נגד דעת הנ"פ ז"ל מהא דמכשירינן עברי שחתם עלמו כדרך יוני שנקרא בן ראובן וחתם עלמו ראובן בן עמש"ל דאין להביא רא"י מעד למגרש דבעדים אין לדקדק כ"כ דמה"ט היכי דנקרא בשני שמות חלוקים דאיכא דקרי ל' הכי ואיכא דקרי ל' הכי בהמגרש לריך לכתוב דמתקרי דוקא ואי לאו הכי פסול והפד חותם בלי מתקרי וכמבואר בס"י קכ"ט סי"ח שהבאתי לעיל. אולם אחר ההתבוננות יש להעמיד ראייתי זאת לפי מה שבארתי בהי' דבפסול דשינוי שמו יש שני פניינים או שיאמרו שאין זה המגרש או אף היכא דליכא חשש זה מ"מ כיון שיש שינוי נמור בשמו פסול דכיון דבעינן שיכתוב שמו כשהוא בשינוי אין זה שמו ואף דליכא למיטעי באחר מ"מ הרי לא נכתב שמו ודמי להיכי שכתב פלוני דהאי סימנא והאי סימנא גירש דפשיטא דאין לחשוב זה תחת השם והגט בטל אף שמל"ן לנו המגרש בכל סימניו עד שאין להסתפק בו ועיין באחרונים ז"ל שהפלו ד"ל דאף דכתב חניכה שקורין בו לבד כבר מ"מ בכתב רק קילור הדט שנקרא ה' דהחול ומשום דחניכה הוא שם אחר שקורין לו וקילור השם הוא משמו וכיון דבעינן שמו בנט לריך לכתוב שמו כראוי עיין בדבריה' בהך דחזקיה ומזקיהו. אמנם אף לדעת החולקים ומכבירים בזה מ"מ ז"א רק כשנקרא צפי כל בהילור השם ומשום דאף דהוי קילור השם משמו הניחן לו מ"מ כיון שקורין לו כך הוי חניכה אבל לכ"ע היכא שלא נקרא כלל כך ורק שחותם ונקרא בשמו ממש וכתב בנט השם בקילור אף שידעינן מקילורו השם האמתי הנט בטל שאין זה שמו ואנן שמו ושמה בעינן בנט וכנ"ל. והנה מטעם שיאמרו היכי שהיפך השמות שאין זה המגרש פשיטא לי דאין לחוש דלא גרע מהיכי שכתב שם הטפל ועל העיקר דמתקרי דכשר ול"מ שיאמרו בשביל זה שהיפך וכתב הטפל פקר והעיקר טפל שאין זה המגרש וכמ"ל ואך דיש קלת מקום לחוש ולומר דכיון שהיפך השמות חשוב שינוי ואין כאן שמו ולזה שפיר יש להביא רא"י מעד דלא פסלינן בכה"ג שחתם גונדלית שהוא עברי וחתם כדרך היונים ראובן בן דעיקר הטעם דעד א"ל לכתוב דמתקרי הוא משום דבעד ליכא למיחש שיאמרו שאחר הוא שיש לו שני השמות יחד דמה נ"מ אס הוא זה או אחר וכמ"ס הפוסקים

דחול נזרו גזירה לפסול הגט מ"מ י"ל דמני עבד שליח  
 דכיון דלענין שיהי' גט מה"מ שפיר חל השליחות עתה  
 דזה יהיה מני עבד שפיר חל כשתתפ' לגמרי דעיקר הטעם  
 שא"י למסור להשליח הכח שניתוסף לו אח"כ היא משום  
 דהוי דשכ"ל והרי מבואר בש"ס דניטין דף מ"ג דמקדש  
 חליה שפחה וחליה בת חורין דחלין הקידושין לגמרי לאחר  
 שנשתחרר' דכיון דחלו עתה במקלת שפיר חלין אח"כ כולן  
 והיה וכ"ש בכ"כ דחלה השליחות עתה לענין שיהי' גט  
 גמור מה"מ ומסר לו הכח שיהי' לו אח"כ דמהני הגט  
 לגמרי כשימסור לה אחר שנשתפ' ואחר שיש תקום שיועיל  
 הגט ההוא תקנו משום לא פלוג שבכל נשתתית ישיש  
 וימסור גט ליד שליח הולכה וה"ז נכון לקיים דברי גדולי  
 חכמי הדורות ז"ל ודו"ק. והנה בל"ז עלה על לבי לעורר  
 עוד בהך דהשלשת ומסירת גט לפת"ש הרמב"ם ז"ל באמר  
 לסופר כתוב גט לאשה דעלמא לכשאכניסני' אגרסנה דאינו  
 גט משום דל"מ לשם גירושין וא"כ י"ל כ"כ בנשתתית דאינו  
 גט משום דכיון דחין ביכלתו לגרש' ל"מ לשמה וכנ"ל בהך  
 דכשאכניסני' כו' ולפ"ז גם היכי שיכול' לשמור את גיטה דא"י  
 לגרשה רק משום גזירה א"י לכתוב עתה גט דכיון דת"מ  
 א"י לגרשה ל"ה לשמה והנה א"י דגם אם גירשה אינה  
 מגורשת י"ל דשפיר חשוב לשמה כיון דיכול ליתן הגט  
 שמה"י מגורשת מה"מ אולם א"י דבדיעבד מגורשת דא"י  
 א"י ליתן לה כלל והוי א"כ שלא לשמה וכנ"ל. אולם אחר  
 העיון י"ל לחלק דהתם אינה כעת אשתו כלל משא"כ הכא  
 דהיא אשתו ורק שא"י לגרשה עתה. ויש להסביר החילוק  
 יותר דבאשה דעלמא הטעם דל"מ לשמה אינו משום שא"י  
 לגרשה עתה ורק דבעינן שיהי' נכתב לשם גירושין של  
 אשתו. וזה ל"ש היכי שהיא אשתו ורק שא"י לגרשה עתה  
 מלך אחר דבזה שפיר י"ל דחשוב לשם גירושין שיגרסנה  
 בעת שמהי בת גירושין וזה נכון בסברא:

**ויען**

כי קשה לדון בענינים כאלה תסברת הלכך באין  
 עוזר וסומך מש"ס ומפוסקי' הראשונים נתתי אל  
 לבי לעיין בזה ואחרי צינתי ראיתי שיש לדבר הרבה בזה  
 ולהראות פנים לבאן ולבאן. והנה בש"ס דניטין דף ע' איתא  
 אהא דתנן מי שחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא  
 חתר כלום חתר כתבו כו' ואח"כ אחזו קורדייקוס ואמר  
 לא תכתבוני אין דבריו האחרונים כלום ארשב"ל כותבין  
 ונותנין גט לאלתר ור"י אחר אין כותבין אלא לכשישתפה  
 כו' במתי קמיפלגי ר"ל מדמה ל' לישן ור"י מדמה ל' ל  
 לשוטה ור"י כו' ישן לאו מחוסר מעשה  
 ה"ז מחוסר מעשה ור"ל כו' שוטה לאו סמיא בידן האי  
 סמי' בידן כו' העמקתי בקיבור סוגי' הש"ס יען לורך הוא  
 לענינינו להבין. והנה הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלי גירושין כתב  
 וזה"ל חמר כשהוא בריא כתבו וחנו גט לאשה ואח"כ נבעת  
 מתמינין עד שיצריא כו' ואם כתבו וכתנו קודם שיצריא  
 הר"ז פסול ופירשו הפוסקי' ז"ל דהא דקאמר דפסול ולא  
 בגל דדעתו דכיון דעשיית שליח ה"י בעודו בריא שפיר  
 ה"י ביד השליח לכתוב וליתן גם בעת שטוחו של הבעל  
 ורק דהא דאין כותבין ונותנין רק לכשישתפה הוא רק  
 מדרבנן שלא יאמרו שוטה מגרש ויתירו גם בלוה בעת  
 שטוחו ע"ע הרוב הקדמונים ז"ל חילקו בזה ומשום דס"ל  
 דבעינן שיהי' המשלח שפוי בכל הזמן ובאור הדבר דלאו  
 היינו שנאמר דכשתקלקל אח"כ נתבעל השליחות דא"כ ה"י  
 לריך לעשותו אח"כ שליח מחדש ובאמת קיי"ל דאחר  
 שנשתפה א"ל לאתלובי ביה ורק דלדעתם ז"ל כל ענין שליחו'  
 לא נגמר עד זה שעשאו שליח דאל"כ ל"ה ביד המשלח לבעל  
 את השליח ורק דעם המעשה נגמר קניית הכח להשליח  
 והמעשה עם קנייתו באים כאחד ומה"ט ס"ל דגם בעת  
 הנתיבה והנתיבה ל"ל הבעל המשלח שפוי כיון שאז נגמר  
 קניית הכח להשליח ודו"ק כי בזה יחבארו הדברים כמין

חומר ועי' בנ"פ ז"ל שנתחבט בזה ולא ירד לכ"ז עיין בדבריו  
 ז"ל ועי' בטור ז"ל שכ' וז"ל ה"י בריא בשעה שליוה כו'  
 אין כותבין בעודו בחליו ואם כתבו ונתנוהו בחליו אינו  
 כלום המבין יראה כי תחלה דבר רק מהכתבי' ואח"כ  
 סיים באם כתבו ונתנוהו אינו כלום ואחר העיון אמינא  
 דברקדוק כתב כן דאיהו ז"ל בשיטת הפוסקים אלו קאי  
 דבעינן שיהי' שפוי בדעתו בעת גמר קנין כח השליחות  
 ולכך אם נחנו בחליו הגט בטל ואינו כלום ואמנם נודע  
 נודע דעת רוב הקדמונים ז"ל דל"כ כלל שליחות בכתבי'  
 ורק שרריך ליווי הבעל דאל"כ ל"מ לשמה וא"כ כשבאמת  
 לוח בהיותו בריא אינו מזיק מה שהי' שוטה בעת הכתיב'  
 דל"כ שליחות כלל ושפיר חשוב לשמה אחר שליוה מקודם  
 בהיותו בריא והא דאין כותבין אינו רק משום גזרה דרבנן  
 שלא יאמרו שוטה מגרש וכנ"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל ובכה"ג  
 לא ה"י פסול אבל לא בטיל ורק כשנתנוהו בעת שטוחן  
 הגט בטל ואינו כלום וז"ב בביאור דבריו ז"ל :

**ומזה**

יש להביא רא"י למ"ש דכל כה"ג שא"י ליתן מלך  
 אחר חשוב שפיר הכתיב' לשם גירושין ול"ד להך  
 דכתב לאשה דעלמא שאינו עתה אשתו כלל וכנ"ל דאל"כ  
 גם כשכתבוהו בעת שטוחו הוי ל' לומר דהך דל"כ  
 שליחות ת"מ כיון שא"י ליתנו הגט בטל דל"ה לשם גירושין  
 אמנם אחר היישוב אין מזה רא"י ד"ל דהטור ז"ל בשיטת  
 אביו הרא"ש ז"ל קאי שכתב דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל  
 מהני גם באמר לסופר כתוב גט לאשה דעלמא לכשאכניסנה  
 אגרסנה וע"כ דלא ס"ל כהרמב"ם ז"ל דבכה"ג ל"מ לשם  
 גירושין וכמוכן ולהרמב"ם ז"ל פשיטא דא"ש דלדעתו ז"ל  
 לפ"ז מהני הנתיב' ג"כ לענין שיהי' גט מה"מ עכ"פ ושפיר  
 חשוב לשם גירושין וכנ"ל כן עלה לכאורה על לבי אמנם  
 אחר העיון אמינא להביא ראיה והחילוק שכתבתי מדברי  
 הרמב"ם ז"ל בעלמא דש"ל להדיא בהך דכתוב לאשה דעלמא  
 דל"מ לשם גירושין ולמען ברר ראיתי לריך אני להאריך  
 קלח ולפרש שיחתי :

**דנה**

במה דפשיטא להאחרונים ז"ל דיש לומר דכיון  
 דעשאו שליח בהיותו בריא שפיר יכול השליח  
 לעשות המעשה אף בעת שטוחו של המשלח דכיון שכבר  
 נמסר לו הכח מהמשלח עוד בעת בריאותו לא איכפת לן  
 מה שבשעת גמר המעש' נשתטה משלחו יש לעורר טובא  
 מש"ס דניטין דף כ"ט דאמרין דאם את הבעל בעלה  
 שליחותיהו דכולהו. וראיתי להגאון בעל קל"ה ז"ל שהרגיש  
 בזה וכתב דבמת הבעל מטעם אחר קאיתן עלה דכיון  
 שמת פקעה לה רשותי' ולי"ש עוד גירושין משא"כ בנשתטה  
 דעדיין אגידה ב' והיא אשתו כמקדש ורק שאין לו כח  
 לגרש וא"כ שפיר י"ל דהשליח שנמסר לו הכח מאתו בעודו  
 בריא יכול לגרשה אולם אם אמנם היטב אשר דבר בחילוקו  
 זה עדיין לא העלה ארוכה דהרי ר"א בניטין שם ס"ל דגם  
 אם מת שליח ראשון בעלו כולם ובזה ל"ש לדון מחמת  
 הפקעת הרשות דעדיין הבעל קיים ורק שליחו הוא שמת  
 ואף מר ברי' לא פליגי בזה רק משום דס"ל דכולהו שלוחי  
 דבעל ניסו אבל אליה הוי יחיא ל' דבעלו כולם במיתת  
 השליח הראשון ומוכח א"כ דגם בשעת גמר מעשה השליחות  
 בעינן שיהי' משלחו מני עבד וכנ"ל דלמ"ד הפקעת רשות  
 אין לדון בזה ורק מלך דלא מני עבד ובזה אין לחלק בין  
 מת משלחו לנשתטה וכמוכן. האמנם כי תקום יש בראש  
 לישב גם את זאת וכאשר יבא דברינו לקמן אולם עכ"ז  
 פירושן של האחרונים ז"ל דדעת הרמב"ם ז"ל אינו עולה  
 יפה דלפירושן פכ"ל דהא דבאמת אין כותבין ונותנין עד  
 שישתפה הוא רק מטעם גזירת חז"ל שלא יאמרו שוטה  
 מגרש ויתירו גם כשהליווי היה בעת שטוחו וכמבואר  
 בדבריהם ז"ל ובאמת זה אי אפשר להאמר כלל דאם כה נאמר  
 יקשה לרי"ל דס"ל לחלק דדוקא בשוטה גמור שאין סמי'

בירא אין כותבין ונותנין עד שיסתפה אבל באחזו קורדייקוס דסמיי' בידן כותבין ונותנין לאלתר דהרי לפי' גם בנשתפה אחר כך מדינא יכולין לכחוב וליתן ורק מעטס בזירה דשלא ואמרו שוטס מנרש ויתירו גם בשהי' סיוויי בעת שטותו קאיתין עלה וזה הטעם שייך נ"כ באחזו קורדייקוס דבעת שטותו פשיטא שאין דבריו כלום דמה בכך דסמיי' בידן מ"מ הא אין בו כח דעת ללוות וכדתן במתניתין שם להדיא וא"כ גם באחזו החולי אח"כ עדיין החשש והגזירה הגיל במקומה עומדת וזו תימא רבתי לפירושו ז"ל :

**ואשר**

פ"כ אמינא לפרש דברי רבינו הרמב"ם ז"ל באופן אחר דגם הוא ז"ל ס"ל דבעינן שיהי' המשלח שפוי בשעת גמר מעשה השליחות ואם נתנהו לה בעת שטותו אינו כלום מה"מ ורק דס"ל דזה אינו רק לפני הנתיב אבל לא לפני הכתיב' דלזה לא בעי שליחות רק ליווי והרי לזה בהיותו בריא וכנ"ל ועיין בפוסקים ז"ל שהעלו דגם הרמב"ם ז"ל בין להקת הקדמונים ז"ל יתחשב דלא בעי שליחות בכתיב' ורק דמ"מ אין כותבין נ"כ ופסול מדרבנן מטעם גזיר' ולא היינו משום דיאמרו שוטס מנרש דא"כ קשה מ"ט דר"ל וכנ"ל ורק דגזירין כתיבה אטו נתיב' שלא ידעו דנתיב' בעי שליחות וכתיבה לא בעי שליחות ויאמר גם הנתיב' מהני בעת שטותו ומ"מ רבינו ז"ל דאס' כחבו ונתנו לה בעת שטותו הגט פסול אין כוונתו דמה"מ מתברשת בנתיב' זו דזה אינו דבנתיבה דבעינן שליחות בעינן מה"מ שיהי' שפוי בדעתו בשעת גמר המעשה ורק דכוונתו דלענין שיהי' הגט פסול בעלמאיהו שלא יועיל גם כשיחזור ויתננה לה לכשיסתפה זה אינו רק פסול דרבנן ולא בטל רכיון דז"א רק מלך הכתיבה שכתבו בעת שטותו אין כאן ביטול הגט בעלמאיהו מה"מ אחרי דכתיבה לא בעי שליחות כלל וז"כ וכון דביאור דבריו ז"ל ודו"ק. ולפ"ז עכ"ל ולחלק לענין שיחשב הכתיבה לשם גירושין בין הך דכתוב לאשה דעלמא לכשאכנסה כו' ובין היכי שהיא אשתו ורק שא"י ליתן לה מלך אחר וכנ"ל דא"כ יקשה דגם בכחבו בעת שטותו יהי' הגט בעלמאיהו בטל מה"מ לדעתו ז"ל בהך דכשאכנסנה אגרשנה דאינו גט משום דל"מ לשם גירושין דגם הכא אינו יכול ליתן נה עתה מה"מ לפי הג"ל וע"כ דלא דמי וכנ"ל והבן :

**והנה**

הרשב"א ז"ל העלה ומטו לה נ"כ משמן של רבותינו בעלי התוס' דלא בעי שיהי' שפוי רק בשעת הכתיבה אבל בעת הנתיבה לא איכפת וכו' והכל השליח ליתן הגט גם בעת שטותו של הבעל וכל העובר ישותם מדוע ניקל יותר בנתיב' דלכ"ע בעי שליחות מהכתיב' ואשר אחזה דביאור דבריו ז"ל דאיהו לא מייירי באמר בעודו בריא כחבו ותנו ורק דמילי מילי קאמר דבאמר כתבו לריך להתתין עם הכתיבה עד שיסתפה אבל אס' עשה שליח על הנתיב' בעודו בריא ונשתפה יכול ליתן לאלתר ועעמו וכימוקו דעתו דלא בעי שיהי' המשלח שפוי בעת גמר מעשה השליחות וכל שעשיית השליחות יהי' בהיותו בריא יכול השליח לעשו' גם בעת שטותו של המשלח אחר שנמסר לו הכח מאתו בעודו

כי זה נכון דביאור דבריו ז"ל :

**ועדיין** נשאר לבאר וליישב לדעתו ז"ל מה שהקשיתי למעלה ראש דמאך דמת שליח ראשון לר"א דבעלה שליחותיהו דכולהו מוכח דגם בשעת גמר המעש' בעינן שיהי' המשלח מלי עבד ואמינא לדעתו ז"ל דס"ל דענין השליחות הוא נמסר עם עשייתו לשליח ואך שנמסר אח"כ בעת המעשה ודמי לאומר משוך פרה זו ולא תקנה לך רק לאחר שלשים יום דקיי"ל דאף דלא בעי שיהי' עומדת בחליו מ"מ בעינן שיהי' עומדת בנתקוס הראוי לקנין וזו עמדה במישלם השלשים יום ברשות הרבים לא קנה ועיין בקדמונים ז"ל שדברו דכיון שמסכה מקודם לא בעי רק שיהי' בעת גמר חלות הקנין ברשותו והיינו בסממטא וכדומה במק"ט שיש לו רשות להניח שם כליו אבל מ"מ ל"מ דבה"ר שאין לו רשות כלל . ולפ"ז גם לענין קניית כח השליחות בעינן שיהי' לו רשות עכ"פ בעת גמר חלות הקנין והיינו בשעת המעשה והנה לר"א דשליח השני שליחו של שליח הראשון הוא ע"כ דאף דקניית הכח להראשון לא נמסר רק עם המעשה מ"מ מהני דעם עשיית המעשה ע"י השליח השני נמסר חלות הקנין להראשון וע"י לשליחו. ומעתה היכי שמת השליח הראשון שפיר בעלה שליחות השני ולא מטעם דאיהו לא מלי עבד ורק דכיון שמת פקע ולא שייך אללו רשות ואינו יכול להגמר עוד חלות הקנין להשליח הראשון דלזה בעינן שיהי' ברשותו עכ"פ דמה"ט לא מהני בהך דמשוך ולא תקנה אלא לאחר למ"ד בעומדת דבה"ר וכנ"ל. וכיון שלא נמסר חלות הקנין להראשון ליתנהו לכולהו והבן זה א' :

**ואחר**

הדברים האלה והחזיון הזה ל"ל דגדולי הדורות שתקנו בנשתתית למסור גט ליד שליח הולכה שתחלת ועיקר התקנה היה רק בשביל נשתתית שיכולה לשמור

**מלחמות אריה**

א' לפי מה שהעלה מו"ח ז"ל דר"א דסבך אס' מת ראשון בטלו כולם היינו טעמא משום דהשליחות של הראשון לא נמסר רק עם המעשה מסתברא לי דלפ"ז לאו דוקא אס' מת ראשון בטלו כולם אלא אפילו אס' נשתתה נ"כ אין בכח כולם לגמור המעש' בשעת שטותו של הראשון דהא בשעת זו לא הוי בר דעת שיגמור קבלת השליחות וז"כ לדעתו ולפ"ז נראה לי ליישב מה שהערותי דלפמ"ש הקדמונים דבגט שכ"מ לריך דרקדק שיהא המנרש בדעתו בשעת כתיבה ונתיבה איך יפרנסו הא דתנן בניעין כ"ח ע"א המביא גט והניחו זקן או חולה נתן לה בחזקת שהוא קיים ולמה לא חיישין שמת נתקלקל דעתו כיון שהניחו חולה אך י"ל דדוקא כשהבעל בעלמא נותן הגט חיישין אבל כשהשליח מביא י"א הגט אין לעכב מחמת חשש זה נתינת הגט דזה חשוב לא אפשר וכמו דאמרינן התם בגמרא גט לא אפשר ע"ש. אבל אי קשה הא קשה לי דאדרבה לשיפת הרמב"ם ז"ל דהא דאין כותבין ונותנין בשעת שטותו לא הוי אלא מדרבנן למען לריך הש"ס התם לומר וז"ריכא דאי אשמועינן גט ומרומה הוי אמינא דבמאת מספיקא לא ליפל חולין בפזרה מיפוק ל"י דבהני תרתי ליכא חשש רק שמא מת אבל אי הו"א ח"י אש"פ שנתקלקל דעתו מה"מ

וכאשר כתבו האחרונים ז"ל] פני תלכיו דוקא ודלא כמ"ש קלח דרי משלש' תדיונות דאס אמנס נ' ארלוי כפי שכתוב בכלבו היינו רק תדיונו' וכדאמרינן שלש ארלוי לחוק' יהודי' ועבר הירדן והגליל. אולם בנוף החקני המובא במהר"ם ז"ל כתוב להדיח נ' תלכיות ומפרש והולך כגון אוניא' לומברדיא' ולרפת שמה נ' תלכיות כדודע וגם נ' קהילו' דהיינו לדעתי שבתוך המאה שיוכל לקבץ אחד אחד יהיו שלשה ב"ד פני קהלות שידונו ויחממו בכנופיה וגם אנכי הנני נמנה ואלערק בלירופי דרבנן להחיר לו לישא אחרת וזולת זה לוייתי לו שיתן ח"כ שאס ינטרך ליתן גט מחדש יתן בלי עיכוב וכמ"ש בנוב"י ז"ל ושלח יהי' חשש גט מעוש' ועשיתי ע"ד חכמי ספרד ז"ל ויפלא בעיני על הנאון הנוב"י ז"ל שלפנין שבוע' חקר ודרש ושת עלות שלא יהי' חשש מעוש' ולפנין נתינת ח"כ לא עלה על לבו לחוש כלל ועכ"ז חס יהי' השס בעזר' להשיב' לחלימות' וינטרך לגרש' מחדש לחשוב עוד גם בזה והללפע"ד כתבתי :

סימן יא

חשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ג וכו' כ"ש מוה' אהרן זעליג מרגליות נ"י אבד"ק בריולב.

**זה** ימים מספר מסר לי הנניד הנעלה מ' אליעזר שטירער נ"י נכתב כ"ת עם שאלתו שאלת חכס ע"ד נערה שנחקקה מרלונה לאחד לפני שני עדים והלכה בטבעת קדושין על אנבעה כמה ימים ואמרה שנחקקה לפלוני וכן העידו העדים בב"ד ואך שני בעה"ב העידו בב"ד שאחד מהשני עדי קידושין הנ"ל הוא חשוד על פריות ומגלח זקנו בתער באמצע ואך אינו יודע חס על ידי ישראל או נכרי וגם ידוע בעיר כי זה העד עובד כבודה בשבת אלל אולרי תבואה לברור ולרקק לקשור ולהחיר וכדומ' והעד מתגלל כי אין לו תמה להתפרנס את עלמו וראה הרבה בעה"ב נגידים מחללי שבת והוא פני והכפעה אמרו כי כן הוא שמחללים רוב הסוחרים שבת בפרהסיא. והנע"ר הנ"ל נשאת לאיש אחר ע"פ הוראת רב אחד בהגליל שם שאמר שאין חשש בהקידושין הנ"ל עכמ"ד השאל'. ואבוא היום לחוות דעתי בנוף ענין הכשאל וע"ד הרב הנ"ל שהגיס לבו בהוראה זו חומר איסור אשת איש. אשר אין זה מהוראות ביטול בששים וכדומ' וכאשר תוקנים נתבונן אשר גם גדול בדורו לא סמך על עלמו להחיר לבדו. ומה גם איש כזה אשר תכחלי הוראתו ניכר כמה לא חלי ולא הרגיש לא שנה ולא שמש תלמיד חכמים וכאשר מבואר בדבריו להלן ברלות ה' וזה החלי בעזרתו ית' :

**ג** חילו הי' נתברר פסולו של עד אחד מהשני עידי קידושין פסול תורה עפי"ד ר"ת הנה נודע דעת הסמ"ע ודעתי' ז"ל דגם מקדש לפני עד אחד חוששין לקידושין היכי דשניהם מודים וכר"פ דס"ל הכי בקידושין דף ס"ה ובאה"פ סי' ע"ב הובאו שני הדיעות והרמ"א ז"ל כתב לחוש לדעת המחמירים ז"ל ואך במקום עינון ודחק גדול נוכל לסמוך על המקילין ז"ל ועיין בדבריו ז"ל שם שכ' דאס היו שני

לשמור ניטה ורק שא"י לשמור את עלמה וכנ"ל או דס"ל דכל כה"צ שא"י ליתן מלך אחר שפיר חשוב הכתיב' לשם גירושין ודלא כמ"ש לדעת הרשב"א ז"ל דגם ככה"צ חשוב הכתיבה שלא לשם גירושין וכנ"ל או דס"ל דהיכי שהוא השום גזירי גם אס עבר וגירש לא תהני וא"כ יכול ליתן לה שמה' מנורשת תפ"ת והו"ל הכתיבה לשם גירושין וכמ"ל. וכאשר הראיתי דברי אלה לכבוד חמני הרב הפ"ג וכו' מהר"א ברודא נ"י אמר להביא רא"י דכל שהפיכזו היא מלך אחר חשוב לשמה מש"ס דקדושין דף ט' דמסיק דשטר קידושין בעי שיכתוב לשמה דמקשינן הויה לנייאה ואמרינן כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרו תקודשת והכי קי"ל הרי דאף שהיא עדיין אינה רולית וא"י ליתן לה חשוב לשמה וע"כ דה"ט משום שהפיכזו שהוא מלך אחר לא משוי ליה שלא לשמה ופלפל בזה דתפ"ה נקט לקמן דף ס"ב הנותן פרוטה לשפחתו שתהי' תקודשת לו לאחר שיסחררה דבקידושי שטר פשיטא דלא תהני משום דלא חשוב לשמה דדמי להך דגט לאשה דעלמא והפיר דמדברי הש"ס הנ"ל יש רא"י לדעת הרמב"ם ז"ל דלפירושן של הרא"ש ודעתי' ז"ל בהך דכתב גט לאשה דעלמא דהטעם היא רק משום דהוי דבר שלא בא לעולם יקשה דמה קמבעי' לי' ליבתתו מהו הרי יבתתו הוי בידו דויבתתו בע"כ ול"מ דבר שלא בא לעולם יכדמוכה בש"ס דהכא. ויפה הפיר וכל דבריו נכוחים וערבים ואס נאמר לחלק לדעת הרשב"א ז"ל שהבאתי בין היכי שהמניעה היא בעלם וכהך דנשחטה שאין עמה בת גירושין כלל ובין הך דשטר קידושין שלא מדעתה שא"ל רק רלון דידה כמה שיש לדבר עוד פשיטא דהיכי דיכולה לשמור את ניטה דל"ה רק משום גזירה דחשוב לשם גירושין אף א"כ דעבר וגירש מנורשת רא"י ליתן לה הגט דזה אינו מניעה בעלם רק שיעבור על דברי חכמים והבן זה :

**והחזור** לגדון שלפנינו הנה אחרי שקיימתי דברי חכמים גדולי הדורות ז"ל המכריס בב"מ ז"ל שהולרכו למסירת גט ליד שליח וטעמם ונימוקם עכ"ז היכי שיכולה לשמור את ניטה ורק שא"י לשמור' א"עושים לומר דבכל גוונא חקנו ואף כשהיא בכלל משלחת וחוזרת משום לא פלוג אין לבטל השלשת ומסירת הגט אף בשוטיה גמורה וכנ"ד דמלבד מ"ש האחרונים ז"ל דיש לחוכך דאולי הי' קבלה בידם מאת מחקני התקנה רבנ"ה ז"ל וסייעתו שאין להחיר רק ע"י השלשת גט הנה לו יהא שהס בעלמס ז"ל עשו חקנה זו חלילה להרים ראש לבטל תקנת גדולים מפורסמים כאלו אשר פרטס בשמחת הב"ח ז"ל. אולם חלילה לדעתי להחיר שיעמור לה השליח הגט הזה לכשתחפה שתנשא בו, אחר שנעשה שליח בעת שטוחה דלא מלי עביר השתא ומלבד שר"ך למנוחו שליח מחדש לריך לכתבו מחדש ג"כ אחרי שלדעת גדול המוריס הרשב"א ז"ל חשוב ככה"ג שלא לשם גירושין וכאשר בררתי למעלי' :

**ואשר** ע"כ גזרתי אומר עליו שישלים כתובתה וגם יעמור גט לש"ה ויבקש לו היחר מתאה רבנים [ולאו דוקא רבנים אלא גם מופלגי חורה שהגיע להוראה

מלחמות אריה

מה"ת לא איכפת לן אבל חטאת ה' אמרינן בסנהדרין מ"ז ע"א הפריש קרבן ונשחטה פסול וגבי חטאת ליכא ענין שליחות כלל דנימא דכיון דעשאתו שליח בהיותו בריא יש בכח השליח להקריב גם בעת שטוחו דהך סברא ל"ש רק בגט דמריבין תקרא דושלחה שהבעל עושה שליח אבל בחטאת השליח שגביא את הקרבן להקרבה אינו עושה רק מעשה קוף בעלמא ומשוי' פריך הש"ס התם והא בעי סמיכה ע"ש ברש"י א"כ הא יש חשש שמא נתקלקל דעת המשלח כיון שהניחו חולה וה"א דאין מקריבין אותו ושפיר אינטריך מתניתין לאשמעינן וזהו קושי' גדולה לדעתי. אבל לפי האמור י"ל דסוגיא דהכא אזיל אליבא דרי"א דס"ל אס מת ראשון בטלו כולם ובמשה שס כ"ס ע"א תנן העביא גט מא"י וחלה ה"ז משלחו ביד אחר ומוכה א"כ דגם השליח השני נותן את הגט בחזקת שהשליח הראשון קיים. ולפי מ"ש לרב אשי גם אי נתקלקל דעתו של השליח הראשון ג"כ אין ליתן את הגט ומוכה א"כ דל"ה כלל גם לזה ולהכי אינטריך הש"ס לומר הך, לריכותא נבי סעאת דמספיקא לא ליעל חולין בעזרה וד"ק :

שני עדים ונמצא אחד מהם קרוב דינו כמקדש בעד אחד ועיין בח"מ וב"ש ז"ל דהא דלא אמרי' דכל העדות בטל מטעם נמצא אחד קרוב או פסול דמיירי היכי דלא נחבטל מטעם נמצא קרוב או פסול כגון שלא ידע הכשר בפיסולו ולדעת הרי"ף ז"ל לא נחבטל העדות מהכשר או כשלא נטרפו בב"ד לדעת הרא"ש ז"ל לענין שיחבטל עדות הכשר תרתי בעינן לירוק בשעת ראוי וגם בהגדה בב"ד ובקידושין יש להחמיר בכל אופנים אלו והב"ש ז"ל הוסיף עוד לדעת הרא"ש ז"ל גם כשנטרפו בהך דקידושין בין בשעת ראוי בין בהגדה בב"ד לא נחבטל עדות הכשר דכיון דמיירי בשניהם מודים א"ל העדות רק בשעת הקידושין ואז לא נחבטל עוד עדות הכשר עיין בדברי ז"ל. ואנכי מוסיף לומר עוד דאף לדעת החולקין ז"ל דהלירוק בשעת ראוי לבד מבטל העדות אין לבטל בהך דקידושין עדות הכשר עפ"מ"ש בחידושי לי"ש מה דיפלא באמת בהך דלאסהודי או למיחזי אחיתו דפירשו כמעט כל המפורשים ז"ל דשואלים את הפסולים דהרי עדות פסולים לא מעלה ולא מוריד והוא לפי מ"ש הגאון בעל קנה"מ ז"ל בסיומן ל"ו ס"ק ד' דגם היכי דבשעת ראוי כשר הי' ורק דבשעת הגדה בב"ד הי' פסול הו"ל נמצא קרוב או פסול דאף דלירוק בשעת הגדה לבד אינו מניק ומשום דדוקא כשנחלקו בשעת ראוי ל"ה לירוק מה שנטרפו בהגדה אבל היכי שנטרפו גם בשעת ראוי ורק שאז כשר הי' הלירוק דבשעת הגדה חשוב לירוק כיון דמ"מ לא נחלקה עדותו מקודם עיין בדבריו הנחמדים ז"ל שהביא ראיה ברורה לזה ולפ"ז אמרי דאף א"כ דלירוק בשעת ראיה לבד מבטל העדות מ"מ יש נ"מ אם נטרפו גם בשעת הגדה בב"ד כשנמצא שלא כווננו בשעת ראיה לא למיחזי ולא לאסהודי דאם נטרפו גם בשעת הגדה העדות בטל כיון דמ"מ לא נחלקו מהכשרים בשעת ראוי אמנם אם לא נטרפו בהגדה ורק שאתה דן משום הלירוק בראוי ל"ה לירוק כיון דמ"מ לא כווננו לאסהודי ולפ"ז י"ל כ"כ חילוק בספק שאין אנו יודעין כוונתם דהיכי דלא נטרפו בהגדה דסתמא לא חשוב לירוק לריך לבד שיהי לירוק שנתכוונו לאסהודי אולם היכי שנטרפו בהגדה דגם סתמא חשוב לירוק לריך שיחברר מהיפוך שנחלקו בשעת ראוי שכווננו רק למיחזי ולא לאסהודי ולפ"ז שפיר שואלין להפסולין שנטרפו בשעת ראיה אי למיחזי אי לאסהודי אחיתו דלמיחזי נאמנים דבלי דבריהם היינו מכשירים עדות הכשרי' וכנ"ל וגם לאסהודי נאמנים כיון דיש בידם ללרף בהגדה דאז בלי דבריהם הי' העדות בטל ולדעת הסוברי' דבעינן לירוק בראוי וגם בהגדה י"ל בהיפוך דלאסהודי א"ל לדבריהם ולמיחזי נאמנים במנו שלי"ה מטרפין בהגדה [אולם ז"ל לפ"ז לדעת הפוסקי' ז"ל אלו דשואלין להו קודם הגדה דאל"ה הי' מנו למפרע וכמובן] ולפ"ז בהך דעדי קידושין דעיקר מה שאנו דנין הוא על שעת הראוי וההגדה בב"ד לא מעלה ולא מוריד דעל הנאמנות אין לדון כיון ששניהם מודים שפיר לא חשוב נמצא קרוב או פסול דאינו נאמני' לומר לאסהודי כיון שאין להם מנו דאין נ"מ בהגדה ובהלירוק בב"ד והבן זה :

דבר עממתן ילפינן והרי מ"מ אינו קם למעון ורליתי לומר דכוונת רבינו ז"ל דכיון שאנו קיי"ל דמחויב שבועה עפ"י ע"א ואי"ל משלם חזין דע"א יוכל לחייבו ממון ורק דאמרה חורה דאם נשבע נגד העד יכול להכחישו ולכך חשוב ג"כ להתקיים הקידושין. אמנם אחרי ההתבוננות ראיתי דא"ל לומר כן דבש"ס דב"מ דף ו' פריך דמיחא מנו לחשוד אממונא חשוד אשבעתא וקאמר אביי דמישיבין שמא תלוה ישינה יש לו עליו ולא פירשו מספק אממונא דאיחא בחזרה ופירשו מספק שבועה דליחא בחזרה וכתבו החוס' שם אבל כופר בפקדון אין להכשיר מטעם דשמא ספק תלוה ישינה יש לו עליו עיין בדבריהם ז"ל וכוונתם מבוארת דבאמת הך דמ"מ היא חששא רחוקה מאוד ורק דמשום זה לא אמרינן דאין תועלת כלל בשבועתו דמנו דרשוד כו' כיון דמ"מ יש מקום לומר דמ"מ יש לו יפרוש ע"י השבועה אבל אין להכשיר משום זה כופר בפקדון דהוא רחוק ואינו מצוי ומעמה אין לומר דע"א מחייבו באמת ממון ורק שהתורה אמרה לטובת הנשבע דאם נשבע נפטר דמה כח יש בהשבועה להכחיש את העד שחייבו ממון אחרי דחשוד אממונא חשוד אשבעתא ולמ"מ אין חוששין לדין כלל דמ"מ כופר בפקדון פסול וכנ"ל וע"כ דז"א ורק דהשבועה היא כדי לברר כל מה שזכר וכיון שיש מקום לומר ע"ל רחוק דיפרוש יותר ע"י השבועה לריך לבד ועיין ברי"ף ז"ל שהביא הך דאביי להלכה והדרת א"ה בקושי' לדוכתי' :

**והנראה**

בזה דהנה הרשב"א ז"ל בחידושו לקידושין נתקשה בזה דקאמר הש"ס אהא דילף דבר דבר עממתן אי מה המס הודאת בע"ד כמאה דמי כו' המס לא מחייב לאחרינא הכא מחייבא לאחרינא דמה כח וזכות יש לאחריס עלי' שנאמר דחשוב מחייבא לאחרינא וא"ת כן גם באמרה נתקדשתי בפני פלוני ופלוני והלכו למדה"י נימא דחב לאחרינא ומירץ דאי לחו דכתיב כי הוא זה דהודאת בע"ד מהני הוי אחינא מלך הסברא דקיום הדבר בעלמא לריך עדי' וקרא דכי הוא זה אחי לגלות דז"א רק בחב לאחרינא ודבש"ב"ע ילפינן מהך ד עמון דחב לאחרינא משום דדמי קלת עכמ"ד עיין עליהם אולם אנכי אמרתי ואחרי כן נמצאתי להפ"י ז"ל שכ"כ ד"ל דכיון דלגבי אחרים ל"מ הודאתם לא הוי קידושין דבקידושין בעינן שנאסר אכולי עלמא כהקדש וכיון דלגבי עלמא ל"מ נמצא אין כאן קידושין. והנה בש"ס דגיטין דף פ"ב אמרינן אי איחא לר"א בא ראונו וקדשה חוץ משמעון ואח"כ קדשה שמעון סתם קידושי שניהם תלוים אבל אי קדשה ראונו חוץ משמעון ואח"כ קדשה שמעון חוץ מראובן קידושי שמעון לא הוי קדושין דלא אחי מירי. ומבואר דכל דאחי לא' הוי קידושין ומעמה אחינא דרב פפא ס"ל כאופן האחרון הנ"ל ולכך ס"ל דמקדש בע"א חוששין לקידושין דכיון דמהני לגבי זה העד שפיר הוי קידושין משא"כ בלי עדים כלל דלא אחי לשום אדם. ויומתק לפ"ז לשון חוששין לקידושין דר' אבא בעי לה וספוקי מספקא לי' אי מהני קידושין בשוירא ועי' ברש"א גיטין שם בשם הראב"ד ז"ל דגם ר"י בקידושין דף ס' חייס לקידושין בשוירא עיי"ש"ה ולכך אמר במקדש בע"א דחוששין לקידושין דרק ספיקא וחששא הוי ולפי הנ"ל לאו דוקא במקדש לפני ע"א כשר אלא אף לפני פסול או לפני קרוב [כל שאינו ערוהעליו] חיישינן לקידושין לר"מ ולדעת המחמירים ז"ל כותי' כיון דאחי הקידושין לגבי דידי' וכנ"ל והרי זה חדש א' : **דיוצא** מכללות דברינו דאף אם הי' העד השני פסול ודאי

**מלחמות אריה**

א) אפי"נ דהסם היא אסורי' אכ"ע מחמת קדושין של ראובן והכא הרי היא מותרת לכ"ע חוץ מהעד מ"מ הא משמע מאיבתי' דר' אבא דאי נימא דשויר בקדושין אינו פסול גם במקדש רק לאיש אחד נמי תופסין הקדושין דומיא

והוכחתו יש לעיין הרבה וכאשר יבואר להלן הנה גם אם נחלים כדעתו ז"ל היינו רק כשהכל נגד ע"ג קרקע אבל לא כשהנוף השירה הולכת באויר ורק שלדיו הולכים על הקרקע שנוף האוהל הוא באויר וראוי ברורה לזה מהא דכתבו התוס' ז"ל פירובין שם בשם ר"ת ז"ל דלמ"ד דאוהל זרוק לא שמי' אוהל ז"ל כהך דפרה שלא היו מביאים דלתות והניחו ע"ג השורים ורק שיטבו על שורים שגרסם רחבה דהמה עלמס הוה אוהל דרחמנא קריהו אוהל דכתיב עלמות וידידס תסוככי ובסוכ' דף כ"א ב"א יתיר וכתבו דאף דשוורים עלמנן אוהל זרוק הוא כהו גלי קרח דחשוב אוהל וכן כתבו הקדמונים ז"ל עיין עליהם דנוה"כ הוא בשוורים ומזה מוכח בעליל דכל כה"ג חשוב באמת אוהל זרוק ואי לאו קרח לא הי' חשוב אוהל למ"ד ללא שמי' אוהל אף שרגלי השוורים הולכים על הקרקע והמה מחוברים יחד עם האוהל היינו כרסם וזו ראי' ברורה לדעתו:

**והנה** כ"ת כתב בקטריסו הארוך דאיכא רבותא טובא דפסקו אוהל זרוק הוה אוהל ואנכי כפי זכרוני לא אדע מי המה החולקים הרבים על הרמב"ם ז"ל בזה דפסק כרבי ומגללה דקיי"ל הלכ' כרבי מחבריו והסכימו לדעתו ז"ל גדולי הקדמונים ז"ל ה"ה מהר"ם והמרדכי והרא"ש והטור וכן הרמב"ן ז"ל וכתבו מה"ט דלית הלכתא כר"י שמערבין לכהן בביה"ק דאף דאמר שמואל בפי' כל גנות דבכ"מ שאמר ר"י בעירובין הלכה כמותו ובפי' מי שהוליאוהו אמר' ג"כ הלכה כדברי המיקל בעירוב מ"מ הכא כיון דעיקר פלוגתייהו היא באוהל זרוק וכיון דאנו קיי"ל דהלכ' כרבי מחבריו דל"ה אוהל אין מערבין לכהן בביה"ק כיון שא"א להגיע אל העירוב עיין בדבריהם ז"ל לבד זה מלאתי להרשב"א ז"ל בספרו הנכבד עה"ק שפסק כר' יהודה דמערבין לכהן בביה"ק ויחיד הוא בדבר נגד כל הקדמונים ז"ל שהבאתי בשגס דהמעין בדברי הרשב"א ז"ל יראה דאין מדבריו ז"ל ראי' מנחת דס"ל דלית הלכתא כרבי ללא כתב דמערבין לכהן בביה"ק ורק על הקבר משום שיכול לילך שמה בשדה כו' ויש לומר דמירי בקבר יחיד שתופס ד' אמות וע"ז קאמר דיכול ללכת עד מקום הקבר בשדה תיב' ומגדל רבזה כיון דאינו רק משום הרחקה לכ"ע מהני שיהיה כו' דאין לך הרחקה גדול' מזו וכמ"ש התוס' בעירובין שם ד"ה היכי כו' עיין בדבריו ז"ל עוד יש לחוקך להחמיר לדעתי בכ"ד ד"ל דאף לר"י כר"י דאוהל זרוק שמי' אוהל ז"א רק בשדה תיב' ומגדל הנשאים ע"ג אדם או בהמה שהאוהל אינו מתנדר ממקומו רק נושאו אבל היכי שהאוהל בעלמנו מתנדר ומיטלטל ממקומו כגון שנמשך ממקום למקום גם לרד"י לא הוה אוהל לחוץ בפני הטומא' ועיין בתוס' בעירובין בשמעתין שהוכיחו דבזורק באויר לכ"ע לא חשוב אוהל ויש לומר דהיא מה"ט גופא כיון שהאוהל בעלמנו אינו נח ומתנדר ממקום למקום ועיין בש"ס דשבת דף ה' א"ה בכלי וכלי קף ע"פ המ"ס דמ"ב ע"י ל"י לר"ב אי דמי לכלי קף ע"פ המ"ס דלאו היינו הנחתו כיון דאנו עינא נייחא ועיין היטב בתוס' שם ולפי' ע"ש הרמב"ם ז"ל הפורחים באויר י"ל דלרבותא קאמר דאף בכה"ג שהשירה והמיב' בעלמנן נחיס במקומן ל"ס אוהל דגם בכה"ג ל"ס אוהל לרבי דקיי"ל כוותי' משא"כ אם הי' השירה נמשכת ונגררת עב"ק רבזה לכ"ע לא

וראי' מה"ט הו"ל עכ"פ מקדש בעד אחד דחושין לקידושין לדעת המתמירים ז"ל והמתיר להנשא לאחר לכתחלי לא חש לקפח' וכנ"ל. אמנם עתה אחר שכבר ניסת בכה"ג פשיטא דלא תלא דגם במקום עיגון ודמק גדול פסק הרמ"א ז"ל דיש לסמוך על המקילין וכ"ש בשכבר נשאת אולם בכ"ד כפי נוסח השאל' אין השני נפסל לעדי קידושין כלל לא תבעי' ע"י זה שהולך גלוח זקן דאולי הוא בסס. וגם בתער אולי ע"י עכו"ם או באופן אחר דלא נפסל מה"ט ועיין נוב"י מה"ט חלק או"ח סי' ק' וק"א ע"י"ש אלא גם במה שהעידו שפונד עבוד' בשבת ובחייסורא מלאכ' דאורייתא אינו נפסל אם מצד שלא נבבס העדו' בפניו וגם לדעת רבים לרי"ך דו"ח ועכ"פ בלי דו"ח לא נפסל מה"ט דמה"ט בכ"ע לרי"ך דו"ח ואם מצד שלא הודיעו לו חומר האיסור ולדעת הסמ"ע ז"ל בסימן ל"ד ס"ק נ"ז לרי"ך להודיעו ג"כ שיפסל בכך ואם כי מדברי הש"ע אין ראי' לזה רק באיסור דרבנן ע"י"ש קשה להקל נגד הסמ"ע ז"ל ועיין בסמ"ע שם סק"י בשם האגוד' ז"ל דהתופל בחרס תקנת הקהל אינו נפסל דנעש' להם כהיתר וגם הכא נפרץ שם הרבה באיסורי שבת בעוה"ר [יש לספק אם זה רק בחרס דאינו רק דברי קבלה או גם באיסור תורה] וכיון שכן הו"ל מקודשת גמור' לראשון ואף שנשאת תלא ולפי'ן אם מותרת אח"כ כשיגרשנה אחרי שנשאת ע"פ הוראת טעות עיין באה"ע סוף סימן י"ז ברמ"א ז"ל בשם הרשב"א ז"ל ובט"ז ובאחרונים ז"ל ועדן לא החלטתי בדעתי להתיר זאת או לאסור אחרי שלא ע"ז נשאלתי והלנע"ד כתבתי:

סימן יב

ב"ה בריסק יוס ב' ט"ז טבת תרל"א לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המה"צ מופלא ומופלג בתורה והוראה כ"ש מוה' יהושע יעקב הלוי נ"י אבד"ק קרימפענציג:

**תוכן** השאלה בדבר תסילת הברזל ההולכת דרך בית הקברות אשר לא פינו הקברים ורק שנחנו עפר הרבה על הקברים באמצע הביה"ק האם יש למנוח איזה היתר לכהנים ליטע על הפגלו' תסילת הברזל במקום ההיא וכ"ת פתח בהל' תחלה ושלח דבריו להגאון אבד"ק קאוונא נ"י והסכים להתיר. ואף התנה שיסכימו ע"ז עוד שני רבנים מובהקים ורלון כ"ת אפוא לדעת דעתי ג"כ בזה. וזה החלי בעזר הנור. ואבא על סדר דברי כ"ת וגם דברי הגאון אבד"ק קאוונא אשר הביא כ"ת בקינור בתווך יעבורו ראשון תחלה יאל כ"ת לדון דהוואגאנעס חולצין בפני הטומא' וכדאמר' בש"ס בעירובין דף ל' בענין עירוב לכהן בביה"ק שיכול לחוץ ולילך ע"י שירה כו' דאף דהרמב"ם ז"ל פ"א מהט"מ פסק כרבי דאוהל זרוק לא הוה אוהל כבר כתב המל"מ ז"ל שם דאם השירה נגררת ע"ג קרקע לכ"ע הוה אוהל ע"י"ש שרייק כן ממשמעות לשון הרמב"ם ז"ל שרייק ותני הפורחים באויר וְהַעֲלֵה כ"ת משום זה גם בכ"ד דחשוב כנגררת ע"ג קרקע כיון דאופני הפגלו' אינם עשויים להשמע וחשיבי חבור בכלים פי"ח וגם הכא חשוב א"כ כאלו נוף הפגלו' נגררת על גבי קרקע דחולץ בפני הטומא' עכ"ד. אולם לדעתי נרא' דז"א דמלבד הדבר שהמליא המל"מ ז"ל

מלחמות אריה

דומיא דגרושין לר' אליעזר שסובר דאפי' לא גירשה רק לאיש אחר דעתי כן ה"ה בקדושין לרבנן. ולפע"ד נרא' ד"ל עפ"י מאי דאמר רבא במנהדרין י"י ע"א פלוני בא על אשתי הוא ואחר מלטרפין להורנו אבל לא להרנ' ופשיטא שאפי' לא ידע הבעל שהיא א"א רק על פיהם שהתרו ב' נמי חייב. א"כ לפ"ז לענין לאוסר' אכ"ע הרי שפיר נאסרת ע"י הבעל וסעד דהרי לגבי אחרים המה שני עדים מעליא ואם יבא א' עלי' חייב עיתה דלא גרע מפלוני בא על אשתי ואפי"ן דבני דירע ליכא עדים משום דלדבריו קרוב הוא כמ"ש הת"ו כתובות כ"ה. וס"א פסור' ע"מ הקדושין תופסין כמו המקדש את הקטל' דהיא לאו בת פונשין ע"מ הקדושין תופסין. ולפי' ז"ל דאם הי' הבעל מפסולי עדות לכ"ע א"ח לקדושין ורדיק.



לא שמי' אוהל כיון שהאוהל עלתו מתנדנד ממקום למקום ולהיפך מדעת התל"מ ז"ל :

**ודנה**

לכאורה יש להעיר על דברי התל"מ ז"ל דהיכי דהשירה נגדרת על הקרקע מה יופיל שהיא אוהל מ"מ כיון דהוא יושב בתוכה ולא ע"ג השירה הטומא' שלמטה בוקעת ועולה לתוכה כיון שאין האוהל מפסיק בין הטומא' להארס וכדאמרינן בפ"ג דאהלות ביב שהוא קמור תחת הבית ואין בו פותח טפח כל שבבית טמא אולם בחמת המעיין יראה דע"כ לריך לחלק ולומר דדוקא בהך דיב שהוא בקרקע נטמא מה שבבית משום דחשוב כקבר וכאילו הטומא' מונח בבית משא"כ בשירה גם ככה"ג חוץ לכיון שהוי אוהל גם לך התחתון חוץ אף דליכא אוהל לחלוץ בינו לבין הטומא' ועיין תוס' נזיר דף כ"ה שכתבו דהשירה היו נושאים בני אדם או בהמות וכשהעמודי האהל המה בני אדם לא חשוב אוהל לחלוץ בפני הטומא' וכמבואר באהלות פ"ו וליכא א"כ כשנשאת ע"ג אדם אוהל לחלוץ בין היושב בתוך השירה להטומא' וא"כ דהשירה אי הוית אוהל גם לך התחתון חוץ וע"כ לריך לחלק בין שירה להך דיב וכנ"ל וכן מבואר להדיא בהך דכוורת פ"ע דאהלות דאם תחזקת מ' טאה דאינה מקבלת טומא' וחשובה אוהל גם כשאינה נבזה מהארץ טפה אינה בוקעת ועולה לא לתוכה ולא לע"ג עיי"ש וברמב"ם ז"ל פ"ט מה"ט תת ולמען ברר ראייתי זאת אמרתי לבאר פירקין דכוורת באהלות שם לשיטת רבינו הגדול ז"ל אשר נבוכו בו רבים הנהה במשניות שם איחא שתי צבות בכוורת שנתון בתוך הבית ופי' לחוץ וכזית מן המת נתון תחתיו מבחוץ דאם היא מוטלת על הארץ נגד הזית בוקעת ועולה כו' וע"ג טמא ואם נבזה מהארץ טפה טמא ע"ג נגד הכל אף שלא כנגד הזית ובשניהם כל שבתוכה טהור וכן הדין בנתון באויר וקמתי בהך דסיפא דאם היתה פחותה או שהיתה תחזקת מ' טאה כדברי חכמים תחת' בלבד טמא ואם היתה מוטלת בארץ בוקעת עד החמוס ואינו מטמא ע"ג ואם היתה נבזה טפה כלים שחתמי' לבד טמאים ופירשו המפורשים ז"ל דכולהו סתמא דלעיל ע"כ פליגי ואחתיא כח"ק דלעיל ע"כ עיירי במחזקת מ' טאה דאל"כ כיון שמקבל טומא' אינו יכול להציל אף על מה שבתוכה ותמהו איפוא על הרמב"ם ז"ל שהביא שניהם להלכה גם מה שפסק רבינו ז"ל דהך צבי דלעיל דגם בתוכה כל שנגד הזית טמא לא נחזרר כל הלורך דבריו נישאי כליו והמפורשים ז"ל :

**ואשר**

אחזה בזה דרבינו ז"ל עיירי בכוורת שאינה תחזקת מ' טאה ורק שהיא עשויה לנחת וכדעתו ז"ל בפ"ג מה"ל כלים דכל כלי עץ העשוי לנחת אף שאינו מקבל רק דבר מיעוט אינו מקבל טומא' ודלא כשיטת הרשב"ד ז"ל דז"א רק היכי שיש איסור בעלעולו ובהך דשלחן של תקדש. ודעת רבינו ז"ל בזה נרא' עיקר מהך דדלו תיבוחא בש"ס דמגיל' דף כ"ו דמבואר שם דאי עשוי לנחת אינו מקבל טומא' עיי"ש ורק דאף דאינו מקבל טומא' מ"מ כיון דשם כלי עלי' אינו מציל על הטומא' תלהיו' בוקעת למעל' דלזה צפינן אוהל דוקא ואין כלי נעשה כאוהל אף שאינו מקבל טומא' ולכך כל שפי' נגד הטומא' טמא וכשיש למטה טפה דכמאן דמליא טומא' דמי כל שע"ג טמא. והוא דמלל על מה שבתוכו' לאו עדין אוהל הוא ורק תמורת למיד פתיל קאחינן עלה וכתיב מהר"ם ז"ל הובאו דבריו בתוס' יו"ט ז"ל דהואיל ואין תאחיל על פי' ועל הטומא' מלל על תוכה כמו בלמיד פתיל כיון שאינה מקבלת טומא'. אולם רבינו הגדול ז"ל ס"ל דזה לא מהני רק להציל מטומא' המתפשטת ע"י אוהל אבל לא למתן שהיא נגד הטומא' [ולאן יבואר מאין יא לא חילוק זה] ולכך פסק דכל שנגד הזית גם בתוכו טמא דאינו יכול להציל על מה שהיא כנגד הטומא' בפלגות' שלא ע"י התפשטות ללדין ע"י אוהל.

אולם כ"ז באינה תחזקת מ' טאה ורק שאינה מקבל טומא' אמנם כשצ"ב במדה שדין אוהל יש עלי' וכמו שדקדק רבינו ז"ל בתחב לטונו שכלי עץ הצב במדה כאוהל הוא חשוב ולא ככלים אין הטומא' בוקעת ועולי' דאוהל חוץ ואף בתוכו' הכל טהור אף מה שנגד הטומא'. ואף כשמוטלת על הארץ דאין אוהל מפסיק בין הכלי ובין הטומא' דאוהל גם לך התחתון חוץ וכאשר בררתי ואינו עמא ככה"ג רק מהטומא' ולמטי' דבוקעת ויורדת וכדאיתא במשנ' י"ב שם וכמבואר דבריו רבינו ז"ל :

**ועפ"י** הדברים האלה אמינא לבאר בעוה"י דברי הרב רבינו יהונתן ז"ל בעירובין בסוגין שם שכתב בפלוגתא דר"י ורבנן וז"ל דס"ל לרבנן אוהל זרוק לא שמי' אוהל כלומר אוהל שאינו קבוע במקום אחד כל הימים וכיון שאין בין הטומא' והשירה והתבה פותח טפח מקריא טומא' רלוצה ובוקעת ועולה עד לרקיע ור"י פליג ואמר דמערבין צביה"ק דס"ל אוהל אף שהוא זרוק שמי' אוהל ואינה בוקעת ומגיני' בפני הטומא' עכ"ל ודבריו ז"ל בראשית ההשקפה בחמת אין להם מובן דלמה הולרך לזוקמי בשאין בין הטומא' והשירה פותח טפח דמה כ"מ בזה אחרי דס"ל דאוהל זרוק לא שמי' אוהל מה יתן ומה יוסיף אס יש אוהל בהשירה גם למטה ולפי הנ"ל א"ש ויתבאר דבריו ז"ל כתיב חומר דלכאור' יקשה דכיון שהוא יושב בתוך השירה והחיבי' א"כ מה בכך דאוהל זרוק לא שמי' אוהל מ"מ כיון דהשיר' אינו מקבל טומא' מלל על מה שבתוכו' וכדתנן בהך דכוורת דבתוכו' טהור אף היכי שאין על הכוורת דין אוהל דע"ג טמא מ"מ תוכה טהור ועכ"ל כחילוקו של הרמב"ם ז"ל דבכה"ג יש חילוק בין טומא' המתפשטת ע"י אוהל למתן שהוא נגד הטומא' דכנגדו גם בתוכה טמא דכל שאין בו דין אוהל אף שאינו מקבל טומא' אינו מציל גם על מה שבתוכו' נגד הטומא' וכנ"ל ומעתה אמינא לדעת הר"י ז"ל דדעתו ז"ל לחלק דדוקא היכי דליכא פותח טפח מלמט' דהטומא' לא נתפשט' כלל להלדיים טמא גם בתוכה מה שהיא נגד הטומא' אבל היכא שיש פותח טפה למטה דנתפשט' הטומא' ללדיים גם במקומו איקלש הטומא' ומציל על מה שבתוכו' גם נוכח הטומא' כמו דמליל על הטומא' המובא' ע"י האוהל ובזה חלוק דעתו מדעת הרמב"ם ז"ל שכת' בהך דכוורת גם בצבא השני' שנבזה מן הארץ טפה דטמא מה שבתוכו' נגד הטומא' עיין דבריו ז"ל ונרא' דינא לו להר"י לומר בן מהא דלא מציוו בשום מקום שיהי' חילוק לענין כלי למיד פתיל באוהל המת בין היכי שהי' נגד המת להי' באוהל מהלך וע"כ דהטעם דכיון דהטומא' נתפשטה באוהל גם במקומה נחלשה במקל' שיליל הלמיד פתיל וה"נ דכוותי' דתמורת למיד פתיל קאחינן עלה וכנ"ל בשם מהר"ם ז"ל ורק דבהך דהכא בשירה כו' באין מלמט' פותח טפה מיירי וכנ"ל ודו"ק :

**עוד** נ"ל דהכריח להר"י ז"ל לחלק בהך מהא דקאמר הש"ס נזיר דף י"ז בנזיר צביה"ק כגון שזכנש בשירה תבה ומגדל ובא חבירו ופרע המעזיבה דלפי מה דקיי"ל כרבי דאוהל זרוק לא שמי' אוהל אינו יכול לכנס בשירה כו' ולפי דעת רוב הקדמונים ז"ל דבעורו נח לכ"ע הוי אוהל ניחא דנוכל לומר דהך דנזיר מיירי שהניחו שירה כו' מפתח ציה"ק לתוכו והוא נכנס בעת שהוא נח או שגדר אח"כ בשירה אחר שנחה [עיין במפורשים] אולם דעת הר"י נראה דס"ל כדעת ר"ח ז"ל דאוהל זרוק גם בשעה שנה ל"ה אוהל לרבי דקיי"ל כוותי' וכמבואר מלשון שכתב אוהל זרוק אוהל שאינו קבוע במקום אחד כל הימים והוקשה לו א"כ הך דנזיר ואשר ע"כ אחר שהקדים ונילה דעתו דגם בשפת הכחתו לא שמי' אוהל יא לחלק כנ"ל דדוקא כשאין בו מלמטה פותח טפה אינו יכול לכנס אבל כשיש פותח טפה מלמטה אינו נטמא וכנ"ל ושפיר י"ל א"כ דהך

דקך דגזיר מיירי ככה'ג שהי' גבוה מן הארץ טפח והבן .  
 ואחרי בירור כל הדברים האלה אמינא לבאר דברי רש"י  
 שבפני' דף י"ז שנתקשה בהם כ"ח שפי' בסך דמיר שנתכם  
 בשירה כו' ובא חברו ופרע המפזיבה וגנו ונטמא באויר  
 ביה"ק דהרי אויר ביה"ק אינו מטמא כל שאינו מאסיל  
 על הטומא'. ולפי הנ"ל א"ש דאם כפי"ש דהך דגזיר מיירי  
 שנתכם בשפה שכבר נח וכנ"ל לדעת הקדמונים ז"ל וכ"ה  
 דעת רש"י ז"ל פיין ריטבי"א פירובין שם נוכל לומר דמיירי  
 שלא היתה גבוה מהארץ טפח דכיון שפרע הגג דל"ח אוהל  
 הטומאה בוקפת ועולה גם לחוכה וכמבואר בסך דכוורת  
 שפומדת באויר על שול"י שבאה במדה פיי"ש והך דנטמא  
 באויר ביה"ק שכתב לאו היינו אויר הבא מבחוץ ורק  
 שכל האויר שכנגד הטומאה מטמא דבוקפת ועולה  
 עד לרקיע אולם עוד יותר יהי' מדויק לשון רבינו רש"י ז"ל :  
**אם** נאמר דרש"י כדעת הררי' ז"ל שהבאתי הריכא דיש  
 פומח טפח למטה גם באוהל זרוק טהור כל מה  
 שבתוכו דלפי"ו הך דחזיר דמיירי כהיה פ"ט למטה דמזיל  
 על כל תב' שבתוכו ואף כפת טלטולו דליה אוהל לרבי  
 לכל הדיעות וכנ"ל אולם כשפרע גנו שפיר נטמא ובהך  
 בבא דרישא דכוורת שפומדת על שוליה באויר דמיירי בחינה  
 מחזקת מ' טאה ורק שאינה מקבלת טומאה כגון שפשו'  
 לנחת וכנ"ל דאם גבוה מהארץ טפח וטומא' תחתיה כל  
 מה שבתוכה טמא ול"ד למטה על לדה דגם לדעת הרמב"ם  
 ז"ל אינו נטמא בתוכו רק כנגד זית הטומא' ומשום דכיון  
 שאין עליה תורת אוהל ורק משום שמזיל על מה שבתוכה  
 קאחתיק לטהר עכ"פ מה שאינו נגד הטומא' ל"ט כשפתוח  
 למעלה לאויר ומטעם שכתבו הר"ש והרפ"ב ז"ל דכיון  
 שאינה מללת על מה שחולה לה באויר למעלה גם על  
 חוכה אינה מללת כיון שאין הפסק בין אויר שבתוכה לאויר  
 שלמעלה בחולה לה פיין בדבריהם ז"ל דהך דהכא להא  
 דמיא דאף שבאה במידה מפאת אוהל זרוק אין בכלן  
 תורת אוהל וזהו פי' שנטמא באויר ביה"ק היינו האויר  
 שלמעלה בחולה לה דכיון שהיא טמאה גם בחוכה טמאה  
 כיון שאין הפסק וכנ"ל אולם ז"ל לפי' לרש"י ז"ל דמיירי  
 שפרע המפזיבה גנו ג"כ כפת טלטולו דאחר שגח שפיר  
 סוי אוהל לכ"פ לדעת רש"י ז"ל וכמו שהבאתי למעלה וכיון  
 דמיירי שגבוה מהארץ טפח אין טמא רק תחתיה לבד  
 וככה דכוורת כפי"א שם שפומדת על שוליה באויר ומחזקת  
 מ' טאה פיישיה ודו"ק היטב בכל זה :

**והנה** לכאורה לפי' יש לנו ספק להחיר כנ"ד לדעת  
 הררי' ז"ל וכפי הנ"ל אולי גם דעת רש"י ז"ל  
 דהוואנאנס סולכים על אופנים והמה גבוהים מהארץ טפח  
 ויותר דלפי"ו גם אי אוהל זרוק לא שמה אוהל מזיל על  
 מה שבתוכה כיון שיש להם גג למעלה וכנ"ל . אולם אחר  
 מעט התבוננות ראיתי דזה ליתא דבאמת לריך להבין  
 לדעת הררי' ז"ל דאמאי אין מערבין לכהן בבה"ק לרבנן  
 הרי יכול מ"מ לחוץ וליך פי' שידה כו' אף לדיהו דרש"ל  
 דלא שמי' אהל שיהי' פומח טפח מלמטה שיהי' נישא  
 גבוה טפח מהארץ דמזיל לדעתו ז"ל ופכ"ל כמ"ש המהרש"א  
 ז"ל דלי"ח יכול להגיע להפירוב רק באופן המזוי ואין זה  
 מזוי שישאו תיבה גדולה כזו מחזקת מ' טאה למעלה  
 מהארץ ורק פי' גרירה על הארץ חשוב מזוי . ולפי'  
 פכ"ל דעגלות לא מהני דאל"כ הדק"ל לרבנן דהרי יכול  
 לילך בעגלות שהאופנים גבוהים מהארץ פס גג למעלה  
 דזהו פשיטא דהוי מזוי ואמאי אין מערבין לדידהו לכהן  
 בביה"ק וכנ"ל . והנה לכאורי' נסתר בזה מ"ש והוכחתי  
 מפירש"י שבפומח שם דרש"י ז"ל כשיטת הררי' ז"ל קאי  
 וכמובא בדברינו למעלה . ומשמ"ל דרש"י פי' דשידה היינו  
 עגלה פשו' למרכבת הנשים ולשיטת הררי' פכ"ל דעגלות  
 לא מהני . אולם אמרי הפיין יראה דאין ראוי' מכאן לשיטת

הררי' ז"ל רק דעגלה למ"ד דאוהל זרוק ל"ש אוהל אף  
 שגבוה מהארץ טפח דמפזיל בסוכה לכ"פ לדעתו ז"ל אבל  
 מ"מ שפיר י"ל דמהני אי נימא דאוהל זרוק סוי אוהל  
 ושפיר י"ל דרש"י ז"ל אינו חולק על הררי' ז"ל ואך אי"כ  
 כנ"ל דהך דמיר מיירי לרש"י כפת טלטולו ובגבוה מהארץ  
 טפח ל"דשידה דנקט התם שיגרת דלישנא היא או דנימא  
 דשידה דהתם לאו היינו מרכבה ורק תיבה להניח כלים  
 ופיין להלן וכמוצו . ולמען ברר הדברים לריך אנכי לפרש  
 שיחתי הנה רבותינו בפני החום' במנחות דף ל"א  
 תמהו על רש"י ז"ל שפי' ששידה היא עגלה מרכבת הנשים  
 דא"כ ה"טעמא מדרם דבזה אין חילוק וגם בבאה במידה  
 מטמא מדרם וכמבואר בש"ס דבכוורת דף ל"א דאלו לא  
 איתקש לשק וכל המחטמא מדרם מיטמא טמא מחאוינו  
 חוץ . והנה בראשית ההסקפ' תמהתי לכאור' דהרי הא  
 דכל המחטמא מדרם מיטמא במת אינו רק עוגא' מדרבנן  
 וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פכ"ג מהלכות כלים ה"א גבי מפץ  
 דמחטמא במדרם תה"ת ומחטמא במת מדרבנן שכל  
 המחטמא במדרם כו' וכיון שאינו מקב"ט רק מדרבנן  
 שפיר חוץ בפני הטומאה וכמ"ש החום' ב"ב דף כ"ה  
 דטעמא דפכו"ס חוץ אף שהם כזבים לכל דבריהם משום  
 דתדאורייתא אינם מקי"ט ועיין במל"מ פ"ב מהט"מ שהאריך  
 קצת בזה . אולם אחר בינותי ראיתי דמ"ש הרמב"ם ז"ל  
 דכל המחטמא מדרם אינו מיטמא במת רק מדבריהם  
 לאו ד"ה הוא דדעת רבים מהקדמונים ז"ל דהוי תה"ת  
 דנלמד מק"ו דפכים קטנים וכמבואר בש"ס דשבת דף פ"ד  
 וכ"כ מדברי רש"י ז"ל בפלגו בשבת שם שכתב ז"ל ומהכא  
 נפקא לן דכל המחטמא מדרם מיטמא טומאת מת  
 פיישיה . ובזה אמינא לישב מה שנתקשיתי בדברי החום'  
 מנחות שם שכתבו ליישב פירש"י ז"ל דכיון שמרכבה זו אינו  
 רק להעביר ממקום למקום ולא עבירה להיות נשפן עלי'  
 ל"ח מדרם דמה בכך מ"מ נהי דאינו מיוחד למדרם מ"מ  
 כיון דחזי למדרם טמא מדרם ומשנה שלימ' שינו פכ"ד  
 דכלים שלש עגלות הם פשוים כקתירא טמאה מדרם  
 וכיון דמיטמא מדרם מיטמא במת . ולפי הנ"ל אמינא  
 לדעתם ז"ל דרש"ל דכלל כיון דכל המחטמא מדרם וכו' יש  
 חילוק דהיכי דמיוחד למדרם מיטמא במת תה"ת אבל  
 היכא שאינו מיוחד ורק דחזי למדרם אף דטמא מ"מ  
 במדרם אינו מטמא במת רק מדרבנן דכיון דלא עבירה  
 לכך לא נלמד מק"ו דפכים ורק דטמא מדרבנן  
 במת דנזרו הא אטו הני דמיוחדים למדרם דמיטמאין במת  
 תה"ת וכיון דהך דעגלה מרכבת נשים ל"ח מדרם היינו  
 מיוחד למדרם ואינו מחטמא במת רק מדרבנן שפיר חוץ  
 וכנ"ל וא"ש [ופדיין יש לעורר בזה לפמ"ש בחידושי בפלוגתא  
 דרבי ורבנן אי נזרו על שבות בין השמשות דאין זה ענין  
 למא דקי"ל בכל מקום דספק דרבנן להקל דכיון דפיקר  
 פנין השבותין שלא יבא ליגע באיסור תורי' לא יפלה באינן  
 שמה יתלוש לא ירכב על גבי בהמה שמה יחתוך זמורה  
 וכדומה יש לנו לומר דגם ביה"ש נזרו משום הך טעמא  
 גופא שלא יבא ליגע באיסור ספק תורי' ורק דרבי ס"ל  
 דלא חששו רק לחשש שיגע בודאי איסור תורי' והארכתי  
 בזה ואכ"מ . ולפי זה יש לומר גם בהך דהכא דאף דהני  
 דחזו למדרם אין מיתמאין במת רק מדרבנן וכל שאינו טמא  
 רק מדרבנן חוץ מ"מ כיון דפיקר הספס דנזרו שיטמא במת הוא  
 אטו הני דמיוחדים למדרם דמיטמאין תה"ת אי"כ תה"ט גופא  
 י"ל דבזריקתן חליטה שלא יחוץ אטו מיוחד למדרם שמיטמא  
 תה"ת ואינו חוץ ונטמא האדם תה"ת ולי"ל פ"כ דענין מקרה  
 החליט' אינו מזוי כ"כ במקרה הטומא' ולא נזרו בה רבנן  
 [ויש לי בזה טרסורי דברים אולם לא הובאו עוד אללי  
 כבוד הבחינה] :

**ומעתה** כ"ז אי נימא דאוהל זרוק שמי' אוהל ומוצ' אי"כ  
 מדין

מדיון אהול חבל אי נימח דאיהו זרוק לא שמיח אהול אינו יכול לילך בעגלה אף שנבזה מהארץ טפה גם לשיטת הר"י ז"ל ומשום דכיון דבזה לא מדיון אהול קאחינו עלה שיחלוץ בפני הטומא' ורק מחורת למיד פחיל שמליל על מה שנחוכו וכמש"ל באריכות הנה כבר העלה הגאון בעל מל"מ ז"ל פ"ב מה"ט ט"ט שם ומטי ל"י משמ"י דהר"ש ז"ל דלענין למיד פחיל צעין שלא יהי' תקבל שום טומא' אף מדרבנן דגם אם תקבל טומא' רק מדרבנן אינו מלייל בלמ"ד פחיל [ויש לדבר הרבה אי אחר שגזרו רבנן טומא' אינו מלייל מה"ט או רק מדרבנן וליראת האריכות אשים קנ"י למילין בזה] וכיון דהבא בשדה ועגלה בין אם נאמר דהא דכל המטמא מדרם מיתמטא במת אינו רק מדרבנן וכשיטת הרמב"ם ז"ל בין אם נאמר כמ"ש בבבאור יישוב החום ז"ל חליבא דרש"י ז"ל דכיון דאינו מיוחד למדרם אינו מיתמטא במת רק מדרבנן וכנ"ל ל"מ לחלוץ רק אי כדון מדיון אהול החולץ חבל אינו מלייל מחורת למיד פחיל דלזה צעין שלא יקבל גם טומא' רבנן וכנ"ל בשם המל"מ ז"ל [ולפ"ז לריך לפרש לפירש"י ז"ל דשירה הוא עגלה מרכבת הנשים הך דשירה דפ"ח דכלים שהביאו החום ז"ל במנחות שם דמייירי בביה"ק ולענין חילת אהול וכשיטת ופירש"י ז"ל שבת דף מ"ד ודלא כפירושו של החום ז"ל דמייירי באהול המת ולענין למיד פחיל וכמו בן ודו"ק]:

**הנה** בעגלה הפשוט' כמטה להובלת פרקמטיא אף שאינה מטמא' מדרם מ"מ פשיטא שאינו יכול לילך דמטמא טומאת מת מה"ט אף שמחוקת מ' סאה ומשום שעשוי' לטלטל ע"י שוורים וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בחידושו למס' שבת דף פ"ג ע"ן עליו ואף למ"ד אהול זרוק שמי' אהול ורק בעגלה העשוי' לנסיעת בני אדם שעשוי' כקתדרא יוכל לילך אי הוי אהול לשיטת רש"י ז"ל שאינה מיתמטא במת רק מדרבנן משום דכל המטמא מדרם כו' דאין מיתמטא במת בעלם כיון שאינה עשוי' לטלטל מלא לגמרי ולא דמי לשק ולא דוקא היכי שאין דרך לטלטל מלא שלא ישבר ורק דגם בעשוי' לטלטל ע"י שוורים דלא שייך זה כל שאין עשויה לטלטל מלא שאינה רק להובלת בני אדם אינה מיתמטא במת וכאשר הר"ם בזה כ"ת נ"כ אלא שלא ביאר כל הצורך וז"ב למעין בהלכות אלו . עכ"פ מבואר יולא לכ"ד שאינו יכול כהן לילך בהוואגאנס אי אהול זרוק לא שמי' אהול לכ"ע אף לרעת הר"י ז"ל אף שנבזה' מהארץ וכאשר בררנו בעז"ה ועדיין נשאר לנו לבאר לשיטת רש"י ז"ל דפירש דשירה היא עגלה להובלת הנשים דמה חילוק יש א"כ אי מחוקת מ' סאה אם אין כיון דבאמת פשוט' לטלטל ע"י שוורים ורק משום שאינו מטלטל מלא קאחינו עלה וא"כ אי אינה מחוקת נמי . ור"תי לומר דמה שפירש"י ז"ל דמייירי בבא' במידה אשאר קאי ולא אשירה אולם אם כה נאמר עדיין יקשה קושיא הראשונה של החום ז"ל במנחות שם דלענין מאי פליגי ב"ש וב"ב בשירה אי נאדרת מבפנים או מבחוץ ור"תי לרקדק ולומר עוד דשירה היא שם כללי לחיבה ושם פרטי למרכבת הנשים וכ"כ דעת הרע"ב ז"ל שפי' במקום אחר מרכבת הנשים ובמק"א חיב' ועיין חיו"ט ז"ל וי"ל א"כ דשירה דפליגי בה ב"ש וב"ב היינו חיב' אמנם הרי רש"י ז"ל פירש בשבת דף מ"ד שם אהך דשירה ומוכני דפי"ח דכלים דשם הוא בזה נופא פלוגתייהו דב"ש וב"ב במרכבת הנשים . ואשר ע"כ נראה דגם בשירה דעירובין שם צעין שמהי' מחוקת מ' סאה ומשום דאף דאינו מקבל טומא' בלח"ה שאינה מטלטל מלא מ"מ באינה מחוקת אין תורת אהול עלה ורק בבאה במידה שם אהול פלה וכאהול חשוב ולא ככלים ופמש"ל בשיטת הרמב"ם ז"ל בסך דכוורת ורק דמ"מ תקבל טומאה במת היכא שעשוי' כמטה ומטלטלת מלא ע"י שוורים דלא ילא ע"י שהיא באה במידה מחורת כלי לגמרי ושפיר י"ל דפלוגתייהו דב"ש וב"ב אי נאדרת מבפנים או מבחוץ הוא לענין אהול

דאי חשיב' באה במידה הוי אהול וחולץ דאף דחזי למדרם אינו מק"ט רק מדרבנן וחולץ וכנ"ל ואי אינה חשוב' מחוקת מ' סאה אין עלי' תורת אהול לחלוץ ודו"ק :

**ועתה** כל דבריו היקרים יעברו לפני מ"ש כ"ת ליישב קושיית החום על פירש"י ז"ל דכיון דמטמא מדרם ניטמאו בטומאת מת ואיך יחזן דרש"י ז"ל בשיטת הרמב"ן ז"ל בשבת דף פ"ג שם קאי דכלי הבאה במידה ילא מכלל זה ליחא לדעמי דגם הרמב"ן ז"ל לא כתב כן רק גבי חיבה הבאה במידה דמטעם שעשוי' לנחת קאחינו עלה משא"כ בשירה דגם אם היא מלאה מטלטל הוא ע"י שוורים דמה"ט עגלה עשוי' כמטה מיתמטא במת ורק משום שאין דרך למלאותו אלו דנין לא עדיף מפשוטי כלי עץ שאינו מקבל כלל ואפ"ה אי מטמא מדרם מיתמטא בטומאת מת וז"ב לדעמי . ומ"ש כ"ת בשם הפ"י ז"ל ברכות דף י"ט דהא דמקבל טומאה אינו חולץ הוא רק מדרבנן ולא מן החורה הנה גם אנכי בתחילת העיון ר"תי לומר כן ולישב בזה מה שהערותי למעל' במאמר מוסגר לפי מה שבארתי דברי החום ז"ל במנחות שם דמיוחד למדרם מיתמטא במת מה"ט ואינו חולץ ובחזי ואינו מיוחד אין מיתמטא רק מדרבנן וחולץ דכיון דגזרי הני אטו מיוחד למדרם א"כ מה"ט יש לגזור שלא יחזן פמש"ל ואם כה נאמר ניחא דלא גזרו רק לענין טומא' דבמיוחדים טמא מה"ט משא"כ לענין חיל' דגם במיוחדים למדרם לא הוי רק מדרבנן לפ"ז אולם אחר העיון היטב ר"תי דקשה לומר כן ולא משמע הכי מדברי כל הקדמונים ז"ל כמבואר למעין מבין ודו"ק . אולם זאת יראה לדעמי דיש לדון ולחלק בין דבר המקבל טומאה מת לטמא מחמת טומאה אחרת [דבר המקבל טומאה אחרת אינו מגרע לענין שיהי' חולץ וגם מקבל טומאת מת דאינו חולץ אינו רק משום שנטמא וז"פ ועיין חום ז"ל מנחות שם והבנן] דדבר המקבל טומאת מת אינו חולץ מה"ט דאיך ישב חילתה אחרי שהטומאה כגון שמי וערב המנוגעים שאינו נטמא במת לדעמי מה שאינו חולץ זהו אינו רק מדרבנן משום נזירה וכדומה דמהכ"ת לא יחזן מה"ט אחרי שהטומאה שאנו דנין עלי' כעת אינה מתפשטת לתוך הדבר החולץ [ויש לי הרהורי דברים בזה לפ"ז אם החולץ כבר נטמא במת אי חולץ מה"ט דכיון דכבר הוא טמא שבע ל"י טומאה לגבי הטומאה דכעת ואי טומאה בחיבורן חשוב חמור נגד שאינו בחיבורן וע"כ לא עיינתי עוד כל הצורך בזה אשים רסן לעמי ולא בחתי רק להעיר לב העש"י המשכיל ישמע חכם כו'] ולפ"ז אין ראי' מהא דעכו"ם חולץ אף שהמה חזים משום דאינו טמא רק מדרבנן וכנ"ל בשם החום ז"ל ב"ב שהבאתי למקבל טומאת מת מדרבנן ד"ל דשאני התם שגם אם הי' טמא מה"ט זה שאינו חולץ אינו רק מדרבנן והו"ל עתה מרי דרבנן משא"כ במקבל טומאת מת וכו' ואך דמ"מ יש ראי' גם לזה מאוכלין פחות מכבישה שהוכשרו דכתב הר"ש ז"ל דחולץ כיון שאינו רק מדרבנן עיין בר"ש ז"ל פ"ג מאהלות הובא דבריו במל"מ ז"ל פ"ב מהס"מ שם ודו"ק היטב ככל זה:

**הנה** דעת הפ"י ז"ל שהביא הגאון אבד"ק קאוונא נ"י לסניף דהא דאהול זרוק לא שמי' אהול אינו רק מדרבנן לא שמי' לי כלומר לא סבירא לי ומה שמביא ראי' מהא דאהול זרוק מביא את הטומא' אם אמנם דינו אמת דאהול זרוק מביא את הטומא' [אם כי ראייתו מטומאה עוברת אינה נכרחת כ"כ דיש לחלק בין מהשיל לנאהל וכמו בן] וכדמוכס מסך דארבעה נשאין את הנדבך פ"ו דאהלות דהוי אהול לנאהל ר"מ ע"ה . מ"מ אין מזה עדיין ראי' דהא דאהול זרוק לא הוי אהול לחלוץ אינו רק מופרד דרבנן דהרבה מצינו שהמה אהול לעמא ולא לספר וא"ל דהתם הטעם משום שמקבל טומאה דהרי גם בנחון פ"ג כלי נללים שאינם

שאניס תקבלים עומאה הוי אוהל לסמא ולא לטור עיין פ"ו דההלכות שם וברמב"ם פ"ב מה' עומאת תח ולא זכתי להבין דברי החוס' ז"ל סוכה דף י"ג ד"ה ירקות שאתרו כו' שכתבו היפוך זה עיין בדבריהם ז"ל .

**הנה** הביא כ"ת דברי הגאב"ד קאוונא נ"י ד"ל בנ"ד דעכ"פ ספיקא הוי וספק עומא' ברה"ר ספיקו טהור ואפי' בספיקא דדינא וכ"ת דמה זה באמתו רח"א לסמוך ע"ז שיפשו וילכו הכהנים בהוואגאנאם לכתחיל' ויהי אף בדיעבד איתא בע"ז דף ל"ז דר"ל ר' ינאי הא תיא בשיקעמא דנהרא זילו טבילו עכ"ל אולם לדידי אי משום הא לא אריא ודיחוי זה חוזר ונרא' דמלבד דלדעת רביס הא דר"ל ר' ינאי זילו טבילו אינו רק דרך ענה בעלמא ולא מעיקר הדין ועיין במל"מ ז"ל פ"ט מהאהיט שהביא דברי החוס' ז"ל פ"ק דפסחים בהך דב' שבילין שכתבו דנקט ועשה טהרות משום דלנבזי מלריכין טביל' והואה שלא יגעו שניהם בחרות' דאז תהי' עומא' וודאית כו' ומבואר מדבריהם דבאדם אי' דלא שייך הך חששא א"ל לטבול מדינא ור' ינאי ענה טובה א"ל והאריך בזה עיי"ש דבריו הנחמדים ז"ל הנה אף אי' נימא דר' ינאי דינא קאמר אין ראי' מזה על לכתחלה ודלא כאשר חשב כ"ת דכ"ש הוא דלדעת עיקר טעמא דר"ל פ"ז משום דהו"ל דשילי"מ שיכול לטבול וכיון שכן אין לסמוך ע"ז דהו"ל ספק עומא' ברה"ר וכמו דמחמתין בדשילי"מ בספק דרבנן ולדעת רביס גם בס"ס וכדומה אבל זה שנאסר לכהנים ליטע על מסילת הברזל שהולכת דרך ביה"ק שנאמר שיטעו על עגלה בדרך אחר זה ל"ח דשילי"מ עיין בר"ן ז"ל פ' גיד הנש' בחולין בהך דפת שאפאה עם הל"י שהוכיח דאין לאסור לאכלה עם חלב משום דשילי"מ שיוכל לאכול עם בשר ומשום דלא תיקרי דשילי"מ רה כשיש היתר לאח"י להאיסור לגמרי וכ"ה דעת רוב הקדמונים ז"ל ע"ש וגם לדעת הרי"ף ז"ל בפג"ה דגם בבה"ג חשוב דשילי"מ אין לרין בנ"ד משום דשילי"מ כיון שיש טורה גדול וגם הפסד ולא חשוב דשילי"מ רק בהך דטביל' שהמים לפניו ויכול לטבול בלי טורח והפסד וכדרא"ל ר"י הא תיא בשיקעמא דנהרא משא"כ בנ"ד והתעניין בפוסקים יראה שכולם לא תפסו בהך דפת שאפאה עם הל"י סברת הרי"ף ז"ל הנ"ל דהו"ל דשילי"מ ומטעמי אחרתא קאחי ענה עיין בדבריהם ז"ל וז"ב :

**אמנה** בנוף דברי הגאון אבד"ק קאוונא נ"י יש לדבר ולרין הרבה הנה כבר נודע דעת החוס' ז"ל בסוט' דף כ"ח ע"ב דעיקר הא דספק עומא' ברה"ר הוא הוא רק משום דמוקמינן אחזקה חזקה טהר' והלכתא לא אחי' רק דאי לאו הלכתא הוי אמרי' מלך הסברא דבזה"כ היא בכל ספק עומא' בין ברה"י בין ברה"ר לעמא ודאי ואילטריך הילכתא דברה"ר לא גזרה תורה ומוקמינן אחזקה ובנ"ד ליכא א"כ לטורח תחמת ספק עומא' ברה"ר דבנ"ד לא שייך להוקמי אחזקה דכיון שהספק הוא ספיקא דדינא החזק' לא תכריע את הדין וגם דמה חזקה איכא הכא שאין הספק הזה על העגל' ורק על האדם וא"ת דמוקמינן האדם אחזקתו הנה זה לא שייך רק בדיעבד אבל איך יטע הכהן לכתחילה דכי יש לאוקמי אחזק' ולומר שהחזקה תכריע שענין החזקה היא רק אחר שכבר נכנס לבית הספק ואנו דנין אס' נעמא אס' אין אנו אומרים דאינו יכול להוליאו מחזקתו חזקה טהר' דא"ת שנעמא ילא מחזקתו משא"כ קודם מעשה ולידת הספק ל"ש חזקה ומלבד כ"ז הנה בזמן הזה כלנו טמחי תמים בעו"ה וליכא חזקה טהר' דכבר חזקק לעומאה אלא שזוהי י"ל דהחזק' הוא שלא נתפשטה הטומא' לתוך העגלה ומפאת חזקה הנוף שלא נולד ענין חדש . אולם זה פשיטא דאין מקום לכתחיל' לסמוך על

החזקה שתי' להבא וכנ"ל [ויש לי הרעור דברים סיכי שכבר היחס העגלה על ביה"ק אס יוכל הכהן לנכנס לתוכה לכתחיל' לפ"ו והיינו שנוקי אחזקה שלא נתפשטה הטומא' לתוכה וכנ"ל וספיקא דידי היא אי הא דנעמא המאסיל על הטומא' הוא שהטומאה כבר הוא שם שנחפשטה לתפלה לעמאות המאסיל או שהתפשטות הטומא' היא פתה בשפה שמאסיל ויש לדבר בזה הרבה אולם יטן אינו נוני' לרין שלפנינו קצת' ] :

**ג** לדעת החולקים דס"ל דספק עומא' ברה"ר טהור גם סיכי דליכא חזקה טהרה . הנה לשיטת הרמב"ם ז"ל דהטעם היא משום דכל הספיקות מה"ת להקל כבר העלו האחרונים ז"ל דז"א רק בספק הבא בתקרה ובמעש' אבל בספיקא דדינא הולכים מה"ת להחמיר עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו הרבה בזה . אולם גם אי' נימא דהלכתא גמירי לה דספק עומא' ברה"ר טהור גם סיכי דליכא חזקה לטורח עדיין יש לרין ולומר ג"כ דגם ההלכתא היא רק בספק הבא ע"י תקרה ולא בספיקא דדינא ומה"ט גופא שכתבו לפנין הספיקות לשיטת הרמב"ם ז"ל דרוקא בספק תקרה י"ל דגזרה תור' שנוכל לסמוך ולתפוס שהי' כך להקל וכיון שאנו מסופקים אס חתיכי' זו איסור או היתר תלין לומר שהיתר היא משא"כ בספק כללי וכיון . ספיקא דדינא : מלבד כל אלה כתב הר"ש ז"ל בפ"יח דההלכות משנה ג' דבית הפרס דנחרא בה קבר אין חילוק בין רה"י לרה"ר ושרה שאבד בה קבר ברה"י מה"ת והא דאמרינן בכל דוכתא דבית הפרס דרבנן היינו בנחרא ובאבד ברה"ר והחמירו בו יותר מבקעה בימות החמה דהתם הטומא' ידועה במקומי' וליכא ספיקא אלא לזה שנכנס אבל אבד הספק הוא לכל אדם . ולפ"ז בספיקא דדינא לכה"פ עמא ברה"ר עכ"פ מדרבנן שזה הספק הוא לכל אדם דהשמירו בו חכמים וכנ"ל אלא שזוהי האחרון יש לשדות נרגא ולומר דעיקר טעמא דהר"ש ז"ל היא דכיון דיש בשדה קבר מקום עומא' והיא ספק לכל אדם איה מקומו אס נבוא לטורח תחמת ספק עומא' ברה"ר כשיטעו ברוב הימים טהרות זה במקום זה ובמק"א עד שיחפשט בכל השדה יהי' בודאי טהרות שנעמאו ולכך עשו חז"ל תקנה כוללת וכעין זה כתב מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל לענין דמאי דגזרו חז"ל אף דרוב ע"ה מעשרין הס כדי שלא יכשלו הטיפוט אסיקחו כולם מע"ה עיין בדבריו הנחמדים ז"ל ומעמא בספיקא דדינא אף דהספק לכל מ"ת כיון שאין כאן עומא' ודאית י"ל דלא החמירו חז"ל ג"כ ודו"ק . ואס כה נאמר בכונת הר"ש ז"ל יהי' מוכח מזה דס"ל דגם לכתחיל' מותר לעשות טהרות בספק עומא' ברה"ר דאל"כ ל"ש לעשות תקנה כוללת דכיון דלכתחיל' אסור הו"ל מילתא דלא שכיחא דלא גזרו ב"י רבנן והבן זה . זולת זה לא ארע מדוע החליט הרב נ"י דהוי ספק עומא' ברה"ר אחר שהספק הוא נולד בהוואגאן דהוי רה"י ואס נבוא לרין משום שיש נוסעים רביס יחד וכל דהוי תלתא הוא רה"ר הנה כבר כתבו הרשב"א והר"ן ז"ל בגדה דף ו' בהך דחברותיה נושאות אותה בתטה דל"ח רה"ר לענין ס"ט משום דהיא וחברותיה הו"ל תלתא דה"מג' אגשים אבל נשים אפי' מאה אחד דמין דרה"י גמרינן מסוט' דבשני אנשים והיא לאו סתירה היא הלכך הוי רה"ר אבל נשים סתיר' היא דאין איש אחד מתיחד עם ב' נשים ולפ"ז גם עכ"ס אינו מן התנין לענין זה דיחוד הוי גם בש"ס עכ"ס הרב' וא"כ אס לא יהי' בהוואגאן או בהמלק' [עיין חוס' נדה שם בהך דחברותיה' כו' וברמב"ם וראב"ד ז"ל פ"ט דחירות בהך דשני נזירים] ג' אנשים ישראלים הו"ל רה"י א' לדעתם ז"ל אולם יש חולקים בזה עיין ספר האשכול הנדפס מאחד ועיין ברשב"א נדה שם שהביא בשם הרשב"ן

מלחמות אריה

א) מה שכי' מ"ה ז"ל לחלק בין כשנמתי' עם הרבה עכ"ס ובין עם שני ישראלים דעם הרבה עכ"ס חשוב רה"י משום

שנולד הספק עוד לרזן עלי' שעתה כבר ראח' ועמאה ודאית יקשה עוד יותר להכי בעינן בסק דנ' הוי רה"ר שיהי' לרזן על כולם ועכ"ל דהרמב"ן ז"ל משייהס יחד קאחי' עלה שהיא המעמא' וגם אין לרזן עתה צפת לידת הספק עליו והיא מפאת שנים אלו כנוף השרץ עשא"כ צפוט' שפיר הכופל מן המנין לראף שהוא המעמא' כיון שיש לרזן עליו אם נאסר' עליו ל"ח כנוף השרץ :

**ובזה** יומתקו דברי רש"י ז"ל בחולין דף ע' ד"ה מס שוטי' כו' שפירש וה"ל שקינא לה כו' ונסתח וכתיב ועמאה כ"פ אחד לבעל ואחד לבעל דמה כפי רבינו ז"ל בהך דרשא להלכתא דברה"י ספיקו עמא וברה"ר טהור וכבר הרגישו בזה האחרונים ז"ל ולפי הג"ל א"ש והבן . ויש לי עוד לטייל בכל הדברים הנאמרים בזה ארוכות וקצרות אולם יפן כבר בררתי לדעתי אין לחשוב הך דנ"ד לספיקא דדינא אחרי שכל גדולי המורים רבותינו ומאורינו ז"ל ס"ל דהלכתא כרבי דאהל זרוק לא שמי' אהל

מלחמות אריה

משום דליכא איפור יחוד אבל עם ב' ישראלים דליכא איפור יחוד חשוב רה"ר וליכא דין סועה גבה . לכאור' הוא נגד מה שפסק הרמב"ם בהדיא בפרק א' מהלכות סועה שכתב קינא לה על שנים כאחד ונסתרי' עם שניהם כאחד ושהתה כדי עומא' ואפי' הם שני אחיה או אחיה הרי זו אסור' עד שתשתה עכ"ל ועיין בכ"מ שכי' שהרמב"ם הוליא דין זה מהירושלמי דאיתא התם מהו שיקנא לה עם ב' בני אדם כאחת כו' והביא ג"כ המשני בכריתות דף ט' ע"ב המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה ועיין בתלמ"ל שכי' דהמשני דכריתות אפשר לפרש שקינא לה מהרבה אנשים שלא ע"י סתירה כב"א אבל באומר אל תסתרי' עם שני בני אדם כאחד ויכל להיות דלא חשיבה סועה. ושוב חקר איך תיירי הירושלמי אי דוקא בפרוטים דאיכא איפור יחוד דליכא איפור יחוד ליכא דין סועה אלא אפי' תכשרים . אבל מדהוכיח הירושלמי מהא דתקנא לה תאביה ואחיה תוכח דאפי' היכא דליכא איפור יחוד ג"כ חשיבה סועה ע"ש שהאריך הרבה בזה. ועכ"פ דברמב"ם מבוחר בהדיא דאפי' היכא דליכא איפור יחוד ג"כ חשיבה סועה ע"ש. אך מו"ח ז"ל כתב דבריו לשיטת הרמב"ן והרשב"א שכתבו דמשו"ה מאה נשים אחד חשיבי משום דאסור להתייחד עמהם איכא מבוחר בהדיא דשיטתם אינו כשיטת הרמב"ם ז"ל אלא העיקר תליא אי הוי סתירה של איפור דבכה"ג דוקא חשיבא סועה ומשו"ה לשיטתם עולים שפיר דברי מו"ח ז"ל לחלק בין עכו"ם לישראלים :

**ודנה** דברי הרמב"ם ז"ל הואיל דאיתא לידן אינא בה מלתא ויהא רעווא דתתקבל צבי מדרשא אחרי כי בזה מיושב הפליא' אשר ראיתי לאשלי ברבני מפליאים עליו . הנה כפפר מנחת חינוך פי' נשא צדין סועה הביא קושיא אחת בשם ספר מעשה רוקח מהגאון החסיד ר' אלעזר מאמשטרט ז"ל דלפי שיטת הרמב"ם איך ילפינן בכל הש"ס דספק עומא' ברה"ר ספיקו טהור וכמו דאמרינן בריש פרק שני נוירים מה סועה בועל ונבעלת הא' בסוסה נמי משכחת לה רה"ר כנון שקינא לה הבעל נכמה אנשים או אפי' ממאה אנשים ונסתרי' עמהם דנ"כ נאסר' תספק ובה"ג רה"ר תקרי וא"כ הוי ספק עומא' ברה"ר ועמא' תספק זהו תוכן דבריו בקינור. והגאון מעשה רוקח סיים ע"ז ולריך נגר ובר נגר דיפרקיני' ושאל לבמה גדולים חקרי לב ולא תלאו מענה ובעל מנחת חינוך העלה דבר חידוש ביעוב קושיא זאת אשר לדעתי הוא רחוק מאד ביעובו של דבר. כמו שאכתוב להלן ואנא זעירא דמן חבירא לא נגר ולא בר נגר ואפרקיני' בעוה"י צדק נכון וברור אשר מקום הניחו לי להסגדר בו. דהנה כל עיקר שהקפיד תורה שיהי' המקום רה"י כדכתיב ועד אין בה הוא משום דאילו הוי אפשר להביא עדים לא הוי לריך התור' לזנות לברר הדבר ע"י השקא' אחרי כי אפשר שיבורר הענין ע"י עדים כמו שמלינו בכל התור' כולה דעפ"י שגיט עדים יקום דבר אך נחמת כי עפ"י רוב הענין זנות לא נעשה רק בסתרי' ועד אין בה אמרה תורה שיתברר הדבר ע"י השקא' מים המאריים [ולבי אומר לי כי בגלל הדבר הזה דרשו חכמינו ז"ל ועד אין בה כל שיש בה אפי' עבר או שפחה נאמנים על הטומא' שכן דרך הפרוטים שלא יתביישו מלשמש בפני עבדיהם ושפחותיהם כמו דאיתא בגדה דף י"ו ע"א כנון של בית פלוני שמשמשין מטותיהם בפני עבדיהם ושפחותיהם] אבל ברה"ר דשכיחי רבים לא לזותה התור' לברר ע"י השקא' כי צמקום שיש רואה יביא ראיה שזינת' ואי ליכא עדים מסתמא לא זינתה דונמא לזה איתא בב"מ דף פ"ג איסי בן יהוד' אומר אין רואה שצופת ד' תהיה בין שניהם הא' יש רואה יביא ראיה ויפטר ע"ש. ולפי מה שנכתבאר אם נסתרי' עם שני אנשים קרובים כמו אחיה או אפי' עם הרבה אנשים קרובים או פסולי עדות הוי כרה"י דקרינן בהם ועד אין בה דכיון דהמה פסולים אי אפשר הדבר לברר כ"א ע"י השקא' . אבל אם נסתרי' עם שני אנשים כשרים לעדות וכ"ש עם הרבה אנשים כשרים אין להסקות' כלל דהרי אפשר לברר הדבר בעדים דאין אלו האנשים נפסלים לעדות כלל בשביל הסתרי' דהמה לא חטאו כלל בהסתרי' דהא אשה אחת עתיידת עם שני אנשים ואפי' אם הם פרוטים שהי' אסור להם להתייחד מ"מ כל שלא נפסלו לעדות ע"י עבירות שחייבים עליהם מלקות כמבואר בש"ע חו"מ סי' ל"ד המה כשרים לעדות ואם יבואו לפני צ"ד ויעידו כי לא נעשה בהאשה דבר פשיטא דמותרת לבעלי כי אין שום דבר לפסלם לעדות עפ"י דת כמו דאם יבואו שנים אחרים שלא נסתרי' עמהם ויעידו כן דפשיטא דהיא מותרת לבעלי כמו כן ברור לפעניד שהמה שנסתרו עמה ב"כ נאמנים וא"ל דהוו נוגעים בעדותן משום דקי"ל כשם שאסורי' לבעל כך אסורי' לבעל דז"א דהרי עתה היא אשת איש ואדרבי' המה באים להתיר' לבעלי ואיזו נניע' יש בזה . ונס ברור לדעתי שאם נסתרי' עם הרבה אנשים ויבואו שנים מהם ויעידו שזינת' עם אחד מהאנשים שנהרנים על ידיהם אפ"י שהמה ב"כ הוי צחוק הסתרי' מה לנו בזה . [ואי ליכא רק שנים והודו שזינו עם האשה תליא אי אמרינן בזה פלגינן דיבורא ועיין במל"מ שם מ"ש בשם הרשב"א ז"ל] ע"כ הא דאיתא בירושלמי אפי' עם מאה אנשים וכן הא דכתב הרמב"ם עם שני אנשים היינו רק קרובים או פסולי עדות דחשיבי כחד לענין עדות וכמו שכתבו הרמב"ן והרשב"א

זה והוא החפץ וכן החיים וכענין מלך חפץ בחיים שבהחיים  
הוא החפץ שיש לו טעם והוא חלוק בזה מהרצון :

אולם וגם אם הי' הרשב"א ז"ל חולק בבירור אין לחשוב  
ספק פלוגתא דרבנן ריחיד הוא נגד כל הפוסקים  
הקדמונים ז"ל בזה בשם כתבתי די"ל דגם הרשב"א ז"ל  
אינו חולק בזה וגם בררתי דגם דעת הררי ז"ל שהבאתי  
אינו שער להתיר בכ"ד עמש"ל קרתי והנלפס"ד כתבתי :

סימן יג

ב"ה רישא יוס' א' ע"ז חלול מאסוף לחדשי השנה תרלי"ד לפ"ק.  
לכבוד ירדתי הרב המופלג ותיק וחסיד מוה' יצחק אייזיק נ"י :  
**מכתבו** ה' עם ח"ת לנכון השיגה ידי במעמדו ולא  
ידעתי מדוע נתקשה מע"ל בדברי האו"ה  
ז"ל דסברתו ודעתו הוא דהך דאיירי דטרוד למפלג לא  
בלע לאו היינו ראינו בולע ודאי ורק דאפשר דלא בלע  
דאי לאו דטרוד למפלג בולע ודאי . ובטרוד למפלג הוי  
ספיקא אי צפי ופחמריק בדאורייתא ופקילין בדרבנן דספק  
דרבנן לקולא ולפ"ז דברי מ"ז רשכ"י ז"ל ברורים וכוונים.  
גם קושיתו דנוקי אמוק' נכונה דזה ל"ח כספיקא דרינא  
ורק שאנו מסופקים אם פתה בלע וכנ"ל דהך דאיירי כו'  
רק ספיקא עשר לה וז"פ . ובנוף הקושיא דמה פריך עהך  
דדג טעמ' כו' דהרי ליר דגים טמאים אינו רק מדרבנן  
אמינא דהנה תמוס' ז"ל הקשו דלמה לריך קרא דהטמאים  
הא ילפינן טעם כפיקר פתשרת או פניפולי נכרים וכו'  
ותירנו דעיקר קרא לריך לזירס וז"ל דהא דעייתי רבא  
קרא דהטמאים היינו דס"ל דע"י עלימה אינו יונא רק הרי  
ולא הטעם דהיינו הרוטב ואף דאמרי' עליה הרי הוא כרותח  
מ"ע לא הוי כרותח פמש להפליט ולהבליע פמנויות ורוטב  
או דנימא דלזה צפינן עלימה כפינן דצפי לאורחא ובסתם  
עלימה אינו יונא רק דס וזיר וכן עבאר מהא דקאמר  
התם אי מדשמואל ה"א ה"ע דסודרס הוי אמריק כבולעו  
כך פולטו ופיין פירש"י ותוס' ז"ל וא"כ אף לרבא דס"ל  
דהוי כרותח גם לנבי ליר מ"ע לא הוי רותח להוליא פמנויות  
ורוטב. והנה תמוס' ז"ל לעיל דף קי"א ד"ה ולמה אינו  
כרותח כתבו דאף למ"ד עליה ל"ה כרותח מ"ע בדגים  
דרפו קרפייהו הוי כרותח ופעת' י"ל דס"ל להש"ס דבדגים  
הוי כרותח פמש גם לענין שמוליא הטעם והרוטב ושפיר  
פריך לרבא עהך דדגים דג"כ הוי דאורייתא ודו"ק ויש לי  
עוד בכ"ז הרבירי דברים הרבה אולם אין הזמן מפכים  
פמדי לזרפס בכור הנחניה והמעט שכתבתי הוא לעפן לא  
יהי' מכתבי זה ריק פד"ת. והנני חותם בכרכ' מושל בפנח  
פולס יכתבו לחיים ולשלום ביום הרת פולס פס כל הכתוב  
לחיים בירושלים כי ירושלים נקרא פיר חפלי בזה שהפפן

סי' יד

לבה"ד דק' גארליץ והשאל' יובן פהתשוב'. יוס' ו' פש"ק  
כ"ב חלול תרלי"ד פ"ק רישא .

אין

הזמן מפכים פמדי לבוא בארוכי ורק בנוף דרין  
עבאר נס' פחנה אפרים ז"ל בהלכות פכיר' דיני  
אונא' סי' ה' בשם הריטב"א ז"ל דאם נמלא מוס במקח  
והכיר אונאתו והוריעו למוכר ואח"כ נשתמש בו לא אמריק  
דמחיל פיי"ש ומתי לי כו' עוד טרס ראיתי דבריו ז"ל  
קייפתי' מסברא דנפשאי. והסברתי הדבר דהנה הא דמהני  
מחיל' ולא אמריק דכיון דהפכר נתבטל ל"ע רק כשיק'י  
מחדש הוא דמוס במקח לא הוי רק כתנאי שאינו קונה רק  
דבר שלם עכל מוס ואף שלא התנה בפירוש פטעש אומדנא  
דמוכח טובא חשבינן כאילו התנה תנאי גמור בכל משפטיו  
ולכן מהני שפיר מחיל' כמו כתנאי פפורש דיוכל למחול  
התנאי והמעט' קיים גם בביטולו של תנאי וכעבאר בפוסקים  
ז"ל וא"כ כשהקפיד כשראה המוס וכ"ש כשהודיע למוכר  
שיקחהו בחור' דכבר נתבטל המקח לא מהני מחילתו פין  
בב"ש סי' ל"ח ס"ק ק"ז ותבין את אשר לפניך פיי"ש ואלן  
לומר דכיון שנשתמש בהמקח נתכוין לקנותו מחדש וקנה  
כשהוא ברשותו דזה אינו דבאמת אין זה ברור שכיון שנשתמש  
נתכוין שיהי' שלו ורק שמחליש כח האומדנא שלא חשיב  
עוכח עיבא עוד וזה לא שייך רק קודם ביטול המקח וכמוכן.  
כן אמרתי ודנתי פמצני ואחרי ראיתי ומלאתי כן בשם  
גדול המורים הריטב"א ז"ל נתתי שמה בלבי ונתתי שבה  
לאל שהנחתי בדרך אמת : ופ"ד פפנת הלוקח השני שרו"י  
ליקח פהפמורי השני' שקנה אח"כ ביוקר מהמקח הראשון  
להשלים המקח הראשון שקנה בזול ונתבטל פחמת המוס  
הנה אם הקנין הראשון הי' פכירת פמורה זו אין פפנתו  
פפנה ואך אם הי' פל דרך חיוב שהתחייב פלמו להפמיד  
לו כך וכך נפטא פשיטא דאחר שהסמורי שהפמיד לו  
בראשו' הי' בו מוס לריך וחיוב המוכר להפמיד לו אחרים  
תחתיים במקח הראשון. אמנם זה אינו רק כשנעש' בקנין  
ואל"ה אם נתן לו דמים במזומן ג"כ אינו קנין וחיוב רק  
למי שפרע ואם נתן לו רק פראטי פל הפפות הדבר  
בפחלוקת פנויה אי איכא מי שפרע פיין במחנה אפרים ז"ל  
ה' פכיר' וקנין פעות סי' ה' שהאריך קלת בזה פיין פליו.  
כזאת ראיתי להשיב לכבודס חוות דפתי וה' הטוב ילילט  
פשניאות :

לכבוד

מלחמות אריה

והרשב"א דמאה נשים כחד דפיין כן כל פמולי פדות חסודים כחד ואין דבר שפמרוה פחות פשנים וכל זמן שלא  
נתברר פשאתה הכתוב כודאי פוטה. אבל אי יש שני פדים כשרים הלא נאמנים לכל התור' כולה כן המה נאמנים  
להפיד שלא נגעו בה והיא פותרת לבפלי . ולפ"ז שפיר ניחא הא דקיי"ל בכל הש"ס דספק פומא' בר"ה פסור ואינו  
פמא רק בר"ה רומיא דפוטה דהוי רק בר"ה כ"ז נראה לפפ"ד נכון וברור ודו"ק :

ועתה

נבוא למע שתיריך בפל פנחת פינוך ז"ל דמוס' לא פשכחת כלל שיהי' ר"ה דאפי"פ שיש פאה אנשים לא  
אפשר להם לידע פל צורי' אם נעמא' פממת שהמקוס הוא פמור וא"א להם לראות כמכחול כשפופרת  
רק כדרך המנאפים לכד ואפ"ג שרש"י ז"ל כתב דאין דרך להסתכל כל כך משעפ פזה דפכ"פ יש אפשרות לראות  
פשה"ס לא משעפ הכי ולהכי פמיד יש פפק אם נעמא' ולכן חסוד פפק פומא' בר"ה זמ"ד והאריך הרבה בזה פ"ש  
ואני אומר שותא דערן לא ידענא ובפמח"ת שגג פאוד בזה דהאין יפרנס הפלונתא אם הפרא' זו נשיקה או הכ"פ.  
דמאי ל"ע בזה כיון דא"א להפדים לראות כל כך . ואין אמריק בנסהדרין דף פ"ג משעפת הפרא' דפנת' איפסור לה  
פקטלא דהאין יוכל זה הבא להליל בנפשו לראות אם כבר הפרה בה אי לא וגם אין פשכחת לה פה דקיי"ל דקרושי  
בי"אם צפינן גמר ביאה ולא פני בהפרא' לחודה פיין אכפ"ע סי' ל"ג דמניין לה פדים לידע דבר זה הלא לא אפשר  
שיראו כל כך וכי פפי הבפל והאש' אנו חיים להתיר א"א לפלמא. אלא פ"כ דהפדים יכולים לראות רק הא דפני  
פפריות כדרך הפנאפים הוא משוס שאין דרך להסתכל כל כך אבל אם אידע שהסתכלו יכולים לראות כפמחול  
בשפופרת ולהכחין גם בין נשיקה להכ"פ ובין פפרא' לגמר ביאה זה ברור :

סי' שו

וכ"ת האריך בכחא דהצירא ורלונו לדעת חוות דפתי צוה. והנני למבוקשו ואבוא היום להשיב לכ"ת ואת אשר עם

לכ"ת אשימ' כיד ה' הטוב' עלי וזה החלי בצוה"י : **הנה** בענין שבוע' בכחב כבר הלכו בו נמושות אי הוי שבועה זה בכה זה בכה והדעת נוטה כדברי האוסרין דמלבעא בשפתים לא ממעטין רק נמר בלבו דבאמת בכ"ת אמרינן דדברים שבלב לא הוי דברים ורק דבאמת שבועה הוי ס"ד דמהני גס בגמר בלבו לכד וזה לכדו יש למעט מקרא דלבעא בשפתים משא"ל בכחב דמוטיל בכ"ת לקיים כל דבר עוד יומר מאמיר' בע"פ וזה לדפתי עיקר הטעם דכל האומר אמן אחרי שבוע' כאילו הוליא שבועה מפיו דמי דאף שלא הוליא מפיו שום ענין ולשון השבוע' מ"מ אחרי שגילה בפיו ענין קבלת השבוע' שהשביעוהו חו ילא תכלל דברים שבלב דכל שדברים שבלבו בלויס לנו לא חשיבי דברים שבלב וכמ"ש הרשב"א ז"ל בביאור ענין מודעה עיין עליו וכיון שכן כשכתב השבוע' בכחב אין לך גילוי לנו יומר מזה להוליא תכלל דברים שבלב וכנ"ל : והנה אם נחליט כנ"ל דשבועה בכחב הוי שבועה נרא' לי דלאו דוקא כשכתב והנני מקבל עלי שבוע' אלא אף שכת' וקבלתי עלי לשון עבר לא אמרינן דלא הוי רק הודא' על העבר שיתבאר מילוקי דינו בדבריו להלן ורק דחשוב קבלת שבוע' בהווה וכמ"ש הקדמונים ז"ל דשטרי דידן שטרי קנין הם אף שכתוב בהן תכתיב לך לשון עבר דמלינו לשון זה על ההווה וה"ה א"כ לענין שבוע' לא גרע עכ"פ מידות ויש לי הרהורי דברים בזה אם אמר שכוונתי הוי להודא' אם הוא בכלל דפירושה להקל ונ"מ גס לדין דפסקין דלכ"ע דינן כע"ה דלרין הורה בכ"ה ונמבואר בש"ס דגדריס דף כ' דמ"מ אין בכ"ה אומר שבוע' כ"כ וכמבואר וגס הא דלא אמרינן בשטרי דידן יד בעשה"ט על החחוח' ואולי הוי' כוונתו על העבר לראיה ולא לקנין אולם לא נרפטים עוד במצ"ח הדעת והצחינה ולכן קארחי :

**ודיכ"י** שהכתב נכתב ע"י אחר בשבוע' והוא חתם עליו בחת"ג כ"כ הוי שבוע' לדפתי שכתבתימו קיבל ע"ע השבוע' ודמי להשביעו אחר והוא אמר אמן או הן ושאר לשון קבלה דכמוליא שבועה מפיו דמי. האומנם כי בש"ס וברמב"ם ז"ל לא נמלא מושבע מפי אחרים רק שאמר לו משביעך אני וכו' ולא באמר לפניו לשון השבוע' שיטבע והוא אמר אמן וכדומ'. אולם נרא' דלאו דוקא כשהשביעו ורק דגס בכ"ה הוי שבוע' כיון שאמר לפניו השבוע' והוא קיבלה. ואון לזה מלאתי בע"ז ז"ל חו"מ סי' פ"ו דכתבנע לשותפים והאחר נשבע שאינו הייב לו והאחרים אמרו אמן הוי שבוע' להם הרי דאף שזה נשבע לעצמו כשזה ענה אמן הוי כמוליא השבוע' מפיו וכנ"ל. ועיין בחת"ו הרשב"א ז"ל הובא ביחה יוסף אהע"ז סי' ל"ו שדן באלמני שגשתתק' ובהא לנבות כחובת' ומכירים ברמיזותיה שלא נטל' כלום משל בעלה ואחר שביאר דפקחית היא לכל דבריה כתב וז"ל ומ"מ כיון שריכ' שבוע' ואינה מדברת אף תשבע שאפי' צדקונה כו' והשביעוה מפי אחרים שמת' לא נחכונה בהרכבת הראש לאמת אלא להפכו כו' עיי"ש מדבריו אלה נראה שדעתו ז"ל דשבועה בכחב נ"כ הוי שבועה ולא בעי ביטוי שפתים דוקא דאל"כ למה הוצרך לומר דע"י ההרכבה לא נדע אם נחכונה לאמת ולקבל השבוע' דגס אם היינו מבינים כוונת' בצירור הרי איכא ביטוי שפתים ולא עדיפא הרכבה מכתב דל"מ בשבועה א"ו דס"ל דכחב באמת הוי שבוע' וכנ"ל [וז"ל דבעובדא דידן' לא הימה יודעת לכתוב דע"י הכתב היינו יודעין כוונתה בצירור] אמנם אחר העיון וההסתבונות אין מדברי רשב"א ז"ל אלו ראיה והנכון שדעתו ז"ל נוטה דאף לדעת הסוברים דשבועה בכחב לא הוי שבועה מ"מ יראה דז"א רק לענין עיקר השבוע' דאמר קרא ודקרק לבטא בשפתים דוקא משא"כ לענין הקבל' ע"י אמן וכדומ' דעל

כ"ה רישא יוס נ' ק"ה תשרי תרל"ה לפ"ק. לכבוד הרבנים המופלגים בד"ק בארליץ נ"י :

**בערב**

חב הסוכות העבר עלינו לסוכה הניעני מכתבם שנית בדבר המשפט אשר ערערו קלת מדברי הכ"ס ז"ל שהבאתי בעמתי שהרי הוא ז"ל כתב שם דבתנאי ממון י"ל דגס אם הקפיד יכול לומר אח"כ הריני כאילו התקבלתי ולא שמו על לב לעיין בדברי שרמזתי בקילור ע"ד די לחיגא וזה"ל וא"כ כשהקדים כשרא' המוס וכ"ש כשהודיע למוכר שיקחהו בחזר' דכבר נחבטל המקח ל"מ מחילה עיין בב"ש ותבין וכוונתי הוי' בזה דאף אי נימא דבתנאי ממון גס בשמע והקפיד מהני מחילה זה שיש לדבר עוד כמבואר אל"ל במק"א מימ היכא דכבר ביטל המקח פשיטא דלא מהני הנע עלתך דא"ת דגס בכה"ג מהני א"כ בקידש אשה ע"מ שתתן לו מלתים זוז ולא נחנה לו ונחבטלו הקידושין תהי' מ"מ אסורה להנשא לעולם דשמא יאמר אח"כ שהוא מוחל התנאי וזה דבר שלא עלה על לב אדם מעולם וז"פ. ובל"ז כבר כתבתי והעירוני בדברי הקודמין דבאמת אין זה צירור נמור שכיון שגשתתם נחכין שיהי' שלו ורק שגשתתם כח האותדנה שאינו תהר"ל בהמוס שלא יהי' מוכח טובא עכ"פ מזה ל"ש אחר שכבר הקפיד וביטל המקח וכ"ז צרור לדינא וכל שאינו דן כן לא ידע דר"מ בין ימיו לשמאלו ואני תמה על הרואים לפסוק ולדון דגס בכ"ה א"ל לחזור בו דאף שלא הוי' להם לב להבין טעמי ונימוקי אף עלה ע"ד לחלוק על גדול המורים הריטב"א ז"ל שכת' להדיא דכל שגשתתם אחרי שהודיע ל"א שוב דכיון שגשתתם מחל ואחריו החזיק גדול האחרונים הגר"א ז"ל בלי שום חולק. וז"מ מה שהביאו כ"ת בשם הרב הגאון דק' סאקילאב שכת' דמכיר' ל"מ נשתתם במקח לימא לדפתי דעיקר הטעם דאמרינן דכיון דנשתתם מחיל הוא משום דאם רלונו הוי' לבטל המקח אף עשה שלא כהוגן להשתתם בדבר שאינו שלו וזה הטעם בעצמו שייך במכרו אחר שגודע לו המוס וראיותיו השמים שהעתיקו כבודם בשמו אינם ראיות דמתשובות המהרש"ם ז"ל סי' קמ"ז פשיטא דאין ראוי דאיהו ז"ל מיירי שגודע לו המוס אחרי שמכרו. וגס מהך דמוכר פרה ונודע לו שהיא טריפה ומכרו הלוקח לעכו"ם המוכח בסי' רליד אין ראוי דהתם בבשר שמתקלקל אין הוכח' שנתכיון שיהי' שלו דגס אם הוי' נדעתו לבטל המקח הוי' לרין למכרו טעם השבת אבירה לבעלים וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל נבי נפקד וזה צרור וכ"ז להתלמד במק"א אולם צניד אין נ"מ דאחר שהודיעו למוכר ואל' שיקחהו בחזרה ל"א דכיון דנשתתם מחיל וכנ"ל בשם הריטב"א ואחריו הגר"א ז"ל וכאשר בארתי טעמם ונימוקם ומתאפס הפנאי אקרא :

סי' שו

כ"ה רישא יוס ד' ק"ג כסליו תרל"ה לפ"ק : השיב ואומר שלום לכבוד הרב וכו' מזה' אליעזר רויזין נ"י מ"ץ דק' ראזוויארוב :

**מכתבו**

ה' עם שאלתו שאלת חכם לנכון השיבה ידי במועדו ולרוב ערדותי אשר סבבתי אז לא יכולתי להשיב לכ"ת על אחר כמבוקשו ואחר עד פתה חוכן שהאלה בשו"ב שנתן כתב בחת"י שלא יקבל שרשטיט' יותר מהנקב לו ובהכתב הנ"ל נכתב בת"כ בפומ' אבל באמת לא נתן ת"כ כלל רק שכן נוסח הכתב ולקח יותר ולפ"ד השוחט נפטר אח"כ ומחלו לו אנשי הקהל הכתב הנ"ל ונתנו לו רשות ליקח יותר ועתה יש עוררין שעבר על ת"כ וחוששין על שחיטתו מכאן ולהלא' עכ"ד השאל'. דעל

שאם באמת נמר בלבו כשעובר עבר על שבועתו ודו"ק היטב בכל זה. אמנם כ"ז לענין שבוע' אבל בת"כ לרקו דברי כ"ח דלא מהני בכח דת"כ הוא ענין כריתות ברית או משום דכתיב בקבל' אלה להפך ברית והנה נותן ידו אי משום דקבעוהו הדורות לברית עיין במרדכי ז"ל פ"ג דשבועות ואינו כריתות ברית רק כשתקע כפו לחברו בפועל ולא מהני מה שכתב כן בכתי' אף שפועל מסרו לידו דלא נקבע זה לברית וזה ברור לדעתי :

**וכי** כתבתי להלמד במק"א אבל בנ"ד אין כ"מ בזה אחר שנכתב וקבלתי על זה בת"כ בפומ' שאין סובל שמקבל עליו עתה בכחבו ורק שהיא הודאה שנתן ת"כ בפומ' ואין זה ענין למש"ל ורק שיש בו חילוקי דינים אחרים דאם נותן אמתלא על הודאתו בין בשבוע' בין בת"כ יכול לחזור ולומר שלא נשבע ולא נתן ת"כ אולם בלי אמתלא א"י לחזור מהודאתו ואף אם יתברר שלא הי' כן אסור לעבור מטעם דשו"א אגפשי' חתיכא דאיסורא בהודאתו שנתן ת"כ בפומ' ועיין יו"ד סי' רל"ב ומקור הדברים בב"י בשם הרשב"א ז"ל דהיכי דכבר עבר לא מהני אמתלא עיי"ש והנה נודע מה שחלקו רבני קשיא בענין שאחראי אי מטעם נדרי איסור או מטעם דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי ובנ"ד א"כ אי מטעם נדרי איסור קאמתיק עלה אחרי שהודאתו הוא בכח הדבר תלוי בפלוגתא הג"ל אי שבוע' ודבר בכחב הוא כמו בע"פ ובנדר בכחב י"ל יותר דהוי נדר נמור מבשבוע' דבנדר לא דקדק הכחוב כל כך כמו בשבוע' דכתיב לבטא בשפתיים ורק דכתיב ככל היואלץ מפיו יעשה וי"ל דלאו דוקא היא וכתיב לענין הקבל' בכחב ויש לדבר בזה אולם יען אין זה נוגע לענין השאחראי דנ"ד שהוא מסוג שבוע' לפי טעם זה שיהי' כאילו ת"כ בפומ' שהיא שבוע' בשגם לדעתי העיקר דגם שבוע' בכחב הוי שבועה קלרתי ולא באתי רק לעורר לב המעיין בכל מה שיש לדבר בזה :

**ולכאורה** עלה על לבי לומר דלפי טעם זה לא שייך בנ"ד שאחראי דמתפיים בשבועה לאו כמוליא שבועה

דעל זה לא נאמר לבטא בשפתיים שזה נלמוד מאמרה האשה אמן אמן ועיין רמב"ן ז"ל על החורה על הפסוק ויאמר אני חותןך וכו' שפירש שהי' ע"י אגרת הרי דילקד לשון אמירה גם על הכתב ואף אי ניתא דאמירי הוא נאמר רק על אמירי בפה עיין תוס' ז"ל ביטין דף ע"א ד"ה והא יכול ה"י במירוץ הא' א' מ"ת י"ל דלאו דוקא הוא ול"ד לעיקר השבוע' דדקדק קרא וכת' לבטא בשפתיים דכל היכי דלא חזיק דדקדק הכחוב י"ל דלאו דדוקא הוא דמה"ע קיי"ל דלאו דוקא שאמר אמן דגם באמר הן או שאר דבר שמורה על הקבל' מהני אף דבקרא נאמר אמן ולכך הולך הרשב"א ז"ל לבוא מטעם דבהרכ' אין אנו יודעין בבירור אם כוונתו לאמת ולקבל' ודו"ק :

**ולפי'** היכא שקראו לפניו הכחוב שבוע' והוא בא עה"ח בת"י הוי שבועה לכ"ע דהשבועה הי' בפה ורק הקבל' הי' בכחב דמהני לכולי עלמא וכנ"ל. חולם בל"ו כבר כתבתי דעתי לעיקר דשבועה בכחב ג"כ הוי שבוע' דאין לנו למטע רק בגר בלבו מטעם דהוי דברים שבלב משא"כ כשדברים שבלבו גלויים לנו ע"י כתבו דיואלץ מכלל דברים שבלב וכתיב"ל ועפ"ז אמינא לבאר דברי הר"י הלוי ז"ל במש"י הובא במהרש"ם ז"ל חלק יו"ד סי' פ' שכתב וז"ל אם כתב בכ"י שבועה אמן לזה הכתי' חייב לקיים מה ששבע אף שלא הוליא שבועה בפיו ואם לא קיים דינו מסור לשמים אבל אין לחייבו בירי אדם הואיל שלא הוליא שבוע' בפיו והנה החילוק בין בירי אדם לבירי שמים באמת לירי ביאור למעיין ולפי הג"ל אמינא לדעתו ז"ל דס"ל דדוקא גבי שבוע' בפיו ל"מ גם אם אומר שלא נמר בלבו דדברי' שבלב לא הוי דברים לבעל מה שאמר בפיו בפירוש להיפך דאין מהשבה מבטל דיבור משא"כ כשלא הוליא שם שבוע' מפיו ורק כתב בכתי' לעיקר הטעם דהוי שבועה הוא רק משום שגמר בלבו ויגלה זה בכתי' שכן הי' בלבו וכנ"ל כל שבאמת לא נמר בלבו אין עליו חיוב שבוע' דזה שכתב בכתי' לא הוי שבוע' מפאת זה לבד ואין לחייבו א"כ בירי אדם שאין יודעין מה הי' בלבו ורק דינו מסור לשמים

מלחמות אריה

א) הנה זה לשון התוס' שם ד"ה והא יכול לדבר מתוך הכחב כו' אע"ג דמתעט ביבמות ק"ד חרש וחרשת מחליצה לפי שאינו באומר ואמרה אמירה ודאי לא הוי אלא בפה ועוד דהתם יליף מוענתה וענו דהוי בפה כמו בלויים עכ"ל ועיין בנ"ב מהר"ק חלק א' סי' ס"ו שכתב אי כתיבה כאמירה תליא בשני תרואים של התוס' הג"ל ע"ש. שמעיין מדבריו שדעתו שהתוס' בתרואים השני סוברים דכתיב' כריבור ולהכי איצטרכו לומר דמתוך קרא דוענתה ממעטיין כת"ב. וכן נראה מדברי תוס' ז"ל ולפע"ד קשה לומר כן דקודם כתבו בלשון ודאי דאמירה אינו אלא בפה ואח"כ באיתו דיבור חזרו מזה. ונס גוף תרואים קשה לי להבין דכיון דלשון הגדה נופל על הכתיבה למה פשיטא להם דאמירה ודאי אינו אלא בפה. הלא הגדה ואמירה שוין בקרא ובפסוק אחד נאמרו כה מאמר לבית יעקב ומנר כו'. ונראה לפע"ד לפרש דברי החו' בסגנון אחר דאין כונת התוס' לחלק בין לשון הגדה לאמירי רק החילוק הוא לחלק בין פעולה לשליה דכאן כתיב אס לא יגיד וממעטיין פרט לאלס שאינו יכול להגיד. והש"ס פריך הכי נהי דכתיבה לא הוי הגדה מעליותא מ"מ אינו נופל בלשון שלייה שאינו יכול להגיד אס ניתא דכתיבה מהני בנט וכן ולפי הס"ד דעדות מהני ע"י כתב וא"כ ע"כ חשוב קלת הגדה. ועכ"פ אינו בכלל אינו יכול להגיד. כיון דיכול להגיד קלת ע"י הכתב [וחילוק זה בין פעולה לשלייה מצינו בכמה מקומות. ודוגמא לזה כתב הגאון מליסא ז"ל בספר חו"ד בדיני ס"ס לענין ספק דאורייתא ע"ש] ולהכי משני מפייהם ולא מפי כתבם וכיון דלא מהני בעדות ל"ש ק"ש על מה שלא הגיד ולהכי כתבו התוס' דאמירה ודאי לא הוי אלא בפה וכונתם היכי דכתיב בתורה דבעינן אמירה בפועל אין לחשוב כתיבה לאמירה. אך באמת מסיק הש"ס שם דקריאה אינו אלא למצוה אבל בדעבד קריאה לא מעכבה. רק הא דאלס וחלמת פסול לחליצה מסקינן ביבמות שם משום דר"ז דאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת ב'י וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת ב'י. וכן פסק הרמב"ם ז"ל והעורר בסי' קס"ט להלכה ע"ש. ולהכי תרואים הראשון אינו מעלה ארוכה לקושייתם. דיהו דלדינא לכתחלה אינו יולא המצוה בכתיבה מ"מ לענין דיעבד הא ממעטיין כל שאינו ראוי לקריאה קריאה מעכבת ב'י. והוי בדרך שלייה. וכל שיכול לדבר מתוך הכתב לא מקרי אינו ראוי לקריאה. ולהכי ככתבו התוס' דכיון דליפנין דבעינן לשון הקודש דוקא מתקרא דוענתה גלי דמתנא דבעינן דוקא בפה ולהכי כל שאינו יכול להגיד בפה חשוב אינו ראוי ודו"ק. ולפי' גם לפי חירוף השני של התוס' נמי ס"ל דהיכי דבעינן אמירה בפועל כתיבה לאו כדיבור דמי ולא כתיב' הכו"ב ומו"ס ז"ל דתליא בשני תרואים של התוס'. אחרי כתיב' זאת כתבי עיני בהרשב"א ז"ל בפירושו שהביא שחלו בחוס' דשאני בין הגדה לאמירה ויפה אמר דכתיב ובעל כנפים יגיד דבר. עכ"ל וכונתו ל"ל שהכותב נקרא בעל כנפים מאמת שכותב עם העט הבא מהכנף. ע"כ חליה לי לפרש דברי התוס' נגד מאורנו הרשב"א ז"ל. אך עכ"ז הדברים מלך עלמן ככונים לפע"ד בישוב קושי' התוס'. ועוד יש לי בזה הרבה דברים ואכת"ל :



יומר כפי הקלבה שקלבו מחדש דעיקר כוונתו הי' רק שלא יקח מעצמו שלא ברשות יומר מהקלוב מהקהל וזה ברור לדעתי . הנה בררתי ת"ל כל פרטי העניינים וכ"ת ידון לפי חוקן הענין והנלע"ד כתבתי :

סימן יז

כ"ה רישא יום ו' עש"ק כ"ז תמוז תרל"ה לפ"ק :  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרבנים המופלגים יקרי רוח מו"ה יוסף עלינבערב וכ"ת שרגא פייבל קארפ יושבי על מדין ומב"ל בק' לבוב יע"א :

אחרש"ב

מתכנס היקר עם שאלתם שאלת חכם שלשום הניעני ואבא היום להביע חוות דעתי כיד ה' הטובה עלי . חוכן השאלה . אשה נשאת לאיש בחי' אב דאשתקד ובחגוכה ילדה ולד עודנו חי וכאשר שאלו את האשה אמרה כי תאבי בעלה נתעברה שבח עלי' בימי חג הפסח העבר ומאז נתעברה ומעת לדמה זה ח' חדשים היא דרה עם בעלה אלל חותמה וצפת באו האב והבן והאשה לפני כ"ת אמרה שגם אחר הגשוואין פתה אותה חותמה וצא עלי' וחוחנה תכחישה בכל גס הבעל אינו מאמינה שזינתה אחר הגשוואין וגם על קודם הגשוואין אינו מאתינ שמאכיו נתעברה עכ"ל השאל' וזה החלי בעז"ה ואבא על סדר דברי כ"ת ראשון ראשון . בראשונה יאלו לומר דלכך השמיטו הקור והש"ע תפוחת אביו ולא כתבו רק דאזנת אביו מותרת משום דבתפוחת אביו אם אביו חי אסור לישא אותה דאולי ישי' שהאב רגיל אלל בנו יבא לידי איסור וכמו דחששו כן גבי חמותו ובתחב"ת אישחמיט להו גמרא תפורשת יבמות ס"פ כי"ל דבזכרים ל"מ להבי' אי תשום דאינו רגיל כ"כ האב אלל בנו כמו האם אלל בתה אי תשום דגברי דאסרו שכיבתן אהדדי קפרי אהדדי ורחיק האי' מיני' . עוד כתבו כ"ת להביא סעד לדעת הש"ג ז"ל דאם הקורבה רגילה לבוא אלל אשתו כופין לגרש תלשון הש"ס יבמות דף ל"ה דהאי דעביד איסורא בחנות' דא"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כר"י אשרייתה עלך לאתתך איסורא דעלס דקרק ואמר דעלס דבחי' חמותו גס לדין נאסרה אף שכבר נכסה וכדעת הש"ג ז"ל . לדעתי אף אם נדקדק כן י"ל דהכוונה היא דלר"י לעולם אסור בלשנתו אף לאחר מיתת החמות דקיל איסורא וכדקיי"ל בחמותו לאחר מיתת אשתו דאינו צרפה ולדעת רבים מהקדמונים ז"ל גס כרת ליכא ורק איסורא בעלמא ואין תכאן ראי' להש"ג ז"ל ומפשטא דסוגיא שם אדרבה נראה דלא אסר לאשתו עליו ורק ננדי' עיי"ש . גס מה שהוסיפו לומר עפ"י דבריהם דאם נבעלה לחותמה קודם שנשאה הבן תחויב לגרשה לפ"ו תנ"ך עלמא ליתא דכבר כתבו האחרונים ז"ל דגם לדעת הש"ג ז"ל אין חוששין בכנסה מאיסור פנוי' לאיסור ערוה עיין בדבריהם מה שמתרשים בזה דלא יקשה מהך דסעיף י"ב שם ובעברי' בין בתרי' עניינים אלו ראיתי לעורר לדעת הש"ג ז"ל דאמאי אסור לכונוס לכתחלה בת תפוחתו הרי כיון דשכיבתן אסרתן אהדדי קפרי אהדדי ולא חיישין וכדאמרינן במ"פ כי"ל שם :

ג

מה שרצו לומר לפ"ד דבכ"ה נאסרה אשתו לבנו דאף שהבעל אינו מאתינ לדברי' ע"ז נאמנת דלא שייך עיניה נחנה באחר דנשי' לאו דיני גמירי לדעת שחאסר בכ"ה צ"ב כבר החליטו הפוסקים ז"ל דבכ"ה אמרינן ע"כ בטוענת נתיחדתי ונאנסתי דלפי דברי' לא אסרה עלמה ורק ראין אמרינן דאם כן היא אסורה ד"ל דמערמת לומר כן ובאמת ע"כ : אולם עכ"ז פשיטא דאסורה לדור יחד עם האב ואם אסרו שלא יכנוס בכ"ה לכתחלה כ"ש שיש לאסור שידורו יחד ובוז' אין לחלק בין בברי' לנשי' דעיקר

שבו' מפיו ואף איסורא ליכא לדעת הרי"ף ודעתי ז"ל והכא הוי כמתפסם בשבו' שאנו אומרים שכוונתו בסודאיתו שיהא כאילו נתן ת"כ דהוא מסוב בשבו' אולם אחרי העיון מלבד דרביס חולקים וס"ל דגם במתפסם בשבו' דכתי' דליכא קרבן ומלקות איסורא תיהא איכא וכ"פ להלכה בשו"ע יו"ד סי' רל"ט כבר העלה השע"מ ז"ל בפ"ט מה' אישות דלפי טעם זה עכ"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל לחלק בין מתפסם לגדרי קנס שאמר שיהי' פתו פת כותי ושחאסר"א לטעם זה לא התפסה היא רק כאומר שיהי' כך וכך דאל"כ בכל האיסורין דאמרי' שחאסר"א יקשה דהרי הוא מתפסם בדבר האסור עיין בדבריו ה' ז"ל והבן כי קצתי ולטעם דהוי הודאת בע"ד פשיטא דאסור לעבור לכ"ע שהודאתו הוי כמאה עדים לגבי עלמא שנתן ת"כ בפו"ת ואם עבר עבר על ת"כ ולענין הודאה פשיטא דאין בין בע"פ לכת"י ואין להכשיר השומע א"כ בכ"ה רק אי נימא לסמוך על דעת החולקים על הרמב"ם ז"ל וס"ל דרק בזמנא לאותו דבר נריך בדיקת סכין ובזירוף דעת קלמ' הקדמונים ז"ל דת"כ לא הוי כשבו' מה שאין דעתי נוחה ומסכמת לזה דרעת הסוברין דת"כ ל"ה שבו' בטליס במיעוטס נגד הרוב רוב בנין ומינן ומי' ירוס ראש איפוא להקל נגד דעת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל מדעת עלמא אחר שבש"ע לא הכריע ובימוד כשנוטל סכר מהכשירות גס לדעת החולקין אלו ז"ל אסור לאכול משחיטתו היכי שהוא חשור על השבו' דשבו' הוי חמור נגד כבילה דכל העולם נודעו על לא תשא ואף בת"כ דקיל בשבו' ג"כ אין להקל גס לדעתם בשומע לדין שהוא שו"כ דיש לחוש שיקיל בדברים דקילי בהבדלי' וכמוכן ואין זה ענין למ"ש המה"י"ק ז"ל בע"א שאומר על השומע ששחט שלא כהוגן והוא הכחישו דאף העד בפלמו מותר לאכול משחיטתו דהתם העדס דכיון דלא נפסל צ"ד אף לפ"ד העד שחיטתו כשרה נשאל"כ הכא אחר דשחאסר"א כשעבר נפסל צ"ד וכמוכן :

אמנם

אם נתברר שלא נתן באמת ת"כ ורק טעם שוי' אנפשי' חד"א בהודאתו קאתינ' עלה יש לרון דאין לפוטלו משום זה דזה לא נחשב איסור וקיל אלל סברות עיין בחו"מ סי' ל"ד לענין פסולי עדות עיי"ש ולכאור' לפי הטעם דשחאסר"א משום כררי איסור נגעו בה לא שייך לרון כן ואמנם באמת רבו החולקים על טעם זה וכמבואר בפוסקים ז"ל ויש לנרף לזה בגוונא דני"ד דעת הסוברים דשבו' בכתב ל"ה שבו' וביחוד דעת הרי" הלוי ז"ל דכתב אין לחייבו בדיני אדם ירק שדינו מסור לשמים וכאשר בררתי טעמו ונימוקו דאם לא נמר כלבו לי"מ השבו' בכתב ואם לא נמר כלבו שהודאה זו יהי' קבלת שבו' ל"ה שבו' בכתב ואין בידינו לפוטלו ומלבד זה י"ל גס בזה דלא משמע להו לאישי' ודו"ק בכ"ז . ויש לעיין לפי טעם רוב הפוסקים ז"ל כהך בענין שחאסר"א דהוא רק משום הודאת בע"ד בכ"ה שהס מודים בהיפוך שמעולם לא נתן ת"כ אי יכול השומע להתיר לעלמו הת"כ שלא מדעתם אף שהי' לטובת חבירו ולענין הטובה הרי מודים בהיפוך והוי כמרי הודאות הסותרות אהדדי דהוא המוחזק בעלמו ליקח סכר שיראש [ולענין שיחשב עד"ר כשנשבנ לקהל עיין מהרי"ק ז"ל שורש קפ"ב וגס בל"ז גס אם הודאתו הוא שנתן ת"כ בפירוש עד"ר הנה נודע דעת הקדמונים ז"ל דאם כבר עבר חשוכ דבר מצוה ויש לו חתום גס עד"ר] והדבר נריך עוד חלמוד אללי . ובדבר מה שאומר השומע שהקהל מחלו ונתנו לו רשות ליקח יותר אם האמת כדבריו אין כאן בית מישוש לדעתי ואף דבדור לחברו כל שלא אמר בפ"י שתלוי בדעתו נריך התרה עיין בסי' רי"ח ת"מ הכא תפאח אחר הומר לו הת"כ דבכ"ה אזלינן אחר הכוונה והכא לא אמר רק שלא יקח סכר יותר מהקלוב וכשיעשו הקהל קצבה אחרת יותר רשאי ליקח

זה וכמ"ש המ"ש ז"ל יש להחיר ע"י הפרשה דשונג הזה הוא מתחלה ועד סוף ויש לנרף א"כ דעת הא"ז ודעמ"י ז"ל לדעת המקילים לגמרי בזמנה וכ"ל: והנלע"ד כתבתי:

**סימן יח**

ב"ה לבוב יוס' ה' ל' למב"י חרל"ט לפ"ק.

אשיב ואומר שלום לכבוד ירדי הרב הה"ב חו"ב בחדרי חורי כ"ש תוה' שמואל נינעלם נ"י אבד"ק אבערלישווא. **מכתב** יקרמו עם שאלתו שאלת חכם לנכון השיב ידי זה שבועיים ועמה באתי להשיבו על יקרת מדברותיו כי ה' הטובה עלי ותחלה אבוא ע"ד הס"ת אשר בשירת האזינו אין ריוח וחלק בשיטים באמלע רק כשיפור ב' יודיין לכל היותר מאותו הכתב של ס"ת זו וזה החלי בעזר ה' לור:

**הנה**

כ"ת ילא לרון להכשיר משום דלדעת רבים מהפוסקים ז"ל שיפור סתומה הוא רק ב' אותיות ויש א"כ ריוח שיפור סתומה וגם דזה דבעינן שיהי' ריוח בשירה שיפור סתומה י"ל דאינו רק לכתח"ל אבל בדיעבד אינו מעכב והאריך בזה. אולם לדעתי אין זה כראי' לסמוך להכשיר ואפרש שיחתי דמלבד דכבר נודע דהחלטת רוב הפוסקים הקדמונים ז"ל דשיפור פרשה בין סתומה בין פתוח' היא ט' אותיות הנה גם לדעת הפוסקים ז"ל דהשיפור הוא רק ב' אותיות או לדעת הטור ז"ל דרק בפתוחה בעינן ט' אותיות אבל בסתומה די בשלשה מ"מ בעינן ב' אותיות כתיבת אשר וכדומה אבל לא סגי בשיפור ב' יודין וכ"ד דזה לא חשוב הפסק וריוח כלל ומלבד שזה נכון בעלמאומה מצד הסברא אמינא דמתקורו ברייתא דמס' סופרים שהביא הרא"ש ז"ל הוא מוכרע שאמר איזוהו סתומ' כל ששייר באמלע שיפור שם בן ב' אותיות ולא נקט ב' אותיות דבעי למעט שלא נאמר רדי בנ' יודין ורק דבעינן שיפור תיבה בת ב' אותיות אשר וכדומה דשיפור ב' יודין הוא רק ריוח כאות אחת א' או שיין ולא חשוב הפסק וכ"ל ורק דבעינן תיבה של ב' אותיות ב"א אמלעים והריוח שבין אות לאות ובפתוח' בעינן ב"כ שיפור ב' תיבות של שלש ודראיתא במס' סופרים הג"ל שהביא הרא"ש ז"ל והיינו ט' אותיות והריוח המעט שבין אות לאות וגם שני המרחקים שבין תיבה לתיבה ובזה מיושב דברי הסה"ת ז"ל שכתב דשיפור הריוח לריך להיות שיפור למשפחותיכם ותמה הב"י ז"ל דתיבת למשפחותיכם היא עשר' אותיות ולפי הג"ל א"ש דשני המרחקים שבין תיבה לתיב' בנ' תיבות עולה כשיפור אות הנוסף עכ"פ דלכתח"ל שיפורם כשני יודין לבין תיב' לתיבה לריך להרחיק שיפור אות קטנה וארדב' הסה"ת ז"ל תיקל קלת דדי בהפסק הפרש' שבמקום שני המרחקים שבין הני' תיבות של שלש שלש די שיפטיק כשיפור תיבת למשפחותיכם אות אחת נוסף וד"ק כי זה נכון:

**עוד**

אמינא להביא קלת רא"י לזה דגם לדעת הפוסקים דבהפסק הפרשה די בנ' אותיות מ"מ בעינן ב' אותיות אשר וכדומה ולא סגי בשיפור ב' יודיין מהא דפסקין דבגורמן לו תיבה בת ה' בסוף הדף יכול לכתוב ב' בחוף הדף ושנים חוץ לדף ולא אישתימי' לשום אחד מהפוסקים ז"ל שיאמר דאם בשורה אחת כתב כזה שני אותיות חוץ לדף ואח"כ בשורה שלישית נזדמן לו ב"כ תיבה בת ה' ש"י לכתוב רק ב' בחוף הדף שאסור לכתוב בכה"ג ב"כ שנים חוץ לדף שלא תהיה בשורה האמלעית ריוח שיפור שני אותיות אמלעים שהוא שיפור ב' יודין לכהפ"ח דה"ל פרשה פתוחה לדעת הפוסקים אלו ז"ל דגם שיפור פתוח' הוי רק שיפור ב"א. וביותר יש רא"י מהא דאיתא שם דאם א"י לכתוב מהתיב' של ה' רק ב' בחוף הדף יניח

דעיקר החילוק משום שאינו רביל כל כך אומתם דשכיבתן אסרתן קפרי ומתרחקו מהדרי וזה לא שייך שידורו יחד וביותר כי לפי דברי האשה גם אחרי הנשואין בא עליה חומה וספיר נאמנת שלא ידורו עם חומה דכזה אין הפקעה מצעלה ואין לומר דהא כהא תליא דמלבד די' לאסור שידורו יחד ע"פ מה שאומרת שבה עלי' מקודם הנה גם אם לא היתה אומרת רק שאחר הנשואין בא עלי' יש להאמינה לפני הדירה דקיל דאף שאינה נאמנת שנפתה לו לבא עליה מ"מ לזה נאמנת שרדף אחריה דגם באומרת שאין רצונה לדור במקום זה שיש בני' ארס פריזים שומעין לה וכמבואר בש"פ אה"ע ס' פ"ד עיי"ש ח"ב. ועמה נבא לרון פ"ד שהולך חי והיא א"כ עדיין מינקת חבירו הנה נודע דעת הפוסקים דבזמנה ליכא דין מינקת. ומ"ז רשכ"י ז"ל דחה דעה זו לגמרי והעלה שאין לסמוך ע"ז כלל וכלל דעיקר טעמם משום דבמלחא דלא שכיחא לא גזרו רבן אבנאס כבר כתבו החוס' ז"ל דדוקא זנות בעדים והתראה לא שכיח וגם אי"ל דמ"מ הפיבור ל"ש בזנות דאשה מזנה מתהפכת דהרי בהבטחה ס"ל לר' יהודה דמזנה לריכה להתמתן משום דשמא לא נתהפכה יפה יפה ולא אמרינן דמ"מ כיון דפפ"י הרוב מתהפכת יפה הוי מלחא דלא שכיחא ולא גזרו רבן וביותר הרי חק קיי"ל כר"י דתקנו זמן משום דשמא יפכה אף דהוי לא שכיח דזנות בעדים והתראה חשוב ודאי לא שכיח. אולם אנכי אמרתי ליישב קושיותיו ולקיים דברי חכמים בפלי דעה זו דשתעבר בזנות חשיב באמת לא שכיח ורא"י לזה דא"כ יקשה לר"ל דאמאי לא קאמר הטעם דתקנו זמן שלא יפכה על בני' ממזרים דזנות בלא עדים והתראה שכיח וכמו שהוכיחו החוס' ז"ל אלא ודאי דזה מצד אחר חשוב לא שכיח דהפיבור ע"י זנות ל"ש דאשה מזנה מתהפכת ולפ"ז י"ל דלר"י הטעם דהוי מרי מיעוטי' דשמא מזנה בעדים ויפכה שלא תהרב ושמא מזנה שלא בעדים ותתעבר ותוליד ויפכה על בני' ממזרים ובזירוף שניהם לא חשוב לא שכיח כ"כ לר"י. ומהבטחה אין רא"י דהתם אם לא נתהפכה יפה ונתעברה המכשול והתקלה לפנינו כשתלך למשעה דרוב לתשפט ילך משא"כ בזה דעינקת דגם אם אירע הדבר דל"ש שנתעברה בזנות עדיין אין תקלה רק אם תתעבר בימי היניקה מצעלה ותתער חלבה ותהי' נושה לחבוב מצעלה שיתן על ממאום בימי וחלב וכל כה"ג י"ל דלא גזרו במלחא דל"ש חזו חילוק יכה לדעתי:

**ולפי**

אף כי חלילה לסמוך על זה לבד להחיר בזמנה אחרי דרוב הפוסקים ז"ל חולקים בזה והואסרין ע"מ יש לנרף דעת הפוסקים אלו לסניף היכי שיש עוד לרדי היחר בלא"ה. ועפ"ז אני דן בזמנה שנשאה בשונג שיהי' די בהפרשה דכזה יש לנרף לדעת המקילים בזמנה דעת הא"ז ודעמ"י דשונג אין לריך לנרש ודי בהפרשה אולם להחיר בכה"ג שידור עמה אין דעתי מתכמת בשום פנים. ובנ"ד לפ"ז אם נראה לב"ד שאינו ע"ה וידע מאיסור מינקת אף שאומר שגם שלא ידע שהיא תעוברת יש להחמיר לריך לנרשה דמלבד דקשה להאמינו ששנה בזה אחר שכבר היתה בחודש החמישי והיה ניכר עברה הנה גם אם אמת כדבריו אין מקום לנרף בזה דעת הא"ז ודעמ"י ז"ל דעיקר טעמם שהקילו בשונג שיהי' די בהפרשה אף דלאו קנסא היא שנאמר דשונג לא קנסו הוא משום דדוקא במזיד הולרכו שיגרשה דתשו טיבא עלי' אחר שראינו שכבר עבר במזיד ולא חש לתקנת חכמים משא"כ בשונג שלא עבר עד כה לא חיישינן שיפור על דברי חכמים וכמ"ש האחרונים ז"ל וזה ל"ש כאן שמתחלה שונג הי' אפ"ה כשדר עמה אחר הלידה ח' חדשים עבר במזיד א"כ על תקנת חכמים ויש לחוש א"כ בהפרשה שיבוא עלי' ואך אם הוא ע"ה שלא ידע כלל מאיסור מינקת דזה ב"כ חשוב שונג לפנין

פרשה דפתוחה לא הוי רק שיעור ט' אומיות אלא גם להמפורשים רבסוף השיטה לא חשוב פתוחה לרעת המס' סופרים מ"ת גם סתומה לא הוי ולא חשוב לא פתוח' ולא סתומה ואין חשש כלל ובסיפא בשמות חול השמיענו ר"י דאם הראשון בראש הדף קודר את הראשון ומטעמא שכתבתי למעל'. ועג"ל לפ"ז ולפרש הך דיסגירי כו' ללכך לא הזכיר הך חילוקא דר' יהוד' דמירי שאינו יודע אם כתב השם שני פעמים או תיבת אל וגם א"כ אם ה' הראשון בסוף השיטה מחטב השני דהראשון ודאי קדוש והשני ספק אולם כ"ז רחוק והעיקר כדכתיבנא ופרשתי למעל' ודו"ק]:

**יעיד** אשר חקר כ"ת אי הא דבעין שיהא חלק באמצע כשיעור פרשה סתומה היא לעיכובא ודעתו נוטה דבדיעבד כל שהוא חלוק קלת ד. לרידי פשיטא לי לסיפוך דכיון דבעין שיהי' פנוי באמצע בעין שיעור שנקרא הפסק דהיינו שיעור הפסק פרשה סתומה דפחות לא מקרי הפסק כלל. ואם כי זה נכון מדר הסברא בעלמא'. אמינא להביא ראי' לזה מדברי הריב"ש ז"ל בתשובותיו שהקס' דאי ריוח השירה כשיעור פרשה למה אמרו שאם כתב כל הספר כשירה פסולה חיפוק ל' משום שעשה פרשה במקום שאין בו פרשה דפסול ואי נימא דשיעור ההפסק כשירה כשיעור פרשה אינו לעיכובא א"כ שפיר הולך להשמיענו דגם ככה"ג שכת' הס"ת כשירה בלי הפסק כשיעור פרשה שפסול' וע"כ דדעתו ה' ז"ל דשיעור ההפסק כשירה הוא כשיעור פרשה סתומה לעיכובא ובפחות ל"ח כלל כשירה וכנ"ל וזו ראי' נכונה וברור'. ועיין בריב"ש ז"ל שם שמירץ קושימו זאת דה"א דהף דאיר כשיעור פרשה פוסל בצורת שירה עדיף דאין זה פרשה ורק כסדר השירה נכתב ומס"ה השמיענו דמשום דעשא' כשירה פסול'. ולריך לפרש דבריו ז"ל דדוקא היכי דנרא' להדיא שלא נעשה להפסק פרשה וכך דכתב' כשירה אין לפסול משום שעשה פרשה שלא במקום פרשה אבל היכא ד"ל הכי וי"ל הכי פסול ומס"ה אף היכי שהיית מעליה כשיעור וכשאר פנוי פסול וכנ"ל בהך דמס' סופרים דאף שאלא הטעות אחרי שכבר כת' א"כ וע"כ נשאר פנוי מ"ת כיון שהרוחין לא ידעו זאת ויחשבו שהי' נקב מקודם והיית המעליה קודם שכת' והי' בידו לכתוב על הטלחי והשאירו פנוי פסול כשיעור פרשה:

**ועפ"ז** אמנם אמינא להביא עזר מזה כנגד דעת קלת דאסור לכתוב שם הקידוש על הטלחי דלכ"כ יקשה בהך דהכותב שם כו' דגם היכא ששני השמות באמצע הו"ל לתימר שיחטוב הראשון ויעלה על הנקב מעליה דבזה לא יפסול מטעם הפסק פרשה סתומה דאף אם ה' המעליה מקודם שכת' לא ה' ביד לכתוב השם על הטלחי ודמי לכהך דכשיר' דלא תיפסל משום הפסק שיעור פרשה משא"כ אם יחטוב השני ע"כ יעטרך להשאירו נקוב דאם יעשה מעליה יפסול מטעם הפסק כשיעור סתומה דאם ה' הטלחי מקודם שכת' א"כ ה' לכתוב התיבות האחרים על הטלחי ואינו נרא' א"כ להדיא שלא נעשה להפסק וכנ"ל אלא ודאי דגם שם הקודש מותר לכתוב על הטלחי ואין א"כ ל"ת מדר זה והבן. ועפ"ז נשתר ג"כ ראייתי שהבאתי למעל' ראש דלכ"ע שיעור ג' אומיות אמצעים בעין בהפסק ולא סגי כשיעור ג' יודיין מהך דזרדמן לו בסוף השיטה תיבה בת ה' דהתם כיון שנרא' בעליל למה נשאר פנוי לא נפסל משום הפסק שיעור פרשה וכנ"ל בהך דכתב כשירה וכמוכן אף איסחגך בקמיימא. היולא מכללות דבריו דאין מקום להכשיר בנ"ד שאין ריוח באמצע השיטות של שירת האזינו רק כשיעור ג' יודיין וכאשר בררתי בעוהש"י והנלפע"ד כתבתי:

**בשורי** היריע' אמתרי לכתוב לכ"ת מה שנחשקיתי בצעברי בין בחרי עינייס אלו במה שכתבו בהך

יניח המקום חלק ויתחיל בשיטה השני' ולא ימשוך האומיות כרי למלאות עד סוף השיט' ול"ח לרעת הסופרים דבג"א הוי שיעור פתוח' וע"כ דבעין ג' אומיות אמצעי' ולא סגי כשיעור ג' יודין וכנ"ל. וע"פ צירורן של הדברים האלה האיר ה' עיני לבאר הא דתינין במס' סופרים פ"ה הלכה א' הכותב שם של שני שמות של קודש שהי' לריך לכתוב שם אחד של קודש וכת' אותו שני פעמים מקיים את הראשון ומחטב את השני שהראשון נכתב בלי טעות והשני אף שכתבו בקדוש' מ"ת ה' בטעות לכן מחטב השני ר' יהודה אומר אם הראשון בסוף הדף מחטב את הראשון ומקיים האחרון שנים של חול מומק האחרון ומקיים הראשון ר"י אומר אם הראשון בראש הדף מומק את הראשון ומקיים את האחרון. ויען כי השני צבות דין אחד יש להם ורק דשל קודש אינו השאי למחוק ובשל חול מומק הניה הגר"א מוויילנא ז"ל גם בסיפא בדברי ר"י אם הראשון בסוף הדף. אולם בנוף פעמ' דר"י נלאו כל המפורשים ז"ל לפרש ולהבין החילוק שבין סוף וראש לאמצע הדף ודחוקו הרבה בדברים שאינם מתקבלים על הלב עיין עליהם:

**ורפי** הג"ל יתבאר הדברים כתיבן חומר והתבונן. דהנה בהך דפתוח' וסתומ' דמס' סופרים שהביא הרא"ש ז"ל [העמקתי זה מהרא"ש ז"ל כי במס' סופרים שלפנינו כתוב בשיבוט] מבואר דלהתם' סופרים פתוח' היינו בחלפת השיטה שהיית פנוי בחלפת השיט' והתחיל לכתוב באמצעות'. וסתומ' היינו באמצע שכתוב בראש וסוף השיטה והחלוק שבין הפרשיות הוא באמצע. ומעת' אמינא להניה בהיפוך תמה שהניה הגר"א ז"ל ורק של"ל בדברי ר' יהוד' בשני הצבות אם הראשון בראש הדף כו' ועיין ב"י סי' רע"ו שהביא בשם הגהות מיימון המדשות דאין לכתוב השם בסוף הדף ולא משכחת כלל שיהי' שם הראשון בסוף הדף אם לא דיתא שגם בזה טעה הסופר. והנה מבואר בפוסקים שאין לפשות נקבים ציריע' ושיהי' נשאר נקוב וביחוד בקדירת השם עיין בדבריהם ז"ל ולפי הג"ל שפיר קאמר ר' יהוד' וניתוקו עמו דאם השם הראשון בראש הדף מחטב את הראשון דאם יחטוב השני ע"כ יעטרך להשאירו נקוב דאם יעשה מעליה יהי' קלף פנוי באמצע כשיעור ד' אומיות השם לחשוב ריוח שיעור פרשה סתומ' ופסול ואין לעשות נקב ולהשאירו כך. ולכך קודר את הראשון שכתחלת השיט' לחשוב פתוחה דל"ה רק בפנוי שיעור ט' אומיות ושפיר יוכל ליתן על הנקב מעליה וכנ"ל ואף להחולקים ז"ל דמ"ל דשוה סתומ' לפתוח' או דפתוח' הוי רק בסוף השיטה היינו משום דדחו להך דמס' סופרים מהירושלמי וכדומה אולם אן לשיטת המס' סופרים קיימינן ודו"ק. ובזה אמינא ליישב הא דחיתא במס' סופרים בפירקן הלכה ה' טעה וכתיב יסגירי אל אל אל עויל [כן היא גירסת הגר"א ז"ל ועיקר] מקיים את הראשון ומחטב את השני ולא הזכיר חילוקו דר' יהוד' דפעמים שקודר את הראשון ולפ"ז א"ש דכאן בשם של צ' אומיות א'. ל. גם בראש הדף קודר השני וטולה מעליה דזה לא הוי סתומ' דג' אומיות אמצעים בעין ולא סגי בריוח כשיעור ג' יודין וכנ"ל והבן:

**ויש** מקום אחי בראש לומר ולפרש הך דהכותב שם כו' כפי שכתוב לפנינו ושלא לעטרך להניה מאומה ע"פ דברי הסהמ"מ ז"ל שהבאתי דאין לכתוב השם בסוף הדף וא"כ יש לפרש דברי ר"י בשם קודש דאם הראשון בסוף הדף והיינו דאיכרי שכת' בטעות בסוף הדף מחטב הראשון והיינו משום דבאמת גם השם השני קדוש הוא ורק דהראשון יש בו תעליותא שנכתב במקום הראוי וכשהי' בסוף הדף א"כ דיש בו לעומת זה גרעון שנכתב בסוף הדף קודר הראשון שלא יהי' שם בסוף הדף ויכול להטיל על הנקב מעליה ל"ת לרפת המפורשים דלשיטת המס' סופרים חשוב פתוחה ב"ו בחלפת השיטה ובין בסופה דאין חשש הפסק

בהך שאורך השיטה כדי לכתוב למשפחותיכם נ' פעמים  
 דהיינו שלשים אותיות ושלא תהי' קלרה מזה שגרא' כאגרת  
 וגם לא ארוכה יותר שלא יהיו עיניו משוטטות. בשם הר"ת  
 ור"י ז"ל דזה דוקא בכתיב' דקה אבל בגסה הכל לפי הנוי  
 וגם לא שייך עיניו משוטטות בכתיב' גסה. וכתבו דהרמב"ם  
 ז"ל לא תחלק בהכי ורק דכ"ג לריך להיות האורך נ'  
 פעמים למשפחותיכם מאותו הכח עיין בדבריהם ז"ל. ואני  
 חמה דהרי בשירת האזינו אורך השיטה עם האויר שיעור ט'  
 אותיות באמצע הוא תיכף בשיטה הראשונה אחד וארבעים  
 ואף אם נאמר דכיון שנפסק באמצע באויר לא שייך עיניו  
 משוטטות מ"מ הרי בשירת הים שיטה הראשונה השלימה  
 יש בה ארבעים אותיות ולהיפך מלינו פחות בס"ת שכת'  
 הרמב"ם ז"ל לעצמו בכל דף כ"ח שיטין ורכ"ו דפיס שטולה  
 מספר השיטין אחד עשר חלק וחסש מאות ועשרים וששה  
 ויעלה מספר אותיות התור' כולה ד"ש חלק ועוד לא יותר  
 מכ"ח אותיות לשיטה דוק ומשוב. וז"ע כעת אללי. כזאת  
 ראיתי להשיב לכת"ה ואשאר ידידו.

סימן יט

לא סמיך עליו כ"כ ואינו כותב לשמה. ולפ"ז עלה על לבי  
 להוסיף ולומר דאף לדעת החולקים על הרייף והרא"ש ז"ל  
 דבאומר אמרו ל"ה רק ספק מנורשת ז"ח רק באמרו לו  
 שנים דבזה י"ל ולהסתפק שכתב לשמה משא"כ באמרו לו  
 מפי ע"א דבזה י"ל דודאי ל"ח לשמה. אולם אחרי ביטוי  
 אין זה נכון. דבאמת ע"א נאמן באיסורים ולא חשדין  
 ל' למשקר וא"כ אף בדבש"ב קיי"ל דאין דבש"ב פחות  
 משנים ז"א רק מטעם בזה"כ. ובזה אמרתי לישב בחידושי  
 שיטת רש"י ז"ל בשבת דף קמ"ה דעד מיתה אינו נאמן רק  
 מדרבנן ואף דאין כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת  
 בקו"ע אפקיענהו רבנן לקידושין מיני'. ולכאורה יקשה  
 לפ"ז דא"כ אמאי כשבא בעלה אח"כ חלל מזה ומזה.  
 ואמרתי דאחר ללא האמינו חז"ל רק בזירוף דייקא ומינסבא  
 משום חומר שהחמרת עליה בסופה לא הפקיעו הקידושין  
 רק באופן כשלא יתוודע שלא תהיה באיסור ח"א אבל  
 כשיודע שבעלה חי לא הפקיעו הקידושין דא"כ לא יהי'  
 חומר בסופה ולא תירוק. והא דלא חיישינן שמא יתוודע  
 אח"כ והי' ח"כ עליו איסור ח"א היינו דבאמת אכן ל"ח  
 בע"א שמשקר בדבר איסור דמה"ט נאמן באיסורין ורק  
 בדבש"ב גז"כ היא דבעינן שנים. והיינו כשאנו רולין  
 לדון בדבש"ב אבל אחר שהפקיעו חז"ל הקידושין ורק שאתה  
 אומר דניחוש שמא יתוודע שבעלה חי דבזה לא הפקיעו  
 הקידושין לזה ל"ח כיון דבאמת ל"ח שמשקר העד. ומעשה  
 כ"כ הכא לענין הסופר אין לחלק בין נאמר לו מפי שנים  
 לנאמר מאחד לענין לשמה דגם ע"א ל"ח שמשקר וכי"ל  
 והבן כי קרתי. ועלה ע"ד לומר עוד דכיון דהעד אחי  
 חורגו הוא ג"כ אחד מהעדי מסירה שפיר נאמן לומר  
 שהוא בטל והי' חספא שנכתב ע"י אומר אמרו וכדקיי"ל  
 בעד אומר מאי דלמעקר סהדותא קאמי. אולם אחר העיון  
 גם ז"ל דכיון דאינו נאמן רק לעוקר עדותו הרי מ"מ  
 כיון שבעל אומר שמסרו בפני ב' עדי מסירה גם אם  
 היו מכחישים אותו לנמרי הי' אסור בה מטעם שאחד"א.  
 והנה ח"י כדעת הסוברים דענין פתולי והכשרי כהונה  
 ל"ז דבש"ב שפיר נאמן ע"א בכ"ד שאנו דנין אם מותר  
 נהחזירה והעד מעיד לפ"ז דהגט בטל ומותר להחזירה ואף  
 שהחזקה קודם העדתו בגרושה לפנינו הנה כבר נודע דעת  
 רבים מהקדמונים ז"ל דכל דל"ה דבש"ב ע"א נאמן אף  
 באיתחזק איסורא וביחוד כ"כ בהגה"מ ז"ל דלא מקרי  
 איתחזיק איסורא רק היכי שגם לפי דעת רובד הי' עד עתה  
 בחזקת איסור אבל היכי שלפי עדותו ל"ה בחזקת איסור  
 דבטעות חזקנו ל"ח איתחזיק וע"א נאמן עיין בדבריו ז"ל : גם  
 ח"י ויבאר בדברינו להלן דהיכי דהעד נוגעגם לדבש"ב  
 אינו נאמן כלל והכא העדות דהגט בטל נוגע לדבש"ב דאף  
 דב"ז הגט פסול או דהוי ספק מנורשת משום דלא כ' ודן  
 לדעת הסוברים' הכי מ"מ נ"מ בעדותו לענין שאם אחד יבא  
 ויקדשנה לא יחולו הקידושין שפיר נאמן בכ"ד דאחר שהוא  
 אחד מעדי המסירה ועקר סהדותא אין כ"מ לדבש"ב ורק  
 לענין אם מותר להחזירה מטעם שאחד"א. אמנם באמת  
 נוף הדבר דפסולי כהונה ל"ח דבש"ב לאו ד"ה היא דלדעת  
 החוס' רי"ד ודעמי' ז"ל גם זה הסוב דבש"ב ואין ע"א  
 נאמן וכבר האריכו בזה האחרונים ז"ל :

והנה

שמעתי בשם הגאון מליסא ז"ל שאמר דהיכי דאינו  
 רק משום שאחד"א ל"ח דבש"ב אולם אני לעלמי  
 אמינא דהשומע שמע וטעה ולא אמר הגאון ז"ל כן רק  
 לפי הטעם של המהר"י באשאן ז"ל דענין שאחד"א הוא מטעם  
 נדר דלפ"ז לרקו הדברים דל"ח דבש"ב משא"כ לפי טעמם  
 של רוב הפוסקים ז"ל דמעטם לארס נאמן ע"ע קאחינן  
 עלה פשיטא דאין לחלק בהכי דהרי נאמן בהודאתו כמאה  
 עדים לבני עמנו דהוי דבש"ב וזה ברור אללי. ולפ"ז בכ"ד  
 אם ל"ה רק הודאת הבעל שמסרו לה בע"מ דאין לדון  
 אחר

ע"ד הגט היתן בע"כ מלת נח בן יהודה לאשמו רוחא  
 רבקה ובהגט יש כמה פסולים ועתה בעלה רולה  
 להחזירה ואך הוא כהנאופרטי השאלה יובנו מתוך התשוב'  
 חה החלי בעה"י אשר מאתו ית' אשאלה כ"כ עזרה לבל  
 אכשל בדבר הלכה. ותחלה נבאר אם הגט הזה בטל מה"ת  
 או אינו רק פסול. הנה מ"ש שרה רבקה ומחק שם שרה  
 ותלה בין השיטין שם רוחא אינו לכל היומר רק פסול  
 דרבנן אחר שמפר לה הגט בפני עידי מסירה. גם מה  
 שכתב שם חביה אורע ולא אורי פשיטא דאינו רק פסול  
 דרבנן דגם בשינה שם חביה אינו פסול רק מחשש לעו ויש  
 ר"ת מכשירין עיין בעל הפיטור ז"ל וביחוד בשינוי שם  
 חבי האשה דיש להקל יותר משום דאשה נקראת על שם  
 בעלה ולא ע"ש חביה עיין ג"פ ז"ל. גם משום זה שנתכרר  
 דהסופר החס עלמו וגם אח העד השני אשר בן משה  
 אינו רק פסול דרבנן כשנמסר בעדי מסירה לדירן דקיי"ל  
 דע"מ כרתי כר"א לחף דמודה ר"א במזויף מחוכו. מ"מ  
 אינו בטל בשביל זה מהי"ת וכמ"ש הרמב"ם והקדמינים  
 ז"ל. ומנה שלא נכתב ודן כו' הנה לדעת הרמב"ם ז"ל אין זה  
 מעכב וגם לדעת רבים מהקדמונים ז"ל החולקים עליו עיין  
 ר"ן ז"ל שילהי גיטין ל"ה דק אבעי' דל"א ולי"ה רק ספק  
 מנורשת ע"ע. אך מה שיש לדון הוא מה שהעיד משה  
 בן יעקב אהרן אחי חורגו של המגדש שאחי חורגו נח  
 המגדש לזה עליו שילך לק' פרעמישלא לבקש שמהאיז אחד  
 שיכתוב לו גט כזה. והוא ח"כ אומר אמרו ובזה דעת  
 הרייף והרא"ש ז"ל דאינו גט כלל מהי"ת ולפ"ז אם נחליט  
 דכל שאינו גט מהי"ת ומותרת לכהן הוכל לחזור אליו ולקמן  
 נדבר עוד מזה. אולם גם לדעתם ז"ל יש לעורר עדיין  
 אחר שאין לנו ע"ז רק ע"א ה"ל ואף שגם הסופר יהושע  
 בן דוד העיר שהוא לא ראה את המגדש ורק שזה האיש  
 משה לזה ואמר לו בשם אחיו חורגו לכתוב גט מ"מ הר"י  
 הסופר א"י אם המגדש ח"ל שהוא יבקש סופר שיכתוב לו  
 או שהוא עשאו לזה הסופר שליח שלא בפניו. ובזה האופן  
 האחרון דעת הר"ן ז"ל והרא"ה ז"ל דאין כלל בכלל אומר  
 אמרו ואך הרמב"ן ודעמי' ז"ל ס"ל דגם ככה"ל הוי אומר  
 אמרו דאינו כותב לשמה ועיין כ"ז בדברי הקדמוני' ז"ל.  
 והנה לכאור' פלה על לבי לחלק דדוקא באמרו לו שנים  
 שיכתוב שהבעל מינה אותו לשליח שלא בפניו ס"ל להר"ן  
 והרא"ה ז"ל דכשר ומשום דכיון ששומע מפי שני עדים  
 שנאמנים לכל דבר כותב לשמה אבל בע"א גם ככה"ג  
 כ"ע מודו דל"ח לשמה דכיון שאינו שומע רק מפי ע"א

# שאלות ותשובות סימן יט כו רצה

אחר חדרגמ"ה ז"ל דמשועבד לה מטעם הוראת בע"ד כו' ורק מטעם נדר שפיר ע"א נאמן אמנם אחרי דגם האשה מורית לזה דיש לרן מטעם הוראת בע"ד בדשכ"ע וכמוכן אין ע"א נאמן. והנה מעדות הסופר יהושע בן דוד נראה בעליל שכתב הגט שלא לשמה שאמר שזא חליו אחיו חורגו של המגרש שיכתוב פעשקיוועל וכיוון עשה השינויים הג"ל בנט אולם גם אם השערתי נכונה מה שצריך עוד להחזיר תמנו שיאמר בפ"י שכתב שלא לשמה וכמוכן הנה הא הוא רק ע"א דליו נאמן בדשכ"ע ואף לדעת הסוברי' דפסולי כהונה ל"ח דשכ"ע מ"ת הרי עדותו דהגט בטל מה"ת הוא גם לדשכ"ע שחס יקדשנה אחר לא יחפסו הקידושין וכנ"ל ואף א"כ דמ"ת נהי דליו נאמן לענין הנוגע לדשכ"ע מהני עכ"פ לענין שאינו בדשכ"ע מה שאין דעתי מסכמת בזאת אחר דהכל היא עדות אחת והא זכא תלוי הנה אף א"כ דהיכא שערות העד הוא נוגע לדשכ"ע ולענין שאר איסורין דע"א נאמן מהני עדותו לענין האיסור שאינו דשכ"ע פסולה לכהו"כ כ"ד אף א"כ דזה ל"ח דשכ"ע דכיון דלגבי דשכ"ע דהיא ענין אישות ל"מ עדותו ואין הגט בטל לגמרי ממילא פסולה לכהונה דאין לך ריח הגט יותר מזה אחר שאין הגט בטל ודאי ואם יקדשנה אחר תהי' לריכ' מהשני גט ו"ב. אמנם יש לרן כשיבירר הסופר עדותו שלא כתב לשמה להטרף עדותו ששיהם מעידין על הגט שהוא בטל הסופר שלא כ' לשמה ואחי חורגו משה שאמר אמור לסופר כו' והבעל לא עשאו שליח להסופר שלא בפניו דהוי אומר אמרו לכ"ע והגט בטל לדעת הרי"ף והרא"ש ז"ל וכיון דליתא צ"י עדים מטרפין גם בדשכ"ע וכמבואר בפוסקים ז"ל. האמנם כי דעת הר"ן דבקידושין ל"מ עדות מיוחדת דבקידושין פתיך צ"י ד"כ שחס נתקדש' הזא עלי' בתימה ולדעתו ז"ל ה"ה א"כ לענין עדות שהגט בטל והיא א"א ל"מ ידוק אולם בזאת רבו החולקים עליו ז"ל זכא וכמעט יחדלי הוא הר"ן ז"ל זכא ועיין כ"י בפוסקים ז"ל הראשונים ואף גם האחרונים ז"ל גם חכמי הבית ראויה הרבה בדשכ"ע שיוכל להתגלגל שיבא לירי' ד"כ ל"ח עדותו ד"ל ואכמ"ל:

**ואך** ראי' אחת אליב תהא דקאמרינן בש"ס דקידושין דף ס"ה דבעינן צ"י עדים בקידושין משום דילפינן דבר דבר מממון וא"כ דבכ"ב חשוב ד"כ פשיטא דלריך שניס ודו"ק. ועדיין יש לעורר דרגמ"ה ז"ל פשטא מתמורת חרתו גם על הסופר והעדים וי"ל דהיכי דהגט אינו גט ליכא חרס דחספא בעלמא הוא וא"כ הוי הסופר שאומר דלא כתב לשמה נוגע בעדותו זה שלא יהא נקרא עבריין שעבר על חדרגמ"ה ז"ל ואף א"כ לפ"ז דגם כשהוא פסול לא עבר אחרגמ"ה ז"ל וגם אם כתב לשמה א"כ לא עבר דהגט הזה יש בו פסולי' רבים לפנינו מ"ת כיון דכ"ד דהמגרש הוא כהן אם ל"ה רק פסול הועילו מעשו' דע"כ לריכ' לקבל גט דאסר' עליו ועבר א"כ אחרגמ"ה ז"ל משא"כ אם ה"י שלא לשמה דהגט בטל מה"ת והוי א"כ נוגע אולם כבר העלה המהרי"ט ז"ל והחזיקו בדעתו האחרונים ז"ל דל"מ נוגע רק בשכ"ע נגיעת ממון דחשוב ככ"ד לא זולת [ולכאור' עלה על לבי לומר לפ"ז דבגט בטל ליכא אחרגמ"ה ז"ל דיי"ל דבגט בפ"י הגט בטל מטעם דאי עבר ל"מ דעבר אחרס דהוא דברי קבלה ועיין בפוסקים ז"ל דגם באיסור דרבנן אמרינן אי עבד ל"מ דעי"ז יתוקן האיסור לפ"ז אולם בזאת כבר כתבו רבותינו בעלי התוס' ז"ל בתמור' דף ה' דבנירושין ל"ש אי עבד לא מהני דגירושין איתקש למיחא עיי"ש]: אמנם כל המו"מ הזה הוא רק לשיטת הרי"ף והרא"ש ז"ל דבאומר אמרו ל"ה גט כלל מה"ת אולם רבים מגדולי המורים ז"ל חלקו עליהם זכא וס"ל דל"ה רק ספק מגורשת עיין ב"י ז"ל שמונה והולך דעת החולקי' אלו ז"ל הרי"ו והרמב"ם הר"ן והמרדכי ובעה"מ סמ"ג וסמ"ק והרמ"ה והכלבו ז"ל ומי ירום ראש להקל נגד כל

הני רבנותא להחירה לכהו"י ומלבד זה גם לדעת הרי"ף והרא"ש ז"ל דבאומר אמרו הגט בטל מה"ת יש לעורר דאין ההיתר לכהונה ברור כ"כ דבזאת הך כלל דכ"ל הרמב"ם ז"ל דכ"מ שהגט בטל מה"ת כשרה לכהו"י חוץ מחוץ לפלוני דהגט בטל ומ"ת פסולה לכהו"י לאו ד"ה הוא עיין רש"י ז"ל גיטין דף כ"ה בהך דזעירי אמר כולן אין פוסלין חוץ מן האחרון שכתב וז"ל חוץ מן האחרון דלחומרא אמרינן יש ברירה ופסולה לכהו"י אבל איך כולהו אפי' ריח הגט אין בהם ול"ד למגורשת מאיזה ולא התירה לכל אדם דהיחא להסיח מילתא תיחא לשמו ולשמה נכתב עכ"ל מדבריו נראה בעליל דרוקח בהך דלא נכתב לשמן ל"ח ריח הגט הא בשאר פסולי' תור' דנכתב לשמן והפסול מתק"א שפיר דמי להך דגרוש' מאיזה דפסולה לכהו"י וכבר הרגישו זכא האחרונים ז"ל והנה כבר הבאתי מחלוקת הקדמונים ז"ל לדעת הרמב"ן ודעתי' ז"ל כל שלא שמע מפי המגרש ל"ח לשמה ולדעתם ז"ל א"כ דזה ביטול מה"ת לא נפסלה גם מהכהו"י גם לשיטת רש"י ז"ל אולם לדעת החולקים ז"ל דזה חשוב לשמה ורק דאומר אמרו היינו מדעתם ומשום דאין כאן שליחות דמילי לא מימסרי לשליח אף לדעת הרי"ף והרא"ש ז"ל דבטל מה"ת נפסלה מ"ת מהכהו"י לפ"ז דהביטול הזה הוא מ"ד אחר וכנ"ל:

**והנה** בענין אי בעינן שליחות בכתיבה נחלקו הקדמוני' דדעת הטור ודעתי' וכ"כ דעת הרמב"ם ז"ל דוכתב אבעל קאי והסופר כותב בשליחות הבעל דשלומו של אדם כמותו אמנם התוס' ועוד רבים מהקדמונים ז"ל ס"ל דל"ב כלל שליחות בכתיבה דוכתב אסופר קאי והא דבעינן ש"כ"ה הבעל לכתוב הוא משום דבלי לזו"י הבעל ל"ח לשמה ולפי הג"ל היכי דכתבטל השליחות כגון בהך דמילי לדעת הסוברים דהא דבעינן שליחות הוא מטעם לשמה כשרה לכהונה חולס א"כ דמעטם דאין כאן שליחות הגט בטל פסולה מ"ת לכהונה כיון דהביטול הוא מ"ד אחר: ולכאורה עלה על לבי דזה בעלמא פלוגתא הרמב"ן והחולקים ז"ל בתימה בעלמא להסופר ורק שאמר להם אמרו לו דלהחולקים ז"ל צ"ל דס"ל דבעינן שליחות בכתיבה ולכך פסול אומר אמרו מדעתם דכיון דמילי לא מתסרי לשליח ליכא שליחות דמעטם לשמה אין לפסול גם בכ"ב כיון דהי' מ"ת לזו"י הבעל ורק דאין כאן שליחות ואף שלא שמע הלוויי מפי הבעל חשוב לשמה לדעתם ז"ל דמה"ט מתסרי בתימה בעלמא להסופר שלא בפניו. אמנם לדעת הרמב"ן ז"ל י"ל דבזאת ל"ב שליחות בכתיבה ואומר אמרו פסול משום דל"ח לשמה כיון שלא שמע מפי הבעל. אמנם אחרי בינותי ראיתי דל"ח לומר כן דהרי הר"ן ז"ל הוא מהחולקים על הרמב"ן ז"ל בהך דתימה בעלמא שליח להסופר שלא בפניו והוא ז"ל בעלמא מלקת הסוברים דל"ב שליחות כלל בכתיבה. ובזאת צריך להחזיקו הטעם דפסול באומר אמרו מדעתם לדעתו ז"ל דמה בכך דמילי לא מימסרי לשליח הרי ל"ב שליחות כלל והרי הי' לזו"י הבעל והוי שפיר לשמה לדעתו ז"ל אין חילוק לענין לשמה בין שמע הלוויי מפי הבעל ובין לזה עליו שלא בפניו וזה דבר שראוי לעורר עליו. וריתתי לישב זה עם מ"ש התוס' ז"ל בסוגיא דאומר אמרו שס דאף דל"מ אפי' מלאו באשפה וחתמו ונתנו לה כשר הכא פסול דכיון דעשאן שליח גלי דעת' דקפיד שיכתוב בשליחות דוקא וכיון דמילי לא מימסרי לחליח ואין כאן שליחות ל"מ עיין בדבריהם ז"ל. אולם בזאת ז"ל התוס' ז"ל לא כתבו כן רק לר"מ דל"ה צריך לזכות על הכתיבה כלל וכיון שאמר אמרו לסופר חזינן שקפיד בשליחות משא"כ לירד דע"כ הי' צריך לזכות על הכתיבה מהכ"ת יתא דמקפיד שיהי' בשליחות דוקא ו"ב:

**ועלה** על לבי לומר דס"ל להר"ן ז"ל דאף דכתיבה ל"ב שליחות מ"ד עלמא מ"ת משום לשמה בעי שליחות

והנלפע"ד כתבתי . פה"ק לבוב יום ב' ו' אלול מאסק  
לחדשי השנה תרל"ה לפ"ק :

**סימן כ**

ב"ה בריסק יום א' טוב סיון תרכ"ח לפ"ק:  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרב הה"ג חריף ובקי בחדרי  
מורה בפלפול וסבירא מפורסם לנאון ולמפארת שמו נודע  
למשגב מו"ה אריה ליב נ"י אבד"ק בינסק ואנפיה :

**מכתב**

כ"ת עם דברי שאלתו שאלת חכם הגיב עדי  
תוכן השאלה באשה שברחה מבית בעלה  
במרת ומעל ויש גב"ע שהי' ח"ו משך בבית הזונות כאחת  
הקדשות והלכה בראש פרוע בשוק כאחת הזנותות וגם  
היתה ציחור עם אינו ישראל מא"ח ונסעה עמו בעגלה  
לביאליסטאק וגם שם היתה יושבת בקובה של זונות וגם  
בלילה ההיא שברחה מצענה הי' בדרך פריזות ועתה נאבד  
זכרה ובעלה הוא עני ונודד הוא ללחם לבקש טרף לבייתו  
ואין לו מי שישאיר צביתו לשמור גם הוא עדן באביו וא"י  
לישב בלי אשה האם יש למנוח לו תקנה ובא"זה אופן  
תהי' התקנה עכ"ת שאלתו באברתו אלי עתה חו"ו מה  
שהראה לי כת"ה זה כמה הענין הכל כתוב באריכות נשה  
הכל מזכרונותי ואשר ע"כ לא יפלא בעיני כת"ה אשר לא  
אבא לדבר אחר בדבר הלכה זו על סדר קונטרסו ואך  
הכני צוה להשיב לכת"ה דעתי צנוף שאלתו ה' זה הסלי  
בעזה"י אשר תאמו אבקש עוד לבל נכשל בדבר הלכה זו  
תקנת רבנ"ה ז"ל וחרמו אשר שטח אכ"י" : הנה נודע  
שתי התקנות ומדרגת"ה ז"ל. האחד שלא לגרש אשה בע"כ.  
והב' שלא לישא שתי נשים ובתקנה השני' התנה שיש כח  
להחיר התקנה והחרס ע"י מאה רבנים מנ' ארלות ואך  
כאשר ידחו טעם מצורר להחיר ותהי' כתובתה צרורה  
ומנוחת במשכנות או במעוה משא"כ בחרס גט בע"כ לא  
מהני טעם מצורר ואך כשיש ענין נדר עבירה ושמעדין  
לגרשה הסביתו כל הפוסקים שיכול לגרשה בע"כ . אולם  
לענין חרס דב' נשים דעת רבים מהאחרונים ז"ל דגם  
במקום שיכול לגרש בע"כ אין מתירין לו לישא אשה על  
אשתו בלי היתר מאה רבנים ושאר הפוסקים המזכרים  
והפריזו לומר דגם בשזנתה ודאי אף דפשיטא דיכול לגרשה  
בע"כ. היכא שאי אפשר לגרשה אין להחיר לו לישא אחרת  
רק במאה רבנים ורבים מקילין בזה בלי היתר מאה רבנים  
עיין כ"ז בדברי הפוסקים ז"ל שהאריכו בזה הרבה :

**ובנראה**

טעם פלוגתתן דהמקילים ס"ל רבנ"ה ז"ל  
לא נזר כלל בכה"ג שמצוה עליו שלא לדור  
עמה ומותר א"כ לישא עלי' אחרת כמו דמותר לגרשה  
בע"כ והמתירים סוברים דדוקא לענין גט בע"כ שאין לו  
התרה אמרי' הכי דלא נזר רבנ"ה ותקן לפרוהות ושמעדין  
לגרשה . משא"כ לענין שתי נשים שהתנה ונתן כח למאה  
רבנים להחיר גם בטעם מצורר י"ל שהשוה מדותיו ולא  
פלוג בתקנתו זאת . ופשיטא שחל החרס גם בכה"ג לא  
מבעי' היכי דליכא רק ענין מצוה אלא אף היכא שהיא  
טובה גמורה דהרי יוכל לשבת בלי אשה וליכא רק חשש  
הרהורא . וגם בלי' ל"י צנים דאיכא מצות פ"ו חל ככולל  
נשים אחרות : והנה בטעם התקנה ומדרגת"ה של ב' נשים  
נמצא בפוסקים ז"ל שני טעמים האחד תחשש דשמא לא  
יוכל לתיקם בסיפוקיהו ומדרגא דאיסורא דאורייתא אתא  
עלה . והשני דלאו תשום זה ורק מטעם חשש קטטה דחשש  
דע"ז שיכול ליקח אשה על אשתו יתרבה קטטות ותהי'  
מוכרחת להתגרש ולא יתקיים החקנה דנט שיהי' ברלון  
האשה דוקא עיין כ"ז בפוסקים ז"ל ולפ"ז היכי שמהדין לגרשה  
ומותר לו לגרש בע"כ וגם אבדה מזורותיה וכל תנאי  
הכתובה

שליחות דוקא דאי ל"ה כמותו ל"מ כלל כוונתו שמכוין לשמה.  
אמנם זה אי"ה להאמר כלל דעיקר ראיית הפוסקים ז"ל אלו  
דל"ב שליחות הוא מהא דמהני כתיבת חש"ו בנדול עומר  
ע"ג אף דלאו בני שליחות נינהו וא"כ דכל שאינו שליחו  
ל"מ מה שמכוין לשמה הדק"ל ומה חילוק בין הך דחש"ו  
דהחמרון הוא משום דאיכס בני שליחות ובין הך דאומר אמרו  
דהחמרון בהשליחות משום דהוי מילי . ועכ"ל רת"ל להר"ן  
ז"ל דל"מ לשמה רק היכי שהבעל צוה עליו לכתוב ואף שעשה  
שליח שלא בפניו וצוה חולק על הרמב"ן ז"ל ואך באומר אמרו  
מדעתם שלא צוה עליו כלל ורק שנתן להם הכח לעשות מי שירלו  
שליח לכתוב ל"מ לשמה רק דכיון דל"מ השליחות משום  
דהוי מילי ל"מ לשמה . אבל חי ה"י מהני שליחות כזה ה"י  
שפיר מסוב לשמה כיון שזוה עליו שליח הבעל שהוא כמותו.  
ולפי ה"ל אס נחפסם במושלם כדעת הר"י והרא"ש דאומר  
אמרו בטל הגט ודאי מה"מ היה צדיקו להקל להבשרה  
לכחוני דה"י לנו נרדי היתר הרבה דעת הרמב"ם דכל היכי  
דהגט בטל מה"מ מותרת לכהונה חוץ תמוך תפלוני גם  
לדעת רש"י ז"ל דרק בשלא לשגה לא נפסלי מכהוני כבר  
העליתי דל"מ לדעת הרמב"ן ז"ל אלא גם להר"ן ודעמ' .  
ז"ל עיקר הפסול דאומר אמרו הוא משום דל"מ לשמה .  
ואין לחוכך להחמיר רק לדעת הסוברים דבעינן שליחות  
בכתיבה דלדעת ז"ל י"ל דבאמת זה חשוב לשמה והטעם  
דאומר אמרו הוא רק דכיון דהוי מילי ליכא שליחות ואין  
שליחות בעינן בכתיב' וביטול הגט א"כ מנר אחר . וכיון  
דיש לנו נרדים הרבה להקל וגם לדעת הפוסקים אלו אין  
הוכחה דזה חשוב לשמה ורק דאין לנו הוכח' להיפך ה"י  
מקום להחיר' לכהוני לדעת הר"י והרא"ש ז"ל . אולם כבר  
הבאתי למעל' דעת רבים מנדולי המורים ז"ל שחלקו בזה  
וס"ל דבאומר אמרו הוי רק ספק מגורשת ונ"ל לדעתם  
דאין זה חשוב ודאי שלא לשמה ול"ה רק ספיקא וגם א"כ  
דבעינן שליחות בכתיב' הא דמילי לא מיתסרי לשליח אינו  
ודאי מה"מ ומי ירוס איפוא ראש להקל בזה וכ"ל ודוק :  
והנה יש מקום בראש לרון מנר אחר דכיון דיש בגט הזה  
פסולי דרבנן אף אס ה"י מצוה בעלמו לכתוב הגט בטל  
דח"ו' שניו בשליחות ולאו דוקא שאין כאן שליחות ורק  
דחשוב שלא לשמה דכיון ששינה שהגט לא יועיל כתבטל  
הציווי שפ"ד זה לא צוה וצוה נרא' דגם הסוברים דבעינן  
שליחות בכתיב' יודו דהיכי שכתבטל הציווי חשוב ודאי שלא  
לשמה ורק באומר אמרו י"ל לדעתם ז"ל דחשוב לשמה כיון  
שלא כתבטל הציווי ולדעת החולקים על הר"י והרא"ש ז"ל  
ל"מ רק ספיקא דזה או מחמת שלא צוה עליו או מחמת שלא  
שמע תפי הבעל חשוב שלא לשמה וכ"ל ס"ל דאינו ודאי  
מה"מ משא"כ דכשתבטל הציווי ע"י השינוי והיכי דהגט  
בטל משום שלא לשמה לכ"ע לא נפסלה מכהוני וכ"ל :

**אמנם**

מלבד שהדבר צריך עדיין תלמוד אללי הנה  
ב"ד שכוונתו ה"י לזרוק לה גט בע"כ והוא  
כהן לא איכפת ל"י בהפסול דרבנן שעשה הסופר בהגט  
דהוא בלא"ה אסור לישא אחרת עלי' אף אס ה"י גט כשר  
דלגבי דירי' לכ"ע אין הגט כלום ואך דכיון שחאסר' עליו  
תהי' לריכי לקבל תמנו גט ברצוני אחרי שא"י לחזור עליו  
והרי גם אס הגט פסול חאסר' עליו ואין לו כ"מ רק שאס  
ה"י הגט כשר והיתה יכולה להנשא ה"י גם הוא אס"כ יכול  
לישא אחרת לדעת הכלבו והרמ"א ז"ל זה פשיטא דכשכיל  
זה לא חשוב שינוי ציווי ושליחות שכתבטל הגט מה"מ  
בהביל זה דאומדנא דמוכח עובא פשיטא דל"מ בכה"ג  
וביחוד בניד הרי צוה ע"י אומר אמרו ובלא"ה אינו גט  
המועיל לכ"ע הוי ספק מגורשת מה"מ ולא שינה א"כ  
הסופר במה שעשה צו פסול וכמוצן וז"ב . סוף דבר אין  
מקום להחיר' לחזור לבעלה הכהן וכאשר בררתי בעזה"י

כחובת ה' לנו לומר דמוחר לו ישיא אשה אחרת פלי' גם כלי המרה ממאי רבני' דכח"ל ליחא לשני הטעמים שבשני' גם וכוונתו. אולם באמת לא אמרין גם לדעת המחמירים שרגמ"ה גזר בפ"י גם ככה"ל שמהדין לגרשה שיקשה לרבניהם ז"ל רבזה ליכא טעם לנזור ורק שלדעתם רגמ"ה ז"ל סתמא גזר וא"כ אף שנכתבל הטעם שבשני' גזר כל דבר שבמנין ל"ג גם בכתבל הטעם וכמבואר בש"ס דבינה דף ה' ובאמת כי לפי דעת התוס' ז"ל שכתבו לתרץ הא דאמרין בפ"ג דע"ז רר"י ורבא שלחו דורוגות לעכו"ם ביום האד ואמרו דקיס להו דלא פלחו לעכו"ם דלא שייך בזה דבר שבמנין כו' כיון דחששא דלזיל ומודה לא שייך רק באותו דפלחו לע"ז והר"ן ז"ל ביאר רבניהם ז"ל דכי אמרין דלריך מ"ן אחר להחירו אף בבטל הטעם ה"מ היכי שהי' בהם טעם בתחלה ורק שעכשיו נכתבל אבל באותן שלא היה בהם טעם האיטור מעולם שרי יש מקום לומר דבפרגות כיון דליכא הטעם א"ל להחירו. אולם מלבד דהר"ן ז"ל שולק בזה וכתב שזו קולא יתירה דאפשר לומר דקיס להו לרבנן שלא נאסר לשאת ולתת עם עכו"ם דלא פלחו אבל בסתם אין לנו הנה גם לדעת התוס' ז"ל זה אינו רק היכא שמעולם לא הי' איטור ע"ז משא"כ בדרון שאנו דנין עלי' דמקודם שקלקלה מעשיה הי' אסור לישא עלי' אחרת גם עתה שנכתבל הטעם לריך המרה דזה שפיר דמי להך דמיני דמני' ילפי' דלריך המרה גם בביטול הטעם שאחר שנסתלק' השכינה בטלה קדושת ההר וז"ל לפ"ז לכאור' דהוי קיס להו לר"י ורבא דהני מעולם לא פליי. אולם יש לחלק בין איטור הנמשך לאיטור התלוי בזמן וכנון בהך דע"ז שלא נאסר רק ביום האד דוקא ולא בנתיים וא"כ בכל יום האד מחילי האיטור מחדש וכיון שעתה לא פלח לא חשבו אללו איטור מתחילי' [ויש לי בזה הרהורי דברים לומר דכיון דלא נאסר רק יום האד כשלא פלח לא מקרי אללו אד שהרי לא חסרו מתחילי' יום אחר ואכת"ל] ועיין בט"ז יו"ד סי' קט"ו שהביא בשם הסת"ק ז"ל דהיכי דיש יותר מטעם אחד בעינן בכל מקום מנין אחר להחירו דמיישיגן שיאמרו שהוא משום ביטול טעם השני שאינו העיקרי ויבואו להחיר בכתבל הטעם הסיא בלבד וכיון שכן בנ"ד שיש ב' טעמים לא מהני מה שנכתבלו גם שניהם ולריך המרה וכו"ל ודו"ק :

**עוד**

חלו מעכשיו ומה שדחק מהרי"ק ליישב דגם החס לענין חזרה קמבע"ל מלבד דלישנא דהש"ס שם לא משמ"י הכי אי אפשר לומר כן כלל לדעת הסוברים התוס' והרא"ש ודעתם ז"ל דבכל גט אף במעכשיו אס מתי אין הגט חל רק סמוך למיתה דהיינו מתייש אף בנתן לידה תמש ומעמה לפי מה שבארתי בחי' דדוקא בנט על תנאי דאס מתי קמבע"ל לו במקום יבס אי זכות הוא לה משא"כ היכא שנותן גט בסתם דאף אס לא נישא לרמחא ליי ליבס לא הוי זכות בבירור בשעת שמוכ' לה הגט דמיישי' דשמא לא ימות כלל והארכתי הרבה בזה ואין כאן מקום הביאור. וא"כ אין שהות שיהי' נ"מ לענין חזרה ורק לענין אי מגורשת קודם שצא לידה וכמונן ולפי הכ"ל נישא דבזכי היכי לחשוב זכות כגון בשחרור או בנט אי ניתא דבמקום יבס זכות הוא לה גם מהרי"ק ז"ל יודה דלא בעינן כלל שיבא לידה ורק בחנו ס"ל לחלק דלא מהני רק לענין חזרה וכו"ל לדעת הרמב"ם ז"ל ואף אס נימן מקום לדקדוקו של המהרי"ק ז"ל דמדהסמיך מהרי"ק ז"ל והביא כאן סך אבשי' דהמזכה גט לאשתו במקום יבס אי הוי זכות דדעתו כ"כ גבי גט [והיינו בגוה דליכא למימר דילתא רחמא ליי וכגון ביבס מומר או לדין דאין מיבמין לדעת קל"ט דהוי ודאי זכות ובחסם נחשבו בזה האחרונים ז"ל] יש לפרש דהיינו ג"כ רק לענין חנו ולא בזכי ולא הביא האיבשי' רק דמשכת לה שיהא גם בנט זכות להאשה ודו"ק בזה :

אמרתי לבאר דברי מהרי"ק ז"ל באופן אחר ובה יסתלק תמיהתם של רבותינו בפלי' התוס' ז"ל דכיון דאינו יכול לחזור בו ע"כ שכל הגט מעכשיו משבא ליד הזוכה והוא לפת"ם בחידושי ואח"כ תלמי' להאחרונים ז"ל שהרגישו בזה. בהא דקיי"ל דגט שחרור בעי שיהי' כחוב לשמו דכיון דבגט שחרור כתוב הרי את קנוי לעצמך א"כ נהי דל"ח שטר שחרור מ"מ יקנה עלתו מחורת שטר דמה לי הוא מה לי אחר שאס כתב לו עבדי קנוי לך נקנה בשטר זה ויועיל א"כ עכ"פ לענין שלא יסא יכול עוד להשתעבד בו לדין דס"ל דלא בעינן עבד איש ולשמואל דס"ל בניטין דף מ' דבעינן עבד איש וכל שנפקע שעבודו יאל לגמרי לחירות גם לענין איטורא שיהי' מומר לישא בת חורין. ואמרתי דלכך לא מהני מחורת שטר דאין לו לעבד יד לזכות בשטרו ריד עבד כיד רבו דמי דדוקא לענין שטר שחרור דל"ב זכ"י בהשטר רק שיתן לו לידו שייך לומר גיעו וידו באים כאחד שפס ביאתו לידו הוא משוחרר משא"כ לענין קני' מחורת שטר דבעינן שזכ' מקודם בהשטר והרי לית ליי יד לזכות ולפ"ז בשחרור ע"י אחר אף אי לא הוי לשמו נהי דשטר שחרור לא הוי מ"מ קנה עלתו מחורת שטר. והנה התוס' ז"ל הקשו בניטין דף י"ג אהא דאמר"י בש"ס שם דלר"מ חשבו שחרור חוב לעבדו משום שמפסירו משפח' כנענית ואף שמתירו בבת חורין עבדא בהפקירא נישא ליה זילא ליה כו' דהרי בש"ס דכתובות דף י"א קאמרין דודאי עבדא בהפקירא נישא ליי והא רבנן פליגי עלי' דר"מ וסברי דזכות הוא לו דלית להו הך דהפקירא נישא ליי. ותירלו דבאמת גם רבנן מודו דניחא ליי בהפקירא ורק דס"ל גדול בעיניו זכות של הולאתו משיעבוד לחירות מזכות הפקירא. עיין בדבריהם ז"ל ומעמה אמר"י דדברי מהרי"ק ז"ל רק לנבי שחרור אמורים ומשום דכיון דמוכ' לו ע"י אחר יש בגט שחרור שני עניינים מחורת גט שחרור וגם לענין שיק' עלתו מחורת שטר וכו"ל וכיון דמחורת שטר לית לדין רק לענין טילוק השיעבוד שפיר אמרין דלא נישא ליי שיקנה לו השטר שחרור רק בחורת שטר דזה הוא לו זכות גמור שנסתלק השיעבוד ומ"מ מומר בשפח' דלענין איטור לא מהני זה לדין ואף דאסור בב"ח עבדא בהפקירא נישא ליי משא"כ לענין שיקנה מחורת גט שחרור זה גם לרבנן חוב הוא לעבד דאחרי שכבר נסתלק שיעבוד האדרון על ידי שזכה

לדעתי דבשביל שזינת' פעם אחת אינו ברור שרלו' לזנות  
 עוד שגדון בשביל זה שהגט הוא לה זכות ורואי אם  
 הדייה בעלה כגון שאמר קונס תשמיך עלי ואח"כ זיכה  
 לה גט אי מהני מטעם זה בעלמא שעתה אסור' גם לבטלי'  
 גם לכ"ע ואח"כ תשתרי לעלמא והעליתי דלא חשוב זכות  
 ברור מטעם דיכול הבעל לשאול על גדרו ולדרור ענה ואף  
 בגר עד"ר יש לו היתר לדברר מלואה יש לו התרה. ומלבד  
 זה דמי טעם הפסד המזונות . ומעתה יש לטות עלות  
 בנ"ד שיאסר הבעל עליו בקונס תשמישה עליו עד"ר ושפיר  
 א"כ יועיל הזיכוי כיון שנאסר' עליו וא"י לקיימה עוד דבג"ד  
 כיון שיש מלואה וחיוב עליו לנרשה אין התרה לגדרו שגדר  
 עד"ר ואף שלא עד"ר דעת הרבה פוסקים דאין תמירין נדר  
 שהוא לקיוס מלואה אלא שיש לדבר הרבה עוד בזה. ומזונותיה  
 בלא"ה אצדה בנ"ד והוי ל"י א"כ הגט זכות גמור . ומה  
 שגורס בגדרו שמהי' מוכרחת לקבל גט אין חשש בנ"ד  
 שיוכל לנרשה בע"כ אף אחר חדרגמ"ה ז"ל וכנ"ל בשם  
 הפוסקים ז"ל :

**וכאשר**

הרליתי דברי אלה לפני חתני ידד עז הרב  
 נ"י שאלני דאחרי שאני מחליט דעיקר הטעם  
 דנאסרת הוי זכות הוא משום דעתה אסורה לכ"ע גם לבטל.  
 נאסר איפוא מה שכתבתי ואמרת' שכנר'א' זה דעת הרמ"א  
 ז"ל דאף אם נחמיר לגבי דידה דבעינן שיבא הגט לידה  
 משום חומר איסור א"א אין להחמיר כלל לגבי דידה' לענין  
 חדרגמ"ה ז"ל דקיל דכיון דתחמירי' לגבי דידה שלא תשא  
 בגט זה שוב אין לה זכות עתה ע"י הגט שלא תוכל להנשא  
 בו ולא הוי גיטא גם לענין חדרגמ"ה ובשלמא אם נאמר  
 דהזכות היא כמ"ש קצת האחרונים ז"ל שאם תעבור וחזרה  
 לא תהי' א"א שפיר נוכל לחלק בכך דאף שמתמירים שלא  
 תנשא בגט זה עתה מ"מ קיל איסורא אם תזנה אחרי  
 שהעיקר כדעת רוב הפוסקים התקילים והוי לה זכות ולא  
 תחמיר' לחוש לדעת המתמירים לענין חדרגמ"ה ז"ל. משא"כ  
 אי ינאח כעטס הראשון אין לסמוך על התקילין כיון שמת"מ  
 תחמירי' לגבי דידה ל"ה זכות ול"ה גיטא גם לדעתם ז"ל.  
 והשבתי לו דמלבד ד"ל דכיון דעיקר החומר'א' היא משום  
 דעת הר"ף ז"ל דל"ה גיטא עד דמטי לידה וכיון דגם  
 לדעתו אינו יכול לחזור בו שפיר הוי זכות שא"י עוד לחזור  
 ותחננה כשיגיע לידה עכ"פ ואף דלא דמי לגמרי להך  
 דשיחרור דהתם יש חשש חזרה שלא ירצה לשחררו עוד  
 ולהשתעבד בו משא"כ באשה הנאסרת דאסורה עליו מ"מ  
 יש חשש שיחזור בו כדי לנרשה וחשוב זה שא"י לחזור  
 זכות לה . הנה לדעתי עיקר מה שאנו דנין הוא על עצמות  
 הגירושין אם הם לה זכות וכל שרלו' להחננה מהני הזיכוי  
 ולא איכפת לן מה שאנו מתמירין עלי' אח"כ והבאתי רא"י  
 ברורה לזה מדברי הר"ן ז"ל ניטין פרק התקבל שכת' במזכה  
 גט לאשתו במקום יבם וכ"כ במקום קטטה אם מת חוללת  
 ולא תתיבמת דשני האיבעיות אלו לא נפשטו ועיין ב"י ז"ל  
 ס' ק"ת מ"ש בביאור דבריו ז"ל והביא דעתו ז"ל בשלחנו  
 הטהור שם בשם י"א דהויא ספק מגורשת עיי"ש והאמי  
 לא ינאח דכיון דמ"מ לא תוכל להנשא ותהי' אגודה בין  
 משום ספיקא לא הוי זכות כלל ואין כאן גירושין כלל  
 ובשלמא בהך דמזכה גט לאשתו במקום יבם ינאח דא"י  
 דהניא ל"י יבם גם הספק גירושין הוי לה זכות שלא יוכל ליבמה  
 עוד ותחליץ אבל בדהך במקום קטטה מה נ"מ לה ואיזה זכות  
 יש לה בגט ספק [ומדברי הר"ן ז"ל יש להביא רא"י מש"ל  
 דהך דמזכה במקום יבם הוא רק בגט ע"ת ולא במזכה  
 לה גט סתם במקום שאין לו בנים דאל"כ מה בא להשתמינו  
 דגם במקום קטטה חוללת ולא תתיבמת דבלא"ה כיון שבת  
 יבוס היא הו"ל במקום יבם ומה לורך לקטטה ויש לי בזה  
 הרעיוני דברים הרב' אולם לא באו עוד אלני בכור הבחינה  
 בשגם אכ"מ ביאורים] אלא ודאי כמ"ש דעיקר מה שאנו  
 דנין

לו מתורת שטר השחרור חוב הוא לו שעתה מותר  
 בשפחה ואם יזכה לו בחורת שחרור יאסור בשפח' דבכה"ג  
 גם לרבנן חוב הוא לו דעבדא בהפקירה ינאח ל"י וכנ"ל  
 בשם החוס' ז"ל . ועיין בתוס' גיטין דף מ' ד"ה אוחו  
 העבד כו' גבי תפקיר עבדו שחלקו על רש"י ז"ל שכתבו  
 דאסור בשניהם בשפחה וגם בנ"ח דכיון דל"מ לענין איסור  
 מותר בשפחה והביאו ראיות הרב' לדבר עיי"ש ה . [ואפשר  
 שמה הטעם חזר בו רש"י ז"ל דלשיטתו א"א לחלק בכך  
 וכמוצו ודו"ק] ולכן אינו יכול לחזור בו לענין שיטתו העבד .  
 ומ"מ גיטא לענין איסור לא הוי עד דמטי לידה' והבן זה . וזה  
 יתבאר כמין חומר דברי הר"ף ז"ל שכי' אח"כ להחזיק דבריו  
 וזה"ל ואשכחן זיכה כי האי גוונא כדאמרין לקמן הולך  
 מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם  
 בא לחזור אינו חוזר וממה עליו הר"ן ז"ל דאין הגדרו  
 דומה דהתם ודאי דינא היא דלא מפתר ל"י מיני' דמלואה  
 עד שיגיע הממון לידו דאי אמרינן מפתר חוב הוא לו  
 כו' . ולפי הג"ל עיקר ראייתו של הר"ף ז"ל דבזכי' אחת  
 יש לנו לומר ולחלק שיכול לזכות לו הענין שהוא זכות לו  
 ולא הענין שהוא חובו ולזה מיייתי רא"י מהך דהולך מנה  
 לפלוני שאנו מחלקים ואמרינן דמהני לענין חזרה ול"מ  
 לענין שיפטור הלואה דזה חוב הוא וכ"כ לענין שחרור  
 אמרינן שזוכה לעבד מה שהוא תמורת שטר ולא מה שהוא  
 תמורת שחרור וכנ"ל ודו"ק כי קלרתי ומעתה אם כה ואם  
 כה לשני הביאורים הל"ל בגט היכי שהוא זכות וזיכה לה  
 גט בחורת זכי' גם הר"ף ז"ל לא יחלוק דבעינן מטי לידה  
 וכנ"ל וז"ב :

**מהדין**

טעמי כ"ל להחיר באשה הנאסרת דמהני זיכוי  
 הגט ומגורשת חייקה משעה שבא ליד הזוכה  
 האשה אחרי שרוב המורים חלקו בהדיר' על  
 הר"ף ז"ל וגם לדעתו ז"ל נראה ברור דאין חולק בכה"ג  
 וכמש"ל וביחוד לענין הבעל מחשש חדרגמ"ה ז"ל לית דין לריך  
 בזשם דמהני הזיכוי שיהי' יכול לישא אחרת וזה ברור לדעתי  
 לדינא . אמנם כל זאת בנאסרת ודאי שנתברר שזנתה  
 דבזה ודאי הגט חשוב לה זכות שעתה אסורה היא לכל  
 העולם וגם לבעלה וע"י הגט תשתרי לעלמא עכ"פ משא"כ  
 בנ"ד דליכא ברור ועדים שזינתה ורק שהל"כ בראש פרוע  
 וכספה ביחד עם א"י וגם יטבה בבית הזונות וא"כ אף דמ"מ  
 פשיטא דיכול לנרשה בשביל זה בע"כ גם אחר חדרגמ"ה  
 משום דהוי עוברת על דת דמלואה לנרשה ואף דעוברת  
 על דת בעי התראה הנה נודע דעת רש"י ז"ל דעוברת  
 ע"ד משנה אינה לריכי' התראה [ועיין בקונט' הגדפס בשמי  
 בספרו ה' של מרן זקני רשכ"י ז"ל באה"פ ס' כ"א שישבתי  
 דבריו ז"ל ופרקתי כל מה שהקשו ע"ז בטוב טעם ודעת]  
 וביחוד ברבילה בכך הסביתו הפוסקים ז"ל דא"ל התראה  
 כלל וביחוד דמה שיטבה בקובה של זונות פשיטא דהוי  
 עירי ביעור דאין לך דבר מכווער יותר מזה דגם ביאלו  
 זא"ז מתקום אופל חשוב כיעור ומכ"ש מקום ובית הזונות  
 שהוא מקום מיוחד לזנות וא"ל התראה וכמבואר כ"ז  
 ברמב"ם ז"ל פכ"ד מהל' איסורי ביאה ובפוסקים ז"ל . אבל  
 מ"מ כיון שאינה פה והוא רוצה לזכות לה גט לא מהני  
 בכה"ג גם לענין חדרגמ"ה ז"ל דכיון שאין כופין אותו  
 להוליאה אין כאן זכות ודאי דאולי ירצה לקיימה ולא מהני  
 הזיכוי להיות מגורשת מעתה ונפל פיתא בבירא . וחמרת'י  
 לבקש לי עזר ע"פ מה שחקרתי בחידושי דכיון דעיקר  
 הטעם דבאשה הנאסרת מהני זיכוי גט דהו"ל זכות הוא  
 כמו שבארתי למעלה ועמה מלמתי להגאון בעל שבות  
 יעקב שכתב כן דעתה היא אסורה לכ"ע וגם לבטלה  
 וע"י הגט תהי' מותרת לעלמא ודלא כמו שכתבו  
 קצת האחרונים ז"ל דהטעם דהוי זכות הוא משום דאם  
 תזנה עוד לא תהיה באיסור א"א ומוטב שחאל כו' דז"א



מ"ג לא מלינו שבשביל זה ינטרך להיות בפניו דכי ניתא דב"ל לא ערעור על שדה אחת ערעור דבולנותא שלנטרך לבנות העדות גם בפני הבב"ש שיש להם שיעבוד נכסים זה לא מלינו בשום מקום בש"ס ופוסקים הרחשונים ואף גם האחרונים ז"ל ופ"כ דבשביל שיש לו שיעבוד לא תיקרי בע"ד והא דבעין בעדות לאסרה על בעלה שיהי' בפני הבב"ל דוקא לאו מטעם זה דהדבר נוגע גם לו שמשועבדת לו קאמינן עלה ורק מטעם שנוף עדות זה הוא נגד שעבודו לאסרה עליו ולהפקיע שיעבודו וכיון שנוף הדין הוא נגד שעבודו חשוב הוא ג"כ ככל דין משא"כ לענין דין מיתה האשה שעיקר העדות הוא עלי' ורק שנוגע גם לשעבודו שפיר דמי להך דשדה שילא עליו ערעור שא"ל לבנות העדות שיהי' גם בפני המלוים וכ"ל וא"כ דברי הנוב"י ז"ל איפוא בראייתו זאת קיימים. אולם עכ"ז לרינא אין ראי' זו מנכרת כ"כ לדחות ולסחור בזה דעת רוב הפוסקים דכלא' מלי לאשכוחי גווי טובי שלא יהי' להם להעדים מקום לומר לאסרה על בעלה באנו כגון שמת הבב"ל וכדומה וכ"ל ע"כ דבאמת י"ל הכי וכמ"ש המוס' ז"ל בהך דלאוסר' על בועלה שני באנו לנוכל לאוקמי בשאין יודעין עם מי זינתה עיי"ש :

**והנה**

לכאורה עלה על לבי לומר דהא דגרע עדות לאסור אשה על בעלה שנבזה שלא בפני בע"ד מר"ת שלא תופיל לכ"ע גם בדעבד לדעת הפוסקים הנ"ל הוא רק בעידי זנות ממעט ע"י עדות זה אנו באים להחזיק בחוקת סוטה גמורה ולהוליא' בב"ד מתחת בעלה משא"כ בעידי כיעור וכ"ל שאין מחזיקין אותה בזה לסוטה שזינתה ורק חששא בעלמא היא דתנ"ע אין כופין להוליא ורק שמאזה להבעל לגרשה ואינו רק קלת לאפרושי מאיזורא י"ל דלא בניין שיהי' הקבלת עדות זו ב"ה דוקא ועכ"פ בדיעבד מהני והוספתי לפ"ז לומר ולחלק גם בעידי זנות בין שלא בפני האשה ובין שלא בפני הבעל דדוקא שלא בפני האשה לא מהני בדיעבד לכ"ע עיי"ז אנו רואים להחזיק' לסוטה מנאפת תחת אישה משא"כ לבני הבעל דאף שאנו רואין להפקיע שעבודו מ"מ חשוב רק כריני ממונות דמהני בדיעבד עכ"פ לדעת הרבה פוסקים ונכתר לפ"ז ראיית הנוב"י ז"ל מהך דמנהדרין דמ"מ יוכלו לומר לאסרה באנו דאחרי שכבר יהי' נבזה העדות תאסר אף שהי' שלא בפני הבעל וכ"ל. ואמרת' לכאורה להביא ראי' לזה דרק בעדי זנות ממעט דמחזיקין אותה ע"י העדות לסוטה גמורה לא מהני שלא בפני האשה אבל לא היכי שאינו רק חששא בעלמא לענין מזה מטעם עידי כיעור דהרי גם בקלא דלא פסק לחוד קיי"ל הכי דמאזה לגרשה עיין בב"ש סי' י"א שם דבע"כ אי קלא דלא פסיק אס כבר גרשה בעלה לא יחזור ומכ"ש דאיכא מזה לכתחלה והרי קלא דלא פסיק לא הוי גביית עדות בב"ד כלל וכי עדיק תקבלת עדות שלא בפני בע"ד. אולם אחר העיון אין מזה ראייה דקלא דלא פסיק הוא מסוג דבר ידוע לכל דאינו מענין עדות וכמ"ש הקדמונים ז"ל דבזה לא אמרי' מרי כמאה ורק דכיון דלא הוי רק קלא אין כופין להוליא והבן זה. וקלת ראי' לזה דהרי לדעת השאלמות בע"כ לחוד אין מוליאין מבעל ועם קלא דלא פסיק מוליאין הרי דקלא דלא פסיק מועיל גם להחשיב כעדי עומאה ממעט ולהפיקה כסוטה גמורה אף רשלא בפני בע"ד לא מהני אלא ודאי כ"ל דקדל"פ מסוג אחר הוא ודוק [כתבתי קלת ראי' ד"ל דע"י צירוף שאני ויש לרבר בזה אולם ליראת האריכות אשים מחסום לעיני] :

**אמנם**

אחר העיון וההסתבחות בדברי הפוסקים ראיתי דכ"ז יתא' דאין הטעם דמשוי עדות לאסור על בעלה לריני נפשות משום דמחזיקין לה ע"י העדות לסוטה ומנאפת דהרי לדעת הריב"ש ורעמ"י ז"ל גם לפסול אדם א"י

דין לענין זיכוי הוא על עמנות הנירושין אס התם לה זכות אס' אין ולא על מה שיהי' הדין אחר הזיכוי וכ"ל וזה ראי' נכונה וברורה לדעתי ודוק :

**עוד**

אמינא והוא העיקר דהא דמחמירי' לפ"ז לבני דידה וכ"ל צביאור דעת הרמ"א ז"ל לאו היינו שלא תוכל להנשא כלל עתה בנט זה ורק עלהו"ט החמיר לומר שחשום להתמין עד שיבא הגט לידה היכי שנאבד הגט וכדומ' גם לבבה אין להחמיר לחוש לדעת הרי"ף ז"ל נגד דעת כל הפוסקים וביחוד לפת"ל דבזכי בנט גם הרי"ף מורה פת"ל טעמו ונימוקו וכיון שכן שפיר חשוב לה זכות ושפיר י"ל כ"ל א"כ דלנבי דיד' לענין חדרגמ"ה ז"ל אין להחמיר כלל. טוב ראיתי דע"כ אנו רריכין לומר כן דאל"כ בלא"ה אין לחלק בינו לבינה לענין חדרגמ"ה ז"ל דפשיטא דכל שהיא אגודה ב"י ומעוכבת להנשא בשבילו דאסור לו לישא עלי' אחרת מחדרגמ"ה ז"ל. הגע עמך לדעת המוצרים דמפק חרס להקל דלא עדיק מספק הלמ"מ אחרי שכל ענינו הוא מדברי קבלה ועיין נו"ב ז"ל אס מגרש אדם את אשתו ספק גירושין תהי' היא אסורה להנשא והוא יהי' מותר לישא אחרת אף אחר חדרגמ"ה ז"ל א"כ לקמה מלת הדין וע"כ שכן הי' חקנת רבמ"ה דכל שהיא אסורה להנשא גם היא אסור לו לישא אחרת דעדיין יחשב לו שתי נשים. ורק דא"ל דגם היא מותרת באמת להנשא ורק דלכתחיל' יש קלת הוצ' מחמת איסור א"א דחמיר טובא לבבה לידה לנהוג ס"ל דיש להתמין עד שיבא גיטה לידה יש לומר ולחלק בכך דכיון דאינה אגודה עוד בו מותר לו לישא אחרת אף לכתחיל' דאין להחמיר כ"כ בחדרגמ"ה דקיל וזה ברור :

**אולם**

דא עקתא בכ"ד שנבזה כל העדות שלא בפני האשה והבעל וכבר הסכימו הפוסקים דלאסור אשה על בעלה גם בדיעבד ל"מ כשנבזה העדות שלא בפני בע"ד לכ"ע עיין ב"ש סי' י"א ס"ק ט"ז ואס' אמנם ידעתי כי ק"ז האחרונים ומכללן הבאון בעל נוב"י מ"ק סי' ע"ב חולקים בזה אין ב"ד דעת רוב הפוסקים ומאן ספין ומאן רקיע לרון כנגדה ועיין בנוב"י שם שהביא דמהני לאסור על בעלה קבלת עדות שלא בפני בע"ד מש"ס דמנהדרין דף מ"א דפריך התם אשה חבירה דמקטלא לריב"י היכי משכחת לה דהרי הו"ל עדות שאי' אתה יכול להזימה ליכולים למימר לאסרה על בעלה באנו והרי משכחת לה כשהעידו שלא בפני הבעל ורק ע"י האשה ואז בודאי באו להורגה דאינה נאסרת על בעלה בקבלת עדות כזה אלא ודאי דגם לאסרה מהני קבנת עדות שלא בפני בע"ד עכ"ד. ולכאור' עלה על לבי לסחור ראיתו זאת דאס' נאמר דל"מ קבלת עדות לענין שחאסר גם שלא בפני הבעל ע"כ דה"ט משום דהאשה היא שדה של הבעל וחשוב הוא ג"כ בע"ד וא"כ גם לענין הדין שידונו אותה להריגה בעינין שינבזה העדות גם בפני הבעל ומה נ"מ לענין הבעל אס' אנו אוסרים אשתו עליו או שאנו הורגין אות' כן עלה על לבי בראשית ההשקפה ובתחלת העיון. אמנם אחר ביותי לא מלאמי בשום מקום גילוי למידוש דין זה שאס' באנו לרון אשה נשואה לבעל למיתה שלנטרך לבנות העדים גם בפני הבעל ורק נבי עבד מלינו בש"ס דמנהדרין דף י"ט בהך דעבדא דינאי המלך דקטיל נפשא שהולרכו לבנות העדות בפני ינאי. ואשר ע"כ אמינא דבאמת שפיר יש לחלק בין אשה לעבד דעבד גופו קנוי לו לגמרי והוא כשורו דכתיב בהדיא והועד בבעליו משא"כ אשה דאינה קנוי' לו ורק שהיא משועבדת לבעל עיין שם דניטור"פ הזורק ידה גופא מי לא קניא ל' לבעל כהי דקני ל' למעשה יד' גופא מי קני' ל' אלא יד עבד קא קשיא ל' עייש"ה ולכך לענין דין מיתה א"ל שיהי' גביות העדות בפני הבעל כלל דאף שהדבר נוגע גם לו אחרי שהיא משועבדת לו

# שאלות ותשובות סימן כ כא

## רצה

כן בפשיטות אין ספיקא דירי מוּזיא מירי ודאי של הגאון  
 בעל חת"ם ז"ל ולא ראונו אין ראי' וביחוד בנ"ד שיש לנו  
 עוד לדריש וסגיפוס להקל. דעת האחרונים ז"ל שהבאתי  
 דמתי קבלת עדות גם שלא בפני בע"ד בדיעבד גם לענין  
 שמאמר לבעלה ולדעתם הפסידה אי"כ כחובתה מטעם העירי  
 כיעור וגם דעת המקילין דכמקום מלוא וגדר עבירה חשש  
 הרורח לא גזר רבמ"ה ז"ל כלל ואף שבשני הדברים האלו  
 רבו המחמירים עכ"ז סניף להחמיר מיהא הוי וגם זר"ז  
 בדברי הרמ"א ז"ל שהחליט בתשובותיו לכיון שלענין שמאמר  
 על בעלה ל"מ גם בדיעבד אם נגבה העדות שלא בפניה  
 גם לענין הפסדת הכתובה ל"מ עדות; ויש עוד לדבר הרבה  
 דאין זה ברור עוד כ"כ וצ"לירוק כל הטעמים האלה פשיטא  
 שאין להחמיר ולעגנו בשביל השלמת כחובתה והנלפע"ד כתבתי:

א"ל דוקא בפני בע"ד ועיין חו"מ סי' ל"ח ורק דעיקר  
 הטעם הוא משום דהוי לערא דבופא ואין לחלק איפוא  
 בין מדי עומאה לעירי כיעור דהוי רק מטעם חששא וכמו  
 כן בין האשה להבעל וכמוכ"ז וד"ק בכ"ז כי קרתי א). והנה  
 כפי שאמר לי הבעל המוכ"ז אבינה מדבריו כי ה' בל"ז קלא  
 דלא פסיק ואם כן הוא אין אנו לריכין להעדאה העדים  
 כלל לענין שיהי' מלוא לגרשה וכ"כ לענין חדרגמ"ה לענין  
 גירושין בע"כ וכנ"ל אך לא אוכל לדון על פי דבריו שבגם  
 שהמה בלא מעורבבים הרבה. סיומא דהך פסקא אם אמת  
 נכון הדבר כי ה' קלא דלא פסיק שזינחה שלא ע"י העדים  
 ויראה כת"ה כי קשה הרבה לפני האיש הזה להשיב התרת  
 מאה רבנים כמבואר בהתקנה אז דעתי מסכמת לעשות  
 לו תקנה באופן זה שידור קונס גופה לחשמים עליו עד"ר  
 ואח"כ יזכה לה גט ע"י אחר בזכי וכנ"ל דבאופן זה הגט  
 זכות הוא לה ואח"כ יחזור ויקבלנו ויתגנו לירו בתורת  
 שליח להולכה וכנ"ל דלנבי דידה יש להחמיר לכתחלה ועיין  
 בנוף התקנות בתשובות מהר"ם מרוטיבורג ז"ל דגם לענין  
 הימור גט בע"כ לריך הימור ג' קהלות היינו שלשה בתי  
 דינים בשלשה קהלות שימאספו יחד בכנופיה הב"ד ועוד שאר  
 לומדים בכל עיר ועיר מהשלשה האלה וא"כ אחרי שבנ"ד  
 ע"י נדרו הוא גורם לה שמהי' מוכרחת לקבל גט לריך עכ"פ  
 הימור ג' קהילות כאמור:

## סי' כא

ב"ה יום א' כ"ד טבת חרל"ח. לבוב:

לכבוד הרב המאה"צ וכו' מו"ה יוסף יצחק הכהן אבד"ק  
 זאבירטוב ומל"פ לק' יאנוב.

### תוכן

השאלה כפי הגב"ע שהאשה חנה גיטל בת ה' מו"ה  
 אביגדור אינגבר נתגרשה מבעלה ה' שלום יצחק  
 הלוי בנ"ד דק' זאויחוואסט כדת ואחר איזה ימים בא  
 המגרש להב"ד דשם ואמר שממר מודעה בתוך זמן הכתיבה  
 בפני עדים איך שהי' אנוס על כל זה ומה שיתן הגט וגם  
 יבטל המודעה אח"כ הכל הוא מוכרח מחמת אונס וגבו עדות  
 ואמרו שאמת הוא שממר מודעה כנ"ל וגם יודעים באונסו  
 ונאמר בהגב"ע כי על האונס לא יכלו לגבות עדות כי בתיים  
 נטע המגרש ואין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד אך על  
 המסירת מודעה גבו עדות כדת עכ"ד השאלה וזה החלי  
 בעזה"ש. גרסי' בש"ס דב"ב דף מ"ב אמרי נהרדעי כל  
 מודעה דלא כתוב בה אן ידעינן ב"י באונסא דפלתיא  
 לאו מודעה היא וקאמרינן מודעה דמאי אי דיניטא ומתנתא  
 גלויי מילתא בעלמא היא ואי דזינא והאמר רבא לא  
 כתבינן מודעה אזוביני מורה רבא היכי דאנוס כו' ופי'  
 הרשב"ם ז"ל אהך דגלויי מילתא דאס איתא דניחא ל"י  
 למ"ל למסור מודעה כו' אלא ודאי נאנס בנט ובמתנה זו  
 כו' אבל בלא אונס אי אמר גט שאעשה לא יהא גט אין  
 זה ביטול דכיון דלא נאנס אן סהדי דגמר בלבו בשעת  
 מעשה לעשותו גט גמור ולא מהני ביטול דקודם כתיבה  
 אח"כ ביטול אחר כתיבה ע"כ והרמב"ם ז"ל פ"ו מה' גירושין  
 ה' י"ט כתב זה לשונו וכו' תי שאמר לשנים גט שאני  
 כותב לאשתי בטל הוא וכתב אח"כ גט ונתנו לה בפני  
 שנים אחרים הר"ז בטל וזו היא מסירת מודעה על הגט  
 וראיתי להמפורשים ז"ל שכתבו לדעת רבינו ז"ל שעיקר  
 מסירת מודעה בנט היינו שאומר שגט שיכתוב יהא בטל  
 וקלת הוסיפו לומר לדעתו שאם לא בטל הגט שיכתוב  
 בפירוש ורק אמר לעדים אנוס אני ל"מ דזה האמירה  
 שהוא אנוס לא חשוב ביטול להגט ורק שהוא ג"ד וקיי"ל  
 דב"ד

**אמנם** אי לא הוי קלא דלא פסיק שלא על ידי העדים  
 אין אי מהמנוים להחמיר לו לישא אשה אחרת  
 רק ע"י הימור מאה רבנים מג' מלכיות דוקא דאף שגמלא  
 בתקנה אחת בתהר"מ שם שכתב שם ג' ארלות וזה נסבה  
 שמקלת מהאחרונים ז"ל החליטו דדי שלשה מדינות אף  
 תחת יד תלך אחר ובאמת דלשון ארלות נוכל לפרש כן  
 ובדעתן ג' ארלות לחוקה יהודה ועבר הירדן והגליל אולם  
 ילמד סתום מהמפורש בתקנת ר"ת באגודת חכמי לרפת ז"ל  
 למעלה ברף הסמוך בתהר"ם ז"ל שם דלריך מאה רבנים  
 מג' מלכיות אוניואה ולומברדיאה ולרפת ועיין שם בתקנה  
 השני' שיש הוספה על הראשונה שיהי' מג' ארלות ומג'  
 קהלות ואפשר לומר לדעתי שהוסיפו אח"כ זאת אולי הי' טעם  
 חדרגמ"ה גם משום לתא דגט בע"כ שע"י הקטנות תקבל  
 גט שלא ברלוה. ועיין שבתקנת גט בע"כ גזרו שלא להחמיר  
 רק ע"י ג' קהלות הוסיפו גם בזה שמתלבד מה שיחלקטו  
 על הסימור רב' נשים מאה רבנים לריך ג"כ ג' קהלות  
 דהיינו לדעתי שלשה בתי דינין וכאמור למעלה ובלי מאה  
 רבנים וכנ"ל מג' מלכיות וג' קהילות אף שיש מקילין במקום  
 מלוא וכנ"ד שיושב בלי אשה ויש חשש הרורח אין להקל  
 נגד הסכמת רוב הפוסקים האחרונים ז"ל ואך ע"ד השלמת  
 הכתובה דעתי נועה ואני נמנה להקל בנ"ד אחרי שברחה  
 בתרד ובמעל מבית בעלה זה יותר משה והפסידה אח"כ  
 כתובתה מטעם מורדת ואף דמורדת לריכה התראה הנה  
 כבר כתב הגאון בעל חתם סופר ז"ל אה"ע ח"ב סי'  
 ל"ט דהיכא שברחה וא"א להתרות אין ההתראה מפכה ואם  
 אמת לא ידעתי מאין לו זה עכ"ז אחרי שהגאון הנ"ל כתב

### מלחמות אריה

א) בספרי מלפני אריה סי' ל"ו כתבתי תשובה ארוכה על הענין הלו ומשם תדרשנו אך אחת היא אשר אמרתי  
 להזכיר כאן מה שהערותי שם דכאן אין חסרון כלל מה שנתקבל העדות שלא בפני הבעל והאשה לענין מה  
 שאנו דינין עכשיו להחמיר את הבעל לישא אשה אחרת אפילו אי ינמא דלא מהני לענין לאסור אותה על בעלה מ"מ  
 לענין הימור לישא אשה אחרת שפיר מהני וכתבתי שם ראי' מושכלת מנ"כ מ"א וכתבתי שאח"כ מלאתי בתשוב' דברי  
 ריבון סי' רכ"ז שכתב בשם הרשב"א ז"ל כן בהדי' ע"ש אך עתה התבוננתי שיש להביא ראי' מגמרא מפורשת בכתובת  
 כ' ע"א דאמרינן התם דאין מויתם את העדים אלא בפניהם ומכחישין את העדים שלא בפניהם והזמה שלא בפניהם  
 נהי דהזמה לא הוי הכחשה מיהו הוי וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ' י"ח מה' עדות ע"ש ועיין בשט"מ שם הרי מבואר  
 בהדי' דאע"ג דהגב"ע נוגע להזמת העדים דלא מהני מחמת דהוי שלא בפניהם מ"מ מקבלין עדותן שיהי' מהני למה שבין  
 התלוא והלוה. אי"כ הכא נמי אף אי ינמא דלא מהני לענין לאסרה לבעלה מ"מ תהי להחמיר חדרגמ"ה שזה אינו רק  
 שאלה הנוגע לאיסור והיתר ז"ב:

דנ"ר בנט לאו מילתא הוא עיין בדבריהם ז"ל אולם לדעת א"ח לומר כן דהנה פשיטא דגם לרעת המפורשים ז"ל אלו היכי שמסר מודעת אונס על הגט והעדים מכירים באונסו דהגט בטל דלא יהא עדיף מתכירה דמהני מודעת כזו ואף לפי הס"ד דלא מהני מודעת במכר מ"מ פשיטא דבנט מהני דאונס לבד מצטל הגט וא"כ איך נפרכם קושית הש"ס מודעת דמאי אי דניטא ומתנחא גלוי מילתא בעלמא היא דאמאי לא מוקי לה לענין נט היכא שלא ביטל בפירוש דל"מ מתורת ביטול כיון דלא הוי רק ג"ד ולכך לר"ך שיהיו העדים מכירים באונסו וזה תימא לרעתם ז"ל עוד יש לעורר דא"כ דמודעת דנט היינו רק שאמר שמצטל הגט ואין לו אונס כלל אם כן אמאי כתבינן המודעת דהרי עיקר הטעם שמוטיל אף דהוי מפי כתבם הוא משום דחקנו שיוטיל כדי להליל הנאנס וכמ"ש החו"מ ז"ל וזה לא שייך לענין עדות שביטל הגט: והא"כ ע"כ אמיתא דגם הרמב"ם ז"ל מפרש ענין מסירת מודעת דנט כפשטא דהיינו מודעת דאונס שאומר לעדים שאונס הוא ורק בס"ל דלכך לא צעין שיכירו העדים האונס דזה עלמו שאומר שהוא אונס הו"ל ביטול להגט. ומפרש הא דאמרינן גלוי מילתא בעלמא שהוא ג"ד גמור שמצטל הגט ואף דקיי"ל ג"ד צניטא לאו מילתא היא מ"מ זה מהני ויבואר בדברינו להלן וכוונתו במה שכתב דיכול לבטלו מקודם שיכתוב הגט וזו היא מסירת מודעת על הגט דמה"ט מהני המ"מ בנט אף שאין מכירין באונסו וה"ש הכל וכוונתו. ועכ"ל דמ"ש הרמב"ם ז"ל ב"ב שם במחילת דבריו אהך דנט ומתנה דכיון דמודע לסכדי דהא גיטא כו' אונס אינו ולא ברנן נפשי עשיתי נפיך דעו שאני מצטל לפניכם כו' הרי הגט והמתנה בטלין לאו דדוקא נקט ורק שהמודעת של האונס עלמו הוא הביטול ורק דכיון שדרך לומר הביטול צפ"י נקט הכי דא"כ דלר"ך שיהי' הביטול צפ"י יקבה כנ"ל דמאי פריך מודעת דמאי דהרי משכחת לה בלא ביטל בפירוש וכו"ל. וישן שכל דברי הרמב"ם ז"ל לריבין ביאור התרמי לבארם כיד הי הטוב עלי. והנה מתחלה אעלה במספר מה שיש לדקדק בדבריו ז"ל. א דאחר שפירש רודאי הוא כדבריו שהוא אונס דאל"כ למה מוסר מודעת הרי בידו שלא לגרש למה הולך לבא מתורת ביטול הגט. ב דמה יועיל לדעתו הביטול הרי לדעתו ל"מ ביטול מקודם דבשעת מעשה גמר בלבו לעשות נט גמור וכת"ש ז"ל בסוף דבריו. ג הרבישו האחרונים ז"ל לפירושו דהיא נאמן בדבריו שהוא אונס למה מהני בנט ביטול המודעת דנהי דהמודעת בטילה מ"מ הא נשאר האונס במקומו ובנט האונס לבד מצטל הגט דהוי נט מעושה:

זה שדקדק הרמב"ם ז"ל במחקק לשונו דכיון דלא נאנס אכן סהדי דגמר בלבו כו' והבליע בנעימה כל מה שכתבתי וסנה באמת מהא דאי ניחא לי' למה מסר מודעת אין עוד ראי' שהוא אונס גמור אונס שמצטל הגט דיש לומר דהוא קלף אונס ולכך מסר המודעת וכאשר הרבישו בזה המפורשים ז"ל עיין ש"מ שם ורק דכיון דחזינן מזה שמסר מודעת דעכ"פ אונס הוא קלף שפיר הגט בטל מתורת ביטול דעכ"פ זה הוי עילה וסיבה למה שעשה אח"כ דל"א בכה"ג דגמר וביטל דבריו הראשונים וכו"ל והבן כי בזה יתבאר דברי הרמב"ם ז"ל כמין חומר וניחא ג"כ הא דמהני ביטול סמודעת ודו"ק ב"ב. וז"ל לפי זה דאף שמודהמסר מודעת אין הוכחה רק שהוא אונס קלף מ"מ מהני אמירתו לענין זה שיוטיל העדות מפיכתנס כדי להליל הנאנס ודו"ק: ועתה נבוא לבאר דעת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל שהבאתי בפתח דבריו דמהני הביטול מקודם. דלכאור' סברת הרמב"ם ז"ל סברא אלימתא היא דכיון שאח"כ ליה לעשות סנט חזינן שביטל בשעת מעשה דבריו הראשונים וגמר לגרשה וכו"ל. ועלה על לבי דהנה כבר נודע דעתו הי' ז"ל דמהני ביטול לגופו של גט ואם ביטלו צפ"י או שהי' הגט בידו ואמר גט זס בטל אינו מגרש בו לפולס והרי הוא כחרס הנשבר. וראיתי להאחרונים ז"ל שרצו למזוג בפוסקים ולהעמיס בדעתו ז"ל דמטעם ביטול שליחות הסופר קאתי עלה אלף שנדחקו בזה א"כ דרבינו ז"ל הוא מכת הסוברים דלא צעין שליח כלל בכתיבה אולם לדעת א"י משום הא לא איריא דאף אי לא צעין שליחות בכתיבה מ"מ צעין ליווי הבעל דאי לאו הכי לא חשוב לשמה. וכמבואר בדברי הקדמונים ז"ל אלו ואין הכוונה כדעת האחרונים ז"ל אלו דמשום שלא ליה לו הבעל אינו כותב לשמה דגם היכי שסובר בעדיין יש ליווי של הבעל ל"ח לשמה דענין לשמה הוא חלוי בהבעל ורק כשהסופר כותב עפ"י ליווי הבעל הוא כותב לדעתו וחשוב לשמה וכל שהבעל דעת אחרת אהו אף שהסופר לא ידע מזה ל"ח לשמה. אמנם באמת גיף הדבר א"ח להאמר כלל לדעת דבשלמא לענין נוף הגט נוכל לומר דל"ח גמר מעשה עד שנתנו ליד האשה אבל ענין שליחות הסופר פשיטא דיגמר עס גמר הכתיבה דמה"ט קיי"ל דא"י לכתוב אחר דעשה שליחותו ועיין בפוסקים ז"ל דאם עשאו להסופר שליח לכתוב ולא הזכיר דבר מהנתינה גס אם נאכד או נפסל אח"כ א"י לכתוב אחר דכבר עשה שליחותו ולא אתי א"כ דיבור ומצטל מעשה דכבר נגמר מעשה השליחות ובל"ז כיון שאין הסופר לריך לעשות עוד מאוזה פשיטא דל"ש ביטול לשליחותו דביטול לא שייך רק להבא אבל לא למפרע. ואם כי זה פשוט וברור בעלמא דאמיתא להביא סעד לזה מהא דכתב הרמב"ם ז"ל דלא ייחובה להבעל לילך לחוץ משעת הכתיבה עד שעת הנתינה ואי יימא דביטול מועיל למפרע הרי בדינו שביטל קודם הנתינה המודעות וכל שגורס פסול להגט קודם הנתינה וישאר הגט בתוקפו א"ו דל"מ ביטול רק להבא וכבר נשלים בפסול אלא ודאי דכ"ז ליחא ורק דלדעת הרמב"ם ז"ל הביטול הוא לגופו של גט שיהי' כחרס וז"ב אללי. וכיון שכן אמיתא דזהו טעמו של רבינו הגדול ז"ל דמהני ביטול מקודם ולי"א דכיון שזוה אח"כ לעשות הגט ביטל דבריו הראשונים דס"ל לחלק דזה ל"ש רק לענין ביטול שליחות הסופר דהליווי היא צפ"י היפך מהביטול שאמר מקודם דאמר מתחלה שמצטל השליחות ועתה מזה להס' להיות שלוחין משא"כ בביטול גופו של גט אין הדיבור האחרון היפוך הביטול שמקודם שיכול להיות שליח ורק שיכתוב הגט ועיין רמב"ם ז"ל שדמפרש האבעיא דכתבו ותנו לשליח דבתי לשליח י"ל דגם מספא ייבי ליה וחזינן א"כ דשייך שליחות גס בכה"ג וכיון שכן אין ראי' מזה שביטל דבריו הראשונים. והרמב"ם ז"ל י"ל דלא ס"ל לחלק בכהי

**ואשר** אחזה בזה להתבונן דהנה בש"ס דנדרים דף כ"ג בהך דעומד בר"ה ואומר כל נדר שאני עתיד לידור יהי' בטל דאמרי' זכור בשעת הגדר עקרי' לתמאי' וקיים לנדר' כתב הר"ן ז"ל דל"ד להא דאמרינן לעיל לא שמת לי' ולא אתי בהדי' דאינו תנאי בטל דעוש' על דעת הראשונה דהה"ל ש"שעפ"י שידע שאין בנדרו מתש נודר לזרז סברו מה דלא שייך הכא. מדבריו ז"ל למדנו דדוקא היכא לדיכא עילה וסיבה אמרינן דביטול דבריו הראשונים אולם היכי שיש סיבה ששצבילו עוש' אח"כ אף שלפי דבריו הראשונים אין ממש בעשייתו לא אמרי' בשביל זה ביטל הראשון. ומעת' אמיתא כ"כ הכא דלא שייך סברת הרמב"ם ז"ל דל"מ הביטול שמקודם דאח"כ גמר בלבו לעשותו נט גמור רק היכי שעשה הכל מרצונו הטוב אבל כשהוא אונס אף שאינו אונס גמור המצטל הגט מ"מ חשוב סיבה ועילה לעשייתו האחרונ' דלא אמרינן בכה"ג דביטול דבריו הראשונים וכו"ל בהך דנדר כשיש לו בנדר לזרוז דבצריה

או רהוא מלהקת הסוכרים דל"מ שום ציטול לנופו של גע. ומ"ש בסיוס דבריו ז"ל ול"מ ציטול דקודס הכתיבה אלא אי"כ ציטול אחר הכתיבה לאו היינו לפ"ז אחר כל גמר הכתיבה ורק בחללת הכתיבה ומטעם ציטול שליחות הכתיבה דעיקר החילוק שכתב הוא רק שלא הי' ליווי אחר הציטול וכמונן ודו"ק. ואחר אשר התבוננתי דאיתי לבאר טעמו של הרמב"ם ז"ל בפשיטות דכמו דאמרינן כשמסר מודעא דודאי הוא מוכרח להגט דאל"ה למה מסר מודעא אי לא ניחא ליה לא יגרש כמו כן אמרינן הכי ציטול הגט מקודס דודאי אנוס הוא דאל"כ למה הי' לריך להציטול ואף דאין מזה עוד הוכחה שהוא אנוס המבטל הגט מ"מ כיון שיש סיבה למה שגזר לעשות הגט שוב לא שייך לומר שציטול דבריו הראשונים ובאמת גזר טעם ברור ומתקבל על הלב. ויראה דמ"ש הרשב"ם ז"ל דצלי אונס ל"מ הציטול היינו שנחזר לנו שלא היו שום אונס כלל וכיון דליכא שום סיבה למה שגזר אה"כ שפיר אמרי' דגמר לנרשה וציטול דבריו הראשונים ולרעמי צכה"ג גם הרמב"ם ז"ל יורה ואין כאן מחלוקת בזה והרי זה נכון. ועפ"י הדברים האלה והמזיון הזה יש מקום אחי לומר דלהרשב"ם ז"ל באמת המודעא בעלמא ל"מ עדיין ציטול וכי"ל בשם המפורשים ז"ל דאין זה רק גלוי דעת דלאו מילתא היא בניטין ורק דכיון דמהמודעא יש עכ"פ הוכחה שהוא אנוס קלת ובכה"ג שפיר הי' מועיל הציטול שמקודס וכי"ל דכיון שיש סיבה ל"ש לומר שאה"כ ציטול דבריו הראשונים שפיר כאמן לומר שהוא אנוס אונס גמור המבטל הגט שהרי הי' בירו עתה לבטל הגט דמועיל צכה"ג. ועפ"י יומתק עוד יותר דברי הרשב"ם ז"ל במה שכתב בחללת דבריו דמודע לסהרי שהוא אנוס ולפיכך דעו שאני מבטלו בפניכם והיינו דבזה מהי הציטול והגט בטל אף אם נחזר לפנינו שלא היה אונס גמור המבטל הגט וכי"ל ומילתא בסתמא גם בלא ציטול כאמן דבריו שמסר ואמר שהוא אנוס אונס המבטל דא"כ הי' מבטל הגט צפ"י וכי"ל ושפיר פריך מודעא דמאי וכמונן ודו"ק כי גם זה נכון ויחן להאמר בכונת הרשב"ם ז"ל. אולם בדברי הרמב"ם ז"ל קשה להעמיט כזה דאין זכר דבריו מענין נאמנות הצבל ועכ"ל לרעמו דמהמודעא בעלמא היא הציטול וכמ"ש בראשונה והבן כי קלרתי. והנה מראשית ההשקפ' עלה על לבי לומר נ"מ בין שני הכי"ושים אלו שכתבתי היכי שבהמסירת מודעא לא אמר שהוא אנוס אונס גמור וגם לא ציטול הגט בפירוש דלהפן האחרון דהמודעא בעלמא לא חסוב ציטול ורק דמטעם נאמנותו קאחינן עלה שפיר הוי ניטא דהרי גם הוא לא אמר שיש לו אונס גמור המבטל אולם אי נימא דהמודעא בעלמא חסוב כציטול הגט בטל. אולם אחרי בינותי זה ליחא דלא אמרינן דהמודעא בעלמא הוא הציטול רק היכי שאמר שהוא אנוס אונס גמור שלפי דבריו הוא אנוס המבטל אבל לא היכא שמסר רק שהוא אנוס קלת דמזה אינו מוכן עוד שאין רלונו בשום פנים בהגט ושהוא א"כ מבטלו ואף אם תאמר דמ"מ יש מזה שהודיע כזחת להעדים גילוי דעת פשיטא מ"מ דלא עדיף יותר משאר ג"ד דלאו מילתא היא בניטין לרידן דקיי"ל כאב"י ויש לומר דזה גרע עוד יותר וגם לרצא לאו מילתא היא דלא הוי אומדנא דמוכח כלל דל"מ גם לרצא וכאשר בררתי כ"ו במקום אחר ואכת"ל:

**אחר**

ברורן של כל הדברים האלו נכוח לרדון השאלה שלפנינו הנה אחרי במסר מודעא ל"ה העדים לריכים להכיר באונסו כלל ואף שלא ציטול הגט בפירוש הגט בטל דהמודעא בעלמא היא הציטול וכי"ל בביאור דעת הרמב"ם והרשב"ם ז"ל. וזה גרע עוד יותר שהמודעא הי' באמצע הכתיבה של"ה ליווי אח"כ וכי"ל ואף שאה"כ ציטול קודס הגמתי עוד הפעם כל המודעות וכל הנורס פסול להגט ל"מ על מה שכתב בפסול דציטול אינו מועיל למפרע רק

מכאן ולהבא וכאשר בררתי ואין לסמוך על מה שפסל עירי המודעא וכדומה בשעת נתינה דמלבד שרצו החולקים בזה על הרשב"א ז"ל הנה גם הוא ז"ל לא אמר רק דכיון שפסל העדים הוא מבטל בלב שלם מה דלא שייך ב"ד להציטול בשעת נתינה אף אם הי' בלב שלם לא מעלה ולא תוריד לענין מה שכבר נכתב בפסול וכי"ל ופיסול העדים שקודם הכתיבה ב"כ לא מהני על מה שגעשה אח"כ כיון שלא הי' אז ציטול ע"ז וכי"ל וגם אם הי' מבטל המודעות וכדומה שיעשה אח"כ אינו מועיל דע"י מעשה מסירת המודעא שאה"כ ציטול דבריו הראשונים וכמ"ש הרשב"ם ז"ל לענין ציטול הגט מקודס היכי שלא הי' אנוס כלל וכאשר בררתי למעלה דהיכא דליכא שום סיבה למה שגעשה אח"כ גם הרמב"ם ז"ל למורה דציטול דבריו הראשונים עמש"ל ובלא זה אמייא דל"מ פיסול עדים לענין מה שיעידו על דבר שגעשה אח"כ דפשיטא דאם יעמוד ארס ויאמר אני פוסל כל עדים שיעידו עלי דאין דבריו כלום ורק דהיכי שאמר ומעיד על עצמו כך וכך אמרינן דאין העדים נאמנים נגדו דהודאת צפ"ד כמחה עדים דמי [ובאמת לא אבין מדוע לריך רביו הרשב"א ז"ל שפסול העדים שיעידו שלא כדבריו צפ"י ואכת"ל] והודאה לא שייך רק על העבר ולא על העתיד וכ"ו פשוט וברור. ואין איפוא מקום להקל משום כ"ו גם אם לא היו העדים מכירים כלל באונסו וכ"ש ב"ד שהעידו שידעו באונסו אלא שלא נחקרו מה היה האונס שהכירו וכמונן. ולכאורה עלה על לבי ללמד ולומר דלריך להבין באמת דמאי המסירת מודעא בעלמא יחשב ציטול דמ"מ הרי לא ציטול בפירוש ואין זה רק ג"ד דקיי"ל דלאו מילתא היא בניטין. אמנם י"ל הטעם דל"מ ג"ד בניטא הוא משום דאין כח במחשבה לבטל מעשה או אף דיבור שהוא לגבי מחשבה כמו מעשה לגבי דיבור ואי"כ י"ל דהא דאמרינן דג"ד לאו מילתא היא אינו רק היכי שהג"ד בא אח"כ לעקור המעשה או הדיבור שמקודס וכמו הך עובדא דגידל בר רעילאי דאיפליגי ב"י אב"י ורצא בניטין שם שכבר מסר הגט לשליח והג"ד הוא לעקור ולבטל מעשה השליחות וזה ס"ל לאב"י ולרידן דקיי"ל כותבי דאין כח בנ"ד ומחשבה לבטל השליחות אף דליה רק דיבור דדיבור לגבי מחשבה חסוב כמו מעשה לגבי דיבור וכי"ל אבל היכי שהג"ד היה מקודס וכהך דמודעא שהוי ג"ד מקודס שמבטל השליחות הסופר שפיר מהני גם לרידן. ומעתה י"ל דכ"ו כשהמסירת מודעא הי' מקודס אבל היכא שמסר מודעא באמצע הכתיבה וכנ"ד שהג"ד הוא לבטל השליחות שכבר נעשה שליח והג"ד הוא לבטל מעשה השליחות ל"מ דזה דמי להך דגידל בר רעילאי דפסקין דלא מילתא היא ואף להסוכרים דמהני ציטול לנופו של גע מ"מ לא מהני הג"ד כיון שכבר נכתב קלחו ואף שלדעתם ז"ל ל"מ מסירת מודעא גמר מעשה עד הנתינה מ"מ לא גרע זה מדיבור השליחות דל"מ הג"ד לבטלו כן עלה על לבי. אולם אחרי העיון אין לדון משום זה להקל דמלבד דיי"ל דהא דחשבינן המודעא ציטול הוא עדיף מג"ד דכיון שמודעא לסהדי שהוא אנוס ומוכרח ע"י אונס גמור לעשות הגט חסוב ציטול ממש וכמו אי אפשי בו דר"פ השולח. כבר פרשתי דברי הרשב"ם ז"ל ב"פ הב' שכתבתי דאף אי"כ דהמודעא בעלמא לא חסוב ציטול מ"מ מהני המודעא אף שאין העדים מכירים באונסו דכאמן דבריו שהוא אנוס אונס גמור המבטל כיון דיכול הי' לבטל הגט בפירוש וכי"ל ואין מקום אי"כ לרדן וכ"ש לסמוך ע"ז ודו"ק ועלה על לבי ללמד ולומר עוד לפמש"ל דלשני הפירושים הג"ל היכי שהצבל בעלמא לא אמר להעדים שהוא אנוס אונס גמור המבטל ל"מ דמטעם נאמנות פשיטא דאין לרדן וגם מטעם ציטול אין לרדן דכיון שלא אמר ענין המבטל לא חסוב ג"ד כלל [וגם אין לומר דה"ל מסירת מודעא כמו אי אפשי בו

דכיון שאינו אנוס אנוס גמור אין ראייה שאי אפשר בו לגמרי וגם אם נבוא לחוכך ולומר דזה שהודיע כזאת להפדים חשוב ב"ד שאין רלונו בהגט מה שאינו צדור עוד אללי לא מהני מסירת מודעה כשהי' זה באמת הכתיב' שהג"ד הוא בא לבטל מעשה השליחות של הסופר או קלת מעשה הגט דלאו מילתא היא לדין דקיי"ל כאביי דג"ד ככה"ג לאו מילתא היא בגט וכנ"ל] ובג"ד גם זה לא הפירו שהמגרש עכ"פ אמר להם שהוא אנוס גמור המבטל. אולם גם זה לא יעלה ארוכה עוד להגט שאנו בו דאף דלא נחקרו העדים גם ע"ז מ"מ אחרי שלא אמרו בהיפך אסור' להנשא מספיקא עד יחקרו ויאזינו מה צביהם געין ברמב"ן ז"ל הובאו דבריו בש"מ שכתב לפרש הא דאמר' אי דניטא ומתנתא גלוי מילתא בעלמא היא דאמאי אי לא כתיב בה אן ידעין באונסי' לאו מודעה היא כלל וגט היא בודאי כו' דאף אי לא הוי מפורש אונסי' הו"ל למיחש דלמא אנוס לגמרי ולכל הפחות גבי גט לא נחירנה לעלמא כו' ואם פשטה ירה וקבל' קידושין מאחר חלטריך גט משניהם להתי' לעלמא כו' עכ"ל וה"ה וכ"ש בג"ד וכמונן. והנה כאשר תבונן מהגב"ע לא נגזו העדים בפני האשה ואם השערתי זו נכונה היא זה חשוב יותר שלא בפני בע"ד תמה שחשו ה"ד דק' סאוויוחאסט שלא לקבל העדות על האנוס שלא בפני הבעל דבזה י"ל וכן דעתי נוטה דכיון שהוא הזמין העדים א"ל לקבל העדות בפניו אלא שעדיין לא מלאחי גילוי לזה ונריך עוד תלמוד אללי א) והאש' היא באמת הבע"ד ממש שאנו רוצין לדון עליו' שהיא עדיין אגידה ב' וכמונן. ואף דבמודעה הקילו לענין מפי כתבס מ"מ אין להקל משום זה לענין שלא בפני בע"ד דאין לדמות תקנת חז"ל זו לזו. ובראשית ההשקפ' עלה לכאור' על לבי דמתקומו הוא מוכרע דבמודעה הקילו גם לענין שלא בפני בע"ד דל"כ למה יועיל כתיבת מודעה דנהי דחקנו חז"ל דאף דלא נעשה מדעת שניהם יחשב חתימתם כאילו נחקרם עדותן בג"ד מ"מ הא חתימתם הי' שלא בפני בע"ד ובשלמא בשטר ניחא דכיון דהי' מדעת שניהם הוו כשלוחם ורצו שיקובל עדותן שלא בפני בע"ד משא"כ במודעה שהשני לא ידע כלל ולמה יועיל שלא בפניו. אולם אחרי אשר התבוננתי ראיתי דאין מזה ראייה דהמודעה היא תקודם המכירה וכדומה ובשעת עדותן דהיינו בשעת חתימתן דהוי כאילו הפירו או בג"ד לא היה שכנגדו בעל דין כלל וכמונן וז"פ וברור: ואוסיף לומר דאף א"כ לדמות הך דשלא בפני בע"ד להך דמפי כתבס שהקילו חז"ל שמועיל במודעה מ"מ אין לדון בשביל זה בג"ד דהא דהקילו חז"ל שיועיל עדות מפי כתבס במודעה אינו משום דכיון דהוא להליל הכאנס הקילו שלא יטרח להביא העדים לבג"ד דא"כ גם בעידי גזילה הי' לנו להקל שיועיל מפי כתבס ורק דעיקר הטעם במודעה הוא דחשו חז"ל דאולי ימשוך זמן האנוס ועד שיסתלק ימותו העדים או ילכו למדה"י ולהביא הפדים בשעת מעשה לבג"ד יש חשש שיוודע המסירת מודעה

להאנס ולכך חקנו שיועיל שיכתבו המודעה ויתנו לידו זה לא שייך היכי שלא כתבו מודעה ורק שבאו להעיד אח"כ בג"ד והר"ל א"כ כשאר עדות דל"מ מפי כתבס ונריך שיהי' הקבלת עדות בפני הבע"ד וכמונן וגם זה צדור אללי: **אולם** לדינא אין לדון ולסמוך ע"ז להקל דרעת גדולי המורים ז"ל דבענין איסורים מקבלים עדות שלא בפני בע"ד דכיון דהוי לאפרושי מאיסורא כ"ע בעלי דברים ינכהו מהם דמ"ל דבכל איסורים דינא הכי באין הבדל ומהם דמ"ל דלאסור אשה על בעלה נריך לקבל בפניה משום דהוי פסול הנוף אבל לא בשאר איסורים קידושין גיטין וכדומ' עיין בכנה"ג ז"ל אה"ע סי' תצ"ב. ובנרוף דעת רבים מהקדמונים ז"ל דבדעבד כשר אף שנתקבל שלא בפני בע"ד יש לנו רוב בנין ורוב מנין להסתיר באיסור חורה וחומר איסור אשת איש. עוד אמרנו דלכ"ע אין לעשות מעשה באיסורים עד שיחזרו וינידו בפני הבע"ד דאחרי ששני עדים הפירו והגידו כן אף אי נימא דלא מהני העדות שנתקבל שלא בפני בע"ד לריכין אנוסו מ"מ לברר ע"י שנקבל העדות בפניו ואף דרעת קלת דהיכא שכבר הפירו שלא בפני בע"ד ל"מ אח"כ הגדמם בפניו דעבדי לאחזוקי דיבוריהו וכמבואר בפוסקים ז"ל וציהוד בג"ד יש ביד העדים אח"כ כשיעידו בפני האשה ובעלה לבטל עדותן הראשונה מבלי שיחזרו וינידו שיאמרו שהאנוס שידעו לא הוי אנוס המבטל וכנ"ל וכמונן. אמנם אין אנו לריכין לכ"ז וכדכתיבנא. וז"ל לא אדע מה בא כ"ת להשמיטנו שהבעל הי' מכה את אשתו דאפי' אם הי' מהכופין להוליא והי' ע"י בג"ד [מה דלימא באמת בג"ד] אינו מועיל כל מאוס במקום מסירת מודעה וכמבואר בש"מ ובפוסקים ז"ל. בזה סלקין דאין מקום צטים פנים להכשיר הגט וכאשר צדדתי. והנלע"ד כתבתי וה' הטוב ינילנו משיאיות:

**סימן כב**

לבוז יוס ב' כ"א אדר תרל"ט:

לכבוד הרב המאה"ג וכו' מהו יהודה שטרנאזבערג אבד"ק קאסוב כ"י.

**תוכן**

השאלה בשני יורשים שירשו דירה ודרכס הי' להשכיר כל הדירות לאחרים יען המה לא דרו בעיר הזאת ואח"ז מנר אחד חלקו לאחר והשוו עלמם הלוקח והיורש שב' שנים ידור הלוקח בעליה והשטח ההחמון יהי' שייך להיורש ואח"כ בעבור הזמן יחלפו הדירות וכאשר הביא היורש הכתב מההלוקח ששם הי' לאמר שהיורש יוכל להשכיר הדירות ומשלומי המס יהי' חל על שותפות מלאן הלוקח מטעם שמתק המלך שאם דר הבעה"ב בעלמנו פטור ממס ואך אם ישכיר אף מקלטו ישלם ממס מן הכל ואחרי שהוא דר בעלמנו למה ישא כלל בעול המס שנטל על הכל וגמור ביניהם שאח"כ יעמדו לד"ת ורלון כ"ת לרעת חוות דעתי הדין עם מי הן על העבר והן על להבא עכ"ד השאלה וזה

**מלחמות אריה**

א) מסמימת הלשון בש"מ ופוסקים דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד משמע דאין חילוק כלל ונריך לקבל גם בפני זה שהזמינס לבוא להעיד. וגם לדעתי יש למנוח גילוי לזה מב"מ ל"ט ע"ב גבי מרי צר אישק אתא ל"י אחא עבי חזא כו' אמר אית ל"י סהדי דחלו מיני' דבברא אלמא הוא וא"ל ר"ח למרי זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחיך הוא וא"ל מרי סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי א"ל תרתי לא עבדי ע"ש והקשו רש"י ז"ל ותוס' דא"כ לא שבקת חיי לכל בברא אלמא ותרצו דאמר ל"י שיביא אותן עדים עלמנן ע"ש וכנהב הש"מ שם דמיהו נריכים דייני למידע אי קושטא הוא דסהדי אית ל"י ונשיילי להו דלאו באפי' בעל דינא אלא דהך סהדותא לא מהני דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ע"ש א"כ לדבריו העדים כבר הנידו להב"ד העדות אלא שבפני מרי לא רצו להעיד ואי נימא דבפני בע"ד שהזמינס לבוא להעיד אינו מעכב יקשה הא דפריך סוף סוף אתו ולא מסהדי הא אי יזמינס מרי להעדות שפיר מקבלין שלא בפניו. והמה לא היו יראים להגיד שלא בפניו רק בפניו אלא מזה מוכח דגם בפני הבע"ד שהזמינס ג"כ בעינן ודו"ק ודע שמהש"מ מוכח דסבר דגם בבג"ד אלים ג"כ אין מקבלין שלא בפניו דלא כמ"ש הרמ"א בחו"מ סי' כ"ח בהגהה בשם פסקי מהרא"י ע"ש:

זה המלי. כ"ת יאל לרון לחייב את היורש המשכיר לאחרים  
 בכל המס גם על העבר דאף דהוי רק גרס ונרמא בנקון  
 פטור מ"מ חייב כיון דהוי שותף ושותפים חייבים גם  
 בנרמא וכמבואר בסי' קע"ז ולכאורה עלה על לבי לומר דעיקר  
 הטעם דשותפים חייבים גם על גרמא הוא משום דשותף  
 הוי שותף ושומר חייב גם בנרמא ור"א לזה דאל"כ יקשה  
 למאן דל"ל מדינא דגרמי ולדעת הסוברים דגם לדין  
 דר"צ רק קנס חכמים הוא דלמה ל"י מיעוטא למטעם שטרות  
 מחויב שומרין דמהכ"ת יתחייב אחרי דגם שורף שטרותיו  
 של חברו פטור מד"מ עכ"פ. וע"כ דשומר חייב אף על  
 הגרס ובג"ד א"כ דהוה שותפין בקרקע לא שייך זה דקרקעות  
 נתמטעו מדין שומרין כן עלה על לבי. אולם אחר העיון  
 א"א לומר ולחלק הכי דא"כ בשותפים שמתעסקים יחד  
 באופן דחשוב שמירה בצבילים לא יתחייבו על גרמא וזה  
 לא פלה על לב אדם מעולם לחלק בזה וע"כ דלאו משום  
 חיוב שומר קאמין לחייב שותף בנרמא ורק מטעם הקבלה  
 ואף היכי דמתק התורה פטור מדיני שומרין מ"מ חייב  
 על גרס היזק ואין לחלק א"כ לענין זה בין קרקעות  
 למטלטלין ודו"ק. אולם אמנא דאין ל"ד ענין להך דשותפים  
 דחייבים גם על גרמא דזה אינו רק בשותפים שנשתתפו  
 יחד דבעת שותפתם קבלו בפירוש או סתמא בפירוש  
 שיפסד כאו"א לטובת השותפות וכשאלה גרס היזק חייב  
 לשלם שלא קיים המוטל עליו משא"כ ביורשים שלא דברו  
 להשתתף אלא דכל שלא חלקו אנו רואין כאילו מורישם  
 קיים וממילא פעולת הריוח שייך לכולם בזה אצל אין  
 כאן גדר שותפות ועיין בצבורות דף ל"ו אמתיחין דהאחים  
 השותפים כשחייבין בקלזון פטורים מתעשר בהמה וכשחייבין  
 בתעשר בהמה פטורין מקלזון ובפירוש"י ז"ל ס"ס. וכיון שכן  
 דמי לשאר בני אדם לענין גרמא וז"ב אל"י : אמנם כ"ז  
 לענין שפטור על העבר אצל על להבא לכאורה אסור להשכיר  
 לאחר לגרום היזק עם להלוקח דברמא בנקון פטור אצל  
 אסור אולם אחר ההתבוננות יראה דכיון שהיורש אינו  
 דר בהעיר ואם לא ישכירו לא יראה שום שטר בעמלו  
 אין לחייבו שיפסיד לעצמו כדי שלא יגרום לחברו היזק  
 דמה לו בזה ומאי חזית וכו'. ולכאורה עלה על לבי  
 להביא ראי' מהא דקיי"ל דבע"מ מאוחר שקדם וגבה מה  
 שבנה ובזוי ואף אם חזר המוקדם וחפס עמנו מוליאין  
 מידו אף שפ"י גורס היזק להמוקדם ואף בנרמא בניזקין  
 מהכי תפיסה לדעת ריב"ש דבכל חיוב ללא יד שמים אי  
 תפס היזק לא תפקינן מניה וע"כ משום דיכול ליקח  
 המניע לו וא"ל לחוש לגרס ההיזק של האחר. אולם אחר  
 העיון אין מזה ראי' דהתם כיון שלא הי' שיעבוד כלל על  
 המטלטלין ולא נעשו של הבע"מ רק כשבנה לא חשוב  
 הפסד ממנו שלא היה לו גם שיעבוד פ"ז וע"מ אחר  
 א"י לתפוס דמה לו להאחר לגרום היזק לזה דגם אם ל"ח  
 רק כמניעת ריוח לא טוב עשה החופס ונ"מ דגם במליאה  
 אמרינן דמי לחופס לבע"מ במקום שחב לאחרים ולא קנה  
 חברו וגם למ"ד מנב"י מליאה לחברו קנה רק מטעם תנו דזכה  
 לנפשי' קאמי עלה וכמבואר בש"ס ופוסקים אך עכ"ז אם  
 כי דמיח ראייתו זאת הסבא בעצמותה ברורה אל"י דאין  
 חיוב לאדם להפסיד לעצמו בשלו כדי שלא יגרום היזק  
 לחבירו וכ"ל :

**ועניני**

חוקי שכנים שהביא כ"ת באמת מהלכות עמומות  
 המה אחרי דאין קיי"ל כ"י יוסי צבור וחילן  
 דזה עשה בחון שלו וזה בחון שלו וכבר האריכו בזה  
 הספורים ז"ל וגם אנכי הארכתי בביאור הדברים. והיואל  
 מכללות דבריהם ז"ל ודברי דיש כמה חילוקים. דהיכי  
 דינעם ההיזק בידים מורס ר"י וגם היכי שלא נעשה בידים  
 יש מהם שחייבו חכמים ואשרוהו מפני תיקון העולם ויש  
 שהוא מלך עשית הישר והטוב שהיכי שאין לו רק הפסד

מוטע ולחברו יהי' הפסד גדול מלך הישר והטוב איסור  
 עליו לעשותו וכעין דר"ב"מ שיש להמליך כ"ת גדולה והלוקח  
 בקל ימלא לקנות במקום אחר וכן כל כיואל בזה וכ"ל  
 שייך בג"ד שזה המשכיר יפסיד הכל אם לא ישכירנה לאחרים  
 ול"ש עשיית ישר והטוב וגם תיקון העולם ל"ש בענין  
 פרטי וכמוכן ועיין בהך דאין פודין את השבין יותר מכרי  
 דמיהם מפני תקון העולם דלא לגרבי וליתו עפי דהוא  
 בעלמו מותר ליתו יותר הרי דכל שמיניע לו הפסד גדול  
 אין לו לחוש לתיקון העולם אלא דשם י"ל דשבוי  
 כולסה איתנהו ב' ויש סכנה בדבר וחי"ך קודמין. אך א"ל  
 לזה דפשיטא דאין לומר תיקון העולם מה דלא נזכר  
 בדחו"ל ובניחוד בענין כ"ד ודו"ק. והנה כ"ת הביא ראי'  
 לנ"ד מהא דלימא בג"מ דף ק"ח זבין לעכו"ס כו' שנות  
 ודאי תשתמינן ל"י עד דתקבל עלי' כל אונסא דאמי ל"י  
 מחמת' ודעת ק"ת הקדמונים דאף אם אינו מולא ישראל  
 שיקנה ממנו וגם המלך ש"י לקנות אסור לצבור לעכו"ס  
 אף אם אין לו דאסור לגרום היזק. והרא"ש ז"ל חולק  
 דזה דוקא כשיזול למוכרה לישראל בדמים אלו שנתן  
 העכו"ס וע"ז כתב כ"ת דגם הרא"ש ז"ל לא פליג רק היכי  
 דלא ברי היזקא אבל בברי היזקא וכנ"ד גם הרא"ש ודעמי'  
 ז"ל יודו. והביא און לזה מהא דפסקין דהיכי שהעכו"ס  
 מכין לקנות כדי להשחית נחלת ישראל אסור אלמא  
 דהיכי דברי היזקא לכ"ע צריך לקבל עליו כל אונסא  
 וה"ה בג"ד עכ"מ. ולא קלע אל המטרה דהתם אין  
 הטעם בשביל זה ורק לכיון דחזינן שהעכו"ס תעלה בדמים  
 יותר משווי ומתדר לקנותו וכמו שביאר הב"י ז"ל וכן הוא  
 להדיא בהרא"ש ז"ל בפי' הגוזל בתרא שכתב וז"ל אבל אם  
 רוצה להוסיף תדמי שווי ימכרנה לישראל בדמים כי אולי  
 העכו"ס מוסיף דמים להיות שכן לישראל ולגרשו מנחלתו  
 והיינו דכיון דחזינן דמעלה הרבה בדמים וחזינן שכוונתו  
 להשחית נחלת ישראל הדמים יתירים שלוקח הוא צעד  
 הפסד לישראל ומוכר לו א"כ הפסד הזה ולכך אסור ולריך  
 למכור לישראל בשווי משא"כ היכא דחינו לוקח רק בשב"ל  
 מקחו או שטר דירמו כנ"ד וזה ברור לדעת הרא"ש ודעמי'  
 ז"ל דקיי"ל כוונתייהו. ועתה אוסיף לרון ולומר דאף לדעת  
 החולקים ז"ל דאסור למכור לעכו"ס בכל גונא מ"מ בג"ד  
 א"ל להפסיד לעצמו הכל כדי שלא לגרום היזק המם לחברו  
 ד"ל לדעתם ז"ל דמ"ל דכיון דאסרו חז"ל למכור לעכו"ס  
 לא חלקו בין מכר למכר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל הובאו דבריו  
 בש"ך ז"ל סי' רל"ז לענין מהפך בחררה דאף דבמליאה  
 והפקר ל"ש איסור זה דמהפך בחררה מ"מ בתכר אף  
 בזול מקרי רשע דאין חילוק בין מכר למכר. ואנכי  
 בחידושי הבאתי ראי' ברורה לזה מהא דלימא בג"מ שם  
 לענין דינא דבר מלרא זבין במאה ושוה נאחון חזינן אי  
 לכ"ע מוזיל כו' ואמאי שייך דר"ב"מ כלל דר"ב"מ אינו דק  
 משום עשית הישר והטוב והרי לא ימלא ליקח בזול בזה  
 חני שווי במקום אחר אלא ודאי כנ"ל דלא חלקו חז"ל  
 בין מכר למכר וה"ה ד"ל כן לענין למכור לעכו"ס וכל  
 זה לא שייך בג"ד ודו"ק : שוב מלאתי וראיתי בש"מ לב"ק  
 דף קי"ד שגביא דברי החולקים ז"ל אלו זאפי' לא  
 יראה שכוונתם לתת דמים כמו העכו"ס ואפי' עני נמור שאין  
 לו דרך לנטות ימין ושתאל תשתמינן ל"י לפי שמיח ישראל  
 שקונה בדמי' ומוכר לעכו"ס שתעלה בדמי השדה לפי שלא  
 יוכל הישראל להשמר ממנו ויבא לידי סכנה ע"כ. ולפ"ז  
 אין זה ענין לנ"ד כלל אף אי ניתא דמ"ש שיוכל לבא לידי  
 סכנה לאו דוקא וכונתו רק דמשום זה יערך למכור  
 להעכו"ס נחלתו כמו שירלה. דהתם שאני שמתר הדמים  
 שלוקח הוא עבור הפסדו של זה וכנ"ל והם ז"ל לא הוסיפו  
 רק ראף שהמוכר עני ולריך להדמים שנותן העכו"ס ולא  
 די לו בדמי שוויו מ"מ אסור דמאי חזית כו' והבן זה :

מהל"ן

# שארות ותשובות סימן כב כג כד כה רצה לא

מהלין עממי אמינא כנ"ד דלימ דאין לו להיורש המשכיר לסבול יותר בהמשך מחלקו על העבר אלא חף להבא יכול להשכיר לאחרים ואין לריך להפסיד לעצמו בשביל שלא יגרום סיוק ממס לזה וכאשר בררנו. ואך עכ"ז אמינא דאחרי שמיחה בו בתחלת החלוקה לזמנים יוכל לבטל החלוקה שפ"ד כן לא חילק להשכיר חלקו שיגיע לו הפסד ממס דגם זריבוי דיוורין יוכל המשכיר לעכב על השוכר וכ"ס בכגון זה שיהי' לו הפסד תמון וגם היורש יוכל לחזור בו שלא ליתן לו השטח התחתון תמור העליון אחרי שמעכב על ידו להשכיר לאחרים ובעלה החלוקה מעתה ומ"מ אין כ"מ בזה רק אי ליכא כד"ן חלוקה שיוכל הלוקח לטעון גוד או אגיד דאם יחלקו הדירות לגמרי אין כ"מ להלוקח דלא יגלל מהפסד המס אחרי ששהי' יוכל להשכיר חלקו וכנ"ל. והגלפ"ד כתבתי :

## סימן כג

לכבוד הרב וכו' מו"ה נתן נטע נ"י מ"ץ דק' באלניגראד.  
**בדבר** השו"ב שראה אחר על הסכין שלו קודם שהלך לשחוט מראה לעושה ונדמה לו שהוא כעין כפופה וכשבא השוחט הגיד לו כזאת והשיב לו שבא מהשחטה ששחט הרבה במקום ההוא והוא טוב ויפה ושחט בו ואחר השחיטה בדקו ג"כ כרינא ואחר זמן מלא שוחט העיר במקום זה שהוא פגום והשוחט הודה לו שהוא עתה פגום ואומר שאז בשעה ששחט הי' טוב ויפה ומעלתו נזה עליו לתקן הסכין ושתיהי המראה לעושה על ענדה ופשה כן וכדק' אח"כ הסכין מכבודו וגם משוחטים מוכהקים ומלאו אותו יפה יפה זה תוכן השאלה. וזה תשובתי בעו"ה. הנה גוף תראה לטעושה נודעתי אחר המקירה והדרישה אלא השו"ב המפורסמים דפ"ה"ק. הוא בא כשיש קלקול גדול ויתן לאומן להשמיזו וכשאינו אומן גדול ומשחטו במקום אחד בכח יותר נשחטה רחיתו במקום ההוא מפני שנטעה במקום הזה דק מהלך ביותר ונטעה איפוא עמוק שם. ולפעמים אף שלא נעשה דק ועמוק נראה שינוי תכח ההשחטה היתירה שם שפ"ז חינו כ"כ קשה כאשר הוא במקום אחר ויש שינוי במראה ומפני זה מדקדקים ליתן לאומן מבין כי באם יארע כה הסכין במקום הזה עלול לפגום יותר :

## ואחר

בירורן של דברים האלה הנה אם הי' באופן האחרון אין לדבר כלל שהוא ככל סכין אלא דגם אי נימא דכיון שנדמה להאיש אשר ראה אותו כעין כפופה מסתמא הי' עמוק במקום הזה אין כאן ריעומא דגם בחודו עולה ויורדת כשר לשחוט לכתחלה. וז"ל רק עולה ויורד מהלך כיון שנטעו ואין בו מורשא ורק שהוא עמוק במקום אחד ועולה ויורד וכמוכ. האמנם כי בבה"י הביא שהמנהג דאין לשחוט בעולה ויורד כי אם בשעת הדחק ובשני עולה ויורד אף בשעת הדחק אין שוחטין. אולם כבר דמו זה האחרונים וכתבו דאין לחומרם זו שורש וענף ואין לחוש לזה. וכנ"ד נראה לי דגם להבה"י ז"ל אין לחוש דעיקר הטעם שהחמירו בעולה ויורדת אף דמבואר בהש"ס להדיא דשוחטים בו לכתחלה הוא לרעתי משום דבעת שנגיע למקום הנמוך אינו מוחך והו"ל שהייה כ"ס דהתנהג להחמיר ושלא לחלק בין שהייה לשהייה ומפני זה החמירו יותר בשנים ויותר מבאחד שבה יש לחוש יותר שילטרפו השהיות לשיעור שזה עיקר הטעם שהחמיריס בשהי"י כל שהוא וכמבואר וכיון שכן אמינא דזה לא שייך רק כשהעולה ויורד הוא בהחוד אבל כשהוא מן הגר דלא שייך שהייה ע"ז וכמוכין אחרי שאינו פגומה דבזע אין מקום לחומרם זו כלל ודו"ק. ולחוש דשמא הי' החוד כפוף במקום ההוא ויולא לנך השני דזהו פגימה גמורה דבזע

ודאי פשיטא דאין לחוש אחרי שהשו"ב בדק הסכין קודם שחיטה ואחר שחיטה ואולי הי' כן בלי ספק דהי' נרגש בבדיקת החוד. ומה שנמלא הסכין במקום הזה פגום אחר זמן כיו"ד ימים אין בו חשש לא מבע"י לענין חזקת השוחט דאף הרשב"א ז"ל שהחמיר בזה"כ כשהי' הסכין במקום משומר ומולנע דאם נמלא פגום אסור אף שברק אחר שחיטה ומלאו יפה דאחרי' שלא ברק יפה שברק במהירות או שהיה דם סתמו ולא ראה והמעטין דבריו ז"ל יראה דלא חילק בין זמן לזמן ואף לזמן מרובה אסור דהוא ז"ל אמר לחומרם שאחר ג' ימים אינו בחזקת ברק אבל לא להקל מטעם זה. מ"מ ז"ל רק לענין הנשר דכיון דאינא למימר הבי' ס"ל להרשב"א ז"ל דחיישי' לזה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אבל פשיטא דאין לאסור השו"ב ולהוליאו מחזקתו בשביל חששא בעלמא כיון דמ"מ י"ל שמעלמו עם עמידתו נפגם או לסיבה אחרת לא נודע לנו ולא יעלה על הדעת להוליא אדם מוחזק בכשרות מחזקתו בשביל חששות כאלה אלא אף לענין הנשר הנה אגן לא קיי"ל כוותי' דהרשב"א ז"ל בזה וכמבואר בסו"י י"ח פציף ט"ז ואולי כנ"ד גם הרשב"א יודה כיון שהוא מונח בגדן של עץ וגם מקום הלטישה עלול לפגום וכנ"ל. יהי' אף שיהיה לרעתו ז"ל אנו אין לנו אלא הכרעת הש"ע דלא חש לזה. ומשום זה שאומרין בשם השוחט דמתא שהוצא לו בחזקת כשר אין לנו לחוש לענין השוחט דלו יהי' כן י"כ דהי' סיבר שכיון שהי' מונח אללו מולנע הוא יפה כמקדס והחוש מעיד שהוא כן אחרי שהשוחט הזה ידע בטוב להשחטו הסכין ההוא ולהעמיירו על נכון וכאשר הוכיח סופו ומרגיש בפגימה קלה מי פחי יעשה זאת להביא סכין פגום במר וחזקת כשר ליתנו לבחנו וזה דבר שהדעת נוצר והשכל תמייצבו. סוף דבר כי זה פשוט שהכלים כשרים והשוחט בחזקתו הראשונה ודברי המערערים בטלים ומבוטלים ושלוש על ישראל ועל רבנן :

## סימן כד

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב וכו' מו"ה אלישע סג"ל לאנדא נ"י :

## אחד"ש

כמשפט לאוהבי החור' ולומדיה ע"ד שאלתו שאלת חכם באחד שנדר בעת לרה שלא יהי' בשמחת נשואין של בנו. הנה אחר שהיא דבר מצוה יכול להחיר לו והיינו אחר שיחול דהיינו בזמן החופה והנשואין דוקא דמקודם מקרי קודם שיחול שאינו בידו לבד לעשות הנשואין בכל עם שירצה דלגוי בלד הכלה ג"כ. ולענין השבת שמקודם הנקרא פארשפיל הנה בנדרים הולכין אחר לבון ב"ח ויש להסתפק אם זה בכלל נדרו ואסור לחומרם. ולפיכך יש לילך לחומרם שאין הסימא מועיל קודם הנשואין וגם אם ירצה להחיר לעצמו בעת הפארשפיל וגם אח"כ בזמן החופה והנשואין לא מהני לרעתי אי משום די"ל דהפארשפיל לא חסוב דבר מצוה. ואם נימא דזה הי' בכלל נדרו לא מהני החרה כיון שנדר בעת לרה. ואי משום דחלומתו של נדר זה היא ביום השבת ואין מחירין בשבת נדרים רק לנדר השבת שנדר להתענות וכדומה שיחבטל מתלות עונג שבת ואין מקום להחיר שיהי' אלא הפארשפיל ורק אח"כ יוכל להחיר בעת זמן החופה והנשואין וכנ"ל והגלפ"ד כתבתי :

## סי' כה

לכבוד הרב וכו' מו"ה זאב וואלף הערלאג נ"י דומ"ץ בק' אולניאב שלום כנהוג :

## זה

ימי מספר הביעני תכתב כ"מ עם דברי שאלתו שאלת

# שאלות ותשובות סימן כה

## רצה

**והנה** זה כמה נסחפקתי לדעת הסוכרים דבגולד

הספק מחיים לא אמרין נשחטה הותרה ובחוקת  
היתר עומדת א"כ דנהי דליח חזקת היתר מ"מ גס חזקת  
איסור לא הוי או דיימא דכיון שהספק הי' בחייה שהי'ת'  
בחזקת איסור הו"ל חזקת איסור. ול"מ לדעת הסוכרים  
דמחזיקין מאיסור לאיסור אלא אף להסוכרים דאין  
מחזיקין מאיסור לאיסור כבר כתבתי במק"א דכספק  
טריפות ל"ח מאיסור לאיסור דאין ק"י"ל כר"י דאכל בשר  
מה"מ מן העריפה אינו לוקה אלא אחת דבשר מה"מ  
איסורו הוא משום טריפה וא"כ שפיר י"ל דמוקמינן אחזקה  
דכמו דעד עתה קודם שנשחטה היתה אסורה משום טריפ'  
גס עתה לא ילחא מחזקתה איסור זה בעלמותו איסור  
טרפה. והארכתי בזה ואכת"ל. ולפי ה"ל מדעת הרמ"א  
ז"ל יראה דגולד ספק מחיים נהי דליכא חזקת היתר מ"מ  
ל"ח חזקת איסור דא"כ בספק השקול בדרוסה הי' לנו  
לאסור מדינא דנגד החזקה שלא נעשה בה מעשה  
הדריסה יש חזקה אחרת המתנגדת חזקת איסור של  
הבהמ' והדר הו"ל שפיקא דאורייתא ולאומרא א"ו דגס  
בריעותא מחיים לא חשוב חזקת איסור ורק דלא אמרין  
דבחזקת היתר לאחר שמיעה עומדת וד"ק. ועפ"י אמינא  
דאין אנו לריבין לומר לדעת הרמ"א ז"ל דס"ל דלא יורבא  
אעיקר סברת רבה פליגי וכת"ש הש"ך ז"ל לדעתו ז"ל ורק  
דגס לרבה י"ל כן לפת"ש בחי' דיש לחלק בין הך דריעותא  
מחיים דבהמה להך דרבה לפי מה דקיי"ל בסוגיא דהי'  
בה מומין דאין מחזיקין מרשות לרשות וא"כ לא דמי הך  
דרבה להך דספק דרוסה דהתם אף שגולד הספק בחי'  
בעלה מ"מ שפיר חשוב חזקת היתר לאחר שימות בעלה  
שלא הית' אסורה רק בעודה ברשות בעלה ולא אחר שימות  
ותהי' ברשות עלמה מה דלא שייך בהך דספק דרוסה  
דליכא חילוק רשויות אלא שא"כ דסימני זה דכיון דבאשת  
איש ובכל עריות כמו שהם אסורים עליה כמו כן היא  
אסורה עליהם וא"כ נהי דלגבה דידה שהיו הם מותרים  
בה שפיר חשוב חזקת היתר דאף שגולד הספק בעוד  
שהי' אשת איש מ"מ לא איתרע חזקתה של אח"כ דהוי  
מרשות לרשות וכנ"ל מ"מ לגבי דידהו שתהי' היא מותרת  
בהם ל"ח חזקת היתר דבחזקת איסור א"א היתה ומתיכה  
דאיסורא היא עליהם דרשותם לא נשתנה וכ"ז אי נימא דזה  
חשוב חזקת איסור אבל א"כ דככה"כ ל"ח לא חזקת היתר  
ולא חזקת איסור שפיר מהני חזקת היתר דידה גס לגבייהו  
שתהי' היא מותרת בהם כמו דמהני חזקת האם לבת ואין  
להוכיח א"כ מהך דרבה רק דבגולד הספק מחיים ל"ח  
חזקת איסור וכנ"ל וד"ק :

**שוב** התבוננתי דא"ל לכל זה דבלא"ה אין ראי' מהך  
דרבה דככה"כ חשוב חזקת היתר לפי מה שכתבו  
התוס' ביבמות שם ליישב מה שהקשו דמינא כנס ואח"כ  
גירש הערוה ספק גירושין אבל בגירש ואח"כ כנס הא לא  
הויא בחזקת היתר לשוק כלל דמוקמינן הערוה אחזקתה  
שלא נתגרשה וא"כ כל דאמרין דל"ח ככה"כ עכ"פ חזקת  
איסור מותרת מחמת החזקה של הערוה דלא נתגרשה  
וכנ"ל בהך גירש ואח"כ כנס וכמוזן. וזוה יומתקו דברי  
הריטב"א ז"ל בחידושו ליבמות שם שקושית התוס'  
הנ"ל היא רק דס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור מה שהעלה  
הוא ז"ל דאין מחזיקין מאיסור לאיסור לק"מ עיין בדבריו  
ז"ל דלכאור' מה צדך דאין מחזיקין מאיסור לאיסור מ"מ  
כיון שהוכיחו דלא חשוב חזקה ההיתר שעמיד להיות אין  
כאן מ"מ חזקת היתר ולפי הנ"ל ניחא והבן כי קארתי.  
ולפי הנ"ל ז"ל לדעת הרמ"א ז"ל דטעם המחמירים בהך  
דלא ידעינן אי איהו שחק והם מקרקרים הוא משום  
דס"ל דגס ככה"כ חשוב שכיח לאיסור יותר דעפ"י רוב  
דורם ולא ס"ל כפירושו של ר"ת דרוב דורסין היינו רק  
דראוים

שאלת חכם וזה תוארה שהיה בכלוב חמשה אוזות  
ובלילה נשמע קול לוחה ובבקר נמלא אוזת אחת מתה  
והיינו שהי' לוארה תחוב מחוץ לכלוב ועוד הלאחר נקרע  
ונחמר ממנו. ונפשו איפוא בשאלתו ע"ד הארבעה אוזות  
הנותרות ורצונו לדעת חוות דעתי בזה ואבא היום להשיבהו  
כיד ה' הטובה עלי :

**והנה** טרם כל אבא לבאר דעת הפוסקים ז"ל ומחלקותיהן  
בענין ספק דרוסה. הנה בש"מ דחולין דף כ"ב  
פליגי רב ושמואל אי חוששין לספק דרוסה וקאמר הש"ס  
דאיהו משווי ואינהו מקרקרן בעותי מצעתי אהדרי ובשיהם  
שחקי אמרין שלמא עברי ופלונתייהו באיהו שתיק ואינהו  
תקרקרן ואין קיי"ל כשמואל דחוששין לספק דרוסה. והיכי  
דלא ידעינן כלל אי איהו שחק ואינהו מקרקרן נחלקו  
הקדמונים ז"ל לדעת הרשב"א ז"ל ודעמיה דככה"כ ל"ח  
ורק באיהו שתיק ואינהו מקרקרן חיישינן לדין דיש קלת  
הוכחה ושכיח יותר לאיסור. משא"כ בספק השקול גס לשמואל  
ולדין דקיי"ל כוותי' לא חיישינן וכמו דלא חיישינן בספק  
על. ולדעת הר"ן ודעמיה ז"ל גס ככה"כ חיישינן ולדעתם  
ז"ל י"ל או דס"ל דגס ככה"כ חשוב שכיח יותר לאיסור  
דעפ"י רוב דורם דמפרשי הך דרוב אריות דורסין דקאמר  
הש"ס לעיל שם כפשוטו ולא כת"ש התוס' דהיינו ראויים  
לדרוס ורק דל"ח מ"מ רוב גמור ורק דשכיח יותר לאיסור  
ול"ק קושית התוס' דא"כ למת לריך תקום לפורן  
דהתם אליבא דרב קאמר דס"ל דגס ככה"כ ל"ח לס"ד  
משא"כ לדין דקיי"ל כשמואל או דס"ל דגס בספק השקול  
אסור לדין :

**והנה** בוף הדבר אי חיישינן לספק השקול תקורו  
דבריו התוס' חולין דף מ"ב שהקשו דאמאי  
ניחוש לספק דרוסה דאף דהוי ספק דאורייתא מ"מ נימא  
נשחטה הותרה. ורצו לומר דכיון דאיתליד ריעותא מחיים  
לא אמרין נשחטה הותרה והקשו ע"ז מש"ס דיבמות דף  
דף למד דאמרין חשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת  
אף שגולד הספק בשעת האיסור שבעלה עדיין הי' חי  
וע"כ כתבו דספק דרוסה שכיח יותר לאיסור ובספק  
השקול באמת ל"ח דבחזקת היתר עומדת כשנשחטה. והנה  
בהך דלא ידעינן אי שתיק אי לאו הביא הרמ"א ז"ל דעת  
המחמירים וכתב שיש לחוש לדרביהם ועיין בספר אפי  
דרבני שכתב להקל בהפ"מ ועיין באחרונים ז"ל שכתבושכן  
נראה מלשון הרמ"א ז"ל שכתב רק שיש לחוש לדרביהם.  
ולכאור' א"א לומר כן לדעתו ז"ל דארי איהו פסק להדיא  
בס"י. וי דכל היכא שהריעותא הוא מחיים לא אמרין  
נשחטה הותרה ולכן ביש מים בראש ואנו מסופקים אם  
המוח תקיפו ערפה ועיין בש"ך ז"ל שם שכתב דדעת  
הרמ"א ז"ל דלפי המסקנא דאביי ורבא ביבמות שם ל"ח  
חזקת היתר ככה"כ דאעיקרא דדינא פליגי על רבה ולא  
משום חומרא בעלמא ס"ל דחוללת עיין עליו. ולפי"ז  
לדעתו ז"ל מעיקר הדין יש לאסור בהך ספיקא דלא  
ידעינן אי איהו שתיק ואינהו מקרקרן ולא מחומרא בעלמא  
לא בהפסד מועט ולא בהפסד מרובה וכנ"ל אולם יען שמתלווה  
של הרמ"א ז"ל באמת יראה דרק משום חומרא בעלמא  
קאתי עלה לחוש לדעת המחמירים בהך דלא ידעינן כו'  
עינתי היטב וראיתי דאין ראי' מדעתו ז"ל לסתור זה  
דבספק השקול בדרוסה מטעם אחר יש להחיר דמוקמינן  
אחזקה שלא נעשה בה מעשה הדריסה משא"כ בהך דמיס  
בראש דלפנינו הרי יש מים בראש והספק הוא מלך אחר  
אם המוח תקיפו דלא שייך א"כ לרון מטעם שלא נעשה  
מעשה ורק משום חזקת היתר קאמינן עלה דנשחטה  
הותרה וכמו בהך דבא זאב ונטל בני מעיים והחזירם  
נקובים וע"ז שפיר כתב הרמ"א ז"ל דלא דמי להתם כיון  
שגולד הספק מחיים וזה נכון לדעתי :



דראויס לדרום כספק השקול הי' לנו להתיר מעטם החזקה  
ללא נעשה מעשה הדריסה וכ"ל :

**עוד** יש לומר דטעם הפוסקים המחמירים הג"ל דס"ל  
כשיטת הר"ר יונה ז"ל דגם בנמצא גף שמוט וא"י  
חס תמיים או לאחר שחיטה נשמת אזלין לחומרא דכל  
דחיתיליך ריעותא לא אזלין להקל מחמת החזקה והיינו  
מדרבנן ויראה דיאל לו כן מהא דיבמות למסקנת אב"י  
ורבא דחוללת לחומרא אף שבחזקה היתר לשוק עומדת וס"ל  
דל"ך התם אלא ה"ה דבכל איסורי תורה החמירו דלא נקל  
היכא דחיתיליך ריעותא מחמת החזק' ועיין בר"ן ז"ל בעלמנו  
פ"ק דחולין דנראה שגם הוא ז"ל מופס דעת הר"ר ז"ל  
להלכה עי"ש וע"ז הכריע הרמ"א ז"ל דיש לחוש לדעתם  
ז"ל והיינו לכתחלי באין הפסד מרובה. ובזה יבואר על כוון  
הא דכתב הר"ן ז"ל בהך דקטע רישא דחד מנייהו דאמרי' דנה  
רובא דלא חיישינן שמתא דרם האחרים קודם שקטע לרישא  
דדין אף דהוא בעלמנו ז"ל הוא תכת המחמירין בהך דלא  
ידעינן אי איהו שחק ואינהו מקרקרן דכיון דבברנו דגם  
לדעתם הו"ל כספק דרוסה חזקה שלא נעשה מעשה הדריס'  
א"כ לא מבטיח אי נימא דטעם המסמירים בהך דלא  
ידעינן כו' משום דשכיח יותר לאיסור דעל פי רוב דורסין  
דינחא דלא חיישינן שדרם האחרות מקודם דזהו הוי ספק  
השקול לגמרי אלא דאף אי נימא דטעמם ונימוקם הוא  
דכל היכא דחיתיליך ריעותא החמירו חז"ל דלא ניזיל בתר  
החזק' וכדעת הר"ר ז"ל א"ש דלפ"ז ס"ל באמת כפירושו  
של ר"ת ז"ל דרוב דורסין היינו ררוב ראון לדרום ורק דמ"מ  
מחמירין בהך דלא ידעינן כו' משום דהחמירו כל דחיתיליך  
ריעותא כיון שהי' אכלס דורס הראוי לדרום. וה"כ בקטע  
רישא דחד מנייהו דבריעותא גופא איכא ספיקא דדילמא  
קטע מקודם ואינו דורס הראוי לדרום כלל דנה רובא אין  
להחמיר גס מדרבנן דלא ניזיל בתר החזק' ודו"ק [כתבתי  
להקל מלך דל"ח בכה"ג דאיכא עוד ספק בריעותא עלמא  
איתיליך ריעותא ולא כתבתי להקל מטעם דהוי ס"ס דבאמת  
זה לא חשוב ס"ס דהוי משס אחד דמה לי אי לא דרם  
מעלמנו או משום דנה רובא וכתובין] ועפ"י הדברים האלה  
נכוניס המה דברי הל"ז ז"ל דהיכא דנמצא אחד מת לאחר  
זמן כוונס אסורין דשמתא לא מת מחת יד הדורס ורק  
אח"כ דלא נח רובא דכחו דחמירין להקל כספק השקול  
מדניחא משום דיש חזקה שלא נעשה מעשה הדריסה כמו  
כן בכה"ג אדרבה יש חזק' דהדורס לא נשתנה ולא נח  
רובא ואין לעורר בזה מהך דב' שבילין דמתירין שניהם  
בזה אחר זה משום דמוקמינן כל אחר לחזקתהרה דמוכח  
דאין דנין בכל חזקה רק ע"ז שאנו דנין ולא איכפת לן מה  
שעי"ז כסתר חזקה של איש או דבר אחר וא"כ כמו כן  
הכא י"ל דהחזק' של הדורס אינו מנרע לענין חזקה שלא  
נעשה מעשה הדריס' באלו שאנו דנין עליהם וכנ"ל בהך  
דב' שבילין. דז"א דעיקר הטעם בהך דב' שבילין הוא לפי  
מה שבארתי בחידושי דבחזק' יש שני עניינס האחד מלך  
גוה"כ דאין להוליא דבר מחזקתו הראשונה רק ע"י דבר  
ברור. ה"י דהחזק' מכריע את הספק ועכ"ל שני הטעמים  
דאי רק מלך גוה"כ לא הי' מועיל החזק' רק לענין הדבר  
הזה שאנו באים להוליא מחזקתו אבל לא שדון מחמתה  
לענין אחר וכמוכן ואן באמת קי"ל דחזקת האס מהני  
לבת וזה אינו ע"כ רק משום דהחזקה מכריע. וגם טעם  
הא' ע"כ אנו לריכין דגם בתרי ותרי קי"ל דמה"מ אוקמי  
חזקה ובזה לא שייך לומר דהחזקה מכריע דלא יהא  
הכרעת החזק' עדיפא מאלו היו עוד שני עדים דלא יתן  
ולא יוסיף דתרי כמאה וכמ"ש התוס' ז"ל לגבי מנו דלא  
מהני מהיט בתרי ותרי ורק דבזה מלך גוה"כ קאמין עלה דא"י  
להוליא מחזק' רק דבבר ברור וכנ"ל ולכך בהך דב' שבילין  
דמה שאנו באים לעמאות את האחד משום החזקה טהרה

של השני הוא רק מטעם שהחזק' מכריע וכיון דגם לזה  
יש חזקת טהרה הו"ל חזקה כנגד חזקה והדר הו"ל ספיקא  
דא"י להוליא את זה שאנו דנין עליו מחזקתו מלך גוה"כ  
דגם בלי הכרעת החזקה מהני וכנ"ל בהך דתרי ותרי.  
ומעתה הכא לא תבעי' לפמ"ש בפי ה"ב דטעם המחמירים  
בהך דלא ידעינן כו' דס"ל דאף כספק השקול החמירו  
חז"ל דלא ליזיל בתר החזקה היכי דחיתיליך ריעותא והא דל"ח  
בהך דקטע רישא דחד מנייהו דשמתא דרם האחרות מקודם  
הוא משום דיש עוד ספק בריעותא עלמא דאילו קטע  
מקודם ל"ה ראוי לדרום כלל דבכה"ג דהל"ז ז"ל אין להתיר  
דבזה שפיר הוי ריעותא דאין כאן ספק בזה דיש חזקה  
שלא נח רובא דהדורס דאף שאין אנו דנין רק לענין  
הגדרסים מ"מ הא יש כאן הכרעת החזק' ול"ד לב' שבילין  
דאיכא חזקה המנגדת משא"כ הכא החזק' שלא נעשה מעשה  
הדריס' אינה מנגדת לחזקת הדורס דלא נח רובא דאף אי  
לא נח רובא י"ל מחמת החזק' שלא דרם ועיקר שאנו  
דנין הוא רק לענין חס זה חשוב איתיליך ריעותא דהחמירו  
חז"ל אלא אף חס נימא כמ"ש בפי הא' דטעמיהו דמחמירים  
בלא ידעינן כו' דס"ל דגם בזה הוי שכיח יותר לאיסור  
דשכיח יותר שידרום מ"מ לא חשוב חזקה שלא נעשה מעשה  
הדריס' מנגדת לחזקת דלא נח רובא של הדורס ול"ך להך  
דשבילין. ואפרש שיחתי. דבאמת לריך להבין הא דכתבו  
בטעם דחוששין לספק דרוסה דהוא משום דשכיח יותר  
לאיסור דא"כ מ"ט דרב דס"ל דאין חוששין אחר שאיכא  
רובא שגדרם ואמתי דהא דאמרי' דשכיח יותר לאיסור  
לאו היינו שיהיה בגדר רוב ומזוי דזה ליכא למ"ד שלא  
ניחוש דרובא וחזק' רובא עדיף ורק דהיינו דשכיח קלמ  
יותר לאיסור ולכך ס"ל לרב דאין חוששין דמוקמינן לחזקה  
ולרידן דקי"ל כשמואל ה"ט דכיון דחיתיליך ריעותא החמירו  
חז"ל שלא נמוך על החזק' ורק שבוה מחולקים עס הר"ר  
ז"ל דלדעתם ז"ל גס חז"ל לא החמירו רק היכא ששכיח  
יותר לאיסור דהריעותא היא ריעותא גמורה אבל לא  
כספק השקול וכיון שכן בהך דינא דהל"ז ל"ח חזקה שלא  
נעשה מעשה הדריס' מנגדת לחזקת הדורס דלא נשתנה ונח  
מרוגזי אחרי דגם אי לא נח רובא מדינא מוקמינן לחזקה  
שלא נעשה מעשה הדריסה ורקדס ז"ל החמירו וכנ"ל ודו"ק :

**ובנוף** הביאור דאי שכיח יותר לאיסור מ"ט דרב  
דאמר דאין חוששין. עלה על לבי ליטב בדך  
אחר דהך דשכיח יותר היינו שהוא רוב שאינו גמור ולא  
חשוב ככל רוב נגד החזקה דרובא עדיף ורק ששקול הוא  
עס הכרעת החזקה ומ"מ כיון דלא הוי רק ספיקא מדניא  
יש להתיר משום הטעם הא' דבזה"כ היא שא"י להוליא  
דבר מחזקתו רק בדבר ברור. ורק לשמואל ולרידן דקי"ל  
כוותיה חיישינן מ"מ מדרבנן דכל שאין החזקה מכריע  
החמירו חכ"ל ודמי לתרי ותרי דכיון שאין לדון מחמת  
הכרעת החזקה וכנ"ל דלא עדיפא הכרעת החזקה מאלו הי' עוד  
שני עדים דתרי כמאה דאף דמדאורייתא אוקמתא לחזקה  
שא"י להוליא מחזקה רק בדבר ברור מ"מ מדרבנן דייגינן  
לה כספק ורב ס"ל דרק בתרי ותרי החמירו חז"ל דמיאזא  
כחובא בעיני בני אדם שיועיל חזקה להכריע בין שני כתי  
עדים לא זולת. אולם גס לפ"ז יש להסתפק אי חשוב  
מנגד נגד חזקת הדורס האס נימא כיון דגם אי לא נח רובא  
יש חזקות המנגדות לענין ההכרעה חזקת הגדרם נגד הך  
דשכיח לאיסור דשקוליס המה וכנ"ל ליכא הכרעה מנגד  
לחזקת הדורס או דנימא דכיון דאי נח רובא החזקה דלא  
נעשה מעשה הדריסה אינו סותר הא דל"ש א"כ חזקת  
הדורס מנגד או לחזקה של הגדרם או להך דשכיח לאיסור  
דנ"כ הוי כהכרעת החזקה ומשווי ליה לענין ההכרעה  
ספיקא. וי"ע אללי. לפ"ז אמנם באמת יש לניירר ע"ז דא"י  
דלרידן בכ"מ שאין לדון מחמת הכרעת החזקה ורק מטעם  
גוה"כ

שהוא תלך לא יחת תפני כל ואוכל תחיים אבל כל שאר החיות תפני תורך לבס חינוס אוכלים כשעוד הגדרם מתנענע עיי"ש וא"כ ב"ד שה" הדורם סחור צדלם אחרי שאכל ממנו יש הוכחה שמת ת"י ול"ח לאחרות דנח רונזו אולם אחרי שהתבוננתי ראיתי דרבני הרא"ש ז"ל הג"ל לאו ד"ה הוא ועיין פירש"י ז"ל ב"ק שם אהא דקאמר הש"ס אהך דחיה שכנסה לחצר הכיזק וטרפה ואכלה דלגדרים קתני עיי"ש דגראה תדבריו ז"ל דרך ארי אינו דרכו לטרוף ולאכול אבל שאר החיות אירחיהו בין בטריפה בין צדריסה דחיה סתמא קתני בין ארי בין שאר חיות ועיין תוס' שם ד"ה והתניא כו' ובבב"ב קתני דרסה ואכלה הוי אורחא. ועיין תוס' חולין דף ס"א דהדורם דקתני צסימני עופות עמאים שהיינו דדורם ואוכל תחיים תדבריהם תבואר ללאו דוקא ארי עיי"ש. עכ"ל בכה"ל נראה דיש לסמוך ע"ד הרא"ש ז"ל הג"ל להתיר המכירה לעכו"ם עכ"פ והגלפ"ד כתבתי :

סי' כו

ב"ה בריסק יוס' א' ר"א אדר תרכ"ח לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד ירד עליון וירד נב"י הרב הגאון חריף ובקי ידיו רב לו במלכותה של תורה. צלפול וסב"א מפרסם לשם ולתפארת בישראל גדול שמו מוה' דוד נ"י אב"ד קארלין יע"א :

אחר

תמי שלום למעכ"ת כמספט לאוהבי ה' וחושבי שמו זה כשלשה שבועות הגיע עדי יקרת מכתבו עם שאלתו שאלת חכם ואבוא היום להשיב לכת"ה על סדר קונטרסו וחת אשר עם לבבי אשיחה כיד ה' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית' אשר מאתו אשאלה נ"כ עזר לבל אכשל בדבר הלכה זו חומר איסור כ"ת ח"ו :

תוכן

השאלה באשה אחת אשר תמלא בכל עת על עד הצדיקה כחם ארום וזה כשתי שנים אשר לסיבה הזאת אינה יכולה לער. ומתחלה היה לה וסת קבוע ושלא בשעת ומתה לא ראתה רק בעת צדיקה לזבע העד ברחס ארום ועמה חרל להיות לה אורח כנשים וכאשר שאלה פי רופא א"י מומחה אחר שיש לה מכה בבית החילון כי כן ראה בחוש בכלי הרחות המיוחד לזה וכן ישפוט ג"כ רופא ישראל אלא שאינו מומח' כ"כ לשפוט כן צבירור ורק שכן נראה לו. וכאשר עשתה עפ"י ליווי מכת" צדיקה ע"י כים ארוך תמולא במוך לא מלאתה שום דבר על ראשו ורק במקום אחר במקום נמוך שנראים הדברים שהמכה היא צביה"ס צלר ידוע פונה לחוץ ע"כ תוכן השא"ל ומעכ"ת פתח בהללה תחלה ואבא על ראשון ראשון : בתחלת דבריו יאל מעכ"ת לרון ולומר דהא דאמרי' בש"ס דגדה דף ט"ז דהרואה דס מחמת מכה אפי' בתוך ימי נדותה טהורי' היינו דיודעת עתה שהרס יולא מהמכה ואף שגס בעלי התוס' שם לא החמירו לומר כן רק בשפת הוסת דוקא ומשום דא"כ לא תאמר לעולם היינו שכל שלא בשעת ומתה אין להם הכרע אבל ת"מ יש לומר כן והביא דברי הרשב"א ז"ל המקיל מכולם ודברי סה"ת והמדרכי ז"ל דבשלא בשעת הוסת לא בעינן רק שגדע שהמכה מוליא' דס אבל לא שהרס שותת עתה מהמכה. אמנס כת"ה בעלמנו בא לומר ולחלק בין רואה דס מחמת תשמיש ובין רואה דס מחמת מכה. דברוא' דס מהמכ' בעינן שידוע שהרס יולא מהמכ' וכלישנא הרוא' דס מחמת מכה והביא ראי' מפורשת מהתוספתא פ"ג דאיתא שם בזה"ל היואל מהחדר אה ידוע שהוא דס מכה טהור ואס לא ספק דס החדר ספק דס מכה טמא ומבואר מזה דכ"ז שלא נדע צבירור שזה הרס מהמכה ספיקו עמא עכ"ל. אולם לדעתי אין מהתוספתא הלזו ראי' לסחור דעת גדולי המורים ז"ל דגס המחמירים לא הולרכו

בזה"כ החמירו כח"ל כמו שהחמירו בחרי ותרי דא"כ בהך דשני שבלין היה לנו להחמיר מדרבנן עכ"פ. ואשר ע"כ מחוורתא כדפרישנא מעיקרא דרק מטעם דאחיליך ריעותא כוז דש"מ לאיפור החמירו בס"ד ופשיטא א"כ דל"ח חזקת הגדרם מנגדת לחזקת הדורם וכ"ל דו"ק היטב בכ"ז ויש לי עוד הרהורי דברים אולם לא לרפתים עוד בכור הבחינה ולכן קלרתי : עוד אמינא להוכיח כדעת הג"ל ז"ל מסוביא עצמה דבאמת לריך להבין הא דתפסו כלהפוסקים ז"ל במושגם דהיינו דהרנ אחד אמרינן דנח רונזו דבש"ס לא נתאל רק קטע רישא דחד מינייהו וא"כ למת לא נימא דקטע רישא דוקא מדלח נקט המית אחד. אמנס אי נימא כשיפת הג"ל ז"ל נימא דס"ל להפוסקים ז"ל דמלך הסברא חין לחלק בין הרג לקטע רישא. והא דנקט קטע רישא היינו משום דעיי' ידעינן שמת ת"י הדורם תשא"כ צמת חין להחיר רק כשראינו שמת ת"י הדורם וכמובן וזו ראייה נכונה לדעתי : והנה בהגהת דרישה ז"ל כתב בטעם הדבר שכתב הר"ן ז"ל דלא חיישינן שמת דרם האחרים קודם דקטע ראשו של זה דחזקה שאין הגדרם יכול להגיל ח"ע מהדורם ובדואי הרנו תיכף צביאחא . תדבריו ז"ל נראה בעליל דס"ל דלרעת המחמירים בהך דלא ידעינן הוא משום דלרעתם גס בספק השקול אסור מדינא והיינו דס"ל דבריעותא תחיים חשוב חזקת איסור ול"ת החזקה שלא נעשה תעשה הדריסה דא"כ בלא"ה נימא הא דל"ח שדרם מקודם שהרנ לזה חף להר"ן ז"ל שהוא מהמחמירים בהך דלא ידעינן כו' וכנ"ל. ועכ"ל לפ"ז לדעת הדרישה ז"ל דרך צבא לטרוף טרף ולהרוג איכא חזקה זו דאין הגדרם יכול להגיל עצמו אבל לא היכי שבא לדרוס לצד דא"כ יקשה בהך דלא ידעי' כו' דאסורים לרעת המחמירים דע"כ מייירי שלא נפלע שום אחד מהם דא"כ ליכא למ"ד דל"ח לכולם דזה גרע יותר מאיזהו שתק ואינהו מקרקרן דכולם אסורים וכמבואר דמדוע נחוש הא יש הוכחה דלא דרם דאין הגדרם יכול להגיל עצמו ח"ו כנ"ל דכל שאין אנו רואין שבא לטרוף ולאכול והיינו דחזינן שהרנ אחד ל"ש חזקה זו. ובזה נסתר ת"ש הגאון חת"ס ז"ל דלפי דברי הגהת דרישה הג"ל לימא דלינא של הג"ל ז"ל דהתם כיון שאנו חוששין שמת אח"כ ליכא הוכחה שבא לטרוף טרף ול"ש חזקה זו דאין הגדרם יכול להגיל ח"ע וכנ"ל וז"ל לדעתי : אחר כל הדברים האלה והחזיון הזה נראה לנרון שאלתינו הנה אחר שבבוקר נמלא האווחא עתה אין להחיר האחרות מטעם דנח רונזו דדילמא לא עתה ת"י הדורם וכמ"ס הג"ל ז"ל וכאשר בררתי דעעמו וגימקו עמו :

ומה

שהביא כ"ת בשם הגאון מהרש"ק ז"ל דכתב בכה"ב שגדרם האחד בראשו ולוארו שהוליא חוץ לכלוב דהו"ל ספק על דשמא לא דרם בתוך הכלוב ומטי לה מתשו' הב"ח ז"ל לימא לדעתי. דפשיטא דאין לרון להחשיבו ספק על בשביל שהי' בתוך כלוב שהקנים חולקים רשות לעלמן דמה עינן חילוק רשות לזה ועיקר הך דספק על היינו שהספק היא דלא ראה אותם והספק היא צהריעותא דלא הי' ריעותא כלל וההזוקי איסורא לא מחזיקין וא"כ כל שבדואי ראה אותם הוא בכלל ס"ד שדינו של הב"ח ז"ל היא רק היכי שנוכל לומר שלא ראה אותן וכשהיי' א"כ סמוך לכלוב דודאי ראה אותן או אף היכי שלא ידעינן אס הי' אלל הכלוב ורק שבכלוב היו הקנים רחוקים זה מזה שגראה תיכף מה שבחוכו אינו עינן לספק על וכ"ל וז"פ וברור : והנה כפי אשר נראה מלשון השאלה אבל הדורם מהאווחא הנמלאה עתה ואס כן הוא יש לרון להחיר לפ"מ דאיתא צב"ק דף ע"ז דארי דורם ואוכל תחיים הוי אורחא וטרוף ל"ה אורחא וחאב טרוף . ועיין ברא"ש ז"ל שם שכתב דצדלם ושאר החיות הס כואב דאורחא בטריפה דדוקא ארי

דגם האשה באמת יש לה חזקת טהרה ורק דליה חזקה בעורה כיון דהשתא ודאי חזאי מיל להרמב"ן ז"ל דזכר לנרף החזקה של הסהרות משא"כ בספק השקול לגמרי וכך דספק מהמכה. הנה בלא זה יש לומר דהך דהוספתא לא מיירי כלל לפנין האשה ורק לפנין גוף הדס בעלמא דליכא חזקה כלל ודו"ק ועיין בחוספות פרק כסס שכתבו דבגדה כיון שהספק נולד במקום סתם ולא הוי גלוי לרבים ככ"מ הוי ליה ספק טומאה ברשות היחיד ולפי"ז אחי שפיר בפשיטות דלענין טומאה הדס וכמו כן לפנין האשה מטעם נוגע הו"ל ספק טומאה ברשות היחיד ועמ"ל ודאי ולא מועיל חזקה כלל כדיון כל ספק טומאה ברשות היחיד ללא מועיל חזקה משא"כ לענין האיסור לבעלה דשפיר מוקמינן לה לחזקתה וגם לפנין טומאת שבעה כתבו החוספות בריש גדה ובדף י"ח שם דלא ילפינן מטעם טומאה דחתיא ע"י ראי' אלא שיש לדבר בזה מהך דחזקת לטומאה ואכ"מ הביאור ודו"ק כי קלרתי א):

**אולם**

בגוף הדבר שהחליטו הפוסקים דבשלא בשעת וסתה תלינן בדם מכה עכ"פ צידעין שמוציאה דם ולא בעינן שנדע שעתה בל הדס מהמכה כבר כתבתי בחידושי דלמי נכון להנה בש"ס דב"ב דף כ"ד בהך דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב ראה אב"י להביא שיישחא ממתימין דרס הנמלא צפרודור עמא משום שחזקתו שבה מהמקור אף דעלייה מקרבא וקא"ל רבא רוב ומלוי קאמרת רוב ומלוי ליכא למ"ד א"כ חזינן דבהך דחזקתו מן המקור יש שני רובי היינו שרמי החדר מרובים מהעלייה וגם רוב שהרס בל מהמקור דהיינו מלוי וא"כ צשיש מכה אף שמוציאה דם מכל מקום הרי פשיטא שרס החדר מרובין מדמי המכה וא"כ יהו שאינו מלוי לבא מהחדר יותר משיבא מהמכה ביחוד שלא בשעת וסתה מ"מ הא ליכא רובא דדמי המקור מרובים ומה מהני החזקה חזקת טהרה של האשה נגד הרוב דרובא וחזקה רובא עדיף ולא מבעי' א"כ היכי שהמכה במקור עלמא דליכא גס קורבא אלא אף כשהמכה היא למטה מהמקור דליכא קורבא בדם המכה מכל מקום הרי אנו קיי"ל כר"ח דרוב וקרוב הלך אחר הרוב

שלא בשעת וסתה רק שנדע שמכא מוציאה דם אבל לא שנדע שהדס הוא עתה צבירור מהמכה. והוא עפ"מ הרמב"ן ז"ל ושור רבים מהקדמונים ז"ל בהך דשליא בבית הסנית עמא ודאי דאין לומר דרוב שליא הוא בולד ומיעוט שלא בולד ובית זה בחזקת טהור עמון מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא דכיון דשליא בבית הוא ודאי אין לנו לדון רק על השליא ואין חזקתו של הבית כלום בבית כשליא ובתור רובא אולינן עיין בדבריהם ז"ל. ומעתה שפיר יש לחלק ולומר דהחוספתא מיירי רק לפנין שחטמא האשה טומאת ערב ומטעם מנע הדס דאף דת"ק ס"ל מקור מקומו טהור מ"מ אס הוא דם נדה הדס עמא ולכך מנמאין בספק דם נדה ספק דם מכה דלענין זה לא מהני חזקת טהרה של האשה דכיון דהדס עמא מספק ממילא האשה הנובעת בו עמאה דלענין זה אנו דנין על הדס ודמי להך דשליא דלא מהני חזקת הבית וכי"ל בשם הקדמונים ז"ל אבל כשאנו דנין לטמא' מטעם רואה וביחוד לבעלה שאנו באים לדון בתחיל' על האשה שפיר יש לחזקתה חזקת טהרה לומר שדס מכה הוא ועיין ברמב"ן ז"ל ריש גדה שכתב צ"י מפל"ע שבגדה דאמרינן כי אמרינן העמד דבר על חזקתו היכי דלית לה ריעותא מגופי' הך אשה כיון דמגיפה קא חזיא לא אמרינן. דבחולין אע"פ דליכא למיחש למלתא כיון דלא מכרעא מלתא דטומא' מוקמינן טהרות חזקתיהו ולכאורה דבריו סותרים מ"ש בעלמא בהך דשליא דאנו דנין רק על הדבר הראשון וכל הבא ממנו הוא כהדבר בעלמא וליכא לחזקתה הבא מכאן על החזק' דהרי בהך דמפל"ע נמי אנו דנין על האשה וממילא הטהרות נעמאו וז"ל ע"כ דדוקא היכי דאנו דנין לטמא הראשון ודאי וכגון בהך דשליא דאמרינן מכה הרוב דהשליא ודאי טמאה וכיון דהשליא עמאה הבית כשליא משא"כ היכי שהדבר שאנו דנין עלי' אינו עמא רק מספק וכהך דמפל"ע דנדה דלא הוי רק ספיקא ולפי"ז גס בהך דספק מן המכה היו לנו לטהר האשה גס מטעם נוגעת משום חזקת טהרה דידה כיון דגס הדס בעלמא רק ספיקא הוי. אמנם מלבד דיש לחלק ולומר דדוקא בהך דמפל"ע

**מלחמות אריה**

א) כונת מו"ח ז"ל בזה לכיון דאשה עמאה טומאת ערב נחמת מנע הדס הרי שוב אין לה חזקת טהרה שהרי כבר חזקה עכ"פ לטומאת ערב ואין נימא דלכבי טומאת ראייה נעמידנה על חזקת טהרה שלה כיון שכבר היא עמאה וכן כתב הנו"ב מהר"ק חלק א' סי' נ"ה. אך לדעתי י"ל כיון דעיקר מה שאשה עמאה טומאת ערב הוא נחמת שמתחילה הספק הוא על הדס בעלמא כמו שביאר מו"ח ז"ל והאשה עמאה נחמת מנע הדס. א"כ לא נעשה עמאה משום זה רק תשיאל הדס לחוץ וטומאת ראייה הוא מצפנים ככחון כתי דחתיא בנדה מ"ג וכמ"ש רש"י ז"ל בריש גדה לכן אע"פ דטמאה טומאת ערב יש לה חזקת טהרה לפנין אותו זמן שהדס הוי מצפנים ולא יכל עדיין לחוץ. שאם נגעה באותה שעה בטהרות המה טהרות ולכ"י לא נעשה עמאה שבעה כיון שאם אמה בא לטמאה משום ראייה על כרחך אמה נעמאה אותה מקודם שיאל הדס לחוץ וע"ז יש לה חזקת טהרה והבן : עוד מ"ש מו"ח ז"ל דלפי פרושו שהחוספתא מיירי לפנין טומאת מנע הדס יש לומר דמשו"ס עמא משפק נחמת דהוי ספק טומאה ברשות היחיד דקיימא לן ספיקא עמא לרעמי יש לעורר בזה לפי מה שהעליתי לחדש בספרי מלכה אריה סי' מ"ה דרבר שיש בו דעת לשאול לא מקרי אלא היכי שיש ביד האדם הנולד בו ספק טומאה' האפשרות ולידע כי הוא עמא. רק ע"י מקרה נתהווה שאינו יודע כמ"ש רש"י ז"ל בפסחים י"ב ע"ב וז"ל מה שוטה יש בה דעת לשאול אס נעמאה אס לאו אף כל שיש בו דעת לשאול כגון אדם ספק נגע בשרץ ספק לא נגע דים בו דעת שיכולים לשאול אס נגע והוא אינו יודע עכ"ל אבל היכי שאין במציאות כלל שיועד שהוא עמא חשוב כמו אין בו דעת לשאול ע"ש א"כ לפ"ז באשה שיש לה מכה במקור דאין במציאות כלל שמדע שהיא עמאה ודאי חשוב אין בה דעת לשאול דמה יש לנו לשאלה. אחרי כי אין אפשרות כלל שמדע שהיא עמאה והא דקאמרת בגדה ה' דמפל"ע מטה נמי נעמא משום דהוי ספק טומאה' הבאה ע"י אדם היינו דוקא בתחת אשה דמשכחת עכ"פ שמדע שהיא עמאה ע"י ראייה או ע"י עד אבל ביש לה מכה במקור ללא משכחת כלל בשום פעם שמדע שהיא עמאה חשוב כמו אין בה דעת לשאול ושפיר יש לדון ממורת חזקה כמ"ש מו"ח ז"ל מקודם ודו"ק אך בגוף הראי' שהביא מו"ח ז"ל בשם הרב הגאון מקארלין מהחוספתא שהעתיק לשון החוספתא ספק דם החדר ספק דם מכה עמא אמתה שבחוספתא שלפנינו שראיתי נכמה דפוסים שונים איתא טהור. א"כ איך הביא הרב הנ"ל ראי' מזה. ואע"פ דמסבגון הלשון החוספתא נרא' שזריך להיות עמא דהא החמיל אס יודע שרס מכה טהור ואס לאו ספק כו' מ"מ כיון שדעת כל הפוסקים דחלינן במכה וגם בחוספתא איתא ג"כ טהור. איך אפשר להניח החוספתא ולהביא ראייה מזה להיפך. ואולי בחוספתא שלו הוי נדפס עמא. אבל באמת בכל החוספתא שראיתי איתא טהור :

ז"ל דהיכי דספק לאורייתא וספק דרבנן ימדיו יובקו  
 אזלין בשניהם להחמיר כדי שלא יהיה זלזול לרבנן ועיין  
 כ"ו בפוסקים ז"ל . ולכאורה עלה על לבי לדחות זה דהא  
 דתחמיריו כשהספק נולד בדאורייתא ובדרבנן גם לענין  
 הספק דרבנן היינו סיכי שהספק הוא כעת על שניהם  
 וחס נחמיר בדאורייתא וניקל דרבנן אף שסותרים אהררי  
 שפיר איכא זלזול לרבנן משא"כ בזה דרואה מחמת תשמיש  
 ולענין הנקיים דלענין הנקיים אין אנו דנין כעת רק על  
 ראייה זו ולענין שחאסר מחמת רואה מחמת תשמיש אנו  
 לריכין לרון על השלשה פעמים שראתה מחמת תשמיש  
 א"כ אין כאן סתירה כעת בין הספיקות דיש לומר דתחמירין  
 לענין הנקיים ואתרינן שראתה מהמקור עתה ורק דתקלינן  
 לענין רואה מחמת תשמיש שתלינן שבאחת מהראיות  
 הקודמות היה מחמת המכה וזה לא חשוב זלזול לרבנן  
 כיון שאין סתירה כעת :

**אולם** זה לא יתכן פדין קודם חומרא דר"ז ובראש' ג'  
 ימים רגופים מחמת תשמיש גיגי הויבזה דגס  
 לענין הנקיים ז' ימים לריכין אנו לרון ולהחמיר דגס תקור  
 ה"י בכל הג' פעמים וכשנחמיר לענין הנקיים וניקל לענין  
 שחאסר מחמת רואה מחמת תשמיש שפיר חשוב זלזול  
 לרבנן וכמוצן . ויש לי עוד הרהורי דברים בזה להסבירים  
 דרמ"ת מטעם וסת קאיתין עלה אין שייך כלל רמ"ת בימי  
 הויבזה לפי מה דקיי"ל אין אשה קובעת לה וסת בימי  
 זיבתה ואכמ"ל ודו"ק בכל זה . ועדיין יש לעורר בזה ולומר  
 דרמ"ת אין ראי' רק דתלינן במכה שאינה יודעת אם מוליא'  
 דם גם לענין נקיים וכ"ל רק בראתה מחמת תשמיש שלשה  
 פעמים אבל לא בשאר רואה ומשום דשפיר יש לחלק דבראש'  
 מחמת תשמיש כיון שאנו רואין שאינה רואית רק בשעת  
 תשמיש ג' פעמים לא זולת יש הוכח' יתירה דמחמת המכה  
 בא הדם ומכא תיעוך התשמיש במקום המכה דראתה  
 מחמת תשמיש היינו שמחמתו יבא דם מהמקור לא שכיח  
 כלל ואומדנא דמוכה הוא א"כ שבה מכה המיעוך בהמכ'  
 משא"כ בשאר רואה אין לתלות במכה שאינו יודע אם מ"ד  
 כיון שאין לנו הוכח' יותר שבה מהמכה מהמקור וזה חילוק  
 יפה בין הנושאים לרעמי . אולם כל זאת להחלמד במק"א  
 אמנם כנ"ר השא"ל שלפנינו פשיטא דזה הוי מכה שידוע  
 שמוליא' דם כיון שאנו רואים שלא נמלא דם רק במקום  
 הזה שיש המכה ולא בראש המכחול ולא בשום מקום אחר  
 מהלרדים ועיין ברשב"א ז"ל בתה"א שהבאתי שכתב שאינה  
 יכולה לרעת אם המכה מוליא' דם רק ע"י שפופרת ומבואר  
 דשפופרת הוי בחינה גמורה לזה שהמכה מוליא' דם ותהגס  
 שהרופא ח"י אומר שרואה שהוא כן ואף שבגוף עדות  
 רופא ח"י פקפקתי הרבה בחי' אי מועיל כיון שאינו מסל"ת  
 מ"ת סניף גדול הוי לשאר אומדנות ועיין בפוסקים ז"ל  
 בעדות ח"י שאינו מסל"ת לענין עיבולא דמימ במקום  
 שיש אומדנות מוכיחות מהני עיין עליהם ח"ו מ"ד :

**ועתה** נחזור לענין השאלה הנה מעכ"ת יאל לרון דאם  
 מדוק עלמה בכיס ארון ממולא במוך ולא  
 חמלא דם רק במקום הזה הוי בדיקה מעלייתא לענין ז'  
 נקיים וגם לענין הפסק עהרה . אולם לרעמי קשה להקל  
 ע"י זה דכיון דבעינן בדיקת חורין וסדקים דוקא שטרחה  
 ברור שאין בה שום דם ח"כ נהי דתלינן במכה מ"ת הרי  
 אין כאן בדיקה במקום הזה שאינו מבואר לגמרי כי נקיה  
 היא . והנה בגוף הדבר בבדיקת חורין וסדקים נחלקו  
 הקדמונים ז"ל דעת הראשון ז"ל דלא בעינן כלל לבעלה  
 בדיקת חורין וסדקים אף בבדיקת הפסק . והרשב"א ז"ל  
 וסייעתו ס"ל דבכל הבדיקות בעינן חורין וסדקים ואל"ה  
 לא חשיבה בדיקה רק קינוח . והרמב"ן ז"ל הכריע בבדיקת  
 ההפסק בעינן חורין וסדקים ולא בבדיקת הנקיים . וטרם  
 נרד לעומק בביאור דבריהם ז"ל לריך אני לבאר דבר אחד  
 אשר

הרוב ולא בעינן לפי האמת רוב ומלוי ואף לאיכא חזקה  
 וקורבא כחבו המוספות בנה דף י"ח שם ר"ה ואין שורפין  
 דליה שניהם נגר הרוב רק כפלגא ופי"ג וביחוד לפמ"ש  
 בחידושי דגם זה לא כתבו רק לאביי אבל לפי המסקנא  
 לדין אזלינן בתר רובא דרוב עדיף משניהם חזקה וקורבא  
 יחד והבאתי ראייה מדבריהם ז"ל בעלמנן שכתבו בנה לקמן  
 בזה דתשע חנויות דכנתלא הלך אחר הרוב דתיירי אף  
 היכי שנתלא קרוב לחנות שמוכרת נבילה והרי התם איכא  
 נמי חזקה דבהמה בחייה במקום איסור עומדת וכמ"ש  
 החוס' שם ר"ה אחר הרוב ע"ש ואפי"ה הולכין אחר הרוב  
 אף לאיכא חזקה וקורבא ואף להקל וזה הערה גדולה אלל :

**אמנם**

עכ"ז כנ"ד אין ל"ת בזה דכ"ז מה שאני חוכך  
 הוא רק ברואה שילא הדם לחוץ והספק היא  
 אם בא מהמכה או מהאחר אבל כנ"ד שאינה רואית ורק  
 בעד הבדיקה נמלא כחם ארום במקום המכה הנה  
 כבר כתב הרמב"ן ז"ל ב"ב שם בזה דשאני עבדי למנעני  
 דבמקומו ממש לכ"ע אזלינן בתר קרוב נגר הרוב ועיין  
 בדבריו ז"ל ובנ"ד הוא במקום המכה ממש ודו"ק בזה ויש  
 לי כנ"ז הרהורי דברים הרבה חולם ליראת האריכות ובשגם  
 יען עדין לא בררתים ובחמתים בכור הכחינה אשים קנלי  
 למילי בזה :

**והנה**

אי בעינן שגדע עכ"פ שהמכה מוליא' דם נחלקו  
 הפוסקים דרעת המרדכי וסה"ת ודעתם ז"ל  
 דבעינן דוקא שגדע שמוליאה דם אמנם הרשב"א ז"ל  
 כפי מה שהבין בדבריו הרמ"א ז"ל דעתו דלא בעינן  
 כלל שגדע שמוליאה דם והש"ך והח"ץ ז"ל חולקים עליו  
 בזה והאחרונים ז"ל החזירו עטרה ליושנה דהעיקר  
 בדעתו ז"ל כהבנת הרמ"א ז"ל ולאו דוקא לענין שלא  
 תהיה רואה מחמת תשמיש אלא גם לענין שלא תהיה  
 לריכה שבעה נקיים וכן יראה באמת למעיין בדברי הרשב"א  
 ז"ל בתה"א שכתב כן לענין רואה דם מחמת מכה עיין  
 בדבריו ז"ל . אלא מה שהפריזו לומר דאף בשעת הווסת  
 דינא הכי להרשב"א ז"ל קשה לאמרו וכמו שמתה בזה  
 הח"ץ ז"ל דאף דווסתות דרבנן תכל תקום בעת ההיא דם  
 המקור מלוי ודם המכה לא ידעינן שהוא מלוי שהרי אינה  
 יודעת אם מוליא' דם ואף אם נאמר דתיירי דעכ"פ  
 יודע שיש דם במכה תכל תקום אינו מלוי שמוליא' דם  
 עתה זה תוכן קושייתו בחוספות בביאור קלת . ואשר  
 ע"כ אמרתי ילדעמי דברי רבינו ז"ל ללרדים נאמרו דמתחלה  
 כתב דהך דרואה מחמת מכה תיירי גם בשעת הווסת  
 כיון דווסתות דרבנן וזה תיירי במוליא' דם דכיון דווסתות  
 דרבנן תקרי דם המכה מלוי ביותר מדם המקור ואח"כ  
 כתב דמתברא דלא בעינן שגדע שמוליאה דם והיינו שלא  
 בשעת הווסת וע"ז הביא ראייה מהך דרואה מחמת תשמיש  
 דלא בעינן מקורם שפופרת כדי לרעת שהמכה מוליא' דם  
 רם שאי אפשר לרעת זאת רק ע"י שפופרת וכאשר האריך  
 ז"ל דמזה אין ראייה רק שלא בשעת הווסת דאע"פ ברשיעי  
 עסקינן אבל בשעת ווסתה גם הוא יורה דבעינן עכ"פ  
 שגדע שמוליאה דם וכנ"ל דלזה אין ראייה מהא דלא בעי  
 הש"ס שפופרת תקודם בזה דרואה מחמת תשמיש לברר  
 זה שמוליאה דם וכנ"ל ובחידושי ביארתי הא דמביא רבינו  
 הרשב"א ז"ל ראייה מרואה מחמת תשמיש לענין נקיים  
 אף דרואה מחמת תשמיש לענין שחאסר לבעלה הוא רק  
 מדרבנן וא"כ יש לומר דדוקא דרבנן תלינן במכה אף  
 שאינה יודעת אם מוליא' דם אבל לא לענין נקיים שהיא  
 מן החורה ואיסור כרת היא משום דח"י דלענין איסור נדה  
 לא תלינן במכה א"כ ברואה מחמת תשמיש ע"כ ז"ל דתכל  
 מקום לריכה לחוש לענין הנקיים משום דהו"ל ספק תורה  
 וא"כ איך ניקל לענין איסור רואה מחמת תשמיש דאף  
 דהוי רבנן תכל מקום הרי נודע מה שכתבו הפוסקים

ביורוד ורואי לא הוי ואנן ספורים וברורים דוקא בעינן . אבל אי נימא דעיקר טעם הבדיקה היא לראות אם אינה רואית עתה באמת ל"ע דלמא לא יועיל נתינת לב שאינה מרגשת וכנ"ל ולמא לי כלל הבדיקה אם לא נימא דעיקר הבדיקה היא רק היכי שאין ברצונה לימן על לבה ושלא חסיה דעתה זמן מה שאינה מרגשת . אבל באמת אם רצונה לעשות כזאת מועיל ואם כן יש לפ"י לאחותינו חקקה במקום שאי אפשר לה לבדוק :

**והנה**

האחרונים ז"ל האריכו לומר דבמקום דלא אפשר מקילין בבדיקה קלה אלא שהם ז"ל פקפקו בזה ח"כ דהבדיקות הם מה"מ עיין בדבריהם ז"ל שהעלו דא"כ כדעת הסבורים דלא בעינן רק בדיקה אחת בכל ז' ימי הנקיים י"ל דאינו רק מדרבנן משא"כ לדעת הסבורים דבעינן ראשון ושני עכ"פ דלפ"י ע"כ דספורים ובדוקים לפנינו בעינן וא"כ הוא מה"מ והביאו דברי הב"י ז"ל שכתב דאין להקל בבדיקה אחת שהוא ספק איסור כרת ומבואר דעכ"פ לדעת הפוסקים דבעינן ראשון ושני הוא מה"מ דספורים לפנינו בעינן עיין כ"ז בדבריהם ז"ל אולה לדעתי גם אי הוי מה"מ יש תקום לחלק ולהקל היכי דאי אפשר לעיני בדיקת הנקיים ביחוד אם נאמר דהבדיקה היא שלא ראתה תקודם וכנ"ל ודבאמת גם הבדיקה אינו ברור ורואי ראוי ראתה תקודם ונפל לארץ ואין לומר דלמא לא חיישינן כלל כיון שלא הרגישה ביציאת הדם למוץ . דמלבד דזה דוחק גדול אי אפשר לומר כן כלל דאם כה נאמר דאם ראתה בחוץ הנקיים פ"א לא יועיל הנקיים עוד דשמא הי' זה דם צביה"מ וזה לא מלינו ואדרבה פסקין בחל טבילתה במולאי שבת שמרצח ומחוק ביום ו' ואיך מרצח בחוץ ימי הנקיים ועכ"ל ח"כ דפירוש ספורים לפנינו היינו שזוהי תורה שמברר כל מה שמוכל לא יומר וכיון שאי אפשר שיהי' לה עוף דחוק בלוחו תקום כל שבעה לא החמירה תורה ביותר ורק שתבדוק היטב כל מה שמוכל דהיינו לדעת המחמירים גם בחורין ובסדקין וכיון שכן גם אם זה א"א חסוב ספורים לפנינו בבדיקה קלה שלא לומר תורה רק שלא תסמוך על החוקה במקום שיהי' צידה לברר ועיין בדבריהם ז"ל שהביאו רא"י מבדיקת בחולה דאיך מוכל לבדוק בעומק ובחורין וסדקין אחרי שפחתה סתום והביאו מה שמרצח הב"י ז"ל דכיון דמלינו דיש בקיאים בהטייה היא בעצמה מוכל לבדוק וכתבו שזה דוחק גדול והסו"ס יעיד נגדו ביחוד באותן שפתחן סתום הרבה וע"כ דבמקום שאי אפשר סמכין אבדיק' קלה ואין אלו ריכין לדוחק תירונו של הב"י ז"ל ועפ"י הדברים ז"ל אלו אמרתי בחידושי ב"מ"ש הראב"ד ז"ל בבועל צבילת מלוא ופורש דהיינו שנועץ כו' וממתין עד שימית האבר וכמו באמירה לו נעמאחי אני והביא סמוכין לזה מתעבות של בית רבי דלמא עשו כן וע"כ משום החומר הספק הזה צבילת מלוא ולפי ה"ל אחינא דפסו כן כדי שיוכלו לעשות הבדיקות בעומק ובחורין ובסדקין כראוי והחמירו על עמנן אף שלדינא מקילין במקום שאי אפשר וכנ"ל ודוק בזה :

**והנה**

האחרונים ז"ל וביחוד הגאון בעל נוב"ז ז"ל הרבו לשפוך סיללה ע"ז דבעינן חורין וסדקין דאמאי לא יהי' די בבדיקה קלה מה"מ עכ"פ כל ששהה עד הבדיק' על בשרו יותר משיעור דכרי שחרד מהמט' דהיינו אחר אחר דליכא חיוב אשם חלוי משום דאין לחוש יותר משיעור זה דכותלי ביה"ר יפתירו הדם ורק דמחמירין מעל"ע לטוהרות משום מעלי' בטלמא אבל לא לבעלי' והוב"י האריך להביא רא"י דאף במקום דליכא חזקת עברה ל"מ לכותלי ביה"ר שהעמירו הדם מזהב שספר' ז' נקיים וטבלי' ולמחר ראתה דמתחיל ימי נדה ול"מ דכותלי ביה"ר העמידו ואתמול ראתה ועדיין זבה היא- והגאון חו"ד ז"ל דמה דבריהם וכתב דמתוך דבזה אין רא"י דכיון שטבלי' היא

אשר הביא כמ"ה בשם הגאון בעל חו"ד ז"ל דרואה שלא בהרגשה אף דמה"מ אינה עמאה מ"מ סותר הנקיים [ושננה פלטה קלמוסו דגם בדם מכה דפתו ז"ל שסותר דזה לא פלה על דעת הגאון ז"ל מעולם דאין זה דם נדות כלל ומה שמטמא מטעם נוגע פשיטא דאין ענין שיסחור וש"ס ערוך הוא נדה דף מ"ב נבי פולטת ש"ז דאי נוגע הוי אינו סותר בזיבתו ורק דעיקר דבריו ז"ל הוא ברואה שלא בהרגשה דדם נדות ממש היא ורק שאינו מטמא מנוכ"כ. ורק שבא לרון ברואה מחמת מכה משום דמ"מ אין כאן בדיקה לרא"י לה לברר שאין במקום הזה דם נדה כיון שיש דם מכה וכנ"ל] אולם לדעתי נראה דזה לימא ל"מ לדעת הרמב"ם ז"ל דהא דמסיק בש"ס דנדה דף י"ו דדם קטוי אינו סותר בזיבה היינו שאינו סותר ועולה דפשיטא דבדם בלי הרגשה דינא הכי דלפ"י כל שאינו גורם אינו סותר אלא אף לפי דעת הראב"ד ז"ל וכנראה שכן ג"כ שיעת ודעת רש"י ז"ל דמ"מ אינו עולה וא"כ י"ל דה"ה בשלא בהרגשה דתרווייהו דם קטוי ושלא בהרגשה תחד קרא נפקא זה דמ"מ וזה מצרפה מ"מ שפיר יש לחלק בין דם קטוי דמטמא במקום אחר היינו בימי נדתה משא"כ בשלא בהרגשה דאינו מטמא מטעם רא"י בשום מקום ועיין בש"ס דנדה שם דגם לפי הס"ד בדם קטוי שיסחור היינו רק משום דגם דבר המטמא סותר והיינו שמתמא בימי נדה עיי"ש"ס וזה ברור אללי :

**ואחר**

הדברים האלה נכח לביאור ענין הספירה והבדיקה . והנה בדיקת ההפסק דפשיטא שהוא רק לראות שפסק הדם כעת דלמא שראתה תקודם אין ל"מ דהרי ידעינן שראתה בל"מ"ה והא דבעינן להחולקים על הראב"ד ז"ל חורין וסדקים הוא משום דאל"ה אף שפתח החדר באמצע או"מ מ"מ יש לחוש שראתה ולא הפסיקה עדיין והא שלא נמלא דם על העד הוא משום שירד הדם צהלרדים לביה"מ ושם נחטב קצת בכותלי ביה"ר וכאשר ביארו כ"ז האחרונים ז"ל אמנם בבדיקות של הספירה יש לעיין למאי אחי אס רק שתרע בעת הבדיקה צבירור שאין הדם יולא כעת דגזרה חמור' דספורים לפנינו בעינן והא דבעינן להרשב"א ז"ל ודעימ' גם בזה חורין וסדקים היא ג"כ מה"מ גופא דאל"ה חיישינן שאולי הדם יורד בצלדים בכותלי בה"מ או שתרע עי"ז שלא ראתה תקודם ולריכ"י ח"כ לבדוק בחורין וסדקים לראות שלא נחטב שם דם : והנה בגוף הבדיקות שריכה מה"מ יש לעיין דכיון דבעינן שמרניש דוקא למא לא יהי' די שחעמוד זמן מה ותמן לב אס לא הרגשה ותרע שאין דם בא תמנה ובשלמא לענין בדיקת ההפסק ניחא דכיון שהמעין פתוח יורד הדם מכה הרגשה הראשונה דעיקר הרגשה היא פתיחת המקור או עכ"פ הרגשה בגוף שהדם מתעורר ללאח וא"כ עמאה מה"מ אף שעתה אינה מרגשת אחרי שבא מכה הרגשה הראשונה . וכאשר כתוב כ"ז אללי במק"א באריכות וכאשר העיר קצת בזה גם מעכ"מ בעלמנו . ושפיר ח"כ לריך בדיקה גמורה לברר שאין הדם יורד כעת וגם בחורין ובסדקים לדעת המחמירים וחולקים על הראב"ד ז"ל דאל"ה יש לחוש שהדם יורד בסלרדים וכנ"ל בשם האחרונים ז"ל אולם בבדיקת הנקיים ח"כ דהיא רק לברר שאינה רואית כעת למא לא יהי' די בנתינת לב שלא הרגישה כעת דכיון דע"י בדיקת ההפסק נחברר שכתתס או המעיין אינה עמאה מה"מ בלי הרגשה ואף לדעת החוס' ז"ל ר"פ הרואה דמדרבנן עמאה גם ביודעת שלא הרגישה מ"מ גם מדרבנן למא ניחוש לזה מתמא . ובשלמא אי נימא דהבדיקה היא שמת ראתה תקודם ניחא דיי"ל דחיישינן לשמא ארנשה ולאו ארעתה כיון דהחשש על זמן הקודם קודם שנתינה על לבה ואף דמה"מ ל"מ לזה וכמבואר בש"ס בר"פ הרואה שם מ"מ י"ל דאף דלא חששה תור' לזה מ"מ

בחוקת עתה וליך למקוה שנמצאת חסירה אחר הטבילי  
 לאמרינן העמד עמא על חוקתו להתם הספק הוא בדבר  
 המכשיר והאריך בראיות ודבריו נכונים בסמירת ראייתו.  
 אולם בנוף הדבר נראה לי דברי האחרונים ז"ל עיקר  
 דפשיטא דהך דכותלי ביה"ט יעמידו הדם היא רק מיעוטא  
 דמיעוטא דלי"ט כלל דהרי הש"ס קאמר לשמאי דכותלי  
 ביה"ט אין מעמידין את הדם כלל ואיך יחלקו כ"כ במציאות.  
 וגם יש לי להביא ראיה דאל"כ בנדה שבדקה את עלמה  
 בשביעי ומלאה עמאה ואח"כ בדקה אי"ע שלשה ימים ומלאה  
 עמאה לא תהי' ללוי רק ספק זבה דשמא פסקה ביני וביני  
 וראיה הראשונה היא תחתמול וכותלי בית הרחם העמידוהו וצ"ע  
 דגדה דף ס"ח שם לא קאמרינן דהוי ספק זבה לירידי'  
 דק בבדקה עלמה לאחר ימים וגם מהך דאינו חייב אשם  
 תלוי באחר אחר לכאורה יש ראיה דלי"ט שהעמידו בשיעור  
 זבה כותלי ביה"ט דאין לומר דמיעוטא חזקה קאמין עלה  
 דאי"כ גם באחר לא יחייב אשם תלוי דגם באחר ספיקא  
 הוא דהוי וע"כ דכיון דמייירי בשמשה סמוך לוסתה דאל"ט  
 אנוס הוא וכמבואר בש"ס דשבויות דף י"ח איתרע לה  
 החוקה דאותו זמן עלולה לראות ואפ"ה באחר אחר פטור  
 משום דלי"ט דכותלי ביה"ט העמידוהו כשיעור הזה. אולם  
 זה יש לראות ע"פ מ"ש החו"ט נדה דף ס' דגם בשיעור  
 וסת ספיקא הוי ורק דחייב מ"מ חטאת משום דרוב פזמים  
 בא הדם תקודם ח"כ יש לומר דגם באחר יש רוב ורק  
 שלא אליס כ"כ דלא ימא סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל  
 כמ"ק השקול וחייב אשם תלוי ובאחר אחר עוקמין לחזקה  
 דליכא רובא כלל ורק ספיקא היא דהוי ובמ"י הארכתי הרבה זבה  
 אי בסמוך לוסת שייך חזקה ואכ"מ הביאור ולפ"ז אתיכא  
 דלדקו דברי הרמב"ן ז"ל שמילק בין בדיקה הנקיים לבדיקה  
 ההפסק דרק בבדיקה ההפסק בעינן חורין ומדקין  
 ולא בבדיקה הנקיים לבדיקה הנקיים די  
 בבדיקה קלה ורק שמשא כשיעור אחר אחר ויותר דא  
 מוכיח שאין בה דם וכ"כ משא"כ בבדיקה ההפסק שהוא  
 שמתחזק בעתה ואם לא תבדוק בחורין ומדקין דאין  
 בירור בשעת הבדיקה ורק אח"כ בשתיית העד כתביר שלא  
 ראתה קודם שיעור זה הא הו"ל חזקה שלא נתבררה בשעתה  
 ללא חשבו חזקה וכמ"ש החו"ט והקדמונים ז"ל וכמדומה  
 לי שכבר הרגישו בזה האחרונים ז"ל :

יש לומר דגם הרשב"א ז"ל ודעמ"י יודו ומע גם היכי דא"א  
 באופן אחר וכאשר בררתי למעלה :

**והנה**

הטובי ז"ל העלה בעיני הבדיקה דב' חדש  
 שמתחום פה המקור במוך היטב ואם תוליא המוך  
 נקי הנה זה בדיקה הפסק לכ"ע ואחריו נמשכו הרבה  
 מבפלי השבועות האחרונים ז"ל אך זה ראיתי להגאון בעל  
 חו"ד ז"ל דשרא בזה נרנא דאף שהמוך נקי יש לומר שיוכל  
 הדם לירד דרך חורין ומדקיס ולא יגע במוך והביא ראיה  
 מש"ס דגדה דף ג' דמקשה לשמאי שמשעת במוך מאי  
 איכא לתימר ומשני מוך כתי אגב זיעה מכווץ כיון  
 וע"כ מייירי כשלא נמצא דם על המוך דכשנמצא על המוך  
 לא גרע מכחש ואפ"ה מקשה לשמאי שמשעת במוך ולא  
 קמשני אס אימא דהוי דם ה"י המוך נעטב ח"ו שאפשר  
 שירד דם ולא יעטב המוך ודבריו נפלאו אללי דאיך יעלה  
 על הדעת ביחוד לפי הס"ד דלא אמרינן מוך מכווץ כיון  
 והמוך מצ"כ הדם לנא"ה וסותם ח"כ כל הלדדים עד שא"א  
 להדם לזוב למטה שאעפ"כ לא יעטב המוך כשחראה דם  
 ובמחכת"ה שגג בפשיטות כוונת הש"ס דהקושיא היא לשמאי  
 במשמשת במוך והמוך ה"י מונח ברממה גם עתה צפת  
 שראתה הדם דנעמאה למפרע שמה ה"י תקודם והמוך  
 עכ"כ ופשיטא דמייירי שעתה המוך מלא דם שהרי עתה  
 דאתה דם וע"ז משני דמכווץ כוויץ ואלו הוי דם מעיקרא  
 הוי אמת ומשום כתם חין לעמאה כיון שמתלכלך עתה  
 בודאי מהרואה ואין לך זמה לתלות יותר מזה והפשטע  
 וא"כ דקדו שפיר דברי הטובי ז"ל דזה הוי בדיקה מעליותא  
 ואף דאמרינן דמוך מכווץ כוויץ מ"מ י"ל דז"א רק שיוכל  
 משום זה הדם לזוב אבל מ"מ אי אפשר שלא יעטב המוך  
 וביחוד נראה ד"ל דהך דמחמת זיעה מכווץ כוויץ הוא  
 דק כשמונה ברממה זמן רב אבל לא בזמן מועט של הבדיקה  
 כאשר יעיד החו"ט: הדרן לשאלתינו הנה לחומר הנושא  
 יראה לענ"ד שלריכה לעשות באופן שנוכל לזרף כל לדי  
 ההיתר ואשר ע"כ כה תהי' משפטה קודם ביה"ט מרחץ  
 יפה בית החילון ומגבד ואח"כ תשים מוך למעלה מהמכה  
 למתום פה המקור וינוח שמה זמן מה או כל ביה"ט  
 וכשמוציא נקי הרי זה חשוב בדיקה הפסק לדעת הטובי  
 ז"ל ואם אי אפשר לה להכניס ולהוציא המוך באופן שלא  
 יתלכלך במקום המכה אף אחר הרחיבה תוכל להכניס  
 שפופרת וכפי אשר ראיתי היא ב"כ הכלי מנעם של הרופאים  
 אשר ע"י רואין באר"מ לפניס והוא נמצא אלל הרבה  
 מהמילדות פה אלא שהם דוחקים אותו הרבה לפניס והאשה  
 צפת הבדיקה לא תלטרך רק להכניסו עד קצת למעלה  
 ממקום המכה אשר כפי הנראה מהשאלה הוא למטה הרבה  
 ממקום שהמשם דם והמוך יהי' במוך השפופרת שלא יתלכלך  
 בהמכה ואחרי אשר תכניס השפופרת תדחוק המוך למעלה  
 ואח"כ תוליוו ב"כ דרך השפופרת ולא יתלכלך באופן זה  
 בשום פנים ואח"כ תרחוץ השפופרת במים ולא תראה  
 בלדדי השפופרת שלא תכניס עממה לבית הספק אם תראה  
 שם דם. ובדיקה השבועה נקיים מעשה על אופן זה שתנוח  
 מוך או עד באותו מקום שלא צעומק רק בראשית  
 הפרוזדור ומעמוד כך כמחלה או עכ"פ רבע שעה ומסוים  
 דעתה מדברים אחרים להחזקו בהשגחה רבה שאינה  
 מרגשת ודי לה בזה כאשר בררתי למעלה באריכות דבזה  
 יש לנו סמיכה ע"ד הרמב"ן ז"ל דאף שחולק על הראב"ד  
 ז"ל בבדיקה ההפסק כתב דבבדיקה הו"י ח"כ חורין ומדקין.  
 ובצירוף מ"ש דבכה"ג י"ל דגם הרשב"א ודעמ"י ז"ל יודו  
 דמהני ובצירוף כ"כ מ"ש האחרונים ז"ל דבמקום שא"א  
 כ"ע מודים דלא צעין חו"ט וכאשר בררתי למעלה ראש.  
 ועשיתי קצת סמוכים לדבריהם ואף לדין דהבדיקה היא תה"ט  
 משא"כ בבדיקה ההפסק שגם הרמב"ן ז"ל הוא מהמתמירים  
 והראב"ד ז"ל ימיד הוא נגד כל הפוסקים הקדמונים ז"ל  
 אין צדי להמיר רק בבדיקה הטובי ז"ל וכמש"ל אולם אם  
 חתם

**אולם**

לפי עלה על לבי לומר מלתא חדתא דגם בבדיקה  
 ההפסק מופיל לפ"ז כשתהא העד על בשעה זמן  
 גה וגם מסוה דעתה מדברים אחרים ומחזקו בעלמיה  
 בהשגחה פרטית שאינה מרגשת בזמן ההיא דכיון דנתברר  
 ע"ז שלא נמצא דם בהעד אחר שיעור כזה דהפסיקה  
 תקודם וגמחת העניין ח"כ שפיר נתברר כעת שהיא טהורה  
 כיון שלא הרגישה דמעניין סתום פשיטא דטעורה בלי  
 הרגשה ואף דמדברנן עמאה בלי הרגשה לדעת החו"ט מ"מ  
 אין לחוש לזה נעממתא ונתחזקה ח"כ בטעורה דהו"ל שפיר  
 חזקה מבוררת ומנובן ודו"ק. אולם לא מפני שאנו מדמין  
 נעשה מעשה ואף עכ"פ יש לזרף זה לשאר לרדי ההיתר  
 ולפ"ז ז"ל לדעת הרשב"א ז"ל ודעמ"י דגם בבדיקה הו'  
 לריך חו"ט או דלא מייירי רק בבדיקה סתם בלי שמשא  
 זמן יותר מאחר אחר או דש"ל דכיון דחזין דעשו מעלה  
 לטהרות לעמא מעל"מ אי"כ עכ"פ היא בנדר האפשרי  
 דאל"כ לא שייך מעלה ואי"כ אף דלי"ט מ"מ לזה היינו משום  
 דהוי מיעוטא דמיעוטא אבל מ"מ ליט ברור ודאי וכמו  
 דמותה מורה שלא נלך במר החזקה כ"כ י"ל דלא ניזול  
 גם במר רוב גמור כזה אבל מ"מ חין זה מוכרע לדינא לדון  
 מחזקה לרובא כזה וביחוד ח"כ דבימי הלובן איתרע עכ"פ  
 החזקה עתה במקלת וביחוד כשתחן לב ומדע שאינה  
 מרגשת דכבר כתבתי דא"כ דהבדיקה היא שטרע שאינה  
 רואה כעת פשיטא דגם זה עהני ובצירוף שניהם באמת

העד כל ביה"ט ועוד מעט בהלילה לא צפי חו"ט אולם באמת גם זה דבר שלא שפרוס רבותינו ולא נמלא לשום א' מהפוסקים שיאמר כן ועכ"ל דהעיקר כפי האחרונים ז"ל דעיקר הא דכפינו חו"ט הוא משום דל"ה חיישין שלא פסקה כלל והדס עדיין יורד בלדדים לכותלי ביה"ד ואין תקנה לזה במה שחבדוק א"כ בכיס ארוך כל שאין פ"ה העקור נסתם לגמרי וכאשר בררתי בתשובתי הראשונה . ומ"ש כ"ת עוד דכיון שלא תמלא דס על הכיס הארוך רק במקום אחד תקום המכה ולא בשום מקום אחר נהי' ללא חשבו בד"ק במקום ההוא דאף שחולית במכה מ"מ אין כאן בד"ק מ"מ חשבו בד"ק תפליותא בד"ק חו"ט דגס בשבדוקת בחו"ט יוכל להיות שגשמייר תקום אחד בלי בד"ק שאין עיניה בין ידיה באו"ט . לדעתי אין להביא ראיה שתששא בעלמא להיכי שיודעם בודאי שבמקום אחד לא בדקה וכ"ד. דשם אנו לריכין לחוש שלא בדקה באמת המקומות ואיתרעו שבמקום הזה נחפכב הדס ולא בשום מקום אחר משא"כ כ"ד דאין כאן רק מה שלא מלאה במקום אחר זולתו דזה אינו ראיה ברורה כ"כ דלולי לאיזה סבה נחפכב הדס באותו מקום יותר משאר המקומות ועיין בפוסקין בהך דמהרא"י שבדוקת בכל המקומות ואינה מולאת דס רק במקום אחד דתולה שיהא מהמכה שבאותו מקום דמ"מ בעינן שמדע שיש שם מכה ורק שא"י אס מוליאה דס ולדעת הט"ו לא תקלין רק באשה שיש לה וסת בלא בשעת ומסת חזינן דזה אינו דבר ברור לגמרי וע"כ כ"ל משום דיוכל להיות שדס המקור מתעכב במקום זה לאיזה סבה וא"כ פשיטא דל"מ לענין בד"קת ההפסק וביחוד במקום מכה הדעת נוטה שדס יוכל להסתכב שם יותר מבמקומות הבריאים שועים ומלקים אינה יודעת א"כ בבירור שהפסיקה בטהרה והרבה יש לי לדבר בכ"ז אולם כבר יערתי לבל ארבה תילין. סוף דבר אין בידי להקל בבד"קת ההפסק רק ע"י בד"קת הנוב"י ז"ל ובלידוף שמתחין בטבילתה עד יום ח' וכאשר בררתי בתשובתי טעמי ונימוקי ודי לנו להקל בבד"קת הז' דיש לנו עכ"פ לסעד ועוד דעת הרמב"ן והראב"ד ז"ל משא"כ בבד"קת ההפסק דהראב"ד ז"ל יחיד בדבר וכמ"ש באריכות זולת זה מ"ש כמ"ה בסמירת דברי הגאון בעל חו"ד ז"ל דדוקא בראתה שלא בהרגשה תולין בהרגשת עד ומי רגלים וכדומה משום שחזקת דס שבא בהרגשה לא זולת לא ידעתי איך יפרנס דברי הש"ס ר"פ הרואה כתה דקאמר לפולס דארגשה ואומר דהרגשת עד ושתש הוא הרי דהך דלמא הרגשת עד ושתש משיה ליה ספיקא וגם צריש נדה דלכ"ה שמאה למפרע אף כשהרגישה עתה עיין תוס' שם ועכ"ל דחיישין דשמא עתה לא הרגישה ורק דהרגשת מי רגלים הוא ומעיקרא ראתה וסברה שלא הרגישה דלשמא ראתה ראות שמים פשיטא דלא חיישין וכמ"ש כ"ת בעלמא ובאשה עהורה לרקו באמת דבריו דל"מ לכל זה אבל לא מה"ט שכתב כ"ת ורק דכיון דליכא ריעותא לפנינו מוקמינן לה אחזקה עהרה לכ"ע וכמבואר בריש נדה שם וא"כ שפיר יש תקום לדברי החו"ד דבשפת הוסת חיישין להרגשת עד ומי רגלי' אס שגס דעתי אינו נוטה בזה כנראה מסמימת כל הפוסקים ז"ל ומה"ט כחבתי לענין בד"קת הז' שלא יהי' כלל בעומק ורק בראשית הפרודור דל"מ אינה יכולה להבחין אס הרגישה וכ"ל והבן :

**ולמען**

הראות כי מלאתי שאלת כמ"ה לעיין עוד הפעם בעין חודרת בקונטרסו הראשון אשר שדר לן אמרתי להעיר בדבר אחד אשר העלה בדבר אשר כתבו האחרונים ז"ל דרואה דס מחמת חשמיש כיון דלא הוי רק מטעם וסת יש להקל ביות. דלא הוי רק איסור דרבנן דקיי"ל ווסחות דרבנן וכ"ת ילא לדון בדבר מדש דאף אי ווסחות דרבנן מ"מ זה אינו רק שלא יעבור מה"ט על ששמש

אמנם כי בררתי למעלה דבדיקה זו היא בד"קת יפה לרעתי ורחימי דברי הגאון חו"ד ז"ל הכה אחרי רואי שגס הש"ך ז"ל צפי' קל"ח כתב שאין זו בד"קת מעלייתא יראתי לסמוך ע"ז לבד ואשר ע"כ לא מטבול רק אחר עבור שמונה ימים דבזה יש לנרף ג"כ מה שהפליתי למעלה דבדיקה כזו היינו שתשהא על בשרה עד הבדיקה ושימת לב שלא הרגישה יש לומר דפולס ג"כ לבד"קת הפסק עמ"ל. ויראה מעכ"ה להזהיר האשה שכל הבדיקות חפשה עומדת אבל לא שוכבת ואולי אף לא יושבת שלא יחזור חשש העמדת כבהר"ס למקומו . אה זאת ראיתי להבין ולהורות בענין חמור הלזה ומיני ומינייהו סמתיים שמעמתת להחיר בלמודה דא ולטהרה ממקור דמי' וזור ישראל י'לנו משניאות וכימי לאתנו ממלרים יראנו כפלאות :

**סימן כו**

שנית על ענין הנ"ל :

**אחרי**

תמי שלוש למעכ"ת כמשפט לאוהבי ה' וח"ש . בשבוע העברה הביעני יקרת מדברותיו שנית בדבר האשה הנלמודה ויען כי כבר הארכת בענין ההוא בתשובתי הקודמת הגס שהנני פוסק כעת בעניני אחרים לא ארבה תילין ואף על סדר קונטרסו אבוא ואשר עס לבני אשיחה בעזר החוקן לארס דעת וזה החלי בעזרתו ית' ראשון תחלה ספיר כמ"ה דעיקר בד"קת חו"ט הוא משום דע"ז שרואית בחו"ט נקי מכל דס יש ראיה ברורה שלא ראתה זמן מקודם דל"מ היה נשאר קלת רושם בכותלי ביהר"ס דאי אפשר ברוחית דס שלא ישאר רושם אח"כ בחו"ט שאינו עובר רק בזמן ע"י הזיעה עכ"ד בקי"ור אולם לדעתי כל זה אינו שוה לי דאף דנוכל לומר כן לענין בד"קת השבעה לדעת הרשב"א ז"ל ודעתי דג"כ לריכין חו"ט דהיינו מה"ט שזה מורה שלא ראתה גס זמן מקודם ויעיין בעובו בתשובתי הראשונה שגס אכני העירותי דיש לומר כן דהבדיקות של הז' הוא שלא ראתה מקודם ורק שכת"ה הוסיף קלת תכלין בזה . הנה בבד"קת ההפסקא"ח לומר כן דהרי עיקר בד"קת זו היא שמדע שהפסיקה לראות ומה יצ"ע לנו בזה אס ראתה מקודם אס אין הרי העיקר הוא לדעת שפסקה עתה ומה שחשב כמ"ה לחקן זאת דלריך לירע שהפסיקה זמן מה דמה שפוסקת רק בשעת הבדיקה אינו מועיל דאינה שופעת כנהרא לא תעלה ארוכה לזה דכמה הוא הזמן שחשב כ"ת שצריכה לירע שהפסיקה בו תלראות אס זמן עיטוט יותר משיעור בד"קת למע לריך חו"ט ולא יהי' די שתשהא העד על בשרה זמן קלת ואי זמן ערובה ולריך א"כ חו"ט שחש ראתה מקודם אף זמן ערובה א"ח שלא ישאר רושם כחתי היום אז יום תמים א"כ באשה שהפסיקה לראות סמוך לביה"ט לא תוכל להפסיק עוד בטהרה ביום ההוא ולא אשתמיט לשום אחד מהפוסקים הראשונים והאחרונים ז"ל שישעיענו חידוש דין זה ואדרבה מבואר צפי' קל"ז דאס ראתה סמוך לערב תוכל להפסיק בטהרה אף אחר ברכו דכדעבד דמי ועיין צב"ח ושא"ך שם ואס כה נאמר הרי בלא זה אין כאן הפסק עהרה כלל א"ו דזה ליחא וכל שהפסיקה לראות קרי הפסק עהרה :

**ולכאורה**

יש תקום בראש לומר דהיכי דלא הפסיקה זמן מה לראות דמי לרואית יוס אחד לבד דחשוב מעיניה פתוח ולי"מ לדעת רוב הפוסקים רק כשידיה בין עיניה כל ביה"ט ולזה צפי חו"ט שיתברר שזה זמן אשר פסקה שלא יטרך לכך ויהי' די בבדיקה כזו לבד ואין קושיא מהך דפסקה סמוך לערב דנוכל לומר דמירי בעוך רחוק דחשוב כידיה בין עיניה ולפ"ו היכא שתשהא

ולפי ה"ל י"ל דהך דילרו חנמי' אינו אונס גמור ורק דרמי לשונג דמותרת לבעלה ומ"מ חייב בקרבן כיון דמ"מ לא חשבו אונס גמור וכי"ל אמנס באמת זה אינו דלין למייבו בקרבן ככה"ג רק היכי שזינו אונס גמור על שנגמו חבל היכי שנוף המעשה חשבו אונס עכ"פ ואף במזיד א"כ פטור דחשוב עכ"פ אונס שלא יחשב מזיד וכהך דילרו חלכשיה בסוף ביאה וכי"ל מהך דמותרת לבעלה ליכא חיוב קרבן בשונג כיון שאין זדונו בהכרת דחשוב כשונג עכ"פ והדרה קושיא לדוכתי' והנה עלה דרעמי לומר עוד לחלק בין שונג דגדה להך דמזיד בהך דהניחו לו דאשה דבמזיד חזין דילרה תקפה ותלין א"כ דילרה תקפה כ"כ עד שהיא בגדר אונס משא"כ בהך דמשמש עס הטהורה דפירש בשונג ולא חזין א"כ דילרו תקפו לעשות איסור לא תלין באונס הי"ר ופשיטא דלא שייך לומר דכיון דלא הי' מזיד הי' פטור דהוי תלין דילרו תקפו ליכא בשנגמו חטאת דזה לימא דמ"מ כיון דאילו הוי ידעינן שאינו בגדר אונס הי' חייב במזיד וא"כ בשונג דלא תלין שפיר חייב חטאת בשנס דלענין כרת קמי שמיא גלי' וזה פשוט וזרור ומוה יש להביא עזר למה שכתבתי והעליתי בחידושי דאף דבעינן לענין חטאת סיה"י שב מידיעתו וכל שאינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שנגמו מ"מ אינו פטור רק כשידעינן זודאי שאינו שב מידיעתו חבל היכי שאינו ידוע לנו שאינו שב מידיעתו מביא קרבן והבאתי קלת ראי' לזה מהך דמותר לאכול חלב ומביא קרבן על הדס בחילין דף ה' ע"ב דפירשו התוס' עס בשם ר"ת ז"ל דהיינו שהוא מומר לכל החורה חוץ מדרס ואפ"ה קרינן ל"י שב מידיעתו אף דפשיטא דנתי דלא הוי מומר לרס מ"מ חשוד מיהו הוי ועיין כ"ז בדברי הקדמונים ז"ל דאל"כ לא הי' חייב קרבן על הפרשה כיון דיוכל להיות שלא הי' שב מידיעתו דהיי' ירו תקפו ואולי יש לומר דכיון דחזינא שלא גמר ביאתו ופירש תיכף ממנה ורק שנגב דבין הפרשה יש ראי' שלא תקפו יצרו לפטור במזיד. אולם עדיין יקשה מ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' איסורי ביאה הי"א בהך דאמרה לו נטמאתי דאם פירש בקישוי חייב כרת כמו שבעל נדה דכיון דהוא מזיד שפיר יש לומר דילרו חלכשי' וכי"ל. ולכאורה עלה על לבי לחלק בין נדה לאשת איש דגדה אין יצרו תקפו כ"כ כיון דיש היתר לאח"ז וכדקיי"ל מה"ט דמותר להזיימד עס אשתו נדה אולם עדיין יקשה דברי הרמב"ם ז"ל עס שכתב להדיא דה"ה בשאר עריות ואשר ע"כ חתינא דדוקא בהך דאשת ישראל שנאנסה ורק שנתרצה לבסוף תלין דילרה חלכשה כיון דאנו רואין שבתחלה נוחה ורק שעתה נתרצה בסופה ונשתנה דעתה בזמן מיעוט כזה משא"כ בהך דמשמש עס הטהורה שהי' רצון מתחלה ורק שהי' בשונג לא תלין כלל שיצרו תקפו כ"כ סיה"י בגדר אונס דלא שכיח כלל ואין לנו שום ראי' לזה והבן. אחרי כתבי זאת הוגדר לי שבנוף הקושי' הכ"ל הרביש הגאון בעל הפלאה ז"ל והלפ"י כתבתי (א):

ובנוף

שמש בעונת הוסת בין תראה בין לא תראה חבל מ"מ אם עבר ושמש במזיד וראה נדון כמזיד ובר כרת הוא וכתב דזה דמי לשמי חתיכות אחת חלב ואחת שומן ופשע ואכל אחת מהנה דאם עלה בידו שומן לא עשה איסור מפורש ורק כמו נחמין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה ואם עלה בידו חלב עבד איסורא רבה ונדרן כמזיד עכ"פ בקיור ולדעמי אין דמיונו עולה יפה דהתם בהך דשמי חתיכות הכי"ס עלמו לספק איסור כרת נגד חוק החורה משא"כ בהך דווסתות לא עשה שום איסור. תורה דמה"מ אין לו לחוש דשמא יבא אורח בזמנו ומותר הי' בה מה"מ [ובמ"י בארמי טעם פלגותמן אי ווסתות דאורייתא או דרבנן דלא פליגי במילאות דשכיחא עובא בגסיס שמשניס ווסתן ורק דעיקר פלוגתייהו דמאן דמ"ל דווסתות מה"מ ס"ל דאורח בזמנו צא ואלו המשניס ווסתן הוא לחיזה סבה פנימיות או חילוניות והמה איפוא אשר יעבעו אורחותם וכיון שזה הי' שנינו אין לו לסמוך מה"מ ע"י שחשבה חפקירה אף דשכיח הרבה חבל מאן דאמר ווסתות דרבנן ס"ל דכיון דתלין שהרבה לא ישמרו אורחת דרכס לא הוי חזקה כלל מה"מ ורק דמדבנן חששו למיעוט המלוי כזה דאורח בזמנו צא ודו"ק כי זה נכון לדעמי]. ומה שהביא ראי' מהא דאמרין בשבועות דף י"ח במשמש עס הטהורה ואמרה לו נטמאתי דאם לא הי' סמוך לווסתה פטור מקרבן דאונס הוא ובסמוך לווסתה חייב ולא חשבו אונס ואף אי ווסתות דרבנן ג"כ אין ראי' לזה לדעמי דחיוב קרבן הי' על השונג דג"כ חשבו אונס ורק דכיון דלא הי' אונס גמור דהו"ל למידק חייב בקרבן על מיעוט זהירותו ורק דאונס גמור פטרתו תורה דמאי הוי ל"י למיעבד ובסמוך לווסתה לא חשבו אונס גמור דאזיבעיא ל"י לאמתווי ואף דמ"מ חשבו אונס מה"מ דלא חייבתו תורה לחוש לזה מ"מ כיון דל"ה אונס גמור חייב בקרבן דרמי לשונג משא"כ לענין חיוב עונש במזיד פשיטא דלין לחייבו רק בשעשאו בשאט נפש ולא היכי שלא הי' לו לחוש מהדין דעכ"פ אונס בתמקת מיהו הוי וגדולה מזו מלאנו בשאלת. עפ"י שני עדים ואח"כ צא בעלה דחייבת בקרבן משום דהי' לה להתחין ולמידק קורס שנסאת אף דפשיטא דלענין עונש אין לחייבה בשום פנים ככה"ג דע"פ שנים יקום דבר ואין חיוב עלי' לחוש לא מה"מ ולא מדרבנן אולי סקר העידו וע"כ דשמי חיוב קרבן דחייב על השונג ולכן כל שהיה באפשרי שלא יבא לידי זה אף שאינו מהדין חייב בקרבן משא"כ לענין חיוב עונש דמזיד וזה ברור מאוד :

**ועפ"י** עלה לכאורה על לבי לישב מה שנתקשתי בחי' צהא דקאמרין בש"ס דשבועות עס דאם פירש באבר חי חייב קרבן על הפרשה דיליאתו הנחה לו כביאתו והרי אן קיי"ל באשת ישראל שנאנסה דאף אם אמרה להס הניחו לו כו' מותרת לבעלה דילרה חלכשה וא"כ אמאי הי' חייב כלל על הפרשה אם אונס הוא דילרו תקפו

מלחמות אריה

(א) מ"מ מו"ח ז"ל ליכד דדוקא היכי שהיתה אונסה מקודם ואח"כ נתרצה אמרינן סך סברא דילר חלכשה משא"כ בש"ס דשבועות דלא הי' שום אונס מתחילה ל"ש לומר יצר חלכשה כיון שאין לנו הוכחה לזה ראיתי שבספר הפלאה מתרץ ג"כ הכי ע"ש חבל לכאורה אשתמיטתי' להו במחכ"ת מ"ש התוס' בשבועות בדוכתא בד"ה אי בת"ח וז"ל אע"פ שהוא מזיד על הפרשה מ"מ על הכניסה חשבינן ל"י שב מידיעתו דלימא יצר חלכשה כדאמרין בכתובות בפרק נערה ע"ש אלמא בהדי' דהסס גמי אמרינן יצר חלכשה וגם מזה נראה מה שרצה מו"ח ז"ל לחלק בין שאר עריות לנדה משום דנדה יש לה היתר לאחר זמן אך לכאורה יש לתמוה על דברי התוס' דהא הגמרא קרי' ל"י מזיד ואין כחבו דאמרין יצר חלכשה דא"כ הוי אונס ולא מזיד וגם קשה דאמאי חייב קרבן הא הוי אונס ונראה לפע"ד דהתוס' אינו מפרש סך סוניא דכתובות כפי' רש"י ז"ל אלא כפירוש אחר שהביא עס השט"מ דהא דקאמר אבוב דשמאל אשת ישראל שנאנסה חסורה לבעלה חיישין שמא מתחלה באונס וסופה ברצון אין הפי' כמ"ש רש"י ז"ל דסופה היינו גמר ביאה אלא מחילתה קאי על תחילת התפיסה וסופה קאי על סוף תפיסה ומיישינן שמא גם בתחילת הביאה הוי רצון ורצון עיירי היכי שנתרצה בפירוש בסוף ביאה כמו שאמר אפילו אם הי' אומרת הניחו לו כו' היינו אע"פ דחזין שנתרצית בסוף ביאה מ"מ לא חיישין שמא גם בתחילת ביאה הי' רצון ולא הי' אונס גמור אלא



לחומרא הדרגה גזירת ומשטת חז"ל לדוכתיי וכנ"ל וכבר כתבתי דאין לדמות משטות חז"ל זה לזה ואין לדון אי"כ להחיר בזה גם לרבי ללא גזרו על שבות ביה"ט וכנ"ל. אמנם היכי דהספק הוא גם בנוף המשט שמשט חז"ל וכגון היכי שיש ספק אם לתלות בדם בתולים דהספק הזה הוא גם בעיקר המשט שמשט לוסת דאם היא עממת בתולים יוכל היות שלא תראה כלל עוד שיכלו בתוליה שפיר יש לומר דכיון דעיקר המשט היא מטעם וסת וכיון דווסתות דרבנן ומת"ת אין לחוש כלל לשמא תראה ספק דרבנן להקל והבן כי זה נכון בעזה"י. ויש לי ת"ל בכל הדברים הנאמרים הרהורי דברים הרבה חולס לא עם האספק פה לחפס הפנאי :

**ובעברי** בין בתרי ענייני חלו אמרתי לעורר לדעת הרמ"א ז"ל וגדולי האחרונים ז"ל הממזיקים בשיעמו דלדעת הרשב"א ז"ל לא צינין כלל שיהי ידוע שמכחה מוליאה דם. וביחוד היכי שידוע שיש דם בהמכה ורק שאינה יודעת אם מוליאה דם כמעט כולם פה אחד הסכימו דלדעת הרשב"א חולה במכחה והרי הרשב"א ז"ל בעלמו בתשוב' הובא ביה יוסף סי' קל"ג כתב לתרץ הא דקיי"ל בצובל את הכתולה דצובל בעילת מלוה ופורש אף דאין לך תכה יותר ממכת בתולים דשאני החס דאיכא למיחש להטי' וכדשמואל דאמר יכולי כו' דמה בכך ת"ת הרי ידוע שיש כאן דם והספק הוא רק אם מוליאה דם דאולי הטעם דגם כן חולה לדעת הרשב"א ז"ל לדעתם ז"ל ועד כה לא מלאמי בשום אחד הממזכרים ז"ל שיעורר בזה וזה פלא בעיני. וז"ל בנוף השאלה כבר הגדתי לכת"ה דעמי ולא ארע מדוע יקשה כ"כ בעיני מעכ"ת צדיקת הגזביי ז"ל דזה זמן נעשה פה בזה רואית דם עם מי רגליה צדיקת המהר"ם הזכר בש"ע ע"י המילדת בלי שום דוחק וקשוי :

לכבוד

מלחמות אריה

אלא אמרינן י"ר אלבשה ומתחילה הי' אנוסה ואח"כ י"ר אלבשה ונשתנה דעתה ונעשה רצון לבסוף ולכן אמר הגמרא הלשון ופליגא דרבא ולא רבא אמר ע"ש [ונראה לי דרעת השיטה הלזו דע"י גמר ביאה אפילו אם הי' רצון לכ"ע אינה נאסרת לבעלה דכמו דפשיטא שעל סוף ביאה אינם חייבין בעריות לא מיחה ולא מלקות ולא קרבן ור' אליעזר הוא דס"ל דחייב על כל כח וכח אבל אכן לא קיי"ל כוותי' ורק ביאות מחלקות כמו שפסק הרמב"ם ז"ל צ"ב ג' מה' א"ב ע"ש ואפי' אם שעה ודש הרבה והתרו ב' כמה התראות בנתיים אינו חייב אלא אחת ולדעתי נראה ברור דאם לא התרו ב' בחילת ביאה דהיינו בשעת הכנסת האבר רק אח"כ כשכבר הי' בתוכה אינו חייב כלום להשהיה ל"ח מעשה חדש דעכ"ל כן דהא בסוגיא דשבוטות הנ"ל תחייבין אותו על הפרישה מיד שהי' לי' לפרוש באבר מת ופירש באבר חי דהיינו שהי' לריך להתתין עד שימות האבר אלמא בדה"י דמה שמשהה האבר חי בתוכה לאו כלום הוא דאל"ה מאי נ"ת אם האבר חי הי' נשאר בתוכה או אם פירש באבר חי כמו כן גם האשה אינה נאסרת לבעלה ע"י סוף ביאה לכן פירשו בעלי השיטה הנ"ל לאצוה לשמואל דחיישין שמא מחילת ביאה הי' צרצון ודו"ק] ומעתה שפיר ניחא התוס' בשבוטות שהקשו כיון שהוא מויד על הפרישה אמאי חייב על הכניסה הא לאו הוי שב מיריעתו דמסתמא לא נשתנה דעתו מחילת ביאה לסוף ביאה וע"ז תרצו דשמא י"ר אלבשה והיינו דשמא נשתנה דעתו ע"י הי"ר אלבשה ואפי' שעל הפרישה הוא מויד מ"ת הי' שב מיריעתו בתחילתו כמו דקאמר רבא בכתובות דאין ראי' מסוף ביאה אחילת ביאה וצוה שפיר פריך הגמרא אפרישה מויד הוא והכל עולה על נכון ולפי' אין מחירה מדברי התוס' למ"ש הפלאה ומו"ח ז"ל דאינהו כתבו דברייהם לפי' רשי' ז"ל וצוה שפיר י"ל לחלק בין אונס לשונג דלשיעת התוס' ל"ק קשה כלל מסוגיא דשבוטות אסוגיא דכתובות ואין אנו צריכים לתרוס' ודו"ק. והנה בנוף הקושיא של הפלאה ומו"ח ז"ל בשבוטות דאמאי חייב קרבן אפרישה נימא די"ר אלבשה הי' נראה לפע"ד דיש לומר דהך טעמא די"ר אלבשה לא אמרינן אלא לענין להחירה לבעלה אבל לפטור מעונש כרת או מקרבן לא מהני האי טעמא כלל ומשום דהא אמרינן צ"ב מ"ו ע"ב דאוכסא דנפשי' ל"ה אונס וכן אמרינן התם דתלוה וזבין זביגי' זביגי' משום דאמרינן אנב אונסא גמר ונקני ע"ש אלמא דאף שהרצון נעשה ע"י סיבת האונס ל"ה אונס לנטל המקח וא"כ יש לעורר למא אמרינן הכא בכתובות דמסתמא י"ר אלבשה משיבה אנוסה וכבר העירותי מזה בספרי מלפני חרי' סי' מ"א ע"ש אבל מה שכתבתי לפע"ד כעת די"ל ולחלק בין דינא דאונס דאשה שנאנסה לענין שלא לאסרה על בעלה לשאר עניני אונס דכל התורה כולה דהתם פטרינן תקרא דלנערה לא מעשה דבר וכתוב לעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה. א"כ כתיב האונס בקרא ובעינן אונס גמור אבל כל שנתראה אף שנתהווה ע"י סיבת האונס לא הוי רק אונס דנפשי' ולא חשוב אונס גמור ולהכי לא מהני בכל התורה כולה אבל כאן כתיב והיא לא נתפשה בעינן שלא יהי' אונס כלל וכל דהוי תפיסה י"ל י"ר אלבשה אפי' דלא חשוב אונס מ"ת רצון נמי לא מקרי והיא לא נאסרה רק ע"י רצון גמור וזה החילוק הוא נכון. מאוד וכעין זה כתבתי למעלה בהגהה סי' ט"ז ע"ש אמנם כ"ז כתבתי רק לעורר את המעיין כי בחוס' ב"ק מ"א ובשט"מ שם משמע דאין חילוק בין לאסרה לבעלה לשאר ענייני כהך סברא די"ר אלבשה ע"ש :

סימן כח

ב"ה לבוב יום א' ז' כסליו תרל"ו לפ"ק.  
לכבוד הרב המופלג וכו' מו"ה אברהם גאטליב נ"י  
בק' איוועסט.

תוכן

השאלה באשה שזוהה בעלה זה זמן רב ועתה  
באו מתכדים מעיר לפת חובצ"ח כי הוא נמצא  
שמה וכשחטטה ורק שהוא עתים חלים ובידו לגרש ויען כי  
אי אפשר ע"י שליח להולכה דילמא יהיה שוטף בעת  
הנתינה האם יש להחיר ע"י שהאשה תעשה שליח לקבלה.  
ואיך. ומה. תשובה. הגה אף שזוהו עפ"י תשובת הרי"ף ז"ל  
שלא לעשות שליח קבלה שקשה ללאח נקי דבעינן שיהי  
יבצר במקום כתיבת הגט חתימת כל השלשה דיינים שעל  
ההרשאה המקיימים עידי האמירה וכמו כן שיהא יבצר  
מת"י הג' דיינים שבפניהם קיבל כבר העלו האחרונים ז"ל  
דבמקום עיגון ודחק עושין שליח קבלה דהרי"ף ז"ל לא  
גזר גזירה מוחלטת כעין תקנת רבמ"ה ז"ל ורק דעת  
עלה שזוהו בזה לכתחלה וכן נוהגין כל ב"ד מובהקין דגם  
בגט ע"י הפאסט ל"ש כ"ז דשליח קבלה לכ"ע יכולה  
החולקים ז"ל אי משום הטעם דהו"ל טלי גיטך מעל גבי  
קרקע אחר דיר עכו"ם באמצע או מטעם דל"מ עשיית  
השליח שלא בפניו ואפ"ה במקום עיגון ודחק סומכין על  
דעת המקילין אמנם בשליח קבלה שלא בפניו ע"י שליחות  
הרשאה ע"י הפאסט ל"ש כ"ז דשליח קבלה לכ"ע יכולה  
לעשות שלא בפניו ואינו נוטל הגט ורק שהוא שליח לקבלו  
וכמוכין. אמנם פשיטא דלריך שיהיו הקיומים כרת וכדין  
דהיינו שיהי' יבצר ג' חתימת דייני ההרשאה וכ"כ ג'  
החתימות מהב"ד שמקיימים הקבלה. ובחידושי בארתי  
הטעם דאם אינו יבצר רק שנים לא מהני לדעת הרי"ף  
ז"ל דהו"ל מפי כתבם. האמנם בתשובה אחת כתבתי לרון  
דמהני גם הכרת שנים תשלשה דאחר שנכתב במוחב מתחת  
הוינא הו"ל רק כאילו שנים מעידים מפי כתבם שעדי  
האמירה או הקבלה העידו ע"ז בפני ב"ד וזה לא חשוב  
עדות שבטורה או עדות תתון דבעינן שיעידו בפניהם שרק  
על העדות העדים מעידים ולא על גוף הענין ועיין  
ברמב"ן ז"ל בתשובותיו המיוחסות שכתב דע"א נאמן לקיים  
התחקים והיינו ג"כ מה"ט שכיון שאינו מעיד על גוף  
התתון אף שעי"ז נבוא להוליא תתון לא בעינן שנים וע"א  
מהימן ואף לדעת החולקים עליו בזה ועיין חו"מ סימן  
ס"ד דז"א רק בע"א דס"ל דע"א חיישין שמשקר תשא"כ  
בב' עדים מפ"כ דאינו רק מלך גוה"כ גם המה יורו  
דמהני בכ"ג והארכתי הרבה לעשות עוד סמוכין לזה  
ואכת"ל. אולם מי ירוס ראש להקל נגד דעת הרי"ף ז"ל  
בחומר איסור א"א. וזה ענין קשה מאוד בריחוק מקום  
כזה שיהי' יבצר מת"י כל הג' במקום הכתיבה והקבלה  
ושבמקום האמירה ביחוד שגם בקיום ע"י דימוי החתימות  
אני חוכך קלת אחרי שלדעת המרדכי בשם ר"ש ז"ל  
קיום זה היא תקולי קיום ואף דבש"ס ריש גיטין תבואר  
דגם בנט הקיום היא רק מדרבנן י"ל דז"א רק כשהגט יולא  
עת"י השליח דאם הוא עזויף השליח זייפו ול"ח אינש  
לזייף תשא"כ בכ"ג כשאין שליח בא לפנינו ורק שהכל  
נעשה ע"י הפאסט שלא יודע מי הוא אשר זייף י"ל דגם  
מה"מ חיישין לזיופא. שוב תלאתי להש"ך ז"ל סי' ת"ו  
מק"ט שכתב כן דבכ"ג לריך קיום מה"מ ונהניתי שכוונתי  
לדעתו סי' ז"ל וגוף דברי הרי"ף ז"ל לריך תלמוד אלני  
לדענין מפי כתבם מה כ"מ בין שניכר מת"י שנים לניכר  
מת"י כל השלשה דא"ת כ"ל דעדות זה שהעידו שגם לפני  
ב"ד מהני מפ"כ דאין זה חשוב עדות דבש"ב"ע או עדות  
עמון גם הכרת שני הדיינים יועיל וכת"ש וא"י דגם זה  
חשוב דבש"ב"ע ודלא כת"ש גם הכרת כל הג' למה מהני

הרי מ"מ הוי מפ"כ ומה לי ב' ומה לי ג'. ולא תלינו  
חילוק בין ב' לג' רק לענין עד מפי עד דג' דהוי ב"ד  
ל"ח עד מפ"ע תשא"כ לענין נאמנות מפ"כ [ולפ"ז ז"ל דהא  
דמהני מה שמכירים מת"י דייני הקיום בשטרות הוא או  
משום דאף דהוי מפ"כ מ"מ כיון שהקיום הוא רק על  
העדים שהעידו בב"ד ולא על גוף התתון מהני מפ"כ  
לפתש"ל או משום דבקיום דאינו רק מדרבנן הקילו  
וגם מהתם מוכח דאין חילוק בין הכרת כל מת"י הג'  
להכרת שנים דבאשרתא מהני גם הכרת שני הדיינים עיין  
בפוסקים ז"ל] ונפ"ז יפלא בעיני מה זה שנתחבטו האחרונים  
ז"ל במה דפסק הרמ"א ז"ל בסי' מ"ו סעיף ז' דעדות  
שנים אחרים המעידים על חתימת עדי השטר מהני גם  
מפ"כ דמה לי שני העדים מה לי ב"ד דכיון דעדים  
החתימים על השטר הוו כמו שנקרו עדותן בב"ד הו"ל  
המעידים על כת"י כאילו מעידין שהעידו בב"ד וגם לפי  
טעם הא"כ דמ"י לגוף האשרתא דמהני הכרת דייני  
הקיום ומה חידוש דין השמיענו הרמ"א ז"ל איפוא בזה  
ול"ע. ולולא דמתספינא להגיה איזה תיבות בדברי הרי"ף  
ז"ל הייתי אומר דכוונתו ז"ל הוא דבעינן שיהי' יבצר  
חתימת ידם של הב"ד כל הג' או אף ב' מהם לב"ד בעלמם  
ול"מ כשני עדים מעידים לפניהם על כת"י של הב"ד  
שבמקום האחר ומשום דזה חשוב עד מפי עד שהעדים  
אלו מעידים שזה כת"י הב"ד ולא עדיף מאילו אמרו  
שהב"ד אמרו להם כך דלא חשוב עדות המועיל דהו"ל  
עמפ"ע ורק כששלשה מעידין על כת"י מהני דשלשה הו"ל  
ב"ד והו"ל כאילו קבלו עדותן מפ"כ דמהני בזה וכ"ל וכך  
ז"ל לפ"ז כי ברוב פעמים אינו מצוי שיהיו ג' בני אדם  
יודעין וחתימתן יבצת במקום כתיבת הגט והיינו שיהי'  
יבצר לב"ד [ולא מהני] עדים שיכירו חתימת כל הג'  
דיינים דאף אם עדים מעידין על כת"י הג' ל"מ דהוי  
ל"י עמ"ע וכ"ל. ואש"כ כתב דלא סגי בחתימות שיקיימותו  
מעיר לעיר דשמא לא יכירו החתימות תכולם וכונתו שלא  
יכירו ב"ד המקיימים אף מקלת מהחתימות דאם היו  
מכירין בעלמם אף שנים תתן סי' די דג' הוי ב"ד והוי  
קבלו עדותן מפ"כ דמהני ג"כ וכ"ל: ויומתק יותר א"כ  
דהרי"ף ז"ל בשעת הרמב"ן ז"ל קאי דבכ"ג שאין העדות  
על גוף הדבר שבטורה או שבמתן גם ע"א מהני וא"כ  
אם ג' שהם ב"ד מכירין מת"י אחד מהני ורק דאם הב"ד  
אין מכירין אף ששני עדים יעידו לפניהם ל"מ דהו"ל  
עמפ"ע וזה שכתב אח"כ ולריך לקיים כל שלשה בנט והיינו  
דבעינן שיהי' יבצר ומתקיים ע"י שלשה שהם ב"ד ודלא  
ינמא דכמו דמהני בזה דאין מעידין על גוף הדבר מפ"כ  
כ"כ מהני עמפ"ע הביא רא"י דלא מהני דבעינן בקיום  
שטרות שלריך להיות בפני ג' שהם ב"ד ול"מ שנים משום  
דהוי עמפ"ע אף דאין זה רק על העדת עידי השטר דהוי  
כאילו נחקרו עדותן בב"ד וזה שטייס וכתב דקיום שטרות  
בג' ובזה עלו כל דבריו כהוגן באין נפתל ור"ק בזה.  
אמנם כשיקיימו כל הענינים האלה נוכל לעשות ע"י  
שליח לקבלה בשעת הדחק וכ"ל בשם האחרונים ז"ל ואך  
דא"י כ"ל דעל עדותן של העדים מהני מפ"כ מהני אף  
ע"י הפאסט שאין השליח מביא הכתב בידו ואך א"כ  
דזה הוי תקולי קיום יש לגמגם דל"מ בכ"ג דכיון  
דלא גרע מי שזייף הקיום הוא מה"מ ול"ח עפ"כ. אולם  
מ"מ נלפ"ד דבמקום עיגון ודחק יש לסמוך על טעם  
הראשון בלירוף דעת הראב"ד ז"ל דכל שאין עיכוז למסור  
הכתב להאשה דמי לשטר דליה מפ"כ והרבה יש לדבר  
עוד בכ"ז וליראת האריות קלרתי: וכנסח הרשאה משליח  
קבלה יש לכתוב העיר והגהר וביחוד ע"י הפאסט דבעינן  
שהי' תלון היטב מתי נעשה ש"ק דבעולם יש הרבה שמתן  
כשמה וכפי הגרחה מתכתבו יש לכתוב שם העיר כזה  
איוועסט

אז בקידושי אשה זו לא מצי מסר לשליח משא"כ ש"ק דנט דאין להאשה שום ענין כח בנירושין ועיקר ענין השליחות הוא דבעינן ונתן בידה ונריך שתעשה אותו שליח שיהא ידו כידה וזו היתה מצי עבד אף כשהבעל הי' שופה וז"ל בידו לנגש אחרי שאין בשליחות זה מסירת כח בנירושין . אולם לדינא אף שהדעת והסברה נוטה לומר כן קשה להקל בחומר איסור א"א ע"פ סברת הל"ב ביחוד אחרי בינומי מלאחי ובאחתי להב"ש ז"ל בסיומן קמ"א ס"ק ע"י שכתב בכעין כ"ד שחולל לעשות ש"ק בעת חלימתו מדבריו ז"ל נראה בעליל דס"ל דבעת שטומו ל"מ לעשות שליח משום דאיהי ל"מ לקבל הגט השתא וכנ"ל : א)

**יאני** מוסיף לפ"ז לומר עוד דאף אם יתברר אח"כ דבאותו זמן שעשתה הש"ק הי' הבעל חלים יש לעורר אי מהני דהנה בש"ס דצ"ק דף ע' צהך דהביא ג' כתי עדים על כל שנה משני החוקה דפליגי ר"ע ורבנן דלר"ע ל"מ משום דבר ולא חזי דבר וקאמר דלרבנן הך דלא חזי דבר אחיא למיעוטא שנים אומרים אחד בגבה ושנים אומרים אחד בכריסה ופירשו הסו"ם דהחילוק בין הך דשערות לעידי חוקה הוא דהתם ראו כל מה שיכולים לראות

מלחמות אריה

א) לפע"ד נראה ד"ל דאפילו להסוברים דמידי דלא מצי עבד השתא לא מצי משווי שליח . זה אינו אלא שמה דלא מצי עבד השתא החסרון הוא מלידו וכ"ש מלד שניהם . כמו דמלינו בסוגיא דחיר הכ"ל שאמר לשלוחו לא וקדש לי אשה והיא היתה בשעת מפשה א"א ואח"כ נהגרשה . וא"כ בשעה שעשאו שליח לא הי' בה קדושין מלד שניהם . דאיסור א"א חל על שניהם אבל בנידן דידן שאין עכשיו המניעה מלד המשלח רק מלד השני שפיר מצי עבד שליח . אף צדבר דלא מצי עבד מלד השני כמו צ"ד שהבעל הוא כעת אינו שפוי צדעת ואין צידו לנגש דכיון שמלידו הי' מצי עבד וכוחו לא נגרע כלל יכול למסור הכח הלוה להשליח שיהי' צידו לעשות המעשה לכשיסתלק המניעה מלד השני ומלבד שזה נכון מלד הסברה אמרתי להביא רא"י לזה מקדושין י"ט ע"א דבעי התם ר"ל מהו שמיפד אדם לבנו קטן בנו אמר רחמנא בנו כל דהו או דילמא בנו דומיא דיד"י כו' והנה פשט הסוגיא משמע דאם נימא דבעינן שיהא בנו גדול הני שיהא גדול בשעת הייעוד אבל בשעת מכירה לא איכפת לן אפילו אם הי' קטן ואפי' לפי מה שמפלפל שם בספר הפלאה דאפשר דבעינן שיהא גדול בשעת מכירה זה אינו אלא לרבנן דס"ל מעות הראשונים לקדושין נתנו והו' כמקדש מעכשיו ולאחר זמן ע"ש . אבל לר' יוסי בר"י דס"ל מעות הראשונים לאו לקדושין נימנו פשיטא דלא בעינן שיהא הבן גדול בשעת מכירה . ואח"כ אימא התם אמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבחו קטנה לאי וקבלי קדושין תר"י בר"י לאו אמר ר"י בר"י מעות הראשונים לאו לקדושין נימנו וכי משייר בה ש"פ מקודשת וכחז שס הרא"ש ז"ל אפ"ג דקטן וקטנה לאו בני שליחות נינהו לטובתה לזכות נעשית שליח כדפרישת לעיל ע"ש מבואר בדבריו דתמורת שליחות קא חמי עלה היינו שהבנת היא שלוחו של האב וכמ"ש שם לעיל מזה דכשמכר האב את בתו נעשה כאומר לה אם ירלה הרב לייפדך קבלי את קדושין ע"ש ולכאורה יש להקשות איך מהני הייעוד לבנו שהי' קטן בשעת מכירה אפ"ג דבשעת הייעוד הוא גדול הא בשעת מכירה האב לא מצי עבד כיון שהבן הי' קטן ולא הי' בר קדושין ולא מצי משווי שליח , ופשיטא דלא עדיפא שליחות הבת משאר שליח דעלמא שהוא בר שליח . אבל לפמ"ש לחלק דמה שאין המניעה מלידו רק מלד השני אינו מנרע כח השליחות שלו שפיר ניחא . דהכא נמי המניעה מלד המקדש שהוא קטן להכי שפיר האב משווי שליח וד"ק . אבל כבר נודע מ"ש הרב המגיה מל"מ צפ"ז מה' גרושין הלכה ג' דכשהאשה נשחטית אין הבעל מצי למנות שליח להולכה על הגט משום דהוי מידי דלא מצי עבד השתא וכבר הביאו האחרונים וגם הנו"ב מהד"ק סי' ג' חושש לדבריו ע"ש וע"כ דסביר' להו דגם בכה"ג שאין המניעה עכשיו מלידו רק מלד השני ג"כ מקרי דלא מצי עבד השתא . ולפ"ז הדרא הקושיא הג"ל לדוכא . דאיך מהני הייעוד לבנו אם הי' קטן בשעת מכירה אבל לפמ"ש מ"א ז"ל דשליח לקבלה מליית האשה למעבד אף בשעה שהבעל אינו שפוי צדעת מחמת דליכא צוה ענין מסירת כח הגט רק ונתן לידה בעינן שפיר י"ל הכא דהרא"ש יסבור כשיטת החוס' בקדושין הי' ע"א ד"ה דיעוד הוי נמי בפ"כ של האמה וכחבו והא דאמרינן אשר לא ייעדה מלמד שצריך ליעדה לא שצריך לעשות מרונה אלא שצריך להודיע לה ע"ש וברייחא זו אמרינן שס דאמיה אליבא דר"י בר"י . א"כ מוכח דס"ל דגם לר"י בר"י נמי הייעוד הוי אפי' בע"כ . וכיון דהוי בע"כ של האב והבת הוי כמו גט דאין להאב ולבתו שוב כח קדושין רק קבלת מחילת השעבוד או השטר או ביאה כמ"ש הריטב"א ע"ש . לכן בכה"ג שפיר מצי האב לשווי שליח על הייעוד . והבן אבל אין לרמות ראייתי זאת ולומר דשאיני קטן דאחי לכלל הויה דהא מהאי טעמא דעת הר"י ברזילי דקטן משווי שליח לקדש לכשיגדיל כמו שהצריך צוה המלימ צפ"ד מה' אישות והנו"ב סי' כ"ב ס"ב ע"ש דאם נימא כן צהך עובדא שלפנינו שהוא פתים חלים ועמים שוטם נמי הא אחי לכלל הויה ולא עוד אלא אפי' שוטם גמורה נראה לעמתי דחשוב אחי לכלל הויה כיון שאפשר שתתפא מאלוה . כמו דאמרינן בסנהדרין מ"ז ע"א נבי הפריש קרבן ונשחטה וחזר ונשחפה כו' ונריכא כו' אבל הא כיון דמתילא קא דמי אימא כישן דמי וע"ש בחוס' דהפי' הוא דמתילא משחי ע"ש ורא"י צורה לזה דהא כל עיקר מקור של המלמ"ל מש"ס דגיטין פ"ה ע"א דבעי' התם חוץ מקדושי קטן מהו וקאמר מנימה קטנה מתגרשת בקדושי אביה אמאי הא בעינן וילאה והיתה אלא אחיא לכלל הויה כו' ע"ש והא פתניתין מפורשת היא בניסין כ"ה ע"א הפיר ר' יוחנן בן גודגאל על החרשת שהשיאה אביה שהיא יולאת בנט . וג"כ קשה הא בעינן וילאה והיתה כמו דפריך הש"ס נבי קטנה ונריך למסור להשליח כח הקידושין וכיון של"ה לו הכח

עדיון דשצ"ע רמ"מ אח"כ תהי' מעשה זו דבשצ"ע דבלי השלימות אין כאן גירושין וזה נכון בביאור הענין ודו"ק. אמנם נראה דאף לדעת החולקים אלו ז"ל אין חשש משום ח"י דבר דז"א רק לענין הגאמנות דלא הימנעוהו תורה לשני עדים רק כשמעידים על דבר שלם משא"כ לענין עלם המעשה דבעי שיהי' בפני עדים ברור אללי דלא גרע כשהמעשה הוא ח"י דבר ואולי הוא דבר שלם כן עלה על לבי. אולם מדברי הר"ף ז"ל שהבאתי נראה שלא כדבריו ורק דגם בכה"ג בעינן עדות גמורה דהרי הוא ז"ל הסמיך ג"כ בקיום עידי האמירה במקום כתיבת וקבלת הנט אף שאנו דנין אז קודם קבלת הנט לדבריו בנילוי מילתא בעלמא סגי והדבר איפוא לריך עוד תלמוד אללי ויש לי הרבה הרעורר דברים עוד היכי שעושה שליח שלא בפניו אי בעינן מני עבד בשעה שעושה השליח או בשעה שהגיע ההודעה להשליח או בשניהם ויען לא הובאו עוד אללי בכור הבחינה קצתה ואלא בחתי רק לעורר המעיין המשכיל על דבר להבינו לאשורו ותמילא כל דבריו אלה יראה מע"כ כמה קשה להחיר ע"י שליח לקבלה בג"ד וכאשר ברתה כל פרטי העניינים בעוה"ש והלפ"ע דר כתבתי :

**סי' כט**

ב"ה לבוב יום ה' ב' מנ"א תרל"ז לפ"ק.

אשיב ואומר שלום לכבוד המופלג החריף משנתו לו סדורה דובר בשפה ברורה כ"מ יהושע העשיל וואלירשטיין נ"י. **תוכן** השאלה ע"ד סופר שכתב ט"ח חדשה וטעה וכתב בפי' ויאל' במקום אשר אמר חלקים וגו' אמר חלקין. ורצונו לדעת חו"ד דעת תורה איך ומה לעשות וזה החלי בעוה"י אשר מאתו השאלה כ"כ עזר למתן כבוד שמו לבל אכשל בדבר הלכה זו. הגה מה שרצה הסופר לשיטת עלה לעשות מהך' פשוטה מ"ס סתומה ומע"כ דעתו שהדיון עמו דאף לדעת הגאון בעל מע"ז ז"ל דשרא נרנא בדברי עבוה"ג ז"ל שפסק היכי שטעה וכתב במקום חלקים חלקים שיעשה מהכ' כפופה מ"ס סתומה ואח"כ למחוק המ"ס סתומה שכתחילה אין חשש בז"ד דעיקר טעמו של המע"ז ז"ל דע"י עשיית מהכ"ף כפופה מ"ס גורם מחיקה להמ"ס האחרונה מה דלא שייך הכא ורק שפקפק בזה מטעם שהמ"ס תהי' גדולה וארוכה ביותר. ובאמת דאי משום הא לא איריא דכל תיעוט או הרחבת האותיות אין חשש רק לכתחילה ולא בדיעבד וכמבואר בעוה"ש יו"ד ה' ס"ח ופוסקים ז"ל. ואף היכי שכתב קטנים במקום שנמסרו גדולים או להיפוך עיין כ"ז בדברי הפוסקים ז"ל. אמנם לדעתי יש לנמנע בתיקון זה בז"ד וגם בעובדא דעה"ג ז"ל מצד אחר דשמות הקדושים לריכין בייחוד כתיבה לשמן ולא סגי בהלשמה של שאר הס"ת ואות הכ' פשוטה או כפופה לא יכתב לשם קדושת השם. ומלבד לדעתי א"ל לכתוב כלל בייחוד לשמן האותיות הנטפלין הגה גם אם כתבם לשמן ל"מ זה לענין שיחשב לשמה לבני אותיות השם עצמו דאותיות הנטפלין קילי קדושתיהו מאותיות השרשיות של השם וכמובן. וכאשר יבואר הדברים להלן וכמו דלא מהני הלשמה של שאר הס"ת לענין שמות הקדושים כ"כ לא מהני הלשמה הנטפלין ולא יועיל א"כ מה שיעשה מהך' ג"ס סתומה שרשית של השם דלא יהי' כולו לשמה וגם העברת קולמוס לשמה אח"כ ל"מ לירדן דקיי"ל כרבנן דר"י. ואני חמה על עבוה"ג ז"ל וגם על החולקים עליו בתקנתו אשר תיקן הג"ל שלא הרגישו בזה :

**והנה**

בענין קדירת שם הקדוש כבר הלכו בו נמושות גדולי האחרונים ז"ל ובמנ"א ז"ל סימן ל"ב ס"ק כ"ו הביא בשם הר"י הלוי ז"ל דאף להרא"ש ז"ל שאומר לקרר

לראות והר"ף ז"ל פירש דהתם מהני מהדומי' לענין הפירות שאכל אם לא נמלא עדים יותר והקשו ע"ז מהך דהתקבל לי גיטי דלריכה שני כתי עדים על האמירה וכ"כ על הקבלה ולא אמרינן דהוי ח"י דבר והקדמונים ומכללן הרמב"ן ז"ל קיימו פי' הר"ף ז"ל ותירצו דעדות דבפנינו אמרה חשוב דבר דשוית' שליח ועדי הקבלה כיון שהוא עדות האחרונה לא בעינן דבר דוקא וכדאמרינן בהך דעירי גניבה ועירי עביחה עיין ש"מ ז"ל ב"ב דף כ"ו ועיין פירש רש"י ז"ל שכתב וזה"ל אבל לבני חזקה כולם מעידין שהוא מוחזק בה ודבריו ז"ל סתומים ולריכין ביאור דלענין החזקה הרי מ"מ בעינן שיהי' מוחזק ג' שנים. ואשר אחזה בזה לפת"ש הריטב"א ז"ל בחשונה הובא ביתה יוסף ז"ל סי' קמ"ו דהתמוזק בקרקע ואחריו החזיק אחר ובה הראשון וערער כו' דאם הביא הראשון רא"י שדר בה אפי' יום אחד קודם לזה השני לריך השני להביא עידי חזקה וא"י לומר לראשון הבא אחת רא"י כו' וזה הוא א"כ לדעתי כוונת רש"י ז"ל דגם המעידין על שנה אחת מעידין שהוא מוחזק בה דאף דלבני הבעלים בעינן ג' שנים מ"מ חשוב מוחזק לענין השני וכיון דמהני ויש ל"מ בעידותן דבר קרינן ב' ונאיד מפירושו של הר"ף ז"ל אי משום דס"ל דבזה ל"מ ש"מ שיחשב עדות דבר שעדותן בל לעובת המוחזק והג"מ הוא לעובת המערער דאם לא ימלא עדים יותר נלערך לשלם לו עבור הפירות וכאשר באמת במגמו בזה המפורשים ז"ל על פי' הר"ף עיין ש"מ ב"ק אי משום דלפי' הר"ף ז"ל היכי לריכא כ"מ לענין הפירות כגון בהך דעדות השוכרים דנקיטי אגר ביתא ביריהו ל"מ רק כשיעירו על הג' שנים וכמובן משא"כ לפי מה שבארתי לשיטת רש"י ז"ל ודו"ק :

**ומעתה**

בכה"ג דיש עדים על האמירה שעשתה זה ש"ק ואחרים המעידים דבזמן שהוא חלים הי' בעלה רק לדעת ושיטת החוס' ז"ל מהני העדות כיון דמ"מ לא היו יכולים לראות יותר אבל לשיטת הר"ף ורש"י ז"ל הו"ל ח"י דבר דלענין מינוי השליחות עצמו בעינן לירוף שני הכחות וכמובן ויש מקום אחי לרון בזה להקל ולומר עפ"ש הר"ף ז"ל בהך דאשתמורעיהו דאחזה דמיתנא הוא דהרי אפי' ע"י קרוב ותוכן דבריו דכיון דעתה עדיין לאו אדשצ"ע קא מבהרי גילוי מילתא בעלמא היא. ועפ"ז אמיתא דהא דבעינן שני עדים על האמירה היינו דוקא כשבאה לפינו לומר שנתגרשה דהיינו אחר קבלת הנט אבל קודם קבלת הנט א"ל עדות גמורה על האמירה דכיון דעדיין לאו דשצ"ע גילוי מילתא בעלמא הוי וכנ"ל בהך דאשתמורעיהו כו'. ולפי' ברור אללי דבכה"ג מהני גם היכי דהוי ח"י דבר דלאו עדות היא רק גילוי בעלמא. והנה גרע מחלוקת הקדמונים ז"ל אי מינוי ש"ה לריך להיות בעדים דדעת הרמב"ם ודעתי ז"ל רא"י עדים והרא"ש ודעתי ז"ל ס"ל דבעינן שיהי' בעדים ואכתי בארתי טעם מחלוקתן ז"ל דרשצ"ע כגון גט וקידושין מלבד שרריך עדים לענין הגאמנות נוף המעשה ז"ל לפני עדים ומה"ע בקידושין אף ששניהם מודים ל"ה קידושין בעלם ומותר בקרובות אף דלענין הגאמנות היינו אומרים דשאחד"ל דנוף מעשה הקידושין לא מהני בלי עדים ואך להרמב"ם ודעתי ז"ל מינוי השליחות ל"מ דשצ"ע דעתה עדיין ל"ה דשצ"ע ודמי להך דאשתמורעיהו כו' . אמנם להחולקים ז"ל ס"ל דז"א רק לענין הגאמנות דבזה אמרינן דעתה כיון דל"ה דשצ"ע די בנילוי מילתא בעלמא ואף דאח"כ נלערך לרון לענין דשצ"ע שפיר מהני דכבר נתחזק הדבר אללינו שהוא כן ודמי להך דהעיד ע"א על חתיכה שהיא חלב דהאונלו אח"כ לוקה כיון שכבר נתחזק אללינו וכת"ש הרמב"ם ז"ל משא"כ לענין נוף המעשה שרריכי להיות בפני עדים ל"מ מה שבשעת המעש' ל"ה

כדי לתקן הוא משום דהוי לענין ההשחמ' פ"ר הנה לפי החלטה האחרונים דמחיקת הנטפלין אינו רק מדרבנן גם מחיקה כדי לתקן מותר אף לדעת האוסרים בכה"ג בשם עמנו דפ"ר מותר בדרבנן וכמ"ש החס"ד ז"ל :

**והנה** הנוביי ז"ל בתשובתו להגאון מו"ה עיאה ז"ל כתב לדעתו באותיות הנטפלין גרע טפי לענין קליפה ואף להסתיר לקלוק השם עלמנו אסור בזה דהשם בכ"מ שהוא קדושתו עליו אבל אותיות הנטפלין כשיקלפו לעמנו שוב פסק המעלה שלהם אחרי שאינם נטפלין עוד להשם מדבריו ז"ל אלו נראה דעתו בעליל להנטפלין אין להם קדושה רק כ"ז שנטפלין להשם ולא אחר שנפרדו. אמנם אני לעמתי אם שכן נראה ג"כ שהוא דעת עבוה"ג ז"ל הג"ל שהמיר למחוק המ"ם האחרונה אחר שיעשה מהכי כפופה מ"ם סתומה שרשית וכמונן. לא ידעתי מנין לומר כן ולפע"ד פשוט וברור דאחר שכבר קידש השם את הנטפלין בשארית המה ולא פקע קדושתו לעולם אף לאחר שנפרדו ולא גרע זה מהקלף לאסור לכתוב תיבה אחרת במקום שהי' כתוב מקודם השם. דהשם קידש כל עובי הקלף וכמ"ש התוס' ז"ל בערכין דף ו' והטעם משום ששמש להשם והי"ה וכי"ש אותיות הנטפלין וכיון שכן אין ירידה בהקליפ' להנטפלין דבכ"מ קדושתן עליהן וכיל' ו"ב לדעתי. ועפ"ד דברי התוס' ז"ל הג"ל יש לעורר בדבר הקליפה לאסור מצד אחר דכיון דנתקדש כל עובי הקלף יש לרזן ולומר שאסור לחתוך הקלף בעוביו ולהפריד העליון מהתחתון דדמי לנוחן אבן מאבני המזבח וכ"כ מזהב"ג וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל אולם מלבד שיש לדבר עוד בזה אין ג"מ בנ"ד לדעתי ד"ל וכן דעתי נועה דגם התוס' ז"ל לא כתבו דנתקדש כל העובי רק בשם עלמנו אבל לא באותיות הנטפלין דעיקר קדושתן דמשום דנקראים עם השם קדשם השם והקלף אי"כ הוי רק כהשמים להשמיש קדוש' דמותר ללא חל עלי' שום קדושה עיין ש"ס דמגיל' דף כ"ז ע"ב ובפוסקים ז"ל ומלבד זה י"ל דכיון דמעליהו בקדושתו מותר לכ"ע וגם האוסרין במחוק ע"מ לתקן לא אסרו רק משלל לשמה היינו סתמא ללשמה דס"ל דבזה אינו מעליהו להשם דגם סתמא קדושת השם עליו ורק דלס"ת בעינן שיכתוב בפי' לשמו אבל מ"מ לא נתעלי בקדושתו ואם שאין זה ברור כל כך סניף להמיר הוי עכ"פ ועמ"ל לרזן להמיר בנטפלין לכ"ע מוחק כדי לתקן מצד אחר. ועיין באחרונים ז"ל שכתבו להמיר כדי שלא לבא היריע' לירי גניזה למנוח ע"ד רוב הפוסקים ז"ל הממירים קדירת השם ועליוהו"ט העלו לקדור עוד איזה תיבות עם השם עיין עליהם. ועל פי צירור כל הדברים האלה נלפע"ד להמיר בנ"ד אם יש סופר אומן לקלוק הך' פשוטה מאלקין ולכתוב במקומ' מ"ם סתומה שרשית של חלקים. ואף אם לא נוכל למצוא סופר אומן כזה יש למנוח ולעשות כדברי האחרונים ז"ל לקדור השם עם איזה תיבות דהיינו בנ"ד אשר אמר חלקין ולרבך מטלית לכתוב עליו ככתוב בחור' חולם אין תקום לרזן בנ"ד לעשות עליוהו"ט לקדור אך הך' פשוטה דקיל קדושה שאינה רק אות הנטפל לכיון שילטוך לכתוב על המטלית הרבוק המ"ם שרשית של השם יהי' מקלת השם על הקלף וקלמו על הטלית דפסול ועכ"פ לא אריך למיעבד הכי לדעת כמה פוסקים ז"ל וכמבואר למעין והגלפ"ר כתבתי :

סי' ל

צ"ה לבוב יוס ג' כ"ג כמליו תרל"ט לפ"ק. אשוב שלום לכבוד הרב המהר"ג וכו' מוה"ר אליעזר דוב צעריש נ"י אבד"ק מעזבין : **תוכן** השאלה ציבמה אחת רכה צגנים והאחים הגדולים המה רחוקים ממקומה בערך שמונים פרסאות במחוז

לקדור השם מותר לקלוק ע"י אומן ע"ש. אולם התש"צ ז"ל חולק בזה משום שיוכל לבא לידי מחיקה אם לא יקלפו כולו ביחד והגאון מו"ה טיעה ווייל ז"ל בנוביי ז"ל מ"ק סי' ע"ו העלה דבאותיות הנטפלין גם התש"צ ז"ל יודה דמחיקת אותיות הנטפלין אינו רק איסור דרבנן ואין לחוש דשמתא יבא לידי מחיקה כיון דספיקא היא ספיקא דרבנן להקל עיין בדבריו ז"ל. ועיין בתש"צ ז"ל שבא לאסור הקליפה עוד מטעם אחר דיהי' מקלמו על הקלף ומקלמו על הגויל חולם חששא זו לא שייך בקלפים שלנו עיין בש"ע סי' רע"א ואף אם אמנם כי זה דמחיקת הנטפלין אינו רק מדרבנן אינו ברור כ"כ ד"ל דאף דבמחוק השם לוקה ובמחוק הנטפלין אינו לוקה רק מכת מדרות וכמ"ס הרמב"ם ז"ל מ"מ נהי דמלקות ליכא איסורא תיבו איכא מהי"ת ויש להחמיר א"כ גם בספק מ"מ אחרי שכמעט כל האחרונים החליטו דאין במחיקת הנטפלין רק איסורא דרבנן יש למנוח להמיר הקליפה בזה אחרי שרבים לא חשו כלל להך חששא של התש"צ ז"ל ומתירים הקליפה גם בשם עלמנו ביחוד בידון שלפנינו שיכתוב במקום הכי' פשוטה מ"ם שרשית של שם חלקים דנודע דעת גדולי הפוסקים ז"ל דגם המחיקה אין לאסור היכי שהוא ע"מ לתקן השם עלמנו כנון משלל לשמה ללשמה שמוסיף קדושה יתירה להשם בעלמנו והי"ה בזה שעושה מאות הנטפל אות שרשית של השם גדולי' יהי' קדושתו לכ"ע. ואף אי"כ שיש חולקים בזה ואוסרים המחיקה גם בכה"ג מ"מ פשיטא שאין לחוש להקליפה משום חשש שיבא חולי למחיקה בכה"ג. ולכאור' עלה על לבי לומר דאין לחשוב שגי הטעמים האלו לשני דברי היתר דהא בזה תליא וכאשר אבאר ואפרש שיחסי דבאמת צריך להבין דברי התש"צ ז"ל דמאי חשש יש בזה דלולי לא יקלוק כל השם ביחד ויהי' מחיקה דהרי גם אם יארע כהי' דבר שאינו מתכוין ופי"ר פשיטא דלא הוי באומן ול"ל לדעתו ז"ל דהא דדבר שאינו מתכוין מותר הוא רק היכי דעיקר תכלית האזהרה הוא על האדם שלא יעשה פעולה זו וכנון איסור המלאכה בשבת דהוא רק על האדם למנוח ינוח וכדומה. ולכך כשאנו מתכוין ליכא איסורא משא"כ היכי דהמעש' בעלמותה היא מתועבת בעיני הש"י ורזון הש"י היא שלא תעשה הפעול' הזאת אין חילוק וכו"מ בכוונת העושה אם מתכוין לעשות הפעול' הלזו אם אין דמ"מ בין כך ובין כך תעשה המעש' המתועבת בעיניו י"ת. ומזה הסוג היא מחיקת השם וכמונן. והנה אי"כ דמוחק כדי לתקן מותר וכדעת הפוסקים ז"ל אלו דעיקר הטעם הוא ללא אסרה תורה מחיקת השם רק במחוק דרך השחמה דמחיקת השם מואבדתם כו' לא תעשו כן לה' וגו' נפקא דבדרך השחמה הכתוב מדבר הנה מהאי טעמא גופא פשיטא דאין איסור באין מתכוין למחוק כלל. וי"ל אי"כ דזהו הוא טעם החולקים על התש"צ ז"ל ומתירין לקלוק ללא פליגי במציאות דיוכל להיות שיבא לירי מחיקה ורק דס"ל דכיון שהי' המחיקה בלי כוונה ליכא איסורא כיון שאינו מתכוין למחוק ולהשחית וכדעת הפוסקים הג"ל דמתירין מהי"ט מוחק כדי לתקן וכיון שכן אין לחשוב שגי עניינים אלו לשני דרדי היתר דהא בזה תליא וכי"ל. אולם באמת נוף החילוק בדשא"מ בין היכא שתכלית האיסור הוא על האדם ובין היכי שהמעש' מתועבת בעלמותה אינו ברור. ואדרבה מכתמה מקומות נרא' מבואר דבכל גוונא דבר שאינו מתכוין מותר עיין ש"ס דזבחים דף ל"א בהך דמזלף ע"ב האישים ועוד בשאר מקומות וא"כ יחא טעם החולקים על התש"צ ז"ל דאף אי"כ דאסור למחוק אף כדי לתקן דהתם מתכוין הוא למחיקה ורק שאין תכלית כוונתו ע"ד השחמה ועכ"פ הוי ל"י לענין השחמה פי"ר דדמי למתכוין משא"כ בקליפ' שאינו מתכוין למחוק כלל וגם פי"ר לא הוי באומן וא"כ אינו תלוי זה בזה דוקא והבין ואם גאמר כ"ל דטעם האוסרים אף

לכל הדיעות ויש לומר אדרבה להיפוך דבכה"ג כיון דקיי"ל דהיבמה לריכה לילך למקום היבס אין לרדן כלל שפעשה המלוה ע"י הקטן דחלך היבמה למקום היבס הגדול שחלוץ לה ולא מצבי' אי ניתא דזמן מיעוט משהינן להליכת היבמה למקום היבס אף למקום רחוק לא ימשך הרבה וזמן מיעוט משהינן בשביל לעשות המלוה כחקנה אלא אף אם נאמר ככ"ל דאין להשהות כלל דשהוי גרע מעשיית המלוה שלא כחקונה הרי היתה היבמה יכולה לילך למקום היבס בחוך חדשי ההבחנה ולא הוי שיהוי כלל וכי בשביל פשיעתה לא נעשה המלוה כהלכתה ומשנתנו שאני שהיבס הלך מפ"ז ולא קבע דירחו במקום אחר דבכה"ג אין היבמה לריכה לילך אחריו גם בשידועת היכן הוא ללא מקרי זקני עירו רק מקום דירחו וכמבואר כ"ז בפוסקים ז"ל. אולם לריגא יראה באמת דהיכא שהגדול רד במקום רחוק ויש א"כ לעיר ממנו בקירוב מקום אין היבמה לריכה לילך למקום הגדול כלל דבשביל שמהי' המלוה מהמזכר אינה מחויבת לכתת רגלי' למרחקים. דהרי קיי"ל דהידור מלוה הוא עד שליש בדמים דוקא ולא יותר וכ"ש שאין מחויב לערוח טירחא ימירה ולכתת רגל למקום רחוק ואף אם נבוא לומר דל"ד לרדן זה להך דהידור מלוה דהתם אין ההידור רק משום זה אלי ואנוהו דהוא רק מדרבנן לרעת רוב הפוסקים ז"ל ע"ש משא"כ הך דמלוה בגדול לייבס שהוא מהי"ט הנהגס בקיום מלות עשה עלמה קיי"ל דאינו לר"ך לפזר כל הונו והמבזבז אל יבזבז יותר מחומש ועיין כ"ז בפוסקים והסולאה הרבה בצירוף כתיבת רגלים למרחקים וביחוד לאשה רכה וענוה להא דמיה וכ"ש שהך מלוה דמלוה בגדול לייבס אף שהוא מהי"ט קיל הוא מ"מ ממ"ע דבמ"ע כופין ובשביל זה אין כופין הגדול ויכל הקטן לחלוץ לה וכ"ל. אמנם יראה דאף דבכה"ג הקטן יוכל לחלוץ לה מ"מ א"י לכופו דיאמר מה לי בזה שהיבמה אינה רולית לילך למקום הגדול שגלי' עיקר המלוה כן נ"ל. וכ"ז להתלמד במק"א אולם בנ"ד אין ל"מ אחרי שהאחים הגדולים נודדים המה בארץ שגם אם היבמה היחה הולכת למקומם הרחוק קרוב שלא היחה מולאת אותם והו"ל שהוי מלוה דכופין ודו"ק בכ"ז ועיין באחרונים ז"ל שהביאו בשם השי"ש הטעור מהר"ש ז"ל שכתב דאף שאם הגדול במדינה רחוקה הקטן ממנו חולץ מ"מ אחרי מיקון התקנה בחליצה לחלוק עם החולץ לר"ך להודיע להגדול והקשו דהא גם בזמן הש"ס לענין יבוס שישלו זכ"י בנחלת אחיו הקטן חולץ אולם לרעמי' אין מזה ראי' לסמור דבש"מ י"ל דמייירי בשא"י מקום הגדול ובשביל זה שמגרעין זכותו אין להשהות המלוה [ויש לי הרעורי דברים צענין ניחא לי' לאינש למיעבד מלוה בממוני' ואכמ"ל] ובעובדא דהשי"ש טעור י"ל דהי' ידוע מקומו וא"כ י"ל או דס"ל דבשביל שיהוי מועטת לא דחיק מלוה מהמזכר או גם א"כ ככ"ל דאין להשהות המלוה כלל מ"מ הרי היא צידה להודיע בחוך חדשי ההבחנה ולא הוי שיהוי כלל ואין להפסיד איפוא זכותו של הגדול בשביל פשיעתה והר"ז נכון ואף דהא דחליצת גדול עדיפא ספיקא הוי ורק דלחומרא מצרכין לילך לאל הגדול ולענין זכותו הוי א"כ רק ספק ממונא ולקולא וכיון דמ"מ לר"ך לילך לאל הגדול הו"ל הפסד ודאי ואף דבטבא שהטריף מספק קיי"ל דפטור אף שההפסד ודאי כבר בארתי במק"א דה"ע דאם הבהמה כשרה בעלם זה שמ"מ אכרה עליו לא חשוב רק גורם דבשונג פטור אבל במזיר באמת חייב מד"א ומה גם בר"ש ואסור לעשות עכ"פ לכתחילה והבן זה כי קרתי ולפ"ז בגדול שלפנינו אם יש איזה זכות ע"י התקנה ויראו שכדאי לכ"י הגדול שיבוא לחלוץ למקומה ולא תהי' הסולאה ימירה על השבח דהיא אינה מחויבת לילך אחריו וכ"ל יש להודיע שהגדול ילך למקום דירתו ואם לא ירצה לבוא או שלא ישיגו המתכבד אין להשהות המלוה

במחוז ויילנא וגם המה נודדים ממקום למקום עוד רחוק הרבה ממקום מגורם האם אחיהם הקטן מהם שהוא ממגורר בקירוב מקום ויכל לקיים מלות חליצה כדת וזה החלי בצפונה' ממנו חנין בש"ס דיבמות דף ל"ט מלוה בגדול לייבס לא רצה מהלכין על כל האחין חלה בקטן עד שיגדיל או בגדול עד שיבוא ממדה"י אין שומעין לו והרמב"ם ז"ל פ"ב מה' יבוס וחליצה כתב וכן אם הי' גדול במדינה אחרת אין אחיו הקטן יכול לומר כו' המתינו לו עד שיבוא דעתו מבוארת דס"ל דמדה"י דקתני בתמני' לאו בדוקא הוא וכן מבואר בטור ז"ל שהעתיק הי' הגדול במדינה אחרת אין הקטן יכול לומר המתינו לו עד שיבא. אולם התה"ד ז"ל בסו' ל"ה כתב לפנין להתחין עם קידוש הלכנה דדוקא נקט מדה"י שיש לומר ולחוש שלא יבוא ומעבור המלוה לא משהינן אבל במדינה למדינה דקרוב הרבר שיבא משהינן כוונתו יראה דס"ל דבשביל שיקיים המלוה מהמזכר משהינן ורק היכי שיש לחוש שיהי' השיהוי בחגס ולא יקיים המלוה מהמזכר ג"כ לא משהינן וממדינה למדינה שקרוב שיבוא משהינן וכבר החליטו כל הפוסקים ז"ל דגם ממדינה למדינה אין ממתניס על הגדול ורק שהב"ח ז"ל המתיק לנו הדבר וכתב דבעינן דוקא שיהי' כעין ג' ארלות לנשוואין יהודה ועבר הירדן והגליל שחלוקים בלשונם וביאור כוונתו יראה דדעתו לפסוק כהתה"ד ז"ל שיש חילוק בין זמן קרוב הרבה לרחוק דברחוק יש לחוש שלא יקיים המלוה מהמזכר דמי יודע מה יולד יום דמה"ט אין ממתניין על הקטן עד שיגדיל ובמדינה רחוקה כו' שאין השיירות מלויות דמה"ס אמרינן בזה שלש ארלות לחזקה וגם דלמדינה רחוקה שהיא חלוקה בלשונה אין דרך לכסוע רק ע"י הכרח עסקיו ויכל להיות שימשך ביאחו ומי יודע מה יולד יום ואשר פ"כ לא משהינן וכ"ל וגם בזה רבו כמו רבו החולקים דס"ל דבכ"מ ממדינה למדינה לא משהינן ואכ"י אחינא להביא ראי' דאין להשהות המלוה בשביל שיהי' א"כ מלוה מהמזכר דהרי כל שיש אח קטן לפנינו שראוי לחליצה אין כופין להגדול לקיים המלוה מהמזכר וכדמוכח בש"ס לא רצה הגדול לא לייבס ולא לחלוץ מהלכין על כל האחין וגם למ"ד דחלוצת גדול עדיפא גם מיעוט הקטן רק באמר המתינו לקטן עד שיגדיל אין שומעין לו אבל כשהקטן ראוי אין כופין הגדול הרי דבשביל שיקיים המלוה מהמזכר לא כייפינן ובשביל שלא להשהות המלוה כייפינן חזינן דשהוי המלוה גרע יותר ממה שלא תהי' מהמזכר וא"כ פשיטא דאין להשהות המלוה בשביל שמהי' כחקנה דשהוי מלוה גרע וכ"ל וצנ"ד טור עדיף יותר דהוי מדינה רחוקה וגם חלוקה בלשונה דבמדינת ליטא הלשון משונה ממדינתנו ומדינת וולין דאף שאין הלשון לשון אחר לגמרי חשוב חלוקה בלשונה דגם יהודה והגליל חשבינן חלוקה בלשונם אף שבכל א"י היו מדברים בלש"ק ורק דכיון שהגליל הי' להם בטבא אחרת וכדאמרי' גלילאה דלא דייק בליטא חשוב חלוקה בלשון והי"ט א"כ מדינת ליטא וגם לרעת הב"ח ז"ל המחמיר אין ממתניין אולם א"כ לזה דהפיקר דבכ"מ ממדינה למדינה אין משהינן וכאשר בררתי דשהוי מלוה גרע מעשי' שלא כחקנה וכ"ל ואף אם נאמר דמדה"י נקט במשנתנו בדוקא הוא כשיטת התה"ד י"ל דהיינו דהיכי שקרוב שיבוא הגדול לא כייפינן לי' להקטן כיון דלעומת חסרון השהי' יש שנעשה המלוה כחקנה אבל לכתחילה אין להשהות המלוה בשביל זה שאחר כך תקיים מהמזכר וכ"ל וכאשר נאסור אמנם לעד להלאה עדיין יש לדבר בזה דבמשנה חקן עד שיבוא הגדול ממדה"י דהיינו שהלך מזה ורעתו לחזור וכן נקטו הדין הרמב"ם והטור ז"ל שאין משהינן עד שיבוא הסולך אולם כשהגדול קבע דירתו במקום אחר ואין דעתו לשוב לביתו הנה מזה לא מייירי וי"ל לכאור' דבכה"ג אין חלוק בין מקום רחוק הרבה לקרוב

# שאלות ותשובות סימן רא לב רג לד רצה רמ

המזנה יומר והסיוב מוטל על הקטן לחלוץ לה וכנ"ל והנלע"ד כתבתי :

## סימן רא

ב"ה לבוב יום א' כ"ד טבת תרל"ט לפ"ק  
אשיב ואומר שלום לכבוד ידידי הרב וכו' מו"ה זאב וואלף  
הפרציג נ"י מו"ל דק' אלינאב .

**ע"ד** המשפט אשר הקריב לפני הדבר ברור אלני דאמרי  
שזה קנה לעצמו שיכול לתבוע ממנו שכר טרסור  
אחרי שהוא ה' הממליח לו העבך ואם לא ה' לו להקונה  
עוד לדבר פס הא' המוכר מהמקמים ורק קנה כפי המקמים  
שאמר לו הממליח עניס לו לבד טרסרות בשלימות ואך  
כשה' עוד להקונה עוד לדבר פס הא' ע"ד המקמים אין  
לו לזה רק דין ממחיל חלק שלישי עמתי הסרסרות מהקונה  
ולא לבין מה שנסחפק כת"ה אם חשוב כממליח משני  
הלדדים או רק מלד אחד דאין לית בזה לענין הקונה שהוא  
מחויב ליתן מלדו או שלישי ומ"ש השב יעקב דממחיל  
מלד אחד עניס לו חלק ששית היינו מכל הסרסרות מלד  
המוכר וגם מלד הקונה כשה' טרסור אחד מלד השני אמנם  
יראה דאין לחשוב שכר הסרסרות כפי המנהג ורק כפי  
שונת ב"ד שכר טרסורו של זה ולפי העסק דעיקר הטעם  
שבדברים כאלה הולכין אחר המנהג הוא דכל העושה ע"ז  
המנהג הוא עושה ובענין טרסרות המרטר ממחמה ע"ד  
ליקח שכר כפי המנהג הוא עושה והקונה או המוכר כיון  
ששתק ולא התנה על שכר אחר הסכים לדעתו של המרסור  
ודמי לאילו אמר צפירוש שרלונו כך וכך זה שתק והתחיל  
וכל זה לא שייך בנ"ד שמתחלה ע"ד להיות שותף נחית  
ולא לטרסרות כן דעתי נוטה :

## סימן רב

ב"ה לבוב יום ג' י"א שבט תרל"ט לפ"ק.  
אשיב ואומר שלום לכבוד ידידי ה' וידי הרב הגדול מעוטה  
במעלות חרוניות שמו נודע למשגב כימ שמשון הירש על  
ישראל הדרתו בק' פראנקפורט המעוטה .

**אחרי** תמי שלום לכת"ה כמשפט לעומת יקרתו משבוע  
העברה הנני להשיב להדרתו כי האיש אשר שאל  
כ"ת עליו נמלא פה בבהמ"ד שאשה אחת הימחה והלכה  
לה ונתגדל כמשפט וכפי מהות המקום אין עליו דין אסופי  
וכשר לבוא בקהל לפ"ד כל הפוסקים ז"ל החולקים על  
המהרי"ט ז"ל שכתב דע"מ יש לו גם בכה"ג דין שחוקי  
ואין לחוש מלד מזה ואך מחשש הרחוק דשנא מילדי נכרים  
הוא אם כי לפי מלכ הדבר קשה לחוש לזה יפן כי אשה  
ישראלית הביאו עיין בכה"ג בשם מהרי"ב ז"ל דהגוי שהביאה  
ילד יש לרונן לודאי נכרי ומהי להפוך אם המביאה היתה  
ישראלית עכ"ז מהיות טוב יטובל לשם גירות וזוה ילאנו  
ידי הכל ואנכי חקרתי ודרשתי אם נמלא מהול או שנימול  
אח"כ דאם ה' מהול פשיטא דאין לחוש שנכרי הוא אך  
לא יכולתי לברר זה עממת אורך הזמן והמחור איפוא  
שיטבול כדן בר וכנ"ל את זאת ראיתי להביע לכת"ה :

הקמח ממקום למקום הוא בא גם בקנים של עץ רק מזימת  
החוס כי העץ כבר נחשב ולא יעלה על הדעת שכל הבצק  
הנעשה בכל השנה הוא ע"י הלחות שהי' בהעץ בעודו  
במחור ואך עכ"פ הוי כמו מפירות דמתהר להחמיץ פס  
מים ומה שהחליט כת"ה דאם בעת נחית המים כבר  
נחישו המ"פ לא איכפת לן שהביא דברי הפ"ע ז"ל דאם  
הי' מים על הקמח ולא החמיץ ונחישו ואח"כ בא עליו  
מי פירות אין מתהר להחמיץ דלח"כ בכל חטים שבפונס  
שיש בהם לחות בשעת קצירה ונחישו דיהי' אסור ללוש  
במ"פ וזן מזה כת"ה דה"ה להיפך כשהמ"פ שהי' מתחלה  
נחישו - אולם לדעתי ל"ד ואין איפוא מזה ראי' רענין  
היובש הוא שנהיבש הממש מהלחות ונבלע בהקמח ולא  
נשאר רק טעמו ולא ממשו וכשנחישו אח"כ הדבר המחמיץ  
דהיינו המים הטעם שהכח שנשאר אינו יכול להחמיץ דלח"כ  
היו כל החיטין אסורים דהלחות שהי' בשעת קצירה הי'  
מחמיץ אח"כ משא"כ מי פירות שבאמת המה אינם מחמיצים  
כלל רק שהטעם פועל שהמים ימהרו להחמיץ מאין  
הרגלים לומר שהטעם והכח שנשאר בהם אחר היובש לא  
יפעלו כואת זה חילוק נכון. אולם לדעתי אל לכל זה לדודע  
דעת רבים מהאחרונים ז"ל לענין הקנעבליך דגם במ"פ  
מהני ששים וכן החליט להלכה מ"ז רש"י ז"ל וברור כי  
נגד הקמח שנעשה אח"כ מהבצק הנ"ל יש בשאר הקמח  
יותר מששים הרבה דהבצק הנ"ל לא נעשה בהכלים שקורין  
שפערליך שהולכין במהירות ואינם מתחממים בעת הליכתם  
חוץ הקנים הסתומים ורק שהאבך הפורח נדבק בקירות  
הקנים ואחרי נופלם מעט מעט מתערבין בחוץ הקמח ואף  
לדעת המחמירים בהקנעבליך דל"ת ששים הנה לדעת  
הסוברים שבאו לדון דהחלק מהקמח שבא עליהם המ"פ  
הנה הוא גדול בכמותו יותר מהקנעבליך עצמן ג"כ אין  
להחמיר בנ"ד דיש יותר מששים הרבה נגד כל הבצק הנ"ל  
וכאשר יפיד החוש והי' די איפוא לכל היותר שנלטרך שהי'  
בהחטין שני פעמים ששים נגד המלומחים והמבוקים אחר  
נגדם ואחד נגד התפרוץ מהקמח העתהוה אח"כ מהבצק  
הנ"ל ואין לדון להחמיר בזה רק לדעת הסוברים דמי פירות  
כ"ש פס מים מתהר להחמיץ וכמוכן ופשיטא אח"כ שהמקילים  
לעון בהרחיים הנ"ל יש להם על מה שיטמוכו ופכ"ז בק'  
בריסק שיש די ברחיים של סוכים שיש שט אמרתי מחמת  
חומרא דממ"ז יש לחוש לכל הדיעות שלא ליקח קמח  
מרחיים של קיטור וה"ה בשאר אמעריקאנישפר קונסטנטינלען  
דהוא הוא אחרי שלדעת הסוברים דל"ת צישול כלל למ"פ  
יש להחמיר ויש מלבד זה לחוש שמחמת ריבוי החיטים  
הנלרכין לרחיים כאילו קשה לממוך על צדיקת החיטים  
זה הי' טעמי ונימוקי ואך צבואי למדינה זו וראיתי שכל  
הרחיים הנמלאות המה קונסטנטינלען והמעט פשוטים אין  
בהם כדי סיפוק קמח לפסח הנחתי אותם במנהגם אחרי  
שיש להם מלד עיקר הדין על מה שיטמוכו ואך במקומות  
שנהנו להחמיר בדבר השומים הנמלאים אף אחד בטאפ  
ויותר וסוחנים ברחיים כאלו פליטה יש לומר הכסיל בחושך  
הולך וכאשר בררתי למעלה . כואת אמרתי להביע לכת"ה  
ואשאר ידירו :

## סימן רד

ב"ה יום ה' ר"ג אלול מאסף לחדשי תרל"ט לפ"ק.  
בשרים קול שופר יכתב לחיים בספר כבוד ידידי הרב  
המאה"ג מו"ב במדרי תורה משנתו לו טרורה מו"ה מאיר  
בלאז נ"י אבד"ק ראהטין :  
**אחד** ע"ד המעשה אשר לא יעשה שאירע בק' שבליטל  
אחד זרק גט לאשתו בע"כ והלך ונשא אשה אחרת  
הנה דעת קל"ה דחדרנ"ה ז"ל רב' נשים ל"ה רק עד סוף  
חלף

## סימן רג

בשולי המכתב לידידי הרב הנאון המפורסם וכו' מוה'  
חיים אלעזר וואקס נ"י אבד"ק קאליש.  
**ע"ד** תורה אורות הקמחא דפסחא מן הרחיים של קיטור  
אשר אסרתי בהיותי בק' בריסק וכת"ה יאל לדון  
בכחה דהמירא הנה אם אמנם הדבר ברור כי הבצק הנחתהוה  
בקירות הסחומים הנמלאים ואשר בתוכם יוכל

אלף המתיישב אין לזרקה אף לסניף וכאשר החליט הרמ"א ז"ל והמעיין בבוף התקנות בתשו' מהר"מ מרוטנבורג ז"ל יראה דבשנת תתקף נחמדשו תקנות רבמ"ה ז"ל בחרס מה לי חרס רבמ"ה לחרס באוני הדור ז"ל בשנת תתקף. ובעיני אס יתי' הנט בע"כ בדיעבד הגה ידוע למהר"ת מינז ז"ל כחז דהנט אינו כלום והף מדברי הרמ"א ז"ל בס' קייט דאס נשאת אינו נקרא עבריין יראה דמ"ל דמותרת להנשה דהנט יועיל בדיעבד ולדינא נרא' דברי מהר"מ ז"ל עיקר דאין הנט מועיל דכן מבואר להדיא בנזף תקנת רבמ"ה ז"ל המובא בתשו' מהר"ס מרוטנבורג ואין הטעם כאשר חשב מכ"ת משום דאע"פ דבגירושין לא שייך זה דאיתקש למיתתה וכמ"ש התוס' והקדמונים ז"ל וכאשר הרגיש כ"ת בפלגו ורק דכן הי' התקנה מרבמ"ה ז"ל שהנט לא יועיל והי' כח ביר רבמ"ה ז"ל לנצל הנט ע"י הפקר ב"ד שלא יהי' שלו וכדומה. וראיתי לאחר מתכתי זמנינו שכתב דבר חכמה לכיון שהוא בע"כ צריך לכ"ע ב"ד כמו מילואים דלריך ג' וכיון דבאמת אכן הדיוטות הוינן ורק מטעם דשלימותיהו דקמאי עבדינן קאחיונן עלה ובמקום חדרגמ"ה ז"ל דלא שייך זה לא תהיי' ח) וראה זה מלאמי להח"מ ז"ל בכ"י קי"ו ס"ק כ' שכתב בכך דנכפית שפסק בש"ע דכופין אותה לקבל גט וזה"ל דהמעיינן בנזף תשובות הרא"ש ז"ל כו' ומשמע דלא ביריאלי' להרא"ש ז"ל דיגרש אותה בע"כ ושטהי' מותרת לשוק בנט זה מדברי אלה ז"ל נרא' להדיא דגם הוא ז"ל החליט כדעת המהרמ"מ ז"ל דגט בע"כ לא יתייר ולא יועיל. אולם גם לדעת הרמ"א ז"ל דהיא מותרת להנשא בנט זה שניתן לה בע"כ אמינא דת"מ גס הוא ז"ל מורה דהנצל אסור לו לישא אחרת דאל"ה דבריו ז"ל שכתב דאס בירשה בע"כ וגשאת אין האיש נקרא עבריינן אין לו הננה דהכי בשביל זה לא עבר החרס דגט בע"כ ועל"ל דכוונתו ז"ל הוא דאס נשאת אינו נקרא עבריינן כשישא אחרת דכ"ז שלא נשאת אסור לו לישא אחרת מחדרגמ"ה ז"ל [ואפשר לוומר דהרמ"א ז"ל מפרש הך דאין הנט כלום דהיינו לגבי הנצל דל"מ לו הנט שיהא מותר לו לישא אחרת] אבל בנ"ד שהנצל המגרש הוא כהן לדעת הרמ"א הי' מותר לו לישא אחרת דלכאורי' צריך להבין דאחרי דלדעתו ז"ל הנט מועיל והאשה מותרת להנשא ואינה א"כ עוד אשתו מדוע יהי' עליו אסור לישא אחרת וז"ל דס"ל דחייב להחזירה וכיון שכן יש אסור חדרגמ"ה ז"ל לישא אחרת כיון שהראשוני זקוקה לו וכמו דאסור לו לישא אשה על זקוקתו כמבואר בס' סימן קנ"ט ובכ"ד שא"ל להחזיר' לא שייך זה וכמוכ"ו. אמנם כ"ז לדעת הרמ"א ז"ל אולם כבר כתבתי דלדעת העיקר כדעת מהר"מ מינז ז"ל ודעמי' דגם האשה אסורה להנשא בנט זה וכמשמעות לשון התקנה דאין הנט כלום [אולם גם לדעתם פשיטא לי דכהן אסור להחזירה דלא גרע מריה הנט ומה גס ד"ל דאין הנט בטל אלא

פסול] ופשיטא א"כ לפ"ז דאסור לישא אחרת דעדיין היא אשתו ואף א"כ דלגבי דירה הוי ספיקא חי מותרת להנשא והוי ספק פלוגתא דרבנותא מ"מ אסור לישא אחרת ואין לרזן בזה חי ספק חרס להקל או להחמיר דמ"מ כיון דהיא אסורה להנשא מטפיקא והיא ג"כ אגידה ביה אסור לישא אחרת מחדרגמ"ה ז"ל דכ"ש הוא תנך דזקוקה וכנ"ל ז"ב. אחר כירורן של הדברים האלה אמינא בנ"ד שיש לפרוש אומה מאשתו השניה עד שיגרש הראשוני מרלוכה ויחן לה כתובתה ואך אס תתקש שלא תקבל גט הגה אס לא הי' עדיין נושא אחרת אף שאשתו הראשוני נאסרה עניו מ"מ כבר החליטו האחרונים ז"ל דגם בזנתה אין להחזיר לישא אחרת רק ע"י היתר מאה רבנים וטעמיהו דאף דלענין החרס דגט בע"כ פסקין להלכה דלא ייפה רבמ"ה ז"ל כח האשה מכח האיש דאס אינו יכול לדור עמה כופין אותה להוליח מ"מ לענין חדרגמ"ה ז"ל דב' נשים אחרי שנתן כח למ"ד להחזיר חרותו בטעם מזכור השוה מדותיו לבגרי וא"י בטעם פשט לישא אחרת רק ע"י היתר מ"ר. אולם בנ"ד שכבר נשא אין צדינו לכופו לגרש השני' אחר שירשה לגרש הראשוני שנאסרה עליו וליתן לה כתובתה אחרי שרבים חולקים בזה. ואס אמנס בנ"ד גס לדעת הסבורים דגם לענין חרס דב' נשים לא העדיף רבמ"ה כח האשה מכח האיש אין להחזיר רק במ"ד רבאיש כה"ג שנאסר' עליו בפשיעתה כגון שזנתה אין כופין אותה להוליח וכמ"ש התוס' ז"ל בריש זבחים עיי"ש מ"מ אין צדינו לכופו לגרש השני' כשרלוה לגרש הראשוני וליתן לה הפגיעה לה בכתובתה אחרי דיש להקט פוסקים הסבורים דבמקום מלוה לא נזר רבמ"ה ז"ל כלל וכ"ש במקום אסור שהרורי עבירה ומי ירוס ראש להקל נגדס לכוף על הנט של השני' והנלפע"ד לדיוח ככתבי ז"ו"ז לבי עלי דוה על הנבלה הזאת להריס ראש ולמעול מעל בתקנת וחדרגמ"ה ז"ל ועיין בהתקנה ה"ל שפשטו חרותו דגט בע"כ על המגרש וגס על העדים והסופר עונס ישאו על הבגידה והפריעה הזאת ושלוס על ישראל והנני ידירו :

סימן דה

ב"ה תשובה לחכם אחד

מכתב עם שאלתו שאלת חכם לנכון קבלתי :

**תובן** השאלה בענין הכתובה בעירו באלה אשר גירש את אשתו ואמר לה בזה הלשון הרי זה גיטך והתקבלתי גיטך וכו' תהי' מגורשת ממני מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם והניח הגט בנחת מירו לידה וכרנע אחר אשר פסע פסיעה אחת או שתיס לאחריו במעט שהיי' קלה ספק אס תכ"ד או לאחר כדי דיבור סייס אין דרייסינג יאהר ארוס . וכת"ה נזר עליו מבלי לישא אחרת בחדרגמ"ה ז"ל עד שיפטור את אשתו זו בנ"פ כד"ת ורזנוו לידע חוות

מלחמות אריה

(א) דבר זה נמצא בסוף ספר בית הלוי מירידי הרב הגאון ר' יוסף דוב ג"י אבד"ק בריסק ומטי לה מש"ס גיעין פ"ח דאביי אשכחי' לר"י דיחייב וקא מעסקא אביטא א"ל והא אכן הדיוטות אכן ע"ש ומזה לתד הגאון ה"ל דה"ה בנט בע"כ נמי צריך ב"ד אפי' מדינא דגמרא ע"ש ולדעת ע"ש ורדעתי אע"פ שזהו דבר חכמה אינה מתקיימת דלא דמי כלל כמ"ש שם בעלגו דהסם הב"ד כופין אומה ושפיר אמר אביי אכן הדיוטות אכן דאין לנו תורת ב"ד וגס ג"ל ד"ל דעיאון שאני דהיא יתומתה וב"ד אביהן של יתומים סס לכן צריך להיות כפנייהס. והא דפי' רש"י ז"ל בריש סנהדרין דכל דתיקן רבנן בעין דאורייתא תיקן לדעתו י"ל דלא כמו שסבר הנו"ב מה"ת חלק אהע"ז ס"י קמ"ד דכוונתו דכל גט צריך ג' אלא סכי פרושו דכמו בקטנה שקיודעה אביה הוא תקבל את גיטה כמ"ש בקדושין מ"ג כך עיאון צריך ב"ד שהמה אביהן של יתומים וגס הראיה שכתב וכי ס"ד להחמיר במיאון דרבנן יומר תבט של חורה גרסה לפי הג"ל ואדרבה מש"ס דגיטין ראיה להיפוך דאי נימא דגט בע"כ צריך ב"ד א"כ לאכ"י שסבר דאין ליח ב"ד מחמת דהסובים כהדיוטות א"כ אין היו מגרשין נשותיהם בע"כ . ועוד העירי חכם אחר מקדושין ס"ב דפריך הסם הגמרא בשלמא כולהו לאו בירו אלא גר הוי בירו ומשני גר נמי לאו בירו כו' גר צריך שלשה עי ייער דמודקקו לי' הני תלמי אוא"כ פריך הסם מהא דאמר ר' אובעי' הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך אינה מקודשת ה"כ לר"י דהוי קדושין נהי דבידו לגרסה בידו לקדשה ע"ש ואס נימא דגט בע"כ בעי ב"ד של שלשה מאי פריך הא גט נמי לאו בירו דמי ייער דמודקקי לי' הני תלמיא כראמריקן לפי' ורויק :



חיות דעמי בזה לעיין בזה ואשר ישים אלקיס בפי אוחו אשמור לדבר וזה החלי בעזרתו ית' :

**הנה**

גוף הלשון הזה הדבר ברור אללי שאין במשמעותו לא תנאה ולא חזרה רק קביעת זמן דהיינו שמאחו תהי' מגורשת מעכשיו ואך שלא תהי' מותרת לכל אדם רק אחר שלשים שנה. ואין זה ענין למקדש מעכשיו ולאחר למ"ד דהתם שפיר אמרינן לרב דמספקא לי' אי חזרה היא דחזר בזמנה דאמר מעכשיו או דתנאה הוי' שאס לא ימזור בו תוך לי' תהי' תקודשת מעכשיו כיון שא"ח לומר שניהם כאחד משא"כ בזה דשפיר י"ל ולחבר שניהם כאחד שמננו תהי' מגורשת מעכשו ולכל אדם לא תהי' מותרת עד אחר זמן הקלוז. אמנם אם זה תקרי שיעור בנט שלא יהי' נט ככה"ג משום דכריתות בעינן. הדבר בתחלוקת שנוי' דהנה בס"מ לקידושין דף ס' בהך דמעכשיו ולאחר לי' קאמרינן לרב בא אחר וקדשה מעכשיו לאחר לי' ובא אחר וקדשה מעכשיו לאחר כ' יום ובא אחר וקדשה מעכשיו ולאחר עשרה ימים תראשין ואחרון לריכה נט מאמלעי אינה לריכה נט ממ"נ עולא אמר ר' יוחנן אפי' מאה תופסין בזה א"ל ר' תשריא כו' שוני אנפשי' כי שרגא דליבני דכל חד וחד רווחא לחברי' שביק מתיב ר' חיינא מהיום ולאחר מיתה נט ואינו נט ואם גת חוללת ולא מתיבנת כו' אלא לר' יוחנן דאמר שיעורא הוי כל גיטא דמשייר בזה ולא כלום היא יבומי מייבס כו' ופירש"י ז"ל דלא הוי נט כריתות כיון דשייר בזה וכנראה שדעתו ז"ל דגם היכא שאמר הרי את מגורשת מעכשיו ולאחר לי' ג"כ אינו נט להוי שיעור ולא חשוב כריתות וכן הבינו מפירושו ז"ל רבותינו בעלי התוס' והקשו עליו להרי גס בקידושין קי"ל דכל דמשייר לא הוי קידושין דאתקיש הוי' ליליאה ואשר ע"כ פירשו הם ז"ל דרוקא במהיום ולאחר מיתה חשוב שיעורא ולי' נט וכו"כ בקידושין דא"ל שיהיו נגמרים הגירושין או הקידושין לאחר מיתה אבל במעכשיו ולאחר לי' יום אינו זה שיעור הפוסל כיון שאחר זמן שהיא יכולה הקידושין או הגירושין. והמה מתחילים עכשיו ונגמרים לאחר זמן ולפי"ז ב"ד לרעת התוס' ודעתם שפיר חשוב כריתות כיון שאחר זמן הקלוז נגמרינן הגירושין אמנם לפי הנראה מדעת רש"י ז"ל הגט בטל דאין זה כריתות כיון שגירשה מעכשיו ושייר בהתרה לכל אדם לי' שנים דגם זה חשוב

לרעתו ז"ל שיעור הפוסל בנט. והדבר מבואר יותר בראב"ד ז"ל שכתב להדיא דר' יוחנן דס"ל דאפי' הס מאה תופסין בזה לי' דר' אבא בריה המגרש דמקיש הוי' ליליאה לעינן זה. וס"ל דשיעורא אינו פוסל בקידושין אבל לדידן דקי"ל כר' אבא אינה תקודשת כלל בכה"ג כיון ששייר בקידושין שלא יהיו נגמרינן רק לאחר זמן דזה חשוב שיעור הפוסל עיין בדבריו ז"ל ועיין ברין ז"ל שבהי' שני הדיעות ולא הכריע אולם נראה שדעתו ה' נוטה לרעת רש"י והראב"ד ז"ל דכל כה"ג הוי שיעור הפוסל שכתב לעיל מזה שס דאליבא דר' יוחנן לא שגא אמר שני מעכשיו ולאחר כ' יום שהוא קודם לזמן הראשון ול"ש אמר מעכשיו ועד ע' יום שהוא לאחר זמנו של הראשון תפסי נמי קידושי שני ואי נימא כדעת התוס' ודעתם ז"ל באמת ר' יוחנן ס"ל כר"א דמקיש הויה ליליאה ורק לזה לא חשוב שיעורא א"כ בקדשה השני מעכשיו ולאחר ארבעים יום הוי לן למימר דאין קידושין חלין כלל ומשום דכיון דלאחר שלשים כבר נגמרו קידושי הראשון אין קידושי השני יכולין להיות נגמרים עוד דכבר חלו אז קידושי הראשון לנגמרי וא"כ אינם יכולים להיות נתפסים כלל דכיון שא"א עוד שיהיו נגמרים דמי שפיר למהיום ולאחר מיתה דחשוב שיעור הפוסל וכנ"ל א"ז לדעתו ז"ל דבמעכשיו ולאחר שלשים חשוב שיעור הפוסל וכדעת רש"י והראב"ד ז"ל ועכ"ל דר' יוחנן לית לי' דר"א ואין לחלק א"כ בין קדשה לאחר כ' או לאחר ע' וכמונן :

[ויש תקוס אחי בראש לומר דכיון דקידשה שני קודם הגעת זמנו של הראשון אין קידושי הראשון יכולים להיות נגמרים שוב ומ"מ פשיעא דקידושי הראשון לא נחבעלו מטעם שיעור כיון שבשעה שקדשה ל"ה שיעור הפוסל דאז לא הוי' שום דבר המתעב את הקידושין וגם קידושי השני אף דלפ"ז בכל גווני אף כשאמר מעכשיו ולאחר כ' יום קודם להגעת זמנו של הראשון אינם יכולין להיות נגמרים מ"מ לא חשוב שיעור הפוסל דרוקא היכא ששייר במהשה"י בידו הוי שיעור משא"כ בזה שלא הוי' לו כח לקדש יותר ולא שיעור בזה שום דבר אישות שהי' יכול לקנות אולם יען כי יש לנגמס עוד בזה אשים מחסום לעטי ולא באתי רק לעורר לב המעיין המשיכיל א] :

**והנה**

הר"ן והריטב"א ז"ל כתבו לעינן פסק הלכה דאם באמר כשיעור רש"י והראב"ד ודעתם ז"ל דר"י דאמר

**מלחמות אריה**

א) כ"ל דכוונת מ"מ ז"ל בהערה זו לנכאור' גם בקדשה השני מעכשיו ולאחר כ' יום נמי קשה איך חלין הקדושין כלל כיון שא"א להיות תופסין לעולם רק משך עשרה ימים שבכלות השלשים יום הא נגמרינן קדושין של הראשון וא"כ הו"ל כאומר היום את אשתי ולאחר אי את אשתי שכתב הר"ן ז"ל בנדרים כ"ט דא"א להיות אשתי לזמן ידוע ע"ש והכא הרי ע"כ היא אשתי של השני רק לזמן ידוע. לכן העיר מו"מ ז"ל לחלק בין היכא שהיא פנויה ויש בה תפיסת קדושין לעולם דלא מהני כשמקדש' רק לזמן ידוע. ובין הכא דליכא בה תפיסת קדושין רק על הזמן ששייר הראשון. ובאמת כעין סברא זו אימא במו' גיטין מ"ג ע"ב דהגמרו שמתלקין בין חליה שפחה וחליה ב"מ לבהמ' של שני שותפין ע"ש. והנה מה שכתב מו"מ ז"ל להוכיח שהר"ם ס"ל כשיעור רש"י וראב"ד ז"ל דאלי"כ איך חלין הקדושין של השני כשאומר מעכשיו ולאחר ארבעים יום לדעתי ראייה זו יש לדחות ולומר דכיון דמזד' עלם הקדושין יכולים לחול ולגמור אילו לא הי' עלי' קדושין מהראשון ואם אהא באת לומר שאין הקדושין השני יכולים לחול תחמת שאין באפשרות להיות נגמרינן לסוף ארבעים יום אחרי שאז כבר נגמרו קדושין של הראשון ע"כ אינם חלין כלל אפילו בתוך השלשים יום נמלא שקדושי ראשון יהי' סיבה לבטול קדושי שני גם בתוך השלשים יום. וזאת א"א אחרי שהראשון שייר שבמך ה' יום יהיו נתפסין קדושי שני אמרינן ששייר כל כך שלא יהא בכח קדושין שלו לעכב על ידם קדושי שני אלא אנו דנין אותם כאלו אינם וכאלו לא קידש הראשון פעולם לבני התפסת קדושי שני בתוך משך ה' יום וכמו דאמרינן הכי במקדש חוץ מפלוני דלגבי פלוני חשבינן כאלו ליתנייהו כלל לקדושי ראשון הינהכל לגבי התפסת קדושי שני בתוך משך ה' יום והבן. ובה נתיישב לי מה שעמדתו בעת לימודי בדברי התו' ד"ה אפי' שיקשו לר"י מהא דאמר רבא לעיל ז' חניך תקודשת לי דאינה תקודשת וקשה לי הא לעיל גבי הך דבפי רבא חניך בפרופה וחניך בפרופה הקשו אמאי לא יופיל הא לא אמר לעיל דלא פשטה קדושין בכולה אלא משום דאיכא דעת אחרת כו' והכא נליא דעתה דמתרלת בכולה וי"ל דאי הוי עיירי באומר לה הרי את תקודשת אין הכי נמי דהוי פשטה קדושין בכולם אבל הכא עיירי שאמר לה הרי את מאורסת ע"ש. א"כ סכא ע"כ עיירי שנתרנית האשה להתקדש ג"כ תיקף כמו שירלה הוא דאי נימא שהתנה היא שיקדשה רק מעכשיו ולאחר לי' יום איך אמר רב ספק תנאי ספק חזרה דאיזה חזרה שייך בזה כיון שהתנה תקודש שיקדשה כן וא"כ כיון דבמגמתינן קתני שאמר הרי את תקודשת לשון קדושין אי נימא

יש לחלק בין קידושין לנגד ד"ד בקידושין אי נימא דהוי שיעור והשטר פסול דבריו המה תמש לבטלה משא"כ ב"ד בנגד ד"ת לענין פסול כהונה דאף אי הוי שיעור בשרי את מותרת לכל אדם מ"מ נפסלה לכהונה דגם בחמת לה בפירוש אי אתה מותרת הוי ריש הנט דפוסל מכהונה דאפילו לא נתגרסה אלף מאישה פסולה לכהונה וכמבואר בש"ס ובפוסקים ומועילים א"כ דבריו לענין זה שתפסול לכהונה ושפיר י"ל אם כן דלשיעורא קמכוין ודו"ק ועיין בתשובתי הגרפסת משמתי בסוף ספרו של מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל על אה"ע שר"תי לומר לדעת ולפי"ה הרי"ף ז"ל ציבמות בהך דהרי את מגורשת ממני ואי את מותרת כו' דפסולה לכהונה דאי כהן הוא איפסלה מיניה ואסורה לחזור לו ולא פירש לענין היכא שמת הבטל דאסורה לכהן דדוקא נבי בעלה כהן דינא הכי אבל היכא שאינו כהן לא נפסלה לכהונה ומשום דכיון דבכל נט בטל מותרת לכהונה ורק בהך פסולה דאי אתה מותרת כו' אתה וגזרה תורה שפסולה לכהן אין לנו לומר כן רק כשבעלה כהן דאז אסורה לחזור לו אבל כשאינו כהן הו"ל משלחה ומותרת דאין לך משלחה ומותרת יותר מזה שהיא אשמו כמקדש דבטל נישא ומלך משלחה ומותרת א"כ אינו נט אף לענין פסול כהונה וא"כ ב"ד ראינו שאין המגרש כהן אין נ"מ אי נימא דהוי שיעור הפוסל גם לענין כהונה וי"ל א"כ דדמי לקידושין דאתריי מטעם זה דכיון דאי שיעורא הוי בטלים לגמרי ע"כ לתנאה או לחזרה נמכוין. אולם אחרי שלא נראה כן מדברי הפוסקים הראשונים ואף גס האחרונים ז"ל דסתמא נקטו דפסולה לכהונה בכה"ג ועכ"ל לדעתם ז"ל או כמ"ש בתשובתי שס דלא דמי למשלחה ומותרת דשועה דהיא מלך עלם המגורשת משא"כ בזה דרך מלך ביטול הנט חזרת אליו עיי"ש שבארתי בזה שיטת רש"י ז"ל דגם בכתגרסה ע"י אביה דאביה משמרה אינה מגורשת כשאביה יכולה לשמור את ניטה ומשום דכיון דמטעם פסול בגופה קאתיין עלה כל שהיא בגדר משלחה ומותרת לא הוי נישא עיי"ש ותמלא עונג לנפשך או דס"ל דכיון דמקרא ילפינן דאשה גרושה מאישה לא יקחו דאף שלא נתגרשה אלף מאישה לא יקחו וכיון דקרא סתמא כתיב בלתי תורה דאף דבטל נישא מטעם שיעור וגם מטעם דהוי משלחה ומותרת אפ"ה פסולה לכהונה אשר ע"כ אשים קנאי למילי בזה :

**שוב**

ראיתי דע"כ אנו י"ל כן לחלק בין קידושין לנגד דדוקא בקידושין אמריין כנ"ל דאי הוי שיעור הפוסל ע"כ לתנאה וחזרה נמכוין דאל"ה אין תמש בדבריו כלל משא"כ בניטין דנ"מ לענין פסול כהונה וכנ"ל דאל"כ יקשה לדעת הר"ן והרישב"א ז"ל דמה פירך לר' יוחנן מהך דהר"ז ניטך מהיום ולאחר מימה דכיון דשיעורא הוי לדידיה אין כאן כריתות כלל ויבומי תתיבס דכיון דהוי התם שיעור הפוסל אדרבה יש לנו לומר דלתנאה או חזרה נמכוין גם לר"י אלף ודאי כמ"ש לדעתם ז"ל דדוקא בקידושין אמריין הכי ולא בנגד דאף אי שיעורא הוי ואינו נט מ"מ יש נ"מ בדבריו לענין שתפסל לכהונה ואין בזה הוכחה לומר לר"י דלתנאה וחזרה כיוון וכנ"ל ודו"ק :

**והנה**

בחדושי הקשיתי לדעת המוס' ז"ל ודעתם דהיכא דאתר מעכשיו ולאחר למ"ד יוס לא חשוב שיעור הפוסל

דאתר דקידושי כולם תפסו זה לא ס"ל כר' אבא דמקיש הויה ליציאה לכל שיעור פוסל בקידושין ע"כ דלית הלכתא כר' יוחנן ורק כתב דתנאה או חזרה הוי דאין קי"ל בחמת כר' אבא דקידושין דמיא לביטין ולכאורה ז"ל לדעתם ז"ל דס"ל דאי נימא דזה הוי שיעור הפוסל לכ"ע תלין לומר דתנאה או חזרה הוי דאל"כ דבריהם אלו אינם מובנים כלל דאתאי לא נוכל לומר גם לדעת רש"י הראב"ד ודעתם ז"ל דהלכה כר' יוחנן ובחמת אין תמש בקידושין אלו לדין דקיי"ל דשיעור פוסל בקידושין אלף ע"כ דס"ל דגם לר' יוחנן לא אמריין דשיעורא הוי רק משום דס"ל דשיעור אינו פוסל ויש תמש בקידושין כאלו אבל אי הוי ס"ל דשיעור פוסל גם לדידי' יש לתלות יותר דתנאה או חזרה הוי ולא שיעורא דאין אדם מולא דבריו לבטלה וכיון דאי לשיעורא קאתר אין בדבריו כלום תלין דלתנאה או לחזרה נמכוין. ולכאורה עלה על לבי לומר דעיקר הא דחיישי לר"י היא רק לחומר אלף לא להקל ומשום דסיבא דעלמא אזלי אליבא דרב וכמ"ש הרמב"ן ז"ל לדעת הר"ף ורק משום דר' יוחנן הוא להחמיר דלרב בקידש הא' לאחר ז' והשני לאחר כ' והשלישי לאחר עשרה מאתנעי אינה צריכה נט ולר"י צריכה נט מכולם וכמבואר שם ה' לנו לחוש לדבריו משא"כ לדעת רש"י והראב"ד ז"ל דזה חשוב שיעור הפוסל לדין גם בקידושין דאין חומרא א"כ אין לומר דשיעורא הוי ואדרבה לפי' אינה צריכה נט בכה"ג כלל אולם זה אינו דהנה זה צרור דהיכא דהוי שיעור בקידושין או צביטין גם אחר שיטבטל השיעור אינם חלים דאל"כ במגרשה חוץ לפלוני למה לא יהא נט אחרי שמת פלוני דליכא טוב שיעורא. וכמו בחמת לה הרי את מגורשת אחרי שימות פלוני דהגירושין חלין לאחר שימות וא"כ עדיין יש נ"מ אי נחוש לר' יוחנן דשיעורא הוי גם לדין לחומר הכי שקדשה אחר סתם אחר ששלמו הלמ"ד יוס דלרב אינה צריכה הימנו נט דכבר חלו לגמרי קידושי הראשון וא"כ דשיעורא הוי קידושין השני חלים דקידושי הראשון בטלים לגמרי כיון ששייר בהם שיעור הפוסל. ועכ"ל ולפ"ה דבריהם כדכתיבנא. ולפי' ב"ד י"ל נ"כ דאף דלשוננו מורה דלשיעורא נמכוין מ"מ אמריין דכל כה"ג הוי שיעור הפוסל והנט בטל אמרי' דכוונתו לתנאה או לחזרה וכנ"ל בהך דקדשה מעכשיו ולאחר ז' יוס דקיי"ל כר"י לשיעורא ומ"מ כיון דלדין שיעור פוסל בקידושין תלין דלתנאה או לחזרה קא נמכוין :

**אמנם**

מלבד ריש לומר ולחלק דדוקא בהך דמעכשיו ולאחר ז' יוס אמריין הכי דאי הוי שיעור הפוסל גם אינ כר"י דלשוננו מורה לשיעורא מ"מ כיון שהשיעור פוסל ומבטל הקידושין תלין שכוונתו לתנאה או לחזרה ומשום דיש במשמעות הלשון הזה גם תנאה וחזרה דמה"ט ס"ל דלרב בחמת דתנאה או חזרה הוי ורק דלר' יוחנן ס"ל דיותר י"ל דלשיעורא נמכוין וכיון דלדין השיעור פוסל תלין דלתנאה וחזרה נמכוין משא"כ ב"ד שאמר שמה"י מגורשת מאתו מעכשיו ומותרת לכל אדם לאח"ז דהלשון מורה רק לשיעורא גם אי נימא דהוי שיעור הפוסל אמרי' דלשיעורא נמכוין ובחמת אינה מגורשת הנה גם אי נימא להעלות המדומה כ"ד למעכשיו ולאחר ז' יוס אליבא דר' יוחנן מ"מ

**מלחמות ארירה**

נימא דאי אפשר להקדושין לחול מחמת דחשוב שיעור דדמי לחיוב מקדשת לי לריך להיות דפשתה קדושין ככולה ומקושית החוס' משמע דאין לריבין הקדושין לחול כלל וזו הערה גדולה. אבל לפי מה שבארתי למעלה שפיר נימא דהכא לא שייך כלל לומר פשתה קדושין ככולה דכיון דשייר כל כך בהקדושין שלו דיחשב כאילו אינם כלל לגבי התפסת קדושי שני בתוך משך זמן של ז' יוס א"כ אין כאן שום קדושין להתפשת אחרי שהתפשת קדושין יסבב לעכב קדושי שני והוא שייר כל כך שלא יהי' בחפשות שיעכבו קדושי שני רק יחשבו כאילו לא היו כלל וכן במקדש חוץ מפלוני נ"כ ל"ש לומר פשתה קדושין ככולה מחמת האי טעמא דלגבי פלוני אין כאן קדושין כלל ודו"ק כי הדברים נכונים מאוד לפע"ד :

# שאלות ותשובות סימן לה רצה מא

הפוסל כלל והקידושין או הגירושין מתחילין מעכשיו ונגמרין לאחר' דאיכ' למה לא נאמר דקרא דואשה גרושה מאישה דאף שאינה גרושה רק מאישה פסולה לכהונה מיירי בכה"ג דאמר הרי את מגורשת ממני מעכשיו ומותרת לכל אדם לאחר זמן דלא חשוב שיעור הפוסל לדעתם ז"ל כיון שיהי' נגמר לגמרי לאחר' ומגורשת היא איכ' ממנו מעכשיו ורק שאסורה להנשא עד לאחר' הקלוז והשמיטין קרא דאף משום זה שהיא גרושה רק מאישה פסולה לכהונה אבל נאמר הרי את מגורשת ממני וא"ל מותרת לכל אדם דנתבעל הגט נגמרי' דלא הוי כריתות וגם מאתו אינה מגורשת באמת מנ"ל שפסול לכהונה משום אמירתו לצד שאמר שיהי' מגורשת מאתו ואמרת' ליישב בזה דעת הרמב"ם ז"ל שכח בזה דהרי את מגורשת ממני וא"ל מותרת כו' דפסולה לכהונה מדבריהם וכבר תמהו עליו דהרי מקרא ילפינ' לה וא"ל דס"ל דקרא אסתמכתא בעלמא היא יקשה הא דאמרי' בש"ס דיבמות דף ג"ד הו"ל לר"א בן מתיא למידרש מרגניחא ודריש ב"י חספא מאי מרגניחא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה הא ר"א רלה לדרוש דרשא גמורה ולא אסתמכתא ולפי הנ"ל אמיינא דדעת רבינו הגדול ז"ל היא דמקרא אין ראי' רק היכי דאין בהגט שיעור המבעול וכגון באמר הרי את מגורשת ממני מעכשיו ומותרת לכ"א לאחר' דלא חשוב שיעור הפוסל ומגורשת באמת מאתו מעכשיו ורק שאסורה להנשא ובזה גלתה תורה דאף שאינה מגורשת אלא מאישה ועדיין אינה מותרת לעלמא פסולה לכהונה אבל היכא דהוי שיעור הפוסל כגון בחי' את מותרת כו' דנתבעל הגט לגמרי ואף מאתו אינה מגורשת באמת מה"ס אינה פסולה לכהונה וככל שאר גט בטל ורק דפסולה לכהונה מדבריהם גם בכה"ג משום דאחי לאיחלופי י"אמרו דמשום זה דאסורה לעלמא ל"ח גרושה לגבי כהונה דלא ידעו דמשום השיעור נתבעל הגט לגמרי דמהא דאסורה להנשא אין ראי' לביטול הגט לגמרי דגם אם לא הי' שיעור הפוסל אסורה להנשא כיון שאסורה לעלמא ויבואו להתיר לכהונה גם היכי דל"ח שיעור לפסול וכגון זאת מותרת לאחר' קודם שהגיע הזמן דבזה פסולה באמת לכהונה מה"ס דאפי' לא נתגרשה אלא מאישה כו' והבן . ולפי זה בזה דמתהיום ולאחר מיתה הי' לנו באמת לומר לדעתו ז"ל אי נימא דשיורא הוי דהוי שיעור הפוסל דאי אפשר שיהיו הגירושין נגמרים לאחר מיתה דמותרת גם לכהונה ומשום דכיון דלדעתו ז"ל היכי דנתבעל הגט לגמרי ואינה מגורשת כלל אין לפסלה לכהונה מה"ס ורק דבאמר א"א מותרת לכל אדם פסולה לכהונה מדבריהם משום דיאמרו דמשום דאסרה לכל אדם אף שהיא מגורשת ממנו מותרת לכהונה ויבואו להתיר גם היכא דלא הוי שיעור הפוסל וכגון דאמר הרי את מותרת לאחר' דזה הוי מה"ס מקרא דגרושה מאישה וכנ"ל איכ' בזה דהכא אין לפסלה גם מדבריהם דע"כ יאמרו דמטעם ביטול הגט החיריה לכהונה דאי לאו דהוי שיעור הפוסל ומבעל הגט פשיטא שאסורה לכהונה אחרי שכבר התחילו הגירושין ורק שלא נגמרו וכיון שכן דמי לקידושין דחיישין לומר דלמנחה ומורה נתכוין דאל"ה דבריו המה לבעלה וכנ"ל ואי"ל דגם לזה חששו כחז"ל דיאמרו דבאמת לא הוי שיעור הפוסל ורק דהתירוה לכהונה מטעם דלא נגמרו הגירושין לגמרי והיינו דחיישין דידעו דאין גט לאחר מיתה וכשתחיר אותה כשימות הבעל לכהונה דמקודם אין גיט דבל"ה אסורה להנשא משום שאין כאן גירושין [דאף כשהמגרש הוא כהן ונתיר להחזירה משום שנתבעל הגט אין חשש טעות דגם אי לא הוי שיעור הפוסל מ"מ כיון שלא נגמרו הגירושין הדבר ברור שבידו לחזור בו ולבעל הגט דגם בתנאי מעכשיו דעת העיטור דכיון דעדיין לא נגמרו לגמרי יכול לבעל הגט ואף להחולקים מ"מ בזה מודי וכאשר מבואר אל"ה במק"א] יאמרו דטעם הוא

**ואחר** כל הדברים האלה והחזיון הזה נבוא לחקור בענין השאלה שלפנינו הנה אן קיי"ל דבכל התור' כולה תוך כדי ליבור כדיבור חוץ ממקדש ומגרש פיין ש"ס דלדריס דף פ"ו וב"ב דף קכ"ט וכפי הבנת רוב הפוסקים אין בחזרתו כלום וכטעם אה"ע ס"י מ"ט כתב המקדש ומזר בו כו' אפי' תכ"ד אין חזרתו כלום ובס"י קמ"א לגבי גט כתב ואם הגיע לידה אינו יכול לבעלו אפי' תכ"ד ופיין רמב"ם ורא"ש ור"ן ז"ל ושאר פוסקים אולם הרשב"ם ז"ל ב"ב שכתב דהוא רק חומרא דרבנן משום לנו ממזרות ואם קידש וחזר בו תכ"ד מקודשת ואינה מקודשת עי"ש ופי' בחטו' מהר"י

# שאלות ותשובות סימן רה רצה

מהר"י אדרבי סי' י"א ומהריב"ל ח"א כלל ד' שהעלו להחמיר בשביל סברת הרשב"ם הלזו עיני עליהם והנה לכאור' לפ"ז ביד שכתב נתן הנט לידה ערס שאמר לאחר שלשים שנה אף שקשה להקל נגד דעת הרשב"ם ז"ל ביחוד אחרי שגדולי האחרונים מהר"י אדרבי ומהריב"ל ז"ל לא ראו להקל נגדו להחמיר בנט זה מ"מ אם נטלו ממנה וחזר ונתן לה שמהי תותרת מעכשיו יש לדון להקל לכבר בררתי והבאתי שיטת רש"י והראב"ד ודעתם ז"ל דגם במעכשיו ולאחר למ"ד לר' יוסף דאמר שירא הוא הנט בטל לגמרי דל"ה כריתות וכל נט דמשירבו לאו כלום היא ולפי דעתם ז"ל פשיטא שיכול בכה"ג ליטלו הימנה ולחזור וליתן לה אחרי שהנתינה הראשונה נתבטלה לגמרי והרי הוא בעלה מתקדם וה"ה ח"כ ב"ד שבררנו דלכ"ע שירא הוא דיכול לגרשה מחדש ואף אי ניתא דלא כמש"ל ורק דכיון דהוי שיר הפוסל ומבטל הנט חלין גס בכה"ג דכ"ד בתנאה וחזרה. וכנראה לכאורה מדברי הר"ן והריטב"א ז"ל מ"מ נרא' דיכול לחזור וליתן לה ולגרשה שנית דאי חזרה הוי אינה מגורשת כלל עד אחר עבור הזמן וכפת עדיין לא נתגרשה ופשיטא שיכול לגרשה מחדש מעכשיו ואף אי תנאה הוי והיינו כמו שפירש רש"י והקדמונים ז"ל דהיינו ע"מ שלא לחזור בי חוק הזמן הרי יכול לחזור בו מהגירושין הראשונים ולגרשה מחדש ואף אי ניתא כמו שפירשו קצת הקדמונים ז"ל דהך דתנאה הוי היינו אם לא ימות הנה כבר נודע דעת רוב הפוסקים דגם בתנאי יכול לחזור ולגרש בלי תנאי ורק שהראש"ם ז"ל החמיר לקדשה מחדש ויש לנו ח"כ תרי רובי מהפוסקים להקל בשגם כבר בררתי דהעיקר דב"ד שירא הוי ואין מקום לדעמי להחמיר שלא יועיל גם כשיחזיר ויתנו לה להחמיר מעכשיו רק אי ניתא כדעת החולקים וסוברים דכל כה"ג לא הוי שיר הפוסל ומגורשת היא ח"כ אמנו מעכשיו ומותרת לאח"ז דכיון דמגורשת כבר תאחו ח"י לגרשה עוד שאינו אישה ואף שכתבתי למעלה בהך דמעכשיו ולאחר זמן דאי ניתא דשירא הוי ומתחילין הגירושין מעכשיו ונגמרים לאח"ז דיכול לחזור בו מקודם שהגיע הזמן כיון שעדיין לא נגמרו הגירושין מ"מ הכא ב"ד הדבר ברור אללי דאי"ל דל"ה שיר הפוסל שא"י לחזור בו ולבטל הנתינה ומשום דל"ד להחם דלא נגמרו הגירושין גס תאחו משא"כ הכא ב"ד הגירושין שהיא מתגרשת תאחו כבר חלו מעכשיו ורק שאסורה לעלמא עד זמן הקלוז וח"כ אללי ויש לנרף ח"כ לזה דעת רוב הפוסקים החולקים על הרשב"ם ז"ל דאחר שהגיע הנט לידה אינו יכול לחזור מהגירושין אף חכ"ד ביחוד ב"ד גס זה ספיקא הוי אי הוי חכ"ד או אחר חכ"ד כן עלה לכאורה על לבי. אולם אחרי העיון ראיתי דעדיין יש לעורר בזה ולומר דאין כאן כ"כ לירוף להקל לפת"ש הר"ן ז"ל בגדרים שס בטעם הדבר דבהך חכ"ד לאו כדיבור דמי משום דבשאר מילי דלא חמירי כולי האי כשהאדם עושה אותם לא בגמר דעתו הוא עושה אותם אלא דעתו שיוכל לחזור חכ"ד משא"כ בהני דחמירי עושה האדם אותם בהסכמה גמורה ומשיה לא מהני חזרה אף בחכ"ד עיי"ש [ובחי' הארכתי דכן הוא העיקר בטעם הדבר וישבתי בזה קושית הט"ו בזה דאמרי' בש"ס דגיטין ס"פ השולח אם משהגיע הנט לידה ח"י לבטלו פשיטא ואמאי לא ניתא דאשתענין דאף חכ"ד ל"ת הביטול דשאני גט מכל מילי ולפ"ז י"ל דכיון דהחם תיירי בשלח ע"י שליח ח"כ ע"כ דגמר אז בדעתו לגרשה ול"ש לומר שיהי' יוכל לחזור בו חכ"ד מהגפת הנט לידה לכבר עבר זמן רב משעה שגמר לגרשה דהיינו משעה שנתן ליד השליח דאי' לחשוב הזמן שימתמה השליח בדרך ורק דמקודם שהגיע לידה אף שכבר עבר זמן מה משעה שגמר בדעתו מ"מ יוכל לבטלו אחר שלא נגמר המעשה אבל משהגיע לידה ונגמר המעשה

פשיטא דאי' לבטלו אף חכ"ד מהנעמו לידה והארכתי הרבה בזה ואכת"ל יותר] לפ"ז יש לומר דאף לדעת החולקים על הרשב"ם ז"ל וס' דבגירושין וקידושין ל"מ חזרנו כלום חכ"ד אף להחמיר מ"מ ז"א רק כשחזר בו לגמרי אבל בכה"ג דכ"ד אי ניתא דל"ה שיר הפוסל דאינו מבטל הגירושין היינו לענין זה שחש מגורשת ממנו מעכשיו ורק שחזר ואומר שלא תהי' מותרת אלא לאח"ז ל"ש זה דזה דמי לשאר מילי דלאו בגמר דעתו עושה דהסכמה גמורה ל"ש רק על גוף הגירושין ולא על הפרטים המסמיעים דהיינו ההתרה לכל אדם וגם דגם זה אינו חוזר ומבטל לגמרי רק שרלונו שיחול לאח"ז. ואמאי להביא ראי' לזה דהנה כבר נודע דעת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דהא דבעינן במשפטי התנאים תנאי קודם למעשה אבל הכי שמעשה קודם לתנאי תנאי בטל ומעשה קיים דהיינו שעשה המעשה בפועל ואח"כ אמר התנאי ועיין פ"ו מה' אישות שכתב ז"ל אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי בדינך זה ונתן הדינך בידה והשלים התנאי כו' הרי התנאי בטל מפני שהקדים המעשה כו' ואע"פ שהכל בחוק כדי דיבור כו' ע"ש ואח"כ כתב דבמעכשיו אע"פ שהקדים המעשה התנאי קיים ומוכח מזה דגם בעשה מעשה הנתינה ואח"כ התנה תנאי אין התנאי בטל רק משום דל"ה כתנאי בני גר וב"ר וכשאר משפטי התנאים אבל אי לאו ה"ט באמת ה"י מועיל התנאי אף דבקידושין חכ"ד לאו כדיבור דמי וכאמרי חזרה כלל דאי מטעם דלאו כדיבור דמי קאיתין עלה אין חילוק בין תנאי דאם לתנאי דמעכשיו דאין לחלק ביניהם רק לענין משפטי התנאים דילפינן מתנאי ב"ב וב"ר וכת"ש ה"מ ז"ל בטעם הדבר אבל לא לענין חכ"ד לאו כדיבור דמי ומבואר וע"כ דכיון שאינו מבטל הקידושין או הגירושין לגמרי בחזרתו ורק שמטיל תנאי במעשהו ל"ש ב' הך דחכ"ד לכד"ד דעיקר הטעם משום שבה אינו עושה רק בהסכמה גמורה וזה ל"ש רק על גוף הגירושין היינו כל חלותו ועיין בש"ס דגיטין דף ע"ה דאמרי' שס מכדי כל תנאי מתנאי ב"ב וב"ר ילפינן לה מה החם תנאי קודם למעשה כו' דמוכח דעיקר הטעם בזה משום דאינו כתנאי ב"ב וב"ר ואי לאו הכי שפיר הוי חל גס בעשה המעשה מקודם בפועל ממש ומבואר דאף בתנאי דאם [דלדעת רבינו ודעינני' ז"ל כ"ז לא נאמר רק בתנאי דאם ולא במעכשיו] ל"ש לומר חכ"ד לאו כד"ד אף בזה מבטל המעשה לגמרי לזמן שלא תחול אף בקיומו של תנאי מעכשיו ורק לאחר שיתקיים התנאי וה"ה וכ"ש ח"כ ב"ד ח"כ דל"ה שיר הפוסל שלענין הגירושין ממנו ליכא בחזרתו שום ענין ביטול וגם לענין החזרה לכל אדם ליכא ביטול רק לזמן דמהני חכ"ד וכמ"ש. ז"א אין להביא ראי' לזה מהא דאמרי' בהך דמעכשיו ולאחר ל' דחזרה הוי דמוכח דיכול לחזור חכ"ד שלא יחול מעכשיו ורק לאח"ז ד"ל דתיירי שאת' הכל קודם שנתן הנט בידה וז"פ. והנה כבר נודע שיטת ר"ת ז"ל דעיקר הטעם דחכ"ד חכ"ד היא משום תקנת חכמים שאם יראה רבו או גדול כחכמה יוכל ליתן לו שלום ויוכל עכ"ז לחזור בו ולא יגיע לו הפסד בעבור זה ולפי"ז י"ל בפשיטות דבגיטין וקידושין ושאר דברים הנזכרים לא תקנו ואין אנו לרייבין ח"כ לסברת הר"ן ז"ל שהבאתי ונדחה איפוא כל מש"ל וכמוכח. אולם באמת חכ"ד בררתי דאין כוונת ר"ת ז"ל דכל מקום דאמרינן חכ"ד כדיבור דמי הוא רק מתקנת חכמים דאי"כ יקשה עליו קושית הר"ן ז"ל בגדרים שס דכי ב"ד מתנין לעקור ד"ת בקום ועשה כגדרים ורק דכוונתו ז"ל הוא לבאר למה להקל דוקא לחזרה שיעור זה כדי שאילת תלמיד לרצ וע"ז כתב דעיקר הך דחכ"ד בתחילתו תקנת חכמים הוא. כדי שיוכל ליתן שלום לרבו ולא יפסיד החזרה במקח וכדומה דבר שבמתן. ואחרי שחקנו חכ"ז אמרי' בכ"מ שאין אדם עושה בהסכמה גמורה שיחול תיקף בשעת מעשה שאינו גומר בדעתו ורלונו שיוכל לחזור בו

זכרי השיעור שקצתו חכמים לחזרה וממילא נעשה הדבר ד"ת ומועיל חזרתו ככ"מ תכ"ד לבר בהני מילי דחמירי שהאדם עושה אותם בהסכמה במורה וחליטה וכסדרת הר"ן ז"ל שהבאתי. והנה לפי דעת ר"ת ז"ל ז"ל דס"ל דהיכא שחזר בו תיכף בלי שום שהות אינו ענין לתכ"ד כד"ד דאל"כ לא משכחת לה הך תקנה כדי שיוכל ליתן שלום לרבו דקודם שנמר המקח וכדומה ונתן ליד הזוכה פשיטא שיוכל לחזור בו אף אחר זמן רב מהאמירה ויוכל איפוא ליתן שלום לרבו מאחר שנמן לידו כבר נחקיים המקח מדינא תיכף בנתינתו ליד הזוכה ומה הפסד יגיע לו ע"י נתינת השלום דבין כך ובין כך ל"ה יכול לחזור בו מדינא איך דס"ל דבלי שום הפסק מדינא יכול לחזור בו ומשום שיוכל ליתן שלום חקנו חז"ל דכל היכא דההפסק לא הי' יותר מתכ"ד יוכל עדיין לחזור בו ז"פ וברור לדעתו ומעתה ז"ל נוכל לומר דגם במקדש ומגרש לא אמרי' רק דתכ"ד לאו כדיבור דמי אבל כשחזר בו תיכף ומיד בלי שום שהי' אחר הנתינה גם בזה חזרתו חזרה ולפ"ז יש לדחות ראיתי מדברי הרמב"ם ז"ל הנ"ל דכל שלא ביטל בחזרתו כל המעשה גם בנט וקידושין תכ"ד כד"ד די"ל דמירי היכי שאמר התנאי תיכף אחר הנתינה בלי שום שהות דליש לומר תכ"ד לאו כד"ד ורק מטעם הסרת משפט אחד מתשפטי התנאים תנאו בטל. אולם אין זה במשמעות לשונו ז"ל שכתב אע"פ שהכל בתכ"ד דמשמע דכל שהוא תכ"ד אין התנאי בטל רק משום דל"ד לתנאי ב"ג וב"ר וכשאר משפטי התנאים ואי לאו האי טעמא הי' מועיל תנאו ועכ"ל א"כ כמ"ש דכיון דאינו מבטל בחזרתו כל המעשה גם בניטין וקידושין מהני תכ"ד ודוק בזה. ומעתה לפי הנ"ל אין לנו צירוף להקל שיחזור ויתנונו לה רק שיטת רש"י והראב"ד ודעתם ז"ל דזה הי' שיעור הפוסל ונתבטל א"כ הנתינה הראשונה והרי היא אשמו כמקדש צירוף דשמה הי' אחר כ"ד. דלשיטת הסוברים דלא הי' שיעור הפוסל בכה"ג ל"מ שיחזור ויתנונו לה היכי שאמר תכ"ד שמהי' מגורשת לאח"ז ומשום דכבר מגורשת היא ממנו מעכשיו ואין מקום ללרף נתינה הראשונה דגם לדעת החולקים על הרשב"ם ז"ל וס"ל דאין בחזרתו כלום אף תכ"ד שפיר יכול לחזור ולומר שמהי' מותרת לאח"ז ומשום דזה ל"מ כחזרה שמתבטל כל הגירושין וכנ"ל. והפירא דחוקה ביותר להסיר אותה כעת ע"י גט זה בנתינה הראשונה דאין כאן לרון להחזרה בזה אם הי' תכ"ד. רק אי נימא כשיטת הפוסקים דזה חשוב שיעור הפוסל ונאמר ג"כ שלא כדעת הרשב"ם ז"ל ורק דל"מ חזרה כלל בגירושין תכ"ד אף להחמיר דכיון דהוי שיעור הפוסל ומבטל הגט הוא מבטל א"כ בזה שאמר שלא מהי' מותרת רק לאח"ז כל הגירושין. ולרף לזה מה שא"י אולי הי' לאחר כ"ד. ויש לי עוד בכ"ז הרהורי דברים הרבה ביחוד אי שייך בזה שאנו מסופקים אם תכ"ד או לאחר כ"ד להעמיד על חזקה דהרי גרושה לפניך ועיין בש"ס דיבמות דף פ"ח גבי קונמות דאמר ע"א דאיתשל מריה עליה דמקרי איתחזק איטורא אף שנתבטל וניתר הנדר למפרע ואשר ע"כ אם הי' מקום עינון ודחק גדול עדן לא אחליט ולאסור עד שאשנה פרק זה בל"י עוד הפעם ועוד חזון למועד :

קיים. ועלה על לבי לומר מלתא חדתא דכיון דעיקר הטעם דבעינן משפטי התנאים הוא משום דא"ל"ה אין כח בתנאי שלא התנה כהלכתו לבטל המעשה דהיינו לדעת הפוסקים אלו ז"ל שפי' התנאי מתבטלת המעשה כשלא נחקיים התנאי א"כ י"ל דז"א ר"ק היכא שאומר ומתנה שאם יתבטל התנאי תבטל המעשה לנמרי אבל היכי שמתנה שאם לא יחקיים התנאי תחול המעשה לאח"ז ל"מ ביטול ע"י התנאי ומתיי גם תנאי שלא נעשה בכל משפטיו. ומעתה י"ל דהך דתנאה הוי דהכא היינו שאם ירלה יהי' בידו לאחר הקידושין שלא יחולו רק לאחר ל' וכיון שבין כך ובין כך הן בקיום התנאי והן בביטולו המעשה חלה ורק שבביטול התנאי חלה לאח"ז ל"ב משפטי התנאים. ולכאורה אמרתי דזה ליתא. דהנה כבר נודע מ"ש הה"מ ז"ל בטעם דעת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל ודעימ' דבמעכשיו ל"ב משפטי התנאים דס"ל דכיון דעיקר הטעם דבעינן משפטי תנאים הוא משום דאין כח בתנאי שלא התנה כהלכתו לבטל המעשה הנה ל"מ ביטול המעשה ע"י התנאי רק בתנאי דאם דבלאו התנאי הי' המעשה חלה מעכשיו ועתה כשהתנה מתבטלת המעשה במקלת אף בקיומו של תנאי שאינה חלה רק לאחר שנתקיים התנאי ככל תנאי דאם אבל במעכשיו שבקיום התנאי אין כאן ביטול המעשה כלל שחלה מעכשיו אף שבביטול התנאי נתבטל המעשה לא איכפת לן וה"ל תנאי חזק בכל משפטיו ולפ"ז מוכח א"כ דגם מה שמתבטלת המעשה במקלת שלא תחול רק לאח"ז חשוב ביטול המעשה ע"י התנאי דכיון דלדעת הרמב"ם ז"ל ודעימ' ביטול המעשה שבהה בביטולו של תנאי לא איכפת לן ורק הביטול שבא בקיומו של תנאי והביטול הזה אינו רק שאין המעשה חלה רק באיחור ואפ"ה חשוב ביטול המעשה ע"י התנאי דבעינן שבביל זה דוקא תנאי גמור שנתחזק בכל משפטיו וה"ה א"כ לדעת החולקים דס"ל דגם מה שמתבטלת לנמרי בביטולו של התנאי חשוב ביטול המעשה לאו דוקא היכא שמתבטלת לנמרי בביטולו של תנאי אלא אף היכא שאינה חלה רק לאח"ז חשוב בטול המעשה במקלת ובטיק א"כ כל משפטי התנאים והדרה א"כ ק"ל: אמנם באמת כבר בארתי בחי' והוכחתי דאף לדעת הרמב"ם ז"ל ודעימ' אין הטעם דמשפטי התנאים משום חלק ביטול המעשה שיש בתנאי דאם בקיום התנאי דהיינו משום זה לבר דנתבטל המעשה בקיומו של תנאי שלא תחול מעכשיו ורק משום שיהיה יסוד היינו ביטול המעשה לנמרי בביטולו של תנאי וביטולה במקלת אף כשיחקיים משא"כ במעכשיו דליכא ביטול המעשה רק בביטול התנאי דאל"כ ורק דנימא דלדעתם ז"ל לאו משום זה שנתבטל המעשה ג"כ בביטול התנאי ורק משום חלק הביטול הזה שמתבטל בתנאי דאם בקיומו קאחתינ עלה שיצטרך משפטי תנאים אבל זה שיבטל המעשה בביטול התנאי לא איכפת לן כלל יקשה דהרי אחר ממשפטי התנאים הוא תנאי כפול וגם בזה ס"ל להרמב"ם וסייעתו ז"ל לחלק בין מעכשיו לאם דרק בתנאי דאם בעינן שיכפול תנאו ואם נאמר דעיקר הא דבעינן שיחזוק התנאי במשפטי התנאים היא רק משום שפי' בא הביטול המעשה בקיומו של תנאי שאינה חלה רק לאח"כ יקשה דמה התחזקות יש לענין זה במה שכפלו ואמר גם הלאו דבשלמא לענין ביטול המעשה בביטול התנאי שפיר יש חילוק בין כפלו לתנאו ללא כפלו דלר"ך שיאמר בפי' שר"נו שמתבטל המעשה בביטול התנאי אבל לענין ביטול המעשה שהיא בקיומו של תנאי מה נ"מ ומה התחזקות יש יותר במה שאמר הלאו. א"ו דגם לדעת הרמב"ם ודעימ' ז"ל משום שיהיה יסוד קאחתינ עלה שיש ביטול המעשה בקיומו וגם בביטולו של התנאי וכל דליכא ביטול בשניהם ורק באחד יש כח בהתנאי לחול ולכך במעכשיו ל"ב משפטי תנאים כלל כיון דליכא ביטול המעשה בקיומו של התנאי וכ"כ לר"ך בתנאי דאם

**ובעברי**

בין בחרי ענינים אלו נתקשיתי לדעת החולקים על הרמב"ם ז"ל וס"ל דגם במעכשיו בעינן כל משפטי התנאים דא"ך יפרשו הא דאמרי' בהך דמקדש מעכשיו ולאחר למ"ד דתנאה הוי והיינו ע"ת שלא אחזיר בי וכמו שפירש"י ז"ל דהרי לא הי' בתנאי זה משפטי התנאים ותנאי בטל ומעשה קיים ובש"ס שם מוכח דאי תנאה הוי בנתקדשה לאחר תוך ל' מקודשת ואינה מקודשת וא"י דנתבטל התנאי אין בקידושי השני כלום דכבר היא מקודשת לראשון מעכשיו בלי שום תנאי דתנאי בטל ומעשה

# שאלות ותשובות סימן דה רצה

שנחיר לו להבעל ע"י הזיכוי לישא אשה אחרת נטה קו להקל לסמוך על הממירים משא"כ לפנין שיעיל הנגט שמוכל היא להנשא דהוי איסור תורה ומיתת ב"ד לא תלאו לבו ה' ז"ל לסמוך להקל :

**אמנם** באמת כל זה ליתא דכבר נודע מ"ש הפוסקים ז"ל דעיקר תקנת ומדרבנ"ה ז"ל ה' משום לתא דאיסורא פן ירבה לו נשים שלא יהי' יכול למיקם בסיפוקיהו וא"כ כיון דאין קיי"ל דמגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותי' כיון דעדיין אגידה ב' כל שאסורה להנשא יש עליו חרס דרבנ"ה לישא אחרת דפדיין הסיבה שבשביבא נזר במקומה עומדת דשמה לא יוכל למיקם בסיפוקיהו אולם גם בזה יש לעורר עדיין לפי מ"ש בס' לבאר דברי החוס' כתובות דף פ"ט שהקשו אחא דאמרינן בש"ס מגו דיכול למימר לא גרשתיה יכול למימר גרשתיה ונתתי לה כתובתה דמה מגו היא זו דאם יאמר לא גרשתין יתחייב בשאר וכמות ותירצו דאף אם יאמר לא גרשתין פטור דרמי לעפעו חטטים והודה לו בשפורים דפטור אף מרמי שפורים דלמה יפטור נהי דהודית שגרשה מ"מ אף לפי דבריה חייב לוונה לכיון דפ"י מה שאומר לא גרשתין מעוכבת היא להנשא ודמי חס כן למגורשת ואינה מגורשת דבשביבא דאגידה ציה ומעוכבת להנשא בשביבא חייב במזונותי' ואמרתה דלא דמי דהתם במגורשת ואינה מגורשת היא מעוכבת להנשא בשביבא בוף הגירושין משא"כ בהך דהיא אומרת גרשתיה והוא אומר לא גרשתין דלפי דבריה היא מגורשת מגורה מכבר ואין הסבכה רק מצד שהיא מכחישה פתה ודמי א"כ להיכי שאיש אחר מעכב לאשה להנשא להכי נימא דחייב בשביבא זה לוונה ומעשה אמינא גם בנ"ד כיון שיש לנו ספק אם מה שאמר לאחר שלשים שנה ה"י תכ"ד או לאחר כנ"ד וכל ספק עמון הוא קולא לנחבע ורק דחתה בא לחייבו במזונותי' משום דמעוכבת להנשא בשביבא אין חתה יכול לחייבו כיון דלנ"ד הספק שהי' לאחר כנ"ד כבר גירשה מקודם גירושין גמורים וא"כ אף שפכבוה להנשא בדבירו אס"כ מ"מ לא נתחייב בשביבא זה לוונה וכנ"ל בהך דאמר לא גרשתין כו'. אמנם מלבד שיש מקום בראש לחלק עוד בין הנושאין וכמוכן למצין וגם דיש עוד מקום לומר דבספק מגורשת בלא"ה דמעוכבת להנשא ואגידה ב' וחייב במזונותי' ומשום דרמי לאיני יודע אם פרשתין נראה לי ברור דעיקר חרס דרבנ"ה ה' כך דכל זמן שהיא אסורה להנשא יהי' מאיזה טעם שהי' גם הוא יהי' אסור לישא אחרת וכן נראה מדברי הפוסקים ז"ל כעבואר למעיין. עוד חני אומר דכנ"ד כיון דנגמר ביניהם לגרשה סתם כשפדיין אסורה להנשא זמן רב כזה אכן סהדי ואומרנא דמוכח טובא הוא דלא היתה מתרלית ליקח גט כזה והו"ל א"כ גט בע"כ ועיין בנוף התקנה של רבנ"ה מועתק בחסו' מהר"ם ב"ב ז"ל נתן לה גט מתחילה ברלוונה ונמלא הגט פסול יתן לה גט שני בע"כ אם ידענו שלא היתה יודעת הפסול מהראשון [הסיוס הזה היה בהפלים עין מכל הפוסקים האחרונים ז"ל וגם מור"ם ז"ל בזה"ע ס"י קי"ט לא הסתיקו וכפי הנראה לא ה' לפנייהם בוף לשון התקנה הנ"ל והסתיקו זאת רק מט' כלבו שגם שם נשמע זה] הרי ברור לפניך דכל שיש לומר דלא מתרלית רק לזה ולא לאחר לא חשוב רצון וכיון שכן בנ"ד מלבד דעונש חרס עליו ואלה בו אסור לישא אחרת עד שיגרשה גירושין גמורים כרלוונה וכאשר נהגו כל ב"ד שבשיראל בנט בע"כ ובתקנת רבנ"ה הנ"ל שלא ליתן גט לאשה בע"כ ואין הגט כלום [גם סיוס זה ה' בהפלים עין מכל האחרונים ז"ל וכנראה לסבה הנזכרת] ופשיטא א"כ דאסור לישא אשה אחרת והחויב מוטל על רבנים וגדולי זמנינו הקרובים והרחוקים לאסור איסור על הבעל להסמיד הד"ת על תילו והנלפע"ד כתבתי :

דאם כפילה כדי שיחזוק התנאי לפנין זה שיוכל לבטל המעשה עם ביטולו ואף דמ"מ לא נתחזק בזה מאומה לפנין חלק הביטול שהוא בקיומו וכנ"ל לא איכפת לן דלפנין ביטול אחר לבד ל"כ תנאי מגור ומעשה שפיר י"ל דלדעת החולקים ומזכירים דגם לפנין חלק הביטול שהוא בביטול התנאי לבד בעין משפטי התנאים מ"מ ז"ל רק כשהביטול הוא לגמרי אבל היכי שגם בביטול התנאי אין המעשה מתבטלת רק לזמן ל"כ משפטי התנאים דהרי לדעת הרמב"ם ז"ל מצד שני הביטולים יחד קאמין עלה ביטול המעשה לגמרי בביטול התנאי וגם לזמן אף בקיומו. ואף דמ"מ אין מזה ראי' להיפוך דיש לבט"ל לחלוק ולומר לכיון דס"ל להחולקים דגם היכי דליכא ביטול רק בצד אחד היינו בביטול התנאי בעין תנאי אמיץ וחזק י"ל דלדעתם כל שיש ביטול בתקלת המעשה בעין משפטי תנאים ואף היכי שגם חלק הביטול הזה הוא רק לזמן ורק דלהרמב"ם וסייעתו ל"כ תנאי חזק רק היכי שיש ביטול המעשה בשני הדרים ודו"ק. ולפ"ז הא דקאמר הש"ס בקידושין שם דהך דקתני דמהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חוללת ולא מתיבמת ע"כ משום דמספקא לן בתנאה או חזרה לאו מסיפא לבד דקתני חוללת כו' דייקין ורק גם מהא דקתני גט ואינו גט דא"כ דתנאה הוי היא מגורשת מגורה מעכשיו ומשום לכיון דל"ה משפטי התנאים תנאי בטל ומעשה קיים לכיון דבזה התנאי הוי שלא יחזור בו ואם יחזור בו יהיה חלות הגט לאחר מיתה א"כ המעשה מתבטלת לגמרי בביטול התנאי דאין גט לאחר מיתה ובעי א"כ כל משפטי התנאים לדעת החולקים ומזכירים דגם במעכשיו בעין משפטי תנאים והבן. עוד עלה על לבי לומר וזה הנרא' לי יותר דהא דאמרינן בהך דמעכשיו ולאחר למ"ד דתנאה הוי לאו היינו תנאי כשאר התנאים שהוא מעשה ותנאי ורק דנקט לשון תנאי ע"ד השאלה אבל באמת הכל הוא מעשה דהיינו דאמרינן שאומר שיחולו הקידושין מעכשיו וגם לאחר ל' כמו שירצה ואין זה שום ענין לתנאי דכפתי ציה משפטי התנאים דשם אמרינן דאין כח בתנאי שאינו נעשה כהלכתו לבטל המעשה משא"כ בזה שהכל מעשה דמאין הרגלים לומר שמעכשיו הוא המעשה ולאחר ל' הוא התנאי הרי כמו כן יכול להיות בהיפוך וכיון שאינו מבורר מה הוא המעשה ומה הוא התנאי אמרי' להכל הוא מעשה ודוק בזה : וע"פ הדברים האלה ע"כ לריך לפרש לדעת החולקים על הרמב"ם ז"ל וס"ל דגם במעכשיו בעין בתנאי משפטי התנאים כפירש"י ז"ל דהך דתנאה הוי היינו תנאי החזרה דא"כ כדעת הרמב"ם ז"ל דהיינו אם לא ימות יהי' מעכשיו הדק"ל דתנאי זה הוא כשאר תנאי דעלמא וכמוכן וגם המעשה מתבטלת לגמרי בביטול התנאי דהיינו אם לא יהי' דאין הקידושין יכולין לחול לאחר מיתה וכיון דל"ה כל משפטי התנאים בטל והמעשה קיים ומקודשת היא א"כ מעכשיו. ויש לי בכ"ז טרהורי דברים הרבה אולם לא הובאו עוד אללי כבוד הבחינה ואשר פ"כ אישים רסן לפני :

**דענין** הבעל אם יוכל לישא אשה אחרת דכבר ברור דכל זמן שלא התיירה להנשא דאסור לישא אחרת כחדרנ"ס אולם עדיין יש לעורר לכיון דכנ"ד רק מטעם ספק אמרינן לה וכאשר תלמי אמורה למעלה אף דלנבה מחמירין מספיקא מ"מ לבדי הבעל לפנין החרס דרבנ"ה ספיקא להקל דאף דחרס חמור יותר מאיסור דרבנן דהוי דברי קבלה מ"מ לא חמיר מהלמ"מ דמקלין בספק וכאשר בארו כ"ז האחרונים ז"ל ע"פ ובה יש לישב דברי הרמ"א ז"ל דכס"י א' נבי מומרת כתב בפשיטות דמזכה לה גט וכס"י ק"מ לפנין אשה הנאסרת כתב שני הדיעות לפנין זיכוי הגט ולא הכריע ועיין ב"ש ז"ל שנדחק לחלק בין מומרת לאסרת ולפי' הנ"ל א"ש דכס"י א' דתיירי לפנין

סימן דו

כ"ה לבוב יוס ג' י"ג כסליו תרכ"ד לפ"ק .  
 אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ב חריף ובקי ידיו  
 רב לו בתלמדתה של תורה כ"ש מו"ה מתחם נחום גינלבורג  
 י"י אבד"ק שאכטשאב במדינת פולין :  
**אחד** ש' מתשפט לאוהבי התורה ודורשיה נכתב כתי'  
 עם ח"ת לנכון השיגה ידי זה שבועים.ועתה  
 בחתי להשיבהו על יקרת מדברותיו כיד ה' הטובה עלי.  
 וזה החלי. ראשון תמלה נתקשה כ"ת בדברי מר אבא הגאון  
 האמיתי ז"ל שמתה על הגאון בעל או"ת ז"ל שהביא רחיה  
 דרך בהך דקל"מ מהני חפיסה תשא"ב בשאר חיובי לני"ש  
 וכשיטת מהרש"ל ז"ל מסוגיא דע"ז דף ס"ג דפר"ק אהא  
 דבא עליה ואח"כ נתן לה אתגנה אסור דטלה זה נמי הא  
 מחסרה משיכה ואי נימא דבבל לני"ש מהני חפיסה א"כ  
 הכא כיון דקאי במי שפרע אין לך לני"ש גדול מזה דמיילט  
 לייטקין ליה שפיר הוי אתגן וכדאמר רבא אתגן אסיה  
 תורה ואפי' בא על אמו דאף דקל"מ מ"מ כיון דמועיל  
 חפיסה הוי אתגן דהרי התם באתגן הוי מקח הנעשה  
 באיסור דליכא מי שפרע וכמבואר בפוסקים וכ"ת תתה  
 על תמיתהו דמקח שנעשה באיסור היינו שיש איסור בנוף  
 המקח שהי' בהפסיקה איסור רבית משא"כ באתגן דהמקח  
 דהיינו פסיקת הטלה היא היתר ורק שהביאה אסורה .  
 ולא ארע מדוע פשיט ל"י לכ"ת חילוק זה דבאתגן הביאה  
 האסורה היא ממיר הטלה ויש א"כ איסור בנתינת הדמים  
 ומה לי אם האיסור הוא במקח דהיינו החפץ הנקנה או  
 בהדמים ממיר המקח הרי גם בהך דמקח הנעשה באיסור  
 רבית דהיינו עד שלא ילא השער האיסור בא על ידי נתינת  
 הדמים שנתן לו מקודם ואם כי יש מקום לחלק מ"מ אין  
 זה ברור כל כך. וביחוד אמינא להביא רחיה ברורה דגם  
 בכה"ג חשוב מקח הנעשה באיסור לענין מי שפרע מדברי  
 הנ"י ב"מ שהביא דברי הגאון ז"ל דמקח הנעשה באיסור  
 ליכא מי שפרע לענין נתן לו גלימא ברביחא דמסיק ביה  
 דרך בנחקייס באחר מדרכי הקנאה המקח קיים אבל בלא"ה

המקח בטל לגמרי וליכא גם מי שפרע על המורז בו  
 עיי"ש דהתם ג"כ אין האיסור רק בהדמים שבאים ע"י  
 רבית ומי א"כ נתעס להך דאתגן דהדמים היינו ממיר  
 המקח היא הביאה האסור' ו"כ לרעמי ולא ארע מדוע  
 נתקשה כ"ת בזה :

ובנוף

קושית התומים אמינא דבאלא זה לק"מ דלא  
 דמי להך דאתגן אסרה תורה ואפילו בא על  
 אמו דהתם באמת מייירי בנתן לה ואח"כ בא עליה דאל"ה  
 לא הוי אתגן כלל וכמבואר בש"ס דע"ז שם דבזוכה  
 ישראלית לא חשוב אתגן אף בטלה זה רק כשנתן לה  
 מקודם שבא עליה או קאי בחלירה בשעת ביאה לא זולת  
 דמחסרה משיכה והכא בזוגה ישראלית מייירי דאף  
 דמשכחא לה קל"מ גם בזוגה נכרית וכגון היכא דקנאין  
 פונעין בו מ"מ עיקר הלתור לחשוב אתגן אף בכה"ג  
 דקל"מ הוא משום דעיקר אתגן בעריות כתיב ועיין תוס'  
 ב"מ דף ל"א שם . וביחוד לרצת גדולי העוררים דלדין  
 דקיי"ל כר"י דבישראל ד"ת מעות קוטוש עיקר הקנין  
 בעכו"ס הוא משיכה וא"כ גם בזוגה נכרית ממסרה משיכה  
 ורק דע"מ אי לא הוי חיובא דלני"ש אף דקני לה קנין  
 גמור מ"מ לא חשוב אתגן אלא מתנה בעלמא דכיון דאין  
 לחיובו עבור הביאה דקל"מ ועיין בתוס' שם ולזה שפיר  
 אמרינן דכיון דאף דקל"מ חייב לני"ש ואי תפסה לא  
 מפיקין מניה שפיר חשוב אתגן דכיון שבא לידה כבר  
 בשעת הביאה חשוב אתגן ממיר הביאה משא"כ בהך דבא  
 עלי' ואח"כ נתן לה דמחסרה משיכה דבזה אף דהקנין  
 מועיל לענין מי שפרע בשעת הביאה דהיינו שחייב ליתן  
 לה לני"ש מ"מ אף שנתן לה אח"כ והוי חפיס אף נימא  
 דחשוב אתגן דהרי החפיסה היא עתה אחר שבא עליה  
 והרי כעת בלא"ה קנתה מרצונו שהרי נתן לה ורק דאתה  
 אימר דכיון שלא קנתה הטלה בשעת הביאה לא חשיב  
 אתגן ומה יועיל חיפוח לענין זה מה דמועיל חפיסה היי  
 מ"מ לא הוי בשביל זה שלה למפרע קודם שנתן לה  
 וז"ב א) ואי מוסיף לומר עוד דאף לפירוש הראשון של  
 רש"י ז"ל ב"מ שם דמתנת חיובא דלאלת י"ש לחוד בל"ז  
 דמהני

מלחמות אריה

א) הנה דבר זה שחידש מו"ח ז"ל לבאורה עומד לנגד מ"ש תוס' בב"ק דף ע' פ"ב בזה דאמרין שם באומר  
 עקוץ תאנה תחאנתי זחקתי לי גניבותיך שהקשו ראי מייירי דקיימא בחלירו מאי פ"ך הש"ס מכירה נמי לאו  
 מכירה היא הא קניא חלירו ללוקח אלא דלימא בחלירו דל חיוב שבת הא קיי"ל כרב נחמן דפירי לא עברי חליפין .  
 ומיהו לפי פ"י ר"ת דבמכוין להקנות זה תחת זה שזה בשום בתורת דמים ניחא שפיר . זהו תוכן דברייהם פ"ש .  
 ומעתה לפ"ז הא מייירי דהגניבה בשעת מכירה עומדת ברשות הגנב ומ"מ משני רבא אתגן אסרה תורה אפילו בא  
 על אמו אע"ג דכי תבעה ליה קמן בדינא לא אמרינן ליה זיל שלים כי יהיב לה הוה אתגן ה"ל כו' כיון דקא תקני  
 ליה בהכי הוי מכירה ומוכח בהדיא דאפילו בזוגה שהגניבה עומדת בשעת מכירה ברשות הגנב חשוב מכירה וסיינו  
 משום דחייב ללאת ידי שמים או משום דמהני חפיסה כמו שפירשו הקדמונים א"כ בני אתגן נמי בכה"ג חשוב אתגן  
 דהא רבא מרמה להרדי אף ליעמי יש לומר לחלק בין מכירה לאתגן דהא א"כ קיי"ל כרב נחמן דס"ל בב"ק דף ס"ח  
 פ"א דמוכר לפני יאוש חייב ד' וה' דהא זבן אע"ג דלא אהני מעשיו . וחזין דעיקר חיובו דד' וה' אינו מתחמת דקני  
 ליה הלוקח להגניבה אלא משום דנעשה מכירה בעל"מ דלא מהני בפועל תמש . אך הס"ד סבר דמתחמת  
 העעס דקל"מ ל"ח מכירה כלל אפילו בעל"מ דלא חשוב קנין כלל . וע"כ פריך מכירה נמי לאו מכירה היא . וע"ז  
 משני רבא אתגן אסרה תורה אפילו בא על אמו אע"ג דלא אמרינן ליה זיל הב לה מ"מ כי יהיב לה הוי אתגן  
 אלמא דחשוב שמר העלם נחקייס המקח ומש"ה חייב ללאת י"ש או משום דמהני חפיסה . א"כ בני מכירה נמי  
 שפיר חייב ד' וה' דחשוב מכירה בעל"מ דלא קני ליה לוקח להגניבה הא בכה"ג בעלמא נמי חייבס רחמנא  
 במוכר לפני יאוש אע"ג דלא קני לוקח להגניבה אלא סגי דמלך העלם יהיה מכירה אבל בני אתגן דבעינן שתקנה  
 תמש בפועל י"ל כמבאר שחידש מו"ח ז"ל דבעינן שתהא בשעת הביאה ברשותה. ואמינא להביא רחיה לזה דשנויא דרבא  
 אזיל בשעת ר"ג וכמו דקיי"ל כוותיה דמוכר לפני יאוש חייב ד' וה' דאל"ה קשה אף מרמה רבא מכירה דהכא לאתגן  
 דהתם חייב ללאת י"ש או משום דמהני חפיסה . אבל הכא בזוגה נכרית לא שייך לומר דהגנב חייב ללאת י"ש ליתן  
 הגניבה להלוקח דהא קודם שקנה הלוקח אדרבא הוא מחויב מה"ת להשיב הגניבה להכפלים כדי לקיים והשיב את  
 הגניבה . ואיך אפשר לומר דחייב ללאת י"ש ליתן להלוקח כדי לקיים המקח . אלא מוכח דאנו דנין רק על עלם  
 המכירה בכה"ג בעלמא במוכר דבר שהוא שלו חשוב מכירה וכיון דבעלמא היה חשוב מכירה שפיר חייב הגנב  
 בחשלומי ד' וה' אע"ג דהכא לא מהני והבן . אך מ"מ מדברי תוס' שם ד"ה אלו שכתבו ואפ"ג דמוקמינן בע"ז  
 דקאי אתגן בחלירה כו' תשמע דרך מתנת הפרכא דפרכין התם בע"ז והא ממסרה משיכה ע"כ מייירי דקאי בחלירה .  
 אבל

איסורא דלפני עור לא סיך לרעת רוב הפוסקים באיסור דרבנן עיין תוס' ע"ז דף כ"ב. ואמאי איכא ליכא מי שפרע בלוקא הרי המוכר לא קעביד איסורא דלוה אינו עובר ברבית דרבנן וביחוד אחרי שלא נתן הדבר הנקנה עדיין וליכא איכא לא תשיך כיון שלא נתן עדיין הרבית. ואמאי לא אשתמיט איכא לאחד מן הפוסקים לחלק בזה ג"כ בין לוקא למוכר דרק מוכר חוזר ולא לוקא ואדרבא מבוחר להדיח בטוש"פ יו"ד סי' קע"ה להיפך דליכא מי שפרע כלל והתקח בטל לגמרי בכה"ג עיי"ש"ה וזה באמת דבר שראוי לעורר עליו. והגר"א דהנה כבר נודע מ"ש הקדמונים ז"ל דהא דחששו חז"ל לר"י דר"ת מעות קונות לשמא יאמר לו נשרפו חטך בעליה ולא חששו להיפך דיאמר לו נשרפו מעותיך בעלי' הוא משום דבלא"ה הוי ליה שומר שטר עכ"פ על המעות כיון דמותר להשתמש בהן ואמנם הא דמותר להשתמש בהמעות אף שעדיין לא נגמר המקח כתבו דכיון דמיה"ת קנה אף שהפקיעו חז"ל קנין המעות לענין החפץ מ"מ לענין המעות שיהי' היתר ההשתמשות להמוכר לא פקעו חז"ל הקנין. אולם הרי"ף ז"ל כתב דכיון דהוי קנין לענין מי שפרע מותר להשתמש במעות ואף איכא לר"ל דמשיכה מפורשת מן המור' מ"מ אף שעדיין לא משך זה כיון דמ"מ יש על החוזר מ"מ מותר להמוכר להשתמש בהמעות ועיין כ"ז בפוסקים :

**והנה** כ"ת האריך לבאר דברי הרמ"א ז"ל שכתב הך דמקח הנעשה באיסור ליכא מי שפרע רק גבי הך דפסק על הפירות קודם שיאל השער ולא כתב דין זה דרך כלל בהך דמקח הנעשה באיסור דאף דהמקח קיים כשהמקיים באחד מדרכי ההקנאה מ"מ ליכא מי שפרע וילא לחלק בין היכי דהוי קנין מן המורה לדין דקיי"ל כר"י דר"ת מעות קונות דבזה י"ל דגם היכי שהמקח נעשה באיסור איכא מי שפרע ומשום דאף דבאיסור לא תקנו חז"ל מ"מ לא אמרינן לעקור תקנת חז"ל שמתקנו שיעבור החוזר על מ"מ ולהעמיד מ"מ דבריהם לענין זה שפקרו הקנין דאורייתא דר"ת מעות קונות משא"כ היכי דליכא קנין כלל מן המורה וכגון בהך דפסק עד שלא ילך השער דהו"ל דבר שאינו ברשותו לכ"ע ורק דמ"מ יש על החוזר מי שפרע מתקנת חז"ל דדברים ואיכא בהדיהו מעות קאי באבל שפיר יש לומר דבאיסור לא תקנו ואוקמי ארינא עכ"ת. והנה אם אמנם כי יש תקום בראש לומר כן מ"מ יש לבעל דין לחלוק דכיון דמ"מ בין כך ובין כך מי שפרע תקנת חכמים היא יש לומר איכא דבאיסור לא תקנו. אולם חכמי עלה על לבי לחלק העניינים עד"ז באופן אחר נאות מאוד דהנה בש"ס דב"ב דף פ"ג איתא מכר לו שוה חמש בשש מי נחאנס לוקח לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר מכר לו שוה שש בחמש מי נחאנס מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח וקנה וקנה חז"ל דהרי בשמות קיי"ל דקנה ומחזיר אונאה ומירץ הר"ף בשם הגאון ז"ל דאיידי בשלא היה רק קנין מעות לחוד דמעות אינן קונות רק לענין מי שפרע וכיון שנתאנה בשמות ליכא בביה מ"מ עיי"ש"ה והנה החס באתת הוי מקח הנעשה באיסור דעבר על לאו דלא תונו כו' ואפ"ה אמרינן דרק המתאנה יכול לחזור בו אבל המתאנה שפיר עובר בשחזר בו של מי שפירע וחזינו איפוא דאף היכא שהמקח נעשה באיסור מ"מ איכא מי שפרע נגד זה דלא עביד איסורא ולכן במכר שוה חמש בשש המוכר אינו יכול לחזור בו ובמי שפרע קאי כיון דהלוקח לא עביד איסורא רק המוכר וכ"כ להיפך במכר שוה שש בחמש הלוקח עבר בחזרתו על מי שפרע וכמבואר ולפי זה הקשיתי לכאור' לשאל דאמאי במקח הנעשה באיסור רבית כגון בהך עד שלא ילך השער וכדומה בטל המקח לגמרי היכי שלא היה קנין גמור רק לענין מי שפרע הרי רבית דרך מ"מ לא הוי רק רבית דרבנן ורבית דרבנן אין הלוה עובר וכמבואר ברשב"א ז"ל ובפוסקים. וביחוד בשעת המקח שמדיין לא נתן הרבית מבוחר בהדיח ברא"ש ז"ל דליכא איסורא לגבי לוח דלא תשימונו כו' ליכא רק גבי מלוה ולוה אינו עובר רק כשתנתן הרבית משום לא תשיך. וגם

**והנה** אמרתי בחירושי לבאר הא דאמרי' לר"ל דברים ואיכא בהדיהו מעות קאי באבל. דלכאור' יש להבין דכיון דלר"ל מעות לא הוי קנין כלל מה י"מ בין דברים לחוד ובין דברים עם מעות ועיין במפורשים ז"ל שנדחקו בזה אמנם לפ"ז י"ל דכיון שנתן מעות תקנו חז"ל מ"מ כדי שיהי' להמוכר היתר תשמיש בהמעות ולא יוכל לומר נשרפו מעותיך. והנה כפי הגר"א מדברי הפוסקים ז"ל עיקר כוונת הרי"ף ז"ל דכיון דיש על המוכר מ"מ בשחזר בו לכך מותר להשתמש בהמעות דבחר מוכר אזלינן וז"ל לפ"ז דמ"מ תקנו חז"ל לר"ל מ"מ על שניהם דכיון דע"כ הי' אריך להס' לתקן משום חשש נשרפו מעותיך שיהי' המוכר במ"מ ממילא גם על הלוקח תקנו דמדוע יהי' המוכר במ"מ ולא לוקח כיון ששניהם שווים. ומעתה שפיר אמרי' במקח הנעשה באיסור כגון שפסק עד שלא ילך השער דהמקח בטל לגמרי וליכא מי שפרע כלל ואף הלוקח יכול לחזור בו אף שהמוכר לא קעביד איסורא וכנ"ל דכיון דבזה ליכא קנין מיה"ת וכנ"ל דהו"ל דבר שאיכא וא"כ עיקר ענין מי שפרע הוא רק כמו לר"ל משום דהוי דברים ומעות והיינו כנ"ל שמתקנו מ"מ כדי לסלק חשש נשרפו מעותיך וא"כ כיון דעל המוכר ליכא מ"מ כלל כיון שהלוקח עביד איסורא ממילא בטלה התקנה לגמרי דעדיין יאמר לו נשרפו מעותיך דכיון דאין המוכר במ"מ אסור להשתמש בהמעות וכנ"ל דרק בחר המוכר אזלינן ובטל שפיר המקח לגמרי :

**אמנם** באמת חכמי בחירושי הארכתי ללאו דוקא נקטו הטעם משום דיש על המוכר מ"מ ורק דגם בחר הלוקח אזלינן דכל שיש על הלוקח מ"מ כל שלא קיבל עליו מ"מ המקח קיים אללו וממילא מותר להמוכר כשאינו רוצה לחזור בו להשתמש בהמעות כיון שהמקח נגמר לענין מ"מ ורק דגם משום זה דיש על המוכר חיוב מ"מ מותר ג"כ להשתמש בהמעות דאין ברין שלא יהי' יכול לחזור בו ויהי' אסור להשתמש בהמעות והארכתי בזה הרבה ואכ"מ הביאור. ולפי"ז אף היכי שאין על המוכר מ"מ מ"מ שפיר יש

דמיהני תפיסה חשוב אחנן אף היכי דקלבי"ת מ"מ כל היכא דמתאנה משיכה לא חשוב אחנן אף דהייב ללי"ש דבמי שפרע קאי דרק היכי שקנתה האחנן מקודם שנתן לה ואח"כ בא עליה או עכ"פ היכא דקאי בחלצה דקנתה איכא בשעת ביאה ורק שנאמר דמ"מ חשוב רק מתנה בעלמא כיון שאין עליו חיוב דקלבי"ת די"ל דמ"מ כיון דהייב ללי"ש שפיר חשוב מחיר הביאה אבל מ"מ לא שייך לומר דבשכ"ל זה חשוב כאילו נתן לה בשעת ביאה דמ"מ הרי לא קנתה הטלה ומה בצך שתחויב ללי"ש מ"מ הרי לא נתן לה עד אח"כ וז"ב מאוד למעיין המשכיל על כל דבר להבין לשורו :

**והנה** כ"ת האריך לבאר דברי הרמ"א ז"ל שכתב הך דמקח הנעשה באיסור ליכא מי שפרע רק גבי הך דפסק על הפירות קודם שיאל השער ולא כתב דין זה דרך כלל בהך דמקח הנעשה באיסור דאף דהמקח קיים כשהמקיים באחד מדרכי ההקנאה מ"מ ליכא מי שפרע וילא לחלק בין היכי דהוי קנין מן המורה לדין דקיי"ל כר"י דר"ת מעות קונות דבזה י"ל דגם היכי שהמקח נעשה באיסור איכא מי שפרע ומשום דאף דבאיסור לא תקנו חז"ל מ"מ לא אמרינן לעקור תקנת חז"ל שמתקנו שיעבור החוזר על מ"מ ולהעמיד מ"מ דבריהם לענין זה שפקרו הקנין דאורייתא דר"ת מעות קונות משא"כ היכי דליכא קנין כלל מן המורה וכגון בהך דפסק עד שלא ילך השער דהו"ל דבר שאינו ברשותו לכ"ע ורק דמ"מ יש על החוזר מי שפרע מתקנת חז"ל דדברים ואיכא בהדיהו מעות קאי באבל שפיר יש לומר דבאיסור לא תקנו ואוקמי ארינא עכ"ת. והנה אם אמנם כי יש תקום בראש לומר כן מ"מ יש לבעל דין לחלוק דכיון דמ"מ בין כך ובין כך מי שפרע תקנת חכמים היא יש לומר איכא דבאיסור לא תקנו. אולם חכמי עלה על לבי לחלק העניינים עד"ז באופן אחר נאות מאוד דהנה בש"ס דב"ב דף פ"ג איתא מכר לו שוה חמש בשש מי נחאנס לוקח לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר מכר לו שוה שש בחמש מי נחאנס מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח וקנה וקנה חז"ל דהרי בשמות קיי"ל דקנה ומחזיר אונאה ומירץ הר"ף בשם הגאון ז"ל דאיידי בשלא היה רק קנין מעות לחוד דמעות אינן קונות רק לענין מי שפרע וכיון שנתאנה בשמות ליכא בביה מ"מ עיי"ש"ה והנה החס באתת הוי מקח הנעשה באיסור דעבר על לאו דלא תונו כו' ואפ"ה אמרינן דרק המתאנה יכול לחזור בו אבל המתאנה שפיר עובר בשחזר בו של מי שפירע וחזינו איפוא דאף היכא שהמקח נעשה באיסור מ"מ איכא מי שפרע נגד זה דלא עביד איסורא ולכן במכר שוה חמש בשש המוכר אינו יכול לחזור בו ובמי שפרע קאי כיון דהלוקח לא עביד איסורא רק המוכר וכ"כ להיפך במכר שוה שש בחמש הלוקח עבר בחזרתו על מי שפרע וכמבואר ולפי זה הקשיתי לכאור' לשאל דאמאי במקח הנעשה באיסור רבית כגון בהך עד שלא ילך השער וכדומה בטל המקח לגמרי היכי שלא היה קנין גמור רק לענין מי שפרע הרי רבית דרך מ"מ לא הוי רק רבית דרבנן ורבית דרבנן אין הלוה עובר וכמבואר ברשב"א ז"ל ובפוסקים. וביחוד בשעת המקח שמדיין לא נתן הרבית מבוחר בהדיח ברא"ש ז"ל דליכא איסורא לגבי לוח דלא תשימונו כו' ליכא רק גבי מלוה ולוה אינו עובר רק כשתנתן הרבית משום לא תשיך. וגם

מלחמות אריה

אבל למ"ד דמעות קונות ומקודם שהפקיעו חז"ל לקנין מעות לא היו לריבין לומר דהכא תיירי דקאי בחלצה. ולפי מה שחידש מ"מ ז"ל הא הכא בבה על אמו לכ"ע לא הוי אחנן אלא איכא עומדת בחלצה אפילו למ"ד מעות קונות ואפילו קודם שהפקיעו חז"ל לקנין מעות משום דאי איהא עומדת בחלצה הא אמרינן קלבי"ע ולא הוה אחנן אלא פתחה. ויש לי עוד הרהורי דברים בזה אף אכמ"ל ולא באתי אלא לעורר :



זה קנס כ"ב ללוקח מ"מ כיון דל"ש לא פליג דבלא"ה בטלה התקנה במקצת ממילא בטלה לגמרי דעיקרה גשום חשש הפסד הלוקח שלא יאמר נשרפו מעותיך אמנם באמת כיון דאף אם התקח קיים מ"מ לריך לשלם הרבית וכשנתיקר איפוא השער לריך לשלם לו כשער היוקר מדוע באמת לא נימא דלא פלוג רבנן בתקנתן ובאמת שניהם יהיו צמי שפרע ובזה עיקר ההפסד יהי ללוקח דעביד איסורא דלמוכר לא יגיע שום היזק והפסד בזה שא"י לחזור בו דאם יתיקר בלא"ה ילטרך לשלם הלוקח לו כשער היוקר משום איסור רבית והלוקח לא יוכל לחזור בו ובמ"ש קאי אף אם יוזל המתקח. וזה קנס יותר ללוקח דכשיתיקר יטרך לשלם כשער היוקר וכשיזול לא יהי יכול לחזור בו. אמנם ז"א דמ"מ לא יוכלו לתקן בזה מ"ש לשניהם ואף להמוכר דפדין יגיע לו היזק כשנתיקר והיינו היכי שנתיקר אחר שיאל השער דמשום איסור רבית א"ל לשלם לו רק מה שנתיקר בעת יליאת השער אבל לא היוקר שנתיקר אח"כ דפוסקים על הפירות אחר שיאל השער דאף שאין לזה יש לזה וכיון שהלוקח עביד איסורא לא תקנו שיהי המוכר כשחוזר בו במ"ש ויפסיד אח"כ כשנתיקר אח"כ וממילא א"כ גם הלוקח חוזר בו דכיון דל"ש לא פלוג וכנ"ל לא ראו חכמ"ל לתקן תקנה חדשה שיהי הלוקח לבד צמי שפרע כיון דעיקר התקנה הוא משום הלוקח שלא מאמר נשרפו מעותיך ול"ש תקנה בעביד איסורא וכנ"ל :

יש תקנה בזה להלוקח יהי במ"ש לענין חששא דנשרפו מעותיך דגם עי"ז יש לו להמוכר היתר השתמשות. אמנם עכ"ז כיון דעיקר התקנה שתקנו חז"ל שיהי על החוזר מי שפרע בשביל תקנת הלוקח הוא שלא יוכל לומר נשרפו מעותיך כל שהלוקח עשה איסור י"ל דלא תקנו לו חז"ל. וממילא המתקח בעל לגמרי משא"כ בהך דאונאה שפיר אמרי' דרק מי שנאמנה יכול לחזור בו ואף במכר שזה שם בחמת דנתאנה מוכר אין הלוקח יכול לחזור בו ובמי שפרע קאי דהתם כיון דהוה קנין מה"מ דאין קיי"ל כר"י דר"מ מעות קונות ועיקר החיוב מי שפרע הוא משום דהוי קנין מה"מ ולא משום תיקון חשש נשרפו מעותיך דלר"י בלא"ה מותר להשתמש בהמעות וכנ"ל רק נגד זה דעביד איסורא לבד תקנו חז"ל שיחייב צמי שפרע אבל הוא אינו יכול לחזור בו ודו"ק היטב בכל זה :

**והנה** כבר נודע מחלוקת הפוסקים בקנה דבר שכבר יאל השער אי חשוב כשאין לו להמוכר מוכר דבר שאינו ברשותו דרעת הפת"ע ז"ל דכיון שכבר יאל השער ומאזי איפוא לקנות בשוק חשוב שפיר ברשותו. והש"ך ז"ל חולק עליו בזה עיין עליהם. והנה לפי"ז לרעת הפת"ע ז"ל רק בכה"ג שפסק קודם שיאל השער י"ל כנ"ל דהמתקח בטל לגמרי ואף הלוקח יכול לחזור בו אבל היכא שיאל השער ורק שהי' מקח באיסור שמכר לו בזול בשכר המתנה מעות שנתן לו כעת עד שיעמיד לו מקחו שפיר יש לחלק לענין מי שפרע בין לוקח למוכר דרק המוכר לא קאי במ"ש כיון שהלוקח קעביד איסורא משא"כ הלוקח דלגביה לא שייך לומר דהוי מקח הנעשה באיסור דהמוכר לא עביד בזה איסור וכנ"ל דכיון דזה חשוב ברשותו שפיר הוי המעות קנין מה"מ וקאי במ"ש בלאו חשש נשרפו מעותיך ודמי א"כ להך דאונאה וכנ"ל [ועיין בתשובתי הנדפסת בשמי צמפרו של מ"ז רשכ"י ז"ל ישועת יעקב על חשן משפט סי' קנ"ו לענין שכירות הראניע מ"ש לחלק בין הך דנ"ד שקנה אחר שיאל השער דלא קנה במעות קנין גמור אף שאי אפשר במשיכה ובין הך שכתבו התוס' ז"ל דבמתנה כיון דליכא מעות משיכה קנה לכ"ע ועיי"ש"ה ותמלא עונג לנפשך] אמנם לרעת הש"ך ז"ל ודעמ"י דגם בכה"ג חשוב דבר שאינו ברשותו. לכאור' גם בזה ליכא מ"ש כלל אף לגבי לוקח וכנ"ל דכיון דבזה עיקר תקנת מ"ש משום תקנת הלוקח הוא שלא יאמר לו נשרפו מעותיך היכי דעביד איסורא לא תקנו לו חז"ל :

**אמנה** אחרי ההתבוננות גם לרעתם ז"ל יש לחלק בין הך דפסק עד שלא יאל השער לפסק אחר שיאל השער באיסור אגר נטר. דבאמת אף דתקנת מ"ש לר"ל או לדין היכי דלא הוי קנין מה"מ הוא משום תקנת הלוקח שלא יוכל לומר לו נשרפו מעותיך מ"מ אין זה עובת הלוקח רק היכי שיש חיוב מי שפרע על שניהם וכעיקר תקנת חז"ל דבזה יש תקנה ללוקח שלא יוכל לחזור בו כשיזול המתקח ובמי דאף דעי"ז מגיע לו היזק שלא יוכל לחזור בו כשיזול המתקח ובמי שפרע קאי מ"מ הרי לעומת זה גם על המוכר יש חיוב מ"ש וא"י לחזור בו כשהוקר אבל היכי שהמוכר חוזר בו ואינו צמי שפרע וכנ"ד הנה אין ענין מ"ש גבי לוקח תקנה אצלו דאף דעי"ז לא יוכל לומר לו נשרפו מעותיך מ"מ לעומת זה אינו יכול לחזור בו ואין זה איפוא מה שעקרו כל תקנת מ"ש אף לגבי לוקח קנס לגבי. ורק דמ"מ כיון דבתחלה עיקר התקנה הוי בשביל הלוקח כשנעש' המתקח באיסור מלידו בטלה התקנה. אולם מ"מ כיון דאין זה באמת קנס ללוקח בכה"ג ול"ש לומר אח"כ דקנסוהו חז"ל הו"ל לומר דלא פלוג חז"ל בתקנת. ורק דכיון דבל"ז נתרועע בזה נוף התקנה הראשונ' דהרי המוכר יכול לחזור בו לא ראו לתקן שיהי הלוקח במ"ש משום חשש נשרפו מעותיך כיון דעביד איסורא ואף דאין

**והנה**

אנכי העליתי בחידושי דהיכי שמוכר לו בפחות באגר נטר אף אחר שיאל השער כשנתיקר השער בשעת ההעמדה הוי רבית ולריך לשלם לו כשער היוקר דעיקר הטעם דלא השער פוסקים הוא משום דיכול ליקח בעד הדמים שקיבל וגם הלוקח יכול ה' לקנות חטין בזמזומים ולא ארט אללו עד שעת המתק שחוקב לו זה להעמיד לו דחטי קדחי באלכזאי וכמבואר בש"ס ופוסקים. וא"כ כל זה היכי שקנה כפי השער אבל בשקנה בזול בפחות מהשער ל"ש לומר הכי דא"י למלוא לקנות במקח כזה ושפיר חשוב אח"כ כשנתיקר גם היוקר רבית וכדאמרי' הכי צבא לחוב ברמיהו דכיון שאינו נותן כעת דמיס לא מהני מה שיאל השער כיון שאין לו במה לקנות אלל אחר וכמבואר כ"ז בש"ס ב"מ דף ס"ב וה"ה וכ"ש א"כ הכא צנ"ד והארכתי בזה הרבה ואכת"ל ומעתה במכר בזול באגר נטר שנתן לו התענות מקודם שיעמיד לו מקחו לאח"ז שפיר י"ל דשניהם צמי"ש דבזה עיקר ההפסד יהי ללוקח דעביד איסורא וכנ"ל דכשיתיקר יטרך ליתן לו כשער היוקר שיהי' בשעת ההעמדה דל"כ הוי רבית וכנ"ל וכשיזול יטרך הלוקח לקיים תקחו. ובחידושי הארכתי להוכיח דאף דלריך ליתן לו יותר ממנה שפסק כפי השער מ"מ אין הלוקח יכול לחזור בהמתק מהי"ט תהא דבכ"מ אמרינן קנה ומחזיר אונאה דמשמע שאין שניהם יכולין לחזור בזה. והיכי שמכר שזה חמש בשם דנתאנה לוקח גם המוכר א"י לחזור בו ולומר שאין רצונו למכור רק ביוקר וכ"כ אף הלוקח יכול לחזור בו משום שנאמנה ורק דקנה ומחזיר אונאה דרוחק לומר דהך דקנה היינו רק לגבי הלוקח דכיון שזה מחזיר לו האונאה לריך לקיים המתק אבל המוכר יכול לחזור בו ולומר שאין רצונו למכור רק ביוקר. וגם דאם כאמר כן דכל כה"ג יכול לחזור בו באמת הי' לנו לומר כ"כ בהיפך דגם הלוקח יוכל לחזור בו ולומר שרצונו לקנות רק דבר ששזה ששה. א"ו דכל שאין לו היזק ממון שמשלם כדי שיווי המתק א"י לחזור בו מהי"ט שהי' הפסיק' באופן אחר שא"ל לקיימה ולא חשוב עמות במקח. וכ"כ א"כ צנ"ד אין הלוקח יכול לחזור בו מהי"ט שהפסיק' היא בזול והוא לריך ליתן לו ע"כ יותר כשהי' קנין גמור או קנין מעות לענין מי שפרע והבן זה כי קלרתי :

**ועדיין** יש לעורר לפימ"ש בחידושי לישב קושית התוס' צ"מ



# שאלות ותשובות סימן לו רצה מה

מ"ש על שניהם כיון דבזה המוכר והלוקח שניהם עבדו איסורא דברייתא לאורייתא גם הלוקח עובר וכ"ל והבן ועיין מש"ל דלדעתו בחרי תרעי פשיטא שניהם שווים ואם האחד יכול לחזור בו גם השני חוזר בו דאל"כ לקחה מיד הדיו וכדאמרינן הכי לר"ש דאף דמ"ל דמוכר חוזר ולא לוקח מ"מ בחרי תרעי מודה שניהם שקולים. ולפי ה"ל אמינא ד"ל דהיכי שמיני הפסד ממון גם לזה רעבד איסורא עבדי רבנן תקנתא. ועפ"ז פלה על לבי ליישב מה שהעירתי בהך דלונאה ב"ב שם דאמאי איכא מי שפרע כלל במכר שם בחמש הרי החס רב חסדא קאמר לה להך דרק מי שנתאנה יכול לחזור ולא קאי בת"ש ואיהו קאמר בע"ז דף ס"ג שם בהך דכא פליה ואח"כ נחן לה דאירי בזונה נכרית דלא מחסרא משיכה ומוכח דכ"ל ס"ל דמשיכה מפורשת מה"ת ולישראל במשיכה ולנכרי בכסף דלר"י אמרי' בהיפוך וכמבואר. וא"כ במכר שם בחמש דהלוקח עבד איסורא הו"ל לכיון דעיקר תקנתא דת"ש היא רק משום חשש נשרפו מעותיך וכ"ל לר"ל היכי דעבד איסורא לא חשו לתקנתן וממילא שניהם יכולים לחזור. ולפי ה"ל יחסא דכל שהתקנה היא משום חשש הפסד ממון באמת גם לזה רעבד איסורא תקנו ורק דת"מ המוכר יכול לחזור בכה"ג ולא קאי בת"ש דבשליטת תקנה זו לא יגיע הפסד ממון ללוקח דרק בחד תרעא מחלקינן בין מוכר ללוקח אבל בחרי תרעי באמת שניהם שווים וא"כ כשם שאין הלוקח יכול לחזור בו כשהולך כ"כ אין המוכר יכול לחזור כשהוקר וכ"ל ודו"ק :

**שוב** מלאתי להחוס' ב"ב דף מ"ח שהוכיחו דרב חסדא ע"כ כר"י ס"ל דר"ת מעות קונות פיין בדבריהם שהאריכו לתרץ הך דפ"ו שהבאתי פשי"ה וא"כ בלא זה אי"ש הך דלונאה וכמובן. ואמנם פכ"ז אמינא דפ"כ אנו לריבין לומר כן דאל"כ יקשה בהיפוך דלמה לא יקנו באמת הסמם בהמעות קנין גמור דהרי עיקר התקנה לר"י דמעות אינן קונות היא משום חשש נשרפו מעותיך וכיון דעבד הלוקח איסורא הו"ל למימר דלא חשו לתקנתן ואוקמתא אדינא דר"ת מעות קונות אלא ודאי לתקנה כזו שהיא בשביל חשש הפסד גמור גם למי שעבד איסורא תקנו ורק דאין על שכנגדו מי שפרע כשחזר בו בחד תרעא לליכא הפסד ממון וכ"ל ודו"ק. אחרי כתבי זאת ראיתי בת"ש למעלה דהך דאחנא חסרה תורה ואפי' בא על אמו ע"כ מירי בנותן לה ואח"כ בא פליה דאל"כ ב"ל לא הוי אחנא אף בטלה זה דמחסרא משיכה דבזונה ישראלית מירידעיקר הלימוד הוא משום דמסח אהן בעריות כתיב פתש"ל. דליחא דכיון דאין קיי"ל כר"י דר"ת מעות קונות אף דת"מ לפי"ז לא חשבו אהן היכא דמחסרא משיכה כיון דהפקיעו כח"ל הקנין פיין מוס' ע"ז שם מ"מ גופא דקרא דאחנא יוכל להיות גם בכה"ג דקודם שהפקיעו ח"ל קנין המעות ד"ת הוי קנין גמור לדין דקיי"ל כר"י. ואף דת"מ אי"ש דנוכל לומר דת"מ היכי דקלב"מ באמת לא הוי אחנא רק בשקנתה תקודם והטלה אללה וביחוד רבא הוא דקאמר להך דאחנא חסרה תורה כ"ו ואיהו כר"ל ס"ל דאמר קרא וממילא משיי"ל לר"ל דמשיכה מפורשת מה"ת ולא חשבו א"כ אחנא כשנתן לה אח"כ ועיין מוס' ב"ב דף מ"ח שם שם והבן כי קרית :

**מ"ש** כ"ה על קושיא מ"ז הבאין ז"ל בהא דפריך בניטין ס"ד לשמואל דאמר דקטן אינו זוכה לאחריים מהא דתנן כי"ד משתתפין במבוי כ"ו ע"י עבדו ושפתחו העבדים האי בשפתח ה"ד אי דאיימי שתי שערות תאי צפית גבי' כ"ו הא יש לומר דמירי בהניעה לכלל שנותיה דלפנין שתאלא למירות לא מהני חזקה דרבא דאינה חזקה גמורה ולענין פירוב דרבנן שפיר שמיכין לומר דנדולה היא. דלק"ת דכל ספק קולא לעבד דהוא מוחזק בסמא וסביא ראי' מש"ס דב"ב דף י"ב

דבנתיקת יכול לחזור בו וכ"ל דלא שייך לומר שינטרך לקיים תקנו כשהולך וכשיתקיר יחזור בו השני ורק דהתם מ"מ קאי הלוקח בת"ש אף בכה"ג כיון שהמוכר ג"כ בת"ש קאי וא"כ כמו כן בנידן דידן לענין מי שפרע בחרי תרעי פשיטא דשניהם שווים וז"ל לדעתו. אשר ע"כ אמינא ליישב ולחלק באופן אחר דבאמת כיון דלר"ל או לר"י במקום דלא קנה מן החורה עיקר מי שפרע הוא משום נשרפו מעותיך דפי"ז מותר להשתמש [בהמעות] והו"ל עליהו שומר שבר וכ"ל א"כ היה לנו לומר דהיכי דכלא זה מותר להשתמש וכנון היכי שנתן לו המעות להעמיד לו מקחו לח"מ וכדומה ליכא מי שפרע כלל ורק דלא פלוג רבנן בתקנתן וא"כ כ"ז כשהתקנה במקומה עומדת לנבי שניהם אבל היכי דהאחד יכול לחזור בו בלא"ה וכנון שהשני עבד איסורא עמילא גם האחד יוכל לחזור בכה"ג דבזה ל"ש לתקן באמת כיון דב"ל מותר להשתמש בהמעות והו"ל ש"ש עליהו ורק מטעם לא פלוג קאחינן פלה וסרי בלא זה בטלה התקנה נגד זה רעבד איסורא. ומעתה רק היכי דאיכא קנין מה"ת דעיקר ענין מי שפרע הוא בשביל זה דהוי קנין מה"ת ע"כ"פ ולא משום חששא דנשרפו מעותיך וכ"ל שייך לומר דרק נגד זה רעבד איסורא ליכא מי שפרע לשכנגדו משא"כ בהך דפסקא שלא ילא השער או אף אחר שיאלא [השער] ורק שמכר בזול להסוברים דגם בכה"ג שיאלא השער חסוב דבר שאינו ברשותו דבזה כיון דעיקר תקנת מי שפרע הוא משום חשש נשרפו מעותיך שניהם יכולין לחזור כיון דל"ש בזה בלא"ה חשש נשרפו מעותיך דמותר להשתמש ב"ל"ז בהמעות וגם לא פלוג לא שייך בזה וכ"ל. ובזה אי"ש נמי הך דבהנחת הרחבת זמן המלוה דכיון דמירי רק ברבית דרבנן שבאמת נותן לו דמי שווי המקח דאין הלוה המוכר עושה איסור וכ"ל שפיר יש ג"מ גם במטלטלין לענין מ"ש והיינו שאין הלוקח יכול לחזור בו כיון דהמוכר לא עבד איסורא דבזה מעות קונות מה"ת ואין תקנת מ"ש משום חשש נשרפו מעותיך וכ"ל ודו"ק. [כתבתי הטעם בזה דלר"ת ל"י זימנא דיש על הלוקח מ"ש משום דקיי"ל מעות קונות מה"ת דלר"ל באמת גם בזה הו"ל לליכא מ"ש כלל דגם בזה לא שייך טעם חשש נשרפו מעותיך שהמעות המה בידו בחזרה מלוה כבר וכמובן] :

**והנה** במה שהעירתי למעלה ראש בהך דמכר בטנאה הרחבת הזמן מהמלוה דכיון דהוי רבית קלוזה ויולא בדייניס לא חשבו קנין כסף כלל עמ"ש"ל. עלה על לבי כעת לומר דגם בכה"ג אי"ש דחשוב קנין כסף לדעת הסוברים במלוה ברבית ואח"כ נודע לו שאסור לו ליקח הרבית דיכול המלוה לחזור בההלואה ולומר שלא ה' ברצונו להלות רק בשכר ותוספות פיין בדבריהם ז"ל וא"כ שפיר חשוב הא דלר"ת ל"י זמנא קנין כסף לקנות בו דהנאה זו שפיר הוי עמיר המכר שהרי חס לא יתן לו זה את המכר לא ינטרך להרחיב לו זמנה"פ דיכול לחזור בו. ואי דרבית קלוזה יולאה בדייניס מ"מ ג"מ במטלטלין דהוי קנין לענין מי שפרע היכי שאינו דבר מאוים דא"ל להחזיר רק דמי שווי המכר. וגם בשרה"ש ג"מ דאף דמפקינן מיני' השדה בעלמא שהוא דבר מאוים וכמבואר בש"ס ופוסקים מ"מ יש ג"מ בזה דאמרי' דהוי שלו שקאלו ורק שיש עליו חיוב להחזיר וז"ת טובא וכמבואר למעין. אמנם תלבד דגם לפי"ז נכונים דברי הרמ"א ז"ל ד"ל דליהו ז"ל עירי בנונא דליכא רבית גמורה דבאמת נותן לו דמי שווי המכר ורק שבכבוד זה מוכר לו ברמים דלא הוי רק הערמת רבית וכ"ל. אחי מוסיף לומר דלדרבה היכי ששניהם עבדו איסורא הלוקח והמוכר באמת איכא מי שפרע על שניהם דכיון ששניהם שווים תאי כ"מ חס יכולים או אין יכולים לחזור בהם. ומעתה אי נימא דאירי ברבית דאורייתא שמכר לו רק בהרחבת הזמן פירשון באמת איכא

גרו כיון דבשאר איסורים אינו נאסר אלא מחמת טעם המעורב וכדאמרי' הכי לענין חעני' לריון . אולם מלבד דיש לנמנס בזה טובא וכתבואר למצין . הנה אחר ההתבוננות כל זה יתא' דבאמת לענין חלות על החלב הויל איסור בת אחת ורק דבכשול כתב ע"ז רשכ"י ז"ל עס דלא חשוב איסור ב"א דמשום איסור נבילה נאסרה תיקף בחטילת הבישול שנותן טעם ולענין בב"ח בעינן שיבשל כמאכל ב"ד וכ"ז אינו בכבוס ומליח דבזה הויל איסור ב"א וא"כ שפיר הויל לאסור לרעת הפוסקים הג"ל הבנינות אף בהנאה מטעם איסור בב"ח וקושיא מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל קמה גם נלכה :

**מה** שכתב כ"ח על מה שהקשה ע"ז רשכ"י ז"ל על הפ"ט ז"ל שכתב לענין מכירת הבשמות להאכילם חמץ בפסח דדוקא לענין איסור בל יראה הקילו בחמץ משום דלא הוי רק איסור דרבנן דמראורייתא בביטול בעלמא סגי . דהרי המכירה מהחמץ הוא קודם הביטול ואין דעתו על מה שמכר וכדאמרי' בש"ס דגדריס דף ע"ג דאין דעתו על מה שהפקיר דבאמץ עיקר הביטול הוא על מה שלא נודע לו דבאמת הוא מבכר הכל ורק דשמא נמלא ברשותו עוד אשר לא ידע ממנו מבטלו כרי שלא יעבור עליו בב"י וא"כ כ"כ חל ע"ז שמכר אחרי שלענין ב"י עדיין חשוב ברשותו . קרוב לטעמו . ואמנם מה שתמה על מ"ז הגאון ז"ל דהרי בש"ס דגדריס שס אידמי לה הך טעמא וכדמסיק רבא דטעמא דר' יוסי הוא משום נזירה דמתנת בית חורין . אמיתא לישב דבריו ז"ל דדעתו הוא דרק התם דבאמת ל"ה לר' יוסי הפקר עדיין עד דאתי לרשות זוכה אמרי' דרעתי' על מה שהפקיר משא"כ היכי דבאמת אינו ברשותו עוד לענין עמון ורק לענין איסור תורה נימא דל"מ כיון שהוא הערמה דבזה פשיטא ל"י דאין דעתו על מה שמכר ואין כאן ביטול . ורואיתו ז"ל היא א"כ כך דכיון דלפי הה"א אמרי' בש"ס דגדריס שס דאף בכה"ג שבאמת אינו הפקר עד דאתי לרשות זוכה ע"מ אין דעתו על מה שהפקיר א"כ אף לפי התסקנא דמוחזי רבא תהך דמקלמך לראשון וכולן לשני זכה שני להשתעבר דראשון דאי אמרת דאין דעתו על מה שהפקיר ה"נ נימא דאין דעתו על מה שנתן כבר לראשון ע"מ זה אינו רק בכה"ג שבאמת עדיין הוא ברשותו וכגון בסך דגדריס וכ"כ בהך דמקלמך לראשון לראשון באמת לא קנה וכתבואר משא"כ היכי שבאמת הוי לבני עמון מכירה מעליא דבזה פשיטא אף לפי התסקנא דאין דעתו ע"ז וז"ב אל"י בכונתו ז"ל . ובגוף דברי סת"ס ז"ל אמיתא דבל"ז יתא' דמכירת חמץ אף שהיא הערמה מ"מ המכירה קיימת דהוי דברים שבלב ואינם דברים ורק דלענין איסור תורה דעתו ז"ל דלא מהני משום דמ"מ לא גמר בלבו למכור לזה ודמי לקנין דרבנן דל"מ לרעת רוב הפוסקים לבני איסור תורה אף דתכל מקום קנה זה והוי שלו וא"כ מה יועיל הביטול הרי קנאו העכו"ס קנין גמור ואין לומר דמועיל מתורת עמ"כ דאס אחת אומר שהוא עדיין שלו מועיל הביטול ואל"ה הנה אינו שלו לעבור עליו דז"א דהרי אן קי"ל דגזל ולא נחיאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדים זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו וביחוד היכא שא"י להוליאו בד"יינים אף שהוא באמת שלו פשיטא דא"י להקדים ועיין ש"ס דב"מ דף ז' וא"כ אף ל"ד זה שאתה אומר שהוא שלו א"י להפקירו ולבטלו דכיון דהמכירה קיימת וא"י להוליאו בד"יינים חשוב אינו ברשותו לענין הקדש וכ"כ לענין הפקר וכתבואר כ"ז בפוסקים ע"ט ודוק בזה כי הוא ברור למצין מזוקק שבעתים :

**מה** שהקשה בחוס' שכת' ל"ב שהוכיחו מהא דאמרי' בש"ס שס דהמוליא משא למעלה ת"י טפחים חייב שכן משא בני קהת דחרון ה"י עשרה ונמירי רכל טולא דמדני חלמא מלעיל ומרי חלמא מלרע דקומה של ארס י"ח טפחים לבד מראשו

י"ט דפריך אהך דמלא סטר שחרור כ"י דלמא קנה נכסי ולא פריך דשמא עכרו להעבד . אולם לרעתי ז"א ל"מ לרעת הפוסקים הסבורים בח"מ ס' פ"ב דהיכי דיש ספק בשובר נובה זה שטרו ריד בעל השובר על החתמות אלא אף לרעת החולקים שס ע"מ זה אינו רק כשזה טוען ברי וכויון שיש לנו ספק והמוחזק טוען ברי אין מוליאין מידו אבל היכי שהדבר ספק אף להמוחזק פשיטא דהו"ל א"י אס פרעתיך שהחיוב ודאי והפרעונו ספק וא"כ כמו כן הכא בנ"ד בהגיעה לכלל שנותיה ולא אייתי שתי שערות כיון שזה ספק לכל העולם פשיטא דהו"ל כמו א"י אס פרעתיך שעד עתה היתה בחזקת שפחה ומחויבת לעבור עבודת עבד וז"ב . ונוף קושיאנו בהך דמלא שחרור דלא קאמר החשט דשמא עכרו להעבד כבר הרגיש בזה הרשב"א ז"ל הובא בש"מ בסוגיא שס וכתב דבאמת הומ"ל הכי עיין עליו וכנראה שדעתו ז"ל כדעת הסבורים בספק בשובר דידועל החתמותה אף שהוא מוחזק וטוען ברי ועיין חוש' גיטין דף י"ז שכתבו דחקנו זמן בשחרור דלמא ימכרו ויאמר העבד שנטמחרר מקודם . ומבואר איפוא מדבריהם ז"ל להיפך . אולם היכא שטוען ספק פשיטא וברור לרעתי דה"ל כא"י אס פרעתיך ובחזקת עבד קאי ודו"ק בזה :

**מ"ט** כ"ח לישב קושיא מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל לרעת הפוסקים דאף כבוס ומליח אסור בבב"ח בהנאה מהא דאמרינן בש"ס דע"ז דף כ"ט דאסרו גבינות של עכו"ס משום שמעמידן בעור קיבת נבילה דאמאי לא אסרוה בהנאה וכדפריך התם למ"ד משום שמעמידן בעבלי ע"ז . ע"פ מ"ס הרמב"ם ז"ל דבשר נבילה בחלב מותר בהנאה ואשתמיטת'י בתחכמת דמחולל בעל ימירא זו ס"ל בש"ס דחולין דף קי"ג דגדי לרבות את התמה דאיסור חע"א ורק שהרמב"ם ז"ל פסק דלא כותי' והדרא א"כ קושיא לדוכתי' . ולכאורה עלה על לבי בישוב הדבר עפ"י מ"ס בתשובתי להרב מהר"ש חמיידיש נ"י דרפסה משמי בספרו של מ"ז רשכ"י ז"ל יו"ד ה' גרריס דהא דאמרינן בש"ס דחולין שס דשמחולל ס"ל דאחע"א דלאו היינו דמ"ל בכ"מ דאחע"א דהרי בהדיא קאמר שחולל בש"ס דשבוטות דף כ"ג בהך דקשנפ שלא חולל ואכל נבילות כו' דתיירי בכולל דברים המותרים עם דברים האסורים אבל בלי כולל אין אחע"א . ורק דגם בבב"ח על נבילה הוי ל"י כולל שכולל גם החלב עי"ש ע"מ לרמות דברי מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל שכתב בספרו ליו"ד ס' פ"ז דגם על החלב אינו יכול לחול דטע"כ דאורייתא וגם החלב נאסרה א"כ משום איסור נבילה . דמ"מ כיון דבב"ח קי"ל חעני' ולא בשאר איסורים שפיר חל על החלב איסור בב"ח שמוסיף עליה איסור מה שלא ה"י דמעיקרא לא היתה אסורה רק מחמת טעם הנבילה המעורב בה ועתה היא נעשית חתיכה דאיסורא בעלמא דחעני' ואף אס נפרש ממנה טעם הבשר נאסרה באיסורה עי"ש ומעתה בכבוס ומליח דלא אמרי' חעני' וכתבואר שפיר גם לשמחולל אין אחע"א וגם על החלב אינו יכול לחול כיון שכבר נאסרה מחמת טעם הנבילה וכ"ל . ואף לפי מה שהעליתי בתסקנת דברי בתשובתי שס דלאו משום זה דאפשר לסוחטו אסור בבב"ח ופעני' יוכל לחול על החלב איסור בב"ח אף שנאסרה מחמת טעם הנבילה שקבלה דמחולל ס"ל בהדיא בחולין דף ק"ח דאפשר לסוחטו מותר גם בבב"ח ורק מטעם דאף אס אפשר לסוחטו מותר מ"מ צעורס מעורבים יחודם על החלב איסור בעלמא דמה"ט נוקה באכל חני זית בשר ומלי זית חלב דבעור שני הטעמים מעורבים יחד לכ"ע הוי כחתיכת נבילה . מ"מ אפשר לומר דז"א רק בבב"ח דאורייתא דהיינו דרך ביטול אבל בכבוס ומליח כיון דעיקר מה שאסרו חז"ל כבוס ומליח בבב"ח הוא משום לתא דשאר איסורים דנאסר עי"ז א"כ י"ל דגם לענין זה שיחול האיסור על החלב בעלמא דלא

ארכו ט"ו ורחבו ט' ורק כשפדין על כחפו יש לחייב דכיון שאינו מונח על הארץ ועדיין על הכתף לא חשוב רשות לעצמו והארכתי בזה הרבה ולא עת האסף פה אשר ע"כ אמינא דאף דבאמת אי לאו הך דר"א דהמוליא משא למעלה מיו"ד חייב הי' פטור אף בכה"ג שקלמו למעלה מיו"ד וכנ"ל מהך דכוורת מ"מ הולך לומר דכל טוונא חלתא מלעיל כדי לילף דאף בגוונא שכל המשא היה למעלה מיו"ד חייב וזו אללי כוונת דברי רש"י ז"ל בהך דר"א שכחב וז"ל המוליא משא כו' מעבירו באויר בידו גבוה מן הארץ עשרה טפחים קאמר דבמונח על כתפיו מתי"י היא כו' וכל העובר ישחומם דמה חילוק בין מעבירו בידו למונח על כתפו כיון דבין כך ובין כך למעלה מעשרה הוא וגם דאם חלמך כן יהי' מאיזה טעם שיהי' דיש מקום לחלק ולפטור יותר כשמעבירו בידו למעלה מיו"ד מהיכי שמונח על כתפיו מאי ילפותא ח"כ דר"א לחייבו גם כשמעבירו בידו באויר למעלה מיו"ד ממשא הארון דבני קהת שהי' נושאין אותו בכתף אולם לפי האמור אמינא דרש"י ז"ל בא לשלול בהך דמעבירו בידו כו' שכולו הי' למעלה מיו"ד דמתניתין אין לנו ראי' רק שאם נושא על כתפיו חייב ויש לומר ח"כ דמייירי שרק בקלחו העליון הוא למעלה אבל קלחו התחתון היא באמת למטה מיו"ד ואתי' ר"א להשמיענו דגם בכה"ג חייב מארון דהי' כולו למעלה מעשרה דכל טוונא דמדלי תלמא מלעיל ודו"ק בזה. וביתר דברי כ"ג הנוגעים לפלפולא לא הסכים הזמן עמרי לעיין במו ויהי' למועד שמורים ואבא היום לחוות דעי בענין שאלתו שחלת חסם בדברי הגט ואשר ישים חלקים בפי אותו אשמור לדבר :

סימן קז

**ע"ד** השאלה אשה אחת נשאת לאיש הנילקא לנכח והיא ענוה זמן רב וא"א שישלח לה גט ע"י שליח והורו לה ב"ד שיכתוב שימנה או פכ"פ או פכ"ב לשליח וכמו כן שני סופרים מהשך דשמת ימות א' חלילה ועוד שאר עניינים הנזכרים לסדר הגט וכן עשה וכתב כן ע"י הפאסט עס כתב קיום מהב"ד דשם אמנם חתימתם לא יכיר לנו וגם הקאפיטאן שלו קיים כל האמור בכתב רוסיא והב"ד כתבו עוד מכתב ביחוד שצפניהם נעשה גוף הענין והניד שמות השלושים הסופרים והעדים עכ"ל שאלתו. והנה כפי הכרחא מלשון השאלה מינה הבעל בב"ד שם להסופר שיכתוב וכו' להעדים והשלושים וא"כ היא הנה זה חלוי בתחלוקת הפוסקים אי מהני בכה"ג דדעת הרמב"ן ז"ל ודעמ"י דל"ד באומר אמרו מדעתכם אלא אף כשהבעל בעצמו מונה להסופר שלא בפניו ואמר להעדים שיאמרו לו

מראשו דהרי בש"ס לעיל שם דף ח' בהך דכוורת מוכח דכל שקלחו העליון הוא למעלה מעשרה פטור [ולא ידעתי מדוע הביא כ"ח דברי רבא שם דא"א לקרוניות של קנה שלא יעלו למעלה מיו"ד דגם אב"י מורה דבענין הנחה כולה בריה ורק דלא מישבב לי' לקרוניות ועיין פירש"י ז"ל שם] וא"כ אף אי קומה של אדם פחות מ"ח עדיין קנה העליון של הארון הוא למעלה מעשרה וכתב דהא דהולך בש"ס שם לומר דכל טוונא חלתא מלעיל הוא אליבא דר"י דס"ל דאמת כליס בת ה' טפחים וס"ל ארון ח"כ רק ח' טפחים ועוד ולא ידעתי מה הועיל בזה דמה בכך דארון לא הוא רק ח' טפחים ועוד מ"מ הרי היו נושאים אותו על כתפיהם ואף ח"כ אי לא הוא תלמא מלעיל ורק שהיו הטבעות בקנה הארון למעלה מ"מ עדיין הי' קלחו העליון למעלה מעשרה דפטור בכ"מ א):

**ובגוף** קושיתו עלה לכאור' על לבי לומר בראשית ההשקפה דבאמת אף אי ימא דמוליא משא למעלה מיו"ד פטור מ"מ הדבר ברור דכשהניחה בריה על הארץ חייב דכיון שלא הי' הנחה במקום פטור היינו למעלה מיו"ד הו"ל כזורק מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור לחייב כיון דהסקירה הי' בריה"י וההנחה הראשונה ברה"ר ורק היכי שגם ההנחה הי' למעלה מיו"ד כגון שעמד יש לומר דפטור כיון שהי' הנחה במקום פטור והא דמיייתי ראי' ממשא בני קהת היינו דמסתמא קודם שהניחו הארון על הארץ עמדו לפוש וסי' ח"כ הנחה מקודם בתקום פטור ומעתה י"ל דהיכי שהי' רק קלחו העליון למעלה מיו"ד אף דלא חשוב הנחה כולה ברה"ר מ"מ גם הנחה במקום פטור לא הי' דמקלחו הי' ברה"ר וכשהניחו ח"כ ח"כ על הארץ ונח ח"כ כלו ברה"ר שפיר חייב כיון שלא הי' בנתיים הנחה במקום פטור והו"ל כמוליא דרך מקום פטור לחייב ולכך הולך לומר דכל טוונא כו' תלמא הי' מלעיל והי' ח"כ כל הארון במקום פטור וכשעמד ח"כ הי' הנחה במקום פטור ופטור אף בנח ח"כ בריה אולם אחרי העיון ראיתי דזה ליתא דאף דל"ה בתקלחו למעלה מיו"ד הנחה כולה במקום פטור הנחה מיהא הי' וכיון שאין לחייבו על הנחה זו גם ח"כ שהונח ברה"ר פטור וראי' ברורה לזה מהך דכפאה על פיה בהך דכוורת שם דז' ומחנה פטור כיון דהוי הנחה כשהניב חוץ ג' מהארץ שעדיין הי' עליונה למעלה מיו"ד הרי דאף שאח"כ נפלה למטה וניח כולה ברה"ר מ"מ כיון שהי' מקודם הנחה שלא הי' כולה ברה"ר פטור וז"ב ובחידושי הוספתי לומר דאדרבה כשהניחו הארון על הארץ פשיטא דפטור וכדאמרי' נבי כוורת שם גבוה יו"ר ורחבה ששה טפחים פטור דהוי לי' רה"י לעצמו דהארון גבוה יו"ד

מלחמות אריה

א) לפע"ד בפשיטות ניחא דאי לאו הך הוכחה דהארון הי' כולה למעלה מיו"ד הי' אמינא דקלח התחתון של הארון הי' יורד בחוץ י' להארץ והי' אפשר לומר דרוקא בכה"ג חייב במעביר אחרי רכן מלינו בנושאי הארון אבל היכי שנושא לנמרי למעלה מ"י גם במעביר פטור משום דלא תלינו בנושאי המשכן שיהי' נושאים דבר לנמרי למעלה מ"י ולא קשה מהך דכוורת דמייירי בזורק ובזורק פטור אפי' אי מקלחו בחוץ י' ומקלחו למעלה מ"י משום דלא תלינו בתלכח המשכן שיהי' זורקין דבר בכה"ג שיהי' מקלחו למעלה מ"י ובל דלא תלינו במשכן ליכא חיובא אלל שבת ורק מעביר דמלינו בכה"ג במשכן חייב ולא ידעתי איפוא מאי קשה להו מהך דכוורת דמייירי בזורק אהך דר"א דמייירי במעביר הא רש"י כתב הכא במקומו דאף דזורק פטור מ"מ מעביר חייב ע"ש ומה שתמה מו"ח ז"ל על מ"ש רש"י ז"ל שם המוליא משא כו' מעבירו באויר בידו גבוה מן הארץ עשרה טפחים קאמר דבמונח על כתפיו מתניתין הי' לפע"ד כונתו בזה דהיכי שנושא משא על כתפיו [כמו שגיינו במתניתין על כתפיו חייב שכן משא בני קהת ופי' רש"י דכתיב על כתפיו ישאו] לא הי' לריך הגמרא למילף ממונח ומארון דתיפוק לי' משולטן ומשאר כלי הקודש שהי' נושאים בני קהת על כתפיהם כמבואר בקרא בדה"י ועל כרחך ר"א חידש לן שאפילו אם נושא למטה מכתפיו למעלה מ"י בידו נתי' חייב וע"ז מיייתי הגמרא ראי' ממונח ומארון שהי' מרי תלמא מלמטה מכתפיו ומ"מ הי' בכלל בכתף ישאו אלמא דלאו דוקא בכתף ממש אלא אפילו אם הדבר הוא למטה מהכתף נתי' חשוב משא וממילא הי' בידו דכשנושא בידו נתי' הוא מכת הכתף ועי' ברמב"ם פ' י"ב מה' שבת הלכה י"ב שהביא רק לשון המשנה והשמיע הך דר"א והכי' הביא מ"ש רש"י וכתב דרבינו ז"ל מפרש שר"א בא להשמיענו שמתניתין לאו דוקא כשאין כחפו למעלה מ"י ולענין הדיון דעמס שוה ע"ש :

לו שהוא מניח אותם לכתוב ל"ת אולם דעת הר"ן והרא"ה ז"ל דאומר אמרו היינו דוקא שאמר אמרו מדעתכם אבל בכה"ג שמינה אותו בעלמנו שלא בפניו השליח לכתוב לכ"ע מהני ולפ"ז ה"י נראה לכאור' דבג"ד שמלבד שמינה אותם בפני הב"ד דקם כתב עוד בכת"י להסופר שמינה אותו שליח לכתוב יש להקל עכ"פ בשעת הדחק. דכבר נודע דעת הפוסקים דכתב בכ"י מועיל ואף דרבו החולקים וביחוד היכי דכתב בכ"י שלא בפניו מ"מ גם בזה נ"ד הר"ך ז"ל להקל במקום עינון ושעת הדחק ומשום דכיון שרואה כתי' כאלו עשאו שליח בפניו דמי וכ"ש בג"ד שמינה אותו ג"כ בע"פ שלא בפניו דיש ללרף עוד להקל בשעת הדחק דעת הר"ן והרא"ה ז"ל ודעתם ואף אם לא כתב בכ"י ורק שחתם בח"י על המכתב וכנראה מדברי כ"ת שהיה כן בג"ד. ג"ל דמועיל לדעת הפוסקים אלו דמהני כתב בכת"י דכיון דלדעתם ז"ל כתי' דמי להרכנה והרי גם בהרכנה שואלים אותו לכתוב נט לאשתך והוא מרכין ראשו וא"כ ה"ה כשכותבים והוא חותם ומקיים איפוא כחתי' כל הכתוב בו. וראיתי לכ"ת שנסתפק דכיון שמינה שנים זה או זה ז"ל דאין ברירה אולם מאי דמבעי' לי לכ"ת לדירי פשיטא לי דלא שייך כאן אין ברירה דרק היכא שהענין והמעשה תלוי בדבר שיחברר לאח"כ שייך לומר ברירה משא"כ בזה שהוא עושה שניהם מעתה שלוחים לכתוב או ליתן והוא מבורר אח"כ בשעתו שניהם המה שלוחים וז"ב ח"ל לפנים. אמנם דא עקתא שאין הסופר מכיר חתימת יד הבעל ג"כ ובזה נ"ל ברור דאף אם שני עדים כשרים מעידים לפנינו ומקיימים שזה חתי' מ"מ לא מהני לדעת הרמב"ן ז"ל ודעתיה דלא יהא קיום של העדים שמקיימים חתי' על מכתב השליחות ומינוי הסופר גדולה מהיכי שמעידים שמינה אותו לכתוב שלא בפניו דלא מהני לדעתם ז"ל ולא נשאר לנו אפוא נ"ד להקל רק דעת הר"ן והרא"ה ז"ל המכשירים בכה"ג ומי ירוש דאש להקל נגד דעת הרמב"ן ז"ל ודעת' ועיין באחרונים ז"ל שהעלו שזה דעות גדולי המורים ורוב הפוסקים. והנה לכאורה עלה על לצי' לנ"ד להקל דכיון דגם באומר אמרו דעת הר"י ז"ל ועוד מהפוסקים דכשר דהם ז"ל פסקו כשמואל דמכשיר באומר אמרו ועיין כ"ז בפוסקים וא"כ יש בזה כעין ס"ס להכשיר דשמואל הלכה כשמואל דאף אומר אמרו כשר ואף חת"ל דאומר אמרו פסול מ"מ שמו' זה אינו רק באומר אמרו מדעתכם אבל כשמינה אותו בפני' שליח לכתוב מהני וכדעת הר"ן והרא"ה ז"ל המכשירים בכה"ג אף לר' יוסי דפוסל אף באומר אמרו דמ"מ זה אינו רק באומר אמרו מדעתכם אבל כשמינה אותו בעלמנו שלא בפניו שליח לכתוב ורק שאמר להם שיאמרו לו שהוא עשאו שליח כשר :

**אמנם**

מלבד כי גם זה היא פירטה דחיקא דהך ספיקא דרילמא מודה ר"י במתנה לסופר שליח בפני' אינו ספק השקול כיון שרוב הפוסקים חולקים על הר"ן והרא"ה ז"ל בזה וכמש"ל בשם האחרונים ז"ל ועיין דר"ך בית ג' שכתב שהמחמירים בזה המה רוב חכמה ורוב ענין הנה אחר העיון וההתבוננות אין כאן ס"ס כלל בלתי' ולמען ברר דברים אלו נר"ך אני להרחיב קלת הדיבור בזה. הנה יש בזה ג' ענינים האחד שמינה אותם שלוחים לכתוב ורק שמי' אינו מקפיד שיכתבו הם בעלמנו וכהך דמתני' גיטין דף ס"ו שם דקאמר ר"י שאפי' אמר לב"ד הגדול כתבו נט לאשתי שילמדו ויכתבו ומשום דמיילי לא מיתמסרן לשליח והיינו שאין השליח יכול לעשות בכה"ג שליח אחר כיון דלא הני' רק מיילי השני הוא אומר אמרו מדעתכם שהם יעשו עבורו להסופר שליח לכתוב ולא שהוא תמנה להסופר ורק שנותן ומומר הכח בידם לעשות להסופר שליח עבורו ובה' נקלקו דלמ"ד אומר אמרו כשר ס"ל דדוקא היכי שהוא מינה אותם שלוחים ככתוב ור"י כיון דלא קפיד אי

לאו דהוי מיילי יכולים היו הם בעצמם לעשות שליח מזדמם לכתוב במקומן אמרי' דמיילי לא מיתמסרן לשליח והיינו שהשליח הראשון אינו יכול לעשות שליח שני במקומו אף היכא דלא קפיד בעל היכי דהוי מיילי אבל באומר אמרו שהוא נותן לו כח לעשות שליח עבורו והיינו שהיה שליחו של בעל ספיר מהני דהשליח השני כולו מכח הבעל קאמי ודמי אח"כ לשליח ראשון דלא אמרי' ביה דמיילי לא מיתמסרן לשליח ומ"ד אומר אמרו פסול היינו משום דס"ל דגם בכה"ג אמרי' דמיילי לא מיתמסרן לשליח וכאשר בארתי יותר בחירושי דלאו משום עשיית השליח השני באנו לבטל בזה השליחות דזה שפיר דמי לשליח הראשון שעושה הבעל בעלמנו שליח לכתוב דמה לי הוא ומה לי שלוחו שמתר לו הכח לעשות שליח עבורו ורק דהספרון הוא תפלת מינוי השליח הראשון דס"ל דדוקא היכי שבא לירי מעשה שמאזה לסופר לכתוב גט ובשליחותו נעשה ונמנר כתיבת הגט או אף היכא שלא בא לירי מעשה ורק שבשליחותו הוא נמנר הענין וכגון ששלח שליח לבטל הגט לא חשוב מיילי אבל היכא שאין שום מעשה או ענין נמנר בשליחותו וכל השליחות לא הוי אח"כ רק מיילי וכגון ששלח שליח לעשות שליח עבורו להסופר לכתוב הגט ל"מ דהשליחות הראשון דלא חשוב רק מיילי דלא מיתמסרי' לשליח אף לשליח ראשון שליח הבעל. והשלישי הוא מינוי השליחות שלא בפניו שבאמת הוא בעלמנו ממנה להסופר שליח לכתוב הגט ורק שאמר להעדים שיאמרו לו שמינהו שליח שלא בפניו. והנה בשני אופנים הראשונים והיינו שהרשה להשליח לעשות שליח כשיראה במקומו והיינו שהיה שליח השליח או שמתר הכח לשלוחו שיעשה שליח עבורו והיינו שהיה שליח הבעל באמת ל"ש לפסול מזד מינוי השליח שלא בפניו דכיון דהסופר שומע מפי שלוחו של הבעל שפיר חשוב כאילו שמע מפי הבעל דמה לי הוא דהוי מועיל. ובזה מיושב קושית הרא"ה ז"ל דאי נימא דגם במתנה אותו בעלמנו שלא בפניו שליח לכתוב לא מהני וכשיטת הרמב"ן ז"ל אח"כ תנ"ל דס"ל לר' יוסי דמיילי לא מיתמסרן לשליח לומר למא' מטעם דהוי עשאו שליח שלא בפניו פוסל ר"י כשאמרו לאחר לכתוב ולפי הג"ל ניחא דבאמת בכה"ג ששומע מפי שליחו של הבעל שפיר מהני אי נימא דמיילי מיתמסרי' לשליח דכששומע מפי הבעל דמי וכ"ל והבן זה :

**והנה**

עיקר פלוגתייהו באומר אמרו היינו באומר אמרו מדעתכם ופלוגתייהו אח"כ הוא אי שייך לומר גם בזה שהשליח השני הבעל הוא מיילי דלא מיתמסרי' לשליח וכ"ל ורק דהרמב"ן ז"ל ס"ל דגם במתנה אותו בעלמנו שליח לכתוב שלא בפניו לא מהני ובעינן שימנע מפי הבעל וכאשר הביא ראי' מהך דחתם סופר ועד דחס נאמר דכשר בכה"ג עדיין נפיק מינה חורבא אבל מ"מ גם לדעתו ז"ל עיקר פלוגתייהו באומר אמרו מדעתכם וכ"ל וכפשטא דלישנא דאומר אמרו. ובחירושי הוספתי לומר דע"כ אנו לריכין לומר כן לשיטת הרמב"ן ז"ל דאי' דפלוגתייהו באומר אמרו לאו היינו באמרו מדעתכם דלא הוי מיילי ורק דאומר אמרו היינו שאומר להעדים שיאמרו להסופר שהוא עשאו שליח שלא בפניו ופליגי אי מהני בכה"ג יקשה הא דאמרי' בש"ס דגיטין שם דאי ככתב כתי' הוא הו"ל כאומר אמרו ולפ"ז היינו דבזה עושה בעלמנו שליח להסופר לכתוב דכיון שלא פירש למי עשה שליח לכתוב ע"כ אח"כ היינו שממנה שליח לאותו סופר שינוו הם לכתוב הגט אח"כ הו"ל דבלתי' לא מהני ומשום דאין ברירה וכת"ש הרשב"א ז"ל הובא ביתא יוסף אהע"ז סי' קמ"א ראשה שאמרה כל מי שיר"ל הבעל ליתנו לידו יהי' שלוהי ל"מ דאין ברירה ואף אם אמנם דלאו ד"ה הוא דלדעת הר"ש ז"ל פ"ה דמעשר שני וכפי הנרא' זהו ג"כ דעת התוס' ז"ל בב"ק דף ס"ט ד"ה כל

הנלקט ל"ש לומר אין ברירה רק היכי שרריך לומר הוברר הדבר למפרע אבל מכאן ולהבא ל"ש כלל ענין ברירה דפכשו כבר נחזרר לפנינו מ"מ כבר כתבתי במ"א דאין כן דעת הרמב"ן ז"ל מדכתב בהך דמשמע בדנחא לך ולכל מאן דאתי מתמתך דמדאורייתא לא מהני משום דאין ברירה דגם סתם אל"ל הוברר הדבר למפרע וכמבואר א"ו דגם לדעת ושיטת הרמב"ן ז"ל פלוגתייהו באומר אמרו הוא באומר אמרו מדעתכם שפשאו שליח לעשות שליח עבורו וכנ"ל ורק דאיהו ז"ל חידש לנו דגם במינה בעלמא שלא בפניו לסופר לא מהני. ומעתה גם למאן דמכשיר באומר אמרו י"ל דא"י למנות להסופר שלא בפניו ומ"מ שפיר מכשיר באומר אמרו דכיון דס"ל דככה"ג לא שייך לומר תילי לא תימסרי לשליח שהשליח השני נכח הבעל קאתי שמינה את זה לשליח שיתנה הסופר שליח עבורו שפיר יש להכשיר אף אם א"י לעשות הסופר שליח שלא בפניו דכזה כיון ששומע הסופר מפי השליח כשומע מפי הבעל דעי וכנ"ל וא"כ אין כאן ט"ס להתיר ודוק:

**ולבאורה**

עלה על לבי לומר דמ"מ חשוב ס"ס ומשום דאף א"י כנ"ל דפלוגתייהו באומר אמרו הוא באומר אמרו מדעתכם מ"מ א"י דאומר אמרו כשר א"י לומר דפסול במתנה לסופר שלא בפניו עפ"י מ"מ הרא"ש ז"ל בנדריים דף ע"ב דלכך ל"ה שתיעת השליח כשתיעתו של הבעל דאף דשליחו של אדם כמותו מ"מ זה לא שייך רק לענין מעשה אבל מידי דמתילא ל"ש שליחות פיין בדבריו הנחמדים ז"ל שם וא"כ אי ניתא דא"י לעשות להסופר שליח שלא בפניו גם ככה"ג שאמר אמרו מדעתכם והיינו שמתר להם הכח לעשות שליח עבורו להסופר ל"מ אף אי ניתא דלא חשוב תילי ומימסרי שפיר לשליח. ומשום דכתיב דיכול לעשות שליח שיפשה שליח עבורו מ"מ הרי אתה אומר דבעינן שימתע הסופר דוקא מפי הבעל ממש ואם מנייהו גם הוא בעלמא שלא בפניו ל"מ וא"כ אף דשלוהו של אדם כמותו מ"מ ל"מ שיחשב כאילו שמתע מפי הבעל דזה היא מידי דמתילא ולא שייך ביה ענין שליחות וכנ"ל בשם הרא"ש ז"ל לענין שתיעת הבעל וא"כ שפיר חשוב ס"ס דשמתא לכ"ע אף למ"ד אומר אמרו פסול מ"מ מהני בעשאו בעלמא שליח שלא בפניו וכשיטת הר"ן והרא"ה ז"ל ושמתא הלכה כשמואל דאמר אומר אמרו כשר וא"כ ע"כ מהני כשמיניהו בעלמא להסופר שלא בפניו וכנ"ל. אולם אחר ההתבוננות ראיתי דזה ניתא דגם לדעת הרמב"ן ז"ל אין העעם משום שא"י לעשות להסופר שליח כלל שלא בפניו מפאת חסרון בגוף השליחות דבכ"מ יכול אדם לעשות שליח שלא בפניו וכמ"ס הרמב"ן ז"ל בחי' בעלמא ורק דכיון דבגט בעינן שיכתב לשמה כשאינו שומע בעלמא מפי הבעל שמתנה לו לכתוב לא חשוב לשמה [ונעט הדבר עלה על לבי כעת לומר דאף שכאמר לו מפי עדים שמינהו הבעל לכתוב שלא בפניו מ"מ כיון שלא שמתע מפי הבעל מתנא אינו כותב בגט לשם גירושין תבורר ורק שחולה ברנן הבעל והיינו ע"מ שיראה הבעל לגרשה דל"מ משום אין ברירה ולקמן דעתי להרחיב הדיבור בזה ברנות השם] וא"כ כיון שאנו אומרים שכל ששומע מפי השליח חשוב כשומע מפי הבעל וכותב לשמה שפיר מהני אי לא חשוב תילי ואין זה ענין להך דבתידי דמתילא ל"ש שליחות לומר משום זה דל"ה אמירת השליח כאמירת הבעל מתנא ול"מ כיון שבמתנא גם שלא בפניו הוי שליח ורק משום דלא חשוב לשמה קאתינן עלה לפסול ככה"ג אבל אין כאן חסרון בגוף השליחות וכיון דבכ"מ שלוהו של אדם כמותו וכששומע מפי השליח הוי לשמה שפיר מועיל ואין דא"י א"כ דמתאן דמכשיר באומר אמרו מכשיר ג"כ לעשות שליח שלא בפניו לכתוב ולא חשוב א"כ ס"ס וכנ"ל והבן:

**ועדיין**

נשאר לנו לבאר לדעת הרמב"ן ז"ל ודעתי

דפסלו במינה להסופר שלא בפניו אם הוא מדאורייתא או רק פסול דרבנן דלפי האומר דאין זה חסרון בשליחות ורק משום דכל שאינו שומע מפי הבעל לא חשוב לשמה באמת נראה לומר דאין זה רק משום פסול מדרבנן דהרי גם היכא שלא לזה הבעל כלל לכתוב דעת רבותינו בעלי החום ז"ל עירובין דף י"ג לשיטתם דלא בעינן כלל שליחות בכתיבה ורק דמתורת דלא חשוב לשמה קאתינן עלה דאין רק דרבנן ומן המורה הוי גט כיון דמ"מ כתב לשמה עיין בדבריהם ואף דכל הפוסקים חולקים עליהם בזה מ"מ י"ל דז"א רק היכי דלא לזה הבעל כלל לכתוב דכזה אף דלא בעינן שליחות בכתיבה אינו גט מה"מ משום דל"ה לשמה כלל כיון שלא גילה הבעל דעתו שרלונו לגרש את אשתו וסתמא לאו לגירושין עומדת אבל הכא כנ"ד שפשאו לסופר שלא בפניו דאף אי בעינן שליחות בכתיבה ה' מועיל דיכול אדם לעשות שליח שלא בפניו ורק מתורת דל"ה לשמה קאתינן עלה לדעת הרמב"ן ז"ל שפיר י"ל דאין כאן פסול תורה דכיון דבעל גילה דעתו שרלונו לגרש דהרי עשאו שליח לכתוב הגט והסופר כותב לשם האשה שפיר הוי לשמה מה"מ ורק דמדרבנן חיישין שמ"מ כיון שלא שמתע מפי הבעל מתנא לא יכתוב לשמה וכנ"ל אבל מ"מ אין כאן פסול תורה דהוי לשמה והנה בעיקר הדבר אי בעינן שליחות בכתיבת הגט נחלקו הקדמונים ז"ל דדעת רבותינו בעלי החום ז"ל גיטין דף כ"ב ועירובין שם דמדמכשירינן כתיבת חש"ו בגדול עפ"י אע"ג דלאו בני שליחות נינהו מוכח דלא בעינן כלל שליחות בכתיבה ומשום דהך וכתב לאו אבעל קאי רק הסופר והא דבעינן שיאמר לסופר כותב הוא משום דבלא"ה לא חשוב לשמה אלא חשוב סתמא ופסול דאשה לאו לגירושין קיימא עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה וכן כתבו הר"ן והרשב"א והרא"ש ז"ל אמנם הר"י חולק בזה ופ"י דהך דחש"ו אליבא דר"מ היא דל"ב כתיבה לשמה אלא מדרבנן ומשום דכותב אחתימה קאי ולכך מכשיר בחש"ו בגדול עפ"י משא"כ לר"א דבעי כתיבה לשמה מדאורייתא פסול אף בעפ"י ומשום דבעינן שליחות בכתיבה ועיין ב"י שהביא בשם הרבה פוסקים דס"ל הכי דבעינן שליחות בכתיבה עיי"ש. והנה אם נאמר דלא בעינן כלל שליחות בכתיבה על"ל דהא דפסלינן היכא שאמרנו לסופר לכתוב ואף באומר אמרו לר' יוכי משום דתילי לא תימסרו לשליח היינו ג"כ משום דאף דל"ב שליחות כלל בכתיבה מ"מ כיון דבעל השליחות משום דהו"ל תילי דלא תימסרו לשליח הדר הו"ל כסתמא ופסול משום דל"ה לשמה:

**והנה**

כבר נודע דעת רוב הפוסקים דמדאמרינן בניטין דף ע"ב הרי הגט בטל עד שישמעו קולו ישמעו לאפוקי תמ"ד מודה ר"י באומר אמרו דבאומר אמרו הגט בטל מה"מ וביחוד היכא דלא אמר אמרו ורק שהם בעלמא עשו מדרס שליח להסופר לכתוב דבכ"מ דל"ה תילי שליח עושה שליח כמעט אין אחד מהפוסקים שיאמר שאין הגט בטל לגמרי מה"מ עיין כ"ז בפוסקים חזיק א"כ לפ"ז דאף שהבעל גילה דעתו שרלונו לכתוב גט לאשתו מ"מ כיון שנתבעל השליחות משום דהו"ל תילי לכל מר כדאית ליה הגט בטל מה"מ משום דל"ה לשמה דמלך נוק ב"טול השליחות אין לפסול ולבעל הגט לדעת הפוסקים אלו דלא בעינן שליחות כלל בכתיבה ועיין ברמב"ם ז"ל שכתב הרי שאמרנו לו לכתוב גט לאשתך וא"ל כחובו ואמרנו לאופר וכתב כו' הרי הגט בטל אמר כו' אמרו לסופר כו' הרי זה פסול וקרוב להיות גט בטל והנה הרמב"ם ז"ל הוא מכת הסובריים דל"ב שליחות בכתיבה וכאשר האריכו בזה האחרונים ז"ל עיין עליהם ואפ"ה כתב בהך דאמרנו לסופר כו' דהגט בטל וגם באומר אמרו דקרוב להיות גט בטל [והיינו משום דס"ל דאומר אמרו הוה ספק אי חשוב תילי וכנ"ל ועיין באחרונים ז"ל] וע"כ משום דאף שגילה דעתו שרלונו שיכתבו

גט לאשמו מ"מ כיון שנחבטל השליחות הנט בטל ל"ח לשמה וכ"ל. ומעתה אף בזמנה להסופר שלא בפניו י"ל דכיון שלא שמע מפי הבעל תמש ל"ח לשמה ובטל גיטא מה"מ דאף דמ"מ גילה דעתו שרלונו לגרש מ"מ הרי גם בהך דנחבטל השליחות מטעם תיילי יש גילוי דעת הבעל ואפי"ה לא חשוב לשמה כלל ובטל ואינו גט כלל מה"מ. ואף אם אמנם ע"כ אנו לריכין לחלק ולומר דמיה בעלמו להסופר שלא בפניו עדיף טפי וחשוב יותר לשמה מהך דא"ל כחובו ואמרו לסופר ואף מהך דלומר אמרו מדעתה דהרי הר"ן ז"ל הוא ג"כ מהסוברים דל"ב שליחות בכתיבה ורק מטעם דל"ח לשמה בטל היכא שלא לזה הבעל לכחוב או אף שגילה דעתו רק שנחבטל השליחות וכגון בשליח שני היכא דהוי תיילי ומ"מ ס"ל דיכול למנות לסופר לכחוב שלא בפניו מ"מ זה אינו רק לדעת הר"ן ז"ל אבל לשיטת הרמב"ן ז"ל ודעמ"י דפסלו ככה"ג י"ל דמדמי לה שפיר להך דנחבטל השליחות מטעם תיילי דבטל גיטא מה"מ דל"ח לשמה אף שגילה הבעל דעתו שרלונו בנירושין ומאין הרגלים לומר ולחלק לדעתם ז"ל דזוה שמינה להסופר בעלמו שלא בפניו דג"כ ל"ח לשמה לדעתם ז"ל פסול הוא דהוה אבל לא בטל מה"מ כיון דחזינו דגילוי דעתו של בעל ל"מ אף מה"מ שיחשב לשמה ודוק בזה. ועיין בחידושי הרמב"ן ז"ל בסוגיא דשמעתין שכתב בהא דלא מהני כשעשאו להסופר שליח שלא בפניו ז"ל ואיכא למימר שאני גט דבעין לשמה ובעין נמי וכתב הבעל ואין העדים והסופר עומדים במקום הבעל אלא כששמע מפיו אבל בדברים אחרים ארס עושה שליח שלא בפניו עכ"ל וכפי הגרסה מדבריו אלה ס"ל דבעין שליחות בכתיבה דתיתי קאמר דבעי לשמה ובעין ג"כ שיכתבו הבעל. אמנם בחידושו ס"ס דף כ"ג בהך דחש"ן כתב ז"ל בהדיא כשיטת רבותינו בעלי התוס' ז"ל דאף דלאו בני שליחות יניחו מ"מ כשר כשגדול ע"ג דלא בעין שליחות בכתיבה ורק מטעם דל"ח לשמה פסול כל שלא אמר כחובו עיי"ש ודבריו סותרים א"כ זא"ז וכמדומה לי שכבר הרגיש בזה אחד מהאחרונים ז"ל ולא מלא מענה :

**ואשר**

אנכי אחזה בזה דמ"ס הרמב"ן ז"ל הכא ובעי נמי וכתב הבעל לאו היינו דבעין שיכתבו הבעל בעלמו או שלוחו שהוא כמותו דבאמת ל"ב שליחות בכתיבה כלל לדעתו ז"ל וכנ"ל בהך דחש"ן ודוק דכוונתו ז"ל לדברי הש"ס גיטין דף כ"ד שם בהך דיתר מיען כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה דאי כתב דתמנא וכתב ה"א למעוטי האי דכתב לגרש את אשתו ומלך ומלאו בן עירו וא"ל שמי כשמתך כו' דלאו איכו קא כתיב לה אבל יש לו שתי נשים דאיכו קא כתיב לה אימא כשר כתב דתמנא לה לשמה והיינו א"כ דמוכתב ילפינן דבעין שיהי' איהו קא כתב לה והיינו שיהי' כחוב לשם הבעל ומינה ילפינן שיהי' נכתב ג"כ לשמה וכלישנא דהש"ס א"כ נקט הרמב"ן ז"ל דבעי לשמה ובעי ג"כ וכתב הבעל והיינו שיהיה נכתב גם כן לשמו דזה נלמד מהך דוכתב וביאור דבריו ז"ל נראה דכוונתו בזה דכיון דמלבד דבעי' שיהי' נכתב לשם האשה מלה לשמה בעין ג"כ שיהי' נכתב לשם הבעל א"כ כשמניחו להסופר שליח לכחוב שלא בפניו י"ל דכיון שלא שמע בעלמו מפי הבעל תמש לא יכתב רק לשמה ולא לשמו ואין לשמו ולשמה בעין וכנ"ל ודוק [ויש לי הרעורר דברים בזה לומר דכיון דעיקר הא דבגט סתמא פסול הוא משום דאשה לאו לגירושין קיימא א"כ לגבי לשמו י"ל דסתמא כשר כיון כחוב לשם האשה ואין ארס מגרש אשת חבירו והארכתי בזה בחידושי ואכ"ת להאריך] :

**עוד**

נ"ל לומר דכוונת הרמב"ן ז"ל י"ל היא דעיקר הא דחשוב לשמה כשמונה הבעל לכחוב אף דמ"מ עדיין ביד הבעל לגרש בנט זה או לחדול היינו משום שהסופר כותב לדעת הבעל וכיון שהבעל רלונו באמת לגרש אשתו

זו שפיר חשוב לשמה וכאילו כתבו הבעל בעלמו שבידו הגירושין ולכן כל שלא לזהו הבעל אף שהסופר כותב בפ"י לשמה לא מהני דמ"מ עדיין הדבר ביד הבעל אם לגרשה בנט זה אם אין ואין כאן לשם כריתות לשמה. ואון לדברי אלה מלאמי בחי' הרמב"ן ז"ל ר"פ כל הגט שכתב ז"ל דאי כתב דתמנא וכתב לחוד ה"א כו' אלא בעין כתיבת הבעל או שלוחו אבל השתא דכתב לה גלי על וכתב דלאו משום כתיבתו קפיד אלא משום שאינו כרות לשמה א"כ כשכתבו בעל או אחר ברשותו עכ"ל. וכוונתו כמ"ס דמטעם לשמה בעין שיכתבו הבעל שבידו הגירושין או עכ"פ אחר ברשותו שעושה על דעתו. ועפ"ז אמרתי ליישב הא דתקן בר"פ כל הגט יתר מיען אמר ללבלר כחוב לאיזה שארצה אגרש בו פסול לגרש בו ולא קתני רבותא טפי דאם אמר ללבלר שיכתוב גט לאשתו ששמה כך וכך ויש לו שתי נשים ששמותיהן שוות ואין הסופר יודע למי רולא לגרש דאין הסופר לריך להכיר המגורשת לדעת רוב הפוסקים ורק שכותב לשם אשת פלוני ששמה כך וכך דפסול מה"מ דכיון שאינו מבורר לסופר ל"ח מבורר לשמה אלא ודאי דככה"ג באמת כשר לגרש בו כיון שהי' הדבר מבורר אלא הבעל והסופר לדעת הבעל הוא כותב וזהו שכתב ז"ל בשמעתין דבעין לשמה ובעי נמי וכתב הבעל והיינו דעיקר הא דחשוב לשמה הוא כשכותב הבעל בעלמו שבידו הוא הגירושין או שכותב עכ"פ אחר ברשותו שהוא כותב א"כ על דעתו. וכנ"ל. ותוכן כוונתו נ"ל לפ"ז דכיון שלא שמע מפי הבעל י"ל שאף שכותב לשם המגורשת מ"מ אינו כותב לדעת הבעל וזה ל"ח לשמה כיון שאין בידו הגירושין והו"ל כסתמא דפסול והבן זה. ועפ"י הדברים האלה אמרתי ליישב מה שנחקשתי בחי' על דברי רבותינו בעלי התוס' ז"ל ודעמ"ס שהבאמי דלכן כשר בש"ן כשגדול ע"ג אף דלאו בני שליחות יניחו משום דבכתיבה לא בעין שליחות כלל דוכתב לאו אבעל קאי רק הסופר שיכתוב לשמה ורק דכל שלא לזהו הבעל לכחוב לא חשוב לשמה אלא סתמא ופסול מהא דאמרתי בש"ס דניטין דף כ"ה בעא מיני' ר"ה כו' כתוב לאיזו שאלא בפסח תחלה מהו ופשיט לי' ממתניתין לאיזו שארצה אגרש דפסול לגרש בו אלא דאין ברירה ומתיב ליה מהך דפסח ששחטו על מי שיעלה מכס ראשון דזכה בחלקו כו' וקמתמה אביי דקבעי מיני' תולה בדעת אחרים וקפשיט לי' תולה בדעת עלמו והדר מתיב לי' תולה בדעת אחרים דבחולה דדעת עלמו י"ל יותר דאין ברירה עיי"ש דאמאי קרי לה להך דלאיזו שארצה אגרש תולה דדעת עלמו כיון דהך דוכתב הסופר קאי שיכתוב לשמה וכשכותב א"כ הגט לאיזו שירצה הבעל לגרש בו הו"ל תולה בדעת אחרים שהוא כותב לשם זו שירצה הבעל. ואם אמנם כי לפי מה שפירש"י ז"ל שם החילוק בין תולה בדעת עלמו לתולה בדעת אחרים דבחולה בדעת עלמו מדאמרי ברש"א גילה דעתו שהי' פוסח על שתי סעיפים וליכא למימר הוברר הדבר למפרע דמעיקרא דעתיה להאי א"ש דבהך דלאיזו שארצה אגרש נהי דהוי לפ"ז תולה בדעת אחרים מ"מ י"ל בזה יותר דאין ברירה כיון שזה שתלה בדעתו גילה מקורס שהוא פוסח על שתי סעיפים שעדיין לא גמר דדעתו למי יגרש מ"מ לישנא דהש"ס דקרי להך דלאיזו שארצה אגרש תולה בדעת עלמו קשה טובא לפ"ז וכנ"ל ולפי הנ"ל יחא דאף שהסופר כותב מ"מ עיקר הא דמשוי לי' לשמה הוא משום שכותב ע"ד הבעל שבידו הגירושין וכנ"ל דמה שכותב הוא לשם המגורשת לא מהני כיון שאין הדבר בידו ואך ביד הבעל לגרש בנט זה או לחדול והו"ל א"כ כסתמא דל"ח משום דלאו לגירושין קיימא א"כ ורק כשכותב ע"ד הבעל במקום הבעל קאי ושפיר א"כ חשוב בהך דלאיזו שארצה תולה בדעת עלמו דהעיקר בחר דעת הבעל אזלינן ודוק :

**והנה**

בנוף הדבר שכתבתי דאי ימא דלא בעין שליחות



לא קפיד שיעשו שליח אחר מ"מ כיון דנחבטל השליחות מטעם דהוי מילי הגט פסול לר"מ אף דלרד"י גם במלאו באשפה כשר וע"כ משום דכיון שהבעל רנה לעשות שליח שבשליחותו יהי' הגט נכתב כל שנחבטל השליחות אף שבנוף הדבר נעשה לוויי הגט פסול דאמר"י שרלונו הי' דוקא שיכתב הגט בשליחותו או בשליחות שלוחו וכיון דהוי מילי ונחבטל א"כ השליחות הגט פסול אף לר"מ. ומעמה יש לומר כמו כן לדין דאף דלא בעינן שליחות כלל בכתיבה ומ"מ ע"כ פני בנילוי דעתו של בעל לתימשב לשמה מ"מ היבא שזיוה לכחוב בעינן שליחות ממש וכל שנחבטל השליחות וכגון בשליח שני דהו"ל מילי לכל מר כדאית ליה שפיר אינו גט מה"מ דאשכח לא נעשה לוויי של הבעל שרלונו היה דוקא שיהי' נכתב בשליחות ממש וכ"ל לר"מ א) משא"כ בהך דמינה שליח להסופר שלא בפניו דאין כאו הסרון בשליחות כלל ורק מלך חשש לשמה קאמין לפסול שפיר י"ל דאין כאן רק פסיל וחסד ררבין דה"מ שפיר חשבו לשמה כיון ש"מ"מ גילה דעתו שרלונו לנרש אשמו:

**וע"ז** חמיניא לרשות מה שהבאחי בחידושי סעד ורז"י לדעת הסבורים דבעינן שליחות ממש בכתיבה מהך דאמר לבל"ג כתוב לאיזו שארצה אגרש דפסול לנרש בו דמשמע דאף היכי שבשעת הכתיבה כבר גמר בדעתו א"מ מי יגרש פסיל דלא חלה פסילו משום דאין ברירה רק באמירתו

שליחות בכתיבה כלל ורק דכל שלא כזה הבעל לכחוב לא חשוב לשמה וא"כ עכ"ל דאף שגילה הבעל דעתו שרלונו לנרש מ"מ ל"מ לשמה עד שיזוה לו ממש לכחוב דא"כ מה בכך דמילי לא מיממרי לשליח הרי מ"מ איכא גילוי דעת הבעל וכיון דבהך דמילי הגט בטל מה"מ יש לומר דגם בכה"ג שמינה להסופר שליח שלא בפניו דנ"כ מחשש דל"ה לשמה פסול לדעת הרמב"ן ז"ל ודעתיה הגט בטל מה"מ דדמי לדעתם ז"ל להך נחבטל השליחות מטעם דהו"ל מילי דאף דמ"מ גילה הבעל דעתו שרלונו לנרשה הגט בטל מה"מ לנמרי עמש"ל ועלה על לבי לומר דאין מכאן ראיה דבאמת י"ל דכל שהוי ג"ד מלך הבעל מה"מ חשוב לשמה ובמינה שלא בפניו להסופר ליכא רק חשש דרבנן בעלמא ובהך דהוי מילי דהגט בטל מה"מ מטעם אחר קאמין עלה עפ"מ"ש החוס' ז"ל בסוגיא דשמעתין דאף דלר"מ אפי' מלאו באשפה כשר דל"כ כלל כתיבה לשמה מ"מ היכי שזוה לכחוב מודה ר"מ שצריך לעשות לוויי עיין בדבריהם ז"ל והנה בש"ס שם דף כ"ט פריך אהא דתנן המביא גט כו' ה"ל משלחו ביד אחר מתמניתינן לדין האומר לשניס כו' כתבו גט כו' הרי אלו יכתבו ויתנו אינהו אין אבל שליח לא וקאמר רבא הטעם משום דהו"ל מילי ומילי לא מיממרון לשליח והנה הך רישא דמתני' דהרי אלו יכתבו ויתנו ר"מ קאמר לה ומוכח א"כ מזה דאף בכה"ג שבעל

מלחמות אריה

א) מ"ש מו"ח ז"ל בשם החוס' דשמעתין דאף לר"מ דס"ל אפילו מלאו באשפה כשר ולא בעינן כלל כתיבה לשמה מ"מ היכי שזוה לכחוב מודה ר"מ שצריך לעשות לוויי והביא הש"ס דשם דף כ"ט אינהו ח"י אבל שליח לא ומוכח א"כ מזה דאף בכה"ג שבעל לא קפיד שיעשה שליח אחר מ"מ כיון שנחבטל השליחות מטעם דהוי מילי הגט בטל. ומזה הוליא הוא ז"ל דכמו כן לדין היכי דבעל לא קפיד א"כ יעשה אחר אפילו אי ינמא דלא בעינן שליחות בכתיבה הגט מ"מ כיון דנחבטל השליחות מחמת מילי הגט פסול. סברתו נכונה לפי הבנתו בפשט דברי החוס' דניטין דף ס"ז ע"ב ד"ה כתב הגט כשר. וכן הבין הפ"י פשט דברי החוס' דאע"ג דכוונת הבעל היה שיזוה לאחר לכחוב מ"מ כיון שטעה שסבר שהאחר יוכל לכחוב בתורת שליחות ובאמת מילי לא ממסרי לשליח משו"ה הגט פסול ע"ש. וכתב בעלמנו שהחוס' דחקו מאד בזה. ומה אעשה אשר לדעתי העניה הוא דבר שאי אפשר שיהיה כוונת החוס' על אופן זה. והדא א"ך יעלה על הדעת לומר שאע"פ שעשו כאשר זוה התשלח יהיה פסול מצאת שהתשלח טעה וסבר שמילי ממסרי לשליח. ועוד לר"מ דס"ל דמלאו באשפה כשר א"כ הא ל"ש כלל בכתיבת הגט עינן שליחות. ואפילו אי ינמא דמילי לא ממסרי לשליח ג"כ אין תורת שליחות כלל על הכתיבה. ולמה צריך הש"ס למפ"ך בכתב אחר למה כשר הא מילי לא ממסרי לשליח עדיפא הו"ל למפ"ך שאפילו כתבו המה בעלמנן צריך להיות פסיל שהבעל סבור שזוהין בתורת שליחות. ובאמת בכתיבה ל"ש שליחות לר"מ דמלאו באשפה כשר דא"ך שייך עינן שליחות על דבר כזה שיוכל להעשות בלי שליחות וא"כ הבעל טעה בזה וצריך להיות פסול לשיטתו והו"מ תמי' טעמה לדעתו. אך באמת התעין צפ"י יראה שבמחכ"ת ליטנא אטעמיה והוסיף בלשונם וי"ו יתירה שהוא העמיק דאפילו כתב ידן הוא הוי כאילו זוה בהדיא שיאמרו לסופר שיכתוב ותיבת "שיאמרו" בו"ו שהוא לשון רבים ע"כ קאי על השלשה. ובאמת בחוס' איתא שיאמר בלשון יחיד וקאי על הבעל היינו שהוא בעלמנו יזוה לסופר שיכתוב א"כ לא יכתבו בעלמנן ע"כ לא היה להם רשות לחתום את הגט שכתב סופר אחר שלא זוה אותו הבעל. והא דפ"ך הש"ס מהך דמילי לא ממסרי לשליח הכי פירושו דאי מילי ממסרי לשליח א"כ משתמא לא היה מקפיד שיזוה ג"כ לאחריס לחתום ואין בלשון הזה שאמר להם כתבו שום הקפדה כלל. אבל כיון דמילי לא ממסרי לשליח א"כ בלשון כתבו איבא הקפדה לעינן החתימה שיחתמו בעלמנן ולא למסור שליחותם לאחריס א"כ גם לעינן הכתיבה מסתמא היה מקפיד שלא לזוות לאחר לכתוב בלי רשותו ואל תשיבני דהא אן קיימינן השתא דכתבו כתב ידן הוא ולא כתב הגט דזוה טעות דפיטעא דאפילו אי ינמא כתב ידן הוא מ"מ א"כ הו"ל כוונתן המה בעלמנן היה כשר אפילו לדין דבעינן שיזוה הבעל על הכתיבה ג"כ ועל כרחך הטעם בזה דאף דכתבו קאי על החתימה מ"מ אנו אומרים כיון דאי אפשר לחזים בלי כתיבה א"כ היה דעתו ג"כ על הכתיבה וא"כ שפיר כתבו החוס' דרעתו הו" שיכתבו בעלמנן א"כ לא לזוות לאחר בלי רשותו. לכן לא היה להם רשות לחתום גט כזה והגט בטל משום שנחבטל השליחות על החתימה וכן הוא פ"י של החוס' לעיל דף כ"ט דמוכח נמי מדבריהם דלר"מ נמי באומר לשניס כתבו מודה שחם אמרו לאחר שיכתוב הגט פסול היינו נמי כמו שפירשתי ודו"ק היטב. ומעמה לפי מה שנחבאר אין מקום להוכיח מו"ח ז"ל לעינן לוויי הבעל בכתיבה דהתם החסרון הוא בחתימת העדים שאמר להם כתבו והם לוו לאחר לכחוב. אבל פשיטא אילו אמר לסופר שיכתוב ולשניס שיחתמו והלך הסיפור וזוה לאחר שיכתוב ואח"כ חתמו המה את הגט דכשר לר"מ דאע"ג דהסופר שניה על לוויי הבעל מה להם להעדים לא יחא אלא מלאו באשפה דכשר כיון שהשליחות על החתימה היא שליחות בפני עצמה ולא תליא בכתיבתו של הגט. ואמניא להביא ראיה לזה דאי ינמא כדעת הפ"י ומו"ח ז"ל דפירושם של החוס' דהחסרון היא בכתיבה א"כ יקשה הא דפריך הש"ס לעיל דף ג' ע"ב אהא דכפני נכתב ובפני נחתם אי כר"מ חתימה בעי לשמה כתיבה לא בעי דהא אמר רב נחמן מלאו באשפה חתמו וכתנו לה כשר מאי פ"ך הא מ"מ יש חשש שמא חירע כה"ג שהבעל אמר כתבו והמה לוו לאחר שיכתוב שפסול גם לר"מ אלא מוכח שבכה"ג החסרון היא בהחתימה ולא בהכתיבה. וכיון שאומרים בפני נחתם שוב אין לחוש ע"ז דמשתמא היה החתימה כדן. ולפס"ד הדברים ברורים כשמש :

באמירתו שזה להלבלר לכתוב לאיזו שיראה לגרש וא"כ דלא  
 בעיקר שליחות כלל בני כתיבה ורק מטעם לשמה קאמין  
 עלה שיכתב בליווי הכעל א"כ באמת היה לנו להכשיר  
 זכה"ג כיון שבשעת הכתיבה כבר מצורר הי' לפנינו ואף  
 היכא שהסופר לא ידע עדיין מגמר דעתו של הכעל מ"מ  
 כיון שכתב וחלה בדעת הכעל והוא כבר גמר בדעתו אז  
 בעת כתיבתו את מי גרש לא שייך מו לומר ולפסול משום  
 דאין ברירה וכמובן אלא ודאי דבעינן שליחות בכתובה וא"כ  
 אף שבעת הכתיבה כבר הי' מצורר מ"מ פסול דאין כאן  
 שליחות ולפי"ז בעינן שיפשה הכעל שליח לכתוב במקומו  
 לשמה דוכתב לה לשמה אבעל קאי וכיון שלא היה אז עדיין  
 מצורר הגט פסול דנכתב על השליחות משום דאין  
 ברירה ומטעם אין ברירה לגבי השליחות פסול לגרש בו  
 ולפי ה"ל אין מאן ראי' דאף א"כ דלא בעינן כלל שליחות  
 בכתובה מ"מ היכא שפשה שליח להסופר לכתוב כל שנכתב  
 השליחות הגט בטל דבעינן שיפשה לוויי של בעל לגמרי  
 שיהי' נכתב בשליחותו ממש וכיון דאין ברירה שפיר פסול  
 לגרש בו באמר לבלבלר כתוב לאיזו שארעה אגרש אף היכי  
 דבשעת כתיבה כבר גמר בדעתו מי יגרש דמ"מ כיון  
 דנכתב על השליחות דאז לא הי' עדיין מצורר והוצרך הדבר  
 למפרע לא אמרינן פסול לגרש בו אף א"כ דלא בעינן כלל  
 שליחות לגבי כתיבה דמ"מ כיון שר"ה לעשות שליח כל  
 שנכתב על השליחות הגט פסול וכנ"ל. ועפי"ז אמרתי ליישב  
 מה שחמתו המפורשים ז"ל על מה שכתבו התוס' במשנה  
 דפרק כל הגט שם בשם ר"י ז"ל דאפי' מאן דסובר בעלמא  
 יש ברירה מודה בגט דוכתב לה לשמה משמע שיהי' מצורר  
 בשעת כתיבה דא"כ מאי פריך התם מהך דפסח ששחטו  
 על מי שיפלה ראשון לירושלים הרי אף להתם אמרינן דיש  
 ברירה מ"מ גט שאני דבעינן שיהי' מצורר בשעת כתיבה  
 ולפי ה"ל יחא דקושית הש"ס הוא אהא דפסלינן בס  
 זכה"ג שהי' כבר מצורר בשעת כתיבה ורק שבשעת השליחות  
 שזה להלבלר לכתוב לא הי' מצורר דרק מטעם ביטול  
 השליחות קאמין לפסול וכנ"ל דברירה דשליחות שפיר דמי  
 לשאר עניני ברירה דרק לגבי הכתיבה י"ל דלכ"ע אף למ"ד  
 יש ברירה פסול בשלא הי' מצורר בשעת כתיבה וכנ"ל  
 בשם הר"י ז"ל דוכתב לה משמע שיהי' מצורר לשמה  
 בשעת הכתיבה משא"כ לגבי השליחות וכמובן. ויולדק יותר  
 לפי"ז הא דקרי לה חולה בדעת עלמנו כיון שאנו דינן על  
 השליחות ודוק [ויש לי הרעורר דברים לפי"ז דא"כ שלא  
 בדעת הר"י ז"ל ורק דגם הך ברירה דכתיבה דמי לשאר  
 עניני ברירה י"ל דאי בחולה בדעת אחרים יש ברירה  
 גם בהך דכתיבה יש ברירה ומשום דאף שגילה בדעתו  
 שהוא פוסח על שתי סעיפים וכנ"ל בשם רש"י ז"ל מ"מ  
 י"ל הוצרך הדבר למפרע על עת הכתיבה והרבה יש לדבר  
 בזה ואכ"מ להאריך יותר:]

**אולם**

אחרי העיון ראיתי דזה ליתא דדוקא לר"מ  
 דלי"ב כלל כתיבה לשמה ואף במלאו באשפה  
 כשר י"ל כנ"ל דהיכי שפשה שליח לכתוב לריך לעשות לוויי  
 של הכעל לגמרי וכל שנכתב על השליחות בטל גיטא דכיון  
 דלדידי' מלאו באשפה כשר כשפשה א"כ שליח לכתוב ע"כ  
 שרלונו הי' שיכתב דוקא בשליחותו משא"כ לדין דבעינן  
 כתיבה לשמה ובעינן א"כ שיזוה לכתוב ואף ג"ד של הכעל  
 שרלונו לגרשה ל"מ מדרבנן עכ"פ לדעת הרמב"ן ז"ל דפוסל  
 במינה לסופר שלא בפניו ולפי"ז אין ראי' א"כ מהא שפשה  
 שליח לכתוב שרלונו דוקא שיפשה הדבר בשליחותו ממש  
 דנאמר בשביל זה דכל שנכתב על השליחות בטל גיטא משום  
 שלא נפשה כרלונו בשליחותו ממש וז"ב אל"י ועכ"ל א"כ  
 לדעת הפוסקים ה"ל דלי"ב כלל שליחות בכתובה דהא דהגט  
 בטל היכי שנכתב על השליחות מטעם דהו"ל מילי הוא משום  
 דגם זכה"ג ל"ח לשמה ואף דהוי ג"ד מ"ד הכעל הגט בטל

מהי"ת דלא חשבו לשמה לגמרי וא"כ כ"כ י"ל גם בהך  
 דמינה להסופר שלא בפניו דבטל מה"ת לדעת הרמב"ן ז"ל  
 דכיון שאינו שומע מפי הכעל ל"ח לשמה ודמי להך דמילי  
 דאף שהי' עכ"פ ג"ד מ"ד הכעל שרלונו לגרשה מ"מ הו"ל  
 כסתמא ובעל גיטא וכנ"ל ודוק היטב בכל זה :

**וכאשר**

לעמוד עוד ועד ונרד לעומק העניינים אמנא  
 דאי נימא דלא בעינן שליחות בכתובה ורק  
 מתורת דלא הוי לשמה קאמין עלה שייטרך לזוה לכתוב  
 עכ"ל כשיעט הרמב"ן ז"ל דלא מהני כשיעט להסופר שלא  
 בפניו . דבאמת אנו לריכין להבין לפי"ז בהך דמילי לא  
 מיעסקן לשליח דמה זכך הרי מ"מ כיון שגילה דעתו  
 שרלונו לכתוב גט לאשמו למה לא יחשב לשמה דמה כ"מ  
 בין הא דנכתב על השליחות מטעם דהוי מילי וזין הך דמ"מ  
 דלא הוי שליחות משום דלאו בני שליחות נינהו ואפי"ה  
 מהני בגדול ע"ג דאמרי' דכיון דמ"מ נעשה ברשותו של  
 הכעל שפיר חשבו לשמה. והנראה בזה מלתא חדתא דהנה  
 בש"ס שם בהך דאומר אמרו קאמר ר"ה אמר רב כשר  
 ולא מעשה כן בישראל דחיישי' שמא תשכור עדים ומי  
 חיישינן והתיבא עדים החתומים על שטר מקח ועל גט  
 אשה לא תשו חתמים לדבר זה מעשה לא עבדי דיבורא  
 קאמרי . ולפי"ז אמנא דזוה החילוק בין היכי דנכתב על  
 השליחות מטעם מילי להיכא דלא נכתב על היכי דנכתב על  
 השליחות לא מהני דל"ה לשמה ומשום דכיון דל"ה רק  
 דיבורא בעלמא אין הסופר כותב לשמה בבירור דכיון דלא  
 שמת בעלמנו מפי הכעל חייש דשמא שקר צפי העדים  
 דדיבורא קאמרי ואינו כותב לשם כריתות מצורר לשמה  
 משא"כ היכי דל"ה מילי והוא א"כ שליח ממש לא חייש לזה  
 דזה חשוב מעשה שעושין אותו שליח או מ"ד שיהי' שליח  
 שלהם וכהך דא"ל כתובו ואמרו לסופר וכתב או כהך  
 דאומר אמרו מדעתכם שעושין אותו שליח לכתוב בשם  
 הכעל שיהי' שליח הכעל וכנ"ל ומעשה לא עבדי וכיון שכן גם  
 במינה לסופר שליח לכתוב שלא בפניו ואמר להעדים שיאמרו  
 לו שהוא עשאו שליח ג"כ לא מהני תה"ע דחייש הסופר  
 דשמא שקר מעידים ולא לזה הכעל כלל דדיבורא קאמרי  
 ואינו כותב לשם כריתות מצורר וכנ"ל בהך דמילי דלא  
 מהני מה"ע. ולפי"ז ל"ל בהא דפריך הש"ס הכא למ"ד מודה ר"י  
 באומר אמרו מהך דחתם סופר ועד כשר דאי ס"ד דמודה  
 ר"י באומר אמרו נפיק מינה חורבא דזמנין דא"ל לשנים  
 אמרו לסופר וכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו ומשום כיסופא  
 דסופר חיישי ומחמתי לחד מהך סהדי וסופר בהדייהו  
 ובעל לא אמר הכי ומשי דכיון דכשר ולא תפשה כן בישראל  
 לא שכיח דגם המקשה ס"ל להך דלא מעשה כן בישראל  
 ורק דס"ל דמ"מ יש חשש חורבא כיון דבדעבד כשר לפי"ז  
 עיקר טעמא דפסול בהך דאומר אמרו הוא משום דחייש  
 סופר שקר מעידים דדיבורא קאמרי וכנ"ל והבן :

**ועדיין**

יש לעורר דהרי בש"ס לא קאמר בהך דחתם  
 סופר וליחוש דלמא א"ל אמרו לסופר וכתוב  
 וחתם חתומו הא נמי כשר ולא תפשה הוא ולא שכיח והנה  
 בהך דחתם חתומו באמת ליכא חשש דשמא תשכור עדים  
 דכיון שהם חותמים הוי מעשה ומעשה לא עבדי דמה"ע  
 באמת ס"ל לרבנן ורב ששת לקמן שם דבכה"ג כשר ותעשה  
 ורק דמ"ד לא תעשה הוא רק משום גזירה הא אטו הא  
 ועיין פירש"י ז"ל שם וא"כ יקשה לדעת המקשה דגם היכי  
 דלא תעשה חיישי' לחורבא דנהי דאומר אמרו פסול מ"מ  
 יש לחורבא זכה"ג שא"ל חתם חתומו דבזה שפיר מהני אף  
 דהוי מילי כיון דלא בעינן שליחות בכתוב' וגם שפיר הוי  
 לשמה דאין לומר כנ"ל שיחוש הסופר ולא יתן חתמו לדברי  
 העדים דכיון שהם חותמים הו"ל מעשה ומעשה לא עבדי .  
 עוד יקשה לפי"ז הא דאמרי' הכא אמר ללשים כתובותינו  
 גט לאשתי ואמרו לסופר וכתבו וחתמו הם דלמא אי גט  
 אומר

# שאריות ותשובות סימן לו רח מצה מט

אומר אמרו פסול ואמאי הרי בכה"ג שפיר הוי לשמה וכנ"ל דמעשה לא עבדי ושליחות ל"ב כלל בכתיב' ול"ל דגם לענין זה גזרו הא אטו היכא שאינם בעלמם עידי החתימ' דפסול משום דל"ה לשמה וכנ"ל ולפ"ז ז"ל לכאור' עוד דגם למ"ד באמרו לסופר ויכתוב ואחם חתומו דכשר ומעשה הלא גזרי' אטו לפלוני ופלוני ויחתמו מ"מ זה אינו רק לענין הך דלא מעשה כן בישראל למ"ד אומר אמרו כשר אבל לענין הך דפסול משום דהוי מיילי ולא תימסרן לשליח ומשום דל"ה לשמה גם הם מודיע דגזרי' הא דאחם חתומו אטו היכא שאינם בעלמם עידי החתימ' דפסול דלא חשוב לשמה וכנ"ל דאל"כ יקשה הא דקאמר בהך דחתם סופר הניחא למ"ד באחם חתומו כשר ולא מעשה אלא למ"ד כשר ומעשה מאי איכא למימר ומסיק אלא ר' יוסי תרתי קאמר דאף באומר אמרו פסול דמ"מ למ"ד דבאחם חתומו כשר ומעשה דלא גזרינן הא אטו הא עדיין כפיק חורבא בכה"ג דלפ"ז אין לפסול אף לר' יוסי בכה"ג דמה בנך דהוי מיילי הרי לא בעינן שליחות כלל נבי כתיבה ונס לשמה שפיר הוי כיון דלא יחוש בזה ששקר מעידים וגם בזירה לא ס"ל להך מ"ד דכשר ומעשה אלא ודאי דגם לרדי' בהך דלשמה גזרינן הא אטו היכי שאינם חותמים בעלמם וכנ"ל. אולם אחר העיון ראיתי דאין אנו לריכין לזה דבאחם הא דאמרי' דהיכי דהוה מעשה ל"ח דמעשה לא עבדי הוה דוקא בשני עדים אבל בעד אחד שפיר חיישינן גם בכה"ג דמשקר ועיין ש"ס דיבמות דף כ"ה ובתוס' כתובות דף כ"ב ע"ש ה"ה וא"כ כיון דעיקר החורבא בהך דחתם סופר למ"ד באחם חתומו כשר ומעשה הוה דילמא אמר לבי תרי אמרו לסופר ויכתוב ואחם חתומו ומשום כיסופא דסופר מחתמי ל"י לסופר בזהדי חד תנייהו וכתבואר בש"ס שם א"כ למ"ד אומר אמרו פסול ליכא חורבא דאם יחתמו לסופר ורק חד תנייהו שפיר יפסול ומשום דכיון דס"ל דגם אומר אמרו הו"ל מיילי תו ל"ה בכה"ג נשמה דהסופר שפיר יחוש בזה דשמא שקר מעידים דאף דהוי שנים מ"מ דיבורא קאמרי ואף שאחד מהם חותם על הגט מ"מ לבני האחד יחוש אף לעביר מעשה וחוחם דבחד חיישינן גם היכי דעביר מעשה וכנ"ל ור"י היטב בכל זה :

**ידנה** גם לפ"ז בדרון השאלה שלפנינו אין לנדר להקל רק חי ימא כדעת הסוברים דבעינן שליחות בכתיב' דאמר לרף דעת המכשירים במינה שלא צפניו להסופר למה שכחתי דגם לשיטת המחמירים יש לומר ולחלק בין תרי לב"ד וכנ"ל אולם לא משום שאנו מדמין נעשה מעשה ביחוד אחרי שרבים מגדולי המורים דעתם ז"ל דלא בעינן שליחות בכתיב' ובטל גיטא לפ"ז בכה"ג וכנ"ל וגם הך חילוקא דבין עדים לב"ד אינו ברור עוד וכנ"ל ומה גם בידון שאלתיו שאין מכירים חת"י הב"ד ג"כ וא"כ אף אם נסתמך אדעת המקילין במקום עיגון ושעת הדחק במעב"ד שאין מכירים חת"י הב"ד מ"מ נ"ל דפשיטא דת"י ב"ד שאינו מקוים גרע מעדים דאין הסופר סומך עליהם שוה הבעל לכתוב אף שאין לא חיישינן לזה בדיעבד וכמבואר דכיון שאין מכירים חת"י יחוש דשמא מזוייף הוא אף דאין לא חיישינן לזה ומתירים בשעת הדחק. סוף דבר אין דעתי להיות מהמנזים להתיר רק אם ימנע להסופר שליח לכתוב שלא צפניו ויכתוב ג"כ בכת"י לסופר שהוא מכיר עכ"פ חת"י וכאשר כתבתי בפתח דברי. ואם אמנם כי כפי מכתב כ"ת כבר נמנו על זה מחמתי דורינו הש"י להתיר לכתוב הגט יהי להם אשר להם וידי מסולקות. והגני ירדו :

## סימן לח

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ג מו"ב משנתו לו סדורה ודובר בשפה ברורה כ"ש מו"ה מאיר סג"ל לאדלדא נ"י אבד"ק צורשטין :

**תוכן** השאלה בשיש אחד שזה איזה שנים שנעטן מאשה אחת פנייה והרגיל קטטה עם אשתו עד שהיתה מוכרחת לקבל גט ונשא האשה שנעטן עלי' וזה מקרוב הי' לו מהלכים בזית אשה אשת איש ונחה ונטען על שתייהן כי שתייהן היו משודים ועי"ז הרגיל קטטה עם השני' אשר לקח עד שהכריחה לקבל גט ורעה לישא הבחולה המדוברת הנ"ל וכ"מ מיהא על ידס ולא השנימו על התראת כ"ת ונטעו למקום אחר ונשאו זה את זה ולקול הרעש בא הבעל לשאלו אם עפ"י דתוס"ק לריך לגרשה עכ"ל השאלה ואבוח היום להשיב לכ"ת חו"ד כיד הי' הטוב' עלי וזה החלי בעזרתו ית'. הנה בנטען על השפחה ונשתחררה אז על הנכרית ונחגיירה דלא יכנוס ואם כנס אינו מויליח נחלקי הפוסקים ז"ל אם התרובו מקודם שכנס אי מויליח מידו דהע"ז והח"מ ז"ל דעתם דבכה"ג לא מקרי דיעבד והב"ח ז"ל חולק דגם בכה"ג אין מויליח ממנו ומחלוקתו חליא בחילופי הגרסאות בירושלמי שם ועיין בריב"ש ז"ל שהכריע להקל דספיקא דרבנן להקל והב"ש ז"ל אם שהעלה דיפה דמה הראי' של הב"ח ז"ל [ולאן דבר מזה] למעשה סמך א"ע על הריב"ש ז"ל להקל והנה הרא"ש ז"ל ביבמות דף כ"ג כחב אהך דקידש אחת משתי אחיות ומת דתנן דהי' לו שני אחים אחד חולץ ואחד מייבס ואם קדמו שניהם וכנסו אין מויליח מירם שיש לדקדק דדוקא קדמו וכנסו שלא נמלכו בב"ד אבל אם נמלכו ואמרו שיחלוץ אחד והלכו שניהם וייבמו מויליח מירם אמנם לקמן שם בהך דהנטען משפחה וכרית שתק ולא חילק בזה וכנראה גם הוא ז"ל דעתו

אומר אמרו פסול ואמאי הרי בכה"ג שפיר הוי לשמה וכנ"ל דמעשה לא עבדי ושליחות ל"ב כלל בכתיב' ול"ל דגם לענין זה גזרו הא אטו היכא שאינם בעלמם עידי החתימ' דפסול משום דל"ה לשמה וכנ"ל ולפ"ז ז"ל לכאור' עוד דגם למ"ד באמרו לסופר ויכתוב ואחם חתומו דכשר ומעשה הלא גזרי' אטו לפלוני ופלוני ויחתמו מ"מ זה אינו רק לענין הך דלא מעשה כן בישראל למ"ד אומר אמרו כשר אבל לענין הך דפסול משום דהוי מיילי ולא תימסרן לשליח ומשום דל"ה לשמה גם הם מודיע דגזרי' הא דאחם חתומו אטו היכא שאינם בעלמם עידי החתימ' דפסול דלא חשוב לשמה וכנ"ל דאל"כ יקשה הא דקאמר בהך דחתם סופר הניחא למ"ד באחם חתומו כשר ולא מעשה אלא למ"ד כשר ומעשה מאי איכא למימר ומסיק אלא ר' יוסי תרתי קאמר דאף באומר אמרו פסול דמ"מ למ"ד דבאחם חתומו כשר ומעשה דלא גזרינן הא אטו הא עדיין כפיק חורבא בכה"ג דלפ"ז אין לפסול אף לר' יוסי בכה"ג דמה בנך דהוי מיילי הרי לא בעינן שליחות כלל נבי כתיבה ונס לשמה שפיר הוי כיון דלא יחוש בזה ששקר מעידים וגם בזירה לא ס"ל להך מ"ד דכשר ומעשה אלא ודאי דגם לרדי' בהך דלשמה גזרינן הא אטו היכי שאינם חותמים בעלמם וכנ"ל. אולם אחר העיון ראיתי דאין אנו לריכין לזה דבאחם הא דאמרי' דהיכי דהוה מעשה ל"ח דמעשה לא עבדי הוה דוקא בשני עדים אבל בעד אחד שפיר חיישינן גם בכה"ג דמשקר ועיין ש"ס דיבמות דף כ"ה ובתוס' כתובות דף כ"ב ע"ש ה"ה וא"כ כיון דעיקר החורבא בהך דחתם סופר למ"ד באחם חתומו כשר ומעשה הוה דילמא אמר לבי תרי אמרו לסופר ויכתוב ואחם חתומו ומשום כיסופא דסופר מחתמי ל"י לסופר בזהדי חד תנייהו וכתבואר בש"ס שם א"כ למ"ד אומר אמרו פסול ליכא חורבא דאם יחתמו לסופר ורק חד תנייהו שפיר יפסול ומשום דכיון דס"ל דגם אומר אמרו הו"ל מיילי תו ל"ה בכה"ג נשמה דהסופר שפיר יחוש בזה דשמא שקר מעידים דאף דהוי שנים מ"מ דיבורא קאמרי ואף שאחד מהם חותם על הגט מ"מ לבני האחד יחוש אף לעביר מעשה וחוחם דבחד חיישינן גם היכי דעביר מעשה וכנ"ל ור"י היטב בכל זה :

**המורם** מדברינו אלה דאם נאמר כדעת הסוברים דבעינן שליחות בכתיב' שפיר יש לומר כדעת הר"ן והרא"ה ז"ל דכשר במינה בעלמם שליח להסופר שלא צפניו דיכול אדם לעשות שליח שלא צפניו ורק באומר אמרו מדעתם פסול משום דהו"ל מיילי דלא תימסרן לשליח ואנן שליחות בעינן בכתיבת הגט ואף אי ימא דפסול גם במינה בעלמם להסופר שלא צפניו וכשיטת הרמב"ם ז"ל מ"מ ז"ל ראינו רק חששא דרבנן בעלמא דשמא לא יכתוב הסופר לשמה לשם כריתות מאחר וכנ"ל אבל מה"ס באמת הוי נט ולא חיישינן לזה ובהך דמיילי מטעם שנחבטל השליחות בטל גיטא מה"ס ואני מוסיף לומר עוד דלפ"ז יש לומר דבב"ד לכ"ע מהני בעשה להסופר שליח שלא צפניו דכיון דעיקר הטעם לפסול בכה"ג אף דיכול אדם לעשות שליח שלא צפניו הוה לפי האמור משום דיושם הסופר שלא לזה הבעל לכתוב והעדים שקר אומרים דדיבורא קאמרי וכנ"ל א"כ ז"ל דזה אינו רק בעדים אבל בב"ד לא חיישינן לזה ושפיר איפוא יכתוב לשם כריתות מבזרר ועיין בש"ס דיבמות דף כ"ה בהך דמיאנה או שאל' צפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד טעמא דב"ד הא תרי לא ואף דדחי לה התם במסקנא היינו משום דכיון דהתם חשוב מעשה גם תרי לא חשידי ועיין בתוס' שם אבל מ"מ יש לומר גם לפי המסקנא דיש לחלק בין תרי לב"ד לענין היכא דהוי רק דיבור דאף דבתרי חיישינן דדיבורא קאמרי מ"מ בב"ד לא חיישינן גם בזה משא"כ לדעת הסוברים דלא בעינן כלל שליחות בכתיב' דלפ"ז עכ"ל דהא דפסול היכי דהוי מיילי הוה משום דכיון

דעתו דגם בכה"ג בזה אין מויליין והנה הכ"י ז"ל העלה דהא דקמיה הך דקדמו וכנסו בשני אחים ולא בזה אחר היינו משום דרוקא בשנים דעתה אחרי שייבס האח השני את השני נפקע זקוקתה ואינה האחות עוד ספק אחות זקוקתו אין מויליין אבל בזה אחר דעתה היא ג"כ ספק אחות זקוקתו ואם יחלוץ לאחותה תה"י ספק אחות חלוטתו אף דלא הוי רק ספק מויליין עכמ"ד אולם באמת הוא ז"ל לטעמי' אזיל דכתב דבאחות חלוטתו החמירו חז"ל בספיקו אף דבכל מקום ספיקא דרבנן לקולא משום דחשבי ל"י כאחות גרישתו דגם ספק אחות גרושתו לחומרא דלפ"ז הא דחנן דאס קדמו וכנסו אין מויליין הוא רק בשני אחים דעתה ליכא עלי' שום חשש איסור דכבר נפקע הזיקה מאחותה וכנ"ל אמנם זה לאו ד"ה היא דרעת הרמב"ן ז"ל הובאו דבריו בזה"מ ז"ל פ"ח מה"יבוס דגם בגשא ספק חלוט' אינו מויליא דספק דרבנן להקל ורק דלכתחילה אסור לישא אחותה משום דהוי דבר של פרסום צב"ד ולפי"ז יקשה דלמה לא נקט רבותא טפי דגם בזה אחר דגם עתה איכא חשש איסור אינו מויליא ולכאור' עלה על לבי לומר דע"כ אנו לריבין לומר כטעמו של הרמב"ן ז"ל דלטעמו של הכ"י ז"ל יקשה לרעת התוס' ודעמס דהיכי דכנס לאחות זקוקתו לכ"ע נפקעה הזיקה היכי דקדשה דע"י הביאה שח"כ נעשה נשואה או לרבנן דריב"ב דגם קידושי אחותה תפקיע הזיקה גם בלא קידשה תקודס דהביאה עכ"פ אירוסין עושה למה לא יהי מותר לכנס לכתחיל' דהרי באמר לה הרי זה ניטך ע"מ שתבעלי לפלוני דפסקין עפ"י הירושלמי דלכתחיל' לא תבעל לו ומשום דקודם הביאה עדיין היא ח"א כתבו האחרונים ז"ל דאינו רק איסור דרבנן וא"כ כיון דספיקא היא ספיקא דרבנן לקולא דזה אין ענין לספק חלוטת לטעמו של הכ"י ז"ל דעשאוהו חז"ל כספק אחות גרושתו וע"כ ז"ל כטעמו של הרמב"ן ז"ל דבמקום פרסום אין להקל בספק דרבנן וכיון שע"כ אנו לריבין לסברת הרמב"ן ז"ל מאין לנו איפוא עזר לחדש דבספק אחות חלוט' עשאוהו חז"ל כספק אחות גרושתו להחמיר אף בדיעבד ואין לחלק ולומר דהתם בהך

דע"מ שתבעלי לפלוני שאני דעס זה שנבעלה לפלוני נעשית גרושה למפרע משח"כ בהך לאחות זקוקתו שרק עתה עם הביאה נפקעה הזיקה דמה בכך דמ"מ כיון דבאים כאחד אין כאן איסור בעלמא דוגמא לזה גיעה ומארה באים כאחד א) ובה אמינא לבאר דברי התוס' ז"ל אשר נפלאו בעיני שכתבו אהא דקדמו וכנסו אין מויליין דרוקא משום דשמה לא פגע באחות זקוקתו אבל אי ודאי הוי זקוק להוליא אע"ג דבשומרת יבם שקידש את אחותה ח"ל לרבנן אפי' להמתין היינו משום שקדש תחלה ולא בא עלי' באיסור כו' אבל הכא דקני לה בביאה דוקא במקום ספק כו' ודבריהם אינם מובנים דמה ענין הך דרבנן לזה דגם לריב"ב הרי הכא כבר עשה אחיו מעשה שייבס אחותה וגם לריד"י ח"ל ח"כ דכיון שעשה איסור ודאי מויליין מתנו ולפי הכ"י אמינא דכוונת התוס' ז"ל הוא דאף לרבנן דריב"ב דעס הביאה לבד נפקעה הזיקה ולא עשה איפוא איסור בעלמא וכנ"ל מ"מ קנסו אותו להוליא בודאי אולם אחר העיון אין עזרה רא"י לטעם הרמב"ן ז"ל ד"ל דהא דאסור לכנס לכתחלה במשנתנו היא משום ביטול מלכות יבמת דאף דיש עוד אח אחר לקיים המלכות מ"מ חיישין דלמא עיית וכמבואר בש"מ דף י"ח ע"ב :

**והנה**

לענין שנחמיר לומר דאחר שהתרו בו שלא יכנס ועבר וכנס מויליין מתנו יראה דהיכא שגס עתה לא נשתנה הדבר תמה שה"י ורק שמ"מ אס כנס אינו מויליא דע"כ דהטעם הוא משום שלא רצו חז"ל להחמיר עליו בדיעבד בזה בודאי דרעת נוטה לומר דאס עבר על התראת צ"ד לא חשוב כדיעבד שנקל עליו שלא להוליא וכ"פ במ"ס שאין להס סוף דאף דאס נשאת לא תלא בעברה על התראת צ"ד תלא עיין בסי' י"ז אולם היכי שעתה ליכא עוד שום דגוד איסור וכאך דמתניסין דאחר שיבס האחר השניה כבר נפקעה הזיקה לגמרי ז"ל דגם בהתרו בו תקודס אינו מויליא דבשביל שעבר על ספק איסור דרבנן אין לקנסו ורק דהרא"ש ז"ל דקדק מלשון קדמו וכנסו דגם בזה דוקא בלא נתלכו צב"ד אבל נתלכו צב"ד ואסרו לכנס גט בכנסו מויליין. וא"כ שפיר ז"ל דהא דנקט

**מלחמות אריה**

א) לכאורה ה' נראה לדעתי דיש להביא דמיון להך סברא היכי דהפקעת האיסור נעשה עם המעשה אי חשבינן להמעשה כאלו נעשה כבר בהיתר מהא דאמרינן ברי"ה כ"ט אמר ר"י בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יאל כו' מ"ט עושה דבת מעילה היא כיון דמעל נפקא לחולין מתקין לה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי קא תקע באיסורא קא תקע ע"ש ולכאור' פליגי בהך סברא דר"י סבר דכיון דעס התקיעה יאל לחולין חשוב כאלו תקע בשל חולין ורבא פליגי ע"ז אף התם פליגי לענין דעבד דלכתחיל' בלא"ה איכא איסור מעילה אך לדעתי יש להביא רא"י מע"ז מ"ב דאמר רבא התם לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה אלא גורה דלמא מגבה ל"י והדר מבטל ל"י והוי ע"ז ביד ישראל וכל ע"ז ביד ישראל אינה בטלה לעולם ולכאור' יש להקשות דלמה הולך רבא לומר דע"ז של ישראל אינה בטלה לעולם אפי' אי יש לה ביטול מ"מ אי מגבה ל"י קודם הביטול הא קעביד איסורא שזכה בע"ז ואפי' אס מבטל ח"כ הא בשעת הגבה מיהת קא עביד איסורא וביותר יש להקשות לפת"ש הר"ן ז"ל שם ואע"פ שהוא אסור בהגאה ואין זה דין עמון אפי' כיון שיכולה להתבטל ע"י ענו"ס מצי זכי בה ודבריו לריבין ביאור הא כיון דאמרינן דהוי ע"ז של ישראל ואין לה ביטול שוב קשה האין מצי זכי בה ול"ל דמ"מ כיון דאי הוי אמרינן דלא זכי בה שוב יש לה ביטול וממילא יש בה זכי' ח"כ זה בזה תליא אזלינן לחומרא דוגמא לזה כתבו התוס' בב"מ ל"י ע"א ד"ה אף עובר שכתבו וא"ת ועלה עלי' זכר אמאי פסולה והא ודאי לא ניחא ל"י לפסול פרה שדמיה יקריס בשביל דבר מוטע וי"ל דאם היתה כשירה הוה ניחא ל"י ולכך אין להכשיר ע"ש ומעתה לפ"ז ארדבה אס נימא דע"ז של ישראל יש לה ביטול בודאי ה' אסור לזכות קודם הביטול דהזכי' הוא ברור משום שיש לה ביטול והאיסור הוא בודאי משח"כ עכשיו שאין לה ביטול לית בה זכי' ואין האיסור ברור כל כך דאינו אלא משום דאזלינן לחומרא וכנ"ל ח"כ למה ה' לריבין רבא לומר דע"ז של ישראל אין לה ביטול אך באמת יש לומר עפ"י דאמרינן בע"ז ג"ב ע"א גכרה או משכנה רבי אומר ביטול וחכמים אומרים לא ביטול וקא אמר התם ר"י מחלוקת בצורף נכרי אבל בצורף ישראל ד"ה ביטול וע"ש ברש"י שכתב דכיון דמוכר לישראל משחמא בטלה דמידע ידפי דתבר לה ע"ש וא"כ לפ"ז שפיר ניחא דאי הוי ביטול לע"ז של ישראל הוי אמרינן דהזכי' בעלמא הוא הביטול דהא כי זכי ישראל משחמא אדעתא דלתבר זכי לה ח"כ הזכי' והביטול באין כאחד שכתבנו ע"י זכיינו ובה"ג מותר אפי' לכתחיל' ולהכי הולך רבא לומר דע"ז של ישראל אינה בטלה לעולם וא"כ הכי נמי י"ל כמו שכתב מו"ח ז"ל דמותר לבא על אחות זקוקתו כיון דעס הביאה נפקע הזיקה ובאין שניהם כאחד ולריבין לחלק מהך דקאמר רבא אימת מעל לבתר דתקע דהתם עכ"פ עבר על איסור מעילה אבל הכא וכו' בההוא דע"ז לא עבד שום איסור ודויק :

דנקט הדין בשני אחים לאשמועין דגם בזה דוקא בקדמו וכנסו אין מויליאן אבל בהתרו בו ב"ר מקודם מויליאן ודוק. ולפי ה"ל בהך דנטען על השפחה והכרית בוראי הי' לנו לומר מלך הסברא דבהתרו בו ועבר וכנס מויליא דהתם גס עתה עדיין החשש שחשו חז"ל במקומה עומד ורק דהא דכנס אינו מויליא היא משום דלא החמירו חז"ל בדעבד וכיון שהתרו לא חשוב דיעבד וכנ"ל בהך דלא אחר ומשאל"ס. והמינא לפרש שיחתי דהנה עיקר הלכות שפתיס פירש"י ז"ל שעי"י שיטתה מחזק הקול והלעז שבה עליה תקודם וקשורה בו. אמנם הרשב"א ז"ל לא ניח לו בזה ופי' דהלכות שפתיס הוא שיאמרו דבשביל זה נחגיירה זו. וביאור דבריו ז"ל לדעתי הוא דאף דמדינא היא גיורת גמורה מ"ת איכא לזות שפתיס כשיכנסה שאינה גיורת גמורה בלבה ולא תתנהג כפי דת יהדות וכענין יפת תואר. ומעתה לא מציעא לפירושו של הרשב"א ז"ל דלא נגרע הלכות שפתיס אחר הכניסה דבכל עת שיושבת תחתיו איכא הלכות שפתיס הלוה. אולם גס לפירש"י ז"ל אין לומר דעיקר הלכות שפתיס היא בשעת שכנסה ואח"כ מה שעבר אין ולא נתקן כלום במה שנוילא אותה ממנו דבחמת לריך להבין לפירושו ז"ל דהלכות שפתיס היינו שמחזק הקול והלעז דא"כ צבא עלי' ודאי הי' מותר לכנס לכתחלה דמה לזות שפתיס איכא עי"ז דהרי כבר ידעינן שבה עלי' מקודם ובתוספתא איחא בהדיא הך דינא צבא עלי' ודאי ועכ"ל דכוונת רש"י ז"ל היא ישבזה שיכנסנה יהי' לו מזכרת עון שבזו נכשל פלוני והחשש ההיא הוא כל זמן שיושבת תחתיו וא"כ יקשה לפ"ז מ"ש הריב"ש ז"ל דכיון דיש חלופי גרמאות צירושלמי ספיקא דרבנן להקל דגס אס נניח כגירסת הרמב"ן ז"ל דלא דן הירושלמי בהך דינא דהתרו בו ועבר על ההתראה מ"מ מלך הסברא הי' לומר כן וכנ"ל בהך דלא אחר ובגשאת אחר ההתראה במים שאין להם סוף ומפני זה כתב הב"ח ז"ל דאי לא גרסינן הכי צירושלמי מלך הסברא החיובית יש לומר דהך דנטען על השפחה והכרית שאני דאינו רק משום זלות שפתיס ואינו אסור בעצם והוסיף לומר דהלכות שפתיס אינו רק מזכרת עון דרבנן דבלי חיתון אינו עובר על איסור תורה. וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל וגס לטעמו ופירושו של הרשב"א ז"ל ליכא לעז איסור תורה אף שהוא אחר החיתון דמדינא חשיבה גיורת גס בכה"צ והטעם הוא רק שהיא כעין יפ"ת וכנ"ל ומה גס דלפע"ד פירוש רש"י ז"ל נכון יותר ולא אבין דאיך יפרנס לפירושו של הרשב"א ז"ל הך דשפחה ונשתחררה ונ"ע גדול אללי. ובחסם נתחבט בזה הט"ז ז"ל דגס אמות זקוקה אינו רק מדרבנן דעיקר סברתו והחילוקו של הב"ח ז"ל הוא דיש לחלק בין היכא שהוא איסור בעצם להיכי שאינו רק משום זלות שפתיס ולכאורה עלה על לבי לומר דע"כ אנו לריבין לחלק בהכי דהרי בהך דאמות זקוקתו החליטו התוס' והקדמונים ז"ל דבוראי אס כנס מויליא ואילו בהך דנטען על השפחה והכרית אס כנס אינו מויליא וע"כ דכיון דלא הוי רק לזות שפתיס קיל וכנ"ל:

**אמנם** אין מזה ראי' די"ל ולחלק בין היכי שהאיסור הוא רק מטעם חששא ובין היכא שאסרוהו חז"ל דהיכי דהוא ודאי איסור דרבנן בעצם וכהך דודאי אמות זקוקתו הוי מזיד על הכניסה משא"כ היכי דהאיסור הוא רק מטעם חששא שחששו חז"ל קיל להו לאינשי והו"ל כעין שונג ולא קנסוהו להויליא אבל אין לנו מזה עוד לומר דבכה"ג גס בכנס אחר ההתראה אין מויליאין ממנו דאחר ההתראה מזיד גמור הוא וקנסוהו וי"ל דדמי למשאל"ס דאס נשאת לא תלא ובהתרו בה תקודם תלא. והיינו ג"כ מהי"ט דמשאל"ס הוי רק חששא דרבנן וחשובה כעין שונג כל שלא התרו בה ורק אחר ההתראה דעשתה במרד ובמעל תלא ואין ראי' לחלק בין חשש איסור ובין חשש

לעז ולומר דבזה גס בכנס אחר ההתראה אינו מויליא. ובנוף דעת הריב"ש ז"ל הצבונתי וראיתי לפני גירסת הרמב"ן ז"ל צהירושלמי מוכח דבהך דנטען על השפחה וכרית גס בהתרו בו מקודם אינו מויליא דגירסתו היא קדש אין אומרים לו שיכנס אלא שלא יכנס כנס אין מויליאין מידו. והנה הך דכנס אין מויליאין אין לפרש דאף דבקודם אומרים לו שלא יכנס מ"מ בכנס אינו מויליא דזה א"ל להשמיענו דמשנתנו היא וע"כ דמוסב למעלה שאומרים לו שלא יכנס דמ"מ אס עבר וכנס אין מויליאין מידו ואף שהתרו בו מקודם ושפיר כתב הרשב"א ז"ל דכיון דראיתא חילופי גרמאות ספיקא דרבנן לקולא ודוק ועפ"י הגירסת הלזו צירושלמי עלה על לבי לישב מה שהקשימי למעלה לטעמו של הרמב"ן [דהא דלא מקלינן צספק חלולתו או זקוקתו מטעם ספק דרבנן להקל הוא משום דלכתחילה יש להחמיר בדבר של פרוסוס דלפ"ז למה לא נקט הדין בזה אחר דלא יכנס ואס כנס אינו מויליא דהוי רבותא טפי דאף דגס עתה הספק איסור במקומו הוא אינו מויליא]. באופן אחר. דהנה הא דאמרינן לפי גירסתו זו דאס קידש אסור לו לכנס אין לומר דהטעם הוא דע"י הקידושין ליכא עוד לזות שפתיס וכיון שהלכות והלעז מתחיל עם הכניסה הו"ל לכתחילה. דלפ"ז אס קידשה צביאה מותר לו לכנס דז"א דכבר כתבתי דהלכות שפתיס הוא כל זמן שיושבת תחתיו שהוא לו מזכרת עון דא"כ צבא עלי' ודאי הי' מותר לכנס לכתחלה וכנ"ל וכיון שכן אין לחלק מהי"ט בין קידושין לנשואין וכמובן. והנה כבר כתבתי למעלה דעת התוס' והקדמונים ז"ל דאף לרי' יהודה בן בתירא בכנס האמות אחר הקידושין נפקעה הזיקה וא"ל להמתין ולפ"ז אס קידש האמות ספק זקוקתו מקודם שבה עליה נפקעה הזיקה דביאה שאחר הקידושין נשואין עושה. וליכא רבותא א"כ צבא אחר יותר מבשנים דגס צבא נפקע הזיקה ע"י מעשה של עלמנו ואין להקשות רק היכי שלא קידש מקודם ורק דקני לה צביאה דלא נפקעה הזיקה לריב"ב. אולם בכה"צ הו"ל למימר דיויליא צבא אחר דכיון דאס אמות הזקוקה היא דע"ז אנו דנין לא הוי רק קידושין דלא חשוב ככנסה לענין דאין מויליאין ממנו. ורק בשנים אינו מויליא דעתה כבר נפקעה הזיקה ומשום שעבר על הספק דרבנן לא קנסינן ל"י כן עלה על לבי. אמנם יש לעורר ע"ז דבאמת נתקשה הרשב"א ז"ל דמה כ"מ בין קידש לכנס אולם י"ל דמ"ל להירושלמי דהא דכנס אין מויליאין מידו לאו היינו משום דהוי דיעבד ורק דחז"ל לא החמירו רק בשב ואל תעשה אבל לא בקוס ועשה ולכך בקידש לבד אומרים לו שלא יעשה מעשה לכנס אבל כשכנס אין כופין אותו להויליא בקוס ועשה וגס לאסור עלי' שלא ידור עמה לא החמירו חז"ל דיעבור על שכו"ע לא יגרע. ולפי"ז י"ל בהך דספק יבמה דגס צבא עליה לבד אין מקום להחמיר שלא יכנסה לדור עמה דשנא זו היא היבמה דנקנה לו לגמרי ע"י הביאה ויעבור על לאו דלא יגרע ואף דספיקא הוא ספק דאורייתא לחומר ודוק:

**אחר** הדברים האלה נחזור לרדון שלפנינו הנה אס בא על האס ודאי וגשא בתה הדבר ברור דאמרי שהתרו בו שלא לכנסה ועבר וכנס דמויליאין אותה מידו דזה דמי להך דלא אחר ומשאל"ס דמלך הסברא בכה"צ מויליאין ממנו. אולם בשלא צא עלי' ודאי רק שנעטען עלי' וכנ"ד יש לרדון ולחלק דהיכי שהי' דבר מכווער ביותר שהדברים מראין שהי' זנות די"ל שחז"ל חשו על הספק הזה ואסרו לישא בתה מפני שהאס רגילה אללה ורק שבדיעבד הקילו היכי שהתרו בו ל"מ דיעבד ומויליאין ממנו מפני החשש הזה ואף שהוא עווען ברי שלא נכשל בהאס מ"מ כבר העליתי בחידושי הרשב"א ז"ל לא כתב דברי מהני אף נגד החזקה רק בתרי ותרי דהוי שני וודאות ורק

ולפי דעת הרא"ש ודעת"י ז"ל קשה לומר אם שאין טופס השטר מכירה לפני שלא יהי' בנ"ד על השטר דין שטר שנעשה בערכאות דדין שטר עליו אולם גם לדיעה הראשונה הנה כיון שיש עליו חתי' אף דדין כתי' עליו ליכול לטעון פרעתי וה"ה דיכול לטעון אמנה במנו דפרעתי ובכתי' על מכירת בית דלא שייך טענת פרעתי יראה דתלוי אם יכול לטעון חנאי הי' דלהסובריס דגם חנאי א"י לטעון עיין שי"ך סו' פ"ב אינו נאמן לומר אמנה דלית ל"י מנו אף לרעת המחבר שם יוכל לטעון אמנה במנו דחנאי הי' וכמוצ"מ כ"מ הכריע הרמ"א ז"ל דבכתי' אין לדיין חלף מה שעיניו רואות שאם יש אומדנא לסיפך אינו נאמן ועיין בחומ"ס ז"ל דכל שבדד"מ אינו יכול לטעון לכ"ע אינו יכול לטעון פרעתי בכתי' וה"כ בנ"ד כיון שבדד"מ א"י לטעון כתי' כשטר מעליא דמי ואף שאין חתי' מקוים דגם כשטר קיי"ל דלריך לקיימו הנה מבוחר בכללי מנו שאין חשוב מנו כשהעולם יאמרו ששקר הוא ובשטר כזה א"כ לא חשוב מנו שיחזק בעיני העולם כשיטעון מזויף לשקרן וכמוצ"מ ולכאורה עלה על לבי לומר דכיון שזה אומר שלקחו בחובו א"כ אין כאן קנין כסף ורק שטר דלא מהני והחזקה אולי לא היה בפני המוכר דכשלא אמר לך חזק וקני לא הוי קנין חזקה. אולם התבוננתי וראיתי להצ"י בשם הרשב"א ז"ל שכתב להדיא דקני בכ"ג ע"י השטר הנעשה בערכאותיהן עיין בסו' קל"א. אמנם כ"ו להחלמד במק"א שבנ"ד אין כ"מ דכבר מכר הקרקע לנכרי ושמעון אינו חובע רק ממנו שהפסידו והיינו שיטעמו כמה הבית שזה יותר מהחוב ודלא כמו שטען שמעון שיפמיר לו בית כזה וכמוצ"מ וראובן א"כ נשבע היסת ונפטר ובזמנינו חלה יוכל לנגלל עליו שיטעב שהי' עכ"פ כל העסיקה שחשב צחוב הישן דעל החדש אינו יכול לנגלל אחרי שיש חתי' וטענת שמעון שהי' באונס אינו כלום וכמבואר. ואם כי נראה שראובן מתהפך בדבריו אין מ"מ סתירה גלויה דבמה שאמר שמכרו לנכרי כדי שלא יפסיד חובו וכדומה אין סתירה למה שטען שמכר לו דלאו דינא גמירי אינשי ואולי חשבו שיוכל לבטל המכירה וכי"ל כנלע"ד :

סימן מ

לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה אורי לאנדמאן נ"י אבד"ק פאדילאויא :

**תוכן** השאלה באשה אחת שמחו אללה ג' אנשים ורק שבעלה השגי מת מולי הטיפוס שהי' מכה מהלכת ובעלה השלישי הי' חולה עוד מטרס שגשאה בחולי השיפול ועם הבעל הראשון דרה שלשה שנים ועם השני חמשה שנים ועם השלישי שמונה שנים ויש לה מהשלישי יתוס קטן ובלי שאלת חכם השתדכה לאיש בר אורין שהכיר וידע זה ורק שלא חש לזה והשתדך עמה ויש כאן טובת היתוס שיהי' לו מנהל ומדרך עכ"פ השאלה. וזה החלי בעזה"י אשר מאתו השאלה כ"כ עזר לכל אכשל ח"ו בדבר הלכה זו :

**הנה** ידוע דבנשואין ומילה קיי"ל כרבי דבתי זימני הוי חזקה ורק בשור המועד ובזמנות קיי"ל כרשב"ג דבעינן תלתא זמני ודעת הרמב"ם ז"ל פכ"א מהל' א"ב דרק לכתחלה לא תנשא חבל אם נשאת לא תלא ובתשובה הוסיף לומר דלישא קטלנית אינו רק ע"פ הנחוש והפחד כ"ו ואומרים לה אם תמלאי מי שיקדש אותך לא נתייבנו לנרש והיו מערימין ומקדשין ואח"כ כותבין לה ב"ד כתובה וכונסין לחופה הנה הקיל עוד יותר שאף לכתחלה חין הב"ד מעכבין על ידה ונראה לדעתו הי' ז"ל דס"ל דהא דקתני לא תנשא היינו דאסורה לכתחלה להטעות השלישי דדרך להקפיד על זה וזה מדויק בלשונו הטהור ז"ל אם תמלאי מי

שהם סותרות ז"א"י ויכול לומר כרי ושהוא סומך על הודאי הזה משא"כ בשארי ספק והבאתי ראיות ברורות לדבר ואכתי' אולם כשהי' רק קול ולעז דהא דאסור לכנוס הוא רק משום אלות שפתים וכמבואר בפוסקים ז"ל דמי להך דנטען על השפחה והנכרית תליא בחלופי הגרסאות שבירושלמי וכיון דספיקא היא ספק דרבנן להקל וכת"ש הריב"ש ז"ל וכאשר בארתי דבריו ז"ל למעלה ואמינא להוסיף ולומר דגם לרעת הט"ז והח"מ ז"ל שהחמירו בכ"ג גם בשפחה ונכרית יש לרון להקל בכ"ג בנ"ד ד"ל דבנ"ד אם לא הוי דבר מכווער ביותר י"ל דאף לכתחלה מותר לכנוס בתה דבנ"ד ליכא אלות שפתים דהיינו שהוא מחזיק הקול והלעז ושלתכלית זה נושא בתה שמהי' רגילה אללה ושיכחא ל"י דכיון שהי' נטען גם על הבת היא מהכ"מ נאמר שנתחזק הקול שנטען על האם דיותר יתחזק הקול שהי' נטען על הבת דבשביל זה נשאה וע"ז לא הוי אלות שפתים דפנו"י היתה וכת"ש החומ"ס והקדמונים ז"ל וגם דאף מה שכתבו האחרונים ז"ל דגם בקול ולעז על האם חסור לישא בתה יש לעורר עפ"י מה דאיתא בש"ס דיבמות דף כ"ו דפריך אהא דתמן נבי מביא גט ועד המעיד דמותרים לבניהם ולאחיהם ומ"ש מהך דנטען על האשה דאסור בבתה ואחותה ומשני נשי לגבי נשי שכיחי גברי לגבי גברי לא שכיחי א"כ גברי דאסרו שכיבתם אהרדי קפדי נשי דלא אסרו שכיבתן אהרדי לא קפדי והנה לכאור' קשה לפת"ש הש"ב ז"ל דהיכי דרגילה אללה הרבה לריך לנרש את אשתו דלפ"ז כ"ש אם יתברר שכל על הקרובה אח"כ דנאסרה אשתו עליו דחזינן שהיתה רגילה כ"כ עד שזינה עמה והאי דעביר איסורא בחתמתי' שאני דל"ה מחמת שהיתה רגילה אללה וא"כ גם נשי אסרו אהרדי וקפדו וז"ל דבאמת חז"ל לא סמכו ע"ז דקפדי ורק לענין אלות שפתים אמרינן דלא יאמרו שעלת זימה הי' דכיון דקפדי לא שכיח ולא עשה בשביל זה וא"כ כ"ז בדבר מכווער דחשו חז"ל חבל בלעז בעלמא אין לומר ולאסור לפ"ז משום אלות שפתים דכיון דלפ"ז אסרו אהרדי קפדי ודו"ק ויש לי ל"ע אחר חדרגמ"ה ז"ל בהתרו צוולא זה אי ניתא דכיון דהוא עבר על ההתראה דחייב להוילא גם היא לריכה לקבל הגט כיון דמלוה לנרשה או דמימא דכיון דמטעם קנס היא לא קנסוהו להפקיע זכותה שיש לה בתקנת חרדגמ"ה ז"ל דהיא לא פשעה והדבר לריך עוד תלמוד אללי. עוד אומר דהיכי שלא הי' רק קול ולעז דבדדתי' דאין מוליחין בכל נווגא מ"מ יש להזהיר האם שלא תצא לבתה דגם בלא דבר מכווער על פרייות בעלמא מחויבים הב"ד להזהיר' ולקנא לה וכמבואר בש"ס ופוסקים עיין עליהם ויש מקום אחי לכאורה לומר דגם בדבר מכווער ביותר ואף גם בא עליה ודאי אין מוליחין הבת ממנו גם בהתרו צו תקודם לפי הכ"ל דבנטען משפחה ונכרית גם בכ"ג אין מוליח' ד"ל דל"ד להך דאח אחד ומשאלים דשם האיסור דרבנן היא עלי' בעלמ' משא"כ בהך דנשא בתה דעלי' ליכא איסורא ורק שאסרו חז"ל לכתחלה לכנוס משום חשש זנות עם אמנה אולם זה חילוק דק מאד וביחוד לפי מה דכ"ל לן מ"ז רשכ"י ז"ל דכל היכי שחשו חז"ל למיעוט אין המיעוט דחששו חז"ל על הענין שאנו דנין עליו שהוא מהמיעוט ורק שהיא תקנה כוללת שאם נלך אחר הרוב המיעוט יהי' לנכד בהאיסור וא"כ גם נטעב במשאלים אין האיסור בעלמ' האשה ואפ"ה אם עברה על התראת ב"ד תלא והבן זה והנלע"ד בתבתי :

סימן קט

עוד להג"ל

**ועל** דבר המשפט אשר הקריב לפני כ"ת כפי הטענות הנה בענין שטר הנעשה בערכאותיהן יש שני דישות

ולרד"י מחלקיק בין פירשו מקלחן לפירשו כולם דמפרש רבינו בפסקיו ז"ל וכבר נחמסו סמפורטיס ז"ל ביאור החילוק שבין פירשו כולם לפירשו מקלחן דבין כך ובין כך לא חסוב קבוע וכמבואר בכתב מקומות. ולכאורה עלה על לבי לומר דהכא הוי פירשו לפנינו ודלא כמברת ה"מ ז"ל דכיון דבשעה שפירש לא היה לנו לדון אין לו דין פירש לפנינו וקושיה ה"מ ז"ל דא"כ פשיטא יש ליטב ולומר דרבינו ז"ל ס"ל כדעת רביס מהקדמונים ז"ל דפירש לפנינו לא הוי רק קבוע דרבנן ואינו מנרע לפנינו לעבור על איסור מורה ורק דפיקוח הגל הוי מלאכה שאינה לריכס לגופה דלא הוי רק איסור דרבנן והס אמרו והס אמרו דאין חסוב רוב דחשוב קבוע וזה שפיר הולך להשמיטנו דאינו פשוט כל כך שנחנו חז"ל עליו דין קבוע להקל וזה לא שייך רק בפירשו מקלחן דפירשו כולם דנחבטל הקביעות לגמרי גם בפירשו לפנינו לא שייך קבוע וכמבואר בפוסקים ז"ל עיין פליהס כן עלה לכאורה על לבי. אולם אחר ההתבוננות ראיית דאי אפשר להעמיס פירוש זה בדברי רבינו ז"ל דרבינו ז"ל פוסק כר"י דגם באין לריך לגופה חייב וכמבואר. אולם לפי ה"ל יש לפרש דעתו ז"ל באופן נאות דעיקר פלוגתייהו דשמואל ור"י הוא דכבר הוכחתי מ"מ דיומא דף פ"ג גס דבפ"ג גס במיעוט נגד רוב אזלין לקולא ובארתי הטעם דכיון דהמורה אמרה וחי בהס שלא יהי' חשש מיתה לא מהני רוב דרוב גם כן מכלל ספק לא יא' עמט"ל לחלק בזה בין פ"ל לר"י דאזלין בחר רובא וזה א"כ טעמא דשמואל דגם ברובא עכו"ס מפקחים ור"י דפליגי עליו ס"ל לחלק דזה אינו רק ברובא דליחא קמן אבל לא ברובא דליחא קמן דרובא דליחא קמן חסוב בזדאי וחינו כלל בנגד ספק. וכבר בארתי בתק"א דהך דשנים אומרים לריך ומאה אומרים א"ל לא חסוב רובא דליחא קמן ולר"י להך דסנהדרין דחשוב רובא דליחא קמן דהס אין לנו לדון רק על סנהדרין זו שדין עליו משא"כ ברופאים הרי לא שאלנו לכל הרופאים שבעולם שנאמר ריש כאן רוב האומרים אינו לריך ואולי אס נשאל לשאר רופאים נמלאו יותר שאומרים לריך ורק דאנו אומרים דמאלו שהס לפנינו אנו דנין שכן יחי' החשבון כשיחמסו כל הרופאים שרובס יאמרו א"ל וזה לא הוי אלא אומדנא דלא הוי רק ברובא דליחא קמן ואין ראי' א"כ מזה לרובא דליחא קמן. ומעתה שפיר מחלקין לר"י בין פירשו כולם לפירשו מקלחן דעיקר סברת החילוק בין רובא דליחא קמן לרובא דליחא קמן דברובא דליחא קמן י"ל דהמיעוט בטל לגמרי נגד הרוב ואינו אס כן כלל בנגד ספק וזה לא שייך רק בפירשו כולם דנחבטל הקביעות לגמרי משא"כ בפירשו מקלחן דכיון דאתה אומר דכל דפריש מרובא פריש א"כ נשאר המיעוט במקום הקבוע ולא נחבטל א"כ לבני הרוב דזהו עיקר ענין קבוע דהמיעוט במקום הקבוע חסוב וא"כ אף דחשוב רוב לא יא' מ"מ מכלל ספק וכמובן והוא בכלל גזירת המורה וחי בהס ולא שימות בהס והבן זה כי הוא ענין עמוק ועיין בב"מ ז"ל שכחז דהא דבלא הכיר בה יש לה כתובה מהשני אף דעס מיתתו נעשית קטלנית הוא משום דהיא מוחזקת כיון שהשטר כתובה בידה וכנבוי דמי והב"ש ז"ל חתה עליו דב"ש סבירא לכו הכי ולית הלכתא כוומייהו ורק כב"ה דשטר העומד לנכות לאו כנבוי דמי ולפי ה"ל דברי הב"ש ז"ל נכונים לפת"ש הוא ז"ל בעלמו בחומ"מ סימן ס"ז דאשה בכחובתה הוי מוחזקת יותר ממלוה בשטרו כיון שהכתובה היא תנאי ב"ד ואף דעיקר פלוגמא דב"ש וב"ה הוא בתמו בעליהן עד שלא שמו דאינה נובית כחובתה לב"ה אף שהוא תנאי ב"ד יש לומר לפי"ז דהא דלאו כנבוי הוא לב"ה היינו רק דלא הוי בחזקתה אבל מ"מ איתרע לה גס חזקת ממון של הבטל ולכך בהך דעתו בעליהן עד שלא שמו אינה יוכלה

מי שיקדש אותך דהיינו שיהי' מכיר בך שאת קטלנית ולא יקפיד ויחוש ולפי"ז נסתר דברי הב"ש ז"ל שכחב בסומן ט' ס"ק ג' דמחשבה זו של הרמב"ם ז"ל מוכח דלדעתו ז"ל גם בלא הכיר בה יש לה כתובה וכוונתו למ"ש ואח"כ כומבין לה סב"ד כתובה ולפי ה"ל אין מזה ראי' דתיירי בהכיר בה וכנ"ל ועיין במהרי"ו ז"ל שכחב דנשאת לשלשה ומתו גם להרמב"ם ז"ל כופין אותה להוציא' ולריך ביאור דהרי אן קיי"ל בנשואין כרבי ומה נ"מ בין שלישי לרביעי דאף דבתרי לא הוי רק ספיקא וכמ"ש הקדמונים ז"ל דמה"ט בנשואין ומילה קיי"ל כרבי דספק נפשות הוא מ"מ מה לי בין ספק לודאי ולמה לא נכוף גם על הספק ויראה בזה לדעתו ה' ז"ל דס"ל דבתרי זמני לא הוי ספק השקול ורק מיעוטא ולכך אין סב"ד מעכבין על ידו כשמכיר בה ואינו מקפיד שסומך על הרוב ורק שאין אנו מורין לו שישאנה כיון דמ"מ איחא מיעוטא. ואמינא סעד לזה דבמועד קיי"ל כרשב"ג דאינו מועד עד שיפירו ב"פ ואי ימא דבתרי זמני משי לי' לספק גמור נהי דליחא דאין משלס נזק בלס עד גניחה רביעית דאין למייבו מספק מ"מ יקשה בהא דאמרינן דפלגא ניוקא קנסא ומשום דתחס שוורים בחזקת שימור קיימי ולא פשע במה שלא שפר שורו כראוי דבפעס שלישי הו"ל לומר דעמונא הוא דכיון דאתה אומר דבתרי זמני ספיקא הוא יא' עכ"פ מחזקת חזקת שימור ופשע במה שלא שמו וע"כ דבתרי זמני עפ"י הרוב אין כאן רשע ורק מיעוטא הוי ולא יא' א"כ השור ע"י מה שנגח ב' פעמים מחזקת שימור וכמובן :

**והנה**

בב"מ דיומא דף פ"ג איחא כנים אומרים לריך אפי' מאה אומרים אין לריך מאכילין אותה ורק דאמר רב סכרא כו' בפסולי עדות הלך אחר רוב דיעות ה"מ לענין אומדנא דממונא אבל לענין נפשות ספק נפשות להקל ועוכה מזה לכאור' דבנפשות גם רוב לא מהני דרק אומדנא הוי כרוב דמה"ט בב"מ אזלין בחר רוב דיעות בפסולי עדות ואפי"ה אמרינן בנפשות דספק נפשות להקל ולמה אס כן לה נכוף בשני זמני בקטלנית כמו בחלחא זמני. אמנם אחר העיון גם זה נכוף דלכאור' לריך להבין דהרי גם בדיני נפשות קיי"ל דאזלין בחר רובא הרי דדין והורנין עפ"י הרוב בקום ועבה ואמחי בדי' לא אזלין אחר הרוב גם בשב ואל תעשה והנראה בביאור הדבר לפת"ש בש"מ ב"מ בהך דקפץ אחד מהמנויים דאין לילך בזה בחר הרוב דגם רוב ספק מקרי ורק שהמור' המירה ספק זה וכיון שהמורה אמרה עשירי ודאי ולא עשירי ספק לא מהני רובא דזה גם כן בכלל ספק הוא ולפי"ז גם אנו נאמר כיון דככל המלות אמרה מורה וחי בהס ולא שימות בהס דמזה ילפינן דגם ספק פקוח נפש דומה שבת וכדומה דבעינן שלא יהי' גם חשש מיתה ולא מהני גם רובא ולכך מאכילין אותה ביום הכיפורים גם על חשש מיעוט דכל שיש חשש גם חשש רחוק המירה המורה וכיון שכן בהך דקטלנית מרי זמני אס אחד הקע את עצמו ואומר שהוא סומך את עצמו על הרוב ואינו חושש להמיעוט אין סב"ד יכולים לעכב על ידו להפריש אותו מסכנתא כיון שע"פ הרוב אין כאן חשש ובכל תקום אזלין בחר רובא ורק שאין מורין לו כיון דמ"מ איכא מיעוט וכנ"ל והבן זה. ועפ"י אמינא ליישב דעת הרמב"ם פ"ב מהלי' שבת שכחב לפנין פיקוח הגל דאס היה רוב עכו"ס וישראל אחד בחר אחד בפירשו מקלחן והלך אחד לחצר אחרת ונפל עליו הגל מפקחין אבל אס פירשו כולם ואחד הלך לחצר אחרת אין מפקחין כיון שהרוב עכו"ס ובחשבה המובא בב"מ גס ביאר רבינו ז"ל דלשמואל באמת בב"מ מפקחין דאין הולכין בדיני נפשות כלל אחר הרוב אמנם ר"י פליגי עליו והלכה כר"י [כנראה שהי' לו קלח גירסא אחרת דלפי גירסתיו ליכא פלוגמא כלל בין שמואל לר"י]

סימן מא

ב"ה בריסק יוס ב' כ"ז שבט תרכ"ט .

אשיב ואומר שלום לכבוד ידידי ה' וידידי עוז הרב הגאון הגדול כו' מוהי רפאל יוס טוב ליפתאון נ"י אבר"ק ביאליסטאק בזירוף ב"ד הלדק הרבנים וכו' נ"י .

**אחרי"ש** כ"ח כמשפט לאוהבי ה' וח"ש בדבר פידור השמות אשר שלח שמה הרב מ' נפתלי ד"ל ומסדר גיטין פה"ק הנני להודיע לכת"ה כי צפה לחגוגוהנים לכתוב על פי דעת הגאון בעל טוב"י אשר דבריו נראים לכל מעיין כי המכונה קאי על האדם ולא על השם וא"א חיפוא לכתוב משה יהושע המכונה העשיל אחרי שהוא נקרא גם בשם משה הירש ויעיינו בטוב"ש בשם"ו שם וביחוד בנ"ד אין מי שיכנה אותו בשם העשיל תמורת השם יהושע ואף בחתימתו אינו כותב הכינוי ביחוד רק משה יהושע העשיל ואחרי שג"ר לכתוב דמתקרי מהגורך לכתוב כמו שנקרא משה העשיל וגם משה הירש וזה הדרך הנכון לדעתי ביותר יען כי גם זה קשה לכתוב גם דמתקרי שלישי בחתימתו משה יהושע העשיל אחרי שלא הי' ברצונו גם בחתימתו להחזיק שלשה השמות יחד ורק שהוא תברר שמוחיו וע"י בש"ע נבי עד החותם וביחוד כי לדעת הט"ז ז"ל אין לכתוב דמתקרי על החתימה לבד. כאשר לא נעלם מעיני כת"ה . אולם לפי אשר כתבתי הוא הדרך המעולה בלי עקולי ופשוטי ומה יזיק אם כותב השם בקילור בקריאתו וגם הגאון מליסא ז"ל בספרו ת"צ לא כתב כן רק כדי ליישב דברי הב"ש ז"ל אשר יש ליישבו בכמה אנפי וגם הוא ז"ל לא כתב כן רק לכתחלה וגם בזה לא נתקבלו דבריו ז"ל כעבאר בכמה מקומות בספרי האחרונים ז"ל ביחוד בנ"ד אינו כותב קילור השם לבד בשם העיקר ורק דמתקרי כן והרי הוא נקרא כן וכ"ע יודעים . זו"ו ראיתי מכותלי תכתבם שדעתו ה' לכתוב ה' גרש בע' ולאחזו פה כותבים כזה הירש אחרי שכן שם החיה בל"א רק שגשג הקריאה אלל ההמון ועיין במשובות הגאון מהר"ח כהן ז"ל כמדומה שהוא ת'ו' הגאון מהר"ש ז"ל בעל מרכבת המשנה שהפריז לומר שאם כתב הערש בע' הגט פסולי יהי' איך שיהי' בהפרזות זאת עכ"פ למדנו מדבריו חלה ז"ל שהברת האנשים הי' תאז' בע' ועכ"ז לא תאלצו בשום סדרי גיטין לגדולי האחרונים ז"ל שיכתבו הערש בע' את כל זה ראיתי להשיב לכת"ה ובתקותי כי יסכימו לדעתינו בכל הדברים הנאמרים. הנני ידידי :

סימן מב

ב"ה בריסק יוס א' כ"ד אדר תרכ"ט לפ"ק לכבוד ידידי ה' וידידי עוז הרב"ה ח"ריו ובקי בחדרי תורה חכמתו פניו תאירה מפורסם לשם ולתפארת כ"ש מו"ה בן ציון נ"י אבר"ק שערשוב :

מכתב

כת"ה עם שאלותיו שאלת חכם לנכון השיגה ידי במועדו ועמה אמתתי להשיב לכת"ה עלי יקרת מדברותיו כיר ה' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית' אשר תאלצו אשאלה עזר לכל ינטו אשורי מני הדרך. ראשון תחלה הביא כ"ח דברי הגאון מהר"מ ז"ל שנתקשה דהיאך תלין פתס פחות מכנרים ועוד צדס תאכולת הרי החוש מעיד לאין דם המאכולת רבה כל כך ומזה הוכיח כי בזמנינו נתקטנה המאכולת תאלצו הי' בזמן התלמוד ומשם זה ילא לרון ולחלק דדוקא בנמאל חתס על חלוקה שאינה רק משעס נזירת חת"ל נוכל להקל בפחות מכנרים שאינה בכלל הנזירה נזירת כתמים משא"כ בעד שאינו בדוק והאר"ך בזה והנה בנוף תמהיתו ממיטוט דם המאכולת הכה באמת חס נחליט ששיעור גרים של כתמים שהיא שיפור

זה את זה חס לא דנפרש דהך ויראה כו' קאי על קטלנית דתלתא זמני דוקא ובתרי זמני ס"ל דאין כופין להוליא ושפיר דהה בזה דברי הרמב"י ז"ל דמיידי בתרי זמני ודברי הטור ז"ל בשמו אינם מובנים ליו"ט. אמנם צמה שהעלה רבינו ז"ל בחשובה דגם לכתחלה אין הכ"ד מעכבים ע"י לא מלאתי לו חצר ויראה לדעת הפוסקים ז"ל אלו דאף דבשאת אין כופין להוליא ומשום דלא הוירק חשש מיעוטא ואזלין בתר רובא מ"מ לכתחלה מעכבים על ידס דחז"ל עשו תקנה כוללת ולא שייך לייך בתר הרוב דזה לא שייך רק בעיני פרטי אבללל בתקנה כוללת דלר"ך לתקן המיעוט וכמ"ש מ"ו רשכ"י ז"ל צממה מקומות וגם בזה עשו תקנה כוללת דאם כל הנשים שמתו שני אנשים ונשארו יבא המיעוט לידי סכנתא ורק אחר שנשאת דריעבד שאנו רנין על עיני פרטי הלוה אזלין אחר הרוב. ואפשר שגם הרמב"ם ז"ל אינו חולק בסברא זו ורק דדעתו דאחר שהורני חז"ל דאיכא חשש סכנה לא שכיח שלא יקפידו לישאלה וליכא למימר עזר דהוי תקנה כוללות דכיון דהוי מלתא דל"ש לא הוי רק ענין פרטי וכמובן ודוק. ובמת אחר דבר או שאר תכה מהלכת אי הוי מן המנין י"ל דלמ"ד מעיין גורס ל"ה מן המנין דמתכ"ח תלה במעיין שלה אחרי דרביס שמו ומתו בחולי זו אולם למ"ד מזל גורס אין חילוק דלענין שנאמר דהוי תכת דל"א מזלל גרים בעיני שימתו רוב האנשים בעיר או בשכונה זו וכדאמרינן נבי ניכוי מחכירתו דאשתדוף רובא דבאנא וזה הוא לדעתי כונת הרמ"א ז"ל שביא הך דמתו בדבר דעת הר"א דס"ל דמעיין גורס ודוק :

וניהזור

לענין השאלה שלפנינו הנה זה ברור אללי דלא הוי רק קטלנית דתרי זמני דהשלישי אינו מן המנין דאחרי שקודם שנשאה הי' חולה מסוכן חולי השיעול מאין לחלות מיתתו בזה וחס כבר נשאת או עכ"פ נתקדשה לדעתי אינו ר"ך להוליא וכל שכן שלא היה בידינו לכופו אחרי שלדעת הרמב"ם ז"ל לא תאל. ולזה הסכימו רבים מגדולי המורים כתבואר בפוסקים ז"ל וכאשר בררתי למעלה טעמם ונימוקם בטוב טעם ודעת. וגם דעת הרא"ש ז"ל לא ברירא לן וכמש"ל ולסניף יש לנרף דעת קלת דרק מעיין גורס וא"כ גם השני אינו מהמנין כיון שמת בכמה מהלכת חולי הטיפוס וכ"ל ביחוד דברי הרמ"א ז"ל. ומלבד זה לדעתי קשה לומר ולחלות במעיין כשהי' בריא אולם ולא ראינו בו שום חולשא ואחרי שנים חלה ועת ודי לנו שנאמר להסתיר היבא דבתוך שנה נעשה מלטמק ורע לו אף שלא נראה חולשא בו תיכף דאולי לא נתגלה עוד לעינינו זכר לדבר טרפה אינה ח"י י"ב חודש דזומן שהוא המכה מתחברת והולכת וגם אי נימא דדיוקא דהש"ס מללא נקט השיאה ונתארמלה תרי זמני הוא למ"ד מעיין גורס עיין בתום ז"ל שם אין קושיא דמתשכת לה מ"מ בכה"ב שנתארמלה אחר שנים רבות דמ"מ אחי שפיר דלא נקט נחארמלה תרי זמני שלא יערך לפרש ולהאר"ך. וגם דכיון דאסור לקדש את צחו כשהיא קטנה ע"כ הכל הי' בנתך ששה חדשים דאח"כ בלא זה יאלה תרשות האב שנשעית בזוגת וכמונן . אולם אחרי שלא נשאת וגם לא נתקדשה דמ"מ כ"ח לדמות שידוכין לקידושין לימא לדעתי דבקידושין ר"ך נגם להסירה משא"כ שידוכין דאחרי שנשכב ע"י הי' כלא הי' וכמונן לענין שלא נשכב ע"י קשה לנרד להקל דהרמב"ם ז"ל יחדאי הוא בזה וכ"ל. וגם למתוך סמיכה שיש בה נמש על דפת קלת הפוסקים ז"ל דפסקו דמעיין גורס דלדעתם לא חשיבא קטלנית בנ"ד וכ"ל אין דעתי נוחה אחרי דרוב מנין ורוב בנין פסקו דהלכתא דמזל גורס וכריא דבתרא הוא ויש לה בנ"ד א"כ דין קטלנית דתרי זמני וידי חיפוא מסולקת והנלפ"ד כמכ"י :



מאכלות לאו היינו מאכלות אחת רק שנים או שלשה ורק ששיעור חז"ל שאינה מצוי שיתקבץ במ"א מדמי מאכלות יותר משיעור גרים ויתבאר בזה על כוון דמ"ק בפשט בפי' הרואה כחם שם דבעי הרבה מאכלות דוקא לא נקט שיעורא דכנגרים להמיר רק לפי אומדן דס' מאכלות ורק רחב"א דס"ל דתלין במאכלות אף שלא הרבה ס"ל דעד כגרים דכנגרים חולה בשנים או בשלשה מאכלות ואך יותר אינו מצוי שיתקבץ דמי מאכלות וכנ"ל [ועפ"ז רי"ת בהשקפה ראשונה דכברי כמ"ה לישב דברי רש"י ז"ל נדה דף י"ט ונתקשה במו כ"ת אולם אחרי כן העירני חתני ירדנו הרב נ"י כי א"ל לשון דברי רש"י ז"ל הנ"ל פלות מרחוק ולא דבר רבינו ז"ל כלל מענין זה ורק שבא לשלול דגם בהרבה לא תלין ביותר מכגרים שאין דס' מאכלות רבה כ"כ שיהי' כחם יותר מגרים ונראין דבריו מדכרינו ואשר פ"כ שמתי מחסום לעטי בזה ה' אולם לפי' דוקא נקט בש"ס דף נ"ט שם ובאותו ער רזופה בו מאכלות דבשני גריסין אינה תולה גם בכה"ג דלא תוכל לתלות אף כגרים במאכלות אחת הרזופה דאין דס' מאכלות אחת רבה כל כך ואין כן דעת הפוסקים ז"ל ודוק :

שיעור ט' עדשים ג' על ג' וכמבואר בפוסקים ז"ל עיין רמב"ם ז"ל ובעו"ש ע"י קץ היינו לכה"פ ט' עדשים בינונים שלנו שהוא באמת שיעור גדול כאשר במחנה תארוהו הגאון החסיד מר"ה יונה ל"ס ז"ל בספרו מעיל לדהקה אין מקום לישב חמיהתו זאת רק פ"ד שכחב הוא ז"ל שנתקטנה המאכלות אולם מדברי האחרונים ז"ל נראה באמת שאין השיעור גדול כל כך עיין בס' תפארת ישראל להגאון מהר"י ז"ל שהוכיח מהך דשמי נשים שנתעסקו בדם כסלע ונתמלא כסלע בכל אחת דשמיהן עמאות דגרים הוא פ"כ פחות מחלי סלע דאליכ' הרי נוכל לומר שבא דס' מזה שנתעסקו בחלי סלע על כל אחת והחלי הסלע השני הוא דס' מאכלות כדון נתעסקה בכגרים ונתמלא עליו כשני גריסין ולפי' השבון דרוחב סלע הוא שליש טפח וכמבואר בחסרון גלגולת טו"ש ע"י סי' ל"א דהיינו שליש ע"ד' אגודלין שיעור כגרים אינו יותר מפלי' אגודל וראיתו זאת הוא ראי' ברורה לרעמי' ורק שלמוערא לא רק שגם בג' רבע אגודל ברובע ערן לא יהי' כחלי סלע כי הסלע שהיא רוחב ואורך שליש טפח דהיינו ד' שליש חגודל אס' הי' רביע הי' מחזיק ס"ז חתיכות משליש אגודל על שליש אגודל נכה מזה כחלק רביעית כמשפט העיגול נגד התרובע ישאר בערך י"ב חתיכות כזו ומחיתו ששה חתיכות משליש אגודל על שליש אשר לא יעלה כן ג' רבע על כ' רבע אגודל ברובע דוק ומשוב זה יהי' קרוב לשיעור הגאון ח"ל ז"ל שכתב דכגרים היינו מה שנקרא ב"ש"ן בלי"א והיינו עין שחלקה כ"א לשנים ובס' הרמ"ש מצוי [ועיי"ש בסי' ס"ז תמ"ש] שששה סמוכים לזה שהפול הזה הוא כתרובע כשחלק וקתני לענין נגעים כגרים התרובע ולרעמי' י"ל דהך התרובע היינו שרבע אותו ונחשוב רוחב באורך] ולפי' אין כ"כ מהחיתה שדס' מאכלות יעטב מקום כזה בצבד כשיחפשט דפכ"ל דשיעורא דכתמים אחרי ההתפשטות הוא דאף אס' תאמר דנתקטנה המאכלות מאשר הי' בזמן התלמוד מ"מ פשיטא שגם אז הי' שיעור דמו קטן מהכיל בלי התפשטות בכגרים שכל גופו גם אז לא הוי כשעורה וכדאמרי' באגדה במכת כניס שאין הכשפים שולטין בצרי' שהיא פחות מכשעורה והרמב"ם נראה שהי' גורם פחות מכשעורה וכגרים הוא כט' עדשים וע"כ ששיעורא הוא אחר התפשטות [ויש לעיין לפי' בפרי"ש ז"ל נדה דף נ"ח אהא דאמרינן בש"ס שם דפשט אורכו כרחבו לענין כתמים שפי' ח"ל דא"י הוי הכחם אורכו כרחבו אף ביותר מכגרים תלין בפשט וא"כ כנ"ל דשיעורא הוא לאחר שנתפשט מה כ"מ בתוארו שיהי' מרובע כבתחלתו היכי שומר בהתפשטות חמונתו וז"ע] וכשאי לעלמי הייתי אומר דכגרים דתלין בדם

**אולם**

מצד אחר יש לחזק דברי חילוקו של הגאון מהרמ"ם ז"ל בין כחם נמור לעד שאינו בדוק לכתאורה יש לבאר מה שלא מצוינו שום שיעור לעובי הדם בכחם ולי"מ לפי' שבארתי בראשונה שאין בדם המאכלות שיעור לכגרים רק פ"י שיתפשט הרבה כעין לביעה וכשיש א"כ קלת עובי בדם הכחם אין דס' המאכלות רבה אף לפחות מכגרים אלא אף אי נימא כמ"ש באחרונה דתלין במאכלות רבים וכנ"ל מ"מ פשיטא דיש חילוק בין כחם בעלמא לכחם שיש בו סמיכות דס' וז"ל דכיון דכתמים אינו רק בזירת חז"ל השוו חז"ל את מידותיהם סס אמרו והס אמרו משא"כ בעד שאינו בדוק וכנ"ל להגאון בעל חת"ס ז"ל. והנה בגוף ענין כתמים ועד שאינו בדוק לריך אני להרחיב הדיבור קלת למען ברר הענינים שצורשם ומחוך בירורן של דברים יפיץ אור על פני הדרך ללכה זו מקור הדבר בש"ס דגדה דף נ"ז אמר שמואל בדקה קרקע פולס וישנה עלי' ומלאה עלי' דס' עהורה כו' עד שתרביש בצשרה כו' ופריך מאשה שהי' עושה לרכיה כו' אי דארגשה יושבת אמאי עהורה אלא לאו דלא ארגשה וקתני עומדת עתמאה ומשני לעולם דארגשה ואימור הרגשת מ"ר הוי ותו פריך מעד שהי' נתון תחת הכר וקאתר אימור הרגשת עד היא וכ"כ משני על הך דיתמלא על שלו כו' אימור הרגשת שמש הוא ולבסוף פריך מכחם על בשרה ומסיק ר' ירמיה דמורה

**מלחמות אריה**

א) ואפרש שיחמי בפשט דברי רש"י ז"ל ולאשר הרב הה"ג הנ"ל רצה לפרש להעמיס דברי רש"י קושיית הגאון ח"ס ז"ל דמאכלות לא הוי כשיעור גרים ואנכי כתבתי לו דזה ודאי ליתא דהא בהדי' איתא ברש"י הו' שיעור כחם כגרים ופוד. ומאכלות דכולי האי לא הוי אלא כך נראה בעיני לפרש דבריו דהנה לשון המשנה לקמן נ"ח ע"ב איתא הרבה מאכלות הי' חולה בה עד כמה חולה ר"ח בן אנטוניגוס אומר עד כגרים כו' ואע"פ שלא הרבה והי' אפשר לפרש דמ"ק עיירי בכגרים ועוד דהרבה מהני אפי' בכגרים ועוד. ובאמת שכן דעת הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות ע"ש לכן הקשה דרס' מאכלות לא הוי כולי האי היינו כגרים ועוד כדאמרינן לעיל כגרים ועוד לאפוקי מדס' מאכלות דמוכח מזה דכגרים ועוד לא אפשר להיות במאכלות וא"כ מאי מהני הרבה ולהכי פירש דהיה ר"ח בן אנטוניגוס והכא אליבא דרבך דסברי דעד כגרים בעינן הרבה דוקא ובכגרים ועוד לא מהני הרבה ואנכי הוספתי באמריס הא דהולרך רש"י ז"ל לפרש הך תניתין הכא ולא העמין מלפרש כן במקומו בפרק הרואה כחם ואמריתי דהסוגיא דהכא דמקתו דקשה דמאי פריך הנמרא על ר"ח דאמר דס' מאכלות שבראש מהך תניתין דמאי לאו מאכלות דכולה גופה ואי נימא דהך דהרבה כו' עיירי בכגרים ועוד הא י"ל דשאני בין מראה דס' בעין למראה כחם דהא דס' מאכלות לא הוי כשיעור גרים ועוד ופכ"ל שבאפשר דס' מאכלות להתפשט ולצבוע שיעור גרים ועוד וכמ"ש מו"ח ז"ל כאן לגבי שיעור גרים א"כ בכה"ג כשנתפשט צבע אדום על לבן דק דק הרי נשתנה מראיתו העלם ואינו אדום כאשר הי' בעין ומאי פריך לכן הולרך רש"י להוכיח דהא דקתני הרבה מאכלות חולה בה עיירי בכל הכתמים אפי' בכחם גרים ואפי' פחות הרבה שלא נתפשט הדם כלל ומ"מ תלין במאכלות דכולה גופה ומשום שפיר פריך ודוק ומ"מ ז"ל דלאו במאכלות אחת תלין אלא בהרבה מאכלות כבר הוכח זה בש"ס בשם חשו' הרמ"א. אולם כב"י משמע דתלין במאכלות אחת עיין בדברייהם :

דמורה שמואל שהיא עומאה מדרבנן ורב אשי תירץ דשמואל הוא דאמר כר"ז דדבר שאינו מקבל עומאה אינו מקבל כתמים כו' ע"כ חוק סוגיית הש"ס בקי"ור והנה בזה דקאמרינן בש"ס לעולם דארגשה י"ל שני פירושים הא' כפשוטו דמייירי בארגשה באמת ורק דמ"ת לא הוי רק ספיקא דאימור טעמה שלא ה"י רק הרגשת שמש או עד אבל אי אומרת שודאי לא ארגשה לא תלינן שארגשה ורק שגלתה בהרגשת שמש וכדומה והפירוש השני דהך דלעולם דארגשה לאו היינו שאומרת דארגשה ורק שאנן אמרינן דלעולם המעשה ה"י דארגשה ורק שגלתה הרגשה בדבר אחר ועיין באחרונים ז"ל שהאריכו הרבה בזה והביאו דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דלעולם אמרינן שודאי ה"י בהרגשה שחוקת דם האשה לבוא בהרגשה עיין עליהם : **והנה** לכחורה אמרתי להביא ראי' לפירוש הראשון מהא דקיי"ל בכל מקום דכתמים דרבנן וע"כ דהיינו משום שלא הרגישה ואי ינמא כפירוש השני דגם בלא ארגשה תלינן שארגשה ורק שגלתה בהרגשת עד ושמש א"כ גם בכתמים נאמר דלעולם ארגשה ורק שגלתה בהרגשת מירגליש דמ"ר ועד ושמש בחדא מתחת מחתינהו להו בסוגיא דידן . אולם אם כה נאמר יקשה לפי מה דמ"ר דלא כשמואל ולי"ב הרגשה כלל אמאי כתמים לא הוי רק מדרבנן וע"כ ז"ל כמ"ש בחי' דמדויגא יש לנו לומר דתוקמין האשה אחוקת עהרה דהוי מעלתא וגם ריש כעין רובא דמדלא ארגשה ע"כ דהדס בא מעלתא דרא"י שלא בהרגשה וגם הטעות בהרגשת מ"ר לא שכיחא ורק דרבנן בזרו בכתמים משום שלא יבואו לטער את הבגד וכמ"ס הר"ן ז"ל דזהו החילוק בין מלאה הכתם על דבר המקבל עומאה למלאה על דבר שאינו מקבל עומאה ומשום דגבר הבגד לא תהי חוקה וגם רוב דהוי ספק עומאה ברה"י ועיין חוס' סיטע פרק כשם דכיון דהספק היא בתקום סתר חשוב המיד רה"י ובשלמא היכי שאנו זינן לעמאה משום גדה אין להחמיר ברה"י דעומאה דאחיא ע"י ראיית נופה לא ילפינן מסועה וכמ"ס חוס' בנה משא"כ לעינן הבגד דהו"ל ספק מנע דאף אם היה אינה נדה הדס מטמא דמקור מקומו טמא ואף בראתה מראות טהורות מהמקור הוי אב העומאה ואנו דין א"כ רק אם דם זה על הבגד הוא מהמקור או מעלתא וזה שפיר ילפינן מסועה לעמא ברה"י דהו"ל כספק שרץ ספק לפירע וכל ספק עומאה ברה"י טמא אף היכא דאיכא חוקת עהרה ואף דאיכא רובא לטער וכנידון דידן דרובא דרוב דמיס באיס בהרגשה מסייע לומר שהיא מעלתא לא תהי ברה"י ואף דאנן קיי"ל בשרץ ותשעה לפירעיס דאם פירש ממקום הקבוע אזלינן בחר רובא אף ברה"י הנה כבר כתבתי במירושי לישב קושית הפ"י ז"ל על מה שהחליטנו כמעט כל הפוסקים ז"ל דספק ספיקא מטעם רובא קאחינן עלה ועוד עדיף מרובא דא"כ אמאי קיי"ל דכל ספיקות שאתה יכול להרבות ברה"י טמא ורובא תהי גם ברה"י ואמרת לחלק בין רובא דאיחא קמן לרובא דליחא קמן דברובא דאיחא קמן המיעוט כמאן דליחא וכדילפינן מסנהדרין משא"כ רובא דליחא קמן דלא נחבטל המיעוט לנמרי ורק שאנו סומכין שהוא מהרוב לא תהי באמת לטער ברה"י וממ"ט גם ס"ם לא תהי דל"ד רק לרובא דליחא קמן ולא תהי א"כ הך רובא דרוב דמיס באיס בהרגשה דלא הוי רק רובא דליחא קמן לטער ברה"י ודוק בזה . וא"כ י"ל גם לפי האמת דקיי"ל כשמואל דטהורה בלי הרגשה היינו רק כשאין לנו לחלות בטעות אבל אי לא"ה אמרי' שבודאי הרגישה דחוקת דם שבא בהרגשה וכנ"ל לפירוש השני וכתמים דלא הוי רק מדרבנן הוא משום דתלינן דמעלתא אחי' אי משום חוקה אי משום רוב ורק דבזרו חז"ל משום שלא יבואו לטער הבגד וכנ"ל :

**שוב** ראיתי דאף לפירש הראשון ע"כ אנו ז"ל כן דעיקר הטעם דכתמים לא הוי רק מדרבנן גם לפי האמת דקיי"ל כשמואל הוא רק משום דחלינן דמעלתא הוא ולא משום דהוי שלא בהרגשה דבאמת לריך להבין דאמאי דבר שאינו מקבל עומאה אינו מקבל כתמים דהיי דאין ג"מ לעינן עומאת מנע הדס לעינן הבגד מ"מ הרי יש ג"מ לבני האשה אי נטמאח ממנע הדס עומאת ערב ולכאורה טלה על לבי לומר לדעת הגאון בעל פ"י ז"ל דמ"ס לא חשוב כרוב ורובא באמת תהי גם לטער ברה"י ודלא כמ"ל לחלק בין רובא דאיחא קמן לליחא קמן וכנ"ל דלפ"י יש לומר לפת"ש האחרונים ז"ל דגם זיבת דבר לא חשוב הרגשה דהא דאמרינן דחוקת דם שבא בהרגשה הוא רק בנמלא בפרוזדור שהדס נוגע א"כ ודאי בכותלי ביה"ר וע"כ אמרינן דודאי הרגישה זיבת דבר לא עכ"פ אבל כשנמלא הדס מבחוץ יוכל היות שלא הרגישה ורק שהדס נפל מהמקור לחוץ ולא נגע בביה"ר כלל ולכך לא הרגישה ולא הוי רובא כלל לומר דמעלתא אחא וא"כ לבני האשה אין לנו לדון משום ספק עומאה ברה"י גם לעינן עומאת מנע דכיון שלא הרגישה ורובא בא בהרגשה א"כ ממ"י אם מאמר לחוש שהדס נגע בכותלי ביה"ר איכא רובא לטער מדלא ארגשה ורוב תהי לפ"י גם ברה"י ואם מאמר דלכך לא ארגשה משום שגפלא מהמקור ולא נגע כלל בביה"ר א"כ אין לדון עליו משום מנע כלל משא"כ לעינן הבגד ליכא רובא דשנא נפל מהמקור על הבגד ולכך לא ארגשה זיבת דבר לא והו"ל א"כ ספק עומאה ברה"י דספיקו טמא אף דאיכא חוקה : [ויש לי הרהורי דברים אי טמאה נדה בכה"ג שגפלא מהמקור ולא נגע בביה"ר לפי הס"ד דל"ב הרגשה כלל לעמאה נדה כיון דמ"מ צעינן שינע בצשרה וכפשטא דלישנא דהש"ס בר"פ המפלת דדרשינן מבצשרה עד שינע בצשרה או דנימא דהך דרשא לבצשרה עד שינע בצשרה היינו רק למטעמי שלא יהי' דבר חוץ בין הדס להירחם כגון שפופרת וכדומה אבל לא שינע דוקא ואשר הביאנו לזה הוא עפ"ש בנמק"א בזה דליבעיאלן בזבחים דף י"ט גבי בנדי כהונה אי נימא התדולת מבגדיו חוץ ושלקא בחיקו וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' כלי המקדש דהרי אנן קיי"ל דמינן בתינו אינו חוץ ואמרת דהא דמינן בתינו אינו חוץ אינו רק דלא חשוב חלינה אבל מ"מ לא חשוב נוגע ממנו והיכי דצפינן שינע ממנו גם מין בתינו חוץ וכיון דגם זה הוי חבטי' דלא אפשיטא בזבחים שם אי אור חוץ משום דצפינן שיהיו הבגדי כהונה על בשרו ממנו גם מניו חוץ דלא עדיף מאויר דמ"מ אינו על בשרו ממנו וכיון דבש"ס דריש פירק המפלת שם אמרינן גבי רואה דם בכתובה דא"י דירכה של אשה לראות בכתובה טמאה והיינו דכיון דירכה לראות כה"ג לא נחמעט מבצשרה דהוי ל"י מין בתינו דאינו חוץ וכן פירש"י ז"ל שם להדיא עיי"ש עכ"ל לפ"י דלא צפינן שינע בצשרה ממנו דאם נאמר דצפינן נגיעה דוקא וכל שגפלא מהמקור לחוץ לא חשוב בצשרה מאי בכך דבכתובה חשוב מין בתינו מ"מ הרי לא נגע בצרסו וכנ"ל גבי בנדי כהונה והרבה יש לי לדבר בזה אולם יען לא הבאתי עוד הדברים בכור הצחינה אשים תחסום לעט"ן כן טלה על לבי אולם כבר החליטו הפוסקים דמ"ס מטעם רוב הוא ולדעתם עכ"ל ולחלק בין רובא דאיחא קמן לליחא קמן ברה"י וכנ"ל דרובא דליחא קמן לא תהי לטער ברה"י וכאמר איפוא תירוטי זה . ועכ"ל כמ"ס במירושי דכיון דקיי"ל דאין עומאה חלה על עומאה וביחוד עומאה קלה על חמורה אין לנו לדון מן האשה משום ספק עומאת מנע כלל דכיון דלגד הספק הזה שהיא דם נדה היא טמאה נדה אין העומאת מנע הדס יכול לחול עלי' כלל דצבע לה עומאה ואף דבבת אחת העומאות חיילות מ"מ בזה העומאה חמורה בזה

בזה מקודם דמיך שבה הרס לביה"ח עומאה גדה דכל הנשים מעמאות צביה"ח ומגע הדס בא אחר כך דבעוד בפניס ליכא עומאת מגע דבית הסתרים היא ואף דמימ מטמא שם במשא לדין דקיי"ל כרצא דאותו מקוס היינו ביה"ח לא הוי בלוע רק בבית הסתרים ואי תחב לה חברתה כוית וצילה באותו מקוס במשא מיהא מעמא עיין ש"ס דגדה דף מ"א מ"ת העומאת ראי' בא מקודם שנה עליה ורק שהולך צביה"ח [ואף אי נימא כנ"ל דבעינן לעיין ראי' שיגע בכה"ר דוקא מ"ת עדיין ליכא משא כיון שהוא מהלך דבעינן שינוח עליה עיין רמב"ם ז"ל ה' עומאת מת ויש לי בזה הרהורי דברים ישבע הא דלא מלינו בדבוקה בעד שאינו ברוך להסובדים דליוו רק משום כחם רכבעי שיהי' מקבל טומאה ואל"ה כגון שאין בו שלש אלבעות על ג' וכדומה טעור וציחוד כשאינו של למר ופסחים עפ"י הרוב אינו מקבל טומאה דבעינן ג' טפחים על ג' טפחים וכמבואר כ"ז ברמב"ם פכ"ב מהלי כלים עיי"ש . רכשדבוקה עלמה בעד יוכל היות שיבא הטומאת משא ביחד או קודם הע"ר היינו קודם שנגע בכה"ר שנושאת הדס על ידה והו"ל גם לבני האשה ספק טומאה ברה"י דכל ספיקות וכו' ועיין בדברינו להלן והבין] . ומעמא כ"ז אי נימא דהא דכתמים רק מדרבנן הוא משום דמ"ל דהוי מעלמא אבל אם נאמר דהטעם רק משום דלא ארנשה אין נ"מ בין האשה להבגד דשניהם טמאים משום מגע הדס ולזה לא בעינן הרגשה וכנ"ל ואתאי דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים ולפי' אדרבה מזה ראי' לפי' השני דאל"כ אף אם תאמר ג"כ דיש ספק דלמא הוי מעלמא מ"ת כיון דלא הוי בהרגשה ליכא טומאת ראי' כלל ואף אי הוי מגופה ול"ש א"כ לומר דשבע לה טומאה ואין נ"מ א"כ בין האשה להבגד דבעניהם הוי לי' ספק טומאת מגע ברה"י ודו"ק ול"ל לפי' הג"ל דהא דנזרו בכחם על בשרה אף דלפי' אין בזה ספק טומאת מגע והו"ל לומר דמוקמינן לה אחזקה היינו משום דפל בשרה חשו חז"ל דיש ראי' דלא הוי מעלמא דאי מעלמא אחא על חלוקה מצעי' לי' אשתוכחי ובראיחם צ"שם בסוגיא דין ועדיין יש לעורר לפי' הא דמוקי רב אשי דשמואל דאמר כר"נ דדבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים ולכך טעורה בצמלא על קרקע אף מדרבנן ודוקא קרקע אבל גלימא לא רכיון דבהך דשמואל ודאי לא ארנשה אין נ"מ לעינן ספק טומאת מגע בין האשה להבגד דכיון דלא ארנשה לא שייך שבע לה טומאה ואין מקוס לחלק בין מק"ט לשאקמ"ט וכנ"ל . ואשר אחזה בזה דבאמת היכא שאין מקוס לספק שהוא שלא מגופה ורק שלא ארנשה לא בור' כנ"ל משום שמה יבואו לטעור המגע דידעו דכיון שלא ארנשה ליכא טומאת גדה ומ"ת הדס עמא ומעמא צביעהמו . ורק היכי שיש ספק ג"כ שהדס מעלמא אחא חששו דשמה יאמרו דלכך אינה עומאה גדה משום דתלינן שהדס מעלמא אחא ויבואו ע"י כן לטעור גם מגע הדס . ומעמא היכי דודאי לא ארנשה כשדבוקה מקודם עדיף עפי' מהיכא שלא בדקה . דבלא בדקה דיש ג"כ ספק דשמה מעלמא אחי שפיר יש לחוש שיבואו לטעור הבגד שיאמרו דתלינן שאין הדס ממנה משא"כ בדבוקה דודאי הדס מגופה אין חשש בזה ורק דמימ בדבר המקבל טומאה שמה מדרבנן גם בדבוקה וידיעין דלא ארנשה שלא חלקו כתמים בכתמים משא"כ בדבר שאינו מקבל טומאה שאין נ"מ רק כשלא הרגישה ודאי וכיון דרוב דם המקור בא בהרגש' הו"ל תלמא דלא שכיחא ולא נזרו ב' רבנן ודו"ק בזה :

**והנה**

הקשימי לשאלו בזה דקיי"ל דיש בכתמים משום זב וחס תאחא בחלוקה כחם כשיעור ג' גריסין ועוד הוי זבה דמישינן שמה ראתה דס זה ב' ראיות בשלשה ימים עיין ש"ס דגדה דף כ"ב מהא דאימא בש"ס שס דף ס' לענין תלי' בכתמים פליגמא דרבי שלם

**ומזה**

אמרתי להוכיח ולחזק מה שהעליתי בחידושי דכל שאין המעיין נסתם לא שייך לומר דרוב דמים באים בהרגשה דאין זה רק כשנפתח המעיין הכתמים לגמרי וכיון שכן אין לתלות בשני שלהם בכתמים דליכא רובא לטעורה מדינא ואף דמ"מ איכא חזקת עהרה דאף שהיא עומאה עמה מכתם הראשון כבר כתבתי בחידושי דכל שיש ג"מ לאח"י וכגון בספרה מקלח ואנו מסופקים אם ראתה כעת ולריכה לספור מהדש שייך חזקת טערה . והבאתי ראי' ברורה לזה מהא דאמרין אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת יבמות דף ל' אף שעתה עדיין היא אשת איש' וכמדומה לי שמלמתי אחרי כן באחרונים ז"ל שהרגישו בזה וכעת נשה מזכרוני אינה מקומו מ"ת בשומרת יוס בשני שלם

ובזה חמינא לישב דברי הרמב"ן ז"ל שכתב בהך דשליא בבית הבית טמא דלא מהני חוקת הבית דכיון שהשליא טמאה הבית כשליא וחלו בהך דמעל"ע שבגדה דקאמרינן לביה דכיון דמגופא חזיא לא אמרינן אוקמה אחזקתה אלא חיישינן . כתב הרמב"ן ז"ל בעלמא דלחולין מוקמינן הטהרות אחזקתייהו . הרי דמהני גס חוקת הדבר הבא מחמתו אף שהספק בהאשה ומה בין זה להך דשליא בבית וכנ"ל . ולפי הני"ל ייחא דדוקא היכי שכבר החלטנו על הטומאה הראשונה ובהך דשליא דכל דבר דאתא מחמתה נמשך אחריה ולכך לא מהני חוקת הבית אבל היכי שעדיין נשאר אללנו הדבר בספק ובהך דמעל"ע דגם לנבזה לא תדרעא מילתא דטומאה שפיר יש לנו לרין גס משום חוקת הדבר שבא מחמתה וכנ"ל והבן :

**ומעתה**

אף אנו נאמר כאן לענין ספק טומאה ברה"י דדוקא בהך דמעל"ע א"כ דהוי חוקת טהרה לא שייך לומר דמ"מ ברה"י טמא , דכיון דהספק שהוא לבני המתמא לא ילפינן מסוטה א"כ אף שאנו דנין כעת לענין הטהרות שנגעה בהם מ"מ לא ילפינן מסוטה. דכבר החלטנו מחמת החזקה שהיא טהורה ואין כאן ספק כלל כעת שנעמאס ברה"י אבל היכא שעל דבר המתמא לא ה"י חוקת טהרה ושאר בספק דהספק נמשך גס עתה שפיר הו"ל עתה ספק טומאה ברה"י וכנ"ל לבני חוקה . וה"ש הך דספק טמאה ספק טהור' בנוגה דנשאר הדבר לבני המתמא בספק . וז"ל דגם בהך דמטוכן ל"ה רק ספק לבני המתמא דכיון שהגיע למדרגת עילוף כזו שלא ידענו אם חי אם מת איתרע ל"י חוקתו עכ"פ והו"ל ספיקא . ודוק בזה . [ועפ"ז יש לי שב ג"כ קושיא הפ"ז ז"ל שהבאתי דכיון דגם ס"ס לא מהני ברה"י אמאי מהני רובא ואמאי א"כ בט' לפרדעים ושרץ אחר טהור ברה"י צפירש מהקבוע ולפי הני"ל ייחא דהתם בהך דשרץ הספק הוא בהמתמא וכיון דהוי רובא והחלטנו לבני זה שהיא למרדע וטהור לא חשיבנו ספק טומאה לעמא ברה"י וכנ"ל ויש לי עוד בזה הרהורי דברים הרבה הולס לא לרפתים עוד כמשפט] ומעתה חמינא ד"ל דלרבי דס"ל מקור מקומו טהור הו"ל לטהר כתמים נשום שלא הרגישה דאף דאמרינן הכא אימור הרגשת מ"ר היא כבר כתבתי בתק"א ד"ל דכתמים לא שייך זה דבזה אנו לריכס לומר שטענה שמים בהרגשתה דמקום הרגשת מ"ר הוא במקום אחר מהרגשת דם נדה וגם אינו דומה הרגשת דם להרגשה אחרת ואין לתלות רק בטעות אחר כגון בהרגשת עד ושמש שהיא במקום הזלת דם נדה דמקום שהשמש דש הוא קרוב לפתח המקור וכמו כן הבדיקה עד וכמבואר כ"ז ברמב"ם ז"ל . ובהך דאשה שעושה לרכיה דאמרי' הרגשת מ"ר היא הוי ג"כ רק טעות אחר דבאמת ראתה דם במ"ר ויש כאן הרגשת דם אי במקום נדות אי במקום מ"ר . נשאל צ"ב בהך דכתמים אמה ז"ל שטענה שני טעיות וזה לא אמרינן ובדאי שלא בהרגשה חזאי . והא דאמרי' בריש תכילתין גבי מעל"ע כסבורה הרגשת מ"ר היא היינו רק משום חומרא דקדושים . ובזה מיושב קושיא התוס' שם וז"ל לרחוק דגם לפי תירוץ זה משום חוקת טהרה קאחינן עלה עיי"ש . והא דגזרו חז"ל בכתמים הוא משום דאף אי ודאי שלא בהרגשה חזאי טמאה מדרבנן וכמ"ש בחידושי להשוות דעת רש"י והתוס' ז"ל דרש"י ז"ל פירש הכא דהא דאמרינן מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן משום דארגשה ולא אדעמה . והתוס' פ"י דאף אי ודאי לא ארגשה טמאה מדרבנן . דבאמת גס לרש"י ז"ל אין הטעם משום דחיישינן דאשה זו ארגשה ולא אדעמה דזה דבר קשה לאמרו בזמן קרוב הרבה ויודעת בצירור שלא הרגישה ורק דכוונתו דהא דגזרו חכמים שמתמא בלי הרגשה היא משום דחששו שימלא פעם בתיעוס נשים שירגישו ולא ישימו לב ולכך עשו תקנה כוללת

שלה כיון שלא נסתם המעיין לגמרי חשובה עלולה לראות דמה"ט לריכה בדיקה לכ"ע גס בשני ואיתרע לה חזקתה ועיין במרדכי ז"ל הובא ברמ"א וז"ל ס"י קל"ו לענין כתם בנ"י ימים הראשונים מהספירה עיי"ש והבן :

**ועדיין**

יש לעורר דכיון דבאמת יש כאן רוב וחזקה שהדס אינה מגופה ורק דמכמים נזרו עלי' טומאה לבעלה משום שלא יבואו לעהר הבגד דהו"ל ספק טומאה ברה"י וגזרו שכל שתמלא כתם תה"י טמאה וא"כ כשאנו דנין לענין גוף הדבר אם הכתם הזה מגופה באמת אמרינן שבדאי אינו ממנה ורק דמ"מ טמאה מדרבנן משום בזירה א"כ שפיר תוכל לתלות בעלמה שהכל ה"י ציוס הראשון דתלין הקלקלה בתקולקלת דכיון ראונו אומרים לענין גוף הכתם שאינו מגופה א"כ לענין הכתם השני לא איתרע לה חזקתה וגם איכא רובא כיון שה"י מעיינה סתום באמת וזה דבר שראוי להטובין בו . וז"ל דכיון שגוף הכתמים היא רק בזירת חז"ל שכל שתמלא כתם טמא אף שאנו אומרים שהוא תמלא וכנ"ל אינה חשובה תקולקלת רק אחר שמלאה הכתם אבל כ"ז שלא מלאהו אף אם ה"י הכתם מתחזקת וטהורה היא ולכך אינה יכולה לתלות בעלמה דאף שפיקר שאנו חוששין לזוב הוא דחוששין שה"י הכתם ציוס הראשון מ"מ כל זמן שלא תלאהו לא חשיבה תקולקלת ולא ילאתה מטהרתה אף מדרבנן ואינה יכולה לתלות בו וזו סברא דקה למבין . ועדיין הדבר ריך תלמוד ויש לי בזה לדבר הרבה בביאור פלוגתייהו דרבי ורשב"ב ובהך דאב"ע לן שם אי תולין כתם בכתם וביחוד בדברי הרמב"ן והר"ן ז"ל שם בחידושיהו ואכ"מ להאריך . ועדיין נשאר לנו לבאר הך דכתמים אליבא דמ"ר דמקור מקומו טהור עיין בש"ס דגדה בכתם תקומות דזהו פלוגתא דרבי ורשב"ב דרבי ס"ל דמקור מקומו טהור באמת וא"כ אין טומאה בדם רק בדם נדה כשהיא נעשית ע"י ראייתה נדה וכשהיא נדה כגון שלא בהרגשה ובדוא"ט גס הדס טהור עיין ש"ס דגדה דף מ"א דמבואר שם דאין חילוק בין מראות טהורות לדם נמור שאינו מטמא אותה נדה למ"ד מקור מקומו טהור . ובחסם נמחבטו בזה האחרונים ז"ל ולא משכחת א"כ תגע בלי טומאת ראי' ואין כ"מ בין הבגד להאשה גס לענין טומאת ראי' וכמוזן :

**ואשר**

אחזה בזה דהנה הר"ן ז"ל בחידושיו בריש תכילתין אסברא לן הא דלא ילפינן ספק טומאת ראי' מסוטה וז"ל דמסוטה גמרינן דוקא דומיא דסוטה שהספק נולד בהאשה שהיא תקבלת הטומאה אבל בהאיש שהוא המטמא אין בו ספק כלל שאם בא עליה ודאי שטמאה אבל הכא שנוול הספק באשה שהיא נותנת הטומאה לאו דומיא דסוטה היא ושפיר מעמידין אותה אחזקתה עכ"ל . והנה באמת אנו לריכין להבין לדעתו ז"ל דכל שהספק בהמתמא ליכא למילף מסוטה דהרי משנה מפורשת היא בריש פ"ו דטהרות משנה אי גבי מסוכן שהוא ספק חי ספק מת ברה"י ספיקו טמא ובמשנה ד' שם וכל שאמה יכול להרבות ספיקות וספק ספיקות ברה"י טמא וכו' כי"ר כו' ואפ"פ כו' ספק טמאה ספק טהרה כו' הרי דאף שהספק הוא בהמתמא ילפינן מסוטה לעמא ודאי ברה"י . ואמרינן בביאור הדבר דבכל ענין ספק אנו דנין על לידת הספק בתחלה ואף אם אחרי כן ע"י גבול נשתנה הספק לענין דבר אחר כגון בטומאה לענין טהרות וכדומ' אשר נגעה בהם אנו דנין רק על לידת מקום הספק בתחלה אמנם כל זאת כשכבר גזרנו על הדבר שנוול בו הספק טומאה או טהרה ודאי דאז השינוי הבאה בדבר הבא על ידה לא תעלה ולא מוריד אבל היכי שהדבר הראשון אשר בו נולד הספק נשאר אללנו בספק שפיר אנו דנין גס בדבר הבא מחמתו שאחרי שלא נזר מאתנו ענין ברור על הדבר שנוול בו הספק נמשך הספק גס עתה .

באריכות ותהי' נס בלי הרגשה בכי' . והארכתי  
 זזה ואכת'ל :

**ועדיין** יש לעורר דכיון דבכתמים יש ספק אימור  
 מעלתא אחא דמהי' בנחולת דמיס אף אי  
 הסדין מלא דס עסורה דמלין דעברה בשוק של טבחים  
 אי' נהי דנימא כמי' בחידושי דיש מקום לומר דמי'ת  
 אין להעמידה בספק זה אחזקת טהרה דכיון דבניפור לא  
 נחססקה ובשוק של טבחים לא עברה אימרה לה חזקתה  
 מי' מדי ספיקא לא נפקא דגס זה אינו מצוי שטרחה  
 בלא עת נדחה . אי' נימא דספק דרבנן להקל דגס אי  
 מגופה אחא לא הוי רק דרבנן כיון שלא הרגישה : אולם  
 כבר הפליתי בחידושי דכל היכי שהאימור דרבנן הוא משום חשש  
 אימור תורה לא שייך לומר ולהקל בספיקו משום ספק דרבנן  
 להקל דכיון דאי' אימור תור' ספיקו להחמיר מהי' וכדעת  
 רוב הקדמונים ז"ל עדיין גזירת וחששת חז"ל במקומה עומדת.  
 והבאתי ראי' ברורה לזה מהא דפליגי רבי ורבנן אי גזרו  
 על שבות בין השמשות והלא הלכה רווחת היא דספיקא  
 דרבנן לקולא וכיון דביה"ש ספיקא הוי הא הוי לי' ספק  
 דרבנן ולהקל ואיך ס"ד דיהי' שבותין אסורין ביה"ש ומי'ת ררבנן  
 חלא ודאי דכל שגזרו חז"ל משום חשש דאורייתא כגון אין  
 עולין באילן שמא יתלוש וכדומי' לא שייך לומר דהו"ל ספק  
 דרבנן וכי'ל דכיון דאס יתלוש וכדומה ביה"ש יעבור על  
 אימור תור' עדיין גזירת חז"ל במקומה עומדת ורק דרבי  
 ס"ל דלא גזרו רק משום חשש ודאי אימור תורה ולא משום  
 חשש ספק תורה . ורבנן ס"ל דאין לחלק . ומעתה נאמר גס  
 הכא דלא שייך להקל מטעם ספק דרבנן לקולא דכיון  
 דנאיתן מיעוט הנשים שאינם מצויים בהרגשה הו"ל ספק  
 תורה . ועיקר גזירת חז"ל הי' כדי לתקן המיעוט לא שייך  
 לדון בזה משום ספק דרבנן וכי'ל ודוק . אולם עדיין יש  
 לדון בהך דכתמים לדעת רוב הפוסקים ז"ל דפסקו כרבי  
 דלא גזרו על שבות ביה"ש וביחוד הכא דאליבא דרבי קיימין  
 דס"ל בעלמא דלא גזרו ע"ש ביה"ש דהיינו לפי הני'ל דלא  
 גזרו רק משום ודאי אימור תורה ולא משום ספק תורה  
 ואי במלואה כתם דגס חלא איתן מיעוט נשים שאינן יודעות  
 להבחין בהרגשה לא הוי רק ספק אימור תורה לא הוי לחז"ל  
 לגזור בשביל חשש איתן המיעוט וכי'ל . אמנם כ"ז לענין  
 האשה חבל לענין הבגד דכל היכא דהוי ספק במעמא  
 הו"ל לבני הבגד ספק עומאה ברהי' דהו"ל כוראי דעשאו  
 הכתוב כוראי ואי' באיתן שאינן בקיאות בהרגשה הו"ל  
 לבני הבגד ודאי כיון שהמעמא דהיינו האשה נשאר בספק  
 וכמש"ל בביאור דברי הר"ן ז"ל ושפיר יש לגזור אטו חשש  
 ודאי אימור תור' ולא חלקו חז"ל בין הבגד להאשה שלא  
 יבאו לעורר הבגד ולכך דבר שאינו תקבל עומא' אינו תקבל  
 כתמים שאין לנו לדון רק לענין עומאת ראי' דלא הוי רק  
 ספיקא ולא גזרו בשביל חשש ספק אימור תורה וכי'ל  
 ודוק בזה :

**סימן מג**

לכבוד הרב וכו' מ' אלעזר יצחק נ"י ראב"ד דק' אוליינאב  
 שלום כנהוג :

**ע"ד** שליחות גט ע"י הכי דואר . הנה בזה איפליגי קמאי  
 ובתראי עד היום אי מטעם דמתעי לי' לגיטאל השליח  
 ע"י גוי אי מטעם שפוסה שליח שלא בפניו . והנה בדבר  
 אי יכול לעשות שליח להולכה שלא בפניו נחלקו הקדמונים ז"ל  
 הר"י בעל התוס' ז"ל ורבינו יסודה והסמ"ג ז"ל דעתם  
 דאין הבעל יכול לעשות שליח להולכה שלא בפניו ומחלקו  
 בין אשה לאיש דאשה יכולה לנתות שליח לקבלי' שלא בפניו  
 אבל שליח הבעל צריך לשמוע מפיו דוקא וכן הוא דעת  
 הר"ר אבינדור כ"ץ ז"ל . והרשב"א ז"ל מסתפק בזה וכן הוא  
 דעת התוס' רי"ד פ"ק דקידושין חלא שהס ז"ל הוסיפו עוד  
 דגם שליח לקבלי' צריך לשמוע מפיה האשה עיין עליהם חולם  
 עכ"ז כשנעמוד לענין רבו המתירין וכאשר נקבלו באו בדברי  
 האחרונים ז"ל ה"ה רש"י והרמב"ם והרמב"ן ראב"י ור' יואל  
 ר"ת והה"מ הר"ן והה"מ והרא"ש והטור ורי"ו והא"ז ז"ל  
 ובדבר שישלח הגט להשליח ע"י גוי ר' חנינאי באון ז"ל  
 אומר לגמרי ובה"ב כתב דרבנן דהשתא ס"ל בכה"ג דלא חנשא  
 ואי ניסת לא תלא ועיין במכתב מאליו ז"ל שהעלה דעיקר  
 עעמם הוא משום דהו"ל כעלי מע"ג קרקע ומי'ל דגם בשליח  
 לא מהי בעלי ניטך מע"ג קרקע ולא משום עשיית שליח שלא  
 בפניו קאתי עלה . ודברי ז"ל נראים עיקר דסתמא נקטו  
 ולא דברו כלל איך נעשה הישראל שליח אס פינה אותו  
 בכתבו' ואו ע"י עדים והיינו ע"כ דמיידי שעשאו מקודם בעלמא  
 שליח ואח"כ ממעילי' גיטא ע"י גוי וע"כ דמשום עלי' ניטך  
 מענ"ח

**ע"ד** יש לעורר דכיון דבכתמים יש ספק אימור  
 מעלתא אחא דמהי' בנחולת דמיס אף אי  
 הסדין מלא דס עסורה דמלין דעברה בשוק של טבחים  
 אי' נהי דנימא כמי' בחידושי דיש מקום לומר דמי'ת  
 אין להעמידה בספק זה אחזקת טהרה דכיון דבניפור לא  
 נחססקה ובשוק של טבחים לא עברה אימרה לה חזקתה  
 מי' מדי ספיקא לא נפקא דגס זה אינו מצוי שטרחה  
 בלא עת נדחה . אי' נימא דספק דרבנן להקל דגס אי  
 מגופה אחא לא הוי רק דרבנן כיון שלא הרגישה : אולם  
 כבר הפליתי בחידושי דכל היכי שהאימור דרבנן הוא משום חשש  
 אימור תורה לא שייך לומר ולהקל בספיקו משום ספק דרבנן  
 להקל דכיון דאי' אימור תור' ספיקו להחמיר מהי' וכדעת  
 רוב הקדמונים ז"ל עדיין גזירת וחששת חז"ל במקומה עומדת.  
 והבאתי ראי' ברורה לזה מהא דפליגי רבי ורבנן אי גזרו  
 על שבות בין השמשות והלא הלכה רווחת היא דספיקא  
 דרבנן לקולא וכיון דביה"ש ספיקא הוי הא הוי לי' ספק  
 דרבנן ולהקל ואיך ס"ד דיהי' שבותין אסורין ביה"ש ומי'ת ררבנן  
 חלא ודאי דכל שגזרו חז"ל משום חשש דאורייתא כגון אין  
 עולין באילן שמא יתלוש וכדומי' לא שייך לומר דהו"ל ספק  
 דרבנן וכי'ל דכיון דאס יתלוש וכדומה ביה"ש יעבור על  
 אימור תור' עדיין גזירת חז"ל במקומה עומדת ורק דרבי  
 ס"ל דלא גזרו רק משום חשש ודאי אימור תורה ולא משום  
 חשש ספק תורה . ורבנן ס"ל דאין לחלק . ומעתה נאמר גס  
 הכא דלא שייך להקל מטעם ספק דרבנן לקולא דכיון  
 דנאיתן מיעוט הנשים שאינם מצויים בהרגשה הו"ל ספק  
 תורה . ועיקר גזירת חז"ל הי' כדי לתקן המיעוט לא שייך  
 לדון בזה משום ספק דרבנן וכי'ל ודוק . אולם עדיין יש  
 לדון בהך דכתמים לדעת רוב הפוסקים ז"ל דפסקו כרבי  
 דלא גזרו על שבות ביה"ש וביחוד הכא דאליבא דרבי קיימין  
 דס"ל בעלמא דלא גזרו ע"ש ביה"ש דהיינו לפי הני'ל דלא  
 גזרו רק משום ודאי אימור תורה ולא משום ספק תורה  
 ואי במלואה כתם דגס חלא איתן מיעוט נשים שאינן יודעות  
 להבחין בהרגשה לא הוי רק ספק אימור תורה לא הוי לחז"ל  
 לגזור בשביל חשש איתן המיעוט וכי'ל . אמנם כ"ז לענין  
 האשה חבל לענין הבגד דכל היכא דהוי ספק במעמא  
 הו"ל לבני הבגד ספק עומאה ברהי' דהו"ל כוראי דעשאו  
 הכתוב כוראי ואי' באיתן שאינן בקיאות בהרגשה הו"ל  
 לבני הבגד ודאי כיון שהמעמא דהיינו האשה נשאר בספק  
 וכמש"ל בביאור דברי הר"ן ז"ל ושפיר יש לגזור אטו חשש  
 ודאי אימור תור' ולא חלקו חז"ל בין הבגד להאשה שלא  
 יבאו לעורר הבגד ולכך דבר שאינו תקבל עומא' אינו תקבל  
 כתמים שאין לנו לדון רק לענין עומאת ראי' דלא הוי רק  
 ספיקא ולא גזרו בשביל חשש ספק אימור תורה וכי'ל  
 ודוק בזה :

**ע"ד** נכח לבאר ענין עד שאינו בדוק למבואר בש"ס  
 דף י"ד דלרבי עמאה נדה ולר"ח אינו רק משום  
 כתם וקא"ל ר"ח אי אהה מודה שצריך כגרים ועוד ח"ל  
 אבל אי' אף אהה עשאתו כתם ורבי צעיק כגרים ועוד  
 לאפקוי עדס מאכולת וכיון דנפיק כו' ודאי מגופה אחא .  
 וכבר נחשבטו הפוסקים ז"ל בטעמא דפלוגתייהו . ולפי הדברים  
 האלה והחזיון הזה יחבאר הכל כמתן חומר דכבר כתבו  
 הקדמונים ז"ל דבעד גס שאינו בדוק לא שייך לחלות מעלמא  
 ורק דר"ח מדעי' לה לכחם על בשרה דבי' אינו שכיח שיבא  
 מעלמא וכדאמרי' הכא על חלוקה מצעי' לי' אשתכומי  
 ואפ"ה אינה עמאה רק מדרבנן והיינו משום דגס זה שחטעה  
 בהרגשה ושטרחה בלי הרגשה לא שכיחא ומרינא יש לאוקמה  
 אחזקת טהרה ורק דחז"ל חשו ביותר שהיא מגופה וכמש"ל

לצורך לגוף הענין להקל קצת משא המחמירים לפי דעת המרדכי ז"ל דגם לדעת המחמירים שא"י לעשות שליח הילכה שלא בפניו היינו רק שהבעל א"י לעשות שליח שלא בפניו אבל שליח השני שהוא שליח ב"ד גם לדעתם ז"ל מהני שלא בפניו דב"ד אלים כוחיהו. ואם כי גם בזה יש לגמס עוד קצת עיין כנה"ג ז"ל סי' קמ"ב מ"מחוי לאטרופי אחרי שנעשה ע"פ ובפני ב"ד ודו"ק כי קצתי וסמכתי פל המעיין. אמנם נראה דכ"ז במקום עיגון ודחק וכמאמרם ז"ל כדאי הוא לסמוך בשעת הדחק ודלא כמו שראיתי מקילים בזה הרבה במקום שאין דחק כלל. ולהגביל מה הוא דחק אין באפשרי וביחוד בזמנינו אלה דבמקום שהולך מסילת הברזל הרחוקים נעשו קרובים וגם הדבר תלוי במלכ האיש והאשה וכמוזן והכל הוא א"כ לפי ראות עיני הבר"ד שיכוונו לבס לשמים ולמען תקנת עגונות: ועמה אבוא להחדשות אשר השמיעני הרב שבמקום האשה בשם הגאון החסיד תליבאוויטץ ז"ל בספרו הנכבד למח לרק שהעלה לעשות סדר גט בכה"ג באופן אחר היינו מתחלי' יתוב הבעל לב"ד דבמקום האשה ויבקש מהסופר פ"פ לכתוב הגט כו' ולהעדיף שיחתמו והסופר יהיה שליח הנתינה והב"ד יקיימו חתימתו. הנה אם כי לדעת הרמב"ם ודעמ"י ז"ל כתיבה כאמירה בפיו דמ"א אולם רבים חולקים בזה וכמבואר בפוסקים ז"ל אולם כפי הנוסח והאופן שכתב הגאון ז"ל לדעתו זה לא חזי אף לאטרופי דהרי הוא ז"ל כתב דהב"ד יקיימו חתימת הבעל וכיון שהעדים והסופר אינם מכירים בעצמם כתב ידו לא מהני גם לדעת המחמירים דלא יהי' כתיבה גדולה מדיבור ואלו שני עדים מעידים ואומרים להסופר והעדים שהבעל א"י להם שיכתבו ויחתמו למ"ע לדעת רוב הקדמונים ז"ל מלבד הר"ן והרא"ה ז"ל ועיין בר"ן ז"ל שאף שהוא מהמתירים באמר לעדים והם אמרו להסופר מ"מ העלה דכתיבה לא מהני וכה"ג א"כ איכא מרי רובי

מעג"ק אסרו וז"ל אולם גם בזה רבו כמו רבו המתירין ועיין ברא"ש ז"ל שכ' שכן נהגו בירפח ואשכנז עפ"י דברי ר"ת ז"ל לשלוח גט וקידושין ע"י גוי וליכתוב שהוא ממנה ישראל שבאוחו מקום להיות שליח והנה אם מדברי ר"ת ז"ל אלו הוליוו האחרונים ז"ל למנות את ר"ת ז"ל בין להקת הקדמונים ז"ל אלו דיכול לעשות שליח הולכה שלא בפניו אין דבריהם ז"ל מוכרחים די"ל דס"ל כדעת הסוברים דכת"י כריבור כפיו דמי ואף בכתב לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו כשר אף דבזה לכ"ע בעינן שיחתמו מפיו דוקא דכת"י כאמירה בפיו דמי ודו"ק] ולדינא הכריע הגאון בעל מכתב מאליוהו ז"ל דלענין עשיית שליח שלא בפניו אם כבר נעשה בכה"ג דאף שאפשר להבעל שיעשה שליח בפניו אין לעגן האשה יותר בשביל זה וא"ל להמתין על שליח אחר אחרי שיש סיעה גדולה למעלה מעשרה שהסכימו דיכול לעשות שליח שלא בפניו. אמנם לענין לשלוח הגט ע"י גוי לשליח שמתנה שלא בפניו אחרי שהכה"ג ור"ת גאון וסיעתם פסלו בכה"ג מטעם דהוי כטלי גיטך מעג"ק. הנה בהנצטרף דעת הר"י ודעמ"י ז"ל דאין הבעל יכול לעשות שליח שלא בפניו נעשם חומה בצורה להחמיר בכה"ג ואין להקל עיין בדבריו ז"ל ולדעתו ז"ל הסכימו רבים מהאחרונים ז"ל הצאים אחריו. עכ"ז בזמנינו אלה התירו רבים מגדולי המדינות במקום עיגון. דחק שליחות גט ע"י הב"ד. גם אכ"י הצעיר התרתי פעם במקום עיגון ודחק גדול לשלוח ע"י הפאסט. ויען כי עמד לנגד עיני דעת גדול האחרונים ז"ל הגאון בעל מכתב מאליוהו ז"ל אשר ידוע פרשת גדולת חכמתו אחרתי עם לבבי כי אחרי אשר נהגו לעשות ע"י ב' שלוחים שהבעל עושה שליח במקום הכתיבה והשליח מהבעל אומר בב"ד בפ"י ובפני"מ ועושה השליח שני שבמקום האשה כדי ללאת ידי חומרת הריב"ש ז"ל דגם כמביא הרשאה תקוימת מב"ד לריך לומר בפ"י ובפני"מ יש מקום

מלחמות אריה

א) הנני רואה כאן שמו"ח ז"ל הסכים לדברי המכתב אליהו שפי' שיטת הקדמונים רשבי"א ור"ג והה"ת דס"ל דאי לעשות שליח שלא בפניו שהוא מטעם דהוי טלי גיטך מעג"ק. ולפ"י חידש לן דגם במתנה שליח להולכה בפניו לריך ליתן הגט מידו ליד השליח דוקא ובלא"ה לא מהני דהוי טלי גיטך מעג"ק ועיין במכ"א שהאריך בזה. והנה לכאור' אחרתי דיש להביא סעד לזה מקדושין כ"ט ע"א דפריך התם הש"ס לר"ל ממתניתין דהשולח גט לאשתו כו' והא נתינת גט ליד שליח דכי נתינת מטות ליד אשה דמי וקמי' הרי זה בטל ומשני התם נמי כל כמה דלא מטוי גיטא לידה דבור ודבור הוא ע"ש ואי נימא דשליח יכול ליטול הגט ע"פ ליווי של הבעל איך הוי ס"ד דהש"ס דנתינת גט ליד שליח חשוב מעשה הא לא הוי אלא דיבור בעלמא ואל' להגמרא הכי פריך דלמה סתם המשני דהבעל יכול לבטל השליח הא היכי שתתן הבעל בעלמא הגט להשליח והי' מעשה הנתינה לריך להיות דליתו יכול לבטל דז"א דהא הרא"ש ז"ל כתב שם דאפי' ר"ל תורה שהתקדש יכול לחזור מהקדושין ורק היא דאינה חוזרת אכל איהו שפיר חוזר דגבי רידי' אינו אלא דיבור. וכתב המקנה לפרש משום דמקדש א"ל לעשות מעשה אלא אפי' בנותן לה אחר היא מקודשת מדין עבד ואע"ג דגם כשנותן הכסף לאחר עפ"י דיבורה ג"כ מקודשת מדין ערב מ"מ כתב לחלק בזה ע"ש ולהכי גם כשנתן בעלמא הכסף ג"כ יכול לחזור אע"ג שעשה מעשה משום דכיון שהקדושין יכול להעשות בלי המעש' ל"ח מעשה שלא יהי' בידו נחמת זה לחזור ע"ש וא"כ הכא נמי אם נימא שהשליחות יוכל להיות בלי מעשה נתינת הבעל גם כשיתן בעלמא ל"ח מעשה וגם מלבד זה משמע פשוט הגמרא שהס"ד הקשה שלא יופיל לר"ל ביטול בשום פעם. עוד נרוח לנו בזה דהנה כבר הקשיה בספרי מל"א סי' מ"א דמאי פריך הא אפי' אי נימא דלא אחי דיבור ומבטל מעשה מ"מ איך אפשר שהשליח יתן הגט ליד האשה בע"כ של הבעל הא יהי' גט מעושה כיון שאין ריון הבעל לנרש את אשתו א"כ חשוב אנוס ואם נימא כיון שנבעלנו עשה מקודש שליח והמשך את אנוס עליו ברלונו בכה"ג ל"ח אנוס אחתיקשה לדעת הפוסקים דגם נשבע לנרש חשוב אנוס דמ"מ בשעת הנתינה הוא אנוס על הגט והארכתי בזה ע"ש. אבל לפי ה"ל יש לומר דכונת הגמרא הוא דלמה בטל השליח לנמרי ואם יתראה א"כ המשלח שיתן את הגט ליד האשה בודאי בעינן שיטלנו מידו ויחזור ויחננו לו ואמאי נימא דלא אחי דיבור ומבטל מעשה ואם יתראה הבעל ליתן את הגט לא יטורך ליתן לו שנית מיד ליד כן עלה על לבי לפי מה שחידש המכ"א. אבל בנוף הדבר אכ"י כאשר ראיתי דבר זה בספר ה"ל עמדותי משחומס פה קדוש יאמר דבר זה דאיך יפרנס הא דחנן בניטין דף י"ג האומר חנו גט זה לאשתי כו' לא יתנו לאחר תיחה וכתב רש"י ז"ל ולא גרסינן זה שלא מסרם ליד השליח בחייו כו' וכן כתבו בתוש"ו ז"ל אי נמי אפי' כרבנן וכיון שאינו מוסרו מיד ליד אלא מראה ומלוא ליתנו והוא לא נטלו עד לאחר תיחה אי נמי אפי' נטלו לאלתר אפי' לא זכה העבד כו' ע"ש וכן איתא ברא"ש וברשב"א ושאר קדמונים ואפי' החולקים הוא מטעם אחר דס"ל דתן הוי כזכי אפי' כשלא נתן מיד ליד עיין בדבריהם אבל עכ"פ מוכח בהדי' דבחי' המשלח יכול ליתן השליח את הגט אפי' כשלא קיבל מיד הבעל אלא מעג"ק ולא ידעתי לישב דברי המכ"א ודי' יאיר פיני:

סימן מה

עוד להגיל.

**ע"ד** שאלתו השני' ע"ד הגט שבעת שנתן הבעל הגט ליד האשה בעת שסיים והרי את מותרת לכל אדם סיים ואמר לאחר ג' שנים. והגט נחתך בקרע ב"ד: **הנה** מה שראה כ"ת לרון מענין אי תנאה או חזרה הוי לימח' לדעתי דאין בלשון זה לא תנאי ולא חזרה דדוקא בהך דהרי את תקודשת מעכשיו ולאחר למד יוס' דהוי שני הפכים פליגי בקידושין דף ג"ט ע"ש א"ס תנאה או חזרה הוי משא"כ בנ"ד אין בלשון זה שום ענין בחירה ורק שמאלתו תהי' מנורשת מעכשיו וההתרה לכל אדם לא יהי' רק לאח"ג' שנים וזה פשוט וברור. וזיון שכן הדבר במחלוקת שנוי' ומקור הדבר בש"ס דקידושין ע"ש דפריך על ר"י דס"ל בהך דהרי את תקודשת לי מעכשיו ולאחר לי דשירא הוי תנא דמהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט וא"ס מת חוללת ולא תתיבמת ולר"י דאמר שירא הוא כל גט דתשייר ביה לאו כלום הוא יבומי חתיבס והקשו החוס' ז"ל דהרי גם בקידושין שזור פוסל וכדפשיט ר' אבא בפי' המגיש דוילאה והי' תקיש הוי' ליניאה והאיך אמר ר"י דשירא הוי ותירצו דבמעכשיו ולאחר למד יוס' כיון דהשזור היא רק לזמן אינו שזור הפוסל. אמנם הראב"ד ז"ל כתב דר"י לא ס"ל כפשט דר"י דגם בקידושין שזור פוסל וכן הבינו ב"כ החוס' מפירשי' ז"ל ע"ש ועיין ברמב"ן ז"ל שדעתו כדעת החוס' דשזור לזמן לא הוי שזור הפוסל והר"ן ז"ל הביא שני הדיעות ולא הכריע עיי"ש: ומעשה בכעין נ"ד שאמר הרי את מנורשת ממני מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם אחר ג' שנים לדעת החוס' והרמב"ן ודעמס ז"ל לאחר ג' שנים מותרת להנשא [והיינו כשהגט אז בעין ברשותה וכמובן] כיון שאין זה שזור הפוסל אבל לדעת רש"י והראב"ד ז"ל אינה מנורשת כלל דכל גיטא דתשייר ביה לאו כלום דאף דלאחר עבור הזמן בטל השזור מ"מ כיון שבעת התחלת חלותו לענין שמהי' מנורשת ממנו מעכשיו הוי בו שזור בטל גיטא ול"ד למגרשה על אחר ל' דכל חלותו של הגט הוא לאח"כ ואין בחלותו בשום פעם שום שזור וכאשר ביאר כ"ז הרשב"א ז"ל בחידושי גיטין דף פ"ג עיין עליו. ולענין לגרשה עתה בנט אחר שנית יראה לכאור' דתלי' ג"כ בפלוגתא דרבנן הנ"ל ותהי' להיפך דלשיטת רש"י והראב"ד ודעמס ז"ל פשיטא דיכול לגרשה שנית ולהתירה מעכשיו אחרי דגט הראשון בטל והרי היא אשמו כמקדס. אולם לדעת החוס' והרמב"ן ז"ל י"ל דלא תהי' ולריך שיקדשה ויגרשה דאחרי שהיא מנורשת כבר ממנו לא תהי' גט השני דכבר אינו אישה וכמ"ס הרא"ש ז"ל באתר לה על מנת שלא תנשא לפלוני וזה עוד ברוב דהתם י"ל דיכול מ"מ לגרשה שנית ותנשא לפלוני ותבטל א"כ הגט הראשון למפרע ומל הגט השני למפרע וכמ"ס באמת המהרי"ט ז"ל לחלוק על הרא"ש ז"ל מה"ט מה דלא שייך בנדון שאנו דנין וכמובן. ואין תקנה רק שיקדשה ויגרשה. וא"ס הוא כהן אין תקנה רק שיגרשה שנית ותהי' מותרת עכ"פ לאחר ג' שנים ממ"ד לדעת הסוצורים דזה הוי שזור הפוסל מהני הגט השני ולדעת החולקים ז"ל ממילא מותרת לאחר הזמן שקבע אף בלי גט שני כלל וכמובן. והנה חתני הרב מו"ה ארי' ליב ברודא נ"י העיר רי"ל לדעת החוס' והרמב"ן ז"ל גם שיקדשה תחדש לא מהני בנ"ד וכדאמרינן בריש פ' המגרש דאי שזור אינו פוסל בקידושין בא ראונו וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקדשה חוץ מראובן דקידושי שמעון לא הוי קידושין דלא אהני מידי שבלא"ה אסורה לכל מחמת קידושי ראובן וה"ג קידושיו השניים לא אהני מידי דבלא"ה אסור' מקודס על כ"ט מחמת קידושין הראשון' והשבתי לו לדעתי כיון דכ"ט בקידושיו השניים שמאמר לפתא גם לאח"ג שקבע שמהי' מותרת

רובי להחמיר וכמובן ואין כאן אף לירוק ב"ד להחיר ואומר דרק מילתא הוא דמנלי וכמו בהך דאשתמורענא כו' ל"ש כיון שהוא שבעת מעשה וגם לדעתי אין כאן ענין לזה דבל"ז שני עדים ודאי נאמנים ועיקר הטעם דל"ת משום דמ"מ כיון שאינו שומע מפי הבעל לא חשוב לשמה וזה ברור: חולם הדרך השני שהוסיף הנאון ז"ל שבעת האשה שליח לקבלה במקום הבעל ויכתוב פה הבעל גט וימסור ליד השליח לקבלה והב"ד דשם יקיימו מיווי שליח הקבלה והב"ד דמקום הכתיבה והמסירה יקיימו המסירה ליד השליח הוא באמת לדעתי דרך מעולה ביותר דשליח קבלה תהי' לדעת כל הפוסקים ז"ל למנוח שלא בפניו והתוס' רי"ד ז"ל יסירה הוא בזה וכמבואר למעלה. והי' ברפתי לקבוע בזה משמרות לעשות כן שבעת הדחק שזה יותר טוב מעשות שליח הולכה שלא בפניו ולשלוח לו הגט ע"י הפאסט ע"ש להקט הקדמונים המחמירים משא"כ בשליח קבלה. וזה שאין נוהגין בשליח קבלה הוא רק חומרא בעלמא. אולם אחרי רואי כי הנאון מליבאזויטע ז"ל חוכך בזה ומפש אחרי לדיים ולירופים והנאון הניל הוא מפורסם להלל בחריפותו ובקיאותו וכאשר ראיתי גם אנכי זאת תמפרו הנכבד הגב"ר אשר הי' למראה עיני בעת הי' שבתי בק' בריסק יע"א ואין ספרו עתה בידי לעיין בו מה עקולי ופשוטי מלא הנאון הנחבר ז"ל בדרך המעולה ההוא לא אוכל להחליט עוד זאת ערי ארע מה ידבר בו הנאון נ"ע ואבקש איפוא מנ"ת כי יעיב לשלוח לי העתק מהעתקה אשר ישלח לו הרב לשם וזו ארע להביע חוות דעתי בזה כיד ה' הטובה עלי. אמנם בכל האופנים זה אינו רק כשיחייב הקיום מהב"ד של הרשאות בשליח הולכה אחת' של הב"ד בשליח קבלה בקיום גמור כל הג' חתימות מב"ד לב"ד אולם ע"ד שכתב כ"ת ששלחו מקודם אגרתם לב"ד שבמקום האשה שיקיימו אח"כ החת"י על ההרשאות ע"י דימוי החתימות ירי משולקת ומשום דמלבד לדעתי אין זה חשוב קיום כלל דשמא הכל מזויף אחרי שהכל בא להב"ד ע"י הפאסט ואנן בעינן שני שטרות יולאין מת"י אחר דוקא וכמבואר הנה אף א"ס נאמר דכיון שהאגרות באו משם לפה ומפה שמה ע"ש הב"ד חשובת שאלה ליכא למיחש לזיוף מה שיש לבגמס עוד וכמבואר דמ"ת נקל לעשות זיוף וערמה על הפאסט. הנה בנזק הקיום ע"י דימוי יש לחוכך עובא בנ"ד דעיקר קיום זה היא תקולי קיום וכמ"ס המרדכי ז"ל דזהו מדברים שאין מקיפין ורק דבקיום הקילו אחר דמה"ת לא בעי' קיום כלל והנה הא דמה"ת לא בעינן קיום היא רק משום דלא חשיר אינש לזיופי וכ"ז לא שייך רק כשזה התלוה מוליא השטר וא"ס יתברר הזיוף יהי' נתפס שזיוף ולא חשיר אינש שיפשה כזאת וכ"כ בשליח התביא גט דאמרינן בריש גיטין דלכך המנוחה לשליח משום דמה"ת לא בעי קיום והס' אחרו וכו' דג"כ א"ס יתברר הזיוף יתפס השליח בזייפן משא"כ בנט הבא ע"י הפאסט דלא יתברר מי עשה הזיוף פשיטא דחיישין אף מה"ת וכיון דמה"ת בעי קיום לא מהני קיום ע"י דימוי שאינו רק תקולי קיום וכי"ל וזה ברור אללי. ועלה על לבי לרון בזה מלך אחר ולדמות להך דמושלך בבור ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי דכיון דהוי תקוס סכנה התירו לכתוב ולא חשו שאין זה בעל האשה וכ"ש ללא גיחוש בכה"ג לזיופה דזה עדיף יותר שכתב מוכיח. וכדאמרינן מה"ט דאף הנשים שאין נאמנות להעיר נאמנות להביא לה גיטה. אולם גם א"ס נעלה את המדומה הלזה אין לרון רק כעין הך דמקום סכנה דא"ס לא עכשין איתתי וכדפרש"י ז"ל ע"ש מה דלא שייך בזה שאף שהיא תקוס רחוק אפשר שתכתב רגילה לבוא הנה לקבל גיטה עיד בעלה ואף כשיחשב דחק לא דמי מ"מ להך דמושלך בבור שמזענן לעולם. ומה גם בכירון שלפנינו שפי' טורה נוכל להחייב מב"ד לב"ד מפיר לעיר שאלויות וקרובות זה לזה. והנלע"ד כתבתי:

אז גם עתה חשוב אהני קידושיו. ול"ד להך דקדשה שמעון חוץ מראובן דהתם לא אהני מידי לעולם זולת כשיגרשנה או ימות ראובן משא"כ בזמן דמתילא קא אחי. והוספתי לומר דאף למי שיסתפק בסברא זו מ"מ שפיר מהני בנ"ד שיקדשה ויגרשנה שנית דהנה נודע מ"מ רבתינו בעלי הסוספות בפרק המגרש דאף לר"א דס"ל דאין שויר פוסל בנט היכי שאינו מתירא לשום אדם גם לרדייה אינו נט ובארתי בחידושי דראייתא הוא מהך דקירשה שמעון חוץ מראובן דקידושי שמעון לא הוי קידושין חזין דאף דס"ל התם השתא דאין שויר פוסל בקידושין כלל מ"מ מלך הסברא אמרין דכיון דהקידושין לא אהני מידי לאסרה לא הוי קידושין וה"ה א"כ בנט לר"א דשויר אינו פוסל מ"מ היכי דלא אהני מידי להסירה אינו נט מלך הסברא וכנ"ל בהך דקידושין ומעתה ממ"מ א"ת דכל שמהני לאחר זמן חשוב אהני מידי א"כ שפיר יועילו הקידושין וא"ת דבעינן שיהי עתה דוקא א"כ בנט אינו נט כלל אף דלא חשוב שויר הפוסל משום דלא אהני עתה להסירה מאומה ופשיטא ריכול לנרשה עתה שנית. והבן זה א"ת: וע"פ הדברים האלה אמינא לבאר דברי התוס' ז"ל בקידושין שם שהקשו על פירש"י שפי' הך דנט שמשיר ב' לאו כלום היא דלא הוי כריתות ר"כ בהך דקידושין גופא יקשה דמקשינן הויה ליליאה ולכך פירשו דרק בהך דפסיוס ולאחר מיתה כיון דאין בנט יכול לגמור לאחר מיתה אינו נט והך דקידושין לא הוי שויר הפוסל כיון שאינו רק לזמן ולכאורה יפלא דמהיכן הבינו מפירש"י ז"ל היפוך זה. דהרי מדברי הש"ס מוכח דאי לאו הך טעמא דביטא דמשייר לאו כלום הוי ניחא הך דחוללת ולא מתיבמת כיון שהתחלת הגירושין ה"י מתייס ואינס יכולים להיות נגמרים לאחר"מ הוי גירושין במקלט וחוללת ואינה

מלחמות אריה

(א) הנה לדעתי יש לפקפק בדברי מו"ח ז"ל דבשלמא כשמקדש או שמגרש מהיום ולאח"י הרי הקדושין והגרושין חלין בסוף הזמן ואז מהני לאסרה או להסירה לעלמא ואף דלא אהני עכשיו בשעה שקדש או שגרש זה לא איכפת לן דהא עדיין לא נגמר הענין ואנן בעינן סיה"י מהני בשעה שיהיו נגמרין ולמו היכי דלא אחר מעכשיו רק לאחר ל' יום דפשיטא דכשר אע"ג דלא אהני עכשיו הא אהני בשעת חלוטן כן ה"ה באומר מעכשיו ולאחר ל' יום. הא אהני בשעת נטרן. אבל בנ"ד שא"ס יקדשה כדי שיוכל לפוטרה בנט ולהסירה תיכף ע"כ הוא מקדשה מתם דהיינו שיסולו הקידושין תיכף בכה"ג יש לומר דלא הוי קדושין כיון דמעכשיו בשעת חלוטן לא אהני כלל דהא בלא הקידושין היא חסורה וקיימא. משא"כ בנט ה"י מעכשיו ולאח"י ג' שנים שפיר אהני בסוף הג' שנים. וגם מ"מ מו"ח ז"ל מקודם דכיון דמהני הקדושין לאוסרה לאחר ג' שנים חשיב אהני. נראה מדבריו שלא החליט בדעתו למימר הכי רק מסתפק בזה בעלמא. אמנם לפע"ד נראה ד"ל ולחלק באופן אחר דדיקא התם בניטין אמרין דקדושי שמעון לא הוי קדושין משום דלא אהני כיון דכבר נאסרה א"כ"ע מתמת קדושי ראובן. אבל בנ"ד הא דלא אהני הוא מתמת קדושין שלו בעלמא שיש עלי' מקודם. זה לא איכפת לן כיון דאידי ואידי תכחו הם בא"ס. ובזה נרווח לנו לישב מה שהקשינו לשאלו בספרי גז"ל סי' כ"ד וסי' כ"י על הירושלמי שהביאו הרשב"א ז"ל בח"י בפרק המגרש צ"י ר' ירמיה הרי שאמר הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה ונשאת לאחר מן השוק ומת הא"ך זה מתיר עתה שאמר הראשון מלתיה אמרה שמתנתו נרושין ומתירין בזה מה שאמר הראשון אמר ר' ירמיה לא אמר אלא שמתנתו נרושין הא גז'ואין וע"ש בק"ע שפירש דדוקא אם נירשה השני מותרת אבל מיתה השני אפשר דסיבר דאינה מותרת כו' ע"ש ועיין צ"פ שפירש איפכא ולי נראה שהירושלמי טובר דכונתו דמתנתו של הראשון מתרת אותה לעלמא אבל נשיאין של השני אינה מתרת או יגרשנה. עכ"פ מוכח התם שהירושלמי לא שטיע ל' הך ברייתא דאיחא בש"ס דין דמורה ר' אליעזר שא"ס הלכה ונשאת לאחר מן השוק ונחארתמלה או נחגרשה שמתרת לזה שנאסרה עליו דאל"ה לא הוי בעי ר' ירמיה. וע"ז הקשינו דא"ס נישא דמתת השני אינה מתרת אותה לעלמא. א"כ קשה הא דכתיב בקרא ושלחה מביטו והלכה והיתה לאיש אחר ומה דרש אפילו לא נחגרשה אלא לאיש אחר וא"כ כתיב אז כי ימות האיש האחרון כו' לא יוכל צלחה הראשון אשר שלחה לשב לקחתה וע"ז מתהני דהא"ך משכחת נה כלל הא כיון שלא נירשה הראשון אלא לזה האחר שגשאה וא"כ מת א"כ חסורה לכל העולם לשיטת הירושלמי הג"ל. דמיתת השני אינו מתיר כלל ואנן ק"ל בקדושין דהכל מודים במחזיר נרושתו שאינו חייב אלא א"כ קידם דכתיב לקחתה והא"ך מהני הקדושין שיחזיר הראשון ויקדשה הא לא אהני מידי דהא לכל העולם היא חסורה וקיימא משיש קידושין הראשונים וזה האחר שהיתה מותרת לו הא כבר מת. וכיון דלא מהני הא ליכא חיוב דמתיר נרושתו והו' תמי' עומה אבל לפי הג"ל שפיר ניחא דכל דלא מהני מתנת קדושין שלו בעלמא אינו הפסיד לקדושין שלו השנייס שלא



# שאלות ותשובות סימן מה מו רצה

בזה רפ"מ שלא חנשא לפלוני שיקדשנה ויגרשנה דמה מועיל לכאור' הנט השני לגבי האיסור הבא מכח קידושו הראשונים אחר דלגבי עצמו לא הי' צריך להורקת וניתק הכח אישות הראשונים הוא משום דכיון דע"י הגט הראשון חתירה לעלמא גס לגבי ידיד' חשוב נתרוקן רשות וכח האישות הראשוני' ועם קידושו השניים פקע לה אישות הראשונים לגמרי וכנ"ל בזה דנשאת לאחד מן השוק ומת כו'. ומעתה בכה"ג דכ"ד שלא חתירה כלל לעלמא עתה לא מהני קידושו השניים לפנין שיפקע כח האישות הראשונים וכמוכן . והרבה יש לדבר בזה אולם לא באו עוד הדברים אללי בצור הבחינה כ"ד ידידו :

## סימן מו

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ג מ' זבי הירש חקנער נ"י ראב"ד ומ"ץ דק' בולקאמין .

### תובן

השאלה באלמנה שהיתה מינקת ומלמלו להולד ואח"כ נשאת לבעל חוץ כ"ד חודש והבעל השני אומר שלא ידע משום חשש איסור כי הוא איש פשוט והאשה אומרת שאביה עשה שאלת חכם והתיר לה וכנראה שאביה לא הגיד להמורה שהיא מינקת והשיב המורה לפ"ד שמתניתין ל"א יוס ונחלקו שם אם צריך לגרשה או די בהפרשה ואע"פ ואומר וזה החלי' בעה"מ. הנה ידוע מחלוקת הפוסקים ז"ל אי בשוגג די בהפרשה וכי רבו החולקים על הא"ז ודעינני' ז"ל שהקיל בשוגג. וכאשר נרד לעומק הענין נראה דזה תליא דאי ינמא דהא דהחמירו חז"ל שיהי' צריך להוליא דוקא הוא משום קנס דקנסוהו חז"ל שלא יסי' די בהפרשה ורק שיוליא דוקא שלא יועילו מעשיו פשיטא דזה לא שייך בשוגג דקיי"ל בכ"מ דלא קנסו שוגג אטו מזיד. אולם אי ינמא דהטעם שצריך לגרשה הוא משום דחיישינן שמא יבא עליה ועיין תוס' יבמות דף ל"ו ד"ה ולא קמני כו' שכתבו זה לעיקר הטעם ומנאי טעמא במסוברת ומניקת חבירו דשותות לרבנן דיכול להפרישה ולהחזירה לאחר זמן ולא תני להוליא דהתם כיון שהיא סוטה לא חיישינן שיבוא עלי' ויעבור על איסור תורה ודי בהפרשה עייש"ה בשוגג יוליא דוקא דאף דאם באמת הי' שוגג לא הי' לנו לחוש שיבא עלי' עתה בשאט נפש באיסור מ"מ יש לחוש דשמה שקר בפיו במה שאומר ששוגג הי' ורק דבאמת מזיד הי' דאף דלענין קנס ל"א לזה לדידן דלא קנסו שוגג אטו מזיד היינו משום דכיון שאומר ששוגג הייתי אין בדידו לקנסו אבל פשיטא דחששא איכא דלא מפיו אלו חייין ושפיר חיישינן על להבא דלמא יבא עליה והיינו דשמה מזיד הי' ולא חשש ע"ז ולא יחוש להבא. אמנם כל זה היכי שעדיין היא מניקה להוולד דבזה משום סכנת הולד חיישינן לכל החששות שמא מזיד הי' ויבא עלי' ושמא תמעבר אבל כנ"ד שכבר גמלתו זה זמן ואנרה בעוה דדי' ואין צירה להניקה אף דחז"ל נתנו עלי' גם בזה דין מניקת מ"מ אחרי שאין בזה סכנת הולד ורק שבביאחו עובר על איסור דרבנן שפיר די בשוגג בהפרשה דעל איסור דרבנן אין לחוש דשמה מזיד הי' ולא יחוש לבוא עלי' להבא דכיון דרק חששא היא גם ספק דרבנן להקל ועיין בש"ס ופוסקים ז"ל דגם בבא על אשה לאסור לישא במה משום שהאם רנילה לבוא אלל הבת אם כנס אינו מוליא הרי דגם משום חשש איסור תורה אינו מוליא ואף היכי שכבר עבר על איסור תורה כגון שהאם היתה אשת איש וע"כ דרק משום חשש סכנה החמירו חז"ל להוליא ולא משום חשש איסור. ואין לומר דהיא הנותנת דמשום דהוי איסור קל בעיני הבריות חשו יותר שיפבור ויבא עלי' ולזה יש לשות עלות שיאסר הנאת גופה בקונס פלוני דהיי' איסור תורה ועיין ברא"ש ז"ל ביבמות דף ל"ו שם מ"ש לחלק בין נדר

לגרשה בגט אחר ולהחירה עמה מעכשיו . דלא דמי לך דהרא"ש ז"ל דהתם היא מגרשת גמורה מבעלי ולא נשאר אללו עליו שום כח אף קנין להאיסור שהחירה לעלמא ואף לחותו פלוני ורק שאסור' להנשא לו מחמת התנאי דמלמא אחריתא הי' . משא"כ כנ"ד אף שהיא מגרשת מעכשיו ממנו ולא נשאר אללו קנין האישות מ"מ נשאר בידו קנין האיסור וכיון שנשאר בידו קנין זה שפיר י"ל דיכול לגרשה בגט חדש לנתק קנין האיסור . ואמינא להביא ראי' ברורה לזה מהא דאמרי' בפ' השולח במפקיר עבדו דילא לחירות ולצ"ך גט שחרור דחזינו א"כ דאף שנחרוקן רשותו מהעבד דמה"ט אמרינן התם דהפקיר עבדו ומת אחוה העבד אין לו תקנה להשיא בת ישראל דכיון דנתרוקן רשותו מהעבד ולא נשאר אללו רק קנין האיסור א"י להורישו לבניו מכל תקום הוא עצמו שנשאר אללו קנין האיסור יכול לשחררו ע"י גט שחרור להחירו בבית ישראל וה"ה אם כן הכא בגט אשה וזהו ראייה נכונה לדעתי : שוב תלמתי שהבאון בעל הלבושים ז"ל בתשובתו בעיני גט שכ"מ הובא בחשו' תהר"ם לובלין ז"ל ש"י קכ"ג שנחפיק בזה ואין ולאו ורפיא בידו ועיין בשני תשובותיו שם ועב"ז אכ"י על עשמרתי אעמוד דמהני גט בכה"ג וכאשר הבאתי ראי' ועזר מהך דמפקיר עבדו וכנ"ל דרו"ק . וכנשל שמעלו חכמים דלייד כו' משכח דברבי שקיל משכח זוערי שקיל חמינא דבזמנינו אלה אחר תקנת ומדרבנ'הירנרושין בע"כ יש לנרף בנ"ד שלא יטרך לקרשה . דעת מהר"מ מינן ז"ל דבגט כפ"כ אין הנט כלום ובאמת שכן מצוה להדיא בגוף התקנה המובא בחשו' תהר"ם כ"ב ז"ל וה"כ כנ"ד אחרי שהאשה לא נתרית רק לגירושין גמורים שחירה מעכשיו והוא לא חתירה רק לאחר ג' שנים מטעם התקנה אין הגט כלום ופשיטא שיכול לגרש' תחדש ורו"ק בזה . סיומא דהך פסקא לדעתי דהיכא שבעל' כהן שא"ח שיקדשנה עתה יש להתיר ע"י שיגרשנה בגט אחר שנית. ואף באמת ישראל צדיעבד שכבר גרשה שנית והחירה מעכשיו ואין הבעל לפנינו אין לענן האשה כלל בשביל זה ואך לכתחיל' אחרי שע"כ ריכיה לנט שני לרווחא דמילתא יש לפשות עלהוי"ט שיקדשנה ויגרשנה וזה ברור אללי לדינא . ויש לי הרהורי דברים עוד לומר דאין שום מועלת יותר בכה"ג במה שיקדשנה לפמ"ש בחידושי לבאר דברי הש"ס ניטין דף פ"ג דמורה ר"א בתגרש את אשתו כו' חוץ מפלוני והלכה ונשאת לאחד מן השוק ונחארתלה או נגרשה שנותרת לזה שנאסרה עליו דאין הטעם דנפקע אישות הראשון לגמרי כנשואי' להשני דאין שני עייני וכח אישות יכולין לחול על אשה אחת ורק עיקר הטעם דענין גט הוא הורקת כח ורשות הבעל לעלמא ובחוף מפלוני להשאר שהחירה להם וכשנשאת למי שהחירה לו נתרוקן כל כמו של הבעל הראשון ובארת' עפ"ז דברי התוס' לפיל מזה שם שהקשו אהך דקידשה ראובן חוץ משמעון ושמעון קידשה טחס דהוי אשת שני אמתים דכיון ששמעון קירשה טחס אמאי לא פקע אישות דראובן וכדאמרינן בזה דגירשה חוץ מפלוני ונשאת לאחר דפקע אישות הראשון ודבריהם בחירו"ט באו טתומים. ולפי ה"ל יתבאר כמין חומר דדוקא בגט אמרינן הכי דעיקרו של גט הוא בא לנתק ולהרחיק כל כמו של המגרש להאחרים שהחירה להם משא"כ בקידושין שבאים לאסור ורק שלשמעון לא אסר' אבל אין כאן ניתוק להרקה רשות וכל כח האישות שיש לו באשה זו לגבי אחרים ובזה יובן פ"ש הרשב"א ז"ל דבהך דקדשה חוץ משמעון אף דתפסו קידושי שמעון מ"מ אסורה לו משום ד' האישות שיש לראובן באשה זו לגבי אחרים והרי בנגרשה חוץ מפלוני לר"א נותרת לגמרי להאחרים. ולפי"ז יחא דבגט עם קידושי השני נפקע אישות הראשון לגמרי משא"כ בקידושין וכנ"ל והארכתי בזה ואכת"ל . ולפי"ז עכ"ל לדעת הרא"ש ז"ל דהא דמהני

ליו ירך זו שגמאל כו' או אינו חלל ימין ת"ל אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואומר וכו' ר' יוסי החורס אומר תלמינו ימין שנקרא יד שגמאל וירא יוסף כו' ואיך יד ימינו אקרי יד, שגמאל לא אקרי ר' נתן אומר ח"ל הרי הוא אומר וקשרתם וכתבתם מה כתובה כו' וכיון דקשירה צימין הגמא בשגמאל וקאמר דר"י החורס נפקא לה תהא דר"כ רב אשי אמר מידכה בה' כהה כתנאי וכו'. והנה לכאורי יקשה לדעת הר"י מפריז ודעמי' ז"ל דמנ"ל לומר דעיקר חלוי בכתיבה דכיון דלמ"ק דיליף תיך דאינו חלל שגמאל. וכ"כ לרב אשי דיליף מידכה יד כהה פשיטא דחין יתרון להכתיבה ח"כ מנ"ל לפסוק כטעמא דר' נתן דיליף מוקשרתם וכתבתם ולומר מהאי טעמא דהעיקר דכתיבה תליא מילתא שלא כמ"ק ושלא כר"א דבבבא ר' אבהו דבר שראוי לעורר עליו. והנראה דמ"ל להך פוסקים דגם ת"ק אית ל"י הך דרשא דוקשרתם וכתבתם ורק דמ"ל דבלאו הך דרשא נשמע דהנחה בשגמאל דייך זו שגמאל ורק דהך דוקשרתם וכתבתם אחי לזה דהעיקר הא דבעין שגמאל הוא מה"ט דקשירה דומיא דכתיב' וח"כ עיקר בכתיבה תליא מילתא. חלל מ"מ מוכח ע"כ דלא ס"ל דידכה יד כהה דח"כ ליתא כלל להך דייך זו שגמאל דהרי כתיב יד כהה ועלה על לבי להביא רא' לזה דהנה בש"ס דמנחות סס איתא ת"ר אטר מניח תפילין צימין שהוא שגמאל והתניא מניח בשגמאלו שהוא שגמאל כל ארס אחר אביי כי תניא הוה בשולט בשתי ידיו ולכאורי' יקשה דלמה הולך לאוקמי הך ברייתא דאיטר מניח בשגמאל כל ארס בשולט בשתי ידיו דזה באתא דזאק גדול דלשון איטר לא משמע הכי ואמאי לא מוקי לה כמ"ק דיליף לה דהנחה בשגמאל דייך היינו שגמאל וכיון דנאמר בפ"י שגמאל בקרא איטר שיהי לכל ארס בזה וכאשר התבוננתי בזה ראיתי דלענין חליצה דילפינן רבנן רבנן ממזרע דמלך צימין דוקא נחלקו הפוסקים ז"ל בהלכות איטר דדעת הרמב"ן ז"ל דאינו חולץ כלל וכדאמרי' הכי לענין עבודה דהוי צימין דאיטר פסול ודעת קל"ט מחכמי הלרפחים דספיקא הוי אי חולץ צימין כל ארס דבחר ימין דעלמא אזלין אי בחר דידה אזלין וכדמבעי' לן בחולין דף ל"ב לענין ניד הכשה אית ל"י לעוף ועגיל לבהת' ולא עגיל מאי וסלקא בחיקו וחולץ בשתיסה. ודעת הסמ"ג וסמ"ק ז"ל דחולץ צימין כל ארס דבזה כיון דכתיב ימין בהדיא בחר ימין דעלמא אזלין. ובהך דעבוד' פסולו דאיטר משום מוס הוא [וגם להך דביר ל"ד ונרא' דמ"ל דהתם הטעם משום דבעין קף דומיא דיעקב קף עגיל. ומשפאק לן או דומיא דמינו והיינו דעלמא או דיד' אזלין משא"כ הכי דכתיב ימין בהדיא] ויש כותבין בהיפוך דחולץ צימין דיד' וג"כ מטעמי' הכ"ל ורק דלרעתם שגמאל דאיטר מקרי ימין ועיין כ"י בפוסקים וביש"ש יבמות הכריע דהעיקר לדעת הסמ"ג ודעמי' ז"ל דיתין כל ארס עיקר ורק לחומר' יש לחלוץ לכחיל' בשתיסה עיין בדבריו ז"ל ולפי הכ"ל עיקר קושי' הכ"ל היא רק לדעת הסמ"ג ודעמי' ז"ל דלרעתם גם בהך דתפילין למ"ק דיליף תיך זו שגמאל איטר מניח בשגמאל כל ארס ושפיר הו"ל לאוקמי ברייתא שני' כמ"ק וכנ"ל ומה מוכח דמ"ל להש"ס דגם למ"ק ס"ל הך דוקשרתם וכתבתם וח"כ כיון דגלתה תורה דכתיבה תליא מילתא איטר מניח בשגמאל כל ארס גם לרידיה וכיון דלמ"ק ולר"ג דרשינן הך דוכתבתם ולא מידכה יד כהה וכנ"ל דמ"ק ע"כ לא ס"ל יד כהה דח"כ ליתא כלל להך דייך זו שגמאל דבפ"י כתיב יד כהה לכן פסקו דעיקר בכתיבה תליא. ובאתא כי יש לומר למ"ק בהיפוך דמ"ק דוקשרתם ילפינן דבעין שהקשירה יהי' דוקא ביד שגמאל בה ומ"מ בעין ג"כ שגמאל כל ארס דוקא בהנחת תפילין מקרא דייך זו שגמאל וכנ"ל לדעת הסמ"ג ודעמי' ז"ל ונ"מ לפ"י בהך דוקשרתם דאיטר ח"כ להניח לא צימין ולא בשגמאל דכיון דתיך

כדר להך דטובה מאוסה צעניו עיין בדבריו ז"ל חלל מ"מ דמי להך דנשא בתה והבן. ואין לומר דכיון דהא דאסרו חכ"ל גם בגמלתו הוא משום דשגמאל חגמול אותו קודם זמנו כרי שמוכל להנשא אס נקיל כה"ג יוסף יש לומר דהיינו שטוען שונג הייתי די בהפרשה חזר משגאל דשגמאל חגמול אותו למקומו דז"א דכבר העליתי בתמ"ק דכל היכא דאיכא איסור לכתחלה הוי ל"י מילתא דלא שכיחא דלא נורו ציה רבין וח"כ פשיטא דלא חיישין דשגמאל חגמול אח בנה כרי שאס תנשא באיסור ומשקר לומר שהי' שונג יהיה די בהפרשה וזה ברור. ובאתא לפ"י היה לנו כנ"ד לומר דח"ל הפרשה ג"כ חלל שקשה להקל כ"כ. אמנם זה אמינא דפשוט וברור דדי בהפרשה וח"ל לגרשה וכנ"ל. וראיתי להגאון בעל נוב"י ז"ל שהמליא חשש חדש דשגמאל חגי' לריכה למתמתו בביעי וחלץ ובעל לא יהיב לה ולא יהי' בידה למתמתו דמה שקנתה אשה קנה בעלה אולם לדעתי אי אפשר לומר כן דח"כ נאמר למה הולך לומר דהא דגם גמלתו אסורה היא משום דשגמאל חגמול אח בנה דבלא"ה יש חשש שלא תוכל למתמתו ואם כבוא להעמיד חששא זו של הגאון נוב"י ז"ל ע"כ ל"ל ולחלק בין היכא שגמלתו סמוך לנשואיה ובין היכי שגמלתו כבר והוא בריא אולם וח"ל למתמתו ולכן הולך לטעמא שגמאל חגמול אותו לאסור גם בכה"ג. אולם גם לפ"י חין נ"מ כנ"ד דכפי אשר רואה אנכי מלשון השאלה כבר גמלתו זה זמן רב. בהא סלקינן דדי כנ"ד בהפרשה ואינו חייב להזיאה בנט והנלע"ד כדכתיב:

סימן מז

לכבוד הרב המהר"ג סו"ב בדרי תורה חכמתו פניו מאירה כ"ש מו"ה אהרן הלוי נ"י אבד"ק עשורנוב :

תוכן

השאלה באיטר שטושה הכל בשגמאל ור"ה שסרגיל לכחוב צימין ומניח תפילין בשגמאל כדעת הר"י מפריז ז"ל דאזלין בחר כתיבתו דנהיגין כוותי' וכמבואר ברמ"א ז"ל ס"י כ"ז וכדעת הסוברים דגם בהורגל כך דינא הכי ורק שעתה רלונו להיות סופר סמ"מ ורואה שכותב נקבל יומר בשגמאל מצימין ורלונו לכתוב אשורית בשגמאל. ושאלת כתיב סוכב הולך על שני ענינים לענין שיהי' סופר ולענין הנחת תפילין אס יכתוב אשורית בשגמאל וכתב מושיטא צימין. וכנא לחקור אחר מקור הדברים לבררם בשרשם. הנה נודע דדברי הר"י מפריז ז"ל לאו ד"ה הוא כאשר כבר הובא בש"ע שם דעת הר"ש וסמ"מ ז"ל דכל שכל מעשיו בשגמאל אף שכותב צימין מניח תפילין בשגמאלו שהוא ימין כל ארס ומחלוקתן תליא אי ילפינן דתפילין בשגמאל מוקשרתם וכתבתם דהקשירה יהי' דומיא דכתיבה שהוא בימין ומתילא שהנחה הוא בשגמאל. וח"כ עיקר הדבר חלוי בכתיבתו או דיליף לה מידכה יד כהה וכל שרוב מעשיו בשגמאל מקרי הימין יד כהה אף שכותב צימין דחין יתרון לפ"י למעשה הכתב על שאר מעשיו וכמבואר כ"ז למענין בפוסקים ז"ל ואחרי שהנחה הזאת מלאכה וראיתי דרבו החולקים על הר"י מפריז ז"ל ודעמי'. דמלבד הר"ש וסמ"מ ז"ל הנה הרמב"ן ז"ל במידושו למס' יבמות דף ק"ד כתב להדיא דעיקר הלימוד דתפילין בשגמאל הוא מידכה יד כהה וכ"כ הרשב"א ז"ל במידושו חולין דף ל"ב עי"ש ואחריהם החזיק הר"ן ז"ל בחולין שם דעיקר הטעם דתפילין בשגמאל מידכה יד כהה עיין עליו. והנה בנוף הדבר אס אמנם כי מה מני יהלך להכריע בין גדולי המורים רבותינו ומאורינו שקדמונים ז"ל. אולם אחרי רואי כי החולקים על דעת ר"י מפריז ז"ל רבים מהעוזרים לדעתו ז"ל ולעומת זה נהוב עלמא כדעת מהר"י מפריז ז"ל וידוע דברי הירושלמי אס הלכה רופפת צידך פוק חזי מה עמא דבר אמרתי לבוא ולירד לעומק העינין. ומראש לורים אראנו מדברי הש"ס תמן תנין בש"ס דמנחות דף

דאיטר עייש"ה . ולכאורה חשבתי בראשית ההשקפה דזש  
 רא"י ברורה עפירש"י ז"ל . אולם אחרי העיון ראיתי דיש  
 לומר דכוונת רש"י ז"ל הוא רק לענין שולט בשתי ידיו  
 דלא ניתא לפ"ז דמניח וקושר באיזה יד שירצה ורק דיש  
 ליתך אחר רוב בני אדם . אבל מ"מ אין רא"י שרבינו ז"ל  
 לא ס"ל דלזליק בחר כתיבתו [ולפ"ז אין לומר לת"ק  
 דדריש ב"כ הך וקשרתם וכתבתם לענין הנחה דאין זה רק  
 גילוי להך דידך היינו שמאל ולדריה בלא"ה ידך זו שמאל  
 וא"כ איטר אי לאו דניתא דס"ל הך דידכה כו"ה מניח  
 בשמאל כל אדם לרעת הסג"ג וסה"ס וכמוכן] ודוק בזה :

**ועדיון**

יש מקום בראש לומר דעיקר הך דמה כתיבה צימין  
 אף קשירה צימין לאו לקשירה אחי שרירי לקשור  
 צימין דוקא ורק שעיקר הלימוד הוא שיניח באופן זה שהקשירה  
 תהי' צימין והיינו שההנחה תהי' בשמאל אבל על הקשירה  
 גופא אין ל"ת אי צימין או בשמאל והיינו דאם קשרו  
 אחר על ידו יכול לקשור באיזה יד שירצה [ולכאורה כן  
 משמע תרלא אשתמיט לא' מהפוסקים ז"ל שימעינו חידוש  
 דין זה שהקשירה רריך להיות צימין דוקא] וא"כ שפיר י"ל  
 דרק בכתיבה תליא מילתא שיניח ביד האחר ולא ביד  
 שכותב בה וכדעת הר"י מפריז ודעתי ז"ל . ולכאורה אמרתי  
 להתמיהק הדבר יותר דהנה כבר נודע מחלוקתן של ר'י  
 אלי' ור"ת ז"ל דר"א מרירי לקשור בכל יום וכדאמרינן  
 מנחות דף ל"ה לענין ברכה משעת הנחה ועד שעת קשירה  
 ור"ת חולק ופי' לקשירה להסם היינו ההידוק שמהדקו  
 והביא ראיות לדבריו אלה . ובתוס' מנחות שם רנו במחלה  
 לומר דמסתברא לדברי ר"ת בתפילין של ראש וכר"א  
 בתפילין של יד . דבתפילין של יד כתיב וקשרתם לאות על  
 ידך דמשמע שקושר בשעת ההנחה ודייקו לזה ג"כ מהך  
 דהכא דכיון דקשירה צימין הנחה בשמאל ואם הי' קושר  
 תחילה ואח"כ מניח אין רא"י . אבל תפילין של ראש לא  
 לוותה הפור' לקשור והקשר שלה היא הלכה למ"מ ואח"כ  
 מסקו דאין חילוק דגם בשל יד לא צעי קשירה בכל יום  
 עייש"ה שהאריכו בזה וכן פסקין אן להלכה דכין בשל  
 ראש ובין בשל יד א"ל לקשור בשעת ההנחה עיין כ"ז  
 בפוסקים ז"ל . והנה לפ"ז עכ"ל דס"ל דהך דוקשרתם  
 בתפילין של יד ג"כ היינו רק ההידוק שמהדקו בזרועו ולא  
 לוותה תורה כלל על הקשר ורק שגם קשר של יד ולורתו  
 הוא הלמ"מ כמו בתפילין של ראש וע"ז קאמר הכא דכיון  
 דקשירה דהיינו ההידוק צימין הנחה בשמאל וכיון שכן  
 דאין הקשירה דקרא רק ההידוק שהוא לורך להנחה ואינו  
 ענין ומלוה בעלמא שאינו מוסב על הקשר של התפילין  
 שנאמרה דמותו ולורתו מסיני לא מסתבר לכאורה לומר  
 שהקפידה תורה שיהי' נעשה צימין דוקא . ועכ"ל א"כ  
 לפ"ז דהך דמה כתיבה צימין אף קשירה צימין מוסב רק  
 לענין ההנחה שיניח באופן שמהי' הקשירה צימין שההנחה  
 תהי' בשמאל אבל על הקשירה גופא אין ל"ת ואם קשרו  
 אחר על ידו א"ל לקשור צימין דוקא וכ"ל : ואמניח  
 לכאור' להביא קלת רא"י לזה דההידוק אינו מלוה בעלמותו  
 מהך דחבר שקושרתו לו אשתו תפילין בזרועו ואי ניתא  
 דהקשירה דהיינו ההידוק הוא מלוה בעלמותו איך תוכל  
 אשה לקשור הרי לאו בת חיובא היא דהרי גם כתיבה  
 מתעטינן מה"ע בנשים משום דכתיב וקשרתם וכתבתם לכל  
 שאינו בקשירה היינו בההנחה אינו כתיבה וכ"ש דהול"ל הכי  
 לבני הקשיר' עלמה ח"ל ודאי דאין הקשיר' דהיינו ההידוק מלוה  
 בעלמותו ורק שהוא לורך ההנחה והמלוה הוא רק ההנחה  
 וכל שנעשה ההידוק יהי' באיזה אופן שיהי' שפיר דעי  
 וז"ב . אולם אעפ"כ כתבתי רק שיש קלת רא"י דיש לומר  
 דהחבר יהי' סובר כמ"ד לילה ושבת זמן תפילין ונשים  
 חייבות ג"כ בתפילין דלא הוי מ"ע שהזמן גרמא ומכאור'  
 ועכ"ל כן לרעת הר"א ז"ל וכמוכן , ויש לדבר עוד הרבה

דמירך ילפינן שיניח בשמאל כל אדם דוקא איטר א"י  
 להניח כלל דבעינן שיהי' ג"כ הקשירה ביד שכותב בה .  
 אולם גם לפ"ז לא נוכל לאוקמי הך דאיטר מניח בשמאל  
 כל אדם כמ"ק דלדריה' לפ"ז איטר א"י להניח כלל וגם  
 מוכח משתי ברייתות אלו דלא ס"ל כמ"ק חלא או כר"י  
 מוקשרתם או מירכה כרצ חשי ונקל עכ"פ קלת  
 הקושיא על הר"י מפריז דלא הוי ר"י עכ"פ יחיד נגד רבים  
 ואך דמ"מ יפלא דמנ"ל להנך פוסקים להחליט דעיקר הטעם  
 מהך דוקשרתם וכתבתם ולגזור לומר בשביל זה דעיקר  
 בכתיבה תלוי ולא כהך דרשא דר"א מקרא דידכה יד כהה  
 דאין יתרון כלל למעשה הכתב וברובא תליא מילתא דאם  
 רוב מעשיו בשמאל ימינו הוא יד כהה וכ"ל לרעת החולקים .  
 והכרחא לרעמי . דהנה' בש"ס דבכורות דף מ"ה פליגי  
 רבי ורבנן לענין עבודה בשולט בשתי ידיו דרבי פוסל  
 וסכמים מנשרין וקאמר הש"ס התם דפלוגתייהו הוא דרבי  
 ס"ל דכחישותא הוא צימין ורבנן ס"ל דכריותא הוא בשמאל  
 וידוע דהלכ' כסכמים וא"כ יקשה דאי ניתא כדרשא דר"א  
 דבעינן שיניח ביד כהה דוקא אחאי פשיטא להש"ס דבשולט  
 בשתי ידיו מניח בשמאל כל אדם דכיון דקיי"ל כסכמים  
 דכריותא היא בשמאל א"כ כל כה"כ לית ל"י לזה ששולט  
 בשתי ידיו יד כהה כלל וא"י להניח כלל לא צימין ולא  
 בשמאל ומדמסיק הש"ס הכי ילא להם להר"י מפריז  
 ודעתי ז"ל דליתא להך דרשא דר"א ורק מוקשרתם וכתבתם  
 ולכך בשולט בשתי ידיו יכול להניח בשמאל ולקשור צימין  
 שכותב בה ודו"ק : אולם אחר ההתבוננות ראיתי דאין מזה  
 עזר נגד דעת רוב הפוסקים החולקים על הר"י מפריז ז"ל .  
 דבאמת בפרשת קדש כתיב ידך ורק בפרשת וסי' כי יבאך  
 כתיב ידכה בה' וא"כ שפיר י"ל דגם לת"ק ס"ל הך דידכה  
 יד כהה ורק דס"ל דלענין הנחה בשמאל מירך שחס  
 ילפינן דידך זו שמאל ודרשא דיד כהה אחי לגלוי דשמאל  
 משום יד כהה הוא ולכך איטר מניח צימין כל אדם  
 גם לדרי' ומ"מ מדכתיב ידך צפ' קדש בלי ה' ילפינן דמי  
 שאין לו יד כהה כגון בשולט בשתי ידיו מניח בשמאל כיון  
 דמ"מ לא הוי יד שבכח כמו באיטר ולזה כתיב ידך שחס  
 דזו שמאל . גם לר"י החורס יש לומר הכי דמידכה ילפינן  
 יד כהה וידך דפרשת קדש אחי לשולט בשתי ידיו דאין לו  
 יד כהה ומ"מ שולט בשתי ידיו מניח בשמאל ולא צימין  
 כיון דמ"מ יש גילוי מהך דידכה דרוב בני אדם מניחין  
 בשמאל . א"כ כיון שאין בו יתרון כח לשמאל על ימין  
 הדעת נוטן דהך דידך אחי שיניח כשאר רוב בני אדם .  
 ויש לי בזה הרהורי דברים הרבה בהך דמכילתא פי' בא  
 לענין גירס שהאריכו האחרונים ובראשם המ"א ז"ל ואכת"ל  
 בשגם לא הבאחי עוד כל רעיוני בזה בתנ"ף הדעת והתבונה :  
 חתם אף חס נניח כל זה ונחליט דעיקר הטעם משום  
 דרשא דוקשרתם וכתבתם כו' אינו מוחלט עוד לרעתי לומר  
 בשביל זה דרק בכתיבה תליא מילתא שיניח ביד שכונדה .  
 דבאמת מהך דוקשרתם וכתבתם מה כתיבה צימין אף  
 קשירה צימין אינו דרשא גמורה לענין הנחה שמהי' בשמאל  
 דוקא דאינו דרשא רק לענין הקשירה שמהי' צימין דוקא  
 אבל מ"מ הרי יכול להניח ב"כ צימין ולקשור ע"י אחר  
 צימין הקושר לזה שפיר תהני ע"י אחר וא"ל לקשור דוקא  
 בעלמו וכדאמרי' בהך דחבר שהיתה אשתו קושרת לו  
 תפילין בזרועו בע"ז קף ל"ט ורק שהוא גילוי מילתא דהך  
 דידך היא בשמאל דמסתמא קושר בעלמו וא"כ כמו כן אין  
 רחיה דלכך בחר כתיבה דוקא . דהתורה דברה ברוב ב"א שכל  
 מעשיהם צימין ועיין ברש"י ז"ל שפירש הך דמה כתיבה  
 צימין כו' דרוב ב"א כותבין צימין דלכאורה מה צעי רבינו  
 בזה . ולפ"ז י"ל דכוונתו לזה שבררתי דהוא רק גילוי  
 מילתא אהך דידך ולא תליא בכתיבה ורק באיטר לגמרי  
 שמאל דידה הוא ימין וכמו שפי' רבינו ז"ל לקמן בהך

מדברי החוס' בסוגיא דשמעתין ד"ה מה כתיבה כו' נראה שדעתם נוטה לזה [ועיין בדבריהם שעשאוהו בכ"ה כשולט בשמי ידיו וכו' דהיינו דהוא להיפוך שרוב מעשיו בימין וכוחו בשמאל מניח בשמאל כל אדם ודלא כמו שביארו בש"ע לרעת הר"י מפריז ז"ל דהכל תלוי בכתיבתו עיי"ש] עכ"ל היכי שרק מחמת הרגלו כותב בימין וכל שאר מעשיו בשמאל לפע"ד יש לו להניח תפילין כשאר איטר בימין כל אדם שהוא שמאלו אחרי שבוה בלאו הכי יש חולקים עיין במדרכי ז"ל. ומי שרוצה לנאת ידי כל הדיעות ינוח בכ"ה בשמאל זה אחר זה ובתחלה בימין וביחוד היכא שכותב אשורית בשמאל ורק מושיטא כותב מחמת הרגלו בימין לית דין לר"ך בושש כי הוא כאיטר גמור לכל דבר שיניח בימין כל אדם וגם הר"י מפריז ז"ל יודה לדעתי בזה דהך דתה כתיבה כו' בכתיב אשורית נאמרה. ולפי הכל בגדון שלפנינו ראוי ונכון לפע"ד שיכתוב אשורית כטבעו בשמאל ויניח תפילין בימין כל אדם כשאר איטר ואין לחוש לזה שהרגילו עלמו לכחוב מושיטא בימין כל אדם וכאשר בררנו :

**ורענין**

סו"פ סת"ם עדיף היתירו טפי דאף אי נחוש לומר דבשביל שכותב מושיטא בימין כל אדם הו"ל לענין כתיבה כשולט בשמי ידיו. הנה אין כאן חשש רק לענין הנחת תפילין בימין כל אדם. לרעת הר"י מפריז ז"ל ורעמי' ה"י לר"ך להניח בשמאל וכת"ש לרעתם ז"ל בהגהת סת"ק ומשך אחריו המנ"א ז"ל דנס בשולט לענין כתיבה בשמי ידיו ושאר מעשיו רק בשמאל דינא הכי דמניח בשמאל ומסחבר פעמיהו לכיון לרעת הר"י מפריז ז"ל ורעמי' אזלינן רק בחר כתיבתו כשכותב בשמי ידיו דינו כמו שולט בשמי ידיו דמניח בשמאל כל אדם דשאר מעשיו לא מעלין ולא מורדין [ואנכי אמרתי להביא קצת רא"י לזה לפת"ש הפוסקים ז"ל להכשיר דפוס בשת"מ א"כ באיש כזה שמושה כל מעשיו בשמאל אס היה כובש בדפוס פשיטא שה"י עושה בשמאל וא"כ כתיבת סת"ת לרד"י אפשר בשמי ידיו בכתיבה בימין ובדפוס דג"כ הו"ל בכלל וכחצתם בשמאל ואמאי מניח בשמאל. א"ו דכיון דלדעתם בכתיבה חליא מילתא נס בכותב בשמי ידיו מניח בשמאל כל אדם וכ"ל בשם הנהגת סת"ק והמ"א ז"ל ויש לדבר

בזה אלא שאין כאן מקום הביאור. כן עלה על לבי א): **אולם** באמת אף דגוף הדבר דאין ההירוק תלוי בעצמותו ברור ונכון לדעתי לפי האמת וההלכה. ואין לומר איך דהקפידה תורה ע"ז שה"י בימין או שה"י הקושר דהיינו המהדק בר חיובא וגם לא אשמיטע לשום אחר מהפוסקים ז"ל שיאמר כן שר"ך להיות בימין וגם שאין אשה יכולה לקשור תפילין בזרוע האיש דלאו בת חיובא היא דלית הלכתא כהחבר בזה שהניח לאשתו לקשור לו. הנה עכ"ז לפענ"ד קשה לפרש הך דהכא דתה כתיבה בימין אף קשירה בימין ודלאו לענין הקשירה נאמר ורק לענין ההנחה שמה"י באופן זה שמה"י הקשירה שקושר בעלמו בימיו דהיינו שיניחם בשמאלו וא"א להאמר כלל דבאמת הך היקשא דוקשרתם וכחצתם אינו מופנה שנאמר דלזה אח"כ דמתך היקשא ילפינן דכל שאינו בקשירה כו' וא"כ בשלמא אי ניתא דאח"כ לקשירה גופא שר"יכה להיות בימין ורק שממילא יש גילוי מזה דהך דירך היינו שמאל וכאמור למעלה ניתא דיש לומר דלכל מיני איחוקים הקשירה והכתיבה משא"כ אי ניתא כ"ל דלא ילפינן כלל לענין הקשירה בעצמה ולא איחוקים לזה דאין הקשירה דהיינו ההירוק בעצמו מלוא פשיטא לי שאין לילף וללמוד מזה כלל לענין ההנחה כיון שאין ההיקש מיותר וכ"ל זה פשוט וברור אללי. וע"כ ז"ל א"כ לפ"ז דלפי האמת לא דרשינן הך דוקשרתם כו' לענין ההנחה בשמאל ומאן דדריש הכי ס"ל דההירוק דהיינו הקשירה היא מלוא בעצמותה. והקפידה התורה שמה"י בימין ואין לפי פסק ההלכה לא קי"ל באמת הכי וכמו שבררתי. ורק דילפינן שמאל מהך דירכה יד כהה או לרעת החולקים על הסת"מ ומה"ת ז"ל לענין חליית איטר וס"ל שחולץ בשמאל כל אדם מהך דירך זו שמאל כת"ק וליתא א"כ לפי האמת להך דרשא דוקשרתם כו' לענין ההנחה בשמאל וא"כ אין יתרון להכתיבה על שאר מעשיו וכרעת החולקים על הר"י מפריז ורעמי' ז"ל אחרי הדברים האלה והחזיון הזה קשה צעני לקבוע מסמורות בהלכה זו לילך רק בחר כתיבתו אחרי שרוב הפוסקים ז"ל חולקים בזה וכאשר בררתי בדברינו למעלה וחזקתי דבריהם ז"ל מדברי הש"ס. ואם אמנם כמו כן לא אוכל להכריע נגד הכרעת רבינו הרמ"א ז"ל והתנהג. וביחוד אחרי שנס

**מלחמות אריה**

א) הנה בצבורות לי ע"צ איתא הלשון אחר רשב"א משום ר' מאיר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קומעת לו תפילין על ידו ור"מ הא אית לי בהדי' בערובין ל"ו דנשים מייבנות בתפילין דהוי מיע שנא הזמן גרמא אכל בע"ז ל"ט ליתא הגרמא משום ר"מ ע"ש אף מה שמביא מו"ח ז"ל שהיתה קושרת לו בזרועו בגמרא בצבורות ובע"ז איתא הלשון על ידו. ועל ידו הוי הפ"י בשבילו כמו שפי' רש"י ז"ל בחולין כ"ט ע"א נבי ומירק אחר שחיטה על ידו ז"ל בשבילו כמו מערב אדם על יד בנו ובתו והוי פ"י בשבילם ע"ש. וכן נראה ממה דאמרין החס נשאת לעובד היתה קושרת לו קשרי מוכסין על ידו דע"כ הכונה בשבילו רודאי לא הוי הפ"י בזרועו אף החוס' במנחות ל"ה ד"ה משעת הנחה הביאו הלשון והיתה קושרת לו תפילין בזרועו כו' ולפי שאין נוח לקשור בידו אחת היתה מסייעת לו עכ"ל אף גם לפ"ז יש לפקפק לכאורה קצת במה שהעיר מו"ח ז"ל דאי ניתא דהקשירה דהיינו ההירוק היא מלוא בעצמותה אף תוכל אשה לקשור הרי לאו בת חיובא היא. כיון שהוא בעצמו ה"י קושר בידו רק שה"י היתה מסייעתו א"כ הפ"י אס האשה פסולה לקשור י"ל דכשר בכ"ה ולכאורה תליא דבר זה במחלוקת הפוסקים בישראל ופסול שאוחזים בסכין ופושטין דהרשב"א ז"ל פוסל השחיטה וכן פסק המחבר ביו"ד סי' י"א והש"ך הביח שיטת הא"ז והג"ה דפ"ק דחולין שמכשירין וכן הוא בתוספתא וכן הרש"ל ז"ל פוסק הכי. וכן משמע מהפמ"צ שפסק ג"כ הכי ע"ש ולפ"ז לדעת המכשירים נס בנ"ד מותר דחשוב ג"כ כמו כשר ופסול שקשרו יחד דר"ך להיות כשר כמו בשחיטה. אף לפע"ד י"ל דהתם לענין השחיטה דבעבד כשר. וכן הכא דבעבד כשר אכל לכתמילה לר"ך להיות אסור דהא ת"ת לא עביר המלוא כתיקונה. וא"כ שפיר יש להוכיח מהך דחבר שהיתה מסייעתו לכתמילה שההדוק אינה מלוא בעצמותה וכת"ש מו"ח ז"ל. והנה נוף החקירה של מו"ח ז"ל אס לר"ך לעשות ההדוק בעצמו או אפשר שיעשה ע"י אחרים כ"ל ש"ס להוכיח מהספרי שהביא המג"א שס שע"ק ג' מה ח"ל על ידכה להביא את הגידים שהוא נותן בימין ע"ש. והנה גידם שאין לו שמאל ע"כ אחר מהדק לו אלמא דשרי וע"י בששו' מהר"ט א"ח סי' ז' אהא דתברכינן להניח תפילין ולא לקשור תפילין וכתב דאפשר דוקשרתם קאי על הקשירה דמקודם ולא על ההדק ע"ש ודבריו ל"ע מהא דקאמר בגמרא מדקשירה בימין הנחה בשמאל וע"י בחוס' דמנחות הנ"ל שהוכיחו דהך דוקשרתם הוא בשעת ההנחה ממש מהגמרא הנ"ל. ולשיטת ר"ת ז"ל דההדק הוא הקשירה. אכל אי אפשר לומר דוקשרתם קאי על הקשירה דמקודם דא"כ אף יפרקם הגמרא הנ"ל :

# שארות ותשובות סימן מז מח רצה

זה ילך וישתכר או יקנה במקום אחר מה דלא שייך במציאה והפקד דלא ימצא במקום אחר ולא נקרא רשע ועפ"י כתב הר"ך ז"ל הובאו דבריו בהג"ה סימן רל"ז דגם במקום שהיא בזול שאינו מוצא לקנות כן במקום אחר לא נקרא רשע דזה דמי למציאה. אמנם הש"ך ז"ל הביא בשם הרמב"ן ז"ל בחידושו לב"ב גבי נכסי עכו"ם הרי הם כמדבר שכתב דאף אם לקחו בפחות מכדי דמיו נקרא השני רשע דלא חלקו בין מכר למכר ע"ש ובחידושי הבאתי רא"י לדבריו ז"ל דהנה בדינא דבר מלרא שהוא משום עשיית הטוב והישר שיוכל זה למצוא ולקנות במקום אחר וכמו שפירש"י והקדמונים ז"ל אמרינן בש"ס דב"מ דף ק"ח זבן במאה ושה מלחן חזין חי לכ"ע דמוזיל ומזבין יתיב ל"י מאה וסקיל ליה ואמאי הרי כיון שקונה בזול שזה מלחם במנה למה יטעך להחזיר להמלחן כלל ומה עשיית הישר והטוב שייך בזה הרי לא ימצא לקנות כן במקום אחר אלא ודאי דלא פלוג רבנן בין מכר למכר וה"ה לענין שהיה נקרא רשע וכדעת הרמב"ן ז"ל וזו רא"י נכונה וברורה לדעתי אמנם כשהראשון אומנתו בכך לכ"ע גם בכה"ג אסור ויוצא בדיונים דלא בעינן דנקרא רשע בלין אומנתו בכך אלא רק שהיה ענין סמיכת דעתכל כך שנעבור זה נקרא רשע לכל מר כדאית ליה וכדמוכח להדיא מהך דלייד דהוי דבר הפקר וח"כ ולענין השגת גבול החליבה היכי שאין אומנתו ופרנסתו של הראשון בכך א"י להוליא בדיעבד מיד השני בדיונים ורק דמ"מ נקרא רשע אחרי שהראשון כבר טרח והחזיק הענין ונס סמכא דעתי' על זה דאף שנה שכר מתקודם רק על זמן קלוז מ"מ סמכא דעתי' על להבא שיחזור ויתחדש שכירות החליבה כדרך העולם וכמ"ש המהרי"ק ז"ל בש"ס ק"י ע"ג. ועיין במדרי' ז"ל פרק לא יחפור שרבים מגדולי המורים דנין דין מערופיא שאם עכו"ם א' רניל ללות אלל ישראל זה ברביית אסור לישראל אחר להשיג גבולו ללות להעכו"ם הזה ומטו לה מהך דלייד וגם להחולקים שם במערופיא היינו משום דלדעתם כל הלוואה והלוואה חשוב עסק בפני עצמו ול"מ הטירחא מעסק הלוואה האמת להלוואה האחרת שזה ענין ועסק אחר לנמרי משא"כ בחליבה שהוא עסק זה בעצמו דבזה גם המה ז"ל יודו וכמובן. וכן מובאר להדיא מתשובת הב"ח ז"ל הנזכרת שרצה לדון בהשגת גבול הראשון מטעם מהפך בחררה דנקרא רשע ורק שאח"כ רחם זה משום שחפס בפשיטות דכיון שיש ריוח הרבה דמי למציאה והפקד דלא מקרי רשע. אולם כבר הבאתי למעל' מגדולי המורים הרמב"ן ז"ל חולק בזה דלא חלקו בין מכר למכר והבאתי רא"י לזה מהך דזבן במאה ושה מלחן דב"מ דף ק"ח עמ"ל וכן עיקר דלינא. אמנם היכי שהחליבה היא פרנסתו של הראשון ואומנתו בכך וכדון השאלה שלפנינו פשיטא דלכ"ע אף להסוברים דכל שיש ריוח הרבה דמי למציאה והפקד אסור להשני להשיג גבולו ולא לבד דמקרי רשע אלא שגם בדיעבד יוצא בדיונים ובייפיק ליה להחזיר העסק להראשון וכי"ל מהך דלייד. ולפ"י עכ"ל דהא דהולירו בהשגת גבול רהגדה להמקנה הוא רק לענין שגם חי לא הוי אומנתו של הראשון בכך יטעך גם בדעבד להחזיר הראשון להראשון ואולי גם לענין שיטעך לשלם לו הפסד ההוספה. וצוה יש לומר באמת כחילוק הב"ח ז"ל דלא תקנו זאת רק באראנדה וכדומה. אולם לענין לקרותו רשע גם בלין פרנסתו של הראשון בכך ולהוליא ממנו היכי שאומנתו בכך ולכוף אותו שיחזיר העסק להראשון פשיטא דאיין לחלק דזה אינו מלך התקנה ורק מלך הדין וכאשר בררנו ת"ל ופשיטא א"כ בגרון שלפנינו דכופין השני להחזיר עסק החליבה להראשון אף לענין שיטעך לשלם לו הפסד ההוספה אין ולא ורפיא בירי. ואם אמנם שהדין מכריע לחייבו קסה להוליא והנלפע"ד כתבתי :

לדבר הרבה בזה אולם לא בואו הדברים אלני כבוד הבחינה ולכן אשים רסן לעמי בזה] אולם בזה יש עדיין לדבר לפי דעת התוס' דדעתם נועה דהיכא שכל מעשיו בשמאל וכותב בימין הו"ל כשולט בשתי ידיו והיינו שהכתובה מכריע הכף בשוה נגד שאר כל מעשיו והו"ל כשולט בשתיים בשוה. וא"כ כשהכתובה בעלמה היא בשתיים ושאר כל מעשיו בשמאל י"ל דדינו כאיטר וכמובן :

## אמנם

לענין כתיבת סה"מ דמלבד דגוף פסול שמאל בכל אדם בדעבד אינו ברור עוד וכמ"ש בסה"מ דאיין רא"י גמורה ממלאכת שבת דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה ובכל המלאכות בעינן שיעשה כדרכו ועיין ב"י שהכריע דהיכי שאין לו תפילין אחרים ייח תפילין אלו שנכתבו בשמאל וכי"ל שאין פסולו ברור כ"כ וי"ל ג"כ שזה כוונת רש"י ז"ל בהך דמה כתיבה בימין שפירש שרוב בני אדם כותבין בימין ולא פי' שר"ך מדינא להיות נכתב בימין הנה כשולט בשתי ידיו לכ"ע אין לפסול דעבד בכחבו בשמאל דגם בשבת חשוב מלאכה כשולט בשתי ידיו בין כותב בימין ובין בשמאל עיין ש"ס דשבת דף ק"ג ועיין במג"א ז"ל. אולם כבר כתבתי דגם לענין הגמח תפילין אין לחוש להיניח בזה כשאר איטר וכאשר בררתי למעלה טעמי ונימוקי והנלפע"ד כתבתי וה' הקוב יילנו משגיאות :

## סימן מח

כבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה אלעזר נ"י מ"ץ דק' ראזונלדא .

## מכתבו

היום להשיב לכתיה את אשר עם לכבי בנף הדין אם לדון בשכירות החליבה תקנת חזקה וזה החלי בעזר הלור. הנה הענין כמתפף לשני סעיפים הא' מלך התקנה שתקנו חכמי הדורות שאסור לשום אדם להשיג גבול בשכירות אראנדה והב' מלך הדין ואכא על ראשון ראשון הנה מלך התקנה כתב הב"ח ז"ל עיין בתשובותיו סי' ס"א לענין שכירות העשפאוווי דעיקר התקנה לא ה"י רק באראנדה שהשוכר הראשון הוליא הולאות וגם יש לו חובות אלל ערלים וכדומה וה"י מגיע היוקות להראשון אם ידמה ממקומו וה"י הכרח גדול לתקן התקנה שלא להשיג גבול משא"כ בחכירת העשפאוווי ודרמי ל"י דלא שייך כ"ז עי"ש וא"כ ה"ה בחליבה אין לדון משום התקנה לדעתו ז"ל ולו ה"י דהוי ספק אם תקנו גם בכה"ג נודע דספק תקנה להקל. וגם אם התקנה היה בחרם נחלקו הפוסקים ז"ל ד"ל דה"י לא היה רק לחזק התקנה ובספק מלך התקנה אזלינן להקל ממילא אין לדון משום חשש ספק ח' ועיין בנזכ"י ז"ל שהעלה דגם ספק ח' לקולא דלי"ה רק דברי קבלה וכמו שהעלה הרמב"ן ז"ל בתשפטי החרם דחרמי ליבור וצ"ד הוא רק מדברי קבלה וספיקו להקל עיין בדבריו ז"ל שהאר"ך בזה. אמנם מה שיש לדון בזה הוא מלך הדין וכאשר אבאר. הנה נודע דעמי המהפך בחררה ובה אחר ונוטלו נקרא רשע דכיון דזה טרח בדבר ומתן עליו ועיין בתוס' והקדמונים ז"ל שהעלו לחלק בין הך דלייד דמוציאין ממנו ובין הך דמהפך בחררה דרשע הוא דמקרי אכל חין להוליא ממנו בדעבד בדיונים דלייד דאומנתו ופרנסתו בכך דבזה בכה"ג שטרח וממכא דעתו מוציא בדיונים והיולא מדבריהם ז"ל לדעתם דכללל הוח דכל היכי דיש לו דין מהפך בחררה ונקרא רשע כשזה הראשון אומנתו ופרנסתו בכך גם בדיעבד מוציאין ממנו בדיונים. והנה בהך דמהפך בחררה כתב רש"י ז"ל דמיירי בחררה של הפקר והתוס' ז"ל דחו דבריו מהך דפיאה דקמתי דמעצירים אוהו ומנה והעלו דמהפך בחררה דנקרא השני רשע היא רק בשכירות ומכירה דלמה יחזיר על זאת שטרח

סימן מט

לכבוד הרב שה"צ וכו' תו"ה שלמה מאיר טייכר אבד"ק גלאנזיב צ'ירוף צ"ד הלדק בכלל ופרט שלוש וכ"ט סלה: **מכתב** כ"ח עס שאלתו שאלת חכס ע"ד המשפט לנכון השינה ידי ואבוא היום להגיד לכ"ח חות דעתי דעת תורה בקי"ור נמרץ לאפס הפנאי. הנה נודע דעת רוב הקדמונים ז"ל דלית הילכתא כר"ה דס"ל בב"ב דף כ"א דבר תבואה דלוקי ריחא ואתא בר תבואה חברי וקמוקי גביה דמטכב עליה דל"ל פסקת לי לחיותי ורק כר"ה צרי' דר"י דפליגי עליו עס דהלכתא כרבנן דלשכינו אינו כופהו והב"י ז"ל בס'ינן קנ"ו הביא דברי הביאסף ז"ל שכתב מבוי הסתום מנ' לרדים כו' שאין הכותי יכול לינך אם לא ילך תחלה לפני בית שמעון נראה דמטכב עליו ודחה דבריו מהלכה דיחידא הוה נגד כל הפוסקים ז"ל דלית הלכתא כר"ה אמנם הרמ"א ז"ל בתשובה כתב דהביאסף לא פליג על רוב הפוסקים ז"ל ורק שדעתו דבמבוי סתום דברי הויקא לזה שישב בלר הסתום לכ"ט מעכב עליו עיין בדבריו ז"ל ובאמת שכן נרא' בפליל מהא דנקט הביאסף ז"ל דינו במבוי סתום כו' דאם הי' דעתו ז"ל לפסוק כר"ה וכמו שהבין הב"י בכל מקום אף בפסוח הי' מני מעכב עליו וכמבואר ולפ"ז יש לפסוק להלכה בכה"ג דמני מעכב כדעת גדולי המורים הביאסף ז"ל אחרי שזוה לא מצינו חולק עליו ומהגם כי לדעתי יש ראייה ברורה לדבריו ז"ל מסתמא דסוגיא דב"מ דף ס' בזה דפליגי ר"י ורבנן דר"י ס"ל דלא יחלק החנוני קליות ואגוים לתיקנות מפני שמרנילס אללו וחסמים מתירין דקאמר מ"ט דרבנן דל"ל אלא מפלגינא חמנוי ואתה פליג שוסקי ומבואר דאלה"ט וכונן שהי' מרניל אללו ע"י דבר שאין חברו יכול לעשותו גם לפי האמת דלא קי"ל כר"ה בהך דריחא יכול למחות בידו ודלא כאשר נראה לכאורה בש"ס דב"ב עס דל"ז הך טעמא רק לר"ה וע"כ משום דכיון דפסק חיותי לגמרי וכנ"ל בש"ס הביאסף ז"ל וכדמוכח מש"ס דב"מ עס וכמ"ל. אמנם פשיטא דהא דיכול לעכב עליו היינו על להבא אבל מ"מ אין לחייבו על העבר לשלם מה שהפסידו גם נעל חנותו של חברו פטור ולדעת המהרש"ל ז"ל אף היכי דמתרשי לי וגם לדעת המרדכי ז"ל מובא בס'ינן ר"צ דבכה"ג חייב מ"מ אין לחייבו לשלם גם מה שנהנה דאינו רק גורם ועושה בשלו דלא עדיף ממזיק שעבודו של חברו דפטור לדעת רבים מהקדמונים ז"ל גם היכי דמתרשי לי ע"ע וזוה יחא הא דמבואר כל הפוסקים ז"ל ראי' דלא קי"ל כר"ה צרי' דרב יהושע אף דאיהו ס"ל בב"ב דף ל"ג דמזיק שעבודו של חברו פטור ולדין הוי פלוגתא דרבוותא ודוק. אמנם כל זה היכי שזוה שבר הכפר בסך מסוים תקודם וזה בא בבבולו אבל היכי שזוה מהכפר שבר אח"כ פשיטא דאינו יכול לעכב עליו דיאמר לו מי הכריחך לשלם כ"כ הרבה ולמה לא שכתת בפסוח דאף מחמת זה שמשלם שכירות הרבה הוה בא לעכב עליו וכמובן. ואך מ"מ גם בכה"ג אינו יכול לתכור י"ש לערלים מהכפר רק כ"כ שמוחר להם לקנות במקום אחר מחוק. המלך דיותר מזה פשיטא דאסור לסייע גונבי המכס מדינא דמלכותא וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל והללע"ד כתבתי:

סימן נ

צ"ה בריסק יוס' ה' י"ד סיון תרל"ב לפ"ק: שלום אשיב למאן דמפרק ומותיב ה"ה כבוד הרב המה"צ מופלג בתורה והוראה כו' תו"ה זכרי' יוסף רוזינפפלד ראב"ד ומ"ץ דק' קאוולא:

תוכן

השאלה שסידרו נט לחולה במחלת הטיפוס ועין

כי המחלה הזאת דרכה לכלכל המוח וגם נודע למכ"ח כי בימים הקודמין דיבר בשטות. שאל כ"ח את המסדר אם הי' המגרש שפוי בדעתו בכל הזמן כתיבת ונתינת הגט והשיב לו כי מחלה ברקו והי' שפוי וכן בעת הנתינה הי' שפוי רק באמצע הכתיבה הי' משועמם וכאשר שאלוהו כ"ח אם הפסיק לכתוב בעת שגמטה אחר שלא הפסיק ואח"כ כאשר הגיד לו כ"ח והורוה דעת כי עשה שלא כרת אחר ששום אדם לא בדקו ורק אביו אחר כן באמצע הכתיבה שהיו כותבין בחדר אחר והחולה קרא לאביו וכאשר שב אביו ושאלוהו למה קרא אותך השיב כי לא בדעת הי' והוא מדבר תהפוכות זה תוכן השאלה: ולתשובתה ראיתי לירד לפומק הדין לבררו בשורשו וזה החלי בעזר הנור אשר ממנו אשאלה לכל יטו אשרי מני הדרך. מקור הדברים בש"ס דניטין דף ע' אמתנין דקתני אחר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס ומור ואמר אל תכתבו אין דבריו האחרונים כלום פליגי ר"י ור"ל דר"ל ס"ל דכותבין ונותנין גט לאלתר ור"י אחר דאין כותבין אלא לכשישפיהוקאמר הש"ס דפלוגתייהו דר"ל מדמי לי' לישן דליד לשוטה דשוטה לאו סמי' בידן וקורדייקוס סמי' בידן ור"י מדמי לשוטה ולא לישן לישן אינו מחוסר מעשה והאי מחוסר מעשה והנה כבר נודע מחלוקת הפוסקים דלהרמב"ם ודעתי ז"ל בכתבו ונתנו קודם שגמטה לא הוי רק גט פסול מדרבנן שלא יאמרו שהיווי הי' ג"כ בעת חוליו ושופה מגרש ופטור ודעתי ז"ל ס"ל דהגט בטל מה"ת ועיין ב"י שר"ה לומר דגם להרמב"ם ז"ל היכי דאין סמיא בידן הגט בטל ורק היכא דסמי' בידן ס"ל דליה רק פסול דרבנן שלא הי' פלוגתא רחוקה כל כך בין ר"י לר"ל אולם כל הפוסקים האחרונים דחו זה אי מדברי הרמב"ם ז"ל דלא חילק בהכי או מלך הסברא דכיון דלר"י אין בזה עדיפתא דסמי' בידן תאין הרגלים לחלק בהכי לענין הביטול מה"ת והעלו לדעת הרמב"ם ז"ל בכ"מ אינו פסול רק מדרבנן ודבריהם ברורים למעין. ועיקר מחלוקתן לפ"ז היא ידוע דקי"ל דכל מידי דלא מצי עביד לא מצי למיעבד שליח וס"ל להרמב"ם ודעתי ז"ל דזה אינו רק לענין שעת הליווי ועשיית השליח אבל אחר שכבר נעשה שליח בעת דמצי עביד כבר עמד השליח במקום המשלח ולא איכפת לן מה דבשעת עשי' ל"ת המשלח עביד. אולם החולקים ס"ל דבעינן גם בשעת העשי' דיהיה עדיין כח ביד המשלח לעשות הדבר ההוא. ואי ל"ת עביד גם מפשה השליח לא מהני. וכבר הרנישו בזה האחרונים ז"ל דזולת זה אין טעם לבטל הגט בכה"ג מה"ת עיין בדבריהם ז"ל. ואנכי אמינא לבאר טעם כאו"א דהנה ענין שליחות הוה שהמשלח מוסר הכח שיש לו בעשיית הדבר לשליח וז"ב דבעינן שיהי' כח המשלח בהשליח בשעת עשיית השליחות דזה עיקר המבוקש בשליחות. והנה מצינו ברוב הקנינים דלריבין קנין ואינו נקניס כלל בדברים להשני ושארירי בלי קנין כמו שהי' ברשות הראשון ורק בהקדש וכדומה מהני דיבורו ואמירתו לבד וכמסירה דמי. ובענין השליחות אי"כ יש לרון ולהתבונן האך הוה דאם נאמר דנקנה הכח ההוא המשלח להשליח כדיבור בעלמא ואף שהוא רק כח בעלמא ולא שום ענין זכות להשליח נחפס בהנין דכן רבתה תורה וגזרה כשרבתה שליחות. יקשה דאמאי קי"ל דיכול המשלח קודם שפשה השליח המעש' לבטל את השליח הרי כבר נקנה הכח להשליח ומה ענין אחי דיבור ומבטל דיבור לזה הרי הדיבור הראשון עשיתו לשליח הוה קנין. ואם נאמר דאין זה רק דיבור בעלמא אי"כ הרי נשאר כמו שהיה ואין בזה מסירת כח להשליח כלל וכמו בכל דבר שריך קנין דאין בדברים לבד ממעש' וכמבואר. ולישב זה לריך לומר אחת משתי אלה או דינא דבאמת נקנה הכח כדיבור השליחות מלך חק המורי להשליח ור

# שארות ותשובות סימן נ רצה

ורק דמ"מ נשאר להמשלח הכח לחזור בו ומנינו קנין  
כזה בני כסף במטלטלין לשיטת הבטח"מ ז"ל דכל זמן  
שלא חזר בו ברשות הלווקא קאי ורק שיכול לחזור בו עיי"ש  
בדבריו היקרים ז"ל ותבין. אלא דשם הוא רק בדרכו.  
אולם י"ל דמתעס אומדנא דמוכח קאחינן עלט שבדאי  
שייר המשלח כח החזרה לעצמו דמהכ"מ יפשה זאת שיתן  
כחו לחזר חנם ושלא יוכל לחזור בו או דנימא דבאמת  
בשפת פשיית השליחות שאומר לו שיהי' שלוחו פתן לא נקנה לו  
הכח להשליח דליה רק דיבור בעלמא ופיקר קניית השליח  
הוא בשפה שפופה המעש' דאז נקנה לו הכח בשפת מעשה  
דהוי מעשה לקנות וקנייתו עם המעש' באים כאחד ועיין  
בקונטרס הנדפס בשמי בספרו של מ"ז הגאון רש"י ז"ל  
חלק חו"מ סי' קכ"ו דהתחלת כל פעולה לתכלית הענין  
אשר רולה לקנות במכר הפעולה שפופה כארס הפופה  
בשלו ובשאלה התחלת ההשתמשות זה קנינו. ובארתי בזה  
דברי הש"ס ב"מ דף ל"ט במשאל קורדס דבקע בו קנאו  
שנדחק בו הריטב"א ז"ל דמה קנין הוא זה עיי"ש ועיין  
בש"ס שם דף ע"ד דסיטומתא רופש שעושין על החביות  
כ"א בשלו קני' ועיין בש"ס דמנהדרין דף כ"ח לפניו ב"ג  
דקנין אישות שלהם הוא הצעילה דרק בעולת בעל יש להם  
ולא נכנסה לחופה וארופה דזהו קנין הטבעי לכל עיין  
היטב בכל זה ותבין את אשר לפניך. וכיון שכן שפיר יכול  
לבטל השליחות וכמו בלאחר לי יוס דבתוך שלשים יכול  
לחזור בו כמבואר בש"ס ופוסקים. ומעתה אמינא דהטור  
ודעמ"י ז"ל סי' כ"א כביאורי זה האחרון דהכח נקנה להשליח  
רק בשפת עשית המעשה ולכך דעתם דכמו דקיי"ל בזה  
זה גיטך ולא תתגרשי בו אלא לאחר שלשים יום בלי מעכשיו  
דבעינן שיהי' הגט אז בעת חלותו ברשותה או עכ"פ  
במקום הראוי לקנין לכל מר כדאית ליה כ"כ בעינן שיהי'  
המקנה בעת ההוא שפוי בדעתו וראוי להקנות דאז הוא  
עיקר חלות הקנין דמעשה הוא צדדו זה חלות קנינו של השליח  
שאלו בשפת מעשה הוא צדדו זה חלות קנינו של השליח  
בהכח של המשלח ל"מ כשאין הבעל שפוי אז בדעתו והגט  
בטל אולם הרמב"ם ודעמ"י ז"ל סי' כ"א כביאורי הראשון דהכח  
של המשלח נקנה באמת תיכף בשפת היווי להשליח ורק  
שיכול לחזור בו. אבל כל זמן שלא חזר וביטל השליחות  
נקנה הכח להשליח מעשה ראשונה ואין ג"מ א"כ אם הוא  
בשפת מעשה שפוי אם אין כיון דבעת שעשאו שליח הי'  
שפוי וכמובן ולהלן נדבר עוד בזה בעניי ועיין באחרונים  
ז"ל שנתקשו לדעת הטור ודעמ"י ז"ל מהא דמבואר בירושלמי  
בהא דאמר הר"ז גיטך ולא תתגרשי בו עד למחר ובין כך  
אחזו קורדייקוס דתליא בפלוגתא דר"י ור"ל דבשלמא לדעת  
הרמב"ם ודעמ"י דפיקר הטעם הוא משום גזירה דיאמרו  
שופה מנרש נימא דגם בהך דלא תתגרשי בו י"ל גזירה  
זו לכיון שעיקר חלות הגט הוא לאחר למ"ד יאמרו  
דשופה מנרש אולם לדעת הטור ודעמ"י ז"ל דהגט  
בטל משום דבעינן שיהי' הבעל מני לגרש בשפת מעשה  
ואליה נגרש השליחות א"כ בהך דהר"ז גיטך ולא תתגרשי  
בו כו' למה לא תהי' מנורשת בשפתה א"כ הרי בזה  
מסר הבעל הגט לידה ממשומה איכפת לן במה שנשפתה  
א"כ עיין בדבריהם ז"ל שנתחבטו הרבה בזה אמנם לפי  
שבררתי אנכי אתי שפיר דהיא היא וכמובן. ולפי' מיושב  
מה שהקשו דלדעת הטור ז"ל אמאי כשנשפתה א"ל לאימלוכי  
ביה דהשליחות לא נתבטל ורק שא"י לקנות הכח ע"י  
המעשה בעת שטותו של המשלח וכי"ל וד"ק בכל זה :  
**והנה** בש"ס דקידושין דף נ"ט איתא פלוגתא דר"י ור"ל  
ואיכא חרי לישנא דלישנא קמא פלוגתייהו  
באמר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום דתנן  
התם ואם בא אחר וקדשה בתוך שלשים מקודשת לשני  
ומ"ל לר"ל דזה רק בבא אחר וקדשה אבל בלא קדשה

אחר וחזרה בזה חזרה ור"י סי' ל' לחזרה וטעמא  
דר"ל משום דתניית המעשה ליד האשה כמעשה דמי ולא אתי  
דיבור ומבטל מעשה וללישנא בתרא פליגי בעשפתה שליח  
לקדשה דגם בזה סי' לר"ל דאי' לחזור ומשום דלא אתי  
דיבור ומבטל דיבור עיי"ש והנה ל"ב עכ"ל לר"ל דסי' ל'  
דתיכף בדיבורו נקנה כח המשלח להשליח מחק המורה  
דבזה נקנה בדיבור בעלמא ולכך לא מהני חזרה דלא אתי  
דיבור השני ומבטל הראשון דמהני לקנות להשליח כח  
המשלח דא"כ פשיטא דמהני חזרה כיון שלא נקנה עוד  
הכח להשליח ח"כ. ולפי' לפי מה שבררתי לשיטת הטור  
ודעמ"י ז"ל דהא דאין כותבין וכותבין בעת שטותו כשנשפתה  
א"כ הוא משום דלא נקנה הכח ממשלח להשליח רק  
בעת העשי' וכיון שאז הי' שופה ל"מ והגט בטל וכי"ל  
עכ"ל דהא דקאמר הש"ס הכח הטעם לר"ל משום דסמ"י  
בידן ואל"ה גם ר"ל מודה דאין כותבין וכותבין עד שישפתה  
היינו רק אי נימא כלישנא קמא בקידושין שם דבשליח גם  
ר"ל מודה דמהני חזרה דל"ב גם בשופה גמור דלאו סמ"י  
בידן יכולין לכתוב וליתן לאלתר לר"ל דכיון דבריא הי'  
בעת היווי ונקנה אז הכח תיכף להשליח לפ"ל לר"ל דמע"ט  
אי' לחזור בו וכי"ל מה איכפת לן בזה ששפתה א"כ.  
ובזה מיושב מה שמתהו רבותינו בפלי התוס' בהא דפריך  
הש"ס בסוגין דניטין שם לר"י מהך דשחט בו שנים או  
רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו  
יכתבו ויתנו דכיון דסי' להס"ד דקודם שיכתוב ויתן  
יתקלקל דעתו א"כ אמאי פריך לר"י הרי גם לר"ל יקשה  
דבאין סמ"י בידן גם ר"ל מודה ולפי הכ"ל נימא דלר"ל  
אין זה ברור עוד דבשופה דאין סמ"י בידן אין כותבין  
כו' דל"ב בקידושין שם אין שום חשש לפ"ל לכתוב וליתן  
לאלתר גם בשופה גמור דכבר נקנה כח המשלח להשליח  
בעת היווי ולכך פריך לר"י דסי' כן להדיא והבן זה.  
**והנה** כבר נודע דעת התוס' רוב הקדמונים ז"ל דלא  
בעינן כלל שליחות בכתיבה דוכתב לאו אבעל  
ורק אסופר קאי ורק דבעינן שינוה לכתוב מעטס דא"ל  
לא הוי לשמה וכבר נתקשו בזה האחרונים ז"ל דאי' דהא  
דבעינן שיהי' שפוי א"כ הוא משום דתקלקל השליחות  
דלא מני עביד בשפת מעשה א"כ הא תינח לענין הנתינה  
דבעינן שליחות אולם לתא אין כותבין בשפת שטותו הרי  
לא בעינן לזה שליחות כלל. ולכאורה עלה על לבי לומר  
לפ"ש התוס' שם דף ס"ו לענין מילי לא תימסרי לשליח  
דאף לר"מ דסי' ל' דאפילו מלאה באשפה כשר מ"מ כשוא  
בשליחות בעינן שיפשה כליווי וכיון דלא חשבו שליחות  
פסול גם לדרי' עיי"ש וא"כ כמו כן הכא כיון שעשאו  
שליח לכתוב והשליחות לא מהני הגט בטל כן עלה על  
לבי בראשית ההשקפה. ואח"כ מלאה להגאון מליסא ז"ל  
שכ"כ. ולפי' עלה על דעתי לומר עוד דזה דוקא בזה  
ועשאו שליח לכתוב בהיותו בריא דאז הי' אפשר בשליחות  
ורק שאח"כ נשפתה דבזה שפיר אמרינן דקפיד שיהי'  
הכתיבה בשליחותו אבל בשכ"מ ובחולי שדרכה שיתבלבל  
דעתו בכל עת וכנון חולי עיפוס כנ"ד אדרבה י"ל דכיון  
דחזינן שרולה שיכתבו ויתנו לה גט ממתמא לא קפיד  
בשליחות ואשם לא יהי' שפוי בשפת הכתיבה דנגרע כח  
השליחות לא יכתבו כיון דלא בעינן באמת שליחות בכתיבה  
ואין לפסול א"כ הגט כנ"ד שהי' שפוי בשפת הנתינה  
ורק בתוך הכתיבה נתבלבל דעתו רק לדעת הרמב"ם  
ודעמ"י ז"ל דמתעס גזירה שיאמרו שופה מנרש קאחינן  
עלה שיאמרו ששפתה היווי היה ג"כ מתבלבל משא"כ  
לשיטת הטור ודעמ"י ז"ל דלדעתם ז"ל מאין הרגלים לחוש  
כלל להך גזירה דבהך דשפתה ואחזו קורדייקוס מעטס  
אחר קאחינן לומר דהגט בטל וכי"ל וכיון שכן הי' מקום  
לרון להקל כנ"ד לסמוך על דעת הטור ודעמ"י ז"ל אחרי

דגם לדעת הרמב"ם אינו רק גזירה דרבנן ובדרבנן הלך אחר המיקל. אם לא דימא לחוש לדעת הר"י ז"ל דבעינן שליחות בכתיבה דלפ"ז הו"א אדרבה לסברת ודעת הטור ודעמי' אשת איש גמורה מה"ת ועכ"פ ה"י מקום להקל לסמוך ע"ד רוב הפוסקים החולקים על הר"י ז"ל בזה במקום עינוג ודחק. כן אמרתי ע"ש לבי בראשית העיון. אולם אחר ההתבוננות ראיתי דכ"ז לימא דהתוס' ז"ל לא כתבו כן דהיכי שווה לכתוב לרי"ך לשליחות דוקא רק אליבא דר"מ דס"ל דלא בעי כלל כתיבה לשמה וגם מלאו באשפה ומתנו כשר דלדידי' שפיר י"ל דכיון שווה גם על הכתיבה מה שלא ה"י לרי"ך כלל ולא ה"י לו לומר רק חמתו ומנו יקחו גם תחילה מקום שיה"י קפיד שיה"י הכתיבה בשליחות דוקא משא"כ לדידן דקיי"ל דבעינן כתיבה לשמה ואף א"כ דל"ב שליחות בכתיבה מ"מ לרי"ך ללוות לכתוב משום דבלי ליווי ל"ה לשמה מהכ"ת נימא דקפיד שיה"י בשליחות דוקא ועיין בחש"י פ"י שהוסיף לומר בהך דעשו שליחות וא"י בהולך גם זה לכתוב וליתן אחר דלפי מנהגיניו שאומר הבעל כפי שמסדר ומורה לאמר לו המסדר ל"א דגם זה שאמר הוא בדוקא וקפיד שיה"י זה ולא אחר אלא שבוה יש לדבר עוד הרבה אולם בנ"ד פשיטא לי שאין לנו לומר דקפיד בשליחות דוקא אחרי שע"כ ה"י לרי"ך ללוות לכתוב משום לשמה לדידן וכנ"ל ח"ב וא"י תמה על הגאון מליסא ז"ל שלא הרניש בזה. ועכ"ל אחרי דבש"ס שם מבואר להדיא דגם הכתיבה לרי"ך להיות כשישתפה דגם החולקים על הרמב"ם ז"ל הטור ודעמי' ז"ל ס"ל הך גזירה דיאמרו שוטה מגדש ולא פליג הטור על הרמב"ם ז"ל בזה שכתב דגם בנתנוהו לה בעת שטותו הגט לא הו"י רק פסול. דבנתינה כיון דבעינן שליחות הגט בטל בכה"ג מה"ת אבל היכי שלא ה"י רק הכתיבה בעת שטותו ובשעת הנתינה ה"י שפוי כיון דבכתיבה ל"ב שליחות לדעת כמעט כל הקדמונים [הטור ז"ל בעלמנו הוא מלהקת הפוסקים הסוברין כן] שפיר הו"י גט מה"ת ורק דמ"מ פסול מדרבנן עכ"פ מטעם גזירה וכנ"ל. וכמה מדוקדקים בזה דברי הטור ז"ל שכתב זה"ל ה"י בריח בשעה שווה לכתבו ואח"כ אחזו הסולי אין כותבין אותו בעודו בחליו ואם כתבו ונתנוהו בחליו אינו כלום דלענין לכתולה גם בעת הכתיבה לרי"ך להיות שפוי דאל"ה הגט פסול מטעם הגזירה ואף לענין שלא יהא כלום שלא יהא גט מה"ת כתב דרק אם גם הנתינה ה"י בעת שטותו הגט בטל ומטעם גרעון בהשליחות משא"כ בה"י שפוי בעת הנתינה ורק בעת הכתיבה ה"י מטורף אינו רק פסול ולא בטל לכתיבה

לא בעינן שליחות כנ"ל ודו"ק. ולפ"ז בכ"מ שה"י מטורף בשעת כתיבה לכ"ע הגט פסול עכ"פ מדרבנן אף לדעת הטור ודעמי' ז"ל ולדעת הר"י דבעינן שליחות בכתיבה לסברת הפוסקים אלו הגט בטל מה"ת וכמוכח. ובנוף מחלוקת הרמב"ם והטור ז"ל ה"ל ראיתי להגאון בעל קצות החשן ז"ל חו"מ סי' קפ"ח שהקשה לדעת הרמב"ם ז"ל דלא איכפת לן זה שנשתטה הבעל בעת עשיית השליחות ומשום דכבר עמד השליח במקום המשלח ורק דבגט החמירו חז"ל בכה"ג משום גזירה תהא דמתן בפ"ק דביטין האומר תנו גט זה לאשתי שטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה ואמאי לא יתמא דכבר עמד השליח במקום המשלח וכדאמרין בהך דנשתטה דג"כ אין במעשיו כלום דכבר נעשה כמותו ותיירץ דשאיני מת דאף דהשליח נעשה כמותו בשעת הליווי מ"מ כיון שמת פקע ל"י רשותו ואין לו רשות כלל לא בעבד ולא באשה משא"כ בנשתטה דאכתיז עבדו וזו אשתו אלא שמתו דעת ויד לגרש שפיר י"ל דכיון שעשה אותו בשעה שה"י שפוי שליח נעשה כמותו ויכול לגרש שהשליח בר דעת הוא עיין דבבב"ר ז"ל שהוכיח כן מפירש"י ז"ל שכתב זה"ל לא יתנו לאחר מיתה דביעא לא הו"י עד דמטי לידה וכי מטי לידה הא מית ופקעה ל"י רשותו ומבואר דרק משום הפקעת הרשות קאחינן עלה ומזה הוכיח דגם רש"י ז"ל בשיטת הרמב"ם ז"ל ודעמי' קאי דהיכי דלא שייך הפקעת הרשות וכגון בנשתטה אין זה גרעון בהשליחות עכ"ת ז"ל אולם אם אמנס כי סברתו של הגאון קלה"מ ז"ל וחילוקו ברור למבין בלי גמגום עדיין לא העלה ארוכה ויש לי להביא עזר ורא"י ברורה נבד דעת הרמב"ם ודעמי' ז"ל מש"ס דביטין דף כ"ט והכי איתא התם אמר רב אשי אם מת שליח ראשון בטלו כולם אמר מר בר"ה דר"א הא דאבא דקטנותא הוא אילו מת בעל מידיי מששא אית בכו כולוהו מכח מאן קאחו מכח בעל קאחו איתא לבעל איתנהו לכולהו ליתא לבעל ליתנהו לכולהו ע"כ והרי במת השליח ראשון ל"ש הך טעמא דהפקעת רשות דעדיין הבעל קיים וברשותי קאי כמקדס ואפ"ה ס"ל לרב אשי דסובר דשליח השני מכחו של שליח הראשון קאחי דאם מת הראשון בטלו כולם ומר בר"ה לא פליג עליו רק משום דכולם מכח בעל קאחי ושלושי דבעל יניחו וכמבואר. ומוכח להדיא דגם בלי הפקעת רשות כל שבשעת עשיית השליחות המשלח ל"מ עבד נגרע כח השליחות וכדעת הטור ודעמי' ז"ל ודלא כהרמב"ם ז"ל והו"י לדעמי' רא"י שאין עליה חשובה א) אולם לפי הכ"ל עכ"ל דמת הבעל דנקט מר בר בר"ה דר"א לאו בדוקא הוא ורק דכוונתו שעתה נפסק ונחלש

מלחמות אריה

א) לדעמי' יש ע"ז חשובה דעד כאן לא כתב הקה"מ להוכיח מרש"י ז"ל דהא שאין ביד השליח ליתן הגט לאחר מיתה הבעל הוא רק מחמת שכר נפקע רשותו דמוכח מזה דבלא"ה ה"י השליח יכול ליתן הגט גם לאחר מיתה הבעל ז"א אלא בשליח ראשון שנעשה שליח מהבעל בעלמנו. אשר התמנות אינו תלוי רק מהבעל לא זולת אבל בשליח עושה שליח גם בלי הפקעת הרשות נתבעל השליחות השני ע"ש מיתת הראשון לפי מאי דס"ל לרב אשי דכולהו מכח ראשון קאחו ומטעם דכיון דאי לא ה"י הראשון עושה שליח שני ה"י נתבעל שליחותו ע"ש מיתתו א"כ מלך פעולת והזמנות של המשלח בשעתו לא ה"י ראוי שיתמשך השליחות לאחר מיתת השליח. וא"י אמה יכול לומר שע"י התמנות של הראשון לשליח שני תמשוך השליחות עוד גם לאחר מיתה דהא זה נעשה רק ע"י פעולת השליח ולא ע"י התמנות של הבעל. ומה יועיל אפ"י אם נימא דחשוב כאלו עשאו בעלמנו לאחר התבעלות השליחות הא"כ לא מהני כלל. דהלא אין בכח הראשון להמשיך עליו השליחות יותר מאשר ניתן לו מאת הבעל המשלח ובשלמא כ"ז שהוא חיו שפיר עושה שליח שני דחשוב כאלו עשה מעשה השליחות בעלמנו אבל לא לאחר מיתה והבן. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה מו"מ ז"ל דלמר בר ר"א דכולהו מכח בעל קאחו למה יש ביד הראשון לבעל השליח שני וכשתת לא נתבעל השליחות ולפי הכ"ל ניחא ד"ל דהא דס"ל למר בר ר"א דכולהו מכח בעל קאחו היינו דמכח הבעל נמי קאחו. דחשוב כאלו הסכים הבעל בפירוש שיכול לעשות שליח במקומו ולהכי מה שמנה הראשון לשני חשוב כאלו מנוהו הבעל בשעת מסירת השליחות להראשון ומה שיתמשך השליחות הוא נמשך מכח הבעל ג"כ אבל מ"מ עיקר שליח הוא של הראשון. ומש"ה שפיר יכול הראשון לבעלו ואם מת ביד השני ליתן הגט ליד האשה. והא דקאמר הגמרא מכח הבעל קאחו היינו מכח הבעל ג"כ. אבל פשיטא שהוא מכח הראשון. וכיוצא בזה כתבו התוס' בקדושין כ"ב ע"ב נבי הני כהני שלוחי דידן נינהו כו' דפרשו הוא אף שלוחי דידן ע"ש ודו"ק כי הדברים נכונים בעושה"י :



ונחלם כח הצעל דבמת הצעל אף אי לא הוי שליחו של הצעל והבאים מכחו הגט בטל דפקעה לוי רשותא וכייל ופ"פ . ופ"פ הדברים האלה והמזיון הזה האיר ה' את עיני לבאר הסוגיא דף כ"ט שז אשר יפלא מאוד למעיין בעין חודרת ומשכיל על דבר להבינו לאשורו : (א) דמה עיני זה דמיימי מר ברי' דר"א דמת היינו נפסק כח הצעל וכייל בטלו כולם להך דמת השליח לא בטלו דאף רכולם מכח הצעל קאתי ע"י השתלשלות ממנו להשליח ומתשליח הרשון להשני וכן הלאה וכשנפסק א"כ הכח בהמקור נחבטל הכל מ"מ י"ל דכ"כ אס נפסק חבל ההשתלשלות באמצע נחבטל ונפסק מתקום שנפסק ולמטה . והרי ע"כ גם רב אשי בעמנו מ"ל הכי דהרי קאמר ראם מת השליח הרשון בטלו כולם ואף אס היו כמה שלוחים וע"כ דאף דמ"ל דכל שליח בא מכח משלחו מ"מ ע"י השתלשלות בא עד הרשון וכאשר נפסק הכח בראשון נחבטל הכל ומתילא כשנפסק כח הצעל המקור הראשון נחבטלו כל השלוחין ואף א"מ דמר ברי' פליג בזה על אבינו ומ"ל דכולם נעשו שלוחי הצעל ממש ומיתת השליח הראשון לא מעלה ולא מוריד דנעשו לגמרי שלוחי הצעל הנה זהו רק מר הסברא אבל אין לזה ענין להך דנפסק כח הצעל דבטלו כולם וכייל . (ב) יקשה דאם נאמר דמר ברי' דר"א ולדין דקיי"ל כותי' כולם אינם רק שלוחי הצעל ולא של השליח כלל וכנראה לכאורה תלשון הפוסקים ז"ל ומיתתם והפסק כח השליח הראשון א"כ אינו מגרע כלל דכבר נעשה השני שליחו של הצעל דאין יכול השליח לבטל את השליח השני שעשה דמה כמו יפה לבטל שלוחו של הצעל והמעייין בפוסקים ז"ל יראה דיכול לבטלו עיין במה"פ של מהרמ"פ ז"ל שכתב שאם השליח עושה שליח אחר במקומו משביעין אותו שלא יבטלנו ובשאר פוסקין עיין עליהם . וגם גוף הדבר קשה להלטייר בלב דאין נעשו שלוחי הצעל אחרי שהצעל לא תינה אותם להיות שלוחיו וגם במתנה צפי' שליח שיבדור פלוני ל"מ לדעת הרבה פוסקים משום דתלוי בצרירה וקיי"ל דאין צרירה בראורייתא אלא שזה יש לדחות ולומר שנתן לו להשליח כח ורשותו לעשות שליח עבורו אמנם גם זה יפלא דהרי לא אמר לו שמוסר לו הכח הזה לעשות שליח בעבורו ורק שנתן לו רשות לעשות שליח אחר והיינו מכחו של השליח שאמר לו שנתן לו רשות לזה ושאינו מקפיד שימסור הגט הוא דוקא ולא אחר ומתנה דבשליח עושה שליח משכחת לה שלא נתן לו רשות כלל ורק שאמר לו הולך עתה וחלה או אף שלא חלה לכל מר כדאית ל"י דבכה"ג אמרינן דלא קפיד צעל אבל היאך ניתא שנעשה ע"י שליח הצעל ועוד דאם כה נאמר שבנתינה רשות מסר לו כח השליחות לעשות שליח בעבורו א"כ לפי ה"ל דבעינן שיהי' המשלח מלי עבד בשעת עשיית השליחות בנשחטה הצעל בעת שעשה שליחו שליח שני לא יהי' כח ביד שליח השני למסור הגט גם לאחר שנשחטה הצעל וכמוצו . מה דלא אשתמיש לשום אחד מהפוסקים הראשונים ואף גם האחרונים ז"ל שיאמר כן וכל זה דברים ראויים לעורר ולהשתומם עליהם [אחרי כתיב זאת מלאתי להגאון צעל משנה למלך ז"ל צפ"ו מה"ל גירושין הי"ו שנשפתק בזה אס יכול השליח הא' לבטל השני כיון דכולם שלוחי הצעל נינהו והביא ג"כ דברי מהרמ"פ ז"ל במה"ג ז"ל ה"ל והעלה מ"מ ב"ע . אולם לרעתי אס נתפס הדברים כמשמעם דשלוחי הצעל ממש המתה הדבר פשוט דאין הראשון יכול לבטל את השני דאף א"נ דעיקר המינוי הוא מן השליח הא' שהצעל מסר לו הכח לעשות שליח עבורו וכייל מ"מ אין יוכל לבטל אחר שכבר עשה שליחותו שמינה את זה לשליח הצעל ולא עשאו הצעל שליח בהמינוי לבטולי' הא לא עשאו שליח וכמוצו וזה ברור] ואשר אחר זה לפי ה"ל ומחלה אומר דבגוף הענין שכתבתי דלכך מ"ל להעורר ורעמי' ז"ל דבנשחטה

הצעל בשעת נתינת הגט בטל דכיון דלרעתא ז"ל עיקר קניית הכח להשליח וחלותו הוא רק בשעת המעשה בעיני שיהי' אז הצעל המתקנה ראוי להקנות והעליתי את המדומה מהך דלא תתגרשי זו אלא לאחר למ"ד יום דבעינן שיהי' הגט לאחר ל' ברבנות משום דלאו הוא עיקר החלות עמש"ל באריכות קצת . אחר העיון וההתבוננות יש לעורר טובא ולומר דאדרבה מהך דלא תתגרשי זו אלא לאחר ל' יש ראי' להיפך דהנה אכן קיי"ל דעלי ניטך מע"ג קרקע ל"מ ואינה מגורשת וה"מ היכי שיהי' הגט אלא האשה קודם הגירושין ואח"כ אמר לה הר"ז ניטך וכמבואר כ"ז בש"ס ופוסקים וכיון דמתגרשת בהך דאמר לה ולא תתגרשי זו עד לאחר ל' יום היכי שיהי' הגט בזמן חלותו בידיה ורשותה עכ"ל דלענין נתינת הצעל אזלינן בחר תחילתו שמטר הגט דנתן לה שמתגרש בו לאח"ז ונגמרה כבר הנתינה מלך הצעל דא"כ הו"ל כעלי ניטך מע"ג קרקע וכייל ורק דלענין קבלת האשה ל"מ קבלה וקנין רק בעת חלות הגירושין ולכך בעינן שיהי' הגט בזמן שהוא ברשותה ומת"ע יכול הצעל לחזור בו בתוך הזמן כיון דלא חשבה הגיע לידה וכמוצו וכיון שכן הו"ל למימר כ"כ דלא איכפת לן מה שנפסק כח הצעל אח"כ דזהו רק מפאת הנתינה . וירעתי שיש מקום בראש לחלק ולומר דבהך דשליחות גרע טפי דקודם עשיית המעשה לא הי' רק דיבור בעלמא דמסירת הגט ליד השליח לא חשוב נתינה כלל שהוא רק שמוסר לו גט ליתן ליד האשה וקניית הכח להשליח עיקרו הוא א"כ אח"כ בשעת הנתינה ליד האשה משא"כ בהך דלא תתגרשי כו' נתן הגט לידה ואמר לה הרי זה ניטך ורק שהוא כעין שזור שלא תתגרשי עד לאחר למ"ד יום . אמנם מלבד שזו סברא דקה מאוד אשר כמעט א"א לעמוד עלי' מה נעשה עדיין לדעת הפוסקים דמ"ל דגם בשליח ל"מ כשאמר לשליח עלי ניטך מע"ג קרקע דלפי ה"ל בכל שליחות צעל הו"ל כעלי ניטך מע"ג גבי קרקע כיון שהכח לא נקנה לו רק אח"כ כשכבר הגט בידי וכייל וכמוצו . אשר על כן אמנאל לרון בזה מרד אחר דכיון שהכח שמטר להשליח הוא שיהי' ידו כידו ועשייתו כעשייתו וכיון שקניית הכח להשליח הוא בשעת עשיית השליח ל"מ ידו ועשייתו רק כעשייתו של הצעל עתה וכיון שנפסק כח הצעל לא מהני דכתי' דלענין נתינת הכח מהצעל אזלינן בחר תחילתו וכייל והוי עדיין ידו כידו מ"מ לא עדיפא יד השליח מיד הצעל עמנו דלא מהני עתה ודו"ק :

**ומעתה**

אמינא דזהו כוונת מר ברי' דר"א דבא להוכיח דהא דל"מ בנפסק בשעת מעשה כח המשלח אינו מעטס דכיון שעיקר קניית הכח לזה שעשאו שליח הוא בשעת עשית השליחות בעינן שיהי' המתקנה אז בעת חלותו ראוי להקנות וכאשר כתבתי בראשונה דז"א דמלך הנותן חשוב כנגמרה הנתינה תיכף בחילתו אף שאינו נקנה לזה רק לאח"כ וכאשר הוכחתי למעלה ולא איכפת לן א"כ מה שאין הנותן הכח ראוי להקנות אח"כ וכייל . ואך יסן דיש מקום לומר בשליח העושה שליח ונפסק אח"כ כח שליח הראשון דגרע טפי מהך דנתן לה גט ואמר שלא תתגרשי זו עד לאח"ז דאמרינן דלענין הנותן חשוב נגמרה הנתינה ולא חשוב כעלי ניטך מע"ג קרקע דהתם הצעל נתנו להאשה שהוא יש לו הכח ההוא בעלם ורק שאמר שלא יחול עד לאח"ז . ולכך אמרינן שפיר דעל לאח"ז חשוב נתינה משעה ראשונה משא"כ בשליח העושה שליח דגם השליח הראשון לא היה לו הכח רק מהצעל שמסר לו הכח ההוא וכיון שלא נקנה גם לו הכח רק בשעת מעשה ולא מקודם היה החסרון מלכו שלא הי' בכחו ליתן ולמסור להשני שיהי' לו הכח תיכף אחר שלא הי' לו בעלמו הכח ההוא אז ולא חשוב א"כ נגמר הנתינה תיכף מלך השליח הא' הנותן ורק בשעת הנתינה

ולזה רבחה תורה דגס שליחו הוא כמותו לזה חבל מ"מ הגירושין המה נעשים ע"י הבעל רכח ופעולת הגירושין נעמס אינם נמכרים לשליח ורק הפעולות הממחשפות והנלרכות לזה כגון הנתינה וכדומה שלזה נעשה ועמד השליח במקום הבעל שיהי הפעולות ההם כאילו נעשו מהבעל שיכול להיות פעולת הגירושין ע"י הבעל ואשר ע"כ היכי שבשעת הנתינה נפסק הכח מהבעל שנשטטה וכדומה ל"מ דאין כאן כח הבעל לנרש היינו שיעשה פעולת הגירושין בעלם ע"י ולכן שפיר קאמר מר בר ר"א דאיתא לבעל איתא לכולסו דכיון שיש הבעל והעושה פעולת הגירושין לא איכפת לן מה שנפסק כח השליח הראשון והשליחות באמת לא נפסק וכ"ל דכבר עמד השליח במקום משלחו ומלך המשלח חשוב נגמרה תיכף הנתינה ורק דבבעל שאני דנפסק כח הגירושין וזה ענין כולם מכח הבעל קאמו דע"י השתלשלות נעשה כאילו ידו עשתה זאת ועי"ז יכול לחול פעולת פלגות הגירושין שרק מאת הבעל הוא שאינו נמסר כלל לשליח והבן זה ולפי"ז אין אנו לריבין לומר כלל כ"ל דלא נקנה כח המשלח להשליח רק אח"כ עם עשיית המעשה ורק דאף אי נקנה תיכף בשעת הליווי מתק התורה דבזה די דדיבור ורק שנשאר להמשלח כח החזרה שבדלתי שיר לעלמו זה שיהי ביכולתו לחזור עמש"ל בשיטת הרמב"ם ז"ל מ"מ י"ל שפיר דאם נשטטה הבעל ל"מ דמעטס אחר קאמין דנחסר כח ופעולת עלמות הגירושין דתלוי רק בבעל דלא נמסר כלל להשליח וכ"ל והרווחו בזה דפל מ"ש בראשונה דלא נקנה הכח להשליח רק בשעת מעשה יש לעורר לפי מה שהפלה הגאון בעל קה"מ ז"ל דלא שייך לומר ניטא וחלילה באים כאחד רק בנט אשה ועבד דלא בפינן זכ"י שיזכו בהנט והשחרור דרך זכ"י דהנהו איתא בע"כ ולא שייך זכ"י בע"כ ורק דבעינן ונתן וכיון דבאים כאחד שפיר הוי נתינה אבל היכי דבעינן זכ"י כגון במתנה שכתב שטר לאחד פל חליו ונתן בו השטר ל"מ דבעינן שיהי הזכ"י מקודם דוקא עיין בדבריו ה' ז"ל חו"מ סי' ר' שהאר"ך להביא רא"י לזה וגם אכ"י בחידושי חזקתי זה בנמסרות הראיות אם כי הדבר ברור מאוד בסברא אף בלי רא"י ואכמ"ל א) ומענה

הנתינה ליד האשה ובעינן א"כ שיהי נתן הכח השליח הראשון בעת ההוא ראוי להקנות ואם כי יש לדחות זה מתנה אכ"י וכמוכן לבבין מ"מ ה' קלת מקוס לומר כן ולזה הקדים מר בר רב אשי ואמר אילו מת הבעל היינו שנפסק כמו דמת לאו דוקא וכמש"ל מירי משטא אית כחו ובה דוראי אין לומר הכי וכ"ל וע"כ רק מטעם האחרון קאמין עלה לכיון דקניית הכח להשליח הוא רק בשעת מעשה לא הוי ידו רק כיד הנותן בעת ההיא והרי גם ידו ועשייתו בעלמו לא מהני אז דנפסק כמו וכ"ל וכיון שכן לא נגרע השליחות דעדיין ידו כידו ורק דל"מ דלא עדיף מיד הנותן בעלמו עמה דל"מ וא"כ היכי דנפסק כח השליח הא' לא איכפת לן כלל דכולס מכח הבעל קאמו לא שנעשו שלוחי הבעל תמש ורק שמשלשל משליח לשליח עד שיהי' כיד הבעל ולא בעינן א"כ שיהי' ידו של השליח השני כיד הראשון רק שע"ז יוכל להשתלשל עד הבעל וכיון דלפי"ז גם עמה עדיין ידו כיד השליח הראשון וכ"ל לא נפסק א"כ חבל ההשתלשלות עד הבעל ורק היכי דנפסק אז כח הבעל ל"מ דאף דהוי כיד הבעל מ"מ הרי גם ידו בעלמו ל"מ שוב דנפסק כמו וכ"ל והבן כי בזה יתיישב כל מה שנתקשיתי בזה ודו"ק . אמנם לפי טעם הנ"ל זה אינו רק לענין שליח אולם עדיין יקשה הך דלא תמגרשי בו עד למחר ואחזו קורדייקוס דירושלמי דקאמר דתליא דר"י ור"ל דתס לא שייך טעם הנ"ל דנתן הגט לידה תמש ולפי מה שבררתי למעלה והוכחתי דגס לדעת הטור ודעתי ז"ל ע"כ אנו לריבין לבוא להך נזירה דיאמרו שוטה מגרש דל"כ ה' עכ"פ מותר הכתיב' בעת שטותו דלכתיבה ל"ב שליחות לדעת הקדמונים ז"ל רוב בנין ורוב מנין ובש"ס מבואר להדיא דאין כותבין ג"כ קודם שנשטפה עמש"ל לרשות דברי הגאון מליסא ז"ל ניטא דהירושלמי לא מיירי רק לענין פסול הגט מדרבנן ואתי שפיר ודו"ק :

**ואחר** י אשר החבוננתי יותר אמניא לבאר הדברים באופן מתקבל יותר והוא דאף דעשית השליח הוי כעשיתו של הבעל דשליחו כמותו וידו כידו מ"מ זה רק לענין פעולת הנתינה שר"ך הבעל ליתן להאשה ספר כריתות בידה דוקא

מלחמות אריה

א) הנה הקלה"ח כתב להסחפק בראובן שנתן שטר מתנה לשתעון על ביתו ונתן השטר תוך ביתו כו' מי נימא בכה"ג חליו ומתנתו באין כאחד כמו דאמרינן ר"פ הזורק ביטא וחלילה באין כאחד ולאחר העינן נראה פשוט דכה"ג אינו זוכה לכיון דהחלף והשטר עדיין לא יאל מרשותו איך יזכה בו המקבל וגט ושטר שחרור שאני דלא בעינן שתזכה האשה בנט או העבד בהשטר שחרור אלא סגי בקבלה לחודא משא"כ היכי דבעינן זכ"י בשני הדברים ל"ש לומר דבאין כאחד זהו מ"ד ע"ש ולפע"ד יש להביא רא"י מפורשת נדר זה מניטין ל"ט ע"כ בההיא אמתא דהוי מרה שכ"מ כו' שקל כומתי' שדא בה אמר לה זיל קני הא וקני נפשיך ואמר רב נחמו דלא עשה ולא כלום ומטיק הש"ס משום דהו"ל כליו של מקנה וכתב רש"י ז"ל וקיי"ל בפ' הזהב דהלכתא כרב דאמר בכליו של קונה וכן כתבו בחוס' דמכאן מוכח דבעינן דוקא כליו של קונה דהלכתא כרב ע"ש ולשיטת הקלה"ח אינו רא"י כלל ד"ל דלעולם בעלמא מהני כליו של מקנה רק הכא לא מהני דהא אין לה יד לקנות כלל כדאמרינן התם בניטין רבא יד עבד קא קשיא ל' מה שקנה עבד קנה רבו אלא ניטו וידו באין כאחד ולשיטת הקלה"ח זה ל"ש הכא דהא בעינן שתזכה בהכלי של מקנה וזה לא אפשר דמה שקנה עבד קנה רבו ולכאורה זהו סתירה גלויה לדבריו אך אולי י"ל דרב נחמן לשתמו דאמר בגרריס מ"ח ע"ב דקני ע"מ להקנות קני דהא סודר קני ע"מ להקנות הוא וכתב הר"ן ז"ל דכי יהיב קונה סודר' למתנה אינו מזכה בו לשום דבר אלא שיהא בו קנין בכדי שיקנה לו קרקע שלו ע"ש א"כ לשיטתי' דלא בעינן קנין גמור ה' מהני גם בעבד אי נימא דבעלמא סחם חליפין הוא בכליו של מקנה דדמי לנט דהוי כגון קבלה בעלמא ואע"ב דעיקר ראייתו של הקלה"ח מהא דכתבו גט על איסורי הנאה כשר ובחליפין אמרינן בב"מ שם למטועי איסורי הנאה מ"מ עכ"פ זכ"י גמורה גמי לא הוי לרב נחמן ומ"מ ישוב זה הוא דוחק. אמנם גוף הספק של הקלה"ח לא ידעתי להבין שאם לא מסר ליד הקונה השטר מתנה רק הניח הנותן בחליו והקונה לא עשה שום דבר במה יזכה והאיך עלה על שכלו הטבור ז"ל להסחפק בזה ואפילו אי אמרינן הך סברא דבאין כאחד גם היכי דבעינן זכ"י בשני הדברים כמו שהבאתי רא"י מנמרא דביטין הנ"ל מ"מ בעינן שיעשה הזוכה אחר מהקניינס אבל לא היכי שאינו עושה שום דבר וכן נראה בהדי' בניטין כ"א ע"א דאמר רבא כתב לה גט ונתנו בחליו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאמו ומתגרשת בו והיינו משום דניטא וחלילה באין כאחד כמו שפ"י רש"י ז"ל ומ"מ משמע שהשטר מתנה נתן בידה מרלא קאמר שגם השטר מתנה נתן בחליו וכן מבואר באה"ע סי' קל"ט סעיף י"ח כיון שקנתה החלף בשטר או בכסף או בחזקה נתגרשה ע"ש הרי בהדי' דבעינן שיעשה קנין על החלף ודברי הגאון בעיני הס' תמוהין מאוד . ובדבר מה שחקר מו"ח ז"ל אי שייך לומר בעינן שליחות הך סברא דהשליחות עם המעשה באין כאחד לרעתי

בכור הדעת ומלרף הבחינה אשים מחסום לעמי ופה תהי' שבימת קולמסי. המורס והיולא מכללות דברינו אלה דהיכי שהיה הנתינה גם כן מהשליח בעת שטותו הגט בטל מה"ת וכאשר בררתי ת"ל בראיות מולקות אולם היכי שנשתתפה רק בעצת הכתיבה כדון שלפנינו ובעת הנתינה היה שפוי כיון דלדעת כמעט כל הקדמונים ז"ל א"ל כלל שליחות בכתיבה הוי שפיר גט מה"ת ורק דמ"מ לכל הדיעות הגט פסול מדרבנן עכ"פ מטעם גזירה וכנ"ל. [ולפמשי"ל דעיקר הטעם הביטול מה"ת הוא משום שנחסר כח פעולת הגירושין בעלם דלא מימטר כלל להשליח וכנ"ל י"ל דזה אינו רק בנתינה דמלבד פעולת הנתינה שמסר לשליח שהי' נתינתו כנתינתו לרי"ך עוד פעולת וכן הגירושין בעלם משא"כ בכתיבה אף להסוברים הר"י ז"ל וקל"ת דעמי' דבעי שליחות מ"מ כיון שאין בו רק פעולת הכתיבה שהי' לרי"ך הבעל לעשותה לדעתם ז"ל לא זולת הנהגה כח זה כבר נמטר לגמרי ונקטה להשליח דאינו רק פעולה מסתעפת להגירושין ולא איכפת לן א"כ במה שנפקע כח הבעל אח"כ והרי זה חדש והבן]:

**ובענין**

נאמנות האב שאמר בחתמא הכתיבה שהוא מטורף הנה מה שר"ה הגאון מקאווא נ"י לרדן ולומר דחוקת אשת איש מסייע להעד ליתא לדעמי דמלבד דגט לרבני העד לא הוי רק פסול דרבנן וכאשר בררנו למעלה וא"כ גם לרבני יארתה מחוקתה חוקת אשת איש שהיתה מעיקרא א"א געורה מה"ת ועכסיו לא הוי רק מדרבנן ועיין בר"ש ז"ל בטעמות ש"כ להדיא דכל כה"ג חשוב יאל מחוקה הקודמת עיין עליו. הנה אחר שאמר האב כן עוד בעת הכתיבה שעדיין לא ניתן לה הגט לא ידעתי מה שיאטי' דחוקת א"א לזה דבין כך ובין כך היתה אז עדיין א"א שלא ניתן לה הגט עוד. ולדון מחמת החוקה הלאו שהגט לא יתיר לה לא מצינו חוקה על להבא לבד זה מלאמי וראיתי לרבוחינו בעלי התוס' בניטין דף ל"ג שכתבו דלכך לא הוי כוזר שאמרו לו אל חשמה התראת ספק דשמאל ישאל על גזירותו דמוקמינן הכרר לחוקתה' שלא ישאל אלא דגט לדעתם ז"ל רק משום דכשישאל יעקר הגדר מעיקרו משא"כ היכי כשלא יעקר למפרע ורק לבד להבא וזכך דגט דג"ד פשיט וברור לדעמי דאין לרדן מחמת החוקת אשת איש שלא יתיר הגט להבא ומהגט שאין דנין שלא יתיר שום גט ורק על גט זה הכתב עתה והרי יכול מ"מ לכתוב אח"כ לכשישחפה גט אחר וזה פשוט וברור באין ספק ח) גם מה שכתב דל"ח מעיד נגד החוקה חוקת הגוף שמקודם הי' שפוי לפנינו יען שחולי הטיפים דרכה שמשמטה הדעת בכל עת לו יהיבנא דגט זה חשוב חוקה המשמנית אף שאינה משמנית ודאי ורק עולה להשמנות הנה גם זה דחוקה העשוי' להשמנות ודאי לא הוי חוקה לאו ד"ה הוא עיין במהרי"ע ז"ל ובאחרונים ז"ל שהאריכו בזה הרבה גם אכתי מ"ל בחידושי חזון הרבתי בפניה זו ואח"מ"ל חולת זה גם נאמנות ע"א דברר שבערוה בדלא אחזיק במחלוקת שנוי' וכאשר העיר כ"ת ג"כ והי' מקום לצרד להקל בג"ד שאין כאן רק חשש פסול דרבנן:

**אמנם**

באמת אין אנו לריבין לכל זה בג"ד דפשיטא דנאמן ע"א במלתא דעבירא לנלווי כהאי שהיו יכולים

מחוסר מעשה פסלוהו חז"ל לניטא שלא יאמרו שוטה מגרש ולא היינו משום שיאמרו שהי' חונה בשעת הליווי דלזה אין ענין ולורך להא דקאמר דר"י מדמי לשוטה וכנ"ל ורק שיאמרו דגט בשוטה גמור בכה"ג שנסתתה אח"כ יכולין ליתן הגט בעת שטותו וזה לא מהני וכמ"ש הב"י ז"ל לדעתם ורק בתוספות ביאור בעז"ה. ולפ"ז אמנם ז"ל דהא דאין כותבין ג"כ רק לכשישחפה אף דלכתיבה לא בעינן שליחות כלל היינו דגזרו כתיבה אטו נתינה שלא ידעו לחלק בכך דבנתינה הליווי היא משום שליחות ובכתיבה לא הוי רק משום לשמה וכשכתיר להם הכתיבה בעת שטותו יבאז להמיר גם הנתינה בעת ההיא ודו"ק

**ואחר**

ביורה הדבר כנ"ל לרי"ך לרחוק ולומר הא דפירש"י ז"ל בזה דלא יתנו לאחר מיתה דהוא משום דפקעה ל"י רשותא לאו דרעה לומר דבלא הך טעמא דהפקעת רשות הי' יכול ליתן לאחר מיתה דלפי הנ"ל זה אינו דהרי מ"מ נפקע כח המשלח במותו ורק דפירש דבמת גרע עוד יותר דפקעה ל"י רשותא. ועלה על לבי לומר עוד דרש"י ז"ל לשיטתי' אויל דפי' בניטין דף ט' שם אהך דלא יתנו לאחר מיתה וז"ל ואפי' רבנן דאמרו שיחורוי עבדים זכות היא זכין לארס שלא בפניו נהי כו' דלא מצי למיהד מיהו מודו רבנן דכל כמה דלא מטי ניטא לירי' לא הוי משוחרר כו' עכ"ל וביאור הדבר לדעתו ז"ל נראה לי דאף דתן כזכי מ"מ לזה חלוק דבתן כיון שאמר תן שחרור זה לעבדי אף דכוונתו שיזכה בו לו מ"מ כוונתו היה שיהיה מטי לירי' דעבד דוקא ורק שאם יבא לירו יזכה בו למפרע וכמשמעות לשון תן לעבדי שימנו לירו ודמי להך דעדיו בחותמיו זכין לו לאביו דאף דזוכה למפרע מ"מ בעינן מטי לירי' דוקא ולכך אינו יכול לחזור בו אחר שכבר נתנו לזה שיזכה לו דלזה תן כזכי ורק דבעינן מטי לירי' דעבד והוא כעין תנאי דמעכסיו אבל מ"מ לא יתנו לאחר מיתה דפקעה ל"י רשותא ולא חשוב מטי לירי' וא"כ ז"ל רק משום דפקעה רשותא דאין זה עבדו והוא אמר תן לעבדי שהי' מטי לירי' עבדו אבל אליה זה שנפקע כמו לא איכפת לן דכבר זכה לו זה דתן כזכי ואחר שמטי לירי' שפיר שיחוררו שיחוררו וכמובן [וראיתי להגאון בעל קנה"ח ז"ל שהעלה לענין עבדו"ל דיכולין ליתן לאחר מיתה והביא רא' דהרי גם במכר בנתים לאחר ואח"כ נתן שטר שזמנו מוקדם לזה אי עבדו"ל זכה הוא ובעלה המכירה וכמבואר בש"ס ופיסקים אף דפקעה ל"י רשותא דנותן ע"י המכירה עיין בדבריו ז"ל ס' קפ"ח שהאריך בזה ונדחק לישב מקומות הסותרים לזה. אולם לדעמי אין דמיונו עולה יפה דבמכירה אחרי שאנו אומרים דזכה הראשון למפרע ונתבעלה המכירה להאחר הדך הו"ל מרשותו דנותן משא"כ במת דפקעה ל"י רשותא לגמרי בכל נווא והבן זה] אמנם ז"ל לפי זה דהא דכתב רש"י ז"ל בנתיני' דלא יתנו לאחר מיתה דמייירי שלא מסרם לירי' שליח בחיי ורק שאמר תנו ולפיכך לא חלקו חכמים בדבר לא שחזר בו רבינו ז"ל לגמרי ורק דרפויי רפייה בירי' ולכך נקט גם הכא גם התם טעמא דהפקעת רשות דאיתא לכל הדיעות ויש לי עוד בכל זה הרהורי דברים הרבה ומשגיגים נשגבים אולם ליראת האריכות בשגס לא הובאו עוד אל"י

**מלחמות אריה**

א) לכאורה יש סתירה לזה בניטין ב' ע"ב בזה דאמרינן התם אימור דאמרינן ע"א מהימן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא דאיתחזק איסורא דא"א הוי דבר שבערוה ואין דש"ע פחות משנים מבואר בזה דאע"פ שאנו דנין על גט זה חשוב ואיתחזק איסורא אמנם ראיתי להפ"ג מהגאון מליסא שהרגיש בזה הסברא של מ"מ ז"ל וכתב לישב דמחמת זה הולך הש"ס לומר דהוי דבר שבערוה ע"ש והנה בג"ד לדעמי פשיטא דאין ע"א מהימן להעיד על ארס שיאל מדעת דחשוב כמו שמעיד לפסול ארס דמה לי ארס רוצה לפסול מחמת עבירה או שפסולו מחמת פסול שוטה דשוטה ג"כ פסול לעדות ולכל מילי כמבואר בש"ס ופוסקים. והיכי דהוי עמיס חלים שוטה ועמיס מוכח מתבנות כ' ע"א נבי הך דבר שטיא זבין נכסי דלא אמרינן חוקי גבירא בחוקת בר דעת ע"ש בשט"מ ודו"ק:

יכולים לייך לראות אם אמת צפיהו ודמי להך דשלח ואחוי צבעל מוס דנאמן לכ"ע עיין בש"ס בקידושין דף ס"ו ואין להתעקש ולומר דשאני דבר שבערוה דאין דבר שבערוה פחות משנים ול"מ שום חזקה ואומדנא בע"א שאינו משקר דבעינן שני עדים דוקא וכדמחלק רבא שם לענין זה שותק פיי"שה . דזה לימא דחזקה כזו שלא יעיד אדם לשקר במדעל"ג שיוכל תיכף להתברר שקרומהני נס בדבר שבערוה דמה"ט אשה שאמרה לבעלה גרשתי כאמת לחזקה א"א מפיה פני בעלה וה"ה וכ"ש בנ"ד ועיין ברמב"ם ז"ל דעד מימיה נאמן מה"ת משום דהוי מלמא דעל"ג ואף להחולקים עליו זה אינו רק משום דשם לא יהוי עבירה לגלויי כ"כ שיוכל היות שהרחיק נדוד ולא ישוב עיין באחרונים ז"ל משא"כ בעל"ג כנ"ד שיוכל להתברר תיכף ומיד וזה ברור ואין מקום איפוא להכשיר הגט מלך זה : וע"ד השמות שכתבו עטיא פינא שם העריסה דמתקריא עטיל והאשה לא נקראת בפ"כ רק עטל ואין מי שיקרא אותה עטיא פינא ורק בשמלוית לכחוב קוויטל לנדיק להתפלל עבורה נכתב שמה עטיא פינא הנה לחשוב זה כקריאה מה שהמפלל מזכירה כך בתפילתו הוא באמת זר מאוד ואין הדעת טובל לומר כן ורק מלך אחר יש לרונ דל"מ משום זה נשתקע דכיון שמלוות לכחוב ככ"פ שם זה בהקוויטל כנהוב מתחמא לא נשתקע שם הזה עכ"פ מדיעה ורק מהקריאה נשתקע דהאריכו האחרונים ז"ל בתשובותיהם דאין זה בכלל נשתקע שפסלו הקונטרסין . עיין בדבריהם ז"ל אלא שערין אני חוכך קלת לפי מה שבררתי במק"א דהשם שכותבין ראשון זהו השם דספירת דברים הנריך להיות בנגט ומתקרי היא רק שמליינים ביותר את המגרש או המבורשת שמלבד השם הזה יש להם עוד שם אחר . והא דפסקין דאם היפך וכתב הטפל עיקר והעיקר טפל כשר היינו משום דבאמת נס שם הטפל הוא שמו ויכול לכתבו לשם דספירת דברים ורק דלכתמלה נריך לכתוב שם העיקר מחלה ולפי"ז י"ל א"כ דכ"ז אינו רק בשם דקרי ליה עכ"פ מיעוטא אבל שם שנשתקע לגמרי מהקריאה אף שלא נשתקע מדיעה נהי דאין לפוסלו בכתבו שמתקרי דהיינו לסימן וליון מכל מקום אינו מהשם דספירת דברים לכתבו ראשון שאין זה שם אשר יקראו לו בו כלל . וכנ"ד הרי כתבשם זה ראשון והרבה יש לדבר עוד בזה אולם לא עיינתי עדין כל הנורך אחרי שאינו נריך באמת לנרון שאלמניו דבל"ז הגט פסול וכנ"ל וא"ל איפוא לדייק בשמא ולא באתי רק לעורר לב המעיין והללפע"ד כחבתי :

סימן נא

שנית על הענין הנ"ל.

לכבוד הרב המה"ר ידיו רב לו במלחמתה של תורה כ"ש מו"ה זכרי' יוסף רויזנפעלד נ"י ראב"ד ק"ק ומו"ץ דק"ק קוואלא .

**ראשון** מחלה העיר כ"ת עמ"ש בתשובתי אליו אחרי שדמיתי דברי הנאון מלישא ז"ל דגם לדעת הטור ז"ל בנשתטה רק בעת הכתיבה כיון דל"ב שליחות בכתיבה כלל לדעת רוב הקדמונים ז"ל לא הוי רק פסול מדרבנן משום גזירה ועל"ל כן אחרי דבש"ס אמרין להדיא דאין כותבין ג"כ רק לכשישפפה וכתבתי לבאר בזה דברי הטור ז"ל דמתחלה כתב דאין כותבין בעודו בחליו ואח"כ כתב דאם כתבוהו ונתנוהו בחליו אינו כלום דמדרבנן פסול נס לכחוב ורק לענין שלא יהי' כלום דהיינו שיהא בטל מה"ת בעינן שיהי' נס הנתינה בעת שטותו עכמ"ד וכ"ת הביא דברי הפרישה ז"ל שפי' דברי הטור ז"ל דכתבו ונתנו היינו או נתנו אולם באמת טיקר דקדוקי הוא מהא דמתחלה לא הזכיר הטור כלל מהנתינה ורק דאין כותבין ורק אח"כ לענין שלא יהי' כלום כתב ונתנוהו וזה דקדוק יפה

לדעתי ומ"ש כ"ת להביא ראה לדעת הפוסקים ז"ל החולקים על הרמב"ם ז"ל נס בכתיבה כשכתבו בעת שטותו הגט בטל מה"ת מהא דכתב הרא"ש ז"ל בתשובותיו כלל מ"ה סי' י"ח בנגט שכ"ת שאפי' הי' בשעת הנתינה שפוי מ"מ כיון שהי' בעת הכתיבה מטורף אינו גט וזקוקה ליבס באמת כי דברי הרא"ש ז"ל אלו לא הי' בהעלס עין עמני בעת אשר כתבתי ורק לדעתי הא דכתב הרא"ש ז"ל דהיא זקוקה ליבס היינו דחוללת ואינה מתיבמת וגם מ"ש דאינו גט לאו היינו דאינו גט כלל ורק שהגט פסול ובלא"ה עכנ"ל כ כוונתו דהרא"ש ז"ל באמת לא ברירא לי' הך מלמא דשכ"ת שנתקלקל דעתו חשוב כשופט עיין בדבריו ז"ל שם שכי' דאפי' לר"ל שמדמה קורדייקום ליטן היינו משום דמתי' בידן או שמא אפי' לר"י כיטן דמי משום דלא מחוסר מעשה דרביל הוא שמת'שב דעתו מתילא עיין בדבריו ז"ל היטב ולא חטטה לומר במה שכתב אח"כ זה השכ"ת יראה שתקף עליו החולי הרבה והי' נטוי למות דכוונתו דבכה"ג ודאי חשוב כשופט דזה ל"ש רק היכי שמת מחוץ העירוף שלא נשתפה אח"כ דבכה"ג באמת י"ל דחשוב ודאי כשופט אחרי דראינו שלא נתישב דעתו והי' נטוי למות חבל היכי שהי' אח"כ שפוי בשעת הנתינה וראינו אח"כ שנשתפה פשיטא דל"ש לומר כן וי"ל אח"כ דדמי ליטן וכיון שכן פשיטא דאינה מתיבמת וגם ל"ש לומר דאין הגט כלום אף א"ת בשופט דגם שכתבו בעת שטותו והנתינה הי' בבת שפוימותו הגט בטל לגמרי מ"מ ז"ל רק בשופט חבל לא בשכ"ת ד"ל דכישן דמי כמותן וידעתי נס אני דמ"מ יומר נוס לומר אינו גט היכי שעכ"פ יש חשש ספק ביטול מה"ת מהיכי דל"ה רק פסולו מדרבנן ומה"ת הוי גיטא מעלי' ואך מ"מ טוב לדעתי לדחוק קלת יומר בלשון הרא"ש ז"ל מלומר חדשות ונלוות כמ"ש הפ"י ז"ל דברים אשר לא שערש רבותינו ומאורינו הקדמונים ז"ל וכאשר הביא כת"ר מאחד מצעלי החשובות שכ' על הפ"י ז"ל יושב ודורש כמשה מפי הגבורה ולכאורה עלה על לבי לומר דאין אנו לריבין לדחוק כלל יותר בלשון דאינו גט שכתב הרא"ש ז"ל ומתחלה אמינא לבאר דברי שכתבתי בתשובתי הקודמת דגם הטור ז"ל בעלמו הוא מלהקת רוב הפוסקים ז"ל דס"ל דל"ב כלל שליחות בכתיבה דכוונתי הי' תמה שפסק ז"ל בסי' קכ"ב דחש"י יכולין לכתוב התופס כשגדול עומד ע"ג ורק שניימו מקום התורף ואם ימא דבעינן שליחות בכתיבה וכשכתבו אח"כ חש"י התורף הגט בטל מה"ת ללא בני שליחות יניחו ומה בצע במה שגדול עמ"ג נס בטופס הי' לנו לאסור משום גזירה דטופס אטו תורף דמה"ט באין עמ"ג ג"כ טופס לא יכתבו ועיין בכלבו בשם הר"ץ ז"ל שפוסל באמת מה"ט נס בחש"י וגדול עמ"ג נס בטופס משום דקאי בשיטת הר"י ז"ל דבעינן שליחות וכיון דבתורף הגט בטל מה"ת יש לנזור תופס אטו תורף ועכנ"ל דעתו ז"ל דל"ב שליחות כלל בכתיבה ומה"ת יכולין אח"כ חש"י בגדול עמ"ג לכתוב נס תורף ורק מדרבנן נזרו בתורף אטו אין עמ"ג ובטופס הוי אח"כ גזירה לגזירה כן הי' כוונתי אז . אולם עמה הסבונתי וראיתי בטור ז"ל שכ' דברים המראים בהיפוך דס"ל דבעינן שליחות בכתיבה שכ' בסי' ק"ך ז"ל נריך שיכתבו הבעל דכתיב וכתב לה או שלוחו בליווי ועיין בבי' ז"ל שפי' באמת דבריו ז"ל דמתעס שליחות קאמין עלה אולם לא הרנישו כי זה נסמך מהך דחש"י דמתיר רבינו הגדול הטור ז"ל לכתוב טופס כשגדול עמ"ג דז"א אלא אח"כ דל"ב שליחות כלל בכתיבה וליישב זה ל"ל דרבינו הטור ז"ל לא הכריע בפלונתא זו ורפויי רפיא בידיו אי בעינן בכתיבה שליחות ואשר ע"כ לפנין נוף הדבר שנריך לזאת הבעל כתב ג"כ טעמא דשליחות דלולי באמת בעינן שליחות דוקא ושכל את ידיו במ"ש או שלוחו בליווי והיינו או משום שליחות או משום דבעינן ליווי של בעל משום לשמה ומ"מ שפיר פסק

פסק בחש"ו ליכולין לכתוב טופס בנעש"ג לכיון לכלל היותר אין בזה רק נזירה דרבנן הלך אחר המיקל ודו"ק. ולפ"ז אפי"ה דזוהו היא ג"כ דעת אביו הרא"ש ז"ל אשר הטור ז"ל כבן נשא בחיק האומן אשר כל מעשהו על דעתו וכל דבריו ומשפטיו חתומים בטבעתו כגורע ומפורסם עיין בדבריו ז"ל בפסקיו גיטין דף כ"ב שהביא דברי התוס' דל"ב שלימות בכתיבה ואח"כ דעת הר"י ז"ל המולק וס"ל דלר"א ולר"ד קיי"ל כוותי' בעינן שלימות דוקא בכתיבה ולא הכריע ואח"כ הביא להלכה דברי הרי"ף ז"ל דבחש"ו אף שגדול עמ"ג דוקא טופס כתבין אבל לא תורף וכשאין עמ"ג אף טופס א"י לכתוב משום דגורין טופס אטו תורף וזה תמש לפי מה שבררתי שיטת דעת הטור ז"ל וכו"ל : ומעתה א"כ א"ש דברי הרא"ש ז"ל הנ"ל בהך דשכי"ת שה"י מטורף בשעת כתיבה בפשיטות דאינו נט משפיקא דשמתא האמת בעינן שלימות גם בכתיבה וכיון שה"י מטורף כגורע השלימות ובעיל גיעא כמו בנתינה לדעתו ז"ל ואינו נט דנקט היינו משפיקא דבלא"ה ז"ל כן בשכ"מ לדעתו ז"ל דיי"ל דכישן דמי וכו"ל כן עלה על לבי :

**אולם**

אחר העיין ז"ל רק א"כ כמ"ש בראשונה דלדעת הר"י ז"ל בכתבו בעת שטותו הנט בטל מה"ט כמו בנתינה אולם לפמ"ש אח"כ והעליתי דגם לדעתו ז"ל י"ל דל"ד לנתינה דעיקר הביטול מה"ט אף שה"י הליטוי ועשיית השליח בעת חלימתו הוא משום חסרון עצמות פעולת הנירושין דלא נמסר לשליח כלל רק פעולת הנתינה מה דל"ש בכתיבה וכאשר בררתי שם נסתר כ"ז וכמוכח ונריך לפ"ו ע"כ לפרש דברי הרא"ש ז"ל דבאמת ל"ה רק פסול תדרבנן אינו נט דנקט לאו ברקא היא דבלא"ה ע"כ הוא קלת שלא בדקדוק דלישנא דאינו נט משמעו שאינו נט בודאי וזה אינו בהך דשכי"ת דיי"ל דכישן דמי וכו"ל לדעתו ז"ל ודו"ק: וראיתי לכ"ת שרונה לקרצ דברי הב"י ז"ל אשר חקנו בזרע מש"ס דיבמות דף נ"ב חמר לבלר כתוב נט לארושתי לכשאכנסה אגרשנה ה"ז נט כו' ולאשה בעלמא ככה"ג אינו נט ופירש"י ז"ל הואיל כשכתב ל"ה ראוי לנירושין והביא בשם התוס' והרא"ש ז"ל שכתבו משום דכל מידי דאיהו ל"ת עביר ל"ת משוי שליח ולכאור' הא ס"ל דל"ב שליחות בכתיבה ועכ"ל דכוונתם משום דלא מלי משוי שליח נתינה אין א"כ הנט ראוי בשעת כתיבה לנתינה ואנכי לא ידעתי אנה מלא כתי' דברים אלו בתוס' והרא"ש ז"ל שהם לא כתבו רק דאף שכתב הזמן של אחר הנשואין מ"מ אינו ראוי לנרשה בשעה שעשאו שליח והיינו בשעת השליחות וכתיבת הנט ובאו לשלול דל"א דכיו"ל בחר זמן חלומו שהוא אחר הנשואין ורק דאולינן בחר זמן השליחות והכתיבה ודבריהם ז"ל מוסבים על מ"ש בסמוך בשם ר"ת ז"ל דכתוב נט לארושתי מייירי דוקא בכתב זמן שאחר הנשואין דאל"ה הו"ל נט ישן ועוד גרע כיון שכנסה ובא עליה ודאי אינו נט. דעכ"ל דבאשה דעלמא גם ככה"ג ל"ה נט ולא נאדו איפוא כלום מפירש"י ז"ל. אולם באמת גם לפירש"י ז"ל הטעם הוא משום שאין ראוי הנט לנתינה ולנירושין. ולדעת כ"ת דמדמי נ"ד להך דהתם שפיר י"ל דבעיל גיעא כיון שא"י לנרשה עתה ול"ה צריך כ"ת כלל לכל האריכות הנ"ל. אמנם לדעתי א"א לומר כן דא"ת דעיקר הטעם משום דכיון דנשחטה עתה א"י לכתוב משום שאינו ראוי ליתן א"כ היכי דסמ"י בידן אמאי א"י לכתוב לר"י הרי בירו כ"פאות עלמו משטותו ולימן הנט וא"ל דמ"מ כיון דמחוסר מעשה חסוב אין ראוי לנתינה דא"כ יקשה דמה תבעי' לרמב"ם ביבמות שם באמת כתוב נט ליבמת' א"י דכיון דאגידה ב"י כארוסתו דמיא דפירשו דהיינו משום דיכול לבוא עלי' וליבמה בע"כ וא"ל דעמה עיין בהרא"ש ז"ל דהרי מ"מ מחוסר מעשה הוא דחשוב לפ"ז לר"י ולר"ד קיי"ל כוותי' אינו ראוי לנירושין. ויקשה עוד יותר בהך דשכי"ת

דנ"ל הוא שחשיב דעתו לאמאי א"י לכתוב הרי נ"ל הוא שיהי' ראוי לנתינה וא"ת דבעינן שיהי' ראוי ודאי לנתינה א"כ לא מלינו ידיו ורגליו בנט שכ"מ שד"ל היא שכתבבל דעתו גם בעת שפיתו א"ך יכלו לכתוב דבעת הכתיבה לא הי' ודאי ראוי לנתינה דשמתא תחבלבל דעתו. והאמת יורה דרכו דאין לזה ענין כלל להך דיבמות דהתם כ"ז שלא ישאנה אין הנט נט בעלמותו והוא חספא בעלמא. משא"כ כנ"ד הנט הוא נט גם עתה והחסרון הוא רק מפאת הנותן והנתינה וז"ב בסברא : עוד הביא כ"ת דברי הרמב"ן ז"ל בחידושו ליבמות שם שכתב זה"ל כיון שאין בידו לגרש אין בידו לעשות שליח לגרש ונעשה כתי שלא אחר לסופר כתוב כו' וע"ז כתב כ"ת דכיון דלדעת הפוסקים ז"ל שזה כל זמן מעשה השליחות כמו עת מינוי השליחות הו"ל ג"כ כמו שלא נכתב בליווי המגרש עכ"ל ובמהכ"ת לא קלע בזה אל המטרה דאף לדעתו בזוונת הרמב"ן ז"ל דכל דל"מ עביר שליח לא חשיב ליווי אין הנדון דומה דבתחילתו אי ל"ת עביר שליח אין כאן שליחות משא"כ אח"כ באמת השליחות לא נתבעל כלל דאל"כ הי' צריך לעשותו ביחוד בנתינה בנשחטה בנתיים שליח מחדש ובש"ס אמרין להדיא דא"ל לאימלוכי ב"י ורק דבעינן לדעת הפוסקים ז"ל אלו שיהי' כח המשלח בתקפ"ו גם בשעת עשיית השליחות ואל"ה אין ביד השליח לעשות הזעשה וכאשר בררתי בדברי הקודמין טעמם וכימוקס ומה זה ענין א"כ שנאמר דלא חשיב ליווי הרי הליטוי וגם השליחות לא נתבעל ובשליחות מ"ד אחר קאמין עלה מה שאין לו ענין לגבי ליווי בלי שליחות וכמוכח : אמנם לדעתי אין זה כוונת הרמב"ן ז"ל דמה סברא לתלות ליווי בשליחות דנאמר דכיון שא"י לעשות שליח ל"ה ליווי כלל וגם לישנא דהרמב"ן ז"ל דאין בידו לעשות שליח לגרש לא יתכן לפירושו דהו"ל דא"י לעשות שליח לכתוב והיינו א"כ דבעינן שליחות או לכ"ע היכי שאמר שר"נו בשליחו' דוק' ומה זה ש"כ שליח לגרש להכתיב' אינה עוד הנירושין **ואשר** אחזה בביאור דברי רבינו דכוונתו הוא דכיון שאין הנט ראוי בשעת כתיבה לנירושין הו"ל כאלו נכתב שלא לשמה והוא שכתב ונעשה כתי שלא אחר לסופר לכתוב כו' דפסול דל"ה לשמה ול"ת מה שאמר הסופר שכותב לשם אשה זו ומ"ש שאין בידו לעשות שליח לגרש היינו שא"י עתה ליתן הנט ליד השליח שימן לה להאשה אחרי שמה"י לו לאשה וכוונתו בזה הוא דהאם הי' יכול לעבור הנט ליד שליח שיתנו לו לה אחר הנשואין הו"ל באמת לשמה כיון דהנט ראוי לנתינה תיכף ליד השליח עכ"פ והנט יולא מת"י הבעל והף שהנתינה מיד השליח ליד האשה א"א להיות עמה זה אינו מ"ד הנט בעלמותו ורק מ"ד דאל"כ ל"ה מועיל המסור' עתה להשליח ול"ה א"כ ע"ז אינו ראוי בעלמותו לנירושין שנאמר בשב"ל זה דל"ת לשמה ורק משום דא"י ליתן הנט להאשה שכתבנו בו אח"כ כשיכנסה וגם א"י למסור לשליח שימנונו לה אח"כ וא"י א"כ להוליח הנט מת"י לשם נתינה חשוב אינו ראוי לנתינה ולנירושין כלל ול"ה א"כ לשמה כיון שאין הנט ראוי עתה לנירושין בעלמותו וכו"ל [ומזה מוכח א"כ ג"כ כסברתי שחלקתי בין הך דהתם לנ"ד שהנט נכתב בעת שטותו דכנ"ד הנט ראוי בעלמותו והחסרון הוא רק מ"ד אחר שנפסק כח הבעל הנותן והמשלח עמ"ל] והבן זה : ויותר נ"ל בביאור דברי רבינו הרמב"ן ז"ל וכוה יתישב ג"כ דהרי הרמב"ן ז"ל בעלמו שם כתב לפרש לדעת הסוברים דנט מאומר פסול דא"א לפרש לדעתם ז"ל הך דכתוב נט לארושתי כו' כמ"ש ר"ת ז"ל שכתב זמן שאחר הנשואין דמייירי שעשאו שליח וזה להלבלר לכתוב נט וכתב הנט באמת אחר הנשואין דאין כאן לא נט ישן ולא חשש נט מאומר עיין בדבריו ז"ל דלפ"ו יקשה דאמאי באשה דעלמא אינו נט דאחר שהכתיב' הי' אח"כ כשכבר נשאה ל"ש א"כ הטעם שכתבתי בסמוך דהרי כתבו

בנת שכבר הי' ראוי לגירושין וחשוב א"כ כתיבה לשמה והוא לפת"ש הרמב"ן ז"ל בחירושו לניטין דף ס"ו בסוגיא דאומר אמרו דמייירי שתינה הוא עלמנו להסופר ולהערים וללו דוקא באומר אמרו מדעתכם דהא פי' בהדיא סופר פלוני ועדים פלוני ופלוני והא דפסול אף דפשיטא בכל מקום דיכול אדם למנות שליח שלא בפניו שאני נט דבעי' לשמה ולכן א"י לכתוב ולחתום רק בשמעו מפי הבעל ממש ולא מפי אחרים בשם הבעל עכ"ל ע"ע. מדבריו ז"ל למדנו דכל שלא שמעו הלוויי מפי הבעל עלמנו אשר בידו הגירושין אף שזרע להם הלוויי מפיו מאחרים לי"ח ממש לשמה לכל שאינו שומע מפי המגדל ל"ח תכלית כוונת לשמה. ומעתה אמינא דזהו ג"כ סברת הרמב"ן ז"ל כאן דכיון דעתה עדיין לא נשאה והוא איש אחר לגמרי אף שמתלוו לכתוב הנט א"כ כשיהי' בעלה מ"ג לא עדיף מאלו אחר מצוה ואומר להסופר מפי הבעל דל"מ דל"ח לשמה כיון שאין הלוויי מפורש יולא מפי בעל הגירושין ממש ועוד גרע משם שאין עוד שם בעל מפולס וכמוכח וז"ש דנעשה כמו שלא אמר היינו הבעל בעצמו לסופר כחוב ולעדים חתמו דל"מ אף ששמעי כזאת מאחרים וכנ"ל ורק דרעתו הי' ז"ל דאילו הי' בידו ליתן לה גט על אחר השואוין או שהי' יכול לעשות שליח ולמסור לו הנט שיתנו בידה אז ל"ה מרמינן ליה לאחר דאיתא מ"מ בתורת גירושין במקלף ורק דכיון שאין בידו לגרשה עמה כלל בשום פנים וגם א"י לעשות שליח לגרש כלל דהו"ל כאחר ממש נעשה כמו שלא אמר כו' וכנ"ל והבן זה היטב כי הוא ענין עמוק. ויומתיק בזה יותר איבעיא דרמב"ם ביבמות דכיון דאגידה ביה ע"י הזיקה יש לומר דל"ד לאחר ודו"ק בכ"ז ולפי זה פשיטא דאין לזה ענין לנדון נשחטה בשעת כתיבה דבהך דיבמות מלך דעתה הוא אחר קאמינן עלה לומר דל"ח לשמה ואינו גט וכנ"ל לי וכמוכח: ופדין נשאר לנו דברי הריטב"א ז"ל שהביא כ"ת אלא ששינה קצת בלשונו ועשה בזכרונו ז"ל דכיון דאין בידו לגרשה אין שליחותו שלעכשיו שליחות כלל ולא קרינן ביה וכתב ונתן דא"כ דרעתו כשיטת רש"י ז"ל דלכך אינו גט ממש דבשעת כתיבה אינו ראוי בעצמותו לגירושין מהו שכתב מענין השליחות היינו הלוויי דאיהו ז"ל הוא ג"כ מהסופרים דל"ב כלל שליחות בכתיב' דאינו כלום ואי מטעמא דהרמב"ן קאמינן עלה וכנ"ל דכיון שאין בידו לגרשה ואינו עוד בעלה ל"ח לשמה דבעינן לזה ליווי הבעל דוקא והוא אחר הוא ואין בזאתו כלום. למס' הולך דלא קרינן ב' וכתב ונתן: ואשר ע"כ נראה דהך דלא קרינן ב' וכתב ונתן הוא חלוק והוא טעם אחר נוסף על הראשון ויען כי לא הזכיר הריטב"א ז"ל בזה הטעם האחרון כלום עזה שאינו ראוי לגירושין ורק דלא קרינן ב' וכתב ונתן אפינא בזוונתו ז"ל מלחא חדתא דכוונתו הוא דכיון שא"י ליתנו לה עד אחר שיכנסה ל"מ דאין וכתב ונתן בעינן שלא יהי' מחוסר דבר בין כתיבה לנתינה דמ"ט פשלינן בכתבו במחוסר לקרקע ותלשו ונתנו לה דקרא אחר וכתב ונתן ילא זה שמחוסר קליטה והכא כ"כ מחוסר עדיין הכניסה ולא קרינן ב' וכתב ונתן וראה זה חדש: אולם לפ"ז יש לעורר בהך איבעי' דרמב"ם באמר לכתוב גט ליבמתו דנהי דא"ל דעתה ויכול ליבמה בע"כ מ"מ הרי מחוסר מעשה הייבוס בין כתיבה לנתינה ומה בכך שהוא בידו הרי הקליטה מהמחוסר

סימן נב

ב"ם לבזבז יום אי ק"ח אחר ראשון תרל"ח לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המא"ג חריף ובק' בחדרי חרדים והוראה כ"ש עו"ה אהרן זעלינ מרגליות כ"י אבד"ק ברייזוב.

**ע"ד** שאלתו שאלת חכם בדבר שנהגו שמה באיזה מקומות שכל הבליים חמוצים של נחשת הן אומן שטיק

מלחמות אריה

א) לדעתי יש לעורר להביא ראיי רכל שלא מחוסר מעשה בעצמות הנט כשר מניטין כ"ה דאיתא החס בעא מיני' ר"ח תר"י אמר לבלל כתוב לאינו שמתא בפתח חמילה מהו ע"ס. ואי נימא דכל שמחוסר מעשה בין כתיבה לנתינה פסול א"כ בלא"ה הנט פסול ממש דמחוסר מעשה שמתא בפתח קודם הנתינה אלא מוכח כיון דאין חסרון המעשה בעצמות הנט לא איכפת לן. גם בלא"ה לא יתכן לומר כן דא"כ גם בנשחטית האשה בין כתיבה לנתינה ומורה ונשחטית ג"כ לריך להיות פסול דהוי חסרון מעשה דאין לחלק כלל בין הבעל להאשה וזה בודאי ליתא וליכא מי שיאמר כן ודוק:

שעיקר תשמישן הוא לבישול ולטינון ורק לפעמים דהיינו לשבת ויו"ט אופין בהם פת והן אותן שעיקר תשמישן היא לאפות בתנור גרוף המה מכשירים אותן קודם הפסח שמלפנים אותן כבדיל ואח"כ מגעילין אותן ורצו אחד לעק על זה כי הכלים האלו לריבין ליבון גמור שיהי' נילונות נתזין ממנו וכ"ת האריך להלדריק מנהגם זה ורלונו לרעת חו"ד בזה. ולתשובתו הנני בזה להודיע לכ"ת אשר עם לבני כיד ה' הטובה עלי וזה החלי' בעורמו ית'. הנה ידוע מחלוקת הקדמונים ז"ל אי חמץ קודם הפסח חשוב התירא בלע ודמי לקדשים דגם שפודים ואסכלאות שחשמישן ע"י האור סני להו בהגעלה או חשוב איסורא כיון דחמץ שמו עליו ולריך ליבון דוקא וכאשר נעמוד למנין רבו כמו רבו המחמירים ז"ל כתבואר למעין ואין מקום לסמוך על המתירים ז"ל דס"ל דחמץ חשוב התירא בלע נגד רוב גדולי המורים ז"ל וכמובן. וענין גוף החילוק שבין חמץ לקדשים הוא לרעמי דעיקר החילוק בין התירא בלע לאיסורא בלע לענין הגעלה כשבלע ע"י האור הוא דגם ההגעלה מוליא עיקר העעם גם ככה"ג ורק שגשאר טעם קלוש. ולא נפקע האיסור שמקודם אבל מ"מ לא יוכל לחול עליו שם איסור אח"כ ולכך ס"ל לגדולי הקדמונים אלו ז"ל דחמץ לא דמי לקדשים שבשעת הבליעה לא הוי עליו שם איסור כלל שעדיין לא נעשה נותר ורק אח"כ אנו דנין שיחול עליו איסור נותר ולכך אמרי' דכל שהגעילו ולא נשאר רק טעם קלוש אינו יכול לחול עוד האיסור נותר שבה אח"כ משא"כ בחמץ דשמו עליו והיינו דאין שום שינוי בהחמץ בפסח ורק שהתורה לא אסרה איסור זה רק בפסח ול"ד לקדשים שהשינוי נעשה בקדשים שנעשו נותר אבל לא משום הזמן ורק משום שנעשה נותר דאסור בכ"ז וכל שכבר נעשה טעם קלוש א"י איסור חדש לחול מה דלא שייך בחמץ שגוף האיסור הוא עתה על ימי הפסח ולא נעשה איסור חדש. וזה חילוק יפה ומתקבל על הלכ'. הארכתא קנת בביאור החילוק הנ"ל כי בזה יתישב לנכון מה

שנתקשה מ"ו הגאון רשכ"י ז"ל לרעת רוב הקדמונים ז"ל אלו דחמץ חשוב איסורא בלע מש"מ דפסחים דף ל' דלמחר רצו קדרות בפסח ישברו ופריך מתנור שטעו בחליה יוסק כו' הא הוסק שרי אף דהוא של חרס ומאי קושיא נימא דע"י הסיסוק בכ"ח אינו יולא לגמרי נ"רק שנקלס הטעם וכמו בהגעיל דבר שבלע ע"י האור ולכך מהני בתנור שטעו בחלי' דהתירא בלע אבל לא מהני. בחמץ אף שגשמתם קודם הפסח דחמץ שמו עליו וחשוב איסורא בלע לרעמם ז"ל ולפ"מ שבארתי א"ש והתבונן רב דקאמר דקדרות בפסח ישברו היינו דגם אחר הפסח אסור להשתמש בהם דרב ס"ל כר"י דחמץ שע"ע הפסח אסור מה"מ והנה אחר הפסח הוא באמת זמן ההיתר והא דאסור לר"י הוא דכיון שע"ע הפסח נאסר לעולם וזה שפיר דמי להך דקדשים דזה נאסר משום שע"ע הפסח יוס או יומים ונעשה נותר וזה משום שעבר עליו הפסח דחשבינן ל"י התירא בלע וניתר בהגעלה שלא יוכל האיסור לבא ע"י השינוי לחול עליו אחרי שנקלס טעמא ודוקא לענין מוך הפסח שהוא זמן האיסור לא חשוב חלות איסור מחדש שמקודם נאסר לזמן האיסור וכי"ל משא"כ לענין שיאסר אחר הפסח דהוי זמן היתר וכל איסורו משום שע"ע הפסח דזה שפיר דמי להך דנותר בקדשים וזה ברור בסברא ושפיר פריך א"כ מהך דתנור דאם הוסק נותר דיועיל עכ"פ היסק צדק דקדרות להשתמש בהם אחר הפסח והבן זה א) ואין לנו סעד איפוא להקל נגד דעת רוב הקדמונים ז"ל דחמץ הוי איסורא בלע וכל שבלע ע"י האור לריך ליבון דוקא ולא מהני הגעלה ונבא לענין היתר השינוי שרשם לבב כ"ת דהולכין אחר רוב תשמישן שהוא ע"י בישול וטינון והאפי' היא רק לפעמים על שבת ויו"ט. ולבאר זה לריך אני להרחיב הדיבור קלת מקור הדבר בחוס' שיליה ע"ז דריב"א הלריך ליבון גם בסכינים קטנים לפי שפעמים מהפך בהם צמר ע"ג נחלים ור"ת אמר דזה לא חשיב תשמיש ע"י האור כיון דאין תשמיש קבוע ע"י האור ובאמת לריך להבין דמה יועיל זה שרוב תשמישן

מלחמות אריה

א) ולפע"ד נראה די"ל בישוב קושיא זו באופן אחר דכיון דרב ס"ל כר"י דחמץ לאחר הפסח אסור מה"מ א"כ על כרחך מוקי לסתם תניתין דפסחים כ"ח דקתני חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה דלמחר כר"י וכמו דמשני לה רחב"י דמקיש ר"י שאור דאכילה לשאור דראיה דשך אי אהה אוכל אבל אהה אוכל של אחרים ושל נבזה דחליה לא הוי פסק כר"י נגד סתם תניתין ולדעתי מסתברא למימר דהא דס"ל להנך פיסקים דחמץ חשוב איסורא בלע מחמת דשמו עליו אינו אלא ליריד דקיי"ל כר"ש דחמץ של נכרי בחוץ הפסח אסור כמו של ישראל. א"כ שם חמץ אסור בפסח. אבל לר"י חליבא דרחב"י דחמץ של נכרי ושל נבזה מותר בתוך הפסח א"כ אין שם חמץ אסור בפסח כלל ולא שייך לומר דחשוב איסורא בלע משום ששמו עליו דמי ייתר שיהי' איסור חמץ חל על הבליעה הלזו ואף דעכשו הוא של ישראל שמה יתכרס לנכרי ולא יאסר לעולם כלל ועכ"פ לא מקרי איסורא בלע. ולהכי הש"ס שפיר פריך לכס אמאי קדירות בפסח ישברו ודו"ק. עוד נראה לפע"ד מלתא דמתא ויהא רעוא דליחמבל צבי מדרשא. דהא דכתבו הפוסקים דשפודין ואסכלין שגשמתם בהם חמץ לריכס ליבון אס רויס להשתמש בהם בפסח. ולא סני בהגעלה משום דחשוב איסורא בלע מחמת ששמו עליו היינו דוקא כשלא הגעילן קודם הפסח רק רולה להכשירם בפסח. אבל קודם הפסח סני בהגעלה לצד. כי כל עיקר יסורם של הנך פוסקים הוא מחמת דהרי"ף והרא"ש ז"ל מביא הך דינא דשפודין ואסכלין מלבנן באור צפ' כל שעה גבי ענינא דפסחא ש"מ דבחמץ מיירי וא"כ אינו מוכח דס"ל דגם קודם פסח צעינן ליבון דוקא. אלא י"ל דפסח גופא צעינן ליבון. אבל קודם פסח סני בהגעלה וטעמא דירי מהא דאמרינן בע"ז ע"ו ע"א בזה דפרכינן החס מן השפודין והאסכלין מלבנן באור והתנן גבי קדשים השפור והאסכלא מגעילן בחמין ומשני הכא התירא בלע החס איסורא בלע. אמר רבא סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט כו' אלא אמר רבא קדשים היינו טעמייהו כדרב נחמן אמר רבה בר אבא דאמר כל יוס ויוס נעשה גיעול לחבירו כו' אח"כ פריך א"ה הגעלה למה לי. וע"ז משני ר"א לעולם כדאמרינן מעיקרא הכא התירא בלע הכא איסורא בלע ודקא קשיא לך בעידנא דקא פליט איסורא קא פליט בעידנא דקא פליט לימא לאיסורא צעינא זהו סוגית הגמרא. מעתה חזינן דאפי' להס"ד דפריך דסוף סוף איסורא קא פליט ולא ס"ל החילוק בין היתרא בלע לאיסורא בלע. מ"מ תודי דמקמי דנעשה נותר מהני הגעלה אפי' בשפיד ואסכלא. ולבחר דנעשה נותר צעינן דוקא ליבון. דע"כ כי קא משני כד"ל אמר רבה ב"א הוי פרושו דכי היכי דהקדירות נעשה גיעול לחבירו כן השפודין והאסכלין כיון שגשמתם בהם פולטין מה שבלעו מקודם ע"י הבישול דס"ל כבולעו כך פולטו. ואע"ג דזה לי"מ ליבון ואנן חסן הכא מלבנן באור ולריך לומר דשאי הכא בקדשים דהתירא בלע. וגם פלע מקמי דלהוי נותר ולהכי שפיר מהני דבשלמא בשאר אסורין שבלע איסורא צעינן דוקא ליבון שיפלוט לגמרי אבל כשבלע התירא ונס פלט מקמי דחל עליו שם איסור לא אכפת לן מה שגשאר טעם קלוש שאין האיסור נותר יכיל לחול על טעם קלוש כזה.

אין ב"י מ"מ ל"מ בכה"ב הגעלה לרדן דנורין אטו ב"י  
 דלפ"ז ב"י ה' לריך ליבון מדאורייתא ואין לומר דמ"מ  
 ל"ש לנזור בזה אטו ב"י דכלי איסור אין להגעיל ב"י דחוזר  
 וזבלע ממי ההגעלה דז"א דמ"מ יש לנזור אטו ב"י כשיהי'  
 ששים צמי הגעלה וכמבואר אולם ח"כ כ"ל דמדינא  
 דאורייתא סגי בהגעלה גם כשזבלע ע"י האור דהכליעה דיומא  
 לא קריד והכליעות שמקודס נפגמו הדק"ל וכ"ל . אולם  
 אחר העיון ראיתי דגם זה נכון דהא דהולרכו חז"ל לזא  
 לרדי גזירה שאב"י אטו ב"י הוא רק היכי שאינו רואה  
 להשתמש בהכלי דבר חריף אבל לענין דבר חריף באמת ח"כ  
 להגזירה דחורפא משוי ל"י לשבח וכמבואר וא"כ שפיר י"ל  
 דהא לרריך ליבון לרדן זבלע ע"י האור הוא בכה"ב שרואה  
 להשתמש בו ד"ס דגם הכליעות הראשונות אוסרין ואלו  
 אין יולאין רק ע"י ליבון דקריד ודו"ק . ולכאורה עלה  
 על לבי דא"כ ליטב כן רק לר"פ נופא דלא ס"ל לחלק בין  
 איסורא זבלע להתירא זבלע אולם לרדן דקיי"ל כר"א דבהתירא  
 זבלע מהני הגעלה אין לרון להלטרך ליבון משום ד"מ כיון  
 דעתה הוא נוטלי"פ ורק שאחרי כן יאסר משום דהחורפא  
 יהי' משוי ל"י לשבח ועמה ח"כ הכליעה היתירא הוא  
 וא"ל ליבון אמנס אחרי ההתכוונות ראיתי דאין לרון בזה  
 ולומר דחשוב היתירא זבלע לפ"מ שביאר לנו הרשב"א ז"ל  
 בתה"א ענין כלי שאב"י דחשוב נוטלי"פ דאין הפירוש דהכליע'  
 שבקדרה נפגמת כל כך עד שנעשה אינה ראוי' לגר ורק  
 לכיון דאי לאו דגלתה תורה דט"כ לא הי' הטעם אוסר  
 כלל וגם מין בשא"מ הי' בטל ברוב ולכן כשאב"י שנפגם  
 טעמו מותר דל"א טעם כעיקר רק בטעם חשוב ומשובח  
 אבל לא בטעם פגום וכיון שהטעם אינו אוסר התמש אף  
 שראוי לגר בטיל ברוב ומה"ט העלה באמת דהיכי שהיתיר  
 תיעוט גם באב"י אסור משום ממשו של איסור עיין בדבריו  
 הנכבדים ז"ל שהאריך בזה ולזה הסכימו כמעט כל הקדמונים  
 ז"ל עיין כ"ז בפוסקים וכיון שהכליעה זבלעומתה היא באמת  
 איסור ורק דבאב"י בטיל ברוב שפיר הו"ל איסורא שלא  
 נפקע האיסור שבו עי"ז שנעשה קלוש ע"י ההגעלה ומתילא  
 בדבר חריף אוסר דחורפא משויא ל"י לשבח והנן זה .  
 וע"פ ביאור הדברים האלה אמילא דאין להמיר גם לדעת  
 הפוסקים ז"ל אלו בהגעלה היכי ששתמש הרבה פעמים  
 ע"י האור ורק שבין כל זליעה וזליעה שמשו בו הרבה  
 שלא ע"י האור רק היכי שהשימוש שבנתיים הי' ביסול דבזה  
 לא קריד ונדבקו ביותר הכליעות שע"י האור דהביסול הו"ל  
 כהגעלה וכדאמרי' בקדשים כל יום נעשה נייעול לחברו  
 אבל כשהשימוש שבנתיים הי' ע"י טיבון אף דלא חשוב ע"י  
 האור מ"מ ל"מ לבטל שלא ידבקו ביותר הכליעות הרבים  
 שהי' ע"י האור דטיבון ל"מ כהגעלה להוילא פליעת הכלי  
 וכמוכן וז"ל לפ"ז דבמכניס לא הי' חשש שהפכו בזה שטר  
 הרבה פעמים רק פעם או שמים דאל"כ גם לדעתם ז"ל  
 היו לריכין ליבון דרוב משמים הסכינים הוא רק לחתוך בו  
 רותח שאינו פולט הכליע' שמקודס ול"מ ההגעלה :

**עוד** עלה על לבי לומר מלתא חדתא לפת"ש המרדכי ז"ל  
 הובאו דבריו ז"ל הרמ"א ז"ל יו"ד ס"י קכ"א להלכ' דהשחזה  
 בתשחזת והגעלה מהני כמו ליבון דגם ע"י השחזת בתשחזת  
 היטב מסיר הקליפ' החילונה כמו זליבון מדבריו ז"ל למדנו  
 דע"י האור אינו נדבק ביותר רק כדי קליפה ולכך כל  
 שמשיר

תשמיש: הי' שלא ע"י האור דהרי מ"מ זבלע ע"י האור ג"כ  
 וזה אינו יולא ע"י ההגעלה ואילו זבלע ע"י אור פעם אחת  
 ולא יותר כלל הי' לריך ליבון ומה תועלת ח"כ במה שזבלע  
 הרבה פעמים שלא ע"י האור ואין לומר דס"ל באמת לר"מ  
 ז"ל ודעימ' דהיכי זבלע רק פעם א' ע"י האור ח"כ ליבון  
 וסגי בהגעלה דמלבד דמ"ל חידוש דין וחילוק זה יקשה  
 הרי נהך דכלי מדין דאמרה תורה מעבירו באש דהרי לא  
 אמרה תורה רק כלי בת יומא דכל שאב"י הו"ל נוטל"פ וא"ל  
 הכשר כלל מ"מ וכמבואר בש"ס ב"מ וכיון דרק להכליע  
 משמים יום אחד הליכה תורה ההכשר למה לא תיסגי  
 גם לתשמיש ע"י האור בהגעלה לפ"ז וזה דבר שראוי לעורר  
 עליו . והשר אחזה בזה דהנה בש"ס דע"ז לעיל שם אחא  
 דפריך התם אמתי' דכפ"ד ואסכלא שניקה מן הנכרים  
 מלבדן באור מהא דמיינן בני קדשים דמגעילן ברותחין משני  
 ר"פ האי קריד והאי לא קריד דהכלי נכרים כיון שללו  
 בהם תדיר נדבק הכליע ביומא ואינו פולט ע"י הגעלה  
 משא"כ בקדשים שמגעילין אחר הכליעה ע"י האור סגי  
 בהגעלה והנה גם התם לאוקימתא דר"פ יש לעורר כ"ל  
 מכלי מדין דאמרה תורה מעבירו באש דכיון דעיקר ההכשר  
 שהליכה התורה היא תחמת הכליעה דיומא מדוע לא  
 סגי גם בכלים אלו שזבלע ע"י האור בהגעלה דכליעה זו לא  
 קריד ול"ל ע"כ דכיון שמשו בו תדיר גם הכליעה המדשה  
 קריד ונדבק ביותר ואינו יולא רק ע"י ליבון ומעמה אמילא  
 דדעת הפוסקים ז"ל אלו דאף דאין נקטיק כאוקימתא  
 דרב אשי דבקדשים סגי בהגעלה משום דהתירא זבלע  
 ובעירנא זפליט ליתא לאיסורא בעיניה מ"מ גם דינו דר"פ  
 לא אירמי מהלכה דכל דלא קריד וכ"ל סגי בהגעלה ורק  
 דס"ל דהא דבשמשו בו תדיר קריד ולריך ליבון היינו רק  
 היכא שכל משמישו הי' ע"י האור שכיון שזבלע ע"י האור  
 בתדיר נדבק הכליעה ביותר אבל היכא שעיקר תשמישו  
 הי' שלא ע"י האור ואך שקרה פעם אחת או שמים שזבלע  
 ע"י האור לא קריד וסגי בהגעלה וזה ביאור יפה דדעתם  
 ז"ל ודו"ק . ועלה על לבי להוסיף ולומר עוד לפת"ש  
 הרמב"ן ז"ל דמעבירו באש שאמרה תורה אין הכוונה דוקא  
 ליבון דגם על ההגעלה בחמין נופל לשון דמעבירו באש והא  
 דתשמישו על האור לריך ליבון הוא דשערו חז"ל בתחמתם  
 דכליעתו הוא הכשירו ומה"ט היכי שזבלע ע"י גחלים לא מהני  
 גם ליבון רק ע"י גחלים דוקא וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל  
 ולפ"ז אינו ז"ל כ"ל דכל שמשו ע"י האור תדיר גם הכליעה  
 האחרונה נדבקת ביותר שלא יולא רק זליבון ורק דבאמת  
 מה"ט דאין לרון רק על הכליעה דיומא מהני גם כשזבלע  
 ע"י אור הגעלה וכ"ל בשם הרמב"ן ז"ל דאין זכר בתשוב להכשר  
 ליבון ומתי' דתנן דמלבדן באור הוא לרדן דאסור להשתמש  
 גם באב"י דלריך ההכשר גם להכלוע שאב"י דזה קריד  
 ולריך ליבון דוקא ודו"ק . ולכאורה יש לעורר בזה דכיון דהא  
 דאסרו חז"ל להשתמש גם בכלי שאב"י הוא רק משום גזירה  
 אטו ב"י וזה ל"ש לענין הכשר הגעלה דמדינא מועיל גם  
 בכלי ב"י דהכליעות הראשונים המה נוטל"פ והאחרונה  
 דיומא לא קריד וכ"ל ולמה יטרך ליבון גם לרדן וכמוכן  
 ובשלמא אי נימא כמ"ש בראשונה דכל שמשו בו ע"י האור  
 תדיר גם הכליעה האחרונה נדבקת ביותר ואינו יולא רק  
 ע"י ליבון ניחא דאף דאין קיי"ל דמתם כלים של עכו"ם

מלחמות ארדה

ח"כ לפ"ז גם בחמץ אפי' אי נימא דחמץ שמו עליו מ"מ אס הגעילן קודם פסח לא נשאר אלא טעם קלוש אין  
 האיסור חמץ יכול לחול על טעם קלוש כזה ואל תשיבני הא הש"ס דמי לה המס להך תרולא דרבא דז"א ד"ל דהש"ס  
 לא דמי לה אלא משום דבשפור ואסכלא לא הוי נייעול . דל"מ להו הא דרבה ז"א . או לרבה לא קאמר רק בקדירות  
 דהוי הגעלה . משא"כ בשפור ואסכלא דלא הי' הגעלה כלל . אבל מ"מ היכי דהוי הגעלה מקמי דחל שם איסור כמו  
 בחמץ שפיר מהני ודו"ק ולפ"ז מיושב קושיא הישי"ע . דהש"ס שפיר פריך דאמאי קאמר רב דקדירות בפסח ישברו  
 הא יש חהנה להסיק הודם הפסח וכ"ל ודו"ק היטב ככ"ז :



ג"כ מה שרליתי לומר בראשית ההשקפה בדאיסור דרבנן מהני הנעלה גם בבבל ע"י האור דזה שאינו יולא בבבל ע"י האור ע"י ההנעלה אינו דבר ברור. דאל"כ יקשה לפת"ש בשם הרמ"ע ז"ל דכל שאין האמלעי המצליע היתר לא מהני הנעלה וצריך ליבון דהו"ל בלע ע"י האור דלמה יועיל הנעלה בכל כלי ביטול הרי אנו קיי"ל דבכל איסורים מעני"ג וגם המים א"כ נעשו איסור ורק דכיון דמעליניהו רק מדרבנן מהני הנעלה אף דהוי ע"י האור דאף אי נימא דהוי ספק אין לדון ולהתיר מטעם ספק דרבנן דלין עושין ספק דרבנן לכתחילה וגם דהוי חזקה לאיסור וכנ"ל. והרא"י תהא דמהני לדעת הרמ"ע ז"ל הנעלה בכלי ביטול יש לדמות עפ"מ"ש החוס' והקדמונים ז"ל דהיכי שנסחט כל האיסור ולא נשאר אף משהו מותר וא"כ כיון דבוף האיסור שנבלע אמלעי המים יולא ע"י ההנעלה ולא נשאר דבוק בהכלי רק המים מותר וכנ"ל ודו"ק: והנה במ"ש דזה חשוב חזקה לאיסור נסתר מחמתו דברי הרמ"ע ז"ל דברוב חשמישו שלא ע"י האור די בהנעלה כשאב"י אף אי נימא כדעת קל"ת דגם במקום חזקה ספק דרבנן להקל דכיון דשאב"י מטעם גזירה אטו ב"י הוא. ולענין הראורייתא הוי ודאי איסור מטעם החזקה הגזירה שבשבילו גזרו חכ"ל במקומה עומדת וכאשר בררתי למעל' והבן זה: ומ"ש כ"ת לצד דהחיפוי ע"י בדיל הוי עכ"פ ליבון קל ויש להצטרף א"כ דעת הסוברים דליבון כזה מועיל לדעתיה זה אינו כדאי אחרי שכתעט כל הקדמונים ז"ל החליטו דבעינן שיהיו יניולות נתזין דוקא וכדאי' בירושלמי ורק היכא דדי בהנעלה מועיל ליבון כזה וכמ"ש הפוסקים ז"ל ובזה דבריהם גכונים וברורים דגם היכי שהיד סולדת בו מבחוץ כתבו התוס' ועוד מהקדמונים ז"ל דהוי כמו הנעל' וכ"ש ליבון כזה אבל שיועיל במקום ליבון לא חזי זה אף לאצטרופי וכנ"ל. ומלבד זה לא אדע מי הגיד לכ"ת דהחימום שבשעת החיפוי חשוב עכ"פ ליבון קל דמתה שניתך הדיל אין עוד ראי' שהוא בגדר שהקס נשרף עליו ומהגם כי הדיל מניחין בקרקעיה הכלי שנתחמם ביותר וגם נותנים בו סתמיים לקרב היתוך ואח"כ מוליך הדיל המתוחך ע"י סמטרוט וכדומ' בכל הכלי ומאין הרגלים שכל הכלי נתחמם כל כך שיהי' בגדר קש נשרף עליו. ולדעת החימום שבשעת החיפוי גם כהנעל' לא הוי אף לדעת התוס' והקדמונים ז"ל רביד סולדת מלך השני הוי כהנעלה. דמי יודע אם היד סולדת בכל הכלי ובעיני ראיתי שציפו יורה גדולה והי' האומן מחזיק למעל' צידו וגם אם היד סולדת תבפנים ע"י האש שבחוץ אינו מועיל לדעתיה דעיקר ההכשר צריך להיות במקום הנלעשה. ועיין באחרונים ז"ל שכתבו דהיכא שבלע היורה מבחוץ לא מהני הנעלה תבפנים ע"י גרפאל וצריך להנעיל' ע"י שיכניסה לכלי ראשון עיין עליהם ודוק בכ"ז. וזו"מ"ש כ"ת דהאפי' בתנור גרוף לא חשוב ע"י האור יתן להאמר וכן עלה בתחשבה לפני ועשיתי סמוכים לזה מדברי המדרכי ז"ל שהבאתי למעל' דהשחזה במשחזת היטב והנעלה הוי כמו ליבון וכמ"ש למעל' עעמו ונימוקו דהבליעה שע"י האור אינו נדבק ביותר רק בכדי קליפה וכיון שהסיר הקליפה מהני טוב ההנעל' עמש"ל ואי נימא דתולדת האור הוי כע"י האור למה לא יבליע הקליפ' שנתחמם ונתלבן ע"י האור להדביק הבליעה ביותר לבפנים. אולם עכ"ל לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה ומאתי לא תלך הוראה זו להתיר גם ככה"ג שיהי' די בהנעלה לכתחיל' סוף דבר נדקו דברי הרב המערער בערעורו ואפריון נמטי לי' וראוי לבטל מנהגם זה ולהכריז שילבנו כל הכלים המכריים ליבון גמור שיהיו יניולות נתזים כאשר נהגו בכל תפולות ישראל והללפע"ד כתבתי:

שמסיר הקליפה החיונה טוב מהני ההנעלה להפליט משאר הכלי ולפ"ז י"ל דשפיר מהני לדעת הפוסקים ז"ל הנעלה במכניס אף אם הוי מהפכין בהם צטר פ"ג גחלים הרבה פעמים ורק שבנחית שמשו בהם שלא ע"י האור רק כדרכם לחתוך בהם רוחם דאף דזה ל"ה כהנעלה ע"י הביטול מ"מ כיון שתפליט עכ"פ מהקליפה שפיר מהני הנעלה דיותר מכדי קליפה אינו נדבק ביותר ע"י האור וכנ"ל ובהקליפה לא קריד כיון שחחך בנחית בהן רוחם והבן זה. ולפ"ז כשמשו בו בהכלי בין אפי"ה לאפי"ה וכדומה ע"י טיבון יש חילוק לרעמם ז"ל בין היכי שהטיבון בנחית ה"י במילואו של הכלי כמו שהי' בשעת שהי' ע"י האור ובין היכי שלא הי' במלואה וכמוצן. ולדינא אמינא דלין לסמוך להחיר בשמש ע"י האור בהנעלה אף כשרוב חשמישו הוא שלא ע"י האור אחרי דרבים מהקדמונים ז"ל חולקים בזה הנלוים ולפי הנ"ל גם הסתומים שסתמו והשמיטו לגמרי אוקימתא דר"פ ועיין בחוס' בחולין דף ס' וברא"ש ז"ל בע"ז שם שהביאו דברי ר"ת ז"ל הנ"ל בלשון אחר דכיון שאין דרך חשמישו בכך לי"ה דילמא איתרמי ועבד הכי דלפ"ז גם איהו ז"ל מטעם אחר קאתי עלה דכיון שאין לרכו בכך לא תחזיקין ריעותא ואין לזה ענין א"כ לילך בכלי אחר רוב חשמישו והחיר בהנעלה גם צידוע ששחמם בו פעם ע"י האור וכמבואר:

**והנה** כ"ת הביא דברי הרמ"ע ז"ל שהעלה לעשות דרך פשרה דבכלי שאב"י סני בהנעלה כשרוב חשמישו הוא שלא ע"י האור אבל לא כשהיא ב"י ונדר לפ"ז להחיר בכ"ד ההנעלה ככה"ג אחרי שאין נוהגים שלא להנעיל כלל ב"י גם קודם זמן האיסור וכתב דאף דאין נקטינן לאיסור נוטלי"פ בפסח מ"מ זה אינו רק מדרבנן ומ"ל הדרבנן שאב"י ומה לי הדרבנן דנוטלי"פ בפסח. אולם מלבד דיש חילוק בין חר דרבנן לחרי דרבנן וכמ"ש המפורשים ז"ל בני שבות ביה"ש זה ליתא לדעתיה דאי נימא דהרמ"ע ז"ל משוי לה להך דאזלינן בתר רוב חשמישו לספיקא דפלוגתא דרבנותא והיקל בכה"ג בשאב"י משום דהו"ל ספיקא דרבנן יקשה דמ"מ אמאי יהי' די בזה בתחלה הנעלה דהכי מותר לעשות ספק דרבנן לכתחלה ואם כרשיל"ט קיי"ל להחמיר כספיקא דרבנן כ"ש ראסור לעשות ספק דרבנן לכתחלה. ועכ"ל צביאור הדבר לפי מה שהעליתי בחידושי דבגזירת חז"ל שחשו שיבא לידי איסור תורה אין לדון להקל בספיקו מטעם דלפך דרבנן להקל דכיון דבעיקר הדבר שבשבילו גזרו ספיקא לחומרא דהו"ל ספיקא דאורייתא עדיין טעם הגזירה במקומה עומדת ורק שיש לדון אם גזרו חז"ל גם מטעם שלא יעבור גם על ספק תורה או דינא דכיון דגם אם יבא לידי זה לא יעבור רק על ספק לא גזרו והבאתי רא"י ברורה לזה תהא דפליגי רבי ורבנן אי גזרו על שבות ביה"ש ובמאי פליגי דכי עד השתא לא ידעינן דספיקא דרבנן לקולא אלא ודאי דכל כה"ג יש לנו לדון על האיסור תורה שבשביל זה גזרו דספיקו להחמיר ולכך ס"ל לרבנן דגזרו גם ביה"ש ולרבי ולר"ד דקיי"ל כוותי' לא גזרו רק שלא יבא לידי ודאי איסור תור' וכנ"ל והארכתי בזה ואכת"ל. ולפ"ז שפיר י"ל דמותר לעשות כן אף לכתחלה שבשמיטו זאת אינו רק תבטל שלא תהי' חשש הגזירה והבן זה. וכ"ז א"כ רק לענין גזירת חז"ל בשאב"י אבל לא לענין נוחן טעם לפנס בפסח דאף דהוא רק איסור דרבנן וספיקו להקל מ"מ אסור לעשות ספק דרבנן לכתחלה וכנ"ל ודוק כי זה נכון וברור לדעתיה ועיין בש"ך ז"ל בכללי הספיקות דהיכא דאחזיק איסור גם ספק דרבנן להחמיר ולפ"ז בלא זה אין לדון להקל להחיר ע"י ההנעלה ככה"ג גם באיסור דרבנן מטעם דהוי ספק דרבנן דהוי חזקה לאיסור דודאי בלע ורק שהספק היא אם ילא ע"י ההנעלה. ועפ"ז נסתר

סימן נג

רק ספק ערפה ולכאור' טעמא בעי דכיון דלדעתם ז"ל אין לנו דנין לומר דגם בחיי הבהמ' החזקת איסור לא הוי רק כל זמן שמהי' בחיים דאל"כ הי' חשוב חזקת הימיר ורק שאנו דנין ולוקחין הדבר כמו שהיא עתה א"כ למה לא יחשב בכה"ג ערפה ודאית דבחזקת איסור קאי בחיי' ועיין ברשב"א ז"ל במידושויו חולין דף י"ד שכתב בשם רבינו הוא הרמב"ן ז"ל דגשבר הגף ואין ידוע אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה דה"ל ספק דאורייתא ולחומרא-תבואר דל"ח רק ספק ערפה ולא ודאית אולם מזה אין ראוי דבהך דגשבר הגף תיכף כששחטה ולא נראה עוד שגשבר הגף הי' אללינו הימיר ועיין בחומ' שהבאתי דגם לפי הס"ד לא רצו לחלק רק בין נולד הספק מחיים לנוולד אחר שחיטה דכל שנולד אחר שחיטה אמרינן דגשחטה הותרה דכיון דקודם שנרא' הריעותא החזקתה ביהימיר ורק דרעת הרמב"ן ודעמ' ז"ל דגם זה לא חשב חזקת הימיר כיון שאנו רואין הריעותא והספק היא שבטעות החזקנו ולא חשוב חזקת הימיר רק בהך דזאב שיש לנו לפנינו כמה לתלות ורגלים להימיר וכמבואר בדבריהם אבל מ"מ נהי דלדעתם ז"ל לא חשוב חזקת הימיר בהך דגף אבל מ"מ איתרע לה חזקת איסור הקדום אחר שכבר החזקתה זמן מה בהימיר. אבל בהך דדרוסה וכדומ' שנולד הספק מחיים בזמן האיסור שפיר הי' לנו לחשבנה כערפ' ודאית מחמת חזקת איסור לרעת המחמירים דס"ל דאנו דנין לענין החזקה חזקת הדבר כמו שהוא עתה וכנ"ל מה שאינו נראה כן ממשמעות לשון הפוסקים עיין עליהם. והנרא' דזה תלוי במחלוקת רש"י והתוספות ז"ל בהך דספק בשחיט' דאמרינן דמוקמינן לה אחזקה דבהמ' בחיי' בחזקת איסור עימדת דפירש"י ז"ל דבחזקת אבר מן החי עומדת והף דאיסור אבמ"ה כבר חלף הלך לו מחזיקין מאיסור לאיסור. והתוספות ז"ל מאנו בזה ופירשו דהיינו איסור שאינו זכוח דיש על הבהמ' בחייה וגם במיתתה כל שלא נשחטה כראוי דאל"ה אין מחזיקין מאיסור לאיסור. דלשיטת התוספות ודעמס ז"ל שפיר לא הוי גם לרעת המחמירים בנוולד ספק טריפה מחיים רק ספקא דלענין ערפה הו"ל מאיסור לאיסור דאין מחזיקין א) ורק דמ"מ אסורה מספק דאף דאין מחזיקין מאיסור לאיסור מ"מ גם חזקת הימיר לא חשוב

ב"ה בריסק יוס ה' י"א שבע תר"ל לפ"ק :  
 אשיב ואתר שלום לכבוד הרב המריף ובקי ידיו רב לו בתלמדתה של תורה חכמתו פניו חאירה כ"ש מו"ה אברהם אשר עפשטיין נ"י :  
**ע"ד** השאלה הראשונה שהי' בחדר אחד ערך עשרים אוונות מפוטמים ושמעו קול צוהה וכאשר יאלו ראו כי ברדלם [טחור] מסרט בחור הכותל ובבוקר מלאו שני אוונות מחיס א' בלי חבורה וא' בחבורה אלל הצואר ולקחו הנשאריו והכניסו בלול אחר ונתערבה האחת בין כ"ה אחרות שהי' שם מקודם. ועתה בא השואל ושאל משפט העופות הראשונות וגם השניות. וטרם אבא לחרוץ משפט אמרתי לירד לעומק הענין ולבאר בשרשו. מקור הדברים בש"ס דחולין דף כ"ג פלוגתא דרב ושמואל דרב ס"ל דאין מוששין לספק דרוסה ושמואל ס"ל דמוששין ומפרש התם דבשיטתם שותקין או שניהם מקרקרן לכ"ע אין מוששין דאמרינן ותלינן דשלמא עברו או דמבעתו אהדדי ופלוגתייהו היא רק היכי דאיוו שחק' ואיכוו מקרקרן דא"ל מעשה עביר בהו וא"ל דמחמת בעיותי עבדי. ואנן קיי"ל להלכ' כשמואל דמוששין לספק דרוסה עיין בש"ס ובפוסקים ז"ל. והנה בטעם הדבר דחיישינן לספק דרוסה ולא אמרינן דגשחטה הותרה וכדאמרינן הכי לעיל דף ע' שם בהך דבא זאב ונטל בני מעיים והחזירם כשהם נקובים כחבו רבותינו בעלי החומ' דף מ"ג שם דה"ע משום דרוסה שכיחא יותר לאיסור תלהימיר וכתבו דאין לומר ולחלק בין הך דזאב שנולד בני מעיים ובין הא דספק דרוסה דברוסה נולד הספק מחיים דבש"ס דיבמות דף למ"ד בספק גירושין דפרוה קאמרינן דמוקמינן לרתה בחזקת הימיר לשוק אף שהספק נולד בחיי הבעל הרי דבספק השקול מוקמינן אחזקת הימיר אף בכה"ג. אולם רבים מהקדמונים ז"ל חולקים בזה דכל שנולד הספק מחיים אסור ועיין בש"ך ז"ל ס"י נ' שהאריך ליישב לרעתם ז"ל הך דיבמות עיין בדבריו ז"ל :

**והנה** כפי הנרא' מדברי הפוסקים ז"ל גם לרעת המחמירים בנוולד הספק מחיים מ"מ לא הוי

מלחמות אריה

א) מה שהחליט מו"ה ז"ל דלשיטת החומ' דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת הוי פירושו בחזקת איסור דשאינה זכוחה. גם בספק טריפה מחיים אין להאמיר דליכא חזקת איסור כיון שגשחטה כראוי וכן משמע משאר אחרונים. אכ"כ בתשובה אחת אמרתי לפקפק בזה והוכחתי דגם בערפה אף דקיי"ל דערפה ששחטה שחיטתה מטרתה. כדאיתא בש"ס ופוסקים מ"מ לענין אכילה איכא נמי עשה דשאינה זכוחה דבעינן זכוחת ואכלת וכל שאינה ראויה לאכילה לא חשוב זכוחה. ואע"ג דאנן קיי"ל כרבנן בפרק אותו ואת בנו ובפ"ק כיסוי הדם דס"ל דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ופליגי אד"ר שמתעון דס"ל לא שמה שחיטה. היינו רק לענין שאר דברים דבעינן שחיטה. אבל לענין אכילה כיון דאסור נתעם ערפה אין השחיטה מתרת לאכילה חשוב ג"כ כמו שאינה זכוחה. והבאתי ראיה ברורה מחולין דף פ"ה ע"ב דאמרינן התם לא לכל אחר ר' מאיר שחיטה שא"ר שמה שחיטה תורה ר' מאיר שאינה מטרתה לאכילה ופריך פשיטא ערפה בשחיטה מי משחריא ומשני לא לריכא לשוחט את הערפה ומלא בה בן ע' חי ע"ש. ומבואר התם בסוגיא דר' סימניס אכשרה רחמנא ואם שוחט את הערפה ומלא בה בן ע' חי מתכשרת בשחיטת עלמה. והנה יש להקשות ממ"מ למה באמת אין שחיטת אמו מטהרתה ואיזה איסור יש על הולד כיון דאיסור ערפה הרכובה על האם ליכא על הולד דא"כ לא היה שחיטת עלמה מתירתה ומלך השחיטה הא ס"ל דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. א"כ למה לריכה הולד שחיטה בפני עלמה. ואיזה שם איסור אשר יקרא לו שאסור לאכול הולד בלא שחיטה ולדעתי קושיא גדולה היא. [אחר כותבי זאת ראיתי שהגאון רע"א בהגהותיו ליו"ד ס"י י"ג העיר קצת בזה. וכתב דברים שאינם נראין לפ"ד ע"ש] אלא מוכח מזה דלנבי אכילה איכא בבהמה ערפה איסור עשה דשאינה זכוחה ולכן הולד טעון שחיטה. ואם לא נשחט כראוי איכא עשה דשאינה זכוחה. ומלאתי תנא דמסייע לי שהר"ן ז"ל בחי' על תם' סנהדרין דף י"ב ע"א בזה דאמר רב חסדא בהמה חליה של עיר הנדחת וחליה של עיר אחרת אסורה וכתב הר"ן ז"ל דאין הטעם כמו שפירש רש"י ז"ל דשחיטתו זו היא מיתתו דהא בחר הכי תבעיה ליה לרב חסדא בהמה של עיר הנדחת מהו שמהני לה שחיטה לטהרה גידי נבילה. ואי ניתא דעעמא דרב חסדא דשחיטתו זו היא מיתתו הא קאמר דאין שחיטתו מטהרתו ומאי קא בעי לי בחר הכי. לכן כתב הר"ן ז"ל בזה"ל משמע דהאי איסורא לימ' אלא איסור אכילה שאחר שכל זית זית שבה טעון שחיטה של שני סימנים א"א מתירה באכילה כו' שאותו הסימן של חלק עיר הנדחת אין בה שחיטה שהרי אסור הוא בהגאה והיא שחיטה שאינה ראויה ואסור באכילה לדברי הכל כו' ע"ש.

חשוב לנבי האיסור החדש . אולם לרפת רש"י ז"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור בזולד ספק טרפה מחיים לדעת המחמירים אלו שפיר חשוב טרפה ודאית דבחי' בחזקת איסור אבתי' עומדת ומחזיקין מאיסור לאיסור . כן עלה על לבי בראשית ההשקפ' . אולם אחר העיון עדיין יש לעורר דהרי בכל בהמה בחייה יש איסור אבתי' וגם איסור בשר מ"ה והנה באיסור בשר מן החי פליגי ר"י ור"ל בחולין דף ק"ב דלר"י אבתי' נלמד מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר . ובמ"ה ובשר מן הערפ' מקרא דובשר בשרה טרפה ולר"ל אבתי' ובשר מן החי שניהם נלמדו מקרא דלא תאכל הנפש כו' ובשר בשרה אחת רק לטרפה ואם אכל בתי' ובשר מן הערפ' לר"ל לוקה ב' ולר"י אינו לוקה רק אחת וכיון דאין קי"ל כר"י דבתי' היא מטעם טרפה דמהיט' אינו לוקה באכל בתי' ובשר מן הערפ' רק אחת ועיין בתוס' לעיל שם ד"ה שאין בו כזית דאם אכל פחות מכזית בתי' ולקח בשר טרפה והשלים לכזית לוקה עי"ש ומבואר א"כ דבתי' הוא כערפה ממש ועיין רמב"ם ז"ל פ"ד מהמ"א ה"י וא"כ בזולד ספק טרפה למה לא נימא דמוקמינן לה לחזקת איסור דכמו שה"י הבשר אסור בחי' כן היא גם עתה דבתי' וטרפה איסור אחד ממש היא וכנ"ל . ולכאור' עלה על לבי לומר דהדבר תלוי אי בהמה בחי' לחתיכת בשר עומדת דאי נימא דלאו לחתיכת בשר עומדת ליכא לחוקמי בספק טרפה לחזקת איסור דבתי' דלפ"י לא הי' כלל על הבהמ' בחי' איסור בתי' דלאו לחתיכת בשר עומדת אמנס אחר ההתבוננות אי אפשר לומר כן דלפי האמת אין קי"ל דבהמה בחי' לאו לאברים עומדת ואפי"ה פירש"י ז"ל דהא דאמרינן בספק בשחיטה דבחזקת איסור עומדת בחי' היינו איסור אבתי' [ודוחק לומר דאבתי' דנקט רש"י ז"ל לאו בדווקא היא וכוונתו לאיסור בתי' ולשיטתו אזיל דס"ל בחולין דף ק"ב שם בהך דאכל ליפור טהורה שאין בו כזית דאף אי לאו לאברים עומדת מ"מ לחתיכת בשר עומדת עיי"ש בנסג כזר כתבתי בחידושי דלר"י דבתי' נלמד מבשר בשרה פשיטא דאין איסור בתי' מל רק אחר שפירש ורש"י ז"ל לא כתב כן רק לר"ל ולר"י ז"ל להיפוך עיי"ש ומבין והארכתי בזה לענין חלות אבתי' על בתי' ואבתי' ] ועכ"ל כמו שבארתי בחידושי במק"א דאף דלאו לאברים עומדת מ"מ שפיר בחייה בחזקת איסור אבתי' עומדת דהך דלאו לאברים עומדת היינו רק דמשום זה ליכא איסור חפלא דאבתי' על הבהמ' בחי' אבל מ"מ ישנו לאיסור גברא דאבתי' על הבהמה בחי' דהרי מוזכר הוא שלא יחתוך ממנה חבר לאכלו ורק דכל זמן שלא הפרישו ליכא איסור על החפץ ונימ' בזה דבנטרפה עם נטילת החבר שפיר אחא איסור טרפה וחייל דאיסור חפלא

דערפ' חייל שפיר על איסור גברא דאבתי' שהיה על הבהמה מקודם לאיסור חפלא עני לחול על איסור גברא עיין ש"ס דחולין דף ק"ב שם ושפיר אמרינן דמפמידיס אותה בחזקת איסור אבתי' או בתי' דמימ' הי' עליה בחי' חזקת איסור איסור גברא עכ"פ והדרא א"כ קושיא לזכותי דבזולד ספק טרפות מחיים נחשוב אותה לערפה ודאית משום חזקת איסור שהי' עלי' והיינו איסור בתי' דנ"כ משום הטרפ' הוא דאף אי לאו לחתיכת בשר עומדת מ"מ חשוב חזקת איסור וכנ"ל . ואשר אחזה בזה דהנה אכן קי"ל דאין איסור אבתי' חל על איסור טרפה ואם נטרפה מקודם ואח"כ חתך ממנה חבר אינו חייב עליו משום אבתי' לדין דאמרינן דלאו לאברים עומדת ואיסור טרפה קדים עיין רמב"ם ז"ל ובנושאי כליו . ובחידושי בארתי הדבר דאף שהעליתי דגם דלאו לאברים עומדת מ"מ איכא בחי' על הבהמה איסור גברא דאבתי' מ"מ א"ש הא דאינו חייב בנטרפה מקודם שחתך החבר משום אבתי' דכיון שאין האיסור חפלא דאבתי' שבה נטילתו יכול לחול על איסור חפלא דטרפה שבה מקודם תמילא אזיל לה גם האיסור גברא דאבתי' דאיסור גברא אינו רק אזהרה שלא יזד לעבור על איסורו של החפץ וכיון שאין כאן האיסור חפלא דאבתי' יכול לחול תמילא אין כאן איסור גברא : ומעתה בזולד ספק טרפות מחיים אין להשבה טריפה ודאית משום החזקת איסור סוג טרפה שהי' על הבשר בחי' דלעומת החזקת איסור הלזה יש חזקה להיתר היינו החזקת איסור של אבתי' דאם תאמר דנעשית טרפה חלק לו איסור אבתי' לנמרי גם האיסור גברא שהי' עליה מקודם דכיון דאין האיסור חפלא דאבתי' יכול לחול שוב על איסור חפלא דטרפה אזיל לה גם האיסור גברא דאבתי' וכנ"ל והו"ל א"כ חזקה נגד חזקה ובספיקא קאי ודוק . אולם כ"ז אי נימא דאין מחזיקין מאיסור לאיסור אבל אי נימא כשיטת רש"י ז"ל דמחזיקין מאח"א שפיר הו"ל בזולד ספק טרפות מחיים טרפה ודאית דלפ"י שם איסור חד הוא וכל שהוא אסור יהי' מאיזה איסור שהי' לא חשוב יאחה מחזקתה הראשונה דמהיט' מחזיקין מאבתי' לנבילה דאם היא נבילה לא יאחה מחזקתה . וא"כ אין לרזן בספק טרפה מחיים משום חזקת אבתי' להיתר דאף דאם היא טרפה חלק לו האיסור אבתי' מ"מ ליח בשביל זה יאחה מחזקתה ואדרבה בחזקתה היא דשם איסור חד הוא וכנ"ל והבן . אחרי ביאור הענין בכללו אבוא לברר פרטיו . הנה פסקין דבמקום רחב אין חוששין לספק דרוסה אמנס מהו מקום רחב כתב הרב"י ז"ל בס' י"ו דמלשון הרשב"א ז"ל משמע דדוקא בכנס ארי בבקעה אבל בחצר אף שהיא רחב מקרי לר לעיני זה כיון שמ"מ מוקף מחילות ונדר . אולם

מלחמות אריה

מבואר בדבריו דאפילו אי נימא דמהי לה שחיטה לבהמת עיר הנדחת לטהרה מירי נבלה מ"מ לא מהני השחיטה לחייה של עיר אחרת לטהרה באכילה משום דהוי שחיטה שאינה ראויה . ולכאורה קשה למה דהבר כן כיון דאף החז"י של עיר הנדחת מטהרתה השחיטה מירי נבלה . א"כ הוי שחיטה מעליותא והרי אין קי"ל דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה א"כ למה תהיה החז"י השניה של עיר אחרת אסור באכילה . אלא תוכח מזה דברינו הנ"ל דכל שאין השחיטה נחתר לאכילה חשוב לענין אכילה כמי שאינה זבוחה כלל . לכן כתב דלנבי אכילה לכ"ע לא שמה שחיטה . ולפ"י הא דאמר רב הונא נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיוודע לך במה נטרפה . הוא משום דכיון דליכא ריעותא אין לנו להסתפק שמה טרפה היא ומיכף בשעת שחיטה נסתלק החזקת איסור ונעשה היתר דאין לנו לחוש כלל לחיזה חשש טריפות . לכן אח"כ כשנולד שנתמא הריעותא אמרינן דבחזקת היתר עומדת עד שיוודע לך במה נטרפה . ובזה נחיישב לי מאי דתמוה לי טובא בגמרא דחולין דף י"א דהא דילפינן דאזלינן בתר רובא מראשו של עולה ודלמא ניקב קרום של מוח וכן מפרה אדומה . ומאי ראייה היא דאפילו אי לא ניזיל בתר רובא מ"מ הא לא הוי אלא ספק והא נס בספק גמור קאמר רב הונא נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיוודע לך במה נטרפה . וזהו חמ"י עלומה לדעת . אבל לפי הנ"ל יחא דבטרפה נמי איכא עשה דשאינה זבוחה רק משנשחטה לפי האמת דאזלינן בתר רובא נסתלק החזקת איסור . אבל אם נימא דלא אזלינן בתר רובא א"כ בכל בהמה דעלמא תיבך בשעת שחיטה חשוב ספק טריפות . א"כ הוי כמו שנולד ריעותא מחיים ואמרינן דבחזקת איסור שאינה זבוחה קיימא . ולהכי שפיר פריך הש"ס דאי לאו דאזלינן בתר רובא יחוש שמה ניקב קרום של מוח :

אולם לא כתב כן בהחלט שאמ"כ טיים דאולי ז"ל דאורחא דמלמא נקט. ובאמת שכן נראה מנבואר ברשב"א ז"ל בחידושי לחולין דף כ"ג ע"ש שכתב ז"ל ולענין פסק הלכה כו' נכנס אריכו' בדיר של בהמות כו' חזקה דרסה בא בתוכן במקום רחב שיכולים לברוח תפניו אין חוששין וכי"ל דעת בנה"ט ז"ל עכ"ל. והמ"ב ז"ל נטה קו להקל ביותר דכל היכי דלא מטיא לי' בחד שמי' חשוב במקום רחב לענין זה ויליף לה מלירה. והאחרונים ז"ל האריכו לחלק בין בהמות לעופות הפורחות באויר אולם אנכי העליתי בתשוב' דהעיקר דהכל תלוי לפי הענין וכפי ראות עיני המורה בין בעופות בין בבהמות וריבוי הבהמות או העופות יש בהם חומרא מנר וקולא מנר חומרא אס' אלו באים לדון על אחד מהם אס' מפאת כי ינר להם המקום כשהם רבים אס' מפאת כי בנקל יותר להדורם להשיג אחד מרבים וקולא כשאנו באים לדון על כולם או רובם שנרמזו כאשר יעיד הכסיון. רקשה להרדף להשיג רבים שזה בורח הנה וזה הנה וזו"ז תלוי במהירות וקלות מירוץ הרדף וגם הנרדפים זה להחמיר וזה להקל וא"ל לתת ע"ז צבול וגדר ורק הכל לפי הראות ואומדן דעת המורה לט"ש. ואחרי ההולעה הזאת יש לכאור' לפי מה שבררתי למעלה דעת הפוסקים הקדמונים ז"ל שלשה מחלקות בדבר הוא דלדעת התוס' ודעתם ז"ל שהבאתי דכל כה"ג חשוב חזקה היתר ורק דהעטעס דחוששין לספק דרוסה משום דשכיח יותר לאיסור כל שאפשר הבריחה עד שלא תהי' הדריסה כנדר השכיח יותר מותר דכל שהשפק שקול הדר מוקמינן לה אחזקה בחזקה היתר. אולם לדעת המחמירים ז"ל וסבורים דכיון שגולד הריעותא מחיים לא חשוב חזקה היתר וכי"ל בעינן שמהי' הבריחה שכיחא ביותר דלדעתם ז"ל כל שאין ההיתר שכיח יותר מהאיסור הו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא. אמנם לשיטת רש"י ז"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור דחשוב לפ"ז בספק שגולד מחיים חזקה איסור וכי"ל בעינן דוקא שמהי' הדריסה בגדר תיעוט גמור דאל"ה אין אנו יכולין לרמות החזקה חזקה איסור וכמונן. והנה הרשב"א ז"ל בחידושי לחולין ע"ש כתב וז"ל אלא רקשיא לי היכא דאיכא שורים הרבה במקום אחד ועאל יומיב ארי בינייהו ואיהו שתיק ואינהו מקרקרן אמאי לריכין בדיקה דהא ס"מ"ה היא דכל חד וחד אפשר לומר שמא לא דרם זה דהא ליכא לתימר דודאי דרים כולוהו דלא די לנו אס' נמיס לספק דרוסתו ונעשה הספק כודאי כו' אלא שנאמר שכולם דרם וכיון שכן איכא לתימר זו לא דרם ואת"ל דרים אימא דרם שלא כנגד החלל כו' עיין בדבריו ז"ל שהאריך לומר דכיון שאפשר לברר ע"י בדיקה לרר לברר עייש"ה ביאור דבריו ז"ל דאף דאיהו ז"ל הוא תכת המחמירים ז"ל שהבאתי דגם בספק השקול אסור בכה"ג דל"ח חזקה היתר מ"מ ס"ל דבספק דרוסה דאיהו שתק כו' שכיחא ג"כ יותר לאיסור מלהיתר ולכך ל"ק לי' בבהמה אחת דהרי הו"ל ס"מ"ה שמא לא דרם כלל דגם איהו שתיק לא מיקרי רק ספק דרוסה דשמא תחמת בעיותא היא דעבדו ושמא לא דרם נגד החלל דכיון דהספק האחד לא שכיח ל"ח ס"מ"ה וזהו שכתב ונעשה הספק כודאי היינו משום דשכיח יותר לאיסור ורק בשורים רבים קשיא לי' דמוה דשתיק ואינהו מקרקרן אין ראוי' שדרם כולם ועכ"פ ל"ח רק ספק השקול והו"ל א"כ ס"מ"ה להיתר. ולפ"ז גם לדעת המחמירים ז"ל היכי שהמקום רחב ג"כ עד שעכ"פ אין הדריסה שכיח יותר מהבריחה מותר לרדוף משום דהו"ל ס"מ"ה דאנן כפי שהכריע הרמ"א ז"ל בסי' ק"י קיי"ל דא"ל לברר ע"י בדיקה בס"מ. ועיין באחרונים ז"ל דכל היכי שיוכל לברר בנקל לרר לברר ואל"ה כנון בדיקה וביחוד בדיקה כזו דרוסה מכפא ועד אמתא א"ל לברר בס"מ ועיין פרי"ח ז"ל שהעלה שגם הרשב"א ז"ל בעלמא חזר בו במה"א וגם תירץ תירוץ אחר

לקושייו הג"ל. ועיין ברשב"א ז"ל שפסק דהיכי דלא ידעין אי איהו לוח או שתק ואי אינהו מקרקרן או שתקו לי"ח אף שהוא ז"ל ס"ל דגם בספק השקול מחמירין ז"ל ע"כ ג"כ דמעטעס ס"מ"ה הוא וכי"ל ולשיטתו אחר החזרה אז"ל דא"ל לבררם אס' לא דנימא דרעתו ז"ל דכל כה"ג דררסה חשוב שכיח יותר להיתר ונ"ע לתת. ועלה על לבי להוסיף ולומר עוד דאף לדעת הסבורים דלרר לברר בס"מ מ"מ אנו לרדוף קיי"ל דאין אנו בקיאים בבדיקת הדריסה ואין כאן א"כ ביורר. אולם יש לעורר אי הך דלרר לברר היא משום דההיתר שררר לברר שהוא היתר כודאי ועיין בל"ז בהך דספק טרפה שמקרא הרשב"א ז"ל אי הו"ל דשיל"מ ותמה השולל דהרי תמ"כ מותר דאס' היא כשרה פשיטא דמותר ואי לאו הרי נתבטל וכתיב איהו ז"ל דמ"מ לררר להמתין שיהי' היתר ברור לפנינו עייש"ה או הביורר הוא משום דהאיסור דלר האיסור אפשר שיבורר גם לרדוף אס' נראה רושס הדריסה. אמנם מ"מ לפ"ז אס' נדרוק פשיטא דמועיל גם לרדוף בכה"ג כיון דבאמת הוי ס"מ"ה ורק דאמתא אומר דמ"מ לררר לברר והרי בדיק ומה לו לעשות יותר וזה פשוט :

**והנה** לפ"ז לפי דברי הרשב"א ז"ל בחידושי שהבאתי דעיקר הא דאמרינן כולם היא רק משום דאפשר לברר דעל השאר חשוב באמת ס"מ"ה לרדוף מותרין אף דאין המקום רחב אחר הבדיקה עכ"פ אף דאין אנו בקיאים וכי"ל. אמנם יש עדיין לעורר דהנה לררר להבין דברי הרשב"א ז"ל דכיון דאס' לא הוי רק אחת ל"ק לי' ועכ"ל כני"ל דהספק דשמא לא נדרסה כלל לא חשוב ספק השקול דהו"ל שכיח יותר לאיסור א"כ גם על השאר הא הו"ל ספק אחד בגוף וספק השני בתערובות דאחד מהן חשוב גופו של איסור וז"ל דכיון שגולדו שני הספיקות יחד מחיים וא"כ אנו לרדוף דכפסקין דלא תהני גם בנודעו יחד אין להחמיר משום ס"מ"ה כזה. ובגוף הדבר שכתבתי דאין להחמיר בכה"ג משום ס"מ"ה דהו"ל ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות הכמנת הפוסקים דל"מ ס"מ"ה כזו אף בנודעו יחד עלה על לבי לומר ולהחמיר מנר אחר לפמ"ש בחידושי על מ"מ רבותינו בעלי התוס' נדה דף י"ח בהא דאמרינן תמס בשלשה מקומות הלכו אחר הרוב ופסאווהו כודאי דהיינו אף נגד החזקה וכתבו דגם בהך דט' חנויות מוכרים בשר שחוטת ואחת בשר נבילה בנמלא הלך אחר הרוב הו"ל ג"כ נגד החזקה דבהמה בחיי' בחזקה איסור עומדת והיינו דאף שאין אנו דינין על בהמה אחת אס' נתבטלה אס' אין דיודעין אנתו כמה יש נבילות וכמה שחוטות מ"מ חשוב חזקה איסור דכ"מ"ה אין לנו לדון רק על הדבר הזה בעלמא ולכך אמרינן דכיון דבין כך ובין כך הוי' על הבהמה חזקה איסור הו"ל חזקה לאיסור ואף דאס' זו היא הניבלה האחרת ילאה ע"כ מחזקתה לא איכפת לן כיון שאנו דינין כעת על זו [ועיין באחרונים ז"ל שנסתפקו בכעין זה לענין עיבונא אי שייך חזקה חי כשנמלא אחד שמת ולא ראו דברי התוס' הג"ל] עייש"ה וכתבתי על זה בחידושי דבלקח מהקבוע דקמתי ספיקו אסור ל"ח רק ספיקא והו"ל ספק תורה אבל מ"מ אינו ודאי איסור משום החזקה חזקה איסור ומשום דבאמת איכא רובא ורק דבקבוע גורה תורה שנתוס למיעוטא אבל מ"מ ליכא לאוקמא חזקה דבודאי מרובא הוא וילאה א"כ מחזקתה והארכתה בזה ואכ"מ ומעשה לפתש"ל דלענין ספק דרוסה יש חזקה להחמיר היינו חזקה איסור אבמ"ה שמורה שלא נטרפה דאס' נטרפה אזיל לה האיסור אבמ"ה שא"י לחול על טרפה ולעומתה גם חזקה לאיסור איסור בשר מן החי לרדוף דקיי"ל דבמ"ה מסוב טריפה הוא והו"ל איסור אחד עמש"ל א"כ כשנתערבה הדרוסה ברוב כשרות שפיר יוכל ליקח גם מהקבוע דאף דכל קבוע כמתלה על מחלה דמי מ"מ חלק החזקה איסור וכי"ל

סימן נד

**ועד** שאלתו השני' זה חוברה שאלת מכר ג' עזים העומדות לבכר ולקח אגנאכב ע"ז כנהוג ואמר למושכס מרשותו ומשכס הנכרי מהבית להחדר שלפניו ויומר לא ראו אס מעלמס ילאו לחוץ או מכחו וריבה אחת או ערת שראתה שבעט לאחת ועל השתיים לא ראתה ועתה אחת בכרה ושתיים לא בכרו זה תוקן השאלה :

**והנה** כ"ת פתח בהתירא והביא פלוגתאן של רש"י ור"ת ז"ל דלרש"י לא קיי"ל כאמימר דמשיכה קונה בכרי ועיקר קנינו הוא בכסף ולר"ת ז"ל בהיפך ודן דהוי ספק פלוגתא דרבוותא. [ובאמת משום הא אין לחשבו ספק אחר שרוב הפוסקים פסקו כאמימר ורק מ"מ יש סעד ולירוק דעת רבים מגדולי המורים ז"ל דאף דקיי"ל כאמימר מ"מ ס"ל דאמימר אף משיכה קאמר דרשינן לעמימתך בכסף ולכרי או בהא או בהא ועיין בב"י שהביא שכן דעת הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א ז"ל ועיין תוס' ע"ז דף ע"ב בסוגיא שם ואף שגם בזה יש הרבה חולקים וקשה לסמוך ע"ז לבד מ"מ ספיקא מיהו הוי בכה"ג שקנה בכסף] ור"ת איפוא לרין דהוה ס"ס שמה קנה בכסף ושמה ה"י משיכה. והאריך חי ס"ס מהני בתמון אחרי שהישראל מוחזק ואס זה מברע לענין איסור בכור ולו יסיבנא ליה דזה חשוב ס"ס בחנם האריך כ"ת כיון דכפי דבריו להלן ה"י כאן מנהג שנהגו הסוחרים הכאת כף א"כ אף א"כ דזה ל"ת לענין איסור תורה מ"מ אין לנו לרין משום הס"ס כלל לענין תמון דלענין תמון בודאי מופיל מנהג הסוחרים וכמבואר. ואין לומר לכיון דלענין בכור בתר דאורייתא אזלינן וכיון דמה"מ ל"ת מנהג הסוחרים אף לענין תמון לא מהני שוב הס"ס גם לענין האיסור דמה"מ הוא ברשות הישראל דאי להוליא ע"י הס"ס א) דמלבד שאין דעתי נוחה בזה ואין הסברא נוחת כן הנה אף אס כה נאמר נ"ל די"ל דאין עליו קדושת בכור דלכאורה כיון דמ"מ העכו"ם מוליא מיד הישראל מטעם שקלאו במנהג הסוחרים נהי דלא חשוב רק קנין דרבנן ול"ת לענין איסור תורה מ"מ לענין קדושת בכור לא גרע מאלמות דפטור מהבכורה משום דהו"ל עכ"פ יד עכו"ם באמצע אולם כבר כתבו לחלק בין היכי שהבהמה היתה של העכו"ם ובין בהמה של ישראל שיש להעכו"ם יד בה דבנהמת ישראל לא נפקע משום זה קדושת הבכורה עיין תוס' צ"ג פ' א"ג ובתה"ד בפסקיו סימן ק"ל ומעשה כשיש ס"ס דהוי כרוב ועוד עדיף דהוי אלילנו כודאי ורק שאין מ"מ צירינו להוליא מיד המוחזק א"כ אכן לרדן מחזיקינן לודאי שהבהמה היא של העכו"ם ורק לכיון שהישראל מחזיק בה אחת רואה לחשבו ברשותו לענין בכורה לזה שפיר מהני אלמות העכו"ם ומכ"ש כשיוכל להוליא תמנו מחורת המנהג וקנין הסוחרים דלא גרע מבהמה שהיתה של עכו"ם ועוד עדיף דבזה באמת אנו מחזיקין לודאי שהבהמה גם עתה היא של העכו"ם ודו"ק כי זו סברא נכונה דקה מהדקה :

**אמנם** כל זאת כתבתי לדברי כ"ת ולהתלמד במק"א. אולם

וכנ"ל ושפיר יש להחיר מחמת החזקה חוקת היתר שאין הרוכ כנגדו ואדרבה מסייע לה ורק דמ"מ לריך צדיקה משום לריך לבכר דבחזקה פשיעא לריך לבכר וכמבואר בפוסקים ז"ל ואך דמ"מ נ"ת בזה לדין דיה"י מותר עכ"פ אחר שיבדקנו אף שאין אנו בקיאים כיון דבאמת מותר מטעם חזקה ומה לו לעשות ולא עשה וגם נראה דיש להחיר בלי צדיקה ע"י נכבשינוהו דניידי שאין בו לכל היותר רק נזירה וכיון דבאמת היתר הוא ל"ש לגזור ועיין טור ס"י נ"ז ובאחרונים ז"ל ודו"ק. והא דאמרינן בזבחים בהך דתערב בטרפה דאיערוב דרוסת האזב בנקובת הקוז דכולס אסורות דא"א בצדיקה בקדשים ולא אמרינן דאדרבה כיון דאי אפשר לבכר תמינא מותר משום דנסחר החזקה איסור ונשאר החזקה היתר וכנ"ל דו"א דבקדשים בלא"ה אזיל לה איסור אבמ"ה שא"י לחול על איסור מוקדשין והבן [ויש לי הרעורי דברים לפת"ש האחרונים ז"ל בביאור שיטת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דאבמ"ה באמת ה"י יכול לחול על טרפה דמוסיף איסור לב"ג ורק דלמלך מקרא כלל שבשרו מותר אלא כשהוא צב"א חיי"ל דמסברא אמרינן דקרא לא אחי רק שלא יחול ע"י כולל ומוסיף עיין בדבריהם ז"ל דלפ"ז זה לא שייך רק בטרפה אבל לא במוקדשין דבשרו מותר אחר זריקה ויש א"כ בתערובות דרוסה ברוב חוקת היתר גם במוקדשין והרבה יש לדבר עוד בזה אולם לא הובאו עוד הדברים אלפי בכור הבחינה ואשר ע"כ אשים מחסום לעיני' :

**והנה** לכאורה לפיז אין אנו לריכין לכל האריכות ההיא רק היכי שאיזו שחק ואיזוהו מקרקן דבזה לענין דרוסת האחד חשוב הספק כודאי וא"כ הו"ל נגד כולם ספק אחד צנוף דשמא לא דרס נגד החלל וספק אחד בתערובות דלא הוי ס"ס לדין אף בגודעו יחד אבל היכי שדרס אחד וניכר הטרפה וכנ"ד דעל ששאר לשיטת הרשב"א ז"ל בחידושו שהבאמי ל"ה רק ספק השקול יש לנו להחיר משום ס"ס דשמא לא נדרסה כלל ושמה לא דרס נגד החלל וכמובן ומותר עכ"פ אחר הצדיקה וכנ"ל : עכ"ז לענין דינא הנה הרשב"א ז"ל בתה"א העלה דכולס בכלל ספק דרוסה והיינו כנ"ל דבכולס אמרינן דהדרוסה שכיח יותר פ"ש . וגם י"ל דגם לשיטתו ז"ל בחידושו ל"ח לענין כולם ספק השקול רק באיזו שתיק ואיזוהו מקרקן דכל הדרוסה אינו ודאי גמור דלמלא מחמת בעימותי' הוא אבל כשראינו שדרס ודאי י"ל דשכיח יותר שדרס כולם. ואשר ע"כ לענין נדון שאלתינו שה"י חדר קטן ואוזות מפותמים ההולכים לאט אין להחיר העופות הראשונים וכאשר הבבלתי למעלה ואף לענין תכירה לעכו"ם אין דעתי נוטה להקל דכל שהוא אסור לישראל אסור למכור לעכו"ם שמה ימכרנו לישראל ולא מצטרפין זה לספק דשמא לא ימכרנו לכיון דלישראל האוכל יה"י ספק איסור מורה אסור למכור לעכו"ם וכמו שהאריך בזה המהרי"ם ז"ל בתשובותיו אולם העופות השניים הנני מסכים לכ"ת דיש להחיר ע"י כבישה עכ"פ ושכיס האחרונים אסורים והנלפע"ד כתבתי

מלחמות אריה

א) לרעתי נראה דמטעם ס"ס ה"י יכול הנכרי להוליא מיד הישראל המוכר. דאע"ג דבעלמא אין מוליאין מיד המוחזק ע"י ס"ס ז"א רק משום חזקת תמונה דמסייע להמוחזק אבל הכא אע"פ שהולד היא עדיין ברשות המוכר ל"ח המוכר מוחזק בולד כיון דממ"ג אין הולד שלו דאס קנה הנכרי להבהמה בכסף או במשיכה הרי הולד שלו ואי לא קנה הנכרי להבהמה הרי הולד הוא בכור והוא של כהנים וא"כ השפק הוא רק אס הוא של נכרי או של כהנים אבל ממ"ג אינו של הישראל המוכר ולא מהני מה שהוא מוחזק ואע"ג דאס הוא בכור יש להבעלים טה"כ הא קיי"ל טה"כ אינו תמון ואפי"ל למ"ד תמון י"ל דמתקמת טה"כ ל"ח מוחזק בכלו ועי' תוס' צ"ג ו' ד"ה והא הכא שכתבו דאי תפס הכהן אינו יכול לתובעו רק טה"כ שיש לו בו ועיין רש"י סוכה ל"ה ע"ב ד"ה הרי יש לו בה היתר אכילה ועי' בספר יד דוד שס דהוכיח מרש"י דאפי"ל למ"ד טה"כ תמון ל"ח לכס רק על הטה"כ ולא מה ששהו יומר ודו"ק :

ויכול לומר אי אפשר בחקנת חכמים . או כפי ע"ז שכתב ז"ל להוסיף עוד דכיון שרלונו לקנות בכסף דוקא אין כאן טוב קנין משיכה ומתילה כסף קונה דכסף או משיכה כל היכי שא"ל בהאחר השני קונה עיין בדבריו הנחמדים ע"ש בזה לבאר הך דקבל לדון בדניי ישראל בבכורות דף י"ג. וכ"ז לא שייך בהך דפיטמיתא דפשיטא דגם תנאי מפורש ל"ט לבדות קנין מלבו ואין זה ענין להא דאמריק כל תנאי שבמתן תנאי קיים דזה לא שייך רק במתילה או חיוב אבל לא לפשות קנין מדבר שאינו קנין ח"צ . ור"תי לומר עוד דבכל דבר התחלת הענין הוא קנינו כל דבר לפי ענינו בשאלה ושכירות התחלת השיעור וכדאי' בש"ס דב"ט דף ל"ט השואל קורדס תמכרו בקע בו קנאו ועיין בש"ס שם שנתקשה בזה דמאי קנין הוא זה ולפי ה"ל אחי שפיר לכל שהתחיל לפשות בו כעושה בדבר השואל זה קנינו וכדאמרי' הכי בפועלים דהתחלת הפלגאכא היא הקנין עיין בש"ס ופוסקים ז"ל אולם במכירה ומתנה ל"ט שפוט דזה אינו עורה עוד שנעשית שלו ורק דבפיק שיפשה פשיה כארס הפושה בשלו דוקא וזה קנין הפופים . ומוס"ק לא באתה לשלול קניינים אלו ורק שחידשה קניינים אחרים אף שאינם נש"ב הוה כגון כסף שהוא קנין מכוון או משיכה שאף שנעשה בהדבר הנקנה אינו דבר שאין אדם עושה רק בשלו אולם ע"מ קנין הסכמי התחלת כל דבר פשיטא דקונה כל דבר לפי עניינו וכ"ל וק מלאנו כמו כן בקנייני אישות דרבנן תורה בישראל קידושי כסף וכדומה וצ"ל שהאירה הקנין הסכמי דוקא ואין להם ארוסה ונכנסה לחופה רק בפולת בעל דעבר בה פעשה אישות דוק והסבוק בכל זה כי זה יסוד גדול בפניינים אלו ומעשה זהו ג"כ ענין סיטומתא רושם פעושה כל אחד על החציות כשנפשים שלו לא זולת דכיון שהתחיל לפשות כארס הפושה בשלו זה קנינו וכמ"ל והכן . אמנם אם כי זה דבר נאה ומתקבל על לב מבין בדברי הש"ס ע"ן לא יתיישב בזה דעת כל הפוסקים הראשונים ואף האחרונים ז"ל דהמה ז"ל בחדא עתתא מחמינהו לכל מנהגי הסוחרים דקונה רושם על החציות הכאת כף וכדומה עיין עושי"ע חו"מ סימן ר"א . ולפי ה"ל צעיק דוקא שיפשה התחלה כעושה בשלו בדבר הנקנה ובהך דפיטומתא בש"ס רושם על החציות אבל לא כעושה דבר חו"מ לה להדבר הנקנה ובהך דהכאת כף וכדומה וכמוכן . אשר ע"כ אמיתא דמנהג הסוחרים נלמד מקנין סודר והיינו דבהך דבועו כתיב וזאת לפני ישראל שלף איש נעלו וגלי קרא דכיון שהי' מנהג בישראל לקנות כן חשוב קנין גמור ומה ילפיק דכל מנהג שנהגו הסוחרים קונה כמו קנין סודר ומנהי א"כ גם באיסור תורה והרי זה חדש . ועדיין נשאר לבאר ב"ד דא"ל למשוך והוא משכס שלא כרת וכיון שכן יש לומר דגם אם נעשה קנין אחר המועיל ל"ט דגלי דעתייהו דבמשיכה דוקא ניחא להו . והנה יש בזה חסרון מצד הקונה דניחא ל"י לקנות במשיכה דוקא וגם מצד המוכר דאולי לא ניחא ל"י להקנות רק במשיכה כי בשניהם נמצא ענין זה דגלי דעתי' בקונה בסי' קל"ח סי"ב בהך דמפינה שהלך הלוקח ומשך דלא קנה עד שימשכה כדינה דאף שיקנית במסירה ומסירה א"ל מיד ליד כיון שהתחיל למשוך גלי דעתי' שאינו רוצה לקנות בנה שפסם רק במשיכה עיי"ש . וכ"כ גבי המוכר בסי' קל"ז סעיף א' א"ל שיקנה במשיכה ושינה בין למסירה בין להנבחה לא קנה וכן מלאנו במתנת שכ"ס שנתן בקנין דל"ק דשמתא לא גמר להקנותו אלא בקנין ואין קנין לאחר מיתה עיין בעושי"ע חו"מ סימן ר"ן . וראיתי לכ"ס שהרביש בזה לפני המוכר ור"ה לומר דבכור ארצה אן סהדי דניחא ל"י להישראל להקנות בכל אופן וכלי ספק כוונתו לדברי החוס' ע"ז דף פ"א אולם אנכי בחידושי אמרתי וכמדותה

אולם לדעתי ב"ד אין זה חשוב ספק ספיקא כלל דהספק שמתא גם השאר אזלו מכחו לחוץ לא חשוב ספק דה"ל במעשה ואף שבפעם להאמת כפי דברי הריב"ה ע"מ משמים לא ידעה ולא חשוב ג"כ ספק דילמא זו היא שבטעם דיש לומר דמהרוב הוא אולם גם בזה שבטעם זה ואזלא מכחו לחוץ אין כאן קנין משיכה דלא כל חלק מרכ"ר הסמוך לכותלי הבית חשוב כסימנא . וכמבואר למעין בש"ס ופוסקים ז"ל עיין ש"ס דמחובות דף ל"א דאפקי' לסיני אי דאפקי' לר"ר איסור גניבה ליכא עיי"ש . ומבלעדי כל זאת הנה כפי הסבואר בלשון השאלה לא אמר ל"י להכריי רק למשוך אופן ולא אמר ל"י משוך וקרי דל"ט א"כ רק כשיפשה הפשיכה בפני המוכר דוקא וכמבואר וב"ד לא ראה המוכר פיקר הפשיכה לחוץ ול"ט א"כ גם אם הי' לסימנא ויש ל"י עוד הרהורי דברים אימתי משיכת האמת שלא יהא יכול לחזור כיון שפכר לו שלשה פעמים יחד בעתה אחר אולם יתן אין זה ענין לנדון שאלתינו וכאמור לא ארבה מילין בזה . והנה האחרונים ז"ל החליטו דפנהג הסוחרים הוא קנין דרבנן והאריכו בזה אי קנין דרבנן מופיל לענין איסור תורה דאף דהפקר ב"ד הפקר ע"מ אינו פועיל ע"מ להקנות לזה והביאו פלוגמתן של רש"י ותוס' ז"ל גיטין פרק המקבל גבי זכיית קטן והעלו דלרש"י והרי"ף ז"ל מעני קנין דרבנן לענין איסור תורה ולהתוספות לא מעני עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו הרבה בזה . ועיין בדבריהם ז"ל שהביאו ג"כ ראי' דל"ט מש"ס דמוכר דף ל' דקאמר שניי המוזר לברייתו הוא אף דשינוי הסחר מעני מדרבנן ורק דכיון דלא הוירק מדרבנן ל"ט ללאת בו מסי' וכע"ס המוס' שם . אולם אנכי בחידושי אמרתי דאין תכאן ראי' ד"ל ולדון דבאמת ל"ט קנין דרבנן לזכות לזה ע"מ ורק דמעני מעטם קנין שינוי רשות דמעני ע"מ גם בצולן ואף דבפיין גם ייאוש היינו מטעם שכתבו החוס' ב"ק דף ס"ז דאי ליכא יאוש ליכא שינוי רשות וכמו שבארו הפפורשים ז"ל דפיקר הקנין היא השינוי רשות ורק דאי ליכא יאוש לא חשוב שינוי רשות כיון שפדיין הבטלים מרדפין אחריו ורק היכי דלא הוי קנין ל"ט מעטם הש"ר דפ"ז אנו דנין אם נשתנה הרשות אבל היכא דהוי קנין דרבנן דמעני לענין המקנה הדר הו"ל שינוי רשות גמור דקונה מה"מ . והנה הרשב"א ז"ל בחידושיו הביא ראי' דבפ"כ ל"ח ש"ר דאלי"כ לדעת המוצרים דש"ר ואח"כ יאוש מעני למה לא יופיל הש"ר דהבזולן עלתו וע"כ דכיון שהי' בע"כ ל"ט . מדבריו למדנו דש"ר בע"כ ל"ח ש"ר בעלמא ואלא משום שהבטלים מרדפין אחריו דאלי"כ למה לא יופיל גבי בזולן עלתו יאוש שאח"כ כמו דמעני גבי הלוקח לדעתם ז"ל וכיון שכן א"ש הך דאזונכרי דל"ט השינוי החוזר דהוי רק מדרבנן לענין שיוכל ללאת מה"מ דלא חשוב ש"ר כיון דהו"ל בע"כ והארכתי בזה ואכת"ל . היואל לנו מזה דנוף הדבר דהחמירו דל"ט קנין דרבנן לענין איסור בכור דהוי מהתורה לאו ד"ה הוא ועכ"פ ה"ו סעד להתיר :

**והנה**

מקור הדבר דמנהג הסוחרים הוי קנין היא בש"ס דב"ט דף ע"ד תימרא דרבא דהאי סיטומתא דהיינו רושם שפושין הסוחרים על החציות קניא ואינו מפורש בשום מקום אי הוי מה"מ או מדרבנן ורק דכיון דלא מלינו קנין זה בתורה כמו כסף וכדומה הכריחו לומר שע"כ זה מתקנת חז"ל אולם באתה גם זה דוחק אחר דלא מלינו בשום מקום בש"ס שנמנו חז"ל לתקן קנין זה . ולכאורה אמרתי הטעם דכיון דהוי מנהג הו"ל כאילו הותנו כן בפי' שיקנה בזה ודמי להך דהתנה שיקנה בכסף בישראל דמעני וכמבואר בש"ס קל"ח . אולם באתה התם הטעם כמ"ס האחרונים ז"ל דכיון דמה"מ כסף קונה ורק שחז"ל הפקיעו שלא יאמר נשרפו חסוך

# שאלות ותשובות סימן נד נה סח

האחראי הוא גם משום שפגלו בהקדמה וגם גרמא חסור וא"כ צב"ט שאינו רק משום בזיון קדשים לזר גרמא שרי מה"ט וכו"ל מהך דמחיקת השם וד"ק בזה וכיון שאינו רק מדרבנן פשיטא דיש לסמוך וללמד להקל אבל אין לומר ולדון דכיון שאינו רק מדרבנן מהני לזה לכ"ט הקנין דרבנן ד"א דכיון דקדושת כבוד עליו לטעמין זה לא מהני הקנין דרבנן פתילא חסור להסיל בו פוס גס פ"י פכ"ט מדרבנן פכ"ט והארכתי בזה בתק"א ואכ"ט להאריך יותר . שלקין ונחמין בנזח שלפנינו להסיל בו פוס קל שלא יפ"י בו לצב"ט פ"י פכ"ט קמן פשיטא דיש להקל ב"ד וגם התיקל להחירו אין מציטין אותו חסרי שיש הרבה לדידין להתיר כאשר בדרטואס יסביחו אחי סבירי להחירו לגבירי דרינא בהדיא ומצינא שיבא תשכורא וז"ל בזכר המוקד דבבבתי אבו שנחלגלו בדבריו יראה דהכי שהספק היא בהלכה פשיטא דמשוב מוקד להתיר אעפ"י שהספק היא על דא חסר הדבר תלוי בשלוקת המוס' והקדושים ז"ל בזה דט"ל הספק פירוש מסיים שהבאתי לפעלה בתשובתי הקודמת ולדעת המוס' דהפוסט ז"ל אדרבה משוב צב"ט מוקד לחיסור וד"ק כי קלמ"א ופ"י הסוב ילנו משניאות ויראה לנו לעונה זאת :

## סימן נה

אחיב וחומר שלום לכבוד הרב המה"צ מו"צ במדרי תורה פשנתי לו מדורה כ"ט מ"ה מאיר ט"ו למדא ל"י אבד"ק בורשטין :

**ע"ד** הכופר אשר זה שלשים שנה נכתב סת"מ וספיה בדעתו ששכב דשם הקודש צ"י ה"י עתה לפס מול האל"הים וגו' הוא חול וחק זה מקרוב אשר נודע לו שהוא קידש ונפשו איפוא לשאול הביע מה לעשות בהספריים שהם עדין אללו וגם בלחון אשר בכל הזמן נמכרו ונתפסו בפולס . הנה כ"ת הביא דעת רוב הפוסקים ז"ל דכל השמות הקדושים לריבין כתיבה לשמן שיקדשם צ"י וכתב דגם להרד"ב ז"ל שכתב דרק שם הוי' לריבין כתיבה לשמה פסול ב"ד שכתב שם חלקים לשם כוונת מול דהוה הוי ככתב צ"י שלא לשמה ומצי לה מצדרי ה"י ז"ל בזה דנתכוין לכתוב יסודה ולא הסיל ד' דגרע מכתב סתם אולם שברתו זו אינו ברור כל כך דיש לומר דלדעת הרד"ב ז"ל שאר השמות דין ככל תיבות שבתורה דא"ל לכתבם רק לשם ס"ת וא"כ מה בכך שהי' לו כוונת מול הלא גם תיבות מול לריבין לכתוב לשם ס"ת ואף שסעה לחשוב כוונת אחרת מה בכך הרי מ"ע כתב לשם ס"ת וי"ל דדמי לכתב שאר תיבה שהי' לריבין לכתוב ודבר וכתב וידבר ולא הטיל בו וי"ד פשיטא שא"ל שום תיקון וכמוכן . אולם לרינא פשיטא דהעיקר כדעת רוב הפוסקים ז"ל דבכל השמות הקדושים לריבין לכתוב צ"י לשם ה' והס"ת הג"ל א"כ לריבין תיקון ואופן התיקון יפה כתב כ"ת דכיון דהוי כאילו אמר צ"י שלא לשמה לכ"ט יכול למחוק ולתקן וכדאמרי' בזה דנתכוין לכתוב יסודה כו' דחכמים אומרים מחוק וכותב את השם ויעוין בקונטרס הגדלם משמתי בספרו הגדול של מו"ז רשכ"י ז"ל שהארכתי הרבה בזה והעליתי רבן העיקר דצב"ט אין בו משום חיסור מחיקה ואף אם תאמר דמ"מ חסור מדרבנן מ"מ לנורח תיקון לכ"ט שרי . והנה כ"ת נתקשה בש"ס דביטין דף כ"ד דקאמר אהא דאמר אזכרות שלו לא כתבתי לשמן כמאן ללא כר"י דמתעביר קולמוס ומקדשו דהרי גם לרבנן יקשה דיש תקנה במחיקה והאריך לומר דאף דאין לא מהמנין ל"י מ"מ הסופר יכול למחוק דכיון דהא דאין תאונתיים ל"י הוא רק משום שכבר ילא בהכשר ובחזקת כשרות עומדת וכיון שהסופר אומר ברי הנה כבר כתב הרשב"א ז"ל בסוגיא דשנים אומרים מת כו' דאין לרון מחמת החזקה

[וכדמתה שאלתיך לחא"כ לאחר מהאחרונים ז"ל] ד"ל דע"ט המוס' דבכבוד גמר ומקני היא רק כמנין שכתבו שהקנה להפוסט' אהן בהעובר דאין א"כ הפסד להעובר משא"כ כשמכר כל בהעשות יש לומר דאינו מושג להפסיד הולך עד בהעשה אעפ"י יראה דאין למוט לזה בין תפלת העובר ובין תפלת הלווקס . מלך הקונה לא שייך לומר כך דגלי דעתי' רק כי הוה מעלמו המסיל למשך משא"כ ב"ד שפשה ק פפ"י אעפ"י העובר שט"ט לו למשך ונענה לדבריו ועיין בש"ע סי' ר"ג שם בזה דעתנו שצ"ט שמתן בקנין רחם הטותן לא בקש רק הסתכל ל"ט לומר דלא ראה להקמת אלא בקנין פיי"ט צב"ט . וה"ט ור"ט א"כ צב"ט צ"ד . וגם מלך העובר נראה דאין לשם ול"ד לך דע"י קל"ז דזה בלפ"ט לא הוי אומדנא דמכרם משא"כ דעבטל הקנין גמור ומעשה ובכך דהתם שא"י דכיון דא"ל שיעבדן והוא עשה קין תמירה או בהעשה כיון דבפי' שיאמר לו שיקנה בזה ורק דהכי שפשה צב"י מלין דרינא ל"י והסכים בלבו אעפ"י שיעבדן תבטל האומדנא הולת שאמרי' שהסכים בלבו וביחוד ב"ד פשיטא דל"ט אומדנא דבמשיכה דוקא יתח' ל"י אשרי שלאחלה פסקיק דיש לו לעשות שני הקנינים בצבור ככף ומשיכה ול"ד א"כ כ"כ לך דע"י ר"ג בתפלת שצ"ט שמתן בקנין דהתם ה"י ראה בתפלת שצ"ט לפה ה"י לו הקנין . ובלי"י יש למלך בין תפנת שצ"ט שאינה רק מתקנת מול שלא יתפך לקנין שלא מתחוק דעתו וחל"י אין רע"ט בחקיקה זו ועיין בש"ע שם ובין דבר שאינם למקנתו והבן הארכתי בזה אף שכפי הגרמא מלשון השאלה ה"י אעפ"י דע"י לומר שצ"ט קיבל הכסף וגם עשה קין מריב' המותרים כאלה כך דאף חורה צפ"י"ה לא עשה השם דאולי ה"י האמירה בשוד שהיו פוסקים בלחון ענין דמהי חורה בין לענין קנין הכסף כיון שלא נתן רק משם בין לענין קנין סיסתמא וכתבואר כ"ז בפוסקים ז"ל פ"ע . אחר כל הדברים האלה והסו"ח הזה יש צירוף שאלתינו הרבה לדידין להקל ונפיקס אחת לחמת :

**(א)** דעת רבים מגדולי המורים דכסף עשה צב"ט א"י משום דקיינו צב"ט א"י משום דלפסוק' או בזה או בזה לכל ע"י כדאית ל"י (ב) קנין סיסתמא כאלה כך דאף א"י יתח' דהוי' רק קנין דרבנן ובהחלפת האחרונים ז"ל דעת רבים מהקדמונים ז"ל דמהני גם לענין חיסור תורה .

**(ג)** כתבתי דלדעתי י"ל דמנהג הסוחרים קונה מה"מ תמש"ל סעמי וניעוקי ופכ"ט דיש ללמד בזה להקל להסיל בו מוס פ"י פכ"ט קמן דל"ט רק גרמא דאינו לרפת כמה פוסקים רק מדרבנן וביחוד דגם בהטלת מוס בצבור בזה"י דהוי כצב"ט אף דדעת רבים דחסור מה"מ ורק שאין לוקין מ"מ נודע דלאו ד"ה היא ובחידושי אמרתי דגרמא בזה"י או צב"ט תע"נ לא הוי רק מדרבנן דא"ת דריבוי דכל מוס אחא לגרמא אין לנו לימוד מה"מ לצב"ט וא"ת דילפינן מריבוי דכל צב"ט אין לנו לימוד לגרמא והוספתי לומר עוד דאף א"י יתח' דתרווייהו הפה מה"מ דשניהם גרמא וגם צב"ט ילפינן מריבוי דכל מ"מ גרמא צב"ט אינו רק מדרבנן דהנה אנוי הקשיתי לשאלו דבש"ס השבת דף ק"ך גמרינו דגרם מותר בשבת וכ"כ גרם מחיקת השם מתקראי דלא יעשה מלאכה ולא תעשון כן דעשי' הוא דחסור אבל גרמא שרי דמתגע דאי לאו קראי הוי אסרינן גרמא ואלו בהטלת מוס הולך ריבוי לחסור גרמא ואמרתי דבהטלת מוס יש לומר שני עניינים משום בזיון קדשים ומשום שפסול מהקדמה וא"כ אי לאו ריבויא דכל ה"א דעיקר הטעם רק משום בזיון קדשים יש להתיר א"כ גרמא מה"מ דלא עדיף קדושת קדשים מקדושת השם ומ"מ אמרה תורה דעשי' הוא דחסור במחיקת השם אבל גרמא שרי ועיין ש"ס דע"ז דף כ"ג דמתנה זה לזה עיי"ש והוא אחיא ריבוי לכל

# שאלות ותשובות סימן נה רצה

החזקה או תחמת הספק דשניא הכ דתרי ומרי משאר ספק דתרי ומרי לא חשוב ספק באתת דהעדאת שני עדים הוי דבר צרור דעפ"י שנים עדים יקום דבר ורק דהיכא דיש לעומתם שני עדים המכחישים אותם ומעידים בהיפוך הוי ל' שני וודאות הסותרים להדרי ולא ירע איפוא על מי לסמוך על הודאי דשני עדים אלו או על הודאי דשנים המכחישים אותם וכלישנא דש"ס בכמה מקומות גבי מרי ומרי מאי חזית דסתמת אחיני סמוך אחיני ואין זה ספק בעלם רק על דרך ההשאלה ולזה מהני צרי שאומר צרי לי לסמוך על הודאי דשני עדים אלו ומהני גם צתקים חזקה שכיון שסומך על העדים שאומרים כנגדה לא מהני החזקה. ומעשה בהך דהניזקין כיון דלא מהמנין ל' ומעמידין השמות בחזקת קדושתן לא שבקינן ליה להסופר למחמס אף שאומר צרי דכ"ש היא תהך דזכר"י בן הקלב דגם לירין לא הוי רק ספק דדבריהם וכנ"ל וזה צרור אללי. ולפ"ז א"ש הא דקאמר כמאן דלא כר"י לדרבנן ניחא דכיון דחינו מהמנין גם הסופר אסור למחוק וכנ"ל. והנה אנכי הקשיתי לשאלו לפי ת"ש הרמב"ן ז"ל בדיני דברמי שלו דעבד שאינו אומן שקלקל חייב לשלם אף בשהה או דרס דאף שהשהי' והדרסה אינו ניכר והיזק שאינו ניכר לא שמי' היזק ת"מ הכא חייב דכיון דלא שחט כראוי השמיטה ענמה היא ההיזק שאין זאת שמיטה אלא כמתז ראשה בסייף והרי ניכר בין חיה לשחטה ע"כ ומעשה אמאי בסופר שלא כתב האזכרות לשמן לא יהי' חייב לשלם בעד כל הס"מ דזה חשוב היזק ניכר דמתחילה הנויל חלק הי' ועמס כתוב עליו וכיון דלא כתב כראוי הכתיבה היא ההיזק והרי ניכר בין חלק לכתוב ומייב וכנ"ל בהך דעבד שקלקל בשהי' ודרסה. והנה זה לא קשיא דאמאי אמרינן הכא בש"ס דחינו מפסיד רק שכרו ולא שיצטרך לשלם בעד הס"מ דז"א דכיון דהבעלים אינם מאמינים לו וקורין מתוך ס"מ של זו נהי דמפסיד שכרו משום דמורה שכתב האזכרות שלא לשמן והודאת בע"ד כמאה עדים דמי מ"מ א"ל לשלם בעד היזק הס"מ דאין כאן היזק שהרי זה אינו מאמין לו וקורא בו דבהיזק בעינן שיחמסר זה ע"י וכיון שזה קורא בו אין כאן חסרון והיזק ורק שכרו מפסיד כיון שמורה שלא השלים פעולתו כראוי ואף שהבעלים קורין בו מ"מ הרי הוא מודה שלא עשה פעולתו ואינו מניע לו שטר אבל מ"מ אין כאן היזק שנחייבו לשלם בעדו. אולם הא קשי' לי דכיון דאם נאמין לו שכתב האזכרות שלא לשמן יהי' לריך לשלם בעד כל הס"מ לפי הנ"ל דזה חשוב היזק ניכר א"כ באתת למה לא יהא נאמן באמירתו הרי לעלמו הוא מפסיד ואף דבש"ס אמרינן דשאני הכא דטעי דדר' ירמ' הנה אנכי בארתי בחידושי טעמא דר' ירמ' דס"ל דדוקא שטר האזכרות שכתבם שלא כרת מפסיד אבל לא שטר שאר הס"מ דזה כתב כהוגן וכמו דא"ל לשלם בעד הס"מ כמו כן אין להפסידו שטר הכתיבה משאר הס"מ שפשה כראוי. ומעשה לפ"ז גם לר"י לא שייך לומר כן רק כשאין מאמינים לו אבל אם יהי' נאמן גם לירידי' לא די שיפסיד שכרו ורק שיצטרך לשלם בעד הס"מ לפי הנ"ל דזה חשוב היזק ניכר וכיון שכן למה באתת אינו נאמן כיון דלעלמו הוא מפסיד וזו הערה גדולה. ולפי הנ"ל ניחא דכיון דהא דאין יכול למחוק האזכרות היא משום דכיון דלירידין האזכרות בחזקת כשרות וקדושה הם עומדים אף שהוא אומר צרי אכן לא שבקינן ל' א"כ אם נאמין לו לא יפסיד דמתחוק האזכרות ויכתוב אחרים מתחיהם ודוק. ולפ"ז לפי מה שבררנו דבכתב סתמא אסור למחוק עכ"ל דהכא מיירי שאמר שכוחבין בפ"א שלא לשמן דבסתמא גם לדבריו א"י למחוק וא"כ לעלמו הוא מפסיד ולמה לא יהי' נאמן והבן. ולפי הנ"ל עכ"ל דגם לפי מה דמסיק דגם לר"י לא מהני העברת הקולמוס רק באזכרה אחת אבל לא בכולה אזכרות דמיחזי כמנומר זה אינו רק לענין

נגד מה שיודע ואומר צרי להיפך עכ"ד ובראשית ההשקפה לכאורה עלה על לבי לחלק העניינים דהנה כבר נודע דעת הר"י אלכסנדרי לכל מחיקה לאורך חיקון שרי ואולם רבו החולקים בזה ואמנם בשם שכתבו בפ"י שלא לשמו מותר למחוק לאורך חיקון ל"כע ובארתי בחידושי טעמא וימחקם דהם ז"ל ג"כ דעתם דלאורך חיקון שרי ורק דס"ל דז"א רק היכי שהחיקון הוא לענין השם עלמנו שכיון שזה תקונו אין זה איבוד אלא חיקון אבל למחוק השם כדי שלא יפסול הס"מ אסור מן המורה דכיון שהחיקון אינו לגבי השם עלמנו הוי איבוד להשם ומה לי בחיקון הס"מ ולכך הכותב השם סתמא אסור למחוק גם לאורך חיקון דאין זה חיקון להשם עלמנו דגם בסתמא קדושת השם עליו ואסור למחוק מה"מ ורק שלענין הס"מ לקרות בו בעינן שיקדש האזכרות בפירוש משא"כ בכתבו בפ"י שלא לשמו אף דמ"מ אסור מדרבנן למחוק גם בכה"ג מ"מ שפיר מותר לאורך חיקון דזהו חיקון להשם עלמנו דמקודם לא ה"י קדושת השם עליו דמה"ט מותר הוא במחיקה מה"מ ועמה שכותב שם לשמו במקומו שפיר הוי חיקון להשם עלמנו ומותר וכנ"ל דאין זה איבוד רק חיקון וז"ב. ולפ"ז י"ל בהך דאמר אזכרות שלו לא כתבמים לשמן דלא מהמנין ל' לחלק דאם אמר שכתב בפ"י שלא לשמן דאף דאין לא מהמנין ל' ומחיקין הס"מ והאזכרות בקדושתן מ"מ הוא בעלמנו מותר למחוק דשפיר חשוב אללו לורך חיקון שמושה חיקון בגוף השמות דמעיקרא לא ה"י קדושת שם עליהם וכנ"ל אמנם בכתב סתמא אף אינן כדעת הר"י ז"ל דלאורך חיקון מותר למחוק גם בכה"ג מ"מ בזה דאין אין מאמינים לו גם הסופר בעלמנו אסור למחוק דכיון דעיקר המחיקה והחיקון היא שיהי' מותר לקרות בהס"מ והכא כיון שאינו נאמן גם לדעתו שידע שלא כתב לשמן אסור למחוק כיון שאינו לורך חיקון דהשמות גם מקודם ה"י קדושת השם עליהם והחיקון לקרות בהספר תורה לא שייך כאן דאין לא מהמנין ל' וקורין בו כן עלה לכאורה על לבי אולם אחר העיון ראיתי דזה אינו דאין הטעם של הר"י ז"ל דבשביל שנוכל לקרות בהס"מ מותר לעבור על איסור מחוק השם דאין יעלה על הדעת דבשביל זה שיהיו קורין בהספר נתייר איסור דמחיקת השם. ורק דעיקר טעמ' של הר"י ז"ל הוא דכיון דאיסור מחיקת השם נלמד מקרא אבד מאבדו וכו' לא חששו כן לה' אלתיכס אינו איסור רק בעושה דרך איבוד והשחתה אבל כשעושה לתכלית וכוונה נראה לו יהי' מה שיהי' ליכא איסורא דמחיקה וזה צרור. ומעשה בהך דהנזקין מותר לו להסופר שאומר צרי לי שלא נכתבו האזכרות לשמן למחוק אותם ולכתוב אחרים מתחיהן דכיון שפשה לתכלית נראה שיהי' הס"מ כשרה בעלמנו לקרות בה ליכא ב"י איסור מחיקה כלל וכנ"ל דאף שכלא זה אנומו קורין בהס"מ מ"מ הא איכא כוונה רצו"י שה"י הס"מ כשרה בעלמנו ודוק. אמנם בגוף הסברא שכתב כ"מ דאף שאנו מוקמינן האזכרות והס"מ בחזקת כשרות ואין מאמינים להסופר מ"מ הסופר בעלמנו מותר למחוק השמות כיון שאומר צרי לי שכתבן שלא לשמן ומותר למחוק לאורך חיקון עכ"פ ומטי לה מדברי הרשב"א ז"ל בהך דתרי ומרי. ולרשמי א"ס כי נשתמש בסברא זו רבים מהאחרונים ז"ל זה יתחא. דאם כה נאמר יקשה הא דתנן בש"ס דכתובות דף כ"ז בהך דזכריה בן הקלב שאמר המעון הזה שלא זה ירי מתוך ידה געת שכנכו נכריס לירושלים ואתרו לו אין אדם נאמן על ידי עלמנו ואינינא דמהני צרי גם נגד החזקה א"כ יפלא דכיון שהכפל ואשתו טוענים צרי שטהורה היא איך אסרוהו עליו דאם נגד החזקה מהני צרי כ"ש דהו"ל לומר דמהני נגד ספיקא דרבריהם דאיסור שבו"י אלא ודאי והוא העיקר לרשמי דהרשב"א ז"ל לא כתב כן רק גבי הכ דתרי ומרי אבל לא בשאר ספק וכ"ש גבי חזקה שאנו אומרים תחמת



# שאלות ותשובות סימן נה נו רצה סט

שביאר דז"א רק כסמס יינס אבל בשאר איסורין אף איסור דרבנן אי מלמין לו בלמח איו יכול לומר איני מלמין עין בדבריו הנחמדים וכיון שכן פשיטא לי בכ"ד דלריך להודיע ואצינא להביא רא"י דכבר נודע דעת רביס מהקדמונים ז"ל דאין חילוק בין שומר ופועל לשאר ע"א ולדעתם ז"ל ע"כ"ל דהא דלמח חוקי' דהיזק שאינו ניכר שמי' היזק ומיט שנגנ פטור כדי שיריע היינו שיהי' נלמן היכי שהבעלים יאמינו לו וכיון דלמין שעשו חז"ל תקנה ופטרוהו מלגלס בשביל זה כ"ש ד"ל דמחויב להודיע להבעלים דשמח יהי' נלמן להם בעיניהם וזו רא"י נכונה (א) ולפי מה דפסקין במ"י קכ"ז שס דבנותן אמתלא לדבריו דמשום זה לא הניד לו בפעם הראשון ש"חווהו הו"ל כאלמך לו תיקף ומתימן כל היכי שאין הבעלים מכחישים אותו ע"פ הנה בנ"ר שנותן אמתלא שעד עמה חשב בטעות שאין השם זה קודש י"ל עוד יותר דלריך להודיע לכל שלא יכחיסוהו יהי' נלמן וכנ"ל ואותן הס"מ שיש ספק עליהם דשמח אחיו כותב ומסתמא ידע שהשם הזה היא קודש איו יכול למחוק ולריך לקדור את השם דוקא ובאשר החליטו הפוסקים ז"ל מהאי דלמח במס' סופרים מחשב את הראשון כו' ע"ש ועיין בחשו' ח"ס ז"ל שהעלה דהיכי שקודר עוד חיזה תיבות עם השם ים להקל עוד יותר וכן ראוי להורות והללפע"ד כתבתי :

## סימן נו

**וע"ד** שאלתו השני' בקצב שנשבע לשקר אם נלמן למחור בשר במקולין כבר כתבתי לכ"ת חו"ד בקינור דאין לסמוך עליו ועמה אמתתי לפ"ש קלח שיחתי דביו"ד סי' קי"ט בהא דפסקין דחשיר על איסור חמור חשוד על הקל כתב הפרישה ז"ל דהיינו דוקא בדברים שיש לו הנאה ממנו אולם הבי' ז"ל כתב בשם גדולי הפוסקים ז"ל לחלק בין היכי שהאיסורים המה מין איסור אחד כגון ששיהס דבר מאלל וכיונל צו אמרינן דכל שהוא חשוד על החמור חשוד על הקל אבל היכא שהאיסורים המה שני מניס לא אמרינן הכי והביא רא"י מהא דמומר לערלות איו מומר לשחיטה אף שירוע דתילה חמור מכל דר משחיטה אמתס אנכי אמינא להכריע דחשוד למין איסור אחד איו חשוד לאיסורי מלכלות אף מחמור על הקל דמלכלות איסורים נפשו של אדם קלה בהס ועיין בחוס' חולין דף ה' בהך דהשחח בהמתן של דליקים כו' אבל בשני מיניס אחרים של איסור חשוד על החמור חשוד על הקל ולכך מומר לערלות איו מומר לשחיטה דנבילה נפש האדם קלה צו ולפ"ז העליתי לפי מה דקיי"ל במכר דבר איסור לחברו ואכלו דלריך להחזיר לו מ"מ הדמיס דליסורים נפשו של אדם חותה בהס דה"מ בליסור תורה אבל בדבר שאינו אסור רק מדרבנן מה שאלל אכל וכו' דלפ"ז מליסור תורה על איסור דרבנן שפיר אמרינן גס היכי שהליסור תורה הוא מין איסור אחר דחשוד על איסור מלכל דרבנן דבליסור מלכל דרבנן אין נפש האדם קלה וכנ"ל מהך דמכר דבר איסור מדרבנן ודו"ק ככ"ז ולפי זה במקולין שלנו שנמלל בהס הרבה מיני עריפות שאינס רק מדרבנן וכ"כ עניינס הנוגעיס למליטה שאינו רק מדרבנן חשוד על השבועה חשוד לזה אף שהס שני מיני איסור וכנ"ל :

ב"ה

לענין העברת הקולמס דלרבנן גס בלזכרה אחת איו מן המובחר ומשויה אמרינן דכלל האזכרות גס ר"י תורה דלח מהני דמיחוי כמנומר אבל במחיקה היכי שיכול למחוק גס בכל האזכרות מועיל דבזה לא הוי כמנומר ודלח כרעת הש"ך ז"ל דלל"כ הדק"ל דלמחי לא מהיתן הרי לעלמו הוא מפסיד דגס לדבריו אין תקנה להשי"ת דיפסול גס אם ימחוק משוס דהוי כמנומר וכמובן . שוב מלמתי להרשב"א ז"ל בחידושו שהביא משס הר"ח ז"ל שמפ"ש דס"ג לרי ירמי' דגס בכלל האזכרות מהני העברת הקולמס לרי' מהא דלקשינן וליעבר עליה קולמס ר' ירמי' היא דלקשי' ליה לר"א ולפ"ז א"ש הכל ולק"מ. והנה כ"ת הביא בשס האחרונים ז"ל שחקרו אי חיכא בהעברת הקולמס איסור מחיקה וכ"ת כתב דלדעתו אין בזה ענין מחיקה ולדינא גס לדירי פשיטא לי דבריו ע"ג דיו לא שייך מחיקה ורק בדיו ע"ג סיקרל אמרינן דחשוב מחיקה אולס רליתו מפליגתא דר"י ורבנן בהך דנתכוין לכתוב יהודה כו' איו רא"י ד"ל דגס ר"י מורה לרבנן דהתס מותר במחיקה ורק דס"ל דיכול ג"כ להעביר קולמס ורבנן ס"ל דהעברת הקולמס איו מהמובחר . ואך מהך דהגיזקין יש רא"י לפ"ד דאין בהעפ"ק ענין מחיקה דלל"כ יקשה דמ"ט דר' ירמי' דכיון דאין מלמיינס לו ולא שבקינן לי' למחוק איו יכול ג"כ להעפ"ק אלא ודאי דאין בהעברת הקולמס ענין מחיקה וכנ"ל ודו"ק : בהא סליקנא דבנ"ד כיון שכהב שס חלקיס הקודש בכוונת חול מותר למחוק דזה הוי ככתב צפ"י שלא לשמו דמוחק לנורך תקון לכ"ע וכאשר בררנו. ואני מוסיף לומר דאין לחוכך למש לדעת הרדב"ז ז"ל דרק שס הוי' בעי כתיבה לשמה והיינו דאף דזה פשוט דגס לדעתו ז"ל גס בשאר השמות מותר למחוק כשכתבם צפ"י שלא לשמן דאף רלח בעינן בזה לענין כשרות הס"מ כתיבה לשמה לדעתו ז"ל מ"מ לא יעלה על הדעת שנחמיר בזה לענין מחיקה יותר מלגבי שס הוי' . מ"מ י"ל דכיון דהס"מ כשרה לא חשוב לורך תקון גס בכה"ג דז"א דמלכד דכיון דמחיקת השס בכה"ג דהוי ככתבו צפ"י שלא לשמו איו אסור אל"ל מדרבנן גס אם נחשוב זה לספק פלוגתא דרביותא הנה קיי"ל דבדרבנן הלך אחר המיקל וכמבואר . אין לדון בנ"ר דלח הוי לורך תקון דכיון שלענין מחיקה לא הוי קרושת ה' עלי' דמה"ט מותר למחוק בכה"ג מן החורה חשוב לורך תיקון להשס עלמו וכמש"ל . עוד אמינא דלפ"ז דבכה"ג דהוי ככתב צפ"י שלא לשמו אין צו איסור מחיקה כלל מה"מ הדבר ברור דגס להרדב"ז ז"ל בכה"ג גס בשאר שמות הס"מ פסולה דאף דלח בעי בזה שיכתוב צפ"י לשמן מ"מ כיון דעשה אותן נמחקיס גס הס"מ פסולה אחרי שהורידם מקדושתן וזה ברור אל"ל . וכיון שכן בלח כ"ז מותר למחוק ולכתוב אחר במקומו דהו"ל גס לורך תקון להס"מ ודו"ק :

**וע"ד** חס לריך להודיע להאחרים שקנו ממנו ס"מ בכל הזמן שהוא סופר מת"ס רליתי שכ"ת רלה לדון שאינו לריך להודיעם כיון שאינס לריכין להאמינו והוסיף לומר דכיון שפסקין דמלמדיו אותו שיאמר איני מלמין פשיטא דא"ל להודיע . אולס לדעתי זה ליתא ובמח"מ אישתימטי' דהא דמלמדיו אותו לומר איני מלמין היא רק כסמס יינס אבל לא בשאר איסורים עיין בשו"ע סי' קכ"ז ועיין בספרו הנכבד של מ"ז רשכ"י ז"ל ביו"ד שס

### מלחמות אריה

(א) כן כתב בהדי' הרשב"א בקדושין ס"ה שמביא רא"י מהך סוניא דגיטין דפטרו חז"ל בשונג כדי שיריע אלמא מהימן מיהו לאו רא"י במורה היא דלאו משום דמהימן הוא בע"כ דבעה"ב אלא מתוך שיריענו דלמח מהימן לי' ככתרי ע"ש ועיין ברשב"א גיטין שס שכחב ג"כ רליה הנ"ל ולא דמי לה ש"מ דדבר זה ממספקא לי' לרשב"א טובא ועיין נו"ב מהדו"ק סי' ל"ה בענין זה ובמח"מ ה"י נעלם ממנו דברי הרשב"א הנ"ל ואנכי הארכתי בזה בחשו' ואכ"מ :

סימן נו

כ"ה לבוב יוס' ה' כ"ג טבת תרל"ו לפ"ק.

אשיב

ואומר שלום לכבוד ידידי הרב הה"צ חו"ב במדרי תורה חכמתו פניו תאירה תפורסם לעם ולחפצרת מזה בן מזה כ"ש מו"ה שמעון באב"ד נ"י אבד"ק טארנאפאל והגליל :

אחרי"ש

כתשפט לאוהבי ה' וח"ש זה כשלא שבועות הביעני מתכב כח"י עם שאלתו שאלת חכם בהעביר קולתם על השם שלא לשמה שכבר היה כחוב לשמה. והבאון בעל פ"ת ז"ל העלה שזה תלוי במחלוקת הרשב"א והרמב"ם ז"ל בנט שכתב שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לבמה דלהר"א ז"ל שפסק שם דאיו גס הכא כשר ולהחולקים הכא פסול וכת"ה שפך סוללה על דבריו ז"ל והעלה להכשיר ורואנו לדעת חו"ד בזה. וזה החלי בעזרתו ית'. כתב כ"ה דגם להחולקים הרשב"א ודעתי, ז"ל הכא מודו דעיקר טעמייהו משום דחששו להא דר"א דבזי גט גס רבנן מודו ולא פליגי רק בס"ת ובס"ת א"כ לרבנן כתב העליון ל"ה כתב חס ליחא דלר"א גס לרבנן כתב העליון הוי כתב ובהך דהעברת קולתם לשמה מעטס אחר קאמתינ עלה דכתב ע"ג כתב לאו מהודר הוא ובס"ת זה אלי ואנוהו בעינן וז"פ. אולם מ"ש דהרי התוס' בניטין דף י"ט כהבו דאף דבריו ע"ג דיו אמרינן דבשבת פטור מ"ת שפיר אמרינן לר"א דגם לרבנן כתב העליון הוי כתב דכיון דהכתב הא' ל"ה לשמה וכתב האחרון הוי לשמה שפיר הוי כתב כיון שתיקן יותר וא"כ בנ"ד דאדרבה הכתב האחרון ל"ה לשמה לכ"ע ל"ה הכתב. הוא באמת הערה נכונה. אמנם באמת סברתם וחילוקם של התוס' לאו ד"ה הוא עיין בחידושי הריטב"א ז"ל שכתב לחלק באופן אחר דשאני שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שכתב כבר לא חשוב עיין בדבריו ז"ל. ולדעתי זה הוא ג"כ דעת ושיטת הרמב"ם ז"ל שפסק דנט שכתב שלא לשמה אפי' העביר עליו הקולמוס לשמה ל"ה גט וכבר נחקקה ע"ז הרשב"א ז"ל דלמה לא חייש לר"א דס"ל דגם לרבנן מהני העברת הקולמוס בנט ולפי ה"ל אמתיא לדעתו ז"ל דדחה הא דר"א מהלכה ממשמחא דסוגיא דשבת דף ק"ד דאמרינן במתני' כתב ע"ג כתב פטור דלא כר"י וע"כ דלא ס"ל לה"ש לחלק דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תור' דא"כ כר"י נמי אחי' ולפ"ז א"כ לר"א מתניתין דלא כמאן ודוק. אמנם בלאו

כ"ז בנ"ד גם להרמב"ם ז"ל פסול דכיון דהוי כתב ע"ג כתב פסול לרבנן מדרבנן עכ"פ משום זה אלי ואנוהו ועיין בקדמונים שכתבו לר"ח דהא דקאמרי רבנן אין השם מהמובחר לדבריו דר"י קאמרו דגם לדירך דס"ל דכ' העליון הוי כתב אינו מהמובחר משום זה אלי ואנוהו ולדידהו הוי פסול בתור מה"ס דלא הוי כתב ע"ג ונס לר"ח א"כ כתב ע"ג כתב פסול משום זה אלי וכו'. והנה כ"ת הביא דברי הה"מ ז"ל ש' על הרמב"ם ז"ל שפסק בהך דהעביר קולמוס לשמה דאיו גט דאף לר"י ל"ת בנט דכריתות בעינן ומה שמתהו עליו דזה נכר סוגית הש"ס דאמר ר"ח דבזה בזאו למחלוקת ר"י ורבנן. ואשר אחזה בזה דהנה כבר הבאתי מה שהקשו הקדמונים ז"ל דאף ס"ד דר"ח דטעמייהו דרבנן משום דס"ל דכתב העליון אינו כתב דהרי בהרי"א קאמרי רבנן אין השם מהמובחר דבאמת כשר מה"ס ורק שאינו מהמובחר ומה שתיירו דס"ל דרבנן לדבריו דר"י קאמרי. וזה דומק באמת דתנ"ל לר"ח לומר הכי. ואשר ע"כ יאל הה"מ ז"ל לפרש פירוש אחר דלר"ח עיקר פליגייהו דר"י ורבנן הוא דלשניהם כתב העליון הוי כתב ורק דלר"י הו"ל ג"כ מוחק להכתב התחתון ורבנן ס"ל דאף דכתב העליון הוי כתב מ"ת אינו מבטל כתב התחתון ול"ד לר"י ע"ג שיקרא דבריו ע"ג דיו ל"ח מוחק דאדרבה מחזקו ולכך לדידהו אין השם מהמובחר דכיון דא"כ עריין הכתב התחתון של"ה לשמה אינו מהמובחר דל"ה הכל לשמה אבל מ"ת כיון דא"כ כתב העליון לשמה אינו פסול מה"ס ונכ"פ א"כ לר"י שפיר מהני דכיון דכתב התחתון כמאן דלית' הו"ל לשמה אבל לרבנן ל"ת כלל דכיון דכתב התחתון עדיין במקומו ל"ת בנט כלל דכריתות מבורר בעינן ואינו מבורר חי מנרשה בכתב העליון או בהתחתון ול"ה גט ור"א סבר דטעמייהו דרבנן אינו משום זה ורק משום דכתב ע"ג כתב ל"ה מהודר וליכא ואנוהו. ועפ"ז שפיר כתב הה"מ ז"ל דבנט אפי' לר"י ל"ת וכוונתו דלפי מסקנת ר"א י"ל דגם לר"י ל"ח מוחק להכתב התחתון וכמו שהדעת נוטה באמת דאדרב' מחזקו וכ"כ ג"כ מהא דלא פליגי רק בסיקרא ע"ג דיו חי הוי מוחק ולא דביו ע"ג דיו עיין בש"ס שם דף י"ט ורק דס"ל דזה אינו מוזק כלל בס"ת דאליבא דר"ח אין הטעם דאינו מהמובחר דקאמרי רבנן בשביל זה כלל משא"כ בנט דכריתות בעינן וכיון דהכתב התחתון עדיין במקומו עומד ליכא כריתות מבורר וכ"ל ולר"ח באמת ז"א רק אליבא דרבנן ודו"ק (ה) ולפ"ז אליבא דר"ח א"כ כחילוקם

מלחמות אריה

(ה) מ"ש מו"ח ז"ל בישוב דברי הה"מ ז"ל הוא דבר השכל למבין אבל מ"ת לריך ביאור דלכאורה יש לדמות דהא רב חסדא בעלמא אמר בשבת ק"ר ע"ב אמתיתין דכתב ע"ג כתב פטור דלא כר"י דאמר מעביר עליו קולמוס ומקדשו. וא"כ א"ח לומר דר"ח סובר דפלוגתא דר"י ורבנן אינו אלא חי כתב התחתון חשוב כאלו אינו. או דנט הוא חשוב כמאן דאיתא' אבל תרווייהו ס"ל דכתב העליון הוי כתב מעליא דלפ"ז יקשה דאמאי פטור בשבת לרבנן כיון דעליון הוי כתב אלא שבס"ת פסול מחמת התחתון ומשום זה ל"ש למפטרי' גבי שבת. אבל לדעתי י"ל דהה"מ יסבור כסברת הריטב"א דבזי שבת פטור כתב ע"ג כתב משום דל"ה מלאכת מחשבת כיון דאינו מתקן כלום אבל לר"י הא משכחת לה שהי' נכתב שלא לשמה והעביר קולמוס לשמה שתיקן בכתב העליון. ולריך להיות חייב דהא הוי מלאכת מחשבת ומתניתין תיירי בכל גוויי כתי"ש התוס' בניטין שם. ואע"ג שהמעין בריטב"א יראה שהוא לא כתב כן רק לר"א ולא אליבא דר"ח היינו משום דלפי פירושו של רש"י ותוס' דר"ח אמר דנט תליא בפלוגתא דר"י ורבנן דלר"י הגט כשר ולרבנן פסול ליכא למימר לחלק בין גט לשבת אבל לפי שיטת הה"מ כפי מה שפירש מו"ח דבריו חפשי למימר דגם ר"ח ס"ל הך סברא דבשבת פטור מחמת דלא הוי מלאכת מחשבת ודו"ק. עוד האיר ד' את עיני להבין דברי התוס' דהנה דבריהם תמוהין חדא כמו שהקשה המהרש"א דלפי מה שכתבו דהיינו דכתב השני מתקן יותר מכתב הראשון חשוב כתב. א"כ קשה הא דבעי ר"ל מר"י עדים שאין יודעים לחתום מהו שיכתבו להם בסקרא ויחתמו ופשיט ר"י דלא הוי כתב ואמתי' הא הכא נמי כתב העליון מתקן דהא ע"י כתב התחתון ליכא חתימת העדים ועיין בספר ת"ג להבאון תליסא שדחק מאוד ליישב דבר זה. ואנכי עמדתי בעת עיוני הא דסברת התוס' הוא נכר השכל שנתאר דכתב עליון לא הוי כתב רק היכי שמתקן חשוב כתב הא חי נימא דהגט פסול ליכא תיקון וממילא ל"ח כתב כלל ואף יתכן שימא שהוא כשר וע"י זה חשוב כתב. אדרבה נימא לאירך גיטא כיון דכתב ע"ג כתב ל"ח כתב ושוב ליכא תיקון וזהו באמת תמי' עלומה לדעתי. אבל לפי ה"ל שפיר נימא דכוונת התוס' כך היא דבאמת ר"ח סבר לר"י דכתב ע"ג כתב חשוב כתב לביטין ולס"ת ולא מחמת הטעם שמתקן בכתב השני אלא אפי' אם אינו מתקן כלל בכתב השני יותר מהראשון ורק גבי שבת פטור משום דלא הוי מלאכת מחשבת היכי דאינו מתקן כלום כתיבין הריטב"א

כחילוקם של התוס' ז"ל דהיכי דאינו מתקן ככתב האחרון יותר ליה כתב לכתב בהעביר קולתם שלא לשמה כשר דלדידי' אין הטעם לרבנן משום ואנוהו ורק משום שאינו כולו לשמה והכא עיקר היא הכתב האחרון דכתב העליון ליה כתב ודויק :

**והנה**

כ"ת הביא דברי הגי' ז"ל דזרק עפרות זהב על הדיו פסול ודברי הג"ש ז"ל שפוסל מה"ט כנפל טיפת דיו על האות ולא נחפשט כלל והאריך למה הרי בכה"ג כתב העליון ליה כתב שאינו מתקן יותר וכמ"ש התוס'. והנה על הגי' לק"מ דכיון שהיא מין אחר הו"ל מוחק להכתב התחתון וכמבואר בש"ס דביטין דף י"ט שם בסיקרא ע"ג דיו לכתב מוחק הוא ולא פליגי רק לענין שבת דמאן דפוער לגמרי הוא משום דהוי מקלקל עיי"ש. אמנם יראה דגם בהך דנפל טיפת דיו יש לפסול גם לפ"ו מטעם אחר דהנה בש"ס לקמן שם אמר שמואל נתן לה כ"ר חלק ואמר לה ה"ז גינך ה"ז מנורשת חיישינן שמא בני מילין כתב ומסיק בדקדוקן לה במיא דנרא חי פליט ופ"ך וכי פליט מאי הוי השתא הוא לפליט שמואל נמי חיישינן קאמר ופירשו הקדמונים ז"ל דמספקא לי' אם כתב הנבלע חשוב כתב ע"ע. וא"כ י"ל כ"כ גם בדיו ע"ג דיו דכיון דהעליון ליה לשמה פסול דה"ל מוחק לכתב התחתון מ"מ כיון שהתחתון אינו ניכר ליה כתב בודאי דהו"ל כמו כתב הנבלע דמספקא לן אי הוי כתב. ועפ"ז אמרינא לישיב מה שהקשיתי בחי' בהא דאמרינן בניטין דף כ"ד בההוא דאמר ס"ת שכתבתי אזכרות לא ככתבתי לשמן כמאן דלא כר"י דמעביר עליו קולמוס ואכ"א אינו מן המנוחה כו' אלא מוחק וכותב השם והקש' הגאון בעל ש"י ז"ל דאמאי לא ימחק ויכתוב אחרים במקומו לשמן ותיק' דס"ל כמ"ד אין כותבין השם על מקום מחק וגרר והקשיתי הרי נודע דעת רוב הקדמונים ז"ל דהא דבירו נאמן הוא מטעם מנו שבירו לעשות כמו שאמר ובהך עובדא דסופר ששאלו ר"א ס"ת ביד מי היינו נ"כ דאם ה"י הס"ת בירו ה"י נאמן במנו דה"י יכול למחוק ולכתבם שנית בפנינו שלא לשמן עיין רשב"א ז"ל וא"כ דס"ל דאין כותבין שם הקודש על המחק מאי מנו איכא דאם ימחק האזכרות ינטרף לשלם בעד כל הס"ת דה"י היוק ניכר דהרי לפנינו שם הקודש על המחק ואף אם יאמר שה"י שונג יחייב לשלם. ועתה עלה על לבי להוסיף ולהקשות עוד דאף אי"כ כמ"ש בחי' בישוב ה"ג בעל ש"י ז"ל דאף דמותר למחוק שם שנכתב שלא בקדושה היינו דוקא שכתבו בפי' שלא לשמו אבל היכי שכתבו סתמא אף דבעינן שיכתוב האזכרות בפירוש לשמן מ"מ זה אינו רק לענין הס"ת אבל לענין מחיקה קדושת שם עליו ובהך דנתכוין וכתב יהוד' כו' דאמרו רבנן מוחקו וכותב השם היינו משום רכיון דנתכוין

לכתוב יהוד' הו"ל כנכתב בפי' שלא לשמו דגם בזבחים דסתמא כשר לשם זבח אחר פסול ומעמי' י"ל דבהך עובדא דר"א תיירי בסתמא וא"א ח"כ למחוק. עדיין יקשה לפי דעת הקדמונים ז"ל הובאו בטו"ע לפסק סלכה דבאזכרות לי"ב שיו"א בשפתיו ורק דדי שיחשוב בלבו לשמן וא"כ אם יאמר בפירוש שכותב שלא לשמן לא יפסיד לו מאומה שנוכל למחוק שנית ולכתוב לשמן דכל שכתב בפי' שלא לשמה מותר במחיקה ואם לא יאמר בפירוש לא נאמינאו כמו עתה ומה ענו איכא :

**אולם**

אם נאמר כנ"ל דבהעביר קולתם שלא לשמה פסול דכתב האחרון הו"ל כמו כתב הנבלע דמספקא לן אי חשוב כתב ניחא עפ"מ"ל בביאור כוונתו של הה"מ ז"ל דלר"ח הא דס"ל לרבנן דאין השם מהמנוחה דאין הטעם משום זה אלא ואנוהו ורק דכיון דכתב האחרון עדיין במקומו עומד ל"ח כולו לשמה וא"כ י"ל דהך סוגיא דביטין אזלא אליבא דר"ח דלדידי' אם היו שניהם התחתון והעליון כתובים לשמה ליה שום חשש גם לרבנן וכמוזן וא"כ שפיר יש לו מנו שה"י מעביר הקולתם פליהם שלא לשמן דפסול וכנ"ל ול"ה חייב לשלם דהו"ל היוק שאינו ניכר דאם ה"י נאמת גם העליון לשמה ה"י כשר אף לרבנן אליבא דר"ח ומה שה"י שלא לשמה אינו נאמן ול"מ לתירונו של ה"י ז"ל דס"ל דאין כותבין השם על המחק דאין לו חקקה ע"י מחיקה אלא אף אי נימא כמ"ש אנכי דרק בסתמא אינו יכול למחוק אין לו חקקה אף שה"י בפירוש שלא לשמה וכנ"ל דכיון דהכתב האחרון ה"י לשמה א"י למחוק דימחק גם מה שה"י לשמה. אמנם לפ"ו ל"ל דהא דשאל ס"ת ביד מי היינו רק דאם היה בידו היו נאמן עכ"פ אליבא דרבנן דלר"י אין לו מנו לפ"ו אליבא דר"ח דלדידי' ס"ל לר"י דכתב העליון הו"ל מוחק לכתב התחתון וכמ"ל בביאור דברי הה"מ ז"ל ולא יפסול ח"כ הס"ת דיוכל למחוק ולכתוב אחרים תחתיהם דהכתב העליון ה"י ע"כ בפי' שלא לשמה והכתב התחתון כבר ה"י נמחק ע"י כתב העליון לר"י. והנה ח"כ דאם נאמר דכתב הנבלע ל"ח כתב מותר בכה"ג שכתב התחתון ה"י לשמה ואך שכתב העליון ה"י שלא לשמה למחוק הכל י"ל לפת"ש אנכי דהך סוגיא אזלא אדרב' אליבא דר"ח דהא דליה כולו לשמן אינו מניק כלל בני ס"ת ורק לרבנן מטעם זה אלא ואנוהו קאתי עלה דלפ"ו ח"ל לומר דחשוב מוחק לר"י ומ"מ שפיר אית לי' מנו שה"י מעביר הקולתם שלא לשמה דפסול לכתב דסתמא כתב הנבלע ליה כתב וכתב העליון ה"י שלא לשמה ואין לו חקקה ע"י מחיקה דלא נוכל למחוק דסתמא כתב הנבלע ה"י כתב וא"י למחוק משום כתב האחרון דה"י לשמה ומ"מ לא ינטרף לשלם אף לרבנן דכתב ע"ג כתב פסול משום זה אלא כו' דא"ל חייתי רח"י דכתב הנבלע ה"י כתב דאי

**מלחמות אריה**

הריע"א ולהכי כשתתקן ככתב השני כמו בנגט ובס"ת חשוב כתב וזה שכתבו התוס' דלר"י ולר"א חפ"י לרבנן חשוב כתב בני גט כונתם דמחייב בכותב בשבת. והא דקאמר ר"ח בשבת כמאן דלא כר"י היינו דלר"י הא תשכחת לה שיחשב מלאכת תשכחת כגון היכי שמתקן בכתב השני בס"ת או בנגט שכתב שלא לשמה והעביר קולתם לשמה וכמו שפי' התוס' בהרי"ו ושוב לא קשה קושי' המהרש"א מעדים שאינם יודעים לחתום דהתם השיב ר"י דכתב עליון ל"ח כתב. וכיון דל"ח כתב לא תהני מה שמתקן לאדרבה כיון דמלך עלם הכתב ל"ח כתב הוא פסול ושוב אין בו שום תיקון ופי' זה אמת וליב בדברי התוס' ודו"ק. עוד יש לי להעיר במ"ש התוס' לעיל ד' ע"א ד"ה עד שתהא שהקשו למה לי לר' יהודה למינקט עד שתהא כתיבתו ותתימתו בתלוש כיון שהיתה הכתיבה בתלוש אי אפשר לחתימה שמהא בתחובר ודחקו לתרץ ע"ש וא"כ הקשיתי ע"ז הא לר' יהודה לשיטתו שפיר משכחת לה כגון שכתב וחתמו בתחובר ואחר שנתלש העביר קולתם על הכתיבה ולא על החתימה ושפיר קאמר ר"י שגם החתימה לרי"ך להיות בתלוש ונרי"ך לפבור בקולתם. וזהו הערה גדולה וה"י ברעתי לומר לחלק בין פסול דלשמה דמהני העברת הקולתם לר' יהודה ובין פסול מחובר דנבי עיין לשמה האחרון הוא בהכתב עלמו שכתב שלא כהוגן אבל בתחובר שהעלם הכתב נכתב כהוגן. רק הפסול הוא מלך אחר ס"ל להתוס' דל"מ העברת הקולתם. ואם כה נימא נ"כ יש לישב קושי' המהרש"א על התוס' דנבי עדים שאינם יודעים לחיטב נ"כ אין העדיפותא בכתב העליון על התחתון בעלמ' הכתיבה רק מלך אחר הוא ובכ"ה"ג ל"מ העברת הקולתם חפ"י לר' יהודה ודו"ק :

חשבו שיהי' צודאי ומעמה הנה רש"י והנתי' ועוד מהקדמונים ז"ל הובא בש"מ פירשו להדיא בהך דוקפו רוחא אקרנא שכתבו שט"ח פלוני חייב לפלוני כך וכך לזמן פלוני ומבואר דס"ל דגם בכה"ג אין חשש רק משום שכללו הריוח אבל אם לא הי' רק על הקרן לצד אין איסור ומשם רבינו טעם הדבר נ"ל לדעתם ז"ל דלא חיישינן רק שאלו יארע דנפיל קמי יתמי ויגבו יומראף דלא יהי' ריוח יהי' רביה נמור משא"כ היכי דלא כתב שט"ח רק על הקרן דאף אם יארע שיפול לפני יתמי לא יהי' רק קרוב לשכר לא חיישינן לזו ודלא כהרא"ש ז"ל :

**וברב"ר** אשר חקר כ"ח אי טראטין שלנו יש להם דין שט"ח גמור לענין פרעתי וכדומה כבר העלם החותמים סימן ס"ט בשם כל צ"ד המפורסמים דמי לשט"ח גמור דאין דרך להניח שטר כזה עיין בדבריו ז"ל וכן החליטו כל האחרונים ז"ל עיין עליהם ואם כן גם בשטר כזה היכי דזקף רוחא לקרנא או גם כשכתבו רק על הקרן לדעת הרא"ש ז"ל איכא חשש רביה דרילמא מייית ויפול קמי יתמי. ועלה על לבי להביא סעד לדעת החולקים על הרא"ש ז"ל דלדעתו ז"ל ע"כ לריך לפרש הך דזקף רוחא אקרנא דמייירי שהי' שט"ע ורק שכתב סך יותר וכ"ל ויקשה א"כ דכנה"ג מה חשש יש בזה דיפול קמי יתמי דהרי יוכל לטעון שהמדובר הי' שאלו לא יהי' רוחא ישלם לו פחות וזה דמי לתנאי הי' דבריו דמבואר בחו"מ סי' פ"ב דמי לפרעתי וא"כ אף דאיכא שטרא יהי' נאמן במנו שהי' הפסד כך וכך אחרי שהוא שט"ע וכמוכח. אמנם אחר בינומי ראייתי דיש לומר בישוב דעת הרא"ש ז"ל דלא מרמינן טענת תנאי הי' לטענת פרעון רק בגוונא דמבואר בח"מ שם שטוען שהי' תנאי שאלו יקיימונו יפטור דזה שפיר דמי לפרעון אחרי שעד עתה הוא גם לפי טענתו השטר בתקפו וחזקהו שהי' חייב לו כך וכך ורק שפטרו עם קיום התנאי ומ"ל אם הי' הפרעון במעוה או בשויו אללו קיום התנאי אבל היכי שטוען תנאי הי' שרק באופן זה אתחייב א"י להשיעו להמלוה דנקט שטרא וכ"כ אינו נאמן במנו דבטענתו מרע ל"י לשטרא שכתב בלי התנאי מעיקרו וזה חילוק נכון לדעתי וא"כ אם יטעון נגד החותמים שבהשטר נכלל הריוח שחשבו שיהי' ואחר שלא הי' ריוח כפי התנאי שהי' ביניהם א"ל לשלם לו רק פחות לא יהי' נאמן דזה היינו שבאופן זה לא יתחייב דמרע ל"י לשטרא מתחילתו וכ"ל ואין לומר דמ"מ יוכל לפטור עצמו בטענת הפסד או פרעון במנו דהרי יטריך לשכר והכי ישכר לשקר וד"ק :

**ורדינא** נלפע"ד דכנה"ג יש לרון דלריך לתת ח"ר או מחירו וכדעת גדולי המורים ז"ל החולקים בזה על הרא"ש ז"ל דסוניא דעלמא כוותיהו אזלא דלדעת הרא"ש ז"ל דגם היכי שיש חשש שיקרה כה שגם אם יהי' הפסד לא יחול על הנותן והיינו כשימות ויפול קמי יתמי דיגבו כל הקרן אסור. לפי כל היתר שלנו בשט"ע בבירא אחרי שכתוב שלא יהי' נאמן המקבל על ההפסד גם בשבועה ואף לא בעדים זולת הרב והש"ץ ובה אפסר וקרוב יותר שלא יסבול הנותן ההפסד גם אם יהי' באמת מכהך חששא דיתות ויפול קמי יתמי וע"כ דנקטינן כדעת החולקים ז"ל הנ"ל ומהטעם שכתבתי דכיון דגם אם יארע כה לא יהי' רק קרוב לשכר ל"ח ועיין ש"ך סי' קע"ז ס"ק כ' ובימוד לענין דיעבד שכבר נעשה דכפי הנראה מדברי הרמב"ם הך חששא דשמא יפול קמי יתמי אינו רק חשש איסור לכתחילה אבל מ"מ ל"ח אבק ריבית שאין מו"אין מיד הלואה ועיין בנפ"י ז"ל דמחשש שיהי' גזל קאחיתין עלה וא"כ פשיטא דאין לו דין אבק ריבית עיין בדבריו ז"ל. ומעמה בנרון דירן לפי טענת המלוה לריך ליתן הפסד או מחירו ואם כפי הנראה מלשון השאלה לא הוי על הטראטי חמ"י סלוג עצמו רק שט"ס לאחר לחוס שמו גם להרא"ש ז"ל

דאי ל"ה כתב לא אפסידתך דכריך למחוק ולכתוב אחרים במקומן לשמה וכדפסקין בטבא שקלקל ועשה טרפה בטמק דפטור מה"ט עיין חו"מ סי' ש"ו והבן זה : אולם י"ע אללי עדיין ד"ל דאף א"כ דכתב הנבלע ל"ה כתב מ"מ זה אינו רק לענין גט או ס"מ דבעינן כתב אבל מ"מ לענין מחיקה כל שהי' לשמה הוי מוחק השם והדבר לריך חלמוד אללי ונ"ל לפ"ז דהא דקאמר הש"ס לחלק בין הדא אזכרה לכולי ס"מ לאו דוקא חדא ורק דגם חדא בכל דף ל"ח כמנומר דאל"כ אין בידו לפסול כל הס"מ ושלא יחשב ניכר דבחדא אזכרה לא יפסל רק יריעה אחת וביומר יהי' היות ניכר דהו"ל מנומר ויטריך לשלם ואף א"כ דאי כתב הנבלע ל"ה כתב מותר גם במחיקה וא"ל אייתי ראי' כו' וכ"ל מ"מ ז"ל כן לדעתי. לדעתי כל דפסול לר"י בכתב ע"כ כתב משום מנומר פסול גם במחיקה מה"ט ואם כי יש לומר ולחלק דרק בכתב ע"כ כתב דפסול לרבנן משום דל"ח מהודר חשוב פסול ס"מ מנומר גם לר"י משא"כ במחיקה דלכ"פ חשוב מהודר אין דעתי נוחה לחלק בהכי. וישן כי בלא זה בגוף הדבר לרון בכתב הנבלע לענין מחיקה אין עוד צורך אללי קרתי. מכל הלין טעמי שבררתי אין מקום להכשיר לדעתי בנ"ד שהעביר הקולמוס שלא לשמה והללפ"ד כתבתי. אחרי כותבי זאת מלאתי להריב"ש ז"ל בתשובתו סי' ז' שכתב להדיא דגם במחוק וכתב אחרים במקומם פסול בכלי ס"מ משום דהו"ל מנומר והביא ראי' מהך דהפביר הקולמוס אליבא דר"י דמודי בכלי ס"מ דפסול עי"ש ונהניתי שכוונתי לדעתו ה' ז"ל. כזאת ראייתי להשיב לכ"ח והכני חותם בברכה :

**סימן נח**

ב"ה לבזבז יוס' ד' אדר תרל"ו.  
לכבוד הרב וכו' מו"ה מרדכי יצחק הכהן נ"י ראב"ד ומו"ל דק' קאמרנא.

**חובן** הענין הנשאל ברובונו שחובב משמעון עסקא מנ' שניס ועוד מסך 300 פל. שנתן עלה"ע שטעה בע"פ ושמעון מכחישו שלא עשה עמו היתר ונתחפק כ"ח אם גם לפי טענת החובב יוכל ליקח תמיר העיסקא אחרי שנתן לו וועקסיל על הסך שנתן לו והביא דברי האחרונים ז"ל שאסרו בכה"ג ליקח העיסקא עפ"י תשובת הרא"ש ז"ל כלל פ"ח ודלא כה"ג ז"ל ור"נוונו לדעת חו"ד בזה וזה החלי בעוה"ש. הנה באמת נדקו דברי האחרונים ז"ל לשיטת הרא"ש ז"ל וכמבואר להדיא בכלל פ"ח הדבר בטעמו ונימוקו דכיון שלא נכתב שהוא עיסקא בהשטר חיישינן דשמא יפול קמי יתמי ויגבה הקרן גם אם יהי' הפסד וכדאמר' בש"ס הך חששא בהך דזקף רוחא לקרנא עיין בדבריו ז"ל אולם גם לדעתו ז"ל זה אינו רק היכי שנין העיסקא הי' רק בע"פ אבל היכי שכתב אף בפ"מ ואף שהוא ציד הנותן אין בוס חשש רביה לדעתי ודלא כאשר חשב כ"ח דאין חילוק ויכול לכבוש השט"ע ואפרש שיחתי דבאמת לנבי הנותן עצמו אין חשש רביה דכי אין יכול להאמין לזה שלא יחבענו חסד ולכך נקט הש"ס רק החשש דיפול קמי יתמי שלא ידעו חוכן הדברים ויחבעו מתנו כפי השטר ומעמה כשכתב בכתב אין חשש רביה דכמו דהאמינו לדידי' האמין גם ליורשו דאחרי שיראו כחוב שביא עיסקא לא יחבענו יותר מהמניע פ"י שיכבשו השט"ע וזה צורך אללי אולם נוף דברי הרא"ש ז"ל לאו ד"ה הוא דלכאורה יש לפורר לפ"ז דהרי הש"ס נקט איסורא רק בזקף רוחא וקרנא ומשום דאימר לא הוי דווחא ונראה בפליל דאי לא הוי השטר רק על הקרן אין חשש ונ"ל לדעת הרא"ש ז"ל דס"ל דבש"ס לא עיירי בכתב שכתב שט"ח דבזה גם כה"י על הקרן לצד אסור ומטעמא דרילמא יהי' הפסד והיורשים יחבעו כל הקרן ורק דעיירי שכתב שט"ע ורק שכתב הסך יותר מהקרן וסריוח אשר

דברי האחרונים ז"ל ואך אל ההרים מוסרי ארץ אשא פני רבותינו ומאורינו גדולי המורים הקדמונים ז"ל ומראש לורים איפוא ארחנו כי דבר זה במחלוקת שנוי התיי ז"ל בכריתות דף י"ב כתבו להדיא דהיינו שלא נתכוונו העדים בשעת מעשה להעיד אינם יכולים להעיד אח"כ בנ"ד וכן נראה לי שזהו ג"כ דעת רבינו חיים כהן ז"ל פ"ק תוס' בתכות דף ה' ר"ה לאסחודי אחינו שפירשו בשם הר"ח כהן ז"ל דשואלים את הכשרים אי לאסחודי עם הפסולים אחינו או למיחוי בלא הפסולים ולכאורה למה הנריך להוליא כך דלא סחודיחו למחוי הנאמר מתשמעו דלפי פירושו גם אי לאסחודי אחו היכא שלא נתכוונו להטריף עם הפסולים עדותן קיימת ולמה לא פירש לפ"ז כפשוטו דאי אחו ונתכוונו הכשרים לאסחודי חסוב לירוף בראיה ועדותן בטילה דכיון שראיתם ה' לאסחודי הרא' חסוב תחלת העדות ועדותן בטילה אף שלא נתכוונו להעיד עם הפסולים ורק אי למחוי אחו אין זה חסוב לירוף כיון שהרא' לא ה' ע"ד להעיד. אולם אי נימא דס"ל להרמ"ב ז"ל כשיעט הר"י ז"ל הנ"ל דכל שלא נתכוונו בשעת מעשה להעיד אינו עדות ניחא ללא ה' יכול לפרש כך דלמחוי שלא כוונו להעיד כלל דא"כ יהי דל"מ לנטרפו בדהי פסול מלך אחר אינו עדות כיון שלא נתכוונו בשעת מעשה להעיד וכנ"ל וע"כ הור"ך לפרש כך דלמחוי דבאמת נתכוונו להעיד ורק שלא לאסחודי עם הפסולים ודו"ק :

**אמנם** הרמב"ם ז"ל כתב להדיא דלא בעינן שינתכוונו העדים בשעת מעשה להעיד וכ"פ להלכה בעוש"ע ח"מ סי' ל"ז עיי"ש ועיין בפירוש"י ז"ל כריתות שם שפי' כך דמורה ר"מ למכמים באמרו לו ידעת בעדות פלוני דאי בעי אמר לא נתכוונתי להעיד שהביאו התיי ז"ל ראי' לדבריהם אלו דיכול לומר מה לא ידעתי דקאמינא לא נתכוונתי להיות עד ולא נשבע א"כ לשקר ול"ל לדעת הר"י ז"ל דס"ל דרק אי נימא דכל שלא נתכוונו להעיד אינו עדות שפיר יוכל לתרץ דיבורו דלא ידעתי דקאמינא היינו שלא נתכוונתי להעיד וכוונתי ה' שלא ידעתי לך עדות המועיל ודמי להך דלא בעלמי בשפחה חרופה דיכול לתרץ ולומר לא גמרתי ביאחי ולא בעלמי שאמרתי היינו שלא בעלמי ביאה החשובה ביאה בשפחה חרופה או"ס אי נימא דגם בלא בלא בשעת מעשה להעיד יכולין להעיד א"י לתרץ דיבורי' שכוונתו ה' שלא נתכוין להעיד דמ"מ הרי ה' יכול להעיד עדות המועיל והוא אמר ונשבע שלא ידע לו עדות והוא ידע עדות גמור המועיל. אולם לפ"ז עכ"פ אין ראיתם ז"ל מנרעת כ"כ די"ג דיכול לתרץ דבריו ולומר שלא נתכוין בשעת מעשה להעיד והוא סובר שא"י להעיד באופן זה ואף שבאמת אין הרין כן איהו מטעי קטעי וה' סובר שאין זה עדות המועיל ולא ידעתי שאמר כוונתו ה' לדעתו וטעותו שאינו יודע לו עדות המועיל ואף דבאמת אינו כן מ"מ פטור דלבו אכס"י ולא ה' אדם שבועה ודו"ק : (ח) ועלה על לבי להביא ראי' לדעת הרמב"ם

אין כאן חשש כלל דהיי' נאמן לעשן שהיי' עיסקא צמנו דמזויף אחרי שא"ל לקיימו דגם בשטר גמור שאינו פקיום נאמן לעשן גם אמתה צמנו דמזויף וכתבואר בחו"מ סי' פ"ב עיי"ש. ובדבר ההכחשה שהלוח טוען שהי' באיסור ולא עלה"ע הנה לפי דעת הש"ך ז"ל צו"ד סי' קס"ט גם בע"פ אין הלוח נאמן כיון דמשוי נפשי' רשיעא [ראף דאין הלוח עובר על השיטה מ"מ עובר על לפני עור] אמנם החומים בכללי מגו החזיק בדעת הרמ"א ז"ל דבע"פ הלוח נשבע ונפטר דמגו מהני אף במקום דמשים עלמו רשע עיי"ש ואנכי בחי' בחתי ע"ז מלך אחר דלא שייך כלל אין אדם משים עלמו רשע בכה"כ דאין רטונו לעבור בנתינת הרבית וכת"ש החוס' והקדמונים ז"ל דהיי' דרואה לעשות חשונה ל"א אין אדם משים עלמו רשע והארכתי בזה ואכ"מ ובנ"ד א"כ הלוח נשבע ונפטר והלנע"ד כתבתי ושלוס על ישראל ועל רבנן :

**סימן נט**

ב"ה רישא יוס א' ז' תמוז תרל"ד לפ"ק.  
**אשיב** ואומר שלום לכבוד הרב הה"ב חריף ונקי בחדרי חורה בפלפול וסברא כ"ש מו"ה יהושע כ"י אבד"ק שאקליב :  
**אחרי** תמי שלום לכ"ת כמשפט יקרתו עם דברי שאלתו שאלת חכם מיוס ג' במדבר הניע פדי זה ימי מספרי כי המופלג תפה אשר נשלח מכת"ר ע"י לא ה' בביתו ויען כי בעת בוא אלי דבריו הייתי נסבך בענין אחר נחוץ לא יכולתי להשיב לכ"ת על אחר כמבוקשו ואחר עד עתה. עתה בחתי להביע לכ"ת חוות דעתי ואבוא על ראשון ראשון וזה החלי בעזר הנור אשר ממנו אשאלה עזר לכל אכשל בדבר הלכה :  
**ע"ד** שאלה הראשונה זה תוארה. בחור אחד יותר מנ"ה שנים ח"ץ ליצנתו ובשעת שבדקו אותו ראו שהי' לו שתי שערות האחת אורך אמה והשני' כדי לכוף כו' וזקן התחתון הוא מלא שערות ורק קטנות מאוד שא"ל לראותם רק אחרי העיון וההשגחה היטב ובדקוהו וראו שאין לו גומות ואין לו זקן ובשרו אינו מחליק שיש לו שערות קטנות כמו בזקן התחתון וזו"ז שגחו לזוות לבדוק את היבמה ואף עתה אחר שכבר נחללה ונסעה משם כנאל שם שתי נשים אחת מהן אומרת שזוכרת שיש לה דדים ואחת אומרת שראתה שיש לה שערות והאשה החלולה אינה בשם לבדוק אותה עכ"ל השאלה : וזמה דסיימנא אפתח חקר כח"ר דיש לשדות כרגא בעדות נשים אלו המעידים על סימני גדלות של היבמה דכיון דלא נעשו מקודם במכוון לבדוק אותה יש לומר דמלתא דלא רתי' עלי' דאינשי לאו אדעתי' וכתב שאלה להגאון בעל חז"ש ז"ל דלא דאינשי לשכחה בדבר שהשגתה תלוי' בו ויהי' מכוול גדול. אולם מעודי אכני אין דרכי לבנות יסוד על

**מלחמות אריה**

(ח) הנה לכאורה יש לתמוה לפע"ד על פי' רש"י ז"ל שכתב דיכול למיפטר נפשי' תמי לא ידעתי דקאמינא לא נתכוונתי להיות עד דמאי מהני זה הא קיי"ל דכשתשבעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משבעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת צ"ד כתבואר בש"ס ופוסקים א"כ הרי נשבע לשקר דמתענות הלשון לא ידעתי הוא שאינו יודע כלל העדות בשלמא לשיטת החוס' דכל כוון בשעת מעשה להעיד אין עדותו מועלת שפיר ניחא דלפ"ז נשבע לשקר מ"מ כיון דעדותו לא ה' תהני ל"ס רק שבעות ביטוי ולא שבעות העדות ונס אין לחייבו קרבן מחמת שבעות ביטוי כיון שאמרו לו יודע אתה בעדות פלוני א"כ הוא מויד ושבעות ביטוי אינו חייב קרבן רק בשוגג אבל אי נימא דגם בלא כוון להעיד כשר עדותו קשה אין יכול לתרץ דבריו הא מ"מ נשבע לשקר ונריך להיות חייב משום שבעות העדות ולישב דבר זה עלה על לבי די"ל דכונת רש"י הוא באופן אחר דלכאור' יש להעיר עוד אמאי הוא חייב ק"ש הא ע"כ תיירי שאותן השנים שאמרו לו יודע אתה בעדות פלוני המה בעלמס היו ג"כ עדים על התעשה וראו אותו כי גם הוא ה' עממס דבלי"ה לא משכחת לה כלל שידעם שהוא יודע העדות וכמוכן ומעשה לפ"ז ח"ד הוא חייב ק"ש הא יכול לומר לא אפסידך כלל אחרי שכבר העידו עדים אחרים ובכה"ג איחא בשבעות ל"ב הכל

לעבור על דבר שימציב פתח יבא אחר בשעת מפנה אחר עקרוכים והוא יאמר חמיך שלאספורי נכסין איך שזכרנוס זיל בקתיימס הוה דמי' דלרי' לא בעיק שיתפרש בשעת ארמי' כלל ורק לכל שלפרש יחד בשעת כנס המוחם בעל ועי' הקו דיוכלו איך הקרוכים לזוא לבד לאספורי שיאמר שרלו המפנה פתקס שלג סוהאריס רחוק אופס ולא יארב איך ארס לפולס ואיך הי' הרמי' זיל פורס לפרש דכל שלג בואו הכשרים להעיר יחד פס הפפוליס פרוסן קיימס ואל'י' הוקיל דהבאריס שבוא לבד כדולי לאספורי אשו וגם בשעת רמי' פעממא לאספורי פמכוס אמרי שפסר צו ולוא פלאמי אפינא עבר להפי' זיל הריל וילא גם איך לרימו דחק למוס ולהספיר פנר זה עבר רעם גדולי הסורים הרשבים הרמי' והסור זיל דגם צלג סוה להפיר יסלך להפיר ותפיסות דריבס זיל פזאר דגם לאס' וכחון שלפריס יסלך להפיר צככצ וק מרס פמפיקס כל הקדשיים זיל וחק למוס לעסם הס' זיל דרדודי רמוס אמ כי יס קלמ סמן לעמס זיל פמיס דיבמות דך קריזא אפי' שמע פן הפמיס סי' ודכופל אשפיסק דמבד' חף שלג הי' פמסוסמ להפיר פין צפרי' זיל סס מרס דה שלג סוה מריסומוס סא ח'ב לעמי לרימו'. ופי' ר'ס ש'ס למוך שלג למסוך פל פרוס סמי מסי סלו לפריס פרעבין זיל דלך למיק מסי פאממס להפיר פל פמפרוס צביס צין להקל צין להספיר פמוס דמי' פלאס דעבדלו לגמי' וחי' נך דהמפסודמא דארסו דפיסמא סוא. והסויף סריף זיל צמממא דפלמל סס דלוא אפילמל דריסרל ולוא אמממא קא פמסוד' אלא פלמל סוא דעבלי דהין סוא צברל פל וסא מפי' לא דעיו דמס פבליס סו' רמי' לפליל' סי' וחי' לפי' לאמר מפנה יל' דלא סמרי פרוס מסי פמרוסן סוא סו' כד סאסרה בצלילמס פמסוד' :

### והנה

פלג על לבי לחן ולמר דהנה פרעבין זיל ממי סעמיס קאמי פלג דמי' פלמל דעלי' וגם דלוא אפילמל דריסרל סי' פמסודי וביאר דבריו זיל לעמי סוא דעל פיך קבלת פרוס מסי כח דמהמיקן לא פמוס דמי' פדעלי' וחק דמי' זוא פמפיק פור כיון דמי' דבר שבפירוס דחק דבר שבפחה פמוס פמיס דליפין דבר דבר פממון

### מלחמות אריה

הכל עוריס צפר פתס שסוא פפור כנן שאמר לה לרידה ולא אמר לבד ועי' שס צרמי' דיון דרינה לרינה לפדותו חינו חייב ק"ס ואיך סכא מפי' לא סיו לריכיס שוב לפדותו אך ייל פפי' מה דליחא צמסודרין פ"ח פ"ב אמר רב שסט דבחקירות אפי' שניס אופריס ירענו ואמר אומר איני יודע פרוסן צפילה כמחן כריס וכחבו צמוס' דלר'פ דמקיס שלסה לשניס כשאומר אחר אי' סדן כמו נעלא אחר תמס קאפי' דכסלה כל הפדות פ"ס ולפי' ייל דר'ט סבר מפי' כרי'ס להכי סוא מציב אותו ק"ס דהא פייז נחכסל כל הפדות וחי' שפיר ייחל ראלו סוי' אמר לא נחוכני' להפיר אפי' דלענין זה שלג סיי' גשפם לסקר אין זה תירוץ כלל שהרי גשפם פל דפת צ"ד פ"מ פסור נק"ס דהא כיון שאומר שלג נחכיון להפיר איך שוב כשר פרותן של השנים שהפירו וליכא ק"ס שלג הפסיד כלום בכבישת פרותו וכיל' ולפי' מה שפי' רמי' זיל צמכות דסא דאמרו צממרא לאספורי אפיתו או למיחזי אפיתו קחי' פל הפפוליס צודמי' סוא מכשיר הפדות של השנים צמה שאומר שלג כיון להפיר וצממט סוא פיי' נאה צמוני' דכרימות אך לשיסת ר"ח סכוה דקן דלאספורי אפיתו כו' קחי' פל הכשריס אי' לפרש כן ואולי סמוס' דכרימות קחי' צשיסת רי'ס כהן ועשויה סוכימורכל שלג כיון להפיר לא תמני' שוב פרותו ומזה ימי' סמל לדברי מוי' זיל דר"ס כהן קחי' נ"ב צמד' שיטמ' פס סמוס' דכרימות ודו"ק ולשיסת סמוס' דכרימות זיל דכשפס שחצפו אותו להפיר אכתי' לא הפירו השנים הפדות שלס ומסי' חייב דאפי' דאיכא פריס צלערו מ"מ כ"ז שלג הפירו שפיר חייב דאליכ כל אחר ישמיס אי'ע שיעירו אחריס ו"פ. עוד יס להעיר פפי' מה שכתבתי צספרי מלי' סי' כיו' לחדש דדוקא לרבנן דמי' סמס צמתי' דשבועות סס דשבועות הפדות חינו חייב אלא כשכפר צבי' אכל כשכפר שלג צפני צ"ד פסור דוקא שיהא פיי' כבישת פרותו הפסד ממון צפופעל ממש אכל לרי' דמי' סמל סמס דחייב צין צבי' צין שלג צפני צ"ד פ"ב לח בעי'ן שיהי' הפסד ממון צפופעל ממש פיי' שפופר פרותו דריחא הפסד ממון יש כשכפר שלג צפני צ"ד סא יכול לחזור ולהפיר אלא פ"כ דרידי' מני' שיהי' הפדות רק נוגע לפניי' ממון פ"ש ואי' לפי' זיל דהא דאמרי'ן סכל מוריס בע"מ סווא פסור כיון דאמר לרידה ולא אמר לבד וליכא הפסד כלל אינו חליצא דרי' דלרידי' גם צכה' חייב ואפי' דאמר סכל מוריס לא קשה דוה קחי' רק אפלונחא דרשצי' ורבנן פיי' לפיל סימן ד' וצנהסותי' מלי' ואם כה נאמר נסתר מה שכתבתי צשכוב דברי רמי' זיל דסכא חליצא דרי' קיימין ולרידי' צכל נווני' חייב אך עוד יש לדבר מזה ואכמיל' ולא צמתי' רק לפורר :

# שאלות ותשובות סימן נט רצה עב

ממנו דל"מ ע"א חף בעבד לנלווי וכאשר האריכו בזה הפוסקים ז"ל ע"ז כתב דל"ח דבר שבערוה דאין מעידין על דבר שבערוה ורק מלמא הוא דמגלי שזו ראוי לחליצה ומעשה י"ל דאף שמעידים לאחר המעשה לא חשוב עדות דבר שבערוה כיון שמת' הס' אינה מעידין על עיקר עדות דבר שבערוה ולא בעינן שנים דוקא. ואמרינא להביא ראי' לזה מדברי הרמב"ן ז"ל בתשובותיו המיוחסות סי' ל"ד שפסק דע"א נאמן לקיים את המחקים ואף כשנכתבו קיום המחקים צין סהרא למהרה כשר עיי"ש שהאריך צביאור הדברים שגם ע"א אינו חשוד למשקר ורק שגוה"כ היא דעפ"י שני עדים יקום דבר ולכאורה לריך להבין דמ"מ למה יועיל עדותו הרי מעיד על דבר שבמתן דלריך שנים מנה"כ וז"ל כנ"ל ללא חשוב עדות ממנו שאינו מעיד על עיקר הממון ורק שמקיים המחקים וכנ"ל בהך דרשב"ע. והנה החס' בהך דמחקים היא בשעת מעשה שער החסום על השטר כמו שנחקרה עדותו צ"כ דהפיר' א"כ אז להמלוה ששטר זה שנמסר בידו הי' בו מחק זה וכוה נמסר וע"כ ללא דוקא היכי שהעיר קודם המעשה שלא הי' כ"מ עור בעדותו לדבר שבערוה או לדבר שבמתן ורק דגם בשעת מעשה או לאח"כ כל שאין עדותו נוף עדות הממון ורק שהוא ענין אחר וכגון בהך דמחקים שעדותו היא רק ששטר זה לא נשחנה מכתות שהי' אף שעי"ז נוליא ממון לא בעינן שנים דוקא וה"ה בהך דחליצה כיון שהעדות הוא רק על השערות ולא על גוף החליצה לא בעי שני עדים דוקא ואף כשהעירו הנשים אחר מעשה נאמנות כיון דלא משקרי במדעל"ג ואין זה חשוב עדות דבר שבערוה וכנ"ל בהך דמחקים. ואין לומר דבאמת דבשעת ואחר המעשה בעינן גם ככה"כ שני עדים דוקא ורק בהך דמחקים חשוב העיר קודם מעשה שהוא חשוב מעיד עם חתימתו עוד קודם שנמסר ליד המלוה דכוחצין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו וכשמסרו הלוה להמלוה נמסר השט"ח. ז"א דאם כה נאמר לא הי' לריך לחסום לפ"ז שני עדים על נוף השטר והי' די בע"א חלל ודאי דזה ליתא ורק דעיקר העעס בהך דמחקים שמעיד על ענין אחר ולא עדות נוף הממון וה"ה הכא בהך שערות וכנ"ל. ויש להוסיף ולומר עוד דאף לדעת רוב הפוסקים החולקים ז"ל דאין ע"א נאמן לקיים המחקים עיין ח"מ סימן מ"ד מ"מ ז"א רק משום דס"ל דבע"א חיישינן שמשקר אבל היכי דליכא חשש משקר כגון במדעל"ג וכנ"ד דרק מלך גוה"כ דבעינן שנים דוקא קאמין עלה כל כה"ג שעדותו על ענין אחר שפיר מהני וכנ"ל. ועפ"ז עלה על לבי לבאר דברי הש"ס ריש גיטין מדאורייתא לא בעי קיום דאמר ר"ל עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותו צ"כ ויפלא באמת דמס' עיין הך דר"ל לזה דעיקר הטעם דמה"מ לא בעי קיום משום דלא חשוד אינש לזיופי ומה זה ענין להך דר"ל דאינו חוזר ומגיד כשחתם בשטר דהוי כאילו העיד צ"כ ולפי הנ"ל יחא דס"ל להש"ס דהאומדנא דלא חשוד לזיופא אינו מועיל בעדות ממנו דבעינן שני עדים דוקא ורק דכיון דעדים החתומים על השטר חשוב כאילו כבר נחקרה עדותו צ"כ אנו דנין א"כ כעת רק אם השטר אמת וכבר העירו צ"כ אם אין ולזה שפיר מהני האומדנא דלא חליף אינש לזיוף שאין זה עדות נוף הממון ורק שזה חתימת יד העדים ושהעירו א"כ כבר וכנ"ל לזה לא בעינן רק לסלק חשש משקר ודו"ק כן עלה על דעתי בתחלת העיון:

## אולם

יקשה הך דשנים אומרים אחת בנבנה ושנים אומרים אחת בכרסה דאמרי' דלא מהני משום דהוי חלי דבר והרי הך דחלי דבר אינו רק מטעם נזה"כ וכיון דבעדות מערות גם ע"א ואשה מהני משום דהיי מדעל"ג ואף עדותו על נוף הדבר שבערוה וכנ"ל פשיטא דאין לפסול

שני עדים משום חלי דבר ובש"ס דב"ב דף כ"ו אמרינן דבע"א אומר בנבנה וע"א אומר בכרסה האי חלי דבר וחלי עדות היא ואמאי הא לעדות שערות ע"א סני ככ"מ לדעת הרמב"ן ז"ל ובשלמא אי נימא דאחר המעשה בעינן באמת שני עדים נימא די"ל דהתם בהך דבנבנה ובכרסה מיירי ככה"כ דבעינן שני עדים גמורים דהוי דבר שבערוה אולם אי נימא דגם אח"כ ע"א ונשים נאמנים משום דה"זדות הוא מ"מ על ענין אחר הקושיא במקומה עומרת ול"ע כעת והדבר לריך תלמוד אל"ל. ומדברי הירושלמי בעד סוטה דהכחובה נגדרת אחר האיסור שהביא כ"מ ח"ן ראי' דער סוטה התורה האמינאנו דכיון דאינה יכולה לשמות ממילא הפסידה כתובתה דקיי"ל ככ"ה דמתוך שלא שומות אינה נוטלת כתובה דשטר העומד לנכות לאו כנבוי דמי והבן: אמנם עכ"ז אין לחוש ולחוכך מלך זה כגידול דידן דלדעתי גם להרמב"ן ז"ל בלא הך טעמי שכתב דהוי מלדעל"ג ולא אמילחא דאיסורא קא מסהדי בשדעפינן שכבר באה לכלל שנותי' דאיכא חזקה דרבא אף דח"ד ל"מ לענין חליצה מ"מ נשים נאמנות דהרי ר"י ס"ל דרק אחר הפרק נאמנות אבל לא תוך הפרק אף דס"ל דתוך הפרק כלאחר הפרק דמי ומשום דדוקא לאחר הפרק דחזקה דרבא מסייע לדבריהם נשים נאמנות עיין בש"ס דגה דף מ"ח הרי דטעם זה לחוד מספיק. והרמב"ן לא הולך לעמתי דידיה רק לת"ק דס"ל דגם תוך הפרק נאמנות דליכא חזקה דרבא ואף דלת"ק אין ראי' לכאורה דהיכא דחזקה דרבא מסייע נשים נאמנות גם היכי דלא שייך טעמא דידי' וכגון שמעידין לאחר מעשה וכנ"ל מכל מקום כיון דלר"י על כרחך לריך לומר כן מנ"ל לעשות פלוגתא חדשה ולומר דלת"ק ל"מ סיוע חזקה דרבא לעדות הנשים. ובחידושי בארתי והמחקתי הדבר דלדעת רבים מהפוסקים ז"ל דחזקה דרבא הוא באמת חזקה חלימתא והא דלא מהני לענין חליצה הוא רק דלריך לבדוק אחר שערות דכל היכא דליכא לברורי לריך לברר. שפיר לענין זה נשים נאמנות ועיין תוס' פסחים דף ד' שהקשו על הא דבעי למיפשט שם דחוקתו בדוק מהא דנשים נאמנים על ציבור חמץ דמאי ס"ד דאם חוקתו בדוק לת"ל אמירה דהני ותיראו דמיירי דאיתא בעיר דאף אי חוקתו בדוק לריך לשאלו ולזה מהני אמירתן דהני עיי"ש. מדבריהם למדנו דאף היכי דאמירת נשים לית צ"י ממשא מ"מ מהני היכא דאינו רק משום דלריך לברר. ולדעת החולקים וסוברי דח"ד לא הוי חזקה רק להחמיר ולא להקל י"ל דהא דנבדקות ע"י נשים הוא באמת מדרבנן מתקנת חז"ל עיין כנ"י ז"ל ביבמות פ"ב ש' דנבדקות ע"י נשים י"ח דח"א ע"י אנשים משום דרכי' דרכי נועם ורק דאין כה ציד חכמים לעקור דברי מה"מ צקוס ועשה רק היכי שדומה הדבר הגון להאמין וכמ"ש החוס' ז"ל בפרק האשה רבה לענין עד מיתה עיי"ש ולכך אין נשים נאמנות רק לאחר שהגיעה לכלל שנותיה הגון הדבר להאמין משום ח"ד והארכתי בזה ואכת"ל: ועלה על לבי להוסיף עוד דגם לת"ק ז"ל דמתעם לירוף ח"ד נשים נאמנות דל"כ לא הי' להאמינא לאחר הפרק דל"ש לדעתי בזה טעמא דמדעל"ג לא משקרי אינשי די"ל דמתכו שהביאה שערות כיון שהגיעה לכלל שנותי' וכדאמרי' מה"ט דאינש נאמנים היכי שראו הטביעה דכיון שראו שנטבע לא יפחדו לשקר ואומרים בדרמי וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל וע"כ דלאחר הפרק מטעם דאי לירוף ח"ד נשים נאמנות וטעמו דמדעל"ג ולא אחסורא מסהדי שכתב הרמב"ן ז"ל הוא רק דמה"ט נאמנות לת"ק תוך הפרק דליכא ח"ד ודו"ק ועיין בתוס' צ"ב דף קנ"ד שהקשו בהך שמכר צ"כ בנכסי אביו ומת דאמאי הולכנו הלכותא להביא ראי' שלא הי' קטן הא איכא ח"ד מדבריהם ז"ל נראה בעליל דס"ל דחזקה דרבא חלימתא עובא אף להוליא ע"י

הממוחזק למיץ וע"כ דמי' דהא דלא מהני לחלינה הוא רק משום דאיכא לברורי וכדעת הפוסקים ז"ל שהבאתי . אולם י"ל דאין מדרברי המוס' ז"ל אלו ראי' רק דאחר כ' שנה הוא חזקה אלימתא שהביא שערות ד"ל דקושייתם היא לפי המסקנה דאינו יכול למכור בנכסי אביו עד שיהי' בן כ' ורק דכיון דלא נולדו סימני סריס כל שלא הביא שערות קטן הוא וע"ז הקשו דנהי דאם לא הביא בודאי שערות הוי קטן מ"מ היכי שלא בדקוהו י"ל דחזקה שגדול היא דאף דאחר י"ב לא הוי מ"ד חזקה אלימתא מ"מ אחר ה' הוי חזקה גמורה ואלימתא טפי דמה"ט בנוולדו בו סימני סריס מחלקיקן דלא מחזיקין לי' בסריס רק כשלא הביא שערות עד ה' ולא מקודם חזין דבכ' יש חזקה יתירה שהי' לו להביא שני שערות ורק דמ"מ אין להחזיקו בסריס רק כשנולדו בו סימני סריס דמריס מיעוטא דלא שיכחא הוא והיינו כשבדקוהו ולא נמצא לו שערות בודאי אכל כשלא בדקוהו יש לומר דכיון שהגיע לכ' בודאי הביא וכנ"ל :

**ואמ"נ** לחזק ראייתי זאת דאל"כ יקשה דמה בכך נולדו בו סימני סריס מ"מ למה נחשב גדול ודאי דלימא נס חס לא הו' סריס לא הו' מביא סימני גדלות . אלא ודאי דכיון שהגיע לך' הוי חזקה גמורה ואלימתא דמביא שערות ורק דאם לא נולדו בו סימני סריס אמרינן דכיון דבדקוהו וחזין דלא הביא שתי שערות אימרת לה חזקה זו . ולפ"ז אמנם יש ראי' דגם אחר י"ב לאיש וי"ב לאשה מ"ד הוי חזקה אלימתא דהרי אכן קיי"ל כרב דמ"ל ציבמות דף פ' דאכל חלב עבן י"ב שנה ואח"כ נולדו בו סימני סריס נפשה גדול למפרע ומייב עיישיה : והנה בנוף ציחור דברי הרמב"ן ז"ל ה"ל דארכבה להך דנכדקות בכ"מ ע"י נשים לת"ק אחרי ריכשי דהוי מלדפליג ולא האסורה קא מטהדי ראייתא לכ"מ שביאר וכתב להיפך מעש"ל דלא שייך שלא להאמינם משום דאימתחזיק איסורא לשוק דאין אלו מעידין נגד החזקה רק דרחוים לסלינה ולענין דהוי דבר שבפרוה כתב הרמב"ן ז"ל הטעם דהוי מלדפליג ומשום זה הפלה כ"מ דגם לאחר מעשה נאמנות צ"ד משום דחלינת קטנה עופיל מהי' יאנה אי"כ בין כך ובין כך מחזקתה וכסברת הר"ש ז"ל הידוע ולא נשאר לחוש רק משום דהוי דבר שבפרוה ולה מהני טעמא דמדפליג עכ"מ . אולם לדעתי אי אפשר לומר כן ולפרש כך נכמה טעמים . א דכיון דלדעתו מדפליג מהני גס לפנין דבר שבפרוה מדוע לא יופיל זה לפנין אימתחזיק איסורא ולמה הולך הרמב"ן ז"ל לטעמא דלאו האיסורא קמטהדי שלא יחשבו מעידין נגד החזקה : ב לו יהיבנא לכ"מ דכיון שמענין תקום החלינה לא חשוב פדומן נגד חזקת איסור שהי' אסורה לשוק מ"מ הא מעידין נגד החזקה חזקת הנוף שיאחמה תקטנות לגדלות : ג יפלא צמיני על כ"מ שכתב דב"ד בלא זה לא חשוב מעידין נגד החזקה חזקת איסור לשוק דכיון דחלינת קטנה מופיל מה"מ צ"כ וצ"כ יאנה מחזקת' דאין יפרנס איפוא דברי הרמב"ן ז"ל לפירושו דרבינו ז"ל לענין דביקת היבמה מיירי והסיקר אי"כ צביחור דבריו ז"ל כדכתיבנא וד"ק . אולם לפי ה"ל נסתר זה שכחתי למעלה דגם לת"ק ז"ל דלירוף חזקה דרבא מהני להאמינן נשים דלאחר הפרק לא שייך לומר הטעם דל"מ שישקרו במדפליג ד"ל שסמכו שהביאה שערות אחרי שהגיעם לכלל שנותי' עתש"ל דלפ"ז לאחר הפרק ל"ש הטעם מדפליג דאין פדומן נגד החזקה חזקת קטנות דכיון שהגיעם עתה לשנותי' עשו להשתנות מסתמא ופשיטא דאין להחזיק מקודם על לאחר הפרק וכמונן : אמנם ערי' יש ראי' דלירוף מ"ד מהני שחאמינן לנשים דאיהו ע"כ לא ס"ל כ"ל דאל"כ גס חזק הפרק יהיו נאמנים דלירדי' דמ"ל חזק הפרק כלאחר הפ"ק פשיטא דליכא חזקה מקודם הפרק לחזק הפרק וכמונן וז"ל לפ"ז דהא דהאר"ך הרמב"ן

ז"ל לטעמא דמדפליג הוא דכיון דלת"ק בכ"מ נכדקות ע"י נשים אף כשבדקו לאחר הפרק מקודם ולא הי' להם שערות דבזה איכא חזקה גמורה וכמונא : עוד ראייתי לכ"מ שרלה לדון דלא מהני כל הך טעמי דהרמב"ן ז"ל רק בלירוף שהוא טענת ברי דטענת ברי מהני נגד חזקה ורובא וכת"ש הרשב"א ז"ל צמוניא דמרי ומרי ורק דמישינן שלהנאחמה משקרת ולנה מהני עדות הנשים שאין אדם חוטא ולא לו והאר"ך בזה ולא ידעתי כוונתו דהרי בהך דמרי ומרי הוא ג"כ להנאחמה ואפ"ה מהני ברי דידע נגד החזקה לדעת הרשב"א ז"ל . וגם דמה יופיל ברי דידע לזה שישאנה שאין אמו יודע עד מה והרשב"א לא כתב כן רק בהך דמרי ומרי שחזקתה ברי לי וגשאת לאחד מפדיה דשייחא א"כ טוענין ברי וז"פ : ועפ"י דעת הרשב"א ז"ל ה"ל עלה לכאורה על לבי ליישב מה שנתקשיתי למעלה ראש דאי נימא דגם לאחר מעשה נשים נאמנות כיון שפדומן הוא מ"מ על ענין אחר אי"כ אמאי צמינן אומריס אחת בנכסה וב' אומריס אחת בנכסה לא מהני משום דהוי חלי דבר ומרי בפדות שפדות גס נשים נאמנות וכ"ש שני עדים דמעידין כל כת אחזי דבר שאין לפסלן רק מנזה"כ . ולפ"ז י"ל דהך דא' בנכסה כו' לפנין חיוב פושטין מיירי ועיין רשב"א ז"ל צ"ב שם שפירש כן להדיא וי"ל דמיירי שהדון טוען ברי שקטן הו' בשעת מעשה ואין לדון אי"כ רק עפ"י עדות גמורה שאמרה חורה שאמירתן חשוב ודאי גמור כן עלה לכאור' על לבי . אולם באמת בנוף סברת הרשב"א ז"ל ה"ל כתבתי בחשו' אחרת דגם לדעתו ז"ל לא בכ"מ מהני טענת ברי והרשב"א ז"ל לא כ"כ רק בני מרי ומרי דאמירת שני עדים באמת הוי ודאי גמור ורק דכיון דיש שני עדים המכחישים ואומריס בהיפוך הו"ל שני וודאיס דממרי אהדרי ואין צידינו לדון כדברי הכת האחת ולא דמי למפיקא כלל וכדאמרינן בכ"מ בני מרי ומרי מה חזית דממכת אהני כו' וצוה דעת הרשב"א ז"ל דמהני טענת ברי נגד החזקה כיון שיש צ' עדים שאומריס כן יכול לטעון ברי שסומך על ודאי הזה שאללו ליכא ודאי אחר הסומך אכל היכא דאין עדים המשייעים לדבריו לא מהני ברי דידע נגד חזקה ורוב דאין אדם נאמן ע"פ . והבאתי ראי' לזה מהך דר' זכריה בן הקלב המעון הזה לא זזה ידה מידי דאמרו לו דאין אדם מעיד ע"י עצמו עי' ש"ס בכתובות דף כ"ז הרי דאף ששניהם טוענים ברי לא מהני גס בצבויה דאינו רק מדרבנן עיישיה . ועכ"ל כ"ל דזה אינו רק במרי ומרי וכת"ש ועיין רש"י ז"ל סנהדרין דף ס"ז במסית דמניא פכמינן לו עדים ומדליקין לו את הנר כדי שיהיו הם רואין אותו כו' שכתב חז"ל דאי לא מצו חזו לי' לא מצו מטהדי עלי' לחיוביה קטלא ואע"ב דשמעי קליה דמני למימר לא הואי אנה עכ"ל מדבריו ז"ל נראה בעליל דמ"ל דטב"ע דקלא באמת מהני בדיני נפשות ויכולים להעיד לחיבו פנים ורק דמ"מ כיון שאינו ודאי גמור כמו טב"ע דפרנאן פנים יכול לטעון ברי שלא הוא הו' דאם נאמר דבדיני נפשות ל"מ הפדות רק עידי ראי' שמכירים אותו בטב"ע דפרנאן פנים ולא מהני טב"ע דקלא פשיטא דגם שהי' מודה שהוא הו' המסית ל"מ דהוראחו לא מעלה ולא מוריד בדיני . ומוכח אי"כ מרש"י ז"ל דבכל תקום מהני טענת ברי נגד רוב וחזקה ודלא כמ"ש דזה אינו רק במרי ומרי . אמנם י"ל דכוונה אחרת יש בדברי רבינו רש"י ז"ל . דרעתו ז"ל דלא מהני באמת טב"ע דקלא בדיני נפשות דאף דמהני אף באיסור חורה וכדאמרינן בש"ס דמולין ל"ו פ"א דאל"כ איך סומא מותר באשמו כו' מ"מ זה אינו רק מטעם רוב וצ"ל לא אזלינן במר רובא דלימא קמין והא דדייק בש"ס דמנהרין דף ס"ט דאזלינן בדיני במר רובא מהא דבת ג' שנים ויוס אחר מומחין עליה בא"א ולא



גמור ורק רוב יחשב למה באמת א"ל לבדוק אחר גומות דברובא היכי דאיכא לברורי לריך לברורי ד"ל לענין זה דכיון שאין אנו בקיאים ויוכל עכ"פ להיות ע"ל הרחוק שנטעה בזה לא חשיב ברור איסורו ודאי. וכיון שאין ראי' א"כ דריבויי שערות הוי ודאי גמור שפיר י"ל דאף דא"ל לבדוק מ"מ כשדקו וראו דליכא גומות איתרע לה רובא וכ"ל. אמנם אחר היישוב ראייתי דיש לומר דאף שבדקנו וראינו דליכא גומות במקום השערות מ"מ י"ל דיש גומות בלי שערות דג"כ משוי' לי' גדול ולא איתרא לה א"כ הסימן גדלות דריבויי השערות ולכאורה ע"כ ז"ל כן לדעת הב"ח ז"ל דא"כ נהי דריבויי שערות חשוב סימן גדלות אף שלא הגיע לשיעור מ"מ ז"א רק לענין דלא לנטרך למדוד ולראות אבל היכא דחזין דודאי אין להם שיעור הלריך הו"ל למימר דאיתרא לה רובא דכל גדול יש לו שערות כשיעור וע"כ דמתמת הסימן גדלות דריבויי שערות אמרינן דיש לו גומות במקום השערות או במקום אחר. אולם זה אינו רק אם נפרש דגם היכי דכל השערות אין בהם שיעור הראוי די להביא ז"ל. אולם אם נפרש כמו שפ"י מ"ז רשכ"י ז"ל דרק לענין שאר השערות כתב הב"ח ז"ל דלא צניי כדי שיכוף כו' אבל מ"מ ב' שערות צעיק גם לדעת ז"ל שיהי' כשיעור אין מזה ראי' וכמוכן. אמנם האמת יורה דרכו דהיכא שבדקו וראו דליכא גומות במקום השערות כולם אף שלא שבדקו אחר גומות לבד בלי שערות איתרע לה רובא דגדלות של הריבויי השערות דכיון דהא דמהני גומות לבד הוא משום דכיון דא"ל לגומות בלי שערות ע"כ דנשרו וכמ"ש הקדמונים ז"ל. וכ"ז א"כ כשאנו רואין גומות אבל כשאין אנו רואין גומות פשיטא דאין לחלות שיש גומות וגשרו השערות דנשרו הוא דבר שאינו מלוי ואיתרע לה א"כ רובא דסימן גדלות של ריבויי השערות וז"ב לדעתי ולפ"ז לריך לפרש דהב"ח ז"ל רק לענין השערות היתרים כתב דלא צניי שיעור וכ"ל ודו"ק: שוב עיינתי בדברי הב"ח ז"ל וראיתי שז"ל אבל זה פשוט הוא בשים שם ריבויי דשוב א"ל לבדוק באורך השערות כלל דמתמתא הגיע לכלל גדלות כו' וא"ל לבדוק אם יש צעיקן גומות גם אין לריך לבדוק אם יש צנייהם על הפחות ב' שערות שיהי' בהם שיעור כפיפה דאפי' אין שם גומות ולא שיעור כפיפה ודאי גדול הוא כיון דיש שם ריבויי שערות עכ"ל. ביאור דבריו ז"ל לדעתי עפ"י הג"ל דאין לריך לבדוק אחר אורך השערות גם על שני שערות מהם אם יש בהם שיעור וכ"כ א"ל לבדוק אחר גומות וכמ"ל בטעמו דכמו דא"ל לבדוק גומות כמו כן א"ל לבדוק אחר האורך והשיעור וזהו שמסיי' ומבאר דאפילו אין שם גומות ולא שיעור בודאי היינו בשערות היתרים המורים על גדלות הוי סימן ורוב שהגיע לגדלות ולכך א"ל לבדוק אחר כ"ז דאזלינן בחר רובא דגדול הוא ואיכא לברורי לא שייך לדידן דאין בקיאים בגומות ולא יבברר האיסור בודאי גמור שאין בו ספק כלל וכאשר בררתי למעלה. היולא לנו אחרי כל הדברים האלה והחזיון הזה לרינא לדעתי דהיכי דלא שבדקו אחר אורך השערות ואף לא אחר גומות כיון שיש ריבויי שערות מהני לדעת הב"ח ז"ל וכ"כ היכי שבדקו אחר אורך ומלאו שני שערות כדי כפיפה אף שראו בודאי ליתר השערות דאין להם שיעור אין לריך לבדוק אחר גומות לדעתו ז"ל ובכל זה יש חולקים דס"ל דהיכי שאין להם שיעור אין ריבויי השערות סימן גדלות כלל ונריך לבדוק א"כ ולראות שיש בכלם שיעור כפיפה ונ"ל ולחלק לדעתם ז"ל דאף דע"כ בלי גומות הוי ריבויי השערות סימן גדלות דא"כ הי' לריך לבדוק גם אחר גומות מ"מ כשאין בהם שיעור לא הוי סימן כלל. והחילוק נראה שהוא לדעתם ז"ל דבלי גומות עיקר הטעם לחיישינן דשומא נינהו ויכולים א"כ לבא גם בקטן ולזה י"ל דברבויי לא חיישינן לזה משא"כ באין להם

חיישינן דלמא איילונית היא והוי קידושי טעות י"ל דהתם שאני דכיון דבכל מקום עשמה חורח רוב כודאי הוא א"כ עבר עבירה שיש עלי' חיוב תימה משא"כ היכי שאנו דנין אם זה הוא העובר [ובחי' הארכת דע"כ ז"ל כן לדעת רוב הפוסקים ז"ל דבפקוח נפש לא אזלינן בחר רובא וב' רופאין אומרים שריך אף אם מאה אומרים א"ל מאכילין אותו ביוה"כ ועיין תוס' דאף בגומם שרובן למיתה מחללין עליו את השבת ואי לא אזלינן בחר רובא בפ"ג דהוי שוא"מ כ"ש דאין לילך בחר רובא בד"ג דהוי בקום ועשה והארכת בזה לבאר כל נעלם ואכ"מ הביאור] ורק דס"ל דכיון דהטעם דלא ניזיל בחר רובא בד"ג הוא משום דכתיב ושפטו העדה והלילו העדה עיין במנהדרין דף ס"ט שם י"ל בתמ"ס דניזיל בחר רובא דאין טוענין ופותחין זכות למסית וע"ז כתב דמ"מ הוא בעלמא יוכל לעטון לאו אלא הואי דהוא עלמא יכול לעטון ולבקש לו זכות יהי' איך שיהי' כוונת רש"י ז"ל. לרינא ברור לדעתי דלא מהני טענת ברי רק בחר' ומרי וכאשר הוכחתי והבאתי ראי' מהך דר"ז בן הקלב וכ"ל וזה ברור. וקושייתי א"כ מהך דאמת צננה ואמת בכריסה קמה גם לצננה ודוק. ונפן לענין הראשון בדבר שערות היבם שלא הי' רק שנים כדי לכוף כו' הנה כבר הביא כ"ת דברי הב"ח ז"ל דריבויי שערות לא צעיקן כדי לכוף כלל והכי דעת מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל דהיכא דיש שני שערות כדי לכוף וריבויי שערות יש להקל לסמוך על הב"ח ז"ל אולם לכאורה עלה על לבי לחוכך בג"ד דיש לומר דגם הב"ח ז"ל נהי דלא מנריך ברבויי שערות כדי לכוף כו' מ"מ צניי שיהי' שיעור הקטן מזה כדי שינטל צפי הזוג ולטעמי' אזיל שכתב שם דבאמת הי' לנו להקל בשיעור צינוני כיון דר"ע ור"א פליגי ארי' ישמעאל דלא צעיקן כדי לכוף כו' ורק דלכתחילה מחמירין בחליצה כדברי כולם וכשיש ריבויי שערות גם לכתחלה תקילין אף שאין בהם כדי לכוף ודי בשיעור הצינוני לכל מר כדאית ליה וכשיש שיעורא דנקרליס צלפורן וגם ניטל צפי הזוג לכ"ע א"כ הוא שיעור הצינוני ובג"ד א"כ שכפי לשון השאלה שלא הי' באפשרי לראותם רק צעיקן פקוחה ובהשגחה מרובה לא הי' גם שיעור הקטן י"ל דגם הב"ח ז"ל תודה דכיון שאין להם שיעור כלל לא חשוב שערות כלל. אולם מדברי הב"ח ז"ל ומסתמתא לשונן באמת לא משמע כן. ועיקר טעמו ונימוקו ז"ל יראה דכיון דברבויי שערות פסקינן דא"ל לבדוק אחר הגומות ע"כ ז"ל דריבויי שערות מורין על גדלות אף היכי שבשני שערות ל"מ שערות דהרי שערות שאין צעיקן גומות לא חשיבי שערות לענין גדלות כלל וא"כ דצעיקן ריבויי שערות שהם חשובים שערות ממש מה יועיל הריבויי שלא נבדקו אחר גומות דלמא ליכא גומות ואין א"כ הריבויי שערות ראי' כלל דשערות שאין להם גומות ל"מ שערות וכיון דריבויי שערות הוי סימן גדלות אף היכא דלא חשיבי שערות לענין ב' שערות ה"ה ד"ל דמועיל אף שאין להם השיעור וז"ב אללי בכוונתו ז"ל. ועלה על לבי עוד דאף דברבויי שערות מחזיקין בגדלות וא"ל לבדוק אחר גומות י"ל דמ"מ אין זה ודאי גמור באין ספק ורק דהו"ל רוב וכ"ז אינו רק דא"ל לבדוק אחר גומות אבל היכא שבדקו וראו שאין לו גומות איתרע לה רובא דהרי חזיקן שאין לו גומות וכל שהגיע לגדלות יש לו גומות עס השערות ויש ראי' שאינו גדול ובנידון דידן הרי צדקוהו וראו דליכא גומות ואין לומר דאין לא בקיאים בגומות דאם אמרו וחסן כן להחמיר לענין מיהאון דאף שאין רואין גומות שמת מ"מ יש גומות ואנחנו אינם בקיאים פשיטא דאין לומר ולדון משום זה להקל לבני חליצה דזהו באמת חששא רחוקה מאוד שלא נסמוך על ראיית עיינו בחוש וממרא היא שהחמירו אבל פשיטא דאין להקל משום זה וז"פ. ואין לומר דא"ל ריבויי שערות אינו ודאי

בלדק והביא ב' דיעות באה"ע סי' ק"ט באמר מנו מנה לאשתי דלריעה הראשונה הכתובה בכלל ולהשני' הוי מתנה לבד מתכותתה והכרעת הרמ"א ז"ל בחו"מ סי' רנ"ג דהעיקר כדיעה הראשונה אלא שדעתו בדרון שלפנינו גם החולקים יודו דע"כ ז"ל דעממא דידהו אינו משום דלמה הולך ללוות שינתו לה הכתובה שמיניע לה להרי"ש כ"מ לענין השבעת כתובתה ורק משום דכיון דאמר מנו לשון מתנה אין זה בכלל וא"כ כ"ז באמר מנו אכל באמר מיטול דאינו באמת לשון מתנה ורק דבשכ"מ תקנו שיועיל גם לשון זה אין הוכחה שלא כיוון על המניע לה מכבר וז"ב אלפי וג"מ בזה שגם אם תהי' חפוס בכה"ג לא מוכל לעונן ק"ל לא תבעי' היכי שיש ל"מ גם לפני המניע לה אלא אף היכא שאין ל"מ וכנ"ל דלריעה הראשונה עכ"ל דלא ס"ל סברא זו דגם בחנו לבי דאין ל"מ לענין הירושה פסקו דהירושה בכלל וזוהי לא נחלקו החולקים ז"ל וכנ"ל ודו"ק כי קארתי :

סימן ס

ב"ה בריסק יוס א' כ"ג שבט תרכ"ח :  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המהר"ג ידיו רב לו במלחמתה של תורה כ"ש מו"ה מיכאל נ"י מו"ל לעדתו בק' שאויל :

תוכן

השאלה אחד מהשו"ב מומחה לרבים זה כמה שחט שור גדול ולא גמר שחיטת רוב הסימנים ונחנבלה איפוא בידו האם לריך לשלם ההפסד שעשה לבעל הבהמה וכ"ת האריך בזה ורלונו לדעת חוות דעמי בדבר המשפט ואבוא היום להשיבוהו בנוף הדין ודבריו ה' בחמך יעברון וזה החלי בעזרי' מקור הדברים בש"ס דב"ק דף ל"ט אמר שמואל טבח אומן שקלקל חייב לשלם מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שמוט לי מכאן ושחט לו מכאן למ"ל למימר מזיק הוא כו' אי אמר מזיק הוא ה"א הני תילי היכא דקא עבד בשכר כו' קמ"ל פישע הוא אחיבי' כו' ובתר הכי אמר רבנ"ה אמר ר' יוסמן טבח אומן שקלקל חייב ואפי' הוא אומן כטבחי דליפורי ומי אמר ר"י הכי כו' וא"ל זיל אייתי רחי' דמתמיח לתרנגוליס ואפטרך ל"ק כאן בחנם כאן בשכר כי הא דאמר רבי זירא הרוגה שיתחייב לו טבח מקדים לו דינר מיחבי' כו' העתקתי לשון הסוניא בקיטור יען נלך הוא לדברינו להלן . והנה הא דפטור בחנם ולא מייבינן אותו משום ארס המזיק דארס מועד לעולם כתבו תוס' בריש המניח דהא דמריבין אונס כראון בארס המזיק לאו היינו אונס גמור דהא בירושלמי פטר אם ישן הראשון ובה השני לישן אכלו עיי"ש שהאריכו דארס המזיק פטור גם באונס שהוא כעין גניבה ומייב באונס שהוא כעין אבידה שהוא קרובה יותר לפשיעה וסיימו דכן מוכח בהך דטבח אומן שקלקל דפריך למאן דפטר בחנם מהא דקמתי נחן בהמה לטבח ונבלה חייב משום שהוא כנושא שכר ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר והיינו שהמקשה סבר שדומה לאבידה והמתרץ מסיק שדומה לגניבה ופטור משום ארס המזיק עיין בדבריהם ז"ל שם ובב"מ דף פ"ב שביאר הדברים ביותר עיי"ש אולם הקדמונים ז"ל הביאו בשם הריב"א ז"ל דלכך אין לחייבו משום ארס המזיק דכל שעושה ברשות שנתן לו להתעסק בדבר אין לחייב משום ארס המזיק דחייב גם באונס עיין עליהם . ולכאורה לדבריהם ז"ל בין לדעת תוס' דאונס דטבח הוי כעין גניבה לפי המסקנא ואין לחייבו משום ארס המזיק בין לדעת הקדמונים בשם הריב"א ז"ל רכיון שהתעסק ברשות ליכא חיובא משום ארס המזיק והא דחייב לשלם טבח אומן בשכר הוא רק מטעם חיוב שומרים דכיון שהוא שומר שכר חייב כל שאינו אונס גמור רק כעין אבידה או אף כעין גניבה ולפי' היכי דאין

להס השיעור דזה ורמי דיכול לבוא שעודו קטן דתיקף שהגיע לכלל שנתיו איכא חזקה דרבא שהביא שערות כשיעור הראוי וכיון שבטבע השערות גדלים מעת לעת ע"כ שיעור קודם הפרק הי' בו שערות קטנות פחות משיעור וכיון שוראי ועפ"י הרוב נביא שערות כאלו בקטנות גם הריבוי ל"מ סימן גדלות כו' נראה לי לחלק לדעתם ז"ל לחומר הנושא וראיתי לכ"ת שכחב דמ"ז רשכ"י ז"ל הכריע דהיכי שיש שני שערות כשיעור כפיפה ורוביו שערות קטנות א"ל לבדוק אחר נומות כלל ובחפזו כתב כן ולא עיין היטב בדבריו ז"ל שאדרבה הוא מתמיר הרבה שהעלה שאין לסמוך על הב"ח ז"ל רק היכא שאינו רק משום חומרא דאין אנו בקיאים והיינו ע"כ היכי דיש ב' שערות כשיעור ובדקו ורואו שיש נומות חסתיים שאין לדון רק משום החומרא שאין אנו בקיאים וזוהי יש לסמוך על דעת הב"ח ז"ל דריבוי שערות הוי סימן גדלות אף שאין בהם כשיעור כיון דגם בלי ריבוי השערות אינו רק חומרא שהחמיר הב"ח ז"ל והיא באמת חומרא גדולה ועיין בב"ש וט"ז ז"ל שכתבו באמת דאין לחוש לזה כלל דהא דאמרינן דאין אנו בקיאים היינו לענין נומות בלי שערות אבל לראות שיש נומות תחת השערות גם אנו בקיאים ועיין ביו"ד דמחלקין לפנין בקיאת בדיקה בין אבר כולו ובין מקום מנומלס ובמקום השערות הוי מקום מנומלס ואך ע"ז כתב מ"ז רשכ"י ז"ל דלענין חומרא יתירא הלזו יש לסמוך על דעת הב"ח ז"ל דריבוי שערות ישיין היטב בדבריו ז"ל ויראה שכן הוא . אמנם עכ"ז היכי שידוע שהגיע לכלל שנתיו יש לדעת להקל בכה"ג אף שלא נדקו אחר נומות כלל דבזה מלכד דלרעמי העיקר כדעת הב"ח ז"ל דיימוקו עמו וכמ"ש והחילוק שכתבתי לדעת החולקים ז"ל הוא באמת לחוק וכמוכן למעין יש לנו לירוק דעת רבים מהקדמונים ז"ל דחזקה דרבא הוי חזקה אליממא ואיכא לברורי לא שייך לידון דאין אנו בקיאים ועמ"ל והוכחתי מדברי תוס' ז"ל דגם הם דעתם דהוי חזקה גמורה עכ"פ היכי שהגיע לעשרים עמ"ל ודו"ק אמנם כשדקנו וראינו דליכא נומות במקום השערות פשיעא לדעתו דגם לדעת הב"ח ז"ל לא מהני דאיתרע לה רובא וסימן הגדלות של השערות וכמ"ל ואף גם ללא ראינו דליכא נומות רק במקום השערות שהם כשיעור אף שלא נדקו במקום השערות הקטנות והיינו שראינו בודאי שאין בהם כשיעור הראוי גם כן לא מהני לכ"ע דגם בזה איתרע רובא השערות הגדולות מחמת שאין בהם נומות והשערות הקטנות משום שוראי אין להם שיעור הראוי כגדול וכאשר בירתי . והיכי שראינו נומות אף בשערות קטנות פשיעא לי דמהני דכיון שיש נומות חשוב גדול אף בלי שערות ולענין החומרא דמתא גם בזה אין אנו בקיאים פשיעא דיש לסמוך על דעת הב"ח ז"ל מהך דריבוי שערות וכנ"ל בשם מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל : וראיתי לכ"ת שהעלה דהנומות במקום שערות קטנות לא מהני כלל אף מטעם הנומות ולדעתי זה לימא דהרי עכ"ל דהנומות תורים דודאי הי' שערות כשיעור ונשרו א"כ מה מנרע לנו שיש בחוך הנומות שערות קטנות דמ"מ יש הוכחה שע"כ הי' בהנומות גם שערות כשיעור או שהשערות אלו היו כשיעור ונשרו קלת וזה פשוט וראיתו דא"כ כמה פליגי בכמה הוא השיעור דמת"כ אי ליכא נומות לא מהני השערות ובהנומות אין ל"מ בהשיעור אינו ראי' דל"מ היכי ששני השערות יולאין תנומא אחת. שוב מלאתי להר"ן ז"ל בחידושו לנדה שם שהקשה קושיא זו ותירץ דהג"מ שילאין תמוך נומא אחת וכנ"ל ות"ל שהנמי בדרך אחת והללפע"ד כתבתי : **וע"ד** השאלה בח' שכ' בלוחותיו שאשתו חטול חצי בית וחצי בית כבר הי' נכתב על שמה בערכאותיהן אם נאמר דכוונתו הי' על חצי הבית שלה או שנאמר שכוונתו הי' על חצי האחרת והכל שלה. כבר העיר כ"ת

לאין לחייב משום חיוב שומרין וכגון צבעלים וכדומה פטור  
משלם אף בשכר וכמוכן :

**אמנם**

אחר העיון והסתבחות נראה לי לחלק הענינים  
דהנה לריך להבין לפת"ש הפוסקים ז"ל בזה  
שומר שמסר לשומר לשומר שער שמסר לשומר חנם  
חייב משום דנרעו גרע' לשמירותי' דאף אם השומר הראשון  
הי' צבעלים חשוב נרע' לשמירותי' משום דאף צבעלים  
פטור מנביצה ואברה ואף בפשיעה והשומר השני חייב  
עכ"פ כשיפגע מ"מ חשוב גרעון בנוף השמירה דש"ס  
חייב לשמור שמירה מעילה יותר מש"ס ונסי' דלענין השלומין  
כשיעבור ולא ישמור כראוי חשוב עליו מ"מ אכן לנין  
לענין גוף השמירה המוטלת עליו מדבריהם אלו למדנו  
דלענין חיוב השמירה אין חילוק אי הוי צבעלים או שלא  
צבעלים דהוא קיבץ על עצמו לשמרו כראוי והיכי שנותן  
לו שכר לריך לשמרו שמירה מעולה ביותר דלהכי יהיב  
לי' אגרא דמה"ט חייב גם בעל צעידת דעיילי אינשי  
וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל ועיין בפוסקים ז"ל שהעלו דנס  
בגניבה ואצירה צבעלים שכרו מיהא מפסיד כיון שלא  
עשה המוטל עליו וכדלמרי' בש"ס דצ"מ דף כ"ח בהקדשות  
עיי"ש והיינו מה"ט דנס צבעלים לא נפטר מלעשות  
השמירה המוטלת עליו דלמאי באמת יפטור צבעלים כיון  
שקיבל מ"מ עליו לשמור כראוי למה יפטור בשלא עשה  
המוטל עליו ואשר קיבל על עצמו. אמנם ביאור הענין  
דענין חיוב השומרין הוא באמת מלד חוק התורה ואי לאו  
דאמרה תורה שיטלתו כ"א לפי שמירתו לא היינו מחייבים  
אותו מלד הדין דאף שהתורה חייבה כ"א לפי שמירתו  
ש"ס כדרכו וש"ס כדרכו עיין חוס' כתובות דף כ"ו  
ובקדמונים ז"ל מ"מ אי לאו שאמרה תורה לא הי' בידנו  
לחייבו לשלם משום זה שלא עשה מה שקיבל ע"ע ורק  
להפסידו שכרו כיון שלא קיים תנאו ועיין בראב"ד ז"ל  
בזה דמתנה ש"ס להיות כשאל דפריך בש"ס דצ"מ דף  
א"ד שס צמאי בדברים כו' שהקשה דלמ"ל קנין הרי כל  
תנאי שהוא צענת מעשה מתקיים בלי קנין וכתב דלאו  
קושיא היא לכל תנאי שהוא צענת מעשה תנאו קיים ואם  
לא יתקיים התנאי תהי' השמירה בטילה ומשיכתו לשומר  
בטילה וכ"ש שהי' פטור לפיכך לריך דוקא קנין להחייב  
עכ"ל ומעתה היכי דהוא פטור מלד חוק התורה וכגון  
צבעלים אין אנו יכולין לחייבו מלד שלא קיים תנאי השמירה  
דבטביל זה אין לחייבו דאם תאמר שמלד ביטול התנאי  
המעשה בטל כ"ש שיפטור דהשמירה בטילה ולא הוי שומר  
כלל ורק דמפסיד שכרו מטעם שלא קיים תנאו ועשה את  
המוטל עליו אשר בטביל זה נתן לו שכר וז"ב. ומעתה אם  
אמניא דבהך דטבח חייב לדעת הריב"א ז"ל אף היכי  
דהוי צבעלים דאף לאין לחייבו משום חיוב שומרין מ"מ לר

אחר יש לחייבו כיון דההיזק בא ע"י ממש והו"ל אדם  
המזיק לחייב גם באונס כזה לדעתו ז"ל ורק דהא דפטור  
בחנם הוא משום דעשה ברשות שנותן לו להתעסק ולשמוע  
א"כ בשכר דלהכי יהיב לי' אגרא שידקדק ביותר כל שלא דקדק  
וביטל א"כ התנאי המעשה בטל והו"ל א"כ כעושה שלא ברשות  
דחייב שפיר באדם המזיק אף בכה"ג ואף דהוי צבעלים שפיר  
חייב דמ"מ בטלה שמירתו צביעול תנאי השמירה שלא עשה  
המוטל עליו דמה"ט מפסיד שכרו וכנ"ל וחייב א"כ משום  
אדם המזיק ורק לדעת ושיטת התוס' דבאונס כזה  
פטור גם אדם המזיק והא דבשכר חייב הוא ע"כ רק מטעם  
חיוב שומרין דהוי ש"ס לחייב גם בגניבה דקדובה לאונס  
שפיר פטור היכי דהוי צבעלים דליכא חיוב שומרין מגזירת  
הכתוב ודו"ק כזה :

**והנה**

עלה על לבי לכאורה לומר ולהביא ראיה לדעת  
הריב"א ז"ל דהנה כבר נודע דעת הרמב"ם ורש"י  
ודעמם ז"ל דהא דלמרינן דתקנו משיכה בשומרין הוא גם  
לענין חיוב השומרין דאינס חייבים רק אחר המשיכה ובמקום  
שמשיכה קונה עיין בטו"ש ע"י ר"א ועיין בש"ך ובאחרונים  
ז"ל שהעלו דכן היא העיקר דאין השומרים מחייבים כ"א  
לפי דרכו אלא אם כן משכו מהפ"ז וא"כ יקשה דא"כ דעיקר  
חיובא של טבח אומן בשכר הוא מטעם שומרין היאך  
פסיקא לי' שיחייב טבח בשכר הא יתחברא משיכה א"ו  
כדעת ושיטת הריב"א ז"ל דאדם המזיק חייב באמת באונס  
כזה וטבח אומן בחנם פטור משום דעבד ברשות ובשכר  
כיון שאדעתא שידקדק ביותר נתן לו שכר כשלא דקדק  
ועשה המוטל עליו הוי לי' כשלא ברשות דחייב מטעם  
אדם המזיק ולזה לא צעין משיכה כיון דביטל תנאו  
הוי לי' שלא ברשות ולזה אין לריך קנין דרק  
לענין שיחייב לשלם מטעם שומר לריך קנין המשיכה.  
דאי לאו הכי אין לחייבו דאם תאמר דלא קיים תנאו כ"ש  
שהשמירה בטילה ופטור וכנ"ל בשם הראב"ד ז"ל משא"כ  
בהך דטבח בשכר דמלד אחר קאחינן לחייבו משום  
אדם המזיק וכנ"ל לא בעי משיכה דכל שביטל תנאו  
המעשה בטל והו"ל כשלא ברשות. והנה רבננו צעלי  
החוס' בעלמנן יש לומר דלשיטתייהו אזלי דמחלקי בין שומר  
חנם ושומר שכר לשואל דש"ס וש"ס כיון שעליהם סמכו  
הצבעלים חייבים בלי קנין משיכה כיון שלא עשו המוטל  
עליהם ועליהם סמכו הצבעלים משא"כ בחיוב אונסין גמורים  
דשואל דלחי' דמחייב עיין בדבריהם ז"ל ב"מ דף א"ט  
משא"כ לרידן דמפשינן לעיקר דבכל השומרים בעינן משיכה  
להחייב בתשלומין עכ"ל כנ"ל דבהך דטבח מטעם אדם  
המזיק קאחינן עלה להחייב כשלא קיים תנאו והו"ל כשלא  
ברשות דגם באונס כזה חייב אדם המזיק וכנ"ל בשם  
הריב"א ז"ל (ה) : אמנם באמת כבר העליתי בחידושי  
דש"ס

**מלחמות אריה**

א) הנה אנכי צחי' הבאתי רחיה מושכלת דרש"י ור"י וריב"א ס"ל דאדם המזיק פטור באונס מתחובות לי ע"ב  
כזה דפריך התם הש"ס ה"ד אי דמני לאהדורי ניהדר אי ללא מני לאהדורי אמאי חייב  
עיתה אונס הוא והחוס' בשם ר"י כתב להקשות ע"ז נימא דמראנו הניח לו לתחוב ובשם ריב"א כתבו לישב פי'  
רש"י ז"ל דע"כ מיירי כשתחוב לו בע"כ ע"ס. והקשיתי דלשיטת הסוברים דאדם המזיק באונס חייב. א"כ כמו דדרש  
תנא דבי חזקי' מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת מה מכה בהמה לא חילקת בה בין בשוגג בין במזיד בין  
מתכוין לשחי' מתכוין כו' לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון כך מכה אדם לא מחלוק כו' בין שוגג למזיד כו' לחייבו  
ממון אלא לפוטרו ממון כן יש לומר דמה מכה בהמה לא חילקת בין אונס לרצון. דהא לשיטתם גם באונס חייב  
כך מכה אדם לא מחלוק בין אונס לרצון לחייבו ממון אלא לפיטרו ממון א"כ אפי' אם הוא אונס כשתחוב לו חבירו  
בע"כ והוא פטור ממתתה מ"מ לריך להיות נמי פטור מממון מחנא דבי חזקי' והאיך פריך הש"ס אמאי חייב עיתה  
דלמא לעולם הוא פטור ממתתה משום דהוי אונס ומ"מ לאביי פטור מממון מחנא דבי חזקי' דכמו דהוא פטור  
בשוגג כן הוא נמי באונס אלא מוכח מזה דס"ל דגם מכה בהמה באונס פטור וכיון דבתמה בהמה יש חילוק בין  
אונס לרצון גם במכה אדם ליכא למימר הך ללא חילקת בי' בין אונס לרצון. ולכאורה היא ראיה נכונה ומושכלת  
אך אמרתי דיש לדחות דכאן בתחב לו חבירו לא מני הש"ס למימר הכי אפי' לשיטת הריב"א ז"ל דאף דס"ל דבעלמא  
אדם המזיק חייב אפי' באונס מ"מ פשיטא דאינו חייב רק כשמזיק בידים. ואם אינו עושה מעשה בידים כגון חבט

# שאלות ותשובות סימן ס רצה

ואף דהמפקיד לא ידע שבאיני יודע אם פרעתיך קי"ל דהיכי שהחובע עושה ג"כ ספק פטור דז"א רק בהלואה דהחובע הוי"ל למידע אבל בשומרין לליה למידע גם כה"כ חייב וביחוד כיון דליכא דררא דמתנא שבלא טענותיהם יש ספק לב"ד עיין כ"ז בדברי האחרונים ז"ל וא"כ יקשה בהא דפסקין להלכה ומקור הדברים מהך דמוגדמת דפטרי" רב לטבח מלגלס דהיכי שנבלה מספק הטבח פטור דא"ל אייתירא"י כו' ד"א דמטעם חיוב שומרין קאמינן עלה למה לא יתחייב כד"ן כל ספק חיוב בשומרים דהו"ל אי"א אם פרעתיך [ויש לי הרהורי דברים להוסיף ולומר עוד דאף לדעת קל"ת דלהסוברים כל"כ דמשעת פשיעה נתחייבו השומרים חשוב אי"א אם נתחייבתי לך דבשומרים לא שייך חיוב השבחה או אף לדעת הריטב"א ז"ל דאף לל"מ לא"א אם פרעתיך דגמר ועיקר החיוב היא בשעת פשיעה ורק דל"ק נתחייב אח"כ למפרע מ"מ אי"א דחיובא דטבח הוא מתורת שומר אין לפטור גם כספק וטעמא דר"י דבאמת צריך להבין דלמה יפטור כשעשא ספק נבילה דהרי מ"מ ע"י נעשה היוק לבעל הבהמה שאסורה לו מה לי ספק מה לי ודאי הרי מ"מ ההיזק הוא היוק ודאי. אולם באמת נכון הדבר לפת"ש הש"ך ז"ל בס"י שפ"ו דריני דגרמי לא הוי רק מטעם קנס חכמים ואינן חייב רק במזיד אבל בשוגג פטור וא"כ כשנתבלה רק מספק שפיר א"ל אייתי רא"י דנתבלה ע"י דאף דבין כך ובין כך הרי אנו לא ידעינן ונאסרה לו מספיקא מ"מ אם הוא לא עשה בה מעשה המטריפה אין כאן היוק ורק גורם להיזק וכמו שורף שטרומיו של חברו וכדומה וכיון דריני דגרמי לא הוי רק קנסא בשוגג פטור ורק במזיד קנסוהו מ"ל והבין וכו' לא שייך רק היכי דאנו באים לחייבו משום ארס המזיק אבל אי ינא דחייב מתורת שומר הנה כל חיובי שומר הוא רק מטעם גורם שמתוך שהניח הדבר בלי שמירה כראוי גרם לזה היוק ואף דכ"ז גורם פטור מה"מ דריני דגרמי ל"ה רק קנס חכמים בשומר חייבו תורה וא"כ שפיר ה"י לנו לחייבו בטבח גם נבילה מספק דגורם מיהו הוי שנאסרה עליו וכנ"ל ואין לומר ולחלק דדוקא חד גורם חייבה תורה בשומרין שפ"י שלא דקדק לשמור כראוי גרם לזה היוק גמור משא"כ כאן בטבח דהוי מרי גורם שפ"י שלא דקדק כראוי גרם לזה גרם היוק דז"א דא"כ למה הולך למטע שטרות מחיוב שומרין הרי הוי גורם דגורם דגם שורף שטרומיו של חברו ליה רק גרמי וביחוד יקשה לדעת הסוברים דבפשיעה חייב גם בשטרות. [ויש לי ככ"ז הרהורי דברים הרבה אולם לא לרפמים עוד במתקף הבחינה ולכן קטרתי] ועכ"ל כנ"ל לדעת ושיטת הריב"א ז"ל דעיקר חיובא דטבח בשכר הוא משום ארס המזיק דכיון שלא קיים תנאי השמירה הו"ל כשלא ברשות ולכך פטור בניבלה רק מספק והיינו דנאמר דמייירי כה"כ שלא משך וגם לא קיבל דמים עקודס דליכא למימר דיתחייב מ"מ מטעם ותורת שומר דחייב גם בספק וכנ"ל ובוה יתבאר כלהסוגיא על מכוונה דמתחלה קאמר ר"י דטבח אומן בשכר חייב אף שלא לקח דמים מקודס וכמתמא דמלתא דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וליכא אח"כ חיוב מטעם שומר והיינו נבילה ודאי ומשום דכיון דחשוב כשלא ברשות חייב מטעם

חדס

דבש"ס שנתן לו שכרו מקודס לכ"ע נתחייב בלי משיכה מטעם קנין המעות לדין דקיי"ל כר"י דרבר תורה מעות קונות. דאף דהפקיעו חז"ל קנין המעות מ"מ ז"א רק היכי דשייך חששא דנשרפו חיטך בעלי' דלא שייך רק במכירה אבל לא בשכירות פ"על ושומר דאף בשכירות מטלטלין פסקין דמעות קונות מה"ט דל"ש חששא דנשרפו חיטך כו' עיין ח"מ ס"י קל"ח וכן נראה מדברי המוס' ב"מ שס למעין פייש"ה וביארתו בחידושי הדבר ביותר דענין קנין המשיכה בשומרין אינו שיקנה החפץ שיתחייב באחריותו ורק דהקנין היא לענין חיוב השמירה ומתילא חייב משום גז"מ דא"כ יקשה להפוסקים כל"כ דפרק אלו נערות דשומר נתחייב בשעת פשיעה דאף יועיל קנין משיכה על לאח"ז דמשוך פרה זו ולא תקני לך רק לאחר ל' ל"ק דכלתה לה משיכתו ולענין זה אין חילוק בין קנין משיכה לקנין מעות ודו"ק וא"כ יש לומר דהא דטבח אומן בשכר חייב היינו כה"כ שנתן לו שכרו מקודס דנתחייב בשמירתו גם בלי משיכה. ובוה יתבאר כמין חומר לישנא דהש"ס כאן הרוגה שיתחייב לו טבח יקדים לו דיני דפילא לישנא דיקדים לו דיני וכי בהבטחת שכר שמירה לא נעשה ש"ס ובוה אי"ש דאי לאו שנתן לו שכרו מקודס ליכא חיוב שומר עליו בלי משיכה. [ובוה יש מקום לבאר לשון התוספתא שנתקשה בה כ"מ דקמי המוסר לטבח ונבלה דרק בשמירה לו נתחייב כל שוטל שכר אף אח"כ משום קנין משיכה ודו"ק]. ולפ"ז אמרתי ליישב דברי המרדכי ז"ל שר"ה לומר דמשום הברכות חשוב כנושא שכר ומתמו עליו דהרי בהדיא קאמרין בש"ס כאן דבחס פטור ורק בשכר חייב הרי דלא חשוב כנושא שכר מחמת הברכות. ולפי הני"ל י"ל דספיקא של המרדכי ז"ל היא דמ"ל דהש"ס מייירי היכי דליכא משיכה ולכך בחס פטור דאף דחשוב משום הברכות כנושא שכר מ"מ אין לחייבו מתורת שומר כיון דמיחסר משיכה וכל השומרין לריכין משיכה להחייב כשלא שמו כראוי ובשכר דחייב היינו כשהקדים לו שכרו דהוי קנין כסף וכנ"ל וא"כ היכי דהוי קנין משיכה י"ל דחייב גם בחס דהוי כש"ס משום שכר הברכות [ול"ל לפ"ז דלא ה"י בנידחתו בהתוספתא המוסר כו' דמשעת שקנאו במשיכה ורק כגירסת הש"ס כאן] והבן זה :

**ולכאורה** עלה על לבי לפ"ז להביא רא"י ועורר נד דעת הריב"א ז"ל דרק מטעם חיוב שומרין קאמינן עלה לחייבו בטבח אומן בשכר מהא דקאמר יקדים לו דיני ולא סגי בהבטחת שכר וכנ"ל. אמנם אחר ההתבוננות נראה דאין מזה ראיה ואדרבה יש מכאן קל"ת ראיה להיפוך דהא דפטור בחס ולא קמתחייב מטעם ארס המזיק היא רק משום שעשה ברשות וכל שלא קיים תנאי השמירה דהו"ל כשלא ברשות דהר נתחייבין ליה משום ארס המזיק וכנ"ל לדעת הריב"א ז"ל דלפ"ז יתבאר כל דברי הש"ס על מכוס. והוא לפת"ש הפוסקים ז"ל דכל ספק חיוב בשומרין חייב משום דהו"ל כאיני יודע אם פרעתיך ל"מ לדעת הסוברים דשומרים נתחייבו משעת שמירה אלא אף לדעת הפוסקים כל"כ דפרק אלו נערות דשומרין משעת פשיעה נתחייבו כתב ב"ש ז"ל דאפ"ה הו"ל כאי"א אם פרעתיך דמשעת שמירת נתחייב בהשגה

## מלחמות אריה

לו חברו או שזרקו חברו על הכלים ושברן פטור אפי' ברזון שז"ה לחברו לפשות לו כך דמטעם מזיק אינו חייב אלא כשמזיק בידים דוקא ע"י מעשה. ולהכי בתוס' לו חברו אפי' דלענין חיוב מיתה לא בעינן מעשה דלא בעינן מעשה רק בתלקות ובחטאת אבל נבי מיתה וכת' ואפי' במיתה צ"ד לא בעינן מעשה דסא מנרף ומקלל חייב מיתה צ"ד אפי' דליכא מעשה מ"מ לא מלינן למימר דאפי' דפטור ממיתה פטור מתי מתמון מתנא דבי חזקי' דמה מכה בהמה ישלמה לא הלקת ב"י הא כה"כ שמוחם לו חברו שאינו עושה מעשה בידים גם כמכה בהמה פטור ואדרבה פסק דתנא דבי חזקי' פדלא קאמר מה מכה בהמה לא חילקת בה בין אונס לרזון יש להביא ראיה לשיטת הריב"א דארס המזיק חייב באונס ודו"ק :

אדם המזיק וכנ"ל ואח"כ הוצא הך דרבי זירא דהרולה שיתחייב לו טבח והיינו בכל גוונא אף אם ינבלה מספק יקדים לו דינר דיהי' עליו חיוב שומרין דחייב גם בספק וכנ"ל ואח"כ הביא הך דמוגרמת דפטריה רב כיון דהוי ספק והיינו כסתמא דמלמא שלא לקח השכר מקודם דליכא חיוב שומרין [ויש לי הרהורי דברים בלקח דמי שכרו מקודם אי חייב לרב דאיהו ס"ל דמעות אינן קונות עיין ש"ס דב"מ דף מ"ח וש"ס דע"ו דף ע"א עיי"ש] אורניתא דפועל ושומר דמי בזה לקרקע דלכ"ע נקנה בכסף ואכת"ל [ולפי הנ"ל מוכח להדיא מהש"ס כאן דבשביל הברכות נפי המסקנא לי"ח נושא שכיר שנאמר שנתן לו ע"ד שידקדק ביותר [ועיין בחשו' מהרש"ך ז"ל שהעלה לומר בהך דעייל בעידנא דעיילי אינשי דדוקא בנוטל שכר להדיא אמרי' דחייב גם בכה"ג דלהכי יהיב לי' אגרא כו' משא"כ בשאר ש"ס בשביל הנחה המגיע לו וא"כ י"ל דהך דטבח להא דמיא ואין לחייבו רק בשכר ממע] וזוהי יחייב שמה שדקדקו החוס' שס ליטב לפי הס"ד דאף בחנם חייב הא דקתני שהוא כנושא שכיר והיינו דהמקשה ס"ל דחייב משום שכר הברכות והמתרץ השיב דמיידי בנוטל שכר להדיא דרק בכה"ג חייב ודו"ק :

**עוד** אמניא לעשות סמוכין לדעת ולשיטת הריב"א ז"ל וכאשר בררתי לדעתו דטבח אומן בשכר חייב מטעם אדם המזיק מדברי הש"ס לעיל מזה וביחוד מפירש"י ז"ל שם דקאמרינן בהך דשמואל למה לי למימר מזיק הוא פישע הוא אי קאמר מזיק הוא ה"א ה"מ דעביד בשכר קמ"ל פושע הוא דפשעא דמוניא משמע דבשכר חייב משום מזיק והיינו כנ"ל דכיון דלא פשה השמירה כראוי הו"ל כשלא ברשות והדר הו"ל אדם המזיק והא דקאמר פושע הוא היינו ג"כ דכיון דפשע אף בחנם לא קיים תנאי השמירה וחייב משום מזיק וכנ"ל ועיין ברש"י ז"ל שם שכתב ז"ל ה"מ דקעביד בשכר דמזיק חייב באונסין דאדם מועד לעולם כו' מדקרי לי' מזיק לחייבו באונס ס"מ בעושה בשכר קאמר וא"כ כשיטת החוס' דבאונס כזה דטבח אדם המזיק פטור ואין לחייבו א"כ רק מתורת שומר אין לדברינו אלה הבנה. אולם א"כ דבשיטת הריב"א ז"ל קאי יחבארו כל דברי רבינו רש"י ז"ל כתיב שומר - והנה הרמב"ן ז"ל בדיני דגרמי הקשה בהך דטבח שקלקל דבסתמא הגרמה ועיקור היוק ניכר הוא אלא שהייה ודרסא הא אינו ניכר עיי"ש שהעלה משום זה לומר דכיון שלא שחטה כראוי השחיטה היא הסיק שאין זו שחיטה אלא כמתיו ראשה והרי ניכר בין חיה לשחוטת עיי"ש שהאר"י בזה והקשיתי לפת"ש הי"ש ז"ל דשומר אינו יכול לומר הרי שלך לפניך וכתב שכן מוכח להדיא מדברי הרמב"ן ז"ל עיין בדבריו ז"ל צ"ח הגוזל סי' כ' דא"כ מה קשי' ליה דהרי מ"מ יש לחייבו מטעם שומר שפשע בשמירתו. ומזה הוכחתי דגם הוא ז"ל בשיטת הריב"א קאי וכנ"ל לדעתו ז"ל דבהך דטבח משום אדם המזיק קאמרינן עלה דהו"ל כשלא ברשות ולכך חייב גם בלא קיבל דמיא מקודם דליכא לחייבו מטעם שומר ושפיר קא קשיא לי' דשהיי' ודרסא הו"ל היוק שאינו ניכר ודו"ק :

**והנה** אנוכי בחידושי העליתי דגם לדין דקיי"ל כר"י דהיוק שאינו ניכר לא שמי' היוק ובמיד חייב שלא יהי' כאו"א כו' ס"ל תקנתא דכדי שיודיע לפטור בשוגג וישבתי בזה קושית החוס' בניטין דף נ"ב שס דבמפגל למה לא קנסו שוגג אטו מיד דפיגול דאורייתא דיש לומר דפטור בשוגג כדי שיודיע והארכתי בזה ליטב הא דפריך בש"ס שם דבמנסך דאורייתא יקנסו שוגג אטו מיד ולא קמטני דלא קנסו כדי שיודיע דבאמת כבר הקשו לחזקי' דבמנסך הרייכול להודיע שניסך בלי הגבהה דפטור מטעם קל"מ. אמנם כיון דקיי"ל דבקל"מ מהני תפיסה שפיר שייך לחוש שלא ירצה להודיע מחשש דשמיא יתפוס ולהחזיקה

אוחו דבקל יוכל לתפסו. והנה החוס' בכחובות דף ל"ג כחבו דבקל"מ בקנס פטור אף ללא ידי שמיס דבקנס אשר ירשיעון חלקים כתיב וכל שהב"ד אינן יכולים לחייבו אין כאן חיוב כלל אף ללא ידי שמיס וא"כ אף אנו נאמר כי"כ לר"י דהיוק שאינו ניכר לא שמי' היוק דכיון דלדידי' קיי"ל דטמא טהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריו חזינן א"כ דאין הסיוב לדידי' משעת ההיוק ורק אחר גמר דין שהב"ד מחייבין אותו דלכ"כ למה לא יטערו היורשים לשלם חוב אביהם. וא"כ היכי דקל"מ ליכא חיובא לדידי' אף ללא ידי שמיס ואף אי תפס מפיקין מיני' וכנ"ל בקנס לשיטת החוס' וא"כ שפיר יכול להודיע במנסך בכה"ג שיאמר שניסך בלי הגבהה דפטור לדידי' לגמרי משום דקל"מ ואף תפיסה לא מהני וכנ"ל והארכתי בזה ואכת"ל ולפ"ז יקשה איפוא דבשהי' ודרסא למה לא יפטור משום כדי שיודיע אולם הדבר נכוון דכיון דעיקר תקנתא דכדי שיודיע הוא רק היכי שיהי' באין רואין וא"כ בטבח יוכל עדיין לומר ולהודיע שהי' הקלקול באונס גמור שהי' מונס קוף וכדומה במקום השחיטה דפטור לכ"ע אמנם כ"ז היכי דליה שומר ורק דחייב משום אדם המזיק וכנ"ל לדעת הריב"א אבל היכי דהוי שומר שפיר הי' לנו לפ"ז לפטור משום כדי שיודיע דאין יכולין לומר כנ"ל דיכול להודיע ולומר שהי' באונס דכיון דשומר הוא יתחייב בכה"ג לשבע שבעה השומרין וכמבואר וא"כ עדיין יש לעורר בזה דקאמר ר"ז הרולה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר והיינו כמ"ל שבה יתחייב בכל גוונא אף אם ינבלה מספק דלפ"ז אדרבה אם יהי' עליו מורת שומר יפטור לגמרי משום כדי שיודיע וכנ"ל ומזה אמנא להביא רא' למ"ש בחשו' הרא"ש החדשים דתקנת כדי שיודיע לא שייך רק לפטור אבל לא ליטול מה שאינו מגיע לו ולפי זה כיון דע"כ יפסיד שכרו לא נועיל כלל במה שנפטור אותו תשלם דאם בשביל הפסד ממון לא יודיע גם עתה לא יודיע שלא יפסיד שכרו ויש לי בכל הדברים הנאמרים בזה הרהורי דברים וא"כ ביאורם בשגם לא הוצאו עוד אללי בכור הבחינה :

**והנה** לענין השאלה הנה כבר בררתי לדעת הריב"א ז"ל גם בבעלים חייב הטבח שקלקל אולם אף שעשיתי סמוכין הרבה לדעתו ז"ל עכ"ז קשה להוליא ממון בכה"ג מהשומט אחרי שהחוס' חולקים וסוברים דמשום אדם המזיק אין לחייב באונס כהך דטבח אומן דדמי לגביה ורק מתורת שומר דבבעלים פטור ורק דמ"מ יש כ"מ לענין תפיסה וכמובן וגם שלא בבעלים יש כ"מ בין השיטות היכי שלא הקדים לו שכרו דסתמא דמלמא ל"ה קנין נשיכה ואין לחייבו מתורת שומרין לדין דתפסינן לעיקר דגם לענין חיוב שומרין בעין נשיכה ואין לחייבו א"כ לאומן בשכר רק היכי שהקדים לו דינר דקני בקנין מעות וכאשר בררתי בדברינו למעלה. אמנם אם כ"כ חשוב בבעלים ראיתי לכ"מ דפשוט לי' דזה הוי בבעלים משני טעמים הא' דכיון שאינו ראוי לשחוט אלא שומט אחר אף אם ירצה לשלם גם להשו"ב הקבוע במתא דמי לש"ך דמבואר בחש"ך סימן ז' דבני העיר חשובים כשחוליס לו. והב' דכיון שבעל הבתמה סייע באסירת רגלי הבתמה ובהחזקת ראשה הרי זה ממש עמו במלאתו אולם לדעתי שני הטעמים ליחנהו כ"כ דמלבד דיש לדבר הרבה אי זה דמי לש"ך דהתם חשוב שיעבוד הנוף ממש שחייבו להתפלל עמו ולהיות בכה"כ בעת התפלה משא"כ בשו"ב דאף שאינו יכול לשחוט אלא זולתו מ"מ גופו אינו משועבד. הנה כפי הנראה ממכתב שאלתו יש בעיר הזאת עוד שחוט קבוע זולתו וא"כ אינו משועבד לשחוט אלא זה דוקא דהרי יכול הוי לשחוט אלא האחר וגם ע"י מה שאמר רגלי הבתמה והחזיק ראשה לדעתי לא חשוב עמו במלאתו דכיון דהשומט אין לו עליו רק לשחוט לכך ולא לאסור רגלי הבתמה ולהחזיקה

אנוכי בחידושי העליתי דגם לדין דקיי"ל כר"י דהיוק שאינו ניכר לא שמי' היוק ובמיד חייב שלא יהי' כאו"א כו' ס"ל תקנתא דכדי שיודיע לפטור בשוגג וישבתי בזה קושית החוס' בניטין דף נ"ב שס דבמפגל למה לא קנסו שוגג אטו מיד דפיגול דאורייתא דיש לומר דפטור בשוגג כדי שיודיע והארכתי בזה ליטב הא דפריך בש"ס שם דבמנסך דאורייתא יקנסו שוגג אטו מיד ולא קמטני דלא קנסו כדי שיודיע דבאמת כבר הקשו לחזקי' דבמנסך הרייכול להודיע שניסך בלי הגבהה דפטור מטעם קל"מ. אמנם כיון דקיי"ל דבקל"מ מהני תפיסה שפיר שייך לחוש שלא ירצה להודיע מחשש דשמיא יתפוס ולהחזיקה

ולהחזיקה ולהפילה אין זה מלאכת השוחט רק מלאכת בעל  
הבהמה וז"פ ואין לפטרו משום זה אמנם אם כסתמא דמלאכה  
דלא עשה קנין משיכה וגם לא הקדים לו שכרו מלך אחר  
אין לחייבו לשיטת התוס' דבכה"ג ארס המזיק פטור ורק  
מטעם שומר קאמין לחייבו וכ"ל ואף שלדעת הריב"א ז"ל  
גם בכה"ג חייב קשה להוליא. ובנוף התשלומין בהך דטבח  
אני נבון היכי שנתמלאת אח"כ בדריקה שהיא עריפה בלאו  
הכי היכי דייגי' אם נימא דנישום כמה הי' יכול ליקח  
אחר השחיטה קודם הבדיקה שהי' אחריות הבדיקה על  
הלוקח וכדאמרינן הכי בעדים זוממין במעדין אנו באיש  
פלוני שגירש את אשמו ונתן לה כחובתה ונמלאו זוממין  
דשמין כמה ארס רולא ליתן בכחובתה של זו והיינו כמה  
שהיתה יכולה ליקח עבור הספק הזה שימות הוא מקודם  
או דנפטרי' לגמרי דמחלוק בין ספק שאינו יכול להסתבר  
רק לאחר זמן ובין יכול להסתבר כעת וכמובן למענין  
המשכיל וגם אין להביא כמו כן ראי' מעדים זוממין  
דחייבין על מחשבתם הרעה דכאשר זמס כתיב משא"כ  
במזיק ועיין ברמב"ם ז"ל פכ"א מהל' עדות ובכ"מ ז"ל שם דאף  
היכי דלא מהני עדותו רק תפיסה חייבים לשלם כשהזמנו  
דבכל יוכל לתפוס דכאשר זמס כתיב עייש"ה וכמו כן יש  
להסתפק להיפך אם נמלאת כשרה כמה י'טרך לשלם ועד  
עתה לא מלאתי גילוי לזה והנה אם נאמר דהיכא שנתמלאת  
ערפה בלא"ה הענכ פטור לגמרי וכאשר הדעת נוטה גם אם  
לא נבדקה הריאה אחר הקלקול יראה דאין לחייבו דא"ל  
אייתי ראי' דכשרה היתה דאף דרוב בהמות בחזקת  
כשרות וברוב כזה אזלינן גם בממון דהו"ל רוב שכבר  
הוחזק וכמבואר בדברי הקדמונים ז"ל מ"מ אין רוב בהמות  
לאכלין לדין דאנו ממעדין הרבה וכאשר יעיד המוש  
ושפיר א"ל אייתי ראי' היתה נאכלת בלא זה וסללפע"ד  
כתבתי ושלוס על ישראל ועל רבנן :

סימן סא

ב"ה צרימק יוס ג' ב' ארר תרכ"ה לפ"ק .  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאוה"ג ממחמד ומלא כדי  
מירחו אצ"ד ומ"ץ לעדתו כ"ש מו"ה ירוסם יהודא נ"י  
מק' סעלן וכעת הרב הנאון מד"א צק' מינסק דליטא .  
**תוכן** השאלה בהמה קשמה בלדתה והוליא העובר את  
ידיו ושחטו הבהמה ובשעת שחיטה עדיין פרכס  
הולך ואח"כ לא נקרו הבן פקוע כלל ובשלו אותו. והנה  
על האבר היולא פשיטא שהוא איסור חורה צשר שיאל  
חוץ למחילתו ואין תקום להתיר אף הכלים שבשלו אותו  
בהם וכאשר פסק כ"מ ורק דעיקר מה שיש לדון הוא על העובר  
שלא נקרו אותו. והנה לענין החלב כבר נודע דעת הרמב"ם  
ז"ל ודעמ' דמלא בה בן ט' חי חלבו כחלב בהמה .  
אמנם רבו החולקים עליהם ותוכן מחלוקתם דבש"ס דחולין  
דף ע"ה פליגי ר"י ור"ל בתלש חלב מבן ט' חי דר"י ס"ל  
דחלבו כחלב בהמה ור"ל אמר דחלבו כחלב חיה וכיון דאין  
קיי"ל כר"י לכן פסק רבינו הרמב"ם ז"ל במלא בה בן ט'  
חי חלבו כחלב בהמה ורק לענין שחיטה פוסק כר' יהודה  
דגם בן ט' חי יותר בשחיטת אמו. אמנם החולקים ס"ל  
דפלוגתייהו דר"י ור"ל הוא רק בתלש חלב מבן ט' של  
נשחטה האם אבל בנשחטה האם גם לר"י חלבו מותר  
ותמהו על הרמב"ם ז"ל מש"ס דחולין דף ל"ב דאמר ר"ח  
א"ר אושיעא אהא דפליגי ר"מ ור"י במחיתין שם דר"מ  
ס"ל דניד הגשה נוהג בשליל וחלבו אסור ור"י ס"ל דאינו  
נוהג וחלבו מותר דמחלוקת צבן תשעה חי והלך ר"מ  
לשיטתי' דמשי ליה בהמה בפ"ע לענין שחיטה ור"י לשיטתי'  
חזינן א"כ דהא בהא תליא ואיך מוזי רבינו ז"ל שטרף  
לבי מרי דלענין שחיטה פסק כר' יהודה ולענין חלבו

כר"מ. ואשר ע"כ פירשו ז"ל דפלוגתייהו דר"י ור"ל היא  
אליבא דר' יהודה ור' יוחנן דס"ל בתלש חלב מן בן ט' דחלבו  
כחלב בהמה היינו דוקא בלא נשחטה האם אבל בנשחטה  
האם גם חלבו מותר או משום דגם לר' יוחנן בעינן שיולא  
מקודם החלב לאויר העולם. דאף דס"ל דרק חדשים גרמי  
ולא צעי חדשים ואוירא היינו דלא בעינן שיאל הולך לאויר  
העולם אבל מ"מ בעינן שיולא החלב בעוד שלא נשחטה  
האם. או משום דאף חי נימא דחלבו נאסר במעי אמו  
דחדשים לבר גרמי מ"מ כנשחטה האם נימא הכל מריבוייא  
דכל בבהמה תאכלו ועיין כ"ז בחוס' וברא"ש ז"ל ובדברי  
הקדמונים ז"ל ומכאן התמי' הזאת על דעת הרמב"ם ז"ל  
פסקו רוב האחרונים דהעיקר כדעת החולקין וכ"כ מדעת  
המחבר והרמ"א ז"ל וכמבואר כל זה בדבריהם ז"ל עיין  
עליהם. והנה בנדון השאלה שלפנינו שפיר יש להתיר  
לכאורה החלב לא מבעי' לדעת רוב הפוסקים דגם חלבו  
מותר אף בבן ט' חי אלא אף לדעת הרמב"ם ז"ל יש להתיר  
כיון שנתמלא מת אף שמת אחר שחיטת האם דפרכס  
עדיין בשעת השחיטה דגם לר"מ דעת החוס' הרא"ש ז"ל  
דדוקא במלאו לבן ט' חי אבל כשנמלאו מת אף לר"י  
יותר בשחיטת אמו אף כשמת אח"כ ומשום דגם לר"י  
בעינן שיאל חי לאויר העולם וה"ה א"כ לדין לענין החלב  
ואף שרש"י ז"ל וכן נראה דעת הרמב"ן ז"ל ס"ל דלר"י  
כשמת אח"כ לא מהני ל' שחיטת האם מ"מ פשיטא שיש  
לזרף דעת התיס' והרא"ש ז"ל ה"ל לדעת רוב הפוסקים  
דגם בחלבו קיי"ל כר' יהודה דחלב בן ט' חי מותר :  
**אולם** אחר העיון עדיין יש לעורר בזה לפנ"ם בחידושי  
ביישוב דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דדעתו  
ז"ל הוא דכל שכבר נאסר אין שחיטת האם מועיל להתירו  
וס"ל דלר' יוחנן חדשים לבר גרמי ולא בעיני אוירא כלל  
לנבי החלב וכיון שנאסר א"כ החלב כנשעשה בן ט' אין  
שחיטת האם מועיל להתירו וז"ל דראייתו היא מהא דאמר'  
חולין דף ק"ג בחתך אבר מן החי מן הערפה דלוקה  
שתיס בנע"פה עם יליאת רובה ובהדי הדדי קאתי דמוכח  
דאיסור אבמ"ה אינו חל עד שיולד ועיין בחוס' חולין דף  
י' ולכאורה מנ"ל לומר הכי דלמא באמת איסור אבמ"ה  
חל בעודו במעי אמו כמו איסור עמאה והא דניתר  
בשחיטת האם היינו דשחיטת האם מתירתו מריבוייא דכל  
בבהמה א"י דזה אין סברא דהשחיטה תמיר מה שהי' כבר  
אסור וע"כ דמתועיל שחיטת אמו דל"ה עוד חלות איסור  
אבמ"ה ומועיל השחיטה להולד שלא תחול עוד אח"כ עליו  
איסור אבמ"ה דכבישרא דביקולא דמיא וה"ה וכ"ש א"כ לענין  
החלב שכיון שכבר נאסר במעי אמו דאינו מועיל השחיטה  
להתיר דלאיסור חלב לא מהני שחיטת עלמו. והנה בש"ס  
דחולין דף ק"א אבמ"ה נוהג בבהמה חי' ועוף בין עמאים  
בין עהורים דברי ר"י ור"א וחכמים אומרים חינו נוהג אלא  
בטהורים א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחר דרשו רק חזק כו'  
כי הדם הוא הנפש לא תאכל הנפש עם הבשר ר"י ור"א  
סברי כל שאתה מלווה על דמו אתה מלווה על אבריו  
וכיון דדמו של שליל אסור לכ"ע וכמבואר בש"ס דף ע"ד  
ושם ובפוסקים א"כ לר' יהודה גם אבמ"ה נוהג בו בעודו  
במעי אמו דכל שאתה מלווה על דמו כו' וכיון דמ"מ  
ס"ל דניתר בשחיטת אמו ע"כ דס"ל דגם להתיר מה שהי'  
אסור מקודם מהני ל' שחיטת האם ושפיר קאמר ר"ח אמר  
ר' אושיעא דהלך ר"י לשיטתי' בבן ט' חי דכיון דס"ל  
דניתר בשחיטת אמו גם חלבו מותר דלר"י אין לחלק בין  
חלב לאיסור אבמ"ה דגם איסור אבמ"ה כבר היה על  
העובר חבל לדין שפיר יש לחלק בין איסור אבמ"ה  
לאיסור חלב דאבמ"ה אינו חל לדין עד שיולד משא"כ  
איסור חלב דחל מקודם במעי אמו לדין דקיי"ל כר' יוחנן  
דחדשים לבר גרמי לאסור חלבו ואין השחיטה מועלת  
להתיר

וכמבואר שם - אי"כ גם אטומאה אין איסור אחר יכול לחול ולא חשוב אי"כ הותר תכללו אלל עמאה כיון שא"י לחול כלל ואכ"מ להאריך יותר . ועדיין נשאר לנו לבאר לפי"ד לדעת רבינו הרמב"ם ז"ל דאמאי אומר החלב דוקא במלא בה בן ט' מי דכיון דמ"ל רכל שנאמר מקודם לא מהני ל"י השמיטה מאמו להטירו אי"כ כיון דחדשים לבד גרמי לדידי' מה כ"מ בין בן ט' מי למת דמ"מ כבר נאמר חלבו בעודנו מי . אולם באמת לא עליו בלבד יקשה אלא אף לדעת הרשב"א ז"ל דהוא מהחולקים על רבינו ז"ל ומ"ל דחלב בן ט' מי מותר כשנשטפה האם מ"מ כיון דגם לדעתו ז"ל לא צעין לרידן דקיי"ל כר' יוחנן בתלם חלב מבן ט' מי דחלבו כחלב בהמה חדשים ואוירא אף לגבי החלב עצמו דלא כשיטת החוס' שם שרמזתי עליו למעלה וכמבואר בדבריו ז"ל שהבאתי ורק לדעתו ז"ל מהני ל"י שמיטת אמו להטיר גם האסור מקודם ורק דתלם חלב דחלבו כחלב בהמה מיירי בלא נשטפה אמו אי"כ למה נקט ר' יוחנן תלם חלב מבן ט' מי הרי גם במת הו"ל הכי דבשלתא לדעת החוס' הג"ל יש לומר דבעין שי"א החלב לאויר העולם בעוד הולך מי אולם לדעת הרשב"א ז"ל דלא צעין אוירא כלל וחדשים לבד גרמי הדבר ל"י תלמוד לכאור'. והנראה' דהנה לכל מילי קיי"ל דעובר ירך אמו הוא ורק בולד טרפה פסקין כר' יהושע דלאו ירך אמו הוא ומשיס דטרפות בחיותא מליא והוולד יש לו חיות בפ"ע ועיין תוס' חולין דף כ"ח ובקדמונים ז"ל . ולפי"ד אמינא בדעת הרמב"ם והרשב"א ז"ל דמ"ל ראף דאין קיי"ל כר' יהודה לענין שמיטה דאין חילוק בין בן ט' מי מי למת או בינו לבן ח' דגם בן ט' מי נייתר בשמיטת אמו מ"מ לאו מחד טעמא הוא ורק דבבן ח' אף מי או בן ט' מי מת הוא מטעם דכיון דאין לו חיות בפ"ע הו"ל כירך אמו וממילא מהני ל"י שמיטת האם דהו"ל כאחד מאבריו . אבל בן ט' מי כיון שיש לו חיות גמור בפ"ע ל"ה לענין זה דבחיותא מליא כירך אמו ורק דגוה"כ היא דמהני ל"י שמיטת האם מכל בבהמה תאכלו וכמו כן לענין חלבו אף דאין קיי"ל כר' יוחנן דחדשים לבד גרמי ולא צעין אוירא כלל לדעתם ז"ל מ"מ אין לאסור החלב רק מבן ט' מי לכל מר כדאית ליה . להרמב"ם ז"ל אף בנשטפה האם ולהרשב"א ז"ל עכ"פ בתלם החלב בלא נשטפה האם ומשום דכיון דהוא בן ט' מי שפיר חשוב בהמה בפני עצמו דלאו ירך אמו הוא ושפיר נאמר החלב משא"כ במת דהו"י ירך אמו ול"ש לאסור החלב דהו"ל כאחד מאבריו האם ועיין ברמב"ם ז"ל פ"ה מהל' מאכלות חסורות הלכה ט"ז מלא בה עובר מי אע"פ שהוא בן ט' חדשים כו' אינו לריך שמיטה אלא שמיטת אמו מטרתו ובפ"ד מהל' אלו השוחט את הבהמה ונמלא בה שליל כל חלבו מותר ואפי' מלאו מי מפני שהוא כאבר ממנה ואם שלמו לו חדשיו כו' חלבו אסור כו' הנה דקדק רבינו ז"ל בלשונו דבבן ט' מי לענין שמיטה כתב דשמיטת האם מטרתו ואלו בבן ח' מי כתב שהוא כאבר ממנה והיינו כמו שבררתי דבבן ט' מי ל"ה כירך אמו ורק דשמיטת האם מהני ל"י לולד מנזה"כ דכל בבהמה אבל בן ח' כיון דלית ל"י חיות גמור בפ"ע ממילא יש להטירו. דהו"ל כאבר ממנה דירך אמו הוא והבן זה ולפי"ד מוכח דדעת רבינו הגדול ז"ל דעובר ירך אמו ועיין באחרונים ז"ל שגמטפקו בזה ועיין לח"מ פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ו' שכתב בזה דפסק רבינו ז"ל כר' יוחנן דהפריש בהמה מעוברת לחטאת וילדה הרי היא וולדה כשני חטאות ובש"ס דתמורה דף כ"ה פריך לר' יוחנן מהא דתמן היא שלמים ולדה עולה הרי זו ולד שלמים ולר"י כיון דהו"י בהמה בפני עצמה הרי זו שלמים מכע"י ל"י ועיין רש"י ותוס' שם ורבינו דפסק הכא בחטאת כר"י למה כתב בה' מפשה הקרבנות מחני' כנורתה דהר"ז ולד שלמים

לסתיר האיסור שה"י על החלב מקודם ודו"ק . ולפי"ד אמרתי ליישב קושיית הפר"ח ז"ל מהא דאמרין בחולין דף מ"ט אהך דעובר שהוליא ידו צעי ר' ירמ"י מהו לחוש לזרעו כו' בהמה דעלמא לאו מתכח חלב ודס קאמיה ושר"י הכא נמי ל"ש או דילמא מרי איסורי אמריין תלתא לא אמריין ולמלאו אי לר"מ איסור חלב ודס איכא איסור יולא ליכא אי לר' יהודה איסור יולא איכא איסור חלב ליכא ולדעת הרמב"ם ז"ל שפיר איכא תלתא לדידן דקיי"ל כרבי יהודה לענין שמיטה דנייתר בשמיטת אמו ומ"מ חלבו ודמו אסורים והיא מימה לכאורה ולפי הג"ל א"ש דהנה לריך לבאר הא דקאמר הש"ס רק דמכח חלב ודס קאמיה ולא קאמר כמו דאמרין לקמן לענין החלב דאמיה מהחיותא ומכח אבמ"ה קאמיה אמנה באמת הך ענינא דמכח דולד אינו דמשום זה הו"י כמו רועב וליר וכמו הך דחלב ורק שר"ה הש"ס לומר לפי הס"ד דכיון שאמיה מכה איסור הו"י כיו"א בו וא"כ אין זה שבא מכח אבמ"ה מויק כלל דבלא"ה הוא עצמו מי הוא וכמו דמהני השמיטה להבהמה עצמה היינו לאיסור אבמ"ה של עצמו כמו כן מהני לענין זה שבא מכח אבמ"ה דגם ליה יש תקנתא בהשמיטה ואין לדון גם לפי הס"ד רק משום זה דאמיה מכה איסורי' דלית להו תקנתא בשמיטה כמו חלב ודס ואיסור יולא זה ברור ופשוט :

**אמנם**

לפי"ד יש לעורר לפי מה שבררנו בדעת הרמב"ם ז"ל דלא מהני שמיטת האם לולד רק להטיר שלא יהי' נאמר אח"כ אבל מה שסיה עליו כבר איסור מקודם במעי האם לא מהני ל"י שמיטת האם וממ"ט חלבו אסור בבן ט' מי דגם לשאר העובר למה מהני ל"י שמיטת האם נהי דאין איסור אבמ"ה חל עד שילד מ"מ נהי דאיסור אבמ"ה של עצמו אינו חל במעי אמו מ"מ הרי יש כאן עוד איסור אחר היינו מה שבא מכח איסור אבמ"ה וכיון שכבר נאמר מכה זה למה יועיל שמיטת האם לדעתם ז"ל וכיון שאנו מתירין הולד בשמיטת אמו גם חלבו יהא מותר דאין לחלק בין הבשר להחלב וכנ"ל אליבא דר' יהודה . אמנם באמת זה אינו דלפי המסקנא כל מכה לא אמרי' כלל וכיון דאיסור אבמ"ה אינו חל עד שיוולד לא הו"י שום איסור על בשר הולד במעי אמו . ומעשה לפי הס"ד דצעי לאסור משום ראתי מכה איסור אין מקור לחלק בין בשר העובר לחלבו דכמו דמהני שמיטת האם להעובר אף שכבר נאמר משום דאמיה מכה אבמ"ה כמו כן מהני לחלבו והבן זה . ולפי הג"ל ז"ל לדעת רבינו ז"ל דהא דאמרין בש"ס דחולין דף ק"ב שם חתך חלב מהמי מהטרפה לוקה שלש ומוקי לה בטרפה עם יליאת רובה דכולס בהרי הדרי קאמיה דלאו דוקא נקט כולהו דאיסור חלב באמת חל מקודם לר' יוחנן בעל מיתרא זו לדעת רבינו דחדשים לבד גרמי ולא צעין שי"א אף החלב לאויר העולם וכל א"כ במעי אמו תיכף בשכלו לו חדשיו ועיין ברשב"א ז"ל ר"פ ג"ה שכ' דכל היכי שיש לו הימר להאיסור כשמשחט האם לא תקרי עדיין חל איסורו והביא רא"י מהך דהכא דחשוב ל"י איסור בת אחת אף שהחלב נאמר תיכף בשכלו לו חדשיו . אמנם גם זה לא מעלה ארוכה לדעת הרמב"ם ז"ל דמ"ל דל"י ל"י שמיטת אמו להטיר חלבו ורק דל"י לדעתו ז"ל כמ"ש החוס' שם בחירו"ס הא' דשפיר חל איסור אבמ"ה על איסור חלב משום דחלב הותר תכללו אלל חיה והארכתי בזה להוכיח דכל היכי שאין האיסור יכול לחול לא חשוב הותר תכללו כיון שאינו יכול לחול כלל דאל"כ גם איסור אבמ"ה הו"ל הותר תכללו דאין קיי"ל דאינו נוהג בטמאה אלא ודאי דכל כה"ג שאין האיסור יכול לחול לא חשוב הותר תכללו וכיון דלפי אוקימתא ז"ל ס"ל דאין איסור חל על איסור אף במוסיף דאי לאו דבאים כאחד דבהמה בחייה לאברים עומדת אין איסור אבמ"ה יכול לחול אטרפה וחלב

שלמים שני תירושים הא' דבאמת ס"ל לרבינו דאם שיירו משויר דלאו ירך אמו הוא כר"י ובהך דולרה עולה לא דקדק בלשונו. והשני דבאמת ס"ל דעובר ירך אמו ואינו משויר ורק דס"ל לר"י הטעם בחטאת משום דאדם מתכפר בשבח הקדש וכרצא בתמורה שם ולפי הנ"ל תוכח דהעיקר כחירונו השני דלדעת רבינו ז"ל עובר ירך אמו הוא וגם ר' יוחנן בופי' ס"ל הכי מדנקט תלש חלב מבן ט' חי דוקא דחלבו כחלב בהמה וכנ"ל. ויש לי הרהורי דברים לפי שש"ס דתמורה דף י"ח וכו' שם השועט חטאת ומלא בה בן ד' חי [היינו בדקה ובנסה בן ח' עיין בהנהגות מהר"י אבוהב פ"ד מהל' תמורה ה' ג'] אולם לא הובאו עוד אללי בכור הבחינה בשבט אכ"מ ולאחא אביס קנאי למילין בזה. ולפי' אין מקום בנד"ל לרף דעת התוס' והרא"ש ז"ל דגם לר"מ שמתריך שחיטה בבן ט' חי היינו דוקא שעדיין חי צ"ל יאחאו לאויר העולם אבל במת אף אכ"מ יתיר בשחיטת האם דזה אינו רק לר"מ לענין שחיטה משא"כ לענין החלב לדעת הרמב"ם ז"ל ודעמי' דל"מ ל"י לדידן שחיטת האם לטערו כיון שכבר נאסר וכנ"ל דאף דבבן ט' מת מותר מ"מ זה אינו רק במת קודם שחיטת האם דנעשה במיתתו כירך אמו וכנ"ל אבל במת אכ"מ לא שייך זה דכיון שכבר מתה האם אין להחשיבו כירך אמו וכמ"ש הרמב"ן ז"ל שהביא גם כ"מ דבמתה האם לא הוי כירך אמו דרק דלת היא דנעל בפניו. ויש לעורר עדיין ולחלק בין מתה האם לנשחטה ועדיין מפרכסת דאף דבישראל לא חשוב עוד אכמ"ה דשחיטה תליא מלתא מ"מ י"ל דאמרינן ב"י עדיין צהולד לירך אמו היא והדבר לריך עדיין תלמוד אללי אמנם עכ"ז בנדון השאלה יש להקל לדעתי בזה בדיעבד במקום הפסד ולסמוך על דעת רוב הפוסקים המתירים אף חלבו של בן ט' חי ולרף מה שנמלא מת עכ"פ אכ"מ דגם להרמב"ם ז"ל עדיין אין איסורו ברוד בזה עוד וביחוד היכי שמת הולד בעוד היחה האם מפרכסת וכנראה מתוך השאלה ואף אי ספיקא הוי אין מקום להחמיר אחרי שבלא"ה רוב הפוסקים רוב בנין ורוב בנין מקילין לגמרי בחלבו אף במאלו חי :

**ולענין**

גידו הנה נודע דעת הרבה פוסקים דגם אם נאמר דחלבו מותר גידו ואסור וכנראה מדעת הרמ"א ז"ל יש להחמיר בגידו כדעת המחמירין אם כי לדעתו ז"ל אין להחמיר בחלבו ועיין כ"ז בדברי האחרונים ז"ל ולפי' בנדון השאלה הי' מקום להחמיר ולאסור הכלים ואף דקיי"ל דאין בגידין בנ"ט ואין הגיד אסור מ"מ יש מקום לאסור משום שומנו דאסור מדרבנן עכ"פ ואף דרבנן י"ל דלא נסמוך על המקילין אחרי שבה רבו האוסרין. אמנם עכ"ז לדעתי יש להקל מלד אחר לפמ"ש הפ"י ואחריו מ"י הגאון רשכ"י ז"ל דטעם הדבר דמחלקו הפוסקים אלו ז"ל בין גידו לחלבו דאף אי חלבו מותר מ"מ גידו אסור היא משום דכיון דקיי"ל דאין בגידין בנותן טעם אינו בכלל אכילה ואינו בכלל בהמירא דכל בבהמה תחלו וכדאמרינן לענין הנאה דכיון דאין בגידין בנ"ט לא שייך גבי' הימרא דנבילה דהיא וחלבה וגידה הותרה וכ"ש הוא מדרמו דאסור משום דאינו בכלל אכילה אף דבכ"מ שחי' בכלל ולענין הימרא הנאה אמרי' דרם בכלל נבילה מ"מ לענין הך דכל בבהמה תחלו אמרי' דאין דמו בכלל וכמ"ש הר"ן ז"ל וכ"ש א"כ גידו דאינו כלל בכלל אכילה ולא מרבינן אותו בכלל הימרא הנאה דנבילה עיין בדבריהם ז"ל ולפי' צשומנו יש להמיר שפיר מטעם כל בבהמה תחלו דכיון דיש בו בנ"ט פשיטא דהוא בכלל. אלא באמת כבר העליתי בחידושי דיש לומר בטעם הפוסקים הנ"ל דגם הם ס"ל כמ"ל לדעת הרמב"ם ז"ל דכל שנאסר מקודם אין שחיטת האם מועיל להמירו ורק דהם ס"ל ובה מחולקים מדעת רבינו הגדול ז"ל דלדעתם ז"ל דחלב אינו נאסר בחדשים לבד ורק דגם

לדידן דקיי"ל כר' יוחנן בעינן שיאל עכ"פ החלב לאויר העולם ובמעי אמו לא נאסר עוד ושפיר מהני ל"י שחיטת האם אבל גידו נאסר עוד במעי האם וכמו שכתבו רבותינו בעלי התוס' ריש פרק גיד הנשה דדוקא בחלב דכתיב שור כו' בעינן חדשים או חדשים ואוירא אבל גידו נאסר תיכף משעה שנתקשה על הכף ואשר על כן לא מהני ל"י שחיטת האם להמירו אחרי שכבר נאסר. והנה כפי הנראה מדברי הפוסקים אלו גם לדעתם אין הגיד אסור בשליל שנשחטה אמו רק בבן ט' חי וז"ל לפי טעם זה השני דגם המתה ס"ל לחלק כמ"ל לדעת הרמב"ם ז"ל לענין החלב דבבן ט' מת שפיר מועיל שחיטת האם ומשום דאף נאסר מעת שכלו לו חדשי מ"מ כשמת נעשה כירך אמו דאל"כ לדעתם ז"ל הוי לנו לאסור לפ"י הגיד גם בבן ט' מת ואף בבן ח' דהגיד נאסר תיכף בשעת שנתקשו הגידים לפ"י וכנ"ל בשם התוס' ולפי' אין לחלק לדעתם ז"ל בין הגיד לשומנו דכיון דמ"מ נאסר מקודם לא מהני ל"י שחיטת האם להמירו :

**ועדיין**

קאמר דהך דב"ה נהג בצוקדשים מחלוקת ר"מ ור"י דלר"מ נהג דבהדי הדרי קאמי דאיסור מוקדשין חל משעת יצירה ואיסור גיד ג"כ חל אז כיון דס"ל דנוהב בשליל ולר"י אינו נהג בצוקדשין דכיון דלדיד' אינו נהג בשליל איסור מוקדשין קדים דכיון דגם לר"י הגיד נאסר משעת יצירתו ורק דלדיד' יתיר בשחיטת אמו וכנ"ל ועכ"ל א"כ כמ"ש הרשב"א ז"ל הבאתי דבריו למעלה בדבריו דאף דכל שלא נשחטה האם הגיד אסור מ"מ ל"ח עדיין חלות איסור לענין איסור חל על איסור כיון שאם ישחט האם יהי' יתיר א"כ גם לר"מ למה ישחב בהדי הדרי איסור מוקדשין וגיד הרי איסור מוקדשין חל תיכף משעת יצירה ולענין איסור גיד. ל"ח חלות איסור גם לדיד' עם כלות חדשיו דבבן ח' גם לדיד' מהני שחיטת האם להגיד וכנ"ל וביחוד דיקשה לדעת הפוסקים דס"ל דלענין חלב לא בעינן לר' יוחנן אוירא כלל וחדשים לבד גרמי' דעכ"ל לדעתם ז"ל דכל שאינו בן ט' חי ויש לו חיות גמור צפ"ע חשוב כירך אמו לגמרי ואין בו איסור חלב אף בלא שנשחטה האם דתחטול איסורו לגמרי דאל"כ יקשה למה נקט ר' יוחנן בתלש חלב מבן ט' חי דוקא דגם במת אחרי שכלו חדשיו הו"ל דחלבו בחלב בהמה וכמו כן א"כ בבן ח' לר"מ לענין הגיד ואמאי חשוב ליה א"כ באיס כאלתא. אמנם זה יש ליישב עפמ"ש בחי' דלר"מ ס"ל דעובר לאו ירך אמו הוא דמהי"ט ס"ל דלא מהני שחיטת האם לאבר היולא אף לטערו מידי נבילה ואי ינמא דעובר ירך אמו הוא נהי דהאבר היולא אסור מקרא דבשר בשדה טרפה דכיון דילא חוץ לתחלתו נאסר מ"מ נהי דבאכילה אסור כטרפה מ"מ למה לא יהי ל"י שחיטת האם לטערו מידי נבילה דכיון דעדיין בשעת השחיטה האבר מחובר בהולד הו"ל דכירך אמו דמי ושחיטת אמו מטהרת מידי נבילה ורק דאסור באכילה כטרפה מקרא דבשר בשדה טרפה כו' ועיין בחולין דף ע"ג דקאמר ר"מ אם טהרה שחיטת טרפה אותה שהיא נופה טהרה את האבר שאינה נופה עיי"ש דמוכח דס"ל דאין העובר חשוב כנופה וא"כ י"ל דר"מ לדעתו ולכך אין להמיר הגיד אף בבן ח' וגם שחיטת האם אינו מועיל להמירו ואף דמ"מ לישנא דדבר זה דנוהב בצוקדשים מחלוקת ר"מ ור"י לא יתיישב לגמרי לפ"י וכמונן ודו"ק בזה. ונוף סברת הרשב"א ז"ל הנ"ל דכיון דמהני ל"י שחיטת האם להמיר ל"ח חלות איסור גם בשליל שנשחטה לא יכולתי להלוס דמ"מ כיון שנאסר עמה למה לא ישחב חל איסורו ובשלמא היכי שאנו דנין שיחול איסור אחר שאין לו תקנתא בשחיטה על איסור הזה וכנון זו שהביא הוא ז"ל ראי' לסברתו דמתך חלב מן החי מן הערפה



כטרפה דחשיב ליי בש"ס דחולין דף ק"ג שם איסור בת אחת כשטרפה עם יציאת רובה דאנו דנין שיחול איסור אבתי"ה אם נאמר דאינו חל עד שיוולד על איסור חלב או אי"ג דגם איסור אבר חל במעי אמו ורק דיתר בשחטו אמו בשחיטתה [דיש לומר כן לדעתו ז"ל וכעונן] ואנו דנין אי"כ על חלות איסור טרפה על איסור אבתי"ה דעל חלב גזה"כ דחייל איסור טרפה וכמבואר שם שפיר יש לדון ולומר דכיון דהאיסור הראשון הי' לו היתר בשחיטת האם קל איסורו ולא חשוב חל לגמרי ויכול האיסור השני לחול עליו אבל לומר בהיפוך דאיסור זה שיוכל להתירו בשחיטת האם לא חשוב חלות כלל עד שנאמר בהיפוך דחשוב בשביל זה איסור אחרון וכגון בהך דג"ה במוקדשים לא זכיית להצין :

**ועתה**

בפברי בין בחתי עניינים אלו עלה על לבי להביא קצת ראי' ועזר כנגד סברת רבינו הרשב"א ז"ל מש"ס דחולין דף ק"א שהבאתי בהך דר"י ור"א דאבתי"ה נוהג בעמאה דפריך שם אדר"י דקאמר דטעמיהו דדרשי כי הדם כו' לית הנפש עם הבשר כל שאמה תאווה על דמו אחת תאווה על אבריו דלר"י למ"ל קרא ליתי איסור אבר וליחול על איסור טומאה שכן איסורו נוהג בב"כ ומשני כי אינערין קרא לר"א ולכאורה לריך להצין דמג"ל לר"י יוחנן דר"א ס"ל דאין איסור חל על איסור אף במוסיף כגון אבתי"ה על טמאה וז"ל דהך דר"י דהכא אזיל לפי הך אבי"ה דחולין דף ק"ג שם אהך דאמר שמואל משום ר"א דכהן טמא שאכל תרומה טמאה אינו במיתה הוא אי תיירי בשנטמא התרומה מקודם שנטמא הוא הו"ל כולל שעמה נאסר גם בתרומה טהורה ובהיפוך הו"ל מוסיף שתרומה זו נאסרה עמה כשנטמאה גם על הטהורים ומוכח דר"א לית ליי לא כולל ולא מוסיף. אמנם אם נאמר כסברת הרשב"א ז"ל הג"ל עדיין קשה דבש"ס דב"ק דף מ"א אמרינן דר"א דדריש נקי מחיי כופר ע"כ ס"ל דדרשינן אחים ומאן דדריש אחים ע"כ ס"ל כר"ש דקלוט בן פרה אסור עיין ש"ס דבכורות דף ו' דרבנן דשרו הוא משום דלא דרשו את עיי"ש ועיין תוס' חולין דף ע' ד"ה קלוט כו' ובש"ס חולין דף ס"ח מבואר דאף לר"ש דאוסר קלוט בן פרה הכי מילי כשי"א לאויר הפולם אבל במעי אמו ניחר שפיר בשחיטת הפרה וא"כ תנ"ל לר"י יוחנן גם אליבא דר"א דקרא קדריש דבלאו קרא שפיר קאמר ר"א דאיסור אבתי"ה נוהג בעמאה והיינו היכי דלא שייך לומר אין איסור חל על איסור דאף דאיהו לית ליי לא כולל ולא מוסיף וכנ"ל מהך דכהן טמא כו' מ"מ שפיר משכחת לה בקלוט בן פרה דהו"ל שפיר איסור בת אחת דלכ"ע חייל דאיסור טומאה לא חשוב חל בזה עד שיוולד דבמעי אמו הי' לו היתר בשחיטת אמו ול"ח חלות איסור עדיין לדעת הרשב"א ז"ל ולדעת הרשב"א ז"ל דלכך הולריך ר"י יוחנן לומר הכי אליבא דר"א דרומיא דטהורים קמני דנוהג בטהורים ובטמאים דמשמע דנוהג בכל גוונא ואם נאמר דהך ר' אליעזר דהכא הוא ר' אלעזר בן שמעון ולא ר' אליעזר בן הורקנוס וכן הך ר"א דתרומה שם אי"ש בפשיטות דר"א בן שמעון לא מנינו דדריש אחים דב"ק שם ר' אליעזר בן הורקנוס הוא דסבר לה הכי ועיין ש"ס יבמות דף פ"א ר"א אומר אנדרונינוס חייבים עליו סקילה כזכר ומשום דדריש ואת זכר כו' ועיין תוס' דף פ"ד שם דגריס ר' אליעזר אמנס בתוס' יו"ט במש"י שם העלה דר' אלעזר גרסינן ולדעתו גם ר' אלעזר דהיינו ר"א בן שמעון דריש ואת את לא דריש עיין יש לחלק בין ואת לאת דאף דדריש ואת את לא דריש עיין תוס' מנחות דף י"א שכתבו כן אליבא דר"י עיי"ש ועיין רש"י חולין דף ק"ג שם בהך דכהן טמא שנראה דגריס ר' אליעזר והיינו ר' אליעזר בן הורקנוס מחלמידי ריב"ז

ולפ"ז גם בהך דנוהג בטמאים ז"ל דר' אליעזר גרסינן ועכ"ל לפ"ז כנ"ל דלכך לא מוקמי לה בקלוט בן פרה משום דרומיא דטהורים קמני וכנ"ל ואחר העיון ראיתי דאף אי"ג דלא כסברת הרשב"א ז"ל הג"ל מ"מ עכ"ל כן דעיקר טעמא דר' יוחנן משום דרומיא דטהורים קמני דנוהג בכל גווי דאל"כ יקשה דאמאי לא אמרי' דטעמא דר"א הוא משום דבאבתי"ה בעינן רק כזית בלירוף בשר גידין ועלמות ושפיר חל אי"כ אטומאה דלגבי איסור טמאה הו"ל עדיין חלי שיעור ואח"כ שפיר חייל אף לר"י יוחנן דח"ש אסור מה"מ עיין תוס' שבוטות דף כ"ד דעל ח"ש לכ"ע איסור אחר יכול לחול עיין בדבריהם שהוכיחו כן מהא דלא קאמר דר"י לא אמר כר"ל במפרש שבוטותו ח"ש אליבא דרבנן או בסתם אליבא דר"ע משום דר"י לטעמי' דס"ל דח"ש אסור מה"מ עיי"ש אמנס מדנקט דומיא דטהורים דחל בכל גוונא ע"כ הולריך ר"י לומר דקרא קדריש דאל"כ לא יהי' נוהג בעמאין היכי דהוח אבר שאין בו גידין ועלמות דאית ביי בכזית אבתי"ה גם כזית מאיסור טמאה ודוק :

**ועדיין**

יש לעורר לפתש"ל בדעת הרמב"ם ז"ל דעיקר הא דאמרינן דאין איסור אבתי"ה חל עד שיוולד וכנ"ל מהך דבנטרפה עם יציאת רובה איסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קאמי הוא נלמד מהא דמהני שחיטת האם להחיר איסור אבתי"ה של הולד וא"כ דאיסור אבתי"ה חל בעודו במעי אמו אין בכח לשחיטת האם להחיר מה שכבר נאסר וכנ"ל לענין חלב. ומעמה אי"ג דהך ר"א דכהן טמא כו' ומתילא כמו כן הך ר"א דהכא הוא ר' אליעזר בן הורקנוס דדריש אחים ולירדיה אי"כ קלוט בן פרה אסור מאת הגמל וכנ"ל ומ"מ ניחר בשחיטת אמו וכמבואר בש"ס דחולין דף ס"ח שהבאתי ומוכח אי"כ דגם למה שכבר נאסר [דאיסור טומאה פשיטא דחייל משעת יצירתו וכמבואר] מוטיל שחיטת אמו להתירו וז"ל אי"כ לירדיה דאיסור אבר חל חייבך במעי אמו וכמונן וא"כ הדרא ק"ל דלמה הולריך ר"י לומר אליבא דר"א דקרא קדריש דאף דר"א לא ס"ל אחע"א אף במוסיף וכנ"ל מהך דכהן טמא מ"מ אי"ש הא דנוהג איסור אבתי"ה בכל גווי בטמאים לירדיה דבאבר שאין בו גידין ועלמות שפיר חייל דהוי עם איסור טומא' איסור בת אחת דתיבך מש"מ יצירתו חל עליו אבתי"ה עם איסור טומאה בכזית ובאבר שיש בו גידין ועלמות אף דליה איסור ב"ה דאיסור טומא' קריס בעוד שלא נקשרו אבריו בנידיו וכמ"ש רבותינו בעלי תוס' שם ד"ה כי אינערך מ"מ שפיר חייל דהו"ל אח"ש דעל איסור אבתי"ה חייב בזה באכל כזית בשר גידין ועלמות דליבא עוד לענין איסור טומאה רק ח"ש ואח"כ שפיר יכול איסור אחר לחול וכנ"ל בשם תוס' שבוטות שם ואני מוסיף לומר דאין לומר דמ"מ משכחת לה שלא יוכל לחול באבר שיש בו גידין ועלמות לענין היבא שחלקו והפריד הבשר דאינו חייב משום אבתי"ה רק באכל כזית בשר לבדו דז"א דלר"א דס"ל דאיסור אבר וכמו כן איסור בשר מן החי חל במעי אמו גם בטהורים אין תקום לאיסור אבתי"ה לחול בכה"ג ומשום דא"י לחול על איסור בשר מן החי שבא מקודם שנקשרו האברים בגידין וא"כ שפיר קאמר דנוהג בטמאים כמו בטהורים ולפת"ש תוס' חולין דף ק"ב ע"ב ד"ה שאין בו כו' בשם הר"י דאף למ"ד בהמה בחיי' לאברים עומדת מ"מ מודה דבחי' לאו לחתיכת בשר עומדת א"ש ודוק כי קנרתי ועפ"י הדברים האלה וכל החזיון הזה יש לי הרסורי דברים הרבה בהך דלריך למעט מאותה כשהיא שלימה דאסור בחומך מהטחול ומהכליות ובהך דשליה פי אלו טריפות תולעים דרני דבישרא אסירי כו' עיי"ש אולם ליראת האריכות אשים תחום לעסי. וכ"ז דרך פלפול ומ"מ של הלכה אמנס לדינא נראה דבמקום הפסד המקיל גם בזה של

המרכי ז"ל ר"ה רשע ומשום דגם דרינא דבר מינרא קי"ל מתנה לית בה משום דדב"צ דאחרבס מזה ראי' להיפוך רכיון דמדינא זיב"ט ילפינן לה הנה שם קי"ל בזבין במנה ושוה ר' דיש בה משום דדב"צ ומבואר בש"ס ופוסקים וזהו חמתה באמת. וכדי ללא נשוי להרד"ך ז"ל כטופה ח"ו חמינא דדעתו כדעת הר"ף והרא"ש והעיטור ז"ל דבהוסיפו לשליח לכך חולקין השליח והמשלח כיון שההנאה בא להשליח ע"י הקני' אשר קנה בעד המשלח דלדעתם ז"ל אפי' אם אמר המוכר צפי' שנתן המותר לשליח אפי' חולקין וכמ"ס הר"ן ז"ל לדעתם ז"ל עיין בדבריו ולכאורה יקשה לפ"י בהך דמזנן דאמרינן שאם קנאה במנה ושוה מאחין חזין אי לדידיה קא מוזיל משלם ליי המזנן מאתיים רכיון דהלוקח שלוחו של המזנן הוא הול"ל דחולקין אף בכה"ג ומזה הוכיח הרד"ך ז"ל דמה דמוזיל נבי' הוי ליי כמתנה דמי' אם נתן לו הכל אז מקצת ולי"ג נביה עשית הישר והטוב ורק דבזה ס"ל להרד"ך ז"ל לחלק בין הך דעני המהפך במררה להך דמזננות. דבמזננות כיון שחקנת חז"ל היה דמשלקין ליי שייך לומר דלא פלוג רבנן במקנת בין מכר למכר משא"כ לענין הך דמהפך במררה דלא חקנו חז"ל לשלק השני ורק דנקרא רשע דליכא תקנה בזה ולא שייך ענין לא פלוג דאין כאן תקנה כל עיקר וכל דליכא ב' עשית ישר וטוב לא הוי רשע ולכך בהך דמזננות שפיר מחלקין דהיכא דלדידיה קא מוזיל משלם ליי מאתיים רכיון דרק לו לבדו מוזיל לא דמי כלל למכר ולא שייך לא פלוג ולא שייך א"כ בזה תקנת חז"ל דדמי למתנה דאין בו משום דינא דבר מצרא דמה לי מתנה שכולו או במקנתו והכל א"כ ללוקח ולא דמי לשליח דחולקין דלא נעשה לזה שלוחו בע"כ דאין כאן תקנה. אבל היכי דליכא קא מוזיל אף דמ"ת ליכא בזה עשית ישר וטוב כיון דאיכא ליי רווחא מ"ת לפי חז"ל דמ"ת דמי למכר ולא פלוג חז"ל בין מכר למכר משא"כ לענין הך דמהפך במררה דלא שייך ענין לא פלוג וכ"ל כל שלקח בזול לא חשוב רשע דאין כאן לך עשית ישר וטוב וז"ב אללי ביישוב דבריו ז"ל ודוק:

ויש לי בכ"ז הרהורי דברים הרבה אולם אין הזמן מסכים עמדי לרפס במתקף וכור הבחינה.

סימן סג

ב"ה רישא יום ה' ר"ח אלול תרל"ד לפ"ק  
 חשיב ואומר שלום לכבוד הרב המה"ג וכו' מו"ה אברהם  
 אשכנזי כ"י אבד"ק קראקוויץ.

תוכן

היי' לו בניס מהם ולעת זקנתו לקח אשה בתולה וגם היא לא ילדה לו ז' שנים ואח"כ היי' אללו איש אחד ריש דוכנא והשכנות ראו שהי' להאשה התקרבות עמו וגם יש עד אחד שמתיר בכיפור שבא פתאום לבית האשה בלילה ומלא שהיתה עם האיש הנ"ל בין תנור לכירים וכאשר בא קפץ הר"ד הנ"ל מאחורי התנור בצהלה וראה שנבעת מפניו ואחר ילדה בת וכפי עדות העד מנהירחים ואיתרמי ליי שמלילה זו נתעברה ואח"כ מתה הילדה ותיקף נתעברה שנית וילדה בת שנית והיי' תמהון גדול שאיש זקן ותש כח כמותו שלא הוליד תימיו יוליד שתי בנות בזה אחר זה במשך שנה ומחמת כ"ז היו נוי"ג בה מזוזות בלבוה וזו"ו היי' עליו קול שהוא חסר בינה אחת ואינו יכול להוליד וכפי שהעיד זקן אחד לזומו עליו בנפרוחו שלא יניחוהו לישא אשה משום פ"ד וכנ"ל ומפולס היי' שימה צפי' כל שא"ל לו להוליד וכן אמרו עליו שתי נשיו הראשונות ועתה האשה הזאת מחזקת עצמה אחר מיתת בעלה בחזקת שאינה זקוקה לחליצה ע"כ תוכן השאלה בקיזור ואבא היום להביע לכ"ת חות דפתי כיד ה' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית'. הנה כ"ת העיר בעלמו דבנ"ד ממ"ג אין לדון דאם הולד מהבעל

שלא נקרו גירו ובשלו אותו כך לא הפסיד דאחרי שאין לדון רק על שומנו דל"ה רק מרובנן יש לסמוך על דעת הרבה מגדולי המורים דאין גיד נוהג בשליל כלל בזירוף שנס לרעת המחמירים אין איפורו ברור ד"ל דטעמייהו כנ"ל בשם הפ"י ומ"ז רש"י ז"ל משום רכיון דאין בנידין צניע ל"ה בכלל היתר מה דלא שייך בשומנו וכמ"ס. ולענין חוטי הדם אין מקום להקל בשליל דדמו אסור לכ"ע רק אם נאמר רכיון דרכיס ודקיס הם דמי לעוף דפסק הרמ"א ז"ל כדעת הי"א בר"ן ז"ל דא"ל לנקרס משום דדקיס הם והדם יולא ע"י מליחה אולם אף שיש קצת מקום לומר כן ויש קצת סמך לזה תמשמעות לשונו של רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דבפ"ז מה"ל מאכלות אסורות לגבי חלבו של שליל כתב חז"ל ואם שלמו לו מדשיו ומלאו מי כו' חלבו אסור ומייבין עליו כרת ומויליין ממנו כל הסוטין והקדמות האסורים כשאר הבהמות אולם בפ"ו משלכות אלו לענין הדם כתב השליל הגמלא במעי הבהמה הרי דמו כדס הוולד ולא הזכיר כלל מניקור הסוטין חוטי הדם כמו שזכר נבי חוטי וקרומי החלב. מ"ת קורא אני על המקילים לא ירד בני עמכס דגס בעוף גופא רבו האומרים ואף דהרמ"א ז"ל כתב דהמנהג להקל וכנראה סמכו בזה להקל נגד דעת גדולי המורים הר"ם והרא"ב"ד הרשב"א והר"ן ז"ל ודעתם מהא דנקט בש"ס הסוטין דחלב והדם צדדי הדדי דמשמע דבבהמה פיירי ובעוף לא נזכר רק הוורידין אבל לחלק בין בהמה לבהמה אין לנו והבו דלא להוסיף עלה דהך קולא יתירא שהקילו בעוף ועל המתיר להביא רא' ברורה ואין לסמוך על משמעות לשונות הפוסקים להמיר בכמו אלה וז"ב לפע"ד להלכה ולמעשה ועיין ברמב"ם ז"ל פ"ז מה"ל מאכלות אסורות הט"ז שכתב יראה לי שכל אלו הסוטין והקדמות אסורין מד"ס וא"ת שהם אסורין מה"ת בכלל כל חלב וכל דם אין לוקין עליהם אלא מכוח מדרות כו' וכפי הנראה לכאורה א"כ לרעת ז"ל דכמו בחוטי החלב שאסורים בעצמן כ"כ הטעם בחוטי הדם ולא משום הדם הכנוס שאינו יולא ע"י מליחה דאליכ אין לחלק בינם לרס האברים דבשלמא אי נימא דהאיפור הוא מלך הסוטין בעלמותן שהם עלתם כמו דם א"ש ד"ל דדס אסרה תורה היינו דס ללול ולא חוטין ועיין בה"ה שם אבל אי נימא דהאיפור מלך הדם הכנוס בחוסם אין מקום לחלק בין דם לרס. ואם כה נאמר יש מקום להקל בחוטין אלו בשליל ד"ל דהם שפיר בכלל המירא דכל בבהמה תאכלו ולא דמי לרס ללול שאינו בכלל אכילה וכמ"ס בשם הר"ן ז"ל אמנם אחר ההתבוננות א"א לומר כן דא"כ נאמר למה מותרין בחתכס להסוטין וע"כ דעיקר האיפור משום דם הכנוס שאינו יולא ע"י מליחה לבד רק ע"י חמוכה ומליחה ועיין ש"ס חולין דף ל"ג תלמא משום תרבא ומרין משום דמא כו' למאי נ"ת הני דמשום דמא אי מתחך להו ותלח להו שפיר דמי הנך לית להו תקנתא והיינו כנ"ל דכל שאיסורן תחמת עצמן ל"ל תקנתא. ודברי רבינו הגדול ז"ל באמת לריכין תלמוד בזה. ולולי דברי הה"פ ז"ל הייתי מפרש דרבינו ז"ל רק חוטי וקרומות תרבא קאי ולא חוטי הדם ועיין ברא"ש ז"ל בפ"ג ג"ה שם וקרא דכל חלב וכל דם דנקט שינרא דלישנא הוא ועיקר דבריו ז"ל בחוטי וקרומי החלב אמורים אמנם לפי פירושו של הה"פ ז"ל דבריו ל"ע בהא סלקין ונחמין דאין מקום להקל כלל לגבי ניקור חוטי הדם ודין השליל כדון שאר הבהמות והמקיל פתיד ליתן את הדין והלפ"ד כחבתי:

סימן סב

עוד להי"ל.  
 ע"ד אשר תמה כ"ת במכתבו הראשון על הרד"ך ז"ל דבקנה מקח בזול לא שייך דינא דפני המהפך במררה ובא אחר ונטלו דהוי רשע וכמו במתנה שכתב

מהבעל הרי יש לו בנים ואם לאו הרי היא סוטה ופטורה  
 מחליצה ויבוס לדעת רוב הקדמונים ז"ל אמנם ידוע דיש  
 חולקים בזה ה"ה הראב"ד ורעמ"י ז"ל דפסקו דגם בודאי  
 זימנה לריכה חליצה והרמ"א ז"ל הכריע לחוש לדעתם ז"ל  
 ומקור הדברים בש"ס דיבמות דף י"א אר"י אמר רב זרת  
 סוטה אסורה עומאה כתיב בה כעריות ופריך ר"א מתך  
 דנכנסה עמו לסחר ושהתה כדי עומאה כו' ואם מת חוללת  
 ואינה מתיבמת א"ל רב אמילא לך סוטה ודאי ואמרת לי  
 את סוטה ספק ע"כ. מסוגית הש"ס מוכח דבסוטה ודאי  
 לרב א"ל חליצה ג"כ עיין פירש"י ומוס' שם אמנם הא  
 דפשיטא לי לר"א דלרב גם מחליצה פטורה דאיהו לא  
 אמר רק דאסורה היינו מדאסר גם זרתה ע"כ דס"ל דרמיא  
 לגמרי לעריות דבפ"י לאוין קי"ל דזרתה מתיבמת ג"כ  
 ובגמס נחמטו בזה האחרונים ז"ל. והנה הראב"ד ז"ל דחה  
 סך דרב מהלכה ופסק דלריכה חליצה דסוגיא דשמעתא  
 דאף דכתיב בה עומאה לריכה חליצה וכוונתו אשמעתא  
 דפ"ק דסוטה דקאמר התם אמתניתין דנכנסה עמו לסחר  
 כו' דאם מת חוללת ולא מתיבמת ומתיבס יבומי א"ר  
 יוסף אמר קרא וילאה והייה לאיש אחר ולא ליבס א"ל  
 אב"י אלא מעתה חליצה נמי לא תבטי א"ל ר"י אילו איתא  
 לבעל מי לא בעית ביטול השתא נמי בעי חליצה והרא"ש  
 ז"ל תמה על ראייתו דהרי התם סוטה ספק הוי' וכזה גם  
 רב מודה דבת חליצה היא וכמבואר בש"ס דהכא עיין  
 בדבריו. וראיתי לכ"ת שכו' דכונת הראב"ד ז"ל דסוגין דסוטה  
 פליגי אסוגיא דהכא מהס"ד דפריך ומתיבס יבומי וא"כ  
 דסוטה ודאי חשובה כערוה גמורה גם ספק סוטה הו"ל  
 כספק ערוה דחוללת ולא יתיבמת ומה פריך א"כ דתתיבס  
 יבומי וכאשר בחמת הקשו קושיא זו התוס' ביבמות שם  
 והניחו בקושיא עכ"ל וכמדומה לי שראיתי כזאת באחד  
 מספרי האחרונים ז"ל שפי' כן דברי הראב"ד ז"ל ואיני זוכר  
 כעת מקומו איה. אולם האמת יורה דרכו דדברי הרא"ש  
 ז"ל נכונים וברורים דשני הסוגיות מתאימות המה דאי לאו  
 הך טעמא דליף ר"י מקרא דוילאה והייה לאיש אחר ולא  
 ליבס בחמת גם ודאי סוטה היתה גם מתיבמת דמה בכך  
 דטומא' כתיב בה כעריות מ"מ הרי זה לא כאמר רק לגבי  
 הבעל שטמחה לבעלה כעריות מ"מ אין זה ענין לגבי  
 היבס דלדיד' מותרת היא ומה לנו בזה שהיא חשיבה כערוה  
 לגבי הבעל הרי עיקר מה שאנו רנין בעריות לענין יבוס  
 היא דכל שהיא ערוה על היבס לאו בת יבוס וחליצה היא  
 ורק דאחר שלמדנו מקרא דלאיש אחר שנאסרה גם על  
 היבס ס"ל לרב דיבס כבעל דמי והיא עליו כערוה דטומאה

כתיב בה כעריות ובסוטה ודאי פטורה גם מחליצה כעריות  
 ובספק לריכה חליצה מספיקא כמו בספק ערוה וא"כ לפי  
 הס"ד בסוטה שם דלא ידע עדיין מאיסור זה דלאיש אחר  
 שפיר הקשה דלמה לא חתיבס וכ"ל וז"ב א):  
**עוד** ראיתי להפוסקים ז"ל שכתבו צביאור דברי הראב"ד  
 ז"ל דראיתו היא מהא דאמר ר"י דכיון דמבעלה  
 בעי' גט מיבס בעי' חליצה ובזרזא זו היא שייך ג"כ בודאי  
 סוטה דג"כ לריכה גט מבעלה אולם לדעתי גם זה ליחא  
 דבחמת לריך להבין סברת ר"י דכיון דמבעלה לריכה גט  
 בעי' חליצה דמה ענין זל"ז דהא דמבעלה לריכה גט הוא  
 משום דהקידושין כבר חלו מקודם ובשביל שזנתה אח"כ  
 לא פקעו דגם היכי דלא חפסי קידושין מ"מ לא פקעו  
 הקידושין שמקודם וראי' ברורה לזה אמילא מש"ס דקידושין  
 דף כ' המקדש אשה ובתה או אשה ואחות' כאמת אינו מקודשות  
 ומסיק הש"ס הטעם דכל שאינו בזא"ז אפי' בזא"ז אינו ומוכח  
 דאל"ה טעמא היו מקודשות ולא אמרינן דנפקעו הקידושין  
 שוב נזכרתי דרש"י ז"ל בס"פ החולץ פירש דסוטה תפסי  
 בה קידושין מהא דלא פקעו הקידושין כשיזנתה אולם התוס'  
 והקדמונים ז"ל הרחיקו פירושו זה ע"ע וכדבריהם עיקר וכ"ל  
 מהך דהמקדש אשה ובתה כו' שהבאתי מה דל"ש לגבי יבס  
 שנעשית זקוקה לו אח"כ ועלה על לבי לומר דר"י ס"ל כמ"ד  
 דנשואין מפילין ואם היתה ערוה בשעת נשואין לאו בת  
 חליצה ויבוס היא וא"כ כ"כ להיפוך אם היתה ראוי' בשעת  
 נשואין ליבוס אף שנאסרה אח"כ לריכה חליצה וזהו דקאמר  
 דכיון דמבעלה לריכה גט דלא פקעו הקידושין לריכה  
 חליצה ולכאורה עלה על לבי לדחות זה דיל' דאף אי נשואין  
 מפילין לאו היינו דרק הנשואין מפילין ורק דהפלה מתחלת  
 עם הנשואין ונגמרת עם מיתה הבעל וכשאינה ראוי' בשעת  
 נשואין חשובה אינה ראוי' בשעת ההפלה דבתחלת ההפלה  
 לא הוי' ראוי' אולם להיפוך ג"כ חשובה אינה ראוי' בשעת  
 ההפלה דהיינו בנמר ההפלה בשעת מיתה דגומרת ההפלה  
 וכ"מ מהא דלא מחלקין בש"ס למ"ד נשואין מפילין בין  
 נשא חי ואח"כ נשא מת ובין נשא מת ואח"כ נשא חי אולם  
 אינו נראה כן מדברי הקדמונים ז"ל עיין במדרכי ז"ל  
 שביאר דברי ר"י נאון ז"ל שכו' בנפלה לפני אח תומר שאינה  
 זקוקה לו ומחלק בין שהי' תומר בשעת נשואי אחיו ובין  
 היכי שהמיר אח"כ דאיהו ז"ל ס"ל דנשואין מפילין עיי"ש  
 ולפ"ז אמנם לדעת כל הקדמונים ז"ל דמיתה מפלת ליחא  
 לסברת רב יוסף וכמוכח. והיותר נראה דר"י לא השמיענו  
 סברא חדשה עפ"י מה דאמרינן בש"ס שם דף כ' דאלמנה  
 לכה"כ כו' חוללת ולא מתיבמת ופריך דמן האירוסין יתי עשה  
 וידחה

מלחמות אריה

א) והנה לכאורה יש להקשות דמג"ל להש"ס דרב קאי על סתם סוטה שזינתה עם איש אחר דעל היבס ליכא  
 עומאה רק העומאה היא על הבעל כקושי' מו"מ ז"ל דלמא בחמת רב קאי היכי שהיא סוטה של היבס כגון  
 שזינתה עמו בחיי בעלה דבכה"ג הטומאה היא על היבס כמו דדרשינן ונטמאה ונטמא' אחד לבעל אחד לבעל. להכי זרתה  
 אסורה אבל סתם סוטה היכי שזינתה עם איש אחר לא קאמר ומג"ל להש"ס למיפך דרוב מכל הני מתניתין. אך  
 י"ל דהא הש"ס פריך לעיל ג' ע"ב לרב ולר"א לימנינו בנתניתין דשם עשרה נשים פטורות זרותיהן ומשני ליחא  
 בזרת לרה ע"ש ולהכי א"ל לומר דרב קאי רק אסוטה דידי' דא"כ שוב משכחת לה זרת כרס א"כ דלשאר אחים  
 הלרה מותרת להתיבס. אלא מוכח דסתם סוטה נמי זרתה אסורה ומש"ה לא משכחת לה זרת לרה. ומה תאוד  
 נרוח בזה לישב דברי הראב"ד ז"ל דהנה הריע"כ"א בחי' שם כתב לישב שיטתו דהא דפריך רב אשי ממתניתין נכנסה  
 עמו לסחר כו' אם מת חוללת ולא מתיבמת אין הפרכא מהא דקחני חוללת דזה שפיר קחני דהא לרב נמי בעי'  
 חליצה כמ"ש הראב"ד רק דדייק מדלא קחני היא ולרתה חוללת ולא מתיבמת ש"מ דזרתה מותרת נמי להתיבס  
 וקשה לרב. אך הקושיא על הראב"ד מהש"ס דלעיל דפריך לרב ולר"א לימנינו דמוכח דהיא ולרתה פטורה נמי  
 מחליצה אינו מתרץ וכמז דאגב רב אסי נקט רב ועיקר הפרכא הוא לרב אסי ע"ש והנה זה דוחק גדול. אבל לפי  
 הג"ל שפיר ניחא דיל' דהא דכתב הראב"ד דסוטה ודאי לריכה חליצה הוא רק כסתם סוטה דלגבי יבס ליכא שום  
 טמאה רק היא אסורה מקרא דלאחר ולא ליבס כמ"ש מו"מ ז"ל אבל סוטה דידי' דאיכא טומאה לגבי יבס מודה  
 הראב"ד ז"ל דהיא ולרתה פטורין מן החליצה. א"כ שפיר פריך הש"ס לרב משכחת לה שם עשרה נשים כגון שזינתה  
 עם היבס בחיי הבעל וכ"ל ועי' משני דניחא בזרת לרה דהא לאחיו נמי זרתה אסורה להתיבס לרב ולא משכחת  
 לה זרת לרה ודו"ק ועוד יש לי דברים בזה ואכמ"ל

וידחה ל"ת כו' ומסיק דיבמתו יתירה ריבה' דיש יבמה שאינה עולה ליבוס ועולה לחליה ואילו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות כל שאינה עולה ליבוס אינה עולה לחליה א"ה חייבי לאוין נתי הא כתיב יבמתו ומה ראת מסתברא חייבי לאוין חפסי בהן קידושין ח"כ לא חפסי קידושין ולא קרינן ב' לקחת את יבמתו ומעמה אמינא דהו בעלס קוסיא אביי כאן דא"כ חליה נתי לא תבעי דכיון דאסור' על היבס בלאו דלאחר ולא ליבוס ואינה עולה ליבוס מה"ת אינה עולה לחליה [ואף לפני המסקנא בש"ס שם דף כ' חייבי לאוין עולין ליבוס מה"ת מ"מ בסוטה איכא עשה ול"ת ועיין תוס' כתובות דף ת' ד"ה יתי עשה כו' עיי"ש וביחוד דהכא גלי קרא בהר"א ולא ליבוס] ואף דהכא תיירי בספק סוטה וגם בעריות הספיקות חוללות היינו משום דרק מספק אינן מתייבמות ול"ש כל שאינה עולה ליבוס כו' דלגד הספק הזה שאינה ערוה עולם ליבוס באמת משא"כ בסוטה דשוותה התורה הספק כודאי ואינה מתייבמת ודאי שפיר הו"ל אינה עולה ליבוס דאינה עולה לחליה וע"ז משני ר"י דכיון דמבטלה בפ"א גט והיינו היכא שגירשה והחזירה דתפסו בה קידושין משום דליה רק חייבי לאוין וגם לר"ע צ"ל גלתה תורה דתפסי בה קדושין במחזיר סוטהו ועיין בש"ס צ"ל החולץ ובתוס' שם תקרא דלהיות לו לאשה היא נתרבה א"כ תיבמתו יתירה דעולה לחליה ועיין להגאון בעל מ"ל בספרו ה' דר"פ שנסתפק בחלמנה לכ"ג מן הגשואין דמה"ת אינה עולה ליבוס דאין עשה דוחה לית ועשה חי הו"ל אשת אח שלא במקום מצוה או דנימא דכיון דרבחה תורה לחליה פקע מיני' איסור אשת אח עכ"ד והניח ב"ש ומדברי הריטב"א ז"ל משמע דס"ל דבכה"ג באיסור אשת אח קאי עיין בחירושו ליבמות שם שכתב חייבי לאוין דתפסי בה קידושין בעלמא הוא בכלל לקחתו כו' מדקדק וכתב בעלמא משמע דלענין היבס לא חל כלל דלגבי ידיה הו"ל אשת אח שלא במקום מצוה והוי א"כ חייבי כריתות. ולפ"ז יש להוסיף תבלין בדברי רב יוסף דאף דלגבי היבס הו"ל ח"כ מ"מ כיון דבעלמא היינו לענין בעלה כשגירש' והחזירה חפסי קידושין עולה לחליה וכנ"ל ולפ"ז שפיר יש לומר שפיר דבסוטה ודאי אינה חוללת דדמי לעריות דעומאה כתיב בה כעריות והסם שאני דסוטה ספק היא דלא כתיבא בה עומאה דכיון דתפסי בה קידושין ואינה בכלל כל שאינה עולה ליבוס אינה עולה לחליה ורק מטעם דדמי לעריות קאמין עלה שאינה חוללת בסוטה ודאי אין לפוטרה בספק דשמא זינתה ופטורה מחליה דלקולא לא שוותה תורה כודאי וכמ"ש התוס' ביבמות שם ודוק. ולפ"ז אמינא לדחות מה שפלה על לבי לכאורה להביא רא"י דסך דרב לאו ד"ה הוא דאל"כ יקשה לר"ע אליבא דר' ישבב אי טעמא דנפשיה קאמר דכל שאין לו ביאה בישראל ואפי' חייבי עשה תלמד בעולה לכה"ג הולך ממזר ואין קידושין חופסין דקרא דיבמתו יתירא למאי אחא דלדידי' כל איסורי ביאה דמי לחיב ובעולה לכ"ג ל"ש בזה דבלא"ה היא חלמנה ועכ"ל דלא ס"ל כרב ואתי קרא דיבמתו דיש לך יבמה שעולה לחליה אף שאינה עולה ליבוס לסוטה דגם לר"ע קידושין חופסין במחזיר סוטהו תקרא דלהיות לו לאשה וכנ"ל אמנס לפי הג"ל אין מכאן ראייה ד"ל לדידיה דקרא דיבמתו אחא לספק סוטה דאף דכל הספיקות בעריות מצד הסברא חוללות מי"מ חי לאו קרא ל"ה חוללת בספק סוטה דעשתה התורה ספק כודאי ואף דלקולא לא עשתהו כודאי מ"מ כיון דאינה מתייבמת ודאי דזה הוי לחומרא שפיר היינו אוסרין דכיון שאינה עולה ליבוס ודאי אינה עולה לחליה וכנ"ל לולה אחא יבמתו יתירה דכיון דתפסי בה קידושין אינה בכלל זה והבן :

עוד

עלה על לבי ביישוב קושייתו הג"ל לר"ע ד"ל

דקרא דיבמתו אחי לחייבי עשה דאף דאינה עולה ליבוס מה"ת דאין עשה דוחה עשה מ"מ שפיר קרינן גם לר"ע לקחת את יבמתו דתפסו בה קידושי היבס דהא דאין עשה דוחה עשה הוא משום דמאי אולמא האי עשה מהאי עשה אבל דריעבד כשיבמה לענין שמהיה לריכה גט אמרינן להיפך דמאי אולמא האי עשה מטעם דיבוס ודוק. ולפ"ז יש להביא ראייה דחייבי לאוין אף כשאין מתייבמות מה"ת כגון בחלמנה לכה"ג מן הגשואין דאיכא עשה ול"ת וכדומה פקע מ"מ איסור אשת אח מיני' דאל"כ יקשה דמ"ל דבכה"ג לריכה חליה דבאמת זה נגד הסברא החלוטה דלגבי היבס באמת לא חפסי קידושין ואילו א"כ בכלל לקחת את יבמתו ומה ל"מ לנו במה שתפסו בה קידושין בעלמא נימא דקרא אחי לחייבי עשה דתפסי בה הקידושין גם לגבי היבס דאחר שכבר יבמה אמרינן מאי אולמא כו' להיפוך וכנ"ל. ומדברי הש"ס ביבמות שם דבחלמנה מהגשואין ל"מ בעבר ויבס לריכה חליה אין ראייה דבאיסור אשת אח קאי ד"ל דבאמת לריכה גט מהיבס ורק דכיון דלאו בת יבוס היא מה"ת לא קיים בה מצות יבוס ולריכה ג"כ חליה וכן משמע ק"ח מפי"ש"י ז"ל שם עיי"ש. ולדעת הריב"א ז"ל דאף דעשה אינה דוחה ל"ת ועשה מ"מ אין הל"ת חמור בעלמא ונדחה מפני העשה ואינו לוקה אין כ"מ בלא"ה לפ"ז דגם בחלמנה מהגשואין וכדומה דאיכא עשה ול"ת אין לחייבו משום אשת אח דלדידיה ע"כ הא דאינה דוחה ל"ת ועשה הוא משום דמאי אולמא האי עשה מהאי עשה דאין לומר דהטעם הוא משום דאין כח בעשה לדחות שניהם דהרי גם שני לאוין עשה דוחה וכמבואר בתוס' דנזיר עיי"ש וע"כ דרק משום דא"י לדחות העשה דמאי אולמא כו' וא"כ דריעבד כשכבר יבס אמרינן מאי אולמא להיפך וכנ"ל ויש לי עוד הרעורר דברים בכ"ז חולס לא צרפתים עוד במנרף הדעת והבחינה ולכן קצתית. היוצא לנו מכ"ז לדינא דאם אמנס דקשה להקל נגד דעת הראב"ד ודעמי' ז"ל שלא להצריך חליה בסוטה ודאי ומה גם דיש להעמיד דעת הראב"ד ז"ל שלא מטעמי' ורק דכיון דלגבי יבס לא כתיב עומאה ורק לאו בעלמא שפיר לריכה חליה ככל חייבי לאוין ורב י"ל דס"ל כשיטת הירושלמי הובא בתוס' סוטה דף כ"ט דחר ונטמאה אחיא ליבוס וא"כ לפי הש"ס דלין לריכה חליה עכ"ז היכי שיש עוד צדדים וכגון היכי שיש ספק אם יש להבעל צניס לדעמי' יש לסמוך על דעת רוב הקדמונים ז"ל שסם רוב מנין ורוב צנין וכדבריהם נראה עיקר וכמו שבררנו :

**אמנם** צדדן השאלה אין אנו לריכין לכ"ז אחרי שיש רק ע"א ביישור ואין כאן לא קינוי דקינוי הב"ד לא מהני היכי שיש הבעל וכאשר האריך בזה הנוכחי ז"ל וגם הב"ד לא קינו לה ורק להחשוד וגם לא הי' עידי קמירה וגם ע"ז שהי' בעלה חסר ביאה אחת ליכא ברור ומהכ"ת נימוס להוליאה מחזקתה חוקת כשרות ולפסול בניה וז"ל חולס אם יתברר שבעלה הי' יעל ביאה אחת בזה יש הרבה חילוקים דאם יעלה בשלימות לדעת ר"ת ז"ל אינו פ"ד וגם מוליד וכאשר העיר שהרבה מולידים עד שאפשר לומר על כולם לא וחזור כו' וז"ל לדעתו ז"ל דהא דאמרינן בירושלמי בתי שרי' את לי' אלא הוי ידעת דאינו מוליד היינו דלא שכיח שיוליד אבל אינס בחוקת שאינו מוליד ודאי ובכה"ג צ"ד לענין חליה יש לנו ספק דלא תחלוץ ואף דבכ"ד יש עוד ריעותא דלא הוליד כל יתיו משתי נשיו הראשונות וגם מהשלישית ז' שנים ויש הוכחה דהוא מהרוב שאינס מולידים מ"מ י"ל דגם עם הוכחה זו אינו עוד רוב נמור להוליאה עיי"ז מחזקתה ועיין ביש"ס ז"ל שכתב דהיכא דיעל ע"י רופאים גם הרמב"ם ז"ל מודה דלא חשוב פ"ד ומוליד דלא מקלקלו לי' חולס אם הי' נפלע מקודם ונעלה אח"כ יש חילוק דאם הניעלה היא השמאלית עדיין

ששכר קיי"ל דיש בו משום דינא דבר מצוה וכאשר פסק הט"ז ז"ל דבאוחו שדה לביע השוכר הראשון הוא מצרין ואף דבעכו"ם לית ב"י ב"מ מ"מ כבר כתבו התוס' דלא שייך בן כשכירות דלא שייך לומר ארי' אברחא טו' וכן עיקר להלכה. ובדבר ההכחשה הביא כ"ת מחלוקת הפוסקים אי הזכות הזה הוא מטלטלין או מקרקע ואי הוא מקרקע לא מהני מחילה דלר"ך קני' המועיל והנה בנוף הדבר העליתי בחידושי דהטיקא כהגהות דרישה באה"ע סי' ל' דחוקות דידן לא חשוב מקרקע דהרי ביד המשכיר שלא להשכיר כלל ואנכי הבאתי ראי' לדבריו מדברי הש"ס ב"מ דף ס"ה משכן לו בית משכן לו שדה וא"ל לכשתראה למכרם לא תמכרם אלא לי בדתים הללו אסור בשויהן מותר והקשיתי דבשויהן למה ה"י לר"ך להחנות כלל הרי בלא"ה כיון שהוא משכנתא אכלו הוא המצרין וז"ל דהך דבשויהן היינו כמו שהוא שיהעמה שאף אם יתיקר אח"כ יהי' שלי כמו שהוא שיהעמה. והנה לעיל בהך דלא ילא השער דמותר ביש לו פירש"י ז"ל דלכך מותר לחת אף כשנתיקר משום דהוי קנין לענין מי שפרע ומעמה אי נימא דזכות כזה שר"ך למכור לו דוקא כשיראה למכרם דמי למקרקע הנה אף א"כ והנחת ההלואה חשוב שיווי לענין מי שפרע דאף דלא חשוב דמיס לקנות בו מ"מ איכא מ"מ דדמי למשכון דאף דקיי"ל דמנה אין כאן כו' מ"מ איכא מ"מ כיון דהוי דברים ומעשה מ"מ הרי במקרקע היכי דלא הוי קנין כסף ליכא מ"מ לדעת גדולי המורים דבנתן משכון במקרקע נס מ"מ ליכא ואסור ליתן לו א"כ כשנתיקר וכנ"ל בשם רש"י ז"ל איז דזכות כזה שאינו רק אם יראה למכור לא חשוב רק כמטלטלים ובל"ז מלך הסברא אחר שאין זכות זה נגד העכו"ם בעל השדה ורק נגד ישראלים אחרים שאסור להם לשכור פשיטא שאין לרן ולומר שחשוב זכות בנוף הקרקע שנאמר דדמי למקרקע וז"ב אל"י. אולם כ"ז להתלמד במ"א דבנ"ד אין נ"מ דאף אי כמטלטלין דמי הנה גם במטלטלין לימ לשון מחילה ומכבואר בפוסקים ז"ל. אמנם באמת הרי מבואר לענין דינא דבר מצוה דמהני מחילה ואין לומר ולרן מלך אחר דכיון שמקודם ששכרו זה מהעכו"ם לא מחל לו הראשון וכיון דמשיבין א"כ להלוקח שהוא כשליחו של המצרין כבר קנאו המצרין וז"מ שוב לשון מחילה דז"א דגם במחל לו אח"כ מהני דמה"ט כשלא חבצו חיבך כשנודע לו איבד זכותו וכמ"ש הסמ"ע ז"ל בס"י קע"ה ס"ך ל"ז ועיין במהרי"ט ז"ל שכתב לענין ספק מצרין דהא דאמרינן דהלוקח חשוב מוחזק לאו היינו משום שהוא קנאו דהרי ע"ז אנו דנין אם הוא קנאו או המצרין ורק דהלוקח חשוב ודאי זה

יש ללמד עפ"י בירשת הר"י ז"ל דלא גרם ובלבד שלימין תיבה אחת ורק שמי תיבות ובלבד של ימין וכאמר דר' ישמעאל לפלוני אח"כ אחתי אמנם היכי שנפגעה מקודם ונטלה אח"כ והיא של ימין אין לנו שום סעד עוד לסמוך להחירה בלי חליצה נגד דעת הראב"ד ודעתי ז"ל וכאשר כתבתי למעלה דכיון דלכ"ע בכה"ג הוי פ"ד פשיטא שאינו מוליד ודאי א) וכ"ז לענין להחירה בלי חליצה אף לענין הולד כל שיחברר שה"י ניטל בינה אחת מירי ספק ממזר עכ"פ לא ילא ופסול מדרבנן עכ"פ ואף היכי שניטלה שלימה ע"י רופאים והיא השמאלית דלדעת הי"ש ז"ל גם המחזירים יורו דלא הוי פ"ד ומוליד מ"מ בנ"ד י"ל דעכ"פ מיד ספיקא לא ילא דכיון שלא הוליד זמן רב כזה איתרע לה יחוקת הרופאים דלא ק'קלו אותה וכמובן ויש לי בזה עוד הרהורי דברים וגם אי ספק פלוגתא דרבננא בממזר הו"ל ספק תורה ואך יען שכפי הגדון שלפנינו לא נחברר כלל שה"י חסר בינה אחת וגם לא נשאלתי רק לענין החליצה אשים תחום לענין בזה ופה תהי' שבימת קולמסו והללפע"ד כתבתי :

### סימן סד

ב"ה רישא יוס ב' ער"מ ניסן חרלי"ה לפ"ק.  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרב וכו' מו"ה זאב וואלק הערלונ  
כ"י מ"ץ דק' אוליבוב.

**תיבן** השאלה שאחד שכר פעם עשירי אכל ארון אחד על תשעה שנים ואך הארון הנהגה שאחר ששה שנים הצרירה בירו ליתן להשוכר אבטרפטנעלר כך שבעה מצאות רייניש וליקח הפעם עשירי בחזרה וזא אחד ושכר מהארון הפעם עשירי על ט' שנים אחר עבור הששה שנים של הראשון והוסיף חמש מצאות זהובים לשנה וכאשר באו לרין טען המשגיב נבול כי כבר נתפשרו שיהי' שותף עמו אותה הנ' שנים למחאה או לשליש והראשון אומר שמה שדיבר עמו הוי' לפנים ולא נמרו צייניס מהמת שרנה לשות ענה אחרת עם הארון עכ"מ השאלה ואכא על ראשון ראשון וזה החלי צעוה"י הנה מלך התקנה יש לעורר דדעת הב"ח ז"ל בתשובה שלא הוי' התקנה רק באוראנדי שיש להראשון חובות אלא ערליס ויבא לירי הספד לא זולת אולם בתשובה אחרת העליתי דהיכא דפרנסתו ואומנתו של הראשון בכך מדינא לר"ך להחזיר העסק להראשון יעו"ש ומתגם בנ"ד פשיטא דלר"ך להחזיר הפעם עשירי להראשון דבשכירות באותן שדות

### מלחמות אריה

א) ולפע"ד נראה דאפי' לשינת הראש"ם והטור דסוטה ודאי פטורה גם מחליצה מ"מ ז"א רק כשנתברר בחיי בעלה שזינתה ברצון ונאשרה על בעלה דבכה"ג טומאה כתיב בה כעריות אבל כשלא נתברר בחיי הבעל רק לאחר יציאתו לא אמרינן דאיבולי מלתא למפרע שהיתה טוטה ואינה זקוקה ליבוס ואינה נריכה חליצה וטעמא דירי תהא דקיי"ל דכל ספק ערוה לרותיהן חוללות ולא מתיבמות ובגרת ספק טוטה פסק הטור והמתבר באה"ע סי' קע"ב דלרעה או חוללת או מתיבמת ע"ש ולכאורה יש לתמוה מה נשתנה דין לרעה טוטה ספק משאר לרעה ספק ערוה כיון דבדואי שניהן פוערין לרותיהן מן החליצה ומן היבוס ומה שכתבו התוס' דספק טוטה אע"פ שעשאה הכתוב כודאי מ"מ טומאה לא כתיב רק על הודאי ולא על הספק ז"א רק דמשום זה לא נפטרה מחליצה אבל מ"מ איך מותרת להתיבס הא אפי' אי לא רבתה החורה כלל דספק טוטה כודאי ג"כ לא הוי גרע משאר ספיקות דלרותיהן חוללות ולא מתיבמות משום דחיישינן שמה היא ערוה ולרעה פטורה והוי א"א שלא במקום מצוה. א"כ ה"נ ניחוש שמה זנתה באמת ולרעה הוי לרעה טוטה וזהו דבר שראוי לתמוה עליו לדעתי. אבל לפת"ש שפיר יחא דיש לחלק דבשאר ספק לרעה ערוה אם הוי נתברר עכשיו דהיא לרעה טוטה וזהו דבר שראוי לתמוה עליו לדעתי. והדבר חלוי בעלם המעשה איך הוי לכן חיישינן לחומרא שמה באמת המעשה היה שהיא לרעה טוטה. אבל לרעה טוטה ספק אפי' אי יתברר עכשיו שהיא טוטה ודאי מ"מ לא מהני כיון דכבר מת בעלה והיא לא נאשרה עליו מתורת ודאי רק מתורת ספק ולא הוי עלי' טומאה בחיי בעלה ועכשיו שכבר מת ל"ש לומר ונטמאה [ועיין בשע"מ כתובות ט' ע"א בסוגיא דפתח פתוח שכתב בשם הרב מהקדמונים דכ"ז שלא נאשרה לבעל מחמת שלא נתברר עדיין ומת היא מתורת לבעל אע"פ שהוא יודע שהיא טוטה ודאי דמ"ל אמרו כשם שנאשרה לבעל כך אסורה לבעל. והיינו דוקא כשנאשרה לבעל אבל כשלא נאשרה לבעל אינה אסורה לבעל וכבר הארכתי בענין זה בתשובה אחת ואכת"ל] ולהכי שפיר ניחא מה דלרעה מתיבמת כיון דאפי' אי יתברר עכשיו שהיא טוטה ודאי לא נפטרה מחליצה. ולפ"ז בנידון הלו שלא נתברר בחיי בעלה שזינתה אפי' אי הוי נתברר עכשיו שזינתה ודאי ג"כ אין לפטורה בלא חליצה לכ"ע ודו"ק:

# שאלות ותשובות סימן סה סו רצה

מחילה פשיטא דמהני דמה שאומר שכוונתו הי' שיקנה מקודם בשויון הוא דברים שכלב דקיי"ל דל"ה דברים ח"צ. ועיין בש"ך ז"ל שהביא דברי המרדכי ז"ל שמעטם ביטול השליחות קאמי עלה והחולקים ז"ל ס"ל דאין במשמעות לשון לא בעינא ביטול שליחות ומבואר דאם הי' לשון מבדור על ביטול השליחות הי' מועיל לכ"ע והיינו מה"ט דכיון דביטול השליחות בפירוש ל"מ דברים שהי' כלבו דדברים שכלב ל"ה דברים וכנ"ל וה"ה וכ"ש דמהני פשרה ומחילה וכל"ז בנ"ד ח"י לומר כלל שכוונתו הי' שיגמור מקודם השכירות לגמרי דהרי חזיקן שכתבו לדין קודם שגמר ועשה קאנטראקט עם הא' ודו"ק. ומ"ש להתפלא דאחרי דהשוכר השני חשוב המוזק ח"כ אמאי לא יוכל לומר קי"ל כדעת החולקים על החוס' ז"ל דגם בשכירות מעכו"ס ליכא דב"מ דלא פלוג רבנן כבר הכרעתי בחש"ב דהשוכר כדעת החוס' ודעמס ז"ל וטעמא דידי דמכירה ושכירות המה שני עניינים נפרדים. ולי"ש לומר לא פלוג ועיין ברמב"ן ז"ל הובאו דבריו בש"ך ז"ל סימן רל"ז לענין מהפך במררה שחילק בין מליאה והפקד דלא חשוב רשע ובין מקח בזול דנקרא רשע דלא פלוג רבנן בין מוכר למכר הרי דלגבי מליאה כיון שהוא ענין אחר לגמרי לא שייך לא פלוג וה"ה מכירה ושכירות וכנ"ל. ובאיחוד לא מלינו רק ל"פ בתקנתן אבל לא על השליטה שהוליאו מהתקנה והבן זה. ואחרי שהכרעתי כדעת החוס' ודעמס ז"ל נודע בכללי קי"ל דהיכי שהדיין הכריע מרעת עלמנו כאחד מהדיעות אין המוזק יכול לומר קי"ל כדעת החולקים. מה שהביא דעת קצת האחרונים ז"ל דהשוכר הראשון שהוא מוזק עמה בהשכירות חשוב מוזק גם לגבי השכירות דלהבא לא שמיע לי כלומר לא מצירא לי: ולענין השבועה ע"ד ההכחשה אחר הודיעני כי השוכר הראשון פעל אלל הא' שמז' והשכירו לו פשיטא שהשבועה הוא עליו שהוא עתה המוזק ביחוד אחרי שהשוכר שרצה להשיג גבולו לא קנה בהדרגה ונכ"ל:

## סימן סו

תשובת להרב וכו' מו"ה יהושע ריינמאן נ"י ראב"ד ק בילקאמין אשר פרטי השאלה יובנו מתוך השבועה:  
**תשובת** כ"ת בלרו לדעתי חזקת הכפר הג"ל שייך לשיניהם אחר שעבר הזמן שהשכיר לו חלק מוזקתו דאף לפנ"ש הב"ח ז"ל דלא תקנו רק באוראנרא שיש לו חובות והבא שמעון אין לו חובות דכבר שילם לו ראובן חלקו בחובות בעת הפשר בכסף מלא מ"מ לא פלוג בתקנתן הגע עמך דכי נימא דבמקום שאין לבעל החזקה חובות או כשזה האחר ירצה לשלם לו עבירם יתבעל התקנה דזה לא עלה על לב אדם תעילס וכוונת הב"ח ז"ל היא רק דמתחלה לא עשו תקנה רק בעניינים שפ"י רוב יש חובות ולא בטעמאפאזוז דאין דרך שיהי' חובות אולס דבבר שדרך להיות לא פלוג בתקנתן וכנ"ל. ואך זה ברור בעיני שר"ך שמעון לשלם בעד חצי החובות שגעשה בכפר הג"ל דלא שייך עשית ישר ועוב בתקנים שאלל זה הישר והטוב היא להיפך שיביע לו היוזק ע"י החובות שגעשה בזמן השכירות והרי עיקר תקנת החזקה הי' בשביל כך ורק אם ישלם חלקו בחובות חצי החזקה שלו דמה ששכרו לזה הוא כאילו הוא ישב בה. ובנ"ד שהוצרך לשכור גם שאר הכפרים בזה אין לשמעון טענה עליהם ואררבה ראובן יש לו חזקה בשאר הכפרים וישן שהי' השכירות כבולל לריך לשים כמה שיעלה על שאר הכפרים וכמה על כפר הזה שיש לשמעון מחלה בהחזקה ולפ"ע זה ישלם שמעון וכמבואר בח"מ סי' קע"ה סעיף ל"ו ברין מכר שדותיו לאחר ויש שדה אחת שאחד מלרן לה היכי שהמוכר נתרצה לחלק המכירות או

זה ספק ואין ספק מוליא מידי וראי מדבריו נראה בעליל דמשכין כאילו המלרן קנאו ולא לאמרינן דהוא של הלוקח ורק שיש עליו חיוב להחזירו להמלרן דאליכ פשיטא שהלוקח חשוב מוזק ואין לחייבו להחזיר מספיקא ולפ"ז לריך לכאורה להבין דאמאי מהני מחילה ונ"ל דכך הימה התקנה שאם לא יתחול ויחבענו בנ"ד יהי' שלו למפרע ששאוהו חז"ל להלוקח כאילו הוא שליח המלרן וכל שמחל לו קודם שכתבו איבר זכותו ובנ"ד ח"כ שיש הכחשה ביניהם שזה טוען שכתפסר עמו השוכר השני חשוב מוזק והשבועה הוא עליו ל"מ לענין מה שחייב מדינא היכי שהראשון פרנסתו בכך דזה פשיטא דאין רק חיוב אלא אף שיש דב"מ דהוא חשוב כשליחו השני חשוב מוזק וכמו דמהני מחילה גם אח"כ וכנ"ל כ"כ הוא נשבע ונפטר וביחוד בנ"ד ח"כ לזה דאף ח"כ לאחר שקנה זה והשכין אותו כשליח המלרן חשוב המלרן מוזק מ"מ כיון שלא עשה קאנטראקט ורק שנתן דראשון דלפי דינא דמלכותא לא קנה ורק שר"ך להכפיל האדראהן דפשיטא דל"ח קנין גם בדיונינו דלא סמכא דעתי' פשיטא דמהני מחילה אחרי שלא הי' קנין כלל והוי כמו בחתלה ומ"מ השבועה הוא על השוכר הכני דאף שלא הי' קנין ע"מ הוא חשוב נשבע ונפטר שלא יטרך למסרו להעסק להראשון. ואם לא ישבע לענין ההוספה כבר גליתי דעתי דאם אמנס הדעת נוטה לחייבו שלם ההפסד קשה להוליא ואך זה פשוט שאם השוכר הראשון רוצה ליתן לו הפסד הדראהן שמחייב זה להחליט הערבון ולא לגרום להראשון היוזק יותר והנלע"ד כתבתי:

## סימן סה

עוד בענין הג"ל.

**מ"ש** הרב המ"ץ מאולינוב דנהי דליכא חקנה רק באוראנרע מ"מ האיכא חקנת וחדרנמ"ה ז"ל לא באחתי חדרנמ"ה רק בשכירות בתים. ומ"ש דלא מלא שיהי' חילוק במשכון בין קרקע למטלטלין והביא דברי הש"ע בסו' ר"ד יע"ן בנ"י ז"ל שם ויראה דלאו ד"ה היא דרכים ס"ל דגם בנתן משכון יש מ"ש במטלטלין דל"ד לזה שיהי' קנין מה"מ ורק דכיון דהוי דברים ומעשה איכא מ"מ וכמו לר"ל ורק במקרקע ליכא מ"מ יעו"ס"ה. ולשיעת החולקים ז"ל י"ל דס"ל דל"ב לענין רבית שיהי' קנין לענין מ"מ וכשיעת הראב"ד ז"ל ואנכי כתבתי כ"ז לשיעת רש"י ז"ל. ומ"ש הגאון מליסא ז"ל דחשוב האבר נטר מההולאה קנין כסף כיון שיש לו שויון אלל הלוה לרעתי זה חיוב. דכל שאין יכול לתבוע ממנו שבר זה דהוי רבית ל"ח כסף לקנות בו וראי' לזה מ"ס רב"ק דף ע' דפריך אהך דקוץ לך תאנה מתאנתי ותקני לך נייבותך דכיון דאי תבע לי' בדינא לא אמרינן לי' זיל שלים דקלב"מ לאו מכירה היא הרי אף שבה לו הנאה ע"י דבירו הוא שלא להניחו לקוץ מ"מ כיון שאין יכול לתבוע ל"ח כסף לקנות בו וה"ה הכא ורק לענין מ"ש ח"י דליב רק דברים ומעשה י"ל דגם בכה"ג איכא מ"ש וכמ"ש גם החילוק שחילק הגאון ז"ל בין דבר ידוע לחיוב דבדבר ידוע שאין אחריותו עליו דמי יותר לזבני וא"ל שיהי' קנין למ"ש היא סברת המ"ב ואין אנו אחראין לקבלו. ומ"ש על מ"ש דכיון דבדב"מ לא קנה בדראהן ורק שר"ך להכפיל ערבונו ח"כ גם בדיונינו ל"מ קנין דלא סמכא דעתי' והרי היא כבתחלה ופשיטא דמהני מחילה בלי קנין לענין זכות המלרנות. דאינו מבין דבתחלה מבואר בש"ע דאם אמר ללוקח לך קח לא איבר זכותו שלא קלע אל המטרא דלרעת המרדכי ז"ל ונמשך אחריו הרמ"א ז"ל היכי דאמר ללוקח לא בעינא לקחת באמת אבר זכותו אולס גם להחולקים בהך דלא בעינא עיין סמ"ע וש"ך שם היינו רק באמר לא בעינא לקנות דאינו עדיין לשון מחילה אבל

רק בשתי שדות עיין סמ"ע וע"ז ז"ל ס. ומה שטוען שמעון שר"ק ליתן לו מחלה הכפר בעד שכירות מאתים וחמשים ר"כ לשנה וכמבואר בכתב ההתפטרות מהנכררים אינה טענה לדעתי דהפטרתי יאלו לדון יותר מהכח שניתן להם דהקנין לא הי' רק בדבר הזמן ששכר ראובן ומה הי' כוחם יפה לדון דיני קנסות להבא אם אחד ישכור בלי יריעת חבירו ל"מ אם כבר הי' השכירות אז כפי השומא יותר או היכי שאח"כ לא הי' באפשרי לשכור בלי הוספה אלא אף גם אם האחד הוסיף בערמה אף שהי' יכול לשכור בפחות כדי לדמות את חברו לא ראייתי בכל צ"ד שידונו שאם אחד שכר חוקה של חבירו והוסיף בהשכירות שיטלם לבעל החוקה ההוספה וגם מהתקנה אין לנו רק שר"ק להחזיר העסק לבעל החוקה ולא יותר וגם בכה"ג א"כ הפטרתי דנו דרך קנס יותר מהתקנה מה שלא ניתן הכח להם וכאמור. ואחרי שהמה שותפים בהכפר הג"ל יוכל כאו"א לטעון נוד או אגוד שלא בפחות משויו אם על נוף החוקה אם על זמן השכירות דכעת. ואך יראה דבאופן האחרון א"י לטעון רק באופן שלא יהי' למי שיעמוד השכירות בירו טענה על שכנגדו מהחובות שיעשה בהפסק דאל"כ יוכל לטעון השני אני לא אעשה כ"כ חובות כמון ואללך נוח ולי קשה דכל כה"ג ל"ש נוד או אגוד וכמבואר בפוסקים ז"ל וחזקת שאר הכפרים שייך לראובן ואם ישאר חזקת הכפר הזה אלא שמעון ולא יהי' באפשרי רק לשכור הכל ביחד יקח כל אחד את שלו לפי שומא וכ"ל. ומה שטוען ראובן ששמעון העביר הדרך במה שלקח חתנו אאלו והוא הלוה לערלים ושמעון סייע לו בבנייתם אינה טענה דבכתב הפטר לא נאמר רק ששמעון לא ילוה. ואך זה ברור שיש עליו חרס שחם שהוא לפי מנהגינו קצ"ח שלא הי' ערמה בדבר דמה שנאמר בהפטר שאם יתברר יאבד זכותו היינו שאם יתברר יאבד בוראי אבד נא באלו לפוטרו עמרו בחשד וז"פ והללע"ד ככתבי :

סימן סז

ב"ה לבזבז יוס ב' אדר"ח תמוז תרל"ח לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד ש"כ הרב הה"ג חר"ק ובקי בחדרי תורה חכמתו פניו תאירה עדיו לגאון ולתפארת שמו נודע למשגב מו"ה יחזק הורוויץ נ"י אבד"ק זוראווא. **היום** השגתי תכתב כ"ת עם הנג אשר שלא ושלטו זו ידי זרים והאמת כי יש בהנג נמנומים דלות הפ"א תאלפים נפסק. ת"ש כ"ת שזה חשוב כמו בטופס דמהני תינוק כיון דאם לא כתב האלפים כשר בדיעבד ליתא לדעתי דהא דמיסר האלפים כשר היינו שהתחילו' המתאות אבל היכי דכתב חמשת ויחסר תיבת האלפים פסול ומלבד זה דעת הפר"ח ז"ל להחמיר אף בטופס דלא יועיל

תינוק ולכתחלה יש לחוש לדעתו ז"ל. גם הדל"ת מן דמתקרי נפסק וכאשר עיני כ"ת לנוכח יבטו. בשם אלטר מאן דכתב דמתקרי וגם מאן דכתב המכוונה לא משתבש ובנ"ד טוב יותר לכתוב דמתקרי כיון שיש שני שמות קודש יהושע מרדכי ואי קאי על השם לא גרע על איזו. ובמקום אחר העירותי לדעת הג"פ ז"ל דשם כפול הוא שם אחד ומתאי טעמא אם היפך פסול כמו בכתב על ראובן בן ראובן דשם פסול ל"ח שם הקודש ויש לכתוב על הלעז דמתקרי וביחוד אחרי שהעיקר דאם כתב דמתקרי במקום המכוונה כשר. וטוב יותר לכתוב דמתקרי אלטר. וראיתי באמת בשם הגאון מו"ה משה טויבש ז"ל שהעלה שלא לכתוב כלל שם אלטר. אך אנו נוהגין לכתוב גם השם אלטר בדבר החגיגה אינלי לדעתי א"כ לכתוב כלל וביחוד בשם האבות כיון שאין אלליו שם אלא ואך אם כ"ת רואה לחוש לכתוב כדעת הגאון בעל ע"ג ז"ל יש לכתוב איטשלא לפי המבטא אלליו ובז' היו שינוי גם ראייתי לפעור את כ"ת כי היודי"ן לא נכתבו בכ"ת כדת ביחוד בתיבת ענאי נראה להדיא כתיבת קטנה ויראה חיפוא כ"ת שיהיה נכתב כתיבת תמה והשמות כ"ל כ"ד ש"כ יידו :

סימן סח

לבזבז יוס ד' ר"ח תרל"ח לפ"ק. לכבוד האב"ד החריף המשייל דובר בשפה ברורה מו"ה משה קאוולער בהגאב"ד דק' שאטן נ"י :

תוכן

השאלה באחד שאנס בתולה וכאשר בא העיני לפני כבוד אביו הה"ג נ"י אמר להם עפ"י דעת תורה ודעת נוטה שאם העלמה מסכמת ישארה כמלווה עליו ולו תהיה לאשה. ועתה בהגיע תור הנשואין נפשו בשאלתו אם לר"ך לכתב לה כתובה וכמה מנה או מאתים ומעלמו פלפל בזה ורלונו לדעת חו"ד בזה וזה החלי בעז"ה ועל סדר דבריו אבא כי"ד הי' הטובה עלי. מעלמו הביא דברי הרדב"ז ז"ל שדן לענין הכתובה באטוסה היכי שלא שילם קנס דאי נימא הטעם משום דילא כסף קנסה בכתובתה בכה"ג יש לה כתובה אך לפי המבואר ברמב"ם ובטוש"ע סי' קע"ז דמשום דלא מני מפיק לה אין לר"ך ליתן לה כתובה גם בכה"ג לית לה כתובה ונ"ד דמי לנדון של הרדב"ז ז"ל כיון דעל הודאתו אין לחייבו קנס דמודה בקנס פטור ואי משום הא היה מקום לדון בנ"ד לחייבו קנס עפ"י מ"ש המהרש"א ז"ל בריש פ' שור שנגח את הפרה דאף דאין לא קיי"ל כ"ר אחא דגמל האומר בין הגמלים בידוע שזה הרנו מ"מ כשהורה בכה"ג לא חשוב מודה בקנס ונדון דידן להא דמיא שהיא היתה לזדה עמו ולעקו ובאותו העת נאנסה ולא חשוב א"כ לפ"ו מודה בקנס א) אך בלא זה ליכא קנס אף בעדים בזממ"ז דאין דנין דיני קנסות ואף לפי חקת הגאונים ז"ל דת"מ מנדון אומ:

מלחמות אריה

א) הנה המהרש"א הביא שם שתי ראיות תהא דס"ל לסומכס יחלוקו ומתמיתין דסוף פרק המניח שור שהי' רודף אחר שור אחר והזקק כו' והפ"י דחה ראיות הללו בטוב טעם וסיים שבחנם נדחק המהרש"א ע"ם ולדעתי יש להביא רא"י. ונגד שיטת המהרש"א משבועות ל"ג ע"ב ריה"ב אומר הרי הוא אומר והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה ובידיעה בלי ראיה. ראיה בלא ידיעה כ"ל מנה נתיית לך בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו וכתב הרמב"ן בחי' דמיירי כשהחזק כפרן ומס"ה אלו העידו העדים הי' מחויב לשלם. וכתב עוד דבקנס לא משכחת לה דאי אמר לא אנטתי אשה מעולם ובאו עדים שאנס לא מחייב קנס אע"פ שהחזק כפרן כו' שזה מפי עלמו הוא מתחייב ע"ש [ודבריו מוכרחין דאל"ה קשה הא דקאמר הש"ס להלן שם בסוגיא ש"מ קטבר ריה"ג משביע עדי קנס פטור דאי ס"ד חייב בשלמא ידיעה בלי ראיה משכחת לה אלא ראיה בלי ידיעה מי לא בעי מידע נכרית בעל בת ישראל בעל כו' ואי נימא דבהחזק כפרן חייב הא שפיר משכחת לה ראיה בלא ידיעה כגון שהחזק כפרן. ומשו"ה הולך הרמב"ן לומר דבקנס פטור גם בהחזק כפרן] שמעינן מדבריו דאע"פ שמתחייב ע"י סיועם העדים מ"מ כיון שהי' בידו לפטור א"ע ע"י טענה אחרת שלא הי' החזק כפרן אע"פ שעתה יש לחייבו עפ"י עדים מ"מ פטור א"כ הדברים ק"ו כשהי' יכול לפטור והוא מודה בעלמא אע"פ דליכא עדים שהשור רדף אחר שור אחר מ"מ חשוב מודה בקנס ופטור, והנה התם להלן בסוגיא איתא א"ל ר"פ לחייב ליתא לית לי' דר' אחא כו'

לחביון ראי' דגם אם יעבור על איסור כשיגרסנה בע"כ עדיין תקנת חז"ל שלא תהא קלה להוליאה במקומה עומדת תהא דקאמר ר' יוסי זרמי' בכתובות שס דיש לה כתובה דמני' מלער לה עד דאמרה לא בעינא לך ואי ניתא דהיכי שיעבור על איסור לא חשו חז"ל הרי גם בזה דינער לה כו' יעבור על איסור שגורם לבעל מלות תמורת דלא ישלחה ואף דלא הוי רק גרמא כבר כתבו החוס' בזי"ה דף כ"ב לפנין גרס כיבוי בשבת דרק חיובא הוא דליכא. וה"ה בשאר איסורים והא דכתבו החוס' שם דביו"ט שרי בארתי בחידושי דלאו היינו משום דשבת חמור שהוא בסקילה וי"ט אינו רק בלאו ורק דכוונתו ז"ל ע"פ מ"ש הרמב"ן ז"ל דהא דביו"ט של אוכל נפש מותר הוא משום דביו"ט שהוא מטעם זכר לניחא מלריס לא אסרה תורה רק מלאכת עבד משא"כ אוכל נפש אפי"ה ובישול וכדומה שדרך בני אדם לעשותן ולא הוי מלאכת עבודה פי"ן בדבריו הנאמרים ז"ל מ"ש ליישב בזה הא דאסור קטירה ועמינה ביו"ט דאף דהוי באוכל נפש מ"מ אסור לזו הוי מלאכת עבוד' וכיון שכן אין לאסור ביו"ט רק עשי' אבל לא גרמא וכמוכח. אבל בשאר איסורים גרמא אסור ואף דמ"מ חיובא ליכא אף במחביון דגרע יותר מפ"ר ועי"ן א"ז ז"ל. וראו' ברורה לזה מהא דלר"ך לימוד דכל מוס לא יהי' בו שלא יתן דבילה על אזנו כרי שיבא הכלב ויעלנו כבר כתבתי דאין סברא לחלק לענין שלא יחוש שיעבור על איסור בין חמור לקל וכ"ל אלא וראו' דגם היכא שיעבור כשיגרסנ' בע"כ על איסור חשו חז"ל שלא תהא קלה להוליא' ורק באונס לרבנן הטעם שיטריך להחזיר' וכ"ל. ועלה על לבי לעורר דהרי שחמא קתני דאין לה עליו כלום באונס' ולפ"ז בכהן שא"י להחזיר' הו"ל לחייבו כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוליא' ע"י שיעבור ויגרסנ'. אולם אחר העיון יש ליישב זה דפשיטא דחשש זה שיעבור על איסור לא שכיח כל כך ובמלתא דלא שכיח לא גזרו ותקנו רבנן ורק דאחרי דתקנו חז"ל כתובה י"ל דלא פלוג בתקנתן לתקן גם בזה דלא שכיח כ"כ ורק אנוסה הוליא' מתקנתן דלא מני מפיק לה ויטריך להחזיר' . ואחרי שלא תקנו באנוסה גם בכהן לא תקנו דכיון דלא שכיח שיעבור על איסור לא תקנו בחטיל' לשנותה משאר אנוסה והרי זה נכון. ולכאור' עלה על לבי לומר עוד בחילוק שבין נשים בזה"ל אחר חדרגמ"ה ז"ל להך דאנוס' דדוקא באנוסה לית לה כתובה דבזו לא תקנו חז"ל כתובה כלל כיון דלא מני מפיק לה משא"כ בשאר נשים שמתקנת חז"ל לר"ך ליתן להן כתובה ורק שעתה אחר חדרגמ"ה ז"ל בטיל הטעם הנה אן קיי"ל דכל דבר שנעשה במנין לר"ך

אוחו עד שיתן כשיעור הראוי כתב הסמ"ע והש"ך ז"ל בחומ"מ סימן א' דאין קנס בכלל שיעור הראוי ללא תקנו רק שיתן לו דמי נזק לחסרון אבל לא קנס עיי"ש וגם דמסתמא בז"ד היתה כבר בוגדת דליכא קנס וכמבואר. ואך מטעמא דל"מ מפיק לה אין לה כתובה דלא נתקנה רק שלא תהא קלה בעיניו להוליאה והא לא מני מפיק לה ועי"ן בקדמוני' ז"ל שפירשו דשני הטעמים אלו הנאמרים בש"ס בכתובות דף ל"ט תרווייהו לריבין דלענין תקנת חז"ל שיכתוב כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוליאה לא מהני גם כשכתובה תזנחה על השלחן ולא שייך א"כ הטעם דינאה כסף קנסה בכתובתה ורק משום דלא מני מפיק לה ליכא תקנת חז"ל. אך לעומת זה לא מהני זה לענין שלא יהיה לה כתובה כשמת דהוא משום חיובא ולא הוי לן לשנותה משאר אלמנות לולי הטעם דינא כסף קנסה בכתובתה עי"ן בדבריהם ז"ל : **והנה** מעלתו יאל לרון דבזה"ל דיש חדרגמ"ה ז"ל שאין לגרש שום אשה בע"כ אין לחלק בין אנוסה לשאר נשים דכל הנשים א"י לגרש שלא לרלוה ואפ"ה כותבין להם כתובה והעלה בזה ליישב מה שהקשו על המהר"מ מ"ן ז"ל שכתב דמי שאנא בתולה ונשאה אין לה כתובה רק מנה דהרי אן קיי"ל דאין לה כתובה כלל. ולפ"ז יחא דבזה"ל דליכא חדרגמ"ה ז"ל דמיא אנוסה לשאר נשים [דברי הנו"ב ז"ל שהביא א"ז יישוב דהוא ז"ל מיירי במפומה דלכ"ע יש לה כתובה וכמבואר] עכ"ל. ולא עי"ן כי כבר העיר בזה הרמ"א ז"ל בס"י ס"ו שכתב שם ז"ל ועי"ן לקמן ס"י קע"ז דבתקום שאין תגרשין רק מרלון האשה א"ל לכתוב כתובה א"כ בזה"ל כו' שאין תגרשין בע"כ כו' ה"א אפשר להקל בכתובת הכתובה אבל אין המנהג כן ועי"ן בח"מ ז"ל שם שכתב ע"ז בקל יש לחלק בין היכי שאסור מה"ת לגרש למה שהוא רק מתקנת רבנ"ה ז"ל עיי"ש אולם החילוק הזה שהוא קל בעיני הח"מ ז"ל אנוכי בעניותי ללא אוכל להבין דמה נית אס יעבור כשיגרסנה שלא מרלוה על איסור תורה או חדרגמ"ה ז"ל סוף סוף ל"מ מפיק לה רק כשיעבור על איסור וא"ל לתקנת חז"ל שלא תהא קלה בעיניו להוליאה. ועלה על לבי לומר דבאמת גם כשיעשה איסור חשו חז"ל שלא תהא קלה בעיניו להוליאה שיעבור ויגרסה. ובאונס הו"ל דאס יעבור לא יועיל לו דנכוף אותו להחזירה משא"כ בחדרגמ"ה ז"ל שאס יגרסנה בע"כ תהי' מבורשת ואף שהוא אסור מ"מ לישא אחרת מ"מ אס היא תנשא יוכל גם הוא לישא וכת"ש בחידושי צביאור דברי הרמ"א ז"ל ס"י קי"ט עבר ויגרסה בע"כ ונשאת אין האיש נקרא עבריין דהיינו אס נושא אחרת עיי"ש ותצ"ן. ואמינא

מלחמות אריה

כו' ומטיק הש"ס לעולם אית לי דר"א כו' ותו אמרינן ש"מ משביע עדי קנס פטור ראי' ס"ך חייב בשלמא יריפה בלא ראי' משכחת לה אלא ראי' בלא ידיעה נ"י לא בעי תידע נכרית בעל צת ישראל בעל כו' והנה בזה דקאמר הגמרא ש"מ משביע עדי קנס פטור פי' רש"י ז"ל דמלתא באפי נפשי' היא ע"ש ולכאורה יש לחמוה הא שפיר יש לזה המשך עם הקודם הא דקאמר הש"ס ידיעה בלא ראי' משכחת לה והיינו רק אי אית לי דר' אחא דאי לית לי דר' אחא גם ידיעה בלא ראייה לא משכחת לה. דהא מה דקאמר הש"ס לעיל לפרש ידיעה בלא ראייה כגון שאמר מנה הודית לי בפני פלוני ופלוני לא שייך גבי קנס דהא מודה בקנס פטור ע"י ברמב"ם ובשלמא אי אית לי דר"א שפיר משכחת לה אבל אי ל"ל לא משכחת לה כלל אפי' ידיעה בלא ראי' ולמה כתב רש"י דהיא מלתא באפי נפשי' דמשמע דאין לו שום שייכות עם הקדוש אבל לפת"ש המהרש"א שפיר ניחא דגם אי ל"ל דר"א ואין העדים יכולים לחייבו עפ"י ידיעה בלא ראי' מ"מ שכתב לה כגון שהודה מעצמו דאי הוו העדים מעידים על האומדנא ה"י חייב ועכשיו כשלא ר"ו להעיד ה"י פטור מטעם תורה בקנס. א"כ מדברי רש"י ז"ל ראי' לשיטת המהרש"א ודו"ק. עוד יש לי קושיא אחת על המהרש"א מ"ב"ק ע"א ע"ב מהא דאיתא התם ת"ר ובעל השור נקי ר"א אומר נקי מחלי כופר ח"ל ר"ע והלא הוא עלמו אינו משתלם אלא מגופו הביאהו לב"ד ואשלים לך ח"ל ר"א כו' אין דיני אלא כשהמית עפ"י ע"א או עפ"י הבעלים ופריך הש"ס עפ"י בעלים מודה בקנס הוא ולשיטת המהרש"א הא שפיר משכחת כגון שיש עדים שרדף אחר האדם להורגו רק לא ראו שהמיתו והמית עפ"י הבעלים ותו לא מייפטר מטעם תורה בקנס. חשו קושיא גדולי ונס מלבד זה ומ"ש שם בחוס' דהוי מני למיפרך א"ע"א דאין סברא לומר שלא יחשב מרשיע עלמו כשמודה ואינו רלוה ליישב ואפ"כ דע"י הפד בא עליו חיוב זה ע"ש משמע נמי דלא כהמהרש"א. דהא התם נמי החיוב בא ע"י סיועת הפד ומ"מ פטור ודו"ק :



לר"ך מנין אחר לבטלו אף כשבעל הטעם שכשכילו גזרו או תקנו וכמבואר בש"ס ופוסקים. אולם אחר העיון זה אינו דבכר כתבו המפורשים ז"ל דהיכי דבשעת הנזירה והתקנה היו דברים או מקומות שילאו מהכלל וכגון מים מגולים שמתחלה לא נאסרו רק במקומות ששכיחי נחשים לא שייך כלל בזה דלר"ך להמירו גם כשבעל הטעם ובהך תקנה דכתובה הולאו מתקנתן אנוסה מטעם דלא מני מפיק לה ודוק:

**עוד** אמינא בבואור דברי רמ"א ז"ל הנ"ל וזה נראה לי יותר דבאמת כל היכי שכשיגרסנה שלא מרונה יעבור על איסור לא שייך תקנת כתובה כדי שלא תהא קלה להוליא דזה הוא מילתא דלא שכיח כלל שיזיר איש ישראל לעבור על איסור וראיתי כנגד זה מדרי"ב בר"י יהודה יש לרחות דחילוק גדול יש בין שיעבור על איסור בגלוי לעין כל לעשיית איסור בסתר ובהך דרי"ב בר"י יהודה דמני יודע מה שבלבו כמה שמתקוטע עתה ומערה אולי היא פשעה נגדו והרמ"א ז"ל באמת בדעמו מחזיק בדו"ה דיש חדרגמ"ה ז"ל שלא לגרש בע"כ א"ל כתובה דבעל טעם התקנה דאין חשש שיעבור בגלוי על איסור וחדרגמ"ה ז"ל ומה שכתב דאין המנהג כן היינו דמלך המנהג כותבין כתובה גם בזה"ל וכל הנושא ע"ד המנהג הוא נושא ויש לה כתובה אף כשאין שטר כתובה יולא מתחת ידה וסיים ע"ז ואין לשנות כל זה והיינו דאף דאין זה בכלל דכל הפוחת כו' הו"ל בעילתו בעילת זנות כיון שאינו מתקנת חז"ל וכת"ש הכנה"ג ז"ל בשם תשובות מהרי"ל ז"ל דגם היכא שהמנהג לכתוב יותר והוא כתב רק השיעור שקלכו חז"ל לא הוי ב"ז עיין עליו מ"מ לכתחלה אין לשנות מן המנהג והרי זה נכון. אולם אמינא דגם לפ"ז אין לומר דלפי המנהג יש כתובה גם לאנוסה דאחרי שהוא דבר שאינו שכיח ומלוי ולא שייך ב"י מנהג ורק שנאמר דבזה"ל אין חילוק דין שאר נשים לאנוסה והיא אם כן בכלל המנהג לזה י"ל דאין רא"י דיש לומר דרק בשאר נשים נהגו לכתוב כתובה גם בזה"ל דכיון דגם מדינא כשמת יש לה כתובה משום חינא נהגו שלא לשנות בין גרושה לאלמנה משא"כ באנוסה דגם בתת אין לה כתובה דילא כסף קנסה בכתובה אך מובן דזה אינו רק היכי ששילס קנס ומשכחת לה גם בזה"ל שאין דנין דיני קנסות כשפסם אבל היכא שלא שילס הקנס שפיר דמיא לשאר נשים בזה"ל לפ"ז דיש להן כתובה מלך המנהג ודוק ולפ"ז נכונים דברי המהר"ם מינ"ז ז"ל שפסק כתובה לאנוסה דיש לומר דמיידי בכה"ג שלא נתן קנס וכ"ל. ואני מוסיף לומר דאף אי ניתא כמ"ש בפ"ה הא' דגם היכי שיעבור על איסור כשיגרסנה שלא מרונה חשו חז"ל ומקנו כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוליא שיעבור ויגרש מ"מ דברי המהר"ם מינ"ז נכונים דאיהו ז"ל לשיטתו אזיל שהביא תקנת רבנ"ה ז"ל בעיניו גט בע"כ שאם גרשה בע"כ אין הגט כלום ובאמת שכן כתוב בלשון התקנה המובא בחשו' מהר"ם מרוענבורג ז"ל ואך בכלבו נשמט זה. ועיין בח"מ סי' קי"ז ס"ק כ' שכתב לענין נכפית וז"ל תשמע דלא ברירא לי' להרא"ש ז"ל שיגרש אותה בע"כ ושחתי' מותרת לשוק בגט זה מבואר בפליל דדעתו ז"ל הוא ג"כ דגט בע"כ לאו כלום הוא וטעם לדבר אמרתי. דאף דבגירושין לא שייך לומר כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני דגירושין איתקש לניתה וכת"ש החו"ס והקדמונים ז"ל י"ל דמתעם ביטול שליחות הסופר והעדים קאתי עלה: או י"ל דס"ל דגט בעי ב"ד ובזמניו דל"מ רק מטעם דאין שליחותיהו דקמתי עבדין ל"מ היכי שיש איסור בהגירושין ללא שליחותיהו עבדין וכמוכן: וראיתי לאחר תחכתי זמניו שכתב בספרו דבר חכמה דבכל גט היתן בע"כ של האשה לכ"ע בעי ב"ד של ג' דמני לתיאון דלר"ך ג' וזה דבר נא"ה

ומהקבל וכיון שכן לדעתם ז"ל אין מקום לחלק בין אנוסה כשלא נתן קנס לשאר נשים בזה"ל להמנהג לכתוב כתובה וי"ל דמהר"ם מינ"ז ז"ל מיידי בכה"ג וכ"ל והבן זה: **דיוצא** לנו מכל הל"ן טעמי דבנ"ד יש לה כתובה. ואם השערתי נכונה דבנ"ד כבר היתה בשעה שנאנסה בזנות אמינא דבלאו כל זה יש לה כתובה לדעתי הך דלו תהי' לא שה ולא יוכל לשלמה לא נאמר רק כנערה דוקא כדאמרי' מה"ט דפטור מקנס בזנות ועיין ב"ש ז"ל סימן קע"ז שכתב דבעילה ליכא לו תהי' לאשה ומשום דקרא בכתובה מיידי וה"ה ד"ל כן בזנות משום דקרא כנערה משמעתי ואם כי עדין לא מלאחי גילוי דלין זה הדעת נוטה דל"ש לו תהי' לאשה ולא יוכל לשלמה רק כנערה וכיון שכן פשיטא דיש לה כתובה שלא תהי' קלה בעיניו להוליא אחרי דמני מפיק לה ודוק בזה: עתה נבוא לבאר כמה יהי' שיעור כתובתה העיקרית. והנה מעלתו הביא חשו' הרדב"ז והמהר"ם מינ"ז ז"ל ועוד חשו' מהאחרונים ז"ל שהחליטו דאין לה רק כתובה מנה יפן שבעילה היא ולעומתם חשו' שמש' לרקה ז"ל שפסק דכתובה מאתים כיון שהוא בעלמא השיר בתוליי'. אולם אחי מעולם אין דרכי לבנות יסוד על דברי האחרונים ז"ל ואך אל ההרים מוסדי ארץ רבותינו ומאורינו הקדמונים ז"ל אשא עיני ומראש לורים אראנו מהררי קדם הנה במפוחה כ' רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' נערה בתולה דאם ראו וכנסה אינו תשלס קנס אלא כותב לה כתובה כשאר הבתולות וכן כ' הטור ז"ל בסו"י קע"ז וכבר נתחבטו בזה האחרונים ומכללן הגאון בעל משנה למלך ז"ל דלמה יהי' לה כתובה בתולה דהרי כבר בעילה היא ובעילה כתובה רק מנה והנה לכאורה עלה על לבי לומר דרבינו ז"ל על מפוחה דקרא קאי דמיידי דפיתה לשם אישות עיין בש"ס דקידושין דף מ"ו וכיון שכן דעת רבינו ודעתי' ז"ל דכיון דבעילה הי' לשם אישות הו"ל כאילו היתה בתולה בשעת הנשואין דכתובה מאתים ואף דהאישות בשעת הפיחתי ל"מ מידו לענין קנין אישות כיון שהיתה שלא לדעת אבי' וכדכתיב ואם מאן ימאן כו' וכמבואר בש"ס דקידושין סס מ"מ כיון שהבעילה הי' לשם אישות ולא לשם זנות בעלמא אין לחשבה כאילו היתה בעולה מקודם:

**ואמינא** להביא סעד ורא"י לזה דאין קי"ל לענין קידושי ביאה דסוף ביאה קונה ויקשה דבקי"דש ביאה לא יהי' לה רק כתובה בעילה דבשעת העראה כבר נשרו בתוליי' דאין העראה בלי השרת בתוליי' ונעשית א"כ בעילה קודם שנעשה בה קנין אישות וזה לא עלה על לב אדם מעולם א"ו דכל שנעשה לשם אישות הו"ל כבעילה דבשעת האישות וכ"ל כן עלה על לבי. ואחר בנותי ראיתי להגאון נוב"ז ז"ל שכתב לדעת הרמב"ם ודעתי' ז"ל דבזה"כ הוא שאם לא נשאת לו יתן קנס חמשים כסף וכשנשאה יתן לה תמורת הקנס כתובת בתולה ואף דחיהו ז"ל לא חזי מולו ושכלו ה' חזי דכן אי' במכילתא בדה"י מהר"ם ימהרנה שיעשה לה מהקנס מותר עיי"ש ומעשה באנוסה דל"ש ב' הטעמים הנזכרים וכמוכן פשיטא דחשיבה לענין כתובה כבעולה דבשעת הנשואין בעילה היא ומה לי' אם נעשית בעולה מאחר או תמנו הכתובה היא על עת הנשואין שהיא כבר בעילה ולא בתולה והמעייין בקדמונים ז"ל יראה שכן היא בלי ספק ועיין חו"ס' ז"ל כתובות דף ל"ט ע"ש וזה ברור. אמנם עכ"ז אמינא דבנ"ד שהיתה משתמח בזנות כשנאנסה יהי' כתובתה מאתים דבזנות ופגם יעלה יותר ממנה היתרים להפגם בעלמא יעלה כשיעור כתובה מנה דע"ז שפשיטא בעילה נפחת לה מכתובתה מנה והש"ס בכתובות שם דקאמריין דשמיין הפגם שבין שפחה בתולה לבעילה למי אשר רוצה לעשות לעבד קורת רוח היינו משום דהתם מיידי כנערה שהכל לאבי' והפחת

להזיק דפטור מהתשלומין דכיון שהדליק הגדיש כדי להזיק לא חשיב מקלקל כיון שנתקררה דעתו ושכחה חמתו שרעה להקס וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' שבת ע"ן עליו אלא אף שהי' שונג ולא עשה דרך נקמה דל"ה תקון כלל פטור מהתשלומין דאף בכה"ג נדון בנפשו דגם מקלקל גמור בהבערה חייב וכר"א דס"ל הכי אליבא דר"ש ע"י בש"ס דשבת דף ק"ה ע"י"ש ודו"ק :

**ועדיין** יש לעורר דהנה כפי המבואר בחידושי הרשב"א ז"ל לז"ב דף כ"ב בהך דה"י עבד כפות לו כו' דפטור מטעם קלז"מ דהיכי שגשגף הפטר ואח"כ נשרף הגדיש לכ"ע חייב דדמי למי שנתחייב מיתה ואח"כ קרע שיראין של חבירו דפשיטא דחייב עיין בדבריו ז"ל וז"ל לדעתו ז"ל דהא דמדליק גדישו של חבירו בשבת פטור

מיידי שהדליק בעלמו כל הגדיש דהיכי שהדליק רק במקום אחר שאנו באים למייבו מטעם אשו גס בכה"ג חייב בתשלומין על זה שגשגף אח"כ דבעת חיוב התשלומין ליכא מיתה עוד וכ"ל לדעתו ז"ל ורק היכי שהדליק בעלמו כל הגדיש פטור מטעם קלז"מ כיון דכלל שבותל ושבותל איכא חיוב מיתה וכמבואר כן להדיא בירושלמי פרק אלו נערום ע"י"ש. והנה בחידושי בארתי דברי הירושלמי הג"ל דהיכי דה"י שונג בהדלקת הגדיש בשבת שאנו באים לפטור מתשלומין מטעם חייבי מיתות שונגין פשיטא דפטור מטעם קלז"מ על כל הגדיש דלכל שבותל ושבותל אמרי' כיון דאילו אחרו ב"י פטור שהי' בא לו המיתה ע"ז השתא נמי פטור אלא דגם היכי שהי' מזיד בעדים והתראה בתחילתו דמה שהדליק אח"כ לא מעלה ולא מוריד לעיני מיתה דבתרי קטלא לא קטלין ל"י ז"ל דמ"מ פטור על השאר מטעם קלז"מ דהיינו מטעם חייבי מיתות שונגין דפטורין דהא דאמרי' בח"מ שונגין כיון דאילו איתרו ב"י כו' לאו היינו בעיני זה בעלמו דאם אחרו ב"י הוי קטלין ל"י ע"ז ורק דהכוונה היא דאם היא דבר שחייבים עליו מיתה בעדים והתראה אף שלא עבדין עמה החומרא פוטר מתשלומין ואף א"כ שנתחייב מיתה מקודם דא"א לעבד החומרא ע"ז דאטו בתרי קטלא קטלין ל"י פוטר מהתשלומין כיון שמת' עושה בזה דבר שחייבן עליו מיתה דפוטר מטעם חייבי מיתות שונגין הארכתי בזה ואכ"מ : ומעתה יקשה לדעת הקדמונים אלו ז"ל דגם לרנב"ה רק חייבי כריתות מוזדין פוטר מהתשלומין ולא שונגין דאמרי' פטור במדליק הגדיש ביוה"כ דאף שהדליק בעלמו כל הגדיש לא יפטור רק משיבולת קמח דכיון דמיידי שהי' מזיד א"כ כבר נתחייב כרת בשבולת הראשון ובמה שהדליק אח"כ לא נתחייב יותר ואף שמת' עשה אח"כ דבר שיט עליו חיוב כרת מ"מ כיון שלא נתחייב ע"ז כרת בפועל לא שייך קלז"מ לדעתם ז"ל גס לרנב"ה דזה לא עדיף מח"כ שונגין דאילו פוטר לדעתם ז"ל דבעיני שיחייב ע"ז כרת בפועל :

**אולם** אחר העיון ראיתי דדברי הרשב"א ז"ל הו"ל לאו ד"ה הוא ועיין בנ"י ז"ל שכ' דחיוב איסור שבת הוא בשעה שהלית האש עיין בדבריו ז"ל פרק כ"ג הרגל בת"ש ליטב דכיון דאשו משום חלו למה מותר להדליק ע"ש עם חשיכה עיי"ש.ה. ולפ"ז א"ל דמדליק הגדיש בשבת מיידי שהלית כל הגדיש בעלמו דאף שהלית רק במקום אחד שפיר פטור מטעם קלז"מ דחיוב מיתה ותשלומין באים כאחד שתיקף בשעה שהלית נתחייב בתשלומי כל הגדיש וכ"ל בשם הג"י ז"ל וא"ש א"כ הך דהדליק הגדיש ביוה"כ לתוספתא דאיתא כרנב"ה גס א"ז דחייב כריתות שונגין אינו פוטר וכמונן. (א) שז מלאמי בירושלמי ב"ק בפרק

והפחת מהכתובה אינו היזק לאביה רק לה בשגם דהתם במפוחה מיידי דמחלה ואף דבזה"ז דליכא שמוכין אין גובין בושח ופגם כל זה מדינא אבל מתקנת הגאונים ז"ל מגדין אותו עד שיתן שיעור הראוי וכמבואר. האמנם כי אני מסתפק בתקנה זו של הגאונים ז"ל האם כפי החקקה יכולין הב"ד לחייבו שיתן שיעור הראוי ורק שמ"מ אינם מבזין דהיינו ללא נחתין לנכסי' וכדמליונו בזה בשבועה דרבנן ורק שמגדין אותו כאשר לא יליית וישמע ד"ה או דגם לפי התקנה א"י למייבו בתחלה כלל כך וכך ורק שמגדין אותו ואין מתירין לו הנידוי עד שנתן שיעור הראוי וכדמשמע מלשון הש"ע חו"מ סימן א' ע"י"ש ואם כה נאמר אין לומר לו לכאורה ב"ד שמתויב ליתן כתובה על מאתים דהמנה היתרים על כתובת בעולה אין בידינו לחייבו בתחלה וכ"ל. אמנם אחר ההתבוננות גס לפי הג"י ש בידינו לחייבו ליתן לה כתובה על מאתים דבאמת בש"ס פריך והא' בושח ופגם שכיחי ומשני על בושח דלית ב"י חסרון כ"ס ועל פגם לא חירץ כלום והט"ז ז"ל חשב באמת למחוק חיבת ופגם דפגם באמת דכין בזה"ז אמנם התומים ז"ל כתב דחלילה למחוק ולהני' ורק דאף דהמטעם שכיח הח"כ אינו מלי' להיות ניכר דאומדין כמה אדם רולה ליתן בעד שפחה בתולה עבור עבדו אינו שכיח עיין בדבריו ה' ז"ל ומעתה ב"ד שהפגם הוא שעשאה בעולה וע"ז נפחת מנה שפיר יש לרון גס בזה"ז וכתיבן ושפיר יש לחייבו לכתוב כתובה על מאתים כתובת בעילה ומנה בעד הפגם ויש לכתוב בהכתובה מוהר בתוליכי שהפגם שמשלם הוא על ששיביר בתולי' ואף שכותב כסף זוי מאתים והפגם מהבתולים היא רק מנה ול"ד לשאר כתובות בתולה שבעד חיבת ביאת בתולה יש לה מאתים משא"כ ב"ד שפגם הבתולים היא רק מנה ומוהר השני עבור חיבת בעולה אין קפידא דיש לפרש ויהיבנא ליכי מוהר בתוליכי בלירוף מוהר שצירת הבתולים שהכתובה יהיב לה מאתים וגם יכול לכתוב על הכל דחוי ליכי גדאורייתא אף שהמנה הא' היא כתובת בעולה דאנן באמת קיי"ל דגם כתובת בתולה אינו רק מדרבנן ודחוי ליכי גדאורייתא על המטבע קאי שהי' כסף צורי ובמ"ש הרא"ש ז"ל ודו"ק. אולם יראה לכתוב להדא ולא יכתוב לא בתולתא ולא בעילתא שלא לביישה על לא חתם בכפה ועל מה שמשמיע חיבת בתולתא יש לה כסות עינים מהשכבד כתוב מוהר בתוליכי והללע"ד כתבתי :

**סימן סט**

ב"ה רישא יוס ה' ח"י שבת חרל"ד לפ"ק .  
 לכבוד הרב החריף המהולל דינו רב לו במלחמתה של תורה בפלפול וסברא כ"ש מו"ה ישראל תאיר קירשענבוים נ"י :  
**חמה** כ"ת על רש"י והרמב"ן ודעמ"י ז"ל דאף לרנב"ה דס"ל דחייבי כריתות פטורין מהתשלומין ז"א רק במזיד אבל חייבי כריתות שונגין אינם פטורין ללא לגמרי איתקש לחייבי מיתה ב"ד דהרי בהדיא תנין בתוספתא דב"ק הדליק את הגדיש של חבירו ביוה"כ אפי' בשונג פטור מפני שידון בנפשו והיינו דאיתא כרנב"ה ומבואר א"כ דגם בחייבי כריתות שונגין אמרי' לדידי דקלז"מ והאר"ך בזה והניח בל"ע. ואשר אחזה אנכי בזה לדעתם ז"ל דחין הפירוש בהך דאפי' בשונג הנאמר שם בהתוספתא שונג ביוה"כ שלא ידע שהיום יו"כ או שנת מלאכה ורק שהי' שונג בההיזק וכוונת התוספתא הוא דל"מ כשהי' מזיד שידע שהוא גדישו של חבירו ונתכוין

מלחמות אריה

(א) הנה הסברא הלוא שכוון שכבר נתחייב מיתה או כרת על שבולת ראשונה חשיב מה שנתחייב אח"כ על כל שבולת

בפרק כ"ד הרגל שם דאיתא שם בהדיא בהך דעבד כפוט פטור דחייב מיתה וכל התשלומין חשוב באיס כאחד ורק שמתלק שם דזה אינו רק לר"י דאשו משום חליו אבל לר"ל דאשו משום ממונו לא חשיב באיס כאחד עיי"ש ומייתי סייעתא מזה לר"י עיי"ש. ואפשר לומר דגם הרשב"א ז"ל אינו חולק ע"ז ולא כחז כן לחייבו בנשרף אח"כ רק לר"ל אם שזה דוחק קצת במשמעות לשונו יותר י"ל לדחוק כן כדי שלא נלטרך לומר דחולק אהך דירושלמי שם ואם כה נאמר בטלה מחלוקת דגם הניי ז"ל לא כ"כ רק לר"י ולדין דקיי"ל כוותי' דאשו משום חליו וא"ש הכל וכניל ודויק: **ועדיין** נשאר לנו לבאר לפ"ז דברי הירושלמי פ' אלו נערום שהבאתי למעלה שהביא ראי' וסיוע דאף שנתחייב חיוב מיתה מקודם החיוב מיתה שאח"כ פוטרו מתשלומין ומדליק את הנדיש בשבת דלא אמרינן שכבר נתחייב בשבולת הראשון ומכאן ואילך תשלומין ומה ראי' הרי במדליק הנדיש המיתה והתשלומין באיס כאחד דמיד שהדליק נתחייב על כל הנדיש משום חליו לדין דקיי"ל כר"י דאשו משום חליו וכניל. אמנם אחר העיון הרי זה נכון לפת"ש התוס' ז"ל בב"ק דף י"ז דאף דקיי"ל כרבה דזרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דא"ל מנא תבירא חבר מ"מ זה אינו רק בזרק הכלי פלמו אבל בזרק אבן או חץ על הכלי ובא אחר וקדם ושברו במקל פשיטא דחייב עיי"ש ומעשה כיון דהירושלמי בכתובות שם מיירי שהמלית הנדיש עדיין עומד ומדליק וכדקאמר שם שעל כל שיבולת יש מיתה אם יתרו בו ואם הדליק במקום אחד והלך לו לא שייך התראה אח"כ שכבר עשה מעשה ההצעה וכמבואר א"כ אי לא הוי אמרי' קלב"מ אח"כ כיון שכבר נתחייב מיתה מקודם ה"י חייב לשלם על מה שהדליק אח"כ ומשום דאף לענין חיוב אש שהדליק במקום אחד והאש הלך ונתפשט בכל הנדיש חשוב מיתה ותשלומין באיס כאחד דמיד שהדליק נתחייב על כל הנדיש משום

חליו מ"מ יש לחייבו בתשלומין על המעשה החרש שעשה אח"כ שה"י עומד ומדליק דאף דבלא"ה ה"י נשרף מעלמו ע"י האש המתפשט מ"מ חייב עתה על הדלקתו וכניל בשם התוס' דבזרק חץ ובא אחר ושברו חייב ולא אמרינן מנא תבירא חבר וכניל ורו"ק ולכאורה בראשית ההשקפה עלה על לבי דזה אינו דהרי עיקר ראיות התוס' בב"ק שם דאי נימא דגם גבי חץ שבר אחר ושיבר פטור לא משכחת לה חלי נזק לרורות וכדמדעני לה הש"ס שם לכיון דבא אחר ושיבר פטור חשוב דרסה על הכלי ונתגלגל למקום אחר גופי' דבחר מעיקרא אזלינן וע"כ דבזק חייב השובר דלא אמרי' בזה דאזלינן בחר מעיקרא ולהירושלמי ע"כ דלא ס"ל הכי דהרי מה"ט דבחר מעיקרא אזלינן קאמר באשו לר"י דהוא משום חליו דחשוב מיתה ותשלומין באיס כאחד דמעיקרא נתחייב וכניל. אולם אחר ההתבוננות לא נחלקו התוס' על הירושלמי וגם אם כה נאמר יקשה על הירושלמי דאף משכחת לה חלי נזק לרורות ורק דאף אי לא אמרינן בחר מעיקרא אזלינן בחץ היינו רק דלא אמרינן דכל החיוב ה"י משעה שזרק החץ ורק שהחיוב נמשך משעת זריקה עד שהזיק וכיון שלא נגמר החיוב בשעת הזריקה לא מחייב רק חלי נזק לרורות דהגמר בא ע"י לרורות ואף שבתחלתו חשוב גופי' מ"מ כיון שבשעת גמר החיוב לא הוי גופי' רק לרורות אין משלם רק חלי נזק ולכן היכי שמתחלה ה"י חיוב מיתה אמרי' קלב"מ כיון דהתחלת החיוב בא כאחד וכדאמרי' להיפוך לענין החיוב מיתה עקירה לורך הנחה הוא עיין בש"ס דכתובות דף ל"ב וא"ש ורו"ק :

**ועדיין** יש לעורר לפ"ז דהרי בש"ס דידן בב"ק מסקינן דגם ר"י דס"ל אשו משום חליו מ"מ ס"ל ג"כ דיש לחייבו משום ממונו והיכי דכלו חליו חייב משום ממונו א"כ למה פטור במדליק הנדיש ביו"כ לר"י נחויא בן הקנה הרי לענין חיוב משום ממונו לא חשיב באיס כאחד דחיוב ממונו

מלחמות אריה

שיבולת ושיבולת רק כמו חייבי מיתות שנגנין לפע"ד אע"פ שהדעת נותן כן. וגם אנכי כבר הערתי דבר זה בצפרי מנ"א סי' ד' לענין הך דאמרינן בסנהדרין ע"ב הבא במחירת ושיבר את הכלים פטור בדבדמים קננהו ע"ש מ"מ לענין זה דחשיב רק כחייבי כריתות שנגנין לומר דאין פוטרינן לרפת הסוברים דגם לר"י נחויא ב"ה דה"י עושה יו"כ בשבת אינו אלא במזיד אבל לא בשוגג הוא דבר שאי אפשר דאס כה נימא יקשה הא דאמרינן בפסחים כ"ט ע"א האוכל חמץ של הקדש במועד מעל וי"א לא מעל ומוקי הש"ס דמ"ד לא מעל הוא רנב"ה ובודאי משמע שאפילו אכל כמה זמני לא מעל ולפי ה"ל קשה נהי דלא מעל על כו"ז קמא מ"מ לחייב אה"ך זמני שאכל דהא בכזית קמא כבר אחייב כרת ומו לא תישב אה"ך רק כחייב כריתות שנגנין דחייב לשיטתם וכמו כן יקשה הך סוגיא דלהלן שם ל"ב ע"א האוכל תרומת חמץ בפסח דמוקי לה הש"ס ג"כ כרנב"ה דמשו"ה במוזר פטור ע"ש ואמאי משום זה לריך להיות פטור רק אכזית ראשון אבל לא יותר אלה מוכח מזה דפטור אכל מה שעשה בחיוב כרת לרנב"ה כמו בחייבי מיתות ועוד קשה הא בב"ק ל"ה מוקי רבא להך מתייתין דהמדליק את הנדיש בשוגג וכדתיני דבי חזקי' ולמ"ש מו"ח ז"ל גם אי מתייתין איירי במוזר ג"כ ע"כ ס"ל כתנא דבי חזקי'. ועוד קשה אטו מאן דפליג אכתא דבי חזקי' יפלוג אסחם מתייתין דהמדליק את הנדיש פטור. ואת אשר אנכי אחזה הטעם בזה עפ"י מה שהסביר התוס' בניטין נ"ב ע"א וז"ל ועוד י"ל דטעמא דשמאלא אפי"ג דהבב"ה לאו לורך ניסוך הוא אפי"ג פטור כיון דאשעת ניסוך לא מחייב דקלב"מ אשעת הנבחה נמי תיפטור כו' דכמו דאי נסכו דאי אומר לו הרי שלך לפניך הכא נמי כי ניסך ל"י איהו ע"ש ותוכן סברתם דהפעולה שנתחייב על ידה מיתה או כרת לרנב"ה חשוב כאילו לא עשה כלל ואינה יכולה לגרום שום חיוב ממון על ידה כלל. והו"ל כאלו נסכו אחר דה"י פטור ככה"כ אף על הבב"ה ועיין בדרוש ומידוש של הגאון רע"א ביבמות נ"ט שכתב לישיב עפ"י סברא זו קושי' התוס' שם שהקשו בהא דאמרינן בסנהדרין ע"ג הניחא למ"ד העראה זו נשיקה אלא למ"ד העראה זו הכנסת עטרה תא"ל הא לדידי' נמי אתי שפיר דהא לא מחייב קנס אלא בגמר ביאה ממש ובהסיח שעתא כבר אינו ניתן להליל דכבר אפנמה בהכנסת עטרה. וע"ז תירץ הגאון רע"א דכיון דאלו הערה בה אחר בהכנסת עטרה ואח"כ בא פלי' הוא פשיטא דפטור דהא כבר נעשה בעולה א"כ תו א"א שתהא העראה דידי' תביאתו לדי חייב ממון דא"כ יהי' מעשה העראה דידי' גורם החיוב ממון ואין אדם מת ומשלם ע"ש א"כ יש לומר לרעמי גם בנין דידן דאין לומר דה"י פטור רק אכזית ראשון. אבל אשאר זמני לחייבו או גבי גדיש שיפטור רק אשיבולת ראשונה אבל אשאר שבולת יהי' חייב מחמת שכבר נתחייב מיתה או כרת דא"כ תהי' הפעולה ראשונה גורמת חיוב ממון דאלו לא עשה הפעולה ראשונה ה"י פטור מטעם קלב"מ. ועכשיו שעשה כבר הפעולה הא' יתחייב על ידה בפעולתו השני' וזה א"א אלא חשבינן להפעולה ראשונה כמי שלא עשה כלל. ומעילא הוא פטור על השני' דאמרינן קלב"מ. שאלו לא ה"י עושה הפעולה ראשונה הלא ה"י מה שעשה אח"כ ראשונה וכן בכל כזית וכזית ובכל שבולת אמרינן הכי ורו"ק כי היא סברא עמוקה מאוד למזין :

תמונו בא בשעת ההיזק וככל ששם הירושלמי צב"ק שם וא"כ נתחייב על שאר הגדים משום תמונו שהחיוב הזה בא אח"כ וככל דנחץ לא אמרין מנא חבירא חבר ובשלמא במדליק הגדים בשבת דפטור י"ל דתיירי שהדליק בעלמו כל הגדים ואיכא חיוב מיתה בכל זמן ההיזק משא"כ ביוה"כ לרנב"ה לדעת הפוסקים ז"ל אלו דחייבי כריתות שונגין חייבין לרנב"ה דלפ"ז החיוב כרת שאח"כ אינו פוער דכיון דכבר נתחייב כרת תקודם אח"כ לא הוי רק כח"כ שונגין וכנ"ל וע"כ דתיירי שהדליק רק במקום אחד ומשום אשו אחת בא לחייבו אח"כ נהי דמשום חליו אין לחייבו דבאים כאחד מ"מ יתחייב משום תמונו שבא אח"כ וכנ"ל וכמו כן יקשה לפ"ז בהך דעבד כפות לו דלר"י למה ניחא דמ"מ יתחייב אח"כ משום תמונו :

**והנה** כפי הנראה מפירש"י ז"ל צ"ק דף כ"ב אינו חייב באש משום תמונו רק במזיד ולא בשונג עיין בדבריו ז"ל שפירש הא דפריך הש"ס שם לר"י טמון באש דפטור רחמנא היכי משכחת לה דנחוקי אדם כתיב פלע תחת פלע לחייב שונג כמזיד משמע דרעתו ז"ל דפטורא דטמון הוא משום דחשיב כשונג ולפ"ז י"ל דהך דעבד כפות לו והך דמדליק ביוה"כ מיירי בשונג דאין לחייבו משום תמונו ורק מבוס חליו ופיר אמריי דקלב"מ דחיובא דחליו חשיב באים כאחד וכנ"ל. אולם תלמד דכל הקדמונים ז"ל חולקים על פירש"י ז"ל שם בהך דטמון באש דפטור הוא מנזה"כ ולא משום דחשוב כשונג ומפרש"י קושיות הש"ס לר"י דנחוקי תמונו מלינו חילוקים רבים דשן ורגל פטורין ברה"ר ובוד פטור בכלים ובנחוקי אדם לא מלינו שום חילוק עיין בש"מ שם הנה גם לפירש"י ז"ל יקשה עדיין הך דתוספתא דתינא במדליק הגדים ביוה"כ אפי' שונג דע"כ לריך לפרש לדעת הקדמונים ז"ל הנ"ל דח"כ שונגים חייבין לרנב"ה דהך דאפי' ה"י שונג היינו שה"י שונג בהיזק וקמ"ל דהך דהוי מקלקל גמור נדון כנפשו וכנ"ל דמבואר אח"כ דאש ה"י במזיד בהיזק פשיטא דפטור והרי לפ"ז אדרבה במזיד יש לחייבו בתשלומין על מה שנטרף אח"כ משום תמונו דלא חשיב באים כאחד וכנ"ל. חמנא יראה דע"כ לא כתבו החומ"ש דזורק חץ ובא אחר ושיבר דהשובר חייב רק היכי שהשובר שיבר קודם שהגיע החץ דלא הכלי לאו חבור הוא ורק שאח"כ עומד להשבר ע"י החץ ועתה הכלי במקומו עומד שלם ול"ד לזורק הכלי עלמו אבל היכי שהשני שיבר אחר שהגיע החץ להכלי אף שהשנייה והחץ באו צבת אחת השני פטור תכלוס דלא שפיר חשוב מנא חבירא וא"כ בהך דמדליק דהאש הזה בעלמו הוא חליו והוא תמונו אין לחייבו אח"כ משום תמונו כיון דבא כאחד עם חליו ופיר אמריי דקלב"מ וכנ"ל ודו"ק. זולת זה גוף החילוק וסברת הירושלמי דרוקא לר"י דאשו משום חליו חשוב חיוב מיתה ותשלומין באים כאחד אבל אי משום תמונו חיוב התשלומין בא אח"כ בעת ההיזק לא זכיתי להבין ודעתי קלה דגם החיוב תמונו עיקר בא על שלא שטר כראוי ושלא אשו חפשי ומתחיל אח"כ החיוב תיכף כמו אי הוי משום חליו דג"כ גמר החיוב בא אח"כ דמה"ט לא חשיב מנא חבירא וכנ"ל ורק שמתחיל תיכף והו"ב כ"כ בחיוב תמונו ולע"ג אצלי ויש לי בכל הנאמר בזה עוד הרעור דברים הרבה אך יען לא הבאתים עוד במתקן הדעת והבחינה אשים מחסום לעני: מ"ש כ"ח ליישב ק' החומ"ש באלו נערוה דאמאי לא מקשינן הקושיא דמתי אנבי קניא אמתיני דהאחול תרומת חמץ למאי דמוקי לה כרנב"ה דמתניי וכול לאוקמי' באכל כזית ואין בו שיה פרוטה דחייב בתרומה בשונג ולא שייך מתי אנבי קניא משא"כ הך דאלו נערוה זר שאכל תרומה דתיירי במזיד. שנה ברואה דהא דמוקי למתניתין דאחול תרומת חמץ כרנב"ה היינו דמשום זה פטור במזיד עיי"ש.

**ומ"ש** כ"ח עור דלפי מה דקיי"ל כרבא דשונג בתרומה אף ששנג במיתה ולא בלאו חייב קרן וחומש אבל לר"י דגלי קרא בשונג דתרומה דלא אמרין קלב"מ ד"ל דקרא מיירי שהזיד בלאו ורק ששנג במיתה והחור בו ולקה דנפטר תמיתה דחייבי כריתות שלקו נפטרו מכריתתן והביא שכי"ה הגאון הפלאה ז"ל במקרא הנה בנין סברת הגאון הפלאה ז"ל יש לגמנס טובא דכיון דאמריי לדעת החומ"ש ודעמס ז"ל דגם חייבי כריתות שונגים פטורים מהתשלומין לר"י אח"כ מה צ"כ דנפטרו אח"כ מכריתתן מ"מ לא גרע מח"כ שונגין דודאי ליכא כרת דפטור משום דמכל מקום עשה דבר שיש עליו כרת חלו ה"י במזיד ובמזון ובזיכוד בהך דתרומה כתבו החומ"ש ז"ל ללא שייך קלב"מ בשונג דתשלומי תרומה הוי כפרה. האמנא כי מרש"י ז"ל בפסחים יראה דלא ס"ל סברא זו דמוקי לה להך דאחול תרומת חמץ דבשונג חייב קרן וחומש כנון ששנג בשתיהן דחלו הויד בחמץ קלב"מ לר"י דחייבו ז"ל ס"ל דרק במזיד פוער רנב"ה אולם לדעת הסבורים ז"ל אלו דגם חייבי כריתות ומיתה צ"ד שונגין פטורין עכ"ל אחת משתי אלה או דבשונג דתרומה גלי קרא וכיון דגלי גלי או דכיון דהוי כפרה לא שייך קלב"מ. דאל"כ לא יתורץ לפי מה דמוקי לה למתניי כרנב"ה החילוק דבין שונג למזיד דבמזיד פטור מהתשלומין ובשונג חייב קרן וחומש וכמזון ודו"ק כי קלרתי: ויש לי הרעור דברים לומר עוד דלהסבורים דח"כ ומיתה צ"ד שונגין חייב עכ"ל דבתשלומי תרומה בשונג לא שייך קלב"מ משום דהוי כפרה למש"כ הרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' תרומות ומקורו מהתוספתא דמזיר ששנג ושחה יין של תרומה אינו משלם את החומש דכיון שיש איסור אחר נוסף באכילת איסור בשונג ל"מ אכילה דנפשו של אדם חותה באכילת איסור ולפ"ז דמתניי דהאחול תרומת חמץ מיירי בהזיד בחמץ דאש ה"י שונג גם בחמץ למה משלם גם את החומש וא"כ לפי מה דמוקי לה כרנב"ה הול"ל קלב"מ וגלי גלי לא שייך דעתם ז"ל דחייבי כריתות ומיתה צ"ד שונגין חייבין וע"כ דכיון דהוי כפרה לא שייך לומר קלב"מ והרבה יש לידבר בזה ואכת"ל:

**תמה** כ"ח על מ"ן הכ"מ ז"ל שכתב על מ"ש הרמב"ם ז"ל פ"א מה"ל פסולי המוקדשים דאין איסורים מבטלין זה את זה וה"ל פלוגתא דר"ל ור"א פרק התערבות ופסק כר"א משום דרבא אוחבי' לר"ל ושני ל"י בשנייא דחיקא. דהרי בנוף הדבר דאין אסורים מבטלין זה את זה לא אוחבי' כלל ורק אחא דמ"ד דנותן טעם ברוב לאו דאורייתא. ואשר אחזה ביישוב הדבר לדעת מ"ן ז"ל דבאמת הך דשמע מניה תלת הש"ס היא דקאמר לה התם. ויפלא באמת דמ"ל להס"ד דתיירי במין בשאינו מינו שגדייק דס"ל נותן טעם ברוב לאו דאורייתא. וליישב זה נראה לפת"ש הר"ן ז"ל בנדרים דף כ"ב לבאר דעת הרי"ף שאמר פת שאפאה עם הל"י לאכול בכוח כיון שיש לו היתר לאכלו עם בשר דנודע פלוגתא דר"י ורבנן דר"י ס"ל דמין במינו לא בטיל דליף לה מדם הפר ודם השעיר ורבנן ס"ל דמתעם עולים אין מבטלין זא"ז אין דם הפר מבטל והיינו דרבנן אזלי בתר מב"מ בשם היתר ור"י אזיל בתר מינו בעלם ומין וכיון דיש לו היתר להפת לאכלו עם בשר חשוב שוים בשם היתר ולא בטיל. ובחידושי בארתי דאף דגם לדעת הרי"ף ז"ל אינו אסור רק מדרבנן דמתורת דבר שיש לו מתירין קאמי עלה דחיוו רק מדרבנן מ"מ זה אינו רק משום דמ"מ חשיב חלוק קאת לענין שם היתר. לענין שיאכלנו בכוח ונס אינס שוים במין אבל היכי ששיהם היתר בלי חילוק כלל וגם אם חלוק קאת מין במינו מה"ת לא בטיל דמתחלקין לענין דרבנן ביש לו מתירין לאח"ז דרמי רק קאת להיתר בהיתר בין מין במינו למין בשאינו מינו: כן יש לחלק מה"ת היכי דחיוו חלוק

בעלמו. אבל כשיחייבים המעשה בדפיסד ורק שאסור לעשותו לא שייך כלל זה. דלפי יקשה הא דפריך הש"ס ב"ק דף ק"י אר"ש דאמר א"י ה"ן עמא דקרבן לבד נחמנה לכל מי שיראה ה"ר אי דאיכא טהורים עמאים מי מני עבדי ופירש"י ז"ל וכיון דאיהו לא מני עבדי לא מני משוי שליח. שהרי אף למיך טומאה דחוי' בניבור היינו רק לאהדורי אטהורים אבל אם קרב הקרבן כשר וכמ"ס התוס' ביומא דף ז'. ובכה"ג לא שייך כלל זה וכי"ל בשם התמ"ח ז"ל ור"ה לומר דכיון דמהני שלוחי דרחמנא נינהו היכי שהוא איסור לא עשאתו התורה שליח ואין לו כח כלל א"כ לעשות שליח. הנה תירונו אי אפשר להאמר כלל דאם כה נאמר יקשה דאמאי א"כ הקרבן כשר בדפיסד הרי לא נחלה לו התורה כח השליחות להקריב וכי"ל: ובגוף קושייתו לדעתו אין הך דב"ק ענין להך כלל דכל דאיהו לא מני עבדי כו' דש"ס דמזיר רק בשמא ולא בטעמא דהחם הטעם משום דכיון שאין כח להמשלח לעשות אין בידו למסור לשליח כח שאין לו בעלמו. אולם הכא אין הטעם בשביל זה דהרי גם בזמן וכולה בעינן שיכול לעבוד ע"י הדחק ובזה פשיטא דלא שייך טעם זה שזהו חסרון מבחון וגם שכ"מ יוכיח שיכול לעשות להסופר שליח לכחוב אף שאין בידו לחלישותו לכחוב ורק דעיקר הטעם הוא מצד אחר דלא נתנה תורה סזכות לכהן להקריב בכל עת שירצה מקרא דובא בכל אות נפשו נו' ושרת. רק כשיכול לעבוד בעלמו אבל כשאינו יכול לעבוד לא נתנה לו התורה זכות זה ליתן אחר תחתיו ורק דמ"ג היכי שיכול לעבוד דיכול בעלמו להקריב בכל עת יכול ליתן זכות זה שיש לו לכל מי שירצה זכר לדבר תופס לבע"מ במקום שחב לאחרים דל"ק רק כשמניע להתופס ג"כ ויכול ה"י לזכות לעלמו והבן זה: כזאת ראיתי להשיב לכ"ת על דבריו היקרים ואשאר ידירו ומוקירו דור"ש אהב התורה ולומדיה :

סימן ע

בדיסק יוס ב' ט"ו מרחשון חייס של ברכה לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד הרב הגאון המריף ובקי וירוי רב לו בתלמדותה של תורה חכמתו פניו תאירה שמו נודע למשגב מו"ה שמואל נ"י אבר"ק מעזריטש ואגפ"י בעהמ"ח ס' משרת משה :

מכתבו

ה' לנכון השיגה ידי וזה שבועיים הניע עדי קונטרסו אשר כוננו ידיו ע"ד הגע שנתלקו בו חכמי זמנינו ומחמת רוב טרדותי השתרנו עלי לוארי לא יכולתי להשיב לתעב"ת על אחר ואחר עד עתה. והחמת אביר כי גם תמננדו הניע לידי זה כביר שו"ת בענין זה אולם אחרי ראיתי כי כוונתו רק לקצור ולענות על רב תלאתי כזון מבלי להשיב לו כל מאיס ואך אל מעב"ת אשים דברתי ואם כי נפלינו בדעתנו הנה זה דרכה של תורה דרכיה דרכי נועם וגם כל נתיבותיה שנוס ביחוד בענין כזה החלוי בשיקול הדעת ואשר כבר נחלקו בו הפוסקים זה נועה לסמוך יותר להקל וזה תיראי הוראה אין מקום ללאת בחרב ומזית ובמקל חובלים ולא נועס. אבקש איפוא מתעב"ת לשום עינו בכל הדברים הנאמרים בתשובתי זאת ואם יראה כי כנים הנה לא יתקע עלמו יותר תיראי לדבר הלכה זו כי זה כבוד חכמים ומאן דכרע בהוראה זקף בשם טוב ואם אין מה לי בזה תעולס אין דרכי להעמיד דברי בכמו אלה בכל ע"ז השומע ישמע והחדל יחדול כאשר תלתי אמורה למעלה ראש. תוכן השאלה באיש אחד שהולכיכוה בקולרי ובא לב"ד ובקש שיכתב גע לאשתו בבילגראי' וכתבו ומתמו עדים כמשפט והבעל תשר הגט ליד שליח להוליך לאשתו. ועמה נודע כי שם אביה אשר כתבו עפ"י הבעל בת יחזק הוא טעות ובאמת שמו אליעזר וז"ל כל אשר הבעל הניד להשליח סימנים היינו דירתה וס

רק קלת. והארכתי בזה ליישב הא דחיישין לענין עבילה בנדרות בזוחלין בזמן הגשמים משום דשמא רבו הנוטפין על הזוחלין ולא אמרינן דקמא קמא בטיל ואף דברובו לא אמרינן קמא קמא בטיל מ"מ זה אינו רק מדרבנן כמ"ס התוס' ז"ל ביבמות דף פ"ב ד"ה נתן טאה כו' עיי"ש ולמה א"כ נחוש לספיקא דשמא רבו הנוטפין על הזוחלין. ולפי ה"ל ניחא דכיון דנוטפין זוחלין שניהם כשרים אף שחלוקים קלת דנוטפין אינם מסהרין רק באשבורן ע"מ כיון דהוי מין במינו מה"ס לא בטיל ושפיר מחמירינן בספקוהכחתי עוד סמוכים הרבה לזה ואין כאן מקום הביאור: ומעמה אמרנו דזהו סברת הס"ד דר"ל תיירי בזמין בשאינו מינו דזמין במינו אין לומר דאיסורין מצטלין זה את זה כיון ששויס בשם איסור ואיסור ואף שחלוקים קלת דזה איסור פינול זה איסור נותר וכדומה מ"מ כיון ששויס בשם איסור וגם שוין בזמין הו"ל לומר דלא שייך ביטול וכי"ל לענין היתר בהיתר ורק דאחר דאותיב רבא והוכיח דנ"ע ברוב דאורייתא הולרך לדחוק דר"ל תיירי במצ"ת ואף בכה"ג מצטלין זה את זה. וכיון דשינויא דחיקא הוא וכי"ל לך פסק הרמב"ם ז"ל כר"א דאין מצטלין זא"ז דבתין במינו לא תהני ביטול כיון ששויס בתין ב"כ ובזמין בשאינו מינו נ"ט ברוב מה"ס והבן זה: ז"ל מ"ס כ"ת דר"ל דכפי שזייר הרמב"ם ז"ל שכלל פינול ונותר וטמא מטעם אחר אין מצטלין זא"ז דבאשר מצטל אחד את חברו י"ה' היתר וכיון שהס איסורי הנאה זאת בעלמו חשוב נהנה מהאיסור ורק בשני איסורים דישאר איסור י"ל דמצטלין זא"ז. ליתא לדעתי דמ"מ כיון דמצטלין זא"ז אף אי נימא דאסור לו ליהנות מהביטול הזה מ"מ ליכא תלקות דהנהנה מאיסורי הנאה אינו נוקה וכמ"ס הרמב"ם ז"ל בעלמו בפ"ח מה"ל תאכלות אסורות ולא יעלה ארוכה א"כ לדברי הרמב"ם ז"ל כאן שפסק דחייב תלקות. וגם בלא זה הנאה זו הו"ל הנאה שלא כדרך הנחתו. ובל"ז לא ידעתי כונת כ"ת בתירונו דהרמב"ם ז"ל העתיק דברי ר"ל עיי"ש :

נתקשה

כ"ת בהא דאמרינן ביבמות דף י"ג דתנא דבריייתא ס"ל נשואין מפילין ולכך בכנס הורה ואח"כ גירש הערוה הו"ל ארת ערוה דהרי בש"ס שם אמרינן דל"ב"ש ארה מתיבמת דאין איסור חל על איסור ובגשא מת ואח"כ נשא חי אחותה לא אחי אחות אשה וחייל ולא הוי ארת ערוה כלל וכתבו הקדמונים ז"ל דטעמיהו דב"ה הוא דכיון דבעת שנופלת ליבוס נפקע איסור אשת איש ואחי איסור אחות אשה וחייל שפיר הו"ל ארת ערוה, וא"כ אף אי נשואין מפילין למה בכנס ואח"כ גירש אין הורה זקוקה ליבוס דבעת מיתה והנפילה לייבוס כבר נתגרשה הערוה ומקודם לא ה"י איסור אחות אשה חל כלל. והארריך בזה ולא קלע אל המתרה דאין הטעם לב"ה שבעת הנפילה נעשית ארת ערוה ורק דהבונה הוא דגם מקודם בחיי הבעל חשובה ארת ערוה שאם יבא לויקה השנ"י ארתה היא ערוה ליבוס ואף שעתה לא חל האיסור אחות אשה מ"מ חשובה ארת ערוה שאם ימות הבעל היא ערוה ליבוס. וענין נשואין מפילין היינו שמשעת הנשואין מתחיל הנפילה ליבוס. וכל שבזמן אחד מזמן הנשואין היתה ארת ערוה אמרינן ב"י כל יבמה שאינו קורא בשעת נפילה יבמה יבא עליה דהנפילה מתחלת מזמן הנשואין וכיון שאם ה"י מת אז היתה ארת ערוה גם עמה אף שגירש פטורה כיון שלא היתה ראוי' ליבוס בתחלת שעת הנפילה שהוא מתחיל לפ"ז מזמן הנשואין ולא קשה א"כ תידי וכמוכן ודו"ק :

ע"ד

שהקשה כ"ת באחרונה לפי מה שהעלה התמ"ח ז"ל דלא אמרינן כ"מ דאיהו לא מני עבדי לא מני משוי שליח רק היכא שלא יועילו תפשו כאשר יעשה

ושם בנס הכל הי' כאשר אמר. ולאשר העיני הוא מקום עינות גדול ניתן הנט הזה וליתר שאת כתבו הסופר והעדים הנ"ל נט אחר כתוב כהגון ונתנוהו ג"כ ליד האשה ע"י השליח הזה בעלמנו זה תוכן השאלה. ואבא היום למוות דעי בעזה"י בעיני חמור הלזה ואשר ישים חלקים בפי אותו אשמור לדבר וזה החלי בעזרתו ית' ועל ראשון ראשון אני בא. הנה בלא כתב כלל שם אבי האיש או אבי האשה רעם גדולי המורים ז"ל דכשר ורק דלכתחלה לריך לכתוב שם האבות אבל בדיעבד וביחוד במקום עינות מותר לימן לה הנט להנשא בו. וכן פסקין להלכה בש"ע אה"ע סי' קכ"ט. אמנם בשינה כנון יוסף בן שמעון שכחצ בן שמואל פסקין להלכה שם סעיף י' דפסול ואף אם נשאת בנט זה תלא. ועיין ברמ"א ז"ל שם שכחצ דאף להניח דלא תלא היינו רק בהחזק בשם הב' אבל אי לאו הכי תלא. ועיין באחרונים ז"ל שהאריכו הרבה בזה והביאו כל הפוסקים המדברים בזה ללשונותיהם וכי כמעט כולם צפה אחד נזרו דפסול בכה"ג ותלא. וגם מדברי החוס' ז"ל גיטין דף פ' שכתבו לעיני שינה מקום הלידה דכיון דאין לריך לכתבו לכן נס בשינה כשר אין רא' לנ"ד דהתם א"ל לכתוב כלל אף לכתחלה שם הלידה משא"כ שמת האבות דלכתחלה לריך לכתוב ואף דאם לא כתב כשר מ"מ יש לפסול בשינה. ח) ואין מי שימיר בשינוי שם האבות רק בעל העיטור ז"ל דס"ל דא"ל לכתוב אף לכתחלה שם האבות ולכן נס בשינה כשר ומדברי הרשב"א ז"ל בתשובותיו נראה דספיקו מספקא ל' אם לריך לכתוב כלל לכתחלה שם האבות וא"כ י"ל דנס בשינה לעיני דיעבד הדבר צפיק לפ"ז דהא בהא תליא דכל היכי דלריך לכתוב לכתחילה בשינה פסול וכל היכא דא"ל לכתוב כלל. בשינה כשר ועיין ברא"ש ז"ל בתשובותיו דבשינה שם אביו נס תחשט לעז קאחי עלה ולא משום זה לבד שריך לכתוב שם אביו לכתחלה ואין רא' א"כ להמיר נס לפ"ד הרשב"א ז"ל דיל' דא"ל לכתוב שם האבות כלל ועיין כ"ז בדברי האחרונים אשר קלרתי בדבריהם יען אין עוד כל ספרי אחי פה ואני כותב רק העולה על זכרוננו עם מעט השפדים אשר אחי: והנה כפי הראות מדברי האחרונים ואף הראשונים ז"ל וכפי המבואר בלשונם עיקר הפסול בשינה שם אביו הוא פסול דרבנן ואף דנס אם נשאת ס"ל דתלא היינו משום דדמי לשינה שם פירו ועירה דאף רבנן תודו לר"מ דתלא עיין בש"ס דגיטין דף פ' שם. לבד זה תלאתי להב"ח ז"ל שכחצ בזה"ע סי' קכ"ט שם על הך דתשובת הרא"ש ז"ל דיוסף בן שמעון שכחצ יוסף בן שמואל דמירי שאבי אביו הי' נקרא שמואל דמלינו לאבי אביו שנקרא אביו בן נחור מפיובשת בן שאל ותבואנה אל רעואל אביו דבזה לא חשיב מזויף מתוכו וכשר מה"מ אבל אלה פשיטא דפסול מלאוריתא כיון דמזויף מתוכו עיין בדבריו ז"ל:

**והנה** לכאורה עלה על לבי לימר ולחלק לדעת הב"ח ז"ל בין שינה אבי המגרש לשינה אבי המגורשת וטעמי וימקו דהנה בש"ס דגיטין דף כ"ד אהך דכתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה אמרין קטנה הוא דלא מלי מגרש בו הא גדולה מלי מגרש ב" אמר רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדריס בעיר אחת מויליין שט"ח על אחרים ואין הלזה יכול לומר לא ממך לזיתי אלא מהאחר וממנו נפל ומלאתיו א"ל אביי אלא מעתה רישא דקחתי שמי כשמך פסול לגרש בו שני הוא דלא מלי מגרש ב" הא ראשון מלי מגרש ב" והא אמרין ולא אחר יכול להוליא שט"ח עליהם אלא מאי איכא למימר בעירי משירה ור"א הוא הי"ג בעירי משירה ור"א הוא והיינו דלר"מ אף כשהעדים מעידים לפנינו לא תהני דבעינן מוכח מתוכו ועיין כ"ז בדברי הקדמונים ז"ל שם. ולכאורה הקסימי דכיון דרבא הוי מוקי לה כר"מ א"כ תה צכך דיכול להוליא שטר טוב על אחרים דלא חיישינן שיב"ש האחר אבד ומלאו יב"ש זה דהו"ל נפילה דיחיד מ"מ למה יוכל לגרש בו את הגדולה דכיון דיש לו שתי נשים ששמותיהן שוות אינו מוכח מתוכו למי נכתב הנט ופסול לר"מ דבעי מוכח מתוכו דוקא והרי אינו מוכח מתוך החתימה אם נכתב הנט לזו או להאחרת: ואמרת להוכיח לכאורה מזה דנס לר"מ עיקר הוא דבעינן שיהי' מוכח מתוכו היינו רק לעיני המגרש שיהי' מוכח שהוא הוא המגרש אבל לא מלך המגורשת והרי נס בשט"ח בעינן שיהי' מוכח מתוכו ובשני יב"ש אף כשמעידין העדים שזה הוא לא הוי מ"מ רק תלוה ע"פ. ומ"מ אין אנו חוששין רק בשם הלזה אבל לא בשם המלוה ויכולו לכתוב שטר בלי שם המלוה וכמבואר. וא"כ דעיקר מוכח מתוכו היא לעיני יותן השטר והתחייב עלמנו וכ"כ בנט הבעל המגרש אבל לא לבני בעל השטר המלוה או בנט האשה המתגרשת ועיקר הוכחת רבא א"כ היא רק דאם נאמר דשני יב"ש אינם יכולין להוליא שט"ח על אחרים דחיישינן לנפילה דיחיד נס בנט הוי ל' לחוש לזה ולא מטעם מוכח מתוכו קאחי עלה. ולפי מה דמסיק בעירי משירה ור"א באמת רק בהך דשמי כשמך כו' ז"ל דר"א היא דלר"מ אף כשעירי החתימה מעידים לפנינו מ"מ פסול משום שאינו מוכח מתוכו מי המגרש אבל סיפא דמלי לגרש את הגדולה נס אליבא דר"מ מתוקמי והיינו כשהעדים מעידים לפנינו דליכא חשש נפילה דלבני המגורשת לא בעינן מוכח מתוכו וכנ"ל מהך דשט"ח דלא בעינן שם המלוה ואידי דמוקי לה רישא אליבא דר"א נקט נס בסיפא בע"מ ור"א. ומעתה לפ"ז חגיגה בהך דשמו ושמה דאמר ר"י בגיטין דף כ' בהך דיהיב ס"ת לדביתהו למאי ניחוש לה כו' הא בעינן שמו ושמה וליכא דכתב הר"ן ז"ל דנס לדין דקיי"ל כר"א דעירי משירה כרתי מ"מ הנט צטל מה"מ דנס לר"א בעינן ספר כריתות ספירת דברים של כריתות דהיינו שמו ושמה דאי לאו

מלהטות אריה

ח) לדעתי יש לעורר תמוס' שוטה ל"ג ד"ה ור' יהודה שהקשו הא דבעינן קריאה בלה"ק מעכבא דהא כמאן לא כר"א ולא כר"ע דסרווייהו ס"ל דקריאה לא מעכבא. וכמבן וח"ל דר"י סבר דדוקא בלה"ק מעכבא אבל אי לא קראה כלל אינו מעכב גס הוא סברא תמוה שאם לא קראה כלל אינו מעכב ואם קראה בלשון חול מעכב ומסתברא טפי למימר דס"ל דקריאה מעכב עכ"ל. והרי התם נמי דלכו"ע לכתחילה בעינן קריאה ומ"מ כתבו דא"י דבדיעבד אינו מעכב לא מתסתברא למימר דאם שינה וקראה בלשון חול יהי' גרע טפיו ומעכב אפי" דיעבד והי"ג דכוותי'. עוד ראיתי להר"ן ז"ל בנדריס ע"ז ע"ב שכחצ דהי בהפרה בעי' לשון מפרש בהקמה צמד מהך לישינה דחני צמד הכי סני ונראה בעיני דטעמא דמלתא דכיון דחני לקמן קיים בלבו קיים לא גרעי הגי לישינה מקיים בלבו אבל בהפרה כיון דקיי"ל הפר בלבו אינו מופר אף כשהוא מויליא בשפתיו לריך שיהא לשונו ברור ע"ש. מדבריו אלו שמענו דשינוי לא ברע מהיכי דלא אמר כלום. אולם מ"מ י"ל לדעתי דלא דמי דבכל הגי השינוי הוא רק במצטא אבל בהפינן לא הי' שינוי אבל כששינה שם אבות בנט הוא משנה הענין דוגמא לזה כתב הב"ש בסי' קס"ט מעייק כ"ח דאע"ג דקריאה לא מעכבא היינו כשלא קראו כלל משא"כ בכה"ג דאחי למטעי נרע טפי ע"ש וה"ג דכוותי' ודוק:

דבעין ספירת דברים קאמין עלה לפוסלו מה"מ ודו"ק  
בזה. כן עלה בלבי בראשית ההשקפה :

**אולם** אחר העיון יש עדיין לעורר בזה ולומר דבאמת  
גם לענין מוכח מתוכו אין חילוק בין המגדש  
להמגורשת ובהך דשמותיהן שוות אי ניתא דלי"ח לנפילה  
דיחיד שנאבד גיטה של זו ומלאה זו דכשר לגדש בו זו  
שכתב לה הגט אף לר"מ מטעם אחר קאמין דכיון דלי"ח  
לנפילה וזו שהגט יולא מתחת ידה היא המגורשת שפיר  
חשיב מוכח מתוכו שמגדש האשה שחוליא הגט. וכמובן  
מהאי טעמא בשטר חוב לא בעינן שם המלוה דחשיב  
מוכח מתוכו שמחייב עצמו לכל מי שיוליא השטר. ולפי"  
י"ל דריוקא דרבא מהך דגדולה מני מגדש דשני יב"ש  
יכולים להוליא שט"ח על אחרים ולא חיישינן לנפילה היא  
דאל"ה בטל גיטא בזה ללא חשיב מוכח מתוכו כיון שניחוש  
גם אם תביא הגט לנפילה ואף אם יבואו עדי החתימה  
לפינו ויעירו שזו המגורשת הגט בטל מה"מ לר"מ דבעי"  
מוכח מתוכו ורש"י ז"ל דפי" מטעם חששא בעלמא לטעמי"  
אזיל דס"ל דגם לר"מ ל"ב מוכח מתוכו עיין לעיל בהך  
דכתבו על דבר שיכול להזדייק. אבל לדידן דלר"מ בעינן  
מוכח מתוכו אי חיישינן לנפילה הגט בטל לגמרי מצד  
עצמותו דלא הוי תו מוכח מתוכו כיון דלא מהני מה שהגט  
יולא מת"י. שוב ראיתי להתוס' ז"ל גיטין שם שכתבו  
להדיא דלר"מ בעינן שיהי' ניכר מתוך החתימה שכתב  
לשם חיש זה ואשה זו ועכ"ל אי"כ כנ"ל דמ"מ אי לא  
חיישינן לנפילה הגט כשר גם לר"מ דזה חשיב שפיר מוכח  
מתוכו שהאיש הזה גירש אשה זו שילא הגט מת"י וכנ"ל.  
ולפי"ז אי"כ אף אם נאמר להעלות התדומה גם לענין ספירת  
דברים לדידן דזה חשיב שפיר ספירת דברים של כריתות  
שמגדש זה האשה דנפיק גיטא מתחת ידה וא"ל לדידן  
אי"כ מה"מ שכתב רק שם המגדש שהוא מגדש את אשתו  
וכאשר הוכחתי מדברי הירושלמי שהבאתי למעלה [מה שיש  
לנמנם עוד וכמובן למעין המשכיל] מ"מ זה אינו רק בלא  
כתב שמה אבל בשניה שם אביה דבעלה לה ספירת  
הדברים לדעת הב"ח ז"ל הגט בטל דכיון דזכר שמה ושם  
אביה בזיוף ליכא לתימר תו דמגדש זו שחוליא הגט מת"י  
כיון שכתב השמות נקובים וכיון שהוא מזויף מתוכו ובעלה  
לה ספירת הדברים לגמרי בטל גיטא מה"מ והבן זה :  
ועפ"ז אמתית ליישב דברי הירושלמי היראים כמותריס זא"ז  
דמהך דעלה של זית כו' נראה דמה"מ אי"כ להזכיר שם  
המגורשת בהגט ואלו לקמן פרק כל הגט אמרינן דהכותב  
טופסי גיטין איתא בירושלמי תפסולו אתה למד הכשרו  
אילו כתוב כולו לשמה ושם האיש והאשה שלא לשמה שמה  
אינו פסול ודכוותי' כתב כולו שלא לשמה ושם האיש והאשה  
לשמה כשר מבואר לכאורה להיפך דעיקרו של הגט היא  
גם שם המגורשת. ולפי הנ"ל א"ש דריוקא היכא שלא כתב  
כלל שמה כשר דזה חשיב ספירת דברים שמגדש זו שחיפוק  
גיטא מת"י אבל כשפי" באמת ונקב שמה הוא מעיקר הגט  
דליכא לתימר תו דבזה שכתב שנתן גט לאשתו נשלים  
הכריתות דכיון שפי" המגורשת בשם ליכא לתימר תו דמגדש  
זו שחוליא הגט מת"י וכנ"ל בהך דשיגה וכיון שכתב שמה  
שלא לשמה שפיר פסול ולקמן נדבר עוד בזה א' )

לאו הכי אין בספר ספירת דברים. רק עפ"י העדים  
המעידים היא מתגרשת. ועיין בפוסקים ז"ל שהעלו דכן  
היא העיקר וגם מדברי התוס' שם אין ראוי לומר דס"ל  
דשמו ושמה היא רק מדרבנן ומה"מ הגט כשר אף בלא  
כתב לדידן דע"מ כרתי ולא בעינן מוכח מתוכו דמה  
שכתבו דלר"מ פשיטא דפסול מה"מ והיינו דלר"מ גם לפי  
הה"א אי אפשר לומר כן אבל לפי המסקנא באמת גם  
לר"א הגט בטל מה"מ עיין בדבריהם שהאריכו בזה דריוקא  
בהך דס"מ דליכא שם כלל אבל הכי דכתב שם המגדש  
אף שלא כתב שמה כשר מה"מ דכיון דאמר"י לענין מוכח  
מתוכו לר"מ דעיקר בעינן שיהי' מוכח מי הוא המגדש  
אבל לענין המגורשת לא בעינן מוכח כלל דדמי לתולה  
ולוה בשאר שטרות וכנ"ל כמו כן יש לומר לענין ספירת  
דברים לדידן דעיקר ספירת דברים הוא שיהי' נכתב בנט  
שם המגדש אבל שם המגורשת לא איכפת לן אף שלא  
כתב כשר מה"מ דחשיב שפיר ספירת דברים כיון שכתב  
שם המגדש. ואון לדברים אלה מלאתי בירושלמי פ"ב דגיטין  
על העלה של זית ולאו כמקורע היא דעל עלה אחת א"א  
לכתוב כל הגט רק על צ' או ג' וספר אחד אחר רחמנא  
ולא שמים ושלשה ספרים א"ר זעירא כו' אפי" כותב אני  
פלוני מגדש את אשתי כשר ועיין במפרש ק"ע שם שהוסיף  
בראנו אני פלוני מגדש את אשתי פלונית אמנא לפי האמור  
דברי הירושלמי בדקדוק נאמרו דריוקא שמו לריך לכתוב  
מה"מ בנט אבל לא שם המגורשת דעיקר הוא שם המגדש  
וכנ"ל מהך דמוכח מתוכו לר"מ ולכן כתב אני פלוני שם  
המגדש מגדש את אשתי אף בלי נקיבת שמה ודו"ק [ועיין  
בירושלמי שם ואתיי כ"י דמר ר' אילא. אם פירש פסול  
ואם לא פירש כשר ופי" בעל ק"ע דאם פירש ושינה פסול  
אף שאין לריך לכתוב ואם לא פי" כלל כשר וכתב דמכאן  
ראי' לדברי הפוסקים דאף דאם לא כתב כלל שם עירו  
ואביו כשר ע"מ כששינה בהם פסול: אמנא לדעתי לא קלע  
אל המערה ולפי פירושו עיקר חסר מהספר דאין זכר  
לשינה ואין זה ענין לכאן. אמנא דברי הירושלמי יתאחדו  
עם תלמידיו גיטין דף כ' בהך דהנייר שלי אינה מגורשת  
בין שיטה לשיטה מאי ומיפק ל"י דספר אחד אחר רחמנא  
כו' לא לריכא דמעורה ע"י אומיות ארוכים ועיין פירש"י  
ז"ל שם וזה אם פירש דהיינו שכפרד לגמרי פסול ואם  
לא פירש ורק שעדיין היא מעורה כשר ואתיי א"כ הך  
דרי זעירא כו' אילא ז"פ וברור לדעתי] ומעתה אמינא  
דעיקר טעמו של הב"ח ז"ל דשינה שם חביו פסול מה"מ  
היא משום דכיון דכל אדם נקרא על שם אביו כשיש בזה  
זיוף מתוכו בעלה לה ספירת הדברים דאף דכתב שמו  
מ"מ הרי שינה שם אביו ואין כאן עתה ספירת דברים  
שהוא המגדש דהרי יש זיוף בשם אביו אשר נקרא בו.  
ואנן ספר כריתות בעינן ספירת דברים של כריתות אף  
לדידן דקיי"ל דע"מ כרתי וכנ"ל בשם הר"ן ז"ל בהך דשמו  
ושמה דבעל מה"מ וא"כ שפיר לפי הנ"ל יש לחלק בין  
שינה שם אבי המגדש ובין שינה שם אבי המגורשת דעיקר  
ספירת דברים הוא לענין שם המגדש אבל לא לבני שם  
המגורשת וכנ"ל מהך דמוכח מתוכו לר"מ ומדברי הירושלמי  
גיטין שהבאתי וכ"כ א"כ לענין שינה שם האב דנ"כ מטעם

מלחמות אריה

א) הגה לפי מה שמבואר בתוס' שם שמציא מו"ח ז"ל בעלמנו דבעינן שיהא ניכר מתוך החתימה שכתב לשם זה  
האיש ואשה זו נסתר דבריו הנחמדים שר"ה לחדש דעיקר מוכח מתוכו הוא רק לגבי שם האיש ולא גבי שם  
האשה ולפי"ז הדרא קושייתו לרובתא דא"כ אפי" לרבא דס"ל דשני יוסף ב"ש מויליין שט"ח על אחרים מ"מ אמאי  
כשר לר"מ הא לא הוי מוכח מתוכו. ואת אשר אנכי אחזה דביאור הדבר כך הוא דאנן בעינן שיהא מוכח מתוך  
הגט מי המה המגדש והמגורשת לכן בעינן שיהא נכתב בתוך הגט שם האיש והאשה. אבל אם לא נכתב שם האשה  
בנט. אף יהי' הוכחה תמה שהגט בידה לא מהני אפי" אי לא ניחוש לנפילה כלל ונימא דשני יוסף בן שמתען מויליין  
שט"ח על אחרים וה"ה כשלא נכתב שם המלוה בשטר כשר כמו דבסר ר"ה ב"ב קע"ב ממך ואפי" מריש בלותא משום דכל שהשטר  
יולא

חל מעכשיו דיהי' הנט בטל לר"ת היכי שבנתיים הומוק שני יב"ש בעיר הזאת מה דלא אשתמיט לשוס אחר מהפוסקים שיאמר כן ול"ת לרעת הפוסקים דהך סוגיא דכתובות דף פ"ו דהרי זה ניטך ולא תתגרש בו אלא לאחר ל' יום דמגורשת בהניחחו בלדי ר"ה אף שלא הי' מונח בחלצה דמעכשיו מיירי אבל בלי מעכשיו בעינן שיהא הנט בעת חלומו בחלצה תמש דרך בחר חלות הנט אזלינן אלא אף לרעת הסוברים דהך דכתובות גס בלי מעכשיו מיירי ומשום דגס בלח"ז מהני הכתיבה הראשונה שלא ינטרך שיקנה לה חלצה בעת חלומו של הנט מ"ת כיון דעיקר חלות הגירושין היא לאחר זמן למת לא ינטרך שיהי' אז מוכח מתוכו לר"ת. ולכאורה עלה על לבי לומר דכיון דעיקר הטעם דבהחזק שני יב"ש לי"ת מוכח מתוכו משום דאין אנו יודעין דשמא יב"ש האחר נירש את אשתו וא"כ כשרק אח"כ הומוקו שפיר הוי מוכח מתוכו דהרי יודעים אנחנו ע"י הזמן שבגט שיב"ש זה הוא המגרש שעדיין לא הי' אז בעיר יב"ש אחר: אמנם עדיין יקשה הא דאמרין לר"י הרי זה ניטך אס מתי מגורשת דזמנו של שטר מוכיח עליו דאס הי' כוונתו שיחול הנט לאחר מיתה למת כתב הזמן דהרי ע"כ היה לריך לכתוב הזמן אף שלא היה ברעתו דק שיחול לח"כ מחשש דשמא יתחזק בנתיים עוד יב"ש ולא יהי' מוכח מתוכו דלכתחלה בעינן שיהי' הנט כשר גס אליבא דר"ת וכמבואר בפוסקים וביחוד דיקשה לרעת הפוסקים הסוברים דגס לדין דקיי"ל כר"א דע"ת כרתי מ"ת היכא דליבא ע"ת ורק עדי חתימה בעינן מוכח מתוכו כמו לר"ת ע"פ מ"ש לבאר בזה דברי הרמב"ם ז"ל בהך דכתב על דבר שיכול להזדייק והוא שיתנו לה בע"ת דבע"ת גס לדין פסול כיון דאינו מוכח מתוכו: וא"כ בכה"ג פשיטא ד"ל דזמנו של שטר מוכיח עליו וכ"ל ואין לומר דאין ה"ג דא"כ יקשה הא דאמרין בש"ס דביטין דף פ"ה בהך דאמקין רב בניטא כו' מיומא דן ולעלה לאפוקי מדרי' דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולמה לא קאמר דרב תיקן משום כה"ג דליבא עידי מסירה ורק עידי חתימה דלא שייך לומר לפ"ז דזמנו של שטר מוכיח עליו וכ"ל דלריך הזמן מחשש דשמא יתחזק אח"כ שני יב"ש ונרויח בזה דלא נלטרך לומר דרב לב"ד טועין חיים דבאמת רב ס"ל דהלכה כר' יוסי ועיין כ"ז בדברי הקדמונים ז"ל. ולפי הכ"ל ניחא דכיון דבררנו דעיקר הא דאמרין דלר"ת

**אולם** אחר העיון והסתבונות גם זה לימא. דבשלמא בשטר חוב שפיר י"ל כ"ל דאף דלא נכתב שם המלוה חשיב מוכח מתוכו דמחייב ומשעבד עצמו לכל המוליא דמה לי אס מחייב עצמו לאיש פרטי או לכל דמפיק שטרא דכל המוליא השט"ח הוא האיש אשר נשעבד ונתחייב לו משא"כ בגט דבעינן שיהי' נכתב לשם האשה אשר ראונו לגרש וכל שכותב לאיזו שירלה יגרש אינו נט דאין ברירה פשיטא דזה לי"ת מוכח מתוכו. דכיון דאין אמת יכול לומר שמגרש לכל מי שחוליא הנט ורק לאשה אחת אשר נכתב הנט לשמה כשאינו מצורר א"כ מי היא המגורשת לא חשיב מוכח מתוכו וז"ב באין פקפוק. והדרת לפ"ז א"כ קושיא לרובתא דאף אינימא דלא חיישינן לנפילה דיחיד ושני יב"ש הדריס בעיר אחת מוליאין שט"ח על אחרים מ"ת ז"א ד"ק בשט"ח דזה חשיב שפיר מוכח מתוכו ששעבד עצמו להמוליאו אבל בגט למת יועיל לר"ת דבעי מוכח מתוכו כיון שמ"ת אינו מצורר מי היא המגורשת שנכתב הנט לשמה: ואשר אני אחזה בזה. דבאמת אנו לריכין להבין מאין הרגלים לומר דלר"ת דס"ל דעידי חתימה כרתי ועיקר חלו בתי העדים דבעינן משום זה שיהי' מוכח מתוך הנט המגרש והמגורשת ולא מהני גס כשהעדים מעידין ויודעים בביור מ"ת. והנראה בביאור הדבר לרעת המוס' ורעמס ז"ל דכיון דר"ת ס"ל דהך דוכתב אחתימה קאי ע"כ דה"ט דאף דלשון וכתב מורה דקאי אחתיבת הנט מ"ת ס"ל לר"ת דעיקר חלו בחתימת העדים והיינו משום דס"ל דלזלין בחר גמר הכתיבה דהיינו חתימת העדים שנומרים הנט דעידי חתימה כרתי והס' א"כ גומרין הנט וע"כ א"כ ז"ל דס"ל דבעינן שיהי' מוכח מתוכו כל הכריתות דאס לא כן אין חתימת העדים גומר הנט. ולפ"ז אין להוכיח מזה רק דבעינן שיהי' מוכח מתוך הנט כל כך עד שבחתימת יד העדים יהי' נגמר כתיבת הנט שיהי' כריתות ונט גמור ומצורר כשינתן להאשה. דעיקר מה שאנו דנין הוא רק שיהי' נגמר בזה הכתיבה והיינו אחר שינתן הנט לידה יהי' הנט בעלמא מוכיח הגירושין וכל אס כן שאמר הנתינה והולאת הנט מחמת ידה אין חשש שזו אינה המגורשת וכנון דהך דשמותיהן שוות א"כ דלא חיישינן לנפילה דיחיד שפיר הוי נט גס לר' מאיר והבן זה:

**וע"פ** הדברים האלה והחזיון הזה אמרתי ליישב מה שהקשיתי בחי' דכנותן נט לאחר זמן שאין הנט

**מלחמות אריה**

יולא מחמת ידו בורלי הוא המלוה מ"ת בגט פסול דכיון דהוכחה זו אינו הוכחה מתוך הנט רק הוכחה מבחוץ לא מהני דבגט בעינן שיהא הנט עלמא מוכיח מתוכו דוקא. אבל כשנכתב שם האשה בגט א"כ שתי נשים ששמותיהן שוות בכה"ג שפיר מהני הוכחה מבחוץ מחמת שהחסרון מה שיש להסתפק מי היא האשה המגורשת הוא ג"כ רק לסיבת איזה תקרה והדמיון מבחוץ מחמת שאנו יודעין שנמלא שיש להמגרש עוד אשה ששמה כגס המגורשת דלולא הידעיה הלזו הי' מוכח מתוך הנט שהיא היא המגורשת. דבכל הגיטין והשטרות אין לך הוכחה יותר מזה. וכיון דכל עיקר גירעון של ההוכחה מתוכו היא מבחוץ נגד זה שני אי חיכא הוכחה מבחוץ ע"י הנט שזאת היא האשה המגורשת ולא אחרת מחמת שהנט הוא בידה. אך אס נימא דשני יוסף ב"ש אין מוליאין שט"ח על אחרים ולא חשוב הוכחה כלל מה שהשטר הוא בידו מחמת דחיישינן לנפילה. גס בגט לא מתי מגרש אפילו בעדי מסירה דליכא הוכחה ע"י הנט אפילו מבחוץ שזו היא המגורשת ול"ת מוכח מתוכו זהו ביאור הענין לפע"ד ודו"ק. ובזה נרווח לנו לישב מה שעמרתו בעת לנודי מה שהקשו המוס' שם דלמאי דחיישינן לקמן לשתי שוירי איך יוכשר לר"ת כל גיטין דעלמא דהא לא משכחת גט שיהא מוכח מתוכו. והקשיתי ע"ז דמאי קושיא דלמא סבר כרבא דסבר שני יוסף ב"ש הדריס בעיר אחת מוליאין שט"ח על אחרים דל"ת לנפילה כיון דהשטר יולא מחמת ידו וא"ל דמ"ת יש חשש שמא קבלה נט מאיש אחר ששמו כגס בעלה דז"א דהא שפיר יש לומר לדידי' דאין מגרשין אלא א"כ יכירו עידי מסירה שזה הוא בעלה. ואע"ג שהחוס' כתבו שם דאין זה תקנה טובה מ"ת אין הדבר רחוק כל כך שיקשו דלא משכחת לה כל גיטין דעלמא. אבל לפי הנ"ל שפיר ניחא דלרב הוגא דסבר דחיישינן לשני שוירי וע"ש בחוס' כ"ז ד"ה חיישינן דה"ה דחיישינן לשני יוסף ב"ש וכיון דחיישינן בעלמא אפי' אס לא הומוקו. א"כ מה שנכתב שמו ושמה בגט אין הוכחה כלל מי המה המגרש והמגורשת דבכל העולם יש הרבה בשמות הללו. שוב אינו מוכח מתוכו כלל ולרבא דס"ל דאס נימא דשני יוסף ב"ש כו' מוליאין מתי לגרש את הגדולה הוא רק אס נימא דלי"ת לשני שוירי דאז בכה"ג החסרון רק מבחוץ ולא מתוך הנט כמו שבארתי אבל אי חיישינן לשני שוירי לא מהני כלל מה שזכר שמויותיהן בגט דאכתי לא חשוב לענין נט מוכח מתוכו מי המה המגרש והמגורשת ולהכי לא משכחת כל גיטין דעלמא ודו"ק כי הדברים נכונים בעוה"ש:



לר"מ צעיקן שיהא מוכח מתוכו היא משום לכיון דלדידי אמרינן דחתימה הוא גמרו של כתיבת הגט ע"כ בעי מוכח מתוכו דא"ה עדיין לא נגמר הגט בחת"י העדים וכנ"ל א"כ גם לר"מ אין לנו רק דבשעת החתימה יהי מוכח ומבורר שכשיתן לה חת"י מגורשת ע"י הגט אבל כשהי' בחמת מבורר ומוכח בשעת החתימה והנתינה לידה אף שאח"כ נולד קודם חלומו של הגט דבר חדש שהוזקקו שני יב"ש ונעשה אינו מוכח לא איכפת לן כיון דמ"מ הי' מבורר מקודם וחתימת יד העדים גמרו כתיבת הגט ו"כ ולפ"ו לדין דקיי"ל כר"א דעירי מסירה כרתי והך דוכתב אכתיבה קאי בחמת אין לנו כלל לומר דבעיקן מוכח מתוכו גם היכא לאנו דנין להכשירו בעירי חתימה לבד כגון לייכא עירי מסירה דלדידי אין לומר דבעיקן שיהי' נגמר בחתימת יד העדים כל כתיבתו של גט ודלא כדעת הפוסקים שהבאתי למעלה ודו"ק בזה. ולפ"ו א"כ אין דמיון ושיווי בין ג"ד לחשוב מוכח מתוכו בכה"ג לר"מ ובין הך דספיר' דברים לדין דמ"מ כל שאין בהגט ספירת דברים של כריתות מי היא המגורשת לא תהכי מה דיבור ע"י שתוליא הגט וכמוכן ו"ל לכאורה לפ"ו דלא בדוקא נקטה הירושלמי א"י פלוני מגרש את אשתי ורק דלריך ג"כ לכאוב שם המגורשת דשניהם שמו ושמה המה לפ"ו בכלל ספירת דברים :

**אולם**

אחר העיון אמניא לעכ"ז דברי הירושלמי בדקדוק נאמרו וכבוא מלך אחר דבחתמת לריכין אנו להבין דברי הר"ן שבי' דגם לר"א הגט בטל בלא כתב שמות האיש והאשה משום ספירת דברים דבעיקן שיהיו ספר כריתות ואי ליכא שמות המגרש והמתגרשת הגירושין הוא רק ע"פ העדים דא"כ גם בשני יב"ש נמי נימא הכי דאין כחן ספר כריתות דעיקר הגירושין הוא גם בזה רק ע"פ העדים ומה כ"ת צין לא כתב כלל שמותם ובין כתבם ואין ידוע מכה הספר מי הם. אמנם ביאור הדבר דבלא כתב שמו ושמה אין בהספר שום כריתות והעדים ע"כ לריכין להעיד מי הם המגרש והמתגרשת משא"כ בהך דשני יב"ש אין העדים לריכיס להעיד שזה גירש ורק דרי שיעידו על השלילה שאין זה יב"ש האחר וממילא היא מגורשת ע"י ספר הכריתות ו"כ בחילוק העיניינים. ומעתה דו"א רק בלא כתב כלל שמו וגם שמה וכהך דמ"מ משא"כ היכי דכתב שם המגרש ושהוא מגרש את אשתו הגט כשר לר"א דגם בזה אין אנו לריכין להעדאת העדים גם אם יש לו עוד אשה אחרת רק שלא גירש את האחרת וממילא אשה זו מגורשת ע"י ספר הכריתות דפלוני מגרש את אשתו ודמי שפיר להך דהוזקקו שני יב"ש דכשר לר"א דעירי מסירה כרתי ולא צעיקן מוכח מתוכו דזה חשיב שפיר ספר כריתות וכנ"ל ודו"ק. והנה לכאורה לפ"ו היכא שהי' להיפוך שכתב רק שם המגורשת ולא שמו הגט כשר מה"מ דבזה ג"כ אין אנו לריכין להעדאת עדים שזה גירש ולכאורה כ"ש היא דכיון שכתב שמגרש לאשתו פלונית יודעין אהנו מי המגרש וא"ל להעדאת עדים כלל אף על השלילה דאיסתא לבי תרי לא חזיא. אמנם אחר ההתבוננות נ"ל לומר ולחלק דזה לא חשיב ספירת דברים כיון שזה שכתב חתי גרשתי אינו ספירת דברים אס כן אף שאח"כ כשכתב שם המגורשת שמו נשמע תכללו ל"ח ספירת דברים משא"כ להיפוך כשכתב שמו ושהוא מגרש את אשתו וזה ברור למבין. ועדיין נשאר לנו לבאר לפ"ו דברי הירושלמי בהך דהכתוב טופסי ניטין דאמרינן דבעי שיכתב שמו ושמה לשמה. הרי דגם שם המגורשת היא מתורף הגט מה"מ: והנראה דדעת הירושלמי דאף דכשכתב רק אני פלוני מגרש את אשתי כשר מה"מ אף שלא כתב שמה דשפיר חשיב ספירת דברים דאף שיש לו אשה אחרת מ"מ א"ל להעדאת עדים רק על השלילה ודמי לשני יב"ש וכנ"ל. מ"מ כשכתב שמה היא ג"כ מספר הכריתות מסיפורי דברים של הכריתות וכל

שלא נכתב א"כ לשמה פסול. דמ"מ נכלל הוא בספור דברים והוא א"כ מתורף הגט ומ"מ לענין מקורע בהך דעלה של זית די בתה שכתב אני פלוני מגרש את אשתי על העלה האחת. ואף שכתב שמה על עלה אחרת כשר ולא פסלינן משום דספר אחד אמר רחמנא ולא שתיים ושלשה והרי כתב שמה על עלה אחרת דאף דלענין שלא לשמה פסולין כשכתב שמה שלא לשמה. דשאי התם דמ"מ כיון שכתב ונקב שמה היא ג"כ תכלל ספורי דברים של כריתות משא"כ בזה דעיקר פסולו היא משום שני ספורים א"כ כמו דלגין הכשרו אחת אומר דפסול כיון דנכתב בספר אחר כ"כ לענין פסולו אין לפסול ע"י מה שכתב בספר אחר דספר אחד הוא הגט ומ"ל בספ"ה האחר ו"כ ואני מוסיף לומר עוד דלפ"ו גם כשכתב בספר האחר שמה שלא לשמה כשר דאין לנו לרון רק על ספר האחר של כריתות. הגט עתקך למ"ד דגם טופס לריך לכתוב לשמה היעלה על הדעת דאם חסר דבר מה שאינו פוסל הגט בהגט וכתב מה שחסר על ספר אחר שלא לשמה דנפסול וע"כ דאין לפסול מטעם שלא לשמה רק מה שכתב בספ"ה האחר של הכריתות דספר אחד אמר רחמנא. ואין לנו לרון על ספר האחר וא"כ כ"כ לענין שם המגורשת לא חשיב תורף מה שכתב בספר אחר ודו"ק בזה: והנה גם לפ"ו יש מקום בראש לומר ולחלק לדעת הב"ח ז"ל בין שינה שם אבי המגרש לשינה שם אבי המגורשת ומשום דכיון דעיקר הטעם לפסול הגט מה"מ הוא משום דאדם נקרא ע"ש אביו והוא כתבו בשינוי וזיוף בטלה לה ספירת הדברים ואין כאן ספר כריתות וכנ"ל א"כ בשם אביה של האשה המגורשת שפיר ו"ל דאין כאן פסול תורה דאף שיש זיוף בשם אביה מ"מ אין אנו לריכין להכריתות העדאת העדים רק על השלילה והיינו שיעידו שלא גירש אשה ככתוב בשינוי בגט וממילא יהי' כריתות ע"י ספר דכיון שגירש שלא גירש אשה ששם אביה כך והוא נכתב א"כ בטעות ממילא וכשר הגט. ועדיין הדבר לריך חלמיר אללי דא"כ גם בשינוי שם אביו נכסיר מה"מ דמיא דשפיר חשיב ספירת דברים שאין אנו לריכין להעדים רק שיאמרו שלא גירש איש ששם אביו ככתוב בשינוי וממילא חתני ע"י ספר הכריתות כיון שכתב שמו וע"י העדים נחטבל שם אביה הכתוב בגט והו"ל א"כ כאילו לא כתב שם אביה כלל דכשר ויש לי בזה הרהורי דברים הרבה אולם לא נהחזורו אללי כמשפט ולכן איסי קיני למילין:

**ובגוף**

הדבר שהגט בטל מה"מ בשינה שם האבות נראה לי לומר דהדבר חלוי בתה שנחלקו בכתב בגט בן פלוני בלי הזכיר שמו דדעת הגאון מהר"ם פרוחה ז"ל בשם המרדכי האריך להגט כשר מאחר שידע שאין לאביו בנים אחרים כמו בן פלוני עד דהמתחיתין דתהגרש ולדעתו ז"ל נראה דאזכר דכיון דאדם נקרא ע"ש אביו חשוב כאלו הזכיר שמו ואף דיש לו שם העיקר העלמי מ"מ כשר דמי שיש לו שני שמות וכתב שם הטפל כשר לדעת הרבה פוסקים דבן פלוני שכתב בגט חשוב כמו שם הטפל כיון דאדם נקרא ע"ש אביו ורק דשמו הוא שם העיקר. ולכך בלא כתב שם אביו כלל כשר. דהו"ל ככתב שם העיקר דכתמע כל הפוסקים מורי דכשר וכששינה א"כ בשם אביו הו"ל כאילו שינה אחד משמות המגרש דפשיטא דהגט בטל. אמנם לדעת הרשב"א ז"ל דבכה"ג שכתב רק בן פלוני ולא הזכיר שמו הגט פסול ועכ"ל א"כ לדעתו ז"ל דבן פלוני לא חשיב כמו שם הטפל דכתב שם הטפל ס"ל להרשב"א ז"ל דהגט כשר. ובחמת יש לומר דגם בשינה שם אביו ליכא פסול תורה ועיין ברשב"א ז"ל בתשובותיו דתספקא ל"י אי לריך אף לכתחלה שם אביו בגט ו"ל א"כ דתספקא ל"י הוא גופא אי שם אביו חשיב כשם טפל עכ"פ לכתחלה לריך לכתוב כל שמותיו וא"כ כ"כ לענין כתב רק בן פלוני הדבר מיופק לדעתו ז"ל דאם חשיב

להדיא לפנינו דעת הרמב"ן והטור ז"ל וכפי הנראה גם דעת רש"י ז"ל דאם נמלא פסול חף בתנו לשליח יכולין לכתוב בט אחר ולעומת זה דעת הרמב"ם ז"ל דגם ככה"ב דנמלא פסול אינם יכולין לכתוב אחר בתנו לשליח והוא ח"כ פלוגתא דרבנותא ולפי"ה ה' לכאורה כג"ד לגדר להקל בזירוף נתינת הטעם הראשון אחר שיש מקילין לכתוב בט שני וגם להמתירים מירי ספיקא לא נפקא איבעיא דלא חפשיטא ובזירוף דעת הריק"ש ז"ל דאם אחר כתבו ותנו לשליח לגרש בו אשתי או שתתגרש בו אשתי ונמלא פסול לכ"ע יכולין לכתוב וליתן בט אחר :

**אולם**

מה שעומד לנגדנו הוא מה דפסקין להלכה בש"ע סי' קכ"ב שם ומקור הדברים בחשו"ה הרשב"א ז"ל דהיכא שנתן הבעל בעלמו הטעם ליד השליח ולא אחר להם שיכתבו ויתנו ליד השליח לכ"ע אינם יכולין לכתוב אחר בלא רשות הבעל ובג"ד מסר הבעל בעלמו הטעם ליד השליח ועיין ב"ש שכתב דאף אם לא עשאו שליח בפירוש על בט זה אלא עשאו סתם ומסר הטעם לידו איי לכתוב בט אחר וליתנו לידה ע"ש שכ' שכן נראה מתשמעת תשובת הרשב"א ז"ל. אמנם כשאני לעצמי לא אבין מדוע בעשאו סתם אינו יכול לגרש בט אחר אחר שהסופר והעדים יכולין לכתוב ולחתום בט אחר ומדוע יגרע זה מקידושין דאף אם נתן כסף ביד השליח לקדש אשה יכול השליח להחליף ולקדשה בכסף אחר עיין בש"ג רפ"ב דקדושין הובאו דבריו בב"ש אה"ע סי' ל"ה שכתב מה"ט לחלק לענין שליח עושה שליח בקידושין בין קידושי שטר לקידושי כסף דבקידושי שטר כיון שהשטר קידושין בידו ואינו יכול לקדשה רק בשטר זה לא חשיב מילי אבל בקידושי כסף שאין קפידא אם יחליף אף שנתן הכסף בידו איי לעשות שליח שני דהו"ל מילי עיי"ש ומה ח"כ בין קידושין לבט אחרי שאין חשש מלד הכתיבה והסתימה. ועיין בב"פ שכנסתם באומר כתבו וחתמו ותנו לידי או כתבו וחתמו בלבד אי עשו העדים שליחותן ד"ל דדוקא בתנו לשליח קתבעיא לן אי סליקנהו ובנמלא פסול לדעת רש"י ז"ל פשיטא דיכולים לכתוב בט אחר אבל כשרטנו הוא שינתנו לידו ליכא ספק כלל ופשיטא דעשו שליחותן וא"י לכתוב אחר שנתנוהו לידו בט אחר וליתנו ליד הבעל וכתב נראה כן מהא דנקט האיבעיא רק בכתבו ותנו לשליח ולא בכתבו ותנו לידו והניח ב"ש. ובאמת לדעתי בכתובו לבד יש ספק ולומר דכיון שלא דבר להם כלל מענין הנתינה עשו שליחותן תיבך עס גמר הכתיבה והסתימה וביחוד אחר שכבר נתנוהו לידו וכשנאבד או נמלא פסול אינן יכולין לכתוב בט אחר דאף דבתנו לשליח לדעת רש"י ז"ל ודעתי"י יכולין לכתוב בט אחר דמי אמר כתובו חספא היינו משום דאף דלא דיבר מהנתינה לידה מ"מ הזכיר מהנתינה לשליח ול"מ כשאמר ויוליך לה דהזכיר קצת מהנתינה לידה אלא אף בלא ויוליך מ"מ דיבר מהנתינה לשליח ואמרין דעתו דלגט כשר נתכוין משא"כ בכתובו לבד שלא הזכיר כלל מענין הנתינה יש לומר דגם לדעת פוסקים אלו אין ראוי דגט כשר קאמר להו ואל"ה לא עשו שליחותן. אמנם בתנו לידו מהלך הסברא אין מקום לחלק בין תנו לשליח לתנו לידו ועיין רש"י ז"ל שפ"י בהך דכתבו ותנו לשליח שלי שתי שתיים שהשליח להולכה עשאו הבעל ומה ג"מ איפוא בין תנו לידו לתנו ליד שליח שהוא כמותו [ועיי' בחשו"ה רד"ב] שר"ה לרי"ק מדברי רש"י ז"ל אלו דדוקא כשאמר להם שינתנו לשלוחי שעשאו הוא אבל כשאמר כתבו ועשו שליח להוליך הטעם פשיטא דלא עשו שליחותן ויכולין לכתוב בט אחר כשנאבד מיר השליח. אמנם לדעתי אין מדברי רש"י ז"ל אלו ראוי לפתש"ל בשם הש"ג דבקדושי כסף אינו יכול לעשות שליח שני דהו"ל מילי ודמי לאומר אמרו לסופר ויכתוב ול"ד לגט וקידושי שטר שהשטר והכתב מוכיח וא"כ

חשיב שם אביו שם טפל הגט כשר ואי לאו פשיטא דאינו גט וזה מבוחר בדקדוקו של רבינו ז"ל שכתב בהך דלא כתב רק בן פלוני זה אינו כשר ולא כתב שהגט פסול ואינו גט וכנראה מלשנו זה דספוקי מספקא לי' וכנ"ל וא"כ כ"כ גם לדעתו ז"ל י"ל דבשינה שם אביו ספיקא מיהו הוי וכמוהו ודו"ק עיין בס' גט פשוט דלדד להקל בשינה אביו המתורשה ותטי לי' משמ"י דהרא"ח ז"ל דאשה אינה נקראת ע"ש אביו אחר שנשאת רק על שם הבעל אשת פלוני אלמנת פלוני ובאמת שהדעת נוטה לומר כן וביחוד לענין חשש ביטול הטעם מה"ת וגם כי לפ"י יתחוק יותר דברי הירושלמי שהבאחי למעלה דכתב אני פלוני מגרש את אשתי כשר ומשום דדוקא שמו לריך לכתבו דאל"כ ליכא ספירת דברים אבל שמה כיון שכתב שמגרש את אשתו והיא נקראת על שם בעלה דמי לכתב שם הטפל דאף שלא כתב שם העיקר כשר וכמו כן בזה שכתב אשתי דהיינו אשת פלוני דחשיב שם הטפל כיון שנקראת על שם הבעל אף שלא כתב שם העלמי שהוא העיקרי כשר וכנ"ל בהך דבן פלוני וא"י ח"כ לכל האריכות דלעיל ודו"ק. אחר כתבו זאת הגיע לידו תשובת הרשב"א ז"ל וראיתי שכ' אהך דכתב בן פלוני לבד וז"ל אינו כשר דשמו ושמה בעינן וחגיכה דאמרין היינו דקרי לי' אינסי באותו חגיכה כו' ושקורין אותו לבד באותו חגיכה ולא אחרת עמה ובן פלוני כו' אינו ניכר באותו שם עכ"ל מדבריו ללה נראה דאיהו ז"ל מטעם אחר קאתי ענה דאף דאדם נקרא על שם אביו אבל מ"מ לא נקרא ע"ש אביו לבד רק בזירוף שמו דשם העיקר ח"כ שמו לבד וחגיכתו שם הטפל הוא שמו בזירוף שם אביו ולפי"י יש לומר גם לדעתו ז"ל דבשינה שם אביו חשיב כאילו שינה בשמו והיינו בשם הטפל דשם הטפל הוא שמו בזירוף שם אביו והוא נכתב בשינוי ודלא כתש"ל והבן זה כי קלרתי :

**ועתה**

נבוא לדבר על דבר הטעם החדש מקור הדבר בש"ס דניטין דף ס"ג מהיה דהווי קרי לה נפאתה אזיל סהדי כתוב תפאתה אחר רב ילחך כו' עשו העדים שליחותן מתקיף לה רבה מי קאמר להו כתובו חספא והבו לה כו' אי כתובי סהדא ניטא תעליא ואבד עשו עדים שליחותן מתקיף לה ר"ג מי קאמר להו כתבו ואגמוהו בכיטייכו אלא אחר ר"ג כותבין ונותין אפילו מאה פעמים בעי מנייה רבא מר"ג כתבו ותנו לשליח מהו סלוקי שליח להו או דילמא לטירחא דידהו חייס ח"ל רבינא לר"א ויוליך לה מהו תיקו והנה רש"י ז"ל פ"י האיבעיות בכתבו ותנו לשליח ואבד מיר השליח בדרך וכנראה דדעתו ז"ל דבנמלא פסול פשיטא שגם ככה"ב יכולים לכתוב בט אחר דלא עשו שליחותן וכן הוא דעת הטור ז"ל אמנם הרמב"ם כתב האיבעיא בנמלא פסול ועיין בנושאי כליו שפירשו דדעתו ז"ל דכיון שאינם נותנים הטעם להאשה ורק להשליח יש לומר דגם חספא יהיב לו עיין בדבריהם ז"ל ועיין בר' ירוחם שכתב דאין כאן מחלוקת דרש"י ז"ל נקט באבד וה"ה נמלא פסול וכמו כן לדעת הרמב"ם פסול וה"ה באבד עיי"ש. אמנם מדברי הרמב"ן ז"ל בתשובותיו סי' קמ"ה מוכח להדיא דבנמלא פסול אין חילוק בין כתבו ותנו לה לכתבו ותנו ליד השליח עיי"ש שכתב וז"ל ומה ששאלתם אם יש חקנה בהחזרת השליח להסיפר ויכתוב לו אחר דבר ברור הוא שיכול לעשות כן כו' והשליח יתן שניהם ליד האשה שאם יתן השני לבד שמה הראשון כשר והוא לא נעשה שליח על השני רק על הראשון וגם העדים והסופר לא נעשו לכתוב ולהעיד על השני אלא על הראשון שהוא כשר אלא יתן השליח שניהם להאשה ושתתגרש בראשון אם היא כשר או בשני אם אין הראשון כשר כו' [העתקתי כל לשונו ז"ל יפן לנר לנו בדברינו להלן] ומבואר איפוא דאם הראשון פסול אף שנתן לשליח יכולין לכתוב בט אחר הרי

י"ל דאף דבגט שליח עושה שליח היינו דוקא כשנתן ומוסר הגט בידו אבל כשאמר כתוב ועשו שליח הוי מילי דלא מימטרן לשליח ולכך הולך לפרש דהך דכתובותונו לשליח היינו לשליח הבעל שמינה הוא אותו לשליח והבן כי קלמתי וסמכתי על המעין] וראיתי נראה לדמות דיש לומר בהפוך דבתנו לירי ודאי לא עשו שליחותו ומשום דדוקא בתנו לשליח יש לומר דסלוקי סלקינהו מדלא אמר להם שיתנו בעצמם ורלונו א"כ ה' שיסתלק שליחותו אחר שינתן הגט ליד השליח ורק דאי כימא דלטירחא דידהו חייש לא נסתלקו משליחות דאף דלדעת רש"י והמפורשים ז"ל אינם יכולים בכה"ג ליתן הגט בעצמם שלא ע"י השליח דהנה ז"ל לא פירשו האיבעיא כמו שפירש הר"י ז"ל על נוף הדבר בעצמו חס יכולים לגרש הם בעצמם ת"מ זה אינו רק משום דלדעתם ז"ל אף אי ימא שמה שעשה שליח אחר ה' משום דחייש לטירחא דידהו ת"מ כיון שעשה שליח יח' א"כ שיהי' דמי להך דאבא בר תימאי ולא את גיטין דף כ"ט דאף שרצה לעשות שליח להולכה ליתן לה להאשה ורק שהוא אחר להבעל דלא ידע לה ת"מ כיון שעמה זיה לו לתת לאבא בר תימאי אין להשליח בעצמו ליתן הגט להאשה. אבל ת"מ אין רא"י מזה דסלק אותו גם משליחות הכתיבה ורק אי אמרינן דלטירחא דידהו חייש אמרי' דמדלא עשאן בעצמם שלוחים להנתינה אין ברלונו שיהיו שלוחים כלל אחר שיתנו הגט להשליח אבל בכתבו ותנו לירי שפיר יש לומר דפשיטא דיכולין לכתוב גט אחר דאין רא"י מזה שביטל כל שליחותו א"כ מדלא כוה להם שיתנו ב"כ להאשה די"ל דלא הי' ברלונו לעשות שליח כלל על הנתינה ורק למסור לה הגט בעצמו ורק היכי שעשה שליח אחר להנתינה ולא עשה אותם בעצמם י"ל דלסקינהו מהשליחות לנמרי וכנ"ל :

**אולם**

כ"ו לדעת רש"י ז"ל ודעמי' דאיבעית הש"ס היא רק בנאבד מהשליח אבל לדעת הרמב"ם ז"ל דהאיבעיא הוא בנמצא פסול דגם בזה יש להסתפק חס יכולין בכתבו ותנו לשליח לכתוב גט אחר ומשום דכשאינו נותנים הגט להאשה שמתגרש בו יש לומר דגם חספא יהיב ל' לשליח וכנ"ל בשם המפורשים ז"ל א"א לומר כן דיש מקום להחמיר יותר לכתוב גט אחר בכתבו ותנו לירי מתנו לשליח דבין כך ובין כך אין האשה מתגרשת על ידו וכמונן. וראיית הגט פשוט נכונה א"כ לפ"י דמדלא נקט בכה"ג מוכח דפשיטא ל' להש"ס דכל כה"ג עשו שליחותו. אמנם באמת כשאני לעצמי אמינא טעם אחר נשיטת הרמב"ם ז"ל דלאו משום דגם חספא יהיב לשליח קאחיון עלה לדעתו ז"ל דאם כה נאמר יקשה הא דקאמר הש"ס דא"י דלטירחא דידהו חייש יכולים לכתוב גט אחר דמה נ"מ בזה דת"מ כיון שאינם יכולין ליתן לה הגט בעצמם. וכאשר פסק הרמב"ם ז"ל בעצמו פ"ט מה"י גירוסין א"כ עדיין יש לומר כנ"ל דגם חספא יהיב לשליח דע"כ אריכים הנה ליתן הגט לשליח ולא להאשה ורק דאיהו ז"ל מפרש ג"כ האיבעיא כנ"ל לשיטת רש"י ז"ל

דקמבעיא ליה אי לעירחיהו חייש ואין רא"י א"כ מדלא עשאן שלוחים על הנתינה דאינו רוצה עוד שיהי' שלוחו א"כ או דמימא דסלוקי סלקינהו מדלא עשאן בעצמם שלוחים ליתן הגט ורק דבזה מחולקים לדעת רש"י ז"ל הך דסלוקי סלקינהו היינו דאמרינן דדעתו היה שאחר שינתנו גט לשליח יסולק שליחותו ולכן רק בנאבד אמרינן דעשו שליחותו שכבר מסרו גט כשר ליד השליח אבל בנמצא פסול שלא נתנו א"כ גט ורק חספא להשליח לא נסתלקו ערן משליחותו. אולם דעת רבינו הגדול ז"ל דאמרי' דמדלא עשאן שלוחים להנתינה עשאן שלוחים לזמן עד עת הנתינה להשליח ולא א"כ ואין חנו דנין משום שעשו שליחותו ורק שאף חס לא עשו ערן שליחותו נסתלק חס שהי' רק עד זמן ועת הנתינה ולא א"כ. ולפ"י אין מקום לדברי הריק"ש דבאומר חנו לשליח לגרש בו אשתי גם להרמב"ם ז"ל יכולים לכתוב אחר בנמצא פסול דזה אינו רק לפי מה שפירשו המפורשים ז"ל דטעמו של רבינו ז"ל הוא משום דכיון שאינה מתגרשת ח"כ תירס יש לומר דגם חספא יהיב ל' לשליח דלפ"י יש מקום לחלק ולומר דכיון שאמר בשעת שעשאן שלוחים שרלונו שמתגרש בו אשתי דמי שפיר לתנו לידה דאמרי' דגט כשר קאמר. אולם לפי מה שבררנו דמטעם שעשאן רק שלוחים לזמן קאחיון עלה לדעת רבינו ז"ל אין מקום לחלק בכך וכמונן. ולפי הג"ל גם לדעת הרמב"ם ז"ל יש לומר כנ"ל דבאומר כתבו ותנו לירי פשיטא ל' להש"ס דיכולים לכתוב גט אחר דאין רא"י מזה דלא עשאן שלוחים להנתינה דאינו רוצה שיהי' שלוחים א"כ דכיון דלא עשה שום שליח להנתינה יש לומר דלכך לא כוה להם שיתנו שלא רצה ליתן לה הגט ע"י שליח וכנ"ל לשיטת רש"י ז"ל ודו"ק בזה : ועיין מש"ל דהיכי דאמר כתובו לבד יש לומר דגם לשיטת רש"י ז"ל כיון שלא דבר כלל מהנתינה גם חספא בעלמא יהיב ל'. אמנם לפי הג"ל י"ל דאין חילוק כלל בין הזכיר הנתינה ללא הזכיר לפ"י גם לדעת הרמב"ם ז"ל לאו מטעם דחספא יהיב לשליח קאחיון עלה לאסור לכתוב גט אחר גם בנמצא פסול ורק מטעם דהוי שליחות לזמן וכנ"ל ואף חס נראה לשדות נראה בזה ת"מ כ"ל ברור דהיכא שאמר כדי לגרש בו אשתי דמי שפיר לכתוב ותנו לירי דזה שנילה דעתו שרלונו לגרש בו אשתי לא גרע מהזכיר מהנתינה לדעת רש"י ז"ל וזה מסתבר עוד יותר מת"ש מהריק"ש לחלק בזה לדעת הרמב"ם ז"ל לפי מה שהבינו המפורשים ז"ל בדבריו דגם חספא יהיב לשליח דבכה"ג גם הוא ז"ל יורה דגט כשר קאמר להו דלדעת רבינו ז"ל לפי הג"ל צעין לזה שיהי' נתינה שמתגרשת בו ח"כ ולשיטת רש"י ז"ל [ולפי ת"ש אנוני גם מהרמב"ם ז"ל אין רא"י שחולק בזה] לא צעין רק שיזכיר ענין נתינה וזה ברור אל"י. ועיין בספרו של מ"ז הנאון רשכ"י ז"ל שכתב דבנפסל פסול דרבנן באמת הו"ל לומר דעשו שליחותו דא"כ כל היכי שהגט פסול מדרבנן א"כ יהי' גט מה"מ הרי נכתבל השליחות מהסופר והעדים דמי אומר כתובו חספא. א) ורק די"ל

**מלחמות אריה**

א) הנה הסברא שחידש לן מוח"ז רשכ"י הי"ע קיימתי מדעתו דפשא"י. ומלמתי לחכס אחד מה שהקשה אותי בהא דאמרי' גיעין י"ח ע"ב ההוא דאמר להו לעשרה כתבו גט לאשתי חתמו בי תרי מנייהו ביומי ואיך נמאן ועד עשרה ימים אחת לקמ"י דר"י ב"ל א"ל כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ופריך התם הגמרא האמר ר"ל לא הכשיר ר"ש אלא לאלתר אבל נמאן ועד עשרה ימים לא. והנה רש"י ז"ל כתב החס בשעת הדחק הי' שהלך זה לדרכו או ניסית כבר בגט זה וע"ז הקשה הא רש"י ז"ל בעצמו פי' לעיל דהא דקאמר הגמרא דמאן ועד עשרה ימים לא דחיישינן שמה פייס. הוי פרושי שמה בא עלי' והוי גט ישן. א"כ לפ"י מאי פריך הא לקמן ע"ט ש"כ אמרינן בהדי' דבגט ישן חס ניסית לא תלא. והשבתי ל' עפ"י הסברא הנ"ל די"ל דהא דגט ישן בדעבד כשר היינו כשנותן בעצמו. אבל הכא דעשאן שלוחים לכתוב וליתן הגט. והמה חתמו נמאן ועד עשרה ימים דלר"ל הגט פסול מדרבנן הוי שניו בשליחותו דמסתמא לא הוי דעתו ליתן גט פסול אפי' מדרבנן. ולהכי הגט פסול אפי' בדעבד ואם ניסית תלא ומשונה שפיר נימא הא דאמר ריב"ל כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק דכשר אפי' מדרבנן :

די"ל ללך אף בנפסל פסול דרבנן יכולים לכתוב גט אחר משום דכיון שהגט כשר מה"ט ופסול מדרבנן זכות הוא לבעל והאשה ויכלו להפשות שלוחים מחדש. ולפי"ז צ"ד כיון לדעת רוב הפוסקים ואולי לדעת כולם וכמש"ל אין כאן רק פסול דרבנן אין לדון כלל אי עשו שליחות או לא ויכולים לכתוב גט חדש וליטמו להאשה :

**אולם** אחרי ההצטונות בל"ס כי כל דבריו אלו ז"ל אינם רק לאחר התלמידים ולא לדינא לפי האמת דא"ס כה נאמר כל אשה שנתגרשה תבעלה בגט פסול מדרבנן יהי רשות ביד כל מי שיראה ליכתוב וליתן לה גט אחר כשר בלי שאלת פי הבעל דמה לי הס ומה לי אחרים אחרי שאתה אומר דכבר עשו שליחות וזה דבר זר לא עלה על לב אדם מעולם. ועכ"ל דאף אם נאמר דכל היכי דהנירושין זכות היא להבעל וכול לכתוב ולגרש בלי דעתו [מה שאינו נראה לדעתי דלא מלינו ענין ז"ל לאדם שלא בפניו רק מצד המקבל ולא מצד הנותן והמקנה וכמבואר אצ"ל ב"מא] ונאמר כ"ל דהנירושין אחרי שכבר נתגרשה מה"ט זכות המה בודאי להבעל מ"מ אינו יכול לכתוב גט בכה"ג בלי רשות הבעל דכיון דהוא עשה מתחלה שלוחים בפירוש מעצמו אין לכתוב בלי שליחות ממנו שגילה דעתו שרואה הוא בשליחות ועיין תוס' גיטין דף ס"ו ד"ה הא כתבין עיי"ש"ה : הא חרא ועוד לפ"ז ליכא למבעי כלל בכתבו ותנו לשליח ונמצא בו פסול דרבנן וכמונן. והרי הרמב"ם ז"ל כתב בהדיא האיבעיא גם לענין פסול דרבנן עיין בדבריו ז"ל. ועוד דא"ס נאמר דנגט פסול דרבנן זכות הוא לבעל שמתגרש מחדש וע"כ דגט פסול דרבנן חוב הוא לו דהרי מאי טעמא אתה אומר דהגט החדש בודאי זכות לו. וא"כ פשיטא דהוי שינוי בשליחות והד"ק" דכל היכי שהגט פסול מדרבנן לא יהא גט כלל אף מה"ט דכתבטל השליחות. ובנוף קושימו ז"ל עלה על לבי לומר דהנה כבר העלו האחרונים דהא דאמרינן בנאבד דיכולין לכתוב אחר לאו דוקא נאבד ממילא אלא אף אבדוהו צדיים מצי לכתוב גט אחר וליתמו לה [ובחידישי אמרתי להביא ראיה לזה מדברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל שכתב צ"ח דתנו לשליח שא"ס נכתו כבר ליד השליח ונמצא פסול אינו יכול לכתוב אחר ואי נימא דדוקא נאבד ממילא אב"ל אינו יכול לאבד צדיים א"כ למה נקט דוקא בכבר נתנו ליד השליח דכיון דלדעתם ז"ל הטעם דאינו יכול לכתוב אחר בתנו לשליח ונמצא פסול הוא משום דלשליח י"ל דגם הספא יהיב ל"י וכנ"ל בגמ' המפורשים ז"ל א"כ גם היכא שעדיין לא נתנו לשליח והיא עדיין בידם. למה יהי' בידם לכתוב אחר בנפסל אלא ודאי דלאו דוקא נאבד ורק שיכולים לאבד צדיים וא"כ יכולין לאבד הגט הפסול :

**אולם** כ"ז לפי מה שכתבו והבינו המפורשים ז"ל אולם לפי מש"ל די"ל דלהרמב"ם ז"ל מטעם שעשאן שלוחים לזמן קאחתיק עלה עיי"מ"ל אין תכאן ראיה וכמונן ודו"ק. אמנם לעומת זה יש לי עזר כנגדו מתשו' הרמב"ן ז"ל שהבאתי למעלה שכתב שכיון שהגט ספק פסול צריך השליח ליתן שניהם הראשון וגם השני החדש דשמא הגט הראשון כשר ואינם יכולין לכתוב אחר ואי נימא דאין חילוק בין נאבד ממילא או שאבדוהו צדיים. א"כ הו"ל ס"ס שמתא פסול הוא ומותר לכתוב אחר לדעתו ז"ל דהאיבעיא בכתבו ותנו לשליח הוא רק בנאבד אב"ל נמצא פסול יכולים לכתוב אחר וכנ"ל ואף א"ל דכשר הוא מ"מ כיון שאבדוהו ליכא רק ספיקא איבעיא דלא אפשר ואף אם נאמר דזה לא חשיב ס"ס דהו"ל כספק אחר אם נסתלקו משליחותן [מה שיש לדבר עוד הרבה וכמונן] או דנימא דס"ס לא תהני נגד חוקת אי"א מ"מ עדיין יקשה מ"ש שם בכתשו' דשמא כשר הוא והוא לא נעשה שליח על השני רק על הראשון וגם העדים והסופר לא נלטו לכתוב ולהעיד על השני רק על

הראשון. דמשמע מדבריו אלה דגם אם הי' ציד הסופר והעדים לכתוב ולחתום גט אחר מ"מ אין ציד השליח ליתן לה דבריו ז"ל מחרי עמתי קאחי עלה מצי הסופר והעדים. ומצד השליח ואמאי לא נימא לנבי השליח דמי אמר לה אנומי בכי"סך ולי"מ כשמקדע ומאבד הגט הראשון אלא אף כשעדיין הוא בפני מ"מ לדעת הפוסקים אלו דמי לנאבד כיון שלא נכתו לה וכמ"ש בזה הפוסקים עיין פר"ח א"ו דדוקא נאבד אב"ל כל שהוא בפני ואף כשאבדוהו צדיים א"י לכתוב אחר וז"ע] וא"כ ספיר יכולין לכתוב אחר אף בנמצא בו פסול דרבנן והיינו שיאבדו הגט הפסול צדיים [או אף שלא יאבדוהו רק שלא יתנו לה לדעת הפר"ח] ובה אמרתי ליישב מה שכתבו על הרמב"ם ז"ל שלא הביא כלל דין נאבד ורק נמצא פסול ועיי' צ"י שגדחק בזה ולפי הנ"ל א"ש דאחר שכתב נמצא פסול או בטל דאף בפסול דרבנן יכולים לכתוב אחר ממילא נשמע בנאבד וכנ"ל דבזה ע"כ מטעם נאבד קאחתיק עלה. אולם עדיין יקשה לדעת המפורשים ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל בנאבד מיד השליח פשיטא דא"י לכתוב אחר דהאיבעיא הוא רק בנמצא פסול דלמה א"כ כתב האיבעיא גם בנמצא בו פסול דרבנן לפ"ז רק משום נאבד אנו צאים להתיר לכתוב אחר וגם היכי שכתבו כבר הגט ליד האשה מא"ל :

**ואשר** אחזה ביישוב הדבר דבאמת צ"ח דעשו שליחותן לא אחר בפירוש שביטל שליחותן אח"כ ורק דאנו דנין מתורת אומדן דעת והיינו דחשיב אומדנא דמוכח טובא דאל"מ קי"ל דנילו דעת בניטא לאו מילתא היא ומעמה אמיא דהא דאמרינן דנמצא פסול וביחוד פסול דרבנן לא עשו שליחותן לאו היינו דזה קו"י דבר ברור שלא עשאן שליחים רק לנט כשר בלי פקפוק ורק דאומדנא זו מבטל האומדנא דסליקו סלקינהו וביטל שליחותן דלא תהי' מוכח עכ"פ וממילא יכולין לכתוב אחר דל"מ ביטול דגם ג"ד שאינו מוכח טובא לאו מילתא הוא בגט. אבל ת"מ אין בזה שעשו בהגט פסול דרבנן דבר ודאי וברור שלא עשו שליחותן דנאמר מטעם זה דכתבטל השליחות לגמרי דל"מ מוכח טובא עכ"פ והבן כי זה ברור אצ"ל בביאור עניינים אלו : ובה אמרתי להמתיק דעת רש"י והמפורשים ז"ל דהך איבעיא בתנו לשליח לאו היינו על גוף הדבר אי יכולין ליתן הגט בעצמתו משום דנימא דרק מתמת דחייס לטירחא דירשו עשה שליח אחר וכאשר פי' הר"ף ז"ל ורק אהך דעשו שליחותן עמ"ל בביאור דעתם ז"ל אולם לפי הנ"ל א"ש יותר ויתבאר דהדברים כמין סותר : לדעתי הך סברא דלעירחא דירשו חייס אינו ענין ברור ורק דכיון די"ל כן ממילא כתבטל האומדנא דביטל שליחותן אח"כ דלא תהי' עכ"פ מוכח טובא וב"ד בניטא לאו מילתא היא אב"ל פשיטא דאין לסמוך על אומדנא וסברא זו דלעירחא חייס להחיר להם ליתן בעצמתן ודו"ק : ז"ל בנוף הדבר דגט פסול מדרבנן חשוב חוב ליתא לדעתי דכמו דפשיטא לן דאף שנתן גט ור"זנו הי' א"כ בהנירושין מ"מ כשכתבטל הגט י"ל דאולי ר"זנו עמה בביטולו. כ"כ בפסול דרבנן י"ל הכי והיינו דאולי ר"זנו שתי' אגודה זו ועי"ז תהי' מוכח לשוב אליו. ויש לי בזה הרהורי דברים לפ"ז לומר דמ"מ באשת כהן י"ל דהנירושין אחר שכבר גירשה בגט פסול מדרבנן זכות הוא לו דנירושין אלו חוב המה לו ויש לדבר בזה צ"ח דאין מעלין משטרות ליוחסין משום דאין העדים מדקדקים בזה דבגט י"ל דמוטל עליהם לדקדק דני"מ אם הוא כהן אם אין כשימצא בו פסול דרבנן אם הגט הוא אח"כ זכות להבעל לפנין שיכתבו אחר בלי דעתו ואף לפי מש"ל דלדעתי גם היכי דהנירושין הוי זכות בודאי אין לכתוב וליתן גט בלי שליחות הבעל מ"מ כ"מ בכהן כיון דגט פסול מדרבנן חוב הוא לו הגט בטל מה"ט דכתבטל השליחות אולם לא בחנתי עוד הדברים במלרף

הדעת והכחשה ולכן פה תהי' שביתת קולמסי בזה :  
**דנחזור** לענין השאלה הנה בנט הראשון אין מקום להכשיר לגמרי זולת אם נבוא לסמוך במקום עינן החק גדול על בעה"ע ז"ל דמכשיר בשינה שם אביו ולירוף מה שלדר הב"פ ז"ל לחלק גם לדעת המחמירים בין שינה שם אביו המגרש לשם אביו המגורשת דאשה נקראת ע"ש בעלה וזהו פירא דחיקא מאוד ביחוד לדעת הב"ח ז"ל בזה בטל הגט מה"מ וכאשר בארתי למעלה דבריו באריכות ואף דרבו החולקים ביחוד בשינה שם אביו המגורשת די"ל דגם לדעתו ז"ל אין בזה פסול תורה וכאשר עלתי אמורה. ג"מ יש קלת תוס' חומר מבלי לסמוך ולנטות כ"כ להקל בזה. אולם בלירוף הגט השני הי' באמת לירוף גדול להסיר וכמו שבררתי למעלה דיש מקום לומר שלא כדעת הב"ש ז"ל דאין להשליח שפעא הוא ומסר לו הגט ליחן נט אחרונם מלד הסופר והעדים כבר בררתי למעלה די"ל דכתבו ותנו לידי עדיף יותר תמנו לשליח דכיון דלא עשה שליח כלל אין ראייה דשילק אוחן משליחתו ואף לדעת הרמב"ם ז"ל י"ל הכי. ועמש"ל דאף בכחבו לבד בלי תנו לידי דלא דיבר כלל מהכתיבה יש לומר כן ביחוד היכא דאמר לגרש בו אשתי וכי"ל ומכ"ש לשיטות ודעת רש"י ז"ל ודעמ' דהאבטריא רק בנאכד. אמנם דא עקתא דגירוש ע"פ סדר הגט הנהוג דאומר להשליח שיוליך נט זה [ובחי' אחרתי דלכך נחקן לומר כן לפמ"ש דבעשאו שליח על גט סתם יכול להחזיר הגט וליקח מהסופר והעדים נט אחר היכי דאין חשש מלד הסופר והעדים דמשכחת לה אף בלא נאכד לדעת האחרונים ז"ל דכל שלא ניתן ליד האשה כנאכד דמי וא"כ יש חשש לענין שליח עושה שליח דהו"ל מיילי דדמי לקידושי כסף. דכיון דיכול להחליף להכסף בכסף אחר הו"ל תיילי וכנ"ל בשם הש"ס ז"ל] וזהו אין מקום לומר שיתן גט אחר וכנ"ל בשם הרשב"א ז"ל ומבואר להדיא יותר בתשו' הרמב"ם ז"ל שהבאתי עיי"ש. ולא כשאר א"כ רק לסמוך על גט הראשון מה שאין עמדי. ואף אמנם לאמנ עלי עדותו של נד"י ידירנו הגאון תהר"י שאלו כ"ז נ"י על מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל שהסיר במקום עיגון גדול בשינה שם אביו המגורשת אף שכתב בספרו והעלה להחמיר [תשו' אשר התה בכתובים אינם ת"י כעת ואף אם לא ימלא במו אין חידוש כי נאכדו הרבה יען לא נעחקו בספר] וחזי גברא רבה קמטהיד וכפירש"י ז"ל דודאי דקדק על שמופתו שלא הי' עוד לרדים אחרים לזרפס להקל. מעודי אין דרכי לילך אף אחורי ארי ארי' דבי עילאי גאון יעקב מ"ז ז"ל מבלי בחון הדברים בפלם מאזני הדעת אשר חנני הנור ואם הוא ז"ל בכחו הגדול סמך ע"ז במקום עיגון אנו בפניותינו אין לנו רק מה שענינו רואות : וזו' בפנין המחיקה שהאר"ך מעכתי' יש לי לדבר הרבה אולם יען לפע"ד אין זה נוגע לנדון שלפנינו דכיון שאמר בפי' גט זה אין לשנות בו דבר. אשים מחסום לעטי יען אנכי מוטרד מכל לך ואין הזמן מסכים עמדי להאר"ך בפלפוליס וזאת נסבה אשר לא יכולתי לבוא על סדר קונטרסו להשחטעע עם מעכתי' ביקרת אמרותיו הנכבדים כחפני והנני ידירו לאמן בביתו ודש"ת דואג ונאחז על אבדן כבוד התורה וחילול חפירתה בחילול כבוד שריה בין ההמון ומלפני לישועה :

**סימן עא**

ב"ה רישא יוס ה' יע טבת תרל"ד לפ"ק :  
 אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ג וכו' מ"ה אהרן לאנדה אבד"ק יאלבילאב נ"י :  
**תוכן** השאלה שבק' הסבו מהנהר הסובב חלק קטן על רחיים שבציר וחלק הזה הולך מקדס לבית

המרחץ וע"י לינור חפור בקרקע ימלא המקוה. ובכל עת אשר ינקו המקוה יפתחו הלינור הסוה ואחר אשר ימולא שיפור עבילה יסתמו הלינור ע"י בנין אבנים. ועתה בא אחד ואמר להם כי המקוה פסולה משום שזמל אחרי שהראה כי נחסרו מי המקוה ואשר ע"כ ליוה שיהיה הלינור פתוח למען אשר יתחברו מי המקוה עם מי הנהר וכ"מ דפתו דרלה המורה לחקן הסמוקין וקלקל הרבה ורזונו לדעת חות דעתי בזה. והנה יפה דן ויפה הורה כ"מ והמורה הסוה לא חש לקמחי' וכאשר אבאר בעז"מ : הנה כבר נודע מחלוקת הקדמונים ז"ל בענין הטבילה בנהרות לדעת הר"ם והר"ף והרמב"ן ודעמס ז"ל אסור לטבול כל שנתגדל סנהר מאשר הוא בפת שלא היה גשם והי' יובש שהיא כנהר פרת ביומי חשרי לחיישין שרבו הנוטפין על הזוחלין דאינו מטער רק באשבורן רס"ל דהלכתא כרב דאמר פיטרא במערבא סהדי רבה פרת וכאבזה דשמאל דעבד לבנתי' מקוואות ביומי ניסן. אמנס ר"מ ודעמ' ז"ל חולקים שפסקו דהלכתא כשמאל דנהרא מכיפי' מיברך ולעולם לא ירבו הנוטפין של מי הגשמים על מי המעין. והיכי שרבו הנוטפין על הזוחלין הביא הב"ח ז"ל להקת הפוסקים ז"ל דמ"מ אינו איסור לטבול שלא באשבורן רק במקום שנתרחב הנהר. אבל במקום שהי' הנהר זוחל בכל עת מותר לטבול גם עתה וכדאיחא בתוספתא מעין שמימי' מועטין וריבה עלי' כו' אינו מטער בזוחלין אלא עד מקום שהי' יכול להלך מתחילתו. אולם היכי שרבו הזוחלין על הנוטפין מטער בזוחלין גם במקום שנתרחב הנהר עיין בדבריו ז"ל. אמנס דעת המהר"ק ור"י ז"ל הוא בהיפוך דבמקום שלא הי' יכול להלך מתחילתו גם ברבו הזוחלין על מי הגשמים אין לטבול כשהוא זוחל והיכי שרבו הנוטפין גם במקום שהיה יכול להלך מתחילתו אינו מטער רק באשבורן דהס ז"ל מפרשי' הך דמעין שמימי' מועטין וריבה עליו דתוספתא דלאו היינו שריבה מיס יותר ממני המעין ורק שהוסיף מיס על המיס הראשונים אבל מ"מ עדין מי המעין מרובים על הנוטפין דאך בכה"ג מותר לטבול כשהוא זוחל במקום שהי' מהלך בתחילתו ועיין במהר"ק ז"ל שורש קט"ז שהאר"ך בזה ועיין בפוסקים האחרונים ז"ל שפסו כדעת המהר"ק והר"י ז"ל עיי"ש ז"ל ועיין בש"ך ז"ל סק"א שכתב דמדברי הר"ם והרא"ש ז"ל אדרבה יש להוכיח כדעת המהר"ק והר"י ז"ל עיי"ש ולדעהם ז"ל דגם אם נאמר דנהרא מכיפי' מיברך אינו מטער בזוחלין רק במקום שהי' מהלך בתחילתו וכמונן. וזה כוונת הש"ך ז"ל בס"ק י"א שם בת"ש דאף לשיטת ר"ת ודעימי' ז"ל אין לטבול רק במקום שהי' מהלך בתחילתו והיינו דאחר דדעתו ז"ל כדעת המהר"ק והר"י ז"ל אף דנהרא מכיפי' מיברך מ"מ אסור בכה"ג הארמתי קלת בזה יען ראיתי לכ"מ במכתבו השני שחילק זה לשני ענינים ובאמת ז"ל לדעתי דיחא הוא ודא אמת הוא וכאשר נבאר : והנה כאשר נשים לב להבין סברות כל אחד ואחד מהפוסקים ז"ל האלו הנה דעת החולקים על המהר"ק והר"י ז"ל וטעמם הוא דאין רוב הנוטפין יכולין לפסול כלל הנהר והמעין שהוא זוחל שלא לטער רק באשבורן דמכיון שמקודס הי' כשר לטבול בו והי' עיין גמור נשאר כמו שהיה דדמי למקוה כשרה של מ"ס סאה שיכול להוסיף עליו שאובין אף חלק סאה ולא אמריק דכיון שיש רוב שאובין שפוסלין מה"מ הרי הוא טובל בהשאובין וה"ה כ"כ ברובו נוטפין לפנין לטער בזוחלין ואין לדון א"כ לפסול כשהוא זוחל בנתרבו הנוטפין רק לענין היכא שנתרחב הנהר והוא טובל במקום שלא הי' מהלך מקודס דבזה אנו דנין לענין הוית מקום הטבילה שנעשה עתה מחדש וכיון שנעשה רובו ע"י נוטפין דינו כמקוה שאינו מטער רק באשבורן. ולכאורה יש לעורר דלפ"ז

המים שנתלשו בידי אדם ונכשרו ע"י זריעה להיות נחשב תחוברין משא"כ פיסול נוטפין לענין לטהר בזוחלין שהמים כשרים ומטהרין באשבורן ורק שלא בזוחלין וכמ"ש התה"ד ז"ל עיין עליו א) ולפ"ז הולכנו לפרש ע"כ הא דמחלקין בתוספתא בין מקום שהי' מהלך ממחילתו למקום שנתרחב דמייירי שרוב הי' זוחלין וריבה היינו שריבה המים דבמקום שנתרחב גם ככה"כ אינו מטהר בזוחלין כיון שהיות המקוה בא גם ע"י הנוטפין שלולי שנתרחב ע"י הנוטפין לא הי' נרחב עד מקום הזה . ואחר צירוף של הדברים האלה עלה על לבי להביא רא"י לדעת החולקין על המהרי"ק והרי"ו ז"ל דהנה הקדמונים ז"ל הקשו בזה דהעיד ר' לרוק על הזוחלין שרבו על הנוטפין שהם כשרים דמשמע דבמחלה על מחלה פסולים ואלו בהך דפרת אמרי' דשמא רבו הנוטפין דאלו לא רבו מטהרין בזוחלין . ותיירו דהך דר' לרוק מייירי לענין טבילת זבין ומזורעים וכו' דענינים מים חיים ולא לענין זוחלין . והנה הדבר לריך ביאור דכיון דזוחלין היא פסול תורה במקוה וכאשר החליטו הפוסקים ז"ל תהא דחיישינן בהך דפרת לשמא רבו הנוטפין וכיון דחיישינן לספיקא ע"כ שהוא מה"ת דדברבנן קיי"ל דספיקא דרבנן להקל ועיין בדבריהם ז"ל למה ניקל לענין זוחלין יותר במחלה על מחלה תלענין מים חיים דבעינן דוקא שיהי' רוב כשרים . אולם לשיטת החולקים ז"ל אלו א"ש לכיון דבמקום שהי' זוחל ממחילה לא איכפת לן ריבוי הנוטפין ורק דעיקר שאינו נטהר בזוחלין כשרבו הנוטפין הוא במקום שנתרחב ומשום דחשיב היות המקוה ע"י נוטפין לכך זה אינו רק כשהנוטפין רובא אבל במחלה על מחלה הו"ל זה וזה גורם דקיי"ל בכ"מ כשיש שני גורמין אחד איסור ואחד היתר מותר . משא"כ לדעת המהרי"ק והרי"ו ודעתם ז"ל דלאנו דנין במקום שזוחל במחילתו למלבד דבזה ל"ש להסיר במחלה על מחלה מטעם זוז"ג דלא שייך זוז"ג רק היכי שאנו דנין לאיסור משום שבא מכא איסור דבזה אמרי' דאי איכא גם כח מגורם היתר הו"ל זה וזה גורם

דלפ"ז גם בשאובין כשהטיל הרבה לתוך מקוה של מ' סאה עד שנתרבו השאובין לא יכשר לטבול רק כשהוא במקומו אבל אם נמשכו המים למקום אחר יהי' פסול כיון שהיות המקוה הוי ע"י רוב השאובין דאף שנמשכו מ"מ הרי קיי"ל דשאובין שהמשיכה כולה או רובא דפסולה וזה לא מלינו . אמנם באמת כבר העליתי דאף לדעת רוב הפוסקים ז"ל דכולו או רובו שאוב פסול מה"ת מ"מ כשהמשיכה ל"ה רק מדרבנן מה"ת שפיר כשר בכה"כ כיון שהמים באו מעצמם ע"כ קרקע לבומת המקוה שלא ע"י אדם ושלא ע"י כלי שזה הוא עיקר פסול שאוב מה"ת לכל מר כדאית ל"י עיין כל זה בקדמונים ז"ל ורק דמדרבנן פסול משום נזירה דישאב כל המים בכלי ויתן להגומא שלא ע"י המשכה דיהי' פסול תורה . ורק במיעוט שאוב לא גזרו ע"י המשכה דגם אם יתנם להמקוה שלא ע"י המשכה לא יהי' רק מדרבנן משום נזירה אע"פ כולו שאוב והו"ל א"כ נזירה לנזירה ובחידושי הארכתי להביא ראיות הרבה לזה ואכת"ל ולפ"ז אמיתא דזה לא שייך רק היכי שרולא לעשות מקוה ממחילה ע"י שאובין ע"י המשכה דבזה שפיר יש לגזור דיחשבו דעושין מקוה ע"י מים שאובין ויבאו לשאוב להדיא לגומת המקוה משא"כ בהך דמקוה של מ' סאה שנתן אח"כ לתוכה שאובין הרבה דלא הוי חשיב שאיבה כלל במקומה והי' מקוה כשרה שפיר כשר גם כשנמשכה למקום אחר דמה"ת גם שאובה כולה ע"י המשכה כשרי שגזירת חז"ל לא שייך בזה דאין לגזור שיטעו בשביל זה שנכשיר מקוה כשרה שנמשכה למקום אחר לעשות מקוה ממחלה ע"י שאוב להדיא שלא הי' לו מעולם הכשר וז"כ :

**אמנם**

המהרי"ק והרי"ו ודעתם ס"ל דכיון שרבו הנוטפין על מי המעין בטל תורת מעין לענין זה לטהר בזחילה ואף א"כ במקום שהי' מהלך במחילה ואינו מטהר בזוחלין ול"ד לנתן חלק שאין שאובין למקוה כשרה של מ' סאה דלא בטל תורת מקוה . דהתם מטעם אחר קאמרינן שגם השאובין נכשרו בהשקפה שזה הוא פסול

**מלחמות אריה**

א) הנה הט"ז במ"י ר"ח סעי"ק ג' הביא מה שכ' התה"ד ס"י רנ"ד שנתמי מקשים מ"ש נוטפין דפסלי זוחלין ברבייתן ומפקי להו מתורת זוחלין ומים שאובין דפסלי המקוה לגמרי ואפ"ה אם הי' כבר מקוה של מ' סאה ונפלו לתוכה אפי' חלק שאין שאובין ב"ב"א לא יפסלוהו כו' ובמעין אפי' כ"ש . ותיירץ דהטעם שאין שאובין פוסלין משום דחשיב כמחוברין . אבל פסול זחילה אינו מטעם שהם תלושין הלכך לא מהני בזה זריעה . ועוד הביא הט"ז בשם הב"ח תירץ אחר והוא ז"ל הרבה להשיב עליהם והוא ז"ל תירץ באופן אחר . אבל אחר בקשת הסליחה עפר חני מחת כפות רגליהם של תאוריו ז"ל ולפע"ד נראה ליישב באופן אחר נכון וברור מאוד דכל עיקר הא דלא פסלו שאובין אפי' חלק שאין לתוך מקוה כשרה או למעין כ"ש . הוא מטעם השקפה וכמו שכ' הב"י שם בשם הסמ"ג כשם שמועלת השקפה למים טמאים לטהרם ובת"כ דרשו מן המקראות כך מועלת השקפה למים שאובין להכשירם ע"ש והנה תורת השקפה לא מלינו רק להחזיר להכשירן הראשון . כגון שנטמאו שמתחילת ברייתן טהורים הי' ואח"כ נטמאו ע"ז מהני השקפה להיות חוזרין לטהרתן כמו שהי' מקודם שנטמאו וכן גבי שאובים שמתחילת ברייתן לא הי' שאובין רק אחר כך נעשו שאובין מהני השקפה שיהי' חוזרין להכשרן הראשון . אבל גבי נוטפין שמועלם לא הי' עליהן תורת מעין לטהר בזחילים האיד יהי' מהני השקפה להכשירן להיות תורת מעין עליהן בדבר חדש שלא נתכשרו לזה מעולם והיכן מלינו גבי טומא' כה"ג ולפ"ז יש לנו להמליץ דבר חדש דהא דמבואר בשו"ע שם סעי"ק ע"ז דמעין כ"ש יכול לשאוב כל מה שיר"ל וליתן לתוכה והם כשרים אע"פ שהם רבים על המים שהי' בתוכה תחלה וכ' הש"ך מ"ש הב"י בשם הרמב"ם והרא"ש מיהו נחבטל מהמעין דין זוחלין אלא מטהר באשבורן דוקא וכבר ביארו הרמ"א בסעיף י"א ולפי הג"ל יש לחלק בין אם הי' המים שאובין ממחילת נשאבין מן המעין ובין היכי שהי' ממחילת ברייתן רק נוטפין ומי גשמים דהיכי שהי' בזוחלין . אבל אם הי' רק מי גשמים ממחילת ברייתן לא מהני השקפה המעין לטהר בזוחלין וליתן עליהן הכשר חדש מה שלא הי' עליהן מעולם . ורא"י ברורה לזה תמה שמבואר בסעיף ח' שאם המעין תקלח על שפת הכלי ולתוכו . תוך הכלי אשור לטבול וחולה לו מותר אפי' אם המים שנתוכו מרובין . וכן בסעיף י' מעין שהמשיכו לבריכת מים כו' ואם חזר והמשיך קילוח המעין לתוכה חזרה לדין מעין ע"ש וע' בש"ך בסעיף ל"ב דהביא בשם תפ"מ לחתמה ע"ז מ"ש הך דסעי"ק י' מקוה מים שאובין שהניה הרמ"א דמ"מ אין לטבול בו רק באשבורן . וכאן בסעיף י"א כתב המחבר חזרה לדין מעין וכ' הש"ך ול"כ דהתם מייירי שלא רבו הנוטפין ע"ש ועי' בט"ז שם בסעיף ג' . ולפי הג"ל עולה הכל על כוון דכשבא השאובין ממחילת ברייתן מהמעין ממחילת ברייתן ע"י השקפה דמעין לטהר בזוחלין אע"פ שרבו על מי המעין אבל כשבאו השאובין מן המקוה או מימי גשמים מהני השקפתן רק לטהר באשבורן כמו שהי' הכשרן הראשון ודוק כי הדברים נכונים בזה"ש :

גורם ומותר אבל היכי שאנו רנין על גוף הדבר ומעורבותו בעינינו גם היכי דשייך ביטול רוב לכ"ע. הנה בלא זה אי אפשר לומר כן לרעתם ז"ל לרעתם במקום שנתרחב גם כשרבו הזוחלין אינו מטהר רק באשכזר ומשום שהיית המקוה בא ע"י לירוק הנוטפין ומה בכך הרי הוי זה וזה גורם. ועמם הדבר נראה לי לרעתם ז"ל דאף דהיכי דרנין על שבה מכה זה וזה גורם מותר ובוזה אלו רנין שהיית המקוה במקום הזה בא גם מכה הנוטפין מ"מ ס"ל ללא שייך להחיר מטעם זוז"ג רק היכי שהתורה אסרה הבא מכה זה וכגון באיסור ע"ז שהתורה אסרה הנאה הבאה מע"ז ומשמעו אי! בערלה שהתורה אסרה הפרי הבא מכה נטיעה חדשה לבזה אמרינן ללא אסרה תורה רק כשבא מכה זה לבד אבל כשיש גם גורם היתר לא אסרה תורה זוז"ג מותר משא"כ לענין לטהר בזוחלין להתורה גורה דרק מעין מטעה בזוחלין ומוק התורה הוא א"כ לענין ההיית לא שייך לומר דזה וזה גורם מותר לדרבה כמו דלמרי' היכי דמוק התורה הוא לענין כח האיסור ללא אמרה תורה רק כשבא רק מכה האיסור ולא היכי דכה היית מעורב בו כמו כן י"ל בהיפך היכי שמוק התורה הוא לענין ההיית שהבא מכה מעין מטעה גם בזוחלין ללא המירה תורה רק כשבא מכה זה לבד ולא היכי שכה אחר מעורב בו ודוק כי זה סבא נכונה וברורה וכיון שכן הדרא קושיא לדוכת' לרעתם דלמאי נקל במקום שהי' זוחל מתחילתו לענין שיטהר בזוחלין גם במחלה על מחלה כיון שזוחלין הוא פסול תורה כמו מים שאינם חיים לזבים ולמאורעים וכ"ל זה הערה גדולה :

**ולכאורה**

עלה על לבי לומר לרעתם ז"ל דס"ל דפסול זוחלין אינו רק מדרבנן ולא ההמירי רק היכי שהרוב הוא נוטפין אבל לא במחלה על מחלה והא דחיישינן לספיקא דשמא רבו הנוטפין הוא מלך אחר דכבר נודע מ"ש הרדב"ז ז"ל דהיכי דספיקא דאורייתא ודרבנן יחדיו ידובקו גם בדרבנן מחמירין דאם נחמיר לענין דאורייתא ונקל בדרבנן יהי' זלזול לדרבנן ומעמה בהך דספק ריבוי הנוטפין כיון דלענין טבילת זבים ומאורעים ע"כ נחמיר מספיקא דהם טעונים מים חיים מה"מ גם לענין דנכעי אשכזר בהך דלא צעי מים חיים אף דלא הוי רק מדרבנן מחמירין דאל"כ יהי' זלזול לדרבנן וכ"ל. אולם אחר ההתבוננות זה אינו דלא חשיב זלזול לדרבנן רק היכי שהקולא והחומרא סתרי אהדרי לגמרי שאם נתפוס לענין דאורייתא דך החמור ולדרבנן דך הקולא הוי זלזול לדרבנן משא"כ בהך דספק ריבוי נוטפין דכיון דלענין מים חיים גם במחלה על מחלה פסול ולענין לטהר בזוחלין מחלה על מחלה כשר לא הוי סתרי אהדרי וליכא זלזול וכמוכן. ועלה על דעתי לומר עוד לפת"ש התרדכי ז"ל בתם' שבפוסט דטעמא דמלתא דמקוה אינו מטהר רק באשכזר הוא משום דמקוה אינו נקרא אלא אשכזר כדכתיב יקו המים וגו' ולפ"ז במחלה על מחלה שמי המעין והנוטפין שקולים שפיר מטהר לרעת הפוסקים אלו בזוחלין דכיון ששוים המה אינו לקרותו מעין ולא מקוה. וכיון דמ"מ לא חשיב מקוה מטהר בזוחלין דרק מקוה דאינו נקרא אלא אשכזר מיעטה תורה. אולם אם כה נאמר יקשה לרעתם ז"ל דלמאי ברוב זוחלין אינו מטהר בזוחלין במקום שנתרחב דכתיב שהיית המקוה הוא גם ע"י הנוטפין מ"מ הא הוי לי' זה וזה גורם ומותר דלפ"ז חק התורה הוא רק לענין האיסור דמקוה לא נטהר רק באשכזר ולא לענין היית דמעין דמה"ע אחת אומר דבמחלה על מחלה כיון דאינו מקוה אף דגם מעין לא הוי מטהר בזוחלין וכיון שכן גם לענין היות המקוה שפיר יש לדון להחיר מטעם זוז"ג וכאשר בררתי למעלה. ובוזה נסתת גם כן מה שר"תי לומר לרעתם ז"ל דהא דהו"ך ר' לרוך

שירבו הזוחלין היא משום דאי אפשר ללמנע וגם במחלה על מחלה חיישינן שיש רוב נוטפין. והם לא ס"ל כדעת ר' שמע"י ז"ל בתום' חולין דף כ"ח דכל שיש שני לרדי היית וכגון ב"ד דאם הנוטפין המה מיעוט וגם אי הוה מחלה על מחלה מטהר בזוחלין מותר עיי"ש ולכך בהך דפרת אסרינן דשמא ירבו הנוטפין דעיקר הא דאסרינן מחלה על מחלה הוא רק משום חששא דאי אפשר ללמנע ושמא יש רוב נוטפין דכיון דעכ"ל לרעתם ז"ל דחק התורה הי' לענין ההיית דמעין שיטהר בזוחלין וכ"ל גם בשוין הנוטפין עם הזוחלין יש לאסור לטבול בזוחלין דמ"מ אין עליו שם מעין ופכ"ל לרעתם ז"ל כמ"ש קלח המפורשים ז"ל דהא דנקט דשמא ירבו הנוטפין לאו ברקא נקט דגם במחלה על מחלה אינו מטהר אלא באשכזר וא"ש. ועפ"י הדברים האלה עלה בדעתי לישב דברי הר"י הלוי ז"ל שפ"י בהך דשמא ירבו הנוטפין ללא חשיב מים חיים וזכה טעונה מים חיים ותמהו עליו רש"י והתוס' ז"ל דבהרי"א אמרי' בתורת כהנים חומר בזב מזכה שהזכה אינה טעונה מים חיים וגם מנופא דשמעתין לחובה דשמואל עבד לבנת' תקוואות בזמני דייסן צעת שרבו הנוטפין ולפי הנ"ל אמרנא דהשומע שמע וטעה והר"י הלוי ז"ל לא אמר רק דכל שרבו הנוטפין לא חשיב מים חיים וכוונתו הי' דאיהו ז"ל דעתו דפסול זוחלין אינו רק מדרבנן ושאינ חילוק מ"מ בין רוב נוטפין למע"מ והוי קשיא לי' דלמאי חוששין לספיקא דשמא רבו הנוטפין הא הו"ל ספיקא דרבנן ועל זה פירש דכל כה"ג לא חשיב מים חיים וכיון דלענין טבילת זבים ומאורעים ע"כ נחמיר מספיקא דהוי לי' ספיקא דאורייתא גם לענין שיטערך אשכזר בטבילת גדה וזכה מחמירין כדי שלא יהי' זלזול לדרבנן וכ"ל בשם הרדב"ז ז"ל ורו"ק :

**והנה**

כבר הבאתי למעלה ראית הפוסקים ז"ל דפסול זוחלין במקוה היא מה"מ מהא דחיישינן לספיקא דשמא רבו הנוטפין ויש לעורר דמה בכך דמ"מ כיון דהנוטפין לאו בבת אחת באו נימא דקמא קמא בטיל ואף דברובו לא אמרינן דקמא קמא בטל מ"מ זה אינו רק מדרבנן וכמ"ש הש"ס' ביבמות דף פ"ב ד"ה נחו סאה כו' עיי"ש'ה וכיון דספיקא היא הוי לי' למימר דספק דרבנן נקולא ולרעת החולקים על המהרי"ק והרי"ו ז"ל ניחא דכ"ז שלא נמשך ונתרחב לא שייך ביטול דהוי היית גמור דגם כשרבו הנוטפין מטהר בזוחלין במקום שהי' מהלך בתחילתו ואין לר"ך לדון א"כ מתורת ביטול ועיקר מה שאנו רנין היא אחר שנתרחב לענין שהי' מטהר בזוחלין במקום ההוא ואז כבר רבו הנוטפין. אמנם לרעת המהרי"ק והרי"ו ז"ל דגם במקום שהי' מהלך מתחלתו אינו מטהר בזוחלין ברבו הנוטפין דהק"ל דנימא דקמא קמא בטיל דתיבא אנו לרייך לדון מתורת ביטול ולא הוי א"כ רק מדרבנן דברובו לא אמרי' קמא קמא בטיל ודמאי נחמיר מספיקא וכ"ל ולכאורה מזה שיימא לרעת החולקין. אולם אחר העיון אמרנא לרעתם ז"ל דס"ל דכיון דנוטפין לא הוי פסול המים ורק שאינם מטהרים רק באשכזר לא שייך ביטול דחשיב היית בהיית ועיין ברי"ף ז"ל בהך דפת שאפאה עם הל"י ובמה שביאר דבריו הר"ן ז"ל בנדרים דף נ"ב ואף דברברי הרי"ף ז"ל שם מבואר' שלא הוי בכה"ג רק מדרבנן דמטעם דבר שיש לו מחירין קאתי עלה דלא הוי רק מדרבנן. ולרעת המהרי"ק והרי"ו ז"ל דעמם ז"ל עכ"ל לפ"ז דאינו בטיל מה"מ מרדכישינן לספיקא וכ"ל י"ל לרעתם ז"ל דס"ל דז"א רק בהך דפת שאפאה עם הל"י דהוי מין בשאינו מינו ולכך אף דחשיב היית בהיית בטיל מה"מ לדרבנן דריי תרתי בעינן שלא יחבטל שיהי' שוים בעלם וגם שלא יהי' חלוקים באיסור והיית ובהך דרם הפר ורם השעיר ששניהם פולים ואינם חלוקים בשם איסור והיית וגם שוים במינס

גם במקום מהלכו אינו מטער בזוחלין דאין טעם להתיר במקום שנתרחב גם במיעוט נוספין כיון שהיית המקוה הי' גם ע"י הנוטפין וזו"כ אסור בזה דבעינן שכל היותיהי ע"י מי המעין וכ"ל וגם מטעם ביטול אין להתיר מדרבנן עכ"פ דהוי ל"י בכה"ג היתר בהיתר וכ"ל בשם הרי"ף ז"ל בהך דפת שאפאה עם הללי ואררבה ממקומו מוכרע דב"ד דהוי מב"מ גם מה"מ לא מהני ביטול בכה"ג דאל"כ לא הי' לחוש לספיקא דשמא ירבו הנוטפים דמה"מ קמא קמא ביטול אף ברובו ופמה רולא לומר נ"כ דמה"מ לא משיב היתר בהיתר בכה"ג ואין לומר דבעת ההוא הי' היתר גמור ולי"ש ביטול כיון דיש נ"מ לענין שיטת בזוחלין מה"מ גם במקום שנתרחב ודמי לפת שאפאה עם הללי דכיון דיש נ"מ לענין שיהי' מותר לאכלה בכוחה אף שאין נ"מ לענין הפת עצמה עתה בטל מה"מ וכ"ל א"ו דיש חילוק בין מבשח"מ למין במינו דמב"מ גם מה"מ לא מהני ביטול וכ"ל. ואין לפי' מקום להעמיד דעת החולקים ז"ל רק עפ"י דברי המרדכי ז"ל שהבאתי דעיקר הטעם דמקוה אינה מטער רק באשבורן משום דמקוה היינו אשבורן דלפ"ז חק המור' נאמר בהאיסור דמקו' לא מטער רק באשבורן ושפיר י"ל דזה גורם מותר עמש"ל וגם בזה יש לגמגם עוד וכמונן למבין :

**עוד**

אמינא להביא רא"י וקצת עזר לדעת המהרי"ק והרי"ו ז"ל לדעת החולקין ז"ל דכל שלא רבו הנוטפין מטער בזוחלין גם במקום שנתרחב יקשה דאמאי קמני בהך דריבה עליו דאינו מטער רק במקום שהי' מהלך מתחילתו דגם במקום שנתרחב קודם שרבו הנוטפין הו"ל למימר דמטער בזוחלין ואמאי בעינן שיהי' מהלך מתחילתו דוקא ונלטרך לדחוק לדעתם ז"ל ולומר דמייירי שלא התרחב עד שהיו רוב נוטפין וזה דוחק דבחוסיפמא סתמא קמני. עוד נראה להביא רא"י לדעת המהרי"ק והרי"ו ז"ל מהא דתנן בפ"א דמקוואות משנה ז' עפ"ן שמימינו מעוטין ורבו עליו מים שאובין שיה למקוה לטער באשבורן ולמעין להטביל צו בכל שהוא וכבר נתקשה בזה הרי"ו ז"ל דאי בטל ממנו חרות מעין למה מטער בכל שהוא ואי לא למה לא יטער גם בזוחלין ונדחק לומר דמילי קמני דמקום שנתרחב אינו מטער רק באשבורן כמקוה וכמו כן אינו מטער בכל שהוא ובמקום שהי' מהלך מתחילתו מטער בכל שהוא וס"ה דמטער גם בזוחלין דחורת מעין עליו. ובאמת זה דוחק גדול. ונאמר אך לישב לומר הנושא וכמונן. אולם לדעת הפוסקים ז"ל אלו ח"ש והחזונן דמתני' מייירי שפירין מי המעין רוב ורבו עליו מים שאובין היינו שריבה המים. ולענין הטבילה במקום שנתרחב אמרי' דאינו מטער אלא באשבורן. וכמו שבררתי לדעתם ז"ל דכיון דלא שייך כאן ביטול דהוי כה"ג היתר בהיתר במב"מ הו"ל גם היות המקוה גם ע"י הנוטפין. ואין לטער בזוחלין רק באשבורן. ועמש"ל דאין לחלק בזה בין היכי שהמיעוט הוי מי גשמים להיכי שהוא שאובין. דאף שהשאובין המה פסול מים ז"מ יש ביטול בכה"ג דאין לדון כלל על פסול שאובים דנטהרו בהסקה ורק משום דהוי נוטפין קאמין וזהו משיב היתר בהיתר וכ"ל והנה הא דלא אמרי' להתיר מטעם זה וזה גורם צרתי דלא שייך היתר זה וזה גורם רק היכא שחק החורה בא לענין האיסור כגון בערלה שאסרה חורה הפרי הבאה מניעשה חדשה דבזה אמרי' שהחורה לא אסרה רק כשכולו בא מכה זה אבל זה חוה גורם מותר משא"כ היכי שחק החורה בא לענין ההיתר וכ"ל שחמרה החורה דמעין מטער אף בזוחלין דבזה אמרי' להיפך דכוונת החורה רק כשכולו בא מכה מי מעין עמש"ל. ומעתה אמינא דזה לא שייך רק לענין דאינו מטער בזוחלין משא"כ לענין שיטת בכל שהוא דהא דמקוה בעינן גם למחטים וליטורות רביעית

במינס אבל במין במינו בכה"ג אינו בטיל מה"מ לזה דמי שפיר להך דרם הפר והשפיר ורק לכל שמי המעין מרובים לא נעקר ונתבטל חרות מעין ומטער בזוחלין. אבל לא שייך קמא קמא ביטול דלא שייך ביטול דהוי היתר בהיתר ולא בטיל מה"מ במין במינו וכ"ל ודו"ק : **דריבה** לכאורה לפ"ז אין אנו לריכין לבוא לזה דחשיב בכה"ג היתר בהיתר דב"ל כיון דא"ל לבוא מתורת ביטול ורק משום דלא תיעקר שם מעין קאמין עלה לא שייך ביטול דהוי היתר גמור מקודם וכ"ל לדעת החולקים ז"ל. אולם באמת זה אינו רק לדעת החולקים דלדעתם אין נ"מ כלל בהביטול עתה דמקום מהלכו מתחילה אף שרבו הנוטפין לא איכפת לן וגם לענין מקום שנתרחב א"ל לבוא מתורת ביטול עתה דכל שלא רבו הנוטפין הוי ל"י זה וזה גורם וכ"ל לדעתם ז"ל. משא"כ לדעת הפוסקים ז"ל אלו דעכ"ל דס"ל דבזה אין להתיר מטעם זה וזה גורם כיון דחק החורה הוא על ההיתר דמעין מטער גם בזוחלין א"כ שפיר יש נ"מ בהביטול שיטת גם במקום שלא הי' מהלך מתחילתו דאי לא בטיל הו"ל היות המקוה גם ע"י הנוטפים וכל שיש נ"מ כעת לא שייך לומר דהוי היתר גמור וכמונן וכ"ל בפת שאפאה עם הללי דאין נ"מ לענין הפת עצמה רק לענין שיאכלנה בכוחה ומ"מ לא אמרינן דלא שייך ביטול כלל דהוי היתר גמור. הארכתי קצת בזה ולא כתבתי בפשיטות דממקומו הוא מוכרע דס"ל להך פוסקים דבכה"ג כיון שאין הנוטפין פסולין ורק שאינם מטהרין רק באשבורן הו"ל היתר בהיתר ולא בטיל דהרי לדעתם ז"ל גם כשהזוחלין מרובין על הנוטפין אינו מטער במקום שנתרחב רק באשבורן. ואם נאמר דשייך בזה ביטול נתבטלו הנוטפין לגמרי והו"ל כולו זוחלין. דמזה אין רא"י רק דס"ל כשיטת הרי"ף ז"ל דלא בטיל בכה"ג מדרבנן אבל אין רא"י לדעתם ז"ל בכה"ג במין במינו לא בטיל מה"מ ד"ל דהא דבעינן אשבורן ברוב זוחלין במקום שנתרחב לדעתם אינו רק מדרבנן. אמנם מהא דלא אמרי' קמא קמא ביטול מה"מ אף ברובו ולא נחוש לספיקא יש רא"י דס"ל דבכה"ג במין במינו לא בטל מה"מ דמ"מ אין לומר דחשיב עתה היתר גמור כיון שיש נ"מ בהביטול שיטת במקום שנתרחב מה"מ והבין כי קלרתי : **ועדיין** יש למורר לפ"ז לדעת המהרי"ק והרי"ו ז"ל לדעתם עכ"ל ולפרש התוספתא דמעין שריבה עליו דמתחילתו לענין שיטת בזוחלין בין מקום שהי' מהלך מתחילתו למקום שנתרחב דהאי ריבה היינו שריבה המים ומ"מ שפירין מי המעין רובו דהרי סתמא קמני ריבה עליו ומשמע אפי' שאובין והשאובין הו"ל פסול מים והוי לן לומר דנתבטל ברוב מי המעין וגם במקום שנתרחב למה אינו מטער בזוחלין דכיון דנתבטל הו"ל כולו מי מעין וכ"ל. אמנם גם בזה נכון לדעין פסול השאובין א"ל לבוא לתורת ביטול דנטהרו בהסקה וכ"ל לדעתם ז"ל ורק משום דהוי נוטפין קאמין ולזה לא מהני ביטול דהו"ל היתר בהיתר וכ"ל ודו"ק. והנה לפי ה"ל אס נחליט כפי סברותינו דבהך דנוטפין לא שייך להתיר מטעם זה וזה גורם כיון דחק החורה הוא על ההיתר דמעין עמש"ל [באמת כי מלבד שהסברא בעלמא הוא נכונה וברורה למשכיל על דבר להבינו לאשורו יש רא"י לזה מהא דנקטו כל הפוסקים ז"ל לענין היתר שאובין מה"מ שהי' כ"א שאין מי מקוה ולא אמרו דגם כ"י מותר מטעם זו"כ דעיקר פסול שאוב מה"מ הוא משום דלא הוי היותה ע"י טהרה וכשהיית' היא ע"י שני גורמים הו"ל זה וזה גורם ומותר וע"כ דכיון דחק החורה היא בהיתר שיהי' היותם ע"י טהרה בעינן שיהי' כל היות המקוה בטהרה וכמ"ש] ע"כ לריך לפרש כדעת המהרי"ק והרי"ו ז"ל דהא דמתחילתו בין מקום שהי' מהלך מתחילתו ובין מקום שנתרחב מייירי במיעוט נוטפין וברובו



רביעית היא רק מהלמ"מ דפחות מרביעית מים מכוונים מקבלים טומאה ולא חשיב מקוה להטביל בו עיי' ש"ס דפסחים דף י"ז וכפירש"י ז"ל שם וכיון שהלמ"מ הי' על האיסור שפיר בזה וזה גורם מטהר ככל שהוא ודו"ק. ויש לי בכל הדברים הנאמרים בזה הרהורי דברים הרבה וליראת האריכות קנתי בשגם לא לרפתי עוד הכל בכור הדעת והחבונה קרתי ופה חתי' שביחת קולמטי. ומעשה בנדון השאלה שלפנינו פשיטא דיש להחמיר שלא לטבול בזוחלין אחרי שבימות הקיץ הנהר קטן ולא יגיע להמקוה לרעת גדולי המורים חיישינן שרבו הנוטפין להלכתא כרב וכאבזה דשמואל ורק דלר"ת ודעמי' מותר לטבול בנהרות דפסקו כשמואל ובנדון שלפנינו נוסף עוד על המחמירים דעת המהרי"ק והרי"ו לדעתם ז"ל דבמקום שנרחב לכ"ע אסור לטבול כשהוא זוחל דאף לשמואל דנהרא מכופיה מיברך מ"מ אינו מטהר בזוחלין במקום שנרחב דמ"מ האיכא מיעוט נוטפין דלריך אשבורן במקום שלא הי' מהלך מחילתו לדעתם ז"ל ובג"ד טובל במקום שנרחב. ועיי' בדבריו שעשינו שמוכים הרבה לדעתם ז"ל. ויראה שאף הגדולים בזה"ד ז"ל שהתירו בשעת דחק גדול לטבול בנהרות לא התירו רק במקום מהלכס בחמלה שמתכו בשעת הדחק על דעת ר"מ ז"ל בלירוף דעת החולקים שהבאתי דבמקום מהלכו בחמילה גם ברבו הנוטפין מטהר בזוחלין. משא"כ במקום שנרחב דרבו המחמירים ומהי להיפך וכמובן. ויש איפוא לסתום הניגור שהיי' אשבורן דאף שיחסרו מי המקוה לא חשיב בשביל זה זוחלין כיון שאין האמילה נכרת וכמ"ש הרשב"א ז"ל הוצאו דבריו להלכה בש"ע סי' ר"א בלי חולק ועיי' ברמב"ם ז"ל שפירש הך דמפלי דאבזה דשמואל שהקיף מחללת כדי להקוות המים. ובמחללת פשיטא שיחסרו המים ואעפ"כ חשיב אשבורן וזה ברור לדינא ומחילה להמיר טוב ברע ושלום על ישראל ועל רבן כנפשו ה' וכנפש אוהב התורה ומכמי' גודרי גדר ועומדים בפרץ :

סימן עב

ב"ה בריסק יוס ד' ט' טבת תרכ"ט לפ"ק. לכבוד הרב המאה"ג חו"ב וכו' מ' סענדר ני' אבד"ק אורלי' :

**זה** כשבוים הגיע עדי מתכב כ"ת עם שאלתו שאלת חכם ועתה באתי למלאות מבוקשו להשיב לכ"ת חות דעתי בנוף השא"ל ודברי כ"ת בתוך יעבורין וזה החלי בעזר הנור. ותחלי' אבא לבאר אם שומן חזיר בעלתו פסול לנר חנוכה הנה כבר הביא כ"ת דברי המג"א ז"ל סי' תקפ"ו שבי' שלכך שופר של בהמה טמאה פסול דכיון דבחפילין לא הוכשרו רק עור בהמה עהור' אף היכי לל"ש מן המתור בפיך וכגון בבתיס כפי הס"ד או ברלועות דלא הוכשר טמא' למלאכת שמים. [ושנגה פלטה קולמטו של כ"ת בת"ש דחפילין נפקא מקרא דבפיך כו' דלא מן השם הוא זה ורק משום דלא הוכשרו כו' עיי' בש"ס דשבת דף כ"ח] והוקשה כל התור' כולה לחפילין וכדאמרי' בקידושין דף ל"ה עיי' בדבריו ז"ל ויען כי זה מלתא חדתא לפסול לכל דבר מלוא הנא טמא' ולא נמלא רמו בדברי הקדמונים ז"ל ורק הגאון בעל ת"א ז"ל הוא ראש המדברים בזה אמרתי לחקור ולהחבון היעמדו דברי הגאון ז"ל בזה אם אין. הנה ממה שהניח הר"ן ז"ל בר"ה דין זה של שופר דבהמ' טמא' בליע משום דגם במשכן מספקא לן אי יכול

ליטול עור טמא' דאבעיי' לן תחש שהי' בימי תשה טמא' או עהור הי' הרי לאין ללמוד מחפילין אין ראי' בכ"ז מלבד דזה אינו רק לפי הס"ד דלפי המסקנא תחש עהור הי' כבר הביא הרשב"א ז"ל בשם ר"ה גאון ז"ל דהוי ס"ד דאחר דילפינן דעור בהמה טמא' מתמא באוהל הנה כמו דגמרינן אוהל המת מתמשך מנזרה שזה דאוהל אוהל הי' י"ל עתה דגמרינן מהך גז"ש בהיפך אוהל דמשכן מאוהל המת מה להלן עור בהמה טמא' אף כאן במשכן עור בהמה טמא' ולפ"ז י"ל דשאר מלות שפיר גמרינן מחפילין ומשכן שאני דאיכא גז"ש דאוהל אוהל ממת. אולם מה שיש לתמוה על המג"א ז"ל דמה ראי' מחפילין לשאר מלות דאין מנינו לילף משמישי מלוא מחשמישי קדושה דחפילין משמישי קדוש' הם אף ברלועותיהן ומשמישי קדושה חמירי משא"כ משמישי מלוא דקילי דמה"ע קי"ל דמשמישי מלוא נורקין אבל משמישי קדושה לריכה גניזה עיי' ש"ס דמגילה דף כ"ו והפוסקים ז"ל ולי"ת שאר מלות אלא אף שופר בופל דחוכך הר"ן ז"ל להחמיר יותר משום דכיון דלזכרון קאתי כלפניס דמיוכדאי' בש"ס דר"ה דף כ"ו עיי"ש מ"מ קיל יותר משמישי קדוש' דגם שופר נחשב בש"ס דמגיל' שם בהדי משמישי מלוא דנורקין עיי"ש ואף א"כ דהוקשה כל התור' כולה לחפילין מ"מ אין ללמוד רק משמישי קדוש' אבל לא משמישי מלוא דקילי טפי משמישי קדושה וכנ"ל וזה דבר שראוי לעורר עליו באתמ : **ואשר** אחזה בזה דבאתמ אנו לריכין להבין דאף אי ניתא כניל לחלק בין משמישי קדושה לחשמישי מלוא דדוקא בחשמישי קדושה הקפיד' תורה על עהור או אף א"כ דלא איתקיש כל התור' לחפילין לענין זה מ"מ בחפילין גופיהו ניתא דכמו דבעינן ברלועות שלא יהי' מדבר טמא' אף שלכ"ע אינס רק משמישי קדוש' וכמבואר בש"ס דמגיל' שם כמו כן יהי' שאר משמישי חפילין תיק ונחתק שלהם רק מטהור ויהי' א"כ אסור לעשות תיק של חפילין מעור בהמה טמא' וזה דבר שלא עלה על לב אדם מעולם ונא אישתמיט לשום אחד מהפוסקים הראשונים וגם האחרונים ז"ל שיזכיר חידוש דין זה. ועב"ל דרלון הש"י הי' דבחפילין תחפשט שחחול הקדוש' גם על משמישתן דהיינו הרלועות דמשמישי קדושה הם וכמבואר בש"ס דמגיל' וכשהם מדבר טמא' הוא מעכב ומונע להקדוש' שלא תוכל לחול בשלימות עליהם קדושת משמישי קדושה ולכך מותר שפיר לעשות תיק לחפילין מדבר טמא' דאף שיעכב שלא תחפשט וחחול הקדוש' עליהם בשלימות מה לנו בכך [וז"ל דאף דדבר טמא' הוא מעכב ומונע לחלות הקדוש' מ"מ חלה במקצת דאל"כ כשעש' תיק מעור טמאה לא יהי' לריך גניזה וזה לא מנינו ורק שכתב"ג אין הקדוש' חלה בשלמות' כראוי וברלועות הי' רלון הש"י שחחול קדושת משמיש עליהן בשלימות בלי שום מניעה והבן] ומעשה יש לומר דשופר של בהמה טמאה שפיר פסול מטעם דלא הוכשרו דאיתקש לחפילין דאף דמשמישי מלוא קיל טפי משמישי קדושה מ"מ נוף המלוא לא קיל עכ"פ משמישי קדוש' וכמו דבחפילין עור טמאה מעכב ומונע שלא תוכל לחול קדושת משמישי קדושה על הרלועות בשלימות דרק מטעם זה פסול עור בהמה טמאה דלענין נוף קדושת החפילין דהיינו הפרשיות או גם הבתיס שכתב עליהן הש"י לא שייך עיכוב דכבר חלה עליהן הקדוש' מקודם שנתן בהם הרלועות מטמא' כ"כ הדבר טמא' מעכב ומונע לקדושת נוף המלוא דאינה קיל מקדושת משמישי קדושה ולכך שפיר של בלמה טמאה פסול דמעכב ומונע לנוף המלוא

מלחמות אריה

(א) בספרי מג"א סי' ו' הכותי ת"ל חסוב' ארוכה בעינן זה מה שהשבתי להרב המאה"ג השואל מהר"ם הג"ל ואין להכפיל הדברים ומשם מדרשו :

משום שהיא מניעה לחלות גוף הקדוש קאמינן עלה. אולם יען כי מ"מ לא מלינו בש"ס גילוי לזה דקדושת מלוא חמור כמו קדושה הוסיף הר"ן ז"ל דמלך הסביר עכ"פ מלוא שופר אינו קיל מקדוש' כיון דלזכרון קאמינן וכלפנים דמי וכמבואר בש"ס דר"ה שם ומ"מ לר"ך היקשא דאיתקש כל התור' לתפילין דאל"ה היינו אומרים דבתפילין דוקא דינא הכי דגוה"כ הוא בתפילין. ודברי המג"א והר"ן ז"ל מתאימים המה וי"ל לנו א"כ מזה דרך בשופר י"ל דאסור מבהמה טמאה כיון דלזכרון קאמינן אבל בשאר מלוא חין דדבר ברור עוד אי חמירי קדושתן כמו קדושת תפילין וכנ"ל גם לדעת המג"א ז"ל וכיון שכן בנר חנוכה שהוא רק מלוא דרבנן חין לאסור דבר טמא גם לדעתם ז"ל אחרי שאין איסורו ברור וכמ"ס. ובלא כל זאת מלך הסביר חמינא לחלק בין שופר לשאר מלוא דרך שופר חנו יכולין ללמוד מתפילין ומשום דכיון דדבר טמא אינו מלך איסורי דהרי עור נבילה וטריפי' לא פוסלתו החור' וגם חין על העור שום איסור הדעת נוטה א"כ דרך היכי דבעינן דבר מהבהמ' דוקא וכל שאר דברים פסולים וכגון בתפילין דבעי' עור דוקא אמרה תורה דעור בהמה טמאה חין לה חשיבות הלוא אבל מ"מ חין לומר דהיכי ללא בעינן דבר מיוחד שיגרע דבר הבא מהטמא מכל שאר דברים דזה חין לנו ללמוד מתפילין וחין ללמוד ח"כ רק שופר דבעי' דוקא קרן בהמה ולא שאר דברים זהב וכסף וכדומ' דהיכי שהוא מטמא בטלה חשיבותו ולא עדיף משאר דברים. ובזה אמינא ליישב דברי רש"י ז"ל מגילה דף כ"ד שפירש במש"ל שם בליפן לתפילין זהב הרי זה דבר חלוניס דפסול תקרא דמפיך מן המותר צפ"ך ולכאור' חין הבנה לדבריו ז"ל דהרי זהב באמת מין המותר הוא ולא מלינו בש"ס לפסול מצפ"ך רק עור בהמה טמאה. ובתלמודי ש"ס מגיל' אמרתי דמ"ל לרש"י ז"ל דכיון דאמרה תורה צפ"ך מהמין המותר צפ"ך גלתה תורה דבעי' שיקח דבר שיש בו טמא וטהור משא"כ זהב דחין בו מין שאינו מותר [ובזה אמרתי ליישב מה שנתקשתי דהרי בש"ס דקידושין דף ל"ה קאמר' דלכך הוקשה כל התור' כולה לתפילין דכתיב והיו לאות כו' למען תהי' כו' צפ"ך חז"ן: א"כ דסבר הש"ס דתורת ה' היינו כל מלוא החור' ולא החור' ומש"ס דשבת שם מוכח להדיא דרך כתיבת סת"מ צריכין להיות ממין המותר וגם רלוות של תפילין אי לא: דלא הוכשרו ה' מותר גם מטמא'. ולפי הנ"ל יש לומר דלענין הך דצפ"ך עכ"ל דהך דתורת ה' היינו רק כתיבת התור' ולא מלוא החור' כיון דמצפ"ך מתעטין כל דבר שאין בו מין טמא ועדיין ל"ע] אולם באמת זה דוחק דמנ"ל לפרש כן ולפי הנ"ל א"ש דכיון דמיעט' תורה עור בהמה טמאה ע"כ דבעי' עור דוקא לכתיבת סת"מ או להבתיס שיש עליהם ש"ן דחין סביר שיגרע עור בהמה טמאה מכל שאר דברים וכנ"ל ודוק:

**עתה**

נבוא לדבר מענין ביטול ברוב אשר ראה כבודו לדמות לעומת משא דאף שנתבטל' הגביל' ברוב מ"מ מטמא במשא ורק שאינו מטמא במגע ועין כי הלכה זו תהלכות עמומות הוא אמרתי לכאור' כפי ענין הגה לפי הנ"ל בהסקפ' ראשוני' ס"ל להש"ס דכל דבר המתבטל ברוב לא נתבטל ממילואו שנא' שהמיעוט כמו שאינו וכמאן דאיתא דמי. ובאיסור שנערכ ברוב היתר א"כ לא נתבטל האיסור שנא' שאין כאן איסור ורק דעיקר הוא דמותר הוא משום דאמרי' אכל אחר שהם מהרוב והא דהולך בכ"מ בש"ס ענין ביטול הוא משום דאל"ה לא היינו הולכים אחר הרוב משום דהו"ל קבוע דקיי"ל דכל קבוע כמח' על מחלה דמי ולענין זה מהני הביטול ברוב שיצטל תורת קבוע אבל מ"מ לא נתבטל האיסור ממילואו ולכך

המלוא וכמו כן ה"ה בשאר מלוא ויש מקום א"כ לדעת גדול האחרונים המג"א ז"ל כן עלה על לבי :  
**אולם** אחר ההתבוננות והעיון עדיין יש לעורר דהנה כבר נודע דעת רש"י ז"ל ודעמ' דגם יו"ד ודל"ת הלמ"מ המה ועי' ברשב"א ז"ל מ"ש ליב מה שהקשו רבותינו בעלי החוס' מהא דאמרינן בש"ס דשבת דף כ"ח אלא לרלוותיהוין ללא נפקא תקרא דצפ"ך דאף דללא ויו"ד הלמ"מ מ"מ כיון דלא הוי כתב רק קשרים לא נפקא מצפ"ך ולדעמ' ז"ל ל"ל דהא דקרי' לה ש"ס לרלוות רק תשמישי קדושה הוא משום דאף דיש עליהם אותיות ה' מ"מ הם עלמס ל"ה גוף הקדוש' וכמ"ס הרמב"ן ז"ל דגם גוילין של ס"ת לא חשוב גוף הקדוש' ורק הכתב הוא הקדוש' ורק אבב הכתב הוא דקדשי אזיל ליה הכתב אזלא קדושתן. ויש לי בזה אריכות דברים בסוגיא דהזמנ' מלתא הוא ואכימ' הביאור. ולפ"ז י"ל דפסול דבר טמא לרלוות הוא ג"כ מטעם שהיא עיכוב לחלות גוף הקדוש' דהיינו הקשרים שהן בעלמס לפ"ז גוף הקדוש' ולא משום קדושת הרלוות שהמה רק תשמישי קדושה ושפיר א"כ חין ללמוד שופר ושאר מלוא מתפילין ד"ל דכמו דתשמישי מלוא קיל מתשמישי קדושה כמו כן גוף המלוא קיל מגוף הקדוש' וחין לדמות מלוא לקדוש'. ואני מוסיף לומר עוד דאף לשיטת החוס' ודעמ' ז"ל דיו"ד ודל"ת לאו הלמ"מ יניחו ומה"ט לא הוי הרלוות רק תשמישי קדוש' מ"מ י"ל דפסול בהמה טמאה הוא משום גוף הקדוש' והיינו שהוא מניעה לחלות גוף הקדוש' דהיינו קדושת התפילין עלמס דאף שכבר נכתבו הפרשיות ונעשו הבתיס עם הש"ן אשר עליהם תקודס שנתן לתוכן הרלוות וכבר הלה תקודס עליהן הקדוש' מ"מ נחוסף עליהן קדושה עם הנחתן מה שלא ה' תקודס. ורא"י ברורה לזה מהא דאמרי' במנחות דף ל"ד דחין עושין מתפילין של ראש תפילין של יד משום דהו"ל הורדה תקדוש' חמורה לקלה ומחלק התם בין עתיקי למתא דרך בשכבר הניחס חשוב הורדה הרי דעיקר הוספת הקדוש' נעשה בהנחתם וכן הדין גם בשל יד לענין לעשות מהן מזוזה ועי' כ"ז בש"ס ופוסקים וחין ראי' א"כ תקדוש' למלוא וכנ"ל :

**אולם**

עדיין יש מקום בראש לומר לפמ"ס בחידושי דיש לומר דהא דתשמישי קדושה צריכין גניזה ותשמישי מלוא נורקין חין הטעם משום דקילי מלוא מקדוש' ורק משום דל"ד התשמישים זה לזה דתשמישי קדושה ה"י מונח עליהם או בתוכן הקדוש' משא"כ תשמישי מלוא כגון שופר ולולב וכדומה ענין תשמישים ה' רק שפ"י נעשה המלוא והמה ה' הנורמים לעשות המלוא ע"י האדם היינו קול השופר והנעיל' בהלולב ותשמיש כזה באמת גם בקדוש' אינו מוריד קדושה להמשמשים ומת"ט לא. מלינו שיהי' על הקולמס שכותב בה סת"מ דין תשמיש קדושה כפי העול' על זכרונ' נמא להפוסקים להיפך בפירוש שמותר לכתוב בהקולמס של סת"מ דברי חול וכעת נשה מזכרונ' מקומו איש וע"כ משום שאין על הקולמס דין תשמישי קדושה וע"כ או צריכין לומר כן דאל"כ ה' לנו להלריך קולמס אחרת לכתיבת ה' משום שלא תהי' הורדה תקדוש' חמורה לקלה וע"כ דהטעם כנ"ל דכיון דהקולמס אינו רק גורס להקדוש' לא חשוב בשביל זה תשמיש קדושה תמס שיהי' וחול עלי' קדושה וחין ראי' א"כ מזה דמלוא קיל תקדוש' וכשאנו דנין איפוא לענין גוף המלוא וגוף הקדוש' חין לנו ראי' לומר דגוף המלוא קיל מגוף קדושה דחילוק התשמישין מטעם אחר קאמינן עלה וכנ"ל [ויש לי בזה הרעור' דברים בענין בהכ"ז שכ' הרמב"ן דליה עלי' רק דין תשמיש מלוא אולם לא הובאו עוד אצלי בכור הבחינ'] ויש מקום א"כ לדמות לענין הבא מהטמא שאר מלוא לתפילין אף אי נימא כנ"ל דבתפילין

שהוא מהרוב ובהאחרון אמרי' שזה מהרוב והאיסור הי' בזה שאכל שכן אנו לריכין לדון עליו וכבר דברו מזה הקדמונים ז"ל אמנם שלשם יחד לפי' באמת אסור מדינא כיון שבשעת אכילתו אוכל בודאי מהאיסור דכמאן דאיתא דמי לפי' או מה"ת או מדרבנן לכל מר כדאית לי' בהך דטומאת משא :

**והנה** לפי הג"ל הא דמחלקין בין מנע למשא היא לאו בדוקא דגם במנע משכחת לה טומאה לא מבטי' היכי שנגע בשלשטן ביחד אלא אף בנגע בכולהו בוא"ז דכיון דטומאה כמאן דאיתא דמי א"כ הנוגע בכולם נטמא בודאי דדמי לשני שבילין דטהור ברה"י כשהלך באחד מהם דספק טומאה ברה"י ספיקו טהור וגם דמוקמינן לי' אחזקתו חזקה טהרה ובהלך בשניהו עמא ודאי ומ"ל רוב ומה לי חזקה וז"ב אללי. והנה אם כה נאמר הנה בנ"ד אם הי' דבר מטמא פסול בכל המצות גם שאין כאן אלא חערובת שומן חזיר הי' אסור לגר חנוכה כיון דכמאן דאיתא דמי : ומ"ש כ"ת לדון מטעם זוזי"ג אשתמיטתי' במח"כ דברי התוס' ע"ז דף ס"ח גבי שאור של תרומה ושל חולין ללא שייך זוזי"ג כיון שיש בכל אחד כדי להחמיץ ואף מאן דשרי התם אסור הכא עיי"ש היטב ויש לדבר בזה ובהך דספק פסול ואכתי' בשגם לא לרפתי עוד הדברים כראוי. אמנם באמת לפי' עכ"ל ולחלק בין לח בלח ליבש ביבש דדוקא ביבש ביבש אמרינן דכמאן דאיתא דמי משא"כ בלח ולח שנבלל לגמרי בהיתר דהרי דם הפך ודם השעיר אמרי' דאי הי' בטל ברוב ליתא לרם שעיר כלל ולא חשיב כזרק דם שעיר וכיון דבנ"ד לח בלח הוא שפיר בטל ברוב וכמאן דליתא דמיא וגם ביבש ביבש בדברים הבלולים עכ"ל לפי' דכמאן דליתא דמי דאל"כ לא שייך בהו עינין ביטול ברוב דכתיב' לא שייך לומר דמרוכח פריש דגם לקולא אמרינן דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואף היכא שהרוב איסור עיי' בפ"ה דתרומות ופ"י הרמב"ם ז"ל שם : **עוד** עלה על לבי לומר ולחלק בין טומאה לאיסור ופסול וכאשר באמת לא מלינו הך דכמאן דאיתא

ולכך במשא שנושא כל הג' חתיכות שפיר נטמא כיון שבדאי נשא גם הנביל' וכ"כ כשנתרב' הטומא' אח"כ עוררת הטומא' הראשונ' דכמאן דאיתא דמי ועיי' רש"י ז"ל מנחות דף כ"ב בהך דשחיטה בטלה בנבלה ועש"ה והבן. ובהו אמרתי לי שב דברי הרמב"ם ז"ל שפסק בפ"א מהל' אבות הטומא' דנביל' בטלה בשחוטה ואין הכל נטמא במגע ורק במשא שאי אפשר לשחוט' שחטש' נבילה אבל הנביל' אפשר שחטשה שחוטה כשחטשה ותמה עליו הראב"ד ז"ל דבש"ס דמנחות דף כ"ג קאמר רב חסדא רב נבילה בטילה בשחוט' שא"כ כו' ושחוטה אינה בטילה בנביל' שאפשר לנביל' כו' ורב חנינא ס"ל בהיפוך ופריך אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא ס"ל כל מין במינו בטל אי אליבא דר' יהוד' כל מב"מ לא בטיל ומשני לעולם אליבא דרבי יהודה וכי קאמר ר"י היכי דאפשר לי' למיהוי כוותי' כו' וכיון דאין קיי"ל כרבנן הכל בטל בעכ"ד בתוס' קאת ביאור. ולפי הג"ל ניחא והתבון. דהנה לכאור' קשה לפמ"ש הר"ן ז"ל בגדלים דף נ"ב ואסברא לן עיקר פלוגתי' דר' יהוד' ורבנן דרבנן ס"ל דרק עולין אין מבטלין זה את זה אבל מב"מ בטל ור' יהודה ס"ל דכל מב"מ לא בטיל דרבנן לא אזלי בתר דמיונס בעלם אלא אחר דמיון בהיתר וכיון שזה איסור וזה היתר דלא דמו להדדי שפיר בטל ורק עולין ששניהם היתר לא בטל דדמי להדדי ור' יהודה אזיל בתר דמיון בעלם וכיון ששניהם דומין במינוס לא בטיל דכל דבר שדומה לחבירו אינו יכול לבטלו ואדרבה מחזקו עיי"ש בדבריו הנחמדים ז"ל שהאריך בזה אי"כ אמאי פשיטא לי' להש"ס כאן דלרבנן אי אפשר לחלק בין אפשר לי' למיהוי כוותי' ללא אפשר דכיון דעיקר טעמייהו דרבנן משום שחלוקים באיסור והיתר א"כ שפיר יש תקום לומר דהיכי דאפשר למיהוי כוותי' אינו בטל כיון שאינם חלוקים לגמרי גם באיסור והיתר אחרי דאפשר למיהוי כוותי' ומה קול הרעש הזה. אמנם באמת הדבר נכון דכיון דרבנן ס"ל מב"מ בטל א"כ לחלק בך דאל"כ א"א שיחבטל לעולם דאם נאמר דבטל ונחבטל א"כ המיעוט לגבי הרוב א"כ בכל תקום אפשר כל דבר שיהי' כוותי' היינו ע"י שיחבטל ברוב ויהי' כמותו וממילא אינו בטל כיון שאינו חלוק גם לענין איסור והיתר וכנ"ל והבן זה אולם כל זה אי נימא דטומאה כמאן דליתא דמי דכל שנתערב ברוב המיעוט בטל בעצמותו לגמרי ונעשה כרוב אבל לפי מה דמסיק בש"ס דבכורות דף כ"ג שם דהא דנבילה בטילה בשחוטה הוא רק לענין טומאת מנע אבל מ"מ מטמא במשא דטומאה כמאן דאיתא דמי וכנ"ל שאין דבר המתבטל ברוב מתבטל בעצמותו שפיר יש לחלק גם לרבנן בין אפשר להיות כמותו ללא אפשר דרק היכי דלא אפשר בטל משום שחלוק לגמרי באיסור והיתר דאף ע"י ביטול אי אפשר להיות כמותו שאין המיעוט נחבטל בעצמותו וחלוקים המה א"כ לגמרי באו"ה וכיון דרבנן לאו אזלי בתר דמיונס בעלם שפיר בטיל ודו"ק בכל זה :

**ולכאורה** לפי' באיסור שנחבטל בהיתר יהי' אסור לאדם אחר לאכול כולם דכיון דכמאן דאיתא דמי הרי אוכל בודאי איסור ואין פסקינן להלכה דגם אדם אחר מותר לאכול שלשם ואף לדעת קל"ת המחמירים אינו אלא חומרא דרבנן בעלמא וכאשר האריכו האחרונים והביאו לשונות הפוסקים ז"ל [ובחידושי חמתי דפ"כ אנו ז"ל כן דאם נאמר דהוא מדינה גם שנים אסור לאכול משום דשנא יאכל גם השלישי דכיון שזה בפ"ע מותר הי' ורק שיעבור למפרע דמי לקום עיי' בשינה היום אם אשון למחר דקיי"ל כר"י דאל יישן היום שמה יישן למחר דרק באיסורא מיוחדת איש ולא בתחלה דכיון שאין זה האיסור ורק שעי"ז יעבור למפרע לא מיוחדת] והנה בזה אחר זה יש לומר דמותר גם לאדם אחר משום דבכל חדא וחדא אמרינן

יכולה לטמא אחר הנוגע בה לזולתין בתר רובא ורק לזה מהני הביטול שיחבטל מהחתיכות תורת קבוע וכמש"ל אבל מ"מ הטומאה כמאן דליחא דמי והיכי שנסאס כולם או אף שנגע בכולם אף בואח"ז שפיר נטמא וכנ"ל מה שאין כן באיסור המחבטל בסתם דבזה שפיר נתבטל לגמרי והבן זה :

**עוד** אמרנו לבאר החילוק שבין מגע למשא באופן אחר והוא הסכון אללי דבאמת בכל דבר הנתערב ברוב אף שהמיעוט נגדר אחר הרוב מ"מ אין המיעוט נתבטל בעלם ממליאותו דהרי ישנו בעולם ורק שאין ידוע לנו מקומו דזהו נגד החוש וגם מאין לנו לאמר כן דמתקרא לאחרי רבים להטות הנאמר בסנהדרין אין ראוי רק שאנו דנין ע"פ רובם של סנהדרין' כאילו היו כן דעת כולם לא זולת ורק דעיקר ענין ביטול ברוב הוא שהמיעוט בטל לגבי הרוב והוא כמי שאינו לא במליאותו בעלם רק שנתבטל לגמרי שמו וחשיבותו וכיון דבכל האיסורין צפיין שיאכל כזית רכזית הוא דבר ואכילה חשובה כשנתבטל א"כ ברוב דבטלה לה חשיבותה של האיסור אין כאן איסור ואף דאין קי"ל דלמי שיעור אסור מה"מ מ"מ זה אינו רק משום דגם כל שהוא וחמי שיעור חשוב קצת דחוי לאלטרופי וכיון דחשיב קצת לכל אדם מהני ל"י מהשבתו מה דאחשבי' באכילתו אבל בביטול ברוב אזדי ל"י חשיבות המיעוט לגמרי דשמו וחשיבותו כמאן דליחא דמי ואין כאן איסור כלל וזה היא ג"כ ענין הדם הפר ודם השעיר דאי הוי מתבטלין זאי' בטלה חשיבות המיעוט דם השעיר וזה אנו למדין מתך דאחרי רבים להטות דסנהדרין' דנתבטל חשיבות המיעוט לגמרי ואינו בכלל ושפטו והלילו כיון שאין להכירן זכות כלל תמה שפטורו המיעוט ודנוהו לזכות וזה ענין נכון אללי בביאור הדברים דו"ק והבן :

**והנה** בטומאה ג"כ צפיין שיעור כזית אולם בזה יש לדון אם הוא מטעם חשיבות דרק כזית חשוב הוא וכמו באיסורים או משום ריבוי הטומאה דגלחה התורה ואמרה דרק טומאה תרובה היואל' מן כזית כאחד יש כח בידה לעמאות ולא טומאה מעוטות. ונראה לדעתי לחלק בזה בין טומאת מגע למשא והוא לפי דקיי"ל דאם הדביק שני חלאי זמיס נבילה צקיסס והמה מחוברים ודבוקים זה בזה כ"כ עד שינטלו כאחד הנושא טמא ומ"מ הנוגע טהור שאין חיבורן של אדם חיבור עיי' ברמב"ם ז"ל ה' א"ה פ"א ה"י י"ב וזה טעמא בעי לכיון דבעינן כזית ביחד בנושא כמו בנוגע וכיון דאתה אומר דבכה"ג אף שהס דבוקים הרבה זה בזה ל"מ לענין טומאת מגע שאין חיבורי אדם חיבור א"כ למה יופיל חיבור זה לענין משא וע"כ דאף דלשני הטומאות מגע ומשא צפיין כזית מ"מ לאו תמיד טעמא הוא ורק דלענין טומאת מגע הטעם משום חשיבות דרק כזית חשוב הוא ולכך אף שחיברם בטוב יחד ל"מ כיון דמ"מ לא עיקרי כזית אחד דחיבורי אדם לא חשיב חיבור לזה אולם לענין טומאת משא אין הטעם דכזית בשביל זה ורק מטעם ריבוי הטומאה מן כזית אחינן עלה וא"כ אף דבעינן שיאל' מן כזית במקום אחד הנה מ"מ אחרי שהמה מחוברים ודבוקים יחד זה בזה שפיר מטמא במשא דמה לי אם הוא ע"י אדם או בחולדה הרי מ"מ יש כאן טומאה תרובה במקום אחד בלי פירוד ולפ"י יובן היטב החילוק בביטול ברוב בין מגע למשא לכיון שבררו דאין המיעוט מחבטל בפלמנותו שיחשב ביטול ממליאותו ורק שנחבטל חשיבותו וכנ"ל א"כ זה לא שייך רק לענין טומאת מגע דשיעורא דכזית מטעם דבעינן דבר חשוב קאחינן עלה וכל שנחבטל א"כ ברוב בטלה חשיבותו משא"כ לענין משא דרק מלך ריבוי הטומאה במקום אחד אנו דנין להר"ך כזית ל"מ ביטול ברוב דטומאה כמאן דליחא במליאותו וכנ"ל ודו"ק בזה :

**ובנה** הלעו אשר הוליאו על שמן זית שמעריבין בו שומן חזיר הנה דעת הרמב"ם ז"ל וכן פסקין בש"ע יו"ד סי' ק"צ דבשר פוגם את השמן והוי נוטלפ"ג אמנם כבר נודע דברי רש"י ז"ל שפי' הא דאמרי' בע"ז דף ל"ח בהך דמישאחא שליקא אי משום איערובא משרי שרי דהיינו מערובות יין ואין ראוי א"כ מזה דשומן פוגם וביחוד לפי שאמרו והוסיפו בלעו שיש מערבינן ביותר והש"ס הוא הרוב וא"כ י"ל דאף לדעת הסבורים דשומן פוגם מ"מ אינו פוגם כ"כ עד שיהי' בכלל אינו ראוי' לגר ורק שהוא פוגם קצת וכשהוא א"כ הרוב אסור בכה"ג וכמבואר בש"ע שם. אולם זה יש לדחות דאף דנאסר מ"מ ל"ש לחוש לתערובות לאחרי שיפגם השמן בודאי לא יערב ובה נסתר ג"כ מה שהבאתי ראוי' לפירש"י ז"ל דהך דאיערובי היינו מערובות יין ולא שומן מהא דקאמר בהך דמישאחא שליקא דאי לזליפתן של כלים נוטלפ"ג הוא והיינו משום דסתם כלים של עכו"ם אב"י לכיון דשומן בעין פוגם איך ניחוש לזליפתן של כלים ולפי ה"ל י"ל דהך דמשום איערובי היינו מערובות שומן ורק דבאמת רבשעת עירובן אינו פוגם ורק שפגם קצת אח"כ ולכך ל"ש לחוש לתערובות גמור דהעכו"ם לא יפגה כן ומ"מ איכא חששא דזליפתן של כלים דהו"ל משבחה ולבסוף פוגם דאוסר וכמבואר כ"ז בפוסקים עיין עליהם [ובזה יתישב מה שחממה דאיך נפרש על תערובת שומן שהרי מבשלים בשר בשמן ואינו פוגם. חיקף מ"מ פוגם לאח"ו] ולכך הולך לומר דמ"מ נוטלפ"ג הוא דסתם כלים אינן בני יומא ודו"ק.

**ולכאורה** עלה על לבי להקשות לפירש"י ז"ל דאיך נחוש לתערובות יין לכיון דאינו רק סתם יינס ולי"ה רק מדרבנן איך נחוש לספק מערובות הא הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא וכעין זה כתבו התוס' ז"ל דחולין דף קי"ו בהך דגבינות דדוקא להעמדה בעור קיבת נבילה חיישינן אבל לא לעור קיבת כשרה ומשום צב"ח כיון דלי"ה רק כבוש דלי"ה צב"ח רק מדרבנן דספיקא להקל אולם אחרי העיון ראיתי דלאו ד"ה הוא עיי' בפי' המשנה להרמב"ם שם שכתב דלכך ל"מ לאיסור צב"ח משום דבאמת איכא ששים ורק דהוי דבר המעמיד וזה ל"ש רק בנבילה שהוא איסור משא"כ צב"ח שהאיסור בא ע"י התערובות ולדעתי פכ"ל דגם לדרבנן חיישינן דהוי דנימא דרנא לתרץ דלצב"ח גם בבישולו אח"כ ליכא חששא מ"מ כיון שהחליט דאיכא ששים א"כ גם להעמדה בעור נבילה למה חיישינן הרי לא הוי רק ספיקא דרבנן דהא דרבנן המעמיד ל"ב אינו רק מדרבנן וטעם הדבר נרא' לי דבחקת חז"ל כוללת י"ל דחשו גם לאיסור דרבנן דמ"מ יכשלו רבים באכילת איסור והארכתי בזה ואכ"מ ונכוניס דברי רש"י ז"ל ופירושו:

**והנה** בעת נחבי זאת בא לפני ע"א כשר והעיד כי ה"י בווינא ושאל את פי הרב מוה' יעקב מקאוונא ואמר לו כי נתברר עתה ע"י הרבנים הגדולים הסמוכים למקומות אשר שמה נעשה השמן זית כי אין ממש בהלעו. וגם הוא בפלמנו התיר לו נדרו ע"פ צ"ד ופל פקודתם ואוכל השמן זית והקולות איפוא יחלון. וז"ל מה שהקשה על הר"ם ז"ל דגם תמלקות לכרת אמרי' כיון דגלי גלי דא"כ מה חילוק יש בחובל בחבירו בין יוה"כ דאיכא תמלקות לשבת לק"מ דעיקר קרא דלא יהי' אסון בחובל כתיב והגני נוטע כנר שיום :

**סימן עג**

לבוז יוס' ד' כ"א אב תרל"ג לפ"ק.  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המה"צ חו"צ בחדרי חוריה מפורסם להלל כ"ש מו"ה יהודה משה הלוי נ"י אבד"ק וויסאקא :

**בית** הורה ויאל' לרן בדבר החדש לאסור מי בשמים שנחקשו

דכיון דלא הוי רק איסור דרבנן בין השמשות דספיקא הוא להקל דאין קיי"ל דלא נזרו על שבות ביה"ש ובהדיא אמרי' בש"ס בכמה מקומות דבעי' שיהי' איתקלאי ביה"ש דוקא :

**אמנם** באמת חכמי בררמי דעיקר דבעי' שיהי' מוקלא בתחלת יום השבת תיכף עם כניסתו ואך אם בתחלה לא איתקלאי לא חשוב מוקלא דאין מוקלא לחי' שבת אבל מ"מ לא בעי' שיהי' מוקלא עוד קודם הלילה והא דאמרי' בש"ס דבעי' שיהי' מוקלא ביה"ש הוא משום דאי לאו הכי אין לאסור משום מוקלא דכיון דבה"ש ספיקא הוא אי כולו מן היום או כולו מהלילה או מקצתו יום או מקצתו לילה היכא דלא הי' מוקלא כל ביה"ש תלין לומר דאולי הי' כבר לילה הוי מוקלא לחי' שבת דאף דרק ספיקא הוי תלין להקל דקיי"ל ספק מוקלא נותר וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל. (א) והנה זה ברור במוקלי' נחמת איסור אף אם נתחלת היום לא ידע מאיסורו לא אמרי' מדכיון דבתחילת שבת לא ידע ולא אסח א"כ דעתי' מיני' הדר הו"ל מוקלי' לחי' שבת דכל שבאמת אסור הי' הוי ל"י מוקלא נחמת איסור דלאו דרעתי' תליא מילתא בזה דנאמר דמ"מ איהו הא לא הוה ידע ולא אסח דעתו דהרי גם בנר שהדליקו בו אף שידוע שיכבה בודאי הוי מוקלא לר"י אף דרעתו עליו וכמבואר ומעשה א"ש דאמרי' מוקלי' גם נחמת איסור דרבנן דכיון דבררמי דלא בעי' רק שיהי' איתקלאי עם כניסת הלילה ואז באמת אסור הי' דאף אם נתלה שזה הוא בזמן ביה"ש שהי' יכול לקחתו מטעם ספיקא כיון דאיהו לא ידע מ"מ כיון שמ"מ חלות המוקלי' הוא בליל' דוקא שפיר הוי מוקלא כיון שבאמת אסור הי' ואף דאיהו לא ידע והי' לוקח ביה"ש מטעם דתלי' דרבנן להקל מ"מ לא פדיק מהיכא דלא ידע כלל מאיסורו דחשוב מוקלי' וכנ"ל דבמוקלי' נחמת איסור לאו דרעתי'

שנתקשרו הפנינים ביו"ט משום דכיון שלא הי' דעת אנשי העיר עליהן מפיו"ט אסור מטעם מוקלא ואין להתיר רק אי נימא כר"ש דלית ל"י מוקלא והרש"ל ז"ל שכתב להתיר לטעמיה' אולי דפסק דגם ביו"ט כר"ש משא"כ אי נימא דכיום טוב פסקי' כר' יודנה. והביא ראי' לזה תהא דאמר רבא בש"ס דבי"ה דף ל"א עלי קנים ועלי גפנים כיון דאי מדלי' זיקא תצדד להו כמפוזרי' דמי ואסור. ופירש"י ז"ל דלא סמכא דעתי' דסבר דמצדד ל"י זיקא ואסור משום מוקלא עכ"ד. אולם אחרי הראות הא בדוחא דמשום דלא סמכא דעתי' לחוד חשוב מוקלא לאו דרבי הכל הוא דבהך דבית שמלא פירות שנפחת דתקן צבי"ה שם ע"צ דנוטל ממקום הפחת כתבו הרמב"ן והש"מ והר"ן ז"ל דלכך לא אמרי' דמוקלא נחמת איסור הם דלא הי' יכול לפחות וליטלס ביו"ט דלא חשוב מוקלא נחמת איסור רק כשהאיסור היא בגופו או שנעשה צמים לאיסור כגון נר ומטה אבל הכא הפירות בעצמם ראויים היו ולא נעשו גם כן צמים ורק שדבר אחר גרם שלא הי' יכול לקחתם עיין בדבריהם ז"ל ואי נימא דכל היכי שלא סמכא דעתי' לצד גם צלי איסור משוי ל"י מוקלא מה צדק שלא הי' האיסור בגופו מ"מ כיון שלא הי' יכול לפחות ודאי דלא סמכא דעתו והו"ל מוקלא לפ"י. ועכ"ל לרעתו ז"ל דבהך דעלי קנים ועלי גפנים וכמו כן בהך דעלי מפוזרים רק מטעם עימור אסור דלא כפירש"י ז"ל. והנה רש"י ז"ל פי' בהך דנוטל ממקום הפחת דלכך אין אסור משום מוקלא דכיון דלא הוי בפחיתתו איסור תדאורייתא כדמוקי לה באוריא דלכני לא הוה מוקלא. ורבותינו בעלי התוס' תמחו עליו מהך דסל לפני האפרוחים ומוכני שי"ש עלי' מעות דאסור משום מוקלא אף דלא הוה רק איסור דרבנן ולפי הנ"ל חמי שפיר. והחבונן דלכאור' לא הי' לנו לאסור מוקלא נחמת איסור דרבנן דלא איתקלאי בין השמשות

מלחמות אריה

(ח) מ"ש מו"מ ז"ל דהא דאמרי' בש"ס דבעינן שיהי' מוקלא ביה"ש משום דאי אין לאסור משום מוקלא דכיון דביה"ש ספיקא הוא כו' תלין לומר דאולי הי' כבר לילה הוי מוקלא לחי' שבת. ראייתי שכן כתב בספר נחמה לוי בחידושויו על מש' בי"ה כ"ה ד"ה שם בפירש"י ע"ש. אמנם לפע"ד יש להביא ראי' דלא כן הוא אלא חפ"י היכי דמותר ביה"ש נחמת דאינו רק ספק לילה תלין להקל מ"מ ל"ח נחמת זה מוקלא לחי' שבת. לפת"ש הראש יוסף הגרפס מחדש על מש' בי"ה סוף פרק המביא להסתפק אי תרומות ומעשרות דרבנן מותר להפריש ביה"ש כמו דעתי ודורה להוכיח כן תנ"ש הרמב"ם ז"ל בפ' ה' מה' מעשר הלכה כ"ג אבל באשכול ומשכה עליו ליל שבת לא ינמור אכילתו בשבת עד שיעשר ועי' בכ"מ שם שכן הוא הגרסא בפתני' בפ' ה' דתרומות מזה מוכח דכיון דאין שבת קובעת אלא מדרבנן מותר לעשר אחר שהשכה והיינו על כרחך ביה"ש דבשבת בודאי אסור לעשר ע"ש א"כ לפ"י מוכח דאע"פ דביה"ש מותר לעשר ולא חשיב מוקלא כיון דמותר לעשר מ"מ אם לא תרס המעשר ביה"ש הוי מוקלא לכל השבת. דהא בהדי' אמרי' בשבת קכ"ד על מתני' דקתני לא את הטבל פשיעא לא לריכא בטבל טובל מדרבנן שזרע בעינין שאינו נקוב ע"ש א"כ בהדי' דאפי' טבל דרבנן חשוב מוקלא בשבת אע"פ דביה"ש הי' מותר ולא איתקלאי כלל אלא עכ"ל דהא דהי' מותר ביה"ש אינו רק משום דתלין להקל אבל באמת הי' אסור עם כניסת ליל שבת. ואפי' אם נימא דבאמת אין מנביהין תרומות ומעשרות דרבנן ביה"ש. א"כ שוב אין ראי' מהך דטבל דעינין שאינו נקוב. מ"מ בהא דאשכול הא מוכח בודאי מדברי הרמב"ם דמותר לעשר ביה"ש. ועכ"ל דכ"ז שלא נגמרה מלאכתו למעשר מותר לעשר ביה"ש ובבי"ה ל"ד ע"פ אמרי' גבי דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר הא קמ"ל טבל מוכן הוא אלא שבת שאם עבר ומיקנו מתוקן. וכתבו בתוס' ד"ה הא דהיכי דהזמינו לשבת דאינו אסור רק משום מעשר המעורב ואם בא ארס ומקנו מתוקן ולא אמרי' הואיל ונתקלה בשביל מעשר שבתוכו נתקלה לכל היום הואיל והגבחה תרומות ומעשרות לא הוי חלל מדרבנן עכ"ל. אלא דבנ"ה הי' אסור כיון דאיתקלא בתחילת שבת. אע"פ דלא איתקלא לביה"ש ממש מ"מ כיון דאיתקלא עד כניסת ליל שבת הי' שייך לומר מינו דאיתקלא בכניסת שבת איתקלא לכולי יומא ודו"ק. ואנב ראייתי להראש יוסף שמביא בשם המגיה מ"ל שם שרואה לחדש דבר דתרומות ומעשרות דרבנן מותר להפריש בשבת כל היום ואע"פ דדמתי חנן בהדי' בשבת ל"ד דרק ספק חשיכה מעשרין אבל ודאי חשיכה לא היינו משום דמתי חשוב ספק איסור תורה והראש יוסף שם דחה דבריו מחלת חול' דאין מפרישין בשבת אע"פ דאינו אלא מדרבנן ואנכי תמתי על הני רבותא דאין נעלם במחכ"ת ש"ס מפורשת דפרק מפנין הנ"ל דמוקי למתני' דלא את הטבל בטבל טובל דרבנן. ועי' בתוס' ואי דמותר להפריש בשבת ליכא מוקלא כלל. ועוד הא צבי"ה שם אמרינן הא קמ"ל דטבל טובל מוכן הוא אלא שבת הואיל ואי עבר ומיקנו מתוקן מוכח א"כ דאסור לתקן בשבת מדקאמר הואיל ואי עבר ומיקנו. שוב עיינתי בדברי המגיה ז"ל וראיתי כי במחכ"ת של הר"י לא עיינן יפה בדבריו כי הוא כתב רק בדבר שלא נגמרה מלאכתו שלא הי' אפשר לתקן קודם שבת ובחנם השיב עליו הגאון ר"י מהך דתלת חו"ל ע"ש :

דעתה תליא ורק כל שהוא אסור באמת חשוב מוקף. ומעשה אמינא לדעת רש"י ז"ל דגם איהו ז"ל ס"ל סברת הרמב"ן ודעתה ז"ל דכל היכי שאין האיסור בנופו ולא נעשה ג"כ בסיס לאיסור ורק לדבר אחר גרם שלא הי' יכול לקחתם לא היו מוקפה מחמת איסור ורק דמ"מ קשי' ל"י לרש"י ז"ל לשיטתו בהך דעליגפנים וקנים דלא סמכא דעתה לחוד משוי ל"י מוקפה דכיון שמי"מ לא הי' יכול לפחות וליקח הפירות אסח דעתו ואסור משום מוקפה וכנ"ל וע"ז תירץ שפיר דכיון דלא הי' רק איסור דרבנן לא חשוב מוקפה מ"מ זה דביה"ש יכול הי' לפתוח דהו"ל ספק דרבנן דכיון דלא חשוב מוקפה מחמת איסור שאין האיסור בנופו ולא נעשו בסיס לאיסור ורק משום דלא סמכא דעתו אהה בא לרין לא איתקלאי ביה"ש אף אי לילה הי' דמ"מ כיון דאיהו לא ידע והי' בידו לפחות או לא אסח דעתה בזמן ההוא עוד מהס ואין לאסור מפאת זה משום מוקף וכנ"ל ודוק:

**אמנם** עדיין צריך לפי' לבאר הך דטבל דאס עבר ותקנו מתוקן שהביא רבינו רש"י ז"ל לסעודא רח"ל

דלא חשוב מוקפה בכה"ג דהתם האיסור הי' בנופו דגם באיסור דרבנן הוה מוקפה וכנ"ל דכיון דהוי איסור באמת אף דאיהו לא ידע והי' עושה ביה"ש מספיקא לא חשוב מוקפה לחאי שבת אולם אמרי ההתבוננות גם זה נכון לפי מה שבררתי בחידושי נוף הפלוגתא דרבי ורבנן דלר"ך להבין דבמאי פליגי הרי הלכה מרווחת דספיקא דרבנן לקולא וכיון דביה"ש ספיקא סוי וטבות דרבנן מותר. ואמרי בביתאור הדבר דהנה כל השבותין דגזרו עליהם הוא משום דלמא יבא על ידי זה לעבור על איסור תורי' אין רוכבין על גבי בהמה שמה יחודך זמורה אין עולין באילן שמה יעלה ויתלוש אין מנביהין תרומות ומעשרות דמימי כמתקן ויבא להחיר תיקון מנא באיסור תורה וכדומה ומעשה אין לרין להתיר השבותין ביה"ש משום דספיקא דרבנן לקולא דאין אנו באין לרין בזה דשמה הוא לילה ונאסרו השבותין ורק דאנו באים לאסור השבותין ביה"ש מ"מ אחר דגם ביה"ש איכא גזירת מו"ל גזירה זו בעלמא דיבוא לעבור או על מלאכה דאורייתא דגם ביה"ש חייב אשם תלוי ורק דמ"מ י"ל דכיון דגם אס יבא עי"ז לעבור או על איסור תורה לא יעבור על ודאי איסור ורק על הספק לא חששו חז"ל לגזור משום זה על השבותין וזהו א"כ פלוגתייהו דרבי ורבנן אי גזרו גם משום חשש ספק או רק משום חשש ודאי איסור תורה. ויומתק בזה לישנא דרבי לא גזרו על שבות ביה"ש דבזמן ההוא לא גזרו כלל כיון שגם אס יבא לידי איסור תורה לא יעבור רק על ספק איסור תורה וכנ"ל ומעשה לרין דק"ל כרבי גם אי ביה"ש לילה הוי לא הי' אסור כלל בעל"ש דבביה"ש לא גזרו כלל. ולכך בהך דטבל לא איתקלאי כלל ביה"ש ואין לאסור משום מוקפה דשמה עוד בזמן שהי' אולינו ביה"ש הי' לילה ומכל מקום לא איתקלאי והו"ל א"כ מוקפה לחאי שבת ואף דספיקא הוא מ"מ הו"ל רק ספק מוקפה דק"ל להקל וכנ"ל משא"כ בשאר איסור דרבנן דרק מטעם ספק דרבנן להקל קאמינן וכיון דלא בעינן רק שיהי' איתקלאי בתחילת כניסת הלילה ואז היה איסור באמת והוי מוקפה מחמת איסור וכנ"ל דאף דאיהו לא ידע והי' עושה מספיקא הוי מוקפה דבמוקפה מחמת איסור לאו דדעתו תליא מילתא והבן זה. ולפי הנ"ל צ"ל דעיקר הר"ח שהביא רש"י ז"ל מהך דטבל הי' רק דלא נימא דכיון דאין לעבור על השבותין ואיסור דרבנן ביה"ש רק לזורך גדול וכמבואר בפוסקים ז"ל לא סמכא דעתה ומשיב איתקלאי ביה"ש וכמובן ודוק. ועי' בתוס' דנאדי מפירש"י ז"ל וכמבן דהך דנוטל מנתקום הפחת אחי' אליבא דר"ש דלית ליה מוקפה ונ"ל לדעתם דלא

ס"ל לחלק בין היכי דהאיסור הי' בנופו להיכי שהאיסור הוא ע"י דבר אחר דבין כך ובין כך מוקפה מחמת איסור הוא ודמי א"כ לכל לפני אפרוחים ומוכני שיש עליו מעות דהוי מיקלה אף דלא הוי רק איסור דרבנן וכאשר בררתי דבמוקפה מחמת איסור לא שייך לומר דלא איתקלאי ביה"ש וכנ"ל אלא שהס"ל לא יררו לחלק בין איסור דרבנן לשבות וכמ"ש ונדחקו לחלק לישב הך דטבל דעבר ומיקן מתוקן עי"י בדבריהם ז"ל ולפע"ד חילוקי היא הכון בעוה"י. והנה הרשב"א ז"ל אהא דאמרי' בש"ס דבילה דף כ"ה בנכרי שהביא דורון לישראל מחוץ לתחום לאסור והב"א בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר דהא דלא אסור לכל משום מוקפה. היינו משום דשל עכו"ם אין לר"ך הכן ומשום זה העלה דאס הפירות של ישראל באמת אסור לכל משום מוקפה. ולכאורה יפלא דהרי במחזור מבואר שס לאסור לכל משום מוקפה הרי דגם בשל עכו"ם אמרי' מוקפה. ועי' רש"י ז"ל שם ומא בין זה לזה ועי' בפוסקים ז"ל שכתבו לענין קמח מן העכו"ם שנתמן היום דמותר היכי שהביא בשביל עכו"ם דמוקפה לא הוי משום דהוי לכוס או לעשות קליות אבל בלא"ה הי' אסור משום מוקפה אף דהוה של עכו"ם ובהך דח"ל הביאו דברי הרשב"א ז"ל להלכה וכבר נתחבטו בזה האחרונים ז"ל ולא מלאו מענה מתקבלת על הלב:

**אמנם**

עפ"י הדברים האלו אמינא דהרשב"א ז"ל בשעת רש"י ז"ל הנ"ל קאי דלא חשיב מוקפה מחמת איסור רק כשהאיסור הוא בנופו או שנעשה בסיס לאיסור ולא כשדבר אחר גורם. ורק דמ"מ מ"מ אחר אסור משום מוקפה דאסח דעתה מיני' וכמו שבררתי והעיקר ג"כ מה שילא הרשב"א ז"ל לרין בהך דחוץ לתחום משום מוקפה היינו לפי' רק משום זה דאסח דעתה אבל לא משום מוקפה מחמת איסור כיון שלא הוי האיסור בנופו ורק מפאת אחר. ואף דחומצין לא הוי רק מדרבנן והו"ל א"כ מוקפה לחאי שבת דביה"ש לא איתקלאי דאז הי' יכול לילך שמה דספיקא דרבנן להקל ולא אסח דעתה או דרק במוקפה מחמת איסור אמרי' מוקפה גם באיסור דרבנן דלא בעי' רק שיהי' מוקפה רק עס כניסת הלילה ואף דאיהו לא ידע והי' מותר חיפוא מספיקא מ"מ כיון שבאמת אסור הי' הוא מוקפה דבמוקפה מחמת איסור לא בדעתו תלוי וכנ"ל לשיטת רש"י ז"ל בהך דנוטל מנתקום הפחת מ"מ שפיר דן הרשב"א ז"ל דבהך דחוץ לתחום סתמא קתני אף שהי' רחוק שלא הספיק זמן ביה"ש לבוא שמה וגם ביה"ש אסח א"כ דעתה מיני'. וע"ז שפיר כ' הרשב"א ז"ל לתרץ ולחלק בין ישראל לעכו"ם דבשל עכו"ם אינו לר"ך הכן וכוונתו היינו לדעתה דאף בהך דמחזור וכדומה דאין חילוק בין ישראל לעכו"ם. ז"א רק במוקפה מחמת איסור דלאו בדעת האדם תלוי דאף גוי לא ידע שהוא איסור מ"מ כיון שהי' איסור הו"ל מוקפה. וכיון דתלוי בעל"ש האיסור אין חילוק בין ישראל לעכו"ם משא"כ בהך דחוץ לתחום דאינו בכלל מוקפה מחמת איסור לדעתו ז"ל כיון שאין האיסור בנופו ורק משום דאסח דעתה קאמינן עלה וכיון דרק מחמת דעתו קאמינן לחשבו מוקפה והיינו דעת הבעלים דדעתו היא עיקר וכמבואר בפוסקים ז"ל אין לחוש בשל עכו"ם דעכו"ם לא אסח דעתה מיניה:

**ועפ"י**

נכונים דברי הרמ"א ז"ל ס' חקט"ו שכתב על הא שהביא הב"י בשם הרשב"א ז"ל לישראל ששיגר דורון לחבירו עי"ט עי"ט גוי ונתעבב העכו"ם בדרך והביאו ביו"ט מחוץ לתחום דמותר דמיירי שהי' דעתו עליו מאתמול דאי לאו הכי הוי ל"י מוקפה כיון דהוי של ישראל ותמהו מאי מהני דעתו עליו' למוקפה ולפי הנ"ל נימא דכיון דלא חשיב מוקפה מחמת איסור וכנ"ל לדעת הרשב"א ז"ל

כ"ו דעכ"ל דהיכי דאורחיהו צהכי לא הוה מוקצה. אולם לפי האמת משום זה לא חשיב מוקצה כלל ואם בן כמו בן י"ל דאין ראי' ג"כ מהתם דלדעת רש"י והרשב"א ז"ל הא דלא סמכא דעת' לבד משוי' ל' מוקצה דגם בהפקר אמרי' הכי ד"ל דהתם הוא רק לפי דברי ר' חזין דגם לואת קטן הו"ל הפקר דאין לאביו זכות בו דל"ד למיאח קטן וכמוכזן אבל לפי האמת אינו בן וכ"ל ודו"ק :

**ואחר**י ברורו של הדברים האלה בנידון השאלה צמי בשמים שנתקשרו הענינים ציו"ט הנה צאמת אני בעלמי הייתי מהמתירין אחרי שלדעת הרמב"ן והה"מ והר"ן ז"ל זה לא חשיב מוקצה כלל ואף לדעת רש"י ז"ל וכפי הנ"ל גם הרשב"א ס"ל הכי דהיכי דלא סמכא דעת' לבד הוי מוקצה מ"מ כיון דהוי של הפקר י"ל וכן דעתי נוטה דרעי' לשל עכו"ם דא"ל הכן צהכי' ועכ"פ לא ברירא חיבורו וכ"ל אמנס פשיטא דחכס שנטה קו להחמיר עפ"י דעת רש"י והרשב"א ז"ל ואף דהוי של הפקר אין מציחין אותו ויש לי עוד בכל הדברים הנאמרים הרעורי דברים הרבה אולם כי אין עוד ספרי אחי פה ואני כותב רק עפ"י העולה על זכרוני בעזר מעט הספרים השאולים אחי קלרתי ופה תהי' שביחמ קולמסי :

**סימן עד**

צ"ה לבבז יוס ד' כ"ב סיון תרל"ו לפ"ק  
לכבוד הרב המאה"ב ענף עץ אבות מו"ה ישראל הורוויץ  
נ"י אבר"ק וויסליץ :

**זה** זמן מה הניעני מכתבו עם שאלמו שאלת חכס בדבר מכירת חמץ שנהג כ"ת לכתוב כשהביט של ישראל הקרקע במכירה והאנב במכירה זו מכירות החמץ ועתה בא אחר לערער דבמכירה בעינן שטר בערכאות בלשונם ואל"ה לא מהני דלא סמכא דעתא דהלוקח וכל שאינו מוכר הקרקע כתב הגאון מליסא ז"ל דהוי כקבלת אחריות דעכו"ם אלס. וכ"ת השיב לו דאם הי' כותב הקרקע בשכירות לא מהני מצד אחר דשכירות לא קנה וכמ"ש האחרונים ז"ל ונפשו איפוא בשאלתו לדעת חו"ד איך לכתוב לכתמילה ואיך הדין בדעבד לאחר הפסח עכמ"ד השאלה. ויען לא הייתי בימים אלו בקו הצריאות והשלימות לא יכולתי להשיבבו ואחר עד עתה ואבוא היום להביע חו"ד כיד ה' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית': הנה מצואר צש"ס פ"ק דקדושין דבמקום דכותבין שטר כסף אינו קונה ומצואר צש"ע חו"מ סי' ק"צ ומקור הדבר בר"ן ז"ל דל"ד בשטר קנין ורק דגם בשטר ראי' דינא הכי דאין הטעם רק משום דכל שכותבין שטר אין דעתו לקנות רק בקנין היותר מועיל שהוא השטר ורק גס משום דלא סמכא דעת' עד שיכתוב השטר ואפי' בשטר ראי' א"כ לא קנה. ועינן הך דלא סמכא דעתא ביארתי דכיון דהמנהג לכתוב שטר ואין קונין זולתו א"כ דכיון דקיי"ל דחוזר בשטר עיין חו"מ סי' רמ"ג ממילא יחבטל המכירה ולכך לא סמכא דעת' דלוקח עד שיכתוב השטר. ולפ"ז אף היכי שכתב לו שטר בלשוניו דיש כאן גס קנין שטר מ"מ כיון שאין קונין בלתי שטר ואינעאבילאטניע בערכאותיו לא סמכא דעת' דלוקח. דאולי יחזור ולל' ירצה לעשות שטר בערכאותיהם כמשפט והמנהג. הארכתני קל"ת צוה יען ראיתי לכ"ת שמערבב שני הטעמים וכתב דלכך לא סמכא דעת' משום שלא רצה לקנות רק בשטר וז"ל כמו שבררתי. ולא ידעתי למה הוצרך לכל האריכות דלדעתו דהטעם הוא רק משום שר"ה ליקנות בשטר פשיטא דמהני השטר בל"ק שיחשב קנין שטר. אולם כבר כתבתי דזה יתיא דגם בשטר ראי' לא קנה מקודם מטעמא דלא סמכא דעת' וכ"ל: ועיין בר"ן ז"ל שכתב דבשטר ראי' כיון דאין

ורק מטעם דלא סמכא דעתו קאחינן עלה לחשבו מוקצה כשהי' דעתו עליו מאחמול שפיר מותר ודו"ק. ולענין אי דמי הפקר לשל ישראל או לשל עכו"ם לזה לפעדי"נ של הפקר דמי לשל עכו"ם דלדעתי אין הטעם משום דסמיכת דעת העכו"ם שהיא מוכן לו מולאו מכלל מוקצה דמה שלא הוי מוקצה להעכו"ם לא מוריד ולא מעלה לענין מוקצה דהא תרומה טהורה מותר לעלטל אף כשהיא עוד ביד הישראל משום דחזי לכהניס ואלו מה דחזי לכהניס לא מהני דא"כ לא משכחת מוקצה מחמת חיבור ורק דע"כ דכל דליכא הסח דעת בעלים אין לאשור משום מוקצה צהכי' שטלוי בדעת האדם וא"כ ה"ה בהפקר דליכא בעלים כלל וכמוכזן. אמנס מדברי הרמ"א ז"ל סי' תקט"ו הג"ל נראה להיפך מדקמלריך בהך דישאל ששיגר דורון שיהי' דעת מי שנשחלח לו על"י מאחמול דכיון דמיירי ע"כ שהי' זמן שיביא מעיו"ט דא"כ הו"ל כאילו אמר לעכו"ם להביא ציו"ט ויעיי' במ"א שם וא"כ עוד קודם כניסת יו"ט הצבעלים השולחים סילקו עצמן ואישי מיני' ודמי א"כ להפקר דאין לו בעלים דהבעלים הראשונים נשחלקו והוא לא זכה ע"י העכו"ם וכמוצאר חס לא דינמא דלא צעינן בעלים ממש ורק שיהי' לו יד בהדבר וא"כ זה שנשחלקו חשבו כעין בעלים דיאוש וסילוק הבעלים הראשונים הוי כעין יאוש בגזילה שהיא כעין מחנה ואין איש אחר יכול לזכות וכמ"ש התוס' צ"ק פ' תרובה עיי' עליהם משא"כ בהפקר דיד הכל שוים בו ועדיין לריך תלמוד אל"י. ועיי' במב"א ז"ל שכתב צטעס דאין של עכו"ם לריך הכן דהוי מוכן להעכו"ם וכיון דהוי מוכן להבעלים הוי מוכן לכל. ונראה לכאורה שהוא ז"ל דעתו לחלק בעכו"ם דהיכי שהוא הבעלים חשוב מוכן ע"י מה שהוא מוכן להעכו"ם משא"כ לאינו בעלים דבזה בעינן שיהי' מוכן לישראל אי' דוקא ומלבד שזה חילוק דק מצאוד לא ידעתי איך יפרנס הא דבמוקצה מחמת חיבור כנון במחובר וכדומה גס בשל עכו"ם הוי מוקצה ול"ע. ועדיין יקשה לשיטת התוס' בהך דנוטל ממקום הפחת שבררתי דהס ז"ל ע"כ ס"ל דאף כשהאיסור אינו בגופו ורק מצד אחר חשיב מוקצה מחמת חיבור לישראל אחר הא הו"ל שהביא דורון מחוץ לתחום מותר לישראל אחר הא הו"ל מוקצה מחמת חיבור דהא אין חילוק בין של ישראל לשל עכו"ם וכ"ל מהך דמחובר וכדומה :

**ואשר** אחזה צוה דבאמת הך דחוץ לתחום דהוא מוכן לישראל ג"כ היינו לאותן שהס צמוך התחום והא דנתקשה הרשב"א ז"ל היינו משום דלא דמי לתרומה דחזי לכהניס דהתם ראויה היא להבעלים שיכולין ליתנה לכהן ולא צעי שיהי' חזי לאכילה להס עצמן משא"כ בהך דחוץ לתחום שהבעלים אי' ליקח וליתן ולא חזי א"כ לדידהו וכיון שהוי מוקצה להבעלים לא מהני מה דחזי לאחרינא. אמנס זה החילוק ע"כ דאינו משום מוקצה מחמת חיבור דעכ"ל דמה דחזי לישראל אחר לא הוי חיבור לענין זה דא"כ כיון דבמוקצה מחמת חיבור רק צמר עגס האיסור אזלינן ואין תלוי בדעת אדם כלל לא מהני א"כ מה דחזי לזה להחיר גס לאותן שאסור להס וע"כ דרק מטעם מוקצה דאסח דעת' קאחינן עלה וזה תלי רק בדעת הבעלים וכיון שכן יש לחלק בין של ישראל לשל עכו"ם וכ"ל לדעת ושיטת הרשב"א ז"ל והבן זה. ועדיין נשאר לנו לבאר הך דנהרות המושכין דאמרי' צש"ס דשבת דף קכ"א דכיון דאורחיהו צהכי דעתייהו עליהן שהביא כ"ת להוכיח דגם בהפקר חשוב מוקצה. אולם גס אס נאמר דשל הפקר דמי לשל ישראל עדיין יוקשה לדעת הרמב"ן והה"מ והר"ן ז"ל שהבאתי דלא ס"ל ע"כ כלל דהא דלא סמכא דעת' משוי' ל' מוקצה וכאשר בררתי. ועכ"ל ליעתס ז"ל דזהו כפי הס"ד לר' חזין בלואת קטן דחשוב מוקצה וע"כ משום דכעי סמכא דעת' וע"ז מקשה ל' מהך דנהרות המושכין

דאין הטעם רק משום דלא סמכא דעת' כשכתבנו לחי' השטר קנה למפרע בנתינת הכסף עיין בדבריו ז"ל ולפי' במכירה לפנין חמץ עדיין יוכל לתקן גם אחי' שיתן לו השטר בערכאות ויקנה למפרע :

**ורכאורה**

עלם על לבי דאין בזה תיקון דכיון דמ'מ ה' צידו לבטל המכירה שלא יתן לו השטר בערכאות שפיר עובר מטעם הואיל וכדאמרינן בהך דחלה דעובר משום הואיל ואי בעי מיתשיל עלה ועובר אף שלא שאל עדיין עליה . אמנם אחר ההתבוננות יש לחלק דהחם אס' ישראל יח' החמץ שלו משא"כ הכא דאין אנו דנין על מכירת חמץ גופא ורק על הקרקע דגם אס' יתבטל המכירה מהקרקע לא יח' רק כקבל עליו אחריות וכי"ל בשם הגאון מליסא ז"ל וקבלת אחריות הו"ל רק כגורם וכשימתן לו אחי' השטר אחי' ואין אחרת דן רק משום הואיל הו"ל רק הואיל דגורם וזה לא תלוינו . אמנם כל זה להתלמד בעק"א אולם צ"ל אין ימ' בזה אחר שכבר לקח בחזרה ולא פשה השטר בערכאות ונתבטל כבר מכירת הקרקע וכמוכח :

**אולם**

גוף הדבר שהפלה הגאון מליסא ז"ל דכיון שהפטר הקונה הוא עני הו"ל כאחריות אלס' אינו נוח לי דעיקר מה שעובר בקיבל אחריות היא דכיון דחייב באחריותו חשוב כגורם שיש לו שייכות בהחמץ ומה"מ מ"ל להמחירים דבאלס' לא חשיב כקבל עליו אחריות דכיון דמדינא אחי' לשלם לו כשיאבד לי"ח יש לו שייכות בהחמץ דמה שיוציא ממנו העכו"ם ממון באלמותו לא חשיב בעד החמץ . והמחמירים מ"ל דכיון דמ'מ יקח ממנו הממון בשביל שנאבד אללו החמץ כשלקחו בפקדון מאתו חשוב כקבל עליו אחריות ויש לו שייכות בהחמץ . משא"כ בהך שהלוקח עני ולא יח' לו ממה לשלם שזה שלא ישלם לו אינו בשביל החמץ שנאבד ורק משום שאין לו לא חשיב בשביל זה יש לו שייכות בהחמץ שזהו מצד אחר לגמרי הנע בעלמך דהכי נימא שאס' ישראל הלוה לנכרי שכל מעשורו בחמץ דיחשב בשביל זה כקבל עליו אחריות וזה צרור אללי בסברה : והנה כל זה לענין ימי הפסח אך לאחר הפסח . גם לו יהיבנא לסברת הגאון מליסא ז"ל יש להקל דמלבד דגם בקיבל עליו אחריות דעת רביס מהאחרונים ז"ל דמותר לאחר הפסח הנה אחריות אלס' דעת גדולי המורים ז"ל דאינו בכלל קבלת אחריות וכמבואר בפוסקים ז"ל ופשיטא אחי' דאין להחמיר כי"כ בדבר שכל איסורו אינו רק קנס חכמים ואין לחוכך להחמיר כלל מצד זה: אולם עדיין יש לעורר בזה מצד אחר דאחרי דנתבטל מכירת הקרקע ליכא שוב הקנין אבג ואין כאן לבני החמץ רק הקנין כסף ואק' פסקינן לתומרא דתרת' צעיקן כסף ומשיכה או עכ"פ כסף ואבג : עוד יש לעורר לפי דעת הרמב"ם ודעמ' ז"ל הובא בטוש"ט חו"מ סי' רט"ז בעובר קרקע ודקלים דהכי דלית לי' דקלים גם מכירת הקרקע נתבטלה וכיון דהכא נתבטל מכירת הקרקע בטל גם המכר מהחמץ . ואס' כי הרמב"ם ז"ל מייירי במכירה אחת ובכ"ד ה' שתיס מכירת הקרקע ומכירת חמץ י"ל דכיון דכללס' אחי' באבג הו"ל במכירה אחת ונתבטל צביטול מכירת הקרקע כל המכירה אס' לא היכא שנכתב בפירוש שהמכירה האחת אינו תלוי' בהאבג קרקע האמנם אחי' כתבתי בחידושי בנא דקיי"ל דחוזר בשטר ואף אס' קנו מידו לי"מ דהו"ל קנין דברים דהכי שחייב עצמו ליתן שטר אינו יכול לחזור דחיוב גופו מהני שר"ן לכחוב לו השטר ואי' לחזור בו וכדפסקינן לענין קנין אמת דמהני בתורת חיוב וכמבואר למעין בפוסקים ז"ל וה"ה דמהני לענין נתינת שטר : ואון לדברי מלאתי בחשו' הגמ"מ ז"ל השייכים לספר קנין שכחב דאף אס' המוכר אינו רואה המצ"ן קונה בפ"כ דהלוקח שם חשיב שלוחו של המצ"ן

ובי"ס וז"ל ונריך המוכר לעשות כל מה שהכתיב ללוקח ולשפוחה צידו בין בדיני ישראל בין בדיני פרוס' ולהפלות בערכאותיהם . ולכאורה הכי עדיק כח המצ"ן פכוחו של הלוקח עצמו דיכול לחזור בשטר ועכ"ל דמייירי שגדר ללוקח לעשות ככל הנ"ל בתורת חיוב וכיון דהוא שליח המצ"ן נחייב לעשות הכל למצ"ן ומוכח אחי' דבתורת חיוב אינו יכול לחזור בשטר ומעמה לפתש"ל דעיקר הטעם דבמקום דכותבין שטרא לא סמכא דעת' דלוקח הוא משום דכיון שאין קנין בלי שטר לא סמכא דעת' דלוקח דאולי יחזור בו המוכר ולא ירצה לכחוב לו השטר דחוזר בשטר היכי שחייב עצמו בתורת חיוב לכחוב לו שטר דאינו יכול לחזור בו וכי"ל שפיר קני' בכסף דסמכא דעת' : אמנם באמת כי"ז אינו רק בישראל מישראל אבל צ"ל שהקונה הוא נכרי דכ"כ לא סמכא דעת' רק בשטר אף שכתב בהשטר בלתי"ק בתורת חיוב שיכתוב לו כ"כ שטר בערכאותיהן לא מהני דלא סמכא דעת' דהפוסקים הקונה עד שיכתוב לו שטר המועיל בערכאותיהם ואף שמתר לו המפתח ונפל ופתח אף דבישראל מהני קנין החזקה בלי שטר וכמבואר לא מהני בעכו"ם דהוא אינו סומך רק בשטר המועיל בערכאותיהם וכמבואר כל זה בפוסקים עיין עליהם . אמנם עכ"ז אחרי שפחה כבר עבר עליו הפסח נראה לי להקל . ואבא על ראשון ראשון במה שכתבתי לחוכך משום דאחר שנתבטל המכירה מהקרקע ליכא אבג ורק קנין כסף . הנה אס' כי רבו המחוקקים על דעת רש"י ז"ל דפסק דלא קיי"ל כאמיתר דמשיכה קונה בנכרי ועיקר הקנין בנכרי הוא בכסף אמנם אי' כסף ב"כ קונה בנכרי דעת גדולי המורים דקונה דאף דקיי"ל כאמיתר מ"מ אמיתר אף משיכה קאמר ודרשינן לעמיתך בכסף ולנכרי או בזה או בזה ועיין צ"י ז"ל שהביא שכן דעת הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א ז"ל וכ"כ התוס' בע"ז דף ע"ב בסוגיא דמשיכה בנכרי קונה עיי"ש ועכ"פ הוי ספק פלוגתא דרבוותא וא"כ אף דבפסח ה' לריך ציור משפיקא דהוי איסור תורה עמה אחר הפסח הו"ל שפיקא דרבנן ולהקל ועיין בפוסקים ז"ל דהיכא שלא נודע הפסק עד אחי' אף שרק ע"י גנול נעשה דרבנן אזלינן לקולא עיין בדבריהם ז"ל ומטעם דהוי כמ"ס להחמיר דמתא כדעת הפוסקים הסובריס לכסף אינו קונה ושמתא הוי כקבל עליו אחריות אין לחוש דזה האחרון לא חשיב ספק לדעת דרבו כמו רבו לדרי הסימור דעת האחרונים ז"ל דלא נאסר בקיבל עליו אחריות אחר הפסח ודעת רוב הקדמונים ז"ל דאחריות אלס' לא הוי כקבלת אחריות ומ"ש אחי' דזה לא חשיב גם כאחריות אלס' שהוא מצד אחר לגמרי וכ"ל ואין לחוש איפוא מפאת זה . ומתפ"ן הב' גם כן אין לחוש לדעת דמלבד דדעת הרמב"ם ז"ל בהך דקרקע ודקלים לאו ד"ה הוא דהרשב"ם ודעמ' ז"ל חולקים בזה וס"ל דאף דלית לי' דקלים המכירה מהקרקע קיימת הנה גם לדעת הרמב"ם ודעמ' ז"ל י"ל דז"א רק במכירה אחת שכוללס' יחד שקונה שניהם בסך כך וכך אבל בשני מכירות שכתב שמוכר זה בעד כך וכך והשני בסך זה אף שכללס' יחד וכנ"ד שכללס' באבג גם הרמב"ם ז"ל יודה דלא נתבטלה האחת צביטול השני' דמ"מ הוי שני מכירות וכן באמת הדעת נוטה ועיין בט"ז ז"ל בסי' רט"ז שם שכתב צביאור דעת הרמב"ם ז"ל ח"ל דיוכל זה לומר כיון שכללתי אותם בסך אחד היתה המכירה אח' וגם שזה צעני הרבה ולא אקח אחד מהם כפי שזמנת אנשים כו' וארי זה כמו שכתבתי דהעיקר שאין זה רק בשכללס' בסך אחד וכי"ל :

**ועוד**

אמינא דאף אס' נדמה נ"ד להך דקרקע ודקלים מ"מ יש לדון דכיון דפשיטא דאף לדעת הרמב"ם ז"ל אין זה רק כתנאי דעלמא שאס' לא יתן לו האחר יבטל המכירה לגמרי אחי' כי"ז שאינו מבטל התנאי המקס קייס



# שארות ותשובות סימן עד עה צג רצה

קיים ובני' לקחו מאת הלוקח בחזרה ולא זיעל התנאי והמתן הי' א"כ של הנכרי הקונה. ולכאור' אמרתי לעורר בזה האחרון דכיון דבזיעול התנאי יבועל המכירה מהמתן אף שלא זיעל התנאי עובר עליו משום דהואיל דבידו לבועלו ויהי' המתן שלו וזה דמי להך דהואיל אי בעי מיתשיל עלה וכמוכן. אולם אמרי העיון ראיתי דהתם אס יסאל על ההלה תהי' בודאי שלו ויש לו א"כ זכות ברור משא"כ הכא אף אס יבועל התנאי דהיינו מכירת הקרקע על ידי שלא יתן לו שטר המועיל בקרקעות עדיין אינו ברור שיבועל התקח מהמתן דביד הלוקח לקיים התקח גם בזיעול תקח הקרקע וכמוכן ולא חשיב א"כ זכות ברור מכל הלין טעמי נלפע"ד שאין לחוקך להחמיר בני"ד לאסור המתן משום מתן שעבר עליו הפסס וכאשר בררנו בעזה"י ומתולא כל דברינו נלמד דלכתחלה יש לכתוב הקרקע בשכירות דשכירות נקנה בכסף גם בעכו"ם זלישטר וכמ"ס הרמ"א ז"ל בס' קל"ד וכן הסכימו האחרונים ז"ל [ונראה שגם הט"ז ז"ל לא גתנס שם בזה רק בישראל ששטר מעכו"ם דעכו"ם אינם הוא אבל כשהשוכר הוא העכו"ם גם הוא מודה דא"ל שטר] ולא נחסר הקנין אגב משא"כ במכירה כ"ל: ולענין החשש דהוי כקנין אחריות וכול לסמוך על מ"ש דזה לא חשוב גם כאחריות אלס ובזירוף דעת הסוברים דגם אחריות אלס לא חשיב כקנין עליו אחריות. וגם שיטת ר"ת ז"ל דגם ביחד לו בית אינו עובר עליו בק"א. ויש להטורף ג"כ מה שכתב הרא"ש ז"ל הוצא בש"ך יו"ד סימן קל"א לענין להשכיר בית להעכו"ם דבזה"י כיון דשכירות אלימא טובא דדיניהם הוי כמכר ולא חיישינן למה שמכנים ע"ז לביתו וה"ה א"כ לענין בחינם לבני ק"א דמתן. והנלע"ד כחבתי :

## סימן עה

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב וכו' מו"ה יעקב מענדיל פרידמאן נ"י מו"ל ד"ק נדבורנא

**תוכן** השאלה שעיר נדבורנא נתכרה זה חמשה שנים להבאנך קרעדיט אינטאלט צוויטן הנעשה על אקנין אשר בחוכם רבים מבני ישראל והמתעסקים בעסקי העיר הזאת המה שלא מב"י אשר על פיהם ינהלו כל העסקים ויבואו בשכרם כמשפט ובברייה הו"ו ים כמה שטר ומאלנין וכפשו ה' איפוא בשאלתו האם יש חשש ע"ז משום מתן של ישראל שעבר עליו הפסס ורלונו לדעת חו"ד בזה ואכוא על ראשון ראשון וזה הסלי בעזה"י :

### מלחמות אריה

א) לדעתי יש לדחות רא"י זו ד"ל דחש"ו לא דמי לעכו"ם דבעכו"ם שייך לומר כיון דהוא משועבר לעשות פעולתו מתחת השכירות כיד בעה"ב הוא אבל חש"ו לא הוי בני שעבוד כלל וגם השכירות לא תהני דמעשי חש"ו לאו כלום הוא ואע"ג דמעשי ידיהם הוי שלהם תה"ת כמ"ש החו"ם סנהדרין ס"ח ע"ב ד"ה קטן ז"ח רק אס כבר עשאו פעולתם הוי דמי השכירות שלהם תה"ת אבל ל"ש בזה שום ענין שעבוד עליהם לעשות פעולתם ובשלמא בקטן משכחת לה כנון בביתו קטנה דמעשי ידיו לאב או באמה עבדיה דמעשי ידיה לרבה אבל חרש ושוטה לא משכחת לה כלל ועוד דגם בזה קטנה לא תלי לתהוי שליח של האב תמה שכתב הרא"ש ז"ל בקדושת י"ט ע"א נבי אומר אדם לבתו קטנה לאי וקבלי קדושת תדריי ברי' יהודה וז"ל אע"פ דאף שליחות לקטן לטובתה לזכותה נעשית שליח ע"ש מנבאר א"כ דבעלמא לא תלי האב משווי שליח אס בזה קטנה ופשיטא דבתו קטנה לא גרע מפועל קטן. ואין לדחות ולפרש כוונת הרא"ש אהך דר"י ברי' יהודה דהתם מעשי ידיו בשעת היסוד הוא של רבה ומ"מ תהני משום דחשיב שליח של האב חרף דתלשון הרא"ש לא משמע כן ועוד הא לר"י ברי' זעין שהיא שהות ביום כדי לעשות עמה ש"פ א"כ בהיה שעתא חזרה להיות מעשי ידיו של האב. גם נוף הרין שהביא השואל בשם הגאון בעל תש"א [ואנכי לא מלאתי דבר זה בספר מחנה אפרים] לדידי קשה לי טובה ע"ז מב"ת נ"ו ע"א א"ל רב עילים לרבא האומר לעבדו לא והשאל עס פרמי מהו תיבעי למ"ד שלוחו של אדם כמותו כו' ה"מ שליח דבר תלוה הוא אבל עבר דלאו בר תלוה לא כו' ע"ש ואי ניתא דפיעל עכו"ם תהני שליחות תלי קא תיבעי ל"י בעבר הא לא גרע עכ"פ מפועל ואפי' לפי תלי דמטיק דיד עבר כיד רבו דמי מ"מ משמע דלאו מטעם שליחות קאתי עלה דהא אמרינן אפי' למ"ד שלוחו של אדם אינו כמותו יד עבר כיד רבו דמי ע"ש אלא מוכח מזה דלא כמ"א וד"ה :

**כבוד** תורתו יאל לרון דל"ה חמץ של ישראל כי הכל נעשה ע"י התמוגים הנכרים ואין שליחות לעכו"ם ולא קנו הישראלים החמץ כלל אלא שאח"כ שדא נרנא בזה עפ"י שהעלה המח"א ז"ל דהיכי שהשליח העכו"ם הוא בא בשכרו הו"ל כפועל דידו כיד הבעלים וא"ל לרון משום שליחות וכמו דקיי"ל במגביה מליאה לחבירו דאף אי ניתא דלא קנה חבירו משום דחב לאחרינא מ"מ ע"י פועל קנה. אולם לדעתי אי משום הא לא איריא דנוף דינו של המח"א ז"ל לא ברירא לי דהא דא"י לזכות לזה במקום שחב לאחריים הוא משום דמה לו לזה לחוב לאחריים בדבר שאינו מוגע לו ולכך אמרינן דהיכא שגשכר לזה ויש לו א"כ שייכות בהדבר שפיר יכול לזכות לחבירו אבל אין מזה לומר דהני דלאו בני שליחות יניהו כלל יועיל מעשיהם לקנות להמשלח היכי שבאים בשכרם. ואס כי זה נכון בסברא אמינא להביא ראיה דאין לחלק בין שליח בחנם לבשכר מדברי רבותינו בעלי החו"ם ניטין דף כ"ב שהקשו אהא דאמרינן דהכל כשרים לכתוב את הנט אפי' חש"ו דהרי לאו בני שליחות יניהו והוכיחו מזה דלא בעי שליחות כלל בכתיבה וא"י דבשכר א"ל לבוא לשליחות הא וכל לאוקומי' שכתבו בשכר וכסתמא דמילתא דהסופר לוקח שכר דתהני אף בואותן שאינם בני שליחות ח). עוד אמנא להביא ראיה דאי ניתא דבשכר ופועל יש שליחות לעכו"ם הו"ל לומר דבשבת ע"י פועל אסור תה"ת דידו כיד בעה"ב מה דלא אשחמיט לשום אחד מהקדמונים ז"ל שיחלק בכה"י. האמנם כי מ"ז רשכ"י ז"ל העלה דבשבת אין לרון לחייב משום שליחות דעיקר איסור מלאכה בשבת היא למען ינוח וכשהוא אינו עושה מלאכה הרי הוא נח ומה בכך ששלומו כמותו דאי הוי משכחת פתרא שיעשה בעלמא המלאכה שהי"תי ה"י פטור וכ"ל ועיין בקוגטרסו של מר אבא הגאון האמיתי ז"ל דשדא נרנא בזה דהך דלמען ינוח בהעשה כתיב ומניל לחדש דגם הל"ת היא מה"ע שינוח. אולם אנכי בחי' אמרתי להביא ראיה לדברי מ"ז רשכ"י ז"ל מהא דלר"ך לימוד מיוחד דיש חילוק מלאכות לשבת ואס פשה הרבה מלאכות בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת וא"י דהתורה אסרה המלאכות בעלמותן פשיטא דיש לחייבו על כל אחת דכל מלאכה היא איסור בפ"ע ועדיף יותר מנופין מחולקים וע"כ דכל המלאכות המה למען ינוח ואי לאו ריבוי' ל"ה מחייבים אותו מלך הסברא רק אחת דמ"ל אס עבר על השביתה ע"י מלאכה זו או האחרת והבן זה. ולפי' נסתר ראיתי זאת האחרונה דאף א"י דבפועל אין חילוק בין ישראל לעכו"ם מ"מ ליכא איסור תורה כיון דהוא נח. אולם יש לקיים ראיתי לפת"ש בחי' הולאה מרה"י לרה"ר דבאתת

# שארות ותשובות סימן עה רצה

דבאמת היא מלאכה גרושה וכמ"ש המוס' דמ"ל מהרה"י לרה"י ומ"ל לרה"ר ואנכי המתקמי דבריהם ז"ל בטוב טעם ודעת ואין כאן מקום הביאור ורק דאסרה תורה מקרא דאל יוליא מנוס"כ וכיון שכן בהולאה אין לומר דהאיסור שאסרה תורה הוא רק משום שינוח וכמוכן והארכתי בזה ואכמ"ל וגם בהולאה ע"י עכו"ם לא מצינו בפוסקים ז"ל שיחלקו בין פועל ושליח דבפועל יהיי איסור תורה וע"כ דגם בפועל אחריו דאין שליחות לעכו"ם ודלא כמהח"א ז"ל וכנ"ל ודו"ק :

**אמנם** אחר ההתבוננות כ"ז לא תעלה ארוכה לנ"ד . דהרשות פשיטא דנקנה לכל בעלי האקציען כולם דאף שנקנה ע"י עכו"ם דלאו בני שליחות ניגהו מ"מ כיון שהמעות הוא של בעלי האקציען והמוכר הקנה לבעלי המעות וגם השטר נכתב ע"ש האקטואלט נקנה להאקציענער בשותפות ואין כ"מ בזה שאנשי הבינים לאו בני שליחות ניגהו וכיון שכן גם החמץ שייך לכולם בשותפות דאף שהקונים ה' עכו"ם דלא בני שליחות מ"מ אחר שנתן זה שקנה למקום השותפות ורשותם קנו הישראלים חלקם ע"י חז"ר דחז"ר השותפים קונה לכ"א מהשותפים דחז"ר המשחמר קונה שלא מדעתו כל דיחא ליה . ואיסורא לא ניחא ליה דליקניה ל"ש כנ"ד כיון שהעכו"ם קנה רק שעורים ורק אח"כ החמיש' שעשה מהם מאלץ ושכר וגם רובם היו קודם זמן האיסור וגם רבים מצעלי האקציען הישראלים צעו"ה אינם מושפין לאיסור חמץ ול"ש לומר אללם גם אלו קנה חמץ דלא ניחא להו ויש א"כ בזה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח . ומלבד זה יש לעורר כיון שהתמונים ה' נתנו מן הפערוואלטונגם ראטהע ומעכו"ם לעכו"ם דעת רבים דיש שליחות והפערוואלטונגם רעטהע צעלמם י"ל דמהני מעשיהם כיון שהמה שותפים והיכא דאית ליה שותפות נראה בש"ס דקידושין ר"פ האיש מקדש דעדיף משליחות עיי"ש . ויען כי עדין יש לדבר עוד בזה בשם איסחגר בקמייחא אשים מחסום לעטי בזה : אולם אחינא לרון בזה מלך אחר דידוע שרוב בעלי האקציען המה נכרים והמיעוט המה ישראלים וכבר פסק המנ"א ז"ל בס"י תמ"ד דאף שצ"ע פסק דבאמת ע"ש הפסח בעין ששים ואך בהנאה המיר הרמ"א ז"ל גם בפחות מששים ע"י הולכת הנאה מהחמץ לים מ"מ במקום הפסח יש לסמוך על דעת רוב הפוסקים ז"ל החולקים על הטור ז"ל דל"ב ששים ורק רובא עיין בדבריו ז"ל ויראה דאף דלענין הנאה הולך הרמ"א ז"ל הולכת הנאה ליה"מ היינו רק משום שהוא חשש לדעת הטור ז"ל דבעין ששים ורק דבפחות מששים המיר בהנאה ע"י הולכת הנאה אבל כשאנו סומכים דקיל איסורו דחמץ שע"ע הפסח ובעל ברוב ל"ב גם הולכת הנאה כיון שנתבטל . וא"ל דמ"מ ינטרף הולכת הנאה מטעם דהוי דשיל"מ ע"י שילוף הנאה דאף שהי' לו הפסד כבר בארו האחרונים ז"ל דכל שלא יהי' לו הפסד מההיתר ורק שלא יהנה מהאיסור לא חשיב הפסד דמה"ט מע"ש חשוב יל"מ ע"י חילול . דז"א דבאמת לדעת רוב הקדמונים ז"ל הולכת הנאה לא מעלה ולא תוריד בשאר איסורי הנאה שאינם חופסין דמיהם ורק שרמ"א ז"ל לירף דעת קל"ת הסבורים דמהני בכל איסורי הנאה הולכת הנאה לדעת רוב הפוסקים ז"ל החולקים וסבורים דל"ב ששים אבל אין להחמיר בשביל זה להלך הולכת הנאה גם היכי שנתבטל משום שיל"מ אחר לדעת רוב הפוסקים אין זה היתר כלל :

ועיין במנ"א ז"ל שכחב על מ"ש הרמ"א ז"ל שישליך הנאה לים המלח דאח"כ מותר גם באכילה ומוכח שם שגם דעתו ה' ז"ל לדעת רוב הפוסקים ז"ל דנתבטל ברוב ל"ב הה"נ דע"י הה"נ גם לדעת הטור ז"ל יתיר אף באכילה לדעתו ז"ל . ולכאורה עלה על לבי לעורר דבנ"ד חשיב דשיל"מ מלך אחר דכיון שכל התערובות הוא שחלק הישראל המעורב בחלק הנכרים נאסר א"כ הרי יש ביד הקונה לחלק דניתר חלק הנכרים מטעם ברירה וכמבואר מאחרונים ז"ל אולם ז"א דמלבד דבאמת אכן קי"ל דאין ברירה ורק דכיון דחמץ שע"ע הפסח אינו רק קנס דרובן מקלין לסמוך אברירה . ואין זה א"כ היתר ברור שיחשב עי"ז דשיל"מ שלא לסמוך על הביטול . הנה כבר נודע דעת המרדכי ז"ל הובח ברמ"א ז"ל להלכה דכל שלא היה האיסור מצדו ומתחלתו היה מעורב בההיתר גם בדשיל"מ בטל ובנ"ד מתחילתו היה מעורב חז"כ . ושפיר א"כ יש להמיר בנ"ד ע"י הביטול ברוב אף באכילה וכנ"ל בשם הרמ"א ז"ל ואף שהמ"א ז"ל לא פסק כן רק בנתערב אחר הפסח ברוב אבל לא היכי שנתערב קודם הפסח וכמו שבארו האחרונים ז"ל ז"א רק בנתערב בהיתר ומטעם שכל התערובות ה' חייב לבערו ונעשה כולו איסור משא"כ בנ"ד שהרוב הוא של נכרים חז"פ וברור . ועיין במ"א ז"ל ריש סימן תמ"ב שהעלה דהיכי שנתערב ברוב נצ"מ מותר לאחזה"פ דלא עבר על ב"י דמה"ת נחבטל ברוב עיי"ש . ועדיין יש לחוכך בזה דכיון דאם ה' נאכד החמץ ה' מפסיד הו"ל על הכל כקיבל עליו אחריות וכמ"ש בישראל ועכו"ם שותפים שחלקו אח"כ דמותר חלק הנכרי משום דבדברנן יש ברירה דהיכי שהי' הכל ברשות ישראל דהוי כקיבל אחריות וכנ"ל . אולם מלבד שאני מסתפק היכי שמונח בחצר השותפות אי חשיב כמונח ברשות ישראל שיעבור עליו בק"א דכיון דבחצר השותפים אחריון דזה כונס לחוך שלו וזה לחוך שלו דהו"ל כאילו החמץ של העכו"ם מונח חוץ רשות הנכרי א"ד כיון דק"א ללמד מקרא דלא ימלא ובקרא בבתיכם כתיב דמריבין בכ"מ שותפות דמה"ט חמץ של שותפים לריך ציטור וכמ"ש הפוסקים ז"ל . הנה לפמ"ש במק"א בביאור הך דכיון דאלו מיגבד או נאכד ברשותי קאי דלכאורה מה זכות הוא זה ורק דהכוונה היא דכיון דאלו יאכד וישלם יקנה החמץ כדון שומר ששילם חשיב גם עמה ברשותי וזה ל"ש בהך דכ"ד דלא יקנה החמץ וכמוכן . אולם עמה הסבונתי שבביאור הלזה יש לשדות נרגא דאם כה נאמר הנה היכא דקיבל עליו גם אחריות אונסין הו"ל שאינו עובר דבזה אינו קונה החפץ כששילם כיון דלא מני מיפטר נפשי . וז"ד לשואל דהי' יכול למיפטר נפשי' במחמת מלאכה מה דלא שייך במחנה להיות כשואל זה לא עלה על לב אדם מעולם . אמנם עכ"ז יש להמיר בנ"ד דזה פשוט דאם ישראל קפ"א שאם יאכד ישלם שליט או רביעי דאינו עובר רק על חלק בזה דאין לו שייכות בשאר החלקים וא"כ לא דמי כלל להך דישראל ועכו"ם שחלקו אחר הפסח דהחליטו האחרונים ז"ל לאסור כשהחמץ ה' ברשות ישראל מטעם דהוי על חלק העכו"ם נק"א דהתם י"ל דכיון דהחלק הזה שאנו אומרין שהוצרך הדבר שהוא של העכו"ם . אם ה' נאכד ה' לישראל הפסד הוי נק"א [וגם זה אינו ברור אל"י כ"כ דהפסד של הישראל ל"ה באמת מחלק העכו"ם רק דכיון שלא חלקו הפסיד חלקו] משא"כ בנ"ד שלא חלקו כלל והפסד היא רק שמתפסיד חלקו והרי זה בל"ז הוא שלו לגמרי חז"כ ויש לי בזה עוד הרעורר דברים הרבה וליראת האריכות בשגם לא לרפתים עוד במצ"ף וכו' הבחינה קצתה ופה תהי' שביחית קולמסי בזה ועיין בח"י שצ"ד להקל לגמרי בחמץ שקיבל עליו אחריות שמותר לאחזה"פ מהל"ן טעמי אחינא להחמיר החמץ הזה אף באכילה והלפע"ד כתבתי :

**שוב** רחיתי ומלאתי משנה מפורשת הערלה וכלאי הכרם עולים באחד ומאחיים וא"ל להרים ולדעת קל"ת הסבורים דמהני הה"נ בכל איסורי הנאה דהו"ל א"כ דשיל"מ וכנ"ל לריך לרחוק הרבה צפ"י משנה זו וכמוכן .

סימן עז

שאלו שנה שלא ירדו גשמים על הערמות שבשדות ומה נעשה לארלות כו' עד ניתך עליהם מים אף בימות הגשמים א"כ בואו ונאסר עליהם כו' אלף שד"ת הולכים בכ"מ אחר הרוב כו' ואפי' אותן שראינו שנפלו עליהם גשמים אנו חולין להקל שמה לא נכנסו המים אלף בשיבולין העליונים כו' ואפי' את"ל שנכנסו שמה לא הספיקו להחמיץ שלא כל שבא במים תחמיץ כו' ואינו דומה לארבת דטבעה בים שהכל טבע במים כו' ושהה בו מהסתם ויש בו כדי להחמיץ כו'. ועוד הרי שהו כו' עד הפסח ולא נתבקעו כו'. ואינו רואה בזה לד ספק ומותר עכ"ל בקיור. מדבריו אלה ז"ל יראה כת"ר כי הרשב"א ז"ל מלך רובי הספיקות בא לדון בזה שרוב החטים אינם תחמיצים וא"כ גם בניד איכא ספיקי טובא שמה לא נגמרו ושמה לא התמיצו ועוד שאלו רואין ששהו הרבה ולא נתבקעו וכמ"ס הרשב"א ז"ל ועיין בהג"מ שכתב גם נפלו מים על חטים אס הי' במקום תדרון שיכלו המים לזוב וללאת או בעפר תיחום אינם נאסרים. ואף שהב"י ז"ל כ' שהוא קולא יתירה היינו דוקא בחטים שייחור זה על גב זה שמתכבים זיבת המים. ועיין רש"י ז"ל פסחים דף ל"ו בה"ל דפר"ק הש"ס שם דמ"ש חטים של מנחות שאלו תחמיץ ומ"ש מנחת העומר דלותחמיץ וזוברין אותה ומשני ליבור שאני שהביא בשם י"מ דכיון שהוא לבור תימיה זבים ואינה תחמיץ והוא ז"ל דחה דבריהם דא"כ חטים של מנחות נמי ליתחמנהו וליזכרינהו. ופירוש דלבור שאני דכיון שהוא קרבן ליבור הוא"ל במקום רזיזין עיי"ש. אבל במחבר שטומדים השבילים לדעתו כ"ע מודים דדייבו מיא מינהו. ובהדיא אמרין בש"ס שם דף מ"ט אחר אב"י לא ליחרוך אינם חרי שיבלי בהדי הדרי דילמא נפקי מיא מהאי כו' והדר ב"י אב"י מהאי דכל אב מדלייבו לא תחמיץ דאמר אב"י האי חבבא דאביסוגא סחיפי שרי כו' ועיין פירש"י ז"ל שכתב ז"ל ומדאמר אב"י סחיפא שרי משום דרייבי אבראי ש"מ הדר ב"י תמאי דאמר לא ליחרוך כו' דהני נמי דייבי מיא ושרקי ונפלו כו' עש"ה והיה וכ"ש א"כ ב"ל. ובל"ז עיקר הדבר דבהך דטבעה לא בעיק שינתבקעו וגם שאינם מבוקעות אסורות במחלוקת שנוי' ועיין בר"ן ז"ל דכתב דבאמת מייירי בנתבקעו ומ"מ חיישיק שמה יתכרנו העכו"ם לישראל ולא ידקדק לראות שנתבקעו וגם דשמה יטחנו ויתכור הקמח. ואף לדעת החולקים מ"מ אינו רק חששא. ומתאי טעמא תמירין רוב הפוסקים ז"ל לענין נמלא בתבשיל שאינו רק משהו ולא הוה רק מדרבנן כל שלא נתבקע :

**עוד** אמ"נ דכיון דעיקר חילא דהך פוסקים מהא דאסרו למכור לעכו"ם דלא ס"ל כהר"ן ז"ל דחוששין דהישראל לא יראה הבקועות וגם לשמה יטחנס ס"ל דליכא למיחש שלכתחלה אסור ליקח קמח מהשוק רק בשעתהדחק וכמבואר בש"ס ופוסקים והו"ל תלמא דלא שכיחא וכמבואר כ"ז אל"ל במקום אחר וע"כ דגם לא נתבקעו אסור א"כ אין רא"י רק דהיכי דעכ"פ נמלאו בתוכם הרבה חטים מבוקעות דגם שאינם מבוקעות אסורות דבזה י"ל דכיון שאנו רואים שפ"י הטבעיה נתבקעו מקלחם א"כ חוששין שנתחמלו כולם ורק שעדיין לא נראה הבקוע ומת"ט שפיר חיישי' שימכור לישראל השאינם מבוקעות אבל היכא שלא נראה בקיב כלל תחמת הטבעיה שפיר י"ל דלא חיישינן כלל דאחזוקי איסורא לא תחזיקינן. ולפי"ז כל זה לא שייך רק בטבעיה שכל החטים הי' גבוה בחור המים ומדנתבקעו תקלתן שפיר חוששין לכולם משא"כ בירדו גשמים במחבר דכולהו חייבי לאו בחדא תחמא תחמינהו וכאשר הדעת יעיד אין לחוש לפי"ז לאסור גם אותן שלא נתבקעו וגם דיי"ל דעכ"פ נמלאו בתוכן ומ"מ האחרונים ז"ל לענין חטה בתבשיל לדעת קל"ת המתמירים גם בלא נתבקעו דנחרכך בעינן עכ"פ עיי' בדבריהם ז"ל וידוע דרוב החטים שבשנה

ב"ה להרב תו"ם משם מו"ל ד"ק מאקליב נ"י :  
**היום** השנתי מתכב שאלתו ויען שהדבר נחוצ אמרתי להשיב לכ"מ בקלרה תשו' בלדו. ובתחלה אומר כי שאלתו לא סיפא רישא שבתחלה שאל אם לחוש לדעת המק"מ ז"ל שכי' דהיכא שהחמץ ברשות ישראל לא תהני משום דרמי לעכו"ם אלס. שאם יאבד החמץ לא ישלם לו ואח"כ כתב בשם הרב שה"ג דקהלתם נ"י שדן להחמיר משום דלעת רוב הפוסקים ז"ל דכסף קונה בעכו"ם ומה יועיל זה לדעת המק"מ ז"ל שחשוב כעכו"ם אלס וגם לא אבין דאחר שכתב שהי' כדת בכל הקניינים הנהונים לכחוב בשט"מ הרי הי' גם קנין אבז לאבז ל"ב לצורים דמועיל בלירוף הקנין כסף וכמ"ס הפוסקים ז"ל. ובנוף חשש המק"מ ז"ל הנה גם באלס הכריע הט"ז ז"ל דההמיקל לסמוך על הרשב"ד ז"ל לא הפסיד וגם נוף הדמיון שדימה הגאון מק"מ ז"ל זה לאלס ליתא לדעתו דעיקר האיסור בקבלת האחריות הוא משום דכיון דאינו נגנב או נאבד ברשותו קאי וז"ל רק דכיון דלר"ך לשלם כשיהי' הפסד יש לו שייכות בהחמץ ובזה ס"ל להרמב"ם ז"ל דגם כשאינו חייב לשלם תדינא רק שהעכו"ם אלס דינא הכי דכיון דמ"מ יטרך לשלם חשוב יש לו שייכות בהחמץ כמו בקע"א. ובח"י המתקמי הטעם מהאיסור דקע"א דמה שילטוך לשלם אינו באמת זכות ורק דכיון דאינו מניב וישלם יקנה החמץ וכדקיי"ל בשומר ששילם זה חשוב גם עתה זכות להסומר וכ"ז ל"ש רק כשיטריך לשלם בעד הפסד החמץ משא"כ בעינן מכירה שלנו שהחמץ הוא של העכו"ם והישראל אין בליו שתיירה וההפסד שיגיע לישראל אינו בשביל שנאבד או נפסד החמץ רק מלך אחר שלא יהי' להעכו"ם תמא לפירוע ל"ח בשביל זה כיס לו שייכות בהחמץ וכ"ז להחלמל במק"א אולם ב"ד א"ל לכ"ז דגם בקיבל אחריות דש"ח פסק הח"י דאין לאסור כשכבר עבר הפסח דיש לסמוך אדיעה ראשונה דל"ח קע"א רק באחריות גניבה ואבירה וכ"ש דיש לסמוך להחמיר באלס ומה גם ב"ד דיי"ל כה"ל דל"ד לאלס וכ"ל ופשיטא דיש להקל ולהחמיר החמץ והללע"ד כתבתי :

סימן עז

בריסק יוס נ"י ט"ז שבע תרכ"ז לפ"ק :  
 שלוט"ם לכבוד ירד"ה ויד"נ עוז הרב שה"ג חריף ובקי בחדרי תורה מפורסם לשם ולתפארת איש חמדות במעלות ובמדות לו עשר ידות כ"ש מהר"ם תאריס נ"י אבד"ק קאברין ואנפיה :  
**בעה"ג** הפסח העבר הניעני מתכב כ"ת עם שאלתו שאלת חכם בדבר החיטים לפסח ובדיקת המלומחי' והמבוקעים. ולאשר כבר עבר המועד אז הנחתו דבריו היקרים אללי עדי אשר יהי' דבר צפתו. ועתה באתי להשיב לכ"ת עלימו כיד הי' הטובה עלי. וזה החלי בעזרתו ית' : ראשון תחלה נסתפק כ"ת דכיון דנודע שירדו גשמים הרבה בעת הקציר א"כ י"ל דרמי לחיטים שנטבעו בנהר דאף אם אינם מבוקעות אסורות וכי' דאין זה דומה להך דמבואר בש"ע ס"י תס"ז סעיף ד' דאסרבו גשמים וירדו על עריותם שבשדות אף שקל"ת מהשבילים שעל העריותם העלו למחיס דאין חוששין לסתם חטים של אותה השנה. דהתם לא הוחזק ריעותא רק בהשבילים העליונות והולכים אחר הרוב וכאשר ביאר הגר"א ז"ל משא"כ היכי שידוע שירדו גשמים הרבה בשעת הקציר שרובם נגמרו עכ"ל. ולא שם עינו הבדולח לעיין במקור הדבר תשובת הרשב"א ז"ל ס"י ק"ב שכתב ז"ל מתמברא שאין לחוש לחטים סתם של אותה שנה שאם אמה אומר כן לחם לא נאכל בפסח

זו לא נתרכבו ואין לחוש :

**ובהך**

דחטים שהחמירו במחובר רחיתי פעם לאחר מהאחרונים ז"ל [כמדרומה להגאון מהרמ"ם ז"ל חתם סופר חלק אור"ח כעת אין ספרו ביד] שהעלה שאינו אסור רק מדרבנן והביא רא"י מש"ס דפסחים דף ל"ה דחמריי דאין יולאין במלה של טבל משום דכתיב ל"ח עליו חמץ מי שאיסורו משום כל תאכל חמץ יולא בו ידי מלה אם עשאו מלה ופריך ואיסורא דחמץ להיכא אזלא ומקו לה רב שעת דה"מ ר"ש הוא דחמץ אין איסור חל על איסור אף בכולל והרי משכחת לה דיהי' אסור משום חמץ באחמין במחובר שלא הי' עליו עדיין איסור טבל דעדיין לא נתמרה בכרי א"ו שזה אינו רק מדרבנן. ואין לדעתו מזה רא"י של כלים דאין חמירין דכמו שהוא כעת מלה אם הי' חמץ הי' אסור משום ב"ת חמץ והיכי דחמין במחובר אם כי הוא באיסור ב"ת חמץ מ"מ הרי אין כאן טבל כלל דאף דאיסור טבל הי' כולל מ"מ הרי לר"ש קיימין דל"ל כולל א) וכעת שהוא מלה הוא טבל וא"כ אינו בב"ת חמץ דלא משכחת לה איסור חמץ שיהי' בטבל דבאופן שיהי' אסור מחמת איסור חמץ לא יהי' טבל דאלת"ה א"כ בלא זה פשיטא דמשכחת שיהי' על זה איסור חמץ אם הי' נתקן הטבל מקודם וע"כ שאין דנין על חתיכה זו ורק על איכותה שהיא טבל וז"ב. אולם עדיין יש לעורר דכבר נודע מחלוקת הרמב"ם והראב"ד ז"ל פ"ד מה' שבועות בתי שאמר שבועה שלא אוכל זה היום ואח"כ אמר שלא אוכלנה לעולם דלדעת הרמב"ם ז"ל אינו חייב אלא אחת והראב"ד ז"ל הסינו דאמאי לא חייל בכולל [שינרא דלישנא הוא וז"ל במוסיף דזה מוסיף הוא שנתוסיף איסור על

החתיכה עלמה] דמתחלה ל"ה אסור אלא ליומו ולבסוף לעולם ועיין במפורטים ז"ל שביארו דעת הרמב"ם ז"ל דלא מקרי מוסיף אלא כשנתוסיף איסור על החתיכה בזמן שעדיין האיסור הראשון על"י משא"כ בהך דשבועה בזמן המנו דהיינו שאר הימים מותר הי' בה מחמת השבוע' הראשון' ולא מהני מנו זו לענין יום הראשון ולפי דעת הראב"ד ז"ל לבאור' הקושיא במקומ' עומדת דאי נימא דבנתחמתן במחובר אסור תה"מ א"כ משכחת לה שפיר שיהי' בכל תאכל חמץ באחמין במחובר דאיסור חמץ בא מקודם ומ"מ שפיר יהי' גם טבל דטבל לבני חמץ הו"ל מוסיף דמעיקרא לא הי' אסור רק בימי הפסח דאחר זמנו אינו רק משום קנס וע"י איסור טבל נאסר לעולם ואף למאן דל"ל כולל מ"מ מוסיף חית ליה. אמנם באמת גם זה אינו דמלבד דלשיעת הראב"ד ז"ל דכל כה"ג חשוב מוסיף א"כ ע"כ לר"ש לית ל"י גם איסור מוסיף דלשיעתו נבילה על יוה"כ חשוב מוסיף דנאסר גם אחר עבור יוה"כ. הגה אף אם נאמר דהך דנבילה ביוה"כ ייירי שנתנבילה בעיה"כ ויוה"כ על נבילה לא הוי רק כולל ואין רא"י א"כ דר"ש ל"ל מוסיף וכמובן. הנה טבל על חמץ לכ"ע לא חשיב מוסיף דכיון דע"כ לריך לבערו בפסח משום כל יראה ל"ש לומר דנתוסיף בו איסור אחר הפסח ודו"ק: מעתה אמניא להביא רא"י להיפך דנתחמנו במחובר הוי מה"מ [מלבד דגם בלי שום רא"י הדעת נותן כן דמשיכי תיתי לומר כן דכיון שיוכל להחמין במחובר למה לא יהי' מה"מ] תהא דאיתא בש"ס דפסחים דף ל"ג שם אהך דהפריש חמץ תרומה ד"ה אינה קדושה מה"מ אחר ר"ג בר יצחק אחר קרא תתן לו ולא לאורו ומסיק שם דתיירי באחמין במחובר אבל

**מלחמות אריה**

א) מ"מ מו"ח ז"ל דאי אחמין במחובר אם הוא באיסור ב"ת חמץ מ"מ הרי אין כאן טבל כלל דאף דאיסור טבל הוי כולל מ"מ הרי לר"ש קיימין דל"ל כולל. עלה על לבי לומר דא"ל לזה אלא דאי אחמין במחובר ליכא כלל איסור טבל מטעם אחר דהא צברייתא קתני יכול יוליא ארס ידי חובתו בטבל שלא נתקן כל לרכו ומפריש צנמרא שהפריש תרומה גדולה ולא הפריש ממנו מעשר כו' ע"ש והנה אן קי"ל בש"ס ופוסקים דהפקר פטור מן המעשר. וא"כ לכאורה קשה הא דחמירין הא מני ר"ש הוא דאמר אין אכס"א הא תיפק ל"י דחמץ מקרי אינו צרשותי של ארס כמבואר בפסחים בכמה מקומות ורק עשאו הכתוב כאילו הוא צרשותי א"כ ז"א אלא לענין לאו דב"י אבל לענין חיוב מעשר נימא דחשוב הפקר ופטור מן המעשר וזהו דבר אשר ראוי לעורר עליו לפ"ד. אמנם השע"מ צה' לולב ד"ה דמאי הביא שיטת הר"ש והר"ר מנוח דהא דהפקר פטור מן המעשר היינו דק היכי שנטעם הפקר קודם שכל לירי חיוב מעשר אבל היכי שכבר נתחייב במעשר ואח"כ נעשה הפקר לא מהני להפקיע איסור טבל וחייב במעשר ע"ש ולפ"ז שפיר נימא הך להכא דהוי טבל מקודם שחל האיסור חמץ עליו [ובזה נרוח שיהי' מדוקדק לשון הברייתא דקתני יכול יוליא ארס ידי חובתו בטבל שלא נתקן כל לרכו ומפריש הש"ס דהפריש ממנו תרומה גדולה ולא מעשר ראשון כו' דלכאור' קשה דמ"ש דטבל מתרומה גדולה הי' פשיטא ל"י דאינו יולא וטבל הטבול למעשר ה"א דיוולא ב"י דלא מנינו בשום מקום שיש חילוק בין טבל לתרומה לעבל דמעשר אבל לפי האמור נימא דה"א דאיסור חמץ דמשווי ל"י כהפקר פטור מן המעשר כמו שאר הפקר קמ"ל דכיון דכבר נתחייב במעשר אינו פטור כשיטת הר"ש והר"ר מנוח ז"ל] ולפ"ז כשאחמין במחובר דאיסור חמץ חלה קודם שנתחייב במעשר [או לפי מה שהעליתי להלן בהגהה שאיסור חמץ אינו במחובר רק משעת התלישה וחילך] חשוב כמו שנטעם הפקר קודם תירוח דפטור מן המעשר וליכא איסור טבל כלל ודו"ק. אולם עוד יש לעורר לדעתו הא לעיל בפסחים ל"ג איתא צד"א הפריש תרומה והחמיתה אבל הפריש חמץ תרומה ד"ה אינה קדושה מה"מ אחר רב נחמן ב"י תתן לו ולא לאורו ומקו לה הש"ס באחמין במחובר ורב הונא צרי' דר"י משני ראשית שטירי נכרין ע"ש. והנה היכי דאינו קדוש וא"א להפריש כלל פשיטא דל"ש איסור טבל כלל דכל עיקר איסור טבל הוא רק מפני שרריך להריס ממנו תרומות ומעשרות ולפי מ"ש רש"י ז"ל ביבמות פ"ו ע"א הטעם דטבל במיתה הוא משום תרומת מיתה כתיב ב"י ולדעתו איסור טבל הוא משום דמעורב בו תרומה ומום פ"י בשם ריב"ז מדרשין בפרק הנשרפין סנהדרין ולא יחלל את קדשי בני ישראל בעומדים למרום הכתוב מדבר ויליף חילול תרומת ע"ש הרי מבואר דאיסור טבל הוא בא מטעם חיוב הפרשה א"כ בחמץ דליכא הפרשה כיון דאינו קדוש ל"ש איסור טבל כלל ולפ"ז קשה האי סוגיא דהכא. ואפי' לרב נחמן ב"י דמוקי התם באחמין במחובר דוקא ב"כ קשה לפ"מ החום' שם דכל הסוגיא אזלא לריה"ג דחמץ מותר בהנאה אבל לפי מאי דקי"ל דחמץ בחמץ הפסח אסור בהנא' א"ל כלל להני ק"אי דל"מ נחיתה כלל ע"ש ודומק לומר דכיון דלאחר הפסח קי"ל כ"ש דמותר בהנא' ואז שייך ב"י הפרשה משו"ה לא נפקע ממנו איסור טבל דהא מ"מ כיון דאינו רשאי להשהותו אלא מחויב לשרפו בחמץ המועד א"כ ל"ש ב"י הפרשה. ועוד הא רבינא משני התם לעולם דברי הכל הוא מי שאיסורו משום כל תאכל חמץ בלבד ומשמע דאיתא גמי כר' יהודה דאסור גם לאחר הפסח. ולר"ד' בודאי ל"ש הפרשה כלל ולפי' לדעתו :

# שאלות ותשובות סימן עז רצה צה

מלאכות אריות ורק היבט שאין לנו באין לדון על הרבה בעצמות ורק שאינו ראוי לאיש זה וכדומה שפיר יש לומר לאחר שאסרוהו חז"ל חסוד אינו ראוי גם לענין דאור יחא. זה חילוק נכון מאוד מלך הסביר הישרה. וכוה ית יישב כל המקומות שגראיס פותרים זה את זה בענין זה שנתחבט בזה הגאון בעל ע"ל דכהך דוגמה האיש מעון. דכל מי שבה ביאה אסורה מיניו אין המים בודקין שפיר אמרי' דאף אי בא ביאה אסורה מדברי סופרים אין המים בודקין דהתם אמרה תורה שלא יעשה הש"י גם מפורסם דבדיקת המים לאיש אשר אינו מנוקה מעון ביאות אסורות דאיהו בקרי כו' ואחר שאסרו חז"ל ביאה זו והוא עובר אי"כ על לאו דלא תסור שפיר הו"ל אינו מנוקה מעון. וכ"כ בהך דאונס שפיר אמרין שאם היתה אסורה עליו מדרבנן אינו נושאה דלו תהי' לאשה אשה הראוי' לו דהתם עיקר הדבר שאנו דנין אם היא ראוי' לו לאשה וכיון שחז"ל אסרוהו עליו פשיטא דהו"ל אינה ראוי' לו. והתור' אמרה שא"ל לנושאה רק היכי שאין שום ענין חוץ בנשואין. משא"כ בהך דטביחה לענין דו"ה לר"ש דס"ל שחיטה שאינה ראוי' לה שמה שחיטה דאמרין דהיכי דל"ה אינה ראוי' רק מדרבנן חייב דו"ה. עיין ש"ס דב"ק דף ע"א הניחא למ"ד מעשה שבת דאורייתא אלא למ"ד רבנן שחיטה ראוי היא. דהתם אנו דנין על השחיט' בעצמות' דכיון

אבל אחמין בחלוש קדשה עי"ש. ומזה מוכח א"כ דאחמין במחובר הוי מה"ת דהרי תקרא ליה (ה) והנה בראשית ההשקפה ששכתי שזה ראוי שאין עליה תשו'. אולם אחרי ההתבוננות מוכרתי שכבר נתפתק בכפין זה הגאון בעל משנה למך בפ"ז מה' תרומות מהא דקיי"ל דכהן עמא שאכל תרומ' טמאה שאינו בתיתה דכתיב ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שמתוללת ועומדת ומספקא לי' בני שאכל תרומה טמאה מדרבנן אי חייב מי אמרין דכיון שטוהר' היא מה"ת שפיר קרינן צ"י כי יחללוהו או דילמא דכיון דמ"ת עמאה מדרבנן הו"ל מחוללת ועומדת ואחר שהביא ראיות לכל דך סייס והדבר לריך תלמיד אל"י עיין בדבריו הנחמדים ז"ל. והנה א"כ דגם בעמאה מדרבנן מתעטין שפיר מקרא דפרט לזו שמתוללת ועומדת לכאור' אין מזה ראוי' דאף א"ת של"ה באחמין במחובר רק חמץ דרבנן מ"ת שפיר י"ל דל"ה תרומה מה"ת מניעוטה דמתן לו ולא לאורו דעתה שאסרוהו חז"ל ליה תרומ' מה"ת וכ"כ בהך דתרומה עמאה מדרבנן דמתעטין מקרא דכי יחללוהו דפ"ט לזו וכו' ומבואר (ב). ובנוף הדבר אי דבר שהוא מדרבנן הו"ל אחר שאסרוהו חז"ל בכלל אינו ראוי מה"ת אחיכה לחלק הענינים. דהיכי שאנו דנין על הדבר בעצמותו פשיטא דמאי דהוי אינו ראוי מדרבנן לא משוי לי' אינו ראוי לענין דאורייתא דמלך עצמות הדבר באמת ראוי הוא

## מלחמות אריה

(ח) לפע"ד הוי נראה לומר לא כדברי ער הגאון בעל חת"ס ז"ל ולא כדברי מו"ח ז"ל. אלא דבמחובר לא חל איסור חמץ לענין שאינו עובר עליו משום צ"י וכו' כל זמן שהוא מחובר ומטעם דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ כתבואר בפסחים ה' ע"א ואכילה הוא בחלוש דהא כשאוכל ממחובר נמי נעשה חלוש על ידי אכילתו אבל כשנחלש בתוך הפסח חל איסור חמץ דלא נסתבר כלל לומר דמשום דאחמין בעורו מחובר לא יהי' אסור משום חמץ מה"ת גם לאחר שנחלש אבל אם לא נתלש עד לאחר הפסח לא חשיב חמץ שעבר עליו הפסח שיהי' חסיר לר"י מדאורייתא ולר"ש דאין קמ"ל כוותי' מדרבנן. ולפ"ז שפיר משני הש"ס הא דלא היתה לי' שעת הכושר כגון דאחמין במחובר דאע"ג דבעורו מחובר לא ה"ל איסור חמץ ואין קיי"ל בקדושין ס"ב ע"א דאם אמר פירות ערוגה מחוברים יהי' תרומה כו' לכשיחלשו ונתלשו דבריו קימים א"כ ה"י יכול לקרוא שם תרומ' בעורו מחובר מ"ת כיון הא דמנהי קריאת שם במחובר היא משום דבירו לתלוש וכל שבירו לאו כמחוסר מעשה דמי כמו שכתבאר התם א"כ הא הכא לאו בירו הוא דכשיחלש בתוך הפסח שוב יהי' חל איסור חמץ. ומשו"ה חסוד לא היתה להם שעת הכושר. וכוה נרוח לנו לישב מה שראיתי מקשים בהגהות הגאון רי"פ על ע"ש החוס' שם דהך דרשא דמתן לו ולא לאורו לא אינעריך אלא לריה"ג דאית לי' דחמץ מותר בהנאה. דלהקך תנאי דאסרי חמץ בהנאי בלא"ה ל"ח נתינה כלל. וע"ה הקשה המניה דתיפוק לי' דאינו יכול לקרוא שם תרומה דאיסור הנאה לאו דידי' הוי כדאמרין שני דברים אינם צדשותי' של אדם כו' ע"ש ולפי האמור ניחא דכ"ז שהוא מחובר לא חל איסור חמץ כלל והוי שלו. ורק מטעם דבעין שיהא ראוי לנתינה לא תהני ההפרש'. דאי יתלש יהי' אסור משום חמץ. אבל בלא הך טעמא דבעין נתינה ה"י יכול שפיר להפריש בעורו מחובר לכשיחלש דאכתי שלו הוי בשעת הפרשה ואחר הפסח יתלשם ליתן להכהן. אלא כיון דבעין שיהי' בירו בשעת הפרשה לקיים מצות נתינה תיכף אינו קדוש ודו"ק :

(צ) הנה לפע"ד י"ל לכאור' דראוי' זו חוזר וגרא' דאפילו אי ניתא דכל שאסור מדרבנן תהני כמו אינו ראוי מה"ת מ"ת על כרחך מוכח דאחמין במחובר אסור מדאורייתא כיון דאמרין דלא היתה לה שעת הכושר לא משכחת לה כלל באופן אחר רק באחמין במחובר וקרא להכי אחי אחי הא"כ יתכן דקרא אחי למעט דבר שהוא מותר מה"ת ואך חז"ל אסרו לאח"כ. דוגמא לזה ראיתי להגאון המניה מ"ל צפ"ה מהלכות שבועות הלכה י"ט שכתב לפרש דברי ר"ת גבי מין ושכר זיור לאסור יין מנזה כיון הרשות ופריך מאי נינהו קדושא ואבדלתא וכי מושבע ועומד מהר סיני היא כן הוא בירסת ר"ת בגזיר ד'. וכתב המניה לפרש כונתו דאין דרך המקרא לרבות דברים שעתידים חז"ל לתקן וכוה הוא תמה על תשו' הרא"ש ז"ל ע"ש. אולם י"ל דאין דבר זה מוכרע שהרי בכתובות י"ב ע"ב איתא אלמנה דכתיבא באורייתא תא"ל ומשני דעתיד רבנן דמתקני לה מנה ומי כתיב קרא לעתיד אין כו' ע"ש ולפ"ז שפיר ניחא ראוי' תשו' הרא"ש דשבועה חלה על תנזה דרבנן והבן ולפ"ז גם דברי מו"ח ז"ל עולים יפה. אך לדעתי אדרבה י"ל דתסוביא זו מוכח דאיסור דרבנן ל"ח אינו ראוי מה"ת דהנה התם אמרין בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאילתא וכן מורין צבי מדרשא כוותי' ופי' רש"י ז"ל מורין הוראה. ויש לתמוה דהשקלא ועריא הוא רק לריה"ג דחמץ מותר בהנאה כמ"ש רש"י ותוס' אבל לרידן דקיי"ל דחמץ אסור בהנאה אין חילוק כלל בין היתה לה שעת הכושר או לא היתה לה שעת הכושר ובכל נוני אינו קדוש דהא ליכא נתינה כלל א"כ איך אמר דמורין צבי מדרשא כוותי' אטו הורו צבי מדרשא כריה"ג. ומלאתי שהגאון ראש יוסף על פסחים הנדפס מחדש עמד בזה והיני בל"ע ע"ש אבל לדעתי נראה ד"ל ד"ת לר"ש דס"ל דחמץ לפני זמנו מותר וכתבו החוס' והרא"ש ז"ל דמותר רק בהנאה אבל באכיל' אסור מה"ת ורבים מהקדמונים פוסקים דהלכי כר"ש אלא דס"ל דמורה ר"ש דמדרבנן אסור גם בהנאה עיין בדבריהם. ומעמה שפיר ניחא דהורו צבי מדרשא כוותי' היינו צע"פ דמותר בהנאה ואסור באכיל' מה"ת ולכן יש חילוק בין אחמין במחובר שלא היתה לה שעת הכושר או אחמין בחלוש [ולדעתי נראה שמתאן ראוי' ברורה לפסוק הלכה כר"ש דחמץ לפני זמנו מותר בהנאה ואסור באכיל'] ומעמה לפ"ז מוכח דאיסור הנאה מדרבנן לא מהני לענין דאורייתא דהרי אחמין בחלוש שפיר הוי קדוש דחשיב נתינה ודו"ק :

דכיון דכתיב וטבחו ס' לר"ש דכיון שאינו ראוי לא חשיב שחיטה כלל ואינו בכלל וטבחו וכיון דמה"ט הו"ל ראוי אין מקום למעט זה מהך דוטבחו דאין למעט רק היכי דלא חשיב שחיטה בעלמא וכו"ל וז"ב :

**אלא** שעריין עומד לנגדי דברי רש"י ז"ל פסחים דף ל"ה ע"ב דפרקי הש"ס דמאי הא לא חזי ליה. שפ"י וז"ל ואמרין לקמן מי שאיסורו משום כל תאכל חמץ לבדו יא"ל זה כו' [הוא אוקימתא דרבינא שם דלפ"י תימא רבנן ודחה הש"ס וכו' לבדו כתיב וז"ש רש"י ז"ל א"נ דהו"ל מה"ב ועיי' במפורשים שדדקו בזה] הרי דאף שאינו אסור רק מדרבנן מ"מ נחמטע תקרא מל"ת עליו חמץ דלא"ל זה כו' והתם אנו דנין על החתיכה בעלמא' שלא תהי' אינה ראוי' מלבד איסור חמץ. ואם אמנס כי יש מקום בראש לחלק ולומר דגם התם לאו על ענמות החתיכה קאחינן עלה ורק שהמורה אמרה שלא יהי' אינה ראוי' לאכילה להאדס מלך אחר דלא תאכל כו' אזכורה לאדס הוא אולם אין הדעת נוטה בזה. אולם באמת כבר כתבתי בחידושי דאין מדברי רש"י ז"ל אלו ראוי' כלל שכוונת רש"י ז"ל הוא רק דכיון דעיקר איסור דמאי מטעם שפיקא הוא דלא לא לא עשרם המוכר הע"ה ולדך הספק הזה באמת הוא עובל מה"ט ואינו יולא ירי מלה דלא"ל זה וכו' וא"כ אף שזה הספק אינו רק ספק דדבריהם ע"מ אינו יולא מדרבנן מיהא דכמו שאסרו חז"ל דמאי באכילה משום הספק ההוא כמו כן מה"ט נופא הו"ל לחז"ל לומר דאינו יולא ירי מלה דלמא לא עשרו והו"ל עובל מה"ט ועיי' בפירש"י ז"ל לקמן בטבל עובל דרבנן שכתב באמת רק טעמא דמה"ב וע"כ משום דאין למעט תקרא מה שאין איסורו רק מדרבנן והבן. ואין להקשות לפ"י דא"כ מאי משני הש"ס בהך דמאי דאי צעי תפקר נכסי' והו"ל עני וחזי ל"י דמאכילין את העניים דמאי דלכאור' קשה הרי מ"מ עתה לא הפקיר ובשלמא להך טעמא דמה"ב ניחא דכיון שיכול להפקיר נכסי' אין העבירה צא ע"י המלוא דל"ה לדעת התוס' ז"ל מה"ב או דנימא כמ"ש התוס' בסוגיא זו דמלה תאכל עניות ואין בה משום דמאי משא"כ להך טעמא דל"ת חמץ כו' דעתה מ"מ אסור עליו משום איסור דמאי וגם הך תירולא דמלה הוא תאכל עני לא שייך בזה דלאנו דנין אס ה' חמץ דל"ה תאכל עניות. וז"ל דכיון שיכול להסיר מעליו האיסור הזה אין למעט מל"ת חמץ שבירו שלא יהי' אסור לו רק משום חמץ. וכ"ז א"כ כשאנו דנין כמו שהיא כעת אבל אס נאמר דעיקר הדבר שאינו יולא ירי מלה הוא משום דנחוש גם לענין זה דשמא הוא עובל גמור ואנו דנין א"כ רק לדר הספק דלא עישרם הרק"ל דמאי משני דאי צעי תפקר כו' שמי"מ אין יוכל ללאת דנחוש דשמא לא עישרו והו"ל עובל גמור מה"ט. אמנס באמת כבר העליתי דאי נימא דמאכילין את העניים דמאי ע"כ גם חז"ל לא חשו על התבואה הלזו שגא אינה מעושרת דל"כ"כ מה לי עני מ"ל עשיר ורק שהוא תקנה כוללת מדרבנן דאם נחיר כל הללקח תע"ה וכסמוך על הרוב המיעוט יאכלו שאינו מעושר ולכך מאכילים עניים דמאי שזה אינו רק ענין פרטי וכ"כ א"כ לענין מצות מצה אין לחוש לספק זה דהוא ענין פרטי והארתתי בזה והאמת"ל. ועיי' בש"ס דשבועות דף ל"א אינה נוהגת אלא בראוי להעיד לאפוקי מאי א"ר פפא לאפוקי מלך ור"א בר' יעקב אמר לאפוקי משחק בקוביא תאן דאמר מלך אבל משחק בקוביא מדרורייתא מיחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו ואן קיי"ל כראב"י דגם משחק בקוביא אינו בשבועת העדות ומוכח לכאור' דאף בכה"ט שאנו דנין לענין הדבר בעלמא' א"ר מדרבנן חשוב אינו ראוי גם לענין דאוריתא דהתם הך דאין נוהג רק בראוי להעיד היינו ראוי להעיד בעלמא' וכאש' ברתתי בחידושי דלענין שבועת העדות תרתי בעי' ראוי להעיד מלך עלמותו וגם שיהי'

תועלת ממון בעדותו. ועלה על לבי לומר דהא דמשחק בקוביא אינו בשבועת העדות לראב"י ולדין דקיי"ל כוותי' אין הטעם משום דחשיב אינו ראוי להעיד דזה באמת חשוב ראוי כיון דמדרורייתא מיחזי חזי וכנ"ל דמלך עלמותו חשוב ראוי ורק משום דמ"מ אין תועלת בעדותו ואן בעי' לענין שבועת העדות מלבד שיהי' ראוי להעיד מלך עלמותו שיהי' גם תועלת בעדותו לענין ממון וכיון דרבנן פסלוהו אין נ"מ בעדותו. ועיי' דש"ב ז"ל בחידושי שהקשה לר"פ דמ"מ כיון דרבנן פסלוהו אין כאן הפסד ממון לחובע בכפירתו ותירץ דאע"פ שאין מוליחין ממון עפ"י עדות מ"מ אי תפס לא מפיקין מיני' כיון שאין כאן רק פסול עדות דרבנן [ובחי' בארתי דבריו ז"ל דאף דלענין הא דבעי' עדות ממון ממון זה ברור בעינין ואפי' גורם לתמון לאו כמתון דמי לענין זה וגם מה שמועיל לענין חפיסה אינו מועיל לענין זה וכדמוכח מהך דמשביע עדים שהדליק גדושו שבצת דקלב"ט מהני חפיסה ואפי"ה פטורים מ"מ לענין הסועלת שלריך להיות בעדותו כל שיש תועלת ישנו בשבועת העדות] ולפ"י הדק"ל דאמאי באמת פטורין לדין כיון דחשיב ראוי להעיד וגם יש תועלת בעדותו לענין חפיסה. ולכאור' י"ל דבאמת בזה פליגי אי מהני חפיסה. אמנס א"א לומר כן להרשב"א ז"ל שפייס אהך שכ' דבפסולי דרבנן מהני חפיסה ומהאיא שמעינן להא ולפי הג"ל אין זה אליבא דהלכתא רק אליבא דר"פ דלא קיי"ל כוותי'. אמנס יש לומר דפלוגתייהו הוא אי הך דמהני חפיסה חשוב תועלת בעדותו ולראב"י ל"ה זה נ"מ לתועלת בעדות דמי י"מ דיתפוס וגם דעיקר הגי' כשיתפוס בעדים דבלא עדים בלאו עדות הפסול דרבנן מהני חפיסה. **ובזה** יתיישב מה שנתקשתי בחי' על הרשב"א ז"ל שהקשה מה דאמרי' בש"ס דף ל"ב שם בהך דהכל מודים בשכנגדו חסוד על השבוע' אילימא דחשיד לוח ולימא ל"י מי יימר דמשחצבת והרי גם התם מה"ט נוטל בלי שבועה ורק דרבנן תקנו בחסוד שיטבע שכנגדו. ומאי קושיא הרי לפי פסק ההלכ' לא קיי"ל כר"פ בזה וגם משחק בקוביא ליתא בשבועת העדות. ולפי הג"ל ניחא דכיון דבזה לא פליגי דכיון דמה"ט מיחזי חזי חשוב ראוי להעיד דכשאנו באים לדון לענין ראוי מלך עלמותו כל שראוי מה"ט חשיב ראוי לענין שבועת העדות אף שאינו מדרבנן וכנ"ל. ורק דלראב"י משחק בקוביא אינו בשבועת העדות משום דמ"מ אין תועלת בעדותו ואין הפסד בכפירתו דמה דמועיל עדות לענין חפיס' ל"ה נ"מ בעדותו וכנ"ל ס"ל להרשב"א ז"ל דזה ל"ש רק בכה"ט דמי יימר דיתפוס. ומי יימר דיתפוס בעדים וכנ"ל. משא"כ בהך דחשיד פשיטא ל"י דזה חשיב תועלת דישבע באמת ויעול ורק דלענין ראוי להעיד עדות ממון אמרי' דמי"מ אינו ממון ודאי דמי יימר דמשחצב גם באמת. וכיון דמה"ט נוטל בלי שבועה שפיר חשוב ראוי להעיד מלך עלמותו וכנ"ל בהך דמשחק בקוביא דבזה לא פליגי דכיון דמה"ט מיחזי חזי אף דרבנן פסלוהו חשיב ראוי מלך עלמותו וכנ"ל ודו"ק בזה. ועיי' רש"י ז"ל שכ' בהך דמשחק בקוביא וז"ל ור"א סבר הוהיל דסוף סוף אי מתסיד לא מקבלין ליה לא קרינן כו' והוא ער עכ"ל. מדבריו אלה ז"ל נראה דלכאור' דלראב"י חשוב אינו ראוי להעיד ודלא כמס"ל דמתך דהוא עד ילפינן דבעי' ראוי להעיד וכמבואר בתוספתא הובאה ברש"י ז"ל בריש פרקן. והוא עד בראוי להעיד הכתוב מדבר עיי"ש. ומוכח א"כ דאינו ראוי מדרבנן משוי ליה אינו ראוי מה"ט גם היכי שאנו דנין לענין עלמות הדבר לראב"י ולדין דפסקין כוותי'. אמנס אחרי ההתבוננות אמילא דאין כוונת רבינו ז"ל דחשיב אינו ראוי מה"ט דרבנן פסלוהו ונחמטע מהך דהוא עד דראוי להעיד בעינין. ורק דכוונתו ז"ל הוא דלראב"י ס"ל דגם זה ילפי' מהך דהוא עד דבעי' שיקובל עדותו בב"ד וכל שאין

נימא דנחבקעו הו"ל חמץ מה מהני לר"י שרייה בחומץ דקאמר התם שורין בחומץ וחומץ לומחן ואף רבנן לא פליגי עליו רק משום דס"ל לחומץ אינו לומח דכיון דנחבקעו הו"ל חמץ מה מועיל מו לתיבת החומץ אחרי שכבר החמיץ עכ"ל כ"ת. ולדעתו אין כאן מקום קושיא דמהך דשורין בחומץ בודאי לק"מ לנוכל לומר דשורין בחומץ קודם שנחבקעו שלא יבא לידי ביקוע וחיתוך. וכ"ל קלח מפירש"י ז"ל שכ' אס רואה שנופחות שורין בחומץ עיי"ש. אמנם גם מ"ש"י ז"ל בנחבקעו בודאי ממהרות להחמיץ דבריו ז"ל נכונים דודאי אינו מחמיץ חיקף עם הביקוע כל שעדיין לא שעה שיעור חיתוך דגם בנפלו מים על קמח לא נחמץ קודם שישהה שיעור כדי להחמיץ וגם דכל שעדיין במים לוגים אינו יכול להחמיץ כלל דגם בעיסה אמרינן חטיל בצונן ורק דאח"כ כשמוציאין מהמים המה ממהרות להחמיץ וז"פ וברור כבונות דברי רש"י ז"ל ובחסם נחקשה כת"ה צוה : ובנוף עינן איסור הבקוע איני מסתפק טעמא מהו. אס לאמר להטעם הוא דכל שנחבקעו עיילו בהו מיא וממילא מחמיץ. או דהביקוע אינו רק ראי' שנחמץ ונפח ביותר ואז המים מחמיצים וכל שלא הגיעו לידי מדה זו אינו מחמיץ. והנה לענין הלתיחה לכתחלה אמרינן בש"ס דפסחים דף מ"ט. די"ל דשעורים גרועים מחטים דחטים שריירי וקשים וכמו כן י"ל להיפך דחטים גרע משום דלית בהו זירי וזה תלוי בשני הטעמים האמורים וכמוכין. אמנם כ"ז לענין הלתיחה לכתחלה. אמנם עיקר הטעם דאוסרין בדיעבד בנחבקעו עדיין לא גרע מהו. ועלה על לבי דעכ"ל כטעם האחרון דהביקוע אינו רק אות שנחמץ ביותר דכל שהגיע לידי ריכוך וגיפוח כזה מקבל חיתוך. אבל מה שבאו המים לחוסם לחוד אינו נחמץ עוד בלי הריכוך דהרי גם בחבשיל חס שנמלא גרעון בתוכו קיי"ל דבעי' נחבקע לדעת רוב הפוסקים ז"ל. והאמאי הרי בחמין בודאי נבלעו המים בתוך החטה דמפליט ומבלע. וא"כ דכל שבאו המים לתוך החטה מחמיץ למה בעינן נחבקע צוה. וגם יס להביא ראי' דהרי מר עוקבא ס"ל דלא נחבקעו ממש אלא כל שמניחים עפ"י חביות והם נחבקעו ומה מועיל זה לענין הכנסת המים דהרי מ"מ עדיין לא נחבקעו. א"ו למטעם קיבול החיתוך אחר שנחבקע חתינן עלה וס"ל למר עוקבא דכל שקרוב להחבקע כ"כ נ"כ מקבל חיתוך ולא בעינן נחבקע ממש : אולם עדיין אין הכרע כ"כ מכ"ז. דיש לומר דאנו דנין בלחמא על בליעת והכנסת המים חוך החטים ואשר ע"כ נחבקעו אסורות שנכנסו בודאי לחוכן המים ורק דמר עוקבא ס"ל דגם היכי שקרוב כ"כ להחבקע עדין שיתבקעו מאליהם פ"י ההנחה עפ"י חביות. ג"כ המים נכנסות לחוכן. וגם בהך דחבשיל שנמלא בחוכה גרעין דבעי' נחבקע דוקא. י"ל להטעם היא דבלחמא בחליטה ליכא חשש חיתוך כלל דאינו מניחו להחמיץ. ורק דחבשיל החשש הוא שנחמץ קודם שהרתיח עינן ש"ס דפסחים דף ל"ט ובפירש"י ז"ל שס ואז אינו בולע כשלא נחבקע : ועדיין יס לדבר צוה בנמלא ככלי שני דמבלע ואינו מבשל אי שייך צוה ענין חליטה דמשמע מדברי הש"ס שם דבעינן ביטול ועינן בש"ס שם לעיל דף ל"ז לענין עירוי ועינן חוס' שם דה"מ ות"ק עיי"ש אלא שלא הספיק הזמן עמדי לברר זה כל הנידוך : אמנם נראה להוכיח דמה שנכנסו המים לחוכן לברר אינו מניק. מש"ס דע"ז דף ס"ה ב"י"ג שנפל ע"ג ענבים יריחם וכן מותרות ואס המה מבוקעות אסורות דמסיק הש"ס שם דחטים שנפל עליהם י"י"ג גם שאינם מבוקעות אסורות דאגב זירייהו כמבוקעות דמ"ז וא"כ גם לענין חיתוך למה בעינן גם בחטים נחבקעו דוקא כיון דגם בלא נחבקעו עיילי בהו מיא אגב זירייהו אי' דמ"מ כיון שלא נחרכו כל כך עד שיתבקעו אף אי עיילו

שאין מקבלין אותו לא קרינן ב' והוא עד ומ"מ בעינן גם הך דבראויס להעיד כו' לענין היכי שמקבלין העדות מהפסולים וכגון במתיחה וסוטה דגם אשה מהימנא ומקבלין עדותה דמ"מ אינה בשבועת העדות משום שאינו ראוי להעיד וכמבואר כ"ז בפוסקי' ז"ל ואף א"כ דאין למטע זה מהך מיעוטא דהוא עד דבעי' ראוי להעיד מלך עלמותו וכ"ל מ"מ מלך אחר אינו בשבועת העדות היכי שמ"מ אין מקבלין עדותו יי' מה"ת או מדבריהם לא קרינן ב' והוא עד וזה שדייק רבינו הואיל כו' שלא מקבלין ל' כו'. ויש להמתיק הדברים ביותר דכיון דמחלקינן בשבועת העדות בין ב"ד לשלא ב"ד וכשאין מקבלין עדותו אין יחרון בזה מה שפי' ב"ד וכמוכין והבן זה. ובחידושי הארכתי לומר דלפי מ"ש הרשב"א ז"ל דבפסולי עדות דרבנן מהני תפיס' גם מדרבנן חשיבי ראוי' להעיד מלך עלמותו ומשום דכיון דמועיל תפיסה ע"כ גם חז"ל לא פסלו אלו לגמרי שיהי' חשובים אינם ראויים להעיד ורק שזהירו ל"ב"ד שלא יקבלו עדותן של אלו דחשידי בעיני חז"ל ומה"ט מועיל תפיסה גם בעדים דגם מדרבנן חשובים ראויים לעדות וכשעשה דינא לנפשו וחפס מהני ל' שפיר עדותם של אלו דהוי ראויים להעיד ורק שאין ה"ב"ד מקבלין עדותן מדבריהם וכנ"ל ולפ"ז ע"כ אנו לריכין לכל הג"ל גם א"כ דא"ר מדרבנן חשיבי א"ר גם מה"ת ודו"ק. ויש לי צוה בחידושי דברים הרבה אלא שאין כאן מקום ביאור. ועפ"י הדברים האלה והחזיון הזה הנה בנוף הספק שנסתפק בהאון בעל מ"ל בכהן טמא שאכל תרומה טמאה מדרבנן שפיר קרינן ב' ומתו בו כי יחללוהו כיון דמה"ת אינה מחוללת ועומדת בעלמותה וכנ"ל. אמנם בהך דמפריש חמץ תרומה דאינה קדושה י"ל לפ"ז דאף אי לא הוי רק חמץ מדרבנן ל"ה תרומה דעיקר הא דאינה קדושה היא לרנב"י משום דכתיב תחן לו ולא לאורו דגורה תורה דבעינן שיהי' התרומה שיפריש ראוי לכהן לאכיל' א"כ אחר שאסרו חז"ל אותה באכיל' אינו תרומה דמ"מ אין ראוי לו רק לאורו וכנ"ל בהך דלו תהי' לאשה אשה הראוי לו דכל שאינה ראוי' לו אף אס אינו רק מדרבנן ממעטינן לה שפיר מקרא. אולם אחר העיון ראיתי דז"א דעיקר הא דמחלקינן לרנב"י בין אחמיץ במחומר לאחמיץ בחלוש הוא משום דבעי' לא היתה לו שעת הכושר דכתיבה לו שעת הכושר בלחמא דקדשה וכדמוכא לה מהך דאין תורמין מן הטמאה על הטעורה ואס תרם בשוגג תרומתו תרומה עיין בש"ס שס. ומוכח א"כ דהא דמיעטה תורה תחן לו ולא לאורו היינו ע"כ שאמרה וגזרה תורה דבעי' שיהי' ראוי' לאכילה מלך עלמותה ואין המיעוט משום שאין הכהן יכול לאוכלה ואנן בעינן שיתן לו דבר שיהי' לו לאכלה דאל"כ אין מקום וסברא לחלק בין לא היתה לו שעת הכושר להיתה לו דמה ג"מ צוה להכהן הרי מ"מ אינה יכול לאוכלה עמה וכמוכין לתבין וכיון דעל עלמות הדבר אנו דנין פשיטא א"כ דכל שראוי מה"ת אף שמכז"ל אסרוהו הו"ל ראוי מה"ת ואין למטע מקרא דתחן לו כו' וע"כ מוכח מזה דאחמיץ במחומר הוי מה"ת וכנ"ל ויש לי צוה הראורי דברים הרבה אולם יען לא באו אללי בכור הבחיני בשגם כבר כתבתי דכל הבא להוציאו מחוקת איסור תורה עליו הראיה אשים מחסום לעטי צוה :

**ואחרי**

שהוכחתי בעזה"י דחיתין שהחמיצו גם במחומר הוי חמץ מה"מ אבוא לבאר דין חטים המבוקעות. הנה כמעט מכל דברי הפוסקים ז"ל נראה מבואר דאסורות מה"ת וכאשר העיר צוה כת"ר גם כן. אולם ראיתי לכ"ת שנחקשה בדברי רש"י שכ' בפסחים דף מ' בהך דאין לותחין כו' ואס לתת נחבקעו אסורות כו' דודאי ממהרות להחמיץ דנראה לכאור' מדבריו דנחבקעו אינו חמץ ורק משום חששא דממהר להחמיץ וכתב עוד דעכ"ל כן דאי עיילו

עיילי זהו מיא אינס מקבלין חינוך וכנ"ל בעפס האחרון וכ"י קלח ראי' מהך לחיט'ס שנעטעו בנהר דלדעת הרב'ס פוסקים לא צעין נחצקעו. ונס שאינס מבוקעות אסורות דפי"כ דה"ע דכיון שאנו יודעין שנעשהו בנהר אנו חוששין שמה נחרכו ואינו ניכר כל כך. משא"כ לעפס הראשון דבמבוקעות משום הכנסת המים אנו צאים לדון הרי אנו רואין מ"מ שלא נחצקעו וביחוד לשמואל דנחצקעו ממש צעין. דלדעת הרב'ס פוסקים כוונת קיי"ל אלא שזה יש לדחות קלח אולם מהך דפי"ז היא ראי' ברורה לדעת דהכנסת המים בלי ריכוך אינו מציק א) [וכי' טובח לדינא היכי שלחת חיט'ס בקופ'ס שלא תחמת המים] ודו"ק בזה :

**ועדיין**

יש לעיין בזה מהא דאמרי' בש"ס לעיל דף ו' אהא דקאמר ונבטליה בשית כיון דאיסורא דרבנן עלויה כדאורייתא דמיא כו' דאמר ר"ב כו' אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפי' בחיטי קורדייתא אין חוששין לקידושין ופירש"י דהיינו שקידש בחמלת שש שאינו רק מדרבנן ואפי' בחיטי קורדייתא שהם קשים מאוד אפי' אם בלא עליהם מים אין חוששין לקידושין פיי"שה ואם נאמר כנ"ל דעיקר האיסור בנחצקעו משום שנחרכו כי' עד שהגיעו לביקוע אי' מאי רבותא בחיטי קורדייתא שהם קשים מאוד הרי אין איסור רק בנחרכו עד שנחצקע ומה דר קולא יש בזה שהיו מעיקרם קשים ביותר הרי השתא נחרכו. ולכאורה אמרתי להוכיח מזה דרש"י ז"ל הוא מהסבורים דנעטעו בנהר לא צעין נחצקעו ואף שאינס מבוקעות אסורות וא"כ י"ל דמייירי בכה"ג והוי רבותא דאף שהם קשים מאוד חוששין להם אף שלא נחצקעו [ולפי"ז י"ל דס"ל דגם נחרכך לא צעין בהך דעביעה ודלא כמש"ל להוכיח דריכוך עכ"פ צעין וכמו בנמלא בחבשיל דאף לדעת המחמירים בלא נחצקע מ"מ נחרכך דוקא צעין דאל"כ הדק"ל דמה ג"מ בין חיטי קורדייתא לשאר חיט'ס וכנ"ל] אמנם עדיין יקשה דכיון דלא נחצקעו עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וא"כ בתחלת שש הא הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא. ואשר אמזה בזה לפמ"ש בחידושי לבאר דפלוגתא דרבי ורבנן אי גזרי על שבות בין השמשות. והרי הלכה רווחת בישראל דספיקא דרבנן לקולא וכיון דביה"ש ספיקא הוא איך ולמה נחמיר על השבותים. ואמרתי דכיון דכל ענין השבותים שבזרי הוא משום דשעא יבוא לעבור על איסור תורה אי' אין זה ענין לספיקא דרבנן דכיון דאם יעבור ביה"ש על האיסור חורה יעשה איסור דספיקא דאורייתא לחומרא ובאשם תלוי קאי למאן דלא צעין חמיכה אי' כו' אי' באתת הי' לחז"ל שפיר לגזור גם אז על השבותים דעדיין גם עמה יש לחוש שלא יבוא לידי כך לעבור על איסור תורה ורק דרבי ס"ל דלא גזרו רק משום חשש שיעבור על ודאי איסור תורה ולא משום חשש שיעבור על הספק אצל אין זה ענין כלל לספיקא דרבנן והארכתי בזה ואכת"ל. וא"כ גם בזה נאמר דכיון דהא דאסרו חז"ל חמץ מתחלת שש הוא שלא יבא ליגע באיסור תורה דאדם טועה שעה אחת אי' גם בספק חמץ החמירו מחשש זה בעלמא דשמא יטעה בין תחילת שש לסוף שש ויעבור על ספק איסור תורה. וכנ"ל בהך דשבות ביה"ש לרבנן : וגם לרבי אין לדמות גזירת חז"ל זו לזו וי"ל דבזה גם משום חשש שיבוא

לידי ספק איסור תורה חששו לטעות שעה אחת שכיחא ביותר והבן : ויש לי עוד בזה הרהורי דברים הרבה לפירושם של בעלי התוס' ז"ל ודעמס דמייירי בסוף שש ורק לחיטי קורדייתא הוה להו נוקשה ומדברי המ"א דבנוקשה צעין שלא הי' מעולם ראוי לאכילה עיין ס' חמ"ב ובנין ספק דרבנן צמ"ש לדעת הסבורים דחמץ הו"ל דשיל"מ אכן לא לרפתים עוד במלך הדעת והבחינה ולא באתי איפוא רק לעורר לב המעיין המשכיל לידע דמחוי לי' במחוב: **ועי' ד** אשר הפיר כמ"ס בנוף הבדיקה שאנו נוהגים שלוקחים מלא חפטים מהחיטים מאיזה מקומות וכשיש ששים נגד המבוקעות והמלומחות אנו מתירים אותם לקמחא דפסחא דמג"ל לסמוך על בדיקת קלחם לדון מזה על כולם. ביחוד אחרי דהמבוקעות המה אסורות מה"ס והו"ל ח"כ ספיקא דאורייתא עכ"ר. הנה מ"ש דיש כאן חשש תורה לימא לדעתו דכיון דלאו יודעין בצירור דיש כאן רוב שאינס מבוקעות הנה מה"ס ברובא בטל דאף אי נימא דבעודם חטים לא שייך ציטול דניכר האיסור שאנו רואים איזה מהם מבוקעות וכמ"ס הרשב"א ז"ל בחשבותיו ס' חפ"ה מ"מ אחר הטחינה שפיר נחבטל מה"ס חד בחרי ולדעת הפוסקים דקמח בקמח חשיב יבש ביבש ולדעת המקילין בציטול יבש ביבש גם לענין חמץ דאינו חוזר וייעור גם מדרבנן מותר דהו"ל מב"מ לא מבטי' בשמא אלא אף בטעמא וכמבואר כ"ז בפוסקים דזה חשיב מין במינו [ולא כמו שעלה ע"ד כמ"ס שניכר בהרש"ת העפס] ואנו תופסין לעיקר כשיעת הרא"ש ז"ל דבציטול חד בחרי נעשה היתר גמור ומותר לאדם אחד לאכול שלשתם יחד ודלא כדעת הרשב"א ז"ל דעיקר ציטול חד בחרי הוא דעל כל אחד אמרי' שהוא היתר וזה לא שייך ח"כ בקמח בקמח שנבלל זה בזה. אמנם גם להסבורים דקמח בקמח חשוב לה בלא מ"מ אינו רק מדרבנן דמה"ס מב"מ גם לה בלא בטל ברובא ואף לדעת הרשב"א ז"ל דאוסר גם ביבש ביבש לאכול שלשתם יחד דכ"ז אינו רק מדרבנן וכמבואר כ"ז בש"ס ופוסקי' ז"ל וזה פשוט וברור לכל מעיין. ולסמוך על בדיקת קלחם מדרבנן מיהא נראה לי דמקור תקומת טהור משנה דתורות פ"ה משנה ו' סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונפל מהמדומע למקום אחר כו' וכת"א אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון כו' וכן פסקין להלכה הרי דגם בחטים בחטים אנו חולין שלא נפל מהמדומע רק לפי חשבון ולי"ח שיש במה שנפל תרומה יותר ועיי' במפורשים ז"ל שם ועיין במשנה ז' שם סאה תרומ' שנפלה למאה הנביהה ונפלה אחרת הנביהה ונפלה אחרת הר"ז מותרת עד שתרבה התרומה על החולין ועיי' בר"ש ז"ל שפי' דהיינו עד כ"א פעמים אמנם הר"מ ז"ל פי' דהיינו שיפול מאה ומשלו של תרומה כ"ה כפי הנהגת הגר"א ז"ל עיין שנות אליהו. ולכאור' נראה דמחלוקתן ז"ל הוא אי' גם בדאורייתא חלין שדמע רק לפי חשבון דלדעת הר"ש ז"ל בדאורייתא לא חלין וכיון דברליכא רובא אסור מה"ס חיישין שבכל פעם שהגב' הגביה רק חולין ויש עמה בנפילת כ"א סאין רוב תרומה בהמדומע אמנם הר"מ ז"ל ס"ל דגם לענין דאורייתא אין חוששין שדמע יוחר מכפי חשבון [ומאה ועוד שכ' הר"מ ז"ל לאו דוקא דגם לפי חשבון בכלל סאה והגביה סאה בפחות ממאה ועוד יש בהמדומע רוב תרומה דוק ומשוב והשב הדבר על מכונו ויותר נראה להג"י בדברי הר"מ שיפול בכל סאה

**מלחמות אריה**

לדעתו יש קלח לפקק בראי' זו דיש חילוק בין יין למים דפי"ו יין החיטים עמהרות להחצקע טפי מע"י מים כמו דאמרינן בסוגיא דפסחים נופח אמר רב חסדא אמר מר פוקצח לא נחצקעו ממש אלא כל שאלו מניחין עפי" חביות והן נחצקעות מאליהן וכתב רש"י ז"ל שאין יכולות לעמוד מפני ריח היין ע"ש אי' להכי שפיר אמרינן דכשנפל עליהם יין חשיב כמבוקעות אצל היכי שנפל עליהם מים י"ל דל"ס כמבוקעות. ואף שהתוס' כתבו שם בשם ר"ת לפרש בחופן אחר מ"מ י"ל גם לרד"י דאיכא חילוק בין יין למים. וז"פ :



# שאלות ותשובות סימן עז רצה צו

רק מדרבנן. וטעם המקילין עלה על לבי דאף שמבטל כדי לאכלס בפסח מ"מ לא חשיב מבטל איסור כיון שאחר הביטול לא יחול שם איסור כלל עליהם גם בפסח שכבר נבטלו ואין כאן מבטל איסור ורק שעושה מעשה שלא יחול שם איסור כלל ואין זה בכלל מבטל איסור לכחילה. אולם עדיין יש להעיר דהנה כבר נודע מחלוקת הקדמונים אי היתר בהיתר בטל ולדעת הסבורים דהיתר בהיתר לא בטיל לכאורה יקשה דאין מהני ביטול כלל לחמץ קודם הפסח דאז הו"ל היתר בהיתר וכבר הריגש בזה האו"ה והוכיח בזה באמת דהיתר בהיתר בטל ואמרתי בחידושי דכיון דאין פסקין להלכה לחמץ משש ולמעלה אינו במשקו דעיקר הטעם לחמץ במשקו משום שהוא בכרת ולא בדילי מיני' ומשש ולמעלה דאינו בכרת בטל בששים וא"כ שפיר מהני הביטול בזמן ההוא דהו"ל איסור בהיתר ואינו רק בששים. והוספתי עוד דאף לרעת הרמב"ם ז"ל ודעתי' לחמץ מקרי דשיל"מ ולא בטל א"כ גם משש שעות ולמעלה מ"מ זה אינו רק כשנתערב אז בזמן האיסור אבל כשנתערב קודם הפסח שפיר בטל משש ולמעלה דדמי להך דניגית שכתב המרדכי ז"ל פ"ק דשבת דכיון שהאיסור לא הו" מעולם עומד בפני עצמו רק ע"י מערובות בטל ואין בו דין דשיל"מ רגס הכא בשעת חלות האיסור כבר הוא מעורב וז"ב. ומעשה לפ"ז למה יהי' מותר לבטל קודם הפסח כדי לאכול בפסח הא הו"ל שפיר מבטל איסור לכחילה דכיון דקידם הפסח אינו בטל כלל דהו"ל היתר בהיתר ועיקר הביטול הוא א"כ רק אחר כך כשנעשה איסור וחל ע"כ עליו שם איסור הרי הוא א"כ מבטל איסור לכחילה. ואני מוסיף להקשות עוד יותר בנ"ד לפת"ש בחידושי דבמין במינו לכ"ע היתר בהיתר לא בטיל ומשום דכיון דלר"י יהודה מין במינו לא בטיל דילוף לה מדרס הפר ומדרס השעיר ורק דרבנן ס"ל דהתם מטעם פולין דאין מבטלין זה את זה קאמרינן עלה והיינו כמ"ש הר"ן בנדרים דהו"ל היתר בהיתר ושויס התם לגמרי משא"כ באיסור והיתר דזה היתר וזה איסור וא"כ במצ"מ וגם היתר בהיתר לכ"ע ילפינן מדרס הפר כו' דלא בטיל ורק בשאינו מינו דעת החולקים דבטל גם היתר בהיתר לרבנן תרתי צעינן שיהיו שוויס באיכות ששיהם יהיו היתר וגם בשם המין דומיא דדרס הפר ורס השעיר והסבורים דהיתר בהיתר לא בטיל ס"ל לרבנן רק בחר איכות שיהם אזלינן ולא בחר השמותם בשם המין כלל. ובה אמרתי ליישב מה שהקשיתי ברברי הראש"ש ז"ל שכ' לישב הא דמהני ביטול בבשר בחלב דהו"ל היתר בהיתר דלא בטיל לרעת הפוסקים אלו דבצ"ח דרך צישול אמרה תורה וכיון דליכא טעמא לא חשיב דרך צישול דאין דרך לבשל רק כדי שימץ טעם דמה יענה לאב"י דלא ס"ל הך סתמא דדרך צישול כו' עיין ש"ס דחולין דף ק"ח עיי"ש.ה. ולפי ה"ל ניחא דהנה עיין ש"ס דע"ז דף ס"ו פליגי אב"י ורבא חליבא דר"י דמב"מ במשקו דרבא ס"ל דבחר שמא אזלינן ואב"י ס"ל דבחר טעמא אזלינן ולא בחר שמא וא"כ לפ"ז לאב"י באמת היתר בהיתר בשאינו מינו בטל דל"כ יהי' סברת ר' יהודה ורבנן הפוכות לגמרי דבשלמא לרבא דבחר שמא אזלינן י"ל לרבנן רק בחר איכות בשמא אזלינן ולר"י גם בחר שמא במין משא"כ לאב"י דלר"י עיקר מין במינו בטעמא תליא תילתא והבן זה ומעשה בהך דקמח בקמח דהוי מב"מ לגמרי לכ"ע היתר בהיתר לא בטיל ורק דעיקר הביטול אחר שחל עליו שם איסור וא"כ הו"ל מבטל איסור לכחילה וכ"ל :

**ואשר** אני אחזה בזה ואמצינא מלתא חדתא לפי מה שבררתי והוכחתי בחידושי מדרבי התוס' בילה דף כ"ב בהך דהנותן שמן בכר חייב משום מצעיר והמסתפק ממנו חייב משום תכבה שכתבו דאין הטעם מפני שמתערב הכיבוי

סאה ועוד והיינו שיפול בחשבון על סאה של חולין סאה ומשקו ודלא כהגהת הג"א ז"ל שהליב תחת סאה מלאה ורק להיפוך עיי"ש.ה] אולם אחר העיון פשיטא לי דלכ"ע בדאורייתא יש לחוש שלא הגביה לפי חשבון ורק דרעת הרמב"ם ז"ל דאין כאן חשש תורה כלל אף בדאיכא עתה בהמדרמע רוב תרומ' דהא דלא אמרי' קמא קמא בטיל אינו רק מדרבנן ומת"מ אף אם נפלו חלק שאין בזה אחר זה בטל ועיין תוס' בימות דף ס"ב ר"ה נחן סאה כו' בתירוט האחרון. ובה ניחא דקמתי עד שתרבה התרומ' כו' עיי"ש.ה בדברי התוס' ודו"ק. עכ"פ מוכח מזה דבדרבנן בודאי ל"מ שיש עתה יותר מכפי החשבון וה"ה א"כ בידון ידון כיון שאין כאן רק חשש דרבנן לא חיישי' שיש בשאר החטים מבוקעות ביותר וצ"ח דעיקר הדבר שאנו חוששין שיש גם בשאר החטים מלומתים ומבוקעות הוא רק כשיש ענין אומדנא לתלות שמחמת זה נתמנהו מקלמס דל"כ אין לחוש כלל לשאר החטים וענין חזקה שנמלא שלשה וכדאמרי' גבי תולעים הוא ג"כ רק במקום שיש אומדנא לתלות בזה הרעומא ולא בשביל שרואה שלשה חטים חמוליס בכרי נלטרך לבדוק החטים רגס בקטלנית העיקר משום דיש מקום לתלות במעיין או במזל וכמבואר אל"ל במק"א ואין לחוש א"כ יותר מכפי הריעותא שגראה לעינים וכיון שעתה יש ששים אין לחוש דשמא יש בהשאר יותר מכפי החשבון הלוה וכמ"ש וכ"ז ברור באין ספק. ועיי' במשנה ט' תרומ' שם סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה וטוחס והותירו כשם שהותירו החולין כן הותירו התרומ' ואסור ואם ידוע שהחטים של חולין יפות מהתרומה מותר וכפ"ז בנ"ד שידוע שהחוטין שאינם מחומלות יפות מהמחומלות גם אם יש טעם יותר מותר ובה ניחא לי דל"כ רק ששים ולא ס"א וכדקיי"ל צבילה שאינה מהמנין דאוחו המיעוט משלים היפוי וכ"ז לרינא אמנא המחמיר להלטרך יותר מששים בשביל חששות הג"ל תע"ב :

**והנה** בנוף הביטול עדיין יש לפורר עפ"י דברי הרשב"א ז"ל בחשו' תפ"ה שהבאתי למעלה דאין ביטול מועיל לחטים המבוקעות בחטים הכשרות דחשיב ניכר האיסור שניכר הוא איזה מהם מבוקעות ועיקר הביטול הוא אחר העמינה שאינו ניכר עוד וא"כ הא הו"ל מבטל איסור לכחילה בטחינתם דאף שנתערבו החטים מנמנמס מ"מ הרי עד עתה ניכרים היו המלוממות והמבוקעות והי' אפשר לבררם והוא מבטלם עתה ע"י הטחינה ועיין תוס' יו"ט תרומ' פ"ד משנה ח' בהך דקאמר ר' יהושע דהשחרות מעלין את הלבנות דמפרש צירושלמי הטעם דאם רלה דרסן ומערבן שכ' דלא שייך בזה אין מבטלין איסור לכחילה שאינו מרבה היתר ורק שהוא משכה האיסור מנמנמס שהי' ולפ"ז גם הכא בנ"ד לא חשיב א"כ מבטל איסור לכחילה וכמובן. אולם באמת אחרי מחכת"ה ועלמותיו הקדושים חילוק זה אי אפשר להאמר כלל ובהדיא קאמרי' בש"ס דביעיין דף נ"ד באגוזי פרך שאינם בטלים מחמת חסובתן נפלו וכתפלו בשוגג יעלו במזיד לא יעלו דקנסין ל"י משום שביטול איסור לכחילה וגם התם לא הרבה עליו היתר ורק ששיכה האיסור מנמנמס שהי' ואפ"ה אמרי' דהו"ל מבטל איסור לכחילה והדרא א"כ קושין לדוכתי' בנ"ד דאין מותר לטחון הרי מבטלם עתה בטחינתם להחטים החמוליס ואין מבטלין איסור לכחילה. והנראה דעיקר היתר הביטול הוא משום דרעת בשעת הביטול עדיין המירא הוא וכאשר כבר הריגשו והעירו בזה הפוסקים הראשונים וצ"ח האחרונים ז"ל ואף שהרשב"א ז"ל החמיר בזה עיין בחשו' תפ"ה הג"ל שכ' דאין להוסיף על חטים אסורות לבטלם בששים דכיון שהוא מערבן כדי לאכלס בפסח הו"ל כמבטל איסור לכחילה מ"מ שמתכן בזה על המקילין אחרי שרעת הרבה פוסקים הא דאין מבטלין איסור לכחילה בכ"מ אינו

# שאלות ותשובות סימן עז עה רצה

לריכין לבא אח"כ שכבד נאסרה עור הקיבה לביטול איסור בהיתר. והארכתי בזה להוכיח דעת הפוסקים דבכבוש ומליח ל"א חט"י. אמנם לפי הג"ל א"ש דהביטול שנעשה אח"כ כשנעשה נבילה הו"ל רק גרמא דכבד ידיו מסולקות וביטול הוא לאיסור אבל גרמא שרי וכנ"ל והרבה יש לדבר עוד בזה וליראת האריכות אשים מחסום לעטי. עוד יש לסמוך להיתר בג"ד דהו"ל אינו מכיון לבטל לדעת הרבה פוסקים אין בזה משום מבטל איסור ואף לדעת האוסרים גם בזה מ"מ הרי כבר כ' דאף לדעת המחמירים לבטל גם קודם הפסח מ"מ ז"א רק במכיון דס"ל דבמכיון גם גרמא איסור אבל כל שאינו מתכוין אף פ"ר שרי דגרמא בכה"ג שרי וכנ"ל ובלאו כל הג"ל אמינא לפ"מ שבארתי טעם מחלוקתן בהך דאינו מכיון לבטל דהאוסרים מתיי להלכל דשא"מ לאיסור בפ"ר והמתירין ס"ל דבהך דא"מ איסור לכתחלה עיקר האיסור הוא הכוונה וכל שאינו מתכוין לבטל אין כאן איסור וכשמבטל א"כ קודם הפסח בזמן היתר דעיקר האיסור הוא כיון שמכיון לאכלס בפסח לכ"ע מותר בשא"מ לבטל דבזה באמת אינו מבטל כעת איסור ורק שאתה אומר דאולי בחר כוונתי שמכיון כדי לאכול בזמן האיסור וכיון דרק משום הכוונה אתה בא לאיסור כל שאינו מכיון מותר וכנ"ל לדעת המתירים ודו"ק היטב בכ"ז ישמע חכם ויוסף לקח:

## סימן עה

שנית להרב הג"ל :

**ראשון** חחלה כתב כת"ה על מה שכתבתי לסחור רחית הגאון בעל מחס סופר ז"ל דאין סימוץ דמחומר מן התורה דאל"כ תשכחת לה שיהי איסור כל תאכל חמץ בטבל בכה"ג גם לרי' שמעון דלית ליה איסור חל על איסור וכגון שהחמץ במחומר דכיון דלר"ש ליל איסור חל על איסור בכה"ג נהי דאיסור חמץ איכא איסור טבל ליכא. וכ"מ הסביר לדעתו דעיקר המיעוט דבעינן שיאכל מלה אשר הי' עלי' זיקת שימור סימוץ. וכיון דמשכחת שימור מחימוץ במחומר שפיר הי' לו לנאת ידי מלה. והאריך הרבה בפרט הזה. ולאני לא ירדתי לזה דשימור מחימוץ מאי עבידתי' להך מיעוטא. דבהך קראי לא נזכר שום דבר משימור. ולענין שימור לא שייך לדון כלל אי איסור חל על איסור דאף דלחל איסור חמץ היינו לענין חיוב עונש אבל מ"מ יש בו איסור סימוץ ג"כ וכדאמרינן בש"ס דיבמות דף ל"ג לקוברו בין רשעים גמורים. ורק דעיקר הלימוד הוא דבעינן שחתיכה כזו כמו שהיא עתה הי' בחפשי שיהי עלי' איסור לאו דלא תאכל חמץ. ועל זה אמרתי דאין אנו דנין שיהיה כמו שהיא שלא הורמה ממנה תרומות ומעשרות. ורק שאנו דנין על איכותה שהיא טבל. דעכ"ל כן שאנו דנין על איכות החתיכה דאל"כ הרי תשכחת לה אם היה מתקנה דאז הי' בב"ת חמץ. וע"כ שאנו דנין עלי' כמו שהיא עתה שלא הורס ממנה. וזה היא על איכות החתיכה [דבכמות תשכחת לה שיהי' כמו שהיא ורק שיפריש עלי' ממק"א] וכ"כ א"כ אמינא אלא דבעינן שיהי' ג"כ טבל כמו שהיא כעת ויעבור בנתחמלה על לא תאכל חמץ וזה לא תשכחת לה לר"ש דאחע"א. דבהחמץ אח"כ ליכא כל תאכל חמץ ובהחמץ במחומר איסור טבל ליכא. ולא אדע מדוע נתחבט כת"ה בהבנת דברי וסברתי זאת. וזאת זה מה שהעיר בראיות המחבר הג"ל דכיון דלא נשאר במחומר ע"כ עד הלילה דפסח ויקלנו קידם הפסח שפיר ימול איסור טבל גם בע"פ אחר חזית דהא כר"ש קיימינו דלפני זמני מותר. במחמ"ת אישתימתי' דבאבילה גם ר"ש מורה לאיסור משש ולמעלה עיין חוס' פסחים דף כ"ח ד"ה ר"ש. ואין איסור טבל א"כ יכול לחול דאף דלדידה אז אינו בלאו

הכיבוי דלא הוה אלא גרם כיבוי ורק משום שבאותה שעה שנוטל השמן תכבה קלח שמכסה אורו שאינו יכול לאהורי כולי האי דלאו דוקא היכי שהכיבוי בא אח"כ ע"י דבר אחר מים וכדומה ורק שהוא הי' הגורם לזה וכגון בכלי חרס מלאים בדליקה שבת דף ק"כ ורק דגם היכי שהכיבוי בא מאליו בלי שום פעולה וכגון בסך דמסתפק משמן שבגר שהכיבוי בא ממילא בהעדר השמן ל"מ רק גרמא בעלמא דכל שנעשה הדבר בעת שכבר הי' ידיו מסולקות לא חשיב רק גורס. ולפ"ז יש להעלות את המדומה לענין אין מבטלין איסור לכתחלה לדעת הפוסקים הג"ל דאין איסור רק היכי שהוא מבטל איסור בידים ממש אבל היכא שמבטל בעידן היתירא אף שהביטול בא אח"כ בשעת האיסור וכנ"ל בהך דחמץ ל"מ רק גרמא בעלמא ושרי. ובחידושי הארכתי בזה דלא דוקא בהך רכיבוי ומוחק השם מחלקינן בין עשאו בידים לגרמא ורק בכ"מ יש לחלק בהכי והא דקאמרי' בש"ס דשבת שם לא חששה כל מלאכה או לא תעשו כן דילפינן מיני' מוחק השם עשי' הוא לאיסור הא גרמא שרי הוא רק דרך שקלא וערי' אבל לפי המסקנא בלי מיעוטא יש לחלק בין בידים ממש לגרמא ועיי' בש"ס דבכורות דף ל"ד גבי בכור מוס לא יהי' בו אין לי אלא שלא יחן בו מוס מנין שלא יביא דבילה כו' ת"ל כל מוס הרי דמלריכין ריבויא לרבות גרמא ומוכח דלפי האמת מלך הסברא גרמא ש"י ועכ"ל כנ"ל דהא דילפינן היתר גרמא בכיבוי ובמוחק השם מקראי הוא רק לפי הס"ד וכנ"ל [ויש מקום בראש לומר עוד דכיבוי לכן לריך מיעוטא משום דכתיב כל מלאכה וה"ל לרבווי גרמא מהך דכל וכדמרי' מהך דכל מוס דבכור וגם מהך דלא חששו דמוחק השם יש לומר ג"כ דאי לאו מיעוטא ה"ל דכל שעושה לע"ז איסור לעשות לך' ובענין האיבוד אין חילוק בין בידים לגורס. ובה יש להמתיק קלח דברי התוס' ב"ה שם דמחלקו לענין איסורא בעלמא בהך דמסתפק כו' בין יו"ט לשבת עיי"ש וה"ן כאן מקום הביאור בשם לא שקלתי עוד הדברים בפלג מאזני הדעת והתבונה] ולדעת המחמירים בהך דביטול לכתחלה קודם הפסח נראה דס"ל כשיעור הפוסקים ז"ל דגם בהך דגרם כיבוי כל שהוא מכיון ממש לכיבוי אף גרמא איסור עיי' ש"צ שם ועיי' בקוטרם הגדפם בשמי בספרו של מ"ז רשכ"י ז"ל או"ח סימן של"ד שהעליתי דאף האוסרים בהך דגרם כיבוי במתכוין לכבות מ"מ פשיטא שאינו רק מדרבנן דבאיסור תורה פשיטא דאין לחלק בין מתכוין ממש לאינו מתכוין בפ"ר כו' עיין שם שהארכתי הרבה בזה. ולפ"ז גם לסבורים דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מן התורה מ"מ בהך דמבטל קידם הפסח גם לדעת המחמירים אינו לפ"ז רק איסור דרבנן ובדרבנן הולכים אחר המיקל :

**ועפ"י** הדברים האלה אמינא ליישב מה שנתקשיתי על דברי הקדמונים ז"ל שכתבו ליישב הא דאמרי' בש"ס דע"ז דף ל"ה דאסרו גבינות של עכו"ם משום דמעמידן בעור קיבת נבילה דבכשרה נמי הא איכא איסור בב"ח דבאמת יש בהלכז ששים נגד עור הקיבה ורק דהו"ל דבר המעמיד וזה לא שייך רק בנבילה שהוא תחמת עלמו משח"כ בב"ח דרק בהלטרפות שיהיה נאסרו עיין בדבריהם ז"ל. והקשיתי דעדיין יקשה בהא דאמרי' בש"ס דחולין דף קט"ו והלכתא אין מעמידן בעור קיבת נבילה דאמאי נקט נבילה הרי אף כשירה נמי דאף דאיכא ששים מ"מ אסור להעמיד לכתחלה דאין מבטלין איסור לכתחלה. ואמרתי ליישב עפ"י דברי הרא"ש ז"ל שהבאתי למעלה דבב"ח באמת ל"ש ביטול דהו"ל היתר בהיתר והא דמותר בליכא נותן טעם היא משום דל"ה דרך ביטול וכיון דלאו מטעם ביטול קאחינן עלה בבב"ח ל"ש א"מ איסור לכתחלה. אלא שהקשיתי דכיון דבבב"ח חט"י א"כ גם בבב"ח ע"כ

# שאלות ותשובות סימן עח רצה צח

בלאו דלית חמץ ורק בעשה דתשבינו וכמבואר בתוסי' שם מ"ג אין איסור טבל יכול לחול דלאו אינו חל גם על עשה וכיון שאין איסור טבל חל בהגיע הלילה נאסר שפיר בל"ת חמץ וז"ב :

**ובדבר** מ"ג דלשעת הראב"ד ז"ל דהוספת זמן חשיב מוסיף עכ"ל דר' שמעון ז"ל גם מוסיף דלפ"ו נבילה על יוה"כ חשיב מוסיף יעיין כח"ה בחי' הריטב"א ז"ל לקידושין דף ע"ז שהעלה להעיקר כניסת הספרים דהאוכל נבילה ביוה"כ רש"א אינו חייב אלא אחת דבנתכבדה בעיוה"כ חייב רק משום נבילה ובנתכבדה ביוה"כ רק משום יוה"כ יעו"ש שהאריך בזה :

**כתב** כח"ה על מ"ג דמה שכ' הראב"ד ז"ל בהך דשבע על הכר שלא יאכלנה היום ואח"כ נשבע שלא יאכלנה לעולם דהו"ל כולל לא בדוקא נקט כולל דבאמת הו"ל מוסיף דדוקא כולל נקט דכיון שאין השני' מיילת באותו יום ל"ש מוסיף וכמ"ש בדעת הרמב"ם ז"ל אבל כולל ס"ל דשפיר הו"ל דענין כולל שיש תקום להשני' לחול באיזה מקום שיהי' בזה משום לא יחל דברו וכי' דנחזי' אגן באמר שבועה שלא אוכל זו היום ואח"כ אמר שלא אוכל זו וזו דמייל בכולל וה"ה אם אמר על ככר האמר שלא באותו היום וכ"כ ח"כ באמר על ככר זו בעלמא שיאסר בזמן המותר. ולא הבנתי מדוע פשיטא לי' זאת לכ"ת באמר הככר האמר שלא באותו היום דהו"ל כולל דאם נאמר דבעינן שיהי' המנו והתחילות באותו זמן דוקא באמת בכה"ג י"ל דלא חשיב לא מוסיף ולא כולל ודברי כ"ת נפלאו ממני. אמנם אחר העיון אשכחנא מרגימתא בזה והתבונן דהנה אגן קיי"ל גבי שבועה על שבועה או נדר על נדר דאף דאמר' דאם שאל על הראשונה שני' חלה היינו רק בהתרת חכם ובחרטה דמעיקרא דעוקר הנדר למפרע אבל לא בהפרת בעל או בהתרה דהשתא ועיי' בפוסקים ז"ל שביארו הדבר דאף דלענין אהאע"א אמרינן דמ"ג האיטור השני מתלי תלוי וקאי וכדמשכח רוחא חייל ז"א רק בשאר איטורים הבאים מאליהם אבל באיטור הבא ע"י עלמא כשבועה ונדר כל שאינו חל בשעה שילא הדיבור מפיו תו לא חייל ורק בשנשאל על הראשונה באופן שנפקרה הראשונה וחלה שני' למפרע חיילא שני' חבל היכי שלא נפקרה הראשונה ול"ה ח"כ חלות להשני' בשעה שילא מפיו לא תוכל לחול עוד אף דמשכחא רוחא כעת עיי' בדבריהם ז"ל. ולפי הכ"ל עכ"ל דאף היכי שהאיטור אינו חל רק לאחר זמן דהיינו שלא נאסר כעת רק לאחר זמן מקרי שחל כעת עליו שיאסר לאחר שהתחלת חלותו הוא כעת ורק שאינו נגמר רק לאחר זמן לא הי' חלות כלל כעת לא הי' משכחת שבועה ונדר לאחר זמן לפ"ו דכל שאינו חל כעת בשעה שילא הדיבור מפיו אינו יכול לחול עוד. והנה בחידושי הקטית' לשאל דהנה אגן קיי"ל דכל איטורי תורה איטורי חפלא הם [והר"ן ז"ל שכ' גרירס דף י"ח דאיטורי תורה איטורי גברא נדהא מכל הקדמונים ז"ל עיין עליהם] אמנם השבועות לכ"ע איטורי גברא הם והנה עיקר החילוק בין כולל למוסיף הוא דמוסיף היינו שהאיטור השני מוסיף איטור על החתיכה זו בעלמא שאנו דנין עלי'. וכולל היינו שאין האיטור השני מוסיף כלום על חתיכה זו שאנו דנין ורק שכולל חתיכות אחרות וכמבואר כל זה בש"ס ופוסקים ז"ל וא"כ בשבועות הו"ל לומר דכל דמקרי כולל בשאר איטורים הו"ל לנבי שבועות מוסיף וכ"כ להיפך כל מוסיף כולל דכמו דאמר' כשאנו דנין על החפץ דכשנתוסף איטור על החפץ חתיכה זו הו"ל מוסיף וכשכולל חתיכות אחרות הו"ל כולל כ"כ הו"ל לומר בשבועות דהאיטור על האדם דאם נמוסיף איטור על האדם הו"ל מוסיף ולהיפך כולל. ובש"ס דשבועות דף כ"ג מבואר להדיא דהיכי שכלל דברים המותרים עם דברים

**אולם** עדיין יש לעורר דהנה בחי' הריטב"א ז"ל קדושין שם הביא בשם הראב"ד ז"ל לענין נבילה ויוה"כ דיוה"כ חשיב תמיד איטור האחרון ומשום דמשעה שהביא ב' שערות חל עליו איטור נבילה דאף שבהמה זו לא נתנבלה הא יש נבילות בעלמא דאיטור בהו ועדיין לא הי' שם יוה"כ בעולם עד בא יוה"כ עכתי". ואנכי בחידושי בארתי דבריו ז"ל דרק לענין איטור גברא דהיינו האזרה שיש על האדם דבריו ז"ל אמורים אבל לענין האיטור חפלא פשיטא שאין לרון רק על החתיכה זו בעלמא ולא על חתיכה כיוצא בה. וישבתי בזה מה שמתמה עליו הריטב"א ז"ל מהך דחמותו ונעשה אשח איש יידון משום חמותו כו' בעוב טעם ודעת ואכמ"ל ואם נאמר כנ"ל דגם היכי שהאיטור חל לאחר זמן מקרי לענין חלות האיטור גברא חל עתה שהאזרה חל עליו כעת ורק שנגמר לאחר זמן ח"כ בהך דנבילה ויוה"כ הו"ל דהו"ל לענין האיטור גברא איטור בת אחת דגם לענין איטור יוה"כ חשוב לפ"ו חלות משעה שהביא ב' שערות. אמנם אחר העיון ראיתי דגם זה נכון דהנה זה פשוט וברור דאף ח"כ כנ"ל מ"ג אם אמר שבועה שלא אוכל ככר זו למחר ואח"כ אמר שלא אוכל היום דהשבועה השני' חלה אף למאן דל"ל כולל ולי"א דכיון דגם השבועה שלאח"ז מקרי חלה מהיום לענין האזרה אין השני' יכולה לחול שכל ענין שבועה אינו רק איטור גברא דהיינו האזרה וכבר מוזכר הוא דמ"ג אינו דומה חלות הראשונה עתה להשני' דהשני' נגמר החלות לגמרי והראשונה אינו רק מהיום ולאח"ז וזה פשוט באין ספק :

**והנה** המוס' רי"ד קדושין דף י' בהך דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו הניח בשם יש מקשים דאמאי איסור חל על איסור באיסור ב"ה דהרי כיון שאינו בזה"ל אינו גם בב"ה. ומירץ דז"ל דבאיסורים אם תאמר כל שאינו בזה"ל אינו בבת אחת א"כ לא יחול שום אחד מהם דהי מנייהו מפקת וזה בדומה היא עיי"ה ומעתה בהך דנבילה ויוה"כ לענין האיסור גברא היינו האזרה שפיר כ' הראב"ד ז"ל דנבילה חל מקודם משעה שהביא ב' שערות דהאיכא נבילות בעלמא משח"כ יוה"כ שאין שם יוה"כ עוד בעולם דאף דגם מה שהי' לאח"י חשוב שלות גם כפת וכנ"ל מ"מ אין אזרה דיוה"כ יוכל לחול מקודם דכיון דהאיסור גברא דנבילה בודאי חיילא אף א"ת דאין אחט"א גם בב"ה וכנ"ל דזה חל לגמרי כעת א"כ אין יוה"כ יכול לחול אף דמקרי חל ג"כ במקלפת כעת משום איסור ב"ה דבזה שפיר אמרי' דכל שאינו בזה"ל כו' ולי"ש לומר הי מנייהו מפקת כיון דאיסור נבילה בודאי יחול והבן זה :

**כתב** כת"ה על מה שכתבתי עוד דבעבל על חמץ גם לשיטת הרמב"ם ז"ל לא הוי מוסיף משום שנתוסיף איסור על אחר הפסח כיון דאיסור להשהותו משום כל יראה דאף שהדעת והסברא נוטה לומר כן מ"מ י"ל דהוי מוסיף לענין אם יעבור וישהנו. והנה גם אנכי עלה על לבי לומר כן ברשעית ההסקפ' אולם אחרי ההתבוננות אמרתי עם לבבי לחלק העניינים. דהנה אף לדעת הראב"ד עכ"ל דז"א רק היכי שחלוי בזמן דממילא קאחי אבל לא היכי שמחוסר מעשה דאל"כ יקשה לדעתו ז"ל דבאשת איש ונעש' חמותו נידון לר' יומי משום א"ה דחמותו הו"ל מוסיף שנתוסיף לו איסור גם לאחר שיגרשי בצלה ומורה ר"י באיסור מוסיף עיין ש"ס דכריתות דף י"ד ואף אי נימא כנ"ל דזה לא חשוב רק כולל גם להראב"ד ז"ל מ"מ יקשה עדיין לר"ם דס"ל יבמות דף ל"ב דר"י ס"ל איסור חט"א ככולל א"ו דגם להראב"ד ז"ל לא חשיב הוספ' שלאחר כך מוסיף או כולל רק בזמן דאחי ממילא ובודאי יחול משח"כ היכא שמחוסר מעשה לאינו ברור שחול וכונן בא"ה שמה לא יגרשי. ולפי"ז אחינא בהך דחמץ דכיון דלריך לבערו ל"ה הוספ' לאחר הפסח אם יעבור וישהנו דכיון דאיסור להשהותו לא חשוב עכ"פ ודאי שיחול וכל כה"ג לא חשוב הוספ' וכנ"ל. ויש לי הרהורי דברים לפי"ז בזה דאמרינן בש"ס בחולין דף ק"ב בהך דחתך חלב מהחי מהטרפ' דפליגי אליבא דר"י אי חייב שלש או רק שתיים. בנטרפ' לאחר מכאן ובמיייתי איסור טרפה וחיל על איסור אבר קא מפלגי מ"ס אחי וחיל מירי דהוה אחיסור חלב דאמר' תורה דאחי איסור טרפה וחיל כו' והרי טרפה על חלב הו"ל כולל דכולל שאר הבשר ועל אבר ל"ה לפ"ז גם לדעת הראב"ד ז"ל לא כולל ולא מוסיף ועיין תוס' זבחים דף ע' ובתוס' יבמות דף ל"ב עיי"ה ואין הזמן ממכים עמדי לבררם כל הנורך ולוחא חשים קנאי למילין בזה ולא באחי רק לעורר לב המעיינים בהלכי :

**העיר** כת"ה על ת"ש לבאר ענין אי אינו ראוי מדרבנן חשוב אינו ראוי גם מה"ת דהיכי שאנו דנין על ע"מנות הדבר שאמר' החור' דכפינן שיהי' ראוי כל שראוי מה"ת חשוב ראוי ומה"ט בדו"ה שחט"י שאינה ראוי' רק מדרבנן חשיבה שחט"י משח"כ היכי דכפינן שיהי' ראוי' לו כל שאין ראוי' יהי' מה"ת או מדרבנן לא חשיב ראוי' ולכן בהך דלו מהי' לאשה בעינן שיהי' ראוי' גם מדרבנן. ומה נאמר בהך דכיסוי דכפינן שחט"י ראוי' מדכתיב אשר יאכל וזה דמי להך דלו מהי' לאשה דכפינן שמהי' ראוי' לו לאכיל' ואפ"ה מוכח בש"ס דכשחט"י שא"ר רק מדרבנן חייב בכיסוי. בני ספק כוונת כת"ה להא דאמרינן בש"ס חולין דף פ"ו דאי אין שחט"י לעוף מה"ת חייב לכסות גם בנוחר גם

לר"ש. ולדעתי לק"מ דבאמת בקרא לא נאמר רק ליד כו' אשר יאכל וקאי למעט טמאים דהך אשר יאכל קאי על ליד ח"י ועוף ורק דר"ש ס"ל לדמות נוחר ומעקר לטמאים דס"ל דעיקר הטעם משום שאינם ראויין לאכיל' והאי נתיי' אינם ראוי' לאכיל' ודיו א"כ לבא מן הדין להיות כנדון שאינם ראוי' בעלמא דטמאים אינם ראויים בעלמא ומנין לנו איפוא ללמוד גם היכי שראוי בעלמא ורק שאינם ראויים לו מלך אחר דרבנן אסרוהו וז"ל. וכוה פיושב ג"כ קושיות המוס' שם מהך להעור והרוטב בדף קכ"ט דלא ממעטינן מאשר יאכל רק אוכל שאין אחי' יכול להאכילו לאחרים שהוא אסור בהנא' דוקא דכיסוי עיקר המיעוט דאשר יאכל על טמאים קאי שאין בזה רק איסור אכיל' ודוק.] ויש לי עוד הרהורי דברים לומר דכיון דכתיב אשר יאכל וקאי על טמאים שאינם אסורים בהנא' דרשינן הך דאשר יאכל אוכל שאינה יכול להאכילו לא לכריסורק לקטניס דאסור לספות להם בידים ונודע דעת רוב הפוסקים ז"ל דאיסור דרבנן ספינן להו בידים ולא נחמעט א"כ מכיסוי אולם יען לא לרפחים עוד בכור הבחי' בשגם לדעתי א"ל להביא עלות מרחוק וכנ"ל קלרתי:]

**כתב** כת"ה על מה שנתקשתי דמאיזה טעם וסברה נאמר דחיתומץ במחובר אינו מה"ת ד"ש לומר דכיון דאמרינן דכל עפה שיורד מהשמים תהום עולה לקראתו כפלים א"כ יש לומר דלא הוה רק נוקשה דליחות הקרקע הוי כמו מי פירות ורבו א"כ מי פירות ולי"ה רק חמץ מדרבנן והאריך בזה ולא ידעתי מה יענה כת"ה דהרי הך דתהום עולה לקראתו טפחיים גם לענין עבילה בנהרות נאמר. לשפואל דס"ל דלעולם רבו הזוחלין על הנוטפין דנהרא מכופי' מתברך עיין ש"ס דגדרים דף מ' ובר"ן ז"ל שם וז"ל דלחות מהקרקע חשוב מי פירות איך עובלין זו וכשלב עיסה בתי נהר לא יהי' רק נוקשה. ומלבד זה כבר העלו האחרונים ז"ל דאי נימא דמי פירות עם עיס' חשוב נוקשה פשיטא דהוי מה"ת עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה בדברים וראיות נכונות וברורות ונסתר איפוא כל בנינו :

**כתב** כת"ה על מה שכתבתי בביאור דברי רש"י ז"ל בהך דלתימה דנתבקעו ממהרות להחמיץ דהיינו משום דע"י הביקוע לא נחמלו עדיין דכפינן שיעור מיל. וגם דבזמן אינו יכול להחמיץ דגם בעיסה אמרינן מטול לזון דנתבקעו הוי כמו סידוק בעיסה וכל שראינו סימני חימוץ לא בעי שיעור וגם סברת לינון לא שייך ב"י. ולא ידעתי מי הגיד לכת"ה דזה הוי סימני חימוץ דהביקוע אינו מורה רק שנתרכך החטה כל כך עד שנפרד הקמח מהקליפ' והמים שנכנסו לחוכו מחמיץ. אבל מ"מ פשוט דכפינן שישהה אח"כ שיעור חימוץ כמו במים שנפלו לקמח אחר ובזמן אינו יכול להחמיץ כלל ורק שאח"כ כשחמץ א"ן מהמים ושוהין כשיעור מיל מחמיצים וכאשר בררתי כ"ז באר היטב בדברי הקודמין ובמחכ"ת שגגה פלטה קולמסו בזה:

**כתב** כת"ה על מ"ש לענין הדריק' שדינן על כולו דהוי רק חשש דרבנן דהו"ל מין במינו דבעל מדאורייתא ברוב כמבואר בפוסקים ז"ל דלא מלא דבר זה מפורש בפוסקים ובשום מקום בש"ס דמחשב זה מצ"מ דהא דאמרי' גבי חמץ מין במינו הוא לענין שלא יבטל למאן דאמר מין במינו לא בטיל והתם בחר שמה אזלינן דקיי"ל כרצא משח"כ לענין ביטול ברוב לדין דבמין במינו ברובא דבחר טעמא אזלינן וכאשר העלו להלכ' הש"ך והפ"ח ז"ל ס"י ז"ח ולא יתכן שלא יהי' נרגש טעם חמץ צמלה עכמ"ל. ואנכי על משמרתי אעמוד' דזה חשיב מין במינו גם אי בחר טעמא אזלינן דחימוץ כזה כל שאינו שאור נמור אינו ניכר גם בטעמו דאל"כ בצלך חרש שאנו מטופקים אם החמיץ למה לא יעמעמו וע"כ שאינו יכול להבחין ואם בעינו אינו ניכר כ"ש ע"י מערובתו בקמח הרבה שלא החמיץ ורק שאין בו ששים

# שאלות ותשובות סימן עה עט רצה צמ

אחרת והגבירה כו' לפירוש הרמ"ע ז"ל מוכח בהפוך דהתם אי"כ כל דפריש כו' גשארה המרומ'. וכבר כתבתי בדברי הקודמין דגם לשיטת הרמ"ע ז"ל דלא דאמרי' בזה כל המדומע כו' וכשנפלו י"א הו"ל רביית תרומה היינו משום דס"ל דהוי בזה איסור דאורייתא ובראוריתא חיישי' שמא לא נלקח כדי חשבון אבל אי הוי דרבנן גס הוא מודה דאינו מדמע אלא לפי חשבון אף בכה"ג דל"ש כל דפריש כו' וזה ברור אלני :

**ברברי** הלחם משנה ז"ל שהביא כח"ה הגה מה שגראה מדבריו שפי' בהך דנבילה ביוה"כ שדנין על איסור נבילה שחל על יוה"כ כבר הבאתי שזה שיטת הריטב"א ז"ל ופירושו. ומ"ש כ"ח לחמיה על מה דמקשה על הא דפסק הרמב"ם ז"ל דאין יולאין במתא של טבל דהרי אגן לא קיי"ל כר"ש דהש"ס לא קאמר דר"ש הוא רק משום דדרישלה תקראי דל"ת עליו חמץ כל שיטתו כו' אבל במתיבתין יש לומר הטעם משום מזהו הבח בעבירה: ועדיין לא העלה ארוכה לדעת רבינו הגדול ז"ל דלא ס"ל כלל הך דמה"ב עיין פ"ח מה' לולב הלכה טי שפסק לולב הגזול לא מפסק רק ביו"ט ראשון ולכס בעינן אולם למה"ב לא חייש כלל עיי"ש ויש לדבר בזה הרבה אולם יטן כי דברי הלח"מ ז"ל שם בלא זה כולו מוקשה כמבואר למעין קלרתי. וז"ל מה שהקשה כח"ה דנבילה על יוה"כ פשיטא דחל דנבילה בזוית ויוה"כ בזכותבום וע"ז תירץ דר"ש לטעמ' דכל שהוא למכות ולא נאמר כזית אלא לענין קרבן הגה הך דר"ש דכ"ש למכות עיקר הטעם משום דס"ל דאכילה בכ"ש או משום דאחשבי' וכמ"ש הרמ"ה ז"ל ושני הטעמים לא שייך לגבי יוה"כ דלא חליא באכיל' ובחשיבות ורק ביחובי דעתא דמה"ט לא קא מחייב גס בזוית ורק בזכותבום. ול"ל להריטב"א ז"ל ודעמ' דמפרשי הך דנבילה ביוה"כ גס לענין חלות נבילה על איסור יוה"כ דס"ל כשיטת הרשב"א ז"ל ודעמ' החולקים על החוס' שזעופת דף כ"ג ומ"ל דגס אחלי שיעור לדין דקיי"ל כר"י דחלי שיעור אסור מה"ט אין איסור אחר יכול לחול וא"כ הוי דגס לר"ש אינו חייב ביוה"כ רק בזכותבום מ"מ אין איסור נבילה יכול לחול אף דהוא לדיד' בכל שהוא איסור ח"ש דיה"כ דהוי מה"ט. ובח"י אמרתי להוכיח מזה דעת הרר"י דלר"ש אף דכל שהוא למכות זה אינו רק כשהוא בעין אבל לא ע"י תערובות דאל"כ אי אפשר לומר לר"ש דח"ש אסור מן התורה גס היכי דלא לקי אכ"ש וכגון ביוה"כ דעיקר הא דחלי שיעור אסור מה"ט ילפי' לר"י מכל חלב ולר"ש ליכא למימר דחלי לחלי שיעור דלדיד' בחלב כ"ש למכות ע"כ כהרר"י דע"י תערובות מודה ר"ש ואס כן אחי ריבויא דכל חלב לחלי שיעור ע"י תערובות דאף דמלקוח ליכא מ"מ אסור מה"ט דלענין איסורא דח"ש אין לחלק בין בעין לתערובות דעיקר טעמו דהרר"י דטעמא דר"ש משום דאחשבי' באכילתו לא שייך בתערובת שאכל באמת יומר ואין ראוי דאחשבי' למשהו האיסור לבד משא"כ לענין איסור חלי שיעור לר"י דלאו מטעם אחשבי' קאחתינן עלה דגס ביוה"כ ח"ש אסור מה"ט דלא שייך אחשבי' דביחובי דעתא תליא וכי"ל ודו"ק היטב בכ"ז כי קלרתי. את כל זה ראיתי להעיר על יקרת מדברותיו וביותר דבריו לא הספיק הזמן עמדי לשום עין בקורת והגני יידרו נאמן בדבריו :

## סימן עט

ב"ה בריסק יוס ג' ט' תמוז תרכ"א לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המהל"ג וכו' מו"ה עשה יהודא נ"י מ"ץ דק' אליק. כירח וחלי הגיע עדי מכתבו ה' עם דברי שאלתו שאלת חכס וגם העתק ממ"ש הג' מהרש"ק נ"י מבראדי

ששים. וגם יש להביא רא"י מהך דפסחים דף כ"ט דחמץ בין במינו בין שלא במינו במשהו דאף דאין קיי"ל כרבא דבחר שמא אזלינן מ"מ קשה לומר דאב"י יפלוג על רב ושמואל וכמוצן. ועתה אבא להביא רא"י מדברי הפוסקים ז"ל דמוכח מדבריהם דמשכחת לה חמץ מב"מ גס אי בתר טעמא אזלינן. הגה הרא"ש ז"ל כ' בהדיא דחמץ יבש ביבש בטל חר בתרי כשאר איסורים ומותר אף באכיל' עיין בטור יו"ד סי' ק"ט שהביא כן בשמו והרי איהו ס"ל בפלגו ז"ל דלענין מב"מ ברובא בטל בתר טעמא אזלינן עיין ש"ך יו"ד סי' ל"ח וכ"כ מדברי הרשב"א ז"ל בתשובותיו סי' תפ"ה בהך דחטין דאי לאו הך טעמי שכ' שס שניכר האיסור שהוא חמור ה"י מתבטל ברוב וה"י מותר להשהותו עיי"ש. והוא ז"ל גס כן ס"ל לענין מב"מ לדידן דבטעמא תליא מילתא וכ"מ ג"כ מדברי גדולי האחרונים המג"א ז"ל דדווקא לומר דאיהו ס"ל דגס לדידן בתר שמא אזלינן וכדעת הרמ"א ז"ל שגדחה מכל האחרונים ז"ל. ועיין באחרונים ז"ל שכתבו דגס לדעת ושיטת הרמ"א ז"ל תרתי בעינן שזה בטעמא ובשמא אבל כל שחלוקין בטעמא גס הוא מודה דלא חשיב מין במינו לענין שנתבטל ברוב ועיין עליהם :

**עוד** אחינא להביא רא"י מדברי החוס' ז"ל פסחים שם אהך דקאמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו כרב ולאח"כ בין במינו בין שלא במינו מותר דכתבו בשם ר"ת ז"ל להקשות על שיטת רש"י ז"ל דרבא ס"ל דמב"מ לא בטיל בכל האיסורים ובחמץ גזרינן שאינו מינו אטו מינו כרב דהרי רבא ס"ל בהדיא דמב"מ בס' דקאמר בפ' ניד הנשה דף ל"ז אמרו רבנן בטעמא כו' מב"מ דליכא למיקם אטעמא בששים וכי דאין לרמות דמיירי בשווים רק בטעמא כגון חמרא דתמא בעינדי דלא חשיב מין במינו לרבא דס"ל דבתר שמא אזלינן דהרי קרי ל"י מין במינו ולכך פי' דגס במינו הוא רק משום חומרא דחמץ. ועוד אומר דל"ג במשהו כרב ורק בין במינו ובין שלא במינו אסור ותו לא והיינו בששים כרי יוחנן עיי"ש. והנה לכאור' לריך לבאר לפי בירסא זו מה אשמעינן רבא דבין במינו ובין שלא במינו אסור דפשיטא דלא ניקל בחמץ יותר מבשאר איסורין דאין לומר דאשמעינן דלא הוה במשהו דלישנא דאסור משמע דאיסורא אחי לאשמעינן. ולריך לומר דנקט משום סיפא דשלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר. והנה שלא בזמנו רבותא ע"כ הוא בשלא במינו לרבא דלא ס"ל לפי מב"מ במשהו והיינו דלא מבעיא מב"מ דא"ל ששים בכל האיסורים רק מדרבנן אלא אף בשא"מ דלריך סי' מה"ט מ"מ בשלא בזמנו מותר. והנה ר"ת ע"כ ס"ל לדידן דמב"מ ברובא בטעמא תליא מילתא דהרי רלה ליישב הך דרבא דפ' ניד הנשה דקאמר מב"מ בששים דמיירי בכה"ג ששים בטעמא ולא בשמא והיכי דשווים בשמא באמת ס"ל דמב"מ לא בטיל וא"כ דגס לדידן לענין מב"מ ברובא בשמא תליא יקשה פדיין דהרי רבא בעלמו קאמר בזבחים דף ע"ט דמב"מ ברובא והיכי דשווים בשמא מב"מ לא בטיל א"ו דס"ל לר"ת לדידן בטעמא תליא מילתא ומשכחת לה גס לר"י שיהי' מב"מ ברובא בכה"ג ששווים בטעמא ולא בשמא וזוין א"כ דיש בחמץ מב"מ גס לענין טעמא וכי"ל ודו"ק בכ"ז :

**כתב** כח"ה על מ"ש להראות מקור דמהני בדיקת קלחט לרון תמנו על כל החטים מהא דאמרי' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון דשם איפכא הוא דאס חאמר דאין בילה ה"י לנו לומר דכל דפריש מרובא פריש. וזה לימא לדעתי דלא אשמעינן בשום מקום דאס נתערב חולין בתרומה למשל אחד בעשרה ואח"כ נפלו אחד אחד לחולין אחרים דהאחרונים ידמעו כמו תרומה ודאית כיון דלא שייך כל דפריש כו' ואדרבה מהך דהגבירה ונפלה

מברארי ועמה באמי להשיבהו כיד ה' הטובה עלי :  
**תוכן** השאל' בשכימ אשר נחלה בעיר אחרת ויכס  
 נט לאשתו במקום יבס כפי השמיעה המיר דמו  
 אלל חגי חיל אשר הוא שם ואך נחן ויזכה לה נט שחס  
 שלא על תנאי דאס מתי רק נט בהחלט וטרס שהגיע ליד  
 האשה מת וחל'ש. וכת' רלונו לדעת חות דעי בזה. והנה  
 טרס כל אומר ראיתי להעיר כי יש סתירה בנוף השאל'  
 אשר כ' כ"מ ובין ההעמק שהעתיק הרב הנאון מהרש"ק  
 י"י כי לפי אשר כ' כ"מ אינו ידוע צבירור שהיבס מומר  
 ורק עפ"י השמועה אולם בדברי הרב נ"י כתוב מפורס  
 שהיבס מומר ויש כ"מ טובא בזה לענין השאל' למזה נט  
 לאשתו במקום יבס שאינו מומר היא איבעי' דלא איפשטא  
 אי מועיל דהוי זכות או דייל דרחמא לי' ורק במקום יבס  
 מומר הקילו הפוסקים ז"ל ואף אם נזוא  
 לסמוך ע"ד הט"ז ז"ל לדידן דאין נוהגין ליבס  
 פשיטא דחשוב בגט זכות דזיכא חשש דרחמא ליה [ואף  
 דלא שייך נ"כ דסניא לי' מ"מ יש זכות שלא תהי' חבור  
 ביה ואילו לא ירלה לחלוץ] ובצירוף דעת המהרי"ק ז"ל  
 שכי' דכל שהיבס במקום רחוק בודאי חשוב זכות ואף אם  
 לא הי' אי"כ מומר מהני הגט מ"מ יש נ"מ בזה בנ"ד שיש  
 עדיין לדבר הרבה בענין הזיכוי וכאשר יבואר להלן דאס  
 ידוע בודאי שהוא מומר יש לנו ספק להקל שיטת הגאונים  
 הסבורים דמומר אינו זוקק וכשאינו ידוע אין עוזר וסומך  
 עוד. ונתחיל לבאר איפוא אם הי' ידוע שהוא מומר הנה  
 בזה החליטו הפוסקים ז"ל דביבס מומר הגט חשוב בודאי  
 זכות דלא שייך לחוש דרחמא לי' ואף שיש קלת המחמירים  
 גם בזה לחוש דשמא רחמא לי' ומצפת שישוב מדרכו בטלים  
 הנה במיעוט. אולם עכ"ז הרמ"א ז"ל בס"י ק"מ כ'  
 והביא דבס בנאמרת על בעלה דהוי ודאי זכות יש מחמירים  
 דמ"מ אינה מנורשת משעת הזכי' מעכשיו ואם מת לח  
 יתנו לאחר גיטת והיש מחמירים הוא המהרי"ק ז"ל שכי'  
 לחוש לדעת הר"י ז"ל שכי' בניטין דף י"ב דהא דאמרינן  
 לרבנן דתן שחרור זה לעבדי אינו יכול לחזור בו משום  
 דזכות הוא לעבד היינו רק לענין חרזה אבלגיטא לא הי'  
 עד דמטא ליד' ומח"ע תנן דלא יתנו לאחר גיטת ועיין  
 באחרונים ז"ל שנטו קו להקל משום דהרי"ף ז"ל יחדאי  
 הוא בדבר הזה וכל הקדמונים ז"ל חלקו עליו. ונס סברתו  
 קשה להבין וכאשר תמהו בזה רבותינו בעלי התוס' על  
 רש"י ז"ל שרלה לפרש כן עי' בדבריהם בש"ס דגיטין דף  
 ע' ורש"י ז"ל בעלמא חזר בו וכ' שם במשנה דף י"ג דל"ג  
 תן ורק תנו עיי"ש. ובחסוד בנוף הדבר אני תמה דמכיל  
 לומר דהרי"ף ז"ל פוסק כן גם בזכו אחרי שלא נמלא לו  
 שכי' דלא הוי ניטא עד דמטא ליד' רק בתן דאף דתן  
 כזכו מ"מ יש לחלק ביניהם לענין זה ועיין ברמב"ם ז"ל  
 כ"ה מה' עבדים שכתב כן להדיא דבזכי הוי ניטא מעכשיו  
 ולא בעינן מטא ליד העבד ובתן לא מהני רק לענין חרזה  
 אבל ניטא לא הוי עד דמטא ליד' ואי מת לא יתנו לאחר  
 גיטת ומתכ"ח בלי שום עילה נעשה פלוגמא חדשה בין  
 הר"ף והרמב"ם ז"ל אשר ידוע כי אך במקומות מעטים  
 אשר נטה מדברי הר"ף רבו ז"ל ולא אבה הלון בדרכיו  
 אחרי שלא נמלא גם להרי"ף ז"ל שיאמר כן רק בתן :  
**עוד** אמרתי בחידושי אופן אחר צביאור דעת הר"ף ז"ל  
 ז"ל ופרקת מעליו חמיהתם של רבותינו בעלי  
 החוס' דכיון דאינו יכול לחזור ע"כ שחל מעכשיו והוא  
 דדוקא בשחרור ס"ל להרי"ף ז"ל לחלקבחי ומשום דבשטר  
 שיחרור ע"י אחרים יש שני ענינים השחרור ע"י הגט  
 שחרור וגם בלי' מתורת שטר שכיון שכותב הרי את קנוי  
 לעלמך קונה עלמנו בשטר דמה לי הוא ומה לי אחר שאם  
 כותב עבדי קנוי לך קנה והנה אן קיי"ל דממפקיר עבדו  
 ולא לחירות ולריך נט שיחרור לענין איסור ונעמה לפמ"ש

החוס' בניטין שם דרבנן נ"כ ס"ל דעבדא בהפקירא ניחא  
 ליה ורק דס"ל דזכות חירות מהשיעבוד גדול יותר אללו  
 מהך דניחא לי' בהפקירא עיין בדבריהם שהזכירו כן מהא  
 דאמרינן בכתובות דף י"א עבדא ודאי בהפקירא ניחא לי'  
 שפיר ס"ל להרי"ף דיש לנו לומר דלא ניחא לי' להעבד  
 רק שיזכה לו בתורת שטר ויהי' חפשי משיעבוד וגם יהי'  
 מותר בשפחה ועיין רש"י וחוס' ניטין דף מ"א בהך  
 דהמפקיר עבדו עיי"ש. והף שהי' אסור צבת חורין  
 בהפקירא ניחא לי' וכיון שכן לא מהני מתורת שחרור עד  
 דמטא ליד' דכיון דאין עליו שיעבוד הזכי' מתורת נט  
 שחרור חוב הוא לו גם לרבנן והארכתי בזה בחידושי לבאר  
 כל נעלם בדברי רבינו הר"ף ז"ל ואכת"ל. ולפי הנ"ל  
 לשני הטעמים אלו בנט וזכו גם הר"ף ז"ל יורה דחל  
 מעכשיו : וכיון דכל"ז רוב הפוסקים ז"ל חולקים על  
 הר"ף ז"ל וגם לדעתי יראה דמורה במוזה נט בתורת  
 זכו וכנ"ל יש להקל לדעתי צבאור במקום עינון והמק ואף  
 מי שירלה להחמיר ולחוש לדעת הרמ"א ומהרי"ק ז"ל מ"מ  
 ביבס מומר דיש מקילין לגמרי שאינו זוקק כלל פשיטא  
 דיש להקל לסמוך על הגט וז"ב לדינא :

**והנה**

באמת הרב"ז ז"ל חקע יחד במקום נאמן בשלחנו  
 הטהור אה"ע ס"י קנ"ז דאין לסמוך כלל להחזיר  
 הזיקה ביבס מומר. אולם האחרונים ז"ל אף שלא מלאס  
 לבס לסמוך לגמרי על המקילים עכ"ז סמכו על זה במקום  
 שיש עוד לדידי אחרים להקל לזרף דעת המקילים אלו  
 עיין עליהם. ובנוף טעם המקילים לגמרי ביבס מומר  
 האריכו הפוסקים ז"ל יש כתבו דס"ל דמומר אינו נקרא  
 אח ודמו זה דמקרא מלא כתיב הלא אח עשו וכו'  
 ודחקו לומר דמ"מ לא מיקרי יבסואחים יחדיו וגם משום  
 דיקום על נחלתו כתיב וכ"ז אין בו כדי שביעה כאשר  
 האריכו האחרונים ז"ל. אולם המהר"ם ז"ל כתב דעיקר טעמם  
 מהא דאיתא בב"ק דף ק"י דפריך הש"ס הסם דיבמה  
 שנפלה לפני מוכה שחין נימא אדעתא דהכי לא קידשה  
 נפשה ומשני טב למיחב טן דו וס"ל להך פוסקים דמומר  
 נרע ולא שייך גבוי כלל הך דעב למיחב ט"ד ואמרי' אם  
 כן אדעתא דהכי לא קידשה נפשה : ועיין באחרונים ז"ל  
 שראו לומר ולחלק לפי טעם זה בין המיר האח מקידם  
 שנשאה זה להמיר אח"כ דבהמיר מקודם לא שייך לומר  
 אדעתא דהכי לא קידשה שהרי ידעה מקודם ולא התגי' .  
 אולם לדעתי זה ליחא דמ"מ כיון דלא ידעה אם לא יהי'  
 לו בניס ואם ימות מקודם פשיטא דהו"ל עכ"פ שכיחא  
 שכיח דלא דאבעי' לי' לאתנוי עיין ריש כתובות בשוגיא  
 דיש אונס כו' וכתוסי' שם. והנה כבר הרנישו בזה האחרונים  
 ז"ל דסברת הש"ס בהך דטב למיחב טן דו אבעל קאי  
 דמשום זה נכנסת לספק יבוס אף במוכש"ס ולא איבס  
 וכמו שפירש"י ז"ל שם להדיא. ולכאורה עלה על לבי דע"כ  
 לריך לפרש כן דאי נימא איבס קאי יקשה דהרי מוכ"ס  
 הוא מהכופין להוליא ואפי' אמרה דיירנא כו' ואיך שייך  
 לומר טב למיחב טן דו. אולם זה אינו דכל"ז עכ"ל דהך  
 דמוכ"ס רב"ק אינו בנדר זה שזכר להוליא דאלי"כ מה גילוי  
 דעת ואומדנא איכא כיון שכופין לחלוץ ושלח ליבס. ואין  
 לדחוק דהגילוי דעת הוא משום שלא חלטרך לדון ע"ד  
 החליצה דמלבד שאין הרעת נותן כן יקשה דלמה לא פריך  
 מכל אלו שחוללות ואינו מתייבמות הבן : עוד הקשו דהא  
 חינא ביבמה מהארוסין אבל ביבמה מהנשאין לא שייך זה  
 וכת"ש החוס' בב"ק שם דמשום חיבת נשואין נמרה ומקנא  
 נפשה ואף אי נימא דס"ל להך פוסקים דכ"ז במוכ"ס  
 אבל לא במומר מ"מ הא מנר אחר לא שייך זה בנשואין  
 לפמ"ש החוס' והקדמונים ז"ל בכתובות דף ל"ז בדברר  
 התלוי בדעת שניהם לא שייך לומר הכי דאלי"כ בקנה בהמה  
 וערפה נימא דאדעתא דהכי לא קנאה ורק דבסך דיבמה  
 לא

זכות א"כ יקשה דמה בא להשמיענו דגם במקום קטטה אינה מתיבמת ורק חוללת מספיקא דכיון דבת יבוס היא א"כ בלא זה אינה מתיבמת מטעם ספיקא דמזכה גט במקום יבוס ומה לורך לקטטה א"ו דרק בגט על תנאי קמבעי לן אי הוי זכות במקום יבוס. אולם אחר שהתבוננתי מעט ראיתי דזה אינו דפשיטא דאף אי ניתא דגם בגט סתם הוי זכות מ"מ ז"א רק היכי שהוא חולה ושכ"מ יסכף מתרעע לחיים או להיפוך שהחיים והמות המה עכ"פ בנדר ספק אבל לא בכל אשה שאין לו בנים ונותן ומזכה לה גט וא"כ שפיר פריך לקטטה דאל"ה היתה מתיבמת בכה"ג וז"פ וברור :

**אורם**

אמינא להביא ראיה דהנה אכני הקשיתי לשאלו בדברי התוס' והקדמונים ז"ל כתובות שהבאתי למעלה בדבר התלוי בדעת שניהם לא שייך לומר לדעתא דהכי לא קנה או לא הקנה. והא דמקשה הש"ס דיבמה שגפלה לפני תוכ"ש תיכף בלי חליצה היינו משום דזה חשיב כתלוי רק בדעתא דהיה לא איכפת ל"י בזה מה שיהי אחר מיתמו ועמס"ל דלפ"ז לריך לומר דקדושות הש"ס היא רק ביבמה מהאירוסין דמן הנשואין בודאי איכפת ל"י שלא יהי' בעילתו בעילת זנות עמס"ל דא"כ יקשה דמה משני טב למיתב טן דו דהיינו לפירש"י ורוב הקדמונים ז"ל וכן היא העיקר וכמו שביארו המפורשים ז"ל לדעת קאי דהיינו דמינא דבשביל הטן דו של הבעל גם אם היתה יודעת בודאי שלבסוף יהי' כן לא היתה חוששת מלהתקדש לו ול"ש א"כ כלל לומר לדעתא דהכי לא קידשה נפשה נ"מ למה לא נאמר דאם היתה יודעת כן היתה מתנית בפי' שלא יהי' קידושו קדושו בכה"ג דכיון דזה לא יהי' איכפת ל"י לבעל מה שיהי' אחרי מותו. מהי' יושבת תחתיו ולא תפול ג"כ לפני יבוס כזה. ואמרת דעכ"ל דאף שאנו אומרים דמה שחלוי גם בדעתו לא תיקרי הנילו דעת והאומדנא דידע דלא איכפת ל"י וכנ"ל מ"מ היא יריאה להסתנות תנאי בזה. דשמא לא ירצה הוא ויתבטלו הקידושים וטב למיתב טן דו. ומיכא א"כ מזה דגם בשביל ספק שתתרחק מאת הבעל אינה חוששת מה שחפול ליבוס כזה וזה ראוי מוסכלת :

**ודפמ"ש**

בסידושי לבאר הא דמהני אומדנא ונ"ד ובתנאי מפורש בעינן שימנה תנאי בכל משפטיי שמתקשו בזה הקדמונים ז"ל. דבתנאי המעשה חלה ורק שמתבטלת בדעול התנאי ואף שהמעשה מתבטלת למפרע מ"מ מיהל חיילה ובטלה ואין כח בתנאי שלא נעשה כהלכתו לבטל המעשה משא"כ בג"ד שאין כאן התחלת חלות המעשה דאלו הי' ידע שהיה כן לא הי' עושה המעשה כלל אין אנו לריכין כלל לכל מ"ש בבאיורי מה דמשני טב למיתב כו' ורק דכיון דגם אם היתה יודעת בודאי שיהי' כן היתה מתקדשת לו ודטב למיתב כו' ואין הב"ד א"כ רק שהיתה מתנית אולי היתה יודעת שיהי' כן וכנ"ל דלזה יסכים גם הוא דלא איכפת ל"י ל"מ דכיון שיש כאן חלות המעשה ל"מ רק תנאי גמור בכל משפטיו ואין א"כ מזה ראוי לניד וכמובן. אולם יען שבנוף הדבר והחילוק הכ"ל שבין ג"ד לתנאי יש עוד לדבר הרבה וכמבואר אל"ה בסידושי באריכות לכן לא ארצה תילין ואשים מחסום לעטי בזה והבן כ"ז כי קלרתי וסתמתי על התעייין המשכיל. והנה לדעת הסוברים דיבוס מותר אינו זוקק לחליצה ולפי הטעם דהיינו משום דבמותר אמרי' אדעתא דהכי כו' ואף ביבמה מהנשיאין וכנ"ל דיבוס מותר כ"כ יריאה ממנו שאף לספק אינה מכנסת עלמה ואף לא מחשש ביטול ע"ד של הבעל באמת הי' מועיל גם זיכוי גט סתם במקום יבוס מותר דגם בספק זכות היא לה שפטור ממנו לדעת ז"ל ונ"מ בנעשה האם מותר אחרי כן דבלי הגט היתה זקוקה דל"ש אדעתא דהכי כו' ולספק כזה דלא שכיחא כלל היתה

לא איכפת ל"י מה שיהי' לאחר מיתמו וכ"ז לא שייך רק בארומה אבל לא בנשיאה דודאי איכפת ל"י שלא יהי' בעילותיו בעילת זנות וכמבואר בסך דכנסה סתם ועכ"ל דס"ל לפוסקים אלו דמותר כל כך נמאס בעיני' דגם לספק אינה מכנסת את עלמה ואף משום טן דו של הבעל וא"כ אף בתלוי בדעת שניהם שייך לומר אדעתא דהכי לא קדשה נפשה וכמ"ס התוס' בכתובות סס. דהיכי שודאי לא היתה מסכמת לכנות בספק זה בשום פנים אף אם עי"ז הי' מתבטל העיני' מלד השני גם בתלוי גם בדעת השני שייך למימר הכי עיי"ש :

**לפ"ז**

יש ליישב ג"כ מה שנתחבטו האחרונים ז"ל דלפי טעם זה דיבוס מותר למה חילק רב יהודאי גאון נשתמד לאחריו כן דרוקא בנשתמד מקודם אינו זוקק דבשלמא לטעם הראשון ניתא ד"ל דס"ל דנשואין מפילין וכמו שביאר כ"ז הא"ז ז"ל אבל לטעם זה לדעתא דהכי לא קידשה נפשה מ"ט לחלק. ולפי הנ"ל יש לומר דספק זה דשמא ישתמד היבוס הוא דבר רחוק ולא שכיח כלל והיתה מכנסת עלמה לספק כזה אם היתה רואה שהבעל אינו מסכים שלא ירצה שיהי' בעילתו בעילת זנות וא"כ לא שייך לומר אדעתא דהכי כו' כיון שחלוי בדעת שניהם וכנ"ל. שוב ראיתי דע"כ אנו לריכין לומר כן לדעת ז"ל דאל"כ אשה שגשתמד בעלה תיפיק בלא גט לדעת ז"ל דבמותר גם על הספק אינה מכנסת את עלמה אלא ודאי דכ"ז לא שייך בספק דלא שכיחא כזה ועיין בתוס' כתובות סס ודו"ק כי קלרתי. ולפי הנ"ל כשגשתמד אח"כ אין לנו מפאת זה רק סניף קל להקל היינו אם נאמר דהטעם היא משום שאינו נקרא אח ולדעת הי"ס ודעת ז"ל דרק מיתה מפלת וכמובן. אולם כבר כתבתי לדעת די בזיכוי הגט בלבד אחרי שרוב הפוסקים ז"ל חולקים על הרי"ף בזה וכבר כתבתי משום דגט ובזיכוי גם הוא אינו חולק וכאמור למעלה ופשיטא דיש להקל בנידוף סניף אחר אף כ"ד וביחוד במקום עינון ודחוק וכנ"ל ודו"ק. ובעברי בין צמרי ענינים אלו ראיתי להפוסקים ז"ל שנתחבטו דאמאי פסקין להלכה דיבוס מותר פשיטא דהגט הוי לה זכות ודאי וברור ואפי"ה פסקין להמיר דיבוס מותר זוקק דכיון דהו"ל זכות מה שגפורה מווקחה א"כ למה לא ניתא לדעתא דהכי לא קידשה נפשה ולכנס מתחבטו דלא תבעי' אם נפרש כפירש"י ז"ל דטב למיתב כו' אבעל קאי דאין ראוי מזה דחשיב הגט זכות שנאמר בשביל זה דרוסה אללה הטן דו של הבעל. אלא אף אם נפרש דאיבוס קאי אין ראוי דבשביל דחשיב הגט זכות שיחשב בשביל זה כ"כ הסוברים ההיפוך עד שנאמר משום זה שחשיב אומדנא דמזכה שאין ראויה להכנס בספק כזה בשום פנים. ומלבד דזה פשוט וברור אמרינא דע"כ אנו לריכין לומר כן דאל"כ ללד האיבעי' דמהני זיכוי גט במקום יבוס דודאי מיטני סני' ל"י והוי זכות לא יהי' משכמת להיבוס כלל דכיון דהוי לה זכות גמור שפטור מתיקומו של יבוס ניתא לדעתא שחפול ליבוס לא קדשה נפשה א"ו כנ"ל דמ"ג אין ההיפוך לה חוב כ"כ שנאמר אדעתא דהכי כו' וכנ"ל והבן : אמנם דא עקתא בג"ד שנתן חזקה לה גט סתם. וא"כ י"ל והדעת נותן כן דלא חשיב זכות בדשעת הזיכוי ספק הי' אם ימי' או ימות ואם ימי' הגט ודאי חוב לה ורק אם ימות חשיב זכות וא"כ עתה אין הזכות ברור ולא נהני הזיכוי רק היכי דהוי גט ע"מ דלא הוי ניתא רק אם ימות וחשיב א"כ זכות גמור וברור. ועלה על לבי לכאורה להביא ראוי לזה מדברי הר"ן ז"ל ביטין פ' התקבל שכ' דמזכה גט לאשתו במקום יבוס וכ"כ במקום קטטה. ומת חוללת ולא מתיבמת דשני חבעיות אלו לא נפטרו ועיין צ"י ז"ל ס' ק"מ מ"ש בבואור דעתו ז"ל ואי ניתא דאין חילוק בין גט תנאי לגט סתם לענין

היתה תכנסת עלמה משום טוב למיתב כו' וכנ"ל ועמה הנב הוא לה זכות דעתה הוא ספק השקול אולם אין לה פסקין הכי להלכה ולית' איכ' זיכוי נט' סתם כיון שאין הזכות ברור ומשום הט"ד של הבעל מעיילא נפשה לספיקא וכנ"ל ואין מקום להקל לדעתי בזה :

**ועתה**

נבוא לדברי הרב הגאון מהרש"ק נ"י אשר כי להחיר ואערכה דברי לנגדו ראשון תחלה יאל לדון להחיר דבייחוש שלא מדעת פליגי אבי ורבה אי אמרינן מדהשתא ניחא לי' למפרע נמי ניחא לי' והביא דברי הש"ך ז"ל סי' ש"ח לענין אי מותר לאכול של חברו בדבר שידוע שחבירו לא יקפוד ויתרלה לו דאף דקיי"ל דייחוש שלא מדעתו לא הוי ייחוש י"ל דהיינו רק משום דייחוש הוא בע"כ אבל לא כשהוא ברזון וגם דברי התוס' ב"מ דף כ"ב בהך דכלך אלל יפות דאמרנ' שפיר מדהשתא ניחא לי' כו' דס"ל דמלוא הוא וא"כ ג"ש בתידי דהוי זכות בעלם כעת שמת אמרי' אינלאי מלתא למפרע. ובמחכ"ג כמה הגדילו התערובות בדבריו וערכם דברים שאינם ענין זה לזה ואף גם לנדון שלפנינו דענין אינלאי מלתא למפרע עיקרא הוא רק בדבר שהוא בעלמו שאנו רואין עמה בבירור שהוא כן והי' למפרע וכגון הך דחולץ למעוברת והפילה דר"פ החולץ ביבמות דף ל"ה והך דאכל חלב מבן י"ב עד י"ח ואח"כ נולדו בו סימני סריס שם דף פ' ובה אי הוי ידעין בבירור שהוא כן לכ"ע אמרינן אגמלת"פ ורק דר"ל פליג בהך דמעוברת דשמא נתקלקל אח"כ ומעיקרא הי' ולד מעליה והכי קיי"ל וכמ"ש המפורשים ז"ל ולכך בהך דנולדו בו סימני סריס באמת קיי"ל דחייב דנעשה סריס למפרע דכיון דאין מקום לומר שנסתנה שפיר אגמלת"פ. אמנם היכי שתלוי בדעת אדם והוא מסור ללב ל"ש אינלאי מלתא למפרע ורק הוא מסוג הוכיח סופו על תחלתו המוזכר בש"ס בכמה מקומות ויש בזה חילוקים רבים למעין היטב בש"ס ופוסקים ז"ל : אולם פלוגתא דאבי ורבה בייחוש שלא מדעת אינו ענין כלל גם להך דהוכיח סופו על תחלתו דרבה דס"ל דהוי ייחוש בדבר שאין בו סימן ס"ל באמת דאף היכי שלא נתייחש כלל אף לבסוף וכגון שלא נודע לו פהאכדה קודם שנודע לו שזה מלאו הרי הוא של מולאו כיון דאילו ידע הי' מתייחש והיינו משום דזה הדבר אבודה ממנו משעה שאבדו. ואבי ס"ל דלא הוי ייחוש דמה בכך שאלו הוי ידע הי' מתייחש ממנו מ"מ הא לא אייחש ואף אי נתייחש אח"כ דבין כך ובין כך אין לו ענין להוכיח סופו על תחלתו דלמ"ל להוכיח מסופו אחרי שידעין אנו בלא זה דאלו הי' ידע הי' מתייחש ורק בדבר שיש סימן לרבה הי' מקום לדון מטעם הוכיח סופו כו' היכי דשמעין דאייחש לבסוף ורק דמטיק דל"ש לדון מסופו כיון דאינו עומד ליחוש ואקראי בעלמא הוא עתה ואין לומר ולרזן שגם מעיקרא הי' מתייחש עיי' בש"ס ותוס' שם. [ומה שיש לעורר בזה מהך דשחטה ואח"כ חושב עלי' חולין דף ל"ט אכ"מ הביאור] אבל עיקר פלוגתא דאבי ורבה דייחוש שליטת אין לו ענין כלל להוכיח סופו על תחלתו וכנ"ל. וי"ל דזהו כוונת הראב"ד ז"ל שכי' דלכאור' י"ל דייחוש שליטת תליא בבירורה אלא שיש למבין לחלקו מענין ברירה והיינו כנ"ל דבזה לא שייך הוברר למפרע דהרי עתה יודעין אנו דאילו הוה ידע הי' מתייחש ודוק. ועתה נבוא לדברי הש"ך ז"ל אשר לדעתי נכוניס דבריו ז"ל לריגא דבאמת סברת רבא ככונה היא דכיון דאלו ידע מתייחש מהשתא מותר בה משום שהוא אבודה ממנו והיינו דאף דפשיטא דערדין לא יאל מרשות הבעלים כיון דמ"מ עדיין לא נתייחש מ"מ כיון שהדבר אבוד ממנו מותר לכל אדם ליטול כיון שאין לבעלי שום נ"מ בזה ואבודה הוא ממנו ודמי לכל דבר שאין הבעלים תפקידיס בו דמותר כיון שאין להבעלים נ"מ ואינו שום אללו אין בו משום

גזל והא דפסקין דלא הוי ייחוש היינו משום דכיון דאם לא יקנה זה לא יועיל הייחוש אף אח"כ כיון שהוא בע"כ ול"מ היכי דבאיסורא אחי' לירי' דאילו ידע שכבר נמלא אלל זה לא הוי מתייחש ויש א"כ שיווי להבעלים חסור לו ליקח לעלמו דפי' אנו דנין וא"כ בהך דאוכל של חברו וידע שלא יקפוד ע"ז דל"ש כ"ז שפיר מותר והבן כי נכון הוא .

**ועדיין**

נשאר לבאר לפי' הא דפריך הש"ס לאביי מסך דתרומה דכלך אלל יפות ולא אביי מה שמירץ הש"ך ז"ל דבתרומה ידיעה בעינן דזה אינו רק לפי המסקנא דקאמר הי"ג מסתברא כו' אף שלוחסם לדעתסם. ומיירי ע"כ בשו"י שלוח אכל לפי הס"ד לא חטיק ארעמי' הך דבתרומה בעינן ידיעה . אולם לירי' נראה דבאמת אביי גופי' לא ס"ל כלל הך סברא דאבודה ממנו ולא נחית כלל להך חילוקא וכדקאמר בהדיא רק טעמא דלא ידע דנכל מיני' ולירי' שפיר פריך מהך דתרומה להס"ד אולם אין לירי' דעיקר הא דקיי"ל לאביי הוא משום דאחותיב רבא מהך דמנין לאבירה ששטפה נהר כו' ואיסורא דומיא דהסירא וכמבואר בסוניא שם שפיר י"ל דס"ל באמת כסברת רבא דכל שאין נ"מ להבעלים מותר לקחתו ורק ע"מ באבירה ייחוש שליטת לא הוי ייחוש וכנ"ל ודוק :

**ועתה**

נבוא לבאר הך דכלך אלל יפות ודברי התוס' שם שהביא הגאון מהרש"ק נ"י ולמען ברר הדברים מוכרח אני להעתיק בקיצור דברי הש"ס והתוס' שם דפריך התם לאביי מהך דהרי שירד לתוך שדה חברו וליקט ותרוס כו' ומאין הוא יודע אם חושש משום גזל ואם לאו הרי שבא כו' ואמר לו כלך אלל יפות אם נמלאו יפות תרומתו תרומה כו' אמאי בעידנא דתרוס לא הוי ידע תרגמה רבא כו' דשו"י שליח הי"ג מסתברא דאי ס"ד דלא שויה שליח מי הוי תרומה והא אהס כו' אף שלוחסם לדעתסם אלא הב"ע דשו"י שליח ולא אמר ליה תרוס מהני ומסתמא דבעה"כ מבינונית תרוס כו' ותרוס מיפות ובא וא"ל כלך אלל יפות אם נמלא יפות כו' וע"ז הקשו התוס' דמ"מ כימא דמתחלה אי הוי ידע ל"ה ניחא לי' דכיון דאין דרך לתרוס מהיפות דמי' לדבר שיש בו סימן לרבה דאמרין דהשתא הוא דאייחש ומיירו דהכא שפיר אמרינן דייחא לי' מעיקרא משום דאיכא מלוה ע"כ. ואנכי הקשיתי דהרי אין קיי"ל בכ"מ דזכין לאדם שלא בפניו דזכי' מטעם שליחות ואמאי א"כ פשיטא להש"ס כאן דע"כ מיירי דשו"י שליח דאל"ה אין תרומתו תרומה ואמאי דכיון דגלי דעמי' דייחא ליה ואמרין דמהשתא ניחא לי' מעיקרא ג"כ ניחא לי' אח"כ למת לא הי' תרומה מטעם זכי' דהוי כשליחות . ולכאורה אפרתי לפשוט מזה מה שנשתפקתי בזה דאמרין בכ"מ בש"ס זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין שלא בפניו אי הך דזכין דוקא ובעינן דוקא שיהי' לו זכות גמור אבל היכא שאינו לא זכות ולא חוב אינו יכול להעשות עלמנו שליח שלא בפניו או הך דאין חבין דוקא דמדברי הש"ס כאן מוכח לפי' דזכות דוקא בעינן ולכך שפיר קאמר דמיירי ע"כ דשויה שליח דאל"כ ל"מ מה דקאמר לי' כלך אלל יפות ונמלאו יפות דמזה אין ראיה רק דניחא לי' היינו דלא איכפת לי' אבל מ"מ אין בזה לא זכות שיועיל מטעם זכי' דזכי' דוקא בעינן ול"מ רק היכי דשו"י שליח דלא יחשב שיכוי בשליחות דכיון דחזיק דלא קפיד אין כאן שינוי אבל מ"מ גם זכי' אין כאן . אולם אחרי בינותי מלאתי לרבנותי בעלי התוס' דברים מבואר מהם להיפוך שכתבו בניטין דף י"ב ד"ה וכ"מ אי בעי זריק לי' גיטא וז"ל וא"ת מה בכך מ"מ חוב הוא לו זה השחרור כו' וי"ל דקסבר דל"מ לי' חובא מה שמקבלו זה דאפי' אם לא יקבלנו יכול הרב לפסלו מהתרומה בע"א. מדבריהם אלו למדנו דעתם ז"ל דל"כ שיהי' זכות דוקא ורק כל שאינו חוב יכול אחר לזכות לו



הניל א"ש דברי הש"ס כאן בהך דכלך אלל יפות דמיירי ע"כ דשוי' שניח דאל"ה אף דהוכיח סופו דניחא ל"י מ"ע כיון דבשעת מעשה שתרס לא הי' מבורר ל"ה תרומי משום דאין ברירה דכיון שאנו דנין על גוף מעשה השליחות אס נעשה שליחו שלא מדעתו לא מהני כיון שלא נתבררה בשעתה ורק היכא דשוי' שליח ואנו באים לדון אס נחבטל ע"י השינוי מעויל שפיר מה שנתברר אח"כ וכנ"ל ודו"ק : ובהו יס להמתיק יותר דברי הראב"ד ז"ל שהבאתי למעלה ש"כ בהך דיאוש שלא מדעת דיש למצין לחלק מענין בריר' דלאו אבוף פלוגתייהו דאב"י ורבא קאי דזה פשוט דאינו ענין לברירה וא"ל למצין וכנ"ל דאין דנין כלל מעתה על העבר דידענו עתה דלאו ידע הוי מייאש ורק אהך דדבר שיש בו סימן לרבא דאי לאו הך סברא דאין דרך כלל ליאש מזה ואקראי בעלמא הוא הוי אמרי' דאי שמעי' אח"כ דאיאש הוכיח סופו על תחילתו ודמי לדרב שאין בו סימן לדידי' ללכאורה זה חלי בברירה ואכן קיי"ל דאין ברירה וע"ז כתב הראב"ד ז"ל שיש למצין לחלקו והיינו כנ"ל דעיקר ענין ברירה הוא רק במעשה שרביכה להיות מבוררת בשעתה לא זולת וא"כ בהך דיאוש לרבא דעיקר הטעם דמהני שלא מדעת לא משום קנין היאוש דהרי לא נתיאשו ורק דמשעה שאבדו הוא אכזרע ממנו ואין שום לו עוד וממילא מותר לכל וכנ"ל לא שייך ענין ברירה שאין אנו דנין על ענין חלות מעשה ורק דכיון דהוכיח סופו על תחלתו לדידי' הי' חשוב כאבוד והבן זה :

**ורפ"ז**

בנידון שלפנינו ל"מ שאין דברי התוס' צ"ת שם ענין כלל לכאן דעיקר דבריהם הוא דכיון דהוי מלוה ג"ח בהוספה זו יולא מהדרך כהך דיאוש דבדר שיש בו סימן דאמרינן דכיון דאקראי בעלמא ומקרה רחוקה הוא תלינן באיחור הזמן רק דאדרבה יש מזה ראי' להיפוך דלענין שיעויל מטעם זכ"י ל"מ מה שנתברר אח"י דניחא ל"י דמה"ע מוקא לה להך דכלך אלל יפות דוקא בשויה שליח וכנ"ל דכיון שאנו דנין על גוף חלות מעשה השליחות ל"מ אף מה שנתברר אח"כ והוכיח סופו כו' דאין ברירה ולריך להיות חלות המעשה מבוררת בשעתה וכנ"ל ודו"ק : והנה לדעת הרבה מהקדמונים ז"ל . דלפי המסקנא לא שייך לומר אין ברירה דבכר שעמיד להחברר [ולדידהו ז"ל דהא דאמרינן בהך דתרומה דע"כ מיירי שעשאו שליח היינו משום דלענין זכ"י שלא בפניו זכ"י גמורה בעינן ומה דניחא ל"י עתה אין ראי' רק שאינו מתקפיד אבל מ"מ אינו זכות והך דאי בעי זריק ל"י גיעא תפרשי בתירוץ הב' של התוס' שם עיי"ש] גם בנידן לא שייך לומר אין ברירה כיון שעמיד הוא להחברר . אולם בלא"ה ל"ש כלל לדון בנידן משום הוכיח סופו כו' דזה לא שייך רק היכא שלא נשתנה הענין בידיים דלא שפיר אמרינן דכמו שדעתו עתה כן היה גם מקודם משא"כ היכי שנשתנה הדבר ויש טבא ועילה לרצונו עתה מה שלא הי' מקודם וכנ"ד . דמעיקרא בשעת זכות הגט היה הדבר בטפק דאולי יחי' ויהי' הגט חוב לה בודאי ורק שאם ימות יהי' לה זכות ומשום ט"ד של הבעל י"ל דלא מעיילא נפשא לספיקא ועתה שכבר מת הנה הגט לה זכות ברור . ואין גרון אפ"ה

שלא מדעתו דאל"כ מה הועילו בתירוטס דנהי דלא חשוב חוב מ"מ הרי גם זכות לא הוה דאס יורוק לו גט לא יפסיד עכ"פ יותר מבעת . ואין אי"כ הזכ"י שזכה לו זה זכות א' ועיין מהרש"א ז"ל שם והדרת א"כ קושיא לדוכתא דמאי פשיטא לן הכא בתרומה דמיירי דוקא בשוי' שליח : **ואשר** ע"כ אמרתי ליישב הדבר באופן אחר והוא לפת"ש במק"א לישב מה שנתקשיתי לפי המבואר בש"ס דניטין דף כ"ה בהך דהריני בועלך ע"מ שירלה אבא דהא דרלה האב מקודשת תליא בברירה דאי אין ברירה אף כשירלה אח"כ אינה מקודשת דלא הוברר הדבר למפרע שרלה מקודם אי"כ לדידן דקיי"ל אין ברירה אף אמרינן בכ"מ הוכיח סופו על תחילתו וכ"כ מה שנתקשו דמ"ש הך תנאי דע"מ שירלה אבא משאר תנאים דעלמא . ואמרתי בביאור הענין דכל ענין ברירה זו היא רק כשאנו דנין על ענין מעשה ופעולה דאי אין ברירה היינו משום דכל מעשה ופעולה לריכה להיות מבוררת בשעתה וכל שבשעת מעשה אינו מבורר אף שאח"כ נתברר למפרע לא מהני ולא משום דאולי לא הי' כן דעתי' למפרע קאחינן עלה דזה הוא ענין הוכיח סופו על תחילתו ורק דאף דאמרינן כן ל"מ משום שלא נתברר בשעתו . אולם כשאין אנו דנין על חלות המעשה ל"ש ברירה למלי' רק אינימא הוכיח סופו כו' ולכך בכל התנאים לא שייך ברירה דהמעשה באמת חלה ורק דהתנאי מלמא אמריתא הוא שעם בטולו המעשה מתבטלת . והא דהוכיח בש"ס דניטין שם מהך דע"מ שירלה אבא דבתולה בדעת אחרים יש ברירה נראה דהחם כל הסוגיא אליבא דר' יהודה ואיהו ס"ל דעל מנת לאו כאומר מעכשיו דמי ולדידי' ז"ל דהא דבהריני בועלך על מנת שירלה אבא ר"ה האב מקודשת אף דפשיטא דאינו יכול לקדשה בביאה על לאח"י דכלתה ביאתו ודמי לקנין סודר דאמרינן הא הדרת סודר' למרא היינו משום דאמרי' דעיקר כוונתו שיתרלה האבואס הי' נודע לו שעתה מתרלה הי' מקדשה מעכשיו עיי' ברית"א וברשב"א ז"ל וכיון שמתעם הוכיח סופו על תחילתו אמרינן שגם מעיקרא הי' נתרלה שפיר חלו הקידושין מעכשיו בשעת הביאה :

**ומעתה**

כיון דבאמת הוא אמר ע"מ דלרב יהודה היינו שיחול לאחר כך ורק דאנו אומרים מתורת אומדנא דאס הי' יודע שהריצוי הוא כעת דעתו הי' שיחול גם מקודם אבל כשבאמת לא נתרלה אין להמעשה חלות כלל מעכשיו ולא שנתבטל בביטול התנאי ורק שלא חלה כלל וא"כ אח"כ דאין ברירה דבעינן שיהי' המעשה מבוררת בשעתה אין כאן קידושין כלל מעכשיו וממילא בטלה לגמרי דכלתה ביאתו . ובהו מיושב הא דאכן פסקין כהך תנתינית דהריני בועלך כו' אף דקיי"ל דאין ברירה לדידן דעל מנת כאומר מעכשיו דמי א"ל בזה לברירה וכנ"ל והבן זה . והארכתי בזה ג"כ לבאר מה דפריך מנט שכ"מ דהש"ס דבגט שכ"מ כיון שפיקר נתינת הגט אדעתא דמיתה הוא כשלא מת אין המעשה חל כלל מתחילתו ותליא בברירה . אולם אכן לפי האמת לא ס"ל הכי דכיון שהטיל תנאי הוא כשאר תנאים דעלמא וא"ל לברירי' ומה"ע התקין שמואל בגט שכ"מ כו' והארכתי בזה הדבר ואכ"מ הביאור ולפי

**מלחמות אריה**

א) הנה התוס' בניטין לא כתבו רק לפרש מאי דקאמר ר"מ וכ"ת אי בעי' זריק ל"י גיעא אבל באמת לא קיימי בהאי סברא שהרי ר"מ דחי לה שבק ל"י וערק לעלמא . והש"ס פריך שפיר קאמר ר"מ ומשני אי בעי שקול ד' זזי מישראל ופסיל ל"י . והפי' בזה שיהי' עבד ולא יאכל בתרומה ולכן חשיב חו השחרור זכות וא"כ לפי המסקנא אין ראי' מסוגיא הניל דכל היכי שאינו חוב יכול לזכות לו ע"י אחר . אך אנכי בספרי מלא' ס"י ל"ו הערותי מחוס' עריכין ל"ב ד"ה מדאיטריך שכתבו בסוף דבריהם דאי איתא דפניו נתינה בע"כ הוי נתינה לא הוי לריך הלל לתקוני להיות חולש מעותיו ללשכה דהא אפשר לו ע"י אחר ע"ש . אלמא מבוחר דהיכי דיכול ליתן בע"כ יכול ג"כ לזכות ע"י אחר . אמנט דבריהם באמת תמוהין לכאורה ואנכי כתבתי שם לפרש בטוב טבס וגם הארכתי שם לישב דברי הרי"ף שמביא מו"ח ז"ל למעלה ע"ש :

לרקוק מפירש"י ז"ל בך דמוכה במקום יבס שכתב שמתגרש מעכשיו וכן מלשון הש"ע שלא תפול ליבס המה דקדוקים של תה בכך שאין להוליא תמנו אף חומרא ואף גם קולא וביחוד הולך רש"י להשמיענו דמגורשת ע"י זיכוי מעכשיו שלא נאמר דל"מ רק לענין חזרה ונדעת המפורשים ז"ל בדעת הר"ף ז"ל ואין מהלורך להרבות באמרים בדקדוקים כאלה :

**י"ט** בסוף דבריו עוד דמה חוב הוא לה הרי אם יחיי' הבעל בידה לומר אינה רוצית בנט ורק אם ימות יכולה לומר שרוצית וא"כ הוא רק לזכות ולא לחוב לא ידעתי היאך יפרנס הך איבעי' דמוכה גע לאשמו במקום יבס דמספקא לן אי סניא או רחמא לי' ליבס וחוללת ולא מתיבמת ולמה לא נשאלה עמה אי זכות או חוב הוא לה. שוב מלאתי להריטב"א ז"ל הובא צ"ש"ש יבמות שם שכתב כן להדיא דלא מהני אמירתה אח"כ דלא כל הימנה לצרר הדבר למפרע א"ך ה"י דעתה או בעת הזיכוי וגם הוא עלמה אינה יודעת ואם אמרינן כן בהך דמקום יבס שלא נשחנה הענין מנמות שהי' מכ"ש דאמרינן הכי צ"ד שעכשיו בודאי הוא זכות וא"ך צעת הזיכוי ה"י חוב לדעת' מחמת הספק וזה פשוט. ור"י לית' להעמיס בדבריו דכוונתו דאמרינן אשעת הזיכוי דדעתה משכמת שהי' שלושה על תנאי דאם ימות ואם יקום תחוליו לא יהי' שליח ויתבטל הגט אולם באמת גם זה ליתא דכיון דאין כאן תנאי מפורש ורק אומדנא גם אם יקום יהי' גט משום גזירה דשתא יאמרו יש גט לאחר תימה דמה"ט לגבי דידי' אם עמד אינו חוזר בנט עיין ש"ס דביטין דף ע"ג ובפוסקים ושוב הו"ל חוב וכ"ל . ויש לי בכל זה הרהורי דברים רבים אולם ליראת האריכות בשנס לא הבאתים עוד במנרף הבחינה פה תהי' שבימת קולמסי. אחר כל הדברים האלה והחזיון הזה אף אם ה"י נודע צברור שהיבס מומר אין צדי להסכים להקל להחירה לשוק ע"י הגט וביחוד אם אינו ידוע כלל שהוא מומר וכאשר כתב כ"ת בשאלתו והנלפע"ד כתבתי :

סימן פ

**ע"ד** מכירת הבהמות לנכרי צפסח כדי להאכיל פסולת שעורים . הנה ראש המדברים בזה הוא הגאון בעל תב"ש בחידושו למס' פסחים והעלה להחמיר משום דלא התירו הערמה ניכרת כזו רק באיסור דרבנן ולכך בשאר מכירת חמץ דאינו רק איסור דרבנן דמה"ט צביטול בעלמא סגי התירו ע"י מכירה לעכו"ם דאף שהוא הערמה נכרת שאינו רואה למכור לזה שהוא עני וקונה חמץ עבור כמה חלפים ת"מ צדרבנן הם אמרו והם אמרו להחמיר מכירה כזאת אבל באיסור תורה כגון להאכיל לבהמתו חמץ אין לנו להחמיר ע"י מכירה כזו דמוכחא טובא דהערמה היא. וכח דהא דמערימין על מעשר שני היינו משום דמיירי במע"ש דרבנן דמוכח בש"ס דביטין דף ס"ד ע"ב . ולמטן ברר הדבר כשגלה אינה לפנין סוגיות הש"ס . והנה צ"ש פליגי ר' יהודה ורב חסדא בקטן שיש בו דעת היינו חפץ ומחזירו לאחר שעה דר"י ס"ל דזוכה בין לעצמו בין לאחרים ורב חסדא ס"ל דאינו זוכה רק לעצמו ולא לאחרים ושקיל וטרי הרבה ואח"כ מוטיב ר"א מהא דתנן מערימין על מעשר שני לפדותו בלי חומש כי"ד אומר אדם לבנו כו' ולעבדו ושפתחו העברים הא לכס מעות הללו ופרו בהן מע"ש זה האי שפחה ה"ר אי דלייתי שתי שערות מאי צע' גביה אלא לאו דלא אייתי. ומסיק במע"ש דרבנן כגון בעינן שאינו נקוב בדברבנן יכול לזכות עיי"ש . הנה מע"ש הג"ל נראה דהא דמוקי לה במע"ש דרבנן היא רק משום דקשי' לי' דא"ך יכולה השפחה לפדות כיון דקטנה היא ולר"מ

איפוא מסופו על תחילתו : ולכאורה אמרתי לפ"ז לעורר דהיכי שיש סיבה שבטבילה י"ל ששנתנה דעתו לא אמרינן הוכיח סופו כו' א"כ גם בהך דהריני בועלך ע"מ שיראה אבא א"ך אמרינן מדנתראה עכשיו הוכיח על תחילתו דהרי י"ל דנתראה עכשיו כדו' שלא יהי' הצעילה בעילת זנות ומתחלה לא ה"י נתראה כלל . אולם דמלבד ראין לזה דמיון לנ"ר דהכא גם מתחילתו ה"י ידעין דאם ימות הוא זכות לה שמתגרש . דמה"ט בנט תנאי באמת פסקין דחשוב זכות ודאי צכה"ג ורק דעתה כיון שעדיין דבר בספק לי"מ זכות ולי"ש א"כ לרין מסופו על תחילתו משא"כ בהך דהריני בועלך ראין הסיבה ברורה וכמובן . הנה אף אם נאמר וכן דפתי נוטה באמת דכל שיש לתלות באיזה סיבה שנתנה דעתו לא אמרינן שוב הוכיח סופו כו' תי"מ שפיר ניחא הך דהריני בועלך כו' לפי מה דקיי"ל דסוף ביאה קונה ולענין זנות יש איסור שיבא בהעראה וא"כ אם תאמר דלא נתראה האב רק בצביל שלא ה"י בעילת זנות שפיר מקודשת והבן :

**ע"ד** הביא הרב הגאון מהרש"ק נ"י רא"י דגם היכי דהוי ספק חשוב זכות ממ"ש הב"י ז"ל בס"י ק"מ אהך לאחיס מומרים שהורה תהר"י בירב ז"ל לזכות גט ויש לרקוק אי אינלאי אח"כ דבעת הזיכוי כבר שבו בתשו' אי אמרינן כיון דשבו חוב הוא לה או דמ"מ כיון דבאותו שעה לא ידעה ודעתה ה"י להתגרש מהני . וזו נראה יותר הרי דאף שהי' הדבר בספק חשוב זכות . ורא"י זו איני מכיר דמלבד ראין כל הספיקות שוות ולר' הספק הזה דשמא שבו היא חשש רחוק אללה הרבה דרובא דרובא כל באיה לא ישובו אין לדמות ספק הזה דהיא רק משום הט"ד של היבס דאינו רק חששא דרלמא רחמא לי' ויסכים ליבמה לנ"ד דהספק היא על ט"ר של הבעל דאולי יחי' ומתרחק ממנו וז"ב : והנה מלבד כי ראיתו אינו רא"י הנה במחכ"ת הביא נורא לקיני' דבזה נסתר כל מ"ש מענין הוכיח סופו על תחילתו בקוראי שמו אנלאי תילתא למפרע דמדברי הרב צ"י ז"ל אלו נראה בעליל דרק צתר שעת הזכ"י אזלינן ולא על אח"כ והוא הוסיף עוד דגם ידעיה בעינן בשעת הזכ"י ואף להחמיר ומכ"ש להקל: **י"ט** עוד דאם נעשה גוסס וזכה לה הגט כ"ש דמהני דרוב גוססין למיתה דבריו סתומים ואם צעת זכות הגט ה"י גוסס יש ללך להקל ולומר דכיון דרובא דרובא הם למיתה חשוב לה הגט זכות מדלא חיישה לספק רחוק כזה אף לענין טו' דו של הבעל ולסמוך על דעת רוב הפוסקים שהחליטו לגוסס ביחוד כשהוא מדבר יכול לגרש . אולם כאשר אנכי הרואה דעת הרב מהרש"ק נ"י דגם אם צעת הזכ"י לא ה"י גוסס ולא ה"י או זכות חל הגט אח"כ צעת הגסיסה מדהוסיף לומר דגם לדעת המחמירים לומר בגוסס דאינו יכול לגרש היינו בשליח להולכה משום דכיון דאיהו ל"מ עבור כו' אבל לא בשליח לקבלה דע"כ כוונתו בנעשה גוסס אחר הנתינה מהבעל דג"כ ל"מ בשליח להולכה לדעת הפוסקים אלו משום דאיהו לא מצי עביר עיין ג"פ ס"י ק"א ובא לחלק בין שליח לקבלה להולכה וכ"ל . אולם באמת זה ליתא דכיון דבעת קבלת הגט לא נעשה שליח א"ך יכול לזכות לה אח"כ הא הו"ל עלי גיטך מע"ג קרקע ואף אם נרחק לומר מתורת אומדנא שרלונו של הבעל שיהי' שליח להולכה עד הזמן שיוכל לזכות ולהעשות אח"כ שליח לקבלה דהיינו בעת הגסיסה הנה לא תבעי' דלא מהני לדעת המחמירים שצטלה שליחותו השליחות של הולכה צעת ההוא משום דאיהו לא מצי עביר אלא אף לדעת המקילים דגוסס יכול לגרש אינו מועיל משום דלא חזרה שליחות אלל הבעל וכמבואר בש"ס ופוסקים ראין השליח להולכה יוכל להיות אח"כ שליח לקבלה וי"פ וברור בלי פקפוק. וז"מ מה שהאר"ך

לאחרים דמה שפור' לעלמנו הוי הערמה ניכרת ואינו מועיל ולאחרים חינו יכול לזכות זה מה שגיל צביאור כוונתו . ומעשה מוכח מזה דהערמה ניכרת לא מהני צביאור תורה דאל"כ לא תקשה מידי וכק' הרשב"א ז"ל. ורק דאי"ז זוכה לאחרים מועיל משום דליח הערמה ניכרת כיון דאינו נשמת הפדי' רק קודם לזה צפת נתינת המעות וזה חשיב הערמה שאינה ניכרת וכנ"ל וכיון שהמעות שלו אין מוסיף חומש אף צפודה לשם הבעלים וכמ"ל : א) וזוה מיושב מה שקשה לרעת הסוברים דל"ח חינו זוכה לאחרים כלל ואף מדרבנן דאי"כ מה משני במע"ש דרבנן דמי"ת הרי אין לו זכי' לזכות כלל. וזוה א"ש דכיון דתיירי במע"ש דרבנן שפיר מועיל דכיון דפור' לעלמנו ולעלמנו יכול לזכות דאף דחשיב הערמה ניכרת מ"מ מועיל דרבנן דהערמה נכרת מותר דרבנן :

ול"ח חינו זוכה לאחרים אבל אי לאו הכי הוי ניחא אף במע"ש דאורייתא מוכח דאף צביאור תורה מהני הערמה . וכבר הרגישו בזה האחרונים והגראה בזה דאין מכלן ראי' להסיר הערמה בצל אורייתא ואדרבה יש ראי' להיפך דהנה הרשב"א ז"ל בחידושו הקשה דמה תקשה מהך דמע"ש והרי הכא לעלמנו הוא פודה ולעלמנו לכ"ע יכול לזכות ומירץ דכיון שאין זה אלא בהערמה וכוונתו לפדות אותו לצורך חביהם והמעשר חוזר לחביהם אי לאו דזוכין לאחרים אין פדיונם פדיון צביאלא בזה עכ"ל והנה לכאור' נתקשיתי בדבריו דאי נימי דהערמה לא מהני א"כ למאי יועיל כלל הרי גם המעות שנתן הוא רק כדי שיפדו המע"ש וגם זה היא רק הערמ' ואי לא מהני הפרמה א"כ חשיב פודה רבס לצורך רבס ולמה לא יוסיף חומש :

**אמנם**

אחר בנותי נראה דבאמת מה שנתן להם המעות אף שאין כוונתו רק כדי שיפדו המע"ש מ"מ כיון שאין הערמה צפת הפדייה לא חשיב הערמה נכרת דמה לי עתה צפת הפדי' לחקור מאין צה להם המעות כיון שלפנינו פודין משלהם ועיין במ"תורק לענין גוף הפדי' שפודה עבור עלמנו זה חשיב הערמה ניכרת דאנו רואין בחוש שפור' עבור הבעלים כיון שחוזר להם וכמ"ש הרשב"א ז"ל והערמה כזו אינו מועיל. ומעשה א"כ נימא דיכול לזכות לאחרים אין שום חשש לענין החומש דגם א"כ פודה בפירוש עבור הבעלים אינו מוסיף חומש כיון שהמעות שלו דשלי בשלך או שלך בשלי אינו מוסיף חומש כמבואר בירושלמי וברמב"ם הל' מע"ש ורק אי נימא דאינו זוכה לאחרים אין כאן פדיון כלל דאף שפור' לעלמנו מ"מ כיון דכוונתם לצורך הבעלים לא מהני דחשיב כפור'

**והנה**

בגוף הך פלוגתא אי זוכה לאחרים או רק לעלמנו נחלקו הקדמונים ז"ל. דעת התוס' דפלוגתייהו היא אי זוכה לאחרים מה"ת אבל מדרבנן כולי עלמא מודי דזוכה אף לאחרים ורש"י ז"ל כתב דהך דר"י דס"ל דזוכה אף לאחרים היינו רק מדרבנן ור"ח ס"ל דאף מדרבנן אינו זוכה לאחרים . אמנם נחלקו צביאור דבריו אי ס"ל דכל זכויות קטן הוא רק מדרבנן גם לעלמנו ורק דפליגי אי זוכה גם לאחרים מדרבנן עכ"פ או דמה דזוכה לעלמנו היא מן המורי ורק דס"ל לרש"י ז"ל דגם הך מ"ד דס"ל דזוכה גם לאחרים הוא רק מדרבנן וכן נראה מלשונו קצת . וכבר האריכו בזה הפוסקים עיין עליהם והנה אי נימא דהזכי' שזוכה הקטן לעלמנו היא מן המורי עכ"ל דס"ל להש"ס דהערמה לא מהני צביאור תורי' דאל"כ לא תקשה מידי

**מלחמות אריה**

א) לפע"ד נראה לפרש דברי הרשב"א ז"ל בדרך אחר דס"ל דרק לענין לפטור מן חומש מהני הערמה וזוה אין חילוק כלל בין הערמה נכרת להערמה שאינה נכרת דאין קיי"ל דחומש לא מעכב כמו דמסיק הש"ס בב"מ נ"ד וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפי' ה' מה' מע"ש ולהכי כיון דאין החומש מעכב עלם הפדיון לא חיישינן להערמה ומשו"ה אי קטן זוכה לאחרים אין ני"ת לענין עלם הפדיון אי פודה לעלמנו או פודה להבעלים דבין כך ובין כך המע"ש פדוי רק אי הערמה לא מהני ה"י הבעלים חייבין בחומש וצכה"ב לענין החומש אמרינן דלא חיישינן להערמה ופטורים מן החומש אבל אי קטן אינו זוכה לאחרים ואי הוי פודה להבעלים לא ה"י חופס הפדיון כלל א"כ צתה שמערים לפדות לעלמנו נוגע לעלם הפדיון שפיר יש לנו לומר דזוה לא מהני הערמה דאורייתא וחילוק גדול יש בין החשש שנוגע לעלם הפדיון ובין חשש שנוגע רק לענין החומש. שהרי שינוי התם הדמאי אין לו חומש ומזה פשיט הש"ס דחומש לא מעכב דכיון דלא מעכב הפדיון לא חששו חז"ל כל כך ע"ש. ומשו"ה דקדק הרשב"א ז"ל במ"ש ואי לאו שזוכין לאחרים אין פדיון פדיון ולכאורה הוא שפת יתר ולפי הג"ל ניחא. ואמינא להביא ראייה לזה דהנה לכאורה יש להקשות דלמה להש"ס לדחוק דתיירי במע"ש דרבנן דשינוי דחיקוף הוא שהרי צבנו ובצתו הגדולים ובעברו העברי מהני גם במע"ש דאורייתא ונ"ל דלדגדים קמני ועדיפא הו"ל לשנויי דתיירי שהוא תקנה לשפחתו המעות והפירות וצכה"ב צודאי מהני דהא היא פודית לעלמנו ומ"מ היא פטורה מחומש אע"פ שהמעות והפירות שלה לפי שיטת ר"ת ז"ל בקדושין כ"ד ע"א בחוס' ד"ה אלא דאשה פטורה מחומש אפי' בזו"י דידה ומעשר דידה דאיך מתעשרו אחר רחמנא ולא אשה מתעשרה וכן כתב הרשב"א ז"ל בחי' ע"ש. והא דקמני במתניתין ואומר להם הא לכם מעות ופרו מע"ש זה ולא קמני שמקנה להם גם המע"ש משום דצבנו ועברו העברי לא מני עביד הכי דאי"כ יהי' המה חייבין בחומש א"כ המעות והפירות יהיו שלהם אבל צבנו וזפחתו צודאי מני למיעבר הכי לשיטת ר"ת הג"ל. ולפתי"ש מו"ח ז"ל דהערמה שאינה נכרת לא איכפת לן קשה מאי פריך הא צכה"ב שבעשה המעות והפירות שלה קודם הפדיון הא הוי הערמה שאינה נכרת. וביותר קשה על הרמב"ם ז"ל שגם הוא פסק בפי' ה' מה' מע"ש הלכה ב' כשיטת ר"ת ז"ל דאשה פטורה מחומש וצכה"ב ח' כתב מותר להערים על פדיון מעשרו כיצד אומר אדם לצבו ולצתו הגדולים ולעברו העברי כו' הא לכם המעות כו' נתן לשפחתו העבריה א"כ מע"ש של דבריהם כגון מעלין שאינו נקוב דבריו קיימין שאמה העבריה קטנה היא ואין הקטן זוכה לאחרים אלא בדבר שהוא מדבריהם ע"כ ומשמע מדרבנו דבמע"ש דאורייתא ליכא תקנתא כלל שיערים ע"י אמה העבריה וקשה הא שפיר איכא תקנת' ע"י שיקנה לה גם המע"ש אבל לפי מה שביארתי שפיר ניחא דכיון דבאמת כל הקנאה המעות והמע"ש לא הוי רק הערמה ואלו לא הקנה לה הבעלים המעות והמע"ש לא ה"י יכולה לפדות דהוי זוכה לאחרים לא מהני הערמה דאורייתא כלל. וזוה נרווח לנו ליטב מה שמחממה הפ"י בהא דמשני הש"ס במע"ש דרבנן אמאי לא פריך כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקן כמו דפריך לעיל אהא דמשני הש"ס שאני שחופי מבוואות דרבנן ובאין ליכא למירדמי ה"ת הכי שיש לו עיקר מה"ת כמו דרמי התם אבל לפי הג"ל ניחא דהא באמת לבני החומש אע"ב דהוי מה"ת נ"כ מהני הערמה א"כ לא עדיף מע"ש דרבנן אפי' מה שנוגע לעלם הפדיון יותר מתע"ש דאורייתא צתה שנוגע לענין החומש דהוי מה"ת ומ"מ לא החמירו חז"ל כל כך כ"ש דל"ש להחמיר דרבנן מחמת הך טעמא דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקן והבן :

ליתמי' בנפשי' אבל בזכי' כמו שזוכה לעלמו זוכה לאחרים ועיין בהפוסקים שהאריכו הרבה בזה וקאמס חולקים על התוס' וס"ל דאין שליחות כלל לקטן עיין בדברייהם ז"ל. ומעשה אפשר לומר לדעת רש"י ז"ל דלענין דרבנן פליגי דס"ל לר"ח דאין שליחות לקטן כלל ומעשה בענין זכיית קטן לאחרים יש שתי ענינים שלא יועיל מטעם גוף הזכי' דאין לו כח לזכות וגם אין יכול להעשות שליח לאחרים וחז"ל תקנו שיהי' לו כח לזכות לעלמו שיהי' לו יד לזכות ות"ת לאחרים אינו יכול לזכות מטעם מניעת השליחות ור"י ס"ל דגם שליחות תקנו בזכי' לקטן או דס"ל כתיב החוס' דבמה דאיתמי' בנפשי' יכול להיות שליח. ומעשה אם כה נאמר עכ"ל גם לדעת רש"י ז"ל דלית הערמה באיסור חורה דאל"כ לק"ת לר"ח דאף דאינו זוכה לאחרים כלל מ"ת בהך דמע"ש לעלמו הוא פודה מדרבנן וקנין דרבנן מהני לענין איסור תורה לשיטה זו וכ"ל. ואי"ל דכיון דאינו זוכה לאחרים א"כ עשו חז"ל שיעור בקנין זה לא מהני באיסור תורה וכמ"ל דזה אינו דכיון דהקנין לאחרים דהיינו מה שחינו זוכה לאחרים אינו מלך גוף הקנין רק מטעם מניעת השליחות א"כ גוף הקנין שחקנו חז"ל הוא בלי שום שיעור ויד גמור תקנו לו. וספיר מועיל גם לענין איסור תורה כמו לר"י וא"כ לק"ת א"ו דהערמה לא מהני וחשיב כפודה להצטלים דאין לו זכי' כלל לר"ח והבן ולקמן יבואר יותר :

מירי מהך דמערימין על מע"ש דהרי הכא לעלמו הם פודין ולעלמו זוכה מה"ת ומהני אף במע"ש שהיא מה"ת א"ו דהערמה לא מהני באיסור תור' וחשיב כפוד' לאחרים היינו לבעלים. וכמע"ל בשם הרשב"א ז"ל וכ"ל. וע"ז משני במע"ש דרבנן ויכול לזכות לאחרים לדעת החוס' ודעתם דזוכה לאחרים לכ"ע מדרבנן. ולדעת רש"י ז"ל היינו דכיון דהיא מדרבנן מהני הערמה וכ"ל. אמנם אי נימא דגם הזכי' שזוכה לעלמו היא רק מדרבנן נהה לכאור' אין ראי' דהערמה לא מהני באיסור תורה דאף דפוד' לעלמו מ"ת הרי גם זה היא רק מדרבנן. אמנם זה אינו דע"כ אנו לריכין לומר לדעת ולשיטה זו דגם אם הקנין היא רק מדרבנן מ"ת מהני גם לענין איסור תורה דהרי לא מקשה הש"ס רק לר"ח דס"ל דאינו זוכה כלל לאחרים אף מדרבנן ולר"ב יהודה דס"ל דזוכה מדרבנן לאחרים ניחא ל"י וע"כ משום דס"ל דקנין זה מהני גם לענין איסור תורה. וא"כ א"נ דהערמה מותר גם באיסור תורה א"כ חשוב כפוד' לעלמו ולעלמו כ"ע מודי דזוכה מדרבנן עכ"פ וקנין דרבנן ס"ל דמהני גם לענין איסור תורה וא"כ לא קשה מידי א"ו דלא מהני הערמה באיסור תורה וחשיב כזוכה לאחרים וספיר מקשה לר"ח דס"ל דאין לקטן זכי' כלל לאחרים אף מדרבנן וכ"ל :

**אמנם**

אחר העיון נראה דא"כ דגם הזכי' לעלמו הוא רק מדרבנן אין תכאן ראי' לאסור הערמה באיסור תורה לפת"ש בחידושי' ואח"כ מלאתי לת"ז הגאון רשכ"י ז"ל לחלק גבי קנין דרבנן דפעמים נראה דמהני גם לענין תורה ופעמים לא מהני והוא דהיכי דחז"ל תקנו הקנין שיחול בלי שום שיעור בעולם והיינו שתקנו שזה הקנין יועיל בזכ"מ מהני אף לענין איסור דיש כח ביד חז"ל לעשות כן דהפקר ב"ד הפקר. אבל היכי דגם לענין גוף הקנין עשו שיעור כ"ש דלענין איסור תורה לא מהני עיין בדברי ת"ז הגאון ז"ל בספרו 'לא"ח סי' תמ"ה שהאר"ך בזה גבי מכירת שטרות דא"כ דהא דיכול למחול הוא משום דמחמת"ל עשו שיעור למחול לא מהני הקנין לענין איסור תורה והאר"ך בזה בדברים נפתרים גם אח"כ חזקתי הדבר בר"חיות ברורות מש"ס ופוסקים וא"כ"ת להאר"ך. ומעשה נאמר בג"ד דא"כ דזוכה לעלמו ואינו זוכה לאחרים דחכמים לא תקנו לקטן זכי' רק לעלמו א"כ כיון דחז"ל עשו שיעור בגוף הזכי' של הקטן שלא יועיל לאחרים שוב גם לעלמו לא מהני לענין איסור תורה וכמ"ש לעיל גבי מכירת שטרות ואדרבה כאן גרע טפי דבאמת בגוף הזכי' אין כ"ת אם הוא לעלמו או לאחרים ורק דכיון דמה"ת קטן אין זכי' כלל ורק דחז"ל תקנו לו לטובתו לא תקנו רק שיזכה לעלמו אבל לאחרים חוקמי' אדיני'. וכיון שכן עכ"ל דלא תקנו לו זכי' היינו שיהא לו יד לזכות דאל"כ הי' מהני גם אם יזכה לאחרים ורק שתקנו שאם יזכה לעלמו יהי' שלו ולא יוכל אחר ליקח ממנו א"כ כיון דבגוף הקנין לא תקנו כלל היינו שיהי' לו יד לזכות שוב לא מהני לענין איסור תורה דאין כאן זכי' כלל רק שהוא שלו וזה ברור מאד. ומעשה ספיר מקשה הש"ס לר"ח דס"ל דאינו זוכה לאחרים דאין יוכל לפדות מע"ש דאורייתא דאף דלעלמו הוא פודה ולעלמו יכול לזכות מ"ת כיון דס"ל דאין זוכה לאחרים א"כ גם לעלמו לית לענין איסור תורה דאין כאן זכי' גמורה כיון שעשו שיעור ול"ת לענין תורה וכ"ל אמנם לר"י א"ש דכיון שזוכה גם לאחרים וליכא שיעור שפיר מהני גם לענין איסור תורה דעשו חזוק לדבריהם כשל תורה והפקר ב"ד הפקר ודו"ק היטב :

**ועדיין**

יש לעורר דהנה החוס' הקשו דלמה יזכה לאחרים לר"י והרי זכי' מטעם שליחות ואין שליחות לקטן מאחס גם אחס ומיראו דאין למעט קטן משליחות מקרא דתרומה אלא במילתא דליחא כגון תרומה

**והנה** בגוף הדבר נראה לי דא"כ לומר דלר"ח הא דאינו זוכה לאחרים הוא מטעם מניעת השליחות דאל"כ יקשה לפת"ש החוס' לקמן בהך דמע"ש לישב הא דקטן פודה והרי בת"כ ממעט קטן שאינו פודה וכ"ת במקומות הרבה דאיתא כמ"ד דהביע לעונת נדרים כגם שגדרן נדר כן תרומתם תרומה וכגם שחל שם תרומה על פיו כמו כן מתחלל מעשר ע"י עיין בדבריהם. דא"כ מה מקשה הש"ס לר"ח מהך דמע"ש דהרי כיון דעיקר דהא דמתעטין קטן משליחות הוא מאחס גם אחס דתרומה וכמ"ש החוס' א"כ החס כיון דמייירי בהביע לעונת נדרים והאי חנא ס"ל דתרומתו תרומה א"כ מועיל גבי שליחות וכמובן ולכך זוכה לאחרים וזו קושיא אלימתא. א"ו דאין הטעם בשביל זה לר"ח ורק מלך עלם הזכי' דס"ל לר"י דל"ת לגבי אחרים ופשיטא ל"י להש"ס הכי משום דהכא לכ"ע מהני שליחות בקטן כיון דאיתא בנפשי' א"ו דזכי' לאו מטעם שליחות היא וכדעת רבים מהקדמונים ז"ל משו"ה מקשה לר"ח. ולפי הג"ל אמניא להכריע כדעת הסבורים דזכי' דקטן הוא מדרבנן מלך הסב"ר והוא דאם נימא דמה"ת היא א"כ מה חילוק יש בין לעלמו ובין לאחרים דמדאורייתא אין לחלק דכיון דיש לו יד לזכות לעלמו מדוע לא יזכה לאחרים ומה"ת כיון דבררנו דלאו מטעם שליחות נעט דאל"כ לא מקשה הש"ס מידי מהך דמע"ש ובגוף הזכי' מ"ל עלמו ומ"ל אחרים. א"ו דרק מדרבנן היא זכי' בקטן וס"ל לר"ח דלא תקינו לו זכי' רק לגבי עלמו שלא יוכל אחר ליקח ממנו אבל לא לזכות לאחרים וזה ברור אל"י וכדעת רש"י ז"ל. וזוהא אמניא עוד דאפשר לומר דזה פלוגתייהו דר"י ור"ח דר"י ס"ל דקטן זוכה מה"ת וכיון דמדאורייתא הוא אין חילוק בין לעלמו בין לאחרים אמנם ר"ח ס"ל דאינו רק מדרבנן ולכן מחלק בין לעלמו ובין לאחרים וכ"ל. ולפ"ז נוכל לומר דיישוב קושיא הרשב"א שהבאתי דהרי בהך דמע"ש לעלמו הוא פודה בפשיטות דלאו מטעם הערמה קאחינן דבאמת גם לענין איסור תורה מהני הערמה ורק דקושיא הש"ס היא דכיון דלר"ח דמחלק בין לעלמו ובין לאחרים ע"כ גם לעלמו אינו זוכה רק מדרבנן א"כ למה יועיל במע"ש שהוא מה"ת וכדעת הפוסקים דקנין דרבנן לא מהני בלאורייתא וביחוד כיון דיש שיעור בקנין וכ"ל וע"ז משני

דבמכירת הבהמות ליכא שום איסור ורק אח"כ בעת שנותן להם החמץ נ"ל דמותר אף שהוא בדאורייתא דרמי לנתינת פירות דמותר אף בדאורייתא אף דהוי סערתה וכנ"ל מהך דה"י עומד בגורן וכמש"ל כיון דאין ההפסדה בשעת מעשה עומד אף בדאורייתא וזה ברור אל"ל לדינא :

**סימן פא**

ב"ה בריתק יוס ה' ח' שבט תרל"ג לפ"ק.  
אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המהר"ג חריף ובקי במדרי תורה כ"ט מו"ה יעקב מרדכי נ"י אבד"ק פאריז'ק.

**תוכן**

השאלה תינוק נולד מהול גמור כאילו נימול ביד זכר וראו כי כל הפטירה מגולה והספינו דם ברית כדן וכדת ולאחר ימים מופטים נראה כי עור מחפה הפטירה בין בקישוי בין שלא בקישוי ורק בראש הפטירה מגולה מעט יותר משליש ותהי לפלא מאין נולד זה צינים מופטים ביחוד שהילד אינו מסורבל וצפול צמר ואמרנו שני אחים מוהלים כי ביום השמיני ראו כי למטה מהעטרי' ה"י עור הגיד עב ונצבה ומדמין איפוא כי עור העטרה נתקפל למטה ונכבש שם ונצבה וכשנתרפא חזר למקומו. ושאר המוהלין והד"ל תכחישים זה שהעור מהגיד לא ה"י נצבה ורק כפיין קרעל"ל ונפשו איפוא בשאלתו אם כה ואם כה האב לריך למולו שנית וכי"ת האריך בזה ורצונו לרפא מות דע"י. ואבוא היום לברר כל הדברים וע"פ סדר קונטרסו אמרנו את אשר רחש לבי ואת אשר נפלינו בדעתנו ונאחז ה' אשאל'י עזר לכל יענו אשורי מני הדרך וזה החלי :

**ראשון**

תחילה בא לרונן אם ה"י נמשך לגמרי בכ"ד ה"י לריך למולו מה"ת או רק מדרבנן יצ"ה סיני שלא נמשך לגמרי והביא דברי הט"ז ז"ל סי' רס"ד שהעל"י זה ב"ע דכיון שלא נמהל ביד ורק שגולד מהול די"ל דרמי לכמהו הרוח ונתגלה דחייב לכסות. וכ' דמדברי הט"ך בשם הב"ח ז"ל מצוה לרעמו להקל שאינו רק מדרבנן שכ' רק בנוולד מהול קצת דהוי מה"ת. ותמה על הגאון מליסא ז"ל בסידורו דרך החיים שכ' בשמו להיפך. ובתח"כ לא ש"ת לבו כי דברי הב"ח ז"ל כפשוטן אין להם הבנה שכ' זה"ל מיהו היכי שגולד מהול ולא לגמרי שהעור חופה העטרי' רוב גובהה או רוב הקיפ' אפי' הטיף עמנו דם ברית ביום מ' ללידתו כיון שאח"כ כו' אינו נרא' אלא מהול קצתו שעדיין חופה רוב גובה העטרי' או רוב הקיפ' לריך למולו כו'. וכל הרוח' ישתומם א' דכיון שבשפת לידתו ה"י חופה רוב העטרי' אח"כ למטה הטיפו דם ברית הרי ה"י לריך למולו שזה נולד ערל דרוב גובה או רוב הקיפ' אמרינן. ב' גם אם נדחק לומר ששגו ולא מלו אותו ביום השמיני מ"מ מאי בא להשמיענו שריך למולו עתה היכי בשביל שהטיפו ממנו דם ברית לא יהי' לריך למולו הרי הוא ערל גמור תליד' שלא נימול עוד. אמת שלכאור' גם דברי הט"ז ז"ל אינם מובנים שכ' אחרי שנשחפק בנוולד מהול לגמרי ונמשך אח"כ אי לריך תילה מה"ת אצל אם ה"י נולד מהול קצת פשיטא לו שאח"כ אם נמשך העור שריך לחתוך אותו כיון שלא נימול שום פעם כראוי עכ"ל וגם זה לריך ביאור דכיון דע"כ תיירי שמתלידתו נשאר רוב גובה או רוב הקיפ' מחופה דאל"כ הרי זה נולד מהול לגמרי אח"כ מה זה ענין לנמשך הרי ערלחו בו ולריך למולו מה"ת. אמנם באמת יש ליישב דבריו ז"ל דכוונתו היא כך דאף אי נימא בנוולד מהול לגמרי ונמשך אח"כ דא"ל למולו מה"ת וכמש"ל דכל שהערלה לא ה"י תלידתו אין זה ערלה שריך למול מה"ת מ"מ היכי שגולד מהול קצת שה"י במקום אחד חוט דק רוב גובהה או בהיקפו ואח"כ נמשך יותר לריך לחתוך כל העור ולא אמרינן שאין לריך לחתוך רק

משני במע"ש דרבנן ושפיר יוכל לפדות לפנמו דיש לו זכי' מדרבנן ודו"ק . הנה לפי מה שבררתי אין ראי' מכלן דהערמה לא מהני בדאורייתא דבין לפי מה שאמרתי דפלוגתהו דר"י ור"ס הוא בזה אי קטן זוכה מה"ת או מדרבנן ובין לפי מה שבררתי בעת רש"י דלכ"ע היא מדרבנן שפיר תקשה הש"ס לר"ס דס"ל דקטן זוכה לפנמו מדרבנן ולאחרים גם מדרבנן אין לו זכי' דאף שפודה לפנמו לא יופיל כיון שאינו רק מדרבנן ויש שיעור בקנין דל"מ לבני אחרים וקנין דרבנן בזה בודאי לא תהי' באיסור תורה וכנ"ל בשם א"י הגאון רשכ"י ז"ל ודו"ק היסב :

**והנה**

אמינא להביא ראי' ברורה דהערמה מהני בדאורייתא מש"ס דבי"ת מ"ה ע"ב דחיימי הא דתינא ה"י עומד בגורן ואין בידו מעות אומר הרי פירות הללו נמונים לך בעתה ומוחר ואומר הרי הם מחוללים על מעות שיש לי בתוך ביתי וקאמר החס עטמא דאין בידו מעות הא יש בידו מעות עדיף טפי שיתן להם המעות והס יפדו המעשר ועיין בש"ת שפי' דלכך הכי עדיף טפי משום שאין הפטירה ניכרת משא"כ כשנותן הפירות חשיב הערמה ניכרת ועל"ל תקשה הש"ס מ"ד' מוכח דהיכי דא"ל מותר הפטירה אף במעשר דאורייתא דנתינת פירות הערמה נכרת הוא וכנ"ל וחפ"ה עותר היכי דא"ל לפשות עלהי"ט ע"י נתינת מעות וזה ראי' ברורה . וליישב שיטת התוס' כאן שכחבו בדאורייתא פליגי אי מהני זכיה בקטן לאחרים דיקשה באמת לפ"י דמה תקשה מהך דמע"ש על ר"ח הרי החס לפנמו פודה ולפנמו זוכה מה"ת גם לרידיה . ולמה לא יופיל גם במע"ש דאורייתא דאף דחשיב הערמה נכרת וכמ"ש הרשב"א דידעינן דפודה בשביל הבעלים מ"מ הרי גם הפטירה ניכרת מותר גם בדאורייתא וכנ"ל מהך דה"י עומד בגורן . ועלה על לבי לכאורה דקושית הש"ס לר"י היא דכיון דגם זה חשיב הפטירה ניכרת אח"כ למת קמני דנותן להם המעות במתנה למת לא נתן להם הפירות במתנה דבשלמא לר"י ניחא דמעות לא חשיב הערמה ניכרת וכנ"ל אצל לר"ח מ"ש בין מעות לפירות כיון דבנתינת המעות יהי' הערמה ניכרת בעת הפדיון דאנו רואין שפודה בשביל הבעלים דל"מ לר"ח דאינו זוכה לאחרים . ואדרבה זה גרע טפי מנתינת פירות דהערמה הוא בעת הפדיון עמ"ש . וע"ז משני דמייירי במע"ש דרבנן ול"מ הערמה ניכרת גם לר"ח דגם לרידי' זוכה לאחרים מדרבנן לשיטת התוס' ולכך זה עדיף מנתינת הפירות . אולם עדיין לא יתיישב לשיטת הפוסקים דלר"ח זוכה לפנמו מה"ת ולאחרים גם מדרבנן לית ליה זכיה דא"כ מה משני במע"ש דרבנן דמ"מ הרי גם בדאורייתא מועיל ורק דאחז חומר דיקשה למת לא נתן להם הפירות כיון דגם בנתינת המעות יהי' הערמה נכרת בעת הפדיון וא"כ גם במע"ש דרבנן יקשה כן . ואשר ע"כ נ"ל לחלק דאף אם נאמר דהערמה מותר אף בדאורייתא מ"מ יש לחלק בין הערמה להערמה . דבנתינת הפירות אף דחשיב הערמה ניכרת יותר מנתינת המעות מ"מ מותר אף בדאורייתא היכי דא"ל בעדיף תיניה וכמו בהך דעומד בגורן . אמנם היכי שהערמה היא בגוף הפדיוס כגון בהך דמערימין על מע"ש אי"נ דא"י לזכות לאחרים זה איסור בדאורייתא דזה הערמה ניכרת יותר מנתינת פירות . ומעתה שפיר יקשה לר"ח לריך דאין מערימין בכמ"ג הרי חשיב הערמה ניכרת בעת הפדיון דאיסור בדאורייתא וע"ז משני במע"ש דרבנן ומותר אף הערמה כזו ואף אי אין זכי' לקטן כלל לר"ח לאחרים מותר כיון דלענמו הוא פודה והא דקמני דוקא שיתן להם המעות ולא קאמר שיתן להם הפירות רבותא אשמעונן דאף הערמה כזו שהוא בגוף הפדיון מותר בדרבנן ודו"ק . ומעתה לפי הנ"ל במכירות בהמות אף דחשוב הפטירה ניכרת מ"מ כיון שאינו בשעת האיסור עמ"ש

רק זה המקלט שהי' בו מלידתו לא יותר רק בנמשך כולו מדרבנן. וכשהעטרה מגולה קלת א"ל לחסוך יותר כלל וכלל משום דאף אם נדמה זה המותר לז'יני שאינם מעבדים דבשעת המילה צריך להסירם מ"מ ב"א כזר פירש א"ל לחזור עליהם אף בחול לדעת רבים מהאחרונים ז"ל ומכללן בעל ש"א ז"ל. בשבט ז"ל דל"ד דל"זיני שאינם מעבדין הי' חלק מהעטרה ורק שעתה שחך המותר המיעוט הזה שאינו לא רוב גובה ולא רוב ההיקף אינו מעבד משא"כ המותר שנעשה אח"כ ל"ה ערלה ואף לכתחיל' א"ל לחסוך בכה"ב אלא דכיון שעדיין לא הי' נימול כהלכתו צריך לחסוך כל העור מה"מ. וטעם הדבר נראה הי' משום דכיון שהוא ערל גם העור הזה שנתגדל אח"כ הוי ל"י ערל' או משום וזה נ"ל עיקר דאמרי' שהערלה ענתה נתגדלה ונחפסטה ציומר והו"ל אי"כ הכל ערלה גמורה וזה ביאור נכון בדברי הט"ז ז"ל. אולם דברי הב"ח ז"ל כפי אשר התנה לפנינו המה מחומרי הכנה דהוא מיייר שמתעקרה הי' העור חופה רוב גובהה או רוב היקפה וגם עתה הי' כן וא"כ זה ערל גמור ולא נמשך וכנ"ל. ונראה שזה הסיבו להגאון מליסא ז"ל להביא שהי' מחתלה רוב גובהה והקיפ' מגולה ואח"כ הי' העור חופה על רובו דזה נולד מהול גמור ונמשך אח"כ ואעפ"י שהמיר הב"ח ז"ל משום דלא נימול ביד וכנ"ד הספק הזה ש"י הט"ז דהוי מילתו מהי"ת דדמי לכסוה הרוח ול"מ אח"כ מה שעדיין מגולה נתקלח ח"צ בכונתו ז"ל. אולם עדיין לא העלה בזה ארוכ' לדברי הב"ח ז"ל שהרי סיים אחרי כן והי"ל אבל זה שלא נימול כלל דינו כתינוק שנימול ויש ל"זיני החופין כו' דמעבדים את המיל' דכך לי זה שנולד כך כמו אם נחתכה הערל' בשעת המיל' והל"זיני חופין רוב גובה דזה לא נמשך עורו בשום פעם כהלכתו ולפי פירושו של הגאון מליסא ז"ל אדרבה הו"ל דזה שנולד כך הו"ל כאילו לא נחתכה הערל' כלל ומה ענין ל"זיני המעבדים לזה הרי לא נימול כלל לפ"ז :

**ואשר**

אחזה בזה לדברי הגאון מליסא ז"ל כנויים בספרת הב"ח ז"ל דס"ל לחלק בין נולד מהול לנימול ביד אבל לא כפירושו והבהתו וזה ביאור דבריו ז"ל לדעתי שהיכי שנולד מהול ולא לגמרי שהי' העור חופה העטרה רוב גובהה או רוב היקפה והי' צריך לחסוך א"כ הל"זיני אלו המעבדים וכן עשה כדינו וזהו א"כ מילה ביד ל"זיני אלו והטפת דם ברית להמותר שהי' נולד בחולדה מהול דאם הי' המותר מחופה הי' צריך לחסכו ולא הי' מהני המקלט הזה שחך וכמוצן דעדיין רובו מחופה ועתה שנולד זה החלק מהול צריך להטפה. וכונתו א"כ להשמיענו ג' דברים. א' דמה שנולד מהול ל"ה כנימול ביד לענין שאם נמשך אח"כ לא הי' צריך למולו רק מדרבנן ורק בנמשך כולו כיון דזה ל"ה רק בחולדה וכנ"ל. ב' דל"מ לזה גם מה שהטיף צירו דם ברית כיון שמת' לא תל אחו'. וזה ש"י אע"פ שהטיף דם ברית. ג' הוסיף להשמיענו דאף דבגדו דידו' ל"ה נולד מהול לגמרי ולולי שחך ביד לא הי' מהול דעדיין הי' חופה רוב גובהה או רוב היקפה מ"מ כיון ש"כ להיפוך א"ה ל"ה מהול החלק הזה בחולדה לא הי' מועיל מה שמהל וחסך ביד שעדיין הי' נשאר רוב העטרה מחופה ורק בהטערפות שניהם יחו' המילה בידותה שהי' נימול בחולדה נעשה מהול ל"ה נימול כהלכתו ביד לענין מה שנמשך אח"כ וע"ז מלאך בידו כתינוק שנימול ויש ל"זיני החופין כו' דמעבדים את המילה והיינו דזה החלק שנולד מהול הו"ל לענין המילה שנימול ביד ל"זיני החופין והמעבדין וזה שכתב דכך לי זה שנולד כך כמו אם נחתכה הערלה והל"זיני חופין רוב גובהה [והיינו דהחלק שנולד כך דמי להל"זיני המעבדין וליה ג"כ נימול כהלכתו

ביד] דזה וזה לא נמשך עורו בשום פעם כהלכתו ול"מ א"כ לענין נמשך אחרי כן וזה ביאור נכון ואמת לדעתי ולהלן נדבר עוד קלת בזה ודו"ק. ואחרי שבררתי דגם דעת הב"ח ז"ל להמיר בנולד מהול ונמשך נלמד לעד להלכה לירד לעומק הדין ולבררו בשורשו ויען כי הסוגיא בשבת ד'קל"ה ידוע גם כ"ת כז' הביאה ע"כ לא אעתיק רק חוקן הסוגיא בקי"ו דקאמר מ"ק ערלתו ודאי דושהת השבת כו' ולא נולד מהול שב"ש אומרים צריך להטיף ממנו ד"ב וב"ה אומרים א"ל ורשב"א קאמר דלא נחלקו דל"ד להטיף רק בגר שנתגייר כשהוא מהול ור"א הקפד אומר דלא נחלקו בנולד מהול רק בשבת וקאמר רב דהלכ' כמ"ק ושמואל אמר דהלכה כרשב"א וכ' הרי"ף ז"ל דאף דל"ד להטיף שמואל בזה הלכתא כבשראי דרבה אמר שמה ערלה כבושה ור"א אמר ודאי ערלה כבושה ומחליטין השבת והלכה כרבה לגבי ר"י וצריך להטיף בחול ולא בשבת דמספיקא לא מחליטין בשבת. והנה כ"ת בזה דיק ושפך סוללה נכד זה והצי"א ראיית הרבה דלפי האמת ל"ה כלל לערלה כבושה ורק דל"ד מ"מ ל"ד ברית והאריך בזה. וחלילה לומר כן ולחלוק על מרא דכולא תלמודא הרי"ף ז"ל אף בראיות לא ברורות ומכ"ש שיש להשיב עליהם טענות וכאשר אבאר בעוה"י, ומהגב דהרי"ף ז"ל לאו יסודאי הוא בזה דכ"כ הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל ועוד רבים מהקדמונים ז"ל וכן דיהטא דכל הסוגיא דל"פ רק הי' ודאי ערלה כבושה או ספק ולא נמלא צ"י לשום אחד מהקדמונים ז"ל שיחליק ע"ז ומי ירוס איפוא ראש לומר לכל גדולי המורים דכותינו ז"ל אשר מיימיהם אנו שותין מיימיים מי מערה כו' גם מ"ש בחוק דבריו דאי מטעם ערלה כבושה קאמרינן צריך לחסוך העטרה' סביב סביב הוא דבר זר שא"א להאמר דאין יחסוך כשאינו נראה לו שום עור החופ' ואין בזה חשש רק ודאי סכנה ומ"מ הגאונים ז"ל ל"הי' מהרים הרבה המה שני דברים דמתחילה יהי' בודקים בידיים ולא צפרזלה אם יש ערלה כבושה וכשרואין שיש ערלה כבושה וצריך א"כ למולו ולחסוך העור יש להזהר הרבה במילתו שלא יהי' חשש סכנה ודוחין שמיני אבל לחסוך בלי ראות הוא דבר שאין הדעת סובלתו ולא עלה על לב לומר כן ח"פ וברור :

**ואבוי** עתה לערוך- מערכה נגד ראיותיו אחת לאחת. א' הביא ראי' אהא דפסק הרמב"ם ז"ל דבנולד מהול אין מטיפין דם ברית בשבת והא הוא ז"ל פסק דמקלקל בחבורה פטור. והא דל"ד עיקר קרא דמילה דחי' שבת הוא רק משום דמתקן נבדח וכמבואר וא"כ א"י דהו"ל ספק ערלה כבושה נימלי' ממ"י וכמו בספק בן ז' ספק בן ח' דפסק רבינו ז"ל בעלמא דמחליטין אותו ממ"י. ואומר איני ולטעמך עדיין יקשה דאמאי מילת אנדרוגינום אינו דוחה את השבת דאף דמפיקא הוא מ"מ ניתהל אותו ממ"י לדעת כ"ת אלא ודאי דזה אינו דדוקא בספק ז' ספק ח' דאם תאמר שכן ח' הוא לא עשה מלאכה כלל דמתחך בשר בעלמא הוא אמרי' דשפיר יכולין למולו ממ"י משא"כ בספיקא דאנדרוגינום וספק ערלה כבושה דבאמת בין כך ובין כך עשה מלאכה חובל ורק דהיכי שודאי א"ל למולו הו"ל מקלקל אבל היכא שהוא ספק דל"ד למולו שפיר חשיב ודאי תיקון דמחשבתו הוא לתקן הספק ומלאכה נחשבת אסרה תורה בשבת ואף א"כ אם הי' משכחת פתרא שיבדר אח"כ שלא הי' צריך למולו חייב דמ"מ בשעת עשיית המלאכה הי' עדיין אללנו ספק והי' א"כ כוונתו לתקן הספק דהי' צריך למולו או להטיף ד"ב מספיקא ול"ש א"כ לומר דנימול אותו ממ"י ודו"ק כי זה ברור לדעתי : א)

**הקשה**

כ"ת מש"ס דיבמות דף ע"א דס"ל לר"ע דחושב מלחמות אריה  
מ"ש מו"מ ז"ל ואף א"כ שהי' משכחת פתרא שיבדר  
אח"כ שלא הי' צריך למולו חייב דמ"מ בשעת מטעה הי' עדיין

דמושב ושכיר כו' דכתיב גבי פסח אחיא לנולד מהול דש"ל  
 דלריך להטיף ממנו ד"צ ור"א פליג עליי' משום דש"ל דא"ל  
 להטיף ד"צ וא"כ דבכל נולד מהול הו"ל ספק ערלה כבושה  
 יקשה לר"ע דקרא למ"ל הא הוי ל"י ספק ערל. ולכאור'  
 עלה על לבי דהנה כבר נודע מחלוקת הפוסקים ז"ל אי  
 הא דאמרינן ספיקא דאורייתא לחומרא הוא מה"ת או רק  
 תדרבנן ועיין במפורשים ז"ל שהעלו דמ"ד דחייב אשם חלוי  
 בחתיכ' אחת עכ"ל דמ"ל דספיקא מה"ת לחומרא דאליכ  
 ליכא אשם חלוי דלא עבדי איסורא כלל מה"ת ורק למ"ד  
 דבעינן ב' חתיכות יש לומר דספק מה"ת לקולא ומ"מ  
 שפיר חייב באשם חלוי דבשתי חתיכות הו"ל איקבע איסורא.  
 ואנכי בחידושי אמרתי והוכחתי דר"ע דס"ל בכריתות דף  
 כ"ג בשתי חתיכות ואכל אחד הראשונה ואח"כ אכל אחר  
 השניי' דכל אחד מהם מביא אשם חלוי ס"ל ע"כ דספק  
 מה"ת לקולא דמדלא קתני בחתיכה אחת ע"כ דס"ל דבעינן  
 ב' חתיכות וע"כ היא רק משום טעמא דאיקבע איסורא  
 דאי תקרא דמנות בעינן שיהי' שמהן בשעת אכיל' והשני  
 א"כ פטור וכמבואר בש"ס לעיל שם דף י"ז עיי"ש והיינו  
 ע"כ משום דהיכא דלא איקבע איסורא לא שייך אשם חלוי דלא  
 עבדי איסורא מה"ת. דספיקא לקולא מה"ת. ובחידושי הוספתי  
 לומר דבאמת זה יש לרחות ולומר דר"ע ס"ל דלא בעינן כלל  
 שתי חתיכות והא דנקט בשתי חתיכות שאכלו שני בני  
 אדם וכו' אחר זה דוקא היא לאפוקי מדר"ש דס"ל דשניהם  
 מביאים קרבן ודאי בחנאי. ואשר ע"כ באתי להוכיח כן  
 מלך אחר דבאמת ר"ע ס"ל בסנהדרין דף ד' דיש אש  
 למקרא ובאשם חלוי מלכות קרינן וא"כ לא הוי לו לחייב  
 השני אשם חלוי וכנ"ל מש"ס דכתובות דף י"ז וע"כ ל"ל  
 דה"ט דר"ע דס"ל דספיקא מה"ת לקולא וא"כ שפיר י"ל  
 ולחלק דדוקא מקודם בעינן מלכות דהיינו ב' חתיכות שיהי'  
 איקבע איסורא אבל בשעת אכילה לא בעינן שיהי' שתי  
 חתיכות כיון דמ"מ איקבע איסורא מקודם [ולפ"ז ל"ל  
 דמ"ד דבעינן שיהי' מלכות היינו ב' חתיכות בשעת אכילה  
 ס"ל דספק מה"ת לחומרא אף היכא דלא איקבע איסורא  
 וכמוזן] וכיון שהוכחנו דר"ע ס"ל ע"כ דספיקא מה"ת  
 לקולא שפיר מוקי לה הך דמושב ושכיר לנולד מהול דאף  
 דהו"ל ספק ערלה כבושה מ"מ לא ה"י אסור לאכול בפסח  
 מה"ת מטעם דהוי ספק ערלה דמה"ת ספיקא להקל  
 לדידיה וכנ"ל והא דקאמר דסבר ר"ע דלריך להטיף ד"צ  
 ולא קאמר דנילה קרא דכו' ספק לחומרא היינו משום  
 דכיון דהוה ספק ערלה כבושה תמילא לריך להטיף ד"צ  
 וכיון שכן אין רא"י דבכ"ן גלתה תורה להחמיר בספק  
 ד"ל דמטעם חמרון ההטפה אסרתו התורה. והיכא שהטיפו

ממנו ד"צ אף דעדיין הוא ספק ערל וכמבואר בדברינו  
 להלן מותר בפסח לדידי' מה"ת דספיקא מה"ת לקולא  
 וכנ"ל כן עלה על לבי. אולם אחר העיון עדיין יקשה  
 לפ"ז דאמאי הו"לך לומר לר"א דפליג עליי' דר"ע דס"ל  
 דא"ל להטיף ד"צ דהרי ר"א ס"ל להדיח זכריות דף י"ז  
 שם דל"ב ב' חתיכות וע"כ דס"ל דספיקא מה"ת לחומרא  
 ואי אפשר א"כ לאוקמי קרא דמושב ושכיר להכי דהו"ל  
 ספק ערל וקרא למה לי וכנ"ל :

**אשר**

ע"כ אמתיא ליישב זה באופן אחר וכו' יתישב  
 כל קושיות כ"ת. ואך טרם כל אמתיא לבאר  
 הסוגיא רידן לדעתי למען לא אינטרך בכל פעם לכפול  
 הדברים מבואר דלרבה דהוי רק ספק ערלה כבושה לריך  
 להטיף ד"צ ואך אין מחללין את השבת ולר"י דס"ל דהוי  
 ודאי ערלה כבושה לריך להטיף גם בשבת והט"פ זו אינו  
 כמו שחשב כ"ת דחומך סביב העטרה דזה דבר שא"א  
 וכאומר למעלה ורק הטפה מועטת דכיון שי"ש כאן ודאי  
 או ספק ערלה לריך להטיף עכ"פ דס ברית כיון שא"א  
 לחתוך ערלתו הטפה זו היא לריך לעשותו בזמנו וזה בכלל  
 ימול בשר ערלתו ולכך אי הוי ודאי ערלה כבושה מחללין  
 על הטפה זו את השבת אף דפשיטא לי דמ"מ עדיין  
 ערלתו בו וחשוב עדיין ערל ודאי או ספק לעיני הדברים  
 שאסורים לערל. אמנם אש ה"י משכחת פתרא שה"י בידינו  
 לברר שאין בנולד מהול הלה ערלה כבושה לענין הטפה  
 ד"צ הדבר חלוי לדעתי דאש נאמר בנר שנתגייר כשהוא  
 מהול א"ל להטיף ממנו ד"צ ה"ה וכ"ש קלת בנולד מהול  
 כזה א"ל להטיף דהתם ה"י בו ערלה עכ"פ וכו' לא ה"י  
 לו ערלה מעולם ואף אי ניתא וכן נרח' לדעתי עיקר  
 דאין לחלק בהכי וכאשר יבואר. עכ"פ שקולים התם וכמוזן.  
 אולם א"כ בגר שנתגייר כשהוא מהול לריך להטיף ממנו  
 ד"צ שפיר י"ל דגם בנולד מהול בכה"ג שה"י מבזרר לנו  
 דבדאי אין כאן ערלה כבושה לריך להטיף ממנו  
 ד"צ. ולדעתי אין לחלק בין גר שנתגייר מהול  
 להך דהכא דאף דזה ה"י לו ערלה מקודם מכל מקום  
 הרי נחתכה ורק שלא נימול לשם ברית וגם נולד מהול לא  
 נימול לשם ברית ומה לי לענין הטפה ד"צ מה שה"י לו  
 ערלה מקודם. ורבה דאמר דהו"ל ספק ערלה כבושה לא  
 בא לתת טעם להטפת ד"צ שרריך ורק דלפני שאמר ר"י  
 דהו"ל ודאי אמר הוא דל"ה רק ספק ולא ודאי וביחוד  
 דעכ"ל כן אליבא דרשב"א דס"ל ל"ב דבנר א"ל ובנולד  
 מהול תודו לריך להטיף. אולם אף א"כ דגם בלי ערלה  
 כבושה לריך להטיף ממנו ד"צ מ"מ אינו דוחה את השבת  
 דמ"מ אינו בכלל ימול בשר ערלתו דאין כאן ערלה ואף  
 שרריך

**מלחמות אריה**

עדיין אללינו ספק. וא"כ כונתו לתקן הספק שה"י לריך למולו כו' דברים אלו לריבין ביאור דלכאור' מוכח  
 מש"ס פסחים ע"ג ע"א איפכא דפריך התם אמתינתן דשחט ונמלא טרפה בסחר פטור הא בגלוי חייב מאי תיקן  
 ע"ש. ולפתי"ש מו"ח ז"ל קשה דלתא באמת בגלוי נתי פטור מטעם דהוי מקלקל ומ"מ אינטרין לתנא לאשמעינן  
 דנמלא טרפה בסחר פטור דאל"ה הוי אמתינא דבגלוי פטור משום דבשעת מעשה ה"י מקלקל אבל בסחר כיון דבשעת  
 המלאכה ה"י מתקן אלא שלאח"כ נתברר שה"י מקלקל לא מהני לפוטרו מטעם מקלקל ומש"ה אשמעינן דפטור  
 מטעם שהוא אנוס. ועוד יש לעורר מתוס' ב"ק ל"ד שהקשו אמאי דמחייב התם ר' אבוהו חובל ומבעיר אפילו אש  
 אין לריך לכלבו ולאפרו הא הו"ל מלאכה שא"ל לגופה וע"ז כתבו וע"ל דאפילו במקלקל נמור משכחת לה דהוא לריך  
 לגופה כגון חובל ומבעיר באיסורי הנאה שסבר ה"י שיכול להנות וליתן לכלבו או לבשל בו קדירי' ע"ש ומוכח מדבריהם  
 אלו וכן כתב הפ"י לפרש כונתם דלענין מלאכה שא"ל לגופה סגי במה שחברו בשעת מעשה שהמה לריבין מלאכה  
 אבל לענין מתקן אוליין בחר ע"ס המעש' וכל שנתברר אח"כ שה"י מקלקל פטור אש"ג שבשעת מעשה סבר שהוא  
 מתקן ע"ש. אבל נראה לפע"ד שדברי מו"ח ז"ל לודקים ואין הענינים שויס דהתם נתברר אח"כ שכל מלאכתו ה"י  
 אף למותר ובפסחים שם כשנמלא טרפה לריך להביא קרבן אחר. וכן בחובל ומבעיר באיסורי הנא' לריך לחבול  
 ולהבעיר פעם אחר. אבל הכא כיון דבשעת מעשה אש לא ה"י מל בשבת ה"י לריך לעול בחול מטעם ספק א"כ  
 במה שאל בשבת פטר א"ע ממלאכה שה"י מוטל עליו לפשות. ומה לי שה"י לריך לעשות מטעם ודאי ומ"ל שה"י  
 מוטל עליו לעשות מטעם ספק דבחול פשיטא דחייב לעול ולהכי משום זה חשוב מתקן אפילו אי משכחת אופן שיחבר  
 אח"כ שפטור ה"י ודו"ק היטב :

שריך להטיף לא מצינו שאמר תורה שרוחה זה את השבת וה"ה לירך דקיי"ל כרבה דהוי רק ספק ערלה לא מחליטין שבתא מפיקא וכמבואר וירעתי לרעת בה"ב ז"ל דבגולד מהול א"ל ובגר מהול לריך ע"כ לריך לחלק בין ה"י לו פרלה מקודס ונחתכה ובין גולד מהול אולם יחידאי הוא גזע ורוב הקדמונים ז"ל חולקים עליו והאנכי רק לבאר דעת הרבים הרי"ף ז"ל ודפתי' בחתי ועיין בר"ם ז"ל הובא ברא"ש ז"ל שהקשה קושיא עלומה על דעת הבה"ג ז"ל מהך דב' תינוקת דאמרינן דאי קדים ומל של שבת בע"ש דלא נתנה שבת לרחות וזו אינו קושיא רק לדעת הבה"ג ז"ל לרעתהו הערלה שהי' לו חשיב כאילו הוא עמה עדיין בו והו"ל א"כ בכלל ימול בשר ערלתו וכ"ל משא"כ אן ליריך ניחא דאינו משום הערלה וכ"ל ולא נתנה א"כ שבת לרחות ודו"ק בזה: ולפי' לרב דפסק דגולד מהול א"ל להטיף ממנו ד"ב כלל בין בשבת בין בחול ע"כ דס"ל גם בגר שנחנייר כשהוא מהול א"ל להטיף ד"ב וכ"ל ואני מוסיף לומר דאף אי נימא בגר שנחנייר מהול הטעם משום דה"י לו פרלה מקודס ת"מ ז"ל לרב דס"ל דבגר מהול א"ל להטפת ד"ב ומשום לרעתי דוחק גדול לומר דרב ס"ל דליכא בגולד מהול משש ערלה כבושה כלל דקשה לעשות מחלוקת כ"כ בטבע ובמלאכות וגם מחלוקת רבה ור"י ג"ל דאינו רחוקה כמו שגראה בראשית ההקפה דפסק ומשש דאמר רבה י"ל דאינו ספק השקול רק דאינו רוב גמור שיוטיל לרחות את השבת וכ"כ ודאי דאמר ר"י אינו ודאי שא"כ בענין אחר ורק דזה שלא יהי' פרלה כבושה הוא מיעוטא דלא שכיחא ולכן דוחה את השבת דאזלינן בתר רובא בהאי וכאשר יבואר לקמן ורק דלרב ס"ל דאין עיני הטפת דם לערלה כבושה כיון שאין בזה הסרת ערלה וכ"ל וא"כ ה"ה וכ"ש בגר שנחנייר מהול דא"ל להטיף ד"ב דמה בכך שהי' לו פרלה ולא נחתכה לשם ברית הרי גם ביש לו פרלה כבושה עמה ס"ל לרב דא"ל הטפה וז"ב :

**ובזה** אמרתי לישב מה שחתמה הרא"ש ז"ל על הרי"ף ז"ל דפסק כרבה דהרי קודם אב"י ורבא קיי"ל דאין הלכה כחלמית במקום הרב וכמ"ש הרי"ף ז"ל בעלמו בכמה דוכתי ואילו נחלקו רבה ור"י על רב יהודה ה"י הלכה כרב יהודה שהי' רבו וכ"ש שהלכה כרב רבי' דרב יהודה נגד רבה ור"י יוסף ולפי הג"ל א"ש דכיון דבררנו לרב עכ"ל דס"ל דגר שנחנייר כשהוא מהול א"ל להטפת ד"ב א"כ כיון דהרי"ף ז"ל טעלה להלכ' בגר מהול לריך להטיף ומשום דסוגיא דעלמא צברייתא דיבמות דף ע"ב וכן הוא דאמר ר' יוסי דגר שבה לפנינו מהיל ואמר מלתי ולא טבלתי אין מטבילין אותו הכי אזלא וכמו שגארו הקדמונים ז"ל שפיר דחה להא דרב מהלכה וכ"ל והבן זה: ומעמה אמינא דהא דפרלה כבושה ל"ש להסתפק רק בעוד החינוק קטן אבל זה לא יתכן שיהי' הערלי' כבושה כל ימי חייו ולא יהי' נרא' וכשנחגדל א"כ זה הגולד מהול ולא נרא' בו ערלה חזינן דלא ה"י ערלה כבושה מעולם דאליכ' בודאי ה"י נרא' עמה כשנחגדל ונחשב' עורו. וזה דבר שהדעת נותן והשכל מחייבו וכיון שכן א"ש הא דמוקי ר"ע הך דתושב ושכיר לגולד מהול דכיון שהוא עמה גדול ואינו נרא' לו פרלה נתברר שלא ה"י לו פרלה כבושה ול"ה ערל ורק דמחמת שלא הטיפו לו ד"ב שהי' לריך לר"ע והיינו אף בכה"ג אמרה ובז"י תורה מקרא דתושב ושכיר דאף שאינו ערל מחמת חסרון הספ"י אסור לו לאכול את הפסח וא"ש. ובוה מיושב מה שנחקשתי בהא דקאמר הש"ס שם לר"א דסבר א"ל להטיף ד"ב דהרי ר"א שמותי הוא דהיינו דהוא תחלתדי ב"ש וכמ"ש החוס' בנדה דף ז' בשם הירושלמי ולב"ש לכ"ע ס"ל בגולד מהול לריך להטיף ממנו ד"ב וכמבואר ולפי' ניחא דב"ש משום ערלי' כבושה

קאחי עלה לחייב להטיף ד"ב בגולד מהיל וא"כ שפיר מ"א סבר ר"א דמ"מ היכי דליכא ערלה כבושה שנחגדל דנתברר א"כ שאין לו ערלה א"ל להטיף. ד"ב ולפי מה שכתבתי דאי בגר שנחנייר כשהוא מהיל לריך להטיף גם בגולד מהיל שנחברר דאין בו ערלה כבושה לריך הטפה עכ"ל דהך סוגיא דיבמות לא אזלא אליבא דרשב"א דלירי' לב"ש בגר מהיל לריך להטיף וה"ה א"כ בגולד מהיל כה"ג. ולפי' מוכח ג"כ דהך ודאי ערלי' כבושה לאו היינו ודאי גמור שא"כ להיות בענין אחר ורק רוב גמור דעמתי גם לענין דתיית שבת דאליכ' לא משכחת לה הך דינא לר"א דהוא מתלמידי דב"ש וכמונן וכבר רמזתי על זה למעל' ודוק:

**ובזה**

מיושב מה שהקש' כ"ת ע"ז דאמאי גולד מהול אוכל בתרומ' הא הו"ל ספק פרל דכיון דנחגדל ואין נרא' לו פרלה ל"ה פרל כלל וכ"ל ורק דהשמיענו דאף אי לא הטיף ד"ב אין זה מונעו לאכול בתרומ' ואף לר"ע דדוקא בני פסח גלי קרא אבל בתרומ' דלא גלי אין הטפת ד"ב צלי פרלה מעכב. ופ"י הדברים האלה נסתר ג"כ מה שדקדק כ"ת עמה שלא השיג הראב"ד על הרמב"ם ז"ל רק על מילת אדריגינוס דפסק דאין מברכין על מילתו דכיון שסו"ל ספק דאורייתא חייב לברך ושחק לו פ"מ שפסק בגולד מהול דאין מברכין ואי הוי ספק ערלה כבוש' גם זה הוא ספיקא דאורייתא. דכבר כתבתי דהא דהרי"ף ז"ל דמה להא דרב מהלכ' ופסק כרבה אף דקודם אב"י ורבא אין הלכה כחלמית במקום הרב ורב רבי' דרבי' דרבה הוא משום דלרב ע"כ ס"ל דגר שנחנייר כשהוא מהול א"ל להטיף וסוגיין דעלמא אזלא דבגר לריך הטפה וע"כ ייתא לרב וא"כ הרמב"ם ז"ל דפסק בגר מהיל דמטיפין ד"ב ואין מברכין ומשום דרפויי מרפיא צדיק' ז"ל אי גר שנחנייר כשהוא מהיל לריך כלל להטפת ד"ב וכמו שביאר הר"ן ז"ל דעתו ז"ל א"כ גם זה רפיא ה"י בידו אי יש לפסוק בגולד מהול כרבה דהא בהא תליא וכ"ל ושפיר א"כ פסק בשיהס דמטיפין ואין מברכין והבן זה. ויש לי עוד בכל זה הרעוררי דברים הרבה אולם ליראת האריותות בשגם לא הובאו עוד אלתי בכור הבחיני קלרתי :

**אחרי**

ברוקן של דברים בכל החזיון הזה אבא לדון בדיון נמשך הגה אס נרא' לגולד מהיל עור החופ' העער' וכנודן שלפנינו הדבר ברור דלריך לעולו ומשום דאין זה נכלל בכלל משוך דאחר שבררנו דכל גולד מהיל יש ספק ערלה כבושה העור החופ' עמה הוא ספק קרוב לודאי שזהו ערלה הכבוש' שהי' בו מחילתו ורק שעמה נרא' לעין והרי זה ערלה גמור' לכ"ע וספיקו של הט"ז ז"ל לדעתי הוא רק היכא שאנו רואין במוש שאין זה ערלה שנוכל לדון ולומר שזהו ערלה שהי' כבושה מקודם ורק שהוא ערלה חדשה ומספקא לי' אי הא דמשוך אינו מה"מ הוא משום דלריך שיהי' נברא עמו מלידתו וזה העור החופה א"כ אינו ג"כ בכלל ערלה או אפשר דהטעם היא משום שכבר נעשה מלותו שנימול ובכה"ג הרי לא נימול ביד ומה שהטיף ממנו ד"ב לא חשיב נעשה מלותו דזה לא ה"י מועיל רק משום שלא ה"י לו מה לימול ודמי א"כ לכסוה הרוח דאף שהי' פטור מ"מ ל"ח נעשה מלותו לענין חור ונחגלה. ומדברי הט"ז אלו מוכח ג"כ דהוי ספק ערלה כבושה דאליכ' אין זה ענין להך דכסוה הרוח דהתם חייב היה אלא שא"א והכא לא ה"י לו ערלה ולא ה"י חייב עליו ודלא כמ"ש כ"ת בהיפך וכ' א"כ דאס גולד מהול מקלחו ושהי' עדיין לינין המעכבין פשיטא דאס נמשך א"כ לריך לחתוך הכל גם מה שנתהוה א"כ מה"מ והיינו אף בכה"ג שאנו רואין שבודאי אין זה ערלה הכבושה ומשום דאמרינן שעור הערלה שהי' בו נחפשו וכמ"ש בב"אור דבריו האחרונים ז"ל [ולפי' ז"ל דמיירי באופן שיכול לדחוק העור החופה עמה לראות העטרה ורק דלריך לחתכו



כי דהתם חייב הי' אלא שלא הי' עוד באפשרי לכסות משא"כ הכא לא הוי עליו חיוב כלל ועפ"ז כתבתי אח"כ לייבא לאוקמי הך דמילת זכריו גס בכה"ג שנתגדל ונתברר אח"כ שאין בו ערלה כבושה ונמשך אח"כ דבזה לא הי' בודאי מילתו מה"ת כיון דלי"ד לכסוהו הרוח וכו' עיימש"ל וכוונתי היה דאף דלפי גר הספק הזה גס הערלה שגולדה אח"כ הוא ערלה מ"ת כיון שנתברר שמקודם לא הי' לו ערלה ולא הי' חיוב מילה כלל בהטפת דס ברית שהטיף נעשה מלואו כהלכתו. אולם עתה אחר ההסבונות ראיתי דאם אמנם נכונה הוכחתי מהע"ז ז"ל דהוי ספק ערלה כבוש' מדמדמה לה לכסוהו הרוח וכנ"ל. אמנם התולדה שהולאתי אינה לודקת ומשום דכבר כתבתי ובררתי למעלה דדוקא אי הטפת ד"ב היא משום ערלה כבושה. הוא בכלל ימול בשר ערלתו ואז הוי ודאי דומה את השבת אבל ההטפי שאינו משום ערלה כבושה אינו בכלל ימול בשר ערלתו שאין כאן ערלה ואינו דומה את השבת וא"כ בכה"ג לא חשיב נעשה מלואו כלל ע"י הטפת ד"ב דנהי דקיים ועשה מלואו הטפה מלואו מילה לא נעשה כלל וכלל וכיון שעתה נולדה לו ערלה אי נימא דזה הוי ערלה ואף שלא היה מחולדתי שפיר לריך למולו מה"ת דלא נעשה מלואו מילה כלל ורק ד"ל דזה רחוק ואולי אינו כלל במציאות שאחר שנתגדל כ"כ פתאום ימשך לו ערלה ולא נוכל לאוקמי איפא בכה"ג והבן :

(ב) במ"ש נסתור ראית הש"א ז"ל דלא נוכל לאוקמי הך דמילת זכריו בנולד מהול ונמשך בין עשיה לאכיל'. דב"ז הא הו"ל ספק ערל. לריך חנכי לפרש שיחתי דלאו לפי המסקנא דמסיק רבה זיבמות שס דלא דמי מילת זכריו למילת עצמו של האוכל דכל שהוה ערל אסור בפסח ורק דבעין שיהי' יכול למולס וכל דלאו בר מהילא הוא שאינו יכול למולס אינו מעכב דברי אמורים דלפ"ו מה בכך דהוי ספק ערלה כבושה הרי מ"ת לא הי' יכול למולו ואינו מעכב בזה ורק דכוונתי הוא דבאמת מהמסקנא אין ראיה כלל דב"ז מוקי לה בכמה אנפי ורק שיעקר מה שרציתי לישב דלא יקשה על ר' זירא דמוקי לה דאיתיליד בין עשי' לאכילה ודייק מהכא דערלה שלא בזמנו הוי ערלה דאיהו ס"ל ע"כ דזכריו דמי לערלת עצמו דאל"כ מה בכך דהוי ערלה מ"ת הרי א"י למולו ולא מצי לאוקמנא אח"כ בכל הני אנפי דמוקמינן לפי המסקנא וכתבואר דמ"ת למא לא מוקי לה בכה"ג שגולד מהול ונמשך וע"ז שפיר אמרתי דלדידי' לא הי' יכול לאוקמי בכה"ג דגס בשעת עשי' הא הו"ל ספק ערל דלר"ז אין זה דאינו יכול מ"ת למולו מועיל כלל גס במילת זכריו וכנ"ל ודו"ק :

סימן פב

לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה מאיר כ"י מ"ן דק' קאלק. ע"ד השאלה הראשונ' זה תוארה שאחר הולין שעוה למכור על היריד בערך שני מאות רובל ואמר לו סוחר אחר למא לך להוליכה תן אותה על ידי ואני אמכרנה לך כפי השער והא לך תיכף מאה רובל באופן שכשאתמכור השעוה אקח לי המאה הנותרים בהלוואה ענה"ע ונתן לו ח"כ על הסך מאה רובל כסף והתחלת העסקא ח' ימים אחר זמן הח"כ כי בתוך הח' ימים ימכר השעוה ונתרעה ונתן השעוה לו ובדרך נגנבה מחלה וחבצ החובע שישלם לו יען הוא שומר שכר וזה משיב כי הלא עדיין לא הניע לי שום הנא'. הדבר פשוט וברור אל"י כי אין ממש בטענת הנחבצ דאף שלא הי' מניע לו עתה שום הנאה מ"ת כל שעושה לתקות שכר ממש או הנאת השתמשות בהמעוה דחשיב כשכר הוי תיכף ש"ש וכדקיי"ל בסרסור שאבד

שעולה בלי חימוך אח"כ בחזרה למעלה דאל"כ בלא"ה לריך להסירו שיראה חס לא יתגלה הערלה הכבושה כמובן] וגס הב"ח ז"ל שכן להחמיר משום שלא עשה מלואו כהלכתו ביד מיירי ג"כ בכה"ג והיינו שזה העור החופה רוב גובה או רוב הטיקף הוא במקום זה עלמנו שהי' מתחלה וחתכו דאין לחוש שזה ערלה הכבושה ורק דכיון דלא נעשה כל מלואו החימוך והמיל' ביד לריך למולו מה"ת וכנ"ל ולפ"ו נסתר מה שהביא הגאון בעל שאנ"א ז"ל עזר וראי' נגד זה מהא דדחק הש"ס יבמות דף ע"א לאשכוחי בבי מילת זכריו איתניהו בשעת אכילה וליתניהו בשעת עשיה לגבי פסח. ואי נימא דנולד מהול ונמשך לריך למולו מה"ת שפיר משכחת לה שגולד מהול ונמשך בין עשי' לאכילה דא"א לאוקמי הכי דא"כ גס בשעת עשי' הי' ספק ערל דהו"ל ספק ערלה כבושה ואף אי נדחק לאוקמי באופן שנתגדל ויאך תכלל ספק ערלה כבושה וכנ"ל ואח"כ נמשך בין עשי' לאכילה הנה בזה פשיטא דא"כ למולו מה"ת כיון שנתברר שלא הי' עליו חיוב כלל דזהו לא דמי לכסוהו הרוח וכנ"ל ודו"ק היטב בכ"ז: זולת זה חס הי' כדברי המוהלים שנקפל עור הערלה וכבש למטה ועתה אחר שנתרפא חזר למקומו לית דין לריך בושש שזה ערל גמור ושזו עור הערלה ממש וז"פ :

**וע"ד** ההכחשה שדן כ"ת ונסתפק אי דמי לעדים. לדעתי אחרי דקיי"ל דכל היכי שיש מקום להשוות שלא יהי' הכחשה יש לתלות להשוותם להעדים אף ע"ד רחוק גס בכאן יש לנו לומר שאין כאן הכחשה ורק שהי' לבה נעטע ואלו שפטו שזוהו עור הערלה שכבש וחשבו שהי' יותר ממה שהי' ראוי להיות ע"י האבצבוש [קרטלי] והאחרים שופטים שהי' כך מחמת האבצבוש וכיון שכן דמי להכחשת הרופאים. והנה לענין יוה"כ קיי"ל דרופא אחד אומר לריך ושנים אומרים אין לריך אין דבריו של אחד במקום שנים אבל שנים אומרים לריך אפי' מאה אומרים א"כ אין שומעין להם ואף דאמר ר' ספרא תרי כמאה כו' ה"מ לענין עדות אבל לענין אומדנא אזלינן בחר רוב דיעות ה"מ לענין אומדנא דממונא אבל הכא ספק נפשות הוא עיין ש"ס דיומא דף פ"ג. ובמק"א בארתי הדברים כמין חומר דל"ד באמת לעדים שאין אנו דנים על נאמנות רק על השערתם דמ"ט אין חילוק בין רופאים ישראלים לעכו"ם והא דאמרתי אין דבריו של אחד במקום שנים היא מנר אחר דתלינן טעות באחד ולא בשנים עיין תוס' פסחים דף י"ב והו"ל א"כ ספק וודאי דאין ספק מוה"א מידי ודאי ורק ב' אומרים לריך דקשה לתלות בין כך ובין כך בטעות לא שייך זה ואין לנו לדון רק מתורת אומדנא דרוב דיעות וגס לדיינים דאזלינן בחר רובא אף לענין דיני נפשות לא דמי דהתם אנו דנין רק על סגהדריא זו והו"ל א"כ רובא דאיתא קמן משא"כ כאן דלא נתקבלו כל הבקאים שבועלס ויוכל להיות שאם יבואו רופאים אחרים יהי' רובא להיפך ומה לי הם מה לי אחרונה ולא הוי א"כ רובא דאיתא קמן ורק שמתנת אומדנא אמרינן דכמו שהיא עתה הרוב אומרינן אין לריך כן יהי' חמיר וזה לא עדיף מרובא דליתא קמן דל"ת לענין נפשות דגס בכה"ג אזלינן להקל והבן זה. ומעתה כל היכי דליכא ס' נפשות אזלינן בכ"ת בחר רוב דיעות ואין חילוק בין קרובים לרחוקים וכנ"ל והרבה יש לי לדבר בכ"ז אולם יען כי לפי שבררתי למעלה אין זה נוגע לדון שלפנינו דבין כך ובין כך לריך למולו וכנ"ל אשים מחסום לעטי ופה תהי' שבינת קולמטי בזה והכני הנוטה אליו כהנה שלום אוהב התורה וחכמיה :

**כאשר** שמתה עיני על אשר כתבתי ראיתי כי נעלאו במו שני דברים אשר לריכס תיקון :

(ה) כתבתי להוכיח מדברי הע"ז ז"ל דדעתו ע"כ דהוי ספק ערלה כבושה דאל"כ אין לזה ענין לכסוהו הרוח

שאבד או נגבב עתה החפץ לרריך לשלם אפי' נאבד או נגבב בשעת הליכתו עיין בטוש"ע חו"מ סי' קפ"ה . ולכאור' זה יש לדחות ולומר דשאני הך דסרסור דגס בהליכתו בידו ה' למכור החפץ אי הוי מזדמן לו סוחר לקנותו ודמי להא דאמרינן בש"ס דף ת"ג בהך דמפקיד מעות מותרין בההיא הנא' דאי מתרמי לי' זבינא וכו' הוי עליהו ש"ס משא"כ בג"ד שלא ה"י בידו למכור רק על היריד והנא' נא' לו אחר המכיר' שיסתמש בהמעות ענה"ע ולא ה' באפשרי להשיג מקודם שום ענין הנאה . אולם מלבד דלא נמצא לשום אחד מהפוסקים ז"ל שיחלק בהך דסרסור דבכה"ג ששלחו ונתן לו למכור במקום פלוני על היריד שיפטור בנגיב' ואביר' בהליכתו . א"א לומר כן דא"כ בכל שומר שטר שהבטיח לו שיתן שכרו לבסוף כדרך כל שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף לא יתחייב כדון ש"ס בנגיבה ואביר' . כיון שעמה לא יהי' לו שכר דשכרו בזולאי מפסיד וכדאמרי' בש"ס דב"מ דף נ"ח בהך דנשבעין ליעול שכרן עיין בש"ס ופירש"י ז"ל שם דהשכר היא רק כשישומר כראוי וע"כ משום דכיון שאם ה' שומר כראוי ה' מקבל שכר הו"ל ש"ס ותייב בנגיב' ואביר' ומה חילוק בין הך דכל ש"ס להך דר"ד שג"כ אם ה' שומר כראוי ה' מקבל הנאה השימוש דחשיב כשכר תמם : א) ובמק"א בחרתי הא דאמרינן בש"ס דב"ק דף ל"ט ע"ב בהך דטבח אומן שקלקל הרולה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר דלא נטעה לומר דאין ש"ס מתחייב רק בשכר קבל שכרו מדקאמר יקדים לו דינר דזה דבר שלא יולה על הדעת כלל למעיין בש"ס ופוסקים ורק דהתם ה"ע משום דכל השומרין ביחוד ש"ס לא נתחייבו רק בקנין משיכה וכדאמרי' דתקנו משיכה בשומרים דאין השומר חייב רק כשנעש' מאתו קנין שיתחייב בשמירתו כל חד כדני' ובהך דטבח כשאינו לוקח הבהמ' לרשותו דליכא קנין משיכה לא נתחייב מדין שומר שכר כשקלקל רק היכי שמקדים לו הדינר דהיינו בקנין הכסף שכר שמירתו שלא יקלקל . והארכתי בזה ואין כאן מקומו להאריך :

**והנה**

אחר שבררנו דאין מקום לפטרו בשביל זה שלא הניע לו עמה הנאה וכנ"ל אבוא לבאר כמה יהי' התשלומין . הנה הריטב"א ז"ל בחידושו לב"מ בסוניה דמלוה על המשכון הקשה דלמה לא ניתא דלכך הוי ש"ס משום דתפיס לי' אחובי' ותירץ דבשביל זה לא היינו יכולין לחייבו רק כנגד חובו ולא על היתרון עיין בדבריו ז"ל . מדבריו אלה נראה מבואר דהיכי שמניע לו להשומר הנאה רק מתקלת הפקדון לא הוי ש"ס רק על החלק הזה ועל השאר הוי ש"ס . ולפי זה לכאור' בג"ד שלא ה' מניע לו הנאה הנאת השימוש רק ממאה רובל הנותרים על חובו הנמאה אשר נתן לו מקודם לא הוי ש"ס רק על החלק הזה היינו על המחל' ועל מחלה השני' הוא רק שומר חנם וכיון שנגבב מחלה מהסחור' אינו לריך לשלם רק לפי ערך היינו חמשים רובל כסף דכיון דאין החלקים מצוררים ול"ה מצוררים כל אחד ואחד התשלומין המה לפי ערך וכדקיי"ל בנתן לו מעות להוליך על אחריותו וערב' עם מעותיו דאם נאבד מקלת מהמעות דההפסד לפי ערך עיין בהג"ה חו"מ סימן רל"ב סעיף יוד . עיי"ה . כתבתי

דישלם חמשים רובל לפ"ע המחאה רוב"כ שנתרנו שיקבלם ענה"ע . אף שבכל עיסקא מחלה מלוה ומחלה פקדון ואינו מניע לו הנאת שימוש רק מהמחל' היינו חמשים רובל של המלוה משום דאין קיי"ל ביו"ד סי' קע"ז דכיון שמקבל שכר עבור החעסקותו בחלק הנותן הו"ל ש"ס על חלקו דע"כ לריך לקבל איזה הטבה ושכר דחל"כ הו"ל רבית . ואני מוסיף לומר דאף לפי דעת הרמב"ם ז"ל המקבל עיסקא דל"ה רק שומר חנם ועעמו של רבינו ז"ל ביארו האחרונים ז"ל דאף דכל שמקבל שכר אף שאינו שכר שמיר' וכך דמקבל עיסקא שהשכר הוא בשביל ההעסקות משוי לי' ש"ס לרדין דקיי"ל דשוכר כש"ס דמי . רבינו ז"ל ס"ל דהך דנותן לו שכרו כפועל בטל היינו שכר הפסד מלאכתו הראשוני' ששמין מלאכתו הראשוני' כמה שיתרצה להיות יושב בטל . ובשביל זה לא חשיב כש"ס דאין נועל שכר כלל רק עבור הפסד מלאכתו עיין בדבריהם ז"ל או אף היכא שקלץ לו בתחל' פחות משהו פרוטי' דלא חשיב שכר לענין שיהי' ש"ס עיין ש"ך חו"מ סימן ש"ג ס"ק א' . מ"מ בשטרי עיסקא לידן שיש רשות ביד המקבל גם אם יעלה חלק ריווח של הנותן הרבה ליתן לו רק כפי פשר העיסקא והמותר יהי' של המקבל פשיטא דהו"ל בשביל זה ש"ס גמור על חלק הפקדון ודו"ק . ולכאור' עלה על לבי דבג"ד לריך לשלם כל ההפסד מטעם מלוה על המשכון דאף דאין פסקין להלכה דמלוה על המשכון אי הוי רק ש"ס או ש"ס חשיב פלוגתא דרבותא ומספיקא לא מפקין ממנוא מ"מ זה אינו רק לענין מה שדמי המשכון יתירים על החוב וא"כ בג"ד לריך לשלם כל ההפסד כדי חובו מטעם מלוה על המשכון ועל היתרון מטעם הנאת ההשתמשות וכנ"ל . אולם באמת זה אינו דאף דאם נגבבה כל הסחור' ה' חל כל ההפסד עליו מ"מ בג"ד שנגבב רק מחליטה היינו בעד מחאה רובל א"א לשלם רק חמשים רוב"כ וכנ"ל ומשום דלדעת החולקים וסוברים דמלוה על המשכון הוי ש"ס באמת גם נגד חובו הוי ש"ס ואין לחייבו גם ע"ז מטעם ש"ס דאין חפסינן לעיקר כתיורו של רבותינו בעלי החום' ורוב הקדמונים ז"ל דמלוה על המשכון ל"ש כלל למשוי ש"ס מטעם דתפיס לי' אחובו וכיון שכן אין לחלק לענין חיובא מטעם ש"ס בין חלק המשכון שעולה יותר על חובו ובין נגד החוב . ורק דלדעתם מטעם אחר אבד חובו דנגד החוב הו"ל כאילו פי' שאם יאבד המשכון לא יוכל לתבוע אותו וכל שנשאר א"כ מהמשכון נגד החוב כגון שנאבד מקלתו א"א המלוה להפסיד כלום כיון שנת' אין לריך לתבוע ממנו חובו שנתכוננו בידו עיין בש"ך סי' ע"ב בשם מהר"י בן לב ז"ל וא"כ בג"ד כיון שנשאר מהסחור' כדי החוב ההפסד הוא רק לפ"ע החלק שהוא עליו ש"ס מטעם הנאת השימוש וכנ"ל וכמבואר למעיין וז"פ וברור :

**אמנם** יראה לדון לחייבו בג"ד בכל ההפסד מאל' אחר ומשום דעיקר סברת החום' ודעמס ז"ל דל"ש במשכון עממא דתפיס לי' אחובי' הוא משום דאין זה חשיב הנאה דאינו מרויח יותר מאלו לא ה' מלוה ולא ה' משכון וא"כ בג"ד שההלוא' מהשנתן לו מקודם מחאה רוב"כ ה' לטובתו שיתן לו הסחור' והוא יסתמש אח"כ בהמותר שפיר הוי ש"ס ע"ז משום דתפיס לי' אחובי' וכמובן והוי א"כ ש"ס על

**מלחמות אריה**

א) עיין בקלה"ס סי' רכ"ז סעיף י"א שהביא מ"ש בחשו"ב הרשב"ץ באחד שקנה לרור אחד מעפרות זהב והראה לאומן שיכיר אם הוא זהב תמם או מזיוף ובעד זה השוו לתת לו חלק בריוח ואח"כ נמצא שהוא מזיוף והשיב הרשב"ץ שאין זה חשיב ש"ס כיון שאם יש הפסד ליכא שכר ואינו נקרא שכר אלא שאפילו אם יהי' הפסד יתן לו מכיסו ע"ס . וכונתו שאם יהי' הפסד שלא ע"י פשיעה . ולא הבנתי מ"ש מו"ח ז"ל שכל ש"ס אם לא שמר כראוי ונגבב או נאבד אין לו שכר . דשאני הכא דמשכמת לה שיהי' נאבד באונס והוא שמר כראוי ומי' לא יהי' לו שום הנאה . אך מ"מ ראית מו"ח ז"ל מהך דסרסור היא באמת רא' עלומה וברורה והפי' בתשובת הרשב"ץ הוא כמו שפירש הקלה"ס והנה"מ הסכים לדבריו . ע"ס :

# שאלות ותשובות סימן פב פג רצה קו

על הכל כדי החוב משום דתפיש ליה אחובי ועל היתרון משום הנחת ההשתמשות ונריך למבול כל ההפסד: אכן כאשר התבוננתי ראיתי להקדמונים ז"ל שכתבו בזה דאמרינן בש"ס דב"מ דף פ"א בזה דאומניס ש"ש הם דאם א"ל גמרתיו הוי ש"ח והרי עדיין תפוס ל"י אחגרי' דלפי המסקנא דשוכר הוי ש"ש וכדמחליף רבה ב"א לא ס"ל עוד הך סברא דמשום דתפיש ל"י אחגרי' הוי ש"ש ורק דדמי לשוכר ולכך כש"ל גמרתיו שפיר הוי ש"ח עיין בדבריהם ז"ל ולפי' אף אי נימא דמ"מ בתלוה על המשכון אי לאו או היכי דליש סברת התוס' ז"ל ובגון שההלוא' היתה לטובתו שפיר הוי ש"ש משום זה דתפוס ל"י אחוביה דדמי לאומן שאמר ל"י הבא תעות ועול את שלך דכיון דגילה דעתו בפ"י דתפיש ל"י אחגרי' לכ"ע הוי ש"ש כיון דהלוהו על המשכון דוקא. מ"מ בנ"ד שקיבל הסחור' למכרה שאין רא' מפורש דתפוס לה אחובי ל"ה ש"ש משום זה כמו בגמרתיו דאומן לדעתם ז"ל וכנ"ל ועיין בש"ס שהביא בשם הרא"ש ז"ל תירוץ אחר אהך דגמרתיו דחשיב קלמ דאינו מעבדו על שכרו כיון דלא א"ל הבא תעות ועול ולפ"ד כל סתמא הוי ש"ש משום דתפיש ל"י :

**עוד** אמרנו דבנ"ד הוי ש"ש על כולו מטעם אחר . דבאמת דברי הריטב"א ז"ל שהבאתי תמוהים דהרי בזה דאומן אמרינן דמשום דתפיש ל"י אחגרי' הוי ש"ש על כל החפץ אף דאגרי' היא פחות בזולתי אשר ע"כ אמרנו דביאור דבריו ז"ל דגם איהו ס"ל כסברת התוס' דלא שייך בתלוה על המשכון תפיש ל"י דאין לו הנאה עתה שהלוהו מחילו לא הלוהו כלל וכנ"ל ורק דעדיין הוי קשיא ל"י דהרי מ"מ יש לו הנאה שא"ל לשמור המעות וע"ז כתב דבשביל זה אינו ש"ש רק כדי מעותיו . ואוסיף לבאר דלכאור' אין זה הנאה שא"ל לשמור המעות דהרי לעומת זה נריך לשמור המשכון ורק דא"מ דאין עליו כלל דין ש"ש ואין נריך לשמור רק שמירה קלה יגיע לו הנאה שמעותיו המה בטוחים לגמרי והוא א"ל לשמור בכל כמו אולם כשיש עליו דין ש"ש כנגד החוב שפיר הוי על היתרון רק ש"ח דאין לו שום הנאה משמירתו . ויש לי בזה עוד הרהורי דברים אולם לא הוצאו עוד אללי עבור הבחינה . ומעתה בנ"ד שפיר הוי ש"ש על כולו אף שאין מגיע לו הנאה רק מתקלתו וכנ"ל מהך דאומן . דבהך דהריטב"א ז"ל מטעם אחר קאמינן עלה וכנ"ל והבן . וידעתי שיש מקום בראש לומר לפ"ז דאין רא' מהך דאומן לנרון שלפנינו די"ל דגם מה ששום יותר תפיש ל"י אחגרי' דכל שהחפץ שוה יותר יתהר לפדותו ולא יהי' נריך לבוא עמו דבינא ודיינא אבל היכי דאין לו הנאה כלל רק מתקלתו לא הוי באמת ש"ש על כולו . אולם יען כי גם בלי רא' מ"מ הסברא כל שמגיע לו הנאה אף מתקלתו כיון שהוא פקדון אחד הוי ש"ש על כולו ורק שהי' מתחלה עומד לנגדי דברי הריטב"א ז"ל הנ"ל הנה אחרי שבארתי דעכ"ל ולהסיב דבריו ז"ל לכוונה אחרת עד שעכ"פ אין רא' מדבריו להיפך הדרינן לסברא הפשוטה דהוי ש"ש על כולו בשגם בנ"ד בל"ז יש לדידן הרבה לחייבו בכולו . דעת הרבה פוסקים כמעט רובם דמלוה על המשכון הוי ש"ש וגם דאחרי שההלוא' הוי לטובתו הנה לדעת הרא"ש ז"ל דגם לפי המסקנא קיימא הך דתפיש ל"י אחגרי' הוי ש"ש נגד החוב משום דתפיש ל"י אחובי ומל א"כ עליו בנ"ד כל ההפסד וכנ"ל . מהלן טעמי נראה לרון דנריך לשלם כל המאה ר"כ הנפסדים והלנע"ד דעת חורה כתבתי :

להו נתרנו לחלוק בגאור' וז"ל להם י"ש מוכן בהגור' אלניע וכחש שותף אחד את האופנים על יידי כל פונקט ופונקט והעתיק כ"ח שני פינקטין אשר עליהם מתדיינים . אי' הפאסעטיא תשאר עד משך הקאנטראקט ציד אחד ומחויב ליתן לו להשני סך ארבע מאות ר"כ ריוח עבור חלקו . ב' הי"ש הנמלא בצאדוואל שייך להשאר על הפאסעטיע במקח ארבעים שבעה ומאה קאפי כל הין על פראבע 40 ט' חוץ מן הפעריקאר היינו י"ש ואקשיו זה שייך להקונה חנם על האוסאשקע שיהי' ועוד פינקטין אשר לא ראה כח"ר להעתיקס יען שלא ע"ז תלונתם ונחלט העסק לאחר מהם וכחצו כתב ע"ז בזה"ל שנשאר העסק ציד פלוני על האופנים המבוארין למטה על פינקטין הנ"ל . ועמה טוען הקוני כי יודע שהוספתי הרבה שליש מעות במקח הי"ש יען כי קוייתי שיהי' ריוח על הפעריקאר ועמה כאשר נמדד תשרי האקליו וז"ל נגד כל הפעריקאר אוסאשקר ולא נשאר לי מזה מאומה נמלא א"כ אונאה רבה במקח הי"ש . וזה משיב לא אמרתי לך רק כמה פעריקאר שיהי' ובמזלך תלוי וגם שהוספתי על הי"ש ה"י ג"כ עבור שתשאר על הפאסעטיע ואם נחבטל מכירת הי"ש גם מכירת העסק בטל ונהי' שותפים כבתחיל' עכ"ד השאל' . וזה החלי בעוה"י ותחלה אומר כי כ"ת לא ציאר עוד דבריו כל הלוך . אי' לא הודיע אם כבר שילם לו הכל ותובע עתה תמנו או שעדיין לא שילם ומעבד בעבור תביעותיו . ב' באיזה אופן נגמר ביניהם שיהי' גוד או אגוד אם על עסק השכירות או על כל הדברים שיש להם שותפות . ג' . אם נחלט העסק אלל האחד תיכף כפי הרשום תהשוף האחד בתחיל' או שהי' עוד חליפות דברים והעלאת דמים . ועל מה הי' העלאות הדמים אם רק על הריוח או גם על מקח הי"ש . ובאופן הראשון שנשאר כפי הרשימה הראשונה אלל מי נשאר העסק אלל השותף הכותב או אלל השני . כי בכל אלה יש כ"מ לדינא כאשר יתבאר . וגם הי' עוב יותר להעתיק כל הפינקטין אולי הי' מוכן יותר מזה אם הכל ענין אחד או כאור' לעלמו . ולמען לא אלערך לכתוב אגרות ברלוא ושבו אמרתי לבאר כל הפרטים והחילוקים כיד ה' הטובה עלי :

## ואבא

היום להעלות על הגליון את כל אשר ראש לבי ואת מגדעי לבבי אשימה . וה' יעזור לי לבל אכשל בדבר הלכה אכ"ר . ואבא תחלה לבאר אם לא הי' כאן רק מכירת הי"ש ולא הפאסעטיא וזה תובע כנ"ל שיש אונאה שמתך על ריוח הפעריקאר ואחרי שאין כאן ריוח יש אונאה רבה מה דינו . הנה בסו"ש ס' ר"ע הביא דברי הרמב"ם ז"ל פ"א מה' מכירה בתי שמכר לחבירו ערימה של חטים בכך וכך ה"ו קנה אף שנמלא חסר או יתיר על האומדן ויש להם אונאה לפי השער . וביאור דבריו נראה דמה שכ' הן חסר הן יתיר היינו דל"ד לכל דבר שבמדה דאפי' פחות מכדי אונאה חוזר אבל מ"מ יש בו דין אונאה דגם טעות באומדן הדעת אונאה מקרי דאל"כ ורק דקבל עליו כמה שיהי' ל"ש אונאה כפי השער דאם הי' הרבה הי' באמת כפי השער וז"פ דביאור דעתם ז"ל אולם בסו" רכ"ז בחפן פירות או מעות הביא מור"ם ז"ל דעת הרא"ש ז"ל דספיקא אי יש דין אונאה ומספיקא אי' להוציא תיר המאה . ואחרי שבסו" ר"ע לא הוצאו דעת החולקים כלל נחמק הסתמ"ע ז"ל לומר ולחלק בין חפן פירות למעות דרק אחפן מעות חולק הרא"ש ז"ל אולם הט"ז לא ניחא ל"י בזה וכחצו דגם בדין ערימה חולק הרא"ש ז"ל ורק יען דבסו" ר"ע לא נכתב הך דיש להם אונאה רק אגב גרר' לא הגיה מור"ם ז"ל וממיק אהך דהכא וכדבריו נראה עיקר . ולענין הלכה הכריע הט"ז דיש דין אונאה בזה אחרי שכן הסכימו הרי"ף והרמב"ם ז"ל וגם הרא"ש ספיקו מספיקא ל"י והנה אם נחלט

## סימן פג

## ונעתיק

עמיתו לברר דין שאלתו השני' . בשני שותפים בעסק פאסעטיא אשר יען כי לא הי' מתדר

# שאלות ותשובות סימן פנ רצה

נחליט כהכרעת הט"ז ז"ל בנ"ד יכול להוליא אונאתו אחרי שטעה באומדן סבבר שיהי' לו ריוח הרבה בהפעריקאר וכנ"ל לדעת הר"ף והרמב"ם ז"ל דגם בטעות אומדן יש דין אונאה. אולם יראה דגם לדעתם ז"ל אי' לתבוע אונאתו רק בכדי שיראה למגר כו' אבל אחר כדי שיראה כו' אף שלא הי' עוד באפשרי למוד הערימה וכעין כ"ד שהי' לריך להחיל עדי יבואו תמוני האקלזי אי' לתבוע אונאתו ומשום דרוקא קודם כדי שיראה יוכל לתבוע האונאה דמתמי' הי' כאן אונאה או בשיווי או בטעות באומדן דנ"כ השיב כאונאה לדעתם ז"ל משא"כ אח"כ דאם הי' האונאה בהשווי אי' לתבוע עוד אף דאם הי' הטעות בהאומדן אין זה גרעון היכי שלא הי' יכול עוד לברר טעותו בזמן ההוא וכנ"ל מ"מ אחרי שהי' מוחזק אי' להוליא תמנו עפ"י דבריו דשמת לא טעה כלל בהאומדן רק בהשווי דאין לו אונאה אחר כדי שירא' וכדאמרי' בטוען אחר כדי שיראה שהי' אנוס לריך לברר עיין ס' רכ"ז ס"ז:

## ולכאורה

עלה על לבי דבכעין כ"ד גם קודם כדי שיראה כו' אין לו אונאה ומשום דכיון דהוא מודה שידע שיש בהיי"ש אונאה הרי ידע ומחיל. אולם אחרי ההתבוננות ראיתי דדבר זה עדיין לריך לתמוד דהרמ"א ז"ל הביא בס' רכ"ז בשם המרדכי ז"ל דאף אם ידע הלוקח בשעה שלקחו שנתאנה לא אמרינן דמחיל. והב"ם ז"ל תמה על זה דהרי אן קי"ל דהיכי דאין הדעת טועה ואשר ע"כ העלה דהמרדכי ז"ל מיירי שאמר מקודם לפני עדים שיתבענו וגילה דעמו איפוא שלא מחיל וכלישינא דהש"ס ז"מ דף נ"א בעובדא דורשכי דמייתי המרדכי ז"ל ראי' לדינו הכ"ל אמת ההוא נבדל ואמר כו' אבל היכי שלא גילה תקודם שיתבענה אמרי' דמחיל וכהך דשאין הדעת טועה. והאחרונים ז"ל חירו דרק היכי שיש רק שיפור אונאה מ"ל דסבר שיתבענו אונאתו אח"כ משא"כ בביטול מקח דלא תני למימר הכי. דהפוכי מטרטח למ"ל אמרינן דודאי מחיל ושלח כדברי הסמ"ע ז"ל דגם בביטול מקח דינא הכי עיין דבדריהם ז"ל ולפ"ז בכעין עובדא דדין דהוי אונאה שליט דהוי ביטול מקח וגם לא גילה דעמו בפירוש שיתבענו הוי מחיל. דזה דמי להך דשאין הדעת טועה וכנ"ל. אולם יש לומר דכיון דהוא טוען שטעה באומדן ורק דכיון שזה מוחזק לא מהמנין לי הגה זה ל"ש רק אחר כדי שיראה משא"כ תקודם דאח"כ לא לדין רק מטעם שמודי' ידע והוי מחילה שפיר יש להאמינו דטעה באומדן ריוח הפעריקאר ומטעם זה קנה במנו דלי' מודה שידע באונאת מקח היי"ש ואף דהוי להוליא אן קי"ל דבברי ושמת אמרי' מנו להוליא והרי הוא טוען כרי וזה שמת ודו"ק:

## והנה

אנכי בחידושי אמרתי ליישב קושיות הב"ם ז"ל וגם לקיים דברי הסמ"ע ז"ל והיא דהנה הקשיתי לדעת רוב הפוסקים דאף דבתקדש אחרתו קי"ל כשמואל

דמתנות מתנה מ"מ בהכיר בה שאינו שלו הלכתא כרב דנתן לשם פקדון דסבר ללא מקבל מיני' ולא חלין במתנה ומשום דלא יהיב אינש מתנה לנוכראה דלמה חלין א"כ בהך דשאין הדעת טועה במתנה ולא בפקדון. ומלאתי לרבותינו בעלי התוס' זב"ב דף ע"ח שהרנישו בזה אליבא דרב ותירוט דחוק ואינו מובן וכמבואר למעין א). ואמרי' דבהך דהכיר שאינו שלו שאין אנו באים לרון רק על כוונת הלוקח דאחר שהכיר שאינו שלו למה לקחו אצל על המוכר אין לרון שהמוכר צא להטעותו סבבר שלא ידע שאינו שלו ויטענו ורק על הלוקח אנו דנין איפוא אם נתן לו הדמים מתנה או בפקדון ומשום דלא יהיב מתנה לנוכראה אמרינן דנתן לשם פקדון משא"כ בהך דשאין הדעת טועה אנו דנין ג"כ על כוונת המוכר דאין עלה על דעתו לבקש כ"כ בעד אחר עשרה וכדומה אחרי שזה אינו בגדר הטעאה. ועליו אין לרון שרלונו הי' שיפקיד זה אלנו וע"כ שכוונתו הי' שיתן לו המותר במתנה וא"כ זה ששמע לרבריו ונתן לו שמתא ע"ד המוכר ודאי נתן דהיינו לשם מתנה דכל שזה אומר כך והשני נתן סתם דיינין שפ"ד נותן וכמבואר בש"ס ופוסקים בכמה מקומות וזה ברור בחילוק הענינים ולפ"ז בהך דידע הלוקח שנתאנה כיון שהי' בגדר הטעאה שאין לרון בכוונת המוכר שצא להטעותו ורק על הלוקח לא אמרינן דמחיל ורק שנתן לשם פקדון וכנ"ל בהך דהכיר בה שאינו שלו דלא חלין במתנה דלא יהיב אינש מתנה לנוכרא' ואין חילוק א"כ בין אונאה לביטול מקח דאף זב"מ ל"ש כמו באונאת שנותן שמתך שיתבענו אח"כ דהפוכי מטרטח למ"ל וכשברת האחרונים שהבאתי מ"מ מטעם אחר לא אמרינן דמחיל וכנ"ל ודברי הסמ"ע ז"ל נכונים אם כי לא מטעמי' ולפי הנ"ל אין אנו לריבין לבוא בנ"ד שאומר ומודה שידע לטעם מנו ורק דבל"ז לא אמרינן דמחיל וכנ"ל ודו"ק:

## מלחמות אריה

א) לפע"ד נראה לפרש כוונת התוס' על דרך זה וז"ל אומר ריב"ם דליכא למיפרך מהכא לרב דאמר בקדושין מ"ו גבי תקדש אחרתו אדם יודע שאין קדושין תופסין באחרתו וגמר ונתן לשם פקדון דהתם אין המעש' קיים אבל הכא לענין התלמוד התקדש קיים ואין סבבר שמתנות התלמוד לא יחזיר והמותר יחזיר עכ"ל ע"ש ולדעתי כך הוא כונתם דכיון דחז"ל לא תקנו ביתר משמות שיהא קנה ומחזיר אונאה רק ביטול מקח ותו לא. א"כ בשלמא בכדי שהדעת טועה שהכל נתן בעד התקדש על כרחך הוא מחזיר המעות ואפילו כשמתאנה או המאנה רולה לקיים המקח ולהחזיר האונאה אין שומעין לו וכן בשמות אם אומר המאנה כיון שאני לריך להחזיר האונאה אין אני רולה בהתקדש ג"כ אין שומעין לו כי כן הי' תקנת חז"ל. א"כ אם הי' בכדי שאין הדעת טועה אפי' א"כ שדעת הלוקח היה ליתן לו בחורת פקדון. עכ"פ לא הי' אונאה בנוף החפץ ובעד החפץ לא נתן רק לפי שווי' ובדאי אין לבטל המקח כלל. ומשו"ה אין המוכר לריך להחזיר לו אונאתו שיכול לומר אני רולה בעד חפץ שלי כך רב ולדידי שזה לי. וכיון דביתר משמות לא תקנו חז"ל שקנה ומחזיר אונאה א"כ תמילא כיון שבט אם נימא שנתן לו בחורת פקדון מ"מ המקח קיים. מש"ה יכול המוכר לעכב כל המעות שקיבל בעד החפץ. ודו"ק כי היא סבבר נכונה לפע"ד:

להודאחו שידע וכמוכן : אולם יראה דמי' יש להאמינו  
 בזה שאומר שמתן עצמו על ריוח הפעריקאר דכמו דאמרי'  
 לשלק בין מקדש אחותו ובין הכיר שאינו שלו מטעם דלא  
 יהיב מתנה לאחרינהו תה"ט גופא י"ל דודאי האמת אמו  
 שמתן עצמו ולא מחל לו דמהכ"ת נאמר דיהיב מתנה לנוכרא'  
 דגם התם בהך דהכיר שאינו שלו מויליין עיר המוזק  
 מטעם חזקה זו. ולפ"ז עלה על לבי דאף אחר כדי שיראה  
 נאמן לומר שלכך שתק מפני שמתן עצמו על ריוח  
 הפעריקאר ותה"ט גופא דחזקה דלא יהיב מתנה לנוכרא'  
 ועכ"ל לפ"ז דהא דלריך לזכר שהי' חונט הוא מטעם  
 דאונסא לא שכיח. ובה אמרתי ליישב תה שהקשיתי זה  
 כמה וכמדומ' לי שתלאתי אחרי כן לאחד מגדולי האחרונים  
 שהרניש בזה ואיני זוכר עמה איה תקומו לפת"ש הבעה"ת  
 ז"ל בהך דאשכח עופיינא. דאף דהיכי שאין דרך לטעות  
 א"ל להחזיר דאמרי' דמתנה היא תי' זה אינו רק כשאין  
 הלה תוצע אבל אם בא ותוצע ואמר נתתי לך יותר בעי  
 למי'הדר כיון שזה תוצעו ברי וזה שמה ברי עדיף ומוכח  
 דכל כה"ג שאנו רנין על מעותיו שנתן לו אי תחיל לו  
 ברי עדיף ואמאי א"כ בטענת אונס אחרי כדי שיראה  
 לריך לזכר ולפי הג"ל יחא דבטענת אונס מטעמא דאונסא  
 לא שכיחא כלל קאמי'ן עלה וכנ"ל: אמנם מדברי הפוסקים  
 ז"ל שכתבו אמ"ש העור ז"ל חומ"ט סי' רכ"ז בהך דמוכר  
 לעולם חוזר רחם נשמה השער אינו חוזר דלאו היינו  
 שנשמת' א"כ ובטענת המכר לא נתאנה כלל דזה פשוט וא"ל  
 להאמר כלל ורק דגם אם בטענת המכר הי' ג"כ אונסה  
 ורק דאחרי כן נתיקר עוד א"ל לחזור ומשום דחיישי'ן דגם  
 מקודם איתרמי' לי' זבינא כזבינתי' ונחודע לו שנתאנה  
 ומי' לא הי' רולה לתצפו ורק משום דעמה נתיקר עוד  
 הוא תוצע אוחו עיין בדבריהם ז"ל. יראה דלא ס"ל דיש  
 להאמינו להוליא מטעם חזקה זו דלא יהיב מתנה לאחרינא  
 וגם לא משום דהו"ל ברי ושמה וכנ"ל בשם בעה"ת ז"ל  
 דהתם רק חששה הוי דלמא מחל תקורס ואין טענתו  
 טענה דלא שכיח ובהך דאונס וכנ"ל. ואשר ע"כ אמרינא  
 לשלק דהיכי שאנו רנין אס נתן לזה בחמ"ל יותר ספיר אמרי'ן  
 דכל דאיכא לומר ולתלות שלא נתן לו מתנה תלי'ן ואף  
 להוליא עיר המוזק ומשום דחזקה דלא יהיב מתנה לנוכרא'  
 וכנ"ל מהך דהכיר בה שאינו שלו. אולם היכי שבטענת  
 הנתי' ליה ידע ואנו רנין אס א"כ מחל לו ובהך דאונס'  
 שלא נתן מתחלה יותר בידיעתו שפיר י"ל דמחל לו שלא  
 לתצפו דזה יקרה הרבה שאין אדם רולה לבח ברינא ודיינא  
 ומחל תציעתו. ולפ"ז י"ל דזה היא טעמו של הבעה"ת  
 ז"ל בהך דסופיינא דנאמן כשצבעו לומר דלא יהיב לי'  
 מתנה וסיינו ג"כ מטעם חזקה זו דמה"ת יתן מתנה לנוכרא'  
 ורק דלדעתו ז"ל משום חזקה זו אין להוליא תמון ורק דתהני  
 לענין לירוף דיתמא ברי עדיף וכדאמרי' הכי לענין תנו  
 להוליא דתהני לחזק הברי וכנ"ל ודו"ק :

**ורפי** הג"ל יאל לנו לדון בכעין ג"ר להיפוך דא"י כמס"ל

לומר ולחלק דחשוב כדי שאין הרעת טועה ספיר  
 נאמן גם אחר כדי שיראה כו' בתה שאמר שמתן על ריוח  
 הפעריקאר אף להוליא ומשום דכיון דבדוראי ידע שנתן  
 יותר חזקה דלא יהיב מתנה לנוכרא' דהוי חזקה אלימתא  
 ביחוד לזרף לענין ברי ושמה וכנ"ל. אולם אי' דלי' אין  
 הרעת טועה דבכ"ת חשיב כדי שהדעת טועה עד כפלי'ם  
 בשויו וכנ"ל בשם הקדמונים ז"ל ודלא כמ"ש אף שהוא  
 אומר שידע באונסאמו ורק שמתן על הריוח לא מהמיני'  
 לי' להוליא אחר כדי שיראה דרילמא בטענת הנתי' לא ידע  
 ורק שא"כ מחל דע"ז ל"ש חזקה זו וכנ"ל בהך דנשחנה  
 השער. אולם כ"ז להוליא אבל כשעדיין לא נתן הדמים  
 פשיטא ריוכל לטעון שמתן על הריוח וכמוכן ודוק היטב  
 בכל זה: ומתה נכא לעיין בגוף שאלתו ע"ד שטוען שכנגדו

שהכל היא ענין אחד תכירת חלק הפאסעטיא ומכירת  
 היי"ש ומלוי זה בזה וע"ז לריכין אנו לדון ולהתבונן במשמעות  
 לשון הכתב והנה לכאור' יראה דאם הי' הגור או אגוד  
 רק על ענין הפאסעטיא ולא הי' מדובר ולא נכתב שיהי'  
 גואוה"ג על הדברים שיש להם בשותפות ע"כ שהכל ענין  
 אחד פרטי הגואוה"ג מהשכירות דלליכ מכירת היי"ש מאן  
 דכר שמי'. אמנם אם הגואוה"ג הוא על הכל על הפאסעטיא  
 וגם על הסחור' שיש להם בשותפות שפיר י"ל דאינו תלוי  
 זה בזה שזה מוסב על הגואוה"ג מהפאסעטיא וזה על  
 הגואוה"ג מהיי"ש של השותפות והיא א"כ מכירה בפ"ע. אולם  
 אחרי שנאמר דהיי"ש שייך למי שישאר בהפאסעטיא יראה  
 דהא בהא תליא דלליכ ורק שמתירת הפאסעטיא והיי"ש  
 תמה ענינים נפרדים לגמרי הרי אס זה יתן יותר בעד  
 הפאסעטיא וזה יותר בעד היי"ש לא יהי' היי"ש שייך  
 להשאר על הפאסעטיא וע"כ דהפי' שהיי"ש יקבל רק זה  
 הנשאר בהפאסעטיא דוקא במקח הכל' ונריך להיות הגואוה"ג  
 על שניהם יחד ותלו א"כ זכ"ל: ואחרי שפי"כ תמה ענין  
 אחד שמחזיק הפאסעטיא לריך לקבל היי"ש ז"ל דגם אס  
 הי' אח"כ חליפות והעלאת דמים גם על היי"ש דאין תזה  
 רא' שהיא מכירה לזדה ורק שמוסב על הגואוה"ג מהפאסעטיא  
 שזה הוסיף על ריוח הפאסעטיא וזה על היי"ש ג"כ ע"ד  
 הוספה על הגואוה"ג מהפאסעטיא וכמוכן. כן עלה על  
 לבי דראשית ההשקפ': אולם אחר היישוב ראיתי דזה ליתא  
 ד"ל דמה שנאמר שהיי"ש שייך למי שישאר בהפאסעטיא  
 בכך וכך ועל האופנים הנזכרים לאו היינו ע"ד חיוב שמחויב  
 לקבל היי"ש ורק דברנונו תלוי ושייך לו היינו שהוא קודם  
 להשי'. ולפ"ז גם אס הי' הגואוה"ג רק על הפאסעטיא  
 נוכל לומר ע"ד זה דגם לפ"ז תלוי זכ"ל ורק לא ע"ד  
 חיוב ורק ע"ד קדימה לכיראה. וכיון שהי' תלוי ברנונו  
 שפיר יוכל לטעון שנתאנה ע"ד מה שמתן על ריוח הפעריקאר  
 וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי להיפך שקבלת  
 היי"ש בכך וכך למי שיעמוד בידו הפאסעטיא היא ע"ד  
 חיוב שמחויב לקבלו במקח זה ועל אופנים הנזכרים הנה  
 אס כבר קיבל המוכר לא די שיכול לומר שכונתו הי' ע"ד  
 חיוב ואס תראה בביטול מכירת היי"ש תמילא התכיר'  
 מהפאסעטיא ג"כ בטילה ורק שצידו גם אס יראה זה  
 ויטכיס שיבוטל גם מכירת הפאסעטיא באמרו שכונתו הי'  
 להיפך שחלוי ברנונו לומר לו שאינו תאמין לדבריו כלל  
 וכל המקח קיים דאחרי שהוא מוזק לריך השני לזכר  
 לדבריו כן שסבר שאינו דרך חיוב. אמנם אס לא נתן  
 הדמים עדיין זה פשוט שאין הלה יכול לכופו שיוכל לומר  
 ולטעון דכונתו ליה שיהי' תלויים שני המכירות יחד ע"ד  
 חיוב. אולם כשטוען זה שכנגדו מה לי בכונתך אני לא  
 כונתי רק למכור שניהם יחד הפאסעטיע והיי"ש וגם אס  
 אחת חשבת בהיפוך וא"י לכוף אותך לקיים הכל ת"מ בביטול  
 מכירת היי"ש גם מכירת הפאסעטיא בטילה והלה משיב  
 שאינו תאמינו שכונתו הי' כלל כך. דבר זה לריכה עינא  
 דלכאור' לפת"ש הקדמונים ז"ל דכל היכי שלא זקף המוכר  
 הדמים על הלוקח במלוה כשהלוקח אינו רולה ליתן הדמים  
 ליא דכיון שכבר קנה הלוקח המכר אין נתינת הדמים  
 ענין להמכר שכבר קנאו והדמים רק כחוב עליו ורק שהמכר  
 בטל ולא צעין שיהי' עייל וכפי'ק אוזוי כיון שאין רלונו  
 ליתן דמים כלל גם עכשיו. עיין בש"מ ובפוסקים ז"ל א"כ  
 כיון דלפי דברי המוכר המכר בטל אחרי שאין הלוקח רולה  
 ליתן לו כל הדמים אלא שלנו יש ספק יש לנו לאוקמי  
 לחזקת מ"ק. אולם מדברי הרשב"א ז"ל נראה דכל כה"ג  
 לא מוקמי'ן לחזקת מ"ק שכי' בתשובותיו סי' תתקע"ב  
 באחד שמכר קרקע לחבירו שניס אומרים שהי' תנאי' וב'  
 אומרים לא הי' תנאי' דלא מוקמי'ן לחזקת מ"ק דהקרקע  
 בחזקת הלוקח קאי. ורליתי לומר דשאני הך דהרשב"א ז"ל  
 שהספק

# שארות ותשובות סימן פג פר פה רצה

לכתוב הירש וגם הירשל ביו"ד אחרי שכן שם חיה הירוע בל"א וגשמש קלת בפי ההמון ומבטחם. שכן גם החי' קורין בע' בשיבוש המבטח ושם הירשל הוא נ"כ ע"ש החי' והל' הנוסף הוא לנעובע ויש לכתוב השם כפי הנחתו האמיתי ביו"ד וכן חותמין כל ששמו הירש ביו"ד ולא ראימי שום חתימה בשם זה בע' ועיין בחשו' הגאון מהרש"כ ז"ל מלבוש שם נמלא חשו' הגאון בעל תרכבת המשנה ז"ל דהיכי שכתב הירש בע' הגנו פסול הי' איך שיחי' בהפרזתו זאת צדיעבד. עכ"פ לכתחלי פשיטא שיש לכתוב ביו"ד אף אם יקרה שיחתום בע' דבגון זה אין משגיחין אף בחתימתו ואמרי' שהוא לא ידע וטעה ואם אין זכרוני כוזב לי גם שם הירץ היא שם החי' הירוע בל"א הישינה ואשר ע"כ היא כינוי לנפחלי. ובחסם כ' הגאון מהרז"מ ז"ל שבעל עורת נשים לא ידע בטוב ל"א שהי' ספרדי ואשר ע"כ כ' שהירץ היא שם החי' וא"כ היא גם שם הירץ יש לכתוב ביו"ד אף שנקרא בע' וכ"ל ותו לא מדי :

## סימן פה

צ"ה בריסק יוס ב' י"ט כסליו תרכ"ח לפ"ק. לכבוד הרב המאה"ב ידיו רב לו במלחמתה של תורה חכמתו פניו תאירה כ"ש מו"ה אהרן הלוי נ"י אבר"ק טשודנוב :

### אחד"ש

כ"ח כמספט רוב טרדותי מנעוני עד עתה למלאות בקשמו להשיבוה בדבר העגונה ואבוא היום להשיב לכ"ח כיד ה' הטובה עלי : חרוף הנב"ע שנחאכסן איש אחד ואמר ששמו יאסל מליץ ונסע האיש ההוא משם ואח"כ יאל הקול שנהרג אותו האיש סמוך לכפר סופין ונסעו שני אנשים הבעה"ב אשר החאכסן אללו וחד דעימי' אחר ג' ימים להתקוס שהי' ההרוב שוכב שם והכירוהו בטב"ע פרזוף פנים עם החוטם וגם בשערותיו שהי' שמורות. ושער זקנו שהתחיל ללמחם בו וגם חללו מנעליו וראו שהי' לו תכה צרבלו וגשאר במקומו רושם שקורין פארהעפט ואינס זוכרים באיזה רגל ימין או שמאל. ואחד מהם הכיר אותו גם בצנדין טיילפ רופס שחור וקאפאטע מלמר שחור ומאלאט מלבע גרין עם פאסין והאשה העגונה הילדה שהיתה שם לחפש את בעלה הגידה להם טיכף קודם ששמעה מפייהם כל הסימנים הכל וכפי צריחה בעלה נשא אותה בק' זרישט סמוך לליץ ובמו' ד' שנים אח"כ נסע לבקש טרף לביחו ואחר הפסח תר"כ בא לעיר דאטאלק סמוך לאדעסא. ושלח לה מכתבים וגם מעות לפרנסתה ובחורף תרכ"א בחילתו כתב לה שחלה ונתמנה אחר במקומו ורלנו ליסע לקעשניב ומאז נאבד זכרו ובקי דאטאלק הגיד לאמה שנסעה שמה לקור אחריו שנסע משם קודם חזכה ומעשה ההריג' הי' בחודש טבת שנת תרכ"א בדרך מאורהייבל לקעשנוב. גם יש עד מפי עד שאמר הנאבד שבכל מקום בואו אומר שהוא מליץ יפן שהוא עיר מפירסמת ביותר. זה תוכן הנב"ע בקי"ור :

### והנה

השח"י נחלקה לשלשה מחלקות (א) ההוכחות שההרוב הנמלא הוא האיש שהתאכסן בצור הייבל (ב) ההוכחות שזה האיש אשר הי' באורהייבל הי' בעל האשה הנעלבת (ג) ההוכחות שההרוב הנמלא הוא בעל האש' הנאבד זכרו ובמה דסיימנא אפתח. וזה החלי בעזרת הש"י אשר מאתו אשאלה עזר לכל אבשל בדבר הלכה זו חומר איסור אשת איש :

### הנה

סימן הרושם ללקת המכה צרבלו כבר האריכו הפוסקים האחרונים ז"ל והעלו דלא הי' סימן מובהק כל שלא למתו המקום ביותר באיזה מקום וד' בדיוק. וביחוד צ"ה שלא נדע אי צרבל ימין או בשמאל פשיטא דלא חשיב סימן מובהק. אמנם סימן אמלעי עכ"פ נראה

שהספק הוא אם הי' תנאי ותנאי מלמא אחריתא הוא שהמעש' באמת נמתרה ורק שמתבטלת צביטול התנאי ואף שמתבטלה המעשה למפרע מ"מ לא נעקרה מכל וכל ורק שמתבטלת וכענין מילח חייל ובטלני' משא"כ צ"ה לדברי המוכר כיון שאין הלוקח רואה ליתן הדמים בשלימות המעשה בטלה לגמרי והי' כלא הי' שלא ע"ד כן מכר לו לא שייך לומר דכיון שהי' מכירה בחזקת הלוקח קאי שעי' אנו דנין ול"ד לך דתנאי דהתם גם אם הי' תנאי לא נעקרה המכיר' מכל וכל ורק שמתבטלה אח"כ דתנאי מלמא אחריתא וכ"ל. אולם אחרי רואי מלמא להרשב"א בחשונה הובא ביה יוסף שכי' דאם מכר לחברו קרקע בשטר והמוכר אומר עדיין לא נתת הדמים והלוקח אומר שכבר נתן דהלוקח נאמן. מדבריו אלה מבואר דגם בכה"ג אמרינן דהקרקע בחזקת הלוקח קאי. ומדברי המרדכי ז"ל שפסק בסוף פ' השואל במשכיר אומר בעשה השכרתי לך והשוכר אומר בה' דיד המשכיר על העלוונה דקרקע בחזקת בעלי' קיימי עיי"שה. אין ראי' שחולק בזה עם הרשב"א ז"ל דשכירות שאני דאין הקרקע יולא לגמרי מרשות הבעלים ועיין מ"ש המפורשים ז"ל בהך דחזר המושכר קונה למשכיר משא"כ במכר שעי' המכיר' יולא לגמרי מרשות המוכר. וגם אין דברי המרדכי הנ"ל ענין לני"ד דאף דליה צ"ה דק שכירות קרקע מ"מ הרי הקרקע לא הי' גם של המשכיר רק ששירות מאדון בעל הכפר ומכר ונתן לזה כל זממו ולא נשאר חללו שום ענין רשות ודמי' א"כ למכירה שכי' הרשב"א ז"ל דבחזקת הלוקח קיימא ולא בחזקת מ"ק של המוכר וכ"ל: ועכ"ז אחר ההצטונות יראה דאם הי' עוברא דני"ד שנשאר העסק אלל הראשון שהוא אומר שהוא נתן כך וכך וזה הסכים ליתן ולמכור לו גם להרשב"א ז"ל יש לאוקמי בחזקת מ"ק ומשום דלדעמי' נראה דטעמו של הרשב"א ז"ל הוא דאף לדברי המוכר שלא נתן לו הלוקח הדמים המקח בטל וכ"ל בשם הקדמונים ז"ל מ"מ ז"א רק מתורת וכענין תנאי ע"מ שיתן לו הדמים ורק דכיון דהוי אומדנא דמוכח א"ל למשפטי החנאים וכשלא יראה הלוקח ליתן הדמים אף דהמכיר' מתבטלת מ"מ הי' כאן מכירה ורק שמתבטלת אח"כ צביטול נתינת הדמים ולכן ס"ל דל"ש לאוקמי בחזקת המוכר מטעם חזקה מ"ק דלדרכה הי' כאן מכירה והספק היא רק אם מתבטלה אח"כ וכ"ל בהך דתנאי. משא"כ בכה"ג צ"ה שהלוקח אומר שהוא נתן לו כפי הפרטים המבוארים בעד הפאסעסאי' ובעד היי"ש ואומר עתה שכונתו הי' שאין שני המכירות חלוים זה בזה על דרך חיוב שמחויב לקבל היי"ש במקח זה ושאל לא יקבל גם מכירת הפאסעסאי' תהי' בטילה וטענת המוכר א"כ הוא שלא הבין כוונת הלוקח וכונתו הי' ע"ד אחר ואילו ידע א"כ שכונת הלוקח הי' באופן אחר ל"ה מוכר לו דלפי דברי המוכר אי"כ אין כאן מכר כלל דהוי מקח טעות מעיקרו שפיר יש לאוקמי בחזקת מ"ק כיון שהספק חללינו על גוף המכיר' וזה סברא נכונה וברורה לדעמי'. ועכ"ז יען כי קשה להוליח ממון מסברא נכון באופן מה לבצע ביניהם : הנה בררתי ח"ל דבר המשפט הזה בכל פרטיו וב"ת ידן בזה לפי תוכן הענין אם כה ואם כה :

## סימן פד

בדבר שאלמו בשם הירשל אם לכתוב ביו"ד או בלא יו"ד והביא בשם הגאון בעל חת"ס סופר ז"ל שדעתו הי' לכתוב בלא יוד כזה הרשל במח"ת שנה בזה דגם לפי דעתו שיכתב כקריאתו בפי העולם הנה לפי מבטא מדינתינו הי' לכ"ת לומר שיכתוב בע' שאנו קורין הירש והירשל בסגול והגאון בעל חת"ס ז"ל ר"ל כן לפי מבטא מדינתינו שקורין בפתח כזה הרש. אולם לדעמי' יש

וקאפאטע זאל נאך שחור וואלאלט גרין עס פאסין זאלן וכוונתו כן שערותיו שהי' שחורות ושער זקנו שהתחיל ללמות המה סימנים גרושים תי' בזירוף יחד העלה הגאון בעל נוב"י דכחשב סימן אמלעי ללא ברע מסימן מנין לחשיב סימן אמלעי ומחזירין ע"י באצידה ובזירוף סימן הנלקת א"כ לדעת הפוסקים אלו דהוי עכ"פ סימן אמלעי יש לרין א"כ מטעם זירוף שני סימנים אמלעים להעלו הרבה פוסקים דחשיב כס"י מובהק עיין עליהם. אמנם אף אם נאמר כן עדיין יש לרין מטעם חשש שאלה דשייך בכלים אף בטב"ע וסימן מובהק ביותר אף אי סימנים דאורייתא. והנה כבר נודע דעת הפוסקים להחיר בסימן אמלעי בגוף וטב"ע בכלים הלוא המה המהר"ל ז"ל והס"א ז"ל אולם חלוקים המה בטעמן. המהר"ל ז"ל כתב דעיקרה דאורייתא בש"ס דחיישין לשאלה הוי רק אי נימא סימנים דאורייתא דתקשינן מהך דאין מעידין אלא על פרטוף פנים עס החוטם אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו ומשני גוף דאורייתא ונין כליו דחיישין לשאלה אכל אי נימא סימנים דרבנן א"ס מתניתין כפשטא ואי"ל דחיישין לשאלה. והס"א ז"ל מטעם אחר קאתי פלה דל"ח רק דשאלה דרביס אכל לא לשאלה דיקיד שחוש שהשחיל דוקא לאיש שיש לו סימן בגופו כמוהו וכדאמרי' בב"ב דף קע"ב בשני יוסף בן שמעון דאף דחיישין לנפילה דרביס לנפילה דיקיד שאבד יוסף בן שמעון זה ומלאו אחר לא חיישין ולדעתם ז"ל לכאור' יש לרין גם בסימן אחר בגוף וסי' א' בכלי מטעם זירוף סימנים. אמנם אחר ההתבוננות אין לרין משום זה להחיר בכה"ג ל"מ לדעת ולטעמו של מהר"ל דאי סימנים דרבנן ל"ח לשאלה כלל דעיקר ראייתו היא מהא דקתי אף על פי שיש סימנים בגופו ובכליו ולא קאמר רבותא יותר דאף טב"ע בכליו לא תהני דחיישין לשאלה דבשלמא אי סימנים דאורייתא ניחא דמה לי סימן ומה לי טב"ע כיון ששיהס תה"ת ואך דחיישין לשאלה. אכל אי סימנים דרבנן קשה דלמה לא נקט טב"ע בכלים א"ו דאי סימנים דרבנן באמת לא חיישין כלל לשאלה וזה עיקר ראייתו דמ"ש דהש"ס לא קאמר הך דשאלה רק אי סימנים דאורייתא אינו כדאי לסמוך עליו ד"ל דאי סימנים דרבנן פשיטא דחיישי' גם לשאלה וכמו דחיישין שאיחרתי עוד אחר בסימן כזה ורק דהש"ס מוסיף דגם אי סימנים דאורייתא ול"ח לאחרתי מ"ת חיישין לשאלה דזה החשש גרע: ועיין ב"י שכ' בשם הריטב"א ז"ל להיפך דלמ"ד סימנים דרבנן אף בכלים ללא מושלי חיישין לשאלה דאיקר' שהשחיל דזה לא עדיף מסיון. ואף שרוב הפוסקים חולקים עליו בזה עכ"פ תודו דיותר יש לחוש לשאלה אי סימנים דרבנן ורק דהס"א דהיכי ללא מושלי איגש ל"ח כלל וז"ב. ולדעת הסבורים א"כ דשני סימנים אמלעים מטרפין לסימן מובהק אין מכאן נ"ב ראי' ד"ל דהך דבגופו ובכליו היינו בגופו וגם בכליו שיש סימן א' בגופו וגם סימן בכליו דאי לאו חשש שאלה היינו מתירין משום זירוף סימנים ואין א"כ רבותא יותר אי הוי טב"ע בכלים דשני סימנים הוי סימן מובהק ומהני אף אי סימנים דרבנן ואין מקום א"כ לרין ולנרף שני הדיעות האלו אכמובן. אלא אף לפי שיטת הס"א ז"ל דמטעם שאלה דיקיד קאתי להחיר טב"ע בכלים וסימן אמלעי בגוף אין בידנו להטריף סימן בכלי וסימן בגוף. דבאמת במחני' קתני שאע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו ומיעוט רביס שיש עכ"פ וע"כ צריך לפרש לדעת הפוסקים אלו דשני סימנים מטרפין שיש שני סימנים בגופו ובכליו דהיינו סימן א' בגוף וסימן א' בכליו ומטעם חשש שאלה ל"ח להטריף ועכ"ל א"כ ללא ס"ל הך סברא דהו"ל שאלה דיקיד. ולסברת הס"א עכ"ל דל"ח זירוף סימנים ונוכל לפרש דהך ובכליו היינו או בכליו דאף דסימנים חרי משמע מ"מ ל"מ גם בגוף דל"ח

נרא' מדבריהם ז"ל דהוי עיין תשו' משאלת בנימין ז"ל סי' פ"ג שהאריך בזה. והיולא מדבריו דלא חשיב ללקת סימן מובהק ורק סימן אמלעי עיי"ש. אמנם אחר העיון גם בזה דיחשב ללקת סימן אמלעי עדיין יש לדבר הרבה. והנה בש"ס דב"ת דף כ"ו קאמר לימא כתנאי אין מעידין על השומא ר"א בר מהבאי אומר מעידין מאי לאו דמיס סימנין דאורייתא ומי'ס דרבנן וקאמר דכ"ע סימנים דאורייתא ובשומא מלוי' בב"ב קמפלגי ואב"ע דפליגי בסימנין עשויין להשתנות לאחר תיתה ופירש"י ז"ל בהך דאין מעידין על השומא שומא באבר פלוני ובהך דעשוי להשתנות לאחר תיתה פי' ז"ל דמראה השומא עשוי להשתנות משחור ללבן וכדומה. מפירושו ז"ל נראה מצוחר דשומא שאנו דנין עליה היינו שומא באבר פלוני ומראה פלונית דגם על המראה צריכין להעיד אף לר"א בן מהבאי. דלפירושו רק המראה עשוי להשתנות למ"ד הכי. ואי א"ל להעיד עליו מה נ"מ בזה דעשוי להשתנות [דפשיטא דאין לפרש הך דעשוי להשתנות דהיינו דוראי משתנה ויש מזה הוכחה להיפך ורק דכיון דמלוי' לפעמים שיסתנה איתרע הסימן ואי א"ל להעיד על המרא' אין ריעותא בזה וכמובן] ומוכח א"כ דאף אי אין עשוי להשתנות ואינה מלוי' בב"ב בעינן שיעידו על אבר פלוני וגם על המראה. ובכה"ג לא הוי רק סימן אמלעי ואי סימנים דרבנן אינו מועיל ואל"ה גם סימן אמלעי לא הוי וא"כ בכלקת כל שאינו מעיד על תוארה או מראה גם באבר מיוחד גם סימן אמלעי לא חשיב לפ"ז דמתי לשומא א"כ ראינה משתנה לדעת רש"י ז"ל. ועיין בש"מ בשם הראב"ד ז"ל שפי' הך דעשוי להשתנות דכיון שהיא רק בעור משתנה משא"כ היכי שהסימן והשינוי הוא בעלמות ובעיבוי הפשר אינו משתנה ולדעתו נראה להשומא עלמה משתנית. דהיינו לדעתי משתנית בתוארה ויש לומר שנועשית גוף השומא לאחר תיתה דהיינו שהיתה ירידת בשר כל שהוא ונשאר עתה בשומא ואך בכה"ג שהיא מסיג שומא חשוב סימן אמלעי אכל לא יותרת סתם דשכיחא טובא. ולדעתו ז"ל א"כ ללקת מתכה שפיר י"ל דהוי סימן אמלעי וכנ"ל. אמנם לדעת רש"י ז"ל תאין הרגלים לחלק בין ללקת לשומא דבעינן שיעיד גם על מראה דוקא ואל"ה לא הוי גם סימן אמלעי. ולכאורה עלה על לבי לדמות הך דללקת מתכה לנקב בגט דקאמרי' בש"ס דב"ת דף י"ח אהא דקאמר רב אשי כגון דקאמר נקב יש בדר אות פלונית אכל נקב בעלמא לא תספקא ל"י לר"א אי סימנים דאורייתא או דרבנן דאי סימנים דאורייתא די בנקב בעלמא ומוכח דכל כה"ג חשיב סימן אמלעי [ועכ"ל דשומא מלוי' בהרבה בני אדם ולכן לא חשיב בלי המראה גם סימן אמלעי] אמנם זה יש לדחות דהחם מטעם זירוף השמות קאחינן עלה שעס סימן הנקב חשוב ס"י אמלעי עכ"פ וכדאמרי' לר' ירמי' דמוקי לה דאמרו עדים מעולם לא חממו אלא על גט אחר שלי יוסף בן שמעון זה ת"ד שמה איתרתי שמה כשמה ועדים כעדים דהיינו לפירש"י ז"ל שם שאינם מעידים על חתימת ידס ורק מטעם השמות של העדים קאחינן עלה והיינו בזירוף שמות האיש והאשה. ויתישב בזה נ"כ מה שהוקשו המפורשים דבלא הוחזקו כיון דלא הוי רק מדרבנן למה לא יועיל גם סימן אמלעי אף אי סימנים וראי דרבנן וביותר דמספקא ל"י דנקב בעלמא בלי זירוף השמות גם מדרבנן לא חשיב סימן והבן:

**אולם**

אף נייח דזה חשיב סימן אמלעי וכדעת הפוסקים הנ"ל. הנה בעגונה קי"ל ללא מהני רק סימן מובהק ביותר ואין תקום להחיר בכלקת ב"ד. והנה כאשר אבין אנכי מחוך לשון הגב"ע אמרה האשה כל הסימנים גם סימני הבגדים ותוארו וזורתו ואם כן הוא יש מקום לרין דאף דכל הסימנים בגדיו המזכרים עיליפ רופס

לנפילה דגיב לא שכיח כ"כ וא"כ בשאלת חפלים וכלים ב"כ לא חיישין לשאל' דיחיד שנס לזה לריך נאמנות שלא יכמיש ויקחנו לעלמו וכמו נבי הך דשטר דיוסף בן שמעון דמשום דשמי' כשמי' וזריך לזה שיתן נאמנות להפקיד ל"ח לפקדון דיחיד וכו' וז"ב. ואני תמה על הפוסקים הג"ל שלא הרגישו בזה וכיון שכן דל"ח לשאלה דיחיד בכל ענין שזריך נאמנות א"ח לזרף ס' בנין וסימן בכלי דעכ"ל או דדוקא ביוב"ש חשוב שאלה ופקדון דיחיד ומהני לענין איסורא בלא החזיקו ולא חיישין שהפקיד ליב"ש אחר אבל לא לענין ס' הנוף דגרע מיוב"ש שלא הוחזקו דסימן חשוב כהחזק דיש עוד אנשים בסימן כזה ודלא כהח"ל ז"ל דמרמי לה אהדרי נס לענין איסור א"ח דל"מ רק בלא הוחזקו ועיין תוס' יבמות שם או דל"ח לירוק סימנים דל"כ קשיא מתיתין לאפ"פ שיש סימנים כו' וכ"ל ודוק כ"כ :

**והנה** הח"מ ז"ל כ' דבענוגה כמו דחיישי' לשאלה חיישי' למכירה וכדומה ואנכי בהרמי דעמו ז"ל דבאמת כבר הרגישו הקדמונים ז"ל בזה דקאמר הש"ס חמור בסמיני אוכף היכי מהדרינן יחוש לשאלה דאמאי לא יחוש למכירה וא"כ כל האבידות הנמלכות היכי מהדרינן יחוש שמכרם לאחר ומירכו דדוקא לשאלה איכא למיחש שהשואל הודיעו להמשאל מאבידת הדבר שהשואל תחתו וכששמע ההכרז' שנמלא אבידה בא להגיד סימניו משא"כ במכירה דמלא ידע המוכר שהלוקח אבד החפץ אשר קנה תחתו. עוד תרצו דלמכירה ל"ח דמוקמינן לה אחזקת מרא קמא וכיון דידעינן שהי' שלו ל"ח שמכרו עיין בש"מ ב"מ דף כ"ז שס. ואנכי אמרתי בחי' דע"כ אנו זריכין לפני הטעמים האלו. והנה לכאורה הקשיני דבכל אבידה יחוש לשאלה דכיון דשואל חייב לשלם באבדה א"כ שמא אבד מהשואל והמשאל הוא בא עתה ליקח האבדה מיד המוציא והשואל יטרך לשלם לו דמיו ג"כ. אמנם באמת ז"ח דאין אנו חוששין רק שלא יחזור האבדה למי שאינו שלו וכגון חמור בסמיני אוכף דמקשה בש"ס דייחוש לשאלה ונחזור א"כ החמור לאיש אחר שאינו שלו אבל כל שאנו מחזירין האבדה לבטליו אין לחוש דשמא יגיע לאחר היזק עי"ז שאין לנו לדון רק על האבדה שיחזור לבטליו וז"ב. אמנם עדיין יש לעורר דהרי אנו קיי"ל דנס בשואל ששילם ללא אטרחהו לז"ד ואח"כ נמלא הנגב משלם משלומי כפל לשואל דנקטה לו גוף הדבר כששילם דנעשה כאומר כשתרצה שתשלמי והרי פרמי קנוי' לך כו' עי"ש ש"ס דב"מ ריש פ' התפקיד ובטוש"ע ח"מ ס' קל"ה עיי"ש'ה וא"כ עדיין יחוש בכל אבדה לשאלה והשואל שילם דמי' כבר בלי ז"ד [דזה שכיחא טובא כיון שיודע בודאי שיתחייב לשלם] ועתה המשאל בא ליקח האבדה מיד המוצא שיודע הוא סימניו וגם יודע הוא שנאבד מהשואל וכ"כ למירוס הראשון ובאמת גוף החפץ הוא של השואל דקנה לה כיון ששילם ולא אטריחהו לז"ד וזה הערה גדולה. ולכאורה עלה על לבי ביישוב הדבר. והנה אנכי הקשיני לשאלו בזה דאמרי' בש"ס דהתפקיד שם נבי שואל דלך תקני לי כפילה משום דאי בעי פטר נפשי' במתה תחתה תלאכה דאיך יפטור עלמו בטענה זו לנמרי הרי יצטרך ליתן לו המתה ובשלמא לדעת הסוברים דאין השואל חייב על השברים כשנאנסו י"ל דנוכל לפטור א"ע לנמרי שיטעון שמתה תחתה תלאכה ואח"כ נאנס' דאז יפטור לנמרי אבל לדעת הסוברים דנס בנאנסו השברים חייב עיין כ"ו בש"ע חו"מ ס' שד"ע ובסמ"ע ופוסקים ז"ל שם הקושיא במקומה עומדת דהרי אינו יכול לפטור עלמו לנמרי ואמאי יקנה הכל ולא רק כנגד התשלומין שהי' יכול לפטור א"ע :

**ולכאורה** עלה על לבי דזה תליא בהאבוע' שם בשילם מחלה אי מקני ליה כנגד התשלומין עכ"פ והיינו

דל"ח לירוק סימנים וכשיש א"כ סימן אחד בנוף וסימן בכלי פשיטא ללא מהני דלמברת הח"ל לא מהני לירוק סימנים כלל ולרעת הפוסקים דמהני לירוק שני סימנים ע"כ דל"ח כמברת הח"ל וכ"ל ודוק :

**ולכאורה** עלה על לבי דאף לרעת הפוסקים ז"ל דאמרינן לירוק שני סימנים מ"מ יש לומר כמברת הח"ל ז"ל וסיינו דמחליק בין טב"ע בכלים עם ס' בנוף וס' בכלי לירוק ס' בנוף. דאף דל"ח לשאל' דיחיד מ"מ מחליט וגורע כח הפי' ול"ח להזטרף בהדי ס' הנוף. אולם תלבד דזה דוחק גדול דכיון דל"ח לשאל' כזו הו"ל למימר דאינו מוגרע כלל גם ס' הכלי אין י"מ לנ"ד שאם כה ואם כה לא מהני ס' בנוף וס' בכלי וכמוזן. ועדיין יש לערר ולדון בזה דהנה כבר תמהו בזה על הגאון ח"ל ז"ל הרי בש"ס דיבמות דף קט"ו בהך שטרא דנפיא בתחוחא קאמרינן לאכ"י למאי יחוש לה אי לנפילה מזהר זיהר אי לפקדון כיון דשמי' כשמי' לא מפקיד נבי הרי דדוקא לנפילה דיחיד ל"ח אבל לפיקדון שפיר ה"ל לחוש ושאלה דמי לפקדון דאי לאו הך דשמי' כשמי' חיישין אף לפקדון דיחיד ורק לנפילה דיחיד לא חיישין משום דכל נפילה לא שכיחא דמזהר זיהר. ומפני זה דחו דברי הח"ל ז"ל מהלכה. ועפ"י דבריהם ז"ל אלו אדרבה יש לדון להקל בז"ד תטעם לירוק סימנים היינו ס' הנוף וסימני הכלים היינו סימנים הגרועים שכליו ובגופו וס"ל דהוי כסימן מנין ע"פ ת"ש הפוסקים ז"ל דבכל מלבושיו ל"ח לשאל' וכיון שבניד יש שלשה מלבושים י"ל דל"ח לשאל' כלל ואף שי"ל ולחלק בין כל מלבושיו לשנים או שלשה מ"מ לא שכיח עכ"פ שאלה וכו' והנה דל"ד לכלים דלא מושלי אינשי מ"מ לא שכיח כ"כ כמו נפילה דגיב שכיח בתוקפת ורק דכיון דלא שכיח כ"כ ל"ח רק לנפיל' דרבים ולא דיחיד וכיון שכן ל"ח דאיתרמי שאלה כזו לאיש כזה אשר יש לו ס' בניפו וא"ש לפ"ז מחגי' דאע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו דהיינו שיש ס' בנוף וס' א' בכליו דחיישין לשאל' דלשאלה דיחיד שפיר חיישין משא"כ בז"ד דמתי לנפילה דיחיד וכ"ל [ועיין מש"ל דאין סברא לחלק בין טב"ע בכלים לסימן בכלי לענין שאלה דיחיד שנאמר שזה מוגרע כח הסימן ודוק :

**ועפ"י** אמרנו ליישב נס לדעתם ז"ל דברי הב"י בשם הריטב"א ז"ל דאי סימנים דרבנן גם בכלים דלא מושלי חיישי' וכבר תמהו עליהם דא"כ נפשוט מהך דחמור בסמיני אוכף דסימנים דאורייתא דאף דמוקמינן בעדי אוכף ת"מ אי סימני דרבנן הו"ל לחוש לשאל' דאי סימנים דרבנן אף בלא מושלי אינשי חיישין לשאל' לרעתם ז"ל. ולפי הג"ל יסא דאי סימנים דרבנן שפיר נוכל לומר שיש לו ס' בהחמור ג"כ ורק דבסימנים לא מהדרינן מה"ת וע"י האוכף מהדרינן שפיר דכיון דלא מושלי אינשי הו"ל כנפילה דיחיד וכ"ל ודוק :

**אולם** אחר העיון ראיתי דגוף תמיהתם על הח"ל ז"ל מהך דיבמות דחיישין לפקדון דיחיד ורק לנפילה דיחיד ל"ח לק"מ דאדרב' משס ראי' להיפוך דבאמת לריך להבין הא דקאמרינן בש"ס שם אי לפיקדון כיון דשמי' כשמי' לא תפקיד נבי' דמה בכך דשמי' כשמי' הא עיקר החשש הוא שיוכל ליקח שט"ח ולחבוע לעלמו והרי אנו רואין שמתפקיד אדם אלל חברו תעוה תזומנים ואינו חושש שיחזיקם לעלמו ול"ל דמברת הש"ס כך הוא. דבאמת גם לפקדון דיחיד ל"ח ומשום דידוע שאין אדם מתפקיד לכל מי שיהי' ורק למי שנותן איתן בו ולא חיישי' שהאמינו לזה היחיד ודמי לנפילה דיחיד ורק דבפקדון שט"ח כיון שנו' שם המלה אין כאן נאמנות כ"כ ושכיחא יותר אנשים שמתפקידים אללם שט"ח ורק דכיון דשמי' כשמי' לא מתפקיד נבי' זולת אם מאמינו בטוב שלא יעכנס לעלמו ודמי



מ"ק וחזקת מ"ק לא מהני לענין איסור. מדבריו ז"ל חלו למדנו מחזקת מ"ק לא הוי חזקה כשאר החזקות שמכריע את הספק להשוותו כודאי ורק שאין צדינו להוליא מחזקת מ"ק רק בראי' ברורה ולכך לא מהני לענין איסור שאינו מכריע את הספק. ומעתה אמינא דגם במתן לא מהני חזקת מ"ק רק על הדבר שאנו דנין עליו שאין צדינו להוליא מחזקתו חזקת מ"ק רק בעדות ברורה אבל כשאין אנו דנין על הדבר להוליא מחזקת מ"ק ורק שפי' נוליא דבר אחר מחזקת מ"ק ל"מ דאין חזקת מ"ק מכריע את הספק דמהי"ט לא מהני לגבי איסור ולכך בהך דשובר שפיר מיישין דזבנה לכתובתה שאין אנו דנין לענין הכתובה שינאה מחזקתה ורק לענין חזרת השובר ולי"ט לאוקמי' הכתובה מחזקת מ"ק שאין חזקת מ"ק מכריע את הספק וכ"ל משא"כ באצירה ל"מ למכירה דכיון דודאי ה"י שלו אין אנו יכולין להוליא מחזקתו מחזקת מ"ק רק בדבר ברור והבן זה :

**אולם**

לפי' עדיין יקשה דחמור צסימני אוכף היכי מהרי"ק דנהי דאוכפא לא שאליי אינשי מ"מ ניחוש למכירה שזה הוא המוכר שקנה בעל החמור מאתו האוכף וא"כ נהי דמחזירין לו האוכף משום דודאי ה"י שלו אינו יכול לכבד משום ספק דאינו יכול להוליא מחזקת מ"ק מספק. מ"מ איך נחזור לו גם החמור דשמא לא הוי שלו מעולם מחזקת מ"ק לאוכף לא מהני לענין חזרת החמור דאינה חזקה להכריע את הספק וכ"ל בהך דמלא שובר דמהי"ט ב"כ לא מהני לגבי איסור וכ"ל. וע"כ אנו לריבין לשני הטעמים וא"ש הכל דכל אצירות שפיר מהרי"ק דלמאי ניחוש לה אי לשאלה ולשכירות ממ"א אס לא שילם השואל והשוכר עדיין אף שיטען לשלם מ"מ אין אנו דנין רק לענין שיוחזר האצרה לצעליו והרי עדיין הוא של המשאל ואי דניחוש שמתא כבר שילם מעמנו והרי היא של השואל לזה מוקמינן לה מחזקת מ"ק דכיון דהוי שלו בודאי אינו יכול להוליא מספיקא מחזקת מ"מ קמא וגם חמור צסימני אוכף מחזירין שפיר דכיון דאוכפא לא מושלי אינשי ואין לנו א"כ רק חשש מכירה מחזקת מ"ק ל"מ לענין החמור וכ"ל. אולם לזה אין לחוש כלל דמתא ידע המוכר שזה אצד האוכף אשר קנה חלו וכתיובתה הראשון ודוק היטב בכל זה. ומעתה דברי הח"מ נכונים בטעמם דלגבי עיבונא שפיר מיישין גם למכירה דשני הטעמים לימננו בזה שאין אנו דנין לענין טובע שגאי סכרת מתא ידע וגם חזקת מ"ק ל"מ בזה שאינה חזקה להכריע את הספק ולי"מ א"כ לגבי איסור וכאשר ציררנו למעלה באריכות. ולפי' נדחה הימרו של הח"מ ז"ל בטב"ע בכלי וסי' בנזק מטעם שאלה דיחיד דאף דלשאלה דיחיד לא מיישין וכאשר ציררתי רק דלפקדון דשטרי מיישין שא"ל נאמנות משא"כ בשאלת חפץ דלא לכל אדם מוסרים פקדון ולי"ט שהשאל ודאי דוקא לאיש הלזה וכ"ל מהך דיבמות וכת"ל. מ"מ עדיין יש לחוש למכירה דלמכירה שפיר מיישין אף דליחיד דמכירה שפיר דמי לפיקדון דשטר דאי לא דשמי' כשמי' ולריך נאמנות הוי מיישין גם לדיחיד דאין שם נ"מ למוכר מי הוא הלווקא. ולפי' אין סתירה מהם דאע"פ שיש סימנים בצופו ובכליו לרעת הפוסקים ז"ל דמהני לירוף שני סימנים להיות כשמתן מובהק וכ"ל. ואולם עכ"ז אני נבוך ואך אס נרויח בזה לתוספות היתר ב"ד כיון שלכל היותר אין כאן רק סי' בנזק וסי' בכליו דאף שכתבתי ד"ל דבשנים או בשלשה מלבושים חשוב שאלה לא שכיח קלת עכ"פ כמו נפילה ואף א"כ דלשאלה דיחיד מיישין מ"מ לשאלה כזו לא מיישין מ"מ לענין חששה דמכירה לא ידעתי אס מכירת הרבה מלבושיו חשוב לא שכיח יותר הרבה ממכירת האחד וא"כ יש לחוש למכירה. ואך יש מקום אתי בראש לומר ולחלק לענין חששה דמכירה בין מלבושיו כ"ד לשאר כלים דמכירת מלבושים כאלו

והיינו להיפוך דאי בשילם מחלה מקני ל' כנגד מה ששילם גם כהא לא מקני רק כנגד מה שהי' יכול לפטור את עצמו דעיקר מה דמקני ליה חלוי בהתשלומין. אמנם ל"ד האצעי' דבשילם מחלה לא מקני ל' כלל ומשום דכיון דלא שילם לו הכל וע"כ יטען לרזון עמו ב"ד לא מקני ל' א"כ כמשלם לו הכל אף שלא הי' יכול לפטור א"ע מכל התשלומין וכ"ל מ"מ כיון שעביר ל' ייח נפשי' שלא אטרוחו לב"ד דאס הי' טוען מתה מחמת מלאכה ע"כ ה"י לריך לבוא לב"ד בשביל שיווי הבהמה מה שבין חיה למתה מקני ל' הכל דלפי' עיקר מה דמקני ל' הוא רק בשביל שלא אטרוחו לב"ד. אולם מלבד דעדיין יוקשה ל"ד האצעי' הראשונה דבשילם מחלה מקני ל'. והנה לרעתי גם ל"ד האצעי' השני' אין ראי' רק דהיכי לריך לרזון עמו ב"ד לא מקני ל' כלל אבל לא שיקנה לו היכי דעביר ל' ייח נפשי' שלא יטען לטרוח לב"ד ל"ד יותר מכפי התשלומין שהי' יכול לפטור א"ע. ועכ"ל דבאמת דינא הכי שאינו קונה רק כנגד מה שהי' יכול לפטור א"ע ולא חש לפרש שלא בא דק להודיענו שגם מה שהשואל יכול לפטור א"ע בטענת מתה מחמת מלאכה אהני ל' שיקנה ע"ז וללא כמ"ד דבשואל לא מקני ל' כלל דמתה מחמת מלאכה לא שכיח עיין בש"ס שם. ומעתה יש לומר באצירה דשפיר מהרי"ק ולא מיישין לשאלה וסוכר שילם השואל דמי' דכיון דלפי הג"ל לא קנה הכל ועדיין יש חלק בהחפץ הו"ל כמו ספק ויבס שבאו לחלוק בנכסי סבא יבמות דף ל"ד דאמרי' דאין ספק מוליא מידי ודאי וסי' המשאל ודאי יש לו חלק בהחפץ והשואל ספק דרק אנו חוששין לכ"ז ואין ספק מוליא מידי ודאי. אמנם כל זה דרך חידוד אמנם לפי האמת מלבד דהך דמיישין לשאלה לאו דוקא דה"ה לשכירות ובשכירות שפיר קנה השוכר הכל כששילם דיכול הי' לפטור א"ע לגמרי בטענת נאכסו שלקח בלמטעם מוזין [וגם צניבה באונס יכול לפטור עצמו לרעת מהרש"ך ז"ל דרק שומר שבר דמתקבל אגרא גם בכה"ל חייב ודאמרי' בש"ס בעייל בעידנא דעייל אינשי להכי יהבי לך אגרא ולא שאר ש"ס שהוא מטעם הנאה המגיע לו וה"ה א"כ שוכר והארכתי בזה ואכת"ל] וא"כ יש לחוש בכל אצרה לשכירות ושילם לו וכ"ל [ויש לי בזה הרהורי דברים לומר ולחלק בין חשש שאלה לשכירות דבשכירות י"ל חזקה דכאן נמלא כאן היה משא"כ בשאלה וכת"ל החוסי' דהה דף נ"ח אולם לא הבאתי עוד צבור הבחינה בשגם גם לפקדון איכא למיחש [והנה לענין חשש שהוא ש"מ י"ל דלא מיישין דלא שכיח שישלם באצירה אבל ש"ס פשיטא דיש לחוש] דדוקא לענין חמור צסימני אוכף אין לחוש רק לשאלה או שכירות ולא לשאר שומרים דא"כ הו"ל שולח יד שלקח אוכף הפקדון לחמורו משא"כ בשאר אצירה שלא השתמש בו ובמזבן ובפקדון לא שייך חזק' כאן נמלא כאן ה"י דכל היכי דאיתא ברשות הבעלים קיימא ודוק] :

**והנה**

בחדושי הקסתי לתירוטם השני דלכך ל"מ למכירה משום דמוקמינן ל' מחזקת מ"מ קמא דהרי בהדיא פריך הש"ס דב"מ דף י"ט בהך דמלא שובר בזמן שהאשה מודה אמאי יחזור לבעל ל"מ יחוש דלמא כתבה ליתן בניסן כו' ואלזה וזבנתה לכתובה בט"ה ומאי פריך דלמא לא נוקי כחובתה בחזקת מ"ק. ואמרת דהנה בש"ס דביטין דף ב' קמבעי' לן בהי' גט כתוב ע"י של עבד שהיו מוחזקין שהוא שלו והוא יולא מחמת ידה מי אמרינן אקנוי אקני לה או דלמא מדנפשי' עייל ומסיק דהגודרות אין להם חזקה ופסק הרמב"ם ז"ל דהיא ספק מגורשת. והקשו עליו דכיון דהגודרות אין להם חזקה ומוליאין מיד המוחזק הו"ל דודאי אינה מגורשת וסירץ הה"מ ז"ל דעיקר הטעם בגודרות אין להם חזקה הוא משום דמוקמינן מחזקת

הנמצא הוא האיש שהתאכסן באוהרייבל הנה יש כאן עדים שהכירו אותו בטביע גמור. ואך דא עקמא שנשעו שמה אחר ג' ימים מעת שיאל הקול שנהרג והנה זה ברור לדעתי דזה מקרי ודאי לאחר ג' ימים וכאשר העיר כ"ח שאחר שאין תכיר שמה לאיש הזה ע"כ הקול שיאל הוא שנהרג איש אחר סתמא דמה שרלה כ"ח ללדך דכיון שלשמיעת קול הזה נסע בעל האכסניא ודעמי' הוא ולא אחר ע"כ שהי' קלת מפורש שזה נהרג ליתא לדעתי ואף סניף להחיר לא חשיב. דגס ביאל הקול שנהרג איש פלוני להחיר לדעת המחמירים בספק ג' ימים נחלקו האחרונים ז"ל ורק הט"ז ז"ל כתב כן וכיון שיש קול ג"כ הכריע בש"ע להקל. ולא מלאנו שום ראי' לדבריו אלה בדברי הקדמונים ז"ל שיצ"ק קול הברה להחיר ענוה וכמו שהרנים בזה הגאון בעל נוב"י ורק שהוא ז"ל מצד אחר קאמי עלה דכיון שיאל הקול איתרע לה מזקת א"א ומוקמינן להנמצא בחזקת מי שהסתא הוא שמת כיון שאין חזקת א"א כנגדה. ומלבד שיש לדבר בזה ומבואר להלן בדברינו הנה גם לדבריו כ"ז אינו רק ביולא קול מפורש שנהרג איש פלוני אבל כשאינו קול מפורש וברור שנהרג פלוני אף שהקול ההוא מורה קלת שההרוג הוא פלוני וכ"ד פשיטא דבשביל זה לא איתרע חזקת א"א וז"פ וברור לדעתי :

**אמנם** אף בודאי לאחר ג' יודע דעת ר"ת ז"ל דהא דאין מעידין לאחר ג' ימים היא רק בפרטות פנים עם החוטם אבל כשכל הראש וכ"ש כשכל גופו שלם מעידין אף לאחר ג' ימים ועיין כ"ז בפוסקים ועיין בדבריהם ז"ל שמקעו מסמורות בדבריו אלה אף שרבו החולקים. להקל במקום שיש עוד לדרים אחרים להחיר עיין עליהם ובכ"ד יש כמו אלה. א' דעת העה"צ ז"ל דבצירוף סימן אמלעי מעידין אף לאחר ג' י"ל"ח שהזדמן כה שאיש אחר שיש לו ג"כ סימן אמלעי כזה הי' דומה לו כ"כ בקלסתר פניו ולורתו עד שבשינוי מעט שמסתנה לאחר ג' ימים נדמה לנו שהוא פלוני צבירור עיין בדבריו ז"ל ס' ע"ג : ועי"ש שהביא ראי' לזה מהא דסידר התנא אין מעידין אלא על פרטות פנים כו' אע"פ שיש סימנים כו' ואח"כ הך בבא דאין מעידין אלא עד ג' ימים ולא קתני ל' הך ואע"פ שיש סימנין אח"כ אע"כ משום דלאחר ג' ימים מעידין ע"י סימן בגופו ומה שדחה בעלמו ד"ל דאי הוי חני לה הכי ה"א דלא קאי רק אהך דלאחר ג' ימים אבל בהך דפרטות פנים בלי חוטם שפיר מהני סימן [ובחידושי הוספתי דביחוד היינו אומרים כן להך תירולא בבכורות דגס בפדחת לחוד איכא הכרה ורק דהחמירו באיסור א"א ושפיר א"כ הוי מ"ל דרק בלאחר ג' ימים לא מהני סימנא דהוי חשש דאורייתא וכדעת הרשב"א ז"ל ודעמי' אבל בפדחת דל"ה רק מדרבנן מהני סימנים אף שאינם רק מדרבנן]. אמנם כתב הנוב"י ז"ל דדחיו זה חוזר ונראה דאכתי למה לא היפך הבבות אין מעידין אלא עד ג' ימים אין מעידין אלא על פ"פ כו' ואז לא הוי מקום למטעי דמהני סימנים בפרטות פנים בלי חוטם וכמבואר. ואם אמנם אנכי בחידושי כתבתי דלשיטת ר"ת ז"ל אין ראי' מזה דא"א הי' להפוך הבבות דה"א דלאחר ג' ימים אין מעידין כלל אף כשהראש ואף כל גופו שלם וכמובן הנה ז"א רק להיכי דליכא רק פרטות פנים עם החוטם עם סימנים והוא לאחר ג' ימים אבל היכי שיש כל הראש וביחוד כל גופו ואיכא סימן וכ"ד דעמי' יש להחיר לדעת ר"ת שפיר מעידין בכ"כ גס בלי סימן וא"י דאין לחלק בזה וכדעת החולקים הנה יש ראי' דעכ"פ מהני צירוף הסימן מדלל היפך הבבות וכ"ל וז"פ :

**וראייתי** להנוב"י שדחא אח"כ נרגא בראי' זו לדעת הרשב"א ז"ל ודעמי' המחמירים בספק ג' ימים דדייקו כן מדקמני אין מעידין אלא עד ג' ימים דמשמע

כאלו עכ"פ לא שכיח קלת כמו שאלה בפקדון שאין דרך למכור כלי תשמישו זולת צדמיים יקרים וכדאמרי' בש"ס דצ"מ דף י"א לענין אונאה דבזקונה אלל בעה"כ אין לו אונאה שאין דרך לבזקונה למכור כלי תשמישו רק צדמיים יקרים ורק בצדמיותא צנדי קצבוס דרכו למכור ויש לו עליו אונאה אבל שאר כלי תשמישו חביבים עליו עיין בש"ס ופירש"י ז"ל שס ונוכל לומר א"כ דמתני' דאעפ"י שיש סימנים כו' מיידי בשאר כלים לאו בצדמיותא דדרך למכור אבל מלבושים כאלו עכ"פ חסוב מכירתם לא שכיח ודמי לשאלה דליח לדיחיד אולם לא תלמי לי חבר בסברא זו :

**ועפ"י** הדברים האלה והחזיון הזה אין בהוכחות אלו די להחיר האשה דס"י הללקת ס"י מובהק ביותר בודאי ל"ה ואף אם נייח כדעת הפוסקים שהבאתי למעלה דהוי ס"י אמלעי [עמ"ש"ל מה שיש לדבר בזה] ל"מ לדין בעדות אשה דסימנים דרבנן וגם לרון מטעם צירוף סימני הבגדים ותוארו שנחשב לס"י אמלעי וכדעת הנוב"י ז"ל דלא גרע מסימן מנין וכדעת הפוסקים ז"ל דצירוף שני סימנים אמלעים מהני לחשבם כמו ס"י מובהק הנה כיון שאין ס"י השני בהנף יש חשש שאלה וביחוד חשש מכירה דבררתי למעלה דחיישינן גס לדיחיד דדמי לפקדון דסטרי דאי לאו דשמי' כשמי' הוי חיישי' גס לדיחיד וכ"ל ואף שכתבתי דיש מקום לחלק בין מלבושו לשאר כלים לענין חשש מכירה לא בשביל שאנו מרמין נעשה מעשה. ועל החירו של מהר"ל ז"ל בודאי קשה לסמוך וביחוד בס"י צנוף וס"י בכליו דע"כ אנו באים מטעם צירוף סימנים דלפ"ז נסתר עיקר ראייתו מהא דלא קתני עב"ע בכלים דנוכל לומר דהך דאע"פ שיש סימנים בגופו ובכלים היינו ס"י אחד צנוף וס"י אחד בהכלי דהו"ל כסימן מובהק ואין רבוחא יותר בטב"ע [דאף שאין ראי' ברורה עוד מלשון סימנים לסמור דעת וסברת הח"ל ז"ל דיש לומר ולדחוק דסימנים היינו סימנים דעלמא ולא שני סימנים מ"מ פשיטא שאין לומר דמיידי רק בס"י אחד דוקא בגופו או בכליו ולהביא ראי' דלא חיישי' כלל לשאלה וכסברת מהר"ל ז"ל וכמובן] ואחר כל אלה הנה עיקר יסודו של הגאון נוב"י ז"ל דהרבה סימנים גרועים הוי סימן אמלעי דהו"ל כמו סימן מנין דמהני בצבירה הו"ל יסוד רעוע לדעתי דסימן מנין בצביר' היא שהי' מנין בזה לא פחות ולא יותר ובסימנים גרועים הסימן היא שלא הי' פחות אבל יותר אין לו שיעור ומאין הרגלים לענין סימן מנין בצביר' שיועיל אם יבא אחד ויאמר זאת יודע בודאי שלא הי' פחות ממספר הזה והרבה סימנים גרועים לזה דמיא וכמובן. ולכאור' עלה על לבי להביא ראי' דמהני צירוף סימנים גרועים הרבה מהא דמהני שמו ושם אביו ושם עירו וא"ל חיפוש אף שאחד לבני הוי סימן גרוע ומ"מ בצירופם יחד מועיל. אמנם מלבד דאין ראי' מזה רק היכי שהסימנים גרועים הוי כל אחד לא שכיח עכ"פ כמו שס הנה גס בכ"כ אין ראי' דעיקר כה הצירוף הוא שם עירו ומה"ע גס הרבה שמות ל"מ בלי שם עירו וכמבואר בפוסקים ואף שמו ושם אביו ואביו אביו ולמעלה ל"מ בלי שם עירו ואף דמי' אין ראי' להיפך מזה ד"ל דנהי דלימ' להחיר לגמרי מ"מ חזי לאצטרופי בהדי סימן אמלעי דסימן אמלעי חשיב כשם עירו דאנשים שיש להם סימן כזה נגד שאר אנשים אינם יותר במספר. תלמי עיר אחת נגד אנשי העולם. וביחוד נגד המקומות ששכיח שם שירות. מ"מ קשה לרון ולהחיר עי"ז מאומדן דעת וסברא בלי ראי' ביחוד אחרי שהסימנים גרועים דכ"ד שכיח טובא כ"א בפ"ע דאולי יותר גס משם אחד ויש לי בזה הרבה דברים ואכ"מ להאריך יותר :

**ונעתי** עלמיו לדבר ולעין בדבר ההוכחות שההרוג

להקל משום זה וזה צרור לדעתי ואך כיון שהי' בזמן הקור בחודש טבת יש לנרף דעת הרבה פוסקים דבכה"ג מעידין אף לאחר ג' ימים ועל שלשה חלה דעת ר"ת ז"ל ועת הקור ובצירוף הסימן וכנ"ל בודאי יש לסמוך שזה האיש אשר התאכסן באוהרייבל הוא ההרוג הנמצא :

**ועתה**

נבוא לדבר מענין ההוכחות שזה שהתאכסן באוהרייבל הוא בעל האשה הנעלבת הנה בראשית ההשקפ' אין כאן רק שמו לבד בלי שם אביו ובלי שם עירו ואדרב' יש שינוי בשם העיר מוארניש והאיש הנתאכסן הי' מלינץ והנה לענין שלא יהי' נחשב שינוי בשם העיר שיתכחש בזה שזה בעלה של זו אף אם הי' הוכחות גמורות לזה יפה דן כ"ת דזה ל"ח שינוי מתשו' הר"ן והרא"ש ותשו' ע"ב ז"ל דדרך האנשים הנוטעים שהם מעיר קטנה לקרות א"ע ע"ש העיר הגדול' הסמוכה. אמנם נהי דשינוי ודאי לא הוי ת"ת אין כאן שם העיר דמה שרצה כ"ת לרין ולהוסיף עוד דכיון שאין סביבות העיר הגדול' לינץ עיירות קטנות שלא יקנו שם לעצמם מתרחק רק וארנישט הו"ל כשם העיר דאין לחוש א"כ רק לווארנישט ולינץ עצמה לדעתי אין לסמוך על זה דבאמת לא בשביל זה לבד שהוא מעיר קטנה הסמוכ' יתרחש בה שנקרא את עצמו שהוא מעיר הגדול' ורק שכל"ז יודמן שהגולים ישנו שם עירם לאיזה סיבה אחרת וכמ"ש הרא"ש ז"ל לענין שינוי השם ואף אי נימא דאין לא חיישינן לזה וכאשר יבואר להלן בשם הרא"מ ז"ל היינו משום דאין לחוש חששות כאלו בעינוגא שאחר הוא ושינה שם עירו לשם עיר הנאכד וכ"ז אמנם היכי שהנאכד הוא מעיר הזאת וכשנאמר א"כ שזה הוא הנאכד לא הי' בזה שום שינוי ואשר ע"כ אמרי' דזה הוא האיש שאנו מבקשים ול"ח דשמה אחר הוא ששינה שם העיר אבל היכא שגם אם הי' האיש הנאכד ע"כ אנו לריכין לבוא מטעם שינוי וכנ"ד שאנו אומרים שמחמת שהוא מעיר קטנה סמוכ' שינה לקרות עצמו על שם העיר הגדול' שפיר יש לחוש שמה אחר הוא ששינה שם עירו לשם העיר הזאת מטעם וסבה אחרת כיון דבין כך ובין כך אנו לריכין לבא שהי' כאן שינוי בשם העיר וזה צרור :

**ואמנם**

מה שיש לרין ולהתיר שיחשב זה כשם עירו הוא לדעתי ע"י מה שנודע לנו על ידי עד תפי הער שהנאכד אמר לו שבכל מקום בואו קורא את עצמו שהוא מעיר לינץ ולפ"ז אין אנו לריכין לרין מצד אומדן דעתנו ששינה שם עירו לשם לינץ אחר שזה נודע לנו ע"י העד שקרא והחזיק שם עירו לינץ וכיון שאם הוא האיש ההוא א"ל לרין ששינה שם עירו מצד אומדנא שפיר אמרינן דאין לחוש מעצמינו לאחר ששינה שם עירו לשם העיר לינץ דזה דמי שפיר להיכא שהנאכד הוא מעיר הזאת בעצמ' דל"ח לשינוי ואחרי שפיר לינץ חשיב לפ"ז כשם עירו יש לנו בזה שמו ושם עירו דמועיל ע"י חיפוש יפה בעיר לינץ שלא נאכד איש שיאל בזמן כזה כשנות האיש הנתאכסן באוהרייבל אשר לא הי' בודאי יותר [ושגנה פלטה מקולמסו בערך כ"ב שנים שזה הוא מספר שנות הנאכד והרי עיקר החשש דשמה אחר הוא ורק דבעינן כשנות הנתאכסן והנמצא שא"ל לספק על יותר מזה] וכאשר הסכימו הפוסקים ז"ל :

**ועדיין**

יש לעורר ולשדות בו נרגא ולמטן צרר הדברי' לריכין אנו להעתיק דברי הרא"מ ז"ל שרמזנו עליו וז"ל בסי' ע"ו מתשובותיו ואם תאמר תינה אם היו מכיר את שמו ושם עירו ע"י אחרים אבל הכא שלא הכיר שמו ושם עירו רק תפי עצמו מאן לימא לן שלא הי' משקר כמנהג הולכי דרכים שמשנים שמותיהן ושם עירם מפני כמה טעמים. נראה לי דכולי האי לא חיישינן דא"כ היאך התירו חכמים את האשה בעדות אוחו שהעיד על מימת

דמשמע דבעינן שיהי' ידוע שהוא בתוך ג' ולכך לא קאמר אין מעידין לאחר ג' ימים וא"כ אין ראי' רק דמועיל סימנים לענין ספק ג' ימים אבל לא לודאי אח"כ. אולם כ"ז רק לשיטתו דהיכא דאיתרע חזקה א"ל יש להקל לכ"ע בספק ג' ימים דמוקמינן להנמצא בחזקה חי עד עתה וע"י סימנים איתרע לה חזקה אמת איש וכאשר ביאר שם באריכות אבל לפי מה שבארתי והעליתי בחידושי דהעיקר כדעת הט"ז ז"ל דחזקה חי לא הוי חזקה אלימחא כיון שסוף כל אדם למות ולא מהגי' כשהוא מת לפנינו והארכתי בזה בחידושי ובארתי דכל חזקה דמעיקרא שהוא עשוי להשתנות אינו חזקה שמכריע את הספק שאין לומר כמו שהי' כן הוא כיון שידוע שעשוי להשתנות ורק דמ"מ חשוב חזקה מצד חק החורי דילפינן מנכח שאין להוליא דבר מחזקתו מספק וממ"ע גם בתרי ותרי מוקמינן מחזקה אף שאין לרין בזה מטעם ההכרעה שמכריע את הספק דלא יהא החזק' גדולה מעדים דאילו הי' עוד עדים לא מהיכרתי כמאה וכמ"ש החוס' בב"ב לענין מנו בתרי ותרי וכשיש א"כ חזקה דהשמה כנגד' ל"מ בכה"ג החזקה דמעיקרא דכיון שעשוי להשתנות ול"ה חזק' להכריע ונס ספק לא הוי שנאמר שאינו יכול להוליא מחזקתו מספק דהרי יש חזקה דהשמה המכריע את הספק. והארכתי לבאר עפ"ז דברי החוס' ז"ל בפ' אלמנה לכה"ג ביבמות שם בהך דספק בן טי' שנתקשו בהם המהרי"ט ומורו ז"ל עיין בתשובותיו ס"א סימן י"ח וחזקתי הדברים ברואיות מוליקות מש"ס ופוסקי' ואין כאן מקום ציבורים ולא אביא פה רק ראי' אחת שעלה על לבי כעת בעברי בין בתרי עניינים אלו והוא מהא דתנן במשנה דטהרות פ"ו התמוכין ברה"י והוליאוהו לרשות הרבים והחזירוהו ברה"י כשהוא ברה"י ספקו עמא ברה"י ספיקו עהור ר"ש אומר ר"ה מפסקת ולשון התוספתא הובא ברמב"ם שם בביאור תאמר ר' שמעון כן הוא ור"ש מטהר שהי' ר"ש אומר ר"ה מפסקת למפרע שאינו יכול לומר מת הי' ברה"י וחי ברה"י ע"כ. והרי ר"ש ס"ל בנד' דף ג' שם דלא ילפינן כלל ספק עומאה ברה"י מטועה וכל ספק עומא' ברה"י לא הוה לדידי' רק ספיקא וא"כ למה הולרך להך דרה"י מפסקת דכל"ז הו"ל לטהר גם ברה"י משום חזקה חי דעכשיו הוא דמת דכיון דלדידי' זה לא ילפינן מטועה שפיר מהני חזק' לטהר ודאי א"ו דכיון שהוא מת לפנינו ל"ש לחוקמי אחזקה חי כיון שסוף כל אדם למות וכנ"ל וזה ראי' צרורה לדעתי. ומלבד כל זה בנוף הדבר בהך דספק ג' ימים שנעמוד אחזקה חי זה הנמצא שאין אנו דנין עליו דעיקר מה שאנו דנין הוא על בעל האשה לא ברירא לי ועיין בפסקיו נבי נאכל אחד מהתעורבות עיישה"ט וכיון שכן נסתר כל בנינו של הגאון בעל נובי' ז"ל ואין מקום לחלק א"כ לענין לירוף סימנים בין ספק ג"י לודאי אחר ג"י וראיות העה"ג משינוי לשון ושינוי המשי' קמה גם לנב"ה ודו"ק בב"ז. וז"ו דברי המבי"ט ז"ל ותשו' ז"ל שרצה כ"ת לנרף בצירוף שהלך בדרך הזה ובאותו הדרך נמצא ההרוג אמרי' היינו הך שנאכד בה היינו הך שנמצא וכדאמרי' הכי לרבי בשדה שנאכד בה קבר אין לצרפו לדעתי אף לסינף דמלבד דאין ראי' מהך דשרה שנאכד בה קבר דהתם בלא הרעותא הי' השדה בחזקת טהר' ולא הוי חיישינן כלל שמה יש בה קבר וכיון שנמצא קבר אמרינן שזה הוא הנאכד דלקבר אחר לא חיישינן נש"א"כ בנידון זה וכדומ' לו. וכבר הרגישו בזה האחרונים ז"ל הנה תאלנו להיפך בש"ס דב"מ דף ק"ג כי היכי דאיתרמי לדידך האי מקום איתרמי לחברך ואף דאין קי"ל דמקום הוי סימן היינו דוקא היכא שנמצא המקום ציומר וכמבואר בש"ס שם לענין רקתא דנהרא וצימוד לקמן דף כ"ה שם דבמדדים ליכא סימן מקום עיישיה וכ"ש בהולך בדרך זה וזה עור כנגדם בשגם אין הדעת נותן

עדות רק בעדות אשה משום עינון או משום חומר כו'. מקיזור דבריו אלה נראה דבעינא ליה לשינוי כלל ויען שאין ספרו מ"י לעיין בו לא אוכל לדין ע"פ דבריו ז"ל [בבירור] הנה העיקר שאני שומך עליו להוכחות שההרוב הנמצא הוא האיש הנחאכסן גם בלי הסימן מהני והיינו דעת ר"ת ז"ל בלירוף דעת הפוסקים דבעת הקור מעידין לאחר ב' ימים שזה דעת גדולי המורים ז"ל ואם בספק ג' ימים הכריעו לסמוך על דעת ר"ת ז"ל ה"ה וכ"ש בזה ב"שגם יש כאן גם לירוף הסימנים הגרועים שבגופו ומלבושו דלמי דלא חזי לאצטרופי לנמרי בלירוף נמור וכמו שבירמתי למעלי עכ"פ יש לעשות מהם לירוף כל דהו וסניף להמיר ושפיר ח"כ יש לירף הסימן שזה האיש הנחאכסן הוא בעל האשה הנעלבת דשמו ושם העיר וגם הסימן פשיטא דמועיל אחר החיפוש אף שלא ידענו כל זה רק ע"פ וכמ"ל :

**ועדיין** יש לעורר בזה אי ניתא דעמא רע"א משום מלחא דעבידי לנלויה וכדעת הרי"ף ודעמ"י דע"א נאמן להמיר יבמה לשוק אף דל"ש דייקא דזמנין דמסנא סני' ל"י ליבס וכדאמרי' ב"ש"ם דיבמות דף ל"ג ורק דהוי מלחא דעבידי לנלויה ח"כ בנידן דירן שעיקר הסימא הוא ע"י העד שאמר שהנאבד אמר לו שמתזיק שם עירו לינן והרי זה לא הוי מדעל"ג ומדוע נאמין לע"א ואף שאכתי העליתי בחידושי דהעיקר דדייקא ומינסבא ודאי מהני וירק דלבעית ה"ס"ם הוא ביבמות שם אי מדעל"ג ג"כ מועיל דבעכו"ם מסל"ת לא שייך מדעל"ג וח"פ"ה מהימו וע"כ משום דייקא והארכתי בזה בחידושי ואכמ"ל. מ"מ ב"ד כיון דהאשה זקוקה ליבס דלפי ליטנא קמא ביבמות שם ל"ש דייקא דלמא דמחא ל"י ואף דלליטנא בחרא פשיט ל"י דלזה לא חיישי' מהא דנאמנת אשה לומר מת בעלי שמתייבס היינו לפי ה"ה"א - דהיכי דלא שייך דייקא לא מהני מדעל"ג אבל לפי המסקנא לדעת הרי"ף ודעמ"י ז"ל דמשום מדעל"ג ג"כ מהימן יש לומר דגם לרמח"ל ל"י חיישי' דלא דייקא ורק דנאמנת משום מדעל"ג אמנס היכי דל"ש על"ג וכנ"ד אין ע"א נאמן דל"ש דייקא משום דזמנין דרמח"ל ל"י. אמנס אחרי העיון מלבד ד"ס לדבר ולגמנס בזה טובא הנה בזמן הזה דליכא יבוס ורק חלילה ל"ש זה וכמ"ס המהר"י עינן ז"ל ואף להחולקים היינו רק לענין שחשא לשוק ביבמה ד"ל דלא דייקא כ"כ משום חששא דאולי יעננה ולא ירנא לחלוץ אבל לחששא דרמח"ל ל"י בודאי דליכא למיחש בזה"ל דליכא יבוס וע"י כ"ז בדברי הפוסקים ז"ל ודוק כי קרמתי :

**ומה** שאני חוכך בהימיר אשה זו שאחרי שלא נזכר בהב"ב שסיים האיש שהתאכסן באוהרריב"ל את העיר לינן באיזה מחוז ומדינה רק סתם לינן ושם עיר כזו הוחזק לדעתי עוד בעולם ואחת ידעתי בבירור במדינות עסטרייך ורואיתי לכ"ת שכתב בשם האחרונים ז"ל שאף אם ה"י אחרת בריוחוק מקום כל שאין השיירות מלויות משם כ"כ הו"ל למיזל בתר קורבא וכדאמרי' ב"ש"ם דב"ב דף כ"ג דהא דלא אזלינן בעגלה ערופה בתר רובא הוא ביושבת בין ההרים דל"ש עיבדים ושבים ממקומות אחרים ולכך אזלינן בתר קורבא. אולם לדעתי לא קלעו במחכ"ת ועלמתיסה הקדושים בזה אל המערה שאין הנושאים שויס דבהך דיושבת בין ההרים אין אנו רדין על איש פרטי שאין לנו נ"מ מי הוא הרולא ורק כל שהוא מעיר הזאת וכיון שמעיירות דעלמא אין השיירות מלויות כ"כ כיון שיושבת בין ההרים ליכא רובא נגד הקורבה שהרולאים שה"י פה אינס רובא מרובא דעלמא אחרי שמעיר הזאת שכימי שיירות ולא מהם משא"כ בעיגונא וכנ"ד שאנו רדין על איש פרטי בעלה של זו ואין לנו נ"מ באיש אחר מעיר הקרובה אדרבה אנו לריכין לבדר שאינו רק בעלה של זו ונגד

ניתח של יומן בן יונתן אריי' כו' שלא הכיר אותו אלא על ידי מה שהגיד לו בעלמו וכדאי' בשלהי יבמות ולא חששו שמה הוא משקר עכ"ל. וכיון דעיקר יסודו של הרא"מ ז"ל הוא רק על כך דשלהי יבמות יש לומר ח"כ דאין מזה ראי' רק כעובדא דהתם שהזכיר שמו ושם אביו וגם שם עירו יונתן בן יונתן אריי' דמכפר שיחא וא"כ כשנבא לחוש לאחר ששינה ע"כ לריך לחוש לאחת משתי אלה או שזה ה"י שמו ושם אביו כזה יונתן בר יונתן אריי' ושינה שם עירו כשם עירו של זה. כפר שיחא או ששינה יותר ששינה לו בשם לבד ושינה שם אביו ועירו לשם אביו ועירו של זה הנאבד וכו'י האי לא חיישינן אבל בשמו ושם עירו לבד דשמו לבד אין כדאי לרון עליו כלל דכמה וכמה יש בעולם בשם זה עד כי חדל לספור אין לנו ראי' שלא יחוש על שם העיר דאחר ששמו כך שינה שם עירו לשם העיר הזאת כמנהג הולכי דרכים שמשנים שם עירם לפעמים וזה הערה גדול'. אמנס עכ"ז ב"ד יש לרון להקל לדעתי כיון שיש כאן לירוף סימן אמנעי סימן הללקת דהעלו דהוי סימן אמנעי וזכיר מהני שמו לבד עם שם עירו אף שאין יודעין רק על פיו דסימן הוי כשם אביו ועדיף מני' וכיון דשמו ושם אביו ל"מ בשם העיר שהקרה כה שאמר ששמו ושם אביו כך כזה שינה שם עירו לשם העיר שאנו רדין עליו כ"ש בשמו עם סימן אמנעי ואני מוסיף לומר דאף אי ניתא חו דמה"ס דיבמות שם אין ראי' רק ל"מ לשינוי רק בשמו ושם אביו וגם כינויו יונתן בר יונתן אריי' ע"ש נבורתו ושם העיר לא זולת מ"מ ל"מ ב"ד דסימן אמנעי הוי כמו שני שמות או שם וכינוי ועדיף עוד דשמו ושם אביו סתמיהו ל"מ ובס"י אמנעי מספקא לן עכ"פ ודוק בזה :

**והנה** בחידושי כתבתי לענין לירוף סימנים דכל לירוף לא מהני רק כשאנו רדין על גוף אחד שיש בו שני סימנים לאו אמרי' דאף רכ"א בפני עצמו לא מהני מ"מ בלירוף שיהיה ל"ש כלל שהמלא ימלא גוף אחד שיהי' זה כמו זה בשני סימנים יחד אבל בגופים מחולקים ל"ש לירוף והיינו שנאמר דל"מ שיסוה האחד להשני בסימן וגם השני להשלישי דכיון דלסימן אחר חיישינן לאימתי אין לחלק בין אחד לשנים בגופים מחולקים ש"א אינו שוה לחברו רק באחד ומלבד שהדבר נכון וברור תאוד בסברא יש להביא ראי' דאל"כ היכי שיש שני מליאות ובה אחד ונתן בכל א' סימן אמנעי הכי נאמר דאף דסימנים לאו דאוריחא מ"מ יוזור לו מה"ת עכ"פ הפחות שבשניהם דלענין שניהם יחד יש שני סימנים דהו"ל כמו סימן מובהק וזה לא עלה על לב אדם מעולם ולא אישתימעי לשום אחר מהפוסקים שיאמר כן וז"ב מאד. ולפי' נדרון השאל' שלפנינו כיון שלא ידענו אם זה האיש הנחאכסן ה"י' לו סימן הללקת אין לירף הסימן להוכחות שהאיש הנחאכסן הוא בעלה של זו רק אם נדון בבירור בלי הסימן שהאיש הנחאכסן הוא ההרוב הנמצא דאל"כ יש לומר דאימתי שמו ושם עירו בהאיש הנחאכסן והסימן באמת לא ה"י בו וזה ההרוב הנמצא נרמה לו בעב"ע להאיש הנחאכסן ורק שה"י לו סימן ללקת כמו בעל האשה הנאבד דבגופים מחולקים ל"ש לירוף וכנ"ל. וכ"כ להיפוך אינו יכול לירף הסימן להוכחות שההרוב ה"י האיש הנחאכסן רק אם נדון בבירור מבלעדי הסימן שהאיש הנחאכסן ה"י בעלה של זו דלא הו"ל כאילו ידענו שה"י הסימן הזה להאיש הנחאכסן וכמוכ'ן. אולם ער"ז יש לרון ולהמיר ב"ד לבד דאין זה ברור עוד דבלי סימן חיישינן שאמר שינה שם עירו לשם עירו של הנאבד דאף שאין ראי' מהך דיומן בר יונתן כו' וכנ"ל מ"מ אין ראי' להיפוך [ועיין בק"ע הביא בשם מהריב"ל ח"ג דהיכי שאמר בשעת מעשה שמו ושם אביו ועירו מועיל מן הדין ואם דרך סיפור לא הוי

שם איש כזה בשמו ושם אביו וכינויו אבל לא בשמו ושם אביו ועירו בלבד אמנם שמו וגם סימן שפיר דמי להך דהתם דמי שקול כנגד שני שמות וכאשר צירפתי למעלה ובכ"ד הרי יש שמו וסימן ושם העיר ול"ח א"כ בלא הומוזקו ובכ"ל מהך דיומאן שילתי יבמות שם ודוק :

**אמנם** כ"ז בלא הומוזקו שני עיירות שיש בשמם פשיטא דקשה להחיר גם בשמו ושם אביו ושם עירו ואף בסימן ושמו דעדיף מזה ובכ"ל דגם מטעם קורבא אין לרוב דרוב וקורב הולכין אחר הרוב ואף בקורבא דמוכח וכמש"ל בשם התוס' ב"ב שם ואף קורבא דמוכח טובא ובכ"ד שיש סימן המסייע להקרוב אין לנו ראי' להחיר לילך בתר קורבא. ולכאורה הבאתי ראי' לזה מש"ס דב"ה דף י"א שם זימן שמורים ומלא לבנים לבנים ומלא שמורים אסורים ומוקי לה במלא שמורים במקום לבנים כו' וקאמר תסייע לי לר"ח דרוב וקורב הלך אחר הרוב ופשטא דמתניתין אפי' היכא שמלאש במספרם אסורים דבלא מלאש במספרם היינו סיפא שם והרי יש כאן סימן המסייע להקרוב רמזין הוי סימן אמלעי ומועיל באבירה ומוכח דאף בכה"ג אולינן בתר רובא. אמנם באמת כבר העליתי בחידושי דמנין לא הוי סימן רק היכא שאין לתלות שבהו ונלטרפו בזא"ז ובגון באבדה שרחוק לומר שכמה אנשים אבדו במקום ההוא עד שכל למנין הזה אבל היכא שקרוב לתלות שבה לידו לירוף מנין הזה בזה אחר זה מנין לא הוי סימן וא"כ בהך דיניס ל"ח מניס סימן כיון שיכול היות שבהו הנה אחד אחד ונלטרפו למנין כזה וגמאר איפוא ראיתי זאת :

**שוב** ראיתי דעכ"ל כן דאל"כ יקשה בל"ז למ"ד סימנים דאורייתא והבן. אמנם אף שדמיתי ראיתי ע"מ אין לנו ראי' להיפך להקל בכה"ג: **סיומא** דהך פסקא אס ימודע לנו מהעדים דאורהייבל שהאיש הנחאכסן טייס העיר באיזה מחוז או אף מדינה גם דעתי מסכמת להחירה והיינו אס אחר המקיר' והדרישה אלל עוברי ארמות לא יודע לנו שיש עוד עיר אחרת בשם כזה במדינ' ההוא שטייס שיהי' עכ"פ בנדר לא הומוזק דזה ברור בעיני דבלי חקירה ודרישה ע"ז חיישין להומוזק דאין הדעת טובל שנאמר דאס לאחד יושב תחת קורתו לא יהי' נודע שיחשב בעבור זה לא הומוזק ואחר אשר נחפוש חיפוש יפה בעיר לינן שלא ילא איש אחר אשר נאכד ולא ידענו מה הי' לו בכל זמן ההיא כשנות הנמלא היינו כמספר שנים אשר אין להסתפק שהי' יותר שנות הנמלא הרוב וכמש"ל [נתיתי להחמיר להלריך החיפוש הקשה הלזה. אף שבשמו ושם אביו ועירו החליטו ראי' חיפוש וכבר צררתי דשמו עם סימן הוי לכה"פ בשמו ושם אביו כנ"ל משני טעמים. הראשון ד"ל דבהלטרפות שלשה חששות דשמא יש עיר אחרת ששמה כשמה ושמה יש עוד אחד בעיר הזאת וגם דכיון שאין אנו מכירים רק ע"פ שמה אחר הי' ששינה השם חיישינן גם בכה"ג ולזה אין ראי' מהך דיומאן בר יונאן כו' ד"ל דהתם ע"י חיפוש התירו והך דשמו ושם אביו דא"ל חיפוש היינו או שטייס העיר באופן שאין לחוש לעיר אחרת שזה בשם או שזה יודע שהוא מעיר ההיא דליכא כל החששות יחד. והשני דיש לומר דהא דלא חיישינן לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת אף שאינו רק לא הומוזק ושזימתן כזה אינו רחוק במליאות כל כך היא רק משום דשני יוסף בן שמעון בעיר אחת היא מילתא דתישוו בה אינשי קלת ואילו הי' שנים הי' נודע לנו וכ"ז לא שייך רק ביוסף בן שמעון אבל בשמו לבד עם סימן ל"ש זה דסימן היא בסתר ולא נודע לאנשי העיר. ולפ"ז בכ"ד אף אס הי' אומר גם שם אביו הי' נריך חיפוש משום חשש שני יוסף בן שמעון דכיון שהוא באמת מארניטעוהוסיק שם עירו לינן אין כאן שני יוסף בן שמעון בעיר אחת שזה

ונגד האיש פרטי הלזה יש רוב גם בין עוברי דרך מהעיר הרחוקה פשיטא דיש לנו לחוש לרובא ולא למיזל בתר קורבא של האיש הלזה לרוב וקורב הלך אחר הרוב ושאי התם בהך דיושבת בין ההרים דליכא רובא מהשיירות דעלמא נגד של עיר הזאת ולא משום קורבא דמוכח קאמינא עלה כאשר חשבו ורק דליכא רובא ובכ"ל. ועיין תוספות ב"ב שם שהעלו דגם בקורבא דמוכח אזלי בתר רובא עייש"ה וזה ברור לדעת. והנה גם בלא הומוזקו שני עיירות דעת הרמב"ן והרשב"א והנ"י ז"ל דלא מהני גם שמו ושם אביו ושם עירו דחיישי' לשני עיירות. אמנם רוב הפוסקים חולקים עליהם דליכא וכל בפלי התשובות האחרונים תקעו עכ"מ לדבר הלכה זו ולא חששו לדעת החולקים הנ"ל. ובטעם המקילים כבר נתחבטו האחרונים ז"ל דאמאי לא ניחוש לשתי עיירות. וראיתי להגאון מהר"י מליסא ז"ל שכתב דכיון שלא הומוזקו בודאי הוא צריחוק מקום וא"כ יש לנו לילך בתר קורבא דאף דקיי"ל דרוב וקורב הלך אחר הרוב היינו כשהרוב ידוע לנו אבל היכי שאין הרוב ידוע יש לנו לילך בתר קורבא והביא ראי' לזה מירושלמי שקלים פ"ז במעות הנמלא כו' דהולכין אחר הקורב ופ"י הרב הברטנורא ז"ל דמייירי שהמעות שוין דאל"כ יש לילך בתר רובא ומה מועיל זה כיון דהמעות הנמלא מכריע מניל למיזל בתר קורבא דילמא הוא מלך השני וממילא הי' שם רוב א"ו דרוב שאינו ידוע אינו מגרע הקורבא. ול"ל לפ"ז דהא דאמרי' בניטין דף כ"ז בניטא דאשתכח בכ"ד דר"ה דחיישי' לשני שוירי או משום דב"ד דר"ה היו באים שם תכל דר' ופנה הקרובים והרחוקים ודמי להך דיוניס דב"ה דף י"א שם דמוקי לה בדיק' דלא שייך קורבא אבל במקום אחר אף בדרך המלך מעבר לרבים ל"ח דאזלי בתר קורבא או דבגט החמירו כיון דאפשר באחר וכמ"ש לדעת הר"ף ז"ל :

**אמנם** אחר ההתבוננות כל זה לימא וראיתו איני מכיר דעיקר ענין הא דרוב וקורב הולכין אחר הרוב הוא משום דאומדנא של הרוב עדיף יותר מהך אומדנא שהוא מהקורב וא"כ בהך דמעות הנמלא שפיר אזלי בתר אומדנא שהוא מהקורב כיון שהמעות שוים בכל ד' וכשאלוין א"כ בתר הקורב שאנו אומרים מלך אומדנא כלל שהמעות הוא מלך הקורב אין כאן אומדנא כלל המכריע כנגדו דאדרבה יש רובא מלך הזה ואין כאן אומדנא כנגדו מלך הרוב דע"ז אנו דנין ופשיטא א"כ דאזלי בתר קורבא משא"כ בהך דשני עיירות שאין הקורב מכריע את הספק הזה שאנו חוששין שיש עוד עיר אחרת כשמה וכיון דללך הספק הזה יש כאן רוב נגד הקורב שפיר יש לומר דחיישי' לשתי עיירות שאין אומדנא של הקורבא מכריע את הספק הזה שאין אומדנות קורב רק נגד הרחוק וז"ב באין פקפוק. אמנם באמת יש ראי' עלונה לדבריהם ז"ל מהך דיומאן בר יונאן ארי' דמכפר שיחיא דהתירו את אשתו ולא חששו לשתי עיירות ששמם שזה דמהתם מוכח עכ"פ דל"ח שיש עיר אחרת בשם כזה ושהי' שם איש ששמו ושם אביו כזה כיון שכל זה לא הומוזק [ולפמ"ש דאין לרוב בזה מלך קורבא ע"כ צריכין לחלק בין גט ולעגונה דבגט אפשר באחר ובעגונה הקילו] ומהתם מוכח ב"כ דגם היכי שלא ידענו זאת רק מפיו דאיכא שתי חששות לשמא אחר שינה לקרות עלמנו ולהחזיק כן וגם חששא דשתי עיירות אפי"ה לא חיישי' ולפ"ז בנ"ד כיון שיש סי' אמלעי ושמו ושם עירו דבררנו דסימן חשוב כשם אביו ועדיף מיני' ליכא למיחש בלא הומוזק ובכ"ל מהך דיומאן כו' וכדעת רוב הפוסקים הנ"ל ואני מוסיף עוד דאף לדעת המחמירים שהבאתי יש לרוב ולהקל בנ"ד דלדעתם עכ"ל דאין ראי' מהך דיומאן בר יונאן ארי' דמכפר שיחיא רק דהיכי דאיכא מלמא שמו ושם אביו וכינויו ל"ח לעיר אחרת כשמה ואיתרתי שיהי'

מהאררען אשר כפי הנרא' בעלה מת במינין ואשר שלחתי למעכ"ת יען לא הי' עדות מספקת רק לאומנות אשר יחקרו שמה יותר. לנכון השיגה ידי זה ימי' מספר ויען כי עד כה לבי כל עמי הי' מפני התחלה הנוראה הידיעה אשר היתה פה וגם ב"ב לא היו נקו הבריאות והשלימות לא יכולתי להשיב למעכ"ת על אחר כראוי לגדול כמותו ובענין כזה עתה כאשר ת"ל שלום אחנו ואין לוחה ברחובותינו אמרתי להשיב למעכ"ת כי ה' הטוב' עלי וזה החלי בעזרתו ית' אשר תאחו אשאלה כמו כן עזר לכל נכסל בדבר הלכה זו :

**תוכן** הגב'ע אשר יש לרון עליו שר' יונה ואלפא העיד שבקאוונא הניח איש אחד בקורחי שמו הירש פאפא ובשנת 869 הי' אללו בפפ"ד והכירו תיכף שזה מכירו הירש פאפא הגיל אשר הי' בקאוונא שאפפער אלל סוחר ענים ישי' מייזל ואח"כ אלל הסוחר ענים אשר וויילניג והי' הוא הלוקח בכל עת מעות להטורכות העסק אלל קאזעאר ואמר לו שיש לו אשה ושלשה בנים באנטיפאלי ואחרי כן שמע מפי אנשים מפולין כי האישה הכ"ל פאפא אשר קרבו הרבה לא התנהג עלתו כשורה במינין אשר גם לו אמר כי נוסע שמה והחליף לתכלית זה המעות ומת בלילה פתאום בבית אינו יהודי ועלאו בכר שלו סך כערך שני מאות גילדין וכאשר הראתה לי האשה הענייה הטלית מהנפטר אשר הכיר' שהוא של בעלה הכרתי גם אני הן הטלית והן המטפחת שהוא של הירש פאפא הכ"ל ושם אחר לא ידעתי :

**ד'** ר' הירשל שארף העיד שפ"א הי' שם אשה לבקש את בעלה ולאשר לא היה בפפ"ד שלח את אברהם פאפא מקורבו של ואלפא הגיל להביאו בשכרו . והביאו מדיסלדארף ובשם זה חתם עלתו אברהם פאפא ואח"כ הגיד לו המגרש שהאיש השליח ההוא מת פתאום במינין ומשם אחר לא ידע רק ששמע אח"כ מהאשה שאיש אחד שמו ר' בער כהן יודע שבביתו היה לו שם אחר והאיש ההוא

שזה בזאריטש וזה בלינן וליכא קלא צימוד שהמשש הוא על זמן רב כזה גם על קורס הולדו של הנאכד בעלה של זו : אחר כתיב זאת מלאמי להראב"ד ז"ל הובא בש"מ ב"מ דף י"א בהך דחושטין לשני שוירי שכתב וז"ל דרב הונא אינו חושש לשני יב"ש בעיר אחת כיון שלא הוחזקו לחילו איתנהי קלא אית והו אכל חושש לעיר אחת שיש בה יוסף בן שמעון דחיישין דלא ידעו לה עכ"ל והרי זה כמ"ש [ואף בעיר הקטנה זאריטש יראה לדרך חיפוש אחר שאנו רואין שזה קרא שמו ע"ש לינן . וליתר שאת גם בשאר עיירות הסמוכים וגראיס ללינן עכ"פ חיפוש קל והיינו ששאל לוקנים אם לא נודע להם שנאכד איש אשר ילא מהם בזמן כזה וזהו חיפוש קל אמנם החיפוש הגמור בזאריטש וצימוד בלינן היא חיפוש יפה וקשה מאוד. וכתיב הב"י ז"ל בהשוותיו בדיני עכו"ם מסיח לפי תומו חז"ל ומ"מ לא תפעה בדיקה זו אלא ע"י חכם ומומחה מפורסם וירא שמים ויודע לחקור כל הדברים על אמתתן ושיהי' מתון בדבר ויודע את כל איש ואשה הנמלאים בעיר כדי שיוציא הדבר לאור ולא ילך השכים ולא יבדקו כל הדרך ויהי' לו לפוקה ולמכשול ח"ו כו' עכ"ל. ובאופנים אלו נמתי טובא מכשורא להתיר האשה הזאת מכבלי העיגון אמנם אם לא סיים כלל העיר ורק לינן מתמח שיש להסתפק בכל העולם דהוי הוחזק וכאשר כתבתי למעלה ידי מסולקת :

**סימן פו**

בריסק יום ה' י"ב כסליו תרל"ג

אשיב ואומר שלום לכבוד ידיד הי' וירידי עוז הרב הגאון הגדול חו"ב ידיו רב לו במלחמתה של חורה מפורסם לשם ולתפארת לעדתו עטרת שמו נודע בשערים כקש"ת מו"ה יצחק אלחנן כ"י אבד"ק קאוונא ואגפי' :

**אחר** יתתי שלום למעכ"ת כמשפט לג"ר כ"ב מכתב ק' עם יקרת מדברותיו על דבר העגונה

**מלחמות אריה**

לאשר גם אנכי ערכתיו בעוזה'ש תשובה לחכם אחד בענינים אלו וישבתי כמה דברים מדברי הפוסקים על מכונם אמרתי ליתן לה מקום להדפיסה בכאן :

**הנה** ב"ה יום ג' כ"ה מרחשון תרמ"ז לפ"ק לבוב : לכבוד הרב המאה"ג החוב"ק מו"ה אלעזר רוזין מ"ך רמ"ק ראזודאב :  
 דבר השאלי באיש אחר מק' אולינאב הסמוך לק' רישא ושמו ר' אברהם צערנשטיין הלך לדרכו למדינת רומלאנד ובה לעיר קטנה סמוך לק' טריסק וכאשר שמעו אנשי העיר שהוא מק' אולינאב ספרו לו אשר אתמול מת שם איש אחד מק' אולינאב ממדינת קיר"ה [כי ממדינת עסטרייך נקרא בואלין בשם קיר"ה] וגם הובל לקברות שמה. ודרש שינידו לו שם הנפטר והנידו לו אשר שם הנכתב בהפאס הנמלא אלל הנפטר הוא שמואל דוד נאדעל ותיכף נזכר את האישה הנפטר כי הי' מכיר אותו בטוב ושם אביו הוא מעשל נאדעל. גם אמרו לו שהנפטר הי' חייב יד ורגל כ"ז העיר ר' אברהם הג"ל בתורת עדות לפני הב"ד דק' זאקליקוב כאשר אני רואה מתוך הגב"ע של הב"ד הג"ל אשר שלח כ"ת אלי . והנה כ"ת במכתבו אלי הוסיף לכתוב כי האנשים בהעיר קטנה הגידו לר' אברהם הג"ל אשר שמעו מהנפטר שהוא מק' אולינאב ממדינת קיר"ה אך שמו לא הגיד להם זולת כי נודע להם ע"י הפאס. ואנכי לא ידעתי מאין יודע זאת כ"ת אחרי כי בהגב"ע לא נזכר דבר זה אשר שמעו מהנפטר את שמו. ולדינא יש נפקותא רבא בזה כמותן אולם אחרי כי לא נמלא בהגב"ע אשר לפני לא ארון רק באופן הזה . אשר גם שם עירו לא נודע להם זולת ע"י הפאס הנמלא אללו לבד . אם יש כדאי עפ"י דתה"ק לסמוך ע"י להתיר אשת ר' שמואל דוד נאדיל לעלתא ולהציא' מכבל העיגון אשר הרבו מששו חז"ל לתקנות בנות ישראל וזה החלי בעזר הנזר :

**הנה** ב"ה ע"י י"ז סעי' כ"ד פסק המחבר להלכ' מלאוהו הרוג או מת כו' אע"פ שיש להם סימנים מובהקים ביותר בכליו אינם כלום דחיישי' לשאלי ואפי' הי' להם סימנים בגופו אין מעדיין עליו אבל הי' להם בגופו סימנים מובהקים ביותר מעדיין עליו עכ"ל . והנה בש"ס יבמות ק"כ ובב"מ כ"ז מוכח דלמ"ד סימנים דאורייתא סגי בגופו אפי' סימנים אמלעיים ולדידי' עכ"ל דבכלים חיישי' לשאלי דהרי פריך התם לדידי' מהא דתיבא חין מעדיין אלא על פירוק הפנים עם החוטם אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו ש"מ סמנים לאו דאורייתא ומשני אמרי גיפ דארוך וגוץ כלי' דחיישי' לשאלי . אבל ת"מ להך שינויי דמשני ואב"א כלי' בחיבורי וסומקי . שוב אינו מוכח גם לדידי' מהבב"מ דחיישי' לשאלי כלל . וכן כתב החו"ס ביבמות שם בהדי' דלהאב"א שוב נחתינ נחשש שאלה כלל ע"ש ומשמע מדבריהם דכל זמן שאין לנו הוכח' והכרח לומר דחיישי' לשאלי מעד הסברא חין למדש דבר זה תעלמינו ואין אמרי' דלי"ח לשאלי . וכן כתב הב"ש בשם המהר"ל מפראג ז"ל ולהכי כתב דלמ"ד ס' דרבנן דלא קשה לדידי' מהך ברייתא דאין מעדיין כו' ליש ליי דחיישין לשאלה ומשו"ה העלה דאם יש סימן אמלעי בגוף וסימן מובהק בכלי מהני מטעם ממ"ל דאי סימנים דאורייתא הא סגי בסי' אמלעי בגוף לחודי' ואי סימנין דרבנן הא ל"ח ישאלה ושוב מהני סימן מובהק שבכלי אבל דעת המחבר אינו

# שאלות ותשובות סימן פו רצה קיב

האשה הנעלמת ובעיות א"כ נכתב ריטמאן בהקוויטונג מהמכתב שהי' אלל הנפטר) והי' מהראדען ולא הי' אחר זולתו בעסק הנ"ל והיינו שידועין זאת מפי מכיריו מביחו הנה גם דעתי מסכמת שעדות זו עדות מספקת להחיר האשה . אחרי שרי' יונה וואלפא העיד ששמע מפי אחסי פולין שזה האיש מת במיניין וכן אמר ג"כ ה' הירש שארף שכן אמר לו המגרש שזה האיש אשר הביאו מת במיניין . בקוראי בשמו אברהם פאלפא אשר לפי שהעיד ר"י וואלפא שנית זה הוא בעלמו האיש הנ"ל אשר מכירו בקאוונג בשם הירש פאלפא . ואין מהסוֹרֵךְ למ"ש כת"ה להאריך שאין לחוש למה שאמר וואלפא בשמו שאמר לו שהוא מאניפיאלי ש"ל שדרך עוברי דרכים שיאמרו שהוא מעיר הגדולה הסמוכה וכמ"ש בתשו' ג"כ ז"ל רבנא יש לגמנס דאניפיאלי בין עיירות הגדולות לא נחשב דמה מגרע לנו דברי האיש אשר החליף דבריו עשרת מונים בשמו ושם עירו . דבמיניין אמר להר"ג שהיא מקאברין . וכאשר כתוב בכתב הרב הג"ל שהעתיקתי למכ"ת במכתבי הראשון . ולא נשאר לנו לחוש רק דעת המ"כ ז"ל דבעד מפי עד לריך שיעיד שאמר לו הראשון שידוע צבירור שמת דאל"כ הו"ל רק קול הברה . אולם באמת רבו החולקים בזה דרי שיאמר שזה אמר לו שמת סתם . וכאשר העיר כת"ה ג"כ . והברה הייתי רגיל לפרש לדעתם ז"ל דהיינו שכ"א אומר רק ששמע כן . ואח"כ מלאתי בתשו' מהריב"ל ז"ל ח"ג שכתב כן להדיא וחילוקו של הבאון סת"ס ז"ל דבאומר ששמע מפי רבים כן שמת גרע מפי איש אחד מצורר לא יכולתי להלוס . ועיין במהריב"ל ז"ל שם שמוכח שאין לחלק בכך עיי"ש . ודברי הרמב"ן ז"ל בתשו' שהביא המ"כ יש לפרש ג"כ דכוונתו להצרה כוז שכ"א אומר ששמע עיי"ש :  
וסברת

הסוף אמנם עתה באמת טרם . ואח"כ העיר ר' יונה וואלפא שנית כי יודע צבירור גמור שהאיש המדובר אשר שלח ה"ר הירשל שארף אחר המגרש וקראו בשם אברהם פאלפא הוא בעלמו אשר הוא מכירו בשם הירש פאלפא הוא ולא אחר ע"כ הנב"ע צקינור :

## והנה

מעכ"ת התסיל בכח דהמירא להחיר האשה וכח דעפ"י עדות של ר' יונה וואלפא שהאיש שאנו דיין עליו היה שאפפער אלל ר"י מייל ואח"כ אלל ר' אשר ווילעניג בעסק עניס וקיבל מעות תמיד אלל פ"צ ובאמת כן גודע לכל לפי שהאיש הירש ריפמאן מק' הארדעלע עוסק תמיד בכל הנ"ל במשך רב שהיה פה והרי העיר הנ"ל ששמע מפי אנשים מפולין שמת האיש ההוא במיניין . אולם לא בירר כת"ה מאין יודעים זאת כי העוסק בעסק עניס של הנ"ל הי' הירש ריפמאן מהארדעלע אס יודעין זאת מפי אנשים אחרים מכיריו או שכן אמר להם בעלמו האיש כן . וגם אס ידעו צבירור שלא היה עוד איש שאפפער אחר רק זה הירש ריפמאן . ואס ידוע לכל ששם האיש הזה הי' הירש ריפמאן ולא היה אחר בעסק מדוע אומר ר"י וואלפא שהוא מכירו רק בשם הירש פאלפא . וזולת זה תיוהא קא חזינא הכא שמעכת"ה כתוב שהירש ריפמאן הי' תמיד בעסק הנ"ל וכן כתוב שם זה בדברי הרב רפאל נטע נ"י בשם ר' שמרי' פערילשטיין הירש ריפמאן ושם בעל האשה העניא העגינה כפי אשר ראיתי וקראתי בהקוויטונג מהמכתב הוא הירש ריפמאן לא ריפמאן . ואשר ע"כ אמנא לבוא לגלות דעתי עם כל האופנים המסופקים לי ואען ואומר . הנה אס שם יודעים צבירור שהאיש שהי' עוסק בעסק העניס מהסוחרים הנ"ל הי' שמו הירש ריפמאן (או ריפמאן כשיחברר שזה שם בעל

## מלחמות אריה

אינו כן ראינו פסק דסי' אמצעי בגופו לא מהני וע"כ מטעם דסי' דרבנן ומ"מ כתב דכללים חיישי' לשא"ל . ועוד הביא הב"ש שיטת הב"י בשם הריטב"א ז"ל דלמ"ד סימנים דרבנן גם בכים וארנקי וטבעת דאמרי' בש"ס דלא מושלי אינשי מ"מ לדרי' חיישי' לשא"ל . וע"ז תמה הב"ש א"כ הר"ר קושי' ה"ס לדוכתא מהך דמלא קשור בכים וארנקי כו' אמאי ניחוש לשא"ל ע"ש . והנה כל גרולי האחרונים האריכו בכ"ז אשר כמעט לא הניחו מקום להתגרר בו וכעת אין עתי אחי לחפש הרבה בספריהם . ע"כ אמרתי אשנה פרק זה מהסוגיא ומהשו"ע כפי יד ה' הטובה עלי ואת אשר יורני מהשמים אוחו אשמור לדבר צרות ד' וזה אשר עלה במלודתי בעזר ה' :

**דגה** מה שהקש' הב"ש על המחבר דלפי מה דפסק דסי' דרבנן מנ"ל דחיישי' לשא"ל . לדעתי י"ל רמ"ל להרב"י דלמ"ד סי' דרבנן גם מצד הסברה אין לסמוך על סימנים מובהקין בכלים משום חשש שאלה . וכן כתב הב"ש שם אלא שיש לבאר קצת דבאמת כל סימני אמצעים דעלמא נמי אינו דבר ברור וראי' גמור' כמו טב"ע דהא אפשר דתחתי כהני סימני אלא שאין אנו חוששין כולו האי וסמכי' להחזיר אביד' בסימנים למ"ד דאורייתא הוא מפאת חק התור' . ולמ"ד דרבנן הכי תקנו חז"ל כיון שעכ"פ האי חשש דלמא אחרתי סימנין כסימנין הוא רחוק קצת . ומעתה לפ"ז י"ל דאפי' אי נימא דל"ח לשא"ל הוא משום דהוי חשש רחוק קצת עכ"פ לא עדיף מסי' אמצעי בניוף דהחשש שמתא אחרתי סימנין כסימנין ג"כ לא הוי אלא חשש רחוק ומ"מ חיישי' להכי מהי"ת למ"ד סימנין דרבנן . ולפי מה דמשני כלי' דחיישי' לשא"ל ס"ל להתרין דחשש שאלה הוא חשש גדול ביותר ולא דמי להחשש שמתא אחרתי סימנין כסימנין דאורייתא חיישי' מ"מ לשא"ל . ומעתה לפי שנויי דאב"ח דרעת התוס' דל"ח לשא"ל היינו דחשיב עכ"פ כסי' אמצעי דל"ח שמתא אחרתי סימנין כסימנין ולמ"ד סימנים דאורייתא מהי"ת ל"ח לשא"ל ולמ"ד סימנים דרבנן דלא מהני בעגונה רק באביד' גם היכי דאיכא טב"ע או סימנים מובהקים בכלים לא מהני בעגונ' רק באבד' מדרבנן ולפי האמור מיושב מה שהביא הב"ש בשם מהר"ל מפראב ז"ל דאי נימא דלמ"ד סי' דרבנן נמי חיישי' לשא"ל אמאי קתני אע"פ שיש סימנים בגופו ובכלי' השתחא טב"ע דמהני בגופו לא מהני בכלים כ"ש סימנים דאפילו בגופו לא מהני ולמה נקט כלל ובכליו . ולפי הנ"ל י"ל דהס"ד של הש"ס וכן התרין בשנינו' קמא סוברים דהכי פרוש' של הברייתא מה דנקט אע"פ שיש סימנים היינו שיש סימנים על המת ע"י סימני גופו או ע"י הסי' של הכלים היינו שמכירים את הכלים בט"ע . וזה חשיב כסי' בגופו כאשר בארתי דס"ל דעכ"פ מחמת חשש שאלה לא עדיף מסימני גרועים וחשיב זה רק כסי' גרוע על האדם שהוא הנאבד . ובאמת כן גראה לשון הברייתא רק התרין דאב"ח דמשני כלי' בחיוריו וסומקי סבר דסימנים קאי נמי על הכלים . ולפ"ז ספיר ניחא דמ"ד סימנים דרבנן יסבור דמיירי שיש טב"ע או סימנים מובהקין ביותר בכלים דחשיב כמו סי' אמצעי בניוף ואשמועינן דלא מהני :

## ולפי

יש מקום בראש לישב דלפי האב"ח דמיירי בחיוריו וסומקא קשה למה נקט בכלי' דהשתחא בגופו לא מהני סימנים גרועים כ"ש דלא מהני בכלים סימנים גרועים למה דאינו ס"ל דל"ח לשא"ל מ"מ עכ"פ טפי גרע מסימנים גרועים שבנוף דעכ"פ חשוב ריעותא קצת מחמת חשש שאלה . אבל לפי הנ"ל י"ל דבאמת גם בחיוריו וסומקא נמי משכחת שיהי' חשוב סי' אמצעי ע"י שהוא תכוון סדר הלביעה וכ"ש כשמייחד כל פרטי הלביעים שבכל הבגדים כמו שמביא הפ"ת באות ק"ו בשם הקהלת יעקב ע"ש ועוד מביא שם דב' מיני לבע ג"כ חשיב כמו סי' אמצעי א"כ אפשר

אנו יודעין שזה האיש שאנו דיין הי' קורא עלמנו בפפ"ד  
ותחס עלמנו כי אברהם פאפא . וזאת ידוע לנו ממיינכסן  
שאי' כינה עלמנו אברהם פאפא בודאי מת עס .  
וא"כ פשיטא דזה חששה רחוקה שאלו שאמרו שמת האיש  
ההוא הירוע במיינכסן הנידו מפי השמועה . ובאמת לא  
מת האיש ההוא כלל וזה שמת במיינכסן הי' אברהם פאפא  
אחרי ראיין לך חששות רחוקות יותר מזו . ומה גם דהרי  
הכירו האשה וגם ר"י וואלפא העלית בטב"ע ולחוש לשאלה  
הנה כבר כתב הח"צ דל"ח בכה"ג ששאל לאברהם פאפא  
אחר . דהו"ל שאלה דיחיד דלא חיישין וכמו דמחלק אבי  
לגבי נפילה וכבר העיר ג"כ בזה מעכת"ה :

**והנה** כבר רמזתי במכתבי הקודם למעכת"ה מה שאמרתי  
בחי' דמש"ס דיבמות דף קט"ז שם דקאמר  
אביי בהך דשני יוסף בן שמעון למאי נישא חי לנפילה  
מזהר זהיר אילפקדון כיון דשמייה כשמייה לא מפקיד גביה  
אי למסירה אומיות נקנית במסירה שהביאו האחרונים ז"ל  
עזר נגד דעת הח"צ ז"ל דתינון דדוקא לנפילה דיחיד ל"ח  
דלא שייך מזהר זהיר אבל לפקדון שפיר הוי חיישין . אי  
לאו טעמא דכיון דשמייה כשמייה כו' . אדרבה ראי' וסיפתא  
לדבריו ז"ל . דבאמת לריך להבין הך דכיון דשמייה כשמייה  
לא

מלחמות אריה

אפשר לומר דהא דקאמר הש"ס חיוורי וסומקי היינו שניהם יחד ומ"מ לא מהני משום דמטרף חשש שאלה לחשש  
שנא אחרתי סימנים כסימנים ובשני ריעותי' גם למ"ד סימנין דאורייתא לא מהני רק אז ע"י סי' אמלעי שבנפואו או  
ע"י טב"ע או סי' מובהק שבכלי' מהני לרידי' מה"ת . אולם עדיין לא הובאו דברי אלה אללי בכור הכחילי . ויותר  
פשוט לומר דלמ"ד דל"ח לשאל' לא חשיב ריעותא כלל ואין חילוק בין סי' שבנפואו לסי' שבכליו . ואנכי לא באתי אלא  
לעורר : והנה כבר נודע מה שכתבו רוב הפוסקים דבכלים דלא מושלי אינשי ל"ח לשאל' גם למ"ד סי' דרבנן אך כבר  
הבאתי למעלי' מה שמביא הרב"י בשם הריטב"א דלמ"ד סימנים דרבנן חיישי' לשאל' גם בכלים דלא מושלי אינשי כמו  
כיס וארנקי וטבעת והא דקאמר הש"ס דבכלים דלא מושלי אינשי ל"ח לשאל' זה אינו רק למ"ד סי' דאורייתא ונ"מ  
גדולי' בעובדא שלפנינו שכבר כתבו האחרונים ובראשם הג"כ מהד"ת אבה"ע סי' מ"ו דפאס חשוב כמו כלים דלא  
מושלי אינשי . משום דמתק הנתמלה אסור להשאל' פאס לחבירו ורוב בני אדם נזהרים בכך . והנה האחרונים ז"ל הקשו  
על שיטת הרב"י בשם הריטב"א הנ"ל דא"כ איך מהדרינן חמור בסמיני אוכף נישא לשאלה ומאי מהני חפי' עידי אוכף  
ואפי' חס יתא כמו דמשני התם הש"ס דאוכף לא שילי אינשי אכתי קשה למ"ד סי' דרבנן הא גם זה ל"מ כלל  
וגם קשה לרידי' הך דמלא קשור בכוס כי נישא לשאלה כאשר הבאתי למעלה :

**ואת** אשר אנכי אחזה בזה דהנה הח"צ בתשובותיו סי' קל"ד העלה דהך למ"ד דחיישי' לשאל' מ"מ לשאל' דיחיד  
ל"ח וכמו דמצינו בב"ב קע"ב דמחלק אביי בין נפילה דרבים לנפילה דיחיד כ"כ יש לנו לחלק בין שאלה דרבים  
לשאל' דיחיד ע"ש שהאר"י בזה . וכבר תפסו עליו האחרונים ז"ל דלפ"ז קשה דמאי פריך הש"ס דיבמות ובב"ב כבויא  
הנ"ל מהך דמלא קשור בכיס וארנקי וטבעת הרי זה יחזיר נישא לשאל' והא שאני התם דהוי שאלה דיחיד דהא ע"כ  
השאל' לאיש אחד ששמו הוי כשמות שנכתב בהגט א"כ הוי שאלה דיחיד ולשיטת הח"צ בכה"ג לכ"ע ל"ח לשאלה .  
ולפ"ד נראה לי שב דהנה הש"ס משני התם כיס וארנקי וטבעת לא משאל' אינשי כיס וארנקי משום דמשמני וטבעת  
משום דמזויף [כן הוא הגרסא בב"ב ופי' רש"י ז"ל דמנחשו וביבמות הגירסא בנ"מ ברה"י דמנחשו] ולכאור' יש להבין  
דבשנתא דמנחשי י"ל דכל אנשים מנחשו ואין דרכם להשאל' כיס וארנקי אבל בטבעת דהחשש הוא לזיוף בודאי יש  
כמה אנשים נאמנים ואין שוב חשש שזייפו וא"כ הא יש לחוש שמתא השאל' לאחד שה"י בטוח עליו שלא יזייף . ונרא'  
דמ"ל להש"ס כשיטת הח"צ דלשאל' דיחיד לא חיישי' ומש"ה כיון דאין דרך להשאל' טבעת למתם בני אדם אלא  
לאנשים מיוחדים שיש להם נאמנות ביותר ולא חשידי אזיוף שוב הוי כמו שאלה דיחיד ול"ח כולי האי וכמו דל"ח  
לנפילה דיחיד כן ה"ה ל"ח נמי לשאל' דיחיד א"כ לפ"ז כל עיקר חידושו של הח"צ אינו אלא לפי שינויי דהש"ס דבטבעת  
ל"ח לשאל' אבל הס"ד דפריך דאכתי לא ידע מזה הוי סבר דחיישי' גם לשאל' דיחיד שפיר פריך מהך דמלא קשור  
בכיס כו' אבל לפי מה דמשני הש"ס קיימין בהך סברא דלשאל' דיחיד ל"ח וכדעת הח"צ :

**ובזה** מיושב מה שהקשו רש"י ותוס' שם דמאי משני כיס וארנקי וטבעת לא משאל' אינשי הא דבבב"ב קתני או  
שנתלא בין כליו אלתא דבסתם כלים נמי ל"ח לשאל' ע"ש שדחוקו לפרש דמייירי נמי באותן כלים שאין דרכו  
להשאל' . ורש"י ז"ל כתב דמייירי בכלים מתחשמישי ביתו דאין דרך להשאל' אבל לפי הנ"ל אין לריך לזה אלא אחרי  
דמשני דבכלים דלא משאל' אינשי ל"ח לשאל' ומטעם דהוי שאלה דיחיד א"כ דבבב"ב דמייירי נבי גט דהחשש הוא  
שנא השאל' לאדם ששמו ושמא הוי כשם המגרש והמתגרשת גם בסתם כלים הוי רק שאלה דיחיד ול"ח והא דקאמר  
גבי כיס וארנקי וטבעת דלא משאל' אינשי קושטא דתילתא קאמר דבכלים אלו ל"ח לשאל' גם בעלתא היכי דלא הוי  
שאלה דיחיד כמו באבד' . אבל גבי גט גם בסתם כלים ל"ח לשאל' ודוק :

**והנה** לפי מה שהעליתי דשאל' דיחיד דמאי לכלים דלא משאל' אינשי ודין אחד להם נמילא דבר זה אי חיישי'  
לשאל' דיחיד תליא בפלוגתא דרבותא . דלשיטת הרב"י בשם הריטב"א דלמ"ד סימנין דרבנן חיישי' לשאלה גם  
בכלים דלא משאל' אינשי א"כ ה"ה לרידי' לשאלה דיחיד נמי חיישי' ונ"ל דכלים דלא משאל' אינשי או שאלה דיחיד לא  
עדין מסומן אמלעי דלא מהני מה"ת משום דחיישי' דלמא אחרתי סימני כסימנין ה"ה חיישי' לשאלה גם בכי אע"ג  
דהוי חששא רחוקה . אך מ"מ מסתברא לי ד"ל כשהמה שניהם יחד דהיינו כלים דלא משאל' אינשי וגם שאלה דיחיד  
בכה"ג ל"ח לשאלה דכולי האי לא חיישי' . ובזה אחי שפיר הכל על כוון דהנה בש"ס דיבמות וב"מ יש לדקדק דקדוק  
עלום



# שארות ותשובות סימן פו רצה קיג

לא מפקיד נביה כדי לא תלינו שמפקיד אדם אלל חברו מעות ופליס ולינו חושש שיכפור בו דמהימן ליה. ורק דכוונת הש"ס דפקדון שריך לנאמנות שפיר דמי לנפילה דיחיד דל"ח שהאמינו לאיש האחר. לנאמנות חשיב לי גיכ לא שכיח קלמ כמו נפילה רק דבטורות הוא דכיון שנכתב על שמו וא"כ לנאמנות דלהנפקד אינו שזה כל מאוס חיישין גם לפקדון דיחיד. וע"ז קאמר דכיון שאמה חושש שהפקיד אלל יב"ש האחר כיון דשמייה כשמייה לא מפקיד גביה רק אס מאמינו דוקא. וכיון שכן ל"ח לפקדון דיחיד שהאמינו דוקא ליב"ש האחר. ומוכח להדיא כדעת הח"ל דבשאלת בנדים וכלים ל"ח לשאלה דיחיד והא דרן אביי לחוש למסירה אע"ג דאותיות לריך כומ"ס היינו גיכ מה"ט דכיון שמכרו לו וקיבל המחיר דל"כ לנאמנות שפיר חיישין גם למכירה ומסירה דיחיד וכנ"ל והבין :

## ורנה

הח"מ ז"ל דעתו דכמו דחיישין בהך דענוא לשאלה כמו כן חיישין למכירה שמכר הבגד

לאחר זהו שמת. ולפ"ז א"כ גם לריחיד וכנ"ד יש לחוש דכיון דבמכירה א"ל לנאמנות שפיר חיישין גם למכירה דיחיד וכמו דרן אביי לחוש למסירה דיב"ש האחר וכנ"ל: והנה האחרונים ז"ל חתמו על הר"י ז"ל דא"כ הא דק"ל דחמור בסמיני אוכף היכי מהדרינן דנסי דאוכף לא שאל אינסי דמסקב לחמור מ"מ ניחוש למכירה דמכירה שפיר שייך גם באוכף דהלוקח יכול למקן האוכף למדת חמורו וכ"ש א"כ דעיקר דלא שאלו אינסי אוכף הוא קפידת המשאל וכת"ש הערוך ז"ל וכמוכח. אולם במק"א כחבתי ובינומי למרץ ולהעמיד דברי הח"מ ז"ל מלד זה דבאמת הך חששא דמכירה באבירה הוא קושי קדומה מהראשונים ז"ל שהקשו דבכל אבירות למה לא ניחוש למכירה ושהו הנותן הסימן הוא המוכר שידוע סימניו. ושני תירוטי נאמרו בזה דלמכירה ליכא למיחש דמאין ידע המוכר שבעל האבירה ה"י הלוקח שלו שיבא להגיד הסימנים משא"כ לשאלה בהך דחמור בסמיני אוכף חיישין שפיר דהמשאל חבט

## מלחמות אריה

עלום דמעיקרא גבי הא דפריך חמור בסמיני אוכף היכי מהדרינן איתא הלשון אוכף לא שילוי אינסי דמסקב לי' לחמור ובני מלא גט קשור כו' הלשון כ"ס וארנקי וטבעת לא משאלי אנשי. וזה חילוק גדול דלא שילוי אנשי קאי על השואל שאין דרך אנשים לשאל אוכף משום דמסקב לחמורו א"כ המניעה הוא גם מלד השואל אבל לשון לא משאלי אנשי קאי רק על המשאל שאינו רוצה להשאיל. ובאמת הב"ח בהנהגותיו על הש"ס הנה גבי אוכף וכ' וז"ל דלא משאלי אנשי אבל לפע"ד יתא להנהגה זו כי רש"י ז"ל ביבמות שם כ' בעל החמור לא ה"י שאל אוכפו של זה לחמורו [וברש"י איתא הלשון לחבירו ולפי דעתי פשוט שהוא טעות הדפוס וז"ל לחמורו כי כן נראה פשוט מלשון ע"ש וע"י בספר ערוך לנר שנתקש' בהבנת דברי רש"י ולפע"ד ברור שהוא טעות הדפוס וז"ל לחמורו] ובאמת הדבר לריך מלמוד דלמה נקט גבי אוכף לא שילוי אנשי דהיינו שהמניעה הוא מלד השואל שלא ירצה לשאל מחמת דמסקב לי' לחמור הא כ"ס שהמשאל אינו רוצה להשאיל מחמת דכשיתן האוכף על החמור של השואל אזי מחמת הרכיבה על חמור אחר יתקלקל האוכף מתכניחו שנעשה במכוון לפי מידת החמור שלו וכמ"ש הש"מ שגורס באמת לא משאלי אנשי ובודאי לא בחסד גרם רש"י ז"ל לא שילוי אינסי ומפרש דקאי על השואל. אבל לפי הכ"ל ז"ל דלפתי"ש הב"י בשם הריעב"א ז"ל דמ"ד סימנים דרבנן כ"ס דחיישין לשאל' ואדרבה דלירי' גם בכ"ס וארנקי וטבעת דלא משאלי אנשי נמי חיישי' לשאל' ולפ"ז הא דפריך הש"ס חמור בסמיני אוכף היכי מהדרינן ניחוש לשאל' קאי בין אמאן דסבר סימנים דאורייתא ובין אמ"ד סימנים דרבנן ולמ"ד סימנים דאורייתא ה"י סני בהך סברא דהמשאל אינו רוצה להשאיל לחורא דבכה"ג לירי' מו"ל"ח לשאלה דלא שכיח ודמי לסימן אמלעי דסמכ"י ע"ז ול"ח דלמא אחרתי עוד כהני סימנין משום דלא שכיח. אבל למ"ד סימנין דרבנן אכתי לא הוי ניחא דבהך טעמא לחורא לא הוי סני דלא עדיף מסימן אמלעי משום דחיישין דלמא אחרתי. להכי קאמר הש"ס דלא שילוי אנשי דהיינו דמלבד המניעה מלד המשאל איכא מניעה נמי מלד השואל וכנ"ל א"כ בכה"ג דניחוש שמה אירע שני אנשים יחד המשאל והשואל שזה יהי' רוצה לשאל זה יהי' רוצה להשאיל דזה חשוב עוד חשש רחוק ביותר שידרמנו יחד שני אנשים היואלים מדרך סתם בני אדם ושבו דמו לסימן מובהק דלא חיישי' שמה אחרתי לכ"ע גם מה"ס ונשו"ה פריך אח"כ מהך דמלא קשור בכ"ס וארנקי וטבעת ומשני דכ"ס וארנקי וטבעת לא משאלי אנשי היינו דבכאן סני אס המניעה רק מלד המשאל לחורא שהרי הכא גבי גט בלא"ה הוי רק שאלה דיחיד ואך מ"מ למ"ד סימנין דרבנן לא מהני הך טעמא דשאל' דיחיד וכמ"ש אך עכ"פ בלירוף הך סברא דלא משאלי אנשי שניהם ביחד לכו"ע מהני ולהכי גבי מלאו קשור בכ"ס סני בהך דלא משאלי אנשי משום דהוי שאלה דיחיד ובני חמור בסמיני אוכף בעין דוקא הטעם דלא שילוי אנשי כיון דהוי שאלה דרביס למ"ד סימנין דרבנן ואס כה ניחא עכ"ל דהך דמלא בין כליו מייירי בכלי תשמישי ביתו וכמ"ש רש"י ותוס' ודוק כי הדברים נכונים בעזה"ש:

## עוד

הקשו על הח"ל מיבמות קט"ו גבי הנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא וכתיב ב"י חבי בר ננאי וננאי בר חבי כו' ואמרין התם למאי ניחוש לה אי לנפילה לא חיישין לנפילה אי לפקדון ביון דשמי' כשמי' לא מפקיד גבי וכתבו החוס' דמשו"ה ל"ח לנפילה משום דהוי נפילה דיחיד ע"ש וא"כ לפי שיטת הח"ל דשאל' דיחיד דמי לנפילה האין קאמר הנמרא אי לפקדון הא הוי נמי פקדון דיחיד ול"ח ולמה ל"י למימר הך כיון דשמו כשמי' לא מפקיד גבי'. והנה שמעתי תמו"ח שנתקשה בהך דקאמר הש"ס דלא מפקיד גבי' משום דשמי' כשמי' דמאי ריעותא הוא זה אטו אינס מפקידים אלל אנשים מעות מזומנים או חפלים מחמת שהמה בטוחים ונאמנים שיחזירם להבעלים ואיזו חשש יש בהשטר הלזה יותר ממעות מזומן. וזהו באמת חתי' עלוונה. ועפ"י זה מיישב שיטת הח"ל עיין בדבריו הנאמרים. אבל לדעתי עוד יש להקשות לפתי"ש הש"מ בב"מ בהך דפריך חמור בסמיני אוכף היכי מהדרינן ולמה לא פריך היכא מהדרינן כל אביר' בסמינים ניחוש לשאלה. והביא בשם גליון תוס' למרץ דאין לחשוך שאס ה"י רוצה ה"י כופר כשהשאלו ורק חמור בסמיני אוכף פריך שפיר דשואל לא האמינ כלום למשאל ע"ש. מבואר א"כ לפ"ז דכל שהאמינו הבעלים לזה בעלמס אין לנו תו לחוש כלל דאס הוא רמאי לא ה"י לו להאמינו מקודם. ולכאור' תמוה מאוד סוגית הש"ס דהכא ביבמות דקאמר בזה"י אי לפקדון. ולדברי הגליון תוס' מה לנו לחוש לזה כיון שהאמינו הבעלים לזה מקודם שהפקיד אללו את השטר. אין לנו לחוש דמה שרולי' לנכות בו המעות וזהו קושי' גדולה באמת. והנה לפע"ד נראה ליישב באופן אחר דהכי פרושי' דהש"ס אי לנפילה. היינו שאבד תמנו ומלאו זה ששמו כשם הנכתב בהשטר ובא לפינו לבבות בו. לנפילה ל"ח משום דהוי נפילה דיחיד שניחוש שמה חבי ב"ג אבדן ומלאו חבי ב"ג אחר ואי לפקדון היינו דניחוש שמה איס אחד דעלמא מלאו ואחרי כי לא ה"י יכול לנכות את השטר בעלמס מחמת שידעו אותו כי אין שמו כשם הנכתב בהשטר ויבינו כי הוא אינו המלוה רק נאבד מהמלוה והוא מלאו ע"כ הערים למסרו לחבי ב"ג השני

ורק שאין בדינו להוליא הדבר מחזקתו חוקת מ"ק בני רחיה ברורה וכ"ז א"כ רק כשאנו דנין לענין הדבר הזה להוליא מחזקת מ"ק אבל מ"מ אינו יכול לרדן מחמת חזקת מ"ק לענין אחר כגון לענין איסור וכדומה. דאין זה חזקה המכריע ונשאר בספק ועיין בהג"א ז"ל שם שנתקשה בזה הרבה עד שיאל לרדן ולחלוק דאינה מנורסת כלל. ולפי"ז דברי הרמב"ם ודפמ"י ז"ל נכונים בטעמם. ואמרת להביא ראיה לזה מהא דפריך בש"ס דב"מ דף י"ט בהך דמלא שובר דלימוש דילמא כתבי' כו' ולא נתנה כו' וזכנתה לכחזבתה כו' שלכאורה מאי קוש' דהרי למכירה ל"ח באבירה מטעם דמוקמינן אחזקת מ"ק. ולפי הג"ל ניחא דכיון שאין אנו באים לרדן לענין הכחזבה ורק לענין חזרת השובר ל"ש לאוקמי הכחזבה אחזקת מ"ק דאינה חזקה המכריע. משא"כ בשאר אבירות שפיר אמרינן דכיון דודאי היה שלו גם עתה א"י לעכב החזרה מזה הדבר להוליא מחזקת מרא קמא. והארכתיו בזה לומר דלפ"ז ע"כ אנו לריכין

מלחמות אריה

הלוה שילך הוא ויגבה אותו. ומעתה לא הוי פקדון דיחיד. דפקדון דיחיד לא הוי רק היכי שיכול להפקיד אצל אחר. אבל בכה"ג ש"כ ה' מוכרח לחפש אחר איש ששמו כשם הכתב בהשטר בכה"ג בודאי לא מקרי פקדון דיחיד וכן כתב הח"ל ז"ל בעלמו בתשובתו שם סי' קל"ד וז"ל ואל"ת היכי מרמינן שאלה דיחיד שהוא בכונת שואל ומשאל לנפילה שהוא בלתי כונה כו' וי"ל כיון דאין דעת וכוונת שואל ומשאל תלוי כלל בתקרה ההוא הדר הו"ל כשלא מדעת אלא בתקרה. ע"ש [ובאמת לפ"ז בפשיטות ניחא מה שמתמו על הח"ל מהא דפריך הש"ס מלאו קשיר בכים וארנקי וטבעת ימוש לשאל' דלדעתו בכאן גבי נט הוי שאלה דיחיד כמ"ש למעלי' ד"ל דהש"ס פריך מטבעת דכיון שהי' לריך לזה לשאל טבעת עם חותם כשמו ע"כ ה' לריך לחפש אחר איש ששמו א"כ אינו תלוי בתקרה רק בכונת שואל ומשאל ושוב לא חשיב בכעין זה שאלה דיחיד. אך י"ל דאכתי חשיב שאלה דיחיד מחמת שם האשה הנזכר בנט אולם בזה יש לפקפק דכיון דע"פ לריך ולחפש אחר איש ששמו כשמו אין זה מה שגם שם האשה הוא כשם אשתו חשיב שאלה דיחיד דכיון דשמו כשמו לא שכיח יוכל להיות דלא מלא איש אחר כשמו רק זה בלבד והבן.]. א"כ הכא שאלה שיבוא השטר לידי גוביינא ומוכרה ה' לחפש אחר איש ששמו כן פשיטא דל"ח פקדון דיחיד. ולפ"ז הא דקאמר הש"ס אי לפקדון לא קאי על הבעלים שהפקידו אלא על המולא השטר וע"ז דמי כיון ששמו כשמו לא מפקיד גבי' היינו אס לא מלאו בעלמו רק איש אחר מלאו ה' ירא לגלות לפני חבי ב"ג זה שהוא מלא את השטר מפני שאינו יודע איזה חבי ב"ג אבדו ושמה יבא לפני זה שהוא בעל השטר בעלמו ונאכזר מאלו. ויתפוס עליו כנגב ומש"ה לא מפקיד גבי' אע"פ שהוא בטוח גדול ונאמן ודו"ק כי הוא דבר נחמד לדעתי :

והנה

ראיתי להסת"ם אה"ע סי' נ"ח שכתב לחדש חומרא חדשה דהא דבכלים דלא משאלי אנשי ל"ח לשאלה ז"ח רק כשנמלא לבוש בהם אבל כשנמלא מונח בתוך הבגדים שפיר יש לחוש דשמא הבגדים המה שאלים לו והמשאל שכן הכים וארנקי שלו שהי' מונח בתוך הבגדים בשעה שהשאלו את הבגדים ולא נטלם מתוך הבגדים. אבל כשנמלא הנפטר לבוש בהם ל"ח להכי כיון דחזינן שהי' משתמש בהם ושואל שלא מדעת גזלן הוי לכן אחזקי איניש ברשיעי לא מחזיקין ע"ס. והנה במחכ"ת דבריו אלו ליחא לדעתי שהרי הש"מ בב"מ שם הביא בשם הרמב"ן ז"ל דלמה קאמר דחיישי' לשאלה ולא אמר למכיר' ומתנה ותירץ דאין לנו להוליא מחזקתו חזקת מ"ק. וביאור דבריו דבשלמא לשאלה שפיר חיישינן דהא ע"י החשש הלוה אין אנו מוליאין אותו מחזקתו שהרי האוכף מחזירין אותו רק החמור אין לנו להחזיר מחמת סימני אוכף דחיישינן לשאלה אבל אם אתה באת לחוש למכיר' ומתנה הא לא תוכל להחזיר לו גם האוכף בעלמו וזה אין בדינו להוליא מחזקתו חזקת מ"ק. א"כ לפ"ז אין לחוש ג"כ לשמא שכן המשאל הכלים דלא משאלי אנשי בתוך הבגדים דאם אתה בא לחוש לזה אי אתה רשאי להחזיר לו לירשי הנפטר גם את הכלים א"כ אתה מוליא מחזקתו דחזקה כל מה שביד אדם הוא שלו. ואין לדחות ולומר עפ"י מה שכתב הח"מ דבעגונה באמת חיישינן גם למכיר' ומתנה דא"כ לא ה' להגאון ז"ל להמליח דבר זה אלא ה' לו לומר בפשיטות דגם כשנמלא לבוש יש לחוש למכירה ומתנה אפי' בכלים דלא מושלי אינשי. ועיין בחת"ס סי' י"א שכתב שם דלהסבורים דחיישינן גבי עגונה למכירה ומתנה כ"כ חיישינן נתי לגזיל' ואבירה והאיך כתב כאן דאחזקי איניש בגזלן לא מחזיקין סוף דבר דברי הגאון מופלאים ממני. ולפע"ד אין לדברים אלו מקום כלל וגם הוא חשש רחוק שיטכח המשאל איזה דבר בכיסו כשמשאל הבגדים ואדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה וביחוד כשמשאלים לאחרים. לכן אין להחמיר לפע"ד כלל מטעם זה :

והנה

בעובדא שלפנינו לענין התירה דהך איתחא יש לרדן משני טעמים חדא מחמת הסי' בנפשו שהי' חניר יד ורגל ושנית מחמת הפחם שנמלא והנה הסימן שבנפשו במה שהי' חניר יד ורגל משתברא דיטלחשוב עכ"פ לסימן אמלעי דמתשו' מהרב לובלין שהביא הב"ש בק"ע סי' ש"ב דרגלי עקמומיות ל"ח סימן מובהק י"ל דעכ"פ הוי סימן אמלעי ולפ"ז גם חניר יד ורגל חשיב נמי סימן אמלעי. ועיין בחשו' מהרב לובלין סי' נ"ו ששם איתא הלשון עקומות והפוכות ללד פנים. ואפי' לפ"ז משתברא דחניר יד ורגל חשוב סי' אמלעי דיד ורגל חשיב טפי שני סימנים משתי רגלים ששתי הרגלים עפ"י רוב נתקלקלו כאחד. אבל יד ורגל אינו תלוי זה בזה. וא"כ אפי' אם נחשוב הסי' מה שהי' חניר רק לסימן גרוע יש להטריף מ"ש האחרונים אשר שני סימנים גרועים חשיב יחד כסימן א' אמלעי וחו' יש לסמוך על ההיתר של המתה"ל מפראב דסי' אמלעי בגוף וסי' מובהק בכלים מלטרפים להיתר עגונא :

**ולענין** אס יש לסמוך על הפחם משום דחשוב כמו כלים דלא משאלי אנשי כמו שהבאתי למעלי' בשם הגו"ב ושאר אחרונים בודאי להסבורים דבכלים דלא מושלי אנשי ל"ח לשאלה לכו"ע פשיטא שיש לסמוך ע"ז אבל

לריכין בחבירה לשני הטעמים שכתבו הקדמונים ז"ל הי"ל.
הטעם השני מטעם חזקת מ"ק לבר לא יולדק עדיין בהך
דחמור בסימני אוכף. דנהי דלא שאלו אינשי אוכפא מ"מ
ניחוש למכירה. דאף דלפנין האוכף מוקמינן אחזקת מ"ק
פ"ג אין להחזיר החמור שאין אנו באים להוליך אותו
מחזקת מ"ק דאנו חוששין שלא הי' שלו מעולם ומחמת
חזקת מ"ק של האוכף אין לרון לפנין החמור דאינו חזקה
המכריע. וכנ"ל בהך דשובר פ"כ אנו לריכין בזה לטעם
הא' דאין לחוש למכירה דמאין ידע המוכר כו'. וגם טעם
זה לבר לא יעלה ארוכה דעדיין נחוש בכל חבירה לשאלה
והשואל שילס קודם שבא לבר מעלמו וכסתמא דמלתא
לאחר שאברו ידע שיתחייב ובכה"ג נקנה החפץ להשואל.
עיי' ח"מ סי' רל"ה ובש"ך סס. ועתה בא המשאל ונותן
הסימנין יודע שהשואל אברו ובחמת הוא של השואל ורק
דלזה ליח דמוקמינן אחזקת מ"ק שלא ילא מרשותו להשואל
ושמא לא שילס ורק שיטערך לשלם ל"ח שאין חוששין רק
שיוחזר החבירה לבטליו וכמובן: והארכתי בזה הרבה ואכ"מ
הביאור:

**ומעתה**

בעגונא דליש לפ"ז שני הטעמים אלו וכנ"ל
שפיר י"ל דחיישינן גם למכירה וכדעת הח"מ
ז"ל וז"ל לפ"ז דבכים ארנקי וטבעת דמסמני ומזייג גם
למכירה ליכא לניחוש דלא מזבני דברים אלו וכמובן:
אולם עדיין יש לרון בזה תנר אחר לפת"ש הרמב"ן והרשב"א
ודעתם ז"ל לפרש הך דיבמות דף קט"ו סס דיחאק ר"ג
כו' דאזיל תקורטבא לאסתמיא ושלחו מהתם יחאק ר"ג
לאזיל תקורטבא לאסתמיא שכיבי אחר רבא דל"ח לתרי
יחאק ואייתי ראי' מהך שטרי דחבי בר ננאי כו' דאבבי
בהו זוזי דעיקר הפי' בטעמא דרבא משום דאמרינן כאן
נמלא כאן הייה ולי"ח שאחר ממקום אחר ששמו כן בא
לקורטבא והוא הוא שהלך לאסתמיא. ומעתה לכאורה לא
היה לנו לחוש לשאלה בעגונא דכאן נמלא כאן הייה. ואך

נודע מ"ש המוס' ז"ל בגדה דף נ"ח ללא שייך לומר
בשאלה דנולד ברשותו עליו הראיה דגם עתה אינו שלו
אולם למכירה ליכא לניחוש דכיון דעתה הוא שלו בזדאי
יש לומר שפיר כאן נמלא כאן הייה: ועדיין יש לעורר
ד"ל דהמוס' לא כתבו דבשאלה לא שייך נולד הספק
ברשותו רק התם בהך דחלוק לענין כיבוש שידוע לנו
בבירור שהוא שאלו ול"ח א"כ רשותו משא"כ בהך דעגונא
שפ"ז רק אנו דינין לחוש והרי במחליף פרה בחמור ומשך
בעל החמור את הפרה ומת החמור קודם שמשכו בעל
הפרה אמרינן דזה שנולד הספק ברשותו עליו הראיה
ופירשו רש"י וחוס' וכן פסק הרשב"א ז"ל בעלמו בחידושו
לכתובות דעל בעל הפרה להביא ראיה לכיון דמשך זה
הפרה החמור חשוב ברשות בעל הפרה אף דלא מת
החמור מקודם בטל התקא. וע"ז א"כ אנו דינין. אולם
זה יש לישב ולומר דשאני הך דמחליף כו' דמקודם שראינו
שמת החמור החזקנו לודאי שהחמור הוא של בעל הפרה
דכיון שמשך זה כו' ולכך עתה שנולד הספק חשוב נולד
ברשות בעל הפרה. משא"כ בהך דחשש שאלה בעגונא
שכלל עת אנו מסופקים אם הוא שלו או שאלו הוא אמו:
**אלא** שעדיין יש לערער ע"ז מהך דשטרי דחבי בר
ננאי דלפירושו ז"ל הא דאבבי בהו הוא ג"כ לרבא
מטעם כנ"ה והתם ג"כ הספק והחשש הוא בכל עת ואנו
דינין על הרשות בופא. ועלה על לבי דשאני הכא דבחמת
לענין גוף השטר אנו מחזיקים שהוא שלו דכל שיש ציר אדם
הוא שלו ורק דזה לי"מ רק לענין השטר שיוכל לעכב לעלמו
כל זמן שלא יפרע לו החוב אבל עי"מ לא יוכל לגבות בו
דהשטר אין גופו ממון לענין זה ועיי' בש"ך ח"מ סי' י"ט
ושפיר חשוב א"כ נולד הספק ברשותו לענין כנ"ה. אולם
עדיין נריך ביאור לענין חשש שאלה בעגונא דלא הי' לנו
לחוש רק בדברים העשויים להשאל דוקא דל"ש בהו חזקה
דכל שיש תחת יד אדם הוא שלו. אבל בדברים שאינם
עשוייה

**מלחמות אריה**

אבל להב"י בשם הריטב"א שסובר דלמ"ד סימניס דרבנן גם בכלים דלא מושלי אינשי חיישינן לשאלו יש לרון בזה
עפ"י מה שכתבתי למעלה דבהלטרפות שניהם יחד כלים דלא מושלי אנשי וגם שאלה דיחיד גם אינשו ז"ל תוריס
דלכו"ע לי"ח לשאלה. והנה כ"ת לא ביאר לי כלשון השאלו אם הי' נזכר בהפאם הנמלא אללו הסימן שבגופו שהוא
חיגר יד ורגל. או לא הי' סימן זה נזכר בהפאם ומן הסתם השערתי כי נזכר בהפאם. אחרי כי עפ"י רוב חכרים
המה בפאם סימניס כמו אלה. והנ"מ בזה כי אם לא נזכר שאלה דיחיד שיוזמן שישראל ג' יש חיגר יד ורגל
כמו שהוא המשאל בעלמו. אבל אם נזכר לי"ח שאלה דיחיד. אחרי כי בכונה חפשו אחר איש כזה להשאלו דכלא זה
לא הי' הפאם מוללח לפניו כלל וכל שתלוי צדעת ובכונה לא במקרה לא הוי שאלה דיחיד כמו שהבחינו למענ"ל בשם
הח"ז בעלמו שכתב בהדי' הכי [ודע דאפי' אי ניתא דמה שהוא חיגר יד ורגל לא הוי סימן מובהק מ"מ מהני
עכ"פ לניחוש ע"י זה שאלה דיחיד ולא עוד אלא אפי' בסימן גרוע נמי מהני לענין זה. וראי' ברורה לזה דהא
בסוגיא דיבמות שם איתא חבי בר ננאי וננאי צ"ח שכיחי טובא ומ"מ אחרין התם דלנפילה לי"ח ופירשו בחומ' משום
דהוי נפילה דיחיד. אלא דאפי' אי שכיחי טובא מ"מ כיון דלא הוי נפילה דכו"ע חשיב נפילה דיחיד וזה ברור לדעתנו]:
**אולם** לפת"ש למעלה לחלק בין לשון דלא שיולי אנשי ובין הלשון דלא משאלו אינשי דהיינו אותן שהמניע' הוא
תנר המשאל שחינו רואה להשאל וגם תנר השואל שכמו כן אינו רואה לשאלו הוי כלים דלא שיולי אנשי
כמו אוכף וכדומה אבל כים וארנקי וטבעת המניע' הוא רק תנר המשאל קאמר דלא משאלו אינשי והאד"ס"ל להב"י
בשם הריטב"א דלמ"ד סימניס דרבנן גם בכים וארנקי כו' נמי חיישינן לשאלה מ"מ באוכף וכדומ' שגם השואל מקפיד
שלא לשאלו גם המה תוריס דלכו"ע לי"ח לשאלו. מעתה פאם שכמו שאינו רשאי תנר חקי הממשלה יר"ה להשאל פאם
שלו לאחרים כן החק הוא שאינו רשאי לשאלו פס שאינו שלו ואם התנר תמלא בידו ענש יענשו שניהם כאחד כי על
שניהם הוא אומר שאינם רשאי לעשות כן. א"כ דמי להך דאוכף וגם הריטב"א תורה דבכה"ג לי"ח לשאלה:
**סימא** דהך מלתא שלפע"ד יש להתיר אסת"ר שמואל דוד נאדעל עפ"י החיריס הללו אי עפ"י סימני הגוף שהי'
חיגר יד ורגל בהלטרפות סימן מה שנמלא אללו הפאם שלו. וכבר כתבו האחרונים דסי' אמלעי בגוף
זסי' מובהק בכלים מלטרופיס יחד להיות חשוב כסימן מובהק. אפי' למ"ד דסי' דרבנן וכמ"ש מהר"ל מפראג צ' כיון דפאם
לא מושלי אנשי כמ"ש הגו"ב ושאר אחרונים א"כ הא דעת רוב הפוסקים דל"ח לשאלה. ג' אם לא נכתב בהפאם שהיא
חיגר יד ורגל חשיב שאלה דיחיד כמ"ש למעלה ולדעת הח"ז לי"ח לשאלה. ואך אם נזכר בהפאם שהיא חיגר יד ורגל נפל
הך התירא של הח"ז בבירא דלא תקרי תו שאלה דיחיד כנ"ל ד' מה שהעליתי שאפי' לשיטת הריטב"א דלמ"ד סי'
דרבנן גם בכלים דלא מושלי אנשי חיישינן מ"מ בפאם מודה. מכל הליו טעמא אמינא בשריותא דהך איתתא לעלמא
אם כ"ת וגם עוד רצ מפורסם ימכימו לדברי וד' ינילנו משניחות ויורני דרך אמת לבל אכשל ח"ו בדבר הלכה.
ידידו הדש"מ ונוטה אליו כנהר שלום ארי' ריב ברודא.

משויים להשאיל ולהשכיר נהי' לרין להכריע השטש מחמת חזקה זו וכמ"ש במק"א דחזקה דמה שיש ת"י אדם הוא שלו אינה חזקה להכריע ורק שאין זה יכול להוציא מחוקתו מחמת חזקה תרא קמא שיש לו ול"מ א"כ רק לענין הדבר הזה בעלמו אבל לא לענין איסור דמהי"ט לא מהני לענין החוב בשטר וכנ"ל. מ"מ כיון שאנו מחזיקים שהוא שלו הו"ל למימר כאן נמצא כאן היה וכנ"ל בהך דחבי בר נחאי והרי אנו חוששין בעגונה לשאלה בכל בנדים וכלים גם באותן שלא עשויים להשאיל ולהשכיר לענין החזקה לכל מה שהוא ת"י אדם הוא שלו אשר נגדרו בטוש"ע חו"מ סי' ע"ב לכל מר כדלית ליה. והנראה לדעתם ז"ל דדוקא בהך דשטר דחבי בר נחאי ס"ל דחשיב נולד הספק ברשותו אף שע"ז אנו דיין בכל עת ומשום דזהו בחמת חשש דחוק מאד שפול מהאחר ומאלו זה או שהפקיד ומסר לזה ורק דמ"מ להוציא ממון א"י גם בחשש דחוק כזה אבל מ"מ אכן לעצמנו מחזיקים שהוא שלו. ולכן לענין הרשות חשיב' ליה שפיר נולד הספק ברשותו משא"כ בהך דברים שאינם עשויים להשאיל ולהשכיר הנאמר לענין חזקה מטלטלין דבחמת גם בהני השאלה לא הוי מלתא דלא שכיחא כ"כ ורק דעיקר הטעם שם משום חזקה דכל מה שיש ת"י אדם הוא שלו ורק דבעינן שיהי' ספק השקול דבדברים העשויים להשאיל ולהשכיר תדיר השאלה והשכירות מזוי יותר מהמכירה וכמוכן שהמכירה הוא רק פעם אחת והשאלה והשכירות יוכל להיות הרבה פעמים. ויותר נראה צעיי' דכל זה הוא מתקנת חכמים בדברים שהשאלה והשכירות מזוי תדיר שלא יצטרך האדם כ"ע להעמיד עדים בשעה שמשאיל או משכיר וזהו לדעתי טעם מחלוקת הפוסקים הקדמונים ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל לא תקנו כזאת רק בעשויין לכן מחילתן ודרכן לכן. והחולקים ס"ל דכל שהשאלה והשכירות מזוי' בהן תדיר היא בכלל התקנה. ומעמה היכי שאנו דיין לענין אחר שלא להוציא הדבר מהמוחזק דל"ש לרין מחמת החזקה דכל מה שיש ת"י אדם הוא שלו וכנ"ל ורק שאחיה זה לרין משום כאן נמצא כאן היה שפיר אמרי' דל"מ ברשותו שבכל עת הוא הספק אללינו דאולי שאלו הוא גם בדברים אלו ושפיר חיישי' בעגונה בכל בנדים וכלים לשאלה ודוק. ולפי ה"ל אמיינא דבהך דלא מושלי אינשי כלל אף א"כ כמ"ש הבי' ז"ל דמ"מ כיון דיכול להיות שיתרמי שאלה גם בדברים אלו על לר' הרחוק ביותר לא עדיף ממ' דב"כ חשש אחרמי הוא תילתא דל"ש ביותר ול"מ אס סימנין דרבנן דמ"מ מאד אחר ל"מ זהו לשאלה מטעם כנכ"ה דכיון דלא שכיח כלל אכן לעצמנו מחזיקים שהוא שלו וחשיב א"כ נולד הספק ברשותו וכנ"ל בשטרי דחבי בר נחאי והבן :

**ורנה** מעכ"ה הביא קושיות האחרונים ז"ל על הל"ה ז"ל דהרי זהו רק סברת חביי אבל רבה בב"ב דף קע"ב ע"כ ס"ל דאין לחלק בהכי וכתב לתר"ה בעוב טעם ודעת ונועם. ונהנתי. ואענה גם אחני חלקי מ"ש בחידושיי בזה והיא דבחמת לרין להבין דכיון דרבה לא ס"ל לחלק בין נפילה דיחיד לנפילה דרבים אמאי הולרך להביא רא"י דל"מ לנפילה מדיוקא דמתניתין דלא ניחוש לנפילה לא מלינו ידנו בזהמ"ד בכל השטרות דכיון דכותבין שטר ללוה כשאין מלוה עמו לכל מר כדלית ל"י הרי יכול לטעון כתבתי ללוה ונפל ממני ומנאלתי וק"ש דיוקשה כן בכתב יד לדעת הסוברים דאינו יכול לטעון פרעתי או בנוונא דא"י לטעון לכולי עלמא פרעתי כגון בתוך זמנו. ואשר ע"כ אמרתי דעיקר השקלא וטריא התם בהך שטרא דלוייתי מתן מנה. היא רק משום דזה חשיב ריעותא דכיון דלא נכתב שם המלוה כדרך שטר מראין הדברים שכתב הלוח טרס שידע שם המלוה מי שילוח אללו ומשב דכשילוח מאחד יכתוב שמו. וזה עיקר החשש ולא דשמא של אחר היא שהלוח ועי"ז מיימי רבה רא"י דגם בכה"ג ל"מ לנפילה דזה לא חשיבא ריעותא מהך דשני יוסף בן שמעון דגם בזה יש ריעותא כו' מאלא ל"יין אז שם המלוה ע"י סימן משולש וכדומה. ואביי ס"ל דאין מכאן רא"י רק דלא חשיבא ריעותא כ"כ שנחוש לנפילה דיחיד אבל מ"מ י"ל דהוי ריעותא לחוש לנפילה דרבים. ולפ"ז י"ל דהיכא דאין הלוח טוען שלא לוח כלל ורק לענין שנחוש דשמא אחר הי' המלוה. לכ"ע לא חיישי' לנפילה אף לנפילה דרבים. דנפילה לא שכיחא דמזרז זהיר וא"ל למה שדמקו תמוס' דמה דאמר חביי ביכמות חי לנפילה מזרז זהיר היינו נפילה דיחיד וכמוכן. וא"ש דברי הח"ל ודוק. אך לאשר מדברי הקדמונים ז"ל בב"ב נראה לדעתם החשש הוא התם דשמא לא זה המלוה ע"כ נראין לי דברי כת"ה מדברי בזה :

**ובגוף**

למכירה משום דאמר' כנכ"ה העליתי דגם מדברי תמוס' והרא"ש ז"ל בהך דינחק ר"ג אין רא"י שחולקים בזה. אחר העיון ראיתי דמ"מ לאו ד"ה הוא דכבר נודע דעת הרי"ף ודעתי' ז"ל בהך דמחליף פרה בחמור ומת החמור דעל בעל החמור להביא רא"י הרי דס"ל דאולי' בחר רשות ממנו ולא דוקא בחר רשות התקנה וכיון דאין לנו לרין וליך בחר רשות המקנה דע"ז אנו דיין אולי' בחר הרשות

עשויים להשאיל ולהשכיר נהי' לרין להכריע השטש מחמת חזקה זו וכמ"ש במק"א דחזקה דמה שיש ת"י אדם הוא שלו אינה חזקה להכריע ורק שאין זה יכול להוציא מחוקתו מחמת חזקה תרא קמא שיש לו ול"מ א"כ רק לענין הדבר הזה בעלמו אבל לא לענין איסור דמהי"ט לא מהני לענין החוב בשטר וכנ"ל. מ"מ כיון שאנו מחזיקים שהוא שלו הו"ל למימר כאן נמצא כאן היה וכנ"ל בהך דחבי בר נחאי והרי אנו חוששין בעגונה לשאלה בכל בנדים וכלים גם באותן שלא עשויים להשאיל ולהשכיר לענין החזקה לכל מה שהוא ת"י אדם הוא שלו אשר נגדרו בטוש"ע חו"מ סי' ע"ב לכל מר כדלית ליה. והנראה לדעתם ז"ל דדוקא בהך דשטר דחבי בר נחאי ס"ל דחשיב נולד הספק ברשותו אף שע"ז אנו דיין בכל עת ומשום דזהו בחמת חשש דחוק מאד שפול מהאחר ומאלו זה או שהפקיד ומסר לזה ורק דמ"מ להוציא ממון א"י גם בחשש דחוק כזה אבל מ"מ אכן לעצמנו מחזיקים שהוא שלו. ולכן לענין הרשות חשיב' ליה שפיר נולד הספק ברשותו משא"כ בהך דברים שאינם עשויים להשאיל ולהשכיר הנאמר לענין חזקה מטלטלין דבחמת גם בהני השאלה לא הוי מלתא דלא שכיחא כ"כ ורק דעיקר הטעם שם משום חזקה דכל מה שיש ת"י אדם הוא שלו ורק דבעינן שיהי' ספק השקול דבדברים העשויים להשאיל ולהשכיר תדיר השאלה והשכירות מזוי יותר מהמכירה וכמוכן שהמכירה הוא רק פעם אחת והשאלה והשכירות יוכל להיות הרבה פעמים. ויותר נראה צעיי' דכל זה הוא מתקנת חכמים בדברים שהשאלה והשכירות מזוי תדיר שלא יצטרך האדם כ"ע להעמיד עדים בשעה שמשאיל או משכיר וזהו לדעתי טעם מחלוקת הפוסקים הקדמונים ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל לא תקנו כזאת רק בעשויין לכן מחילתן ודרכן לכן. והחולקים ס"ל דכל שהשאלה והשכירות מזוי' בהן תדיר היא בכלל התקנה. ומעמה היכי שאנו דיין לענין אחר שלא להוציא הדבר מהמוחזק דל"ש לרין מחמת החזקה דכל מה שיש ת"י אדם הוא שלו וכנ"ל ורק שאחיה זה לרין משום כאן נמצא כאן היה שפיר אמרי' דל"מ ברשותו שבכל עת הוא הספק אללינו דאולי שאלו הוא גם בדברים אלו ושפיר חיישי' בעגונה בכל בנדים וכלים לשאלה ודוק. ולפי ה"ל אמיינא דבהך דלא מושלי אינשי כלל אף א"כ כמ"ש הבי' ז"ל דמ"מ כיון דיכול להיות שיתרמי שאלה גם בדברים אלו על לר' הרחוק ביותר לא עדיף ממ' דב"כ חשש אחרמי הוא תילתא דל"ש ביותר ול"מ אס סימנין דרבנן דמ"מ מאד אחר ל"מ זהו לשאלה מטעם כנכ"ה דכיון דלא שכיח כלל אכן לעצמנו מחזיקים שהוא שלו וחשיב א"כ נולד הספק ברשותו וכנ"ל בשטרי דחבי בר נחאי והבן :

**ועדה**

על לבי להוסיף לפ"ז לומר עוד דאף להתוס' והרא"ש ודעתם ז"ל שפירשו הך דינחק ר"ג באופן אחר ונארי מתך סברה וטעמא דכנכ"ה מ"מ יש לומר דלאו משום דלא ס"ל בעגונה לרין מחמת כנכ"ה. ורק לדעתם ז"ל לא שייך בהך דינחק ר"ג לרין ולומר כאן נמצא כ"ה דאדם הדר בעיר אינו ברשות העיר שגדון לומר דנולד הספק ברשות זה ועיין רש"ב ז"ל בחידושי' לכתובות בסוגי' דה"י בה תומין שם שכתב דר"א נאיר מאוקימתא דרבא משום סיפא דנכנסה לרשות הבעל דס"ל דאשה לא חשיבא ברשות הבעל לנמרי דהיא ג"כ ברשות עלמא ולי' להך דמחליף פרה בחמור דמסקינן דבעל הפרה חשוב נולד הספק ברשותו וס"ל להך מפורשים ז"ל דאף לרבא נופא ז"א רק באשה שנכנס' לרשות הבעל דאשה חשיבא שדה של הבעל אבל לא באדם שדר בעיר. ועיין ברש"ב ז"ל בסוגין שהקשה לעצמו דהרי אכן קיי"ל בהך דכחכות כר"א דל"ל הך דרבא וא"כ נהי דרבא לטעמי' אזיל מ"מ אכן לדידן למה קיי"ל כרבא הכא ותירץ דלנבי

# שארות ותשובות סימן פו פו רצה קמו

הרשות נתנה עיין בקונטרס הכרפס ממני בספרו מ"ז של רש"י ז"ל חלק ח' מהארכתי בזה ולדעתם ז"ל א"כ אין לחלק בין שאלה למכירה וכיון דפסקי' דחיישי' לשאלה בעבונא עכ"ל ללא מהני חזקה דכנכ"ה להוליא מחזקה אשת איש ודלא כדעת הרמב"ן והרשב"א ודעתם ז"ל שהבאחי. ועיי' בתוס' כתובות דף ע"ו ר"ה כל הנולד כו' שהוקשו מהך דמחליף פרה בחמור וילדה לתן דהמע"ה ולא אמרי' דכל שנולד הספק ברשותו עליו הראי' ותיירו לחלק בין ספק הנולד לגריעותא לספק שנולד לטיבותא יעו"ש ובין אם נפרש דבריהם ז"ל אלו הסתומים כמ"ש הריב"ז ז"ל ללא אמרי' כל שנולד הספק ברשותו כו' רק בכה"ג דבעל הפרה בא לבטל המקח שהי' לפינוי ברשותו לא זולת. בין אם נפרש כמ"ש אנכי ררק לגבי ריעותא תלין ברשות דלרשות האחר ללא איתרע הו"ל כאילו לא נולד ריעותא כלל משא"כ ענין הטובה ל"ש לרון בעבונא לענין חשש מכירת בגדיו וכליו מטעם כנכ"ה וכמוכ"ן. והנה לדעת הרי"ף ז"ל ה"ל י"ל באמת דאין ראיה מהא דחיישי' לשאלה דל"א כנכ"ה בעבונא דיי"ל דרוקא בהך דמחליף כו' ס"ל דכיון דאנו דנין ומסופקים על גוף המקח חשוב ברשות בעה"ח שהי' שלו עד עתה והוא עומד ברשותו ג"כ משא"כ בהך דשאלה דא"כ הוא לא היה שלו מעולם גם הוא ז"ל יודה ללא שייך לילך בתר הרשות שהוא בו בלי קנין ושפיר חיישי' בעבונא לשאלה אבל למכירה שפיר אין לחוש מטעם כנכ"ה כיון שעמה הוא שלו וליכא למיחש לדיחיד וכנ"ל. אך לדעת החוס' בכתובות בתירולס ה"ל דל"ל בכה"ג כלל כנכ"ה פשיטא שיש לחוש למכירה ג"כ ואין להקל בדיחיד וכמ"ש. וכי' אמנם להתלמד במק"א לסמוך ע"ז לבד. אולם בגרונ שאלתינו דבלי"ז רבו לדרי ההיתר פשוט וברור דיש להצטרף דעת גדולי הקדמונים ז"ל הרמב"ן והרשב"א ודעתם לסיק וסעד להחיר :

**ידענין** הממון הנשאר מהנפטר במינכטן הנה מ"ש מעכ"ת דיב שני עדים לא אבין דעדותו של הר"ה שארף אינו כלום רק כשנצרך מה שהעיד ר"י וואלפא שנית דזה השליח הבט אשר נקרא מאת הר"ה שארף אברהם פאפא הוא בעלמנו האיש אשר הוא מכירו מקאוונא בשם הירש פאפא דבלי"ז לא נדע כלל שהאיש מקאוונא שאלו דנין עליו ה"י קורא עלמנו בשום פעם אברהם פאפא. ואין כאן איפוא רק עדותו של וואלפא לבד דל"מ רק להחיר האשה אבל לא לענין הממון ולדעתי א"כ העיקר שיש לסמוך על כתבי קוויטטונגען מהמכס שנמלאו אללו ע"ש הירש ריטמאן ולדמות זה לאבירה דל"ה לשאלה ולפקדון לדעת החוס' והקדמונים ז"ל וכמ"ש מעכ"ת ואין לחוש לפקדונו של הש"ך ז"ל. ומה שנדחק לפרש הך דבפירות בכלי דמיירי בכלים ללא מושלי דוקא וכמ"ש האחרונים ז"ל. אולם עדיין יש לעורר דכיון דעיקר הא דמהני סימנים באבירה וכ"כ לא חיישי' לשאלה הוא משום דניחא ל"י לבטל אבירה א"כ י"ל דבירושה ל"ש זה די"ל דאחר הוא שמת שיש לו יורשים קטנים דל"ש לומר דניחא להו ובשלמא באבירה ניחא דל"ח שנאבד מקטן ללא שכיחא שיהי' בידו חפצים ועכ"ל הכי דאליכ יוקשה בנמצא דבר שאין בו סימן דהרי הוא שלו דנתיאשו הבעלים דאכתי יחוש לקטן דליכא יאוש וכמבואר משא"כ במעות עובן פשיטא דיש לחוש ליורשים קטנים כמו לגדולים. אולם אחר העיון אמינא דהך דניחא ליה היינו דכיון דזה טובה גם לבטל האבירה תקנו חכמים שלא לחוש הרבה ושפיר אין חילוק בין קטן לגדול כיון דמטעם תק"ה והפקד ד"ר קאחינן. והא דפרין מהך דשטר ניחא ל"י ללוה כו' היינו דבזה ל"ה להם לתקן כיון דליכא טובה ללוה. ואמינא רא"י לה מהא ללא צעין לגבי סימן שיהי' דבר שבדראי ידע שגפ"ל כמו דאמרינן לענין יאוש. ועיין בריב"ז ז"ל שכי' דלפי המסקנא גם בהך דמלאו לשטר

בחפיסה שפיר מחזירין ע"י סימן דלא פליג רבנן עיין עליו. ועיין רמב"ם ז"ל שכ' דמחזירין חמור בסימני מרדעת. וכחבו האחרונים ז"ל דאף דמרדעת ל"ש לומר דלא שאלו אינשי. דזה ל"ש רק באוכף דמסקב ל"י לחמרא. מ"מ אן לדידן שפיר מחזירין מטעם חקנת חכ"ל דלא ניחוש לשאלה וקושי' הש"ס לא היה רק אשפור דקרא. עיין דבריהם ז"ל ולכאורה בהך דמרדעת ל"ש לומר ניחא ליה לבטל אבירה דמימר אמר עדים לית ל"י. דחמור הוא דבר שיש בו סימן ואס' יש לו סימן בהחמור בודאי לא ניחא ליה שלא נחוש לשאלה להחזיר בסימן המרדעת. ולא דמי לפירות בכלי דפירות הוי דבר שאין בו סימן. ועכ"ל כסדרת הריב"ז ז"ל דמטעם לא פליג קאחינן. וכ"כ ז"ל לפי"ז לדעת הב"י ז"ל דאי סימנין דרבנן חיישינן גם בכלים ללא מושלי אינשי. דאחמור דקרא י"ל דבאמת מיירי שאומר סימן בהחמור ורק דלא מהני מן התורה רק בצירוף האוכף. דחשש שאלה בזה הוא גם כן כמו סימן עכ"פ. ויודע דעת הפוסקים ז"ל דבצירוף סימנין הוי כסימן מובהק; ואך דעדיין יוקשה דאן היכי מהדרינן דאי אומר סימן בהחמור בלאה"כ מהדרינן משום הסימן. ואל"ה ניחוש לשאלה דבזה לא שייך סדרת ניחא ליה וכנ"ל. ועכ"ל דלא פליג רבנן וכנ"ל בשם הריב"ז ז"ל ודו"ק:

**אחר** בירור הדברים האלה הנה אס' ידוע זאת מפי אחרים מכירו שהאיש שהי' בקאוונא בעסק העלים ה"ל ה"י האיש הירש ריטמאן מהארדעץ או הירש ריפמאן אס' יחברר שכן שם בעל האשה (ולענין המעות אמנם לריך בזה להחברר ג"כ שהקוויטונגען מהמכס ה"י של בעל האשה אף שכתוב בהם ריטמאן. אחרי שע"ז נבנה יסוד חזרת המעות (היורשים ה"ל) ושלא ה"י עוד שאפפער יחר זולתו הנני מסכים לדעת מעכ"ת הן בדבר היתר האשה והן בדבר חזרת העובן. אך אס' מעדיין רק עפ"י מה ששמעו מפיו קשה להחיר אחר שהאיש ההוא החליף פעמים רבים שמו וכינויו וגם בקאוונא עלמנו קרא שמו כ"כ הירש פאפא דחזינן דבשם זה ניכר מקאוונא ל"י יונה וואלפא. ואין מקום להחיר בזה רק א"ל דבגד ל"יית לא מושלי אינשי ונחליט כדעת רבים החולקים על הב"י ז"ל מה שאין עמדי ביחוד אחרי דגוף הדבר דבגד ל"יית לא מושלי הוא נילתא חדתא דחדת לן המהרי"ט ז"ל ולא נמצא בש"ס ופוסקים הראשונים ז"ל. ודי שנצטרף זה לסניף אבל לא שנסמך ע"ז לבד וכ"ש דאין לסמוך לומר בזה על הקוויטונגען והמכתבים וכאשר כתבתי בדברי הקודמין והנלע"ד כתבתי: וה"י טוב ייללו משגיאות ויעשה עמנו נטובה אות ובתורתו יראנו נפלאות כנפשו הנבחרה מלאה לה רוח דעת ויראת ה' וכנפש ידיו נלח מכבדו ומקורו כערכו הרמה ודו"ש ותורתו כל הימים :

## סימן פו

**ע"ד** העבונה אשת ר' יוסף ב"ר אהרן מקארלין ניסו של ר' אברהם יחאן מקארלין אשר ה"י בהקאזיטקע של הבארקע אשר נשרפה. והתבערה החחילה מהקאזיטקע ואחר שנבנה נב"ע כד"ת כפי הנב"ע הרלוף מר' יוסף ליב ור' אפרים ור' אביגדור הנה היואל מדברי כולם כי ר' יוסף ב"ר אהרן ה"ל הלך בפניהם לשכב להקאזיטקע וסגר הדלת בעדו ואח"כ שמעו קולו מהקאזיטקע שלעק אוי הנילו אותי ולא יכלו מחמת האש הגדולה וביחוד העיד ר' אביגדור שדבר עמו מקודם ואח"כ בעת ששמע קולו ורץ להקאזיטקע וראה האש שבר או פתח בחזקה הדלת ושמע קולו מתוך העשן הגדול להנילו ונעק וקרא אליו שיבא אליו ולא שמע עוד והוא ירא לנפשו וברח מפני האש ואח"כ נמצא גוף חרוך במקום הקאזיטקע. גם הגידו העדים

לעורר דא"כ נאמר א"כ גם הך טעמא דחזי נבראי לחודא כלי נברא חרובא הי' עופיל לרבא ויקשה דהרי לעיל שם בעי למיפשע דאינה נאמנת גם בהחזיקי' היא תלמתי בעולם מהך דעשינו עלינו בית כו' ודמה שאני החס דהכי קאמרה וא"ל דכי היכי דלדידך איתרחיש ניסא כו' ועיין ברש"י והקדמונים ז"ל שפירשו דמדבריו למרנו דכשנתמלי הבית עשן ברהה ולא המתינה ואי משום עשן כי היכי דלדידך כו' ומעתה אף דלטעמ' דהכי קאמרה ל"ד להך דפשינו עלינו בית כיון דאמרה חזו נבראי שהאש אוכלתו משא"כ בהך דעשינו עלינו בית דמאמירתה מוכח שלא המתיני' מ"ת הרי לא מצריכינן להך טעמי' רק אי נימא דהחזיקי' היא תלמתי נאמנת אבל אי נימא דאינה נאמנת בלא"ה ניסא הך דעשינו עלינו בית דבכל תלמתי' וכדומה קיי"ל דאינה נאמנת אף שאמרה שבדאי תת דתלינן בדרמתי ומא יופיל לזה א"כ הא דקאמרי' חזו נבראי ובימור בהך דכי נגנא ידוע הי' השריפי' ולכ"ע פשיטא דשייך בדרמתי אף שאומרת שמת ובשלמ' אי נימא דהך דחזו נבראי כו' והך דנברא חרובא כו' מד טעמי' הוא וכנרא' מדברי הרשב"א ז"ל שהבאתי ניסא דהך דחזו נבראי מטלק שאינו ודאי בדרמתי ורק מששא ולזה עופיל הך דנבר' חרובא כו' אבל חזו נבראי לחוד לא חזין מה יועיל לענין חשש בדרמתי דאי"כ בכל מת במלמתי'. גם מה שפי' דהך ואמרה בתחלי' היינו או שאמרה דאם אמרה בתחלה חזו נבראי לא צפינן כלל נברא חרובא הוא תמוה דאף לדעתו ז"ל זה אינו רק אליבא דרבא והרמ"ה אזיל אליב' דרשב"א דפליג בהדיא דלא מהני גם מה דאמרה ח"ג כו'. וגם מה שפי' דמה שפי' הרמ"ה ז"ל וכיון שהיא אומרת שהחרוך הוא בעלה לאו ברובא דה"ה שלא אומרת כלל. תמו' דפשיט' דלא הו"ר להשמיענו היכי שאומרת על גוף חרוך שפינינו רואות שאינו ניכר מי הוא שהוא בעלה ורק דכוונתו הוא שאומרת עתה שידועת שבעלה נשרף ורק דבזה יש יותר חשש בדרמתי מהיכא שאמרה בתחלי' חזו נבראי כו' דעכ"ל לדעת הב"ח ז"ל דלי"ח לברדמתי דזה דמי תמש למת במלמתי' ועוד גרע אחרי שרואת גוף חרוך וכמוכן. ולפי' אין ראוי דמהני גם בלא אמרה כלל גם עתה דיש לומר דלא תהני תה שנתמל גוף נברא חרובא רק לענין חשש בדרמתי אבל לא שדרון עי"ז מעלמתי דזה הוא הגוף החרוך הוא ולא אחר. ומלבד זה יקשה לפי דעתו הי' ברעת הרמ"ה ז"ל דבהך עובדא דנגנא ע"כ הי' עוד אחד שניכר שהפיסת ידא אינו מהגוף החרוך דא"כ מ"ע דרבא כיון דע"כ שנים היו מהכ"ת נאמר שהפיסת יד הוא מהאחר ונברא חרובא הוא בעלה דכ"כ נוכל לומר להיפוך וכל הדיוקים וההוכחות שכתבו האחרונים ז"ל אין בהם כדי שביעה וביחוד לדעת הב"ח ז"ל דרבא התייר מכל טעם משני אלו בפ"ע דאין ס"ד לסמוך על השערות כאלה להתייר ולומר שהגבר' חרובא הוא הבעל ולא האיש האחר. ואחר כ"ז יפלא דרבא מסייע סברתו מפסתא דידא דקאמרי' ועוד נברא חרובא ופיסתא דידא דשד"י ולפי' זהו המגרע וזה סימא באמת:

העדים שהיו מכירים את הקול כי הוא קולו של ר' יוסף ברי' אהרן הג"ל יולא מהקאיוטקע. זהו תוכן הגדת העדים בקי"ור. גם הוסיפו והגידו כי בעת שהלך ר' יוסף ברי' אהרן לישן בהקאיוטקע לא הי' איתו איש אחר זולתו ואך הוא לבדו הלך להקאיוטקע ומגר הדלת בעדו ואמר בזה הלשון בלינה זו אישן לבדי וישן כי המעשה הנוראה חיקלע בעו"ה בק' אמרתי לפתוח בהללה המרת האשה העבוי' תחלה וזה החלי בעו"ה אשר תאחו אשאלה עוד לכל אכשל ברבר הלכה זו חומר איסור אשת איש :

**מקור**

הדברים נש"ם דיבמות ר"פ האשה שני דף קט"ו והוא נברא דבשילהי הילולא איתלי נורא כי נגנא אמרה להו דביתא חזו נבראי חזו נבראי חזו נברא חרובא דשדי ופסתא דידא דשדיא סבר ר"ח בר אבין למימר היינו עשינו עלינו בית וכי' אמר רבא מי דמי התם לא קאמרה חזו נבראי כו' ועוד נברא חרובא דשדיא ופסתא דידא דשדי'. ורשב"א נברא חרובא דשדי' איתא אינש אחרינא אחא לאזלי ואכלתי' נורא ופסתא דידא דשדיא נורא איתליא ואחיליד בי' מומתא וממתת כיסופא אזיל וערק לעלמא ע"כ. והרי"ף ז"ל בהלכותיו הביא הך עובדא דשילהי הילולא דרבא אמר נאמנת ורשב"א אמר האי נברא חרובא כו' נראה שפירש דרשב"א לא חזר בו ממה דס"ד ומדסביא דברי רשב"א לבסוף נראה שדעתו דהלכה כרשב"א וכן הבין מדבריו הגמ"י ז"ל עיין בדבריו ז"ל דאמר שהביא דעת המפורשים ז"ל שפסקו כרבא כי דעת רבנו הרי"ף ז"ל דהלכתא כרשב"א וסיים שכן דעת רוב הראשונים ז"ל. ועיין ברש"ש ז"ל שגם הוא כתב כדברי הרי"ף ז"ל ולפי' כנ"ד לכאורה לא תבעי' שיש להחמיר לדעת הרי"ף והרא"ש ודעתם ז"ל דהלכה כרשב"א אלא אף לדעת הפוסקים כרבא עדיין לא נדע דילמא רבא גופא לא התייר רק התם דאמרה חזו נבראי ולא משום נברא חרובא הנמלא לחוד. וכן נראה מדברי הרשב"א ז"ל בסוגין שכתב וזה"ל ומיהו מדקאמרינן סבר ר"ח למימר משמע דלית הילכת' הי' אלא כרבא דאמר דל"ד כיון דאמרה חזי נבראי כו' הנה תפס במושלם דעיקר היתר משום דאמרה חזו נבראי ויותר מבואר כן בדבריו ז"ל בדף קכ"א בהך שעלמה בידס רגלו דאם מן הארכוב' ולמעלי' תנשא שכי' דמיירי שקשרוהו ורגלו אבל בנפל למים והשליכו ממידה ולא עלה בידס רק אחד מאבריו או אף כל גופו בלא ראשו חוששין שמתא מאלס אחר הוא וראי' מהך דאיתלי נורא כי נגנא ואשתכח נברא חרובא כו' ואפי"ה חוששין דילמא אינש אחריני' הוא כו' ועד כאן לא פליג רבא רק משום דאמרה חזו נבראי חזו נבראי עיין בדבריו ז"ל דמבואר דס"ל דעיקר מה שהתייר רבא הוא משום טעמי' דח"ג עיי"ש. אולם תלמתי להב"ח ז"ל בתשובותיו סי' נ"ה בעובדא כעין כ"ד שנטה קו להקל והאריך. הרבה בדקדוק לשון הסוגי' וביאורה. והיולא מדבריו שם שמתך להקל על דעת הרמ"ה ז"ל הובא בריו ז"ל דעובדא דנגנא מיירי שאותו פס ידא אינו מהגוף החרוך הנמלא אבל אם לא הי' אלא איש חרוך או שהי' פס ידא והוא תאיש החרוך נאמנת. חזין לדעתו ז"ל דעיקר החשש משום שודאי הי' כאן תרי נברי' אבל אל"ה לא חיישי' לכ"ע לאינש אחריני' ולירף לזה דעת הרבה פוסקים דהלכה כרבא דאף דהתם אמרה ח"ג כו' מ"ת יש להתייר גם ככה"ג דרבא מתרי טעמי' התיירה משום דקאמרי' חזו נבראי כו' וגם משום הנברא חרובא שנמל' ומדקאמרי' ועוד מוכח דבכל אחד מהבי' טעמים אלו יש די להתייר. וכי' דמה דסיים הרמ"ה ז"ל באם לא נמלא אלא גוף חרוך וכיון שהיא אומרת כו' ואמרה תחלי' כו' או אמרה קאמרי' עיי"ש שהאריך קלת. ותייהו רבות קאחזי' בדבריו דבת"ש דהך ועוד הוא טעמא אחרת ולא בלירוף וכדמשמע לכאור' לישנא דועוד כו' יש

**אולם** לעומת זה יקשה לדעת החולקים על הרמ"ה ז"ל מהא דקאמרי' אליבא דרשב"א ופסתא דידא דשדיא נורא איתלא והיינו שהאש תוכל לתלוש ידא כשהוא בחיים ולמה לא קאמרי' דמאיש האחר הוא הגוף החרוך והפיסת יד ואף אי נימא דהידי הי' שדי מרחוק הרבה מהגבר' חרובא שא"ל לתלות שהפיסת יד הוא מן הגבר' חרובא מ"ת הרי נוכל לומר דמשנים אחרים המה הגוף החרוך מאחד והפיסת ידא מהשני לכיון דחיישי' לאחריני' מה לי אחד מה לי שנים. וגם דמה עזר הביא רבא מפסת' דידא כיון שהעיקר ל"ד התייר הוא משום הגבר' חרובא ופיסתא דידא גם אם לא יזיק עכ"פ לא יוסף אומץ בהתייר' דהך איתתא. ומלאתי להריטב"א ז"ל במירושו שהרגיש

לומר דאיכ' רוב נגד הקרוב רובא דעלמא וליד' להך דיושבת בין ההרים דב"ב שם וכאשר יבואר בדברינו להלן ל"מ קורבא להוליאה ממזקת א"א דגס ברובא הסמירו מז"ל במשאלים וכי"ש קורבה דגרע תרוב לרידן דקיי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ועיין בפוסקים דקורב' וזוקה שקולים המה לרידן ול"מ א"כ קורבא גס מה"ת נגד חזקת א"א. דמלבד שזה דוחק לחלק בין קורב' לקורב' דגס קורבא במקומו ממעט קורבא קאמינן עלה ורק דכיון שהוא במקומו ממעט אלים טובא ועדיף ל"ע תרובא וכמבואר. יש לי להבי' רא"י מהך דזימן שמורים כו' בינה דף ו' דקאמרינן בש"ס שם אהך דבתוך הקן ומלא לפני הקן אמורים ממשיע ל"י לר"ס דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ואפ"ה דוקא במלאן לפני הקן אבל היכי שמלאן במקומו בתוך הקן מותרים וע"כ משום דהוי במקומו ממעט דעדיף תרובא אף דגולות רכין לפרוח והמה בכלל גודרות. והנה ר"תי לחלק דבשריפ' דרך לברוח משא"כ בהך דרולח ובהך דגולות אולם זה ל"ש רק היכי שיש לרדן שברח קודם שנלחץ האש בקירות הבית ולא ה"י מעכב זידו לברוח משא"כ היכא שנודע עכ"פ שה"י בתוך האש שה"י עכ"פ משא"כ קרובה שלא ה"י ביכלתו לברוח דבזה אף א"ס אמנעט שפ"ל הרחוק ה"י יכול להגלל מ"מ היכא שנמל' גברא חרובא שפיר הוי ל"י לומר דבעלה הוא כיון שהוא ה"י שם והו"ל קורבא במקומו ממעט ומ"ט א"כ דרחב"א דכיון דאמרה חזו גבראי שהאש אוכלתו נהי דחייש לבדדמי שלא ראתה שאוכלתו ממעט מ"מ הרי ראתה אותו בתוך האש דלזה ודאי מהימנא ולא גרע א"כ מהך דגולות וכנ"ל :

**י"ש**

מקום אתי בראש לומר דכיון דבדליקה דרך שיבואו מליים דמי להך דדף צב"ה שם דל"ש קורבא וצוה אמרתי ליישב ג"כ הא דקאמרינן לרחב"א אינש אחרינא דבעי לאזולי ולא אמרינן סתם אימר מאחרינא הוא ועממ"ל דסתם לאחרינא ל"ח דהו"ל קורבא במקומו ממעט וכנ"ל. אולם צל"ה יש לומר דבלי להזיל פשיטא דלא חיישינן שאינש אחר נכנס למקום התבערה וגרע טובא מהך דאין השיירות מלויות ויושבת בין ההרים. ואי דניחוש שה"י מקודם שם י"ל א"כ דמייירי שידוע שלא ה"י מקודם שם רק חתן וכלה וכדמשמע לישנא דבי גננא כילה של חתן וכלה. וע"כ אנו לריכין לומר כן דלחל"ה ורק דמייירי שיש חשש שבשעת המחלת הדליקה כבר ה"י שם איש אחר. לא שייך גס כן לומר דהא דל"ח סתמא לאחרינא משום דהוי הבעל קורבא במקומו ממעט כיון שאתה חושש שגם האינש האחר ה"י שם וגם הוא א"כ קרוב במקומו ואף שהבעל ודאי והאחר ספק לית לה בה כיון דמ"מ הספק היא בגוף הקורבא במקומו. ומלבד שזה ברור מאוד בסברא. אמרינא להביא רא"י ברורה לזה מהא דאמרינן בש"ס דב"מ דף כ"ג מ"ט אמרו תקום לא הוי סימן דאמרינן כי היכי דאיתרמי לרידן האי תקום איתרמי גס לחברך האי תקום ואמאי לא מהני מעטעס דכיון שזה בודאי אבד במקום ההוא הו"ל איהו קורבא במקומו ממעט דעדיף גס תרובא. ול"מ דיוקשה למ"ד תקום לא הוי סימן אלא אף לרידן דקיי"ל תקום הוי סימן מ"מ ה"ט משום דלא חיישינן לאיתרמי ודמי רק לשאר סימנים אמלעים ול"מ א"ס סד"ר רק מתורת תקנתא דרבנן במליאה אבל לא בגט שנאבד ולמה לא יופיל בכ"מ מעטעס דהו"ל קורבא במקומו ממעט דאליס טובא. אלא ודאי דכל היכא שיש ספק וחשש שגם הדבר האחר ה"י כבר במקום הזה ל"ש לדון מעטעס קורבא במקומו ממעט וכנ"ל וזה רא"י ברורה לדעת: **והנה** מלאתי וראיתי להרשב"א ז"ל בחידושו לסוגיא דידן שכתב אהא דאמרינן אליבא דרחב"א אימר אינש אחרינא כו' וז"ל ואף כאן אמרה בדדמי רבברה בעלה היא. ונראה דהא דהכריח רבינו ז"ל לומר ולפרש

שהריש קלת בזה ופירש שהפיסת יד ניכרת ה"י שהוא של חתמא ורחב"א חייש א"כ דנורא איתלחל לפיסת ידא דחתמא וברח ואזיל לעלמ' וגבר' חרובא אחרינ' הוא ולפי"ז א"כ גס להפוסקים כרובא ואף א"ס נאמר כמ"ש הב"ח ז"ל דהך ועוד גברא חרובא כו' דקאמר רבא הוא טעם עומד בפ"ע אין רא"י מ"מ דל"ח לאחרינ' כלל וכל שנמל' גוף חרוך איתמא שרי'. ואדרבה יש מזה קלת רא"י להיפוך מדלייקה רבא להטעם השני גס פיסת ידא דחתמא דשד"י והיינו דס"ל דאין דרך האש לתלוש ידא מחיים ומוכה שנסרף ונתחרך הגוף ומפני זה נפל פיסת היד והפיסת ידא א"כ אחר עם הנבר' חרובא וכיון דהפיסת יד ניכרת שהוא תבעל' יש הוכחי ג"כ מזה שנסרף וז"ל דמייירי שהפיסת יד נמל' סמוכה להגוף החרוך ולא תרחוק הרבה דאל"כ יש מזה רא"י להיפוך דנבר' חרובא אחרינ' הוא ולא בעלה של זו שהפיסת ידא ממנו. ואף דנא' דאין זו רא"י ברורה דהגוף החרוך הוא ודאי מאינש אחרינ' דו"ל דהיד נתלש ממנו מחיים ובברחו מהאש תרחק ונסרף במקום הזה דאף לרבא עכ"ל דזה הוא באפשרי על דר הרחוק ביותר דאל"כ לא ה"י לריכין להך דנבר' חרובא הנמל' כלל וכמובן. ורק דלדידי' זה דבר רחוק שהאש תתלוש ידא מחיים ודמי להך דכבר ונמל' פירוין דבמקום שאין תינוק שדרכו לפרר איתרע לה חזקה וסברת דזה שנאבד נמל' אבל מ"מ אין לסמוך להתיר בשביל זה לבד מ"מ כיון דבין כך וב"כ אתה ל"ל שהאש תלשו להפיסת ידא בעורו בחיים א"כ שפיר י"ל כמו כן דאזיל לעלמ' וע"כ דמייירי שהפיסת יד נמלא סמוך להנבר' חרובא באופן שא"ס מייכה הוא אל"ל שנתלש מחיים וכיון שא"ת לחוש דערק ואזיל לעלמ' עכ"ל דהאש תלשו מחיים ע"ל הרחוק יש מזה עכ"פ סעד ועזר להתיר ג"כ. ור"תי לומר דנבר' אינו מרחוק דיש לומר דהאש תלשו לידו מחיים וטעמ' דליירוף פסתא דירא היינו דכיון שנמל' סמוך ממעט לגוף החרוך אמרינן דמיייה הוא ודמי להך דמלא כלי ולפניו פירות דכל שאין הוכחה דלאו מהכלי הוא הפירות הם ג"כ של בעל הכלי שנותן בה ס' עיין ש"ס דב"מ דף כ"ה ובפירש"י ז"ל שם ורחב"א ס"ל דכיון דדרך הרולה להזיל להתקרב את עצמו כל מה שיוכל לזה שרולה להזילו אין רא"י א"כ דפיסת יד הנמל' בסמוך להגוף החרוך מיי' הוא. וצוה ניחא הא דקאמר אליב' רחב"א אימר אינש אחרינ' איתא לאזולי כו' ולא קאמר סתם אימר אחרינ' הוא ועיין בדברינו להלן והבן. אולם יומר נראה מ"ש בראשונ' דטעמ' דליירוף הפיסת יד אליב' דרבא הוא משום דאין דרך האש לתלוש ידא מחיים וכנ"ל ולא משום ההוכח' דנמל' סמוך לגוף החרוך דמזה אין רא"י וכמ"ש לרחב"א ודוק. אחרי כל המצובות והקוסיות צביאור הסוגיא הלזו וביאור בשטות הפוסקים הראשונים ואף גס האחרונים ז"ל נלעוד לעד להלאה לברר הדברים כפי ענין דבשורשם ומזה יפוז אור ע"פ כל דרכם של כל אחד ואחד מהפוסקים ז"ל אשר מפיהם אנו חייין והסוגן לארס דעת הוא יסגני לבל ינטו אשורי מני הדרך : **הנה** אנכי הקשיתי לשאול דאמאי ניחוש כלל לאיש אחר שבא לכאן והוא הוא הנשרף דכיון דבעלה של זו ה"י מתחל' במקום הדליקה הוא א"כ הקרוב ובמקומו ממעט וקורבא כזו עדיף ל"ע תרובא וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' לב"ב בסוגיא דרוב וקרוב עיין עליו. ולכאור' עלה על לבי דבארס לא שייך זה שדרכו לילך אנה ואנה וכדאמרי' מה"ט דגודרות אין להם חזקה דמדכפשי' עי"ל. אולם באמת מלינו ענין קורבא גס צכה"ג בהך דעגלה ערופה ודוחק לומר ולחלק דלא מהני רק לענין סתם קורבא למ"ד דעדיף תרובא או לרידן דקיי"ל כר"ס דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב היכא דליכ' רובא אבל מ"מ מגרע הך דגודרות עדיפות' תרובא מפני שהוא במקומו ממעט לרידן דקיי"ל דקרוב לא הוי כמו רוב ול"מ א"כ דמלבד דגס הכא יש

כשאמרה ראו בעלי שהוא בתוך האש ושפיר נקט רבינו הרשב"א ז"ל לרבא להחמיר משום דאמרה חזו גבראי כו' דזה בעינן לשני הטעמים וכנ"ל וכוונת רבינו ז"ל לקמן בהך שגפ"ל לים ופרשו מלודא והעלו רק רגל א' הוא כך דאף רבא לא פליג בהך דנגנא רק משום דאמרה חזו גבראי כו' דזה בעינן לשני הטעמים וכנ"ל וא"כ גם לעפ"ס האחרון דאחא עלה משום הגברא חרוכה הטעם הוא רק משום דכיון שאמרה חזו גבראי בתוך האש חזו דכיון להחמיר שבעלה הוא הגוף החרוך משום דהו"ל איהו הקרוב ובמקומו ממש אבל אל"ה שפיר היינו מושגין דאחרינא הוא. כיון דל"ש לרון מתורת קורבא במקומו ממש וא"כ בהך שגפ"ל לים ומלאו רגל א' שפיר חיישינן לאחרינא דאף שידעו כי אהנו שזה נפל והו' בחוך היס מ"מ מנר אחר ל"ש לרון מטעם קורבא במקומו ממש כיון דהחשש הוא בכלן שכבר הו' הרגל הזה מאי אחר מקודם והספק הוא א"כ בנוף הקורבא וכמש"ל ועיקר ראית הרשב"א ז"ל הוא לדעתו דלא אמרינן לרון ולהחמיר מטעם שזה ודאי נפל והאחרים ספק ואין ספק מוליא תירי ודאי וע"ז מציא ראי" מהך דהבא דאשר רחב"א משום דחייש לאחרינא ואף רבא לא פליג רק משום דהו"ל קורבא במקומו ממש וכנ"ל ודוק כי זה נכון :

**ובזה**

אמינא לבאר דברי הריטב"א ז"ל שכתב לקמן דף קכ"א שם אהך דשלשלוהו לים ולא עלתה בידם אלא רגלו וז"ל פי' וכיון שהם שלשלוהו כו' ודאי רגלו הוא אבל מי שגפ"ל לים והשליכו מלודא והעלה רגל א' מן הארכובה ולמעלה אין מעידין עליו כו' שאני אומר רגל אחר היא כו'. ומיהו אם ראו סימן מובהק כו' וגמחך ממקום שעושה אותו ערפה אין לך סימן גדול מזה והך דאימלי ב"י נגנא כו' לפי שהכירו שהיתה ידו באו להחמיר אשתו אלא דחייש רחב"א דילמא איהו כרתה וערק משום כיסופא עכ"ל. וכל העובר משחומם דמה בעי רבינו ז"ל בזה דהרי פיסת יד אינו ממקום שעושה אותו ערפיה ומה מועיל א"כ זה שהכירו ידו ופסתא דידא דשד"י אינו ע"כ גם לרבא רק סניף בעלמא וכנ"ל ומה ראי" א"כ מזה דמועיל סימן מובהק להחמיר היינו זה לבד אף במקום שעושה ערפה. ולפי הכ"ל א"ש דדעת הריטב"א ז"ל דהתיירא דרבא היא ב"כ משום הפסתא דידא הנמצא והיינו דזה לבדו די להחמיר אף שלא ראחא אותו בתוך האש דמפרש הך ועוד דקאמר רבא דהיינו אף שלא היתה אומרת כלל חזו גבראי כו' דכיון שהכירו הפסת יד שהוא מצעלה ע"כ שהי' במקום האש הגדולה עד שלא הי' יכול להגלל רק בשריפת ידו שרץ בתוכו האש וברח. וכיון א"כ שהבריחה הי' קשה כ"כ שפיר אמרי' דהוא הוא גברא חרוכה הנמצא משום דהוי קורבא במקומו ממש וכיון דהכרת היד ע"כ הי' ע"י סימן מוכח דעכ"פ סימן מובהק מועיל להוליא מחזקת א"א [ועיקר כוונתו נראה להביא ראי' דהא דמיבפי' לן סימנים דאורייתא או דרבנן היינו רק סימנים אמלפנים אבל סימן מובהק ביותר פשיטא דמועיל מה"מ ודלא כרעת קלת דמפרסים להיפוך עיין ש"מ ב"מ דכ"ח] וזה שכתב לבאר טעמא דרחב"א דחייש דלמא איהו כרתה להפיסת ידו והיינו דחייש דשמא לא הי' לגמרי בתוך האש ורק שחזרה האש בפיסת ידו וכרתה אבל ע"מ הי' יכול בנקל לברוח שהי' חוץ להאש. ול"ש א"כ לרון בזה מטעם קורבא במקומו ממש וכמש"ל והבן זה : ונעתיק עלמנו לבאר שיטת הרמ"ה ז"ל שהבאחי למעלה ובה יסולק כל הקושיות שהקשיתי עליו לפירושם של הב"מ ושאר האחרונים ז"ל. וטרם אבא לבאר דעתו ז"ל אוסיף עוד להקשות ולקרקק בדבריו ז"ל שכתב ז"ל ודוקא שאותו פס ידא אינו מהאיש החרוך כאן דאז אמרי' דשמא מצעלה היא הפס וברח מבוסת אבל אם לא הי' שם פת ידא אלא האיש החרוך

כן ולא פי' כפשוטו שאמרה בדרמי שלא ראחא שמת ודאי וגשרף באש וכמשא דברדמי במלחמה דזמנין דחזי למחו ל"י ברומחא ובירא ואמרה ודאי מת היא משום דמרברי הש"ס מבואר בעליל שהיא כבר היתה מבחוץ והיתה קוראת להעומדים אללה חזו גבראי כו' ולא היתה מחיראת א"כ עוד להחמיר במקום הזה. וכבר כ' רבינו ז"ל לעיל מזה דכל כה"ג ל"ש חשש דברדמי דזה ל"ש רק ברעבון ובמלחמה דמסחפת ומתרת לברוח דבזה חיישינן שמתוך הפחד לא התחילה לראות שמת ודאי וסמכה על אומרתא והשפיתה שבדאי מת. אבל היכי שאינה מפחדת להמתין לא שזקה ל"י עד שידעת שמת ודאי ולא אמרה בדרמי עיי"ש שהביא ראי' ברורה מהך דכפלו עליו לסטים דלאמנת משום דאשה כלי זיינה עלי'. ומתא דלא חיישינן בכל אשה שאומרת מת בעלי דשמא הניחתו גוסס. ועיין בדבריו הנחמדים ז"ל ואשר ע"כ דחק לפרש הכא בהך דנגנא רחב"א חייש דעמיה בין איש אחר לבטלה ולא היתה יכולה להשים עין עליו כי מיד נשרף. וז"ב בכוונתו ז"ל. ולפי' אחי שפיר דלא שייך לומר ולרון מטעם קורבא במקומו ממש דבשריפי' דרך לברוח ול"ד לנחלות וכנ"ל ואין לומר ולהקשות כנ"ל דכיון שהאש היתה אכלה סביבו עכ"פ חששא קרובה איכא שלא הי' יכול לברוח ודמי אם כן להך דנחלות דזה אינו דכיון דחיישינן שטעמה על איש אחר א"כ לא ידעין כלל שהי' בעלה בתוך האש במקום שהי' עכ"פ קשה לברוח וא"כ א"כ לדחוק ולומר דדליקה דמי להך דף דף וכנ"ל והבן כל זה :

**ולפי'**

שפיר ז"ל כפשוטו רבא חדר ועוד קאמר שכל אחד מהשני טעמים אלו די בפני עצמם ובת"ש הב"מ ז"ל והיינו דכיון דאמרה חזו גבראי חזו גבראי אין באמירתה דבר המורה שלא היתה רואית מיתתו בודאי ול"ד א"כ בזה להך דעישנו עליו בית דאמרינן דהכי קאמרה ולחוש שלא היתה מתחמת ואמרה בדרמי דחיישינן במלחמה וכדומה ל"ש בזה כיון שכבר היתה מבחוץ במקום שלא היתה יריאה לנפשה עוד וכנ"ל. ולטעות שסברה על אחר שהוא בעלה לא חייש רבא. ויש לי בזה עוד הרהורי דברים הרבה ואין כאן מקום ביא"ס בשגם לא הובאו עדיין אל"י בכור ומתקף הבחינה. וע"פ הדברים האלה אמינא דאין ראי' מדברי הרשב"א ז"ל בחידושו לסוגיא דידו ולקמן דף קכ"א שחפס לרבא רק הך טעמא דחזו גבראי כו' דס"ל דהך דחזו גבראי והך דגברא חרוכה טעם אחר הוא ולא תרי טעמי שכ"ע עומד בפ"ע וכמש"ל בפתח דבריו ורק דגם הוא ז"ל ס"ל כפשוטו דלישנא דרבא חדר ועוד קאמר ומתרי טעמי קאחי עלה וכנ"ל בשם הב"מ ז"ל ורק דהוא ז"ל מפרש הך טעמא דרבא דועוד הא גברא חרוכה כו' קלת באופן אחר ממש"ל יומר נאות והוא דמתחלה קאמר רבא דל"ד להך דעישנו עליו בית כו' דהתם דברי' מורים שלא ראחא אותו מת ודאי משא"כ הכא אמרה חזו גבראי שהאש אוכלתו והנה הוא שורף וחשש בדרמי ושלא המתינה ל"ש כאן כיון שכבר הי' עומדת מבחוץ ואיננה אלה לברוח וכנ"ל. ואח"כ קאמר ופור דאף אם הי' לישנא מורה שלא ראחא אותו שורף וכגון אם היתה אומרת חזו גבראי שפומד בתוך האש והאש אוכלה כל סביבו ולא אמרה שהוא נשרף לעיני' דרמי א"כ להך דעישנו עליו בית מ"מ הא איכא גברא חרוכה וכיון דעכ"פ הי' בחוך האש תלין מנח דהוי קורבא במקומו ממש שבעלה הוא הגברא חרוכה וכנ"ל [ופסתא דידא דשד"י היא רק קלת סניף להחמיר כיון שניכר הפסתא דידא שהיא דמתא. ועיקר היא אמנס הטעם דגברא חרוכה וכנ"ל] עכ"פ לשני הטעמים בעינן שחאמר חזו גבראי ורק דכלא נמצא גברא חרוכה בעינן שחאמר חזו בפני שהוא נשרף ממש. אמנס כשנמצא גוף חרוך די



או שיש פס ידא ואינו חלל מהאיש המרוק [בס' רי"ו שלפני נחמר מלת אלה והיא ט"ס דמוכח וכן העתיק הב"ח ז"ל] שלא מלאו לו כי אם יד אחת אמרין דוראי האי פס ידא מהאיש המרוק וכיון שזו אומרת שזה האיש המרוק הוא בעלה ואמרה תתחלה ראו בעלי נאמנת וכן עיקר עכ"ל. והנה מלבד כל מה שנתחבטנו למעלה לכאורה דבריו סותרים זה את זה דכונן דס"ל דבעינן לאסרה שיה' הוכחה ברורה שהי' כאן שנים אבל אל"ה איתתא שרי' דמה"ט ס"ל דאי ליכא חלל גברא מרוכא ולא פס יד גס רחב"א מודה דכל שאין הוכחה ל"ח לאחרינא למת כתיב א"כ או שיש פס ידא ואינו חלל מהאיש המרוק שלא מלאו לו רק יד אחת דאף אם הי' ספק וכגון שהגוף נחתך ונשרף למעלה כ"כ עד שאינו ניכר אם נחמר יד אחת אם אין איתתא שרי' כיון שמי"ת אין כאן הוכחה ברורה דהי' כאן עוד אחר :

**אשר**

ע"כ אמינא ביאור דעתו ז"ל ע"ד אחרת דס"ל דל"ח לאחרינא ואיהו ערק ואזיל לעלמא רק היכי שאנו רואין לפנינו דאחיליד מומא פס ידא דשדא דאז יש לנו סיבה לומר דמשום זה ערק לעלמא מתמת כיסופא אבל בל"ז זה חששא רחוקה שעוז את ביתו ויענן אשתו ויעזוב את בניו וזה אחר הוא ואף שאין להחיר ולהוליא מחזקת א"ח על אומדנות והוכחות אף אם הם מוכיחות טובא מי"ת היכא דבל"ז ליכא רק חששא דבדדמי מלרפינן גס אומדנא דמוכח כוז להחיר ורק כשיש פס ידא דאנו רואין דאחיליד מומא ויש לנו חיפוא עילה לתלות שמתעטס זה ברח לעלמא זה מגרע כח האומדנא ולא חזי' טוב סניף לאלטרופי. ונראה שהוליא זה מהא דהאריך הש"ס לומר דאחיליד ב"י מומא ומחמת כיסופא ערק ולא קאמרינן סתמא דעריק ואזיל לעלמא. וזה דקאמר ודוקא שאותופס ידא אינו מהגוף המרוק היינו שאינו עכ"פ ודאי מהמרוק ודלא כמ"ש האחרונים ז"ל דהיינו שדאי אינו מהגברא מרוכא וכגון שיש להגוף המרוק שני ידים. דבזה כיון שמי"ת יש מוס לפנינו זה מגרע כח האומדנא שלא ערק לעלמא אבל היכי דליכא פס ידא כלל או שיש פס ידא ואינו חלל מהאיש המרוק כגון שלא מלאו לו אלא יד אחת דוראי הפס יד הוא ממנו. דאין כאן ריעותא ומומא לפנינו ל"ח שערק ואזיל לעלמא. ואחרי דפשיטא דזה ל"ג רק לעינן חששא דבדדמי אבל אל"ה הדבר פשוט שאין סומכין על אומדנות היומר מוכיחות סיים דזה דוקא היכי שהיא אומרת שזה האיש המרוק הוא בעלה והיינו שאומרת עתה שבעלה נשרף ודאי. דמי"ת אינה נאמנת משום דחיישי' שלא ראתה מיתתו ודאי ובדדמי קאמרה ואמרה היינו או שאמרה תתחלה ראו בעלי ובעודלך דהש"ס. ובזה גם היכא שלא אמרה רק ראו בעלי שזהאש אכלה כל סביבותיו עד שא"ח להנלל מ"ת הי' לנו להחיר דלא שייך בדדמי ודהכי קאמרה שאינה רואית שנשרף ודאי דמי"ת פשיטא דקשה הי' הבריחה וכיון שכן שפיר אמרי' שהוא הוא הגברא מרוכא מטעם דהו"ל קורבא במקומו ממש וכמש"ל ביאור טעם השני לרבא ורק דרחב"א חייש לטעות בין איש אחרינא לבעלה ולי"ה א"כ בעלה בחוך האש כלל וכנ"ל וכיון שבשמי האופנים אלו ל"ה רק חששא מלרפינן האומדנא הנ"ל להחיר כל היכא שאין ריעותא לפנינו המגרע כח האומדנא. וכך עובדא דמלאו פס ידא וכנ"ל ובזה יתבאר כל דברי הרמ"ה ז"ל כמין חומר. ואני מוסיף די"ל דגם הרמ"ה ז"ל מפרש הך עובדא דגננא דהפיסת ידא הנמלא היתה ניכרת שהיא של חמנה וכמש"ל בשם הרי"ב ז"ל וא"ש הא דרבא לירף זה דפיסת יד דשד"י להיתר ולרחב"א אדרבה זה המגרע שאנו רואין דאחיליד מומא לפנינו ובחמנא ויש סבה ועילה לפנינו לחלות דמתעטס זה ערק ואזיל לעלמא וכנ"ל והבן כ"ז כי קלרתי מעט באמרים

ליראת האריכות וסמכתי על המעיין בהלכה :  
**והנה** רש"י ז"ל כ' בעובדא דגננא ז"ל פיסתא דידא פי' מאיש אחר הבא להלילו [כן גרסת הרש"ל ז"ל וכ"ה בפירש"י סביב להרי"ף ז"ל] ועיין במפורשו ז"ל שהאריכו צביאור דבריו ז"ל ורלו להשוות דעתו עם דעת הרמ"ה ז"ל. אולם לדעתי יש בזה לרש"י ז"ל שטעם אחרת והיא דאיהו ז"ל מפרש הך עובדא כהיפך מדעת הקדמונים ז"ל שהבאתי והיינו דמיירי שהפיסת היתה ניכרת שהוא בודאי מאיש אחר שהי' בה ס"י שלא הי' בבעלה ולא הי' ניכר בהגוף המרוק אם נחמר פיסת יד אם אין ורק דמיירי שהפיסת ידא הי' מושלך ברחוק הרבה מהגוף המרוק ומה"ט הסירה רבא דכיון דהפס ידא הי' רחוק הרבה מהגוף בודאי אינו ממנו והגבר' מרוכא א"כ הוא בעלה של זו דמסתמ' לא חיישינן לאחרינ' וזה דקאמר ועוד גברא מרוכא ופסתא דידא שהוא ודאי מאחר דשד"י היינו דשדיה מרחוק ואין שייכות להגבר' מרוכא עם הפיסת יד ואין לחוש דשמא מ"ת הגברא מרוכא אינו בעלה דכיון שאינו מבעל הפיסת יד שהי' ג"כ בודאי כאן לאחרינ' לא חיישינן וכנ"ל דהו"ל קורבא במקומו ממש דאליס טובא ורחב"א גס הוא ס"ל דמסתמ' ל"ח לאחרינ' ורק דחייש דהאי גברא מרוכא הוא מהאיש האחר בעל פיסתא דידא שהי' בודאי כאן ואף דפיסת' דידא הי' מושלך ברחוק הרבה מהגבר' מרוכא יש לחוש דמי"ת הוא והיינו דנורא איתלא מקודם בעודו בחיים את הפיסת יד והוא נתרחק ממנה בצרחו ונשרף במקום הרחוק אשר נמלא ובעלה של זו אחיליד ב"י מומא היינו דחיישינן כן ומחמת זה ערק לעלמ' והו' שדקדק רש"י ז"ל ופי' אחיליד ב"י מומא בבעלה לא מומא דפיסת ידא דלפירושו ניכרת הוא שהוא מאחר ורק דאין חיישינן לאחיליד מומא בבעלה ומחמת זה ערק וזה ברור אל"י צביאור שיטת רש"י ז"ל ופירושו ודוק :

**אחר**

כל הדברים האלה והמזיון הזה נחזור לענין שאלתינו ונדון שלפנינו הנה לפי הנ"ל יש לנו בנ"ד הרבה דלדיס להיתר : א) דעת הרבה פוסקים ז"ל דהלכת' כרבא להחיר בנמל' גברא מרוכא ומטעם דכיון דבעלה הי' בודאי בחוך האש הגדול' עד שעכ"פ קשה הי' הבריחה מלינן שזה המרוק הוא בעלה משום דהו"ל קורב' במקומו ממש דאליס טובא ועדיף טפי מרובא וכנ"ל דגם בנ"ד העירו שהי' בחוך האש הגדול' עד שהם יראו לנפשם ולא יכלו לגשת וששמעו אז קולו של ר' יוסף בר' אהרן כמבואר בהגב"ע של ר' יוסף ליב ור' אביגדור וביסוד ר' אביגדור הנ"ל הואיל ונתן נפשו להלילו ושמע קולו עד לבסוף שהוכרח לברוח : ב) אף לדעת הרי"ף והרא"ש ודעתם ז"ל דהלכת' כרב"א כבר בררנו דעת רש"י והרמ"ה ז"ל דגם רחב"א לא חש לאסור רק משום שנמל' גס פסתא דידא לכל מר כדאית לי' וכאשר בררנו למעל' אבל כשלא נמלא רק גברא מרוכא לבד גס רחב"א מודה : ג) אף לדעת החולקים כבר בררנו דעיקר החשש לרחב"א דאסרו הוא משום דחייש לבדדמי והיינו שטעמה וסברה על אחר שהוא בעלה ולא הי' בעלה א"כ בחוך האש כלל זה לא שייך בנ"ד שיש ע"ז שני פדים ובשנים לא שייך בדדמי. ואין לומר דבנ"ד אין לנו רק עדות העד ר' אביגדור ששמע קולו בעת שכבר הי' האש גדול למאד אבל בעדות ר' יוסף ליב יש לשדות נרגא וליחוש שבעת ששמע קולו מרחוק לא הי' האש גדולה כל כך ורק אח"כ בעת שיק המים על הקאיוטקע נחגבר האש דמלבד דזה חששה רחוקה מאוד דע"כ אתה לר"ך לחוש או שצרח בצדע זו מעת ששמע קולו עד שבא ר' יוסף ליב עם המים וילק על הקאיוטקע ונעלם מן העין או שצרח בחמלת יניקת המים ואז הי' עדיין נקל הבריחה ור' יוסף ליב לא ראוהו בורח אם שהקאיוטקע קטן

בנשותיהם איך ס"ד מעיקר' קודם דשמע להני שמעת'ח  
 דלעיל דסימנים עדיפי מטב"ע. וגם דמתחלה נראה לטב"ע  
 של אדם שרואה ומכירו ע"י טב"ע של פרטוף פניס פשיט'  
 לן דעדיף טובא ללא אייתי ראי' רק מסומא ויליה דליכי  
 רק טב"ע דקלא ולא תכל אנשים דמותריס בנשותיהן בטב"ע  
 ואח"כ קאמר חדע מהא דבסימני' לא קטלין ובטב"ע  
 קטלין דהוי ראי' ממע:

**ואשר** אחזה בזה דבהך דטב"ע יש לרין ולחוש לשני  
 ענינים דשמא אומר בדרמי שהדבר דומה קלת  
 אבל לא בכל הפרטים ומחמת הדמיון דומה לו שזה. וגם  
 דשמא אחרמי דומה לזה ממע. והנה לענין חשש אחרמי  
 פשיט' לי לרבא דזה לא שייך רק בטב"ע של כלי וחסיתכת  
 בשר וכדומה אבל בטב"ע של אדם שמכירו צפרטוף פניס  
 לא שייך לחוש לאיחרמי דומה ממע-חולס אס נחוש לברדמי  
 ושבתת אינו דומה ממע הדעת נותן דאיין לחלק בין טב"ע  
 לטב"ע וזהו שאמר רבא מריש הוה אמינא סימנא עדיפי  
 מטב"ע והיינו מטעם חשש בדרמי שיש גבי טב"ע ומשו"ה  
 לא מהדריין אבידה בטב"ע לע"ה רק בסימנים ומ"מ  
 מהדריין למיח דבת"ס לא חיישיין שיאמר בדרמי ולבתר  
 דשמע להני שמעת'ח נפשט לו דליח לברדמי דאף דהקך  
 עובדא בת"ס מיירי ס"ל דרמי בזה לע"ה דכיון שלא אמרו  
 מיכף עור מקודם שנשאלו שיש להם טב"ע בגוי' מוכח  
 שלא נשרש הדבר אללס שמכירו בטב"ע ויש מקום א"כ  
 לחוש לברדמי כמו לע"ה זהו שכתבו החוס' דהוי טב"ע  
 כל דהו ורק שאנחנו בארנו החוס' ביאור קלת ואשר ע"כ  
 הוכיח מזה דליח כלל לברדמי. והא דלא מהדריין אביד'  
 לע"ה בטב"ע אינו משום בדרמי ורק דחשדין לי' שמסקר  
 וטב"ע א"כ עדיפא ואח"כ קאמר דאלת"ה והיינו דנאמר  
 דמשום חשש אחרמי לא עדיף מסימן דלא מהני באיסור  
 חור' דרבא ספוקי מספקא לי' אי סימן דאורייתא או רק מדרבנן  
 וכמבואר בש"ס דב"מ דף כ"ח ע"ב והקך עובדי דלעיל ה"ע  
 משום דמיירי בגוונא דליכא רק איסור דרבנן בשר שנחעלס  
 מן העין דלא הוי רק חומרא דרבנן דבזה מהני גס סימנין  
 אמלעייס אף שאינס רק מדרבנן וכ"כ טב"ע ויען דפשיט'  
 לי' דלא שייך חשש אחרמי בטב"ע דפרטוף פניס ולא  
 קמטעי' לי' רק בטב"ע דכלי וחסיתכות בשר וכדומה אי  
 שייך בזה חשש אחרמי וכ"ל לכך לא אייתי ראי' רק מטב"ע  
 דקלא דזה דמי לי' לנב"י חשש אחרמי לטב"ע דכליס  
 וחסיתכות בשר וכדומה ואפי"ה חזיין דמועיל גס באיסור חור'  
 תהא דסומא וב"א כלילה מותרים בנשותיהן ועדיף מסי'  
 דלימ באיסור חורה והא דהוי ס"ד דרבא דסימנין עדיפא  
 מטב"ע ולא הוי קשי' לי' מהך דסומא וכלילה היינו משום  
 מלחמות אריה

קטן מהכיל וכ"י חששות רחוקות ופשיט' די"ל דמלרפיין כל  
 האומדנות הנ"ל עם האומדני' דמה"ת נחוש דזה המריך אחר הוא  
 ובטלה עריק לעלמא לענין חששא דברדמי דאף אס תחוש לכל  
 החששות יש כאן עדות ברורה של ר' אביגדור ששמע קולו מתוך  
 האש הגדול' שקשה הי' הבריחה ועמש"ל לדעת הרמ"ה ז"ל בשגס  
 דאף בע"א במלחמה דעת הרב"ר ודעמי' ז"ל דנאמן אף בלי  
 קצרתיו דנס לברדמי לא חיישי' בע"א ואף לדעת הרמב"ם  
 ז"ל רק בקצרתיו נאמן ע"א במלחמה דלא חשדין לי' למסקר  
 אף דל"ש דייקא דזה נפשוט מהך דרבנל אבל בלי קצרתיו  
 י"ל דאפי' דגס ע"א אומר בדרמי מ"מ גס לדעתו ז"ל קיל  
 איסורו ואינו רק חששא בעלמי' ואס נשאת לא חלל ופשיט'  
 דאף החולקים על הרמ"ה ז"ל יש לזרף כל האומדנות הנ"ל  
 שלא לחוש בע"א לברדמי ודוק בכ"ו:

**ועדיין** נשאר לנו לבאר מה שיש לרין עור בגדון  
 השאלה שלפנינו דכיון שעיקר יסוד ההיתרמה  
 שבדאי הי' בחוך האש עד שעכ"פ קשה הי' הבריחה ויש  
 לנו לרין אי"כ מטעם דהו"ל קורבא במקומו ממע שבעלה  
 הוא האי"ש החרוך וכמש"ל ובכ"ד לא ראוהו כלל לרי' יוסף  
 ורק ששמעו קולו והיירוהו בטב"ע דקלא שזסו קולו:  
**והנה** בש"ס דחולין דף ל"ו נראה מבואר דטב"ע דקלא  
 דמי לטב"ע של ראיית פניס דמועיל בכ"מ. חולס  
 בש"ס מהדריין דף ס"ז מוכח לכאורה ללא סמכין אטב"ע  
 דקלא דלא דמי לטב"ע דפניס של האדם דאי"ת התם גבי  
 מסית כי"ר עושין לו מדליקין לו את הגר בבית הפנימי  
 ומושיבין לו עדים בבית החילון כדי שיהי' הס רואין אותו  
 ושומעין את קולו כו' ומבואר דבעינן שיראו אותו דוקא ואי  
 לא חזי לי' לא מלי' תסהדי אף ששמעו את קולו וכן פירש"י  
 ז"ל סע להדיא יעוש"ה וכבר הרגישו בזה גדולי האחרונים  
 ז"ל א' ולמען בירורן של דברים לריך אי להעתיק דברי  
 הש"ס בחולין סס. והכי איתא התם רחבי"א איתבד לי'  
 כרכסת' אחא לקמי' דר"ה א"ל כו' אית לך טב"ע כו' זיל  
 שקול ר"ח חוזאה איתבד לי' גבא דבישר' אחא לקמי' דר"כ  
 כו' אית לך טב"ע כו' אי"כ זיל שקול כו' אמר רבא מריש ה"א  
 סימנא עדיף מטב"ע דהא מהדריין אבידת' בסימני' ולא מהדריין  
 בט"ע חלל ללורבא מרבנן השתא דשמעתינכו להני שמעת'ח  
 אמינא טב"ע עדיפא דאלת"ה היאך מותר סומא באשתו ובני אדם  
 מותרים בנשותיהן כלילה חלל בטב"ע דקלא סכ"כ בטב"ע  
 אמר ר"י ברי' דר"מ תרע דאילו אמו בי תרי ואמרו פלגיא  
 דהאי סימנים והאי סימנים קטל נפשא לא קטלין לי' ואילו  
 אמרו אית לן טב"ע בגויה קטלין לי' כו' ע"כ סוגיות הש"ס  
 הזריך לעינינו. והנה כל השקלא ועריא לריך ביאור דאחר  
 דרכא בעלמא ירע מהרא"י דסומא ושאר ב"א כלילה מותרים

א' עיין בחשו' עבה"ג סי' ק"י עמ"ד ג"כ על דברי רש"י ז"ל הנ"ל ומירן דאי מכחישם לא סמכין אטב"ע דקלא  
 אבל בלא הכחשה שפיר סמכין אטב"ע דקלא. עוד כתב לחלק דהיכי שהיו יכולים לראות בטב"ע ממע לא סמכין  
 אטב"ע דקלא אך דוקא בסומא או כלילה שלא הי' אפשר לראות סמכין אטב"ע דקלא. ולדעתי מירון הראשון מתיישבת  
 יותר דהא בניטין כ"ד ע"ב איתא כה"ג ביוה"כ יוכיח דכי אמר פיבול מהימן ודאי דלמא שמעניה דפגל ומשני אי  
 לאו דמהימן אע"ג דשמעניה נמי לא מהימן דלמ' לבתר הכי קאמר ודלמא דחזיני' דפשפש וכי רש"י ז"ל ודלמא  
 בכה"ג מהימן דחזיין בפשפש דבשעת אמירה הי' מזה. ולכאור' תמוה מה שכי דבכה"ג מהימן הא כיון שראינו שפגל  
 שוב אין אנו לריכין כלל לנאמנות יודי' אבל לפי הנ"ל י"ל דבאמת הי' קשה לראות ע"י פשפש וע"י תוס' זכאים כ"ה  
 ד"ה פשפשים שהקשו דלא הי' אפשר לראות כלל ע"ש ועכ"ל שרעת רש"י הוא שהי' אפשר לראות קלת דרך פשפש  
 אך היטב ודאי לא הי' אפשר לראות וכ"ש להכיר את האדם מרחוק בטב"ע דבע"י ראי' טובה כמו דמנינו בצרכות  
 ט' ע"ב כדי שיראה את סבירו ברמק ד' אמות ויכירו. והכא הי' לריכוס להכיר את הכהן גדול כי הוא המפגל ולא  
 אחר דמש"ס דגדריס ל"ו ע"א מוכח דרק המקריב שפגל פגול אכל אחר שפיגל אין פגולו פיגול וכן כתב בספר  
 פני אריה בחי' ריש ב"ק ע"ש. וס"ל לרש"י ז"ל דכל היכי שלא הי' ראייה טובה רק ראייה גרוע או טב"ע דקלא אי  
 מכחיש אחרת אין עדותם ע"כ כתב הוא ז"ל הלשון ודלמא בכה"ג מהימן ודוק. אבל נראה דבעדות לא מהני טב"ע דקלא ולא  
 מהני הודאתו כלל דכיון שיכול לכפור אי"כ נמלא שאתה מחייבו עפ"י הודאתו ואין אדם מחייב עפ"י עלמו מיחה או  
 מלקות. ובזה יש לפרש בזה מתינתין דסנהדרין מ"ז ע"א כי"ר מאיימין את העדים כו' שמא חאמרו מאומד ומשמיעה  
 עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמענו. והנה מלת משמיעה לכאור' שפת יתר הוא כיון דקאמר בדה"י עד מפי עד  
 וע"י במפירשים שדחקו בזה אבל לפי דעתי י"ל דהוי פרושו שמא לא ראיחס את הידין בשעת מעשה רק ע"י השמועה  
 דהיינו שמכירים אחס ע"י טב"ע דקלא וזה לא מהני בד"ל ודוק:

לא ניתן לו אחר שזה אומר סימנים ומזה מוכח עוד יותר דגם בסימנים וסימנים לא יהיבן לת"ח בטב"ע דאל"כ עדיין יש הפסד לת"ח כשיאמר גס סימנים דמסתמא ידע להס וכדאמרינן תימר אמר כו' ודוק טעם] ואח"כ קאמר ר"י ברי' דר"מ תדע דאילו אחי בי תרי כו' והיינו דבעי לאוכיחי דל"מ כלל לבדרמי דאל"כ איך קטלינן בטב"ע דלפנין חששא לבדרמי אין לחלק בין טב"ע לטב"ע וכנ"ל דכיון שחתה חושש לעשות הדמיון גס בטב"ע של פרטוק פנים של אדם איכא חששא זו ואינו דבר וענין ברור עכ"פ. ולמען הביא רא"י דלא חיישין לבדרמי כלל ודלא נימא דבחתת י"ל לבדרמי ורק דגם זה שיהי' דומה כ"כ בפרטוק פנים עד שיוכל לעשות לא שכיח כלל ולא יקרה כה רק פעם אחת מני אלף ודמי לסימן מובהק דמהני גס דלאורייתא קאמר דאילו אמרו פליגי דהאי סימנא והאי סימנא לא קטלינן ליה והיינו אף בסימנים מובהקים ביותר דהוא מה"ס [ואו לדעת הסוברים לירוק סימנים דאמרי' האי סימנא והאי סימנא שני סימנים אמלעים דהו"ל כסימן מובהק] ובטב"ע קטלינן וע"כ דליכא למיחש כלל לבדרמי והא דהביא ר"י ברי' דר"מ רא"י מעדים וענין לבדרמי אף דבשנים ל"ש לבדרמי היינו דאי הוי חיישין בטב"ע לבדרמי באחר עכ"פ א"כ ליכא שני עדים דעל האחד י"ל דאומר הטב"ע לבדרמי ואין בד"ג שני עדים ברורים בעינן דל"ד לעדות מתון דאמרי' לא חיברי סהרי אלא לשקרא ומלטרפין עדותן לריב"ק משא"כ בר"ג וכמבואר בש"ס ופוסקים [ויש לדבר בזה במ"ש הגאונים ז"ל דע"א דלא מהימן אינו משום דחיישין שמשקר ורק משום דחיישין שאומר לבדרמי ואב"ל] ודוק :

**ק"פ** הני"ל לא מדמינן הבא שאר טב"ע טב"ע דקלא וחפלים לטב"ע דפרטוק פנים דאדם רק לפנין לבדרמי אבל לענין חשש אחרת ארבה מוכח דט"ע דפרטוק פנים עדיף טפי מללא אייתי רא"י רק מסוגיא ובלילה ולא משאר בני אדם ציממא וא"כ ספיר יש לחלק גס לפי התסקנא דכל טב"ע עדיף מסימנים בין טב"ע דפרטוק פנים לשאר טב"ע דבטב"ע דפ"פ אין לחוש כלל לאיתרמי אבל בשאר טב"ע קלא וכדומה יש לומר דיוכל לקיות דאיתרמי עוד בדומה לזה ורק שהוא דבר דלא שכיח כלל ומהני אף באיסור תורה כמו סי' מובהק ביותר ולא עדיף רק מסי' אמלעי אבל מ"מ לא מהני לדון עלי' דיני נפשות וכמו דל"מ לזה גס סימנים מובהקים ביותר לזה בטיק דבר ברור באין ספק אף על גר היותר רחוק כגון טב"ע דפ"פ לא זולת אי משום דבעינן עדות ברורה לגמרי בדיני נפשות אי משום שזה אומר ברי ומכחיש דלא מהני נגדו גס רובא וחוקה וכמ"ס הרשב"א ז"ל בהך דנשאת לאחד מעדי' ולכך בעינן בהך דמסית שיראו אותו דוקא ולי"מ טב"ע דקלא אף דמהני גס לענין איסור תורה וכנ"ל ועיין פירש"י ז"ל בפ"ד מיתות שס שכ' דאם אינן רואין אותו אף ששומע קולו יכול לומר לאו אלא הוי. מדברי רבינו ז"ל משמע שדעתו כעטם האחרון שכתבנו דמשום הכחשתו בבדיקאיתין עלה דלא יועיל רק טב"ע דפרטוק פנים דאל"כ זה שפת יתר דאין כ"מ צדיני נפשות אם הגדון מודה או מכחיש חולם לפי מה שבררנו דלרבא דמי טב"ע דחפלים לטב"ע דקלא עכ"ל כמ"ס בראשון דלכך לא מהני טב"ע דקלא בדיני נפשות משום דבד"ג בעינן עידי רא"י תמש שאין צדקות ד"כ שום דל ספק בעולם ולא משום שהגדון מכחיש צברי דאל"כ יקשה דאיך יועיל עדים שמעידים שחפץ זה שביד ראובן של שמעון הוא להוציא מיד המוחזק לטעון ברי דשלו הוא כיון שאין כאן רק טב"ע בהחפץ מלך העדים דרמי לטב"ע דקלא א"ו דרק בד"ג לא סמכין על שאר טב"ע ורק של פרטוק פנים וכנ"ל ועיין בפוסקים ז"ל שהאריכו אי סי' מובהק ביותר מהני להוציא מתון מיד המוחזק עיין עליהם

דלפי הס"ד משום חששא לבדרמי קחתי עלה דטב"ע גרע מסימנא ולזה אין רא"י א"כ מהך דמותרין בנשותיהן דהתם גס האשה מכיר' אותו ובשנים לא שייך לבדרמי ולא אייתי רא"י מזה רק לפנין חשש איתרמי [ומזה יש קנ"ת רא"י דלא מהני אי סימנין דרבנן גס לירוק שני סימנים אמלעים דאל"כ אין רא"י לפ"ו מהך דטב"ע דקלא דסומא ובלילה דלפנין חשש איתרמי טב"ע עדיף מסימנא אם לא דימא כמ"ס בתמ"א לחלק לבני לירוק סימנין בין היכי ששני הסימנים המה בדבר אחד ובין היכי שיש בשני דברים סי' א' בכא"ו והבן זה כי קנ"תו] :

**ק"פ** ז"ל דרבא ס"ל מלך הסברא דאי ניחוש בטב"ע לבדרמי טב"ע גרע מסימנא ואי לא חיישין לבדרמי טב"ע עדיף דאל"כ עדיין לא כדע דטב"ע עדיף מסימנים מטעם לבדרמי דמהך דסומא ובלילה אין רא"י לפנין חששא לבדרמי וכנ"ל ובה נימא דלא יקשה לפת"ש בחידושי דגם לפי הס"ד דרבא ל"מ ס"ל דגם בע"ה לא חיישין כלל למשקר דזה דבר שאין הדעת סובלתו דנימא שיהי' כל אדם נאמן בדביבורו דגם בת"ח חידוש הוא ובעינן שערע שאינו משנה בדביבורו מעולם וכמבואר בש"ס דב"מ ר"פ אלו מליאות שס ורק דהוי ס"ד דרבא דאי לאו חשש לבדרמי הי' לריך להחזיר אבדה בטב"ע גס לע"ה מטעם ברי ושמא ברי עדיף כיון דאין כאן להמולא העושה שמא חזקת ממון ולפי המסקנא ס"ל דלא מהני ברי דידי' דהמולא מחזיק עבור רובא דעלמא וכאשר האריכו פינה זו האחרונים ז"ל דא"כ מאין הוכיח רבא לפי הס"ד דסימנים עדיף דאף אי שווים המה ניחא דכיון דעיקר העטם דמהדרינן אבדתא בסימנים אי סימנים דרבנן [דלפי הני"ל הסוגיא אולה דסימנים דרבנן] היא משום דניחא ל"י לבעל האבדה דאמר כ"ע לא ידעו סימנים דידהוה ל"ש גבי טב"ע דפ"ה דחשיד למשקר ופשיטא דלא ניחא ל"י לבעל אבדה ולא מהדרינן א"כ לע"ה מטעם חשש לבדרמי דמי לחששא דסימנים דאי לאו הך סברא דניחא ל"י כו' לא היינו מחזירין ולפי הני"ל א"ש אי חיישין לבדרמי ממילא מלך הסברא סימנין עדיפי ולא שייך להשוות טב"ע לסימנים רק לענין חשש איתרמי וכנ"ל ודוק :

[ולפי' ז"ל ב"כ דאי הוי אמינא דמטעם חשש איתרמי שזה טב"ע לסימנים ושניהם מועילים מדרבנן מדה תקנה הוי דלא ניחוש באבדה לאיתרמי ונהדר איפוא לת"ח בטב"ע ולע"ה בסימנים דאל"כ מאבדה נופא הוי מני לאוכיחי דטב"ע עדיף דאל"מ היאך מהדרינן לת"ח בטב"ע דבזה ל"ש טעמא דניחא ל"י לבעל אבדה דעיקר העטם משום דקשה למלא עדים וזה לא שייך רק לענין תקנתא דסימנים חולם אחר דתקנו להחזיר בסימנים למת יהי' ניחא ל"י שנחזור לת"ח בטב"ע וע"כ דמדה תקנתא הוי ואי לא נחזיר בטב"ע לת"ח דניחוש לאיתרמי ממילא לא נהדר ב"כ בסימנים ושפיר א"כ ניחא ל"י לבעל אבדה וכמוכ"ל. ומזה הוכחתי דגם לפי מה דמטיק דטב"ע עדיף מ"מ כשבא אחד ואמר סימנים ות"ח מכירו בטב"ע לא יהיבין ל"י לת"ח ומשום שיש הוכחה שמשקר דאל"כ יקשה בתקום דשכיחי ת"ח היאך מהדרינן בסימנין ומשום דניחא ל"י לבעל אבדה והיינו משום דאם לית ל"י עדים הרי הוא אבדה ממנו ומתקנתא זו טובה היא ל"י. וגם למאן דאית ל"י עדים פכ"פ לית ל"י פסידא בתקני' זו דגם אח"כ יכול להו"י מזה וכאשר ביארו כ"ו הקדמוני' ז"ל עיין ש"מ ב"מ שס דלת"ח בודאי לא ניחא ל"י בתקנה זו דלדידי' נחזור בטב"ע ואין לו ל"מ בהתקנה ולהיפך יש לו הפסד דממוחזק לא יהי' יכול להוציא בלי עדים וכמוכ"ל. וכיון דשכיחי ת"ח לא נהדר בסימנין דשמא ת"ח היא דלא ניחא ל"י וכנ"ל אלא ודאי דנגד סימנים לא יהיבן לת"ח בטב"ע ואין א"כ בהתקנה הפסד לת"ח דגם פחה

עליהם ויש לי בזה הרעיון דברים הרבה אולם לא בחנתי עוד כדאוי ואשר ע"כ אשים מחסום לעטי בזה. והנה לפי הנ"ל מוכח ברור מדברי הש"ס כאן דטב"ע דקלא וכמו כן שאר טב"ע בחפלים כלים ומתיכות בשר וכדומה שוים המתה ומפילים גם באיסור תורה דלא גרועו עכ"פ מסימן מובהק ביותר ומזה יש א"כ לכאורה ראוי ברורה לדעת ר"ת ז"ל דהא דתקן אינו מעידין אלא על פרוק פנים עם החוטם היינו רק היכל לתיב טב"ע בנזק אכל היכי שהגוף שלם ומכירים אותו בטב"ע מתיב דלאף דטב"ע דפ"פ עדיף טובא משאר טב"ע מ"ת למה לא יועיל טב"ע דבוק להפיד עליו בענוי דכי גרע מטב"ע דשתיכות בשר וחפלים דדתי לטב"ע דקלא דמהני גס לענין איסור תורה ולא גרע מסימן מובהק ביותר דמופיל גס באיסור תורה והיתר עגונה אף דגרעי' מטב"ע של פרוק פנים לענין עדות דיני נפשות וכמש"ל זה הערה וקושיא גדולה על דעת רביס מהקדמונים ז"ל שחלקו על דעת ר"ת ז"ל בזה :

**ורישב**

דברי החכמים דעת החולקים ז"ל נראה דס"ל דבאדם אין דרך לקבוע בלב טב"ע רבופא אחרי דאיכ' טב"ע דעדיף עפי היינו טב"ע דפרוק פנים ודמי א"כ לכלים חדשים שלא שבעתן עין דאינו חייב להכריז באברה ומשום דליכ' בהו טב"ע כ"כ. ור"ת ז"ל אפשר דס"ל כדעת הפוסקים ז"ל דאין הלכה בהך דכלי אנפוריא כרש"א לחכמים פליגי עלי' מדקאמר ומורה רש"א כו' עיין חומ' צ"ת דף כ"ד ד"ה ומורה כו' עיי"ה. ואני מוסיף לומר דאף אי ניתא להלכה בהך דכלי אנפוריא כרש"א מ"ת יש להעמיד דעת ר"ת ז"ל דבדברי רש"א לא נזכר רק דבכלי אנפוריא אינו חייב להכריז. ויש לומר א"כ דהיינו משום דאין אחרין דבסתמ' לית זי' טב"ע וא"ל להכריז אכל מ"ת אס תי"ח בא ואומר שיש לו טב"ע בנוי ששבעתו עינו נאמן ול"ח גם בזה לטעות והא דאמרי' בש"ס דב"ת שס דבכה"ג לא מהדרין לאו משום דחיישין בזה לטעות ובדדמי ורק דמשום יאוש נגעו בה דכיון שסתמ' לא נמלא בכגון זה טב"ע והרי הוא של מולאו ובירו למוכרו הנה מזה נלמא שהבבליס מתיאשים ועיין בפרישה שחלק על הב"ח ז"ל והעלה דבמקום דל"ג תי"ח הרי הוא של מולאו ולא מהני אס ת"ח בא ומכירו דתיאש והיינו מטעם הנ"ל והבן כי בזה נסתר ראיית רבותיו בעלי החום' שס דלית הלכתי' כרש"א מהך דרבנ"ח ראהררי לי' גיעא בטב"ע אף דגעו הוי מדברים שלא שבעתן עין ע"ש :

**ומעתה**

בפגוא שפיר י"ל דמהני טב"ע של הגוף אף אי ניתא דדמי להך דלא שבעתן עין דכיון שמעיד ואומר שמכירו. לטעות ובדדמי ל"ח גם בכה"ג וכנ"ל ויש לי הרעיון דברים לפ"ו לומר דבשני עדים גם החולקים מודו לר"ת ז"ל דמהני גם טב"ע דבוק דבשנים לא חיישין לטעות ובדדמי ולא פליגי רק בע"א ומשום חשש דדדמי כיון דדמי ללא שבעתן עין וכנ"ל לדעתם ז"ל. וכמה מעליא הא שמעתיחל לתקנת עגונות ודוק. וע"פ הדברים האלה אמינא ליישב מה שהקשה הגאון בעל קצות החשן ז"ל בספרו הנחמד שב שמעתיחל לדעת החולקים על ר"ת ז"ל דא"כ בינא רובו מסורס לא יפטור לנחלה כיון דפ"י רוב הגוף ליכא הכירא ואין יכיר בעיני שיה"י יכול להכירו וכדאמרי' בפרק יש בבור דף מ"ה לענין פתח לר"ל וגם ר"י לא פליגי רק משום דס"ל דיכול להכירו בפדחתו אכל מ"ת גם הוא מודה דבעיני יכיר. ולפי הנ"ל ניחא דהיכי דליכ' טב"ע של פרוק פנים שהוא נותן עין בנזק לכ"ע יכול להכירו בטב"ע ובחך דפגוא מטעם אחר קאתי עלה וכנ"ל לדעתם ז"ל ודו"ק בזה :

**בהא**

סלקין ונחמין דטב"ע דקלא מתיב בהיתר עינוגא דלא גרע עכ"פ מסימן מובהק ביותר דמהני באיסור תורה ובהיתר עינוגא וכאשר בררנו למעלה ואין

איפוא לטעות נרנא בנ"ד מפני שלא ראוהו לרי יוסף בר' אהרן במקום האש והתצטורה הגדולה ורק ששמעו והכירו קולו מתוך האש וכנ"ל. מהלוק עמתי נלפע"ד להתייר האשה הנעלצת הזאת מכלבלי העינוג ואך יען כי התייר לתיחמח זו בנוי על סברות דקות ובלירוק אומדנות המוכיחות ובראשית ההשקפה בטוניות הש"ס באמת הענין מהכיל אשר ע"כ אין אני נותן די להתייר רק בחנאי שהי' הוגד דרים מקודם ביחד בשלוס אחוה וריעות שלא יהי' שוס סיבה לחלות דערק משום זה ויחליש עי"ז האומדנא דמה"ת נחוש דברה ואזיל לעלתא ורק אחר שיעברו י"ב חודש שיאבד זכרו שזה ג"כ מחזיק האומדנא לחלות שבדחי כבר מה וכאשר לרפו זה למינף בעלי תשובות האחרונים ז"ל ומה טוב כי תמתיין י"ח חודש דבזה תחזק עוד האומדנא ביותר דמהכ"ת נחוש שעבר על חדרגמ"ה ז"ל שלא ירחוק אדם מאשתו וישהה יומי מיי"ח חודש ובאופניס האלה דעתי מסכמת להתייר ובאופן שיסכימו בהתיירא דנא שניס מגדולי הזמן המפורסמים כבוד ירדי הרב הגאון וכו' מו"ה דוד אבד"ק קארלין נ"י מרא דאתרא של העגונה הזאת ועוד אחר מגדולי חכמי הזמן הגודעים לשם ולתפארת וליס בעומקה של הלכה לאמיחה של תורה וכאשר יסכימו להתייר אס מטעמי דידי או מטעמים אחרים אשר ירחש לבבס ה' דרינא בהדיהו נמתי שיבא מכשורא והי' הטוב ברוב רחמינו ילינו משגיאות ויעשה עמנו לטובה אות כעתירת הכותב וחותם למען תקנת עגונות פה ק' בריסק יוס ה' כסלו תר"ל לפ"ק לסדר אס יהי' חלקים עמדי וגו'.

**סימן פח**

בריסק יוס צ' י"ט תמוז תר"ל לפ"ק .

אשיב ואומר שלוש לכבוד ירדי הרב המאה"ג מו"צ בחדרי תורה מ' אהרן הלוי נ"י אבד"ק עשניב.

**אחדשיב** לאוהבי ה' וחס' מכתבו היקר עם דברי שאלתו בענין יבמה לכון השיגה ידי זה זמן כביר וענן לא ביאר כ"ת בדבריו יסודי היתר אשר על ידה נשאת לזר כתבתי אז לכ"ת אודות זה ושלא אלי תשובת הגאון מהרש"ק ז"ל מבראדי והודיעני כי הוא לא רצה לסמוך אז על התייר שלה' מהרש"ק ז"ל. ואכן אשיב בא עד אחר והעיד שמת יבמה ואס כי חשש לדעת הרא"ש שלא להתייר ביבמה עפ"י ע"א עכ"ז בלירוק התייר של הגאון מהרש"ק ז"ל התייר להנשא. ולסיבת רוב ערדתי בשגם לא הייתי בימים ההס בקו הבריאות והסלימות כראוי לא יכולתי למלאות מצוקשו למחר תשובתי אליו. והניעתי בחוך הזמן היא שני אגרות מאת כ"ת. ובמח"כ ראייתי כי לא דקדק לכתוב כראוי בענין גדול וממור כזה ובנוף העדות דבריו סותרים זה את זה כי במכתבו הראשון בענין הגדת העדות גאמר כנ"ל שע"א העיד שמת יבמה ולירק התייר של מהרש"ק ז"ל מבלי לחוש להחמיר כדעת הרא"ש ז"ל אולם באגרת השני כתב שהעידו שני אנשי חיל ששמעו בו שמת מבלי הודיע שמיעה זו מה סיבה ובאגרתו האחרון אמנם כתב בזה"ל עיקר היתר אשר מסיבתו נשאת העדוברה שהעידו עדים שמת יבמה אחר מאליה יהודים מפי שני עדים כשרים וע"א עמו [לא אדע ג"כ אס זה העד השני העיד ע"פ עצמו או ג"כ מפי העדים] וענן כי יש חילוק גדול בענין ואופן העדלת עדות הנ"ל לדינא וכאשר אבאר ברבות ה' רייתי לכתוב עוד הפעם לכ"ת אודות זה. ואך יען כי כבר נמשך זמן רב ואין הפנאי מסכים עמדי להרבות באגרות אמרתי להשיב בזה לכ"ת ולבאר כל פרטי העניינים אס כה ואס כה . חוכן השאלה בקיצור איש אחר ה' לו שני בניס ונמטר אחר מהס זה כ"ה שניס לאנשי הנכח ומאו נמטר לא נשמע ממנו

# שאלות ותשובות סימן פח רצה קימ

תמנו דבר. ואח"כ נשא אחיו הקטן אשה ומת בלי בנים ואשת הזקוקה נשאת אחרי אשר דרשה היתר עפ"י צ"ד. ועתה בל תכתב מאחד כתוב בלשון רומיח וחתם בשם נכרי תבקש להודיע לו מתשפחתו לכולם בשמות יקרא. וכותב כי הוא תומר ולפניו ה" שמו וואלף. ולפי פרטי דבריו הנה הוא היבס והפרישו האשה מצעלה עד שלא לאור משפטה: וזה החלי בעזר צור נוזלי:

## ונתחיל

לדבר בנוף ההיתר קודם שבא ערעור ע"י המתכת הזכר. הנה כל היתרים של תהרש"ק ז"ל במחכ"ת אינם כדאי להעפל בהם כי אין בכל דבריו ממש לזיכר אף לסייף. כי הספק דשנא מת היבס אינו נכנס בכלל ספק כלל דאיכא חזקת חי וגם חזקת זקוקה וגם חלילה לסמוך אף סמיכה כל דהו על חומרה. ובמחכ"ת נתן תכשול במה שהביא לסמוך על חומרה מתדברי אגדה דכפו מיעתו שאלמלא יהודה קיים כו' שלא נאמר רק דרך שיחה להפג לבו ולא להלכה. וגם בנדון זה בא"מ ליכא חומרה כלל. וגם לומר דאולי לא הביאה עוד צפת מיתת בעלה סימני גדלות אינו רק סניף קל ורק עד כמעט אין נבדק. דאחרי שכבר היתה גדולה בשנים הא איכא חזקה רבא שהביאה סימנים. לדעת הרבה פוסקים היא חזקה אלימתא אף להוליא תמון כל שלא נבדוק כלל. והא דלא מהני בחליה ורייך בדיקה היא משום דאפשר לברורי עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה ועיין בספרו של מ"ז הגאון רש"י ז"ל שהקשה ע"ז דהרי אינו יכול להתברר לגמרי דאם לא ימלאו שערות עין ספיקא הוי דשנא נשור ומדמי לה להך דרחתה מחמת חשמיש דליח יכול להתברר ע"י דיקת שפופרת דע"ז לא יתברר רק שהוא מהמקור אולם נשאר עדיין בספק איסור דשנא אין כל אכזבות שוות. אולם לדעת יש לומר דלא דמי דהתם נשאר בספק איסור לעולם משא"כ בחליה גס אם לא יהי' לה שערות מוכל לחלוץ אחר שתמתין עד שבאו לה סימנים ו"צ. ואף לדעת רבים החולקים וס"ל דלא מהני כלל חזקה רבא באיסור תורה מ"מ פשיטא לי דגם לדעתם ז"ל ל"ח ספק השקול להקל ורק דלא הוי דבר ברור ומחוק כ"כ שנוכל להקל גבי חליה שהיא מה"ת וגם איכא חזקת זקוקה. וראי' לזה דאל"כ גס היכי דאיכא שערות למה יועיל לחליה אימר שונא נינהו. ואין לומר דעיני שונא הוי מיעוטא דלא שכיחא כלל ולא אמרינן הכי רק לפני הזמן דאי אפשר שיהי' סימני גדלות. דז"א דהרי גס היכי שאינו ידוע מנין השיש ל"מ סימנים בחליה. ואם כה נאמר יהי' השערות בעלמא ראייה שכבר הביעה לכלל שנותיה דא"ת שקטנה היא ע"כ דשונא נינהו דל"ש כלל איז דגם בלי הכרח יש מקום לחוש לשונא ומה מועיל א"כ הסימנים א"כ לדעת הפוסקים אלו דחזקה רבא לא הוי חזקה לעיני תורה אלא ודאי דלכ"ע חזקה רבא מכריע את הספק דלא להוי שקול עכ"פ ולכך בלירוף כל דהו מהני גס לעיני חליה להקל. וכ"כ יש להביא דאי' תהא דמהני בהביעה לכלל שנותי' עדות נשים על הסימנים לחליה אף דלא חשיב מלמא דעבדי לגלויא וכמבואר בפוסקים ז"ל וא"כ פשיטא דאין לחשוב בכה"ב לנרף זה לספק אחר וכדומה להקל וכנ"ל. ולא ידעתי מה הי' לו להגאון תהרש"ק ז"ל שכתב לרון משום נאמנות של האשה שאומרת שידעת שלא הי' סימנים בשעת מיתת בעלה. וכי דאף שאין יבמה נאמנת שמת יבמה מ"מ הכא נאמנת כיון שבלי דבר' ג"כ נכנס בגדר הספק עכ"ת: ובמחכ"ת שם העקוב למישור ואזל במר איפכא דאף אם היתה נאמנת לומר שמת יבמה מ"מ הכא פשיטא דלא מפי' אנו חיינן. ואין שום ממש בהגדתה כיון שאין דבר זה יוכל להתברר מעתה ועד עולם ולא שייך לרון לא משום מלמא דעבדי לגלויא ולא משום חומר שהחמרת כו' דייקא ופשיטא ודעמי'

שאין מקום ליתן כלל אימון לדבריה והרי גס בשבועה שאינה רק חששא דרבנן אינה נאמנת לומר טהורה אני. כל שידוע שגשבות וכמבואר בש"ס ופוסקים. ול"מ לנבי אחרים אלא אף לנבי עתה אינה נאמנת בבדי שלה וכמבואר בהך דר' זכריה בן הקב"ה דהמעון לא זזה ידי כו' דאמרו לו אין אדם נאמן עפ"י עלמו. ובחיודשי באתרי דלא דמי להך דתרי ותרי שגשמת לאחד מעידי' ואומרת ברי לי דתרי ותרי לא הוי ספק ורק שני וראיס הסותרים זה את זה ואשר ע"כ לא נדע על מי לסמוך וכלי שגא הש"ס בכ"מ מאי חזית דסמכית אחני כו' ולזה מהני ברי שאומר' שידוע לה לסמוך על ודאי הוה משא"כ בספק אחר והארכתי לבאר בזה כל נעלם בש"ס ופוסקים ואכ"מ הביאור. עכ"פ זה פשוט וברור שאין שום נאמנות לאדם ע"פ עלמו. ודבריו א"כ לא מעלין ולא מורדין. ולכאורה עלה על לבי דאדרבה נולד לנו ריעותא נוספת עפ"י דבריה דחזיקן שריות להפקיע ח"ע מזיקתו של היבס ודמי לקטטה שאמרה לבעלה גרשתי בפני פלוני ופלוני והכחישה דגם בע"א שבא אח"כ והעיד שמת בעלה חיובי' דלא חפשטא עיין ש"ס דיבמות דף קי"ז ופוסקים ז"ל:

## אמנם

אחרי ביטוי ראייתו להב"ש ז"ל בסיומן י"ז שכתב שאף לרידן דלא תהימנין להכשאות גרשתי דבזה"ז שכיחא פירוותא מ"מ לעיני ע"א בקטטה בעיני דוקא שאמרה גרשתי בפני פלוני ופלוני. והכחישה שנחברר שמשקרת להוליא עלמה מצעלה ובנ"ד אין כאן בירור ודאי שמשקרת ועיין בספרו של מ"ז רש"י ז"ל שהעלה דלאו דוקא שנחברר שקרומה ע"י עדים ורק כל שיש ריעותא גמורה בדבריה חיישינן שלא תירוק. והביא ראייה מהא דס"ד דתיירי באומרת שגם גרשתי והרי בזה אין אנו יודעין בבירור גמור שמשקרת ואמאי הולך להקשות מדר"ה דנאמנת וע"כ דאי לאו דר"ה ספיר חיישינן כיון שיש ריעותא שהצטל הכחישה בבדי עיין בדבריו הנחמדים ז"ל שכתב ליישב הא דלא מוקי לה באמרה גרשתי שלא בפני בעלה ע"י ש. אמנם גס לפי דבריו ז"ל יראה דבנ"ד לא חשיב כע"א בקטטה ומשום דלא חשיב ריעותא שמשקרת משום שאומרת נגד החזקה חזקה רבא. דחשיב חזקה אלימתא או לכל הפחות דבר שאינו מצוי כנ"ל דפשיטא דכל כה"ג מקרי ריעותא לפ"ז בנאמנותה. ולא דמי להך דגרשתי שלא בפני בעלה דאיכא נגד דבר' ג"כ חזקת א"א דזה ל"ח ריעותא גמורה דאין החזקה חזקה דמעיקרא מכריע כלל את הספק ורק שאין צדינו מחוק התורה להוליא דבר מחזקתו רק בדברים ברורים וכאשר תבואר אללי במק"א משא"כ חזקה כו' שבאה תכח רובא דכיון שהיא לא אמרה רק שלא הי' לה שערות ל"ח נגד החזקה דשנא נשור ולא הרגישה אז ואינה משקרת והבן זה: ואחרי אשר בררנו שאין מקום לסמוך כלל על היתרים של הג' תהרש"ק ז"ל הנה גס אם היה עד אחד שהעיד שמת יבמה הייתי מתיישב בעלמי הרבה להתירה לשוק אף שרבו המתירים גדולי המורים הקדמונים ז"ל ה"ה הרי"ף הרמב"ם ור"ה והרשב"א ודעתם ז"ל. אחרי שהרא"ש ז"ל החמיר בדבר ורבים מגדולי האחרונים ז"ל חששו לדעתו ז"ל וביחוד אם זה העד המעיד העיד עד מפי עד דכתבו הפוסקים ז"ל דלא שייך מלמא דעבדי לגלויא דיכול להשטט ולומר שכזו לו. וא"כ יש לומר דאף לדעת המקילים בעד אחר ביבמה מ"מ בזה חלוק מעד במיתת הבעל דבמיתת הבעל מהני גס עד מפי עד ומשום דאף דליכא טעמא דמלדע"ג לפ"מ מ"מ האיכא טעמא דדייקא ומיכא טעמא דליכא דייקא דמיאנא מני ל"י ורק דהו"ל מלדע"ג ואם כן לא מהני רק ע"א מפי עלמו אבל לא עד מפי עד דליכא לא דייקא ולא מדע"ג: אולם אחר העיון אם לא נחוש לדעת הרא"ש ודעמי'

מת בעלך ואח"כ מת בנך וגשאיית ואח"כ אמרו לה בחילוק דע"כ מיירי בחד נימא דבאמת ע"א לא מהימן ולבתחילה אין מתירין אותה ללא דייקא ורק דמיירי דגשאיית שלא ברשות צ"ד ואי לאו דבאו עדים ואכתישה לא הי' מציאיין אותה מבטלה רכיון דע"י העד לא היתה מציבמת והיתה חוללת א"כ כיון שגשאת בלי חליצה ודאי דייקא מקודם . ובשלמא אכן לבתחלה אין מתירין לה ע"י העד דלא תידוק עוד כיון דליכא חליצה אבל אחר שאין העד נאמן להמיבס וחוללת כשגשאת בלי חליצה ודאי דייקא . דהרי היתה יכולה לבוא להיבס שיחליץ לה קודם שגשאת ומדלא חליצה לו וגשאת בודאי דייקא ואינסבא . אלא ידאי דגם היכי שחוללת ואינה מציבמת לא דייקא וכנ"ל לדעת החולקים על מהר"י מינץ ז"ל :

**ולכאורה**

אמרתי לדמות ראיתי לפי מה דפסקין הלכתא כר' חנינא בריש פרק האשה בתרא . גבי אשה שהלך בעלה ונרתה למדה"י דלא תחלוץ לעולם עד שדע אס ילדה נרתה דשמת תלד ולד של קיימא ונמלא אמה מלריכה כרוז לכהונה ואיכא דהוו בחליצה ולא הוו בהכרזה . וכן פסקין מה"ע באמרה ניתן לי בן ומת בעלי ואח"כ מת בני דאינה נאמנת דלא תחלוץ דשמת יתברר כדברי' אח"כ ע"י אחרים ותלטרך כרוז לכהונה עיין טוש"ע אה"ע הי' קני' ולפ"י א"כ בעד אחד אי' דאינו נאמן לא היתה חוללת מה"ע . אולם דמלבד דערין הי' יכול לאוקמי היכי שהיתה בלא"ה פסולה לכהונה דחוללת בכה"ג וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל , אמינא לדעתי לחלק בין הך דהאשה עצמה אמרה מת בעלי ואח"כ בני היכי דאינה נאמנת כגון דלא נודע לנו מלידת הבן רק על פיה דל"ל מנו ובין ע"א שהעיד שמת בעלה ואח"כ בנה . אי נימא דאינו נאמן דאף דאשה עצמה לא תחלוץ בע"א חוללת וטעמי ונימוקי דהנה כבר נודע דעת רבים מהפוסקים ז"ל דפסולי כהונה לא חשיב דבר שבערוה דנבעי תרי וא"כ אף אי נימא דאין ע"א נאמן ביבמה למישרי לעלמא מ"מ היכי שחלצה לענין פסול כהונה הי' לנו להאמין באמת להעד שאומר שאינה זקוקה ורק דמ"מ כיון שרריכה חליצה להנשא לשוק דלזה אין ע"א נאמן דהו"ל דבר שבערוה ולא שייך דייקא להאמיני מחמת חז"ל אסורה לכהו"י דאף שזה העד נאמן שהחלי"י היתה למנן מ"מ נפסלה לכהו"י שלא יאמרו חליצה מותרת לכהן דהרי רואין שהלריכה לחלוץ . אולם זה אינו רק שלא נוכל לומר שאף שחלצה ולריכה החלי"י להחירה לשוק מותרת לכהן אבל היכי שנתברר אח"כ שהחלי"י היתה בטעות די בהכרזה שהחלי"י היתה בטעות ומותרת לכהו"י ולא נפסלה מחשש דאיכא דלא היו בהכרזה ויאמרו כו' דע"י חשש בזה לא פסולה חז"ל לכהו"י בדיעבד וכדאמרי' בש"ס שם נמלא אמה מלריכה כרוז לכהו"י ורק דמחשש דאיכא דלא הוו בהכרזה אמרו שלא תחלוץ לכתחיל' שלא יבא לידי כך אבל בדיעבד אס חלצה באמת היינו מתירין אותה לכהו"י ע"י הכרזה וכנ"ל ועכ"ל כן דאל"כ ורק דגם בדיעבד אין מתירין אותה לכהו"י והיינו דנפרש דכיון דאיכא דהוו בחליצה ולא הוו בהכרזה פסולה לכהו"י ולא מהני הכרזה א"כ אדרבה למה לא תחלוץ דליכא למישש למידי אחרי שבאמת תהי' אסורה לכהו"י וזה פשוט וברור הארכתי קצת בבירור הדברים יען ראיתי לקצת פוסקים ז"ל שנבוכו בזה :

**ומעתה**

אמינא דדוקא באשה עצמה שאמרה ניתן לי בן ומת אחר בעלי או בזהך דהלך בעלה ונרתה למדינת הים לא תחלוץ דבזה קודם שנתברר אס היתה חוללת היתה פסולה לכהו"י מדינא שאין אנו יודעין אס היא זקוקה וכשינתברר א"כ אח"כ שלא היתה זקוקה והחלי"י היתה בטעות מותרת לכהו"י ע"י הכרזה וכנ"ל דמשום

ודעמי' ז"ל שהחמיר בע"א ביבמה משום הא לבד אין לחוש כ"כ דמלבד דבוק הסברא הזאת דעד מפי עד לא הוי מדעל"ג לא ברירא כ"כ וכמבואר בפוסקים ז"ל מלאחי וראיתי להרשב"א ז"ל בתשובותיו סימן אלף רנ"ב שהשיב להחכם השולח שנסתפק אי מועיל עמפ"ע ביבמה כמו במת בעלה [כפי הנראה הי' זה טעם הסתפקותו דל"ש טעמא דמלתא דעבידא לגלויא לא משקר וכו'] דהדבר ברור דאין לחלק וכל אותם שנאמנים במת בעלה נאמנים כאן והביא שכן כתב בהדיוא הבה"מ ז"ל שכתב אהך דר"ש בע"א ביבמה וזה"ל והשמת דאמר דע"א אשר דשויהכאשה שהלך בעלה כו' וקמני כו' הוחזקו משיאיין עמפ"ע כו' הדא יבמה שרי' לאינסובי וכפי המשך דבריו ז"ל בתשו' זו נראה בעליל דמטעם דייקא ומינסבא קאתי עלה דס"ל דלפי המסקנא גם דייקא זע"י דיבמה מועיל בע"א . גם בלי טעמא דעל"ג ודלא כפי הס"ד באיבעין שם עיין בדבריו : [כפי הראות בדברי הרשב"א ז"ל בתשובה שם הי' עד זמנו הלכה רווחה בישראל להמיר ע"א ביבמה באין חולק והרא"ש ז"ל הי' א"כ הראשון בימיו שהחמיר דל"א האבעי' עיי"ש] ביחוד אס הי' צ"ד עד מפי שנים כשרים . דבזה נראה דלכ"ע לא תשקר במדעל"ג דלא יאמינו לו אס יאמר אח"כ כשינתברר שקרותו שהמה כזבו לו אחרי שהם שני עדים כשרים וירא לשקר במדעל"ג וזה ברור אלני :

**והנה**

נודע תשו' מהר"י מינץ ז"ל שרצה לנרד ולומר דבזה"י דאין מייבמת ע"א נאמן גם לדעת הרא"ש ז"ל דלא שייך לומר דלא תידוק משום דסני' לי' דבלא"ה לא תמיבס לו ליריך . אולם האחרונים חולקים בזה דעדיין יש לחוש שלא תרצה להיות אבודה ביהבס דאולי לא ירצה לחלוץ לה ויענה . או שירצה ממון רב בעד החליצה . והנה לכאורה עלה על לבי להביא רא' לדעת החולקים אלו ז"ל . והנה בש"ס דיבמות דף ל"ב בזה איבעי' דע"א ביבמה בעי בתחלה אי נאמן להעיד שמתבס כיון דזמנין דרמתא לי' לא דייקי ופשיט מהך דאמרו להמת בנך ואח"כ מת בעלך ונתיבמה ואח"כ אמרו לה חילוף הדברים . היכי דמי חלימתא תרי ותרי מאי חזית כו' אלא חד כו' הא לאו הכי מצינו . א"ד כו' כי תבעי' לך למישרי יבמה לעלמא כו' דמינסא הוא דסיניא לי' ופשיט מסיפא דאמרו לה מת בעלך ואח"כ בנך וגשאת כו' ודמי בעדי הזמה כו' והנה זה פשוט דאף אי נימא דע"א לא מהימן ביבמה למישרי לעלמא מ"מ באמר מת בעלך ואח"כ מת בנך אסורה ליבס עכ"פ בין א"ת דמיירי' שלא שמתנו מתימתן כלום ורק דאמרינן דמהמנינן ליה להעד על מה שאמר שמת הבן לאסרה לשוק ולא מהמנינן לי' על מה שאמר שמת אח"כ דמנו ל"ל כמ"ש התוספת דירא לשחוק מתימת הבן שע"י יוכל להתגלות הדבר ביותר : ובחידושי בארתי דלפ"י ז"ל דזה לא חשיב חזקה חזקה היתר שהי' לה עד עתה לשוק כשימות בעלה וכאב"י ורבה דפליגי עלי' דרבה שם דף ל' דקאמר אשה זו בחזקה היתר לשוק עומדת אל האסרה משפק . דאל"כ אף שע"י הותרה מאיסור א"א שהוא הי' המעיד שמת בעלה . ונאמן א"כ בהגדתו לאסרה מ"מ כיון שאינו אסרה לשוק כדיבורו דאדרבה הוא אומר שמת הבן אח"כ א"כ אף שאין נאמנין לי' ע"ז לא גרע מאלו אמר סתם שמת הבן וא"י איתת דמוקמינן לי' לרבה בחזקה היתר לשוק שהיתה עד עתה כשימות בעלה . ובין אס תאמר כמ"ש הקדמונים ז"ל דמיירי שידעיס מקודם שמתו שניהם וגי' כנ"ל אליבא דאב"י ורבה דזה לא חשוב חזקה היתר לשוק וכנ"ל מ"מ ליבס פשיטא דאסורה : ומעתה אי נימא דהיכא שאינה מציבמת וחוללת שפיר דייקי דלא שייך לומר שאינה רולית להמיבס דסני' ליה א"כ מאי פשיט לה מהך דאמרו לה

דמשום חששא דאיכא ללא הוו בהכרח לא תקנו חז"ל לפוסלה מהכהו' משום דשמא יאמרו כו' משא"כ בהך דע"א דגס קודם שנתברר לא היתה פסולה לכהו' מדינא דלזה הע"א נאמנו וכנ"ל דלא חשיב דבר שבערוה ורק דמ"מ חסורה לכהו' משום גזירה דשמא יאמרו חלילי' מותרת לכהונה ואחר שכבר גזרו עלי' גזירה זו גם כשנתברר צבירור גמור ע"פ עדים שלא היתה זקוקה פסולי' לכהונה דלא בעלו גזירתם אחרי לדידן לענין כהו' המוקנו מדינא דכשירה היא גם מקודם ואין הצירור של עתה מועיל יותר לזה ואף דעתה נחברר שלא היתה נריכי' כלל חלילה אף לשוק מ"מ כיון שגם עתה נשאר טעם הגזיר' אשר גזרנו לפסלה עד כה לכהו' בתקלת דאיכא ללא יהי' בהכרזה הגזיר' לא נחצטלה והיא עתה פסולה לכהו' כמו קודם הצירור וכיון דגם אם תחלוץ ויתברר אח"כ כדברי העד תפסול לכהו' שפיר חוללת וכנ"ל משא"כ בני הברת האשה בעלתה וכדומה דמעולם לא הי' נגזר עלי' לפוסלי' מחשש דלמא יאמרו כו' ולעשות גזרה חדש' עתה בשביל דאיכא ללא הוו בהכרזה ויאמרו כו' לא ראו חז"ל לנזור בדיעבד שפיר אמרו דלא תחלוץ שלא יבא לירי כך שנתירה ע"י הכרזה דאיכא דהוו כו' וכנ"ל ועיין ב"ח ז"ל שכו' דבע"ה מעיד שניתן לו בן והיבס לפנינו פשיטא דיש לחוש לדעת המחמירים שאין כאן עיגון כלל דהיבס לפנינו לחלוץ לה ותמכה עליו האחרונים ז"ל דל"ש חלילי' דאולי יתברר כדברי הגד ואתה מלריך כרוז לכהו' ולפי הג"ל דבריו ז"ל נכונים דבע"ה לדעת המחמירים שפיר חוללת וכנ"ל ודו"ק היטב בכ"ז :

**ובגוף** רחיימי מהא דפשיט ר"ש מהך דאמרה לה מת בעלך ואח"כ מת בנך דגס בזה"ל דאינה מחיבת י"ל דלא דייקא וכדעת החולקים על מהר"י מינץ ז"ל וכנ"ל אחרי ההתבוננות אין מכאן ראוי לפת"ש בחידושי ואח"כ מלאמי להגחון בעל כוב"י ז"ל שהעיר בזה דעיקר ענין דייקא לאו היינו דמזה ראוי שמת בעלה וכדומ' שאחר הדיוק יודע לה זאת מלך אחר ג"כ דהרי לפנינו היא אומרת שאין לה ידיעה אחרת רק מפי העד הזה ורק דבאמת עיקר שנאמן העד היא מטעם דהוי לי' מלמא דעבדי לגלויא ורק דבלי הך דייקא לי"מ מדעליב כ"כ דנוכל להיות שגם אם חי הוא לא יודע הדבר ולה יתגלה שסקר העיד ורק דכיון דדייקא ירא לשקר שחושש שאחר שמידוק יודע לה יותר ואיבעית הש"ס כאן הוא אי די בני סברת דייקא או די בדייקא זוטא למשבו מלדע"ב או דבעינן לזה דייקא רבה. ואנכי אמרתי להביא ראוי לדבריו אלה מהא דקיי"ל בעד אומר מת ועד אומר לא מת דאם בא העד שאומר לא מת אחר שכבר התיירה מותרת להנשא ואי נימא דהך דדייקא ומינסבא הוא טעם עומד לעלמנו אח"כ עיקר הסימא ע"י העד לא נגמר רק עם נשואיה לאחר דקודם לכן אין ראוי דדייקא וא"כ כשבא עד אחר והכחישו למה מותרת להנשא אלא ודאי כנ"ל דסברת דייקא היא רק מחזיק דע"י יהי' מלמא דעבדי לגלויא ביומא. ונאמן העד עתה בשעת עדותו דלא משקר במדעליב כזה ומיכף נגמר הסימא ב"ד למשבו כשנים ודו"ק. ובזה אמינא ליטב מה שנתקשו רבותינו בעלי המוס' ז"ל בזה דקאמר כי חבשי יבמה לעלמא. דאמאי לא חבשי לן ג"כ ביבמה ליבס במת בנה ואח"כ בעלה דאידי לא מהימנא. ולפי הג"ל אחי שפיר דאף דאידי לא מהימנא בשתייהם היינו משום דזמנין דרחמא ליה וזמנין דסניא ליה ולא דייקא משא"כ בני ע"א לפי הג"ל דעיקר הא דבעינן דייקא היא רק שירא יומר לשקר דע"י הדיוק היא מלמא דעב"ב ביותר. אח"כ כל היבא שיש ספק השקול בדייקא דידה שפיר הע"א נאמן דירא לשקר. ואם היינו אומרים אח"כ דרחמא וסני' לי' שקולים המה פשיטא דע"א שהי' נאמן בשתייהם אף דאידי לא מהימנא ורק דהאבעי' הי' אי נאמן למישרא יבמה לעלמא הוא משום דרובא סני' להו ליבס ואינו ירא כ"כ דסובר דודאי לא תידוק ולא יתגלה וכיון שכן ביבמה ליבס פשיטא דמהימנא דיתלה דבודאי תידוק אחרי דרובא סני' לי' משא"כ היא עלמא דעיקר הסימא היא משום דדייקא חיישינן ג"כ דאולי היא רחמא לי' ודו"ק. ולפ"ז מיושב ק' מ"ו רשכ"י ז"ל על הב"ש ז"ל שהוכיח מדברי הש"ע דהיכי דלא הומוקה שקריית כגון בזה"ל לדידן דאינה נאמנת לומר גרשתי לי"מ כקטעה מהא

דמשום חששא דאיכא ללא הוו בהכרח לא תקנו חז"ל לפוסלה מהכהו' משום דשמא יאמרו כו' משא"כ בהך דע"א דגס קודם שנתברר לא היתה פסולה לכהו' מדינא דלזה הע"א נאמנו וכנ"ל דלא חשיב דבר שבערוה ורק דמ"מ חסורה לכהו' משום גזירה דשמא יאמרו חלילי' מותרת לכהונה ואחר שכבר גזרו עלי' גזירה זו גם כשנתברר צבירור גמור ע"פ עדים שלא היתה זקוקה פסולי' לכהונה דלא בעלו גזירתם אחרי לדידן לענין כהו' המוקנו מדינא דכשירה היא גם מקודם ואין הצירור של עתה מועיל יותר לזה ואף דעתה נחברר שלא היתה נריכי' כלל חלילה אף לשוק מ"מ כיון שגם עתה נשאר טעם הגזיר' אשר גזרנו לפסלה עד כה לכהו' בתקלת דאיכא ללא יהי' בהכרזה הגזיר' לא נחצטלה והיא עתה פסולה לכהו' כמו קודם הצירור וכיון דגם אם תחלוץ ויתברר אח"כ כדברי העד תפסול לכהו' שפיר חוללת וכנ"ל משא"כ בני הברת האשה בעלתה וכדומה דמעולם לא הי' נגזר עלי' לפוסלי' מחשש דלמא יאמרו כו' ולעשות גזרה חדש' עתה בשביל דאיכא ללא הוו בהכרזה ויאמרו כו' לא ראו חז"ל לנזור בדיעבד שפיר אמרו דלא תחלוץ שלא יבא לירי כך שנתירה ע"י הכרזה דאיכא דהוו כו' וכנ"ל ועיין ב"ח ז"ל שכו' דבע"ה מעיד שניתן לו בן והיבס לפנינו פשיטא דיש לחוש לדעת המחמירים שאין כאן עיגון כלל דהיבס לפנינו לחלוץ לה ותמכה עליו האחרונים ז"ל דל"ש חלילי' דאולי יתברר כדברי הגד ואתה מלריך כרוז לכהו' ולפי הג"ל דבריו ז"ל נכונים דבע"ה לדעת המחמירים שפיר חוללת וכנ"ל ודו"ק היטב בכ"ז :

**ואני** מוסיף לומר עוד דאף לדעת המוס' רי"ד ז"ל דגם פסולי כהו' מקרי דבר שבערוה מ"מ בע"ה שהעיד שמת בעלה ואח"כ מת הבן אף שאינו נאמן להתיירה לשוק מ"מ אם חללה מותרת מדינא לכהן. דהנה כבר נודע דעת רוב הקדמונים ז"ל דהיכי דלא איתחזיק איסורא גם בדבר שבערוה ע"ה נאמן עיין עליהם ולדעתם עכ"ל דבהך דמת בעלה ואח"כ בנה לא לבד דל"מ חוקת היתר לשוק ורק דחשיב חוקת איסור דמחזיקין מאיסור לאיסור מאיסור אח"ה לאיסור יבמה לשוק ואף דהוי סמרי אהדדי דכ"כ אם אמה תדון להיפך לענין היבס תדין ג"כ דהוי חוקת לאיסור הנה כבר הפליתי בחידושי דענין סמרי אהדדי בחזקה לאו היינו משום דכיון דבין כך ובין כך ילא הדבר מתחזקו לא חשיב חוקת דמת"ל איתרע החזקה דזה לימא דבכל מקום שאנו מעמידין דבר על חזקתו הראשוני אין לדון רק על דבר זה שאנו דנין כעת ואין כ"מ אם גם מלך הספק השני ילא הדבר מתחזקו לענין אנשים או דברים אחרים שאין אנו דנין עליהם כעת ולא אמרינן דאיתרע חזקתו רק היכי דמ"מ ילא מתחזקו לענין הדבר הזה בעלמנו שאנו דנין עליו כעת לא זולת. ועיין תוס' גדה דף י"ח ד"ה אחר הרוב עיי"ש והבן ורק דעיקר הטעם דכיון דגם להיפך תדון משום חזקה זו וכיון שהיא דבר והיפוכו אין לדון משום חזקה זו דמיחזי כחוכא ולפ"ז זה לא שייך רק היכי שאנו באים להסיר מחמת החזקה דאח"כ עכ"ל ולדון מטעם ודאי להסיר וכשחזון כן לשני הבררים שפיר מיחזי כחוכא משא"כ כשאנו דנין לאיסור שפיר דנין עפ"י החזקה דלא שייך לחוש דמיחזי כחוכא כיון דגם הספק אופרו והבן זה. והנה כחבתי בחידושי דלכאור' אף אי נימא דמחזיקין מאיסור לאיסור מ"מ לא הי' לנו לדון להחזיק מאיסור אח"ה לאיסור יבמה לשוק דאנן קיי"ל דאין מחזיקין מרשות לרשות ואין להחזיק אי"כ מחיי הבעל דברשות הבעל היתה עומדת לאחר מותו שיאחזה לרשות עלמא אלא דכיון דבכל איסורי ערוה כמו שהיא חסורה עליהם כמו כן המה אסורים עליה וא"כ נהי דלגבי דידה שדון אם המה מותרים בה לא

מומר יש מי שממיר אס הי' מומר כשנשאח אסיו ואין לסמוך עליו. וע"ז הגיה הרמ"א מיהו אס נשאת בלי חליצה שלא ידעה שהי' לה יבס ואח"כ נודע שיש לה יבס מומר לא תלא מהר"י מינץ וי"א דוקא אס חלץ לה לבסוף מהר"י וכנימין ז"ל. וטעם מחלוקתן דלדיעה ראשונה ס"ל דבדיעבד כשכבר נשאת יש לסמוך אדעת הגאונים ז"ל. דאין מומר זוקק ורק דלכתחלה אנו מממירים לחוש לדעת רש"י ודעמ"י ז"ל. ולדיעה השני' ס"ל לעיקר כדעת רש"י ודעמ"י ורק דאס מחלץ שאינו רק מדרבנן שהממירו עליו דתלא. אנו סומכין על דעת המקילין שלא נזי"א אשה מצעלה משום גזירה וקנס דרבנן. והנה גם הגאונים ז"ל האומרים דאין זיקה ביבס מומר נחלקו לשתי מחלוקות לדעת הר"ח ז"ל כל שהיבס מומר בשעת מיתתו אינו זוקק דלא חשיב אסיו אמנס לדעת ר"י גאון ורב נחסון גאון דוקא בשהי' מומר בשעת קידושין אבל כשהמיר אח"כ לא מממירי עד דחלץ לה. ומדברי הרמ"א ז"ל נראה שלא רצה להקל בשעה' מומר בשעת נשואין תאסיו דרבים מהגאונים מממירין לכתחלה אבל לא כשהמיר אח"כ דרק הר"ח ז"ל ממיר וגם מהגאונים ז"ל נחלקו עליו בזה וכנ"ל. אולם המעיין במהר"י מינץ ז"ל בתשובותיו יראה שמתלבד שהקיל בנשאת בלי חליצה סמך גם כן להקל היכי שהמיר אחר נשואי אסיו שדעתו לסמוך דביעבד על דעת הר"ח ז"ל :

**ובשאיני**

לעצמי אמינא דעתי לדינא דבלי חליצה אף אס נר"ה לסמוך במקום עינון ודחק גדול על דעת הגאונים ז"ל למה שלא הייתי נמנה ג"כ ולא הייתי אומר לא איסור ולא הימר מי"מ אין לסמוך ע"ז בשהמיר אחר נשואי אסיו על דעת הר"ח ז"ל לבדו באיסור תורה אחר שרוב הקדמונים ז"ל לא ס"ל לללקל במומר די לנו אס נסמוך להורות כנגדס במקום עינון אס עכ"פ אין עור חילוק דיעית אלל הממירים אבל לא בשהמיר אח"כ דגם ר"י גאון ודעמ"י הנה מהמממירים ובאיסור תורה. אמנס אס יחלוץ לה שאינו רק גזירה ומומר דרבנן בעלמא יש לדון להקל בכה"ג שהמיר אח"כ דכדאי היא הר"ח ז"ל לסמוך עליו באיסור שאינו רק גזירה דרבנן בשגס דעיקר טעמן של הר"י גאון ור"י גאון ז"ל שהממירו בהמיר אח"כ משום דנשואין מפילין וכדמטי לה משום ר"י גאון ז"ל וספר בשר על גבי גחלים באמת אינו מובן דלא מצינו ענין נשיאין מפילין רק דהיכי שלא הי' זיקה בשעת נשואין אף דבשעת מיתה המיתה זקוקה כראוי פטורה אבל לא להיפך דאס הימה ראוי' בשעת נשואין אף שאינה ראוי' וזקוקה בשעת מיתה תהי' זקוקה דא"כ נאמר אס כנס הורה תחלה ואח"כ הערוה תהא זקוקה ליבוס וזה לא מצינו בשום מקום בש"ס ופוסקים. ועיין תוס' ר"פ יש מותרות שכתבו כן להדיא עיי"ש"ה : ובאמת כי לפי טעמו של מהר"י מינץ ז"ל שרצה לדון להמיר ביבס מומר מלך אחר דע"ד דהכי לא קידשה נפשה דמומר גרע ממובה שסין. יש לחלק בין הי' מומר בשעת הקידושין להמיר אח"כ דהו"ל מרי חששות שיתור היבס והוא ימות בחייו בלי בניס ובלי"ס כי גם אס הי' עולה ע"ד לא הימה מתינת בשביל חששות רחוקות כאלו ביחוד מן הנשואין דעכנ"ל לדעת מהר"ם ז"ל שלא הימה חוששת כלל לדעת הכעל שלא הי' תמכים לעשות בפילותיו ב"ז ולא הימה מתקדשת לו בשום פנים בלי תנאי זה דליכא למימר א"כ דכיון דתלי בדעת שניהס לא שייך אומדנא כיון שלא הימה מסכמת לדעתו בזה בשום אופן וכמבואר אללי במק"א וזה פשיטא דלא שייך בחששות רחוקות כאלו מרי מי יימר כו' וכן משמע מתשפוט לשונו המועתק בתש"י מהר"י ז"ל עיי"ש"ה אמנס עכ"ז דרבנן יש לסמוך אדברי המקיל וכנ"ל :

מהא דפריך הש"ס ונהימנה מדרה"מ והרי בלא זה לא ידעינן שמסקרת ואין תהאורך לחלק כנ"ל דבזה"ל לפ"ז דקיי"ל כרה"מ לא הי רק חששא בעלמא משא"כ אינימא דלא כרה"מ דלפי הג"ל בל"ז ייחא דהש"ס שס מייירי רק לענין העדות של האשה עלמה וכיון שיש עכ"פ ספק דמתא הי' כדברי הכעל ולא שייך דייקא עוד אין להאמינה שמת בעלה כיון שיש ספק אס דייקי משא"כ בש"ע שס דמייירי גם לענין עדות ע"א שפיר נקט דוקא שאתי העדים והכמישה דא"כ כיון שלא ידעינן שהגידה שקר שפיר ירא לסקר דדילמא תידוק והבן זה : [ולפי הג"ל עכנ"ל דגם בעד מפי עד חשוב מלתא דעבידי לגלויא ודלא כדעת הפוסקים ז"ל שבהתי רחל"כ למה בעדות מיתה נאמן גם עמפ"ע כיון דהך דדייקא אינו טעס בפ"ע ורק דע"ז חשיב עבידי לגלויא ביומר וכנ"ל. וטעם הדבר כ"ל דגם במעיד מפי עד ירא לסקר דאס יתגלה הדבר יתלו שהוא הי' המשקר ולא זה שהגיד לו שנאמר שהראשון שאמר שראה שמת בודאי לא הי' משקר במדע"ג והוא סמך שימלה בהעד שאמר לו. ויש לי לפ"ז הרהורי דברים בוד מפי עד מפי עד שהוא פד שלישי ואכ"מ להאריך בשגס לא בזה עוד הדברים אללי בכור הבחינה] :

**ומעתה**

אין ראוי תפשיטותא דר"ש לדעת החולקים על מהר"י מינץ ז"ל דגם בזה"ל אין ע"א נאמן ביבמה. דהתם באמת העד העיד לענין יבוס וא"י דכיון דמיסנא סני' לי' לא דייקא. העד עכ"פ לא ירא לסקר כ"כ דלא הי' כ"כ מלתא דעבידי לגלויא וכנ"ל דזה לא אסיק אדעמ"י שלא יאמינהו והיא חנשא שלא ברשות ב"ד בלי חליצה ותידוק אז. וכיון דדייקא לחוד ל"ח טעס בפ"ע שפיר גם אס נשאת תלא. משא"כ בזה"ז שפיר י"ל דשייך דייקא כיון שלא תחיבס וכיון שהעד יודע זאת שפיר ירא לסקר במדע"ג ביומר כזה ע"י דיוקא דירה ושפיר נאמן לכ"ע וכנ"ל בשס מהר"י מינץ ז"ל. ואחרי שאין לנו ראוי' נגד דעתו הי' ז"ל יש לנו מקום עכ"פ לזרף דעתו ז"ל לסניף בזה אחרי שרבו הממירין בע"א ביבמה וכמו שהבאתי למעלה מלשון הרשב"א ז"ל בתשובה שגראה בעליל שער ימיו לא הי' עוד פולה פה ומלפנף בהיתר ע"א ביבמה והראש"ם ז"ל הי' הראשון אשר דן בזה להממיר ממנת דהאיבעי' לי'א וכנ"ל ביחוד דלפי הדברים האלה נראה להוסיף עוד הימר בנדון שלפנינו דלפי הג"ל עיקר ה' דיש להממיר במת יבמה הוא משום דל"ח מלתא דעבידי לגלויא כ"כ שאינו ירא לסקר דחושב שכנס למרחקים ולא ישוב עוד לביתו ולא יתגלה הדבר רק ע"י דיוקא רבה וכיון דמיסנא סני' לי' לא תידוק. ומעתה יש לומר דזה לא שייך רק באינס דעלמא משא"כ כשהיבס הוא מאנשי הלכא דכל עקבותיו נודעו ומולאיו ומובאיו בספר נכתבים ואין לו רשות לזוז מקיר עיר המושב בלי ידיעה שפיר ירא העד לסקר דבכל יוכל להגלות וכמובן : מהלין טעמי הרו"ה לסמוך להמיר בע"א כעין שובדא דידן אין מצימין אותו. ואף מי שיבא להממיר אי משום דעת הראש"ם ז"ל המממיר ורבים מהאחרונים שחשו לדעתו ז"ל גם בזה"ז מבלי חת מקום גם מנירוף הימירא דידן שדרנו באנשי הלכא וכנ"ל אז משום דחשיב כקטטה מה שאינו נראה לדעתי וכמש"ל מ"מ פשיטא דכל זה אינו רק לענין להחירה לשוק לכתחלה אבל אחר שכבר נשאת עפ"י הימר חכס פשיטא דלא תלא אחרי שרבו הממירין וגם לרדי הימר. וגם בע"א בקטטה ממש קיי"ל דלא תלא עיין בטוש"ע אהע"ז סימן י"ז. ואין מקום לדבר איפוא עוד בכ"ד מפאת זה :

**ועתה**

נפן לבאר אס הי' נחברר אחר נשואים בצירור גמור שהיבס הי' והוא מומר מה דינה. והנה יש בזה אחר עיין בפוסקים כמה חלוקים ובבארנו אחת נאחת. בש"ע סימן קנ"ז כתב הממכר דר"ס נפלה לפני יבס



**ועתה**

נבוא לבאר הדין היכי שגורף אחר נשואין שיש לה יבם מומר אלא שאינו ידוע מתי המיר אם קודם נשואי האב או עכ"פ קודם מותו או אחרי כן דלכ"ע זקוקה וכעין עובדא דידן. וראיתי לכ"מ שילא לדין משום חזקה דהשתא שמקודם המיר וכדאמריי בנגע באחד בזילה ולמחר נמלא מת לכל הטמאות כשעת מליאתו. אולם לדעת ז"א דמלבד לכבר כתבו רבותינו בעלי החום ורבים מהקדמונים ז"ל דהך דכשעת מליאתו לא אמרינן רק לחומר דקדשים לא זולת. הנה גם לדעת החום רי"ד ז"ל קידושין דף ע"ט דהך דכשעת מליאתו הוי חזקה אלימתא מ"מ גם הוא ז"ל כתב דלא אמרינן כן רק בהך דמת שהי עתה טומא' בעלמותו לא היכי שאנו דינן אם נטמאה האשה ע"י ראיית הדם מקודם כהך דמעל"ע שבכדה וכ"כ הך דסימני בגרות וכדומ'. וישנן דבריו בלא סחומים קלת אמנא לבאר סברתו זאת והוא כי בענין חזקה דאזלינן בכ"מ בחר חזקה יש שני עניינים ד"ל דהחזקה מכריע את הספק וגם דמחק חתומ' שלא נוכל להוליא דבר מחזקתו בלי ראי' ברורה וכדילפינן מנגע וזה אמנם שייך בחזקה דמעיקרא אמנם חזקה דהשתא לכאור' לדין דעת הסוברים דלא הוי חזקה כלל דמאין הרגלים לדון חזק' כזו מן המאוחר על הקודם ולא מלינו בש"ס שזה הוי חזקה ורק שפי"ז איתרע במקלט החזק' דמעיקרא ורק שהחום רי"ד ז"ל ע"כ לא ס"ל סברא זו. או יש לומר כמ"ש בחידושי ד"ל דלא שאנו דינן מהמאוחר על הקודם ורק דמלך אחר קאחתינן עלה לפ"ע שבררתי למעלה דבכל ענין חזק' אין אנו חוששין אם גם לר' האחר יאל הדבר שאנו דינן לענין דבר אחר שאין דינן רק על הדבר הזה שאנו דינן עליו עיי"ש וא"כ יש לומר כ"כ דגם לענין הדבר הזה בעלמנו לענין הזמן לא איכפת לן רק לענין הזמן הזה שאנו באים לדון כעת וא"כ בענין הך דכשעת מליאתו וכדומ' אנו אומרים שלא היי שינוי בזמן ההוא דח"ת שעתה מת ע"כ היי שינוי בזמן ההוא ואף דע"כ היי בנזף זה שינוי מטעמה לטומא' דע"כ היי לא איכפת לן שאין אנו דינן כעת רק על הזמן מעת הנביע' עד עתה וכ"ל ואמנם כ"ז לא שייך רק לענין שהיי מכריע החזקה את הספק אבל לא מטעם דבעינן ראי' להוליא דבר מחזקתו דאף לפי טעם השני אין אנו באים להוליא מחזקתו ורק שאנו אומרים דאם כה נאמר שעת א"כ ע"כ שהיי שינוי בזמן ההוא והבן זה. ומעתה אמנא דרעת החום רי"ד ז"ל דאף דבחזק' דמעיקרא אזלינן בחר חזקה אף שאין דינן לענין השתנות הדבר בעלמותו וכגון חזקת טהרה לענין ספק מנגע דגם אם נגע אין כאן שינוי בעלמותו מ"מ ז"א רק לענין שזה ג"כ חשיב הולאת דבר מחזקתו שאין אנו יכולין רק בראי' ברורה אבל כשאנו רוצין לדון שהחזקה מכריע את הספק לא אמרינן הכירק היכי שיש שינוי בעלמותו הדבר אבל היכי שליכא בשום דל שינוי בעלמותו אין כאן הכרעת הספק ע"י החזקה וכיון דבחזק' דהשתא אין מקום לדון רק טעם שהחזקה מכריע את הספק וכ"ל אין לדון מחמתה רק היכי שיש שינוי בעלמותו הדבר וכהך דכשעת מליאתו בנגע בא' בזילה וכ"ל ועיין בפוסקים ז"ל שכתבו בהך דהיי הגט חקוק על יד העבד שהיו מוחזקים שהוא שלו והוא יולא מחמת ידה דמסיק בש"ס דגודרות אין להם חזקה דפסק הרמב"ם ז"ל דהוי ספק מנורשת דאף דלענין ממון מחזיקין שהוא וראי של הראשון משום דמוקמינן אחזקת מרא קמא מ"מ לענין איסור ל"מ חזקת מ"ק להחשיב' אינה מנורשת וראי עיין עליהם והיינו ג"כ כעין סברא זו דחזקת מ"ק באמת לא הוי חזקה גמור' שאין כאן רק שינוי רשות ולכן ל"מ רק לענין שמי' אין צדינו להוליא מהראשון בלי ראי' ברורה אבל אין לדון מחמתה להכריע את הספק לענין איסור אשת איש שאין דינן לענין שוליא העבד

מהבעל אלא שהחום רי"ד ז"ל הוסיף לפי הנ"ל דבעינן לענין הכרעת הספק חזקה שלא נשתנה הדבר לגמרי בעלמותו אבל לא כשהשינוי הוא מבחוץ כגון בספק מנגע וכ"ל ודו"ק בזה :

**ועדיין**

יש לעורר דעיקר חילוקו של החום רי"ד ז"ל הוא אליבא דשמואל בקידושין שם דלא יוקשה עליו מהך דכל הטמאות כשעת מליאתו אבל אין באמת קי"ל כרב דאמריי הרי בגרסת לפנינו ומדשהתא בגרסת בלפרא נמי בגרסת אף דזה לא חשיב שינוי בעלמותה וכמ"ש החום רי"ד ז"ל אמנס יראה דגם לרב ולדין דקיי"ל כוותי' ז"א רק בהך דסימני בגרות ומשום דגם בזה ס"ל דחשיב שינוי בעלמ' שבופה אשתי מנער' לבוגרת וס"ל דזה דמי להך דנגע בא' בזילה דבאמת סברתו וחילוקו של החום רי"ד ז"ל לשמואל צ"ן הך דבוגרת להך דמת הוא חילוק דק אשר כמעט א"א לעמוד עליו אבל היכי דל"ה שינוי כלל בעלמותו הדבר גם רב תורה ולפ"ז בנ"ד שהספק הוא מתי המיר לא מבעיא לעעמו של מהרר"ם ז"ל דמומר נקרא את ליבוש רק דאמרינן דעל דעתא דהכי לא קידשה נפשה דאין כאן שינוי בעלמ' כלל אלא אף לדעת הגאונים ז"ל שכתבו דמומר לאו אחיו הוא ד"ל א"כ דהספק היא שינוי בעלמ' מתי יאל מלהיות את מ"מ יש לתבין לחלקו מהך דמת וגם מהך דבוגרת דשם היא שינוי בעלמ' שאינו יכול להשתנות להיות כמקדס משא"כ בהמר' דאם חזר ופשה חשו' ה"ה אחיו כמקדס והשינוי הוא א"כ במקרה ולא בעלמ' ודו"ק :

**עוד**

עלה על לבי לומר דבלי"ז אף שלא נחית לחילוקו של החום רי"ד ז"ל בין היכי שהשינוי הוא בעלמותו הדבר או לא לענין חזקה דכשעת מליאתו מ"מ ל"ש לדון כן בנ"ד דהנה בש"ס דקידושין שם קאמרינן איתת אילימתא בחוך ששה בהא ינמא רב ה"ה בגרסת לפנינו השתא היא דבגרה ופירש"י והקדמונים ז"ל דמייירי שהבאי' סימני בגרות בחוך ששה חדשים דפעמים שהיא מתהרת לבגור והנה אי ינמא שלא כחילוקו של החום רי"ד ז"ל ורק דבכ"מ אזלינן בחר שעת מליאתו או עכ"פ א"כ דהך דסימני בגרות דמי להך דנגע בא' כו' וכ"ל עכ"ל כמ"ש בחידושי לפת"ש החום' צניטין דף ל"ג דהא דלא אמרינן בצניטין דהוי התראת ספק דשמיא ישאל על נזירותו דמוקמינן את הגדר אחזקתו. מדבריהם אלו למדנו דכמו דאמריי חזקה על העבר כ"כ אמרינן לדון מחמתה על להבא. ולדעת ז"ל ז"ל דהא דאמרינן שמיא מת לא חיישינן שמיא ימות חיישינן היינו משום דכיון דסוף הארס למות א"א לדון על להבא דל"ש לדון כן רק בהך דגיר' שיכולין לדון שלא ישאל עליו לעולם ולפ"ז אמנא כ"כ לענין חזקה דהשתא דאין לדון מחמתה רק היכי שלא נוכל לדון מחמת החזקה דמעיקרא על להבא וכגון בהך דמת שסוף ארס למות משא"כ היכי שיכולין לדון מחמת החזקה דמעיקרא על להבא בזה ל"מ החזקה דהשתא אחרי שהחזק' דמעיקרא כבר הוחזק על להבא ואמרינן דאף דאיתרע השתא הוא דאיתרע דחזקה שכבר הוחזק עדיפא טובא ומעתה בהך דסימני בגרות זה החילוק בין חוך ששה לאחר ששה דעל חוך ששה דרק לפעמים מתהרת לבגור שפיר יש לדון מטעם החזקה דמעיקרא על להבא שלא תבגר בחוך ששה משא"כ על לאח"כ דודאי תבגור וכיון דליכא חזקה שכבר הוחזקה שפיר אמרינן דהרי בגרסת לפנינו משא"כ בחוך ששה דאיכא חזקה שכבר הוחזק' אמרינן דהשתא היא דבוגרה ולפ"ז בהתרה דגיר' שהיינו יכולין לדון שלא ימיר לעולם לא אזלינן בחר חזקה דהשתא וכן עלה על לבי :

**אולם**

האמת יורה דרכו דאם נאמר דהך דכשעת מליאתו הוי חזקה אלימתא ע"כ אנו לריכין לומר כחילוקו של החום רי"ד ז"ל הנ"ל דאליכ יקשה בהך דמעל"ע

מקרי ואין לנו טוב מעד ועזר לומר שאינה זקוקה ויש לדבר אי בכה"ג שייך טעמו של מהרר"ס ז"ל דע"ד כן לא קדשה נפשה כיון דמ"מ נטמע הוא בין העכו"ם חולס גם אם כה נאמר מ"מ פשיטא שאין לסמוך סמיכה שיש בה ממש על טעם זה בלבד בלי לירוף טעמן של הנאזנים ז"ל דלא מקרי אם בשגם דגם לטעם של מהרר"ס ז"ל אינו ברור דשייך לומר כן גם בכה"ג ויש לי בכל הדברים הנאמרים בזה ההוראי דברים הרבה חולס כבר הארכתי יותר תדי ואשר ע"כ פה תהי' שבימת קולמסי :

**אמנם** כ"ז אם הי' נתברר שהיבס חי אכל בגדון שאלתינו הרי לא נדע דבר רק מפי מכתב שהגיע ממומר אחד שאומר שהוא אחי המת וכיון שכבר החירוה ונשאת אף ע"פ עד אחד הנה גם צדא ע"א לפנינו ואמר לא מת לא משניחין בעדותו דכבר האמינוהו להראשון כשנים ואין דבריו של אחד במקום שנים. ואף דאמרינן בקידושין דף ס"ו גבי בע"מ דאם אמר ע"א שלח ואחוי מהימן. מ"מזה אינו לדעתי רק משום דכיון דאיכא לברורי יש לברר וכדאמרינן בכ"מ דכל היכי דאיכא לברורי מצדיקין וזה לא שייך רק התם שיוכל להתברר לפנינו משא"כ היכא שהרסיק עדותו ב"כ כ"ד שהצירור קשה מאוד דכל כה"ג לא שייך לומר דלריך לברר וכדאמרינן בריש חולין דליתי קמן דלברקי' ולשאלו. ובפסחים דף ד' דליתא קמן דנשאל' ובטוש"ע או"ח ה' פסח אם הוא בעיר שאלו הרי דכל שאינו בעיר א"ל לברר וי"ש בריחוק מקום כגון שאלתינו וגם מי יודע אם יוכל להתברר כלל אחר שנים רבות כאלה ומה גם דכלא זה נראה דזה לא שייך רק לענין הכחשת בעל דין וחוקה משא"כ בג"ד דמשניחין לי' להראשון כשנים א"ל לברר כלל אף בלי טורח. ולפ"ז אף חי נימא דבהך דקידושין שם לאו מטעם איכא לברורי קאמרינן עלה ורק דכיון דיוכל להתברר ה"ע נאמן במלתא דעבידי לנלויה כי האי דלא משקרי אינשי וכנראה מדברי החוס' שם ד"ה שלח ואחוי מ"מ הכא אינו נאמן דהוי לי' חד במקום שנים. ולא אשתמיט לשום אחד מהפוסקים שיחלקו בהך דבא ע"א אחר שהחירוה ואמר לאמת דהיכי דאומר מקום סמוי שיהי' נאמן. וגם מטעם קלא אין לחוש אף לדעת המחמירים באיסור א"א לחוש אף שהקול הוא שיצור במקום רחוק במדה"י עיין ר"ן ז"ל אחר שכבר נשאת דה"ל קלא בטר נשואין וכמבואר בפוסקים ז"ל וביסוד שהקול היא רק עפ"י מכתב איש אחר שאומר שהוא מומר דגם אם בא עד כשר ויעיד לפנינו בע"פ לא משניחין ב' וכו"ש בכתב ומומר וזה ברור לדינא ואשר ע"כ יראה כ"ת לחקור אחר מהימו של העד שהעיד במיתת היבס [כי איזי חושש וסוכך תמיד בעדות אנ"ח ומהנס בג"ד שאמרה שלא הי' לה סימנים אם אמנס שבררו דל"ד לקטעה וגם דכבר נשאת מ"מ יש לחקור עכ"פ יותר במהות המעיד אחר דאתיליד קלת ריעותא] ואם לא נמצא עולתה בו אין לחוש לקול ענות המכתב והנלפע"ד כתבתי :

**סימן פט**

צ"ה יום חי' ב' דר"ח חלול תאבהך לחדשי תר"ל לפ"ק בריסק.

אשיב ואומר שלוש לכבוד הרב המהל"ג מופלא ומופלא מו"ה זכרי' יוסף רוזינפעלד כ"י מו"ץ דק' קאוולא.

**תובן**

השאלה באחד שנסא אשה ותיכף אחר חתונתה נברה שנאה בלבה וזה שלש שנים אינו יכול לבוא לא לקירוב ולא לריחוק. כי אמרה כי תכלית שנאה שנאה איזו ונמאם בעיניה עד מאד וגם ג"פ ממאנת לקבל. ע"כ חוכן השאלה. ונפשו איפוא בשאלתו האם יש מקום

דמעל"ע שבגדה דאמרינן דמיקמינן לה אחזקת טהרה ולא מחמירין רק בתרומה וקדשים משום מעלה בעלמא רבזה ב"כ א"י לרון רק מחמת החזקה דמעיקרא על להבא דכי לא תראה דם לעולם. ואפ"ה לא אזלינן בטר חזקה להשתחא לטמאה למפרע וע"כ כדעת החוס' רי"ד ז"ל דכיון שאין שינוי בעלמותה לא אזלינן בטר שעת מליחתן. ומהך דגדה מוכח ג"כ כמ"ש דגם חי נימא דמומר לא מקרי אם מ"מ ל"ח לענין זה שינוי בעלמותו כיון שיכול לשוב ולחזור לקדמותו. דגם בהך דגדה חנו דין לענין טומאת ראי' דעם ראימה היא נעשית אב הטומאה ולא מחמת נגע הדם ומה חילוק יש בין זה למה שע"י המיתה נעשה טומאה וע"כ כ"ל דכל שיש מקום שיחזור לקדמותו ל"ח שינוי בעלם והרי אחר ז' כשתטבול תטהר מתקיר דמי' וכנ"ל ודו"ק :

**והנה**

לדעת החוס' והקדמונים ז"ל שהבאתי דהך דכשעת מליחתן אינו רק מחמת חומרא דקדשים ז"ל דהא דאמרינן הכא בקידושין הרי צוגרת לפנינו. היינו משום דכיון דליכא חזקה דמעיקרא דאין לרון מתוך ששה זמן הנערות ליומא דמושלם ששה שהוא זמן הצונרות אזלינן בטר חזקה להשתחא למנכרח הוי וא"ש הך דתוך ששה בפשיטות רבזה דאיכא חזקה דמעיקרא ל"ה חזקה דהשתחא חזקה כנגדה ולדעתם ז"ל היכי שבבקר ציומא דמושלם שיחא נברקה ולא נראו סימנים דצוגרת וציוס נתקדשה ולערב נתלאו לה סימנים גם לרב חוששין לקידושי האב רבזה איכא חזקה דמעיקרא שבערב נהבנה משא"כ לדעת החוס' רי"ד ז"ל וכמובן. ולפי הני"ל עלה על לבי לפרש דברי הש"ס ג"עין דף כ"ח דפריך אהא דאמרינן בזה דמציא גט ממדה"י נותנה לה בחזקת שהוא קיים ל"ש אלא שלא הביע לגבורות כו' נמא דמתן הנימו זקן אפי' בן מאה שנים נותנו בחזקת שהוא קיים ומשי כיון דאכליג איפלב דלא היינו כמו שפירש"י כיון שהוא זקן כגן מאה הדר שייך לאוקמי בחזקת חי דיה דבר זר דבזקן מופלב יוה"ד יש לו חזקת חי מאילו הי' פחות. ורק דהפי' הוא דהכא מיירי שהגיע בתוך זמן הליכת השליח לגבורות ובזמן קבלתו לא הגיע ערן לגבורות ואין להחזיק מקודם זמן הגבורות על לאח"כ שדרכו למות משא"כ התם דכשעה שהנימו כבר הי' זקן צויתר בן מאה שנה שפיר יש להחזיקו בחזקת חי דאחרי שלא הי' שום שינוי בנתיים שפיר יש לאוקמי' אחזקתו חזקת חי וכנ"ל: וזוה מיושב ק' החוס' גם מהך דמבא דאישתבחי כו' בפשיטות וא"ל לחילוקם בין שאר צ"א לשבוי וכמובן. כן עלה על לבי לולא דמסתפינא לפרש פי' חדש צש"ס אשר לא שערוס כל רבומינו רש"י ותוס' וכל הקדמונים ז"ל ולא באתי איפוא בזה לדינא רק לעורר לב המעיין בהלכה. ישמע חכם כו': סוף דבר בהך דהמרה צ"ד אי מטעם חזקה קאמרינן עלה לרון אדרבה יש לתלות ההמרה באיחור הזמן כל מה שנוכל ולומר להשתחא הוא דאיתרע לכ"ע באין חולק וכאשר בררו ודלא כאשר חשב כ"ת :

**והנה**

לכאורה עלה על לבי דאם היבס נלקח לאנ"ח בהיותו קטן שלא הגיע לעונשין שפיר יש לתלות שהעיר בקטנותו שלא איתרע חזקתו חזקת כשרות דאף כשהגדיל אח"כ וידע שהוא ישראל ולא יל דין מומר יש לו מ"מ נודע דבזה"י חנוס הוא ופקוח נפש דברב אם יחזור לדת אבותיו ואלל אנ"ח הבריחה הוא ס"כ ואף דבזה מחויב למסור עלמו מ"מ אם עבר בכה"ג אין לו דין מומר ורק לעובר על מצות קידוש השם וכמבואר ברמב"ם ז"ל וביחוד מי יודע אם עבר כלל אח"כ דעפ"י הרוב אין משניחין כ"כ משא"כ אם תאמר שהמיר אח"כ בגדליתו שהוא מומר גמור ברואו. חולס אם כה נאמר נפל פיתא בצורה דכיון דאין לו דין מומר לכ"ע אחוי

מקום להחזיר מאלו אגרות מוטע חרבתה ז"ל. וכ"ת רלונו להחזיר לו הגירושין בע"כ. ורלונו לדעת חוות דעת ז"ל. ונס אס אפשר לשלוח הגט ע"י שליח. ואבוא היום להשיב לכ"ת כיד ה' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית'. הנה כ"ת לא ביאר בשאלתו זאת אס טוענת מאוס עלי בטענה מצורת או אינה מצורת. ואס מאוס עליה מה היא הסיבה אשר ממאנת לקבל גט. ונס אס ה' התראות והכרזות כדת מצורת. ויען כי יש בזה הרבה חילוקי דינים אמרתי לבאר כל פרטי הדברים. לפענ"ד אס כה ואס כה. הנה במצורת גמורה דאמרה בעינא לי כו' מבואר בש"ע אהע"ז סי' ע"ז דמתרין בה ואח"כ מצרין ד' שבוטות ואחר ההכרזה שולחין לה ב"ד שנית ואס עמדה במרדה נמליס בה היינו שהב"ד בעלמס מתרין לא ע"י שלוחס. ואבדה כתובתה ואין נותנים גט עד י"ב חדס. והרמ"א ז"ל הכריע דעת הרא"ש והטור ז"ל דלא אבדה כתובתה רק אחר י"ב חודס וקודס י"ב חודס אס מגרסה לריך ליתן לה כתובה. וכתב דבזה"ל שאין נושאים שמי נשים לא משהיין יב"ח. והכריע דאחר יב"ח אס רואה לגרס לריכה לקבל גט בע"כ או מתירין לו לישא אחרת משא"כ קודם יב"ח. ועיין בח"מ וב"ש סס דלענין גט בע"כ אין חילוק בין תוך יב"ח ובין לאחר יב"ח. ורק קודם יב"ח אינו יכול לגרסה בע"כ רק כשנותן לה כתובה דערין לא אבדה כתובתה להכרעת הרמ"א ז"ל משא"כ אחר יב"ח דאין לה שום טענה ועיין בדבריהס ז"ל. והנה במ"ש מור"מ ז"ל דמתירין לו אחר יב"ח לישא אחרת יש לעיין דאחר שהביא דעת הי"א דאין מתירין לו לישא אחרת מאין הרגלים לחלק בין תוך יב"ח לאחר יב"ח דגס מקודם למה תעגן אותו. ואי לא מתירין לו משום זה גס לאח"כ למה ואיך נחיר לו. ולכאורה אמרתי דהנה בהך שכתבו דאין מתירין לו לישא אחרת באמת יש שני טעמים דמדברי המרדכי בשם הראב"י יראה דמטעם עיגון האשה קאתי עלה שלא יתירו לו לישא אחרת והיא תתעגן. ולפ"ז ז"א רק שהוא אינו רואה לגרסה והיא רואית ורלונו לעגנה. אבל היכי שרואה לגרסה ורק שהיא אינה רואית לקבל הגט מה לנו לחוש לתקנתא דידה וע"ש דקאי על מצורת במ"ע דרלונו לקבל גט דאל"ה הוית בעינא לי וכו' ומבואר בש"ע סס. ולפ"ז במצורת דבעינא ליה דמייירי הרמ"א ז"ל כמו שהדין לרידיה לענין גט בע"כ הדין לענין לישא אחרת דבתוך יב"ח אין מתירין רק כשרואה לגרסה וליתן לה כתובה דאז אס היא אינה רואית מתירין לו ב"כ לישא אחרת דכיון שמיטעת הגירושין מצדה אין חוששין לתקנתא דידה. ולאחר יב"ח הדין כך גס בלי כתובה דכבר אבדה כתובתה ואין לה טענה נגד קבלת הגט. ויש מקום לפי"ז להוסיף ולומר עוד דאחר יב"ח לא כלל לעיגון דידה אף שהמיטעה. בגירושין הוא מצדו כמו דקנסין לה שמתאבד כתובתה דרק בתוך יב"ח דחוינן שלא קנסוה מז"ל עוד חיישין לעיגון דידה משא"כ לאח"כ. אולם המעיין בראב"י ז"ל יראה שחייש שלא תלא לתרבות רעה ויש לומר אח"כ דלא דמי לקנס כתובה וכמוצין ואין להחזיר לישא אחרת רק כשהמיטעה בגירושין היא מצדה. אולם לטעמו של המהרי"ק ז"ל דאין להחזיר לו לישא אחרת שלא יבא לידי קלות ראש דלפעמים שחקדיח תבטילו וכו' ויאמר שמרדה עליו וישא אחרת עלי. לכאורה אין מקום לחלק בין תוך יב"ח לאחר יב"ח. אס לא דנימא כמ"ש הב"ש ז"ל דכלשטעם בב"ד ליכא חששא זו וכמ"ש המהרי"ק ז"ל בגרון שאלתו בארוסה שיביאו הדבר לפני הב"ד ועובי העיר והמה כשיראו שהעבירו עליו הדרך ועוותו אותו יתירו לו. ובאופן זה מייירי הרמ"א ז"ל ובתוך יב"ח חייש לטעם האי משום עיגון דידה וכנ"ל כשרואה לגרסה בלי כתובה :

**אולם**

מלכד שאין זה במשמעות לשונו ז"ל. הנה כבר כתבתי בחידושי דברי הב"ש אינס צורוים עוד אללי דלדעת עיקר כוונת המהרי"ק ז"ל דאס נחיר לו לישא אחרת בסתם מצורת אף שפשיטא שלא נחיר לורק כשימצבר לנו שהיא מצורת ולא נאמין לו דביצורו מ"מ יש לחוש שימצור וישא אחרת כשתקדיח כו' ויאמר שהיא מצדה עליו ולא נוכל לרוננו כעובר על המדרגה כיון שהוא עומד ולווח שהיא מצורת ואנחנו לא נדע. ורק דנרונן הארוסה ששאל הרב ז"ל עלי' דהעוות היא דבר הנגלה וידוע לב"ד יכולין להחזיר לו דבזה ליכא חששא זו וכמוצין. וא"כ לפי"ז אין להחזיר בסתם מצורת אף עפ"י ב"ד לישא אחרת ורק בגירושין בע"כ לא חייש המהרי"ק ז"ל כיון שכל מעשה גט נעשה עפ"י ב"ד וכמ"ש הב"ש ז"ל. ואשר ע"כ יראה דהרמ"א ז"ל עשה כעין פשר דבר דאין לעגנו בשביל חששא זו דמהרי"ק ז"ל יותר מיב"ח. וזהו שכתב דאין כה ציד האשה לעגנו לעולם. ולפ"ז בתוך יב"ח אף שרלונו ליתן גט וכתובה והיא אינה רואית וא"א ליתן לה בע"כ מ"מ אין להחזיר לו לישא אחרת משום חששא דמהרי"ק ז"ל דרק היכי שיש עיגון עולמית לרידיה מתירין לו וכ"כ היכי שיש צידו ליתן לה גט בע"כ אין מתירין לו לישא אחרת אף אחר יב"ח דבזה האחרון יש לחוש חששא דמהרי"ק ז"ל משא"כ בגט בע"כ וכו"ל ויש להחזיר יותר התי' דגט בע"כ. ודו"ק : אמנס כל זאת לדעת הרמ"א ז"ל ודעימתי' דכשטעית או היכי שמתדין לגרסה וא"י לגרסה מתירין לו לישא אחרת בלי התרת משה רבנים דכל כה"ג לא תיקן רבנ"ה ז"ל. אולם לדין דקטעין כסמכת כל גדולי האחרונים ז"ל דבחרס ב' נשים רבנ"ה השוה מצדו ורק דכל כה"ג יתן כה למאה רבנים להחזיר חרמו. עיין עליהס דגס בזינתה תחתיו ונאסרה עליו ידאי אין להחזיר לו לישא אחרת ע"י מאה רבנים מג' מלכיות כפי התקנה אין מקום לחששא שחשס המהרי"ק ז"ל. ויש להחזיר אח"כ במצורת גס תוך יב"ח כשהבעל רואה לגרסה וליתן כתובתה והיא ממאנת. לישא אשה אחרת עלי' ע"י התרת מאה רבנים [מג' מלכיות דוקא ולא מג' ארלות היינו מדניות כאשר חשבו קלת האחרונים וכאשר ביארתי במק"א והבאתי לשון גוף התקנה המוצאה במצורת מהר"ם ב"ב ז"ל שכתב להדיא ג' מלכיות כגון אוניאה לרפת ולומצדיאה ע"ש] דלעיגון ותקנתא דידה ל"ח כיון שהמיטעה מצדה ואף אס נאמר דכיון דעיקר החשש שאנו חוששין לעיגון דידה היא דחיישין שתלא לתרבות רעה וכמ"ס לעיל בשם הראב"ח ז"ל גס שהמיטעה בגירושין הוא מצדה ואינה חוששת לעיגון אכן לא שחקינן מלעשות תקנה שלא תתעגן ע"י שיסא אחרת ויניחה לרורה בצבלי העיגון ולא יגרסה גס אח"כ כשתרנה ותלא לתרבות רעה ח"ו. ודלא כהכרעת הרמ"א ז"ל דע"כ לא ס"ל הכי דאל"כ גס אחר יב"ח לא נחוש לו לישא אחרת מ"מ יש להחזיר לו ע"י השלשת הגט והיינו בתוך יב"ח גט וכתובה דאס תחזיר ממרדה מגיע לה כתובה וביסוד דבדואי תחזור בה דמה אכפת לה הרי חסור לו לדור עמה כיון שיש לו אשה אחרת ויש לי בזה ההרהרי דברים הרבה אולם לא לרפתים עוד כראוי ואח"כ רק גט לבד שאבדה כבר כתובתה. ויראה דמזה הטעם האחרון עיגון דידה הוסיפו האחרונים ז"ל במנהיגו היום השלשת הגט נוסף על השלשת הכתובה המבואר בהתקנה בהתרה שיסא אחרת ודו"ק :

**ונפן**

לבאר דין ארוסה הנה בש"ע אהע"ז סי' א' כתב המצבר דרבנ"ה לא נור ביממה וכן בארוסה. והרמ"א ז"ל הוסיף אס אינו רואה לננוס אלא לפטור. ומקור הדברים במהרי"ק שורש ק"א. ויען כי דברי המהרי"ק ז"ל סתומים קלת כחלקו האחרונים ז"ל צביאור הדברים. הב"ש ז"ל כתב דכוונתו דאס אין רלונו לננוס ארוסתו

ל"ח והדבר א"כ בספק אללנו א"כ בשלמא היכי שלא כתב לה מקודם סתם להספק היא אם חל החיוב שפיר א"י להוליא ממנו דזה כלל גדול בדיון דהמע"ה . אבל היכי שכתב לה מקודם דודאי התחייב עלמנו אזרק שאנו אומרים דלא כתב לה רק ע"מ לכנסה והספק הוא א"כ בהתנאי שפיר דמי להא דכתב הרשב"א ז"ל בתשובותיו בראובן שמכר כרס לשמעון ובאו שנים ואמרו תנאי הו' בהמכר ושנים אומרים לא הו' תנאי דהכרס בחזקת הלוקח קאי כיון שהי' תכירה ודאי והתנאי ספק דגם הכא החיוב היא ודאי והספק היא רק בהתנאי כן עלה על לבי . אולם אחר העיון נראה דהדבר תלוי בפלוגתתן של הרמב"ם והרא"ש ז"ל דלדעת הרמב"ם ז"ל דהאזעיהו היא לכל מילי והאזעיהו היא א"כ אי בחופת נדה הו"ל כנוסה ול"ד א"כ להך דהרשב"א ז"ל בהך דכרס דתסם הספק הוא אם הי' תנאי דבזה שפיר כתב דכיון דהמכיר' ודאי והתנאי ספק בחזקת מכירה מוקמינן ל' משא"כ הכא אדרבה התנאי הוא ודאי ואנו מסופקים אם נתקיים דהתנאי הו' ע"מ שכנוסה והספק היא אם היא כנוסה ונתקיים התנאי אם לא משא"כ לדעת ושיטת הרא"ש ז"ל להזעיהו היא רק לענין תוספת כתובה לדודאי הו' כנוסה ורק שהספק לענין תוספת דאולי הו' אומדנא ותנאי לענין התוספות גס ע"ז שתי' חופה דמזיא לביאה ואין הספק א"כ בקיום התנאי כתנאי שהי' ע"מ לכנסה כבר נתקיים דהוית לכל מילי דכנוסה ורק שאנו מסופקים אם הי' תנאי נוסף לענין התוספת וכיון דהספק הזה הוא בגוף התנאי שפיר דמי להך דהרשב"א ז"ל דלפ"ז גס הכא החיוב ודאי והתנאי ספק והבן זה :

**וּלְפָיִן** בהך דמורדת תוך יב"ח אם לא כתב לה ועדיין היא אסור' ליכא השלשת או נתינת כתוב' כלל בהתרת חרס דגירושין בע"כ או לישא אחרת ובכנסה לחופה והיא חופת נדה רק העיקר כתוב' ולא תוספת והיינו שכתב לה התוספת על אחר הגשואין דכתב לה מקודם סתם תלוי בתחלוקתן של הרמב"ם והרא"ש ז"ל וכנ"ל ועדיין יש לעורר ולהסתפק דכיון דהא דאיה נובית בחופת נדה התוספות הוא רק מטעם דא"י להוליא ממנו מספק ואם תפסה לא תפקינן מינה וכ"כ א"כ דכ"כ בארוסה שלא כתב לה כתוב' תהני תפיסה לענין עיקר כתובה דמידי פלוגתא דרבוותא לא נפיק וכמבואר כ"ז בפוסקים ז"ל א"כ יש לומר דכיון דמתקנת רגמ"ה יש זכות להאשה שלא יוכל לגרשה בע"כ ולא לישא אחרת עלי' ורק דבמורדת אבדה זכותה גס תוך יב"ח כשנותן לה המגיע לה אין אנו יכולין להחיר ולהפקיע זכותה רק בדבר ברור שאינה מגיע לה יותר דלא גרע זה מתפיס' [ועיין בטור סי' ע"ו שהביא בשם העיטור דבכתב לה בארוסה וגרושה יש לה תוספת וי"ל א"כ דגם זה הו' ספק אולם לפמ"ש הדריש' דה"ט משום שמינית הכניסה מלדו לא שייך זה במורדת] וכ"כ שהי' לריך ליתן לה כשהי' מגרשה מראונה לא זולת והדבר לריך תלמיד אללי והדעת נוטה כסברא האחרוני' ועיין במהרי"ק ז"ל שורש פ"א שהעלה דתוספת שליש הנהוגה בינינו אינו בכלל תוספת הנזכר בש"ס ופוסקים שהוא מוסיף משום חובת גשואין דהתוספת הזה אינו רק מה שכל אחד מוסיף לפי דעתו ודבריו ז"ל נכונים וברורים ועיין בתשובות ח"ל ז"ל סי' קכ"ד שם שכתב להלכה דהעיקר כדעת הר"י ז"ל דהיכי שהודיעהו שהיא נדה הו"ל חופה גמורה ויש לה תוספת דכיון דידע סביר וקיבל ע"ש שהביא ראי' ברורה לזה תאלמנה לכה"ג וכי' עיין בדבריו הנחמדים ז"ל כי המה ברורים וקילורין לעינים וכן ראוי לפענ"ד להורות וע"ש שכתב דאין הבעל נאמן שלא הודיעהו כיון שטוען תמורת המנהג וז"פ וברור . והנה

ארוסתו רק לפטור אין כופין אותו לכנוס ורק שכופין אותו לכנוס או לפטור אם אינו רוצה לגרש . אבל מ"מ גם בארוסה אסור לישא אחרת עליה וכתב דמשמעות דברי הבה"ה נראה רשאי לישא אחרת . ואין לזה במהרי"ק שום משמעות ע"ז . והבה"ה ז"ל האריך בזה וראה לפרש דהך דוכן בארוסה אחרגמ"ה דגירושין בע"כ קאי דבארוסה אם אין רצונו לכנוס רק לפטור יכול לגרשה בע"כ . אבל איסור דשתי נשים יש גם בארוסה . ונראה דלא להס זאת ממ"ש המהרי"ק ז"ל דאין כופין אותו לכנוס אם רוצה לפטור אף דבגשואה אסור מאחרגמ"ה למנוע שכ"ו שזה בכלל כפי' לגרש . וע"כ דבארוסה לא תיקן ונזר רגמ"ה ח' דנט בע"כ ועיין בבה"ה שם בסוף דבריו שהעלה דכיון דיכול לגרשה בע"כ אם אינה רוצה לקבל גט ואי' לגרשה מותר לישא אחרת . וי"ל א"כ דהך וכן בארוסה לענין שישא אשה אחרת עליה קאי והיינו בכה"ג עיין בדבריו ז"ל . אמנם הח"ץ ז"ל בתשובה קכ"ד כתב לפרש הך דוכן בארוסה כפשטא דאין תקנת ומדרגמ"ה ז"ל לישא אשה על אשתו רק על אשתו הנשואה אבל לא בארוסה . ומ"ש הרמ"א ז"ל אם אינו רוצה לכנוס כו' היינו דלא נימא דמותר לכנוס ארוסתו אחר שכבר נשא אחרת משום דכבר נתקדשה לו ביהמ"ר קמ"ל דאסור עייש"ה . ולפענ"ד יראה דהעיקר כבה"ש ז"ל דרברי הבה"ה והח"ץ שניהם נסתרים מדברי המהרי"ק ז"ל שורש ס"ג שכתב בהך דארוסה שעומוהו עליו שיעמידם לפני טובי העיר והצד"ל ואם יסכימו שהם מעוותים אותו ויכולו להחיר גט בע"כ או לישא אחרת הרי דאי לאו שהעיוות מלדה אין להחיר לא גירושין בע"כ ולא לישא אחרת ודלא כדעת הח"ל וגם לא כדעת הבה"ה ז"ל והיינו לדעת משום דאין להביא ראי' כנ"ל מהא דאין יכולין לכופו לכנוס דקיל ארוס' מנשואה לענין חרס דנט בע"כ דבגשואה מניעת שכ"ו בכלל כפי' על הגט יחשב וכנ"ל לדעת הבה"ה ז"ל דיש לחלק בל"ז דבגשואה כשמונע מאתה שכ"ו מעכב המגיע לה שכבר נתחייב משא"כ בארוס' שעדן לא נתחייב לה וכמ"ש המהרי"ק ז"ל בשורש ק"א וז"ל מי יכריחו לכתוב לה כתוב' בע"כ ולהתחייב לה בשכ"ו אם לא תמלא חן בעיניו עכ"ל וזה חילוק יפה וברור לדעתי [ובזה יש לפרש ג"כ מ"ש הרמ"א ז"ל אם אינו רוצה לכנוס כיון דרק בזה חלוק מנשוא' וכנ"ל והבן זה] ויש לי כמה הרעורר דברים עוד אולם יען כי בל"ז הח"ץ ז"ל בעמנו אם שפירש דברי הרמ"א ז"ל דבארוס' לא תיקן רגמ"ה ז"ל מ"מ לרינא העלה והביא להקת הפוסקים דאין לחלק לענין תקנת ומדרגמ"ה בין ארוס' לנשואה אשים קנאי למילין בזה :

**ואחר**י הדברים האלה נפן לבאר כל החלוקים שיש במורדת לענין הכתוב' תוך יב"ח הנה כבר בררתי דבגשואה אין להחיר הגירושין בע"כ רק אם יראה ליתן לה כתובת' והיינו כל כתובת' העיקר וגם התוספת דלא אבדה עדיין כלום תוך יב"ח וכשמתיירין לישא אשה אחרת לריך להשליש גט וכתוב' ועמש"ל אולם בארוס' קי"ל דאף היכי שכ' לה כתוב' אינה גובית רק מנה ומתאים אבל לא המוס' שלא כתב לה רק ע"מ לכנסה . ובלא כתב לה נקטינן כדעת הסוברי' דאין כתוב' לארוסה והיכי שנכנסה לחופה ולא נבעלה כשהחופה חזיא לביאה בכל גווני גובית הכל דקיי"ל דחיבת חופה קונה אולם בחופת נדה וכנדון שלפנינו אינה גובית התוספת דחופה כזו הו' אבועיא דלא אפשרא בכחכות דף כ"ו ועיין בטוש"ע אהע"ז סי' ס"א . והנה עלה על לבי דכל זה אינו רק בלא כתב לה כתוב' היינו החוספת עתה בעודה ארוסה והיינו שכתב לה החוספת על אחר הגשואין דבלא כתב לה כלל לא שייך תוספת אבל כשכתב לה מקודם תוספת סתם גובית התוספות גם בכה"ג שהי' חופת נדה וטעמא דידו דכיון דהו' אבועיא

# שאלות ותשובות סימן פט רצה קכג

והנה היכי שיש לפנינו שני הדרכים או להמיר הגירושין בע"כ או המרס דב' נשים איזה עדיף יותר האריכו האחרוני' ז"ל הרבה בתשובותיהם ורובם החליטו דיותר ניקל להמיר המרס דב' נשים מנע בע"כ ושני טעמים נאמרו בדבריהם הטעם הא' דהמרס דנט בע"כ חמור יותר שלא קבע לו רבמ"ה ז"ל זמן משא"כ המרס דב' נשים שלא גזר רק עד סוף חלק הממשי ומאז והלאה היא רק מנהג הקהילות והטעם הב' דהמרס דב' נשים התנה שיוכלו להמיר כשיראו טעם מזכור משא"כ המרס דנט בע"כ והגאון בעל נוב"י במ"ת בתשובתו לענין נכפית הוסיף עוד יותר ודעמו באמת דאין צדינו להמיר זריקת גט בע"כ בשום פנים היות דרבמ"ה ז"ל השווה מדותיו ורק שלא העדיף כח האשה יותר מכח הבעל ובמקום שכופין אותו להוליא להיפוך כופין אותה והיינו שכופין אותה עד שתאמר רולה אני דזה חשוב רגון דאמרינן דניחא לה לשמוע דברי חכמים וכדאמרינן הכי גבי בעל אבל לזרוק גט אין צדינו להמיר עיין בדבריו ז"ל שהאריך לבאר עפ"ו דברי הרא"ש ז"ל בתשובותיו עש"ה בס"י ק"ד. אולם אנכי בתשובה אחרת כתבתי דכ"ז לימא וברס להס כ"ז שלא ראו גוף התקנות המועתקים בלשונם בתשובות מהר"מ זצ"ל בסופו והמעייין שם יראה א' דמה שכתבו שהמרס דב' נשים הוא עתה רק מנהג הקהילות לימא באמת דנתמך אח"כ מאגודת חכמי ארפת ר"ת ז"ל וחקמי דורו ומה לי מדרבמ"ה או חרס של גדולי חכמי ארפת. ב' דמה שכתבו שבהמרס דנט בע"כ לא נמלא שום תנאי והיתר מעיקרו כמו בהמרס דב' נשים לא ראו התקני' משנת תקק"ה המוצא במהר"מ שם חמוס מכל גדולי חכמי אשכנז והנוודע' לנו מהס ביותר רבינו אליעזר בן ר"י ורבינו ברוך בר' שמואל אבי העזרי ש"כ דה"ה ז"ל ולא יחא אדם רשאי לזרוק גט לאשמו חס לא ברשות שלשה קהלות ואם יעשה יחא הבעל והסופר והעדים בנידוי. הנה מבואר דיש היתר לחדרבמ"ה הלזה ע"י שלשה קהלות וגם זריקת גטי יש היתר ע"י ג' קהלות [וג' קהלות אחשוב דהיינו שלשה צ"ד בשלשה קהלות באסיפת ואגודת חכמי העיר] ואדרבא יש שם קולא קאת דלא צעיקן מאה רבנים דוקא כמו בהיתר המרס דב' נשים. ועכ"פ שקולים המה היכי שיש צורך גדול להמיר לו וכד"ה. ונוכל להמיר לו ליחא אשה אחרת או גט בע"כ כל חד כדאימא בהתקנות זה ע"י מאה רבנים מג' מלכיות וזה ע"י היתר ג' קהלות לצד ואף לזרוק לה גט וכנ"ל והארכתי בזה בתשובה הנ"ל ואכ"ע להאריך יותר :

**ועפ"י** אמינא ליישב מה שנתקשיתי בדברי המב"ט ז"ל בתשובותיו ס"י ר"י שפסק באחד שהי' חייב לאנשים ובע"מ הרבה וקדם אחד ותפס בשביל בע"מ אחד מעלטלין שהי' לוה ולוה ואח"כ קנה דמהני תפיסתו דכיון דמהני תפיסתו לחלקו המגיע להבע"מ הלזה כפי הסידור לבע"מ מהני גם להמותור וכת"ש המפורשים ז"ל דחס מביע להתופס ג"כ דמהני כל תפיסתו מה שחפס בשביל עלתו וגם בשביל הבע"מ האחר כיון שחפס בבית אחת ומנו דזכה לנפשי' כו' עש"ה א') [וז"ל דרעמו כדעת הסבורים דלכתחלי

הנה היכי שיש לפנינו שני הדרכים או להמיר הגירושין בע"כ או המרס דב' נשים איזה עדיף יותר האריכו האחרוני' ז"ל הרבה בתשובותיהם ורובם החליטו דיותר ניקל להמיר המרס דב' נשים מנע בע"כ ושני טעמים נאמרו בדבריהם הטעם הא' דהמרס דנט בע"כ חמור יותר שלא קבע לו רבמ"ה ז"ל זמן משא"כ המרס דב' נשים שלא גזר רק עד סוף חלק הממשי ומאז והלאה היא רק מנהג הקהילות והטעם הב' דהמרס דב' נשים התנה שיוכלו להמיר כשיראו טעם מזכור משא"כ המרס דנט בע"כ והגאון בעל נוב"י במ"ת בתשובתו לענין נכפית הוסיף עוד יותר ודעמו באמת דאין צדינו להמיר זריקת גט בע"כ בשום פנים היות דרבמ"ה ז"ל השווה מדותיו ורק שלא העדיף כח האשה יותר מכח הבעל ובמקום שכופין אותו להוליא להיפוך כופין אותה והיינו שכופין אותה עד שתאמר רולה אני דזה חשוב רגון דאמרינן דניחא לה לשמוע דברי חכמים וכדאמרינן הכי גבי בעל אבל לזרוק גט אין צדינו להמיר עיין בדבריו ז"ל שהאריך לבאר עפ"ו דברי הרא"ש ז"ל בתשובותיו עש"ה בס"י ק"ד. אולם אנכי בתשובה אחרת כתבתי דכ"ז לימא וברס להס כ"ז שלא ראו גוף התקנות המועתקים בלשונם בתשובות מהר"מ זצ"ל בסופו והמעייין שם יראה א' דמה שכתבו שהמרס דב' נשים הוא עתה רק מנהג הקהילות לימא באמת דנתמך אח"כ מאגודת חכמי ארפת ר"ת ז"ל וחקמי דורו ומה לי מדרבמ"ה או חרס של גדולי חכמי ארפת. ב' דמה שכתבו שבהמרס דנט בע"כ לא נמלא שום תנאי והיתר מעיקרו כמו בהמרס דב' נשים לא ראו התקני' משנת תקק"ה המוצא במהר"מ שם חמוס מכל גדולי חכמי אשכנז והנוודע' לנו מהס ביותר רבינו אליעזר בן ר"י ורבינו ברוך בר' שמואל אבי העזרי ש"כ דה"ה ז"ל ולא יחא אדם רשאי לזרוק גט לאשמו חס לא ברשות שלשה קהלות ואם יעשה יחא הבעל והסופר והעדים בנידוי. הנה מבואר דיש היתר לחדרבמ"ה הלזה ע"י שלשה קהלות וגם זריקת גטי יש היתר ע"י ג' קהלות [וג' קהלות אחשוב דהיינו שלשה צ"ד בשלשה קהלות באסיפת ואגודת חכמי העיר] ואדרבא יש שם קולא קאת דלא צעיקן מאה רבנים דוקא כמו בהיתר המרס דב' נשים. ועכ"פ שקולים המה היכי שיש צורך גדול להמיר לו וכד"ה. ונוכל להמיר לו ליחא אשה אחרת או גט בע"כ כל חד כדאימא בהתקנות זה ע"י מאה רבנים מג' מלכיות וזה ע"י היתר ג' קהלות לצד ואף לזרוק לה גט וכנ"ל והארכתי בזה בתשובה הנ"ל ואכ"ע להאריך יותר :

**ועתה** נבוא לבאר האם יוכל לגרש בע"כ ע"י שליח שגן בזה כ"ת והביא דברי הגאון בעל נוב"י ז"ל

## מלחמות אריה

א) הנה דבר זה היכא שמגיע להתופס ג"כ אם יכול לתפוס אפי' יותר מכפי המגיע לו בעד חבירו תליא במחלוקת הסמ"ע והש"ך בחו"מ ס"י ק"ה דרעת הסמ"ע דאינו יכול לתפוס רק כדי חובו דבזה כיון שיכול לתפוס לעצמו יכול לתפוס גם לחבירו מטעם מינו דזכה לנפשי' זכה לחבירו' אבל דעת הש"ך הוא דיוכל לתפוס הרבה בב"א כיון דבאוחו תפיסה הי' יכול לתפוס לעצמו איזה חלק מהני לכל מה שחפס ועי' בתומים שמחזיק דעת הסמ"ע והקא"ח והנה"מ עוזרים להש"ך ע"ש ולפע"ד נראה דיש להביא ראיה לסיטת הש"ך דברים. קדושין ב' ע"ב אמרינן אי תני האיך קונה הוי אמינא אפי' בע"כ תני האשה נקנית דמדעתה אין בע"כ לא ע"ש. והנה לכאורה יש להקשות הא ממתינין דריש פרק ב' דקתני האיך מקדש בו ובשלוחו והאשה מתקדשת בה ובשלוחה שמעינן דאשה אינה מתקדשת בע"כ דאי הי' מתקדשת בע"כ איך אפשר להיות שליח הא הוי תופס לבע"מ במקום שחב לאחרים בשלמא א"י דבעינן דעתה שפיר ניחא דכיון שחב לא חשיב חב לאחרים דכיון דהיא רוגית להתקדש לזה ולא לאחרים לא מקרי חב לאחרים כת"ש הנו"ב וכו' הוא בחי' הרשב"א בקדושין ס"ה ע"ב בסוביא דהתקדש בע"מ א"י חב לא לפי הס"ד דמקודשת בע"כ חו קשה כנ"ל דאיך מצי משווי שליח הא הוי חב לאחרים ועכ"ל דהוי מטעם מינו דזכה לנפשי' זכה נמי לחבירו'. אבל אחתי לא נח בזה דתינח באיש שנעשה שליח להולכה או לקבלה שייך לומר שפיר הך מינו דזכה לנפשי' אבל האיך אשה נעשית שליח ובשלמא בפנוי' אפשר לירחוק ולומר מינו דיוכלה לחוב לאחרים בגופה ולקדש הקדושין לעצמה אבל כשהיא א"א ל"ש זה זרריך לומר דלהס"ד דהוי אמינא דמתקדשת בע"כ הוי אמרינן נמי דאין אשה נעשית שליח למחרתה לקבל הקדושי' וכ"ש כשהיא א"א ומתינין דריש פרק האיך מקדש מעירי כשהשליח הוא איש ולא אשה. אך לפ"ז יקשה הא דקתני במתינין בקדושין כ' ע"ב מעשה בחמש נשים ובהם שתי אחיות כו' וקבלה אחת

# שארות ותשובות סימן פט רצה

דלא מהני תפיסתו במקום שחב לאחרים הוא משום דכיון שיש לאחרים גס כן זכות כמותו ל"ח זכות וכה גמור שיהי יכול למסרו לשליח וכנ"ל אי"כ לענין החלק המגיע לו כפי הסידור שפיר יכול להפוסף אף שחב לאחרים בזה דבחלק הלזה יש זכות להמשלח או מי שזה זכה עבורו מה שאין לו לאחרים שזה הוא לוקח בהסידור בלי תפיסה משא"כ שאר הבע"ח שאין להם זכות ע"ז ורק שאם תפסו ח"ן מוליאין מידם וא"כ שפיר דמי להיכי שמגיע להפוסף ב"כ דמהני גס למה שחפס בעד הבע"ח האחר דמנו דזכהכו' ודו"ק. אמנם לפ"ז לא הי' לרי"ך המבי"ע ז"ל להביא ראי' ודמיון מדברי המפורשים ז"ל הג"ל דאף ח"י דל"א מנו דמהני תפיסתו לזה מהני גס להאחר מ"מ כיון דקנה זה חלק המגיע לו לפ"ע הסידור לגמרי לפ"ז דלזה ח"ן כ"מ במה שחב לאחרים וכנ"ל ח"י הוא בא עס מותר טובו בהסידור ושפיר מהני תפיסתו גס לזה וכן לעולם כעשוריתא דבי רבי ואין כ"מ רק במשהו האחרון עד ח"ן נבדק ויש לי בזה הרהורי דברים הרבה אולם ליראת האריכות חשים מחסום לעטוי בזה :

**ובזה** אמינא ליישב דעת רש"י שכתב בהך דתופס לבע"ח דלאו כל כמיני' לקפוץ ולתפוס לחוב לאחרים כיון דלא שוי' שליח דמבואר דדעתו דאס עשאו שליח קנה המשלח וכבר תמהו עליו רבותיו בעלי המוס' ז"ל מש"ס דכתובות דף פ"ד בעובדא דיימר בר חשו דא"ל תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה והתס עשאו שליח בפירוש וכבר האריכו בזה האחרונים ז"ל ולפי הג"ל כיחא דרש"י ז"ל הרכיב שני הטעמים דבלאו עשאו שליח דמטעם דזכייה קאמתינן עלה ל"ח זכייה רק היכי שאין בו חוב לשום אדם וכנ"ל בשם האחרונים ז"ל ולא מהני לפ"ז בתופס לבע"ח גס לענין חלקו המגיע לו כפי הסידור לבע"ח דגס בזה הוא חב לאחרים וכמס"ל. ועי"כ ל"ל כן לדעת רוב הקדמונים דגס לכתחילה אין דין קדימה במטלטלין דא"כ לא משכחת לדעתם ז"ל הך דינא דתופס לבע"ח כלל וכנ"ל. אמנם היכי דעשאו שליח הטעם הוא רק משום דא"י למסור לשליח רק זכות וכה שיש לו נוסף על כל אדם וזולתו וזה לא שייך רק במציאה סיד הכל שוים בו אמנם בתופס לבע"ח שפיר מהני השליחות לענין חלקו המגיע לו כפי הסידור דבזה יש לו זכות נוסף גס על בע"ח האחרים ושפיר נמסר לשליח ולא אכפת לן במה שחב לאחרים וממילא קנה הכל דמנו דמהני למקצתו מועיל גס להשאר וכנ"ל בשם המפורשים ז"ל היכי שהתופס נושה בעצמו ג"כ בהלוה ומעתה בהך דיימר בר חשו בכתובות עס דהוי מטלטלין דיתמי דל"ש בזה נבייה וסידור בב"ד כלל ורק דלפי הס"ד מהני תפיסה וא"כ אין להמשלח זכות וכה מיוחד כלל בשום דך וכמובן לא מהני גס מה שעשאו שליח דזכות וכה כזה שאינו מיוחד ונוסף על כל אדם לא מימסר לשליח וכנ"ל ודו"ק היטב בכל זה א): ומעתה

דלכתחילה יש דין קדימה גס במטלטלין ורק דאס קדס המאוחר ותפס ח"ן מוליאין מידו דא"כ לא משכחת להך דינא דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים כלל וכמובן וכ"כ ז"ל דבעובדא דהמבי"ע עס עיירי שחפס בשביל בע"ח מאוחר לשאר הבע"ח ולכך נקט שיהיה לזה ולזה ואח"כ קנה דא"כ לא הי' מגיע להבע"ח שחפס בשבילו כלום כפי הסידור לפ"ז דיש דין קדימה לכתחילה אף במטלטלין וכנ"ל ודו"ק כי קלרתי'. ונחקשתי דגס על הסך המגיע לו לפי חלקו למה ל"ה חב לאחרים דהרי הוי חוב מ"מ לשאר הבע"ח שאינם יכולים לזכות ע"י תפיסה דבמציאה אמרינן ג"כ דמשום זה שאין אחר יוכל לזכות עוד אף שאין זה חובה ורק מניעת זכות דמי לתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים. ואי לאו הך סברא דמנו דזכה לנפשיה ל"ק חבירו ומה שנה הכא ממציאה. עוד הקשיתי דאמאי לא יחשב בחלק זה חב לאחרים דאס תאמר שקנה החלק הזה לפי ערך המגיע לו כפי הסידור א"כ יכנס בהמשך ג"כ בהסידור לבע"ח. דפשיטא דכ"מ דאמרינן מה שגבה בזה אס תפס מחלה מהחוב המגיע לו מניכין ליה זה מחובו ובהמותר נכנס בהחלוקה כאילו הי' מגיע לו פחות ו"כ והו"ל א"כ התופס גס בזה חב לאחרים. ואס לאמר יחאן הכי אמרינן דכיון דאס יזכה להבע"ח חלק זה המגיע כפי הסידור להיות לגמרי כגבוי יהי' חב לאחרים באמת אמרינן משום זה דאינו זוכה לו לגמרי ורק דמהני תפיסתו רק לענין זה שלא יוכלו הבע"ח האחרים לתפוס אצל אינו זוכה הבע"ח שחפס בשבילו גס בזה לא להיות כגבוי לגמרי וגס לא מתורת משכון דג"כ חשוכ קקדס ונכה דבמטלטלין ל"ח נביה גמורה ורק רחשוכ משכון דמטלטלין ל"ד למעות לענין זה ועיין ר"ן בשבת פרק השואל ורק דכיון דתפסו למשכון הו"ל קדס ונכה ואינו נכנס בהסידור להבע"ח א"כ ל"ד להך שכתבו המפורשים ז"ל הג"ל דהיכי שמגיע להתופס ג"כ ותפס בשביל עצמו ובשביל אחר משאר הבע"ח בב"א דמהני דמנו דזכה לעצמו כו' דהתס הוא זוכה לעצמו זכ"י גמורה משא"כ הכא דגס ע"ז החלק ליכא זכיה ורק שמועיל לענין שלא יוכלו האחרים לתפוס וכיון דגס בזה ליכא שום ענין זכייה בעלם י"ל וכן הדעת נוטה דלא שייך לומר מנו דזכה כו' ועכ"פ אין לזה דמיון להך דהתפורשים ז"ל שהי' התופס ג"כ מהנושים וכנ"ל. וביותר יקשה דכיון דאמה אומר דכיון דתפס בב"א עבור כל החוב מנו דמהני זכייתס להחלק המגיע כפי הסידור מהני תפיסתו לגמרי א"כ בכל התפיס' הוא חב לשאר הבע"ח ואף בחלק הזה שע"ז מהני תפיסתו לגמרי וא"כ הו"ל למימר או דלא יועיל כלל או שעכ"פ לא נאמר מנו כו' דא"כ יהי' בתפיסתו זאת חב לאחרים ויהי' תופס לבע"ח כו' דל"מ ואין לזה שום שיווי להך דהמפורשים ז"ל דהתס בשביל עצמו זוכה אף שחב לאחרים ושפיר אמרינן מנו כו' משא"כ הכא בהך דהמבי"ע ז"ל. וכ"ז דברים שראוי לעורר עליהם באמת. אולם לפי הג"ל א"ש הכל דכיון דהא

## מלחמות אריה

אחת ע"י כולם ואמרו חכמים אין אסיות מקודשות ואמר רב בגמרא ש"מ תלת כו' ש"מ אשה נעשית שליח לחברתה אפי' במקום שנעשה לה לרה ע"ש וקשה דאיך נעשית שליח לחברתה אלא מוכח דכיון דכשהיא מקבלה קדושין עבור עצמה שפיר יכולה לקבל קדושין גס בעד חברתה כנ"ל וכדעת הש"ך דאמרינן מנו דזכה לנפשי' אפי' ביתר מכדי חובו דבב"א יכול לתפוס כמה שירצה גס בעד חבירו. אך י"ל עפ"י מ"ש המוס' בב"מ ו' ד"ה ר"י: בשם ר"ח ז"ל דכיון דאיכא הרבה מים בבור לא חשבו חב לאחרים ע"ש א"כ הכא נמי י"ל דאיכא הרבה נשים בעולם ול"מ חב לאחרים. ואך לפי האמת דאין אשה מתקדשת בע"כ לא מהני הך טעמא דאיכא הרבה נשים בעולם דשמאל לא יתראו הנשים להגשא לו ולא דמי לבור אצל אי אשה מתקדשת בע"כ שוב דמי לבור אך ז"א אלא לשיעת ר"ח ז"ל אצל להחולקים על הר"ח דגס בבור חשיב חב לאחרים וגס לשיעת ר"ח ז"ל י"ל דלא דמי לבור דהתס כל מים שווין אצל הכא יש רולה בה ולא באחרת ולדעתיה היא ראי' נכונה ומושכלת :

(ה) בנהך סברא שחידש מו"ח ז"ל דהא דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה החסרון הוא מלך המשלח שאין לו כח לעשות שליח בדבר שיש לאחרים זכות אצל ח"ן החסרון מלך השליח שאין בכחו להיות שליח במקום

דאן נקטינ דאין כתובה לארוסה. אולם לריך לזה בירור גמור אבל פשיטא דלא תפיו אנו חיינ להתיר לו בלא נתינת או השלמת כתובה ואף שגלית דעמי דבספק ביון שא"י להוליא עמנו מתירין לו ב"כ פמש"ל פ"ט ז"ח רק בספק הגלוי תשא"כ הכא אף א"ג שאם הי' טוען שלא הי' חופה א"י להוליא עמנו ת"מ הרי לא באתה לדון עמו ואיך נתיר בלי כתובה דמי יודע פה עמדה וז"פ וביחוד דיראה דגם בזה חשוב טוען עמורת המנהג ז"ו אס אמנס העליתי דהיתר חרס גט בע"כ והחרס דב' נשים שקולים המה לדינא כל סד כדאימא . דעמי נוטה יותר להתיר לישא אשה אחרת דבנתינה שלא בב"ד יש חששות רבות והנראה לפענ"ד כתבתי ומוכן כי כ"ז אינו רק מהנוגע לדתה"ק אולם חלילה לפשות שום דבר נגד סוקי העלך :

**ומעתה** בהך דבירושין בע"כ שפיר יכול לפשות שליח זכות וכח הזה אין לו רק להבעל לבד ושפיר מימסר לשליח וכיון דשלומו של אדם כמותו אין נ"ת בזה שחב לאחריני וכנ"ל ודו"ק. ובלאו כל זאת יראה דל"ח בבירושין בע"כ חבלאחרים במה שחפסוד ש"ז שלא נחייב לה רק כל זמן שמהי' אשתו ובמה שמגרסה אינו רק משלק שיפבורה מעליו ועיין ברשב"א ז"ל בחירושו לניטין דף ע"ה שהקשה לת"ד נתינה בע"כ לא הויא נתינה דהרי בנט אשה נתיב ונתן בידה וקיי"ל דמתגרשת בע"כ ומירץ וז"ל ומסתברא דלא אמרו נתינה בע"כ לא הויא נתינה אלא בנתינה שמפסיד בכך המקבל מה שהוא שלו כי הא דאמר לאשה הרי זה גיטך ע"מ שמתן לי מאתיס זון ראשה זו קגויה היא אלל הבעל וקנינו קיי"י דמתנא כו' והלך כשחתה בא לסלקו משלו בע"כ אל תסלקנו כו'. אבל בני גט אשה שאין הבעל קגוי לה כו' אלא שיש לאשה שיעבור על בעלה בעורה מחתו כשהוא בא לסלק שיעבור ומעליה אס אתה בא לומר שא"י לסלקו אלא מרעת האשה נתנא שאתה מחייב את שלו בע"כ ואל מחייבנו עכ"ל זהרי זה כעין סברא זו שכחתי לענין שלפנינו ודו"ק בזה. המורס מכל דברינו אלה לנדון שאלתינו הנה אחרי שאינה רולית לקבל גט דהיא בכלל מורדת בעינא ל"י וכו' וכתבואר לריך התראה והכרזה ואח"כ התראה והמלכה כרת ואח"כ כשיפברו יב"מ והיא עדיין עומדת במדרה אבדה כתובתה ומתירין לו לגרסה בע"כ ואף לזרוק לה גט ואף ע"י שליח והיינו דוקא ברשות שלשה קהלות וכנ"ל או מתירין לו לישא אחרת עליה ע"י היתר מאה רבנים משלשה מלכיות דוקא וע"י השלמת גט משום חשש עיגון ידיה שלא תלך לתרבות רעה אבל א"ל להשלמת כתובה שכבר אבדה כתובתה וכאמור. אולם תוך יב"מ אס רלונו שנתיר לו הדין כך דאס הי' חופה אף שהי' חופת נדה כל שהודיעהו לו שהיא נדה לריך בנתינת גט בע"כ לימן לה כל כתובתה עיקר וגם תוספת [ובתורת לישא אשה אחרת להשליש לה] ואף תוספת שהוסיף לה מעלמו וחפלו. אולם אס לא הודיעהו והיינו כשיחברר בעדים דהוא אינו נאמן לטוען נגד המנהג אס כתב לה תוספת מקודס סתם ולא על אחר נשואין דוקא תליא בפלוגתתם של הרמב"ם והרא"ש ז"ל וכנ"ל ואס לא כתב סתם אין לה תוספת. אמנס ז"א רק תוספת שהוסיף לה מדעתו אבל לא תוספת שליש הנהוגה דזה אינו בכלל תוספת הנכר . אולם אס לא הי' שום ענין חופה המועיל לבנה שהיתה חלמנה דהיית אח"כ ארוסה אס כתב לה כתובה ותוספת סתם אין לה רק עיקר כתובה ותוספת שליש אבל לא תוספת שהוסיף מדעתו ואס לא כתב לה מקודס [לפי מנהגינו פה עיקר כתובה ודאי נכתבה מקודס אף אס היא נדה] אין לה כתובה כלל

**סימן צ**

ב"ה יוס א' פר"מ מרחשון תרכ"ז פה בריסק.

אשיב ואומר שלום לכבוד המל"ח ידיד לבי ורלווי נפשי הרב החריף ובקי המפורסם זך הרעיון ובר המזינה חותם תכנית וכלי החפץ כ"ש תו"ה ארי' ליב ברודח נ"י :

**אדרי** דרך מבווא השלום כמשפט וחוק הידידות להמשך תכתבי האחרון מחמת כי לבי כל עמי הי' יען בעו"ה גס בעירי נענה יד ד' לא יכולתי לקיים הבטחתי להשיב לכ"ת עלי ח"ת היקרים עד כה . עתה הנני להעתיק בזה לכ"ת ח"ת בסוגיא זו ומתוכס יראה חוות דעתי בפנינים אלו וזה החלי בעזר הלוך . תמן תנינן בש"ס דר"ה דף כ"ח אמר ר' יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואס תקע יאל בשופר של שלמים לא יתקע ואס תקע לא יאל ת"ע עולה כיון דבת מעילה היא כיון דמעל בה נפקא לה לחולין שלמים כו' מתקיף לה רבא חיתמי מעל לבתר דתקע כי קא תקע באיסורא תקע אלא אמר רבא אחר זה ואחר זה לא יאל הדר אמר אחר זה ואחר זה יאל מצות לאו להנות נתנו. והנה לשון לא יתקע היינו פ"כ במזיד שידע שהוא של הקדש ואס תקע דיאל בשל עולה ע"כ בשוגג דבמזיד אין ההקדש מתחלל ולא נפק לחולין. ואין זה לשון מתוקן וסול לומר במזיד לא יאל בשוגג יאל דבמזיד דתיירי ברישא באתת גס בריעבד לא יאל דלא נפקא לחולין וכבר הרגישו בזה רבותינו בעלי התוס'. ולכאור' אמרתי דהך דר"י מיירי שאחר תקע לו והתוקע באתת ידע שהוא הקדש ורק שהשומע הוא שוגג וזה לא יתקע החוקע ואס תקע יאל השומע

**מלחמות אריה**

במקום שחב לאחרים וכנראה מפשטת דברי רש"י ז"ל. נתישב לי מה שעמדתי בעת למודי במה שמביא התוס' בב"מ שם הא דאמרינן בבב"א ל"ט גבי מילא תיס ונתן לחבירו וקאמר רפליגי במגביה מליאה לחבירו וגירסת רש"י ז"ל נר סבר קנה ומר סבר לא קנה פ"י דחבירו ודאי לא קנה דמגביה מליאה לחבירו לא קנה חבירו רק פליגי אי המגביה קנה דרב שט סבר דמגביה קנה לעלמו ורב נאמן סבר דמגביה נמי לא קנה ע"ש וע"ז העירומי בעת למודי דלריך להבין סברת ר"ש דכיון דסבר דמגביה קנה אח"כ שוב קשה דאמאי לא קנה חבירו דמאי אכפת לאחרים אי קנה חבירו כיון דבין כך ובין כך לא יהי' עוד הפקר ומיכף עם הגבהתו אין נ"ת עוד לאחרים אי זה יזכה או זה ומעשה הרעת והסברא נותן שזכה זה שהגב"י בשבילו אבל לפי הסברא שכתב תו"ח ז"ל שפיר ניחא דכיון דיש לאחרים זכות אין בכח המשלח למסור הדבר לשליח וכל שאין בכח עלמו למסור לשליח ליכא חורת שליח ע"ז ולכן לא תהני מה שנתבטל ענין החוב מחמת המגביה שהוא השליח דאכן בעינן שיהי' הכח מלך המשלח למסור הדבר לשליח ובלא"ה לא תהני ולרעמי יש להוסיף ולומר דבזו הסברא תליא נמי הפלוגתא אי אמרינן מינו דזכה לנפשי דא"י דהחשרון הוא מלך המשלח לא תהני מה שהשליח או הזוכה יכול לזכות לנפשי וכנ"ל אבל מאן דסבר דאמרינן מינו דזכה לנפשי כו' סבר דהחשרון הוא מלך השליח ולירי' שפיר אמרינן מינו דזכה לנפשי כו' דבכה"ג אין נ"ת תו לאחרים דאי לא יזכה זה יזכה השליח ומש"ה עמילא זוכה המשלח דל"ח חב לאחרים כלל ואפי' לדעת הש"ך שהבאתי למעלה דיכול לזכות אפי' יותר ממה שבידו לזכות בעלמו י"ל דאליס כח של השליח והבן :

השומע דנפקא לה לחולין כיון דתשל השומע בשוגג ולפי מיושב מה שהקשו על הכלבו שכי' דבלאו קיום המלוה יש מפילה דיש בני אדם שמתנאים בתקופתם דא"כ מה פריך רבא אימת מעל לכי תקע כי קח תקע באיסורא תקע ימא דמיירי כשנתקן בתקופ' וילא בסוף התקופ' או שהקע יותר תקופה אחת ונפק לחולין בתקופ' הראשון דאף דלא ילא ת"מ מעל מטעם שימנא' בתקופתו. ולפי ה"ל מפאת התוקע אינו יולא לחולין כיון שהוא תמיד וז"ל:

**אמנם**

לפי"ז יקשה לדעת הסמ"ג ז"ל דעיקר תלויות שופר הוא התקופ' וכאשר ביארו דבריו הפוסקים ז"ל דאף דלריך לפתע קול השופר ותוקע לתוך הצור ולא נשמע קול השופר גם הוא וגם השומעים לא ילאו יד"מ היינו ע"ד שאמרו בק"ש דלריך שישמיע לאזניו אבל ת"מ עיקר המלוה היא התקופ' והשומעים יולאים בשלימותו של התוקע פיין בדבריהם ז"ל [ואנכי אמרתי להביא קלמ' ראוי' לרפתו ז"ל דא"ל כרפת הטור ורעמי' ז"ל דהשמיע' עיקר א"כ אף דלריך תרוע' לכל אחד ואחד דכתיב יום תרוע' יהי' לכם ת"מ מניל שריך לשמוע כאו"א גם התקופות שלפניהם ושלחריה דאף דאין תרוע' שאין תקופה לפניהם ולאחריהם ת"מ יש לומר דזה הוא רק להתקוע שלא יתקע התרוע' רק עם תקופה לפניהם ולאחריהם אבל ת"מ מניל שזה נאמר גם לפני השמיע'. אמנם אם העיקר היא התקופ' ומטעם שלימות קח אחינן עלה אתי שפיר דאין לחלק בין התוקע להשומעים וכמוצן והרבה יש לי לדבר בזה. אולם יען לא הובאו עוד הדברים אללי בכור הבחינ' קצתית] דהכא היכי מיירי דאם לא עשאו זה שליח בפירוש שימנא' לו ורק שזה תקע והוא כוון לבו ללאת ומ"מ ילא מטעם זכיייה והוא ג"כ ענין שלימות א"כ כיון שזה תקע לו בשופר של הקדש בודאי דלא ניחא ליה בזהי ולא ילא א"כ דנתבעל הזכיייה דגם בשלימות נמור היכי דשינה מדעת המשלח נתבעל השלימות וכיון דלא ילא ממילא דלא מעל ג"כ כיון שלא נהנה ואם נאמר דמיירי שפשוט בשגגה שליח בפירוש לתקוע לו בשופר זה וכיון שזה עשה כאשר לווהו אף שידע שהוא הקדש ת"מ עשה שלימותו בלי שינוי ושפיר ילא וממילא דמעל יקשה דהרי בכה"ג זה בעלמא חשוב הנאה להתשלח שעשה זה שלימותו וכדאמרינן בהדיא בגדרים דף ל"ו לפנין מודר הנאה מחבירו דא"כ דמורס משלו על של חברו לריך דעת בעלים אסור לתרום לו תרומתו דנהנה דעבד שלימותו עש"ה ובפוסקים ומה מופיל א"כ הא דעלות לאו להנות נתנו דהרי ת"מ נהנה בזה שעשה שלימותו. ומוכח ע"כ כדעת הטור ורעמי' ז"ל דעיקר היא השמיע' וא"ל א"כ כלל לזכיייה ושלימות וכנ"ל. אולם גם א"כ כדעת ושיעט הטור ז"ל יקשה דכיון דע"כ מיירי שלא עשהו שליח א"כ למה נפיק כל השופר לחולין דזה שלקחו תמיד הי' וזה לא לקחו רק שנהנה בשגגה ומעל לפי ט"ה לבד. אמנם בל"ז אף אי נימא ונדחוק לומר דהכא מיירי שהוא הי' התוקע בעלמא ולא יתקע במזיד ואם תקע בשוגג ילא עדיין יקשה דהנה כבר נודע דעת התוס' בתפיל' דף י"ט דאף בלא נהנה מעל בהוליא' מרשות הקדש כדנפקא לן מקרא דוימעלו בד' אלקי ישראל עייש"ה. אולם מדברי הרמב"ם ז"ל נראה לכאור' להיפוך דבעינן נהנה דוקא שכ"כ בפ"ו מהלכות מעילה הנוטל פרועה של הקדש ע"ד שהיה שלו לא מעל עד שיוציא בחפציו או שימננו לאחר הרי מפורש יולא דס"ל דבעינן דוקא שיהנה שיוציאו בחפציו או שימננו לאחר דחשוב ג"כ נהנה דאי לאו דהוי ליה הנאה מיניה לא הוי יחיב ליה וכן מוכח לכאור' מדברי הכ"ת ז"ל שסובר כן. בדעת רבינו ז"ל שהקשה שם על דברי הרמב"ם ז"ל שמתפרש הא דנטל אבן כו' לא מעל נהנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל דפריך בש"ס דמעיל' דף כ' ת"ש הוא ומ"ש

**ואשר** ע"כ אמינוא דאין כאן מחלוקת. ורק דיש חילוק בין נטל ע"ד שהוא שלו דלא נחכין להוליא' מהרשות שהי' בו עד עתה. ובין נחכין לבזול דדוקא היכא שנתכין להוליא' מרשות שהי' בו עד כעת מעל אף היכי שאינו נהנה אבל היכי שנעלו ע"ד שהוא שלו ולא נחכין להוליא' מהרשות שהי' בו לא מעל עד שיהנה



דבמוזר גם השני מעל. ולפי מה דמסיק במפילה שם דעייירי בנזבר אחי שפיר דעייירי במוזר ואיכנס ל"י בלן דוקא ודו"ק [ולפי האמור ל"ל דבש"ס ב"מ שם ס"ד דעייירי בשונג שנתכוין להוליא מרשות שהיה בו דאליכ גם בשונג בעינן שיהנה וכנ"ל ורק דהוי ס"ל דעייירי בשארשון בנזבר ולכך בנטל אבן כו' לא מעל דזה אינו דוחק כלל דכמה משניות הכי מפרשי ורק דס"ל לדוחק לאוקמי בנתנה לנזבר]:

**והנה** רבותינו בעלי החוס' ז"ל בקידושין דף י"ה בהך דאין מופל אחר מופל אלא בבהמה וכלי שרת בלבד הקשו מהא דתניא בתוספתא דמעילה קוררוס של הקדש זיקע בו ובא חבירו וזיקע בו כולם מפלו נתנה לחבירו כו' הוא מעל וחבירו מותר לבקוע בו לכחלה. והשתא ה"ד אי האי קוררוס כלי שרת כי נטעו לחברו אמאי לא מעל חבירו הרי בכ"ש יש מופל אחר מופל ואי לא הוי כלי שרת אמאי כלם מעלו. ומירלו דלפולס עייירי בקוררוס שאינו כלי שרת והא דאין מופל אחר מופל היינו כשהוא סבור שהכלי של חברו ואז הוא מתכוין לנזול כרין שליחות יד כו'. והך דתוספתא דבא חבירו וזיקע כולם מעלו עייירי לכל חד וחד סבור שהוא שלו ואינו מתכוין להוליא מרשות לרשות אלא להנות ולהניחו ולא מעל רק לפי טובת הנאה שיש לו מהמלאכה ולא יאל כולו לחולין ולכך כולם מעלו. אבל נתנה לחברו דניהו נמי שסובר שהוא שלו מ"מ נתכוין להוליא מרשותו לרשות חברו לא מעל אלא הראשון כו' עיי"ש. ולפי ה"ל קשה דהכא בסוגיין היכי עייירי אי בנטל ע"ד שהוא שלו אי"ל לא ימעול רק לפי טובת הנאה ולא יאל כל השופר לחולין ואי בסבור שהוא של חבירו ונטלה ע"מ לנזול או אף להשתמש בו דה"ל ג"כ כנטל ע"מ לנזול מדין שליחות יד וכנ"ל דככה"ג יאל כל השופר לחולין אי"ל גם אי מלות לאו להנות נתנו מעל משום ההולאה דככה"ג בהולאה לחד בלי הנאה מעל. ואם תאמר דבזה התפילה היא בזה חייב בשעת הלקיחה ויאל שפיר אה"כ בתקיעתו אי"ל מה פריך רבא לרי' אימת מעל לבי תקע כו'. א' וריתו לומר דהא דמעל בהולאה לחד בשונג בלי הנאה היינו דוקא בנתכוין לנזול הכל ונתכוין אח"כ להוליא מרשות שהי' בו אבל בנטל ע"מ להשתמש בו ויאל מעל רק בהנאה כיון שלא נתכוין להוליא מרשות שהיה בו לנמרי וא"כ יש לומר דעייירי בנטל ע"מ להשתמש בו וסבור שהוא של חבירו ויאל כל השופר לחולין ומ"מ בעינן שיהנה דוקא. אמתם מלבד שיש לבגס בזה עובא דעיקר החילוק בין שונג למזיד לענין שימפול בהולאה לכד

שהנה דוקא ובה גם החוס' ז"ל יודו. וזה שדקדק רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בהך דנטל פרוטה של הקדש ע"ד שהיא שלו מה שלא כתב כן בכל דיני מעילה דדוקא בכה"ג שנטלה ע"ד שהיא שלו לא מעל עד שיוליא בחפציו דכיון שנטלה ע"ד שהיא שלו אינו מופיל בהולאה לכד בלי הנאה וכנ"ל עיי"ש ונכונים אי"ל בזה גם דברי הכ"מ ז"ל בהך דנטל אבן כו' שהבאתי ושפיר הקשה דלמה הולרך בש"ס לאוקמי בנתנה לנזבר נימא דעייירי בשונג והיינו בנטל ע"ד שהיא שלו ולכך שפיר לא מעל ברישא דככה"ג אין לחייבו על הולאה לכד ולא מעל רק היכי שנהנה או שנתנה לחבירו דג"כ משיב כנהנה לאי לאו דהו"ל הנאה מיניה לא הוי יסיב ליה וכאשר בררתי דוק בזה והשב כל דבר על תכונן:

**ומדברי** הרמב"ם ז"ל ה"ל תבואה ומוכח לפ"ז דהא דמעל בנתכוין להוליא מהרשות שהי' בו עד עתה בהולאה לכד בלי הנאה זה דוקא בשונג אבל לא במוזר דבמוזר בעינן שיהנה דוקא דהרי הוא מוקי לה להך דנטל אבן כו' במוזר ובמוזר בודאי מתכוין להוליא מרשות שהי' בו שהרי יודע הוא שהוא של הקדש ואפי"ה לא מעל עד שיהנה. ובה אמתו ליישב דברי רבינו ז"ל שם שפסק לחלק בקנה חפץ בין ישראל לעכו"ם דבישראל כיון דמחמירא משיכה לא מעל וכבר תמהו עליו מש"ס דב"מ דף מ"ח דמיימי טיימתא לר"ל דמשיכה מפורשת תה"מ מהא דתנן נתנה לבלן ועל ואמר רב דוקא בלן דלא מחמירא משיכה אבל ספר דמחמירא משיכה לא מעל עד דמשך. ומוכח דלר' יוחנן דר"מ מעות קונות מעל אף דמחמירא משיכה כיון דתה"מ קנה בכסף לחד. וכיון דרבינו פסק כר"י דר"מ מעות קונות למה בישראל לא מעלו עיין ברמב"ם פ"ט מהלכות תרומות שכתב בישראל שקנה פרה מכהן ונתן מעות ולא משך אינה אוכלת בתרומה כיון דקנה תה"מ. הרי דלענין איסורא בטר דאורייתא אזלינן ועיין באחרונים ז"ל שהאריכו בזה. ולפי ה"ל ניחא דבאמת כיון דהפקיעו חז"ל הקנין אינו נהנה ולכך לא מעל ובפרה בהולאת מרשות הכהן תליא תלחא וכיון דתה"מ נפק מרשותו וברשות ישראל קיימא אינה אוכלת בתרומה. והש"ס דפריך מהך דבלן לר"י היינו משום דסבר בש"ס דעייירי בשונג ולא בעינן הנאה ע"כ לר"י שפיר מעלו וס"ל להש"ס הכי כי היכי דיהיה דומיא דרישא דנטל אבן כו' דקתני נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ופשיטא דלא עייירי בנזבר דהיינו שנתנה לנזבר וע"כ דבשונג עייירי

מלחמות אריה

(א) הנה גם אחי בכתבי אל מו"ח ז"ל [עוד קודם חתונתו] סקסיתי קושיא זו וזה כביר ראיתי שגם הגאון בעל מנחת חינוך נתקשה בזה אבל אחרי התבוננות נראה לפע"ד בישוב הרבר דהא דכתבו החוס' והקדמונים ז"ל דהיכי שסבור שהוא של חבירו יש בו מעילה תיקף משעת הגבהה אפי' בנזול שהמתכוין ליקח אך בתורת שאלה הוא רק היכי שאפי' בלא הגבהה הי' מופיל עכ"פ בשעת השימוש כגון נטל קררוס וזיקע בו דבשעה שבקע בודאי הי' מופיל מחמת ששחמטש ב"י לכן אמרינן דנתחייב למפרע על שעת הגבהתו. אבל בנטל שופר לתקוע ללאת ידי מצוה דרק ההנאה הוא שיאל ידי מצוה וכיון דרבא סבר שאינו יואל ב"י משום דכי תקע באיסורא קאתקע טוב ליכא הנאה כלל ואינו מתחלל וגם ליכא חיוב מעילה וכיון דעל עיקר תכלית הפעולה ליכא תפילה ל"ש לומר שיתחייב במעילה במה שהנביא לעשות הפעולה הלאו ולא יאל ההנבהה עדיף מהפעולה עצמה שאינו מופיל ואפי"ג דאם נאמר דמועיל בהנבהתו וכבר יאל בההיא שעתא לחולין טוב יכול ללאת בו מ"מ כיון שזה בזה תליא דבלא הגבהה אינו יואל בהתקיעה עצמה ואינו מופיל ע"כ הוי הגבהה בטעות ואינו מופיל ע"י הגבהה. ונראה לי להביא ראי' לזה מקדושין כ"ב פ"ב דאמרינן אמר ר"י שמעת מני' דר' יוחנן תרתי שגגת מעשר דר' יהודה ושגגת הקדש דר' מאיר חדא לפי שאין אשה רואה ומדא לפי שאין שניהם רואין ומסיק התם בגמרא דבהקדש הוי העטם לפי שאין אשה רואה ומתקדשת מעות הקדש על ידה כו' בעי מיני' רבא מר"ח אשה אין מתקדשת מעות תהו שיאל לחולין אי"ל אשה אין מתקדשת מעות האין יאל לחולין וכתב רש"י ז"ל במה יאל מרשות הקדש אחרי שאין דבריהם קיימין חזינן דרעת רבא הי' דאפשר להיות דאפי"ג דלא נתקיים הפעולה והתכלית מ"מ התעות יולאים לחולין וע"ז השיב ר"ח דא"ל לומר כן אלא דכל היכי שכתבטל המעש' שבעבורה הוליא התעות אינו מופל גם על ההולאת התעות ואינו מתחלל ואין לרשות ולומר דשאני התם דאפי' אי הוי אמרינן דתעות יולאים לחולין מחמת ההנבהה מ"מ אשה אינה מתקדשת מחמת שאינה רואית שמתחלל הקדש על ידה דז"א דפשיטא דאי נימא דנתחלל הקדש מחמת ההנבהה קודם שהגיע לידה למה

לכך הוא פ"כ משום להקדש בשונג מתחלל ובמזיד אינו מתחלל וכל שיוצא א"כ לחולין מעל בהולאה לחוד ל"ש כלל בשופר בסבור שהוא של חברו ענין שואל שלא מרפת ושליחות יד דניחא ליה לאיגוס למעבד מלוא בתמורה דמה"ט קיי"ל דמותר ליקח טלית חבירו שלא מדעתו וכמבואר כ"ז בפוסקים עיין עליהם :

**אמנם**

אחר ההתבוננות הדבר נכון דאי ניתא מלוא להנות נחנו אין שיעור לטובת הנאה זו דאם הנאת מלוא דהיינו קיום המלוא חשיב הנאה אין שיעור כמה היא שזה ואי מעל לפי ט"ה אף דפשיטא דאין לחייבו לשלם יותר משיווי כל השופר מ"מ לריך לשלם כפי ששזה כל השופר עכ"פ דשיווי הט"ה מקיום המלוא אין לה שיעור ויאל א"כ גם בכה"ג כל השופר לחולין דכמה שריך לשלם בודאי יולא כנגד זה לחולין ועיין בקדמונים ז"ל ד"ל בהך דקורדוס בלקחו לבקע בו דלא ימעול רק לפי ט"ה ומ"מ יאל הכל לחולין . אבל זה פשוט וברור לר"ה דנגד מה שריך לשלם יולא לחולין וא"כ שפיר יש לומר דתיירי הכא בנטל ע"ד שהוא שלו וא"כ ליכא מעילה בלי הנאה ומ"מ יאל כל השופר לחולין לרב יהודא דס"ל מלוא להנות נתנו דט"ה הלזו הוא כדי שיווי כל השופר וכ"ל ודו"ק . ולפי מיושב ג"כ דברי הכלבו שהבאתי דהנאה זו שמתנאה בתקיעתו הוא דבר שיש לו קבצה וכיון שנטל ע"ד שהיא שלו לא מעל רק כפי ט"ה שהי' לו ולא יאל בזה א"כ השופר כולו לחולין וכמוכין . ולפי ה"ל נוכל לומר כמט"ל ליישב דהך דלא יתקע ואם תקע מייירי בחד גוונא שאחר הוא התוקע והתוקע מזיד והשומע שונג . ומ"מ איש ל"מ לדעת הטור ז"ל דהשמיטה היא העיקר וא"ל כלל לענין זכ"י ושליחות דשפיר תיירי בלא עשאו שליח בפירוש רק שביון לבו וכ"ל ומ"מ יאל לחולין במעילתו דהט"ה היא שיווי כל השופר וכ"ל אלא אף לדעת הסמ"ג ז"ל אחי שפיר דאף דע"כ תיירי בעשאו שליח שיתקע לו בשופר זה וא"כ זה נופא חשוב הנאה דקעביד שליחותיה וכ"ל מ"מ יש לומר דהנאה זו דעביד שליחותיה בזה תיכף בתחלת התקיעה ולא אח"כ דמ"ל אם עושה שליחותיו בתקיעה אחת או בהרבך ויאל א"כ לרבא דס"ל אחר חזרה דמל"ג בשאר התקיעות ומ"מ שפיר פריך לר' יהודה אינתי מעל לכי תקע כו' דאי מלוא להנות נחנו מעל ב"כ בהתקיעות כשיאל בהם דבהנאה זו דעביד שליחותיה לא יאל כל השופר לחולין דאינו מעל רק לפי ט"ה שבו ודו"ק בזה :

**ודנה**

יש לי לפ"ז מקום ספק א"כ דמלוא להנות נחנו ותקע בשופר של הקדש והי' לו שופר אחר כמה מעל דאף שזה פשוט וברור דאף שיש לו שופר אחר לא נפטר מידי מעילה דמ"מ הי' לו הנאה מההקדש ומה לנו בזה שהי' יכול להנות הנאה זו מהיתר הרי מ"מ נהנה עמה מההקדש ואטו מי שיש לו היתר יהיה מותר להנות מאיסורי הנאה זה ודאי בורכא היא . מ"מ יש לומר דלענין שומת הט"ה שהי' לו ומה שריך לשלם להקדש שפיר יש חילוק בין אין לו שופר אחר ליש לו אחר . דדוקא היכי שאין לו שופר אחר לריך לשלם שיווי כל השופר דאין שיעור לט"ה זו של קיום המלוא . אבל בזהו לו שופר אחר אי' לשלם להקדש רק כפי שאר השתמשות של חול דיוכל

הי' לקיים המלוא בהאחר :

**ולכאורה**

עלה על לבי להביא ראיה דגם היכי שיש לו שופר אחר מעל וריך לשלם שיווי כל השופר דהנה חכמי הקשימי לשאל לדעת רוב הפוסקים דענין מלוא הבאה בעביר' היא רק מדרבנן דא"כ ישאר קושית המפורשים ז"ל בחוקפו דאחתי בשל שלמים לא יאל לר' יהוד' דהרי ר"י לית לי' כלל הך דמה"ב ואין לומר כמו שמירץ מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל דבכה"ג דעיקר המעיל' בזה ע"י מה שמתקיים המלוא ואם לא יאל ליכא עביר' שהעביר' תלויה בקיום המלוא גם לר"י אמרינן מה"ב ולא יאל כדי שלא יעבור העביר' דז"ל דכיון דכל מה"ב היא מדרבנן א"כ מה נועיל בזה שנאמר דלא יאל דמ"מ אין זה מוילאתו מידי עביר' דמ"מ נהנה שקיים המלוא מה"מ וכיון שאין תועלת לענין העביר' גם מדרבנן הו"ל לומר דיאל לר"י דלית לי' מה"ב . ועלה ע"ד לומר דמה"ב כו' דהעביר' תלוי בקיום המלוא לכ"ע היא מה"מ . אולם אם כה נאמר יקשה דהנה בש"ס סוכה דף ל' בהך דא"ל ר"ה להנהו אוונכרי כי זבניתא אשא תעבו"ס לא תנוזו אתון אלא לבזזהו אינהו כו' כי היכי דליהוי יאוש בעלים בדיהו דידהו ושינוי רשות בדייכו כתב רש"י ז"ל דקסבר יאוש ברידא ל"ק וחי נמי קני מה"ב הוי . וכבר תמהו עליו דא"ג דגם בכה"ג שקנה מקודם לגמרי חשוב מה"ב מחמת העביר' שמקודם א"כ מאי פריך הש"ס סם דלקנייהו בשינוי מעשה או בשינוי השם דמה בכך שקנאו מ"מ לא יאל משום דהו"ל מה"ב . ואמרת' בחי' לדעת רבינו רש"י ז"ל דרק אי מה"ב הוי מה"ל לא יאל גם בכה"ג שקנה מקודם אבל אי הוי רק מדרבנן ל"מ בכה"ג מה"ב והש"ס אזיל לפי האמת והמסקנא דמה"ב לא הוי רק מדרבנן וכשקנאו בשינוי מעשה ושינוי השם ל"מ מה"ב והארכת' בזה ואח"כ הביאור וא"כ א"ג דבג"ד הוי מה"ב מה"מ יקשה מה מהני מה דנפיק לחולין הא ע"מ הו"ל מה"ב מחמת העביר' שמקודם דאי הוי מה"מ גם בכה"ג ג"י משום מה"ב וכ"ל בש"ט רש"י ז"ל . ואמרת' דהבא מייירי שיש לו שופר אחר וכיון דמדרבנן לא יאל וריך ע"כ לתקוע מחדש בעלה לה ההנא' וא"כ שפיר נועיל בזה שנאמר דלא יאל מדרבנן מטעם מה"ב וא"כ מוכח כ"ל דגם היכי דאית לי' שופר אחר מעל נגד דמי כל השופר ויאל לחולין כן עלה לכאור' על לבי :

**אמנם**

אחר העיון ראיתי דבגוף הדבר דר' יהוד' לית לי' מה"ב אינו ברור עוד עיין תוס' גיטין דף נ"ה ד"ל דר"י ס"ל יאוש כדי קני ומתיר מה"ט ההקרב' בגזל עיי"ש . וגם א"ג ד"ל מה"ב ורק דהכא ה"ט משום שבזה דלא יאל יתוקן האיסור ג"ל דאין זה עוד מענין מה"ב ורק מטעם כל מלתא דאמר רחמנא ל"ת אי עביד ל"מ שפעל' המהרי"ט ז"ל דהיינו דוקא היכי שפי"ז דל"מ יתוקן האיסור ונאמר א"כ ראיתי זאת וכמוכין . ועפי"ז אחינא לבאר הך דר' יהוד' דקאמר בשל עולה יאל דהרי שפיר אחקיף לי' רבא אינתי מעל לכי תקע כו' ומה ס"ד דר"י וכבר טרמו בזה הרבה בישוב הרב"ר . ולפי ה"ל יש לומר דר"י מטעם מה"ב קאחי' עלה דגם ר"י ס"ל מה"ב וכ"ל בשם תמוס' גליון סם וכיון דמה"ב הוא רק מדרבנן וכ"ל שפיר י"ל דמייירי שחקע יותר או שמתך בהתקיע' הראשונה

**מלחמות אריה**

למה לא תהא רונית להתקדש ומה איכפת לה על חיזה אופן נעשה המעות שלו וכעין זה מחלק תמוס' בכמה מקומות לענין מלוא הב"ע דכל שקנה מקודם לא איכפת לו עיין גיטין כ"ה ד"ה מאי וב"ק ט"ז ד"ה אומר אלא עכ"ל דהכי פרוש' שהאשה אינה רונית שמתחלל המעות ע"י קבלתה ומש"ה אינה מקידשת וממילא אין המעות יולאין לחולין ע"י הקדושין גופא ומש"ה נחבטל גם ההנבחה שהי' בטעות ע"מ לקדשה וכן הכא נמי כיון שע"י התקיע' עלמה אינן יולאין המעות לחולין מחמת שאינו יולא ידי מלוא ממילא נחבטל גם ההנבחה שהי' בטעות וכ"ל והו' ברור בסברא לפע"ד :

וכנ"ל בשם החוס' והקדמונים ז"ל ובררתי דמ"מ ז"ח רק בשונג דהקדש בשונג נתחלל אבל לא במזיד דאינו נתחלל דבזה בעינן שיהנה דוקא עמש"ל דאמאי בשונג מעל בכה"ג נימא דלא יתחלל ולא למעול דכל שאינו נתחלל בעינן הנאה דוקא וכנ"ל במזיד. אמנם גם מזה אין הוכח' רק דבזה"כ היא דיתחלל בכה"ג וממילא דמעל. אמנם לפ"ז ז"ל דאין החילול תלוי כלל בהמעיל' ורק שאמרה תור' שיתחלל בכה"ג דאל"כ עדיין יקשה דלא יתחלל ולא למעול דאחרי שלא ימעול לא יתחלל. ואון לסברא זו ממה שהבאחי למעיל' בשם רבי' מהקדמונים ז"ל דיש לומר בקוררוס שלא מעל רק לפי ט"ה ומ"מ יאל כל הקוררוס לחולין. הרי דגם נגד זה שלא מעל נתחלל ויאל לחולין והבן זה כי קלרתי והרבה יש לי לטייל בכ"ז ארוכות וקלרות. אולם ליראת האריכות פה תהי' שביח'ת קולמסי :

סימן צא

כפר ספאס יוס ג' כ"ח אב תרמ"ד.  
 שלום אשיב לכבוד ידידי הרב הרה"ק ובקי בחדרי תורה בפלפול וסברא חכמתו פניו תאירה שמו נודע בשערים כש"ת מ' אליעזר סג"ל מישעל נ"י.

הנני

בזה להשיב לכת"ר על יקרת מדרותיו בקונטרסו אשר העריך לפני אחרי אשר שמתי עיוני בו ויען אנכי פה מחוסר ספרים ואין בידי רק איזה מס' דלגתי על הענין הראשון דברי החוס' ז"ל ב"ק קי"ג בהך דגז' עכו"ס התלוי בלשון החוס' והסוגיא שם אשר אין עמדי ואבא להמענה השני' וזה החלי בעזר ה"ור וכל דבריו היקרים במענה הלזו אעבור לפני ואת אשר עס לבכי אשיחה. א) מ"מ כת"ר לפרש השגת הראב"ד ז"ל בפ"ו מה' חובל ומזיק הלכה ד' דלאו על צבא דכהנים שפגלו כו' קאי כאשר חשב המגדל עון ז"ל ורק על הדין השני דעושה מלאכ' בפר"ת מטאת ובמי מטאת להחילוק בין לא עשה מעשה בגופו לעשה מעשה בגופו דאיתא בש"ס דביטין דף נ"ג הוא אליבא לחוקי' דס"ל דהיזק שאינו ניכר שמי' היזק ולא לר"י דס"ל דל"ש היזק וכמבואר בש"ס שם וחילוקי' של רבינו ז"ל הוא דלא כהלכתא דאנן קיי"ל כר"י הוא אמת וברור בכוונת הראב"ד ז"ל ודברי בעל מ"ע ז"ל הוא מהמעמיה' ואשר אחזה בישוב דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דלכאור' קשה דלמה מקשה הש"ס מהך דהעוש' מלאכ' בפרת מטאת ומי מטאת דפטור מדיני אדם רק לחוקי' דגם לר"י גזי דמדריכא היזק שא"כ לא שמי' היזק פ"מ ה"י לנו לחייבו דב"א משום שלא יהא כא"ח הולך כו' וחילוקו של הראב"ד ז"ל בין היכי שכוונתו להזיק לחזירו ובין היכי שמתכוין להגתח עלמנו יראה שהוא רק לחומר הנושא דלא מנינו חילוק זה בשום מקום בש"ס. ולישב זה אמינא דהנה צהא דקאמר חוקי' הטעם דבשונג פטור כרי שיודיע הקשה הראב"ד ז"ל דהרי קיי"ל דאין ע"א נאמן לאסיר ומת כ"ת א"ג בזה שיודיע ומירץ דרק שומר ופועל אינו נאמן משום שעליו מוטל הדבר לשמרו ואינו נאמן לומר שלא עשה המוטל עליו אבל איש אחר שפיר נאמן ומעשהו י"ל דלכך לא פריך לר"י דלדידי' י"ל דתיירי בשונג ולכך פטור מדיני אדם אולם לחוקי' פריך שפיר דכיון דתיירי שהשומר עשה המלאכ' וכדאמרינן הא דאסח לעתי' מיני' אף בשונג חייב דבשומר אין לפטור משום כרי שיודיע דלא יהי' נאמן דאין ראוי לומר שלא עשה ושמר כראוי וכנ"ל. עוד י"ל דאף א"כ כדעת החולקים על הראב"ד ז"ל דאין חילוק בין שומר לאיש אחר דגם אחר אינו נאמן לאסור ולדעתם ז"ל עכ"ל דהך דכרי שיודיע היינו שיודיע בעודו בידו דנאמן לכ"ע מ"מ לא נוכל לאוקמי הא דעושה מלאכ' בפרת ומי מטאת וחוקי' בשונג

הראשון ויאל בסוף התקיע' ועיין טור ז"ל. ושפיר יאל דתיקף בתקיע' הראשון או בתחלתו כשגמר שיטור תקיע' נפק לחולין ומשום דאף דלא יאל בזה מדרבנן דהוי מה"ב מ"מ מעל שקיים התלוה תה"ת ורבא לשיטתו אזיל דכל מלתא דא"ר ל"ת אעל"מ ושפיר מקשה דזה תה"ת ואין כאן מעילה קודם שיאל בו ודוק. [ולפ"ז ז"ל דתיירי שאין לו שופר אחר דאל"כ גם לר"י דל"י מדרבנן ליכא מעילה דכיון שע"כ נריך לחקוע מחדש בעלה לה הנאתו וכנ"ל והרבה הרהורי דברים יש לי עוד בכ"ז אולם לא לרפתים עוד במלרף הדעת והבחיני' ולכן חשים מחסום לעטי בזה ולא באתי רק לעורר לב המעיין המשכיל על כל דבר להבינו לאשורו :

ועדיין

יש לעורר דאם נאמר דתיירי שאין לו שופר אחר למה לא נימא דאתי עשה דשופר ודחה ל"ת דמעיל'. אמנם באמת גם א"כ דתיירי ביש לו שופר אחר עדיין יקשה דלמה לא יאל בדיעבד דמ"מ ל"ח עביר' דעשה דחה לה דאף דהיכי שאפשר לקיים שניהם ל"ח דעשה דוחה ל"ת מ"מ היינו רק דכיון דאפשר בלי דחי' אמרינן שיעש' באופן היותר מועיל אבל אחר שכבר נעשה פשיטא שאין כאן עביר' דעשה דחה לל"ת. ובשלמא לרבא לפי הנ"ל דמטעם כ"מ דאמר רחמנא ל"ת אעל"מ קאחתינן עלה דאמרינן שלא יאל כרי שיחוקן האיטור ניחא דאמרי' ודנין עתה שיחוקן עי"ז שלא יאל שלא נלערך לבא לירי דהוי' כיון שאפשר לקיים שניהם אבל לר"י דמטעם מה"ב לא יאל קשה כנ"ל דאין כאן עבירה דעשה דחה לל"ת ועיין בשאגת ארי' ז"ל שהעלה דאין עשה דוחה ל"ת שיש בה מיתה ציד"ם וא"כ י"ל דר"י ס"ל דהזיר במעיל' במיתה. אמנם אנכי צחי' העליתי דדוקא ל"ת שיש בה כרת אינה נדחית מפני עשה אבל ל"ת שיש בה מיתה ציד"ם שפיר נדחית. אולם לפי"ז פשיטא דניחא יותר דעיקר עעמאלירי משום דבאמת אין לחלק בין ל"ת גרידא לל"ת שיש בה כרת וכדאמרינן בש"ס בכתה תקומות מ"ל איסור לאו מ"ל איסור כרת ורק דעיקר החילוק הוא דכיון דחייבי כריתות שונגין נריכין כפרה קרבן מטאת חזינן שרריך כפרה על המעש' אף בלי מחשבת עון א"כ אין ראיה מכלאים צלילית וכדומה דעשה דוחה ל"ת שיש בה כרת דבלאו גרידא דבעינן מחשב' שפיר י"ל דכיון שעושה לתכלית קיום מ"ע מותר דאין כאן מחשבת עון ומרד משא"כ בל"ת שיש בה כרת דגם על המעש' בלי מחשב' נריך כפרה דמביא על שנגתו מטאת וזה ל"ש בל"ת שיש בה מיתה ציד"ם וא"כ במעיל' דחייבה התור' גם על השונג אין עשה דוחה ל"ת זו אף אם הוא רק באזהר' ודוק בזה כי קלרתי ואם נאמר דכמו דאמרינן אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כ"כ אינה דוחה שאר לאו שבקדשים א"ש בלא"ה. והרבה יש לזכר בזה אלא שאין כאן מקום הביאור :

ומתוך

דברינו אלה יראה כ"ת דעיקר קושייתו דאמאי בשופר של עולה יאל לר"י דמה בכך דנפיק לחולין אחר שנתעל מ"מ הא הו"ל מה"ב לק"מ דכל כה"ג מה"ב כיון שהעביר' נעשית מקודם וכמו בגזל היכי שכבר נקלה לו מקודם דל"ח מה"ב וכת"ם החוס' וכל הקדמונים ז"ל ושיטת רש"י ז"ל בסוכה שם דאף אי יאוש כדי קנה מ"מ הו"ל מה"ב עכ"ל ולישב כמס"ל דז"א רק א"ג דמה"ב תה"ת אבל לפי המתקנה דלא הוי רק מדרבנן כל כה"ג שגמר הקנין מקודם ל"ח מה"ב וכדמוכח להרי"א בש"ס שם בהך דלקנייהו בשינוי מעשה ושינוי השם עמש"ל. גם מה שהעיר במעיל' דההקדש נתחלל והוא מועל דאמאי ל"א דלא יתחלל ולא ימעול לא ביאר הדברים כל הנורך דבכל ענין מעילה אין המעיל' משום החילול דהרי במזיד אינו נתחלל ומ"מ מעל ורק דיש מקום לדבריו היכי שאינו נהנה ורק בהולא' לחוד דבררתי למעיל' דבשונג מעל בכה"ג

אחי דכרי שניסך יינו של ישראל ככוונה לזכוי אסור ומותר ליקח דמים עבור ההיזק ומייתי ראי' מפלוגתא דריב"ב ור"י בן צבא ורבנן עיי"ש חלין לומר בישראל דלעורי קמכוין דספיקא דרבנן לקולא ולכך ס"ל דבאית ליי שותפות דהוי ייי"מ מה"מ לא אמרינן לעעורי דהוי ליי ספיקא דאורייתא ולתומרא והבן כי זה כוון .

**אולם** הא קשיא לי למה מועיל בהא דנימא דהך דהמטמא והמדמע מיירי באית ליי שותפות דלא אמרינן לעעורי דעדיין יקשה דאמאי יהי חייב לשלם לפי"ד דחלין דלעעורי קמכוין דעיקר הסברא דל"ס שישראל מנסך לע"ז ח"כ נהי דבאית ליי שותפות נאסר היין מ"מ למה יהי חייב לשלם דמדינא היזק שא"ל ל"ש היזק ופטור . ורק דחייבהו חז"ל שלא יהא כאור"ח הולך וכו' ובמנסך ל"ס זה דאין לך לא שכח יותר מזה שישראל ינסך ממע לע"ז דמה"ט אנו חולין להמיר משום זה לומר דלא נתכוין רק לעעורי ובמלתא דל"ש לא נזרו רבנן וזה דבר שראוי לעורר עליו . ועלה לכאור' על לבי לומר דרש"י ס"ל דהך סוגיא אזלה חליבא דחוקי' דהיזק שא"ל שמי' היזק דנס להך תירוצא דמיירי בישראל מומר קשה לומר דחייב משום כאור"ח הולך כו' דזה הוי מלתא דל"ש ולדידי' שפיר הו"מ לאוקמי ב"כ בדאית ליי שותפות בגוי' וכנ"ל ור"י לטעמי' אזיל דס"ל בחולין שס דהשוטט בהמת חבירו לע"ז כיון שעשה בה מעשה אסרה ולא ס"ל ח"כ סברת לעעורי ושפיר שייך לדידי' שלא יהא כאור"ח הולך וכו' גם במנסך וכמונן ודו"ק . ועדיין יש לעורר דהנה כבר הבאתי למעלה דברי הרשב"ד ז"ל שהקשה אהך דכדי שיודיע דהרי קי"ל דאינו נאמן לאסור וכחבר דרק שומר ופועל אינו נאמן שלא עשה המוטל עליו אבל איש אחר נאמן . ודבריו באמת לריכס ביאור דלא יתכן חילוק זה רק לענין שנאמין לו שנמנסך מאיש אחר אבל לענין נאמנותו שהוא נאמן אין ל"מ בין שומר לאחר דעל כל אדם מוטל שלא להזיק לחבירו וז"ל דכוונתו הוא בכהך דכדי שיודיע . שיודיע שאיש אחר נסכו ומ"מ שפיר תקנו חז"ל שיפטור מתשלומין דאס יהי חייב גם בכה"ג יפחד להודיע שיחוש שאחרי החקירה והדרישה יחברר שהוא הוי המנסך וכדומה וא"כ בכהך דלעעורי יקשה לחזקי' דכיון דא"י לאסור רק באית ליי שותפות א"כ אמאי בשוגג פטור דכדי שיודיע ל"ש בזה דאס יאמר שהוא ניסך לא יהי נאמן וכנ"ל ועל אחר א"י לומר דבאיש אחר שאינו שותף לא נאסר כלל דאמרינן דלעעורי קמכוין . אמנם יש לישב זה לפמ"ש בחידושי לישב קושיות התוס' על פרש"י ז"ל שכ' בחולין שס אהא דקאמר עולא שס היתה בהמת חבירו רבוצה לפני ע"ז כיון ששחט בה סימן אחד אסרה דל"מ עומדת דכשהגביה והרביצה קנאה בהגבהה ונעשית כשלו כו' ומתמו עליו דע"י הגבהה עזן לא נעשית שלו דקיי"ל גול ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדים זה לפי שאינו שלו כו' ועוד דא"כ מה פריך מהמנסך והרי התם מיירי בהגבהה דבלא"ה קלבד"מ . א) ואמתי דהנה נודע מ"ש הפוסקים דאף דגזל

בשוגג דפטור משום כרי שיודיע לפמ"ש בתש' הרא"ש ז"ל החדשות דהא דאשה שזנתה הפסיד' כתובת' ולא תקנו לה שחטול כתובה כרי שמודיע דרק לפטור מהני אבל לא ליעול וכיון שכן בכהך דשומר את הפרה ומי מטאת למסתמא נוטל שכר עבור השמירה ל"ש לפטור משום שיודיע דכיון דשכרו בודאי יפסיד ליעול ל"מ הך תקנתא . א"כ גם אם נפטור אותו מתשלומין עדיין לא יודיע שלא יפסיד שכרו ולא הועילו ח"כ חכמים בתקנתא ואוקמי' א"כ אדינא וח"ש א"כ דברי הרמב"ם ז"ל דאיהו ז"ל מיירי במוזר ושפיר חייב בעשה מעשה בנוסן גם לרין דקיי"ל כר"י דהיזק שא"ל ל"ש היזק משום שלא יהא כאור"ח הולך כו' וכנ"ל ודו"ק :

**ועדיין** יש לעורר דהנה בש"ס דיעין שס קאמר דרב דאמר מנסך מ"ט לא אמר מערב דמערב היינו מדמע ואירך קנמא תקנסא לא ילפינן וכיון דמדברי הרמב"ם בה' מובל נראה שהוא מפרש הך דמנסך כשמואל עכ"ל דלא ילפינן קנמא גקנסא והיכי דאיתמר איחמר וא"כ בכהך דעושה מלאכה צפרת ומי מטאת אין לחייבו לר"י גם במוזר משום שלא יהא כאור"ח הולך כו' דקנסא תקנסא לא ילפינן . אולם גם זה יש לישב דהנה בש"ס דיעין לקמן שס שקיל וטרי דאמאי לא קנסו שוגג אטו מוזר כמו במבשל בנבב . ומשני דבדרבנן לא קנסו כו' ולפי"ז י"ל גם למ"ד דמנסך היינו מערב דילפינן קנסא תקנסא ומ"מ אינעריך למייתי מנסך דה"ל דבמערב י"ל בין כשר קנסו גם בשוגג משום דמפסיד לה לגמרי שנאסר הכל בהנאה דבין ביין פסקין דל"מ למכור לנכרי חוץ מדמי איסור שבו והש"ס דקאמר לשמואל דס"ל דקנסא תקנסא לא ילפינן היינו דלפי הס"ד עדיין לא ידע דיש תקוס לקנוס שוגג אטו מוזר או דהסוגיא אזלה למ"ד דנס בין ביין מהני תקנתא דרשב"ד למכור חוץ מדמי איסור שבו ולא קמפסיד לי א"כ לגמרי משא"כ לפי המסקנא דיש תקוס לבזור שוגג אטו מוזר ולדין דקיי"ל דבין ביין ל"מ תקנתא דרשב"ד שפיר י"ל גם אי מנסך היינו מערב דילפינן קנמא תקנסא ורק דאשמעינן דלא נימא דכיון דמפסיד לגמרי קנסו גם בשוגג וא"ש ודו"ק . ב) כתב כ"ת לבאר מחלוקת רש"י ותוס' באית ליי שותפות אי אמרינן ב"כ לעעורי קמכוין דהתוס' ז"ל ס"ל דלעעורי היינו שלא כיון כלל לנסך ורק שאמר כן להקניס את חבירו וכיון שכן גם בשותף י"ל הכי דהוא לא יפסיד מאומה אחרי דידע בנפשי' דלא ניסך כלל אולם רש"י ז"ל ס"ל דבאמת ניסך היין ורק דכיון דתכלית כוונתו ה"י להכעיס אינו נאסר ולכך ביש ליי שותפות ל"ש לעעורי והאריך בזה ברואיות חוקים כראי מולקיס ולא ידעתי מה תועלת לנו בזה דכיון דנס אס ניסך להכעיס לא נאסר א"כ שפיר י"ל גם באית ליי שותפות לעעורי דכדרי' קמכוין ואיהו דידע בנפשי' שלא ניסך רק להכעיס לא יפסיד ולא ביאר כ"ת את מטרת אופניו בחילוק זה . ואשר אסרה בכוונת רש"י ז"ל דדעתו ז"ל דהך דלעעורי קמכוין אינו ודאי ורק ספק . ורק דכיון דאף למ"ד אדם ה"אסר דשא"ש אינו רק מדרבנן וכת"ש התוס' והקדמונים ז"ל בע"ז בכהך דרב

מלחמות אריה

א) הנה גם אחי בעת לימודי סוגיא דרבוצה תלמי' בעושה' דברי רש"י ז"ל בטוב טעם . ואדרבה לשיטת רש"י ז"ל נתישב עוד קושי' התוס' בסוגיא הנ"ל שם להלן . ואמתי דכוונת רש"י דאס הנביה והרביצה קנאה בהגבהה ונעשית שלו . היינו דכיון דע"י ההגבהה נתחייב באחריות דנעשה גזלן וא"כ א"כ כששחטה נתחייב למפרע כמו דאמרינן בכתובות ל"ד ע"ב אמר ר"פ היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שבה לידי איסור שבת ע"ש ומבואר בהדי' דגזלן נתחייב מעשה גזילה למפרע כל שאין בידו להחזיר הגזילה ועיין בש"מ שם . ולהכי שפיר ס"ל לרש"י ז"ל דכיון דעס השחיט' נעשה שלו למפרע אפילו א"י דאינו נאסר כלל ואפילו אלו לא ה"י שוחט כלל לע"ז מתילא אמרינן דנאסר ג"כ דע"י השחיט' גופא הא נחברר דהוא שלו למפרע . אבל זה לא שייך לומר רק בשוחט בהמת חבירו לע"ז משא"כ בכהך דמנסך דהוא לא הגביה ע"מ לנוול רק ע"מ לנסך . ואס נימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הא לא נעשה גזלן כלל בזה דהא היין הוא מותר א"כ אין ההגבהה עדיף מהניסוך עלמא דעיקר מה שנתחייב על ההגבהה הוא רק אס נס בלא ההגבהה ה"י נתחייב על הפעולה

# שאלות ותשובות סימן צא רצה הכז

הרי חן חסדין עליו וכמ"ש הפוסקים ז"ל חולס פשיטת דו"א רק מתורת דינא דגרמי דלו יהא כדבריך שלא עשית לו היזק מ"מ גרמת לו היזק דנאסר עליו מספק. וזוה יחא הא דפסקינן בטבא שאינו חומן שקלקל במיעוט בתרא דפטור דאמר ל"י אייתי רא"י דזה אסור ולא חסדין כנ"ל דמ"מ הרי הבעלים נאסרו בו מספק. דהתם כיון דמייירי בשוגג פטור דלא חייבו חז"ל בד"ב רק במזיד וא"כ אי נימא דבהיזק שא"ל למי"ד ל"ש היזק גורם להיזק שא"כ פטור הדק"ל לדין דקיי"ל כר"י דלא שמי' היזק דאמאי יתחייב בכה"ג במתוך ח"י כנ"ל דגם גורם להיזק שא"כ חייב דגם בכה"ג קנסוהו חז"ל וכנ"ל ודו"ק בזה :

**ג' דברי הר"ן ז"ל** שפ"ל בהס"כ בהשכל שכתב לאסור בשחט בהמת חברו באכילה משום סרך ע"ז וזהו דלא חסר לה אלא דלא שרי לה לדעתו כוונתו ז"ל דאיהו מפרש דר"י ס"ל דחינו יכול לאסור כלל דשא"ש ואף אי ה"י יכול לאסור חסדין בישראל דלעזרי קמבין וע"ז כתב דלענין לעזרי חסדין מ"מ באכילה משום סרך ע"ז דיבא להסיר גם במקום דל"ש לעזרי דלא יעלה ע"ד שאנו ממירין בשביל לעזרי חסדין ששמעו שאמר בפירוש לע"ז. ולענין הטעם דא"י לאסור כלל דשא"ש כתב דמ"מ אסור באכילה משום דלא שרי לה ואף דאין קיי"ל דיכול לאסור דשא"ש וכרבנן דריב"ב וכרב חשי בע"ז שם מ"מ כ"מ בהטעם דלא שרי לה גם לדין דהא דאדם אומר דשא"ש הוא רק מדרבנן וכנ"ל בשם התוס' והקדמונים ז"ל דבשחט בהמת חברו היכי דל"ש לעזרי אסור באכילה מה"מ דהי דלא חסר לה לא שרי לה או משום דהשמיטה המתועבת אינה מועלת להסיר או כמ"ש מ"ז רש"י ז"ל דאף דשמיטה לא בעי כוונה היכי שהוא מתכוין בהיפך לע"ז ל"ה שמיטה עיין בדבריו ה' ז"ל. ונריך לבאר חמס לדעת הר"ן ז"ל דאף דחמדין דלעזרי קמבין מ"מ אסור משום סרך ע"ז בשתי' דמה פריך א"כ מהמנסך דחייב לשלם משום שאסרו עכ"פ בשתי'. חולס י"ל דקושיה הש"ס הוא דלמה נקט מנסך דמתי מאיך דאין לומר דהוי חמדין דמנסך קלבד"מ דכיון דאחא אומר דלעזרי כוון ליכא חיוב מיתה כלל וכמובן. ועדיין יש לעורר לפי זה לדעת רש"י ז"ל דהך דלעזרי ספיקא הוא ורק דכיון דהא דאוסר דשא"ש הוא רק מדרבנן ספיקא להקל דהדק"ל דמה פריך מהמנסך דמ"מ אסור בשתי' משום סרך ע"ז ומ"מ הא דבמנסך פטור דקלבד"מ והיינו דהיכי שהוא עומד ואומר שכון לע"ז אין בדינו לחייבו דכיון דהך דלעזרי ספיקא הוא וי"ל ג"כ שכון לע"ז יכול לומר ולטעון שלא כוון לעזרי וקלבד"מ. ולישב זה חמדין דדעת רש"י ז"ל דכיון דהא דאוסר דשא"ש הוא מדרבנן לא נזרו משום סרך ע"ז לאסרו בשתי' דגם אם יבא להסיר גם היכי דל"ש לעזרי לא יעשו רק אסור דרבנן דמה"מ א"י לאסור כלל וא"ש

דגזל ולא נתיאשו הבעלים שיהיה א"י להקדים זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו מ"מ שיהיה יחד יכולים להקדיש. מדבריהם ז"ל למדנו דענין רשות הוא יד וזכות ולא רק מיעוט להגזל דאל"כ לא ה"י מועיל מה שגם הגזן הסכים להקדיש אחרי שאין לו שום יד בהדבר. ומתמה י"ל דרש"י ז"ל דעמו כדעת המפורשים ז"ל דבאית ל"י שותפות דנאסר אין הטעם משום דחלק חברו מעורב בשלו ורק דכיון דיש לו יד כהיין יכול לאסור הכל ולפיקך גם בהגבהה יכול לאסור דע"ז חשיב יש לו יד וזכות זכות הרשות וכנ"ל וכל זה א"כ לפי המסקנא דבאית ל"י שותפות יכול לאסור אבל לפי הס"ד דלא נחית לזה שפיר פריך מהמנסך והבן זה. ולפ"ז שפיר שייך גם הכא כדי שידוע והיינו שידוע שאחר ניסכו בהגבהה דיכול לאסור מה"מ כיון שיש לו יד וזכות כהיין ולא תלין א"כ בלעזרי וכנ"ל ודו"ק. ועדיין יש לעורר דמ"מ לא נוכל לאוקמי חליבא דחזקי' הך מהמנסך באית ל"י שותפות דכיון דשותפין שומרי' זה לזה ל"ש כדי שידוע דשומר אינו נאמן לומר שלא עשה המוטל עליו לשמור שלא יתנסך. חולס אפשר לומר דמ"מ רש"י ז"ל דה"מ לאוקמי באית ל"י שותפות היינו דכיון דבשותפות שיכול לאסור מה"מ לא חסדין לעזרי גם בהגבהה ל"ש לעזרי ולא מייירי כלל בשואפי' ושפיר שייך נומר דפטור בשוגג כדי שידוע וכנ"ל ודו"ק כן עלה לכאור' על לבי. חולס באמת ז"ל דעדיין יקשה לדין דקיי"ל כר"י דהיזק שא"כ ל"ש היזק וס"ל סברת לעזרי ואפ"ה פסקינן דהיכי דלא שייך לעזרי חייב לשלם משום שלא יהא כאו"א הולך כו' ואתאי הרי הוי מלחא דל"ש שינכך אדם מישאל ל"ע ומשום מלחא דל"ש לא נזרו ותקנו חז"ל וכנ"ל. חמס אחר העיון כ"ז נכון דכיון דקנסא מקנסא ילפינן עמש"ל דלפי המסקנא י"ל דלכ"ע ילפינן קנסא מקנסא י"ל דבאמת תקנת חז"ל היתה תקנה כוללת דכלל היזק שא"כ יתחייב משום שלא יהא כאו"א הולך. ופרט הך השנויים במשנה דלא נימא דזה אי זה ל"ה בכלל התקנה וכהצריכתא האומר בש"ס וכיון שכן לא שייך לומר דהוי מלחא דלא שכיחא דלא חקנו רבנן דזה לא שייך רק לחקן על הפרט אבל בתקנה כוללת פשיטא דאין להוליא מהכלל היכי שיתרמי זה במלחא דלא שכיח חז"ל ודו"ק. ולפ"ז חמדין להוכיח דאף גירס להיזק שאינו ניכר חייב לשלם אף דדינא דגרמי ל"ה רק מדרבנן ל"ה דבהיזק שא"כ דמזיק להדי' ל"ה רק קנסא כל כה"ג פטור. דאל"כ יקשה לפ"ז לדעת רש"י ז"ל דהך דלעזרי ספיקא הוא ולכך באית ל"י שותפות דיכול לאסור דשא"ש מה"מ נאסר דהוי ספק חורה דהרי המנסך סתמא תנן דחייב אף היכי דהמנסך טוען עתה שלא כוון רק לעזרי ואתאי יו"י חייב הרי הוא טוען שלא חסרו כלל ובשלמא למי"ד היזק שא"כ שמי' היזק יחא דמ"מ מגיע לחברו היזק על ידו מ"ל אם הוא ודאי או ספק

## מלחמות אריה

אז חסדין דנחסייב מטעה שהגביה לעשות הפעולה. אבל אם הגביה ע"מ לעשות פעולה שאין בידו לעשות כלל. ועל הפעולה בעצמה לא ה"י מחויב לשלם דלא מהני ולא תידי אף יתחייב על הגבהה יותר מעל הפעולה וכבר כתבתי סברא זו בהגבהה מל"ח לעיל סי' הקודם חז"ל לדעת ר"י וא"כ שפיר פריך הש"ס מהיהא דמנסך. דאם בלא הגבהה אינו יכול לנסך גם הגבהה לא מהני. וארוחא בזה לישב קושי' התוס' בהא דמשני דאית ל"י שותפות בנזרו דכיון דלא נאסר חלק חברו אלא משום שמתערב בשלו א"כ היינו מדמע. ולפי האומר שפיר ניחא דכיון דאפילו אי נימא דחינו יכול לאסור על חברו משום עלם הניסוך נאסר עכ"פ מחמת תערובתו וא"כ נעשה גזלן בהגבתו ומתחייב למפרע וכיון דנתחייב למפרע שוב יכול לאסור חלק של חברו מתורת עלם הניסוך דרמי לשחט בהמת חברו לע"ז כיון דבין כך ובין כך חשיב גזלן. לכן לא קשה היינו מדמע דנ"מ רבה איכא דמדמע אינו נאסר רק משום תערובתו והכא נאסר מחמת עלם הניסוך. ולפ"ז ג"כ ניחא ה"ה דחמדין התם לקמן אפילו למ"ד אדם אומר דבר שאינו שלו ה"מ כותי אבל ישראל לעזרי' קא מתכוין ופריך מהך דמנסך ומשני בישראל מומר והקשו בתוס' דאמאי לא משני באית ל"י שותפת בכוה. ולפי הנ"ל שפיר ניחא דכיון דלעזרי' קא מתכוין ולא נתכוין כלל לאסור היין א"כ לא נעשה גזלן בהגבתו כיון שלא נתכוין לגזל או לאסור. אע"ג דנאסר מחמת תערובתו וחייב מדין מזיק מ"מ כיון דלא מיחשב גזלן למחייבו למפרע אינו נאסר חלק של חברו מחמת עלמו רק מחמת התערובות. ושוב קשה היינו מדמע ודו"ק :

לקנות הדבר הנזול והחום ז"ל שהקשו ע"ז רק משינוי מעשה ולא מש"ר היינו משום דע"ז ה"י יכולים לומר דמ"ל דיאוש קני וכיון שקנאו הראשון ליה אלל השני עבירה וכמוכן ורק משום דליה רק ספק אוליגן להקל וכנ"ל והו"ל אי"כ ס"ס דראורייתא וספק אחד לענין דרבנן דל"ח משם אחד וכמ"ס האחרונים ז"ל דספק אחד מתיר יותר ודו"ק כי קלרתי ואין להאריך יותר. יידרו :

סימן צב

יוס ג' כ"א שבט לסדר ואלה המשפטים שנת תרכ"ו לפ"ק פה בריסק :

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ב זקן שקנה חכמה כבוד שמו מזה' משה נ"י ראב"ד ומ"ץ לעדמו ב"ק יעסקלויז: **ה** כירח ימים נתמר לי מאת כבוד בנו הרב וכו' מו"ס אייזיק נ"י מתכת כ"ת תיוס כ"ה תשרי אשר מסבה לא נודע לי נחאחר עלי דרך ויען חשבתי למשפט כי מסיבת האיחור היא אינו נוגע עוד הדבר למעש' נתתי משפט הבכור' לענינים אחרים הנחולים ואך עתה באתי להשיב לכ"ת לנתן הכבוד כמשפט וז"ל השאל'. רענירערס שכרו אורענדא והחזיקו נאמן א' שימכור הי"ש יהודים ולערלים ונתנו לו ש"ט יו"ד זהובים לשבוע אח"כ נשתתפו עם ראובן בהאורנדא וכי ראובן יה"י הנאמן ויקבל ש"ט כנ"ל אח"כ כש"ש' ירסיס השכירו כל האורנדא לשתעון וכאשר ראובן הלך לקבול ע"ז להאדונים נשתתף שמתעון עם ראובן וכי ראובן יה"י הנאמן כמקדס ויקבל שכרו כנ"ל ובכל שנה עשו חשבון ביניהם כן היו שתי שנים ועתה שר ראובן בעלתו האורנדא על שנה השלישית כי שמתעון לא ר"ה להיות שותף עוד בהעסק והזמין כעת שמתעון את ראובן לד"ת ותבע אותו שבכל החשבונות לא חשב המתעע אשר ישאר אחרי השותים ומה שאינם ממלאים המדה שעולה לסך תפוסים במשך שתי שנים וגם שהמדה חלי שעוף שמכר עליי היא חסירה ועלה נ"כ לסך רב וראובן השיב שעל הטפות הנ"ל אין מקפידים כלל ונגד זה נלרך פעם להשלים מה שנחסר מהחזיתין כשעומדים ומה שנשפך לפעמים. ועוד כי גם עם הנאמן הראשון לא נחשב זה מאומה וע"ד כן השכיר א"ע פעם ראשון' ושני' ושמתעון לא דבר עמו בהיפוך ואדרבי' בכל החשבונות אשר עשו שתק ג"כ וכן נחשב אותו אחרי הג"ח שהי' נאמן בראשון' ובלי"ס כי אם הי' מדבר עמי לא הייתי מתר' להיות עוסק עם אשתי יוס ולילה בעד שכירות מלער כזה. ושמתעון השיב שעם הנאמן הראשון לא נחשב כזאת יען שנעש' אותו שלא כמשפט לדחותו בחלמ' הזמן ובעת עשיית החשבונות גילה להדיין דשם שיתבע ממנו צעת גמר השותפות כי אי' להתקוטע עמו עכ"ד ועענותיהם. וכאשר נשאל לבקיאים עלה ביד כ"ת אחרי חליפות דברים שונים כי הטפות הללו היינו הנשאר בהכלי ומה שנחסר למילוי המדה עולה חמשה פריעענט ואך כאשר יחשב כזאת עם הנאמן משכורתו לא פחות משלש' רוי"כ לשבוע עכ"ת השאל' בקיזור וכ"ת בקש מאתי להגיד לו דבר המשפט הזה. וזה החלי בעזר לור נואלי. ותחלי' נבוא לרון האם נאמר דאף שהשכיר עלמנו ביו"ד זהובים ע"מ הרי קיי"ל דשכירות יש להם אונא' ואף לאחר זמן מרובה. דלא קלבו זמן דכפי שיראה לתגר וכו' רק בתכר חבל לא בשכירות ועיין בהה"ת פיי"ג מה' תכירה ובסמ"ע בחו"מ ס"י רכ"ז ע"ש וכיון ששמו בקיאים דאם לא ינתן לנאמן כזה שום הטבה אחרת שזה השכירות עכ"פ כפלים ג' רוי"כ לשבוע א"כ לריך להחזיר לו האונאה עכ"פ ואף דאן קיי"ל דבשוכר חבירו לזמן אין לו אונאה דהוי כקונה אותו לזמן ועבדים אין להם אונאה מ"מ הרי גם בעבדים דעת גדולי

ואיש ומהר"ן ז"ל אין רא"י שחולק בזה דבהך דשוחט כיון דנאמר באכילה מה"ת לכ"ע משום דלא שרי לה שפיר נזרו גם היכי דשייך לנעורי משום סרך ע"ז דיבאו להתיר גם היכי דליש לנעורי ויעברו על איסור תורה משום דל"ה שמיטה וכנ"ל וכזה יומתקו ביותר דברי הר"ן ז"ל דאי לאו הא דלא שרי לה לא הוי נזרינן לאסור משום סרך ע"ז וכנ"ל ודו"ק :

**ולפי' נסתר** מש"ל להביא רא"י מדעת רש"י ז"ל דגם גורס להיזק שא"י חייב לשלם מהה דחייב לשלם באית ל"י שותפות וא"י לטעון שלנעורי כוון ולא אסרו כלל עמש"ל דלפ"ז בלי"ז א"ש דכיון דשותפות יכול לאסור מה"ת גם לרבריו שכוון לנעורי אסרו בשתי' משום סרך ע"ז וכנ"ל והבן. אחרי אשר החבונתי ראייתי דעפ"ז אין ל"ל לרש"י ז"ל דהך דלנעורי ל"ה רק ספיקא וכנ"ל ורק דכיון דבאית ל"י שותפות יכול לאסור מה"ת שפיר נאמר בשתי"י גם בכוון לנעורי משום סרך ע"ז וא"כ לא שייך לומר בשותף לנעורי דגם הוא תפסיד לבין כך ובין כך נאמר הכל בשתי' משום סרך ע"ז ושפיר הוי אמינא דקלבד"מ והבן זה ויש לי בכל זה הרהורי דברים הרבה וליראת האריכות בשגם לא בחנתיים עוד ולרפתיים בכור הבחינה אשים תחטום לעני ופה מה' שביתת קולמסי בזה ישמע חס' ויושיף לקח : ד' אשר שאל כת"ה כהוגן על פרש"י ז"ל שכתב אהך דאוונכרי דמתס עכו"ס בזלי ארעא מישראל כינאו אשר המפורשים האריכו בזה וכ"ת הקשה לשאל דהרי מרא דהך שמתמחא הוא ר"ה ור"ה ס"ל ב"ב"ק דף ק"ג דנזל עכו"ס אסור מה"ת ושאלה גדולה שאל. ואשר אנכי אחזה בזה דהנה התוס' ז"ל בפרק מרובה כתבו דיאוש ל"ה הפקר נמור דא"כ הי' מועיל גם היכי דבאיסורא אחי ליד' ורק דהוא מטעם סילוק וכבר נתחבטו בבאור דבריהם האחרונים ז"ל דמ"ל הפקר ומ"ל סילוק. אולם אנכי באתי לענין סילוק שכתבו התוס' ז"ל היינו דכיון שמתיאש שאמר וי לחסרון כיס אין זה לשון הפקר ורק ששוב אינו מקפיד עליו וכל שאין הבעלים מקפידים בו יוכל כל אדם לזכות בו ומה"ט ביאוש אין הבעלים לריכים לזכות בו וכמו שהוכיח הגאון מליסא ז"ל תהך דהלכה חמורו מאליו דע"י היאוש לא יא' מרשות הבעלים וכל שמקפיד שוב עליו אין עוד ביד אחר עוד לזכות בו ולכך ל"מ יאוש בגזילה דבאיסורא אחי ליד' דדמי לנזל פרוטה והזלה דחייב להחזיר משום דכבר נתחייב בהשבעה ומעתה בגזל עכו"ס אף דאסור מה"ת כמו גזל ישראל מ"מ מהני' ב"י יאוש דכיון ששוב אינו מקפיד עליו יוכל כל אדם לזכות בו דבגזל עכו"ס אין לומר כנ"ל דמתחייב להחזיר משום שכבר נתחייב בהשבעה דחייב להחזיר דדמי להפקעת הלוואתו דמותר והבן זה :

**ועדיי' יש** לעורר לשיטת רש"י ז"ל שכי' לקמן סס וסבר יאוש כדי ל"ק וא"כ קני מה"ב הוא אולם באמת דברי רש"י ז"ל א"א להולמן דא"כ דאף היכי דקני הוי מהב"ע אי"כ מה פריך דליקני בשינוי מעשה דמ"מ הו"ל מה"ב וכאשר תמהו ע"ז רבותינו בעלי התוס' ז"ל. ואשר ע"כ אמינא דאין כוונת רש"י ז"ל לאסור בכה"ג בהך דאוונכרי דאף דקני ע"מ הוי מה"ב דכיון דהכא אינו רק ספק גזל אין לאסור משום מה"ב דמה"ב אינו רק מדרבנן וכיון דספיקא הוא אי גזלי כלל ספק דרבנן להקל ורק דכוונה אחרת יש בדברים ז"ל דבאמת קשה הא דקאמר ליגזינהו אינהו דליהוי יאוש וש"ר הרי קיי"ל דמתס גזילה לא הוי יאוש. ומ"ש מה"מ ז"ל דכיון דל"ה רק ספק גזל תליגן דהוי יאוש לא יתכן דנהי דנחשיב זה לס"ס שמא לא גזלי ושמא נחיאש מ"מ הא הוי משם אחד ולישב זה כי רש"י ז"ל דמ"ל יאוש כדי ל"ק וגם קנין לא מועיל לענין מה"ב ול"מ אי"כ היאוש וש"ר דמ"מ הוי מה"ב דע"י נגמר הקנין

הכיר בו שאינו שלו מלך המוכר אין שום ראי' דפשיטא די"ל דרלונו ה"י להטעותו שסבר שאין הלוקח יודע מאומה מזה שאינו שלו ורק מלך הלוקח אנו דנין לכיון שידע שאינו שלו למה קנה מאתו ונתן לו הדמים וזוה שפיר יש לומר ללשום פקדון נתן לו דסבר ללא יקבל ממנו והבן זה. ומעתה כ"ז בהך דכדי שאין הדעת טועה אבל בהך לאונאה דאין ראי' מלך המוכר ש"ל שיעמוד לו המותר דיש לומר יותר שבא להטעות אותו בהמקם להטעות מלוייה בזה שהוא בכדי שהדעת טועה ורק שאנו דנין מלך הלוקח דאחרי שידע שיש בו לאונאה למה שילס לו יותר וזה דמי שפיר להך דהכיר בה שאינו שלו דקיי"ל ללא חלין בתמנה ורק ללשום פקדון נתן לו ללא יהיב איניש מתנה לנוכרא' ודברי המרדכי ז"ל והרמ"א ז"ל שהביא דבריו להלכה א"כ נכונים ונשתלק תמיהת הב"ח ז"ל ודו"ק.

**דרינה** כמה יקרא שאין הדעת טועה מלאמי בש"מ צ"ב ד"פ"ח דהיינו יותר מכדי דמיהס דבזה ודאי אין הדעת טועה ולפ"ז בנדון רידן שהאונא' כפי הנראה מלשון השאל' היא יותר מפלגא למלכד מה שמורה שידע בהאונא' היא כדי שאין הדעת טועה ואם דנין א"כ מלך הפועל ונס מלך מי ששכרו שפיר הו"ל לומר לפי הכלל דמתנה הוא דיהיב ליה שאנו אומרים דכיון שאין הדעת טועה בזה הצבעה צ"ב ששכרו בפחות כ"כ היינו שרצה שימחול לו המותר והפועל שנתרלה בשכירות כזה הסכים לדעתו ומחיל לו המותר וכ"ל. אמנם בנזף הדבר דכל שהוא יותר מכדי דמיהס הו"ל כדי שאין הדעת טועה וכ"ל בשם הש"מ יש לעורר הרבה דאם כה לאמר יקשה בהך דקרקעות דדעת החוס' ואחס להקת הקרקעות ז"ל דיותר מפלגא יש להס לאונא' וכדאיתא בירושלמי דאין ראי' מש"ס דילן שחולק בזה לכיון שהוא יותר מפלגא [עמש"ל בשם הש"ך ז"ל והסכימו אהו האחרונים דפלגא נופא אין להס לאונאה] א"כ הו"ל כדי שאין הדעת טועה דגם במטלטלין אמרינן דמתנה יהיב ליה. אמנם אחר העיון הדבר נכון. דהנה בהא דאין לאונאה לקרקעות כתבו הפוסקים ז"ל דאין הטעם דדרך צ"א ליתן בעד קרקע יותר משו"י ורק דבזה"כ היא וכדיליף לה בש"ס דב"מ דף ק"ו מקראי עיין עליהם. אמנם אנכי העליתי דאף לאמת הוא כדבריהם ז"ל דבזה"כ הוא מ"מ גס טעם הראשון אמת ללא שייך כ"כ לאונאה בקרקעות דדרך ליקח קרקע אף ביותר משויה דהרי גס בשליח ראה בש"ס בכתובות דף ל"ט לומר דל"ה שינוי בשליחות היכי שטעה השליח ממש דאין לאונאה לקרקעות וא"כ דהא דאין לאונאה לקרקעות הוא רק משום זה לבד דבזירת הכתוב הוא שלא יהיה דין לאונאה בקרקעות פשיטא דזהו ל"ש רק כשקנה לעצמו דמטעם לאונאה אנו באים לרון אבל בשליח דאנו באים משום שינוי בשליחות הדבר פשוט דהוי עיוות גמור ורק דע"כ דס"ד דל"ח עיוות ושינוי בשליחות משום דדרך צ"א שלא לרקדק בשויוי המקח מקרקעות ורק דהש"ס מסיק דאף דדרך צ"א שלא לרקדק כ"כ בשויוי המקח מקרקעות מ"מ ז"א רק בצבעה צ"ב בעלמא אבל השליח מוטל עליו לרקדק וכשלא לרקדק הוי שינוי [ומדברי הש"ס בכתובות שם מוכח לפ"ז דכמו שדרך הלוקח שלא לרקדק וקונה לפעמים ביותר משויה כ"כ להיפך המוכר אינו מרקדק בקרקע למכרה בפחות דהתם בשליח דמוכר מיירי עיי"ה] ומעתה בקרקעית אף שטעה ונתן יותר מכפלים ל"ח כדי שאין הדעת טועה דאף דאין אדם טועה ביותר מכדי דמיהס ליתן יותר מכפל בשויה מ"מ יש לומר בקרקעות דבאמת לא טעה כ"כ בקרקע שזה מנה ששזה יותר ממאחיס דאין אדם טועה כל כך ורק שחשב שבאמת שזה פחות ממאחיס ורק יותר הרבה ממאה ומ"מ נתן יותר ממאחיס דלא דקדק כ"כ בהמקח דדרך צ"א ליתן בעד קרקע גס יותר מהשויוי וכיון דלדעת הפוסקים

נדולי המורים דהא דאין להס לאונאה הוא דוקא עד פלגא אבל ביותר מפלגא יש להס לאונאה וכפי הנרא' מלשון השאל' שזה השכירות עוד יותר מעט עכ"פ מכפלים וכיון שראובן מוחזק פשיטא דאינו יכול להוליא ממנו ועיין ש"ך סי' רכ"ז ס"ק י"ז שהעלה דהעיקר כהר"ף וסייעתו דאין לאונא' כלל בצבדים וקרקעות ולדינא מסיק דהוי ספיקא דדינא ופשיטא דא"י להוליא ממנו דאולי הלכה כדעת הסוברים דיש לאונאה ביותר מפלגא. ועיין סמ"ע דאף בפלגא נופא יש לאונאה ע"ש ופשיטא דיכול לומר קיס ל"י ויכול א"כ להחזיק לעצמו האונאה. ועיין ביטול מקח ל"ש בכאן שכבר עשה מלאכתו ואנו דנין שישלם עכ"פ פחות שבשכירות כמה שזה וכתבנו. ועדיין יש לעורר דכיון שראובן טוען שידע בעצמו. שהשכירות שזה יותר שאומר שלא היה מתרלה אם ה"י מדבר עמו שלא יהי' לו חסרון מילוי המדות ומה שנשאר אחרי השותים בשכירות מלמד כזה א"כ אם לאמר שאינו יכול להחזיק מהמילוי ומהנשאר לעצמו אחרי שלא דברו מזה רק משכירות קלוב יו"ד זהובים לשבוע גס האונא' א"י לתבוע דהרי מורה שידע בהאונאה ורמי להך דאומר לא לוימי כאומר לא פרעתי דמי דחייב אף שיש עדים שזה ופרע דמהני הודאיתו למה שהוא לחובתו וכיון שמורה שידע בהאונא' יש לומר א"כ דידע ומחיל. וכאשר התבוננתי בזה ראיתי להרמ"א ז"ל בחו"מ סי' רכ"ז ספיק' ז' דאם ה"י הלוקח יודע בשעה שלקחו שנתאנה ושתיק ומיד אחר הלקיחה בתוך זמן כדי שיראה כו' תבוע לאונאתו לא אמרינן דמחיל בשביל דידע עיי"ש שהביא כן בשם המרדכי ז"ל צ"מ ע"ש. אמנם הב"ח ז"ל תמה ע"ז דכיון דלא נתברר שדעתו ה"י לתבועו א"כ וזה נתברר שידע שיש בו לאונאה ה"י לנו לומר דמתנה יהיב ליה דהרי אף בטועה בכדי שאין הדעת טועה פסקינן דאמרינן דוראי ידע ומחיל עיין לעיל סי' ר"כ ס"ח וכ"ש א"כ היכי שנתברר שבדאי ידע. ולכאור' עלה על לבי דהנה במקדש אחרתו פליגי רב ושמואל דרב ס"ל דמעו חוזרין דאדם יודע שאין קידושין מופסין באחרותו וגמר ונתן לשם פקדון ושמואל ס"ל דמעו מתנה דאדם יודע וכו' וגמר ונתן לשם מתנה עיין בש"ס קידושין דף מ"ו וכיוצא בזה פליגי בהך דהכיר בה שאינו שלו צ"ב דף ט"ו. והנה לעיין פסק הלכה דעת קל"ת פוסקים דהלכתא כרב בשניהם והרא"ש כתב לחלק בין מקדש אחרותו להכיר בה שאינו שלו דוקא בהכיר בה שאינה שלו הלכה כרב ללא יהיב איניש מתנה לנוכרא' עיין כ"ז בפוסקים. ולכאור' לריך להבין לפ"ז דאמאי בהך דשאין הדעת טועה אמרינן דמתנה יהיב ליה ולמה לא אמרינן דנתן היותר לשום פקדון דלא יהיב איניש מתנה לאיש נכרי וכ"ל בהך דהכיר בה שאינו שלו דקיי"ל דמעו יש לו וכו'. [א"ה] עיין לעיל סימן פ"ג שהביא קושיא זו בשם החוס' ואשר אחזה בחילוק העניינים דשאני הך דשאין הדעת טועה מהך דהכיר בה שאינו שלו דהתם אין אנו דנין רק מלך נתן המעות היינו הלוקח דכיון דידע שאינו שלו למה נתן ושילם דמים וע"כ או שנתן לו מתנה או לשום פקדון וזוה ס"ל לרב דיותר יש לתלות שבפקדון נתן לו והא דלא אמר לו היינו משום דסבר לא תקבל מנאי ולא חלין בתמנה והכי קיי"ל משום דלא יהיב איניש מתנה לנוכרא' וכ"ל בשם הרא"ש ז"ל. משא"כ בהך דשאין הדעת טועה שיש לרון בין מלך המוכר ובין מלך הלוקח דכיון שאין הדעת טועה בזה אין עלה על דעת המוכר לשאול סך כזה בעד חפץ שהכל יודעים שאינו שזה כ"כ וכ"כ מלך הלוקח שאין נתן סך רב כזה ועל המוכר ל"ש לומר ששאל מאתו המותר לשום פקדון שיפקר אללו המותר וע"כ שכונתו ה"י סימן לו המותר בתמנה וכשנתן לו א"כ הלוקח כרלונו הנה הסכים לדעתו שמוחל לו המותר לשום מתנה. אבל בהך

הפוסקים הנ"ל יש דין אונאה בקרקעות ביותר מפלגא שפיר יכול לבטל המקח דכיון דלא"ל לומר שטעה בכרי שאין הדעת טועה וכנ"ל ל"ש לומר דודאי תחיל ומתנה היא דיהיב ליה וכנ"ל משא"כ במטלטלין דדרך ב"א לרקדק שלא ליחן יותר משוויהם כשנתן יותר מכפליס חשוב אין הדעת טועה וא"י לטעון אונאה דתחיל לו וכנ"ל ודו"ק . ועפ"י הדברים האלה אמרתי ליישב מה שנתקשו המפורשים ז"ל בש"ס דב"מ דף ק"ח לענין דינא דבר מצרא זבן במאמין ושויה מאה סבור מינה מצי אמר ל"י לתקוני שדרתיך ולא לעוותי א"ל כו' הכי אמרי נהרדעי משמ"י דר"ג אין אונאה לקרקעות דמה נ"מ בזה הרי בל"ז פשיטא שאם המלצר אין ברצונו לקנות שאין כופין אותו ועיין בדבריהם ז"ל שדחקו לפרש דמייירי שבס הלוקח רצונו לבטל המקח וטוען שכיון שהוא שליח המלצר כשהמלצר אין ברצונו לקנות גם הוא רצונו לבטל המקח . וכ"ז דוחק גדול דכפי משמעות לישנא דהש"ס אין אנו דנין רק מצד המלצר ואי לא הוי ידעו לפי הס"ד כלל מהך דאין אונאה לקרקעות הרי גם לוקח דעלמא יכול לבטל המקח כשיש בו אונאה כזו . ואי מצביא להו מצד דהוי שליח גם זה פשיטא דכיון שאמר שקונה בשביל עצמו דאינו יכול לבטל המקח בשביל זה שאין המלצר חפץ בו וגם דהעיקר חסר מהספר דקאמר אין אונאה לקרקעות דהרי זה ידע גם לפי הס"ד ורק דמספקא ל"י דאולי יכול לבטל מתורת דהוי כשליח וה"י לו לומר דכיון דקנה בשביל עצמו א"י לבטל המקח מטעם שהמלצר אינו חפץ לקנות במקח זה דע"ד זה קנה מאתו מתחלתו . אמנם לפי הכ"ל אחי שפיר דעיקר מצביא דהש"ס היא בהך דזבין במאמין ושויה מנה הוא אי ר"ר המלצר לשלם לו מאתים או שיקחנה מהלוקח במנה . דאף א"י כסדרת הרא"ש ז"ל בב"מ שם דאין סבירא שיפסיד הלוקח מנה ויחן להמלצר הקרקע בפחות דעיקר תלרנות הוא משום ופשיטא הישר והטוב ופשיטא שאין זה בכלל עשיית ישר וטוב . מ"מ אחינא דז"א רק היכי שטעה הלוקח אבל הכא מטעם אחר קאמין עלה דכיון שהוא בכדי שאין הדעת טועה שאין דרך לטעות ביותר מכפליס [והיינו דנאמר דהך מנה ומאתים לאו דוקא ורק שחי' שזה פחות ממנה או שנתן יותר מעט ממאתים ועיין בפוסקים שכתבו לפי פירושם דהכא מצד אין דין אונאה בקרקעות קאמין עלה דא"י דגם בפלגא גופא יש אונא בקרקעות דע"כ הך מנה ומאתים לאו דוקא או דמייירי שחי' שזה יותר ממנה או שנתן מעט פחות ממאתים דל"ה פלגא ולפי דרכינו נאמר בהיפוך וכנ"ל] ולא תלינן א"כ בטעות ורק דאמרינן דמתנה יהיב ל"י המותר שפיר יש לומר דלא ישלם לו המלצר רק דמי שיווי הקרקע דמה לו בהמעות הימרים שנתן הלוקח מתנה להמוכר וע"ז קאמרי נהרדעי משמ"י דר"ג דאין אונאה לקרקעות ולא עיירי מדין אונא כלל ורק דאין אונאה לקרקעות דדרך ב"א ליחן בעד קרקע יותר משויה וא"כ ל"ה גם ביתר מכפליס כדי שאין הדעת טועה ד"ל שטעה וחשב דשה יותר ממאה פחות ממאתים ונתן יותר ממאתים שלא דקדק כלל דדרך ב"א שלא לרקדק כ"כ בקניית קרקע ונותנים יותר משויה וכנ"ל ול"ש א"כ לומר דמתנה יהיב ל"י ואין להמלצר להחזיר לו מתנותיו ודו"ק . ובגוף קושית הב"ח הנ"ל נראה דבלא"ה דברי המרדכי ז"ל והרמ"א ז"ל בהמשכו אחריו נכונים ואין סתירה לדבריהם מהך דכדי שאין הדעת טועה דא"י לחצוב ממנו דתחיל דעיקר מקור דבריהם ז"ל מהך דהוצב דהוי מצבין ורשכי וקרי שותא ול"ה שווין רק חפשא אחא ההוא גברא אמר אי יהיבנא ל"י חפשא ופלגא הו"א מחילה אנתן לו ששה וחפשי לדינא וא"כ י"ל דעיקר הטעם דל"א דתחיל כיון דידע משום דאין רא"י שמחל דחשב שיחצבנו לדין ויאטרך להחזיר אונאתו

וא"כ כ"ז אינו רק היכי דאין בו אונאה רק שחות אצל ביותר משחות דהוי ציטול מקח דלכ"ע כשהלוקח חוצב אונאתו גם השני יכול לבטל המקח לא תלינן למימר הכי דאפוי מטרחה למה ל"י וע"כ דידע מזה וגמר המקח דתחיל דל"כ למה נתן לו יותר ולא אמר לו תיקף שאין ברצונו ליחן לו יותר משווי' וא"ש א"כ הך דכדי שאין הדעת טועה דפשיטא דידע ומחיל וכנ"ל דכיון שאין יכול לחצוב אונאתו רק שיבטל המקח למה נתן יותר וע"כ דמתנה בעלמא יהיב ליה . שוב מלאחי להסמ"ע ז"ל בס"י רכ"ז שם שכתב דגם היכי דהוי ציטול מקח ל"א דכיון דידע מחל לדעת המרדכי והרמ"א ז"ל . אמנם לפע"ד כיון דעיקר יסוד דברי המרדכי ז"ל מהך דורשכי שפיר יש לחלק בין היכי דל"ה רק כדי אונאה דיוכל לחצוב אונאתו והמקח יהיה קיים ובין היכי דיהי' ע"כ ציטול מקח וכמ"ש ח"ב חל"ב: **והנה** לפ"ז בג"ד אף שנתאנה כ"כ עד כדי שאין הדעת טועה וגם ידע באונאתו מ"מ שפיר י"ל דל"א דתחיל ומתנה בעלמא יהיב ל"י דדוקא במכירה אמרינן בכה"ג דידע ומחיל דכיון דע"כ יהי' ציטול מקח כשיחצב אונאתו ע"כ דתחיל דל"כ למה נתן יותר דאפוי מטרחה למ"ל למעבד וכנ"ל אבל בשכירות ל"ש זה דכיון דבשכירות ליכא זמן ויוכל לחצוב אונאתו לעולם אף אחר שנשלם זמן השכירות א"כ ל"מ כשנתאנה השוכר דאין רא"י שמחל לו משום דידע אף ציומר משחות דיש לומר דחשב שיחצב האונא אחר תשלום השכירות ואי שיבטל השכירות ת"ל כך הרי כבר נשלם הכל ומה שעבר אין וא"ת שחבטל השכירות למפרע ירויח עוד שלא ישלם לו רק הפחות שבשכירות דאם היה בא אחר לעמק השה בשעתו אפשר שהי' משלם יותר . אלא אף כשנתאנה המשכיר מ"מ אין ראיה שמחל לו לגמרי ורק שנתרצה בפחות שבשכירות דהיינו שיחצב האונאה אחר שיעבור וישלם השכירות דאין אף חס נאמר שחבטל השכירות למפרע ויהי' א"כ כאילו לא שכרו כלל מ"מ יאטרך לשלם לו כפי פחות שבשכירות נהבן זה . אמנם עכ"ז י"א לנו דבר חדש בג"ד דכיון דהוי בחמת שוכר פועל לזמן דהו"ל לענין אונאה כעבדים דאין להם אונאה ורק שאנו אומרים דכיון דהוי פלוגתא דרבוותא אי בנתאנה יותר מפלגא או אף פלגא גופא לכל מר כדאית ל"י יש אונאה לעבדים . וקרקעות וכיון דבדידון דידן הפועל מוחזק יוכל להחזיק בעד אונאתו וא"י להוליא ממנו מספק וכנ"ל א"כ כיון דידע באונאתו בשעת השכירות ורק דאמרינן דאין רא"י שמחל לו המותר דחשב שיכול לחצוב אונאתו א"כ היכי שלא הי' ידוע לו צבירור שיהי' מוחזק א"כ בשעת התציעה אף שעתה הוא מוחזק אמרינן דמידע ע"כ שמחל לו . דאין לומר שסמך שבכ"ע יוכל לחצוב אונאתו דאולי לא יהי' מוחזק ולא יהי' ביכלתו א"כ להוליא האונאה בכ"ד דהו"ל ספיקא דדינא דשמתא הלכה כדעת הרי"ף ז"ל וסייעתו דאין אונאה כלל לעבדים אף ציומר מפלגא וכיון ששכרו לזמן דין עבד יש לו לענין אונאה וכנ"ל ודו"ק בזה .

**ועתה**

נבוא לדבר מנוף טענת ראובן דאמרי שעס הנאמן הראשון לא נחשב לו עס שהיה לו ריוח מסחרון מילוי הפדה ומעט הנשאר אחרי השותים גם מה שהשכיר א"ע בשכירות יו"ד והובים לשבוע היה ע"ד זה ובלי"ס כי אם הי' מלצר פנו שמעון בהיפוך לא הי' מתרצה בשכירות כזה . והנה הרמ"א ז"ל בס"י של"ג מטעף ח' כתב בשליח נבוא שהשכיר א"ע עם מנהיגי העיר בתנאי כך וכך ואח"כ השכיר עצמו לצני העיר הזאת עם מנהיגים שניים [וכ"ש עם מנהיגים הראשונים עיין סמ"ע שם] ולא התנה ודאי ע"ת הראשון השכיר עצמו וזה דמי שפיר לג"ד ל"מ בהשכירות השניה שנה ומחלה שאחרי שבני חרשים הקודמים לא נחשב עמו הטפות וחסרון המילוי אמרינן



# שארות ותשובות סימן צב רצה הכט

כלל הדמים מודיעים ר"ל דמתך ע"ז שיחבטנו אח"כ. וא"כ כדון שלפנינו שיוכל לחבטנו שנתאחי' וכאשר נארחי למעלי לא שייך כלל לומר דהדמים מודיעים אלא דלפי' כל שהדעת טועה ל"א הדמים מודיעים ולא אשתמיט לשום אחד מהפסיקים שיחלקו בזה. ולכאור' אמרתי דלפי' ל"ש הדמים מודיעים רק היכי שאין הדעת טועה דאל"ה אין ראיה מהדמים דשמא טעה. ואין ראיה א"כ מהא דלא חילקו הפוסקים לענין הך דהדמים מודיעים וכגון שאין סותר הלשון בין היכי שיכול לתבוע אח"כ לא"י לתבוע מתנו דלא אמרי' וכנ"ל דל"ש הדמים מוכיחים בזה"ג ש"ל סמך עלמו שיחבטנו אח"כ דעיקר הודעת דמים ע"כ מייירי בשאין הדעת טועה וכל שאין הדעת טועה אמרי' במכירי דידע ומתני' יהיב ליה ומ"מ נ"ג בסברא זו בשכירות וכנ"ד דאף היכי שאין הדעת טועה ל"א דמתחל ומשום דיוכל לתבוע אחרי שכבר נשלם השכירות וכמ"ל. ושפיר יש לדון עפ"י ולומר דל"ש נ"כ לומר הדמים מודיעים משום דר"ל דמתך ע"ז שיחבטנו אח"כ וכנ"ל. ועיין בש"ס דב"ת דף מ"ס ר"י לטעמיה דל"ל מחילי דתנן מוכר לו את האמר כו' ר"י אומר הדמים מודיעים דמשמע דרק משום שלא נלמד לומר שמחל לו ס"ל לר"י דהדמים מודיעים עי"ש ובפירש"י ז"ל שס. אולם אם כה נאמר דרק היכי שגא' דהוי מחילה שייך לומר הדמים מודיעים יקשה דהרי בש"ס דב"ב דף ע"ח שם פריך לרבנן דפלגי אדר"י דל"א בהך דלמד הדמים מודיעים דאי אין הדמים ראייה ליהוי ציטול מקח וקאמר לנישנא קמא מאי אין הדמים ראייה דקמתי דהוי ציטול מקח ואב"א כי אמרו אונא' וציטולמקח בכדי שהדעת טועה אבל בשאין הדעת טועה לא דמתני' יהיב ליה ע"ש. ולפי ה"ל יקשה דאין ס"ר מעיקרא לנישנא קמא דבאמת הוי ציטול מקח דא"כ מ"ט דר' יהודה דאמר דהדמים מוכיחים כיון דגם אם אין הדמים ראייה לא הוי מחילה מה ראייה א"כ מהדמים דלמא באמת לא קנה רק הלמד ורק דסבר שא"כ יחבטנו לדון. אמנם נרא' דמ"מ נכונים דברי לענין הגדון שלפנינו דל"ש לומר הדמים מודיעים דדוקא היכי דנעטרך לבא למחילי או היכי דיהי' עכ"פ ציטול מקח שייך לומר דהדמים מודיעים ומשום דגם ציטול מקח יש ראייה דאל"כ הפוכי מערתא למ"ל למעבד וכמ"ל לענין אונא' היכי דידע עמ"ל. אבל היכי דיכול לתבוע אונא' והמקח יהי' קיים וכגון כנ"ד שיוכל לתבוע אחרי שיושלם השכירות דל"ש ציטול מקח ורק האזרח האונא' פשיטא וברור לדעת דל"ש לומר הדמים מודיעים דמתך שיחבטנו אח"כ דמי אונא' וכנ"ל וז"ב. וז"ל לפי ה"ל דהא דקאמר בש"ס דב"ב דף מ"ס שם ר' יהודה לטעמי' דל"ל מחילה היינו דהסוביא שם אולא לפי המסקנא ל"ב ב"ב שם דבהך דלמד דהו"ל כדי שאין הדעת טועה א"כ דאין הדמים ראי' הו"ל מחילה דמתנה יהיב ל' אבל מ"מ גם אי ל"ה מחילה ורק ציטול מקח שייך לומר דהדמים מודיעים וכנ"ל ועיין בש"מ ל"ב שם שכח דדעת הר"ח ז"ל לפסוק כלישנא קמא דגם בשאין הדעת טועה ל"ה מחילה ורק ציטול מקח [ול"ע אחרי דסתמא דש"ס צ"ב שם אורא כן ל"ב וכנ"ל ול"ע] ודו"ק: **בג"ה** הדבר שכתבתי למעלה דל"ש כלל לומר הדמים מודיעים רק היכי שהוספי' יותר מכדי שהדעת טועה דאל"ה אין ראיה כלל מהדמים דיש לומר שטעה מלאתי שנחלקו בו אבות העולם דדעת הרשב"ד ז"ל דל"א כל חוספת דמים מודיעים אלא עד דאיכא חוספת בכדי שאין הדעת טועה. אמנם הרשב"א ז"ל חולק עליו בזה והביא ראיה מראשית' גבי מוכר שור ונמלא נגחן ניחוי זויי היכי נינהו והדבר ברור דאין כ"כ דמים יתירים בין שור לרדיא לשור לשחיטה ועיין בש"מ ב"ב שם. והנה מהך דמוכר שור ונמלא נגחן כו' מוכח לפ"י נ"כ כנ"ל דגם היכי דלא יהי' מחילה דאמרין דהדמים מודיעים

אמרין שפיר דע"ת הראשון השכיר עלמו אלא אף בשכירות הראשונה ג"ח ה"ל י"ל דאחרי שהבטיח לו שכירות כנ"ל מהנאמן הראשון והוא היה רואה שלא חשבו לו הטפות וחסרון המילוי ע"ת זה השכיר עלמו דאין סברא לחלק לענין זה בין התנאי של עלמו לשל הראשון. אחרי שהי' המדובר שהי' שכרו כמותו. אמנם באמת כבר כתב הש"ך ז"ל על דברי הרמ"א ז"ל שם דזה דוקא כשהשכיר עלמו בסתם להיות אללם עוד שנה דכיון שלא התנה ודאי ע"ת הראשון השכיר א"ע. אבל אם השכיר א"ע וקל"ב סך השכירות ולא הזכיר התנאי שפיר אמרי' דמדקלבו השכירות ולא התנאי לא ע"ת זה שכרוהו ודלא כע"ש סכ' להיפך עיין בדבריו ז"ל שהביא סמיכות לזה מדברי הריב"ש ז"ל תקוד דינו של הרמ"א ז"ל ה"ל ומראיותיו ז"ל עיי"ש כי דבריו נכונים וברורים וכן ראוי להורות וא"כ בנ"ד כיון שהזכירו קל"ב השכירות עשרה זהובים לשבוע ולא דברו כלל מתנאי הטפות וחסרון המילוי שפיר י"ל דלא ע"ת זה שכרוהו. אמנם כאשר נלעיד לעד להלא' ונרד לעומק הדין יש מקום לחלק בין הך דש"ך שהשכיר עלמו שנית וקל"ב השכירות ולא הזכירו כל מאום מתנאי הראשון לכ"ד דהתם בראשונ' היינו בשנת השכירות הראשון קל"ב לו שכירות וגם התנו התנאי בפירוש מה שהי' עוד הטובה להש"ך מלבד דמי השכירות. ולכך כאשר נשכר שנית ולא הזכירו מאומה מהתנאי רק מקל"ב השכירות שפיר אמרינן דמדקלבו השכירות ולא דברו מהתנאי לא ע"ת זה שכרוהו משא"כ בנ"ד דגם בראשונ' היינו עם הנאמן הראשון לא דברו בשעת השכירות רק מדמי השכירות היינו יו"ד זהובים לשבוע ולא נזכר כל מאום שהי' לו הטפות הנשארין וחסרון המילוי ורק שא"כ כאשר באו חשבון לא נחשב מאתו הרי"ח ה"ל וא"כ אין הוכחה כלל מזה שבשעת השכירות השיגה מראובן לא דברו מהטפות וחסרון מילוי ה"ל שלא ע"ת זה שכרוהו דהרי גם מעיקרא לא הי' מדובר מזה ואעפ"כ ניתן לו להראשון וא"כ שפיר מני ראובן לומר שגם הוא נשכר ע"ת זה ורק שלא הי' מהזורך לדבר מזה אחרי שראה שאין מקפידין ע"ז דגם עם הראשון לא דברו ואפ"ה לא חשבו את הרי"ח הזה ואף דמ"מ ל"ד להך דינא דהריב"ש והרמ"א ז"ל דמייירי שהשכיר עלמו בסתם על שנה האחרת ולא נדבר כלל לא מהשכירות היינו דמי השכירות ולא מהתנאי דהתם יש הוכח' שע"ד שכירות הראשונ' נשכר גם עתה דהרי לא דברו כלל משום ענין ע"ד שכירות החדש' לא מדמים ולא משום ענין ואי הי' בדעתם א"כ לעשות חדשות הי' להם לדבר עכ"פ ממה שרול"ס ניתן לו משא"כ בנ"ד דדברו מדמי השכירות ורק שאנו אומרים שאין ראיה מל"א דברו מהטפות הנשארין וחסרון המילוי שלא ע"ד הראשון שכרוהו אבל מ"מ אין ראיה להיפוך וכמובן. מ"מ יש לומר בזה דהדמים מודיעים דדמי השכירות בלי ההטב' הנזכרת הוא מלמד מאד לא יעלה ח"י שויו וכאשר נחברר ע"י השמאים ויש ראיה מזה שע"ד הראשון נעשה השכירות דאף דבני מוכר לו את האמר קיי"ל דלא מוכר לו את הבקר ולא אמרינן הדמים מודיעים וכרבנן דפלגי עלי' דר"י מ"מ ז"א רק התם שסותר עיקר הלשון דרק תקנת קורין לבקר אמד אבל היכי שאין הכחש' בשביל זה לעיקר הלשון כ"ע מורו דאמרי' דהדמים מוכיחין ועיין בקדמונים ז"ל שכתבו לחלק בהכי בין הך דלמד דל"א לרבנן הדמים מודיעים ובין הך דמוכר שור לחבירו ונמלא נגחן ב"ב דף ז"ב דפריך דליחוי דמי היכי נינהו דהתם כיון שהשם שוה דשור לחריש' ושור לטביח' בשם אחד יקראו לכ"ע הדמים ראייה עיין בדבריהם ז"ל וס"ה א"כ לנדון שלפנינו וכנ"ל והבן זה. **והנה** עלה על לבי לומר דל"ש לומר הדמים מודיעים רק היכי שא"י לתבוע ממנו שנתאחי' וכגון בהך דלמד דהו"ל כדי שאין הדעת טועה. אבל היכי שיכול לתבוע אח"כ ל"א

מוריעים ומשום דכל שיהי' ביטול מקח עכ"פ הדמים ראי' דאליכ' אמרינן אפוכי מטרתא למ"ל למעבר וכו' וכנ"ל. ונריך לומר לפי' דסתמא יש חילוק בין דמי שור לרדיא לשור לשמיטה יותר משמות עכ"פ שיטור ביטול מקח דאליכ' תני למימר דמיירי בשמות בופא דל"ש הדמים מוריעים דיש לומר שסתם א"ע שיתבענו אונאתו אח"כ וכנ"ל בהך ד"ד. והא דקאמר ל"ל דלייקר בשרא וקס דמי רדיא לאו דוקא דה"ה כשנתייקר עד שאין חילוק רק שמתו וכמוכזב. ואין להקשות דאם נאמר דסתמא דמלחא ליכא דמיס יחיריס בין שור דמרישה לשור לשמיטה עד כדי שאין הדעת טועה וכנ"ל בשם הרשב"א ז"ל ומ"מ יש צניעה יותר משמות דאל"ה ל"ש לומר הדמים מוריעים א"כ למת הולך למפרך מטעם הודעת הדמים ולא פריך בפשיטות דהרי הו"ל ביטול מקח בלא"ה שנתאנה יותר משמות. דיש לומר דל"מ להקשות הכי דמינן לאוקמת שקנה דמי שור לשמיטה דאם הוא כדברי הלוקח שקנה לרדיא באתת הוי ביטול מקח בלא"ה והרי נתמל נחנן וזהו טענת הלוקח וגם דאף נחנן דמי רדיא נוכל לאוקמי בשכבר עבר זמן כדי שיראה כו' ואין ביד הלוקח לבטל המקח רק מטעם מקח טעות שנתמל נחנן. וביחוד לפמש"ל דדברי המרדכי ז"ל דאף שידע באונאה ל"א דידע ומחיל אינס אמורים רק היכי שאין בו רק אונאת שמתו ד"ל דלא תחל באמת ורק שרזנוו היה לתבעו אונאתו אבל בביטול מקח ל"ש זה דאפוכי מטרתא למ"ל ומדקנה ונחן יותר אף שידע ע"כ דמחל עמש"ל. וכיון שהלוקח מודה שידע בחילוק הדמים שבין שור לרדיא לשור לשמיטה א"כ הרי ידע ומחיל דלחובו נאמן וכנ"ל. ויש לברר בזה הרבה ואכמ"ל יותר :

**והנה** כבר בררתי למעל' לענין תביעת האונאה בנ"ד דאם לא היה יודע בבירור שיהיה מוחזק אח"כ בשעת התביעה אינו יכול לתבוע אונאתו דכיון דהוי כדמי שאין הדעת טועה ידע ומחל וא"י לומר שסתם טעמו שיתבענו אח"כ דאולי לא יהיה מוחזק ולא יהיה יוכל לתבוע אונאתו כיון דהוי שוכר פועל לזמן דמי לעבדים דגם ביתר מפלגא הוי פלוגתא דרבוותא אי יש להם אונאה עמש"ל. ולפי הנ"ל לענין הדמים מוכיחים הוא בהיפוך דאם ידע שיהיה מוחזק שפיר לא אמרינן דהדמים מוריעים וכנ"ל דאין ראייה מהדמים ד"ל דסתם א"ע שילטרך להחזירם לו אח"כ כשיטבע אונאתו ואי לא ידע בבירור מקורס שיהיה מוחזק שפיר הדמים ראייה וכמוכזב ודו"ק בכ"ז כי קארת. והנה בהך דמכר לו את הנמד וכו' דס"ל לרבנן דאין הדמים ראייה כתב הר"ן ז"ל דאפי' משך הלוקח הנמד והבקר ולא נחן עדיין המעות מוליחין מענו הבקר והמעות דהא דקתני לא מכר הבקר לאו משום ספק הוא אלא דינא פסיקא קתני עיין בדבריו ז"ל וכן הוא דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. וכן פסק העור ז"ל ועיין עמ"מ ס"י ר"ח ובב"י שם ועיין בש"מ בב"ב שם. אנתם הרשב"ם ז"ל פירש שם דכיון דרביס קרו לבקר בקר ולא קרי להו למד ס"ל לרבנן דלא אמרינן הדמים מוריעים דיד הלוקח על התחמונה דאוקי ממונא בחזקת מארי' והמע"ה עיי"ה. מוכח דס"ל דהיכי שהלוקח מוחזק א"י המוכר להוליא עמנו. ובחי' אמרתי להביא ראי' לרעתו ז"ל מהא דפריך התם לרבנן דאי אין הדמים ראייה ליהוי ביטול מקח ולכאורה מאי קושיא נימא דמיירי שכבר עבר הזמן דכדי שיראה כו' דא"י לבטל המקח משום שנתאנה. אנתם אי נימא דעת הרשב"ם ז"ל דגם לרבנן דס"ל דלא אמרינן הדמים מוריעים שפיקא הוי ורק דכיון שהמוכר מוחזק א"י להוליא מאתו בני ראייה ברורה א"ש דכ"ז אינו רק היכי שבא לתבוע ממנו גם הבקר משא"כ כשבא לבטל המקח מתורת האונאה שפיר יכול לבטלו גם אחר כדי שיראה כו' ומשום דכיון דעיקר הטעם דכדי שיראה כו' הוא משום דאחר עבור הזמן ההיא אמרינן דמדלא תבעו

בחוק זמן זה תחל וכמבואר כ"ז בש"ס ובפוסקים עיין עליהם א"כ בהך דנמד שפיר יכול לטעון הלוקח דלכך לא תבע שיבטל המקח מטעם אונאה עד כה דהיה ברעתו שינתן לו הנמד עם הבקר דכיון דהוי ספק עכ"פ אס קנה הבקר ג"כ או רק הנמד לכדו הו"ל כא"י אס פרעתיך דא"י אס ה"י ברעתו ליקח גם הבקר ולא שייך א"כ לומר שנתחל זכותו בביטול המקח מטעם האונאה אחר כדי שיראה כו' או שנתמט קנה רק הנמד ומחל א"כ אחר עבור הזמן ההיא וכיון דהספק הוא אס מחל אח"כ שפיר דמי לא"י אס פרעתיך דמיירי כיון שהחזיר ורז"י והפרעון ספק והבן. ואין להקשות לפ"ז מהא דקאמר הש"ס שם במסקנא דכיון שהוא בכדי שאין הדעת טועה אמרינן דמחל דהתם אנו דנין שבשעת נתינת המעות מחל לו המותר ומתנה יתיב ליה ואין כאן חיוב כלל מתחלתו משא"כ לפי הס"ד דהוי ביטול מקח דעד כדי שיראה כו' ה"י זכותו לבטל המקח וחיוב המוכר להחזיר לו הדמים ודאי וברור ועמה יש ספק דמחל לו אח"כ דפשיטא דהו"ל כא"י אס פרעתיך וכנ"ל ודוק בזה. ולפי הנ"ל בנ"ד כיון שראובן מוחזק שפיר אמרינן דהדמים מוריעים לענין שא"י להוליא מידו כיון דספיקא הוי גם לרדן וכנ"ל לשטת הרשב"ם ז"ל. וליישב דעת רוב הפוסקים החולקים וס"ל דהך דלא מכר לו את הבקר דינא פסיקא הוא ומוליחין מהלוקח כשהוא מוחזק [וטעם הדבר נ"ל לדעתם ז"ל דאף דאיכא דקרו לבקר למד מ"מ כיון שרביס לא קרו להו למד ה"י לו להלוקח לפרש שקנה גם הבקר ומדלא פירש יש הוכחה דלמד קנה ולא בקר] ל"ל דלכך לא משני דמיירי אחר כדי שיראה כו' משום דסתמא דמלחא טענתם היו תיכף כשנתן לו הנמד ולא הבקר ושיעור דכדי שיראה כו' חשבינן רק מעת שבא המקח ליד הלוקח שיכול להראות וכמבואר בש"ס ופוסקי' ז"ל ולא משעת שקנה ויכול שפיר לבטל המקח מטעם אונא' ויש לי הרהורי דברי הרבה אולם יען אינו נוגע כ"כ לענינו דבל"ז כבר כתבתי דבנ"ד לכ"ע הדמים מוריעים כיון שאינו סותר הלשון וכנ"ל אשים קנאי למילי בזה. **והנה** לא אוכל לברר מלשון השאלה כמה יעלה דמי השכירות אס יקח גם הטפות ששאר אחרי השותים וחסרון המילוי האס יעלה יותר הרבה תכפי אשר נשום השכירות הג"ל מהבקויחיס ב' ר"כ לכה"פ לשבוע אס אין. ובאופן הראשון אף שאין לדון בזה בטעם אונאה והיינו שאף אס נתפוס שנתרנה שמעון לזה מ"מ כיון שנתאנה כ"כ לריך להחזיר אונאתו. וכנ"ל לבני הפועל שנתאנה דאף אס נתאנה יותר מכדי דמי השכירות היינו יותר מכפליים מ"מ כיון דיש לזה דין עבדים א"י להוליא מיד ראובן שהוא מוחזק דהו"ל ספיקא דדינא אי יש בכה"ג שנתאנה יותר מפלגא אונאה לעבדים מ"מ נסתר בזה מ"ש לדון לענין הפועל מטעם הודעת הדמים וכנ"ל דכיון דבין כך ובין כך ע"כ יש תוספת או גרעון בהדמים דע"כ הוא אחת משתי אלה או שנתן לו ההטבה מהטפות הנשארס וחסרון המילוי וא"כ יש דמים יתירים מצד השוכר שזה עולה יותר הרבה משיווי השכירות או שנגעה השכירות בלי זה ויש גרעון דמי השכירות יותר ממתלה אין אנו יכולין כלל לדון משמת הודעת הדמים וכמוכזב. אולם באופן האחרון שלא יעלה עם ההטבה הזאת יותר משיווי שכירות כזה כפי שזמת הבקויחיס שפיר י"ל דהדמים מוריעים שע"ד הנאמן הראשון נגמר גם אחר וכנ"ל ודו"ק בזה : אחרי כותבי כ"ז ראיתי שבנוף הדבר שהעירתי למעלה ראש דאמאי אמרינן בטעם כדי שאין הדעת טועה דמתנה יתיב לי' ואמאי לא נימא דהמעות המותר נתן לשם פקדון וכמו בהכיר בה שאינה שנו ולקחה דקיי"ל כרב דגמר ונחן לשם פקדון כבר הרנישו התוס' ז"ל בב"ב שם וכמו דהתם אין המעשה קיים כל עיקר אבל הכא אין סברה שיהי' המקח קיים לענין הנמד ומעות הנמד לא יחזיר

# שארות ותשובות סימן צב צג רצה קר

יחזיר והתומר נימא דנתן לשום פקדון ויחזיר. אולם מלבד דנוף הסביר קשה ודחוק לא זכיתי להבין דבריהם ראמאי לא נימא דלא מחל ולי"ה ברזונו לקיים המקח כלל ורק לדעתו הי' לחצבו אח"כ ולבטל המקח והא דקנה מתחלה הי' רק דרזונו הי' שיהי' המעות אללו לשום פקדון וסבר שלא יקבל תמנו וכמו בהך דהכיר בה שאינו שלו. והעיקר נראה א"כ כמש"ל דבאין הדעת עושה שיש לדון גם מלך המוכר דע"כ שרזונו הי' שימן לו המותר במתנה כשהלוקח נתן לו לדעתו ע"כ גמר ונתן לשום מתנה וכי"ל. [ובזה יש להתחיק דברי הסמ"ע ז"ל שהבאתי למעלי שכתב בהא דכתב המרדכי ז"ל דגם בידע הלוקח בשעת המקח באונאתו לא אמרינן דידע ומחיל דאף היכי שיש כדי ביטול מקח דינא הכי. דהקשיטי דאי לא מחיל הפוכי מטרחה למ"ל למעבד דיש לומר דגם מעיקרא לא הי' ברזונו בקיום המקח ורק שהי' ברזונו ליתן לו המעות לשום פקדון דהתם כיון שאין לדון רק מלך הלוקח דהמוכר יש לומר שדעתו הי' להטעותו כיון שהוא צדדי שהדעת עושה שפיר דמי להך דהכיר בה שאינו שלו וכמש"ל והבן זה]:

## ובנוף

הגדון שלפנינו עדיין יש לחקור אם הי' השכירות ענין בפ"ע שכבר נגמר ענין השותפות שהי' בין שמתנו ורואונו והשכירות הי' דבר בפ"ע ולא הי' תלוים זה בזה דבזה שפיר יש לדון כ"ל מענין אונא ומענין הודעת הדמים וכאשר בררנו למעלה כל פרטי הענינים ביאור היטב. אמנם אם הי' עסק השותפות והשכירות כאחד שיהיו שותפים יחד ורואונו הי' המתעסק ויקח מלבד חלקו עשרה זהובים לשבוע אין תקים לאונא' בהשכירות וגם אין הדמים ראי' דיש לומר שזה הי' מתנאי השותפות וענין השכירות איפוא ענין בפ"ע וכמונן. וע"ד המדה החסירה פשיטא דדמי לשותף שנגב דהוי שלו כיון דהסכנה מגיע לו לבדו וכמ"ס הפוסקים ז"ל. אמנם אחרי שמכר הי"ש שהרויח ע"י זה בהוארנדא פשיטא דלר"ך להשלים מה שחסר ע"י ריוח להשותפות דבמקום שמכר הי"ש שהרויח לא ימכר הי"ש שלהם. וראיתי לכ"ת שכתב דאין לחייבו בשביל זה לשלם דהו"ל רק מבטל כיסו של חבירו. זה לימא לדעתי דכ"ז לא שייך רק גבי אינש דעלמא שביטל כיסו של חבירו שגרם לו שלא הי' יכול להרויח משא"כ בפועל שהשכירו לזה שימכור הי"ש שלו דאם גרם לו היזק שמכר י"ש אחר לא השלים החלק שמוטל עליו והפסיד שברו דניהו דשלומי לא תשלם אגרי' מיהו מפסיד וז"ב תאד. והנה לא ידעתי אם המדה החסירה חיי שטאף הוא מדה קטנה ששומים אותה או מדה גדולה שקונים לשותף ממנה לאט לאט דאם הי' מדה ששומים אותה פשיטא שיש מניעת ריוח במה שהמדה חסיר' והוא חושב להשוך אותו במדה שלימי' לירוע שהשותף אין לו כ"ת אם המדה חסרה מעט אם לא ולא ישתו יותר בשביל חסרון המדה אבל אם הי' מדה גדול' שקונים לשותף או למכור לאט לאט אינו מגיע לדעתי בזה שחסרה המדה חסרון כ"כ לבעה"ב בנתן רב כזה שעי' שנתן י"ש פחות מהראוי לערך הקו' לקנות פעמים רבות יותר מאילו נתן לו בכל פעם מדה יתיר' ושליתה וכנראה' בחוש. את זה ראיתי לדון בזה וכ"ת למראה עיניו ישפוט עפ"י הפרטים אשר בדרתי וד' הטוב ילינו משגיאות. ויראנו בחורתי ופלאות. כנפשו הנבחרה וכנפש הנוטה אליו כנפי שלום אוהב החורה ומכמיה :

כשבועים ויען עסקתי בענינים אחרים אשר לנו משפט הבכור' לא יכולתי להשיב לכ"ת עד כה ועתה באתי להביע חווי' בעוה"י. הנה כבר הביא כ"ת דברי הרא"ש ז"ל הובאו להלכ' בש"ע אהע"ז סי' קי"ז דאשה שגולד' בה חולי הנכפה דכופין אותה לקבל גט ומ"ש הב"ש ז"ל דה"ה שיכול לזרוק לה גט. ודעת הגוב"י והפלא' ז"ל דרק זה הסיר הרא"ש ז"ל שנוקף אותה עד שתאמר רוצה אני דזה חשוב רצון אבל אי' לזרוק לה גט והמעין בתשובת הרא"ש ז"ל יראה בעליל שבציאורם כן הוא. אולם יש לעורר לכאור' ע"ז לפ"ת דפסקין להלכה כדעת הקדמונים ז"ל דרק באנסוהו למכור זכייה זכייה אבל באנסוהו לקנות ל"מ. ובכפ"י לדידה הו"ל כאונס לקנות. אמנם אחר ההתבוננות אין בזה כדאי לסתור פירושו ז"ל הנכון דהנה עיקר החילוק לדעתם בין אנסוהו למכור לאנסוהו לקנות הוא לדעתי אחת משתי אלה. הא' דאף דאמרינן דאבא אונסא דזוזי גמר ומקני מ"מ היינו דלא אכפת לי' עוד אבל מ"מ לא אכפת לי' בהיפוך שתחבטל המכיר' דהרי ידעין שלא הי' ברזונו בתחיל' למכור והא דזכייה זכייה היינו משום דאחרי דלא אכפת לי' הו"ל דבר שאין הבעלים מקפידים בו דיכול כ"א לזכות בו וזה ל"ש רק באנסוהו למכור אבל לא באנסוהו לקנות דבעינן שיפוז לקנות דוקא ולא סגי במה דלא אכפת לי' לחוד וז"ב למבין. ואוסיף לומר דגם החולקים וסוברי' דגם אנסוהו לקנות קונה לא נחלקו על סברא ברורה הלזו ורק דהמה ז"ל מלך אחר קאתי עלה לכיון דזה שאבסו אנס ותקוף הוא אף דמ"מ לא מייאש דחושב דסיף בעל זרוע לפול מ"מ י"ל דגמר לקנותו דאם לא יקנה יעטרך אחרי כן להחזיר גס הפירות שאכל והאנס לא יחזיר לו רק המעות שלקח בלי שום ריוח ויבא איפוא לירי הפסד ותלינן א"כ שרזונו לקנותו משום זה. והב' י"ל דעמטם ונימוקם דחילוק גדול יש בין הך דאנסוהו למכור דנותן לו בעד החפץ דמים שיוכל לקנות בהם כל אשר יחפוץ ובין הך דאנסוהו לקנות שנותן לו בעד מעותיו שזה כסף. וממוכס לחילוק זה ממש' החוס' ז"ל צב"ק דף י"א דבבזון דכתב אשר בזל ודרשינן כעין שגזל לר"ך להחזיר דמים דוקא ולי"א שזה כסף ככסף עיי"ש. ושני הטעמים האלו ל"ש בענין הכפ"י לדידה שתקבל גט דמהני משום דכיון דמלוא לשמוע דברי חכמים תלינן דאחר הכפ"י יחא לה וכמ"ס כ"ז רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל עיין דבריו הנחמדים והרי זה רצון חכמים שמקבל הגט וביחוד הנה אין תקנות וחדרנמ"ה ז"ל רק שלא לגרש בע"כ וא"ל רק שתתראה ומשום דמלוא לשמוע דברי חכמים אמרינן שנתרצית והרצין הזה הוא עוד פחות מרצון דלר"ך גבי המוכר דבעינן שלא יקפיד עכ"פ דבגט פסקין דאם קבלה פ"ה גט מרצונה ונודע אח"כ שהוא פסול יכול לגרשה בע"כ ובמכירה כל שנתבטלה המכיר' יכול המוכר לחזור דהי' כלא הי'. הרי דבזה סגי ברצון כ"ד ודו"ק בזה. ואחרי שבררנו ופרקנו עול הקושיא הלזו מפיזשם וביאורם של הגאונים הגוב"י ובעל הפלאה בדברי הרא"ש ז"ל אין לזוז ימין ושמאל מביאורם ז"ל הנכון והברור לעין כל. ולפ"ז אחרי שהרא"ש ז"ל שכל את ידיו ומפוקי מספקא לי' אי גזר רגמ"ה ז"ל בכה"צ קשה להקל נגדו להסיר לזרוק גט. ואף אם אמנם מדברי הגדולים ז"ל המסכימים בתשובת הרא"ש ז"ל שם יראה כי החליעו דבכה"צ לא גזר רגמ"ה ז"ל מי ירום ראש להקל בדבר שגדול המורים הרא"ש ז"ל לא הכריע והדבר נשאר בל"ע אללו. ומה גם דהמעין בדברי הגדולים ז"ל הכ"ל יראה דהם מטעם חשש סכנה קאתי עלה ובזמנים אלו החליעו הרופאים דאין בזה סכנה. בהא סלקין דאין להסיר לזרוק לה גט ואכן יש להסיר לו לישא עליה אשה אחרת ע"י מ"ר בלי פקפוק כלל. דבזה אי' רק טעם מתבאר להסיר ופשיטא שאין

## סימן צח

כ"ה יום ב' כ"ד אדר הראשון תרמ"ו פה לבוב. אישי שלום לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה חיים רוזינבערג נ"י אבר"ק קארלסבורג :  
**מכתב** כתר"ע עס שאלתו שאלת חכם הגיעני זה

# שארות ותשובות סימן צג צד רצה

שאין לך טעם מצבור יותר מזה וכשישיג א"כ היתר ממ"ר מנ' מלכיות דוקא כי כן מצבור בנוף התקנ' המועתקת בחשבות מהר"מ ב"ב ז"ל דאין להחיר רק ע"י מאה רבנים מנ' מלכיות ומפרש והולך כגון הוניהא לרפת ולומבדריאה שה"י ג' מלכיות כנודע. ונ' קהלות דהיינו לדעתי שבין המאה שיחאסוף אחת לאחת יהי' שלשה ב"ר בג' מקומות שימועדו יחד וישאו ויתנו בדבר וישליש כתובתה וגם הגט ביד שליח להולכה כמנהגינו בנשטתית אבל עפ"י דתה"ק לישא עליה אחרת. אולם יראו בנ"ד שהיה כתיבת הגט והמסיר ליד השליח צפת שידוע שהיא חלומה למען לא נפול ברבוחא במה שפקפקו הגאונים בעל הנהגת מ"ל ובפע"ז ז"ל בנשטתית מטעם דכל דלא מלי עביר השתא ל"מ משוי שליח ולא נלטרך להתקנ' של הגאון בעל הנוב"י ז"ל בהך דנשטתית. ויש לי בכ"ז דברים הרבה וליראת האריכות אשים מחסום לעטי והנלפענ"ד כתבתי. ושלוש על ישראל ועל רבנן כנפשו הנבחרה וכנפש חדרשנו לטובה:

## סימן צד

יוס ב' ה"א טבת תרמ"ד לפ"ק פה לבוב.

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ב ידיו רב לו במלחמתה של תור' דובר בשפה ברורה כ"ש מו"ה מיכאל דייטש נ"י ראב"ד ומו"ל בק"ק שא"ל :

## מכתב

כ"ח עס ח"ת הגיע ערי זה כשני ירחים ולרוב טרדותי בשגם לא הייתי בימים אלו בקו הבריאות והשלימות נשה הדבר מצורתי עתה כאשר הגיעני מכתבו שנית גערתי בהמון טרדותי לכל יסמוני והנני להשיב לכת"ר על יקרת מדברותיו כאשר עס לבבי בעוה"י אך בקי"ור נמרץ לאפס הפנאי :

## תוכן

הענין אשר עליו יסובבו דלתי מצימותיו כי מוכרי דגים התקשרו ליקר שער הדגים ועלה במומסם אללס לאסור שלא לקנות דגים לשבת ויו"ט ומצבור במנ"א סי' רמ"ב בשם הל"ץ ז"ל ובעסקו בענין זה בספרי הפוסקים האחרונים ז"ל מלא בספרו ה' של מ"ז מאור הגולה ז"ל שגמגם בזה מהך דק"ש דאמרו חכמים שאם לא קרא עד חלות לא יקרא. דכתבו הקדמונים ז"ל דהיינו שלא יקרא עס ברכותיו דבשביל שעבר על גזירת חז"ל א"י לבטל מלוה דאורייתא. והרי ז"ל הקשה עליהם דהרי בכ"מ מצינו שעקרו חז"ל מלות התור' בשוא"ת כגון שופר ולולב בשבת מנזיר' דשמא יעבירנו. ומי ז"ל יישב דברי הקדמונים ז"ל דס"ל דלא עקרו חז"ל מלות התור' בשוא"ת רק משום חשש שיצבור על איסור תורה בקום ועשה זכהך דשמא יעבירנו אבל זה אין לומר דבעלו דברי תורה בשוא"ת משום גזירה דיצבור עליו בשוא"ת וכהך דק"ש דעיקר הגזיר' שלא יאמר אישן ואוכל קימעא ויבא לירי זה שלא לקרות ק"ש ומשום זה יגזרו שאחר חלות יבטל המלוה בודאי

ולפ"ז אין ראייה מהך דכריחות להך דדגים דהתם החשש שלא יביאו כפרתם ויאכלו קדשים מח"כ דהוא קו"ע משא"כ בהך דדגים שלא יהי' רק שוא"ת. וכ"ת כחב דסבדתו ז"ל זאת מתנגדת לדברי הר"ן ז"ל פ"ב דביאה שכ' על הא דאמר רבא בטעם דע"ת כדי שיצבור מנה יפה לשבת דלא חקשי לירידיה הא דתקן נאכל עירובו או שאבד לא יבטל עליו לשבת דמוטב שלא יתעדן שבת אחת כו' שאם נתיר כשנאבד עירובו יתשל בו ולא יזכור לברר מנה יפה לשבת הרי דגם בשביל חשש שוא"ת בטלו עונג שבת. אולם לדעתי יש לחלק דבהך דע"ת הוא לרבא תקנה כוללת כדי שכל אדם יצבור מנה יפה לשבת ואמרו שראו שאם יתירו דביעבד אם נאכל או כאבד לא יצבור מנה יפה לשבת וכמ"ש הר"ן ז"ל אמרו דביעבד שלא נבטל עונג שבת אחת של איש פרטי הלזה בשביל תקנת הכלל כולו משא"כ בהך דק"ש דאמר שחייבו חז"ל לקרות ק"ש בזמנה דוקא כבר ניתקו עי"ז תקנת הכלל דל"ש שיצבור אדם מישראל על תקנת חז"ל. ואין לדון ולומר רק דיש לתקן שלא יקרא עוד גס דביעבד ק"ש אחר חלות בשביל האיש הלזה בעצמו דחזינן שלא הי' נזהר לקרות ק"ש בזמנה כתקנת חז"ל ולזה שפיר יש לומר דכיון דעיקר התקנ' הי' בשביל דשמא יבא לעבור בשוא"ת אין לבטל מלוה דאורייתא גס בשוא"ת ולהוליא הודאי משום הספק וכנ"ל. ולכאור' הך דדגים דמי לגמרי להך דע"ת שזה היא ג"כ תקנה כוללת שע"י היוקר ימנעו העניים לקנות דגים ולא יתעדנו בשבת כראוי. אולם עדיין יש לחלק דהתם בהך דע"ת הוא ג"כ זוכה ע"י התקנה שיזכור לברור מנה יפה לשבת ע"ז משא"כ בהך דדגים דאלו שידם מספקת לא יתבעלו מעונג שבת ורק שאחה בא לומר שלא יקנו דגים ביוקר ולבטל עונג שבת אחת או שמים כדי שיוזלו השער ויוכלו הכל לקנות בשבתות הבאים ולקיים עונג שבת כראוי בזה יש לבט"ל לחלק ולומר דכיון דהוא עושה מלוה אין אומרים לאדם חטא בשביל שזוכה חבירך א' ודו"ק. והנה כ"ת הביא ממרחק לחמו מהא דאיתא בש"ס ביומא דף פ"ה מנין לפקוח נפש שדוחה את השבת ר"ש בן מנסיא אומר ושמו ב"י את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה. ולא קלע אל המתנה דבאמת אין זה הטעם דבשביל שישמור שבתות הרבה הותרה חילול שבת דבמתים חפשי כתיב חפשי מהמלות ורק דהעיקר משום דפ"כ דוחה ורק דהתור' נלמה זאת בפסוק זה דמי שנוטר שבת מותר לחלל שבת בשביל פקוח נפש דפ"כ דוחה את השבת וזה ברור. וראיתי לכ"ת שרצה לומר דמתלוקתם של הר"י והקדמונים ז"ל בהך דק"ש תלוי במחלוקת התוס' והקדמונים ז"ל בזה דתקן בסוכה דף כ"ח שיטבו בסוכה ושלחם בבית שאמרו לו א"כ היית נוהג לא קיימת מלות סוכה מימין דפירשו הקדמונים ז"ל דהיינו שלא קיים מלות סוכה כראוי וכראון חכמים דגזרו שלא לעשות כן משום דשמא ימשוך אחר שלחנו אבל מדאורייתא פשיעא דינא. אמנם התוס' שם דף ג' כתבו דאף מדאורייתא לא יא' י"ח סוכה א"כ י"ל לדבינו יונה ז"ל

## מלחמות אריה

(א) לדעתי יש לעורר ע"ז מש"ס מפורשת סוכה ל"ד ע"ב דאמר שמואל להני דמוצני' אסא אשוו וזבינו ואי לא דרשינא לכו כר' טרפון ופריך ולירדש להו כר"ע ומשמע שיש להקל בהמלוה לשעתו מחמת החשש דמחמת היוקר יבטל המלוה על העתיד. אולם מדברי התוס' והר"ן שם משמע שרק הי' רוצה להפחידם בלבד אבל באמת לא הי' דורש כן ועי' בספר כפות תמרים שהבין כן כונת התוס' א"כ לפ"ז יש ראי' להיפוך והגאון בעל כפות תמרי' עמד ע"ז מתחיתין דרפ"ק דכריחות האשה שיש עלי' חמש לירות כו' דמוכח דאפשר לירוש אע"פ שלא כהדין ע"ש אולם לפת"ש מוח"ז השי"ע שפיר יש לחלק בין הך דסוכה להך מתחיתין דכריחות דבסוכה אין החשש רק ביעול מלוה א"כ אין לבטל עכשיו משום חשש זה וגם בל"ז במחכ"ת של הגאון כפות תמרים שהקשה על התוס' מתחיתין דכריחות לפי פי' רש"י ור"מ ז"ל נעלם ממנו מ"ש התוס' ב"ב קס"ו שלא ניחא להו כלל לומר דרשב"ג עקר דבר מה"ת כרש"י ור"מ ז"ל ופירשו פירוש אחר ואיך הקשה הוא על התוס' מרש"י ור"מ אך עכ"פ תמי' לי על הני רבוחא המנ"א והישי"ע ומו"ח ז"ל שלא העירו כלל מהש"ס דסוכה הנ"ל :

ז"ל בשיטת החוס' קאי דכל שעבר על תקנת חז"ל גם מה"ת לא ילא. ומה ימן ומה יוסף א"כ מה שיקרא ק"ס אחר חלות והקדמונים ז"ל בשיטת הרשב"א והר"ן ז"ל אזלו דזה שעבר על תקנת חז"ל אינו מברע לענין דלוי ולכך חייב לקרות ק"ס אחר חלות שלא לבעל מלות הסוד' עכ"ל. אולם לדעתי אין הגדון דומה להחס' בהך דסוכה אסרו חז"ל לישב בכה"ג בסוכה ועבר א"כ במה שלא עשה בישיבתו כדעת ורזון חז"ל משא"כ בהך דק"ס לא אסרו חז"ל קריאת ק"ס אחר חלות דע"ז אנו דנין ורק שהטילו חיוב על האדם לקרות הק"ס בזמנה ואף להחוס' ז"ל א"כ ילא בק"ס אחר חלות ידי חיוב מלות הסוד' ול"ד להך דסוכה שבישיבתו עבר על דברי וזוירת חז"ל וז"ב למבין. ובל"ז חתיגא דבאמת דעת החוס' רי"ך ביחוד דלמה לא ילא י"ח סוכה מה"ת כשעבר על זוירת חז"ל ולא תלינו כן בשום מקום. והגרא' בביאור דבריהם ז"ל שלא יהיו מרפסין איברי דדבריהם ז"ל אמורים רק בסוכה קטנה שא"א להיות שלחנו רק בבית וזכה ס"ל דכיון שא"א לישב בענין אחר וחז"ל אסרו לישב בסוכה בכה"ג הו"ל סוכה שאינה ראויה לישיבה ואף מה"ת לא ילא י"ח סוכה דמשבו כעין תדורו וזו אינה ראויה ומ"ל אס' מה שאינה ראויה היא מה"ת או מדרבנן בין כך ובין כך אינה ראויה מקרי ואף דבהך דעושה סוכתו ע"ג האילן או ע"ג בהמה שא"י לעלות עלי' בשו"ע קי"ל כר"מ דמכשיר משום דמדאוריית' חזיא לכל שבועה א) י"ל דהיינו דוקא החס' דעתה בשאר

ימים ראויה היא והא דבעינן שמהיה ראויה לשבועה גז"כ בלי טעם נודע לנו ומ"ל לר"מ דלא הקפידה תורה רק שמהיה ראויה בשם ובעלם וכיון דמדאורייתא חזיא ראויה בעלם מקרי משא"כ היכי שאינה ראויה עמה דמעטעס דכיון שאינה ראויה ל"ח דירה קאחינו עלה אין חילוק בין היכי שהיא א"ר מה"ת או מדרבנן דבין כך ובין כך ל"ח דירה ואנן משבו כעין תדורו בעינן ועיין בדברי האחרונים ז"ל שהאריכו הרבה לבאר כל נעלם בהך דא"ר מדרבנן אי חשוב ראוי מה"ת דמלינו מקומות רבים שסותרים זא"ז עיין בדבריהם ז"ל ותבין את אשר לפניך. ולענין שאלתין אחרי בינותי הדברים כבר אמורים עס הספר בפוסקים הקדמונים ז"ל מובא בש"ע אור"ח סי' ש"ו דמי ששלחו לו שהוליאו בתו בשבת להוליא' מכלל ישראל מלוא לשום לדרך פעמיו להשתדל בהללחה אפי' חוץ לג' פרסאות שהיא מה"ת ובמג"א ז"ל ביאר דלגבי שלא תמר ותעבור כל ימי' הו"ל חילול שבת פ"א איסורא זועא ולכך אס' רוליס לאכנסה לעביר' אחרת אפי' לעבור ע"ז פ"א אין מחללין השבת דחילול שבת כעובד ע"ז. וזה שכי' הרמ"א ז"ל לעיין בסי' שכי' והביא אה"כ ת"ש בהנהגות הר"י' לחלק בין היכי שהוא זוכה ג"כ בהתמנה והיינו כהא דר"א ששחרר עבדו להשלימו לעשר' להיכי שרק אחרים זוכין ע"ז ולכן הרשב"א ז"ל חולק על דין זה אבל כל הפוסקים חולקין עליו ע"כ. והנה לכאור' בת"ש דבשביל פגם אחת אפי' לעבור ע"ז אין מחללין את השבת דמחלל שבת כעע"ז יש לגמס דעיקר

מלחמות אריה

א) מה שכתב מו"ח ז"ל דקיי"ל כר' מאיר דתכשר משום דמדאורייתא חזיא כו' לדבר ים לדבר מזה הרבה דהא בסוכה כ"ז ע"ב פליגי ר' אליעזר ורבנן דר"א סבר אין יולאין מסוכה לסוכה ואין עושין סוכה בחולו של מועד ומכמים אומרים יולאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של מועד ומפרש הש"ס דטעמא דר"א דדרש חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים עשה סוכה הראויה לשבועה ורבנן הכי קאמר רחמנא עשה סוכה בחג. ע"ש א"כ נראה לכאורה דרבנן לא סבירי' להו דבעינן סוכה הראויה לשבועה כלל וגם היכי דאינה ראויה' מה"ת לשבועה ג"כ כשר ואנן קיי"ל כרבנן. א"כ לפ"ז הא דפסקינן דעשה בהמה דופן לסוכה כשר לאו מן השס' הוא זה מחמת דמדאורייתא מחזי חזיא אלא מחמת הטעם דקיי"ל כרבנן דלא בעינן סוכה הראויה לשבועה כלל. וכן מוכח מסוכה ז' ע"א דאמר רבא התם סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשר דאמרין מינו דהוי דופן לענין שבת הוי דופן לענין סוכה. וכבר העירו האחרונים בזה הא סוכה זו אינה ראויה לשבועה מדאורייתא. א"כ גם לר"מ אינו כשר. אלא עכ"ל דכיון דאנן קיי"ל כחכמים לא בעינן שיהי' ראויה לשבועה כלל. אבל באמת יש לתמוה לפ"ז מדא דאיך יתכן לומר דר"מ ור"י בשיטת ר"א קיימי ולא כחכמים דקיי"ל כוותיהו. ועוד מנ"ל להש"ס לומר דסדרת ר"מ הוא כיון דמדאורייתא מחזי חזי כו' עדיפא הו"ל למימר דס"ל כחכמים דלא בעינן כלל סוכה ראויה לז'. ואשר אנכי אחזה בזה דהא דפליגי ר"מ ור"י או מה דחזיא מדאורייתא חשיב ראויה לז' לאו משום דבשיטת ר' אליעזר קיימי. אלא גם חכמים מודי דבעינן סוכה הראויה לז'. אלא ר' אליעזר סבר דבעינן סוכה הראויה לז' לאת' בה ידי מלוא כל ז' ימי החג. ומשום ס"ל דאין יולאין מסוכה לסוכה. ורבנן ס"ל הכי קאמר רחמנא עשה סוכה בחג. היינו שיעשה סוכה בחג מה שראויה לישב בה שבועת ימים בכל ימות השנה לא לשם מלוא אלא לישיבה בעלמא. וכל שהוא חזיא לישיב' של ז' ימים אחרים רזופים יולאין בה ידי מלוא בחג אע"פ שאינה ראויה לז' לאת' בה ידי מלוא כל ז' ימי החג. וע"כ פליגי ר"מ ור"י בעשה בהמה דופן לסוכה כיון דאינה ראויה מדרבנן לישיבה של ז' ימים גם בשאר ימות השנה דשבת אסור לישב בה ומה מלאך יהי' נכונים בזה דברי הרשב"א ז"ל שכתב בחי' שם כ"ג וז"ל מ"ע דר' יהודה כו' סוכה הראויה לז' וזו אינו ראויה לשבועה רזופים שהשבת בא לעולם בתוך שבועה ובהמה אינה ראויה לשבת עכ"ל ולכאור' יש לדקדק דתיפוק לי' דביום הראשון של חג לא חזיא דהוי יו"ט. ול"ל לי' לומר דהשבת בא לעולם בתוך שבועה. ולפי הנ"ל מדוקדק היעב דאנן קיי"ל כחכמים דלא בעינן שמהא ראויה לשבועה ימי החג דוקא אלא סני שמהא ראויה לז' ימים רזופים אחרים של שאר ימות השנה. ולכן כתב שהשבת בא לעולם בתוך שבועה ומשום גס בעשה לבהמה דופן לסוכה אחר השבת שבתוך החג ג"כ פסול לר"י דבעינן שמהא ראויה לישיבה של ז' ימים [ומלאחי דמיון לזה בתם' עריות פרק ב' משנה י' דתנן משפטו רשעים בנהגוס י"ב חדש שנאמר מידי חדש בחדשו ר' יוחנן בן נורי אומר מן הפסח עד העלרת שנאמר מידי שבת בשבתו וכתב הברטנור' לפרש כלומר לאחר שיהי' בניהגוס כל כך ימים כמו שיש מיום ראשון של פסח דאקרי שבת כו' ע"ש אלמא דלא בעינן דוקא אוחן ימים עממן אלא קאי על שיעור משך הימים והבן] ולפי הנ"ל יש לישב ג"כ מה שהביא החוס' בקדושין ל"ט ע"א בשם הירושלמי יבא עשה דמלה וירחה ל"ת דחדש והקשו האחרונים הא אמרינן בפסחים ל"ח דאין יולאין בחלות חודה וריקקי נזיר משום דבעינן מלה הראויה לשבועה. א"כ אפילו אי ניתא דעשה דמלה דוחה ל"ת דחדש מ"מ הא הוי מלה שאינו ראויה לז' דעד הבאת העונגר הוא אסור [ועיין בתשובות הרי"מ להגאון מווארשי ז"ל חלק י"ד סי' י"ט שהביא קושיא זו ותירץ שם אבל לדעתי תירונו אינו אלא לחודי ע"ש ואכת"ל] אבל לפי הנ"ל גס בזה יש לומר דלא בעינן שיהי' ראויה לז' ימי הפסח אלא סני שמהא ראויה לז' ימים אחרים רזופים. ולהכי אין יולאין בחלות חודה וריקקי נזיר שאינן ראוים לעולם לז' ימים אבל מלה של חדש שראויה לז' ימים אחר הבאת העומר שפיר יולאין בה. ודו"ק כי הדברים נכונים בעוה"ש :

סימן צה

יוס נ' י"ח למנ"ב שנת תרל"ה פה"ק רישא.

**נעניתי** להפצרת האשה הנעצבת מ' שרה אשת הר"ר ז"ל כי הירש מפראסקרוב לעיין בדיונה ע"ד אשר איזו רבני רוסיא נתנו היחר לבעלי לנרשה בע"כ או לישא אחרת עליה ונופא לעובדא לא נודע לי בעלמי רק כפי אשר אנכי רואה מפסק דין אשר נתן בידה הרב הה"ב מהרימליב. תוכן הענין כי זה יומת מעשרים שנה האשה הנ"ל נשואה לבעלי וזה כחמש שנים אשר חתמה לו כתב שחס יעברו שתי שנים עוד ולא תלך מקבל מאתו ב"פ ובכתב הנ"ל לאמר שקיבל עליה זה באו"ש והאש' טוענת כי לא קראה הכתב ולא ידעה מענין או"ש וכי אחר עשיית הכתב הנזכר נסעו יחד לוויען לדרוש ברופאים שמה והמה אמרו לו כי היא בריאה ורואיה להוליד והמניע' היא רק מלדו ונתנו לו רפואות וזה ד' שנים אשר הפילה ואח"כ השליך הרפואות אחרי גיוו והנה תשובת הבעל על טענות' לא נחברר יפה בדברי הרב הגי' הנ"ל ואך מהמשך לפולו נרא' שהוא מכחיש הכל זה תורף ענין הנשאל ואבוא היום להגיד דעתי דעת תורה כיד ד' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית' :

**הנה** בנוף הדבר אי גזר רגמ"ה ז"ל נס במקום מלוא נחלקו הפוסקים ז"ל וכמעט כל האחרונים ז"ל הכריעו והחליטו כדעת המחמירים דאפי' במקום מלוא גזר רגמ"ה ז"ל וכפרט בענין שזה עשר שנים ולא ילדה ללדעת השב יעקב והח"ל ז"ל ישיבת חו"ל אינו מהמנין וכבר הארכיו בזה האחרונים ז"ל ונלאיתי להעתיק דברי כאו"א ביחוד כי אל יושבי על מדין אשים דברתי אשר ידרשו זאת מעל ספר ואף אי חשוב זה לספק פלוגתא הנה גם ספק חרס להחמיר ואף שהנוב"ז ז"ל דעת' להקל בספק חדרגמ"ה ז"ל דהוי ספק דברי קבלה רבו החולקים עליו וכמבואר למעין וביחוד בני"ד נס לדעת הנוב"ז ז"ל אין להקל עספיקא דצמקוס חזקה נס דדרבנן מחמירים בספק והכא הוי חזקה לאיסור דעד עשר שנים היה בודאי עליו חדרגמ"ה ז"ל שלא לישא אחרת ושלא יגרשה בע"כ ואנו דנין אס עתה נשחנה הדבר והותר החרס אס אין וידעתי נס ידעתי מ"ש המפורשים ז"ל דאין לרון ענין חזקה ככה"ג דאין החזקה של האיש הפרטי הלאה יכול להכריע ספק כללי שאנו מסופקים ספיקא דרינא וכדומה. אולם אנכי הראיתי בחידושי דלאו ד"ה היא עיין בראש"ש ז"ל שבת דף ל"ד ומדבריו נראה בעליל דס"ל דבנאכל עירובו ביה"ש שפיר הוי חזקה להחיר אף דספק ביה"ש היא ספק כללית ואנכי המתקתי הדברים דענין חזקה יש בה שני טעמים הא' מלד נוס"כ וחוק התורה דאין להוליא דבר מחזקתו רק בענין ברור. ונס דהחזקה מכריע הספק ושני הטעמים כ"א בפ"ע סגי דנס בתרי ותרי מוקמינן מדינא אחזקה דבזה אין לרון מטעם שהחזקה מכריע ללא יהא הכרעת החזק' גדולי' מאילו הי' עוד שני עדים דתרי כמאה וכת"ש החוס' לענין מגו. ומטעם השני קי"ל דחזקת האס מהני לבת שהחזק' הכריעה את הספק. ומעתה אף שלדק' סברת המפורשים ז"ל לענין הטעם הכרעת החזק' דאין החזק' של איש פרטי יכולה להכריע ספק כללי מ"מ יש לרון ולומר דכיון דספיקא היא מ"מ אי' להוליא הדבר מחזקתו מגוה"כ דאין להוליא מחזק' רק בדבר ברור וכנ"ל בהך דתרי ותרי ודו"ק :

**שוב**

ראיתי בתשובות תועפת ראס להגאון מהרמ"ט ז"ל מיאסטי שהרניס ג"כ בזה למדברי הראש"ש ז"ל בשבת שס מוכח דלא ס"ל כסברת המפורשים ז"ל הנ"ל והביא

דעיקר הטעם דמחלל שבת כעובד ע"ז הוא כמ"ש רש"י ז"ל שזה כופר בר' וזה כופר במעשיו חידוש העולם וזה ל"ש רק כשמחלל שבת במרד ובשאט נפש שאינו מחשיב את השבת משא"כ בכרון ההיא שמחלל השבת לתכלית וכוונה ראויה. וז"ל דס"ל להמנ"א ז"ל דכיון שמייירי שאוכסין אותה נס האיסור ע"ז אינו חמור ככופר בכל החור' דאינו מורה בע"ז וכדקיי"ל לעובד ע"ז מיראה פטור ממיחה מה"ט. ולפ"ז אין ראה לכאור' מדין זה דפעמים רבות נגד פפס אחת חשוב איסורא רבה נגד איסורא זוטא די"ל דבהך שהוליא' להתרה אף שחללת ההמרה באונס מ"מ ידוע שכשתטמע בין העכו"ס תעבור ברטון וחילול השבת ככה"ג הוי איסורא זוטא נגד עפ"ז ברטון וכנ"ל. ובה נכונים דברי הב"ח ז"ל שכ' לחלק בין הך דהכא להך דסי' שכ"ח דהכא יפחידוה שחמור והחס מייירי שרולין לאנסה דאונס רחמנא פטרי' ואינה עביר' כ"כ. והמנ"א ז"ל הקשה עליו דכפי הנרא' מדברי הרמ"א ז"ל גם הכא מייירי באונס וגם דמדברי התוס' בריש שבת מבואר להיפוך דבאונס אומרים לארס חטא בשבילו ולא כשפעע וכך דהדביק פת בתורה. ולפ"ז י"ל דכוונת הב"ח ז"ל דבאמת הכא מייירי ג"כ באונס ורק דעיקר הטעם משום דאחר שמתטמע תעבור ברטון דלענין האיסור ל"ח אח"כ אונס ומ"מ ל"ד להך דהדביק פת בתורה דהחס פשע מרלונו בתחלי משא"כ הכא שחללת ההמרה הי' באונס ואך שאח"כ מחמת הטובע בין הנויס תעבור ברטון ול"ח פשיעה לענין זה ודמי להך דשפתי שעבדו בה איסורא דכתבו התוס' דכיון שהיא מחזרת אחריהם חשיבי כאנוסים ואומרים חטא בשבילס אף דלענין איסור פשיעא דהוי רטון והך דסי' שכ"ח מייירי באונס גמור דאונס רחמנא פטריה. ואפשר דכוונת המנ"א ז"ל להך דתמיד נשחט שהביאו התוס' דעברו כהניס אעשה דהשלמה כדי שיוכלו אח"כ לעשות הפסח עשה שיש בה כרת והחס אנוסים גמורים הס. אך עדיין יש לחלק בין עבירה ל"ח שבאונס אינו עובר שאינו מורד ובין לזכותו לקיים מ"ע חמורה כפסח החביב בעיני ד' ועיין ברמב"ן ז"ל מה שביאר בטעם זה הא דעשה דוחס ל"ח עייש"ה ותבין [וע"כ לריך לחלק בהכי ללא יקשה מהך דתמיד נשחט לדעת הרשב"א ז"ל החולק שהבאתי] ודו"ק. ולפ"ז אין ראה משס לכ"ד שלא יקנו דניס שבת אחת או שתיס בשביל שיתעדנו העניים שבתות הרבה דהחס י"ל דמטעם אחר קאחתינן עלה וכנ"ל אבל לא משום פעמים רבות נגד פ"א חשוב רבה נגד זוטא. אולם בב"י ז"ל סס כתב ג"כ דפעמים רבות חשוב איסורא רבה ע"ש. ובאמת כי כן הדעת נוטה ומוטב א"כ גם באותה מלוא עלמנה שיעשו איסורא זוטא ועיין בבב"י יו"ד סי' רי"ח שכ' דרוקא כשנתיקרו הדניס יוחר משליש אבל עד שליח אין לעשות תקנה [דהירור מלוא עד שליח]. אולם לפי הנ"ל אמניא לרון להיפך דשנתייקר שליח יש לעשות תקנה כדי שלא ימנעו אותן שקשה עליהם לקנות ביוקר דאומרים להס שיעשו איסורא פ"א כדי שיזכו האחרים פפעמים רבות דהשוב מלוא רבה וכנ"ל דאף דהירור מלוא עד שליח מ"מ אותן שמחמת חמדת תמון החשיבה עליהם אינס מקיימתיס ל"ח פושעים וכנ"ל מהך דאיתא דעברו בה איסורא. אולם היכי שנתייקר יוחר משליח דמעיקר הדין אין חיוב לבזבז יוחר אין לעשות תקנה דאין כאן זכות כ"כ לאחרים כיון שפטורים לבזבז יוחר ול"ד להך דאונס גמור לרעת התנ"א ז"ל ולפמש"ל בקיוס מ"ע גם להב"ח ז"ל דהחס העביר' נעשית אלא שהחור' פטרי' לזה שנאנס מעונש משא"כ בזה שהחמיר' פטרתו לכחלי' שאינו מחויב לבזבז יוחר וז"ב והנלפע"ד כתבתי ושלוס על ישראל ועל רבנן מכבדו כערכו ה' :

# שאלות ותשובות סימן צה רצה קרב

כולה ול"ה התראה דל"ת שאלה כיון דל"ל לאפטורי ממלקות וכמ"ש הפוסקים ז"ל או דמייירי ברביה וא"י לדעת עוד לפרט נדריה]:

**והנה** מענין שבועה בכתב כבר נחלקו הפוסקים ז"ל אי הוי שבועה ועיין באחרונים ז"ל שכתבו דבכתב לשון עבר קבלתי עלי שבועה דוראי ל"ח שבועה ורק הודאה שנסבע ואסור א"כ לעבור מטעם דשו"א אנפשיה חתיכה דאיסורא דנאמן על עלמו ויש בזה א"כ להקל ולהחמיר. להקל דמהני בזה נתינת אמתלא. ולהחמיר דגם א"כ דשבועה בכתב לא הוי שבוע' הודאה בודאי דמהני בכתב. אולם אנכי אמרתי דלדעתי אף שכתב לשון עבר הוי קבלת שבועה וכדאמרינן דשטרי רידן שטרי קנין הנמה אף שגא' בלשון עבר ועיין טו"ש"ע חו"מ ולא ממפקיקן כלל בהודא'. וראה דל"כ הוי אמרינן יד בעהש"ט על התחמו'. גם מה שהחליטו רוב האחרונים ז"ל דהיכי שלא כתב בכת"י ורק שהוא כת"י אחר והוא בזה ע"כ דגם אי שבוע' בכתב הוי שבוע' בכה"ג פשיטא דלא הוי שבועה לא ידעתי אמאי פשיט להו זה כ"כ די"ל דהוי כמושבט מפי אחרים והוא קיבל השבוע' ע"י חתימתו כיון דלדעתם ז"ל כתיבה כדיבור דמי ועיין בט"ז ז"ל בחו"מ סי' פ"ד דבכתב לשותפים והאחד נשבע והאחרים אמרו אמן דהוי שבועה להם ומבואר דל"כ דוקא שיאמר משביעך אני כו' ורק דכל שאמר לפניו לשון השבוע' וענה אמן הוי כמוציא שבוע' מפי' וה"ה בכתב בכה"ג לדעת הפוסקים ז"ל אלו חס לא דינא דכיון דעניית אמן נלמד מואמרה האשה כו' ואמיר' בודאי ל"ה רק בע"פ ועיין חו"מ גיטין דף ע"א וגם דבעיקר מושבע מפי' אחרים נאמר ושמענה קול אלה וקול בודאי אינו בכתב ועיין בש"ס דגיטין שם קולו לאפוקי מדר"כ ע"ש ויש לדבר עוד בזה בענין הפלוגתא קרא כדכתיב ועיין ברמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות סנהדרין דמבואר דקיי"ל קרא כדכתיב:

**ועפ"י** חמינא לבאר דברי רבינו הר"י בן מינאש ז"ל בתשובותיו שפסק דשבוע' בכתב הוי שבוע' ודינו מסור לשמים אבל אין לחייבו דייני אדם כיון שלא הוליא שבועה מפיו להחילוק בין ביד"א לביד"ש אינו מוצן. ולפי ה"ל חמינא דס"ל דבאמת כיון דקיי"ל קרא כדכתיב והרי נאמר לבטא בשפתים דוקא דמשמע בע"פ. אמנם י"ל דקרא אחי דלענין שיהי' שבועה מלך עלמות דיבורו בעינין שיהי' בע"פ כדכתיב אבל מ"מ מהני בכתב מלך שנמר בלבו ודברים שבלבו גלויים לפניו ע"י כתבו דכל שדברים שבלבו גלויים לנו ל"ה דברים שבלב. וגי' דאם נשבע בשפתיו גם אם ל"ה גמר בלבו הוי שבועה דלא אחי מחשבה ומבטל דיבור משא"כ בכתב דאינו שבועה מלך עלמותו ורק מלך שנמר בלבו כל שבאמת לא גמר בלבו אין כאן שבועה ואשר ע"כ אין לחייבו ביד"א דמי יודע מה בלבו. ולפ"ז ביד"א אחרי שהאשה אומרת שלא ידעה מהשבועה שנכתב בהכתב אף א"כ ראינה נאמנת ע"ז מ"ע כיון שבכלל דבריו שלא גמרה בלבה אין כאן שבועה וכנ"ל בביאור דברי הר"י בן מינאש ז"ל. ובראשית ההשקפ' עלה בדעתי עוד דכיון דבעברה על שאר איסורי ל"ח עמ"ד לענין זה ורק משום דבגודרת ואינה מקיימת בנייה מתים ובג"ד הרי אין לה בניס. אולם ראיתי במהר"א ז"ל שכ' דגם באין לה בניס דינא הכי דשמת חלד ותענש. אמנם עכ"ז הרווחנו בזה דאין ללרף זה דעמ"ד גם לטניף לדעת הסוברים דבשהה פשר שנים ולא ילדה לא גזר רבנא ז"ל ולפעשותו כעין ס"ס דשני הטעמים יחדיו לא ידובקו. דממ"נ אם תאמר שיהי' לה בניס ליכא מצוה ואם לא יהי' לה אינה בכלל נודרת ואינה מקיימת והבן זה. ובכל כ"ז ביד"א אחר שהיא אומרת שזה ד' שנים הפילה [ולפי טענתה לא עברה על שבועתה דבין בלשון חורה בין בלשון ב"ח מפלגת נקרא ילדה

והביא עוד פער ועוד לזה מש"ס דעירובין בסוגיא דתנאלגל כו' דמשני שהי' שרץ כל ביה"ש עיין בדבריו ה' ז"ל בתשובתו למר אבא הנאון האמיתי ז"ל פיי"שה. [ויש לי הרהורי דברים עוד לענין גט בע"כ לפי המבואר בנוף התקני המובא במהר"ם ז"ל דאין הגט כלום ועיין באחרונים ז"ל שכתבו דהגט בטל לגמרי דרבנא ז"ל הפקיר הגט וא"כ כיון דלגבי דירה הוי ספק תורה יש להחמיר גם לגבי דירי' אי משום דדאורייתא ודרבנן יחדיו ידובקו אי משום דכיון דאגרי' ביה אסור לו לישא אחרת וכענין הך דספיקא דרבנן להקל דלדעת הרמב"ן ז"ל אנו מקילין משום דל"ה רק איסור דרבנן. אמנם לדעת הרמב"ם ז"ל דבאיסור דרבנן עובר בעשה ול"ת ע"כ דחז"ל תתחיל' לא גזרו על הספק והבן כי קרתי]:

**עתה** נבוא לדבר מענין השבוע' שקבלי ע"ע בהכתב אשר לפי השערת הרב מהר"מליב זה ה' עיקר יסוד היתר המתירים. ואמינא דלדעתי עיקר יסוד הוא כאשר אבאר בעזה"י. הנה דברי הב"ש ז"ל בסי' קמ"ו ס"ו כמו שהם לפנינו אין להם הבנה ובל"ס כי הרבה ע"ס נפלו בדבריו. אולם מבין שורותיו אבין כי הוא ז"ל מתרי טעמי קאחי עלה להחיר הגירושין בע"כ כשנשבע' שאם חששה עוד דבר זה תקבל גט. האי דתקנת רבנא ז"ל היא לעובת' והרי נתרלית ומחלה. והב' דאחרי שנסבע' ואינה מקיימת היא עמ"ד ויכול א"כ לגרש' בע"כ דבכה"ג לא גזר רבנא ז"ל ובמה דסייס אפתח. הנה כבר נודע דעת גדולי המורים ז"ל דנשבע ליתן גט חשוב אנוס שאנוס ע"י שבועתו וה"ה א"כ לגבי חדרבנא ז"ל כשנשבע' היא אחרי דקיי"ל דבנדרים ושבועות הולכין אחר כוונת הנודר וכוונת השבוע' שתקבל גט הוא בל"ס גט המועיל לו וא"כ כיון דזה א"כ דע"י השבוע' חשיבה אנוס' והו"ל גט בע"כ וגט זה לא יועיל ולא יתיר אותו [וגם אותה לפתש"ל לשון גוף התקני'] א"כ לקבל הגט כלל אחר שהוא חספא בעלמא וע"ז לא נשבע' ול"ח בזה א"כ עמ"ד כלל אף לדעת החולקים ז"ל דס"ל דגם בנשבע לקבל גט ל"ח גט ע"י אנוס כיון שחללת השבוע' ה' ברטון כבר כתבתי בחידושי דאין כוונתם דכיון שתחלי' ה' ברטון אינו מניק האנוס לאח"כ דזה דבר שאינו דפשיטא דאם אחר גמר ברטונו וחזר בו ואנסוהו מ"מ שיתן גט דהוי גט מעושה ורק דכוונתם דכיון שמתחיל' נשבע מרלונו ל"ח שנסתי' רלונו ונותן הגט מאנוס השבוע'. אולם היכי שחזר בו ולא רצה לגרש רק מחמת אנוס השבוע' פשיטא דהוי גט אנוס וע"ז לא נחלק אדם מעולם. ומעתה היכי שגילתה דעתה שאינה מרואה להגט תו הוי גט אנוס וא"כ לקבל גט שאינו מועיל וכנ"ל ול"ח עמ"ד ולחשב' עובר על שבוע' מחמת שאמרה וגילתה דעתה שאינה מרואה ברלונו' יתח' לדעתי דזה ל"ה רק גרמא שע"ז גרמא שלא יהי' באפשרי שיועיל הגט. וכבר העליתי במקום אחר דלאו דוקא במלאכת שבת ומחיקת השם דכתיב לא תעשה ולא תעשון ורק דבכל איסורי תורה אין לחייב על גרמא והבאתי ראייה מהא דרבי' קרא במטיל מוס לאסור נס גרמא והארכתי בזה ואכת"ל וביחוד בג"ד גם תחלת הכתב ל"ה מרלונו' ורק מחמת שירא' לנפשה שישיג היתר אחר ששהה עמה פשר שנים ולא ילדה והוי בלי הג"ד גט אנוס לכ"ע דאינו גט וכנ"ל:

**גם** אם נתעקש לומר דמ"מ חייבת היתה מחמת השבוע' לקבל גט עכ"פ אף שלא יועיל מה דליתא באתת וכנ"ל מ"מ פשיטא דיכולי' יתה לשאול על שבועתה וכיון דנעקר למפרע ממילא אי עליה עונש עוד דכיון דהגט אינו מועיל ל"ח תו לטובת חברו וגם אם ה' עמ"ד אחרי דלפ"ז חשבינן לה שבערה הו"ל דבר מצוה דגם בעמ"ד יש לו התרה וכמ"ש הקדמונים ז"ל [ול"ל דהך דנודרת ואינה מקיימת מיירי באופן שלא תוכל לשאול עוד כגון שאכלה

דב"ד גס לפי טעות המלוה עבר על איסור רביה בקניית השטר של אחיו בפחות דהרי נתן לו עיסקא אס יתמשך וערב הי' א"כ לו בעד השט"ח שמכר . והוי רביה וכמבואר בטוש"ע סימן קע"ג ואף שלא ערב רק בעד הקרן לפי טענתו דהשט"ע היא רק 3000 פל. היינו הקרן שלקח בעד שט"ס של אחיו והסך 250 פל. שנתן לו בעלמו ת"ע חשוב רבים וכמבואר בס"ך ז"ל ובפוסקים ז"ל [ובראשית ההשקפ' עלה על לבי דזה חשוב רביה קלילה אחרי דאמרינן דלא הי' מכר רק הלואה ואף שכבר גילס לו זה מליאון ממנו המותר אולם אחר בינותי ראייתי דכיון דת"מ הי' דרך מכר לא חשיב רק אבק רביה ועיין בהש"מ ז"ל שכ"כ להדיא ע"ש] ולא שייך א"כ לומר לא שביק התיירא ואכיל איסורא דחזינן לפנינו שאינו יודע או אינו חושש לאיסור רביה . אולם בחמת אין זה דומה כלל להך דבהיתר הלויתי שהחס מודה שהוא רביה רק שאומר שהי' בהיתר ומגרע ל"י לשטרא וכמ"ש הסמ"ע ז"ל משא"כ הבא המלוה טוען ששטר זה הוא של המעות מזומן שנתן לו אח"כ 250 פל. והרי זה דומה להך דטוען רביה הוא והמלוה טוען להד"מ דפסקין דחינו יכול להשביע אה המלוה וזוה אין לחלק בין זמן לזמן וכמ"ש הב"ח ז"ל לעינין הך דבהיתר הלויתי וכמבואר ואף דב"ד עוד גרע דחזינן שחין המלוה חושש לאיסור רביה וכנ"ל שקנה לפי טענתו השט"ס מאחיו והמוכר נתערב לו בעד הקרן ת"מ אינו יכול להשביע המלוה דאף הטעם בחמתה ורביה כמ"ש כ"ח משום שלפי טענתו העדים חתמו על עולה דגס בכ"ח אינו נאמן אמנה רק בתמו וגס לא משום דהוי טענה גרועה דלא שכיח שיתן לו שטר אמנה וכ"כ שיקח רביה שנאמר דהיכי דחזינן שאינו חושש לרביה יכול לטעון דהרי כשטוען תנאי הי' בינינו שלא נכתב יכול להשביעו ולא אמרינן דדמי לחמתה דהוי טענה גרועה שהאמין לו וגס בתנאי הוא האמינו שלא כתב התנאי צפי' ורק דעיקר הטעם דכל שלפי טענתו נכתבל השטר מעיקרו ואינו שטר כלל הוי טענה גרועה ואינו נאמן רק במגו . ולעינין להשביע המלוה גס שיש לו מגו שהי' טוען פרוע דהי' יכול להשביע ל"מ אי משום דלא אמרינן מגו להשביע או משום דמדינא גס בטוען פרוע הי' המלוה נוטל בלא שביע ורק דחז"ל הטילו עליו שצוה בטוען אישטבע לי וזכה"צ לא חקנו שיוכל להשביעו בטענה שאינו טענה בעלמא ורק ע"י המגו והבו דלא להוסיף . ולכך בטוען תנאי הי' בינינו יכול להשביע דתנאי מילתא אחרייתא היא שהשטר היא שטר גמור ורק שנכתבל ע"י התנאי וכל שטוען א"כ שהוא רביה א"י להשביעו דלפי טענתו אינו שטר כלל וכנ"ל . אמנם ב"ד יש לדון דבחמת דין זה דבכלל אי נתן שטר על הריוח דאסור ליקח ממנו הריוח לאו דברי הכל הוא דלדעת הרמב"ם והג"י ז"ל יראה למציין דחינו רק איסור לכתחלי מחשש דשמא יפול קמי יתמי אבל בדיעבד מוליאין ביים ריוח גס מלוה למלוה דלא חשיב אבק רביה . ולדעתם ז"ל א"כ שפיר חשיב רק כטוען תנאי הי' בינינו שאס לא יהי' ריוח לא אשלים דיכול להשביעו כשהמלוה מכחישו ואף א"כ אס נחשב זו לספק פלונגא צריך לישבע וכמבואר ויש לנרף בזה דעת הגאון מהר"ם כהן ז"ל דבממ"ס יכול להוילא ממנו הא"ר . ובכ"ה לפ"מ שמבואר בהש"א דהי' ממ"ס לא נכתבל השטר בטענתו לדעתו ז"ל כן עלה על לבי :

**אולם**

אחר ההתבוננות ראייתי דכל זה ליתא דלי"ד כ"ד להך דספיקא דדינא שכתבו הפוסקים ז"ל דלריך לישבע וליטול וכמ"ש להוכיח מהך דפונס בעדים דסלקא בתיקו ופסקין דלריך לישבע דהתם הספק הוא אס חקנו חז"ל גס בכה"ג ואמרינן דכיון דספיקא הוא אינו יכול

לידה ורק שהוא מכחיש' פשיטא דעליו לברר שלא הפילה ועברה על שבעתה וכמו דחינו נאמן לומר שזינתה ח"פ וא"ל לפנים . ונדבר מטעם הראשון דכיון דרגמ"ה ז"ל תיקון לטובתה והרי נתרנית ומחלה . ובחמת בראשית ההשקפ' עמדתי משמחה דמה מועיל מחילה לחדרנמ"ה ז"ל ועיין בר"י ז"ל ובד"מ ז"ל לענין ח' דב' נשים והב"ש ז"ל בעלמו הביא זה להלכה . אולם אחר בינותי אמינא לדעתו ז"ל דס"ל לחלק בין חרס דנט בע"כ ובין חרס דשתי נשים וסמך עלמו על מה שמבואר בהחקנה דאס נתן לה גט ברצונו ונמלא פסול דיכול לגרשה שנית בע"כ הרי דרגמ"ה ז"ל הוילא תכלל חרמו זה היכי שנתרלה ואף דמבואר דז"א רק שכבר קבלה הגט דעת הב"ש ז"ל דז"א רק דבעינן שתחזוק הרינוי ע"י מעשה קבלת הגט . ואשר ע"כ דעתו להעלות אה המדומה דגס כשנתחזק הרינוי ע"י שבעה דינא הכי כנ"ל בישוב דעתו ז"ל :

**אולם**

עכ"ז לדינא תלבד דמי ירוס ראש להתיר חרס מאור הגולה בסדרת הל"ב ודמיון הנה לפת"ש דב"ד אין כאן שבעה כשל עוזר בו וכמובן . ויש לדבר עוד כיון שהי' ע"ת דאס . עליו לברר . וליראת האריכות בשגס אסתגר בקמיתא קלרתי . וחלילה להקל ולהתיר ח' דרגמ"ה ז"ל דב' נשים ואף לא ח' דנט בע"כ והלפ"ע כ"ד כתבתי ואומר שלום על ישראל ועל רבנן מלפני לתשועת ד' משמי תרומו לכל יהרס גדר חרמו :

**סימן צו**

כ"ה רישא יום א' י"ג אדר ראשון תרל"ה לפ"ק . אשיב ואומר שלום לכבוד הרב וכו' מו"ה זאב וחולף הערליב כ"י מ"ל דק"ק אולינאב .

**והנה**

זה תוכן דבר המשפט אשר הקריב לפני . ראובן חובע משמעון שלוח אללו סך 3000 פל. על נד היתר עיסקא על חמשה חדשים וחמור העיסקא 250 פל. ונתן לו אקלפטע של אחיו שהוא בטוח גדול . ושמעון נתן לי אז רק 2750 פל. כדי שיבא לו שט"ע מאחיו ואח"כ השוה שראובן יתן לו שט"ע ונס לקח מאמו טראטע ע"ס העולה 250 פל. ועתה טוען שלא הרויח ומוכן לישבע ותובע איפוא שיחזור לו שמסון הטרטטע של משמעון השיב כי לא כן הי' ורק שמכר לו הטרטטע של אחיו בעד 2750 פל. ואח"כ הלוח לו על טראטע הסך 250 פל. על חמשה חדשים בלי עיסקא והשט"ע שהוא ע"ס 3000 פל. הי' רק שאס יתמשך יותר יתן לו עסקא לפי ערך הנ"ל ותובע מלבד המניע לו על הטרטטי עוד עסקא 125 פל. בעד שני חדשים וח"י שנמשך יותר וראובן השיב שזה שקר שהכל הי' הלואה על נד היתר עיסקא ובעת שבאו לקמן הי' הטרטטי ת"י שמעון ואח"כ הלך ומכר לאחר עכ"ד השאלה וזה החלי בעזה"ש ואבא ע"ס קנטריסיו ששלח אלי כ"ח :

**ראשון**

תחלה כ' לדון דאף אס לא נחזיק טענת שמעון לטענה מלומדת הי' בדין שאינו יכול ליעול בלי שבעה . והביא דברי הב"ח והט"ז ז"ל דאף דפסקין דהיכי שטוען הלוח שבשטר רביה היא והמלוה טוען שבהיתר נעשה המלוה נאמן ת"מ בדורות אלו דקול בעיני העולם איסור רביה יש להשביע אה המלוה . ולדעתי אס נדמי' זאת כאשר חשב כ"ח להך דבהיתר הלויתי לא הי' צריך לכל זה דבזמנינו קיל להעולם איסור רביה דבלא"ה לא שייך לומר דלא שבק המירא רק היכי שיכול הי' המלוה לפשות דבר זה בהיתר כמו באיסור משא"כ ב"ד דאחר שר"ה להיות בטוח על חלק הריוח והעסקא ע"כ הי' צריך ליעול ולא הי' באפשר זה רק באיסור וגס



# שאלות ותשובות סימן צו רצה קרג

הטעם שא"י להשביע להמלוה בטענות אלו הוא רק משום דהמה טענות גרועות דלא שכיחי שהאמין ונחן לו שטר אמתה או שלקח רבית ולכך כתב דברבר שב"א מתפריטי יכול להשביעו דלא הוי טענה דלא שכיח ודלא כמ"ש דהטעם הוא משום דבטענתו מבטל השטר מתחילתו וכמוכן ולפ"ז ב"ד חף אי נימא דלדין גס ברבית דקילי ל"י לאישי אינו יכול להשביעו וכדמשמע מסמימת הפוסקים ז"ל שלא חילקו בזה מ"מ זה אינו ע"כ לפ"ז רק משום דס"ל דחף שיש ב"א מתפריטי עדיין חשוב טענה דלא שכיח שזה הי' מאגשים אלו דסומכין להקל נגד הדין משא"כ ב"ד דחזיין בעינינו שזה אינו יודע ומקיל לעצמו בחבך רבית דחומר מזה שלקח לפי דבריו שטר בפחות בערבות המוכר וכ"ל דחזיין שזה שכיח אצלו ופשיטא א"כ דיכול להשביע ודלא כמ"ל ול"ל לפ"ז דהא דבטוען חנאי יכול להשביע הוא משום דכיון דהפטור תלוי בספק לא חשוב לא שכיח כ"כ מה שהאמינו ולא כתב החנאי בפירוש ול"ד לאמתה שמאמינו שודאי לא נחייב לו וכמוכן :

**והנה** כ"ת הביא דברי המערער דב"ד אינו יכול להשביע את המלוה אחרי שנס לפי טענתו הי' לריך שבועה שלא הרויח וכדפסקין בס"י ז"א במכחיש בכה"ב לחיניי שלא לזה לו דא"כ ליטול כיון דגם אס יודה עדיין אין המוני יכול ליתול בלי שבועה וכ"ת כתב דיש חילוק בין שבוע' לפטור ובין שבוע' ליתול ובאמת דברי כ"ת נכונים אלא שלא ביאר כל הליך דיש לבע"ד לחלוק ולומר דכמו דל"ה כפירת תמון בטוי כשיש עוד שבוע' על שכנגדו וא"ל ליטול לפטור כ"כ ל"ה נוטל תמון היכא שיתרך לשבע ליתול. אמנם אנוי בארתי דהנה עיקר הטעם שאין מחיובים שבועת היסת בכה"ג הוא משום דל"ה רק כפירת גורם לתמון דמי יימר דמשחבט וגורם לתמון לאו כמתון דמי משא"כ בשבועת הנוטלים אמרינן להיפך דלריך ליטול כיון שנוטל תמון ואף דגם לפי טענות שכנגדו הי' הוא לריך שבועה מ"מ זה לא חשוב רק גורם לתמון נגד המלו' דכמו דאמרינן מי יימר דמשחבט כמו כן אמרינן להיפך מי יימר דלא משחבט וכיון דגורם לתמון לאו כמתון דמי החילוק שבין תמון לגורם לתמון חשוב שנוטל תמון דעתה נוטל תמון ובלא זה לא הוי רק גורם לתמון דלאו כמתון דמי וספיר לריך ליטול שנוטל התמון ואס כי זה ברור מאוד בסברא אמרינן להביא רא"י ברורה לזה מהא דאמרינן בש"ס דשבועות דף ל"ה בתשביע עד אחד בשכנגדו חשיר דפטור דא"ל מי יימר דמשחבט ואפ"ה תנן לעיל שם כפר אחד והודה אחד הכופר חייב ולא תני אמר ל"י בלא עדות חייב שכנגדך שבוע' ומי יימר דמשחבט וע"כ כ"ל דכיון דע"י עדותו הי' נוטל תמון ועתה אין על זה רק שבוע' דהוי רק גורם לתמון חשוב כפירת תמון וכ"כ בכה"ג בנוטלים חשוב נוטל תמון ולריך ליטול וכ"ל וזה רא"י ברורה (לעמי ודו"ק : א)

ליטול בלי שבוע' משא"כ כאן דעיקר מה שאנו דינין אס על ידי טענתו מבטל השטר וכיון דמספיקא אינו יכול ליתול בהשטר הרי ע"י טענתו מבטל השטר ומה לי אס מבטל השטר ע"י ודאי או ע"י ספק מ"מ הרי לפי טענתו מבטל השטר ואינו יכול א"כ להשביעו וכ"ל וגם מטעם השני אין לרון שיהי' יכול להשביעו דמלבד שזה אינו רק סניף בעלמא דהעיקר כדעת החולקים ז"ל דגם ממר"ס לא מהני שיהי' יכול להוציא מהמלוה א"ר וכאשר יבואר בדברינו להלן ברלות ה' הנה חף אס נחפוס כדברי הגאון מהר"ח כהן ז"ל מנ"ד אחר אנוי מתחפך הרבה אס יכול להשביעו כלל דלדעתו י"ל וכן הדעת נוטה דלכ"ש דס"ל שטר העומד לבטול כבנוי או לרידן בממר"ס דהוי לפ"ז כבנוי לכ"ע אינו יכול להשביעו באשחבטי לי דלא פרעתיך וכדומה אחרי דג"ז בנוול ספק גמור גובה בשטרו או כבנוי דמי וכד"ל לז"ש מה"ט דבזכות כחובתן בתמו בעליהן עד שלא שמו דכיון דכבנוי דמי אין צידיו לבטל השטר מספיקא וכמוכן :

**ומלבד** כ"ז יש לעורר בזה לפת"ש במק"א ליטול מה שמתה הש"ך ז"ל ציו"ד ס"י קס"ט שם דבהך דבסימא הלויתי על הב"י והרמ"א ז"ל דאמאי דחקו לפרש דברי המרדכי ז"ל דבכה"ג המלוה נאמן בשטר או במשכון דגם במלוה ע"פ בכה"ג י"ל דהמלוה נאמן חף להוציא משום דהלוה בטענתו משיס עצמו רשע. ואמתי דכיון דעדיין לא נתן לו הרבית א"כ חף דמי"מ חף דאין הלוה עבר עוד בלאו דלא חשימון בלוה ליכא משיס עצמו רשע דעבר על לפני עור מ"מ טענתו טענה ולא שייך אין אדם משיס עצמו רשע כיון די"ל דאין רוצה ליתן הרבית להמלוה ולעבור על לא חשיך דהיכי ד"ל דרצונו לעשות תשוב' ל"ש אהמע"ר וכמבואר בקדמונים ז"ל. ומעתה ב"ד אי נימא דהוי כבנוי ומוליחין הא"ר מהלוה כבר עבר הלוה לאיסורא ובטענתו א"כ משיס עצמו רשע דאף בחבך רבית אין הלוה עובר מ"מ עבר על לפני עור דעת רוב הפוסקים הקדמונים ז"ל ובראש"ס ר"מ ז"ל מוצא דבריו בתום ז"ל ע"ז דף כ"ב דאף באיסור דרבנן שייך לפני עור ואינו נאמן להשביע לתלוה המכחישו. אולם שזה האחרון יש לדחות ולומר דבזה הזמן דקילי להו איסור אבך רבית ולא ידעו ולא יבינו ובחשכ' יתהלכון לא שייך אין אדם מע"ר וכדפסקין לענין פסול עדות דכל דלא משמע לאינשי איסורא אינו נפסל. אולם באמת א"ל לזה בקמיימת וכ"ל ודו"ק :

**אחר** כחבי זאת תלאתי להראב"ד ז"ל בהשנותיו פ"ד מה"ל מלוה ולוה שכ' על מה שכ' הרמב"ם ז"ל שם דבטען שטר זה רבית הוא וכדומה דיש מהגאונים ז"ל שכתבו דלריך המלוה ליטול ב"מ וז"ל הרב ז"ל כתב זה בתשו' והיתה השאל' שטען הלוה לזמן ואפשר שלא אמר הרב ז"ל אלא על אותה הטעמי בלבד לפי שב"א מתפריטי בזה וסומכין כו' מדברי אלה ז"ל נרא' בעליל דס"ל דעיקר

ובלא"ה

## מלחמות אריה

א) ראיית מו"ח ז"ל הוא דהיכי דאיכא עדים אמריס הראשון פטור מקרבן שבועה כיון שאין תפסיד כלל ע"כבישת עדותו כמו דאיתא בזה"י בשבועות ל"ג דפריך התם הש"ס ראשון' אמאי חייב הא קיימי שניה קמן ומשני כיון שהי' קרובין בנשותיהן כו' ע"ש והנה כאן איני לריך לחזור מהדראשונות מה שכתבתי לעיל ס"י י"ט בהגה"ה מל"א על מה שפסקיטי בהא דאמרינן בפי' אמתו לו ומודה ר"מ לחכמים שאס אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור דאי בפי' אמת לא נתכוונתי לעדות ע"ש דמיפוק ל"י דבלא"ה פטור דהא איכא הני עדים דע"כ יודעים מהה תהעדוטה שהי' שם בשעת מעשה וע"ז כתבתי דל"ל לשיטת התום' דמייירי דבשפה שחבטו אותו להעיד עדיין לא העידו ובכה"ג חייב ע"ש ועתה התכוונתי דזה ליתא דהא בזה"י אמרינן התם בשבועות דכל היכי דאיכא עדים אמריס פטור א"כ הקושיא במקומ' עומדת וכאן אין לתרץ דמייירי שהעדים הללו קרובין עתה בנשותיהן דאי אפשר להעיד על נוף התעש' דבכה"ג נרא' לי דאין צידם ע"י עדותן לחייבו קרבן שבוע' כלל. דהנה לכאור' יש להקשות דכיון דכשאומר לא ידעתי חייב קרבן שבועה א"כ הא הוי נוגע בהגדת עדותו דמוכרח הוא להעיד דירא שיחייב ק"ש וביחוד לפת"ש התום' בכריחות שם דלפ"ז דקיי"ל דחייבי חטאות ואשמות אין ממשכין אוחן מ"מ כשעדים מחייבין אותו אשם לר"מ ממשכין אותו ע"ש בודאי קשה דהוי נוגע ועכ"ל דכל עיקר הטעם דנוגע פסול לעדות

**ובלא"ה**

כחילו יש לנו הוכחה שהעדים מעידים וזה לא מהני עבודת להוליא ממון דבהעדאת עדים צעין דוקא שיעידו העדים לפני הב"ד ולא מהני הוכחה ורוב שהעדים מעידים דגם מפי כתבם לא הוי עדות אף שע"י הכתב יודעין הב"ד צבירור שהם מעידים. דלא מהני רק כשהב"ד שומעין מפי העדים ורק לכיון דהוי כמו שחוקר' עדותן בב"ד וחשיב כאילו כבר העידו אז צטעה שחתמו ואלו דנין כעת רק אם השטר אמת והעדים א"כ העידו אז לזה מהני מה"מ הרוב דל"ח לזייף דזה לא חשוב עדות גוף הממון ורק אם העדים העידו ולזה די הוכח' ורוב שאין זה עדות גוף הממון ועיין בתשו' הרמב"ן ז"ל שכי דע"א נאמן לקיים המחקים דגם עד אחד אינו חשיב למשקר ורק שהחור' פסלתו ע"ע. ולכאור' מה בכך מ"מ למה נאמן הרי החור' פוסלתו. אמתם ביאור דבריו הוא ג"כ על דרך זה דהחור' לא פסלה עדות ע"א רק לעדות ממון והיינו לעדות גוף הממון ועדות קיום המחקים לא חשוב עדות גוף ועלם הממון ורק שעי"ז נכח אה"כ לדון על גוף הממון ולזה לא פסלה חורה ע"א מנזה"כ ומלך הסברא גם עד אחד אינו חשיב למשקר ויש לנו להאמינו וכ"כ ה"ה לענין הידוע' שהעדים כבר העידו לא צבי שני עדים דוקא דזה לא חשיב עדות גוף הממון וכ"ל בשם הרמב"ן ז"ל והוספתי לומר דאף לדעת החולקים על הרמב"ן ז"ל וס"ל דאין ע"א נאמן לקיים המחקים עיין בחו"מ סי' מ"ד מ"מ זה אינו רק משום דס"ל דע"א חשיב למשקר אבל ענין רוב והוכח' ברורה שפיר מהני בכה"ג דל"ח עדות גוף ועלם הממון ולכך מה"מ לא צבי קיום וכ"ל ודו"ק :

**אמנם**

כל זה אינו רק כשמקיים המלוה חת"י הלוה נאמן לטעון הכל במנו דמזויף ואף שהמלוה מכר השטר אה"כ וקיבל דמיו לריך להחזירם דרק חפיהם שלא בעדים מהני בזה וכמבואר וכ"ת שגה בזה במה"כ שדן לומר דלא חשוב מנו דירא לומר מזויף שמה יקימנו ואשחמיתתו' דין מפורש דגם בשטר גמור שאינו מקיום מודה בשטר שכתבו לריך לקיימו דכל שלא קיימו נאמן לומר פרעתי במנו דמזויף ואף אמתה ורביה נאמן לטעון במנו עיין בטוש"ע חו"מ סי' פ"ב ע"ס ורק כשמקיימו יכול לבנות שטרו עיי"ש הרי דקודם שמקיימו נאמן במנו דמזויף ועיין בתומים ז"ל שמיישב באמת דא"ך הוי מנו דינמא דירא שמה יקיימנו המלוה ויתגלה שקרותו [וביחוד דיקשה זאת לדעת הסוברים דאם טען מזויף ונחקקים דאיינו יכול לטעון שוב פרע דהחזק כפרן] ועיי"ש שכתב דהמנו הוא אינו שיטעון מזויף צבירור ורק שהי' יכול לטעון לא ידעתי אם שטר זה אמת ומספק ג"כ לא גבינן צי' ולכך קודם שמקיים שטרו הלוה נאמן וא"ך כשמקיים המלוה אה"כ הרי הוא כשאר שטרות וכמבואר. ואופן הקיום לדעתי העיקר דמהני על ידי דימוי אף בחת"י הלוה ומ"ש מן האחרונים ז"ל דלא מהני דימוי בחת"י אחר דבש"ס אמרינן דלכך מן החורה לא צבי קיום משום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צב"ד מה דלא שייך בחתימת יד הלוה כאשר נרד לעומק הדברים אין מזה ראיה לחלק כדבריהם ז"ל דבאמת גוף דברי הש"ס הנ"ל לריך ביאור דמה ענין הך דדיס החתומים הוי כמו נחקרה עדותן צב"ד להך דלא צבי קיום מה"מ דעיקר הטעם דמה"מ לא חיישין לזיופא דלא חזיק אינש לזייף והך דכחוקר' עדותן צב"ד דאמר ר"ל הוא לענין אחר דהוי כעדות צב"ד וא"י לחזור בהם ומה ענין זה לזה וכבר נתחבטו בזה אחרוני האחרונים ז"ל ולא מלאו ביאור מספיק המתיישב על הלכ. אולם אנכי בחידושי אמרתי צביאור הדבר והוא דהך דלא חשיב אינש לזייף הוא ענין רוב והוכח' ואלו לא ה"י חשוב נחקרה עדותן צב"ד ואינו ידוע שחתמו ורק דהוי אמרינן דעתה בהחתימתם מעידים צב"ד לא היו מועיל בני קיום מה"מ דחשיב רק

כחילו יש לנו הוכחה שהעדים מעידים וזה לא מהני עבודת להוליא ממון דבהעדאת עדים צעין דוקא שיעידו העדים לפני הב"ד ולא מהני הוכחה ורוב שהעדים מעידים דגם מפי כתבם לא הוי עדות אף שע"י הכתב יודעין הב"ד צבירור שהם מעידים. דלא מהני רק כשהב"ד שומעין מפי העדים ורק לכיון דהוי כמו שחוקר' עדותן בב"ד וחשיב כאילו כבר העידו אז צטעה שחתמו ואלו דנין כעת רק אם השטר אמת והעדים א"כ העידו אז לזה מהני מה"מ הרוב דל"ח לזייף דזה לא חשוב עדות גוף הממון ורק אם העדים העידו ולזה די הוכח' ורוב שאין זה עדות גוף הממון ועיין בתשו' הרמב"ן ז"ל שכי דע"א נאמן לקיים המחקים דגם עד אחד אינו חשיב למשקר ורק שהחור' פסלתו ע"ע. ולכאור' מה בכך מ"מ למה נאמן הרי החור' פוסלתו. אמתם ביאור דבריו הוא ג"כ על דרך זה דהחור' לא פסלה עדות ע"א רק לעדות ממון והיינו לעדות גוף הממון ועדות קיום המחקים לא חשוב עדות גוף ועלם הממון ורק שעי"ז נכח אה"כ לדון על גוף הממון ולזה לא פסלה חורה ע"א מנזה"כ ומלך הסברא גם עד אחד אינו חשיב למשקר ויש לנו להאמינו וכ"כ ה"ה לענין הידוע' שהעדים כבר העידו לא צבי שני עדים דוקא דזה לא חשיב עדות גוף הממון וכ"ל בשם הרמב"ן ז"ל והוספתי לומר דאף לדעת החולקים על הרמב"ן ז"ל וס"ל דאין ע"א נאמן לקיים המחקים עיין בחו"מ סי' מ"ד מ"מ זה אינו רק משום דס"ל דע"א חשיב למשקר אבל ענין רוב והוכח' ברורה שפיר מהני בכה"ג דל"ח עדות גוף ועלם הממון ולכך מה"מ לא צבי קיום וכ"ל ודו"ק :

**ומעתה**

לפי' בכת"י הלוה שפיר לא צבי קיום מה"מ דכל שיש לנו הוכח' ורוב שזה חת"י די ואין זה ענין להעדאת עדים דאי לא דחשיב כאילו נחקרה עדותן לא הי' מועיל דהתם צעין שיעידו לפנינו ולא מהני שום הוכח' ע"ז וכ"ל והבן זה וכיון דלא צעין קיום מה"מ שפיר די בקיום ע"י דימוי והבן. ואני מוסיף לומר דאף לדעת הר"ח כהן ז"ל דצטעון מזויף צבי קיום מה"מ ול"ע א"כ בזה הקיום ע"י דימוי מ"מ אינו נאמן שוב במנו דמזויף דברי שהוא מזויף ירא לטעון שמה יחקיים ויהי' נתפס צשקרו והמנו הוא רק שהי' טוען ספק וכ"ל בשם התומים ז"ל וזוה לכ"ע לא צבי קיום מה"מ ומהני שפיר הקיום ע"י דימוי ודוק בזה : ועמה אבוא לבאר דעתי על מה דחידש הגאון מהר"ח כהן ז"ל דאבך רביה שנתן עליו ממר"ס מוליחין מיד הלוה להמלוה דממר"ס הוא כנצוי וא"ר אינה יולאה צדייקים ומטי לה מדין נדויית חתיים שהעלה הט"ז ז"ל דאף דבמתה הבת פסקין דלא ימן אף בנתן שטר לחתנו מ"מ בממר"ס חשוב מוחזק הרי דהוי כנצוי אף לרידן דקיי"ל שטר העומד לבנות לאו כנצוי דמי. והאחרונים חלקו עליו וכתבו דמנדויית חתיים אין ראיה דממר"ס הוי כנצוי דהתם עיקר מה שאנו דנין הוא אם הי' רנון האב להחזיק לחתנו ולכך בממר"ס שנחמייב לכל מי שמוליא חזין שדעתו הי' להחזיק לו מעות הנדוייא. ואמינא להביא ראיה לדברי החולקים ז"ל דאין ראיה מהך דנדוייא לענין אבך רביה מדברי הטוש"ע יו"ד סי' קע"ב שהצאתי דאם מכר לו שט"ח צפחות והמוכר נתערב לו ללוקח צעד החוב דתנאו קיים ואם הי' ריוח הוא של המוכר הרי דאף דלא הי' רק א"ר מ"מ לא חשיב אפוקי אף שמתר לו השט"ח צכ"מ ואלו צנדוייא פשיטא

**מלחמות אריה**

משום דחשדינן שמשקר מחמת הנגיע' א"כ הכא דאיכא שני עדים כשרים שיודע העדות שוב אין לחוש למשקר ולפי' ליכא למימר שהמה קרובין להחובע או להנתבע דא"כ איך יכולים לחייבו קרבן שצופה דלמא משקרי הני עדים כדי שיהי' מוכרח להעיד וכל דאיכא איזה חשש שמעידים מחמת קורבה פסולים כמו דאמרינן בש"ס ופוסקים דעדים הקרובים לערב פסולין ללוה כיון דזה נוגע לקרובו ולדעתי זהו קושיא אלימתא ונע"ג :

# שאלות ותשובות סימן צו רצה קרד

דאס תכר וגתן לו לחתנו בעד הגדוניה שט"ח של אחר בכתיבה ומסירה דאס מתה הכת אינו חוזר דאין לך החזיק לו יותר מזה דגם במסר ליד שלישי להרויח לטובתה אינה חוזרת ונכתן לו שט"ח של אחר בכ"מ הרי זה כאילו מלוה לזה לימן המעות לחתנו ודו"ק. ועיין בצעה"ת ז"ל שכ' לענין אבך ריבית בשטר דלא מגבינן ב' דשטר העומד לנכות לאו כגבוי דמי וכ"ש האי דאיסורא הוא ולא ניתן לכחוב ועיין במל"מ ז"ל פ"ד מהל' מלוה ולוה שנתעורר ע"ז מפ' איזהו נשך רף ס"ב דאמרי' מאי קסבר שטר העומד לנכות כגבוי דמי והא עברי איסוריהו ואי לאו כגבוי לא עביד ולא כלום אף דהוי באיסורא וגדמק לישב הדבר. אולם לדעתי אין כאן קושיא לזה דהתם מירי לענין לאו דלא תשימון דלפי המסקנא באמת עובר תיכף משעת שימה לדין וא"כ גם לפי הס"ד דאי לאו כגבוי דמי לא עביד ולא כלום היינו דבעינן ענין בהשימ' ואי נימא א"כ דשטר העומד לנכות בכ"מ כגבוי דמי עשיית השטר חשוב ענין שימה דלחפ"ס ור"נ"ס ללוה ולהלות ברבית זה חשוב שימה וכמו אס כבר נתן לו הרבית דפשיטא דגם לפי הס"ד נגמר השימה אף דע"כ יל"טך להחזיר לו הרבית למ"ד יולאה בדוייניס כיון דנתיב' הוא גמר המדובר בכ"מ וכמו כן עשיית השטר דבכ"מ כגבוי הוא :

**שוב** ראיתי דעכ"ל כן דאף לא נימא לחלק לענין שטר העומד לנכות אי כגבוי דמי בין ניתן לכחוב ללא ניתן לכחוב מ"מ הרי לא שמתעין להו גם לב"ש דס"ל דכגבוי דמי רק שטר העומד לנכות וברבית הרי אין השטר עומד לנכות כלל ול"מ לפי' המוס' דהך אוקימתא אזלא אליבא דר"א דר"ק יולאה בדוייניס אלא אף לפירשי' ז"ל דאזלא אליבא דר"י דאינה יולא בדוייניס ואי הוי כגבוי היינו א"כ מוליאין ג"כ מיד לזה למלוה אמת דחשיב כאילו כבר נתן וכמו בא"ר לפ"ז לדין מ"מ איך תוכל לומר דהוי כגבוי משום דעומד לנכות אחרי דאינו עומד לנכות רק אס יהי' כגבוי והא בהא תליא זה ודאי בורכא הוא וכמובן אלא ודאי כג"ל דהתם לענין לא תשימון לפי הס"ד אין דין רק דכיון דשטר כגבוי בכ"מ חשיב עשיית שטר שפיר ענין שימה וכנ"ל והבן זה :

**ובה** אמינא ליישב דעת ר' ישעי' ז"ל שכ' דאף דתחיל' אין לריך קנין מ"מ היכא דתפס שטרא לריך קנין דשטר העומד לנכות לאו כגבוי דמי ואף דאכן קיי"ל בשטר העומד לנכות דלאו כגבוי דמי זה אינו רק בתמו בעליהן עד שלא שמו דאזו מסופקים אי ונתה ונחבעל השטר כתובה משא"כ כשלא נולד ספק בחוקפו של שטר והקשו עליו מסוביגא זו דא"כ דמסיק לענין רבית דכ"ש שטר העומד לנכות לאו כגבוי דמי ולפי הנ"ל נימא והתבונן. דהנה לריך לכאור' להבין החילוק של הרי"ז ז"ל דהרי עיקר פלוגמיהו דב"ש וב"ה דב"ש ס"ל דכגבוי דמי היינו דעד עתה הי' אלוניו כגבוי דעתה הרי נולד הספק אולי נחבעל ורק דכיון דעד עתה הי' כגבוי אינו יכול להוליא השט"ח מחזקתו שהי' גבוי אס לא ברבר ברור וע"כ דלכ"ה גם קודם שנולד הספק ל"ח כגבוי ול"ל דביאור דבריו ז"ל דלכ"ה היינו רק דכל שלא בא עדיין לדי גביה לא חשיב כגבוי אבל אח"כ כשבא לדי גוביינא באמת חשוב כגבוי משעה שנתן לו השטר ולכך לענין התחיל' שפיר לריך קנין דכיון דלא נולד הספק בהשטר כשבא לדי גבוי נעשה גבוי למפרע ולא מהני תחילה שלא בקנין. ומעתה לענין לאו דשימה לפי הס"ד דבאמת אין השטר עומד לנכות ורק דאמרינן דכיון דענין שטר הוי גבוי בכ"מ חשיב שימה וזה א"כ לא שייך רק למ"ד ש"ה לנכות כנ"ד דעתה הוא חשוב גבוי אבל אי לאו כגבוי דמי עתה ורק דאמרינן דאחר שבא לדי גביה הוי גבוי למפרע ל"ח ענין שימה שעתה אינו חשוב גבוי ולא יבא לדי גבוי לעולם ודוק כי זה נכון

וכת"ש הנ"י בשם הרשב"א ז"ל דלא חסיק אדעתיה שיטלם לו בכה"ג וא"כ לפי דברי השומר שלא הי' רק ב' הכפל של המפקיד והו"ל א"כ הודאת בע"ד וכמו דקיי"ל בהך דאומר לא לוימי כאומר לא פרעתי דמי. ועלה על לבי דבאמת לא חשיב הודאה רק כשטען דבר לחובתו אבל כשטען טענה לפטור עצמו לא מקרי הודאה גם אם יולא מזה חוב לו מלך אחר שלא כוון רק לפטור א"ע ולא נחכוין א"כ להודאת חוב. והך דאמר לא לוימי ובאו עדים שלוה ופרע דמשבינן ל"י הודאה שלא פרע היינו טעמא דכיון דאין מהימנין להעדים שלוה ופרע הי' לו לפטור עצמו בטענה אמיתית שפ"ע משא"כ בהך דשומר לרמב"ח דעל הך דכפירי' לא מצע"י שלא הי' יכול לפטור א"ע בטענה אחרת שידוע לנו שהיא אמיתית אלא שגם בטענת שקר אחרת לא הי' יכול לפטור א"ע כיון דמייירי שהי' זו לכפירה קמן וכת"ש החוס' ז"ל בצ"ק דף ל"ז דהיכא דליחא קמן פטור לרמב"ח דליחא ל"י נגו שהי' יכול לטעון על הך דכפירה ג"כ שנאנסה וכדומה. ולפי"ז מ"מ ל"ל לרמב"ח דס"ל דבעינן כפירה והודאה במקל"ת דלענין שקנה הכפל לא בעינן ששילם גם הכפירה ורק זו שננבזה והיינו דס"ל כדך האצביח בשאל שתי פירות ושילם אחת דקני כפילא אף דאטריחוהו לבי"ד מהשני' או דס"ל דמ"מ לא בעינן רק שיטלם ולא אטריחוהו לבי"ד בטענת הנכבה ולא איכפת לן במה שהולך לבא אהו לבי"ד על דבר הכפירה מזה ענין אחר לגמרי (ובראשית ההשקפה' עלה על דעתיה להביא סעד לזה דהרי אין קיי"ל דמשביעינן חותו שבועה שאינו ברשותו וא"כ ע"כ לריך לבוא לבי"ד. הרי דאף שריך לבי"ד מעינן דבר זה בעלמא מ"מ כיון שאינו מעינן השלמותין קנה הכפל וכ"ש כשהטורח אינו רק מלך וענין אחר לגמרי. אולם זה אינו דהפס אינו ביד השומר ליטול ממנו הטורח הזה משא"כ בהך דכפירה (וכמונן) דאל"כ יקשה דממ"י אי לא שילם בעד זו שכפר לא קנה הכפל דאטריחוהו לבי"ד ואי שילם ליכא שבוע' גם אם לא הי' משלם עבור שטען שננבזה דלרמב"ח יציק שבועת שומרין היא רק מטעם גלגול שבועה ובגלגול בטענת ספק אם רולא לשלם העיקר אין לחייבו על הגלגולים וכמבואר בסיומן ל"ד :

**עוד**

אמינא דאף לרמב"ח נהי דליכא שבועת השומרין מה"מ בלי כפירה והודאה במקל"ת מ"מ חייב לשבע שבועה בנק"מ מדרבנן דהרי חזינן דגם בשילם משביעינן אותו שבועה שאינו ברשותו הרי דמלך התקנה חייבהו לשבע אף שאינו רק טענת ספק וה"ה א"כ לרמב"ח לענין כל שבועות השומרין היכא דליכא כפירה והודא'. ואין לומר ולחלק דבשבוע' שאינו ברשותו מטעם אחר תקנו דאדרבה כיון שמשלם אף שהוא שומר חסד דפטור בגניב' חשו שבאמת היא ברשותו ועיניו נתן זה דז"א דהרי הש"ס שם פריך מהך דמלוה על המשכון שמלך הדין חייב לשלם עיי"ש וה"כ דעיקר הטעם מהתקנ' היתה משום דהיא דבר שאין המפקיד יכול לידע וה"ה א"כ לשאר השבועות וכני"ל ועיין בפוסקים ז"ל שכתבו בהך דברים שאין נשבעין עליהן דמ"מ לריך לשבע שבוע' שאינו ברשותו שהיא מתקנת חז"ל ואף להחולקים היינו משום דלא תקנו בדברים שפטרה תורה וז"א רק לדירן דבכל הדברים חייבה התורה שבועת השומרין ובהך פטרה משא"כ לרמב"ח דלא חייבה התורה כלל בלי כפירה והודא' דרק מטעם גלגול היא פשיטא דייל דחכמים תקנו שיטען אחר שלא פטרנו תורה ורק שלא חייבו וכמונן. ודו"ק

**ועפ"י**

אמינא ליישב מה שנתקשתי לפת"ש החוס' ב"מ דף ל"ה בפלוגתיהו דר"י ורבנן בהך דשוכר פרה מחבירו והשאי"ל לאחר ומתה כדרכה דלרבנן שואל ישלם לשוכר ולר"י משלם לבעלים הראשונים ואין לומר דטעמא דר"י

שהוא קשה לברר אמרינן לדעת הנותן כשהחנאי תלוי בדבר שהוא אללו כג"ד שלא ילטרך בירור עדים ויהי' נאמן בשבועה עכ"פ. הנה בנ"ד שהי' השט"ע הנהוב כחיקון מהר"ם ז"ל הנה התקנה מפורשת שהי' נאמן בשבועה ודוק בכ"ז כי קלרתי :

**סיומא**

דחך פסקא לדעתיה אחרי שבדתי דלענין שנו"א א"ר מיד הלוא פשיטא דלא אמרינן דממר"ם כג"ד וכנ"ל הנה אם לא נתקיים חת"י הלוא דהלוא נאמן במנו דמזויף א"ל ליטבע לא הרוחתי על זמן שנחן שטר דאף אם הי' ריוח א"ל ליחן לו לדעת הרא"ש ז"ל דזה הוי כשאר א"ר דאין מו"ליחין מיד הלוא. אמנם אם יקיים המלוה חת"י הלוא אף אם ע"י דימיו וכנ"ל דאין על המלוה שכבר מנח וקיבל הדמים רק שיה' א"ל שבועה רק כשיטבע הלוא לא הרוחתי מקודם דאחר שמוחזק בשבועתו יכול לומר קי"ל כדעת הרמב"ם והנ"י ז"ל וכנ"ל. ומובן דגם אם לא נתקיים חת"י הלוא אין הלוא נאמן במנו רק היכי שלא הודה שכתבו מקודם שטען טעמא אבל לא כשהודה מקודם ולאחר כ"ד טען דהו"ל מנו למפרע דל"א וכמבואר. זו"מ מ"ש כ"ת דהחומים והנה"מ ז"ל כתבו דשט"ע שלנו הוי כ"ש בו לאמתו וליכא שבועה כלל לא אדע' אנה מלך כן בדבריהם ז"ל שהם לא אמרו רק דשט"ע שלנו דינו כמו שטר גמור כזה כל אחד נזהר שלא להניח ודינו א"כ דאי טען אשחבע לי לריך לשבע ואי לא טען לא טענינן ל"י וכמרומה שהטומע מפי הבאון מלאנו נ"י טעה והרב נ"י לא אמר רק שיוכל להשביעו אי טען אשחבע לי שלא נאמר הטעם משום דדינא דמלכותא דינא. וכאשר דחה זה באמת החומים ז"ל ואם הרב נ"י אמר שהב"ד משביעינן אותו לא אוכל להלוס כוונתו דאם מניחים שטר כזה גם שבועה לית וכמו בכת"י דיכול לעטון פרעתי בדבר הנביית סוב קודם שבועת לא הרוחתי כבר נהגו כל ב"ד שבישראל שאין מעיילים קב"ח בשבועה זו כנראה שכן הי' התקנה של מהר"ם ז"ל ואנח מנהגא ידענא :

**ודענין**

שהי' להלוא דינא דבר מנרא לענין קנית שט"ח בפחות הנה מדינא נ"ל דהעיקר כהש"ך ז"ל החולק על המבי"ט ז"ל דאין להלוא דרב"מ. אולם גם לו נחזיק זה לספק פלוגתא דרבנותא הנה בספק מלרן מוקמינן בחזקת הלוקח ואין הטעם דהלוקח חשיב מוחזק דהרי ע"ז דינן אם הוא קנאו או המלרן ורק שהלוקח ודאי והוא ספק וכמו שביאר המהרי"ט ז"ל ואנכי המתקמי דבריו דכיון דנגד כ"ע היא ודאי קנאו ע"ז שטען מלרנתו לברר שהוא מלרן ויאל תכלל שאר אנשים שהלוקח ודאי נגדס ואין לרין א"כ אם בעל העראטע נקרא מוחזק דמ"מ הוא ודאי והלוא ספק. ובלא זה גם לדעת המבי"ט ז"ל יראה דזה לא שייך בממר"ם שהלוקח נעשה מלוה הראשון ולא אחי מחמת"י דמוכר מזה החייב עצמו מתחלה לכל מי שיו"לאנו. וגם התקנה אחי נסתפק אם הי' בכה"ג ויען כי גוף התקנה אינה אללי לא אוכל להחליט אם כה ואם כה את כל זה ראיתי להשיב לכ"ת הנלפע"ד והנני מוחס בברכה ידירו :

**סימן צו**

צ"ה יוס י"ד חלול מאסף לחדשי תרל"ג לפ"ק. לכבוד הרב המחור ומנהיר עיני חכמים בהלכה מפורסם בתורה בחסידות בקודש נאדר לכל חסידים הדר אבד"ק דזיקוב נ"י :

**ע"ד**

אשר שאל מר ממנו לרמב"ח דס"ל דר' שומרין לריכין כפירה והודאה במקל"ת. דאין יפרנס משנת"ס דר"ש המפקיד שילם ולא ראה ליטבע ונמלא הגנב דקנה הכפל דהרי היכי דליכא שבועה לא מקני ל"י כפילא

דרי' משום דא"ל פתמי נבך שהשאל שילם לך דהרי איבעי' ליה לרמב"ח בבבל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי ונימ' באגרה פרה מפלמא ואינסבא אליבא דר"י דאי שואל הוי מייב בתתה כדרכה והתם לדירה ליה משלם דהוי בצעלים ורק דעיקר הטעם לר"י משום דא"ל דל אנת ודל שבועתך דס"ל דבשבע' היא דקני להך פרה עיין בדבריהם ז"ל. והקשיתי דכיון דרמב"ח ס"ל דבעינן כפירה והודא' בתקנת ואליה ליכא שבועת השומרין כלל א"כ נהי דנאמר דעירי שבוטע ג' פרות והיא כפרה באי כו' מ"מ איך נוכל לומר דבזה יהי' שייך תשלומין דבפלה להמשיכר צעלים הראשונים משום דא"ל דל אנת ודל שבועתך דהא לפי טענתה אין כאן שבוטע' כלל שהרי היא אומרת שלא נחן לה רק ב' פרות וכי בשביל שהיא טוען שקר ומגלגל עלי' שבועת השומרין ירויה עי"ז התשלומין דאי לא הוי שבוטע' הוי התשלומין של השוכר ואף אי נימא דכיון שאללנו בספק תוקמינן הפרה בחזקת מרא קמא מה שיש לבגטע שוד מ"מ הרי גם לפי דברי הצעלים קנה נשעת מיתה להכפיר' של השוכר נולד אחי"כ ואם הוי' תודה לו לא הוי שבוטע עליו שנאנס' וזה דבר שראוי לפורר עליו ולפי הניל נימא דמ"מ הוי' לריך ליטבע גם לרמב"ח מתקנת חכ"ל וא"ל ספיר דל שבועתך. ועדיין לא ניחא לי דכיון דבשבע' רבבן לא אמרינן מתוך שאינו יכול ליטבע משלם וגם לא נחמי' לנכסי' איך נימא דלא קני רק אחר השבוטע' וכ"ז כתבתי ע"ד פלפול לפי דברי כת"ה אולם אחר ההתבוננות לדעתי קושיא מעיקרא לימא דהרשב"א ז"ל לא כתב כן רק כשיש עדים שאנו יודעין דבירור שפטור וליכא חיוב בשום פנים אבל היכא דליכא עדים אף שא"ל ליטבע ספיר קנה הכפל שאולי יודע בעלמו שמייב וראי' מהך דנשבע ואח"כ שילם דקיי"ל כרבא בב"ק דף ק"ז והכפל של השומר וה"ה וכ"ש בזה וז"ב. ועכ"ל לפ"ז דהא דקנט הרשב"א ז"ל ויש עדים שנאנס' לאו ברקא נקט ולא פירש יפה דבאמת בעינן לזה שהי' עדים ששמרו כראוי וכאורחי' ג"כ שלא הוי' פשיעה ושלם שלא בו יד דאל"כ אף אי נימא כדעת הקדמונים אלו ז"ל דהיכא שיש עדים שנאנס' אין לריך ליטבע כלל דשלא פשע ושלא שלח יד אינס רק מטעם אגב. עיין ברא"ש ז"ל בסיגיא שומר שנטר לשומר מ"מ קנה הכפל כיון שיש תקום חיוב וככ"ל מהך דנשבע ואח"כ שילם ודוק:

סימן צח

ב"ה רישא חרל"ד.

אשיב ואומר שלום לכבוד הרב וכו' כ"ש מ' מנחם מענדיל נ"י יושב על מדין ומורה בלדק לעדתה בק' דוקלא. **מכתב** יקרמו עם שאלתו שאלת חכם בדבר המשפט אשר הקריבו לפניו השיגה ידי:

תוכן

השאלה באחד שפסק לו חמיו בהתנאים שטר שלם זכר ועתה צעת חלוקת העובון בא חתנו ותובע באמרו שחמתו ז"ל קיים הבטחמו ונתן לו שטר שלם זכר ולא ידע היכן הוא והביא עדים שהעידו שראו אללו השט"ז מחמתו וגם ע"א אשר הוי' חמוס עליו זכר היטב אלא שאינס יודעין סך החוב שהי' כתוב בהשטר עכ"ל דברי השאל':

תשובה

נהה אם לא הוי' לרון רק על סך החוב הוי' לדעתי ראוי שינחן לו כפי המנהג דמסתמא חייב עלמו לכחוב שטט"ז כפי המנהג ואדעתא דמנהגא חייב עלמו לכחוב השטר ומסתמא כן עשה וכחב השטר לא פחות ולא יותר. ובנוף המנהג ראיתי מנהגים חלורים דבהרבה תקומות כותבין החוב בשט"ז מאלה מסך הגדה שנתן לבתו ובתקומות אחרים ראיתי שכותבין מאלה מהחוספת כחובה ומסתמא בשטט"ז כותבין

כפלים נהרא נהרא ופשוט' ובכ"מ אשר נודעתי כותבין שיוכלו ליחן לה בחלק ח"ז או ש"ז חוץ מספרים וקרקעות ועיין בתשו' ב"י שכתב דהך חוץ מתקרקעות הוא רק מוסב על בית דירה ולא על בתים שעומדין רק לשכירות והנכס' ומטעם זה ראיתי ושמעתי כי הרבה ב"ד נהגו בזה לפשר בין הבת והבנים ובתקום שאין מנהג יש לומר ממסתמא יד בעל השטר על התחתון' ומנהג התקום שם בסביבות תקום משכן כבודו לא אדע. ומתלוצץ הוי' איפוא לתקור ולדעת דבירור מנהג התקום שם לרון ע"פ אחרי שעינינו ראות שינוי המנהגים וככ"ל. אמנם באמת הנדון שלפנינו מלך אחר יש לרון דכיון שאבד השטר יש לחוש לפרעון ואף שהוא בחוץ זמנו דהזמן הוא לאחר מיתה פסקין בחו"מ ס' מ"א סעיף ד' דאם הוי' לו חוב על חברו בשטר ואבד השטר והרי העדים קיימין אס טען שפרע הר"ז נשבע היסת אף שהיא תוך זמנו דכיון דנפל איתרע. האמנם כי בש"ך ז"ל הביא דהראב"ד ז"ל חולק וס"ל דכיון דהעדים קיימים אמרינן דל שטרא מהכא וגובה בהעדים אחרי שהוא ח"ז אך מ"מ פשיטא דאינו יכול להוליח ב"ד מיד היורשים אחרי דהוי' פלוגתא דרבותא ורק דנ"מ היכא שהוא מוחזק או שיתפוס כל חר כדיני' המבואר בכללי תפיסה עיי"ש. חולם גם בכה"ג שהי' הבת מוחזקת יש לרון כדון השאל' שלפנינו גם לדעת הראב"ד ז"ל מלך העדות בעלמיתו דהעדים אינס מעידים רק שראו בידו פעם השטר שלם זכר דזה העד שאומר שהוא הוי' מעידי החמיי' ליה רק ע"א ואין זה עדות מספקת דאחרי שלא נתכוונו בשעת ראיית השטר להעיד אף שיאמרו שהכירו החתימות יש לומר ולחוש דשמא מזויף הוא והי' נדפסה להם שהוא חמ"י אחרי שלא נתכוונו להעיד ומלחא דלא רמיא על אינש לאו אדעתא לראות ולהבין היטב בט"ע גמור. ועי' בת"י ז"ל כרימות דף י"ב שכתבו דכל עדות כל שנתכוונו בשעת ראי' להעיד לית עדותן עיי"ש אלא שמדברי הפוסקים ז"ל יראה שלא תפסו כן להלכ' ומבואר בחו"מ ס' ל"ז ע"ש ומדברי הש"ס בב"ק דאמרינן אי דידעי עדים מה כתיב ב' נכתב לי שטרא אחרינא אין ראוי דהתם נתכוונו לראות להעיד עכ"פ לחייב את השורף וכמובן. אולם מלבד שיש לומר דאין כאן מחלוקת רק שיש חילוק בין שבאים להעיד לאלתר ובין שבאים להעיד לאחר זמן וכדמחלקין הכי בשטר שיכול להזדייק ל-ח' דאחר זמן חיישינן שהי' כתוב בו תנאי ושכחו וה"ה דיש לחלק היכא דלא נתכוונו בשעת מעשה כלל והת"י ז"ל מעירי לאחר זמן עיין בדבריהם ז"ל. הנה גם אם נאמר דגם לחמ"ז יכולין להעיד מ"מ פשיטא לי דבכה"ג שריך עיין והתבוננות לקיים ולהכיר בט"ע החתימות שאינס מזויף א"י להעיד אח"כ אם בשעת מעשה לא נתכוונו כלל לכ"ע. ומנהג דכיון דנפל איתרע וחיישינן יותר ועי' בחו"מ ז"ל ב"מ בסוגי' דמלא שט"ח שכתבו דכיון דנפל חיישינן לזיופא כהך דמנח יד' אזורקא דפרק גט פשוט ולא מהני קיום ואף שרוב הקדמונים חלקו עליהם בזה וביחוד אגן להראב"ד ז"ל קיימין דס"ל דנפל לא מרעי רק חזקת השטר וע"כ דלא ס"ל כהתום' ז"ל בזה דאי' דנפילי' הוי ריעותא כ"כ דלא מהני קיום כלל כ"ש דהו"ל לומר דמרע לחזקת א"א פורע תוך זמנו וכמובן. מ"מ זה אינו רק כשבאים לפנינו ומקיימים חמ"י בתורת. עדות משא"כ כשלא נתכוונו להעיד כלל בשעת מעשה דבזה גם החולקים ז"ל יודו דחיישינן לזיופא והי' דומה קלח והמה שלא נתכוונו לא עיינו ודקדקו היטב וככ"ל ודוק:

אולם

אחר ההתבוננות יש ליחן תקום לחביעת וטענת הבת לדעת הראב"ד ז"ל דכיון דלרעתו ז"ל מה שנאבד אינו מרע רק חזקת השטר וכל היכי שיכול לבנות בלי השטר שפיר גובה א"כ ב"ד כיון שיש שטרות החנאים שבו נאמר שאבי הבת חייב לתת שטר ששם זכר וקנו עיר

מידו א"כ י"ל דל שטרף רש"ז והעדים מהכא והרי הוא גובה בשטר התנאים ואף דהוי קנין דברים שקנו ממנו שיחייב עצמו בשטר דמבואר דלא מהני מ"מ כיון דתנאים שלנו נכתב בלשון חיוב תהני וכדקיי"ל לענין קנין חתן לדעת רוב הפוסקים דלא מהני דהחליטו האחרונים ז"ל דהיינו שהי' בלשון חיוב תהני שמשעבד גופו ואם מת גובה גם תשיורשים עיין עליהם ובמק"א העליתי דבתנאים לענין קנין חתן או קנין דברים גם היכא דלא נכתב בלשון חיוב דלא תהני ויכול לחזור בו זה אינו רק כשחזר בו קודם הנשואין אבל היכי שנשאת חייב לקיים הבטחתו מטעם שכירות דשכר פעולה אין לריך קנין ונחמייב כשהו עשה פעולתו וכת"ש הרא"ש ז"ל בע"ז לענין חתן עיי"ש :

**ולכאורה**

עלה על לבי לומר לפ"ז דגם להחולקים ז"ל דס"ל דבאבד השטר אף שהעדים קיימים ואומרים שהוא בחוך זמנו ל"מ דכיון דנפל איתרע לגמרי שפיר גובה בכ"ד דעיקר הא דאמריין דנפל איתרע הוא משום דכיון דלא נזכר לשמרו יש הוכח' דפרעו וכדומ' ואף דהעדים קיימים ויודעין שהוא תוך זמנו מ"מ הי' לו לשמור שטריו אולי ימותו העדים או ילכו למדה"י ומדלא שומרו איתרע מה דלא שייך בכ"ד שיש בידו שטר התנאים שיוכל לגבות בו וכי"ל וליכא א"כ ריעותא במה שאבד ולא נזכר לשמור השטרות ש"ז. אמנם אחר העיון ראיתי דז"א דזה ברור אללי דאם לא נתן שטע"ז כפי שהתחייב את עצמו וזה בא לגבות בשטר התנאים א"י לגבות כל החוב רק כפי שהי' שזה השטר אז בעת שהי' חייב לכתוב לו שלא הי' שזה כ"כ שהי' זמנו אחר מיתה וגם הי' בו תנאי שאם יתנו לו הבנים כחלק שלם זכר לא יוכל לתבוע יותר והי' אפשר שלא יבוא כ"כ על חלקו. ואף שעתה הוא שזה כל דמי החוב מ"מ אין לנו לדון רק כפי שהי' שזה בשעת חיובו וכאלו שרף אחר השטר הזה אז דאמריין להשטר אז בעת ההיזק כמה הוא שזה למכור בשוק וא"כ כיון שיש כ"מ שפיר הי' לו להזהר בשמירת השטר ש"ז ומדלא נזכר יש הוכח' שפרעו אף שלא הגיע זמנו לדעת החולקים אלו ז"ל דאיתרע לגמרי ואינו גובה כלל. ומעתה סיומא דהך פסקא דאם היורשים מוחזקין א"י לגבות מאומה ומשום דהאי פלוגמא דרבותא וכי"ל אולם היכי שהוא מוחזק תכבר או שיחפוס ויעטון קי"ל כדעת הראב"ד ז"ל א"י לגבות מ"מ רק מה שהי' שזה השטע"ז אז בעת החיוב למכור בשוק דזה יכול לגבות ע"י שטר התנאים ואמריין א"כ לדעת הראב"ד ז"ל דל שטרף מהכא והרי הוא גובה בהתנאים אבל אינו יכול לגבות כל החוב דעל זה שהי' בידו שטר ש"ז ליכא עדות מספקת וכאשר תלתי אמורה למעלי ראש והללפע"ד כתבתי :

**סימן צט**

**בשים**

דפסחים דף ע"ו אמר רב בשר שחיטה שמן שללאו עם בשר נבילה כחוש אסור מ"ט מפעמי אהרדי ולוי אמר אפי' בשר שחיטה שללאו עם בשר נבילה שמן מותר מ"ט ריחא בעלמא וריחא לאו תלתא הוא כו' מתיבאי אין לולין שני פסחים כאחד תפני התערבות מאי לאו תערובת טעמים קשיא ללוי לא תפני תערובת גופין ה"כ מסתברא תרתני סיפא אפי' גדי ועלה הי' אמרת בשלמא כו' אלא תפני תערובת טעמים מה לי גדי ועלה מה לי גדי וגדי כו' ינמא תיהוי תיובתא דרב כו' כגון שללאו בשתי קדירות שתי קדירות ס"ד אלא איתא כעין שתי קדורות כו' ע"ש. והנה אכן פסקינן בטוש"ע יו"ד סי' ק"ח להלכה דבדיעבד בילה נבילה פס שחיטה מותר דריחא לאו מילתא כלוי ומ"מ לכתחילי אסור לללות ודעת רביס מהפוסקים ז"ל דגם בשניהם כחושים אסור לכתחילי והקשו

עליהם מדברי התוס' שכתבו אהא דמקשה לימא תיהוי תיובתא מהך דאין לולין שני פסחים כאחד אדרב דהומ"ל בשניהם כחושים והתם מייירי דאין לולין לכתחילי ומוכח מדבריהם ז"ל א"כ דגם לרב מותר בשניהם כחושים אף לכתחילי וכ"ש לרידן דפסקינן כלוי. והנה לכאור' עלה על לבי לומר לפת"ש הרשב"א ז"ל דאף הי' נמא דגם ללוי לכתחילי אסור מ"מ א"ש לריד' הך דאין לולין דאין אסור משום חשש תערובות גופין ולא משום תערובת טעמים דאף לריד' דריחא לאו מילתא הוא אסור מ"מ לכתחילי דפסחא היתר היא לבני החבורה שנמנו עליו וכיון שאין בו רק טעם משהו מותר אף לכתחילי עכ"פ. והנה דבריו ז"ל אינם מובנים דהרי אכן קי"ל דהיתר בהיתר לא בטיל וא"כ הי' הך דפסחא חשוב היתר אדרבה גרע עפי' דלא בטיל כלל דהו"ל היתר בהיתר וגם בדיעבד הי' לן לאסור וכמדומה לי שמלאתי אח"כ למ"ז רש"י ז"ל שהרגיש בזה **והנראה** בזה דהנה אכן קי"ל דגם כיבוי בשבת וכמו כן גם גרם מחיקת השם שרי עיין ש"ס דשבת דף ק"ך ואנכי אמרתי דלאו דוקא בהני תרתי אלא בכל האסורים גרמא שרי. וראי' ברורה לזה מהא דלריך קרא לענין הטלת מום בצבור דגם גרמא אסור וכדילפינן מנין שלא יתן דבלה ע"ג אזנו כרי שיבא הכלב ויטלנו שלאמר כל מום לא יהי' בו ומוכח דאי לאו רובא הי' מותר דגרמא שרי בכל איסורין והא דבשבת ובמוחק השם מלריכין קרא להיתר גרמא בשבת דכתיב לא תעשה עשי' היא דאסור הא גרמא שרי ובמחיקת השם דכתיב לא תעשון כן לה' אלקיכם עיין בש"ס בשבת ס"ג דנראה דאי לאו קרא היינו איסורים גרמא ז"ל דדוקא בזהך תרתי מחיקת השם ומלאכת שבת הי' לאו מיעוטא היו גרמא אסור במחיקת השם משום דכתיב אבד תאבדון לא תעשון כן לה' אלהיכם וכיון שכן י"ל דכל שחשוב קיום מצוות איבוד בע"ז אסור לעשות בשם ופשיטא דבע"ז אין חילוק אם מאבד בידים או ע"י גרמא. ובשבת ב"כ הו"א דכיון דהשבת' ממלאכה בשבת הוא זכר למעשה בראשית דביום השבת שבת וינפש גם גרמא אסור דכל מעשה בראשית נעשו ע"י גרמא דבדבר הי' שמים נעשו אבל בשאר איסורים גרמא שרי ומשום"ה לריך קרא בהטלת מום לאיסורא והנה קי"ל דהמוליא פסח מחבור' לחבור' נפסל מטעם יולא וכמבואר בש"ס דפסחים דף פ"ה וברמב"ם ז"ל פ"ט מהק"פ ומעתה י"ל כיון דבשעת הללו' עדיין חשוב היתר דהיתר היא לבני החבורה שנמנו עליו ול"ש א"כ ביטול דהיתר בהיתר לא בטיל שפיר ללוי אף א"כ דגם לריד' אסור לללות איסור והיתר יחד לכתחילי דאף דריחא לאו מילתא הוא מ"מ משהו מיעוהו היו ואסור לבטל איסור לכתחילי מותר בהך דשני פסחים אף לכתחילי דבשעת הללו' אין כאן איסור ביטול לכתחילי דהיתר בהיתר לא בטיל כלל ורק דאח"כ בשעה שלוקח לחבורה שלו דהבליע' נעשה יולא נעשה איסור דלאסר לכל גם לבני החבורה שנמנו עליו שנפסל ביולא ואז א"כ הוי עיקר הביטול וזה לא חשוב רק גרמא דכל שנעש' אח"כ תמילא אחר שכבר סילק ידיו ל"מ רק גרמא ואין לאסור א"כ משום מנכסל איסור לכתחילי דבכל איסורים גרמא שרי וכי"ל והבן כי זה עלה עמוקה. ולפי"ז י"ל דדעת הפוסקים ז"ל ה"ל דלענין לכתחילי אין כ"מ בין אחד שמן לשניהם כחושים דגם בשניהם כחושים משהו איכא והא דנקט בשר שמן דמפתגי אהרדי היינו דבזה גם בדיעבד אסור דאיכא טעם גמור משא"כ בשניהם כחושים דלא הוי רק משהו מותר בדיעבד ולרידן דאסור רק לכתחילי וכלוי אין חילוק דגם בשניהם כחושים משהו איכא ואסור לכתחילי ומ"מ שפיר הקשו התוס' דטוקי הך דאין לולין שני פסחים בשניהם כחושים דכיון דלא הוי רק משהו מותר בפסחים אף לכתחילי דלא שייך אין מנכסלין איסור לכתחילה וכי"ל לדעת

לדעת הרשב"א ז"ל :

**אולם**

באמת גוף סברת הרשב"א דפסח חשוב היתר כיון שמותר לבני החבורה שנמנו עליו לא זכיתי להבין דמ"ת לבני החבורה השניי איסור הוא והרי חרומה בחולין חשוב איסור בהיתר אף שמותר לכהנים דמ"ת לישראלים הוא איסור בהיתר. ויותר מזה הנה גם בנדר מדבר אחד ונתערב אלו דנין מענין ביטול איסור בהיתר אף לכל העולם היתר הוא ומ"ש הך דפסח דאף לבני החבורה שנמנו עליו היתר הוא מ"ת להחבורה השניי איסור בהיתר הוא ולע"ג. ויען כי לא אוכל לבנות על יסוד שלא נתברר לי אשר ע"כ אמיל ליישב דברי הפוסקים ז"ל הנ"ל שלא יקשה עליהם בהחוס' ז"ל הנ"ל באופן אחר. והנה אנכי הקשיתי ואח"כ הוגד לי שכבר הרגיש בזה הל"מ ז"ל דמאי פריך בש"ס לרב דמ"ל גדי וגדי מ"ל גדי וטלה הרי רב ס"ל כר"י דמין צמינו במשהו וא"כ י"ל דאשמעינן דלא דוקא גדי וגדי דהו"ל מצ"מ דגם אי ע"י רישא נבלע משהו אסור אלא אף גדי וטלה דהו"ל מין בשאינו מינו אסור דריחא מבליע בנותן טעם. אולם הדבר נכון דכיון דמתני' מיירי לענין לזלות לכתחלה א"כ שפיר פריך מאי לי גדי וגדי ומ"ל גדי וטלה דאף אי נימא דל"ה רק נשטה מ"ת ממילא ידענו דגם גדי וטלה אסור לכתחלה דאין מצטלין איסור לכתחלה. אולם באמת אין כוונתו לבטל ורק דמ"ת אסור לכתחלה וכאשר האריכו בזה האחרונים ז"ל וטעם הדבר דאף דהוי דבר שאינו מתכוין מ"ת אסור דהוי לי פסיק רישא. והנה יודע דעת הערוך ודעמ' ז"ל דפ"ר דלא ניחא לי' מותר דכל שאינו נהנה כלל לא איכפת לן מה שהוא פ"ר ומעתה י"ל דקושיות החוס' ז"ל הוא כך דהו"ל בשניהם כחשים דכיון דלא מפטמי אהרדי אינו נהנה כלל בהביטול וכיון שכן אי לא הוי רק משהו ה' מותר צמין בשא"מ לכ"ע גם לכתחלה דכיון שאין כוונתו לבטל הו"ל דבר שאינו מתכוין ואף דהוי פ"ר מותר כיון שאינו נהנה ופ"ר דלא ניחא מותר וכנ"ל וא"כ שפיר אשמעינן מחמתיו לרב דלא מצע"י גדי וגדי דהוי מצ"מ דלא צויל אלא אף גדי וטלה אסור דריחא מבליע בנו"ט ואין רא"י מדברי החוס' ז"ל א"כ דבשניהם כחשים מודה רב דמותר ונ"ל לפ"ז דהא דנקט רב בשר שחיט' שמן ומשום דמפטמי אהרדי היינו משום דבשביל זה אסור כולו דבשניהם כחשים גם אם אלא יחד אינו אסור רק כדי נטילה וגם ל"ל לדעת הפוסקים ז"ל אלו דהא דאסרינן לכתחלה היינו נשום לכתחלה חיישינן לרב דאמר רישא מלתא היא ומבליע בנו"ט ורק דריעבד סמכינן אדלוי דריחא לאו מילתא היא ולא משום דמשהו מיהו איכא ואסור לבטל לכתחלה דבכה"ג שאין כוונתו לבטל וגם אינו נהנה כיון ששניהם כחשים מותר אף דהוי פ"ר ובל"ז עכ"ל כן לפי הנ"ל דהך דשני פסחים הו"ל איסור בהיתר דללוי גם לכתחלה מותר וכמוכח ודו"ק :

**ועדיין**

כ"ך לבאר דהרי רב ס"ל כר"י דדבר שאינו מתכוין אסור וא"כ מה בכך ששניהם כחשים והו"ל פ"ר דלא ניחא לי' מ"ת הרי לדרי"י דשא"מ גם בלי פ"ר אסור. אולם באמת כבר כתבו האחרונים ז"ל דלמ"ד מצ"מ לא בטיל טע"כ לאו דאורייתא דאין ללמוד מניעולי נכרים ד"ל דחיישינן שמה ישחמש בו צמינו. ונודע דעת החוס' ז"ל בצבורות דף כ"ד ועוד מהקדמונים בדברבנן גם ר"י מודה דשא"מ מותר וכל היכי דאין לאסור משום פ"ר מותר כן עלה לכאור' על לבי אמנם אחר העיון מלבד דגוף הדבר שכתבו דלמ"ר מצ"מ במשהו טע"כ לאו דאורייתא אינו נכון לדעת דאף דליכא למילף מנע"י י"ל דילפינן ממשרה וגם מנע"י נוכח ללמוד לפת"ש החוס' ליישב מה שהקשו דאין ילפינן טע"כ בצור מנע"י דנזיר ק"ל משאר איסורים דה' ג"כ כלי יין שהאריכה החורה

הכשר משום נזיר ובנזיר אין לחוש שיחמש בו צמינו. הנה עיקר ביאור דברי האחרונים ז"ל אלו היא עפ"י דברי הרשב"א והר"ן ז"ל דלענין שיחמש הטעם לא לריך ליתוד דהטמאים לאסור לירן ורוטבן וקופה שלהם ורק דאי לאו דילפינן טע"כ מנע"י הוי אמילא דבטל ברוב זה ילפינן מנע"י דכל שנגש הטעם אסור זה לא נוכל ללמוד למ"ד מצ"מ במשהו דצמינו בל"ז דטע"כ אסור מקרא דהטמאים כו' וכיון שכן שפיר לריך לבוא לידי ביטול מה"ת גם אי מה"ת לא הוי טע"כ ע"פ. אמנם אחר ההצבונות א"ל לכ"ז דעיקר איסור ביטול איסור לכתחלה אינו רק מדרבנן וכל דאין לרון משום פ"ר מותר גם למ"ד דשא"מ אסור וכנ"ל בשם החוס' ודעמס ז"ל והבן זה : ולפי הנ"ל אמילא להוסיף ולומר דאף לדעת החולקים על הערוך ז"ל דגם פ"ר דלא ניחא לי' אסור ז"א רק באיסור תורה אבל באיסור דרבנן גם הם יודו דפ"ר דלא ניחא לי' מותר. דעיקר סברת מחלוקתם ז"ל הוא לרעתו דעיקר ענין פסיק רישא היא דכיון דאי אפשר לזה בלא זה הכוונה האחת עלתה לשניהם ולכן ס"ל להערוך ז"ל דהיכא דלא ניחא לי' שאינו נהנה כלל מהדבר עיקר הכוונה היא ע"כ להדבר שעושה בשבילו ולא לזה שעושה ממילא דאחרי שאינו נהנה כלל בלי ספק שלולי תכלית הדבר שעושה ומכוין לה לא ה' עושה. והחולקים ז"ל דעתם דמ"ת שציון ששניהם חלוים זה בזה הו"ל גם בכה"ג כוונה במקל"ת להאיסור וכעין סתמא זה ל"ש א"כ רק באיסור תורה משא"כ באיסור דרבנן דגם לר"י דס"ל דשא"מ אסור מותר בדברבנן וע"כ היינו משום דלא אסרו חז"ל כלל כשאינו מכיון להאיסור גם בפ"ר דלא ניחא לי' אין לאסור דנרא' בעליל שחינו מכיון לזה ולא אסרו חז"ל א"כ וכנ"ל ונכונים איפוא דברינו דביאור דברי החוס' הנ"ל לכ"ע ודו"ק בזה :

**והנה**

אנכי במידושי הקשיתי על הר"ן ז"ל בנדרים דף נ"ב שכתב דעיקר הטעם דדשיל"מ מצ"מ לא בטל היא משום דכיון שיש לו מתירין הו"ל כעין היתר והיתר בהיתר במצ"מ דגם לרבנן לא בטיל כיון ששניהם צמין וגם בעל"פ עיי"ש והקשיתי דכיון דע"כ גם הוא ז"ל סובר סברת דעד שחאלנו באיסור כו' דמה"ע דשיל"מ גם בספיקא דרבנן מחמירין ועכ"ל דהא דהולך הר"ן ז"ל לבוא לענין ביטול מטעם אחר הוא משום דלדעתו ביטול חשוב היתר ולא שייך לומר עד שחאלנו כו' דגם עתה אוכל בהיתר וא"כ יפלא לפ"ז דאמאי אסור לבטל איסור לכתחלה דאחרי דהביטול הוא היתר גמור למה יאסור לכתחלה. ואמתי' דזה אינו דאם תאמר שיהי' מותר לבטל האיסור הדר הו"ל כעין היתר דיש לו מתירין ע"י ביטול ולא יועיל כלל הביטול ועיין בר"ן ז"ל בנדרים שם דהיכא דיש לו מתירין לע"ע ולא רק לאח"ז כיון דדמי יומר להיתר גם דבר שאינו מתכוין לא בטיל עיי"ש. ואמנם לפ"ז היכי שאין כוונתו להביטול הו"ל למימר דמותר לכתחלה דכיון דהביטול מלך עצמותו לא ה' לנו לאסור לכתחלה דביטול היתר גמור וכנ"ל ורק דאנו אומרים דאם יהי' מותר לבטל הדר הו"ל כהיתר בהיתר וכנ"ל ואין לנו לאסור א"כ רק היכא שכוונתו לבטל דכל שאסור לבטל בכוונה חו לא חשוב יש לו היתר וכמוכח. ולפ"ז הדק"ל דמאי פ"ר גדי וגדי מ"ל גדי וטלה דבגדי וגדי גם אי רישא מבליע רק משהו אסור לרב מצ"מ במשהו משא"כ בגדי וטלה דהוי מבשא"מ אי לא חשיב רק משהו מותר ואף לכתחלה אין לאסור דכיון דאין כוונתו לבטל מותר לכתחלה אף בשמן דהו"ל פ"ר דניחא לי' כיון דהביטול בעל"פ היתר גמור היא וכנ"ל : והנראה בזה דהנה בש"ס דמנחות דף כ"ב מסיק דכי קאמר ר' יהודה מין צמינו לא בטיל ה"מ היכי דאפשר למיהוי כוותי' ור' חסדא ס"ל דבתר מבטל אזלינן דכל שאי אפשר למבטל להיות כבטול בטיל ור' חנינא

חנינא ס"ל להיפוך דבחר בטיל אזלין ונבילה אינה בטילה בשמיטה דאפשר לנבילה שחששה שמיטה לבי מסרחה והנה רב דאמר בחולין דף ק' דחתיכה של נבילה כו' דאוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה ע"כ כרב חנינא ס"ל דבחר בטיל אזלין ולפ"ז דהך דלילות שני פסחים אי נימא דריחא לא הוי רק משהו ה' מותר גם במב"מ אף לרב דס"ל מב"מ במשהו ומשום דבזה אי אפשר לבטל להיות כמבטל דעד שיסרח יהי נותר ולשריפה קיימא וא"כ א"נ דמשום תערובת טעמים עכ"ל גם בגדי וגדי דריחא נותן טעם נמור ושיפיר א"כ פריך מ"ל גדי וגדי מה לי גדי וטלה ודוק. וז"ל לפ"ז דהש"ס דהכא ס"ל דרב ס"ל דנותן טעם לפנעס מותר דאי ס"ל דנוטל"פ אסור עיינש"ס דע"ז דף ס"ו דמספקא לן בזה עכ"ל דלא בעינן כלל לדידי' לענין מב"מ שיהי' אפשר להיות כוותיה דאל"כ למה נבילה בשמיטה אסור במשהו הא א"א לתיסוי כוותי' דגם לבי מסרחה לא פקעי איסורא דנוטל"פ אסור ועיין בש"ס דע"ז כס דלרב ששת רק בשרצים ס"ל לרב דנוטל"פ אסור. ולפ"ז אתי שפיר והבן :

**ועדה** על לבי לומר עוד דהנה אכן קיי"ל דכ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור אבל כ"ט בר נ"ט דהתירא מותר ודגים שעלו בקערה של בשר מותר לאכלם בכוח ועיין בפוסקים ז"ל שבארו הטעם דכ"ט בר נ"ט הוא טעם קלוש ואינו יכול לחול עליו איסור בצ"ח אבל לא נפקע שם איסור ממנו ע"ז ולכן כ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור עיין בדבריהם ז"ל ולפ"ז יש לומר דאף דלפי ה"ל ע"כ ס"ל להש"ס דלרב ריחא מבלע בנו"ט וכנ"ל מ"מ י"ל דאינו רק טעם קלוש כעין כ"ט בר נ"ט ומ"מ שפיר אסור דכ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור ולפ"ז ה"ס הא דנקט אין לזלין ליבנה דלכתחלי דבדיעבד היכי שכל אחד אוכל שיעור שלא נבלע בו כשיעור בליעה מהפסח האחר מותר בדיעבד ומשום דעשה דאכילה פסח דוחה איסור הקל דחלי ביעור דבזה אין חילוק בין חולין לקדשים וכנ"ל דכיון דהוי טעם קלוש דאינו יכול לחול עליו שם איסור חדש דמה"ט כ"ט בר נ"ט דהתירא מותר אין לומר חע"ג: דזה חשיב חלות איסור חדש שיאסר ההיתר וכיון שכן הו"ל רק חלי שיעור דאיסורא בעלמא הוא ונדחה מפני העשה דממור אף בקדשים וכנ"ל כן עלה לכאור' על לבי. אולם אחרי אשר ההבוננתי ראיתי דזה אינו דאכן לרב קיימינן ורב ס"ל באמת בחולין דף קי"א דדגים שעלו בקערה של בשר אסור לאכלם בכוח דגם איסור חדש יכול לחול על טעם קלוש עיין בש"ס ובהוס' שם ד"ה ולא היא כו' וא"כ אף אם נימא דריחא לא הוי רק טעם קלוש מ"מ בקדשים חע"ג וכמונן והקושיא א"כ במקומ' עומדת דלמה חק אין לזלין הא גם בדיעבד אסור וע"כ צריך לרמוק דאף דחקן ליבנה דלכתחלי מ"מ י"ל דאף בדיעבד אסור וכדמלינו עוד בח"זה מקומות בש"ס וכידוע למעיין :

**וע"פ** הדברים האלה האיר ה' את עיני לבאר דברי רבינו הרשב"א ז"ל שהבאתי בפתח דברי שכ' דאף אי גם ללוי אסור לכתחלי עכ"פ מ"מ לא שייך לדידי' לומר דהך דאין לזלין ב' פסחים הוח משום תערובות טעמים דפסח היתר הוא לבני החבורה שנמנו עליו ואין לאסור ללוי דס"ל ריחא לאו מלמא הוא אף לכתחלי ותמהתי דהרי לבני החבורה האחרת איסורא הוא ומה בין זה לתרומ' ותר' עמש"ל ולפי ה"ל התימא דכוונה אחרת יש בדברי רבינו ז"ל החבונן. דהנה אנכי בארתי ענין טעם קלוש דכ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור ודהתירא מותר דטעם הראשון היולא מהחתיכ' הוא הרוטב וטעם השני בנ"ט בר נ"ט הוא הטעם היולא מהרוטב ומה"ט כ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור דהטעם הראשון הוא הרוטב הוא גופו של איסור דהטעמים לאסור צ"ח ורוטבן כו' והא דבעינן לענין טעם הראשון לטעם כעיקר הוא רק כשנבל ברוב דנמבטל ורק שנגש הטעם

**והנה**

כבר העירו בזה המפורשים ז"ל דאינימא הטעם בהך דב' פסחים משום תערובות טעמים למה נקט במתני' ליטנא דלכתחלה הא גם בדיעבד אסור לרב והנה אי נימא דגם לרב לא הוי רק בליעת משהו ורק דמייירי במב"מ דלא בטיל לדידי' ה' מקום אתי ליישב ולומר דא"ש הא דמותר בדיעבד בהך דפסחים אף במב"מ גדי וגדי. והיא עפ"י מ"מ התוס' בפסחים דף כ"ט דהא דאמרינן אתי עשה דפסח שיש בו כרת ודמי עשה דהשלמה דאף דליה בעידנא מ"מ שפיר דוחה דדוקא בליית דחמיר בעידנא אבל עשה דחמיר דמי עשה הקל בכל עיני' והפי' לא הוי בעידנא עיי"ש ואנכי בארתי טעמים וגימוקס דהנה עיין עשה דוחה לא תעשה אינו מלך הסברא דעשה חמיר טובא ורק דבזה"כ היא בכלאים בליית דדמי ולכך אמרינן חין לך בו אלא מרשו דדוקא היכא דבעידנא דמיעקר לאו מקיים העשה וכהך דכלאים בליית העשה דוחה הל"מ משא"כ חמיר דדוחה הקל דהיא מלך הסברא אין סברא לחלק בין היכי דהוי בעידנא נשלא בעידנא כיון דמ"מ אי אפשר לקיים החמור בלי שיעבור על הקל מוטב שיעבור על הקל. ובזה מיושב דלא יקשה דהרי בש"ס דזבחים דף ז"ז פריך אהך דנקדש להיות כמוה שחם פסולה היא חפסול דנית עשה דאכילה קדשים וידחה ל"ח ואמר רבא חין עשה דוחה ל"ח שבקדשים. ואתאי דמי עשה דפסח עשה דהשלמה שהיא עשה דקדשים. ובזה אתי שפיר דעיקר הא דאינו דוחה ל"ח שבקדשים נלמד מעלם לא חשברו בו בפסח אף בעלם שיש בו מוח ולא אמרינן דידחה עשה דאכילה הפסח הל"מ דלא חשברו בו ומזה אין ללמוד רק דבזה"כ בקדשים לא יילף מכלאים בליית דמפני עשה נדחה ל"ח דחמור. אולם עשה החמור דדוחה הקל מלך הסברא אין לנו לחלק בין חולין לקדשים וא"ש. ועדיין צריך ביאור דלפ"ז היכא שנבלע פחות משיעור כזית הו"ל דעשה דאכילה קדשים דוחה איסור הקל דחלי שיעור שאינו רק איסורא בעלמא וסחמא אמרינן שאם פסולה היא חפסול. אמנם גם זה נכון דבקדשים כיון דחתיכה עלתה נעשה נבילה עיין רשב"א ז"ל בחידושו למ"מ חולין כל שנבלע בנו"ט נאסר כולו והו"ל שיעור שלם והיכי דהוי כולו פחות מכזית ליכא עשה דאכילה קדשים דאכיל' הוי בכזית אמנם כל זה כשנבלע בנו"ט אבל היכי שלא נבלע רק משהו אף במב"מ למ"ד דלא בטיל מותר בדיעבד דעשה דוחה איסור הקל דחלי שיעור דבמשהו לא אמרינן חע"ג וכמ"ש התוס' והקדמונים ז"ל עיין עליהם וא"ש הא דחקן רק אין לזלין ב' פסחים דמשמע רק לכתחלי דבדיעבד מותר לפ"ז דלא הוי רק משהו וכנ"ל ובגדי וגדי



# שארות ותשובות סימן צט ק

## רצה קדו

דתיא וספיק' אסורה ומשני אחי' לספק טריפה ופריך  
מסיפא דמתערב' באלף כולם אסורות בשלמא ספק יו"ט  
ספק חול הוי דשילי' אח"א ספק טריפה דבר שילי' מ  
היא ותיבטל ומבואר דספק טריפ' לא חשוב ישלומתירין  
כיון שאין ההיתר עתיד לבוא בידאי :

**והנה** לכאור' עלה על לבי דמהש"ס הג"ל אין ראוי  
דהנה בענין הא דדבר שילי' לא בטיל יש שני  
עמתי' דרוב הקדמונים ז"ל כתבו הטעם דעד שתאכלנו  
באיסור תאכלנו בהיתר. אולם הר"ן ז"ל חדת לן דהיתר  
בהיתר מבצ"ת לא בטיל מה"ת אף לרבנן כיון ששום בעל  
וגם במין ודשילי' אסורו חכז"ל ללא בטיל כיון ששום גם  
קלת בעלם שיהי' היתר לאחר זמן ודמי קלת להיתר בהיתר.  
והנה לדעתי יראה דהא דאין רוצין לרון דגם היכי שאין  
הנחיר יבא בודאי יהי' חשוב דשילי' ללא בטיל הוא רק  
מטעם דעד שתאכלנו כו' דיש לומר כיון שאפשר שיהי'  
היתר אין לסמוך על הביטול דעד שתאכלנו כו'. אולם  
לטעם השני דשילי' דמי קלת להיתר בהיתר פשיטא  
דהיבא שילי' בודאי בטל דכיון שעמה הוא איסור וגם  
לאח"כ לא יהי' היתר בודאי אין לו כלל שם היתר ולא  
חשוב כלל שזה בעלם והנה בש"ס דביבא שם מסיק ר"א  
לעולם ספק יו"ט ספק חול ורק דברשילי' מ ספיקא דרבנן  
לחומרא וז"ל ע"כ דלפי הס"ד ס"ל דאף דשילי' מ ספיקא  
דרבנן לקולא ע"כ דלא ס"ל הך דעד שתאכלנו כו' דלפי'  
פשיטא דהי' לנו להחמיר בספק דרבנן דה"ה וכ"ש הוא  
מהא דלא מהכי ביטול דשילי' מ דהתם י"ל דלא חשוב  
איסור כלל דתצטל ומ"מ אמה אומר דמוטב שיאכלנו  
בהיתר גמור ומכ"ש א"כ דאין לסמוך להקל בספק דרבנן  
דלגד אחד יש איסור וכמובן וע"כ דלא ס"ל להס"ד הך  
דעד שתאכלנו כו' כלל והא דקאמר דבספק יו"ט ספק  
חול א"ש דלא בטיל הוא רק מטעם הטעם השני דדמי  
להיתר בהיתר וא"כ שפיר מקשה בספק טריפ' דיתבטל  
דלפי טעם זה לא חשיב דשילי' כשאין לו היתר בודאי  
וכנ"ל ודוק :

**אמנם** אחר ההתבוננות יש לומר דגם הס"ד לא פליג  
אסברא דעד שתאכלנו באיסור כו' דמברה  
פשיטא וצור' הוא ורק דס"ל דהא דספיקא דרבנן לקולא  
אינו משום דלא הוי רק איסור דרבנן לא חשיב לספק  
ורק דעל הספק לא גזרו ואסרו חז"ל מתחיל' שלא אסרו  
רק הוראי ועיין בס' מב"א ז"ל שכ' כן ליישב דעת הרמב"ם  
ז"ל בספר המצות שלו דעל כל איסור דרבנן עובר על לאו  
דלא חסיר ותמה עליו הרמב"ן ז"ל דלמה א"כ ספק דרבנן  
להקל הא הוי ספק תורה דמגד הספק שהיא איסור איבא  
ל"ת ותיירך הוא ז"ל לדעתו כנ"ל דהספק לא אסרו חז"ל  
וליבא א"כ לא חסיר. ולפי' ספיקא דרבנן הוא היתר גמור  
ולא שייך לומר עד שתאכלנו כו' דגם עתה היתר גמור  
הוא דלא נאסר כלל. ולפי' ראיות הש"ך במקומה עומדת  
וכמובן. והנה ה"כ ז"ל הקשה דלמה הולך לרון דביבא  
של ספק טריפה בטל משום דאין היתר עתיד לבא בודאי  
דבמת"כ מותר דאם לא תחי' או לא חטיל ב"ס שפיר  
מהכי הביטול ואם יתברר שאינה טריפה הרי היתר הוא  
וא"ל לבוא כלל להביטול ותיירך בשם משכיל אחד דג"מ  
בביבא ספק טריפה שנוגדה ביו"ט דמכשרה לא בטיל דהוי  
דשילי' מ אחר יו"ט ואשמעינן דבספק טריפה בטיל דאין  
הנחיר עתיד לבוא בודאי עיין בדבריו ז"ל ולפי' נסתר  
ראיית הש"ך ז"ל דגם אי נימא דגם היבא שלא יהי' לאח"כ  
היתר בודאי חשיב דשילי' מ"מ שפיר פריך דתיבטל דמת"כ  
מותר דאם הוא טריפה שפיר בטל ואי יתברר שהוא כשרה  
א"ל להביטול וכקושי' ה"כ ז"ל דאין לומר דמייירי  
שנוגדה ודאי ביו"ט ואשמעינן דגם בכה"ג חשוב דשילי' מ  
אף שלא יהי' לה היתר בודאי דא"כ למה קמי דספיקא  
אסורה

הטעם וכת"ש הרשב"א ז"ל בחידושו לחולין אבל הטעם  
הראשון צפני עלמנו הוא גופו של איסור דהטמאים כו' ולכך  
גם טעם השני אף דהוא קלוש שאינו הרוטב ורק טעם  
יולא ממנה אסור דטעמ' ככל איסורים משא"כ בצב"ח  
כיון שטעמים קלוש מקורם אין איסור צב"ח יכול לחול עליו  
דאין לנו רק בטעם הראשון דהוא הרוטב אבל לא שיחול  
שם איסור חדש על טעם הקלוש היינו טעם היוולא מן  
הרוטב ולפי' אמיינא דדעת הרשב"א ז"ל דללוי תלבד דלא  
הוי רק משוה לא הוי רק טעם קלוש ומ"מ אסור לכתחיל'  
דבאיסורא טעם קלוש אסור ובמשהו א"כ אסור לכתחיל'  
ומפני זה דעתו ז"ל דבהך דפסחיס כיון דמותר לבני החבור'  
שמתנו עליו מותר ללוי גם לכתחיל' ותוכן כוונתו לפי' דכיון  
שהותר תכללו לבני אותן שמתנו עליו לא נלמד מהך דהטמאים  
כו' דטמאים אסורים לכל ואי נימא אף דהרוטב מ"מ אסור  
משום טעם כעיקר מ"מ הטעם הקלוש דהיינו היוולא  
מהרוטב מותר וכנ"ל דמה"ט י"ט צר י"ט בהתירא מותר  
ואף דמ"מ אסור להעלות דגים בכלי בשר לאכלם בכוחה  
לכתחיל' מ"מ מותר לבטל לכתחיל' דגם איסור דרבנן שאין  
לו עיקר מן החור' מותר לבטל לכתחיל' וכ"ש איסור שאינו  
רק לכתחיל' והבן זה :

**ועפ"י** החזיון הזה עלה על לבי ליישב דברי הרמב"ם  
ז"ל שכ' בפ"ט מהמ"א ה' י"ב אחר שהביא דין  
דרשילי' מ ל"ב יראה לי שזה אינו אלא במינו כו' והשיב  
עליו הראשון ז"ל דהא משנה שלימה היא ופירשו דכוונתו  
למשנ' דהנודר מהדבר ונתערב בא"מ בנותן טעם אף  
דגריס הוי דשילי' מ ולפי הג"ל דברי רבינו ז"ל נכוני'.  
עמוד והתבונן דהנה כבר הבאתי דברי הר"ן ז"ל דטעם  
דרשילי' מ הוא משום דהוי כהיתר בהיתר ובארתי דס"ל  
דל"ש לענין ביטול עד שתאכלנו באיסור דביטול לא חשיב  
איסור עמש"ל ובאמת דצ"ל כן דלענין הטעם עד שתאכלנו  
כו' אין לחלק בין מבצ"ת למבש"א"מ ורק לטעם הר"ן ז"ל יש  
חילוק דמבצ"ת שיה ג"כ במין וכמבואר. אולם לכאור' יש  
מקום לומר ולחלק גם להטעם דעד שתאכלנו בין מבצ"ת  
למבש"א"מ והיינו דיימא דכל שאנו צריכין לבוא לידי ביטול  
ברוב ה' : תאכלנו באיסור וא"כ יש חילוק בין מבצ"ת  
למבש"א"מ דבש"א"מ כל שיש ששים הטעם אינו נרגש כלל  
וא"ל לבוא לידי רוב דכיון שאינו נרגש טעם האיסור ל"ש  
טעמ' משא"כ במבצ"ת דהאחד מחוק את חצירו ונרגש  
טעם ורק שאחה אומר דכיון דרוצו היתר הטעם שנרגש  
אינו חשוב הרגשת טעם האיסור א"כ כיון שאחה צריך לרון  
מטעם רוב שפיר י"ל עד שתאכלנו באיסור וכנ"ל. אולם זה  
אינו דגם בש"א"מ צריך לבוא לידי ביטול ברוב דהטמאים  
לאסור לרון ורוטבן וכנ"ל ועכ"ל כסדרת וטעם הר"ן ז"ל.  
ומעמה נכוני' דברי הרמב"ם ז"ל דאיהו סובר כדעת  
הרשב"א ז"ל הג"ל דכל שאינו אסור לכל לא נלמד מהך  
דהטמאים כו' ואין ראוי א"כ מהך דנדר דהתם יש לחלק  
בין מבצ"ת לבש"א"מ לענין הטעם עד שאח' תאכלנו כו' כנ"ל  
משא"כ בשאר איסורים וכנ"ל ומפני זה כתב הרמב"ם ז"ל  
יראה לי דגם בכל איסורים דינא הכי וכסדרת הר"ן ז"ל  
ודו"ק היטב :

## סימן ק

**בשיע** יו"ד סי' ק"ב כתב המחבר בשם י"א דלא אמרו  
דבר שיש לו מחירין רק כשהיתר עתיד לבא  
עכ"פ כו' לפיכך ביבא של ספק טריפ' שנחערב' אינו צדין  
דשילי' מ לפי שאין היתר עתיד לבוא בודאי. ותמה הש"ך  
ז"ל דלמה כתב בשם יש מי שאומר דאין חולק ע"ז וכדמוכה  
בש"ס רפ"ק דביבא דפריך אמ"ר דביבא שנוגדה ביו"ט  
אסורה משום גזירה דפירות הנושרין או משקין שזבו מהא

אסורה דבלא"ה אסורה ודאי כיון שגולדה ביו"ט ואין לומר דמיירי כשגם לענין יו"ט הוי ספיקא ספק יו"ט ספק חול א"כ למה לא בטל להספק שמא גולדה ביו"ט הו"ל להך מ"ד ספיקא דרבנן ולקולא ולענין הספק טריפה דהוי ספק תורה שפיר מהני הביטול מתורת ממ"כ וכנ"ל ודוק:

**ולכאורה**

עדיון יש לעורר לפמ"ש הרדב"ז ז"ל דהיכא שספק לאורייתא וספק דרבנן יחדיו ידובקו גם לענין האיסור דרבנן אזלין לחומרא דכיון דע"כ אהה מחמיר לענין האיסור לאורייתא יהי' זלול לדרבנן אי בזה ניזיל להקל בספקו וא"כ כיון שהוא ג"כ ספק טריפה שהיא ספק תורה גם לענין הספק יו"ט י"ל להחמיר וא"כ א"כ דגם כשאין ההיתר עתיד לבוא בודאי חשיב דשיל"מ שפיר קמני דלא בטיל דאף דלענין הספק טריפה מותר מתורת ממ"כ מ"מ לענין הספק יו"ט י"ל דלא בטיל דהוי דשיל"מ ואין לומר דלא שייך בזה להחמיר בספק דרבנן דקודם שנתערב ל"ה לנו מקום לדון על הספק יו"ט דבלא"ה הי' אסור משום הספק טריפה ואך עתה שנתערב אנו באים לדון דאף דלענין הספק טריפה מותר מתורת ממ"כ מ"מ לא יועיל הביטול לענין הספק יו"ט וע"ז שפיר י"ל דלענין הספק יו"ט אין לנו לדון דהוי רק ספיקא דרבנן וזלול לא שייך בזה דגם הספק טריפה אנו מתירין יהי' מאיזה טעם שהי' דז"א דגם קודם שנתערב הי' לדון להחמיר מחמת הספק יו"ט לענין טלטול דכיון דלריך להחמיר לענין אכילה מחמת הספק טריפה אין להתיר הטלטול שלא יהי' זלול לדרבנן. אולם אחר העיון זה ליתא דאין להחמיר בספק דרבנן היכא שבא ביחד עם ספק איסור תורה רק היכא שהוא ספק אחד הונגע לדאורייתא ולדרבנן דאם לענין האיסור תורה תחוש ל"ד הספק האוסר ולענין הדרבנן תחפוש הג"ד הק"ל יהי' זלול להדרבנן אבל היכי שאינו ספק אחד שלענין הדאורייתא הוא ספק אחר ולענין הדרבנן ספק אחר אף שבאים ביחד שפיר מקלינין לענין הדרבנן דכיון שאינו ספק אחד לא חשוב זלול דאין כל הספיקות שוות ויאמר דעיינו רבנן להקל בספק זה ולהחמיר בהאחר וכמובן וזה ברור. ומעמה אין לומר דב"ד דספיקא בבילה שנתערבה דא"כ דגם באין המתיר יבא בודאי הוי דשיל"מ דלא בטיל משום הספק יו"ט דלא שייך להתיר מתורת ממ"כ דהיכי מיירי דאם הספק הי' שהתרגולות נטרפה בודאי ביו"ט והספק הוא אס הבינה גולדה בעיו"ט והספק הוא א"כ נוגע לדאורייתא איסור טריפה ולדרבנן איסור יו"ט לא חשיב דשיל"מ כלל דלעולם תהי' אסורה דלא מהני לזה י"ב חודש או הטלת ביצים מחדש ואם התרגולות היא ספק טריפה וגולדה ודאי אחר שנטרפ' ורק לענין איסור יו"ט יש ספק אחר ספק יו"ט ספק חול אין לדון להחמיר כלל לענין הספק דרבנן דיו"ט כיון שאין הספקות אחר וכנ"ל והבן:

**ועדיין**

יש לעורר לפת"ש הפוסקים ז"ל דבינה של ספק טריפה אף שיש ספק ראולי גולדה קודם שנטרפה התרגולות אין להתיר מטעם ס"ס דשמא אינה טריפה ושמא הבינה גולדה מקודם שהספיקות המס' בשני גופים בהבינה ובהתרגולות וא"כ שפיר יש לאוקמי הא דקמני וספיקא אסורה בכה"ג שנטרפה התרגולות ביו"ט ספק טריפה ויש ספק ג"כ על הבינה אי גולדה ביו"ט חו בעיו"ט ומ"מ חסורה באכילה מחמת ספק טריפה דזה לא חשיב ס"ס וכנ"ל וגם בטלטול יש לאסרה מחמת הספק יו"ט דהספק הזה אי גולדה ביו"ט או בעיו"ט היא ספק אחר לדאורייתא ולדרבנן דאין להקל גם לענין הדרבנן וא"כ א"כ דגם באין המתיר עתיד לבוא בודאי חשיב דשיל"מ א"כ ג"כ הא דנתערבה אפי' באלף לא בטיל דשיל"מ לא בטיל ואסור משום אספק יו"ט דלא שייך להתיר מתורת ממ"כ דאחר יו"ט וכשנתברר דאינה

טריפה יהי' מתורת ומדלא מוקי לה בכה"ג מוכח דכל שאין המתיר יבוא בודאי ל"מ דשיל"מ וראיית הש"ך ז"ל א"כ קמה גם נכבה. והנה לכאורה אי"כ דבינה דמתיליד האידנא מתחמול במרה לה א"א לומר דנטרפה ביו"ט ויש ספק אי גולדה בעיו"ט קודם שנטרפה או א"כ ביו"ט דא"כ למה אסורה דהרי גם אי גולדה ביו"ט אינה אסורה משום טריפה רק מדרבנן דכיון שנגמרה מתחמול קודם שנטרפה אף שגולדה א"כ ליכא רק איסורא דרבנן וכאשר החליטו הפוסקים ז"ל ומתמו על הש"ך ז"ל שכתב בסי' פ"ו דגם בזה אסורה מה"מ עיין בדבריהם ז"ל וכיון שיש ספק שגולדה ג"כ מקודם הו"ל ספק דרבנן ולקולא. אמתם באמת כבר העליתי במידושי דהיכי שחז"ל נזרו משום חשש שלא יעבור על איסור תורה אין להקל בספק משום ספיקא דרבנן לקולא ומשום דכיון דלענין האיסור ספק תורה ספיקא לחומרא מה"מ א"כ גם בספק גזירת חז"ל במקומה עומדת שיבא לעבור על ספק איסור תורה והבאתי ראיות לדבר וביחוד הבאתי ראוי ברורה לזה מהא דפליגי רבי ורבנן אי גזרו על שבות ביה"ש והרי שבות לא נרע מאיסור דרבנן והלכה רווחת בישראל דספיקא דרבנן לקולא ועכ"ל דכיון דכל השבותין המה גזירות חז"ל שלא יבא לידי איסור תורה אין רוכבין ע"ג בהמה שמא יחמור וזמורה אין עולין באילן שמא יעלה ויתלוש וכדומה אין לדון להקל בספיקן משום ספק דרבנן להקל ובנ"ל:

**ועתה**

ראיתי דמסוביגא דבינה מוכרע ג"כ לומר כן דקאמר לבשלמא לרבה דאמר משום הכנה הו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא. ויפלא ולרבה מי ניחא דהרי גם לדידי' רק ביו"ט אחר שבת או בשבת אחר יו"ט בינה אסורה משום איסור דאורייתא דהכנה אבל ביו"ט ושבת דעלמא איסורא היא רק משום גזירה דיו"ט אחר שבת או שבת אחר יו"ט ולמה א"כ ספיקא אסורה חלא ודאי כנ"ל דבגזירה שגזרו חז"ל שלא לבוא לידי איסור תורה ל"ש להקל בספק מפאת דספיקא דרבנן להקל דגם על הספק איכא הגזירה וטעמה כנ"ל. והא דפריך למ"ד דבינה אסורה משום גזירה דפירות הנושרים או משקין שזבו אף דפירות הנושרים או משקים שזבו משום שלא יבא לידי איסור תורה נזרו ואמרו חז"ל פירות הנושרים שמא יעלה ויתלוש ומשקים שזבו שמא יסחוט היינו משים דבאמת בבילה ל"ש טעמם של הגזירות הנ"ל וכדפריך בש"ס לעיל שם היא גופא גזירה ואין ניקוס וננזור גזירה לגזירה ומשני כולה חדא גזירה היא שהיתה בכלל גזירות החכמים אף דלא שייך בהו הטעם וזה דמי לשאר דרבנן דספיקא לקולא וכמובן. ולפ"ז אין להקל בבילת טריפה שבדאי נגמרה קודם שנטרפה ויש ג"כ ספק שגולדה מקודם משום דהוי ספיקא דרבנן דעיקר הא דראסורה גם בנגמרה מקודם היא משום דגזרו אטו לא נגמרה לגמרי וכמבואר בפוסקים וכל כה"ג לא שייך לדון ב' להקל מחמת ספק דרבנן וכאשר בררנו:

**אחר**

התבוננתי ושמתי עיוני על כל הדברים האלה שכתבתי ראיתי דעדיין יש לדחות ראית הש"ך ז"ל הנ"ל. ואשר לא ידק מפורד ידוק מחובר עמוד והתבונן. ותחלה אמינא דהא דאמרינן דאם הספק נוגע לדאורייתא וגם לדרבנן גם לענין איסור דרבנן יש להחמיר הוא רק אי נימא דהא דספיקא דרבנן לקולא היא משום דכיון דכל איסורו אינו רק מדרבנן ל"מ להחמיר מספק דכיון שכן היכי שהספק נוגע גם לענין איסור תורה דאקא חושש להספק אינו יכול להקל שלא לחשוש לענין הדרבנן לנשות ונחלות לקולא דהיי' זלול לדרבנן אבל אי נימא דבאמת גם בדרבנן הי' לנו לחוש לספיקו אי משום דגם בדרבנן יש איסור דלא חסיר או משום דאיסורי דרבנן

# שאלות ותשובות סימן ק קא קב רצה קרח

ס"ת למת והנה במיתת אדם גדול מצינו שהתענו ומקרא מלא כתיב במיתת שאלו ויהונתן ויבכו ויזומו עד הערב ודוד במיתת אבנר לא ברה לחס ביום ההוא וי"ל ב"כ דה"ה בס"ת שגשרף והיינו בזרוע דגם במיתת אדם גדול לא נהגו להתענות ועכ"ל לדעתי זה בעין דווקא שהי' דרך בזיון והיינו בזרוע דוקא וכך דשאלו ואבנר שנהרגו ואך לענין קריעה החמירו חז"ל במת גס במיתת טבעיות עיין בריטב"א ז"ל שם משא"כ חיוב התענית באדם גדול י"ל דאינו רק בדרך בזיון והיינו בזרוע וה"ה א"כ בס"ת אין לנו לומר חיוב תענית רק בזרוע דהתענית היא רק על הזיון ואחר שהוכחתי מדרבי רש"י ז"ל דמיעוט השגחה הוא ב"כ בזיון ויש קצת סמך להמנהג להתענות כשנפל ס"ת לארץ כחבתי קצת סמוכים ד"ל דז"א רק בשנאבד ע"י בזיון אבל על הזיון לבד וכנ"ד א"ל להתענות ואם אמנם אין רא"י לחילוק זה מהא דלא מצינו בשום מקום חיוב קריעה בנפילת ס"ת לארץ ד"ל דקריעה ליכא רק על ענין אבידה ולא מצינו חיוב קריעה על בזיון לבד רק במגדף ומבדך ה' דממור טובא ת"מ י"ל ולחלק בכהי' ואך מ"מ אף שאין רא"י לדבר זכר וממך קצת תיחא איכא וכמובן . והנה מנהגינו שכל העם אשר הי' בבהכ"נ בעת נפילת הס"ת לארץ מתענים יום אחד אבל לא השומעים דאין דומה שמיעה לרא"י וגם אין סמך תענית על השומעים תמה שהתענו על מיתת אנשים גדולים בזרוע דהתם הי' המת מוטל לפנייהם משא"כ בהך דס"ת שגפל שהי' אלס רק שמיעה . ולענין האיש בעלמנו שמחמירי עליו להתענות ארבעים יום ז' והי' וכנראה שמדמה לה להך דחילול שבת המבואר ברמ"א ז"ל או"ח סי' של"ד דיתענה מ' יום בזה ועיין ברמ"א ז"ל ש"כ דיוכל לרחות ליתום החורף ויש מקילים שלא להתענות רק בזה"ב ויראה הטעם דליד לשבת שהיא איסור סקילה ומהא דחשב במ"ק ברה"ס חסידות יתירה דיתבי ארבעים תעניתא דחד יומא איתהפיק ל"י רצועה של תפילין אין רא"י דסתם אדם א"ל לאוס כ"כ דהתם לא היו ענין בזיון ורק שלא קיים המצוה אז ואם הי' הפיכת רצועה של יד לא הי' גס ענין ברכה שא"ל דעל הש"ר לבד הי' לריך לברך וגם אם הי' בשל ראש לדעת רוב הקדמונים ז"ל דברכה אחת לשחיהן ליכא ברכה לבטלה וכמובן ועיקר תענית ר"ה הי' ע"כ על שביטל זמן מה מלכות תפילין או ששום שהי' לבוש התפילין שלא ע"ד מצוה וזה באמת חסידות יתירה ועיין בפוסקים ז"ל שדעת החוס' והרא"ש ז"ל דגם ברכה שא"ל לא היו רק איסור דרבנן וא"כ לכ"ע ובכ' לאנפי קיל איסורו מבזיון ס"ת ודוק ולהלכה בזיון באלה הממחיר ה"ז משבוח ועכ"ז המקיל לא הפסיד ולדעתו איפוא לדינא יש להורות לו כפי מה שהוא אדם בחומר וגם בצורה והנלע"ד כתבתי :

## סימן קב

לרב אחד .

**אחר** הראות הנב"ע נחתי אל לבי לעיין בהתירא דאיתתא דא הנה אחר שבח מהדרעקליע של בית השוטים שמת הזה הוא האיש אשר הי' נקרא שמו שלמה שווארץ רעקטא פרייא העלר והי' מבוטשאן הנה יש שמו ושם עירו והכינוי חשיב כשם אביו וכמבואר בפוסקים ז"ל ואף אי ניתא דזה לא הי' תסל"ת כיון ששאלו עליו בחיים וגם אשתו היתה אללו ואולי הי' אח"כ ע"י שאלה מהמתעסקים הנה נודע מ"ש רבים מהאחרונים ז"ל דיש להאמין לערכאות גס בלי תסל"ת דערכאות לא מרעי נפשייהו לשקרי . האמנם כשאיני לעלמי אינו סומך ע"ז ושדיתי בזה נרגא מלישנא דהש"ס גיטין דף כ"ח דפריך אהך דשמע מקומנטריסין של עכו"ם איש פלוני מת איש פלוני

ב"כ חמור ורק דמתחלה לא גזרו חז"ל רק על הודאי ולא על הספק גם היכי דנוגע גם לאיסור תורה יש להקל לענין הדרבנן דל"ש לפ"ז לחוש לזולת דרבנן אחרי שמתחלה לא גזרו ואסרו את הספק והם אמרו והם אמרו ומה זולת איכא א"כ בזה אחרי שכן רנו חז"ל ורלוס זהו כבודס וז"ב מאוד בסברא . והנה לפ"ז גם א"כ דגם באין המתיר עמיד לבוא בודאי הי' דשיל"מ א"א ליישב אי הך דרפיקה אסורה אחי לספק טריפה הא דתיחא דגם אם נתערבה באלף לא בטיל לדעתי הספק טרפה מותר מתורת מנ"י וכקושיה הל"ז ז"ל ורק דנוקי כ"ל שהי' גס ספק יו"ט ספק חול ולענין הספק יו"ט הי' לפ"ז ישל"מ ונאמר דהא דלא אמרין לדעתי האיסור יו"ט בלא"ה הי' ספק דרבנן ולקולא הי' ששום דכיון דהספק הזה נוגע גס לענין דאורייתא אין להקל גס לענין הספק יו"ט דרבנן משום דיהי' מזולת וכ"ל רק שא"כ דעיקר הטעם דספק דרבנן להקל הי' משום דכיון דקיל איסורו לא משו לספיקו ול"א דחז"ל לא אסרו מתחלה את הספק וכ"ל : חולס אם כה נאמר עכ"ל לפי הס"ד דלא ס"ל כלל ענין וטעם דעד שחאלנו באיסור כו' דאליכ' למה נקיל בספק דרבנן בדשיל"מ דכיון דלא אמרין הך סברא דחז"ל לא אסרו מתחלה רק את הודאי פשיטא דיש לומר עד שחאלנו באיסור לסמוך להקל בדרבנן תחאלנו בהיתר . והא דשיל"מ לא בטיל הי' ע"כ רק מטעם השני דדמי להיתר בהיתר וכ"ל בשם הר"ן ז"ל . ולפי טעם זה אם כן פשיטא דהיכא שאין המתיר יבוא בודאי שפיר בטל וכמ"כ בתחלת דברי אלה ודו"ק היטב בכל זה כי הדברים ברורים למבין מנוקקים שבטעמים :

## סימן קא

ב"ה לבוב יוס ב' י"ד סיון תר"מ לפ"ק  
שלום חשיב לכבוד הרב וכו' מ' עזריאל לאנדא כ"י מו"ל  
דק' דעלאטנין .

### מכתבו

עם שאלתו בדבר המקרה רעה שאחד הי' בפתיחת הארון וגבר ס"ת לארץ . הגיע עדי תמול לעת ערב וישן כי נוגע להלכה למעשה בשגם אין בזה לפלפל הרבה אמרתי להשיב לכ"ת על אחר . המנ"א ז"ל בס' מ"ד כתוב זה"ל וצמטפטי שמואל כתוב קצת סמך למה שנהגו העולם להתענות כשיפלו תפילין על הארץ וה"ה כשנפל ס"ת עיי"ש ואינו מובא מי לריך להתענות או רק זה שגפל מידו או כולם וכמה יום א' או יותר . וישן כי הספר משפטי שמואל אינו ת"י באופן שאותיותיו יתחמוני ולא ארע הסמיכה שעשה הרב להמנהג אמרתי ניחוי אכן ויראה לי לעשות קצת סמוכים להמנהג הנ"ל . דהנה בש"ס דמ"ק דף כ"ב איתא ואלו קרעים כו' על ס"ת שגשרף כו' ולקמן שם בזה דרב אבא דשקלי' לטוטפת' אנה אבי סדיא אחא בת נעמיתא בעא למיבלעי' אתר השתא אי חיבי לי שתי קריעות א"ל מנא לך הא כו' הכי אמר שמואל לא אמרו אלא בזרוע וכמעשה שהי' . ועיין ברש"י ז"ל שכתב ז"ל בזרוע שאינו יכול להצילו וכמעשה שהי' ביהויקים אבל צנעמיתא דיכול להציל לא תיקרע והנה מהא דלא פירש"י ז"ל כפשוטו דדוקא בזרוע דרך בזיון משא"כ שלא בירי אדם דלא הי' דרך בזיון נראה בעליל דס"ל לרבינו רש"י ז"ל דכל שנעשה מתייעט ההשגחה ב"כ חשיב דרך בזיון כבזרוע ולכן הולך לפרש דהטעם בהך דנעמיתא משום שיכול להציל דאל"ה הי' לריך קריעה כיון שלקוחת הנעמיתא הי' ע"י ניעוט ההשגחה שהניח התפילין על ב"י סדיא והלך לו :

### והנה

בש"ס לעיל דף כ"ה שם תינין העומד עלהמת בשעת יציאת שמה חייב לקרוע למה זה דומה לס"ת שגשרף וכיון דמדמינין מת לס"ת י"ל ולרמות ב"כ

# שאלות ותשובות סימן קב קג קד רצה

וגם ללא גרע פסי' מנין דהוי סי' אמלעי. וכבר נודע מה שהליתו גדולי המורים ז"ל דשני סימנים אמלעים הוי כסי' מובהק דמהני ועיין בפוסקים ז"ל שדעת רבי' דבדרבנן מהני סי' אמלעי ולדעת המהר"י ז"ל שהבאתי נמכוין להעיד לא הוי רק איסור דרבנן כמו משאל"ם וכנ"ל הנה יש לנו טעמים גדולים די והותר להתיר האשה אלמנת ר' שלמה שווארץ בן ר' מאיר מעטעפשאן. ואך לריך לחקור ע"ד שהאשה ואזיה אמרו שיש לבעלה שלשה קרחות ולפי עדות העד הוי' לו אחת שנתחלק' ללד הפנים לשלשה ואם יחלימו דבריהם אחרי החקירה והדרישה או שלא יהי' עכ"פ הנחשה לברי העד ישבו ב"ד של שלשה ויתירוהו כדין נשאת ע"פ ע"א והי' הטוב ילילנו משגיאות ויראנו בתורתו נפלאות כנפש הכו"ם למען תק"ע פה לבוב יוס' ב' כ"א סיון תר"מ לפ"ק:

## סימן קג

**ובנדרין** שאלותיו ע"ד הבהכ"נ הנני חיפוא להשיב בקילור חיו"ד ע"ד השמות הנכתבים על הכתלים הדבר פשוט שאסור (א) למחוק גם ע"י עכו"ם ואין תקנה אם לא ע"י ישראל אומן שלא יסתברו ח"ו הנעזומם אסור לקלוץ אותו אם לא לעשות אחר יפה במקומו וכמבואר בא"ח סי' קנ"ב דרק קלקול ע"מ לחקן במקומו מותר. וע"ד הבהכ"נ עבור הנשים שרואים לבנות ולפחות חלונות להכותל הנפונית הנה ברמב"ם ז"ל מבואר דהא דאסור לנתוץ אצן או שאר מחובר הוא רק בעישה דרך השחתה ולדעתי אמנם קשה לסמוך ע"ז ואך עכ"פ היכא שהוא לנורך הבהכ"נ: אף שלא לבנות אותו מחדש ורק לנורך אחר נוכל להתיר. אמנם צנידן דידן שהוא רק לנורך עורת הנשים ולא לנורך הבהכ"נ עלמנו קשה לסמוך ולהתיר ואך אם בהכותל הנפונית אין חלונות ובהכ"נ של הנשים יהי' לה חלונות להרחוב ועי"ז א"כ יהי' ג"כ קלת תיקון להבהכ"נ עלמנו שיתרבה אורו יש תקום להתיר והנלע"ד כתבתי:

## סימן קד

ב"ה יוס' ג' ב' אדר הראשון תרכ"ד פה לבוב. להעלם המשכיל מופלג ושנון כלי החפץ כ"ש כמר ילחק משה נ"י. **ראשון** תחלה הקשית בדברי התוס' ביטין דף י"ז שהקשו בהא דאמר ר"י דתקנו זמן בניטין משום שמא יחפה על בת אמותו דהרי אם לא יהי' זמן נהרוב אותה משום דמוקמינן בחזקת אשת איש ויתרנו דהרי גרושה לפנינו ואיתרע לה החזקה דמעיקרא. דהרי הנמי כתב דהא דלי"א דבעינן זמן בניטין משום דרישה וחקירה היא משום דחז"ל תקנו שלא יהי' לריך דרישה וחקירה בניטין וכד"ת דמיא דמה"ת לריך דוחז"ל אמרו דלי"א

פלוני נהרג אל ישיאו את אשתו אילימא מת ונהרג ממנו אמאי אל ישיאו את אשתו הא קי"ל דכל מסל"ת מהמנינן ליה והרי דגם בערכאות הולך לרון משום דהוי מסל"ת אך עכ"ז פשיטא דכ"פ יש לעשות החלטת גדולי האחרונים ז"ל סניף וירדוף להתיר. אמנם ב"ד א"ל לזה דהרי העד ערך מתכב בקשה עוד בחייו להתמונה שינחו אותו לכנס והשיבו לו והראה לו תקום אשר יושב שם האיש שלמה שווארץ רעקטא פרייאהעלר מבוטשאן וזה מהני לדעתי דאף דהי' על תשו' שאלה ואכן קי"ל דאף בנתכוין להעיד אף שלא להתיר ל"מ עדות עכו"ם מ"מ זה מהני לדעתי דזה גילוי מילתא בעלמא הוא והחילוק לדעתי דהא דאינו נאמן במתכוין להעיד נראה דהוא משום דחיישין דלולי כוונתו להתיר וזוהי אני מבאר דברי המהר"א ז"ל שהעלה דמתכוין להעיד לא גרע ממני' שאין לו סוף דבזה יש ע"ד דשרי' ובמשאל"ם ליכא מ"ד דשרי' ודבריו נפלאו באמת דמה דמיון זה לזה וגם דלפ"ז בכ"מ דאיכא חד מ"ד שמתיר אף דלא קי"ל כוונתו' נדון לומר דלא מתיר במשאל"ם דאם נשאת לא תלא מה שלא עלה על דעת אדם לומר כן. ולפי הכ"ל דעתו ה' ז"ל דכיון דזה גם לדין רק חששא הוא דשמא כוונתו להתיר וכיון דחזין דאיכא ללא חייש לה ע"כ שהיא רק חששא רחוקה דלא שכיח ולכך מדמי לה למשאל"ם וזה ל"ש רק כשמשיב על שאלה לאחר מיתה משא"כ בעודו בחיים פשיטא דאין לחוש דלולי כוונתו להתיר וכיון שגם העידו ואמרו בחיים שהוא זה אף שהעד לא הכירו מעולם ורק שמתיד שזה שראה אותו בחיים הכירו בצורתו ופ"פ שזה הוא המת הוי שפיר עדות המועיל לפ"ז ודו"ק. ועוד יש יותר להתיר שהעד דבר עם החולה וגם הוא אמר לו שמו שלמה שווארץ ושם אצו מאיר מעטעפשאן ושם חותנו ישראל מאיר היילפרין ושם עירו שדר זה בוטשאן ואף שהי' חסר דיעה שקשה לסמוך על דבריו ע"מ רואין אנו שדבריו מתאימים עם דברי חותנו ואשתו שראו אותו מקודם זמן מה והכירוהו ונוסיף לזה מסרו להעד סימנים ברשאו וברגלו והעד ראה בחיים הסימן שבראשו קרחה מתחלת בחמת ומתחלקת ללד פניו לשלשה רצועות שנים קצרות והאחת באמצע ארוכה יותר מהשנים שבנדרים ואם אחת בלא לחוש ע"כ אחת ל"ל שהאיש הי' איש אחר והמתמונה שקר הניד והאיש החסר דיעה בעלמנו חונכא נקט ליה ואמר השמות של האיש בעלה שהי' שם מקודם ואיתרתי שהאיש האחר הי' לו ג"כ קרחה ברשאו כבעל האשה שאנו דנין עליו וזה פשיטא שאין לחוש חששות רסוקות כאלה להחמיר בעבונא:

## ומלבר

כ"ז הנה יש לנו שני סימנים אמלעים דהרושם מהכוי' אלל הקנפכיל אף שלא סימנו המקום בדקדוק וגם לא באיזה רגל הוי עכ"פ סימן אמלעי וגם הקרחה הוי סימן אמלעי דאף אי נימא דמתם קרחה גם סי' אמלעי לא הוי דשכיחא עובא מ"מ כיון שהי' ללד פנים שלשה זה לא שכיח שיהי' כזה שלזה קרחות זה קרוב לזה

### מלחמות אריה

(א) הנה בתשובה אחת הערותי לאפשר לומר דשמות שעל הכתלים שנעשה ע"י לבב אין בהם איסור מחיקת השם. כיון דבס"ת תפילין ומזוזות קי"ל דבעינן שיהי' נכתבים בדיו דוקא. וכל עיקר איסור מחיקת השם הוא מקרא דלא תעשון לדי' חלקיכם לכן י"ל דז"א רק כשנכתב בדיו לחשיב כתיבה אבל לבב בעלמא לאו מלתא היא וכחבתי להביא ראיה לזה מהא דאמרינן בשבת ק"כ ע"ב הרי שהי' שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחוץ כו' מדרמן לו עבילה של תלנה כורך עלי' גמי ויורד וטובל ופריך הש"ס האי גמי היכי דמי אי דמיהדק הו"ל חלינה ואי דלא מיהדק עיילא ב"י מיא ותו פריך חלינה מיופק ליה משום דיו ומשני בדיו לחם ע"ש והנה אכן קי"ל ביו"ד סי' קנ"ח סעי"ק י"ז שנבע שזכונות הנשים על פניהם ויריהם ושערותיהם אינו חולץ וכ"הש"ך בשם הרי"ו והרמב"ן והרשב"א ז"ל דלבע אין צו ממש ואינו דומה לדיו שחולץ להם יש ממשות בהדיו ע"ש ומעתה אי נימא דלבע איכא איסור מחיקת השם הי' מני' הש"ס לאוקמתא דמייירי שהי' בלבע דאינו חולץ כלל ופשיטא דזה יותר עדיף ממה דמשני בדיו לחם דאינו רק בשעה מועטת אלא מוכח דלבע גם איסור מחיקת השם ליכא והוה ראיה נכונה ודוק כי אנכי לא בחתי רק לעורר את המעיין:

# שאלות ותשובות סימן קד רצה קרט

שישלח נט ויבטלנו משא"כ בהך דאין צו זמן שאנו דנין אס נתן הגט מקודם שזינתה או זינתה מקודם ואין לרדן רק מתורת חזקת איסור א"א וכיון דמתורת הפקעת הקידושין קאמינן עלה אין כאן חזקת א"א דלגד הספק הזה שזינתה אח"כ לא היתה א"א מעולם א). ואף אס חאמר דמ"מ איכא הכא חזקה אחרת שלא נתהווה ענין חדש היינו הנירושין קודם שזינתה דכמו דחשוב חזקה מעליא לומר שלא נתהווה הדבר או לא יתהווה כלל כמו כן חשוב חזקה לענין שנחלה אף שנחלה הדבר בזדאיי בלותו הזמן וכיון שאין אנו מסופקים על זמן הזנות דע"כ העדים מעידים על הזמן מתי זינתה זמן הוא מדו"מ ורק על זמן נתינת הגט שפיר י"ל ולתלות באיחור הזמן מ"מ י"ל ולומר בזה כמ"ש החומ"ש דאחרת לה החזקה משום דהרי גרושה לפנינו ואיכא חזקה דהשתחא המגדלת ובזירוף חזקת כשרות הו"ל מרמי לריעותא וכאשר ביאר דבריהם הפ"י ז"ל עיין בדבריו :

## אולם

בחמת גוף הדבר שכתבו דבגט שאין צו זמן מטעם הפקעת קידושין קאמינן [אס אמנס כי גס הכ"י ז"ל בעלמו כתב כן] אינו נראה בעיני דא"כ למה הולרך בש"ס כאן לחפש טעמים רחוקים לתקנת זמן בניטין ואמאי לא נימא בפשיטות דמקנו זמן בניטין כדי שלא נעטרך לבוא להפקעת קידושין ולשווייה לבעילתו בעילת זנות והאמת יורה דרכו להעיקר כמ"ש החומ"ש יבמות דף פ"ח סס בהך דע"א במיתה דמסיק דהוא לאמן מדרבנן מתוך חומר כו' דאין זה חשוב עקירת דבר מה"ת כיון שדומה הדבר הגון להאמין עיין בדבריהם ז"ל. ומעתה בגט שאין צו זמן דמלך קיין הגט שרריך חתימת עדים א"כ ע"כ כרתי אין חסרון בזה דלא חשוב דו"מ דמ"מ בשעת מעשה חתמו עדים ונתחזק בחתימתן. ואך מטעם שאנו לריכין לעדותן וגאמנוחם בדליכא עידי מסירה אנו באים לדון דכיון שאין צו זמן ל"ה דו"מ. ולזה שפיר הכח ביר חכמים לתקן דמועיל גס בכה"ג ול"מ כלל עקירת דבר מה"ת כיון דיש שני עדים ורק שנחסר הדו"מ והדבר דומה והגון להאמין עוד יותר מהך דעד מיתה דל"ה רק ע"א ואין לורך לבוא כלל להך דכל המתקדש וכו' ואפקעינהו רבנן לקידושין מיתה ורק דהוי נט גמור דיש כח ביר חכמים לתקן בכה"ג שדבר דומה והגון להאמין וכנ"ל וז"ב מאד :

## ב' נתקשה

ב' נתקשה בדברי הב"ש ז"ל בש"ע אה"ע סי' כ"ח ש'הקשה לדעת הרמב"ם ז"ל ודעימי' דביאוש ושינוי רשות לריך הלוקח להחזיר הדמים דא"כ אמאי מקודשת בקדשה בגזל אחר יאוש הא אינו נותן לה כל מאוס דהא לריכה להחזיר להגזל דמים בעד החפץ ובשלמא בכלי יש לה הנחת שימוש הכלי מעשה וגם מה שישאר בידה אולם בש"ס נקט קדשה במעות גזל וקאמרינן דאי סתם גזלה הוה יאוש מקודשת והתם אין לה כ"מ במה שישאר המעות בידה דמה חילוק בין מעות הגזל ובין המעות שתחזיר. והקשית דהרי מבואר סעיף ט' שם דבקדשה בהנחת הרחבת זמן מלוה מקודשת אלא דחשוב רבית וא"כ גס המעות גזל למה לא תהיה מקודשת בהנחת שימוש המעות עד שיבא הגזל וזה עדיף יותר דבהיתר הוא. ויפה העירות אולם אנכי אמינא לחלק לדעת הרמב"ם ז"ל ודעימי' בין קדשה בחפץ לקדשה במעות גזל וכדברי הב"ש ז"ל מטעם לאות מאד דבחמת אנו לריכין להבין מדוע יעטרך הלוקח להחזיר הדמים כיון שלקח אחר יאוש ובהיתירא אתי לירי' ובשלמא

דל"ל. והנה עיקר הטעם דל"צ גס בעידי נשים דו"מ הוא משום דכיון דאיכא כתובה למשקל כדיני תמונות דמיא וא"כ כשזינתה מקודם דהפסידה כתובתה בחמת הוי לן למימר לרריך דו"מ וכיון דלריך דו"מ כשאין בהגט זמן פסול וספיר א"כ הדק"ל דנוקמת בחזקת א"א ואין לומר דהרי גרושה לפנינו דו"מ דאס זנתה מקודם הגט בעל גס עתה לכיון דבעינן דו"מ כל שאין צו זמן בעל גיעא ולא הויא מגורשת כלל עכ"ד. ואס אעגס דברריך טובים וערבים המה לאוזן שומעת אינס נכונים לפי האמת עיין בקדמונים ז"ל שכתבו דגס בחרושה דליכא כתובה אין בזדקין עידי נשים בדו"מ דלא פליגי רבנן וה"ה א"כ וכ"ש הכא. אולם אי קשיא הא קשיא דבחמת הקשיתי בחי' ואח"כ מלאמי להגאון בעל אומ"ת ז"ל שהרניש בזה לכיון דמדלאורייתא גט שאין צו זמן פסול לפ"ד הנימוקי' דמה"ת אחר ד"מ ואסד ר"ג לריכין דו"מ ואך שחז"ל תקנו שלא יהיה לריך דו"מ וע"כ לריך לבוא א"כ לסברת אפקעינהו רבנן לקידושין מיתה דכל דמתקדש אדעתא דרבנן נתקדש וא"כ כדין יוספה להף אס גרשה אחרי שזינתה אינה נהרנת כיון דהפקיעו רבנן לקידושין מיתה למפרע וכמ"ש החומ"ש בניטין דף ל"ג בהך דבטלו שלא בפני השליח ע"ס. ונ"ל כמ"ש החומ"ש שס בסוף הדיבור דהיכי שעושה כדי לחפות בחמת לא הפקיעו חז"ל להקידושין ואוקמי' אד"מ. אולם לפ"ו הדרא קושית החומ"ש לדוכתי' דהרי שפיר תהרג גס באין צו זמן רנוקמה בחזקת א"א לומר שנחגרשה אח"כ וא"ל דהרי גרושה לפנינו דהרי כיון שזינתה מקודם לא הוי גט כלל דמדלאורייתא בעינן דו"מ וא"י ביר חכמים להכשיר רק ע"י הפקעת הקידושין וכיון שזנתה לא הפקיעו חז"ל הקידושין דא"כ לא תהרג ומעילא א"כ בעל גיעא לגמרי ואין כאן גירושין כלל לפ"ו. אמנס בחמת אס כה נאמר בלח"ה אין מקום כלל לקושית החומ"ש דכיון דבכל גט שאין צו זמן ע"כ אנו לריכין לבוא להפקעת הקידושין א"כ ליכא לאוקמתא כלל אחזקת א"א דלגד הספק הזה שהזנות ה' אח"כ נפקעו הקידושין למפרע ולא היתה אח"כ אשת איש מעולם ול"ש לאוקמי' אחזקת א"א לומר שהגירושין הוי אח"כ כיון שע"ז אנו דנין והבן. ולכאור' עלה על לבי דמ"מ כיון שהיתה עד עתה אשת איש אף שאנו דנין אס נפקעו הקידושין עתה למפרע מ"מ שפיר הוי חזקה כיון דמ"מ היתה עד עתה בחזקת אשת איש והבאמי ראייה לזה דגס בכה"ג חשוב חזקה לאיסור מש"ס דיבמות דף פ"ח דקאמר דע"א מתימן לומר שמת בעלה מידי דהוה אחתיכה ספק חלב ספק שומן כו' מי דמי התם לא אחמזיק איסורא הכא אחמזיק איסורא דא"א כו' מידי דהוי אטבל קונמות והקדש כו' אי לירי' משום דבידו כו' אלא דאחר וקאמר דאיתשל מרי' עלי'. והרי אן קי"ל דחכס עוקר הגדר מעיקרו ואפ"ה חשוב ליה אחמזיק איסורא וביחוד מדברי החומ"ש ניטין שם שתיירו דלכך ל"ה באשת איש שזינתה התראת ספק דשמא ישלח לה הבעל גט ויבטלנו וכ"כ בזויר משום דשמא ישלח על נזירותו דמוקמינן אחזקה אף דנעקר הדבר מעיקרו ע"י השאל' בזויר ובא"א ע"י הפקעת הקידושין כן עלה על לבי לכאור'. אולם אחר העיון פשיטא לי דזה ל"ה חזקה היינו חזקת איסור ובהך דיבמות וכ"כ בהך דא"א שזינתה ונזירות לאו מתורת חזקת איסור קאמינן עלה ורק דחשיב חזקה שלא נולד ונתהווה ענין חדש ששאל או שישאל על נדרו או

## מלחמות אריה

א) הנה לכאורה מבואר כן בזה"י בחומ"ש כתובות כ"ב ע"א ד"ה מרי שכתבו בסוף דבריהם או ערעור דפגס משפחה שאמרו עליו שהוא עבד ואלו מצימין אותן דאלו אמרו שאינו עבד א"כ ה' נפסל דליכא למימר אוקי גברא אחזקה דאס הוא עבד לא ה' לו חזקת כשרות מעולם ע"ס. אבל יש מקום למבין לחלק בין ספק עבד שהוא דבר הבא מאליו ממולרה לענין דבר הבא ע"י מעשה ואכמ"ל ודו"ק :

שפיר מקודשת לפת"ש החוט' בב"ק דף ס"ט דא"י יאוש כדי ל"ק להגזלן מ"מ אין אחר יכול לזכות ולהחזיק בהגזל' אחר היאוש בלי רצון הגזלן משום דלריכ' היא להגזלן לפטור זה עלתו מהגזלן ואם זכה זה אחר עכ"פ לריך לשלם דמים להגזלן עיי"ש. ומעתה שפיר מקודשת בקדשה בגזל אחר היאוש אף א"כ דלא נקנה כלל אף כעת להגזלן ורק דהלוקח קונה כעת מן ההפקר ומשום דכיון דבלי דעת הגזלן לא היתה יכולה לזכות בהכלי דלריכ' היא להגזלן ואם זכתה זה עכ"פ לריכה לשלם לו להגזלן דמים א"כ כשהוא נותן לה מדעתו הכלי בחסד מקודשת בהאי הנאה וכיון שאף אם בחזרת שהוא הפקר זכתה בהכלי מקודשת שפיר א"כ להחזיר אף דמים להגזלן לדעת פוסקים אלו ודו"ק [ולפ"ז י"ל לדעת הרמב"ם ז"ל ודעתי' דבכ"מ דלריך הלוקח להחזיר הדמים להגזלן א"מ בקדשה בגזל רק מטעם הנחת ההשתמשות בהכלי ולא מטעם שיאחר הכלי בידה כיון דגם בנטלה וזכתה בלי רצון הגזלן אינה לריכה לשלם רק הדמים וכנ"ל בשם החוט'. אמנם י"ל דמ"מ יאוש ושינוי רשות מועיל ג"כ שקנה הגזלן בעצמו קנין הכלי הוא א"כ רק מזדו ורק דבנטל וא"כ לשלם רק דמים דלא קנה ע"י שינוי רשות הזה להגזלן כיון שהוא בע"כ ול"מ שינוי רשות לקנות כלל וכמבואר בפוסקים ויש לי בכ"ז הרהורי דברים הרבה אולם פה לקצר אני לריך]:

**ועכ"פ** אמינא לכאורה דאם נאמר יאוש כדי קנה גרע טפי ולכ"ע לריך הלוקח להחזיר הדמים ומשום דכיון דקנה הגזלן החפץ מ"מ פשע להגזלן בחזרת אפותיקי וכנ"ל בשם האחרונים ז"ל שפיר גם הלוקח לריך להחזיר הדמים דמה מכר ראשון לשני כו' דכיון דקנה הגזלן החפץ בהיאוש אין הלוקח יכול לזכות רק מלך המכירה משא"כ אי יאוש כדי ל"ק דבזה שפיר יכול לזכות בעצמו מההפקר וא"כ לשלם אף הדמים להגזלן אמנם אחר העיון זה יתא דבאמת אנו לריכין להבין דאמאי אי יאוש קני לריך הגזלן מ"מ לשלם דמים דניהו דנחתייב בהשבעה ואף שקנה החפץ מ"מ לריך להחזיר דמים דמשעת גזילה נחתייב להשיב החפץ או הדמים דמה"ט חייב בכל חונטין דאימיליד מ"מ הרי זה נתייאש מן הכל ונתייאש א"כ א"כ גם מחיובו של זה דלמ"ד יאוש כדי קנה אף דבאיסורא אחי לידיה פשיטא דיאוש בחוב מהני דגוף השגות הח"ל על המהרי"ק ז"ל דכתב דיאוש בחוב מהני הוא רק משום דאנן קי"ל דכל דבאיסורא אחי ליד' ל"מ יאוש משא"כ למ"ד יאוש כדי קנה בגזילה דפשיטא דפטור מחיובו כשנתייאש וזהו דבר שלריך להחזוקו בו באמת. ואשר אחזה בזה דהנה אנו קי"ל דהשורף שטרותיו של חבירו חייב לשלם מתורת דיני דגרמי וא"כ אף דנתייאש הגזלן מן הכל ואף מחיובו של זה הו"ל יאוש בחוב דמהני למ"ד יאוש כדי קנה בגזילה אף דבאיסורא אחי לידיה וכנ"ל מ"מ אין לפטור הגזלן מלשלם דמים כיון דעיקר היאוש של הגזלן בא ע"י הגזלן שלא השיב לו הגזילה וגם א"כ לא שילם לו הדמים וא"כ עיקר ההפסד בא ע"י הגזלן ושפיר א"כ חייב לשלם מתורת דיני דגרמי כמו שורף שטרותיו של חבירו דחייב משום שגסם לו להפסיד חובו ומ"ל חוב אחר או חוב עלתו שגסם לו להפסידו ע"י היאוש והבן זה. ולפ"ז בכך דיאוש בחוב אף א"כ דגם היכי דבאיסורא אחי ליד' יאוש קונה דיאוש כדי מהני בגזילה [או דינמא כמ"ש במק"א דחוב לכ"ע מהני היאוש אף דבאיסורא אחי לידיה כיון שאינו רק מחילת חיוב ושעבוד] מ"מ ל"מ רק היכי שנתייאש מחמת שהלואה מטה ירו מלשלם אבל היכי שהיה ממאן ומסרב לשלם לו ומחוך כך נתייאש אינו נפטור בכך דחייב מטעם דיני דגרמי. ולפ"ז בגוף הדין דהח"ל והמהרי"ק ז"ל שהשר לא רצה לשלם פשיטא דל"מ היאוש לפטור לכ"ע דלריך לשלם מתורת גרמי וכנ"ל ודו"ק ומעתה אמינא דכיון דבאמת למ"ד

ובשלמא הגזלן שפיר לריך לשלם דמים אף כשקנה בקנין המועיל יאוש או שינוי רשות דמשעה שגזלה נחתייב בהשבעה משא"כ הלוקח שלקח אחר היאוש למה יטריך לשלם מחיר החפץ והרי מהפקירה קזי. והנראה דדעת רבינו הגדול ז"ל ודעתי' דבאמת כיון דעיקר היאוש הי' בע"כ של הגזלן דלא נתייאש והפקיר מרצונו ורק מחמת האונס שגזלוהו ממנו באמת הו"ל לומר דל"מ כלל ורק דאנן קי"ל כר"ה בב"ב דף מ"ח דחלוה וזבין זבניה זבינא ורק בחלוה ויהיב ליה מתנה ומשום דהיכי דמתקבל דמים לא איכפת ליי כ"כ ואמרינן דאנן חונטי' גמר ומקנה בלב שלם משא"כ במתנה בודאי שאינו נותן בלב שלם ולא גמר ומקני ועיין בש"ס סס ובפוסקים. ומעתה כשאנו דינין לענין גוף החפץ שפיר אמרינן דאף דהיאוש הי' בע"כ מ"מ כיון שמתקבל דמים גמר ומקני דלא אכפת ליה כ"כ משא"כ לענין הדמים ל"מ כלל היאוש כיון שהוא בע"כ ולא גמר ומקני וחלוה ויהיב אין ממנחו מתנה וז"ל לפת"ש דבכל יאוש משתמא מתייאש בתחלה מנוף החפץ ולא מהדמים ורק משא"כ מתייאש גם מהדמים והיאוש הראשון שפיר מועיל אף דהוי בע"כ דכיון שאינו מתייאש רק גוף החפץ כשיתן לו הדמים שפיר גמר ומקני דלא אכפת ליי כ"כ אבל היאוש שמתיאש א"כ מהדמים לא מהני כיון שהוא בע"כ וכנ"ל דאם נאמר דהיאוש הוא כאחד שמתיאש מהכל מהחפץ וגם מהדמים באמת לא הי' מועיל לפ"ז היאוש כלל אף לענין גוף החפץ וכמו בחלוה ויהיב דאף אם רצונו להחזיר לו הדמים כעת ל"מ כיון שהאונס הי' ליתן לו במתנה ולא גמר ומקני כלל והבן זה. ומעתה כ"ז בכלי חפץ אבל כשגזל מעות דאין שום ל"מ בין מעות זה למעות אחר ול"ש יאוש כלל לענין גוף המעות לחוד ורק שהיאוש בא כאחד שמתיאש מן הכל ל"מ לדעתם ז"ל דלא גמר ומקני כיון שהי' בע"כ ודמיא לחלוה ויהיב דל"מ אף כשרצונו להחזיר הדמים כעת ולריך להחזיר לפ"ז אותן המעות שגזל בעצמו דאין כאן קנין ע"י הייאוש כלל ודו"ק:

**והנה** האחרונים ז"ל העלו דכיון שהגזלן לריך לשלם אף שקנה הגזילה את הדמים והחפץ משועבד הוא להגזלן כמו אפותיקי עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה בבאור דברי הרמב"ם ז"ל ודעתי' שהבאתי ואנכי אמרתי בישוב דעת החולקים דמ"מ כיון דהוא אחר יאוש אין הלוקח לריך לקנות מהגזלן ורק שיוכל לקנות מההפקר ומה לי א"כ מה שיש שעבוד ע"ז מלך הגזלן הרי הוא זוכה הכל מן ההפקר ולכך א"כ להחזיר אף הדמים. ולפ"ז עלה על לבי דבהך דקדשה בגזל גם להחולקים דהיאוש ושינוי רשות א"כ הלוקח להחזיר אף הדמים מ"מ אנו לריכין לבא דמקודשת משום הנחת ההשתמשות או משום שהכלי ישאר בידה [וג"מ דאם אין ש"פ רק בכל הכלי ולא בהנא' זו אינה מקודשת] דהנה הריטב"א ז"ל נתקשה דאמאי מקודשת בקדשה בגזל אחר היאוש דניהו דבשעה שצא ליד האשה הוי יאוש ושינוי רשות בידה וקנתה מ"מ מלך הנותן הרי קדשה בדבר שאינו שלו ומירץ דכיון דקנאחו היא גם הוא קונה וקידושו וקנייתו באים כאחד. ביאור דבריו ז"ל דיאוש ושינוי רשות הוא קנין גם לבני הגזלן וכמו יאוש ושינוי מעשה גרוע דבהלטרפות שניהם הוי קנין גמור ובשעת השינוי רשות נקנה איפוא להגזלן עצמו. ומעתה כיון דע"כ בעינן בקידושו שהוא יתן לה ומלרו היא באמת לזכות שפיר לריכה להחזיר הדמים דכיון שיש שעבוד על החפץ והוא כאפותיקי להגזלן שפיר לריכה לשלם גם היא דמה מכר ראשון לשני כו' דמלך זכיה מההפקר אין לרון בזה לומר שהיא תזכה מההפקר דפשיטא דאין כאן זכיה"ג קידושו כלל דבעינן שיתן לה הוא כן עלה לכאורי' על לבי. אולם אחרי ההתבוננות אמינא דאין אנו לריכין כלל לזכות הריטב"א ז"ל דבשעת הקידושו גם הוא קונה ורק דבלא"ה

ולכן אשים רסן לעטי בזה ולא באתי רק לעורר לב המעיינים בהלכה:

**ג' נתקשה** בדברי מ"ז רש"י זלה"ה שכי ליישב מה שחמת ר"ת על ר' אליהו ז"ל דמלריך קשירה בתפילין בכל יום בשעת ההנחה מהאי דלמרינן בש"ס דעירובין דף כ"ו דקשר של תפילין אסור לקשור בשבת דהוי קשר של קיימא דעיקר הטעם דבעינן קשר של קיימא בשבת הוא משום דשאינו של קיימא ל"ח קשר ולכך בתפילין כיון דהוי קשר לענין תפילין חשוב קשר גם לענין שבת ודלמרינן בש"ס דסוכה דף ז' מגו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת. וכ' דלפ"ז אדרבה טייעמא לשיטת ר"ח ז"ל דבש"ס שם בהא דאוסר ר' יהודה בחדשות להכינס זב זב כיון שא"י לקשור ופריך וליעניביו וקאמר ר"ח ז"ל זאת אומרת עניבה פסולה בתפילין ואב"י אמר דר"י לטעמיה דעניבה קשירה מעליא היא ותמהו כולם דמה ס"ד דר"ח הרי ר' יהודה אוסר בהדיא עניבה בשבת בחבל דלי. אולם לפי דעת הר"א ז"ל א"ש דבש"ס דשבת דף ק"ג. בהך דחבל דלי קמבעיא ליה אי טעמא דר"י משום דעניבה הוי קשירה או רק מטעם גזירה אטו קשירה וא"כ א"כ דרק מטעם גזירה היא שפיר מותר לפ"ז דעניבה לאו כקשר הוא ועניבה כשרה בתפילין גם לקשר ול"ש גזירה ומשום דבאתת הוי קשר שאינו של קיימא ורק דאתת אומר דמגו דהוי קשר לענין תפילין כו' וכיון דגם עניבה כשרה בתפילין לא מחשב לה זה לקשר לענין שבת ל"ה רק כמו עניבה ורק אי עניבה פסולה אמרינן בקשר דכיון דחשוב קשר גמור לבני תפילין הוי קשר לענין שבת עכ"ל ר' הנחמדים ז"ל. וע"ז הקשית דלמאי לא נימא גם בעניבה עלמנו דאף דבכ"מ ל"ח קשר לענין שבת מ"מ בתפילין כי היכי דהוי קשר לענין תפילין דוקשרתם כתיב ואפ"ה עניבה כשרה הוי ג"כ קשר לענין שבת. ולא קלעת אל המטרה דדוקא בהך דקשר שאינו של קיימא י"ל כמ"ש מ"ז רש"י ז"ל דמגו דהוי קשר לענין תפילין הוי קשר לבני שבת דבאתת גם קשר שאינו של קיימא מלך עלמותו הוא קשר גמור שקשרו יפה וחיבר שני הלדדים בקשר אמיץ וחזק ורק דכיון שאינו של קיימא וסופו להתפרד פטור בשבת ומשום דעיקר איסור מלאכות ממשכן גמרינן ובעינן דומיא דמשכן שקשרו לזמן מרובה ומחשבתם ה' לחברם יחד על זמן א') משא"כ בשאינו של קיימא דכיון שסופו.

מלחמות אריה

(א) מ"ש מו"ח ז"ל דקושר ע"מ להתיר פטור משום דעיקר איסור מלאכות ממשכן גמרינן ובעינן דומיא דמשכן שקשרו לזמן מרובה מדבריו אלו נראה דפשיטא ל"י דקשר ע"מ להתיר לא ה' במשכן. והנה לכאורה במחכ"ת אשתמיטת"י ל"י ש"ס מפורשת בשבת ע"ד ע"ב דפריך החס קשירה במשכן היכי הוא. אמר רבה שכן קושרין ביתדות אוהלים ופריך קושרים ההוא קשר ע"מ להתיר הוא ע"ש הרי בהדי" דקשר ע"מ להתיר ה' ביתדות אוהלים. אך באמת לפע"ד יש לתמוה מאוד דכיון דקשר ע"מ להתיר ה' ביתדות אוהלים אמאי פטור בשבת הא התוס' בשבת ז' ד"ה פטור ובב"ב ז' ד"ה ה"ג כתבו רכל דהוי במשכן אע"ג דלא חשיבא חשיב תולדה. א"כ אמאי אינו חייב בקושר ע"מ להתיר משום תולדה דקשירה אי נימא דהוי במשכן וזהו אל"י תמי' עלומה כמה שנין ולא מלאחי מי שעורר ע"ז. טוב האיר ד' את עיני לרקדק בלשון הש"ס דקאמר קושרים קשר ע"מ להתיר הוא דמילת קושרים אין לו פירוש כלל וראיתי שבש"ס דפוס ווישן החדש נכתב בצידו שבגמרא של ה"ב נמחק מילת קושרים. אבל לפע"ד נראה דבחינם נמחק ואדרבה זהו עיקר קושית הש"ס דאיך אפשר לומר שהי' קושרים היתדות בהקלעים הא ההוא קשר ע"מ להתיר הוא ואם כה נימא הא מלינו קשר ע"מ להתיר במשכן. וזה אי אפשר דהא קיי"ל קשר ע"מ להתיר פטור וע"כ ללא ה' במשכן דאלו ה' במשכן ה' חייב וכנ"ל ומעמה עיקר קושי' הש"ס סובב על מילת קושרים ומש"ה המקשן חוזר על תיבה זו ופריך קושרים היינו בתמי'. [וכן הוא בכל הש"ס דהיכי שהמקשן חוזר מילה אחת הוא לשון בתמי' ועיקר הקושיא נופל על תיבה זו כמו דמלינו בב"מ ז' ע"ב בעי רב"ח הושיב לה קוץ בפיה מהו ופריך הושיב לה חסימה מעליותא היא כו' ע"ש וכן שם דף ק' דמשני שמואל בטוענו כמות עבד גדול כו' ופריך כמות מה שטענו לא הודה לו כו' ע"ש דוק ושכח בש"ס כמוהו רביס אין מספר] אלא ודאי לא ה' קושרים כלל היתדות ויש לבאר הדבר עפ"י מ"ש רש"י ז"ל בחומש בסוף תרומה ד"ה יתדות כמין ניגרי נחשת ולקלע החזר קושרים בתימרים סביב סביב בשיפוליהן כדי שלא תהא הרוח מנביהתן ואיני יודע אם תחובין בארץ או קושרים ותלוים וכובדן מכביד שפולי היריעה שלא יניעו ברוח ע"ש ולפ"ז י"ל דס"ל להש"ס דדמי להך דרבה דהיתדות לא ה' תחובין בארץ וגם לא ה' קושרים כלל בהקלעים רק ה' מונחים על שולי הקלעים מעט המניע על הארץ וכובדן מחזיק

למ"ד יאוש כדי קנה הכל ואף מהתשלומין נפטר כיון שנתייאש גם מזה ורק דעיקר החיוב שאנו באים למייבו לשלם הוא מלך אחר לכיון שבגמרא ה' ההפסד חייב לשלם מתורת דיני דגרמי וכנ"ל ל"ש לומר דהשיעבוד הוא על החפץ והו"ל כאפותיקי כיון שקנה כל החפץ ואף דמי שוויו ורק שנתחייב מלך אחר וכשמכרו א"כ קנה הלוקה לגמרי וא"ל לשלם אף הדמים דאין בע"מ יכול להוילא מלוקה מטלטלין שמכרם הלוה דאין עליהם שיעבוד ויטייב עוד יותר לדעת הש"ך ז"ל דכל דיני דגרמי אינם רק קנס וכשמת אין חיוב על היורשים אף כשהניח להם נכסים וכמו בהזק שא"י דקיי"ל ללא קנסו בנו אחריו ומשום דאין שיעבוד כלל על הנכסים ורק אקרקהפתא דבבבא מוטל חיובא וקנס חכמים וכשמת א"כ אין כאן חיוב על היורשים וכ"ש א"כ על הלוקה וז"ב:

יבוא

אמרתי במ"ש רש"י ז"ל בהא דקאמר רמב"ם ר"פ הגזול ומאכיל אהא דמקן התם הניח לפנייהם פטורים מלשלם דזאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דע"כ מתניתין ס"ל דיאוש כדי לא קני מדלא קמני פטורא באבואו וכוונתו ז"ל כמ"ש התפורשים דאף דלפי האמת גם למ"ד יאוש כדי קנה מ"מ צריך לשלם דמים מ"מ א"ש הוכחת רמב"ם דאי לאו כרשות לוקח דמי ממ"נ אי יאוש ל"ק או ע"כ צריך לשלם דמים למת יפטור היורשים וה"ת דיאוש מהני גם לפטור מתשלומין למת לא קמני פטורא באבואו. ולפי הנ"ל ז"ל דאם נאמר דיאוש כדי קנה שפיר יש חילוק בין הגזול להיורשין אף אי לאו כרשות לוקח דמי דכיון דבכרנו דאי יאוש קני ל"ה צריך לשלם אף הדמים כיון דגם מזה נתייאש ורק דהא דלריך לשלם הוא משום דכיון דההפסד הוא בגמרא חייב מדיני דגרמי וכנ"ל א"כ שפיר היורשים פטורים לגמרי ללא קנסו בנו אחריו וכנ"ל בשם הש"ך ז"ל וע"כ ז"ל לפ"ז דרמב"ם ס"ל דיאוש כדי ל"ק כלל ודו"ק. ולפ"ז בהך דינא דהח"ץ ומחרי"ק ז"ל שהשאלה ה' בשר שלא רצה לשלם נשיו ליהודים וכשמת נתמלא בנו רחמים עליהם ושילם להם שפיר יש לומר דאי יאוש קני לא זכו המלוים הראשונים דאף שבגמרא נתייאשו וחייב ה' לשלם מתורת דיני דגרמי מ"מ כיון שמת אין חיוב כלל על בנו דלא קנסו בנו אחריו. ויש לי בזה הרהורי דברים אם שייך כל הגך חילוקי דינים בעב"ס. אולם אין כאן מקום הביאור בשגם לא הובאו כל הדברים עוד אל"י במלרף וכוור הבחינה

# שארות ותשובות סימן קד רצה

לר"ת דס"ל דעניבה כשרה בחפילין ועניבה לאו קשירה היא דמה"ט מתיר אף בחדשות וא"כ גם בשבת יוכל לקשור החפילין בשעת הנחה דהיינו שיענבם וכשמניח א"כ אף בשבת שני זונות בלי קשירה מחדש ליכא בל חוסיף דדרך מלותו הוא לרד"י גם בשבת שיקשרם בשעת הנחה הקושיא במקומה עומדת אמאי ס"ל ביטנות דמכניסם רק זוג זוג ולמה לא יכניס שנים שנים שמניחם כמו שהם מקושרות מכבר ולא יקשרם מחדש לליכא ב"ח לפ"ז [ולכאורה אמרתי להוסיף בקושיא דע"כ מניחם במולא שנות כמו שהם מקושרות מכבר דאף גיכול לר"ת לקשור מחדש דהיינו שיענבם דעניבה לאו קשירה היא ת"מ כיון שהם מקושרות מכבר בקשר גמור כדרכם בחול א"ך יכול להתיר הקשר בשבת להתרתו כקשירתו וכמבואר בש"ס ופוסקים - אולם ז"א דלדעת הר"א ז"ל דלר"ך לקשור בכל יום בשעת ההנחה באמת ל"ה קשר של קיימא ורק משום דהוי קשר לענין תפילין ולר"ת ל"ש זה לכיון דגם עניבה כשרה בחפילין ועניבה לאו קשירה הוא כלל לענין שבת תמילא מותר גם לקשור בשבת וכ"ל בש"ס מ"ו הגאון ז"ל וה"ה דיכול להתירו ובחירושי נסתפקתי לפ"ז אם מותר לר"י יהודה להתיר קשר של חפילין בשבת ד"ל דווקא לענין עשיית הקשר אסור משום דאף דלא הוי קשר של קיימא דלר"ך להתיר בכ"ע שמניחם ת"מ כיון דהוי קשר וחיבור גמור לענין תפילין הוי קשר גם לענין שבת משא"כ לענין התרת הקשר דעתה אינו עוד קשר לענין תפילין דאם ילערך להניחם ילערך לקשור מחדש ואף דה"י קשר וחיבור לענין תפילין וכ"כ קשר לענין שבת בשעת ההנחה ת"מ עתה הא נתבטל חשיבותו ורמי לסוכה בשמים כהלכתן ושלשית טפח בשאר ימות השנה דל"ח רה"י לשבת אף כשה"י סוכה חג וכמבואר והארכתי בזה הרבה והראיתי פנים לכאן ולכאן וגם כי יש מקום חילוק בזה בין שבת זמן תפילין ללא ז"ת ואכ"מ להאריך]:

**והנה** החוס' במנחות דף ל"ה הביאו ג"כ דברי מחלוקתן של ר"ת ור"א ז"ל וכתבו דמסתברא כדברי ר"ת בחפילין של ראש וכדברי הר"א בחפילין של יד דכתיב וקשרתם לרות על ידכה דמשמע דבכל שעה שמניח לר"ך לקשירה שהביאו ראייה לזה מהא דאמרין דף ל"ז שם מדקשירה צימין הנחה ע"כ בשמאל הוא ואם היה קושר תחלה אין הוכחה דהנחה בשמאל עיי"ש וה"כ נאמר א"ש הכל

## מלחמות אריה

מחזיק הקלעים שלא יניעם הרוח - או שהיו מונחים יתירות משני לרדי הקלעים מבית ומצחוץ והקלעים צנתיים נאחזים ע"י הדחק והסמיכות של היחדות זה בזה וג"כ מחמת זה לא הי' הרוח בנח לנענעם אבל לא הי' קשורים כלל ומשום"ה כיון דלא הי' במשכן קשר ע"מ להתיר פטור גבי שבת ודו"ק :

ח) ומ"ש מו"ח ז"ל בישוב דברי א"ז הישי"ע לחלק בין קשר שאינו של קיימא לעניבה ראייתו בספר מנחת חינוך בקונטרס מוסך השבת שהביא התי"ץ של הישי"ע בשם ספר טעם המלך [ויר"י ש"ב הרב החריף ובקי ירא ושלם הן גביר מו"ה שמשלקי רוקח כ"י מפה לבז הראה לי כי בהג"מ ריש חולין כתב ג"כ לתרץ הכי וז"ל ומיהו נ"ל דראיית ר"ת אינו ראי' דאע"ג דלאו קשר הוא אסור לקשורו בשבת דרמתנא קריא קשר וכן מלינו בפי"ב דסוכה כו' דמניי הש"ס החס' דאע"ג דלאו אוהל הוא רמתנא קריא אוהל דכתיב עור ובשר תלבישני ע"ש . ואישתמיטתי להני רבנותא במחכ"ת דברי הגה"מ הנ"ל] והקשה הוא ז"ל מהא דפ"יך הש"ס ולענכנייהו נקושת האנך השואל בכאן ור"ה לתרץ כעין מ"ש מו"ח ז"ל דווקא בקשירה שאינו של קיימא מהני הך טעמא דאמרין מיגו דאחשבה רמתנא לנבי תפילין אחשבה נמי לנבי שבת אבל עניבה לאו קשירה הוא וע"ז סיים ומ"מ ל"ע דהרי עניבה נמי קשירה הוא דאל"כ א"ך יולא בחפילין ע"ש ודע דא"כ דקשר שאינו של קיימא הי' צימדות המשכן כרבה דס"ל בהרי"ו הכי או גם לאב"י וימא לפרש לא כמו שכתבתי לעיל ועכ"ל דלא כמ"ש החוס' ריש שבת ובריש ב"ק. אלא כמ"ש החוס' בשבת ל"ו ע"ב ד"ה הכנסה שהקשו למה לר"ך הש"ס לומר דהכנסה חייב משום דסברא הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי תיפוק לי דהוי במשכן כו' ומר"ו דלי לאו סברא לא הוי מחשבתין לה תולדה דהולאה ואי לא הוי נמי במשכן לא הוי מחשבתין פלה מסברא לפי שמתלכא גרוע הוא ע"ש דלא כמ"ש החוס' בשבת ובב"ק . ולפי"ז י"ל דקשר שאינו של קיימא נמי מלך הסברא אינו חשיב מלאכת מחשבת ומשום"ה פטור אע"פ שהי' במשכן ולהכי בקשר של תפילין דהסברא נוחת לומר מינו דהוי קשר גבי תפילין חשיב קשר גבי שבת חייב דליכא תרתי סברא וגם הי' במשכן . אבל עניבה דלא מלינו שיהי' במשכן ג"כ בקשר של תפילין פטור בשבת דאע"ג דליכא הך סברא דאמרין מינו מ"מ הא לא הוי במשכן ולהכי שפיר פריך הש"ס ולענכנייהו דעל עניבה בחפילין ודאי פטור משום שבת ודו"ק :



לרעתם ז"ל נראה דס"ל דהך דקטירה היא מלוא ב"ע ואין לה ענין למלות ההנחה דקיים בכל גווי ולכן דוקא בשל יד דלמרתה תורה וקשרתם לאות על ידכה חייב לקשר בשעת ההנחה משום מלות קטירה אבל בשל ראש דלא גלמה תורה אין לנו חיוב מלוא זו די"ל דכיון דבין כך ובין כך קיים מלות תפילין ורק דרבתה תורה מלוא אחרת בשל יד דגלי גלי אבל בשל ראש דלא גלי קרא אין כאן מלוא כלל לקשור בשעת ההנחה ורק שיהי' הקשר עשוי כפי הלמ"מ והבן זה ובחידושי פלפלמי הרבה בכל הדברים הנאמרים בזה וגם לתה לשיטת רש"י דגם דלי"מ ויו"ד הלמ"מ לא יהי' אסור לעשות קשר בשבת משום כותב דאף אות אחת הו"ל ח"ש ואסור מה"מ ועיין מש"ל פ"ח מה" שבת וגם דכיון דיכול לקרב הד' והיו"ד חייב וכמבואר ואי צעניכה חשוב אינו מתקיים ולא עת האסף פה :

(ד) **בדבר** אשר נתקשה בדברי ג"ז רשכ"י ז"ל בזה דשמרר עצדו והשלימו לעשרה לא ירד לסוף דעתו הגדולה וסנה בהצנת הענין דבחנינה דשחרור אין אלו צאים לרון מפאת המשחרר אס כוונתו לחון עבדו אס אין ורק מפאת. העבד שכל שהיה חנינה בעיני העבד אסור דבהך דמשחררו לרפ"ו למנין עשרה אין חנינה אלל העבד כיון שרואה שללרכו שחררו ולפ"ז דברי ג"ז רשכ"י ז"ל נכונים בטעמם ונימוקו עמו דהיכי דהוי תרי והוא משחרר להאחד שפיר יש חנינה בעיני העבד ששחררו שהרי שחרר אותו ולא את האחר ולק"ג. ודו"ק :

(ה) **הבאת** דברי מר אבא הגאון האמיתי ז"ל שכתב ליישב מה שמתמו על הראב"ד ז"ל דגם בהקדשות חייב השומר לשבוע שאינו ברשותו מהא דפריך בש"ס דב"מ דף כ"ח מצוי עיר ששלחו שקליהם דנשבעין כו' דבש"ס דב"מ דף ו' קאמר אב"י דלכך נשבעין שבועה שא"ב ולי"א מנו דחשיר כו' דחיישין שמא ספק מלוא ישנה יש לו עליו ופרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק תמנוחא דתמון איתא בחזרה ומעמה בהך דשקלים כיון דנמלאו או שהחזירם הגנבים אלו ואלו שקלים בלא"ה ליכא שבוע' שא"ב דל"ש ספק מלוא ישנה דגם התמון ליכא בחזרה דגם אס יחזירו אח"כ יפסדו בני העיר דאלו ואלו הוי שקלים עכ"ד. והקשית דמ"מ הרי איתא בחזרה שיחזירו השקלים ויסיפו עוד לשלם כזאת לבני העיר מכי"ס עבור ההפסד ויפה הרגעת אולם נראה דרעת מר אבא הגאון ז"ל דכיון דהך דתמון איתא בחזרה דספק מלוא ישנה היינו שהדבר אללו כעת בספק ותופס תמון חבירו שאס יזכור שמגיע לו יעכבס לעצמו אבל אס יזכור בהיפוך או אף שלא יהי' נזכר כלל יחזיר עיין בתוס' ב"מ שם ד"ה תמון כו' א"כ היכי שיטריך לשלם כפלים אין לחוש לזה דאיזו פרכס יעשה כזאת דמשום כך ספק הרמוק הזה שיהי' נזכר בודאי שמגיע לו לא יחוש שיטריך לשלם עוד מכיסו כשלא יהי' נזכר ויהי' בספק אללו כמו שהוא עתה והרי זה נכון. אולם באמת לא ארע מדוע הו"ר מר אבא הגאון ז"ל לכל זה דבלא"ה כיון דאלו ואלו שקלים המה ל"ש כלל לוומר דמעכבו התעוה משום סת"י ש"ש להס על משלחם דע"כ יטערכו להחזיר להקדש דאף שישלחו בני העיר אחרים תחמיהם דכיון דקדוש קדוש והתעוה הוא של ההקדש ואין בזה שמעכבס המעוה רק הפסד לבני העיר אבל המה לא ירוויחו מאומה וז"ב ועיין בדברי מר אבא הגאון ז"ל שהאר"י שם ליישב בזה דברי רש"י ז"ל בזה דמוקי לה ש"ס בנזושי שכר ונשבעין ליטול שכרן דנשבעין שבועה שא"ב ולא כתב כמו שפירש לעיל מזה על שבועה שלא פשעתי אולם לרעתי דברי רבינו רש"י ז"ל נכונים בטעמם דבאמת עיקר השבוע' הזאת היא מתקנת חכמים וכמו המוליא הוצאות על נכסי אשתו דנשבע ונטל דכל דהאי ידע והאי לא ידע משתבע האי ידיע ושקיל ועיין כ"ז

הכל בפשיעות דשפיראוסר ר' יהודה בחדשות געוה דאסור לקשרם והיינו השל ראש חשוב קשר של קיימא וכיון דאסור לקשור ולהכניס השל ראש והוא מלא זוגות זוגות אסור ב"כ להכניס השל יד אף א"כ דיכול לקשור כיון דלי"ב של קיימא ולא יתא בזה כמ"ש מ"ז רשכ"י ז"ל דכיון דהוי קשר כו' ומשום דכיון דע"כ יטריך להחשיך על השל ראש אסור להכניס כלל וכדלמרינן בש"ס דעירובין שס כל שאילו מניסם זוג זוג וכלות קודם שקיעת החמה מכניסים זוג זוג ואי לא מחשיך עליהם ומציאס דכיון דע"כ יטריך להחשיך עליהם אסור להכניס כלל ועיין ברש"י ז"ל שם ובמפורשים וכ"כ אסור להכניס בימות שניס שניס דליכא צ"ח אף כשיניחם בלי קטירה מחדש בשל ראש עכ"פ וכמובן אמנס באמת דעת הר"א ז"ל בעצמו כפי הגרחה מדברי התוס' מנחות שם הוא דגם בשל ראש בעינן קטירה בשעת הנחה והדק"ל דאמאי לא יכניס שניס שניס לר"מ בכה"ג שלא יקשרם מחדש וכ"ל. והנראה דלרעת הר"א ז"ל אין זה דקטיר' בשעת ההנח' מחנאי המלוא דהיינו שח' דאס לא קשר בשעת ההנח' לא קיים מלות תפילין כלל ורק דלרעתו ז"ל זה מלוא אחרת שיקשרם בעת ההנח' ואס לא עשה כן ביטל מלות קטירה אבל מ"מ קיים מלות הנחה. ולפ"ז גם במניח שני זוגות בכה"ג שלא קשרם בשעת ההנח' איכא צ"ח ושפיר א"כ אסור לר"מ [דשבת ז"ח] להכניס יותר מזוג אחד ודוק. ועיין בתוס' מנחות שם שהביאו ראיה דלריך קטירה בשעת ההנח' מהא דלמרינן בע"ז דף ל"ג באשה שהיתה נשואה לחבר והיתה קושרת לו תפילין בזרוע דהיינו ע"כ משום דלריך לעשות הקטיר' אחר שמתניחם בזרוע ולפי שאינו נוח לקשור ציד אחת היתה אשתו קושרתו ומת"ע לא קאמר שהיתה מסייעתו לתפילין של ראש :

**ואנכי** בח"י אמרתי דעכ"ל לפ"ז דאמאי כמ"ד לילה ושבת זמן תפילין ונשים א"כ חייבות בתפילין דל"ה מ"ע שהזמן גרמא דאל"כ היכי היתה אשתו קושרתו והא לאו בת חיובא היא דהרי גם בכתיבה פסלינן בנשים לדין משום דוקשרתם וכתבתם כל שאינו בקטירה אינו בכתיבה ומכ"ש א"כ בקטירה דאסורה לקשור ולפי האמור דלשיטת הר"א ז"ל הקטירה בעת ההנחה וההנחה עצמה המה שני ענינים נפרדים והקטירה מלוא ב"ע עכ"ל ב"כ דהך דחבר איתא כר"מ דענינה כשרה בתפילין ומותר לעשות ענינה בשבת דל"ב מלות הקטירה הוי מ"פ שהזמן גרמא דלימא בשבת ונשים אינן חייבות בקטירה עכ"פ ואסורות א"כ לקשור לאיש וכ"ל ויען כי לא לרפמי עוד הדברים בכור המזימה אשים קנאי למילין בזה ועיין ברש"י ז"ל לעיל שפירש דא"כ שבת זמן תפילין בלאו צ"ח י"ל בטעמא דמ"ד דאסור להכניסם רק זוג זוג הוא משום דלא התירו טפי מהמלוא דלאו תכשיט הוא ורק דאי לאו זמ"ת ע"כ דמשום הללה דרק מלבוש התירו לו ואין חיובק א"כ בין אחר לשניס ולפ"ז מיושב קושית הכ"ל על הר"א ז"ל בפשיעות והבן :

**ובגוף** הספק אי הך דבעינן קטירה בכל יום הוא מחנאי וחלקי המלוא מלות תפילין ובלעדי זאת לא נתקיים המלוא מלות תפילין כלל או הוא מלוא אחרת אמינא לפ"ז דהדבר חלוי דא"כ כדעת הר"א ז"ל וכמ"ש בשם התוס' דגם בשל ראש בעינן לדעתו ז"ל קטירה בשעת ההנחה עכ"ל דהוא מחנאי המלוא ולא קיים באופן אחר מלות תפילין ולכן תדמינן שפיר תפילין של ראש ושל יד לענין זה דאף דהך וקשרתם בשל יד כתיב מ"מ אמרינן דכמו דבשל יד בעינן שיקשור בכל יום ואל"ה לא קיים מלות תפילין כי"ב בשל ראש דקשר של תפילין הלמ"מ דינח הכי דרק נקשרו בשעת ההנחה קיים מלותו משא"כ א"כ כדעת התוס' המכריעין דדוק' בשל יד בעינן קטירה בשעת ההנחה

בבב"מ לא נכתב לא תאכל ולפי הג"ל יבואו כל דבריו על מכוניס. וז"ל לפ"ז דהא דבעין חד לא תבשל להנאי הוא כדי שילקה על ההנאה בבער בחלב וכע"פ הקדמונים ז"ל לחלק מהאי טעמא בין שאר איסורי הנאה לבבב"מ משום דכתיב קרא מיוחד ולפי מה שהבינו נושאי כליו בדעת הרמב"ם ז"ל דגם בבב"מ אינו לוקה בהנאה י"ל דאי לא קרא ה"א רכיון דבב"מ לוקה אף באוכל שלא כדרך הנאתו לא הוה ילפינן הנאה מאכיל' כיון דאף בשלא נהנה לוקה על אכילתו ורק לאחר דכתיב תורה לא תבשל על הנאה ואף בנהנה שלא כדרך הנאתו הדרינו לסברתינו דאכיל' היא מסוג הנאה ורק בבבב"מ אין חילוק בין דרך הנאתו לשלא כדרך הנאתו מגזירת הכתוב והבן כי קלרת' ועדיין ל"ע מה שהביא רבינו ז"ל בפירוש המש"ש שם סיוע לדבריו מהך דבשר בהמה עמאה בחלב מותר בבישול ובהנאה דמה רא"י מבשר עמאה לחלב דעמאה אין שם בב"מ כלל עלה דמה"ט מותר גם בבישול משא"כ חלב בחלב דלוקה על בישולו וכנ"ל וז"ע כעת ודו"ק היטב בכ"ז כי קלרת':

**סימן קה**

ב"ה לבוב יוס ה' תרל"ו לפ"ק.

לכבוד הרב וכו' ענף עץ אבות וכו' יתק אליעור נ"י ראב"ד ק גלינא :

**תובן**

השאלה שנמלא קמט על הריאה וגיכר שהוא ע"י חולי ומורסא על הקמט. וכ"ת דן להקל מטעם דאף דקמט כזה הוי ריעותא מ"מ לא הוי רק ריעותא אמתעי ומורסא ל"ה רק ריעותא כ"ד שאינו מטטרף רק בהדי ריעותא גדולה להיות תר"ל ורלונו לדעת חו"ד בזה ולתשובתו אומר דמ"ש כ"ת דקמט ל"ה רק ריעותא אמתעי ולא ריעותא גדולה הוא ברור גם מ"ש דמורסא ל"ה רק ריעותא כ"ד מבואר באחרונים ז"ל. אולם מה שיש לחוכך בזה הוא עפ"מ"ש בד"מ ז"ל דבעה במקום חריץ וקמט אף במקום דל"ה תר"ל טרפה משום דהוי כתרתי בועה דסמיכי וא"כ י"ל בנ"ד דאף דמורסא לא הוי רק רכ"ד מ"מ הכא כיון שהוא על הקמט חשוב המורסא ריעותא דכיון דהוי כתרתי דסמיכי חשוב ריעותא היכא דאין עליהס מראה ריאה לאחרת מאמר קדישין ובייעתו ז"ל מעריפין אף דרבו החולקים מ"מ הוי לדידן עכ"פ ריעותא וכמ"ש הפ"מ ז"ל דמרי דיגרי דסמיכי חשוב ריעותא עכ"פ כיון דמהריב"ל ז"ל ב' דיש חולקין על התוס' ומטריפין וה"ה א"כ במורסא דסמיכי וכנ"ל. והנה עלה על לבי להביא רא"י לזה דהנה מקור עיקר הענין תר"ל הא דקורנא תלו"י יולאה מהבועה שהטריף הרחב"ד ז"ל והנה עיקר הענין תר"ל [הגם דמ"ש האחרונים ז"ל דגלמד מהתם תרתי לריעותא דריש גדה אינו רק כעין זכר לדבר ואין לו ענין לזה] הוא מבואר בתמים דעיס להראב"ד ז"ל שינא לו מהא דאמרינן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלתה לתחיס חוששין לה והנה בהך דהתם נאמר לתחיס דאינו דוקא בועות ורק דבכללו גם טיגרי ומורסא ומוכא א"כ דעכ"פ שניס דהיינו שנא' דלתחיס שניס הוי דסמיכי חשוב ריעותא להיות תר"ל. אולם אחר ההתבוננות אין מכאן ריאה דבאמת לריך להבין דמה רא"י תהך דהעלתה לתחיס להך דהראב"ד ז"ל ולתרא"ל דהתם טירכא הוא טרפה בריאה ורק דתלינן שאינה מהירא' רק מהדופן וע"י אמרינן דכיון דהירא' העלתה לתחיס הדברים מראים ומוכיחים שהסירכא הוא מהירא' וטרפ' אבל מ"מ אין מזה רא"י שנא' דשני ריעותא שכ"א בפני עגמה אינו מטריף שהיכא ששניהס באחד יודבקו הוא טרפה ועכ"ל דהראב"ד ז"ל באמת מלכו הרחבה ומסבירא דנפשי' אמר כן דהיכי דחזינן דריעותא האחת גרמה להוליד עוד ריעותא אחרת טרפה משום דחזינן שבגרה כ"כ החולש' בהריאה

כ"ז בש"ט ופוסקים א"כ א"כ לשבע רק שמגיע לו השכר שהוליא ההולאות על נכסי אשתו או בהך דהכא שעשה שליחותו או שא"י לפשות עוד השליחות דמגיע לו נ"כ שבר שליחותו וכמבואר אצל ע"ז א"כ לשבע דלא פשע והפסיד שכרו דמהכ"ת נחייב שבוע' ע"י כיון שהבעלים טוענים שמא ולכך פירש"י ז"ל דהשבו' היא רק שא"כ דאם היא ברשותו ולא קיים שליחותו אין לו שכר דזה דמי שפיר להך דמוליא הולאות על נכסי אשתו לריך לשבע שהוליא וגם זה לריך לשבע שעשה פעולתו ושליחותו אבל היכי שבדאי אינו בידו ליכא שבועה כלל דכל שאינו באפשרי לקיים שליחותו מגיע לו שכרו ומהכ"ת יטערך לשבע איפוא שלא פשע והפסיד עי"ז שכירתו וז"ב למעיין ויש לי ערן הרהורי דברים לפת"ש הפוסקים דבשכר שליח ואכנס בידו אף שלא הפסיד כל שכרו וכמבואר בש"ט דהכא מ"מ מנכה לו כפי הזמן והפעול' וכשנאנס בחזי' הדרך מגיע לו מחל' וכדומה ומעתה כיון דלפ"ז ע"כ לריך לשבע מתי כאנס ומתה איפוא מגיע לו שכר דזה דמי שפיר להך דמוליא הולאות כו' שפיר י"ל דגשבע נ"כ שלא פשע ע"י גבול ובחירושי הארכתי בזה הרב' ואכ"ת הביאור :

**(ו) נתקשה** דרכי מ"ז רשכ"י ז"ל שהקס' על מ"ש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה פ"ג דכריתות

בנקי' הנפלאה לחלק בין מוקדשין דחשיב מוסיף לבני חלב שניחוסף איסור הנאה ובין בשר בחלב דלא חל על חלב דבב"מ כיון שאין כתוב מיוחד על איסור הנאה והוא רק משום שאסור באכיל' ל"ה מוסיף דאם מותר באכילה מותר ג"כ בהנאה דהרי גם בב"מ גלמד איסור הנאה ממק"א דשלשה פעמים כתיב לא תבשל חד לאיסור אכיל' וחד לאיסור הנאה דאיסור הנאה באמת ילפינן מלא תאכל ורק דלא תבשל מורה דבעין דרך בישול ושנה בזה דרק רא"י ס"ל הכי דילפינן בב"מ מלא תאכל כל תועבה וכל מקום שנאמר ל"ת כו' ועיין בש"ס חולין דף קי"ד אבל לדידן לא קי"ל הכי ורק דגלמד מנ' פעמים לא תבשל כו' ועיין בספר המלכות להרמב"ם ז"ל שכתב כן בהדיא וקושי' מ"ז רשכ"י ז"ל קמה גם נלכה וכאשר עיינתי היטב עלה בדעתי דכוונה אחרת יש בדברי רבינו הגדול ז"ל דבבשר בחלב האיסור הנאה היא רק משום שאסור באכילה דהמור' אסרה איסור אכילה האם בהנאה וכל שאין האיסור האכיל' חל אין עליו שם בב"מ ומותר בהנאה משא"כ במקדשים דהאיסור הנאה אינו מלך איסור האכיל' דגם בדבר שאינו בר אכילה יש דין מעילה ואין חילוק בין אם גלמד מתכונן אחד או משני כתובים ורק כמו שכתרתי ועיין בש"ס דחולין דף קי"ג המבשל חלב בחלב רב דמי ורב אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה כו' כי פליגי אביסול מ"ד לוקה חד איסורא הוא ומ"ד אינו לוקה כיון דעל אכיל' לא לקי אביסול נמי לא לקי ועיין ברמב"ם פ"ע מהמ"א שפסק דלוקה על בישול [והריך ביאור לפ"ז לחלק לדעתו ז"ל בין בישול להנאה והנרא' דכיון דאין קי"ל כר"א דכל מקום שנאמר לא תאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשנתו וע"כ דה"ט דהאכיל' היא הנאה ממניי ההנאות ואין לחלק איפוא ביניהם מלך הסברא עד שיפירוש הכתוב בפירוש כמו שפירט בגבילה א"כ גם לענין חלות האיסור אין לחלק ביניהם וכשלא חל א"כ איסור האכיל' ממילא ליכא איסור הנאה דגם אכיל' היא מן ממניי הנאות ואין לחלק בין הנאה להנאה משא"כ באיסור בישול שהוא איסור אחר טוב מלאתי בספר המלכות שכתב רבינו ז"ל דלכך לא מנה מניעת ההנאה למנוה בפ"ע שהיא והאכיל' ענין אחד שהאכילה היא מין הנאה והר"ז כת"ש ובזה יתבאר מה שכתב רבינו בפירוש המשנה שם בבב"מ נאמר בהנאה מפני שאסרו הכתוב באכיל' שכל שאסור באכיל' אסור בהנאה עד שיפרוט נך הכתוב כו' דלכאורי

# שאלות ותשובות סימן תה קו רצה קמב

מעטעס הנזיר' הסוף דבר המותר ורק שאמר שישאר גם אחר כן באיסורו שהי' מקודם ואשר ע"כ התבטל מותר כיון שלא הי' אסור מתחיל' ולא נבלע בו איסור מעולם וז"פ וברור ולפי"ז שפיר יש מקום לחלק בין איסורא בלע להתיירא בלע לענין הקדר'. אולם הרשב"א ז"ל לא ניחא לי' בחילוק זה דאף שלא הי' על כלי הבשר שם איסור מעולם מ"מ הי' אסור בזימו לבטל בו חלב ואמרו רז"ל וגזרו שיפאר הכלי גם אח"כ כמו שהי' בחתני' וזה מבואר להדיא בדבריו ז"ל שכ' ז"ל דה"ה לקדרה שביטל בה בשר כו' ואעפ"י שכשבלע' היתרא בלעה כו' דכל שבלע מהשכח כו' רואין אנו אותו כאילו עומד בשבחו עיין בדבריו ז"ל :

## ועד

קושייתו השני' שהרי הרשב"א ז"ל בעלמא כ' לענין כ"ט בר גיט דבחמץ ל"ח התירא בלע ומאי ראי' א"כ לענין הך דאב"י מקדרות בפסח לבב"ט. לדעתי לק"מ דעיקר טעמו של הרשב"א ז"ל משום דחמץ שמו עליו דחלב רק בזמן שבפסח הוא כנוף הנביל' ולכאור' מה בכך מ"מ הא עיקר הטעם דכ"ט בר גיט מותר בבב"ט הוא משום שא"י לחול ע"ז שם איסור א"כ גם בחמץ חיך יחול איסור חמץ. אמנם כוונתו הוא דל"ד לבשר בחלב שעתה אין שם איסור כלל עוד משא"כ בחמץ גם עתה יש לרין שהיא חמץ שיאסר בפסח שזמן תמיילא קאתי וקודם שנחלש ע"י ר"ט בר גיט שם איסור עליו ומעתה זה לא שייך רק החם שמקודם הי' שם איסור שיאסר בפסח משא"כ בהך דהכא דאף בעת היותו ב"י לא חל עליו שם איסור בחמץ דבפסח יהי' אינו בן יומנו וע"ז אנו ריין וזה ברור אללי : א) וע"ד חידוד אמרתי הא דהביא הרשב"א ז"ל ראי' דנוף הברייתא ולא הביא בפשיטות דברי הש"ס דגזיר' שאב"י כו' דמהש"ס אין ראי' רק לענין לכתחיל' והיינו דמעטעס הנזיר' אסרו לכתחיל' בכלי שאב"י היכא דליכא הפסד כגון בכ"מ דאפשר בהכשר ומה"ע התבטל מותר דהוי דיעבד ולא נבוא כלל לחלק כג"ל בשם התוס' דהקדר' הי' בה איסור תמלה ולפי"ז בכלי חרס מותר להשתמש אחר מעל"ע דהו"ל דיעבד כיון דא"א להכשירו ויאסר' לגמרי וע"ז הביא הרשב"א ז"ל ראי' מהברייתא דכלי שדרכו להגעיל יגעיל דאם לא נאמר לחלק כג"ל דלכן התבטל מותר משום שהי' היתר מתחיל' א"כ מאי ר"ת בההגעיל' דהרי חוזר ונבלע הכלי וע"כ ריין דמגעיל אחר מעל"ע הבליע' שא"כ אינו אוסר כיון שלא הי' אסיר מתחיל' וא"כ השתא דלתיקן להכי שפיר אין לאסירי התבטיל דשפיר התיירא דמעטעס הנזיר' אסרי' גם בדיעבד היכי שהי' אסור מתחיל' וכגון בכ"מ דהו"ל כדיעבד כיון שטעון שבייה והתבטל מ"מ מותר דלא גזרו רק שיפאר עומד באיסורו ולא לאסור המותר מתחיל' והבן זה :

## ובדבריו

הרשב"א ז"ל אשר הביא כ"מ באות ד' בענין נוחן טעם לפגם באב"י רפנס זה שאמרו לא שפינס לגמרי דקדרה שזב"י חינה פינגת אלף מעט ואף דנע"פ דנביל' היינו שאינה רז"י לגר היינו להתיירא לגמרי אבל איסור תש"בובת שהולכין בו אחר גיט כל שגטל"פ כל שהוא מותר שאינו נוחן טעם דאדרבה פינס ומסיק דהיכי דליכא מתעו של איסור אלף טעמו שרי אף שהאיסור יותר

בהרי"א. ועיקר ראייתו מהך דהעלת' למחיס הוא רק דלא אמרינן בכה"ג שאין האמת טיבה באמת לחברתה ורק שבמקרה' באו כאשר דאם כה נאמר גם בהעלת' למחיס י"ל כן דהמכה הי' בדופן באמת והלמחיס בריחה במקרה והזדמנות באו שמה. ולפי"ז יש לומר דטיורי ומורסות לא חשיבי ריעותא להטערף להיות תר"ל דאף דגם מהם יש הוכח' שהריעותא האחרוני' באה מחמתם וכנ"ל מהך דהעלת' למחיס מ"מ מלך אחר אין לחוש דאין מהם ומתריעותא האמת הוכח' שגברה חולשה יתירה בהריחה ודוק :

## אודם

אף שדחיתי ראייתו זאת הנה הפ"מ ז"ל דעמו שתרתי טיורי וה"ה מורסות דמתיכי חסוד ריעותא להטערף לתר"ל וכג"ד חסוד המורסא כסמתיי כיון שהוא במקום קמט ובלידוף הריעותא שהקמט הבא מחמת' חולי הוא תר"ל וכנ"ל. אכן עם כל זה אמינא דהתיקל בכ"ד אין מציחין אותו דמלבד דדברי הפ"מ ז"ל הג"ל אינס ברורים כל כך בהחלט דיש לומר דגם בטיורי או מורסות דמתיכי כיון דרבו כמו רבו המכשירין לא חזי לאלטרופי גם בהדי ריעותא אחרת. הנה גם מה שהעלה הר"ת ז"ל דעל מקום חריץ וקמט הוי כסמתיי אינו רק חומרא דמ"מ אחת הוא ואין להחמיר לדעתי כ"כ לענין תר"ל דגם לפתש"ל עפ"י ביאור הפוסקים ז"ל ברעת הראב"ד ז"ל אינו רק דברי סברתו של הראב"ד ז"ל דמהך דהעלת' למחיס אין ראי' לנוף ענין תר"ל וכנ"ל וביחוד דיש לפרש דהראב"ד ז"ל לאו מעטעס תר"ל קאתי עלה ולא כ"כ רק בסירכא תלוי' תמוך הבועה דהראב"ד ז"ל בשיעת רש"י ז"ל קאי דאין סירכא בלי נקב והכשר דסירכא תלוי' הוא משום דכיון שלא נס"כה למת"א דחליקן בהפשטת ליחה וכשיש בועה יש הוכח' לחלות יותר בנקב. וגם לשיעת התוס' הכי דאף דס"ל דיש סירכא בלי נקב מ"מ היינו רק דס"ל דגם בדבוק' יש לחלות בהפשטת ליחה וכשיש הוכח' שכיח יותר לאיסור שבה מחמת נקב. ובזה הראי' מהך דהעלתה למחיס עולה כהונן יותר וכמונבן. הנלפע"ד כתבתי :

## סימן קו

לחכם אחד.

## באות

ב' תמס כ"מ על הרשב"א ז"ל שכי' בתה"א בית ד' שער ד' דלכתחיל' אסור לבטל בקדירת איסור שאינו בן יומנו ואח"כ הוכיח דה"ה לקדר' שביטל בה בשר שאסור לבטל אח"כ חלב אף אחר שעבר יומנו אף דהתיירא בלע מהך דקדירות בפסח והרא"ה ז"ל חילק עליו בזה דהרי בהדיא קאמרינן בש"ס שלהי ע"ז הטעם דגזרינן שאב"י אטו ב"י וא"כ בודאי דאין לחלק ילדע"ז דברייהם ז"ל נכונים וברורים. דכבר נהקשו בזה רבייתו בעלי התוס' דמדוע אסרו הקדר' והתיירו התבטיל ומירנו דהטעם הוא מפני שהקדר' הי' בה איסור גמור תמלה אבל המתחיל לא הי' בו איסור מעולם. ולריך לכאור' להבין דברייהם ז"ל דכיון דמעטעס גזיר' אטו ב"י קאתיין עלה הנה גזירה זו שייך גם לענין הדבר המתבטל דיבאו להתיירא גם דבר המבטל בב"י אמנם ביאור דברייהם הוא דלא אסרו חז"ל

## מלחמות אריה

א) לפת"ש לעיל בהנה"ה מל"א סי' נ"ב דרב דס"ל כרי' דחמץ לאסור הפסח אסור מה"מ ע"כ ס"ל כראב"י דחמץ של נכרי מותר גם בתוך הפסח להכי לרידי' חשיב התיירא בלע דל"ש לומר הך סברא דחמץ שמו עליו כיון דשם חמץ בלבד אינו אוסר שהרי חם יתכור לנכרי או יפקירנו יהי' מותר ע"ש שפיר ניחא גם דברי הרשב"א ז"ל כאן דשפיר מיייתי ראי' לענין ב"מ דאע"ג דהתיירא בלע מ"מ נעל"פ אסור לכתחיל' כמו חמץ אליבא דרב דג"כ חשיב התיירא בלע ודוק. אך בל"ה דברי הרשב"ה ז"ל תמוהין בעיני הא אוהו בעלמא סובר דחמץ בפסח דאיסורו במשהו אין חילוק כלל בין נ"ט לשבח או לפגם כמו שמביא הב"י בשמו בא"ח סי' תמ"ז א"כ אין מיייתי ראי' לבו"ח מהך דקדירות בפסח דהחם בודאי גם אינו בן יומנו נמי אסור דהא אסור במשהו אבל בבו"ח דבעינן נ"ט דוקא י"ל דאינו בן יומנו מותר אפי' לכתחיל' ולע"ג :

לאסור רק באיסורה בלע לכל טעם היוצא מהאיסור אסור אבל לא בהתירה וכגון בצבא וחלב דמי' אין הטעם השני בכלל צבא ודוקא על הטעם הראשון דהיינו הרוטב של שם צבא בחלב דמשקה היוצא היא כמותו ממש אבל לא על הטעם השני דהיינו בכלל צבא ורק דאסור באיסורה מטעם טעם כעיקר אבל מ"מ אינו כמותו שיקרא צבא בחלב שאין ע"ז שם צבא וכו"ל דגם על הרוטב אי לאו דגלתה תורה היינו אומרים שאינו בכלל הסמיכה ולמה א"כ דגלי גלי ולמה דלא גלי לא גלי ודו"ק :

**אמנם** לפי"ז צריך עדיין לבאר הא דקדרה שבישל בה צבא לא יבשל בה חלב הרי דהו"ל כ"ט צבא ג"ט דאף שהכ"ט השני הוא להחלב מ"מ אין לנו לאסור לפי"ז דאין על הטעם השני שם צבא . אמנם נראה דהטעם הוא דכיון דהחלב שוכנס לתוך הקדיר' נעטרב עם הטעם הראשון שבקדיר' דהיינו הרוטב והאסור א"כ משום צב"מ הטעם היוצא משניהם יחד שפיר הוי ל"י כטעם היוצא מהאיסור דמ"ל שאר איסורים מ"ל צב"מ ולפי"ז להפוסקים הסוברים דכ"ט בשאר איסורין אינו רק מדרבנן גם בקדרה שבישל בה צבא לאסור לבשל חלב ואם בישל ב"ט אינו רק מדרבנן וזוהו יתיישב מה שהקשו האחרונים ז"ל לטעם זו מה דמדתה הש"ס בחולין דף ל"ו לענין טעמי קפילא כילכית באילפס להך דקדרה שבישל בה צבא דהרי בהך דיכלית אינו רק איסור דרבנן לשיטה זו דטכ"ע בשאר איסורים אינו רק מדרבנן דבהך דיכלית מלא איסור דג עמא קאחינן עלה לשיטת רוב המפורשים ז"ל ושפיר י"ל דנאמן קפילא ארמאה מסל"ת משא"כ צב"מ דהוי איסור תורה עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה . ולפי הג"ל ניחא דגם בהך דקדרה שבישל בה צבא לא עדיף משאר איסורים דלענין צב"מ היינו שיאסר מטעם בליעת צב"מ הו"ל כ"ט צבא ג"ט וכנ"ל והבין כי קרמתי :

**ומעתה** נכוונס דברי הרשב"א ז"ל דבטעם פגום בקדרה שאב"י גם אם האיסור רבה מותר .

דכיון שהיא פגום ואין כאן לדון מטעם הטעם ואסור בכ"מ מחמת טעב"ע דאדרבה פגום ממילא מותר אף כשהאיסור רבה דכיון דאינו יולא מהקדרה רק הטעם מהבליעה ולא הבליעה ממש א"ל גם ביטול ברוב דלא שייך בזה לאסור תקרא דהטמאים כו' דאין זה משקים היוצאים ממנו שהוא כמותו וכנ"ל ורק מלא איסור טעב"ע אחיך עלה לאסור וכשהוא פגום דל"מ טעמא ממילא מותר ולזה נכתובין הרשב"א ז"ל לדעתו ב"מ דכיון דאין כאן ממנו של איסור דהיינו הרוטב ורק טעמו שרי אף שהאיסור בכמותו . וז"ב א"ל בכוונתו ז"ל ודו"ק . ובעברי בין בתרי ענינים אלו נתקשתי דהנה בש"ס דחולין דף ק"ב שם מצאנו דאין ללמוד איסור שאינו בא ממילא דחשיב קל מצא ממילא לענין משקים היוצא ממנו והביא לכל אחד לימוד חדש עיי"ש ב"מ וברש"י ותוס' שם ועיין בפוסקים ז"ל לענין איסור חדש עיין עליהם ובש"ס שם דף ק"ח אמר אב"י טעמו ולא ממנו בעלתא דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מצב"מ מ"ט לא גמרינן דחידוש הוא אי חידוש הוא אפי' כי ליכא כ"ט נמי א"ל רבא דרך ביטול חסרה תורה . ולפי"ז קשה לי דמהיכא ידעינן צב"מ משקה היוצא ממנו כמותו דלימנא דוקא היכי שבישל חסרכת צבא בחלב נאסרה אבל לא המשקה היוצא מהבשר דהיינו שנתבשל רוטב של צבא בחלב . דכיון דהתירה הוא מנ"ל לרמות משקה היוצא לחסרכת הבשר דהרי גם באיסור קל צריך לימוד מיוחד ומכ"ש היסור גמור . דאין לומר דע"כ יש על הרוטב שם צבא דל"כ למה יאסר גם בביטול צבא גמור שלא נעטרב רק הטעם דהיינו הרוטב ובעתה תלה רחמנא דז"א לרבא דס"ל דאי לאו דרך ביטול חסרה תורה ל"ה בעינן כלל שיהי' כ"ט ועיקר הא דלצריך ליתן טעם דאל"ה לא הוי

יותר בכמותו עכ"ד בקיבור לא לשונו ממש . יש לנו דברים דהנה כבר הקשו הקדמונים ז"ל ומכללן הרשב"א ז"ל בעלמו [כעת אינו זוכר מקומו] דלמה הולך קרא לטע"כ הא ילפינן מהטמאים לאסור רוטבם וירס כו' ותיירו דבאמת אי איתא להטעם בעינא אסור תקרא דהטמאים כו' ועיקר ענין טעב"ע היכי שנתערב ברוב היתר דמחלקין בין מצב"מ למצב"מ דזה אין ללמוד תקרא דהטמאים לאסור רוטבם וירס דאף שהליר והרוטב הוא כנוף האיסור הרי גם גוף החסרכה בטל ברוב רק דלמה בא לאסור דנהי דהממש בטל מ"מ בשא"מ נרנש הטעם ולזה צריך לימוד דהטעם בעלמו הוא אסור עכ"ד וכיון שכן בטעם שאינו פגום לגמרי עד שיהי' אינו ראוי לגר למה לא יאסור היכי שהאיסור רבה הרי הטעם הוא גם ממנו של איסור דהטמאים לאסור ירס כו' וכיון שאין כאן רוב היתר למה נתירו היכי שאינו פגום רק פגם מיעוט דנהי דל"מ כ"ט כיון שפגום מ"מ הרי יש כאן תמעות הטעם דהטמאים לאסור ירס ורוטבם כו' ומ"ל ממשות האיסור שנמחה ומ"ל ממשות הטעם דהיינו רוטבו ולירו וזה דבר שראוי להעיר עליו בצמח :

**ואשר** נ"ל בביאור דבריהם הרשב"א ז"ל לפי מה שבררת בחידושי ענין כ"ט צבא דאמרי' דקלוש טעמו

ומחלקין בין היכא שהכ"ט הוא מכלי לאוכל ובין היכי שהוא מאוכל לאוכל דדוקא מכלי לאוכל דהיינו דנים שעלו או נתבשלו בקדרה של צבא מותר לאכלם בכותח אבל לא כשבלעו מחסרכת צבא עיין כ"ז בש"ס ופוסקים וצארכתי דהפליט' מהכלי אינו שפולטת הבלע דהיינו הליר והרוטב שבלעה ורק שנפלט ע"י הביטול והעירוי הטעם מהבליע' . וזה נקרא קלוש טעמו שהטעם הראשון היוצא מהמאכל הוא רוטבו ולירו משא"כ הכ"ט השני מהכלי הוא רק טעמו לצבא שאין הרוטב הנבלע יולא ונפלט רק הטעם ממנו וזה דעת קצת פוסקים ז"ל ובסמ"ק שמתך לזון אינו מקרא כ"ט צבא ג"ט טע"י דוחקא דמכינא וחריפות הלזון פגם הסבין גוף הטעם שבו דהיינו שפולט הבליע' דהיינו הרוטב שבלע ולא הטעם לצבא ממנו [ויש לעיין לפי"ז לדעת פוסקים אלו דאין מהני הגעלה לסבין שמתך צו לזון ואכ"מ הביאור] וכ"כ האוכל פולט לכ"ע הבלע שבלע כמו שהיה דהיינו גוף הרוטב וזוהו אמרתי לבאר עיקר טעם החילוק בין כ"ט צבא דהתירה דהיינו דנים שעלו בקערה של צבא דמותר לאכלן בכותח ובין כ"ט צבא דאיסורא דאפילו כמה פעמים כ"ט צבא ג"ט אסור . אשר נבוכו צו רבים וביחוד ה"י לפניהם דברי הקדמונים ז"ל שכתבו דעל טעם קלוש כזה א"י לחול שם איסור מחדש אבל מ"מ אינו יולא מירי איסור כחלוס בלא פתרון . ועיין כ"ז בדברי האחרונים ז"ל שהאריכו הרבה ולא ילאו ירי חובת ביאור . כראוי והביאו ב"כ דברי אחד קדוש מהראשונים ז"ל שנתקשה ב"כ בזה וכתב וכי היתרא כופי תלוי צו דאם יש צו כדי נתינת טעם גם בהתירה בלע יאסר ואם אין למה יאסר באיסורא עיין עליהם ולפי הג"ל א"ש והתבונן דהנה בש"ס דחולין דף ק"כ ילפינן דמשקים היוצאים מהאיסורים כמותן תקרא דהטמאים לאסור ירס ורוטבם כו' ובהקדש ותרומה מקראי אחרנינא ואי לאו הני קראי ה"א דהתורה לא חסרה רק גוף חסרכת האיסור ולא המשקה היוצא ממנו . ומעתה הטעם השני היוצא מהמשקה והיינו הרוטב והליר אין לנו לאסורו מהך קראי דאין מזה לימוד רק על המשקה היוצא מהחסיכ' דהיא כמותו אבל אין רא"י לאסור גם היוצא מהמשקים דהרי אי לאו קראי ל"ה אומרים כלל דרוטב וירי היא כמותו וא"כ אף דגלי קרא מ"מ למה דגלי גלי ורק דמ"מ אסרינן גם הטעם השני מטעם דע"כ דהתורה אומרה דכל שנרנש הטעם מהאיסור אסור אמנם בזה כיון שאינו בכלל משקין היוצאין ממנו דהוי כמו האיסור בעלמו אין

שאלות ותשובות סימן קו רצה קמו

כלום דהא בכלי מדין קיימינ דהוי כלי שטף ולדעמי כוונה אחרת היתה לרבינו הרשב"א ז"ל דבלא זה אי נימח כפירושו של כ"ת דהרשב"א בא למרץ במירונו האחרון הכ דכלי מדין ללא אסרה תורה אלא קדרה ב"י דגם בשאב"י יאסור משום דאין מבטלין אסור לכתחלי מה"ת יקשה דמה זה למירץ דאיכא הפסד כלים וכי בשביל הפסד כלים נתייר אסור תורה. ואשר ע"כ אמינא לבאר דבריו ז"ל באופן אחר דבאמת צהך דקדרה ה"ל דשא"ת דקיי"ל בכל איסורין דשא"ת מותר ורק דהו"ל פסיק רישא. והנה כבר נודע דעת המה"ר דבאיסור דרבנן דבר שאין מתכוין מותר אף היכי דהוי פסיק רישא. ובזה יבארו דברי רבינו ז"ל כתיב חומר לדכחלה כ' דמג"ל דהא דאין מבטלין אסור לכתחלי היא מה"ת. וה"כ דהיא רק מדרבנן בשאין כוונתו לבטל מותר לכתחלה לגמרי דהו"ל דשא"ת דמותר באיסור דרבנן גם צפ"ר וכנ"ל בשם המה"ר וביחוד גם באיסורי תורה נודע דעת הערוך דפ"ר דלא ניחא ל"י לכל היותר אינו רק מדרבנן עיין חו"ס' יומא דף ל"ד עיי"ש"ה ובאיסור דרבנן לכ"ע מותר אף לדעת החולקים על המה"ר ובנוט"פ הו"ל פ"ר דלא ניחא ל"י שהרי הוא פוגם. ואח"כ כ' רבינו ז"ל עוד דאף לדעת הסבורים דאין מבטלין אסור היא מה"ת מ"מ זה אינו רק דומיא דזרוע בשלה אבל לא בקדרה דלא אפשר והיינו דמה"ת עכ"פ אין אסור רק במכוינ לבטל אבל לא בשאינו מכוינ דזה לא אסרה תורה דעיקר האיסור היא הכוונה. ואף אי נימח בכ"מ דדבר שאינו מתכוין אסור או פ"ר לירידן מותר בזה כשאינו מכוינ משום דהאיסור הוא עיקרו משום הכוונה. אמנם ס"ל דמ"מ יש בזה איסור מדרבנן גם בכה"ג והיינו דקדרה ב"י שבלעה משהו אף שא"ת ורק כשהיא פגום גם מדרבנן י"ל דמותר אי משום דהוי פ"ר דלא ניחא ל"י דגם בלא זה דבני"ד אסרה תורה רק הכוונה בכל איסורין אינו רק מדרבנן והכא ח"כ מותר לגמרי או דכיון שהיא פוגם ניכר היא שאינו מכוינ וע"ז קאמר ועוד משום דאיכא הפסד כלים לא החמירו מז"ל משום זה ורק משום דקבלה הקדרה טעם משוכח גזרו שאינו ב"י אטו ב"י ויבואו כל דבריו ז"ל לפי זה על מכונס. זו"ז גם בגוף הדבר שהקשה כ"ת דבכלי שטף ליכא הפסד כלים הנה ח"כ דאסור הביטול לכתחלי לא מלי להגעיל ג"כ דעדיין ישאר משהו דחוזר ונכלע ויהי אסור לבשל אח"כ משום דאין מבטלין לכתחלה ודו"ק :

**ועדיין** יש לעורר לדעת הרא"ה ז"ל דכיון דלדעתו אסור לבטל גם בכה"ג מה"ת ח"כ דהק"ל לר"ת או לרבנן דר"ע דקדרה ב"י פגמה פורתא דמ"מ י"ל דהמורה לוחה להכשיר משום דאין מבטלין אסור לכתחלה וז"ל דס"ל דבאמת לשיטתו ל"ח בזה מבטל אסור לכתחלה בכה"ג ומשום שאין כוונתו לבטל ועכ"פ מה"ת מותר וכנ"ל ורק דלירידן לפי האמת לדעתו ז"ל לית לן הכ סברא וילא לו זה דא"כ באמת גם בקדרה ב"י ה' לנו להתיר מה"ת כיון דפגמה פורתא ואין חשיבות בהטעם עכ"פ וע"כ או משום דלא ס"ל כלל הכ סברא או דעכ"פ אסור לכתחלי לבטל בכה"ג מה"ת. [ולפי"ז ל"ל דהרא"ה חזיל לשיטתו דבהגעלה אינו חוזר ונכלע כלל דא"כ יקשה דמה מועיל ההגעלה והבן] ועכ"ל דבקדרה שאב"י הו"ל ח"ר לגר ודו"ק. ויש לי הרהורי דברים לפ"ז דלר"ת עכ"ל דהא דבכה"ג שאין כוונתו לבטל מותר הביטול מה"ת עכ"פ היא משום דבזה רק הכוונה אסרה התורה אבל אין לומר הטעם משום דהו"ל פ"ר דלא ניחא ל"י דאינו אסור מה"ת גם בשאר איסורים וכנ"ל בשם הערוך ז"ל דר"ת ס"ל בבכורות דף ל"ג דאין מקיזין לבכור במקום שפושין בו מוס דס"ל דשא"ת אסור ועיין בפרש"י ז"ל ובחידושי הארכתי בזה ואכת"ל :

הוי דרך ביטול שאין דרך לבשל רק כדי ליתן טעם וא"כ אין ראוי שהטעם משוי ל"י ב"ב"ח ורק שזה מתנאי האיסור דדרך ביטול צעיק וכל שאינו ניט לא הוי דרך ביטול אבל אין ראוי מזה שהרועב הוי כמותו לעינן שאס ביטול רועב צחלב דיהי עליו אסור צ"ח כלל ובשלמא לדעת רוב הפוסקים ז"ל דלפי המסקנא טע"כ"ע בכל האיסורים דאורייתא ניחא ד"ל דלפי המסקנא אמרינן באמת דעיקר איסורא דבב"ח היא מחמת שנותן טעם שהטעם הוא האסור ורק דרבא קאמר דא"כ דלא אמרי' טע"כ"ע בכל איסורים אין ללמוד מבב"ח ד"ל דמירוש היא ואין האיסור כלל משום נתינת טעם אבל אחר דילפינן מגע"כ או ממשרת דטע"כ"ע באמת אמרי' דמשום חערובות הטעמים נאסר בב"ח. אמנם לדעת החולקים וסבורים דטע"כ"ע לאו דאורייתא ובב"ח מירוש היא והא דבעינן שימן טעם הוא משום דאל"ה ל"ה דרך ביטול דהק"ל דמג"ל כלל לומר דבבב"ח משקים היוצאים הוי כמותו אס לא רימא דגם לרבא לא צעיק הכ דרך ביטול אסרה תורה רק לעינן שלא יאמר גם היכא שאינו ניט דהיינו שאין הטעם נרגש אבל לעינן זה שלא יאמר גם באינו ניט כלל אף משהו גם ב"ז דבעינן דרך ביטול הוי מותר דמני לכלאיס דאס הפריד הזמר מהפשתים דחוזר להתירו וה"כ ח"כ דאין הרועב בכלל בשאר אף כשביטול בשאר צחלב ה' יתיר אמרי שהפריד הבשר מהחלב עכ"פ ועיין בחו"ס' חולין דף קי"ב שכתבו שם צד"ה תרי גללי דמלחא כו' דאף למ"ד אפשר לסתמו אסור מ"מ כשנפרד ונסחט לגמרי לכ"ע מותר עיי"ש"ה ול"ע ויש לי בזה הרהורי דברים צהך דר"א קאמר הטעם דבב"ח אסור באכילה משום לא תאכל כל חושה ובדברי התוס' חולין דף קט"ו שם דמחלקי בין ניכר ללא ניכר וגם צהך דר"ה שה"ס שם דף ק"ח ע"ב לומר לרב דברי אסרה תורה ולא חלב. אולם לא הובאו עוד אללי צכור הצמיחה ואשר ע"כ אשים קנאי למילין בזה :

**באות**

ו' ח' הביא דברי הרא"ה ז"ל שחממה על הרשב"א ז"ל שכתב דפגם שאב"י אינו משהו הבלוע אינו ראוי לגר ורק שלא חשיב טעם. והעלה דגם זה הוי ח"ר לגר והקשה על הרא"ה ז"ל דלדעתו ז"ל אין תמורה הא דאמרי' לר"מ דנוט"פ אסור מניעולי מדין דאף אי לא אסרה תורה רק קדרה בת יומא מ"מ אי אפשר דלא פגמה פורתא והרי זה ודאי ראוי לגר וכ' שאח"כ תלא במשמרת הבית שהרגיש בזה. ולדעתי נראה דדעת הרא"ה ז"ל דבאמת בזה פליגי דלר"ת שפיר מדמינן טעם פגום קלת לעינן שיאמר מטעם טעם כעיקר לפגם שא"ר לגר צעינא וכמ"ש הר"ן ז"ל בביאור הדבר וה"כ דנוט"פ מותר יש להתיר גם קדרה ב"י דמ"מ פגמה פורתא וע"כ מוכח מגי' דנוט"פ אסור אף צד"ר לגר אמנם לר"ש ולירידן דקיי"ל כוותי' לא אמרינן כלל סברא זו ולכן ב"י אסורה אף דפגמה פורתא ושאב"י מותר משום דהוי ח"ד לגר. ויחישב בזה ק' התוס' דאמרי רבנן דר"ע צפ"ר אלו עוברין קאמרי דע"ל חידוש היא דהס ס"ל בזה כר"ת דיש לדעות פגם פורתא צטעם לענין טע"כ"ע לא"ר לגר צעינא וכנ"ל ורק דהס ילפי מציבילה דנוט"פ בשא"ר לגר מותר כר"ש ושפיר הוי חידושא :

**באות**

ח' הביא דברי המשמרת הבית שכי לרחות קושיות הרא"ה ז"ל דא"כ דהבלע ראוי לגר ורק שלא חשיב טעם כיון שפוגם דא"כ קדרה שאב"י ה' אסור לבשל בה לכתחלי מה"ת חמ"ל דאין מבטלין אסור לכתחילה מה"ת דמג"ל דמדאורייתא אין מבטלין אסור לכתחלי דלמא מה"ת משרי שרי. וממה ע"ז דאכתי תקשה מהא דפרין צ"ש"ם רע"ז שם מכאן ואילך לישחרי דמדרבנן פשיטא דאסור לבטל לכתחלה וביחוד חממה על מ"ש עוד במשמרת דאס חממה בא לאסור הקדרה לעולם איכא הפסד

להרב מהר"ת ז"ל ונתן לו קמיע והבטיחה שיתרפא ולא יהי' לו החולי ר"ל עור פתיה ותפתוהיו ביחד ששה שבועות ונפרדו עד חוה"מ פסח ובחוק"מ נזדווגו שינת וטהרה ח"ע לבעלה ואחר החג נסע לוילקע על מלמדות ואחרי שבועות שמים אחזתו החולי ר"ל ומת ואשה הנ"ל יושבת חיפוא חסור' בכבלי זיקת יבם אשר לא נודע מה יהי' לו רק אומדנות שאינו מספיקות כמבואר בהגב"ע זה כשנים עשר שנים ע"כ תוכן השאלה :

**והנה** השאלה הזאת סובבת על שני עניינים אם יש לבטל ולהפקיע הקידושין מטעם קידושי טעות ואם זה לבד אינו מספיק האם יהי' מקום לרדף קלח האומדנות שמת יבמה. אם אמנם שאינו מספיקות לבדנה וכאשר רמזתי למעלה עכ"פ למניף ואם לא ירדק תפודר אולי ירדק מחובר ואבוא על ראשון ראשון וזה החלי בעזר הגור אשר מאתו אשאלה עזרה לבטל אגטל בדבר הלכה זו.

נרסיק בש"ס דכתובות דף ע"ג המקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדריים כו' ע"מ שאין בה מומין ונמלאו בה מומין אינה מקודשת כנסה סתם ונמלאו בה מומין תלח שלא בכחובה כל המומין הפסולים בכהנים פוסלין בנשים ובגמ' קידשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר לריבה הימנו נט ושמואל אמר ח"ל כו' אמר אב"י ל"ט טעמי' דרב כיון שכנסה סתם אחולי אחלי' לתנאי' אלח טעמו דרב שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות הא פליגי בה חדא זימנא קטנה שלא מיאנה כו' לריבא חי אסתמר בההוא משום דליבא תנאה וכו' ופריך דמתניתין לכנסה סתם דכתובה היא דלא תבעי' הא גיטא בעי' ותוקי לשמואל בקדשה סתם וכנסה סתם ומ"ש נט מכתובה אמר רבא כו' נט מדבריהם כו' ורבא אמר תנא ספוקי ל"י מספקא ל"י כו' והתוס' שם דמתניתין הקשו דתנאי' איריא בעי' חפילו בסתם נתי' וכדאמרין לעיל דארוסה לא תאכל בתרומה בזירה משום סמפון ותירצו דנקט ע"מ לרבנות לענין כנסה אח"כ סתם לרב כדאית ל"י ולשמואל כדאית ל"י עוד תירצו דבסתם לריבה נט מדבריהם או מספק וספיר שייך חשש סמפון כיון שאינה מקודשת ודאי מה"ת עכת"ד ז"ל ובש"מ הביא בשם הריב"ש והמהר"ט ז"ל לחלק בין מומין דמתניתין מומין הפוסלים בכהנים דבעינן שיגה עליהם ובין מומים גדולים ומכוערים דהני מסתמא הוי תקח טעות ועלייה: אמרי' דחיישינן לסמפון ובחדשי בארתי שיטת כדא"ל דזה פשיטא דא"ל לומר דבקדש' סתם תהי' מקודשת ודאי דהרי בש"ס קאמרין בהדיא בקדש' בסתם וגם כנסה סתם ל"ה רק ספיקא ואף בהני מומין דמתניתין ורק דהתוס' וכ"כ הריב"ש ודעמי' ז"ל הוקשה להם מי"מ הא דאמר' בארוסי' דאשורי' לחבול בתרומה משום חשש סמפון דאף לאינה מקודשת ודאי מה"ת ע"מ כיון דלא הוי רק ספיקא לא היו לנו לחוש לחשש סמפון לענין תרומ' דהו"ל ס"ס דלמא אין בה סמפון וגם אח"ל די"ש בה מוס' ע"מ ל"ה רק ספק ואשר ע"כ החליטו בתירוטס הא' דגם בקדשה סתם ונמלאו בה מומין אינה מקודשת כלל והיינו דהא דאמרין בש"ס לקמן דספיקא הוי היינו רק בקדשה סתם וכנסה סתם דהו"ל תרי סתמי' אבל בקדשה סתם ולא כנסה אינה מקודשת ודאי וכעין זה כתב הר"ן ז"ל לקמן בהך במחלוקת באשה חי' כעין שתי נשים לחלק בין סתם חי' לתרי סתמא עיין בדבריו הנחמדים ז"ל. אמנם הריב"ש ודעמי' ז"ל לא נימא להו לחלק בהכי וילאו לחלק בין מומין דמתניתין לתומין גדולים ומכוערים דבהני הוי אומדנא דמוכח טובה ודאי דלא נימא ל"י בהו ואולי הוי ידע לא ה' מקדשה ובנמלאו בה מומין כאלו אינה מקודשת ודאי ועלייהו קאמרין בהך דתרומו' דחיישינן לסמפון. והתוס' ז"ל בתירוטס הב' ס"ל דאין לדון בזה משום ס"ס כיון דאם ימלא סמפון תעבור על ספק איסור תורה שפיר חשו חכ"ל לזה וכעין זה

**באות** ע"ז העיר בסתירת דברי הר"ן ז"ל דבעי' הסכים בטעמא דנוטלי"פ דקדשה שאב"י לרעת הרשב"א ז"ל ואלו בפסחים בהך דאמר רב קדרות בפסח יסברו כ' לרמות דברי הר"מ דאין לפשוט מזה דרב ס"ל דנוטלי"פ אסור דאפי' מאן דס"ל נוטלי"פ מותר ה"נ באיסורים שהם בני"ט אבל היכא שאומר במשנה וחין הולכין זו אחר כ"ט גם נוטלי"פ אסור וז"ל ולא נהירא דהא מאן דשרי נוטלי"פ מנבילי' שא"ר לבר נמיך לה. וכיון דאפי' בפננוס בעינא אינו אסור כ"ש שאינו אסור מערובתו נראה בעליל שהולך בשיטת הרא"ה דבלע בכלי שאב"י הוא פנוס לגמרי שא"ר לבר דאלו לשיטת הרשב"א ז"ל דאינו פנוס לגמרי ורק שאינו אסור מערובתו משום דל"ה טעם. א"כ שפיר י"ל דכדבריו שאומר במשנה גם נוטלי"פ זה אסור ויפה העיר [ועיין ברשב"א ז"ל בטה"כ שכתב כן להדיא עיין בדבריו ז"ל שם] :

**אשר** חכמי אמונה בזה דהנה אגן קי"ל דמין במינו ברוב ומבשח"מ בס' ומשום דרק בשח"מ דרנש הטעם בעינן ס' משא"כ במב"מ דאין הטעם נרגש ורב ושמואל ס"ל בהיפך דמב"מ במשנה וכאשר בארו הפוסקים ז"ל הטעם דמב"מ האחד מחזק את חבירו [ובחידושי הארכתו דאף דמב"מ ס"ל לרבא דאזלין בתר שנת מ"מ זה אינו רק לר"י דיליף לה תרס הפי' כו' וגוזה"כ היא משא"כ לרב ושמואל דמלך הסברא היא והארבתי בזה הרבה ואין כמ"ל] ולכאור' הסברות הפיכות. אמנם ביאור מחלוקתם לדעתי דמ"ד מב"מ במשנה ס"ל דכל שיש טעמו אסור ורק דבשאינו מינו נתבטל הטעם אבל במינו כיון שהאחד מחזק את חבירו ולא נתבטל הטעם אסור. דאף שאינו נרגש בפ"ע שהרי הוא מינו אבל הטעם יש באמת ולירידן אמרינן דפיקר האיסור דטעמי"ע משום שהטעם נרגש לאכלו ונהנה הוא ממנו וכל א"כ שאין הטעם נרגש להאוכל אין כאן טעם העיקר ולכך במב"מ דאף שאין הטעם מתבטל מ"מ אינו נרגש בט"ל ברוב ומעתה אמינא לענין קדשה שאב"י דא"כ דמשום עדיין ראוי לבר אין מקום להחיר רק לירידן דקי"ל דמב"מ ברוב דבעינן שיהי' הטעם להאוכלו שיהי' נהנה מהטעם החדש שקבל ההיתר והוא מרגישו בפיו וכיון שאין הטעם לשבח ורק אדרבה פיננו להיתר לא שייך לאסור מחמת טעמי"ע וכ"ל בשם הרשב"א והר"ן ז"ל. אבל למ"ד מב"מ במשנה דכל שיש הטעם בהמאכיל אף שאינו נרגש להאוכל אסור דבעינן דוקא שיבטל הטעם כגון בשאינו מינו בששים משא"כ במינו שמחזקו וכ"ל גם בפנס כזה להחיר כיון שאינו תלוי בהרגשת והנחת זה שאוכלו. וא"כ ע"כ עיקר קושיות הי"מ לרב דיהי' מותר באב"י אף דהיהו ס"ל מב"מ במשנה היא משום דס"ל דהטעם בעלמו א"ר לבר באב"י או דבעבור הפסח ס' ימים בודאי א"ר לבר. ועי' שפיר הקשה הר"ן ז"ל ודו"ק. וביתר דבריו ה' אין הזמן מסכים עמדי לעיין כמו בשנס רובם נכללו במ"ש הפוך בה כו' :

סימן קו

כ"ה בריסק יוס' ב' ל"ז למב"י תר"ל לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד יריד ד' ויריד נפשי עוז הרב הה"ג חו"ב בחדרי תורה חבתו פניו תאירה מפורסים לשם ולתפארת שמו נודע למשנב מהר"ם מאריס כ"י אבר"ק קאברין ואגפי' :

**תוכן** השאלה איש אחד בשמו משה יוסף בן שלום מדווין נשא אשה ובבילי' היסוד אחזתו חולי הנכפי' ר"ל ולעקה האשה למה רמייתי ותיכף ביום התחרת נסעה עמו קאברניה שיתן לה נט פטורין ואף אגשים וביסוד הרבה נשים דברו על לבו והרבו להשקיע המית רוחה ונסעו

דברים שכלב דל"ה דברים כיון דספיקא הוא וליה אומרנא דמוכח וידוע וכנ"ל והמתרץ השיב לו דהאי מנא ספוקי מספקא ליי והיינו דאין הספק אי קפיד אינש סתם רק דוראי הוי קפידא ורק דהמנא ספוקי מספקא ליי אי הקפידא הלזו הוא בגדר מוכח טובא דמועיל לבטל מעשה הנעש' סתם אס אין וספיד אטרין דאוליגן באיסורא לחומרא ובממונא לקולא ודוק היטב בכל זה וכיון דלאבני גופא ל"ה רק ספיקא לדידן דמספקין או הלכתא כוותי' בזה או כרבה דפליג עלי' דאבני הכף מכריע יומר להחמיר בליגט ורק שמי"ע לא היו כח ביד חכמים להוליא' בלי גט והוי רק חומרא שהחמירו חכמים וכנ"ל והבן :

**והנה** כבר נודע מ"ש הקדמונים ז"ל ומכללן הראש"ש ז"ל דהא דאמרינן דבועל עמה לשם קידושין כיון דמיירי בדאיכא עידי יומד דאל"ה לא הוי קידושין כיון דליכא עדים יומד אף אי נימא כמ"ש בחידושי שם דמ"מ נוכל לומר דמשום שאינו רוצה לעשות בב"ז מחיל הסנאי דמה שהזכירו התוס' שם דקאמר הא פליגי בה מדא זימנא דהעטס משום דמקדש' מחדש אינו דק דגם מה"ט קאחתינ עלה ולא רק משום מחילת הסנאי אבל מ"מ נוכל לומר דהיכי דל"ש לומר שקדשה מחדש כגון בליכא עידי יומד מ"מ אמרינן מטעם דא"א עבד"ז דמחיל הסנאי בשגם דראיית התוס' אינה מכרעת כ"כ דעיקר הפלוגתא דרב ושמואל אי זה הוי חוקה שא"א עבד"ז וע"ז קאמרינן דפליגי מדא זימני ואי מטעם זה מחיל או מקדשה מחדש אין ג"מ ורק לרב תלינן דמטעם דא"א עבד"ז עשה באופן שלא יחא בב"ז באיזה אופן שיוכל להיות והארכתי בזה בחידושי בבואר דברי הפוסקים ז"ל ואכמ"ל. מ"מ יש עוד סעד מלבד כל אלה להחמיר ממש' התוס' בהך דל"ה טעמי' דרב משום דאחולי אחלי למנאה דמה תהי מחילת אחר שהקידושין נחבטלו דהיינו משום דבהתנאי שבשעת הקידושין כוונתו שאס יהי' בה מומין ויקפיד ולא ירצה בס' שיהי' הקידושין בטלין עיין בדבריהם ז"ל וא"כ לדידן דקיי"ל דאין ברירה דהו"ל ספיקא עכ"פ כמ"ש מהרש"ל ז"ל גם אי מחיל ודאי לא הוי רק ספיקא לכל היותר דדמי להך דע"ש שירצה אבא דאמרי' ר"פ כל הנע דאי אין ברירה גם בחולה בדעת אחרים גם אס רצה האב אינה מקודשת דאין ברירה והכא א"כ שחולה ברצונו גם לדידן אין ברירה דהו"ל חולה בדעת עלמנו כן עלה לכאור' על לבי אולם אחר הישוב והסתובנות מלבד דעת התוס' הכ"ל לאו ד"ה הוא דדעת רבים מהקדמונים ז"ל דמהני מחילת הסנאי והוי קידושי כסף לא למפרע ורק שחלות מעמה עיין ש"מ ז"ל הנה גם לדעת התוס' אין אנו לריכין לזה בעינין זה שקדשה וכנסה ובעל בתכיפות דאס הי' רק הבעיל' בזמן רחוק גם לפ"ז לריכא גט מספק כמו בקדשה סתם וכנסה סתם דמשום דהוי תרי סתמי לריכא גט מספק לכ"ע. ולדעת הר"ן והר"ם ז"ל דגם בקדשה ע"מ לריכא גט לדידן דקיי"ל כרב אף לרבה וכיון שעיקר מה שאנו דנין בבעל כ"כ בזמן קרוב דחשיב הכל רק מד סתמא והיינו דכשהוא בתכיפות דאז חשיב הכל מעשה אי' א"כ כשאנו אומרין בזה דחזקה דא"א עבד"ז אמרינן משום זה דהכל הקידושין והכניס' והבעילי ל"ה ע"מ דהכל מעשה אחת לקדש לכוונ' ולבוא עלי' ואין אנו לריכין בזה לבוא מטעם מחילה ורק שאמרינן דהכל הי' בכל אופן ואין זה א"כ עיין לברירה ודו"ק :

**והנה** רש"י ז"ל לקמן ד"ה גט נמי לא חבתי כ' ז"ל דהא שמואל לית ליי א"א עבד"ז כדאשמעין גבי קטנה מדברי רבינו ז"ל כרא' בעל"ז דס"ל דלי"ש לומר אחתה סתוך רק בקדשה ע"מ וכנסה ובעל סתם וכמו שביארתי בחידושי ד"ה שסתוך שבדאי אין בה מומין דכיון שיודעת שהחנה עמה אס הי' בה מומין ל"ה נבעלה לו דכיון שיודעת שיש בה מומין הוא בעילת זנות בודאי אבל היכי

זה כתבו הפוסקים ז"ל דמה"ט חיישין גם בספק דרוסה שלא למכור לעכו"ם שמא ימכרנה לישראל דיש לחוש שגייע לספק אימור תורה כמו לודאי עיין בדבריהם ז"ל :

**והנה** לפי דעת התוס' בחירו"ס הראשון דבקיודש לרב גם בסתם אינה מקודשת ודאי ה"ה א"כ בקדשה סתם וכנסה סתם ורק שהיו הקידושין והכניס' כאחת וכמנהגנו היום אינה מקודשת כלל דזה ג"כ חשיבות סתמא וכמ"ש הר"ן ז"ל עיין בדבריו שהאריך בזה. אמנם היכא שבעל ג"כ אף בתכיפות הנה מלך אחד לריכא גט לדידן דקיי"ל כרב וכמו שביאר הר"ן ז"ל הא דמספקין בקדש ע"מ ובעל דל"ה ביד חכמים להוליא' בלי גט דאף לרבה בכה"ג לכ"ע אינה לריכא גט מ"מ חששו ז"ל לאבני דקאמר דטעמא דרב משום דאין ארס עושה בב"ז ואין חילוק א"כ בין עעות כפין שתי נשים לעעות אחת. אמנם לכאור' יראה דמ"מ אין זה ספק השקול ורק חומרא שהחמירו וכלישנא דלא הי' כח ביד חכמים להוליא' בלי גט דכרא' לכאור' שהי' דעתם שיש לפטרה מנעט ורק שלא מלאו לבס משום דס"ל דיש לפסוק כרבה ולא כאבני שאין הלכה כתלמיד במקום הרב. ובחידושי הוספתי לדון מלך אחר דלא נשוי' ספק גמור מה"מ משום דגם לאבני בעלמנו אחינא להוכיח דגם לרב ולדידן דקיי"ל כוותי' ל"ה רק ספיקא דרק לפי הה"א דהך דקדשה ע"מ וכנסה סתם דמי להך דקטני שהבדיל' עכ"ל לרב הוי ליי ודאי אשת איש דבהך דקטני ס"ל בהדיא דאינה לריכא גט משני. אולם לפי מה דמספקין דבהך דהכא יש לומר דהתנאי סתמי' י"ל דאף לרב דס"ל לריכא גט מ"מ אינו ודאי דלמלא אחתה סתמי' ורק לריכא גט מספיקא והבאתי ראי' לזה דא"כ יקשה לרב דאחתי לית לה כחובה דכיון שהיא אשתו ואין התנאי רק על הכתוב' ל"מ התנאי משום דחכמים עשו חיזוק לדבריהם. והנה באמת לפמ"ש הר"ן ז"ל דכיון דאמרי' דמקדש' בבואה ל"ל כחובה דקיי"ל ביאה אירוסי' עושה ואין כתוב' לארוסי' איש אולם אחי כתבתי בחי' דעדיין יקשה לפמ"ש המשני למיך ז"ל ומטו לה משמני' דהרמב"ן ז"ל דכמו דמהני חופה אחר הקידושין לעשותה כשואה כ"ז מהני חופה ואח"כ קידושין עיין פ' י' ה' ב' מהלי אישות וא"כ אף מקדשה עמה בבואה עדיין חסובה כשואה שהחופ' שמקודש נומר דאף דהחופ' הי' ע"מ מ"מ כיון שהיא מקודשת עמה בלי תנאי ואנו דנין שמהי' החופה נומרת להחסיב' כשואה אין לומר דכיון שיש בה מומין לא מהני החופה נשוי' שהי' ע"מ ונחבטל דכיון שאנו דנין רק אס הוא כשואה ל"מ התנאי דנשואין אי אפשר לקיימו ע"י שליח והתנאי בעל ומעש' קיים והדק"ל דאחתי אין לה כתובה דכיון דנשואה היא ל"מ תנאי לענין הכתוב' וכנ"ל אלא ודאי דגם לרב ספיקא הוא ואין יכולה להוליא' מתנו הכתוב' ורק לריכא גט מספק הא דפריך לפי הס"ד בזה דמוקמינן לשמואל בקדשה סתם וכנסה סתם דמ"מ גט מכתוב' אף דגם לרב עכ"ל לפ"ז דמטעם דספיקא הוא אזלינן באיסורא לחומרא ובממונא לקולא ומאי קשי' ליי א"כ לשמואל משום דבאמת אנו קיי"ל דרברים שכלב לא הוי דברים ולא מהני לבטל המעש' רק אומרנא דמוכח טובא וידוע לכל אבל כל שאינו מוכח טובא וידוע לא חשיב לה אומרנא כלל אף להחמיר מספיקא דאף אס אמת נכון הדבר המעש' קיים דכיון שאין מה שכלבו מוכח טובא הו"ל דברים שכלב דל"ה דברים לבטל מעשה וכמו שביאר כ"ז המהרי"ט ז"ל בחשובותיו הנכבדות וזהו דקשיא ליי לפי הס"ד דבשלמא לרב ספיר נוכל לומר דספיקא הוי דהספק הוא אס נעשה המעש' מעשה הקידושין וכדומה משא"כ לשמואל שקדשה סתם א"מ דספיקא הוא אי קפיד בתומין הו"ל מקודשת ודאי דכיון דאחתי אומר דספק הוא אי קפיד בזהי' א"כ גם לצד הספק הזה דאיהו קפיד ל"מ למתור ולבטל מעשה הקידושין והכניס' שנעשה סתם דהו"ל

היכי שלא התנה תנאי מפורש בשעת קידושין ורק דאן אמרי' מתורת אומדנא לבטל הקידושין ל"ש לומר צבעל דאחנא' סמיך דכיון שלא התנה עמה בפירוש אין ראי' תזה שנתרנית להצבע לו שאין זה מומין ולכך הולך רשי' ז"ל להביא ממרחק לחמו דשמואל לא ס"ל כלל הך סברא דאח"ע צב"ז מהך דקטני' דמהך דקדשה ע"ת אין ראי' דיל' דמתעטס דאחנא' סמוך קאמי' עלה מה דלא שייך בקדשה סתם וכנ"ל וז"צ בכוננת דברי רבינו ז"ל:

**ולפי' לרידן דקיי"ל** בהך דקטני' כרז דאינה לריכה גט משני משום דאח"ע צב"ז ובודאי בעיל כשהגדיל' לשט קידושין היכי שקדשה סתם ואח"כ בעיל לריכ' גט מה"ת ודאי לכ"ע דכיון דבזה ל"ש לומר דאחנא' סמיך דמי' להך דקטני' דחשובה א"א ודאי וא"צ גט משני ונסתר חיפוא כל צניי'. אמנסי' היכי דליכא עידי יחוד דל"ש לומר שקדשה צביאחו ורק מטעם דכיון שאח"ע צב"ז אחולי' אחיל' קאמינן פלה. יש לרדן לכאור' ולחלק בין היכי שהצעיל' היחה קרובה להקידושין והכניס' להיכי שהיתה רחוקה דהיכא שהיתה בתכיפות פשיטא דלריכ' גט ודאי מה"ת דבזה אמרינן דודאי הסכים בהקידושין בכל אופן כדי שלא תהי' צב"ז שהכל מעשה א' וכנ"ל. אמנסי' כשהיתה רחוקה הדבר תלוי בפלוגתאן של רבותינו בעלי החוס' והקדמונים ז"ל שהבאתי לדעת החוס' דל"ת עמילת התנאי רק משום דמעיקרא תלה צירונו אס ירנה ולא יקפיד ל"ה רק ספק דאין צדיקה וכנ"ל. חולס לדעת הקדמונים ז"ל דהלי' קידושי' כסף עמה חסוב צכה"צ קידושי' ודאי. אמנסי' נרא' לכאור' דז"א רק לתירולס הא' של רבותינו בעלי החוס' דבקידש סתם או אף בקידש וכנס סתם בתכיפות אינה תקודשת כלל דלפי' שפיר י"ל שחלן במחילתו הקידושי' כסף עמה דכיון דבקדושין הקודמים היחה לריכה להחזיר כסף הקידושין שפיר יוכל לקדשה עמה בהכסף ה"ל וכמבואר בפוסקים אמנסי' אי נימא דגם מעיקרא היחה תקודשת מספק ל"ת מחילתו שיחולו הקידושין עמה ודאי מחדש דאין לה צמח להחמקש כיון דלא היחה לריכה להחזיר כסף הקידושין אחר שהיו חלים מספק כן עלה על לבי :

**אולם** אחר העיון אני מסתפק הרבה לדעתתי היכי שקידש וכנס ובעיל סתם אף שהצעיל' היחה בזמן רחוק מ"ת תקודשת ודאי לכ"ע ומשום דגם בזה דל"ת מעשה אחת יש לומר דכיון דחזינן עמה דבעיל' שאינו מקפיד במומין דחלי"כ לא הוי עבב"ז ממילא צטלה האומדנא שע"ד כן לא קידשה שהרי אנו רואין דלא קפיד ואף א"כ דלא אמרינן לגנאי' למפרכ מ"ת לחלמפרע אומדנא דמוכח טובא עכ"פ וממילא חלו הקידושין למפרע וגם דיל' דדוקא היכי דחזינן דקפיד ל"ה קידושין בנמאלו זה מומין אבל כל דלא ידעינן כגון שמת א"י לבטל הקידושין וע' תוס' יבמות דף צ' שכתבו כן גבי איילנות בשם הר"א תבורנויילה ואף שהחוס' דחו דברי מ"ת י"ל דזה דוקא באיילנות אבל בשאר מומין יודו וא"כ כ"ש בזה שראינו שבעיל ולא קפיד ואף אי נימא דל"א איגלאי תלחא למפרע מ"ת ל"ת מה שעומד וזוח עמה לבטל הקידושין והו"ל תקודשת ודאי אלא שבזה האחרון וגם בדברי הר"א תבורנויילה ז"ל יש לגמנסי' דכיון דע"כ ל"ל דזה הוי מיעוט דלא שכיח כלל שלא יקפיד דחלי"כ איך ולמה נוכל לבטל הקידושין ולהוליא' צלי גט בשביל שזוח עמה דלמא עליה נמלא וא"כ גם דלא חזינן דקפיד למה נחוש אולם סברא הראשוני' נרא' עיקר דהיכי דחזינן פעם דלא קפיד נחלש עכ"פ האומדנא שלא יחשב אללו מוכח טובא ומקודשת ודאי מעשה ראשוני' אף דלא אמרי' אגמלת"ס דהו"ל עכ"פ דברים שצלב דל"ה דברים כיון שחלש כח האומדנא וכנ"ל [ויש לי בכל העניינים המדוברים בזה דרהורי דברים הרבה וביחוד במה שכתבתי והוכחתי למעלי' דגם לאבני ספיקא הוי בקדשה ע"ת וכנסה וכו' דאחנא' לא

נוקי לה אחזקתה חזקה פנוי' ובשלמא בהך דקידש סתם וכנס סתם דאמרי' דספיקא הוא ניחא דהתם הספק הוא לרידן אי זה חשוב אומדנא דמוכח טובא ואין לנו חיפוא לרדן משום החזק' דאין חזקת פנוי' של אשה זו יכולה להכריע הספק שנסתפקו החכמים בכלל האומדנא וכמו כן אי נימא דמתעטס מחילת התנאי קאמינן עלה וכדעת החוס' דהתנאי הי' על אופן זה דבזה הספק הוא בקיום התנאי דכ' הרשב"א ז"ל בתשובותיו להמעט' קיים כיון שהמעט' הי' ודאי ואנו מסופקים אס נתבטלי' ע"י ציטול התנאי וכאשר צרתי במק"א דתנאי' מילתא אחרייתא הוא והמעט' חלה אלא שמתבטלת ציטול התנאי אח"כ למפרע אבל כשאנו דנין על קידושין מחדש אי צביאה או מ"ז שחמל וחלו קידושי' כסף עמה מחדש שפיר יש לרדן לאוקמה בספק בחזקת פנוי' אלא שלא הוצאו עוד אללי בכור הבחיני' ולכן אשים מחסום לעטי' בזה] והנה כבר הבאתי למעלי' דעת הריב"ש ודעת' ז"ל לחלק בין מומין אלו למומין גדולים ומכוערים דבאלו ודאי אינה תקודשת. אמנסי' מדברי החוס' ושאר הקדמונים ז"ל יראה דלא חלקו בכך מדלא מוקי הך חששא דסימפון במומין גדולים אולם באמת לדינא אין ראי' מדבריהם ז"ל דס"ל דגם במומין אלו ספיקא הוי והא' דלא תירצו דעלייהו קאמרינן דחיישינן לסימפון היינו משום דס"ל דמומין גדולים ומכוערים כאלו לא שכיח כלל ולא חיישינן להו דמה"ע ל"ח בעבדים לסימפון דכפפה וכדומה וכמ"ש החוס' לעיל דף כ"ח שס ד"ה הנהו קלא אית להו עיי"ש. והנה אס כה נאמר יש לרדן דמומין גדולים ומכוערים נכפה וכדומ' ל"ת בקידש סתם וכנס סתם ולא צעיל לדעת הסוברים דשויס הם לקידש סתם לחוד אלא אף צבעל א"צ גט דיל' דדמי' למוס דאיילנות דכתבו החוס' צניינן דף מ"ז דלא שייך לומר דחזקה אעבב"ז דכיון דלא שכיח לא חסיק אדעת' לחוש אולם מלבד דגם באיילנות נופא יש חולקים עיין פירש"י ורי"ף ז"ל שס עדיין יש לגמנסי' ולומר דמוס איילנות לא שכיח כלל משא"כ שאר מומין גדולים דאף דלא שכיח מ"ת אינו ל"ש כמוס דאיילנות דינמא דל"ש לומר בשביל זה חזקה דא"א עבב"ז :

**סוף** דבר לכ"ד בשאלתנו אף אס דמי' אשה לאיש מ"ת כיון שקדש וכנס ובעיל סתם צב"ז גט והדברים מעיס דהוי א"א ודאי מה"ת ואף דליכא עידי יחוד וכאשר צררנו וכבר כתבתי דקשה לדמות מוס נכפה למוס איילנות ולסמוך על דעת החוס' ודעתם ז"ל דכיון דלא שכיח לא חסיק אדעת' ולא חשש לבטול עמט"ל. והנה כפי אשר חזינן מלשון השאל' הי' האיז נכפה שאינו קבוע לו זמן ואס כן הוא מבואר בש"ס דכתובת דף ע"ז לחשוב כמומין שבגלוי דאינו יכול לעטון כלל וכן פסקין להלכה. ומלבד כל זה אמרינן בש"ס בכמה מקומות דאיתתא בכל דהו ניחא לה דטב למיחב טן דו :

**וראיתי** לכת"ה שהרגיש בזה וכתב דלא נמלא סברא זו רק במומין שנרפאו לקמן דף ע"ה אבל לא במומין שעדיין לא נרפאו והנה לפידעתו הי' לו להביא ראי' יומר ברורה מדברי הרמב"ס ז"ל שכ' בהך דהלך אלל רופא שאין גנאי' לאיש במומין שכבר עברו ונרפאו ואין האשה מקפדת ע"ז ומוכח דדוקא במומין שנרפאו אמרינן הכי חולס באמת אין ראי' לא מדברי הש"ס ואף לא מדברי הרמב"ס ז"ל לחלק בזה והתם שאני דמיירי שהתנית ע"ת שאין בו מומין דחזינן להדיא שמתקפדת בזה ורק דכיון שנרפאו אמרינן דלא הקפיד' רק שלא יהיו בו מומין עמה אבל לזה אינה חוששת שלא יהי' בו מומין שנרפאו שאין גנאי' כ"כ ואף דבאיש הו"ל בזה ג"כ קפידה מ"ת צדידי' אמרי' דאיתתא בכ"ד ניחא להו. ומדברי רבינו הגדול ז"ל אלו וכן מדברי כל הפוסקים ז"ל נרא' בעליל דהיא מקודשת צכה"ג ודאי ודלא כאשר ר"ה כת"ה לומר דאינו רק לחומר א והוי



והוי ספק מקודשת ועי' כ"ז בפוסקים: ומה שנתקש' כת"ה  
 לאיך נאמר שזהו סברא מוחלטת דליתתא בודאי בכ"ד ינחא  
 לה לדידי לק"מ דבאמת לא בעינן שיהי' זה ודאי והף גם  
 לא ספק השקול ורק דכיון שעכ"פ יוכל להיות כן זהו מנדרע  
 כח האומדנא שלא תהי' מוכח טובא וידוע לכל עכ"פ  
 דאי' בכ"ד ינחא לה ושוב הו"ל דברים שבלב דקיי"ל דל"ה  
 דברים דכל שאינו ידוע לכל הו"ל דברים שבלב וכאשר  
 בררתי למעל' בשם המהרי"ט ז"ל עמ"ל וזה פשוט וברור  
 אולם אם אמנם אין מזה ראוי דבמומין שעודם בו ל"ה  
 איתתא בכ"ד ינחא לה וכנ"ל . אמנם כ"כ אין ראוי  
 להיפך וכמונן ונחזי חנן. הגה בש"ס דב"ק דף ק"י בהך  
 דכתן הכסף לאנשי משמר פריך אלא מעשה יבמה שנפלה  
 לפני מוכ"ש תיפוק בלי חליצה לאדעתא דהכי לא קדשה  
 נפשה ומשני טב למיתב טן דו והנה רש"י ז"ל פירש דהיינו  
 שטוב לה למיתב טן דו עם הבעל אף על ספק שמא תפול  
 לפני מוכ"ש. אמנם מדברי מהר"י בירב ז"ל נראה דמפרש  
 דהך למיתב טן דו איבס קאי עיין בדבריו ז"ל שכ' בטעם  
 הגאונים ז"ל ריבס מומר אינו זוקק דהיינו מטעם אומדנא  
 דאדעתא דהכי ל"ק נפשה דמומר גרע ממוכ"ש ולא אמרי'  
 גב' טב למיתב ט"ד וכ"כ מדברי רבותינו בעלי החוס'  
 שהקשו בב"ק שם ובכתובות דף מ"ז בהך דלא כ' לה אלא  
 ע"מ לכנסה דל"כ בלוקח בהמה ונטרפי' ינחא דעל דעת  
 כן לא קנה ותירלו דברים החלוי בדעת שניהם לא שייך  
 חומדנא דהמוכר לא הי' נמלך. ביאור דבריהם דאף דחלוי  
 בדעתו של הלוקח ג"כ מ"מ כיון דהמוכר לא הי' נמלך  
 לתנאי כזה אין כאן אומדנא דמוכח עכ"פ שהלוקח לא הי'  
 מכניס אה' עלמנו לספק כזה וכחצו דבהך דיבמה אף  
 שקידושין חלוי ג"כ בדעת שניהם מ"מ שייך אומדנא דבני  
 ספק לא הי' עיכוב מלך הבעל דלא איכפת לי' מה שיהי'  
 אחר מיתתו וחלוי א"כ תנאי זה בדעתה לחוד עכ"ל ולפ"ז  
 עכ"ל דהך דמשני טב למיתב ט"ד איבס קאי דכיון שהבעל  
 לא הי' מעכב ליכא ע"ד דבעל כלל וכבר העירו קצת בזה  
 האחרונים ז"ל אלא שלא בארו כל הדרך ולפי הג"ל מוכח  
 לדעת החוס' ומהר"ם ז"ל הג"ל דגם במוכ"ש אמרי' דככל  
 דהו ינחא לה :

שלבסוף תפול לפני יבם מוכ"ש לא תחיש מחמת זה גם לב"ז  
 ולומר שהאומדנא הוא שהי' תמנית אס ימות בעודה ארוסה  
 עכ"פ יבטלו הקדושין דזה לא איכפת לי' לא ס"ל לרש"י  
 ז"ל שנאמר שאם הי' עולה על דעתה שתוכל לבא שתפול  
 ליבם מוכ"ש הי' תמנית כן דכיון שלא הי' יכולה להטיל  
 תנאי רק אס ימות מהאירוסין דוקא ל"ה אומדנא שהי' ת  
 חוששת למיתה בזמן קצר כזה כלל ועכ"פ מוכח טובא לא  
 הוי ורק דעיקר קושיות הש"ס הי' דהי' תמנית תנאי  
 גם לאחר הנשואין ולא הי' תמנית מכנסת א"ע להתקדש לו כלל  
 בלי תנאי וע"ז משני דמשום טן דו של הבעל ל"ה לספק  
 כזה. ויש לומר עוד דס"ל לרש"י ז"ל דקושיות הש"ס שם  
 לא ממעשים בכל יום הוא דאף אס נדון בזה ממתת אומדנא  
 מ"מ לריבה חליצה מדבריהם וכמו דאמרינן בסוגין בכתובות  
 שם דלריכי' גט מדבריהם ומשום דכיון דלא הוי תנאי מפורש  
 יאצרו אשת איש יולאה בלי גט וה"ה א"כ לענין חליצה ואף  
 דאין קיי"ל כדבא דקאמר האי תנאי ספקי' מספקא לי'  
 מ"מ לא מלינו שיחלוק דבא חרבה ור"ס בנזק הדבר באומדנא  
 דמ"מ לריכי' גט מדבריהם ומשם דשמתא יאצרו כו' [וג"מ  
 בזה גם בהך דהתם לענין קידש סתם ולא כנס לדעת  
 הסוברים דל"ה ספיקא דמ"מ לריכי' גט מדבריהם וכנ"ל]  
 ורק דעיקר הקושיא תקרא דסמוכין שאין חוסמין יבמה  
 שנפלי' לפני מוכ"ש דבל"ז מה"מ א"ל חליצה ויבוס ואי היינו  
 אומרים דבנשואין לא שייך אומדנא כיון שתלוי בדעת הבעל  
 שלא הי' מתר' לתנאי כזה וכנ"ל לק"מ דנוכל לאוקמי קרא  
 ביבמה מהנשואין ורק דלפי הס"ד לא הי' תמנית עלמה  
 כלל לספק כזה בשום פנים וע"ז משני דטב למיתב טן דו  
 וכל שלא הי' הבעל מתר' הי' תמנית עלמה לספק זה  
 ושפיר א"כ נוכל לאוקמי קרא ביבמה מהנשואין ומן האירוסין  
 באמת א"ל חליצה רק מדבריהם וכנ"ל ודוק :

**ועיין**

בפוסקים ז"ל שמתהו על מהר"ם ז"ל שכ' בטעמן  
 של הגאונים בהך דלא מומר דהוא משום דאמרי'  
 דעל דעת כן לא קידש' נפשה וכנ"ל דתינח דנפלי' מן  
 האירוסין בנשואין תאי איכא למיתר' דבנשואין לא הי' הבעל  
 מתר' ומשוב חלוי בדעת שניהם דל"מ אומדנא וכנ"ל ובחי'  
 אמרתי לת"ש האחרונים ז"ל לענין התנאי בקידושין ונשואין  
 שכ' מהר"י ברוגא באה תומר שאין חשש בזה משום שיהי'  
 כל בעילותיו בעילת זנות שבאמת אין בזה שום נזיד איסור  
 ל"מ לדעת רוב הקדמונים ז"ל שחלקו על הרמב"ם ז"ל שאשר  
 פלגש להי"ווע אלא אף לדעת האוסרין אין איסור רק היכי  
 דליכא קידושין כלל אבל לא היכי שאמרי' קן נתבטלו למפרע  
 דמ"מ בשעת שבא עלי' לא הי' תמנית כהפקר עיין בדבריהם  
 ז"ל שבארו דהא דאמרינן אין אדם עושה בב"ז אינו מלך  
 איסור ורק שנחאי הוא לו בפני בני אדם שיסברו כן ואינו  
 באמת ביאת זנות ורק דמחזי ככ"ז ונרא' להביא ראוי'  
 לדבריהם אלו ז"ל מסוניא דשמעתין כתובות שם דמדמי  
 לפי הס"ד הך דקדש' ע"ת וכנס' סתם לגמרי להך דקטנ'  
 שהגדיל' וגם לפי המסקנא רק משום דאתנא' סתמין קאתי  
 עלה לחלק ביניהם והרי בל"ז אין דמיון זה לזה דבקטנ'  
 ליכא איסור בע"ז כנ"ל דחז"ל חקנו לה נשואין ובהך דקידש'  
 ע"ת איכא איסורא דהוי' ב"ז מתש' א"ו דגם בכה"כ ליכא  
 איסורא וכנ"ל דאף להאוסרים פילגש מ"מ זה אינו רק  
 משום דהוי' כהפקר משא"כ בהך דתנאי דבשעת הביאה  
 עוד לא הי' יכולה להבעל לאחר רכל זמן שלא הקפיד  
 ואצ"ר שאין רצונו בזה עדין לא נתבטלו הקידושין ואף שעתה  
 נתבטלו למפרע אין כאן איסורא דב"ז לכ"ע ורק דמחזי  
 ככ"ז ונחאי הוא לו ודמו א"כ שפיר להך דקטנ' ודוק :

**ויש**

סתם ובעל שהעליתי למעל' ראש דהוי' אשת איש  
 ודאי לכ"ע לדין דקיי"ל כרב בהך דקטנ' דא"ל גט משני  
 דבזה לא שייך לומר דאתנא' סתמין עמ"ל דלפי הג"ל מלך  
 אחר

**והנה** לפי פירש"י ז"ל דטן דו אבעל קאי באמת רריך  
 להבין דכיון דלהבעל לא איכפת לי' במה שיהי'  
 אחר מיתתו א"כ באמת תשאר אללו ומה ע"ד איכא ורליתי  
 לומר דרש"י ז"ל לא ס"ל הך סברא דלא איכפת לי' ורק  
 דמפרש לפי הס"ד דאין האשה מכנסת עלמה לספק כזה  
 שתפול לפני מוכ"ש בשום פנים. ואלו הוי' סליק אדעתה  
 שתוכל ליפול לפני יבם מוכ"ש בודאי הי' תמנית שבאופן  
 זה יבטלו הקידושין ולא הי' תמנית מתקדשת לו אס הי' מעכב  
 בהתנאי שהי' יריאה מספק ומשם הגדול ההוא וע"ז משני  
 דטב למיתב ט"ד כו' והי' תמנית עלמה לספק זה דליתתא  
 בכ"ד ינחא לה. אולם זה דוחק דסברת החוס' באמת חזקה  
 וטובה דמהי' תנאי דהבעל הי' מעכב ע"י שלא להטיל  
 תנאי כזה דלא איכפת לי' כלל וכלל :

**והנראה** לפת"ש הפוסקים ז"ל דלפי דעת החוס'  
 וסילוקים זה שהבאתי עכ"ל דקושיות הש"ס  
 דנפלי' לפני מוכ"ש תיפוק בלי חליצה הוא רק ביבמה  
 מהאירוסין דמן הנשואין לא שייך אומדנא זו דע"ד כן לא  
 קדשה נפשה כיון שתלוי בדעת שניהם דבנשואין ודאי לא  
 הי' הבעל מתר' לתנאי כזה שיהי' כל בעילותיו ב"ז ולפ"ז  
 יש לומר לדעת רש"י דס"ל דגם מן הארוסין לא היינו אומדים  
 דאס הי' עיכוב מלך היתה מכנסת עלמה לספק זה באמת  
 לא שייך לומר אומדנא ומשום דכיון דכל חרוסה לנשואין  
 עומדת בודאי לא הי' מתר' שחטיל תנאי בהקידושין דלולי  
 גם בשעת נשואין לא חבטל התנאי דאף שגם לנכה יש חזקה  
 שלא תעשה בעילותיו ב"ז מ"מ כיון שלא יהי' ב"ז רק היכי

מלשון השאלה היי נכפה שאין קבוע לו זמן דיכולה יהיה להודע וכדאמרי' בש"ס ופוסקים ז"ל דנכפה שאינו קבוע לו זמן כמומין שבגלוי דמי ולפי הכ"ל יש לומר דזה לא שייך רק לענין מומי האשה אבל במומי האיש ל"ש כן ומשום דאיתמא בכ"ד ניחא לה מתוך בהילתה לא חששה לחקור ומתכה שאין בו מומין אלו וכנ"ל בהך דמוכ"ש לפ"ז ועתה שנודע צבירור שהוא נכפה ר"ל י"ל דהוי מקטעוה ונכ"ל דידה עדיפא מירו לענין זה דבני אמרינן דמדלח חקר ודרש לרעת סבר וקיבל משא"כ בני האשה וכנ"ל ודו"ק אולם עכ"ז לא משום שאנו תדמין נעשה מעשה להקל בכה"ג אף אם היה תנית בפירוש ע"פ שאין בו מומין ותקראינה כאלה שנמצא בו מוס נכפה שאינו קבוע לו זמן והדבר צריך תלמוד : ובגוף הענין אי אמרינן בני מומין שעורס בו דבכ"ד ניחא לה אמייא מלך הסבירא לחלק בין מומין גדולים שאם נולדו באיש כופין אותו להוליא כגון בעל פליפוס וכדומה ובין שאר מומין דמומין שכופין להוליא ע"כ דלא שייך בהו לומר דבכ"ד ניחא לה דאל"כ היאך כופין ועושין גט מעושה משום שאינה יכולה לסבול ולא חיישין דאי לאו דעיניי נתנה באחר היה מתרית גה בזה דבכל דהו ניחא לה ורק משום שעיניי נתנה באחר עילה מצאה והו"ל א"כ גט מעושה משא"כ בשאר מומין ועיקר החילוק נראה לי דלאו משום דאלו המומין גדולים ביותר ורק דאלו שכופין להוליא אשר מנו חכמים המה דברים שאין הגוף סובלם מחמת ניאוסן וסירחון משא"כ מומין אחרים אף גדולים שבגדולים אין בהם ענין נמאס שאין דעת אדם סובלם. דאלו רואין שאיש אחר לא ימנע לשכב יחד עם מי שיש לו אף מוס גדול שנקטעה ידו או רגלו או אומא. ואין זה רק קפידא לאיש על אשתו או להיפך וכענין תקת שרונה אדם שיהי שלם ממוס וזה ענין התלוי ברצון ואשר ע"כ שייך לומר בהו דבכ"ד ניחא לה ומכריע ראוה משא"כ במומין שכופין להוליא אין בהם קפידא לחוד ורק שאמרו רז"ל שזה דבר נמאס לכל ואינו תלוי ברצון כמו שאנו רואין בחוש שבכל חפץ ורצון האדם לסיבות שונות לא יוכל עשות דבר כזה שאין הגוף סבלו ונפשו קנה בו ביותר. וממילא שלא שייך לומר בכמה אלה דאיתמא בכ"ד ניחא לה ולכך כופין להוליא באלו ולא חיישין לגט מעושה. וממילא כ"כ נראה דאין לחלק בין אשה לאיש לענין לבטל הקידושין בקידשה סתם במומין כאלו ולפ"ז בנכפה וכנ"ד הדבר תלוי במחלוקתן של ר' יואל והרא"ש אי נכפה היא בכלל אלו שכופין להוליא כן נראה לי :

**יודעתי**

כי יש מקום בראש לומר ולחלק דאף באלו שכופין להוליא מ"מ ל"ח אומדנא לבני האשה לבטל הקידושין ומשום דשאני הסם שהיא נווחת שאינה יכולה לסבול וכיון ששערו חכמים ז"ל דמומין אלו אין הדעת סובל ונפש האדם קנה בהם ביותר מהימנין לה ול"ח דעיניי נתנה באחר. והרי כבר נודע דעת הרמב"ם דבטעונת מאים עלי לבד כופין להוליא ול"ח שסקר בימינה וא"כ אף שרבו החולקים היינו היכי דליכא אומדנא ורגלים דחיישין לעיניי נתנה באחר אבל היכא שרואין אנומו מומין כאלו שנפש האדם בחלה בהם מהימנין לה משא"כ לענין ביטול הקידושין בנתקדשה סתם יש לומר דגם באלו המומין ל"ח אומדנא דמוכח טובא וידוע לכל עכ"פ שלא היה מתקדשת לו על דעת זה כיון דאיתמא בכ"ד ניחא לה ואינו מוכח וידוע שבשעת הקידושין לא היה מסכמת לזה בודאי אולם אין דעתי נוחה בחילוק זה ועיין בהב"א ז"ל שהביא דברי ראב"ה ור"י ז"ל אהך דנכפה כמומין שבמסחר דמי וז"ל אע"ג דנכפה באשה הוי מוס מש"ה אין ראי' להחשיבו מוס בני איש דאיתמא בכ"ד ניחא לה מדע מדלח קמתי נכפה בני מומי איש ואין צדינו לכפות

אחר י"ל דלא נעשית עתה א"ח ודאי דלא שייך בזה כלל הך חזקה דאין אדם עושה כצ"ד דכיון דבאמת לא הוי כצ"ד ורק דמחזי כצ"ד זה אינו רק היכי דקדש' ע"ח דא"ל גט משא"כ בסתם דלריכ' גט מספק לא מחזי כצ"ד כלל דמהכ"ת יאמרו שהוא צ"ד אחרי שלריכ' גט תמנו וכיון דלא שייך הך דא"ח עושה כצ"ד. גם בצעל א"ל גט רק מספיקא. ולדעת הפוסקים ז"ל שהבאתי דבמומין גדולים ומכוערים בודאי דהוי אומדנא דמוכח טובא אי לדעת החוס' בחירושא קמא היכא שקידש כנס ובעל סתם בחיפומ א"כ כמש"ל דכל שהי' סתם ולא תנאי מפורש אף דאיכא אומדנא מ"מ צריכה גט מדבריהם שלא יאמרו כו' אף לדין דקיי"ל כרב א"ל גט רק מדבריהם דכיון שלריכ' גט לא שייך לומר דמחזי כצ"ד וכנ"ל ואף דגם בקטני שהגדילי צריכה לכ"ע גט מדבריהם אף בלא בעל יש לומר דשאני הסם דהכל יודעין שאין קדושי קטנה קידושין גמורים ואף שלריכ' גט ידעו שהוא רק מטעם חומרא בעלמא ומיחזי אה"כ שכבד הגדילי ויכול לעשות בה קידושין גמורים בעילותיו כצ"ד משא"כ בקדש' סתם וכמוכח. ויש לי בזה דברים הרבה אולם לא נרפתים עוד במלרף הדעת והבחיני ולא באתי איפוא רק להעיר לב המעיין בהלכה. ולפי הנ"ל יש לומר לדעת מהר"ם ז"ל דס"ל דביס מומר גם מן הנשואין יש לומר דעל דעת כן לא קידשה נפשה דלא חשיב תלוי בדעת שניהם דגם הבעל לא איכפת ליי דכיון דאין בזה באמת איסור כ"ז וכנ"ל ורק דמחזי בתחילתה לא שייך זה ומשום דבזה דלא יבועלו הקידושין רק לאחר ניתוחו אף אי ניתא וכן הדעת נותן דאם תיפוק בלא חליה יאמרו שהי' כצ"ד מ"מ במומר לא שייך זה דיתלו לומר דעיניו רבנן דמומר אינו זוקק ולא יתלו כלל בביטול הקידושין וכיון דלא שייך ט"ד במומר פטורה מהחליה ומן היבוס ודו"ק בזה :

**ובגוף** הדבר שהבאתי ראי' דבכל מקום אמרינן דאיתמא בכל דהו ניחא לה אף במומין גדולים שעורס בו מדברי החוס' ומהר"ם ז"ל הנ"ל דלדעתם הך דעב למיחב טן דו איכס קאי הרי דאף במוכ"ש אמרינן דבכ"ד ניחא לה. אחר ההבחונות אין מזה ראי' תכרעת דבדעת מהר"ם ז"ל באמת יש להעמיס דס"ל כפירוש"ז"ל דאבעל קאי והיינו דלפי הס"ד ע"ד כן לא קדשה נפשה ולא היה מתקדשת רק ע"ת אף אם הבעל היי מעכב וע"ז משני דמשום טן דו של הבעל היה מסכמת לדעתו והיתה מכנסת עלמה לספק וע"ז כתב מהר"ם ז"ל דלספק שתפול לפני מומר לא היה מכנסת עלמה בשום פנים ולא היה חוששת לט"ד של הבעל דבמומר החששא גדולה יותר מלנבי מוכ"ש [ולכאור' אמרתי דז"א רק אי ניתא כמש"ל לפירש"י ז"ל דגם באירוסין ל"ש לומר דלא איכפת ליי וכנ"ל ושפיר יש לומר דמשום ע"ד של הבעל לא היה מונעת להתקדש לו בלי תנאי. אולם אי ניתא כתיש בחירושא האחרון דמן האירוסין באמת לא חשיב תלוי בדעת שניהם דלא איכפת ליי ולא שייך לפ"ז ט"ד ורק דמ"מ חוללת מדרבנן וקרא דסמוכין מיירי מהנשואין עמש"ל א"ח לומר כן למהר"ם ז"ל דהוא ז"ל ס"ל ביבס מומר דאינה חוללת כלל ומוכח לדעתו דגם מדרבנן אינה צריכה קליה כל היכי דאיכא אומדנא דמוכח וכמוכח] וגם לדעת החוס' דס"ל דקושיות הש"ס שם היא רק היכי שלא היי הבעל מעכב יש לומר ולפרש דהא דמשני דעב למיחב ט"ד אבעל קאי והיינו דאמרי' מתוך בהילתה להיות לאיש לא היה חוששת להטיל תנאי מחמת הספק הזה כלל ולא היה חוקרת כלל שהבעל לא יעכב ואין ראי' א"כ דשייך טן דו ואיתמא בכל דהו ניחא לה גם במוכ"ש וכנ"ל ודו"ק :

**והנה**

אם כה נחליט יש לרין ולומר גם בדרון שאלתינו בדבר מה ששדיתי עוד נראה ימן כפי הנראה

ואכתמ"ל יותר. אחרי כל בירור הדברים האלה והחזיון הזה עיני כ"ת לנוכח יביטו כמה רבו הלדדים להחמיר בנ"ד יותר מעל אחת שבע ספק ונס ודאי ליסור תורה ואחרי שעל מיתת היבס אין לנו רק אומדנות והשערות לבד אין מקום עתה לדעתי להתיר האשה העלובה לשוק ועלמה היעולה לחקור שמה היטב בפריזקאוו אולי יודע עכ"פ בבירור כי לא נחסר בזמן ההוא שהעידו העדים ר' יעקב בן חנוך ור' בלימן יהודה בר' לבי כי נתאלו שני קאנטיסטין יהודי ואינו יהודי נעבעים בנהר שום יהודי או נומר מהקאנטיסטין אשר הי' שמה רק הקאנטיסט שאלמאווטין הנ"ל אשר אנו מבקשים ואז נוכל אולי להמציא היתר להעלובה הזאת מטעם כאן נתאל כאן הי' שהאריכו הפוסקים ז"ל אולם מהצורך לברר מאת העדים הנ"ל מאין ידעו שהנעבעים הי' קאנטיסטין אולי לא ידעו זאת רק מהעבדים שנתאלו מוכחים אלל שפת הנהר דזה גרעון גדול וכאשר לא יחד מאת כת"ה והלפע"ד כחבתי :

### סימן קח

כ"ה לבוב יוס ג' י"ט אב תר"מ לפ"ק.

לכבוד ידיד הי' וידידי עוז הרב המופלג בחור' ויראה לרקתו כהררי אל בכח ולאלל כבוד מו"ה שלום מנשה כ"י.

**חוכן** השאלי שבנו נשא אשה בת ר' יוסף בישוב סמוך לאנטיפאלי והאש' היתה עוד חיזה שנים קודם הסמו' חוללית ר"ל היינו ששבע אחת בכל חודש ישבה בדורה ועלובה ואבי' עשה פרמה שלא תיטע על ימי הרגל למקום כ"ת ושלח אחר החתן ועלם רך בשנים לא ידע מה היא ואחר הסמו' כי ראה זאת אמרו לו מקרה הוא וכי כן דרך הנשים לפעמים בשעת ווסתן ואך כאשר ארכו הימים כ' לכ"ת ולקח אותה לבריסק לעסוק ברפואות אלל הרופא המומח' באזינסקי ובנשע' הוטב מלכה ואח"כ נחעברי ולא היתה בקו הבריא' וכתבו לכ"ת לדרוש עבורה אלל הרופא הנ"ל ותיכף בהזכיר לפניו שמה ושם עירה אמר לו בזה"ל זיא פאן זינע וי"ת לא רצה לעבר את בנו ולא הודיע לו תוכן החולי וכאשר ילדה הולד הראשון יאלה מרעיתה חיזה שבועות ורנה הבעל ליטע ממנה ופחהוזה מרעה לפעמים ביולדות וכחפת' לבריסה ואח"כ ילדה שני פעמים ואז לא הי' הבעל בביתו וחשב כי הי' כראוי ואחר ילד' ולר רביעי וילאה מרעמת' בחופן קשה ומר מאוד ונפרד בעלה אח"כ ממנה זה כחמש' שנים ועתה נודע לנו שנס בשתי הלידות האמלעיות יאלה מרעמת' [זה בדקדוק כי רק בלידה אחת מהשנים האמלעיות יאלה מרעמת' וילד' אחת היתה כראוי בלי ממשול כאשר רואה אנכי מתוך חשו' הרב הה"ג מפרוין נ"י] והבעל אינו רואה בשום אופן לדור עמה עוד ואך לפטר' בנט והיא אמנס אינה רולית בשום פנים האם יש מקום להתיר לו חדרגמ"ה ז"ל דגט בע"כ או דשתי נשים עכת"ד השאלי ואצא היום להביע חו"ד בעזר העור אשר מאתו אשאלי כמו כן עזר לכל אכשל בדבר הלכה זו :

בלי ראי' ברורה. מדבריו אלה נראה דגם הוא ז"ל בחדא מחתא מחתינהו מומין דיריה לעינין מק"ט ולעינין כפי' מטעם דס"ל דגם בכפפה שייך לומר דבכ"ד ינחא לה. ורק דבהגי מומין השנוים במשנה שכופין להוליא ל"ש לומר כן וביאור הדבר כמש"ל ולדעת הרא"ש ודעתי ז"ל א"כ דגם בכפפה כופין עכ"ל דגם בכפפה לא אמרי' דבכ"ד ינחא לה דגם נכפה אינו קפידא לבד ורק שהנפש בחלה בו ומתאסת אוחו. ודמי למומים השנוים במשנתנו שכופין להוליא [וכפי הבחינה שהבאתי תאיש אחר שאינו בעל המקח באמת יראה כדברי ודעת הרא"ש ודעתי ז"ל בזה] וה"ה א"כ דאין להחמיר כ"כ לענין האומדנא לבטל הקידושין מלכה מטעם מקח טעות וכאשר בררנו ודו"ק כי זה היא ברור אללי בבירור ענינים אלו ויש לי עפ"י האמור הרהורי דברים בבירור דעת הרמ"ה ז"ל והמולקים עליו בנהך מומין שכופין להוליא אי כופין היכי שידעה בהם קודם שנשאת אלא שאין כאן מקום הביאור בשגם לא הבאתי עוד כל אשר רחש לבי בכל זה בכור הבחינה :

### והנה

בנדון שאלתינו יש מלבד כל הנזכר עוד ענין נוסף להחמיר שאחרי אשר כבר ידעה ממחלתו עשתה שלום עמו ודרו יחד וראיתי לכת"ה שהרניש בזה אלל שכתב משוכה בלדו שהרי מבואר בהגב"ע שימתן לו אז דברים שבסגולתן הי' חקוה להאשה שיטרפא ועי"כ א"כ מרוונה עמו. אמנס לדעתי זה לא תעלה ארוכה דאף אי ינחא דזה לא מנרע כה האומדנא משום שהסכימה להיות עמו עד שיטרפא והיינו דנאמר כמ"ש הח"מ ז"ל בס"י ל"ט ס"ק י"א דאין אשה מקפדת רק על מוס שאין לו רפוא' ואין זה א"כ מנרע כה האומדנא שאינה מקפדת גם אם לא יטרפא ונאמר כ"כ דאין זה גרעון ב"כ לעינין שאינה יכולה לסבול. [דאל"כ מלך הקפידא לחוד אמרי' דאשה בכ"ד ינחא לה וכאשר בררנו דמה"ט ל"ח עכ"פ מוכח וידוע וכנ"ל] מה שיש לדבר עוד הנה מלבד דבזה נסתר עכ"פ מה שפחתתי פתח כחמש סדקות דל"ש חין אדם עושה בב"ז משום דמומין גדולים אלו לא שכיח כלל ודמי למוס איילונית שכתבו התוס' דלא אמרי' חזקה אין אדם עושה בב"ז דלא אסיק ארעתי' עמש"ל דאחרי שידעה ממנו ורק שקימה שיטרפא ל"ש זה דאדרבה הרפוא' לא שכיחא. הנה בל"ז אחר שלא נזמן קריב שבזמן זה יטרפא ואדרבה הובטח לה שלא יהי' לו עוד כלל החולי זה ר"ל והאשה נזדווג' עמו ונפרד' וחזרה ונזדווג' אמו מי יודע עד כמה היתה תערלית להחיל ואחר שבזמן קרוב מת אין כאן לדון תמורת אומדנא כלל וכמוכן וזה פשוט וברור :

### אמנס

מה שיש לדון בזה דאחר שמתמנא לא הי' אח"כ עירי יחוד אין לחוש א"כ להחמיר משום שנבעלה לו אח"כ דכיון דתיכף אחר הנשואין לוחה וקפדה על מומו א"ת שאין לחוש לקידושין הראשונים אין לחוש כמו כן למה שנבעל' לו אחר שכבר ידעה ממחלתו דכיון שקפדה מקודם נחבעל הקידושין הראשונים לבגרי וז"מ א"כ מחיל' וכמ"ש הפוסקים ומכללן הר"ן ז"ל עיין עליהם ואין לדון ולחוש א"כ רק שנהקדש' לו מחדש וכיון דלא היו עידי יחוד הו"ל קידושין בלא עדים דאין חוששין כלל לקידושין אף ששניהם מודים וכנ"ל בשם הרא"ש והקדמונים ז"ל דעתי' אולם באמת המעיין בפוסקים יראה דגם זה במחלוקת שנוי' לדעת הרא"ה וההג"מ ז"ל כל שדרו יחד כאיש ואשתו א"ל לעידי יחוד דכ"ע ידעו ואכן סהדי דנבעל' לו ואם אמנס הרא"ש ז"ל בתשובותיו סי' ו' דחה דבריהם אלו מהלכה וכתב דדעת יחיד היא המעיין בפוסקים האחרונים ז"ל יראה דחשו לדיעה זאת ותקעו בה מסמורות ועיין בטוש"ע סי' מג"ג פלוגמתן של הרשב"א והמרדכי ז"ל אי מהני בעידי קידושין עדות ידעי' בלי ראי' עיי"ש

**הנה** זה פשוט. דשועה היא מומין הגדולים שבגדולים דזה מוס גדול יותר מנכפה דנחלקו הקדמונים ז"ל אי באיש כופין אוחו להוליא ועיין ברמ"א ז"ל סי' קנ"ד שבכפיית האיש כ' שני הדיעות האלו ולא הכריע אמנס לענין כפיית האשה כשהיא ניכפת פסק בסימן קי"ז דרגמ"ה ז"ל לא תיקן ונזר בכה"ג ועיין בכ"ש ז"ל דרק לגבי' דירי' איכא פלוגתא דאיתתא בכל דהו ינחא לה משא"כ באיש עי"ש. והנה בהך דכופין אוחו להוליא פליגי ר"מ ורבנן בה"י בו מקודם והתנ' דר"מ ס"ל דיוכל' מ"מ לומר כסבור' אני שאהי' יכול לקבל ועכשיו איני יכול לקבל ומכמים פליגי עליו דבכה"ג אין כופין אוחו והלכ' כחכמים ודעת הרמ"ה ודעתי

ודעמי' ז"ל דלאו דוקא התנה אלא גם בידע' מקודם מהמומין אין כופין דכיון דידע' סברה וקבל' ורבים חולקין וס"ל דרק בהתי' בפירוש וקבל' עלה אין כופין אבל כל שלא קבל' בפירוש אף שידע' יכול' היא לומר שסברי' שחוכל לקבל ועכשיו אינה יכול' לקבל עיין בטוש"ע סי' קכ"ד ובאחרונים ז"ל ולפ"ז בנ"ד שנחודע לו ושחק הדבר תלוי בפלוגתא הקדמונים ז"ל דלדעת החולקים על הרמ"ה ז"ל ליכא חדרגמ"ה ז"ל דאף דידע' יכול לומר כסבור הייתי כו'. אולם לדעת הרמ"ה ודעמי' ז"ל דבכה"ג אין כופין אותו ה"ה להיפוך אין בידו לגרש' בע"כ. ואחרי שבש"ע הביא להלכ' דעת הרמ"ה ז"ל דגם בידע' אין כופין אותו אין בריוו להקל בכה"ג להיפוך לענין חדרגמ"ה ז"ל וכמובן. אמנם יש לרונ וללרד להקל בנ"ד דבהך דמוכ"ש דגם בהתי' כופין אותו כ' בשמ"ק בשם תר"י ז"ל הטעם דמוכ"ש בכל פעם מתקלקל יותר ויכול' לומר דזה לא קבלה על עצמה וא"כ בנ"ד שנתקלקל' יותר שינ"א מדעת' לגמרי ליכא לפ"ז חדרגמ"ה ז"ל. אולם שאר הקדמונים ז"ל כתבו דבמוכ"ש ל"ת תנאי דכיון שממקתו גם אם אמרה דיירנא בהדי' כפיין ל"י ומדבריהם ז"ל יראה דלא ס"ל סברת תר"י ז"ל ולכך הוורכו לומר בהך דמוכ"ש דלא מהני תנאי מצד אחר והיה דאין להקל בנ"ד לדעתם ז"ל:

**ועלה** על לבי לומר דהס לא פליגי אחר"י ז"ל רק בהך דמוכ"ש דכיון דדרך שיחקלקל' יותר קבלה עלי' גם זה משא"כ היכא שאין דרך התמח' להתקלקל יותר כשנתקלקל יותר מודו לסברת תר"י ז"ל דיכול' לומר דזה אי' לקבלי. אך יש לרונ ולומר דטעמייהו ז"ל הוא דכיון דמקודם קבלה על עצמה זה שנתקלקל ביותר לא חשיב אללה שינ"א תסתם בני אדם ולא הוי מאוס אללה גם מוס כזה עוד גם עתה מוס גדול שא"י לסבול כלל שכוכף אותו בשביל זה להוציא או אותה לקבל גט והדעת נותן כטעם הראשון דכל שיש שינוי מאשר ה' מקודם הדעת נוטה שהיא יכול' לומר שזה לא תוכל לקבל. ויש קצת ראי' ודמיון לזה מהא דאמרין דיכול' לומר מאחיק הייתי יכולה לקבל ולך אינה יכולה לקבל. ואחרי אשר התבוננתי יראה דזה תלוי בפלוגתא דהרמ"ה ודעמי' ושאר הקדמונים החולקים שהבאתי דלדעת החולקים ז"ל הני"ל דרק בהתנה בפי' אי' לומר כסבור' איני כו' אבל כל שלא התנה בפי' אף שידע' יכולה לומר כסבור' איני כו' א"א לומר כנ"ל דלא פליגי על תר"י ז"ל רק במוכ"ש דכיון דדרך שיחקלקל' יותר קבלה ע"פ גם זה דעיקר סברת הסוברים לחלק בין התנה בפי' לידעה הוא דדוקא היכי שקבל' עלי' בפי' אי' לומר כסבור' איני כו' משא"כ בלא קבלה בפי' אף שידע' יכולה לומר שגם בשעת מעשה נסתפק' אם יכולה לקבל ע"פ מה דלא שייך בקבלי' בפי' ולא אמרה שרנוי' לבחון ודברים שבכל ל"ה דברים. ומעת' גם במוכ"ש אף שדרך להתקלקל יותר אין לרונ שגם זה קבלה על עצמה דזה לא אמרה בפי' שמתקבלי' ע"פ בכל גוונא וחשיב א"כ רק כידע' דיכול' לומר כסבור' איני ועכ"ל לפ"ז הטעם השני דאלל אדם כזה שינ"א תסתם ב"א אינו ברור שא"י לסבול בשום פנים עתה אחר שנתקלקל ודמי אללו לשאר מומין וכנ"ל.

אמנם לדעת הרמ"ה ודעמי' הדעת נותן לומר דלא פליגי רק במוכ"ש דכיון דדרך להתקלקל הו"ל כידע' עכ"פ דאינה יכולה לומר כסבור' איני כו' לדעתם ז"ל ודוק. ולפ"ז היכי דלא ה' תנאי רק ידיעה וכנ"ד יש לרונ להקל היכי כשנתקלקל יותר מתורת עמ"כ דאם נימא כדעת הרמ"ה ז"ל י"ל דלכו"ע יכולה או יכול לומר דבאופן רע כזה אי' לקבל והחולקים על תר"י ז"ל דכתבו בהך דמוכ"ש טעם אחר הוא משום דבמוכ"ש כיון דדרך להתקלקל קבלה עלי' גם אופן זה ולדעת החולקים על הרמ"ה ז"ל דעכ"ל דטעמייהו הוא דאלל אדם כזה לא הוי רק כשאר מומין וכנ"ל הנה כיון

כיון דל"ה רק ידיעה בלא זה יכול לומר כסבור איני וכו' והבן:

**אמנם** אחר העיון לא שייך בנ"ד פלוגתא דרבנותא הני"ל אי בידע' יכול לומר כסבור איני וכו' ועכשיו איני יכול לקבל דזה אינו רק בה' קודם הכשואין וידעה ואח"כ טוענת כסבורה איני כו' ועכשיו אי' לקבל דבזה לר"מ גם בהתי' בפי' יכולה לומר כן ולרבנן ס"ל להך פוסקים החולקים על הרמ"ה ז"ל דבידע' ולא ה' תנאי מפורש גם לרבנן יכולה לומר כן וכאשר בארתי טעמם ונימוקם. אולם זה אינו רק החס דבפועל עדיין לא קבלה על עצמה משא"כ בכעין נ"ד שידעו ודרו יחד פשיטא דאין כופין אותו להוציא ולא אותה לקבל גט דהרי חזינ' דלא איכפת להו כ"ג ואינו מאוס בעיניהם שדרו יחד וקבלו עליהם בפועל ומה"ת נאמין ששתי' אללה או אללו הטבע וא"י לסבול עתה וגם ר"מ מודה בזה ולא פליגי רק החס שעדיין לא קבלה בפועל ואשר ע"כ ס"ל דיכול' לומר שאמדה עצמה שמה' יכולה לקבל ועכשיו ראיתי שא"י משא"כ היכי שרואין אהנו שאינו מאוס אללה שדרה עמו מהכ"ת נאמין שה' שינוי לרונ אללה והיה א"כ להיפך לגבי דידי' לענין שכוכף אותה. ולפ"ז נסתר התמ"כ הני"ל וקשה למנוח על סברת תר"י הני"ל לבד אחרי דלדעת החולקים על הרמ"ה ז"ל ל"ל דהחולקים על תר"י ז"ל טעמייהו משום דבאדם כזה אינו ברור שאינו יכול לסבול גם עתה אחר שנתקלקל יותר ולא חשיב אללו רק כשאר מומין וכנ"ל. ולכאור' עלה דעמי' דיש לרונ וללרד ת"מ ע"פ מה שכ' הב"ש ז"ל דגם בשאר מומין כשלא ידע מקודם והטעמו יכול לגרשה בע"כ כיון דהטעמו ועשתה שלא כהוגן וא"כ אף אי נימא דלדעת החולקים על תר"י ז"ל דטעמייהו משום דאלל זה שינ"א תכלל שאר ב"א לא חשיב גם עתה אחר הקלקול יותר רק כשאר מומין ת"מ ויכל לגרשה בע"כ כיון דהטעמו ועשתה שלא כהוגן וכבר הריגש בזה הרב ה"ג מפירונוא נ"י לענין אחר. אולם לדעמי' אין תקום לרונ מצד זה דמלבד דאחר שאחר הכשואין נודע לו המוס ושחק וקבל על עצמו נתברר למפרע שלא הטעמו כלל. הנה לדעמי' המוס הזה חשוב מוס שבגלוי שא"י לטעון דלא ידע והטעמו דאף שה' לו זמן קבוע שבוע אחר בחורש זמן הווסת ת"מ אין לרמותו ת"מ לדעמי' להא דנכפה שקבוע לו זמן מועט שעה או שתיים ואחרי שקבוע לו זמן יכולה להסתחר ולהזהר משא"כ בנ"ד שנמשך המחלי' בכל חודש שבוע שלם פשיטא לי דאי' להסתחר שלא יודע לאיש וכמומין שבגלוי דמי וזה חילוק נכון בסברא. וגם דאלת"ה בכל המומין שבגלוי היכי שבחו זמן קרוב הו"ל למימר ג"כ הכי דיכול לומר דלא ידע שבתיים האלו היחה נטמן בסתר אהלה וזה לא עלה על לב אדם מעולם ולא מצינו אחד מהפוסקים ז"ל שיאמר לחלק בזה ויין ללרד להקל איפוא מצד זה:

**אולם** עדיין יש לעורר ולרונ לדעמי' מצד אחר דאף אי נימא דטעם החולקים על תר"י ז"ל הוא משום דאלל אדם כזה שרחינו שסובל מוס גדול כזה אינו ברור דאחר הקלקול אינו יכול לסבול ולא גרע משאר מומין אלל שאר בני אדם ת"מ יראה דזה אינו רק כשגם מקודם שנתקלקל יותר ה' מהמומין הגדולים שכופין אותו להוציא דמזה שפיר אמרינן דכיון דחזינן דאללו אינו מאוס גם מוס גדול כזה וינ"א א"כ תכלל שאר בני אדם י"ל דגם אחרי הקלקול אינו ברור שאינו יכול לסבול עוד אבל היכי שמקודם ל"ה מוס גדול שכופין עליו להוציא ועתה נתקלקל יותר עד שהוא מוס גדול שכופין להוציא שפיר ויכל לומר שא"י לקבל זה דמזה שקבל על עצמו מקודם לא ינ"א תכלל שאר ב"א וכמובן. ומוס זה דה' לה מקודם שבזמן הוסת היחה

כל הארץ חכן לא נתברר לי אם הלידה השני' היתה בטוב או השלישית ואשר ע"כ לר"ך אני לבאר הענין בכל האופנים השנים האלו וגדולי הרבנים הש"י הסמוכים יאקרו וידרשו באיזה אופן ה' באמת כי חילוק גדול יש בין שני האופנים ובאשר לבאר בעזה"ש :

**הנה** אם הלידה השני' היתה בטוב ובהשלישית והרביעית יאלה מדעת' אף בידע בכל פעם מה שאירע לה לית דין לר"ך בושש דמגרש' בע"כ לבו"ע דפעס הראשון לא הש והשני' היתה כראוי וחשובה א"כ השלישית כראשונה שלא נתחזק' בשני פעמים זה אחר זה ויכול א"כ לומר דמשו"ה לא חש לחזר' ועתה שהחזק' שני פעמים זא"ז בשלישית וברביעית אינו יכול לדור עמה דמיש לחזרה אם תלך עוד וכנ"ל. חולם אם הלידה השלישית ה' בטוב אינו יכול לגרש' בע"כ מטעם חשש חזרה כיון שלא החזק' עיר דהחזק' דהראשונה והשני' נעקרה ע"י הלידה השלישית ולח נשארה רק הלידה הרביעית דלא הוי רק חששא בעלמא ואף אם לא ידע ש"אל' מדעתה בלידה השני' א"י לגרשה בע"כ וכה"ג עוד גרע טפי דחזין דבפעס הראשונה לא חש לחזרה בפעס אחת ובמובן. חולם כל זה לענין גט בע"כ חולם באמת בזמניו אלה אין לדון כלל בזה ב"ד רבבר הכריעו גדולי האחרונים ז"ל הנוב"ז והפלא"ז ז"ל דגם בזמנין הגדולים שכופין אותו להוליא אף שכופין אותו לקבל גט אבל מ"מ אינו יכול לזרוק לה גט ומפרישי הכי דברי הרא"ש ז"ל בהך דנכפית שב' ואף אם תאמר שרנמ"ה ז"ל השוה מדותיו שלא יגרש שום אשה בע"כ ואפי' נכפית מ"מ לא העדיף כח האשה מכח האיש וכיון לכופין אותו גם אותה כופין והיינו דמתחל' כתב דלא נזר רנמ"ה ז"ל כלל בכה"ג ואח"כ כתב דאף אם תאמר דנזר בכל גוונא מ"מ כופין אותה והיינו כדרך שכופין אותו עד שיאמר רולה אני דזה בדין הוי וחשיב רלון ולא חשיב א"כ בע"כ ומלקו על ה"ש שב' בסו' קי"ו עמ"ש המחבר דנכפית דכופין אותה לקבל גט דכ"ש דיכול לזרוק לה גט דאדרב' זה לא ברירא לי' להרא"ש ז"ל דא"כ דגם בכה"ג נזר רנמ"ה ז"ל א"י לזרוק לה גט ורק שכופין אותה שתאמר רולה אני דזה חשיב רלון עיין בדבריהם הנחמדים ז"ל והמעניין בדברי הרא"ש ז"ל בעצמו יראה שאין לזוז מפירושו ז"ל עיי"ש :

**ואנכי** חזרתי לבאר דלא יקשה על דבריהם ז"ל דאין יועיל הכפיי' עד שתאמר רולה אני לקבל גט הא זה הוי כאלטוהו לקנות דאינו קונה דהא דאכסוהו לקנות אינו קונה ולא אתרין דכמו דאנב אונסא נזר ומקני כמו כן ניתא דגמר וקונה. היא לרעתי דנבי מקנה די שמשלק רשותו ולא יקפיד עוד וממילא זה יכול לקנותו דדבר שאין הבעלים מקפידים עליו יכול כ"א לזכות בו ואנב אונסא אתרין שאינו מקפיד עוד משא"כ באלטוהו לקנות דהקו' לר"ך לזכות בו וזה לא אתרין דגמר ברעתו לזכות בו וזה לא שייך גבי גט דהאש' א"ל לזכות עלמה דהרי מד"ת יכול לגרש' בע"כ ולא מנינו זכי' בע"כ והא דתקן וקוגית עלמה בגט היא רק לשון מושאל שאחרי שהבעל משלק רשותו ממנה ממילא היא נקנית לעלמה דגם במיתת הבעל גקט האי ליטנא והאס הכוונה היא רק שמתלק רשותו ורק דרנמ"ה ז"ל נזר שנבעי ריונה ושפיר מהני מה שכופין אותה שיחשב. רלון והבן כי זה ברור בחילוק הענינים : ובזמנינו אלה א"כ דאין יד ב"ד של ישראל תקיפה לכוף אותה שתאמר רולה אני אין לדון גם בזמנין גדולים שבגדולים לענין גירושין בע"כ דכפי' ליכא בזמנינו ולזרוק לה גט אי גם בכה"ג וכנ"ל. ואין לנו לדון איפוא ב"ד רק לענין להתיר לו לישא עליו אחרת. ובה כבר החליטו האחרונים ז"ל דאין להתיר זה בשום פנים לא בנשתעית ואף לא בזנתה ודאי רק ע"פ היתר מאה רבנים

היתה עלובה והחנבר עלי' המרה שחורה אינה עוד לרעתי מכלל המומין הגדולים שכופין עליהם להוליא ובזה שדר עמה אחר שזרע לו המוס לא יאל איפוא מכלל שאר ב"א שנא' דאולי יכול לסבול גם עתה שיאלה מדעתה לנמרי ויכול א"כ לומר שזה א"י לקבל ודוק :

**ולכאורה** זה ליתא דב"ד גם אחר ש"אל' מדעת' דר עמה ורק הלידה הרביעית שנתקלקל' יותר פירש מאתה אח"כ וזה לא חשיב לפ"ז לדעת המפורסים ז"ל הג"ל אללו רק כשאר מומין כיון דראינו שאינו מאוס אללו גם מוס גדול כזה וכנ"ל חולם אחר העיון משום הא לא איריא דב"ד לא דר עמה בעת שעותה ורק אחר שנשטפ' וגם עתה כפי הנרא' שבה לאית' ורק שעיקר החשש לחזרה כשחמבער ותלך. והנה לענין החשש חזרה אי חשוב מוס שכופין לקבל גט אמינא לחלק דהיכי שאירע כן איזה פעמים ב' פעמים או עכ"פ שני פעמים דהוי חזקה בכמו אלה וכדפסקין במתו מחמת תילה ובקטלגית דבתרי זמני הוי חזקה שפיר יכול לגרשה בע"כ דכיון שהחזק' דרך כל אדם לחוש לחזרה אבל היכי דאירע לה כן פעם אחת אף דאיכא מ"מ קלת חששא לאיש ירא ורך הלכב עיין בחידושי הרשב"א ז"ל בפרק הערל דאם מת לו אח אחד מחמת תילה אף דמדינא ה' לר"ך השני למול כיון שלא החזק מ"מ אם לא מל לא חשיב תומר לערלות כיון שלא מל מחמת יראה דחששא תיהו איכא עיין בדבריו הנחמדים ז"ל מ"מ אין צידו לגרשה בע"כ כיון שאינו ברור שירא ומאוסה היא אללו בשביל זה דרוכ בני אדם אינם חוששין בכה"ג לחזרה דאמרי מקרה היא וזה ברור אללי. ולפ"ז אמינא בכעין כ"ר דאם יאלה מדעתה בכלה ד' לירות והוא ידע בכל פעם מזה אף שבליד' הרביעית יאלה מדעתה באופן קשה ומר יותר מ"מ א"י לגרשה בע"כ לרעת החולקים על תר"י ז"ל הג"ל דכיון שדר עמה אחר השלם לירות הראשונות חזין דאין מוס זה מאוס בעיניו דאף שנתחזק לא חש לחזר' ובאדם כזה אינו צדור שאינו יכול לסבול עתה אחר שנתקלקל יותר. ואמנם לרעת תר"י ז"ל יראה דבכה"ג כופין אותה לקבל גט בע"כ דלדעתי אין לומר דמ"מ זה הקלקול הגדול ביותר לא ה' רק פעם אחת בלידה הרביעית ולי"ה רק חששה בעלמא דכיון שנתחזקה ללאח מדעת אחר הלידה ובפעס האחרון היא באופן קשה יותר גם מאן דלא קפיד מקודם חייש אחר רואו הקלקול הגדול באחרוני דכולם חד הוא ואף שיש לגמגם בזה עוד דעתי נוטה שכן הוא. אמנם אי בלידות האמצעות לא ה' צביחו וטוען שלא ידע אם יאלה מדעתה בשני לירות אלו ואך עתה אומר זמן רב מהלידה הרביעית נחודע לו שגם בשני הלידות האמצעיות יאלה מדעתה פשיעא דיכול לגרשה בע"כ אף אם לא ה' באחרוני קלקול יותר ומשום דאף ידע זאת מלידה הראשונה ודר עמה א"כ מ"מ יכול לומר דעל פעם אחת לא חש לחזרה דאמר מקרה הוא ועתה כיון שנתחזק' פעמים רבות חייש לחזרה ואף שכתבתי למעל' לענין שלא יוכל לטעון שהטעתו דחולי הנמשך ימי מספר אינו יכול לומר דלא ידע דכמותן שבגלוי דמילול' לניכפה הקבוע לו זמן דהכפיי' הוא זמן מועט עמש"ל מ"מ יראה לי ברור דזה לא שייך רק בחולי שקודם נשואין דדרך ב"א לדרוש ולחקור היטב דאין אדם שותה כזום כו' ובכה"ג צודאי נודע לו אחר החקיר' והדריש' משא"כ ב"ד אחר שיסבה תחתיו שפיר יכול לומר דאחרי שלא חש לחזרה אחר הפעס הראשון שחשב דמקרה הוא לא חש לבדוק ולחקור והאמתין שהלידות האמצעיות ה' כדרך כל הארץ וזהו חילוק נכון וברור לרעתי :

**והנה** כבר רמזתי למעל' בהעמקת השאל' דכפי אשר ראה אנכי מחשובת הרב הה"ג מפדוונא נ"י רק בלידה אחת מהאמצעיות יאלה מדעתה ואחת היתה כדרך

# שאלות ותשובות סימן קח קמ רצה

מוכל לעשות פעולה שלא תתעבר וכנון כוס של עקרים וכדומ' דמותר שכבר קיים מלות פ"ו אולם לדעתי דבאמת חס תעשה כזאת ופל פיתא בבירא אולם כל זמן שלא עשתה נוכל להתיר לו לישא אחרת ואין אנו אחראין ליתן לה עלה זו כדי שלא נלערך להתיר חדרנמ"ה ז"ל בימוד עדיין איבא מ"מ ביטול מלות בערב וכו' וז"פ וברור והנלפע"ד כתבתי ירדו :

## סימן כט

ב"ה יוס ג' ד' מניא תרל"ו לפ"ק .

לכבוד הרב הגאון חו"ב בדרי חורה חכמתו פניו תאירה כ"ש מו"ה גרשון חנוך נ"י אבד"ק ראדזין .

**עד**

היום לא יכולתי להשיב לכ"ת בדבר השאל' בענין האשה הנשטתית ואבוא היום להביע חו"ד כיד ה' הטובה עלי וזה החלי בעזרתו ית'. הנה כבר החליטו האחרונים ז"ל דאין לסמוך להתיר לאיש שנשטתית אשתו לישא אחרת בלי היתר מלאה רבנים ובאחרתי העעס דאף דהשטה הוא מהמומין הגדולים שאף באיש חס הי' באפשרי ליתן גט הי' מהכופין להוליא ואכן פסקין לענין הח' דבע"כ דבכה"ג לא נזר רבנ"ה ז"ל דלא העדיף כח האשה מכה האיש עיין בפוסקים לענין נכפית מ"מ בחר' דב' נשים שנתן רבנ"ה ז"ל הכח למאה רבנים להתיר חרמו דס"ל שרבינו ז"ל השוה מדותיו לגמרי ומי ירוס ראש להקל נגד כל הני רבאותא בלי התרת מאה רבנים וטעמא וגימיקוס עמס וכאשר בררו :

**והנה** בהגך דכופין להוליא פליגי ר"מ ורבנן דר"מ ס"ל דאף חס התנה עמה כופין אותו דיכול' לומר

כסבור' הייתי שאוכל לקבל ועכשיו איננו יכול לקבל ורבנן ס"ל דאין כופין לסבר' וקבילת ואן קיי"ל כחכמים ודעת הרמ"ה ודעמ"י ז"ל הובאו דבריהם להלכ' בש"ע אה"ע סי' קנ"ד. דלאו דוקא התנה בפירוש ורק דגס בידעה תקודס אין כופין אותו דכיון דידע' סברה וקבלי' וא"כ בג"ד דלפי העתק המעצ"ד היתה קלישת דעת מאז וזהו מוס שבגלי' דידעו א"כ סביר וקביל וכיון דבכה"ג באיש אין כופין י"ל דבאש' אין להתיר החרנמ"ה ז"ל. ובאמת כי יש תקוס אחי בראש לומר דבאמת הך דסבר הייתי שאוכל לקבל כ"י הוא סברא טובה דהחוש מעיד שהרבה פעמים האדם סובר שיוכל לסבול ואח"כ בשעת מעשה שבא לידו אינו יכול לקבל ורק דרבנן ס"ל דכיון דבשאר מומין אף במומין גדולים אין כופין להוליא ורק דבמומין אלו שהם גדולים ומאוסים ביותר כופין דשיערו חז"ל דאלו אין הדעת סיבילתם ביותר י"ל דז"א רק בפתח אדם אבל היכי דמומין שמקודס סביר וקביל באדם כזה שנפשו יפה אף שעכשיו אין ברונגו לקבל מ"מ אין אללו מוס גדול ומאוס כ"כ והו"ל כמו שאר מומין גדולים אלל סתם ב"א דאין כופין בשבילם להוליא ולפ"י י"ל דז"א רק לבני האשה דאיתתא בכל דהו ניחא לה ובעינן מומין אלו הגדולים ומאוסים ביותר דבני לא ניחא לה וכשידע' א"כ דדמי רק לשאר מומין גדולים וכנ"ל אמרי' שפיר דאין כופין דבכ"ד ניחא לה משא"כ גבי האיש דגס במומין גדולים שאינם מאוסין כ"כ אינו מתפייס גם בכה"ג נוכל להתיר החרנמ"ה ז"ל. ואוסיף לומר דאף חי נימא דרבנ"ה ז"ל השוה האשה להאיש לגמרי ובעינן שלבני היינו כופין אותו להוליא מ"מ ז"א רק בשאנו באים להתיר מכה דרבנ"ה ז"ל לא נזר כלל בכה"ג כגון לענין גט בע"כ או לענין לישא אחרת לדעת הרמ"ה ז"ל דס"ל דלא בעינן כזוה היתר מאה רבנים אולם אן לדידן דבהחלטת האחרונים ז"ל קיימין רא"א בשום אופן להתיר החרס דב' נשים רק עפ"י מ"ר דרבנ"ה ז"ל בחר' זה השוה מדותיו לגמרי ורק שנתן הכח למ"ר להתירו ל"ב מומין גדולים כ"כ דבזה לא

רבנים וטעמא וגימיקוס לדעתי דכיון שנתן רבנ"ה ז"ל הכח והרשות למאה רבנים להתיר חרמו זה השוה מדותיו לגמרי והי' כי תקראנה בכמו אלה יבקש לו מאה רבנים להתיר . והנה בנוף תקנות רבנ"ה בשטו' מהר"ם ז"ל לענין גט בע"כ כתוב בזה"ל ולא יהא אדם רשאי לזרוק גט לאשתו בע"כ אס לא ברשות ג' קהלות אמנם התם לא נתן רבינו הכח לג' קהלות להתיר חרמו ורק דהכווני' דהיכי דרשאי לגרשה בע"כ תיקן שנ' קהלות דהיינו לדעתי ג' בתי דינים יעיינו וידרשו בדבר [ואין להביא מזה עור כנגד דעת הנוב"י וההפלא' ז"ל שהבאתי דאין להתיר זריקת גט דבשתקי' הכ"ל נאמר לזרוק גט ד"ל דהתם לא מירי בנולדו בה מומין גדולים ורק בנמלא בה ערות דבר דבכה"ג לא נזר רבנ"ה ז"ל כלל שלא לגרש' בע"כ דלא עשה תקנה זו לזנות ולפרונות וכמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובותיו ודוק] משא"כ בחרס דב' נשים נתן כח למ"ר להתירו וכמבואר ואשר ע"כ השוה מדותיו דבלי מ"ר אין להתיר בשום פנים וכנ"ל . ואחר שכן עיקר מה שאנו דינן היה אס נוכל להתיר לו בנ"ד ע"י מ"ר ובהיתר זה לא נזכר רק טעם מצורר ויש חיפוא לזרד יותר מלענין גירושין בע"כ וכמובן. והנה בהיותי עוד בק' בריסק יע"א בא למראה עיני על שעה קדח ס' למח לדק החדש מהגאון החסיד תליבאוויטש ז"ל ומלאתי בו שהקיל לאיש אחד שעזב את אשתו באמר שמאוסה היא עליו וא"י לזרד עמה בשום פנים וישב גלמוד שנים רבים ד' או ה' שנים להתיר לו ע"י מאה רבנים לישא אחרת דכל שגרא' לעין כל שאתם כדבריו שמאוסה עליו חשיב טעם מצורר ובאמת כי זה קולא גדולה אמנם אמניא דיש לרון מ"מ בג"ד דאף שהליד' השלישית הי' כראוי וילאה חיפוא מחזקתה דלירות הראשונ' והשני' ולא נשאר רק הלידה הרביעית דחשש חזרה לא הוי רק חששא בעלמא וגם חזינן דבפעם הראשונות לא חש לחזרה בפעם אחרת וכנ"ל מ"מ כיון שנותן אמתלא וטעם למח נמאסה בעיניו שהליד' הרביעית הי' באופן קשה ומר ביותר ובזירוף שרואין אנו שיושב גלמוד זה חמשה שנים חשיב טעם מצורר לענין התרת מ"ר ויש לזרף עוד ראווי בפעם אחרת לא נעקרה החזק' דשני הלידות הראשונות עיין במהרי"ט ז"ל שנשמפק כזה לענין מילה אס נעקר החזקה ע"י פעם אחרת שגלה ולא מת עיין עליו ועיין בענין עקירת ווסת הניף והקפיל' ואכמ"ל . וכיון שאומר שלא ידע כלל מהמאורע בלידות האתנעיות יכול לומר לפ"י דכיון שהחזקה חייש לחזרה וכנ"ל ועיין בלשון התקני' בהיתר מ"ר שלא יתירו לו רק כשרואין טעם מצורר דלשון זה מורה שאס התירו בלא טעם מצורר הותר דיעבד רק שרבנ"ה ז"ל כוה להרבנים שהם לא יתירו לכחלי' רק כשראו טעם מצורר וכיון שיועיל ההיתר בלא זה דיעבד בקל יותר יש להקל לכחלי' עפ"י דרדי היתר עיין דוגמא כזה בדברי הקדמונים ז"ל כתובות שכתבו דכיון דאח"כ יהי' מדיכא דמה שבנוי נבוי בקל תקנו לכחלי' עיי"ש :

## מהדין

טעמי אף שאיני מורה להתיר בכה"ג בהדיא מ"מ אמניא דאס ירלה חכס להתיר אין מצימין איתו ואך אס הלידה שהיתה כדרך כל הארץ היתה הלידה השני' גם אני אחד מהמנויים להתיר ע"י מ"ר או לומדים שהגיעו להורא' מני' מלכיות דוקא כי כן מבואר להדי' בנוף התקני' וגם ג' קהלות דהיינו לדעתי דבתוך המאה שיוכל לקצץ אומס אחד לאחד יהי' שלשה בתי דינים מקובלים יחד ואחר השלשת גט וכתובה וכמנהגינו בשטתית ואס לא תהי' אז ראוי לקבל גט לא מהני גט זה שמתגרש בו אח"כ אי מטעם של הפ"י ומניה מ"ל ואי משום דהכתיב' לא חשיב לשמה בכה"ג וכאשר מבואר אללי במק"א ויהי' לריך לעשות כתקנת הנוב"י ז"ל. וראיתי להרב הה"ג מפרונא ששרא נרגא דכיון דכל חשש החזר' הוא שמתעבר ותלך הרי

# שאלות ותשובות סימן קמ"א רצה קמ"א

**ודענין** אם יכול השליח להולכי שהבעל מוסר לו עתה הגט לנרשה בנט זה לכשתשפ' כבר נחשוררו גדולי האחרונים ז"ל הלא התה גאוני ומכתי ליטא והגאון בעפ"י ז"ל והגאון בעל מני' מ"ל דלא מהני לכל מידי דליהו ל"מ עביר השתא לא מני משוי שליח וכמבואר בש"ס דמייר דף י"ב בשליח קרושין שא"י לקדש אשה שבשעה שעשאו שליח עדיין היחה אשת איש עיי"ש ואנכי בחידושי כתבתי דזה חלוי בשני הטעמים הנאמרים בש"ס יבמות דף ק"י"ז בהך דא"י לשמור את ביטה דר' ינאי קאמר הטעם דכתיב ונתן בידה וזו אין לה יד ור' ישמעאל מפיך לה מושלחה פרע לזו שמשלח' וחזרת דאי נימא מטעם דל"ל יד אינה מגורשת שפיר י"ל דיכול לעשות שליח לנרשה לכשתשפ' דל"מ ל"מ עביר השתא דהתם עיקר הטעם שא"י למסור לשליח רק הכח שיש לו בשעת עשיית השליחות ולא הכח החדש שימושיף לו אח"כ נשא"כ בזה שגם עתה אין המניע' תלדו ורק דליהי לית לה יד לקבל הגט וככחו אז לכשתשפ' כן כמו עתה שלא הי' מניעה תלדו ולא תלד עגמות הענין רק מפאת שלא הי' להאשה יד לקבלה. אולם לטעמא דמשלח' וחזרה אין בה תורת גירושין כעת ואף שזה ג"כ רק תלדה ולא מחסרון כח הבעל מ"מ כיון שמ"מ לא הי' לו כח לנרש אז אשה זו שפיר חשוב לא מני עביר השתא דמ"מ. הי' חסרון בעלם הגירושין וזה דמי להך דמייר דף ר"ח הי' המניע' תלדו מ"מ כיון שהי' המניע' בעלם הקידושין שאז היחה א"י ל"מ משוי שליח. וזה ברור בחילוק הענינים ועיין בתשו' הגאון מ' חיים כהן ז"ל הביא דברי א' קרוש שהעל' דאי מטעם משלחה וחזרת קאחינן עלה בשו"ת שפיר יכול לעשות שליח דמשלח' וחזרת הוי עכ"פ ריח הגט לפוסל' מהכהוני וכמו בהרי את מגורשת ממני וא"י מותרת לכ"א וכוחותי בחרתי דב"א מותרת לכל אדם כיון דהגט בטל והרי היא אשמו כמקדש הי' א"כ משלחה וחזרת ומוכח דמשלח' וחזרת חשוב ריח הגט לפסול מהכהוני א) וחשוב משום זה מני עביר כיון דחלו הגירושין במקלת וכמו במקדש ח"ש וחל"י ב"ח ושחחרר' עיין

התנה רק שיראו טעם מצורר להתיר וגם בשאר מומין מצובהקין טעם מצורר מיהו הוי ועכ"ל כן דאל"כ לדעת הסוברים דגם בח' דב' נשים לא העדיף כח האש' מנח האיש ולא גזר כלל בכה"ג למאי נתן א"כ הכח למ"ר אחרי דלא גזר כלל וע"כ דמ"ר יכולים להתיר גם בפחות מזה כל שיש טעם מצורר שכוון להתיר וה"ה א"כ להחולקים ז"ל דבזה אינם מחולקים וכמוצו וא"כ אי נימא ככ"ל דהך סברא דסבר הייתי כו' משוי לי' עכ"פ כשאר מומין גדולים פשיטא דיכול לישא אחרת גם בכה"ג ע"י היתר מ"ר וכנ"ל ודוק כן עלה לכאור' על לבי. אמנם לא משום שאנו מדמין נעשה מעשה להקל במקנת וחרס מאור הגול' ז"ל. אמנם כאשר החבונתי מהעסק המעב"ד הכביר חלוי עליו זה כשנתיים וא"כ פשיטא אל"י דלא שייך לומר דסבור וקבל אחרי שנשתי' לגריעותא דכל שיש שינוי יכול לומר שעתה א"י לקבל דגם בגופים מחולקים אמרי' דיכול לומר לאחיך הייתי יכול לקבל ולך א"י לקבל עיין ש"ס דכתובות דף ע"ז ע"ב גבי שני אחים בורסיס ע"ש. אולם זה לריך להתברר יותר שכן הוא ואם יתברר שהכביר חולי' יותר גם אחי מהמנוים להתיר ע"פ מ"ר או לומדים מופלגים מני' מלכיות דוקא וקלת שהקילו שא"ל רק משלש' מדינות גרם להם שלא ראו רק התקנ' בהכלבו שא"י ג' ארצות וחרצות באמת היינו רק מדינות וכדאמרי' ג' ארצות לחוק' יהודה עבר הירדן והגליל אמנם בנוף התקנ' המוצא במהר"ם ז"ל כתב להדיא ג' מלכיות ומבאר והולך כגון אוניאה לומברדוא' ונרפת שהמה ג' מלכיות וכנודע וגם ג' קהלות שהיינו לדעתי שבתוך הנאספים יהי' ג' צ"ר מובהקים בני' מקומות שימאספו יחד בכל עיר מהני' ערים לומדי העיר וידונו בזה ושתי' כתובתי' מושלש ביד נאמן וכמבואר כ"ז בהתקנ' וראיתי לעורר שהצ"ד יבדו להבעל שכ"ז שלא תוכל לקבל הגט הוא עדיין חייב במונותי' ואם לא יעלו פירות הכתוב' להסתפקותי' הוא מחויב להשלים וכמבואר כ"ז בפוסקים ז"ל ויען ראיתי בזמנינו אלה כאשר תקראני' כאלה אין המתירים נוהרים בזה אמרתי לעורר ע"ז אם כי הוא פשוט :

## מלחמות אריה

א) דבר זה שמציא מו"מ ז"ל מתשו' הא"י הגאון ר' חיים כהן ז"ל בשם גדול אחד דמטעם דרשא דבי ר' ישמעאל דשוטה פסול מטעם משלחת וחזרת לריך להיות עכ"פ ריח הגט ופסולה לכהונה ראיתי זה כבר בישי"ע אה"ע חשיבת מו"מ ז"ל שהאריך והנה אחי בתשוב' כתבתי להביא ראוי' מפורשת נגד זה אלא היכי שהגט פסול מטעם דהיא משלחת וחזרת כשרה לכהונה הניטין ע"ס ע"א דתנן התם אומר לה כנסי שט"ח זה כו' אינו גט עד שיאמר לה הא ניטך וכתבו בחו"מ ד"ה אינו וז"ל אפי"פ שהאשה מתגרשת בע"כ מ"מ ז"ל לה הא ניטך והרי את מותרת לכל אדם שתדע שהיא מגורשת ולא תהא חוזרת דבעינן שיהא משלחת ואינה חוזרת ע"ש והכא פשיטא שכשרה ג"כ לכהוני' דהא איתא התם לקמן פ"ד ע"ב על מתניתין דביאלד יפסה יעלנה תמנה ויחזור ויתמנה לה מאן תנא אמר חזקי' ר"ש בן אלעזר הוא כו' ר' יוחנן אמר אפי' תיעא רבי דלכון שאני הכא הואיל וקנאתו ליפסל צו לכהונה ע"ש מבואר א"כ דמתניתין דלעיל בלא אמר לה הרי זה ניטך כשרה לכהוני' אלמא דהיכי דהגט פסול תמנת דהיא משלחת וחזרת כשרה לכהוני'. וז"ל לפ"ז דרק בהך באומר לה אי את מותרת לכל אדם נוה"כ היא דפסולה לכהוני' דדרשינן ואשה גרושה מאישה אפי' לא נתגרשה אלה. מאשה אבל לא במשלחת וחזרת דהכא אפי' ריח הגט ליכא אמנם כ"ז רק לדעת הגדול בתשו' רמ"כ דבאי את מותרת לכל אדם נמי חשיב משלחת וחזרת דכיון דהגט בטל הרי היא חוזרת אליו וכפי מה דמשמע לכאורה מלשון התוס' שהבאתי דבלא אמר לה הא ניטך נמי הוי משלחת וחזרת. אבל לפע"ד לא תסתברא כלל דבר זה אלא דרשא דבי ר' ישמעאל הוא בא רק למטע שוטה דלאו בת שלוחין היא דאפי' כשמשלחה בגט נמור נמי היא חוזרת אליו דלאו בת דעת היא אבל היכי שהגט פסול משום שאמר לה אי את מותרת לכל אדם או שלא אמר לה שנותן לה גט א"כ החסרון הוא מפאת שלא שנהה כראוי ולית כאן שלוחין כלל אבל אי הי' משלחה כרת לא היחה חוזרת איך אפשר להכניס זה תחת סוג דרשא דבי ר' ישמעאל למטעם משלחת וחזרת ומי' המוס' בניטין הנ"ל הלשון דבעינן שתהא משלחת ואינה חוזרת לדעתי ברור דאין זה אלא לשון מושאל ושיגרא דלישנא נקטו דפשיטא דבעינן שחדע דאל"ה לא מקרי שלוחין אבל אין כונתם כלל להך דרשא דבי ר' ישמעאל ומשו"ה לא מיייתי המוס' כלל כמו דרריש ר' ישמעאל ביבמות וראיתי שבגליון השי"ס עם הגהות ר' ישעי' פיק ז"ל לייין על המוס' יבמות קי"ב נראה שהוא ז"ל סבר דכונת המוס' הוא משום דרשא דבי ר' ישמעאל אבל לדעתי במחכ"ת שגב בזה והמוס' לא נקטו רק שיגרא דלישנא תדע דכן הוא דאטו דבי ר' ינאי דלא סבירא להו הך דרשא דבי ר' ישמעאל יפלוג אמתניתין דהכא ויסבור דבלא אמר לה הא ניטך כשר הא ודאי ליטא ועוד יש לי ראוי' מוכרחת דכן הוא מדברי המוס' בעלמס שס שכתבו דמהני שיאמרו לה העדים אחר הנתינה שהיא מגורשת ואי משום דרשא דבי ר' ישמעאל קאחי עלה אמאי כשר בכה"ג הא מ"מ בשעת נתינה הית' משלחת וחזרת ואטו בעתים חלימה ועתים שוטה כשיתן לה

# שארות ותשובות סימן קט כ"ו רצה

מהנוגע לדתוה"ק ולא מהנוגע לחוקי הממשל' שרריך כל איש לשמרו חק ולא יעבור :

## סימן קי

ב"ה רישא יום ה' כ"ח כסליו תרל"ד לפ"ק .  
אשיב ואומר שלום לכבוד נד"ו יריד ה' וידידי פון הרב הגאון המהולל חר"ק ובקי בחדרי תורה כ"ש מוה' דוב בעריש הכהן רפ"פני אבד"ק שינאווע ודעתו הבאבד"ק נראל נה"ל: **ע"ד** המשפט אשר הקריבו כמ"ה לפני זה מואר' בקהלה אחת בעת פטירת הרב קבלו רבים את חתנו הרב אשר בעוד חיים חיותו ה"י סומך עליו בהוראות ודינים להיות ממלא מקום חותנו הרב ז"ל . ועתה נחלקו לשני מחלקות כי רוב בנין היינו ננידי העיר יפלו בחתן הרב ואך רוב בנין ירלו ברב אחר וכ"ת אשר נקראו לדון בזה לא הסכימו לר"ע, אחת ורלוונטס לדעת חות דעי בזה ולמלאות רלון חכמים אבא היום להניד דעתי דעת תורה ויען כי דבריהם באים סתומים לא ארע מי מכת דעתו לבחור בחתן הרב ומי שנוט' לדון להיפך ע"כ גם אכני לא אוכל לקרוא בשם אחרו ורק בשם הרב המלך למנות את חתן הרב ובשם הרב המשיב אקרא ואערכ' דברי פעם כעוזר פעם כנלחם כדרכ' של תורה וזה החלי בעזר האור : **הנה** אס בעת פטירת הרב חותנו ז"ל ה"י בקבלת חתנו רוב בנין ועתה חתנו לו רוב בנין לית דין לריך בושש דלכ"ע הקבל' בחוקפ' דהרוב בנין שקבלו אותו מקודם אינן יכולין לחזור בהן . והרי יש לו איך רוב בנין ורוב בנין ואין לומר דכיון שנדבר לחתום כ' רבנות וכן הוא המנהג בכל תפלות ישראל דמי להך דעל מנת שכתבו לו את השטר לחזור בשטר ובשדה דזה אינו רק בעל מנת שחלה הנתיב' בתנאי הכתיב' וכיון שאין יכול לכתוב שטר אחר שחזר בו וככתב על התנאי המתי' מהשדה ממילא בטילה ואף שהביטול בא מצד הנותן אמרי' דהתנאי מהכתיב' ה"י באמת מצדו שכל זמן שלא נכתב יח"י יכול לחזור בו ולטובת עלמו התנה לא זולת ומה"ט קיי"ל בשכירות קרקע דאף במקום שכותבין שטר קונה בכסף לחוד אף דמנהג הוי כאילו ה"י תנאי מפורש דמ"מ כיון שלא התנה המוכר תנאי בפירוש ע"מ מצד המנהג לא חשיב כתנאי רק מצד השוכר שאס לא ירצה לכתוב לו יוכל לחזור ולומר אדעתא דמנהגא שכתתי אבל אין זה כתנאי ע"מ מצד המשכיר שיחזור בשטר ובשכירות וכיון דבשכירות סמכא דעמי' בלי שטר קנה שפיר בכסף לחוד וזה ברור . אולם היכי דה"י ספק אס ה"י בתחל' בעת פטירת הרב ז"ל רוב בנין שקבלו חתנו למלאות מקומו שרצה הרב המלך בזכותו לדון מטעם ס"מ דשמא הוי אז רוב בנין ושמא די ברוב בנין לבד ואף אי ינאא כדעת הסוברים דבס"מ אין מויליין ממון זה אינו רק משום חזקת ממון ובג"ד כיון דבין כך ובין כך יאל הממון מרשותם וחזקתם אס לרב זה אס להאחר ליכא חזקת ממון בזה לרקו לדעתי דברי הרב המשיב דכיון דלהרב האחר

עיין בדבריו ז"ל אלא שהוא ז"ל פקפק בזה להטעם דאין לה יד דליה גיטא כלל ולפי מה שבררתי לטעם דל"ל יד ל"ש כלל לומר דכיון דלימ עביר כו' והארכתי בזה לחולי זה כוונת הרי"ף ז"ל שפי' הך דפסולי לכהו' בא"ח מותרת כו' שאס בעלה כהן אסורה לחזור אליו ולא פי' כפשוטו דנפסלי' מהכהו' אחר שימות בעלה ולפי"ז י"ל דדעתו דמשלח' וחזרת ל"ח אף ריח הגט ולכך פי' דבעבלי' כהן הדברים אמורים דכיון דאסורי' לחזור אליו אין כאן ביטול מפאת משלחת וחזרתו . ורש"י ז"ל שפי' באמת ביבמות דף ל"ד הך דפסולי' לכהו' בא"ח מותרת כו' שאסורי' לכהן אחר ניתת בעלה לשיטתו אזיל לפי' בניטין דף ס"ד דאף ע"י אבי' ח"י להתגרש דח"י לשמור גיטה דמשלח' וחזרת ולא ס"ל כמ"ש התוס' דכיון דברשות אביה היא אבי' משמרה שלא מחזור . וכפי הנרא' דעת רש"י ז"ל הוא דענין משלחת וחזרת הוא פסול בגופה דגזר' תורה לכל שהיא בגדר זה ח"י להתגרש ולפי זה גם להיפך אין לבעל הגירושין מטעם משלחת וחזרת רק היכי שהסדרון ההוא הוא בעלמות המתגרשת אבל לא היכא שחזרת מצד ביטול הגט דהוא מצד אחר וכמוכן :

## ובנוף

הדבר כתבתי דאף אס נחליט דגם משלחת וחזור' פסולי' לכהו' לא דמי להך דמ"שחוב"מ דמקודשת לאחר שנתחזרה' דהתם חל במקלח' לענין אישות משא"כ בריח הגט דלא הוי גירושין כלל לגבי הבעל ורק שפסולי' לכהו' מבזירת הכתוב ואין מקום חיפוא להתיר' בגט זה שמתגרש לשליח בעת שטומה וכנ"ל ולריך לגרשה לכשתשתי' בגט מחדש ויעשה כתיקון הגאון נוב"י ז"ל מהד"ק סי' ק' עיי"ש"ה . ובנוף ענין השלשת הגט עיני כ"ת שפיר חזו שאין זה מגוף התקנ' וכמבואר בב"ח ז"ל להדיא שזה רק מנהג ותקנת רבני פראנקפורט עיין עלי' וכנרא' שנהגו כן כדי שמוכל להתגרש תיכף כשתחזור לאימתה ושלא יהי' זמן מה באיסור צ' נשים . והנה לפי מה שבררתי שא"י להתגרש לכשתשפה בגט זה מהשליח אין כאן שום תיקון בהשלשת הגט וכמוכן . ולישב דעת חכמים חכמי פרנקפורט ז"ל אמיינא דנהגו כן דשמא תהי' יכולה לשמור גיטה ורק שא"י לשמור עלתה דח"י לגרשה ג"כ משום גרירה וי"ל שס"ל כדעת הפוסקים ז"ל דבכה"ג בעבר וגרשה מבזירת וכיון דבדיעבד הגט כשר חשיב מצי עביר השחא . וגם לפי זה לריך אמנא שהשליח יתסור לה הגט המושלם בירו תיכף כשתשפה ויחזרו לה שהיא עדיין אסורה להנשא עד שיגרש' הבעל מחדש דשמא היתה בגדר ח"י לשמור גיטה דאס לא יתסור לה השליח הגט לא הרחמו תאומה ואשר ע"כ אמיינא דחי איישר חילי אבעלנו למנהג זה דהשלשת גט דהיא רחוק משכר ושכרו הוא רק סלסול בעלמא בחזר"ג ולדעת הסוברים דגם שהוא משום גרירה אינה מגורשת בדיעבד ליכא תיקון כלל עי"ז וכנ"ל וקרוב להפטר שאולי תנשא ע"י גט זה וכמוכן . יהי' אף שיהי' עכ"פ זה ברור שאסור' להנשא בגט זה ולריך לעשות כתיקון הנוב"י ז"ל הנ"ל והנלפ"ד כתבתי ומוכן שכל מ"ש הוא

### מלחמות אריה

לה גט רגע אחת קודם שהגיע עת חלימתה יהי' הגט כשר פחמת שתיכף אחר הנתינה תהי' חלימה ויודיע לה הפדים שהיא מגורשת וחשיב פחמת זה משלחת ואינה חזרת הא ודאי לא ניתן להאחר כלל אלא ע"כ דדרשא דבי ר' ישמעאל לא בא למעט אלא שטוס דבעין שמהא האשה שפוי דרעתה שמהא בגדר משלחת ואינה קוזרת בשעת נתינה אבל הכא בעינן שמדע אחר הנתינה שהיא כבר מגורשת לכן כתבו שפיר דסני שמודיעין לה אחר הנתינה וזה ברור בעיני ומעתה לפי מה שבארתי אין ראי' כלל דשטוס שנתגרשה פסולה לכהו' לרבי ר' ישמעאל מהך דאמר לה אי את מותרת לכל אדם אולם לעומת זה גם אין ראי' מהתוס' הנ"ל להיפך דכשרה לכהו' דפסול שטוס דאמתי' מדרשא דבי ר' ישמעאל אין ענין לא לזה ולא לזה אף לדעתי נראה דיותר מסתברא דכשרה לכהו' כיון דלאו בת גרושין היא ופי' תוס' תמורה ו' פ"א ד"ה מתיבי שהקשו דכיון דלא מהני גרושין לחייב הבא עלי' משום א"א וכהן נמי אמאי לוקה ואינו מחזיר ע"ש חזין לדעתם דהיכי דאינו רשאי לגרשה כשרה ג"כ לכהונס א"כ כ"ש שאגס דלאו בת גרושין היא כלל ודו"ק :



# שאלות ותשובות סימן קי רצה קמט

האחר רואים ליתן ברנוס שפיר חסוב כשאנו רואים לכופס ליתן להרב אשר לא יבחרו בו מוליא ממון מחזקתו. ומ"ש הרב המלמד עוד דכיון דהחליטו רבים מהאחרונים ז"ל דבעינן התמנות הרבנות יש להבין דין קדימה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"א מה' תלכים והיא מהספרי ותורת הכהנים תקרא דבקרב ישראל דכל מינוי שבישראל הבן עומד תחתיו ומה דכתיב נבי נרב ואביוהו זכנים לא ה"י להם שח"ס ה"י להם זכנים הם ה"י קודמתן אף שלא ה"י שקולים כאלעזר ואיתמר והגאון א"י מו"ה שאול ז"ל בשו"י הגדפ"ש בשמו בסוף תשובת הרמ"א ז"ל האריך דגם חתנו חסוב כבנו עי"ש ואך הגאון בעל חתם סופר ז"ל שרא בזה נראה דענין רבנות אינו בכלל זה שאינו רק שירות בקודש ולו יה"י דהוי ספיקא דרבנותא אי יש לבן חזקה וקדימה בעסק רבנות הו"ל עכ"פ ס"ס דשמתא יש לו לחתן הרב קדימה וכדעת הפוסקים אלו ז"ל ושמתא הדין כדעת הסוברים דלזלין בחר רוב בנין והאריך בזה דס"ס דפלוגתא דרבנותא מהני גם להוליא ממון ובאמת כי זה מחלוקת קדומה בין הפוסקים ז"ל אי יכול המוחזק לומר קים לי כהמיעוט נגד הרוב וגם לדעת הסוברים דאינו יכול לומר קי"ל נגד הרוב הנה באיסור והיתר אזלין לכ"ע בחר הרוב כ' הש"ך ז"ל ביו"ד סימן רמ"ב ובחומ"מ סימן כ"ה דהיכי שהרוב פוסקים אלו אינם מסכימים מטעם אחד לא חשיב רוב לרון כמותה ודוקא במנהדרין חסוב רובאף בכה"ג שבאים משני טעמים עיין בדבריו ז"ל בחומ"מ שם עיין באחרונים ז"ל שנתחבטו בזה לבאר החילוק בין היכא שאנו באים לפסוק כהרוב מהחיבורים ובין רוב דיינים דחשיב רוב כשבאים משני טעמים ולא העלו יישוב מתקבל על הל"ב אולם אנכי חמינה בביאור הדבר הנה בש"ס דיומא דף פ"ג אמרינן דרופא אחד אומר לריך ושנים אומרים אינו לריך שומעין לאלו שאמרו א"כ אבל אם שנים אומרים לריך אפי"י מאה אומרים א"כ אין שומעין להם ואף דאמר ר"ס תרי כמאה ומאה כתרי ה"מ לענין עדות אבל לענין אומדנא אזלין בחר רוב דיעות ה"מ לענין אומדנא דממונא אבל הכא ספק נפשות הוא כו' וכבר נתקשו בזה הקדמונים ז"ל דכיון דהרוב אומרים א"כ למה לא ניזול אחריו וכמו במנהדרין דקיי"ל דהולכים אחר הרוב דאם הרוב מחייבים הורגין אותו [בקום ועשה וכ"ש פקום נפש דהוי שאו"ת] אמנם אנכי בחידושי צרתי דל"ד להך דמנהדרין דהתם שפיר אנו דנין דיני נפשות עפ"י הרוב דהוי רובא דאיתא קמן דאנו דנין רק עפ"י הכ"ג שנתוודו דר"נ בכ"ג כדיליף לה תקראו כיון דהרוב נאלו הדיינים מחייבים אותו מיתה דנין על פיהם דהוי רובא דאיתא קמן והו"ל כאילו כל המנהדרין חייבים אותו דרובא ככולו דברובא דאיתא קמן אחרי רבים להטות כתיב משא"כ בהך דרופאים אף שיס לפנינו רוב שאומרים א"כ מ"מ לא חשיב רובא דאיתא קמן דהרי יוכל להיות שרופאים אחרים כשישאלו מתאם יאמרו שלריך ויה"י הם הרוב דמהכ"ת נדון עפ"י אלו שהם לפנינו לומר דניזול בחר רובא דמה לי הם מה לי אחרינא כיון שיס חילוק דיעות לפנינו ורק דכיון שרוב הרופאים שלפנינו אומרים שא"כ יש אומדנא שכדבריהם כן הוא ואם ה"י מתקבלים כל הרופאים שבטולם ה"י רובם אומרים כמותם שא"כ אמנם אומדנא זו פשיטא דעוד גרע מרובא דאיתא קמן דג"כ לא מהני בנפשות וכאשר הארכתי והעליתי במקום אחר והארכתי בח"י לבאר החילוק שבין רופא אחד לשנים ואכת"ל :

**ומעתה** חמינה דזהו סברת הש"ך ז"ל דדוקא בדיינים שהם לפנינו חסוב רוב גם היכי שאינם מסכימים מטעם אחד דמ"מ האיכא רובא המחייבים רובא דאיתא קמן מהכ"ד שהם לפנינו שאין לרון רק עליהם אבל כשאנו באים לרון עפ"י רוב חיבורי וספרי הפוסקים

ז"ל הנה באמת זה לא חשיב רובא דאיתא קמן כמו בסנהדרין דכי יש בידנו כל ספרי חכמי הדורות ורבים מהחכמי לא כתבו דבריהם בספר לדור אחרון ורק דהוי אומדנא דכיון דרוב הפוסקים הנודעים לנו פוסקין כן יש אומדנא והשערת הדעת דכל חכמי ישראל שכל דור ודור או עכ"פ רובם היו דנין כמותם וככ"ל בהך דרופאים וכיון דרק מטעם אומדנא קאחינן שפיר י"ל וכן באמת הדעת נוטה דז"א דרק כשהרוב המחברים ז"ל באים ע"י מטעם אחד אבל היכי שבאים מטעמים חלוקים דעל כל אחד מהם ליכא רובא לא הוי אומדנא כלל וא"כ בנדון שלפנינו שבחנו לרון משני טעמים דעת הסוברים דיש חזקה לחתנו ודעת הסוברים דלזלין בחר רוב בנין דהמה טעמים חלוקים לנמרי לא חזי לאלטרופי לרוב וככ"ל בשם הש"ך ז"ל ויש לי בזה עוד הרהורי דברים רבים ולאשר לא באו עוד אללי בכור הבטיח קרתי. וכ"ז כתבתי להשיב להרב הג"ל ע"פ דעתו. אולם לדעתי אין ג"מ בזה דלענין שלא יוכלו הרוב מנין לכוף את הרוב בנין שרולין בחתן הרב אינו לריך להרבות בספיקות דזה הספק בעלמא פלוגתא דרבנותא אי הרוב מנין חסוב נגד רוב בנין ואי לענין שהרוב בנין יכופו את הרוב מנין לא מלאחתי אחר החיפוש ספיקא דרבנותא בזה ראש המדברים הרא"ש ז"ל לא כתב רק שלא יתכן שהרוב מנין יכופו רוב בנין העשירים שנותנים ונושאים בעול הרבה אבל לא להיפוך שהעשירים יכופו את כל העיר וכאשר ביאר דבריו הסת"ע ז"ל וגם מהתקנות המובאים בשו"י מהר"ם ז"ל אינו במשמע היפך זה ורק שלא לילך בחר רוב מנין נגד רוב בנין וגם המהרש"ם ז"ל שמתחבב רוב בנין יותר מכל הפוסקים ז"ל אולי שכל את ידיו כמבואר למעין בדבריו ז"ל דעיקר ראייתו מתך דעשו ב"ש כדבריהם משום דמתדדי טפי אינו רק שרוב המנין אינם יכול להכריע נגדם ולהכריעם שלא יעשו אבל לא להיפך שרק רוב הבנין יחשב רוב להכריע ולהכריח הרוב מנין דגם למ"ד דמטעם זה עשו ב"ש כדבריהם פשיטא דב"ה ודאי עשו כדבריהם עיין בש"ס פ"ק דיבמות שם וליכא ספיקא דרבנותא א"כ בזה לאלטרופי לס"ס וכמובן. ולענין אם אלו החפלים עמה ג"כ בחתן הרב חסובים רוב בנין שלא יוכלו ה"ל שכנגדם רוב המנין להכריחם הנה מ"ש הרב המשיב והמנגד דכיון דרבים מהם לא נמרו בדעתם רק משום שמתשבו וסומכים על דעת רבם הרב החסיד מבעלזא שמאמינים שדעתו הוא האמתית אין לחשוב דעתם לרוב ליתא לדעתי דכל שדעתם עמה כן יה"י מאיזה טעם שיה"י שפיר נחשב במנין הראוי ועיין בש"ך ז"ל ביו"ד סי' רמ"ב בקי"ר הנהגת אור"ה ש"י להדיא דאם הרב והתלמיד מסכימים לדיעה אחת מנינם להם שנים אפי"י הוא לריך לסברת רבו ובשעה שמלמדו הרב הדין הוא סומך על פיו עכ"ל והרי מבואר כמ"ש זה ברור :

**אולם** לחשוב זאת לרוב בנין מפני שהם עשירים בזה דרקו לדעתי דברי האומר דאחר שהכנסת הרב הוא עיקר ממכסת הבשר ופ"פ שיד הכל שוים בו אין יתרון להעשירים. ומ"ש הרב המלמד דלזלין בזה אחרי הנתינות לכל האטריות הקה"ל שהעשירים המה נושאים בעול הרבה ומטי לה מתשובות הגהות מיימוני ז"ל וכדומה לדעתי זה אינו רק בימים הקדמונים שהיו הקהלות פורעים מס לשר העיר ואם לא היו נותנים כפי אשר נעל עליהם כלה גרש יגרשם וכלי העשירים א"כ ל"ה מעמד להעיר משא"כ בזמנינו אלה דבלי ספק גם אם לא ה"י ביניהם העשירים ה"י מלכ להעיר שעיקר ההלכות מהעיר היא רק בתי החפלי ומשמשי הקהלה חזינם ושמשים וכדומה וכלי העשירים ה"י הב"ב האחרים ג"כ יכולין להספיק שה"י שוכרים חזן פשוט וכדומה דתמים מופיעים דמה"ט באמת נהנו במקומות רבות ליקח זה חליו לפי הממון וחז"י לפי הנפשות

הנפשות וכמבואר בט"ז ז"ל בא"ח סי' נ"ג ס"ק י"ד וא"כ אחרי שהכנסת הרב שהוא העיקר נגד ש"ץ וכדומה וכמבואר בא"ח שם סכ"ד היא מדברים שכולם נושאין בשוה אין יתרון בבחירתו לעשירים וכנ"ל ולא נחשב ח"כ רוב בנין רק היכי שהם רוב בנין בתורה ובמעלה שזה עוד עדיף מרוב בנין בעשירות וכמבואר במהרש"ם ז"ל. וע"ז גם בנין כזה אין להם כח לכוף את הרוב מנין וכאשר בררתי והוכחתי למעלה מהש"ס דפ"ק דיבמות דב"ש חריפי ומחדרי טפי ת"מ ב"ה בודאי עשו כדבריהם ורק שכמו כן להיפוך אין הרוב מנין יכולין לכוף אותם לדעת הפוסקי' ז"ל אלו. ושקולים הםה וזריכים ומוכרחים להחפשי: עוד זאת ראיתי לעורר ולהזכיר דאין לרון ולחשוב רוב מנין או בנין רק כשהי' כולם במעמד יחד ונמנו ורבו אלו על אלו לא זולת וכמבואר במהרש"ם ז"ל חיו"ד סי' פ"ה עיי"ש וזה פשוט וברור לכל מעיין בהלכ' ואם אז יהי' רוב מנין נגד רוב בנין בתורה ובמעלה וכנ"ל כבר מבואר כי שקולים הם ואין אחד יכול לכוף את האחר. וכמש"ל:

**ובגוף**

ענין החזקה לדעתי העיקר דיש להבין קדימה לענין מינוי הרבנות נגד אחר וכל שמתלח מקום אביו כו' דבכל מינוי שבישראל הבן קודם וכמבואר. ומה שרצה הגאון בעל הח"ס ז"ל לדון ולהלך בין שאר המינוים לרבנות דאינו רק שירות בקודם ליחא לפע"ד וראיותיו יש לדמות דמה שהביא עזר וראי' מהא דאמרינן בש"ס דיומא דף ע"ב דכה"ג בנו קם תחתיו ולא בכהן משיח מדכתיב אשר יבא אל אוהל מועד ולי"ת קרא מיוחד לכה"ג הרי מקרא דבקרוב ישראל ילפינן לכל המינויים בישראל ונס למת יגרע כהן משיח משאר מינוי ישראל ועי" דמנויי קדושה אינם בכלל זה ובכה"ג דגלי קרא גלי ובכהן משיח דלא גלי אין ללמוד מבקרוב ישראל. לדעתי היא בהיפוך דעיקר קרא דתחתיו מבניו לא לרבות דבכה"ג בנו קם תחתיו דזה נלמד מקרא מבקרוב ישראל ורק למעט כהן משיח קאתי דלא ילופף מבקרוב ישראל. ועיין ברמב"ם ז"ל פ"ד מהל' כלי המקדש שכתב דכה"ג גם בנו תחתיו מקרא דבקרוב ישראל והיינו כנ"ל דעיקר הלימוד בכה"ג מקרא דבקרוב ישראל נפקא. ותחתיו מבניו רק למעט כהן משיח אחא: ח) ומדברי הרשב"א ז"ל בתשו' שכתב ח"ל וכלל גדול אמרו ז"ל בכל עיני המינוים שאם הי' הבן ראוי הוא קודם לכל אדם ואפי' כהן גדול כו' ג"כ אין ראוי דמינוי קדושה אינו בכלל זה דרבנות דכה"ג היא

דכה"ג תלזה לכתח"ל שיהי' גדול מאחיו בנוי ובחכמ' וכו' והו"א דאם בנו אין לו כל המעלות האלו האחר הגדול ממנו קודם. ודברי הש"ס ביומא דשלשה כתרים הם כתר תלכות וכהו"י מורישים לבניהם אבל כתר תורה הפקר היא אינו ענין כלל לדעתי לזה דהכוונ' היא רק דכתר תלכות תמיד ירוש' היא לבנים דכל ישראל ראויים הם לתלכות וכדאיחא בירושלמי דהוריות וכן כתר כהו"י לאו דכה"ג מכל זרעו של אהרן קטן כגדול כהנים הם לדורות אבל כתר תורה אינה ירוש' לכל אלא לראוי דבעינן שימלא מקומו ואם רק אחר הוא הראוי אין ירוש' לבנים וכמבואר. אולם לענין חתנו שיהי' לו קדימה באמת כל ראיותיו של הגאון מו"ה שאלו ז"ל אינם ראיות דאם אמתם חתנו נקרא ג"כ בנו הנה לענין המינוי מטעם נחלה וירוש' קאתינן עלה וכל שאינו בתורת נחלה אין לו קדימ' ורק בן הבת כשהוא הראוי הוא מתלח מקיס האב הזקן אף שיש לו בנים דמי' כיון שהם אינם ראויים לנחלות מקומו חוזר להקודם אחריהם בן הבת שהוא שארו הקרוב עפ"י סדר נחלות וכמבואר דרק במקום בן אין נחלה לבת ובני'. ולא הי' לריך הגאון מהר"ש להביא עלות מרחוק דבני הבת חשובים ג"כ בנים דמתרר נחלה הוא נלמד:

**ובאמת**

כי בתשו' אחרת כתבתי לקיים דברי הגאון הנ"ל אולם לא מטעמו ומלך אחר באתי. ויאלתי איפוא לחלק בדבר והיא. דהנה בירושת בני בנים יש שני טעמים הא' דהבן יורש את אביו בקבר ומוריש לבניו. והב' דבני בנים חשובים כבנים ומה"ט אמרי' בש"ס דב"ב פרק מי שמת דבן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בחיי אביו ואח"כ מת אביו דהבן מויליא מיד הלקוחות דא"ל אנה מכח אביו דאבא קאתינא עיי"ש ואך עכ"ז לריכין אנו בכ"מ לעטס הראשון דרק מה"ט בת הבן קודמת לבתו אף שבתו בזה תכחו וכמו כן קיי"ל דמי שהי' לו שני בנים ומתו שניהם בחיי אביהם ואחד הניח שלשה בנים ואחד בת דבירושת אביהם הזקן יש להבית מחלה. והיינו משום דחשבינן כאילו הבנים קיימים ויורשים ומורישים זה לבתו היורשת וזה לבניו. ואין ח"כ לבתו אף שבאה מכחו כלום אחר דחשבינן כאילו עומדת נגד אחיו דאין לבת במקום בן כלום. והארכתי בזה ואכ"מ הביאור. ומעתה לפ"ז ל"ל לענין ירושת המינוי והשררה דאף דאינו ראוי לא חשיב לנמרי כאלו לא הי' כלל ורק שהוא ת"מ היורש ורק דכיון שאינו ראוי ואינו יכול למלא המקום חוזר אח"כ ומתלח להיורש קודם זולתו דא"כ הי' היכי שהבן לא

**מלחמות אריה**

ח) ת"ש מו"ח ז"ל בסתירת ראוי החת"ס דעיקר קרא אחי למעט דבנו של משיח מלחמה אינו קם תחת אביו להיות מתלח מקומו לכאורה בזה לחורא לא סני אלא לרמות ראוי ראשונה של החת"ס מדאיטריך קרא לרבות דבנו של כה"ג קם תחת אביו אבל עיקר הוכחת החת"ס מהא גופא דבנו של משיח מלחמה אינו קם תחת אביו אלמא דכתר כהונה מחולק בדיון זה מתר תלכות על ראוי זו לא העיר מו"ח ז"ל כלום: אבל אנכי כבר כתבתי בתשובה לרמות ראוי זו דהא דבנו של משיח מלחמה אינו קם תחת אביו טעמא רבה איכא דהא איחא התם כי אחא רב דיני אמר בגדים שכה"ג משמש בהן משוח מלחמה משמש בהן שחאמר ובגדי הקודש אשר לאהרן יהי' לבניו אחריו מי שבא לגדולה אחריו וכתב רש"י ז"ל האי קרא ימירא הוא למידרש בא שכל גדולת נוסגת בזרעו אחריו ומשוח מלחמה גדולה הוא ע"ש וכונתו דמשיח מלחמה לריך להסתנות אחר מזרע כה"ג דתילת אחריו מורה שיהי' בגדולה במדרגה קרוב לו והיינו משיח מלחמה כמו דקיי"ל משיח מלחמה קודם לסגן ועכ"ל בנו הבכור שהוא עומד למלא מקום אביו כשימות ולירש כהונה גדולה כדי שיחזיקים ב' תרתי מבניו ונס שבא בגדולה אחריו וכן מצינו שאלעזר הי' משוח מלחמה בחיי אהרן אביו ואחר תימת אהרן נעשה כה"ג וכן פנחס וכן הוא לעולם שזה שראוי לירש כהונה גדולה הוא מקודם משוח מלחמה בחיי הכה"ג א"כ לפי' כשתת משוח מלחמה אין הבן יכול להיות קם תחת אביו להיות משוח מלחמה דהא אינו ראוי לירש כהונה גדולה שהבן של כה"ג ירש כהונה גדולה אחר מיתת אביו וכיון שבן כה"ג עתיד לירש כהונה גדולה ע"כ לריך להיות משוח מלחמה ומעתה לפ"ז נסתרו שתי ראיות הללו כאחד דהא דאלטריך קרא דבן של כה"ג הוא קם תחת אביו ובנו של משוח מלחמה אינו קם תחת אביו היינו באופן זה שמת משיח מלחמה משוח דא"כ הי' חתנו דכשתת משוח מלחמה בחיי אביו הכה"ג אזי בנו קם תחת אביו להיות משוח מלחמה שעתה הוא היורש שלו ומתלח כשימות הכה"ג ימלא זה מקומו דהא בא בגדולה אחריו להכי כתיב קרא דבנו של כה"ג קם תחת אביו ומתלח לריך להיות הוא משוח מלחמה ורוק היעב:

סימן חי

כ"ה ספאס יוס ב' ע' תמוז תרמ"ו.

שלוש חשיב לכבוד ירידי הרב המאה"ג חו"צ בחדרי תורה וכו' כ"ש מי אליעזר סג"ל מישעל נ"י אה"ק גאליגא .

מכתב

כת"ר עם שאלתו שאלת חכם הגיע עדי ערס נסעי תלבוז ויען כי מחומר ספרים אנכי פה לא אוכל להתהלך ברבצה ואך מהעול' על זכרוני אני כותב על הספר בדיו בדבר אשר חפרו ומלאו ב"ה ג' מתים עם חרטי ארמה. וכ"ת יאל לרון עפ"י אומדנא של הח"ק דשל עכו"ס הוא ומחרטי ארמה אין ראי' כי שם מקום הקדרים ובכ"ת החופרים ימלאו חרטי ארמה. והאריך קלת בפלפולא שאין לדון בזה לחוש לשכינת בה"ק כיון שנמלאו בקרוב זה לזה פחות מהשיעור הנאמר בגמ' ואין בו איסור פינוי. אולם לדעתי לאיסור שוב אין לחוש או מלך דאיסור פינוי ל"ה רק תדרבנן וספק דרבנן להקל דשמא עכו"ס הוא וכמ"ש כת"ר או משום דדרבנן מהני אמירת העכו"ס מסל"ת דקברי עכו"ס הוא ואם אמנס כי מהחרישי ארמה הנמלא יראה להיפך דמתי ישראל המה ומ"ש כת"ר דמזה אין ראי' כיון שהוא מקום הקדרים לא אבין דימלאו בשביל זה חרטים בעומק. אך גם בידוע בודאי שהמה של ישראל יש לרון דהוי כמקבר צווי לקבר מכוזד דמותר לכיון ששכח שם בה"ק עושין שמה כל דברים מצויים ומותר לפנות .

אולם

לדעתי יש בזה דין בה"ק דהשיעור הנאמר בגמ' הוא בזמנס אבל לא בזמנינו דקוברי' זה אלל זה וא"כ לענין עומאת הכהנים חי אפשר לטער רק כשיחפרו כל השרה כולה כדינא דשמא בה"ק ישראל הוא דזה הוי איסור תורה וספיקא לחומרא דאף אם ל"ה ראי' מהחרישי ארמה שנמלא מירי ספק לא נפיק. וגם אין נאמנות להעכו"ס מסל"ת. וגם אם העיר שמה רובא עכו"ס אין לומר דניזיל בתר רובא כיון שלא נולד הספק במקום הקביעות דכיון שאין אנו דנין על מת פרטי ורק על בה"ק הנה בכל עיר יש בה"ק עכו"ס וביה"ק ישראל ואין כאן לדון מטעם רובא וכמובן. וגם צביה"ק נכרים פסקין דיש להחמיר. האומנס כי אנכי לא ידעתי מדוע החמיר בש"ע לאסור לכהן לילך על קברי ח"י אחרי שמלבד דעת הרמב"ם והיראים ז"ל המובאים בב"י ז"ל דפסקו כרשב"י רבו החולקים על החומ' והרא"ש ז"ל ה"ה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והס"י והרי"ב"א ז"ל. אולם עכ"ז מסתפינא להקל נגד פסק הש"ע וביחוד כ"ד ח"י אם קברי עכו"ס או קברי ישראל הם ואין תקנה רק או לחפור כל המקום כדין לטער ביה"ק או שיטעו גשר על המקום שילכו הכהנים ומתמיו חלל יותר מטפח ופוחח טפח מהלך דאין הטומא' בוקעת ועולה וכמבואר והנלפע"ד כחבתי ירדו :

סימן קיב

רישא יוס ה' ג' תרחשו תרל"ד לפ"ק

חשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ג מופלא כ"ש מו"ה אלעזר כ"י מ"ץ ראזודרוי :

תוכן

השאלה שאיש אחד נעצב בנהר טאהן ומלאוהו אחרי ששה שבועות ולא נשמהה ביבשה ורק תיבף הכירוהו ב"ע גמור כי זהו בעל האשה הענוה ואך שני עדים שבאו אח"כ וקבלס בב"ד ה"י כשרים ורק שהי' עוד בעת ההכרה אחד קרוב שני בשני עם בעל האשה ואך לא בא לב"ד ורק שעשה מוכיחים קלת שרצה לבוא להעיד ע"כ תוכן השאלה. וכ"ת מוכך איפוא להחמיר עפ"י דעת הרא"ש ודעתי' ז"ל דכשירעו וראו הטביעה חיישי' לבדדמי ואף שהי' שני עדים דלא חיישינן לבדדמי הנה הנובי ז"ל אסברא לן הטעם דכיון דב' עדים כשרים המה

לא הי' ראוי בן הבת וכן הבן ש"ס דלפ"ז שנאמר שלא באמה ירושת המינוי כלל להבן והי' כלא הי' לענין ירוש' זו הנה נינו ונכדו המת אינס באים רק מלך אביהם הזקן ואין יתרון א"כ לבן הבן מבן הבת וכמובן . וגם לענין ירושת המלוכ' לכל ישראל ראויים למלכות והי' א"כ הבן ראוי ולא הבת דמלך ולא מלכה מ"מ כיון שמת הבן בחיי האב הי' לנו לפ"ז להשוות בן הבת עם בן הבן דכיון שמת פשיטא דאינו ראוי ול"ד לנחלת ממנו דנופלת ממילא ושפיר גם המת יורש בקבר משא"כ הכא דבעינן שיהי' ראוי דוקא א"ת דבכה"ג אינו יורש כלל פשיטא דאינו יורש זה בקבר ואך דמלך אביהם הזקן קאחו דאין יתרון לבן הבן מבן הבת וכנ"ל ויהי' א"כ דין ירוש' זו חלוק בסדר משאר סדר נחלות מה שלא שמענו ולא אשתמיט שום אחד מהפוסקים ז"ל שיאמר כן ועכ"ל כנ"ל דגם ירושת המינוי והשררה נופלת ממילא גם לה שאינו ראוי אלל דכיון שא"י לקבלה חזרת ושפיר א"כ יורש ומוריש וכנ"ל :

ורפי

הניל אחינא לענין חתנו דאחרי דהבעל יש לו זכות בירושת אשתו בחיי' לענין פירות ובמותה יורש הכל וידו א"כ כידה שפיר ממלא מקום חותנו דאחר שבחנו דירושת המינוי נופלת ממילא גם לשאינו ראוי כיון שיש לה בעל הראוי ועטר' היומחו זוכה בה מלך אותו שיש לו זכות בירוש' שפלה לה ורק דהיכי שמתה הבת אשתו בחיי אביה פשיטא לו דאין לחתנו בעלה שום זכות וקדימ' בזה דאחרי שמתה תקודם אין לו שום זכות בירושתה דאין הבעל יורש בראוי ומפאת שהוא חתנו אין לו שום קדימה דאף דחתנו נקרא ג"כ בנו אין זה ענין לירוש' ונחלה וכמו שבררנו למעל' ודו"ק :

אמנם

עכ"ז בדון שלפינו דחתן הרב ז"ל הוא רק בן למ"ד שנה מבואר בש"ע יו"ד סי' רמ"ב דכל שלא הגיע למ' שנה אסור לו להורות במקום שיש גדול ממנו אף שאינו רבו ועיין בש"ך ז"ל שהביא דעת גדולי מקדמונים ז"ל דגם בשוים כל שהשני הגיע לימי בינה דינא הכי שאסור לזה שלא הגיע לשני הוראה להורות ובכה"ג א"כ כיון דפשיטא דא"י לחתן הרב למחות בזה שלא יבא לדור בעיר אף לפי המנהג המבואר בש"ע בס"ס רמ"ה ויהי' אסור לחתנו להורות כל שאינו גדול מהאחר ממילא יתבטל חזקתו שעיקרו הוא לרון ולהורות . ואף אם ניתא וכן הדעת נוטה דכשהו בא בבבולו ל"ש זה ומותר לו להורות גם בכה"ג או דניתא דכיון דע"ז יתבטל חזקתו ויקופח פרנסתו גם זה בכלל המנהג המובא בש"ך סי' רס"ה שם דיכול למחות מ"מ י"ל דכיון דלהאחר יש לו מעלה זו נגדו שהגיע לשני הורא' מה שאין בו בחתנו שחשיב מעלה יתירה כ"כ עד שאמרו לזה שלא הגיע להורות במקומו המעלה הגדול' הזו תוכל להכריע נגד כח זכות החזק' של חתנו : ומנה שכתבתי למעל' צביאור דברי הרשב"א ז"ל דרבותא דכה"ג שיש חזקה לבנו היא משום דבכה"ג מלוה לכתחלי' שיהי' גדול מאחיו בנוי ובחכמה ואפ"ה יש קדימתה לבנו אף שאין לו כל המעלות הנקובים גם נגד אחר שיש לו אין עזר ורא"י נגד זה דחזינן דחזקה יש לה כח גם נגד המעלות שבעינן בכה"ג מה"ת למלוה מהמבואר . דהתם בכה"ג קרא בהדיא כתיב אחתיו מבניו : אך ע"מ כיון שאין לי ראי' ברורה לסברא זו ורק ד"ל כן הגה זה לא יועיל רק לענין שאלו הבוחרים בחתן הרב ז"ל אינס יכולין לכוף מלך החזק' לרוב מנין הממתאים בו ובחרים בהאחר אבל מ"מ ירדי ספיקא לא נפקא ואף אם לא יהי' להם לאותן הרו"ם בחתנו לא רוב מנין ולא רוב בנין אין ביד הרוב לכוף אותם לרונם אחרי דמכח החזק' הו"ל ספק וכנ"ל ונריכים איפוא להחפשי' והנלפע"ד כחבתי :

# שאלות ותשובות סימן היב

## רצה

דפינים היכא שלא שיה לא חיישי' לבדדמי דתיקף ניכר ולכך כתב ז"ל רק דברא' הטביע' לא מהני רק דחזי' בשעתא ודוק :

**ואוסיף** לבאר המילוק שחלקתי בין טב"ע כנפולו לטב"ע בפניו דהנה באמת נריך להבין דעת החולקים על ר"ת דלא מהני טב"ע של הנוף דהרי מנינו ב"מ טב"ע בכלי ואף גם בחתיכת בשר דמועיל להוליח ממנו כשעדים מעידים שמכירים בטב"ע שזה כלי של פלוני וגם בחתיכת בשר לפנין איבוד תורה עיין ש"ס בחולין דף י"ה ומדוע יגרע טב"ע של הנוף וזה דבר שנריך להתבונן בו והנראה דהנה בש"ס דב"מ דף כ"א המוליח כלי אנפוריא אין נריך להכריז רכיון שלא שבעתן עין ליכא טב"ע לנורבא מרבנן. ומעמי' יש לומר לדעת החולקים ז"ל אלו דבאדם כיון שיש טב"ע דפררוף פנים אין דרך להשים עין על טב"ע של הנוף כ"כ ואף שלפעמים משימים עין גם לנורת הנוף מ"מ כיון שאינו רק לפעמים רחוקים הו"ל ככלים שלא שבעתן עין דליכא טב"ע כ"כ שנסמך עליו ולר"ת ודעמי' ז"ל דלא נחלקו במניאות ורק דס"ל דהאמת שגם בכלים אנפוריא יש טב"ע ואי אמר הנורבא מרבנן שיש לו בו טב"ע באמת מהימן ורק דלא שכיחא שיהי' לו בחלו טב"ע ואי"ל להכריז אף בשוקא דרבנן דאין לו לחוש שבעל האבד' יש לו טב"ע בזה [ולפי' ז"ל לדעת החולקים על ר"ת ז"ל דבאמת יש מניאות לטב"ע בכה"ג ורק דכיון דרחוק במניאות שיהי' טב"ע גמור ובבירור בכה"ג לא מהימנא לן לנורבא מרבנן באבד' וגם לא לעד המעיד בעגונא ע"ז. ולפי"ז"ל דבשני עדים שאומרים ומעידים שיש להם טב"ע בהנוף טב"ע גמור שזה הוא פלוני גם החולקים מודו דבשנים לא חיישי' בשום פנים שמסקרים וגם לא לבדדמי וכמה מעלי' הא שמתחא לתקנת עגונות. ודוק כי בזה יתיישב קושיות האזן בעל קלות החשן ז"ל בשב שמתחא לדעת החולקים אלו ז"ל בינא רובו מסורס לא יפטור בכבוד' דליכא יכיר והבן ואכמ"ל :

**אף** (ב) אי נימא כפי' המתמירים דהרא"ש ז"ל דעתו דגם בחז"י' בשעתא אין עד אחד נאמן בראה הטביע' דחיישינן לבדדמי מ"מ כרא' לדעמי דאין לחוש להחמיר משום זה רק בעד אחד אבל לא בשני עדים אף שלטרף להם קרוב או פסול די"ל דאין הטעם דבשני עדים לא חיישי' לבדדמי משום דהוי עדות מה"מ וכמ"ס הנוב"י ז"ל ורק מטעם אחר קאחינן לכבר נודע מה שכתבו הגאונים ז"ל דהא דאין עד אחד נאמן אין הטעם משום דעד אחד חסיד למשקר ורק דחיישי' הוא שאומר בדדמי [ולכך זוקק לשבוע' דאף דא"י להוליח ממנו דחיישי' לבדדמי מ"מ כיון שזה חשש רחוק נריך לישבע עכ"פ] ורק בשני עדים לח חיישינן ששניהם אומרים בדדמי. ואנכי הבאתי רא' לדבריהם ז"ל אס' כי דברי הגאונים ז"ל דברי קבלה ואינם לריבין חיזוק מהא דקיי"ל בנמלא קרוב או פסול דליכא גם שבוע' וכבר נתקשו המפורשים ז"ל דכיון דעיקר הא דנמלא קרוב או פסול נתבטל העדות נלמד מהקישא דשלשה לשנים תאין הרגלים לפטור גם משבוע' עיין בדבריהם שדחקו הרבה ולפי הנ"ל אמי שפיר דאי נימא דנשאר עדות ע"א הי' לנו להוליח ג"כ ממון דלפ"ז העיקר שאין מוליחין ממון ע"י עד אחד הוא רק משום חשש בדדמי א"כ כאן שיש באמת שני עדים שאין פסול בנפון שחושש למשקרים ובדדמי ל"ש כאן שהם שנים נהי דגוה"כ דלא חשיבי שני עדים מ"מ כיון דנשאר עדות האחד ובדדמי ל"ש הי' לנו להוליח ע"י וע"כ דגוה"כ הוא דנכתבל כל העדות ולא חשיב עדות כלל אף ע"א וליכא א"כ שבוע' והבן זה. ומעמי' כמו כן חמינא לעינן עדות יתתה דהכשירו חז"ל ע"א ולא חיישי' לבדדמי מהסתם רק היכא שיש עילת לחוש כגון בראה הטביע' וכדומי' דלא חיישי' רק בעד אחד אבל בשנים לא חיישינן לבדדמי

המה מה"מ ומה"מ לא חיישינן לבדדמי וא"כ בנ"ד כיון דליכא לירוף קרוב דמה"מ נתבטל העדות לדעת רבים מהפוסקים אף שלא נטרפו בהגדה רק ברא"י ובא הפסול לב"ד אף שלא העיד ולא דוקא דבא לב"ד ורק כל שיש אומדנא המוכיח שרלונו היה להעיד וכמ"ס הגאון מליפא ז"ל ואף דבעדות אשה כשר מ"מ ז"ל רק מדרבנן ויש לחוש לבדדמי וכנ"ל ורלונו לדעת חות דעמי בזה. וזה אשר עלתה תלודתי בפנין זה בעזרה"י אשר תאחו אשאלה עזר לבל אכשל בדבר הלכה זו. ואעפ"י ואומר דלדעמי אין בזה בית מיושם תכמה טעמים וכאשר אבאר ברלות ה' :  
**א) הנה** בנוף הדבר שהוצא בשם הרא"ש ז"ל דבראה הטביעה לא מהני גם היכי דחזי' בשעת' רבים מהקדמונים ז"ל חולקים וכמבואר בפוסקים ז"ל. ועיין בגדולי האחרונים ז"ל שיש פירשו דעת הרא"ש ז"ל דבראה רק באשמה לא מהני ובלא ראה לא צעין חז"י בשעת' ואף באשמה מועיל והמעין ברה"ש ז"ל יראה כפירושם ז"ל אס' מדקדוק לשונו שכ' זה"ל ויראה דהא דבעי' חזוניהו לאלתר היינו לאותן שראו הטביעה כו' ולא הזכיר כלל סמנים דירא' שגם הוא מפרש הך דקאמרי סימנים דהיינו או דקאמרי סימנים וביחוד נרא' בעליל לדעמי כן מהא דמסיק שם וכ' אהא דהביא בשם ר"ת ז"ל דהא דנהגו האידינא להמיר נשי אנשים ע"י הכרה בטב"ע דכיון שהנוף שלם מעידין אפי' לאחר כמה ימים והכא מיירי שלא הי' הנוף שלם כו' וז"ל ולמאי דפרישית שיש מילוק בין אותם שראו הטביע' לאחרים יחא דחילוק זה כתב על היכי דאשמה וכדעת האחרונים ז"ל אלו. אולם לעומת זה קשה לומר דבלא ראה הטביע' יכול להעיד לאחר זמן דהרי בזהדי אמת' לקמן דף ק"כ בהך דטבע בדגלת דאנסבא רבה לדביתהו אפומא דשושבוזי וה"מ דחזי' לי' בשעתא אבל שיה מתפח תפח דמשמע שאינו ניכר כלל ועיין ברה"ש ז"ל שם שכ' מתפח תפח ואינו ניכר וביחוד דא"י דז"א רק בראה הטביע' ומשום חשש בדדמי לבד א"כ ז"ל אלא בעד אחד ולא כשהעירו והכירוהו שני עדים כשרים וכמ"ס הרא"ש ז"ל בעלמו בשמעמין דהכא ובכך דרגלת סתמא נאמר דבעי' חזי' בשעתא אף שהי' מעידים רבים וע"כ דבאשמה אינו ניכר וליכא טב"ע ואין מעידין ע"ז כלל :

**ואשר** אחזה לדעמי בביאור דברי הרא"ש ז"ל שלא יהי' דבריו ז"ל מרפסין איגרא דלקמן ק"כ הביא באמת הרא"ש ז"ל דברי ר"ת להלכ' דאדם ניכר ע"י טביעת עין של הנוף ואף לאחר כמה ימים דגם בנוף כופל טב"ע ועב"פ זה אינו משתג'. ולפי"ז חמינא דעיקר חילוקו בין ראה הטביע' ללא ראה הוא באופן זה שאשמה' ורק שמי"מ גופו שלם דבחז"י' בשעתא לא שייך כלל חשש בדדמי שניכר אדם להדי' תיקף ע"י טב"ע של פניו והיכא דאשמה' ואין גופו שלם וליכא טב"ע כנפולו ורק שיאמר שמכירו בטב"ע של פניו לא מהני כלל דתפח ואינו ניכר ואין מעידין כלל אף אס' המעידים רבים ולא ראו הטביע' דלא הוה טב"ע עוד ורק היכי שכבר אשמה' ורק שאומר שמכירו ע"י טב"ע שבנפולו בזה יש חילוק בין ראה הטביע' ללא ראה דטב"ע בזה אינו ניכר להדיא רק אחר התבוננות והעיון ובזה חיישינן בעד אחד שראה הטביע' שלא התבונן ועיין יפה ואומר קלת בדדמי כיון שראה הטביע' אבל היכי דלא ראה שפיר מועיל הכרחו שאומר שמכירו ע"י טב"ע של הנוף שאינו משתג' והכא צעין א"כ חז"י' בשעת' אף שהי' הנוף שלם ואיכא טב"ע של הנוף כיון שראה הטביע' וזה כוונת הרא"ש ז"ל לפי מה דחילק בין ראה הטביע' ללא ראה יחא והיינו נלטרך לרחוק ולומר דשמעמי' דהכא מיירי דוקא בדליכא גופו בשלימות דכיון דרא' הטביע' לא מהני טב"ע כנפולו דחיישינן בעד א' כזה לבדדמי ורק בטב"ע

רק בשני עדים וכ"ז כשאנו דנין להמיר אכל כשאנו אומרים  
 דאין כאן דבר שבטערה לאפקיעו לקידושין ורק שאתה בא  
 לחוש דשמת יודע הדבר בהיפך לזה העד כאמן וממכין  
 שלא יחברר ההיפך וה"ה לדעת הסבורים דכל איסורים  
 אין ע"א נאמן באמחזיק איסורא נ"כ אין הטעם משום  
 הכרעת החוק' שמכריע שלא כהעד דגם נגד הרוב שעדיף  
 ע"א נאמן וכמ"ש הקדמונים ז"ל ורק שמחק המור' שא"י  
 להוליא דבר מחזקתו כ"א ע"י שני עדים אבל לענין שלא לחוש  
 שיודע ויחברר ההיפך ממכין שפיר על דברי העד וכנ"ל  
 ודוק כי קלרתי. ומעתה היכי שיש שני עדים כשרים ורק  
 שנלטרף להם פסול דהוא רק מצד נזה"כ דנחבטל עדותן  
 ולא חשיבא עדים אבל בעגונא דלא בעינא תרתי עדים  
 מתקנת חז"ל פשיטא דאין לך אומדנא והגון להאמין יותר  
 מזה והף בלי טעמא דעבדי לגלויא ודייקא נאמנים בעגונא  
 ולא חיישי' למשקרים ואומרים שמכירים אותו בבירור ובאמת  
 אינו הכירו רק ע"פ השערה ודמיון לבד וזה ברור אללי:  
**(ד) נראה** לי דאין לדון כלל בנדון שאלתינו דהוי נמלא  
 ח' קרוב ח"פ לכ"ע. דהנה בהך דפסקין  
 דשואלין את הקרוב ופסול חי למחוי קאתי חי לאסורדי  
 יפלא דמה מהני עדות ודברי הפסולין וח"כ דמסתמא הוי  
 לאסורדי איך נאמנים לומר דלמחוי לבד אחי וחי מהסתם  
 הוי למחוי איך יועיל דבריהם שיאמרו לאסורדי לבטל עדות  
 הכשרים ועיין בחוש' מכות שם שנתקשו באופן אחרת לח"כ  
 יוכלו בכ"מ לבוא פסולים להלטרף לבטל העדות והעלו לומר  
 ולפרש דשואלים הכשרים אם המה ר"ל לאסורדי עם הפסולים  
 אולם בטוש"ע פסקין דשואלין את הפסולין והקושיא קמה  
 כחומה לדבריהם לא מעלה ולא מוריד. ואשר אחזה בישוב  
 זה לפ"מ שהע"ל הנאון בעל קלות החשן ז"ל דחף את בשעת  
 שנלטרף בראי' כשרים היו ורק אח"כ בשעת שנלטרפו  
 בהגדה היו פסולים הוי תכלל נמלא אחר קרוב או פסול  
 דחף דתרחי בעינן מ"מ ה"ע דחף דלטרפו בהגדה הרי  
 נחלקו בראי' אבל בזה שלא נחלקו ורק שאז בשעת ראויה  
 כשרים היו ע"י מה שנלטרפו בהגדה הו"ל נמלא קא"פ  
 דבשעת הגדה פסול הו"י עיין בדבריו ז"ל שהאר"ך להביא  
 ראיות לזה ולפ"ז ח"כ לירוף בראי' לבד מצטל העדות  
 אבל לא לירוף הגדה לבד אמרינא דמ"מ יש"כמאי נלטרפו  
 גם בהגד' היכא דבשעת ראי' לא אחי לא למיחוי ודאי ולא  
 לאסורדי שלא החליטו עוד דבעתם דאם נלטרפו בהגד'  
 עדותן בטילה לזהו בעינן שיתחלקו בראי' דוקא והרי לא  
 נחלקו אבל היכי שלא נלטרפו בהגד' לא חשיב נמלא קרוב  
 או פסול דחף שלא נחלקו מ"מ לא נלטרפו בראי' נ"כ ואין  
 כאן לירוף לא בראי' ולא בהגד' וכ"כ אמרינא דיש כ"מ  
 לעינן מסתמא שאין אנו יודעין חי בשעת ראייה למחוי או  
 לאסורדי אחי דאי לא נלטרפו בהגד' אין לבטל העדות  
 דמהכ"ת נימא שהוא לירוף בראי' אבל אם נלטרפו בהגד'  
 עדותן בטלה דהלירוף בהגדה חשיב באמת לירוף ורק שאם  
 נחלקו בראי' נחבטל הלירוף ומהכ"ת נאמר כן מסתמא והבן  
 זה. וח"כ כיון דגם לדיעה זו מיירי כשבא הפסול עכ"פ  
 לב"ד שפיר שואלין לי חי למחוי או לאסורדי דכיון שלא  
 נלטרפו בהגד' שפיר יכלו למימר למחוי דגם אהנו מסתמא  
 אמרינן הכי וכנ"ל וגם לומר לאסורדי נאמנים במגו דכיון  
 שבאו ביחד עם כשרים לב"ד יכולין היו להלטרף בהגדה דאין  
 מסתמא היינו אומרים דנחבטל עדותן ולא היינו תולין  
 דנחלקו בשעת ראי' וכנ"ל ודוק כי זה נכון בבירור הדברים  
 [ולפ"ז להסוברים דתרחי בעינן לירוף בראי' והגדה ע"כ  
 לריך לפרש כפי החוש' ז"ל דשואלין הכשרים דהפסולים  
 אינם נאמנים לומר אח"כ שנלטרפו בהגדה דבשעת ראי'  
 למחוי אחי וכנ"ל דאין לומר מטעם מגו שלא היו מלטרפים  
 בהגדה דהוי מגו למפרע] ומעתה כשלא באו לב"ד עם  
 הכשרים אין לבטל העדות ע"י אומדנא שרנונו ה"י לאסורדי

לבדדמי כל שאין פסול בגופו וכנ"ל ועיין בחוש' ריש פסחים  
 בהך דאחד אומר ב' ואחד אומר בה' דגם להחזיק ולקיים  
 עדותן לא חלינן שכ"א טעה שעה אחת והמעש' הימה  
 באמת בד' דלא חלינן טעות בשנים עיין בדבריהם ז"ל:  
**(ג) אמינא** לחלק בין ע"א לשנים עדים ורק שנלטרף  
 להם קא"פ בראו הטביע' מלך אחר דהנה  
 הרא"ש ז"ל הביא ראי' נגד דעת הרי"ף ז"ל דבב' עדים  
 לא חיישי' לבדדמי מהא דקאמר הש"ס כהא דבעי לפשוט  
 בעיין דע"א במלחמ' מהך דאסבא רבי לנשי הנטבעים בספינ'  
 ע"פ נשים והא מים כמלחמ' דמיא ומאה נשים כחדדמי  
 הרי דאם היו נחשבים כשנים לא חיישי' ולכאור' לריך  
 להבין דבריו ז"ל דהרי החוש' בהך אבטיא דע"א במלחמ'  
 דאיבעי' לן חי טעמא דעד אחד משום דהוי מלחמ' דעבדי  
 לגלוי' והכ"כ נאמן או דילמא משום דדייקי ומינסבא והכא  
 במלחמ' לא דייקא כחבו דאין לומר דהחשש הוא שהעד  
 אומר בדדמי דא"כ גם אם דייקא הא אין כאן עדות והא  
 דנאמן רק משום חזקת דייקא ובמלחמ' דלא דייקא אינו נאמן  
 דחשיד שמסקר וע"כ ח"כ לריך הוא לומר דנשים כחדדמי  
 ומה ראי' מזה לענין בדדמי ועכ"ל לדעת הרא"ש ז"ל דס"ל  
 דלמשקר לא הוי חיישי' בפ"א במלחמ' חף אינימא דהטעם  
 משום דדייקא דדמי למת בני וח"כ מת בעלי דמסקין  
 בהאש' רבה דחף דליהי לא מהימנא דשמת רחמא לי ליבס  
 ולא דייקא מ"מ ע"א מהימן עיין בראש' ז"ל שם ומשום  
 דמלטרפין דיוקא זוטא לטעמא דמלחמ' עבדי לגלויא ורק  
 דכיון שיש חשש בדדמי שאינו יודע דבר ברור רק אומדן  
 דעת דאיחרע קלת טעמא דמלדעלי' שאינו ירא כ"כ לומר  
 שקר שיודע שמת בבירור דלי' שמת יחבלי דלפי השערות באמת  
 מת וגם הך סברא דדיוקא ל"ה רק דיוקא זוטא לא מהימנן  
 לי' משא"כ לצד האבטי' דרק משום דהוי מלדעל"ג נאמן  
 ס"ל דלא איכפת לן מה דאיחרע קלת סבור שמת. ויומחק  
 יותר עפ"י מ"ש הנאון בעל טובי' ז"ל דדיוקא ומלדעל"ג  
 חדא מלחמ' הוא דכיון דדייקא הו"ל על"ג שמותר ע"י דיוקא  
 דילה דכיון דהעד סובר שמת וגם היא לא חידוק כ"כ אינו  
 חושש שיחברר להיפך ואומר ומעיד בבירור. ושפיר הביא  
 ראי' דאי לאו השם משקר לבדדמי לבד ל"ח מהך דאמרי'  
 והא נשים כחד דמי דאי היו חסובים כב' דל"ח שמסקרים  
 לא הוי חיישי' לבדדמי כיון שמעידין שיודעין בבירור ולא  
 משקרי בודאי וכנ"ל והבן. ולפ"ז חף אם נפרש כפי'  
 המסתמרים דחף דחוי' בשעתא ל"מ עד דאמר סימנים  
 היינו ג"כ דכיון דראה הטביע' חיישי' דאינו מכיר בבירור  
 ורק בדדמי ומה שאומר שמכירו בטב"ע בבירור משקר  
 וכנ"ל דכיון שסובר שהוא כן והיא לא דייקא כל כך אינו  
 ירא למקר דהשתא קיימין דע"א במלחמ' אינו נאמן מה"ט  
 בופא ולרידן ח"כ הוי ספיקא דאבטי' דלא איכפוטא וכמובן:  
**והנה** הא דבעי' טעמא דמלחמ' דעבדי לגלויא ודייקא  
 ולא שני עדות העד לבד היינו לפמ"ש החוש'  
 בריש האשה רבה דחף דהוי קו"ע שהיכי שהדברים מוכיחים  
 שהוא כן יש כח ביד חז"ל לעקור ולהאמין ע"א חף שמה"ת  
 אינו נאמן ולכך בעינן שפיר שיהי' אומדנות מלדעל"ג ודייקא  
 ולפירשי' ז"ל בשבת דף קמ"ה דמטעם דאפקעיניהו רבנן  
 לקידושי קאחינן עלה שיהי' ע"א נאמן ז"ל דלא ר"ל חז"ל  
 להפקיע הקידושין רק כשים מוכיחים שראוי ע"י להאמין  
 עלו"ג ודייקא דמה"ט כשנודע אח"כ שחי היא מלא תזה  
 ומזה דלא הפקיעו הקדושין רק כשלא יודע שלא תהי' אשת  
 איש אם העד שקר הנידומשום דאם יפקיעו הקידושין בכל  
 נוונא גם אם יודע שחי הוא לא חידוק עוד דליכא חומר  
 בסופו וחז"ל לא ר"ל להפקיע הקידושין בכה"ג דליכא דייקא.  
 והא דלא חשו חז"ל דשמת חי הוא ויודע הרבר. היינו לדעתי  
 משום דבאמת ע"א נאמן באיסורין ורק בדבר שבטערה  
 אמרה תורה שאינו פחות משנים שאין צדינו להתיר ערוה

# שארות ותשובות סימן קיב קיג קיד רצה

מוותרת מה לנו לחפש היחר שלא יערך ביד להחירי והנלע"ד כחצתי :

## סימן קיג

**ע"ד** קושימו בהך דאומר הרי את מקודשת לי לאחר שאחנייר דהרי במשך פרה זוולא חקקה אלא לאחר למ"ד לא קנה ומירץ הר"ז ז"ל בהך הרי את מקודשת לאחר למ"ד דמקודשת דאם תחזיר תהי' לריכ' להחזיר כסף הקידושין לא שייך בזה להפקעת הלואתו מותר. לדעתי לא קשה מידי תכמה טעמים: א) דדוקא הפקעת הלואתו מותר כיון שלהולא' ניתנו לו והוא רק שיעבוד וחיוב לשלם משא"כ פקדון של עכו"ם שברשותו קאי וא"כ לא מבטי' אי נימא דאסור' להשתמש בכה"ג במעות הקידושין וכמו בכל מקח שלא נגמר עיין מוס' ב"מ דף מ"ג דאף אם הוליא' המעות גזל היא בידה ולריכ' להחזיר אלא דגם אם נאמר דבזה כיון שאם הוא יחזור בו לא תהי' לריכ' להחזיר מותרת להשתמש במעות מ"ע כ"ז שלא הוליא' אותם ברשות העכו"ם קאי דגמ"ע אינו חייב בכה"ג באונסין עיין ש"ס דב"מ ע"ש וא"כ נולד לומר שעדיין הכסף בעין: ב) גם בהלואתו פשיעא דאם תפס העכו"ם אינו יכול להוליא' ממנו ומלכד שזה ברור בסברה עכ"ל כן דאם לא כן למה לריך קרא למעט שומרין מעכו"ם ונקי שור לשורו וע"כ לענין שגם אם תפס מוליאין ממנו דפטרי' תורה וא"כ מקודשת בהאי הנאה שא"י לתפוס ועיין ברמב"ם ז"ל לענין עדים זוממין בכה"ג דעדותן מוטיל לענין הספיק' דמשלמין: ג) דהרי מחוייבת להחזיר מפני חילול השם ואין זה ענין למה שהביא כ"מ מההב"ה ריש סימן כ"ח דאף שמקרי' שלו מ"מ הנאה מיהא הוי ומקודשת בהיהא הנאה. ד) בנוף הדבר יש לעיין לפי מה שכתבו האחרונים ז"ל דכל זמן שלא גלה דעמו שרואה להפקיע הלואתו השעבוד במקומו עומד אם יכול להפקיע אחר שנחנייר. זולת זה מ"ש לענין שמוט דבעינן שיעבור ג' פעמים לימא דאף דלא הוי מומר חסיד מיהו הוי והקדמונים ז"ל לא כתבו כן רק לענין חילול שבת שהי' מומר לכל הסור' כולה ושלא יחשב בהטבוח' דשחיתתו נבלה אף אם שחט יפה דלזה בעינן שיחשב מומר דדוקא הג"ל :

## סימן קיד

ב"ה רישא יום ה' כ"ו תמוז תרל"ה לפ"ק .

בין המלרים יופיע אור לישרים כבוד יריד ה' וירידי עוז הרב הגאון חו"ב בחדרי תורה חכתמו פניו תאירה כ"ש מו"ה לוי יצחק שור נ"י אבד"ק ראווה. וכבוד בנו בן חכם ישמח אב הרב הגדול וכו' מו"ה יקותיאל נ"י רב ומורה לעדת ה' בק' לובטשוב :

## יקרת

מדברותם אשר כוננו ידם בדבר השאל' לנכון השיגה ידי עוד בעת היותי בלבוז ולרוב טרדוטי מהמון רב הש"י אשר באו לקבל פני מהבוקר עד הערב לא הי' בגבול האפשרי להשיב לכת"ה אז. ועתה כאשר בא תכתב כת"ה אלי שנית חשתי להשיב לכת"ה דעתי דעת תורה אחר העיון והפיקוח . בדבר הענין הנשאל אשת חרש שעזבה את בעלה ובבית אמה הרמה גם ילדה ועתה רצונה לשוב לבעל' באשר מענה בפ"י כי אנוסה היתה לעקה ואין מושיע וזה החלי בעוה"י אשר מלחמו אשאל' עור לכל אכשיל בדבר הלכה. ואחמיל בדברי הרב המשיב ראשוני הרב הגדול מהר"י נ"י שרצה לרין בתחלי' מהא דאמרינן בש"ס כתובות דף ט' בהך דאומר פ"פ מלאתי דבאשת ישראל ובנתקדש' אחר ג' שנים דמותרת מטעם ס"מ ספק אינה תחתיו וספק אונס'ם בדאורייתא וספק אחד בדרכן שקולים המה ובנ"ר דבעל' חרש דלי"ה קירושין

רק כשהאומדנא הי' בשעת ראי' אבל האומדנא נגד אמירתו שלא"כ לא תהני כיון דלית לי' מנו אולי לא הי' יכול לזמאם לבוא וללרף עם הכשרים בשעת הנדה וכ"ש בכעין כ"ד שהב"ד קיימי ויחדו להכשרים שלא הי' תכוין ללרף בהנדה כלל וכמבואר בפוסקים ז"ל :

**ה) ג"מ** אם נבוא לחוש לדעת הרי"ף ז"ל דגם בשני עדים חיישי' לבדדתי אין בנ"ד מקום להחמיר דהרי"ף ז"ל מפרש הך אבעי' דע"א במלחמ' בקברתיו דבלי קברתיו גם שני עדים לא תהני דחיישין לבדדתי וא"כ דגם בחז"י בשעתא כנטבע שראה הטביע' חיישין לבדדתי וגם בשני עדים חיישי' א"כ גם בקברתיו במלחמ' למה מבטי' לי בעד אחד הרי גם בשני עדים נחוש לבדדתי שלא הי' להם טב"ע גמור דפשיעא דדוקא לחלק בין לא אישתהי במים ללא אישתהי ביבשה. ויותר נרא' לדעת הרי"ף ז"ל דבאמת בהך דאומרת תה במלחמ' דאינה נאמנת מבואר בש"ס דלפיל דהיינו היכא שגם זו היתה בסכני' ויריא' לעמוד דמה"ט בנפלו עלינו למטיס נאמנת דאשה כלי זיינה עלי'. והנה בזה דבעינן שיהי' גם היא עממה בסכני' יש שני טעמים אי משום דרק בזה חיישי' לבדדתי משום שלבה כל עמה הי' ופחד מות עלי' אי משום דהיכי דאינה בסכני' אמרי' שדוראי המתני' ודקדק' היטב שמת ולא סמכא על אומדנות ובדדתי. ולפ"י נרא' דגם הרי"ף ז"ל רק בכה"ג חייש גם צב' עדים לבדדתי ומטעם הראשון דכיון שנה המה היו בסכני' ואימת מות נפלו עליהם חיישי' שלבו ראה תהפוכות לחשוב שמת ודאי אחרי שמתו לי' ברומחא ונירא אבל אליה פשיעא שאין לחוש לבדדתי בשני עדים ובהיותי בזה אמרתי ליטב מה שמתהתי זה זמן רבעל הרא"ש ז"ל שכי' לדחות ראיות הראב"ד ז"ל דלפי המסקנא עד אחד נאמן במלחמ' אף בלי קברתיו ותנשא לכחלי' מהיהא דאמר טבע חסא ואינסבא וקאמרי דכיון דהוי מים שאין לו סוף לא תנשא ואם נשאת לא תנא דמשמע דבמים שיש להם סוף תנשא לכחלי' דמים שיש להם סוף לאו כמלחמ' דמי דכיון שעומד עד שחלא נפשו די דאיך יפרכס סוביא דשמעתין דבעי לפשוע האבעי' תהא דטבע' ספינה והחיר רבי נאסותיה עפ"י נשים והא מים כמלחמ' דמיא וקאמר וחסברא מים שאין לו סוף הוא כו' וע"כ דהס"ד ס"ל דמיירי ביש להם סוף ואפ"ה קאמר דמים כמלחמ' דמיא. ולפי הג"ל אמיינא דכבר הבאתי דברי הש"ס לעיל דבלטטים כיון שאינה בסכני' לא חשיב לבדדתי ונ"ל דהא דפי' הרא"ש ז"ל דברא' הטביע' חיישי' שהטב"ע הוא בדדתי אף שהעד אינו במקום סכנה דבאמת עיקר הטעם בהך דלמטיס אינו רק משום דאמרי' דבדדתי המתני' לראות שמת ודאי אבל היכי שאינו יכול לברר יותר שפיר חיישי' לבדדתי ורא"י לזה תהא דאמרי' בהך דע"א במלחמ' דלא דייקא דכל שידעת שהוא מת במלחמ' ואין בידה לברר תיכף יותר אומרת על אומדן הדעת :

## אולם

עדיין יוקשה בהך דטבע' הספינ' דקאמר דמים כמלחמ' דמי דכיון דסובר המקשה דמיירי ביש להם סוף ואין לחוש רק שלא עמד עד שחלא נפשו והרי היכי שזידו לברר תיכף על צוריו לא חיישי' לבדדתי דמה"ט נאמנת בהך דלמטיס וכנ"ל ועכ"ל דהמקש' יודע דבהאי מעשה היו הנשים ג"כ בספינ' שטבע' והי' א"כ בסכני' או י"ל שידע שהי' המעש' שהנשים לא באו להעיד כלל עד שחלו אוחן וזפיר יש לחוש לבדדתי דבשעת מעשה לא עלה על לבם לברר ולהמתין ועתה כשאין בידם אומרת בדדתי וכ"ז לימא בהך דחסא שבה בעלמו להעיד ולא הוה במקום סכנה וא"ש דוק: תכל הלין טעמי נרא' דאין לחוש ולמוכך בהחירא דאימתא דא וישנו ב"ד של שלשה ויתירוה כדין נשאת עפ"י ע"א מתקנת חז"ל דלחשוב בשני עדים תהי' אין מקום ורק אי נימא כמ"ס בהיחר הר' ואחרי שהאש'

# שאלות ותשובות סימן קטו רצה קנב

מהמיעוט שיטתו ודאי משא"כ באומדנא דרנל"ד דאין המיעוט ודאי בעולם דכל הסועות הנסחרות י"ל שנטמאו. אולם אחר העיון ח"א לומר כן דהרי כל ספק טומא' ברה"י מטומה נמרינן דמשא"כ המורה כודאי וח"מ דהרנל"ד עדיף מהחזק' אין ללמוד מטומה דכיון דהוי רובא דעדיף מהחזק' שפיר טמאה כודאי וע"כ דהללע"ד אינו רק דע"ז אימרה החזק' או דע"י הרנל"ד חשוב אימילד ריעותא והו"ל ספק טומא' ברה"י דל"מ חזקה והדק"ל ח"כ דאמאי לא תהי' נאמנת לפ"ז. ועלה על לבי לומר עוד דכיון דבסוט' עשה הכתוב ספק כודאי ח"כ תיבך כשנסת' אחר הקינוי הוחזק' אללנו כודאי טמאה ושבו אינה נאמנת לומר טהורה איני שאומרת נגד החזק' שהחזק' לנו טמאה דל"מ לכ"ע בדשכ"ב. אולם אחרי בינותי ראיתי דזה לימא דכבר כ' מהר"ם ז"ל בתשובותיו דע"כ לא אמרינן דבאיתחזיק איסורא אין ע"א נאמן אלא גם שלפי דברי העד עד עתה אסור הו' והכא הרי היא אומרת שטהור' היא ומעיקרא בטעות החזקה לטמא' ובכ"ז נרא' דזה לא חשיב החזקה לטמא' ודאי דספק טומא' ברה"י באמת ספק הוא ככל הספיקות ורק מלד גוה"כ הוא שגור' מורה שהיא אסורה כודאי אבל אין זה ענין לחזקה שאמר שאנחנו החזקה אומרת שודאי נטמאת וז"ב. שוב ראיתי דעכ"ל כן דהרי בספק טומא' ברה"י ע"א נאמן שלא נטמא אף שכבר נסתפק הספק תקודם וכמו שהוכיחו האחרונים ז"ל בראיות ברורות ואם נאמר דזה חשוב חזקה יקשה לדעת הסוברים דבדאיתחזיק איסורא אין ע"א נאמן וכמוכן ח"ו דל"מ חזקה וכנ"ל. אמנם י"ל דלכך בסוטה אינה נאמנת לדעת הפוסקים ז"ל אלו דכיון דנתימאד' הו"ל חסירה לאותה דבר דעברה על יסוד שהיא מה"ס ודוק: אולם אחר ההתבוננות ראיתי דכ"ז לימא דכיון דלדידן ספיקא הוא אס' זנתה ברנן אין להאמיני' מתורת ע"א כיון דע"ז אנו מסופקים והו"ל ח"כ ספק פסול וכדקיי"ל בתרי ותרי שכת' א' העידה על אחר שעבר עבירה וכת' אחרת מכחישים דפסול מספק. ועוד דהרי באמת כהן שנשכח דאסור' לבעל' ע"א נאמן לומר שטהור' היא והיא עלמה אינה נאמנת אף דהספק הוא רק על אונס דלא נפסל' לעדות ועכ"ל דהר"ם ז"ל לא כתב כן רק בהך דפ"פ מלחתי דבאמת אינו נאמן לגבי יורה ורק שאסור' עליו מטעם דשאחד"א וכיון שלדידן לא נפסל' כלל שפיר נאמנת להעיד שנאנס' וע"ז גם מהך דנשכח אין סתירה דהתם באמת אי"ל הטעם דלגבי גופה אינה נאמנת דגרע בנמ"א באיסורים שאינו רק ממונו וכ"כ אין לומר הטעם משום דחשו דיגרה תקפה דהרי בהך דאני קדשתי' נאמן ואם כנס אינו מוליא וע"כ דעיקר הטעם בהך דשבוי' דחשו חז"ל שמתוך שבושה לומר שנבעל' דאף באונס בושה לפניו היא אומרת כן וראו שלא להאמיני' וגם בעלה אינו נאמן מה"ט דבוש לומר שנאנס' אשמו ולפ"ז בהך דפ"פ שפיר נאמנת לומר שנאנס' ול"מ שמשקרת דבשביל טיגרה תקפה ל"מ בדיעבד שחשקר כדי שלא תלא מבעל' ורק שחשיש שבושה וכסתה כלימה פני' לאמר שזנתה ברנן תחת בעלה ועוונת שנאנס' שאינו קלון כ"כ והרי היתה יכולה לטעון שבחול' שלימה היתה. ולפ"ז היכי שאנו יודעין בביורר שביבעל' מאחר וכנ"ד שהרתה וגם ילדה בזמן שהיתה רחוקה מבעל' אינה נאמנת לומר נאנס' גם לדעת הר"ם ז"ל כיון דהוי ספק פסול לדידן וגם מטעם משש בושה וכנ"ל.

**והנה** הרב הג"ל יא' לרון להתיר עפ"י דברי הר"ם ז"ל הובאו דבריו ברא"ש ז"ל בסוגיא דפ"פ דגם באמת ישראל וקייב' אבי' קידושין כשהית' פחותה מבנת' ד' דאסור' עליו כיון דליכא אלא חזקה ספיקא ז"א רק כשמתכחשת ואומרת בתולה שלימה הייתי אבל כשמודית בפ"פ ורק שטוענת נאנסתי נאמנות וכ"כ שהסכים אמו הרא"ש ז"ל והרב הג"ל האריך הרבה בפלפול ובגורא לישב סתירת דברי הרמ"א ז"ל דבס"י ס"ח הביא דברי הר"ם ז"ל להלכ' ובס"י קע"ח בהך דנתימאד' ואמרה נאנסתי הביא שני הדיעות ויש לי הרעורר דברים הרבה בכל דבריו אולם לא הספיק הזמן עמדי ללרפס כראוי ואך על גוף הדין אבא לבררו בשורשו. הנה באמת לריך להבין דאמאי תהי' נאמנת לומר נאנסתי הרי גם עד כשר אינו נאמן בדבר שנערוה דאין דבר שנערוה פחות משנים ועלה על לבי לומר דמהר"ם ז"ל בשיטת רבים מהקדמונים ז"ל קאי דגם בדשכ"ב ע"א נאמן היכי דלא איתחזיק איסורא וה"ה היא עלמה דכיון דרמי לשאר איסורים גם בע"ד מהימנ' ואף דהוי נגד הרוב דרובא ברנן ורוב עדיף מחזק' וכיון דאין ע"א נאמן בדשכ"ב באיתחזיק איסורא כ"ש דאין להאמינו נגד הרוב כבר כתוב הריטב"א ז"ל דאף להסוברים דאין ע"א נאמן גם בשאר איסורים נגד החזק' נגד הרוב נאמן דאין רק מברר שזה מן המיעוט וביחוד לפ"מ שבררתי רובא רנן אינו רוב גמור ולא עדיף ורק שקול הוא עם החזק' חזקה הימר ובספק השקול ע"א נאמן לדעת הפוסקים ז"ל אף בדשכ"ב. ובאמת כי בנחקדשתי ואיני יודעת למי ובא אחד ואמר אני קדשתי קיי"ל דנאמן ליחן גט ואינו נאמן לכנוס דהיישין דשמת ילרו מקפו אמנם ז"א רק דלכחול' החמירו חז"ל בעריות דנפשו של אדם מחמדתן אבל אס' כנס אינו מוליא וכמ"ש הרשב"א ז"ל והכא כבר כנסה;

**אולם** עדיין נשאר לבאר סוטה גופא דאס' נסתרי' אחר הקינוי אסורה דאמאי לא תהי' נאמנת לומר טהור' אני ורליתי לומר דרגלים לדבר שע"י הקינוי והסתתרי' חשוב כרוב ועדיף מהחזק' ואין ע"א נאמן בדשכ"ב עכ"פ ואף לדעת הריטב"א ז"ל דנגד הרוב נאמן י"ל דז"א רק היכי שיש מיעוט ודאי בעולם והע"א ח"כ רק מברר שזה

קידושין רק מדרבנן וכאן דהוי ספק אונס ספקא דרבנן לקולא ואח"כ דמה זה ממ"ש המוס' שם לישב קושיות דאמאי לא נוקי לה לחזקה הימר לבעל' דרנן לגבי אונס הוי רובא אלא שאינו רוב גמור ולא מלטרפין ספק אונס רק לס"מ אבל בחד ספיקא הו"ל אונס מיעוטא לגבי רנן והוא ביאר דבריהם ז"ל דדוקא לספק דאינה תחמיו מלטרפין האי ספיקא דאונס דע"י הספק דאינה תחמיו הו"ל פלגא ופלגא וסמוך מיעוטא דאונס והו"ל רובא משא"כ בספק אחד ואף בדרבנן. אמנם לדעתי אין זה כוונת רבותינו בעלי המוס' דאי מטעם סמוך מיעוטא לפלגא קאתי עלה ל"ה לריכין לומר דרובא רנן ל"ה רוב גמור דאף ברוב גמור האיכא מיעוט וסמוך מיעוטא לפלגא ח"ו דגם המוס' ז"ל לא נחלקו דלא אמרינן ס"מ רק כשהספיקות המה ספיקות שקולים ולי"א סמוך מיעוטא לפלגא רק בכנון הך דסמוך מיעוטא דמפילות למחל' נקיבות דמחל' נקיבות הוא בטבעו של עולם כודאי וכמ"ש הריב"ש ז"ל וכל שאין בטבעו של עולם אין לרון משום רוב רק מפאת ס"מ ולא חשיב כס"מ רק כששי הספיקות כל אחד הוא שקול לאיסור ולהימר וכוונת המוס' ז"ל לדעתי הוא דרובא רנן ל"ה רוב גמור דעדיף מחזק' ורק דמרע לה להחזק' לשקול הוא עם החזק' והר"ם הו"ל ספיקא להלטרף לס"מ בדאורייתא וה"ה ח"כ לפ"ז צנ"ד דכל איסורו אינו רק מדרבנן הספק דשמת באונס משוי' לי' ספיקא דרבנן וכנ"ל דרוב רנן והחזק' חזקה הימר לבעל' שקולים המה וספק דרבנן להקל ולקמן נדבר עוד בזה:

**והנה** הרב הג"ל יא' לרון להתיר עפ"י דברי הר"ם ז"ל הובאו דבריו ברא"ש ז"ל בסוגיא דפ"פ דגם באמת ישראל וקייב' אבי' קידושין כשהית' פחותה מבנת' ד' דאסור' עליו כיון דליכא אלא חזקה ספיקא ז"א רק כשמתכחשת ואומרת בתולה שלימה הייתי אבל כשמודית בפ"פ ורק שטוענת נאנסתי נאמנות וכ"כ שהסכים אמו הרא"ש ז"ל והרב הג"ל האריך הרבה בפלפול ובגורא לישב סתירת דברי הרמ"א ז"ל דבס"י ס"ח הביא דברי הר"ם ז"ל להלכ' ובס"י קע"ח בהך דנתימאד' ואמרה נאנסתי הביא שני הדיעות ויש לי הרעורר דברים הרבה בכל דבריו אולם לא הספיק הזמן עמדי ללרפס כראוי ואך על גוף הדין אבא לבררו בשורשו. הנה באמת לריך להבין דאמאי תהי' נאמנת לומר נאנסתי הרי גם עד כשר אינו נאמן בדבר שנערוה דאין דבר שנערוה פחות משנים ועלה על לבי לומר דמהר"ם ז"ל בשיטת רבים מהקדמונים ז"ל קאי דגם בדשכ"ב ע"א נאמן היכי דלא איתחזיק איסורא וה"ה היא עלמה דכיון דרמי לשאר איסורים גם בע"ד מהימנ' ואף דהוי נגד הרוב דרובא ברנן ורוב עדיף מחזק' וכיון דאין ע"א נאמן בדשכ"ב באיתחזיק איסורא כ"ש דאין להאמינו נגד הרוב כבר כתוב הריטב"א ז"ל דאף להסוברים דאין ע"א נאמן גם בשאר איסורים נגד החזק' נגד הרוב נאמן דאין רק מברר שזה מן המיעוט וביחוד לפ"מ שבררתי רובא רנן אינו רוב גמור ולא עדיף ורק שקול הוא עם החזק' חזקה הימר ובספק השקול ע"א נאמן לדעת הפוסקים ז"ל אף בדשכ"ב. ובאמת כי בנחקדשתי ואיני יודעת למי ובא אחד ואמר אני קדשתי קיי"ל דנאמן ליחן גט ואינו נאמן לכנוס דהיישין דשמת ילרו מקפו אמנם ז"א רק דלכחול' החמירו חז"ל בעריות דנפשו של אדם מחמדתן אבל אס' כנס אינו מוליא וכמ"ש הרשב"א ז"ל והכא כבר כנסה;

**אולם** עדיין נשאר לבאר סוטה גופא דאס' נסתרי' אחר הקינוי אסורה דאמאי לא תהי' נאמנת לומר טהור' אני ורליתי לומר דרגלים לדבר שע"י הקינוי והסתתרי' חשוב כרוב ועדיף מהחזק' ואין ע"א נאמן בדשכ"ב עכ"פ ואף לדעת הריטב"א ז"ל דנגד הרוב נאמן י"ל דז"א רק היכי שיש מיעוט ודאי בעולם והע"א ח"כ רק מברר שזה

ע"כ אשים מחסום לפני כזה. והנה כבוד ידידי הרב הגאון מהר"ל יחזק נ"י הביא דברי המהרש"א ז"ל בנדה דף י"ט שכ' דבהך דמשארתמי נאנסתי הו"ל ספק טומא' ברה"י ולכאור' יקשה לפ"ו הא דפריך בש"ס בהך דפ"פ מלאמי דאמאי אסורה עליו הא ס"ס הוא שמא אינו תחתיו ושמא באונס דמה מועיל ס"ס בש"ט ברה"י דכל ספיקות שאמה יכול להרבות ברה"י טמא וכמבואר במ"ט טהרות פ"ו ומ"ט הגאון בעל קה"מ ז"ל בספרו הש"ש לרחות דברי המהרש"א ז"ל לכיון דלא נדע באיזה מקום ה"י אי ברה"ר אי ברה"י לא אמרינן ספק טומא' ברה"י ספיקו טמא דזה הו"י ספק רשויות אנכי לא תלאמי וראיתי ספק רשויות בכה"ג דלא תזינו ספק רשויות רק כשהטומא' ברה"ר והטהר' ברה"י או להיפך שהטהר' ברה"ר והטומא' ברה"י והוא נגע באחד מהם דבזה כיון שאין שני חלקי הספק ברה"י לי"ח ספק טומא' ברה"י משא"כ כאן שאם ה"י ברה"י שני חלקי הספק ה"י ס"ט ברה"י ואף א"כ שאנו מסופקים דילמא ה"י הכל ברה"ר ולא ברה"י אין זה ספק רשויות ורק כאילו ה"י עוד ספק גם כן אם נכנס או לא נכנס לרה"י וספק נטמא ברה"י דקיי"ל כחכמים דספיקו טמא דגם ספק ביאה טמא וגם אם יש טור ספק נגע וכמבואר בטהרות שם וזה עוד נדע דהספק שמא ה"י ברה"ר הו"י ספק רחוק ואינו מלוי שנבעל' ברה"ר והבן זה. ולישב קושיא זו עלה על לבי לומר רכיון דבהך דפ"פ אין אינו מאמינו לו ורק דאסור' לו משום דשאחד"ל לא חשיב ספק טומא' ברה"י ולא מצע"י להסובדים דשאחד"ל מטעם נדרי איסור נגעו בזה דזה רק איסור ולא טומא' אלא אף אי נימא דמטעם דאדם נאמן לגבי עצמו כמאה עדים ולפי הודאתו א"כ הו"י ספק טומא' ברה"י י"ל דכיון דלדידן בחזקת טהרה היא לי"ח ספק טומא' ברה"י להחמיר בש"ס דל"ה דומיא דסוטה להספק הוא גם לדידן ולפ"ו נסתר נ"כ מ"ט אנכי למעל' דיש לדון בכ"ד כיון דלא הו"י א"א רק מדרבנן להחמיר מטעם ספיקא דרבנן להקל דרובא רבון ל"ה רוב גמור ואיניס רק שקול נגד החזק' חזקת הימור ומשוי לה רק ספיקא דכיון דבכ"ד הרחה וגם ילדה וגם לדידן ספיקא הוא הדר הו"ל ספק טומאה ברה"י דהו"ל כודאי ועיין בטהרות פ"ד דבאב הטומא' אף שהוא מד"ט ספיקו טמא ורק בטומא' קלה טהרו החכמים הספיקות עיי"ש שמונה והולך הספיקות שטהרו החכמים עיי"ש ה. שוב ראיתי בש"מ שהעיר בקושיא זו דמה מהני ס"ס בש"ט ברה"י ומירץ דה"מ כשהחזק' טומא' אבל אם לא החזק' שם טומא' אין אוסרין בש"ס עיין בדבריו ז"ל ולפ"ו י"ל דה"ה בספק אחד דרבנן דס"ס בדאורייתא וספק אחד דרבנן במאזנים ישאו יחד :

**והנה**

הרב הגאון מהר"ל נ"י יאל לדון בדבר חדש דמשום בעלה החרש אין לדון לקטן אוכל נבילות הוא וה"ה חרש וכמבואר בש"ס בימות דף קי"ד ואין לדון רק משום איסור' דירה וכבר כ' הרשב"א ז"ל בסוגיא דמרי ומרי דכיון שאומרת ברי לי ונשאת לאחר מעידי' לא אמרינן לאוקמ' אחזקת' חזקת אשת איש כיון ששניהם טוענין ברי נגד החזק' והכא הרי טוענת ברי שנאנס' ומותרת היא לבעל' והאריך בזה. אולם אנכי בחידושי העליתי דהרשב"א ז"ל לא כ"כ רק גבי מרי ומרי דמרי ומרי לא הו"י ספק רק דרך ההשאל' לעדות שני עדים באמת הו"י ודאי ונאמינן בעדותן נגד רוב וחזק' ורק לכיון שיש שני עדים האומרים בהיפוך הו"ל ואלוה הסותרות אהדרי ולא נדע על מה לסמוך וזה שאמרו בכ"ז גבי מרי ומרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהנהו ובזה מהני טענת ברי שאומר ברי לי שכן הוא כהודאי הזה אבל בשאר ספק ל"מ טענת ברי דכיון דלדידן ספיקא הוא אן לא שבקינן לי' והבאתי רא"י ברורה לזה מהך דר' זכרי בן הקב"ב שאמר המעון הזה לא זזה ידי מחוך ידה ואסרוה עליו משום דאין אדם נאמן ע"י עצמו הרי דגם בשבויה דאינה רק ספיקא מדרבנן לא מהני טענת ברי דהתם שניהם טוענין ברי שטהור' היא אלא ודאי ככ"ל דלא מהני טענת ברי רק בתרי ומרי וכמ"ש. וגם לגבי דירה יש לעורר דאף דאין מלווים להפרישו מ"מ אינן יכולין להחמיר לו דזה הו"י ספ"ו לי' בידיים ואין לדון בזה רק לדעת הרשב"א ודעמי' ז"ל דאיסורא דרבנן מותר לספות גם בידיים לקטן והבן כי קלרמי :

**ובגוף**

הדבר שכתבתי עפ"י דברי השיטה ז"ל רכיון דלא הוחזק' שם טומא' אין מחמירין בש"ס דה"ה בספק אחד דרבנן בכה"ג שהספק הוא אם הוחזק' טומא' אין מחמירין משום ספק טומא' ברה"י ובכ"ד דהו"י ספיקא דרבנן דהרוב רבון והחזק' שקולים הם יש להחמיר. עדיין אני נבוך ד"ל דדוקא בש"ס בדאורייתא בכה"ג מותר דכיון דס"ס בכ"מ הו"י כודאי אלליוו אס כן אף דברה"י מנוה"כ גם בש"ס ספיקו טמא מ"מ כיון דהס"ס הוא שלא הוחזק' טומא' הו"י כודאי שלא החמיל"ט ברה"י משא"כ בספק אחד דרבנן דבאמת ספק הוא לדידן ורק שבכ"מ מקילין דרבנן שפיר הו"י ספק טומא' ברה"י דגם דרבנן ספיקו טמא: ואשר הביאתי לידי מבוכה זו הוא מה דלא אשתמיט לשום אחד מהקדמונים ז"ל לאמר לחלק בהך דאם הטומא' ער"ם דספיקו טמא דז"א רק בספק נגע אבל בספק כעין ספק שרץ או לפרדע טהור וכ"ל לפ"ו עכ"ז מי שירלה לסמוך ע"ז בכ"ד בצירוף דעת מהר"י באס"ז ז"ל לאשת

ע"כ אשים מחסום לפני כזה. והנה כבוד ידידי הרב הגאון מהר"ל יחזק נ"י הביא דברי המהרש"א ז"ל בנדה דף י"ט שכ' דבהך דמשארתמי נאנסתי הו"ל ספק טומא' ברה"י ולכאור' יקשה לפ"ו הא דפריך בש"ס בהך דפ"פ מלאמי דאמאי אסורה עליו הא ס"ס הוא שמא אינו תחתיו ושמא באונס דמה מועיל ס"ס בש"ט ברה"י דכל ספיקות שאמה יכול להרבות ברה"י טמא וכמבואר במ"ט טהרות פ"ו ומ"ט הגאון בעל קה"מ ז"ל בספרו הש"ש לרחות דברי המהרש"א ז"ל לכיון דלא נדע באיזה מקום ה"י אי ברה"ר אי ברה"י לא אמרינן ספק טומא' ברה"י ספיקו טמא דזה הו"י ספק רשויות אנכי לא תלאמי וראיתי ספק רשויות בכה"ג דלא תזינו ספק רשויות רק כשהטומא' ברה"ר והטהר' ברה"י או להיפך שהטהר' ברה"ר והטומא' ברה"י והוא נגע באחד מהם דבזה כיון שאין שני חלקי הספק ברה"י לי"ח ספק טומא' ברה"י משא"כ כאן שאם ה"י ברה"י שני חלקי הספק ה"י ס"ט ברה"י ואף א"כ שאנו מסופקים דילמא ה"י הכל ברה"ר ולא ברה"י אין זה ספק רשויות ורק כאילו ה"י עוד ספק גם כן אם נכנס או לא נכנס לרה"י וספק נטמא ברה"י דקיי"ל כחכמים דספיקו טמא דגם ספק ביאה טמא וגם אם יש טור ספק נגע וכמבואר בטהרות שם וזה עוד נדע דהספק שמא ה"י ברה"ר הו"י ספק רחוק ואינו מלוי שנבעל' ברה"ר והבן זה. ולישב קושיא זו עלה על לבי לומר רכיון דבהך דפ"פ אין אינו מאמינו לו ורק דאסור' לו משום דשאחד"ל לא חשיב ספק טומא' ברה"י ולא מצע"י להסובדים דשאחד"ל מטעם נדרי איסור נגעו בזה דזה רק איסור ולא טומא' אלא אף אי נימא דמטעם דאדם נאמן לגבי עצמו כמאה עדים ולפי הודאתו א"כ הו"י ספק טומא' ברה"י י"ל דכיון דלדידן בחזקת טהרה היא לי"ח ספק טומא' ברה"י להחמיר בש"ס דל"ה דומיא דסוטה להספק הוא גם לדידן ולפ"ו נסתר נ"כ מ"ט אנכי למעל' דיש לדון בכ"ד כיון דלא הו"י א"א רק מדרבנן להחמיר מטעם ספיקא דרבנן להקל דרובא רבון ל"ה רוב גמור ואיניס רק שקול נגד החזק' חזקת הימור ומשוי לה רק ספיקא דכיון דבכ"ד הרחה וגם ילדה וגם לדידן ספיקא הוא הדר הו"ל ספק טומאה ברה"י דהו"ל כודאי ועיין בטהרות פ"ד דבאב הטומא' אף שהוא מד"ט ספיקו טמא ורק בטומא' קלה טהרו החכמים הספיקות עיי"ש שמונה והולך הספיקות שטהרו החכמים עיי"ש ה. שוב ראיתי בש"מ שהעיר בקושיא זו דמה מהני ס"ס בש"ט ברה"י ומירץ דה"מ כשהחזק' טומא' אבל אם לא החזק' שם טומא' אין אוסרין בש"ס עיין בדבריו ז"ל ולפ"ו י"ל דה"ה בספק אחד דרבנן דס"ס בדאורייתא וספק אחד דרבנן במאזנים ישאו יחד :

**ובראשית**

ההשקפ' עלה על לבי לעורר עוד דהספק אם באונס או ברבון לי"ח ספק הוחזק' שם טומא' דהבעל המטמא כודאי ה"י שם ורק שאנו מסופקים אם נטמא' בצעילתו שה"י ברבון או שלא נטמא' שה"י באונס וז"א רק כספק נגע. אולם אחרי בינומי ראיתי דז"א דהבעל בעצמו אינו טמא בפ"ע ורק שהוא מטמא האשה אם נבעל' לו ברבון וא"כ מה שהבעל ה"י שם לי"ח הוחזק שם טומא' ואם כי זה ברור מאוד במבואר אמנא דעכ"ל כן דאל"כ אינו מובן תירוטו של השיטה ז"ל דנהי דהספק אינו תחתיו הו"י ספק אם הוחזק שם טומא' מ"מ מהך ספיקא דאונס הו"י רק ספק נגע ואי"ל דכל שספק אחד הוא אם הוחזק שם טומא' אין מחמירין שוב בש"ס דזה א"א להאמר כלל דבהדיא תינין בטהרות שם ספק טומא' ספק טהרה ואח"ל טומא' ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא וע"כ כ"ל דגם הך דספק אונס הו"י ספק אם ה"י שם טומא' וכיון ששני הספיקות המה בהחזקת הטומא' לא מחמירין למירולו של השיטה ז"ל ודוק. [ו"ל לפ"ו דספק אם יש כשיעור ל"ח ספק הוחזק שם טומא' כיון שיש טומא' ורק



# שארות ותשובות סימן המו קטז רצה קנג

לחשת חרש שזינתה מותרת לבעלי אין מצימין אותו אחר שלכל היותר אין כאן רק איסור דרבנן והלפ"ד כתבתי. והנני יודיע :

## סימן המו

ב"ה לזכר יום ג' י"א שבט תרכ"ד לפ"ק.

אשיב ואומר שלום לכבוד ידידי הרב המאה"ג חריף ובקי בחדרי תורה חתמו פניו תאירה חותם תבנית וכלי החפץ מפורסם לשם ולתפארת כ"ש מו"ה מנחם נחום גינזבורגני' האבד"ק סאכטשוב והגליל.

**זה**

כירח ימים הגיע עדי מכח יקרתו עם חידושי חורה כונו ידיו הנחמדים ולאשר רבים המה עמה השואלים מאתי דבר ה' כי יקר מאתם ובעיניי אשר להם משפט הכבוד' מלך עממתם לא יכולתי להשיבהו ואחר עד עתה וגם עתה לא אוכל להתהלך ברחבה יטן כי העיניי אשר עליהם יסובבי דלמי מצימותיו המה עיניי עמוקים רחבים עד מאד ואם באמי לחקור על כל פרט ופרט תקלר היריעה מהכיל ואשר ע"כ אבא בקצרה ואך עכ"ז מובטחי כי כאשר ישים כת"ה עיונו להשכיל על כל רמיזות מתחבי כמשפט לחכס ומבין מדעתו יראה כי יותר מאשר יקרא לפניו כחוב כאן וזה החלי בעזר לורי וגואלי :

## (א) נתקשה

כ"ת בדברי מ"ז הגאון רש"י ז"ל שהקשה בהך דמשכיר בית לחבירו בחזקת שאינו ברוך ואמרו נשים וקטנים אלו בדקוים דנאמנים משום דמדאורייתא צביטול בעלמא שני. וכתבו הפוסקים דמ"ת לריך השוכר לצטל דכיון דנולד הספק על מלמא דאורייתא ודרבנן כאחד על הבדיק' ועל הביטול הול"ל דמחמירי' צשניהם וכדקיי"ל הכי גבי צהמ"ז וק"ש דהרי הספק לעינן בדיקה וביטול נולד אלל המשכיר והאומרא דמחמירין לגבי הביטול הוא רק לגבי השוכר ולא שייך לומר דכיון דנולד הספק בדאורייתא נחמיר גם לגבי הבדיקה שהוא מדרבנן דהרי אלל השוכר לא נולד הספק כלל עכ"ד. ולא חבין דהרי עתה אנו דינן על השוכר ואמרי' ל"י דלריך לצטל ואי לאו הכי יטריך לצדוק ורק אם יבעל ולא יהי' איפוא רק ספק לעינן הבדיק' שאחר הביטול לא יטריך לצדוק משום דנאמנים דרבנן ואין לך זילותא דרבנן יותר מזה. וגם מי הביד לכ"ת דהספק נולד אלל המשכיר מי לא משכחת לה דאמרו שצדקו אחר שכבר הי' מושכר לזה וכוונתו צזה נעלמה ממני :

## (ב) כתב

כתר"ה לישיב קושיות מ"ז הגאון רש"י ז"ל מא"ח ס"י תמ"ב דאמאי צהך דח"י זית צבית וח"י זית בעליה פסקין דמבעלו וא"ל לבער ובהך דעכבר נכנס ועכבר יולא קיי"ל דלריך לבער דכיון דנולד הספק בדאורייתא למא לא מהני מא שיצטלנו כעת די' לחלק בין ספיקא דדינא למסקנא במליאות. דבהך דעכבר הוי ספק במליאות אם נשאר חמץ צבית דצזה שפיר י"ל דכיון דכבר הומוקנו לעינן הביטול שנשאר החמץ צבית א"א להקל לעינן הבדיק' משא"כ בספיקא דדינא וכהך דח"י זית צבית כו' והביא מא שכתבו הפוסקים דבספק פלוגתא או איבעיא דלא אפשטא לא שייך סוקה דבשביל החזקה לא ישתנה הדין ולא נפשט האיבעיא. ובמחכ"ת אין הכרון דומה לר"א' דהא דמחמירין היכא שנולד הספק בדאורייתא ונחנלגל אח"כ שנעש' רק דרבנן אין הטעם משום שכבר הומוקנו הדבר באיסור דבאמת אין זה חזקה דרק משום ספק החמירו דספיקא דאורייתא לחומרא אבל לא שהחלטנו הדבר לוראי ואין תקום להחמיר משום זה כשנעשה אח"כ איסור דרבנן ורק דעיקר הטעם דמחמירין משום דהוי זילותא דרבנן שנחמיר באומרו דבר בעלמא בדאורייתא ונקל דרבנן ואין מקום איפוא לחלק צזה בין ספק במליאות

לספיקא דדינא כיון שאין אנו דינן מטעם חזקה שהחזקנו ה"כר באיסור וכנ"ל דרק משום הספק החמירו בדאורייתא ואין זה חזקה להחליט הדבר כודאי וז"צ. ובחידושי אמרתי צזה לישיב דברי הרמב"ן ז"ל ריש מס' נדה ש"י בהך דטומאת מעלי"ע דבחולין כיון דלא מכרעה מלמא דטומא' מוקמינן טהרות אחזקהיהו דהרי הוא בעלמא ז"ל כתב לקמן דף י"ח שס לעינן הך דשליא צבית דאין לומר דרוב שליא צולד ומיעוט צלא ולד צבית זה בחזקת טהרה סמוך מיעוטא לחזקה ואימרע לה רובא דכיון דהשליא צבית אין חזקתו של הבית כלום דאנו דינן על השליא והבית כשליא עצמה. וכמו כן כתבו נמעט כל הקדמונים עיין עליהם וא"כ כ"כ נימא בהך דמעל"ע איך דמוקמינן טהרות אחזקתו כיון שהספק היא על האשה. ולפי הנ"ל ניחא דרק בהך דשליא דלגבי השליא עצמה שעיקר הספק נולד צה החזקנו לוראי שיש צה ולד מחמת הרוב דרוב שליא יש צה ולד לא מהני שוב חזקת הבית דכיון שכבר החזקנו השליא צולד הבית כשליא עצמה משא"כ בהך דמעל"ע דגם לגבי האשה בעלמא לא הו רק ספיקא ולא החלטנו אותה לודאי עתמה ורק דספיקא הוא דצזה שפיר יש לרון כעת ולחוקמי טהרות אחזקתן ורוק צזה. ובחידושי הארכתי הרבה צכל זה ואכתמ"ל :

## והנה

כ"ת האריך עפ"י דברי הפוסקים הנ"ל ליישב דברי הרמב"ן והרשב"א ז"ל שכתבו בהך איבעיא אי יש יד ללדקה דלזלינן לחומרא משום דהוי ספק איסורא וירד להליטל תקושית הר"ן ז"ל שחתה ע"ז מחולין ומימא דמבוחר דספק ממון עניי' הוי קולא לנתבע עיי"ש והעלה דבחזקת ממון יש שני עניי' דהוי חזקה כמו שאר החזקות חזקת מ"ק וזה מהני גם לגבי איסור וגם דכיון דהוא תפוס אינו יכול להוליא מירו בלי ראי' אמנם זה אינו רק כש אנו דינן לעינן ממון אבל מ"ת לא מהני לעינן איסור ולכך בהך די' יד ללדקה כיון שהוא ספיקא דדינא איבעיא' דלא איפשטא שפיר מחמירין דאין יכולין לרון צזה מחמת החזק' וכנ"ל צסס הפוסקים ז"ל הנ"ל ומה שהוא תפוס לא מהני רק לעינן ממון אבל לא לעינן ספק איסור משא"כ בהך דחולין ויומא דשפיר יש לרון מלך החזק' חזקת מרה קמא דמהני גם לעינן איסור עכ"ד. והנה אם אמנם כי דבריו דברי חכמה אולם כאשר נחפ"ש ונחקור' אין זה ברור עוד דחזקת מ"ק מהני גם לגבי איסור ועיין צפוסקים שכתבו בהך דהוי מוחזקים בעבר שהוא שלו וגט חקוק ע"י והיא יולא מתחת ידה דפסק רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דהרי זו ספק מבורשת משום דהנודרות אין להם חזקה דאף לעינן ממון קיי"ל דמוליאין מיד המחזיק דחשבינן ל"י לוראי שאינו שלו משום חזקת מ"ק מ"ת לעינן איסור מודו צספיקא לא נפקא דאינה חזקה לרון מחמתה ורק דבממון א"י להוליא מחזקת מ"ק אבל לעינן איסור ל"מ ובחידושי הארכתי הרבה צביאור דבריהם ואמרתי להביא ראי' לזה מש"ס דב"מ דף י"ט בהך דמלא שובר דפריך וניחוש דלמא זכנה לכחצות' כו' דמאי ניחוש לזה והא אית לה להכתוב' חזקת מ"ק לומר שלא מכרה וכמ"ש הפוסקים ז"ל הוצאו דבריהם צש"מ צ"מ דף כ"ז דלכך לא חיישי' צכל האבירות הנמלאות למכר' משום דמוקמינן אחזקת מ"ק עיין דבריהם ז"ל. אולם לפי הנ"ל ניחא דרוקא צשאר אבירות שאנו דינן על הדבר בעלמא להחזיר לזה שנתן סמנין שפיר אמרינן דכיון דע"כ הי' שלו מחמת שאומר סימנין מוקמינן בחזקת מ"ק וא"י לעכב החזר' משום חשש מכירה משא"כ בהך דשובר דאין החשש מכירה על השובר רק על הכחוב' שפיר פרכינן דניחוש דשמא זכנה לכחצות' דאין אנו באים לעכב דבר שהוא בחזקתו חזקת מ"ק ולרון מחמתה אין חזקה זו כשאר חזקות שנחליט שבולאי הדבר כן הוא דמ"ע ל"מ לעינן איסור וכנ"ל והארכתי צזה הרבה אולם לא עת האשיף

# שארות ותשובות סימן קמז רצה

האסיף פה ולקמן נדבר בזה עור :

לא שייך בספק שהוא ספיקא דרינא דבזה פשיטא דלא שייך ענין הכרעה מפאת החזק' דמשום זה לא נשתתף הדין ולא אפשטא האבעי' והספק וכמ"ש ז"ל משא"כ בחזק' דמעיקרא דבלא הענין המכריע המור' גזרה להעמיד כל דבר בחזקתו הקודמת כל זמן שלא נבחרר שינא בודאי מחזקתו וכהך דנגע דילפינן מיני' דאזלינן בחר החזק' דכ"ז שאין יודעין בבירור מוקמינן הנגע בחזקת' כמו שהיתה עד עתה ואין אנו לריכין בזה לומר דהחזק' מכריע את הספק ומה"ע אמרינן דבתרי ותרי מדאורייתא מוקמינן מחזקה אף דלא שייך כאן לומר דהחזק' מכריע דלא יהא החזק' גדולה מאלו היו עוד שני עדים דל"מ להכריע דתרי כמאה וכמ"ש החוס' ב"ב דף ל"א לענין מנו לרין אינם נאמנים האחרונים במנו דא"ב פסלו לקמאי בנזולותא דאין המנו חשיבה יותר משני עדים ותרי כמאה עיי"ש (א) וע"כ משום דחזק' דמעיקרא בלא זה דמכריע אזלינן בתרה כל זמן שאינו מצורר בהיפוך וכיון דהו"ל תרי ותרי שעדיין הדבר ספק אללינו מוקמינן שפיר מחזקה ולא דמי למנו שאינו רק סברא ואומדנא שהאמת אחר ולא עדיף אומדנא מב' עדים דל"מ להכריע דתרי כמאה וא"כ כמו כן י"ל דגם בהפיקא דרינא דיש לאוקמי' מחזק' דמעיקרא דאף שאינו יכול להכריע הספק מ"מ כיון שהדבר בספק אללינו שפיר מוקמינן מחזקתו וכנ"ל בהך דתרי ותרי דנ"כ אין מחזקה יכולה להכריע וזה ברור בבירור העינים :

## ובזה

יבואר מ"ש הרבה פוסקים לחלק בהך דלא גזרו על שבות בין השמשות בין אפוקי לעיולי יומא דבאפוקי יומא שפיר אסור לעבור על השבותין ביה"ש דיש חזקת איסור עיין בדבריהם ז"ל דלכאור' יקשה דמה שייך כאן ענין חזקת היום שעבר וכי החזק' תוכל להכריע הספק שאנו מסופקים בכל ביה"ש. ולפי הג"ל ניחא דחזק' דמעיקרא אין לריך כלל להכריע' שיכריע את הספק ורק דכל שהוא ספק מוקמינן מחזקה כמו שהי' וכנ"ל ועיין בקונטרסו של מר

**ובדברי** הרשב"א במש"ו חקס"ב שכ' דבמקדש שדהו לבדק הבית מעכשיו ולאחר ל' יום דהמתנ' בטלה דלא שייך בהקדש לומר דנופא קני מהיום ופירות לאח"כ דהרי אוכל מפירות היונקים משדה הקדש והא דמבטלינן המתנה ולא השיור הוא משום דהו"ל להשר' חזקת מ"ק וכיון דלא ידעין מה נבטל המתנ' בטיל' ואוקמינן מחזקת' שנתקש' כ"ת לפ"ז דגם זה הוא ספק אף נדונין להך דינא ואיך תועיל חזקה להכריע כיון דאינו ספק במליאות וכנ"ל בשם האחרונים ז"ל דבאמת כי י"ל דזה הוי בספק דעלמא דרק עיקר הספק הוא אס' רלונו בביטול המתנ' או בביטול השיור ואולם עדיין יוקשה לפת"ש בשם הפוסקים דהך דגודרות דחזקת מ"ק אינה חזקה כלל לענין איסור וכמוכן. אולם האמת יורה דרכו דלק"מ דדברי רבינו ז"ל נכונים וברורים בטעמן דבהך דמקדש כיון ששייר לעמנו הפירות וא"א שיחייב דיבורו לגמרי באמת לענין איסורא פשיטא דכיון שיש אומדנא שלא רנה רק באופן ששייר לעמנו הפירות אין כאן נדר הקדש דהו"ל פתחו עמו וגם דאף אי לא הוי אומדנא רק שיוכל לפרש דבריו נאמן דמתם נדרים להחמיר ופירושן להקל ורק דלענין ממון אינו נאמן באמירתו וגם אומדנא כל שאינו מוכה טובא לא מהני ולזה כ' הרשב"א ז"ל דלענין נד' המתמן שיש בזה שהקדש טובע ממנו מוקמינן בחזקת מ"ק דכיון דאיכא למיתר הכי ואיכא לתימר הכי כל היכי דקיימא ארעא חיקוס ולענין איסור הגדר שפיר מהני האומדנא ונאמן לפרש דבריו וכוונתו והרבה יש לי לדבר בסוגיא דמנאה אי חזרה הוי ואכ"מ הביאור. ובגוף סברת האחרונים ז"ל דבספק שאינו במליאות רק ספיקא דרינא לא שייך חזקה האריתית הרבה בחידושי והעליתי דיש לחלק בין חזקה דמעיקרא לשאר החזקות דשאר החזקות אינם רק מכריעים את הספק לעשותו כודאי דבסברת החזק' מכריע לומר שהוא כן וזה

## מלחמת אריה

(א) מ"ש מו"ח ז"ל דבתרי ותרי ל"ש לומר דהחזק' מכריע דלא יהא החזק' עדיפא מעדים דתרי כמאה כמ"ש החוס' ב"ב דף ל"א לענין מינו אלל ע"כ דהא דתו"ת אוקמינן מחזק' דמעיקרא אינו אלל דאין להוליא הדבר מחזקתו אבל ל"מ ברור ראיתי זה שנים רבות בשו"ת הגאון רע"א ז"ל שכתב ג"כ הכי וכתב להקשות לפ"ז בחוס' כתובות כ"ב ד"ה הבא עלי' באשם חלו קאי שכתבו תימא דבחסאת קאי דהא מסקינן ביבמות ל"א דתו"ת ספיקא דרבנן ומדאורייתא אוקמינן מחזק' כו' ואומר ר"ת דחזק' דאשה דווקא ומנסבא מרעה ל' להך חזקה דמהאי טעמא נמי שרינן לה כי ליכא עדים כלל אע"פ שהיא בחזקת א"א וע"ז עמד הגאון ז"ל דהא הך חזקה דדיקא כו' הוי כמו אגן סהדי והא"ף מהני זה בתרי ותרי הא תרי כמאה כמ"ש החוס' ב"ב לענין מינו ע"ש וכעת אין הספר הג"ל תו' לעיין בו והנה ולפע"ד אין דמיון כלל למ"ש החוס' ב"ב שם שבתוס' שם הקשו דנומנהי לבתראי במינו דאי בעי פסלי לקמאי בנזולותא ומרנו דמינו לא עדיף מעדים דתרי כמאה א"כ דכריהם אינם רק דמינו דעדים לא מהני אבל אס' יש מינו להבעל דין בעלמנו שפיר י"ל דמהני דעדות מוכחשת לא הוי עדות וכאילו לתיוהו דמי וכלי עדים כלל הא הבעל דבר מהימן משום מינו וא"כ דל עדים לגמרי ג"כ הא מהימן וכמו כן כאן נבי חזקה נמי י"ל דחשיב ברור ומ"מ מהני בתרי ותרי כיון דבלא עדים נמי אוקמינן הדבר על חזקתו. ובזה עולה שפיר מה שתרנו החוס' דחזק' דאשה דוקא מרעה להך חזקה ובליכא עדים כלל נמי שרינו מהאי טעמא א"כ ליכא לחייבו מטאת מחמת חזקת אשת איש וזה נכון לפע"ד תאוד. אמנם אנכי בחי' כתבתי דאפילו אי ניתא כדעת הגאון רע"א ומו"ח ז"ל דגם מינו של הבע"ד בעלמנו נמי לא מהני ג"כ ניחא דברי החוס' כתובות ולא מטעם דחזקת דיקא חשיב חזקה נדר חזקה אלל מלך אחר קאמי עלה דהנה בכרימות י"א ע"ב מבואר דאינו חייב מטאת רק עפ"י עלמנו ובאמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פליגי ר"ת ורבנן דר"ת מחייב מטאת ומכתיס פוטרינן דכתיב או הודע אלי' ולא שודעכו אחרים ואגן קיי"ל כחתיס וא"כ לריך לומר לפי קושיית החוס' דמשום חזקת א"א יהי' חייב מטאת דבבירי' להחוס' דמטעם חזקה חשיב כאלו הודע אלי' מטאתו דאף דהוא בספק מ"מ כיון דדעת המור' הוי דאוקמינן מחזקה דמעיקרא א"כ חשוב כמו ודאי וכמו באמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר איני יודע לחייב מטאת כמ"ש החוס' שם בכריתות. ועכ"ל כיון דע"כ הוא מאמין לדברי העדים חשיב כאלו הודע אליו דכ"ז שאינו מכחיש אומן הרי הוא יודע עפ"י העדים וה"ה בחזקה וע"ז תרנו דחזקה אשה דוקא ומנסבא מרעה לה להך חזקה וחשיב כמו אגן סהדי שמת הבעל ולפ"ז זה האיך שנשאה ג"כ הוא אחד מהן סהדי שמת בעלה הראשון מחמת הסברא דחזקה אשה דיקא כו' דהא זהו סברא ושכל אנושי וחשיב עכ"פ הדבר אללו בספק ומשו"ה לא מיימי מטאת דאפילו אס' ניתא דחזקת א"א עדיפא משום דדיקא הוי כמו אגן סהדי ותרי כמאה מ"מ כיון שהוא בעלמנו מטופק ודעמו באמת נוטה יותר שמת בעלה הראשון הוי כמו שהודיעהו אחרים דלא מיימי מטאת ואף דכונת החוס' נראה ברור כמו שכתבתי למעלה מ"מ דבר זה נחמד לדפתי מלך עלמותו ורוק :

מר אבא הגאון אמתי ז"ל אבה"ע סי' קס"ט שמתה על הגאון בעל פי' ז"ל שהביא רא"י דכל שנעש' מעשה לפנינו ליכא לאוקמי אחזק' תש"ס דיבמות דף קי"ג דלר"א אשת חרש ספיקא הוא שלא הכריעו בו חכמים אם דעתו מיושבת אם לא דאמתי לא מוקמינן לה אחזקת' חזקה פנוי' דאין יכריע חזקה פנוי' של אשה זו שקידש חרש אחד הספק שנסתפקו החכמים בכל החרשין ועיין בדברי הגאון מה"ר יוחנא ז"ל מואלקוויא השואל והמשיב שנית שם בתשו' הג"ל שהמכים ג"כ לסברת מר אבא הגאון ז"ל ורק שיישב דברי הפ"י באופן אחר במוטלות ודעת עיין בדבריכם ז"ל ולפי הג"ל אין לנו לריכין לזה דבחר חזקה דמעיקרא שפיר אזלינן גם בכה"ג דאין לנו לריכין בזה לסברת המכריע ורק דכל שיש ספק יהי' מאיזה לך שיהי' ממילא מחזקין הדבר בחזקה שהי' עד עתה וכת"ש והבן. ועפ"ז יש לבאר יותר דברי הפוסקים שהבאתי למעל' ראש שכתבו בהך דהיו מוחזקין בעבר שהוא שלו ונט' כתוב על ידו דהוי ספק מבורשת משום דאף דבורות אין להם חזקה כלל דמוקמינן אחזקת מ"ק מ"מ לענין איסורא דר"א מירי ספיקא לא נפקא דרעמס ז"ל דחזקת מ"ק אינה חזקה להכריע הספק להחשיבו כודאי כיון שאין הדבר נשחנה בעלמותו ורק דאין לנו יכולין להוליא מחזקת מ"ק בלי רא"י ברורה ודמיא לחזקה דמעיקרא היכא דלא שייך לומר שהוא מכריע הספק וכגון בתרי ותרי דאינו יכול להוליא מחזקתו וכ"ל. ומעתה בהך דעבר כיון דלענין הגט אין לנו דנין להוליא הדבר מחזקת מ"ק ורק שאתה באת להכריע מכח חזקת מ"ק הספק אי נתן לה העבר או דמעלמו עייל ל"מ דאין חזקת מ"ק חזקה להכריע הספק והוי שפיר ספק מבורשת [ויש לי הרהורי דברים בזה מהך דהג"ר שלו אולם עדין לא נרפתים בכור הבחי' ולכן אשים מחסום לעט'] ולפי"ז גם לדעת ז"ל היכי שאנו דנין להוליא מחזקת מ"ק אף היכא שגונע לענין איסור מוקמינן שפיר אחזקת מ"ק וכמו בחזק' דמעיקרא היכי שא"י להכריע הספק מ"מ מוקמינן הדבר בחזקתו וכ"ל בתרי ותרי דאין החזק' יכולה להכריע ומ"מ ודאי חוקמת החזקה והא"ש הך דחולין ודיומא לענין ספק ממון עניי' וגם בהך איבעי' דיש יד לזרק' נכונים לפ"ז דברי הר"ן ז"ל דאזלינן לקולא משום דמוקמינן אחזקה חזקת מ"ק דאף דהוי ספק אבעי' דלא איפשטא מ"מ כבר כתבתי דגם בכה"ג אזלינן בחר חזקה דמעיקרא דאף דמשום החזק' לא איפשטא האבעי' ואין החזק' יכולה להכריע ספק זה מ"מ אזלינן בחר חזקה דמעיקרא וכמו שבררנו וה"ה א"כ בחר חזקת מ"ק וכ"ל. [ויש לדבר בזה הרבה בהך דאיני יודע אם נחייבתי לך דחייב ללאת. ידי שמיס ובהך דעענו שיהם ספק דפטור אף ל"יש אולם ליראת האריכות אשים קנאי למילין בזה ודי לחכימא ברמיזא]:

**ועפ"י** הדברים האלה והחזון הזה אמינא לבאר דברי החוס' דהך אלמנה לכ"ג שכתבו בהך דספק בן ט' כו' דלכך לא מוקמינן בחזקתו הראשון שהי' פחות מבן ט' משום דכיון דהשתא דאתי קמן הוא ודאי בן ט' אף שהי' ספק כשבא עלי' לא מוקמינן אחזקה דחזקה קמייתא איתרע לה. דדבריהם ז"ל ל"ע באמת דהרי בכ"מ חזקה דמעיקרא עדיפא טפי מחזקה דהשתא וכל שהחזק' דהשתא סותר לחזקה דמעיקרא בחר חזקה דמעיקרא אזלינן וע' במהר"ט בתשובותיו ח"א סי' י"א שהעלה משום זה דחזקת קטנות לא חשיב חזקה דהו"ל חזקה העשוי' להשתנות והשיב דברי הת"מ הג"ל שכתבו העטם משום דהשתא הוא בן ט' לכונה אחרת רחוקה מאוד מכוונתם ולשונם ז"ל עיי"ש וע' בפוסקים שחלקו עליו בזה והביאו ראיות הרבה דחזקת קטנות חשובה חזקה גמורה אף שעשוי' להשתנות. וביחוד מדברי רבותינו בעלי החוס' בעלמס שכתבו בפ' האומר דף ס"ד בהך דבני זה בן י"ג דנאמן לעדים משום דכיון

דעשוי לגרל עשאוהו כדבר שצידו ולא כתבו בפשיעות דכיון דעשוי להשתנות ל"ה חזקה כלל והיכי דליכא חזקה ע"א נאמן אף כשאינו צידו. ואך שדחוקו מאוד ליישב דברי החוס' יבמות שהבאתי דמה בן כן שהשתא גדול הוא הרי מ"מ קי"ל בכ"מ דאזלינן בחר חזקה דמעיקרא אף היכא שיש חזקה דהשתא כנגדה ולפי הג"ל א"ש הכל והחבונן דבאמת הך סברא דכל שעשוי להשתנות לא חשיב חזקה הוא סברא אלימתא אולם עכ"ז אינו רק כשאנו באים להכריע מתורת החזקה את הספק ולומר דכיון שעד עתה הי' כך יש לומר דלא נשתנה מכמות שהי' לזה שפיר אמרי' דכיון שמקודם הי' הדבר עשוי להשתנות לא שייך שוב לומר דהחזק' מכריע שלא נשתנה דהרי הדבר עשוי מאז להשתנות אבל כשאין לנו בדין לרין מתורת זה שהחזקה מכריע ורק משום דכל שיש ספק אין לנו יכולין להוליא הדבר מחזקתו עד שיהי' צידור לפנינו וכ"ל בהך דתרי ותרי דאין החזקה מכריע כלל הספק דלא עדיפא מעדים והפ"ה מוקמינן אחזקה שפיר יש לרין בכה"ג אף שהי' הדבר עשוי להשתנות דמ"מ כל שלא נשתנה עתה בצידור אין לנו יכולין להוליא הדבר מחזקתו שהי' עד עתה והבן זה:

**והנה** בזה דבכ"מ כל שיש חזקה דמעיקרא וחזקה דהשתא אזלינן בחר חזקה דמעיקרא אף ששניהם הנה חזקות גמורות ומאי מוית דאזלת בחר חזקה דמעיקרא ולא בחר החזקה דהשתא שהוא ג"כ חזקה גמורה אמינא לפ"ז מלאת חרמא לא קדמני ארס דבאמת לענין שיקריע את הספק שני החזקות שוים הנה ורק דכיון דמ"מ אין יחרון לענין הכרעת הספק לחזקה דהשתא על החזקה דמעיקרא ועדיין הדבר שקול ממילא אינו יכולין להוליא הדבר מחזקתו דמעיקרא ומשום דכל שהדבר ספק אללנו א"י להוליא הדבר מחזקתו עד שיבורר לנו הדבר וכ"ל דאין לנו לריכין לבוא לזה שהחזק' מכריע ורק דאף שהדבר שקול מעמידים בחזקתו הראשון וכ"ל בהך דתרי ותרי ומעתה כ"ז היכי שיש כח ציד החזק' דמעיקרא ג"כ להכריע דבזה שפיר אמרי' דאף דיש חזקה דהשתא המכריע בהיפוך מ"מ כיון שעדיין הדבר שקול א"י להוליא הענין מחזקתו וכמו היכי שאין כאן הכרע' כלל מצד החזק' דמעיקרא דמ"מ מוקמינן אחזקת. אבל היכי שאין החזק' דמעיקרא מכריע כלל וכגון היכי שעשוי להשתנות דלא חשיב חזקה להכריע ורק דאמרי' דא"י להוליא מ"מ מחזקתו עד שיבורר וכ"ל ל"מ רק היכי דליכא חזקה המכריע להיפך אבל היכא דיש חזקה דהשתא המנגד שפיר יש לנו למיזל בחר החזק' דהשתא דכיון דחזק' דהשתא מכריע את הספק דלזה אין החזק' דמעיקרא מועיל בכה"ג כיון שעשוי להשתנות וכ"ל ממילא אין כאן ספק ורק צידור גמור ושפיר מוליאין מחזקתו הראשון. ומעתה דברי החוס' ביבמות שם נכונים ומאירים דכיון דהשתא הוא ודאי בן ט' לא מוקמינן אחזק' דמעיקרא ומשום דאף דבכ"מ כשיש חזקה דהשתא וחזקה דמעיקרא אזלינן בחר החזק' דמעיקרא מ"מ הכא כיון דעשוי להשתנות ואין כח א"כ ביד חזקה דמעיקרא להכריע שפיר אזלינן בחר חזקה דהשתא שהוא מכריע את הספק ולא שייך שוב לומר שא"י להוליא הדבר מחזקתו בספק דהחזק' דהשתא הכריע את הספק ועשאו כודאי ושני הסברות א"כ יחדיו ידובקו ודוק היטב בכ"ז כי הוא סברה ברורה לכל משכיל דקה מהדק'. ועפ"ז נסתר מה שרציתי ליישב מה שהקשיתי בחידושי על דברי הפוסקים ז"ל הג"ל דביה"ש דאפוקי יומא חשוב חזקת איסור וגזרו ג"כ על השבותין דא"כ אמתי דוקא היכי דעשה מלאכ' בשני ביה"ש חייב מטאת עיין ש"ס דשבת דף ל"ה הרי גם בעשה מלאכ' צביה"ש דמוז"ש לחוד הו"ל לפ"ז דחייב מטאת דמוקמינן בחזקת יוס שעבר ואמרת דבאמת לא הוי חזקה גמורה דהו"ל

השבועות ביה"ש עלמנו משום הך גזירה גופא דתחמתו נאסרו השבועות דשמתא יבוא לעבור על איסור תורה דגם בביה"ש יש לחוש לזה שיבא לעבור עכ"פ על ספק איסור תורה וספיקא דאורייתא לתומרא ורק דמ"מ י"ל דכיון דגם אם יעבור ביה"ש על איסור תורה לא יעשה רק ספק איסור לא גזרו חז"ל בשביל זה אבל אין זה ענין לספק דרבנן לקולא והארכתא בזה הרבה בקונטרס הנדפס בשמי בספרו של מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל או"ח סי' שפ"ו יעו"ש מ"מ יש לומר ולחלק לגבי שבות ביה"ש בין עיולי לפוקי יומא דאף דלענין איסור מלאכה דאורייתא חזקה יוס שעבר ל"ה חזקה ולא הוי א"כ ודאי איסור גס בביה"ש של מול"ש מ"מ נהי דחזקה לא הוי מ"מ תיקרי איקבע איסורא ויש לומר דבשביל חשש זה שיבא לעבור על ספק איסור תורה באיקבע איסורא שפיר גזרו ועיין תוס' כרימות דף י"ז שכתבו דאף למ"ד דבעינן לענין חיוב אשם תלוי חתיכה אחת משתי חתיכות מ"מ שפיר חייב אשם תלוי בעשה מלאכה ביה"ש של מול"ש דאיקבע איסורא והיינו כמו שזכרתי דחזקה אין כאן לחייבו בכה"ג חטאת ורק דמ"מ חשוב איקבע איסורא ודוק היטב בכל זה : ועיי' בקונטרס של מר אבא הגאון האמתי ז"ל או"ח סי' תל"ח שכתב דרב"י מ"ז רשכ"י ז"ל הי"ל לרקו רק לענין עשה דשבתו אבל לענין לאו דל"ת מלאכה יש לומר דהמלאכה בעלמותה נאסרה :

**אולם** לרעתי דברי מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל נכונים דכל שהדבר תלוי בזמן י"ל יותר דיומא קא גריס ומשום קרושת הימים קאיתנין עלה וביחוד בשבת דהתורה גלתה דהת"ע הוא משום שינוח וישבות ביום השביעי דיי"ל לומר דגם הלאו רק משום השביתה הוא אבל אין על המלאכה איסור בעלמותה וכל שהוא א"כ אינו עושה המלאכה ליכא איסור תה"ת ועיין ישועות יעקב או"ח סי' תרמ"ח בתשובתי אשר השבתי שנית בענין אחרוב המורכב שהבאתי סעד ודאי' לזה מהא דקיי"ל במלאכה שא"ל לבופה דפטור רמלאכת מחשבת אסרה תורה דע"כ ה"ט דכיון שאין תכלית כוונתו למלאכה אף שנעשית המלאכה ממילא פטור דאין על המלאכה איסור חפלא ורק הוא מותר לשבות ואינו חייב רק במתכוין לעשות המלאכה ושללא ינוח ובארתי בזה החילוק בין מעשה שבת להך דחורש צשור וחמור דפרי"ך בש"ס דחולין דף קט"ו דליחמרו מכל שתעבתי לך ולרעת התוס' ז"ל הקושיא הוא דליתמרו השו"ח גופייהו משום שנעבדה בהם עבירה דבשבת אין המלאכה בעלמא מתועבת בעיני הש"י ורק שאסור לעשות המלאכה כדי שינוח וישבות וכנ"ל עיי"ש :

**ועתה** בעברי בין בתרי ענייני אלו אמרתי להביא עוד ראייה לזה מהא דאילתריך קרא מיוחד בעשה מלאכות הרבה בהעלם אחת לחייב על כל מלאכה ומלאכה וגם אחר דילפינן זאת מקרא לכל מר כדאית ל"י אמרינן דרק למא דגלי קרא גלי והיינו לענין לסייבו חטאות הרבה על כל מלאכה בפ"ע בשבת אבל למא דלא גלי לא גלי ויש חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט עיין ש"ס דמכות דף כ"ח ובתמ"ב ז"ל פ"א מה' יו"ט. ואי נימא דבשבת ויו"ט המלאכות נאסרו בעלמותו איסורא חפלא אמאי אין חילוק מלאכות ליו"ט וגם בשבת למא לרי"ך קרא מיוחד לחייב על כל מלאכה ומלאכה הרי בכ"מ חייב על כאו"א בגופים מחולקים וכמבואר בש"ס ופוסקים ומה לי בין בא על עריות הרבה לעשה מלאכות הרבה דהא ב"כ איסורי חפלא מחולקים אלא ודאי דאין על המלאכות איסור חפלא בעלמותו שלא נאסרו רק משום שינוח וכולם א"כ מטעם אחד נאסרו ולא דמי א"כ לעריות דנאסרו הנופסי והמה מחולקים משא"כ גבי מלאכות שאין אנו רנין על הבגפין ורק משום שלא נאסרו קאיתנין לחייבו ואין

דהו"ל עשוי להשתנות ורק דלענין גזירת השבועות ס"ל להנך פוסקים לחלק בזהי ולהחמיר כיון שמת"מ יש חזקה דבהך דביה"ש לפ"י בלא"ה אין החזק יכולה להכריע הספק שאנו מסופקים בכל ביה"ש וכנ"ל ורק דמטעם שמת"מ אין אנו יכולין להוליא הרבר מחזקתו קאיתנין עלה לרעתם ז"ל ולזה אין חילוק בין עשוי לאינו עשוי להשתנות וכנ"ל בהנך דחזקה קטנות :

**ולכאורה** עלה על לבי דלכך אין לחייבו חטאת בעשה מלאכה בביה"ש של מול"ש משום דיש לו חזקה פטור המכריע את הספק וממילא לא שייך לומר דמעמדין בחזקה יוס שעבר ומשום שא"י להוליא מחזקתו בספק כיון שהחזקה פטור של העושה מלאכה הכריע' את הספק אמנם מלבד דיש לנתנס בזה טובא דהחזקה פטור של אדם זה יהא כחכו להכריע הספק שאנו מסופקים בכל ביה"ש וביחוד אחרי דבין כך ובין כך חייב בקרבן ורק שאנו רנין אי חייב חטאת או רק אשם תלוי הנה יקשה יותר הא דאמרי' דלא בעינן חתיכה א' משתי חתיכות דחייב אשם תלוי בעשה מלאכה ביה"ש דאף ביה"ש של ע"ש דאמאי לא נימא דמוקמינן אחזקה יוס העבר שהוא מול לזה אדרבה החזקה פטור מסייע לומר שאינו חייב באשם תלוי :

**ובגוף** הקושיא דאמאי לא נוקמי' כל ביה"ש אחזקה יוס שעבר לחייבו חטאת בעשה מלאכה בביה"ש של מול"ש שבת ולפטרו אף מאשם תלוי לכ"ע בעשה מלאכה בביה"ש של ע"ש עלה על לבי עפ"י מה שכתב מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל אה"ע סי' ה' דאף אי נימא דיש שלימות לעכו"ס לתומרא מ"מ אמירה לנכרי לעשות לו מלאכה בשבת לא הוי רק שבות דעיקר איסור עשיית המלאכה בשבת הוא רק למטען ינוח וכשאינו הישראל עושה בעלמא את המלאכה אף שהעכו"ס עושה בשליחותו ושלוחו של אדם כמותו מ"מ ליכא איסור תורה כיון דמ"מ הוא שבות וגם עיין בדבריו הנחמדים ז"ל וא"כ אמיינא אלא לפ"י דלכך לגבי ביה"ש ל"מ חזקה היום שעבר חזקה גמורה דכיון דהמלאכה בעלמא אינה נאסרת בשבת שיהי' על המלאכה בשבת איסור חפלא ול"ש א"כ לאוקמי המלאכה בחזקתה שגם בשבת אין עלי' שום ענין איסור וליכא א"כ שום שינוי בהמלאכה עלמא בין שבת לחול דרק נחמת שביתה יוס השביעי קאיתנין עלה שהאדם יבוא וישבות ואין לנו א"כ לרון מתורת חזקה רק על היום בעלמא וזה ל"מ חזקה דאין אנו באים להוליא הזמן הקודם מחזקתו ורק שאנו מסופקים דעתה הוא זמן אחר ומאי זו חזקה מזמן לזמן דבשלמא כשאנו רנין על החפץ הנאסר שפיר מוקמינן אחזקה לומר שלא נעשה שינוי בהחפץ ואף מזמן לזמן שפיר מחזקינן דמה לי אם הספק הוא נחמת ענין מעשה או נחמת חילוף הזמן אבל כשאתה בא לרון רק מכה חזקה היום והזמן אין כאן חזקה על הזמן האחר לומר שכיון שהי' הזמן הקודם כך כמו כן הוא גם עתה אחרי שעתה הוא זמן אחר ורק דלענין גזירת השבועות ס"ל להנך פוסקים דיש לומר ולחלק בכך דבאפוקי יומא י"ל דגזרו דהו"ל כעין חזקה לאיסור אבל באמת חזקה גמורה לרון נחמתה אין כאן כלל וכמ"ש חז"ל למבין : ואף לפ"י בחידושי דהא דלא גזרי על שבות ביה"ש לדין דקיי"ל כרבי אין הטעם משום דכיון דהשבועות אינן רק מדרבנן וביה"ש ספיקא הוי ספק דרבנן לקולא דבזה לא הוי פליגי רבנן וגם לישנא דלא גזרו אינו מובל זה ורק דכיון דגזירת השבועות הוא עשום דשמתא יבא לעבור עי"ז על איסור תורה וכגון אין רוכבין שמתא ימתוך ומורה אין עולין בחילן שמתא ימלוש וכדומה לזה אין להתיר השבועות ביה"ש משום דספיקא דרבנן לקולא דאין אנו רנין בזה דשמתא הוא שבת ונאסרו השבועות ורק דלאנו באים לאסור

ואין י"ת איפוא מלך הסביר החילוק בין עשה מלאכה אחת הרבה פעמים בהעלם אחת לעשה מלאכות הרבה ודוק היטב כי הוא לדעתו ראי' ברורה שאין עליו תשובה ויש לי עפ"י הדברים הנאמרים בזה הרהורי דברים הרבה בהך דעירובין דף ל"ז ככר זה היום חול ולמחר קודש מספיקא גלא נחתה לי' קדושה היום קודש ומחר חול ומספיק' לא פקעא לי' קדושתו' מיני' ובהך רשבת דף ל"ד שניס שאמרו לא ועירב עלינו לאחר עירב מבעוד יום ולאחר עירב ביה"ט זה שעירב עלינו מבע"י נאכל עירובו ביה"ט כו' עיין רש"י וחוס' ובמפורשים ז"ל שם . אולם כבר מלאתי הרבה מהענין שאנו בו בשבט לא הובאו עוד כל הדברים אללי בכור הבחינה ואשר ע"כ פה תהי' שבימת קולמסי בזה ודי בזה למעין המשכיל ידיע מה דמחוי לי' במחוג :

**(ג) כתב**

כתב על מה שהביא מ"ז רשכ"י ז"ל ראי' כלפי דעת הב"ח ז"ל דפסק חמץ שעבר עליו הפסח אסור באכילה מש"ס דחולין דף ד' בהך דחמץ של עוברי עבירה מותר מיד מפני שסן מחליפין דקאמר החס סברוהו הא מני ר' יהודה הוא דחמץ שעבר עליו הפסח אסור מה"ת וסייעתא א"כ לרבא דמותר אוכל נבילות למיאבון צורך סכין ונותנו לו דלא שביק התירא וכו' ור"ה לדחות דדילמא ר"ש הוא דל"ה רק ספק דרבנן . והחוס' שם בשם ר"ת ז"ל פירשו דבצנץ מיירי דחפ"י באכילה מותר עיי"ש ומוכח א"כ דאף לענין אכילה מקילין בספק עכת"ד. די"ל לפי ההוא דבאמת הך דמותר מיד היינו רק לענין הגאה אולם כאשר יענין היטב בדברי מ"ז הגאון ז"ל דנשמר מזה וכו' דלישא דמותר משמע מהו לרבותינו בעלי החוס' ז"ל דמותר אף באכילה עיין בדבריו ז"ל ועיין שם לעיל סי' תמ"ח שהאריך בזה וכו' דר"ת ס"ל דבביטול ועבר עליו הפסח שאינו אסור אלא באכילה וכתבואר ג"כ בפסקי תוס' במס' ביצה וז"ל לענין היתר הגאה אין לריבין לעטמא דמחליפין ורק דמסתמא בטלו דזה לא איכפת לי' עיי"ש דבריו הנחמדים . אולם אחר העיון אמינא דמ"מ אין מכאן ראי' ועור כנגד דעת הב"ח ז"ל דע"כ גם לפי מה דמוקי כר"ש ושאיני אומר החליפו לריבין אנו לומר דהטעם הוא משום חזקה דלא שביק התירא דאל"ה אין זה דשמא החליף נכנס בגדר ספק דמה"ת נאמר שהחליף דמה"ט באמת היכי שצובר עבירה גם שלא למיאבון גם לדין דקיי"ל כר"ש אסור וכתבואר בש"ס ופוסקים וע"כ דמטעם זה דלא שביק התירא קאתיין עלה ואמריין שהחליף ורק דהש"ס ר"ל דדילמא ר"ש הוא ואין ראי' א"כ דמהני הך דלא שביק התירא גם לענין איסור תורה דיש לומר דרק דרבנן סמכינן ע"ז דאף א"כ דבשאר ספק ע"ע הפסח אסור באכילה מ"מ י"ל דהך סברא ואומדנא דלא שביק התירא מכריע הספק דרבנן מיהא ורק דלא הוי כודאי נמור דנסמוך על זה בדאורייתא אבל לר"ש דלא הוי רק חשש דרבנן שפיר סמכינן ע"ז ומותר אף באכילה ו"פ וברור :

**ומעתה**

אמינא להביא מזה אדרבה ראי' לדעת הב"ח ז"ל דהנה אנכי הקשיתי לעיל לפת"ש החוס' בנדה דף י"ח דגם נבי ט' חיות מוכרים בשר שחיטה ואחת בשר נבילה איכא חזקה לאיסור דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת ומוכח איפוא מדבריהם דאף דירעינן בודאי כמה בהמות נשחטו כראוי וכמה נתנבלו וירעינן א"כ כמה יאלו מחזקת איסורין וכמה נשחרו בחזקתן מ"מ כשאנו דנין על חמיכה אחת אס היא מהשחיטות או מהנבילות אמרי' דכיון דהיו כולם בחזקת איסור מוקמינן לה לאותו דבר שאנו דנין עליו אחזקתו דבכ"ת אין אנו דנין לענין חזקה רק על דבר זה שאנו מסופקים ואף א"כ היכי דבין כך ובין כך יאל בהמה אחת מחזקתה ואס זה הוא החמיכה הנבילי' הנה האחרת יאלה מחזקתה לא איכפת לן בזה כיון

שאין אנו דנין עליה כעת ולפ"ז עכ"ל דגם לפי מה דמוקמינן לה להך דחמץ של עוברי עבירה כר"ש הך דמותר מיד היינו אחר שיעור שיעשה אחר הפסח וכדאמרי' ה"י לפי מה דמוקי לה כר"י דס"ל דגם חמץ של עכו"ם שעבר עליו הפסח אסור וכמו שכתבו החוס' ז"ל דאל"כ ורק דנימא דלר"ש דס"ל דחמץ של עכו"ם שעבר עליו הפסח מותר באמת הך דמותר מיד היינו תיכף בעבור הפסח ומשום דתלינן שהחליף עס עכו"ם דאף שעשה בפסח מותר יקשה דכיון דעתה ס"ל דהך דלא שביק התירא כו' אינו ודאי ורק דבדרבנן תלינן לומר כן ואי הוי איסור תורה באמת לא היינו סומכים על חזקה ואומדנא זו א"כ גם דרבנן איך תלינן הא יש כאן חזקת איסור דבפסח גם של העכו"ם אסור וא"כ כשאנו דנין על חמיכה זו אס של עכו"ם הוא והותרה אחר הפסח או של ישראל ואסור שפיר יש לאוקמי אחזקה חזקת איסור שהי' בודאי על חמיכה זו בפסח וכ"ל בהך דחניות וכמוצן אלא ע"כ דמותר מיד היינו שכבר יוכל להעשות אחר הפסח ותלינן שהחליף עס עכו"ם שעשה ולם אחר הפסח ובזה לא שייך לאוקמא אחזקת איסור דאס נעשה אחר הפסח לא הי' על החמץ הזה שם חזקת איסור מעולם ומעתה יוקשה דאמאי הוה"ך כלל לפ"ז להך דמחליפין ולמה לא נימא בפשיטות דכיון דיש שהות לחמץ וחמץ שע"ע הפסח אינו רק מדרבנן ספיקא דרבנן לקולא ותלינן שאחר הפסח נעשה ונילוש זה דבר שראוי לעורר עליו אולם אי נימא כדעת הב"ח ז"ל א"ש דשפיר י"ל דהך דמותר מיד מיירי בשיעור עשייה אחר הפסח ומטעם דלא שביק התירא תלינן שהחליף עס עכו"ם ולא שייך א"כ חזקת איסור די"ל דאחר הפסח נעשה ואין כאן חזקת איסור כלל ומ"מ ע"כ לריך לסדרת מחליפין דאל"כ אף שיוכל להיות ב"כ שהוא בעלמנו לש אחר הפסח מ"מ לא הוירק ספק השקול ואסור עכ"פ באכילה וכדעת הב"ח ז"ל ודוק היטב :

**ולכאורה**

עלה על לבי דעיקר טעמו בל הב"ח ז"ל לאסור בספק אס הוא חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח באכילה ולהתירו בהנאה אף ששניהם המה מדרבנן הוא משום דנודע דעת בעל העיטור ז"ל דחמץ של נכרי שעבר עליו הפסח אסור באכילה ורק דאין לא פסקינן כותי' וא"כ י"ל דדעת הב"ח ז"ל דהא דפסקינן להלכה דחמץ של נכרי שע"ע הפסח מותר אף באכילה הוא משום דאף לדעת הבעה"ע ז"ל אינו אסור באכילה רק מדרבנן ובדרבנן הולכים אחר התיקל וא"כ כשיש ספק אס הוא של עכו"ם או של ישראל יש כפיין שני לדרים לאסור באכילה דשמא היא של ישראל ושמא הלכה כהעיטור ואף אס הוא של נכרי אסור עכ"פ באכילה אבל בשאר ספק באמת מותר אף באכילה דספיקא דרבנן לקולא וא"כ בהך דמחליפין א"ת דמותר היינו אף באכילה עכ"ל שלא כדעת העיטור וא"כ שפיר אזלינן בספיקו להקל גם באכילה אמנם אחרי בינותי דברי הב"ח בעלמנו ראימי דזה לימא דהא מדברי הש"ס בהך דחנות של עכו"ם כו' קאתי עלה לחלק בין אכילה להנאה ולא משום ספיקא דידן דחיישינן לדעת העיטור ז"ל עיין בדבריו ז"ל ולקמן נדבר עוד בזה] ולפת"ש הר"ש ז"ל בפי' דמקוואות הובא דבריו ז"ל בספרו של מ"ז רשכ"י ז"ל בכמה מקומות דהיכי דמעיקרא הוי עמא טומאה חמורה מדאוריית' ועכשוי' יש ספק שבא במים שאובין דאינו רק עמא מדרבנן לא שייך לאוקמי אחזקה כיון דבין כך ובין כך יאל מחזקתו שהי' עמא מה"ת אין מכאן ראי' דשפיר י"ל דהך דמותר מיד היינו תיכף בעבור הפסח ומשום דתלינן שהחליף עס נכרי דאף דע"כ עבר עליו הפסח מ"מ אין כאן חזקה לאיסור כיון דבפסח הי' אסור מה"ת ועתה אף אס של ישראל הוא אין עליו לר"ש רק איסור דרבנן ודוק בזה : [ויש לי בזה הרהורי

# שאלות ותשובות סימן קטז היו רצה

כיון דלא שביק היתרא ואכיל איסורא דודאי דהחליף עם עכו"ם שידע בודאי שלם אחר הפסח דבא"י אסור לפ"ז עכ"פ באכילי לרעת העיטור דלענין היתר אכילה אין מתירים בספק משום דלרעתי בחמץ של נכרי דאסור באכילי לרעת העיטור כיון דלא הוי רק חומרא דרבנן בעלמא אזלינן בספיקא להקל דזה קיל יותר מחמץ של ישראל שע"פ הפסח דמתירין לענין אכילה בספק. ואמינא ראי' לזה מהך דהנות ומלאי של עכו"ם דמוחר באכילי וא"ל לומר בהנא' דעכ"ל לרעת העיטור דמיירי שיש ג"כ ספק שהוא של אחר הפסח דאל"כ אף שהוא של עכו"ם אסור עכ"פ באכילי ורק דכיון שלי"ה רק ספק מותר רבנן אזלינן בספיקא לקולא אף לענין היתר אכילה וכת"ש ולפ"ז ל"ל לרעת העיטור דבחמץ של ישראל שיש ספק אי עבר עליו הפסח אסרינן אף בהנא' דהרי אמרי' התם דבחנות ומלאי של ישראל אסור בהנא' וא"ל באכילי ובמי' הארמתי בזה הרבה ואכת"ל] ועפ"י הדברים האלה אמינא דעכ"ל כת"ש הקדמונים ז"ל דלפי מה דסברו דהא מני ר"י הוא ס"ל דחמץ של נכרי שע"פ הפסח מותר דאי נימא כתיורון של רבותינו בעלי התוס' דמיירי ביש שהות ומחליף בצלק של עכו"ם שלם אחר הפסח יקשה עדיין דמאי ראי' וסייעתא מזה לרבא דאוכל נבלות לתיאבון בודק סנין ונותן לו דעדיין יש לחלק דבהך דחמץ של ע"פ ליכא לפ"ז חזקה איסור דאם הוא בצק שנילם אחר הפסח לא נאסר מעולם משא"כ בהך דשחיטי' דיש חזקה איסור דבהנא' בחיי' בחזקה איסור עומדת ואפשר א"כ לומר דהך דלא שביק היתרא ל"ע להוליך מחזקה איסור א"ו דלפי הך דסברו דר"י הוא חמץ של נכרי שע"פ הפסח מותר ומיירי בליכא שהות וא"כ גם בהך דחמץ יש חזקה איסור וכנ"ל בשם התוס' בהך דע' חזיות דבפסח גם של עכו"ם אסור ושפיר מוקמינן בחזקה איסור לומר דעדיין באיסורו עומד שהוא של ישראל לר"י חמץ של ישראל שע"פ הפסח אסור מה"ת ושפיר חשוב א"כ חזקה איסור וכנ"ל. אמנם אחר העיון עדיין קשה דהרי הך מ"ד דגם לר"י חמץ של עכו"ם שעבר עליו הפסח מותר הוא רב"ז דליף שארור דאכילי' משארור דראי' ולר"י חמץ של נכרי מותר גם בפסח עלמו עיי' בש"ס דפסחים דף כ"ט וא"כ גם בכה"ג ליכא חזקה איסור דאם של עכו"ם הוא לא נאסר מעולם ומה ראי' א"כ לשחיטי' דאיכא חזקה איסור וכנ"ל ולי"ע כעת :

הרהורי דברים עפ"י שנסתפקו בתק"א לרעת ולשיטת הר"ש ז"ל היכי שהי' טמא טומאה קלה ואח"כ נטמא בטומאה חמורה דטומאה שפיר חלה על טומאה קלה וכעבור ואח"כ נולד ספק מים שאובים אי נוכל לאוקמי בזה אחזקה הקודמת שהי' טמא ג"כ רק טומאה קלה ומשום דאף דאח"כ נטמא טומאה חמורה ת"מ הרי טומאה קלה לא חולה לה ורק שנטמא ג"כ טומאה חמורה וא"כ אף שי"א מ"מ מט"מ מ"מ עדיין י"ל דנעתינו בחזקתו שנקודת שהי' טמא טומאה קלה דבשביל שי"א בדבר אחר מחזקתו היינו מהטומאה חמורה לא איתרע עדיין החזקה מטומאה קלה והנה אם כה נאמר יש לדון היכי שאנו מסופקים בחמץ שעבר עליו הפסח אי הוי של נכרי או של ישראל לאוקמי' אחזקה ומשום דקודם הפסח בשעות דרבנן לא הוו על החמץ הזה רק איסור דרבנן וא"כ אם הוא של ישראל שפיר נאסר או לגמרי אף כשיעבור הפסח כיון שעבר על איסור דרבנן שלא בעתו בשעות דרבנן דגם היכי דלא עבר רק על איסור דרבנן קנסינן ל"י לאסרו אף אחר הפסח וכעבור בפוסקים לרעתם יוכל האיסור דרבנן הזה לחול כיון שכולל אף אחר הפסח וא"כ אף דבפסח עלמו נסתלק האיסור דרבנן שנקודתו וכמונן מ"מ עדיין נאסר באיסור דרבנן מטעם קנס חכמים שנאסר לגמרי ושפיר יש לאוקמי' א"כ אחזקה משא"כ היכי דהספק הוא אם עשאו עכו"ם או ישראל בפסח עלמו ועיי' בפוסקי' שרעת קת"ס דבעבר על איסור דרבנן בביעור החמץ אינו אסור אחר הפסח רק באכילה ויש חילוק א"כ לרעתם ז"ל בספק אם הוא חמץ של נכרי או של ישראל מקודם הפסח בין אכילה להנאה וכמונן : אולם יען לא בחנותי עוד הדברים כמשפט אשים רמן לעמי בזה] :

## והנה

כבר הבאתי דעת העיטור ז"ל דגם חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח אסור באכילי ולדעתו ז"ל עכ"ל בהך דחמץ של עוברי עבירה דמותר תיד היינו ביש שהות אחר הפסח ומחליף עם עכו"ם שלם אחר הפסח דאל"כ אסור באכילי עכ"פ וא"כ יקשה כנ"ל דאמאי הולך כלל להך דמחליפין הא בלא"ה לא הוי רק ספק דשמא הוא בעלמו לש אחר הפסח ואני מוסיף לומר בזה עוד דאין לדחוק ולומר דמיירי שידע בודאי שהעוברי עבירה לא לבו אחר הפסח וא"כ ע"כ ריכין אנו להיתר דמחליפין א"כ יקשה כנ"ל דכיון דהא דחמץ של עכו"ם שע"פ הפסח אסור באכילי להעיטור ז"ל הוא רק חומרא דרבנן א"כ מהכ"ת נימא שחפש אחרי עכו"ם שידע בו שלם אחר הפסח הרי אף בספק מותר לדרייה דספיקא דרבנן לקולא וא"כ לדידן שפיר יש לאסור דה"ל ס"ס לאיסור דשמא לא החליף כלל ואף אח"ל שהחליף מ"מ שנתא העכו"ם עשאו בפסח ואסור ג"כ באכילי עכ"פ והיכא דה"ל ס"ס לאיסור גם דרבנן אזלינן לחומרא וכעבור בפוסקים עיין עליהם [ואף לפתש"ל דהך דמחליפין גם לפי הס"ד דר"ש הוא אינו ספק השקול ורק כעין חזקה דלא שביק היתרא כו' מ"מ כיון לפי הס"ד לא הוי דבר ברור דמה"ט לא סמכי' ע"ז בדאורייתא הוי בכה"ג כעין ס"ס לאיסור עכ"פ] א"ו כדעת הב"ח ז"ל דבספק חמץ של ישראל שע"פ הפסח אסרינן באכילי מספיקא ועכ"ל דמחליפין בשל נכרי ואין לומר דמ"מ הוי ס"ס לאיסור וכנ"ל דשמא לא החליף ושמתא העכו"ם לש בפסח ואסור באכילי מדרבנן לרעת העיטור דגם אם ת"ל שלא החליף עדיין יש לך היתר שהוא בעלמו לש אחר הפסח דאף דמלך הספק הזה לבד א"י להתירו באכילי מ"מ אחרי שאנו באים לסברת שמתחיליפין אין לאסור מטעם ס"ס (או כענין ס"ס) לאיסור דכמו כן לעומת זה יש שני ארדיס להיתר ודוק בזה [כתבתי להחיר משום דהוי שני ארדיס להחיר ולא כתבתי בפשיטות דכיון דלרעת הב"ח ז"ל לענין אכילה אין מתירין בספק אף שהוא רק מדרבנן א"כ

## סימן היו

**ע"ד** אשר נתקש' כ"ת בדברי רשכ"י ז"ל אהא דבכ"ח לא נזכר כלי שני בדברי המחבר רק בכלי מתכת לענין הכשר דבכ"ח לא שייך לאסור בסתם כלי שאינו ב"י מטעם גזירה אינו ב"י אטו ב"י דהוי כדיעבד ורק מטעם שכתבו התוס' והרא"ש ז"ל דהקדיר' קבלה טעם משובח ושבו לא פקע איסורא מינה וז"ל רק בכ"ח דא"ח להפריד האיסור ונעשה נבילה משא"כ בכ"מ דאפשר להפריד האיסור וכמ"ש הפוסקים ולזה הולך הש"ס לטעם גזירה וידוע דבמשהו לא אמרינן דנעש' נבילה וכלי שני אינו ב"י ורק טעם קליש וכמשהו דמי ואינו כ"ג אף בכלי חרס משא"כ בכ"מ דיש לאסור מטעם גזירה כיון שעשו תקנה עכ"ד. דהרי מיירי בכלים שנתבטלו בהם קודם הפסח וקודם הפסח אינו כ"ג וכמ"ש המ"א שם סי' תמ"ז ועיין בדברי ת"ז הגאון ז"ל לעיל בסו' תניא' שם דדעתו ה' דחמץ שמו עליו וכ"ג גם קודם הפסח עיי' שם סק"א ואמנם באמת גוף סברת הפוסקים הנ"ל דבכ"ח אמרי' דהכלי כ"ג לענין שהי' לריך ששים נגד כל הכלי לא יכולתי להולמן [אם אמנם כי גוף החילוק בין כלי חרס לכלי מתכות דבכלי מתכת כיון שאפשר להפריד הבלוע לא אמרי' דכי' ישבתי בח"י

בחי' דלא יוקשה דהרי אי נ"ג אפשר לסיחטו אסור באמת ומה בכך שיכול להפריד האיסור למה יועיל באמת האגס אפשר לסוחטו אסור עפ"י מ"ש התוס' חולין דף בהך דתרי גללי דמילחא דהיכי דמפריד האיסור לגמרי מותר לכ"ע ואפשר לסוחטו דאסור היינו שגשאר עוד משהו מהאיסור הבלוע עיין בדבריהם ז"ל] דמה נ"מ בזה ש"י הרי מ"מ הכלי אין לה פליטה מנופה ואין תאסור והרי אף בנ"ה דהוא אסור בעלמא' כשנחבשל עם הירך אין לריך ששים רק נגד שומנו של גיד ולא נגד הגיד עצמו לדין דקיי"ל אין בנידין בנ"ע וא"כ כמו כן בכלי חרס מה בכך שני"מ מ"מ לענין לאסור המתבשל בתוכו אין לנו לדון רק נגד הבלוע שהכלי בעלמא' אין לה פליטה ואינה אוסרת וכ"כ א"כ לענין כלי חרס שאב"י אינו יכול לאסור מה'ט והכלי נ"י שקב"ל טעם משובח כיון שאין לנו לדון רק על האיסור שבלעה והבלוע כבר נפנס כעת. ולכאור' עלה על לבי בבואור דברי התוס' והרא"ש ז"ל הנ"ל דלכן אסרו כלי שאינו ב"י משום שהכלי קבלה טעם משובח ועד"ז שכ' מ"ו הגאון ז"ל דבכ"ח שא"ל להפריד האיסור כיון שקב"ל טעם משובח שם איסור עליו לענין זה שיהא אסור להשתמש בה אף שנפנס הבלוע בתוכה והכלי אינה נ"ט בעצמה וכנ"ל דמ"מ אסרו חז"ל להשתמש בהכלי מכיון שהי' עלי' שם איסור בתוכה ולפ"ז אפשר דלא חשוב רק כמשהו וכנ"ל דכמו דל"א במשהו חל"י משום דמשהו ל"ח להפוך ההיתר להיות איסור כמו כן גבי כלי אין על הכלי שם איסור הבלוע משא"כ בכלי ב"י דבאמת קבלה טעם שלם אף היכי דקב"ל טעם חמץ קידס הפסח דלענין חתיכה עצמה נ"ג אמרי' כיון דהיתירא בלע אז לא אמרי' דנ"ג לדעת המ"א ז"ל או אף בקב"ל טעם בשר או חלב דלכ"ע לא אמרינן דנ"ג מ"מ לענין לאסור שאב"י לא שייך זה דאין אנו באים מטעם דנעשית נבילה גמט ורק דכל שקב"ל טעם משובח טעם גמט שם חמץ או בשר וחלב עלי' והבן זה :

**ובשאיני**

לעמתי אומר כדברי מ"ז רשכ"י ז"ל ולא מטעמי' דכוונת התוס' והרא"ש ז"ל באמת הוא מנ"י לישב דאמאי אסרו כלי חרס שאב"י כיון דהוי כדיעבד שמפסיד כל הכלי ודמי א"כ להתאכל שמוחר היכא שבלע טעם פגום ורק דכוונתם ז"ל בתירוטם הוא דעיקר החילוק בין השתמשות בהכלי ובין לאסור המתאכל לאו היינו משום דיש לחלק בין לכתחיל' לדיעבד דבכלי חרס חשוב כדיעבד ורק דעיקר הנזיר' דנזור חז"ל שאינו ב"י אטו ב"י הוא רק דאם נתיר להשתמש בכלי אחר מעל"ע יבואו להשתמש מקורם דכיון שהכלי קבלה טעם משובח לא ידעו לחלק בין זמן לזמן משא"כ לענין המתאכל שפיר ידע לחלק בין טעם משובח לפגום ודו"ק. ובעברי בין בתרי עינינו אלו עלה על לבי לחלק בכלי שאב"י בין כלי חרס לכלי מתכת באופן אחר דהנה לפי המבואר בפוסקים יש בהך דנותן טעם לפגם ב' טעמים האחד דכיון שאב"י נפגם הטעם בעלמו וסו"ל נבילה שאינה ראוי' לגר והשני הוא דכיון דאי לא דגלי קרא דטעם כעיקר לא הוי טעם אסור כלל וא"כ אף שרבתה מורה טעם כעיקר אין לנו רק בטעם משובח אבל טעם פגום לא רבתה מורה ולא חשיב טעם פגום כעיקר. והנה בחמץ בפסח אין להתיר נוטל"פ מטעם שאינה ראוי' לגר דבחמץ בעינן שיפסול מאכילת כלב וע"כ אנו לריכין בזה לטעם השני דכיון שהוא טעם פגום אינו בכלל טעם כעיקר. והנה כבר נודע מ"ש הרשב"א ז"ל דהא דבעינן קרא לטעם כעיקר היינו דאל"ה הי' בטל ברוב וכמו מין במינו שאינה משת' הטעם דלענין ממשות הבליע' לריך אף אי לא אמרינן טעם כעיקר בטול ברוב עכ"פ ורק דרבתה המור' דמין בשא"מ כיון שגרנש שינוי הטעמים הטעם לגר אסור אף שהממש נחבטל ברוב עכ"פ. ולפ"ז ז"ל בכלי חמץ שאב"י להגך דס"ל דנוטל"פ מותר בפסח

דה"ט דכיון דלא אמרי' בזה טעם כעיקר נחבטל ברוב דיש בלא זה רוב בתוך הכלי נגד הבלוע וכיון שנחבטל ברוב ולא נשאר רק טעמו אינו אסור כיון שהוא פגום ואף דחמץ בפסח במשהו ואף יבש ציבש לא מהני ביטול ברוב מ"מ כיון שהוא פגום בעצמותו וא"כ לאכילה סו"ל נוקשה ובטל לדעת רוב הפוסקים ז"ל ומעתה לפ"ז יש לחלק בין כלי חרס לכלי מתכת לדעת הפוסקים דבכלי מתכת אמרי' חס תקלתו חס כולו ופולט כל הנבלע בתוכו וא"כ כשישתמש בפסח במתכתו יוכל להיות כי לא יהי' רוב נגד כל הבלוע אשר יפלוט שיפלוט הבלוע מכל הכלי וא"כ יש לאסור אף כשאב"י להשתמש מדינא דשפיר יאסור המתבשל בתוכו בכה"ג דכיון דליכא ביטול ברוב ואין אנו באים א"כ לאסור משום טעם כעיקר דכל שלא נחבטל הוי עיקר וכנ"ל וגם מלך שאינה ראוי' לגר אין להתיר בפסח דנפסל מאכילת כלב בעינן משא"כ בכ"ח דכיון שאינו פולט רק במקום שנחבטל בו דלא אמרי' ב"י חס כולו שפיר יש רוב בתוך הכלי נגד הבלוע שבה דמה לי תקלתו מה לי כולו הרי כ"כ אינו מפליט רק נגד המתבשל ואין אנו באים לאסור רק משום דטעם כעיקר וזה לא שייך בטעם פגום וכנ"ל וא"כ לענין היתר השתמשות היכא שלא הי' רק כלי שני שפיר יש לחלק גם כן בין כלי חרס לכלי מתכת דבכלי שני באמת תקילין לגמרי לדון בשאר אישורים ורק בחמץ בפסח משום חומרא דחמץ חיישינן לדעת הסוברים דגם כלי שני נאסר וא"כ בכלי חרס דמותר באמת בדיעבד דסתם כלי אב"י ורק מטעם נזיר' אטו ב"י מחמירין להשתמש בתחיל' יש לומר דבכ"ש מותר לגמרי משא"כ בכלי מתכת שיוכל להיות לדעת המחמירים בכ"ש שיאסור המתבשל מדינא והיינו כשמשתמש במקלחו א"כ בחמץ שפיר אמרי' דמשום חומרא דחמץ חיישינן לדעתם ז"ל ודוק בזה :

**ויש**

לי הרהורי דברים בזה דאפשר לומר דגרע לענין השתמשות כ"ש תכלי ראשון לפי דעת הפוסקים דכ"ש אסור ורק שאינו מפליט ומבליע כאחד דמפליט ומבליע כאחד היינו ביטול וכ"ש אינו מבשל [ובחי' הארכתי לדעתם ז"ל בדברי מו"ז רשכ"י הנ"ל דלא אמרי' חע"כ דעיקר הוי דנ"ג הוא משום לתא דבב"ח וכיון שאינו מבשל סו"ל כמו כבוד ומליח דאף שנאסר מ"מ לא דמעני' ואכמ"ל] וא"כ כשיניח דבר גוש בכלי שני יפלוט הבלוע ולא יבלע בתוך החתיכו' וכל שלא השביח האוכל א"כ ממשות האיסור דאינו בכלל טעם כעיקר דלא שייך ביטול שלא נתערבו ועומד בפ"ע ומלך אינו ראוי' לגר אין מקום להתיר בפסח והארכתי בזה הרבה בסוביא דקולף או מדיח בחולין דף ח' ובאן לקרר איני לריך וכאשר יעדתי מראש :

**(ה) כתב**

כ"ת על מה שהקש' מ"ז רשכ"י ז"ל ע"ד התוס' גיטין דף ע"ה שהסוכיחו דרבא ס"ל דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מהא דאמר היגך אתרוב זה ע"מ שתחזירנה לי החזירו יאל דאי לאו כאומר מעכשיו איך יאל הלא בשעת הקנין אינו עוד בירו דהרי התוס' בעלמאן כתבו לעיל דף ע"ד דאף לרי' דלא ס"ל דע"מ כאומר מעכשיו דמי היינו דספוקי מספקא ל"י וא"כ א"ש דבהחזירהו יאל ממנ"י דאי כמעכשיו דמי הרי האתרוב שלו בשעה שיאל בי וחי ע"מ לאו כמ"ד א"כ התנאי סותר המעש' ותנאי בטל ומעש' קיים דחומ"מ בד"א וכשלא החזירו לא יאל דשמתא כאומר מ"ד והתנאי קיים דמדאמר רבא ל"י משמע דלא יאל כלל ונריך ל"טול שנית ולבדך ואין יברך מספק. ולא אדע דברכות מאן דכר שמי' ומאין הרגלים דהך דל"י היינו דבוראי לא יאל דלימא מספיקא קאמר ועכ"פ מנ"ל להתוס' להוכיח מה דס"ל דכמ"ד :

**והנה**

עלה על לבי לומר עוד דכיון דספיקא הוא אי כמ"ד בשלא החזירו א"כ י"ל דלא יאל כלל דכיון דספיקא הוא מוקמינן בחוקת מ"ק ולא יאלו כלל [אם לא דינא

# שאלות ותשובות סימן היו רצה

כהלכתו הוי אומדנא ומי' ל"מ וא"כ גס כשהתנה תנאי במור ורק שהוא תו"מ בדבר אחר דהמעשה קיים ורק שמתורת אומדנ' אתה אומר דכוונתו מעכשיו ורק שזוה הפליג בדברים והתנאי קיים לא מהכי כיון דע"י האומדנ' באים לבטל המעשה במקל' דל"ה ה"י התנאי בטל לגמרי אולם עדיין אני מסתפק כיון שהאומדנ' היא רק מחזק התנאי והתנאי היא ע"ז המבטל המעשה והנן זה כי קרתי: **עוד** עלה על לבי בראיית רבותינו בעלי התוס' ז"ל הג"ל דהנה אנכי הקשיתי לשאלו בהא דאתמר בש"ס דגיטין דף ע"ה שם הר"ז ניטך והנייר שלי אינה מבורשת ע"מ שחזירוהו לי את הנייר מבורשת ת"ש רישא ומ"ש טיפא כו' וקאמר אביי דלא כפלי' לתנאו טעמא כו' אלא אומר רבא משום דמעשה קודם לתנאי טעמ' דמעשה קודם לתנאי כו' אלא אומר ר' אדא בר אבהו משום דתו"מ בדבר אחר ור"א אומר הא מני רבי הוא דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי דהנה הר"ן ז"ל במס' שבועות בהך דאכלי' לאיסורי' והדר אכלי' לתנאו הקשה דאכלי' לאיסוריה כו' היכא איכא איסורי' כלל דהא משמע דכל מי שאומר עלתו אם יעשה כך ורק אין האיסור מתחיל רק לאחר שיעשה הדבר אבל קודם לכן אין איסור חל עליו אפי' אם נתקיים התנאי אח"כ ראי' לדבר מש"ס דנדרים דף ע"ט קונס כו' אם ארסון ומירץ דכי אמרי' הכי ה"מ בדבר הנמשך קודם התנאי ואחר התנאי כגון הדיא דנדרים דאמרינן דלא כוונה לאסור רק פירות שתאכל לאחר שתרסן כו' אבל זה שלא נשבע רק על דבר אחד אם תאמר שלא תאסור רק אחר שנתקיים התנאי נמצא שיהי' אפשר שיתקיים תנאו ולא יחול נדרו כלל דהיינו אם יאכל האיסור ראשון הלכך אמרינן ל"י לדעתו כו' שכל זמן שיתקיים תנאו אף בסוף יחול נדרו עכ"ל בקי"ר וא"כ קשה דאמאי הולך לומר דהא מני רבי הוא דע"מ כאומר ת"ד הרי אף ה"י לאו כמעכשיו דמי וגם אי מהני תנאו גס היכי שסותר המעשה ת"מ הכי גרע ע"מ מתנאי דאם דלכ"ע לא הוי מעכשיו ומ"מ אמרינן דהיכי שאם תאמר שלא יחול מעכשיו יתבטל המעשה אף אם לא יתבטל לגמרי רק במקל' וכגון בהך דשבועה שלא אוכל זו אם אוכל זו דאף אם תאמר דלא הוי מעכשיו עדיין המעשה דהיינו השבועה חלה לענין זה שיהי' אסור לו לאכול התנאי ראשון אמרינן ל"י לדעת' דמעכשיו קאמר וא"כ ה"ה וכ"ש בהך דע"מ שחזירוהו לי את הנייר דא"ת דלא הוי מעכשיו התנאי היא מבטל המעשה לגמרי ד"ל דמעכשיו קאמר [אמאי אמרינן דאי תו"מ בדבר אחר לא מהני התנאי בטל הרי יש אומדנ' שכוונתו מעכשיו דל"כ יתבטל התנאי] וזה בחמת דבר שראוי לעורר עליו. ואשר אחזה בזה דהנה בש"ס דשבועות דף ל"ו בהא דאמרינן כי לית ל"י לר"מ תכלל לאו אתה שומע הן בממונא באיסורי' אית ל"י הקשו התוס' ז"ל דהרי גבי נדר לית ל"י לר"מ תכלל לאו אתה שומע הן בש"ס נדרים דף י"ב אף דליכא אלא איסורי' ומירנו בשם הרי"ע דדוק' באיסורי' חמור הוא דאית ל"י לר"מ תכלל לאו כו' כגון שתוי יין ופרועי ראש דבתיבתה וכן נמי גבי שבועה שלא אוכל לך כפ"ב דנדרים דף ע"ו משמע דאית ל"י תכלל לאו כו' דחשוב נמי איסור חמור כדאמרי' בפ' בתרא דיומ' ובפ' שבועת הדיינים דמדעוץ כל העולם כשאתר הקב"ה לא תשא עיי"ש :

דנימא כדעת הפוסקים שהבאתי למעלי' דחזקה מ"ק ל"ה חזקה להכריע באיסורי' אולם אחר ההצבונות ראיתי דזה ליתא דהך ספיקא אי כמעכשיו דמי אינו ספק בדעת הנותן והיינו דנימא שלשון ע"מ הוא לשון מסופק ו"ל דכיון שיחול מעכשיו וכ"כ שלא כיוון רק שיחול אחר קיום התנאי ורק שהספק הוא לדיון אי ע"מ הוא ודאי כמעכשיו או רק כאם וא"ת דהאי מעכשיו אינו ספק כלל וכ"כ אם לאו כע"ד דפשיטא דאינו רק באם דל"כ ורק דנימא דר"ה ע"מ הוא לשון מסופק ואפשר לומר הכי ואפשר לומר הכי וא"כ הכי שסותר המעש' וכך דע"מ שחזירוהו לי הו"ל למימר דבוראי כיון שיחול מעכשיו דל"כ התנאי סותר למעשה וע"כ אחר מהס בטל א"ו דאינו לשון מסופק ורק לדיון מספקא לן אי ודאי הוא כמעכשיו או לאו כמעכשיו דמי וכיון שכן אין חזקה יכולה להכריע את הספק הזה לעשותו כודאי דאין חזקה יכולה להכריע ספק שנסתפקו חז"ל בכל ע"מ וכיון שאין אנו דנין כעת לענין להוסיף מחזקתו ורק לענין אי יאכל בו שפיר ל"ה רק ספיקא וכתו שברתי כל זה למעלה בזה ב' באריכות עיי"ש. ובנוף ראיות התוס' דרבא ע"כ ס"ל דע"מ כאומר ת"ד עלה לכאורה על לבי לפת"ש האחרונים ז"ל דהא דמתקני רבותינו בעלי התוס' בהך דתנאי ומעשה בד"א בין היכי שסותר התנאי להמעשה שאינו סותר דבזה מועיל אף שהוא בד"א אף דמתנאי ב"ג וב"ר ילפינן דבעי' שיהי' התנאי בד"א היינו משום דאין ללמוד מתנאי ב"ג וב"ר דל"מ תנאי ומעשה בד"א רק היכי שיש סבא לומר דתנאי זה גרע וכגון שהוא בד"א שסותר המעשה ו"ל דהוי כמפליג בדברים וכדאמר בע"מ שתעלי לרקיע דכל תנאי שא"א לקיימו הו"ל מפליג בדברים עיי"ש דגיטין דף כ"ד דכ"כ בזה א"א לקיים התנאי אם לא בביטול המעשה משא"כ היכי שאינו סותר דאף דהוי בד"א מהני דאף דתנאי ב"ג וב"ר ה"י בדבר אחר י"ל דמעשה כך ה"י כיון שאין סבא לחלק בכך עיין בדבריהם ז"ל ומעתה לפ"ז י"ל בהך דאתרוג דכיון דיש אומדנא שכלונו שזה יחזור לו האתרוג כדי שיוכל ללאת בו וא"כ דמתעס זה ס"ל בחמת להרבה מהקדמונים דלא בעינן שיכפיל תנאו בזה דאף שע"כ הפליגו בדברים דכפי שאמר ע"מ דלא הוי מעכשיו א"א להתנאי זה להתקיים בלתי סתירת המעשה ת"מ י"ל יותר דאף בזה החלק מהתנאי שלא יחול המעשה רק אחר קיומו של תנאי הפליג בדברים אבל לא בכל התנאי ומשום האומדנא דל"יך ללאת בו דא"ת שהפליג בדברים בכל התנאי לא יערך זה להחזיר לו משא"כ אם אף בזה שלא יחול מעכשיו הפליג בדברים דאז ע"כ ל"יך זה להחזיר לו דל"ה לא יאכל. אמנם בחמת אנכי בחי' הפעילי שלא כדעת האחרונים ז"ל הג"ל דדוקא בהך שתעלי לרקיע דהתנאי מלך עלתו הוא דבר שא"א לקיימו אמרי' דהתנאי אינו תנאי דהוי מפליג בדברים משא"כ בזה דסותר המעשה דאין ראי' שהפליג בדברים בהתנאי אשר התנה ד"ל דכוונתו ה"י בחמת לבטל המעשה ובהמעש' ולא בתנאי הפליג בדברים ורק דזה ילפי' מתנאי דב"ג וב"ר דאין כח בתנאי לבטל המעשה מכל וכל וזה סברת תו"מ בד"א דל"מ היכי שהתנאי סותר המעשה וא"כ גס בהך דאתרוג יש לומר שהפליג בדברים בזה שנתן לו האתרוג בתתנה ורלונו ה"י בחמת לבטל המעשה דנדר זה ליכא אומדנא דאם תתבטל התתנה פשיטא שיהי' בידו ללאת בו :

**ועדיין** יש לעורר ולומר דכיון דנימא ל"י לאינשי למיעבר מלוה בתמונ' הוי אומדנא ואמרי' בשביל זה שייך במה שאמר שלא יחול מעכשיו הפליג בהתנאי דאז ילאו שיהיה זיוק. ויש לי הרהורי דברים בזה דכיון דדעת התוס' דבעינן באתרוג כפילת התנאי דהיינו כתי"ש הע"א דס"ל דאומדנ' כו' ל"מ לבטל המעשה אף תקל' כיון של"ה מוכח ולי"מ אף כשאתר כפי' דגם תנאי שלא התנה

**ואנכי** בחידושי אמרתי דלפי דבריהם ז"ל דעיקר הא דאמרי' ה"מ בתמונ' אבל באיסורי' אית ל"י אינו משום דבאיסורי' לא ס"ל לר"מ דל"ה תכלל לאו כו' רק בתמונ' ורק דבאיסורי' מתמרינן לאסור גס ככ"ג והיינו באיסורי' חמור א"כ גס בשבועה דהוי איסור חמור בעינן מ"מ תנאי כפול אף דשבועה אמרי' תכלל לאו אתה שומע



הן ולרצון דס"ל דאמרי' מכלל לאו כו' לא בעי תנאי כפול דמכלל לאו אתה שומע הן וכמו כן מכלל הן אתה שומע לאו ומשום דדוקי' בהך דשבועה שלא אוכל לך לא שבועה לא אוכל לך אמרינן דאסור משום מכלל לאו אתה שומע הן דעי"ז אנו צאים לאסור בשבועה וכיון דהוי איסור חמור אסרינן גם ככה"צ משא"כ בתנאי דאדרבה התנאי הוא לבטל המעשה דא"ת דהתנאי בטל משום דל"א מכלל הן אתה שומע לאו וכיון דלא כפלי' לתנאי' התנאי בטל פשיטא דהמעשה דהיינו השבועה קיימת אף בביטול התנאי והבן זה. והנה בנדר ושבועה קיי"ל דבעינן שיהא פיו ולבו שווין ואם גמר בלבו להו"י' פת חטים והו"א פת שעורים מותר בשניהם אבל אם גמר בלבו להו"י' פת חטים והו"א פת סתם אסור בפת חטים כיון שלשון פת סובל גם פת חטים ועיין כ"ז בש"ס ובפוסקים. ומעתה אתי שפיר הכל והסתובן דבאמת כל תנאי דאם וכ"כ על מנת אם נאמר דלאו כתי"ד אינו במשמע כלל רק שיחול לאחר קיומו של תנאי ולכך בהך דעי"ז שחזיריהו לי את הנייר אם נאמר דעל מנת לאו כדאמר מעכשיו דמי אינה מנורשת א"י דתומ"ע בדבר אחר מהני. ומשום דאף דיש אומדנא דכוונתו ה"י מעכשיו כדי שלא יבטל המעשה וכ"ל בשם הר"ן ז"ל בהך דשבועה שלא אוכל זו אם אוכל זו מ"מ לא מהני כיון שלשון ע"מ אינו סובל כלל שיחול מעכשיו והו"ל א"כ דברים שבלב דלא מהני לעקור מה שאמר בפירוש בהיפך ובהך דשבועה שלא אוכל זו כו' ג"כ לא מהני האומדני שיחול מעכשיו כיון שבא מה שאמר בפירוש לעקור לשון אם דהיינו שיחול רק לאחר קיום התנאי וכמו בהך דגמר בלבו להו"א פת חטים והו"א פת שעורים דמותר גם בפת חטים כיון שלא הו"א פת בשפתיו. ורק דהתם מטעם אחר קאחיתן עלה דכיון דעי"כ עיירי שהכפיל התנאי והאמר שאם לא יאכל זו יהי' מותר בזו דל"א"כ התנאי בטל דבעי' תנאי כפול וכ"ל דאף בשבועה דהוי איסורי' לא אמרינן לענין זה מכלל הן אתה שומע לאו כיון שע"ז אדרבה אנו צאים לבטל המעשה דהיינו השבועה' שלא תחול בביטול התנאי עכ"פ וא"כ כיון שכלל לתנאו נהי דההן הוא מבטל השבועה' מעכשיו גם בקיומו של תנאי כיון שאמר לשון אם דיוורה בפירוש שלא תחול רק אחר קיום התנאי ואף דאמרינן דעי"כ כוונתו ה"י שחול מעכשיו כדי שיהי' נאסר גם אם יאכל האיסור ראשון וכ"ל בשם הר"ן ז"ל מ"מ לי"מ כיון שבא לעקור מה שאמר בפי' בהיפוך מ"מ א"כ כשאמר הלאו שפיר חל שבועה עליו מעכשיו מ"מ הלאו שמתכללו נשמע ההן דרק אם לא יאכל זו יהי' מותר לאכול זו אבל כשיאכל יאסר בזו דלענין שחול איסור שבועה אמרי' מכלל לאו אתה שומע הן וכיון שההן הזה הנשמע מכלל הלאו הוא סתם דאיכא למימר שיחול מעכשיו וכמו כן להיפוך ואין אמרינן לדעת' שכוונתו הוא מעכשיו שפיר חלה השבועה' כעת מעכשיו ודמי לגמר בלבו להו"א פת חטים והו"א פת סתם דאסור בפת חטים משא"כ בהך דעי"ז שחזיריהו לי את הנייר בנת דאף שכלל לתנאו מ"מ אי לאו לאו כדמעכשיו דמי ותנאי' ומעש' בר"א מהני בטל המעש' ואינה מנורשת דההן הוא מבטל המעש' אף שכוונתו ה"י מעכשיו כיון שאמר בפי' בהיפוך ומ"מ הלאו שאמר אחר כך אין לדון שיחול מעכשיו דבניירושין לא אמרי' מכלל לאו אתה שומע הן דהוי איסורא דאית ב'י' תמונה וכמבואר והבן זה. ולפ"ז אין אנו צריכין בהך דקונס אם ארמץ למ"ש הר"ן ז"ל דכיון שהגדר נמשך קודם התנאי ואחר התנאי ליכא אומדנא כלל שכוונת' למעכשיו דבגדר אף היכי שיש אומדנא לא מהני כיון שלשון אם אינו סובל רק שיחול א"כ לא מהני מה שכוון מעכשיו וכ"ל בהך דהו"י' פת שעורים וגם מ"מ הלאו שאמר א"כ אין לדון לאסור מעכשיו דבגדרים לא אמרי' מכלל לאו אתה שומע הן אף לענין שיחול הגדר וכ"ל בשם התוס' מהך

דגדרים דף י"ג ודוק כי הוא עלה עמוקה :  
**ומעתה** אמרינן דאין ראי' מהך דאחרון דרבה ס"ל דאומר על מנת כדאמר מעכשיו דמי דיש לומר דבאמת ס"ל דלאו כמעכשיו דמי וכדמשמע בש"ס דניטין דף ע"ה שם ורק דש"ל דתנאי' ומעשה בדבר אחר מהני וכדמשמע ג"כ בש"ס שם עיי"ש ומ"מ כשהחזירו שפיר ילא דאף דההן שאמר ע"מ שחזיריהו לי אינה מורה רק שיחול לאחר קיום התנאי מ"מ כיון שיש אומדני' שכוונתו ה"י מעכשיו וכ"ל בשם הר"ן שם שפיר חל מעכשיו כיון דלדעת התוס' צריך לכפול התנאי שפיר חל מ"מ הלאו שאמר א"כ שאם לא יחזור לא יהי' מתנה דמכללו נשמע ההן שאם יחזיר לו יחול המתנה דכיון שההן הזה הנשמע מכלל הלאו הוא סתם שפיר מהני מה שכוונתו הוא שחול מעכשיו וכ"ל בהך דשבועה שלא אוכל זו דאף דבמתמון לא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן מ"מ באחרון שפיר אמרי' דיש אומדני' שרצונו שיקנה זה כדי שיהי' יוכל ללאת בו דניחא לי' לאיניש למיעבד מ"מ דתמוני' דאף לדעת התוס' אומדני' לא מהני דמה"ט ס"ל דבעינן שיכפול התנאי אף שיש אומדני' שיטריך לחזור לו כדי שיוכל הוא ללאת בו א"כ מ"מ לא אמרינן דמכלל ההן נשמע הלאו היינו משום דלענין שיהי' התנאי יוכל לבטל המעשה בעינן תנאי גמור בכל משפטיו וגם אומדני' לא מהני משא"כ בזה שאנו דינן לומר דכיון שאמר א"כ הלאו יחול מעכשיו דמכלל הלאו נשמע ההן שפיר מהני אומדני' לענין זה כיון שהאומדנא היא אדרבה בא לקיים המעשה שחול מעכשיו ואמרי' דכיון דיש גם אומדנא שרצונו בההן דניחא לי' שיקנה ויאל' בו דניחא לי' למיעבד מ"מ דתמוני' שפיר מהני אף שלא אמר ההן ורק נשמע מכללו ודוק בזה. ועדיין יש לדבר בזה לפת"ש מ"ז רש"י ז"ל אהע"ז סי' ל"א דאי אמרי' מכלל לאו אתה שומע הן ולא בעינן תנאי' כפול כשאמר הלאו אין התנאי חל כלל דהלאו הוא אומר בפי' וההן הוא נשמע מכללו והו"ל א"כ לאו קודם להן דהתנאי בטל והמעשה קיים ולפ"ז גם בהך דשבועה שלא אוכל זו כו' כיון שאנו צאים לדון מתורת הלאו אין כאן תנאי כלל. אולם באמת מלבד דבגוף סברת מ"ז הגאון ז"ל יש לגמגם עוד ד"ל דכיון דמכלל הלאו אתה שומע ההן והלאו צאים כאחד ואנו רק בלאו קודם להן שמענו דהתנאי בטל ולא בצאים כאחד וכאשר מבואר אל"ל במק"א. הנה בהך דשבועה שלא אוכל זו כו' לא שייך כלל לומר כן דהרי באמת כבר אמר מקודם ההן ורק דמתורת ההן שאמר לא הוי השבועה חלה מעכשיו וא"כ התנאי השני היולא מן הלאו אינו מגרע המעשה ואדרבה מחזיקו שחול מעכשיו ועיקר הא דבעינן משפטי התנאים הוא רק דבלא"ה אין תנאי יוכל לגרוע המעשה וז"ל :

**ועיין**

במפורשים ז"ל שהעלו דבגדרים ושבועות לא בעינן כלל משפטי התנאים דדוקא במעשה אמרי' דאין כח בתנאי' שלא נעשה כהלכתו ובכל משפטיו דלא הוי רק דיבור לבטל המעשה במקצת משא"כ בגדרים ושבועות דלא הוי רק דיבור ואתי דיבור ומבטל דיבור עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה. ולפ"ז בלא"ה ניחא הך דשבועה שלא אוכל זו שנוכל לדון מתורת הלאו דאף אי נימא דהוי לאו קודם לההן וכ"ל בשם מ"ז רש"י ז"ל מ"מ הרי בשבועה לא בעי כלל משפטי תנאים דלתי דיבור ומבטל דיבור. אולם לכאורה אם כה נאמר דשבועה לא בעינן כלל משפטי תנאים למה ה"י צריך לכפול התנאי דאף לענין תנאי גם בשבועה דהוי איסור חמור לא אמרי' מכלל הן אתה שומע לאו לגרוע האיסור וכ"ל מ"מ הרי תנאי כפול הוא ממשפטי התנאים וכל דלא הוי רק דיבור גם בלא ה"י כהלכתו מהני דלתי דיבור התנאי ומבטל דיבור המעשה. חמס' אחר העינן ראי' דזה ליתא דשאני כפילות התנאי משאר משפטי התנאים

התנאים. ואינם רק לחזק התנאי שהיה בכחו לנטל המעשה דבזה שפיר אמרי' דהיכי דהמעשה לא הוי רק דיבור גם תנאי שלא נתחזק במשפטיו יכול לנטל הדיבור מהמעשה דאמי דיבור כו' משא"כ כשלא אמר רק ההן דבזה כיון דלא אמרינן דתכלל הן אחת שומע הלאו ממילא חל המעשה אף צביטולו של התנאי כיון שלא אמר צפי' שאם ימבטל התנאי אין חפלו בהמעשה ומכלל הן נשמע הלאו לא אמרינן ואין א"כ לבוא מצד דאין כח בתנאי כזה לנטל המעשה ואין נ"מ א"כ בין היכי שהוא מעשה גמור או רק דיבור וזה ברור אללי. וע"פ האמור עלה על לבי להוסיף ולומר עוד דבגדרים ושבוטות יש לחלק בין תנאי דאם לתנאי דמעכשיו לענין כפילות התנאי דבאמת אנו לריכין להבין דבשלמא בתנאי דמעכשיו שההן הוא דאם יקיים התנאי יחול מעכשיו שפיר יש לומר דבעינן שיאמר גם הלאו דאל"ה אמרינן דכיון דתכלל הן לא נשמע הלאו שפיר חל המעשה אף צביטול התנאי דאין ראוי תההן שרלונו לנטל המעשה כשימבטל התנאי כיון שלא אמר זה צפי' ומכלל הן אחת שומע לאו לא אמרינן אבל בתנאי דאם שההן הוא שלא תחול המעשה רק אחר קיומו של תנאי למה ינטרך לכפול ולומר הלאו דאף דתכלל הן אחת שומע הלאו לא אמרינן מ"מ הרי זה אמר צפי' שלא תחול המעשה רק אחר קיומו של התנאי דזה מורה לשון דאם א"כ אם לא נתקיים התנאי ממי תחול המעשה הרי אינו יכול לחול רק אחר קיומו של התנאי והתנאי הרי לא נתקיים וזה באמת ענין שרריך להתבונן עליו :

**ואשר**

אחזה צביאור הדבר דבאמת ענין כפילות התנאי ללמד לר"מ תנאי צ"ג וצ"ד דהיי' תנאי כפיל והוא אחד ממשפטי התנאים כמו הן קודם ללאו וכדומה ממשפטי התנאים והוא דאמרי' בש"ס ודייקין מזה דלר"מ לא אמרינן תכלל הן אחת שומע לאו וכתו כן להיפוך תכלל לאו לא נשמע הן היינו משום דאי נימא מצד הסברא החילונית דתכלל הן נשמע הלאו אין ללמוד משפט הזה דבעינן כפילות התנאי מתנאי צ"ג וצ"ד דמה יתרון בכפילות התנאי כיון שגם תההן נשמע הלאו ואף בשלא כפלו א"כ ככפלו דמי ומת"ט באמת לרבנן דס"ל תכלל הן אחת שומע לאו לא בעינן תנאי כפול כלל כיון שאין נ"מ בכפילה ומעשה לרידן דקיי"ל כר"מ דלא אמרינן תכלל הן אחת שומע לאו שפיר גם בתנאי דאם בעינן תנאי כפול ואי לאו הכי התנאי בטל ולא משום דאמרינן דכיון שלא פירש הלאו ממילא חל המעשה אף צביטול התנאי כיון שלא אמר צפי' שימבטל המעשה צביטולו של תנאי דזה אינו שייך בתנאי דאם וכנ"ל דכיון שמ"מ פירש שלא תחול המעשה רק אחר קיומו של תנאי כשלא נתקיים א"כ אין לה עת מלוא לחול ורק דכיון שלא כפל התנאי ולא נתחזק בכפילות התנאי בטל והמעשה קיים וכדאמרינן הכי בשאר משפטי התנאים דאין כח בתנאי שלא נעשה כמשפטו לנטל המעשה דכיון דל"א תכלל הן אחת שומע לאו שפיר הוי כפילת התנאי ממשפט התנאים דילפינן מתנאי צ"ג וצ"ד והבנן זה. ומעשה בגדרים ושבוטות כיון דאמרי' לדעת המפורשים הנ"ל דלא בעינן כלל משפטי התנאים דרק לגבי מעשה גמור בעינן תנאי חזק בכל משפטיו ולא לגבי מעשה שהוא רק דיבור וכנ"ל הנה רק בתנאי דמעכשיו בעינן שיכפול ויאמר גם הלאו דאל"ה אין לנו שרלונו צביטול המעשה כשלא יתקיים התנאי וכנ"ל אבל בתנאי דאם לא בעינן שיאמר הלאו דכיון שאמר שלא יחול הנדר והשבוט' רק אחר שימקיים התנאי ממילא אין להם חלות כשלא נתקיים התנאי כלל דגם כשנתקיים אינם חלים רק לאחר זמן ואף דמ"מ נחמס אחד ממשפטי התנאים מ"מ התנאי קיים דאמי דיבור ומבטל דיבור ודוק. ולפי הנ"ל אמייא בהך דשבוט' שלא אוכל זו אם אוכל זו דאמרינן דאמרינן ל"י לרעמי' שכוונתו

היי' מעכשיו. וכנ"ל בשם הר"ן ז"ל אף אי נימא דלאו מתורת הלאו שאמר אח"כ אנו באים לדון שתחול מעכשיו ורק דהאומדנא הזו מהני נגד משמעות לשון אם שמורה שלא תחול רק אחר קיומו של התנאי מ"מ יש לחלק בין היכי שכלולו להתנאי ללא כפולו דכשלא כפולו להתנאי שפיר אמרינן דאין השבוט' חלה רק לאחר שיאכל התנאי דאף דיש אומדנא שכוונתו הי' מעכשיו דאל"כ תוכל השבוט' להבטל דיוכל לאכול האיסור ראשון מ"מ הרי יש אומדנא אחרת כנגד' דאם התנאי הוא תנאי דמעכשיו הנה התנאי נחבטל דכיון שלא כפולו לתנאי גם בגדרים ושבוטות התנאי בטל בתנאי דמעכשיו וכנ"ל. וזה אומדנא גדול' יומר מהאומדנא דאמרינן לרעמי' דמעכשיו קאמר דשם גם אם לא היו כוונתו למעכשיו לא תמבטל המעשה' לגמרי דעדיין יש מקום להשבוט' לחול לענין זה שהיי' חסור לאכול התנאי ראשון משא"כ התנאי ימבטל לגמרי בלא כפולו במעכשיו ואף אי שקולים הם הנה לשון אם מורה שלא יחול רק לאח"כ ודוק בזה :

**עוד**

עלה על לבי ציישוב דברי הר"ן הנ"ל לפת"ש הרא"ש ז"ל בתשובותיו החדשות תבונה בשם בשמים ראש דבגדרים ושבוטות לא בעינן משפטי התנאים משום דאף תנאי שלא נעשה כמשפטו הו"ל כמו פתח וגדרו ופתחו עמו דאין לריך שאלה לחכם. ובחיי' אמרתי צביאור דבריו ז"ל דבגדרים ושבוטות יש שני עיני פתח. פתח שאינו נרא' לכל דזה לריך שאל' לחכם והחכם מ"מ מתירו כיון שאומר דכוונתו הי' דלא הי' אושר על עולמו ככה"ג. ופתח הנרא' דאינו לריך שאל' לחכם כלל דכיון שנרא' לכל שהוא כן הורס הנדר והשבוט'. ותנאי שלא הותנה כהלכתו אף דלא חשיב אומדנא דמוכח כ"כ שיועיל בזמנו וכדומ' מ"מ חשיב מוכח לזה שישב פתח הנרא' שהוא כן והל' בגדרים ושבוטות שאלה לחכם. ומעשה יש לומר דבאמת אין האומדנא דהר"ן ז"ל דכל שיוכל לנטל השבוט' אם יהי' רק תכאן ולהבא אמדינן ל"י לרעמי' דכוונתו מעכשיו יכול לנטל מה שאמר צפי' בהיפוך דאם מורה רק שיחול לאחר קיום התנאי וכנ"ל ורק דבהך דשבוט' שלא אוכל זו אם אוכל זו מיירי שלא הי' משפטי תנאים [ובל"ה דעת המפורשים דבגדרים ושבוטות לא מהני תנאי כלל מתורת תנאי' כיון שהמעשה אי אפשר להיות ע"י שליח] ואין התנאי א"כ יכול לנטל המעשה' מתורת תנאי ורק מתורת פתח קאמינן עלה דהיינו כנ"ל דהוי עכ"פ פתח הנרא' דאין לריך שאלה וכגון שאין אנו דינן רק מתורת אומדנא דכיון דיש אומדנא הו"ל כשלא נתקיים התנאי פתחו עמו א"כ כשיש לעומת זה אומדנא להיפך שעכ"פ כוונתו הי' מעכשיו שפיר מהני דלא הוי לענין זה פתח הנרא' ואינו יכול להתיר בלי שאלה ואף דבין כך ובין כך המעשה בטל צביטול התנאי מתורת פתחו עמו מ"מ אין לומר דלענין זה שלא יחול מעכשיו מהני מתורת תנאי' כיון דאין התנאי הזה מנטל המעשה' רק לזמן שיחול רק תכאן ולהבא דז"א דגם לענין זה שימבטל המעשה' ולא תחול רק לאחר זמן בעינן בתנאי משפטי תנאים וע' בהה"מ ז"ל שכ' בטעם רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל ורעמי' דבמעכשיו לא בעינן כלל משפטי תנאים משום דעיקר הא דבעינן משפטי תנאים הוא רק משום דיש ציטול המעשה' אף צקיומו של תנאי וכגון בתנאי דאם. אבל במעכשיו דליכא ציטול המעשה' רק צביטול התנאי אבל לא צקיומו לא בעינן משפטי תנאים והל' אף להחולקים היינו משום דס"ל דגם ציטול זה שהוא צביטול התנאי לצד לריך תנאי גמור דאין כח בתנאי שלא הותנה כהלכתו לנטל המעשה' אף ככה"ג אבל מ"מ גם הם יודו דגם לענין זה שיש ציטול להמעשה' בקיום התנאי שלא תהיה רק לאח"י בעינן משפטי תנאים דאל"כ יהי' סברותיהם הפוכות לגמרי וכמוכ"כ א"כ בהך דשבוט' שלא אוכל זו כו' אף דהמעשה' נחבטל צביטול התנאי

# שארות ותשובות סימן קיז רצה הנח

התנאי מתורת פתחו עמו מ"מ אינו יכול לבטל התעש' מתורת התנאי שלא תחול מעכשיו דגס לזה בעין תנאי אמיץ וחזק במשפטי התנאים וכנ"ל כן עלה לכאור' על לבי : **אמנם** אחר העיון וההסתבחות ראייתי דזה ליתא דאף לדעת הרמב"ם ז"ל ודעתי אין הטעם דמשפטי

אי לאו כמעכשיו דמי מגורשת משום דיש אומדנא בזה שכוונתו הי' מעכשיו דאל"כ יתבטל התעשה והבן . והנה הרא"ש ז"ל הקשה בהא דאמרי' בש"ס דע"ז דף ס"ג טלה זה נמי הא מיהסר' ל"י משיכה דהרי שטר פעולה א"כ קנין ותירץ דרוקא לענין שיטריך לשלם לו עבור פעולתו אין לריך קנין אבל מ"מ לא קנתה הטלה דיוכל לשלם לה דמיס . ולפ"ז אמינא דאין ראי' מהך דאחרונ דרבא ס"ל דע"מ כאומר מעכשיו דמי דאף אי לאו כמעכשיו דמי ואף אי נימא דס"ל דתנאי ותעש' בדבר אחד לא מהני מ"מ הכא שפיר הוי מעכשיו דאמדין ליה לדעתי דאל"כ יתבטל התנאי וכנ"ל בהך דשבוע' שלא אוכל זו כו'. ואין לומר כנ"ל דאין כאן אומדנא דיש לומר דכוונתו שיטריך להחזיר לו מטעם שכירות דז"א דבאחרונ יס אומדנא שרוננו דוקא בחזרת גוף האחרונ ומלך חיוב שכירות לא יטריך להחזיר לו רק הדמים דהא דשטר פעולה א"ל קנין הוא רק לענין שיטריך לשלם לו דמיס וכנ"ל בשם הרא"ש ז"ל והבן זה :

## ובגוף

קושית מ"ו רשכ"י ז"ל אמינא דראית התוס' דרבא ס"ל דע"מ כמעכשיו דמי הוא כך דאי נימא דלכך קאמר רבא בניטין בהך דע"מ שחזירי לי את הנייר מגורשת הטעם משום דמעש' קודם לתנאי משום דס"ל דע"מ לאו כמעכשיו דמי א"כ ע"כ אמרינן כמו כן דס"ל ג"כ דתנאי ותעשה בדבר אחד מהני דאל"כ יקשה קושיות ראב"א דאף אי הוי תנאי קודם לתעשה התנאי בטל משום דהו"ל תו"מ דר"א דהרי אמה אומר דאוקימתא דרבא דרוקא הוא ומשום דס"ל הכי דרק מה"ט דהוי תעשה קודם לתנאי מגורשת ור"כ אמינא בהחזירו יאל דאף ע"מ ספיקא הוי מ"מ לא יאל מספק עכ"פ דשמא לאו כמעכשיו דמי והתעש' בטל וכן תורה באמת לשון התוס' גיטין שס שהביא ראי' מהך דהחזירו יאל דהרי בשעה שקנאו לא הוי בידו דאי הוי ס"ל דלרבא תו"מ דר"א לא מהני הו"ל להקשות להיפוך מהך דלא החזירו לא יאל דהרי התנאי בטל והתעש' קיים בכל ענין ודוק [אמנם לפ"ז יתעלם יותר מ"ש ראשונ' בסתירת ראיית התוס' ואין מקום לתה שנתחפקתי שס ועיין בדברי וחבין] :

## אולם

עדיין יש לעורר בזה לפת"ש בהך דתנאי ותעשה דר"א לאו משום דהו"ל כתנאי שאל לקיימו והו"ל מפליג בדברים אמרי' דהתעש' קיים דז"א דאבתי מג"ל שהפליג בדברים בהתנאי שמה הפליג בהתעש' ורק דאף אס לא הפליג כלל אין כח בתנאי לבטל התעש' לנמרי אף כשהתנה ככל משפטי התנאים עמ"ל . ומעתה לפ"ז למ"ד דתו"מ דר"א הוי תנאי מ"מ מירי ספיקא לא נפקא דכיון דמכ"מ עכ"ל דהפליג בדברים כיון שהתנאי הוא נגד התעשה לנמרי ואי אפשר שיחולו שניהם א"כ יש להסתפק במה הפליג אס בהתנאי או בהתעש' דאס הפליג בתנאי התעשה קיים וא"כ אי נימא דלמ"ד דע"מ לאו כמעכשיו דמי לאו היינו דודאי לאו כמעכשיו דמי ורק דספיקא הוי א"כ היכא דהוי תו"מ דר"א אף אס נאמר דמהני מ"מ הו"ל ס"ס לקיים התעשה מעכשיו דשמא ע"מ כמעכשיו דמי ואף אס"ל דלאו כמעכשיו דמי מ"מ שמה הפליג בהתנאי כיון דע"כ הפליג בדברים וכנ"ל . ומזה יש ראי' דס"ס לא מהני נגד חזקה איסור א"א דאל"כ היתה מגורשת שפיר בהך דע"מ שחזירי לי את הנייר אף לרבנן דרבי וכנ"ל . ומעתה אין ראי' מהך דאחרונ דרבא ס"ל דמעכשיו דמי רי"ל דבאמת ס"ל דלאו כמעכשיו דמי והיינו דספוקי מספקא לי וכשהחזירו יאל דאף דס"ל דתו"מ דר"א מהני מ"מ הו"ל ס"ס לפק ספיקא דשמא כמעכשיו דמי ויאל בו דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה ואף אי לאו כמעכשיו דמי מ"מ שמה הפליג בהתנאי ופשיטא שלא בו דהו"ל סלו לנמרי ובלא החזירו שפיר קאמר דלא יאל דאדרב' יש ס"ס להיפך דשמא כמעכשיו דמי ואף דאי לאו כמעכשיו דמי שמה הפליג

תנאים משום חלק ביטול התעש' שיש בתנאי דאס בקיום התנאי דהיינו משום זה לכד דנחבטל התעש' אף בקיומו של תנאי שלא תחול מעכשיו ורק משום שניהם יחד דהיינו ביטול התעש' לנמרי בביטול התנאי וביטול' בתקלת אף כשימקיים משא"כ כמעכשיו לביא ביטול התעש' רק בביטול התנאי דאל"כ ורק דימא דלדעתם ז"ל לאו משום זה שנתבטל התעש' ג"כ בביטול התנאי ורק משום חלק ביטול הזה אשר יתבטל בתנאי דאס גם בקיומו קאמינן עלה שיטריך משפטי תנאים אבל זה שיבטל התעש' בביטול התנאי לא איכפת לן כלל יקשה דהרי אחד ממשפטי התנאים הוא תנאי כפול וגם בזה ס"ל להתוס' וסייעתו לחלק בין מעכשיו לואס דרק בתנאי דאס בעין שיכפ"ל תנאו ואס נחמר דעיקר הא דבעין שיתחזק התנאי במשפטי התנאים הוא רק משום שפ"י בא ביטול התעש' בקיומו של תנאי שאין חל רק לאחר כך יקשה דמה הזחזקות יש להתנאי לענין זה במה שפלו ואמר גם הלאו דבשלמא לענין ביטול התעש' בביטול התנאי שפיר יש חילוק בין כפלו לתנאו ללא כפלו דלריך לומר בפ"י שרוננו שיתבטל התעש' בביטול התנאי אבל לענין ביטול התעש' שהוא בקיומו של התנאי מה ל"מ ומה החזקות יש יותר במה שאחר הלאו א"ו דגם לדעת הרמב"ם ז"ל משום שניהם יחד קא אמינן עלה שיש ביטול התעש' בביטולו וגם בקיומו וכל דליכא ביטול בשניהם ורק באחד יש כח בהתנאי לחול ולכך כמעכשיו לא בעין משפטי תנאים כלל כיון דליכא ביטול התעש' בקיומו של התנאי וכמו כן לריך בתנאי דאס כפילא כדי שיתחזק התנאי לענין זה שיוכל לבטל התעש' בביטול התנאי ואף דמ"מ לא נתחזק מאומה ע"ז לענין ביטול שנתבטל התעש' בקיומו וכנ"ל מהני דלענין ביטול אחד לכד לא בעין תנאי גמור וחזק . ומעתה בהך דשבוע' כיון דמהני לענין זה שלא תחול השבוע' בביטול התנאי מטעם פתחו עמו ממילא הו"ל למימר דמהני מתורת תנאי שלא תחול מעכשיו אף שלא הותנה כהלכתו לזה לא מהני האומדנא שכוונתו הי' מעכשיו כיון שאמר בפ"י לשון אס דמורה שלא תחול רק אחר כך ודוק היטב בכל זה :

## עוד

עלה על לבי לומר ביישוב קושייתי על הר"ן ז"ל דאמינא לא אמרינן בהך דע"מ שחזירי לי את הנייר דאף אי ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי מ"מ כוונתו הי' מעכשיו דאמדין ליה לדעתי דאל"כ יתבטל התעש' או התנאי וכמו בהך דשבוע' שלא אוכל זו אס אוכל זו דאף דאמר אס דאמדין ליה לדעתי שכוונתו מעכשיו . עפתי"ש הרשב"א ז"ל דהיכי שאמר ע"מ שמתן לי מאתים זו וכדומה ולא התנה כהלכתו דר"א לבטל התעש' בביטולו של תנאו לריך ליתן לו מטעם שכירות . ולפ"ז בהך דע"מ שחזירי לי את הנייר ליכא אומדנא כלל שכוונתו מעכשיו דיש לומר דבאמת כוונתו הי' כמו שמתנה לשונו שלא יחול רק אח"כ דכיון דהוי תנאי ותעשה בדבר אחד ונחבטל התנאי תהי' לריכה להחזיר לו הנייר מטעם שכירות . אולם לפ"ז ל"ל דגם רב אשי דקאמר הא תני רבי הוא ס"ל דתנאי ותעשה בדבר אחד לא מהני ורק דמוקי לה כרבי דע"מ כאומר מעכשיו דמי דאי לאו כמעכשיו דמי אף דבאמת מגורשת משום דהוי תו"מ דר"א מ"מ יקשה דתנאי רבותא אשמעינן ברייתא דע"מ שחזירי לי את הנייר מגורשת דפשיטא דכיון דהתנאי בטל דמגורשת ולכך מוקי לה כרבי דכאומר מעכשיו דמי והתנאי קיים ושפיר אשמעינן דמתנה ע"מ להחזיר הוי מתנה וכמבואר דא"כ דר"א ס"ל דתו"מ דר"א מהני גם

# שארות ותשובות סימן קיז רצה

הפליג במעשה ולפי י"ל דלא יאז למרי בלא החזירו ולריך ליעול ולברך שנית כיון דיש ס"ם לחיובא. ויש לי הרהורי דברים לומר דס"ל להתום' דהך אומדנא דלריך הוא בעלמא ללא צו עדיפא טפי מהך אומדני שרואה שי"א צו השני משום דניחא ל"י למיעבד מצוה בתמויה וא"כ כשאנו מסופקים לת"ד דת"ו בר"א מהני אם הפליג בהתנאי או בהמעש' אמרינן ל"י לרעתי' שהפליג בהמעשה ולא בהתנאי משום דאם יתקיים המעשה לגמרי ולא יטעך להחזיר לו לא יהי' לו צמח ללא אח"כ ולא חשיב אח"כ ס"ם וכנ"ל ויש לדבר הרבה בכ"ז ובהך דהריני כאילו התקבלתי אולם כבר הארכת יותר מדאי וגם עדן לא צמחתי כל העולה על רוחי במצוקא וכו' הבחינה ולכן פה תהי' שבימת קולמסי בזה:

(ו) **כתב** כ"ת לי שב קושיות מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל לדעת המפורשים דהא דאין מבטלין איסור לכתחיל' הוא רק מדרבנן מהא דאמרינן בניטין דף י"ח בהך דנפלו ונחפלו דלא קנסינן שוגג אטו מזיד משום דלא הוא רק מדרבנן דמה"ת חד בחרי בטל והרי בלא"ה גם במזיד לא הוא רק דרבנן כיון דהא דאסור לפלוט הוא רק משום דמבטל איסור לכתחיל' דלא הוא רק דרבנן עפ"י דברי ה"ב ז"ל דביבש ויבש דרק מטעם ביטול ברוב קאמין עלה לכ"ע אסור לבטל מן החורה דרק כשמבטלו בס' שבטל הטעם ס"ל להקך פוסקים דהוא מדרבנן-אמנם באמת גם גוף דברי הגאון בעל כ"ב ז"ל תמוהים בעיני דגם בביטול בס' ע"כ מטעם ביטול ברוב קאמין עלה וכמש"ל בשם הרשב"א ז"ל דהא דבעין קרא לטעם כעיקר הוא רק משום דאי לא הכי ה"א דבטל ברוב ורק דאי אמרינן טעם כעיקר ואף שנחבטל ברוב לא מהני דמ"ת נרגש הטעם וא"כ גם כשמחבטל הטעם ע"כ לריכין אנו לביטול ברוב ג"כ וז"ב.

זו"ז כתב כ"ת לי שב הך דמגורה אין מחייבין אותו ללקט אחת אחת דאף אי אין מבטלין לכתחלה מה"ת מ"ת מותר משום דאין כוונתו לבטל אלא שגדפק לי שב דאמאי ל"ה פסיק ריש"י. אולם לרעתי' א"ל לכ"ז ורק דבהך דביטול איסור לכתחיל' עיקר האיסור הוא משום הכוונה שמכיון להחיר האיסור וכל שאין כוונתו לבטל ליכא איסורא כלל ובעיקר הדבר שהעלו הפוסקים דהיכי דאין כוונתו לבטל מותר עלה על לבי דללמוד מניעולי עכו"ם דלת"ר דאינו יכול לבטל לכתחיל' מה"ת איך מותר להגעיל אף כשיש סי' במים הא אין מבטלין איסור לכתחיל' ובשלמא כל דיני הגעלה לרידן יש לומר דמגעילין אחר שעבר עליו מעל"ע דאינו אומר עוד דנפגס טעמו והא דלריכין הכשר הוא משום דכלי שאב"י אסור להשתמש בו לכתחלה מדרבנן משום בזירה אטו ב"י וכמבואר אצל על מה שנתה חורה להגעיל כלי מדין שפיר יקשה דאי כבר אינו ב"י ונוטל"פ מותר א"י הכשר כלל מה"ת וח"ל"ה הו"ל מבטל איסור לכתחלה מלאחתי להרין ז"ל בע"פ פ"ב שהביא ראי' זו מניעולי מדין ונהגתי. ועי' ברמב"ן ז"ל שכ' לי שב מה שהקשו התום' דאם ימא חשכ"י בשאר איסורים איך מהני הגעלה בכלי גדול שאין בו סי' בהמים הא המים נעשו נבילה דבהגעיל' במים אין יכול להצליע רק להפליע ולפי"ז אין ראי' ג"כ מהך דהגעלה דכל שאינו מכיון לבטל מותר וכמונן ורק דמ"ת יש להביא ראי' מהך דילפינן טעם כעיקר מניעולי נכרים דכיון דכבר בררנו דאף אי לאו הך דטעם כעיקר מ"ת אנו לריכין לבוא לביטול ברובו וכנ"ל בשם הרשב"א ז"ל א"כ יש לומר דלכך הנריכה החורה הכשר דאל"כ אסור לבטל לכתחלה ומטעם ביטול איסור לכתחיל' קאמין עלה ודוק ועי' בתום' ע"ז דף ס"ז שכתבו דאין סבירא שיהי' מחולקים בזה אי קדירה בת יומא פנמה פורתא אם לא דנחזי אנו ורק דלר"ש דס"ל דנוטל"פ מותר היינו משום דמחלק בין פגס זוטא לפגס רבה עיי"ש ה'. ולפי"ז אין ראי' דכל שאין כוונתו לבטל ליכא איסורא כלל ואף אי הוא פסיק רישא

דאין להחיר משום דשא"ת וכנ"ל דלא אסרה חורה רק הכוונה שמכיון לבטל האיסור דיש לומר דבאמת היכי דהוי פ"ר אסור לבטל לכתחיל' אף שאינו מכיון כמו בכל דבר שאינו מכיון דפ"ר אסור ומ"ת שפיר יליף ר"ע טעם כעיקר מניעולי נכרים דכיון דלכ"ע אף קדירה בת יומא פנמה פורתא ורק דלר"ע זה לא הוי חידוש כיון דהוי פגס זוטא ושפיר ילפינן מיני' א"כ ליכא למימר דבאמת טעם לא הוי כעיקר והא דלריך הכשר הוא משום דמ"ת כיון דע"כ לריכין לבוא לביטול חד בחרי וכנ"ל אסור להשתמש בהכלים משום דאין מבטלין איסור לכתחלה דכיון שאינו מכיון לבטל הוי ל"י דשא"ת ופ"ר דלא ניחא ל"י כיון שפגס עכ"פ פגס זוטא דמותר לדעת רוב הפוסקים ז"ל עיין בדבריהם. ועפ"ז אמרנא לבאר דברי התום' פסחים דף ל' בזה דקדרות בפסח ישברו דפריך ולשהינהו לאחר הפסח ונעבד בהו שלא במינן שהקשו דאף א"ת דחשוב משהו מ"ת הרי אין מבטלין איסור לכתחלה. דלכאורה מה קושיא הרי אין כוונתו לבטל וכל כה"ג ליכא איסור' וכנ"ל מהך דניעולי נכרים דאי לאו דאמרי' דטעם כעיקר לא הוי לריך הכשר ומותר לבטל בהם לכתחלה לר"ע אף דע"כ מטעם ביטול קאמין עלה וכנ"ל. אולם לפי ה"ג ליכא דדוקא בהך דכלי מדין לר"ע מותר ה"י להשתמש אי לא אמרינן טעם כעיקר ומשום דכיון דאינו מכיון הו"ל דשא"ת ומותר דר"ע כר"ש ס"ל דלר"ב שאינו מכיון מותר עיין ש"ס דב"ק דף קנ"ג ואף דהוי פסיק רישא מ"ת הא לא ניחא ל"י דא"א דלא פנמה פורתא וכנ"ל משא"כ בהך דקדירות בפסח דרבה הוא דקאמר לה להך דקדירות בפסח ישברו ורב ס"ל בש"ס דכתובות ו' כר"י דדבר שאינו מכיון אסור אף דלא הוי פ"ר וא"כ אף דהוי פגוס מ"ת אסור לריד' לבטל אף כשאינו מכיון דדבר שאינו מכיון אסור לריד' והבן. אמנם כ"ז אי נימא דעת הרמב"ן ז"ל דהגעלה אינו מבליע כלל וא"כ יש לומר דלת"ר דשא"ת אסור באמת אסור לבטל איסור לכתחלה אף כשאינו מכיון לבטל ולריד' באמת לא ילפינן טעם כעיקר מניעולי נכרים ורק ממשרת וכרבנן דר"ע שם ור"ע לטעמי' וכנ"ל אצל לדעת החולקים בזה על הרשב"ן ז"ל כ"ז ליתא דעכ"ל דכל שאין כוונתו לבטל מותר לגמרי לכ"ע ומשום דלא אסרה תורה רק הכוונה שמכיון לבטל האיסור וכל שאינו מכיון איפוא ליכא איסורא כלל וכנ"ל דאל"כ איך נתרץ הא דאמרה תורה להגעיל כלי נכרים לת"ר דבר שאין מכיון אסור הרי בהגעלה מבטל האיסור ודוק היטב ויש לי בכ"ז דברים הרבה אולם לא עת האסיף פה:

(י) **הקשה** כ"ת על מ"ש מ"ז רשכ"י ז"ל בספרו ליו"ד סי' קנ"ח דלוקמ"י הך דאין מקקין לנכסי יתומים א"כ רבית אוכלת בהן בעכו"ם שלוח מ"שראל וזה המת נעשה ערב בעדו והגיע הזמ"פ ולריך זה לשלם הקרן והרבית שיעלה עליו דהרי מ"ת אחר שצא לשלם מהערב אסור לו לזה ליקח רבית ואיך א"כ רבית אוכלת בהן וכי דהרי מבואר בהדיא דבעבר ונעשה ערב רק ההפסד לריך לשלם ולא הריבית. ובמח"כ נחלפו לו העניינים דהך דעבר ונעשה ערב בישראל שלוח מעכו"ם מיירי ואנו בעכו"ם שלוח מ"שראל עסקין ובהתנה עם העכו"ם שלא ידחנו אלל הערב דמותר להיות לו ערב וגרס לו זה טעות הדפוס שגרסו הס"ק שם שלא במקומו על הך דעבר ונעשה לו ערב ובאמת דברי מ"ז הגאון ז"ל שייכא לדברי ההגהה סעיף ב' שם בהך דעכו"ם שלוח מ"שראל וכמבואר למעין אולם עכ"ז יותר נראה דקאי אהך דמשכון ששוא יותר דמבואר בהדיא שם דחייב לשלם כל הרבית שעלו ושיעלה דבהך שהתנה עם העכו"ם שלא ידחנו אלל הערב ל"ל דאסור מ"ת ליקח עכ"פ הרבית שעלו אח"כ שכבר בא אלל הערב לגבות ממנו והרבה יש לדבר עוד בזה אולם יען כי בלא זה יש מקום לדברי מ"ז רשכ"י ז"ל קלרתי:

רק כמ"ט הרמב"ן ז"ל דהשמיטה הוא ההיזק דכל שלא נשמטה כראוי הו"ל כמתיו ראשה בסייף ומעטה כ"ז כשהוא טריפות ודאי אבל היכי שהוא רק ספק שפיר מצי אמר לי אייתי רא"י דממא אין כאן איסור דאף דמ"ט זין כך וזין כך היזקו כיון שאסור לאכלו מספק עכ"פ מ"מ ל"ד הספק הזה שכשר שפיר פטור מלשלם דאף דהיזקו הא הו"ל אינו ניכר דכיון דנשמטה כראוי ורק שאסורה מספיקא באכילה לא הוי תו כמתיו ראשה בסייף דלא עדיף מתך דפיגל דהוי היזק שאינו ניכר אף דנאסרה ודאי כיון שהשמיטה הוא כראוי ודבר אחר גרס לה לאסור וכיון דאין למייבו ככה"ג שפיר מצי אמר לי אייתי רא"י דהשמיטה לא הוי כראוי בעצמותה דישב היזק ניכר ודוק. ומעטה כיון דלפי"ז הא דפטור בעצמה בעשה דבר האסור מספק הוא משום דהוי היזק שאינו ניכר וכנ"ל שפיר חייב ככה"ג במוזר עכ"פ כיון דמ"ט היזקו דאף דהוי היזק שאינו ניכר מ"מ צמוד חייב ואיש הך דהתנאך ודוק :

**(ס) הביא** דברי מו"ז הגאון רשכ"י ז"ל שהקשה בזה דאמר ר"י ביטין דף ג"ג בהך דהמטמא והמלמע ומנאך דמ"ט היזק שאינו ניכר לא שמי' היזק ובמזיד חייב שלא יאח כל אחד ואחד הולך כ"ו דהרי בש"ס דחולין פריך למ"ד אין אדם אוסר דשא"ס מתנאך ומשני ראי' לי' שותפות בגווה ואין פסקין בחומ"ט סי' ש"ו בהך דעבד שקלקל דרוק' כשנבלה ודאי אבל אם עשה בה רק טריפות האוסרה מספק פטור דא"ל אייתי רא"י ומה יועיל א"כ מה דקנסו במזיד דהרי עכ"ז פטור דיראמר טול חלקך שאינו נאסר ואי לאסור משום דאין ברירה הלא הא דאין ברירה הוא רק ספק וא"כ יאמר אייתי רא"י (א) וכ"מ תמה ע"ז דהרי ר' יוחנן ס"ל צבינה ל"ח דאין ברירה הוא מטעם ודאי. אולם באמת לר"י גופא בלא"ה לא קשה מירי דר"י ס"ל בהדיא דאדם אוסר דבר שאינו שלו בעשה בה מעשה ועיין ש"ס דחולין ס"ס ורק דעיקר הקושיא הוא לר' נתנאך דס"ל דאין אדם אוסר ואיהו ג"כ ס"ל דהיזק שאינו ניכר לא שמי' היזק כמבואר בש"ס דניטין ס"ס ע"ש וע' באחרונים שהוכיחו מש"ס דעירובין דף ל"ז דר"ג ס"ל לחלק לענין ברירה זין דאוריית' לרובן והיינו משום דספיקא הוי והקושיא א"כ במקומה עומדת. אולם באמת לא ידעתי מדוע הולך מו"ז הגאון ז"ל להקשות על הך דשלא יאח כה"ה הולך ולמה לא הקשה בפשיטות דאמאי במזיד חייב דכיון דספיקא הוא יאמר לו אייתי רא"י. ולאשר אינינו זוכר כעת איה תקום הדברים באופן שאותיותיו יחמוני לזאת אמרתי טובה השמיטה הפעם בזה. ובנוף הקו' דא"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ורק באית ל"י שותפות ומשום דאין ברירה למה יחייב יאמר לו אייתי רא"י. אמאי דלכאורה אנו לריכין להזין בהך דעבד שקלקל בספק טריפות למה יפטור הרי מ"מ זה אסור לאכלו ואף דהטריפות ספק מ"מ ההיזק הוא ודאי ומה ג"מ אם אסור לאכלו מתורת ודאי או מתורת ספק לענין ההיזק. והנראה לפמ"ש הרמב"ן ז"ל בדיני דרמני שלו דעבד שקלקל למה ילטרך לשלם דבשלמא הגרמה ועיקור היזק ניכר הוא אבל שהי' ודרסה הא אינו ניכר. ומירץ לזה חשוב ניכר דכל שלא שמטו כראוי השמיטה הוא ההיזק והרי ניכר זין מי' לשמיטה והו"ל כמתיו ראשה בסייף. והקשה ע"ז מכהנים שפגלו לחשיב היזק שאינו ניכר ומירץ לחלק זין היכי שהקלקול הוא בשמיטה עצמה דהו"ל כמתיו ראשה בסייף וזין הך דפיגל שהשמיטה הוא כראוי ורק דדבר אחר גרס לאסור דזה אינו ניכר עכ"ד הגמתי' ז"ל. והנה הך דספק טריפות דמ"ט ש"ו היינו שנתאל סכינו פגום אחר שמיטה דהוי ספק אי צבור או בעלם המפרקת פגום או נשמה בתיעות סימנים דהוי איבעיא ללא אפשר' וכ"ז הוא באמת אינו ניכר והא דחייב לשלם ככה"ג הוא

**ועדיין**

הדבר צריך תלמוד דאפשר לומר דמ"מ כיון שהשמיטה אינה תורת דעדיין אסורה באכילה מספק השמיטה הוא ההיזק והרי ניכר זין חיה לשמיטה ואף ל"ד הספק הזה שכשר הוא מ"מ כיון שאסורה באכילה מספק הו"ל היזק ניכר לרעת הרמב"ן ז"ל. אמנם אחר העיון הדבר נכון עפ"י מ"ש בחידושי דבאמת זה לא חשיב היזק ניכר דאף שהשמיטה ניכרת מ"מ ההיזק אינו ניכר ומה צ"כ שהמטמא ניכרת אכן היזק ניכר בעיני שיהי ניכר ההיזק אשר עשה והרי לא ניכר אם השמיטה כראוי אס אין. ובהך דעבד שקלקל מטעם אחר קאמתינו עלה למייבו עפ"י מ"ש הקדמונים ומכללן הרמב"ן ז"ל בדיני דרמני שלו גבי זרע כלאים בחרס דחייב משום דהוי היזק ניכר שניכר הכלאים בחרס דאף אם עקר אח"כ הכלאים חייב דאף שעתה אינו ניכר מ"מ כיון שבשעת ההיזק הי' ניכר וגם עתה לא סילק ההיזק ורק שעשאו אינו ניכר שפיר חייב דאף דאין מחייבין על היזק שאינו ניכר מ"מ הוא אינו יכול לפטור עצמו בזה שעה שניכר אינו ניכר עכ"ד ז"ל ומעטה גבי שמיטה דתיכף כשמתחיל לשטוט וחומך מקלת הושט הו"ל טריפה ורק דדרך שמיטה צ"כ וכשלא נשמטה א"כ כראוי נאסרה תיכף משעשה אותה טריפה ואז הוא ניכר. דלפינו שניקב הושט וא"כ אף שאחר ששהה ודרס גמר השמיטה והוא א"כ אינו ניכר חייב לשלם כמו בהך דכלאים דחייב אף שעקר הכלאים כיון דבשפת ההיזק הי' ניכר ורק שעה עתה מניכר אינו ניכר וכנ"ל והארכתי בזה הרבה בתשובתי הנרפסת בשמי' בספרו של מו"ז הגאון רשכ"י ז"ל הלכות ס"ח עש"ה וממלא פונג לנפשך ומעטה כ"ז כששהה

**מלחמת אריה**

**(ח) הנה** בש"ך יו"ד סי' ר' טע"ק ה' כתב בהדי' שהיכי שנאמר בהנאה מספק חייב השותף לשלם דמני' השותף לומר ק"ל כהאומר מצי אמרת דקיי"ל כהמכשיר זיל את מוכר היין ע"ש. וע' בפמ"ג שהעיר ע"ז מתך דמוגרתת צב"ק וכחב דהתם כיון שזידו לשטוט והי' סבור שהוא שוחט כדיון פטור ע"ש ובאמת על הש"ך בלא"ה לא קשה כלל דהא אינו בעלמו כתב בחומ"ט סי' ש"ו להחליט כהתה"ד דנס טבח שקלקל ונאסר מספק חייב לשלם וחידוש הוא על הפמ"ג שלא הרגיש בזה. אמנם מוח"ז הישי"ע שהקשה על המחבר שפיר הקשה דהא המחבר פוסק שם בחומ"ט גבי טבח דפטור מלשלם כשנאסר מספק. והנה לפע"ד נראה בישב הדבר דדוקא היכי שהחוב הוא מתורת מוזק יש לפטור כשנאסר רק מספק אבל כשיש עליו חיוב השבחה מתורת גולן בכל גווי' חייב לשלם אפי' כשנאסר רק מספק דמ"מ לא הוי השבחה מעליא. דונמא לזה מצינו בש"ס צ"ק ג"ח ע"א דאמר רבה הזורק מטבע של חבירו לים הגדול פטור מ"ט מצי אמר לי' הא מנח קמך אי בעית שקלת כו' וה"מ דארי' אדוי' אבל שקלא בידו' מיגזל גולה השבחה מעליא בעי מיעבד ע"ש. והחילוק הלזה י"ל נמי הכא גבי ספק ובוה שפיר ניחא דעבד הוא חייב רק מדין מוזק כמו שהאר"ך מוח"ז ז"ל לעיל סי' ס' דהא לא קנאה הבהמה בחורת גולן וע' בספר מחנה אפרים ה' נזקי ממון ולהכי כיון דיש מתירין אין למייבו לשלם דמצי אמר לי' זיל ובקש לך חכם שהוא מתיר לך וכמו בזורק לים הגדול שפטור מטעם דאיכא בר אמוראה שיוכל להושיט משם עיין שם ברש"י ז"ל וא"כ מה לי בר אמוראה ומה לי חכם אבל בהך דמנאך דע"כ מייירי שהגביה ע"מ לנסך דבלא הנבחה בלא"ה פטור מטעם קל"מ כמבואר בהדי' בפרק ההזקין ג"כ ע"ש וכיון שנעשה גולן ע"י הנבחה השבחה מעליא בעי מיעבד וכשנאסר מספק לא חשוב השבחה ומחייב לשלם ואע"ג דהמחבר פוסק דהזורק מטבע לים גס בארי' אדוי' חייב מ"מ יש לנו לומר החילוק שחלק רבה התם לענין היכי שנאסר מספק ודוק :

# שארות ותשובות סימן קיז קיה רצה

ז"ל אשר מימיהם אנו שומין וכאשר קבלם כעמיר גורגס הבאון מ' בללאל אשכנזי ז"ל בתשובותיו ובג"ד שלקחה כל אשר לו חפציו וספריו ולא רתה להחזירם רק כשיגרשנה ולא היו לו בנה להחיות נפשו והי' חשג שיחזיר לחוליו פשיטא דאין לך אונס גדול מזה. אף שנתנה לו ממון אלף כסף עבור הגירושין הנה כבר כתב הריב"ש ז"ל דמתן דמיס לא מהני בגט מעושה דאין קלבה לשוויי אשה לבעלה ודמי לאנסוהו למכור בפחות משווי' דלא הוי זביני וכן הוא דעת הרא"ה והריטב"א והרי"א ז"ל והרב זקני וכן החליטו כל גדולי האחרונים ז"ל :

**והנה** כ"ת הביא דברי הרב פ"ת שהעלה לומר דבר חדש דהיכי שמתחיל' הי' אונס אונס ממון ואח"כ בשעת הגירושין החזירו לו שלו ועוד הוסיפו ליתן לו ממון כסף הזה או יותר דאין לו חשש גט מעושה דחשיב כזביני דהרי אנו רואין שבשביל ממון כזה רצה לגרשה ושם לה א"כ להגירושין דמיס אלו ומטי לה מדברי הבאון תלימא ז"ל שכתב לפרש דברי הרשב"א ז"ל הובא ביתה יוסף בענין אחד שנאות לקנות עלמנו אלף דינר אס לא יגרש ואח"כ חזר והלך להגזבר להתפשר ע"ד הקנס ולא שמע לו ומתוך זה גירשה ופסק ז"ל דהוי גט מעושה וכתב ע"ז ואס נפסק לומר דתלוהו וזבין הוא זה דכיון שקיבל על עלמנו מדעתו קנס אלף דינר ובנתינת הגט הרויח ממון זה הו"ל כמקבל ממון לא הוא שאין זה כמקבל ממון רק כניצל מהפסד ממון כו' וע"ז כתב הבאון תלימא ז"ל דאין ללמוד מדבריו ז"ל דאס כפוהו ונתנו לו ממון דהגט כשר דדמי לזבני דו"א דאין קלבה כו' ודמי לכפוהו למכור בפחות משווי' וכ"ל בשם הפוסקים ורק דשאני נדון דהרשב"א ז"ל שהרי עיקר האונס הוא הקנס אלף דינר וחזין א"כ שמתנון זה חביב עליו יותר מאשתו ואס הי' א"כ הריוח הזה כמקבל ממון שפיר הוי דמי לזבני. והנה באמת אנכי בחידושי אמתרי לפרש כן דברי הרשב"א ז"ל הנ"ל מטעם דנפשאי ובארתרי יותר דהקנס הי' באמת לריך לשלם מדינא ומשום דאין ל מר דאונס הוא דמה יוכל לעשות דכיון שאין רלונו בהגירושין אין אדם שליט ברוחו לכוף רלונו דבאמת אס לא הי' אומר בפירוש אח"כ שמתחרט הי' הגט גט מעליא ומשום דאף א"כ לחוש דנשתנה דעתו מאשר הי' בעת שקנס עלמנו מדעתו מ"מ כיון דרק חששא הוא הו"ל דברים שבלב דלא מהני לבעל הגירושין דלוא בעינן שיהי' מוכח עובד וידוע לכל וכאשר ביאר כ"ז המהרי"ט ז"ל בתשובותיו ואף א"כ ללד הספק הזה שנשתנה דעתו הי' הגט גט גמור ולא נעשה א"כ מוכח וידוע רק ע"י מה שאמר אח"כ בפ"י שמתחרט וא"כ הוא גרס לבעל הגירושין ע"י אמירה זו וריך ליתן הקנס מדינא ואז הי' הריוח הזה כמקבל ממון. שפיר י"ל דאבא אונסא לזווי גמר וגירש. ואשר ע"כ הולך הרשב"א ז"ל לבוא תלד אחר דמה שילל מההפסד לא חשוב כמקבל זווי והארתרי בזה ואכמ"ל. אך עכ"ז התולדה שהוליא מזה בעל פ"ת אינה לודקת לא תבעי' היכי שגירש ואמר רולא אני אחר שהבטיחו להחזיר את שלו ועוד סך נוסף כזה דבזה העיר בלדק כ"ת דאין מזה ראי' שסם המחר מהגירושין רק הסך אשר קיבל דהרי החזירו לו את שלו ג"כ זה הי' באונס ורק דגם היכי שהסכים בעבור חזרת שלו ללד ובשעת הגירושין הוסיפו ליתן לו כזה מעלמן אין לדמות הפסד לריוח דבשביל שגירש שלא להפסיד שלו אין ראי' שיעשה כן גם בשביל שירויח סך כזה ונ"פ וברור :

**ובנות** דברי תשו' הרשב"א ז"ל הנ"ל כאשר עיינתי עוד הפעם בדבריו ז"ל ראיתי דא"כ לפרשם כ"ל דהרי הוא ז"ל שם הביא סעד דניצל מהפסד ממון לא דמי למקבל ממון מהא דהפקעת שאר וכסות לא מהני להשוות גט לזבני ושם לא שייך כ"ז וכמבואר וע"כ מוכח מזה דהרשב"א ז"ל באמת חולק עם הקדמונים ז"ל שהבאתי ומ"ל

או דרם באמצע השחיטה אבל כששהה במיעוט בתרח' כיון שבשעת ההיזק אינו ניכר דכבר נשמטה כראוי ורק ששהי' פוסל גם במיעוט בתרח' זה אינו ניכר שפיר פטור בשוגג וכ"כ בהך אס בעור אס בעלס המפרקת נפגמה שפיר א"ל אייתי ראי' דשמא בעלס המפרקת נפגמה וא"כ אף דמי"מ אסורה הבהמה מספיקא ע"י שהפנים הסכין מ"מ ללד הספק הזה ההיזק ההוא נעשה אחר השחיטה בשעה שנפנס סכינו בעלס המפרקת דלא נעשה הספק ואז אינו ניכר ופטור ושפיר א"ל אייתי ראי' דבעור נפגמה ואשלם לך והבן זה. ולפנ"ש הש"ך ז"ל בס"י שפ"ו דדיני דגרמי לא הוי רק קנס מדרבנן ורק במזיד חייב אבל בשוגג פטור א"ש בפשיטות דשפיר א"ל אייתי ראי' שנטרפה ע"י דאף דבין כך ובין כך אסורה הבהמה כיון דזון לא ידעינן ואסורה מטפיקא מ"מ אס לא עשה בה הוא מעשה המתריפה אין כאן היזק ורק גורם להיזק שע"י נאסרה הבהמה וכמו שורה שטרותיו של חבירו וכדומה וכיון דרק מדינא דגרמי קאחינו עלה שפיר פטור בשוגג ורק במזיד חייב מטעם קנס חכמים וא"ש הך דהתנאך וכמוכ"ז. ויש ללד עדיין בזה כיון דבמנאך עיקר ההיזק אינו ניכר וכשהוא א"כ רק גורם להיזק ובגון היכי שהוא ספק וכ"ל י"ל דיפטור וכמו בגורם דגורם דהעלה הש"ך שם דפטור. ויש לי בכ"ז הרעורי דברים הרבה חולס כבר הארתרי יותר מראי' ואשר ע"כ ראיתי להפסיק באמצע הפרק והמעט אשר כתבתי הוא רק לעורר לב המעיינים בהלכה ועוד חזון למועד בלי נדר וברלות השם לטייל עם כ"ת ביתר דבריו הנפתיים. כי עתה לא הייתי רק כמלקט אמתים וגם באלה רק כמליץ מבין החרכים והנני ירידו :

## סימן קיח

ב"ה בריסק יוס ה' י"א אדר שני תרל"ב לפ"ק. אשיב ואומר שלום לכבוד ירד ה' וירדי הרב שה"ג חריף ובקי בחדרי תורה בפלפול וסברא כ"ש מוה' אברהם יענער נ"י ראב"ד דק' קראקא :

**תיבן** השאלה באיש אחד שאשתו מאסה בו ולקחה כל אשר לו והוא נשאר ערום ויחף ובחוסר כל והאשה עמה רכושה רב מאוד וסימה צפיה הי' שאס יגרשנה תתן לו חפציו וספריו ועוד סך מעות והאיש זה זמן אשר שב לאיתנו מתחלה אנושה והרופאים פקדו עליו וכמוכ"ז להגאון חב"ד ולכ"ת כי אס לא יראו שיהי' בידו לכלכל נפשו אז יחזור לחוליו. וכאשר עמרה לד"ת ילא מאתם כי החפלים והספרים מנוויבת להחזיר לו ועל דבר רכושה תשבט שלא היה צידה תשל בעלה לפרנסתה ואז תוכל לטעון שהריוחה לעלמה [כפי אשר רבין סתמו כת"ר על תשובת המהרי"ט ז"ל חו"מ סי' פ"ז חולס לא רבין הרי הי' צידה חפציו וספריו ובל"ס כי לא ביאר כ"ת כל ה"נורף] אמנם האשה נתנה כחף סוררת מבלי לזייט דברי חכמים ולא החזירה לו כל מאוס ומתוך הלחץ והדחק גרשה והשלישה לו החפלים ועוד סך אלף זהובים כסף שימתן לו אחר הגירושין שנעשו כסדר עם ציטול המודעות כמשפט ועתה הבעל מערער ומברר בעדים שמתר מודעא וגם נשבע מקודם שלא לגרש ע"כ תוכן השאלה. ואען ואומר. הנה משום מסירת המודעא אין לדון כלל אחרי שביטל כל המודעות כפי תקנת רבותינו ומאוריני ז"ל אשר תקנו באופן היותר מועיל וגם משום השבועה שלא לגרש כבר האריך הגאון בעל נ"ב ז"ל שאין לפסול הגט בשביל זה ואס כי בנדון שאלתו הי' עוד טעמים להתיר מה שלא נמלאו בנדון שלפנינו מ"מ לדעתני יש די בטעמים האחרים שלא לפסול הגט. חולס בניד' א"ל לכל"ז דבלי המודעא והשבועה הגט בטל לדעתני מטעם גט מערשה שלא כדון אחרי שידוע אונסו ראוים ממון חשיב אונס לחשוב הגט הניתן ע"ז גט מעושה וכאשר החליטו כל הראשונים

**עוד** אני אומר וזהו העיקר דאף אי נימא שלא כחילוקו של הרשב"א ז"ל הג"ל [דבאמת החילוק שמילק רבינו ז"ל בין מקבל ממנו לנפטר מחיוב הוא חילוק דק מאוד ואי אפשר לאיש כמותי לעמוד עליו ונס לא אשתמיט לשום אחד מהפוסקים הקדמונים שיאמר שיש חילוק בתלוהו וזבין בין היכי שנתן לו מעות מזומנים להיכי שאנשוהו למכור לו במעות אשר נשה בו האנס] ה' הגט צריך בטל ודאי משום גט מעושה לכ"ע ומשום דכיון דהוי ספיקא דרבוחא אי כל המעות שיש ביד האשה שייכים לה א"כ אף באם יתבטל הגט לא תוכל להוליא ממנו מה שנתנה לו עד הנירושין וכמבואר וז"ל למה יגמר לנרשה אחרי דבין כך ובין כך המעות מוחלטים בידו ול"ר לזבוי שאם לא יגמר להקנות יאטרך להחזיר הדמים דשפיר י"ל דלא איכפת לי כ"כ בין המקח להדמים משא"כ צ"ל וכנ"ל וזה ברור מאוד מהלין עממי כ"ל להגט בטל ומבוטל וכאשר בדרנו והגלפ"ד כתבתי:

**וְיָרֵן** מה שהעיר כת"ה על מה שכתבתי בקונטרס הנדפס ממני בספרו ה' של מ"ז רשכ"י ז"ל חלק אה"ע סי' קל"ד לישב מה שנתקפה המהרי"ט ז"ל דלמה תהי פתח כשגדר ולא פי' בפירוש בשעת נדרו וביחוד לרעת המצי"ט ז"ל דמ"ט בפתח דמעיקרא כגון קונס שאני נוסא פלונית שאומר שלא הי' דעתו רק משום שהוא כעורה והרי הוא נאה א"כ שאלת חכם כלל דהרי הוי דברים שבלב וכחבתי דמחשבה לגבי דיבור הוי כמו דיבור לגבי מעשה דמועיל כשבאים כחצר וכמ"ס הב"פ בהך דכולכס כתובו דא"כ משפטי התנאים כיון שהמעשה והתנאי המה צדיבור אחד כלליים. מדברי התי"ס שבועות דף כ"ה שכתבו בהך דגמר בלבו להוליא פת חטים והוליא פת סתם דאינו נאסר רק בשל חטים דכיון שאין הדברים שאמר בפ"י סותרים בפ"י למה שחשב בלבו אזלין בתר דברים שבלב דמבואר מדבריהם ז"ל דאם הי' סותר בפ"י נס בכה"ג דברים שבלב ל"מ. וביחוד מת"ס הרמב"ן ז"ל דהיכי שלא הוליא פת סתם בטעות ורק שרצה לומר כן בפ"י ורק שבלבו חשב פת חטים אסור בכל פת דדברים שבלב ל"ג. הגה מדברי התוס' פשיטא דאין ראוי דאם הי' נמכש לגמרי מה שאמר בפ"י אף א"כ דדברים שבלב תהי בזה למחור הדיבור מ"ג הרי אין כאן דיבור ובשבועה צריך להוליא בשפתיו דוקא. ואך נס מדברי הרמב"ן ז"ל אין ראוי ועור כנגדי דמ"ג הרי צריך שאלה נס בכה"ג או מהתורה או לרעת המצי"ט ז"ל עכ"פ מדרבנן וזה ברור:

והנני חותם בברכה לכת"ה ולכל הללוים אליו ידילו דו"ש ושלוס תורתו אוהב החכמה ומכתי':

שנית

**מלחמות אריה**

ה' הנה לכאור' יש להביא ראיה שאין חילוק בין נותן מעות מזומן לבין היכי שילוקא בעד החוב המניע מהבעלים דהא הש"ס צ"ב ס"ב דאמרינן מה בין גזלן לחטאן א"ל חטאן יהיב דמי גזלן לא יהיב דמי חטאן קרינן לי' והאמר ר"ה תלוה וזבין זבוגא זבוי לא קשיא הא דאמר רובא אי הא דלא אמר רובא אי. והקשו בתוס' כיון דחטאן דיהיב דמי פסול מדרבנן א"כ כי אמר צב"מ הי' ע"כ אלא הא דאמר ר"ה משביעין אותו שבועה שאינו ברשותו נימא מינו דחשיד אצמונא כו' ומשני מורה והמר דמי קא יהיבנא ומה תירץ הרי הוא חטאן ומירלו דמ"מ בגזלן דאורייתא אין להוכיח שלא יהא חסור אצמונא ע"ש ואי נימא שיש לחלק בין היכי דיהיב דמי במזומן ובין היכי שמניע לו חוב יקשה הא דפריך הש"ס צ"ב המפקיד אררב הונא דאמר משביעין אותו שבועה שישנו ברשותו ממחנתיין דהמלוה את חבירו על המשכון מי נשבע תחילה מי שהפקדון אללו ואי איתא לר"ה הא כיון דמשחבע מלוה שאינו ברשותי' היכי מני מפיק לה ע"ש דמאי פריך דלמא הכא מורה רב הונא דאין משביעין אותו לישבע שאינו ברשותי' דאמרינן מינו דחשוד אצמונא חשיד אצמונא דכאן ל"ש לומר דמי קא יהיבנא דהא הכא אינו נותן דמים כלל רק שמנכה לו החוב המניע לו דהא קאי אסיפא דרישא דהחוב הי' יתר על המשכון כמבואר התם וביחוד קשה לאבני דס"ל התם צב"מ דאמרינן מינו דחשידי אצמונא חשודי אצמונא אלא מוכח דאין חילוק כלל. אך י"ל דלענין דאורייתא פשיטא דאין חילוק כלל בין נותן דמי לבין שמנכה בעד החוב אבל למהו זבוינא זבוינא היכי דאמר רובא אינו דאמרינן אבז זוי גמר ומקנה יש חילוק בין נותן מעות מזומן להיכי שמנכה בעד החוב. אולם לא משמע שום אחד מהפוסקים לחלק בכך כמו שכתב מו"ס ז"ל:

ומ"ל דבמקבל ממנו בעד הנירושין שפיר דמיא לזבוי ורק דבעין שיקבל מעות ממנו ולא שיפטור עי"ז מחיוב וכסך דסו"כ וכנ"ל וטעם הדבר נראה לי לרעתו ז"ל דאף דפשיטא דאין קלבה לשווי אשה לבעלה מ"מ ס"ל דל"ד לכפוהו למכור בפחות משווי דהתם השווי ידוע וכשכופהו למכור בפחות הכל יודעין דלא גמר ומקני משא"כ במתן דמים בטע אף דיוכל להיות דאשתו חביבה עליו ביותר וכל הון בזה יבז מ"מ אין זה ידוע לכל דכמו כך אפשר שהממון חביב עליו יותר וכיון שכן הדר הו"ל דברים שבלב דלא תהי לבטל המעשה שאמר שרונה לנרשה וכנ"ל בשם המהרי"ט ז"ל וכבר כתוב אללי בחי' דזהו עיקר הטעם דתלוהו וזבין הוי זבוינא דלאו דהך דאבז אונסא לזוי גמר ומקני הוא דבר ברור דא"כ ל"ה צריך לומר רובה אינו דוקא ורק דמגרע כח האונסא דלא תחשב מוכח וידוע לכל אחר שאפשר שבגמר והקנה ולא מני א"כ לבטל מה שאמר בפ"י רובה אינו כנ"ל:

**אמנם** עכ"ז לדינא אם אמנם שהוכחתי לרעת הרשב"א ז"ל כל שכתנו לו מעות בעד הנירושין דמי לזבוי וכאשר בררתי ת"ל טעמו ונימקו מ"מ אין לסמוך נס על האדם הגדול בענינים הרשב"א ז"ל אשר ידוע רוב גדלו להקל בזה נגד דעת רוב גדולי התורים רבותינו הקדמונים אף נס האחרונים ז"ל ביחוד באיסור אשת איש החמורה. עוד אמינא דצ"ל לכ"ע נס להרשב"א ז"ל דמתן דמים תוליא מכלל גט מעושה וכנ"ל אין מקום להבשיר הגט. ומשום דהך דינא ע"ד כל המעות שיש להאשה הוא תוליא בפלוגתא דרבוחא הרמ"ה והרא"ש ז"ל באינה ניוזינא אי מליאתה לבעלה וכמו שביאר כ"ז המענה לתוך ז"ל בריש פכ"א מה"ל אישות עיין עליו [וע' במ"ל ז"ל שם שהעלה דאף אם הי' מניע להבעל מעשה יר' עדיין זה במחלוקת שנויה אי מעשה יר' שייכס להבעל. ואולי לזה כוונתו כ"ז בפסק דא"י להוליא מהמחוק ורק שאם עשתה ממחר בממון שלו הריח שלו וכמבואר בחו"מ סי' קפ"ג סעיף ג' לענין שליח ועיין שם באחרונים ז"ל ויש לי לדבר בזה הרבה אולם לא לרון בחתי בדבר המשפט רק בהנוגע להגט הניתן ואשר ע"כ אשים מחסום לעיני בזה] וא"כ לענין הגט יש להחמיר מספיקא נס לפ"ז דמא כל המעות. שייך לבעלה זכרעת הפוסקים ז"ל אלו ולא נתנה לו א"כ מאותה ואין לומר דכיון דמ"מ מפאת דהוי ספיקא דרבוחא לא הי' יכול להוליא ממנה וא"כ הרי הריח ע"י הנירושין דז"א דכיון דמ"מ לר' הספק הזה לא קיבל איפוא מעות ל"ח א"כ לרעת פוסקים ז"ל אלו רק כנייל מהפסד ממון שהיתה יכולה לעשות קי"ל כהחולקים דזה אינו חשוב כמקבל ממון לענין שיחשב כזבוי וכנ"ל בשם הרשב"א ז"ל:

סימן היט

שנית על הפנין הנ"ל.

ב"ם בריסק יוס' ד' ח"י תמוז תרל"ב לסדר כי לוררס הם כנליהם:

שלוש אשיב למאן דמפרק ומותיב כבוד יריד ה' וירידי עוז הרב שה"צ חריף ובקי המפורסם לשם ולתפארת ידיו רב לו במלחמתה של תורה כ"ש מוה' אברהם יענער נ"י ראב"ד רק' קראקא יע"א:

**זה** כמשלש חדשים הגיע עדי מתכת כ"ת שנית בדבר גט המעושה עם יקרת מדרותיו אשר הראה פנים לכל נד ומבקש מאתי להודיעהו חות דעתי האם יש מקום לנדר להכשירו. ויפן כי לא הייתי כל זמן ההוא בקו הבריאות והשלימות עד שהוכרתי לררוע ברופאים ולשמות מימי התרופה לא יכולתי להשיב לכת"ה אף מפני הכבוד. עתה כאשר ת"ל שצתי במעט לאיתי אמרתי לבל לאחר עוד להגיד לכת"ה את אשר עס לבדי ואם לא אוכל להתהלך ברחבה לבאר כל הפנינים על פני כולו יפן כי עדן לא כחאי אז כחי עתה. ואבא היום להשיבהו כיד ה' הטובה עלי ואפן ואומר דגט זה אין בו תמש והוא בטל ומבוטל מתמה טעמיס כאשר אבאר בעז"ה:

**א** כבר גליתי דעתי בתשובתי הקודמות דאף אם אמנם הוכחתי דעת הרשב"א ז"ל דהיכא שנחנו לו תמון לגרש דמי לזבוי ואין מקום לפרש דבריו ז"ל כמ"ש הגאון מליסא ז"ל דדוקא בני"ד שהאונס הי' רק שהי' מתחייב ליתן הקנס אלף דינר והוא שם לה להגירושין בדמים הללו ראה רבינו הרשב"א ז"ל לרון דהוי כחלוהו וזבין. מדמייתי ראי' לחילוקו בין קיבל דמים לנילו מהפסד תמון עהא דלא אמרינן בכל גט מעושה דחשיב כחלוהו וזבין ע"י שפטר בהגירושין משו"כ דהתם לא שייך כלל הך סברא וביארתי טעמו ונימוקו ז"ל דאף ריוכל להיות דאשמו חביבה עליו ואין קלבה לשוויי אשה כו' לבעלה מ"ע כיון דאין זה ידוע לכל דאנחנו לא נרע זאת הדר הו"ל דברים שבלב דלא עהני רק כשיש אומדנא דמוכח וידוע וליד לאנכו למכור צפחות משווי שאלו רואין לעינינו שאין זה דמיס מ"ע חלילה לטמוך גם על אין הגדול הזה ולהקל ננד דעת גדולי המורים הקדמונים ז"ל שפרטתי בדברי הקודמים וכמעט כל האחרונים ז"ל עיין עליהם ומי זה אשר ירים ראש להקל נגדס ומנהגס באיסור אשת איש החמורה ועל כיוצא בזה אמרו ז"ל לדעתי הרואה כו' וטעם הדבר נראה לדעתם ז"ל דאם אמנם דזה פשוט וזרור דכל שאין האומדנא מוכח וידוע הו"ל דברים שבלב ולי"מ. וכתבואר בכ"מ מ"ע ס"ל דז"א רק היכא שהספק הוא שיש להסתפק או שאינו מצורר כל כך בכל אדם דזה אינו נקרא מוכח וידוע אבל היכי שהוא תלוי באיזה טיבה ועילה וצמה שהוא אדם לא חשיב בשביל זה דברים שבלב ועכ"פ מידי ספיקא או ספק הקרוב לודאי לא יאל ולכך ס"ל דבגט ל"ע תמן מלחמת

דמים להוליאו תכלל גט מעושה דאין קלבה ושיווי לדמי אשה דאולי אשמו חביבה עליו ואף דאין זה ידוע מ"ע אין לחשבו בשביל זה דברים שבלב דא"ל זה שאשמו חביבה עליו ביותר באמת זה אומדנא דמוכח וידוע ואף שזה עלמו לא ידענו עוד אם היא חביבה עליו יותר מהתמון זה הספק הוא בהאדם ולא בהאומדנא ואינו בכלל דברים שבלב ומידי ספק לא נפיק ואדרבה הו"ל קרוב לודאי שהרי אלו רואין שהי' לריכין לאנכו ול"ד למכר בשווי דזה הוי ספק בעיקר האומדנא ובכל אדם דאבז אונסא וחוי כל דמי השווי מלי למימר דגמר ומקני ולי"מ ספק במכירה דהו"ל דברים שבלב ולא הוי דברים כלל משא"כ הכא בגט שהספק הוא אם זה אללו השווי. וצוה יתבאר הא דמחלק רבא בב"ב דף מ"ח סס בתלוהו וחזין בין שדה סתם לשדה זו דמה שפירש הרשב"ם ז"ל דבשדה סתם כיון שמדעתו צירר אינו חושש הוא דומק ד"ל דבאר הרע במיעוטו אבל מ"ע אינו רואה למכור כלל וכמוכן. רק דרבא ס"ל דבשדה אחת מצוינת י"ל דחביבה עליו ביותר ואף א"כ שאין זה ידוע לנו מ"ע אין לחשבו דברים שבלב כיון שהספק הוא בהאדם וכנ"ל משא"כ בשדה סתם דבזה אנו דנין בכל אדם. אולם אכן לדידן לא קי"ל הכי דס"ל דגם בשדה זו לא שייך חביבות כל כך וי"ל דגמר ומקני אבז אונסא וחוי ואין לך אדם שיאמר עליו צבירור והודעה לכל דלא גמר ומקני וכיון דאינו מוכח וידוע הו"ל דברים שבלב. משא"כ בגט אשה דלזה שאשמו חביבה עליו כל הון צו יבז וכאשר נראה במוס: ואון לזה מלמתי וראיתי בש"ס דכתובות דף ע"ג בקדשה סתם וכנסה סתם דכתובה הוא דלא בעי' הא גט בעי' וקאמר רבא חנא ספוקי מספקא לי' ופירש"י ז"ל דמספקא לי' על סתם אדם אי חפץ באשה נדריית או עס תומין אם לאו ואמאי לא הוי ודאי דכיון דרק מטעם אומדנא קאמין עלה א"כ כיון דספיקא הוא הא אין ידוע לכל והו"ל דברים שבלב דודאי ל"ה דברים ולמה חשיב לי' ספיקא דרק משום איסורא אזלינן לחומרא איז כנ"ל דכיון דאין הספק רק בהאדם הזה אם הוא מהמקפידים בנדריס או מומין אם אין לחשבו בשביל זה דברים שבלב וכנ"ל והו"ל כספק דעלמא:

**וביה** נסחר מ"ש הגאון בעל קה"מ ז"ל לפרש טעמו של הרא"ש ז"ל שכתב בהך דמתנת שכ"מ שיש חששא דשמא יש לו נכסים במד"ה והו"ל רק מתנה במתנת דמוקמינן בחזקת המקבל. דה"ט דכיון דהא דחוזר במתנה בכולו כשעמד הוא משום אומדנא וכיון שאין האומדנא ברורה א"י לבטל מעשה המתנה ומש"ה פסק ג"כ בהך דהקדש כל נכסיו דסלקא בתיקו אי דמי למתנה או דבהקדש גמר ומקני בכל אופן מהיוס דכיון דספיקא הוא א"י לבטל מעשיו דכוונתו היא דכיון דיש ספק ואין האומדנא ברורה ל"מ האומדנא כלל דלא הוי מוכח וידוע לכל ותו הו"ל דברים שבלב. ולפי הנ"ל א"א לפרש כן א) דהך ספיקא דשמא יש לו נכסים במדינת הים לא הוי ספק בהאומדנא לחשבה אריה

א) גם לפע"ד נראה דיש לפקפק טובא על הקה"מ שפרש דברי הרא"ש ז"ל דמשו"ה אינו חוזר בהקדש משום דכיון דזהו איבעי' דלא איפשטא תו לא הוי עכ"פ אומדנא דמוכח וחשיב דברים שבלב דקיי"ל דלא הוי דברים כלל דלפי דבריו יקשה דברי הרא"ש אהדרי דכתובות ריש פרק אע"פ גבי הא דבעי רב אשי נכנסה לחופה ופרסה נדה פהו כתב הרא"ש ז"ל דבעי' זו עלה בתיקו הלכך אינו קונה ע"ש ולפתי"ש הקה"מ קשה דנימא הא הוי ספק בהאומדנא ותו לא תיחשב עכ"פ אומדנא דמוכח וא"כ חשוב דברים שבלב ואמאי אינו קונה אדרבה כימא דבטל האומדנא והוא קונה. ועוד יש להפיר מצ"ק קי"א דפריך החס יצמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חלילה דאדעתא דסכי לא קידשה עלמה ומשני החס אכן סהדי דמינה ניחא לה כד"ל ע"ש ויש להקשות למה להש"ס לומר אכן סהדי דמינה ניחא לה הא אפי' לא יהא רק ספק ג"כ סני דשוב לא הוי עכ"פ אומדנא דמוכח וא"כ חשוב דברים שבלב דלא הוי דברים אלא מוכח מזה דכל דהוי ספק אי הוי אומדנא מעליא אי לא הוי אומדנא מעליא נשאר הדבר בספק ויהי' ספיקא דרינא ולהכי קאמר הש"ס אכן סהדי כו' לאשמעינן דודאי ניחא לה ולהכי היא ודאי זקוקה ליבוס שאם הי' הדבר רק ספק היחה ספק יצמה לשוק. וגם בגוף הסברא של הקה"מ לפע"ד אינו דשאני אומדנא שקבועה חז"ל להלכה מחמת שהמה ז"ל אמרו דעת רוב האנשים דכעין זה לא נכנס כלל בסוג דברים שבלב. ואין



# שארות ותשובות סימן חוט רצה הסא

לאס איתא למקבל בשעת מתן מעות זכה יורשו אף שמת בחיי הנותן ומ"מ בהך לאחרין לא מהני דקדמו אחרין בזכי' וגם בשעבוד שעבודו קודם שבא עוד מכה הראשון עיין בתשובותיו הנכבדים חלק חו"מ סי' ע"ד וימתק יותר סברת הרא"ש ז"ל ועיין ברא"ש ז"ל ספ"ק דגיטין ע"ש דעכ"ל לרעתי דס"ל כסברת המהרי"ט ז"ל ועיין בקדמונים ז"ל ע"ש והבין:

## וערה

על לבי להוסיף עוד דאף אם נחליע כדעת וסברת המהרי"ט ז"ל דמתנת שכ"מ חל במקלחת היינו שעבודא מהיום מ"מ יש תקום לומר כדעת החולקים ז"ל דבספיקא בחוקת הנותן קאי ומשום דעיקר הא דמתנת שכ"מ די בדיבור וא"ל קנין הוא רק מתקנת חז"ל שלא תטרוף דעתו כשיחשוב כי לא יתנו שמתעלם לדבריו וא"כ אף דלענין השעבוד חל מהיום החזרה כשיעמוד מחוליו הוי כעין תנאי מ"מ לא דמי לתנאי לענין שיחשב ספקו כספק בתנאי דבחוקת המקבל מוקמינן לה וכ"ל דהתם בתנאי בין כך ובין כך המעשה נעשית ודאי ורק שבתנאי מתבטלת צביטולו ואף שמתבטלת למפרע מ"מ חלה תקורס ורק שמתבטלת וכעין תיחל חלין וצטלין הגאמר בש"ס משא"כ בהך דמתנת שכ"מ אם עמד לא חיילא כלל לכיון שאין רצונו ליתן באופן זה לא שייך תקנת חז"ל ולא הוי א"כ רק דיבור בעלמא והבין זה. ולפי"ז בהך דמתנת שכ"מ אף אם הוי ספק בעיקר האומדני ל"ה אמרינן דלא חשיב ספק כלל דאף לל"ד הספק הזה שכונן כן בלבו מ"מ כיון שאינו מוכח וידוע לכל תו הוי"ל דברים שבלב דודאי לא הוי דברים וכ"ל דכיון שלא הוי רק דיבור בעלמא כשחשב כן בלבו שאס יהי' כן לא תהי' מתנה נהי דלא מהני לבטל תמורת אומדנא כיון שאינו ידוע מ"מ מל"ד אחר המתנה בטלה דל"ש בכה"ג עוד תקנת חז"ל שתקנו שיהיו דבריו ככתובים ומטורים שלא נעשה רק שיוכל יותר ובנקל להתקיים רלון השכ"מ שלא תטרוף דעתו ובאופן שרצונו א"כ הוי בהיפוך בטלה התקנה וחזר הדין דלא מהני דברים בעלמא בלי קנין המועיל וכיון שהדבר הזה אלילנו בספק הוי"ל כשאר ספק דעלמא ח"ב בסברא לפי הג"ל ודוק: אולם אחר העיון כ"ז לא שייך רק במתנה אבל לא בהך דהקדיש דבהקדש אין אנו לריכין כלל לתקנת שכ"מ דבכ"מ קיי"ל דאמירה לנבזה כמסירה להדיוט דמי וזה מבואר:

## וע"פ

כל הדברים האלה והחזיון הזה ארווח לן דלא נלטרך לדחוק ולומר דל"ד האבני דבהקדיש נמר ומקני ס"ל דודאי גמר והקנה מעבשיו דבספיקא ס"ל להרמב"ם והרמ"ה ורעמ"ס ז"ל דנ"כ אם עמד חוזר ולפ"מ"ש רבים דבס"ס מוליאין תמון גם לרעת הרא"ש ז"ל ע"כ לרי"ך לדחוק ולומר כן דאל"כ יקשה דאמאי פסק בהך אבני' דל"ה בהקדיש דא"י לחזור צו דנהי דס"ל דהיכא דהוה ספיקא בחוקת המקבל מוקמינן ל"י מ"מ הרי הוי"ל ס"ס דשמא הקדש דמי למתנה ואף א"נ לחלק ולומר דבהקדש י"ל דגמר ומקני מ"מ מירי ספיקא לא ילא גם לפ"ז ובס"ס יכול להוליא גם מיר מוחזק שהי' מוחזק מתחילתו וכ"ש מיר המקבל דנ"ד דחוקת מרא קמא נסייע להס"ס וכמובן והדוחק עוד יותר גדול לפ"ז לרעת הרא"ש ז"ל דלנטרך לומר

בשביל זה דברים שבלב לאס אין לו נכסים הוא מוכח וידוע וכ"ל היכי שהספק הוא על הארס וזה עוד גרע יותר דהוי ספק דעלמא לנמרי וכמובן למבין ועיין בש"ס דב"ב דף ל"ב בהך דהמוכר שור לחבירו ומלא נחן בגברא דזבין להכי ולהכי עיי"ש בסוגיא ותבין אשר לפיך. גם בהך דהקדיש כל נכסיו לא אבין מה שיאטי' דאומדנא שאינו מוכח וידוע דהוי"ל תו דברים שבלב לזה דזה הוא בחמת מה דמבעי' לן אי גם בהקדש הוי אומדנא דמוכח טובא וידוע כמו במתנה או דשאי הקדש דמ"ל גמר ומקני וכיון דע"ז גופא אנו דנין שפיר הוי"ל כשאר איבעיא דלא איפשטא דספיקא הוי וזה פשוט וברור: ורמי' לכת"ה שכתב שבספרו ללוחא דאברהם עמד והעיר על דברי הקל"ח ז"ל הג"ל ויען כי אין ספרו אמתו פה ולא ארע מדוע דן כנגדו לא אוכל לדין על דברי כת"ה וכתבתי רק הגרחה לפע"ד: ואני מוסיף להפליא על הגאון קל"ח ז"ל דהרי בחמת רבו החולקים על הרא"ש ז"ל בזה וס"ל בהך דהקדיש דחזור דהמע"ה ומפרשי דהך דחיישין שמא יש לו נכסים במדה"י מירי שיש הוכחה לזה מדבריו עיין במפורשים ז"ל וחילו הוי ספק השקול הוי בחוקת הנותן ועל המקבל להביא ראיה ולרעת הקל"ח ז"ל דמדי כ"ז לאומדנא שאינו מוכח וידוע הנה בזה לא נחלק ארס מעולם דכל שהאומדני' לא הוי מוכח טובא וידוע לכל הוי"ל דברים שבלב דלא הוי דברים כלל ומ"מ א"כ דהחולקים גדולי המורים ה"ה הרמב"ם והרמ"ה ועוד רבים מהקדמונים ז"ל אלא ודאי דהעיקר דגם הכא בהך דשמא יש לו נכסים וגם בהך דהקדיש אין לדון כלל ולומר דהוי דברים שבלב. בהך דהקדיש משום דזה עיקר האבעיא אי חשוב מוכח וידוע ובהך דשמא יש לו נכסים משום שאין הספק בגוף ועיקר האומדנא וכ"ל ואך עיקר עממא דהרא"ש ז"ל הוא דכיון שמתעשה המתנה או ההקדש נעשה בפנינו ודאי והצביטול ע"י האומדני' שיוכל לחזור כשיעמוד ספק אין הספק מוליא מירי ודאי המעשה וכדינא דספק אם הוי תנאי אם אין דקיי"ל דהמכירה קיימת ועל המוכר לברר שהי' תנאי עיין במ"ל פט"ו תה"ל טוען ונטען ה"ה שהאריך הרבה בזה ובירר כל הדברים כשמלה עיי"ש:

## אולם

החולקים ז"ל ס"ל דל"ד הך דמתנת שכ"מ להך דספק תנאי דמתנת שכ"מ אינו קונה רק לאחר מיתה וכדאמרי' בפי' יש נוהלין דף קל"ז באומר נכסי לך ואחרין לפלוני דאף דאם מכרו ראשון מה שעשה עשוי מ"מ בנתן במתנת שכ"מ לא מהני דאינו קונה רק לאחר מיתה וכבר קדמו אחרין וכשאלו מסופקים אם יש בו דין מתנת שכ"מ או דגמר והקנה הספק הוא אם כן בגוף המתנה אם היא עתה או רק לאחר מיתה ושפיר יש לאוקמא בחוקת מרא קמא משא"כ בתנאי דמילתא אחריתא הוא מעשה המכירה ודאי נעשה מעבשיו ורק שאתה בא לבטלה ע"י ציטול התנאי כשהוא ספק אין אמה יכול מספיקא לבטל המעשה אשר כבר נעשית ביראי ולפ"מ"ה המהרי"ט ז"ל דמתנת שכ"מ אף דלא קנה רק לאחר מיתה מ"מ ליפוי כחה עשאה כמהיום ולאחר מיתה והיינו דשעבודא חל מהיום וזכות לחי"מ ומיישב בזה הא דאמרי' בספ"ק דגיטין

ואין לנו כלל לדון איך הוי דעת הא"ס פרטי הלזה כיון דרז"ל תפסו כן לאומדנא שכן לרי"ך להיות מדעדמלינו כמה פעמים דאיכא פלוגתא בגמרא גופה אי אמרינן אומדנא אי לא כמו דאיתא בב"ב ק"ג ובכתובות דפליגי רב ושמואל במתנת שכ"מ שכתב בה קנין דרב ס"ל ארכזה אחרי רכשי מטעם אומדנא ושמואל קאמר לא ידענא מה אידון בה ע"ש ולכאורה יש להבין סברת רב כיון דשמואל פליג ומסופק בהך אי הוי אומדנא א"כ איך מלינו להחליט דעת הכותב מטעם דאמרינן שכן הוא אומדנא דמוכח אחרי דחזיון דאיכא תאן דאמר דאין הדבר ברור כל כך א"כ עכ"פ תו אינו מוכח כולו הוי וכסברת הקל"ח אלא עכ"ל צביאור הדבר כמו שכתבתי דרב סבר שכן יש להחליט עפ"י חז"ל ולומר דאומדנא כך היא. מתנת שכ"מ אומדנא חז"ל ולפי"ז גם היכי דהוי איבעי' לא אפשרא מסתברא לומר דהוי ספיקא דדינא כמו בעלמא ולא כהגאון בעל קל"ח:

# שארות ותשובות סימן קי"ט רצה

לומר דשני חלקי האצבעי המה מהיפך להיפך ומהקלה אל הקלה ולכך האצבעי דבס בהקדים אש עמד חוזר ע"כ ס"ל דהוי אומדנא דמוכה ודאי שלא הקדים רק אש ימות דאי הוי ספק א"י לחזור לדעתו ז"ל דבחזקת המקבל מוקמינן ולכך האיבעיא דבהקדש גמר ומקני ע"כ דמפרש ז"ל דס"ל דבודאי גמר והקנה בכל אנפי ראל"כ לדין דהו"ל איבעיא דלא איפשטא הו"ל ס"ס דמוציאין ממון ואמאי פסק דבחזקת המקבל קאי וזה דוחק גדול באמת ומנ"ל להרא"ש ז"ל לדחוק ולפסוק הכי. ולפי מה שבררנו ניחא דשפיר י"ל ללכך האיבעיא דגמר ומקני בהקדש לאו שיינו דגמר והקנה ודאי ויק ד"ל כן דכיון דהספק הזה הוא צנוק האומדנא ובכל ארס ל"ח ספק כלל אש באמת לא גמר להקנות רק כשימות מ"מ כיון שאין זה ידוע לכל בהקדים לפ"ז הוי דברים שבלב דל"ה דברים ובודאי א"י לחזור וגם מלך דבאופן זה בטלה לה תקנת חז"ל שלא היתה רק לקיום ספן השכימ' אין לדון להשבו כספק וכנ"ל דבהקדש א"ל כלל לתקנת חז"ל דבלא"ה אמירה לבזה הוי כמסיר' וכנ"ל ודוק כי קרתי: ויש לי הרהורי דברים בהך איבעיא דהפקיר מאי וליראת האריכות בעינינו אל הרחבים שבנס לא הובאו עוד אללי בכור ומלך הבחינה שמת' לעטי מחסו ודי למבין:

**והנה** אש כי לדעת יש בזה שכתבתי די לאסור האשה להשגח ולבטל הנט. למען סמוס הפתח היתיר לגמרי אמנא להוסיף עוד לרדי האיסור ולבנות חומה בצורה סביב ואע"פ ואומר:

**ב) דאחר** שבדדון שאלתינו מסר מודעה בפני עדים ורק שאח"כ ביטל המודעות כפי הסידור הנה כבר נודע דעת הפוסקים ז"ל דהיכי שהי' אנוס בביטול המודעה גם במכר לא מהני אולם טעמיהו באמת לריך להבין ללכאור' לךנו בזה החולקים ז"ל דלמה יגרע הביטול מהמודעה מתוך האונס מהמכיר' עממה דאמרי' אב אונסא וזווי גמר ומקני ולמה לא ינחא נה"ע ג"כ דגמר ומבטל. ובראשית ההשקפה עלה ע"ד לומר דס"ל להך פוסקים דהא דאמרי' אב אונסי וזווי מקני הוא רק מלורף ההוכחה דאי לאו דלא איכפת ל"י כ"כ ה"י לו לגלות דעתו ולמסור מודעה. אבל היכי שנסר מודעה והי' אנוס לבטלה דכבר עשה כל טלרקי לא מהני והמודעה קיימת. אמנא אחר החבונות מלבד דזה דחוק הנה לא שייך לומר כן רק אש מתוך האונס ביטל הכל עד סוף כל המודעות אבל היכי שביטל רק המודעה דהי' אפשר למסור מודעה על הביטול הזו סדר הו"ל לומר דמני לניף המכירי וכתובן. ולא מנינו שיחלקו בזה. אשר ע"כ אמנא צביאור דעתו ז"ל דכבר בררתי דהך דאב אונסא וזווי גמר ומקני אינו באמת דבר ברור ורק דכיון דיוכל להיות כן נגרע כח האומדנא שלא חשבו מוכח וידוע. אולם אחר העיון באמת לא דמי לאומדנא שאינו מוכח טובא וכגון בזבין ארטא והי' דעתו למיסק לא"י דהתם מכר סתם בלי שום חנאי ורק שיש אומדנא שמכר בשביל שהי' רלונו ליטע לא"י דבזה שפיר אמרינן דא"י לרון משום דברים שבלב כל כמה דאין מחשבתו מוכח וידוע. משא"כ הכא אדרבה אנו רואין לפנינו שהוא אנוס ואין מעשיו וזבירו כלום רק שאתה בא לומר דאולי אב אונסא וזווי גמר מ"מ להקנות הו"ל דאדרבה על זה לברר שהי' קנין ברלונו. ועכ"ל דס"ל ל"ה ולדין דקיי"ל כוותי' דכיון דמקבל כל דמי שוויו האונס צודאי לא חשיב אונס ורק דמ"מ בעין שאמר רונה אני דאל"ה עדיין הי' מקוס לומר דלא גמר והקנה לזה האנס כעבע האיניושי לשנוא לזה שכופהו. [ובזה יומתק החילוק דמחלקינן בין אונסא דנפש' לאונסא דאחרינא] ואך מ"מ כשאמר רונה אני זבוני' זבונא דזה הספק אינו נראה לעינינו ובעיני לך דוקא שהי' מוכח טובא והכא

לא הוי אומדנא דמוכה ד"ל דמ"מ אולי ע"י אונסא וזווי גמר ומקני גם לזה האנס והבן זה. ומעתה שפיר ס"ל להך פוסקים ז"ל דכל זה אינו רק כשלא מסר מודעה כלל אבל כשמסר מודעה וביטלה מתוך האונס ל"מ ומשום דכיון דמסר מודעה הרי גילה דעתו לפני העדים דזה הוא אללו אונס גמור ואין א"כ צמטשו וגם צדבריו במה שביטל המודעה כלום. וא"כ אף דמ"מ יוכל להיות שנמר והקנה מ"מ כיון שאין זה ברור ל"מ נגד האונס שהוא לפנינו. אחרי דגילה דעתו צפירש שזה חשוב אללו אונס וכנ"ל ודו"ק. ומעתה בנידון השאלה שהי' האונס מחלה ועד סוף והביטול הי' גם כן מתוך האונס לא מהני לדעת הפוסקי' ז"ל אלו אף אי נימא דמתן דמיס משום ל"י גם נט לזבני וכאשר בררתי טעמם ונימוקם. והנה לדעת הפוסקים החולקים דגם לענין ביטול המודעה מתוך האונס אמרי' גם כן דהוי זבני אמנא דס"ל דהך דאב אונסא וזווי גמר ומקני הוי אומדנ' להיפך דודאי גמר והקנה ורק דמ"מ בעין שיאמר רונה אני דוקא ולא סגי כמו בשאר מכירה שמקנה לו ואומר לך וקני ומשום דאף דהוי אומדנא שנמר והקנה מ"מ לא הוי מוכח כל כך שנוכל להוציא על ידו המקח מחזקתו חזקת מרא קמח ורק דהיכי שאמר רונה אני מהני. דעתה בעת שאומר רונה אני שפיר אנו דנין ע"י האומדנא שאמת הוא שרונה דעתה עדיין אין אנו מוציאין על ידי זה מחזקתו דפדיין לא הקנה לו ואח"כ כשהקנה לו שפיר מהני דכבר הוחזק אללינו שרונה הוא וכדאמרי' בכל חזקה שכבר הוחזק דעדיפא טובא וכדלוי גמור יחשב וכמבואר כל זה במפורשים ז"ל עיין עליהם. ואין לומר דגם בעת שאומר רונה אני נדון גם כן נגד האומדנ' מחמת החזקה שאינו רונה ולא יועיל אח"כ הקנין דז"א דכבר בררתי במק"א דאין לדון מחמת חזקה רק על העבר אבל לא מנינו בשום מקום חזקה על להבא וזה לדעתי עיקר הטעם לשמא מת לא חיישי' ולשמא ימות חיישי' דקאמר רבא בש"ס דביטול דף כ"ח ולא כאשר פירשו מהאחרונים ז"ל הטעם משום דסוף ארס למות. לבד זה מלמתי וראיתי לרבתינו בעלי התוס' ניטין דף ל"ג דלכך לא חשוב צנויר שאמרו לו אל תשתה התראת ספק דשמא ישאל על נזירותו דמוקמינן הנזיר אחזקתו שלא ישאל עליו. והרי זה מילתא חדתא ועד עתה לא מלמתי ראי' ודמיון לזה. אולם יראה לי ברור דגם לדעת ז"ל זה אינו רק בהך דגדר שאם ישאל יעקר הגדר למפרע אבל לא כשאין אנו רואין לדון מחמת החזקה רק על להבא לבד וזה ברור אללי.

**ועפ"י** הדברים האלה אמנא לישב מה שנתקשיתי בחידושי לדעת הפוסקים אלו דלא מהכי ביטול מודעה מתוך האונס וכנ"ל דאש כן צנע מעושה כדן נמי יוכל למסור מודעה ולא יועיל הביטול כיון שהוא ע"י כפי' וכפל פיתא צבירא. ובאמת כי בחידושי אמרתי דמעושה כדן אמרינן דודאי גמר ומגרש משום מלוה לשמוע דברי חכמים. אולם עתה נחמתי וראיתי דא"א לומר כן דא"כ אמאי הרכיכוהו שיאמר רונה אני דוקא וכלקתני כופין אותו עד שיאמר רונה אני דכיון דאתה אומר דהוי ודאי רלונו הוי כשאר ניטין דעלמא וכנ"ל וזה הערה גדולה. ולפי הנ"ל א"ש דגם להך פוסקים ס"ל דיש לומר דמשכחת שיטריך לומר רונה אני ומ"מ יועיל גם כן לענין שיועיל ביטול המודעה מתוך האונס וכנ"ל היכי דהוי אומדנא אבל אינו מוכח ודאי כ"כ שנוכל לדון להוציא על ידו עתה מהחזקי' וזה הענין בהך דנט מעושה כדן דניחא ל"י משום מלוה לשמוע דברי חכמים. ורק בהך דתלוהו וזבין ס"ל להך פוסקים דזה גופא שנאמר דאב אונסא וזווי גמר ומקני חידוש היא דמידש לן ר"ה והבו דלא להוסיף ודי לנו שנאמר שזה באפשרי ונגרע ע"ז כח האומדנא שאין חפלו להקנות לזה שכופהו ואונסו שלא יחשב מוכח טובא וידוע

# שאלות ותשובות סימן קיט רצה הסב

ושפיר יכול לתפוס ולהחזיק מה שקיבל בספיקא דרבוותא גם כשלא יגמור ויגרש ומה"מ יגמור א"כ לגרשה וכ"ל וז"פ : **ובנות** הך דפשיה כמכר שחילקו האחרונים ז"ל בין פשרה לפשרה והגאון מוה"ר עוזר ז"ל כ"י ד"א רק לענין דבעינן שיכירו באונסו אבל לא לענין שאונס לא יבטל בלי מודעה. הארמתי בחידושי ויטן כי אין זה נוגע לענין שלפנינו וכאמור קלרתי. ומ"ש כת"ה עוד ע"ז דלאו כ"ע דינא גמירי ולא ידע שיוכל לתפוס אם לא יגמור לגרשה ואף אי ספיקא הוא מ"מ הדר הו"ל דברים שבלב כיון שאינו מוכח וידוע לכל דלולי לא ידע דמועיל חפיסה וגמר א"כ לגרשה עכ"ד. אולם לדעתי גם אי יתיבנא ל"י דכדבריו מ"מ גם אם באמת לא ידע יוכל לומר דאילו הו"י ידע שיוכל להחזיק מה שקיבל גם אם לא יגמור לגרשה לא ה"י גומר ומגרש כלל והו"ל א"כ גט בטעות ואם כי זה ברור מצד הסברא אמינא להביא רא"י ברורה לזה מהא דקיי"ל דאם כפואו ב"ד של ישראל שלא כדון הגט בטל ורק שפוסל לכהונה משום ריש הגט עיין ביטין דף פ"ח ובפוסקים ואמאי לא ניתא דכיון דב"ד כפואו מסתמא לא ידע שהוא שלא כדון וגמר לגרש משום מצוה לשמוע דברי חכמים ואף אם חאמר דספיקא הוא מ"מ כיון שאינו יודע מו הו"ל דברים שבלב אלא ודאי כמ"ש דכיון דלא גמר לגרשה רק משום דסבר שהוא כדון לא הו"י גט דהו"ל גט בטעות דאילו הו"י ידע לא הו"י גומר ומגרש וכ"ל. ואני מוסיף לומר דאף אם חאמר כמ"ש לדעת רוב הפוסקים ז"ל החולקים על הרשב"א ז"ל דהיכי שאין הספק בעיקר האומרת רק בהאדס אין לחשבו בשביל זה דברים שבלב דודאי לא הו"י דברים ולא הו"י רק כשאר ספק דעלמא מ"מ ע"כ ר"ך לבוא בהך דשלא כדון ב"ד של ישראל להך סברא דאי גמר לגרש משום דחשב שהוא כדון הו"ל גט בטעות וכ"ל. דבש"ס דביטין שם מבואר דהא דפוסל שלא כדון בישראל לכהונה הוא רק מטעם גזירה אטו כדון ומהאי טעמא בפכ"ו"ס רק כדון פוסל דמיחלף בכדון דישראל אבל בעכו"ס שלא כדון אינו פוסל דשלא כדון בכדון דישראל לא מיחלף ואטו שלא כדון בישראל אין ליגזור דהוא גופא גזירה הוא והו"ל גזירה לגזירה עיין בש"ס ובפרש"י ז"ל שם וא"י ניתא דאי לא הו"י ידע וחשב שהוא כדון בישראל הו"י גט דגמר וגירש אם כן נהי דאין לחשבו בשביל זה הספק דברים שבלב וכ"ל מ"מ מירי ספיקא לא נפקא עכ"פ ופסולת לכהונה מה"מ מספיקא אלא ודאי דגם אם טעה וגמר לגרשה הגט בטל דהו"ל גט בטעות וכ"ל. [אמר המגיה עיין בל"מ פרק ב' מה' גרושין] וה"ה א"כ בנדון שלפנינו ודוק היטב בכל זה . ולא נשאר איפוא רק מ"ש כת"ה עוד אחרי אשר הודיענו כי המעות השליש איש אחר ולא האשה דאם יבטל הגירושין יבא לתפוס גם המעות המשליש יתבענו ל"ת וכמה קשה לדחוק כן ולומר שירא ה"י שלא לגמור ולגרש ולערער על הגט אח"כ שלא יוכל לעכב המעות דשמה המעות ה"י של האישה האחר ועוד לא החזירה לו האשה מה שהשליש עבורה וההפסד יה"י מניע לאיש אשר השליש כי האשה לא תתראה להשיב לו נגד הד"מ דעפ"י הדין הוא עשה כמלכותה ומה ה"י לו לפשות יותר או שגא' שימוש שהאיש ההוא יטעון כן בשקר ויקבל בנ"י [או ישבע אחר שיש רגלים לדבר טובא] לשקר וכ"ז רחוק מאוד. ואחר כל אלה עדיין יש לומר דעכ"פ הו"י ספק מבורשת לדעת הסוברים שהמעות שייך לו להבעל לא קיבל מאומה דמשלו נתנו לו ואף דמ"מ לא ה"י יכול להוציא ממנה לדיון דמספקא לן מ"מ לדעת הפוסקים אלו לא חשוב רק כנילל מהפסד ממון דחב הרשב"א ז"ל דלא חשיב כמקבל מעות לחשבו כחלוהו וחבין וכאשר כבר כתבתי זאת בדברי הקודמין :

(ה) **יראה** לי ברור דבנידון שאלתינו מצד אחר גם להרשב"א ז"ל לא חשיב ע"י המעות שקיבל תלוה

לכל אבל לא שנוסיף לומר עוד דהו"י אומרת להיפך שבדאי גמר ומקני להאנס ואם כן שפיר יש חילוק בין לא מסר מודעה ובין מסר מודעה ובטלה מתוך האונס וכ"ל ודוק : **ומעתה** לפי ה"ל גם לדעת הסוברים דבזיוני מהני גם ביטול המודעה מתוך האונס מ"מ זה אינו רק כשאמר מקודם רולה איני לבטל המודעות שמתרמי אבל כשאנסוהו לבטל המודעה ובטל' בלי אמירת רולה איני דאנו דנין תיבא להוציא מחזקה. דאף שעדיין לא הקנה המקח ול"ש לדון מחמת חזקת מרא קמא מ"מ הרי אנו מוציאים המודעה מחזקת' לומר שנתבטלה עתה ל"מ לכ"ע דזה דאנב אונסא וזו"י גמר ועושה ל"ח אומרת כ"כ להוציא ע"י מחזקה גם לדעת הפוסקים אלו ז"ל וכאשר בררנו : שיב נתישבתי דא"ל לזה לכל האריכות ה"ל ורק בקינור דהרי חזינן בעליל בחלוהו וחבין דאף דאמרי' דאנב כו' גמר ומקני מ"מ לא דמי למכיר' דעלמא דדי בחתימתו לך וקני לבד ומשום דזה אינו רק משום הוכחה דרלונו הוא להקנות לו דחזינן שאמר והקנה לו משא"כ כשהוא ע"י כפיה בטלה לה עכ"פ הוכחה זו ובעינן שיאמר בפירוש דיבור המורה על הרטון והמחשב' והיינו רולה איני. וא"כ כמו כן לענין ביטול המודעה אין די במעש' הביטול לבד ורק דבעינן שיאמר בפ"י שרול' הוא בכך וכ"ל לענין המכירה עתמה וז"פ וברור ולפ"י אמינא בטע

(ג) **דבנדון** שאלתינו כיון דהביטול מהמודעה ה"י רק כפי הסידור הנהוג שאינו אומר מקודם רולה איני לבטל המודעות לכ"ע המודעה קיימת כשה"י הביטול מתוך אונס אף אי ניתא דמתן דמים משום גט לזיוני וכ"ל. והא דבאמת לא חקנו שיאמר קודם הביטול רולה איני היינו דודאי לא עבדינן תקנחא לרמאים ולאנסים. אף אם ה"י משכח פתרא שה"י מועיל הגט באונס וכונן של נתנו לו מעות לדעת הרשב"א ז"ל דדמי לזיוני ורק דעיקר ענין ביטול המודעות שחקנו הוא משום דבגט א"ל שיכירו באונסו דגילוי מילתא בעלמא הוא ומשום דודאי יש לו אונס דאל"כ למה הו"רך ליתן גט ולמסור עליו מודעה ואף אם חאמר דלא הו"י רק אונסא דנפשי' מהני המודעה ועיין כ"ז ברשב"ס ובמפרשים ז"ל. ולזה שפיר מהני ביטול המודעות דאונסא דנפשי' באמת לא חשיב כלל אונס לבטל דודאי גמר ומקני או מגרש ורק כשמסר מודעה ונילה דעמו בפ"י שאינו רולה הגט או המתנה בטיל והרי בטלה להמודעה ואף שה"י הביטול ג"כ מתוך האונס הזה לא איכפת לן כיון דלא הו"י רק אונס דנפשי' בלא מודעה דאמרינן דלא חשיב אונס כלל וכודאי גמר ובטל וזה ברור והבן זה והר"ב יש לי עוד לדבר בזה. אולם כבר יעדתי לכל להרבות באמרים ולכן פה תהי' שבימת קולמסי בזה :

(ד) **כבר** כתבתי בחשובתי הקודמת דבנדון שלפנינו אחרי שהמעות שנתנה לו בעד הגירושין היא ממעותיה שאומרת שהרויחה בפועל כפיה וא"כ כיון דזה הו"י פלוגתא דרבוותא אי זה שייך לבעל או לפתמה וכאשר ביאר כ"ז הגאון בעל מ"ל ז"ל פכ"א מהל' אישות ואף א"כ דאינו יכול להוציא מיד המוחזק מ"מ אי תפס לא מפיקין מיני' א"כ למה ולמאי יגמר לגרשה דגם אם לא יגמור ויגרשנה לא תוכל להוציא עוד מידו אח"כ ולכ"ע א"כ לא דמי לזניא. וע"ז כ' כת"ה במכתבו השני שגשמת באגרתו הראשונה ושכח להודיעני כי קבלו קנין על נבררים והמה אמרו שאם יגרשנה תתן לו מלבד חפציו סך אלק' כסף ומה ישיענו זה אחרי שהכל ה"י מתוך האונס ואף דפשרה דינה כמכר מ"מ הרי לא פסקו ליתן לו מאומה אם לא יגרש ורק אם יגרש תתן לו כך וכך וא"כ הכל הוא לבוא עליו בעקיפין שיגרשנה וכיון שאם לא יגרשנה כפי הפסק המבוררים לא יקח כל מאוס אין זה פשרה שמחויב לקיים

# שארות ותשובות סימן קיט קב רצה

חלוהו וזבין דעיקר טעמו של הרשב"א ז"ל הוא כמ"ש ריבון דאין זה ברור שהדמים שקיבל הוא פחות משווי לא חשיב מוכח וירוע. ובג"ד אמנם אמינא דחשיב ודאי פחות משווי דגם במכירה לא הוי זבוגי ומשום דכיון דהעיקר ראינו יכול להוליך ממנה המעות שהרויחה הוא משום דדמי למליאה דבאינה ניזונית דעת הרמ"ה ודעמ"י ז"ל דהוי עלמנה ואף שהרא"ש ז"ל חולק הו"ל פלוגתא דרבנותא שא"י להוליך מיד המוחזק וכמ"ש כ"ז במ"ל ז"ל אולם זה אינו רק לענין גוף המעות אבל מ"מ פשיטא דגם לדעת הרמ"ה ז"ל לא עדיף מנכסי מלוג שגפלו לה מעות בירושה דהפירות של הבעל ועיין בחו"מ כתובות דף כ"ט שכתבו כן בפשיטות לענין העדפה ע"י הדחק לר"ע דס"ל דהוי להאשה עיין בדבריהם ובפוסקים ז"ל ומעתה בג"ד שהאשה יש לה סך מרובה כאשר כתב רמ"ה וכפי אשר הוגד לי כעשרים אלף אשר גם פירות קרקע יעלה בכל שנה לכך מפיוס ובלירוף ט"ה תירושתה פשיטא דשזה יותר הרבה מהאלף כסף אשר נתנו לו והוי ח"כ ודאי פחות משווי דלכ"ע לא אמרי' דגמר ומקני זה ברור לדעמי. מכל הלין טעמי אשר די בכל אחד בפ"ע לדעמי לבטל ולפסול הגט ומכ"ש בהלטרף כולם אין ספק אללי דאינו גט כלל והרי הוא בטל ומבוטל והחשב על חמתי הדור הקרובים להזהיר את האשה שלא תנשא ח"ו ע"י גט זה כיה"י מעוה אשר לא יוכל לתקון ח"ו והנלפע"ד אחר העיון היטב כחבתי וה' הטוב ילילו משגיאות ויעשה עמנו לטובה אות יידרו :

**כתב** (ב) כת"ה על מ"ש על דברות הגאון קל"ה ח"ו ז"ל בהך דשכ"מ שהקדים כל נכסיו דלכך פסק הרא"ש ז"ל דבחזקת הנותן קאי דכיון דהוי ספיקא לא חשיב מוכח וירוע דהו"ל דברים שבלב ללא חבין מה שיאטי' דדברים שבלב תחמת דחשיב אומדנא שאינו מוכח לזה דזהו בחמת מה דמבעי' לן חי גס בהקדש הוי אומדנא דמוכח טובא וירוע או דשאני הקדש דמ"ל דגמר והקדים וכיון דע"ז גופא אינו דנין שפיר הו"ל כשאר איבעי' ללא איפשטא דספיקא הוי וז"פ וברור עכ"ל. וע"ז כ' כת"ה דלא פשיטא ל"י זה דמ"מ כיון דלחננו כשאריס בספק איך דעמו של שכ"מ שהקדים כל נכסיו תמילא לא מוכח הוא עכ"ד בקי"ור : הנה מה דמבעי' ל"י לכת"ה לרידי פשיטא ל"י

בחין ספק דזה חשוב כשאר ספק איבעי' דל"א דספיקא הוי. וכאשר מלתי אמורה בדברי הקודמין. ולהמתיק קל"ה יותר אמינא דהנה הך דבעינן שיהי' מוכח טובא וירוע לכל פשיטא וברור שאין הכוונ' בלי גבול שלא יקרה ההיפך בשום פנים בעולם אף אחת מני אלף דזה א"א כמעט בשום אומדנא בעולם וגם הלשון מוכח טובא אינו מורה כן דזה ידוע בחין ספק כלל וכלל ולא יקרא מוכח טובא ורק דכל שההיפוך הוא מיעוטא דמיעוטא דלא שכיח כלל נקרא מוכח טובא וגם ידוע לכל שכל איש לא יחשוב הספק הרחוק הרבה כזה ויאמר שהוא כן האומדנא וכל שאינו בגדר הזה כגון שהיא ע"ד רוב ומיעוט אף דחשיב מוכח מ"מ לא מהכי דאינו עכ"פ מוכח טובא וירוע לכל שהספק הזה אם כי הוא מיעוט יוחק יותר בלב האדם ואם שידונו מ"מ תחמת הרוב כי אדעתא דהכי לא נעשה. עדיין ישאר קל"ה ספק בלבס יומר תלגב' אומדנא דמוכח טובא דאם שיעלה מ"מ על לבס ההיפוך לא יהי' מ"מ גם בגדר ספק אף אינו שקול. וזה א"כ איבעית הש"ס בהך דשכ"מ שהקדים אס הוא בגדר זה אם אין. והספק הוא בעיא דלא איפשטא הלזו היא א"כ כשאר ספק דעלמא ויותר א"א לברר מילתא דתליא בסברא שהוא רק ל"ור הלב ותלוי בשיקול הדעת אשר אין כל הדיעות שוות. והך יען שכ' כת"ה שעלי להביא רא"י אביא רא"י לזה להפיק דעתו ה' אשר עדין נבוכ' בזה. דאי לא נימא הכי יקשה לדעת הרשב"א ז"ל דע"כ לא ס"ל לחלק בין היכי שהספק והאפשרות הוא בכל אדם להיכי שהספק הוא כהאיס הזה שהספק הוא לפי מה שהוא אדם ולא בגוף האומדנא שהוא בכל אדם ורק דגם בכה"ג חשוב דברים שבלב וכאשר בררתי בדברי הקודמין דאיך יפרנס סוגיא דהמדיר שקדשה וכנסה סחם דאמרי' דהאי תנא ספוקי מספקא ל"י ובני איסורא לחומרא ובממונא לבני כחובה לקולא דכיון דספיקא הא הו"ל דברים שבלב והיא אשמו ודאי. אלא ודאי כמ"ש דכל היכי שאנו מסיפקים אם זה הוא בכלל האומדנא דמוכח

## סימן קכ

שלישית על הנ"ל.

צ"ה בריסק יוס עש"ק י"ט אב תרל"ב לפ"ק.

לכבוד ידיד ה' ויד"י עוז הרב הה"ג חריף ובקי במדרי תורה חכמתו פניו תאירה מפורסם לשם ולתפארת לעדמו עטרת כ"ש מוה' אברהם יענער נ"י :

## ראשון

תחלה העיר כת"ה על מ"ש ע"ד כת"ה שכתב דלאו כ"ע דינא גמירי ואולי לא ירע דמועיל תפ"סו וגמר א"כ לגרשה וכיון דספיקא הוא עכ"פ הדר הו"ל דברים שבלב. ואנכי אמרתי דגם אם בחמת לא ידע ומשום זה גמר ומגרש הו"ל גט בטעות דאולי הוי ידע שיוכל בין כך ובין כך להחזיק הדמים שקבל לא ה"י נומר לגרשה. וע"ז כתב רמ"ה עתה שלא ראיתי בדבריו מה שניין לעיין בדברי הגאון נה"מ ז"ל ס"י ר"ה שכתב לענין פשרה דאף שהי' מספקא אם יזכה בדינו ואה"כ נחברר בב"ד דהדין עמו לא חשיב פשרה בטעות דמכר או קנה בספק. האמת אנדי כי לאשר לא הי' דבריו לנגד עיני בשעה שכתבתי כי החזרתים מקודם לה' מ' מיכל פילעלג נ"י להשיבם לכת"ה כתבוקשו נשמע זה מזכרונ' ולא העירותי ע"ז בחשובתי מאומה. אולם צנוף הדבר אמרתי בחמת דבריה נה"מ ז"ל מסברא דנפשאי והבאתי עוד רא"י לזה מהך דמוציא אשמו משום איילונית גיטין דף מ"ו דכתבו החוס' דגם אם אמר משום איילונית אני מוציאך ל"ה קלקולא כשחנשא וחלד ורק לעז בעלמא ע"ש שכתבו דליכא למימר דהוי גילוי דעת דא"כ למה הולך לר"מ חנאי כפול. ובח"י בארתי דבריהם ז"ל דאף שידעינן שמגרשה בשביל איילונית מ"מ לא נרע דמשום ודאי איילונית מגרשה דיותר י"ל דמשום הספק מגרשה ואף אם הי' יודע שיוכל להיות שמחברא וחלד אין ברצונו להתמין עד ולבדוק עכ"פ מוכח דכל היכי בטובה דבר מחמת הספק רף שנהברר אה"כ אין זה מצטל המטעה דמעיקרא לזה נחית וה"ה א"כ בהך דפשרה וכנ"ל. אמנם לדעמי אין זה ענין לנ"ד דמתמי' אי נימא דלא עלה על דעתו כלל שיכול לחפ"ס ומחמת זה גמר וגירשה פשיטא דהוי גט בטעות ואם תאמר דהיה

דמוכה וידוע אין לחשוב משום זה וראי דברים שבלב כיון שפי' נופא אנו דנין ולא הוי רק כספק דעלמא וכ"ל . וי"ל א"כ דהרשב"א ז"ל מפרש סך חנא ספוקי מספקא לי' ללא כפירשי' ז"ל שם שהבאתי למשפקא לי' אי קפיד בנדריים או אמומין ורק דיש קפידא ורק דמספקא לי' אי זה רק אומדנא דמוכח דלא תהי לבטל המעש' או דהוי בכלל אומדנא דמוכח טובא וידוע לכל וכ"ל ודו"ק : (ג) מ"ש כמ"ה באגרות השני' דהשמיט להודיעני בכל המכתבים כי האשה טענה כי אין לו ג"א וגם הוא הודה לבריה אלא שאמר חולי יתרפא הנה גם זה לא יועיל ולא יתיר . דעתה בודאי לא הוי מהכופין להוליא רק אח"ז שיקליבו לו לבקש תרופה לזה . ולא יחלש א"כ בזה רק מ"ש בטעם האחרון דבג"ד גם הרשב"א ז"ל יודה דודאי הוי פחות משוי' דהפירות בודאי לכ"ע שייך לו שיעלה בכל שנה לסך מסוים מהסך מרובה שיש ציד האשה ובלירוק ט"ה מירושמה בודאי דסך האלף שקיבל הוא פחות משוי' אחרי שהכל תלוי אס יתרפי' בזמן אשר יקצבו לו הב"ד לקבל תרופה וכמוכן דלדעת הסוברים דמתן דמיס' לא מהני בנט דאין קצבה לשיווי אשה לבעלה גם בספק אין לדון דלדבר שאין לו קצבה גם הספק אין לו שומא ולטעמיס האחרים שכתבתי פשיטא דאין לזה ענין ואסתגר בהני לבטל הגט : ומלבר זה יש לעיין לפי מה שבררתי דהפירות מהמענות שציד האשה בודאי שייך לכ"ע להבעל אס לא

ויהיב דאינו גומר ומגרש ואף דידע דיכפוהו צ"ד מ"מ לא תקדים פרענותא לנפשי' ודוק . והנה לפת"מ בחשובתי הנרפסת בשמי' בספרו של מ"ז רש"י ז"ל א"ה ס' קל"ד דאף דמטיק הס"ס בניטין דף פ"ח שם דהא דרב משרשיא דאמר דר"מ בנכרים כשר ומ"ט אמרו פסול שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה ענתה בנכרי כו' בדיחא הוא מ"מ ז"א רק דבאמת במעושה ע"י נכרים גם בכדין הגט בטל מה"מ וכדאקשיה עלי' דא"ה שלא כדין נמי לפסול לכהונה כמו בישראל אבל עיקר סברת ר"מ בגזירה זו לא נרחה ואי משכחת פתרא דלא יחשב מעושה מ"מ מדרבנן פסול כדי שלא תהא כו' עיי"ש . לכאורה אין מכאן ראי' דאף א"נ דהפקעת שו"כ תשוה בזה גט לצובי וכ"ל מ"מ כיון דאעפ"כ פסול מדרבנן משום גזירה דר"מ תמילא הגט בטל מה"מ דכיון דפסול מדרבנן והוא א"כ אנדרה צ"י חייב גם עתה במזונותי' ואין לו א"כ כלום צעד הגירושין ולא גומר ומגרש והגט בטל לגמרי . וכבר העירתי בזה בחשובתי הג"ל עיין עליו . אמנם באמת גם זה נכון די"ל דראיית הרשב"א ז"ל הוא מהס"ד בניטין שם דפרין מה נפשך אי עכו"ס בני עשיי' יניחו איחכשורי נמי ליחכשר כו' דלא ס"ל עדיין א"כ הך גזירה דר"מ דא"ל דהפקעת חיוב שו"כ הו"ל כמקבל דמיס' א"כ אף אי לאו בני עשו' יניחו ליחכשר דהו"ל כתלוהו וזבין דכיון דהי' כדין ל"ש לומר דאין קצבה לדמי אשה וכ"ל ודוק :

**אחר**

כתבי זאת ראיתי דיש להעמיד גם דברי כ"ת עפ"י הירושלמי בפ' המגרש והכי איחא החס ר"י בשם רב ישראל שפיסו במעשה עכו"ס פסול ובאומר איני זן ואיני מפרנס דהוי כדין דרב ס"ל דבאינו זן כו' יוליא וכדאי' בפ' המדיר דמ"מ כיון דהמעשים היו עכו"ס פסול ואי נימא דהפקעת שו"כ הוי כמקבל דמיס' נהי דהוי שלא כדין ליחכשר דהוי כצובי דל"ש בזה אין קצבה כו' . ועוד איחא שם אח"כ תני ר"ח עכו"ס שפיסו במעשה ישראל כשר אפי' אמר איני זן כו' [והיינו דאפי' באיני זן חסוב כדין כרב ולא כשמואל והמפרש פ"מ ז"ל נחמק בזה ללא לורך] ומזה מוכח ג"כ דאי הוי חסוב בזה שלא כדין הוי הגט פסול אף דאי' הפקעת שו"כ והוא שם להגירושין ברמיס אלו וכ"ל . ובגוף הדבר שכתבתי דלפי המסקנא ג"כ ס"ל גזירה דר"מ הנה לכאורה מדברי הרשב"א ז"ל בתשו' הג"ל נראה בעליל דל"א הכי . שכי' בגדון דידי' גט זה מעושה ופסול כו' ואס נפשך לומר תלוהו וזבין הוא זה לא הוא כו' דאין זה מקבל ממון אלא ניול מהפסד הקנס וא"כ כני' מה ג"מ דגם אי חסוב כמקבל ממון הגט פסול מטעם גזירה דר"מ מדרבנן עכ"פ :

**ורציתי**

לומר דמ"מ אין ראי' מדברי הרשב"א ז"ל הנ"ל דס"ל דנדרו דברי ר"מ לגמרי אף ע"ד הגזירה די"ל דס"ל להרשב"א ז"ל דגזירה דר"מ הוא רק במעושה ע"י עכו"ס ומשום לתא דפריעות נגעו בה ולא משום דלא עשתה כדת וכהוגן . אולם אחרי העיון ראיתי דא"ל לומר כן דא"כ גם בעכו"ס חובטין אותן ואומרים עשה מה שישראל אומרים לך יפסול מחשש זה דפרויות וכמוכן א"ו דעיקר הגזירה הוא לפסול הגט משום שעשתה שלא כהוגן ואין לחלק א"כ בין עשתה ע"י עכו"ס אס אין לר"מ וע"כ דס"ל דלפי המסקנא יתיח בזה לר"מ וכמוכן :

**אמנם**

אחר ההתבוננות על משמרת אעמודה דגם לפי המסקנא ס"ל גזירה דר"מ דגם בתלוהו וקדיס אמרי' בסוביא דב"ב הוא עשה שלא כהוגן לפי' עשו עמו שלא כהוגן ואפקיעוהו רבן לקדושין מיני' . וזה עלמו גזירה דר"מ וכאשר בררתי וכבר רמזתי ע"ז בתשו' הנרפסת הנ"ל . והרשב"א ז"ל לא בא בתחלה לדון להכשיר מטעם דחשוב כתלוהו וזבין רק צ"ד שתחלת הדבר אשר נאות לקנס הי' מרלוהו ורק דדעת הרשב"א ז"ל דמ"מ עתה שחזר

עלה כבר דמי הפירות עד עתה מאשר צידה לטך אשר נתנה לו צעד הגירושין דא"כ הוא לא קיבל מאומה אולם לאשר עדיין יש לדבר הרבה צדבר פירות ממעות מזונותיס אס ואיך לחשוב בשגם אין אנו לריכי' לזה צדון שלפנינו דבלא זה הגט בטל וכאשר בררנו אסיס מחסוס לעטי ולא באתי רק לעורר לב המעיין המשכיל . זו"מ מ"ש כת"ה ליישב דברי הגאון מליסא ז"ל שכתב דגם הרשב"א ז"ל אינו חולק עם הקדמונים ז"ל דמתן דמיס' לא מהני בנט להוליא מכלל גט מעושה ונדון דידי' שאני דחזין שסם לה להגירושין ברמיס אלו . ואנכי תמהתי ע"ז דהרי הרשב"א ז"ל שם הביא סעד לחילוקו די"ל מהפסד ממון לא דמי למקבל ממון מהא דהפקעת שאר וכסות לא משוה גט לצובי ושם לא שייך כל זה דראיית הרשב"א ז"ל הוא מאומר איני זן ואיני מפרנס דאמר שמואל דאין כופין אותן להוליא דיכולין לכופו לזון והכי פסקין בש"ע ס' קג"ד ולפ"ז צכה"ג אס כפוהו לגרש הוי גט מעושה שלא כדין ומוכח מזה דהפקעת חיוב לא הוי כמקבל ממון דא"כ הי' נפטר משו"כ דבזה ג"כ לא שייך לומר דאין קצבה כו' דחזין דגם לה הגירושין בסך זה . הנה אס כי דבריו נכונים דכפי' לגרש באיני זן כו' דמי ממט לנדון דהרשב"א ז"ל אבל איך נוכל לפרש דראיות הרשב"א ז"ל הוא מדבר שאין מפורש בשום מקום בש"ס דהיך מלינו שבאיני זן כו' לשמואל אס כפוהו לגרש חסוב גט מעושה רמחא דכעס שמואל ואמר אכסוהו שפרי לאלפזר כו' פשיטא דאין ראי' דאף אי נימא דבדיעבד הגט כשר מ"מ לתחלה פשוט דאסור לב"ד גס צכה"ג לכוף שלא כדין וזה פשוט וברור :

**ובעברי**

בין צחרי ענינים אלו עלה על לבי להעמיד סברת הגאון מליסא ז"ל ופירושו בדברי הרשב"א ז"ל ע"ד אחר . והוא דראיית רבינו ז"ל מהא דקיי"ל בש"ס דניטין דף פ"ח דגט מעושה ע"י נכרים אף אס עשוהו כדין הגט בטל מה"מ עיין היטב בש"ס שסובפוסקים וא"נ דהפקעת חיוב שו"כ הוי כמקבל דמיס' אמאי אינו גט דבזה אין שייך לומר דאין קצבה לשיווי אשה לבעלה דכיון דעשוהו הפכו"ס כדין שהי' תהיך דכופין להוליא הב"ד יכפוהו לגרש ע"י עלמו או ע"י פכו"ס אלו שיאמרו עשה מה שישראל אומרים לך דחשוב ג"כ כעשוהו צ"ד וכמבואר שם א"ו דיניל עמיוב והפסד ממון לי"ס כמקבל זו"י והו"ל א"כ רק כתלוהו

בו ואין ברצונו לגרשה רק מיראת הקנס אשר יטוּרך לשלם מדינא [דאל"כ פשיטא דל"ח תלוהו וזבין דאדרבה זה האונס שרויין ליקח ממנו שלא כדין וכמובן] חשוב גט מעושה אבל מ"מ אין מהאשה עשוי' שלא כהוגן דיפסול גיטא מדרבנן אף אי לא חשוב תה"מ גט מעושה אבל היכי שהאונס בא מזרה אף במקום דל"ח מעושה מן התורה מדרבנן פסול עכ"פ משום גזירה וכנ"ל מהך דתלוהו וקדיש [והא דרק פסלוהו לביטא ולא בטלוהו לגמרי כמו בקידושין דהיינו דבגט ל"ה לורך לזה דאחר שאמרו דהגט פסול וא"י להנשא בו לא תעשה שוב זאת ללא יועיל ו"פ] ולפ"ז עכ"ל דר"חייט הרשב"א ז"ל מהפקעת שו"מ הוא רק מהפס"ד ב' המגרש שם דלא ס"ל הך גזירה דלפי המסקנא אף א"ת דחשוב כזבוי מ"מ פסול מדרבנן ומתילא בטל מה"מ דאין לו כלום בפד הגירושין דגם עתה כיון דאגודה ב' חייב מזונות' וכנ"ל ויש לי בכ"ז הרהורי דברים הרבה וליראת האריות בשם לא הובאו עוד אל"י בכור הבחינה קרתי וממולא דברים אלה יאל לנו עוד ב' דברים לבטל ולפסול הגט בענין שלפנינו מוסיק' על הראשונים אם כי לדעתי אין אנו לרייךין לזה ואסתגר בקמיית' האחד דאל"ל דהרשב"א ז"ל חולק על רוב הפוסקים וס"ל דמתן דמיס מהני להשוות גט לזבוי דבגדון ידיה וכ"כ בר"חייטו מטעם אחר קאתי עלה . ב' דאף א"י דחשוב כזבוי ואמרי' אגב אונסא זוזי גמר וגיירש מ"מ הגט פסול עכ"פ מדרבנן משום דעשהה שלא כהוגן וכנ"ל סוף דבר דהגט בטל ומבוטל ואף אם ניסת תלא כו' והכני יידרו ללא :

**סימן קכא**

רביעית להנ"ל בענין הג"ל.

ב"ה רישא יוס ב' ד' כסליו תרל"ד לפ"ק .

אשיב ואומר שלום לכבוד ירד ה' וידידי עוז הרב ה"ג חו"ב בחדרי תורה והוראה מפורסם לגאון ולתפארת כ"ש מוה' אברהם יענער נ"י ראב"ד דק' קראקא :

**מכתב**

יקרתו עם שאלתו שאלת חכם הגיעני ביום ה' העבר ולאשר הייתי בעת ההוא נסבך בענין אחר נחוץ חשתי ולא התמהתי לגמרו . והיום בחתי להשיב לכח"ד על יקרת מדברותיו ואך בקצור נמרץ יען כבר כתבתי לכח"ה בענין ההוא הרבה פעמים וקשה עלי להרבות עוד באמרים בזה וזה החלי בעזר הנור :

**ובתחלה**

עלה לכאורה על לבי דאף דהגט בטל מ"מ לענין טענת ממון הפשרה בתקפה דאף שהנבררים תלו נתינת הממון בגירושין שאם לא יתן גט לא ינתן לו מאומה וכיון שבגט לא מהני מתן דמיס דאין קלבה לשווי אשה א"כ הרי היא כאילו פסקו שאין לו מאומה והו"ל א"כ תלוהו ויהיב יש לומר דלא אזלינן בחר הפסק רק על שעת הקנין שקבלו על עצמם הנבררים שאז ל"ה תלוהו ויהיב שה"י ה"י צידס לפסוק שיתנו לו ממון עבור טענותיו וא"כ הקנין מועיל בשעתו אף שה' באונס ומתילא הפס"ד בתקפו ואין לומר דכיון דעיקר מה שנתרצה הוא בשביל המעות שקיבל ואגב אונסא זוזי גמר ונתרצה על הקנין הנה אחר שנחברר ע"י הפס"ד כי אין לו מעות והו"ל תלוהו ויהיב אין בהירואי כלום ובטל הקנין דז"א ד"ל דנתרצה עבור הפסק דחשוב אללו ושזה דמיס והו"ל א"כ ע"י שיווי הזה תלוהו וזבין דהוי זבוי כל שלא מסר מודעא ובכ"ד לא מסר מודעא על הפשרה ורק על הגט . ואמינא להביא ראי' לזה מדברי החוס' ב"ק דף מ' בהא דפריך הש"ס שם אהך דשאלו בחוקת חס ונמלא מועד דאמרי' דהשואל משלם ח"כ דניעאל ל"י אי חס הוי הוה מעריקנא ל"י לאגמא שרואה לומר דמתוך דברים אלו שהייתי עושה ה"י הניזק מתפטר עמו בדבר מועט . ולכאורה קשה דמה יועיל לו כל זאת דכיון דהפשרה ה"י ע"י אונס שזה טען שלא ידע שורו היכן הוא שנאבד כשהי' השור א"כ אללו ויתברר א"כ דהוי

כתלוהו ויהיב שלקח פחות מתבטל הפשרה ויבנה ח"י שלם אי דכיון דבשעת הפשרה ה"י הדבר בספק אללו אם נאבד אם אין ונתרצה א"כ בהפשרה אף שנתברר א"כ שהשור ה' אללו והו"ל תלוהו ויהיב לא נתבטלה הפשרה ול"ח פשרה בטעות רק היכי שגולד ענין חדש שלא עלה על לבו משא"כ היכי שרק הספק נעשה ודאי וה"ה וכ"ש הכא וכמובן גס אי נימא דאזלינן אחר הפס"ד דה"י תלוהו ויהיב כיון שחלאו נתינת הדמים בהגירושין י"ל דכיון שמת' הנבררים פסקו שתתן לו מעות ורק שחלאו זאת בתנאי הגירושין כל שלא קבעו זמן שיגרשנה בתוך זמן זה דוקא שלא נתבטל עדיין המעשה בביטול התנאי בידה א"כ לבטל התנאי ויהי' א"כ תלוהו וזבין כן עלה על לבי בר"חייט מהשקפה :

**אולם**

כאשר התבוננתי מעט ראיתי דכ"ז ליתא לא תבעי' אי נימא דאזלינן בחר הפס"ד פשיטא דחשיב בכ"ד תלוהו ויהיב דאחר שכבר נתנה לו המעות וא"ל להחזיר לה אף שנתבטלו הגירושין דזכה בהם מטעם תפיסה דפלוגמא דרבותא אי המעות שהרויחה הוא בכלל מעשה ידיה מה ירויח בביטול התנאי וגם אם תרצה ליתן לו סך כזה מחדש בלי תנאי הגירושין לא יועיל לדעתי לקיים הפשר כיון שכפי הפס"ד ה"י תלוהו ויהיב ודמיה לכופה את חברו שימן לו מתנה את שדהו דבטל דלא מהני גס אם ירצה עתה לשלם לו הדמים וזה פשוט :

**גם**

אי נימא דאזלינן בחר שעת הקנין על הנבררים שהי' צידס לפסוק לו מעות עבור טענותיו לצד בלי תנאי הגירושין ולא חשיב א"כ תלוהו ויהיב וכנ"ל הנה לפ"ז מלך אחר י"ל דל"מ כלל פשרה באונס כשהפשרה אינו בין הארדין בעצמם רק בקנין לקיים כאשר יאל מפי הנבררים ומשום דכיון דאלו דנין על עת הקנין אם חשוב כמכר הנה גס המכיר' דעת רוב הקדמונים דל"מ תלוהו וזבין רק כשנותן המעות תיקף והרי בשעת הקנין עדן לא קבל מאומה ולא אמרינן א"כ דנתרצה מתמת אונסא זוזי דלא ארזי זוזי ואף אם פסקו לו א"כ דמיס לא מהני לפ"ז כל שלא קיים עדיין הפס"ד דנתבטל הקנין ביחוד בפשרה על נבררים דאינו ברור לו אם יקבל כפי השינוי י"ל דגם החולקים דלא בעינן ארזי זוזי יודו דהס עכ"פ יודע בצירור שיקבל השינוי משא"כ בפשרה על נבררים דאף דכמו שיוכלו לפסוק פחות משווי הספק כמו כן הם יוכלו לפסוק יותר מ"מ מהכ"ת נימא שנתרצה לזה לשחוק בקוביא והך דאגב אונסא זוזי גמיר ומקני מידוש הוא והבו דלא להוסף עלה . ומלבד זה כבר העירתי בדברי הקודמין דכיון דמהני תפיסה י"ל דבדואי לא נתרצה דאחר שינתו לו יוכל לתפוס ויתבע מתקדם ולמה יתרצה ואי לא עשה זאת על דעתו דיוכל לתפוס וכמ"ש כת"ה דלאו כ"ע דינא דגמירי הו"ל א"כ פשרה בטעות חלא דאף אי נימא שהי' הדבר אללו בספק וכיון שכן לא חשיב פשרה בטעות וכנ"ל דכל שעלה על דעתו בשעת הפשרה שיהי' מטופק לא חשיב כשנתברר לו א"כ טעות מהני מלך זה הפשרה דאין לומר ב"כ שבשעת הקנין נתרצה רק על תנאי זה אם אינו יכול לתפוס דז"א דלא מהני אומדנא היכי שחלוי בדעת שניהם ודמי לפשרה צדין שאינו מבזרר דמועיל בכה"ג והיינו ב"כ מטעם הנ"ל ורק דהיכי שידע בצירור שיוכל לתפוס שפיר אמרינן מטעם האומדנא שלא נתרצה דבזה א"ל לדעתי דכיון דחלוי בדעת שניהם לא אמרינן אומדנא דעיקר הטעם דלא אמרינן אומדנא בחלוי בדעת שניהם אף דלכאור' מה לו לזה לחוש לדעת האחר הוא לא עשה רק על אופן זה היינו משום דא"כ נתבטל הדבר לגמרי אחרי שעשה תנאי בלי דעת חבירו ולמה עשה א"כ הדבר שקנה וכדומה וכמו כן בפשרה צדין מטופק אללו אמרינן דאם נימא דעשה הקנין והפשרה ע"ת שאם יחברר שהי' זוכה צדין לא יהי' בהפשרה תמש א"כ כשיתברר להיפוך לא יתן לו חברו מאומה ואין כאן אומדנא שלא נתרצה

# שארות ותשובות סימן קכב רצה קסד

בכל אופנים אבל בכה"ג שידע שיכול לתפוס שפיר הוי אומדנא שלא נחלצה אף דתלוי בדעת שניהם דמה לו לדעת חברו ולביטול הפשרה אחרי שהוא יהי' תופס וזוכה מטעם תפיסה ודוק בזה :

**אחרי** כתבי זאת ראיתי בקונטרסו אשר שלח אלי כ"ת שהביא בשם המהרי"ט ז"ל שפסק בפשרה ואונס בעין נ"ד שכפי הפס"ד הי' כחלוהו ויהיב להפשרה קיימת דאזלין בתר שעת הקנין על החכם הנבחר שהי' יכול לפסוק כרצונו הרבה יותר. ובלי ספק כי המהרי"ט ז"ל ס"ל דלא בעינן לעגין תלוהו וזבין שיתן לו התעות תיכה. אולם גם לפ"ז אנכי לפע"ד לא חבין מדוע יחשב זה כחלוהו וזבין וכמ"ל אך קשה עלי להריס ראש לחלוק על מרן המהרי"ט ז"ל בסברה ואשר על כן הדבר לריך עוד תלמוד אללי . עוד ראיתי לכ"ת בקונטרסו הי' דבכ"ד בשעת הקנין על הנבררים נאמר בפירוש שהוא רק על אופן שיגרשנה וא"כ לית דין לריך בושש דאין תמש בהפשרה דהא תלוהו ויהיב מתחלה ועד סוף. אמנם על להבא כשיגרשנה שנית שלא יהי' חשש גט מעושה הנה כבר כתבתי והעירוני דלכ"ע הפירות של הבעל. ומה שהעיר כת"ר ע"ז ממורדית דאין להבעל פירות הנה זה רק מטעם שאבדה כתובתה ות"כ ואין לה לה עליו ולא לו עלי' כלום לא זולת. ואשר ע"כ לדעתי אין בית מנוס רק שיקוצה דין ביניהם ויעשה חשבון כמה מביע להבעל בצירור בעד הפירות אבל בפשרה ע"ז על נבררים בקנין אין דעתי נוחה ומטעם האמור למעלי ורק ע"פ דין תורה דוקא :

## ובענין

הפירות אני מסתפק היכי שלקחה מעות נכסי מלוג ועשתה בהם מסחר וקנין והריוחה הי' שייך זה הריוח להבעל משום פירות האם נימא דכיון דקיי"ל דאין הבעל יכול להסתחר ולהרויח במעות כ"מ אין ריוח כזה חשוב פירות דאין לו לבעל רק פירות קרקע וכדומה ואף שהפסידה אותן פירות שהי' יכול ליקח קרקע וכדומה ולאכול הפירות הנה זה אינו רק מבעל כיסו של חברו דפטור אף היכי שזה הריוח וכמ"ש הש"ך ז"ל בחו"מ סי' רנ"ב בשם מהרש"ל ז"ל ואף דלדעת המרדכי ז"ל שם מובא ברמ"א ז"ל שם בכה"ג שהריוח חייב. וכבר כתבתי והעליתי בחידושי דאף שהחליטו האחרונים ז"ל דבנתכונן לבזול גם המתדכי ז"ל יורה דשבח בז"ל דבזנ"הווי מ"מ ז"ל רק היכי שנתכונן לבזול הנוף דמקיים והשיב את הגזילה בהשבת גוף הדבר וא"ל להחזיר השבח אבל היכא שלא בזל מזה אלא הפירות שאחד שבר בהמה ובא זה והשתמש בה כל ימי השכירות דאינו מחזיר לו מאומה ואינו מקיים א"כ מלוח השבח שפיר חייב לשלם כשהריוח לדעת המתדכי ז"ל אף בכה"ג שנתכונן לבזול והי"א א"כ בזה שנוף התעות שלה ולא גולה מהבעל רק הפירות מ"מ אחרי דהוי פלוגתא דרבוותא אין להוליא עיר המוחזק או דנאמר דאף דיכולה למחות ביד הבעל שלא יקח מעות נ"מ להסתחר מ"מ זה אינו רק משום דחובל לומר שיראה שיפסיד הקרן שלה אבל היכי שבעלמה עשתה מסחר בהתעות וכבר הי' ריוח הוא שלו. ונ"ע אללי וכ"ת ידונו בזה כפי חות דעתו הי' ואנכי לא בחתי רק לעורר מה שיש להעיר בזה. וזו"מ מה שאינה רונית לישבע שלא הי' צידה משל בעלה לא חשיב לדעתי אונס. אחרי דקיי"ל דבשבעה דרבנן לא נחתינן לנכסי' ואינו יכול א"כ להוליא תמנה עפ"י ד"ת והנלע"ד כתבתי :

## סימן קכב

לבזבז יום ב'י אלו תרל"ו לפ"ק :

לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה יוסף יצחק הכהן אבד"ק דאבריקטאב נ"י וכעת אבד"ק יאנוב :

**הקשה** (א) כ"ת עמ"ש החוס' ז"ל בעירובין דף ל"ו בזה דאמרינן שם אבל תרומה ספק טהורה וספק

טמאה אין זה ספק עירוב כשר דהיינו שהי' לו שני ליבורין א' טהורה וא' טמאה ועירוב מאחת מהם לליכא חזקה כלל תמ"ש החוס' ז"ל בדה דף י"ח בהך דט' חניות מוכרות בשר שמוטה ואחר בשר נבילה דבנמלא הלך אחר הרוב דחשוב חזקה נגד הרוב דבהמ' צמ"י בחזקת איסור עומדת הרי דגם בכה"ג שהספק הי' מאיזו מקום הוא חשיב חזקה והיינו דאנו דנין על חתיכה זו ואמרינן כיון דאף אס שמוטה הוא הי' לה מקודם חזקת איסור מוקמינן לחזקה דנביל' הי' והיא אסור כמקדמ' וא"כ כמו כן בהך דתרות' נימא להיפך דכיון דגם הטמאה הי' טהורה מקודם מוקמינן זה שאנו דנין עליו בחזקת טהור' שלא נטמאת. ולישב זה אומר דבש"ס דעירובין לפירוש החוס' ז"ל מיירי שלקח מהקבוע דלא מהני רובא דכלקבוע כמחלה על מחלה דמי וה"ה וכ"ש דלא מהני חזקה רוב עדיף מחוק' וכמ"ש האחרונים ז"ל פ"ע. ואנכי אמינא דא"כ כ"ל דגם בכה"ג שאין הספק בניפו ורק שמשופק מאיז' מקום הי' שייך חזקה עכ"ל כן דבקבוע ל"מ חזקה דהרי גם בנותר אמרינן דעל לא הודע שלו חייב חשם חלוי עיין שם בכריתות דף ע"ו ע"ב וברמב"ם ז"ל פ"ה מה"ל שגנות הי' דלכל חלב ודסונומ' ופיגול בהעלם א' ונסתפק לו חם חכלן או לא אבל אלא חתיכות של היתר שהי' עמהם [דאין קיי"ל דחתיכ' א' משתי חתיכות בעינן] מביא ד' חשמות תלוינ ולמה יחשב ספק דהרי איכא חזקה שהיתר הי' ולא נותר דגם נותר הי' היתר מקודם שגשע' נותר וע"כ דבקבוע לא מהני חזקה והי"ל ספיקא וכ"ל והבן :

**הקשה** (ב) על מה שהעלה הכו"פ ז"ל והחזיק אחריו הפת"ב ז"ל דלר"ת ז"ל דטעם כעיקר היינו דכל שיש בו טעם איסור לוקה בחבל מהחתיכה כזית בכל איסורים וחענ"ג מהחורה דכולו נעשה איסור דהרי הטור ז"ל כפי הנרא' מדעתו באו"מ סי' תמ"ב ס"ל כר"ת ז"ל ואפ"ה פסק דלא אמרינן חענ"ג רק בצ"ח אבל לא בשאר איסורים אף מדרבנן ולדעתם ז"ל לר"ת הוא מה"מ. והוסיף דאף לפג"ש הב"י ז"ל דהטור ס"ל כדעת הרמ"ב ז"ל ת"מ בדאיכא כזית בכא"פ עכ"פ היתר נהפך לאיסור. ובמח"כ שגה בזה דדוקא לדעת ר"ת ז"ל דהיתר נהפך לאיסור דבכזית ליכא מהאיסור לבד כשיעור. אולם להרמ"ב אין היתר נהפך כלל לאיסור ורק דכיון שנגש הטעם אינו בטל בהיתר ושניהם נשארו כמו שהיו ואינו לוקה רק בדאיכא כזית בכא"פ ואכל כל המעורבות שאכל א"כ כזית מהאיסור בצירוף פחות מא"פ וז"פ. ובגוף דברי הכו"פ ז"ל הכ"ל י"ל דהרי עיקר חילוי' דרבינו אפרים ז"ל דלא אמרינן חענ"ג רק בבשר בחלב הוא דאל"כ הי"א הגעילו בכלי מדין דלא אסרה תורה רק כלי צ"י יורה גרול' דהמים נעשו נבילה כמ"ש החוס' בחולין דף ק' שם. והנה החוס' בפסחים דף מ"ד הקשו אהא דאמרינן לר"ע דמשרת אחי היתר מטעם דאיסור דטע"כ מבע"י ילפינן דאין ילפינן טע"כ בצור מבע"י דניר קיל משאר איסורים דאין איסורו איסור עולם ויש היתר לאיסורו. ומילא דבמדן הי' ג"כ כלי יין שהארי' החורה הכשר משום שאסורים

# שארות ותשובות סימן קכב רצה

כגדולי תרומ' עיין בדבריו ז"ל. והנה לכאור' יש לעורר דהנה לפ"מ דאיתא בירושלמי ז"ל הטעם דמכרס לאיסורי הנאה וקידש בדמיהן מקודשות משום שאין זה דמיהן שאין להם שיווי ומבואר דל"ה ה' חלופי איסורי הנאה ואיסורים ועיין בפוסקים ז"ל שהביאו דברי הירושלמי הנ"ל שאין חולק. ואנכי בחידושי אמרתי ליבש פ"פ דברי הירושלמי הנ"ל מ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' זכורים ה"ד דאם מכר פטר חמור דמיו איסורים. ותמה הרמב"ד ז"ל דכי מ"ה"ה שמופסים דמים היא ולפ"ז יחא דפטר חמור יש לי שיווי דמי בינו וביני שיכול לפדותו בשה בר דנקא ומשוב בשביל זה תמונו עיין ש"ס לבכורות דף י"א וכיון שיש לו שיווי הדמיה איסורים שה"ז דמיו וכנ"ל. ומעתה נהי דקונמות שאין לו פדיון אינו תופס דמי' מ"מ הגדולים שהמה ב"כ כחלופין שע"י האיסור באו למה לא יהי' איסורים מה"מ דל"ד לחלופי דמים שהחלופין ל"ח דמיהן משא"כ גידולים שע"כ המה דמיהם וחלופיהם וכ"ש דיקשה בהך גידולי הקדש בדרך הבית דמיהם אמורין מה"מ דהקדש ב"ה תופס דמיו וחלופין איסורים וה"ה הגדולים שבאו ע"י זרע ההקדש וזה דבר שראוי לעורר עליו :

## ולכאורה

עלה על לבי ליבש ע"פ דאיתא בע"ז דף ס"ב דב"ר ינאי יופו פירות שביעית מעכו"ס ופרע להם בשמינית וא"ר יוחנן יאות הן עדדין כו' רביון דל"ה בהאי שעתא בעיני' לאו חלופין נינהו. עיין פירש"י ותוס' שם. וא"כ הגידולין כיון שאין האיסור בעין אין עליהם דין חלופין. אמנם אחר ההצננות זה לא יספוק רק ליבש מה שהקשיתי בהך גידולי הקדש ב"ה דתופס דמיו וחלופי' איסורים. דגידולים דמי לחלופי'. ולפ"ז א"ש דלא דמי רק לחלופין שלקחם אחר שכבר אינו בעולם אבל אכן לפי דברי הירושלמי קיימינן דכל איסורי הנאה אף שאין איסורין חייל על החלופין שאינם תופסין דמיהן ה' לנו לאסור משום שעם הנאת הדמים הוא נהנה מאיסור ההנאה. ורק דהטעם דמות' הוא משום שאין זה דמיו שה"ה אין לו שיווי והגדולים אי"כ דע"כ המה דמיהם ה' לנו לאסור באמת. ולזה אין לרון משום שהאיסור אינו בעולם דזה ל"ש רק לענין שאנו דנין שיחפצע האיסור על החלופין באיסורין שחפסו דמיהן ולזה שפיר אמרינן דכיון שהאיסור אינו עוד בעולם אין ממנו שיחפסם ולחול ע"ז משא"כ כשאנו דנין לאסור מטעם דאף שאינו תופס דמי' מ"מ הוא נהנה עתה"ז לזוה"י אין שום נ"מ במה שאינו בעולם. וז"ב בסברא וא"כ הקל"ד דלמה לא יאסרו הגידולים מה"מ משום זה וכנ"ל: אשר ע"כ אמרינן לדעת הרשב"א ודעתי' ז"ל דבשיטת רש"י ז"ל קאי שפי' בע"ז דף מ"ט דבנעט אנו של ערלה אף שלא הרכיב אח"כ הפירות מותרים דהו"ל זוז"ג הזרע של איסור והקרקע של היתר עי"ש וא"כ גם הכא הגדולים מותרים מדינא מטעם זוז"ג ולפ"ז אמרינן דהסוברים בהך דקונמות דהגדולים אמורין מה"מ בשיטת החוס' אזלו דל"ח זוז"ג רק כששינה מענין אחד אבל זרע והקרקע שהמה שני עניינים נפרדים ל"ח זוז"ג עיין בדבריהם ז"ל. וחלופיהן שכתבו שהוא מה"מ מטעם אחר קא אחי לה דס"ל רביון דהקדש תופס דמי' קיל קונמות שהיא קדושת הנוף מקדושת ב"ה שמופס דמי'. וחילוקו של הרשב"א ז"ל דשאני קונמות שאין לו פדיון לא סבירא להו דהרי פירי שבעות אינם נתיים ע"י הפדיון ואפ"ה תופסים דמיהם שמה שנשאר באיסורין חומר הוא אללם אבל מ"מ דמי להקדש שמופס דמי' וה"ה אי"כ בקונמות אין להקל בהם לענין הדמים. יותר מגבי הקדש דמים ורק משום דהוי קדושת הנוף חמירי ולא פקעו ע"י הפדיון ודו"ק כי זה כנון בבואור עניינים אלו :

## ועדיין

נשאר לנו לבאר הא דהר"ר הרשב"א ז"ל להמליא טעם חדש באיסור הגדולים בקונמות דעשאם כגידולי

שאסורים לגייר עי"ש ואי נימא דמי דמי היתר נהפך לאיסור חענ"ג מה"מ דק"ל גם לדעת רבינו אפרים ז"ל דהיאך הנעילו כלי גדולה בלועה מיין דבנזיר היחר מלטקף לאיסור והמים נעשו א"כ נבילה וחזר ונאסר וע"כ דאין זה תלוי בזה : והנה באמת נר"ך להבין דמה חילוק יש לענין חענ"ג בין ב"מ לאיסור אחר שההיתר מלטקף לאיסור הרי עיקר הטעם דב"מ חענ"ג הוא משום דבהלטרפות נעשה האיסור כלוקה על ח"י זית בשר וח"י חלב. ואשר אחזה בזה והתבונן דמה לוקה בהלטרפות אין רא"י רק דבעוד שיש בו כ"ט חסוב כולו איסור אבל מ"מ י"ל דאחר שנתערב יותר ואין בו כדי כ"ט היתר חוזר להיתרו והאיסור לכד אינו בנ"ט וה"ל א"כ ששים רק לבטל טעם האיסור. ובב"מ מטעם אחר קאמינן עלה דמענ"ג דהנה כבר נודע מה שהקשה הרא"ש ז"ל דבב"מ א"ך מהני ביטול הרי הו"ל היתר בהיתר דלא בטיל ותירץ רביון שאין בו כדי כ"ט מותר דדרך ביטול אסרה תורה ואין דרך לבטל רק כדי שיחן טעם. ומעתה כל זה היכא שמתחלה לא ה' כדי כ"ט. אבל היכי שמתחלה ה' כ"ט אף שחפסו ונפחת טעם הנבלע אסור דמעט החלב אינו יכול באמת להתבטל דהו"ל היתר בהיתר ומשום שאינו דרך ביטול אין לרון דמתחלה ה' בו בנ"ט וה' א"כ דרך ביטול ולפ"ז שפיר נר"ך ששים נגד כל החתיכה דכל הטעם היו"ל מהחתיכ' שקבלה טעם מהחלב שה' א"כ דרך ביטול גם עתה שנתערב ואין בו כדי כ"ט מהחלב עדיין באיסורו עומד דהחלב א"י להתבטל ומתחלה ה' דרך ביטול ואוסר א"כ עד ששים משא"כ בשאר איסורים דאף היכי שההיתר מלטקף לאיסור דמי' כיון שאין בו עתה כדי כ"ט חוזר להיתרו וה"ל ששים רק נגד האיסור הנבלע וכנ"ל. ובזה אמרינן לקיים דברי הט"ז ז"ל שכתב דהיכא דאחד מהם אסור כנון בשר בהמה עמאה בחלב טהור' או בשר טהור בחלב עמאה לא אמרינן חענ"ג כיון דלא שייך לומר דכל חד באפי' נפשי' שרי וכבר תמהו עליו דמי' לענין איסור ב"מ רק בהלטרפות נעשה האיסור ולפי הנ"ל ניחא דכיון דאחד מהם איסור והו"ל איסור בהיתר שפיר דמי לשאר איסורים דאף אי היתר מלטקף לאיסור לא אמרינן בשביל זה דמענ"ג ד"ל דאחר שנתבטל הטעם חוזר היתר להיתרו וכנ"ל והבן זה ויש לי עוד בזה הרעור דברים אולם יען לא נרפתים עוד בכור הבחי' אשים מחסום לעטי :

## (ג) נתקשה

בדברי העור או"ח סימן תמ"ב דפלוגתייהו דר"א ורבנן בכוחם הבבלי היינו בדליכא טעם חמץ וגם ליכא בכא"פ דהרי הוא ז"ל ביו"ד סימן ק"ב בשיטת הרשב"א ז"ל קאי דבנעליפ כיון שאין הטעם ועיקר המתש אף שראוי לגר בטל ברוב ובהך דכותא כיון דליכא טעם יתבטל ברוב ואף שיש כזבא"פ למה ילקה. ולדעתי לקי' דבהחתיכות חמץ שבהכותא באמת יש טעם ורק שאינו נו"ט בהכותא וא"כ לא מיבעי' היכי שהשאר הוא לא שיכול לבררס דלא בטיל ורק אף היכי שיש ג"כ חתיכות קטנות משאר מיניס שאינם חמץ והמה רוב נגד החתיכות חמץ אינו בטל דע"י טעימה יכול להכיר החמץ ולא דמי להך דהרשב"א ז"ל שנתערב הכל ונבלל יפה וטעם הכל שזה זה ברור :

## (ד) נתקשה

במ"ש הב"י ז"ל בקונס פירות אלו דנראה מדברי הר"ן ז"ל דאסור בחילופיהן וגידוליהן מה"מ כחלופי וגידולי הקדש דמשנה שלימה שנינו בפ"ע דתרומות גידולי הקדש ומע"ש חולין. ולבאר הדבר נר"ך אני להאריך קצת ולפרש שיחתי. הנה הרשב"א ז"ל בחידושו לנדרים דף מ"ז כתב דבקונס פירות אלו עלי אין חילופיהן איסורין רק למחליף עלמו משום דאף דהקדש תופס דמי' ז"א רק בהקדש דמים דאית לי' פדיון משא"כ בקונמות דאין לו פדיון וגדולי' איסורים אפי' בזרעו כלה בקונמות דעשאן



# שארות ותשובות סימן הכב רצה הסה

הרומה הוא רק בקונמות דהוי קדושת הנוף ולא בקדושת דמים מ"מ מלך אחר הגידולים אסורין מדרבנן עכ"פ בהקדש דכיון דרק מפאת זוז"ג אלו באים להמיר הגידולים וכ"ל הנה בהקדש צ"ה דהו"ל דשיל"מ ע"י פדיון וכמו שביאר הר"ן ז"ל בנדרים דף נ"ט שם הטעם דכיון דלפדיון קיימי חשוב דשיל"מ אף דליכא מלוה זוז"ג אסור מדרבנן וכ"ל ובמשנתנו תנן בגדולי הקדש חולין : ואשר אחזה בזה דהא דתנן גדולי הקדש חולין לאו היינו דמותריס כחולין ורק שאין עליהם דין הקדש דאף דהקדש חופס דמים והגידולין המה כחליפין לא נחפסו בקדושה כיון שההקדש לימא עוד בעינא וכאשר בררתי למעלי' תהך דר' ינאי כו' אבל מ"מ אסורים בהנאה דחשיב בהנאה דגדולין ע"כ המה דמיהוין ואסורים מה"ת או מדרבנן וכמש"ל . ויפן שהיא פירוש חדש חפשי ומלאתי ברמב"ם ז"ל פ"ה מהל' מעילה הי"א שכתב וזה"ל הרי הגידולי' חולין ואין מופלי' בהן ואין משלמי' מהן קרן וחומש והרי זה כמ"ש ונתתי שבח לה' שהנחתי בדרך אמת . ובנוף דברי הב"י ז"ל הנ"ל שלדעת הר"ן ז"ל חלופי וגדולי קונמות אסורים מה"ת אני תמה מדברי הר"ן ז"ל נדרים דף ע"ז שכי' ארבע" דרמב"ח שס

כגדולי תרומה דבלא"ה כיון דעיקר מה שאנו דנין להמיר הגידולין לדעתו ז"ל הוא משום דהוי זוז"ג והרי קונמות הו"ל דשיל"מ ודרשיל"מ דלא בטיל גם זוז"ג אסור דגם זוז"ג מטעם ביטול היא . דמהאי טעמא בהקדש גם זוז"ג אסור עיין ש"ס דפסחים דף כ"ז ע"ב ובמפורשים ש.ס. א' ולישב זה אמינא מלמא דתמא עפ"מ דאמרינן בש"ס דנדרים דף נ"ט דקונמות הוי דשיל"מ ולא תרומה דקונמות מלוה לאיחשולי עליהן משום דר' נתן דהגודר כו' והמקיימו כאילו הקריב עלי' קרבן . תרומה ליכא מלוה לאיחשולי עלי' דלפ"ז משכחת לה בקונמות דיועיל ביטול כגון שנתערב כל הדבר הנודר דכיון שאין עוד מהדבר הנודר בעינא ליכא חו מלוה לשאל דכבר נתקיים הנדר ואין ג"מ עוד בהשאלה [וזה אין לומר דליכא מלוה לשאל שלא יטרוך לסמוך על הביטול דא"כ גם בתרומה נמי יחשב דשיל"מ מה"ט וכמובן] וא"כ כיון דסתמא תנן דאסור בגידוליהן אף בכה"ג דלי"מ דשיל"מ וזוז"ג א"כ מותר הולך הרשב"א ז"ל לומר הטעם דעשאן כגדולי תרומה והבן זה : ולפ"ז לכאורה תחזוק הקושיא בתשנתנו פ"ט דתרומות הנ"ל עוד ביותר דגם לדעת הרשב"א ז"ל יקשה דאף א"כ דהא דעשאן חז"ל כגדולי

## מלחמת אריה

(א) ואין להקשות על מ"ש מו"ח ז"ל דהגידולים חשיבי דשיל"מ הא פסק הרמ"א ביו"ד סי' ק"ב דכשלא הי' ניכר קודם שנתערב גם דבר שיל"מ בטל . דז"א שהרי הכא הי' ניכר האיסור בהעיקר קודם שזרע וגם אח"כ קודם שלממנו ממנו הגדולים ובכה"ג לא בטיל כמ"ש הט"ז שם דבעליה חשוב ניכר האיסור מטעם זה ע"ש . אך לכאור' יש לעורר דאדרבה אפי' באין לו דמירין למתה יהי' הגדולים מותרים אי נימא דמטעם דהוי זוז"ג נורם ומשום ביטול ברוב קאחתי עלה הא כבר נודע מ"ש המרדכי בשם רבינו משולם הובא בתל"מ פ"א מה' משכב ומשכב דכל דבר שחמילת ביאתו לעולם בתערובות לא בטל ועי' כו"פ שם שכתב דאין מדברי המרדכי האלו סתירה למ"ש הרמ"א הנ"ל דכשלא הי' ניכר קיל יותר ובטל גם בדשיל"מ שהוא ג"כ לקוח מהמרדכי וא"כ לכאור' דבריו סותרים זה את זה דהתם הקרי והזיבה באין כאחד משא"כ כאן היין מערב שבת ובשבת זב לחוכו יין דענבים ונחבטל מיקף דהיתר ניכר ולא האיסור ע"ש ועי' נו"ב מהד"ת יו"ד סי' כ"ד שהבאון ג"כ עמד ג"כ בסתירת דברי המרדכי אהדדי ואמר שיש חילוק אם המצטל לא הי' ניכר מעולם בפני עצמו הורע כמו לבטל דבר המעורב בחמילת ברייתו לא כן אם המצטל כבר קנה לו הויה לעצמו והמצטל הוא הבא אחריו ונתערב כו' אז דין הוא שיתבטל ביותר אפי' אם הוא דבר שיל"מ ע"ש ולפ"ז נבי גדולי' שההיתר לא הי' ניכר בפני עצמו מעולם לריך להיות לכאור' לפ"ז דלא בטיל כלל . וראיתי שהרב הגאון מהר"ש ז"ל שם בנ"ב סי' כ"ה הקשה על המרדכי בשם ר"מ תהך דגדולי' היתר מפלין את העיקר ע"ש . והנה באמת יש לתמוה הרבה על הני רבנותא וכדמות' לי שלא עיינו בנוף דברי המרדכי בפרק הזרוע מה שכתב שם עוד להלן ורואו רק מה שהביא המ"ל הנ"ל . וע"כ הנני להעתיק בזה כל דבריו וז"ל ובפרק ב' דצ"ק אחר ר' יהושע דשכבת זרע של זב נתמא במשא לפי שא"כ בלא לחלואי זיבה וכה"ג אמרינן בפי' מלות חליטה יבמה שרקקה דס חליטתה כשרה לפי שא"כ בלי לחלואי רוק ומימא הא דתניא בזבחים פרק התערובות ר"י אומר בשם ר"ג אין דס מצטל דס ואין רוק מצטל רוק אבל משמע דדס מצטל רוק א"כ הכא נמי נימא הכי וי"ל צב"ק וביצמות איירי כגון שהיא בעין וניכר וכל דבר שהיא בעין וניכר לא בטיל אי נימא ליכא למימר בטל ברוב אלא בדבר שהי' ניכר בפני עצמו תחילה ואח"כ נתערב אבל בדבר שחמילת ביאתו לעולם מעורבת כגון צב"ק וביצמות ליכא למימר דבטיל . והא דתנן בפי' המפלת שלא צבית עמא ור"ש מטסר ומסיק טעמא דר"ש משום ביטול ברוב שנמחה ונימוח הולך ונחבטל ברוב וי"ל דהתם נמי הולך הי' ניכר קודם שנימוח עכ"ל . והנה לפי פרושם של הכו"פ והכו"ב דעיקר החסרון מה שהיתר לא הי' ניכר בפני עצמו א"כ אין כתב המרדכי לתרץ סך דשליא משום שהולך הי' ניכר הא אדרבה יותר גרע שהולך המצטל הי' ניכר ואנן בעינן שדבר המצטל שהוא ההיתר יהי' ניכר ואי לאו הכי לא בטיל כלל וא"כ תירוצ' זה של המרדכי אין לו פתרון כלל לשיטתם . אך לפע"ד נראה לפרש כונת המרדכי באופן אחר דמה שכתב בדבר שחמילת ביאתו לעולם מעורבת אין הפירוש כלל שחמילת יליאתו על פני חבל היא בתערובות אלא הפירוש של מלת לעולם כמו ממיד וכך הוא שיעור דבריו דאחרי שתיירן מקודם דמייירי שהדס והרוק היה ניכר ומשוי' לא בטל משום שכל דבר שהוא בעין וניכר לא בטל חזר וכתב דאפילו אם אינו ניכר נמי לא בטל דעינן ביטול כשאין האיסור ניכר לא שייך אלא בדבר שהי' לו הויה בפני עצמו . אלא מחמת זיבה ומקרה נתערבו יחד . אבל דבר שחמיר בא בתערובות ואי אפשר לבוא באופן אחר כלל כמו דס יבמה שאי אפשר כלל לבוא בלי לחלואי רוק וכן שכבת זרע של זב שא"כ בלי לחלואי זיבה כלל חשוב ג"כ כמו ניכר האיסור אחרי שאנו יודעין בברור שאי אפשר בחולדה להיות באופן אחר ומה לנו אם הדבר ניכר לעין רואה ומה לנו אם ניכר ע"י עין השכלי הידועה שא"כ להיות באופן אחר ומשוי' גם אם אינו ניכר חשיב כאלו הי' ניכר [אבל אין כונת המרדכי משום דכיון שבא בתערובות הורע כוחו . דאדרבה כל שבא בתערובות יותר נקל לבטל כמו שכתב בעצמו לעינן דבר שיל"מ ולהכי שפיר מירץ סך דשליא צבית דהתם כיון דהי' אפשר להפירדס ונתחילי' הי' הולך ניכר ואין זה דבר בהכרח שהי' ברם לידה מנימוק הולך ורק ע"י מקרה והזדמנות נימוק הולך ונתפרצ' בתוך דס לידה ואלו לא הי' נימוק הי' הולך נפרד מהדס לידה להכי לא חשיב ניכר ובטל ברוב . ולפ"ז אין זה ענין כלל לחלב העובר שהולחירו שכתבו חכמי אשכנז דבטל דהתם ג"כ אלו הי' מחבו את האבר היוצא מתחילה לא הי' שום תערובות איסור בהחלב רק ע"י מקרה נתערב האיסור בהיתר וכן סך דניגת עיני אחר הוא שנתעשה ע"י מקרה ויד ארס באמצע . ודו"ק :

# שארות ותשובות סימן קכב קכג קכד רצה

היתומים לפרוע חוב אביהם וכדאיחא פ' מי שמת לענין דאקני והורים ולזה לריך לטעם דאנא מאבוב דאבא קאמינא דכיון שאינו בא תכח אביו החייב לא חל עליו המלוה לפרוע חובו ע"ש שהאריך בדברים נכוחים ודפח"ח ובכה"ג אף שמכר לאחיותו א"י בנו להוליח בלי חזרת הדמים עכ"פ כיון שפ"כ לריך לבוא לירש תכח אביו החייב וכי"ל ודוק:

**ולפ"ז** חמינא לענין ירושת מינוי ושררה דעכ"ל דאף כשהקודם אינו ראוי מ"מ ל"ח לנמרי כאלו לא היה כלל ורק שהוא מ"מ היורש ורק דכיון שאינו ראוי וא"י למלא המקום חזרה אחרי כן ממילא להיורש קודם וזלמו דאל"כ ה"י היכי שהבן ג"כ ל"ה ראוי בן הבן ובן הבת שוים ולפ"ז שאלו באתה ירושת השררה כלל להבן והיה כלא היה לענין ירושה זו הנה נינו ונכדי המת אינם באים רק מלד אביהם הזקן דבני בניו הרי הם כבנים ואין יתרון א"כ לבן הבן מבן הבת וגם לענין ירושת המלוכה דכל ישראל ראויים למלכות והיה הבן ראוי ולא הבת דמלך ולא מלכה מ"מ כיון שמתו הבן והבת בחיי האב ה"י לנו לפ"ז להשוות בן הבן עם בן הבת דכיון שמת פשיטא דאינו ראוי ול"ש לדון בזה ולומר שיוורש את אביו בקבר ומורים דאינו ראוי ול"ד לנחלת וירושת ממנו דבזה כיון דירושה נקנית ונפלת ממילא דאף קטנים שאין להם שום זכיה יורשים שפיר גם המת יורש בקבר משא"כ הלא דבפינן שיהיה ראוי דוקא א"ת דבכה"ג אינו יורש כלל פשיטא וברור דא"י לירש בקבר וכיון דע"כ רק מלד כח הזקן קאמו אין יתרון לבן הבן מבן הבת דשיהיה המת נינו ונכדיו של המת וכי"ל א"י דירושת השררה נופלת ממילא. גם להקודם שאינו ראוי אלא דכיון שא"י לקבל חזרת ושפיר א"כ יורש ומורים כמו שאר נחלה וז"ב. ומעתה נראה לי לענין חמתו דאם הבת היתה חיה בשעת מיתת אביה אחרי שהבטל יש לו זכות בירושת אשתו בחייו לענין פירות וידו כידה ובמתה יורשה לנמרי שפיר הוא מנאלא מקום חמתו דאחר שבדרנו דירושת השררה והמינוי נופלת ממילא גם לשאינו ראוי כיון שיש לה בעל הראוי ועברה הולמתו וזכה בה מלד אשתו שיש לו זכות בירושתה שגפלה לה ויש לו יד וזכא לקבל המשרה. אולם היכי שמתה הבת אשתו מקודם בחיי אביו פשיטא לי דאין לחתנו בעלה שום זכות דהלכה מירושת בישראל דאין הבעל יורש את אשתו שהיא בקבר דאינו יורש בראוי ואף א"כ דחתנו נקרא ג"כ בנו אין זה ענין לירושה ונחלה וכאשר בררתי למעלה:

**אמנם** כ"ז מלד עומק ומינוי הדין אך מלד היורש ראוי וכיון גם בכה"ג למת קדימה לחתנו כדי לעשות כ"ר לנפש המת דניהא ליה בחמתו יורש מאיש זר. ומתה גם כשיש לו בנים שהם נכדי הרב הלפטר שיהי' בידו עי"ז לכלכל יורש בריווח דוראי נישא ליה שחתנו ימלא מקומו בנין ריוח ביתא של הבנים נכדיו. ומלבד זה לענין השגת גבול שכבר קבלו אותו אנשי העיר עוד בחיי חמתו ז"ל לשאת עמו עול הוראה וד"ת וקלבו לו פרס זה זמן רב. הנה מלד הדין ג"כ חלילה שימכר לכ"ת דבר מאשר ה"י לו עד עתה וכל שנייע לו גרעון פ"י קבלת רב אחר אסור לזה לבא להשיג גבולו וכמבואר כ"ז בפוסקים ז"ל ומלד הישר והטוב. אמנם אם גם לא ימכר ויתמעט עי"ז פירגמו שה"י לו עד כה אינו מהראוי שירכיבו אנוש לראשו איש זר בנתקם חמתו ז"ל דלא ה"י נוח לו וכמוכן והנלפע"ד פ"י הדין האמת והיורש כתבתי כ"ר דורש שלמו העוב אוהב התור' ולומדיה:

## סימן קכד

**ע"ד** הנ"פ שגירש המגרש יעקב בן יוסף ישראל דמתקרי יאסל את אשתו ואח"כ בא"ה שבעות הוליא לעז שמסר

שם באוסר פירותיו על חבירו דכיון דאבעיין ל"ה הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא ומבואר דס"ל דכל איסורו אינו רק מדרבנן וע"ג: מה שמתה על המקנה ז"ל שכתב שלא תאנו במכירה ומתנה שנתן לידו שיהי' בידו לחזור תוך כדי ליבור מחו"מ סימן קל"ה דרק אחר כדי ליבור ח"י לחזור. יעיין כ"ת בט"ז ז"ל אה"ע סימן ל"ח שכתב ג"כ כדעת המקנה ז"ל עיישה: את זאת ראיתי להשיב לכ"ת על יקרת מדברותיו:

## סימן קכג

ב"ה יוס' ד' ל"ג למב"י תרל"ג לפ"ק פה לבוב לכבוד הרב המאה"ג וכו' מוה' דוב טוביני' ראב"ד ומו"ץ בק' שטשערין. **הנה** כ"ת הביא מתשובת הרמ"א ז"ל היינו משבות אח"י הגאון מוה"ר שאלו ז"ל הנדפס בסופו שהעלה דהא קיי"ל דכל השררות והמינויים כשהבן ראוי הוא קודם לכל עיין רמב"ם ז"ל פ"א מה' מלכים והוא מהספרי והת"כ מקרא דבקרוב ישראל כל שהוא בישראל הבן עומד מחתיו ומתא דכתיב בני נדב ואביו ובנים לא ה"י להם שאם ה"י להם הם היו קודמים אף שלא היו שקולים כאלפזר ואיתמר דגם חתנו הוא כבנו לענין זה והאריך להביא ראיה דבני הבת ג"כ חשובים בניו מהא דאיתא בירושלמי ומתוקק מבין רנליו אלו בניו של הלל הרי דאף שהמה באו מהנקיבות ה"י בכלל לא יסיר שבת דהבת ובניו המתה חשובים בניו וגם חתנו נקרא בנו דרוד קרא לשאלו אבי ע"ש:

**אולם** אנכי מעודי אין דרבי לילך בעינים סגורות אחרי כל הכתוב בספר אף לארס גדול בפנקים אשר כנוכה ארזים נבשו ורק לחקור אחרי שרשן של דברים אשר יפיץ אור על הדרך נלכה בו. וכאשר בינותי ראיתי דאין הגדון דומה וכל ראיותיו של הגאון מהר"ש ז"ל אינם ראיות דאם חתנו נקרא ג"כ בנו הנה לענין המינוי מטעם נחלה וירושה קאיתין עלה וכל שאינו בחזרת נחלה אין לו קדימה ורק בן הבת כשהוא הראוי הוא מנאלא מקום האב הזקן אף שיש לו בנים דמ"מ כיון שהם אינם ראויים הו"ל לענין הירושה הלזו כאילו אינם דבן הבת הוא היורש עפ"י סדר נחלות וכמבואר דרק בנתקם בן אין נחלה להבת ובניו ולא היה לריך הגאון מהר"ש ז"ל להביא לזה רא"י מרחוק דבני הבת ג"כ חשובים בנים מהירושלמי הנ"ל דמסדר נחלה הוא לנמלד. אולם אחר ההתבוננות נראה לי לבוא בזה מלד אחר ולחלק בדבר דהנה בירושת בני בנים יש שני טעמים האחד דהבן יורש את אביו בקבר ומורים לבניו. והשני דבני בנים חשובי כבנים עיין בש"ס דב"ב ס"פ מי שמת בהך דבן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בחיי אביו ואח"כ מת אביו דהבן מוליא מיד הלקוחות דא"ל אלא תכח אבוב דאבא קאמינא. אולם עכ"ז ע"כ לריכין אנו מכ"מ לטעם הראשון דרק מה"ט בת הבן קודמת לבתו אף שבחו באה מנחו וחשובה יותר דחשבין ל"י כמו שהיא עומדת נגד הבן שיוורש בקבר דאין להבת נגדו בלוס ומה"ט ג"כ קיי"ל דמי שהיה לו שני בנים ומתו בחייו ואחד הניח בת ואחד שלשה בנים דהבת יורשת מנחה דחשבין כאלו הבנים קיימים והמה יורשים ומירישים לבניהם. ואחר צירוף של דברים אלו עלה בירי מלחא חדתא דהיכי שמכר הבן בחיי אביו לאחיותו ומת בחיי אביו ואח"כ מת אביו נשתנה הדין דבכה"ג א"י בן הבן לומר תכח אבוב דאבא קאמינא דמתא וזר זה בתו קודמת שהיא באה מנחו וחשובה יותר מנכדו ועיין בקל"ח ס"י ק"ד שכתב דאף רא"י להקנות ירושה שיבא לו דאין ארס נתקנה דבר שלא בא לידו וגם לענין חזרת הדמים שקיבל אביו המוכר אין לרון לחייבו מדינא דלא עדיף שיעבור לרבנן מקנין לר"מ דאין ארס מקנה דבר שלא בא לידו כלל אף לר"מ מ"מ ה"י לריך לשלם הדמים מטעם מלוה על

הנט שיהיה נגמר כל מעשה נוף הנט היינו הכתיבה וגם חתימות העדים. וביאור דבריו ז"ל לדעתו דאף דאין קיי"ל כר"א דע"מ כרתי וכשר א"כ צלי עדי חתימה ע"מ כיון דבעיק עדים בנט דאין דבר שבערוה פחות משנים א"כ כל זמן דליכא עדים לא נגמר מעשה הנט ורק כשחתמו העדים ויכול למסרו לה בינו לבין עממה שפיר חשוב נגמר מעשה הנט דאין חסרון עור במעשה הנט ורק שלא נמסר. ולפי"ז כ"ז לדעת רוב הפוסקים ז"ל דגם לרי"א ע"מ גס ע"מ כרמי ועיין בטוש"ט סי' קל"ג דגם הרמב"ן ז"ל בעלמנו הוא נמנה בין להקת הפוסקים הקדמונים ז"ל אלו. אבל לדעת החולקים וס"ל דלר"א ולדירן רקיי"ל כוותיה ל"מ עדי חתימה צלי ע"מ וע"מ מהני בלי ע"מ א"כ חתימות העדים לא מעלה ולא מוריד בנמר מעשה הנט. ואי נימא דאחר הכתיבה כשלא חתמו העדים מהני ביטול להנט דל"ח נגמר המעשה הנט גס אחר חתימת העדים הו"ל לומר כן. ומעתה אם נחליט כסדרת הרמב"ן ז"ל ה"ל דחסרון עדים משוי ל"י כאילו לא נגמר הכתיבה מוכח ע"כ מדברי ר"ת ז"ל גיטין דף י"ח שכתב דרעמו ז"ל דל"מ ביטול לנוף הנט דס"ל דגם קודם נמר א"י לבטל דאיזה ז"ל ס"ל דע"מ דוקא בעיני וכמבואר בפוסקים. ול"ל לפי"ז דהעור ז"ל שכתבו החוס' בגיטין דף ל"ב אהך פירשו של ר"ת ז"ל דשמת פייס וביטל הגט דכיון שלא נחתם ל"ח נגמר מעשה אינו לשיטת ר"ת ז"ל בעלמנו אלא דברי החוס' לדעתם שס"ל כפירושו ר"ת ז"ל בהך דשמת פייס ובל"ז המעיין בפוסקים ז"ל יראה דגם זה דמהני ביטול לגט עלמנו כשכתלו קודם נמר הכתיבה לאו ד"ה היא. ובאמת מלך הסברא לולא שאמרוהו גדולי המורים הקדמונים ז"ל הייתי אומר דאחר דלא מנינו בש"ס רק דאמי דיבור ומבטל דיבור כל מה שכתב ונעשה א"י לבטל ומאין הרגלים לחלק בין מעשה לנמר מעשה. ומעתה בדרון שאלתינו שאמר באמלע הכתיבה שהגט בטל ומבטול ל"מ לדעת הרמב"ם ז"ל ודעיתיה דמהני ביטול לגט עלמנו בכל נוואח או לדעת הסוברים דכל שלא נגמר כתיבתו בודאי מהני הביטול להנט דהנט בטל אלא אף א"כ דלא מהני ביטול כלל לגט עלמנו מ"מ ז"א רק לעיני מה שכבר נכתב אס אכ"כ כזה מחדש או ביטל דבריו אבל בג"ד שהביטול מודעות ומה שדבר דבר הנורס פסול או ביטול הי' בשעת הנתינה א"כ הרי מ"מ ביטל שליחות הסופר והעדים ונגמר הכתיב' והחתימה בפסול ועיין חוס' גיטין דף י"ח שם ובטלו הנירושין ואף שפסל עידי המודעה והביטול ע"מ לא מהני על מה שנעשה מקודם קודם שביטל את ביטולו שא"י דהרי ליכא עדים שפסלם. דבאמת הקשה הרשב"א דמה מועיל מה שפסלם מ"מ לעיני איסורא דת"מ אס יעידו העדים כבר העידו ותירץ דכיון שהוא פוסל עדיין וא"י לקלקלה בב"ד אף הוא נומר בלבו ומבטל כל המודעות שקדמו שאינו מלוי לקלקלה ביד"ש וכיון שרק מטעם ביטול המודעות קאחתיין ורק שע"י שפוסל העדים אמתיין שבכל לבו מבטל הביטולים והמודעות ל"מ רק תכאן ולהבא אבל לא לתפרע על מה שנעשה מקודם בפסול וכמוצ"ן :

**ובגוף** עיין פיסול עדי המודעה הוספתי בחידושי תבלין דדברי הרשב"א ז"ל בחירונו באמת אינם מספיקים דעיקר השאל' היא באמת דאיסור א"א אינו משום הבעל כמו דבר שבממון רק הוא נוגע לנו ואין ר"מ אס נותן לה הבעל רשות וכיון דאין מהמניין להו להעדים שמתר מודעה והגט בטל אן לא שבקיין לה להנשא דמה לנו במה שפסל הבעל את העדים וא"כ הקלקול הוא בב"ד ולא רק ביד"ש ואין ראיה מזה כשפסל העדים שנמר בודאי וביטל כל המודעות והביטולים שמקודם ורק מטעם אחר נאות מאד דהנה בש"ס דב"ב דף מ"ז בהא דקאמר ר"ה התם תלוה וזבין זביניה זבינא ופריך מהך דבנכריס פסול דנימא אבב אונסא גמר ומגריס כתב הרשב"ס ז"ל דגט דמי לזבינא

שמתר מודעה וביטול הגט צפוי שני עדים והנה העד האחד נכזה עדותו בב"ד והשני לא נכזה עדותו יען כי רלה סך חמשה רובל בעד עדותו באמרו שזה יהי' עבור נסיעתו הנה. ויען חשבנו כי לא יעלה הולאות רק מעט לא קבלנו עדותו מחשש פסול נוטל שער להעיד בשבס לא הי' מי שינתן לו המעוה אשר בקש רק בעד ההולאות כפי הניסוס ערך א' רובל ולא נשמע ממנו רק דרך כלל שבא המגריס ואמר לו ולהעד השני דברים נגד הנט ויותר לא הי' ראונו להניד ולהעיד בב"ד עד שינתן לו המעוה אשר בקש אולם העד השני העיד כזה שבא להב"ר לשאל מה את המגריס וראה כי התחילו לכתוב הגט והי' כבר נכתב איזה שיטות ג' או ד' ואמר לו המגריס לא עמי לחוץ ואשיב לך והי' הוא והעד השני הני"ל ואמר להם בזה"ל הגט שכותבין בטל ומבטול [כלשון פתינו דער גט איז בטל ומבטול] כי אין אני עושה זאת רק בעבור שאוכל לקבל המעוה. וכפי הנשמע הושלם כל מעוה הנרה של הזוג אכל שליש שבאס יהי' מניעה מלרו ינתן כל המעוה לידהואס כי לא נתברר זה בעדים ניכריס הדברים שכן הי' וכן שמענו מלך האשה וכן נאמר לנו שקודם הנתינה כאשר לא רזה המגריס לבטל שינת המודעות בדברי הכל כי א"ל לבטל המודעות שינת וכי ידע זאת שהי' הרבה פעמים אכל כתיבות ונתינות גיטין והלך לו המסדר הזכיר' אותו האשה מההשלם' ותוקפ' ולא שמע ורק אח"כ באו אנשי ביתו ודברו אליו וביטל שינת המודעות ככהוג ונתן הגט ע"כ תוכן השאל' :

**ודנה** השאל' הזאת סובב הולך על שני העניינים ע"ד הביטול שאמר שהגט הוא בטל ומבטול באמלע הכתיב' ועל האונס הממון שהי' מושלם שינתן הכל להאש' עס המודעה שאמר להעדים שעושה הכל מפני האונס הני"ל ואבוא על ראשון ראשון וזה החלי בעוה"י אשר מאתו אשאל' עזר לבל אכשל בדבר הלכה זו :

**דנה** כבר נודע מחלוקת הפוסקים הקדמונים ז"ל אי מהני ביטול לגט עלמנו דדעת הרמב"ם ז"ל ודעיתיה' דיוכל לבטל גופו של גט ורבים מהקדמונים ז"ל חולקים בדבר דלגט עלמנו כיון שכבר נכתב ל"מ ביטול כלל דהרי"ז כאומר על ס"מ שכתב לשמה שהוא מבטל שיהי' שלא לשמה עיין בדבריהם ז"ל ומחלוקתן תלויה בשניו הדרסאות בש"ס דגיטין דף ל"ב אהא דאמר ר' חזר ומגריס בו דיש גורסין ניהו דבטלי' ממורת שליט גיטא נופא מי קא בטיל דהיינו דאינו יכול לבטל הגט בעלמנו כלל והגירסא השניה היא ניהו כו' ממורת גט מי בטליה ועיין בחוס' שם ובקידושין דף כ"ג ועיין בבעל התרומה שגורס לפי הגירסא השניה גיטא נופא מי מבטל או קביטל [כנ"ל דכפי הכתוב לפיינו אין לדבריו הבנה] והוא הוא שמוסב על הבעל שלא ביטל רק השליחות ולא נוף הגט אבל באמת אס הי' אומר בפירוש שכתבנו נוף הגט או היכי שא"א לפרש דבריו על השליחות כגון שחופס גט בידו ואמר גט זה בטל הגט נופא נתבטל וא"י לגרס בו לעולם וזהו דעת הרמב"ם ודעיתיה ז"ל ועיין בפוסקים ז"ל שביארו טעמם דאף דפשיטא דאין אדם יכול לבטל מעשה שכבר נעשה מ"מ בנט כיון שעדיין חסר הכתיב' ל"ח נמר המעש' ומהני ביטול ועיין בחוס' גיטין דף פ"ח שכתבו בהך דלמלא אמלוכי אמליך שפירש"י ז"ל דנתבטל הגט שהקשו דהרי אן קיי"ל דחוזר ומגריס בו ומירלו בשם הר"ר עזרא הנביא דדוקא כשכבר נגמר הכתיב' איי לבטל הגט אבל כשלא נגמר עדיין הכתיבה בטל וא"י לגרס בו עוד ועיין ברמב"ן ז"ל גיטין דף י"ח שכתב ג"כ כנ"ל והוסיף דבבטלו אחר הכתיבה ורק שלא נחתם ג"כ מהני הביטול להגט וטעם החילוק לדעתם דס"ל דכתיבת הגט הוא המעשה צפ"ע וחשוב נגמר המעשה ולכך דוקא כשנגמר א"י לבטלו אבל כשלא נגמר ג"כ מעשה הכתיב' מהני ביטולו ולפי"מ שביאר הרמב"ן ז"ל בעיני לעיני שלא יהי' מועיל ביטול נוף

ומקני אבל מקודם אף שידוע שזה בא עליו בעקיפין ויכפוהו מ"מ אז לא נמר ומקני כיון שעדיין לא בא הכפייה בפועל ולכן ל"מ המודעה שמתר מקודם דאף שהעדים יודעים שזה בא עליו בעקיפין ויכפוהו מ"מ ל"ח גלוי להעדים דנשתנה מכתו שה" דבעת הכפי" בפועל יותר גמר להקנות וע"ז משני דמורה רבא במעשה דפרדיסא שבזה האונס הוא בשעת מסירת המודעה כמו בשעת המכירי ולא נשתנה הענין בין זמן המסירת מודעה לעת המכירי ושפיר חשוב גלוי להעדים והבן זה :

**אמנם** גם לפי"ז ל"מ מה שפוסל העדים רק מכאן ולהבא אבל לא על מה שנעשה מקודם שפסלם וכי"ד שכתב ונגמר הבט אחר הביטול וכי"ל ולא נשאר איפוא ללמד להקל רק דעת סה"מ ומשך אחריו הסמ"נ ז"ל דאף לרבי דס"ל בטלו מצוטל מ"מ ז"א רק שליח הגתיה אבל הסופר והעדים א"י לבטל אלא בפניהם ועיין בב"ש ז"ל סי' קל"ד שהביא דבריהם כנראה להלכה עיי"ש . ולמען ברר הדברים ראיתי להעתיק דברי סה"מ ז"ל שב' אחר שהביא שני הגירסאות בש"ס דגיטין דף ל"ב שהבאתי למעלה והל"מ שביניהם אי מהני ביטול להגט עלמנו וה"ל . והשתא לפי גירסא אחרונה שיכול לבטל הגט אי"כ לרי"ן מה מועיל ביטול מודעה בשעת נתינה דלמא ביטול גוף הגט כו' וגם ביטול מודעה אינו מועיל דהא ר' יהודה ורב שמת עשו גט אחר לאחר ביטול הגט כו' ולא עשו ביטול מודע' ולרי"ן לפרש דמצינן למימר בשאמר למופר לכחוד ולעדים לחתום א"י לבטלם שלא בפניהם כי אם על פיהם כיון שזוה להם לעשות מעשה וכן משמע בפרק השולח כו' ואי קודם שנגמר הגט ביטול בפניהם אז אינו מועיל ביטול מודע' ולכן ר"י ור"ש אלרכוה גיטא אחרניא שהבעל ביטל את הגט לעדים עלמנן קודם שנגמר הגט אבל לאחר שנגמר הגט שכתב ונחתם א"י לבטל הגט עלמנו שלא בפניהם לגירסא דגט גופא מי קא בעיל [הך שלא בפניהם הוא טעות דמוכח דלגירסא זו אחר שנגמר א"י לבטל כלל וכתבואר] כו' . והנה בראשית העיני דבריו ז"ל אינם מובנים דמה קשיא ל"י אהא דמועיל ביטול מודעי בשעת נתינה רק לגירסא זו דיכול לבטל גוף הגט דגם לגירסא השני' ניהו דא"י לבטל גוף הגט מ"מ שליחות הסופר והעדים פשיטא דיכול לבטל וא"כ דלמא ביטול שליחות דמהני הביטול לכ"ע וגם גוף הדבר שהעלה ש"י לבטל שלא בפני הסופר והעדים כיון שזוה להם לעשות מעשה אינו מובן דגם לשליח הולכה זוה לעשות מעשה הנתי' שהיא עוד מעשה גדול נתינה ונתינתה ואפ"ה גם שלא בפניו קיי"ל כרבי דבטלו מצוטל וכבר נתחבטו בטעמו וחילוקו של סה"מ ז"ל האחרונים ז"ל ולא מצאו מענה . ועלה על לבי לומר דהנה כבר נודע דעת התוס' והקדמונים ז"ל דלא בעינן באמת שליחות בכתיב' . וליווי הבעל דבעינן הוא משום דאל"ה ל"ה לשמה אלא חשוב סתמא ופסול דאשה לאו לגירושין קיימת וכדאמרין בריש זבחים עיין לעיל גיטין דף כ"ב . ומעתה י"ל דזהו טעמו של סה"מ דא"י לבטלם רק בפניהם דאל"כ כיון שהם לא ידעו וכתבו עפ"י יצווי הבעל שפיר כתבו לשמה וכיון דל"ב שליחות שפיר כשר ועיין ב"ש ז"ל סי' קכ"ג שכתב דסתמא הגט אינו פסול רק מדרבנן ולפ"ז יש לפרש כן דברי סה"מ ז"ל אף אם נחשקש לומר דגם בכה"ג אף שהסופר והעדים לא ידעו מהביטול מ"מ כיון שכמעט נחבטל שליחותם הו"ל סתמא דמ"מ כיון דמה"מ הוי גיטא הם אמרו והם אמרו דל"מ הביטול שלא בפניהם דרובא בביטול שליחות הגתיה דבטל הגט מה"מ ס"ל לרבי דבטלו מצוטל דבזה א"א רק ע"י הפקעת קידושין משא"כ בשליחות הכתיב' דאינו רק מדרבנן . אמנם אין אנו לריינין לזה וכאשר בררתי ולפ"ז כשביטל הגט עלמנו היינו גוף הגט שפיר מהני גם שלא בפני הסופר והעדים וכתובן :

לזינא רכיון שגנאחמו ואין רלונו לעמוד אללו לא מפסיד מידי . ורבריו לכאור' לריינין ביאור דא"כ גם במעשה שלא כדון נמי נימא הכי והש"ס לא פריך רק ממעשה כדון ורק שהוא ע"י פכו"ס דלאו בני עישוי ניכוהו אבל משלח כדון לא פריך מידי דע"ז ל"ש תירוץ הש"ס כדר"מ דר"מ בכריס כשר ורק דרבנן פסלוהו כדי שלא מהא כו' ומפקרת עלמה מבעלה דבשלח כדון מצוחר בש"ס דגיטין דף פ"ח דלכ"ע הגט בטל מה"מ ועיין בתוס' והקדמונים ז"ל ועכ"ל דבשלח כדון ל"ש זה דאין רלונו לעמוד אללו בל"ה דיכוף אותה או כמ"ס במק"א לדעתו ז"ל דבאמת בשביל זה לבד דלא איכפת ל"י אין לומר דגמר לגרשה כדון דאין לו תאוה צמד הגירושין למה ימהר לגרשה ורק דס"ל כדעת המפורשים ז"ל שהביאו הקדמונים דמה שנפטר משאר וכמות הו"ל כוזי אלא דס"ל דמשום הפטור הזה לבד אין לדמותו למכר דרמי למכירה בפחות משוי' דאין קצבה לשווי' אשם לבעלה ורק כדון דבל"ה לא תעמוד אללו כל שיש לו צמד הגירושין חשוב דמי שיווי והרי נפטר משאר כמות זה לא שייך בשלח כדון דאם לא תרצה לעמוד אללו בל"ה אין זה שאר וכמות ואם תעמוד אללו אין קצבה לרמי אשם וכו' יתיישב ג"כ בשלח כדון היכי שאין הדין לכוף על הגט ומ"מ אין כופין אותה להיות אללו כגון במאוס עלי דמ"מ כיון שהוא פטור בכה"ג משאר וכמות ל"ד למכר וכי"ל :

**והנה** ענין מסירת מודעה הוא שגבלה דעתו בפני עדים ולא גמר ומקני או מגרש וא"כ יראה ברור דכ"ז שלא נמתדש דבר שמתחמו כאמר יותר ששבינו גמר ועשה בין שעת המסירת מודעה לעת המעשה דאז שפיר יש גילוי להעדים . אמנם היכי שנתחדש אחר המסירת מודעה ענין שמתחמו יש לרין שעתה יותר גמר ועשה ל"מ הע"מ לבטל שאינו גלוי עוד להעדים שלא גמר דבעתו דאף שהגיד להם מקודם מ"מ הרי עתה נשתנה הענין וז"ב אל"י . ומעתה כשחתה פוסל העידי מודעה שפיר הוי גיטא ומשום דכיון דלגבי עלמנו יכול לפסול העדים א"כ אף דלענין איסורא לא מהני זה דאין אעדים סמכינן וכי"ל מ"מ יגרע לו עתה יותר מנחמלה כדון דלגבי עלמנו נאמן והוי גט לדבריו א"י לכופה להיות טמו ומ"מ כיון דאין על העדים סמכינן והיא א"כ אגודה ציה חייב לזונה וכדקיי"ל במגורשת וא"מ דבעלה חייב במזונותיה וא"כ שפיר אמרינן דגמר ומגרש ואף שמתר מודעה וגילה דעתו דלא יגמור ומגרש מ"מ כיון דנשתנה עתה מכפי שהיה דאז שלא פסל העדים עוד ל"ה נלקה בשמים ועתה ילקה בכפלים שלא תעמוד אללו ומ"מ יתחייב בשאר וכמות וכי"ל ליכא גילוי עתה להעדים ואינו מועיל א"כ המסירת מודעה וכי"ל ודוק . ועפ"י הדברים האלה האיר ר' חת עיני לבאר דברי הש"ס ב"ב דף ג"ס דקאמרין אהא דאמרי נהרדפי כל מודעה דלא כתיב בה אן ידעין ב"י באונסא דפלגיא לאו מודעה היא מודעה דמאי כו' ואי דזביני והאמר רבא לא כתיבין מודעה אזביני לעולם דזביני מורה רבא היכי דאונס וכתעשה דפרדיסא כו' . והנה כל הטובר ישתומם דמ"מ דרבא דלא כתיבין מודעה דאף דתלוה ותבן הוי זבינא דאבז אונסא גמר ומקני מ"מ למה לא יופ"ל מודעה כדון דמתר מודעה המתכר בטל דגלוי להעדים שלא גמר והקנה ואף א"י דרבא חולק וס"ל כדון דגמר ומקני גם מודעה ל"מ א"כ למה יודה במעשה דפרדיסא דמה ל"י אונס זה או אונס דתלוה וזבין דשם אונס חד הוא . ועיין ברש"ב וברמב"ן ז"ל שדחקו הרבה בזה לחומר הנושא ומ"מ אין הדבר מתקבל על לב המעיין המשכיל על דבר להבינו לאשורו . ולפי ה"ל א"ש ויתבאר דהכריס כעין חומר דטעמא דרבא משום דס"ל דבתלוה וזבין הך דגמר ומקני הוא רק בעת הכפייה דאז אבז אונסא גמר

# שארות ותשובות סימן קכד רצה קסז

## ומעתה

חמינה לפרש דברי סה"ת ז"כ כך דמתחלה הקשה לדעת הסוברים דיכול לבטל הגט נופח דמה מועיל ביטול מודעי בשעת נמינה דלמא ביטל הגט וזנה נשאר בקושיא. ואח"כ כתב ולריך לפרש ללא יקשה דגם א"כ דא"י לבטל הגט גופא מ"מ הא יש לחוש דביטול מקודם שנכתב או נגמר דלאו הא ביטול שליחות הסופר והעדים. וע"ז כתב דזה לא קשה דא"י לבטל שליחותם לפסול הגט שלא בפניהם משא"כ לענין ביטול גוף הגט אי מהני לא שייך זה. ואני מוסיף לבחר דלא דמי למה שכתבו החוס' לקמן בניטין דף ס"ו בהך דמילי לא ממסרי לשליח דאף דלר"ת ס"ל דגם מלאו באשפה כשר מ"מ היכי שחמר שיחמרו לסופר לכתוב ל"מ משום דמילי לא ממסרי לשליח פסול דכיון שזוה לכתוב לריך לעשות לווי שרצה בשליחות דוקא. ועיין בדברייהם ז"ל דשחי החס שעדיין עומד בדבורו ובשליחותו ורק דאין אמריין דל"מ שליחות כזה משום דהו"ל מילי משא"כ הכא דביטול השליחות מעלמו ואין ראוי שרצונו עתה שלא יכתבו בלי שליחות. עוד חמינה דז"א רק לר"ת דס"ל מלאו באשפה כשר דל"כ כלל לוויי הבטל וא"כ מזה שזוה לכתוב יש ראוי דקפיד שלא יכתבו רק בשליחותו דא"כ למה לזוה לכתוב הר"י גם במלאו באשפה כשר משא"כ הכא לרדן דע"כ הו"ל לריך ללוות לכתוב דא"כ הו"ל שלא לשמה אין ראוי א"כ שהקפיד בשליחות. וגדולה מזו כתב בחשו"פ"י לענין עשו שליחותן דמחלקיין בין גט סחם לבט זה דבזמנינו שאומר כפי הסידור הגט אין ראוי דזה דוקא קאמר ואם שיש לגמגם בזה בכה"ג דהכא פשוט וברור לדעתי שא"ל שרצה רק בשליחות דוקא כיון שמהדין הו"ל לריך ללוות לכתוב משום לשמה וכ"ל. [ולפ"ז ז"ל לדעת סה"ת דא"כ דא"י לבטל גוף הגט אין לחלק בין בטלו אחר שנגמר ובין קודם שנגמר דא"כ גם לפ"ז יקשה דלמא ביטל הגט גופא קודם שנגמר].

## ומעתה

בגדון שלפנינו שאמר באמצע הכתיבה לפני עדים גט זה בטל ומבטל הוא הנה א"כ דל"מ ביטול לבט גופא אף בשלא נגמר ואין לדון א"כ רק מטעם ביטול השליחות של הסופר והעדים ל"מ ביטולו לפי הג"ל כיון שלא אמר וביטל לפניהם. אולם א"כ דמהני ביטול לגופו של גט יש לדון ולחלק דאם נאמר דבאמת אס נגמר הגט אינו מועיל הביטול וכנירסא דניטא גופא מי בטל ורק דקודם שנגמר ל"מ מעשה ואתי דיבור ומבטלו פשיטא דבג"ד בטיל ניטא דלבעלי גירסא זו ס"ל דגט זה בטל הוא משמעומו ביטול גוף הגט ולא ביטול השליחות דמה"ע נארו מנירסמו של הרמב"ם ודעימי ז"ל עיין בחידושי הרשב"א ז"ל גיטין שם שכתב על הרמב"ם ז"ל וזה"ל ואינו נראה כו' דשמעתין כולה בביטולו של גט עצמו מיירי בטל הוא כו' והאי ודאי גופו של גט הוא מבטל עי"ש [ולריך לומר לדעתם ז"ל דלאו דס"ל דגט זה בטל וכדומה אין במשמעותו ביטול השליחות כלל ורק ביטול גופו של גט דא"כ יקשה לדעתם ז"ל דלמה נבטלו הגירושין כלל דגט גופא א"י לבטל והשליחות לא ביטל כלל וכלל ואין לומר דכיון דחזיין דרלונו הו"ל בביטול וכיון דהביטול לגוף הגט אינו מועיל אמריין דמ"מ בטל השליחות דזה אינו רק אומדנא ובי"ד והרי אנו קי"ל דבג"ד בביטול לאו מלתא היא עד שיבטל בפירוש ורק דס"ל דגט זה בטל עיקר משמעומו ביטול גופו של גט ורק ע"ז הרחוק יש לפרשו על ביטול השליחות וא"כ אס היה מועיל ביטול לגופו של גט וכדעת הרמב"ם ז"ל הו"ל לנו למיזל בחר עיקר משמעומו הביטול דהיינו הגט עצמו ול"ה יכול לחזור ולגדר בו ורק דכיון דאינו מועיל הביטול לגוף הגט שפיר אמריין דמ"מ נבטל השליחות מטעם האומדנא והב"ד דכיון שאין הב"ד סותר לגמרי מה שאמר בפיו דע"ז הדוחק יש מקום לפרש דכיון על ביטול השליחות שפיר מועיל הב"ד ועיין

בש"ס דשבוטות דף כ"ו גמר בלבו להוליא פת חטים והוליא פת סחם עש"ה ובפוסקים ז"ל ודו"ק] וא"כ היכי דמועיל הביטול לגופו של גט כגון קודם שנגמר כתיבתו וכדעת הפוסקים ז"ל אלו אזלין בחר דיבורו שאמר גט זה בטל דמשמעומו העיקרי הוא ביטול הגט וא"כ פשיטא בכ"ד דהגט בטל דלזוה ל"כ שיהי' הביטול בפני הסופר ועידי הגט דוקא ובאמיר דזה ל"מ רק בביטול שליחותם וכ"ל. אולם לדעת הרמב"ם ודעימי ז"ל דגם אחר שנגמר יכול לבטל גוף הגט ואפ"ה בגט זה בטל הוא חוזר ומגדר בו דחמריין דלא בטלו רק לשלוחותיה דשליח יש לדון בכ"ד ולומר דל"מ הביטול ומשום דכיון דעכ"ל לדעתם ז"ל דמשמעומו של גט זה בטל הוא רק ביטול השליחות דא"כ אף א"כ דמשמע הכי ומשמע הכי יקשה דלמא חוזר ומגדר בו דמ"מ מידי ספיקא לא יאז דשמא לביטול גוף הגט נחזיין וא"י לגדר בו לעולם וכיון שכן בג"ד ל"מ הביטול דביטול שליחות הסופר והעדים ל"מ שלא בפניהם וכ"ל לדעת סה"ת ז"ל. אולם אחר העיין ז"א דבאמת גם לדעת הרמב"ם ודעימי ז"ל קשה לומר דס"ל דגט זה בטל אין משמעומו רק ביטול השליחות דא"כ יפלו מן הקלה אל הקלה וגם אין הדעת נוח לומר כן ורק דגם לדעתם ז"ל גט זה בטל שני הביטולים במשמע ורק דס"ל דיש הוכחה שלא הו"ל כוונת דכריי רק לבטל השליחות דמכא"ת יבטל הגט שלא יהיה יכול לחזור ולגדר בו יותר יש לומר שביטול רק שליחותי דשליח ויהי' הברירה בידו לעשות אח"כ כחפלו ורצונו דכל דאיכא למימר הכי וא"ל הכי יש לנו לילך בחר הוכחה ודעת נוטה עיין ש"ס לעיל שם בהך דבטל הוא שני לשונות במשמע נבי גט אמריין דליבטל משמע ובטל ניטא ודאי ואף להקל עיי"ש זה ל"מ בכ"ד דגם בביטול שליחות הסופר והעדים בטיל ניטא לגמרי וליכא הוכחה דכוונתו לביטול שליחותם ולא לביטול הגט עצמו. ואדרבה יש לומר יותר דלביטול גוף הגט נחזיין דלהשליחות ל"מ הביטול לפ"ז דלריך לבטל בפניהם ולפ"ז אף א"כ דלדעת הרמב"ם ודעימי ז"ל גט זה בטל משמעומו העיקרי היא ביטול השליחות מ"מ כיון דפשיטא דיש לפרשו מ"מ על ביטול הגט שפיר ו"ל דכיון דחזיין דרלונו לבטל אי ל"מ מתורת ביטול השליחות מהני מתורת ביטול הגט מתורת אומדנא ובי"ד דכיון שאינו סותר לגמרי מה שאמר בפירוש בפיו בג"ד מלתא היא וכמש"ל במאמר המוסגר לדעת החולקים הרשב"א ודעימי ז"ל וז"ב ודו"ק בכ"ז : **עוד** עלה על דעמי לפרש דברי סה"ת ז"ל וטעמו ע"ד אחר דהנה הרמב"ן ז"ל בחידושו ל"ב הקשה דלפ"ל מודעה דאונס כלל הא קי"ל דאס קודם שהגיע לידה אמר גט זה בטל הוא הר"ז בטל. ומירץ וז"ל שהאומר גט שאני כותב בטל הוא למה יבטל אס נאמר ביטל שליחות של הסופר והעדים והרי כשחזר ואמר להם כתובו חזר ופשאן שלוחין דקי"ל דאמי דיבור ומבטל דיבור כו' ואס נאמר בטל הגט עצמו שיהא כחרס והלא לאחר הכתיב נתי א"י לבטל הגט עצמו כו' עכ"ל בקיור. והנה דכריי לריכין ביאור דלכאור' גם א"כ דיכול לבטל הגט עצמו מ"מ למה לא נימא ג"כ כמו נבי ביטול השליחות דכשחזר ואמר כתבו גט לאשתי אחי דיבור ומבטל דיבור. והנראה בכוונתו דל"א אחי דיבור האחרון ומבטל דיבור הראשון רק כשהאחרון הוא בפירוש להיפוך מהראשון וזה ל"מ רק בביטול שליחותם דכשחזר להם אח"כ כתבו ועשאם שלוחים זהו היפוך מהביטול שאמר מתחלה דבאח"ל אמר שמבטלם מלהיות שלוחים ועתה אומר שיהיו שלוחים משא"כ בביטול הגט נופח אין הדיבור האחרון היפוך מהראשון שיכולים להיות שלוחים ורק שימבטל הגט זה חילוק יפה לדעתי : וזוה חמינה ליישב מה שנחקטימי בראשית ההקפה בדבריו ז"ל אלו דהרי איהו ז"ל בכבודו ובעלמו ס"ל דקודם שנגמר הגט ואף כשכתב

# שאלות ותשובות סימן קכד רצה

כשכתב ולא נחתם יכול לבטל גוף הנט וכמו שהבאתי למעלה דבריו ז"ל בחידושו לביטוי דף י"ח וא"כ כשאתה עוד תקורס הכתיב נט זה בטל אם כוונתו לביטול הנט עלמנו למת לא יועיל הרי נתבטל תיכף בשעת כתיבה ומתכ"מ נימא שכוונתו הי' שיתבטל אחר שיהי' כתוב וחתום וזה דבר שראוי לעורר באמת. ולפי ה"ל אחי שפיר דכיון שאתה לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו גע לאשתו אם תאתר שמטיקרא כשאתר וביטל גוף הנט הי' דעתו שיתבטל תיכף בעת הכתיב א"כ הדיבור האחרון הוא היפוך הראשון שאתר כתבו וחתמו גע וזה אינו גע רק חשפא בעלמא וזאתי א"כ הדיבור האחרון ומבטל הדיבור הראשון וע"כ אין לחוש רק שביטל גוף הנט אחר הכתיבה והחתמה שאין הדיבור האחרון היפך הביטול שבשעת הכתיב והחתמה הי' גע ממש וזה ל"מ לדעתו ז"ל. וזהו שדקדק הרמב"ן ז"ל וכתב בנתק לסוגו ואם נאתר שביטל הנט עלמנו שיהא כחרס"ם הבליע בנעמיה כל מ"ש והבן זה. ולפ"ז יש לפרש דברי סה"ת ז"ל ע"ד זה דקשיא ל"י דמה מועיל הביטול מודעי דשעת הנתיב לדעת הסוברים דיכול לבטל גוף הנט דשמתא ביטל תקורס גוף הנט ובשלמא א"כ דא"י לבטל גוף הנט עכ"פ אחר שכבר נכתב ונחתם יחא דאף דיכול לכ"ע לבטל שליחות הסופר והעדים מ"מ לזה אין לחוש דכשאתר ואתר כתבו גע אחי דיבור ומבטל דיבור ואין חשש רק כשכוונתו לבטל הנט אחר שיהי' כתוב וחתום וכ"ל לדעת הרמב"ן ז"ל וזה ל"מ לנירסא ושיטה זו אבל א"י דמהני ביטול לגוף הנט גם אחר שנכתב ונחתם יקשה דשמתא ביטל תקורס גוף הנט שיתבטל אחר הכתיבה והחתמה דבזה ל"מ אחי דיבור כ"י כיון שאינו היפוך מהראשון וכ"ל וע"י כתב לריך לפרש דא"י לבטל שלא בפני הסופר והעדים והיינו אף גוף הנט א"י לבטל שלא בפניהם ושפיר מועיל ביטול המודעי בשעת הנתיב [ולפ"ז מ"ש לבסוף אבל לאחר שנגמר הנט א"י לבטל הנט שלא בפניהם הך שלא בפניהם הוא דוקא ורק דל"ל לנירסא דביטא גופא מי קמבטל וכמונן]. ועמם הדבר חמינא לפ"ז לפמ"ש החוס' בסוגיין דביטוי שם דהיינו שביטל בפני ע"א גם רבי מודה דאינו מבטול ומשום דבזה איכא טפי חשש ממזרות וא"כ יש לומר גם בביטול שלא בפני הסופר והעדים רק בפני שנים אחרים דעיקר כוונתו שלא יודע הדבר להסופר והעדים דמהי"ט לא ביטל בפניהם איכא חשש ממזרות טפי וגם לדין דקיי"ל כרבי בעלו אינו מבטול וכ"ל בביטול לפני ע"א. ובזה מיושב הך דזילו אטמורי דאתרי' בש"ס לקמן שם דלרבי כי מטמרי מאי הוי והיינו דיכול לבטל בפני אחרים והרי לדעת סה"ת א"י לבטל אלא בפניהם. ולפי ה"ל א"ש דהתם כיון דלא הקפיד שיוודע להם ורק שהם ההביאו עלמנו שפיר יכול לבטל בפני אחרים כן עלה על לבי. אולם לפ"ז ל' דמייירי שאין מניחין אותו לילך בשעת הכתיבה והחתמה דאל"כ הי' קשה גם לדעת הסוברים דל"מ ביטול לגע עלמנו דנחוש שביטול קורס שנגמר שליחותם לליכא דיבור אח"כ וזה דוחק דכ"י הו"ל לפרש ולא לסתום. ואשר ע"כ נראה עיקר כמ"ש בראשון דהך דל"מ ביטול שלא בפניהם רק לביטול שליחותם קאי וא"י דמהני הביטול לגע עלמנו ל"מ מועיל הביטול מודעי וכ"ל:

## אמנם

אחר רואי להפוסקים ז"ל שמתנו לשה"ת ז"ל בין להקת הסוברים דמהני ביטול לגע גופו עיינתי עוד הפעם בשה"ת ומלאתי לו שכי' בסוף אחר הדברים האלה שהבאתי למעלה וזה"ל משמע שיכול לבטל גע גופי' וזהו מועיל ביטול מודעי וכן אם עשה שליח להולכי יכול לבטלו שלא בפני השליח י"א דהלכה כר"י דאתר הלכה כרבי בשתייהן דבעלו מבטול וכמו כן סגי בביטול מודעי לכך ביטול מודעי סגי בשעת נתיבה דאי מבטלו לאחר שנגמר הנט או קורס שאתר לסופר לכתוב ולעדים לחתום ובטל

אינו מועיל ביטולו כי אם לעדים עצמם ולסופר ואם הם עצמם ביטל קורס שהתחילו לכתוב אי קורס שגמרוהו וזה לא חליף שילך לעשותו אחר ששמע ביטולו לכן ביטול מודעי בשעת נתיבה סגי וכשר הדבר עכ"ל. והנה בראשית העיון דבריו אינם מובנים לפי ה"ל בפירוש דבריו וגם מלך עצמם וביחוד הך דוכן אם עשה שליח להולכה ששילב בתוך דבריו ז"ל כמוכין למעיין. וכאשר שמתו אל לבי לעיין היטב בעיון נמרץ ובעיון חודרת מלאתי וראיתי כי כל דבריו ה' נכונים וישרים למולאי דעת באין נפתל ואין לריך להגיה רק איזה אותיות אשר באו בשמות באין מבין הדברים לאשורם. והוא דמתחיל הקשה דאי מהני ביטול לגע גופי' מה מועיל ביטול המודעות בשעת נתיבה וכתב דא"י דל"מ ביטול לגע גופא לריך לפרש דל"מ ביטול להסופר והעדים היינו ביטול שליחותם רק בפניהם ומטעם ה"ל משא"כ בביטול גוף הנט ל"מ זה והדק"ל וכ"ל. אולם אח"כ כתב ליישב זה והאיר עייניו בדבר חדש דהיינו שביטל הנט ואח"כ חזר וביטל בעולו מהני וכשר לגע בו דחתי דיבור הביטול האחרון וביטול הביטול הראשון ול"א דכיון שנתבטל נעשה כחרס דכיון שביטול האחרון מבטל הראשון חזר להכשירו. וזה ביאור דבריו לפ"ז שכי' דעתו הי' דמשמע שיכול לבטל הנט גופי' ורק דלזה מועיל ביטול מודעי דהיינו המודעי והביטול וכי' דגם בשליח להולכה שביטלו דמהני בין בפניו בין שלא בפניו סגי ב"כ דביטול הביטול ואין לריך לעשותו שליח מחדש. אולם זה לא שייך רק לעיין ביטול הנט אבל כשביטול תקורס או באמצע שליחות הסופר והעדים והם לא ידעו וגמרו וחתמו אחר הביטול אף שאח"כ ביטל את הביטול ל"מ דמ"מ נגמר כתיבתו ונחתם בפסול בלי שליחות בעל ואין יועיל לזה הביטול שביטל ביטולו אח"כ ורק דלזה אין לחוש כיון שלא ביטל בפניהם דאף שנתבטל שליחותם מ"מ נכתב ונחתם לשמה ושליחות ממש ל"ב וכ"ל וזה שכתב וכ"ל לך ביטול מודעי סגי בשעת נתיבה אי מבטלו לאחר שנגמר הנט וכ"ל דחתי דיבור ביטול האחרון ומבטל הביטול הראשון וקורס שאתר לסופר לכתוב ולעדים לחתום וביטול דל"מ לומר כן דמ"מ הרי נגמר בפסול אינו מועיל ביטולו כ"א לעדים עצמן ולסופר ולביטול שליחותם בפניהם אין לחוש דלא חליף כ"י ולכו ביטול מודעי בשעת נתיבה סגי [ול"ל דהא דכתב היכי שביטל תקורס שאתר לסופר לכתוב ולעדים לחתום העמם דאינו מועיל ביטולו משום דהי' שלא בפניהם לרווחא כ"כ ולחקן החשש שביטול שליחותם אחר הלוי קורס שגמרוהו דביטול תקורס שזה להם בל"ז אמרינן דאח"כ כשאתר להם כתובו חזר ועשאן שלוחים דחתי דיבור כ"י וכמס"ל בשם הרמב"ן ז"ל. או יש לומר דלא ס"ל בזה כסברת הרמב"ן ז"ל וכאשר יבואר בדבריו להלן דלאו ד"ה היא והבן] אמנם ז"ל דלרב שמת דס"ל אינו חוזר ומגרש גם ביטול להביטול אינו מועיל דמתמא קאתר אינו חוזר ומגרש ומשמע דל"מ ביטול מודעי וביטול. ובזה יחא הך דר"י ור"ש דעשו גע אחר אחר הביטול דהם ס"ל הכי וכמ"ש השה"ת לעיל מזה עיינתי ודו"ק היטב בכ"י כי בזה יבואו כל דברי סה"ת ז"ל על מכוונם בעזרי"י ות"ל עלה בירינו ליישב דברי חכמים וחידותם.

**והנה** בש"ס דב"ב דף מ"ט דאמרינן אהא דאתרי נהרדעי דמודעא דלא כתיב בה אגן ידעין ב"י באונסא דפלניא לאו מודעא היא אי רגיטא ומתנחא גילוי מלחא בעלמא היא פירשו הרשב"ם והקדמונים ז"ל דכיון שמודיע להעדים שהוא חנוס אף שהם אינם מכי"ס באונסו נאמן בעלמנו לומר שהוא חנוס דגילוי מלחא היא דלא אינו חנוס למ"ל ליתן גע ולמסור עליו מודעא. ולכאורה קשה דמה ראה מזה שהוא נותן גע דלמא חית ליה אונסא דנפשיה שנותנים לו מעות בעד הגירושין והוא לריך ודחוק למעות ואין זה אונס לבטל הנט ומדוע נאמין לו אח"כ שהוא חנוס גמור וכבר הרגישו בזה המפורשים ז"ל. ואתרתי בחידושי דדעתם ז"ל דאף

# שאלות ותשובות סימן קכד רצה קסח

לבעל נוף הגט דזה ל"ב שיהיה בפני הסופר ועדי הגט דוקא וכנ"ל. אמנם אי ניתא דל"מ ביטול לנופו של גט גם קודם שנגמר הדק"ל דאמאי יהי כאמנ שהוא אנוס דלמא ל"ל רק אנוס דנפשיה שאינו מבטל הגט כיון דאין צידו לבעל דלנוף הגט ל"מ ביטול והשלימות ח"י לבעל שלא בפניהם לדעת סה"ת ז"ל :

דאף שאומר אנוס אני בגט זה מ"מ ל"ח ביטול לגט דכיון שאינו אומר בפירוש שמבטלו ל"ח רק ג"ד דלאו מלתא היא ואי לאו שנאמנ לומר אנוס אני היה הגט כשר וכת"ש הרמב"ן ז"ל במסקנת דבריו בב"ב שם אבל מ"מ שפיר כאמנ דביבורו שהוא אנוס ולאו משום זה לבד שיהיה יכול שלא ליתן לה גט ורק דאי לאו דהוא אנוס גמור כדבריו למת לי למסור מודעה שהוא אנוס הרי יכול לבעל בפירוש בפני העדים כן אמרתי בחידושי. ומתה עלה על לבי להוסיף ולומר עוד דאף לפ"מ שהבאתי למעלה בשם הרמב"ן ז"ל דאם אמר גט שאכתוב לאשתי בטל הוא ל"מ דלגט עלמנו ח"י לבעל ואי ביטל שליחות הסופר והעדים כיון שאמר להם כתבו וחתמו גט לאשתי חזר ועשאן שלוחים דאחי דיבור כו' עמש"ל לבאר דבריו ז"ל בטוב טעם ודעת מ"מ ח"ש הכא והחבוק דהנה בש"ס דנדריס דף כ"ג בהך דיעמוד בר"ה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל דאמרינן דאי זכור בשעת הנדר עקריה לתנאים וקיים לי' לנדריה כתב הר"ן ז"ל דל"ד למאי דאמרינן לעיל לא שמע לי' ולא אחי בהדי' דאלמא דאין תנאו בטל שכשהוא נודר ע"ד הראשונה הוא עושה כו' דאיכא למימר שאעפ"י שהוא יודע שאין בנדרו ממש נודר לזרז חבירו. מדבריו אלו ז"ל למדנו דהיכי שיש סיבה שבטעמיה עושה אח"כ אף אם אין בו ממש ל"ח דביטול דבריו הראשונים. ומעתה אמיתא כ"כ בהך שביטל שליחותם של הסופר והעדים מקודם דל"ש לומר דכיון שאמר להם כתובו אחי דיבור האחרון ומבטל הראשון רק כשעושה ואומר אח"כ מרלונו אבל היכי שהוא אנוס אף אנוס דנפשי' שאינו מבטל הגט מ"מ כיון שיש טעם וסיבה שבטעמיה אחר להם כתובו ל"ח שביטל הביטול הרחשון וכנ"ל בהך דנדר לזרז חבירו. ומעתה בהך דמודעה כיון דנאמנ שהוא אנוס מ"מ דל"כ למ"ל ליתן גט שפיר כאמנ שהוא אנוס אנוס גמור המבטל הגט ולא אנוסא דנפשיה דאי בעי ה"י יכול לבעל שליחותם מהגט נ"כ דכיון דע"כ הוא אנוס קלת לא שייך לומר דאחי דיבור האחרון ומבטל הביטול דכיון שיש סיבה לדבריו שפיר אמרינן דע"ד הראשונה הוא עושה וכנ"ל ודוק.

**י"ש** תקום אחי בראש לומר לפ"מ דאיתא בש"ס דנדריס דף ע"ה בהך דר"א דהאומר לאשתו כל נדריס שחדירי תכאן כו' הרי אלו מופרים מופר ואבע"י לן לר"א מילת חייבין ובעלי או לא חלין כלל ומסקינן דלא חייבין כלל ובנדרי עלמנו שביטל מקודם גם לפי הה"א לא חלין כלל עיי"ש. ומבואר ח"כ דכל שמבטל דבר מקודם אין הענין אשר ביטל חל כלל. ומעתה יש לומר דגם ח"כ דגם קודם שנגמר הגט ח"י לבעל נוף הגט מ"מ זה אינו רק כשביטל אחר שככתב זה המקלח דגם זה חשוב מעשה במקלח ולא אחי דיבור בלבד ומבטל מעשה אבל היכי שבטלו מקודם ל"ש למימר כן כיון שלא חלה כלל המעש' וכנ"ל, אולם יקשה לפ"ז כל דיני התנאים דאמרינן דתנאי שלא נעשה ככל משפטיו לא חלים לבעל המעש' דלא אחי דיבור התנאי ומבטל מעשה אף במקלח והיכי שמבטל המעש' לנמרי גם תנאי גמור בכל משפטיו אינו מועיל ואמאי כיון דאחר ממשפטי התנאים שיהי' תנאי קודם למעש' ולדעת כמעט כל הקדמונים מלבד הרמב"ם ז"ל ז"ח ממשפטי התנאים כלל שיאמר התנאי קודם שיעשה המעש' בפועל דבזה פשיטא דל"מ התנאי ומשפט הזה הוא רק שיאמר גם בדיבור התנאי קודם ח"כ אין חלות להתעש' כלל באופן זה ואיך שייך לפ"ז לומר לא אחי דיבור ומבטל מעשה הרי לא חל כלל. ואף אם נרחוק לומר דתנאי מלתא אחריתא דהמעש' חלה ורק שמתבטלת וגם בתנאי דאם נוכל לומר כן לפת"ש דגם באם חלה המעש' במקלח עתה בקיום התנאי על לאח"ז מ"מ עדיין יקשה בתנאי דלשעבר דב"כ בעינן משפטי התנאים כתבואר בפסיקוס ז"ל ועינן במילת פ"ו מהלכות אישות דהתם הביטול בא מקודם ואין התנאי לחלות המעש' דלא חלה כלל וז"ש לפ"ז ח"כ לומר דלא אחי דיבור ומבטל מעשה ועכ"ל דאף דאמרינן שביטול שמקודם דלא חל הדבר המבטל כלל מ"מ לאו היינו שאין התחלה לחלותו ורק שהחלות והביטול באים כאחד ונ"מ בנדריס דאי אחתים אחריוא בנדרי' שאמר ואני ל"ה תפסוחא והיכי ח"כ דהוי מעשה שפיר אמרינן דלא אחי דיבור ומבטל מעשה וח"כ דהק"ל דא"כ דל"מ ביטול לנוף הגט גם קודם שנגמר דגם זה חשוב מעשה ח"כ גם שביטל מקודם ל"מ ואמאי ח"כ ח"כ במודעה דגיטא שידעו באונסו ועכ"ל דמעטם שיכול לבעל שליחות הסופר קאמינן עלה ומוכח לפ"ז שיכול לבעל שליחותם שלא בפניהם ודלא כדעת סה"ת ז"ל. אמנם לדעת הסוברים דאף באונסא דנפשיה אי מסר מודעה מהני לבעל אחי שפיר בלא"ה ואין מכאן רא"י אף לפ"ז נגד סה"ת ז"ל וכמונן ולהלן נדבר עוד בזה ברנות ד' :

**ועיי**ן בפוסקים ז"ל דדעת קלח המפורשים הקדמונים ז"ל ומכללן הר"ן ז"ל דבמסירת מודעה על הגט ל"כ אנוס כלל ולכך אף שנתברר צירור גמור דל"ה שום אנוס בטלו הגירושין ומשום דהו"ל כאמר וביטל מקודם דבעיל גיטא. ולכאורה יקשה דהרי הר"ן ז"ל בעלמנו ס"ל דל"מ ביטול לנוף הגט ולביטול שליחות הסופר והעדים הו"ל לומר דכיון שאמר להם כתובו אחי דיבור ומבטל דיבור וכנ"ל בשם הרמב"ן ז"ל. ולפי הנ"ל יחא דיש לומר לדעתם ז"ל דדוקא בנדר שהוא דבר הנוגע לעלמנו דבנדר לחבירו ל"מ תנאי כלל דע"ד חבירו הוא נודר אמרינן דכיון דזכור לתנאיה ונדר עקרי' לתנאיה דל"כ למת נדר לבטלה משא"כ בגט המרינן דבדאי יש לו איזה סיבה ליתן גט ולכך בטלו מקודם ול"כ שיאמר אנוס כלל דמסתמא הוא לסיבה ידועה לו וכיון שכן ל"ש לומר דאחי דיבור כו' וכנ"ל באונסא דנפשיה ומתילא אין ל"מ אם אמר להעדים שקר שהוא אנוס דמ"מ הוי ביטול ואחי דיבור כו' ל"ש בזה וכנ"ל. אולם הרמב"ן ס"ל דאנן מעלמינו לא תלינן שיש סיבה המכריח ורק כשהוא אומר כן מהיתנן לי' וח"כ אי לאו מודעה דאנוס אמרינן דאחי דיבור כו' ודוק. אולם איך כדעת סה"ת ז"ל דל"מ ביטול שליחות הסופר והעדים שלא בפניהם הקושיא בתקומה עומדת דלמא לא יטרך במודעה דגיטא שיכירו באונסו דשמתא יש לו אונסא דנפשיה ומסתמא זה נותן גט ואין לנו ראיה דקושטא קאמר במה שאומר שהוא אנוס גמור וגם מזה שיכול לבעל אין ראיה דא"י לבעל שלא בפניהם ובשלמא לדעת הסוברים דמהני ביטול לנופו של גט אף אחר שכבר נכתב ונחתם או גם ח"כ דמ"מ מהני הביטול כל זמן שלא נגמר יחא דיכול

**אדרי** כל הדברים האלה והחזיון הזה נחזור לנדון שאלתינו: הנה לפי שבררתי דעמי ודברי סה"ת ז"ל אף שאמר באמצע הכתיב' לפני עדים גט זה בטל ומבטל אין לחוש דאי מחשש ביטול שליחות הסופר והעדים אינו יכול לבעל רק בפניהם [ואף שקפיתי בזה לדעת הסוברים דל"ש ביטול כלל לנופו של גט אף קודם שנגמר וכנ"ל הנה הם בטלים במיעוטם נגד דעת גדולי המורים רוב בנין ורוב מנין] וגם משום ביטול הגט עלמנו אין לחוש דכיון שביטל אח"כ המודעות וכל דבר שיכול לגרום ביטול או פסול להגט ביטול זה מבטל הביטול הראשון מהגט וכנ"ל למסקנת סה"ת ז"ל וכאשר בררנו :  
וכאשר

# שארות ותשובות סימן קכד

## רצה

נוחן גט היו נוחים לה כל המעות הנדה שלו ושל. והנה בקיבל עליו קנס ממון אם לא יגרש דעת רביס מהפוסקים ז"ל דל"ח אונס לבטל הנט והמעין בדבריהם יראה דשי טעמים נאמרו בזה הא' דבשעה שקיבל ע"ע הקנס לא הי' אונס. והב' נכח הרמ"א בשם המהרי"ק ז"ל דל"ח אונס דהרי יכול לשלם הקנס ושלם לגרש ויש ל"מ בין שני הטעמים אלו היכי ששבע לגרש ולטעם הא' אין לבטל הנט משום זה דבשעה ששבע הי' בלי אונס והכרח ולהעטס השני אונס שפיר חשוב אונס דאין לו בית מגום עמה שלא לגרש. עוד נראה דנ"מ היכי שמתר המודעה ורק שביטל מודעי בשעת הגירושין דהיכי דהוא אונס ל"מ. ומעתה ככה"ג שקבל ע"ע קנסות יראה דלטעם הא' שמתחלה הי' בריון בזה בטיל גיטא דלריך להבין דמה כ"כ שמתחלה הי' בריון מ"מ עמה הוא אונס ומוכרח לגרש. ול"ל דבין דחזיקו מ"מ שהיה בריון לגרשה דמי הכריחו לקבל ע"ע קנסות ל"ח ששכחנה דעתו ועושה עתה רק מהכרח הקנס וכמו דל"ח בשליח להולכה שביטל את השליח וכמבואר וא"כ כשמתר אונס מודעה דלדברא חזיקו ששכחנה דעתו וליה רולה לגרש שפיר אמרינן דלשאר בלעמו האחרונה וביטול המודעות הי' רק מחמת אונס הקנס והוא אונס בכל בהגירושין וביטול המודעה וביטול גיטא. אולם לטעם הב' דבין דבירו ליתן הקנס ל"ח אונס כלל פשיטא דהוי גט :

**ובאשר** אל ההורים אשר עיני רבותינו ומאורינו ז"ל מה המה ז"ל אומרים בזה. הנה בראשית ההשקפה עלה על לבי לכאור' דמדברי הרמב"ן ז"ל שהבאתי למעלה ראש יראה דלא ס"ל בזה כדעת מה"מ ז"ל דא"י לבטל שליחות הסופר והעדים שלא בפניהם מדהולריך לומר דאם נאמר דביטול שליחות הסופר והעדים הרי חזר ועשאן שלוחים. לדעת מה"מ ז"ל בלא"ה ל"מ דא"י לבטל שליחותם אלא בפניהם. אולם כאשר עיינתי בדבריו ז"ל ראיתי שכתב א"כ ע"ז וז"ל וכ"ש דבני כתיבה דנט לא בעינן שליחות מתש כדמוכח כו' וא"כ דלא ס"ל כדעת מה"מ ז"ל אין לדבריו ז"ל אלו הבנה דמה כ"כ דל"ב שליחות מתש מ"מ הא בעינן ליווי משום לשמה. אלא ודאי דדעתו כדעת מה"מ ז"ל דכיון דל"ב שליחות רק משום לשמה ל"מ שיבטלם שלא בפניהם דמ"מ כיון שהם לא ידעי כותבין שפיר לשמה וכ"ל. וזה שכתב מתחילי דאף אם תאמר דבעינן שליחות מתש מ"מ הרי חזר ועשאן שלוחים וכ"ש דל"ש ביטול שליחותם לפי האמת דל"ב שליחות מתש ורק משום לשמה דל"מ הביטול לשליחותם אלא בפניהם וכ"ל למה"מ ז"ל [ובאמת דגם לפי הג"ל אחתי אנו לריבין להך טעמא דראתי דיבור כו' דא"כ הי' מופיל הביטול לגט עלתו שיתבטל בשעת הכתיבה דמהני גט דלעתו ז"ל וכמו שבררתי למעלה ורק דווקא דוכ"ש דנ"ב שליחות מתש על ביטול השליחות מוסב וכמוכ' ] והודות לאל מלאכי לו למה"מ ז"ל חדר בזה רבינו הרמב"ן ז"ל. אולם עכ"ז אחרי דעיקר הטעם דל"מ ביטול שליחותם של הסופר והעדים שלא בפניהם הוא רק משום דל"ב שליחות בכתיבה וכ"ל הנה פריין עומד לגדרינו דעת הר"י ז"ל בתוס' דף כ"ג שם דבעינן שליחות מתש ועיין בפוסקים האחרונים ז"ל שכתבתי כולם החליטו דגם דעת הרמב"ם ז"ל היא דל"ב שליחות בכתיבה וכדעת החוס' ורוב הקדמונים ז"ל וגם הרמ"ה ז"ל בשיטתייהו קאי עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה ולפי' א"כ הר"י ז"ל יחיד הוא בזה. והיה מקום א"כ להקל במקום עינון ורחק גדול מפאת זה אולם מלך ביטול הגט עלתו דמהני בזה לדעת כמעט כל הקדמונים ז"ל כיון שהי' קודם שנתר יש לרין להחמיר בנ"ד דאף שבררתי לדעת מה"מ ז"ל דלביטול זה של הגט עלתו מהני ביטול מודעי וביטול ובנ"ד הרי ביטול קודם הנתינה כל המודעות וכל דיבור שגורם ביטול ופסול להגט מ"מ לא מלאכי לו חדר בסברא זו ועיין ברמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות גירושין שכתב אחר שכתב דמי שאמר לשנים גט שאני כותב לאשתי בטל הוא הר"ז בטל וזה"ל א"כ פשו חקנת דבר זה שיאמרו לו העדים אמור בפנינו שכל הדברים שמתר כו' הרי הם בטלים וא"כ כו' ולא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט לידה. מדבריו אלו ז"ל נראה דכלל דלא ס"ל בזה כדברת המה"מ ז"ל דל"כ הוה טוב יותר שיעשו ביטול המודעות והביטול קודם הנתינה וכ"ל למה"מ ז"ל. ואחרי שהרמב"ם ז"ל חולק להדיא בזה על מה"מ ז"ל ובשאר הקדמונים ז"ל לא נמצא דבר מזה מי ירוס ראש להקל ולסמוך על זה ביחוד שגם מלך הסברא יש לרין בנוק סברא זו דמהני ביטול להביטול מהגט גם אחר שחלה ביטולו דכיון דכבר חל הביטול ונעשה כחרם י"ל דזה חשוב כמעשה שכבר נתמך ביטולו ולא אחי דיבור הביטול מודעי והביטולים ומבטל מעשה וקשה להקל איפוא מפאת זה וביחוד בהטעם שוד דעת הר"י ז"ל דבעינן שליחות מתש בכתיבה דלדעתו אף אם כה נאמר דמהני הביטול לביטול הגט עלתו יש לחוש מלך ביטול השליחות דל"מ הביטול שא"כ כיון שכתב ונחתם בפסול וכ"ל. ויש לי עוד בכ"ז הרעורר דברים הרבה אולם ליראת האריכות בשגם לא הובאו עוד אללי בכור ומלך בהחמיה אשים מחסום לפעי ופה תהיה שבימת קולמטי בזה. עתה נפן לדבר ע"ד אונס מההשלשה שהיה מוכרח משום זה לגרשה שאם ל"ה

**והנה** כבר הבאתי למעלה דעת רוב המפורשים הקדמונים ז"ל דאף דבמודעה דגט ל"ב שיכירו באונסו מ"מ היכי שהביד ופירש האונס ונחברר שהוא שקר ל"מ המודעה ומשום דעיקר הטעם דל"ב הכרת האונס הוא רק משום שנאמן באונסו משא"כ בנתברר לפנינו שאינו אונס. ולפי' היכי שמתר מודעה ואמר שהוא עושה רק מחמת אונס הקנס גם כשלא בטלה י"ל לכאורה ולפי הטעם הב' דמהרי"ק ז"ל דהוי גט ומשום דכיון דזה ל"ח אונס ל"מ המודעה וכ"ל :

**אולם** אחר העיון עדיין יש לרין בזה דלריך להבין באמת טעמו של המהרי"ק ז"ל דהרי אן קי"ל דאונס ממון חשוב אונס ולא אמרינן דיכול הוא ליתן הדמים ול"ל לדעת המהרי"ק ז"ל דהא דאמרינן דאונס ממון חשוב אונס הוא רק היכי שרוצים ליקח ממנו כשלא יגרש ממון שלא כדון אצל כשהוא החמייב עלתו בריון ליתן קנס כ"כ וכך אם לא יגרש אין זה אונס ממון דאין זה רק אונסא דכפשיה שלא יקחו ממנו ממון באלמות ובחזקה ורק שלא יפטור ממנה שהחמייב א"ע בריון ואונסא דנפשיה ל"ח אונס לבטל הגט ורק דדעתו ז"ל דמ"מ ז"ל רק היכי שהקנס היא דבר שאפשר לקיימו אצל היכי שא"י לסבול כלל וכגון שנתחייב ראשו למלך ואמרו לו תן גט לאשתך ונשדל להליך חשוב אונס אף שאינו אונס על הגט ורק שלא יפטור כן ע"כ ריך לפרש דבריו ז"ל. ומעתה כשמתר מודעה הנה נודע דעת רביס מהפוסקים ז"ל דאף דמודעה שלא מחמת אונס לאו מודעה היא מ"מ היכי שהוא אונס באונסא דנפשיה מודעתו מודעה עיין בדבריהם ז"ל. וא"כ הכא כיון דהפיקר מטעם דל"ה רק אונסא דנפשיה קאחזיקו עלה ז"ל רק כשלא מתר מודעה אצל במתר מודעה שפיר ל"ה גיטא וכ"ל לדעת הפוסקים ז"ל אלו ודו"ק. ובנוק הדבר שהעלו הפוסקים ז"ל דמהני מודעה לבטל גם באונסא דנפשיה יש לי מקום עיון דהנה עיקר הדבר דאונסא דנפשיה ל"ח אונס אף דלכאורה גם באונסא דנפשיה אינו מקנה בלב שלם. מקורו בש"ס דב"ב דף מ"ז והכי איתא המס אמר רב הונא חלוה וזבין זביניה זבינא מ"ט כל דמזבין איניש אי לאו דאונס ל"ה מזבין ואפ"ה זביניה זביני ודלמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחריני דבאונסא דנפשיה גמר ומקני עיין בפ"י רשב"ם ז"ל שם כו' אלא סברא היא



# שארות ותשובות סימן קכד רצה קסט

ביטול מקח דאי לאו דמחיל למה קנה המקח לבעלו אבל במוכר שפיר י"ל כן גם היכי דהוי ביטול מקח והא דמכר לו משום שהיה לריך אז למעות ואמר שיתבענו אח"כ ויבטל המקח דמוכר לעולם חוזר ורק בקרקעות ל"ש לומר הכי דאין אונאה לקרקעות וכיון דע"כ בנתאנה מוכר מיירי מוכח א"כ לאונאה דנפשיה ל"מ לבעל גם בכה"ג וכנ"ל :

**ועדיין יש לפורר לפת"ש** במק"א דאף דהא דאין אונאה לקרקעות נזה"כ הוא וכמ"ש הסו"מ והקדמונים ז"ל מ"מ יש בקרקעות עוד טעם נוסף מלך הסברא דדרך ארס להוסיף הרבה בשיווי הקרקע. והבאתי ראיות לזה מדברי הקדמונים ז"ל וביארתי בזה דברי הש"ס ב"מ דף ק"ח גבי דרב"מ בזבין במאתן ושה מאה דסבור מיני' מני א"ל לתקוני שדרתיך וכו' א"ל כו' הכי אמרי נהרדעי תשמייה דר"כ אין אונאה לקרקעות והיינו דבאמת הא דאין דין אונאה בקרקעות משנה מפורשת היא ורק דאם ה' רק מלך נזה"כ לכד לא ה' נותן לו העלון רק מה ששזה דאיהו דלפסיד אנפשיה ולכך הביא הך דר"ג דאמר אין אונאה לקרקעות והיינו גם מלך דדרך בני ארס לקנות קרקעות ביותר מהשווי ואינו א"כ ישר וטוב שיפסיד הלווק והארכתי בזה ואכ"מ הביאור. ומעתה שפיר י"ל דמיירי בנתאנה לוקח ומ"מ אי לאו דאין דין אונאה לקרקעות ה' משכחת לה שיהי' יותר מכפליים וחפ"ה לא נאמר דמתנה הוא דיהיב ליה ומשום דכיון דדרך ליתן בעד קרקע יותר משווי עד כפלים וכנ"ל מהך דזבין במאתן ושה מאה א"כ י"ל שחשב רק שהוא יותר שזה מפלגא וזוה נתאנה ונתן המעות היתירים משום שדרך ליתן בעד קרקע יותר משווי ולא נתאנה א"כ בכשאין הרעת טועה וכמובן. אמנם עכ"ז אמיתי להביא ראיה לזה דהנה לכאורי קשה על הירושלמי דיותר מפלגא יש ביטול מקח בקרקעות דלמה לי קרא דאין דין אונאה בקרקעות הרי מלך הסברא אין אונאה וכנ"ל לר"ג ובשלמא אי"ל דאף יותר מפלגא אין זו אונאה ניחא דזה אינו רק מנה"כ דפשיטא שלא יתן ארס יותר משווי הקרקע כיכולא מנינו זה רק שזה מנה במאתים לא יותר. אולם להירושלמי יקשה דלמה לי גז"כ דעד פלגא מהסברא ידעין וכנ"ל. והנה זה אין להקשות ולומר דכיון דדרך ב"א ליתן בעד קרקע יותר מהשווי א"כ אמאי ביותר מעט מפלגא יהי' ביטול מקח ולמה לא נימא דכיון שעד כפלים דרך להוסיף א"כ נחשב אונאת הפלגא מזה דז"א ד"ל דדמי לאונאת שחית דמחזיר הכל אף רפחות משחית דרך למחול עיין חו"מ סי' רכ"ז ובסמ"ע שם] וז"ל ע"כ דלריך קרא הכי דנתאנה מוכר עד פלגא דז"א מלך הסברא דזה ל"ש רק בלוקח דדרך ליקח נחלת שדה להעלות דמיים אבל לא במוכר וכמובן. וכיון שכן הדק"ל דא"כ דהיכי דליכא זוזי גם באונאה דנפשיה לא גמר ומקני א"כ באונאה מרובה עד פלגא דקשה ולא שכיח שיתאנה כ"כ ויותר יש לתלות דידע ורק שמכר מחמת דוחקו ליבטל המקח מפאת האונס דכיון שמתכ"כ פחות מהשווי דמי למתנה וכנ"ל אלא ודאי דבאונאה דנפשיה גם בדליכא זוזי גמר ומקני :

**והנה ענין** מודעה במכירה ביארתי כפי השר החבונתי בדברי הקדמונים ז"ל דבאמת הך דאגב אונאה גמר ומקני אינו דבר ברור דודאי גמר ומקני ורק דכיון דיוכל להיות כן נגרע כח האומדנא דלא יחשב מוכח טובא וידוע לכל והדר הו"ל דברים שבלב דל"ה דברים והארכתי בזה להחאים סוגית הש"ס דב"ב כאן עם הסוגיא דדברים שבלב בקידושין דף נ' וא"כ כ"ז כשלא מסר מודעה אבל במסר מודעה דינא מכלל דברים שבלב דגלוי הוא להעדים שפיר בטלה המכירה. ומעתה אם נאמר דגם באונאה דנפשיה בטעם היכי שמסר מודעה בטעם גיטא וכנ"ל לדעת הפוסקים ז"ל אלו ע"כ ז"ל דגם באונאה דנפשיה ל"ה הך דגמר ומקני דבר ברור וכנ"ל וא"כ אחר שבררנו דלענין

היא אגב אונאה גמר ומקני. והנה אן קי"ל כרב הונא דתלוה וזבין הוי זבינא אבל מ"מ תלוה ויהיב ל"ה מתנה דרק אגב אונאה זוזי גמר ומקני. ומעתה קשה על הא דהחליטו כל הפוסקים ז"ל לאונאה דנפשיה ל"מ לבעל גם צנט ומתנה דמנ"ל הא דכיון דגם באונאה דנפשיה אנו לריכין להך סברא דגמר ומקני א"כ יש לומר דז"א רק במכר דליכא זוזי אבל היכי דליכא זוזי כגון בע ומתנה גם אונאה דנפשיה מבטל דלא אמרינן דגמר ומקני רק בדליכא זוזי וכדאמרינן לר"ה באונאה דאחרינא דדוקא היכי דליכא זוזי גמר ומקני כן הוא גם באונאה דנפשיה לאחר דבש"ס שם לא מנינו רק דאף א"כ תלוה וזבין ל"ה זבני דגם באונאה זוזי לא גמר ומקני מ"מ במכר באונאה דנפשיה לכ"ע גמר ומקני וא"כ שפיר י"ל דגם זה הוא רק במכירה דליכא זוזי אבל מ"מ מאין הרגלים לומר כן גם צנט ומתנה דליכא זוזי. ובאמת בנתנה קשה למלוא אונס דנפשיה שיהיה בכלל תלוה ויהיב דגם צנתחייב עלמו בקנס ממון ליתן מתנה דע"ז חשוב אונאה דנפשיה ליתן וכנ"ל דמי למכר דכיון דע"ז נפטר מחיובו הו"ל כוזי. אמנם צנט שפיר משכחת לה לפי מה שהעלו דבגט מתן דמיס לא מעלה ולא מוריד דאין קלבה לשווי אשה לבעלה והו"ל כתלוה וזבין צפחות משויה דל"ה זבינא וא"כ בנפטר ע"י הגט מחיוב קנס ממון י"ל דאף דהוה אונאה דנפשיה לא גמר ומגרש כיון דליכא זוזי כל השיווי דאין לזה קלבה משא"כ במתנה דהאונס דנפשיה הוא רק לפי חיוב הקנס ואין אונס בכל המתנה רק כשהקנס הוא כ"כ כמו המתנה או עוד יותר והו"ל כמכר בשויה :

**אולם** נראה להביא ראיה ברורה דבאונאה דנפשיה גם היכי דליכא זוזי גמר ומקני מהא דקיי"ל דאין אונאה לקרקעות ולרעת רוב הפוסקים ז"ל אף ביותר מפלגא דהנה בהך דשאין הרעת טועה כתבו המפורשים ז"ל דהיינו יותר מכפלים עיין ש"מ ב"ב דף ע"ח וא"כ א"כ דגם אונאה דנפשיה מבטל היכי דליכא זוזי יקשה דבנתאנה מוכר ניהו דבזירת הכתוב היא דאין אונאה ולא ביטול מקח כלל לקרקעות מ"מ מטעם אחר הו"ל למימר דמכרו בטל דכיון דע"כ ידע באונאה בכה"ג דאין הרעת טועה וע"כ שמכר וזלזל כ"כ שהיה דחוק הרבה למעות וא"כ הו"ל אונאה דנפשיה וגם לא קיבל הדמים כל דמי שוויו דלא גמר ומקני דדמי למתנה. ואני מוסיף לומר דאף לרעת הסוברים דהעיקר כהירושלמי דהך דאין אונאה לקרקעות מיירי עד פלגא מ"מ עדיין יקשה לפ"ו. ומשום דלרעתי ברור דדוקא היכי דאם נאמר שלא נתאנה נלטרך לתלות במחילה ומתנה יהיב ליה בעינן דוקא שאין הרעת טועה כלל שא"ל לומר כלל שנתאנה והיינו יותר מכפליים דכיון דמתנה לא שכיחא דלא יהיב אינש מתנה לנוכראה כל שאפשר לתלות בטעות ואונאה אף ע"ז הרחוק תלין שלא נלטרך לומר דמתנה הוא דיהיב ליה. אבל לענין שנתלה שמכר מחמת דוחקו כל היכי שיש אונאה מרובה דלא שכיח שיתאנה כ"כ תלין יותר שידע ולא נתאנה ורק שמתנת דוחקו זלזל במכרו משנאמר דנתאנה כ"כ ואף בפחות מפלגא וז"ב אל"ל. וכיון שכן גם לפי דעתם ז"ל מוכח דאונאה דנפשיה ל"מ גם היכי דליכא זוזי דא"כ כיון דמתנת דחוק ה' מוכרח למכור דהו"ל אונאה דנפשיה והדמיים לא קיבל בשלימות המקח בטל וכנ"ל. ולכאורי' אמרתי לדחות ולומר דהך דאין אונאה לקרקעות מיירי בנתאנה לוקח. אולם א"ל לומר כן דאי בנתאנה לוקח א"כ ביותר מפלגא גם במטלטלין ל"ה ביטול מקח דכיון דהו"ל שאין הרעת טועה מתנה יהיב ליה וע"כ דמיירי בנתאנה מוכר דבזה במטלטלין י"ל דלא תחל ורק שבטל דוחקו זלזל עתה בכסו ומימר אמר שיתבענו אח"כ דדוקא גבי לוקח שידע באונאה שפיר תחלק הע"ז ז"ל דדוקא בכדי אונאה אף בידע אמרינן דלא תחל דמימר אמר כו' משא"כ

# שאלות תשובות סימן קבר רצה

הך דגמר ומקני באונסא דנפשיה מכירה ומתנה שווים המתה א"כ גם במכר באונס דנפשיה לפ"ז מהני מודעה לבטל וא"כ אמאי כללא ביילי נהרדעי דבמודעה דמכירה בעינן סיכירו באונסו הרי בלא"ה הא מסתמא איכא בזבני אונס דנפשיה וכדאמרינן בש"ס הכא כל דמוזין כו' וכיון שמסר מודעה בטל המכר לדעתם ז"ל ולא אשכחנא איפוא פתרא להעמיד דבריהם ז"ל אלו. וזלתי אס נאמר כדעת הסוברים דהמודעה עצמה הוי ביטול ודלא כמסקנת הרמב"ן ז"ל בב"ש שהבאתי דל"ה רק ג"ד ולא מלחא היא וכדעת הפוסקים ז"ל דלאחר שנגמר הגט שנכתב ונחתם ל"מ ביטול וא"כ אי לאו האונס דנפשיה שפיר הוי גיטא דלמאי ימוסח אי לביטול השלימות של הסופר והעדים אף א"כ דיכול לבטל שליחותם שלא בפניהם או לביטול הגט בשעת הכתיבה הא כשחזר ואמר כתבו גט חזר ועשאן שלוחין. וגם לאחר שאמר כתבו גט חזר מהביטול דלפי דבריו הראשונים אינו בטל ורק חספא בעלמא וחתי דיבור וכו' ולביטול הגט אחר שנגמר אין לחוש דא"י לבטלו כלל וכנ"ל בדילאו דברי הרמב"ן ז"ל ורק דכיון דהוי אונס דנפשיה ל"ש זה וכמש"ל והבאתי ראיה מש"ס דנדרים דף כ"ג דכל שיש סיבה לדבריו האחרונים אמרינן שפיר דע"ד הראשון הוא עושה ובוטל א"כ הגט עמש"ל ותבין את אשר לפיך :

**ובנוף** הדבר אי קנס שנאות ברצונו לקנוס עצמו כך וכך. אס לא יגרש חסוב אונס לבטל הגט. הנה המעין בב"י ז"ל סי' קל"ד יראה דהרשב"א ז"ל חולק וס"ל דחשוב גט מעושה בכה"ג. וכשאי לעלמי לכאור' עלה על לבי לחלק דדוקא היכי שקיבל עליו והתחייב עצמו כך וכך אס לא יגרש י"ל דחשוב אונס אבל היכי שהתחייב עצמו בקנין כך וכך ואח"כ אמרו לו שחס יגרש יפטור ל"מ אונס שאין לוקחים ממנו ורק שלא יפטור. אולם באמת יש לגמגם בזה עובד דאס נאמר דבכה"ג שאינו רק שלא יפטור ל"מ אונס אונס דהו"ל כאונסא דנפשיה גס באופן הראשון ל"מ אונס לבטל הגט כיון דמ"ת הוא ההחייב עצמו מקודם ע"ת זה וכשמגיש ל"מ רק כפטר עצמו ועל"ל לדעת הפוסקים ז"ל אלו דס"ל דדוקא היכי שלא יהי' אונס מאחרניא כלל כגון שנותנים לו מעות בעד הנירושין והוא דחוק ולריך לזוי הו"ל אונס שאינו נטבל דכיון שאין שום אונס מאחר גס עתה גמר ומקני אבל בקנס כיון שמ"ת בשביל שלא יגרש יאנסוהו לשלם הו"ל אונס ולא גמר ומגרש ואין חילוק א"כ בין עשה הקנס סתם ובין עשה ע"ד חכמי ספרד וכנ"ל .

**ומעתה** אמייא לחלק להיפוך והחבונן דהנה באמת א"כ דאס אין רצונו לגרש ועושה ומגרש מחמת הקנס ל"ה גט א"כ כשיבא לדין לא יתחייב בהקנס דהו"ל אונס דמה לו לעשות דכיון שאינו רוצה א"י לגרש וא"א שליט ברוחו לכוף רצונו וא"כ כשמגרש מ"ת ע"כ שרואה גס עתה בהנירושין. אולם כ"ז כשהתחייב א"ע קנס אס לא יגרש דבזה כשהוא אונס פטור מהקנס דאונס דחמנא פטריה אבל כשהתחייב עצמו סתם ורק שאח"כ קנו מהאחר שאס יגרש יהי' מחול לו דבזה גס אס יהי' אונס שלא יוכללג"ש יטריך ע"כ ליתן הקנס דזה הוי אונס דחמנא חייבי' דל"א דאזו רוצים לחייב את זה שיהי' מחול לו ושפיר א"כ הו"ל אונס ע"י הקנס דאס לא יגרש יטריך ע"כ לשלם ודו"ק : **ולפי** גשבע לגרש ל"ה גט מעושה דאס באמת אין רצונו לגרש הו"ל אונס ופטור משבועתו וכשגרש' א"כ ע"כ שרואה בהנירושין וע"כ ל"ל כמ"ש הפוסקים ומכללן הרישב"א ז"ל דמ"ש הר"ר פרץ ז"ל דריך שיתירו לו שבועתו רק לכתחלה אחר כן לא שיפטול הגט שיחשב ע"ז גט מעושה וראייתו ברורה מהך דקונס פירות שבעולם עלי אס איני מנרשך ונירשה בניטין דף מ"ו. ולדינא האמת יורה דרכו דגס כשקיבל עליו קנס ממנו אס לא יגרש או גשבע לגרש היכי שנתן אח"כ הגט אין לחוש כלל וכלל דכיון שנפטר

שקיבל מחלה ע"פ הכל מרצונו הטוב וע"כ שהי' ברצונו לגרשה מהכ"ת לומר ולחוש שנשתנה דעתו ואינו מגרש רק מחמת אונס הקנס או השבועה. ולא חבין חייך עלה על דעת קלת האחרונים ז"ל לחוש בכה"ג לגט מעושה דאף אס ה"י חשש שנשתנה רצונו מאשר ה"י בתחלה מ"מ כיון דעכ"פ רק חששא היא הרי הו"ל דברים שבלב דל"ה מוכח וידוע לכל וקיי"ל דדברים שבלב ל"ה דברים וא"כ אף לך הספק הזה הוי גט מעושה וכאשר בירחי למע"ל לענין מודעה ואונס עמש"ל וז"פ וברור. ומדברי הרשב"א ז"ל בשבועותיו אין ראייה שחולק בזה דבעובדא דיריה ה"י המעשה שאח"כ נתחרט ומי'אן ברבר והיו מתרין בי מלך הקנס עדשהלך לנזר להחפשי' ולא קבל. ובה ודאי י"ל דהוי גט מעושה דהרי חזינן שנשתנה דעתו ורצונו אח"כ ואף א"כ שגירש אמרינן שרק מחמת יראת הקנס גירש והו"ל גט מעושה : **ורב"ר** הרשב"א ז"ל הנ"ל יען דאמרי לידן אמייא לבארס כיך ד' הטובה עלי וז"ל בשבועתו הנ"ל יראה לי שגט זה מעושה ופטול כל שיודעין באונסו אעפ"י שלא מסר מודעה שאין מסירת מודעה אלא היכי דסקל זוזי דסתמא דמלחא אבג אונסא חוזי גמר ומקני כו' ותלוה וגירש איגס נירושין דהא ליכא זוזי ואס נפטך לומר דתלוה וזבין הוא זה דכיון שקיבל ע"ע מדעתו קנס כו' ובנתינת הגט הרוויח ממנו זה הוי כמקבל ממנו דעלמא לא הוא שאין זה כמקבל ממנו אלא כניטול מהפסד ממנו ונ"ר עובד מהפקעת שאר וכסות כו' עכ"ל. והנה לכאור' כפי הגרא' מדבריו ז"ל היכי שחלוהו ואנסוהו לגרש ונתנו לו ממנו להדי' בעד הנירושין דמי לתלוה וזבין והוי גט. וזה נגד דעת כל הפוסקים הקדמונים ז"ל דכתבו להדיא דמתן דמיס לא מעלה ולא מוריד בגט להיליא מכלל גט מעושה : **אולם** אחר ההחבונות הרי' נכון דל"ד דדוקא בתלוה וגירש שאנסוהו ממש ורק שנותנים לו מעות ל"מ ומשוס דאין קצבה לשיווי אשה לבטלה וכל ממנו הוי ל"י א"כ פחות משויה דגס בזבני ל"ה זבני כשאינו נותן לו האגס כל דמי השיווי בשלימות וכמבואר. משא"כ בדרך דהרשב"א ז"ל שאין כאן אונס אחר רק שיהיה לריך לשלם הקנס אלף דינר שהתחייב עצמו וכיון שמחמת קנס זה הוא מגרש הנה הוא שס לה להנירושין בחלף דינר וכיון שזה מרוויח ע"י הנירושין שפיר י"ל דהוי כתלוה וזבין בדמי שויו דהוי זבני והבן זה כי נכון הוא :

**אולם** מ"ש רבינו לסתור זה שאין זה מקבל ממנו רק ניטול מהפסד ממנו לא יכולתי להלוס דמה לי שמקבל ממנו או שנפטר מחיובו. וגם דאס כה נאמר א"כ גס בזבני היכי שהי' מניע לו להאגס מזה ממנו ותלוה למכור לו בחובו נימא דל"ה זבני דפטור חיוב ל"מ זוזי וזה דבר חדש. ולא אשתמיט לשוס אחד מהקדמונים ז"ל שיאמר לחלק כך. ולכאורה עלה על לבי לומר דבאמת היכי שנפטר מחיוב שנתחייב לזה גס לדעת הרשב"א ז"ל חשוב כזוזי ורק דסברתי היא דכיון דהוי אונס בקיוס התנאי דכיון דיהי' גט מעושה א"י לגרשה לא נתחייב א"כ מהדין לשלם הקנס ורק שזה הגובר לא שמע לזה ורצה ממנו הקנס מ"מ ל"מ כזוזי שלא קיבל ממנו וגם לא נפטר מחיוב המוטל עליו שבל"ו היה פטור ומה שניטול מאונסו של זה ל"מ רק ניטול מהפסד וזה ל"מ כזוזי. אמנם מלבד דעכ"ל לפ"ז דס"ל דגס אס לא ה"י אומר שאין רוצה בהנירושין ל"ה גט דחיישינן שמגרש מתוך אונס דחל"כ ורק דיימא דכשלא אמר אח"כ שאין דעתו רוצה לגרש היה הגט כשר דל"מ שנשתנה דעתו וגם אס סיה כן הו"ל דברים שבלב וכנ"ל ורק דמשוס שגילה ואמר אח"כ בפירוש שאין ברצונו לגרשה הוי ל"י גט מעושה א"כ מהדין נתחייב בהקנס כיון שעשה טלדקי לבטל הגט דאס לא היה מגלה דעתו בפירוש היה הגט גט מעליא ושפיר א"כ דמי לתלוה וזבין דמה שנפטר

# שאלות ותשובות סימן קכד קכה רצה קע

מ"מ כבר כתבתי דזה לא שייך רק היכי שהקנס אינו סך רב שיכול לסבול אבל כשהוא ממון הרבה שקשה לו לסבול ל"ש זה ומשום דבכ"ג לא שייך לומר דהרי שם לה להגירושוין בסך הקנס דחף אס שזה לו אשמו הרבה מה לו לעשות אחרי ש"י לסבול הפסד רב כזה ודמי א"כ לתוכר בפחות משויה וכמונן . ובג"ד הו' החמייב בקנס שימנו לה כל ממנו ואין לך הפסד ש"י לסבול יותר מזה שישאר בצרה ערטיילאי . ולא נשאר א"כ ללמד להקל רק א"י דכיון שקיבל ע"ע מתחילי מרנינו ל"ח עתה רק כאונסא דנפשיה דאינו מטבטל . וכאשר יראה מדעת קלח פוסקים . אולם הרי מדברי הרשב"א ז"ל מבואר להדיא דלא ס"ל הכי וגם מדברי רבי' מהפוסקים ז"ל המדברים בזה יראה דלא ס"ל כן מדלא אחי' עלה מטעם זה עיין עליהם ועמ"ש"ל בטעם הדבר לרעמס מדוע חלוק זה מאונסא דנפשיה . ועיין מ"ש בראשונה צביאור דברי הרמ"א בשם המהרי"ק ז"ל :

## ומלבר

כ"ז הנה הבאתי למעלי' דעת השוברים דהל' מודעה ביעול היא להגט או להשליחות מהסופר והעדים ודלא כהרמב"ן ז"ל בב"ב דף מ"ס שם דלענין ביעול זה ל"ח רק בג"ד . ולדעתם א"כ בג"ד שאמר כן שעושה מחמת הקנס ממון בשעת כתיב' חף אס לא היה אומר בפירוש דהגט בטל נפלו צרכותא וכמו שבררתי למעלי' בפסקא הראשונ' באריכות הפי' בה וכו' וקשה א"כ להחיר גם מפאת זה והגראה לפענ"ד כתבתי . בעיני' העדאת העדים שלא נגבזה כראוי רק עדותו של האחד לא רייתי להטפל כי אס אמנ' העד השני לא ראה להגיד עדותו על נכון עד שינתן לו הסך חמשה רוב"כ אשר בק"ש כי הוא איש פשוט מאד ולא שמת לקוליו . עכ"ז מבין ריסי' דבריו לקטנו כי הוא כמו העד הראשון גם בק"ק קאמינין התלל עלמנו כי ל"ה כוונתו לקבל שום שטר בעד עדותו ורק עבור הולאות ושכר בטלה שלשה ימים אשר חשב ועלה בירו' לסך ה"ל . ואך שלא היה יכול לפרש שיחמו היטב צפינו ולעק' על הצעל אשר ע"י הפסיד הולאות וגם כתבטל ממלאכתו ונחפשו ונתן לו שלשה רובל וכבר ירענו מקודם עדותו כפי אשר לקטנו מבין אמרתיו כי הוא כעדותו של האחר וכאמור . פה צרישק יוס' א' ו' כסלו מרל"ב לפ"ק לסדר ושמירני בדרך וגו' אשר אנכי הולך :

## סימן קסה

יוס' ג' י"ד אב תרמ"ד פה כבר ספאת . שלום אשיב לכבוד הרב הה"ג חו"ב בחדרי חורה עגף עץ אבות שלם בתעלות ומדות כ"ש מו"ה משה מייזליש נ"י אבד"ק מאשלימק יע"א :

## [א] נתקשה

כ"ח דבריו מן זקני רשכ"י ז"ל שבי' דהרמב"ם ז"ל הוליא דינו דפ"ד כהן מותר בגיורת חף דפסק דנתינה מדרבנן ונראה א"כ ראיית רב שמת מהך דפ"ד ישראל מותר בנתינה וכמבואר בש"ס יבמות דף ע"ו דאיהו ז"ל מפרש האבעיא ביבמות דף כ"ז כפירושו של המורה שהביא רש"י ז"ל שם בבב' גר וגיורת אי אוכלת בתרומה מחמת בעלה כהן וקשה דאיך נשאה הכהן ומוכה דכהן פ"ד מותר בגיורת דהרי החס' מיירי בבב' גרים שאב"י גרוהתה גיורת אבל בגיורת עלמה שהיא זונה אין הוכחה דכהן פ"ד מותר בה וכמו דמחלקי' בין בת גרים לגיורת לענין תרומה כ"כ יש לחלק לענין הימר לכהן פ"ד שישאנה לגיורת עלמה מהא דמותר בבב' גרים : ולדעתי אין הנדון דומה דרובא לענין אכילת תרומ' יש לחלק בין בת גרים לגיורת עלמה דגיורת עלמה שהיא זונה אסורה באכילת תרומה מלך עלמותה ועיין בחומ' שם שכתבו דא"כ דבת גר זכר כבת חלל זכר היינו כחללה ממנ'

שנפטר מחיוב שנחייב לפ"ז הוי כזווי מה שאינו נראה לי וכנ"ל :

## הנה

מהא דמדמי לה להפקעת שאר וכמות נראה בעליל דס"ל דגם כשנפטר מחיוב גמור ל"ח כזווי . וזהו דבר שלא שערס רבותיו הקדמונים ז"ל לחלק בזה וכנ"ל . וגם ראייתו של הרשב"א ז"ל מהא דהפקעת שאר וכמות לא משוי גט לזבני אינו מובן דהתם משום דאין קצבה לשיווי אשה לבעלה קאחתי'ן עלה ועוד זה גרע טובא מתמן דמיס דזה מחיובי כל בעל לאשמו ואין אדם מגרש אשמו בשביל זה וכמבואר כ"ז דבריו הקדמונים ז"ל . ובהא אמרינא ליישב ולהמתיק דברי הרמ"א בשם המהרי"ק ז"ל שהבאתי למעלה שכתב דקיבל על עצמו קנס ממון ל"ה אונס דיכול ליתן הקנס ולא לגרש והקסיתי דא"כ בכל אונס ממון יתמא הכי עמ"ש"ל ליישב דבריו לחומר הנושא . ולפי ה"ל יש ליישב דבריו ברווחא דבאמת היכי שלא בילה דעתו אח"כ ורק שגירש סחם בל"ז אין לחוש לגט מעושה דמהכ"ת נחוש שנשנתה דעתו וגם ללך הספק הזה הא הו"ל דברים שבלב וכנ"ל ורק עיקר מה שיש לדון הוא רק כשגילה דעתו אח"כ שמחמת הקנס יהי' מוכרח לגרשה . אמנ'ס בזה דעתו ז"ל דכיון שנפטר ע"י הגירושוין מחיוב המתמון שנחייב עפ"י הדין כיון שהוא גרס מעצמו שלא יוכל ליתן הגט הו"ל כזבני דמה שנפטר מחיוב ממון הו"ל כזווי ואמרינן דאגב אונסא וזווי גמר ומקני' ודלא כחילוקו של הרשב"א ז"ל דיחידאה הוא בסברא זו וכנ"ל וע"י כתב והוסיף דיכול ליתן הקנס והיינו דהיכי דהקנס הוא סך רב שקשה לסבול ל"ח הכי ומשום דכיון שקשה לישראל הפסד רב כזה ל"ש לומר טוב דמדלא נתן הקנס ולא גירש הוא שם לה להגירושוין בתמון זה וספיר א"כ דמי לתמן דמיס דל"מ להשוות גט למכר דאין קצבה לשיווי אשה לבעלה והבן זה :

## ועפ"י

עלה על דעתי לומר צביאור דברי הר"פ ז"ל בדבשבע לגרש נריך שימירו לו דחשש דשמת גילה דעתו שעושה מחמת השבוע' דחזינן שנשנתה דעתו . אולם לפ"י נריך לומר דלא דרובא נקט כשבע לגרש דתשמע גירושוין המועילים ורק שגשבע ליתן לה גט דאינו עובר גם אס לא יועיל להסירה דאל"כ ל"מ לפ"מ שאנו נוהבין שאומר בשעת הגט שרואה הוא ומטבטל כל המודעות וכל הנורס פסול להגט דאין לחוש . ומשום דכיון דבלי ג"ד הי' הגט כשר וכנ"ל א"כ הוא בעצמו גרס שלא יועיל הגט ועובר על שבועתו וא"כ ספיר אמרינן דניחא ליה משום דמלוה לשמוע דברי חכמים אלף חף שלא אמר רואה אני דל"מ כשהוא אונס גם בכה"ג וכמבואר בש"ס דב"ב דף מ"ז שם וכאשר ביארתי בחידושי הטעם דבזה ג"כ אינו צרור ודאי דניחא ל"י ורק דמשוי ל"י שלא יחשב מוכח ובעיני' א"כ שיאמר בפירוש רואה אני שלא יוכלו דברים שבלב לבטל מה שאמר בפ"י מ"מ י"ל דכיון דעבר על שבועתו אס בלבו אינו רואה לא יתקן כלום במה שיגרסנה כיון שאינס מועילים ובודאי דיחוס ורואה בכל לב לגרשה דאל"כ לתה נותן גט למנן והבן כי קרתי :

## אחרי

צביאור כל הדברים האלה נחזור לנדון השאלה שלפנינו הנה חף שבררתי דהיכי שקבל ע"ע קנס ממון אס לא יגרש וגרסה ל"ח לגט מעושה ודלא כדעת קלח האחרונים ז"ל ומשום דל"ח שנשנתה דעתו וגם אי חששא היא מ"מ הו"ל דברים שבלב וכנ"ל מ"מ בג"ד הא בילה דעתו שמחמת זה מגרש דחזינן א"כ שנשנתה ראונו : גם אינ' כנש"ל דמכל הקדמונים ז"ל נראה בעליל דגם כשנפטר מחיוב שהי' מניע ממנו מהדין חשוב כזווי והרשב"א ז"ל יחידאה היא בחילוק זה וכיון דבג"ד חייב הקנס מן הדין שרק עי"ז שנילה דעתו א"י לגרש א"כ י"ל דהו"ל כחלוה וזבין דאגב אונסא וזווי גמר ומקני' וכנ"ל

# שאריות ותשובות סימן קכה רצה

לר"י ור"י ס"ל דבחתור על קל איסור חל על איסור וכדליתא  
בחולין דף ק"א. ושנגה היא ביד כ"ת דבש"ס חולין לא  
קאמר רק דאף דר"י ל"ל כולל בחתור על קל תורה דאמרי'  
כולל אבל דיסבור דחתור יחול על קל מטעם חתור לחודי'  
לא מנינו ובטומאה חתורה על קלה חילא אף היכי שאין  
השניה כוללת יותר וכמבואר :

**[ג] תמה** כת"ר עמ"ש מ"ז הנאון ז"ל דהא דנקט  
הש"ס וגיזור מיעוט שאינו מקפיד אטו  
מיעוט המקפיד ולא נקט דנגזר מיעוט שא"מ אטו רוב  
שא"מ דע"ז ל"ש המירוץ דהוי גזירה לגזירה דאחרי שגזרו  
חז"ל דרוב שא"מ חוץ א"כ שוב מקפרת וחולץ מה"מ  
וכת"ש הרשב"ד ז"ל דהיכי שמקפיד עליו עתה חשוב מקפיד  
וע"כ דמשום דרובו שא"מ ל"ש ולא גזרו בה רבנן. ותמה כ"ת  
דבאמת בש"ס דכרה נקט הש"ס רק דנגזר אטו מיעוט המקפיד  
אולם בערוכין דף ד' ובסוכה דף ו' נקט הש"ס דנגזר אטו מיעוט  
המקפיד א"כ אטו רובו שאינו מקפיד. ולישב דברי מ"ז  
דשכ"י ז"ל אמנא דהיכי ז"ל מפרש דלא מילי מילי קאמר  
ורק דנגזר במיעוט שא"מ משום שניהם רוב שא"מ וגם  
מיעוט המקפיד והיינו דגם הס"ד שם ס"ל דגז"ל לא  
גזרינן ורק דש"ל דהיכי דיש לגזור משום שני דברים דקרוב  
יותר גזרינן גם גזירה לגזירה והמרגל ס"ל דגם בכה"ל לא  
גזרינן ומשום רוב שא"מ אף דהוא עתה מה"מ לא גזרו  
משום דרוב שא"מ לא שכיחא ולא גזרו רבנן וכ"ל לדעת  
מ"ז ז"ל ודו"ק:

**והנה** כפי המבואר בכ"מ בש"ס גם היכי שהדבר שאנו  
דנין לגזור עליו הוא מלתא דלא שכיחא אף  
שהענין שרואינו לגזור בשבילו שכיח ג"כ לא גזרו בה רבנן  
ולפ"ז יקשה דאם נאמר כ"ל דרובא שאינו מקפיד לא שכיח  
יהו שנאמר דרובו המקפיד שכיח מ"מ למה גזרו חז"ל  
כלל על רובו שאינו מקפיד. אולם י"ל לפת"ש הר"ן ז"ל  
בכתובות פרק הכותב דהיכי דאחר התקנה יחזור הדבר  
להיות ד"ת בניקל יותר לתקן וכיון שכן בהך דרובו שאינו  
מקפיד דאחר הגזירה יהיה חוץ מה"מ וכ"ל לדעת מ"ז  
דשכ"י ז"ל גזרו חז"ל אף דהוי מלתא דלא שכיחא והבן .  
ואשר יפלא בעיני דברי מ"ז ז"ל הוא דכיון דהגזירה  
דמיעוט שאינו מקפיד אטו רובו שאינו מקפיד הוא שיחשבו  
דעיקר החליצה בהקפדה תליא ויבואו להחיר גם רובו  
שא"מ ולטעם זה באמת לא יקפידו ומה שחש תורה יהיה  
א"כ בזה. ול"ד להך דלפורן שכתב הרמ"א ז"ל דלאחר שגזרו  
ליטול הכפרנים חוץ א) דהתם האשה מקפדת ליטול  
הכפרנים כפי המנהג ורק ששכחה והניחה אחד וז"ע אל"י  
ויען אין ספרי ת"י באופן שאותיותיו יחזמוני אשים מחסום  
לפטי בזה . ושלוס על ישראל ועל רבנן :

ממש אף א"כ דפ"ד לאו בקדושתו קאי לא אכלה מחמת  
בעלה דחללה אינה אוכלת בתרומה ועיין בדבריהם ז"ל  
משא"כ לענין היתר פ"ד לישא אותה אין מקום לחלק דכמו  
דאמה מתירו לפ"ד לישא בה גרים גר וגיורת משום דלאו  
בקדושתא קאי כ"כ מותר בניורת עלמה דהיא זונה דמה  
לי לבני הכהן הנושא בין איסור כהונה זה לשאר איסורי  
כהונה. וכן נראה בעליל מדברי החוס' הג"ל דלא קשיא  
לשו א"כ דהוי כחללה ממש רק דא"ך מותרת באכילת  
תרומה אבל לא מהא דנשאה הכהן פ"ד פיישה וז"כ לדעתי  
ודברי מ"ז רשכ"י ז"ל כראי מולקיס :

**[ג] העיר** כ"ת בת"ש בכתובתי בענין דבק חיבור  
להוכיח דהך דשבע ל"י טומאה אין לו ענין  
להא דאחש"א ואחת מהראיות ככתבי מהא דאבעיא ליה  
לרבא תנחומ דף כ"ד בעשרון שחלקו ונטמא מקלתו והניחו  
בקופיא וחזר סבול יוס ונגע באותו טמא אי אמרי' שבע  
ליה טומאה שהרי הו"ל כולל דע"י נניעת הע"י אח"כ נטמא  
גם חזיו השניה וכולל אחש"א דבאמת הרגישו בזה התוס'  
שם דף כ"ה וכתבו דלכ"י ג"כ ס"ל דיש חילוק בין בוא"ז  
לב"א ורק דמשום הך דוא"ז דרבא לב"א שמועיל לטמא  
חזיו השניה . והיינו ע"כ משום דהוי כולל והביא דברי  
המלמ"ל דעיקר ספיקא דרבא בהך דעשרון כו' הוא משום  
זה עכת"ד כ"ת. אולם לדעתי אין זה כוונת התוס' ומטרת  
הכוונה היא לדעתי דבענין הך דאין איסור חל על איסור  
קיי"ל דאף דאין לחייבו שמים מ"מ חשוב עובר על שמהין  
לענין לקוברו בין רשעים גמורים חזין דהאיסור השני יש  
לו חלות עכ"פ לענין זה ורק דאין יכול לחול לגמרי לחייבו  
משום שמהין ולכך ס"ל לאב"י דאף דאין השני יוכל להתפשט  
ולחול לגמרי על האיסור הראשון ובטומאה על הטומאה  
הראשונה מ"מ חל לענין שחטמא החזיו השניה שהי טהור  
כיון שחלה במקצת גם על הדבר הנטמא כבר ולא מטעם  
כולל קאתי עלה וכ"ל. ועיין באחרונים ז"ל שהעלו דל"ש  
כולל רק היכי דגם אי לא יחול על האיסור הראשון יחול  
על ההיתר דאז אמרינן דכיון דבין כך ובין כך יש להאיסור  
השני מקום לחול על ההיתר חל ג"כ על האיסור אבל היכי  
דא"מ דאין חל על האיסור גם על ההיתר לא יחול ל"ש  
כולל דאמרינן להיפוך שמתוך שאינו חל על האיסור א"י  
לחול כלל. ולפ"ז בהך דעשרון כו' א"י לרון מטעם כולל  
כלל מה"ט וע"כ ל"ך לפרש כוונת רבותינו בעלי התוס'  
בסדרת אב"י כדכתיבנא. וכמדומה לי שכבר הבאתי דברי  
האחרונים ז"ל אלו בקונטרסי ודחיתי עפ"י סברתם זאת את  
ראייתי הג"ל ודו"ק. עוד כתב כת"ר על ראייתי העיקרית  
דשניא הך דשבע ליה טומאה מענין אחש"א מהא דבחתורה  
על קלה לא אמרינן שבע ליה טומאה וגבי איסורים אף  
בחתור על קל אין איסור חל על איסור דהש"ס שם קאי

## מלחמות אריה

א) הנה אנכי בתשובה אחת הארכתני בענין זה ואכת"ל אך לא חתנע מלהניב בזה קושיא אחת מה שהקשיתי דאי  
ינא דכל שני"ך לחתוך מלך הדין חשיב מו מיעוט המקפיד יקשה הא דכתב הרמ"א ציו"ד סי' רס"ח בשם  
הרמב"ן והג"מ ז"ל שאם עבדו הגר ואח"כ מלו אותו עלתה לו טבילה ע"ש והא קי"ל בש"ס ופוסקים דכל דבר החולץ  
מעבד בטבילת גר א"כ איך עלתה ל"י טבילה תיפוק ל"י דפסול מטעם חליצה כיון שעל כרחק אשה ל"ך לחתוך את  
הערלה א"כ למה לא יחשב הערלה עלמה לחליצה דזהו בודאי חשיב מיעוט המקפיד דבלא חתיכת הערלה הא לא הוי  
גר כלל ואדרבה לכתחילה פשיטא דלכ"ע ל"ך לחתוך הערלה קודם הטבילה ורק בדיעבר סבירי' להו להך פוסקים  
דמגי טבילה קודם מילה וא"כ ינא דהוי חליצה וכ"ש דקשה לשיטת הקדמונים ז"ל דס"ל דמיעוט המקפיד חולץ  
מה"מ א"כ בודאי הוי קשיא אלימתא אלא מוכח מזה דכיון דהכי רבותיהו ל"ח חליצה עיין יבמות ע"ח וכמו כן  
בכפרים ל"ח חליצה ודו"ק :

מפתחות

הסימנין

כישוב דברי הישי"ע בסוגיא דמשכיר בית לחבירו : כישוב קוסי' הגאון רע"א בחומ' כחובות כ"ב ע"ב ד"ה הכא על"י באשם חלוי קאי :

חלה יוד

ה' פלפול בסוגיא דתמורה י"א כהא דבעי מני' אביי מרבה הקדיש עורה מהו בעבודה :

הגהה בענין יעיל הלב שהאריך הס"ל דא"א לחיות אפי' רגע אחד והוי כמתה :

י' בדבר מה שנהגו להקל לקנות עגלים מא"י אפי' שאינו ידוע שעברו עליהם ח' ימים וסומכים על סימנים קריים ושינים :

הגהה

הערה לדחות רא"י הגאונים טורי אבן ונו"ב מר"ה ז' כבוד מאימתי מונין לו שנה: עוד בדברי הט"ז יוד' סי' י"ב דמשמע דבבבן ט' חי הנתמלא בבהמה איכא איסור אמה"ח : עוד דלא שייך לומר חוקת מעוברת בשפק בן ח' ימים :

יב

דברר מסילת הברזל ההולכת דרך בית הקברות אשר לא פינו העלמות רק נתנו עפר הרבה מלמעלה האם נכון לכהניס ליסע במקום ההוא :

הגהה

ביאור דברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' סוטה ת"ש דבקינא לה עס שנים כאחד ונמטרה עס שניהם כאחד ה"ז אסורה עד שתשחה וכבר נתקשו ותמהו עליו גדולי הדור שלפנינו :

יג

זו

בהך דאמרינן אידי דטריר למיפלט לא בלע בשו"ב שנתן בחד בחת"י שלא יקח שטר שחיטה טפי מכפי הקלוז מהקלה ונכתב בהכתב שנעשה בח"כ ואח"כ מחלו לו הקהל הכתב הג"ל ונתנו לו רשות ליקח יותר ועמה יש עוררים שעבר על ת"כ וחוששין מלאכול משחיטתו :

יח

דברר ס"ת אשר בשורת האזינו אין ריוח באמצע השי"עין רק כשיעורו' יודין לכל היומר מלוחו הכתב של ס"ת זו מה דינו :

כג

דברר השו"ב שראה אחד על הסכין קודם שהלך זה השו"ב לכחוט מראה לעושה והגיד להשוחט מזה והשיב השו"ב שבא מחמת השחזה והסכין הוא טוב ושחט בו ואח"כ בא שוחט אחר וראה שהסכין במקום זה הוא פגום מה דינו של השוחט הג"ל :

כד

כה

כו

באחד שגדר בעת לרה שלא יהי' בשמחת בנו : בענין ספק דרוסה : באשה שאינה יכולה לטורח מחמת שהיא מוליאה תמיד כחמים ארומים : הגהה ביאור דברי מרן המחבר וקלת הערות על דבריו :

כז

הגהה

שנית בענין הג"ל : הערה על ת"ש הפלאה והמחבר דרק בצעילת אונס אמרינן י"ר אלבשה אבל לא בצעילה ברלון :

כח

סופר שטעה וכחב בס"ת פרשה וילא במקום אשר אמר חלקים אמר חלקין :

לן

מב

שס בחוך התשובה כישוב דברי הישי"ע : בענין מה שנתקשה הגאון חת"ס דהאין תלין כחם פחות מנגרים ועוד דמם מאכולת הרי החוש מעיד דאין דם מאכולת רבה כל כך :

הגהה

מז

ביאור פשט דברי רש"י ז"ל בנדה י"ט ע"ב : באיטר שעושה הכל בשמאל ורק שהרגיל לכתוב צימין ומניח חפילין בשמאל ועמה שרלונו להיות סופר סת"ס האם רשאי לכתוב בשמאל :

הגהה

דברר מה שחקר מו"ח ז"ל איהי' רשאי אשת חנר לקשור להחבר חפילין בזרועו כיון דלאו בת חיובא היא :

חלה איח

סימן

לג

לד

אודות קמחא דפסחא הנטמן ברחיים של קיטור : בחוך התשובה בדבר ענין מכירת הבהמות להאכילם חמץ בפסח : עוד שם כישוב דברי המוס' שבת ל"ב ד"ה אשתכח :

נב

אודות מה שלעק רב אחד על מה שנהגו להגעיל הכלים קודם פסח גס אותן כלים שעיקר חשתישן לאפות בהם בחמור גרוף רק שמלפין אותן מקודם בצדיל כי לדעתו המה לריכים ליבון גמור שמהא ניזולות נחזין ממנו :

הגהה

כישוב קושיית הישי"ע לשיטת הסבורים דחמץ חשוב איסורא בלע תסוגיא דפסחים ל' דאמר רב קדירות בפסח ישברו :

עב

בענין שמן שיש בהם חשש מערובות שומן חזיר אס כשר לגר חנוכה :

הגהה

דברר זה כבר ערוכה תשובה אחת בספרי מלפא אריה ע"ש :

עג

חכם אחד ראה לאסור מי גשמים שנתקשרו העבים כיו"ע דליון שלא הי' דעת אנשי העיר מעיו"ט אסור מטעם מוקלה :

הגהה

ביאור ענין הא דקיי"ל דמוקלה הוא רק מה דאחקלאי בה"ש :

עד

דברר מכירת חמץ שנהג השולא כשהבית של ישראל לכתוב בהשט"מ קודם פסח שהוא מקנה הקרקע במכירה וכחם אחד מערער ע"ז דבמכירה בענין סיהי' השטר נעשה בערכאות ואל"ה לא מהני דלא סתמא דעתא דהלוקח :

עה

בעיר נדבורנא שהבאזק קרעדיט אנשטאלט קנה הצרייהויו והרבה אקניען של הבאזק המה תחת יד ישראלים אס יש השמשוס חמץ שעבר עליו הפסח :

הגהה

הערה במה שמביא המחבר בשם המחנה אפרים דפועל עכו"ם כיון שבא בשכרו יש בו תורת שליחות :

עו

דברר מה שכתב המק"ח דהיכי שהחמץ מוגח ברשות ישראל לא מהני משוס דדמי לעכו"ם אלס :

עז

דברר החטים שידוע שירדו עליהם הרבה גשמים בשנה זו בעת הקליר ורלה הרב השולא לומר דדמי הני חטים לחיטים שטבעו בנהר :

הגהה

אודות מה שחידש החת"ס דאחמיץ במחובר אינו אסור רק מדרבנן: עוד בענין דב' שאסור מדרבנן אס חשוב אינו ראו' מה"ת אשר כבר נתחבטו בזה האחרונים ז"ל : עוד לפקפק על מ"ש מרן המחבר רא"י מע"ז ס"ה יין נסך שנפל על בני ענבים :

עח

פ'

שנית בענין הג"ל : מדבר מכירות בהמות לנכרי בפסח כדי להאכילם חמץ בפסח :

הגהה

ביאור דברי הרשב"א ז"ל גיטין כ"ד בסוגיא דקטן זוכה לעלמו כו' :

צד

הגהה

במ"ש המנ"א סי' רמ"ב דאס הנכריס מוכרי דניס תיקריס השער נכון לאסור שלא לקנות דניס לשבת : הערה מסוכה ל"ד דאמר שמואל להני דמוכני אסא אשוו וזביו ואי לא דרשינא לנו כר' טרפון : עוד ביאור נחמד בסוגיא דסוכה כ"ב אין עושין בהמה דופן לסוכה :

קא

דברר המקרה רעה שאסר גרר ס"ת לארץ בשעת פתיחת הארון :

קד

בחוך התשובה במה שתירץ הישי"ע שיטת רבינו אליהו דחפילין לריך קשירה בכל יום :

הגהה

אי קשר ע"ת להתיר הי' במשכן גס כישוב דברי הישי"ע הג"ל :



# מפתחות **סי' הסימנין**

סי'

## הגהה

אם יש לפסול הגט מטעם דבעינן ב"ד מדינא ואין הדיוטות אלא כמו שכתב בעל בית הלוי: באחד שנירש את אשתו ובשעת נתינה אמר לה הרי זה גיטך והתקבלי גיטך כו' והרי את מותרת לכל אדם והניח הגט בידה וכרגע אחד ספק אם היא תכ"ד או לאחר כדי דיבור סיים אין דרייסיג יאהר ארוס:

## הגהה

ביאור דברי המחבר מ"ש שהר"ז ז"ל קאי בשעת רש"י וראב"ד ז"ל דר"י לא כו' אבא ס"ל:

## לז

אשה אחת אשת אי"ח שהיא עגונה זמן רב וא"א שישלח לה בעלה גט ע"י שליח וכתב תכתב כי הוא ממנה שליח איש פלוני להולכת הגט ומלוה לסופר פלוני שיכתוב הגט והאקאפיטאן שלו קיים כל האמור בכתב רוסיא וגם הב"ד דשם כתבו עוד תכתב מיוחד אם יש לסמוך ע"ז עפ"י דת לכתוב וליתן את הגט:

## הגהה

ביאור דברי התוס' גיטין ס"ו ע"ב ד"ה כתב הגט: באחד שהוא פרוץ בעריות ואח"כ נטען על אשה ובמה הפנוי ור"ה ליקח הבת ומקודם מיחו הב"ד בירו מלישא אותה אך אח"כ נטעו שיהיה למקום אחד וישא אותה ועמה בל לשאלו אם הוא מחויב לנרש אותה עפ"י דת:

## לח

## מ

בענין קטלנית: מא בענין מי ששמו משה יהושע ונקרא בפי כל משה הירש: מנ בענין שליחות הגט ע"י בי דואר:

## הגהה

השנה על המכתב אליהו שכי' שיש לפסול שליחות הגט ע"י בי דואר מטעם עלי גיטך מעל נבי קרקע:

## מה

באחד שבשעה שנתן הגט ליד האשה סיים ואמר לאחר ג' שנים והגט כבר נחתך בקרע ב"ד:

## הגהה

השנה על מה שכי' מרן המחבר דבעי' שיהי' הגט והקדושין מהני להחיר ולאסור דזה ל"ש רק בזמן חלות הנדושין והקדושין אבל היכי דלא מהני תחמת דאכתי לא נגמר עדיין הקדושין או הגרושין לא איכפת לן:

## מו

בדין מנקה: נגט שכ"מ שיש חשש אשר המגרש הי' משועמט באמצע הכתיבה עפ"י הגדת אביו של המגרש:

## הגהה

בישוב מה שהקשה מרן המחבר על הרמב"ם ז"ל שכי' דיכול השליח לעשות שליחותו בעת שהמשלח אינו טפוי בדעתו מהא דאתריין בניטין אם מת ראשון בטלו כולם:

## עוד

ע"ד הסתפקותא של הקל"ה"ח אי בשטר מתנה נתי אתריין הך סברא דגיטו וידו באין כאחד:

## עוד

במה שכי' מרן המחבר דהיכי שאנו דנין רק על גט זה אי כשר לנרש בו לא שייך לומר דחשיב איתחזק איסורא. יש להעיר מסוגיא דריש גיטין:

## נא

## הגהה

על הענין הנ"ל: ראוי דכל שאינו מחוסר תעשה בעלמות הגט אין למטע תקרא דוכח ונתן. מהא דאתריין בניטין כ"ה דבעי' ר"א אמר לבלבד כתוב לאיזה שאלא תפתח תחילה:

## נש

בחור אחד יותר נכ"ה שנים חלץ ליבנתו ובשעה שבדקו אותו ראו שהי' לו ב' שערות וזקן הסחתון הי' מלא שערות רק קטנות מאוד וראו שאין לו גומות כו' וגם שכחו לבדוק היבמה:

## הגהה

ישב דברי רש"י ז"ל בכריתות י"ב ע"ב בהא דאתריין בנמרא מאי לא ידעתי לא נתכונתי להעיד:

## סג

זקן אחד שהי' לו שתי נשים מקודם ולא ילדו ואח"כ נשא במולה ולא ילדה נ"כ כמה שנים ואח"כ ילדה

שתי בנות ומרנניס שאינן מצעלה רק מריש דוכי אחד שהי' לו התקרבות עמה ויש דברים מכופרים הרבה ועמה מת צעלה הזקן איך הדין לענין חיוב חליצה:

## הגהה

דבר נחמד בישוב שיטת הראב"ד ז"ל דלמת סוטה ודאי נמי לריכה חליצה:

## הגהה

דין חדש דאפי' לשיטת הרא"ש והטור דסוטה ודאי פטורה מחליצה מ"ג ז"א רק כשנחבדר בחיי בעלה שזינתה ברצון ונאסרה על בעלה דבכה"ג עומאה כתיב בה כעריות אבל כשלא נחבדר בחיי בעלה רק לאחר מיתתו גם המה ז"ל מודים דלריכה חליצה:

## סז

בגט שיש בו גמומים דפא מאלפיס נמחק והד' מן דמתקריא נפסק גם איך כותבין על שם אלטר בגט המכונה או דמתקרי:

## סח

באחד שאנס בתולה ונשא אותה אח"כ אם לריך לכתוב לה כתובה:

## הגהה

במה שחירש המהרש"ח ריש פרק שור שנגח את הפרה דהיכי שיש אומדנא ל"ח מורה בקנס:

## ע

בגט שנכתב שם אבי המתגרשת ילחק ואח"כ גודע ששמו הוא אליעזר והוא מקום עינון כי הליכזהו את הבטל בקולר. ופסק הרב ליתן את הגט וליתר שאת אזה לכתוב גט אחר בשם אליעזר וליתן להאשה:

## הגהה

במ"ש מרן המחבר דאפי' דאי לא נכתב שם האבות בגט כלל כשר בדעבר מ"ח אי שיכה פסול. יש לעורר מחוס' סוטה ל"ב ד"ה ור"י:

## ביאור

דברי התוס' גיטין באופן נאות: בסברת השי"ע שהביא מרן המחבר מישב דברי רש"י ז"ל גיטין י"ט:

## עט

שכ"מ שזיכה גט לאשתו בתקוים יבס שהוא בין אי"ח וכפי השמועה העיר היבס דחו:

## הגהה

היכי דיכול ליתן לה דבר בע"כ אי יכול לחכות לה ע"י אחר אע"פ שחוב הוא לה:

## פד

שם הירשל אם יש לכתוב ביו"ד או בלא יו"ד: יידון עבונה:

## פה

פ"ד העבונה שבעלה מת במיכען ויש כמה גמומים מתמת שבעלה שיכה שמו איזה פעמים:

## הגהה

תשובה בענין עבונה מאולגנאב שבעלה שמואל דוד נאדעל מת בציר קטנה סמוך לעריסק במדינת ואלין:

## פז

פ"ד העבונה שבעלה נשרף על הספינה בצריסק: בענין עב"ע דקלא:

## הגהה

אשה שמת בעלה בלא בנים ונשאת לשוק עפ"י עדות של ע"א שמת יבמה ואח"כ בא תכתב מא"ח אחד שגראה מתוך המכתב שהוא היבס של האשה הלזו:

## פח

אחד שנשא אשה ותיכף אחד חתונתה צברה שגאה בלבה והי אפשר להביא הדבר לא לקירוב ולא לרימוק זה שלש שנים והעיוב מזירה"אם יש להחיר לו לישא אשה אחרת:

## פט

בענין תופס לבש"ח אם יכול לתפוס יותר מכפי המגיע לו אי שייך גם בכה"ג לומר הך סברא דמינו דזכי לנפש' כו':

## הגהה

בסוגיא דר"ה כ"ט בשופר של עולה לא יתקע:

## הגהה

בישוב קישיט אחת בסוגיא הנ"ל:

## הגהה

בענין חרס דרגמ"ה:

## הגהה

בענין היחר עבונה:

## הגהה

בסוגיא דגיטין י"ז מפני מה תקנו זמן בניטין: עוד

## הגהה

בב"ש ס"ו כ"ח שנתקשה לדעת הרמב"ם ז"ל דהיכא דקנה ביאוש ושינוי רשית לריך להחזיר הדמים דלפ"ז אמאי מתקדשת בבזל אחד יאוש הא אינו ניתן לה כלום:

## הגהה

אחד שנשא אשה ותיכף אחד החתונה אחתו ח"ג

## הגהה

ר"ל

## הגהה

ר"ל

## הגהה

ר"ל

## הגהה

ר"ל

## הגהה

ר"ל

# מפתחות הסימנין

סי

**הגהה** שאין מדברי החוס' ב"ק ע"ב ע"ב ד"ה באומר סתירה לסברת מרן המחבר :

ר"ל ונסעו לקאברין לפצור אותה שם בנ"פ ומת בנתיים ולא נודע מקומו של היבס אי' אם יש להתייר בלא חליצה :

**למש** בענין שטר הנעשה בערכאות :  
**מח** אם יש בחליצת לרון תקנת חזקה כמו באורחאנרע .  
**מש** בסוגיא דב"ב כ"א האי בר מצוה דאוקי ריחיא ואחא בר מצוה חברי' וקמוקי נבי' :

**קח** בענין חרס דרנמ"ס :  
**קש** בענין נשתטית .

**נח** ראובן שמובע משמעון עיסקא מג' שנים ועוד ממך 300 ר"כ שמועון ראובן שהי' ביניהם עיסקא בע"פ ושמעון מכחישו :

**הגהה** בענין גט שנתן לנשתטית דלא הוי גט אי כשרה לכסונה אי לא :

**ס** ש"ב מותחה שלא גמר שחיטת רוב סימנין ונתכבלה בידו האם חייב לשלם ההפסד לבעל הבהמה :

**קיב** בענין ענוה שבעלה נטבע בנהר :  
**קיג** בדבר קושיא בסך דאמר הרי את מקודשת לי לאחר שאתבייר :

**הגהה** רא"י מושכלת דרש"י ור"י ורלצ"א ס"ל דאדם המזיק פטור באונס :

**קיד** אשת חרש שהרתה לזנוים וטוענת כי אנוסה היחה :

**סב** ע"ד מה שכ' הרד"ך בקנה מקח בזול לא שייך דינא דעני המהפך במררה כו' :

**קיה** בגט שיש בו חשש בט מעושה :  
**הגהה** אי יש חילוק בהך דקיי"ל מלוה וזבין זביניה זבין בין גומן דמיס מזומן או מנכה בעד החוב המגיע לו מכבר :

**סד** באחד שקבל על חבריו שהשיג וזולו בשכירות הפסעם"א שלו והשוכר טוען שכבר נתפשר עמו על שותפית והמחזיק טוען שלא הי' המדובר רק לפני' :

**קיש** שנית בענין הנ"ל :  
**הגהה** בענין מ"ם הקלה"ח בס"י ר"כ בספק אומדנא אי מבטל האומדנא לגמרי או נשאר בתורת ספיקא דדינא :

**סה** שנית בענין הנ"ל :

**קיכ** שליטת על הנ"ל ;  
**קכא** רביעית על הנ"ל :

**סו** פלפול בשעת הרמב"ן ז"ל דר' נמויא ב"ה דהייבי כריחות פטורין מתשלומים אינו אלא במזיד אבל חייבי כריחות שוגגין לכונ"ע אינן פטורין :

**קכה** פלפול במ"ם הישי"ע לישב דברי הרמב"ם ז"ל דפ"ד מותר בזיורת ועוד עיניס שונס :

**הגהה** דקלצ"ט הוא על כל שיכולת ושיכולת לא עדיף מ"מ מחייבי תיחות שוגגין :

**הגהה** הערה על דין זה דלפריס הוי חליצה ממ"ם הרמ"א ביו"ד ס"י רס"ה בה' גרים :

**פב** סוחר אחד שהלך ליריד עם סחורתו ופגע בו חבריו ואמר לו תן הסחורה על ידי ואמכור לך והא לך מחא ר"כ וכשאמכור הסחורה אקח אותם במזרה וגם המחא ר"כ השניים אקח על"מ בהלואה ונתן לו הסחור' על חופן זה וגנבה מחלה על הדרך :

## חלק ח"מ

**הגהה** הובא מ"ם הקלה"ח ס"י רכ"ו בשם מש"ב הרשב"ץ באחד סקנה כרור מעפרות זהב והר"א לאומן סיכיר אם הוא זהב ובעד זה הבטיח לתת לו חלק ריוח ואח"כ נמלא שהוא מזויף :

**ך** ע"ד המשפט באחד שהי' לו במרתף משכנות שלאחרים קלמס בעד הלואה נמ"ח וקלמס על לה"ע ונגנבו ותובעים הבעלים את המלוה באמרת שנגנבו בפשיעה :

**פג** שני שותפים שחלקו בעסק פסעם"א ויש בניהם סכסוכים בעסק היי"ס :

**הגהה** בשומר שהבעלים עמו במלאכתו בשטרות אי חשיב מחמת זה שמירה בבעלים אחרי שאין על הבעלים דין שומר לחייבם כשנגנב או נאבד דהא שטרות נחמטע מחורת שומרים .

**הגהה** ביאור דברי החוס' ב"ב ע"ב דאמאי לא נימא בטעה יוחר מכפי שהדעת טועה להוי מעות פקדון ולא מתנה :

**ח** בדבר משפט אחד אודות ס"מ בין הקלוז דק' ווישיניאל ובין הקלוז דק' רישא :

**צא** בסוגיא דביטין נ"ב בפלוגתא דחזקי' ור' יוחנן בהיזק שאינו ניכר אי שמי' היזק או לא שמי' היזק :

**הגהה** רא"י דידו של אדם אינו קונה רק מה שמונח תוך חלל היד ולא מה שחולה לו וכדעת הגאון מלימא ז"ל :

**הגהה** בישוב דברי רש"י ז"ל בסוגיא דרבוזה :

**יד** במה דמבואר בס' מחנה אפרים בה' מכירה בשם הריטב"א ז"ל דאם נמלא מוס במקח והסיר אונאתו והודיע למוכר ואח"כ השתמש בו לא אמרי' מחמת זה דמחל :

**צב** בדבר שכירות אורחאנרע ושיש סכסוכים בזה .

**יו** שנית בענין הנ"ל :

**צו** ראובן מובע משמעון שלוה אללו 3000 ר"כ על לה"ע ושמעון טוען שלא הי' ריוח כלל .

**יב** בענין שיש שיש להס בית בשותפות ואחד רולה להסכיר חלקו לאחר והשני מעכב עליו מחמת שעי"ז יפלה תשלומי המס יוחר כפי נימוסי המדינה :

**הגהה** הערה על מה שכ' בהגהה מלחמת אריס לפיל ס"י נ"ט .

**יג** בענין שטר סרסורות :

**צז** בישוב קושיא אחד בסוגיא דב"ק ק"ז ד' שומרים לריכיין כפירה במקלמ' והודאה במקלמ' :

**יד** בענין שטר סרסורות :

**צח** באחד שהבטיח לחתנו בשעת התחאים לתת שטר שלם זכר ועתה בעת חלוקת העזרון טוען חתנו שחתנו קיים הבטחתו אך השטר נאבד מאתו והביא עדים שראו השטר הנ"ל אללו :

**לו** בישוב מה שנתקש' הרב סאנדר"ק סאכטשאב על הגאון הרמ"ז בחשונתו הנדפס בשי"ע שמביא רא"י לשיטת הרמ"ז ז"ל דרק בקלצ"ט מהני תפיסה אבל במקום אחר שחייב ללאח י"ש לא מהני תפיסה :